

Νικόδημος Μοναχὸς Ἀγιορείτης ὁ ἐρμηνεύσας
τοὺς Ἱερὺς Κανόνας.

Ε Ο Ρ Τ Ο Δ Ρ Ο Μ Ι Ο Ν

Η Τ Ο Ι

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΣΜΑΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ.

Συνερανοσθέν εκ διαφόρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, πλουτισθέν με πολλάς
σημειώσεις, καί συντεθέν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν

Τ Π Ο

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΕΝ ΜΟΝΑΧΟΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ.

Νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδίδεται δαπάνῃ μὲν τῶν καταγεγραμμένων φιλοτίμων
συνδρομιτῶν, διὰ σπουδῆς, πόνου καὶ μακρᾶς ἀποδημίας

Σ Τ Ε Φ Α Ν Ο Υ Κ Α Ι Ν Ε Ο Φ Υ Τ Ο Υ

ΤΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ
ΤΩΝ ΕΙΗΘΟΜΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΚΟΥΡΤΑΙΩΝ.

Ἐπιστάσι δὲ φιλοπόνῳ τε καὶ φιλογενεῖ

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΟΓΕΝΕΣΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Πρώην Δαλματίας κτλ. κτλ.

Κ Τ Ρ Ι Ο Υ

Β Ε Ν Ε Δ Ι Κ Τ Ο Υ Κ Ρ Α Λ Ι Δ Ο Υ

Διορθώσει δὲ ἀκριβεῖ καὶ πολυπόνῳ

Π Ο Λ Υ Χ Ρ Ο Ν Ι Ο Υ Φ Ι Λ Ι Π Π Ι Δ Ο Υ.

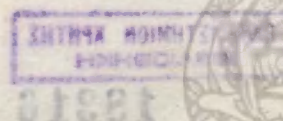
ΠΡΟΣ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΤΩΝ ΑΠΛΟΤΕΤΕΡΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ.

Ε Ν Β Ε Ν Ε Τ Ι Α.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΛΥΚΤ.

1 8 3 6.

Ε Π Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΒΙΒΛΟΝ.

- » Εἰλαπίνη θαλέθουσα ἐδέσμασι παντοδαποῖσιν
 » Ὡδὲ πρόκειται νῦν ἀσματικῶν Κανόνων.
 » Δεῦρ' ἴτε, χριστοφόροι λαοί, ἐπὶ κρέσσονα δαῖτα
 » Δαιτὸς ἐπιχθονίης δειπνέετ' ἀμβρόσια.

ΕΤΕΡΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ.

- » Τίς ἄδε Βίβλος ἐστὶν ἢ καινὴ, φίλε,
 » Ἡν χερσὶ κρατῶν, νῦν διέρχῃ σὺν πόθῳ;
 » Ἡ ἀσματικῶν Κανόνων σεπτὸν νόα
 » Δηλοῦσά ἐστιν. Εὖγε καλλίστης Βίβλου!

ΕΤΕΡΟΝ ΔΙΑ ΣΤΙΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ.

- » Κανόνας τοὺς ἀσματικούς δέξασθε, ἀδελφοί μου,
 » Τοῦ Ἰωάννου καὶ Κοσμᾶ μετὰ ψυχῆς προθύμου.
 » Οἷς κατεκόσμησαν φαιδρῶς τὰς ἑορτὰς Κυρίου,
 » Καὶ τῆς Παρθένου Μαρίας Μητρὸς τῆς τοῦ Ἰψίστου.
 » Δέξασθε ὁμως τούτους δὲ ἤδη ἐρανισθέντας,
 » Καὶ φράσει ἐν ἀπλοικῇ ὀρθῶς ἐρμηνευθέντας
 » Καὶ ἱκετεύσατε Θεὸν μετὰ χρέους εἰκότος,
 » Ἵπὲρ τοῦ ἀντιγράψαντος καὶ τοῦ ἐκδεδωκότος.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΕ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΕ ΑΥΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΑ!

Τὴν ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότιτα γουγκλιτῶς προσκυνῶ, καὶ τὰς παναγίας αὐτῆς χεῖρας πανευλαβῶς κατασπάζομαι.

Καθὼς προσωπικῶς, καθ' ὃν καιρὸν διέτριβεν ἡ Θειοτάτη αὐτῆς παναγιότης ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῶν Ἰβήρων, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος δοῦλος παρέστην ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ ἐκοινολόγησα αὐτῇ τὸν ὄν ἐθέμην σκοπὸν περὶ τῆς ἐξηγήσεως εἰς τὴν ἀπλὴν φράσιν τῶν Δεσποτικῶν Ἑορτῶν, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεομήτορος, πρὸς δὲ καὶ τῶν τῆς Ὀκτωήχου ἱερῶν Ἀντιφώνων· ἡ δὲ Θειοτάτη αὐτῆς κορυφὴ ἐνέκρινε τὸν σκοπὸν, καὶ μετὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς ἐνίσχυσέ με, καὶ ἀμέσως ἠρξάμην, ὡς τὰ πλείω τῶν ἀντιγράφων ἐθεώρησεν αὐτοφεί· ἰδοὺ καὶ ἤδη παρίσταμαι ἐνώπιον τῆς παναγίας αὐτῆς κορυφῆς, διὰ τοῦ εὐτελοῦς μοι τέτου δουλικοῦ γράμματος, καὶ ἀναφέρω ὅτι ἐτελέσθησαν θεῖα συνάρσει διὰ τῶν παναγίων της εὐχῶν. Ὄθεν πρῶτον παρακαλῶ θερμῶς, ἐπειδὴ γινώσκει τὴν ἐνδειάν μου, νὰ γένη ἐπιταγή τις νὰ ἀντιγραφῶσι καθαρώτερον· δεύτερον δὲ, ἐπειδὴ κατὰ θεῖαν νεῦσιν δι' ἀδείας αὐτῆς ἠρξάμην τούτου τοῦ θεοφιλοῦς ἔργου, κατὰ θεῖαν δὲ αὐτῆς νεῦσιν ἀνεκαλέσθη εἰς τὴν περιοπὴν τῆς Οἰκουμενικῆς Καθέδρας, ἀνατίθημι τὰ δύο ταῦτά μοι ποιήματα πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν, ἵνα γένη δι' αὐτῆς πρόνοια νὰ ἐκδοθῶσι διὰ τῆς τυπογραφίας εἰς κοινὴν τῶν Ὀρθοδόξων ὠφέλειαν. Οἶδεν ἡ παναγιότης της πόσα πνευματικὰ δόγματα καὶ νοήματα περιέχουσι τόσον οἱ ἄσματικοὶ Κανόνες, ὅσον καὶ τὰ τῆς Ὀκτωήχου ἱερὰ Ἀντίφωνα, περὶ ἃ ἱεροὶ ἐξηγηταὶ ἐφιλοπονήσαντο εἰς Ἑλληνικὴν διάλεκτον· ἐκ τῶν ὁποίων ἐρανισάμενος τὰ πλείονα, προσεδέμην καὶ ὑποσημειώσεις ἐκ τῶν θεῶν Πατέρων εἰς ἐντελεστάτην σαφήνειαν τῶν ἐμφαινομένων δογμάτων καὶ νοημάτων ἐν ταῖς ἄσματικοῖς τούτοις Κανόσιν. Ἄς μὴν ἀποδοκιμάσῃ λοιπὸν, παρακαλῶ, ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὰ εὐτελῆ ταῦτά μοι ποιήματα, καὶ στερηθῇ ἡ πληθὺς τῶν Ὀρθοδόξων τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν, ἧτις διὰ τῶν παναγίων της εὐχῶν ἐλπίζεται, διὰ τὴν χορηγηθεῖσαν παρὰ Θεοῦ χάριν εἰς τὰς Ἱερους Πατέρας τοὺς Ἄσματογραφῆσαντας. Καὶ εὐελπὶς εἰμί, καθὼς ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πάλαι ἐνέκρινε θεοπνεύστως, θεσπίσασα νὰ φάλλωνται εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας, οὕτω παραπλησίως θέλει ἐγκρίνει καὶ προνοήσει καὶ ἤδη τὴν διὰ τύπου ἔκδοσιν εἰς τὴν τῶν πνευματικῶν της τέκνων ὠφέλειαν· ἥς αἱ πανάγια εὐχαὶ εἰέν μοι φυλακτήριον!

αὤς'. Μαρτίου ἡ'.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιωτάτης Παναγιότητος

Ὑποκλιτῆς δοῦλος
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Γρη-

Γρηγόριος ἐλάϊφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης
καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὁσιώτατε ἐν Μοναχοῖς Κύρ Νικόδημε, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἶη τῇ λογιότητί σου, καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις! Ἐνεφανίσθη ἡμῖν γράμμα τῆς λογιότητός σου, δηλοποιοῦν περὶ τῆς ἀντιγραφῆς τῆς τῶν ἁσματικῶν Κανόνων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν ἐξηγήσεως. Ἐπαινοῦντες οὖν τὸν ζῆλον τῆς λογιότητός σου, ὅτι ἔγνωμέν σε δι' ἰκανῶν χρόνων φιλοπονώτατον ἐν πνευματικοῖς συγγράμμασιν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος, ἰδοὺ διορίζομεν τὸν ὀσιώτατον Κύρ Νικηφόρον χαρτοφύλακα, διὰ νὰ ἐγχειρίσῃ τῇ λογιότητί σου τὰ τῆς ἀντιγραφῆς ἔξοδα, εἰς καθαρὰν διλ. ἀντιγραφὴν τούτου σου τοῦ φιλοπονήματος· περὶ δὲ τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως γίνεται φροντίς διὰ τῆς Ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ἐγκρίνει σωτηριῶδι τὴν εἰς τὸ ἀπλούστερον ἐξήγησιν τῶν σχολιαστῶν Πατέρων, τόσον τῶν Ἀσματικῶν τούτων Κανόνων, ὅσον καὶ τῶν τῆς Ὀκτωήχης Θεοπνεύστων Ἀντιφώνων. Ἀντιγραφέντων οὖν ἀμφοτέρων τῶν δύο τούτων φιλοπονημάτων σου, θέλεις ἐξαποστείλει αὐτὰ ἀμέσως πρὸς ἡμᾶς, διὰ νὰ φροντίζωμεν Θεῷ εὐδοκοῦντος περὶ τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως. Ἡ δὲ λογιότης σου ἔχει παρὰ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας δαφιλεῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλες εἰς τὴν αὐτῶν ἐξήγησιν· παρὰ δὲ τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ τόσον περὶ αὐτῶν, ὅσον καὶ περὶ τῶν ἄλλων φιλοπονημάτων σου, τῆς τε τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν ἐξηγήσεως, καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ Παύλου, καὶ τῆς τῶν Προφητικῶν Ψαλμῶν, κατὰ τοὺς σχολιαστὰς Θεῖους Πατέρας καὶ λειπῶν, ἀξιοθεῖης τῆς ἀντιμισθίας ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ· οὐ ἢ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, καὶ ἢ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἶη μετὰ τῆς λογιότητός σου!

αωις'. Ἰουνίου ι'.

Ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Τοῦ Σοφολογιωτάτου ἐν Ἱεροδιδασκάλοις καὶ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἱερᾶς
καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου,

Κ Τ Ρ Ι Ο Τ

Ἰωσήφ τοῦ Πελοποννησίου, Κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παροῦσαν Βίβλον.

Ανέγνωσαν τὴν εἰς τοὺς ἀσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν τε καὶ Θεομητορικῶν Ἑορ-
τῶν ἐν ἀπλοῖκῃ φράσει ἐρμηνείαν τοῦ Σοφολογιωτάτου Διδασκάλου Κυρίου Νικοδήμου,
καὶ, ἀληθείας δικαζούσης, εὔρον ἐν αὐτῇ, κατὰ γε τὴν ἐμὴν κρίσιν, οὐδὲν ἀντιβαῖνον τῷ
ὀρθῷ λόγῳ, οὐδὲ ἀπᾶδον τῆς εὐσεβείας· πάντα δὲ, κατὰ τὸν Σολομῶντα, εὐθέα παρὰ
τοῖς νοῦσι, καὶ πάντα ὀρθὰ παρὰ τοῖς εὐρίσκουσι γνῶσιν· εὔρον γὰρ ἐν αὐτῇ, ὡς ἄν-
θρακας μὲν καὶ σαπφείρους, τοὺς εὐσεβεῖς λόγους τῆς ὑψηλῆς Θεολογίας τῆς Ἁγίας
Τριάδος· ὡς σμαράγδους δὲ καὶ ἰάσπιδας, τὰ μυστικά καὶ βαθέα νοήματα τῆς ἐνσάρ-
κου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὡς μαργαρίτας βαρυτίμους, τοὺς ἐν τῷ μεταξύ παρεμ-
πίπτοντας λόγους τῆς Φυσικῆς· καὶ ὡς τοπάξιον καὶ χρυσίον τὸ ἐκ Σουφίρ, τὰς θεω-
ρίας τῆς Ἠθικῆς Φιλοσοφίας· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εὔρον ἐν αὐτῇ πλοῦτον τεθησαυρισμένον
τοῦ Πνεύματος· δι' οὗ πᾶσα μὲν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πλουτίζεται, πᾶς δὲ ὁ ἀ-
ναγιγνώσκων πλούσιος ἀποβαίνει, πλουσίας εὐρίσκων ἐν ἐκάστη ἐορτῇ Δεσποτικῇ τε καὶ
Θεομητορικῇ τὰς τῶν Θεῶν Πατέρων χρήσεις τε καὶ Μαρτυρίας. Ὅθεν καὶ εὐελπίς εἰ-
μι, ὅτι κοινωφελεστάτη τε καὶ πολυωφελεστάτη ἔσται πάντως ἡ παρούσα Βίβλος παν-
τὶ τῷ Χριστιανύμῳ τῶν Ὀρθοδόξων πληρώματι.

ΕΠΙ-

Ε Π Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΕ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.

- „ Ψυχωφελῆ πάμπολλα κείμενα φέρει
 „ Ἡ Πυξίς αὐτῆ ἀσματικῶν Κανόνων·
 „ Καὶ γὰρ τράπεζαν παντοδαπῶν βρωμάτων
 „ Προὔθηκε τῆνδε Νικόδημος, οὗ κλέος
 „ Ἐν ὀρθοδόξοις καὶ μονοτρόποις πέλει.
 „ Ἰαλλε χεῖρας, ἵνα νοῦν πλήσης, ξένε.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

- „ Ὁ Συλλογιστῆς τῆς παρούσης Πυξίδος
 „ Τὴν καλλονὴν σύλλεξεν ὧδε τῶν λόγων
 „ Πανηγυρικῶν Πατέρων τῶν ἐνθέων,
 „ Οἷς τὰς ἑορτὰς ἐστόλισαν τὰς πάνυ,
 „ Εἰς ὠφέλειαν πᾶσιν οἷς μέλει λόγος·
 „ Ρεῖ γὰρ τὰ τῆς γῆς, καὶ λόγος μόνος μένει.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

- „ Βίβλος πέφυκα ἀσματικῶν Κανόνων
 „ Τῶν Δεσποτικῶν Πανηγύρεων, φίλε,
 „ Καὶ τῆς Πανάγνου Μητέρος Θεοῦ Λόγου,
 „ Νυμφοστολούντων τὰς δὲ μουσουργοῖς λόγοις
 „ Κοσμᾶ Ἰωάννου τε τῶν μελιρρύτων
 „ Σὺν τῷ Ἰωσήφ τῷ σοφῷ Ὑμνογράφῳ·
 „ Ἡν εὐφωῶς συνῆξε μ' ὡς ὄρας μάλα
 „ Ὁ Νικόδημος ἐλλογίμων τὸ κλέος.

Τοῦ Ὁσιωτάτου, Ἐλλογιμωτάτου Χαρτοφύλακος Ἰβηρίτου,

Κ Τ Ρ Ι Ο Τ

Νικηφόρου, Κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παρούσαν Βίβλον.

Ἀνέγνω τὴν εἰς τοὺς ἀσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν Ἑορτῶν Ἑρμηνείαν, τὴν ἐν ἀπλοϊκῇ φράσει ἐκ διαφόρων συνερανοθεΐσαν ὑπὸ τοῦ Σοφολογιατάτου Διδασκάλου Κυρίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐμοῦ νοός, τὴν μὲν Βίβλον τὴν περιέχουσαν τὴν ῥηθεΐσαν ἑρμηνείαν εὔρον ὡς πηγὴν νεκταρώδη καὶ πολυχεύμονα, ἥς τὸ ὕδωρ διειδές μὲν καὶ καθαρόν τῇ ὄψει, γλυκὺ δὲ καὶ μελισταγές τῇ πύσει, νεκρέγερον τῇ δυνάμει, καὶ ζωήρρυτον τῇ ἐνεργείᾳ· καὶ ὅλως εἰπεῖν εὔρον αὐτὴν πνευματικὴν καὶ χαριτόβρυτον τῇ ποιότητι. Εἶπεν ἄν τις τῶν ποιητικευομένων·

„Νηπενθές ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων“.

Τὸν δὲ Συγγραφέα τῆς Βίβλου Κύριον Νικοδήμον εἶδον, ὡς ἀνορούξαντα καὶ ὀχνηγήσαντα, καὶ πόνοις ἀτρύτοις ἐν τῇ Βίβλῳ ταύτῃ ἀναστομώσαντα ὡς ἄλλο φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, ὡς ὕδατοφόρον πέτραν τοῦ Μωϋσέως, καὶ ὡς ὕδωρ τοῦ Σιλωάμ τὸ ἀναβλύσαν δια τοῦ Ἡσαίου, τὴν διαληφθεῖσαν πηγὴν ἐκ τῶν ὑπερφῶν ὑδάτων τοῦ Πνεύματος· ἴν' ἐξ αὐτῆς ἀρύωνταινάματα ζωηρά τε καὶ ποτιμώτατα, τὸν ἀθάνατον προχέοντα γλυκασμόν, ἅπαντα τὰ λογικὰ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρόβατα.

Εἶ τις οὖν διψᾷ διψος ψυχικὴν καὶ νοούμενον, προσερχέσθω τῇ πηγῇ ταύτῃ καὶ ζακόρως πινέτω ὕδωρ ζωηρόν καὶ ἀθάνατον· ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι πινόμενον, γενήσεται ἐν αὐτῷ ἄλλη πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος. Εὐχαριστεῖται δὲ εὐγνωμόνως καὶ τῷ τὴν πηγὴν ἀνορούξαντι ταύτῃ εἰς τὴν τῶν ἀδελφῶν ἀπάντων ὠφέλειαν.

Πρὸ δὲ πάντων καὶ ἐν πᾶσι καὶ μετὰ πάντων εὐχαριστεῖται πολλάκις καὶ μυριάκις τῇ Παντοβασίλισσῃ Θεοτόκῃ Μαρίας, τῇ Ἐφόρῳ καὶ κατ' ἐξοχὴν Προστάτιδι τοῦ ἀγιωσύμου τούτου ὄρους, ἧτις οὐ μόνον τῇ δραστηκῇ δυνάμει καὶ φωτοφόρῳ αὐτῆς χάριτι, καὶ ἐφώτισε καὶ ἐνίσχυσε τὸν Συγγραφέα τοιαύτην φιλοπονήσαι καὶ συγκροτῆσαι πολύμοχθον καὶ κοινωφελεστάτην Βίβλον, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν ἱεράν ταύτην γῆν ἀπέδειξεν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχαίων χρόνων Παράδεισον ἑαυτῆς καὶ οἰκίον περίβολον, ποικίλοις μὲν καρποῖς, παντοδαποῖς δὲ κατάκομον ἄνθεσι, καὶ φυτοῖς βρίθοντα πνευματικοῖς· ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον, οὐ μόνον ἀνδράσιν ἐργάταις τῶν σωτηρίων ἐντολῶν καὶ Θεοειδῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ Μούσαις ἱεραῖς κατηγλαῖσμένοις· εἰς δόξαν μὲν οἰκίαν καὶ τοῦ Μονογενοῦς αὐτῆς Υἱοῦ, εἰς ὠφέλειαν δὲ παντός τοῦ Χριστιανύμου πληρώματος.

Ε Π Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α

ΔΩΔΕΚΑΣΤΕΛΛΑΒΟΝ ΚΑΙ ΟΜΟΙΟΚΑΤΑΔΗΚΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΒΙΒΛΟΝ,
ΕΧΟΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ “

„ Νῦν μεκταρώδης πηγὴ τῷ Κόσμῳ βλύζει
„ Ἴδε ταύτην πᾶς ἐν τῇ δε τῇ Πυξίδι,
„ Καὶ κατακόρως πίε τὸ ταύτης μᾶμα
„ Ἡδὺ γὰρ ἔστι καὶ ἀμβρόσιον ἅμα,
„ Φέρομ ἐν αὐτῷ τοῦ Πνεύματος τῆν χάριν,
„ Ὀμβροβλυτοῦσαν καὶ πηγάζουσαν πᾶσι
„ Ρῶν δαφιλῆ δωρεῶν οὐραμίω,
„ Οἷς διΐφος ἐμτέτηκται τῶν αἰδίων.
„ Σὺ οὖν εἰ τούτων ἔρας, μελέτα ταύτην.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ, ΕΧΟΝ
ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ “

„ Χαῖρε, Συγγραφεῦ τῆς παρούσης Πικτίδος,
„ Ἀγιορεῖτα Νικόδημο τὸ κῦδος,
„ Ρῶμη τε δόξα πατριωτῶν Ναξίων.
„ Τοὺς γὰρ Καρόρας διὰ πόμων μυρίων
„ Ὅλους μεθρημήμευσας ἑορτῶν θείων,
„ Φῶτα καὶ λόγους συλλέξας τῶν Ἀγίων.
„ Ἴδειμ οὖν ἐπέοικε πᾶσι τὸν ἄνδρα
„ Λαοῖς, ὡς ὀρθόδοξον, σπουδῆ τ' ἐν ἅκρῳ
„ Ἀΐθαρμασίας συγγεγραφότα Βίβλου.
„ Ξερίζει δι' ἧς ψυχὰς τῶν Χριστωμίμων.

ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΘΩ,
ΕΧΟΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ. „ ΙΒΗΡΕΤΗΣ “

„ Ἴδε, ἀδελφεῖ, τὸ Ὅρος τὸ τοῦ Ἀθῶ,
„ Βρύομ πῶς ἔστιν ἀγαθὰ πάντα ἅμω.
„ Ἡ γὰρ Θεόπαις Μαριάμ καὶ Κυρία
„ Ρεῖμ ἐσκεύασε τοῦτο καλὰ μυρία.
„ Ἴδειμ παρέχον τοὺς ἑαυτοῦ κατοίκους,
„ Τοὺς μὲν, ἀρετῶν, τοὺς δέ, μουσῶν τροφίμους.
„ Ἡ Θεότοκος, Σοὶ δόξα ὑπὲρ τούτων
„ Σοὶ γὰρ λειμῶμα ἔδειξας χῶρον τούτου.

Τοῦ Ὁσιωτάτου καὶ Σοφολογιωτάτου ἐν Διδασκάλοις
κυρίου κυρίου

Χριστοφόρου, τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ σκήτει τοῦ Προδρόμου ἀσκουμένου, ἐπιστολῇ ἐπικυρωτικῇ
τῆς παρουσίας Βίβλου, ἣν ἐπέστειλε τῷ φιλοπονήσαντι.

Τὴν ἀξιάγαστον καὶ ἐν Χριστῷ ἐπέραστόν μοι Ἐλλογιμότητά σου
ὑπερήδιστα κατασπάζομαι.

Αἰέγων, ἀδελφεῖ ἐν πνεύματι προσφιλέστατε, ἣν ἐδημιούργησας βίβλον, τὸ Ἐορτοδρόμιον· ἀιέγων δὲ οὐχ ὅλον, μέρος δέ· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνου, ὡς ἐξ ὄνου, κατὰ τὴν Παροιμίαν, ἔγων τὸν λέοντα. Ἀμέλει καὶ ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος διακέχυμαι τὴν καρδίαν· τσαούτην γὰρ τινὰ μου λόγων ἀμβροσίαν ἐν τούτῳ κατεσκεδάσας, ἀγαπητέ, ὡσεὶ καὶ τὰς Σειρῆνας, εἴ τινες ἄρα καὶ ἐγένοντο, καὶ τὰς ἀηδόνας αὐτὰς φρούδας ἀτεχνῶς παρ' ἐμοὶ ἐλεγχθῆναι (πλὴν εἰμὴ τις ἀηδὼν τὰς οὐρανίους Δυνάμεις ἐκδέξαιο). Εἶδον ἐν ἐκείνῳ τὸ καινόν, ἠχῶ γεγωνότερον ἀντιφθεγγομένην τῆς πρωτοτύπου φωνῆς· καὶ ἴν' οὐτως εἶπω, εἶδον κατὰ τὸν ἐπιθυμιῶν ἄνδρα, φωνὴν λόγων, ὡς φωνὴν ὄχλου. Ταύτη τοι, καὶ τοῦ Θεολόγου Τίου τῆς βροντῆς ἐν Εὐαγγελίοις κλεισθέντες διὰ τὴν τῶν οὐρανίων καὶ ὑπερφυῶν δογμάτων ἐκφανσιν, οὐκ ἀπεικίτως ἄν τις καὶ σὲ Τίδν βροντῆς προσαγορεύσειε, διὰ τὴν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀγιοφθόγγων ἀσμάτων σαφήνειαν· ταῦτα γὰρ μόνα δεξαμένη τις καθάπερ πέφυκε, πεπληρωμένη μὲν ὕδατος ποτίμου τε καὶ ζωηρῦτου, ἐσφραγισμένη δέ, διὰ τὴν ἐπιλυγάζουσαν αὐτῇ ἀσάφειαν, καὶ ἥκιστα πᾶσι χρήσιμος· ἀλλ' αὐτὸς τὸ πλῆρες ταύτης καὶ γλυκερὸν εἰς πολλοὺς ρύακας σκεδάσας, ἐπ' ἀδείας παρέρσχεις ἐμφορεῖσθαι τοῖς πᾶσιν· ἐνθεν μὲν γὰρ τὴν ἰσχύοντα τούτων εἰς πλατύτητα μεταθεῖς, ἐκεῖθεν δὲ βάθος νοημάτων προσθεῖς· καὶ ἐνθα μὲν εἰς ὕψος θεωριῶν ἀναχθεῖς· ἐνθα δὲ ὀρθῶν δογμάτων μῆκος ἐκθεῖς· καὶ μὲν δὴ καὶ μελισσῶνα μαρτυριῶν ἐρανισθεῖς ἐκ τε τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, ἐκ τε τῶν ἐνδοξοτέρων ἐν λόγοις Ἀγίων, καὶ αὐτῶν τῶν θύραθεν σοφῶν, οὕτω διὰ πάντων αὐτῶν ηὔγασας ὡς ἄλλη τις Ὀλύμπιος ἀστραπὴ, καὶ ἐσφαίρωσας τοῖς πιστοῖς ὡς ἐν ὄστρέῳ τῇ Βίβλῳ ταύτῃ μαργαρίτας αὐτόχρημα· οὐς εἴσοι ἐξείη τύποις ἐκδοῦναι εἰς φῶς, οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ, οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκουτισθήσονται αἱ φωναὶ αὐτῶν· καὶ τοῦτο οὐκ ἄλλως, ἀλλὰ μετὰ πόθου, ἀλλὰ μετὰ προθυμίας, ἀλλὰ μεθ' ἠδοῆς· καὶ εἴθε γένοιτο γένοιτο!

Τῆς Ἐλλογιμωτάτης, καὶ ἐν Χριστῷ τρισεπεράστου μοι Ὁσιότητός σου
ὅλος ἐκκρεμῆς τὴν ἀγάπην

Χριστοφόρος Μοναχὸς ἐκ τῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου σκήτειος.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἐπίγραμμα Ἰαμβικὸν εἰς τε τὴν Βίβλον καὶ τὸν Συγγράψαντα.

„Εὐφημίαις γέραιρε, ὡς θέμις, φίλε,
„Τὸν Νικέδημον, οὐ πόνημα ἢ Βίβλος
„Αὕτη ὑπάρχει ἢ πανωφελεστάτη
„Τοῖς Ὀρθοδόξοις· ὦ καλοῦ Θεολβίου!

* *

NI-

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΨΥΧΗ ΠΡΟΣ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΝ.

- ν. Φαίδιμ' ἄνερ, τῷ θεῷ πεφιλαμένε, καὶ μάλα χαῖρε!
 β. Τίς δ' ὦν, ξεῖνε, πάρι; λέξον σαφῶς τόδε μοι.
 ν. Θάρσσε· πνεῦμα πέλω Νικοδήμου, ἀρχιερεῦ θεοῦ,
 Οὗ βίβλος σπουδᾶ ἐς φάος ἤλυθε τεῦ.
 Ἡ'κω δ' ἐξ Ἄϊδαο, ἔκητι θεοῦ μέγαλοιο,
 Ἀγγελίαν τερπνὰν τάνδε τοι ἀγγελέων·
 Ἀφθιτ' ἀεθλά τοι, ὦνερ, θεοῦ πάρ' ἐτοῖμα τέτυκται.
 Σκηῆς εἰν μακάρων αἰδίδης, ἀγαθὲ,
 Ἔργων σῶν πέρι. Τοῦνεκ' ἐγὼν εὐγνώμονι ψυχᾷ
 Βίβλον τὰν ἱρὰν σοὶ ἀνέθην Ἱερέ.
 Ἄνυσσά βουλὰν τὰν θεοῦ· νοστῶ· κύδιμε χαῖρε!
 β. Βάσκ' ἴθι· μνάσαι δὲ μεῦ σὺν μακάρεσσι, μάκαρ.

Τῷ Ἱεράρχῃ Βενεδίκτῳ καὶ Νικοδήμῳ
 Μοναχῷ σεβασμοῦ ἕνεκα προσφέρει ταῦτα
 Π. ὁ Φιλιππίδης.

ΤΩΙ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩΙ

ΚΑΙ

**ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΩΙ ΗΜΙΝ ΔΕΣΠΟΤΗ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΡΩΗΝ ΔΑΛΜΑΤΙΑΣ,
ΙΣΤΡΙΑΣ, ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΙΑΣ**

ΚΥΡΙΩΙ

ΚΥΡΙΩΙ ΒΕΝΕΔΙΚΤΩΙ ΚΡΑΛΙΔΗΙ

κτλ, κτλ, κτλ.

ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΕ ΔΕΣΠΟΤΑ!

Τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τοὺς ὁποίους ἐμελώδησαν μὲν πρὸς αἶνον τῆς ἀφάτου τοῦ Σωτῆρος Φιλανθρωπίας Πατέρες θεόπνευστοι, ψάλλουσι δὲ οἱ πανταχῶς τῆς οἰκουμενῆς ναοὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ἠρμήνευσε δὲ διὰ τῆς ἀπλοστεῖρας ὁ ἀοιδίμος Νικόδημος, προσφέρουσι δὲ οἱ τύποι ἔτι διασαφηνισμένους εἰς ὅλον τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν πλήρωμα, χρέος μας ἐκρίναμεν πάντων χρεῶν δικαιοτάτον νὰ ἀναθήσωμεν εἰς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα. Σιωπῶμεν, σεβάσμιε Ἄνερ, τὸ χρέος τὸ ὁποῖον πρὸς Σὲ ἔχομεν κοινὸν μὲ ὅλους τῆς ὁμογενεῖς, ὅσοι ἐγνώρισαν τὴν καλοκάγαθον ψυχὴν Σου, ἐκ τῶν ὁποίων κανεῖς δὲν ἀπῆλθεν ἀπὸ Σοῦ ἀπείρατος τῆς χρηστότητός Σου. Τὰς φιλανθρωπίας Σου ἀρετὰς κηρύττει μὲν ὅλη ἡ ἐνταῦθα τῶν ὁμογενῶν κοινότης, κηρύττουσι δὲ ὅλαι αἱ εἰς τὸ θεοφρόνητον τῆς Αὐστρίας κράτος κοινότητες ἡμῶν, εἰς ἡμῶν ἐξαιρεθῆτις ἀρετῆς καὶ παιδείας ὀρθῆς ἀγευστος ψυχὴ. Ἄς ἐπαινῶν λοιπὸν ἄλλοι τὰς εἰς ὅλους γνωστάς ἀρετὰς Σου. Ἡμεῖς δὲ, ἀγαθὲ πανιερώτατε Δέσποτα, χρεωστέμεν νὰ συνάψωμεν εἰς ταύτην τὴν βίβλον τὸ ὄνομά Σα μὲ τὰ ὀνόματα τῶν θεοφόρων μελωδῶν, τῶν θεοῦ Κοσμᾶ καὶ τῶν θεοῦ Ἰωάννου τῶν Δαμασκηνῶν, τῶν συνταξάντων τὰ ἱερά ἄσματα, καὶ τῶν ἀοιδίμου

Νικοδήμου, τῆ μεθερμηνεύσαντος αὐτά· ὄχι μόνον διότι πολλαχῶς εἶσαι ὁμοίος μὲ τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους Πατέρας, ἀλλὰ, τὸ κυριώτερον, καὶ διότι ἄνευ Σοῦ ἡ Βίβλος ἤθελε μείνειν εἰσέτι ἀνέκδοτος. Διότι, τίς εἶναι ὁ ἐνθαρρύνων ἡμᾶς μικροψυχήσαντας ἐκ τῆ πρώτης δυστυχούς ἡμῶν ἐγχειρήματος, ὡς ἐδηλώσαμεν εἰς τὴν δευτέραν μας προκήρυξιν; (1) τίς ὁ ὑποδεχθεὶς καὶ φιλοξενήσας ἡμᾶς ὡς πατὴρ ἀγαθὸς τὰ τέκνα του; τίς, τὸ κεφαλαιώδεστατον, ὁ ἀναδεχθεὶς τὴν φροντίδα ὅλην καὶ ἐπιστασίαν τῆς ἐκδόσεως τῆς Βίβλου; Σὺ, τῶν ἡμετέρων Ἱεραρχῶν ἐγκαλλώπισμα, ἐκ Θεοῦ ζήλου ἀναφλεχθεὶς, ἐβάστασας ὅλα ταῦτα τὰ βάρη. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα κατέπραξεν ἡ ἀγαθότης ἡ Σὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ χειρόγραφον παραλαβὼν, τὰ μὲν ἐκ τῆς λεπτογραφίας, τὰ δὲ ἐκ προσθηκῶν περιττῶν, τὰ δὲ ἐξ ἐλλείψεων ἀπληρώτων, τὰ δὲ ἐξ ἀντιγραφῆς ἀπαιδευτοῦ, δυσανάγνωστον γενόμενον, καὶ πλήρες σφαλμάτων, μεταχειρισθεὶς τὴν ἐκ τῆς φιλομαθείας Σου σύνεσιν καὶ κρίσιν, συμφώνως μὲ τὸν κατ' εὐδοκίαν Θεῖαν παρευρεθέντα ἐνταῦθα λόγιον, τὸν χρηστὸν λέγομεν Φιλιππίδην, διελεύκανας, μετερρύθμισας, ἐκάλλυνας, διελάμπρυνας τὴν Βίβλον.

Εὐλόγως λοιπὸν χρεωστῆ εὐχαριστίαν εἰς τὴν Σὴν Παιερότητα ὅλον τὸ χριστιάνικον γένος, καὶ μάλιστα ὅσοι τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου ἐψαλλαν μέχρι τοῦδε τοὺς ὕμνους χωρὶς νὰ ἐννοῶσι τί ἐψαλλαν· οὗτοι, σεβάσμιε Ἄνερ, ἀπαλλάττονται τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὴν ἐπίπληξιν, τὴν ὁποίαν ἐπέπληξεν ὁ Θεὸς Ἀπόστολος Φίλιππος τὸν εὐνοῦχον τῆς βασιλείσσης Κανδάκης „ Ἀρά γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις; “ ὅτι πάντες εἰς τὸ ἐξῆς θέλου γινώσκειν τὰ ὕμνολογούμενα. Νομίζομεν δὲ ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀειμνήστου Νικοδήμου ἡ ψυχὴ, „ Εἴτις αἰ-
 „ σθησις τοῖς ἀπερχομένοις “ διὰ νὰ εἴπωμεν μετὰ τῆ Φωστῆρος τῆς Θεολογίας τῆ ἐκ Ναζιανζοῦ Γρηγορίου, ἀγάλλεται διὰ τὴν αἴσιον ἐκβασιν τοῦ φιλοπονήματός του, καὶ εὐγνωμονεῖ πρὸς τὴν Σὴν πανσέβαστον Παιερότητα.

Ἡμεῖς δὲ οἱ ταπεινοὶ θέλομεν κηρύττειν πάντοτε, ἕως οὗ ζῶμεν καὶ πανταχοῦ τὴν περὶ ἡμᾶς Σου ἐπιείκειαν, καὶ αἵροντες χεῖρας πρὸς τὸν πανάγαθον Κύριον, θέλομεν ἱκετεύειν τὴν Θεῖαν του ἀ-

(1) Ὁρα ταύτην ἐν τῇ τέλει τῆς βίβλου.

γαθότητα, νὰ Σὲ διατηρῇ υἰγαίοντα καὶ μακρομερεύοντα, διὰ νὰ ἐκτελέσης καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ, πρὸς κοινὴν τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν πληρώματος ὠφέλειαν.

Δέξαι, φιλόμουσε Ἱεράρχα, τὴν εὐγνωμοσύνην μας ταύτην μετὰ τὴν χρηστότητα ἐκείνην, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐδέχθη καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τὸν εὐτελεῖ τῆς χήρας κοδραντῆν, καὶ χάρισαι ἡμῖν τὰς πατρικὰς Σου εὐχὰς καὶ εὐλογίας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων μας καὶ ψυχικὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Ἐν Βενετία τῇ 10. Μαΐου 1836.

Τῆς Ἱμετέρας Πανιερότητος
εὐπειθεῖς ἐν Χριστῷ Τίσι

Στέφανος καὶ Νεόφυτος οἱ Σκουρταῖοι.

Ἐσάτε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καρῶν.

Ψαλμ. ρμθ'. ι.

Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς, ἐν αὐταῖς γὰρ

εὕρησεται ζωὴ τῆν αἰῶνον.

Ἰωάν. Κεφ. ε'. β'. λθ'.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ.

Οσον ὁ Θεὸς εὐεργετῆι τοὺς ἀνθρώπους, τόσον οἱ ἀνθρώποι ἔχουν χρεὸς νὰ εὐχαριστοῦν τὸν εὐεργέτην αὐτῶν Θεόν· ἀχάριστος γὰρ ὁμολογουμένως καὶ εἶναι καὶ λέγεται ὅς τις εὐεργετούμενος ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν προσφέρει αὐτῷ καὶ τὰς διὰ λόγων εὐχαριστίας. Καὶ τοῦτο ἐδήλωσε μὲν πρότερον ὁ Προφητὰναξ Δαβὶδ εἰπὼν πρὸς τὸν Θεόν· „Ἐξε-
 „ μολογήσεταιί σοι, ὅταν ἀγαθῆς αὐτῷ“ (Ψαλ. μὴ. 19.)· ἦγον ὅταν σὺ, Κύριε, δώσης ἀγαθὰ καὶ εὐεργεσίας εἰς τὸν ἀνθρώπον, τότε καὶ ὁ ἀνθρώπος θέλει σοὶ προσφέρει ἐξομολόγησιν· ἦτοι εὐχαριστίαν· ἐδήλωσε δὲ ὕστερον καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν δέκα λεπτῶν, ὅς τις παραπνεῖται ἐκεῖ διὰ τὴν ἀχαριστίαν, ὅπου ἔδειξαν ἐννέα λεπτοὶ εἰς τὴν εὐεργεσίαν, ὅπου ἔλαβον, οὕτως εἰπὼν· „Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθά-
 „ ρίσθησαν; αἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέφαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰμὴ
 „ ὁ ἀλλογενὴς σῦτος“ (Λουκ. 15. 17.); Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς Λόγος ἐστὶ ζῶν καὶ ἐνυπό-
 στατος, καὶ μὲ τῦτο τὸ ὄνομα χαίρει νὰ ὀνομαζέται, ἄρα καὶ ἡ διὰ λόγου εὐχαριστία εἶναι εἰς αὐτὸν ἢ πάντων τῶν ἄλλων μᾶλλον εὐπρόσδεκτος· λόγος δὲ εἶναι, ὅχι μόνον ὁ ἀναγινωσκόμενος μὲ πεζὴν καὶ ἄμετρον φράσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ συνθεμένος μὲ στίχους ἐμ-
 μέτρους καὶ μὲ ἄσματα καὶ ᾠδὰς.

Οὕτω λόγου χάριν εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ὁ Θεὸς ἐποίησε τὴν μεγάλην ἐκείνην εὐεργεσίαν εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ ἐλύτρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἐσύνθεσεν εἰς Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν μὲ στίχους ἑξαμέτρους τὴν πρώτην ᾠδὴν, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, καὶ ἔβαλλεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεόν μὲ ὅλους τοὺς ἄνδρας, εἰς εὐχαριστίαν τῆς τόσο μεγάλης χάριτος· οὕτως ἡ Προφῆτις Ἄννα ἡ μήτηρ Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου, εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας, ὅπου ἐνήργησεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεός, ἐποίησε τὴν τρίτην ᾠδὴν· ὁμοίως οἱ Ἰωνᾶς καὶ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐσύνθεσαν τὰς ᾠδὰς τῶν εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας, ὅπου ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἅγιος Σαβαώθ, τὸν μὲν Ἰωνᾶν διασώσας ἀπὸ τὰ κήτος, τοὺς δὲ τρεῖς Παῖδας διασώσας ἀπὸ τὴν ἄμινον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ τοὺς περισσοτέρους τοῦ Ψαλμοῦς, οἱ τινες εἶναι συνθεμένοι μὲ μέλος καὶ ᾠδικὴν ἀρμονίαν, προσφέρει εἰς τὸν Θεόν, πρὸς εὐχαριστίαν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων αὐτοῦ εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας εἰς αὐτὸν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους ἐνήργησεν.

Εἰς δὲ τὴν Νέαν Διαθήκην, ὅταν διατάχθωσι νὰ πανηγυρίζονται ἐτησίως αἱ μεγάλαι καὶ Δεσποτικαὶ ἑορταί, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐξέχεεν εἰς τὸν Κόσμον τὰς ποταμὰς τῶν χαρίτων καὶ εὐεργεσιῶν διὰ τῆς ἐνσάρκαυ τε οἰκονομίας (εὐεργεσιῶν γὰρ ὑποθήσεις καὶ δωρεῶν εἶναι αἱ Δεσποτικαὶ ἑορταί), περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος Θεοδώριτος

ἔγρα-

ἔγραφε· „ Φροντίσιν ἡμᾶς καὶ λύπαις μετὰ τὴν ἀμαρτίαν συζεύξας ὁ δημιουργήσας Θεός, „ παρέσχεν ἡμῖν παραμυθίας ψυχῆς ἀφορμὰς τὰς θείας ἐν μέσῳ τεθεικώς ἑορτᾶς· αἱ γὰρ „ τῶν ὑποθέσεις, καὶ τῶν θεοδότων ἡμᾶς ἀναμιμνήσκουσι δωρεῶν, καὶ τὴν παντελῆ τῶν „ ἀνιαρῶν προμηνύουσι λύσιν “ (Ἐπιστολ. ἑορταστικ. Ε'). ἔταν, λέγω, διατάχθησαν αἱ Δεσποτικά ἑορταί, τότε πολλοὶ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπρόσφε-
ραν τῷ Δεσπότῃ Χριστῷ εἰς λόγον εὐχαριστίας, ὄχι μόνον λόγους πανηγυρικούς τὰς ὑ-
ποθέσεις τῶν ἑορτῶν μὲν φράσιν πεζὴν περιέχοντας, ἀλλὰ καὶ ποιήματα ἔμμετρα, καὶ
ἄσματα ἑναρμόνια, καὶ μέλη καὶ ᾠδὰς διαφόρους ἐσύνθεσαν, τὴν ὑπόθεσιν καὶ αὐτὰ τῆς
ἑορτῆς περιέχοντα, καὶ τέρποντα τὸν χριστῶν μου τοῦ Κυρίου λαόν, διὰ τοῦ μέλους καὶ
τῆς ἀρμονίας. Ἐσύνθεσαν δὲ ταῦτα οἱ ἀνωτέρω Πατέρες, κατὰ ζῆλον καὶ μίμωσιν τῶν
παλαιῶν ἐκείνων ᾠδῶν, καὶ τῶν Ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ, ὅπου ἀνεφέραμεν. Διὰ τί δὲ
τὰ ποιήματα ταῦτα μετὰ μέλους ἐσύνθεσαν; „ Ἴνα, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, τῷ
„ προσωνεῖ καὶ λείψ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ἀφέλιμον λανθανόντως ὑποδεξώμεθα,
„ κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἰατρῶν, οἱ τῶν φαρμάκων τὰ αὐστηρότερα πίνειν διδόντες τοῖς
„ κακοσίτοις, μέλιτι πολλὰκις τὴν κύλικα περιχρίουσι· διὰ τοῦτο τὰ ἑναρμόνια ταῦτα
„ μέλη ἐπινεύονται, ἵνα οἱ νεκροὶ τὸ ἦθος τῷ μὲν δοκεῖν μελωδῶσι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰς
„ ψυχὰς ἐκπαιδεύονται “ (Ἐρμην. εἰς τὸν α'. Ψαλμὸν).

Οὕτως ὁ ἱερός Κλήμης Ἀλεξανδρείας, ὁ κατὰ τὸν Β'. αἰῶνα ἀκμάσας, ἐσύνθεσεν εἰς
αἶνον καὶ εὐχαριστίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μερικά ἔμμετρα ἐπι καὶ ἄσμα-
τα· οὕτως ἡ μάρτυς Ἀθηνογένης ἐσύνθεσε τὸ „ Φῶς ἰλαρὸν “, διὰ τὸ ἄλλεται κατὰ τὸ
ἐσπέρας εἰς αἶνον καὶ εὐχαριστίαν Θεοῦ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ μέγας Βασίλειος· ὁμοίως καὶ
Νέπως ἡ ἐν Αἰγύπτῳ Ἐπίσκοπος, καὶ Οὐϊκταρῖνος, καὶ Λακτάντιος, καὶ ὁ Θεολόγος
Γρηγόριος (ὅρα σελ. 40. τῆς ἱερᾶς Τελετουργίας), καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, καὶ Ἰωσήφ
ὁ Ὑμνογράφος, καὶ ὁ Ἀνατόλιος, καὶ ἄλλοι πολλοί· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ὁ ἐξ
Ἱεροσολύμων Ἱεράρχης Κοσμάς (1), καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης ὁ Ἱεροσο-
λύμων πρεσβύτερος (2), αἱ δὲ δύο ἱεραὶ Μοῦσαι, καὶ οἱ δύο οὐράνιοι Ὀρφεῖς, καὶ αἱ δύο
καλ-

(1) Οὗτος ὁ θεῖος καὶ Ἱεράρχης Κοσμάς παρε-
κίνησε τὸν σύμπαντον καὶ ὁμόψυχον αὐτῷ ἁγίον Ἰω-
άννην τὸν Δαμασκηνόν, καὶ συνεγράφε τὸ Βιβλίον
τὸ καλούμενον Πηγὴν τῆς γνώσεως τὸ ὅποιον περιέ-
χει τὴν λογικὴν, ἢ διαλεκτικὴν, κατὰ φιλοσόφους·
γράφει περὶ ἑκατὸν τριῶν αἰρέσεων, καὶ περὶ ὀρθο-
δόξου Πίστεως. Τῆτο δὲ τὸ Βιβλίον συγγραφε κα-
θ' ὑπακοὴν ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, ἀπέστειλεν οὐ-
τὸ εἰς τὸν ἅγιον Κοσμάν μετὰ καὶ ἐπιστολῆς, ἐ-
πιγραφῶν ταῦτα· „ Τῷ Ὄσιωτάτῳ καὶ θεοτιμῆτῳ
„ Πατρὶ Κοσμᾷ ἁγιοτάτῳ Ἐπισκόπῳ τοῦ Μαίου-
„ μα, ἐλαχίστος Μοναχὸς καὶ Πρεσβύτερος Ἰωάν-
„ νης ἐν Κυρίῳ χαίρειν “.

(2) Περί τοῦ θεῖου Δαμασκηνοῦ ταῦτα γράφει
Μακάριος ὁ Ἀγκύρας ἐν κεφ. λβ. κατὰ Βαρλααμ·
„ Δαμασκηνὸν μὲν τοι εἰπὼν, πάντας τὰς Διδασκα-
„ λους καὶ Θεολόγους συμπεριλαβὼν ἐδήλωσα· στό-
„ μα γὰρ καὶ διεμνηνῆς οὗτος ὁ πᾶν πάντων τῶν
„ Θεολόγων· οὐ χάριν, καὶ οὐ λέγω, γράφει, ἀλλὰ
„ λέγομεν, φησὶν· ὅτι γε ἠλίκοι τὸ τῶν λόγων ἡ φωνή,
„ καὶ ἡ τῶν δογμάτων ἀκρίβειά τε καὶ σταδμῆ,
„ καὶ ὅσον τὸ ἐν ἅπασιν μείγιστον κλέος, ἢ τῶν οἰ-
„ κουμενικῶν ἁγίων Συνόδων ἐβδόμη παρίστασιν “.
Ἐφ' ἧ δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ἀκροπολίτης περὶ τοῦ
Δαμασκηνοῦ ταῦτα· „ Ἐἴσω τάλλα, παρῆσω τοὺς
„ ἐγκωμιαστικὸς λόγους τῶν ἁγίων, τοὺς αἰνετη-
„ ρίους τῆς Θεομητορῆς, τοὺς τὰς σεβασμίας ἑορτᾶς
„ περιχροτοῦντας, αἱ δὲ πρὸς χορείαν μετακαλοῦνται
„ θεοσιεραὶ ὅπως καὶ κρείττονα (τῆτο φαίνεται τὰ

λέγει διὰ τοὺς ἀσματικούς Κανόνας τῶν ἑορτῶν)·
„ τὴν δὲ Πηγὴν πῶς ἀρα παραδραμοῦμαι τῆς γνώ-
„ σεως; ἢ πῶς οὐχὶ καὶ ἐκ παρόδου ταύτης ἀρῶσα-
„ μαί, ἵνα πρὸς τὸν ἐφεξῆς δρόμον ἀκμαίστερος γέ-
„ νωμαι “; Διὰ τί δὲ ἡ Βίβλος αὐτὴ τῷ Δαμασκην-
ῷ ὀνομάσθη Πηγὴ γνώσεως; Ἀποκρίνεται Γεώργιος
ὁ Χιοιεύτης καὶ λέγει· „ Ἐπιγράφεται δὲ Πηγὴ
„ γνώσεως κατ' ἐξοχὴν, ὡς οὐκ ἔστιν ἕξω ταύτης
„ τῆς Βίβλου γνώσις, εἴτε ἀνθρωπίνῃ, εἴτε θεῖα,
„ καὶ ἀπλάς, εἴτε θεωρητικὴ, εἴτε πρακτικὴ, εἴτε
„ ἐγκόσμιος, εἴτε ὑπερκόσμιος “· Με' τοὺς δύο δὲ
Ἱεροῦ Μελωδοῦς, τὸν Κοσμάν, λέγω, καὶ τὸν
Ἰωάννην συναριθμεῖται καὶ τρίτος ὁ ὑψημέτερος καὶ
φερώνυμος Ἰωσήφ, ἡ κατ' ἐξοχὴν καλούμενος Ὑμνο-
γράφος, ἡ ἀπὸ τῆς Σικελίας καταγεγραμμένος. Οὗτος ὁ
αἰδέμιος μετὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου ἐκόσμησε
τὴν ἐνδόξον ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, με-
λουρηγίας εἰς αὐτὴν τὸν δεύτερον Κανόνα τὸν εἰς τὸν
Δ'. ἦχον. Εἶπα δὲ ὅτι ὁ ἅγιος οὗτος Ἰωσήφ φερ-
νύμωος εἶναι ὑψημέτερος, διότι Ἰωσήφ Ὑψημέτερος ὀνο-
μάσθη· ἀλλὰ καὶ Ὑμνογράφος καλεῖται, ἐπειδὴ πᾶ-
σὸς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἱεροῦς Μελωδοῦς περισσοτέ-
ρους φσματικούς Κανόνας ἐφίλοπόννησεν· ὥστε οἱ πε-
ρισσότεροι ἅγιοι τοῦ χρόνου ἀπὸ αὐτὸν μὲ Κανόνας
ἐχοσμήθησαν· καὶ σχεδὸν οἱ ἐν τοῖς ὀκτῶ Μηναίοις
τοῦ χρόνου περιεχόμενοι Κανόνες τοῦ Ἰωσήφ εἰσὶ
πᾶντα· μόνον δὲ οἱ Κανόνες οἱ ἐν τοῖς τέσσαρασι
Μηναίοις περιεχόμενοι τῶν ἄλλων Μελωδῶν εἰσὶ
πᾶντα.

καλλικέλαδοι καὶ γοργογλυκόστροφοι ἠδόνες τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας· αὐτοὶ ἐκόσμησαν, αὐτοὶ ἐχαρίτωσαν φερωνύμως, καὶ αὐτοὶ κατεγλύκαναν ὅλες τὰς δημοσίας καὶ μεγάλας καὶ Δεσποτικὰς ἐορτὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Δεσποτικῆς ἡμῶν Θεοτόκου, μετὰ τὰς ἀσματικούς αὐτῶν Κανόνας, καὶ μετὰ τὰ μελιέρρυτα καὶ πενταρῶδη μέλη, ὅπου ἐσυνάρμοσαν οἱ τρισόλβιοι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρὸς ὕμνον καὶ εὐχαριστίαν τῶν μεγάλων ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ, τὰς ἡποίας ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ἐορταῖς, πρὸς χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν τῶν ψαλλόντων καὶ ἀναγιγνωσκόντων καὶ ἀκούοντων αὐτοὺς Χριστιανῶν.

Ὅθεν ὁ Σουΐδας ἐν τῷ λεξικῷ εἶπε τὸ μέγα τοῦτο ἐγκώμιον περὶ τῶν ἀσματικῶν Κανόνων τῶν δύο τούτων Ἱερῶν Μελῳδῶν· „Οἱ γοῦν ἀσματικοὶ Κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμά σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ δέξονται, μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθῆι“· καὶ ὁ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων εἶπε περὶ τῶν δύο τούτων Μελῳδῶν· „Πλὴν ἐπίσης θαυμάζομαι καὶ τοὺς Μελῳδοὺς ἀμφοτέρους, ἄλλως καὶ ἄλλως ὑμνήσαντας τὰς θείας ταύτας ἐορτὰς, καὶ ὡς ἡ θεία χάρις ἀμφοτέροις ἐπέπνευσεν“.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ῥηθέντες Κανόνες ὅχι μόνον σφειτέθησαν εἰς γλῶσσαν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ νοήματα περιέχουσιν ὑψηλὰ καὶ θεολογικὰ, διὰ τοῦτο ἵναι δυσκολοκατάληπτοι κοινὰ εἰς τὰς ἀπλοῖκους ἡμῶν ἀδελφούς, τὰς ἀπείρους γλώσσης Ἑλληνικῆς. Τί λέγω; αὐτοὶ ἀκόμη καὶ εἰδήμονες γραμμάτων Ἑλληνικῶν δυσκολεύονται νὰ καταλάβουν τὰ νοήματα ὅπου περιέχουν οἱ Κανόνες. Τούτου χάριν ἐπεχείρησαν νὰ ἐξηγήσουν αὐτοὺς καὶ νὰ σχολιάσουν, πρῶτον μὲν ἀνώνυμος τις ἐξηγητὴς, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξήγησις εὐρίσκεται χειρόγραφος ἐν μεμβραίνῳ βιβλίῳ (1)· δεῦτερον δὲ ὁ σοφὸς Θεόδωρος ὁ καλούμενος Πτωχὸς Πρόδρομος, ὃς τις εὐρῶν τὰς τοῦ ἀνώνυμου ἐξηγήσεις, καὶ ἰδὼν αὐτὰς ὅτι δὲν ἐπιτυχαίνουσι τῷ σκοπῷ, οὐδὲ προσφυῶς καὶ ἀρμοζόντως ἐρμηνεύουν τὰ ἐν ταῖς ἱεροῖς Κανόσι τῶν δύο ἀνωτέρω Μελῳδῶν περιεχόμενα, ἐπεχείρησεν αὐτὸς καὶ ἠρμήνευσεν εὐστοχάτατα καὶ ἐπιβολώτατα (πλὴν τινῶν) τοὺς ῥηθέντας ἀσματικούς Κανόνας, παρακινήθεὶς εἰς τοῦτο ἀπὸ κάποιον Ὀρφανοτρόφον· τούτου δὲ τὸ ὄνομα δὲν ἐδυνήθημεν νὰ εὐρωμεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκατοῖκει· ἐκ συμπεράσματος ὁμῶς λέγομεν ὅτι ἐκατοῖκει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ αἱ ἐρμηνεῖαι αὐτῶν τῶν δύο σφειτέθησαν εἰς γλῶσσαν Ἑλληνικὴν, διὰ τοῦτο οἱ ἀπλοῖκοι ἀδελφοὶ ἐστεροῦντο τῆς ὠφελείας αὐτῶν· οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐμπειροὶ ἐστερημένοι ἦτον τῆς αὐτῶν ὠφελείας· διότι αἱ Ἑρμηνεῖαι αὐταὶ δὲν ἐξεδόθησαν εἰς τύπον ποτέ, ἀλλ' εἶναι ἕως τῆ νῦν ἀνέκδοτοι. Ὅθεν ἡμεῖς βλέποντες, ὅτι οἱ ἀπλοῖκοι ἀδελφοὶ μας στεροῦνται τῆς ὠφελείας τῶν ἀνωτέρω ἀσματικῶν Κανόνων, τούτεστι τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῶν Θεοφανείων, τῆς Ὑπαπαντῆς, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῶν Βαΐων, τῆς Μεγάλης Β'. τῆς Μεγάλης Γ'. τῆς Μεγάλης Δ'. τῆς Μεγάλης Ε'. τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τῆς Λαμπρᾶς, τῆς Ἀναλήψεως, τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· καὶ ὅτι ἀναγιγνώσκουν μὲν καὶ ψάλλον αὐτοὺς εἰς ὀκτῶ ἡμέρας, οὐδὲν δὲ, ὀλίγον τι καταλαμβάνουν ἐκ τῶν ψαλλομένων καὶ ἀναγιγνωσκόμενων· ὁμοίως βλέποντες, ὅτι καὶ οἱ πείραν ἔχοντες γραμμάτων Ἑλληνικῶν στεροῦνται τῆς αὐτῶν ὠφελείας διὰ τὸ ἀνέκδοτον ἐν ταῖς τύποις· τούτου χάριν ἐπεχειρήσαμεν καὶ ἐξηγήσωμεν εἰς τὸ ἀπλοῦν τὰς ῥηθέντας ἀσματικούς Κανόνας, ἵνα ὠφελήσωμεν καὶ τὰ δύο μέρη· τοὺς μὲν ἀπλοῖκούς ἀδελφούς, διὰ τῆς ἀπλῆς αὐτῶν ἐξηγήσεως· τοὺς δὲ ἐμπειροὺς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ τῆς τοῦ τύπου ἐκδόσεως. Παρεκινήθημεν δὲ εἰς τοῦτο ἀπὸ πολ-

(1) Ὅσον ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Ζωναρὰν καὶ τῆ ἐρμηνεία τῆς Ὀκταήχου ἐδυνήθημεν τὰ συμπεράσασθαι, ὁ ἀνώνυμος οὗτος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων ἦτον Θεσσαλονικὴς Μητροπολίτης· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ οὐ γράφει ἐκεῖ. Λέγει δὲ πρὸς τοὺς, ὅτι ὁ

αὐτὸς ἀνώνυμος ἐποίησε καὶ ἐρμηνεῖαν εἰς τοὺς Ὀκταήχους ἀναστασίμους Κανόνας τοῦ Δαμασκηνοῦ· τῆς οὐκ εὐρωμεν· ὅθεν καὶ συναγεται, ὅτι ὁ ἀνώνυμος αὐτὸς ἦν πρὸ τοῦ Ζωναρὰ τοῦ ἀκμάσαντος ἐν ἐτεῖ κριτῆ.

πολλούς αδελφούς ζηλωτάς τῶν καλῶν, καὶ ἐραστάς τῆς κοινῆς ωφελείας τοῦ γένους τῶν ὀρθοδόξων.

Καὶ λοιπὸν εὐρόντες τὴν μὲν τοῦ ἀνωύμου ἐξηγητοῦ βίβλον ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ Μονῇ τοῦ Δοχειαρίου μεμβραίνην, τὴν δὲ τῆ σοφοῦ Θεοδώρου τῆ Πτωχοῦ Προδρόμου ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ Μονῇ τοῦ Ξηροποτάμου, ταύτας, λέγω, τὰς βίβλους εὐρόντες, ἐρανίσθημεν ἐξ αὐτῶν τὴν ἐρμηνείαν ταύτην τῶν ρηθέντων ἱερῶν Κανόνων, σπανιάκις μὲν, ἐκ τῆς τοῦ ἀνωύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ καὶ σχεδὸν παταχοῦ, ἢ κ τῆς τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου, ὡς παλὺ κρείττονος καὶ εὐστοχωτέρας, τὴν ὁποίαν καὶ ἐν μέρεσι πολλοῖς μετεφράσαμεν. Δὲν εὐχαριστήθημεν ὅμως εἰς μόνους τοὺς δύο αὐτοὺς, ἀλλὰ συναρμολογήθημεν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν τὰ συντινόντα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν προκειμένων Τροπαρίων, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν πανηγυρικῶν λέγων τῶν ἁγίων τῶν εἰς τὰς ἐορτὰς φιλοπονηθέντων, καὶ σημειώσεις διαφόρους ἐποιήσαμεν κατὰ τὴν συνήθειάν μας, διὰ τὴν εὐχαριστήσωμεν τὴν περιέργειαν τῶν φιλολόγων ἀναγνωστῶν μας. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐρμηνευτῶν, καὶ ὅπως πρόεβη ἢ εἰς τὸ ἀπλοῦν ἐρμηνεία αὐτῆ τῶν ἁσματικῶν Κανόνων, ἀρκουσι ταῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ σοφὸς Θεόδωρος δὲν εἶχεν ἐρμηνείαν οὔτε εἰς τὸν Κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οὔτε εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ἀναλήψεως, οὔτε εἰς τὸν Ἰαμβικὸν Κανόνα τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλ' οὔτε εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Κοιμήσεως, διὰ τοῦτο ἐφιλοπονήσαμεν ἡμεῖς ἄκοθεν, ὅσον ἦτον δυνατόν, τὰς ἐρμηνείας αὐτῶν, ἢ γὰρ τοῦ ἀνωύμου εἰς αὐτοὺς ἐρμηνεία ἐλαχίστου λόγου ἀξία ἐστὶ. Πάλιν, ἐπειδὴ οὔτε ὁ ἀνωύμος, οὔτε ὁ Θεόδωρος εἶχον ἐρμηνείαν τινὰ εἰς κάποια ὀνόματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἠξεύρου ὅσοι μέλλουσι νὰ ἀναγνώσων τοὺς παρόντας Κανόνας, διὰ τὸ ἐρανίσθημεν τὴν τῶν ἀνωτέρων ὀνομάτων ἐρμηνείαν ἀπὸ τὴν πλατυτάτην ἐξήγησιν Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά, τὴν ὁποίαν ἐφιλοπόνησεν εἰς τοὺς ἀναστασίμους Κανόνας τῆς Ὀκτωήχου Ἰωάννου τῆ Δαμασκηνοῦ, ἥτις εὐρίσκειται χειρόγραφος ἐν τῇ ἱερᾷ βασιλικῇ καὶ μεγίστῃ Λαύρᾳ τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ, ὅθεν συντεμόντες τὴν τῶν ἀνωτέρων ὀνομάτων ἐρμηνείαν, καὶ εἰς τὸ ἀπλοῦν μεταφράσαντες, παραθέτομεν καὶ ταύτην ἐδῶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐν εἴδει προλεγόμενοι.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἠξεύρου οἱ ἀναγινώσκοντες τοὺς παρόντας Κανόνας τὰ κάτωθεν ὀνόματα, ὅπου περιέχονται ἐν αὐτοῖς, οἷον, τί θέλει νὰ εἴπῃ Εἶρμος, τί θέλει νὰ εἴπῃ Τροπαρίον, τί θέλει νὰ εἴπῃ Ὠδὴ, καὶ τί θέλει νὰ εἴπῃ Κανόν. Καὶ ὁ μὲν Εἶρμος εἶναι μία ἀρμονία συνθεμένη με φωνὴν ἑμμελῆ, καὶ με διαρισμένον μέτρον καὶ ποσότητα λέξεων, ἢ ὁποία πρέπει νὰ ἦναι προεγνωμένη, διότι εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται τὰ ἀκολουθοῦντα Τροπαρία, καὶ κατ' ἐκείνην φάλλονται, καὶ διὰ τὴν εἰπῶν συντόμως, ὁ Εἶρμος εἶναι ἀρχὴ καὶ τῶν Τροπαρίων, καὶ τῶν Ὠδῶν, καὶ ὅλου ἀπλῶς τῆ Κανόνος, ἐτυμολογεῖται δὲ ὁ Εἶρμος ἀπὸ τῆς Εἶρω φιλεμένης, ὅ δηλοῖ τὸ, Συμπλέκω, καθότι καὶ ὁ Εἶρμος κατὰ τὰξιν τινὰ καὶ μελουργίαν συμπλέκεται, καὶ ὄχι ἀπλῶς, ὡς τὰ ἄλλα λόγια, ἢ Εἶρμος λέγεται ἢ ἀκολουθίσις, ὡς λέγομεν, „Καθ' εἶρμόν ὁ λόγος προβαίνει“, ἢ τοι κατὰ ἀκολουθίαν. Τὰ προτεταγμένα λοιπὸν ἐκάστης Ὠδῆς λέγονται Εἶρμοι, διότι δίδουσι ἀκολουθίαν τινὰ καὶ τὰξιν μέλους εἰς τὰ μετ' αὐτὰ Τροπαρία.

Τροπαρία δὲ λέγονται τὰ μετὰ τὸν Εἶρμόν ἀκολουθοῦντα, διότι κατὰ τὴν ποσότητα τῶν λέξεων καὶ τῶν τόνων καὶ τῆς ἀρμονίας καὶ μέλους τῆ Εἶρμου, οὕτω καὶ αὐτὰ τρέπνται καὶ ἀκολουθοῦν, καὶ τρόπον τινὰ τὰ Τροπαρία ἔχουσι παράδειγμα τὸν Εἶρμόν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀναφέρονται. Μερικοὶ δὲ νεώτεροι εἶπον, ὅτι Τροπαρία διὰ τοῦτο λέγονται, διότι οἱ κανοναρχοῦντες αὐτὰ, τρέπονται ἀπὸ τὸν ἑνα χορὸν εἰς τὸν ἄλλον. Ὠδὴ δὲ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „Φωνὴ ἐστὶ μουσικὴ καὶ ἐναρμόνιος, διὰ μόνου προφερομένη τοῦ στόματος χωρὶς συνηχίσεως τοῦ ὄργανου“. Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεῖος Νύσσης Γρηγόριος, ἐρμηνεύων τὴν ἐπιγραφήν τοῦ τετάρτου Ψαλμοῦ. Ὠδὴ δὲ λέγεται ἀπὸ τοῦ, ἄδω τὸ, Ψάλλω, οἷον εἰς αἰδίη τις οὔσα μουσικὴ, συναρουμένου τοῦ ἄ ὁ εἰς ᾠ, καὶ τοῦ ἱ ὑπογραφομένου, παρ' Ἑβραίοις μὲν γὰρ οἱ πρὸς Θεὸν ὕμνοι ἐφάλλοντο καὶ δι' ὄργανον, ἀφ' οὗ δὲ ὁ Θεὸς ἀπέβαλε τὰ ὄργανα ἐκείνων, καθὼς εἶπε διὰ τοῦ Ἀμώς, „Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ᾠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὄργανων σου οὐκ ἀκούσομαι“ (Ἄμ. ε'. 23.). ἀπὸ τότε ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ διὰ φωνῆς μόνης ἀναφέρομεν τοὺς ὕμνους μας εἰς τὸν Θεόν.

Κανὼν δὲ εἶναι, κυρίως μὲν, τὸ ξύλον τὸ ὀνομαζόμενον κανόνιον, (ἢ πήχη), τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται οἱ τεχνίται διὰ νὰ ἰσάζουν τὰ ξύλα, ἢ τὰς πέτρας, ἢ καὶ τὰ ἄλλα ὅπου δουλεύουσι· βαλλόντες γὰρ τὴν ρηθεύσαν πήχην εἰς τὰ δουλευόμενα παρ' αὐτῶν, εἰὰν αὐτὰ ἦναι στραβά ἔσται, ἢ ἔξω, τὰ ἰσάζουσι καὶ εὐθέα κατασκευάζουσιν· ἐκ τούτου δὲ κατὰ μεταφορὰν Κανόνες ὀνομαζόμενοι καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν θείων Ἀποστόλων, τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν τοπικῶν, καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων· ὁμοίως Κανόνες ὀνομαζόμενοι καὶ τὰ ἄσματα ταῦτα τὰ πρὸς δοξολογίαν Θεοῦ συντεθειμένα· διότι καθεὶς Κανὼν ἔχει μέτρον ἀρισμένον, καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτοῦ δὲν ἐκβαίνει· καθεὶς γὰρ Κανὼν περιέχει ἐννέα Ὠδαί (μᾶλλον δὲ ὀκτώ, διότι ἡ δευτέρα Ὠδή καταλιμπάνεται ἐν ἐκάστῳ Κανόνι, διὰ τὰς αἰτίας ὅπου λεγόμεν ἐν τῇ περὶ αὐτῆς ὑποθέσει), καὶ οὔτε περισσοτέρας ἔχει, οὔτε ὀλιγωτέρας· κατὰ τὸ τοιοῦτον σημαίνόμενον ἐξέλαβεν ὁ Ἀπόστολος τὸ ὄνομα τοῦ Κανόνος, γράφων· Ἡμεῖς δὲ, οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχισόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ Κανόνος, οὐ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρον ἀφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν (β'. Κορ. ι. 13.) (1).

Ἐννέα δὲ εἶναι ὄλαι αἱ Ὠδαί, διότι ὁ ἔννατος ἀριθμὸς εἶναι τὸ μεγαλύτερον μέτρον ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀριθμούς· αἱ γὰρ μονάδες τῶν ἀριθμῶν ἕως εἰς τοὺς ἐννέα προχωροῦσιν οὕτως· α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ὁμοίως καὶ αἱ δεκάδες ἐννέα εἶναι οὕτως· ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. υ. ὡσαύτως ἐννέα εἶναι καὶ αἱ ἑκατοντάδες οὕτως· ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω. υ. καὶ καθ' ἑξῆς ἐννέα εἶναι καὶ αἱ χιλιάδες. α. β. γ. δ. ε. ς. ζ. η. θ. οἱ δὲ ἄλλοι ἀριθμοὶ κατὰ σύνθεσιν καὶ ἀνακυκλήσιν τούτων γίνονται, ὡς τὰ ἐνδεκά ἐκ τῆς δεκάδος καὶ τῆς μονάδος, τὰ δώδεκα ἐκ τῆς δεκάδος καὶ δυάδος οὕτως· ια. ιβ. ιγ. ιδ. ιε. ις. ιζ. ιη. ιθ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀριθμοὶ ὁμοίως. Δηλοῦσι δὲ αἱ Ὠδαὶ αὗται τὰ ἐννέα τάγματα τῶν Ἀγγέλων· καθὼς γὰρ ἐν τῇ οὐρανίῳ ἱεραρχίᾳ ἐννέα τάγματα εἶναι, καὶ καθεὶς τάγμα ὕμνον ἀναφέρει εἰς τὸν Θεόν· οὕτως καὶ ἐν τῇ κάτω ἱεραρχίᾳ ἐννέα τάγματα εἶναι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Διάκονοι, ὑποδιάκονοι, Αναγνώσται, Ψάλται, Κληρικοὶ, Μοναχοὶ, καὶ Λαϊκοί· καὶ καθεὶς τάγμα ὕμνεῖ τὸν Θεόν, ὡς εἶναι γεγραμμένον· „Ἐν τῷ ναῶ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν“ (Ψαλ. κη. 8.). Ἔστι δὲ καὶ τύπος συμβολικῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος ὁ ἐννέα ἀριθμὸς· ὅθεν καὶ εἰς τιμὴν αὐτῆς ἐδιարτίσθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων αἱ ἐννέα Ὠδαί· καθότι τριάκις τὰ τρία γίνονται ἐννέα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἔννατος ἀριθμὸς τριπλῆν τριάδα περιέχει, διὰ τοῦτο οἱ θεῖοι Πατέρες ἐθέσπισαν τὰς ἐννέα Ὠδαίς εἰς ὕμνον καὶ τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅθεν καὶ ὁ μέγας ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τοῦ Πάσχα ἐτριπλασίασε τὸ ὄνομα Πάσχα εἰς τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, „Πάσχα, εἰπὼν, Κυρίου Πάσχα, καὶ πάλιν ἐρῶ Πάσχα, τιμὴ τῆς Τριάδος“.

Ἐπει-

(1) Ἐρμηνεύομεν ἐνταῦθα καὶ ἄλλα τινὰ πρὸς εἰδῆσιν τῶν ἀναγιγνωσκόντων ἀφλοικῶν ἀδελφῶν μας, ἅπερ εἰσι ταῦτα. Ἀπολυτίκιον λέγεται τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο, ὅπου φάλλεται εἰς τὰς ἀπολύσεις τοῦ Ἐσπερινῶ καὶ τῷ Ὁρδρου, ὅταν ἀπολύεται ὁ λαὸς ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Συμῶν ρηθὲν πρὸς τὸν Κύριον· „Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου, Δέσποτα“. Καθίσμα λέγεται ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον φάλλομεν, κἀδῆνται οἱ φάλλοντες αὐτὸ πρὸς ἀνάπαυσιν μικρὰν τῆς προλαβούσης ἀναγνώσεως τοῦ Ψαλτηρίου· ὅθεν καὶ τὸ Ψαλτήριον ὄλον εἰς εἰκοσι καθίσματα διαιρεῖται διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἧθουν διὰ νὰ κἀδῆνται οἱ ἀναγιγνωσκόντες αὐτὸ, καὶ μικρὸν νὰ ἀναπαύωνται. Καταβασίαι λέγονται οἱ Εἴρμοι· διότι, ἀπ' οὗ ἐφάλλετο ἡ Ὠδή ὅλη, τότε τῶν δύο χορῶν οἱ φάλλται καταβαίνοντες ἀπὸ τὰ στασειδιάτων, καὶ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ ἐφάλλον καὶ οἱ δύο συμφῶνως τοὺς Εἴρ-

μούς τῆς αὐτῆς Ὠδῆς· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἱερὰν τελετουργίαν, σελ. 345. Κοντάκιον λέγεται ἀπὸ τὸ Κοντον, ὅπερ δηλοῖ τεταλιγμένον χαρτίον· τοιοῦτον γὰρ χαρτίον ἐπέδωκεν ἡ Θεοτόκος εἰς τὸν ἅγιον Ῥωμαίων, τὸν Ποιητὴν τῶν Κοντακίων διὰ νὰ φάγη, τὸ ὁποῖον εὐδύς ὅπου ἔφαγεν, ἐξεφώνησε τὸ „Ἡ“, Παρθένης σήμερον τὸν πραιωνιον λόγον“. Ἦτον δὲ ἡ νύξ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καθὼς διηγείται τὸ το Νικηφόρος ὁ Ξανδοπούλος. Οἶκος ὀνομάζεται τὸ μετὰ τὸ Κοντάκιον ἀκολουθοῦν· τὸ ὁποῖον οὕτως ὀνομάσθη· διότι καθὼς ὁ οἶκος ἐν συντομίᾳ περιέχει τὴν περιουσίαν τοῦ ἔχοντος, οὕτως καὶ ὁ Οἶκος περιέχει ἐν ἑαυτῷ μὲ συντομίαν ἅπαντα τὰ τῆς Ἁγίας καὶ τῆς εὐραχῆς· καθὼς οἱ ἀστέρες περιφέρονται καὶ κινουῦνται ἐν τοῖς κατ' ὀρανοῦν καλουμένοις οἰκοῖς, ὕψος καὶ οἱ Ἅγιοι, ἀστέρες νοητοὶ ὄντες, μένουσι καὶ κινουῦνται ἐν τοῖς οἰκοῖς τοῦ στερεώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ ἐν ταῖς οὐρανίαις μοαῖς.

„Ξατε αὐτὴν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηται μοι ἡ ᾠδὴ αὕτη κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ“ (Δευτ. λα. 16.).

Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποῖαν δὲν τροπαρολογοῦσι τὴν δευτέραν ταύτην ᾠδὴν οἱ ἱεροὶ Μελωδοί, ὁ Κοσμάς, λέγω, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἰς τοὺς ἀσματικούς τῶν Κανόνων, εἶναι αὕτη κατὰ τὸν σοφὸν Θεόδωρον· διότι ἡ μὲν ὑπόθεσις τῶν ἀσματικῶν αὐτῶν Κανόνων εἶναι χαροποιὰ καὶ ἑορταστικὴ· καθότι ψάλλονται εἰς ὑποθέσεις καὶ ἑορτάς χαροσύνους· ἂν γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ πάθη ἀναφέρωσι καὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν ταφὴν· ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα ἔχουσι μαζὶ μὲ τὸ φοβερὸν καὶ τὸ χαροποιόν· διότι ἀναπλάττωσιν ὅλην τὴν Κτίσιν· ἡ δὲ ὑπόθεσις τῆς δευτέρας ταύτης ᾠδῆς εἶναι ἐκ τοῦ ἐναντίου ὅλη σκυθραπὴ, ὅλη φοβερικὴ, χωρὶς πᾶ ἔχη σμιγμένον κανένα χαροποιόν. Διὰ τοῦτο λοιποὺς πάντας, οἱ μὲν πανηγυρικοὶ καὶ χορευτικοὶ Μελωδοί, ἄλλην ἰδέαν καὶ ὑπόθεσιν ἔχοντες χαροποιὰν παραιτοῦσιν ὡς πενθικὴν τὴν δευτέραν ταύτην ᾠδὴν· οἱ δὲ ἄλλοι ἀσματογράφοι οἱ τὰ Τριῶδια συγγράφοντες, οὗτοι μεταχειρίζονται καὶ τὴν δευτέραν ᾠδὴν εἰς τὰ Τριῶδιά των κατὰ τὸν ἀρμόδιον καιρὸν· ἦτοι κατὰ τὰς νηστίμους ἡμέρας τῆς μεγάλης πεσσαρακοστῆς, ὅταν ὁ στεναγμὸς καὶ ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας καὶ τὸ δάκρυον σπουδάξεται ἀπὸ τοῦς Χριστιανοῦς· φοβερίζοντες γὰρ καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς ᾠδῆς ταύτης τὰς ψυχὰς τῶν ἀμαρτωλῶν, φέρουσιν αὐτὰς εἰς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν· ὅθεν τὴν ᾠδὴν ταύτην προμαρτυρίαν καὶ διαμαρτυρίαν καὶ ἔλεγχον κατὰ τῶν Ἰουδαίων θινοᾶζει ὁ Ζωναράς, καὶ ἐχὶ ἄσμα εἰς Θεόν· ἵνα εἰάν οἱ Ἰσραηλιταὶ παραβῶσι ταύτην, μὴ ἔχασιν τὰ ἀποκρίνανται, ὅτι τινὰς δὲν μᾶς εἶπε πρότερον καὶ νὰ διορθωθῶμεν· διὰ τοῦτο καὶ προεῖπεν εἰς τὸν Μαυσῆν ὁ Θεός· „Ἴνα γένηται μοι ἡ ᾠδὴ κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα (ἦτοι ἡ ἐλέγχουσα) ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ“. Ὅρα καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον Κῆπον τῶν Χαρίτων τὴν κατὰ λέξιν ἐρμηνείαν τῆς ᾠδῆς ταύτης.

Ἡ δὲ τρίτη ᾠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἄννης τῆς γεννησάσης Σαμουὴλ τὸν Προφήτην· ἦτις διὰ τὰ ἦτον στῆρα καὶ δὲν ἐγέννα, ἐπῆγεν εἰς τὸν ἐν Σηλωμ Ναδρ, κατ' ὅσον πολλὰ εἶδετο τοῦ Κυρίου, ὥστε ὁ τότε ἱερεὺς Ἥλει ἐνόμισεν ὅτι εἶναι μεθυσμένη. Εἰσακουσθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐγέννησε τὸν Προφήτην Σαμουὴλ· ὅθεν εἰς εὐχαρίστησιν τῆς χάριτος ἐπέσπερε τῷ Θεῷ τὴν ᾠδὴν ταύτην· προφητεύει δὲ ἐν αὐτῇ τὸν Χριστὸν Γέννησιν τὴν σωτήριον γεννησμένην εἰς ὅλους· ὅθεν καὶ λέγει· „Εὐφρανθήτω ἐν σωτηρίῳ σου“· ὁμοίως καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν, καὶ τὴν ἐκεῖθεν κατὰβασιν, καὶ τὴν μέλλουσαν Κρίσιν· „Κύριος γὰρ, φησὶν, ἀνέβη εἰς Οὐρανὸς καὶ ἐβρόντησεν, αὐτὸς κρινεῖ ἅκρα γῆς δίκαιος ὢν“· Ἐπροφήτευσεν καὶ περὶ τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὸ γὰρ Ἐβρόντησεν, δηλοῖ καὶ τὸν ἦχον ἐκεῖνον καὶ τὴν βίαιαν πνοὴν, ὅπου ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον τῶν Ἀποστόλων, ὅταν κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ ἐπροφήτευσεν, μάλιστα δὲ τὴν δύναμιν τῆς τοῦ Δαβὶδ βασιλείας· ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸ β. κεφ. τῆς πρώτης τῶν Βασιλείων.

Ταύτην τὴν ᾠδὴν ἐμπορεῖ νὰ ἀδῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ καθε ψυχὴ ἀγνος εἰς τὴν ἀρετὴν· ἡ ὁποία, ὅταν αἰσθανθῇ τὴν τῶν καλῶν στείρωσιν ὅπου ἔχει, καὶ λυπηθῇ διὰ τοῦτο, καὶ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν μὲ θερμωτάτην καρδίαν καὶ κατάνυξιν, βέβαια θέλει εἰσακουσθῆ· καὶ πρώτον μὲν, θέλει γενήσῃ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀμαρτίας, καὶ τὴν ἐκ ταύτης μετάνοιαν θέλει λάβῃ ὡς δῶρον παρὰ Θεοῦ· καθὼς καὶ ἡ Ἄννα ἔλαβε τὸν Σαμουὴλ· διότι Σαμουὴλ, Θεοῦ δῶρον ἢ αἴτημα, ἐρμηνεύεται. Ταύτην δὲ τὴν μετάνοιαν ὡς πρῶτον δῶρον δεξαμένη παρὰ Θεοῦ, θέλει γένη πολύτεκος, γενήσασα διλαδὴ καὶ ἄλλας ἀρετάς, ὥστε πᾶ πληρωθῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὸ τῆς Ἄννης ἐκεῖνο· „Ὅτι στῆρα ἔτεκεν ἑπτὰ, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησεν“· ἦτοι ἠσθένησεν ἡ πολύγονος κακία, ἦτις πολλὰ βλαστάρια φυτρώνει εἰς ἡμᾶς, εἰάν δὲν προσέχωμεν. Ὅρα τὴν ᾠδὴν ταύτην κατὰ λέξιν ἐξηγουμένην ἐν τῷ νεοτυπῶτῳ ἡμέτερῳ Κῆπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἡ τετάρτη ᾠδὴ εἶναι Ποίημα Ἀββακούμ τοῦ Προφήτου, γεγραμμένη εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῆς Προφητείας του· εἶναι δὲ αὕτη μία εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεόν. Προβλέπων γὰρ αὐτὸς μὲ τοὺς νοσηροὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ ἐνασθραπῆσιν τοῦ Κυρίου, ἐφοβήθη καὶ ἐξέστη· ἐφοβήθη μὲν, στοχαζόμενος, πῶς θέλει ὑποφέρει ἡ φύσις τῶν ἀσθραπῶν νὰ συναναστρέφεται μὲ τὸν Θεόν· ἐξέστη δὲ πάλιν, στοχαζόμενος, πῶς ἡ αὐλοσ φύσις θέλει ἐνδυσθῆ παχύτητα σαρκός· καὶ ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρ-

κβ.

υπάρχων (ἦτοι ἐν φύσει καὶ οὐσίᾳ Θεῶ) πᾶς θέλει λάβει δούλου μορφήν. Ἐπιφέρει δὲ καὶ ὅτι θέλει φανερωθῆ ὁ μέλλων σαρκωθῆναι ἀνάμεσα εἰς δύο ζωὰ· τὰ δύο Χερεβίμ δηλαδή τὰ ἐν τοῖς Ἁγίων Ἁγίοις εὐρισκόμενα· διλοῖ δὲ μετὰ τοῦτο, ὅτι ὁ σαρκωθεὶς θέλει εἶναι Θεός· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ προφητεύει, τὰ ὅποια ὅρα εἰς τὸν Κῆπον τῶν Χηρίτων ἐν τῇ κατὰ λέξιν ἐρμηνείᾳ τῆς Ὡδῆς ταύτης.

Ἡ δὲ πέμπτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸ κς· κεφάλαιον τῆς Προφητείας ἐκείνου· ἐστὶ δὲ προφητεία περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ εὐχαριστία πρὸς αὐτόν· ἢ αὐτὴ δὲ εἶναι καὶ προσευχὴ πρὸς τὸν Πατέρα· ἀκουσον γὰρ τί λέγει· „ Ἐκ νυκτὸς ὄρθρῖζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὁ Θεός· διότι φῶς τὰ προστάγματά σε “· „ ἀπὸ τῆν νύκτα, λέγει, τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅποια παρομοιάζει μετὰ τὴν νύκτα, ὡς σκοτεινὴ οὐσα καὶ αἰνιγματώδης, ἀπὸ αὐτὴν ὄρθρῖζω πρὸς σέ τὸν Θεόν, τοῦ ὁποίου τὰ προστάγματα εἶναι φῶς· καὶ πρὸ τοῦ ἀκομῆν εἰς φανῆ ἢ ἀνατολῆ τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας σου (τοιοῦτος γὰρ ὁ ὄρθρος), ἐγὼ προφθαίνω ταχύτερον τῆν ἰδικήν σου ἐπίγνωσιν, καὶ προμηνύω εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆν πρὸς ἡμᾶς παρουσίαν σου· καθὼς καὶ ὄρθρος προμηνύει τὴν ὑπὲρ γῆν τοῦ Ἥλιου λάμψιν καὶ ἀνατολήν. Εἶτα γυρίζει τὸν λόγον εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἢ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, παρακινῶν αὐτοὺς νὰ μάθουν τὴν τῆ Εὐαγγελίου ἐρχομένην δικαιοσύνην· καθὼς καὶ ὁ Κύριος παρήγγειλεν εἰπών· „ Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσελθετε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν “ (Ματθ. ε. 20.)· ἦτοι εἰὰν δὲν ὑπερβῆτε τὰς τοῦ Παλαιοῦ Νόμου ἐντολάς, τὰς ὁποίας φαίνονται ὅτι φυλάττουν οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἀτελεῖς οὐσας, ἐγὼ δὲ τελειότερας αὐτάς ἐποίησα διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν δύνασθε νὰ εἰσελθετε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Εἶτα προφητεύει καὶ διὰ τὸν κρημνισμόν τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, λέγων· „ Πέπαιται ἡ ἀσεβὴς λαός· ἐπειδὴ πλέον δὲν θέλει ἔχει Βασιλεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ πόλιν, ἀλλὰ ἔχει νὰ ἦναι δούλος. Ἀσεβῆ δὲ αὐτὸν λέγει, διότι πολλὰκις ἀσεβήσαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἀσέβημα, ὅπου ἐποίησαν ὑστερον σταυρώσαντες αὐτόν. Ἐπειτα τρέπει τὸν λόγον πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ ὑμῶν αὐτόν λέγει· „ Κύριε, ὑψιλός σου ὁ βραχίον, καὶ οὐκ ἠδειςαν “· ἦτοι ὑψιλός εἶναι ὁ Μονογενὴς σου Υἱός, ὃς τις εἶναι ἰδικὴ σου δύναμις, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι δὲν ἐγνώρισαν αὐτόν. Σπουδάζω δὲ νὰ ἔλθῃ ταχύτερον ἢ τῆ Χριστοῦ ἐπιδημία, λέγει πρὸς τὸν Πατέρα· „ Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, εἰρήνην δὲς ἡμῖν “· ἦτοι τὸν Μονογενὴ σου Υἱόν, ὃς τις εἶναι εἰρήνη ἡμῶν, διότι μᾶς εἰρηνοποίησε μετὰ τὸν Πατέρα. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ λέγει ἐν αὐτῇ, τὰ ὅποια ὅλα εὐρήσεις εἰς πλάτος ἐξηγημένα ἐν τῶ ἡμετέρῳ νεοτυπώτῳ Κήπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἡ δὲ ἕκτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, μετὰ τὴν ὁποίαν εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν, διότι τὸν ἐλύτρωσεν ἀπὸ τῆν κοιλίαν τοῦ Κήτους, καὶ προφητεύει περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· εἶναι δὲ γεγραμμένη αὐτὴ εἰς τὴν Προφητείαν του. Προσταχθεὶς γὰρ αὐτός νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν Νινευὶ καὶ νὰ κηρύξῃ εἰς αὐτήν, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔχει νὰ καταστραφῆ, δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ· ἐπειδὴ ἐπρογίνωσκε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει νὰ ἀφανίσῃ τοὺς Νινευίτας, εἰὰν ἐκείνοι μετανοήσουν, καὶ ἀκολουθῶς μέλλει νὰ ἐκβῆ ψευδῆς ἢ προφητεία του· τούτου χάριν κατέβη εἰς τὴν Ἰόππην (τῶρα Γιάφα), καὶ εὐρῶν πλοῖον ὅπου ἐπήγαιεν εἰς Θαρσεῖς· ἦτοι εἰς τὴν Καρχηδόνα κατὰ τὸν Θεοδώριτον, ἥτις εἶναι πόλις προκαθημένη τῆς Ἀφρικῆς, ἢ κατὰ τὸν Ἰωσήπον, εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, τοῦ τ' τραπεντός εἰς τὸ ἀντίστοιχον S. Πλείστοι οἱ λοιπὸν τοῦ Προφήτου, ἐσήκωσεν ὁ Θεός φουρτοῦναν μεγάλην εἰς τὴν Θάλασσαν· ὅθεν οἱ ναῦται ἀποροῦντες, ποῖος εἶναι ὁ Θεός φουρτοῦνας αἰτίας, ἔβαλον λαχνούς· ὁ δὲ λαχνός ἔπεσεν εἰς τὸν Ἰωνᾶν· ὅθεν διὰ νὰ λυτρωθῶν ἀπὸ τῆν φουρτοῦναν ἔρριψαν τὸν Ἰωνᾶν εἰς τὴν Θάλασσαν· ὁ δὲ Θεός ἐπρόσταξε ἕνα κῆτος, φάλαιναν παράτινων ὀνομαζόμενον, καὶ κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν· καὶ ἐκεῖ αὐτὸς εὐρίσκετο τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ζῶν ἐν τῶ κήτει, αἰσθάνθη ὅτι ἐβουθήθη ἀπὸ θείας δύναμις καὶ ἀντίληψιν (ἀν γὰρ δὲν ἐβουθεῖτο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ εἰς ὀλίγην ὥραν δὲν ἐδύνητο ἐκεῖ μέλαινα νὰ ζῆσῃ), τούτου χάριν εἰς εὐχαριστίαν τῆς τοιαύτης μεγάλης εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Θεόν τὴν χαριστήριον ταύτην προσευχὴν, λέγων· „ Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου “· καὶ ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεόν, „ Ἐκ κοι- ,, λίας,

λίαν, ἐφώνησεν, Ἰδοὺ (ἦτοι τῶ κήτους) ἤκουσας φωνῆς μου", καὶ τὰ λοιπὰ. Προφητεύει δὲ καὶ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καθότι αὐτὸς ἦτον τύπος καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπεν " Ὡσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας " (Ματθ. 1β. 40.). Διὰ τῆτο καὶ κατηγορεῖ τοὺς στρατιώτας, ὅπου ἐφύλαττον τὸν τάφον τοῦ Κυρίου, διότι ἐγκατέλιπον μὲν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, ἡς τις ἦτον ἔλεος ὄλου τῶ Κόσμου, εἶπον δὲ ψευδῆ καὶ μάταια, ὅτι δὲν ἀνέστη, ἀλλὰ ἐκλέφθη ἀπὸ τοὺς Μαθητὰς του.

Νοεῖται δὲ Ἡ Ὡδὴ αὕτη καὶ ἱστορία ἀλληγορικῶς εἰς τὸν καθένα ἀπὸ ἡμᾶς· ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς διὰ τὴν παρακοὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καταβαίνομεν εἰς τὴν πικρὰν Θάλασσαν τῆς ἁμαρτίας, καὶ μὴ ὑπνον βαθὺν τῆς ἁμαρτίας συνεχόμεθα, καὶ ριπτόμεθα εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῶ συμπλέοντας μὲ ἡμᾶς Δαίμονας· συμπλέουσι γὰρ καὶ συνακολουθοῦσιν οἱ Δαίμονες μὲ ἡμᾶς, διὰ τὸ νὰ μᾶς ἀπατοῦν καὶ νὰ μᾶς κρημνίζουσι εἰς διάφορα πάθη· καταπινοόμεθα δὲ ἀπὸ τὸ νοητὸν κήτος, τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀντικείμενον ὄλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους Σατανᾶν, τὴν ὁποῖον ὁ Δαβιδὸν δράκοντα τῆς Θαλάσσης ὀνομάζει, ὅς τις ἐπλάσθη μὲν: ἦτοι συνεχωρήθη μετὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ, νὰ ἐμπαίζεται ὑπὸ ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ, διὰ τὴν παρακοὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἀμελείαν μας, ἐμπαίζομεθα ἀπὸ τὸν Σατανᾶν (1). Πλὴν πάλιν δὲν πρέπει νὰ ἀπογινωσκόμεθα, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπὸ τοῦ Διαβόλου καταπαθῶμεν, πρέπει νὰ ἐπικαλώμεθα τὸν Κύριον, καὶ νὰ τὸν ἐπικαλώμεθα μεγαλοφῶνως νὰ ἀναβῆ εἰς αὐτὸν ἡ ζωὴ μας: ἦτοι νὰ σπικωθῆ ἀπὸ τὴν πτώσιν τῆς ἁμαρτίας, καὶ νὰ ἀναβῆ εἰς ὕψος ἐναρέτου πολιτείας· τοῦτο γὰρ εἶναι ἡ ἀνάβασις ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν. "Ορα καὶ ἐν τῶ ἡμετέρῳ Κήτῳ τῶν Χαρίτων τὴν Ὡδὴν ταύτην κατὰ λέξιν ἐξηγημένην.

Ἡ δὲ ἐβδόμη καὶ ὀγδόη Ὡδὴ εἶναι Ποίημα τῶν τριῶν Παίδων τοῦ Ἀνανία, Ἀζαρία καὶ Μισαήλ· αὕτη δὲ ἐστὶν αἶνος καὶ δοξολογία πρὸς τὸν Θεόν, ὁμοῦ δὲ καὶ εὐχαριστία, διότι ἐλύτρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν κάμινον τῆ πυρὸς τὴν καιομένην, καὶ δὲν ἔπαθον κανένα κακόν. Τούτους γὰρ τοὺς τρεῖς Παῖδας Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων, ὅταν ἐσκλάβωσε τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπῆρε καὶ αὐτοὺς ὁμοῦ μὲ τὸν Δαβιδὸν· καὶ ἐπειδὴ εἶδεν αὐτοὺς αἰραίους κατὰ τὴν ὄψιν, καὶ εὐφρεῖς κατὰ τὸν νοῦν, ἔκαμεν αὐτοὺς εὐνούχους· καὶ μαθητεύσας τὴν τῶν Χαλδαίων σοφίαν, εἶχεν αὐτὰς ἐντίμους καὶ ἀρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ναβουχοδονόσορ ὑπερηφανεύθη ὑστερον, διὰ τοῦτο ἠθέλησε νὰ προσκυνῆσθαι ὡς Θεὸς· ὅθεν ἔστησε μίαν εἰκόνα ἰδικήν του χρυσοκατασκευάστον εἰς τὸ πεδίον (κάμπον). Δειρᾶ, καὶ ἐπρόσταξεν ὄλους τοὺς ὑποκειμένους αὐτῶ λαοὺς νὰ προσκυνήσουσιν ὡς Θεὸν τὴν εἰκόνα ἐκείνην. Τότε ὄλοι μὲν οἱ λαοὶ ἔπεσαν ὑπὸ τὴν ἐπροκύνησαν, μόνοι δὲ οἱ τρεῖς Παῖδες ἀντεστάθησαν εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ Βασιλέως, καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ προσκυνήσουσιν τὴν εἰκόνα του· ὅθεν ἐρρίφθησαν εἰς τὴν ἐπταπλασίως καιομένην κάμινον, τὴν ὁποῖαν ἐπρόσταξε νὰ ἀνάψουν. Ἄγγελος δὲ Κυρίου καταβάς, ἐδρόσισε τὸ μέσον τῆς καμίνου, καὶ ἐφύλαξεν αὐτοὺς ἀβλαβεῖς· Ἄγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν ἡς τὴν κάμινον, καὶ ἔξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασπυρίζον, καὶ οὐχ ἠψατο αὐτῶν τὸ θεόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοὺς " (Αἴν. 25.).

Τότε λοιπὸν οἱ τρεῖς Παῖδες λυτρωθέντες ἐκ τῆς καμίνου, ἐψαλλον εἰς τὸν Θεὸν ἕνα ὕμνον εὐχαριστήριον, καλοῦντες ὄλα τὰ κτίσματα εἰς δοξολογίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ δείξουν μὲ

(1) Ὅθεν γέγραπται περὶ τῶ Διαβόλου καὶ Σατανᾶ ἐν τῶ Ἰωβ· "Τοῦτ' ἐστὶν ἀρχὴ πλάσματος ἡ Κυρίου, πεποιημένον ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν Ἄγγέλων αὐτοῦ" (Ἰωβ. μ. 19.). Τῆτο δὲ ἄλλοι μὲν ἠρμήνευσαν, ὅτι πρῶτον τοῦτον ἐκτίσεν ὁ Θεός· ἄλλοι δὲ, ὅτι τὴν πρῶτην ἀρχὴν εἶχε παρ' Ἀγγέλοις, εἰς τῶν πρῶτων ἀρχόντων τυγχάνων,

κατὰ τὴν "Καὶ ὡς εἰς τῶν Ἀρχόντων πίπτετε" ἢς ἐξώσθη, χεῖρας ἀντάρας Θεῶ. Λέγει δὲ ὁ Εὐσεβιος ταῦτα· "Ἐπειδὴ ἀπίστη Θεοῦ, λοιπὸν γέγονεν εἰς τὸ καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων τῶ Θεοῦ Ἀγγέλων ἐγκαταπαίζεσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν ἰσαγγέλων ἀνδρῶν πάντων, ἐγγυμναζομένων τῆ πρὸς αὐτὸν πάλη".

μὲ τούτο, ὅτι ἕνας εἶναι ὁ Θεὸς ὁ πάντων τῶν κτισμάτων δημιουργός. Εἰς δὺν δὲ ᾠδὰς εἶναι μοιρασμένος ἡ ὕμνος αὐτῶν, εἰς τὴν Ἐβδόμην καὶ εἰς τὴν Ὁγδόην. ■ ἡ μὲν Ἐβδόμη κοιτὰ εἰς τὸν πρὸς Θεὸν ὕμνον περιέχει καὶ ἐξομολόγησιν τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ αὐτομεμφίαν ἰδικήτων καὶ κατηγορίαν. ■ δὲ Ὁγδὴ μόνον ὕμνον περιέχει.

Νοεῖται δὲ ἡ ἱστορία αὕτη ■ ἀναγωγικῶς, ὅτι οὕτω καὶ ἡμᾶς αἰχμαλωτίζει ὁ νοητὸς Ναβουχοδοноσορ Διάβολος ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ἡ γὰρ ἀπὸ τὴν εἰρήνην τῆς ἀπαθείας (εἰρήνη γὰρ ἡ Ἱερουσαλήμ ἐρμηνεύεται) εἰς τὴν Βαβυλῶνα: ἥτοι εἰς τὴν σύγχυσιν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας· βαβὲλ γὰρ σύγχυσις ἐρμηνεύεται· εἶτα ριπτόμεθα εἰς τὴν κάμινον τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ἥτις ἐκκαίεται ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας τοῦ νοητοῦ Ναβουχοδοноσορ Δαίμονας. Ὅταν δὲ ἡμεῖς κατηγορήσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας διὰ τῆς αὐτομεμφίας, καὶ ἐξομολογοῦμεθα τὰς ἀμαρτίας μας καὶ μετανοοῦμεν, ἐπικαλούμενοι τὸν Θεὸν εἰς βοήθειάν μας· τότε ■ Θεὸς θέλει στείλει εἰς ἡμᾶς, ὡς Ἄγγελον ἀγαθόν, τὴν χάριν καὶ βοήθειάν του, καὶ τὴν μὲν φλόγα τῆς καμίνου τῶν θανατηφόρων παθῶν θέλει σβύσει, τοὺς δὲ ἐκκαίοντας τὰ πάθη Δαίμονας θέλει κατακαύσει· κατακαίονται γὰρ αὐτοὶ οἱ κατάρτοι ἀπὸ τὸν φθόρον των, ὅταν βλέπουν ὅτι μένουν ἀπράκτοι αἱ μηχαναὶ καὶ ἐπιβουλαὶ, ὅπου κινῶσιν ἐναντίον μας. Ὅρα ἐν τῷ Κήπῳ τῶν Χαρίτων καὶ τὰς δὺν ταύτας ᾠδὰς κατὰ λέξιν ἐξηγημένας.

Τελευταῖον δὲ ἡ ἐναντὶ ᾠδὴ ὅλη εἶναι ὕμνος εἰς τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστία. Εἰς δὺν δὲ μέρη αὕτη διαιρεῖται, ἂν καὶ ὡς μία λογίζεται· καὶ τὸ μὲν ἕνα μέρος αὐτῆς ἐμελῶδισε γλυκερῶς ■ κυρία ἡμῶν Θεοτόκος, ὅταν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εὐηγγέλισεν αὐτήν, ὅτι ἔχει ■ γεννήσῃ τὸν Υἱὸν τῆ Θεοῦ· αὕτη γὰρ ἀκούσασα τὰ εὐαγγέλια ταῦτα, ἐπήγεν εἰς τὴν ὄρεινὴν καὶ ἐντάμωσε τὴν ἀγίαν Ἐλισάβετ τὴν μητέρα τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου· τὸ δὲ ἄλλο μέρος αὐτῆς ἐμελῶδισεν ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὁ πατὴρ τοῦ Προδρόμου· γεννηθέντος γὰρ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, ἐλύθη ἡ γλῶσσά του, ἥτις ἐδέθη, διὰ τὴν δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, ὅταν τὸν εὐηγγέλισε διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Υἱοῦ του. Προφητεῖει δὲ καὶ ἡ κυρία Θεοτόκος ἐν τῇ ᾠδῇ τῆς, λέγουσα, ὅτι ἔχουν ἡ τὴν μακαρίζουν ὅλαι αἱ γενεαὶ· ὁμοίως καὶ ὁ Ζαχαρίας προφητεῖει περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου· περὶ μὲν γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγει, ὅτι εἶναι λύτρωσις καὶ κέρασ σωτηρίας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· περὶ δὲ τῆ Υἱοῦ τοῦ λέγει, ὅτι θέλει ὀνομασθῆ Προφήτης, καὶ ὅτι ἔχει ἡ γέννη Προδρόμος τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ θέλει ἐτοιμάσει τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, κηρύττων μετάνοιαν. Ὅρα τὰς δὺν ταύτας ᾠδὰς, τὴν τῆς Θεοτόκου καὶ τὴν τοῦ Ζαχαρίου κατὰ λέξιν ἐξηγημένας ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήπῳ τῶν Χαρίτων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς μεταχειρίζεται εἰς τοὺς ἀσματικούς του Κανόνας τὰς συνήθως ψαλλομένους ἤχους, διὰ τοῦτο δίκαιον ἐκρίναμεν ■ παραθέσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας καὶ τὴν περὶ τούτων εἰδήσιν, ὡς ἕνα ἡδύσμα, καθὼς ἀναφέρει περὶ αὐτῶν ὁ Θεόδωρος. Οἱ ἤχοι, καθὼς ὅλοι τὸ ἡξέουρον, εἶναι ὀκτώ, καὶ οἱ μὲν τέσσαρες εἶναι ὀρθοὶ καὶ κύριοι καὶ προηγούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι τέσσαρες εἶναι τῶν ὀρθῶν πλάγιοι. Τούτους λοιπὸν ὅλους μεταχειρίζεται ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς, ἔξω μόνον ἀπὸ ἕνα, τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου. Μεταχειρίζεται ■ αὐτὸς εὐτάκτως καὶ μὲ ἀρμονίαν μεγάλην· τὸν μὲν γὰρ Πρῶτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν πρώτην εορτὴν: ἥτοι εἰς τὴν Γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμερῶν· τὸν δὲ Δεύτερον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν δευτέραν εορτὴν τοῦ Κυρίου: ἥτοι εἰς τὴν εορτὴν τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου· τὸν δὲ Τρίτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν τρίτην εορτὴν τῆ Κυρίας: ἥτοι εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν, ἡ ὅποια ἂν καὶ ἦναι δευτέρα κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν, κατὰ δὲ τὸν δρόμον τῆ ἡλίας καὶ τὸν Μῆνα, τρίτη εὐρίσκεται. Τὸν δὲ Τέταρτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν τετάρτην εορτὴν τῶν Βαίων· τετάρτη γὰρ αὕτη εὐρίσκεται ἀπὸ τὴν εορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (ἡ γὰρ τῆς περιτομῆς εορτὴ, ὡς νομικωτέρα καὶ ἰουδαϊκωτέρα, παρελείφθη· ἡ δὲ τῆ Εὐαγγελισμοῦ παρελείφθη καὶ αὕτη, ὅχι διότι δὲν εἶναι Δεσποτικὴ εορτὴ, ἀλλὰ διότι ποτὲ μὲν πρὸ τῶν Βαίων συμπύπτει, ποτὲ δὲ μετὰ τὰ Βαία). Ἐρχόμενος δὲ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐβδομάδα τῶν παθῶν, τὸν μὲν Πλάγιον τοῦ Πρώτου ἤχου ἀφῆκεν, ἐπειδὴ εἶναι παρηγοριστικὸς καὶ χαρῆς, καὶ δὲν ἀρμύζει εἰς λύπην καὶ πάθος· τὸν δὲ Πλάγιον τοῦ Δευτέρου καὶ τὸν

τὸν Δεύτερον κατακόρως ἐμεταχειρίσθη ἐν ὅλῃ ἐκείνῃ τῇ ἑβδομαδί· διότι καθὼς αἱ ἅγαι ἐκείναι ἡμέραι εἶναι πενθικαί· οὕτως ἀκολουθῶν καὶ οἱ ἤχ^{οι} αὐτοὶ εἶναι πενθικοί· καὶ ἂν αἱ ἑορταὶ τῶν Κυρίου παθῶν εἶναι χαρᾶς κοινῆς πρόξενoi, ἀμμία ὅμως ψυχῆ, ὅσον καὶ ἂν ἦναι σκληρὰ [■]■[■] θρηνώδης, δὲν δύναται νὰ μὴ λυπηθῆ καὶ νὰ μὴ δ^ικρύσῃ εἰς τὰς ἁγίας [■]■[■] κείνας ἡμέρας.

Ὅταν δὲ ὁ Ἱερός Κοσμάς ἔφθασεν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν, ἐμεταχειρίσθη τὸν Πλάγιον τοῦ Τρίτου ἤχον· ἦτοι τὸν Βαρὺν, μιμούμενος κατὰ τοῦτο, [■]■[■] νομίζω, τὸν ἤχον ἐκείνον, ὅπου ἦλθεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανούς εἰς τοὺς ἀγίους καὶ ἱερούς Ἀποστόλους· „ Εγένετο, φησὶν, [■]■[■] κ τοῦ Οὐρανοῦ ἤχος, ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι “ (Πράξ. β'. 2.). Ἐπειτα τὸν τελευταῖον ἤχον· ἦτοι τὸν Πλάγιον τῷ Τετάρτῳ, ἐμεταχειρίσθη ὁ Θεσπέσιος Ἀσματογράφος εἰς τὴν τελευταίαν ἑορτήν· ἦτοι εἰς τὴν Ὑψωσιν τοῦ Σταυροῦ· διότι ἂν καὶ ὁ τοῦ χρόνου δρόμος ἀπὸ τοῦ Φθινοπαύρου καὶ νέου ἔτους ἀρχόμενος· ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, πρῶτην τὴν ἑορτὴν ταύτην ἐσχέδιασεν· ἀλλ' ὅμως κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς ἀπὸ ὅλας τελευταία ὑπάρχει· καθότι μετὰ πολλὰς ἐτῶν περιόδους, ὕστερα ἀπὸ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν, ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐνεργήθη. Ἀρμόζει δὲ κατὰ τι εἰς τὴν ἑορτὴν αὕτην τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου ἤχος· καθὸ μὲν τέταρτος, διὰ τὴν τετραμέριαν τῷ Σταυροῦ· καθὸ δὲ πλάγιος, διὰ τὴν οἰκειότητα τῆς κεραίας· ἦτοι τῷ πλαγίου ξύλου τῷ Σταυρῷ, τὸ ὁποῖον συναπτόμενον μὲ τὸ ὄρθιον ξύλον αὐτῆ, κάλλιστα τὸν Σταυρὸν σχηματίζει. Διὰ τί δὲ ὁ Θεῖος Κοσμάς Τέταρτον ἤχον ἐμεταχειρίσθη καὶ εἰς τὴν Δεσποτικὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καθὼς ἐμεταχειρίσθη αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Βαΐων; Ἴσως διὰ τὸ πανηγυρικὸν τοῦ ἤχου· εἰς τὴν πανηγυρικὴν γὰρ ἑορτὴν πανηγυρικὸς ἤχος ἔπρεπε [■]■[■] καὶ νὰ ψάλλεται· καὶ ἴσως ἐπειδὴ ἐψάλλθη τότε ὁ Τέταρτος, διὰ τοῦτο ἐδιώρισεν ὁ Μελωδὸς νὰ ψάλλεται ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου κατὰ τὴν [■]■[■] ἀκόλουθον ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Τούτων οὕτω προγινωσκομένων καὶ προλεγόμενων, καλεῖ ὑμᾶς ἀδελφοὶ ἤδη εἰς τὴν τῆς βίβλου ταύτης ἀνάγνωσιν, πρῶτον αὐτὸς ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὁ ἐν πάσαις ταῖς Δεσποτικαῖς [■]■[■] ἐορταῖς ὑμνούμενός τε καὶ δοξαζόμενος διὰ τῶν ἀσματικῶν τούτων Κανόνων τῶν εἰς αὐτὰς ἀδομένων· καλοῦσι δεύτερον ὑμᾶς οἱ Θεῖοι καὶ ἱεροὶ τῶν Κανόνων τούτων Μελωδοί, ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ὁ Μαΐουμᾶ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης ὁ ἐκ Δαμασκού ὡς ἀνθος βλαστήσας ἠδύπνοον, τὸ ἱερὸν ζεύγος τῶν ἀσματογράφων, ἡ παμφιλτάτη καὶ ὁμότροπος ξυνωρίς τῶν ἐνθεαστικῶν ὑμνωδῶν, καὶ ἡ ἐν Χριστῷ τριπόδητος καὶ ὁμόφρων δυὰς τῶν πνευματοκινήτων μουσικῶν, οἱ τινες ἐκοπίασαν πολλὰ καὶ ἐνύδρωσαν εἰς τὸ νὰ συνθέσουν εὐφύεστατα, μελωδικάτα [■]■[■] καὶ σοφώτατα τοὺς Θεῖους τούτους Κανόνας εἰς πᾶσαν Δεσποτικὴν ἑορτὴν. Προσκαλοῦσι δὲ τελευταῖον ὑμᾶς καὶ οἱ τῶν ἱερῶν τούτων Κανόνων ἐρμηνευταί· σὺν αὐτοῖς δὲ προσκαλῶ καὶ ἐγὼ τὸ ἔκτρομα, ὁ συνεργανίσας τὴν ἐρμηνείαν τούτων καὶ ταύτην ἐξηγήσας εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν, ἀπαντὰς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ἱερωμένους τε καὶ λαϊκοὺς, νέους καὶ γέροντας, ἰδιώτας ὁμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐμπείρους, εἰς τὴν [■]■[■] ἀνάγνωσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης βίβλου· πάντας γὰρ αὕτη ὠφελεῖ, πάντας ὑεργετῆ, καὶ πᾶσι δωρεῖται τὰ [■]■[■] αὐτῆς χαρίσματα.

Καὶ εἰς ἐκείνους μὲν ὅπε πεινῶν τὸν τῆς σοφίας ἄρτον, αὕτη εὐρίσκεται τράπεζα πνευματικὴ, γέμουσα ἀπὸ μυρία οὐράνια φαγητὰ, τὰ ὁποῖα οἱ τρώγοντες οὐκ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλὰ ζοῦν εἰς τὸν αἰῶνα· εἰς ἐκείνους δὲ ὅπου διψοῦν τὸ νεκταρῶδες [■]■[■] καὶ γλυκὺ ὕδωρ τῶν ἱερῶν Τροπαρίων, αὕτη εὐρίσκεται πηγὴ μελίρρυτος καὶ πολυχεύμων, βρύουσα εἰς αὐτοὺς τὸ πνευματικὸν [■]■[■] καὶ νεκρέγετον ρεῖθρον τῆς ἀμβροσίας· καὶ τελευταῖον εἰς ἐκείνους ὅπου ποθοῦν νὰ ἔμβουν μέσ[■]■[■] εἰς τὰ Θεῖα καὶ πνευματικὰ νοήματα τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, αὕτη ἡ βίβλος εὐρίσκεται εἰς αὐτοὺς παράδεισος εὐανθῆς καὶ ἠδύπνοος, γέμων ἀπὸ εὐαδέστατα φυτὰ, νάρδον, κρίνον, κάλαμον καὶ κιννάμωμον· γέμων ἀπὸ γλυκυτάτους καρποῦς, φοίνικας, ρόας, κάρυα καὶ ἀκρόδρυα· καὶ γέμων ἀπὸ ποικίλης καὶ οὐρανίας χάριτας, αἱ τινες φωτίζουσι τὸν νοῦν, θέλγουσι τὴν καρδίαν, [■]■[■] καὶ ὅλον τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον εὐφραίνουσι. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἂν Κυριακοδρόμια λέγονται αἱ ἐρμηνεῖαι, τόσον τῶν Κυριακῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅσον καὶ τῶν Κυριακῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δίκαιον εἶναι νὰ ὀνομάζεται Ἐορτοδρόμιον καὶ ἡ παρούσα βίβλος,

διότι ἐν συντόμῳ περιέχει τὰς ἐρμηνείας καὶ ὑποθέσεις ὅλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, καὶ ἐν περιλήψει ἀναφέρει τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους τῶν ἀγίων, τοὺς ὁποίους ἐφιλοπόνησαν ἐν ἐκάστη ἑορτῇ· ὅθεν διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, Ἑορτοδρόμιον ταύτην ἐπονομάσαι ἐκρίναμεν εὐλογον.

Ποιήσατε λοιπὸν τάξιν, Πατέρες καὶ Ἀδελφοί, καὶ ἐν τῷ διαστήματι τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἑορτάζεται κάθε Δεσποτικὴ ἑορτὴ, διορίσατε νὰ ἀναγινώσκειται εἰς κάθε μίαν ἡμέραν μία Ὠδὴ ἐκ τῆς Κανόνης τῆς ἑορτῆς ἐκείνης· εἴν γὰρ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀναγινώσκητε, καὶ ἡ ἀνάγνωσις δὲν γίνεται προσκορῆς, καὶ τὰ νοήματα τῶν ἀναγνωσκομένων ἐμποροῦν εὐκολώτερα νὰ ἐντυπώνωνται εἰς τὴν ἐνθύμησίν σας. Ἀναγινώσκοντες δὲ τοὺς Κανόνας τούτους καὶ ὠφελοῦμενοι, παρακαλεῖτε τὸν Κύριον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ συνεργασάντος αὐτῶν τῆς ἐρρημείαν μετὰ πολλῶν κόπων· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δαπανησάντων, τόσον εἰς τὴν ἀντιγραφὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου ταύτης· ἐμοὶ δὲ συγγνώμην παρέχετε, εἴτι παράρταμα ἀπαντήσητε. Ἐρρώσθε!

(α ω ή .)

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ,

Α'περ γράφει Θεόδωρος ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος πρὸς τὸν Ὀρφανοτρόφον,
τὸν αἰτήσαντα τοῦτον ἑρμηνεῦσαι τοὺς ἀσματικούς Κανόνας.

Ω ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ! Σὺ παρακινῶν με νὰ ἐξηγήσω τοὺς ἀσματικούς Κανόνας, ὅπου οἱ Θεῖοι καὶ ἱεροὶ Μελωδοὶ, ὅ,τε Κοσμάς διπλάδῃ, καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἐμελέργησαν εἰς τὰς Δεσποτικές ἐορτάς, παρομοιάζεις κατὰ τῆτο μὲ τὸν ἐν Εὐαγγελίοις ποιήσαντα δεῖπνον μέγαν καὶ καλέσαντα πολλούς· ὅθεν καλεῖς με εἰς δεῖπνον λαμπρὸν ὁμοῦ καὶ βασιλικὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι γεμάτος ἀπὸ ὅλα τὰ καλῆτερα φαγητά. Ἐγὼ λοιπὸν βέβαια ἤθελα φανῆ ὅτι εἶμαι μαινόμενος καὶ ἔξω φρενῶν, ἀν διὰ ζεύγη βοῶν, θετέον, ἢ διὰ γυναῖκα, ἢ διὰ χωράφια, φθαρτὰ καὶ μάταια πράγματα, κατ' ἐκείνους τοὺς ἀνοήτους, ἔπου παραιτήθησαν ἀπὸ τὸν Θεῖον δεῖπνον, ὡς ἐν Εὐαγγελίοις γράφεται, ἤθελα στερήσει τὸν ἑαυτὸν μου ἀπὸ τοιαύτην τρυφήν πνευματικὴν, καὶ παιδαίσιαν οὐράνιον, καὶ ἀκολούθως ἤθελα καταστήσει τὸν ἑαυτὸν μου ὑπόδικον εἰς τὴν ὀργὴν τῆς παρακοῆς τε καὶ ἀπειθείας.

Ἐὰν δὲ ἐγὼ, καθ' ὑπόθεσιν, ἤθελα παραιτηθῆ ἀπὸ τὸ κάλεσμα αὐτὸ, καὶ εἶπει, „Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον“, ἀρά γε δὲν ἤθελες εὔρει πολλοὺς πτωχοὺς καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς, καὶ νὰ καλέσης αὐτοὺς εἰς τὸν δεῖπνον; καὶ βέβαια πολλοὺς ἤθελες εὔρει, τοὺς ὁποίους ἔχει ὁ περίβολος οὗτος (1). Ὅθεν δὲν χρειάζεται νὰ ἐκβῆς εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς Πόλεως διὰ νὰ καλέσης αὐτοὺς, ἀλλὰ φθάνει μόνον νὰ κτυπήσης τὸ σημεῖον τὸ δειπνοκλητικὸν (τὸ ὁποῖον καλεῖ τοὺς ἀθρώπους εἰς τὸν δεῖπνον), καὶ αὐτοὶ εὐθὺς θέλουν συντρέξει πολοί.

Καὶ λοιπὸν λάβε καμὲ καὶ πῆγαιέ με εἰς τὸν δεῖπνον· ἀφίνω γὰρ κάθε προφασιολογίαν, καὶ ὑπακούω εἰς Σέ, ὅπου μὲ προσκαλεῖς· κάθισον δέ με εἰς ὅποιον μέρος θέλεις τοῦ δεῖπνου· καὶ οὕτως ἄς δειπνώμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ὄντες θνητοί· ἄς τρώγωμεν ἄρτον ἀθάνατον τῶν Ἀγγέλων, κατὰ τὸν Δαβίδ. Ἄν δὲ εὐρίσκεται εἰς τὴν τράπεζαν κανένας ταῦρος καὶ θρεπτᾶρι Εὐαγγελικὸν (ἥτοι νόημα στρυφνότερον, ἢ καμμία λέξις γλαφυρωτέρα, τὰ ὁποῖα χρειάζονται δυνατωτέραν ἐξήγησιν καὶ διάλυσιν), ἄς μασσῶμεν καὶ ταῦτα κατὰ τὴν δυνάμιν μας, καὶ μὲ τὰς λογικὰς μύλας τοῦ νοῦς ἄς τὰ ἀλέθωμεν· ἵνα οὕτως

(1) Ποῖος ἦτον ὁ περίβολος οὗτος, ἢ τοῦ εὐρίσκειτο, εἰς ἡμᾶς εἶναι ἀδελον.

οὕτως ἐτοιμάσωμεν χάριτι Θεοῦ ἀλεσμένην καὶ εὐκολον τὴν τροφήν εἰς ἐκείνους ὅπου τὰ ἀναγινώσκουσι. Πρέπει δὲ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου εἶναι καλλήτερον νὰ ἀρχίξῃ τινὰς, κατὰ τὴν λέγουσαν Παροιμίαν, „ Ἀρκτέον ἐστίν, ὄθεν ἀρχεσθαι ἄμεινον “.

Καλλήτερον δὲ εἶναι νὰ ἀρχίξῃ τινὰς ἀπὸ τὸν κύκλον τοῦ χρόνου: ἦτοι ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα· καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν νὰ συμπεριδεύῃ τὸν ὑψηλότερον καὶ θεϊότερον τοῦ Οὐρανοῦ ζωδιακὸν κύκλον τῆς ἀκριβοῦς ἐξηγήσεως τῶν εἰς τὰς Δεσποτικὰς εὐρτάς ἀσματικῶν Κανόνων. Ἐπειδὴ δὲ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ ἐνιαυτοῦ Σεπτέμβριον ἀγιάζει ἡ πανηγυρίς τῆς Ἰψώσεως τοῦ Σταυροῦ, διὰ τῆτο καὶ ἡμεῖς ἄς ἐξηγήσωμεν τὰ κρούσματα τῆς ἱεραῆς λύρας τῆ Θεσπεσίου Κοσμᾶ, δηλαδὴ τὸν εἰς τὴν Ἰψωσιν ἀσματικὸν Κανόνα αὐτῆ· ἐπειδὴ ὁ Κανὼν αὐτὸς πολλὰς μὲν ἱστορίας περιέχει τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, πολλὴν δὲ δυσκολίαν φέρει κεκρυμμένην ἐν αὐτῷ· ὄθεν εὐκόλως δὲν δύναται τινὰς νὰ τὸν νοήσῃ, ἂν δὲν ἦναι εἰδήμων κάθε ἱστορίας, τόσον τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ὅσον καὶ τῆς Νέας. Ἀπὸ τὸν Κανόνα λοιπὸν αὐτὸν πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὰ δυσκόλως ἐν αὐτῷ καὶ ἀσαφῶς ἐκτεθέντα.

Ἄλλ' ὦ τῆς βίας! προφθάνει ἡ χάρις τοῦ μέλους καὶ ἕδονῃ, καὶ προαρπάζει μου τὴν διάνοιαν. Βαβαὶ ἀπὸ πόσας ἴυγγας (ἦτοι γλυκύτητας), καὶ ἀπὸ πόσας μουσικὰς στροφὰς εἶναι γεμάτος ὁ Κανὼν οὗτος! Βέβαια, ἂν ἐγὼ δὲν ἔμελλον νὰ φανῶ περιττός, καὶ νὰ ἐπιδείξω ὅτι ποιῶ ὡς ἔργον τὸ πάρεργον, τάχα ἤθελα μουσουργήσει καὶ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι προοιμακῶ προσφωνήματι τὴν τῶν μουσουργηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Κοσμᾶ Κανόνων ἐξήγησιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀρκετὰ εἰσὶ τὰ προλεγόμενα ταῦτα, ἀφίνομεν τὰ περίττα, καὶ τῆς ἐξηγήσεως ἤδη ἀρχόμεθα (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα τοὺς Πανηγυρικοὺς λόγους, οὓς ἔχουσιν οἱ Διδάσκαλοι εἰς τὴν Ἰψωσιν τοῦ Σταυροῦ. Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Σταυροῦ πανηγυρίν ἀγομεν “ ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Κινήσωμεν, ἀγαπητοί, σήμερον “ Ἀλέξανδρος Μοναχὸς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Τὴν κέλευσιν „ τῆς ὑμετέρας “. Παντολιῶν πρεσβύτερος Μονῆς τῶν Βυζαντιῶν λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὅτε τῆς παρουσίας „ εὐρτής “ ἐν ᾧ λόγος ἄλλος περὶ ἀναζητήσεως „ ἐξέρεσεως τῆ σιμίου καὶ ζωποιοῦ Σταυροῦ, ἡ ἀρχὴ „ Ἐν ἑταί ἐβδόμῃ τῆς βασιλείας “. Σώζονται „ χη “ τῆ Μεγίστη Λαύρα, ἐν τῇ τῷ Βατοπαιδίου, „ τῆ τῶν Ἰβήρων, ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου καὶ ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος. Ἰστίον ὅτι τὸ β'. Τροπάριον τῶν πρῶτων Στιχηρῶν τοῦ Ἑσπερινοῦ, τὸ λέγον „ Μωσὶς „ σὺς προετύπωσεν “, ἐσφαλμένον ἐστίν, καὶ διορθῶνται οὕτω παρὰ τοῖς χειρογράφοις „ Μωσὴς προετύπωσε “. Ομοίως καὶ τὸ καθίσμα τὸ λέγον „ Προ-

„ διτύπου μουσικῶς τάλαι “ ἐσφαλμένον ἐστίν· ὁπερ ἐν τισὶ χειρογράφοις οὕτως εὑρηται διορθωμένον· „ Προδιετύπου μουσικῶς πάλλαι τῇ χρόνῃ ὁ Ἰησοῦς „ ὁ τοῦ Ναυῆ Σταυροῦ τῆν αὐτὸν, ὡς τὰς χεῖρας „ ἐξέτεινε σταυροφανῶς, Σωτήρη μου “ καὶ ἐστὶ ὁ ἡλιος „ ἔχθρους ἀπείλει ἀνδισταμένους Σοὶ τῷ „ Θεῷ· νῦν δὲ οὗτος ἐσκότισται, ἐπὶ Σταυροῦ Σε „ ὄρῳν θανάτου κράτος λύοντα, καὶ τὸν ἄδην σκυ „ λείοντα “. Τινὲς δὲ διορθοῦσι καὶ τὸ ἐν τῇ τρίτῃ Τροπαρίῳ τῶν πρῶτων Στιχηρῶν οὕτως „ Ἰψώ „ τε βοήθητες Χριστὸν τὸν ὑπερχάδον Θεόν, καὶ τὸ „ αὐτοῦ προσκυνήσατε δεῖν ὑποπόδιον “. διότι κατὰ τὴν ἀλλοτρίωτα εἶναι νὰ γράφεται οὕτως, εἰς β'. πρόσκυνον, ὡς ἔχει καὶ ὁ Φαλαμῶδός, καὶ οὐχὶ εἰς πρῶτον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο Καθίσμα οὕτω διορθοῦται ἐν τοῖς χειρογράφοις. „ Ἐν Παραδείσῳ με „ ξύλον ἐγύμνωσεν, ὅπερ τῇ γένει „ ἐχθρὸς εἰσφέρει „ νεκρωσιν. Τὸ Σταυρὸν δὲ τὸ ξύλον, καὶ τὰ ἐξῆς “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ.

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„ Σταυρῷ πεποιθῶς, ὕμνον ἐξερεύγομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἶπα, λέγει ὁ Μελωδὸς Κοσμᾶς, παιδαῖος καὶ θαρρῶν ὄλος διόλου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, ἐβάλλω ἰσώθεν ἀπὸ τὴν καρδίαν μου ὕμνον: ἦτοι τὸν Κανόνα τούτου, τὸν εἰς τὴν ὑψώσιν φαλλόμενον τοῦ Σταυροῦ. Εἶπε δὲ ὁ ἱερός Κοσμᾶς, ὅτι πέποιθῶ εἰς τὸν Σταυρόν· διότι εἶναι ἀνθρωπος δίκαιος· ὁ δὲ δίκαιος, κατὰ τὸν Παροιμιστήν, ὡσπερ λέων πέποιθεν. (Παρ. κη. 1.) Ὅμοίως εἶπε καὶ ὅτι ἐξερεύγεται· διότι καὶ ἡ ἐρυγή: ἦτοι τὸ ρέψιμον, ἴδιον εἶναι τοῦ λέοντος, κατὰ τὸν Προφήτην Ἀμώς λέγοντα „ λέων ἐρεύγεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται“; (Ἀμ. γ. 8.) Θελεῖ λοιπὸν νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς μὲ τὸ ἐξερεύγομαι, ὅτι φοβεράτινα καὶ μεγάλα καὶ λεοντάδη νοήματα ἔχει νὰ παραστήσῃ διὰ τοῦ Κανόνος τούτου.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ρέψιμον τοῦ λέοντος εἶναι βρωμερὸν, καταπληκτικὸν, καὶ ἀποστροφῆς ἄξιον, τὸ δὲ ρέψιμον ἐδῶ τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ εἶναι εὐάδης, κεχαριτωμένον, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν περιπόθητον· διὰ τοῦτο κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, ἀρμόζει καλλίτερα εἰς τὸν Θεσπέσιον τούτου Μελωδὸν, τὸ φαλμιδὸν ἐκεῖνο ῥητόν τοῦ Δαβὶδ, τὸ λέγον „ ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν“. (Ψαλ. μδ. 1.) Καθότι ἐκεῖνα τὰ πνευματικὰ καὶ κεχαριτωμένα νοήματα, ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του, ταῦτα ἐρεύγετο καὶ ἐπρόφερε διὰ τοῦ στόματός του. „ Ὅσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς ἐρυγῆς, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Βασιλείου καὶ Νικήτα, τῆς τῶν σιτίων ποιότητός ἐστι τὸ γινόμενον· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, τοιαῦτα ἠρεύγετο, οἷα καὶ εἰσιτεῖτο..... Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ λογικὴ ἦν καὶ ἀγαθὴ ἡ τροφή, οὐ σιτίον οὐδὲ ποτόν ἐρεύγεται, ἀλλὰ τὸν συγγενὴ τῇ λογικῇ τραπέζῃ, λόγον ἀγαθόν τὸν περὶ τοῦ μορογενούς“.

Βλέπε δὲ, ἀγαπητέ, τὰξιν ἀρίστην, ὅπου μεταχειρίζεται ὁ Θεσπέσιος Μελωδός. Συνήθεια γὰρ ἀγία ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς χριστιανούς, νὰ ποιῶσι διὰ τῆς χειρὸς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὅταν μέλλωσι νὰ ἀρχίσουν κάθε ἔργον καὶ ἐπιχείρημα· καθὼς παραγγέλλει εἰς αὐτούς ὁ Θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων, λέγων ἐν Κατηχήσει Δ'. „ Μὴ ἐπαί-

■ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ.

„σχυρωσάμεν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ κὰν ἄλλος ἀποκρόπτη, σὺ φανερῶς ἐπὶ τῷ
 „μετώπῳ σφραγίζου· ἵνα οἱ δαίμονες, τὸ σημεῖον ἰδόντες τὸ Βασιλικὸν, μακρὰν φύγωσι
 „τρέμοντες. Ποίει δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον ἐσθίων καὶ πίνων, καθήμενος, κοιταζόμενος, ἐξα-
 „νιστάμενος, λαλῶν, περιπατῶν, ἀπαξοπλῶς ἐν παντὶ πράγματι. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρή-
 „μων εἰς τοῦτο παρακινεῖ τοὺς πιστοὺς, λέγων ■ ὅταν μέλλῃς ὑπερβαίνειν τὰ πρόδύρα τοῦ
 „πυλῶνος, τοῦτο φθέγγξαι τὸ ρῆμα πρότερον· ἀποτάσσομαί σοι Σατανᾶ, καὶ τῇ πομπῇ σου,
 „καὶ τῇ λατρείᾳ σου, καὶ συντάσσομαί σοι Χριστέ· καὶ μηδέποτε χωρὶς τῆς φωνῆς ταύτης
 „ἐξέλθῃς. Καὶ μετὰ τοῦ ρήματος τούτου, καὶ τὸν Σταυρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου διατύπωσον·
 „οὕτω γὰρ οὐ μόνον ἄνθρωπος ἀπαντῶν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ὁ Διάβολος βλάψαι τι δυνήσε-
 „ται, μετὰ τούτων σε ὁρῶν τῶν ὄπλων πανταχοῦ φαινόμενον“. (Λόγ. εἰς τοὺς Ἀνδριάν-
 „τας). Τῇ ἀγία συνηθείᾳ λοιπὸν ταύτῃ ἀκολουθῶν καὶ ὁ ἑρὸς Κοσμάς ἐδῶ, μέλλων νὰ
 ἀρχίσῃ τὸν Κανόνα τούτον, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ διὰ τῆς χειρὸς του, ἀρ-
 χὴν ποιεῖται αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Σταυροῦ, εἰπὼν „Σταυρῷ πεποιθώς“.

Διὰ τί δὲ ὀνομάζεται Ἀκροστιχίς; Ἐπειδὴ ὅσα στοιχεῖα περιέχονται εἰς αὐτὴν, ταῦτα
 γίνονται ἀρχαὶ καὶ ἀρχαὶ τῶν στίχων, ἥτοι τῶν Τροπαρίων τοῦ Κανόνος. Οἷον ἐπὶ πα-
 ραδείγματος τῆς ἐνταῦθα Ἀκροστιχίδος „Σταυρῷ“ Τὸ μὲν Σ γίνεται ἀρχὴ τοῦ πρώ-
 του Τροπαρίου τοῦ Κανόνος, τοῦ λέγοντος „Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς“. Τὸ δὲ Τ γίνε-
 ται ἀρχὴ τοῦ δευτέρου Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος „Τὸν τύπον πάλαι“. Τὸ δὲ Α γίνεται
 ἀρχὴ τοῦ τρίτου Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος „Ἀνέθηκε Μωϋσῆς“. ὁμοίως καὶ τὰ λοι-
 πὰ στοιχεῖα τῆς Ἀκροστιχίδος, ἀρχαὶ γίνονται τῶν λοιπῶν Τροπαρίων.

Δύω δὲ εἶναι τὰ αἴτια, διὰ τὰ ὅποια γίνεται ἡ Ἀκροστιχίς εἰς τοὺς Κανόνας. Ἐν
 μὲν, διὰ νὰ δείξουν οἱ Μελῶδοι τῶν Κανόνων τὴν φιλοτιμίαν καὶ τέχνην των· καθότι ὁ
 Κανὼν ὁ ἔχων Ἀκροστιχίδα, αὐτὸς εἶναι ἀξιολογώτερος τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ἀκολουθῶς
 περισσοτέραν δυσκολίαν προσενεῖ εἰς τὸν Μελῶδον, ὅπου τὸν συνθέτει, πᾶρξ ἐκεῖνος
 ὅπου δὲν ἔχει Ἀκροστιχίδα. Καθὼς τοῦτο ἤξεύρουσιν οἱ τῶν τοιούτων τὴν πείραν ἔχον-
 τες, καὶ ἄλλο, ἐπειδὴ διὰ τῆς Ἀκροστιχίδος γίνεται εὐκολομνημόνευτος ὁ Κανὼν. Ἀρκεῖ
 γὰρ εἰς τὸν καθ' ἕνα νὰ ἐνθυμῆται μόνον τὴν Ἀκροστιχίδα τοῦ Κανόνος, καὶ σὺν τῇ
 Ἀκροστιχίδι εὐθὺς εὐρίσκει καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκάστου Τροπαρίου τοῦ Κανόνος.

ᾠδὴ α'. Ἦχος Πλ. δ'. Εἰρμός.

„Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς, ἐπ' εὐθείας ράβδῳ, τὴν ἐρυθρὰν διέτε-
 „με, τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαρτι. τὴν δὲ ἐπιστρέπτικῶς, Φαραὼ τοῖς
 „ἄρμασι κροτήσας ἠρωσεμ, ἐπ' εὐρους διαγράψας, τὸ ἀήττητον ὀ-
 „πλομ· διὸ Χριστῷ ἄσωμεμ, τῷ Θεῷ ἡμῶμ, ὅτι δεδοξασται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἐστάθη ὁ Ποιητὴς τῆς πρώτης ᾠδῆς, (ταύτην γὰρ ἔγραψεν
 ἐν Κεφαλ. ιε'. τῆς Ἐξόδου, ἀφ' οὗ διεπέρασαν μὲν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν (1),
 κατεποντίσθησαν δὲ εἰς αὐτὴν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Φαραωνῖται). Τούτου χάριν καὶ ■ Μελῶδός
 Κοσμάς ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν ᾠδὴν ἐκείνην τὸν παρόντα Εἰρμόν, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Θεόπτης
 ἐκεῖνος Μωϋσῆς χαράξας, ἥτοι προεικονίσας συμβολικῶς καὶ προτυπώσας τὸν Σταυρὸν,
 (2) ἐκτύπησε μὲν πρώτον τὴν ράβδον του μὲ εὐθείαν καὶ ἴσην γραμμὴν ἐπάνω εἰς τὴν
 ἐρυ-

(1) Σημειῶται, ὅτι ἐρυθρὰ ὀνομάσθη ἢ κατὰ τὴν
 Αἰγύπτου θάλασσαν, ἢ ἀπὸ Ἐρυθρὰ τοῦ πρώτου
 ἐγκαταϊκού τοῦ τόπου ἐκείνου, ἢ διότι τὸ ἔδαφος
 τῆς θαλάσσης καὶ τῶν περὶ τόπων εἶναι ἐρυθρὸν.
 ὅθεν κατὰ ἀντανάκλασιν κάμνει νὰ φαίνεται ἐρυθρὸν
 καὶ τὸ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὕδωρ τῆς θαλάσσης.

(2) Δύω γὰρ σημερινόμενα ἔχει τὸ, χαράττω,
 κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, ἢ τὸ, αἰσθητῶς χα-
 ράττω διὰ τῆς χειρὸς, ὡς λέγομεν, ἐχάραξεν ἐπι-
 σολην· ■ τὸ, προτυπῶν, ὡς λέγομεν, ἢ βῆτος
 ἐχάραττε τὴν Θεοτόκον.

έρυθραν Θάλασσαν, και οὕτω διέσχισεν αὐτὴν τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαντι: ἦτοι χάριν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅς τις ἐπέζευσε· τούτέστι, διεπέρασεν αὐτὴν πεζὸς και με γυμνά πύδαρια, χωρὶς να βραχῆ.

Ταύτην δὲ τὴν ἰδίαν ράβδον γυρίσας ὁ αὐτὸς Μωϋσῆς με πλάγιον σχῆμα (τοῦτο γὰρ διπλοῖ τὸ, ἐπιστρεπτικῶς), ἐκτύπησε τὴν ἰδίαν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἀφ' οὗ ἐπέρασαν οἱ Ἰσραηλίται· και οὕτως ἤνωσε τὰ δύο σχισθέντα μέρη αὐτῆς. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε τοῖς ἄρμασι Φαραῶ, ἦτοι ἐναντίον τῶν ἀρμάτων και ἀμαξῶν τοῦ Βασιλέως Φαραῶ; διότι ἐκυνήγη κατόπιν διὰ να πιάση τοὺς Ἰσραηλίτας. Εὐθύς γὰρ ὅπου ἡ Θάλασσα ἐκτυπήθη τὴν δευτέραν φοράν και ἐνώθη, κατεπόντισε τὸν Φαραῶ και πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ. Ὁθεν με τὸ τοιοῦτον ἴσον ὁμοῦ και πλάγιον κτύπημα τῆς ράβδου του, ἐχάραξεν ὁ Μωϋσῆς και αἰσθητῶς ἦτοι ἐσχημάτισεν ἐπάνω εἰς τὸ πλάτος τῆς Θαλάσσης τὸ ἀνίκητον ἄρμα τῶν χριστιανῶν, ἦτοι τὸν Σταυρόν. Ὁ Σταυρὸς γὰρ ἀπὸ δύο ξύλα σύγκειται, ἀπὸ τὸ ὄρθον και ἴσον, και ἀπὸ τὸ πλάγιον (1). Διὰ τοῦτο, λέγει, και ἡμεῖς οἱ τῷ Σταυρῷ ἐγκουχώμενοι χριστιανοὶ, ἄς μελωδήσωμεν εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Καθὼς τότε και ὁ Μωϋσῆς με ὅλους τοὺς ἀνδρας, και ἡ Μαριάμ με ὅλας τὰς γυναῖκας, ἐψαλλον τὸ ἐπινίκιον ἐκείνο ἄσμα τῆς πρώτης ᾠδῆς, ἀφ' οὗ διεπέρασαν ἀβρόχως τὴν ἐρυθρὰν. Τότε γὰρ ἠψισιν, ἦσε Μωϋσῆς και οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην· ἠ Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“. (Ἐξ. 1. ε. 1.)

Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, σοφίαν και σύνεσιν τοῦ Θεοπεσίου Κοσμά. Διότι αὐτὸς, και τὸν εἶρμόν τοῦτον ἐπροσάρμοσε με τὴν πρώτην ᾠδὴν τοῦ Μωϋσέως, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐρανίσθη αὐτόν· και εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν δὲν ἐβγῆκε και ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πανηγύρεως τοῦ Σταυροῦ, τὴν προκειμένην αὐτῷ εἰς ἔπαινον· διότι λαβὼν ἀπὸ τὴν πρώτην ᾠδὴν, τὸσον τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως, ὅσον και τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, με τὴν μίαν ταύτην ὑπόθεσιν τὰ πρέποντα ἐφύλαξε και τῆς πρώτης ᾠδῆς, και τῆς τοῦ Σταυροῦ ἑορτῆς. Καθὼς γὰρ τότε ὁ παλαιὸς Μωϋσῆς με τὴν ράβδον του ἐσχισε τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν· οὕτως ὕστερον και ὁ νέος Μωϋσῆς Χριστὸς ὁ Κύριος με τὴν ἰδικήν του ράβδον, ἦτοι με τὸν τίμιον Σταυρόν, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Δαβὶδ· ἠ ράβδος εὐθύτιος ἡ ράβδος τῆς Βασιλείας σου (Ψαλ. μδ'. 8.) με αὐτόν, λέγω, ἐσχισε τὴν ἀμαρτίαν, ἡ ὁποῖα εἶναι ἐρυθρὰ και αἱματώδης κατὰ τὴν Γραφήν· ἠ Ἄνδρας γὰρ αἱμάτων, ὁ Δαβὶδ ὀνομάζει τοὺς φονικούς και ἀμαρτωλούς“. (Ψαλμ. νδ'. 27.) Και ὁ Ἡσαῖας καθάρωτερον μαρτυρεῖ περὶ τοῦτου ἠ ἐάν ὦσι, λέγων, αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν (ἦτοι ὡς χρῶμα ἄλυκον, τὸ εἰς τὸ λευκοεἶν, δὲς κλίνον), ὡς χιόνα λευκανῶ (ἦτοι πολλὰ λευκάς ποιήσω αὐτάς)· ἐάν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον (ἦτοι ὡς χρῶμα αἱματοειδὲς και βαθυ), ὡς ἔριον λευκανῶ (ἦτοι ὀλιγώτερον θέλω τὰς λευκάνει)“. (Ἠσ. α'. 18.)

Σχί-

(1) Σημείωσαι, ὅτι ἡ ἁγία Γραφή δὲν φανερώνει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐκτύπησε τὴν Θάλασσαν, τὴν δευτέραν φοράν, με πλάγιον σχῆμα τῆς ράβδου· ἀλλὰ ἡ Μελωδὸς σημετεραίνει τοῦτο· ἴσως δὲ και τὸ εἶχειν ἐκ παραδόσεως. Συμφώνως δὲ τῷ Δεῖφ Κοσμά, λέγει τοῦτο και ἡ ἐκ Δαμασκού σύμπτος αὐτῷ Ἰωάννης, ἐν τῷ εἰρμῷ του πλ. δ. ἠχου τῆς Ὀκτωῆχου· ἠ Ἀρμασιλατὴν φαραῶ ἐβύδισε, τερατέρω γύσσα ποσὲ Μωσαϊκῆ ράβδος, σταυροτύπως πληξασα, πμὶ διελάσα θάλασσαν“. ἀλλ' ὁ μὲν Κοσμάς λέγει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐκτύπησε τὸν Σταυρόν με τὸ πλάγιον κτύπημα, ὅπου ἐκτύπησε δευτέρον· ὁ δὲ Ἰωάννης δὲν ἀναφέρει διὰ κτύπημα δευτέρον. Πῶς λοιπὸν λέγει, ὅτι σταυροτύπως ἐπληξε τὴν θάλασσαν; αὐ γὰρ με ἓνα κτύπημα τυπούται σταυρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν προβαλλὼν ὁ σοφὸς Ζωναρὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ του ἀνωτέρω Εἰρμού, λέγει ταύτην ἐπιβολώτατα, δηλαδὴ, ὅτι ἔχωρὶς λόγου εἶπεν ὁ

θεῖος Ἰωάννης, τὴν κατ' εὐδειαν πληγὴν τῆς ράβδου, πληξαι σταυροτύπως τὴν θάλασσαν· καθότι οἱ παλαιοὶ τὰ ὄρθως πηγνύμενα ξύλα, (ἦτοι τὰ κοινῶς λεγόμενα παλίκια) σταυρούς ὀνομάζον· οὕτως ἐν τῇ Ἐσθῆρ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἀμάν ἐκαυρώθη ἐπάνω εἰς τὸ ὄρθιον ξύλον, τὸ ὁποῖον ἠτοίμασε διὰ να σταυρωσῆ τὸν Μαρδοχαῖον, καθὼς γίγραπται· ἠ Καὶ ἄρθωσαι ἐν τοῖς Ἀμάν ξύλον πηχῶν πενήτηκοντα· εἶπε δὲ ὁ Βασιλεὺς, σταυρωθήτω ἐπ' αὐτοῦ“. (Ἐσθῆρ ζ'. 9.) Οὕτω και ὁ Ἰωσήπος ἐν τῇ Ἀρχαιολογίᾳ τὴν ἱστορίαν ταύτην ἱστορεῖ· οὕτω Δίων ὁ τὰ Ῥωμαϊκὰ συγγραφεύς, ἱστορῶν τὸν πρὸς τὸς Καρχηδονίους τῶν ρωμαίων πόλεμον, γράφει, ὅτι ἓνας ὑπατος ρωμαῖος, Νέρων καλούμενος, ἐμβάινον εἰς τοὺς Καρχηδονίους ἐνίκησεν· ὅθεν ὁ στρατηγὸς ἐκείνων ἐπισεν· ὁ δὲ Νέρων ἀνιστάρωσε τὴν κεφαλὴν ἐκείνου· ἦτοι ἐπὶ ξύλου ὄρθιου ἐσήκωσεν αὐτήν.

Σχίσας λοιπόν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ῥάβδον τοῦ Σταυροῦ τοῦ τὴν ἐρυθρὰν ἁμαρτίαν, ἡμᾶς μὲν τοὺς νέους Ἰσραηλίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, διεπέρασεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς ἁμαρτίας: ἦτοι εἰς τὴν ἀπάθειαν. Τὸν δὲ Φαραῶ: ἦτοι τὸν Σατανᾶν, καὶ τὰ δαιμονικά αὐτοῦ ἄρματα, καὶ τοὺς τριστάτας κατεβύβησεν. Ἄρματα μὲν οὖν λέγονται οἱ Δαίμονες. Ὅχι ὅτι ἔχουν κἀνένα ἀρμόδιον καὶ εὐτακτον. Πάντα γὰρ τὰ τῶν Δαιμόνων εἶναι ἀτακτα καὶ ἀνάρμοστα. Ἀλλὰ λέγονται ἄρματα, διὰ τὴν ἔπαρσιν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας κυριευθέντες, ἐκηνησίθησαν ἀπὸ τοὺς οὐρανοῦς. Τριστάται δὲ ὀνομάζονται οἱ Δαίμονες, διότι πολεμοῦσι τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἐπιθυμητικόν, λέγω, τὸ θυμικόν, καὶ τὸ λογιστικόν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ πτωχοῦ Προδρόμου (1).

Οὐ μόνον δὲ τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἐπροσάρμοσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Σταυροῦ· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκροτελευτήτων τοῦ Εἰρμού: ἦτοι τὸ „διὸ Χριστῷ ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι „δεδοξασται“. Κατὰ τὸν αὐτὸν Πρόδρομον δὲ, ἄσωμεν, λέγει, εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, διότι δεδοξασται: ἦτοι ἐσταυρώθη. Ἐὰν γὰρ δόξα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι καὶ λέγεται ὁ Σταυρὸς, λοιπὸν καὶ τὸ σταυρωθῆναι ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῆι δοξασθῆναι. Ὁθεν ὁ Κύριος ἐρχόμενος εἰς τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ, ἔλεγε „νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου“. (Ἰω. ιδ΄. 31.) Οὐ μόνον δὲ δόξα τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζεται ὁ Σταυρὸς. Ἀλλὰ καὶ ἀρχή, ὡς γέγραπται παρὰ τῷ Ἡσαΐα „οὐ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ“. (Ἠσ. θ΄. 6.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγει „τῷ γὰρ Σταυρῷ συνεπαίρεται“ (λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν): ἦτοι ὁ Σταυρὸς, ὃν ἐβάστασεν ὁ Κύριος εἰς τὸν ὤμόν του, αὐτὸς ἐγενήθη εἰς αὐτὸν ἀρχὴ τούτεστιν ἐξουσία. „Ἐδόθη μοι γὰρ, φησι μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν „ἀνάστασιν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς“. (Ματθ. κη΄. 18.) (2).

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Θεολόγος δὲν εἶπεν, ὅτι τῷ Σταυρῷ ἐπαίρεται ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ συνεπαίρεται; οὕτω γὰρ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἶπεν ἐν τῷ Β΄ ἤχῳ „ἐν τῇ κυπαρίσσῳ, ὡς πυδόκησας, καὶ τῇ πεύκῃ καὶ κέδρῳ, σαρκὶ συναυλουμένους“. Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύων ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου, λέγει „οὐκ εἶπε δὲ ἀνυψούμενος (πρόσθετε καὶ ἐπαιρούμενος), ἀλλὰ τῇ σαρκὶ συναυλουμένους (καὶ τῷ Σταυρῷ συνεπαιρούμενος). τῆς τοῦ Λόγου γὰρ σαρκὸς ἀνυψουμένης, καὶ „πασχοῦσης ἐν τῷ Σταυρῷ, αὐτὸς ὁ Λόγος ὑψοῦσθαι λέγεται, καὶ τῇ σαρκὶ συναυλουσθαι, τὰ τῆς σαρκὸς οἰκειούμενος, διὰ τὸ μίαν εἶναι τὴν ὑπόστασιν, μετὰ τὴν σάρκα, ὅτι τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς· ἀλλὰς τε καὶ τῆς Θεότητος αὐτοῦ ἐκφαινομένης διὰ τῶν „ἐν τῷ πάθει γεγονότων τεραστίων, καὶ ἐκλαμπούσης, δόξα ἐγένετο ὁ Σταυρὸς τοῦ Λόγου καὶ ὑψώσεως· οὐχ ὡς αὐτοῦ δόξαν μείζονα προσλαμβάνοντος, ἀλλ’ ὡς ἐν ἡμῖν τῆς „δόξης αὐτοῦ αὐξούσης τε καὶ ὑψουμένης διὰ τῶν τελουμένων θαυμασίων ἐν τῷ Σταυρῷ. Ἐν κυπαρίσσῳ δὲ καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ εἶπεν: ἦτοι ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ· ἐκ „τούτων γὰρ τῶν τριῶν συγκεῖσθαι φασὶ τὸν Σταυρὸν“. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου Ἔοικε δὲ τὸν ὤμον ὁ προφητικὸς ἡμῖν ἐν τούτοις λόγος τὴν ἰσχύν βούλεσθαι διπλοῦν· πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἰσχύς ἐν βραχίονί τε καὶ ὤμοις. Ἦρξε ταίνυν τῆς ὑπ’ οὐρανὸν διὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ὁ Χριστὸς· ἰσχύς γὰρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς.

Ποῖον

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς εἰς τύπον τοῦ Βαπτίσματος παραλαμβάνει τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν, τὸ ὁποῖον Βαπτισμα εἶναι ἐρυθρὸν καὶ κόκκινον· διότι τυποῖ τὸ αἷμα καὶ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος „ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς „τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν“. Ἐν τῷ Βαπτίσματι λοιπὸν καταπνίξας ὁ Κύριος τὸν νεητὸν Φαραῶ καὶ τὴν πονηρὰν αὐτοῦ δύναμιν, καὶ ἐν ταῖς τοῦ Ἰορδάνου ρείδροις καταβαπτίσας τούτους, τὸν ἀληθινὸν Ἰσραὴλ ἐλεύθερον τῆς αὐτοῦ δουλείας ἀπέδειξεν. Εἰς τύπον τε αὐτοῦ Βαπτίσματος παραλαμβάνει τὴν Ἐρυθρὰν καὶ ὁ Παῦλος, λέγων „πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθητε ἐν τῇ νεφέλῃ

„καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ“. (ἀ. Κορ. ι. 2.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς πρώτης φήμης ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήπῳ τῶν χαρίτων τῷ νεοτυπώτῳ.

(2) Ὁθεν καὶ ὁ Ἡσύχιος ἐρμηνεύων τὸ „Μετὰ „σου ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου“ ἀρχὴν ἐγνωσὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ τῆς οἰκουμένης Ἀρχοντος καὶ Βασιλευόντος ἡγευθέντος. Ἡμέρα δὲ δυνάμεως νοεῖται ἡ τοῦ Κυρίου δευτέρα παρουσία καὶ κρίσις· ὅτε μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖ εὐρεθήσεται καὶ ὁ Σταυρὸς, κατὰ τὸ „σὺς „τῷ οὐρανῷ“. (Ματθ. κδ΄. 30.)

Ποῖον δὲ ἀφέλιμον τόγμα ἔμπορεῖς νὰ κερδήσῃς, σὺ ἀγαπιτέ, ἀπὸ τὸν Εἰρμόν τοῦτον; ἄκουσαν· Θάλασσα ἐρυθρὰ εἶναι ἢ παρούσα ζωὴ. Αἰγύπτιοι δὲ καὶ Φαραωνῖται εἶναι οἱ πονηροὶ Δαίμονες. Ἄνεμοι δὲ οἱ τάρτισσοντες τὴν ζωὴν ταύτην, εἶναι αἱ προσβολαὶ τῶν βλασφημῶν καὶ αἰσχρῶν καὶ πονηρῶν λογισμῶν, μετὰ τοὺς ὁποίους οἱ Δαίμονες ταραττοῦσι τὸ τρίμερές τῆς ψυχῆς μας: ἦτοι τὸ λογιστικόν, τὸ ἐπιθυμητικόν, καὶ τὸ θυμηκόν. Κύματα δὲ τῆς Θαλάσσης ταύτης, εἶναι οἱ διάφοροι πειρασμοὶ καὶ αἱ περιστάσεις καὶ θλίψεις, ὅπου ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην. Ἐάν λοιπὸν, σὺ ἀγαπιτέ, μεταχειρίζεσαι ὡς ἄρμα δυνατόν, τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, δύνασαι νὰ διαπεράσῃς μὲν ἀκινδύνως τὴν ζωὴν ταύτην, νὰ καταποντίσῃς δὲ καὶ ἀφανίσῃς τοὺς νοητοὺς Αἰγυπτίους καὶ Φαραωνίτας Δαίμονας, ὅπου σὲ διώκουσιν καὶ σὲ πολεμοῦν. Ὅθεν ἐάν, σὺ ἀδελφέ, μαγευθῆς ἀπότινα κακότερονον ἄνθρωπον, μὴ φοβηθῆς· ἀλλὰ ποίησον τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ λύεται ἡ φαρμακεία τῶν Δαιμόνων. Οὕτω βεβαίῳ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, λέγων, „τῷ σημείῳ τοῦ Σταυροῦ πᾶσα μαγεία παύεται“. (λόγῳ περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.) Καὶ ὁ ἱερός Ἐπιφάνιος, „ἐνθα ὄνομα Χριστοῦ, καὶ σφραγὶς Σταυροῦ, οὐκ ἔσχε φαρμακείας δύναμις“. (Αἰρέσ. 1. Βιβλ. α.) Ἐάν σὺ πολεμοῦν οἱ ἐχθροὶ Δαίμονες μετὰ κάμμιαν ἁμαρτίαν, μὴ φοβηθῆς· ἀλλὰ σφράγισον τὸν αὐτόν σου μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καθὼς σὲ συμβουλεύει νὰ κάμνῃς ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, λέγων „πιστὴ εἶ; σφράγισον σεαυτὴν καὶ εἰπὲ „Τοῦτο ἔχω τὸ ὄπλον μόνον· Τοῦτο τὸ φάρμακον· ἄλλο δὲ οὐκ οἶδα“. (Ὀμιλ. ἡ. εἰς τὴν πρὸς Κολασσ.) Ἄλλ' ἐάν καὶ τὸ παιδίον σου πάσχη καὶ ἀσθενῇ, σφράγισον αὐτὸ μετὰ τὸν τύπον τοῦ ζωηφόρου Σταυροῦ. Καὶ ἄλλοτι νὰ μὴ κάμῃς εἰς αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσορρήμονα „διὸν μηδὲν ἕτερον τῷ παιδί περιτιθέναι, ἄλλ' ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ φυλακὴν“. (Ὀμιλ. 1β. εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους α.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων παραγγέλλει εἰς τοὺς γονεῖς, ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτῃν ἡλικίαν τῶν τέκνων των νὰ τὰ μανθάνουν νὰ κάμνωσι τὸν Σταυρὸν· καὶ πρὸ τοῦ αὐτοῦ νὰ δύνωνται νὰ τὸν κάμνουν, νὰ πιάνουν οἱ γονεῖς τὰς χεῖρας αὐτῶν τῶν παιδίων, καὶ νὰ τυπώνουν τὸν Σταυρὸν εἰς τὸ μέτωπον καὶ εἰς ὄλον τὸ σῶμά των. οὕτω γὰρ φησὶ „Μὴ ταῦτα, μὴ ἀδελφοί· ἀλλ' ἐκ πρώτης ἡλικίας, πνευματικοῖς περιφράττετε ὄπλοις τὰ παιδία, καὶ τῇ χειρὶ παιδεύετε σφραγίζεσθαι τὸ μέτωπον. Καὶ πρὶν ἢ δυνηθῆναι τῇ χειρὶ τοῦτο ποιεῖν, αὐτοὶ ἐντυποῦτε αὐτοῖς τὸν Σταυρὸν“. (λόγῳ 1γ. εἰς τὴν α. πρὸς Κορινθίους.) Καὶ διὰ νὰ εἶπω καθολικῶς, εἰς κάθε περίστασιν, ὅπου σοὶ ἀκολουθήσει, μὴ φοβηθῆς· ἀλλὰ ποίει τὴν σφραγίδα τοῦ Σταυροῦ, καὶ θέλεις ἐλευθερωθῆ. Οὕτω γὰρ καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ συνεχῶς ἐποίουν τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν ἑαυτόν των, καὶ οὕτω συνειδίσαντες δὲν ἐχρειάζοντο πλέον διὰ νὰ τοὺς ἐνθυμῆσθαι τινὰς περὶ τούτου. Καθὼς ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων λέγει „ἐν συνηθείᾳ πολλοὶ κατέστησαν τοῦ σφραγίζεσθαι ἑαυτούς, καὶ οὐκέτι δεῖνται τοῦ ὑπομιμνήσκοντος“. (Ὀμιλ. Ζ. εἰς τὴν β. πρὸς Τιμόθεον.)

Τροπάριον.

„Τὸν τύπον πάλαι Μωσῆς, τοῦ ἀχράμτου πάθευς, ἐν ἑαυτῷ
 „ προέφημε, τῶν ἱερῶν μεσούμενος. Σταυρῷ δὲ σχηματισθεῖς, τε-
 „ ταμέμαις τρόπαιοι παλάμαις ἠγυρε, τὸ κράτος διολέσας, Ἀμα-
 „ ληκ τοῦ παρᾶλους. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δε-
 „ δόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο ἢ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ μελωδὸς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐξοδου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδανείσθη καὶ τὸν ἀνωτέρω Εἰρμόν. Ἀκούων γὰρ τὸν Παῦλον νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ παλαιὸς νόμος εἶχε σκιάν καὶ τύπον τῶν μυστηρίων τῆς νέας χάριτος „Σκιάν γὰρ ἔχων ἡ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν“. (Ἐβρ. 1. 1.) Διὰ τοῦτο μεταφέρει καὶ ἀλληγορεῖ τὰς ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅθεν καὶ λέγει, ὅτι

πάλαι μὲν ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἐπροεικόνισεν εἰς τὸν ἑαυτόν του τὸν τύπον τοῦ ἀχράντου πάθους τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Πῶς; καὶ τίνι τρόπῳ; τῶν ἱερῶν μεσοῦμενος ἦτοι καθὼς ὁ Μωϋσῆς ἐστέκετο εἰς τὸ μέσον τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, τοῦ Ἀαρῶν, λέγων, τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ τοῦ Ὁρ (1)· οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπασχεν ἐν τῷ Σταυρῷ, εὐρισκόμενος ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο ληστές.

Σχηματισθεῖς δὲ πάλιν κατὰ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, ἐσήκωσε μὲ τὰς σταυροειδῶς ἐξαπλωμένας χεῖράς του τρόπαιον, ἦτοι νίκην. (2) Ἐφθεῖρε γὰρ διὰ μέσου τῆς σταυροειδοῦς ἐξαπλώσεως ταύτης, τὴν δύναμιν τοῦ πανωλέθρου καὶ ἀφανιστικοῦ ἐκείνου Βασιλέως Ἀμαλῆκ, ὅς τις ἐπολέμηε τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν, καὶ δὲν ἄφινεν αὐτὸν νὰ περάσῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· καθὼς ἀναφέρεται ἡ ἱστορία αὕτη εἰς τὸ 13. τῆς Ἐξόδου Κεφάλαιον. Διὰ τοῦτο, λέγει, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, βλέποντες τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ ἐνδοξον καὶ νικῶντα, ἀκόμη καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, ἄς μελωδήσωμεν ἐν ἐπινίκιον καὶ ἐνδοξον ᾄσμα εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν, ὅς τις ἐχάρισε τὴν μεγάλην δύναμιν, καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἐν τῇ Παλαιᾷ τύπον τοῦ Σταυροῦ του, ἐπεὶ καὶ εἶναι δεδοξασμένος. Ὁθεν καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ λόγῳ αὐτοῦ, γράφει ἕνα βαθεῖον νόημα, λέγων, ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς προσηγορεύεται καὶ προετυποῦτο μυστικῶς ἡ γενεᾷ ἀρχαίων, καὶ οὐδεὶς ποτε κατήλλαξε τῷ Θεῷ χωρὶς τῆς τοῦ Σταυροῦ δυνάμεως. .... Καὶ ὡσπερ, μήπω ὄντος τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀμαρτίας, τοῦ υἱοῦ τῆς ἀνομίας, τοῦ Ἀντιχρίστου, λέγω, ὁ ἠγαπημένος τῷ Χριστῷ φησὶ Θεολόγος, Καὶ νῦν ἀγαπητοί, ὁ Ἀντιχριστὸς ἐστίν. Οὕτω καὶ ὁ Σταυρὸς ἦν ἐν τοῖς προγενεστέροις καὶ πρὸ τοῦ τελεσθῆναι. Ὁ γὰρ μέγας Παῦλος σαφέστερον ἡμᾶς διδάσκων, ὅτι, καὶ μήπω παραγενόμενος, ἐν ἡμῖν ἐστίν ὁ Ἀντιχριστός, φησὶν, ὅτι τὸ μυστήριον αὐτοῦ ἐνεργεῖται ἐν ἡμῖν οὕτω δὴ καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸς, μήπω γενοῦς, ἐν τοῖς προπάτορσιν ἦν· τὸ γὰρ μυστήριον αὐτοῦ ἐνεργεῖτο ἐν αὐτοῖς. Ἀκολουθῶν δὲ φέρει παράδειγμα τὸν Ἀβελ, τὸν Σὴθ, τὸν Ἐνῶς, τὸν Ἐνώχ, τὸν Νῶε, τὸν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ, καὶ τοὺς λοιποὺς Προπάτορας καὶ Προφῆτας.

Ἦθελε δὲ ἐρωτήσῃ τινὰς, μὲ ποῖα ἄρα γε ἄρματα ἐπολέμουν οἱ Ἰσραηλιταὶ τὸν Ἀμαλῆκ καὶ τὰ ἐκείνου στρατεύματα, ἐνῶ αὐτοὶ ἄρματα δὲν εἶχον, ὅταν ἐβγῆκαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον; καὶ ἀποκρίνεται ὁ Ἰωσήπος σὺν τῷ ἱερῷ Θεοδωρῆτῳ, ὅτι ὅταν ἐξέβρασεν ἡ ἐρυθρὰ Θάλασσα τοὺς Αἰγυπτίους εἰς τὰ περιγιάλια, ὁμοῦ μὲ τὰ ἄρματά των· τότε οἱ Ἑβραῖοι κουρσεύσαντες αὐτοὺς, ἐπῆραν τὰ ἄρματά των, καὶ ἐκεῖνα ἐμεταχειρίζοντο εἰς τὸν πόλεμον.

Τί

(1) Ὁ Ὁρ ἦτον Κριτὴς ἀδίκαιος κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον· κατὰ δὲ τὸν Ἰωσήπον (κεφ. β. τοῦ γ. βιβλίου τῆς ἀρχαιολογίας) ὁ Ὁρ ἦτον ἀνδρὰς τῆς Μαρίας τῆς ἀδελφῆς Μωϋσέως. Ἀγκαλιὰ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγει ἐν τῷ περὶ Παρθενίας, ὅτι ἡ Μαρίας αὕτη, ἔμνε παρθένος· καθὼς ἐδὲ ἀναφέρει ἡ Γραφή περὶ τοῦ, ἀνεῖχεν αὕτη ἀνδρα, ἢ ὄχι.

(2) Τὸ Τρόπαιον κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους, ἦτον ποιούτον· ὅταν τινὰς ἤδελε τρίψῃ καὶ νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς του, ἐστὶν ἑκείνη μίαν πέτραν, ἢ ἐκατασκευάζει ἕνα τοῖχος, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἐγράφει τὴν νίκην, ὅπου ἔκαμε κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, διὰ τὰ βλέπουν καὶ νὰ ἐνδυμοῦνται αὐτὴν οἱ μεταγενέστεροι. Ἐλέγετο ἐνὶ οὐρανῷ τοῖχος, ἢ ἡ πέτρα Τρόπαιον· ἐπεὶ ἐστῆνεν καὶ ἐγείρετο ἐπὶ τῇ προπῆ, ἤγον διὰ τὴν νίκην τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ Ζωναρὸς ἐν τῇ ἐπιμνήμῃ τοῦ Γ. ἤχε τῆς Ὀκτωῆς, οὕτω λέγει, Ἐξος ἦν ἀρχαίον τοῖς τοὺς ἐναντίους νικήσασιν, δίδουσαι τι σημεῖον, ὅπερ αἰρόμενον, δῆλους καθίσα τοὺς νικητάς. Ἐκαλεῖτο ἐκεῖνο τρόπαιον, ὡς σύμβολον τῆς ἠτῆς τῶν ἀντιπάλων, οἷα τρεφάντων τὰ γῶτα, καὶ εἰς φυγὴν κλινάντων· οἱ γὰρ ἠττηθέντες, φεύγουσι τὸς νικῆσαντας,

ἐν οὕτω σωτηρίαν ἐκ τῆς φυγῆς πραγματεύσανται. Τρόπαιον δὲ τοῦ Κυρίου καὶ σύμβολον τῆς κατὰ τοῦ Διαβόλου νίκης, εἶν ἂν ὁ Σταυρὸς, ὃν ἐπὶ τῶν ὤμων ἤνεν, ἀπὸν πρὸς τὸ πάθος· αὐτῷ γὰρ προσηλωθεῖς ὁ Δεσπότης καὶ θανάτῳ, τὸν θάνατον ἐνίκησε, τοῦ ἄδου καὶ τοῦ θανάτου ἐξανατάς. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων, Ἀπεκδυσάμενος, φησὶν ὁ Παῦλος, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ δραμβεύσας ἐν τῷ Σταυρῷ. Πολλά, φησὶ, τὸ τρόπαιον ἔχει τῆς νίκης τὰ σύμβολα· τὰ λάφυρα κρέμανται ἀνω ἐφ' ὑψηλοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Καθάπερ γὰρ βασιλεὺς γενναῖος πόλεμον νικήσας χαλεπώτατον, τὸν θάρακα καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὄπλα τοῦ τυράννου καὶ τῶν στρατιωτῶν τῶν ἠττηθέντων ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ τρωπαίου τίθεισιν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τὸν πόλεμον νικήσας τὸν πρὸς τὸν Διάβολον, τὰ ὄπλα αὐτῶν πάντα, τὸν θάνατον, τὴν κατάραν ἐκρέμασεν ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ Σταυροῦ, καθάπερ ἐπὶ τρωπαίου τινός· ἵνα πάντες τὸ τρόπαιον βλέπωσιν, αἱ ἀνω δυνάμεις αἰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οἱ κάτω ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ γῆς, αὐτοὶ οἱ πόνηροι δαίμονες οἱ ἠττηθέντες. (Λόγῳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν, Τόμ. ε.)

Τί δὲ νόημα συνάγεις, σὺ ἀγαπιτὴ ἀναγνώστα, ἀπὸ τὸ Τροπᾶριον τοῦτο; ὠφέλιμον ἀληθῶς καὶ ψυχοφελές. Διότι καθὼς ὁ Μωϋσῆς τότε, ἐν ὧσφ εἶχε ὑψωμένα τὰ χεῖρά του ὑψηλὰ εἰς σχῆμα Σταυροῦ, ἐνίκα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς τὸν Ἀμαλήκ. ὅταν δὲ αὐτὰ ἐκατέβαζεν, ἐνίκα ὁ Ἀμαλήκ. „Καὶ ἐγένετο, ὅταν ἐπῆρε Μωϋσῆς τὰς χεῖρας, κατὰ τὴν ἐπιταγήν, ἐνίκα ὁ Ἀμαλήκ.“ (Ἐξ. ιζ'. ιι.) „τίσχυεν Ἰσραὴλ. ὅταν δὲ καθῆκε τὰς χεῖρας, κατὰ τὴν ἐπιταγήν, ἐνίκα ὁ Ἀμαλήκ.“ (Ἐξ. ιζ'. ιι.) Οὕτω καὶ σὺ τῶρα, ἐν ὧσφ μὲν ἔχεις τὰς χεῖράς σου σταυροειδῶς ὑψωμένας εἰς προσευχὴν, νικᾷς τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ, Διάβολον, ὅς τις σὲ πολεμεῖ, καὶ δὲν σὲ ἀφίνει νὰ περάσῃς, καὶ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ἀνω Ἱερουσαλήμ. ὅταν δὲ ἀμελῶν κατεβάσῃς τὰς χεῖράς σου, καὶ διαλύσῃς τὸν νικητικὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τότε νικᾶται, κατὰ τὸν Βασίλειον, ὁ ἐν ἡμῖν Ἰσραὴλ, ἦτοι ὁ διορατικὸς ἡμῶν νοῦς. ἐπειδὴ Ἰσραὴλ, νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν, ἐρμηνεύεται. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ πρότερον ἐποίει, καὶ ὁ Παῦλος ὕστερον παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς, νὰ σηκώνωμεν τὰς χεῖρας, ὅταν προσευχόμεθα. Διὰ τί; ἵνα τυπώνωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας ἐν τῇ προσευχῇ τὸ νικητικὸν σχῆμα τοῦ Σταυροῦ. ὁ μὲν, λέγων, „ἐπαρσὶς τῶν χειρῶν μου θυσία ἐσπερινή.“ (Ψαλ. ρμ'. 2.) Ὁ δὲ, παραγγέλλων, „Βούλομαι οὖν προσεῦχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίοις χεῖρας.“ (ἀ. Τιμοθ. β'. 8.) Καὶ τούτη εἶναι αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπενόησε τὰ στασειδία ἐν τῷ Ναῶ, ἵνα δηλαδὴ οἱ προσευχόμενοι Χριστιανοί, ἀκουμβίζοντες τὰς χεῖράς των ἐπάνω εἰς τὰ πλάγια ξύλα τῶν στασειδίων (οὐ γὰρ δύνανται εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχῆς, νὰ ἔχουν ὑψωμένας αὐτάς), τυπώνωσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν των ἐν τῇ προσευχῇ τὸν τίμιον Σταυρὸν. καθὼς τότε ἐτύπωνεν αὐτὸν καὶ ὁ Μωϋσῆς, ἐν ὧσφ εἶχε ὑψωμένας τὰς χεῖράς του (1).

Ἐν τῇ δυνάμει λοιπὸν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ τῆς διὰ τῆς ἐπάρσεως τῶν χειρῶν ἐνεργουμένης προσευχῆς, ἐμπορεῖς νὰ νικήσῃς, καὶ σὺ ἀδελφε, τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ, Διάβολον, περὶ οὗ γέγραπται „Ἀρχὴ Ἐθνῶν, Ἀμαλήκ. καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολείται.“ (Ἀριθμ. κδ'. 20.) Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἔθνη, τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἀρχὴ ὁ Διάβολος; εἶναι τὰ πλήθη τῶν δαιμόνων τῶν ὑποτασσομένων τῷ Διαβόλῳ. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ σπέρμα τοῦ Ἀμαλήκ καὶ τῶν δαιμόνων; εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ ὅλα τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ἐγέννησεν ὁ Διάβολος καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν δαίμονες, ἦτοι ἡ φιλαυτία, ἡ οἰσὶς, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ γαστριμαργία, καὶ τὰ λοιπά. Ὁ Θεὸς εἶπεν ὁ σοφὸς Νεῖλος „Ἀρχὴ Ἐθνῶν Ἀμαλήκ, καὶ ἀρχὴ παθῶν γαστριμαργία.“ Μὴ φοβηθῆς λοιπὸν, Χριστιανέ, τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ καὶ τὸν ἐκείνου ἀόρατον πόλεμον, ὄχι! ἐπειδὴ διὰ τῆς κρυφίας δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ, πολεμεῖ μὲν αὐτὸν ὁ Χριστὸς καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ νικήσῃ, βοηθεῖ δὲ ἐσὲ τὸν ἀντιπολεμῆντα ἐκείνον, καὶ νικητὴν αὐτοῦ δείκνυσι. καθὼς εἶναι γεγραμμένον „Ἐν χειρὶ κρυφία πολεμεῖ Κύριος ἐπὶ Ἀμαλήκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς.“ (Ἐξ. ιζ'. 16.) Παραθαρρύνει δέ σε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων, „ἂν οὕτως ἐξέλθῃς Αἴγυπτον, Ἀμαλήκ καταπολεμηθήσεται σοι, οὐχὶ ὅπλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πολεμίσαις χερσὶ δικαίων, εὐχὴν ἁμοῦ τυπούσαις καὶ Σταυροῦ, τρόπιον τὸ ἀήτητον.“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τρο-

(1) Τὸ μὲν σῶμα τοῦ Μωϋσῆος τὸ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, ὀρθὸν ὄν, εἰκόνιζε τὸ ὀρθιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ. αἱ δὲ δύο χεῖρες αὐτοῦ ἐξαπλωμέναι οὐραῖα, εἰκόνιζον τὰ πλάγια ξύλα τοῦ Σταυροῦ. ὁ δὲ ἐν τῷ Σταυρῷ ἀλληγορεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο λόγιον, τὸ λέγον. „Ἰῶτα ἐν, ἢ μία κεραία, οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ Νόμου.“ (Ματ. ε'. 18.) οὕτω γάρ φησιν. „Ἀληθῶς γὰρ τοὺς καθορᾶν δυναμένους, ἐν τῷ Νόμῳ μάλιστα τὸ κατὰ τὸν Σταυρὸν θεωρεῖται μυστήριον. διὸ φησὶ περὶ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτι ἐκ τοῦ Νόμου τὸ ἰῶτα καὶ ἡ κεραία οὐ παρέρχεται. σημαίνειν διὰ τῶν εἰρημίων, τὴν τε ἐκ πλάγιου γραμ-

μὴν καὶ τὴν καθεστὴν (ἦτοι τὴν ὀρθὴν), δι' ἧν τὰ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ καταγράφεται. ὅπερ καὶ ἐν τῷ Μωϋσῇ τότε βλεπόμενον, ὅς ἀπὸ τοῦ Νόμου νικῆται, τροπαιοῦ καὶ νίκης αἰτίον τοῖς ὀράσι κατὰ τὸ δίστατο.“ (Σελ. 748. τῆς Πεντατεύχ.) Ὁχι, μόνον δὲ ὁ ἄνθρωπος σχῆμα ἔχει σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ πευλία, σχῆμα σταυροῦ σώζουσιν, ὅταν πετῶσιν ὁμοίως καὶ τὰ ὄφια, ὅταν καλυμβῶσι. καὶ οἱ ὑφανταὶ σταυροειδῶς ὑφαίνουσι τὰ πανία των, ἀλλὰ καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων τὰ περισσότερα σταυροειδῆ εἶναι. καὶ ὅρα περὶ τούτου τὸ προοίμιον τοῦ Δ'. λόγου εἰς τὴν Σταυρώσιν Ἰησοῦ τοῦ Βρυενίου ἐν τῷ β'. Τόμῳ.

Τροπάριον.

„ Ἀμέθηκε Μωϋσῆς, ἐπὶ στήλης ἄκος, Φθοροποιῦ λυτήριον καὶ
 „ Ἰοβόλου δῆγματος, καὶ ξύλων τύπων Σταυροῦ, τὸν πρὸς γῆν σὺρ-
 „ μερον Ὁφει προσέδισεν, ἐγκάρσιον ἐν τούτῳ, θριαμβεύσας τὸ πῆ-
 „ μα· διὸ Χριστῶ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἱστορίαν τοῦ Τροπαρίου τούτου, ἔδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶ καὶ κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν, ἔπου ὁ Θεὸς ἔστειλεν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων Ὀφίδια, καὶ ἔθανάτοσαν αὐτούς, διότι ὀλιγοψυχήσαντες, κατελάλησαν τοῦ Θεοῦ. Ὁθεν ὁ Μωϋσῆς ἐμπήξας εἰς τὴν γῆν ἕνα ὄρθιον ξύλον, ἔστησε πλαγίως ἐπάνω εἰς αὐτὸ, ἕνα χαλκινόν Ὀφιν, τὸν ὁποῖον βλέποντες οἱ Ἑβραῖοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐδαγκάνοντο, δὲν ἀπέθνησκον. Προσαρμόζει λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ταύτην ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Προφήτης Μωϋσῆς ἔβαλεν ὑψηλὰ ἐπάνω εἰς στήλην: ἦτοι εἰς ὄρθιον ξύλον, ὅπου ἦτον ἐμπηγμένον εἰς τὴν γῆν· τί ἔβαλεν; ἄκος, ἦγουν τὸν χαλκινόν Ὀφιν, ὡς ἕνα ἰατρικόν, ὁ ὁποῖος διέλυσε καὶ ἰάτρευσε τὸ φθοροποιὸν καὶ θανατηφόρον ἐκεῖνο δάγκαμα τῶν Ὀφιδίων.

Μὲ τὸ ξύλον λοιπὸν ἐκεῖνο τὸ εἰς τύπον ὄν τοῦ ὄρθου ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἐκάρφωσεν ὁ Μωϋσῆς τὸν αἰσθητὸν Ὀφιν, ὅπε σύρεται εἰς τὴν γῆν, κατὰ τὴν κατάραν, πῆν ὁποῖαν ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τὸν Θεόν, εἰπόντα πρὸς αὐτὸν „ ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύ-
 „ ση, καὶ γῆν φαγῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου“. (Γεν. γ΄. 14.) Πῶς δὲ ἐκάρφωσε τὸν ζωντανόν Ὀφιν ὁ Μωϋσῆς; ἐπειδὴ ἐθριάμβευσεν: ἦτοι νεκρὸν καὶ ἀδύνατον ἀπέδειξε διημοσίως καὶ παρρησίᾳ τὸ πῆμα: ἦτοι τὴν βλάβην ἐκεῖνην ὅπου, ἐπροξένει εἰς τοὺς Ἑβραίους. Μὲ ποῖον δὲ μέσον τὸ ἐνέκρωσε; μὲ τὸν χαλκοῦν Ὀφιν, τὸν ὁποῖον ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον ἐκεῖνο, ὄχι ὄρθιον, ἀλλὰ πλάγιον (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἐγκάρσιον), καὶ οὕτως ἐσχημάτισε τέλειον τὸν Σταυρόν. Διότι ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ: ἦτοι ἀπὸ τὸ ὄρθιον ξύλον, ὅπου ἐμπήξεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τὸν χαλκινόν Ὀφιν, ὅπου πλαγίως ἔβαλεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ, ἔγινε τέλειος ὁ τύπος καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ. Ὁθεν ἀκολούθως ἔγινε καὶ ἰαματικός τῶν ὀφιοδηκτῶν· καθὼς τοῦτο βεβαίως ἡ Γραφή. „ Καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς Ὀφιν χαλκῆν, „ καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου· καὶ ἐγένετο, ὅταν ἔδακεν Ὀφίς ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλε-
 „ ψεν ἐπὶ τὸν Ὀφιν τὸν χαλκῆν, καὶ ἔζη“. (Ἀριθ. κἀ. 9.) (1).

Χρησιμεύει δὲ καὶ εἰς ἐσέ, Χριστιανέ, τὸ ἡθικὸν νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου. Διότι, καθὼς τότε ἐδαγκάναν καὶ ἐφαρμάκοναν τοὺς Ἑβραίους τὰ αἰσθητὰ ὀφίδια· οὕτω καὶ τώρα δαγκάνουσιν ἐσέ τὰ νοητὰ ὀφίδια: ἦτοι οἱ ποιηροὶ Δαίμονες, οἵτινες δὲν περιπατοῦν ποτὲ ὄρθιοι, ἀλλὰ πάντοτε σύρονται κάτω εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ γήινα, ὡς ὁ αἰσθητὸς Ὀφίς· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ σπουδάζουσιν οἱ μισροὶ νὰ σύρουν καὶ ἡμᾶς εἰς ἑαυτούς. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ φαρμάκι τῶν νοητῶν τούτων Ὁφίων; εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ τὰ πάθη. Πῶς δὲ σὲ δαγκάνουσι; διὰ μέσου τῆς προσβολῆς τῶν ποιηρῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν, καὶ ἀπλῶς, διὰ μέσου τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

Ὅταν λοιπὸν, ἀδελφε, σὲ δαγκάσῃ οἱ Δαίμονες μὲ τὴν προσβολὴν τινὸς ἀμαρτίας, εὐθύς καταφευγε εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ βλέπων τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωμένον Κύριον, ἐπιπικαλῆ μετὰ θερμῆς πίστεως τὴν βοήθειάν του· καὶ βέβαια θέλει σὲ βοηθήσει, καὶ δὲν θέλει σὲ ἀφήσει νὰ θανατωθῆς μὲ τὴν συγκατάθεσιν, ἢ καὶ τὴν πράξιν τῆς ἀμαρτίας ἐκεῖνης. Ὁ χαλκινὸς γὰρ ἐκεῖνος Ὀφίς ἦτον τύπος τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, κατὰ τὸν Ἀλε-

ξαν-

(1) Σημειῶ ἐσταῦθα, ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἁγία Γραφή χαλκοῦν λέγει τὸν Ὀφιν ἐκεῖνον, θαυμάζω, πῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ σελ. ρ46. εἶπεν, ὅτι ὁ Ὀφίς ἐκεῖνος ἦτον χρυσοῦς· καὶ ὅτι ἐσέβοντο καὶ

ἐπροσκύνουν αὐτὸν οἱ Ἰσραηλίται, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Βασιλεὺς Ἐζεκιῆς τὸν ἐκρήμνισεν· ἐπειδὴ τοῦτό ἐστι καὶ τῆ Γραφῆ ἐναντίον.

Ξανδρείας Κύριλλον, κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοδώριτον, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, καὶ κατὰ τὸν Σεβηριανὸν, Μᾶλλον δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ἴδιον Δεσπότην Χριστὸν, ὅστις ἔλεγε περὶ ἑαυτοῦ
 „Καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν Ὅφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον.“ (Ἰωα. γ'. 14.)
 Διότι καθὼς ὁ χαλκίνος Ὅφιν εἶχε μὲν σχῆμα Ὁφείας, δὲν εἶχε δὲ καὶ φαρμάκι Ὁφείας· οὕτω καὶ ὁ Κύριος εἶχε μὲν σῶμα ἀνθρώπινον, δὲν εἶχε δὲ καὶ ἁμαρτίαν ἀνθρωπίνην. Ὁθεν ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν „ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτῆ Υἱὸν πέμφας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί“. (Ρωμ. ἡ. 3.) Ὁ δὲ Ἡσαΐας „ὡς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν“. (Ἡσαΐ. νγ'. 9.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἐνόησεν ἕνα βαθεῦ καὶ ξενίζον νόημα. Θέλει γὰρ, ὅτι ὁ χαλκίνος ἐκεῖνος Ὅφιν δὲν ἦτον τύπος τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, ἀλλὰ ἀντίτυπος: ἦτοι τύπος ἐναντίος τοῦ Χριστοῦ· ταῦτόν εἰπεῖν, ἦτον τύπος τοῦ νοητοῦ Ὁφείας Διαβόλου. Εἰς τοὺς ἀποροῦντας δὲ, πῶς ἔσωζε καὶ ἰάτρειεν ὁ Ὅφιν ἐκεῖνος, ὅπου ἔβλεπον εἰς αὐτὸν, ἐὰν ἦτον ἀντίτυπος τοῦ Χριστοῦ καὶ τύπος τοῦ Διαβόλου; εἰς τοῦτο, λέγω, ἀποκρίνεται ὁ Θεολόγος καὶ λέγει, ὅτι ἰάτρειεν ὁ Ὅφιν ἐκεῖνος τοὺς εἰς αὐτὸν βλέποντας. Ἀλλὰ ποίους; ἐκεῖνους δηλαδὴ οἵτινες πιστεύουν, ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Ὁφείας τυπούμενος Διάβολος, δὲν ζῆ πλέον, ἀλλ' ἐνεκράθη ὑπὸ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, καὶ ἐνέκρωσε καὶ τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ Δαίμονας. Οὕτω γὰρ φησὶν ὁ Πατὴρ „ὁ δὲ χαλκίνος Ὅφιν κρεμάται μὲν κατὰ τῶν δακνόντων Ὁφείων· ἔχει ὡς τύπος δὲ τοῦ ὑπὲρ παθόντος, ἀλλ' ὡς ἀντίτυπος· καὶ σώζει τοὺς εἰς αὐτὸν ὁρῶντας, οὐχ ὅτι ζῆ πιστεύομενος. Ἀλλ' ὅτι νεκρῶνται, καὶ συνεκροῖ τὰς ὑπ' αὐτῷ δυνάμεις, καταλυθεῖς ὡς περ ἦν ἄξιος“. (Λόγῳ εἰς τὸ Πάσχα.) Ὁθεν καὶ ὁ Παῦλος συμφώνως ἔγραφε „ἀπεκδυσάμενος (ὁ Κύριος) τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας (ἦτοι ἀνισχύρους ποιήσας) αὐτοὺς (τοὺς Δαίμονας) ἐν αὐτῷ (τῷ Σταυρῷ δηλαδὴ)“. (Κολασ. β'. 15.) (1) Χρησιμεύει δὲ καὶ τοῦτο τὸ νόημα εἰς ἐσέ, ὦ ἀδελφέ. Διότι καὶ σὺ, ἐὰν ἀδιστακτικῶς πιστεύης, ὅτι ὁ Διάβολος ἐνεκράθη καὶ ἔμεινεν ἄψυχος ὡς ὁ χαλκίνος ἐκεῖνος Ὅφιν, ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ· μὲ τὴν πίστιν αὐτὴν δὲν θέλεις φοβηθῆ τὰς προσβολὰς, ὅπου προσβάλλει ἐναντίον σου ὁ κατάρτος· ἀλλ' ἔχεις νὰ καταφρονῆς αὐτὸν ὡς ἕνα μύρμηκα, καὶ νὰ λογίζεσαι ὡς ἕνα οὐδὲν ὄλας τὰς κακομηχανίας του. Ὅλη γὰρ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν σὲ ὑποτάσσει εἰς τὴν ἐξουσίαν του ὁ Διάβολος, εἶναι ὅτι δὲν ἔχεις πίστιν στερεάν, ὅτι τὸν ἐνέκρωσε ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ Θανάτου του· ἀλλὰ φοβῆσαι αὐτὸν ὡς ἐὰν εἶχε καμμίαν δύναμιν. Διὰ τοῦτο ἐπαρακάλει τὸν Θεὸν ὁ Δαβὶδ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν τοιοῦτον φόβον τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου, λέγων „ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελού τὴν ψυχὴν μου“. (Ψαλ. ξγ'. 1.)

Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος (εἰς τὸν βίον Μωυσέως) δύο πράγματα παρετήρησεν ἐν τῇ ἰστορίᾳ τοῦ παρόντος Τροπαρίου, ἀφέλιμα εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα. Πρῶτον, ὅτι τὸ νὰ βλέπῃς σὺ εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα Χριστὸν, τοῦτο σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃς τὸν ἑαυτόν σου ὡς νεκρὸν καὶ ἐσταυρωμένον εἰς τὸν Κόσμον καὶ εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, καὶ νὰ ἦσαι ἀκίνητος εἰς κάθε ἁμαρτίαν. Καὶ Δεύτερον, ὅτι τὰ μὲν δαγκάματα τῶν ὀφιδίων ἰατροῦνται: ἦτοι ὁ πονηρὸς Θάνατος σοῦ τοῦ

ἁμαρ-

(1) Ὁ δὲ Θεοφύλακτος ἐρμηνεύει, ὅτι θριαμβὸς ὀνομάζεται, ὅταν τινὰς Βασιλεὺς γυρίζων ἀπὸ τὸν πόλεμον τῶν ἐχθρῶν του νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, κάμνῃ δημοσίαν προπομπὴν, καὶ δείχνει εἰς ὄλους, τοὺς παρ' αὐτοῦ νικηθέντας ἐχθρούς, δεδεμένους, καὶ ἐντροπισμένους. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος, μὲ τὸν Σταυρὸν νίκησε τὸν Διάβολον καὶ τοὺς ὑπηρέτας του Δαίμονας, καὶ κατ' αὐτῶν τὸ τροπαίον ἔστησε· διὰ τοῦτο ὡς ἐμπροσθεν εἰς δημοσίον θέατρον Ἑλλήνων ὁμοῦ καὶ Ῥωμαίων καὶ Ἰουδαίων, ἐθριαμβέυσεν τοὺς Δαίμονας, καὶ ἐδείξεν αὐτοὺς νικημένους. Ὁ θριαμβὸς δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ θρίον: ἦτοι τὸ φύλλον τῆς συκῆς τὸ εἰς τρία ἐσχισμένον καὶ λεγόμενον

θρίον καὶ θρίον. Οἱ γὰρ παλαιοὶ προπομπὴν ποιοῦντες, φύλλα συκῆς ἐκρίμων, καὶ οὕτως ἐπεριπάτου. Σημείωσαι, ὅτι ἡ δεῖα Γραφή δὲν λέγει καθαρῶς, ὅτι πλαγίως ἔβαλε τὸν Ὅφιν ὁ Μωυσῆς ἐπὶ τὸ ὀφίδιον ξύλου ἐκείνου, ὅπερ σημεῖον ὀνομάζει· ἀλλ' ἐκ συμπεράσματος, ἰσῶς δὲ καὶ ἐκ παραδόσεως τοῦτο λέγει ὁ Μελεθδός. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦ σημείου ἐκείνου καὶ τοῦ Ὁφείας ἐτυπούτο ὁ Σταυρός· καὶ πρὸ αὐτῶν, αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς Κύριος· εἰπών. „Καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν Ὅφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὕτως ὕψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου“.

ἀμαρτωλοῦ δὲν ἐνεργεῖται, ὅταν σὺ ἀποβλέπεις, καὶ ἐλπίζεις ὅλως διόλου εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα Κύριον. Τὰ δὲ ὄφειδια: ἦτοι οἱ πονηροὶ Δαίμονες, ἢ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς ἢ κινεμένη κατὰ τοῦ Πνεύματος, αὐτὰ, λέγω, δὲν χάνονται παντελῶς· ἀλλὰ μένουσιν καὶ μετὰ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα, διὰ δύο αἷτια. πρῶτον μὲν, διὰ περισσώτερον ἀγῶνα καὶ δοκιμὴν σοῦ τοῦ Χριστιανοῦ, καὶ διὰ ὑπόθεσιν στεφάνων μεγαλητέρων· δεύτερον δέ, ἵνα σὺ ἠξεύρων, ὅτι οἱ ἐχθροὶ σου εἶναι ζωντανοὶ καὶ σὲ πολεμοῦν, μὴ κοιμᾶσαι, μὴδὲ ἀμελῆς· ἀλλὰ νὰ ἦσαι ἐξυπνος, καὶ νὰ προσέχῃς πάντοτε, φοβούμενος, μήπως ἕξαφνα ἤθελαν σὲ δαγκάσει μὲ τὰς προσβολὰς τῆς ἀμαρτίας οἱ νοητοὶ ὄφεις Δαίμονες, καὶ μήπως ἡ τῆς σαρκὸς ἐμφυτος ἐπιθυμία ἀνεμπίστως ἤθελε σπικωθῆ κατὰ τῆς ψυχῆς σου, καὶ σὲ ὑποσκελίσῃ εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Εἰς τοῦτο μᾶς παραγγέλλει νὰ γρηγορῶμεν καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος, λέγων „Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν Διάβολος, ὡς λέων ἄρυσόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίῃ“ (ἀ. Πέτ. ε. 8.)

Τροπάριον.

„ Ὑπέδειξεν Οὐρανὸς, τοῦ Σταυροῦ τὸ τροπαιον, τῷ εὐσεβείας κρᾶ-
 „ τори καὶ Βασιλεῖ Θεόφρομι· ἐχθρῶν ἐν ᾧ δυσμενῶν, κατεβλήθη
 „ Φρύαγμα, ἀπάτη ἀμετράπη δέ, καὶ πίστις ἐφηπλώθη, Γῆς τοῖς
 „ πέρασι Θεία. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ὁ Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὰ ἀνωτέρω τρία Τροπάρια ἱστορίας ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, καὶ ταύτας ἐπροσῆρμοσεν εὐφυέστατα εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἑξώσεως τοῦ Σταυροῦ· τῶρα ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ Τροπαρίῳ φέρει καὶ μίαν νέαν ἱστορίαν, ἀρμόζουσαν εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ, καὶ αὐτὴν βάλλει ὡς μίαν σφραγίδα καὶ ἓνα χρυσοῦν στέφανον καὶ κορωνίδα εἰς τὴν πρώτην ταύτην ὠδὴν. Ἡ ἱστορία δὲ εἶναι αὕτη, ὅταν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἶχε πόλεμον κατὰ Μαξεντίου τοῦ τυράννου, εἶδεν ὁμοῦ μὲ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐν τῇ ἄρᾳ τοῦ μεσημερίου εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἓνα στύλον φωτὸς εἰς σχῆμα Σταυροῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον γεγραμμένα καὶ τὰ γράμματα ταῦτα „ ἐν τούτῳ νῦκα“: ἦτοι ἐν τῇ δυνάμει τούτου Θελεῖς νικήσει. Ὅθεν ποιήσας σημαίαν: ἦτοι φλάμπουρον εἰς τύπον τοῦ φανέντος Σταυροῦ (1), καὶ πολεμήσας τὸν Μαξεντίον πλησίον τῆς Ῥώμης ἐπάνω τῆς Βολβίας, ἢ Μολβίας καλεμένης γεφύρας, ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ τὰ αὐτοῦ στρατεύματα, ὄντα εἰς τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν ἐννεήκοντα χιλιάδες. (Ὅρα τὸν Μελέτιον Σελ. 299. τοῦ ἀ. τόμου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς, ὅτι ὁ Οὐρανὸς ἔδειξεν εἰς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, τὸν εὐσεβέστατον αυτοκράτορα καὶ Θεόφρονα Βασιλέα, τὸ νικητικὸν τροπαιον καὶ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Μετὰ τὴν δυνάμιν δὲ τοῦ φανέντος ἐκείνου Σταυροῦ, ἢ μὲν ὁρμὴ καὶ ὑπερηφάνεια τῶν αἰσθητῶν καὶ ἀφιλιώτων ἐχθρῶν τοῦ Κωνσταντίνου ἐνίκηθη· ἢ δὲ ἀπάτη τῆς ἀσεβείας καὶ εἰδωλολατρείας, ἠφανίσθη ἀπὸ τὸν Κόσμον· ἢ δὲ Θεία πίστις τοῦ Χριστοῦ καὶ εὐσέβεια ἐκ τοῦ ἐναντίου ἕξαπλώθη εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τῆς Γῆς: διηλαθὴ εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἰς τὴν Δύσιν, εἰς τὴν Ἄρκτον, καὶ εἰς τὴν Μεσημβρίαν. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν....

Βλέπε δὲ, ὡς ἀναγιῶστα, σοφίαν τοῦ ἱεροῦ Μελωδοῦ· διότι αὐτὸς κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, δὲν εὐχαριστήθη νὰ δείξῃ τυπόμενον τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου εἰς ἓνα μόνον, ἢ δύο στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τέσσαρα ὁμοῦ. Ἐν μὲν γὰρ τῷ Εἰρμῷ διὰ τοῦ θαύματος τῆς ἐρυ-

(1) Ὁ δὲ Μελέτιος λέγει, ὅτι ἀφ' οὗ εἶδε τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν Οὐρανὸν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ἐφάνη ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὸν ἐν ὄραματι, καὶ πρὸς αὐτὸν νὰ κατασκευάσῃ μίαν σημαίαν:

ἦτοι φλάμπουρον κατὰ τὸν τύπον τῆς φανέντος Σταυροῦ, καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν λόγχην του· καὶ οὕτω θέλει κατατροπώσει τοὺς ἐχθρούς του.

ἐρυθρὰς Θαλάσσης ἔδειξε τὸν Σταυρὸν τυπούμενον εἰς τὸ στοιχεῖον τοῦ ὕδατος· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Τροπαρίῳ, ἔδειξεν αὐτὸν τυπούμενον ἐν τῷ στοιχείῳ τῆς Γῆς καὶ ἐν τῷ στοιχείῳ τοῦ Ἀέρος. Ὅταν γὰρ ὁ Μωϋσῆς εἶχεν ἀπλωμένας τὰς χεῖρας εἰς τύπον Σταυροῦ, τοὺς μὲν πόδας του εἶχεν ἐν τῇ Γῇ, τὰς δὲ χεῖράς του εἶχεν εἰς τὸν Ἀέρα. Ὁμοίως τοῦτο τὸ ἴδιον ἀπέδειξε καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ Τροπαρίῳ, ὅτε τὸ μὲν ξύλον, τὸ εἰς τύπον ὄν τοῦ ὀρθοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἦτον ἐμπηγμένον εἰς τὴν Γῆν, ἢ δὲ χαλκῆς Ὄφρις ὁ ἐπ' αὐτοῦ βαλθεὶς, ἦτον ἐν τῷ Ἀέρι. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τούτῳ Τροπαρίῳ δείχνει τὸν Σταυρὸν τυπούμενον ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὅς τις εἶναι στοιχεῖον τοῦ Αἰθέρος: ἦτοι τοῦ Πυρός καὶ τοῦ φωτός. Ὅθεν διὰ τῶν τεσσάρων τέτων στοιχείων δείχνει, ὅτι ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ εὐρίσκεται εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν, καὶ εἶναι συγκρατητικὸς ὅλου τοῦ Κόσμου· διότι ὁ Κόσμος ὅλος εἶναι θεμελιωμένος ἐπάνω εἰς τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ. Σταυροειδῶς γὰρ εὐρίσκονται τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ Κόσμου: ἢ Ἀνατολή, λέγων, ἢ Δύσις, ἢ Ἄρκτος, καὶ ἢ Μεσημβρία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀδάμ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὅς τις ἐμελλε νὰ κατοικήσῃ καὶ νὰ γεμάσῃ τὸν Κόσμον, σταυροειδῶς μὲ τέσσαρα στοιχεῖα ὠνομάζετο, τὰ ὅποια ἦτον διπλωτικά τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων μερῶν τοῦ Κόσμου. Τὸ γὰρ Α διπλοῖ Ἀνατολήν· τὸ δὲ Δ διπλοῖ Δύσιν· τὸ δεύτερον Α διπλοῖ Ἄρκτον· τὸ δὲ Μ διπλοῖ Μεσημβρίαν. Οὕτως ἐρμήνευσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Ἀδάμ μία ἀπὸ τὰς Προφητίδας Σιβύλλας.

Παρατήρει δὲ, ὅτι ὁ σοφὸς οὗτος Μελωδὸς δὲν ἐπροσήρμοσε τὰς ἱστορίας τῶν ἀνωτέρω Τροπαρίων του εἰς τὸν τύπον μόνον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ· ἐπεὶ αὐτὴν εἶχεν ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος Κανόνος· διότι καὶ εἰς τὸν Εἰρμόν, ὑψωσις δείχεται τῷ Σταυρῷ, ἢ ἔξετεινε γὰρ, φησὶ, Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν Θαλάσσαν. (ιδ'. κἀ.) Καὶ εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον Τροπαρίον, ὑψωσις τοῦ Σταυροῦ δείχεται, μὲ τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν τοῦ Μωϋσέως καὶ μὲ τὴν εἰς ὕψος θέσιν τοῦ χαλκίνου Ὄφριος· ὁμοίως καὶ εἰς τὸ τρίτον, ὑψωσις δείχεται τοῦ Σταυροῦ, μὲ τὸν ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ σημαίᾳ τοῦ Κωνσταντίνου τύπον αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ὅλαι αἱ ἐν τοῖς τρισὶ Τροπαρίοις καὶ τῷ Εἰρμῷ ἱστορίαι, εἶναι νικητικαὶ τῶν ἐχθρῶν, διὰ τῆτο καὶ ὁ ἱερός Κοσμῆς μὲ τὰ αὐτὰ ἐπιπέλικα ἄσματα ἐκόσμησε καὶ τὰ τέσσαρα, εἰπὼν διὸ Χριστῷ ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἢ ὅτι δεδόξασται. Ἡ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὁ Θεὸς οὗτος Κοσμῆς ἔχει ξεχωριστὴν συνήθειαν εἰς τοὺς περισσοτέρους Κανόνας του, νὰ προσαρμόζῃ εἰς ὅλα τὰ Τροπαρία τῆς κάθε ᾠδῆς, τὸ αὐτὸ τέλος, (ὃ καὶ Ἐπωδὸς ὠνομάζεται) τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ᾠδῆς ἐκείνης.

Ἀρμόζει δὲ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσὲ ἀδελφέ. Διότι καθὼς ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ ἐδόθη εἰς τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον διὰ νὰ νικᾷ καὶ νὰ καταβάλλῃ τοὺς αἰσθητοὺς ἐχθρούς· οὕτω καὶ εἰς ἐσὲ ἐδόθη ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ Σταυροῦ, διὰ νὰ νικᾷς καὶ νὰ καταβάλλῃς τοὺς τρεῖς νοητούς σου ἐχθρούς: ἦτοι τὸν Κόσμον, τὴν Σάρκα, καὶ τὸν κοσμοκράτορα Διάβολον. Πρόσεχε λοιπὸν ἀγαπητέ· καὶ ὅταν πολεμῆς τοὺς ἀνωτέρω ἐχθρούς σου καὶ νικᾷς αὐτούς, ἀπόδιδε τὴν νίκην ὅλην εἰς τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ· καὶ βέβαια ὁ Θεὸς θέλει κάμῃ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δυνατωτέραν ἀπὸ τὴν πέτραν· καθὼς ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἢ κραταιώτερον πέτρας, ἢ δέδωκα τὸ νικῆς σου. (Ἰεζ. γ'. 9.) Ἐὰν ὁμως ὑπερηφανευθῆς, καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δὲν ἀποδώσῃς εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν δύναμιν τὴν ἰδικήν σου, ἀλλοίμονον εἰς ἐσὲ! Ἦξευρε γὰρ, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει πάρῃ ἀπὸ σὲ τὴν δύναμίν του· καὶ οὕτως ἔχει μὲν νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ ἐσὲ ἢ νίκῃ· σὺ δὲ μέλλεις νὰ εἰπῆς ἐκεῖνο τὸ θρηνητικὸν λόγιον τοῦ Ἰερεμίου, ἢ Καὶ εἶπα· ἀπώλετο νικῆς μου. (Θρην. γ'. 18.)

Δύω λοιπὸν πράγματα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ἐσὲ, ἀδελφέ μου Χριστιανέ· πρῶτον, τὸ νὰ πολεμῆς ἀκαταπαύστως καὶ νὰ νικᾷς τὰ πάθη καὶ τοὺς ἐχθρούς σου· διότι ἐὰν νικήσῃς αὐτούς, θέλεις καθίσει καὶ σὺ μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης καὶ βασιλείας του· καθὼς αὐτὸς σοὶ ὑπόσχεται ἐν τῇ ἱερᾷ ἀποκαλύψει, λέγων ἢ οὐκᾶν, δάσω αὐτῷ καθίσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. (Ἀποκ. β'. 26.) Ἐὰν δὲ δὲν πολεμῆς, οὔτε νικᾷς τὰ πάθη σου, ἢ ξευρε ὅτι στέφανον δὲν ἔχεις νὰ λάβῃς παρὰ Θεοῦ· λέγει γὰρ ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἢ τίς καθεύδων Τρόπιον ἔστησεν; ἢ τίς τρυφᾷν καὶ καταυλούμενος κατεκοσμήθη στεφάνοις; ἦτοι οὐδεὶς. Δεύτερον ὅτι ὅταν πολεμῆς καὶ νικᾷς τὰ πάθη σου, ὅλην τὴν αἰτίαν τῆς νίκῃς πρέπει νὰ τὴν ἀποδίδῃς εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ εἰς τὸν σταυρωθέντα Χριστὸν, ὡς

εἶπο-

εἶπομεν ἀνωτέρω· διότι ὅλη ἡ νίκη, καὶ μάλιστα ἡ τοιαύτη νοητὴ καὶ πνευματικὴ, δὲν ἀποκτᾶται μὲ πλῆθος σωματικῆς δυνάμεως, οὐδὲ μὲ ἄρματα αἰσθητὰ, καθὼς εἶπον οἱ Μακκαβαῖοι „οὐκ ἐν πλῆθει δυνάμεως νίκη“. (ἀ. Μακ. γ'. 19.) Καὶ πάλιν „οὐκ ἔστι „δι' ὄπλων ἡ νίκη“. (β'. Μακ. ιε'. 21.) Ἀλλὰ ἀποκτᾶται διὰ τῆς πίστεως καὶ δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Τίς γὰρ ἐστὶ, φησὶν, νικῶν τὸν Κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ“. (ἀ. Ἰωα. ε'. 5.) Καὶ πάλιν „αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν Κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν“. (Αὐτόθ. 4.) Καὶ διὰ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης τῶν ἀδελφῶν, ὅσοι Χριστιανοὶ νικοῦν τὰ πάθη καὶ τὸν Διάβολον, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς αἱματός τοῦ Χριστοῦ νικοῦσιν αὐτόν. Ὅθεν καὶ εἶρηται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει „ὅτι ἐνίκησαν αὐτόν (τὸν νοητὸν δράκοντα δηλαδὴ) διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου“. (Απ. ιβ'. 11.) Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὴν νίκην χρεωστοῦν οἱ τοιοῦτοι νὰ λέγουν εὐχαρίστως ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν „σοὶ Κύριε ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ καύχημα, καὶ ἡ νίκη, καὶ ἡ ἰσχὺς“. (ἀ. Παρ. κθ'. 11.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ράβδος εἰς τύπον τοῦ μυστηρίου παραλαμβάνεται, τῷ βλαστῷ
 „ γὰρ προκρίνει τὸν ἱερέα· τῆ στείρευούσῃ δὲ πρῶν, Ἐκκλησίᾳ μῦν
 „ ἐξήμθησε, ξύλον Σταυροῦ, εἰς κράτος καὶ στερέωμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ ἸΖ'. κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν ἐδανείσθη τὴν ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἱστορίαν ὁ Μελωδός. Ἀφ' οὗ γὰρ ἐσχίσθη ἡ γῆ καὶ κατέπεσε τὸν Δαδὰν καὶ Ἀβειράν, καὶ τὰς ὄντας μετὰ τοῦ Κορέ, διότι ἀντεστάθησαν εἰς τὸν Μαῦσῆν καὶ Ἀαρών· τότε εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μαῦσῆν, καὶ ἐπῆρε δάδεκα ράβδια, ἀπὸ κάθε μίαν φυλὴν τοῦ Ἰσραὴλ ἓνα, καὶ ἔβαλεν αὐτὰ μέσα εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. Τῷ πρῶτῳ δὲ ἐμβαίμων ὁ Μαῦσῆς εἰς τὴν Σκηνὴν, ὡς τοῦ θαύματος! εὗρηκε μόνον τὴν Ῥάβδον τοῦ Ἀαρών καὶ ὅλης τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, ὅτι ἐβλάστησεν αὐτὴ καὶ καρῦδια. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρων ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ὁ ἱερός Μουσουργός, λέγει, ὅτι ἡ Ῥάβδος ἐκεῖνη τοῦ Ἀαρών, ἥτις μὲ τὴν παράδοξον βλάστησιν τῶν καρυδίων ἔδειξεν, ὅτι ἀπὸ τὰς ἄλλας ἕνδεκα φυλάς προκρίνει τὸν ἱερέα: ἥτοι προκρίνει νὰ ᾖ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ: ἥτοι Ἀρχιερεὺς, (τῆς ἱερωσύνης πλατυτέρας νοουμένης καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχιερωσύνης) ὁ Ἀαρών, καὶ μόνον ἡ φυλὴ τοῦ Λευὶ, καὶ ὄχι καμμία ἄλλη· ὅθεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἀντισταθῇ τινὰς εἰς τὴν κρίσιν καὶ προτίμησιν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ· ἡ Ῥάβδος, λέγω, ἐκεῖνη λαμβάνεται εἰς τύπον τοῦ Σταυροῦ· καθότι καὶ ὁ Σταυρός, Ῥάβδος ἀληθῶς καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεται κατὰ τὸ „Ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποσελεῖσοι Κύριος“. (Ψαλ. ρθ'. 3.) καὶ τὸ „ἡ Ῥάβδος σου καὶ ἡ Βακτηρία σε, αὐταὶ με παρεκάλεσαν“. (Ψαλ. κβ'. 5.) Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, τί ἄλλο εἶναι δυνατώτερον; ἢ ποῖον ἄλλο εἶναι παρκλητικώτερον; ἥτοι παρηγορητικώτερον ἀπὸ τὸν Σταυρόν; βέβαια οὐδέν.

Μερικοὶ δὲ περιεργότερον ἐνόησαν τὸ ρητὸν τοῦτο παρὰ τῷ Ζυγαδνῶ Εὐθυμῶ τῷ τοῦ ψαλτῆρος ἐρμηνευτῆ. Λέγουσι γὰρ, ὅτι διὰ τῶν δύο τούτων: ἥτοι τῆς Ῥάβδου καὶ τῆς Βακτηρίας, δηλοῦνται τὰ δύο ξύλα, ἐκ τῶν ὁποίων συντίθεται ὁ Σταυρός. Καὶ ἡ μὲν Βακτηρία, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀνωρθώθημεν ἡμεῖς οἱ πεσόντες εἰς τὴν πλάνην καὶ ἀμαρτίαν, δηλοῖ τὸ ὄρθιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· πάντες γὰρ οἱ Βακτηρίαν βαστάζοντες πρὸς ἀκουμβισμὸν, ὄρθην ταύτην φυσικῶς τῷ τρόπῳ βαστάζοντες, ἀκουμβίζουσιν. Ἡ δὲ Ῥάβδος, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐκτύπησεν ὁ Χριστὸς τοὺς Δαίμονας καὶ κατέβαλεν αὐτούς, δηλοῖ τὸ πλάγιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· φυσικῶς γὰρ τῷ τρόπῳ ἐκεῖνοι, ὅπου κτυποῦν τινὰ, πλαγίως σηκῶνται τὸ ξύλον καὶ κτυποῦσιν αὐτόν.

Λέγει λοιπὸν ἀκολούθως ὁ Μελωδός, ὅτι καθὼς ἡ Ῥάβδος ἐκεῖνη τῆ Ἀαρών, ξηρὰ ἔσα καὶ στείρα καὶ ἀνικμος, ἐβλάστησε καρπὸν τὰ κάρυα· οὕτω καὶ τῶρα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἑθνῶν, τὴν πρῶν οὖσαν στείραν καὶ ἄγονον, ἐξήμθησε τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐβλά-

στισε καρπὸν ζωῆς: ἦτοι τὸν ἐν αὐτῷ κρεμασθέντα Σωτῆρα Χριστόν. Ὁθεν αὐτὸ ἐγένετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἓνα κράτος καὶ στερέωμα διὰ τοῦ ποιούτου θαύματος. Ὁθεν καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀγγουστίνος καλῶς ἀνόμασε τὸν Σταυρὸν, θάλαμον τῆς ἀποτικτούσης. Καὶ ἀποτικτούσα μὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία, θάλαμος δὲ νυμφικός, ὁ Σταυρὸς· διὰ γὰρ τοῦ Σταυροῦ ἡ Ἐκκλησία ἐνυμφεύθη τῷ Σταυρωθέντι Χριστῷ, καὶ διὰ τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ρεύσαντος αἵματος καὶ ὕδατος, ἡ πρῶτη στείρα ἐγέννησε τέκνα πολλὰ, καὶ μήτηρ πολύτεκνος ὁμοῦ ἐγένετο, καὶ καλλίτεκνος· γεννώσα μὲν διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος, τρέφουσα δὲ τὰ γεννηθέντα διὰ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Βλέπε δὲ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· ἐπειδὴ γὰρ ἡ Τρίτη ὥδη εἶναι ποίημα τῆς στειρίας Ἀγνῆς τῆς γεννησάσης τὸν Προφήτην Σαμουὴλ· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς στειραν ἀνόμασεν ἀνωτέρω τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τύπον εἶχεν ἡ Ἄννα, ἡ πρῶτη μὲν στείρα, ὕστερον δὲ γενομένη πολύτεκνος· καὶ πάλιν, ἐπειδὴ ἡ Ἄννα ἔλεγεν, ἔσπερώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ. (ἀ. Βασιλ. β'. 1.) διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς εἶπε τὸ εἰς κράτος καὶ στερέωμα· καὶ με' αὐτὸ ἐτελείωσε τὸν Εἰρμόν.

Διὰ τί δὲ ἡ Ράβδος τοῦ Ἁαρῶν ἐβλάστησε καρῦδια; Πρῶτον, διότι, καθὼς τὸ καρῦδι, ἐξωθεν μὲν φαίνεται σκληρὸν καὶ στυφόν, ἔσωθεν δὲ ἔχει τὸ φαγιτόν· τοιοιυτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερεὺς, ἐξωθεν μὲν πρέπει νὰ φαίνεται ἐγκρατὴς καὶ στυφός, ἔσωθεν δὲ εἰς τὴν καρδίαν, νὰ περιέχῃ τὰς ἀρετάς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσης. Δεύτερον, διότι, καθὼς τὸ καρῦδι εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος· Ἀρχὴ μὲν, καθὼς σπέρμα, τέλος δὲ, καθὼς καρπός· οὕτω καὶ ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τελείαν ἀρετὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, κατὰ τὸν Φίλωνα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ράβδος τοῦ Σταυροῦ, ὡς κάρυον ἐβλάστησε τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα Χριστόν· διότι τὸ καρῦδιον σημαίνει ἀγρυπνίαν. Ὁθεν πρὸς τὸν Ἱερεμίαν εἰπόντα, ὅτι ὄρα βακτηρίαν καρυίνην, εἶπεν ὁ Θεὸς, καλῶς ἑώρακας· διότι ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λογούς μου τοῦ ποίησαι αὐτούς. (Ἱερ. ἀ. 12.) Καθὼς λοιπὸν κοιμᾶται τινάς, καὶ ἔπειτα ἐξυπνά· τοιοιυτοτρόπως καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κοιμηθεὶς, πάλιν ἐξυπνισθεὶς διὰ τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, Ἐγρήγορσις δὲ ὡσπερ, ἔξ ὕπνου γέγονεν, ἢ ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσις τοῦ Χριστοῦ. Τὸ δὲ Ἑβραϊκὸν γράφει, ὅτι Ἀμύγδαλα ἐβλάστησεν ἡ Ράβδος τοῦ Ἁαρῶν, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ εἶναι ἀγρυπνίας ποιητικὰ, κατὰ τὸν Προκόπιον. Ὁθεν ὅταν ξύλον ἀμυγδαλῆς βαλθῆ ὑπὸ τὸ προσκέφαλον τοῦ κοιμώμενου, ἀποκόπτει τὸν ὕπνον αὐτοῦ. Ἀρμὸς δὲ τὸ τροπολογικὸν νόημα τοῦ Εἰρμοῦ τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι, εἴαν καὶ σὺ ἀγωνίζεσαι μὲν διὰ τῆς Πράξεως νὰ ἀποκτήσῃς τὰς ἐξωτερικὰς καὶ σωματικὰς ἀρετάς: νησιείας, λέγω, ἀγρυπνίας, χαμεινίας, ξηροκοικίας, γονυκλισίας, στάσεις ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ τὰς λοιπὰς, ἀγωνίζεσαι δὲ καὶ διὰ τῆς Θεωρίας νὰ ἀποκτήσῃς τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ψυχικὰς ἀρετάς: ἦτοι τὴν ταπεινώσιν, τὴν ἀγάπην, τὴν χαρὰν, τὴν πραότητα, καὶ τὰς λοιπὰς· ἠξέυρε, ὅτι θέλεις γενῆ καὶ σὺ Ράβδος καρυίνην, καὶ ἔχεις νὰ ἀναβλαστήσῃς καρῦδια: ἦτοι ἔχεις νὰ ἀφελήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου τόσον πολλὰ, ὥστε νὰ δειχθῆς, ὄχι μόνον κάρυον, ἀλλὰ καὶ κῆπος καρῦων· καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὁ νοστής Νυμφίος τῶν ψυχῶν, ἔχει νὰ ἐπιθυμήσῃ τοῦ ἰδικοῦ σου κάλλους, καὶ νὰ ποθῆ νὰ καταβῆ εἰς τὸν ἰδικόν σου ἦπον, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀσματος εἰς, κῆπον καρῦας κατέβην, ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμάρρου. (Ἄσ. ε'. 10.)

Τί λέγω; ὄχι μόνον τὸν ἑαυτὸν σου θέλεις ἀφελήσει, ἀδελφέ, διὰ τῆς Πράξεως καὶ Θεωρίας, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ θέλεις πολυπλασιάσει τὰ τέκνα αὐτῆς διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος. Καθὼς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ διὰ τῆς καρυίνης Ράβδου, ἐπλήθυνε τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ὡς γέγραπται, ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ Ἰακώβ Ράβδον καρυίνην, καὶ περισύρων τὸ χλωρόν, ἐφαίνετο τὸ ἐπὶ τῇ Ράβδῳ λευκόν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον, καὶ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα εἰς τὴν Ράβδον, καὶ ἔτικτον τὰ πρόβατα διάλευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ραντὰ. (Γέν. λ'. 39.) Καὶ διὰ νὰ εἶπω ἀπλῶς, σὺ θέλεις γενῆ καὶ Ράβδος καὶ βακτηρία καρυίνην· καὶ καθὼς μὲν Ράβδος, θέλεις ἐπιπλήττει τοὺς ἀτάκτους καὶ παρηνκόους διὰ νὰ εὐτακτοῦν καὶ νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ· καθὼς δὲ βακτηρία, θέλεις ὑποστηρίζει τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ραθύμους· καὶ οὕτω θέλει πληρωθῆ καὶ εἰς ἐσέ τὸ ἀνωτέρω ψαλμικόν, ἡ Ράβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν.

Τροπάριον.

„ Ὡς ἐπαφῆκε ράπιζομένη, ὕδωρ ἀκρότομος, ἀπειθοῦντι λαῶ καὶ
 „ σκληροκαρδίῳ, τῆς Θεοκλήτου ἐδήλου, Ἐκκλησίας τὸ Μυστήριον
 „ ἢς ὁ Σταυρὸς τὸ κράτος καὶ στερῆμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ ἸΖ'. Κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου ἢ καὶ ἀπὸ τὸ Κ'. Κεφ. τῶν Ἀριθμῶν ἐδανείσθη ὁ Θεὸς Μελουργὸς τὸ Θαῦμα, ὅπου ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς, κτυπήσας τὴν Πέτραν μετὰ τὴν Ῥάβδον του, καὶ ἐκβαλὼν νερὸν ἀπὸ αὐτῆν, ὅταν ἐδίψησεν ὁ λαός. Ὅθεν ἐκεῖνο ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο, καὶ τὸ προσαρμῶζει εἰς τὸν Σταυρὸν λέγων, ἡ Πέτρα ἐκείνη ἢ ἀκρότομος καὶ ράπισθῆσα: ἦτοι κτυπηθεῖσα ἀπὸ τὴν Ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, ἐπειδὴ ἐπαφῆκεν: ἦτοι ἀνέβλυσεν ὕδωρ· τίνας ἐνεκεν; καὶ διὰ τί; χάριν τοῦ ἀπειθοῦς καὶ σκληροκαρδίου λαῶ τῶν Ἑβραίων, ὅστις ἐδίψησεν ἐν τῇ σῶφ καὶ ἐγόγγυζε κατὰ τοῦ Μωϋσέως· ἐπειδὴ, λέγω, ἀνέβλυσεν ὕδωρ ἢ ἀκρότομος ἐκείνη Πέτρα, διὰ τοῦτο ἐπροεικόνιζε τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἐξ Ἑθνῶν ἡμῶν Χριστιανῶν, τὴν ὁποίαν ἐκάλεσεν ὄχι ἀνθρώπος, ὄχι πρέσβυς, ὄχι Ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἢ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Ἠσαΐαν, (Ἠσ. ξγ'. 9.) ἐνώσας αὐτὴν κατ' ὑπόστασιν εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὡς νύμφην, γεγόμενος αὐτῆς Νυμφίος.

Ποῦ δὲ ὀνομάζεται ἡ Πέτρα ἐκείνη ἀκρότομος; εἰς τὸ Δευτερονόμιον· τοῦτο γὰρ ἐκεῖ λέγει ὁ Μωϋσῆς πρὸς τοὺς ἀχαρίστους Ἑβραίους „ Μὴ ὑφωθῆς τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιλάθῃ Κυρίου „ τοῦ Θεοῦ σου... τοῦ ἐξαγαγόντος σοι ἐκ Πέτρας ἀκροτόμῃς πηγὴν ὕδατος“. (Δευτ. ἡ. 14.) Εἰς τὴν Σοφίαν δὲ τοῦ Σολομώντος γράφεται „ ἐδίψησαν (οἱ Ἰσραηλιταί) καὶ ἐπεκαλέσαντο „ καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ Πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ καὶ ἴαμα δίψης ἐκ λίθου σκληροῦ“. (Σοφ. ἰά. 4.) Πολλαχῶς δὲ ἐξηγεῖται ἡ λέξις ἀκρότομος· ἢ γὰρ σημαίνει τὴν σκληρὰν καὶ ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους κοπεῖσαν Πέτραν· ἢ κατ' ἄλλους, σημαίνει τὴν κτυπηθεῖσαν ἀπὸ τὴν Ῥάβδον τοῦ Μωϋσέως, καὶ κοπεῖσαν εἰς τὸ ἄκρον· ἢ δηλοῖ, ὅτι ἦτον τόσον σκληρὰ ἢ Πέτρα ἐκείνη, ὥστε δὲν ἐδύνητο νὰ κοπῆ σὺδὲ ὀλίγοντι μέρος ἀπὸ τὴν ἄκρην της.

Καθὼς λοιπὸν ἡ Πέτρα ἐκείνη ἀγνος οὔσα πρότερον καὶ ξηρὰ καὶ ἀνικμος, ὕστερον διὰ τῆς Μωσαϊκῆς Ῥάβδου ἐξήγαγεν ὕδωρ, καὶ κατήγαγεν ὡς ποταμοὺς ὕδατα, καθὼς λέγει ὁ Ἱεροφάλης Δαβὶδ· (Ψαλ. οζ'. 19.) τοιουτοτρόπως καὶ ἡ Ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησία, σκληρὰ καὶ πετρώδης καὶ κατάξηρος οὔσα πρότερον, ἀπὸ νόμον, ἀπὸ Γραφῶν, ἀπὸ γνώσιν καὶ χάριν Θεοῦ, ὕστερον διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ῥάβδου: ἦτοι διὰ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ, ἐξέβλυσε θαλάσσης πνευματικῶν Μυστηρίων, καὶ ποταμοὺς ὀλοκλήρης οὐρανίων δογματῶν καὶ διδαγμάτων, μετὰ τὰ ὁποῖα ποτίζει καὶ εἰς κόρον χορταίνει, ὄχι λαὸν σκληροκαρδίων καὶ ἀπειθῆ, ὁποῖος ἦτον ὁ τῶν Ἑβραίων· ἀλλὰ λαὸν ἀπαλόν, λαὸν εὐπειθῆ, καὶ λαὸν εὐγνώμονα, ὁποῖος εἶναι ὁ Θεόκλητος τῶν Χριστιανῶν. Ὅθεν καὶ ὁ Σταυρὸς γνωρίζεται ταύτης τῆς Ἐκκλησίας κράτος καὶ στερῆμα· ὅπερ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς Τρίτης ᾠδῆς, ὡς ἀνωτέρω εἶρηται (1).

Ὅθεν

(1) Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἄλλως ἐνόησε τὴν ἱστορίαν ταύτην· τὴν μὲν γὰρ ἀκρότομον ἐκείνην Πέτραν, τύπον ἐνόησε τοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ ἐκ τῆς Πέτρας ὕδωρ, τύπον ἐνόησε τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Καθὼς λοιπὸν οἱ Ἑβραῖοι ἔφαγον τὸ Μάννα, καὶ ἔπιον τὸ ὕδωρ, ὕστερον ἀφ' οὗ ἐπέρασαν τὴν ἐρυθρὰν Θαλάσσαν· οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὕστερον ἀπὸ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τοῦ ὁποῖου τύπον εἶχεν ἡ ἐρυθρὰ, μεταλαμβάνομεν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου. Σημειῶσαι, ὅτι μερικαὶ ὑπέλαβον, ὅτι οἱ

Ἑβραῖοι ἔβαλον τὴν Πέτραν ἐκείνην ἐπάνω εἰς ἀμάξιον, καὶ ἐτραβίζον αὐτὴν εἰς ὄλον τὸν δρόμον, πλανηθέντες ἀπὸ τὸ ἀποσολικὸν ἐκεῖνο τὸ λεγόν „ ἐπι- „ νον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης Πέτρας“. (ἀ. Κορ. 1. 4.) ἢ ὅτι οὕτω δὲ ἔχει ἡ ἀλήθεια· διότι ἂν οἱ Ἑβραῖοι εἶχον μαζίταν τὴν ὑδατοφορὸν ἐκείνην Πέτραν, πῶς μετὰ ταῦτα ἐδίψησαν τόσαις φοραῖς; ἐδίψησαν γὰρ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἀντιλογίας· (Ἀριθ. 3. κ.) ἐδίψησαν, ὅταν ἐπέρασαν τὴν γῆν τῆ Ἐδῶμ· (αὐτόδι Στίχ. 19.)· ἐδίψησαν πάλιν ὅταν κατὰ

“Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσορρήμων τύπον μὲν τοῦ Χριστοῦ νοεῖ τὴν Πέτραν ἐκείνην· Ῥάβδον δὲ, τὴν δις πλήξασαν τὴν Πέτραν, νοεῖ τὸν Σταυρὸν· οὕτω γὰρ φησὶ „Τὸ φαινόμενον Πέτρα ἦν, „τὸ δὲ νοούμενον, Χριστός“. Ἐρμηνεύει Παῦλος, ὅτι ἡ Πέτρα ἐκείνη εἰκὼν ἦν Χριστοῦ· „ἐπὶνον γὰρ, φησὶν, ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης Πέτρας· ἡ δὲ Πέτρα ἦν ὁ Χριστός“. Ἡ Πέτρα τύπον εἶχε τοῦ Δεσπότη· ἡ Ῥάβδος τύπον εἶχε τοῦ Σταυροῦ· καὶ αὕτη ἡ ἱστορία Ἐρμηνεύει τοῦ Σταυροῦ τὴν Δύναμιν. Ἐπάταξε Μωϋσῆς τὴν Πέτραν ἅπαξ καὶ δις. Εἰ μὲν οὖν Θεοῦ τὸ ἔργον ἀπλῶς, καὶ ἄνευ Μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ· ἦρκει καὶ τὸ ἅπαξ, ἦρκει καὶ νεῦμα, ἦρκει καὶ λόγος· ἀλλ' ἵνα δείξῃ, ὅτι δεικνύται Σταυροῦ ἡ χάρις, καὶ ὅτι ἄλλως ὁ Χριστός οὐ πηγάζει τὴν εὐεργεσίαν, ἢ διὰ Σταυροῦ θεωρούμενος, διὰ τοῦτο ἐπάταξε Μωϋσῆς ἅπαξ. καὶ δις, οὐ κατὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἀλλὰ Σταυρὸν ὑπογράφων, ἅπαξ καὶ δις ἐπάταξε. Διὰ τί ἅπαξ καὶ δις; ἵνα καὶ ἡ ἀψυχὸς φύσις αἰδεσθῆ τῷ Σταυροῦ τὸ σύμβολον. (λόγῳ εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἡ Καλῶς ἡμῖν καὶ σοφῶς· τόμῳ 1.)

Προσαρμόζεται δὲ καὶ εἰς ἐσέ, τὸ Τροπᾶριον τοῦτο, ἀγαπητέ, μὲ νόημα τροπολογικὸν καὶ ἠθικόν· διότι καὶ ἡ ἐδικήσου καρδιά ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀμαρτίας ἐγινε σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος, ὡς ἡ Πέτρα ἡ καλεμένη παρὶ· ὅθεν καὶ πεπωρωμένη αὕτη ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς Γραφῆς „Ἐτι γὰρ, φησὶ, πεπωρωμένη ἔχετε τὴν καρδίαν“· (Μάρκ. 17.) καὶ ἐγίνετο καὶ σὺ σκληροκάρδιος, καθὼς ἦτον ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Ἰεζεκιήλ „Πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ φιλόνηκοί εἰσι καὶ σκληροκάρδιοι“· (Ἰεζ. 7.) ἐπειδὴ καὶ τὰ πάθη σκληρὰ ὄντα, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαάκ, ἀκολουθῶς καὶ τὴν καρδίαν σκληρύνουσιν· ὁ δὲ σκληροκάρδιος, κατὰ τὸν Παροιμιστήν, οὐ συναντᾷ ἀγαθοῖς. (Παρ. 17. 21.) Εἰάν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφέ, φοβηθῆς τὰς ἀπειλάς καὶ φοβέρας, ὅπου κάμνει ὁ Θεὸς ἐν ταῖς Γραφαῖς διὰ τὴν κολάσιν τοῦς ἀμαρτωλοῦς καὶ σκληροκαρδίους, ἤξευρε, ὅτι ὁ φόβος αὐτὸς τῶν ἀπειλῶν, μελετώμενος συνεχῶς, θέλει κτυπήσει τὴν σκληράν σου καρδίαν, ὡς ἡ Μωσαϊκὴ ἐκείνη Ῥάβδος ἐκτύπησε τὴν Πέτραν· ἐκ τούτου δὲ, μέλλει νὰ συντριφθῆ ἡ καρδιά σου, καὶ νὰ ἐκβάλλῃ καρδιοστάλκτα δάκρυα, ἀπὸ τὰ ὅποια πῖον καὶ χορτάσας, θέλεις εὐφρανθῆ εὐφροσύνην πνευματικὴν καὶ ἀρήντον, ὡς νὰ ψάλλῃς καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ „ἐπότισάς με οἶνον κατανύξεως“. (Ψαλ. 133. 3.)

Τροπᾶριον.

„Πλευρᾶς ἀχράπτου λόγχῃ τρωθείσης, ὕδωρ σὺν αἵματι ἐξεβλύθη,
 „ἐγκαιμίζου Διαθήκῃ, καὶ ρυπτικὸν ἀμαρτίας. τῶν πιστῶν γὰρ
 „Σταυρὸς καύχημα, καὶ Βασιλέωμ κράτος καὶ στερέωμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ἡ ἱερὸς Κοσμάς ἀνέφερε δύο ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς, καὶ αὐτὰς ἐπροσάρμοσεν εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Σταυροῦ ἐν τοῖς προλαβοῦσι δύο Τροπαρίοις· τῶρα εἰς τὸ τρίτον τοῦτο Τροπᾶριον, φέρει καὶ ἱστορίαν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ καθὼς οἱ οἰκοδόμοι, ὅταν κατασκευάζουν κανένα τοῖχον, βάλλου ἀνάμεσα ξύλα, ἢ σίδηρα, τὰ καλούμενα ἱμαντώσεις, καὶ ζωνάρια καὶ δέματα, διὰ νὰ συγκρατῶσι τὸν τοῖχον, καὶ νὰ ποιῶσιν αὐτὸν στερεώτερον· φοβούνται γὰρ, μήπως οἱ πλίνθοι μοναχοί, ἢ οἱ λίθοι κρημνισθῶσι καὶ πέσωσιν· οὕτω καὶ ὁ ἄσματογράφος οὗτος ποιεῖ, καὶ μὲ τὰς νέας ἱστορίας τοῦ Εὐαγγελίου, σφίγγει καὶ συγκρατεῖ τὰς ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς. Λέγει λοιπὸν, ὅτι ὅταν ἡ ἀχραντος πλευρὰ τοῦ Θεοῦ ποτε Χριστοῦ ἐκτυπήθη μὲ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, τότε ἐβγήκεν ἀπὸ αὐτὴν παρευθὺς ἱερὸν οἶμα καὶ αἷμα· καθὼς γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης „εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐ-
 „τοῦ

Μωϋσῆος κατελάλησαν· (Ἀριθ. κ. 5.) ἐδίψησαν καὶ ὅταν ἐπῆγαν εἰς τὸ φρέαρ. (Ἀριθ. κ. 16.) Τὸ δὲ τὸ Ἀποστόλου οὕτω νοεῖται· εἰ λέγει ὁ Παῦλος, ὅτι ἠκολούθει μὲ τοῦς Ἑβραίους ἢ αἰσθητῆ ἐ-

κείνη Πέτρα· ἀλλ' ἡ πνευματικὴ καὶ νοητὴ· δηλαδὴ ὁ ὑπὸ τῆς Πέτρας συπεύμενος Χριστός· καθὼς καὶ ἡ Χρυσόστομος καὶ ἡ Θεοδώριτος καὶ ὁ Θεοφύλακτος καὶ ὁ Οἰκουμένιος ἠρμήνευσαν.

„τοῦ τὴν πλευρὰν ἐνυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ“· (Ἰω. ιθ'. 34.) τὸ μὲν αἷμα, διὰ τὴν δεξιάν, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς ἦτον ἄνθρωπος· ἀνθρώπου γὰρ ἴδιον εἶναι, καὶ τὴν ἐκβάλλει αἷμα· τὸ δὲ ὕδωρ, διὰ τὴν ἀριστεράν, ὅτι αὐτὸς ἦτον καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα (1). Καὶ μολονότι ὁ Κύριος ἦτον τότε κατὰ φύσιν νεκρὸς, ὑπὲρ φύσιν ὁμως ἐκβῆκαν τὰ δύο ταῦτα, χωριστὰ τὸ καθέν, κατὰ τὸν Βρυένιον, ὄχι ψυχρὰ, ἀλλὰ θερμὰ, ἀπὸ τὴν ἀκήρατόν του πλευρὰν· Ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἦτον ἐνωμένη μὲ τὴν ζωοποιὸν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν.

Ταῦτα δὲ τὰ δύο ἐνήργησαν δύο μεγάλα ἀποτελέσματα. Διότι πρῶτον μὲν ἐγκαίνισαν· ἦτοι ἐκύρωσαν καὶ ἐβεβαίωσαν ὡς ἀληθινὴν καὶ γνησίαν, τὴν νέαν Διαθήκην τοῦ Εὐαγγελίου· „τοῦτο γὰρ, φησὶν ὁ ἱερός Ματθαῖος, τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης“· (Μαθ. κς'. 28.) καὶ ὁ Λουκᾶς „τοῦτο τὸ Ποτήριον ἢ καινὴ Διαθήκη ἐν τῷ αἱματί μου“· (Λουκ. κβ'. 20.) Δεύτερον δὲ ἔγιναν ρυπτικὰ τῆς Προπατορικῆς καὶ προαιρετικῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων· „τοῦτο γὰρ, φησὶν, ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἀφεσὶν ἀμαρτιῶν“· (Μαθ. κς'. 28.) Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ὕδωρ τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς ἐκχύνθη τῷ Κυρίῳ, ἐδήλου τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος· τὸ δὲ αἷμα, ἐδήλου τὸ Μυστήριον τῆς Θείας εὐχαριστίας· ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο ρύπτουσι· ἦτοι καθαρῶν τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτίας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελωδὸς ρυπτικὰ καὶ καθαρτικὰ ἀμαρτίας ταῦτα ἐκάλεσεν ἀνωτέρω. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ λέγει παρακάτω ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Σταυρὸς εἶναι καύχημα μὲν τῶν Χριστιανῶν, ὅπου πιστεύουσι εἰς τὸν Χριστὸν, τὸν ἐν Σταυρῷ προσηλωθέντα, κράτος δὲ καὶ στερέωμα τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων· τοῦτο, λέγω, τὸ εἶπε, διὰ τὴν δειξῆναι, ὅτι εἶναι Τρίτη ἀδὴ ἢ παρούσα, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἀνωτέρω λόγια· γράφεται γὰρ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ λέξις τοῦ καυχήματος, „ἐν τούτῳ γὰρ, φησὶ, καυχάσθω ὁ καυχώμενος· ἐν τῷ συνιστῆναι καὶ γινώσκῃν τὸν Κύριον“ (ἀ. Βασ. β'. 10.) καὶ ἡ λέξις τοῦ στερέωματος „ἐστερεώθη γὰρ, φησὶν, ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, (Αὐτόθ. 1.) ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Καύχημα δὲ εἶναι τῶν Χριστιανῶν ὁ Σταυρὸς, ἀκολουθοῦντων τῷ Παύλῳ, ὅστις ἔλεγεν „ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, κατὰ τῷ Κόσμῳ“· (Γαλ. 5'. 14.)

”ΗΘε-

(1) Ὅθεν Ἀρμοδιώτερον ἦτον, εἰς πρῶτον ἔγραφετο τὸ αἷμα, καὶ δεύτερον τὸ ὕδωρ ἐν τῷ Τροπαρίῳ, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, οὕτως, „αἷμα μὲν ὕδατι ἐξεβλύθη“· Ὁ Μελωδὸς ὁμως ἀδιαφόρως αὐτὸ ἐμεταχειρίθη, ἀλλάξας τὴν τάξιν· ἴσως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν ὑστερὸν ἐνηλλαγή, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζαναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ β. ἤχου τῆς ὀκταῆχου, κατὰ τὸ Τροπαρίον, τὸ λέγον „ὡς ἐν παραδείσῳ φυτευθῆναι ταῦτα“, Νυγεῖσα τῇ λόγῳ ἢ πλευρᾷ τοῦ Σωτήρος, ἐξέβλυσε αἷμα καὶ ὕδωρ· τὸ μὲν, κατὰ φύσιν, τὸ δὲ, ὑπὲρ φύσιν· σὰρξ γὰρ οὐσα, εἰ ἐκίνωσεν αἷμα, καὶ οὐδὲν· μάλλον δὲ καὶ τοῦτο καὶνόν· ἐκ γὰρ νεκρωμένης σαρκὸς αἷμα ρέειν οὐ πέφυκεν· ὕδωρ δὲ Βλυστάνειν ἐξ ὀτειλῆς, καὶ λίαν καὶνόν· αἷμα γὰρ καὶ ἰχώρα ρέειν ἐκ τῶν τραυμάτων, ὁ νόμος οἶδε τῆς φύσεως· ἠδὲ τὸ Κυρίου σὰρξ, σταυρωθεὶσα καὶ μετὰ νεκρωσιν, αἷμα καὶ ὕδωρ ἐβλύσεν, ἐνδότερον ἀσυμβίβως. Τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ, τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος προηγῆκε σύμβολον· τὸ δὲ αἷμα τῶν πιστῶν θραυστήριον τε καὶ καθαρτήριον· πρεφόμεθα γὰρ διὰ τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῆς τιμῆς αὐτοῦ αἵματος, ὡς ἐκεῖνος τοῖς οικείοις Μαθηταῖς ἔφη, παραδίδὸς αὐτοῖς τὸ Μυστήριον· ἐγχειρίζων γὰρ τὸ ποτήριον· „πίετε, ἔλεγεν, ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου“· καὶ καθαιρούμεθα διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ· ὅτι καὶ ὁ νόμος ἢ διὰ τοῦ Μωυσέως ἐδοθείς, πάντα διὰ τοῦ αἵματος καθαιρέσθαι διατά-

τετο· ὡς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος Ἐβραίοις ἐπιστήλων, ἔγραφε· φησὶ γὰρ „σχεδὸν πάντα δι' αἵματος καθαρῶνται, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνονται ἀφεσὶς“· Σημειώμεν δὲ καὶ ταῦτα ὡς ποθητὰ τοῖς Χριστιανοῖς, τὰ ὅποια ἰσορεῖ ὁ Βρυένιος Ἰωσήφ ἐν τῷ εἰς τὴν Σταύρωσιν λόγῳ πρῶτον αὐτοῦ· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ἐκεῖνα τὰ ὄντως φρικτῶδη Μυστήρια, τὸ αἷμα ἡμῶν, καὶ τὸ ὕδωρ, προτροπῆς τῆς τοῦ Κόσμου Δεσποίνης ὑποδεχόμενος ἔτος (ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης) ἐς ἀγγελία διαφανῆ, ἔκασον κατ' αὐτὸ πεπιηγὸς, ταῦτα ταῦτα παρέσχεν εἰς ἀνάμνησιν τηρούμενα τοῦ ἀγαπητοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ταύτης μετὰστασιν ἀπερχόμενος εἰς τὸ κηρυγμα, τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ ταῦτα παρακατέθετο· Ἰακώβος οὗτος ὁ Ἀδελφός ἐστιν ἢ. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ἀνωθεν ὕφαντόν, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὴν λογχὴν, καὶ τὸν κάλαμον καὶ τὸν σπόγγον, καὶ τὸν ἀκαίνιστον Στέφανον· πρὸς δὲ καὶ τὴν σινδῶνα καὶ τὸ σπαδίριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς Κεφαλῆς τοῦ Κυρίου· καὶ ἐνὶ λόγῳ, ὅσα τοῦ παιδὸς σύμβολα, ἀπὸ τὴν οἰκουμένην μέχρι τῆς δευτέρας τηρεῖται, αὐτὸς ἡμῶν ἐθησαύρισεν ὁ Ἀπόστολος“· Ὅσον ὁμως περὶ τῶν αἵματος καὶ ὕδατος τῶν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου ἐκχυνθέντων, ἀμφιβάλλεται· καθότι, ἄλλοι λέγουσι ὅτι αὐτὰ ἀφθαρτίζθησαν σὺν τῷ ἀναστάντι σώματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰπομεν ἐν τῷ Συναξαριστῇ κατὰ τὴν ἰ. τοῦ Σεπτεμβρίου ἐν τῷ βίβῳ τοῦ Βρυένιου.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί μὲ αἷμα ἐγκαινιάσθη, τόσον ἢ παλαιὰ Διαθήκη, ὅσον καὶ ἡ νέα; λύει τὴν ἀπορίαν μὲ ἕνα πολλὰ βαθύ νόημα ■ διαβατικώτατος ἐκεῖνος καὶ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος Παῦλος· λέγει γάρ, ὅτι καθε Διαθήκη, τότε εἶναι βεβαία καὶ ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ διαθέμενος αὐτήν· „Διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν, ὅτε ζῆ ■ διαθέμενος“. (Ἐβρ. 9. 17.) Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ „βεβαία· ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει, ὅτε ζῆ ■ διαθέμενος“. (Ἐβρ. 9. 17.) Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ αἷμα εἶναι σημεῖον θανάτου· διὰ τοῦτο μὲ τὸ αἷμα τὸ τοῦ θανάτου δηλωτικόν, ἐγκαινιάσθη: ἦτοι ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς βεβαιώσεώς της, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου· οὐ μόνον ἡ Νέα Διαθήκη, ὡς εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ ■ Παλαιά· „λαληθείσης γὰρ, φησὶν ὁ ἴδιος Παῦλος, πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον Μωσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν ■ μόσχων καὶ τράγων· . . . . . αὐτότε τὸ Βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε, λέγων, „τοῦτο τὸ αἷμα τῆς Διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός“. (Ἐξ. κδ. 8.)

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς σὺ, ἀγαπητέ, ἀπὸ τοῦ Τροπᾶριον τοῦτο; ὅτι εἰάν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦναι ρυπτικὸν ἁμαρτίας: ἦτοι καθαρῖζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τί σὺ, ἀδελφε, δὲν ἐπιμελείσαι νὰ τὸ μεταλαμβάνῃς συνεχῶς, ἵνα λάβῃς ἄφεσιν τῶν ■ συγγνωστῶν ἁμαρτιῶν σου; δὲν ἠξεύρεις, ὅτι ὅσα συχνότερα μεταλαμβάνεις αὐτὸ τὸ ἅγιον αἷμα, τόσον συχνότερα μεταλαμβάνεις αὐτὴν τὴν ζωὴν; „ὁ τρώγων μου γὰρ, φησὶν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον“. (Ἰωάν. 5. 54.) Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, δὲν ἠξεύρεις, ὅτι ὅσον μακρύνεις, καὶ δὲν μεταλαμβάνεις αὐτὸ τὸ ζωοποιὸν αἷμα, τόσον μακρύνεις καὶ ἀπὸ τῆς ζωῆς; „εἰάν γὰρ, φησὶν ὁ αὐτὸς Κύριος, μὴ φάγητῃ τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς“. (αὐτόθ. 53.)

Καὶ ἂν, κατὰ τὸν Ἰωβ, οἱ γύπες ἐπιθυμοῦν τόσον πολλὰ τὸ αἷμα, ὥστε δὲν χορταίνουσι πίνοντες αὐτό· διότι ἀπὸ τὸ αἷμα λαμβάνουσι ζωὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ των καθαρῖζονται, καὶ βλέπουσι μακρότερα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν φυσικῶν· „Πόρρωθεν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ (τοῦ γυπὸς) σκοπεύουσι· νεοσσοὶ δὲ αὐτοῦ φύρονται ἐν αἵματι“. (Ἰω. λθ. 29.) ἂν, λέγω, οἱ γύπες ἐπιθυμοῦν τόσον ἕνα θνητὸν, καὶ φθαρτὸν αἷμα, διὰ νὰ ζωοποιηθοῦν· διὰ τί σὺ, ■ δελφε, δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ πίνῃς τὸ ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτὸν αἷμα τοῦ Κυρίου, ἵνα ζωοποιηθῇ ἡ ψυχὴ σου, ἵνα λαμπρυνθῇ ἡ καρδιά σου, ἵνα φωτισθῇ ὁ νοῦς σε, καὶ ἵνα λάβῃς καθαρισμόν τῶν συγγνωστῶν ἁμαρτιῶν σε; „Τὸ αἷμα γὰρ, φησὶν ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης, Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθαρῖζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας“. (1. Ἰω. 1. 7.) Ἐάν θέλῃς νὰ δικαιωθῆς, ἀδελφε, ἐν τῷ αἵματι τοῦτου, τὸ ἀπολαμβάνεις κατὰ τὸν Παῦλον, „Δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ“. (τοῦ Χριστοῦ) (Ῥωμ. 4. 9.) Ἐάν θέλῃς νὰ ἁγιασθῆς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἀποκτᾶς, κατὰ τὸν αὐτὸν, „Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξ ■ τῆς πύλης ἔπαθε“. (Ἐβρ. 10. 12.) Ἐάν ἀγαπᾷς νὰ νικήσῃς τὸν Διάβολον, μὲ τὸ αἷμα αὐτοῦ τὸν νικᾷς· καθὼς εἶναι γεγραμμένον ἐν τῇ Ἀποκαλύψει „Καὶ ἐνίκησαν (οἱ ἅγιοι δηλ.) αὐτὸν (τὸν δράκοντα) διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου“. (Ἀποκ. 12. 11.)

Καὶ λοιπὸν εἰάν, ἀγαπητέ ἀναγνώστη, ποθῆς νὰ ἀπολαμβάνῃς τὰ ἀνωτέρω θεῖα χαρίσματα, καὶ ἄλλα ἀκόμη ἄρρητα καὶ ἀκατανόητα, προσέρχου συνεχῶς εἰς τὰ ἀχραντα Μυστήρια καὶ μεταλαμβάνε. Πρόσεχε ὅμως νὰ μεταλαμβάνῃς μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν: ἦτοι μὲ ἐξομολόγησιν, μὲ νηστείαν κατὰ δύναμιν, μὲ ἐγκράτειαν, μὲ προσευχὴν, μὲ προσοχὴν, μὲ συντριβὴν καρδίας, καὶ μὲ καθαρὸν συνειδὸς, δοκιμάζων τὸν ἑαυτὸν σου, καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος· ἵνα μὴ εἰς κρίμα σοι γένηται ἡ μετάληψις τῶν θείων Μυστηρίων. Κατὰ τὴν προετοιμασίαν γὰρ ὅπου κάμνεις, οὕτω σοὶ δίδεται καὶ ἡ ἐκ τῆς μετάληψως χάρις. Δύο πράγματα λοιπὸν πρέπει νὰ κάμνῃς: καὶ τὸ νὰ κοινωνῇς συνεχῶς, καὶ τὸ νὰ κοινωνῇς ἀξίως, ὅσον τὸ δυνατόν, χωρὶς κανένα ἐμπόδιον, τὸ ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων διοριζόμενον. „Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ Ποτηρίου πιπέτω“. (1. Κορ. 11. 28.)

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Εἰσακήκοα Κύριε, τῆς οἰκονομίας σου τὸ Μυστήριον· κατενόησα
„τὰ ἔργα σου, καὶ ἐδόξασά σου τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ Τετάρτη ᾠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ, εὑρισκομένη ἐν τῷ τρίτῳ Κεφαλαίῳ τῆς αὐτοῦ Προφητείας· διὰ τοῦτο ὁ ἱερός Κοσμᾶς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ἀναφέρει σχεδὸν τὰ ἴδια λόγια τοῦ Προφήτου· οὕτω γὰρ καὶ ἐκεῖνος λέγει „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην. Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην“. Αποτεινόμενος γὰρ πρὸς τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, λέγει, Κύριε, ἐγὼ εἰσήκουσα τὸ Μυστήριον τῆς ἐν σάρκῳ σου οἰκονομίας. Ταύτην γὰρ ἀκοὴν ἀνόμασεν ὁ Θεσπέσιος Ἀββακούμ. Πόθεν δὲ εἰσήκουσεν αὐτήν; ἀπὸ τοῦ Πνεῦμα τοῦ Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦν τῇ ἐκείνου καρδίᾳ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐμπνέον αὐτῷ τὰς Προφητείας. Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι δὲν εἶπεν ἀπλῶς, ἀκήκοα, ἀλλὰ εἰσακήκοα: ἤτοι ἔσω ἡ τὴν καρδίαν μου ἤκουσα τὴν νοερὰν φωνὴν, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλουμένην. Ὅθεν καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ β'. Κεφαλαίῳ τῆς Προφητείας του λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης „ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοί“: ἤτοι ἐντός μου. Ποῖος; τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἁγίου δηλαδὴ, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ ἱερός Θεοφύλακτος. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἔλεγεν „ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοί Κύριος ὁ Θεός. (Ψαλ. πδ'. 8.) Ἐνδοθεν γὰρ ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἀκούουσιν οἱ Προφῆται ἃ ἀκούουσι, καὶ οὐχὶ ἔξωθεν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Προκόπιος „Ἐν Πρόθεσις, τῆς ἐν διανοίᾳ παρίστησιν ἀκοήν“. (Σελ. 921. τῆς Πεντατεύχ.) (1).

Κατανοήσας δὲ, λέγει, κατὰ βάθος τὰ φοβερά ἔργα καὶ τὰ φρικτὰ θαυμάσια, μὲ τὰ ὁποῖα σὺ ἡ σαρκατωμένος Λόγος θέλεις ἐργασθῆς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Θάνατόν σου, ταῦτα, λέγω, στοχασθεῖς, δὲν ἐδυνήθην ἄλλο νὰ κάμω, πᾶρεξ ἡ δοξολογήσω τὴν ἰδικήν σου Θεότητα· ταύτης γὰρ μόνης ἦτον ἴδιον νὰ κάμῃ τοιαῦτα θαυμαστά τέρατα: ἤτοι διὰ τῆς ταπεινότητος τοῦ Σταυροῦ, νὰ νικήσῃ τὸν ὑπερήφανον Διάβολον· διὰ τῆς πάθους, νὰ προξενήσῃ ἀπάθειαν· καὶ διὰ τοῦ θανάτου, νὰ χαρίσῃ ζωὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Συνήθεια γὰρ ἐκίραται εἰς τοὺς ἁγίους καὶ ἱερούς ἀνδρας, ὅταν αὐτοὶ εἰποῦν κἀνὲν ὑψηλὸν καὶ μεγάλον ἰόνημα περὶ Θεοῦ, εὐθύς νὰ τρέπωνται εἰς αὐτοῦ δοξολογίαν. Τοῦτο δὲ πάσχουν, ἡ ἀπὸ τῶν πολὺν θαυμασμῶν, ἡ ἀπὸ τὴν πολλὴν πνευματικὴν χαρὰν, ἡ ὁποῖα χύνεται εἰς τὰς ψυχὰς των ἐκ τοῦ νοήματος ἐκείνου, τὴν ὁποῖαν νὰ ὑποφέρουν ἐντός τῶν καρδιῶν των δὲν δύνανται. Καθὼς τοῦτο μάλιστα σπειδίζει νὰ κάμῃ ὁ μέγας Παῦλος εἰς τὰς ἐπιστολάς του, ὡς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνων εἶπομεν· καὶ ὡς ὁ ἄγιος Ἐφραίμ, καὶ ἄλλοι· καθὼς καὶ ἐδῶ ὁ ἱερός οὗτος Μελωδὸς τοῦτο ἐποίησεν.

Ἀρμόζει δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι ἐάν σὺ, ὡς ὁ Ἀββακούμ, σταθῆς εἰς τὴν φυλακὴν σου, καὶ πατήσης ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν· „ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου γὰρ, φησὶν ἐκεῖνος, στήσομαι, καὶ ἐπιθήσομαι ἐπὶ πέτραν“. (Ἀββακ. β'. 1.) θέλεις ἀξιώθῃ καὶ τῆς Ἀββακούμ χάριτος. Ποῖα δὲ εἶναι ἡ φυλακὴ αὕτη; καὶ ποῖα ἡ Πέτρα; ἀκουσον· φυλακὴ εἶναι ἡ προσοχὴ καὶ τήρησις τοῦ νοῦ ἀπὸ κάθε βλάσφημον, καὶ πῖσχυρον,

(1) Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ ῥητόν τοῦ ΚΗ'. Ψαλμοῦ, τὸ λέγον ἡ φωνὴ Κυρίου „ἐπὶ τῶν ὑδάτων“ οὕτω φησὶ „τί οὐν ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου; πότερον πληγὴ περὶ τῶν ἀέρα νοοῖτο, ἢ ἀπὸ πεπληγημένου, φθάνων μέχρι τῆς ἀκοῆς τῆ πρὸς ὃν γίνεται ἡ φωνή; ἢ οὐδετεροῦ τούτων; ἀλλ' ἕτερο· γένης τις εἶναι αὕτη, φαντασιουμένου τοῦ ἡγεμονικῶ τῶν ἀνθρώπων, οὗς ἂν ἀκούειν Βούληται τῆς ἰδίας

„φωνῆς ὁ Θεός.“ Ὡστε ἀναλογίαι ἔχει τὴν φαντασίαν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐν τοῖς ὀνειροῖς γινομένην πολλὰκις. Ὡστε γὰρ οὐ πληττομένου τοῦ ἀέρος ἡ λαμβάνομεν τινα ἐν ταῖς καθ' ὑπνον φαντασίαις ῥημάτων τινῶν καὶ φθογγῶν μνημῆν, οὐ διὰ τῆς ἀκῆς δεξάμενοι τὴν φωνὴν, ἀλλ' αὐτῆς τῆς καρδίας ἡμῶν τυπωθεῖσις· τοιαύτην τινὰ χρεὶ νομίζειν καὶ τὴν παρὰ τῆ Θεῶ φωνὴν ἐγγίνεσθαι τοῖς προφῆταις.

καὶ ποτηρὸν λογισμῶν. Πέτρα δὲ εἶναι, ἡ καρδιά· μᾶλλον δὲ, Πέτρα εἶναι, τὸ γλυκύτατον ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ μελετώμενον, ὅς τις Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἡ στερεὰ Πέτρα, περὶ ἧς εἶπεν ἡ μέγας Παῦλος ἡ δὲ Πέτρα, ἦν ὁ Χριστός. (α. Κορ. ι. 4.)

Ὅταν λοιπὸν, ἀδελφέ μου Χριστιανέ, τραβίξῃς τὸν νοῦν σου ἀπὸ ὅλα τοῦ Κόσμου τὰ πράγματα: ἠδονάς, λέγω, καὶ δόξας καὶ ἀργύρια, καὶ ἐμβάσης αὐτὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐκεῖ εὐρίσκων τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνδιάθετον καλούμενον λόγον, με' αὐτὸν λέγῃς τὴν μονολόγισον ταύτην Προσευχὴν μετὰ θερμῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης: ἦγεν τὸ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ τί ἐ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με, βαστῶν καὶ ὀλίγον τὴν ἀναπνοήν σου· τότε ἀποκτᾷς τὴν φυλακὴν τοῦ νοός. Διότι ἡ θερμὴ ἐκείνη, ἥτις γεννᾶται ἀπὸ τὴν συχνὴν μελέτην τοῦ Ἁγίου ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, αὐτὴ μαστίζει καὶ κατακόπτει τοὺς Δαίμονας, ὡς μάχαιρα δίστομος, καὶ δὲν ἀφίνει αὐτοὺς νὰ προσβάλουν εἰς τὸν νοῦν σου τοὺς ἀτόπους αὐτῶν λογισμοὺς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ἡ Ἰησοῦ ὀνόματι μᾶσιζε πολεμίους.

Ὅταν δὲ ἡ καρδιά σου καθαρῶς ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας, ὁποίας ἔφθασε νὰ λάβῃ τῶν τοῦ Κόσμου πραγμάτων: φιληδονίας, λέγω, φιλοδοξίας καὶ φιλαργυρίας, καὶ στερεωθῇ ὅλη διόλου ἐν τῇ Πέτρᾳ: ἦτοι ἐν τῇ πίστει τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τότε ἐπιβαίνει καὶ σὺ, ὡς ὁ Ἀββακούμ, ἐπάνω εἰς τὴν στερεὰν Πέτραν τῆς καρδίας σου, χωρὶς νὰ φοβηθῆς κανένα φόβον, οὔτε δαιμονικὸν καὶ ἐσωτερικὸν, οὔτε ἀνθρώπινον καὶ ἐξωτερικὸν, λέγων με' τὸν Δαβίδ, ἡ Κύριος φωτισμός μου καὶ Σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; (Ψαλ. κς'. ι.) Τότε λοιπὸν ἐπάνω εἰς τὴν Πέτραν ἰστάμενος τῆς καρδίας σου, ἀποσκοπεύεις καὶ σὺ, τί ἔχει νὰ λαλήσῃ νοερῶς ἐνδοθέν σου ὁ Θεός. Τότε ἔχει νὰ σοὶ προστεθῇ καὶ ὠτίον νοερὸν, διὰ νὰ ἀκούῃς τοὺς νοεροὺς λόγους, τοὺς ὁποίους μέλλει νὰ ἐνηγήσῃ εἰς ἐσὲ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς ἐπρόσθετο τοῦτο καὶ εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν· διὸ καὶ ἔλεγε ἡ Προσέθηκε μοι ὠτίον ἡ τοῦ ἀκούειν. (Ἠσ. ν. 4.) καὶ πάλιν ἡ Καὶ ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα· τὰ νεορὰ δηλαδὴ τῆς καρδίας· καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων. (Ἠσ. ν. 55.) Ὅθεν τότε καὶ σὺ ἔχεις νὰ λέγῃς μαζὶ με' τὸν Ἀββακούμ ἡ Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἡ Καρδιά ἐστὶ καθαρὰ, ἡ παντάπασιν ἀνείδειον τῷ Θεῷ καὶ ἀδιαμόρφωτον παραστήσασα τὴν μνήμην, καὶ μόνοις τοῖς αὐτοῦ ἡ ἔτοιμον ἐνσημανθῆναι τύποις, δι' ὧν ἐμφανῆς πέφυκε γίνεσθαι. (Κεφ. πβ'. τῆς β'. ἐκατοσταδὸς τῶν Γνωστικῶν).

Τροπάριον.

ἡ Πικρογόμενος μετέβαλε, ξύλω Μωϋσῆς πηγὰς ἐν ἐρήμῳ πάλαι, τῷ Σταυρῷ πρὸς τὴν εὐσέβειαν, τῶν Ἐθμῶν προφαίμων τὴν μετάθεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Θεῖος Μελωδὸς τὸ Θαῦμα, ὅπου ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν τόπον τῆς Μερρᾶς (ὁ δηλοῖ Πικρία κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον). Τότε γὰρ διψήσαντος τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, ἔδειξεν εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Θεός ξύλον, τὸ ὁποῖον βάλλων μέσα εἰς τὸ πικρὸν νερὸν, ἐγλύκανε αὐτό. (Ἐξ. ιε'. 23.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν εἰς τὴν ἐρημον τῆς Μερρᾶς, μετέβαλεν ὁ Μωϋσῆς εἰς γλυκύτητα τὰς πηγὰς τοῦ νεροῦ, τὰς γεννώσας πικρίαν. Τί δὲ με' τὸ Θαῦμα αὐτὸ ἐπροεικόμιζε; τὴν μετάθεσιν καὶ μεταβολὴν τῶν ἀλλοφύλων Ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα με' τὸ μέσα τοῦ Σταυροῦ, μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν πίστιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Θεοδώριτος ἡ Τὸ γὰρ σωτήριον τοῦ Σταυροῦ ξύλον, τὴν πικρὰν τῶν Ἐθνῶν ἐγλύκανε θάλατταν. Τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, λέγων ἡ Καὶ λόγῳ μόνῳ γλυκὺ ποιῆσαι τὸ πικρὸν δυνάμενος ὁ Θεός, διὰ ξύλου τὴν μεταβολὴν ἐργάζεται, τὸν τύπον διδοῦς τῆς διὰ ξύλου σωτηρίας.

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς, ἀδελφε, νὰ κερδίῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; ἀκουσον· ἤξευρε, ὅτι ὁλος ὁ Κόσμος οὗτος Μερρᾶ ὀνομάζεται: ἦτοι πικρία, διὰ τὰς πολλὰς θλίψεις καὶ δυστυχίας καὶ λύπας, αἱ ὁποῖαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὦραν ἀκολουθοῦν εἰς αὐτόν. Πῶς λοιπὸν ἐμπορεῖ νὰ μεταβληθῇ ἡ πικρότης τοῦ Κόσμου εἰς γλυκύτητα; εἰν βάλῃς εἰς αὐτὸν ἀντιφάρμακον τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου: ἤγουν εἰν σὺ συλλογισθῆς τοῦτο, εἰν ἕνας Θεὸς ἀναμάρτητος, διὰ τὰς ἰδικὰς μου ἀμαρτίας, ἔλαβε τόσα πᾶθη ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ ἐγένεθ' ὅξος ἢ τὴν πικροτάτην χολήν· εἰν ἐκεῖνος, ὅτε ἦτον Δεσπότης τῶν ἀπάντων, ἐδοκίμασε τὰς τόσας πικρίας καὶ θλίψεις· τί μέγα πρᾶγμα εἶναι, εἰν ἐγὼ ὁ δῆλος καὶ δῆλος ἀμαρτωλός, δοκιμάζω θλίψεις καὶ πικρίας, ὄχι διὰ ἄλλων ἀμαρτίας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἰδικὰς μου; Αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς, ὅταν εἶναι βαθέως ἐντετυπωμένος εἰς τὴν φαντασίαν σου, Χριστιανέ, δύναται νὰ μεταβάλῃ εἰς γλυκύτητα καὶ χαρὰν καθ' ἑκάστην πικρότητα καὶ θλίψιν, ὅπου δοκιμάζεις ἐν τῷ Κόσμῳ. Ὁδὲν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἡ Πάντα ὑπὲρ τοῦ ἡ Λόγου δεχόμεθα· πᾶθεσι τὸ πάθος μιμώμεθα· αἵματι τὸ αἷμα σεμνύωμεν· ἐπὶ τῶν ἡ Σταυρὸν ἀνιώμεν πρόθυμοι· γλυκεῖς οἱ ἦλοι, καὶ εἰ λίαν ὀδυνηροί· τὸ μετὰ Χριστοῦ ἡ πάσχειν καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ, τοῦ μετ' ἄλλων τρυφᾶν αἰρετώτερον. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἀλλὰ καὶ ὅταν σὺ ἀρχάριος εἶν εἰς τὴν ἐνάρετον ζωὴν, ὁποῖοι ἦτον οἱ Ἰσραηλιταί, δοκιμάζῃς κόπους καὶ πικρίας εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ δὲν ἐμπορῆς νὰ πῆς ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῶν ἀρετῶν διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· τότε, εἰν βάλῃς εἰς τὸ ὕδωρ αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ: ἦτοι τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἢ τῆς Ἀναστάσεως, ἡ ὅποια ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, βέβαια ἢ πρᾶν πικρὸς διὰ τὴν ἀρετὴν βίος σου, ἔχει νὰ μεταβληθῇ καὶ γένη γλυκύτερος ἀπὸ καθ' ἑκάστη γλύκασμα, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσσης, ὡς νὰ λέγῃς καὶ σὺ μὲ τὸν Σειράχ ἡ οὐδὲν γλυκύτερον τοῦ προσέχειν ἐντολαῖς Κυρίου. (κγ'. 34.) (1).

Τρο-

(1) Τί εἶδος ξύλου ἦτον ἐκεῖνο, ὅπου ἔβαλεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ πικρὸν νερὸν τῆς Μερρᾶς καὶ ἐγλυκάνθη, δὲν ἐφανερώσιν ἡ ἀγία Γραφή· ἀλλ' οὐτε πρέπει νὰ ζητοῦμεν περὶ τούτου ἀπαξ σιωπηθέντος, κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Ματαιολογοῦσι λοιπὸν, ἢ μάλλον εἰπεῖν φλυαροῦσιν οἱ ραββίνοι τῶν Ἑβραίων, ὀνομάζοντες μὲν τὸ ξύλον ἐκεῖνο Ἀδελφά, ἐρμηνεύοντες δὲ καὶ τὴν ποιότητα ἐκείνου· λέγουσι γὰρ, ὅτι ἦτον κατάπικρον. Ὁδὲν ἢ ὑπερβολικὴ πικρότης τοῦ ξύλου ἀναίρεσε τὴν πικρότητα τοῦ νεροῦ· καθὼς καὶ τὰ ἀλατισμένα ὀφάρια καὶ κρέατα γλυκαίνουσι τὸ ἐν αὐτοῖς βαλλόμενον πολὺ ἄλας, καὶ βράζον αὐτὰ μὲ νερὸν μίαν μόνην βράσιν, εἶτα ἐξω χυνομένοι· κατὰ τὸν ἀφορισμὸν τῶν Ἰατρῶν, τὸν λέγοντα ἡ δισσὰ δη- ἡ ληπῆρια ἐπονήνουν. Ἐματαιολογῆσε δὲ καὶ ὁ Ἰωσήπος γνωματιῶν, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐπρόσθεσε καὶ ἐξηγῆσαν τὸ ἐπάνωθεν πικρὸν νερὸν τῆς Μερρᾶς, ὡς ἢ εὐρήκαν τὸ εἰς τὸν πυθμένα γλυκὺ νερὸν. Οὐδὲν γὰρ μὲ τὰ λογικὰ ταῦτα δείχνουν, ὅτι ἢ μεταβληθῆναι τὸ πικρὸν ἐκεῖνο νερὸν εἰς γλυκύτητα, δὲν ἦτον ἕνα θαῦμα ὑπερφυσικὸν καὶ παράδοξον, ἀλλὰ εἶναι μὲ τὸν τρόπον μένον φυσικόν. Μ' ὅλον τὸτο ὁ Σειράχ φαίνεται, ὅτι σπυριδιμῆ μὲ τὰ ἄλλα φάρμακα καὶ ἰατρικὰ τὸ ξύλον ἐκεῖνο, λέγων ἡ Κύριος ἐκτίσεν ἐκ γῆς ἡ φάρμακα· οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ εἰς τὸ

ἡ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; (Σειρ. λή. 4.) Ἐπειδὴ ὅμως εἶδειν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸ ξύλον ἐκεῖνο, καὶ τὸν εἶπε ἡ τὸ βάλῃ εἰς τὸ πικρὸν νερὸν· διὰ τὸτο ἀναφέρεται τὸ θαῦμα αὐτὸ εἰς διότι ἔπειτα ὑπερφυσικὴν ἐνεργεῖαν. Πλὴν εἶπε κατὰ φύσιν, εἶπε ὑπὲρ φύσιν, τὸ ξύλον ἐκεῖνο εἶχε δύναμιν ἀναίρετικὴν τῆς πικρίας τῶν ὑδάτων. Ὁδὲν εἶπε καὶ φίλων ὁ Ἰουδαῖος ἡ ξύλον δείκνυσιν (ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῆ) ἡ προσέταξεν ἀράμενον εἰς τὰς πηγὰς καδει- ἡ ναι· τὰχα μὲν, καὶ κατασκευασμένον ἐκ φύσεως ποιῆν ἡ δύναμιν, ἢ τὰχα ἡγενοῖτο, τὰχα δὲ, καὶ τότε πρῶ- ἡ τον ποιηθέν, εἰς ἢν ἐμελεῖν ὑπηρετεῖν χρεῖαν. (ὄρα τὸ λή. κεφάλαιον τοῦ α. τόμου τῆς Ἀδολεσχίας) Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τρο- ἡ παρίου τῆς Ὀκτωήκ, τοῦ λέγοντος ἡ Τῆς Μερρᾶς ἡ τὰ πικρότατα νάματα, οὕτως αὐτὸ προπολογεῖ ἡ ὅταν τίς τὴν ἀμαρτίαν ἐργάζηται, κλεπτόμενος ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, οὐ πάνυ τῆς πικρίας αἰδάνεται ταύτης ἡ ὅταν δὲ ἐν ἐρημίᾳ γένηται τῶν ἀγαθοποιῶν ἔργων, ἡ τότε καὶ δὲ κατέχεται σωφροσύνης, καὶ τῆς πικ- ἡρίας τῆς ἀμαρτίας ἐν συναίσθησιν γίνεσθαι. Την- ἡ καῦτα οὐν καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου νεκροῦ αὐτῷ ἡ τὴν γενεῶν τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἐνεργῆσον παρ' αὐ- ἡ τῷ, καὶ οἷον νεκρομένη αὐτὴν ἀπεργάζεται.

Τροπάριον.

„ Ὁ Βυθῶ κολπωσάμενος, τέμνουσα ἀμέδωκεν Ἰορδάνης ξύλον, τῷ
 „ Σταυρῶ καὶ τῷ Βαπτίσματι, τὴν τομὴν τῆς πλάγης τεκμαιρόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὸ 9'. Κεφάλαιον τῆς Δ'. τῶν Βασιλειῶν ἐδανείσθη ὁ Μελῳδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· ἀναφέρεται γὰρ εἰς ἐκεῖνο, ὅτι ὅταν οἱ ἴδιοι τῶν Προφητῶν ἐπῆγαν μαζὶ μετὰ τὸν Προφήτην Ἐλισσαῖον εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν διὰ τὸ κόψουσαν ξύλον, καὶ μετὰ αὐτὰ νὰ κατασκευάσῃ καλύβας· ἐκεῖ ὅπου ἐκοπτεν ἕκαστὸς ἀπὸ τούτων Προφῆτας ἕνα δοκάριον, ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ στελιάρι ἢ ἀξίνη, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν. Ὅθεν ὁ Ἐλισσαῖος κόψας ἕνα ξύλον, τὸ ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ, ὡς τοῦ θαύματος! τὸ μὲν ἐλαφρὸν ξύλον, ἐκατέβη πάτω εἰς τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ, ἡ δὲ βαρεῖα ἀξίνη, ἀνέβη ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ, ὡς εἰάν ἤθελε τὴν πιάσῃ τινὰς. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ ἱερὸς Κοσμάς, καὶ ταύτην προσαρμύζει εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Σταυροῦ, λέγων, ὅτι ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς, ὁ ὅποιος ἐκολπώσατο: ἤτοι ἠδέχθη μέσα εἰς τὸ βάθος τὴν τέμνουσαν, (ἀξίνην δηλαδὴ· ἔξωθεν γὰρ ἐννοεῖται ἡ ἀξίνη, κατὰ χῆμα ἐλλείψεως)· αὐτὸς, λέγω, ὁ Ἰορδάνης ἀνέφερεν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ τὴν ῥηθεῖσαν ἀξίνην, μετὰ τὸ ξύλον ὅπου ἔρριψεν ὁ Ἐλισσαῖος εἰς αὐτόν. Ὅθεν ἐτεκμαίρετο: ἤτοι προστύπου διὰ τῆς τεμνούσης ἀξίνης, τὴν τομὴν καὶ κόψιμον τῆς πλάγης καὶ ἀσεβείας· ἢ ὅποια αὐτὴ τομὴ ἐνεργήθη μετὰ τὸν Σταυρὸν, καὶ μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Καὶ λοιπὸν τὸ μὲν ξύλον ὅπου ἔρριψεν ὁ Ἐλισσαῖος, αὐτὸ ἐπροεικόνιζε τὸν Σταυρὸν· καθότι ἐκεῖνο ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν ἀξίνην, καὶ οὕτως ἐπὶ τῶν δύο ἐγένετο σχῆμα Σταυροῦ κατὰ τὸν Ἀνώνημον· ἢ ἀξίνη δὲ ἐπροεικόνιζε τὸ κόψιμον τῆς πλάγης, τὸ διὰ Σταυροῦ γινόμενον· τὸ δὲ ἕδωρ τοῦ Ἰορδάνου, ἐπροεικόνιζε τὸ ἅγιον Βάπτισμα· καθότι ἐν τῷ Ἰορδάνῳ ποταμῷ καὶ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης ἐβάπτιζε τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἰς αὐτὸν ἐβάπτισθη.

Ποῖον δὲ ἠθικὸν καὶ ὠφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς, ἀγαπητέ, εἰς τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; ἀκουσον· ὁ σοφὸς Νεῖλος θέλει, ὅτι ὁ Ἰορδάνης τροπολογικῶς νοεῖται εἰς τὴν μετάνοιαν· καθότι ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης ἐβάπτιζεν ἐν τῷ Ἰορδάνῳ τοὺς μετανοοῦντας καὶ ἐξομολογημένους· ὡς εἶναι γεγραμμένον ἢ Ἰωάννης μὲν ἐβάπτιζε Βάπτισμα ἢ μετανοίας“. (Πράξ. 18. 4.) Ἀξίνη δὲ σιδηρᾶ εἶναι ἢ ἀμαρτία· διότι καὶ ἡ ἀμαρτία φύσει εἶναι βαρεῖα καὶ καταφερῆς, ὡς ὁ σίδηρος καὶ τὸ Μολίβι“. Ὅθεν ὁ μὲν Δαβὶδ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔλεγεν, „ αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ“. (Ψαλ. 133. 4.) Ὁ δὲ Ζαχαρίας ἀπὸ τὸ ἄλλο, εἶδε τὴν ἀμαρτίαν ὡς ἕνα μεγάλωτατον Μολίβι διὰ τὸ βάρος, ὅπου προξενεῖ εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι τὴν πράττων. Καὶ ἰδοὺ τάλαντον Μολύβδου ἐξαιρόμενον· καὶ ἰδοὺ γυνὴ μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου· καὶ εἶπεν (ὁ Ἄγγελος δηλ.) αὕτη ἐστὶν ἡ ἀμαρτία“. (Ζαχ. 4. 7.)

Ἐάν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφέ, ἔκαμες τόσας μεγάλας καὶ βαρείας ἀμαρτίας, ὡσεὶ καταβυθίσθης, ὡς ἡ σιδηρᾶ ἐκεῖνη ἀξίνη τοῦ Προφήτου, μέσα εἰς τὸ βάθος τῶν ἠδονῶν· μὴ φοβηθῆς διὰ τοῦτο, μηδὲ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν σου· ὄχι! ἀλλὰ στάσου ἀνδρείως καὶ ἀντιπολέμησον τὸν ἐχθρὸν Διάβολον, ὅστις ζητεῖ σε ἀπολέσῃ μετὰ τὴν ἀπόγνωσιν· δεῖξον μετάνοιαν ἀληθινὴν εἰς τὸν Θεόν· πῆγαυε εἰς τὸν Πνευματικὸν καὶ ἐξομολογήσου μετὰ τὴν ὅλας τὰς ἀμαρτίας σου· σύντριψον τὴν καρδίαν σου· δέξαι τὸν Κανόνα ὅπου ἠθέλε σοὶ δῶσῃ ὁ Πνευματικὸς σου Πατήρ, καὶ κάμε τελείαν ἀποχὴν τῆς ἀμαρτίας. „ Οὐκ ἔστι γὰρ ἀμαρτία ἀσυγχώρητος, εἰ μὴ ἡ ἀμετανόητος“· καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Θεοφόρος Μάξιμος. Ἐάν οὕτω μετανόησῃς, ἀγαπητέ, ἤξευρε ὅτι ἡ τοιαύτη σου γηνοσία μετάνοια, θέλει σε ἀναβιβάσει ἀπὸ τὸ βάθος τῆς κακίας, διὰ τῆς χάριτος καὶ δυνάμεως τοῦ ἐν Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ· καθὼς τότε καὶ ὁ Ἰορδάνης ἠ εἰς τύπον τῆς Μετανοίας παραλαμβάνομε-

νόμενος, ανεβίβασε τὴν βαρεῖαν ἐκείνην ἀξίην διὰ τῆς χάριτος τοῦ Σταυροῦ. "Ὅθεν θέλεις φάλλει καὶ σὺ εἰς τὸν Θεὸν ἐκείνα τὰ τοῦ Δαβὶδ „ ἤλθον εἰς τὰ βάθρα τῆς Θαλάσσης, καὶ καταίγλις κατεπόντισέ με" (Ψαλ. ξη. 3.) καὶ πάλιν „ σὺ ὁ Θεός μου, ἐπιστρέψας „ παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἀνήγαγές με" (Ψαλ. σ. 27.) (1).

Τροπάριον.

„ Ἱερῶς προστοιβάζεται, ὁ τετραμερὴς λαὸς προηγούμενος, τῆς ἐν „ τύπῳ μαρτυρίου Σκηπῆς, σταυροτύποις τάξεσι κλειζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε τὸν Μωϋσῆν νὰ διορίσῃ τοὺς Τίους Ἰσραὴλ νὰ στέκωνται τριγύρω εἰς τὴν Σκηπὴν τοῦ Μαρτυρίου. Τρεῖς μὲν φυλαὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς, ἡ τοῦ Ἰουδα, ἡ τοῦ Ἰσάχαρ, καὶ ἡ τοῦ Ζαβουλών· τρεῖς δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρὸν μέρος αὐτῆς, ἡ τοῦ Ρουβὶμ, ἡ τοῦ Συμεὼν, καὶ ἡ τοῦ Γάδ· τρεῖς κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος, ἡ τοῦ Ἐφραὶμ, ἡ τοῦ Μανασσῆ, καὶ ἡ τοῦ Βενιαμίν· καὶ τρεῖς κατὰ τὸ Βόρειον, ἡ τοῦ Δάν, ἡ τοῦ Ἀσῆρ, καὶ ἡ τοῦ Νεφθαλεὶμ· καθὰς ταῦτα ἀναφέρει τὸ β. κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν. Ἐξ ἐκείνου λοιπὸν ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ λέγει, ὅτι μὲ ἱερὸν τρόπον ἔστω βάσθη καὶ ἐπεσωρεύθη κατὰ προσαγῆν Θεοῦ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς, ὅχι εἰς ἓνα μέρος, ἀλλὰ εἰς τέσσαρα μέρη τῆς τυπικῆς Σκηπῆς τοῦ Μαρτυρίου. Ὅθεν αὐτὸς ἐπροπορεύετο ἐμπροσθεν τῶν τεσσάρων μερῶν αὐτῆς, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ αἰσθητὸν νόημα, διὰ τὴν φαίνεται, ὅτι τιμᾷ καὶ φυλάττει πανταχόθεν τὴν Σκηπὴν τοῦ Θεοῦ· κατὰ δὲ τὸ βαθυτέρον καὶ κρυφιώτερον αἶνιγμα, ἵνα αὐτὸς μὲ τὰς τέσσαρας σαυροειδεῖς τάξεις, τιμήσῃ τὸν τύπον καὶ τὸ σχῆμα τοῦ τετραμεροῦς Σταυροῦ· μᾶλλον δὲ, ἵνα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς τιμηθῇ ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ἡ παλαιὰ ἐκείνη Σκηπὴ ἀνομάζετο τοῦ Μαρτυρίου· „ ἐκλήθη γὰρ, φησὶ, Σκηπὴ Μαρτυρίου" (Ἐξ. λγ. 7.) Καὶ ἀποκριθόμεθα, ὅτι διὰ δύο αἰτία. Πρῶτον, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἡσύχιον ἐρμηνεύοντας τὸ „ Καὶ ἀνέστησε Μαρτύριον ἐν Ἰακώβ" (Ψαλ. οζ. 5.) ἡ Σκηπὴ περιεῖχε τὴν Κιβωτὸν, τὰ Χερουβὶμ, τὸ Ἰλαστήριον, τὴν Τράπεζαν, τὴν Λυχνίαν, καὶ τὰν Πρόθεσιν τῶν Ἄρτων· καὶ ἡ Κιβωτὸς γὰρ, Κιβωτὸς Μαρτυρίε ἀνομάζετο· διότι εἶχε μέσα τὰς Πλάκας, καὶ τὴν Στάμνον τοῦ Μάννα, καὶ τὴν Ράβδον τοῦ Ἀαρὼν, ἅτινα καὶ Μαρτύρια ἀνομάζοντο· καθὰς γέγραπται, περὶ μὲν τῆς ἐνός „ Καὶ εἰσίοσεις τὴν Κιβωτὸν τοῦ Μαρτυρίου" (Ἐξ. κς. 33.) Περὶ δὲ τοῦ ἄλλου „ Ἐμβαλεῖς εἰς τὴν Κιβωτὸν τὰ Μαρτύρια" (Ἐξ. κς. 16.) Δεύτερον, ἀνομάζετο Σκηπὴ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα ἐκαλεῖτο Μαρτύρια, διότι αὐτὰ ὅλα ἦτον μία μαρτυρία καὶ ἀπόδειξις πραγματικῆς τῆς ἀγάπης, ἣν ἔδειξεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· ὑπὸ τῆς ὁποίας κινούμενος, ἐσυγκατέβη νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Μωϋσῆν, καὶ διὰ τοῦ Μωϋσέως νὰ φανερώη τὰς κρίσεις καὶ τοὺς νόμους του εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν.

Διὰ τί δὲ καὶ τυπικῆ ἐκαλεῖτο ἡ Σκηπὴ αὕτη; ἐπειδὴ εἶχε τύπον τῆς Κτίσεως κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Καὶ τὰ μὲν Ἅγια τῶν Ἁγίων ἔχον τύπον τῶν Οὐρανίων, κατὰ τὸν αὐτόν· τὰ δὲ Ἅγια: ἦτοι τὸ μέσον τῆς Σκηπῆς, τύπον εἶχον τῶν Ἐπιγείων, καὶ διὰ τοῦτο ἦτον βατὰ πάντοτε εἰς τοὺς ἱερεῖς. Κατὰ δὲ τὸν Κύριλλον, τύπον εἶχεν ἡ Σκηπὴ τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν Νύσσης δὲ, τύπον εἶχε τοῦ Χριστοῦ, ὅστις Σοφία καὶ Δύναμις ὦν τοῦ Θεοῦ ἀχειροποίητος κατὰ τὴν Θεότητα, ἐδέχθη τὸ νὰ κατασκευασθῇ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

(1) Ἀκουσον δὲ καὶ πῶς ἀλληγορεῖ τὴν ἱστορίαν ταυτην ὁ μέγας Μακάριος „ Εἰ ἐπὶ τοῦ Ἐλισσαίου „ τὸ φύσει κῆρον ξύλον ἐν τοῖς ὕδασι βληθέν ἀνήγαγε „ τὸ φύσει Βαρὺ σιδῆριον· πῶς μᾶλλον ἐν ταῦτα ἀποστείλει ὁ Κύριος κῆρον καὶ ἐλαφρόν καὶ ἐπο-

ρῆριον αὐτοῦ Πνεῦμα, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν Βεβουδισμένην τοῖς ὕδασι τῆς ποτηρίας ψυχὴν ἀνεγείρει καὶ πτερῶσει καὶ κουφίσει πρὸς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν, καὶ μεταβαλεῖ καὶ ἀλλάξει αὐτὴν ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως;" (Ὁμιλ. Μ Δ').

τητα. Καὶ διὰ τὰ εἶπω καθαρώτερα, καθὼς οἱ ἰδιοίμας Ναοὶ ἔχουσι Νάρθηκα, καὶ τὸν καθ' αὐτὸ Ναόν, καὶ τὸ ἅγιον Βῆμα· οὕτω καὶ ἡ παλαιὰ Σκηνὴ εἶχε τὴν Αὐλὴν, καὶ τὰ Ἅγια, καὶ τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων.

Ποῖον δὲ ἠθικὸν καὶ ὠφέλιμον νόημα Ἐμπορεῖς, ἀγαπητέ, τὰ συνάξῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; Πρόσεχε· ἡ Σκηνὴ κατὰ τὸν Δίδυμον, δηλοῖ τὴν προκοπὴν τῆς ἀρετῆς καὶ ἀνάβασιν· καθότι ἡ Σκηνὴ τῶν περιπατούντων καὶ προκοπόντων εἰς τὰ ἔμπροσθεν, εἶναι σκεπαστήριον. Καὶ διὰ τὰ σοὶ δώσω τὰ καταλάβῃς καλλίτερα, τοιαύτη ἦτον ἡ παλαιὰ ἐκείνη Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, ὅποια εἶναι καὶ ἡ κινητὴ καὶ ὁδοιπορικὴ τέντα, ὅπου ἔχουν μαζίτων οἱ Βασιλεῖς ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ, ὅταν ἔξω τῆς πόλεως εὐρίσκωνται ἐν καιρῷ πολέμου· ἵνα ἐν αὐτῇ συναγόμενοι, ἐπιτελώσι τὰς πρὸς Θεὸν λατρείας καὶ προσευχάς. Ἐάν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφέ, δὲν στέκῃς ἀργός, ἀλλὰ πάντοτε περιπατῆς καὶ ἐργάζῃσαι τὴν ἀρετὴν, πορευόμενος ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, κατὰ τὸν Δαβίδ, καὶ προκόπτων εἰς τὰ τελειότερα· ἐπεκτείνεσαι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τῶν δὲ ὀπίσθεν ἐπιλανθάνεσαι, κατὰ τὸν Παῦλον. Βέβαια θέλεις κατασκευάσει εἰς τὴν καρδίαν σου μίαν νοτιὴν Σκηνὴν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει τὰ κατοικῆ ὁ Θεὸς διὰ τῆς χάριτός του, καὶ ἐκεῖθεν θέλει σοὶ ἀποκαλύπτει διὰ τοῦ Ἁγίου τοῦ Πνεύματος, τὴν ἀπόκρυφον γνῶσιν τῶν Μυστηρίων του· ἵνα καὶ ὅταν ἀποθάνῃς, ἀξιοθῆς τὰ ἑλλῆς καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβίδ, „ Διελεύσομαι ἐν τόπῳ Σκηνῆς θαυμαστῆς, ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἑξομολογήσεως ἡχοῦ ἑορτῶν ζῶντος “. (Ψαλ. μα. 4.)

Τροπάριον.

„ Θαυμαστῶς ἐφαπλούμενος, τὰς ἡλιακὰς βολὰς ἐξηκόμισεν ὁ
„ Σταυρὸς, καὶ διηγῆσαμτο Οὐρανοὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, τῶν μὲν ἄλλων Τροπαρίων τὴν ὕλην ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Παλαιᾶν Γραφήν, ἡ δὲ τελευταῖον Τροπάριον τὴν ὑπόθεσιν ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Νέας Χάριτος· τοιοῦτοτρόπως ἐποίησε καὶ εἰς τὴν παρούσαν Ὠδὴν. Μελουργήσας γὰρ τὰ προλαβόντα ταύτης Τροπάρια μὲ ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ τελευταῖον τοῦτο μελουργεῖ μὲ ἱστορίαν τῆς Νέας· ἀναφέρει γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο θαῦμα, ὅπου ἠκολούθησεν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου Υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων ἐν ἔτει. τμς'. δηλαδή, ὅταν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Πεντηκοστῆς, Μαΐου Ἐβδόμη, ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, ἐφάνη ἐν Οὐρανῷ ὁ τίμιος Σταυρὸς, συριστάμενος ἀπὸ φῶς ἐπάνω εἰς τὸν Ἅγιον Γολγοθᾶν· ὅστις ἐξαπλόνητο μὲν ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶν ἕως εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὑπερέβαινε δὲ κατὰ τὴν λαμπρότητα τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου. Ὄθεν ὄλος ὁ λαὸς τῶν Χριστιανῶν, βλέπων τὸ τοιοῦτον θαῦμασιον, ἔτρεξαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μὲ ἀμετρον χαρὰν καὶ θερμὴν κατάνυξιν, ἀνέπεμψαν εἰς τὸν Θεὸν εὐχαριστίαν καὶ δόξαν.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ τεράστιον μελουργῶν ἐδῶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς, μὲ θαυμαστὸν, λέγει, καὶ παράδοξον τρόπον ἀπλώθη ἐν τῷ Οὐρανῷ ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς τοῦ Κυρίου· ὅστις ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν λαμπρότητα, ὅπου εἶχεν, ἐνίκησε καὶ ἐσκέπασε τὰς τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνας. Ὄθεν τότε ἐπληρώθη μὲ τρόπον θεῖον καὶ ὑπερφυῖ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο λόγιον: ἦτοι τὸ „ Οἱ Οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ “. (Ψαλ. ιη. 1.) Διὰ μέσου γὰρ τοῦ λαμπροτάτου ἐκείνου καὶ ὑπὲρ τὸν Ἥλιον ἀκτινοβολοῦντος Σταυροῦ, οἱ Οὐρανοὶ ἐκήρυξαν τραντάτα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ: δηλαδή τὸν Σταυρὸν· ἐπειδὴ δόξα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ Σταυρὸς ἐστίν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐρμηνεύοντες τὸ „ ὅτι δεδόξασται “ τοῦ Εἰρμῆ τῆς πρώτης Ὠδῆς. Μὲ τὸ μέσον γὰρ τοῦ Σταυροῦ, ὡς μὲ σκῆπτρον Βασιλικὸν, ἄρμα νικητικόν, ἐνίκησεν ἡ μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸν υπερήφανον Δαίμονα· ἐπάτησε τὸν θάνατον· ἐσκύλευσε τὸν Ἄδην· καὶ δόξαν ἐπροξένησεν εἰς τὸν αὐτόν του αἰῶνον, καθὸ ἄνθρωπον.

Ἄλλα καὶ σὺ, Χριστιανέ, εἰς τὴν δυνάμει τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ κατορθώσης πάντα ἔργον μέγα καὶ ἀνδραγάθημα, ὁποῖον εἶναι τὸ νὰ νικήσῃς τὰ πάθη, ὅπου σὲ πολεμοῦν, τὸ νὰ ἀντιστήσῃς πάντοτε εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ Διαβόλου, καὶ τὸ νὰ κατορθώσῃς τὰς ἀρετὰς· ἤξευρε, ὅτι τὸ ἀνδραγάθημα αὐτὸ ἔχει νὰ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου, καὶ νὰ τὸ κάμῃ θαυμαστόν ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐπὶ Γῆς. Καὶ καθὼς δόξα τοῦ Χριστοῦ ἐστάθη ὁ Σταυρός· δόξα τοῦ Δαβὶδ ἐγένετο ἡ σφενδὸν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐφόνησε τὸν Γολιάθ· δόξα τοῦ Φινεὲς ἐδείχθη ὁ σειρομάστις ἐκεῖνος, μετὰ τὸν ὁποῖον ἐκέντησε τὸν Ζαμβρὶ καὶ τὴν Μαδιαντίτισσαν Χασβί· δόξα τῆς γυναικὸς Ἰαήλ ἐγένετο ἡ πάτταλος· ἦτοι τὸ παλοῦκι, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐθανάτωσε τὸν Σισάραν· οὕτω καὶ δόξα ἰδικήσου παντοτινῆ θέλει σταθῆ τὸ ἀνδραγάθημα, ὅπερ ἡθέλες κατορθώσῃ. Ὅθεν καὶ εὐχαριστῶν τῷ ἐνδυναμώσαντί σε Χριστῷ, θέλεις ψάλλει εἰς αὐτὸν μετὰ τὸν Δαβὶδ, «Σὺ Κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου, καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλὴν μου». (Ψαλ. γ'. 3.)

Ὡδὴ ε'. Ὁ Εἰρμός.

«Ὁ Τρισμακάριστον ξύλον, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστὸς, ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος, δι' οὗ πέπτωκεν ὁ ξύλῳ ἀπατήσας, τῷ ἐν σοὶ δελεασθεὶς, Θεῷ τῷ προσπαγέμτι σαρκί, τῷ παρέχοντι τῆμ εἰρήμην ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.»

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύο σχήματα ρητορικὰ μεταχειρίζεται εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἡ ἱερὰ Κοσμάς, ἐπιστροφὴν καὶ προσωποποιίαν· ἐπιστρέφω γὰρ τὸν λόγον πρὸς τὸν Σταυρόν, συνομιλεῖ μετὰ αὐτὸν ἡ ψυχὴ ὄντα καὶ ἄλογον, ὡς εἰάν ἦτον ἐμφυχὸς καὶ λογικὸς. Προσαρμόζει γὰρ ἡ ρητορικὴ ἡχη, ὅταν θέλῃ, ψυχὴν εἰς τὰ ἄψυχα, καὶ λόγον εἰς τὰ ἄλογα, καὶ τοῖς ἀπροσώποις περιτίθεισι πρόσωπον. Προσφανεῖ λοιπὸν ἕως ὅτου ὁ ἀσματογράφος· ὁ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, σὺ τῇ ἀληθείᾳ εἶσαι πολλῶν μακαρισμῶν ἄξιον (1)· διότι ἐπάνω εἰς ἐσὲ ἐτανύσθη κατὰ τὰς χεῖρας καὶ πόδας καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὁ γλυκὸς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ τῶν αἰῶνων ὑπάρχων Βασιλεὺς, καὶ πάντων τῶν ὄντων Κύριος, καὶ διὰ μέσου σου ἔπεσε πῶμα ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον ὁ Διάβολος, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου ἀπάτησεν· ἦτοι ἐδελέασε τὸν προπάτορα Ἀδὰμ μέσα εἰς τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς. Πῶς δέ; καὶ μετὰ ποῖον τρόπον ὁ Διάβολος ἔπεσεν; ἐπειδὴ, καθὼς αὐτὸς ἐδελέασε τὸν Ἀδὰμ, ῥύτως ὁ αὐτὸς ἀντιστρόφως ἐδελέασθη ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅς τις ἐκαρφώθη κατὰ τὴν σάρκα ἐπάνω εἰς ἐσὲ τὸν Σταυρόν· ἵνα, καθὼς ἐκεῖνος διὰ ξύλου ἐνίκησε, διὰ ξύλου πάλιν καὶ νικηθῆ· καὶ μετὰ τὸν τρόπον ὅπου ἐκήρυξες, μετὰ αὐτὸν καὶ αὐτὸς κηρυχθῆ. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ ὅτι ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ὁ τὸν Διάβολον ἀπατήσας, αὐτὸς χαρίζει εἰρήνην εἰς τὰς ψυχὰς μας. Διὰ τί δὲ λέγει τοῦτο; διὰ νὰ φανερώσῃ μετὰ τὸν τελευταῖον αὐτὸν λόγον, ὅτι ἡ πέμπτη Ὡδὴ αὕτη εἶναι τοῦ Ἠσαΐου· ἐκεῖνος γὰρ λέγει «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν». (Ἠσ. κς'. 3.)

Πό-

(1) Ὅθεν καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρῆς, ἐρμηνεύων τὸ Τροπαρίου ἐκεῖνο τῆ β'. ἤχε τῆς Ὀκτωῆχε, τὸ λέγον «ὡς ἐν παραδείσῳ φυτευθὲν, ἐν τῷ Κρανίῳ Σωτήρ, ἡ τὸ τρισόμβιον ξύλον, τοῦ σου ἀχράντου Σταυροῦ», ἔτω λέγει, «Τρισόμβιον δὲ τὸ ξύλον ἐκάλεσαν, ἡ μακάριον, ἡ ὡς μακαρίους τὰς αὐτοτίμωντας ποιῶν, ἡ καὶ ὡς πολλῶν μακαρισμῶν ἄξιον· πλῆθος γὰρ τὰ τρία ἡ ἀριθμητικοὶ λέγουσι, ἡ ἀρχὴν ἀριθμῶν τὰ τρία λογίζονται, ὅτι ἕτε τὴν μονάδα, ἕτε τὴν δυά-

δα, ἀξιοῦσι καλεῖν ἀριθμὸν, ἀριθμὸν ὀριζόμενοι μονάδων πλῆθος· πλῆθος δὲ τὰ τρία ἡγεμενοί, ἀριθμὸν τὴν τριάδα καλοῦσι. Διὸ καὶ τρισόμβιον ὁ σοφὸς Ἰωάννης τὸ ξύλον ὠνόμασε τῷ Σταυροῦ, καὶ ὁ βεδύνης δὲ Κοσμάς μελωδικώτατος, τρισμακάριστον αὐτὸ κέκληκε, πολλοῦ μακαρισμῶν ἔχοντες αὐτόν, ἀμφοτέρωτερον συμφωνοῦντες, ὡς ὑπὸ ἐνὸς καὶ τῆ αὐτῆς Ἁγίου Πνεύματος ἐμπνεόμενοι».

Πόθεν δὲ ἐδανείσθη ὁ μελωδὸς τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ὁ ἀπατήσας ἦτοι ὁ δελεάσας Διάβολος ἐδελεάσθη; ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ὡς γὰρ ἐκεῖνος φασὶν ἐν τῷ εἰς τὰ φῶτα λόγῳ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ αἴτιος ἀπτήτος εἶναι τῆς κακίας ὁ σοφιστὴς, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας ἡμᾶς, σαρκὸς προβλήματι δελεάζεται ἵν' ὡς τῷ Ἀδὰμ προσβαλῶν, τῷ Θεῷ περιπέσῃ, καὶ οὕτως ὁ Νεὸς Ἀδὰμ τὸν Παλαιὸν ἀνασώσῃται, καὶ λυθῇ τὸ κατάκριμα τῆς σαρκὸς, σαρκὶ τῷ θανάτου θανατωθέντος. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος. Ἐπειδὴ τὸ στέρρόν μου τῆς φύσεως, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας πρὸς ἡδονὴν κατέσυρεν ὁ Διάβολος, δι' ἧς ὑποστήσας τὸν θάνατον, ἠβρύνετο τρυφῶν τὴν φθορὰν τῆς φύσεως· διὰ τοῦτο γίνεται τέλειος ἄνθρωπος ὁ Θεός, ἵνα σαρκὸς προβλήματι δελεάσας, ἐρεδίσῃ τὸν ἄπληστον περιχανόντα τὴν σάρκα καταπιεῖν, γενησομένην αὐτῷ μὲν διλιτήριον, τῇ δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ Θεότητος παντελῶς διαφθεύσασαν, τῇ δὲ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἀλεξήτριον, πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ Θεότητος ἀνακαλουμένην. (Κεφ. εἰς τῆς γ' ἑκατοντάδος τῶν γνωσικ.)

Καὶ ἐδῶ βλέπε, ὡς ἀναγῶσα, δύο παραδείγματα ἀλλείων πάντη ἀνόμοια· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος ἐπαρωμοίωσε μὲ ἕνα ἀφρονέστατον ἀλιέα καὶ κυνηγὸν, ὁ ὁποῖος θέλων νὰ πιᾷσῃ μίαν ἀφελήν καὶ ἕνα μικρὸν ψαράκι, ἔβαλεν εἰς τὸ ἀγκίστρι τοῦ δόλωμα ἕνα δέλιφιν, ἢ ἕνα μεγαλώτατον κῆτος· ἐπειδὴ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑπερμεγίστης καὶ ἀχωρήτου Θεότητος δολῶσας εἰς τὸ ἀγκίστρι τῆς ἀπάτης του, μὲ τὸ μέγα αὐτὸ δόλωμα ἐδελεάσεν ἕνα εὐτελῆ καὶ μικρότατον ἄνθρωπον. Ὁ δὲ Θεὸς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐπαρωμοίωσε μὲ ἕνα σοφώτατον ἀλιέα, ὅς τις μὲ ἕνα μικρότατον ψαράκι, πιάνει ἕνα μεγαλώτατον κῆτος· διότι αὐτὸς, βαλὼν εἰς τὸ ἀγκίστρι τῆς κεκρυμμένης αὐτοῦ Θεότητος, τὸ μικρὸν δόλωμα τῆς φαινομένης του Ἀνθρωπότητος, μὲ αὐτὸ ἐδελεάσεν καὶ διέφθειρε τὸ μέγα καὶ νοητὸν κῆτος τὸν Διάβολον. Καθὼς περὶ τῆς τοιαύτης διαφθορᾶς αὐτῆς ἡ πολύτλας Ἰαβὼς ἐπροφήτευσεν λέγων, ὁ μέλλων (ὁ Χριστὸς διλαδὴ) τὸ μέγα κῆτος χειρώσασθαι. (Ἰαβ γ' 8.) ὁ δὲ Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων ἀντὶ κήτους ἵππον, λευιάσαν· ὁ εἰς Βασιλεὺς τῶν ἐν τοῖς ὕδασι· ὁ δὲ Θεοδοτίων εἶπε Δράκοντα· πάντες διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων τὸν Διάβολον ἐνοῦντες (1).

Ἄλλα καὶ σὺ, Χριστιανέ, εἰάν σταυρόνης τὴν σάρκα σου καὶ κερύνης τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας σου ἐπιθυμίας, καθὼς γράφει ὁ μακάριος Παῦλος, οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ, τὴν σάρκα ἔσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, (Γαλ. ε' 24.) καὶ εἰάν ὑπομένης εὐχαρίστως κάθε θλίψιν καὶ κακοπάθειαν, διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ ἀρετήν· ἡξευρε, ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει ἀναπαυθῆ εἰς ἐσέ, ὡς ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν· ἐπειδὴ ὁ Σταυρὸς διλοῖ θλίψιν καὶ κακοπάθειαν, εἰς δὲ τὴν κακοπάθειαν ἀναπαύεται ὁ Θεός. Οὐδεὶν γὰρ οὕτως τῶν πάντων, ὡς κακοπάθεια θεραπεύεται ὁ Θεός, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. (Λόγ. εἰς Κυπριαν.) Καὶ ὁ ἀββᾶς Ἰσαὰκ λέγει, Ὡπερ πατὴρ κηδεταί τέκνου, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς κηδεταί σώματος κακοπαθοῦντος δι' αὐτὸν, καὶ πλοσίον ἐστὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ διὰ παντός. (Σελ. 330.) ἦτοι τοῦ εἰσακούειν. Ὄθεν ἀκολουθῶς θέλεις γένη καὶ σὺ ὡς ὁ Σταυρὸς, τρισμακάριστος· καθὼς ὁ Κύριος ἐβεβαίωσε τοῦτο, εἰπὼν, Μακάριοι ἐστέ, ὅταν ὀνειδίσασιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἰπῶσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ' ὑμῶν, ψευδόμενοι ἐνεκὸν ἐμοῦ. (Ματθ. ε' 11.) Ἄλλα καὶ εἰάν φεύγῃς ἀπὸ τὸν Κόσμον καὶ μένης ἑσταυρωμένος καὶ νεκρὸς εἰς τὰς ἡδονάς του, ὅχι μόνον διὰ τοῦ σώματος, καὶ τῆς ἰσχύος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ λογισμοῦ τῆς Θεωρίας· (διπλῆ γὰρ εἶναι ἡ πράξις τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαὰκ) ἡξευρε, ὅτι θέλεις ἔχη ἀναπαυόμενον εἰς τὴν ψυχὴν σου τὸν σταυρωθέντα

τα

(1) Διὰ τὸτο γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐπαρωμοίωσε τὸν αὐτὸν τοῦ μὲ τὸν σκώληκα, λέγων ἐκ προσώπου του ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικὸν ἢ ἐγὼ δὲ εἰμὶ σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος. (Ψαλ. κ' 6.) διὰ νὰ φανερώσῃ, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐδύμιον, ὅτι ἐφόρει τὴν σάρκα ὡς ἕνα δόλωμα διὰ τοὺς Δαίμονας, ὑποκάτω εἰς τὴν ὁποῖαν ἦτον κεκρυμμένοι τὸ ἀγκίστρον τῆς Θεότητος· δόλωμα γὰρ γίνεται τῶν ὀφθαλμῶν ὁ σκώληξ κοντὰ εἰς τοὺς ἄλλοις. Ἐγενε δὲ καὶ ὁ Χριστὸς δόλωμα κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸ νὰ πιᾷσῃ τὸ μέγα καὶ νοη-

τὸν κῆτος τὸν Διάβολον, ὅς τις ἐκολύμβη εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ παρόντος βίου· φαγὼν γὰρ οὕτως τὸ δόλωμα· ἦτοι θανατώσας ἢ καταπιὼν τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἐπιάσθη ἀπὸ τοῦ ἀγκίστρου τῆς Θεότητος του, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἦτον ἡ ἀνθρωπότης, καὶ οὕτω διεργάθη ὁ παμφαγὸς τεθανάτωται. Λέγεται δὲ σκώληξ ὁ Κύριος, καὶ διότι κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, χωρὶς συσσείας ἐγεννήθη, ὡς ὁ σκώληξ, διότι ὁ σκώληξ καταστρώγει τὴν ὕλην, εἰς τὴν ὁποῖαν τύρισκεται.

τα Κύριον. Διὰ τὴν σαφηνίσαν καλλίτερα τὰ ἀνωτέρω, ἀκουσον, ἀγαπητέ· ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον διὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰσθήσεων· τότε σταυρεῖται μόνον ὁ Κόσμος εἰς αὐτὸν, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον, τὸ λέγον „ δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται“· ἀλλὰ δὲν φθάνει τὸ μόνον, ἀλλὰ εἶναι χρεῖα νὰ σταυρωθῇ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὸ ἀπόλυτον λόγιον τοῦ Ἀποστόλου, τὸ λέγον „ καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ (ἐσταύρωμαι δηλ.)“· ἦτοι, ἀφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον διὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν αἰσθήσεων, πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ αὐτὸν καὶ διὰ τῶν λογισμῶν, ὥστε νὰ μὴ ἔχη πλέον ἢ καρδιά του προσπάθειαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ ὅλοι του οἱ λογισμοὶ νὰ ἦναι ἐσταυρωμένοι· ἦτοι νεκρωμένοι εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα. Χάρην λόγου, ἤλθέ σοι λογισμὸς ἐν ἡσυχίᾳ καθήμενός, νὰ συναζῆς χρήματα διὰ νὰ κυβερνήσῃς; ὁ λογισμὸς οὗτος εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς; ἦτοι νὰ νεκρώσῃς αὐτὸν διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ. Πῶς; εἰάν στοχασθῆς, ὅτι ὁ ἐπὶ Σταυροῦ κρεμάμενος Θεὸς τῶν ἀπάντων, ἦτον πᾶμπτωχος καὶ γυμνός. ἤλθέ σοι ἓνας λογισμὸς φιλοδοξίας; αὐτὸς εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς καὶ νὰ νεκρώσῃς αὐτὸν. Πῶς; εἰάν στοχασθῆς τὸ δριμύ ὄξος καὶ τὴν πικροτάτην χολὴν, ὅπου ἐγεύθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ γλυκασμὸς τῆς Ἑλλησπίας. ἤλθέ σοι λογισμὸς φιλοδοξίας; αὐτὸς εἶναι ἀσταύρωτος, καὶ πρέπει νὰ σταυρώσῃς καὶ νὰ νεκρώσῃς αὐτὸν. Πῶς; εἰάν στοχασθῆς τὰς ἀτιμίας καὶ γέλωτας, ὅπου ὑπέμεινεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Δεσπότης σου. Ὁμοίως πείει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κακοὺς λογισμοὺς ὅπου σοὶ ἔρχονται, σταυρώνων αὐτοὺς καὶ νεκρώνων μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος Χριστοῦ, τόσον διὰ τῆς Πράξεως, ὅσον καὶ διὰ τῆς Θεωρίας. Οὕτως ἠρμήνευσεν τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Γ΄ Κυριακὴν τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς λόγῳ αὐτοῦ· οὐ γὰρ εὐκολονόητον εἶναι τόσον τὸ τῷ Ἀποστόλου, ὅσον καὶ τὸ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ ρητόν. Εἰάν λοιπὸν οὕτω ποιῆς, ἀγαπητέ, ἔχεις νὰ φωνάζῃς καὶ σύ σὺν τῷ Παύλῳ μὲ πείραν καὶ δοκίμην „ Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, „ (διὰ τῆς ἀπ' αὐτοῦ φυγῆς δηλ.) καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ (διὰ τῆς ἀπροσπαθείας τοῦ λογισμοῦ δηλ.)“· (Γαλ. 5'. 14.)

Τροπάριον.

„ Σὲ τὸ αἰοίδιμον ξύλον, ἐμ ᾧ ἐτάθη Χριστὸς, ἢ τὴν Ἐδέμ φυλάτ-
 „ τισα, στρεφομένη Ῥομφαία, Σταυρέ, ἠδέσθη τὸ φρικτὸν δὲ Χερου-
 „ βίμ, εἶξε τῷ σοὶ παγέμτι Χριστῷ, τῷ παρέχοντι τὴν εἰρήμην
 „ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ Γ΄. Κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως, ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς ἐδίωξε τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἔταξε τὰ Χερουβίμ καὶ τὴν φλογίνην Ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. (Στιχ. 25.) Ταῦτα δὲ τὰ λόγια δανεισθεῖς ἱερός Κοσμάς, ὑπόθεσιν ποιεῖται τοῦ παρόντος Τροπαρίου. Ὅθεν ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, προσφωνεῖ αὐτῷ καὶ λέγει, ὦ Θεῖε Σταυρέ, ὅστις εἶσαι τὸ αἰοίδιμον· ἦτοι τὸ αἰώνιον καὶ πάντοτε ἀξιομνημόνευτον ξύλον, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐτανύθη κατὰ τὴν σάρκα ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐσὲ, λέγω, μόνον τὸν τρισμακάριστον Σταυρὸν, ἐντράπη ἢ φλογίνην ἐκεῖνη Ῥομφαία ἢ στρεφομένη, ἣτις ἐφύλαττε τὴν Ἐδέμ· ἦτοι τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς (Ἐδέμ γὰρ τρυφή ὀνομάζεται), καὶ δὲν ἄφινε τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ τόσον πολλά σὲ ἐντράπη, ὥστε ἐγύρισε τὰ νῶτα καὶ πλάτας αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν ἄδειαν εἰς τὸν ληστὴν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον.

Ὅχι μόνον δὲ ἡ Ῥομφαία, ἀλλὰ καὶ τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο Χερουβίμ, ὅπου ἐφύλαττε τὴν στρατὰν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκεῖνο, λέγω, ὑπετάχθη εἰς τὸν Χριστὸν, τὸν ἐν σοὶ προσηλωθέντα κατὰ τὴν σάρκα. Διὰ τοῦτο ἀφήκε τὴν φυλακὴν τοῦ Παραδείσου, εἰς τὴν
 ὁποίαν

ὅποιαν ἐδιωρίσθη, καὶ ἀνοιξε τὴν θύραν αὐτοῦ, ἵνα ἐμβαίνοσιν εἰς τὸν Θεῖον ἐκεῖνον τόπον, ὅσοι εἶναι τετειχισμένοι ἀπὸ ἐσῆ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς τὸ ἀκροτελεύτιον καὶ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς πέμπτης Ὠδῆς, περὶ τοῦ ὁποίου εἶπομεν ἐν τῷ προτέρῳ Τροπαρίῳ.

Ἀπορίας δὲ ἀξίον εἶναι, διὰ τί ἐνικῶς εἶπεν ἐδῶ ὁ Θεοπέσιος Κοσμάς, „Τὸ φρικτὸν Χερουβίμ“, ἐνῶ ἡ Θεία Γραφή πληθυντικῶς λέγει, ὅτι ἔταξεν ὁ Θεὸς τὰ Χερουβίμ; εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα, ὅτι σφάλμα τῶν ἀντιγραφῶν φαίνεται νὰ ἠκολούθησεν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο. Ὄφειν πρέπει νὰ ἀναγινώσεται πληθυντικῶς οὕτω, „Τὰ φρικτὰ „ δὲ Χερουβίμ εἶξε τῷ σοὶ παγέντι Χριστῷ“. καθότι καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκεῖνῳ τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν, πληθυντικῶς γράφεται, „Καὶ τὰ Χερουβίμ παραχωρεῖ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς“. Πάντοτε γὰρ καὶ πανταχοῦ πρέπει νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν, τὸ κείμενον τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς Θεοπνεύστου οὐσης καὶ κανόνος τῆς ἀληθείας, καὶ ὡς μὴ δυνάμενης σφαλῆναι. Ἐξω μόνον ἂν θέλῃ νὰ εἶπῃ τινὰς, ὅτι φρικτὸν νοεῖται τὸ εἶδος: ἦτοι τὸ φρικτὸν εἶδος τῶν Χερουβίμ εἶξε τῷ σοὶ παγέντι Χριστῷ. Λέγει δὲ ὁ Χρυσόστομος περὶ τῶν Χερουβίμ τούτων, „Εἰ γὰρ καὶ ἐφύλαττε τὰ Χερουβίμ τὸν Παράδεισον, ἀλλ’ ὅμως ἤλθον. Καὶ καθάπερ οἰκίτης σὺνδουλον λαβὼν εἰς φυλακὴν, διὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Δεσπότητος φυλάττει μὲν τὸν σὺνδουλον, ἀλγεῖ δὲ ἐπὶ τῷ γινομένῳ διὰ τὴν συμπαθείαν τὴν περὶ τὸν ὁμόδουλον“ οὕτω καὶ τὰ Χερουβίμ, ἔλαβε μὲν φυλάττειν τὸν Παράδεισον, ἤλγει δὲ ὅμως ἐπὶ τῇ φυλακῇ. Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἤλγει, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ποιῶ σοι φανερόν· ὅταν γὰρ ἴδῃς τοὺς ἀνθρώπους συμπαθοῦντας τοῖς σὺνδούλοις, μικεὶ λοιπὸν ἀμφιβάλῃς περὶ τῶν Χερουβίμ· πολὺ γὰρ τῶν ἀνθρώπων φιλοστοργότεραι αἱ Δυνάμεις εἶκναι“. (λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν, αὐτῆς ἀρχῆς, „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μνείαν ἐπιτελοῦμεν“. Τόμῳ ε. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως.)

Τί δὲ ἦτον ἡ φλογίμη ἐκεῖνη Ῥομφαία, ἡ στρεφόμενη καὶ φυλάττουσα τὴν στρατὰν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς; ὁ μὲν Κωνσταντινιπόλεως Γεννάδιος εἶπεν, ὅτι ἦτον τὰ ἴδια Χερουβίμ, ἅτινα εἶναι ἐκ τῆς πρώτης ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων μετὰ τοὺς Θρόνους ταπτόμενα· αὐτὰ, λέγω, ἐσχηματίζοντο εἰς εἶδος ρομφαίας φλογερᾶς καὶ ἀεικινήτου, καὶ οὕτω διὰ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ὀψεως, ἐμπόδιζον τὸν Ἀδὰμ νὰ μὴν ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον. Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ „Ἐλυσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή“, Τροπαρίου τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, λέγει, ὅτι ἦτον ἕνας πρηνεστῆριος Σεραφίμ, ὅπερ οὐκ ἀπαῖδον ἐστὶ· καθότι καὶ τὸ ὄνομα Σεραφίμ, ἑβραϊστὶ φερμαῖνον φλογίζον δηλοῖ, ὡς λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος. Ἄλλοι δὲ εἶπον, ὅτι ἡ Ῥομφαία ἐκεῖνη ἦτον Ἀγγελικὴ Δύναμις, διαφορητικὴ ἀπὸ τὰ Χερουβίμ, ἡτις ἦτον μὲν φύσει ἀόρατος, ἐσχηματίζετο δὲ εἰς αἰσθητὴν ὄψιν, καὶ ἐφαίνετο ὡς πυρίνη ρομφαία· ἵνα διὰ τοῦ τοιούτου φοβεροῦ σχήματος ἐκφοβῆ τὸν Ἀδὰμ, καὶ δὲν ἀφίγῃ αὐτὸν νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον, κατὰ τὸν Θεόδωρον· εἰ γὰρ ἐκεῖ ἔμβακεν, ἠθέλε φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ οὕτως ἠθέλε μὲν εἰς αὐτὸν τὸ κακὸν ἀθάνατον, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀπὸ κάθε ἄλλης παιδείας χειρότερον, ἡθῶς τινὲς θέλουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἁγία Γραφή τῷτο ἐδήλωσεν εἰπούσα, „Καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνη (ὁ Ἀδὰμ) τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγῃ καὶ ζῆσεται εἰς τὸν αἰῶνα“. (Γεν. γ'. 23.) Ἀνάξιον γὰρ, κατὰ τὸν Ἅγιον Γεννάδιον, ἐποίησε τὸν ἑαυτόν του ὁ Ἀδὰμ τῆς ἀτελευτηότητος ζωῆς, ὕστερον ἀφ’ οὗ ἐπαρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτως ἐκαταδικάσθη εἰς θάνατον. Ὄφειν εἶπε καὶ ὁ Θεῖος Δαμασκηνὸς περὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, „τὸ δὲ τῆς ζωῆς ξύλον, ἦν ξύλον ἔχον ἐνέργειαν ζωῆς παρεκτικὴν, τοῖς τῆς ζωῆς ἀξίοις, καὶ τῷ θανάτῳ οὐχ ὑποκειμένοις μόνοις ἐδώδιμον“. (Κεφ. κη. τοῦ β'. βιβλ. περὶ Πίστεως) Βλέπῃ δὲ ἀναγνώστα, ὅτι τόσον μεγάλη καὶ ὑπεροχικὴ ἦτον ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὥστε ἐδιωρίσθησαν νὰ φυλάττουν αὐτήν, ὅχι Ἄγγελοι, ὅχι Ἀρχάγγελοι, ὅχι Ἀρχαὶ, ἢ Ἐξουσίαι, ἢ Δυνάμεις, ἢ Κυριότητες, τὰ ὅποια εἶναι ἐκ τῶν κατωτέρων ταγμάτων, ἀλλὰ Χερουβίμ, ἅτινα εἶναι ἐκ τῆς πρώτης ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων, ὡς εἶπομεν. Ἐπειδὴ δὲ πληθυντικῶς Χερουβίμ ἡ Γραφή λέγει, πιθανὸν φαίνεται, ὅτι πολλοὶ Ἄγγελοι ἐκ τῆς τάγματος τῶν Χερουβίμ ἐδιώρισεν ὁ Θεὸς νὰ φυλάττουν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς.

Ἄλλ’ ἀράγε δύνασαι, ὦ ἀναγνώστα, νὰ ἀποκτήσης καὶ σὺ ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τοῦτο κἀνὲν ἀφέλιμον νόημα; νὰ δύνασαι, καὶ ἀκουσον. Χερουβίμ ἐδιωρίσθησαν νὰ φυλάττουν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς· Χερουβίμ δὲ ἑβραϊστὶ διλοῦσαι, κατὰ τὰ Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον,

πλήθος γνώσεως, ἢ χύσιν σοφίας. Ὁμοίως καὶ Ῥομφαία ἐδιωρίσθη εἰς φύλαξιν ἐκείνου· Ῥομφαία ὅμως ὄχι ἀπλῶς, ἀλλὰ στρεφόμενη καὶ γυρίζουσα τὸ στόματις. Διὰ τί; ἵνα, εἰάν τις στραφῆ ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ μετανόησιν· στραφῆ ἀπολούθως καὶ ἢ Ῥομφαία, καὶ δώσῃ ἀδειαν εἰς αὐτὸν καὶ ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον· καθὼς ἐρμηνεύουσιν ὁ σοφὸς Δίδυμος, καὶ ἢ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος. Ἐάν λοιπὸν καὶ σύ, ἀδελφέ, ἀγαπᾷς νὰ ἔμβῃς εἰς τὸν Παράδεισον, πρέπει πρῶτον νὰ ἔχῃς γνῶσιν καὶ σοφίαν· ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸν Παροιμιστὴν, ἢ Ὅς πορεύεται σοφία, σωθήσεται“, (Πηρ. κή. 26.) καὶ νὰ ἀποκτήσῃς νοῦν πολυόμματον, ὡς τὰ Χερουβίμ. Ὁθεν καὶ ὁ Θεσπέσιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ τῆ β. ψαλμῶ μέρος τὸ ἢ ψαλῶ καὶ συνήσω ἐν ὁδῶ ἀμώμω“ ἔτω φησὶ ἢ ψαλῶ ἢ σοι, ὦ Δέσποτα, καὶ δοξολογήσω σε διηνεκῶς· συνήσω δὲ καὶ ἐν ὁδῶ ἀμώμω: τούτῃσι ἢ μετὰ συνέσεως καὶ σοφίας βαδιούμαι τὴν ὁρθὴν καὶ ἀδιάστροφον καὶ ἀμώμητον ὁδόν. Χρὶ ἢ γὰρ ἡμᾶς εἶναι συνετωτάτους τοὺς ἐθέλοντας εὐαρεστεῖν Θεῶ, καὶ σοφίας μεμεστωμένην ἢ ἔχειν τὴν καρδίαν. Σοφίας δὲ οὐ τῆς ἐπιγείου καὶ κοσμικῆς, ἐκείνης δὲ μᾶλλον, ἢν χα- ἢ ρίζεται Χριστός· ἐν αὐτῷ γὰρ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυ- ἢ φοι, καὶ αὐτὸς σοφοῦ τυφλός, καὶ συνέσεως ἀπάσης ἐστὶ χορηγός“. (πὰρ τῇ Σειρᾷ τοῦ ψαλτῆρος) Πρέπει καὶ Δεύτερον νὰ μεταστραφῆς ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν εἰς τὴν μετάνοιαν, καὶ νὰ ἀποκτήσῃς ζωὴν τεθλιμμένην καὶ κοπιαστικὴν· τὰς θλίψεις γὰρ καὶ τοὺς κόπους ἢ Ῥομφαία διλοῖ. Ὁθεν διὰ τῶν τοιούτων ἀρετῶν σου εἰσερχόμενος εἰς τὸν Παράδεισον, ἔχεις νὰ λέγῃς ἐκεῖνο τὸ Ἀποστολικόν ἢ Διὰ πολλῶν ἢ θλίψεων δὲ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“ - (Πράξ. ιδ'. 21.)

Τροπάριον.

ἢ Ἵποχθονίωμ Δυνάμεις ἀντίπαλοι, τοῦ Σταυροῦ Φρίττουσι χα-
ἢ ραττόμενον τὸ σημεῖον, ἐν ἀέρι φ πολούσιμ. Οὐρανίωμ γηγενῶμ,
ἢ γέμος δὲ γόνυ κάμπτει Χριστῶ, τῶ παρέχομτε τὴν εἰρήμη τατε
ἢ ψυχαῖς ἡμῶμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τρία εἶναι μοιρασμένα τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ: εἰς οὐράνια, εἰς ἐπίγεια, καὶ εἰς καταχθόνια. Εἰς τὰ οὐράνια κατοικοῦν οἱ Ἄγγελοι, εἰς τὰ ἐπίγεια κατοικοῦν οἱ Ἄνθρωποι, καὶ εἰς τὰ καταχθόνια κατοικοῦν οἱ Δαίμονες. Ὁθεν καὶ ὁ Παῦλος ταῦτα τὰ τρία μέρη τῶν τοῦ Θεοῦ ποιημάτων ἀναφέρων, ἔλεγεν ἢ ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ ἢ κάμψῃ, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“. (Φιλ. β'. 10.) Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Μελαβδός ἐδῶ ἀναφέρων λέγει, ὅτι αἱ μὲν Δυνάμεις τῶν ὑποχθονίων: ἦτοι οἱ Δαίμονες, οἱ τινες εἶναι ἀντίπαλοι καὶ ἐχθροὶ εἰς ἡμᾶς (Τοῦτο γὰρ λείπει ἢ ἔξωθεν.) (1), αὐτοὶ, λέγω, φοβοῦνται καὶ τρέμουσι τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ὅταν αὐτὸ χαράττεται εἰς τὸν ἀέρα, Ὅπου κατοικοῦν. Φοβοῦνται δὲ ὅμως καὶ τρέμουν αὐτὸ, ὄχι θεληματικῶς καὶ ἐκουσίως, ὡς δούλοι εὐγνώμονες καὶ εὐχάριστοι, ἀλλὰ ἀναγκαστικῶς καὶ βίαιως, ὡς κακοὶ δούλοι, οἱ τινες κτυπούμενοι εἰς τὴν κεφαλὴν με ῥάβδον δυνατὴν, θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες πίπτουν κάτω καὶ προσκυνοῦν, μὴ δυνάμενοι ὅλως τὰ σταθεῦν ὀρθιοὶ ἀπὸ τὰς πληγὰς καὶ τὸν πολὺν φόβον των.

Τὰ Οὐράνια ὅμως: ἦτοι οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἄγγελοι, ὁμοίως καὶ τὸ γένος τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲν προσκυνοῦσι τὸν ἐν Σταυρῷ πρᾶσιλωθέντα Χριστόν, με τοιοῦτον βίαιον τρόπον καὶ ἀναγκαστικὸν, ὄχι! ἀλλὰ κάμπτουσι τὸ γόνυ προαιρετικῶς με διάθεσιν εὐγνώμονα, καὶ με εὐφροσύνην καὶ χαρὰν, καὶ προσκυνοῦσιν αὐτὸν ὡς δούλοι εὐχάριστοι.

(1) Μερικοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι οἱ Δαίμονες εἶναι ἀντίπαλοι καὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὁθεν καὶ συναπτουσι τὸ, ἀντίπαλοι μὲ τὸ, Σταυροῦ, καθὼς φαίνεται

καὶ παρὰ τῷ Ἀνωμίμω. Καλλίον ὅμως εἶναι, καθὼς ἡμεῖς σὺν τῷ Θεοδῶρῳ τὸ ἐρμηνεύταμεν.

ριστοι τὸν Δεσπότην των, ὡς οἰκεῖοι, τὸν οἰκεῖον, καὶ ὡς εὐεργετηθέντες, τὸν εὐεργέτην. Προσκυνοῦντες δὲ τὸν Σταυρωθέντα, φανερόν, ὅτι μαζὶ μὲ αὐτὸν προσκυνοῦσι καὶ τὸν τοῦ Σταυρωθέντος Σταυρόν. Ἡξεύρουσι γὰρ, ὅτι ἡ τοῦ Σταυροῦ προσύνησις καὶ τιμὴ, ἐπὶ τὸν Σταυρωθέντα Χριστὸν διαβαίνει (1).

Εἰς ποῖον δὲ αἶρα πολοῦσιν; ἤγειν περιέρχονται καὶ Διατρίβουν οἱ Δαίμονες; ὁ μὲν ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι διατρίβουν μέσα εἰς τὸν σκοτεινὸν αἶρα τῆ Ἄδου· ὑποχθόνιοι γὰρ ὄντες, εἰς ὑποχθόνιον αἶρα καὶ διατρίβουσι. Πῶς δὲ ἐκεῖ φρίττουσι χαρακτηρόμενον τὸ σημεῖον τῆ Σταυροῦ; ἀποκρίνεται, ὅτι τοῦτο ἐγένετο, ὅταν ὁ Χριστὸς κατέβη εἰς τὸν ὑποχθόνιον Ἄδην μετὰ τῆς Θεοῦποστάτε αὐτοῦ ψυχῆς, καὶ μετὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ εὐρίσκειτο ἐν τῷ ὑπὸ γῆν τάφῳ· τότε γὰρ ὁ Κύριος φέρων τὰ στίγματα τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ, ἐχάραξε τὸ σημεῖον τῆ Σταυροῦ ἐν τῷ ὑποχθόνιῳ αἶρι. Ἀνάμωστον δὲ καὶ βίαιον τὸ νόημα τοῦτο ἐστὶ· καθότι ὁ Μελωδὸς δὲν λέγει, ὅτι ἔφριξαν ποτὲ οἱ Δαίμονες εἰς χρόνον περασμένον, ἀλλ' ὅτι φρίττουσι πάντοτε εἰς χρόνον ἐνεστῶτα.

Ὅθεν προσφυσίτερον καὶ ἀρμοδιώτερον αἴρ πρέπει νὰ νοηθῇ ἐδῶ, ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος, τὸ ὅποιον οἱ Δαίμονες ἔχουσι, ὡς ἓνα ὄχημα, ἵνα περιπελώσιν εἰς αὐτὸ διὰ τὴν συγγενεῖαν τὴν ὅποιαν ἔχουσι μὲ τὸν αἶρα. Α', διότι καθὼς εἶναι οἱ Δαίμονες πνεύματα· οὕτω καὶ ὁ αἴρ εἶναι καὶ ὀνομάζεται πνεῦμα. Ὅθεν τινὲς τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου ἢ Τὸ Πνεῦμα, ὅπου θέλει, πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει, (Ἰω. γ'. 8.) περὶ τοῦ αἵρος ἐνόησαν. Β', διότι καθὼς οἱ Δαίμονες εἶναι ἀόρατοι· οὕτω καὶ ὁ αἴρ εἶναι ἀόρατος. Καὶ Γ', διότι μὲ τὸ μέσον τοῦ λεπτοῦ αἵρος ἐνεργοῦσιν οἱ Δαίμονες εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς διαφόρους πλάνας καὶ ποικιλοτρόπους αὐτῶν φαντασίας, τόσον ὅταν εἶναι ἔξυπνοι, ὅσον καὶ ὅταν εἶναι κοιμώμενοι. Ὅθεν οἱ Θεῖοι Πατέρες οἱ καλούμενοι Νηπτικοί, τὸν μὲν Διάβολον, παντομήμητον καὶ ἀρχαῖον ζωγράφον ὀνομάζουσι, τὴν δὲ φαντασίαν, γέφυραν καλοῦσι, διὰ μέσου τῆς ὁποίας διαπερῶντες οἱ Δαίμονες, ἐνόησαν μὲ τὴν ψυχὴν, καὶ κάμνουσιν αὐτὴν οἰκητήριον τῶν παθῶν, ὡς λέγει ὁ Θεῖος Κάλλιστος. (Κεφ. ξδ'. Σελ. 1068 τῆς Φιλοκαλ.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Διαβόλου, „κατὰ τὸν ἀρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἵρος, τοῦ πνεύματος“, (Ἐφ. β'. 2.) αἶρα ἐνόησαν ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος, καὶ τὸν ὑπὲρ τὴν γῆν δηλαδὴ ὄντα, καὶ τὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ τὸν ὑπὸ τὴν γῆν· ταῦτόν εἶπεν τὸν ὑπουράνιον, καὶ τὸν περίγειον, καὶ τὸν ὑποχθόνιον.

Οἱ γὰρ Δαίμονες πίπτοντες ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, ἄλλοι μὲν ἔμειναν ἐν τῷ ὑπὲρ γῆν αἶρι· τούτεστι τῷ ὑπ' οὐρανόν· ἄλλοι δὲ, ἐν τῷ περιγείῳ· καὶ ἄλλοι ἐκατέβηκαν εἰς τὸν ὑποχθόνιον. Καὶ οἱ μὲν ἐν τῷ ὑπουρανίῳ αἶρι εὐρισκόμενοι, ἐνοχλοῦν τὰς ἀναβάσεις τῶν ψυχῶν μετὰ θάνατον, καὶ τὸν νοῦν ἐξαπατῶσι μὲ διαφόρους φαντασίας καὶ πλάνας ἐκείνων, οἵτινες ζητοῦν τὰ θεωρήσουν κἀνένα Πνευματικὸν νόημα. Οἱ δὲ ἐν τῷ περιγείῳ αἶρι διατρίβοντες, πειράζουσι τοὺς ἐν γῇ ἀνθρώπους, μὲ λογισμοὺς αἰσχροὺς, βλασφήμους, καὶ πονηροὺς. Ὅσαις φοραῖς λοιπὸν χαραχθῇ εἰς τὸν αἶρα ὑπὸ τῶν Ἱερῶν τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως, φρίττουσι καὶ φοβοῦνται αὐτὸ ὅλοι οἱ Δαίμονες καὶ οἱ ὑπέργαιοι, καὶ οἱ περίγειοι, καὶ οἱ ὑποχθόνιοι. Τοῦτο μὲν, διότι εἶναι ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ αἵρος ἐν καὶ συνεχὲς, ἀπὸ τὸν Οὐρανόν ἕως τῶν ὑποχθόνιων· τοῦτο δὲ, καὶ διότι οἱ Δαίμονες Πνεύματα ὄντες, ἀν καὶ εἰς τὰ ὑποχθόνια εὐρίσκωνται, δὲν ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ μεταξὺ διάφραγμα τῆς γῆς, εἰς τὸ νὰ αἰσθανῶνται τὴν ὑπὸ τοῦ Σταυροῦ γενομένην ἐν τῷ αἶρι Θεῖαν ἐνέργειαν. Ὅθεν αἰσθανόμενοι αὐτὴν, φρίττουσι καὶ φοβοῦνται καὶ τρέμουσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεῖος Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχῆσει ΙΓ'. λέγει „σημεῖον πιστῶν ὁ Σταυρός, καὶ φόβος Δαιμόνων· ἐθριάμβευσε γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτῷ ὁ Χριστὸς, δειγματίσας ἐν παρήνισίᾳ.“ Ὅταν γὰρ ἴδωσι τὸν Σταυρόν, ὑπομνησκόται τοῦ Ἐσταυρωμένου· φοβοῦνται τὸν συντρίψαντα τὰς κεφαλὰς ἢ τοῦ δράκοντος.

·Αλ·

(1) Τινὲς δὲ περιεργότερον ἐνόησαν τὰ τρία ταῦτα μέρη εἰς τύπον τοῦ Σταυροῦ λέγοντες, ὅτι τὰ μὲν οὐράνια, τυπῶσι τὸ ἀνω μέρος τῆ Σταυροῦ· τὰ δὲ ἐπίγεια, δηλοῦσι τὴν μέσσην κεραίαν· ἢτοι τὸ πλάγιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ· τὰ δὲ ὑποχθόνια, δηλοῦσι τὸ κάτω μέρος τοῦ Σταυροῦ.

Ἄλλὰ καὶ σὺ, ὦ ἀναγνώστη, βλέπων, πῶς φοβοῦνται ὅλοι οἱ Δαίμονες τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, μὴ παύης ἀπὸ τὸ νὰ τυπώης τὸν Σταυρὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ ὅταν θέλεις φάγη ψωμί, ἢ πῖν νερὸν, καὶ ὅταν μέλλῃς νὰ κοιμηθῆς. Ὁθεν ὁ Τερτυλλιανὸς ἔλεγε πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, „ἀράγε λήσῃ, ὅτε τὸ κλινίδιον τὸ σεαυτῆς σφραγίζεις“; ἤτοι ποιεῖς εἰς αὐτὸ τὴν σφραγίδα τοῦ Σταυροῦ; (Βιβλ. β΄.) Καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος παραγγέλλει εἰς κάθε Χριστιανὸν, λέγων, „Μὴ τοίνυν ἐπαισχυνθῶμεν ὁμολογήσαι τὸν Ἐσταυρωμένον· ἐπὶ μετώπου μετὰ παρρησίας δακτύλοις ἢ σφραγίς, καὶ ἐπὶ πάντων ὁ Σταυρὸς γινέσθω, ἐπὶ ἄρτων βιβρωσκομένων, καὶ ἐπὶ ποτηρίων πινομένων, ἐν ἐξόδοις, πρὸ τοῦ ὕπνου, κοιταζομένοις καὶ ἀνισταμένοις, οὐδεύουσι καὶ ἡρεμοῦσι· μέγα φυλακτήριον ὁ Σταυρὸς, ὠρεὰ διὰ τοὺς πένητας, χωρὶς καμάτου διὰ τοὺς ἀσθενεῖς· ἐπειδὴ καὶ παραΰ Θεοῦ ἡ χάρις“. (Κατηχ. ΙΓ΄.) Καὶ ἀπλῶς, ὅταν ἔχῃς νὰ ἀρχίσῃς κάθε σου ἐργόχειρον καὶ ὑπηρεσίαν, ποιεῖ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἐχε δὲ καὶ Σταυρὸν ἐπάνω τῆς θύρας τοῦ οἴκου σου, καὶ ἐπάνω τῆς κλίνης σου, καὶ μέσα καὶ ἔξω, ἵνα βλέποντες αὐτὸν οἱ Δαίμονες διώκωνται, καὶ ἀκολουθῶς καθαρίζονται καὶ ὁ ἀέρας ἀπὸ τὰς νοσερὰς κακοχυμίας. Ὁθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων, „ἀντὶ μαχαίρας, ἐπὶ κλίνης τὸν Σταυρὸν κρεμάσωμεν, ἀντὶ μοχλοῦ, ἐπὶ θύρας διαγράψωμεν, ἀντὶ τείχους, τῆ οἰκίᾳ περιβάλωμεν“. (Λόγ. εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ.)

Ἄλλὰ καὶ Σταυρὸν κατασκευάσας ἀπὸ ξύλον, ἢ χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ἄλλοτι μέταλλον, βάσταζε αὐτὸν ἐπάνω σου, πρὸς ἀγιασμόν καὶ πρὸς ἀποτροπὴν καὶ διαφύλαξίν σου ἀπὸ πάσης βλάβης· καθὼς καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ εἶχον μίαν τοιαύτην ἀγίαν συνήθειαν, καὶ ἐφόρουν Σταυρὸν εἰς τὸν τραχιλόν των, ὡς φαίνεται εἰς τὸν βίον τοῦ Παγκρατίου Ταυρομενίας, καὶ τῶν πέντε ἀγίων Μαρτύρων· ἵνα βαστάζων ἐπάνω σου τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, φωνάζῃς καὶ σὺ μὲ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα ἠρωλεγεγώς,

„Σταυρὸν ἐμοῖς μελέεσσι φέρω, Σταυρὸν δὲ πορείῃ,

„Σταυρὸν δὲ κραδίῃ, Σταυρὸς ἐμοὶ τὸ κλέος.

Τροπάριον.

„Μαρμαρυγαῖς ἀκηράτοις, Φαμεῖς ὁ Θεῖος Σταυρὸς, ἔσκοτισμέτοις
 „Ἐθρεσι, τοῖς ἐν πλάμῃ ἀπάτης, τὸ Θεῖον φέγγος ἀπαστράψας
 „οἰκειοῖ, τῷ ἐν αὐτῷ παγέριτι Χριστῷ, τῷ παρέχοντι τὴν εἰρήμην
 „ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς, τόσον ἀπὸ τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴν, ὅπου λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, „Τὰ λοιπὰ Ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς αὐτῶν, ἔσκοτιμένοι τῇ διανοίᾳ“, (Ἐφ. Δ΄. 17.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν εἰπόντα, „Γαλιλαῖ τῶν Ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα“. (Ἡσ. Σ΄. 2.) Ὁθεν καὶ τὸν Σταυρὸν ἐγκωμιάζων λέγει, ὅτι ὁ Θεῖος Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, φανεῖς ὡς ἕνας νοητὸς Ἥλιος μὲ ἐλλάμψεις ἀφθάρτους, εἰς τὰ ἔσκοτισμένα Ἔθνη, τὰ ὅποια εὐρίσκοιτο βεβουδισμένα μέσα εἰς τὴν πλάνην τῆς ἀπάτης; ἤτοι εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀσέβειαν, ἧτις καὶ πλάνη λέγεται καὶ ἀπάτη, ὡς πλανῶσα μὲν τὸν νοῦν, ἀπατῶσα δὲ τὴν θέλησιν· πλανητικὸν γὰρ καὶ ἀπατηλὸν εἶναι τὸ σκότος ὁμοῦ καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς πολυσχιδὲς ὄν καὶ πολυμέριστον, κατὰ τὸν Θεοφύρον Μάξιμον. Ὁ Σταυρὸς λοιπὸν τοῦ Κυρίου ἀπαστράψας εἰς τὰ ῥηθέντα Ἔθνη τὸ Θεῖον φῶς τῆς Θεογνωσίας, ἐφιλίωσεν αὐτὰ μὲ τὸν Χριστὸν τὸν εἰς ἑαυτὸν προσηλωθέντα, ὅστις εἶναι τὸ μέγα καὶ ἀληθινὸν φῶς κατὰ τὸ γηραμμένον ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, „Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον“. (Ἰωάνν. ἀ. 9.) Ὁθεν περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, „Ἐδοκά σε εἰς φῶς Ἐθνῶν“. (Ἡσ. μβ. 6.) Καὶ λοιπὸν πάντα τὰ ἔσκοτισμένα Ἔθνη εἶδον διὰ μέσου τοῦ

τοῦ μικροῦ φωτός τοῦ Σταυροῦ, τὸ μέγα φῶς τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ἀμυδροτέρου, τὸ τρανδ-
 τερον, καὶ διὰ τοῦ δευτέρου, τὸ πρῶτον.

Ἀρμόζει δὲ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, Χριστιανέ, διότι καὶ σὺ, δὲν
 ἦσων ἀπὸ τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, τὸν πεφωτισμένον ὄντα ὑπὸ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ,
 ἀλλὰ ἀπὸ τὰ Ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντα Θεόν. Ἐθνικοὶ γὰρ καὶ τῶν εἰδώλων λατρευταὶ ἦτον
 οἱ πρόγονοί σου, καὶ ἀκολούθως ἦτον ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν. Πλὴν σὺ ὁ τούτων
 ἀπόγονος, διὰ τοῦ Θεοῦ φωτός τοῦ Σταυροῦ, ἔγινες οἰκειὸς Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός,
 καὶ ἐπομένως ἔγινες φῶς διὰ τῆς Πίστεως καὶ ἀρετῆς, καθὼς πρὸς τοὺς Ἐφεσίους ἔγρα-
 φεν ὁ Ἀπόστολος, ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ. (Ἐφ. ε. 8.) Φύλαττε λοι-
 πὸν τὸ φῶς τοῦτο ἀσβεστόν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἀγαπητέ, ἀπόβαλε τὰ ἔργα τοῦ σκότους,
 καὶ ἐνδύσου τὰ ὄπλα τῆς φωτός, καθὼς σοὶ παραγγέλλει ὁ Παῦλος. (Ῥωμ. 13. 12.) Πῶς
 καὶ μετὰ τίνα τρόπον; ἐργαζόμενος πάντοτε τὰς φαινὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ὅτι καθὼς ἐντο-
 λὴ εἶναι φῶς, κατὰ τὸν Παροιμιστήν, ἡ λύχνος ἐντολὴ Νόμου καὶ φῶς (Παρ. 5. 23.)
 μεταχειριζόμενος τὰς φωτεινὰς ἀρετὰς, καὶ περιπατῶν εἰς τὰς εὐθείας τρίβους τοῦ φω-
 τός. Οὕτω γὰρ παραγγέλλει σοὶ ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγων, Ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε.
 (Ἐφ. ε. 8.) Οὐ μόνον δὲ διὰ τῆς Πράξεως πρέπει νὰ λάμπης ὡς φῶς, τὰ τοῦ φωτός
 πράττων ἔργα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς Θεωρίας, φωτίζων τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιάν σου με-
 τὰ τὸ φῶς τῆς Θείας γνώσεως, καὶ τῶν πνευματικῶν καὶ φωτολαμπῶν νοημάτων· καθὼς σοὶ
 παραγγέλλει νὰ κάμνης ὁ Ὡσηέ, λέγων, φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως. (Ὡσ. 1. 13.)
 Οὕτω γὰρ φῶς ὅλος γενόμενος, ὄχι μόνον θέλεις ἐνωθῆ μετὰ τὸν Θεόν, ὅς τις εἶναι φῶς
 πρῶτον, κατὰ τὸν ἠγαπημένον μαθητὴν, ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ, (ἀ. Ἰω. ἀ. 5.) ἀλλὰ καὶ
 θέλεις γένῃ φῶς τῶν ἐσκοτισμένων, (Ῥωμ. β. 19.) καὶ φωστὴρ ἐν τῷ Κόσμῳ λάμπων,
 κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου, ἵνα γένησθε ἀμεμπτοὶ καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμάμη-
 τα, ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιάς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν Κόσμῳ,
 ἡ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες. (Φιλ. β. 15.)

ᾠδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

„Νοτίου Θηρὸς ἐμ σπλάγχχοις, παλάμας Ἰωῆς, σταυροειδῶς διεκ-
 „πετάσας, τὸ σωτήριον πάθος, προδιετύπου σαφῶς. Ὁθεν τριήμε-
 „ρος ἐκδυε, τὴν ὑπερκόσμιον Ἀράστασιμ ὑπεζωγράφησε, τοῦ σαρκὶ
 „προσπαγέμετος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τριμέρῳ ἐγέρσει τὸν Κό-
 „σμον φωτίσαμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἔκτη ᾠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωῆ, διὰ τοῦτο ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς
 δὲν εὐχαριστήθη νὰ ὑφάνῃ τὸν Εἰρμόν αὐτῆς τοῦτον μετὰ ἄλλας ἱστορίας, προσαρμόζων αὐ-
 τὰς εἰς τὴν προκειμένην πανήγυριν τοῦ Σταυροῦ, καθὼς ἐποίησεν εἰς τὰς ἄλλας ᾠδὰς, ὄχι!
 ἀλλὰ εὐρῶν τὸν ποιητὴν αὐτῆς Ἰωῆν, τύπον ἔχοντα καὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, καὶ
 τῆς τριμέρου αὐτοῦ Ἀναστάσεως, αὐτὸν τὸν ἴδιον ὕλην καὶ ὑπόθεσιν ποιεῖ τοῦ παρόντος
 Εἰρμού. Ὁθεν καὶ λέγει, ὅτι ὁ Ἰωῆς, ὅταν ἐξάπλωσε τὰς χεῖράς του εἰς σχῆμα Σταυροῦ
 μέσα εἰς τὰ σπλάγχχα τοῦ κήτους τοῦ νοτίου: ἦτοι τοῦ θαλασσίου, καὶ ἐν τῇ νοτίδι καὶ
 ὑγρότητι τοῦ ὕδατος διατρέβοντος, μετὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ τοῦ Σταυροῦ, ἐπροεικόνισε καθαρὰ
 τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ τὸ γενόμενον σωτήριον εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν τῷ Σταυρῷ
 γὰρ ὁ Κύριος ἐδοκίμασε τὸ μεγαλύτερον πάθος, τεντωθεὶς μὲν δυνατὰ ἐπάρα εἰς αὐτὸν,
 καὶ ἐξαρρωθεὶς καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καρφαθεὶς δὲ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ χολὴν πικρὰν
 καὶ ὄξος ποτισθεὶς, καὶ τὴν ἀχραντὸν πλευρὰν λογχευθεὶς.

Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἰωῆς δὲν ἔχωνεύθη ἀπὸ τὸ κήτος, ἀλλ' ὕστερον ἀπὸ τρεῖς
 ἡμέρας ἐκβῆκεν ἔξω ἀπὸ αὐτοῦ ἀβλαβὴς καὶ ὁλόκληρος, μετὰ τοῦτο, λέγω, πάλιν ἐπροεικό-
 νισεν

μισεν ὁ ἴδιος καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκαρφώθη μὲν εἰς τὸν Σταυρὸν κατὰ τὴν σάρκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, δὲν ἐκρατήθη δὲ, οὔτε ἀπὸ τὸν θάνατον, οὔτε ἀπὸ τὸν Ἄδην, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆθεῖς, οὕτω μὲ τὴν Ἀνάστασίν του ἐφώτισεν ὅλον τὸν Κόσμον. Καθὼς γὰρ ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν ἀνατολικὸν ὀρίζοντα λύει τὸ σκότος τῆς νυκτός, καὶ φωτίζει ὅλον τὸν ὑπὸ Σελήνην Κόσμον· οὕτω καὶ ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστὸς, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ τάφου, ὡς ἐξ ἄλλου ἀνατολικοῦ ὀρίζοντος, ἔλυσε μὲν τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας καὶ ἀπιστίας, ἐφώτισε δὲ τοὺς ἐσκοτισμένους ἀνθρώπους μὲ τὰς γλυκυφαεῖς ἀκτῖνας τῆς λαμπρᾶς καὶ κοσμοχαρμοσύνου του Ἀναστάσεως.

Διὰ τί δὲ ὁ Θεὸς Κοσμᾶς ἐδῶ λέγει, ὅτι ὁ Προφήτης Ἰωνᾶς ἀπλωσε τὰς χεῖράς του σταυροειδῶς, ἐνῶ ἡ Θεία Γραφή περὶ τούτου οὐδὲν λέγει; εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρίνεται ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος, λέγων, ὅτι στοχαστικῶς τοῦτο εἶπεν ὁ Μελωδός· πρῶτον, διότι συνήθεια παλαιὰ ἐπεκράτει, ὅσοι ἐπροσνύχοντο καὶ μάλιστα ἐκτενῆ Προσευχὴν καὶ ἐναγώνιον, μὲ ἀπλωμένας χεῖρας: ἦτοι μὲ σχῆμα Σταυροῦ ἐπροσνύχοντο. Οὕτως ὁ Μαυσιῆς ἐπροσευχῆθη· οὕτως ὁ Δαβὶδ· οὕτως ὁ Σολομὼν, καὶ οἱ λοιποί. Ὅθεν καθὼς ἄλλοι Προφῆται σταυροειδῶς ἐπροσνύχοντο, οὕτως ἦτον εἰκὸς καὶ ἀκόλουθον νὰ προσευχῆθῃ καὶ ὁ Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους. Ἴνα διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν, προτυπωθῇ ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρὸς καὶ εἰς ἐκεῖνους ἀκόμη τοὺς παλαιούς, καὶ ἀκολούθως, ἵνα διὰ τοῦ τύπου δειχθῇ ἡ υπερβάλλουσα δύναμις τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐνέργεια. Καὶ δεύτερον, διότι ὁ Ἰωνᾶς περιπεσὼν εἰς τοιαύτην περίστασιν καὶ ἀνάγκην, τὸ νὰ καταποθῇ ἀπὸ τοιοῦτον φοβερὸν κῆτος, ἀκόλουθον εἶναι καὶ νὰ ἀνεστῆναξῃ, καὶ ἐδάκρυσε, καὶ τὰς χεῖράς του νὰ ἀπλωσῃ· ταῦτα γὰρ ποιοῦμεν καὶ ἡμεῖς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τύχη νὰ περιπέσωμεν εἰς κάμμιναν μεγάλην περίστασιν καὶ ἀνάγκην (1).

Νότιον δὲ ἀνόμασε τὸ κῆτος ὁ Μελωδός: ἦτοι θαλάσσιον· καθότι κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς Πόλεως Ἱερουσαλὴμ εὐρίσκεται θάλασσα. Καθὼς λοιπὸν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἴπῃς, θάλασσαν καὶ νότον, τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ· οὕτως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἴπῃς, νότιον κῆτος καὶ θαλάσσιον. Ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ἐν τῇ ὀγδόῃ Ὠδῇ τοῦ Κανόνος τῆς Ἀναστάσεως, ἀπὸ νὰ εἴπῃ ἐκ νότου, εἶπεν ἐκ θαλάσσης. Ἀσμαπίσας ἢ Ἄρον κίχλω τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών καὶ Ἴδε, ἰδοὺ γὰρ ἦκασί σοι θεοφεγγεῖς ἢ ὡς φωστῆρες, ἐκ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης (ἦτοι ἐκ νότου), καὶ ἕως τὰ τέσσαρα σου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἀκόλουθον εἶναι, ὅτι καὶ τὸ κῆτος, ὅπερ τὸν κατέπιε, νὰ ἦτον ἀπὸ τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ἡ νότιον ἐκάλεσε τὸ κῆτος, διὰ τὴν φυσικὴν νοτιῖδα: ἦτοι ὑγρότητα, ἢ ἢ ὑπὲρ ἔχει ἢ νότος, καὶ διὰ τὰς βροχὰς καὶ τὰ πολλὰ νερά, ἀπερ καταφέρει. Ὅθεν καὶ οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι συνειθίζουσιν νὰ λέγουν, τὰ ξύλα εἶναι νοτισμένα, ὁ οἶκος ἔχει νοτιῖδα. Καθὼς λοιπὸν ὁ νότος εἶναι φύσει ὑδατώδης καὶ ὑγρὸς· οὕτω καὶ τὸ κῆτος ἐκεῖνο, ὑγρὸν ἦτον καὶ ὑδατώδες, ὡς ἐν τοῖς ὕδασι διατρίβον, τῶν ὁποίων ὕδατων τὰ συστήματα, ἐκάλεσε θαλάσσης ὁ Μαυσιῆς. (Γεν. α'. 10.) (2)

Διὰ τί δὲ ὑπερκόσμιον ἀνόμασεν ὁ Μελωδός τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου; διότι αὐτὴ εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ κάθε κατάληψιν καὶ γνώσιν τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπων, ἵνα μὴ λέγῃ καὶ τῶν Ἀγγέλων· καθότι ὑπερβαίνει ὅλους ὁμοῦ τοὺς ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεως, καὶ μόνως τῆς τοῦ Θεοῦ παντοδυναμίας εἶναι ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα. Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο θέλων νὰ φανερώσῃ, ἔλεγε, ἢ Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἢ ἐνήργησεν

(1) Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι ὁ Μελωδὸς Κοσμᾶς ἐρανίσθη τὸ νόημα τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ἐκεῖνος γὰρ γνωματεύει, ὅτι σταυροειδῶς ὁ Ἰωνᾶς ἠπλωσεν ἐν τῷ κῆτι τὰς χεῖράς του, εἰπὼν διὰ στίχων ἠρωτικῶν ἐν τοῖς καθ' αὐτὸν ἑταίρις,
 ,,Ὅν διὰ καὶ μεγάλου ἀπὸ κῆτος ἐκδορ' Ἰωνᾶς,
 ,,Ἐξέλιμος καὶ χεῖρας ἐνὶ σπλαγχνισί τανύσας.
 (2) Σημειώσαι, ὅτι τὸ κῆτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν, ὀνομάζεται Φάλαινα, ἢ Καβιντόγιον. Ἐξέβρασε

δὲ τὸν Προφήτην εἰς τὰς παραθαλασσίας τῆς Παλαιστίνης, ἢ εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, ὡς λέγει ὁ Ἰωσήπος· καθότι καὶ ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἀπὸ τὴν Μαύρην θάλασσαν πηγαίνει τινὰς εἰς τὴν Νινυίτην Ὄρη καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τῆς ἐρμηνείας τῆς ἑκτῆς Ὠδῆς τῆς Ἰωνᾶ, ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κήτῳ τῶν Χαρίτων, καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις τῆς εἰκοστῆς πρώτης Σεπτεμβρίου, ὅτε ἐορτάζεται ὁ θεὸς Ἰωνᾶς, ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συναξαριστῇ.

„ γησεν ἐν τῷ Χριστῷ, (ὁ Πατὴρ δηλαδὴ) ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν “. (Ἐφ. δ. 19.) καὶ πάλιν „ Εἰ γὰρ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας· ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ “. (β. Κορ. 17. 4.)

Δύνασαι δὲ καὶ σὺ, ἀγαπητέ, νὰ ἀφελιθῆς εἰς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ νόημα τοῦ Εἰρμεῦ τούτου. Ὁ Ἰωάνης λαμβάνεται εἰς πρόσωπον καθὲ ἀνθρώπου, ὅστις παρακούει τὰ λόγια καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν θέλει νὰ ὑποταχθῆ εἰς τὸ Θεῖόν του θέλημα. Ὅταν εἶαν καὶ σὺ, ἀδελφε, ἦσαι παρήκοος, ὡς Ἰωάνης, καὶ δὲν θέλῃς νὰ ἀκούῃς τὰς προσταγὰς τοῦ Κυρίου σου, καὶ νὰ ὑποταχθῆς εἰς τὸ θέλημά τε, ἤξευρε, ὅτι δὲν θέλεις γλυτώσει ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, ἀν καὶ ζητῆς νὰ φύγῃς ἀπὸ αὐτάς. Ἐπειδὴ θέλει παραχωρήσει ὁ Θεὸς νὰ πέσῃς, ὡς ὁ Ἰωάνης, μέσα εἰς τὴν φορτοῦναν τῆς ἀλμυρᾶς καὶ πικρᾶς θαλάσσης: ἦγον μέσα εἰς διαφόρους θλίψεις καὶ κακοπαθείας, καὶ ὕστερον θέλει σὲ ἀφήσει νὰ σὲ καταπίῃ, ὡς κῆτος, κἀνενας μεγάλου πειρασμός.

Πλὴν ὅταν παραχωρηθῆς ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ πάθῃς ταῦτα, μὴ φοβηθῆς μηδὲ ἀδημονήσης· ἀλλὰ ζητήσας συγχώρησιν διὰ τὴν παρακοήν σου, ὑπομένων ὑπόμνε τὰς θλίψεις καὶ κακοπαθείας ταύτας, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ τῷ παιδεύοντί σε διὰ τὰς ἀμαρτίας σου· καὶ ἔχων τὸν ἑαυτὸν σου ἄξιον καθὲ παιδείας, λέγε μὲ αυτομεμφίαν ἐκεῖνο τὸ λόγιον τοῦ Ἰωάνᾳ „ ἀρατέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν “. ἄξιός γάρ εἰμι νὰ καταποντισθῶ, διότι παρήκουσα τοῦ Θεοῦ μου. Ὅταν δὲ πέσῃς εἰς κἀνενα μεγάλου πειρασμόν, καὶ καταποθῆς ἀπὸ αὐτὸν ὡς ἀπὸ κῆτος, μὴ ἀπογνωσθῆς, μηδὲ ἀπελπίσης τὴν σωτηρίαν σου· ἀλλὰ σηκῶν τὰς χεῖράς σου σταυροειδῶς εἰς τὸ ὕψος, παρακάλεσε τὸν Θεὸν μὲ συντετριμμένην καρδίαν, λέγων μετὰ τοῦ Ἰωάνᾳ „ Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου..... πάντες οἱ μετεωρισμοὶ σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμέ διήλθαν· καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς κἀν τὸν ἅγιόν σου “. μέγιστον γὰρ ὄπλον ἡ προσευχή ἐν τοῖς πειρασμοῖς, κατὰ τὸν Χρυσόστομον. Καὶ βέβαια ἤξευρε, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει εἰσακούσει τὴν προσευχὴν σου, καὶ θέλει σὲ ἐλευθερώσει παραδόξως ἀπὸ τὸν πειρασμόν ἐκεῖνον, ὥστε νὰ λέγῃς καὶ σὺ εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ „ Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σὲ, Κύριε ὁ Θεός μου “.

Τροπάριον.

„ Ὁ γῆρα καμφθεὶς καὶ μόσφ τρυχωθεὶς, ἀμωρθοῦτο Ἰακώβ χεῖρας ἀμείψας, τὴν ἐμέργειαν φαίμων τοῦ ζωνφόρου Σταυροῦ. τὴν παλαιότητα καὶ γὰρ, τοῦ νομικοῦ σκιώδους γραμματος ἐκαιμογράφησεν, ὁ ἐν τούτῳ σαρκὶ προσπαγεὶς Θεός, καὶ τὴν ψυχόλεθρον μόσον, τῆς πλάμης ἀπῆλασεν. “

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ ΜΗ'. Κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως, ὅτι ὅταν ἡ Πατριάρχης Ἰακώβ ἐγήρασε καὶ δὲν ἔβλεπε, τότε ὁ Υἱὸς του Ἰωσήφ, ἐπῆρε τοὺς δύο Υἱούς του, Μανασσὴν τὸν μεγαλύτερον, καὶ Ἐφραὶμ τὸν μικρότερον, καὶ ἐπρόσφερεν αὐτοὺς εἰς τὸν Πατέρα του Ἰακώβ, διὰ νὰ τοὺς εὐλογήσῃ· καὶ τὸν μὲν Μανασσὴν ἔβαλεν ἀπὸ τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ Ἰακώβ, τὸν δὲ Ἐφραὶμ ἔβαλεν ἀπὸ τὴν ἀριστεράν. Ὁ δὲ Ἰακώβ ἀλλάξας τὰς χεῖράς του ἔβαλεν αὐτάς σταυροειδῶς ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν Νέων: ἦτοι τὴν μὲν δεξιὰν ἔβαλεν εἰς τὸν Ἐφραὶμ, τὴν δὲ ἀριστεράν, εἰς τὸν Μανασσὴν. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ὑπόθεσιν ποιῶται τοῦ παρόντος Τροπαρίου ὁ ἱερός Κοσμάς, καὶ αὐτὴν προσαρμόζει εἰς τὴν τοῦ Σταυροῦ πανήγυριν. Διὸ καὶ λέγει, ὅτι ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ἰακώβ, ὅστις ἐκαμπούρωσε μὲν ἀπὸ τὸ πολυχρόνιον γηρατειὸν (ἦτον γὰρ χρόνον ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ), ἐταλαιπωρήθη δὲ ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν, αὐτός, λέγω, μὲ ὄλον ὅτι ἔπασχεν ἀπὸ τὰ δύο πάθη αὐτά, τὸ γῆρας δηλα-

δηλαδή και τὴν ἀσθένειαν ὅμως δὲν ἐμποδίσθη ἕτε ἀπὸ τὸ ἓνα οὔτε ἀπὸ τὸ ἄλλο· ἀλλ' ἐσηκώθη ἐπάνω ὄρθιος, ὅταν ἀλλάξε τὰς χεῖράς του, καὶ ἔβαλεν αὐτὰς σταυροειδῶς ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τοῦ Ἐφραὶμ καὶ τοῦ Μανασσῆ.

Διὰ τί δὲ ἐσηκώθη ὄρθιος καὶ ἔβαλε τὰς χεῖρας σταυροειδῶς; διὰ τὴν φανερώσῃ μὲ τὸ σχῆμα αὐτὸ, τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ζωφόρου Σταυροῦ, ὅστις προετυπούτο μὲ τὴν τοιαύτην ἐναλλαγὴν· μᾶλλον δὲ διὰ τοῦ σχήματος τούτου ἐφανερώσε τὴν δραστηκὴν καὶ θεῖαν ἐνέργειαν τοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντος κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Καθὼς γὰρ ὁ Ἰακώβ δυναμώθει ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, ἀπέβαλε τὴν παλαιότητα καὶ ἀδυναμίαν τοῦ γηρατειοῦ· οὕτω καὶ ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ἀνεκαίνισε τὴν παλαιότητα καὶ τὸ γηρατεῖον τοῦ σκιαῶδες Γράμματος τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν νέον διὰ τῆς νέας Χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἀναφέρων τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἰερεμίου, τὸ λέγον « Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα Διαθήκην καινὴν », (Ἰερ. λ'. 33.) τοῦτο, λέγω, ἀναφέρων, οὕτω φησὶν, « Ἐν τῷ λέγειν καινὴν, πεπαλαίωσε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ ». (Ἐβρ. Η'. 13.) Καὶ λοιπὸν ἡμεῖς οἱ Υἱοὶ τῆς νέας Χάριτος, ὅταν ἀναγινώσκωμεν τὴν παλαιὰν Γραφήν, δὲν τὴν ἀναγινώσκωμεν ὡς παλαιὰν, ἀλλὰ ὡς νέαν· καθότι ἐν τῷ Γράμματι ἐκείνης βλέπομεν περιεχόμενον τὸ πνεῦμα τῆς Νέας Διαθήκης· ἀναγινώσκωμεν ἀμνόν, καὶ ἐννοοῦμεν διὰ τοῦ ἀμνοῦ τὸν Χριστόν· ἀναγινώσκωμεν Ράβδον Μωσαϊκὴν, καὶ ἐννοοῦμεν δι' αὐτῆς τὸν Σταυρόν. Διότι τὸ Γράμμα μόνον τῆς Παλαιᾶς ἀποκτείνει, τὸ δὲ ἐν αὐτῇ πνεῦμα· ἦτοι τὸ πνευματικὸν νόημα αὐτῆς ζωοποιεῖ, ὡς λέγει ὁ ἴδιος Παῦλος. (β'. Κορ. γ'. 6.) (1).

Πάλιν, καθὼς ὁ ἴδιος Ἰακώβ δυναμώθει ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ, ἀπέβαλε καὶ τὴν ἀσθένειαν ἢ ἡνπερ εἶχεν· οὕτω καὶ ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς ἀπέδιώξε τὴν ἀσθένειαν τῆς πλάνης τὴν ψυχοφθόρον· τούτεστι τὴν ψυχοβλαβῆ εἰδωλολατρειάν τῶν Ἑθνικῶν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀγαπητὲ ἀδελφε, εἰ ἐγῆρασεσ κατατὸ σῶμα, ὡς ὁ Ἰακώβ, ἢ ἐγῆρασεσ κατατὴν ψυχὴν ἀπὸ ἀμαρτίας· γηρατεῖον γὰρ καὶ παλαιότητος εἶναι πρόξενος ἢ ἀμαρτία, καὶ μάλιστα αἱ φροντίδες καὶ μέριμναι τοῦ βίου τούτου, καθὼς εἶπεν ὁ Σεραχ « Πρὸ καιροῦ γῆρας ἀγχι μέριμναι », (Σαρ. λ'. 24.) εἰ, λέγω, τοιουτοτρόπως ἐγῆρασεσ, στηρίξου με τὴν πίστιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, καὶ φώναζε πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικόν « Μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς καιρὸν γῆρας, ἐν τῷ κλείπειν τὴν ἰσχύν μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με ». (Ψαλ. δ'. 10.) Κάμε ἀποχὴν τῶν ἀμαρτιῶν, αἱ ὁποῖαι πρὸ καιροῦ σὲ ἐγῆρασαν, καὶ μετανόησον ἀπὸ καρδίας εἰς τὸν Θεόν· καὶ βέβαια θέλει σὲ ἐνδυναμώσει ὁ Κύριος, ὥστε διὰ τῆς χάριτός του ἔχει μὲν νὰ ἀνανεώσῃ τὸ γηρατεῖόν σου, ἔχει δὲ καὶ νὰ ἀνακαινισθῇ ὡς ἀετοῦ ἢ νεότης σου, κατὰ τὸ Ψαλμικόν. (Ψαλ. ρβ'. 5.)

Ἐὰν δὲ καὶ ἀσθενήσῃς ὡς ὁ Ἰακώβ, ἢ ἀπὸ ἀσθένειαν σωματικὴν, ἢ ἀπὸ ἀσθένειαν ψυχικὴν, ἢ τις εἶναι ἢ ἀμαρτία, μὴ καταπέσης μηδὲ ἀπελπίσης τὴν υἰγιάν σου· ἀλλὰ ἐλπίζων ὅλος διόλου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὸν Ἰατρόν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων Χριστόν, τὸν ἐπὶ Σταυροῦ προσηλωθέντα, φώναζε πρὸς αὐτὸν μετὰ πίστεως « ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμι ». (Ψαλ. 5'. 2.) κάμε ἀποχὴν τοῦ κακοῦ· ἐξομολογήσου· κράξον τοὺς Ἱερεῖς νὰ ἐκτελέσουν εἰς ἐσὲ τὸ ἅγιον Εὐχέλαιον· καὶ βέβαια ἢ εὐχὴ τῆς Πίστεως τῶν Ἱερέων θέλει σὲ σώσει, κατὰ τὸν ἱερὸν Ἀδελφόθεον (Ἰακ. ε'. 15.), καὶ θέλει σὲ ἀναστήσει ἀπὸ κλίνης ὀδυνηρᾶς. Ἐὰν δὲ καὶ ἀμαρτίας ἐποίησας, ἔχουν αὐταὶ συγχαρηθεῖν ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, διὰ τῆς τῶν ἀγίων Ἱερέων προσευχῆς, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀδελφόθεον. (αὐτόθ.) Ὡστε θέλου λέγεσθαι καὶ δὲ ἐσὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα ἅπερ γράφει ὁ Ἰακώβ διὰ τὸν ἀσθενῆ μὲν ὄντα, μετανόησαντα δὲ καὶ ἐξομολογηθέντα τὰς ἀμαρτίας του, « εἰ ἂν νοήσῃ ἄνθρωπος τῇ καρδίᾳ ἐπιστραφῆναι πρὸς Κύριον, ἀναγγεῖλῃ δὲ ἄνθρωπῳ τὴν ἑαυτοῦ μέμφιν (ἦτοι ἐξαγορεύσῃ τὴν ἀμαρτίαν του), τὴν δὲ ἀνοιαν αὐτοῦ δεῖξῃ· ἀνδέξεται (ὁ Θεὸς δηλ.) Τοῦ μὴ πεσεῖν », εἰς

(1) Ὅσον καὶ ὁ ἱερὸς Ἀγούστίνος, καὶ ὁ Νύσσιος Γρηγόριος, καὶ ἄλλοι Πατέρες λέγουσιν, ὅτι ἀποκτείνει τὸ Γράμμα· τούτεστιν ἢ κατὰ τὸ Γράμμα

μὴ μόνον ἐξύγῃσι τοῦ παλαιοῦ Νόμου, εἰμὴ καὶ τὴν νομίαν λάβοι τις· ἢ γοὺν τὴν κατὰ τὸ νόημα πνευματικὴν τοῦ Νόμου ἐξύγῃσι· αὕτη γὰρ ζωοποιεῖ.

„ εἰς θάνατον, ἀνανεώσει δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥσπερ ἀλοιφὴν ἐπὶ τοίχου, τὰ δὲ ὀστά
 „ αὐτοῦ ἐμπλήσει μυελοῦ, ἀπαλυνεῖ δὲ αὐτοῦ τὰς σάρκας, ὥσπερ νηπίου, ἀποκαταστήσει
 „ δὲ αὐτὸν ἀνδρωθέντα ἐν ἀνδράποισ“. (ΐώβ. λγ'. 23.)

Τροπάριον.

„ Νεαζούσαις θεῖς παλάμας ὁ Θεῖος Ἰσραὴλ, σταυροειδῶς κάραις ἐ-
 „ δήλου, ὡς πρεσβύτερον κλέος, ὁ μομολάτρις λαός. Ὑποπτειθεῖς
 „ ὄφειν οὕτως ἐξηπατήσθαι, οὐκ ἠλλοιώσε τὸν ζωνφόρον τύπον· ὕ-
 „ περέξει λαὸς γὰρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μεσπαγῆς, ἀμβόα, Σταυρῷ
 „ τειχιζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ἡ Μελωδὸς τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν τοῦ Πα-
 τριάρχου Ἰακώβ, ὅτε εὐλόγησε τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσήν. Βλέπων γὰρ ὁ Ἰωσήφ, ὅτι
 ὁ Πατὴρ τοῦ Ἰακώβ ἀλλάξε τὰς χεῖράς του, καὶ τὴν μὲν δεξιάν ἔβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν
 τοῦ νεωτέρου Ἐφραὶμ, τὴν δὲ ἀριστεράν ἔβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ μεγαλητέρου, ἐνόμισε
 τὸ πρᾶγμα βαρὺ. Ὄφειν εἶπεν εἰς τὸν Πατέρα του, „ οὐχ' οὕτω Πάτερ· οὗτος γὰρ ὁ Πρωτό-
 „ τοκος (ὁ Μανασσής δηλ.)· θεὸς τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆ“. Ἀλλ' ὁ Ἰακώβ δὲν
 ἠθέλησεν, ἀλλ' εἶπεν αὐτῷ „ οἶδα, τέκνον, οἶδα, καὶ οὗτος ἔσται εἰς λαὸν, καὶ οὗτος ὕ-
 „ ψωθήσεται· ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται“. (Γέν. μθ'. 18.)
 Λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ἀνδρωπὸς Ἰσραὴλ· ἦτοι ὁ Ἰακώβ· δύο γὰρ εἶχεν ὀνόματα·
 πρότερον γὰρ ὠνομάζετο Ἰακώβ, ὁ δηλοῖ πηρισιτῆς, ὕστερον δὲ, ἀφ' οὗ ἐπολέμησε μὲ τὸν
 Θεὸν καὶ ἐνίσχυσεν, ὠνομάσθη Ἰσραὴλ, ὁ ἑρμηνεύεται νοῦς ὀρῶν τὸν Θεόν· ἐκεῖνος, λέγω,
 ὁ θεσπέσιος ἀνδρωπὸς Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ ἔβαλεν τὰς παλάμας· ἦτοι τὰς χεῖράς του σταυροει-
 δῶς ἐπάνω εἰς τὰς νεαράς κεφαλὰς τοῦ Ἐφραὶμ καὶ τῆ Μανασσή, μὲ τὴν σταυροειδῆ ταύ-
 την ἐπίθετον ἐπροεικόνιζεν, ὅτι ἡ λαὸς τῶν Ἰουδαίων ὁ λατρεύων τῷ Νόμῳ καὶ τῇ σκιαῇ,
 τοῦ ὁποῖου ἦτον τύπος ἡ Μανασσή, ὁ πρεσβύτερος Υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ, αὐτὸς, λέγω, ὁ λαὸς
 εἶναι ἓνα πρεσβύτερον κλέος· ἦτοι παλαιὸν καὶ ἡδη γεγραμδός, καὶ τῆ τοῦ χρόνου ὑπο-
 ταχθὲν παλαιότητι.

Ἐπειδὴ ὁμως ὑπωπτέυθη ἀπὸ τὸν Υἱόν του Ἰωσήφ, ὅτι ἠπατήθη, παραφρονήσας ἀπὸ
 τὸ γηρατειὸν καὶ τὴν ἀδένειαν, καὶ δὲν ἠξέουρε, ποῖος μὲν εἶναι ὁ μεγαλητέρος Υἱὸς, ποῖος
 δὲ εἶναι ὁ μικρότερος· διὰ τοῦτο ὁ Ἰωσήφ ἐπίασε τὴν χεῖρα τοῦ Πατρός του τὴν ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς οὖσαν τοῦ Ἐφραὶμ, διὰ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆ Μανασσή. Ἀλλ' ὁ πνευ-
 ματοφόρος καὶ θεοφόρος Γέρων, δὲν ἠθέλησε νὰ βάλῃ τὴν δεξιάν του εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ
 Μανασσή, καὶ ἀκολούθως δὲν ἠθέλησε νὰ ἀλλοιώσῃ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ, τὸν διὰ τῆς
 σταυροειδῆς ἐπιθέσεως εἰκονιζόμενον, ὄχι! ἀλλὰ ἀφῆκε τὰς χεῖράς του, καθὼς ἦτον, σταυ-
 ροειδῶς ἐσχηματισμένας.

Καὶ σχεδὸν ὡς εἴαν ἔλεγε ταῦτα προφητικῶς εἰς τὸν Ἰωσήφ, ἄφες, ὦ Υἱέ μου Ἰωσήφ, ἄφες
 τὰς χεῖράς μου ἐσχηματισμένας εἰς χῆμα Σταυροῦ, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐσχημάτισα, καὶ τὴν δε-
 ξιάν μου χεῖρα ἄφες ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ νεωτέρου Υἱὸς σου Ἐφραὶμ· διότι ἐγὼ προφη-
 τικῶς λέγω σοι, ὅτι καθὼς διὰ τοῦ τύπου τοῦ Σταυροῦ εὐλογεῖται τῶρα ὁ νεώτερος Υἱὸς σου
 Ἐφραὶμ· οὕτω διὰ τῆ αὐτοῦ Σταυροῦ ἔχει νὰ εὐλογηθῇ ἐν ὕστεροις χρόνοις καὶ ὁ ἐξ Ἐθνῶν
 νεώτερος λαὸς τῶν Χριστιανῶν. Καὶ καθὼς ὁ νεώτερος Υἱὸς σου Ἐφραὶμ θέλει ὑψωθῆ περισ-
 σότερον ἀπὸ τὸν παλαιότερον Μανασσή· οὕτω καὶ ὁ νεοπαγῆς καὶ νεοσύστατος ἐκεῖνος λαὸς
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· τούτου γὰρ λαὸς εἶναι τὰ Ἔθνη κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόσχεσιν τοῦ
 Πατρός λέγοντος „ Δώσω σοι Ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου“. (Ψαλ. β'. 3.) οὕτω, λέγω, καὶ ὁ
 νεοπαγῆς Χριστιανὸς λαὸς, στερούμενος καὶ ἐνδυναμούμενος ἀπὸ τὸν τίμιον Σταυρὸν, βέ-
 βαια

βαία ἔχει τὰ γένη ἀνώτερος ἀπὸ τὸν παλαιότερον λαὸν τῶν Ἰουδαίων. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Γένεσιν, ὅπου ὁ Θεὸς εἶπε τὴν αὐτὴν σχεδὸν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὴν Ρεβέκκαν, ὅταν ἦτον ἐγγαστραμένη τὸν Ἰακώβ, τὸν εἰς τύπον ὄντα τοῦ νέου λαοῦ τῶν Χριστιανῶν, καὶ τὸν Ἡσαῦ, τὸν εἰς τύπον ὄντα τοῦ παλαοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων. „Καὶ εἶπε Κύριος αὐτῇ, δύο Ἔθνη ἐν γαστρίσου εἰσὶ, καὶ δύο λαοὶ ἐν τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ὑπέρξει, καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι“. (Γεν. κς'. 23.)

Εἶπε δὲ, ὅτι ὑπέρξει ὁ Ἐφραΐμ τὸν Μανασσήν. ὄχι μόνον διότι ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ πάππου τοῦ Ἰακώβ, ἀλλὰ καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ Πατρός τε Ἰωσήφ, καθὼς παρετήρησεν ὁ Εὐσέβιος. Ὅθεν ἀκολούθως ἐγένετο εἰς αὐτὸν διπλὴ ἢ εὐλογία καὶ χάρις ἐπεὶ τὰ δεξιὰ ἐπὶ ἀγαθῶ καὶ δόξῃ καὶ εὐλογία λαμβάνονται. Ὅθεν καὶ οἱ Δίκαιοι ἐν τῇ κρίσει, ἐπὶ τῶν δεξιῶν στήσονται τοῦ Κυρίου. Εἰς δὲ τὸν Μανασσήν ἐδόθη, ὄχι μόνον ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ Πάππου τοῦ Ἰακώβ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ τοῦ Πατρός τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἀκολούθως διπλὴ ἐγένετο εἰς αὐτὸν ἡ ἐλάττωσις τῆς εὐλογίας καὶ δόξης. καθότι ἡ ἀριστερὰ ἐπὶ κακῶ καὶ ἀτιμίας λαμβάνονται, καὶ δηλοῦσιν οἱ ἀμαρτωλοὶ ἐξ εὐανύμων τοῦ Κυρίου ἐν τῇ κρίσει ἰστάμενοι. Ἐπεὶ γὰρ ὁ Ἰωσήφ ἐβάσταζε μὲν τὸν Μανασσήν ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν του, ἵνα ἡ δεξιὰ τοῦ Ἰακώβ βαλθῆ ἐπάνω εἰς αὐτὸν, τὸν δὲ Ἐφραΐμ ἐβάσταζεν ἀπὸ τὴν δεξιάν, ἵνα ἡ ἀριστερὰ τοῦ Πατρός τοῦ βαλθῆ εἰς αὐτόν. τοῦ Ἰακώβ ὅμως ἀντιστρέφαντος τὰς χεῖράς του σταυροειδῶς, ὅλα ἀντίστροφα ἐγέναν. καὶ ἡ μὲν δεξιὰ του ἔπεσεν εἰς τὴν δεξιάν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν βαστάζουσαν τὸν Ἐφραΐμ, ἡ δὲ ἀριστερὰ του ἔπεσεν εἰς τὴν ἀριστερὰν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν βαστάζουσαν τὸν Μανασσήν. Ὅθεν διὰ τὴν εὐλογίαν ταύτην ἡ φυλὴ τοῦ Ἐφραΐμ, ὄχι μόνον ἐγένετο τύπος τῆς νέας λαοῦ τῶν Χριστιανῶν, ὡς ἔπομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑψώθη, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν Σαμαρείᾳ ἐπάνω εἰς τὰς δέκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν πόλιν τῶν Σικίμων ἔλαβε, τὴν ὅποιαν ὑπεσχέθη ὁ Ἰακώβ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἀπὸ τὴν φυλὴν αὐτὴν ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ὅστις ἐστάθη τύπος ἀληθινὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Ὀριγένη.

Ἐμπορεῖ δὲ νὰ προσαρμοσθῆ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ. Διότι ἂν καὶ σὺ ἦσαι ἐνάρετος, καὶ στολισμένος μὲ καλὴν γνώμην καὶ ἐργασίᾳ Θεοφιλεῖ καὶ Χριστιανικῇ, ἤξευρε, ὅτι τὰ τοιαῦτα καλά σου ἔργα ἔχουν, νὰ σέ ὑψώσουν καὶ νὰ σέ δοξάσουν ὑπὲρ πολλούς. Ἐὰν δὲ καὶ ἦσαι τυχὸν νεώτερος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ μικρότερος, μὴ λυπηθῆς διὰ τοῦτο. ὁ Θεὸς γὰρ ἔχει νὰ σέ προτιμήσῃ διὰ τὰς ἀρετάς σου ἀπὸ τοὺς ὄντας πρεσβυτέρους καὶ μεγαλητέρους σου. καθὼς ἐπροτίμησε καὶ τὸν νεώτερον Ἀβελ, ἀπὸ τὸν πρεσβύτερον Κάιν. τὸν μικρότερον Σῆμ, ἀπὸ τὸν μεγαλητέρον Ἰάφεθ. τὸν νεώτερον Ἰσαὰκ, ἀπὸ τὸν παλαιότερον Ἰσμαὴλ. τὸν ὑστερότοκον Ἰακώβ, ἀπὸ τὸν πρωτότοκον Ἡσαῦ. τὸν νεώτερον Ἰωσήφ, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἀδελφούς του Ρουβὶμ καὶ Ἰούδαν. τὸν ὑστερότοκον Μαυσῆν, ἀπὸ τὸν πρωτότοκον Ἀαρῶν. τὸν νεώτερον Δαβὶδ, ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους ἑπτὰ ἀδελφούς του. καὶ τὸν μικρότερον Ἐφραΐμ, ἀπὸ τὸν μεγαλητέρον Μανασσήν. Πανταχοῦ γὰρ καὶ πάντοτε ἡ ἀρετὴ ἔχει τὴν προτίμησιν, καὶ οὐχὶ τὰ πρωτοτόκια. ἡ ἀγαθὴ γνώμη στεφανοῦται, καὶ οὐχὶ τὰ τῆς φύσεως πλεονεκτήματα. ἡ προαίρεσις τιμᾶται, καὶ ἔχει ἡ γηραιότης. Ὅθεν πολλάκις ἀκολουθεῖ νὰ γίνωνται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι. καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος „Πολλοὶ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι“. (Μάρκ. ι'. 31.) Ὁ Δαβὶδ ἦτον νεώτερος, ἀλλ' ἐπεὶ ἐζήτησε καὶ ἐκατέρωθωσε τὰς ἐντολάς τῆς Κυρίου. διὰ τοῦτο ἔλαβε χάριν Θεῖαν εἰς τὸ νὰ καταλαμβάνῃ τὰ τοῦ Θεοῦ Μυστήρια, περισσότερον ἀπὸ τοὺς παλαιότερους του. διὸ καὶ ἔλεγεν „ὑπὲρ πρεσβυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα“. (Ψαλ. ριή.) Καὶ ὁ Δανιὴλ ἦτον νεώτερος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην του κατεδίδασκε τοὺς δύο ἀπολάστους γέροντας. Καὶ ὁ Ἐλιούς ἦτον νεώτερος ἀπὸ τὰς ἄλλας τρεῖς φίλους τοῦ Ἰαβ, ἀλλ' ὅμως ἐσοφίσθη ὑπὸ Κυρίου διὰ τὴν ἀρετὴν του, περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους. ὅθεν καὶ ἔλεγε „Πνεῦμά ἐστιν ἐν βροτοῖς, πρὸ δὲ Παντοκράτορός ἐστιν ἡ διδάσκουσα. οὐχὶ οἱ πολυχρόνιοι εἰσι σοφοί, οὐδὲ οἱ γέροντες οἶδασι κρίμα“. (Ἰαβ λβ'. 8.)

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐκροοῦ πρόσταγμα Τυράννου δυσσεβοῦς, λαοὺς ἐκλόμησε, πρέου
 „ ἀπειλῆς, καὶ δυσφημίας Θεοστυγοῦς ὅμως τρεῖς παῖδας οὐκ ἔδει-
 „ μάτωσε, θυμὸς θυριώδης οὐ πῦρ βρόμεον· ἀλλ' ἀπτηχοῦμι δροσο-
 „ βόλω πνεύματι, πυρὶ συμόμετες ἔφαλλον, ὁ ὑπερύμμητος, τῶν
 „ πατέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἐβδόμη Ὠδή εἶναι ποίημα τῶν τριῶν Ἁγίων Παίδων: ἦτοι τοῦ Ἀνανίου, Ἀζαρίου, καὶ Μισαήλ, τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησαν, ὅταν ἐβάλθησαν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός καὶ δὲν κατεκρίναν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοι δὲν ἐπέισθησαν νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἀλλὰ κατεφρόνησαν τὴν προσταγὴν του· διὰ τοῦτο κατεδικάσθησαν οἱ μακάριοι νὰ ριφθοῦν ἐν τῇ καμίνῳ· καθὼς περὶ τούτων ἱστορεῖ ἡ Θεία Γραφή ἐν κεφ. γ' τοῦ Δαυιδ. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῶ, καὶ λέγει, ὅτι ἡ προσταγὴ τοῦ δυσσεβῆς καὶ τυράννου Ναβουχοδονόσορ, ἡ ἀνόητος καὶ παράφρων (παράφρων γὰρ ἀληθῶς ἦτον ἡ προσταγὴ αὕτη· καθότι ὁ Ναβουχοδονόσορ αἰθρῶπος θυητὸς ὢν, ἤθελε νὰ θεοποιηθῇ καὶ νὰ προσκυνηθῇ, ὡς Θεός, ἢ εἰκόνα τε· τὸ ὁποῖον εἶναι μεγάλης ἀνοησίας καὶ παραφροσύνης σημεῖον) ἦτις ἦτον γεμάτη ἀπὸ δύο πράγματα, ἀπὸ ἀπειλῆς: ἦτοι φοβερισμόν· ἐπειδὴ καὶ τοιαῦτα ἐφοβέριζε διὰ τοῦ κήρυκος „ ὅς ἐάν μὴ
 „ πεσῶν προσκυνῆσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἢν ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ἢ Βασιλεύς, αὐτῇ τῇ
 „ ἄρα ἐμβληθῆσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός τὴν καιομένην“ (Δαν. γ'. 2.) καὶ ἀπὸ
 „ μίαν θεομίσητον βλασφημίαν· (βλασφημία γὰρ κατὰ Θεοῦ ἦτον τὰ λόγια ἅπερ ἔλεγεν ὁ
 „ υπερήφανος Ναβουχοδονόσορ εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας· „ Τίς ἐστὶ Θεός, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ
 „ χειρῶν μου“;) (Δαν. γ'. 15.) Αὕτη, λέγω, ἡ παράφρων καὶ φοβεριστικὴ καὶ βλασφημὴς
 „ προσταγὴ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τοὺς μὲν ἄλλους λαοὺς: ἦτοι τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἀνοήτους
 „ καὶ ἀνάνδρους ἀνθρώπους. (Συνειθίζει γὰρ ἡ Θεία Γραφή νὰ ὀνομάζῃ λαὸν, τοὺς ἀγενεῖς
 „ καὶ ἀνοήτους), ὅλους ἐσάλευσε καὶ ἐφόβισε, τοὺς τρεῖς ὅμως ἐκείνους εὐγενεῖς καὶ θεολό-
 „ γους Παῖδας, δὲν τοὺς ἔκαμε νὰ φοβηθοῦν, οὔτε ἢ λεοντώδης θυμὸς τοῦ Τυράννου· „ Τότε
 „ γὰρ φησι Ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη“
 „ (Δαν. γ'. 19.) οὔτε τὸ πῦρ τῆς καμίνου, τὸ βρόμεον: ἦτοι τὸ ἠχητικὸν καὶ φοβερὸν κτύ-
 „ πον ἀποτελοῦν. Ὄθεν ριφθέντες εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου οἱ τρισμακάριστοι, δὲν ἐκαίει-
 „ το· διότι συνευρίσκοντο μαζὶ μὲ ἕνα πνεῦμα: ἦτοι ἀέρα δροσίζοντα ἐν ταυτῷ καὶ διασυ-
 „ ρίζοντα. Διασυρίζων δὲ ἀήρ εἶναι, ὁ πνέων ἠσυχῶς, καὶ γλυκερῶς, καὶ μὲ ἕνα κάποιον νό-
 „ σιμον σύρισμα· ὁποῖον εἶναι τὸ ἐκ τῶν φύλλων τῶν κέδρων καὶ μάλιστα τῶν πιστακίων,
 „ ὅπερ καὶ ψιθύρισμα λέγεται, ἢ καὶ τὸ ἐκ τῶν συραυλίων ἀποτελούμενον. Ὁ ἀήρ λοιπὸν
 „ αὐτός, καθὼς μὲν δροσίζων, ἔσβυνε τὸ πῦρ καὶ δὲν ἀφινεν αὐτὸ νὰ βλάψῃ τοὺς Ἁγίους
 „ Παῖδας· καθὼς δὲ διασυρίζων, ἐναντιεῖτο εἰς τὸν ἄγριον ἦχον τοῦ πυρός· „ Ἄγγελος γὰρ,
 „ φησι, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν
 „ φλόγα τοῦ πυρός ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου
 „ ἢ διασυρίζον“ (Παῖδ. Αἰν. 25.)

Ἐπειδὴ γὰρ δύο ἐνεργείας εἶχε τὸ πῦρ τῆς καμίνου, τὴν καυστικὴν καὶ τὴν ἠχητικὴν.
 διὰ τοῦτο καὶ τὸ πνεῦμα ἐκείνο καὶ ὁ ἀήρ εἶχον ἄλλας δύο ἐνεργείας ἐναντίας εἰς ἐκεί-
 „ νας, δροσιστικὴν καὶ διασυριστικὴν, τὴν μὲν δροσιστικὴν, ἐναντίον τῆς καυστικῆς ἐνεργείας
 „ τοῦ πυρός· τὴν δὲ διασυριστικὴν, ἐναντίον τῆς ἠχητικῆς ἐνεργείας τοῦ αὐτοῦ πυρός. Ὄθεν
 „ οὐκ ὀρθῶς συνάπτουσιν τινες τὸ, συνόντες μὲ τὸ, πυρὶ· διότι πρέπει αὐτὸ νὰ συνάπτεται
 „ μὲ τὸ, δροσοβόλω πνεύματι: ἦτοι συνόντες οἱ Παῖδες τῷ δροσοβόλω πνεύματι, τῷ ἀπτηχῶν-
 „ τι τῷ πυρὶ, ἔφαλλον. Τὶ δὲ ἔφαλλον: εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν: ἦτοι

τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἡμῶν τῶν δούλων σε, ὅς τις εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ καθε ὕμνον Ἀγγελικὸν καὶ Ἀνθρώπινον. Τοῦτο δὲ εἶναι λόγος τῶν τριῶν Παίδων, ὁ χαρακτηριστικὸς τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς αὐτῶν.

Ὁφέλιμον δὲ νόημα ἐμπορεῖς νὰ συνάξῃς εἰς τὴν ψυχῆν σου, ἀγαπιτέ, ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο· διότι ἂν ἡ χρεία καὶ ὁ καιρὸς τὸ καλέσῃ, καὶ οἱ ἀσεβεῖς ἢ οἱ αἰρετικοὶ προτείνουν εἰς ἐσέ, ἢ νὰ ἀρνηθῆς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, ἢ νὰ πάθῃς διάφορα βάσανα· πρέπει μυριάκις νὰ προτιμήσῃς τὰ βάσανα καὶ αὐτὸν τὸν βιαιότατον θάνατον, πᾶρξ νὰ ἀρνηθῆς τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ποιητὴν καὶ σωτῆρά σου, καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, ὅπου παρέλαβες ἀπὸ τοὺς Πατέρας σου, ἀκολουθῶν καὶ σὺ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀγίων τριῶν Παίδων. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ νοητὸς Ναβουχοδονόσορ· ἦτοι ὁ Διάβολος, ὁ ἀρχιτέκτων καὶ παντομίμητος τῆς κακίας ζωγράφος, ζητῇ νὰ στήσῃ μὲ τὰς προσβολὰς του μέσα εἰς τὴν φαντασίαν καὶ ἐνθύμησίν σου κάμμίαν εἰκόνα τῆς φιληδοξίας, ἢ φιλοδοξίας, ἢ φιλαρχυρίας, ἢ ἄλλου πάθους (Ζητεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ κατάρατος πάντοτε, πῶς νὰ στήσῃ εἰς τὸν νῦν τὰς τοιαύτας ψυχοβλαβεῖς εἰκόνας, ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας „ζητήσῃ τέκτων, πῶς εἴσῃ εἰκόνα αὐτοῦ“ (Ἠσ. μ. 20.) πρόσεχε καλῶς, καὶ μὴ προσκυνήσῃς αὐτὴν μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς καρδίας καὶ τοῦ λογισμοῦ σου, ἵνα μὴ χαρισθῆς ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ἀντιστάσῃς εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ Διαβόλου, ὅς τις σὲ παρακινεῖ νὰ προσκυνήσῃς αὐτὴν νοητῶς· καθὼς καὶ οἱ τρεῖς Παῖδες δὲν ἐπροσκύνησαν αἰσθητῶς τὴν αἰσθητὴν εἰκόνα τῆς Ναβουχοδονόσορ. Καὶ ἂν φοβερῆζῃ νὰ σὲ κακοποιήσῃ ὁ Διάβολος, μὴ φοβηθῆς· ἀλλ' εἰπέ τον καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ τῶν τριῶν Παίδων, „Γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Τύρανε, ὅτι τοῖς Θεοῖς „σε οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι, ἢ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν“. (Δαν. γ'. 18.)

Τροπάριον.

„Ξύλου γευσάμενος ὁ πρῶτος ἐν βροτοῖς, φθορᾶ παρῶκεσε· ῥίψιμ
 „ γὰρ ζωῆς, ἀτιμοτάτην κατακριθεῖς, ὄλω τῷ γέμει, σωματοφθό-
 „ ρος τις ὡς λύμη, τῆς μόσου μετέδωκεμ. Ἀλλ' εὐρηκότες γηγεμῆς ἀ-
 „ μάκλησιμ, Σταυροῦ τὸ ξύλον κράξωμεμ· ὁ ὑπερύμμητος τῶν Πα-
 „ τέρων καὶ ἡμῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν πτώσιν, ὅπε ἐπαθεν ὁ προπάτωρ Ἀδὰμ ἐν τῷ Παραδείσῳ, καὶ διὰ μέσση αὐτῆς κινεῖ εἰς δάκρυα τὰς ἀκροατὰς Χριστιανούς. Λέγει λοιπὸν, ὅτι ὁ πρῶτος ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ἦτοι ὁ προπάτωρ καὶ γενάρχης Ἀδὰμ, ἐπειδὴ ἐγεύθη ἀπὸ τὸν ἐμποδισμένον καρπὸν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, „εἶπε γὰρ, „φυσὶν, ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βράσει φαγῆ· ἀπὸ „δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῆ“ (Γέν. β'. 16.) ἐπειδὴ, λέγω, ἐγεύθη ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως· διὰ τῆτο ἐπαροίκησεν εἰς τὴν φθορὰν· ἦτοι ἔγινε φθαρτὸς καὶ θνητὸς, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἀφθαρτὸς καὶ ἀθάνατος. Οὕτω γὰρ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς „ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγησθε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε“ (Γέν. β'. 17.) Κατὰ γὰρ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν· „φυσικῶς ἢ αἰσθητῆ βρώσις „τοῦ ὑπεκρέυσαντος ἐστὶν ἀναπλήρωσις, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα χαρεῖ καὶ φθορὰν· καὶ ἀμῆ- „χανον ἀφθαρτον διαμένειν τὸν τῆς αἰσθητῆς βρώσεως ἐν μετουσίᾳ γενόμενον“ (κεφ. κέ. περὶ Πίστεως).

Λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ δὲν ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον μετὰ τιμῆς, ὡς φίλος Θεοῦ καὶ φύλαξ τῆς ἐκτολῆς αὐτοῦ· ἀλλὰ ἐξεβλήθη, ἀλλοιμονον! καὶ ἐδιώχθη ἀτιμώτατα ὑπὸ Θεοῦ, ὡς παραβάτης καὶ παρήκοος τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ· καθὼς εἶναι γεγραμμένον· Καὶ ἐξέβαλεν ὁ „Θεὸς τὸν Ἀδὰμ, καὶ κατόκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τῆς Παραδείσεως τῆς τρυφῆς“ (Γέν. γ'. 24.) Καὶ τὸ χειρότερον ἦτον, ὅτι δὲν ἐφθάρη ὁ Ἀδὰμ μόνος· ἀλλὰ ἀφ' οὗ αὐτὸς κατεδικάσθη

τὰ πάθη ἕνα ῥίψιμον, καὶ μίαν τοιαύτην ἐξορίαν ἀτιμοτάτην, ἀπὸ τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ ἐκείνῃ ἀφθαρσίᾳ καὶ μακαρίαν ζωὴν, συρόμενος, διὰ τὰ εἰπῶ οὕτως, ἀπὸ τὸν τράχηλον, ὡς ἕνας κλέπτης μεμαστιγμένος· ἀφ' οὗ, λέγω, ταῦτα ἔπαθε, μετέδωκε τρισυλλοίμονον! καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τὸ ἐξ αὐτοῦ γεννηθὲν, ὡς μία λοιμικὴ σωματοφθόρος καὶ κολλητικὴ. Τὶ μετέδωκε; τὴν νόσον δηλαδὴ ταύτην τῆς φθορᾶς καὶ θνητότητος, ὅπως αὐτὸς πρῶτος ἔπαθε. Καὶ καθὼς μία βρύσις, ὅταν φαρμακωθῇ, μεταδίδει τὸ φαρμάκι τῆς καὶ εἰς ὅλους, ὅσοι πίνουν ἀπὸ αὐτὴν· οὕτω καὶ ἡ φύσις τοῦ Ἀδάμ, ἡ βρύσις καὶ ἀρχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, φαρμακωθεῖσα ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον, ἐφαρμάκωσε καὶ ὅλους τοὺς ἐξ αὐτῆς γεννωμένους.

Ἡμεῖς ὁμως, λέγει, οἱ ἐκ τῆς γῆς πλασθέντες ἄνθρωποι, καὶ διὰ ξύλου εἰς τὴν φθορὰν καταδικασθέντες, ἐπειδὴ εὐρήκαμεν τὰρα ἀντιστρόφως τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, μίαν ἀνακάλεσιν ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ θνητότητα, εἰς τὴν πρῶτην ἐκείνην ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, ἣν περ εἶχεν ὁ Προπάτωρ ἡμῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ· ὡς φανάζωμεν τὸν εὐχαριστήριον ἐκείνον ὕμνον, ὅπου ἔφαλλον οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ, πρὸς τὸν ἀφθαρτίσαντα καὶ ἀθανατίσαντα ἡμᾶς διὰ τῷ Σταυροῦ Δεσπότην Χριστὸν, εὐλογοῦντες αὐτὸν ὡς ὑπερύμνητον καὶ εὐλογητὸν Θεὸν τῶν Πατέρων ἡμῶν. "Ορα δὲ τὴν ἀκρίβειαν τῷ Μελωδοῦ· διότι δὲν εἶπε φθορὰν κατέκτισεν, ὅπερ διλοῖ τὴν ἐν τῇ φθορᾷ παντοτινὴν κατοικίαν· ἀλλὰ παρώκησεν, ἵνα φανεράσῃ τὸν ἐν τῇ φθορᾷ προσωρινὸν καιρὸν τοῦ Ἀδάμ· ἐπειδὴ καὶ ἐμελλεν ἔπι ἑξήκων τῶν χρόνων τὰ λάβῃ πάλιν διὰ τοῦ Σταυροῦ τὴν προτέραν ἀφθαρσίαν. Σημείωσαι ὅτι τὸ, „ ῥίψιν ζωῆς ἀτιμοτάτην κατακρίθεις“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ Ἡρωελεγεῖα ἐπι Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὰ ἐπιγραφόμενα „ θρήνος περὶ τῶν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς παθῶν“ ὧν ἡ ἀρχὴ „ Δύσμορος, οἷα πάθον!“ Ἐκεῖ λοιπὸν λέγει ὁ Ἅγιος, ὅτι ὁ νοῦς τε θρηνεῖ τὴν κακὴν δουλείαν ἣν περ ἔπαθε, καὶ τὸ ψεῦδος τοῦ σκολιῆ δράκοντος, καὶ τὸν βλαπτικὸν καρπὸν τῷ γνωστῷ ξύλου, καὶ τὴν φθαρτικὴν γεῦσιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θάνατον, ὕπερον δὲ ἐπιφέρει,

„ Γύμνωσιν μελέων τε παναισχέα, καὶ Παραδείσου,
„ Ἡδὲ φυτοῦ ζωῆς, ῥίψιν ἀτιμοτάτην.

Ἄλλ' ὦ πόσον καὶ σὺ ἀδελφέ! ὦ πόσον αἰμοιάθης μὲ τὸν προπάτορα Ἀδάμ! διότι καὶ σὺ βλέπων τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἐπῆρες ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ ἔφαγες καὶ ἀπέθανες. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ξύλον τὸ γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ; εἶναι ἡ ἐμπαθῆς αἰσθησις τῆς φαινομένης Κτίσεως, κατὰ τὸν Ἅγιον Μάξιμον, λέγοντα „ ξύλον γνωστὸν καλῶ καὶ πονηροῦ ἡ φαινομένη Κτίσις ἐστίν· ἡδονῆς γὰρ καὶ ὀδύνης ποιητικὴν ἔχει φυσικῶς „ τὴν μεταλήψιν“. Καὶ λοιπὸν σὺ βλέπων ἐμπαθῶς τὰ αἰσθητὰ κάλλη τῶν κτισμάτων, δὲν ἀνέβηκες ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Κτίστου· ἀλλὰ ἐπεθύμησες τὰ ἀπολαύσῃς αὐτὰ σωματικῶς διὰ τῆς αἰσθήσεως. "Οθεν γευσάμενος καὶ ἀπολαύσας αὐτὰ, ἄφησες μὲν τὴν τῶν νοητῶν ἡδονὴν, ἔπεσες δὲ εἰς τὴν τῶν σωματικῶν αἰσθητῶν ἡδονὴν, ἡ ὁποία χωρίζουσά σε ἀπὸ τὴν ζωοποιὸν χάριν τοῦ Θεοῦ, σὲ ἔκαμε τὰ θανατωθῆς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν. Φύσει γὰρ φθείρουσι καὶ θανατοῦσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα αἱ αἰσθητὰ ἡδοναί, καὶ μάλιστα αἱ σαρκικαί· καὶ τῆτο ἐσάθη τὸ πολυθρύλλητον πτώμα τοῦ Ἀδάμ. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ· τουτέστι διὰ τῆς κακοπαθείας καὶ νεκραίσεως τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν προτέραν ἀφθαρσίαν, καὶ τὴν τῶν νοητῶν ἡδονὴν, ἄφες καὶ σὺ, ἀδελφέ, τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰσθητῶν ἡδονῶν, καὶ ἀγάπησον τὴν ἀπόλαυσιν τῶν νοητῶν· ἄφες τὴν εὐπάθειαν τῆς σαρκὸς, καὶ ἀγάπησον τὰς κακοπαθείας αὐτῆς· ἵνα καὶ τῆς ἀφθαρσίας ἐπιτύχῃς, ἥτις σὲ κάμνει τὰ πλεονεξίας εἰς τὸν Θεόν, ὡς λέγει ὁ Σολομών „ Προσοχὴ νόμων, βεβαίωσις ἀφθαρσίας· ἀφθαρ- „ σία δὲ, ἐγγὺς εἶναι ποιῆ Θεοῦ“. (Σοφ. 5'. 19.)

Τροπάριον.

„ Ἐλυσε πρόσταγμα Θεοῦ παρακοή, καὶ ξύλον ἤνευκε θάματος βρο-
 „ τοῖς, τὸ μὴ εὐκαίρως μεταληφθῆν· ἐν ἀσφαλείᾳ τῆς ἐριτίμου δέ,
 „ ἐμτεῦθεμ ζωῆς τὸ ξύλον εἴργετο· ἢ νυκτιλόχου δυσθανοῦς ἡμέω-
 „ ξεμ, εὐγνωμοσύμη κράζομτος· ὁ ὑπερύμμητος, τῶν Πατέρων καὶ
 „ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ ἱερός Κοσμάς τὴν περὶ τοῦ Ἀδάμ ἱστο-
 ρίαν· πῶς διλαδὴ μὲ τὴν παρακοήν του ἀθέτησε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐδιώχθη ἀπὸ
 τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον ἀνοίξεν ὁ ληστής· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει· ἢ παρα-
 κοή τοῦ Ἀδάμ ἔλυσε καὶ ἀθέτησε τὴν προσταγὴν, ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν καὶ εἶ-
 πεν· „ Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βράσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γι-
 „ νώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ“. (Γέν. β'. 16.) Ὁ γὰρ Ἀδὰμ ἀντὶ
 „ τῆς φάγῃ ἀπὸ τὰ ἄλλα ξύλα τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ εὐρισκόμενα, ἀφήσας ἐκεῖνα, ἔφαγε πρῶ-
 „ τον ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως τὸ ἐμποδισθῆν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἱεροῦ
 Θεοδώριτου· τὸ ὁποῖον τοῦτο ἐστάθη μία μεγαλωτάτη καταφρόνησις τοῦ Ἀδάμ πρὸς τὸν
 Θεόν· Ὅθεν τὸ ξύλον ἐκεῖνο, ἐπειδὴ δὲν ἐφαγῶθη ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν εὐκαιρὸν καὶ
 ἀρμόδιον καιρὸν, ἐπροξένησε θάνατον, τόσον εἰς τὸν Ἀδὰμ, ὅσον καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπο-
 γόνους του· τοῦ Ἀδάμ γὰρ φαγόντος τοῦ προπάτορος πάντων, καὶ οἱ ἀπόγονοι ἐκείνου οἱ
 ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ Ἀδάμ κατὰ φύσιν καὶ δύναμιν σπερματικὴν περιεχόμενοι, ὡς φαγόντες λο-
 γίζονται· Ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· „ Ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ πάντες ἥμαρτον, ἐφ' ᾧ (Ἀδὰμ
 „ δηλ.) πάντες ἥμαρτον“. (Ρωμ. ε'. 12.)

Ἐκ τῆς Παρακοῆς δὲ ταύτης τί ἠκολούθησεν; ἀλλοίμονον! ἐμποδίσθη μὲ μεγάλην ἀσφά-
 λειαν τὸ ξύλον τῆς πολυτίμου ζωῆς· ἐδιώρισε γὰρ ὁ Θεὸς τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην
 Ρομφαίαν, ἵνα φυλάττωσι τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Παραδείσου, ὡς εἶναι
 γεγραμμένον. Διὰ τί; ἵνα μὴ ἔμβη ὁ Ἀδὰμ εἰς αὐτὸν, καὶ φάγῃ ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς,
 καὶ οὕτω μείνῃ ἀθάνατος, ἐν τῇ παραβάσει καὶ τῇ φθορᾷ εὐρισκόμενος, τὸ ὁποῖον ἦτον
 ἓνα κακὸν μέγιστον· „ καὶ νῦν, φησί, μήποτε ἐκτείνη τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ
 „ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ καὶ ζῆσεται εἰς τὸν αἰῶνα“. (Γέν. γ'. 22.) Ὅθεν καὶ
 Ἰωσήφ ὁ βρυένσιος λέγει, „ Ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν, τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
 „ ἐφιέμενος τὸν Παράδεισον ἐπέζητει, ἐξ οὗ περ εἶγε συνεχωρήθη ματαλαβεῖν ἀθάνατος
 „ ἔμελλε μένειν ὁ ἀμαρτωλός· διὰ τοῦτο παρεωράτο μετανῶν“. (Λόγῳ περὶ τῆς ἐνσάρ-
 „ κου οἰκονομίας τόμῳ β'.) Τοῦτο ὅμως τὸ μὲ τόσῃ ἀσφάλειαν φυλαττόμενον ξύλον τῆς
 ζωῆς, ἀνοίξεν ἢ καλῆ καὶ εὐχάριστος γνώμη τοῦ δικαίου ληστοῦ· εὐγνωμοσύνη γὰρ αὐτοῦ
 ἦτον, τὸ νὰ ἐπιτιμᾷ μὲν τὸν συνεσταυρωμένον ληστήν, νὰ μέμφεται δὲ τὸν ἑαυτὸν του καὶ
 νὰ λέγῃ „ Οὐδὲ φοβῆ σύ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ, καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως·
 „ ἀξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπραξεν“. (Λουκ.
 „ κγ'. 40.) Ὁ ληστής δὲ οὗτος ἦτον ἐνταυτῷ καὶ νυκτιλόχος καὶ δυσθανής· νυκτιλόχος μὲν,
 διότι ἐλόχα· ἦτοι ἐνέδρευε τὴν νύκτα, ζητῶν διὰ νὰ κλέψῃ· δυσθανής δέ· ἦτοι κακοθά-
 νατος ἦτον καὶ βιαιοθάνατος, διότι ἐξ ἁμαρτιῶν του ὑπέμεινε τὸν βίαιον καὶ ἀτιμὸν θά-
 νατον τοῦ Σταυροῦ. Εἰπὼν γὰρ αὐτὸς τὸ „ Μνήσθητίμε Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ Βασι-
 „ λεῖα σου“ μὲ τὸν λόγον αὐτὸν, ὡς μὲ κλειδί, ἀνοίξε τὴν κεκλεισμένην θύραν τοῦ Πα-
 ραδείσου καὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ οὕτως ἐχαρίσθη εἰς ὅλους τοὺς πιστεύοντας τῷ
 Χριστῷ, καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ μιμουμένους, ἢ ἀπὸλαυσις καὶ τοῦ Παραδείσου καὶ τοῦ
 ξύ-

ξύλου τῆς ζωῆς (1). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελαβδός ἐν τῷ τέλει, ὅτι ὁ ληστής ἔκραξε τὸν αἶνον τῶν τριῶν Παίδων, διὰ τὴν δειξῆναι, ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδὴ ἢ παρούσα, καὶ ὅτι ὁ ληστής ἔδειξεν, ὅτι εἶναι Θεὸς ὁ μετ' αὐτοῦ σταυρωθεὶς.

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς ἔπαινον τοῦ ληστοῦ λέγει ταῦτα — ὡς ληστὰ πιπρὲς τῶν Ἰουδαίων κατήγορε· ὡς ληστὰ δικαιοσύνης συνήγορε· ὡς ληστὰ Παραδείσου φύλαξ· ὡς ληστὰ τοῦ Ἀδάμ περὶ τὴν κτίσιν τιμιώτερος· ὡς τοῦ πρωτογόνου περὶ τὸν Παράδεισον βεβαίωτερος· ἐκείνος ἀκαίρως ἐκτείνας τὴν χεῖρα περὶ τὸ ξύλον, ἐκλάπη τὴν κτίσιν· σὺ δὲ εὐκαίρως ἐπὶ Σταυροῦ τὰς χεῖρας ἀπλώσας, τὸν ἀπολόμενον ἐκτίσω Παράδεισον· ὡς ληστὰ εὐφύεσασθε, ὁ τὸν προγονικὸν κλῆρον ἀπολόμενον, διὰ μιᾶς ἐντυχίας ἀνακτησάμενος· ὡς πᾶς πρῶτος Βασιλείαν ἐκαρπώσω· ὡς ληστὰ ῥήματι μικρῷ τὸν Οὐρανὸν ὑπανόηξας· ὡς ξένην ἐπώδην, πρόξενον θησαυρῶν μηχανησάμενος· ὡς ἀνοδὸν Οὐρανοῦ τὸν Σταυρὸν παιπασάμενος· ὡς νομίμου ληστείας τοῖς ἀνθρώποις διδάσκαλε, ὡς ληστείαν ἐπαινουμένην διδάξας· ὡς ποθομένην κλοπὴν ὑψηλούμενος. (Λόγῳ εἰς τὴν μεγάλην Παρασκευὴν.)

Πόθεν δὲ ἐρανίσθη ὁ ἱερός Κοσμῶς τὸ νόημα ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ ξύλον τοῦ γινώσκου καλὸν καὶ πονηρὸν δὲν ἐμεταλήφθη; ἦτοι δὲν ἐφαγῶθη ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εὐκαίρως καὶ εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν; ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, καὶ εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ἐκεῖ γὰρ οὗτος λέγει αὐτολεξεί· Ἡ τὸ δὲ ἦν, τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, οὔτε φυτευθὲν ἀπ' ἀρχῆς κακῶς, οὔτε ἀπαγορευθὲν φθορῶς. Ἀλλὰ καλὸν μὲν ἦν, εὐκαίρως μεταλαμβάνομενον· θεωρία γὰρ ἦν τὸ φυτὸν, ὡς ἡ ἐμὴ θεωρία, ἥς μόνοις ἐπιβαίνειν ἀσφαλές τοῖς τὴν ἔξιν τελειωτέροις· οὐ καλὸν δὲ τοῖς ἀπλουστέροις ἔτι καὶ τὴν ἔφειν λιχνοτέροις· ὡς περ οὐδὲ τροφὴ τελεία, λυσιτελής τοῖς ἀπαλαῖς ἔτι καὶ δεομένοις γάλακτος. Ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου συνάγομεν τέσσαρα πράγματα· πρῶτον, ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἦτον ἀτελής· δεύτερον, ὅτι τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ἦτον νοητὸν· τρίτον, ὅτι τὸ νοητὸν αὐτὸ ξύλον ἐμελλεν ὁ Ἀδὰμ νὰ τὸ ἀπολαύσῃ εὐκαίρως; ἦτοι ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι, ὅταν ἤθελε φθάσῃ εἰς τελειότητα (2)· καὶ τέταρτον, ὅτι τὸ νοητὸν ἐκεῖνο ξύλον δὲν ἦτον καλὸν εἰς τοὺς ἀπλοικωτέρους ἀκόμη ὄντας καὶ ἀτελεστέροις, ὅποιος ἦτον καὶ ὁ Ἀδὰμ· καθὼς καὶ ἡ τελεία καὶ στερεὰ τροφὴ δὲν εἶναι ἀφέλιμος εἰς τοὺς ἀπαλοὺς καὶ τρυφεροὺς ὄντας, καὶ χρεῖαν ἔχοντας ἀπὸ γάλα.

Ὅτω μὲν ἀναγωγικῶς ἐνόησε τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ὁ Θεολόγος καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ κατ' ἐκεῖνο θεωρία δὲν συνέφερεν ἀκόμη εἰς τὸν Ἀδὰμ, ἀτελῆ ὄντα· ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος προσθέτει, ὅτι ἂν καὶ αἰσθητὸν νοηθῆ τὸ ξύλον ἐκεῖνο, πάλιν δὲν συνέφερεν εἰς τὸν Ἀδὰμ τότε ἀτελῆ ὄντα, νὰ ἰδῆ ἐμπροσθεν καὶ νὰ φάγῃ ἀπὸ τὸν ἐκείνου γλυκύτατον καρπὸν· διότι αὐτὸ ἦτον πλεον ἡδονικώτατον κατὰ τὴν αἰσθησιν ἀπὸ ὅλα τὰ δένδρα τοῦ Παραδείσου· ἢ τελείων γὰρ, φησὶν, ἐστὶ κατ' ἔξιν θείας θεωρίας καὶ ἀρετῆς, προσ-

31 μι-

(1) Σημειώσαι, ὅτι ὁ θεῖος Ἀντιστάσιος ὁ Ἀντιοχείας λόγῳ β'. εἰς τὴν ἑξαήμερον, λέγει, ὅτι ὁ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος καὶ Παπίας Ἱερουσόλω, Εἰρηναῖος τε καὶ Ἰουστίνος καὶ Πάνταϊνος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Κλημῆς ὁ στρωματεύς, καὶ οἱ περὶ αὐτούς, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο Καππαδόκει Γρηγόριοι, ὁ Θεολόγος δηλαδὴ καὶ ὁ Νύσσης πνευματικῶς τὰ περὶ Παραδείσου ἐθεώρησαν, λέγοντες, ὅτι εἶναι καὶ πνευματικὸς Παράδεισος· ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἀμβρόσιος σὺν τῷ θεῷ Ἰουστίνῳ, ἀφ' οὗ εἶπον περὶ τοῦ αἰσθητοῦ Παραδείσου καὶ τῶν δένδρων καὶ ὑδάτων αὐτοῦ, ὕστερον ἐπιφέρουσι τὰ τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ περὶ θεοῦ καὶ οὐρανοῦ Παραδείσου λόγια (ὅς τις Παράδεισον Θεοῦ ὀνομάζει, ἐν κεφαλ. κη. 13. καὶ λα. 8. τοῦ Μωσαϊκοῦ Παραδείσου μὴ οὕτως ὀνομαζομένου). Τί δὲ ἐπιφέρουσι; ὅτι αἰσθητὸν ἐστὶ καὶ Διοσκουρὸς τὸ φάσκειν, ἢ τὸ ὅλας εἰς ἔνοιαν ἐλθεῖν τὴν μακαριαν τε καὶ προσκυνητὴν τῆ Θεοῦ Λόγου Θεότητα, σὺν τῷ δικαίῳ ληστῇ εἰς βευσσόντα καὶ ὑλικὸν Παράδεισον εἰσελθεῖν. Ὡς περ ἐν πᾶσι λόγοις ταύτων φηλασκό-

μιδα, ὅτι ἐστὶ καὶ Παράδεισος αἰσθητός, ἐστὶ καὶ νοητός· καθὼς καὶ ὁ θεῖος Δαμασκηνὸς συνομολογεῖ λέγων, Πλὴν ἔμοιγε δοκεῖ, ὅτι ὡς περ ὁ ἄνθρωπος αἰσθητός ἄμα καὶ νοητός διδμημιούργητος· οὕτω καὶ τὸ πούτου ἱερώτατον τίμενος (ὁ Παράδεισος δηλ.) αἰσθητὸν ἄμα καὶ νοητὸν ἦν, καὶ διπλῶν ἔχον τὴν ἔμορφασιν. (Βιβλ. β. κεφ. κη.) Καὶ λοιπὸν εἰς νοητὸν Παράδεισον εἰσῆλθεν ὁ ληστής, καθὼς καὶ αὐτολεξεί ἐν τῇ Προπαρίῳ γράφεται, ὅτι ὁ ληστής ἔξιν τῆ νοητοῦ Παραδείσου.

(2) Καὶ ἴσως ἡ τελειότης τοῦ Ἀδάμ ἦτον ἡ θέσις, ὅπου ἔμελλε νὰ λάβῃ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐκτίσθη. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δεοφόρος Μάξιμος, εἰς τούτου ἡμᾶς πεποιθὴν ὁ Θεός, ἵνα γνησιώτατα Θεῖας κοινωνοὶ φύσις (ἦτοι τῆς φυσικῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος) καὶ τῆς αὐτοῦ αἰδιότητος μετοχοὶ, καὶ φάμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατὰ τὴν ἐκ χάριτος θέσιν, δι' ἣν πᾶσα τῶν ὄντων ἡ σύστασις ἐστὶ καὶ διαμονή, καὶ ἡ τῶν μὴ ὄντων παραγωγή καὶ γένεσις. (Κεφ. μβ. πᾶς Γ'. Ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

„μιλεῖν τοῖς ἡδίστοις κατ' αἴσθησιν, καὶ τὸν νοῦν μὴ ἀπάγειν τῆς πρὸς Θεὸν θεωρίας
 „καὶ τῶν πρὸς ἐκεῖνον ὕμνων καὶ προσευχῶν· ἀλλὰ ταῦθ' ὕλην ποιεῖσθαι καὶ ἀφορμὴν τῆς
 „πρὸς Θεὸν ἀνατάσεως“· (Κεφ. μθ'. τῶν φυσικῶν.)

Ὁθεν καὶ σὺ, ἀδελφε, εἰάν ἦσαι φρόνιμος, μάθε μὲ ζένα ἔξοδα ἦτοι μὲ τὴν πτωσίαν
 τοῦ Ἀδάμ νὰ προφυλάττης τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα, ὅπου ἀπαντᾷς
 ἐν τῷ Κόσμῳ· „Πανούργος γὰρ (ἦτοι φρόνιμος) ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον, κραταιῶς αὐ-
 „τὸς παιδεύεται“, λέγει ὁ Σολομῶν. (Παρ. κβ'. 3.) Χάριν παραδείγματος, ἀπαντᾷς
 ἓνα ἄραϊον πρόσωπον; αὐτὸ εἶναι ἓνα ζύλον τῆς γνώσεως· ὅθεν πρόσεχε νὰ μὴ θεωρή-
 σης αὐτὸ, ὄχι μόνον περιέργως, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάρεργον· διότι ἐμπαθῆς ὢν, ἔλκυσται ἀ-
 πὸ τὴν ἐκεῖνου ἡδονὴν καὶ θανατόνεσαι. Διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύει ὁ Σειράχ „Ἀπόστρε-
 „ψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον· „Ἐν κάλ-
 „λει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν“· (Σειρ. θ'. 8.) Ἀκούεις μίαν συμφωνίαν μουσικῶν,
 ἢ Τραγωδίῶν ἀσέμνων, ἢ λόγια αἰσχροῦ; αὐτὰ εἶναι ἓνα ζύλον τῆς γνώσεως· ὅθεν πρό-
 σεχε, καὶ μὴ σταθῆς νὰ πᾶ ἀκούσης μὲ προσπάθειαν· ἀλλὰ κλείσον τὰ ὠτά σου, ἵνα μὴ
 ὁ νοῦς σου ἐλκυσθῆ ἀπὸ τὴν ἡδονὴν, καὶ ἀφήσῃ τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχει
 χρέος νὰ ἐνθυμᾶται πάντοτε καθε Χριστιανὸς διὰ τῆς προσευχῆς, κατὰ τὸ „ἀδιαλείπτως
 προσεύχεσθε. (ἀ. Θεσσ. ε'. 15.) Εὐρίσκεις εὐώδη πράγματα; ἀπαντᾷς ἡδονικὰ καὶ τρυφη-
 λὰ φαγητά; βλέπεις ἀπαλὰ καὶ καλλωπισμένα φορέματα; ὅλα αὐτὰ εἶναι ζύλον τῆς
 γνώσεως, καὶ πρόσεχε μὴ ἐπιθυμήσης νὰ τὰ ἀπολαύσης· διότι ἡ τούτων ἐπιθυμία
 χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ θανατοῖ τὴν ψυχὴν σου.

Μὴ εἴπης εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἐγὼ δὲν βλάπτομαι ἀπὸ τὰς ἡδονὰς τοῦ Κόσμου· διότι
 ἐνίκησα τὰ πάθη, ἢ διότι εἶμαι γέρον καὶ ἀσθενής, ὄχι! ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ λογισμὸς εἶ-
 ναι μία πλάνη καὶ παγίς τοῦ Διαβόλου, μὲ τὴν ὁποῖαν ζητεῖ νὰ σὲ παγιδεύσῃ καὶ νὰ
 ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν σου. Ἀλλὰ ἔχε πάντοτε ἐμπροσθέν σου παράδειγμα τὸν Ἀδὰμ, καὶ
 συλλογίζου ταῦτα εἰς τὸν ἑαυτὸν σου· ἂν ὁ Ἀδὰμ ὁ χειρὶ Θεοῦ πλαστῆς, καὶ μὲ τόσα
 χαρίσματα στολισθεῖς, ἦτον ἀκόμη ἀτελής, πῶς ἐγὼ θέλω καυχηθῆ, ὅτι εἶμαι τέλειος;
 καὶ ἂν ἐκεῖνος ὁ μῆπω πάθη δοκιμάσας, ἐμπαθῶς εἶδε καὶ ἔφαγεν ἀπὸ τὸν ἡδονικὸν ἐ-
 κείνον καρπὸν, καὶ οὕτως ἔπεσε, πῶς ἐγὼ ὁ ἐμπαθῆς δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι ἀπαθῶς με-
 ταχειρίζομαι τὰ ἡδονικὰ πράγματα τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πίπτω; Ἐκεῖνος πα-
 ρέβη μίαν φορὰν καὶ ἔκλαιεν εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν· ἐγὼ παραβαίνω καθ' ἐκάστην, καὶ
 δὲν κλαίω οὔτε μίαν φορὰν· ἐκεῖνος ἦτον τόσον δυνατὸς καὶ στερεὸς, ὡς κέδρος, καὶ πάλ-
 λιν ἔπεσε· καὶ ἐγὼ ποῦ ἔμεινα πλέον ἢ σεσαθρωμένη καὶ εὐκολόπτωτος κουκουναρία;
 Διὰ τοῦτο, ἀδελφε, θρῆνει τὴν ἰδικὴν σου ἀσθένειαν, καὶ λέγε μὲ τὸν Ζαχαρίαν „Ὅλο-
 „λυξάτω πίτυς, διότι πέπτῶκε κέδρος“. (Ζαχ. ια'. 2.) (1)

Μάθε δὲ καὶ ἀπὸ τὸν ληστήν νὰ ἦσαι καὶ σὺ εὐχάριστος, ὅταν πάσχῃς διὰ τὰς ἀμαρ-
 τίας σου, καὶ γνάρισον τὸν Θεὸν ὡς εὐγνώμων. Καὶ ἂν ἐκεῖνος ἐλογίσθῃ μετὰ ἀνόμων διὰ
 σὲ καὶ τὴν ἰδικὴν σου ἀμαρτίαν· σὺ γενεῦ δι' ἐκεῖνον ἔννομος· ἦτοι ἀκολουθεῖ εἰς τὸν Εὐαγγε-
 λικὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, καὶ προσκύνησον τὸν διὰ σὲ κρεμασθέντα· ἦτοι ὑπόκυφον καὶ γνώ-
 ρισον, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἔφορος πάντων· τοῦτο γὰρ εἶναι ἡ προσκύνησις· καὶ κρεμάμενος·
 ἦτοι τιμωρούμενος ὠφελήσου ἀπὸ τὴν κακίαν· ἦτοι ἢ ἀπὸ τὴν κάκωσιν καὶ τιμωρίαν, ἢ
 καὶ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. Πῶς; καὶ μὲ τίνα τρόπον; μὲ τὸ νὰ γνάρισῃς, ὅτι διὰ τὴν ἀμαρ-
 τίαν σου πάσχεις· καὶ οὕτως ἰλέωσαι τὸν Θεὸν καὶ ἐξαγόρασον τὴν σωτηρίαν σου. Εἰάν
 οὕτω κάμῃς, ἀγαπητέ, θέλεις ἔμβῃ εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ θέλεις γένη συγκληρονόμος
 τοῦ Χριστοῦ καὶ θέλεις ἀπολαύσει τὰ αἰώνια ἀγαθά· Ἐμβα δὲ μαζί μὲ τὸν Ἰησοῦν, ὁδηγὸν
 ποιῶν αὐτὸν, καὶ μὲ ἐκεῖνον θεωρῶν τὰ κάλλι τοῦ Παραδείσου· οὕτω σὲ παρακινεῖ νὰ
 μῆμῃς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων „Ἄν συσταυρωθῆς ὡς ληστής, ὡς εὐγνώμων τὸν Θεὸν
 „γνώ-

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεσσα-
 λονίκης ἀπολογεῖται διὰ τὸν Ἀδὰμ καὶ λέγει ταῦ-
 τα· „Τάχα πολλοὶ τὸν Ἀδὰμ αἰτιῶνται, πῶς εὐ-
 „κόλως τῷ ποτηρῷ συμβούλῳ πεισθεῖς, τὴν Θεῖαν ἡ-
 „θέτησεν ἐντολὴν, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ἀδελτήσεως
 „ἡμῖν τὸν θάνατον προεξήνευ· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἴσων

„πρὸ τῆς πείρας ἐδελῆσαι γεύσασθαι θανάσιμον πινός
 „βοτάνης, ἢ μετὰ τὸ μαθεῖν διὰ πείρας θανάσιμον οὐ-
 „σαν, ἀπὸ ταύτης ποθεῖν ἐσθίειν... Διὸ καὶ πε-
 „ρισσότερον ἡμῶν ἕκαστος, ἢ ὁ Ἀδὰμ ἐκεῖνος μεμ-
 „πτέος ἐστὶ καὶ κατακρίτος“. (Ὁμιλ. λεχθεῖση
 κατὰ τὴν ἀ. τοῦ Αὐγούστου.)

„ γνώρισον· εἰ κἀκεῖνος μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη διὰ σέ καὶ τὴν σὴν ἀμαρτίαν· σὺ γενοῦ δι’
 „ ἐκεῖνον ἴννομος· προσκύνησον τὸν διὰ σέ κρεμασθέντα, καὶ κρεμάμενος κέρδανόν τι καὶ πα-
 „ ρὰ τῆς κακίας· ὤνησαι τῷ θανάτῳ τὴν σωτηρίαν· εἰς τὸν Παράδεισον εἰσελθε μετὰ Ἰη-
 „ σοῦ, ὥστε μαθεῖν ὧν ἐκπέπτωκας· τὰ ἐκεῖ κάλλη θεώρησον· τὸν γογγυστὴν ἀφες ἀπο-
 „ θανεῖν ἔξω μετὰ τῆς βλασφημίας“· (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.)

Τροπάριον.

„ Ράβδου προσπτύσσεται τὸ ἄκρον Ἰωσήφ, ὁ γενησόμενα βλέπωμ
 „ Ἰσραὴλ, τῆς Βασιλείας τὸ κραταῖον, ὅπως συμέξει ὁ ὑπερένδοξος,
 „ Σταυρὸς προδηλῶμ. Οὗτος γὰρ τοῖς Βασιλεῦσι, τροπαιοῦχομ καύ-
 „ χημα, καὶ φῶς τοῖς πίστει κράζουσιμ· ὁ ὑπερύμνητος, τῶμ Πα-
 „ τέρωμ καὶ ἡμῶμ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ἡ ἱερὸς Κοσμᾶς τὴν Παλαιὰν ἱστορίαν τοῦ Ἰακῶβ, τὴν γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Γενέσεως· ἐκεῖ γὰρ λέγεται, ὅτι ὁ Ἰακῶβ παρεκάλεσε τὸν Υἱόν του Ἰωσήφ νὰ ὁμῶσῃ, ὅτι δὲν θέλει ἀφήσει εἰς Αἴγυπτον τὰ λείψανά του, ἀλλ’ ἔχει νὰ πάρῃ αὐτὰ καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ τὰ θάψῃ εἰς τὴν χεβρών, ὅπου ἦτον ἐνταφιασμένα καὶ τὰ λείψανα τοῦ Ἀβραάμ, τῆς Σάρρας, καὶ Ἰσαὰκ τοῦ Πατρός του. Ὁθεν ὁ Ἰωσήφ ὡμολόγησεν, ὅτι ἔχει νὰ τελειώσῃ τὴν πατρικὴν ἐντολήν. Τούτου χάριν, τόσον ἐχαροποιήθη ὁ Ἰακῶβ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, ὥστε ἐπροσκύνησε καὶ ἐσκυφεν ἕως κάτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ (τοῦ Ἰωσήφ διπλαδ.). οὕτω γὰρ ἐκεῖ ἐπὶ λέξεως γράφεται· „ Εἰ-
 „ πε δὲ (ὁ Ἰακῶβ) αὐτῷ (τῷ Ἰωσήφ) ὁμῶσόν μοι, καὶ ὡμωσεν αὐτῷ· καὶ προσεκύνησεν
 „ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ“· (Γεν. μζ’. 31.)

Μελουργῶν λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος τὴν ἱστορίαν ταύτην, λέγει, ὅτι ὁ Ἰακῶβ ὁ μετονομασθεὶς ὕστερον Ἰσραὴλ, ὅστις ἐπρόβλεπεν ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὅπου ἔμελλον νὰ γέ-
 „ ρουσι, αὐτὸς λέγων, τόσον πολλὰ ἐσκυφεν εἰς τὸ νὰ προσκυνῆσῃ τὸν Υἱόν του Ἰωσήφ, ὥστε ἐφθασεν ἢ κεφαλὴ του ἕως κάτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς Βασιλικῆς ράβδου, ὅπου ἐκεῖνος ἐβάσταζεν, τὸ ὁποῖον ἄκρον περιχυθεὶς κατεφίλησεν (1). Ἐφάνερωνε δὲ μὲ τὴν προσκύνη-
 „ σιν ταύτην ὁ Ἰακῶβ, ὅτι ὁ ὑπερένδοξος καὶ προσκυνητὸς Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς ράβδου τοῦ Ἰωσήφ προτυπούμενος, αὐτὸς μέλλει νὰ προσκυνῆται ὑπὸ πάντων, καὶ ἔχει νὰ συνέχῃ καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὸ κραταῖον τῆς Βασιλείας· ἦτοι τὴν κραταιὰν Βασι-
 „ λείαν τῶν Χριστιανῶν (2). Ἐπειδὴ εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ ὀρθοδόξους Βασιλεῖς, δὲν εἶ-
 „ ναι καύχημα νικητικὸν τὰ πλήθη τῶν στρατευμάτων, οὔτε τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται, οὔτε αἱ τόσαι καὶ τόσαι μυριάδες ἵππων πολεμικῶν, ὅχι! ἀλλ’ εἶναι καύχημα νικητικὸν εἰς αὐτούς, οὗτος ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου· εἰς δὲ τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς αὐτὸς εἶναι φῶς. Ὁθεν εἶπεν ὁ Χρυσόστομος θαυμαστικῶς „ ὦ πάθους λαμπρότης! ἡ Σταυροῦ φαιδρότης!
 „ ἦλιος σκοτίζεται καὶ ἀστρα πίπτει, ὥσπερ φύλλα, ἡ δὲ Σταυρὸς πάντων ἐκείνων φανό-
 „ ρητον διαλάμπει, ὅλον κατέχων τὸν Οὐρανόν“· (λόγῳ πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας) Φῶς δὲ ὧν ὁ Σταυρὸς φωτίζει τὸν νοῦν τῶν Χριστιανῶν, καὶ διορατικὸν αὐτὸν ἀπεργάζεται· οἱ

τινες

(1) Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος δὲν ἠξέυρω πῶς λέγει, ὅτι ὁ Ἰακῶβ ἐπροσκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου τοῦ Ἰωσήφ, ὅταν, ἐρχομένου τοῦ Ἰακῶβ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐκβῆκεν ὁ Ἰωσήφ ἔξω τῆς Αἴγυπτου εἰς συναντήσιν τοῦ Πατρός του, βαστάζων τὴν Βασιλικὴν ράβδον τῆς ἑδαιμῆ γὰρ τὴν μαρτυρεῖ ἡ Γραφή.
 (2) Ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει, ὅτι μὲ τὴν ράβδον ἐφάνερωνεν ὁ Ἰακῶβ τὸ σκῆπτρον τῆς Βασιλείας τοῦ

Ἐφραίμ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ προσκυνῆθῃ ἀπὸ τὰς δέκα φυλάς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ. Καὶ ὁ Θεοφύλακτος δὲ ἐρμηνεύων τὸ „ προσεκύνησεν „ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ“ ἐν τῷ ια’. Κεφ. τῆς πρὸς Ἑβραίους, Στίχ. 21. λέγει, ὅτι ὁ Ἰακῶβ προσκυνήσας τὸν Ἰωσήφ, ἐπροεικόνισε τὴν προσκύνη-
 „ σιν, ὅπου ἔμελλον ἡ κάμουν εἰς τὸν ἐκ τοῦ Ἰωσήφ γεννηθέντα Ἐφραίμ αἱ δέκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ.

τινες Χριστιανοὶ φωνάζουν μετὰ πίστιν, εὐλογοῦντες τὸν ὑπερύμνητον Δεσπότην Χριστὸν, τὸν διὰ τοῦ Σταυροῦ τοσαῦτα ἀγαθὰ εἰς αὐτοὺς χαρισάμενον.

Ὁ μὲν οὖν ἱερός Κοσμᾶς οὕτως ἐνόησε τὸ ρητὸν ἐκείνου τῆς Γραφῆς, τὸ περὶ Ἰακώβ εἰρημένον, ὅτι προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ (τοῦ Ἰωσήφ διλ.)· ἄλλοι δὲ Πατέρες, ὅσον ὁ Γεννάδιος, ὁ Θεοδώριτος, καὶ ἐκ μέρους ὁ Εὐσέβιος, ἄλλως ἐνόησαν τὴν ἱστορίαν ταύτην· ἐπιστηριχθέντες γὰρ ἐπάνω εἰς τὴν αὐτοῦ ἀντανυμίαν, καὶ νοήσαντες αὐτὴν ὡς σύνθετον, ἀντὶ ἐαυτοῦ, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ χαροποιθεὶς διὰ τὴν ἀνωθεν μετ' ὄρκου ὑπόσχεσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ, ἠθέλησε διὰ τὴν ἀνωθεν προσκυνησῆ· διότι δὲν ὑπέφερε τὴν προσκυνησὴ κοιτόμενος. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον γέρον καὶ κλινήρης ἀπὸ τῆν ἀσθενείαν, τούτου χάριν ἐπῆρε τὴν ράβδον του, καὶ ἀκουμβίσας ἐπάνω εἰς αὐτήν, ἐκλίνε τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ ἄκρον· ἦτοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῆς ράβδου αὐτοῦ· ἦτοι τῆς ἰδικῆς του, καὶ οὕτω προσεκύνησε τὸν Ἰωσήφ. Ὄθεν ἐπληρώθη τὸ ὄραμα, ὅπου εἶδεν ὁ Ἰωσήφ, ὅτι ἐπροσκύνησεν αὐτὸν ὁ ἥλιος· ἦτοι ὁ Πατήρ του Ἰακώβ. Ὅλη λοιπὸν ἡ διαφορὰ τῆς μιᾶς γνώμης καὶ τῆς ἄλλης ἐστᾶθη ἢ ἀντανυμία αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ πνεῦμα αὐτῆς· διότι ὁ Κοσμᾶς καὶ ὁ Εὐσέβιος, ὡς ἀπλῆν αὐτὴν νοήσαντες διὰ τοῦ πνεύματος, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ προσεκύνησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ· ἦτοι τῆς ράβδου τοῦ Ἰωσήφ· οἱ δὲ ἄλλοι σύνθετον ταύτην νοήσαντες διὰ δασέος πνεύματος, εἶπον, ὅτι ὁ Ἰακώβ προσεκύνησε τὸν Ἰωσήφ, ἀκουμβίζων εἰς τὸ ἄκρον· ἦτοι εἰς τὸ ἀνω μέρος τῆς ράβδου αὐτοῦ, ἢ τῆς ἰδικῆς του.

Ἄμποτε δέ, ἀδελφε, νὰ ἦναι καὶ εἰς ἐσέ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου φῶς νοητὸν, φωτίζων μὲν τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιάν σου μετὰ τὰς ἀκτῖνας τῆς θείας γνώσεως καὶ σοφίας, θέλγων δὲ καὶ γλυκαίνων τὴν καρδίαν σου μετὰ τὴν χάριν τοῦ ἐν αὐτῷ σταυρωθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡσπερ γὰρ ὁ πύρινος ἐκείνος καὶ φωτεινὸς στύλος, ὠδήγει τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τῇ ἐρήμῳ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νυκτός, καὶ δὲν ἀφίνειν αὐτοὺς νὰ πλανηθοῦν εἰς τὴν στρατάν· οὕτω καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἐδόθη εἰς ἐσέ, Χριστιανέ, διὰ νὰ σέ φωτίζη καὶ νὰ σέ ὀδηγῇ μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς παρουσίας ζωῆς, καὶ νὰ μὴ σέ ἀφίγη νὰ πλανηθῆς εἰς τοὺς κρηνοὺς τῆς ἀμαρτίας· ἀγάπα ὅμως καὶ σὺ νὰ σηκώης τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ τὸ νὰ σηκώης τὸν Σταυρὸν; ἀκουσον· ἐκείνοι ὅπου ἀποφασισθῶν ἀπὸ τὸν Κριτὴν διὰ νὰ παλουκωθῶν, αὐτοὶ βαστάζουσι τὸ παλούκι εἰς τὸν ὁμόντων, καὶ πηγαίνουν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης λυπηροὶ, σκυθρωποὶ, ἀπελπισμένοι ἀπὸ τὴν παρούσαν ζῶν, καὶ νεκροὶ ὄντες περισσότερο πάρεξ ζωντανοί. Οὕτω παρομοιάζεις καὶ σὺ, ἀδελφε· διὰ τὸτο βαστάζων βαστάζε τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ περιπάτει εἰς τὴν παρούσαν ζῶν λυπηρός, σκυθρωπός, θλιβόμενος, κακοπαθὼν, νεκρωμένος τῷ Κόσμῳ, ὡς ἐάν τρέχης εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ὅπου ἔχουν νὰ σέ σταυρώσων. Ἄν οὕτω κάμης, εἰς χεῖς νὰ λέγῃς μετὰ τὸν Παῦλον· Ἐμὲ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ Κόσμῳ. (Γαλ. 5. 14.) Ἐάν ὅμως οὕτω δὲ· κάμης, ἤξευρε, ὅτι δὲν εἶσαι ἄξιος τοῦ Κυρίου· καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀπεφασίσεν· Ὅς οὐ λαμβάνει τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. (Ματθ. 1. 38.)

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

Ἐύλογεῖτε παῖδες, τῆς Τριάδος ἰσάριθμοι, δημιουργοῦ Πατέρα Θεοῦ·
ὑμνεῖτε τὸν συγκαταβάρτα Λόγον, καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετα-
ποίησαρτα· καὶ ὑπερυψοῦτε τὸ πᾶσι ζῶν παρέχον, Πνεῦμα πα-
μάγιον εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσφυῶς καὶ περιέργως ἐμελοῦργησε τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ ἱεράρχης καὶ σοφὸς Κοσμᾶς· διότι ἐπειδὴ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ ὁγδῶν τούτων Ὡδῇ παρακινούσων ὅλα τὰ κτίσματα εἰς ὕμνον

ἕμνον Θεοῦ, εὐλογεῖτε, λέγοντες, καὶ ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε τὸν Κύριον· τούτου χάριν καὶ ὁ ἱερός Μελωδὸς παρακινεῖ ἀντιστρόφως τοὺς τρεῖς Παῖδας εἰς τὸν αὐτὸν ἕμνον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐκεῖνο ὅπου οἱ τρεῖς Παῖδες ἐποίησαν πρὸς τὰ ἄλλα κτίσματα, τοῦτο ποιεῖ Ἄσματογράφος οὗτος πρὸς τοὺς τρεῖς Παῖδας· μᾶλλον δὲ, αὐτὸς ἐμιμήθη καὶ εἰς τοῦτο αὐτούς· διότι, καθὼς οἱ ἴδιοι τρεῖς Παῖδες παρακινουσι τὸν ἑαυτῶν εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Θεόν, λέγοντες, εὐλογεῖτε Ἀναβία Ἀζαρία καὶ Μισαήλ τὸν Κύριον· οὕτως καὶ ὁ Θεὸς Μελωδὸς παρακινεῖ εἰς ἕμνον αὐτούς διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου.

Πάλιν, ἐπειδὴ οἱ τρεῖς Παῖδες εἶναι ἰσαριθμοὶ τῆς ἁγίας Τριάδος· διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς εὐρῶν τὰ τρία ταῦτα ῥήματα ἀναφερόμενα ἐν τῇ ὁδῷ τούτων Ὡδῆ: ἦτοι τὸ, εὐλογεῖτε, τὸ, ὑμνεῖτε, καὶ τὸ, ὑπερυψοῦτε, τὸ μὲν εὐλογεῖτε ἀπέδωκεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, τὸν προκαταρκτικῶς Δημιουργὸν ὄντα τοῦ Παντός· τὸ δὲ ὑμνεῖτε ἀπέδωκεν εἰς τὸν τοῦ Πατρὸς μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον, ὅστις συγκατέβη εἰς τὴν κάμινον καὶ μετέβαλεν εἰς δράσον τὸ πῦρ· τὸ δὲ ὑπερυψοῦτε ἀπέδωκεν εἰς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ ὅποιον δίδει ζωὴν εἰς ὅλα τὰ ζωντανὰ κτίσματα· ὅποια εἶναι οἱ Ἄγγελοι, οἱ Ἄνθρωποι, τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ· διότι καὶ τὰ φυτὰ ζωὴν ἔχουσι καὶ ψυχὴν θρεπτικὴν, αὐξητικὴν καὶ γεννητικὴν τοῦ ὁμοίου. Ὁθεν καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ζῶντα ταῦτα ὀνομάζει.

Ἄλλ' ἂν καὶ τὰ τρία ταῦτα ῥήματα οἱ τρεῖς Παῖδες τὰ ἀποδίδουσιν εἰς ἕνα πρόσωπον, τὸ τοῦ Πατρὸς δηλαδὴ, ὅπερ καὶ Κύριον ὀνομάζουσιν· φησὶ γὰρ, εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας· (Αἴν.) (1). ὁ Θεὸς ὅμως Κοσμῶς διεμοίρασε ταῦτα εἰς τὰ τρία Θεαρχικὰ πρόσωπα καὶ ὑποστάσεις τῆς μιᾶς Θεότητος. Ἐποίησε δὲ τοῦτο, ὅχι διότι εἰδικῶς καὶ μὲ ξεχωριστὸν τρόπον ἀποδίδεται τὸ μὲν εὐλογεῖτε, τῷ Πατρί, τῷ δὲ ὑμνεῖτε, τῷ Υἱῷ, καὶ τὸ ὑπερυψοῦτε, τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· ἀπαγε τῆς τοιαύτης φρενοβλαβείας! διότι κοινὰ καὶ εἰς τὰ τρία ὑπερούσια πρόσωπα τῆς μακαρίας Θεότητος εἶναι, καὶ ἡ εὐλογία καὶ ὁ ἕμνος καὶ ἡ ὑπερύψωσις· ἀλλ' ἐποίησε τοῦτο, ἕνα μὲν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι οἱ Παῖδες οἱ εὐλογοῦντες καὶ ὑμνοῦντες καὶ ὑπερυψοῦντες τὸν Κύριον, ἦσαν τρεῖς τῷ ἀριθμῷ, καὶ ἀκολούθως ὁ καθείς ἐξ αὐτῶν ἐδοξολόγηε μὲ ἕνα ξεχωριστὸν ῥῆμα ἐν πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας ἦσαν ἰσαριθμοὶ· τὸ δὲ κυριώτερον αἴτιον τούτου ἐστάθη, διότι ἐν τῇ Ὡδῇ ταύτῃ τῶν τριῶν Παίδων ἔβλεπεν ὁ ἱερός Μελωδὸς, ἔτι ἀναφέρονται καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Βασιλικωτάτης Θεότητος.

Ὁ μὲν γὰρ Πατὴρ ἀναφέρεται διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ, Κύριος καὶ τοῦ, Θεός· φησὶ γὰρ, εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον· καὶ πάλιν, Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι Σεδράχ, Μισάχ, καὶ Αὐδεναγῶ ἐπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου καὶ περιεπάτουσαν ἐν μέσῳ τῆς φλόγης ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον· (Δαν. γ'. 23.) ὁ δὲ Υἱὸς ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀγγέλου· Ὁ δὲ Ἀγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου· (Αἴν. 25.) ὁ γὰρ Ἀγγελος οὗτος δὲν ἦτον ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς Ἀγγέλους, ἀλλ' ἦτον ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος, ὅστις διὰ τῆς συγκαταβάσεώς του ταύτης ἐπρομήνευε τὴν διὰ σαρκὸς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς γεννησομένην κατάβασιν. Ὁθεν καὶ Ναβουχοδονόσορ Υἱὸν Θεοῦ ὀνόμαζεν αὐτὸν, λέγων, Οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; ὁ δὲ ἐγώ, ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς· καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὅμοια Υἱῷ Θεοῦ· (Δαν. γ'. 24.) Οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἐν τῇ βᾶτῳ φανεῖς Ἀγγελος πρὸς τὸν Μωϋσῆν, αὐτὸς ἦτον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν εἶδει Ἀγγέλου καταβάς, ὡς ἐρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀγγελος ὁ ρυθόμενος τὸν Ἰακὰβ ἐκ πάντων τῶν κακῶν, (Ἐξ. μὴ. 15.) ὡς αὐτὸς ἔλεγεν, ὁ Θεὸς Λόγος ἦν ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον ἀναφέρεται ἐν τῇ Ὡδῇ διὰ τῶν λόγων τούτων, Καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δράσου διασυρίζον· (26.) Ὁθεν ὁ ἱερός Κοσμῶς βλέπων ἀνα-
φερό-

(1) Ὁ δὲ πτωχὸς Πρόδρομος θέλει, ὅτι Κύριον ὀνομάζουσιν οἱ τρεῖς Παῖδες, τὴν μίαν φύσιν καὶ εὐσίαν καὶ μοναρχίαν τῆς Θεότητος.

φερόμενα ἐν τῇ ᾠδῇ καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μοναρχικατάτης Τριάδος, δὲν ὑπέφερε νὰ ὑμνήται ἐν τῇ ᾠδῇ τὸ ἐν μόνον πρόσωπον· ἀλλ' ἀναλόγως ἐμοίρασεν εἰς τὸ καθ' ἐν πρόσωπον τὸ ἐν ῥήμα ἐκ τῶν ἀνωτέρω· ἵνα καὶ τὰ τρία, ὡς ὁμοῦσια καὶ λυτρώσαντα τοὺς Παῖδας ἐκ τῆς καμίνου δοξολογῶνται. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ ἐκκλησία ἐν τῷ τέλει τῆς παρουσίας ὁγδῆς ἐπρόσθεσε τὰ λόγια ταῦτα „Εὐλογοῦμεν „ Πατέρα, Υἱὸν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα τὸν Κύριον“ (Οὐ γὰρ τῶν τριῶν Παίδων ταῦτα εἰσι), βλέπουσα καὶ αὕτη, ὅτι ἀναφέρονται ἐν τῇ ᾠδῇ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μιᾶς Θεότητος.

Ποῖον δὲ ἀφέλιμον νόημα ἐμπορεῖς νὰ κερδήσῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητέ, ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο; τὸ νὰ εὐχαριστῆς καὶ δοξολογῆς τὸν Θεὸν πάντοτε, διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ χάριτας, ὅπου κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους σοὶ ἔδωκε. Καθὼς γὰρ οἱ τρεῖς Παῖδες δὲν ἔπαυον ἀπὸ τὸ νὰ εὐχαριστοῦν καὶ δοξολογοῦν τὸν Θεόν, διότι τοὺς ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὴν κάμινον τοῦ πυρός· καὶ ὄχι μόνον αὐτοὶ ἐδοξολογοῦν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ κτίσματα ἐπαρακινῶν εἰς τὸ νὰ δοξολογοῦν καὶ αὐτὰ μὲ αὐτούς· οὕτω καὶ σὺ, ἀδελφέ, πρέπει μὲν νὰ εὐχαριστῆς τὸν Θεὸν εἰς καθὲ πρᾶγμα, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου, τὴν λέγουσαν „Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε“· (ἀ. Θεσσ. ε. 18.) ἐξαιρέτως δὲ πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστῆς, ὅταν τύχη νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ κανένα κίνδυνον καὶ πειρασμόν, ἢ νὰ σοὶ χάρισῃ κάμιναν ἐξαιρέτον εὐεργεσίαν· „Ἐξομολογήσεται σοὶ γὰρ, λέγει ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν, (ἢτοι θέλει δοξολογήσει καὶ εὐχαριστήσῃ ὁ Ἄνθρωπος) „ὅταν ἀγαθῆς αὐτῷ“· (Ψαλ. μὴ. 19.) Οὕτως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εὐχαρίσκει πάντοτε· ὁ δὲν ἔλεγεν „εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε“· (ἀ. Κορ. ἀ. 4.) οὕτως ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐσυνείδιζε νὰ λέγῃ πάντοτε ταῦτα τὰ ἐξιομημόνευτε καὶ εὐχαριστικά λόγια, „Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν“ οὐ γὰρ παύσομαι τοῦτο ἐπιλέγων αἰεὶ ἐπὶ πᾶσι μοι τοῖς συμβαίνουσιν“· (Ἐπιστ. ιά. πρὸς Ὀλυμπιάδα) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἔλεγεν „Ἀρίστη εὐεργεσίας φυλακὴ, ἢ τῆς εὐεργεσίας μνήμη καὶ ἡ διηνεκής εὐχαριστία“· οὕτως ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος μιμούμενος τὸν Θεῖον Χρυσόστομον ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω ἐκείνου λόγια. Ἐὰν οὕτως εὐχαριστῆς, ἀγαπητέ, τὸν εὐεργέτην σου Θεόν, ὄχι μόνον δὲν θέλεις δεῖξαι ἀχαριστίαν εἰς αὐτόν, ἢ ὅποια κατὰ τὸν ἱερόν Αὐγουστίνον δὲν ἀρέσκει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πρὸς τούτους, διὰ τὴν εὐχαριστίαν σου θέλεις παρακινήσει τὸν Θεὸν νὰ σοὶ χάρισῃ χάρισματα μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ πρότερα, ὅπου σοὶ ἐχάρισε· καθὼς λέγει ὁ ἁγίος Ἰσαὰκ „ἡ Εὐχαριστία τοῦ λαμβάνοντος, ἐρεθίζει τὸν δίδοντα, τοῦ δοῦναι δωρήματα „μειζότερα τῶν προτέρων“· (Λόγ. λ'. σελ. 186.)

Τροπάριον.

„Υἱοῦ μένου ξύλου, ῥαυτιοθέμτος ἐν αἵματι, τοῦ σαρκωθέμτος Λόγου Θεοῦ, ὑμεῖτε αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις, βροτῶν τὴν ἀμάκλῃσιμ ἑορτάζουσαι. Λαοὶ προσκυβεῖτε Χριστοῦ τὸν Σταυρὸν, δι' οὗ τῷ Κόσμῳ ἀμάστασις εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ὁ ἱερός Κοσμάς τοὺς τρεῖς Παῖδας διὰ νὰ ὑμνοῦσι τὴν ἁγίαν Τριάδα· ἀκολούθως καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον παρακινεῖ καὶ τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς Ἄνθρώπους νὰ ὑμνοῦσι τὸν Κύριον· καθότι καὶ ἐν τῇ ὁγδῇ ᾠδῇ καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἄνθρωποι παρακινῶνται εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Κύριον· „Εὐλογοῦτε γὰρ, φησὶν, Ἄγγελοι Κυρίου τὸν Κύριον· καὶ εὐλογεῖτε Υἱοὶ τῶν Ἀνθρώπων τὸν Κύριον. Λέγει λοιπὸν ἐπὶ λέξεως· σήμερον ὅπου ὑψοῦνται τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον ἐφράτισθη μὲ τὸ θεόρρυθτον αἷμα τοῦ σαρκωθέμτος Λόγου Θεοῦ, ἐσεῖς μὲν αἱ Δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν: ἢτοι οἱ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς κατοικῶντες ὑπερκόσμιοι Ἄγγελοι, ὑμεῖτε καὶ δοξολογεῖτε τὸν Θεὸν τὸν οὕτως εὐδοκῆσαντα, καὶ διὰ τῆς δοξολογίας ταύτης ἑορτάζετε τὴν ἐνακάλεσιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν Ἀνθρώπων, ὡς φιλάδελφοι καὶ φιλάνθρωποι. Διὰ τοῦτο γὰρ

γὰρ ὁ Κύριος ἐκάλεσεν αὐτοὺς, διὰ τὴν εὐφρανθοῦν εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς ἀπολλυμένης δραχμῆς: ἦτοι τῆς ἀπολλυμένης φύσεως τῶν Ἀνθρώπων. „εὐρούσα γὰρ, φισίν, ἢ γυνὴ τὴν „δραχμὴν συγκαλεῖται τὰς φίλας καὶ γείτονας, λέγουσα συγχαρήτε μοι, ὅτι εὔρον τὴν „δραχμὴν, ἣν ἀπάλεσα“. (Λουκ. ιε΄ 9.) Φίλαι δὲ καὶ γείτονες εἶναι αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, λέγοντα „Καὶ τὴν δραχμὴν ἐζήτησε τὴν Βασιλικὴν, „καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας αὐτῶ Δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὔρεσει, καὶ κοινωνοὺς ποι- „εῖται τῆς εὐφροσύνης, ἃς καὶ τῆς οἰκονομίας μύστιδας πεποίητο“. (Λόγ. εἰς τὰ Γενέ- „θλια) καὶ ἀλλαχοῦ „Πείθομαι γὰρ αὐτάς συνεορτάζειν καὶ συμπανηγυρίζειν ἡμῖν“· καὶ παρακάτω λέγει ὁ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς „Οὕτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν „Ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι“. (Αὐτόθ. 10.)

Οὐ μόνον δὲ λέγει, ἐσεῖς οἱ Ἄγγελοι ὑμνεῖτε, ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς οἱ Χριστάνυμοι λαοὶ προσκυνεῖτε τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἐγένεεν εἰς τὸν Κόσμον: ἦτοι εἰς ἐσᾶς τοὺς Ἀνθρώπους, ἀνάστασις καὶ ἀνάπλασις εἰς τοὺς αἰῶνας: ἦτοι αἰῶνιος ὅσοι γὰρ ἔχουν τὴν ἀνασηθῆν, πάντοτε εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας μέλλουν τὴν ἀναστη- μένοι. Δύναται δὲ τὸ, εἰς τοὺς αἰῶνας τὴν συναφθῆ καὶ μετὰ τὸ ἀνωτέρω ὑμνεῖτε, καὶ μετὰ τὸ, προσκυνεῖτε: ἦτοι ὑμνεῖτε εἰς τοὺς αἰῶνας, προσκυνεῖτε εἰς τοὺς αἰῶνας, κατὰ σχῆμα ὑπερ- βατὸν καὶ παρένθεσιν ἵνα διὰ τοῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας, διλωθῆ, ὅτι εἶναι Ὡδὴ ἀγδὸν, ἣς ἐν τῷ τέλει τίθεται τὸ, εἰς τοὺς αἰῶνας ἄτοπον γὰρ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, πῶς μὲν Ἄγγε- λοι τὴν ὑμνοῦσι διὰ τὴν τῶν Ἀνθρώπων ἀνάπλασιν· οἱ δὲ Ἀνθρώποι οἱ τὴν ἀνάπλασιν λαβόντες, τὴν μὴ προσφέρουν ὕμνον εἰς τὸν Θεόν. Τοῦτο γὰρ εἶναι ὅμοιον, ὡς εἰάν τις ἴατρον ἴατρον εἴη τινὰς ἀπὸ θανατηφόρον ἀσθένειαν· καὶ οἱ μὲν φίλοι τοῦ ἱατροῦ εὐχαριστοῦν καὶ τὸν εὐχαριστοῦν εἰς τὸν ἐκεῖνον θεραπεύσαντα ἱατρόν· ὁ δὲ ἱατροῦ εὐχαριστοῦν καὶ τὸν αἰσθάνεται τὴν ἱατροῦ καὶ σωτηρίαν, ὅπου ἔλαβε, καὶ οὔτε τὴν χαίρει, οὔτε τὴν ἀποδίδει τὴν εὐχαριστίαν εἰς τὸν ἱατρόν.

Φανερόν δὲ εἶναι εἰς ἐσῆ, ἀγαπιτε, τὸ ὠφέλιμον νόημα, ὅπου ἐμπορεῖς τὴν κερδήσῃς ἀπὸ τὸ Τροπάριον τοῦτο· διότι καὶ σὺ πρέπει τὴν ὑμνῆσαι καὶ τὴν δοξολογῆσαι ἀκαταπαύστως τὸν Δεσπότην Χριστόν. Αὐτὸς γὰρ διὰ μέσου τοῦ παναγίου αἵματός σου, τὸ ὁποῖον ἔχουσεν ἐπά- να εἰς τὸ σήμερον ὑψούμενον ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ἀπὸ τῆς παραγωγῆς τοῦ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκίρατον τοῦ πλευρᾶν, ἕως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑστερᾶν σταλαγματίαν, αὐτὸς, λέγω, διὰ μέσου τοῦ παναγίου αὐτοῦ αἵματος, ἀνέπλασεν ὅλον τὸ γένος τῶν Ἀνθρώπων, καὶ·μαζὶ μετὰ ὅλους ἀνέπλασε καὶ ἐσῆ. Καὶ καθὼς ὁ καλούμενος ὁπός: ἦτοι τὸ ὀλίγον γάλα τῆς συκῆς, βαλλόμενον μέσα εἰς τὸ πολὺ γάλα τῶν προβάτων πῆζει αὐτὸ καὶ στε- ρεοῖ καὶ τυρὶ ἀπεργάζεται· ὅθεν πολλοὶ ἀντὶ πητύας μεταχειρίζονται τοῦτο· οὕτω καὶ αἱ ρανίδες τοῦ ζωηροῦ αἵματος τοῦ Κυρίου αἱ ἐκχυθεῖσαι ἐν τῷ Σταυρῷ, ἀνέπλασαν ὅλον τὸν Κόσμον καὶ ἐστερέωσαν αὐτὸν εἰς τὴν θεογνωσίαν καὶ ἀρετὴν, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐδὲν δὲ, οἷον τὸ θαῦμα τῆς ἐμῆς σωτηρίας· ρανίδες αἵματος ὀλίγαι κόσμον „ὅλον ἀναπλάττουσαι, καὶ γίνονται, καθάπερ ὁπός γάλακτι, πᾶσιν Ἀνθρώποις, εἰς ἐν „ἡμᾶς συνδέουσαι καὶ συναγούσαι“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.) Ὅθεν ὅσαις φοραῖς βλέπεις τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστόν ἐν τῷ Σταυρῷ αἵματοκυλισμένον, καὶ τετραμμένας ἔχοντα χεῖρας πόδας καὶ πλευρᾶν, λέγε μετὰ θερμὴν ἀγάπην πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ ἐρωτικά λόγια, ὅπου ἔλεγε πρὸς αὐτὸν μία εὐλαβὴς ψυχὴ· Οὐ θέλω ἀτρωτός εἶναι, ὅρῶν σε τετραμμένον“. (Παρά τῇ Ἀσφαλεῖ ὁδηγίᾳ).

Προσκυνεῖ δὲ καὶ σὺ εὐλαβῶς μαζὶ μετὰ ὅλους τοὺς λαοὺς, τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου τὸν πανσεβάσμιον, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἐγένεεν ἡ ἀνάστασις ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ ἀκαλό- θως ἐγένεε καὶ ἡ ἰδική σου ἀνάστασις· ἀνάστασις ὅμως ἐνδοξος· ἀνάστασις λαμπρὰ· καὶ ἀνάστασις, ὅπου ἔχει τὴν σὴν κάμη κατὰ χάριν Θεόν· εἰάν μετὰ τέλος ἐπιμείνης ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ. Ὅθεν ὅσαις φοραῖς προσκυνεῖς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, μὴ παύης ἀπὸ τὸ τὴν λέγῃς καὶ σὺ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὅπου εἶπεν ὁ ἅγιος μάρτυς Θεο- δωρος ὁ ἐν Πέργῃ, ὁ κατὰ τὴν δεκάτην ἐνάτην τοῦ Ἀπριλλίου ἐορταζόμενος, ὅταν εἶδε τὸν Σταυρὸν ἐμπηγμένον εἰς τὴν γῆν, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐμελλε τὴν σταυρωθῆ· „Χαίροις „Σταυρέ, καύχημα τῶν Χριστιανῶν· χαίροις λυτρωτὰ ἀμαρτωλῶν, στερέωμα δικαίων, κλί- „μαξ οὐράνι, Προφητῶν κήρυγμα, Φωστὴρ ἐσκοτισμένων, κήρυξ ἀληθινῆ τῶν τοῦ Χριστοῦ „παθῶν, τῶν Πιστῶν ἡ ἀνάστασις, τῶν νεκρῶν ἡ ἀφθόρος πηγὴ· διὰ σοῦ οἱ προσερχόμε-

„ τοι ζῶν αἰώνιον κληρονομοῦσι· πρόσδεξάι με ἐν ἰλαρότητι· ὅπως τὸν ἐν σοὶ κρεμασθέντα σαρκὶ Θεοῦ ἀφάρτων, δοξάσω εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν“· (ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ).

Τροπάριον.

„ Γηγεμῆς παλάμαις οἰκοδόμοι τῆς χάριτος, Σταυρὸν οὐ ἔστι Χριστός ὁ Θεός ὑψοῦτε ἱεροπρεπῶς, καὶ λόγχην Θεοῦ Λόγου σῶμα ἀντιτορήσασα· ἰδέτωσαμ Ἐθνη πάντα τὸ σωτήριομ τοῦ Θεοῦ, δοξάζοντα εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὐδὲ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ μακρύνει ὁ ἱερός Κοσμάς ἀπὸ τῆν ὁγδόην Ὠδὴν τῶν τριῶν Παίδων. Ὁ Θεὸν, καθὼς ἐκεῖνοι ἔλεγον „ Εὐλογεῖτε Ἱερεῖς Κυρίου, δέλοι Κυρίου τὸν Κύριον“· οὕτω καὶ οὗτος ἐδῶ προσκαλεῖ τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Ὑψώσεως, καὶ παρακινεῖ αὐτοὺς νὰ ὑψώσουν τὸν τίμιον Σταυρὸν, οὕτως ἐπὶ λέξεως φράζων ὡς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, οἵτινες κατὰ μὲν τὴν φύσιν εἶσατε γηγενεῖς· ἦτοι πλασμένοι ἀπὸ τὴν γῆν· κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα εἶσατε οἰκοδόμοι τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος· οὕτω γὰρ ὁ Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων σᾶς ὀνομάζει λέγων, „ Ἐκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς αὐτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκοδόμοι ποικίλης χάριτος τοῦ Θεοῦ“· (ἀ. Περ. δ'. 10.) καὶ ὁ Παῦλος δὲ οἰκοδόμους Μυστηρίων σᾶς καλεῖ· (ἀ. Κορ. δ'. 10.) ἐσεῖς, λέγω, οἱ Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς, ὑψοῦτε μὲ τὰς παλάμας· ἦτοι μὲ τὰς χεῖράς σας (τοῦ μέρους ἀντὶ τοῦ ὅλα λαμβανομένου κατὰ συνεκδοχὴν) ἱεροπρεπῶς· τουτέστι σεβασμίας καὶ μὲ κάθε εὐλάβειαν, καθὼς εἶναι πρέπον εἰς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς νὰ τιμῶσι τὰ ἅγια ὡς ἅγιοι. Ποῖον δὲ ὑψώσατε ἱεροπρεπῶς; τὸν τίμιον Σταυρὸν, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐστάθη Χριστός ὁ Θεός, καρφωθεὶς ἐν αὐτῷ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· ἢ μὲ τὸ, ἔστι, φανερόναι ὁ Μελωδὸς τὸ ὑποπόδιον, τὸ ὁποῖον ἦτον ξύλον ξεχωριστὸν καρφωμένον μὲ τὸν Σταυρὸν, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐβάλλθησαν οἱ πόδες τοῦ Κυρίου διὰ νὰ καρφωθοῦν δυνατώτερα· καθὼς γράφει ὁ Θεῖος Εἰρηναῖος καὶ ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος· καὶ οὕτως ἐπληρώθησαν τὰ προφητικά ἐκεῖνα, τὸ „ Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ“· (Ψαλ. γη. 5.) καὶ τὸ „ Προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ“· (Ψαλ. ρλδ. 7.)

Μαζὶ δὲ μὲ τὸν Σταυρὸν ὑψώσατε ἱεροπρεπῶς καὶ τὴν ἁγίαν λόγχην, ἢ ὁποῖα ἀντιτόρησεν· ἦγουν ἐπερόνησε καὶ ἐτρύπησε τὸ Θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὑψώσεως γὰρ καὶ προσκυνήσεως καὶ πάσης τιμῆς εἶναι ἄξια, ὄχι μόνον ὁ Σταυρός, ἀλλὰ καὶ ἡ λόγχη, καὶ ὁ κάλαμος, καὶ ὁ σπόγγος, καὶ οἱ ἦλοι, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα συνήργησαν καὶ ὑπηρετήσαν εἰς τὰ πάθη τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν παθόντος Χριστοῦ, ὡς ἀγιασθέντα διὰ τῆς ἐπαφῆς τῆς παραγίας καὶ Θεοῦποστατοῦ αὐτοῦ σαρκός (1). Ἄς ἰδοῦν δὲ καὶ τὰ Ἐθνη τὰ ἐσκητισμένα ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας, τὸ σωτήριομ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἔλαμψεν εἰς τὸν Κόσμον διὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ ἄς δοξάσουν αὐτὸ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας. Ἐδανείσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς, κατὰ τὸν Πρωχὸν Πρόδρομον, ἀπὸ τὸν δίκαιον Συμεῶν τὸν Θεοδόχον, ὃς τις βλέπων καὶ βασιτάζων τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις του τεσσαρακονθήμερον

(1) Συμφώνως δὲ εἶπε καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός „ Προσκυνεῖται τοὺς ἦλους, τὴν λόγχην, τὰ ἐνδύματα, καὶ τὰ ἱερά αὐτοῦ σκηνώματα, ἀτιμῆ εἰσὶν ἡ φάτιν, τὸ σπύλαιον, ὁ Γολγοθᾶς, ὁ Σταυρός, ὁ ζωσπιός τάφος, ἡ Σιών τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ἀκρόπολις, καὶ τὰ ἕμοιά, ὡς φησὶν ὁ Θεὸς πάντων Δεσπότης· εἰσελευσάμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, προσκυνήσωμεν αὐτὸν τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν

οἱ πόδες αὐτοῦ“· Ὅτι δὲ τὸν Σταυρὸν λέγει, δηλοῖ τὸ ἐπόμενον „ Ἀνάστηθι Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου· ἐπιταί γὰρ τῷ Σταυρῷ ἡ Ἀνάστασις· εἰ γὰρ τῶν ἐρωμένων ποδητὸν οἶκος, καὶ κλίνη, καὶ περιβολαῖον, πόσω μάλλον τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρος, δι' ὧν καὶ σεσώμεθα“· (Βιβλ. Δ'. κεφ. πη. τοῦ Θεολογικοῦ).

ρον νήπιον, εἶπε μετὰ χαρᾶς ταῦτα τὰ λόγια, ἢ Εἶδον ἢ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου. καὶ ἐξηγῶν τί ἦτον αὐτὸ τὸ σωτήριον τοῦ Κυρίου, λέγει ἀκολουθῶς ἢ Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἢ Ἐθῶν. (Λουκ. β'. 30.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ ἱερός Κοσμᾶς λέγει, ὅτι τὰ Ἐθνη ἀποκαλυφθέντα: ἦτοι ἀποβαλόντα τὸ σκότος τῆς ἀγνοασίας, ἃς ἰδοῦν τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ: τὸν Σταυρὸν δηλαδὴ, καὶ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ, ἃς ἰδοῦν τὸν ἐν τῷ Σταυρῷ ὑψωθέντα, καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων συναυψώσαντα. Φαίνεται δὲ ἀρμοδιώτερον, ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐρανίσθη τὰ ἀνωτέρω λόγια ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα, ἢ Εἶδον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. (Ψαλ. 135. 5.)

Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ἢ ἱερός Κοσμᾶς, τὸ ἢ Ἰδέτωσαν Ἐθνη πάντα τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν φανερώσῃ τὴν ἱστορίαν, ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως, κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν τῆς Ἰψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Ἐπειδὴ γὰρ ὁλος ἢ λαὸς τῶν Χριστιανῶν ἐζήτει τὴν προσκυνήσῃ καὶ τὴν ἀσπασθῆ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, κατὰ προηγούμενον λόγον δὲν ἐδύνετο δὲ τὴν ἐπιτύχῃ τοῦ ποδομένου διὰ τὸ πολὺ πλῆθος· τούτῃ χάριν ἐζήτησαν κατὰ λόγον δευτέρου τὴν ἀξιώθῃ τὴν ἰδοῦν καὶ τὴν γλυκυτάτην θεωρίαν τοῦ Σταυροῦ. Ὄθεν ὁ τότε Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Μακάριος, ἀναβὰς ἐπάνω εἰς τὸν ἢ μβανα ἐσήκωσεν ὑψηλὰ μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὸν κοσμοπόδητον Σταυρὸν, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν φανερῶς εἰς ὅλους τοὺς ὑποκάτω εὑρισκομένους Χριστιανούς, οἵτινες τῆτον ἰδόντες ἐφώναζαν ἀπὸ καρδίας ὅλοι ὁμοῦ τὸ, ἢ Κύριε ἐλέησον. Πρόδηλον δὲ, ὅτι οἱ τὸν Σταυρὸν ἰδόντες Χριστιανοί, ἐκ τῶν Ἐθῶν ἐκατάγοντο, τὰ ὅποια παρακινεῖ ἔδω ὁ Μελωδὸς τὴν ἰδοῦν τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ: ἦτοι τὸν Σταυρὸν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανὲ ἀδελφίμου, ὅσαις φεραῖς ἐμβαίνεις μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, σήκονε τὰ ὀμμάτιά σου ὑψηλὰ, καὶ βλέπε τὸν ὑπερτίμον Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὁ ὅποιος στέκεται ὑψωμένος ἐπάνω ἀπὸ τὰς ἀγίας Εἰκόνας εἰς τὸ διάστελλον (τέμπλον), καὶ βλέπων αὐτὸν συλλογίζου, ὅτι βλέπεις αὐτὸ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς: ἦτοι παρρησίᾳ καὶ εἰς ὅλην τὴν γῆν ὁ Μονογεγὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἱερὸν λόγον τοῦ Δαβὶδ. (Ψαλ. 107. 13.) Βλέπων δὲ καὶ τὸν ἐν τῷ Σταυρῷ προσηλωθέντα Δεσπότην σου καταπληρωμένον, ἐνθυμήσου τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην, ὅπου ἔδειξεν εἰς ἐσὲ ὁ ἀγαπητὸς καὶ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστός. Ὄθεν ἀνάψας ἀπὸ μίαν φλόγα φείας ἀγάπης, ἐρώτησέ τον μὲ τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν, καὶ εἶπέ τον, Δέσποτα Δέσποτα, διὰ τίνος ἀγάπην ἔλαβες τὰς πληγὰς ταύτας; ἢ Καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν· τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀναμέσον τῶν χερῶν σου; (Ζαχ. 13. 6.) καὶ βέβαια θέλει ἀποκριθῆ μὲ τὸν αὐτὸν Ζαχαρίαν καὶ σοὶ εἶπῃ· ὅτι ἔλαβε τὰς πληγὰς αὐτὰς εἰς τὸν οἶκον τὸν ἀγαπητόν του: τοιῆστι διὰ τὸν ἀγαπητόν λαὸν τῶν Χριστιανῶν του, ἀκολουθῶς δὲ, καὶ διὰ τὴν ἰδικήν σου ἀγάπην· ἢ Καὶ ἐρεῖ· ἃς ἐπλήγῃ ἢ ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου. (Αὐτόθ.)

Τροπάριον.

ἢ Οἱ τῆ φείας ψήφῳ προκριθέμετες, ἀγάλλεσθε Χριστιανῶν πιστοὶ
 ἢ Βασιλεῖς, καυχᾶσθε τὸ τροπαιοφόρον ἔπλεον λαχόμετες Θεόθεν,
 ἢ Σταυροῦ τὸν τίμιον· ἐν τούτῳ γὰρ φῦλα, πολέμων θράσος ἐπι-
 ἢ ζητούμετα, σκεδάμμεται εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἐκάλεσεν ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς εἰς ὀμνάδιον Κυρίου, πρῶτον τοὺς τρεῖς Παῖδας, Δεύτερον τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἀνθρώπους, τρίτον τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς· τὰρα καλεῖ τέταρτον εἰς αὐτήν, καὶ τοὺς πιστοὺς Βασιλεῖς, λέγων, ἢ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες μὲ φείκην ψῆφον καὶ βουλήν ἐδιὰ-λέχθητε εἰς τὸ τὴν Βασιλεύετε, ἐσεῖς, λέγω, ἀγάλλεσθε πνευματικῶς: τοιῆστι μὲ ὑπερ-βολῆν

βολὴν εὐφραίνεσθε ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ τῆς Ἰψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Διὰ τί δὲν εἶπεν ἀπλῶς εὐφραίνεσθε, ἀλλὰ ἀγάλλεσθε; ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδινόν, ἡ ἀγαλλίασις εἶναι ἐπίτασις καὶ ὑπερβολὴ τῆς εὐφροσύνης· καθότι ἡ ἀγαλλίασις ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τὸ, ἄγαν καὶ τὸ, ἄλλομαι· ἐκεῖνος γὰρ ἀγαλλιᾶται: εἶπεν ἀγάλλεται, οὐτινος ἢ καρδία ἀλλεται καὶ πηδᾷ ἀπὸ τῆν ὑπερβολικὴν χαρὰν, καὶ τρόπον τινα ἐνθουσιᾶται.

Ὅχι μόνον δὲ ἀγάλλεσθε ἐσεῖς οἱ πιστοὶ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις καυχᾶσθε καύχημα θεῖον καὶ ἐπαινετὸν, ὄχι διὰ τὰ πολεμικά σας στρατεύματα, ὄχι διὰ τὰ πλήθη τῶν ἵππων καὶ ἀρμάτων σας, ὄχι διὰ τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ Βασιλικὸν διαδήμα ὅπου φορεῖτε, ἀλλὰ διότι ἐλάχετε: ἦτοι ἐκλυρώθητε ἀπὸ τὸν Θεὸν ἕνα νικητικὸν καὶ τροπαιοφόρον ἄρμα: δηλαδὴ τὸν τίμιον Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς Σταυροφόροι ὀνομαζονται· ἐπειδὴ φοροῦσι καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ ἐν τῷ διαδήματι αὐτῶν τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ἔγραψεν ὁ Χρυσοστομικὸς κάλαμος, „Ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ· (Ἦσ. ια΄. ι.) ὡσεὶ ἔλεγεν, αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς τελευτῆς (ἦτοι ὁ Σταυρὸς), διαδήματός ἐστι τιμιώτερον· οἰγῶν Βασιλεῖς διαδήματα ἀποτιθέμενοι, τὸν Σταυρὸν ἀναλαμβάνουσι, τὸ σύμβολον αὐτοῦ τῆς τελευτῆς· ἐν πορφύρισι Σταυρὸς· ἐν διαδήμασι Σταυρὸς· ἐπὶ ὅπλων Σταυρὸς· καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὁ Σταυρὸς ὑπὲρ τὸν ἥλιον διαλάμπει“. (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς τόμ. 5΄.) Ἀλλὰ καὶ ὅταν οἱ Βασιλεῖς πολεμῶσι τοὺς Βαρβάρους ἐχθρούς των, ἔμπροσθεν προπορεύεται ἡ νικητικὴ σημαία καὶ τὸ τροπαιοῦχον φλάμπουρον τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον καὶ Λάβουρον ὀνομαζεται. Διὸ εἶπε πάλιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, „Οἱ βαστάζοντες τὸ Βασιλικὸν ἐν πολέμῳ, τὸ λεγόμενον τῇ σὺν νηθείᾳ Λάβουρον, πολλῆς δεόνται τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἐμπειρίας, ὥστε αὐτὸ μὴ προδοῦναι τοῖς πολεμίοις“. (Λόγ. γ΄. εἰς τὴν α΄. πρὸς Τιμόθε.) Τροπαιοφόρον δὲ ὄπλον. ὠνόμασε τὸν Σταυρὸν ὁ Ἀσματογράφος· διότι, λέγει, μὲ τὴν ἀπροσμάχητον αὐτοῦ δύναμιν, διασκορπίζονται καὶ ἀφανίζονται αἱ βαρβαρικαὶ φυλαὶ τῶν ἀπίστων Ἑθνῶν, αἱ ὁποῖαι ζητοῦσι θράσος πολέμων: ἦτοι ζητοῦσι πολέμους θρασεῖς καὶ ἀγρίους καὶ ἀπανθρώπους κατὰ περίφρασιν, ἐναντίον τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων, καὶ ἐναντίον τῶν ὀρθόδοξων Χριστιανῶν. Ἐρανίσθη δὲ τὸν λόγον τούτον ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβιδ λέγοντα „Διασκορπίσον Ἐθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα“. (Ψαλ. ξξ΄. 34.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ, Χριστιανέ, πρόσεχε νὰ μὴ ἀγάλλεσαι εἰς τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, μὴδὲ νὰ καυχᾶσαι εἰς τὸ γένος καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν σου, μήτε εἰς τὴν σοφίαν τοῦ νοός σου, καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν τοῦ σώματος σου· διότι ὅλα τὰ τοιαῦτα καυχήματα εἶναι μάταια, καὶ ὁμοιάζουν μὲ τὸν καπνόν, ὅπου διαλύεται εἰς τὸν ἀέρα· „Μὴ καυχᾶσθω γὰρ, ἡ φησὶν, ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, μήτε ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, μήτε ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ“. (α΄. Βασ. γ΄.) ἀλλὰ καυχῶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὴν πίστιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, λέγων καὶ σὺ μὲ τὸν Παῦλον „Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ“. (Γαλ. 5΄. 14.) Ὅθεν χάραττε συχνάκις εἰς τὰ μέτωπόν σου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καθὼς συνεχῶς ἐχάραττον αὐτὸν καὶ οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· „Καὶ γὰρ συνεχῶς τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ ἀπαιτεῖς ἐγχαράττους ἐπὶ τοῦ τῶν μελῶν ἡμῶν ἐπισημοτέρου μέρους, καὶ ὡσπερ ἐν στήλῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου καθ' ἐκάστην ἡμέραν διατυπούμενον περιφέρουσιν“. (Λόγ. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς. Τόμ. 5΄.)

Οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, ὅταν ἐπήγαιναν εἰς λουτρὸν, ἢ ἀνοσπιαν λύχνον, ἐποίουν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὸν Χρυσόστομον· „Εἰσὶ πολλοὶ οἱ ἐν βαλανεῖοις εἰσιόντες, ἅμα τῷ τὰς θύρας ὑπερβῆναι, σφραγίζονται (μὲ τὸν Σταυρὸν δηλ.)· πάλιν λύχνου ἀφθέντος, πολλάκις τῆς διανοίας ἑτερόν τι σκεπτομένης, ἢ χεῖρ τὴν σφραγίδα (ἦτοι τὸν Σταυρὸν) ποιεῖ“. (Λόγ. ι΄. εἰς τὰς Πράξ.) Οὕτω ποιεῖ καὶ σὺ, ἀδελφέ, μιμούμενος τοὺς ἀγίους ἐκείνους Χριστιανούς. Μάλιστα δὲ, ὅταν βλέπῃς τὸν ἑαυτόν σου, ὅτι ἀρχίζει διὰ νὰ θυμῶνται κατὰ τινος ἀδελφοῦ, εὐθύς σημείωσον τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ στήθος σου· ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ γένη ὡς χαλιναρί, καὶ ἐμποδίσῃ τὴν ὀρμὴν καὶ τὸ Δαιμόνιον τοῦ θυμοῦ. Οὕτω σὲ συμβουλεῖ νὰ κάμῃς ὁ ἀνωτέρω χρυσοῦς Πατὴρ λέγων „Ἀπαλῶν λαχάμεν οὖν τούτου τοῦ Δαίμονος (τοῦ θυμοῦ δηλ.)· ἀρχόμενον αὐτὸν καταστείλωμεν· τὴν σφραγίδα (ἦτοι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ) ἐπιθάμεν τῷ στήθει, καθάπερ τινὰ χαλιμῶν“. (Λόγ. ιζ΄. εἰς τὰς Πράξ.) Πολλοὶ δὲ καὶ ὅταν χασμῶνται, καὶ ὅταν μέλ-

λου να λαλήσουν λόγον, ποιῶσι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ στόμα των· τοὺς ὁποίους μιμοῦ καὶ ἐσὺ.

ἤξευρε γάρ, ἀγαπητὲ ἀδελφε, ὅτι ὁ ἀντίδικος καὶ ἐχθρὸς ἡμῶν Διάβολος, βαστῶν τοξάρι τεντωμένον εἰς τὰς χεῖράς του, στέκεται πάντοτε ἑτοιμὸς διὰ νὰ μᾶς σαϊτεύσῃ εἰς κάθεμας κίνημα. Ὁθεν ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀγαπητοὺς του ἕνα προσυλακτικὸν ἄρμα· ἵνα σημειώσωμεν αὐτὸ εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ οὕτω γλυτόνωμεν ἀπὸ τὰς σαῖτας τοῦ Διαβόλου. Καὶ τοῦτο ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ προφητεύων ἐβόησεν, „Ἐδώκας τοῖς φοβουμένοις σε „ σημείωσιν τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τῶξου· ὅπως ἂν ρυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοὶ σου“. (Ψαλ. νθ'. 4.) Τοῦτο δὲ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει, „Σημείωσις ὁ Σταυρὸς ἐν μετώ- „ πῳ καὶ χερσὶ τοῦ πιστοῦ· τῶξον δὲ, ἢ πλάνη· τοξότης, ὁ Διάβολος· βέλι (ἦτοι σαῖται), „ οἱ αἰσχροὶ λογισμοὶ· πληγαὶ αἱ ἐκ τῶν βελῶν γινόμεναι, αἱ ἁμαρτίαι“. (Λόγ. εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ Σταυροῦ). Ἐὰν λοιπὸν καὶ σὺ, ἀδελφε, θέλῃς νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὰς πεπυραμμένας σαῖτας τοῦ πονηροῦ, συνεχῶς ποιεὶ τὸ σημεῖον τοῦ τροπαιοφόρου Σταυροῦ· καὶ κάμμία βλάβη θανατηφόρος δὲν θέλει σὲ ἐγγίσει· καθὼς περὶ τοῦ σημείου τούτου διὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ προεῖπεν ὁ Θεὸς, προστάξας τοὺς Ἀγγέλους, ὅπου ἔμελλον νὰ θανατώσωσιν τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαίους, νὰ μὴ ἐγγίσουν εἰς ἐκείτους, ὅπου ἔχουν τὸ σημεῖον (τοῦ Σταυροῦ δηλ.) εἰς τὸ μέτωπόν των· „Ἐπὶ δὲ πάντας, ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ „ ἐγγίσητε“. (Ἰεζ. ι. 4.)

ᾠδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Μυστικὸς εἶ Θεοτόκε Παράδεισος, ἀγεωργήτως βλαστήσασα Χρι-
„ στόμ· ὑφ' οὗ τὸ τοῦ Σταυροῦ ζωνφόρον ἐμ γῆ, πεφυτούργηται δέμ-
„ δρομ· δι' οὗ μῦμ ὑψουμένου, προσκυρούμετες αὐτόμ, οἱ μεγαλύομεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ἡ ἐννάτη ᾠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πρόε-
δρος Μαῖουμά θεῖος Κοσμάς οἰκειότατα ἀποστρέφει τὸν Εἰρμόν τούτον εἰς τὴν αὐτὴν Θεο-
τόκον, καὶ ἐνταυτῷ προσαρμόζει αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, λέ-
γων, ὃ Θεοτόκε, ἐσὺ εἶσαι ὁ μυστικὸς καὶ νοητὸς Παράδεισος· διότι, καθὼς ὁ ἐν Ἐδέμ
αἰσθητὸς Παράδεισος, χωρὶς νὰ γεωργηθῇ καὶ νὰ σπαρθῇ ἀπὸ ἀνθρώπων, ἐβλάστησε θεό-
θεν τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ ξύλα· οὕτω καὶ σὺ, χωρὶς νὰ γεωργηθῆς καὶ νὰ σπαρθῆς ἀπὸ
ἀνθρώπων· ἦτοι ἀπὸ σπορὰν ἀνθρώπου, ἐγέννησας ἐκ Πνεύματος Ἁγίου τὸν Δεσπότην Χρι-
στὸν, τὸν Θεὸν ὁμοῦ ὄντα καὶ ἀνθρώπων, ἀπὸ τὸν ὅποιον καθ' Θεὸν καὶ τὸ τῆς ζωῆς
ξύλον ἐκεῖνο ἐφυτεύθη πάλαι ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐδέμ· ἦτοι τῆς τρυφῆς τοῦ Παραδείσου,
καὶ ὕστερον ἐφυτεύθη τὸ ζωνφόρον δένδρον τοῦ Σταυροῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς· καθὼς ψάλ-
λει ὁ Προφητάναξ, „Σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς“. (Ψαλ. ογ'. 13.) Ἐφυτουρήθη
δὲ εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι καθὼς ὁ Χριστὸς καθ' Θεὸς, τὰ αἰσθητὰ φυτὰ διὰ τῆς αὐ-
τοῦ Προνοίας ποτίζει μὲ τὸ τῆς βροχῆς νερόν, καὶ οὕτω κάμνει αὐτὰ νὰ ριζώνωνται ἐν τῇ
γῆ καὶ νὰ βλαστάνουν καρποὺς αἰσθητούς· οὕτω καὶ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ ποτίσας ὁ
αὐτὸς Χριστὸς καθ' ἀνθρώπου μὲ τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ, ὅπου ἔτρεξαν ἀπὸ τὴν ἀκήρατόν του
πλευρὰν, ἔκαμε νὰ βλαστήσῃ τοῦτο καὶ νὰ τελεσφορήσῃ καρπὸν, ὄχι ζωῆς προσκαιροῦ, ἀλ-
λά ζωῆς ἀθανάτου καὶ αἰωνίου. Εἶτα ἐπιφέρει, ὅτι διὰ μέσου Σταυροῦ τούτου τοῦ ὑψου-
μένου κατὰ τὴν Σήμερον ἡμέραν, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ προσκυνοῦντες αὐτὸν τὸν Χριστόν,
τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, σὲ μεγαλύνομεν τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἀσπόρως Θεοτόκον. Μεγαλύνο-
μεν δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ὑμνοῦμεν ἢ τιμῶμεν ἢ ἄλλο κανένα ρῆμα· διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ
χαρακτηριστικὸν ἰδίωμα τῆς ἐννάτης ᾠδῆς τῆς Θεοτόκου, ἣτις ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ρῆμα μεγα-
λύνα· φησὶ γάρ, „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“. (Λουκ. α. 46.)

Ἀρμόζει δὲ τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ εἰς ἐσὲ, ὃ ἀναγνώσα· διότι πάντα τὰ
καλὰ ἐχαρίσθησαν εἰς ἐσὲ διὰ μέσου τῆς Κυρίας Θεοτόκου· δι' αὐτῆς ἐφάνη ὁ Θεὸς ἐν τῷ

Κόσμῳ· δι' αὐτῆς ὑψάθη τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· δι' αὐτῆς ἡ ἰδική σου σωτηρία γέγονεν. Ὅθεν εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν τοσοῦτων εὐεργεσιῶν, ὅπου ἠξιώθης διὰ τῆς Θεοτόκου, χρεωστέϊς καὶ σὺ νὰ μεγαλύνῃς τὸ Θεομητορικὸν καὶ πανσέβαστον αὐτῆς ὑποκείμενον, μὲ λογισμοὺς θείους καὶ μεγαλοπρεπεῖς, μὲ λόγια μεγάλα καὶ ἐγκώμια Θεομητροπρεπῆ καὶ μὲ ἔργα ἀρεστὰ εἰς τὴν Θεομητορικὴν τῆς μεγαλειότητα· οὕτω γὰρ μεγαλύνεται ἡ Θεομεγάλυντος Μήτηρ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἔχῃς εἰς τὸν νοῦν σου λογισμοὺς σμικροπρεπεῖς περὶ πλοῦτου, περὶ δόξης, περὶ ἠδονῶν καὶ περὶ ἄλλων γῆινων πραγμάτων· ἤξευρε, ὅτι δὲν μεγαλύνεις τὴν Θεοτόκον, ἀλλ' ὅσον ἐκ μέρους σου, σμικρύνεις τὴν μεγαλειότητα τῆς Θεοτόκου. Ὁμοίως καὶ ἐὰν ἔχῃς εἰς τὸ στόμα σου φλυαρίας καὶ ματαιολογίας, καὶ ἐὰν πράττῃς ἔργα ταπεινὰ καὶ ἀνάξια τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ἐπαγγέλματός σου· ἤξευρε, ὅτι μὲ αὐτὰ ὅλα σμικρύνεις τὴν Θεοτόκον. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος εἶναι καὶ λέγεται κατὰ χάριν Μήτηρ τῶν Χριστιανῶν, διὰ τοῦτο ἀκολούθως καὶ ὅσα ἄτοπα νοήματα ἢ λόγια ἢ ἔργα πράξουν οἱ Χριστιανοὶ, τὰ κατὰ χάριν τέκνα τῆς Θεοτόκου, εἰς αὐτὴν τὴν Θεοτόκον τὴν κατὰ χάριν Μητέρα των ἀναφέρονται.

Ἄν λοιπὸν ἐσὺ μεγαλύνῃς τὴν Θεοτόκον, Χριστιανέ, ὡς εἶπομεν, βέβαια καὶ ἡ Θεοτόκος θέλει μεγαλύνει ἐσὲ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, καὶ ἀδίαλείπτως θέλει πρεσβεύει διὰ τὴν σωτηρίαν σου· διότι, ἂν ἡ Δεβώρα καὶ ἡ Ἰαήλ ἐφάνηκαν βοηθοὶ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, πῶς δὲν θέλει φανῆ βοηθὸς ἰδική σου αὐτὴ ἡ εὐσπλαγχνος Μήτηρ τοῦ Κυρίου; Θέλεις νὰ τὸ βεβαιώθῃς; ἀκουσον τί λέγει ὁ χρυσοῦς Ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας· „Καὶ νῦν οὐ λείπει τῷ Θεῷ Δεβώρα· οὐ λείπει τῷ Θεῷ Ἰαήλ· ἔχομεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγίαν Παρθένον καὶ Θεοτόκον Μαρίαν πρεσβεύουσαν ὑπὲρ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἡ τυχοῦσα γυνὴ ἐνίκησε, πόσω μᾶλλον ἡ τοῦ Χριστοῦ Μήτηρ καταισχυρεῖ τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας“; (Λόγ. περὶ τοῦ χρησίμως τὰς Προφητείας ἀσαφεῖς εἶναι).

Τροπάριον.

Ἀγαλλέσθω τὰ δρυμοῦ ξύλα σύμπαντα, ἁγιασθείσης τῆς φύσεως αὐτῶν, ὑφ' οὗ περ' ἐξ ἀρχῆς ἐφυτεύθη Χριστοῦ, ταμυθέμτος ἐν ξύλῳ· δι' οὗ μῦν ὑψουμένου, προσκυρῆτες αὐτὸν, σὲ μεγαλύομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Ἱερὸν ψαλτῆρα τοῦ Δαβὶδ ἐδανείσθη ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὸ παρὸν Τροπάριον· ψάλλει γὰρ ἐκεῖνος οὕτως ἐν τῷ ἐννενηκιστῷ πέμπτῳ ψαλμῷ, Στίχῳ δωδεκάτῳ· „Αγαλλιάσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ“. Ὅθεν ὁ θεῖος Μελεθδὸς προσεκτικῶς προσφέρων τὸν λόγον κατὰ σχῆμα προσωποποιίας, λέγει εἰς τὰ ἄλογα ξύλα, ὡς ἐὰν ἦτον λογικά· ἅς χαίρουν ὅλα τὰ ξύλα: ἦτοι δένδρα τοῦ δρυμῶνος καὶ λόγγου. Δρυμὸς δὲ κυρίως ὀνομάζεται ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὁ φυτευμένος ἂν ἀπὸ τὰς δρῦς, ὅπου κατασκευάζουν τὰ βαλάνια, τὰς ὁποίας δρῦς πολλοὶ συνειθίζουσιν νὰ ὀνομάζουσιν δένδρα. Διὰ τί δὲ αὐτὰ νὰ χαίρουν; ἐπειδὴ, λέγει, διὰ μέσου τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἠγιασθη ὅλη ἡ φύσις τῶν ξύλων. Ἀπὸ ποῖον; ἀπὸ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅς τις ὄχι μόνον ἀπλάσθη ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ καὶ ἐφύτευσεν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Κόσμου ὅλα τὰ εἶδη καὶ γένη τῶν ξύλων.

Ὁ λόγος γὰρ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν ξύλων „Βλαστήσατω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπείρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιῶν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς“. (Γέν. α. 11.) αὐτὸς, λέγω, ἐφάνερνε τὸν ἐνυπόστατον Λόγον καὶ Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, ἀκολούθως δὲ καὶ τὰ ξύλα ἐγένετο. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „Ἡ Γραφὴ τὸν Θεὸν προστάττοντα καὶ διαλεγόμενον εἰσάγουσα, τὸν ᾧ προστάσσει καὶ διαλέγεται κατὰ τὸ σιωπώμενον ὑποφαίνει.... Διὰ τοῦτο ὁδῶ τινι καὶ τάξει ἡμᾶς εἰς τὴν περὶ τοῦ Μονογενοῦς ἐννοίαν προσβιβάζει“. (Ὁμιλ. γ'. εἰς τὴν ἑξαήμε.) Καθὼς λοιπὸν ἡ Κύριος ἠγίασε τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου, διὰ δὲ τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰορδάνου ἠ-

γίασε και ὅλην τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων· οὕτως ὁ αὐτὸς Κύριος σταυρωθεὶς ἠγίασε τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, διὰ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἠγίασε και ὅλην τὴν φύσιν τῶν ξύλων. Ὁ Θεὸς ἐπειδὴ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν ὑψοῦται τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ· τούτου χάριν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ προσκυνοῦμεν τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα Χριστόν. Προσκυνοῦντες δὲ πάλιν τὸν Χριστόν, ἐνταυτῷ μεγαλύνομεν και ἐσέ, Θεοτόκε, τὴν Μητέρα τοῦ Χριστοῦ.

Ἀρμόζει δὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο και εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ· διότι ἂν διὰ τούτου προστᾶζονται νὰ χαίρουν τὰ ἀναίσθητα και ἄλογα ξύλα, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ χαίρης ἐσὺ ὁ αἰσθητὸς και λογικὸς ἄνθρωπος; διότι ἡ ἰδική σου φύσις ἠγιάσθη, ἐσώθη και ἐδοξάσθη ἀπὸ τὸν Χριστόν. Ἐὰν γὰρ ἐσὺ δὲν ἀγάλλῃσαι εἰς τὴν ἀπειρον εὐεργεσίαν ταύτην, ὅπου ἔλαβες παρὰ τοῦ γλυκυτάτου και πράγμα και ὄνομα Ἰησοῦ· τοῦτο εἶναι κακὸν σημεῖον διὰ λόγου σου· δείχνεις γὰρ με τοῦτο, ὅτι διὰ τῶν παθῶν και τῶν ἀμαρτιῶν ἐσβυσες, ἢ τὸ ἐλάχιστον συνέχασες τὸν σπινθῆρα τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου ἔλαβες, ὅταν ἐβαπτίσθης· και διὰ τοῦτο δὲν αἰσθάνεσαι εἰς τὴν καρδίαν σου καμμίαν πνευματικὴν χαρὰν και ἀγαλλίασιν. Ὁ Θεὸς ἀπόβαλε, ἀδελφέ, τὴν στάκτην καὶ τὸ χῶμα: ἦτοι τὰ πάθη ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, βάλλε προσανάμματα εἰς αὐτὴν τὴν θερμὴν πίστιν, τὴν στερεὰν ἐλπίδα, τὴν ἱερὰν προσευχὴν, τὴν συνέχειαν τῆς Θείας κοινωνίας (ἐὰν ἦσαι διηλαθὴ ἄξιος: ἦτοι ἐὰν δὲν ἔχῃς ἐμπόδιον κανονικόν), και τὴν ἐργασίαν τῶν Θείων ἐντολῶν· και οὕτως ἀναφῶν τὴν ψυχὴν σου εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Ποιητοῦ και Σωτῆρός σου. Ἐὰν οὖν οὕτω ποιῶντός σου, ἀγαλλιᾶται και σκιρτᾷ ἐσῶθεν ἡ καρδία σου, ἢ ξευρε, ἀγαπητέ ἀδελφέ μου, ὅτι τὸ σκιρτήμα αὐτὸ εἶναι ἕνα καλὸν σημεῖον διὰ λόγου σου· διότι δείχνεις με τοῦτο, ὅτι ἀληθῶς ἐβαπτίσθης, και ἀληθῶς ἔλαβες Πνεῦμα Ἅγιον· ὡς βεβαιοῖ ὁ μέγας Ἀθανάσιος λέγων ἡ Ὡσπερ ἡ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα γυνὴ ἐκ τῶν σκιρτημάτων τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ αὐτῆς ἐπίσταται ἀψευδῶς, ὅτι καρπὸν ἔλαβεν· οὕτω και ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθῶς Χριστιανοῦ οὐ διὰ ῥημάτων γονέων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων και σκιρτημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ, και μάλιστα τῷ καιρῷ τῶν ἑορτῶν και τῶν φωτισμάτων (ἦτοι Βαπτισμάτων) και τῆς μεταλήψεως τοῦ ἁγίου σώματος τοῦ Χριστοῦ, μανθάνει ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβε βαπτισθεὶς“. (ἐν ταῖς πρὸς Ἀντίοχ. ἐρωταποκρίσει) (1).

Τροπάριον.

Ἦ ἱερόν ἠγέρθη κέρασ Θεόφροσι, τῆς κεφαλῆς τῶν ἀπάντων ὁ Σταυρός· ἐμ εἶ ἀμαρτωλῶν μου μέμων, συμθλώμται τὰ κέρατα πάντα· δι' οὗ μῦν ὑψοῦμέμου, προσκυμοῦμετς αὐτῆν, σὶ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ὄνομα τοῦ κέρατος σημαίνει μεν και τὴν Βασιλείαν κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, ἐπειδὴ διὰ τοῦ κέρατος τοῦ περιέχοντος τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος ἐχρίοντο οἱ Βασιλεῖς· περὶ οὗ εἴρηται ἡ Ἐκεῖ ἔξανατελῶ κέρασ τῷ Δαβίδ“. (Ψαλ. ρλ α. 16.) σημαίνει δὲ και τὴν δόξαν· κυρίως ὅμως σημαίνει τὴν δύναμιν και τὸ ὄπλον. Λέγεται δὲ κέρασ ἡ δύναμις ἐκ μεταφορᾶς τῶν κερασφόρων ζῶων, τὰ ὅποια ἔχουν ὡς δύναμιν και ὄπλον τὰ κέρατα· οἷον βόες, κριοί, τράγοι, ἔλαφοι, και ἄλλα. Ὁ Θεὸς ἐὰν κανέν τοιοῦτον ζῶον χάσῃ τὰ κέρατά του, εὐθὺς χάνει και τὴν δύναμίν του, και γίνεται εὐκολοπίαστον ἀπὸ τοὺς κνηγούς. Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν στοχασθεὶς, ὅτι ὁ Ζαχαρίας ἐν τῇ ἐνάτῃ Ὠδῇ εἶπε ἡ Καὶ ἠγειρε κέρασ σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβίδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ“, (Λουκ. α. 69.) διὰ τοῦτο προσφωῶσ προσήρμοσε τὸ ρητὸν αὐτὸ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τῆς ἐνάτης Ὠδῆς, και λέγει ὅτι

(1) Ὅρα περὶ τούτου κατὰ πλάτος τὸ τελευταῖον ἠδικὸν τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, και μαθήση εἰσὶ πολλά.

ὅτι ὑψώθη εἰς τοὺς θεόφρονας καὶ πιστοὺς Χριστιανούς, ἕνα ἱερόν κέρατον: ἦτοι μία δύναμις καὶ δόξα καὶ ὄπλον. Παῖον; ἢ Σταυρὸς δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῶν ἀπάντων. „ Παντὸς γὰρ ἀνδρὸς, ὁ Παῦλος φησὶ, κεφαλὴ ἐστὶν ἢ Χριστός“. (ἀ. Κορ. ια'. 3.) Προσφυῶς δὲ ἐδῶ κεφαλὴν τῶν ἀπάντων ἀνόμασε τὸν Χριστὸν καὶ ὄχι ἄλλο ὄνομα, ἵνα αἰνιγματωδῶς φανερώσῃ, ὅτι ὡσπερ τὰ ζῶα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχουσι τὰ κέρατα· οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς σταυρωθεὶς ἔχει ὡς τρία κέρατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς: τὸ ὄρθιον μέρος δηλαδὴ, καὶ τὰ δύο πλάγια τοῦ Σταυροῦ· μετὰ τοῦ ὁποίου τὴν δύναμιν τσακίζονται τὰ κέρατα καὶ αἱ δυνάμεις τῶν νοητῶν ἀμαρτωλῶν: ἦτοι τῶν ἀντικειμένων Δαιμόνων, τῶν ἀρχηγῶν γενομένων τῆς κακίας εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς, κατὰ τὸ ρητὸν τοῦ Δαβὶδ „ Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἀμαρτωλῶν συνθλάσω“. (Ψαλ. οδ'. 10.) Λέγων δὲ ὁ Μελωδὸς ὅλα τὰ κέρατα, φανεράναι, ὅτι μετὰ τὸ ὄρθιον καὶ ἀνω μέρος τοῦ Σταυροῦ συντρίβονται τὰ κέρατα τῶν Δαιμόνων τῶν ἐμφιλοχωρούντων τῷ ἀέρι· μετὰ τὰ δύο δὲ πλάγια συντρίβονται τὰ κέρατα τῶν ἀπίστων καὶ τῶν αἰρετικῶν (1). Ὅθεν ἐπειδὴ σήμερον ὁ ρηθεὶς Σταυρὸς ὑψοῦται, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς προσκυνούμεν αὐτήν: ἦτοι τὴν κεφαλὴν τοῦ Σταυροῦ: τούτέστι τὸν Χριστόν. Προσκυνούντες δὲ πάλιν τὸν Χριστόν, ἐνταυτῷ μεγαλύνομεν καὶ ἐσὲ τὴν γενήσασαν τὸν Χριστόν. Συνήθειαν γὰρ ἰδιαιτέραν ἔχει ὁ Θεὸς οὗτος Κοσμοῦς, νὰ τελειόνη τὰς περισσοτέρας Ὠδὰς τῶν Κανόνων του, μετὰ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ τέλος· καθὼς τοῦτο ποιεῖ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ Ὠδῆ.

Ἄμποτε δὲ καὶ σὺ, ἀδελφέ, διὰ μέσου τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ, νὰ ταπεινώσῃς τὸ φρόνημά σου, καὶ ἢ τσακίσῃς τὸ κέρατον τῆς ὑπερηφανίας καὶ φιλοδοξίας, ὅπου σὲ πολεμοῦν· καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ Προφητὰναξ λέγων „ Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν“. (Ψαλ. οδ'. 5.) Πρέπει γὰρ οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴ παρανομοῦν ὅλως, μηδὲ ἢ ἀμαρτάνουν, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζονται καθε ἀρετὴν· ἀφ' οὗ ὅμως ἀμαρτήσουν, πρέπει ἢ ταπεινῶνται, κατηγοροῦντες τὸν ἑαυτῶν τῶν ὡς ἢ μαρτωλῶν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ ὑπερηφανεύωνται, ἵνα μὴ διπλῶς κολασθῶσι, καὶ ὡς ἀμαρτωλοὶ, καὶ ὡς ὑπερήφανοι. Διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ προστάζει τοὺς τοιάτους λέγων „ Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι, μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι, μὴ ὑψοῦτε κέρας“. (Ψαλ. οδ'. 4.) Ἐὰν λοιπὸν σὺ, ἀγαπητέ, ταπεινῶνς καὶ συντρίβῃς τὸ κέρατον τῆς ὑπερηφανίας, ἤξευρε ὅτι θέλει σὲ ὑψώσει ὁ Θεός· ἐπειδὴ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται (Λουκ. ιδ'. 11.) καὶ ἀκολουθῶς θέλει ὑψώσει τὴν δόξαν καὶ δύναμίν σου κατὰ τὸ Δαβιτικὸν „ Καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ Δικαίου“. (Ψαλ. οδ'. 10.)

Ἦχος ὁ αὐτὸς, Εἰρμὸς ἄλλος.

„ Ὅ δια βρώσεως τοῦ ξύλου, τῷ γέμει προγεγόμενος θάματος, διὰ
 „ Σταυροῦ κατήργηται σήμερον· τῆς γὰρ προμήτορος ἢ παυγεμῆς κα-
 „ τὰρα διαλέλυται, τῷ βλαστῷ τῆς ἀγῆς Θεομήτορος, ἢμ παῖσαι
 „ αἱ Δυνάμεις, τῶμ Οὐραμῶμ μεγαλύμουσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπορίας ἀξίον εἶναι· διὰ τί ὁ ἱερός Κοσμοῦς, τὰς μὲν ἄλλας Ὠδὰς τῶν παρόντων Κανόνων, ὅσον καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ Κανόνων μοναπλᾶς ἐποίησε, τὴν δὲ ἐννάτην ταύτην διπλῆν ἐσύνθεσεν; Ὁ μὲν οὖν Θεόδωρος ὁ καλούμενος Πτωχὸς Πρόδρομος ὁ τῶν ἀσματικῶν Κανόνων ἐξηγητὴς λέγει, ὅτι ἐπειδὴ ἐτελείωσαν τὰ στοχεῖα τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ παρόντος Κανόνου, ἔμειναν δὲ καὶ ἄλλαι ἱστορίαι περὶ τοῦ Σταυροῦ διαλαμβάνουσαι, τού-
 του

(1) Χάριν δὲ τῶν περιέργων σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι κατὰ μίαν τὴν Χρυσόστομον τὰ πλάτος τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἦτον μία σπιδαμῆ, καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐπήχθη, ἦτον ἕνας ποδός· οὕτω γὰρ φησὶν „ Ἐνώσθη τὸ Σταυροῦ τὸν τόπον· ἄρα μίας σπιδαμῆς εἶχε πε-

„ ρίμετρον ὁ τόπος τοῦ ξύλου; εἶχε ποδὸς μέτρον ἢ „ πῆξιν τοῦ Σταυροῦ; ἐνώσθη τὸ μέτρον τῆς ὕβριος „ καὶ ἐνώσθη τὰ κλίματα τῆς ὑπ' Οὐρανόν, ὅτι ἐ- „ πλήσθη ἡ γῆ τοῦ γνώαι τὸν Κύριον“. (Λόγῳ εἰς τὸ, πῶς οὗτος οἶδε γράμματα. τόμος ε.) Κατὰ ἄλ-
 λους

τοῦ χάρις ὁ Μελωδός, μὴ ὑποφέρων νὰ ἀφήσῃ καὶ ἐκείνας, διὰ τοῦτο προσέθηκε καὶ δευτέραν ἐνάτην Ὠδὴν, φυλάττων τὴν ἰδίαν ἀκροστιχίδα καὶ ἀρχίζων τὸν Εἰρμὸν ταύτης ἀπὸ τὸ τελευταῖον Τροπᾶριον τῆς ὀγδόης Ὠδῆς, ἵνα καὶ τὰς ἱστορίας ἐκείνας συμπεριλάβῃ· ἀπίθανος ὅμως εἶναι ἡ γνώμη αὕτη· καθότι τὴν ἱστορίαν τῆς Μερρᾶς, ὅπου ἀνέφερε πρότερον ὁ Μελωδός ἐν τῇ δ'. Ὠδῇ, εἰπὼν „Πικρογόνους μετέβαλε“, ταύτην τὴν ἰδίαν ἀναφέρει καὶ ἐν τῇ ἐνάτῃ ταύτῃ Ὠδῇ, λέγων „Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου ἐάσας ἀναιρέσιμον, ἢ Κύριε, διὰ Σταυροῦ τελείως ἐξήλειψας.“ Ὁθεν καὶ ξύλον ἔλυσέ ποτε πικρίαν ὕδατων ἢ Μερρᾶς, προτυποῦν τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐνέργειαν“. Ὁμοίως καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Οὐρανῷ φανεύοντος σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ Κωνσταντίνου, τὴν ὅποιαν ἀνέφερεν ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ, εἰπὼν „Ἐπέδειξεν Οὐρανός τοῦ Σταυροῦ τὸ τρόποιον“, αὐτὴν τὴν ἰδίαν λέγω ἀναφέρει καὶ ἐν τῇ ἐνάτῃ ταύτῃ Ὠδῇ, λέγων „Ἴνα τὸν τύπον ἀποδείξῃς τῷ Κόσμῳ προσκυτούμενον, Κύριε, καὶ τὰ ἐξῆς“.

Ὁθεν πιθανωτέρα εἶναι ἡ γνώμη, τὴν ὅποιαν ἀναφέρει περὶ τήτου ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζαυαράς· ἥτις περιέχεται ἐν βίβλῳ χειρογράφῳ τῆς ἱεράς καὶ μεγίστης Λαύρας τῆ ἐν ἀγίοις Πατρὶς ἡμῶν Ἀθανασίου· ἐν ἣ ἐκτίθεται παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ζαυαρά μία πλατεῖα ἐρμηνεία εἰς τοὺς ὀκτωήκους ἀναστασίμους Κανόνας Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (1). Ἔστι δὲ τοιαύτη ἡ γνώμη ἐκείνου· λόγος, λέγει, ἐκ παραδόσεως ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὁ Θεῖος Κοσμάς, ἀφ' οὗ ἐσύνηθεσε τὸν παρόντα Κανόνα τοῦ Σταυροῦ, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ τὸν ψάλλουσιν. Ὁθεν ἔφθασε καὶ ἕως εἰς τὴν Πόλιν τῆς Ἀντιοχείας. Μίαν φοράν δὲ πηγαίνων ὁ Ἅγιος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἤκουσε νὰ ψάλλουν τὸν Κανόνα οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι, ἔξω ἀπὸ τὸ μέλος ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὅποιον αὐτὸς τὸν ἐτόνισεν· ἦτον γὰρ καὶ τῆς Μουσικῆς ἔμπειρος. Ὁθεν εἶπεν εἰς ἐκείνους, ὅτι ψάλλουν τὸν Κανόνα παρεφθαρμένως, καὶ ὅχι καθῶς τὸν ἐτόνισεν ὁ τούτου Ποιητής. Ἐκεῖνοι δὲ μὴ ἠξέουροντες τὸν ἄνδρα, καὶ πῶς; ἀπεκρίθησαν, πῶς; καλλίτερα ἠξέουρεις σὺ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ μέλος τοῦ Κανόνα; Ὁ δὲ Θεῖος Πατὴρ πάλιν εἶπεν εἰς ἐκείνους μετὰ ἡμερότητας, ὅτι ὁ Κανὼν ἐντέχνως οὐ ψάλλεται.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι περισσώτερον ἐφιλονείκουν καὶ ἐτραχύνοντο· τούτου χάριν ὁ Μουσουργὸς Κοσμάς ἠναγκάσθη νὰ φανερώσῃ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τοῦ Κανόνα Ποιητής. Ἀλλ' ἐκεῖνοι πάλιν ἔδυσπίστουν, καὶ, τότε θέλοντες γνωρίσῃ, εἶπον, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ τούτου Ποιητής, ἀν καὶ ἔμπροσθεν ἡμῶν συνθέσης καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον μελώδημα. Τότε ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς ἐμελούργησε καὶ δευτέραν ἐνάτην Ὠδὴν, τὴν παροῦσαν δηλαδὴ, καὶ ἐτόνισεν αὐτὴν μουσικώτατα. Πρὸς περισσοτέραν δὲ πληροφορίαν τῶν φιλονεικούντων, ἐμεταχειρίσθη τὸ τελευταῖον Τροπᾶριον τῆς ὀγδόης Ὠδῆς ἀκροστιχίδα τῆς δευτέρας ταύτης ἐνάτης, καὶ εἶπεν οὕτως, ὅτι ὁ Θάνατος, ὅπου ἐπροξενήθη εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ μέσου τῆς βρώσεως τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, αὐτὸς, λέγω, κατηργήθη σήμερον διὰ μέσου τοῦ ξύλου τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Ὅρα δὲ, ὅτι κατὰ τὸν ρηθέντα Ζαυαράν, ὁ Θεῖος Κοσμάς εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἀναρτῆ τὴν αἵρεσιν τοῦ τε Πελαγίου καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Κελεστίου. Ὁδοὶ γὰρ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θεῖος Ἀγιοσύνης Κεφ. Ε'. καὶ Γ'. περὶ Προπατορικῆς ἀμαρτίας, ἐφρόνουν, ὅτι ὁ Ἀδάμ ἐξ ἀρχῆς ἐπλάσθη παρὰ Θεοῦ θνητός· Ὅστε κἂν παρέβαινε τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, κἂν μὴ παρέβαινε, ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ· μὴ ἀκούοντες οἱ ἄφρονες τοῦ

λους δὲ, ὁ Σταυρὸς ἦτον κατὰ μὲν τὸ μήκος ποδῶν δεκαπέντε· κατὰ δὲ τὸ πλάγιον αὐτοῦ ξύλον, ἦτον ποδῶν ὀκτώ, ὡς εἶναι παλαιὰ παράδοσις· καὶ ὅρα ἐν τῷ Τροπᾶίῳ τῆς Πίστεως, Σελ. 203. Διὰ τί δὲ μόνος ἢ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἶχε τίτλος καὶ οὐχὶ οἱ πᾶν ληστῶν; εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Χρυσόστομος λέγων „Οὐ μικρὸν δὲ ἐντεῦθεν οἰκονομεῖται, ἀλλὰ τὸ πᾶν· ἐπειδὴ γὰρ κατεχώσθη τοῦ Σταυροῦ τὸ ξύλον, ὡς οὐδεὶς αὐτὸν ἀνελεῖσθαι σπουδάζοντας, τῷ καὶ φόβον ἐπικείσθαι, καὶ πρὸς ἕτερα κατεπειθόντα πρὸς πιστεύοντας σπεύδειν, ἔμελλε δὲ χρόνοι ὑπερῶν ἐπιζητεῖσθαι, εἰκὸς δὲ τούτῳ στίξις κεί-

„σθαι Σταυροῦ· ἵνα μὴ ἀγνοῖται ὁ τοῦ Δεσπότου, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου αὐτὸν κείσθαι, ἔπειτα δὲ καὶ ἀπὸ τῶ τίτλου ὅλος πᾶσιν ἐγένετο· οἱ γὰρ πᾶν ληστῶν τίτλους οὐκ εἶχον.“ (Ὁμιλ. π. ε'. εἰς τὸν Ἰωάνν.) Ἦτον δὲ ὁ τίτλος τοῦ Σταυροῦ κατεσκευασμένος ἀπὸ ξύλου κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐδύμιον.

(1) Ταύτην τὴν ἐρμηνείαν ἀξιόλογος ὕσαν, εἶδε τὰ φωτίζει ὁ Θεὸς τὴν διάνοιαν, καὶ τὰ δερματὴ τὴν καρδίαν τινὸς φιλοχρίστου ἀδελφοῦ, διὰ νὰ ἐκδώσῃ εἰς τύπον. Ἐπειδὴ λυπηρὸν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ νὰ ὑσπερεύεται τὸ δυστυχῆς ἡμῶν γένος τοιαύτης βίβλου κοινωφελιστάτης.

τοῦ Σολομῶντος ὅπου λέγει „Ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησε.... φθόνῳ δὲ Διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον“ (Σοφ. α'. 13. β'. 24.) ἐφθόνῳ γὰρ ■ μαρδὸς καὶ τὸν Θεὸν, διὰ τὴν μὴ φανερωθῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ θεοποιούσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὴν μὴ γέννησθαι τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης μέτοχος· καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων „Φθῶν τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν ὁ Διάβολος, δόλω τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ Θεοῦ φθῶν, νεῖσθαι παραπέσας, παραβῆναι τὴν ἐντολὴν παρεσκευάσας· τῷ Θεῷ μὲν, ἵνα φανερά μὴ γένηται κατ' ἐνέργειαν ἢ πανύμνητος αὐτοῦ δύναμις θεουργοῦσα τὸν ἄνθρωπον· τῷ δὲ ἄνθρωπῳ προδήλως, ἵνα μὴ γένηται τῆς Θείας ἐν εἰδει κατ' ἀρετὴν μέτοχος δόξης· φθονεῖ γὰρ ὁ μαρδάτος, οὐ μόνον ἡμῖν τῆς ἐπὶ τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀρετὴν δόξης, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ, τῆς ἐφ' ἡμῖν διὰ τὴν σωτηρίαν πανυμνήτου δυνάμεως“ (Κεφ. μὴ. τῆς 5'. ἑκατοστ. Θεολογικῶν). Ὁθεν ■ ἀγία καὶ τοπικὴ Σύνοδος ἐν Καρθαγίνῃ ἀνεθεμάτισε τοὺς τοῦτο φρονοῦντας ἐν τῷ ΡΚ'. Κανόνι αὐτῆς οὕτως εἰπούσα „Ἦρεσεν, ἵνα, ὅστις λέγει τὸν Ἀδὰμ τὸν πρωτόπλαστον ἄνθρωπον, θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὡς εἶτε ἁμαρτήσοι, εἶτε μὴ ἁμαρτήσοι, τεθνήξεται ἐν τῷ σώματι: τουτέστιν ἐξελεθεῖν ἐκ τοῦ σώματος, μὴ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' τῇ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα εἶη“ (1)

Ταύτην λοιπὸν τὴν αἴρεσιν ἀνατρέπων ■ δογματικώτατος Θεῖος Κοσμάς εἶπεν· „Ὁ διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου τῷ γένει προσγεγόμενος θάνατος“. προσγεγόμενος γὰρ εἰπὼν, ἐφανερώσεν, ὅτι δὲν ἦτον ὁ θάνατος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκ φύσεως, ἀλλὰ προσεγένετο: τουτέστιν ὕστερον ἠκολούθησεν ἐξωθεν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν βρώσιν τοῦ ξύλου. Εἰ δὲ ἀπορῆ τινὰς, πῶς ἐδῶ ■ Μελωδὸς εἶπεν, ὅτι διὰ τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου προσεγένετο ὁ θάνατος, ἐν ᾧ ἢ Θεία Γραφή λέγει, ὅτι οἱ πρωτόπλαστοι ἔφαγον ἀπὸ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου; (Γέν. γ'. 6.) Ἡμεῖς ἀποκριθόμεθα, ὅτι τοῦτο ὅπου λέγει ■ Θεῖος Μελωδὸς, λέγει ὁμοίως καὶ ἡ Θεία Γραφή· καὶ ἐκεῖ γὰρ ἔφη ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ „Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκον καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ“ (Γέν. β'. 16.) Ὁθεν κατὰ σχῆμα συνεκδοχῆς τοῦτο ἴσθαι, τοῦ αἰτίου λαμβανομένου ἀντὶ τοῦ αἰτιατοῦ: τουτέστι τοῦ ξύλου, ἀντὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου. Κατήργηται λοιπὸν ὁ θάνατος: ἦτοι ἀργὸς καὶ ἀπρακτος ἔμεινεν· ἐπειδὴ δὲν ἐδυνήθη τὴν κρατήσιν ἐν τῷ τάφῳ τὸ ζωοπῶδον σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν παραδώσιν αὐτὸ εἰς διαφθοράν: ἦτοι εἰς λύσιν τῶν σαρκῶν καὶ ἀρμονιῶν τοῦ σώματος, οὔτε εἰς καταφθοράν: τουτέστιν εἰς διάλυσιν καὶ αὐτῶν τῶν ὀστέων τοῦ σώματος.

Ποία δὲ ἦτον ἡ κατάρα τῆς προμήτορος Εὔας; ἀποκρίνεται ὁ Ζωαναρᾶς, ὅτι ἦτον τὸ „Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ (Γέν. γ'. 19.) Ἡ κατάρα γὰρ αὕτη μὲν ὅλον ὅτι ἐρρέθη ἀπὸ τὸν Θεὸν κατὰ τοῦ Ἀδὰμ· ὁμοίως καὶ κατὰ τῆς Εὔας μᾶλλον ἐγένετο· ἐπειδὴ καὶ ἡ Εὔα ἔγινεν εἰς τὸν Ἀδὰμ αἰτία τῆς παραβάσεως. Παγγενῆς δὲ ὠνομάσθη ἡ κατάρα αὕτη· ἐπειδὴ διὰ τῶν πρωτοπλαστών ἐπροχώρησεν εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Κατὰρα δὲ τῆς Εὔας δύναται νὰ νοηθῆ καὶ τὸ „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ (Γέν. γ'. 16.) ■ ὅποια καὶ αὕτη παγγενῆς ἐγένετο· καθότι ἐξηπλώθη εἰς κάθε γεννῶσιν ■ γυναῖκα. Αὗται δὲ καὶ αἱ δύο κατάραι διελύθησαν ἀπὸ τὸν βλαστὸν: ἦτοι ἀπὸ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος (2)· ἢ μὲν γὰρ κατάρα τοῦ „Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ διελύθη· ἐπειδὴ ἀποθανὼν ὁ Κύριος ἀνέστη, καὶ πλέον δὲν θέλει ἀποθάνῃ, κατὰ τὸν Παῦλον „Χριστὸς γὰρ, φθῶν, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει“ (Ῥωμ. 5'. 9.) ἢ δὲ κατάρα τοῦ „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“ διελύθη· ἐπειδὴ καὶ ἡ Παρθένος γεννήσασα τὸν Κύριον, χωρὶς πόνου καὶ λύπας αὐτὸν ἐγέννησε. Διὰ τοῦτο λοιπὸν τὴν παρθένον ταύτην μεγαλύνομεν, ὅχι μόνον ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ὅλαι αἱ Δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν· ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖναί εἰναι φιλόθεοι καὶ φιλάνθρωποι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Μεγαλύνου-

(1) Τὴν ἑρμηνείαν τοῦ παρόντος Κανόνος, καὶ τὰς εἰς αὐτὸν υποσημειώσεις δεῖ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κανονικῷ, καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ πολλά.

(2) Δύναται δὲ νὰ νοηθῆ ἐδῶ Βλαστὸς τῆς Θεομήτορος, αὕτη Θεομήτωρ κατὰ περιφρασιν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν διελύθη ἡ παγγενῆς κατάρα τῆς προμήτορος Εὔας. Ὁ γὰρ Χρυσόρρῆμων ἑρμηνεύει τὸ τοῦ Πα-

τριάρχου Ἰακώβ ἐκεῖνο πρὸς τὸν Υἱὸν τοῦ Ἰουδαί εἰρημένον, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν ἐξ Ἰουδαί ἀνατείλαντα Χριστόν „Ἐκ βλαστοῦ Υἱέμου ἀνέβη“, οὕτω φησὶ „Βλαστὸν τὴν Παρθένον καὶ τὸ ἀχραντὸν τῆς Μαρίας ἐμφανῶν“ (Λογ. εἰς τὸ Πάτερ, ■ δυνατὸν, παρελθίσω. Τόμ. Ε').

λύουσι δέ, εἶπε, καὶ οὐχὶ εὐφημοῦσι ἢ ὑμνοῦσι· διὰ τὴν φανεράσῃ, ὅτι ἡ Ὡδὴ αὐτὴ εἶναι ἢ ἐνάτη τῆς Θεοτόκου, ἢ ἡ ἀρχὴ ἐγένετο ἀπὸ τοῦ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“· Πᾶσαι δὲ αἱ Δυνάμεις, εἶπεν, ὅχι μόνον δηλαδὴ αἱ τῶν ἐννέα ταγμάτων τῶν ἡμῖν γνωρίμων· ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι αἱ παρ' ἡμῖν ἀνάγνομοι καὶ ἀγνώριστοι. Ἐφῆ γὰρ ὁ Παῦλος ἡ τῶν ἀπορρήτων Θεατῆς τε καὶ ἀκουστῆς, περὶ Χριστοῦ ὁμιλῶν, „Ἐκάθισε τὸν Χριστὸν ὁ „Πατὴρ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ, ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυνάμεως καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι“· (Ἐφ. α. 21.)

Ἀρμόζει δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ, ἀγαπιτὲ ἀναγνώστα· διότι καθὼς ἡ Ἀδὰμ φαγῶν ἀπὸ τοῦ γλυκοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, ἔπεσεν εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον· οὕτω καὶ σὺ τρώγων καὶ πίνων φαγητὰ νόστιμα καὶ γλυκέα, πίπτεις εἰς τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτίας. Ἄς μή σε πλανήσῃ λοιπὸν ἡ γλυκύτης καὶ ἡδονῆ τῶν φαγητῶν· αὐτὴ γὰρ φθάνει ἕως εἰς μόνον· τὸν λάρυγγα· ἀφ' οὗ δὲ τὰ φαγητὰ περάσουν τὸν λάρυγγα, καὶ καταβοῦν εἰς τὴν κοιλίαν, τότε χάνεται ὅλη ἡ γλυκύτης καὶ ἡδονή των. Ὁ Θεὸς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν, ὅτι τὰ φαγητὰ ἀφ' οὗ περάσουν τὸν λαιμὸν, εἶναι ὅλα ὁμότιμα· καθότι ὅλα ὁμοῦ χωρὶς κἀμμίαν ἐξαίρεσιν, γίνονται κόπρος καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλονται. Διδὸν καὶ ὁ Παῦλος εἶπε „Τὰ βρώματα τῆ κοιλίας, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν“· ἡ δὲ Θεὸς καὶ ταῦτα τὴν καὶ ταῦτα καταργήσει“· (ἀ. Κορ. 5. 13.) ἢτοι τὰ μὲν βρώματα μετὰ τὴν φυσικὴν περίοδον τῆς χωνεύσεως, ἐκ τοῦ ἀφεδρῶνος ἐξέρχονται· ἡ δὲ κοιλία μένει πάλιν κενὴ αἰς τὸ πρότερον. Ἐχε λοιπὸν, ἀδελφε, εἰς τὴν ἐνθυμησίαν σου πάντοτε, τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰωνάθαν τὸν Υἱὸν τοῦ Σαούλ· ἡ μὲν γὰρ Ἡσαῦ διὰ ὀλίγην φακὴν ἐπάλησε τὰ πρωτοτόκια του εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἰακώβ· ὁ δὲν καὶ κατηγορεῖται ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὅς τις παραγγέλλει εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ λέγει „Μή τις πόρνος (ἔστω) ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδoto τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ“· (Ἐβρ. 12. 16.) ὁ δὲ Ἰωνάθαν διὰ ὀλίγον μέλι ἐκινδύνευσε τὴν ἀποθάνῃ· διὸ καὶ Θρησκῶν ἔλεγε „Γευσάμενος ἡ γευσάμενος ἐν ἄκρῳ τῷ σιήπτρῳ τῷ ἐν τῇ χειρὶ μου βραχὺ μέλι, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω“· (ἀ. Βασίλ. 14. 43.)

Θέλεις τὴν καταλάβῃς, ἀγαπιτὲ, πόσον ὀλέθριον εἶναι τὸ τὴν ἐπιθυμῆς φαγητὰ τρυφιλὰ καὶ γλυκέα καὶ νόστιμα; μάθε ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἀδὰμ, ὃς τις διὰ τὴν γλυκεῖαν βρώσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, καὶ αὐτὸς ἀπέθανε, καὶ τὸ γένος του ὅλον ἐγένεν αἴτιος τὴν ἀποθάνῃ. Μάθε τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸν ὀλόκληρον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· οὗτος γὰρ ἐπειδὴ ἐπεθύμησε κρέατα καὶ ὀφάρια καὶ σκόροδα καὶ κρομμύδια καὶ πράσα καὶ ἀγγούρια καὶ πεπόνια, τὰ ὅποια ἔτρωγον εἰς τὴν Αἴγυπτον· διὰ τοῦτο παρεχώρησεν ὁ Θεὸς καὶ ἔπεσεν εἰς αὐτὸν πληγὴ μεγάλη καὶ θάνατος, καὶ τὰ μνήματα, ὅπου ἐνταφιάσθη, ὠνομάσθησαν μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· „Τὰ κρέα, φησὶν, ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν, πρὶν ἢ ἐκλείπειν, καὶ Κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαόν, καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαόν πληγὴν μεγάλην σφόδρα, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαόν τὸν ἐπιθυμητὴν“· (Ἀριθ. 14. 33.)

Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ἔμαθες, ἀδελφε, πόσον παιδεύει ὁ Θεὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὰ ἡδονικὰ καὶ τρυφιλὰ φαγητὰ, ἀναπαύου καὶ ἀρκοῦ εἰς ἐκεῖνα τὰ φαγητὰ, ὅπου σοὶ εὐρίσκονται, εὐχαριστῶν τὸν Κύριον καὶ μὴ γογγύζων. Ἐάν γὰρ οὕτω ποιῆς, ἡξευρε, ὅτι ὁ Κύριος εὐφραϊνόμενος εἰς τὴν εὐχάριστον διάθεσιν τῆς καρδίας σου, εὐρίσκειται παρὰν ἀοράτως, καὶ εὐλογεῖ τὴν τράπεζάν σου, καὶ ποιεῖ νόστιμα τὰ φαγητὰ τῆς, ἀν καὶ ἦναι εὐτελῆ καὶ λιτά. Ἐπάνω δὲ εἰς ὅλα ἐνθυμοῦ πάντοτε ἐκεῖνο ὅπου σοὶ παραγγέλλει ὁ σοφὸς Σειφάχ· ὅτι, ἀν σὺ δάσῃς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου τὰ φαγητὰ ὅπου θέλει, ἔχει τὴν σὲ κἀμὴν περὶ πᾶσι τῶν ἐχθρῶν σου Δαιμόνων. Διότι τὰ ἡδονικὰ φαγητὰ προξενοῦν γαργαλισμούς εἰς τὰ πάθη, καὶ ρίπτουν τὸν ἄνθρωπον εἰς πορνείας καὶ ἀσελγείας· „Ὅπισθαι τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου. Ἐάν χρησθῆς τῇ ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας, ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου. Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τροφῇ· μὴδὲ προσδεθῆς συμβολῇ αὐτῆς“· (Σειρ. 14. 30.) Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τὸ τοῦ Χρυσορρήμονος λέγοντος „Εὐκαιρον νῦν εἰπεῖν ἐκεῖνο τὸ τοῦ σοφοῦ· Τίς ἐλεήσει ἐπαιδοῦν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντα τοὺς προσάγοντας θηρίους ἑαυτοῦ; (Σειρ. 12. 13.) ἢτοι οὐδεὶς· θηρίον γὰρ ἐστὶν ἡ τρυφή, θηρίον χαλεπὸν καὶ τίθασσον. Καὶ οὐχ οὕτω σκορπίος ἢ ὄφεις

„ τοῖς σπλάγχνοις ἡμῶν ἐγκαθήμενος λυμαίνετα πανταχόσε, ὡς ἡ τῆς τροφῆς ἐπιθυμία
 „ πάντα ἀνατρέπει καὶ ἀπόλλυσι· τοῖς μὲν γὰρ θηρίοις ἐκείνοις μέχρι τοῦ σώματος ἡ ἐπι-
 „ βουλή· αὕτη δὲ ὅταν ἐγκαθῆσθῃ, μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν προσπόλλυσι· διό-
 „ περ φύγωμεν ἀπ’ αὐτῆς“. (Λόγος 5. περὶ Προνοίας· τόμος 5. οὗ ἡ ἀρχὴ, φάγωμεν
 καὶ πίωμεν).

Τροπάριον.

„ Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου, εἶσας ἀναιρέσιμον Κύριε, διὰ
 „ Σταυροῦ τελείως ἐξήλειψας. Ὅθεν καὶ ξύλον ἔλυσε ποτε, πι-
 „ κρίαρ ὑδάτων Μερρᾶς, προτυποῦν τοῦ Σταυροῦ τὴν ἐμέργειαν, ἢ
 „ πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, τῶν Οὐραμῶν μεγαλύμουσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἑρμηνεία τοῦ παρόντος Τροπαρίου αὕτη ἐστὶ. Σὺ, λέγει, ὦ Κύριε, δὲν ἀφῆκες τὴν
 πικρὰν ἐκείνην γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου νὰ ἦναι ἀναιρέσιμος· ἤγουν φθαρτικὴ καὶ
 θανατηφόρος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ Σταυροῦ τελείως αὐτὴν ἐξήλειψας
 καὶ ἠφάνισας. Καὶ ὄρα σοφίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· πῶς ὡς πάνσοφος ἰατρός, μὲ τὰ
 ἐναντία ἰατρῆσει τὰ ἐναντία· ἡ γὰρ γεῦσις τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου ἐφάνη μὲν κατὰ τὸ
 σῶμα γλυκίᾳ, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν ἦτον πικρὰ καὶ ἀνυπόφορος· ἡ δὲ γεῦσις τῆς χολῆς
 καὶ τῆς σμύρνης, τὴν ὁποίαν ἐποτίσθη ἐπὶ Σταυροῦ ὁ Κύριος, ἦτον μὲν πικρὰ κατὰ τὴν
 αἴσθησιν καὶ τὸ σῶμα, γλυκυτάτη δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα· καθότι αὕτη διέ-
 λυσε τὴν πικρὰν ἐκείνην γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν παλαιὸν
 καιρὸν, ξύλον ἐδιάλυσε τὴν πικρίαν τοῦ νεροῦ τῆς Μερρᾶς· ἵνα προτυπώσῃ τὴν ἐμέργειαν
 τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ὅστις ἐγλύκανε τὴν πικρὰν γεῦσιν τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου, ἀπὸ
 τὸ ὁποῖον ἔφαγεν ὁ Ἀδάμ· καθὼς περὶ τῆς ἱστορίας ταύτης εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ
 Τροπαρίου τῆς τετάρτης Ὠδῆς, τοῦ λέγοντος „ Πικρογόρους μετέβαλε ξύλῳ Μωϋσῆς“· καὶ
 τὰ ἐξῆς.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀδελφὲ, ἀπέχου ἀπὸ τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς, αἱ ὁποῖαι φαίνονται μὲν γλυ-
 κεῖαι κατὰ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ σῶμα, κατὰ τὴν ψυχὴν ὅμως εἶναι τῇ ἀληθείᾳ πικρότε-
 ραι καὶ αὐτῆς τῆς χολῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομὼν περὶ τῆς πόρνῃς γυναικὸς „ Μέλι ἀπο-
 „ σταζέει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνῃς, ἢ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα, ὕστερον
 „ μέντοι πικρότερον χολῆς εὐρήσεις“. (Παρ. ε. 4.)

Τροπάριον.

„ Α' διαλείπτως βαπτομένους, τῷ ζόφῳ τοῦ Προπάτορος Κύριε, διὰ
 „ Σταυροῦ ἀνύψωσας σήμερον· ὡς γὰρ τῇ πλάμῃ ἄγαμ ἀκρατῶς ἢ
 „ φύσις προκατημέχθη, παγκλήρως ἡμᾶς πάλιν ἀνάρθωσε, τὸ φῶς
 „ τὸ τοῦ Σταυροῦ σου, ὅμ οἱ πιστοὶ μεγαλύομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ δὲ δύο κακὰ ἠκολούθησαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ μέσου τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδάμ: σκότος καὶ πτώσις· διὰ τοῦτο ἀκολούθησεν καὶ δύο ἀγαθὰ ἠκολούθησαν εἰς αὐτοὺς διὰ μέσου τοῦ τιμίου Σταυροῦ: φῶς καὶ ἀνάρθωσις. Ὄθεν περὶ τῶν τεσσάρων τούτων διαλαμβάνει ὁ ἱερός Κοσμᾶς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, καὶ λέγει, ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ σήμερον ἀνύψωσας: ἦτοι ἔκβαλες ἔξω εἰς τὸ φῶς τῆς Θεογνωσίας ὅλους ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, οἳ τινες πάντοτε ἐβαπτόμεθα καὶ ἐβυδιζόμεθα μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς τοῦ προπάτορος Ἀδάμ παραβάσεως· διότι ὄχι πέντε ἢ δέκα, ὄχι ἑκατὸν ἢ χίλιοι, ὄχι τόσαι χιλιάδες ἢ μυριάδες ἢ μυριάδια, ἀλλὰ ὅλη ὁμοῦ ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων ἔπεσε πολλὰ ἀκράτητα πρότερον ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἁμαρτίας. Καὶ καθὼς χάριν λόγου, ὅταν μία μεγαλοτάτη πέτρα πέσῃ ἀπὸ κανένα ὑψηλὸν βουνόν, κινεῖται ἀκράτητα, καὶ δὲν στέκει τελείως· ἀλλὰ σύρουσα μαζὶ καὶ ὅ,τι ἄλλο εὔρεθῆ ἔμπροσθέντης, ἐκεῖ μόνον στέκει, ὅπου εὔρη τὸν κατώτατον πάτον τῆς γῆς· οὕτω καὶ ἡ μεγάλη ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἡ δι' ἐκείνης πλάνη, ἀρχίσασα μέσα ἀπὸ τὸν ἐν Ἐδέμ Παράδεισον, δὲν ἐστάθη ὀλότελα, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων σύρουσα, ἐκατέβασεν αὐτὴν μέσα εἰς τὰ τοῦ Ἄδου κατώτατα. Ὄθεν καθὼς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔπεσε πρότερον· οὕτω πάλιν ἐξ ἐκείνης τῆς κατωτάτης πτώσεως ἀνάρθωσεν αὐτὴν παγκλήρως: ἦτοι με ὅλον τὸ γένος μας. Ποῖος δὲ τὴν ἀνάρθωσεν; τὸ φῶς δηλαδὴ τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου.

Ἀνάρμοστον δὲ εἶναι τὸ λέγειν, ὅτι τὸ φῶς τοῦ Σταυροῦ ἀνάρθωσεν ἡμᾶς· ἀρμόδιον δὲ μᾶλλον ἦτον, εἰάν ἤθελεν εἰπῆ, ὅτι ἡ ῥάβδος ἢ ἡ βακτηρία τοῦ Σταυροῦ ἀνάρθωσεν ἡμᾶς· καθότι ὁ ζητῶν τινὰ νὰ ἀνορθώσῃ, οὐχὶ με φῶς αὐτὸν ἀνορθοῖ, ἀλλὰ με χεῖρι ἢ με ῥάβδον τυχόν ἢ με βακτηρίαν ἢ με τοιοῦτον ἄλλο. Ὁ μὲν οὖν Πτωχοπρόδρομος Θεραπεύων τὴν τοιαύτην ἀναρμοστίαν λέγει, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς εἶπεν ἀνωτέρω ζόφον, διὰ τοῦτο κατωτέρω εἶπε φῶς, τὸ ἐναντίον τοῦ ζόφου· τὴν δὲ βοήθειαν καὶ ὁδηγίαν τοῦ φωτὸς ἀνόμασεν ἀνορθωσιν τοῦ πεπτωκότος. Χάριν παραδείγματος, ὅταν ἕνας εὔρισκεται πεσμένος μέσα εἰς τόπον σκοτεινόν· εἰάν ἔλθῃ ἐκεῖ φῶς, εὐθύς διαλύει τὸ σκότος, καὶ δείχνει εἰς τὸν πεπτωκότα τὴν ὁδὸν καὶ τὸν τρόπον, πῶς ἐκεῖθεν νὰ ἀνορθωθῆ. Καὶ λοιπὸν με τοιοῦτον τρόπον, ἂν εἰπῆ τινὰς, ὅτι τὸ φῶς ἀνορθοῖ, οὐδόλως ἁμαρτάνει.

Χρήσιμον δὲ εἶναι καὶ εἰς ἐσέ, ἀγαπητέ, τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου· μανθάνεις γὰρ ἀπὸ αὐτοῦ δύο πράγματα. Πρῶτον, ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι ζόφος καὶ σκότος· διότι σκοτίζει τὸν νοῦν, ζοφώνει τὴν καρδίαν, καὶ ταραττει ὅλην τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ ὁ πρωταίτιος καὶ παρακινήτης αὐτῆς Διάβολος, εἶναι αὐτόχρημα σχεδὸν ζόφος καὶ σκότος· καθὼς αὐτὸν ἀνόμασεν ὁ Κύριος εἰπὼν „ Ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστίν ἡ ὥρα „ καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους“. (Λουκ. κβ'. 53.) Ὄθεν οἱ τὴν ἁμαρτίαν ἐργαζόμενοι, ἐν τῷ σκότει· κάθονται· „ Καθήμενοι γὰρ, φησὶν, ἐν σκότει σκότος βλέπουσι“. (Ἦσ. μβ'. 7.) καὶ „ Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τῷ μὴ βλέπειν“. (Ψαλ. ξη'. 28.) καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατοῦσιν, „ Ἐν σκότει διαπορεύονται“. (Ψαλ. πα'. 5.) ἂν καὶ φαίνωνται, ὅτι βλέπουσι τὸ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς, καθὼς βλέπουσιν αὐτὸ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα. Δεύτερον μανθάνεις ἀπὸ τοῦ Τροπαρίου τούτου, ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι βαρεῖα· καὶ ὅσους κατασύρη εἰς τὸν κρημνὸν τῆς, αὐτοὶ πάλιν πρέπει νὰ σηκόνωνται ταχέως ἀπὸ ἐκεῖ διὰ τῆς μετανοίας.

Πρέπει λοιπὸν, ἀδελφε, προηγουμένως μὲν νὰ φεύγῃς με ὄλασσου τὰς δυνάμεις ἀπὸ κατὰ θε ἁμαρτίαν, διὰ νὰ μὴ σκοτισθῆς ἀπὸ αὐτὴν καὶ τυφλωθῆς κατὰ τὸν νοῦν, καὶ οὕτω

γένῃς

γένης παίγιον τῶν ἐχθρῶν σου Δαιμόνων· καθὼς ἔγινε παίγιον τῶν ἀλλοφύλων καὶ ὁ ἀνδρεῖος ἐκεῖνος Σαμψῶν, ἀφ' οὗ ἐτυφλώθη. Καὶ παρακάλει τὸν Κύριον, νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τοῦ σκότος αὐτὸ τῆς ἁμαρτίας, μὲ τὸ φῶς τῆς θείας του χάριτος, λέγων τὸ τοῦ Δαβὶδ „ Κύριε ὁ Θεός μου, φωτιεῖς τὸ σκότος μου “ (Ψαλ. ιζ'. 31.) καὶ βέβαια αὐτὸς, ὁ πού ἐξανατέλλει ἐν σκότι φῶς τοῖς εὐθέσι, κατὰ τὸν ἴδιον Δαβὶδ, (Ψαλ. ρι'. 4.) θέλει σὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ παντὸς πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου. (Ψαλμ. υ'. 6.)

Ἐὰν ὁμως ἀπὸ συναρπαγὴν τοῦ νοῦς καὶ ἀσθενεῖαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, κρημισθῆς εἰς κανένα λάκκον τῆς ἁμαρτίας, εἰπέ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἱερεμίου „ Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται “; (Ἱερ. η'. 4.): ἤτοι νὰ ἀνίσταται καὶ τὸ τοῦ Μιχαίου „ Πέπτωκα καὶ ἀναστήσομαι “ (Μιχ. ζ'. 8.) Ὁθεν δρᾶμε νοερώς εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ βόησον πρὸς αὐτὸν ἐκ βάθους καρδίας καὶ πίστεως „ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, πρόφθαυον καὶ ἀνόρθωσόν με ἐκ τοῦ λάκκου τούτου τῆς ἁμαρτίας “ καὶ βέβαια ὁ ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, κατὰ τὸν Ἱερεμίαν, (Ἱερ. ι'. 11.) καὶ ὁ ἀνορθῶν πάντας τοὺς κατεραγμένους, κατὰ τὸν Δαβὶδ, (Ψαλ. ρμδ'. 15.) αὐτὸς ἔχει νὰ σὲ ἀνορθώσῃ ἀπὸ τὸν λάκκον τῆς ἁμαρτίας· καθὼς ἀνώρθωσε καὶ τὴν συγκύπτουσαν ἐκείνην γυναῖκα, τὴν μὴ δυναμένην ἀνακύβει εἰς τὸ παντελές, εἰπὼν αὐτῇ „ Γύναι, ἀπολέλισαι τῆς ἀσθενείας σου “ (Λουκ. ιγ'. 12.) ἐπάνω εἰς τὴν ὁποῖαν ἔβαλε τὰς χεῖρας, καὶ παρευθὺς ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Φυσικὸν γὰρ ἰδίωμα ἔχει ὁ φιλανθρωπότατος Δεσπότης, νὰ μὴ παραβλέπῃ τὰς πίπτοντας ἐν ἁμαρτίαις καὶ παρακαλῶντας νὰ ἀνορθωθῶν. Ὁθεν καὶ εἰς ἐσὲ θέλει δάσῃ χεῖρα βοηθείας. Διότι, ἂν ὁ ἀνθρωπος σπλαγχνίζεται τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ ὅταν ἐκεῖνα πέσουν εἰς κανένα λάκκον, αὐτὸς τὰ πιάνει καὶ τὰ ἐκβάλλει ἔξω, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου „ Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἀνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἐν, καὶ ἐὰν ἐμπίσῃ τούτο „ τοῖς Σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; Πόσῳ οὖν διαφέρει ἀνθρώπος „ πρὸς πρόβατον “; (Ματ. ιβ'. 11.) ἂν, λέγων, ὁ ἀνθρωπος δείχνῃ τὴν εὐσπλαγχνίαν εἰς τὸ ζῶον, πόσῳ μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως ὁ πολυέλεος Κύριος σπλαγχνίζεται καὶ συμπονεῖ τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν του, τὸν ἀνθρωπον, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ὁποῖου ἦλθεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς καὶ ἔγινεν ἀνθρωπος καὶ ἔχουσε τὸ πανάγιον ἱμάτιον; Ὁθεν ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἠσαίου λέγων „ Τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται “ (Ἠσ. νδ'. 6.) καὶ ἐν Εὐαγγελίοις „ οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν “ (Ματ. θ'. 13.)

Τροπᾶριον.

„ Ἰμά τὸν τύπον ὑποδείξεως, τῷ Κόσμῳ προσκυρούμεμον Κύριε, τῶν
 „ τοῦ Σταυροῦ ἐμ πασιμ ὡς ἔμδοξον, ἐμ Οὐραμῶ ἐμόρφωσας, φωτὶ
 „ ἀπλέτῳ ἠγλαϊσμέμον, Βασιλεῖ παροπλίαν ἀήττητον, ἡμ πασαι
 „ αἱ Δυμάμεις, τῶν Οὐραμῶν μεγαλίμουσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ ἐδῶ ἀναφέρει ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ τὴν ἱστορίαν ἐκείνην, ὅπου ἀνέφερον ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ, κατὰ τὸ Τροπᾶριον ἐκεῖνο τὸ λέγον „ Ὑπέδειξεν Οὐρανὸς τοῦ Σταυροῦ τὸ Τροπᾶριον “ ἤγουν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Οὐρανῶ φανεύτος σημείου τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν μέγαν καὶ ἱσαπόστολον Κωνσταντῖνον. Ὁθεν καὶ λέγει ὁ Κύριε, θέλων σὺ νὰ δείξῃς εἰς τὸν Κόσμον, ὅτι ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ σου πρέπει νὰ προσκυνῆται ἀπὸ ὅλους, ὡς ἐνδοξος καὶ γεμάτος ἀπὸ καθε δόξαν· φυσικῶ γὰρ τῷ τρόπῳ καθε ἐνδοξον ἔλκει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ τὸ προσκυνοῦν· τούτου χάριν ἐμόρφωσας αὐτὸν τὸν Σταυρὸν ἐν τῷ Οὐρανῶ, κατηγλαϊσμένον μὲ φῶς ἀπλέτον· ἤγουν ἀπειρον καὶ ἀμέτρητον· (Ἀπλετον δὲ λέγεται ἐκεῖνο τὸ πράγμα, ἔξω τοῦ ὁποῖου δὲν ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ τινας πλέον· ἤτοι περισσότερον) διὰ νὰ ἴναι ὁ Σταυρὸς αὐτὸς μίᾳ ἀνίκητος ἀρματοθήκη εἰς τὸν Βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον.

Καὶ

Καὶ βλέπε, ὡ ἀναγνώστα, τὴν μεγαλειότητα τοῦ θαύματος. Δὲν ἐμόρφωσεν ὁ Θεὸς τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ εἰς κανένα στενὸν τόπον καὶ μικρὸν χωρίον τῆς γῆς· διότι οὕτως ἤθελαν τὸν ἰδῆ καὶ τὸν προσκυνῆσαι μόνοι οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ κατοικοῦντες καὶ εὐρισκόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲ ἐμόρφωσεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης· διότι καὶ οὕτως ἤθελαν τὸν ἰδῆ μόνοι οἱ ἐν τῇ θαλάσῃ πλέοντες, καὶ ἀκολούθως μόνοι ἐκείνοι ἤθελαν τὸν προσκυνῆσαι· ἀλλὰ τὸν ἐμόρφωσεν ὑψιλά, ἐπάνω εἰς τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον τοῦ Οὐρανοῦ· καὶ οὐχὶ ἐν καιρῷ νυκτός, ἀλλὰ ἐν ἡμέρᾳ· καὶ οὐκ ἐν ἡμέρᾳ μόνον, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ μεσημέριῳ· οὐχὶ ἐξαστράπτοντα μὲ ἓνα ὀλίγον φῶς, ἀλλὰ μὲ ἓνα φῶς ἀμέτρητον καὶ ἀπερίοριστον. Διὰ τί δὲ ταῦτα πάντα ἐποίησεν ὁ Θεός; διὰ νὰ ἰδῆ ὁλος ὁ Κόσμος τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ σου, καὶ νὰ προσκυνήσῃ αὐτόν. Καθὼς γάρ, ὅταν ὁ ἥλιος λάμπῃ ἐν τῷ Οὐρανῷ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσημερίου, καθεὶς ἄνθρωπος, ὅπου ἔχει ὀφθαλμούς, ἀπὸ καθεὶ μέρους βλέπει τὸν δίσκον σου, μὲ τὸ νὰ μὴ ἐμποδίξῃ κανένα πρᾶγμα τὴν εἰς Οὐρανὸν ἐκείνου ἀνάβλεψιν· οὕτω, λέγει, καὶ σὺ νοητὲ Ἦλιε Χριστέ, μὲ τοιαύτην καὶ τοσαύτην δόξαν ἐζωγράφησας εἰς τοὺς Οὐρανοὺς τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου· ἓνα μὲν, διὰ νὰ προσκυνῆται ἀπὸ ὅλους· ἄλλο δὲ, διὰ νὰ ἔχῃ τοῦτον ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεὺς Κωνσταντίνος μίαν ἀρματοθήκην ἀνίκητον, ὡς προσίπομεν, κατὰ τῶν ἀπίστων Βαρβάρων.

Καὶ καθὼς μία μεγάλη πέτρα δὲν ἔχει τόσην δύναμιν, ὅταν ρίπτεται ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω· ἀλλ' ὅταν πίπτῃ ἀπὸ τὰ ἄνω εἰς τὰ κάτω, προξενεῖ μεγάλην φθοράν· ἢ καθὼς ὁ κεραυνὸς καὶ τὸ ἀστραποπελέκυ, πίπτει ἀνωθεν ἀπὸ τὰ σύννεφα, μεγάλην βλάβην προξενεῖ ἐκεῖ ὅπου πέσῃ· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς Σταυρὸς, ἀνωθεν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν πίπτει, καταβάλλει, καταφθεῖρει, καὶ ἀφανίζει πάντας τοὺς Βαρβάρους, τοὺς ἐχθρούς μὲν ὄντας τῆς εὐσεβείας, τῶν πιστῶν δὲ Βασιλέων καὶ Χριστιανῶν, πολεμίους· καὶ οὕτως, ὁ τοῦ Κυρίου Σταυρὸς γίνεται τῇ ἀληθείᾳ μία πανοπλία ἀνίκητος εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους. Ὁθεν δίκαιον εἶχεν ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος νὰ εἰπῇ „ Τὸν ἀ-
 „ σίδιμον Σταυρὸν δίκαιον προσειπεῖν, οὐ μόνον γῆς, ἀλλὰ καὶ Οὐρανοῦ ἔρεισμά τε καὶ ἀ-
 „ γλαΐσμα· τὴν γὰρ Κτίσιν πᾶσαν ἀνέσχε, τοῖς μὲν ὑπερκοσμίσις χαρὰν, τοῖς δ' ἐπιγείοις
 „ ἐλευθερίαν πρυτανεύσας, καὶ τὰ διεστῶτα συνάψας“. (Ἐπιστολ. λβ'. Βιβλ. Δ'.) Θαυμα-
 „ στὸν δὲ εἶναι καὶ τὸ ἐγκώμιον, ὅπου πλέκει εἰς τὸν Σταυρὸν ὁ χρυσοῦς τὴν ψυχὴν καὶ
 „ τὴν γλῶτταν Ἰωάννης, οὕτω λέγων, „ Οὐκ αἰσχύνῃς, ἀλλὰ πολλοῦ καυχίματος ἀξίος εἶη·
 „ τὸν Σταυρὸν λέγω τοῦ Χριστοῦ· οὐδὲν γὰρ οὕτω τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας τεκμήριον μέ-
 „ γα, οὐκ Οὐρανός, οὐ Θάλαττα, οὐ γῆ, οὐ τὸ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παρα-
 „ γαγεῖν, οὐ τὰ ἄλλα πάντα, ὡς ὁ Σταυρὸς. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος ἐπ' αὐτῷ καυχᾶται, λέγων,
 „ Ἐμοὶ δὲ μὲ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ“. (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθεον, προκειμένου ρήτου, „ Μὴ οὖν ἐπαισχυθῆς τὸ μαρτύ-
 „ ριον τοῦ Κυρίου“).

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἄσματι-
 κὸν Κανόνα, ὡς ἰδοῦμεν μὲ τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς τῆς καρδίας τὸν ἔνδοξον καὶ ἀγλαο-
 πυροσφόρον Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ χαρᾶς καὶ φόβου ὡς προσκυνήσωμεν αὐτόν· με-
 τὰ φόβου μὲν, διότι εἴμεθα ἀμαρτωλοὶ· μετὰ χαρᾶς δὲ, διότι ἠξιώθημεν νὰ λάβωμεν δι'
 αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν· λέγει γὰρ ὁ Χρυσορρήμων „ Τὸ τοῦ θανάτου σύμβολον (ὁ Σταυρὸς
 „ δηλαδὴ) ἐγένετο εὐλογίας ὑπόθεσις πολλαῖς, καὶ παντοδαπῆς ἀσφαλείας τείχος· διαβό-
 „ λου καιρία πληγὴ· δαιμόνων χαλινός· κηρὸς τῆς τῶν ἀντικειμένων δυνάμεως. Τοῦτο θά-
 „ νατον ἀνεῖλε· τοῦτο τοῦ Ἄδου τὰς χαλκᾶς πύλας συνέκλασε· τοὺς σιδηροὺς μοχλοὺς συ-
 „ νέθλασε· τῆς ἀμαρτίας τὰ νεῦρα ἐξέκολεν· ὑπὸ καταδίκην κειμένην τὴν οἰκουμένην ἀπα-
 „ σαν ἐξήρπασε· θεήλατον φερομένην κατὰ τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας πληγὴν ἀνέστειλε“. (Λόγ. ἀτὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς Τόμ. 5'.) Ἄλλὰ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος ἐν τῇ ἑρ-
 μινείᾳ τῆς Β'. ἐντολῆς, παρακινεῖ τοὺς Χριστιανούς εἰς τὴν προσκύνειν τοῦ τιμίου Σταυ-
 ροῦ, λέγων, „ Οὐ μόνον δὲ τὴν θεῖαν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ προσκυνήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῦ
 „ Σταυροῦ αὐτοῦ τὸν τύπον· σημεῖον γὰρ ἐστὶ μέγιστον, καὶ τρόπαιον Χριστοῦ κατὰ τοῦ
 „ Διαβόλου καὶ πάσης τῆς ἀντικειμένης φάλαγγος. Διὸ καὶ φρίττουσι καὶ φυγαδεύονται τοῦ-
 „ τον τυπούμενον ὀρώτες. Οὗτος ὁ τύπος καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ πρωτότυπον, (ἦτοι ὁ
 „ σταυρωθεὶς Χριστὸς καθὸ ἄνθρωπος) μεγάλας ἐν τοῖς Προφήταις ἐδόξασθη, καὶ τὰ μέγ-
 „ στα ἑτερατούργησεν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ πρεμασθέντος ἐν αὐτῷ
 „ Κυ-

Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέλλοντος ἔρχεσθαι κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, ἐλεύσεται ἔμ-
 ,, προσθεν τοῦτο τὸ μέγα καὶ φρικτὸν αὐτοῦ σημεῖον μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.
 ,, Δόξασον οὖν αὐτὸν νῦν, ἵνα μετὰ παρήσσιας προσβλέψῃς τότε καὶ συνδοξασθῆς αὐτῷ.
 Πρὸδηλον δέ, ὅτι ἡμεῖς προσκυνοῦντες τὸν Σταυρὸν, προσκυνοῦμεν ὁμοῦ καὶ τὸν ἐν αὐτῷ
 προσηλωθέντα σαρκὶ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ
 αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνα τῶν
 αἰῶνων. Ἀμήν. (1)

ΠΡΟ-

(1) Ἦθελε δὲ ἀπερῆσθαι τινὰς, διὰ τί ἀπὸ δύο
 ξύλα γίνεται ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ; καὶ ἀποκρινό-
 μεθα ὅτι διὰ δύο αἰτίαι. Τὸ πρῶτον καὶ πρόχειρον,
 ἵνα, εἰάν τις εἰκονομάχος κατηγορήσῃ ἡμᾶς, ὅτι προσ-
 κυνοῦμεν ξύλα, ἀνατρέψωμεν τὴν κατηγορίαν του
 λέγοντες, ὅτι ἡμεῖς ξύλα δὲν προσκυνοῦμεν, ἀλλὰ
 τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ τὸν διὰ τῶν δύο ξύλων σχη-
 ματιζόμενον. Ὅθεν ἂν τὰ δύο ξύλα διαλυθῶν καὶ
 χαλασῇ ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ, καίονται τὰ ξύλα
 καθὼς εἶπον οἱ Πατέρες τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενι-
 κῆς ἐβδόμης Συνόδου εἰς τινὰς διαλαλιὰς αὐτῆς. Ἐ-
 φη δὲ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. Προσκυνοῦμεν δὲ
 ,, καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ,
 ,, καὶ ἐξ ἑτέρας ὕλης γένηται (καὶ μὴ ἀπὸ ξύ-
 ,, λου μόνου δηλ.), οὐ τὴν ὕλην τιμῶντες, μὴ γένοι-
 ,, το! ἀλλὰ τὸν τύπον, ὡς Χριστὸν σύμβολον. Προσ-
 ,, κυνήσαντες τοῖνον τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ἐνθα
 ,, γὰρ ἂν ἡ τὸ σημεῖον, ἐκεῖ καὶ αὐτὸς ἔσται (ὁ
 ,, Σταυρὸς δηλ.) τὴν δὲ ὕλην ἐξ ἧς ὁ τύπος τοῦ
 ,, Σταυροῦ συνίσταται, εἰ καὶ χρυσοῦς, εἰ λίθοι εἰ-
 ,, εν τιμίοι, μετὰ τὴν τοῦ τύπου, εἰ τύχοι, δια-
 ,, λυσιν, οὐ προσκυνήσαντες. (Βιβλ. Δ'. Κεφ. πη-
 ,, περὶ Πίστωσης) Τὸ δὲ δεύτερον καὶ βαδύτερον αἰ-
 τιον, διὰ τὸ ἐποιοῦν ἐκ δύο ξύλων σχηματίζεται ὁ
 τύπος τοῦ Σταυροῦ, εἶναι, ὅτι ὁ μὲν Θεὸς ἐποίη-
 τὸν Ἀδὰμ εὐθὺ καὶ ἀπλοῦν. Ὅθεν ὁ μὲν Ἐκ-
 κλησιαστής εἶπε, Σὺν τῷ ἀνδρῶπον ἐποίησεν εὐθὺ.
 (ὁ Θεός) (ζ'. 29.). ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος, Ἐ-
 πείσθη ὁ Θεὸς τὸν ἀνδρῶπον γυμνὸν τῇ ἀπλοῦτητι
 ,, καὶ ζωῇ τῆ ἀτέχῃ. (Λογ. εἰς τὴν Χριστοῦ

Γέννησ.) Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἀκούσας τὴν πονηρὰν τοῦ
 Διαβόλου συμβουλὴν, καὶ φαγὼν ἀπὸ τὸν διπλὴν
 γνώσιν γεννῶντα καρπὸν τοῦ ξύλου, τοῦ γνωστοῦ κα-
 λοῦ καὶ πονηροῦ, ἐκ τούτου, λέγω, ἀλλοιόμενον! ἐγι-
 νε καὶ αὐτὸς διπλοῦς. Καὶ ἐκεῖ ὅπου πρότερον εἶχε
 μόνην τὴν ἀπλὴν γνώσιν τοῦ καλοῦ, ὕστερον ἀπό-
 κτησε τὴν γνώσιν τοῦ κακοῦ. Ὅθεν ἡ Διστόσις
 Χριστός διὰ τὴν ἀναιρέσιν καὶ τὴν νεκρώσιν τὴν δι-
 πλόην τοῦ Ἀδὰμ, ἐσταυρώθη ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν
 τὸν ἐκ δύο ξύλων συγκαίμενον, διὰ τοῦ ὁμοίου ἰα-
 τρευῶν τὸ ὁμοίον. Μᾶλλον δὲ, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀ-
 πλοῦς πρότερον ὢν, Θεὸς γὰρ μόνον ἦν, ὕστερον ἐγι-
 νε καὶ ἀνδρῶπος: ἦτοι ἐγίνε διπλοῦς διὰ τὰς δύο
 φύσεις τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἵνα ἀ-
 νατρέψῃ καὶ καταργήσῃ τὴν πρῶτην ἐκείνην διπλὴν
 γνώσιν τοῦ Ἀδὰμ καὶ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀρ-
 χαιαν ἀπλοῦτητα. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν ἡ Ἀμὴν
 ,, λέγω ὑμῖν, εἰ μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ
 ,, παιδία (τὰ ἀπλά ὄντα καὶ ἀπενήρευτα), οὐ μὴ εἰ-
 ,, σέλθητε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. (Ματ.
 ,, ιη'. 2.) Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσορρήμων τὰ δύο ξυλάρια
 ἐρμηνεύων τῆς Σαραφθίας χήρας λέγει, Εἰσελθὼν ὁ
 Προφήτης εἰς τὸν οἶκον τῆς χήρας, εὗρεν ἀληθῶς
 τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τὴν ἐνδύκην· εὗρεν ὕδωρ καὶ
 ,, ἔλαιον καὶ ἄλευρον καὶ δύο ξυλάρια· ὕδωρ, τὸ
 ,, Βάπτισμα· ἔλαιον, τὸ Χρίσμα· ἄλευρον, ὁ ἀρ-
 ,, τος· δύο ξυλάρια, τοῦ Σταυροῦ τὸ κατόρθωμα.
 (Δόγμ. εἰς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν καὶ Λαζαρον
 καὶ Ἡλίαν. Τόμ. Ζ'. τῆς ἐν Ἐσθῆν ἐκδόσεως.)

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΠΕΖΟΥ

ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

Ε'πειδὴ εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ ὑπεσχέθημεν νὰ ἀκολουθῶμεν, οὐχὶ εἰς τὴν φυσικὴν τάξιν καὶ σειρὰν τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν κύκλον καὶ τὴν περίοδον τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν μηνῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔγιναν αὐταί, καὶ ἀκολουθῶν νὰ ἐξηγήσωμεν τοὺς ἄσματικούς Κανόνας τῶν εἰς κάθε μῆνα συμπίπτουσῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν· τούτου χάριν καιρὸς εἶναι τῶρα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὴν Ὑψωσιν τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ, εἰς τὴν θειοτέραν καὶ ἀπορρήτοτέραν κατὰ σάρκα Γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οὕτω νὰ ἐρμηνεύσωμεν εἰς τοὺς Χριστιανύμους λαοὺς, τὸν εἰς ἐκείνην μελουργηθέντα Κανόνα ὑπὸ τοῦ θειοπεσίτου καὶ μουσικωτάτου Κοσμᾶ· ἵνα, ἂν ὅχι κατ' ἄλλο, κατὰ τοῦτο γοῦν ὁμοιωθῶμεν μετὰ τοὺς Οὐρανίους Ἀγγέλους. Καθὼς γὰρ οἱ Ἄγγελοι πρότερον κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἐξήγησαν εἰς τοὺς ποιμένας καὶ ἀγροίκους ἀνθρώπους τὸ παράδοξον τοῦτο Μυστήριον· οὕτω καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς Χριστιανούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀγροικότεροι εἰς τὴν κατανόησιν τῶν γλαφυρωτέρων ῥημάτων καὶ νοημάτων. Ποῖον θέλομεν ἐξηγήσῃ; τὸν ἐπὶ τῇ Γεννήσει ταύτῃ τοῦ Κυρίου μελουργηθέντα Κανόνα τοῦ ἱεροῦ Κοσμᾶ.

Ἦθελε δὲ τυχὸν τινὰς κατηγορήσῃ ἡμᾶς καὶ εἰπῇ τὴν κοινὴν ἐκείνην παροιμίαν τὴν λέγουσαν „ Ἄνω ποταμῶν χαροῦσι πηγαί “· καθότι σὺ, ὡ ἐξηγητὰ, ἐλανθάσθης, καὶ τὰ μὲν ἄνω ἐποίησας κάτω, τοὺς δὲ πῶδας ἔβαλες προτιτέρα ἀπὸ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀνέτρεψας τὴν ἀκολουθίαν ὅλου τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας· διότι ἀρχὴ μὲν καὶ ρίζα ὅλης τῆς Οἰκονομίας τοῦ Σωτῆρος εἶναι ἡ σημερινὴ ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ μὲν Χρυσορρήμων, Μητρόπολις τῶν ἑορτῶν, τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν ὠνόμασεν ἐν τῷ πρὸς Φιλολόγιον λόγῳ· ὁ δὲ ἱερός Ἐπιφάνιος, Πρώτην ἑορτὴν, αὐτὴν ὀνομάζει· οὕτω γὰρ λέγει „ Πρώτη ἑορτὴ ἡ φρικτὴ καὶ θαυμαστὴ κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ Γέννησις “. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν) Ἀρχὴ, λέγω, εἶναι αὐτὴ ἡ Χριστοῦ Γέννησις, τέλος δὲ εἶναι ὁ Σταυρός· σὺ δὲ ἔταξας δευτέραν αὐτὴν ἀπὸ τὸν Σταυρόν. Ὅθεν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον συγχέεις καὶ ἀνατρέπεις τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν τῶν ἑορτῶν· ἔπρεπε γὰρ νὰ ἀρχίσῃς ἀπὸ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, καὶ νὰ τελειώσῃς εἰς τὸν Σταυρόν.

Τί δὲ ἐγὼ εἰς τὸν κατήγορον τοῦτον ἀποκρίνομαι; ὅτι ἡμεῖς ὑπεσχέθημεν νὰ ἀκολουθῶμεν, ὅχι εἰς τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ἡλίου, καθ' ὃν αἱ ἀκίνητοι ἑορταί, κινηταί γίνονται, καὶ αἱ ἀσύγχυτοι συγχέονται. Οὕτω θετέον μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, φυσικῇ τῇ τάξει ἀκολουθεῖ ἡ Ὑπαπαντὴ, καὶ ὕστερον τὰ Θεοφάνεια· κατὰ τὸν δρόμον ὅμως τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τοῦ Ἡλίου, πρώτη ἑορτὴ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν εἶναι ἡ τῶν Θεοφανείων, καὶ δευτέρα ἡ Ὑπαπαντὴ. Ἡ ἀταξία δὲ αὐτὴ ἀκολουθεῖ· διότι αἱ κατὰ διαφόρους μῆνας συμπίπτουσαι ἑορταί τοῦ Κυρίου, ἐδιώρισαν οἱ θεῖοι Πατέρες νὰ ἑορτάζωνται εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον· ἵνα μὴ οὐδεμίαν ἀνεόρατα

ταστος μείνη. "Οθεν τὴν τάξιν τῶν μηνῶν καθ' οὓς ἠκολούθησαν, θέλοντες νὰ φυλάξουν, παρέβλεψαν τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν ἐορτῶν. Καὶ λοιπὸν οἱ μῆνες καὶ ὁ δρόμος τοῦ Ἡλίου εἶναι ἄξιοι κατηγορίας, καὶ οὐχὶ ἡμεῖς.

"Ἐπειτα εἰς τὴν προλαβοῦσαν ἐορτὴν τοῦ Σταυροῦ, ἡμεῖς δὲν ἐορτάζομεν, ὅτι ἔγινε τότε τὸ πάθος καὶ ἡ σταύρωσις τοῦ Κυρίου· ἀλλὰ μόνον, ὅτι ἔγινεν ἡ τοῦ Σταυροῦ ἑορτή. Τὰ δὲ ἀκόλουθα Μυστήρια τῆς Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἀρχίζουσιν ὡς ἀπὸ ἄλλην ἀρχὴν: ἤτοι ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου. Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἀνεκαθήραμεν μὲν τὰ λόγια ταῦτα τὸ θέατρον καὶ τὸ ἄθροισμα τῶν Χριστιανῶν· διὰ τοῦτο φέρε ἵνα φιλοσοφήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ περὶ τῶν Γενεθλίων τοῦ Κυρίου· μᾶλλον δὲ, ἵνα ἐρμηνεύσωμεν τὰ ὑπὸ ἄλλων φιλοσοφηθέντα, καθὼς εἴμεθα δυνατοί. Προτῆτερα δὲ ἀπὸ τὸν Κανόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἅς σαφηνίσωμεν τὴν τοῦ Κανόνος Ἀκροστιχίδα (1).

EP-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι εἰς τὴν περὶ τὴν ἐορτὴν πολλοὶ τῶν θείων Πατέρων συνέγραψαν λόγους πανηγυρικούς. Ὁ μὲν Χρυσόστομος συνέγραψε λόγον, ὃ ἢ ἀρχὴ ἢ εἰς τρεῖς διείλε μερίδας τὰς γενεάς. "Ἐτερον, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Τί τοῦτο, σημειῶν ἀντιλεγόμενον ὄρω". Ἄλλον, ἢ ἢ ἀρχὴ. "Πολλὴς ἡμῖν ἡ ἀγρυπνία". Ἄλλον, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Ἄ παλαι Πατριάρχαι μὲν ἀδι-". "νον". Ἄλλον, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Μυστήριον ξένον καὶ". "παράδοξον βλέπω". Ὁ δὲ Βασίλειος λόγον ἔχει, ἢ ἢ ἀρχὴ. "Χριστοῦ Γεννήσεως ἢ μὲν οἰκία καὶ πρώτη". Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐξέφωνε λόγον, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Χριστὸς γεννᾶται, δεξάσατε". Ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐγράφε λόγον, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Σαλπίζατε ἐν νοση-". "νιὰ σάλπιγγι". Ὁ Δαμασκηνός, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Ὁ". "πτόταν τὸ ἱερὸν ἐπίκληθ". Ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν ἐγράφε λόγους δεκατρεῖς. Βασί-". "λειος ὁ Σελευκίαιος λόγον, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Μεγάλαις τῶν". "ἐγκαιμῶν εὐρήσει τὰς ἀφορμὰς". Γρηγόριος ὁ Πα-". "λαμάς λόγον, οὗ ἢ ἀρχὴ. "Τῆς Παρθενικῆς λοχίας". Σῶζονται ἐκ τῶν λόγων τούτων, οἱ μὲν ἐν τῇ με-". "γίστη Λαύρα, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βασιλαίου καὶ τῇ". "τῶν Ἰβήρων καὶ τῇ τοῦ Διονυσίου. Ἐχει δὲ καὶ ὁ". "Πρόκλος λόγον εἰς αὐτὴν. Καὶ τοῦτο δὲ σημειοῦμεν". "ἐδῶ χάριν τῶν φιλολόγων, ὅτι τρία τινὰ δαυμάσια". "ἠκολούθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως. Πρῶτον ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος λέγει, ὅτι ὅταν ὁ". "Χριστὸς ἐγεννήθη, ἐφάνηκαν τρεῖς Ἡλιοὶ ἐν τῷ Οὐ-". "ρανῷ, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, εἰς ἓνα Ἡλίον". "ἐπεκατεστάθησαν. Ἐδῶθεν δὲ οἱ τρεῖς Ἡλιοὶ τὰ τρία". "πρόσωπα τῆς Ἁγίας καὶ μακαρίας Τριάδος, ὧν τὸ". "ἐν ὑπῆρχεν ὁ γεννηθεὶς κατὰ σάρκα ἐπὶ γῆς Υἱὸς". "τοῦ Πατρὸς· ἢ δὲ εἰς τὸν ἓνα Ἡλίον ἀποκατάστα-". "σις, τὸ μοναδικὸν τῆς Θεῆας φύσεως ἐφανέροτεν (ὅρα". "ἐν κεφ. ιζ. τοῦ πολιτικοῦ Θεάτρου). Δεύτερον, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι βλέποντες τὴν ἡσυχίαν". "καὶ εἰρήνην ὅπου ἀπελάμβανον εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ". "Αὐγουστοῦ Καίσαρος, ἐστοχάζοντο, ὅτι ἀπὸ τὴν". "καλὴν κυβέρνησιν τοῦ Αὐγουστοῦ ἠκολούθει ἡ μεγα-". "λη αὐτῆ εὐεργεσία. Ὅθεν ἀπεπέρισαν ἢ προσκυνή-". "την αὐτὴν ὡς Θεοῦ εἰς ἀμοιβὴν τῆς χάριτος. Ἄλλ' ὁ". "Αὐγουστος φρόνιμος ὢν, ἐναντιεῖτο εἰς τὴν ἀπόφασιν". "ταύτην. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι τὸν ἠνάγκαζον, αὐτὸς δέ-". "λων περὶ τούτου πρὸς τοὺς πληροφορητὰς ἔκραξε μίαν

ἀπὸ τὰς Σιβύλλας, ἢ ὅποια ἦτον εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν περιβόητος εἰς τοὺς χρησμούς, καὶ τὴν ἐρώτη-". "σε τί νὰ κάμῃ" ἢ δὲ Σιβύλλα ἐστοχάζετο, τί νὰ". "ἀποκριθῇ. Τότε δὲ ἐσυνέβη ἡ τοῦ Σωτῆρος Γέννησις. Ὅθεν ἡ Σιβύλλα εὐρισκομένη εἰς τὸ Βασιλικὸν πα-". "λατίον, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ, ἢ τοῦ θαύματος! ἰδοὺ βλέπει πλησίον τοῦ ἡ-". "λίου ἓνα χρυσοῦν κύκλον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου". "ἐκάθητο μία περικαλλῆς παρθένος, βαστάζουσα εἰς". "τοὺς κόλπους της ἓνα βρέφος. Ὅθεν ἔκραξε τὸν Βασι-". "λέα καὶ τοῦ εἶδει τὸ φαινόμενον δάμακ. Τότε πνεύ-". "ματος πλησθεῖσα προφητικῶν προείπεν, ὅτι τὸ βρέ-". "φος ἐκεῖνο ἦτον ἢ πάντων Κυρίων, εἰς τὸν ὅποιον ὁ-". "λοι οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς ἐμελλον νὰ ὑπεταχθῶν. Εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, ὅπου ἔλεγε ταῦτα, ἰδοὺ". "ἠκούσθη καὶ φωνὴ ἀπὸ τὸν Οὐρανόν λέγουσα, Ἄν-". "τη ἐστὶν ἡ κιβωτὸς τοῦ Οὐρανοῦ". Ταύτην τὴν". "ἀπόκρισιν τῆς Σιβύλλας ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς ἐπρόσ-". "τάξεν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ τὸν ὀνομάσῃ τινὰς". "Κύριον· ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἐκεῖνος, ὅπου εἶναι ἀληθὴς". "Κύριος ὅλων τῶν ἀνθρώπων. (Ὅρα ἐν κεφ. ΚΗ. τοῦ". "Πολιτικοῦ Θεάτρου) Ἄλλα καὶ ἡ Ἐρυθραία ἢ Κυ-". "μαία Σιβύλλα πολλὰ ἐπροφήτευσεν περὶ τοῦ Χρι-". "στοῦ. Εἶπε δὲ καὶ περὶ τῆς Θεοτόκου ταῦτα, ἢ ἢ κει". "Παρθένο αὐδὲ, ἀγούσα ἐρατὸν Βασιλεῖα". Ταύτης". "δὲ τὸ τοιοῦμα μετέφρασεν ὁ Κικέρων εἰς τὴν Λατινίδα". "διάλεκτον. Καὶ ὁ Ποιητὴς τῶν Ῥωμαίων Βιργίλιος ὁ". "κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγουστοῦ Καίσαρος ὢν, ἐν". "τοῖς Βουκολικοῖς αὐτοῦ οὕτω γράφει περὶ τῆς ἀνωτέ-". "ρω προφητείας τῆς Σιβύλλας, Σικελίδες μούσαι με-". "γαλὴν φάτιν ὑμνήσωμεν. Ἦλυθε Κυμαίου μαντεύ-". "ματος εἰς τέλος ὄμφη ἢ αἰνιττόμενος διὰ ταῦτα τὴν". "ἀνωτέρω Κυμαίαν Σιβύλλαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βιρ-". "γίλιος ταῦτα περὶ τῆς Σιβύλλης λέγων, φαίνεται, ὅτι". "μετέσχε τοῦ προφητικοῦ ἐκείνης χαρίσματος. Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον θαῦμα ἠκολούθησεν ἐν". "τῇ Χριστοῦ Γεννήσει· λέγει γὰρ ἓνας Διδάσκαλος, ὅτι". "τὴν νύκτα ἐκεῖνην, κατὰ τὴν ὅποιαν ἐγεννήθη ὁ". "Δεσπότης Χριστὸς, ἐστειλε πρῶτον ἓνα Ἄγγελον καὶ". "ἐθανάτωσεν ὅλους τοὺς ἀρσενοκοίτας, ὅπου ἦσαν εἰς". "τὸν Κόσμον, καὶ ἔπειτα ἐγεννήθη, διὰ καὶ μὴ εὐρεθῆ". "τότε εἰς τὴν γῆν μία τοιαύτη Θεομίστητος ἀμαρτία". "(παρὰ Ἱερουσόμ)."

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΕΖΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

,, Χριστὸς Βροτωθεὶς, ἦν ὅπερ Θεὸς, μέμει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῆς Ἀκροστιχίδος ταύτης τὸ νόημα ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς ἀπὸ τῆν πρὸς Φιλιππισίους ἐπιστολὴν τοῦ μεγάλου Παύλου, ὅπου γράφει περὶ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ταῦτα „Ὅς ἐν μορφῇ (ἦτοι οὐσία καὶ φύσει) Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμόν ἠγάγατο τὸ „εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών“ (Φιλ. β'. 6.) σχεδὸν γὰρ τοῦτο τὸ νόημα περιέχει καὶ ἡ ἀκροστιχίς αὕτη: δηλαδὴ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἔγινεν ἄνθρωπος, ἔμεινεν ὁμῶς πάλιν ἐκεῖνο, ὅπου ἦτον πρὸ τῶν αἰώνων: ἦτοι Θεός. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Θεολόγων καὶ ὅλης τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἔγινεν ἄνθρωπος κατὰ τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν τῆς ἀτρέπτου καὶ ἀναλλοιώτου αὐτοῦ Θεότητος, ἀπαγε! ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν: τουτέστι μένων ἀναλλοιώτος κατὰ τὴν φύσιν τῆς Θεότητος, προσέλαβεν ἐν τῇ ἐαυτοῦ ὑποστάσει τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· καθὼς καὶ ἐν τινι Τροπαρίῳ τοῦ ἐσπερινοῦ τῆς παρουσίας ἑορτῆς ἀδεται: „Ὅπερ ἦν „μεμένηκε, καὶ ὃ οὐκ ἦν προσέλαβε“: τουτέστιν ὁ Θεὸς Λόγος ἔμεινε μὲν ἐκεῖνο ὅπου ἦτον: ἦτοι Θεός, προσέλαβε δὲ ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἦτον: ἦτοι τὸν ἄνθρωπον. Ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει „Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου· οὐχ ὃ ἦν με „ταβαλάν· ἀτρέπτος γὰρ· ἀλλ' ὃ οὐκ ἦν προσλαβάν· φιλάνθρωπος γάρ“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἶπεν „Ὁ Χριστὸς ἦν ἀτρέπτος μὲν κατὰ τὴν „Θεότητα, ἀμεμπτος δὲ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελῳδὸς ἔγραψεν ἐν τῇ ἀκροστιχίδι ταύτῃ τὸ, μέ-
νη μέ η, ἐν ᾧ ἐχρειάζετο νὰ γραφθῇ μέ ει δίφθογγον; τὴν ἀπορίαν ταύτην τινὲς μὲν
λύουσι λέγοντες, ὅτι ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ τοῦτο μέ η, διὰ τὸ τελευταῖον Τροπαρίον τὸ,
„Ἠκρίβωσα χρόνον“, τὸ ὁποῖον οὕτως ἔπρεπε νὰ γραφθῇ διὰ τὴν συμφωνίαν μὲ τὸ λό-
γιον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ λέγον „Τότε Ἠρώδης λάθρα καλέσας τοὺς Μάγους, ἠκρίβωσε
„παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος“ (Ματθ. β'. 7.) Ὁ δὲ πτωχὸς Πρόδρο-
μος ἀκριβέστερον λύει ταύτην λέγων, ὅτι οἱ Ποιηταὶ ἔχουν συνήθειαν, ὅταν θέλουν νὰ
μεταχειρισθῶν μακρὰν συλλαβὴν εἰς τὰ μέτρα των, τὰς μὲν δίφθογγους παραιτοῦν, ὡς
μὴ κυρίως καὶ φύσει οὐσας μακράς, τὸ δὲ η καὶ η προκρίνουσιν, ὡς φύσει ὄντα μακρά. Πα-
ράδειγμα δὲ τούτου ἱκανὸν ἔστω ὁ Ποιητὴς Ὀμηρος, ὅστις ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἰλιάδος του, περὶ
„Κάλχαντος τοῦ ψευδομάντεως λαλῶν εἶπεν „Ὅς ἦδη τὰτ' ἐόντα, τὰτ' ἐσσόμενα, πρὸτ' ἐόν-
„τα“· τὸ γὰρ ἦδη ἔπρεπε νὰ γράφεται ἦδει ἀπὸ τοῦ ἦδειν· ἐκεῖνος δὲ παραιτήσας τὸ εε
εμε-

ἐμεταχειρίσθη τὸ η. Καὶ οἱ Ἀττικοὶ δὲ συνειθίζουσιν νὰ προφέρουν τὸ εἶ δια τῷ η καὶ ε· ὅθεν τὸ, Βασιλεῖς καὶ ἰππεῖς, καὶ ἄλλα εἰς εἰς λήγοντα ὀνόματα αὐτοὶ προφέρουσιν εἰς ης, ὡς Βασιλῆς καὶ ἰππῆς. Ὁμοίως καὶ τὸ εἶκαζον δια τῷ η προφέρουσιν, ὡς ἦκαζον· καὶ ὅρα τὸν Βαρίνον ἐν τῇ λέξει ἦδεα. Διὸ καὶ τὸ, μένη ἐδῶ κάλλιον εἶναι νὰ ὑπογράφεται ἀττικῶς, τρεπομένου τοῦ εἰ εἰς ἦ καὶ τοῦ ι ὑπογραφομένου. Ὅρα δὲ καὶ ὅσα εἶπομεν περὶ Ἀκροστιχίδος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀκροστιχίδος τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος α΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Χριστὸς γεμᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ Οὐραμῶν, ἀπαντήσατε·
 „ Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ· καὶ
 „ ἐμ εὐφροσύμῃ ἀμυμνήσατε λαοὶ, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν ἄρτους οἱ χρεῖαν ἔχοντες τούτων, παρέξ ἀπὸ τὸν ἀρτοπωλήτην; ἢ ἀπὸ ποῖον πρέπει νὰ λαμβάνουν οἶνον οἱ ἐστερημένοι τούτου, παρέξ ἀπὸ τὸν οἰνοπώλην; ἀλλὰ καὶ οἱ χρεῖαν ἔχοντες νομίσματος χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν τοῦτο, εἰ μὴ ἀπὸ τὸν ἀργυραμοιβόν; (σαράφην) Οὕτω παρομοίως καὶ οἱ θέλοντες νὰ πανηγυρίζουσιν καὶ νὰ ἐγκωμιάζουσιν τὰς τοῦ Χριστοῦ ἑορτάς, ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ ζητοῦν λόγους πανηγυρικούς καὶ ἐγκώμια, παρέξ ἀπὸ τὸν τούτων πανηγυριστὴν καὶ ἐγκωμιαστὴν, τὸν μέγαν λέγω ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον;

Διότι οὗτος κατ' ἐξοχὴν λεγόμενος Τριαδικὸς Θεολόγος, ὅχι μόνον ἐστόλισε τὰς Δεσποτικὰς ἑορτάς μὲ τούτους ἰδικούς του λόγους καὶ τὰ ἐγκώμια, ἀλλ' ἔδωκεν ἄδειαν καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ κλέπτουν τὰ ἰδικὰ του λόγια καὶ ποιήματα μὲ μίαν κλεψίαν ἐπαινετὴν καὶ ἀκατηγόρητον· τὴν ὁποῖαν ὁποῖος ἐργάζεται, ὅχι μόνον δὲν ἐντρέπεται, ὡς οἱ κλέπτει τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἀλλ' ἐξεναντίας μὲ τὴν κλεψίαν αὐτὴν καλλωπίζονται. Τί λέγω; ὁ Γρηγόριος οὗτος νοῦς τῆς Θεολογίας δὲν ἔδωκε μόνον ἄδειαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους νὰ κλέπτουν τοὺς ἰδικούς του λόγους, ἀλλὰ καὶ ἀκόμη τοὺς προσκαλεῖ μὲ φιλαδελφίαν ἀνεκδιήγητον εἰς τὸ νὰ φάγουν ἀκόρεστα τὸν νοητὸν ἄρτον τῆς σοφίας του, τὸν στηρίζοντα τὴν ψυχὴν, καὶ νὰ πίοιεν τὸν γνωστικὸν αὐτοῦ οἶνον, τὸν εὐφραίνοντα τὴν καρδίαν, φωνάζων μὲ ὑψηλὴν φωνὴν τὰρα μὲν ἐκεῖνα τὰ τῆς Σοφίας, „ Ἐλθετε φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν“· (Παρ. θ΄. 5.) τὰρα δὲ ἐκεῖνα τὰ τῆς Ἀσματογίας ἡμῶν, „ Φάγετε πλήσιοι, καὶ πίετε καὶ μεθύσθητε ἀδελφοί“· (Ἄσμ. ε΄. 1.) καὶ ἄλλοτε ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἠσαίου „ Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἄργυριον βαδίσαντες ἀγοράσατε καὶ φάγετε ἀνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἶνον καὶ στέαρ“· (Ἠσ. νε΄. 1.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς, ὁ τῶν Ἱερῶν ἑορτῶν Ἀσματογράφος καὶ Μουσικῆς, μέλλων νὰ πανηγυρίσῃ τὰ σωτήρια Γενέθλια τοῦ Κυρίου, αὐτολεξεί ἐδανείσθῃ ὅλον τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀπὸ τὸν ρηθέντα μέγαν πανηγυριστὴν καὶ ἐγκωμιαστὴν τῶν ἑορτῶν Θεολόγον. Οὕτω γὰρ ἐκεῖνος προσομιᾷ ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν ἐγκωμίῳ αὐτοῦ, „ Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ Οὐραμῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ“. Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν καὶ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον τὸν ἐξηγητὴν τῶν Κανόνων, τὸ ὄνομα Χριστὸς διλοῖ κυρίως τὸ συναμφότερον: ἦτοι τὸν Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον (1)· καταχριστικῶς δὲ, ποτὲ μὲν αὐτὸ διλοῖ τὴν Θεότητα μό-

(1) Ὅθεν εἶπη καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, „ Χριστὸς διὰ τὴν Θεότητα· (ὠνομάσθη διπλ.) χριστὸς γὰρ ἡ ἀνθρωπότητος, οὐκ ἐνεργεῖα κατὰ τοῦ;

„ ἄλλους χριστοὺς ἀγιάζουσα, παρουσίᾳ δὲ ὄλου τοῦ χριστὸς ἢς ἔργον ἀνθρώπου ἀκούσαι τὸ χριστὸν καὶ Θεὸν τὸ χριστὸν“· (Αἰγ. β΄. περὶ Υἱοῦ).

τον τοῦ Χριστοῦ, ποτέ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ· διὰ γὰρ τὴν ἀκραγ καὶ καθ' ὑπόστα-
 σιν τῶν δύο φύσεων ἔνωσιν, μὴ ἔν και τὸ αὐτὸ ὄνομα: ἦτοι τὸ, Χριστός, καὶ αἱ δύο
 ὀνομαζονται φύσεις. "Όταν λοιπὸν ὁ Θεολόγος καὶ ὁ ἱερός Κοσμῆς λέγουν, ἐδῶ Χριστός
 ἢ γεννᾶται, καὶ Χριστός ἐπὶ γῆς", τότε τὸ, Χριστός δηλοῖ τὸ, Θεάνθρωπος· ἐπειδὴ Θεός
 καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον (1), καὶ Θεός καὶ ἄνθρωπος ἐφάνη ἐπὶ γῆς·
 ὅταν δὲ λέγουν, "Χριστός ἐξ Οὐρανῶν", τότε τὸ, Χριστός δηλοῖ μόνον τὸν Θεόν, αὐχὶ δὲ
 καὶ τὸν ἄνθρωπον· καθότι ὁ Κύριος δὲν κατέβη ἀπὸ τοὺς Οὐρανούς φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην
 φύσιν, καθὼς φλυαροῦσιν οἱ φρενοβλαβεῖς Ἀπολιτισταί, κατὰ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Θεο-
 λόγος Γρηγόριος. "Εἴτις λέγοι τὴν σάρκα ἐξ Οὐρανοῦ κατεληλυθῆναι, ἀλλὰ μὴ ἐντεῦθεν
 " εἶναι καὶ παρ' ἡμῶν, ἀνάθεμα ἔστω" (Ἐπιστολὴ α. πρὸς Κληδόσιον) ἀλλὰ κατέβη
 μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα, καὶ οὕτως ἐκ τῶν καθαρῶν αἱμάτων τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας
 τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν προσέλαβε, καὶ τὴν ἠνάσεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει, γενόμενος τέ-
 λειος ἄνθρωπος.

Ὁ Χριστός λοιπὸν, λέγει, γεννᾶται σήμερον. "Όθεν ἐσεῖς ἄγγελοι (πρὸς αὐτοὺς γὰρ
 στρέφει τὸν λόγον) οἱ ἐν τῇ Γεννήσει τοῦ Κυρίου αἰνοῦντες τὸν Θεόν καὶ λέγοντες, " Δόξα
 " ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη", (Λουκ. β'. 14.) δεξάσατε: ἦτοι δοξολογήσατε
 καὶ τῶρα τὸν Θεόν. Λέγει δὲ τὸ, δεξάσατε καὶ πρὸς τοὺς μεταχειριζομένους ἀγγελικὴν ζωὴν
 ἐν ἀνθρωπίνῳ καὶ ὑλικῷ σώματι, παρακινῶν νὰ δοξολογήσουν καὶ αὐτοὶ τὸν γεννηθέντα
 Δεσπότην. Ὁ Χριστός: ἦτοι ὁ Θεός ἦλθεν ἢ κατέβη ἀπὸ τοὺς Οὐρανούς. Λοιπὸν ἐσεῖς οἱ
 δίκαιοι (πρὸς τούτους γὰρ ἐπιστρέφει τὸν λόγον) προῦπανθήσατε αὐτὸν, μιμούμενοι τὸν δι-
 καιον Συμεῶν, τὸν ὑπαντήσαντα τὸν Κύριον, ὅταν εἰς τὸν ναὸν ἐπροσφέρετο· διότι ἴδιον
 ἀχαρίστων δούλων εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἐκβαίνοιν εἰς πρῦπάντησιν τοῦ ἰδικοῦ των αὐθέντου,
 ὅταν αὐτὸς ἔρχεται εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ. Ἐδαρείσθη δὲ τοῦτα ὁ Θεολόγος καὶ
 ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνα λόγιον τὸ λέγον, " Τότε καὶ ἡμεῖς ἀρπαγισόμεθα
 " ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα". (α. Θεσσ. δ'. 7.) Εἶτα λέγει, ὅτι
 ὁ Χριστός: ἦτοι ὁ Θεάνθρωπος ἐφάνη ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Λοιπὸν ἐσεῖς οἱ ἐν τῇ γῇ ἄν-
 θρωποι ὑψωθῆτε ἀπὸ τὰ γῆϊνα, φρονοῦντες τὰ ὑψηλὰ καὶ μετεωριζόμενοι μὲ τὰ πτερά
 τῆς Πράξεως καὶ τῆς Θεωρίας· διὰ τοῦτο γὰρ κατέβη ὁ Θεός εἰς τὴν γῆν, ἵνα οἱ ἐν τῇ
 γῇ ἀναβῶσιν εἰς τοὺς Οὐρανούς. Ἐπειδὴ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐδύνητο νὰ γένη ἔνωσις
 Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἂν δὲν κατέβαινε μὲν ὁ Θεός ὀλίγον τι ἀπὸ τὸ ἰδικόν του ὕψος, δὲν
 ἀνέβαινε δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ταπεινότητα. "Όθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος
 Γρηγόριος, " Τὸ μὲν, καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς, τὸ δὲ, ἡμᾶς ἀναβῆναι, καὶ οὕτω γε-
 " νέσθαι κοινωσίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας συγχιναμένης. " Ἔως δ' ἂν ἐκάτερον
 " ἐπὶ τῆς ἰδίας μένῃ, τὸ μὲν, περιωπῆς, τὸ δὲ, ταπεινώσεως, ἀμικτος ἢ ἀγαθότης καὶ τὸ
 " φιλανθρώπων ἀκοινωνητον". (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν) Ἔφη δὲ συμφωνῶς καὶ ὁ Θεοφό-
 ρος Μάξιμος, " Οὐδέποτε ψυχὴ δύναται πρὸς γνώσιν ἐκτανθῆναι Θεοῦ, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ Θεός
 " συγκαταβάσει χρῆσάμενος ἀφῆται αὐτῆς καὶ ἀναγάγῃ πρὸς ἑαυτὸν· οὐ γὰρ ἂν τοσοῦτον
 " ἰσχυσεν ἀναδραμεῖν ἀνθρώπινος νοῦς, ὡς ἀντιλαβέσθαι τῆς θείας ἐλλάμψεως, εἰμὴ αὐ-
 " τὸς ὁ Θεός ἀνέσπασεν αὐτὸν, ὡς δυνατὸν ἦν ἄνθρωπον ἀνασπασθῆναι, καὶ ταῖς θείαις
 " αὐγαῖς κατεφώτισεν". (Κεφ. λα. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.) Πλήν ἂν καὶ ὁ Θεός
 συγκαταβαίῃ διὰ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ φιλανθρωπίας, ὅμως καὶ ὁ ἄνθρωπος
 πρέ-

(1) Ὅθεν οὐ καλῶς κατηγοροῦσι τινὲς τὸ Θεοτο-
 κίον ἐκεῖνο τὸ λέγον, " Ἴδουε πρὸς ταύτην δὲ, ἢ ἐκ
 " σου σαρκωθεὶς Θεός καὶ Ἄνθρωπος", ὡς οὐ καλῶς
 εἰρημένον· τὸ γὰρ σαρκωθεὶς χρόνου ὄν περασμένου
 δηλοῖ, ὅτι ὁ ἐκ σοῦ γεννηθεὶς ἦταν Θεός ὁμοῦ καὶ
 Ἄνθρωπος, καὶ οὐ Θεός γυμνός, καθὼς ἔλεγον οἱ
 κατὰ φαντασίαν τὸν Χριστὸν ἐπιδημοῦντα φρονοῦντες:
 ἦτοι οἱ Μανιχαῖοι· οὐδὲ Ἄνθρωπος φίλος, καθὼς
 ἔλεγεν ὁ Νεστορίος. Οὕτω καὶ ὁ θεὸς Ἰωάννης ὁ
 Δαμασκηνός εἶπεν, " Οὐ Θεὸν ἀσώματον, οὐδὲ πάλιν
 " ἄνθρωπον φίλον προήγαγεν (ἦτοι ἐγέννησεν) ἢ ἀγνή

, Κόρη καὶ σεμνή, ἀλλ' ἄνθρωπον τέλειον καὶ ἀφει-
 " ῶδη, τέλειον Θεόν". Ἐπεξηγηματικὸν δὲ τοῦ, σαρ-
 κωθεὶς εἶναι τὸ, Θεός καὶ Ἄνθρωπος: ἦγον ὅς τις
 εἶναι Θεός καὶ Ἄνθρωπος. Μερικοὶ δὲ κατηγοροῦν τὸ
 Θεοτοκίον αὐτὸ κατὰ τὴν σύνταξιν· καθότι ἢ μετο-
 χὴ ρεῦσαντα δὲν ἔπρεπε νὰ συνταχθῇ μὲ τὴν αι-
 τιατικὴν τὸν Ἀδάμ, ὡς πῶρῳ ἄνσαν, ἀλλὰ μὲ
 τὴν δοτικὴν τῇ Εὐφ, ὡς προσεχιστέρῳ, καὶ νὰ
 εἴπῃ ρευσάσῃ ζωῆς· ἀλλ' ἴσως εἶπε ρευσαντα δια
 τὸ μέλος.

πρέπει να βιάζη τὸν ἑαυτὸν του διὰ νὰ ἀναβαίῃ πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς ὁ αὐτὸς Θεὸς Μάξιμος λέγει: Ἀλλήλων εἰναί φασι παραδείγματα τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον· καὶ τοσοῦτον ἢ τῷ ἄνθρωπῳ τὸν Θεὸν διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρωπίζεσθαι, ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν τῷ Θεῷ δι' ἀγάπης δυναθεῖς ἀπεθέωσε· καὶ τοσοῦτον ὑπὸ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον κατὰ νοῦν ἢ ἀρπάζεσθαι πρὸς τὸ γνωστὸν, ὅσον ὁ ἄνθρωπος τὸν ἀράτον φύσει Θεὸν διὰ τῶν ἀρετῶν ἢ ἐφανέρωσε. (Κεφ. οδ'. τῆς ζ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) Καὶ πάλιν ἢ Ὁ χωρὶς ἁμαρτίας γενόμενος ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι χωρὶς τῆς εἰς Θεότητα μεταβολῆς τὴν φύσιν Θεοποιήσῃ, καὶ τοσοῦτον ἀναβιβάσει δι' ἑαυτὸν, ὅσον αὐτὸς διὰ ἄνθρωπον ἑαυτὸν κατεβίβασε. (Κεφ. ξβ'. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τὸ δὲ ἢ Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ ἢ ἔδανείσθη ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν γέ. Φαλμὸν τοῦ Δαβίδ, Στιχ. β'. οὕτω γὰρ αὐτολεξεῖ ἐκεῖ γέγραπται. Προσαρμόζεται δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο καὶ εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν, διὰ νὰ φανερωθῇ, ὅτι αὐτὸς εἶναι τῆς πρώτης Ὠδῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εἶναι ἢ Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Ὁ Θεὸς κατὰ τὴν Ὠδὴν ταύτην, Ἄσατε, λέγει καὶ ὁ Μελωδὸς, εἰς τὸν γεννηθέντα Χριστὸν ὅλη ἡ γῆ: ἢτοι ὅλοι οἱ ἐν τῇ γῇ κατοικοῦντες ἄνθρωποι. Ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς οἱ διάφοροι λαοὶ τῶν Ἐθνικῶν ὑμνήσατε αὐτὸν, ὅχι μὲ ὀκνηρίαν καὶ λύπην ψυχῆς, ἀλλὰ μὲ προθυμίαν καὶ εὐφροσύνην καρδίας· διότι αὐτὸς εἶναι δεδόξασμένος.

Διὰ τί δὲ εἶπεν, ὅτι ὁ Χριστὸς γεννᾶται καὶ οὐχὶ ἐγεννήθη; οὐ γὰρ καθ' ἕκαστον χρόνον γεννᾶται, ἀλλ' ἀπαξ ἐγεννήθη. Καὶ ἀποκρινόμεθα μὲ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, ὅτι οἱ ρήτορες συνειθίζουσιν νὰ προφέρουσιν τὰ περασμένα πράγματα εἰς χρόνον ἐνεστῶτα, διὰ νὰ δείξουσιν αὐτὰ ὡς παρόντα εἰς τὰ ὀμμάτια τῶν ἀκροατῶν, καὶ ἀκολουθῶν νὰ κάμουν αὐτοὺς περιωτότερον θεατᾶς, παρὰ ἀκροατᾶς. Ἡ, κατὰ τὸν Νικήταν, εἶπεν, ὅτι γεννᾶται ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν· ἐπειδὴ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς, ἐπαναφέρει ὁ ἥλιος εἰς κάθε ἔτος διὰ τῆς κυκλοφορίας του.

Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀδελφε, μὴ παύσης δοξολογῶν τὸν γεννηθέντα Χριστὸν, ὅχι μόνον μὲ λόγια, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον μὲ τὰ ἔργα. Πρόλαβε δὲ καὶ νὰ τὸν ἀπαντήσης ἐξ Οὐρανοῦ κατερχόμενον διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν Θεωρίας· ὑψώθητι ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν γηϊνῶν διὰ τὴν ἀγαπὴν τοῦ διὰ σὲ ἐπὶ γῆς κατελθόντος· ἄδε εἰς αὐτὸν ἄσμα καινόν, καθὼς σὲ παρακαλεῖ ὁ Δαβίδ· ἄδε ὁμοίως πολλὰ καὶ ἀκόρεστα ἄσματα, καὶ μὴ χόρταινε ἄδων. Ἐὰν οὕτως ἄδῃς, θέλει σὲ ἐνδυμνηθῆ ἢ Κύριος, πρὸς ὃν ἄδεις, καὶ ἔχει νὰ σὲ ἐλεήσῃ, καθὼς σὲ βεβαιώνει ὁ Ἡσαΐας· ἢ Πολλὰ ἄσον, ἵνα σου μνεῖα γένηται. (Ἡσ. κγ'. 16.)

Τροπάριον.

ἢ Ρεύσαμτα ἐκ παραβάσεως, Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα γεμόμερον, ὅλον
ἢ τῆς φθορᾶς ὑπάραμτα, κρείττομος ἐπταικότα Θείας ζωῆς, αὐθις
ἢ ἀμαπλάττει, ἢ σοφὸς Δημιουργός, ὅτι δεξόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ἔλεων νὰ δείξῃ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνάπλασιν, ὅπου ἐγένετο εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὴν ἄρρητον ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦτο ἐμελούργησε τὸ Τροπάριον. Διὸ καὶ λέγει, ὅτι ὁ σοφὸς Δημιουργὸς τοῦ Παντός πάλιν ἀνεκαίνισε καὶ ἀνέπλασε τὸν ἄνθρωπον. ἢ Ἐδει γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔδει, λέγει ἢ Θεοφόρος Μάξιμος, σοφὸν καὶ δίκαιον καὶ δυνατὸν ὅντα κατὰ φύσιν τὸν Κύριον, ὡς μὲν σοφὸν μὴ ἀγνοῆσαι τὸν τρόπον τῆς ἰατρείας (τοῦ ἀνθρώπου), ὡς δίκαιον δὲ μὴ τυραννικὴν ποιήσασθαι τοῦ κατελιμμένου κατὰ γνώμην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρώπου τὴν σωτηρίαν, ὡς δὲ πάντα δυνάμερον, μὴ ἀτονῆσαι πρὸς τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐκπλήρωσιν. (Κεφ. μ'. τῆς ε'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Μὲ αὐτὰ λοιπὸν τὰ τρία ὁμοῦ καὶ μὲ τὴν ἀγαθότητα ἀνέπλασεν ὁ Χριστὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐγένετο μὲν κατ' εἰκόνα Θεοῦ διὰ τὸν νοῦν, λόγον καὶ πνεῦμα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐ-

κοσμήθη εἰς εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος· Ἐξέπεσε δὲ (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ, ἐπταικότα) ἀπὸ τὴν ἐν τῷ Παραδείσῳ καλλιτέραν καὶ θείαν ζώνην, καὶ ἔρρευσε φεῦ! διὰ τὴν παράβασιν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς εἰς τὸν πυθμένα τοῦ θανάτου, γενόμενος ὅλος τῆς φθορᾶς: ἦτοι δούλος καὶ ὑποκείμενος εἰς τὴν φθοράν. Καὶ καθὼς τὰ νερά, τὰ ὁποῖα ρέουν ἀπὸ ὑψηλὰ μέρη εἰς τὸν κατήφορον, δὲν στέκουν τελείως ἕως ὅτου νὰ φθάσουν εἰς αὐτὰ τὰ ἔσχατα καὶ κατώτατα μέρη τῆς γῆς· τοιοῦτοτρόπως ἔπαθε καὶ ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος, γενόμενος ὅλος διόλου οἰκειῶς καὶ δούλος τῆς φθορᾶς· ἐφθάρη γὰρ ὄχι μόνον κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα· κατὰ τὴν ψυχὴν μὲν, διότι μὲ αὐτὴν ἐδέχθη τὴν φθοροποιὰν τοῦ Διαβόλου συμβουλὴν· κατὰ τὸ σῶμα δὲ, διότι μὲ αὐτὸ ὑπῆρέτησεν, ἕως ὅτου ἔφερεν εἰς πρᾶξι καὶ τέλος τὴν πονηρὰν ἐκείνην συμβουλὴν. Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς ἐκ τῶν τοῦ Θεολόγου ρημάτων καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο, καθὼς καὶ τὸν Εἰρμόν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ „Ἴνα ρεύσαντας ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ εὖ εἶναι διὰ κακίαν, εἰς „ αὐτὸ πάλιν ἐπαναγάγῃ διὰ σαρκώσεως“. (1)

Τροπάριον.

„ Ἰδὼν ὁ Κτίστης ὀλλύμεγόν, τὸν ἄνθρωπον χερσὶν ὄμ ἐποίσε,
 „ κλίμας Οὐρανοῦς κατέρχεται· τοῦτομ δὲ ἐκ Παρθένου θείας ἀγῆς,
 „ ὄλον οὐσιοῦται, ἀληθεῖα σαρκωθεῖς, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄν ὁ κεραμιδᾶς ἢ τσουκαλᾶς δὲν ὑποφέρῃ νὰ βλέπῃ τσακισμένον τὸ πῆλινον σκεῦος ὅπου ἐκατασκεύασεν, ἀλλὰ πασχίζει νὰ τὸ ἀναπλάσῃ δεύτερον· ὁμοίως καὶ ὁ οἰκοδόμος δὲν ὑποφέρῃ νὰ βλέπῃ κρημισμένον τὸ ὀσπίτιον ὅπου οἰκοδόμησεν, ἀλλὰ ἀγανίζεται νὰ κτίσῃ πάλιν αὐτό· πῶς ἦτον δίκαιον ὁ Κτίστης καὶ Δημιουργὸς τοῦ Παντός νὰ ἰδῇ τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἔπλασε μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ὅτι ἐφθάρθη καὶ ἐσυντρίφθη, καὶ νὰ μὴ φροντίσῃ διὰ νὰ ἀναπλάσῃ πάλιν αὐτόν; Τοῦτο βέβαια δὲν ἦτον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος καὶ φιλανθρωπίας ἄξιον. Διὰ τοῦτο λοιπὸν βλέπων τὸν παρ' αὐτοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον, ὅτι ἐκατήντησεν εἰς αὐτόν τὸν πυθμένα τῆς φθορᾶς, ἔκλινε τοὺς Οὐρανοῦς: ἦτοι ἀφῆκεν εἰς ὀλίγον τοὺς Οὐρανοῦς: τοῦτέστι τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν, καὶ ταπεινώσας τὸ ὕψος τῆς Θεότητός του, (τὸ ὁποῖον κένωσιν μὲν ἀνόμασεν ὁ Παῦλος, ὕφεισιν δὲ τῆς Θεότητος ὁ Θεολόγος Γρηγόριος) οὕτω κατέβη εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ὄλον τὸν Ἀδὰμ οὐσιοῦται: ἦτοι ὀλόκληρον αὐτόν ἀναλαμβάνει καὶ ἐνόνει οὐσιοῦδῶς εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητός του.

Ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε μόνον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν οὐκ ἔλαβε, καθὼς ἔλεγον οἱ Ἀρειανοί· οὐδὲ ἔλαβε τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νοῦν οὐκ ἔλαβε, τῆς Θεότητος ἀντὶ ψυχῆς καὶ νοῦς ἐν αὐτῷ ἐνεργούσης, καθὼς ἐβλασφήμει ὁ ἄνους Ἀπολιναρίου (2), ἀπαγε! ἀλλὰ ἐσιώθη ὄλον τὸν ἄνθρωπον τέλειον τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ νοῦ συναπαρτιζόμενον, καὶ ἦνωσεν αὐτόν τῇ ἑαυτοῦ ὑπερθέῳ ὑποστάσει· ἵνα μὲ τὸ ὅμοιον σάσῃ τὸ ὅμοιον: ἦτοι μὲ τὸ σῶ-

(1) Συμφώνως μὲ τὰ ἀνωτέρω λέγει καὶ ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης βιβλ. γ'. κεφ. μ'. τοῦ Θεολογικ.
 „ Ἐπειδὴ Θεότητος ἐλπίδι ὁ ἐχθρὸς δελεάζεται τὸν
 „ ἄνθρωπον, σαρκὸς προβλήματι δελεάζεται. Καὶ
 „ δεικνύται ἅμα τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ σοφόν, τὸ δὲ
 „ καίον τε καὶ τὸ δυνατόν τοῦ Θεοῦ· τὸ μὲν ἀγαθόν,
 „ ὅτι οὐ παρεῖδε τοῦ οἰκειοῦ πλάσματος τὴν ἀσθένειαν
 „ ἀλλ' ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῷ πεινῶντι, καὶ
 „ χεῖρα ὤρεξε· τὸ δίκαιον, ὅτι ἀνθρώπου ἠττηθέντος,
 „ οὐχ ἕτερον ποιεῖ νικῆσαι τὸν τύραννον, οὐδὲ
 „ βίβ' ἐξαρπάζει τοῦ θανάτου τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὅτ

„ τάλαι διὰ τῆς ἀμαρτίας καταδουλοῦται ὁ θάνατος,
 „ τοῦτον ὁ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος νικητὴν πάλιν ποιῶν
 „ κε, καὶ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀνεσώσατο, ὅπερ ἀπο-
 „ ρον ἦν· τὸ δὲ σοφόν, ὅτι εὖρα τοῦ ἀπόρου λύσιν εὖ-
 „ πρεπεστάτην· τὴν ἐξ δυνάμει, ὅτι Θεὸς ἐν τέλειος,
 „ ἄνθρωπος τέλειος γίνεταί, δι' οὗ ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ
 „ ἐμφανίζεται δύναμις· τί γὰρ μείζον τοῦ γενέσθαι
 „ τὸν Θεὸν ἄνθρωπον ἔς.

(2) Ὅρα εἰς τὴν α'. Ἐπιστολὴν πρὸς Κληδόσιον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

σῶμα ὄπου προσέλαβε, σῶση τὸ ἰδικόν μας σῶμα· μὲ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτοῦ, σῶση τὴν ἰδικὴν μας ψυχὴν· καὶ μὲ τὸν ἑαυτοῦ νοῦν, σῶση τὸν ἰδικόν μας νοῦν. Διότι ἂν ὁ Κύριος δὲν ἐπροσλάμβανε ψυχὴν καὶ νοῦν, ἤθελαν μείνη βέβαια ἀνιάτρευτα ἡ ἰδική μας ψυχὴ, καὶ ὁ νοῦς· „Τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον· ὃ δὲ ἦνωται τῷ Θεῷ, τοῦτο καὶ σώζε-
ται“· Θεολογεῖ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτῃ ἐπιστολῇ, καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης ὁ παρὰ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισάμενος. Πάντα λοιπὸν τὰ φυσικὰ ἐδιώματα καὶ συστατικὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ Κύριος ἔλαβε χωρὶς μόνως ἀμαρτίας· αὕτη γὰρ οὐ συστατικὴ ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ φθαρτικὴ, ὡς παρὰ φύσιν οὐσα· καὶ ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ κατὰ φαντασίαν. Ὅθεν ἄς κρημνισθοῦν καὶ ἄς καταισχύρυνται οἱ τοῦτο φλυαροῦντες Θεομάχοι Παῖδες τοῦ Μάνεντος πρότερον, καὶ οἱ Μοροφυτῖται ὕστερον (1).

Ἄγνην δὲ Παρθένον ὠνόμασε τὴν Θεοτόκον κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Ζωναρᾶν· διότι ὄχι μόνον ἦτον Παρθένος κατὰ τὸ σῶμα, ὡς μὴ γνοῦσα πείραν ἀνδρός, ἀλλ' ἦτον ἀκόμη ἄγνη καὶ καθαρὰ καὶ κατὰ τὸν λογισμόν, χωρὶς νὰ δεχθῇ καμμίαν προσβολὴν λογισμοῦ ρυπαροῦ εἰς τὴν παναγίαν ψυχὴν τῆς. Πολλαὶ γὰρ γυναῖκες εἶναι μὲν Παρθένοι κατὰ τὸ σῶμα, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἄγναι κατὰ τὸν λογισμόν· καθότι αὐταὶ δέχονται λογισμοὺς αἰσχροὺς καὶ ρυπαροὺς εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν καὶ τὸν νοῦν, καὶ ποιοῦσι συνδυασμοὺς καὶ συγκαταθέσεις· ὅθεν εἶναι κατὰ τὴν ψυχὴν πόρνοι καὶ ἀκάθαρτοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ Κυρία Θεοτόκος ἦτον καὶ κατὰ τὰ δύο καθαρὰ καὶ ἀμόλυντος· καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ κατὰ τὴν πράξιν καὶ κατὰ τὸν λογισμόν. Ὅθεν ὁ Ἰεζεκιὴλ αἰνιγματωδῶς εἶπε περὶ αὐτῆς „Καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολάς (ἦτοι εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου), καὶ ἡ γῆ (ἦτοι τὸ σῶμα τῆς Παρθένου) ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς δόξης κυκλόθεν“· (Ἰεζ. μγ'. 2.)

Ἰδοὺ καὶ τὰ λόγια τοῦ Ζωναρᾶ ἑρμηνεύοντος τὸ Θεοτοκίον τοῦ β'. ἤχου τῆς ὀκτῆχου, τὸ λέγον „Ἄγιων Ἄγιαν σε κατανοοῦμεν, ... ἀμόλυντε Παρθένε“· „Καὶ τοῦτο δὲ ὡς ἐξαίρετον τῆς Θεομήτορος ἔφη ὁ Μελωδός· Παρθένοι μὲν γὰρ πολλαὶ γεγόνασι καὶ εἰσὶν, ἀλλ' οὐδεμία αὐτῶν κληθεῖν ἂν ἀμόλυντος· ὅτι κἂν τὴν κατ' ἐνέργειαν διαφεύγωσιν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τὴν κατὰ νοῦν οὐκ ἄν τις δύναιτο διαφεύξασθαι· ἡ γὰρ τῶν λογισμῶν προσβολὴ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· προσβαλλουσῶν δὲ τῶν ἀκαθάρτων ἐνοιῶν, προσπαλαίει ταύταις ὁ νοῦς. Καὶ εἰ μὲν ἡ ὀρθὴ νικήσει κρίσις, ἀπορράπιζεται τὸ ἐνθύμιον· εἰ δὲ μὴ, εἰς συγκατάθεσιν ἐξολισθαίνει ὁ λογισμὸς. Καὶ αὕτη δὲ ἀμαρτία ἐστὶν ἡ καλουμένη κατὰ διάνοιαν· κἂν γὰρ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος φυλαχθῇ ὁ συγκαταθέμενος καὶ τὴν πράξιν ἐκφύγη, ἀλλὰ διὰ τὴν συγκατάθεσιν ἡμάρτην. Ἡ δὲ τοῦ Κυρίου Μήτηρ μὴδὲ κατὰ τὸν νοῦν μολυνθῆναί ποτε πιστεύεται· διὸ καὶ ἀμόλυντος κέκληται“· Ἄγνη δὲ καὶ ἀμόλυντος τὸ αὐτὸ εἶναι σχεδόν.

Τροπάριον.

„Σοφία Λόγος καὶ δύναμις, Τίος ὦμ τοῦ Πατρὸς καὶ ἀπαύγασμα,
„Χριστὸς ὁ Θεὸς Δυμάμεις λαθῶν, ὅσας ὑπερκοσμίους, ὅσας ἐν γῆ,
„καὶ ἐμαρθρωπήσας ἀρεκτῆσατο ἡμᾶς· ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα μέρη τῶν θείων Γραφῶν ἐρανίζεται τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερός Μελωδός· ἐκ μὲν γὰρ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης τοῦ Παύλου ἐπιστολῆς ἐρανίσθη τὸ „σοφία καὶ
„δύ-

(1) Ἀκουσον δὲ πῶς ἑρμηνεῖ τὸ = Κλίνας Οὐρανοῦς κατέρχεται“ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης βιβλ. γ'. κεφ. μθ'. τοῦ Θεολογικοῦ. „Ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, κλίνας Οὐρανοῦς κατέρχεται· τουτέστι τὸ ἀταπεινῶτον αὐτοῦ ὕψος ἀταπεινῶτως ταπεινώσας συγκατάβασιν ἀφραστῶν τε καὶ ἀκατάλη-

„πτον συγκατέβη“ (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ κατάβασις) καὶ Θεὸς ὢν τέλειος, ἄνθρωπος τέλειος γίνεται, καὶ ἐπιτελεῖται τὸ πάντων καινῶν καινότατον, τὸ μόνον καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον, δι' οὗ ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ ἐμφανίζεται δύναμις· τί γὰρ μείζον τοῦ γενέσθαι τὸν Θεὸν ἄνθρωπον“;

δύναμις "· γράφει γὰρ ἐκεῖνος "· Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν "· (α. Κορ. ι. 24.)
 Φανερόναι δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ Χριστὸς καθὼ Θεὸς εἶναι δύναμις καὶ
 σοφία τοῦ Πατρὸς· σοφία ὅμως καὶ δύναμις οὐχὶ ἀνυπόστατος, καθὼς εἶναι αἱ ἄλλαι
 ἐπὶ Θεοῦ ἐνέργειαι, αἱ ὁποῖαι ἂν καὶ ἦναι οὐσιώδεις καὶ φυσικαί, δὲν εἶναι ὅμως καὶ
 ἐνυπόστατοι: ἦτοι δὲν ἔχουν ἰδίαν ὑπόστασιν, καθὼς ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν ὁ Πατὴρ, ὁ
 Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀλλ' εἶναι ὁ Υἱὸς σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ἐνυπόστα-
 τος καὶ τελείαν ἔχων ὑπόστασιν· διὸ καὶ πρέπει πάντοτε νὰ προστίθεται εἰς αὐτὰ τὸ,
 ἐνυπόστατος κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον (1). Τὸ δὲ, Λόγος ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν
 Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην λέγοντα, "· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος "· (Ἰωαν. α. 1.) Λόγος ὅμως ζῶν
 καὶ ἐνυπόστατος, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰωάννην, καὶ δι' οὗ οἱ Οὐρα-
 νοὶ ἐστερεώθησαν κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ οὐχὶ λόγος ἀνυπόστατος καὶ εἰς ἀέρα χεόμενος. Τὸ
 δὲ Υἱὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Εὐαγγελιστάς· "· Οὗτός ἐστιν ὁ
 Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός "· (Ματθ. γ'. 17.) Τὸ δὲ ἀπαύγασμα ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Ἐ-
 βραίους ἐπιστολὴν, ἐν ἣ γράφει ὁ Παῦλος, "· Ὅς ἂν ἀπαύγασμα τῆς δόξης "· (Ἐβρ. α. 3.)
 ἵνα διὰ τούτου δείξῃ τὴν πρὸς τὸ ἀναρχον καὶ πρῶτον Φῶς, τὸν Πατέρα διπλαθὴ, φυσικὴν
 οἰκειότητα.

Οὗτος λοιπὸν, λέγει, ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς, ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἢ ἀκατάληπτος, ὁ Λόγος
 ὁ ἐνυπόστατος, ἡ ἀπειρος δύναμις, ὁ ἀγαπητός Υἱὸς, καὶ τὸ τῆς Πατρικῆς δόξης ἀπαύ-
 γασμα, λανθάσας ὅλας τὰς Δυνάμεις, τόσον τὰς ὑπερκοσμίους τῶν ἁγίων Ἀγγέλων,
 ὅσον καὶ τὰς τῶν ἐπιγείων Δαιμόνων ἢ Ἀνθρώπων· ἀγνωστον γὰρ ἦτον καὶ Ἀγγέλοις καὶ
 ἀνθρώποις τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως Μυστήριον· διὰ καὶ ὁ Χριστὸς Ἀγγελος τῆς μεγάλης
 καὶ ἀποκρύφου βουλῆς τῆς περὶ τῆς ἐσάρκου ταύτης Οἰκονομίας λέγεται. Ταύτας, λέγει,
 τὰς Δυνάμεις λανθάσας, καὶ ἀπὸ αὐτὰς κρύψας τὸν τρόπον τοῦ Μυστηρίου (2) ἔγινε τέλειος
 ἄνθρωπος, καὶ οὕτως ἀνεκτίσαστο πάλιν τὰρα καὶ ἀνέπλασεν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς
 ὁποῖους ἐκτίσαστο καὶ ἔπλασε πρότερον.

Ῥδῆ

(1) Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου οὕτω Θεολο-
 γεῖ περὶ τούτων. "· Οὐχ' οὕτω σοφία καὶ δύναμις τοῦ
 Πατρὸς ἐστὶν ὁ Υἱὸς, ὡς Υἱὸς ἢ Λόγος· Υἱὸς μὲν
 γὰρ καὶ Λόγος οὕτως ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, ὡς μὴ ὄ-
 πος αὐτοῦ (τοῦ Πατρὸς δηλ.) Υἱοῦ, μηδὲ λόγου·
 σοφία δὲ καὶ δύναμις ὁ Υἱὸς οὕτως ἐστὶ τοῦ Πα-
 τρός, ὡς καὶ αὐτοῦ σοφίας καὶ δυνάμειος ὄντος,
 καὶ οὐ σοφοῦ καὶ δυνατοῦ μόνου· σοφία γὰρ ἐστὶν
 ἐκ σοφίας, καὶ δύναμις ἐκ δυνάμειος, ὡσπερ Θεὸς
 ἐκ Θεοῦ καὶ φῶς ἐκ φωτός. Λέγεται δὲ τοῦ Πα-
 τρός σοφία καὶ δύναμις ὁ Υἱὸς, ὡς ὄλην αὐτοῦ
 τὴν σοφίαν καὶ δύναμιν ἔχων, ὡς ἀν' εἰκῶν ἀρ-
 χιτύπου. Ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐδὲν
 ἦν σοφία ἐστὶ καὶ δύναμις "· (Κεφ. λδ')· Ὅρα
 καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Θεσσαλονίκης Γρηγορίου ἐν τῇ ἑρ-
 μηνείᾳ τοῦ Εἰρμού τῆς Τρίτης Ῥδῆς τοῦ Κανόνος
 τῆς Κοιμήσεως, τοῦ λέγοντος· Ἡ δημιουργικὴ καὶ
 συνεκτικὴ τῶν ἀπάντων Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις "·

(2) Εἶπον δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἐκρύψε τὸν τρόπον
 τοῦ Μυστηρίου ἀπὸ τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, ἀκ-
 λαδῶν τῷ φερωνύμῳ καλεμένῳ Μαξίμῳ (Μαξίμος γὰρ
 λατινιστὴς μέγιστος ἑρμηνεύεται), ὁ ὅποιος ἐν τῇ μβ.
 ἐρωτήσῃ, "· Πῶς λαθεῖν λέγεται τὰς Οὐρανίους Δυ-
 νάμεις ἢ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσας, ὅπως εὐρί-
 σκαμεν, ὅτι καὶ αἱ Προφητεῖαι αἱ πρὸ τοῦ Κυρίου
 δι' Ἀγγέλων γεγονασί, καὶ τὴν σύλληψιν τῆς Παρ-

δένου ὁ Γαβριὴλ εὐαγγελίζεται; καὶ τοὺς Ποιμένας
 Ἀγγελοὶ μυσταγωγούσιν "· ἀποκρίνεται οὕτως ὁ
 Ἅγιος. "· Ὅτι μὲν ἤδεισαν οἱ Ἀγγελοὶ τὴν μέλλου-
 σαν ἐσεσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων τῷ Κυρίου
 ἐνανθρωπήσιν, ἢ δεῖ ἀμφιβάλλειν· ἐκεῖνο δὲ ἐλαθεν
 αὐτούς: ἢ ἀκατάληπτος τοῦ Κυρίου σύλληψις καὶ
 ὁ τρόπος, πᾶς ὅλος ἐν τῷ Πατρὶ ὦν, καὶ ὅλος ὦν
 ἐν πᾶσι καὶ πάντα πληρῶν, ὅλος ἂν ἐν τῇ γαστρὶ
 τῆς Παρθένου "· Σημειώσωι ὅτι τὰ "· Δυνάμεις λα-
 θῶν "· ἐδανείσθη ὁ Μελετόδωτος ἀπὸ τὸν εἰς τὸν Εὐαγγε-
 λισμὸν λόγον τὸν ἐπιγραφόμενον τῷ Χρυσόστομῳ, οὗ
 ἢ ἀρχῇ "· Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια "· ἐκεῖ γὰρ ὁ Χρυ-
 σοστόμωτος εἰσάγει τὸν Πατέρα λέγοντα πρὸς τὸν Γα-
 βριὴλ "· Σοὶ μόνῳ θαρρῶ τὸ Μυστήριον "· λαθεῖν δὲ
 δέλω πάσας τὰς ἐν Οὐρανῷ Δυνάμεις "· Τοῦτο βε-
 βαιοὶ καὶ τὸ Τροπάριον τοῦ πρώτου ἤχου τὸ λέγον
 Ἐπερκοσμίου γὰρ λαδῶν καὶ ταξιαρχίας ἐπὶ σὲ
 ὁ ὦν καταβέβηκεν "· Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Γαβριὴλ
 ἐρωτηθεὶς παρὰ τῆς Παρθένου ζητήσεως νὰ μάθῃ τὸν
 τρόπον τοῦ Μυστηρίου, δὲν ἐδυνήθη νὰ φανερώσῃ αὐ-
 τὸν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατέφυγεν ὡς μόνον
 εἶδος αὐτόν. "· Πῶς ἐστὰι μοι τούτο, εἴπεῖ ἄνθρω οὐ
 γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἄγγελος εἶπε· Πνεῦ-
 μα Ἅγιον ἐπιλεύσεται ἐπὶ σὲ "· (Λουκ. α. 34.)
 Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ "· Ζητεῖς παρ' ἐμοῦ γινῶ-
 ναι Παρθένε "· τῆς Γ'. Ῥδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ,

Ωδή γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ πρὸ τῶν αἰώνων, ἐκ Πατρὸς γεμνηθέμτι ἀρρέυστως Τίῳ, καὶ
 „ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ Παρθέμου, σαρκωθέμτι ἀσπόρως, Χριστῷ τῷ Θεῷ
 „ βοήσωμεν ὁ ἀρυφώσας τὸ κέρας ἡμῶν, ἅγιος εἶ Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τῆν προφήτιν Ἄννα τὴν Μητέρα Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου καὶ Ποιήτριαν τῆς τρίτης Ὠδῆς, ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἐκείνη γὰρ εἶπε τὰ λόγια ταῦτα πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστοῦσα, διότι στείρα οὔσα πρότερον, ἐγέννησεν ὕστερον· ἦτοι τὸ „ Ἰψάθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου“ καὶ τὸ „ Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου“. (α. βασιλ. β'. 2.) Ὁθεν τὰ λόγια ταῦτα ἀπὸ ἐκείνη λαβὼν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἐπιστρέφει εἰς τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν, καὶ μετὰ παρακινήτικόν σχῆμα λέγει πρὸς αὐτόν. Ὡ λαὸς τῶν Χριστιανῶν, ἐλάττετε νὰ φωνάξωμεν πρὸς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη μὲν ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς ἐκ τοῦ ἀγεννήτου Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων (1), χωρὶς κανέν αἴτιον τελικόν πρὸς τὰ ἔξω κτίσματα· καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „ Τὸ μὲν ὦν (ὁ Υἱὸς) καὶ αἰεὶ ὦν „ ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος (ἦτοι τοῦ Πατρὸς) ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον· οὐδὲ γὰρ ἦν τοῦ Λόγου λόγος „ ἀνώτερος“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) ἐσαρκώθη δὲ ὁ αὐτὸς ἐκ τῆς Παρθένου „ χωρὶς σπορᾶν ἀνδρὸς, διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν. Τί δὲ νὰ φωνάξωμεν πρὸς τὸν Χριστόν; ἐκεῖνα τὰ εὐχαριστήρια λόγια, ὅπου προτιήτερα ἀπὸ ἡμᾶς ἐφώνησεν ἡ στείρα καὶ Προφήτις Ἄννα: ἦγουν ἐσὺ, Κύριε, εἶσαι ἅγιος, ὁ ὁποῖος ὕψωσας καὶ ἐμεγάλυνας τὸ κέρας ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων: ἦτοι τὴν ἰδικὴν μας δόξαν καὶ δύναμιν, διὰ τῆς ἰδικῆς σου ἐνανθρωπήσεως.

Τροπάριον.

„ Ὁ τῆς ἐπιπροΐας, μετασχὼν τῆς ἀμείμω Ἀδάμ χοϊκὸς, καὶ πρὸς
 „ φθορᾶν κατολισθήσας, γυναικεῖα ἀπάτη, Χριστὸν γυναικὸς βοᾷ
 „ ἐξορᾶν ὁ δὲ ἐμὲ κατ' ἐμὲ γεγομῶς, Ἄγιος εἶ Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ταῦτα περὶ Χριστοῦ „ Δευτέραν κοινωνεῖ, (ὁ Υἱὸς) „ διπλαδὴ πολὺ τῆς προτέρας παραδοξότεραν. Ὅσῳ τότε μὲν τοῦ κρείττονος μετέδωκεν, „ (εἰς τὸν Ἀδάμ διπλ.) ἦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος“ (2). Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Ἱεράρ-

(1) Οἱ αἰῶνες νοητὰ κτίσματά εἰσι κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον· (Κεφ. ξη'. τῶν θεολογικῶν) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Παῦλος „ δι' οὗ (τοῦ Υἱοῦ διπλ.) „ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν“. (ὁ Πατὴρ διπλ.) Περιλαμβάνει δὲ ὁ αἰὼν τὰ αἰδία καὶ ἀθάνατα: ἦτοι τοὺς νοερούς Ἀγγέλους, καθὼς καὶ ὁ χρόνος περιλαμβάνει τὰ θνητὰ κτίσματα. Διὸ εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „ Ὅπερ ἡμῖν ὁ χρόνος Ἡλίου φασὶ μετρούμενος, τοῦτο τοῖς αἰδίοις αἰῶνι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Ὁ δὲ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων καὶ ὑπὲρ τοὺς αἰῶνας ἐστίν· ὅθεν ἀκολουθῶς προαιώνιος καὶ ὑπεραιώνιος λέγεται.

(2) Τοῦτο τὸ ρητὸν τοῦ Θεολόγου ἐρμηνεύων ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῷ πλ. α'. ἠχῷ τῆς Ὀκτωήχου, φέρει ἐν παραδείγματι γλαφυρὸν „ Οὐχ ὅμοιον τῷ τὸν Βασίλειον καὶ τὴν οἰκίαν βασιλείου εὐλόγη (ἦτοι τὸ κατ' εἰκόνα)

„ ἰδιώτη χαρίσασθαι, καὶ τὸ δούλου ράκος αὐτὸν ἐν-
 „ δύσασθαι διὰ σωτηρίαν τῶν ὑπικόνων; ἀλλὰ πολὺ τὸ
 „ δευτερον τῷ προτέρῳ παραδοξότερον“. Ἐρμηνεύων δὲ
 „ ὁ αὐτὸς καὶ τὸ „ Ὁ τῆς δόξης Κύριος ἐν ἀδοξίας μορ-
 „ φῇ“ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ρητὸν, λέγει „ Ἀδο-
 „ ξίαν τὸν ἀνθρώπον ἐφ' ἣν γράφει γὰρ ὁ Παῦλος περὶ
 „ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφήν δούλου λαβὼν·
 „ τί γὰρ ἀδοξότερον καὶ ἀτιμότερον δούλου; Ἀντί-
 „ οῦν τοῦ εἰπεῖν δούλου μορφήν, ἀδοξίας εἶπε μορφήν.
 „ Καὶ ἄλλως δὲ, ἀδοξία ἦν τῷ Θεῷ κατὰ τὸ πρό-
 „ χειρον, τῷ ὑπὲρ πάντων οὐσίαν, τῷ αὐτῷ, σάρκα
 „ περιβαλέσθαι ἐκ χοῦς τὴν σύστασιν ἡχουσαν πα-
 „ ρειάσασθαι καὶ θνητὴν· ὡς γὰρ ἀδοξία ἂν νομισθεῖν
 „ Βασίλει· ἢ ράκος εὐτελὲς περιβαλοῖτο, τὴν πορ-
 „ φύραν περικαλύπτων· οὕτω καὶ τῷ Κυρίῳ ἡ σὰρξ
 „ εἰς ἀδοξίαν ἦν κατὰ τὸ φαινόμενον“.

ράρχης Κοσμάς μελουργῶν ἐδῶ λέγει, ὅτι ὁ Προπάτωρ Ἀδάμ ὁ χοῖκος πλασθεῖς: ἦτοι ἐκ τοῦ χοῦς, ὁ ὁποῖος ἦτον τὸ πλέον λεπτότερον καὶ καθαρώτερον καὶ εὐγενέστερον χῶμα τῆς γῆς, καθὼς ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύων τὸ Τροπᾶριον „Ὁ χερσὶν ἀχράντοις ἐκ χοῦς“ λέγει „Τὸ μὲν σῶμα τοῦ ἀνθρώπου χερσὶ διαπλάττει· καὶ οὐδὲ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπλῶς „ὡς τὰ θηρία, ἀλλ' ἀπὸ χοῦς τοῦ λεπτοτάτου δηλονότι καὶ καθαρωτάτου τῆς γῆς“. οὗτος ὁ Ἀδάμ, λέγω, ὅς τις ἔλαβε τὴν καλλιτέραν ἔμπνευσιν τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ζῶσα, λογικὴ καὶ ἀθάνατος· οὐ γὰρ τὸ ἐμφύσημα τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ψυχὴ, καθὼς φλυαροῦν τινές, ἀλλ' ἐκεῖνο ψυχὴν ἐδημιούργησε κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον (1)· „Ἐνεφύσησε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἐγένετο ὁ ἀνθρώπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν“ (Γεν. β'. 7.) καὶ ὕστερον ὁ Θεὸς φησι τὴν ψυχὴν ἀθάνατον λαβὼν ἔπεσε, φεῦ! εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς του Εὐᾶς, βλέπων τὰρα τὸν Χριστὸν νὰ γεννᾶται ἐκ γυναικὸς (ἵνα γυνὴ λύση πάλιν τὴν ἀπάτην καὶ τὸ ἐγκλημα τῆς γυναικὸς) φωνάζει πρὸς αὐτόν· „ὦ Κύριε, ὅς τις διὰ τὴν ἰδικὴν μου σωτηρίαν ἐγενεθὲς ἀνθρώπος τέλειος, καθὼς ἐγώ, καὶ τὸ ὄργανον τῆς ἀπωλείας τὴν γυναικὰ ἀπέδειξας ἐκ τοῦ ἐναντίου ὄργανον σωτηρίας, σὺ εἶσαι, Κύριε, Ἅγιος“.

Καλλιτέραν δὲ εἶπε τὴν τοῦ Θεοῦ ἔμπνευσιν, δι' ἧς ἔλαβε τὴν λογικὴν ψυχὴν ὁ Ἀδάμ, συγκρίνων αὐτὴν μετὰ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὅπου ἔλαβεν ὕστερον ὁ Χριστὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι χειρότερον: ἦτοι κατώτερον ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Θεολόγος. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καθαρώτερον ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον α. ἐπιστολῇ· προτιθεῖς γὰρ ἐκεῖ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο „Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο“, οὕτω φησὶν. „Οὐκ ἄλλως ἢ τὴν τοῦ Θεοῦ διλω-“ „θῆναι περὶ ἡμᾶς ἀγάπην, ἢ ἐκ τοῦ μνημονευθῆναι τὴν σάρκα, ὅτι δι' ἡμᾶς κατέβη καὶ μετὰ τοῦ χειρότερου· σὰρκα γὰρ εἶναι ψυχῆς εὐτελέστερον πᾶς τῶν εὐφρονούντων ὁμολο-“ „γῆσει“. Ἀμείνωνος δὲ ἔπρεπε νὰ γράψῃ ὁ Μελωδὸς, διὰ νὰ συνταχθῇ μετὰ τὸ ἐπιπνοίας, καὶ νὰ γένη συμφωνία, ἐπιπνοίας ἀμείνωνος· ἀπεκόπη ὁμῶς ἡ νὸς τελευταία συλλαβὴ, καὶ ἡ λέξις ἐχρεώσθη νὰ γράφεται διὰ τοῦ ο· οὕτω, τῆς ἀμείνω· ἐπειδὴ δὲ οὐδεμία γενικὴ ἰσοσυλλαβοῦσα μετὰ τὴν ἰδικὴν τῆς ὀνομαστικῆν λήγει εἰς βραχὺ φωνῆν, ἀλλ' εἰς μακρὸν, διὰ τοῦτο τὸ νὸ βραχὺ ἐγένετο μακρὸν, ὡς ἀμείνω. Ταιαύτη εἶναι καὶ ἡ κλίσις τοῦ χειρῶν χει-“ „ρονος καὶ κατὰ ἀποκοπὴν χειρῶ, καὶ Μείζων μείζονος καὶ μείζω. Οὐ μόνον δὲ τὰ εἰς ὧν λήγοντα ὀνόματα εἰς ὧ ποιούσι τὴν γενικὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ὧς ὡς τὸ, ἄλλως ἄλλως καὶ κατὰ ἀποκοπὴν ἄλλω ὁμοίως καὶ τὸ, -Μίνως Μίνωνος καὶ Μίνω.

Τροπᾶριον.

„Σύμμορφος πηλίνης, εὐτελοῦς διαρτίας Χριστὲ γεγομῶς, καὶ με-“
 „τοχῇ σαρκὸς τῆς χειρῶ (2) μεταδουὸς θείας φύτλης, βροτὸς πε-“
 „φυκῶς καὶ μείμας Θεὸς, καὶ ἀμφώσας τὸ κέρας ἡμῶν, Ἅγιος“
 „εἶ Κύριε..

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπᾶριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρα-“
 „γῶριον· τὸ μὲν γὰρ „Σύμμορφος πηλίνης εὐτελοῦς διαρτίας“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Φι-“
 „λιπ-

(1) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος.
 „Πολλοὶ ἐνόμισαν, ὅτι τὸ ἐμφύσημα αὐτοῦ (τοῦ“
 „Θεοῦ δηλ.) ἦν ἡ ψυχὴ, καὶ ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ“
 „Θεοῦ μετεδόθη τῷ σώματι ἡ ψυχὴ· ἐστὶ δὲ πολ-“
 „λῆς οὐ μόνον ἀνοίας, ἀλλὰ καὶ ἀπειρίας μεστός“
 „ὁ λόγος· εἰ γὰρ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ“
 „οὐκ ἐχρῆν αὐτῷ μὲν εἶναι σοφῆν, ἐν ἄλλῃ δὲ μω-

„ρὰν καὶ ἀσύνητον· οὐδὲ ἐν τούτῳ μὲν εἶναι ψυχὴν“
 „δικαίαν, ἐν ἑτέρῳ δὲ ἀδικον· ἢ γὰρ τοῦ Θεοῦ οὐ-“
 „σία οὐ μερίζεται, οὐδὲ ἀλλοιοῦται, ἀλλ' ἐστὶν ἀ-“
 „καλλοίωτος... Τὸ ἐμφύσημα λοιπὸν ἐπὶ Θεοῦ, ἢ“
 „τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐστὶν ἐνέργεια. Ὡσπερ γὰρ“
 „ὁ Σατὴρ ἐνεφύσησεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν Ἀποστό-“
 „λων καὶ ἔπει, λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· οὕτω καὶ“
 „ἐμ-

λιπησίους τοῦ Παύλου ἐπιστολῆν, ὅς τις λέγει „Ὁς ἐν μορφῇ (ἦτοι φύσει καὶ οὐσία) „θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμον ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφῇ „δούλου λαβῶν“ (Φιλιπ. β'. 6.) τὸ δὲ „Μετοχῇ σαρκὸς τῆς χείρω, μεταδούς θείας φύ- „τλης“ ἐδειείσθη ἀπὸ τὸν θεολόγον, λέγοντα ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ, „Τό- „τε μὲν (ὅτε δηλαδὴ τὸν Ἀδὰμ ἐπλασεν ὁ Υἱὸς) τοῦ κρείττους (τῆς ψυχῆς) μετέδω- „κεν (εἰς αὐτὸν τὸν Ἀδὰμ), νῦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος“ (τοῦ ἀνθρώπινου σώμα- „τος). Ὄθεν τούτων τῶν δύο τὰ λόγια Ἐνάσας ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς, ὁμοῦ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τὸ „τῆς Ἀγγελίας, οὕτω λέγει, „Ἅγιος εἶσαι, ὦ Κύριε, ὅς τις ἐγίνετο σύμμορφος: ἦτοι συγκαινωνὸς „τῆς διαρτίας: τούτεστι τῆς πλάσεως τῆς γίνεσι καὶ εὐτελοῦς τῶν ἀνθρώπων“. Ἐρανίσθη „δὲ τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὸν Ἰωβ, ἐν ᾧ γράφεται „Ἐκ πηλοῦ διήρτισαι σὺ, ὡς καὶ ἐγὼ, „ἐκ τοῦ αὐτοῦ διηρτίμεθα“. (Ἰω. λγ'. 6.) „Μετέξας δὲ, (λέγει ὁ Μελωδὸς) ἀπὸ τὴν σάρ- „κα ἡμῶν τὴν χείρονα καὶ πολὺ κατωτέρα τῆς ψυχῆς, μετέδωκας εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν θείαν „καὶ ἐθάνατον φύτλην (φύσιν), μείνας μὲν θεός, ὅπερ ἦσαν πρὸ τῶν αἰώνων, γενόμενος „δὲ ἐπ' ἐσχάτων φύσει ἄνθρωπος, τὸ ὅποιον δὲν ἦσαν“. Ὄθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος „Οἱ ἐξ ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπέρται γενόμενοι τοῦ Λόγου ἔφασαν τὸν θεὸν Λόγον τέ- „λειον ὄντα θεόν, γενέσθαι τέλειον ἄνθρωπον, μήτε τὸ θεός εἶναι ἀποθέμενον, διὰ τὸ „γενέσθαι ἄνθρωπον, μήτε κωλυθέντα γενέσθαι, ὅπερ οὐκ ἦν, ἄνθρωπον, διὰ τὸ μεμε- „νηκέναι, ὅπερ ἦν, ἦγον θεόν“. (ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Πίστεως παρὰ τῇ δογμ. Πανοπλίᾳ) „Καὶ λοιπὸν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς σου, Ἰησοῦ Χριστέ, ἀνύψωσας ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων τὴν „δόξαν καὶ δύναμιν* ταῦτα γὰρ τὸ κέρας δηλοῖ.

Τοῦτο δὲ ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ὅτι μετέδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν θείαν „του φύσιν, εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου εἶπεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος „Ἰνα διὰ τούτων γένησθε „θείας κοινωνοὶ φύσεως“ (β'. Πέτ. α. 4.) τὸ ὅποιον δὲν νοεῖται, ὅτι ἔχει νὰ μετέξῃ „τινάς ἀπὸ τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν καὶ οὐσίαν* ἀπαγε! τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον εἰς κάθε „κτίσμα* καὶ τοῦτο ἐστάθη κακόδοξον φρόνημα τῶν Μασσαλιανῶν πρότερον, καὶ τῶν Βαρ- „λααμιτῶν καὶ Ἀκινδυνιαστῶν ὕστερον* καθότι ἡ ὑπερούσιος φύσις καὶ οὐσία τοῦ θεοῦ „ἀπειρος οὐσα, εἶναι ὄχι μόνον πάντῃ ἀμέθεκτος, ἀλλὰ καὶ ἀόρατος καὶ ἀνεπινόητος* ὅ- „θεν τὸ πεπερασμένον δὲν ἐμπορεῖ νὰ χωρήσῃ τὸ ἀπειρον. Φύσις λοιπὸν θεία ἐδῶ ἐννοεῖ- „ται ἡ φυσικὴ καὶ οὐσιώδης χάρις καὶ ἐνέργεια τοῦ θεοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μετέχουσιν οἱ „κεκαθαρμένοι, καὶ μετὰ τὴν μετοχὴν αὐτῆς θεοὶ γίνονται κατὰ χάριν* ἐπειδὴ κατὰ τοὺς „θεολογοῦντας ὁμοῦ καὶ φιλοσοφοῦντας φύσεις λέγονται καὶ τὰ φυσικά. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμη- „νεϊαν τοῦ ἀνωτέρου ῥήτου τοῦ Κορυφαίου ἐν τῇ νεοτυπῶτῃ ἐρμηνείᾳ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστα- „λῶν, καὶ ἐκεῖ θέλει εὖρη πολλὰ.

Τροπάριον.

„Βηθλεὲμ εὐφραΐμου, ἡγεμόρων Ἰούδα Βασίλεια* τὸν Ἰσραὴλ γὰρ „ὁ ποιμαίνωμ, χερουβὶμ ὁ ἐπ' ὤμων, ἐκ σοῦ προελθὼν Χριστὸς „ἐμφαμῶς, καὶ ἀνύψωσας τὸ κέρας ἡμῶν, πάντων ἐβασίλευσεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ δύο Προφήτας. Πρῶτον, ἀπὸ τὸν Προφήτην Μι-

ἐμφύσημα τὸ θεῖον ἀνθρώπινος ἀκουόμενον. Πνεῦμά „ἐστὶ τὸ προσκυνητόν καὶ Ἅγιον. Τοῦτο τὸ Πνεῦ- „μα προελθόν, οὐκ αὐτὸ γέγονε ψυχὴ, ἀλλὰ ψυχὴν „ἐκτίσεν* οὐκ αὐτὸ εἰς ψυχὴν μεταβλήθη* ἀλλὰ „ψυχὴν ἐδημιούργησε* δημιουργὸν γὰρ τὸ Πνεῦμα „τὸ Ἅγιον, κοινωνεῖ τῇ δημιουργίᾳ τοῦ σώματος „καὶ τῇ δημιουργίᾳ τῆς ψυχῆς. Πατὴρ γὰρ καὶ „Υἱὸς καὶ Πνεῦμα Ἅγιον τῇ θεῇ δυνάμει δημιουρ-

„τὸ πλάσμα“. (λόγῳ εἰς τὸ, Πῶς ὁ Ἀδὰμ ἐλα- „βε τὴν ψυχὴν, τόμῳ ε.). Ὅρα καὶ εἰς τὰς ὑποση- „μειώσεις τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Ὁς ἦν ἐν „ἀρχῇ πρὸς θεόν θεός Λόγος“, κατὰ τὸν Ἰαμβι- „κὸν Κανόνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως.

(2) Σημειώσαι, ὅτι καὶ ἐδῶ ἡ γενικὴ „τῆς χεί- „ρω“ ἐγίνετο κατὰ ἀποκοπὴν ἀπὸ τῆς „χείρονος“, „ὡς εἰπομεν ἀνωτέρω καὶ περὶ τῆς „ἀμεινω“.

Μιχαίαν, ὅς τις λέγει ἐν Κεφαλαίῳ Ε΄. „ Καὶ σὺ, Βηθλεὲμ οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ (1), μὴ ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰουδα· ἐκ σοῦ γάρ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραὴλ“. ἢ (καθὼς ἀνέγνω ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Τερτυλιανός) „ Ἐκ σὲ γάρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος“. Δεύτερον, ἀπὸ τῶν Προφήτην Δαβὶδ, λέγοντα ἐν τῷ 09. Φαλμῶ „ Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες· ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν Ἰωσήφ, ὁ κατὰ τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ἐμφάνηθι“. Ὁθεν ἡ Ἱεράρχης Κοσμᾶς ἐπιστρέφων τὸν λόγον τε πρὸς τὴν Βηθλεὲμ τὴν κατὰ σάρκα πατρίδα τοῦ Κυρίου λέγει. „ Σὺ Βηθλεὲμ Βασίλισσα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Βασίλεια κατὰ τὴν μεταχείρισιν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων) καὶ ἀνωτέρα οὖσα τῶν ἡγεμόνων τῆς βασιλικῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα, εὐφραίνου· διότι ὁ Χριστός, ὅς τις παιμαίνει τὸν Ἰσραὴλ, κατὰ τὴν προρρηθεῖσαν ρῆσιν τοῦ Δαβὶδ, καὶ κἀπηται ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους τῶν δύο χρυσῶν Χερουβὶμ τῶν εὐρισκομένων μέσα εἰς τὰ Ἄγια τῶν Ἁγίων (2), αὐτός, λέγω, ἐκβῆκε φανερά ἀπὸ ἐσέ: ἦτοι ἐγεννήθη κατὰ σάρκα· ὅς τις ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν τῶν νέων Ἰσραηλιτῶν Χριστιανῶν τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν, ἡβασίλευσεν ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη“. Ὁὕτω λέγει καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἡβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ Ἔθνη“. (Φαλ. μς. 7.)

Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ὁ μὲν Εὐφραθᾶ ἦτον ἀπόγονος τῆς Ἰουδα φυλῆς, ὁ δὲ Βηθλεὲμ ἦτον γίος τοῦ Εὐφραθᾶ, ἀφ’ ὧν καὶ ἀνομάσθη ἡ τόπος· καθὼς γέγραπται εἰς τὰ Παραλειπόμενα „ Εὐφραθᾶ Πατὴρ Βηθλεὲμ“. (ἀ. Παραλ. δ. 4.) Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Μιχαίου ἐρμηνεύων λέγει, „ Ποιεῖται δὴ οὖν τὸν λόγον πρὸς τὴν Βηθλεὲμ: ἦτοι τὸν οἶκον τοῦ Εὐφραθᾶ“ καὶ καλεῖται μὲν ἡ χάρος Εὐφραθᾶ, Βηθλεὲμ δὲ τὸ πολίχνιον: ἦγον ἢ ἐν τῇ χάρα κώμη, ὅθεν ἦν Ἰεσσαὶ καὶ Δαβὶδ καὶ αὕτη πάλιν ἡ Ἁγία Παρθένος, ἢ τὸ Θεῖον ἡμῖν ἐκτέτοκε βρέφος τὸ παιδίον τὸν Ἰησοῦν. Ὡ τοίνυν Βηθλεὲμ (φισίν,) οἶκος Ἐφραθᾶ, εἶ καὶ ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰουδα· τοῦτ’ ἐστὶ μυρίαί μὲν ὅσαι λαμπραὶ καὶ μεγάλαι τῆς Ἰουδαίας, αἱ πόλεις· ἀλλ’ εἶ καὶ ὀλίγοι παντελῶς οἱ σὲ κατοικοῦντες καὶ νεμόμενοι, σὺ γενήσῃ τροφός, καὶ κληθήσῃ πόλις τοῦ βασιλεύσαντος ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ· καὶ οὐ τι που πάντως τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἐπαγγελίαις προειρηγελμένων τῷ Ἀβραάμ (τουτέστι τῶν πιστευσάντων Ἐθνῶν)“.

ᾠδὴ δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ῥάβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς Χριστὲ, ἐκ τῆς Παρθένου ἀμβλάστησας, ἐξ ὄρου ὁ αἰμετός, κατασκίου δασέος, ἦλθες σαρκωθεὶς ἐξ ἀπειράμδρου ὁ αὔλος καὶ Θεός· δόξα τῇ θυγατρὶ σου Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Ἠσαίας προφητεῶν περὶ Χριστοῦ εἶπεν εἰς χρόνον μέλλοντα „ Ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναθήσεται“. (Ἠσ. ια. 7.) ὁ δὲ Ἱερός Κοσμᾶς βλέπων πληρωθεῖσαν διὰ τῶν πραγμάτων τὴν προφητείαν ταύτην, δὲ προφέρει αὐτὴν μὲ ρήματα μέλλοντος χρόνου, ἀλλὰ περασμένου· οὐ γὰρ λέγει, „ Ἐξελεύσεται ῥάβδος, ἢ ἀναθήσεται ἄνθος“, ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἀπὸ μὲν τὴν ρίζαν τοῦ Ἰεσσαὶ ῥάβ-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι, κατὰ τὸν Νικήταν ἐρμηνεύοντα τὸ Φαλμικὸν ἐκεῖνο „ Ἰδοὺ ἡκούσαμεν αὐτὴν ἐν Ἐφραθᾶ“, κατ’ Ἑβραίοις τὸ „ Ἐφραθᾶ“ σημαίνει Μαρία, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ὁ Κύριος.

(2) Κατὰ δὲ Σεωρίαν ὑψηλοτέρην, ὁ τοῦ Ἰσραὴλ ποιμὴν, λέγει ὁ Ἠσυχίος, δὲν εἶναι ἄλλος ἔξω ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν εἰπόντα „ Ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός“, ἢ ὁποῖος ποιμαίνει τὸν Ἰσραὴλ· τουτέστι

τὸν ἔχοντα νῦν ὁρῶντα τὸν Θεόν· τοῦτα γὰρ δηλοῖ τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ. Ὁδηγεῖ δὲ καὶ τὸν Ἰωσήφ: ἦτοι τῆς Ἐθνικῆς, αἱ τινες κοντὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους προσετίθησαν· Ἰωσήφ γὰρ πρόσδαισις ἐρμηνεύεται. Καθεται δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὰ Χερουβὶμ: ἦτοι εἰς τοὺς ἔχοντας πλῆθος γνώσεως· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ὄνομα Χερουβὶμ.

ράβδος ἐξῆλθε· (τοῦτο γὰρ τὸ ῥῆμα λείπει καὶ ἐννοεῖται ἐξωθεν) ῥάβδος δέ: ἦτοι κλάδος, εἶναι ἢ ἀειπάρθενος Θεοτόκος, ἢ ὅποια ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ρίζαν: ἦγουν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐξῆλθε καὶ ὁ Ἰησοῦς ὁ Πατὴρ τοῦ Βασιλέως Δαβίδ. Ὁθεν ἢ Θεοτόκος καὶ ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα ἐκατάγεται, καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν γένος τοῦ Δαβίδ· ἀπὸ ἐκείνην μὲν, πορρώτερα καὶ μακρύτερα, ἀπὸ δὲ τοῦτο, προσεχέστερα καὶ κοντήτερα. Ἀπὸ τὴν ῥάβδον δὲ πάλιν καὶ ἀπὸ τὸν κλάδον αὐτόν: ἦγουν ἀπὸ τὴν Παρθένον, σὺ, Χριστέ, ἀνεβλάστησας ὡς ἐν ἄνθος εὐωδέστατον, ἀειθαλὲς καὶ ἀμάραντον.

Καθὼς γὰρ ἀπὸ τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου βλαστάνει ὁ κορμός, καὶ ἀπὸ τὸν κορμὸν βλαστάνει ὁ κλάδος, καὶ ἀπὸ τὸν κλάδον βλαστάνει τὸ ἄνθος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄνθος γίνεται ἡ καρπός· τοιοιουτρόπως καὶ ἀπὸ τὴν ρίζαν τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα ἐβλάστησεν ὁ κορμός: ἦγουν τὸ γένος τοῦ Δαβίδ, ἀπὸ δὲ τὸ γένος τοῦ Δαβίδ ἐβλάστησεν ἢ Θεοτόκος ὡς ῥάβδος καὶ κλάδος, ἀπὸ δὲ τὴν Θεοτόκον ἐβλάστησεν ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθος, ἀπὸ δὲ τὸν Χριστόν ἐβλάστησεν ὁ γλυκύτατος καὶ χαριέστατος καρπός: ἦγουν ἢ σωτηρίᾳ ὅλου τοῦ Κόσμου. Μερικοὶ δὲ εἶπον, ὅτι τὸ „ἐξ αὐτῆς“ νεῖται καὶ ἐπὶ τῆς ρίζης: ἦγουν ἐξ αὐτῆς τῆς ρίζης τοῦ Ἰησοῦς ἐβλάστησεν ἄνθος ὁ Χριστὸς, ἀκολουθοῦντες τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ἠσαΐου „Καὶ ἢ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται“. Ὡστε ὁ Θεοτόκος Χριστὸς προσεχῶς μὲν ἐβλάστησεν ἐκ τῆς Παρθένου, πορρῶ δὲ ἐβλάστησεν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κατὰ τὴν προφητείαν ὅπου εἶπε περὶ αὐτῆς ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ. „Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἦγουν ἢ ἄνθος ἐκ τῶν κλάδων αὐτοῦ, ὡς ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται“. (Γέν. μθ. 10.)

Φέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τὸ λέγον „Ἦξει ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“, (γ'. 3.) καὶ τοῦτο εὐφωῶς προσαρμόζει εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ εἰς τὴν τετάρτην ταύτην Ὠδὴν, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Ἀββακούμ. Λέγει λοιπόν· „Σὺ, Χριστέ, ὁ ἄυλος ὢν Θεὸς καὶ ὑπὸ πάντων αἰνούμενος ἠλθες καὶ ἐσαρκώθης ἐκ τῆς μη γούσης πείραν ἄνδρος Θεοτόκου, (τοῦτο ἢ γὰρ διπλοῦ τὸ, ἀπείρανδρος) ὡς ἀπὸ βουνὸν δασὺ καὶ κατασκιον“. Βουνὸν δὲ δασὺ καὶ κατασκιον εἶναι ἢ Θεοτόκος· βουνὸν μὲν λέγεται, διότι, καθὼς τὸ ὄρος καὶ τὸ βουνὸν ἔτε ἀροτριᾶται, οὔτε γεωργεῖται, οὔτε σπείρεται ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀλλ' αὐτοφωῶς καὶ ἀγεωργήτως βλαστάνει τὰ ὑψηλά δένδρα καὶ τὰ χαμηλάδα καὶ τὸ χορτάρι· οὕτω καὶ ἢ Θεοτόκος βλαστάνει καὶ ἀγεωργήτως ἐβλάστησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς δένδρον μὲν ὑψιπύρον, διὰ τὸ ὕψος τῆς Θεότητος, ὡς χαμηλάδον δὲ, διὰ τὴν ταπεινότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ὡς χορτόν, διότι τρέφει τοὺς αὐτῷ πιστεύοντας. Δασὺ δὲ βουνὸν λέγεται ἢ Θεοτόκος, διότι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον Βουλγαρίας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἀββακούμ, σιδιρὸς (λογισμὸς πονηρός) δὲν ἀνέβη εἰς αὐτὴν ὁ γεννῶν σκωρία: (μολυσμὸν καὶ φθορὰν πᾶσι, οὔτε χεῖρ ἀνθρωπίνην, ἵνα κόψῃ τὴν παρθενίαν αὐτῆς· καθὼς εἰς τὸ δασὺ βουνὸν δὲν ἐμβαίνει τσεκούρι, οὔτε χεῖρ ἀνθρώπου κόπτει τὰ ξύλα αὐτοῦ διὰ τὴν πολλὴν δασύτητα. Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἦχου τῆς Ὀκτωήχου. Ὁθεν καὶ ὁ Δανιὴλ προσφωῶς εἶπε περὶ τοῦ ὄρους τούτου τῆς Παρθένου „Ἐπὶ θεῶρον, ὡς οὐ ἐτμήθη λίθος ἀπὸ ὄρους ἀνευ χειρός“. (Δαν. β'. 45.) Διότι τόσον ἢ Θεοτόκος ἦτον καταπεφυκωμένη κύκλω κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς θείας καὶ ὑπερφυσικὰς χάριτας, ὥστε δὲν εὐρῆκεν οὐδὲ τὴν παραμικρὰν εἴσοδον ὁ Διάβολος, διὰ τὴν ἐμβάσιν εἰς τὸ παράγιον αὐτῆς ὑποκείμενον κάμμιαν προσβολὴν πονηροῦ λογισμοῦ. Κατάσκιον δὲ βουνὸν εἶναι ἢ Θεοτόκος, διότι ἐπεσκίασεν εἰς αὐτὴν τοῦ Ἰησοῦ δύναμις: (ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ). „Πνεῦμα γὰρ, φησὶν, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι“. (Λουκ. α'. 35.) καθὼς καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λέγει εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν. Προσθέτει δὲ τελευταῖον ὁ Μελωδὸς τὸ „Δόξῃ τῇ δυνάμει σου Κύριε“, ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς τετάρτης Ὠδῆς.

Τροπάριον.

„Ὅμ πάλαι προεῖπερ Ἰακώβ, Ἐθῶν ἀπεκδοχὴν Χριστέ, φυλῆς
 „Ἰούδα ἐξαμέτειλας, καὶ δύναμιν Δαμασκοῦ, Σαμαρείας σκυλά τε,
 „ἤλθες προμοεύσωμ, πλάμην τρίπων εἰς πίστιν Θεοτερπῆ. Δό-
 „ξα τῆ δυναμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με δύο ρήματα τῆς ἁγίας Γραφῆς συνδέεται ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς τὸ παρὸν Τροπάριον. Καὶ πρῶτον μὲν ἀναφέρει τὴν Προφητείαν τοῦ Πατριάρχου Ἰακώβ, τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησεν, ὅταν εὐχήθη τὸν Υἱὸν τοῦ Ἰούδα: ταῦτόν εἰπὲν τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, λέγων „Οὐκ ἐκλεί-
 „ψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μισθῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται,
 „καὶ αὐτὸς προσδοκία Ἐθῶν“ (Γεν. μθ. 10.) κατὰ γὰρ τὸν Γεννάδιον καὶ Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον καὶ Προκόπιον καὶ πάντας τοὺς ἐρμηνευτάς, ἄρχων καὶ ἡγούμενος δὲν ἔ-
 „λειψεν ἀπὸ τῆν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, ἕως οὗ ἤλθεν ἡ Δεσπότης Χριστὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀ-
 „πέκυντο ὅλαι αἱ προφητεῖαι, καὶ αὐτὸς ἦτον προσδοκία καὶ ἐλπίς σωτηρίας ὅλων τῶν
 Ἐθῶν. Ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ γεννηθῇ, ἔλειψαν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ὄχι μόνον οἱ Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἐπειδὴ τότε ἐ-
 βασιλεύσεν ὁ ἐκ τῆς Ἀσκάλωνος τῆς Παλαιστίνης καταγόμενος Ἡρώδης, οὐχὶ ὁ Τετράρχης, ἀλλὰ ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου Υἱός (1). Ὁ Θεσπέσιος λοιπὸν Μελωδὸς ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Χριστὸν λέγει, „Σὺ, Χριστέ ὁ Θεὸς, ἀνέτειλας καὶ ἐγεννήθης ἀπὸ τῆν φυλὴν
 „τοῦ Ἰούδα· σὺ γὰρ εἶσαι ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐπροφήτευσεν τὸ παλαιὸν ὁ Πατριάρ-
 „χος Ἰακώβ, ὅτι ἔχεις νὰ γένῃς ἀπεκδοχὴ: ἦτοι προσδοκία καὶ ἐλπίς ὅλων τῶν εἰδωλο-
 „λατρῶντων Ἐθῶν“.

Ἀκολουθῶς δὲ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαΐου τὴν λέγουσαν περὶ τοῦ παιδίου Ἰησοῦ· „Διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν Πατέρα ἢ Μητέρα, λήψεται
 „δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκυλά Σαμαρείας“ (Ἠσ. ή. 4.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Μελοῦργος, „Σὺ, Χριστέ, ἂν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἦσαι ταπεινός, ἤλθες ὁμως, ἵνα,
 „διὰ τῆς κατὰ σάρκα σου Γεννήσεως, κερσεύσῃς ἐν βραχίονι ὑψηλῶ τὴν δύναμιν τῆς Δαμα-
 „σκοῦ (τουριστὶ Σάμ), καὶ τὰ κούρη τῆς Σαμαρείας“. Ποία δὲ εἶναι ἡ δύναμις τῆς Δα-
 „μασκοῦ καὶ τὰ κούρη τῆς Σαμαρείας; ἐδήλωσε παρακάτω ὁ Μελωδὸς λέγων, ὅτι εἶναι
 ἡ πλάνη τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας· διότι ἐν μὲν τῇ Δαμασκῶ ἐκατοίκουν οἱ Σύροι, ἄν-
 θρωποι ἀσεβεῖς καὶ εἰδωλολάτραι, ἐν δὲ τῇ Σαμαρείᾳ ἐκατοίκουν ἄνθρωποι ἀμαρτωλοὶ καὶ
 τῶ νόμῳ τοῦ Θεοῦ μὴ ἀκολουθοῦντες· ὅθεν καὶ τὸν Κύριον Σαμαρείτην ἐκάλουν οἱ Ἰου-
 δαῖοι: ἦτοι παράνομον καὶ ἀμαρτωλόν. „Ταύτην λοιπὸν τὴν πλάνην (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς
 „τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας σὺ, Χριστέ, ἐγύρισας εἰς εὐσεβῆ πίστιν, εἰς τὴν ὁποίαν
 „τέρπεται ὁ Θεὸς καὶ ἀρέσκειται“.

Ὅρα δὲ, ἀγαπιτέ, ὅτι, κατὰ τὸν Θεόδωρον, τὰ κούρη ὅπου κάμνει ὁ Χριστὸς, εἶναι ἐ-
 ναντία μὲ τὰ κούρη ὅπου κάμνουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· οἱ μὲν γὰρ Βασιλεῖς καὶ οἱ λοι-
 ποὶ ἄνθρωποι αἰσθητῶς πολεμοῦντες κურσεύουσι διὰ ζημίαν καὶ καταστροφὴν τῶν κურ-
 σεομένων· ὁ δὲ Χριστὸς νοητῶς πολεμῶν, κურσεύει διὰ σωτηρίαν καὶ πλουτισμὸν τῶν κურ-
 σεομένων. Ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν „Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται, εἰμὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύ-
 „σῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἤλθον, ἵνα ζῶν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν“ (Ἰω. ι. 10.)

(1) Ὁ ἐκ Μητρὸς Ἀραβίσης γεννηθεὶς, καὶ Ἰ-
 δουμαῖος ὢν κατὰ τὸ γένος, ἀλλ' οὐχὶ Ἰουδαῖος, κατὰ
 τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ὅς τις καὶ λέγει, ὅτι ἄλ-
 λος ἄποτός ἐστὶν ἀπὸ τὸν Τετράρχην. „Ὁ γὰρ παλαιὸς
 „αὐτοῦ Ἡρώδης ὁ καὶ πρῶτος καλούμενος, τρεῖς Υἱὸς
 „ἔφηκε: φίλιππον, Ἀντίπαν καὶ Ἀρχέλαον· καὶ τὸν

„μὲν Ἀρχέλαον, Βασιλεῖα ἐποίησε, τὸς δὲ δύο, Γε-
 „νάρχα· ἡ δὲ Ἀντίπας καὶ Ἡρώδης νέος ἀνομα-
 „σθη, ἡ καὶ θανατάσας τὸν Πρόδρομον“. Ὁ δὲ Κύ-
 „ριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ μθ. τῆς
 Γενέσεως, καὶ Τετράρχην τούτον ὀνομάζει. Ἀκριβέ-
 στερρον δὲ λέγει ὁ Θεοφύλακτες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος οὕτω τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν ἑρμηνεύει τοῦ Ἡσαίου. „ Ἡ Δαμα-
 σκός, ἧγουν πᾶσα Συρία (1), καὶ μὴν ἡ τῶν Ἀσσυρίων χάρα, τετέστιν ἡ Περσῶν τε καὶ
 Μήδων μεμέστωτο εἰδώλων· διὰ τοῦτο κέκληται γῆ τῶν γλυπτῶν· πᾶσα δὲ τούτων ἡ
 δύναμις ἦν, τὰ παρέκαστοις θρησκευόμενα Δαιμόνια καὶ ὁ τούτων ἡγούμενος Σατανᾶς.
 Ὅτε τοίνυν ἐμέλλε τὴν τε Δαμασκοῦ δύναμιν καὶ μὴν καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἀσ-
 συρίων, τούτεστι τὸν Σατανᾶν, καὶ τὰ ποτηρὰ καὶ βέβηλα τῶν Δαιμονίων στίφη μονο-
 νουχί καταληίσεσθαι Χριστός, διεσάφησεν εἰπὼν „ Διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν
 Πατέρα ἢ Μητέρα, λήφεται τὴν δύναμιν Δαμασκοῦ“. Τὸ δὲ λήφεται, ἀντὶ τοῦ χειρῶσεται
 νοεῖται. Λήφεται δὲ ὁμοίως καὶ τὰ σκύλα Σαμαρείας, τούτεστιν ἀπαλλάξει τοὺς αἰχμα-
 λώτους πολεμήσας ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων, τοῦ νοητοῦ διλονότι,
 φημί δὲ τοῦ Σατανᾶ· αὐτὸς γὰρ ἦν καὶ ἡ Δαμασκοῦ καὶ ἡ Συρίας δύναμις. Ὅτι δὲ ἐ-
 σκύλευσεν ὁ Χριστὸς τὸν Σατανᾶν γεγενημένος εὐθύς, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν· γράφει γὰρ ὁ
 Ματθαῖος „ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος... ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο“,
 καὶ τὰ λοιπὰ. Προσεκυνήσασιν γοῦν καὶ προσήγαγον χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.
 Ὁρᾶς ὅπως ἐσκύλευσε τὸν Σατανᾶν, καὶ προενόμειυσεν ἐξέως;

Τροπάριον.

„ Τοῦ Μάρτεως πάλαι Βαλαάμ, τῶν λόγων μνηστὰς σοφούς, ἀπε-
 ροσκόπους χαρᾶς ἐπλησας, ἀστήρ ἐκ τοῦ Ἰακώβ, ἀματείλας Δέ-
 σποτα Ἐθμῶν ἀπαρχὴν εἰσαγομέμευς· ἐδέξω δὲ προφαιμῶς, δῶρᾶ
 σοι δεκτὰ προσκομίζοιτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ κβ'. κεφαλαίῳ τῶν Ἀριθμῶν γέγραπται, ὅτι ὁ Βαλαὰμ ὁ Βασιλεὺς Μωάβ ἐπρο-
 κάλεσεν ἀπὸ τῆν Μισσοποταμίαν τὸν Μάντιν Βαλαάμ, διὰ νὰ καταρασθῆ τὸν Ἰσραηλιτι-
 κὸν λαόν· πλὴν ἀντὶ νὰ τὸν καταρασθῆ, τὸν εὐλόγησε καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ, καὶ περὶ
 Χριστοῦ ἐπροφήτευσεν οὕτως· „ Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ
 Ἰσραὴλ, καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ, καὶ προνομήσει πάντα τοὺς γίους Σὴθ“.
 (Ἀριθ. κδ'. 17.) (2). Ταύτην λοιπὸν τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ παραλαβόντες οἱ Μά-
 γοι ἐκ πατρικῆς διαδοχῆς, κατὰ τὸν Ὀριγένην καὶ Βασίλειον καὶ Χρυσόστομον, ἐπῆγαν εἰς
 τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστόν. Ὅθεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀναφέρων τὴν
 ἱστορίαν ταύτην ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ λέγει „ ὦ Δέσποτα Χριστέ, σὺ ἐπειδὴ ἀνέ-
 τεύλας ὡς λαμπρότατος καὶ καινοφανὴς ἀστήρ ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Ἰακώβ (3), διὰ τοῦτο
 ἐγέμισας ἀπὸ χαρᾶν μεγάλην τοὺς Μάγους τοὺς σοφούς μαθητὰς καὶ ἀκολούθους τῶν
 λόγων τοῦ Μάντεως Βαλαάμ (ἦτοι τῆς ἀνωτέρω περὶ Χριστοῦ προφητείας)· λέγει γὰρ

(1) Ἡ Δαμασκός, κατὰ τὸν Κύριλλον, μητρό-
 πολις ἦτον τῆς Συρίας.

(2) Σημειῶσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀδελφὸν ἑρμηνευτὴν,
 ἐκείνον ὅπου ἀνομάσεν ὁ Βαλαάμ ἄστρον, παρακάτω
 ὀνομάζει αὐτὸν ἄνθρωπον. Ἀρχηγοὶ δὲ Μωάβ, τοὺς
 ὅποιους ἐθραύσει ὁ Χριστὸς καὶ ἐσυντριψεν, εἶναι οἱ
 νοητοὶ Δαίμονες τῶν Μωαβιτῶν, οἱ τινες ὑπερηφανυ-
 ῶσαν κατὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, διότι ἐπροσκυ-
 νήσαν παρ' αὐτῶν, ὅταν οἱ Ἑβραῖοι προσεκύνησαν τῷ
 Βεελφεγὼρ διὰ τὴν ἀγάπην τῶν Μαδιαντισσῶν γυναι-
 κῶν, αἱ τινες κατὰ συμβουλήν τοῦ ἀνωτέρω Βαλαάμ,
 ἐβάλθησαν ἔμπροσθεν τοῦ στρατεύματος αὐτῶν. Υἱοὶ
 δὲ Σὴθ, εἶναι ὁ Ἐδὼμ καὶ ὁ Ἡσαῦ, οἱ ἐναντιωθέντες
 εἰς τὸν λαόν τοῦ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐπέριε ἀπὸ τοῦς

τόπους αὐτῶν· καὶ ἀπλῶς δι' αὐτῶν δηλεῖται ὅλα τὰ
 Ἐθνη, τὰ ὅποια ἐκούρσυσεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν
 Διάβολον, καὶ ἔκαμε νὰ παύσων ἀπὸ τὴν πλάνην
 τῆς εἰδωλολατρίας, πιστεύσαντα εἰς αὐτόν.

(3) Σημειῶσαι, ὅτι περὶ τοῦ ἀστέρος τούτου, ὁ
 μὲν σοφὸς Νικήτας λέγει, ὅτι ἦτον ἀόρατος καὶ ἀγ-
 γλικὴ Δύναμις εἰς ὅσον ἄστερος ἐσχηματισμένη (ἐν
 τῇ σειρά τοῦ κατὰ Ματθ.)· τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει
 καὶ ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλ. ε'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)·
 ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος προσδέτει, ὅτι ἦτον ὁ Γα-
 βριήλ (λόγῳ β. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν)· ὁ δὲ Θεοφύλιος Ἰ-
 γνάτιος ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ λέγει „ Ἀ-
 στήρ ἐν Οὐρανῷ ἐλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ αὐ-
 τῶν καὶ τὸ φῶς αὐτῶ ἀνεκκλήθητον ἦν, καὶ ξηνισμὸν
 „ πα-

„ Ἰδόντες τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα“. (Ματ. β'. 10.) Περσικὸν δὲ ἔθνος οἱ Μάγοι ὄντες, κατεγίνοντο εἰς τὴν Θεωρίαν καὶ παρατήρησιν τῶν ἀστέρων. Ὁσεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος, „ Ἐθνος Περσικὸν οἱ Μάγοι, μαντεῖαις καὶ ἐπασιδίαις καὶ φυσικαῖς ἀντιπαθείαις προσέχοντες, καὶ περὶ τὴν τήρησιν τῶν μεταρσίων ἐσχολασότες“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει, ὅτι Μάγοι ἐλέγοντο κατὰ εἰς τοὺς Πέρσας οἱ τὰ στοιχεῖα Θεοποιούντες. (Ἐκκλησι. Ἱστορ. ε. κεφ. λη.) Ἀκολούθως δὲ λέγει ὁ Μελωδός. „ Τούτους λοιπὸν τοὺς Μάγους ἐχαροποίησας, Χριστέ, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐπροσφέρθησαν εἰς ἐσέ, ὡς μία ἀπαρχὴ ὄλων τῶν Ἐθνῶν“.

Καθὼς γὰρ τὰ Ἐθνη ἐκείνα ὅπου φιλιώθουν μὲ τοὺς Βασιλεῖς, ἔχουν συνήθειαν νὰ προσφέρων εἰς αὐτὰς δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ περισσοτέρους ἀνθρώπους ὡς ὁμήρους καὶ ἀρράβωνας, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν βεβαιούουσι τὴν πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἐκείτους φιλίαν ὅλου τοῦ ἔθνους των· οὕτω καὶ οἱ σοφοὶ Μάγοι, προσφερθέντες εἰς τὸν Χριστὸν ὡς ὁμήροι καὶ ἀρράβωνες, ἐφάνερον τὴν φιλίαν ὅπου ἔχουν νὰ δείξουν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὅλα τὰ Ἐθνη. Ἡ καθὼς οἱ εὐσεβεῖς καὶ Θεοφιλεῖς ἄνθρωποι συνειθίζουσι νὰ προσφέρουν εἰς τὸν Θεὸν τὰ πρωτοφανήσιμα τῶν ἀμπελων καὶ χωραφῶν καὶ τῶν ληνῶν καὶ ἀλωνίων των· ὕτω καὶ ὅλα τὰ Ἐθνη ὅπου ἐμελλον νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστὸν, ἐπρόλαβον καὶ ἔστειλαν εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς Θεοσεβίους Μάγους, ὡς τόσας ἀπαρχὰς καὶ πρωτοφανήσιμα πράγματα, καὶ μὲ τοῦτο ἔδειξαν, ὅτι καὶ αὐτὰ ἔχουν ὑστερον νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν αὐτὸν Χριστόν.

Ἐπειτα δὲ λέγει ὁ Μελωδός „ Σὺ, Χριστέ, ἐδέχθης τοὺς ρηθέντας Μάγους, οἱ τινες ἰπροσφεραν εἰς ἐσέ δῶρα δεκτὰ καὶ εὐάρεστα“: ἦτοι τὸν χρυσὸν, τὸν λίβανον καὶ τὴν σμύρναν· ἐπειδὴ διὰ μὲν τοῦ χρυσοῦ ἐφάνερον ὅτι εἶσαι Βασιλεὺς· εἰς τοὺς Βασιλεῖς γὰρ ὁ χρυσὸς ἀποδίδεται· διὰ δὲ τοῦ λιβάνου ἐφάνερον ὅτι εἶσαι Θεός· εἰς τὸν Θεὸν γὰρ οἱ ἄνθρωποι προσφέρουσι τὸν λίβανον· διὰ δὲ τῆς σμύρνης ἐφάνερον ὅτι μέλλεις νὰ γένης νεκρὸς ὡς ἄνθρωπος· εἰς τοὺς νεκροὺς γὰρ σμύρνα προσφέρεται καὶ ἀλείφεται.

Τροπάριον.

„ Ὡς πόκιφ γαστρὶ παρθεμικῇ, κατέβης ὑετὸς Χριστέ, καὶ ὡς στα-
 „ γόμες ἐν γῆ στάζουσαι, Αἰθίοπες καὶ Θαρσεῖς, καὶ Ἀράβων μῆ-
 „ σοί τε, Σαβὰ Μήδων, πάσης γῆς κρατοῦντες, προσέπεσόν σοι Σω-
 „ τήρ· δόξα τῇ θυμάμει σου Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐξ ὧ εἶναι αἱ παρουσίαι τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, πρώτη καὶ δευτέρα. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐστάθη ταπεινὴ, ἡσυχος, κρυφία καὶ πενιχρά· ἡ δὲ δευτέρα ἔχει νὰ γένη ἔνδοξος, ἐξάκουστος καὶ φοβερά. Ὁ δὲ ἱερός Μελωδὸς ἀφείλε τὴν δευτέραν παρουσίαν τῆ Κυρίου τὴν ἔνδοξον καὶ φοβεράν, περὶ μόνης τῆς πρώτης τῆς ἡσυχου καὶ ταπεινῆς ἀναφέρει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· τῆς ὁποίας αἰνίγματα καὶ σύμβολα ἦτον τὸ ποκάρι τῶν μαλλίων καὶ αἱ σταλαγματῆαι τῆς βροχῆς. Διανειζόμενος λοιπὸν ἀπὸ τὴν προφητείαν ἐκείνην τοῦ Δαβὶδ τὴν λέγουσαν „ Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγῶν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν“ (Ψαλ. οα. 6.) λέγει οὕτω· „ Σὺ, ὦ Χριστέ, κατέβης εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθενοῦ μὲ τὴν ἡσυχίαν καὶ κρυφίότητα, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ καταλάβῃ τινὰς τὸν τροπὸν τῆς καταβάσεώς σου, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους“· καθὼς καὶ ἡ βροχὴ ὅταν πίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν ποκάρι τῶν μαλλίων, πίπτει ἡσυχως

„ παρείχεν ἡ καινότης αὐτοῦ τοῖς ὄρωσιν αὐτόν· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἀστρα, ἅμα ἠλίφ καὶ σελήνη, ἡσυχὸς ἐγίνοντο τῷ ἀστέρῳ· αὐτὸς δὲ ἦν αὐτοῦ ὑπερβάλλον τῷ φανῷ· ταραχίτε ἢ, πόθεν ἢ και-

„ πότης ἢ φαινομένη“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει ἡ Αὐτὸς ὑπερέλαμπε τοῦ ἠλίου· διὸ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐφαίνετο“.

ως, καὶ δὲν προξενεῖ κανένα κρότον καὶ αἰσθησιν (Ἐλλειψις δὲ εὐρίσκεται ἐδῶ τῆς Ἐν προθέσεως, καὶ πρέπει νὰ ὑπακούεται αὕτη, οὕτως „ Ὡς ἐν πόκῳ ἐν γαστρὶ παρθενηκῇ „ κατέβης ὑετός Χριστέ“.) Ὁμοίως καθὼς αἱ σταλαγματίαι τῆς βροχῆς, ὅταν μὲν πίπτουν ἐπάνω εἰς σκληρὰς καὶ ἀντιτύπους πέτρας, προξενούσι κρότον καὶ ταραχὴν, ὅταν δὲ πίπτουν ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν χῶμα τῆς γῆς, ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως πίπτουσι· τοιοῦτοτρόπως καὶ σὺ, ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡσυχῶς καὶ κρυφίως κατέβης εἰς τὴν Παρθένον. Σταγῶν δὲ, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, εἶναι ἐκείνη ἡ σταλαγματία ὅπου πίπτει ἀνεπαίσθητως ἀπὸ τὰ νέφη πρὸ τοῦ νὰ κινήσῃ ἡ βροχὴ, ἥτις καταβαίνει κάποτε κάποτε, καὶ μία μία (1).

Μὲ τὸ ποκάρι δὲ τῶν μαλλίων παρομοιάζεται ἡ κοιλία τῆς Θεοτόκου, πρῶτον, διότι ἡ τὸν ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ, ὅς τις ὡς ἐν πρόβατον ἀπεπλανήθη ἀπὸ τὴν ἑκατοντάδα τῶν προβάτων, κατὰ τὴν ἐν Εὐαγγελίοις τοῦ Κυρίου παραβολὴν. Δεύτερον, διότι ἀπὸ τὴν Παρθένον ὑφάνθη ἔνδυμα ἀφθαρσίας, τόσον εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸν γυμνωθέντα διὰ τὴν παράβασιν, ὅσον καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους του. Καὶ τρίτον, διὰ τὰ φανῆ εἰς τὴν Παρθένον τελεσιουργούμενον τὸ θαῦμα ἐκείνο τὸ ἐπὶ τοῦ Γεδεῶν γενόμενον· ὅπερ ἦτον γῆ καὶ ποκάρι· ἐξ ὧν ποτὲ μὲν ἡ γῆ ἐβρέχετο μόνη, τὸ δὲ ποκάρι ἔμενεν ἄβροχον· ποτὲ δὲ ἐβρέχετο τὸ ποκάρι, ἡ δὲ γῆ ἔμενεν ἄβροχος· καθὼς ἀναφέρεται ἡ Ἱστορία αὕτη εἰς τὸ Βιβλίον τῶν Κριτῶν ἐν κεφαλαίῳ 5'. Οὕτω μὲν ἐνόησε τὸ Τροπάριον τοῦτο Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων ἐξηγητὴς, ἐκλαμβάνων εἰς τὴν κρυφίαν καὶ ἡσυχον ἐπίδημιαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὰ δύο ὁμοιώματα ταῦτα, τὸν πόκον μετὰ τῆς βροχῆς, καὶ τὴν σταγῶνα μετὰ τῆς γῆς.

Ὁ δὲ Μελαῶδς Κοσμάς φαίνεται, ὅτι τὸ ὁμοίωμα τῶν σταγῶνων τὸ προσαρμόζει εἰς τὰ ἀκόλουθα Ἐθνη: ἦτοι εἰς τοὺς Αἰθίοπας καὶ Θαρσεῖς καὶ τοὺς λοιπούς· λέγει γὰρ, ὅτι καθὼς αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς πίπτουν ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν νεφελῶν κάτω εἰς τὴν γῆν· οὕτω καὶ οἱ Αἰθίοπες καὶ Θαρσεῖς καὶ αἱ νῆσοι τῶν Ἀράβων καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ἐξουσιασταὶ τῆς Σαβᾶ καὶ τῶν Μήδων καὶ ὅλης τῆς γῆς ἐπρόσπεσον εἰς ἐσὲ τὸν Σατῆρα τοῦ Κόσμου, καὶ ἀφέντες τὸ ὕψος τῆς υπερηφανίας των, ἐταπεινώθησαν ἐνώπιόν σου καὶ σὲ ἐπροσκύνησαν. Αἰθίοπες δὲ, αἰσθητῶς μὲν, εἶναι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ εἰς τὰ ἄκρα τῆς δύσεως· νοητῶς δὲ, εἶναι οἱ Δαίμονες οἱ σκοτεινοὶ καὶ ζεζοφωμένοι, οἵτινες προσέπεσον τῷ Χριστῷ καὶ μὴ θέλοντες, κατὰ τὸ „ Ἴνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ „ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων“. (Φιλιπ. β'. 10.) Θαρσεῖς δὲ εἶναι οἱ τὴν Καρχηδόνα κατοικοῦντες, ἥτις ἦτον πρώτη πόλις τῆς Λιβύας, κατὰ τὸν Θεοδώριτον (2). Νῆσοι δὲ τῶν Ἀράβων εἶναι αἱ ἐν τῷ Ἀραβικῷ κόλπῳ καὶ Ὀκεανῷ περιεχόμεναι· ἡ δὲ διὰ τῶν νήσων αὐτῶν φανερόνεται ὅλαι αἱ νῆσοι τῆς θαλάσσης. Σαβᾶ δὲ εἶναι πόλις τῆς Ἰνδίας ἢ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, ἡ πλέον ὀνομαστὴ καὶ περίφημος, ἀπὸ τῆν ὀπαί-

(1) Ὅθεν ἐν συντομίᾳ ἐφανέρωσε τὸ νόημα τοῦτο καὶ ὁ σοφὸς Θεοδώριτος· „ Καθάπερ πόκος δεχόμενος „ ὑετόν, οὐδένα κτύπον ἀποτελεῖ, καὶ φακάδες εἰς „ γῆν ἄροσθαις φερόμεναι, αἰσθησιν ταῖς ἀκοαῖς οὐδε „ μίαν παρέχουσι· οὕτως ἀφοσιτὴ καὶ ἀταράχως „ ἦλθεν εἰς τὴν μήτραν τὴν παρθενηκὴν ὁ Λόγος, καὶ „ λαθραίως ἢ αὐτοῦ γέγονε σύλληψις, οὐδὲ τοῦ συ- „ οικουίντος αἰδομένου μηιστήρος“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Προ- „ κρόστιος συμφώνως λέγει· „ Ὁ καὶ Δαβὶδ αἰνιγματώμενος „ ἔφασκε· „ Καταβήσεται ὡς ὑετός ἐπὶ πόκον, καὶ ὡ- „ σεὶ σταγόνες σπάζουσαι ἐπὶ τὴν γῆν“, δηλῶν ἐν „ τῇ οἰα. Φαλμῷ τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν ἡσυχῶς „ γενομένην καὶ μυστικῶς· οὐδεὶς γὰρ ὁ πόκος δε- „ χόμενος ὑετόν· οὐ γῆ, σταγῶνας· οὕτως ἡ δεσπο- „ τικὴ γεγένηται σύλληψις“. (Σελ. 167. τοῦ β'. Τόμ. τῆς Ὀκταπέυχου).

(2) Οὕτω γὰρ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ πρώτου Κεφαλαίου τοῦ Ἰωάν· „ Τὴν δὲ Θαρσίς, τι- „ γὲς μὲν Ταρσόν ἀπὸ τῆς τοῦ ὀνόματος συγγενείας

„ ὑπέλαβον εἶναι· τινὲς δὲ τὴν Ἰνδικὴν οὕτως ἐφα- „ σαν ὀνομάσθαι, συνιδεῖν οὐκ ἐθέλησαντες, ὡς τῶν „ Ἀσσυρίων ἢ Βασιλεία (ἐν ἡ δὴλαδὴ ἢ ἡ Νινευί) „ τῆς Ἰνδῶν ἐστὶν ὁμοιος. Ἐδος δὲ τοῖς φερούσιν „ τὰ εἶα ἐπὶ τὴν ἐσπέραν χωρεῖν, καὶ τοῖς τὰ νό- „ τια δραπετεύουσιν, ἐπὶ τὰ βόρεια τρέχειν· ἄλλως „ τε καὶ εἰς Ἰσπὴν κατῆλθε πόλιν παραλίαν τῆς „ Παλαιστίνης, ἵνα ἐκεῖθεν ἀπάρῃ· ἐπικεῖται δὲ „ (αὕτη) τῇ πρὸς ἐσπέραν κειμένη θαλάττῃ. Διὰ „ τοῦτου δὲ τοῦ πελάγους οὐκ ἀναυτιλία τίς χρω- „ μένος εἰς Ἰνδικὴν ἀπέλθει· μεταξὺ γὰρ τῆς τε ἡμε- „ τέρως θαλάττης καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ὑπεῖρος ἐστὶ με- „ γίστη. Θαρσίς ποῖνον ἢ Καρχηδῶν ἐστὶ τῆς Ἀφρι- „ κῆς προκαθήμενῆ· ἐν γὰρ τῷ προφήτῃ Ἠσαΐα, τῶν „ ἐβδομηκόντα εἰρηκόταν, „ Ὀλούξατε πλοῖα Καρχη- „ δόνος· Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος ἢ Θεοδοσίαν, Θαρ- „ σίς· ἀντί, Καρχηδόνος· τεδείκασι. Καὶ ὁ Ἑβραῖος „ δὲ οὕτως ἔχει, καὶ ὁ Σύρος εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ·

ὅποῖαν ἦλθεν εἰς τὸν Σολομῶντα καὶ ἡ Σαβὰ Βασίλισσα. Διὰ μέσου δὲ τῶν περιφήμων τούτων Ἑθνῶν καὶ Βασιλειῶν ἐφάνερασεν ὁ Μελῳδὸς ὅλας ὁμοῦ τὰς Βασιλείας ■■ ἐπὶ τὰ Ἑθνη τοῦ Κόσμου, ὅπου ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ ὑπετάχθησαν εἰς αὐτόν. Τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα τῶν Ἑθνικῶν ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν οἶ. Φαλμὸν τὸν λέγοντα ■ Ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσοῦνται Αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσιν· Βασιλεῖς Θαρ-
 ,, σεῖς καὶ ἡῆσοι δῶρα προσοίσουσιν· Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβὰ δῶρα προσάξουσιν· καὶ
 ,, προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς· πάντα τὰ Ἑθνη δουλεύουσιν αὐτῷ“.

ᾠδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Θεὸς ὦν εἰρήνης Πατὴρ οἰκτιρμῶν, τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν
 ,, Ἀγγελον, εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν. Ὁ Θεὸς Θεογνω-
 ,, σίας πρὸς Φῶς ὀδηγηθέντες, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζομεν, δοξολογοῦ-
 ,, μέν σε φιλαύθρως.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ πολλῶν ρητῶν τῶν Γραφῶν συγκροτεῖ τὸν παρόντα εἰρμὸν ὁ ἱεράρχης Κοσμάς· τὸ μὲν γὰρ „ Θεὸς εἰρήνης “ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν τὴν λέγουσαν „ Καὶ ,, ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν “· (Φιλίπ. δ΄. 9.) ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸ 15΄. κεφ. εἰχ. 33. τῆς πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ἀπὸ τὸ 17΄. εἰχ. 20. τῆς πρὸς Ἑβραίους· τὸ δὲ „ Πατὴρ τῶν ,, οἰκτιρμῶν “ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν πρὸς Κορινθίους δευτέραν εἰχ. 3. τὸ δὲ „ Τῆς μεγάλης ,, Βουλῆς σου τὸν Ἀγγελον “ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα περὶ τοῦ Χριστοῦ „ Καὶ ,, καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς Ἀγγελος “· (Ἡσ. 9΄. 6.) τὸ δὲ „ Εἰρήνην ,, παρεχόμενον “ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα „ Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ,, ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν “, (Ἰωάν. 14΄. 27.) καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον εἰπόντα „ Χριστὸς ἔστιν ἡ ,, εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας “· (Ἐφ. β΄. 14.) τὸ δὲ „ Φῶς τῆς Θεογνωσίας “ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ ὅπου λέγει „ Καὶ ,, φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται “· (γ΄. 4.) τὸ δὲ „ Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες “ ἐλήφθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα „ Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός “· (Ἡσ. κ5΄.) Ἀπὸ τόσας λοιπὸν ρήσεις συγκροτήσας τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ὁ Μελῳδὸς, εἴτα ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, λέγει πρὸς αὐτόν. „ ὦ φιλανθρωπότατε Δέσποτα, σὺ Θεὸς ,, ὦν τῆς εἰρήνης, καὶ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, ἀπέστειλας εἰς ἡμᾶς τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, ,, τὸν Ἀγγελον (Μηνυτὴν) γενόμενον τῆς μεγάλης καὶ προαιωνίου καὶ ἀρρήτου βουλῆς σου, ,, τῆς περὶ τῆς ἐνσάρκου οὔσης Οἰκονομίας αὐτοῦ “.

Ἐφῆ δὲ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „ Μεγάλῃ βουλῇ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐστὶ τὸ σεσιγη-
 ,, μένον καὶ ἀγνωστον τῆς Οἰκονομίας Μυστήριον· ὅπερ πληρώσας διὰ τῆς σαρκώσεως ὁ Μο-
 ,, νογενῆς Υἱὸς ἀπεκάλυψεν, Ἀγγελος γενόμενος τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς προαιω-
 ,, νίου βουλῆς. Γίνεται δὲ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ βουλῆς Ἀγγελος, ὁ γνοὺς τοῦ Μυστηρίου
 ,, τὸν λόγον, καὶ τοσοῦτον ἔργωτε καὶ λόγῳ διὰ πάντων ἀκαταλήπτως ὑψούμενος, μέχρις
 ,, ἂν φθάσῃ τὸν πρὸς αὐτὸν τοσοῦτον κατελθόντα. (Κεφ. κδ΄. τῆς β΄. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικ.)
 ,, Τὸ δὲ Ἀπέστειλας “ (εὐδόκησας νὰ ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Υἱὸς σου) εἶπεν ὁ Μελῳδὸς, διότι ἡ
 ,, ἀποστολὴ τοῦ Υἱοῦ τὴν εὐδοκίαν δηλοῖ τοῦ Πατρὸς, καθὼς ἐνόησεν ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεο-
 ,, λόγος. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.) Τὸ δὲ „ Εὐδοκία “ πάλιν θέλει νὰ εἴπῃ τὸ προη-
 ,, γούμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον·
 ,, οὐ γὰρ ἐπόμεινον, ἀλλὰ προηγούμενον θέλημα Θεοῦ ἦτον ἡ ἐνσάρκος Οἰκονομία τοῦ Θεοῦ Λό-
 ,, γου. Διὰ τί δὲ Ἀπέστειλας τὸν Υἱόν σου Πάτερ Θεέ; Διὰ νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς εἰρήνην, διὰ νὰ
 ,, εἰρηνοποιήσῃ ἡμᾶς πρῶτον μὲ τὸν Θεόν, δεύτερον μὲ τοὺς Ἀγγέλους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐγ-
 ,, χομεν μάχην, τρίτον μὲ τοὺς ὁμοφύλους ἡμῶν ἀνθρώπους· διότι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐμα-
 ,, χόμεθα· καὶ τέταρτον μὲ τὸν ἑαυτὸν μας. Ἀδιάφορον δὲ εἶναι τὸ παρεχόμενον· καθότι ἡ
 ἀκρί-

ἀκρίβεια ἀπῆται νὰ γράφεται παρεξόμενον· ἐπειδὴ τὰ κινήσεως σημαντικά ρήματα, ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ ἀπέστειλας μετὰ μετοχῆς μέλλοντος χρόνου συντάσσονται, ἀντὶ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (1).

Ἐκ τῆς ἐνσάρκου δὲ παρουσίας τοῦ Υἱοῦ σου (ἀκολουθεῖ ὁ Μελῳδός) ἡμεῖς τὰ πεπλανημένα Ἔθνη ἀδηγήθημεν εἰς τὸ φῶς τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ: ἦτοι τῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως. Διὰ τοῦτο ἐκ νυκτὸς ὄρθηζοντες: ἦτοι ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀσέβειαν ἐλθόντες εἰς τὴν εὐσεβειαν, δοξολογοῦμέν σε, φιλάνθρωπε Κύριε. Εἶπε δὲ τοῦτο, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι εἶναι πέμπτη Ὡδὴ ἡ παρούσα, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Ἡσαΐας εἰπὼν „ Ἐκ νυκτὸς ὄρθηζαι τὸ πνεῦμα μου πρὸς σὲ ὁ Θεός“, ὡς προεῖρηται.

Ἐδῶ προτείνει μίαν ἀπορίαν ὁ τῶν Κανόνων ἑρμηνευτὴς Θεόδωρος λέγων· Ἐπειδὴ ἡ ἀσέβεια εἶναι νύκτα, ἡ δὲ εὐσεβία ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι ἡμέρα· διὰ τί ὁ Ἡσαΐας καὶ ὁ Μελῳδός δὲν εἶπον, ὅτι ἐκ νυκτὸς ἦλθον εἰς τὴν ἡμέραν, ἀλλ' εἰς τὸν ὄρθρον; Ταύτην λοιπὸν τὴν ἀπορίαν λύων αὐτὸς λέγει. „ Καθὼς εἰς μὲν τὴν νύκτα παντελῶς δὲν βλέπει ὁ ὄφθαλμὸς, εἰς δὲ τὴν ἡμέραν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, βλέπει καθαρῶς καὶ ἀπλανῶς, εἰς δὲ τὸν ὄρθρον βλέπει μὲν ὀλίγον, οὐχὶ ὅμως καθαρῶς· μέσον γὰρ εἶναι ὁ ὄρθρος τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας, καὶ οὔτε πάντῃ σκοτεινός, ὡς ἡ νύκτα, οὔτε πάντῃ φωτεινός, ὡς ἡ ἡμέρα· τοιοῦτοτρόπως νύκτα μὲν σκοτεινὴ καὶ ἀσέληνος εἶναι ἡ ἀσέβεια, καὶ οἱ ἐν τῇ ἀσέβειᾳ εὐρισκόμενοι, ἡμέρα δὲ ὀλόφωτος εἶναι ἡ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι κατάστασις, καὶ ἡ τοῖς Ἁγίοις μέλλουσα ἀποκαλυφθῆναι δόξα καὶ γνώσις τῶν Μυστηρίων, ὄρθρος δὲ εἶναι ἡ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι τῶν εὐσεβῶν κατάστασις“ ἐν ταύτῃ γὰρ οἱ εὐσεβεῖς καὶ Ἁγιοὶ εὐρισκόμενοι, δὲν δύνανται νὰ θεωρήσουν τρανῶς καὶ καθαρῶς τὰ θεῖα Μυστήρια· διότι ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ σκέπασμα τοῦ υἱικοῦ τούτου ■■ παχέος σώματος“. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν Παῦλος ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους „ Βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ ἄνθρωπον πρὸς ἄνθρωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη“ (ἀ. Κορ. ιγ'. 12.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε „ Τα ἐνταῦθα δευτέρας ἐλλάμψεως“ καὶ ἀλλάχῃ, „ Ὡς ἂν καθαρῶς ἐποπτεύωμεν τὴν μακαρίαν Τριάδα, ἧς νῦν μετρίως δεδόμεθα τὰς ἐμφάσεις“ καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ, Πείθει δέ με τὸ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος τῆς ἀληθείας, λαμπρότητα Θεοῦ καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν (ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι διηλαθῆ)“. Εἰ δὲ καὶ ἀπορεῖ τις, πῶς ὁ Παῦλος γράφων πρὸς Ῥωμαίους εἶπεν „ Ἀποθάμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσάμεθα τὰ ἔργα τοῦ φωτός· ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν“; (Ῥωμ. ιγ'. 12.) Εἰς τοῦτο ἀποκριθόμεθα, ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Παῦλος ἐν ἡμέρᾳ, ἀλλὰ „ ὡς ἐν ἡμέρᾳ“· τὸ δὲ ὡς „ ὁμοιωματικὸν εἶναι μόριον, καὶ διηλοῖ ■ μοίωμα ἡμέρας, καὶ ὄχι αὐτὴν τὴν ἡμέραν“ καθὼς καὶ τὸ περὶ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ εἰρημένον „ Ἀνελήφθη ὡς εἰς Οὐρανὸν“ διηλοῖ ὅτι ἀνέβη, ὄχι εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀλλὰ εἰς ὑψηλότερον τόπον τῆς γῆς. Καὶ ὁ ὄρθρος λοιπὸν ἡμέρα μὲν δὲν εἶναι, ὡς ἡμέρα δὲ καὶ εἶναι καὶ λέγεται· καθότι καὶ αὐτὸς δίδει μὲν εἰς τὸν ὄφθαλμόν νὰ βλέπῃ, ὄχι ὅμως καθαρῶς ὡς ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ μὲ τὸν τρόπον μεσαίων ὄντα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, ὡς εἴπομεν (2).

Τρο-

(1) Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα τὸν φοβερόν λόγον ὅπου λέγει ὁ θεῖος Μαξιμὸς· ὅτι ἂν καὶ ἐφιλιώσε καὶ εἰρηνεύσει ἡμᾶς μὲ τὸν Πατέρα ὁ Υἱός, ἐν ὧσιν ὅμως δουλεύομεν εἰς τὰ πάθη καὶ τὸν Διάβολον, εἰρήνην καὶ φιλίαν δὲν ἔχομεν μὲ τὸν Θεόν· οὕτω γὰρ λέγει. „ Ἀδύνατόν ἐστιν ἡμᾶς φιλιωθῆναι Θεῷ διὰ τῶν παθῶν πρὸς αὐτὸν ἐσπιάζοντας, καὶ τῷ ποιητῆρι καὶ φρονετῆρι τῶν ψυχῶν Διαβόλῳ διὰ κακίας δασμοφορεῖν ἀνεχομένους, μὴ πρότερον διόλου πολεμωθέντας τῷ ποιητῆρι· μέχρι γὰρ τότε τούτου (τοῦ Θεοῦ) καθεστήκαμεν ἐχθροὶ καὶ πολεμιοὶ, καὶ πρὸς τῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλαττωμένον, μέχρις οὗ πάθεισιν ἀτιμίας δουλεύειν βουλομένοι, καὶ οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατὰ Κόσμον εἰρήνης λοιπὸν περιγενήσεται τῆς ψυχῆς κακῆς

„ διακειμένης, καὶ πρὸς τὸν ἴδιον Ποιητὴν στασιαζούσης, καὶ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν γινώσθαι οὐκ ἀνεχομένης“. (Κεφ. μα. τῆς Γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.)

(2) Ὁ δὲ Κύριος ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἡμέραν μὲν ἐκάλεσε τὴν παρούσαν ζωὴν, νύκτα δὲ, τὴν μέλλουσαν, οὕτω λέγων „ Ἐμε δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ὡς ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι“. (Ἰω. δ'. 4.) ὅπερ ἑρμηνεύων Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει „ Ἐως ἡμέρας ἐστίν· ἔως ὁ παρῶν αἰὼν ἐστίν· ἔως ὁ βίος οὗτος συνεστῆκεν· ἔως ἐξεστί τοῖς ἀνθρώποις ἐργάζεσθαι· ἔρχεται ἡ μέλλων αἰὼν, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι τὸ πιστεύειν εἰς ἐμὲ· ἐργασίας γὰρ ἡ παρῶν καίρος, ἡ δὲ μέλλων ἀνταποδόσεως. Ὅτι δὲ ἐρ-
„ γα·

Τροπάριον.

„ Ἐν δούλοις τῷ Καίσαρος δόγματι, ἀπεγράφης πιθήσας, καὶ δού-
 „ λους ἡμᾶς ἐχθροῦ καὶ ἀμαρτίας ἠλευθέρωσας Χριστέ ὄλον τὸ
 „ κατ' ἡμᾶς δὲ πτωχεύσας καὶ χοϊκὸν, ἐξ αὐτῆς ἐμώσεως καὶ κοι-
 „ μωμίας ἐθεούργησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύω εἶδη ἰατρείας μεταχειρίζονται οἱ τῶν σωμάτων ἄριστοι ἰατροί. Διότι αὐτοὶ ἢ τὰ ἐναντία ἰατρούουσι μετὰ τὰ ἐναντία· οὕτω χάριν λόγου τὴν ψυχρότητα ἰατρούουσι μετὰ τὴν ἐναντίαν θερμότητα, καὶ τὴν ξηρότητα μετὰ τὴν ἐναντίαν ὑγρότητα· ἢ τὰ ὅμοια ἰατρούουσι μετὰ τὰ ὅμοια· οὕτω γὰρ τὰ ὑπὸ τῆς ψυχρότητος ἀνωμαλιασμένα ὀδόντια ἰατρούουσι πάλιν μετὰ τὴν ψυχρὰν οὖσαν ἀνδράχνην· ἢτοι γλυστρίδαν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ τῶν ψυχρῶν καὶ τῶν σωμάτων ἰατρὸς Κύριος δύω εἶδη ἰατρείας ἐμεταχειρίσθη ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἐνσάρκῳ αὐτοῦ ἐπιδημίᾳ· καθότι διὰ τῶν ἐναντίων ἰατρούουσε τὰ ἐναντία· ἢτοι διὰ τῆς αὐτοῦ ταπεινώσεως ἐθεράπευσε τὴν ἡμῶν ὑπερηφάνειαν. Ὁθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Θεολογῆ Μάξιμος, ὅτι αἱ στερήσεις τοῦ Χριστοῦ ἐγιναν ἕξεις εἰς ἡμᾶς· ἢγον ἢ σάρκωσις τοῦ Λόγου ἐγένεν ἡμετέρα θεώσις· ἢ ἐκείνου κένωσις ἐγένε πληρωσις ἡμετέρα· τὸ πάθος του, ἡμετέρα ἀπάθεια· καὶ ὁ θάνατος ἐκείνου ἐγένε ζωὴ ἡμετέρα· οὕτω γὰρ λέγει· „ Τὴν δὲ τῆς υπερβαλλούσης
 „ δυνάμεως ἰσχὺν δὴλην κατέστησεν ὁ Χριστὸς διὰ τῶν, οἷς αὐτὸς ἐπάσχευ, ἐναντίων, ὑπο-
 „ στήσας τῇ φύσει τὴν γένεσιν ἀτρεπτον· διὰ πάθους γὰρ τὴν ἀπάθειαν, καὶ διὰ πόνων
 „ τὴν ἀνεσίαν, καὶ διὰ θανάτου τὴν αἰδιον ζωὴν τῇ φύσει δούς πάλιν κατέστησε, ταῖς ἐαυ-
 „ τοῦ κατὰ σάρκα στερήσεσι τὰς ἕξεις ἀνακαινίσας τῆς φύσεως, καὶ διὰ τῆς ἰδίας σαρκώ-
 „ σεως, τὴν ὑπὲρ φύσιν χάριν δωρησάμενος τῇ φύσει τῆς θεώσεως“. (Κεφ. μγ'. τῆς ε'. ἐκατοστ. τῶν Θεολογ.) Ἰατρούουσε δὲ καὶ τὰ ὅμοια μετὰ τὰ ὅμοια· ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς του πτωχείας ἰατρούουσε τὴν ἰδικὴν μας πτωχείαν, διὰ τοῦ πάθους του ἐθεράπευσε τὰ ἰδικά-
 „ μας πάθη, καὶ διὰ τοῦ θανάτου του τὸν ἰδικόν μας θάνατον.

Ταῦτα δὲ τὰ δύω εἶδη τῆς ἰατρείας ἀναφέρει ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τρο-
 παρίῳ. Ὁθεν ἐπιστρέφων τὸν λόγον του πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν, οὕτω φησὶν· „ Ὡ Ἰη-
 „ σοῦ Χριστέ, ἐσὺ πειθαρχήσας ἀπεγράφης εἰς τὸ δόγμα τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου μαζί
 „ με τοὺς δούλους· λέγει γὰρ „ Ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι
 „ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην“. (Λευκ. β'. ι.) καὶ οὕτω διὰ τῆς δουλείας τῆς ἰδικῆς σου ἰατρούουσας
 „ τὴν ἰδικὴν μας δουλείαν· ἐπειδὴ ἠλευθέρωσας ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἡμεθεα δούλοι τοῦ ἐχθροῦ
 „ Διαβόλου καὶ τῆς ἀμαρτίας“. Αὕτη εἶναι ἢ διὰ τῶν ὁμοίων ἰατρεία· ἀκολούθως δὲ λέ-
 „ γει καὶ τὴν διὰ τῶν ἐναντίων ἰατρείαν οὕτω. „ Ἐσὺ, Χριστέ, ἐπτώχευσας ὄλον τὸ κατ' ἡ-
 „ μᾶς· τουτέστι προσέλαβες εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητόςσου ὄλην τὴν ἰδικὴν μας πτωχι-
 „ κὴν καὶ χοϊκὴν φύσιν· ἢτοι σῶμα, ψυχὴν, νοῦν, θέλησιν, καὶ πάντα τὰ συστατικά τῆς
 „ ἀνθρωπίνης φύσεως“. Ὁθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ ἕξιωμα τοῦτο „ Τὸ ἀπρόσ-
 „ ληπτον, ἀθεράπευτον· ὃ δὲ ἦνωται τῷ Θεῷ, τοῦτο καὶ σώζεται“. (ἀ. ἐπιστολῇ πρὸς
 „ Κληδόνιον) Ἐκ τοῦ Θεολόγου δὲ ἐρανίσθη τὸ αὐτὸ ἀξίωμα καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης·
 „ Ταύτην λοιπὸν, λέγει, τὴν φύσιν ἐθεούργησας, ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης ἐνώσεως καὶ κοινω-
 „ νίας,

„ γασίαν ἐνταῦθα τὴν τοῦ πιστεῦν λέγει, δηλοῦ ἀ-
 „ τὸ τοῦ εἰπεῖν ὅτις „ Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ
 „ Θεοῦ, ἵνα πιστεῦσθε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.
 „ Ὁ μὲν οὖν Χριστὸς, ἡμέραν μὲν ἐκάλεσε τὸν πα-
 „ ρόντα αἰῶνα διὰ τὸ ἐνεργόν, νύκτα δὲ, τὸν μέλ-
 „ λοντα διὰ τὸ ἀεργόν· ἢ δὲ Παῦλος τὸναντίον, νύκτα
 „ μὲν τὸν παρόντα αἰῶνα λέγει διὰ τὴν πλάνην καὶ

„ τὴν ἀγνοίαν καὶ τὸ σκότος τῶν παθῶν, ἡμέραν δὲ,
 „ τὸν μέλλοντα διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν τούτων· φησὶ
 „ γὰρ „ Ἡ νύξ προέκοψεν, ἢ δὲ ἡμέρα ἤγγικε“.
 „ (Ῥωμ. ιγ'. 12.) (Τόμ. Δ'. τῆς ἐρμηνείας τῶν
 „ Εὐαγγελιστῶν) Ἐάν ὅμως ἀκριβέστερον νοηθῇ τὸ
 „ ρητόν „ Ἡ προκύψασα νύξ, ἢ ἡ ἐγγίξασα ἡμέρα“,
 „ οὐχ ἡμέρα καθαρὰ ἀρίσκειται, ἀλλ' οἷον ὄρθρος·

„ νίας, ἢν ἔλαβεν αὐτὴ ἐν τῇ ὑπερφέῳ σου ὑποστάσει“. (1) Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθαρώτερον τὰ τοῦ Μελωδῶ· σὺ ἢ πλούσιος πτωχεύσας, οὕτω διὰ τῆς πτωχείας σου ταύτης ἐπλούτισας ἡμᾶς μὲ τὸν πλούτον τῆς ἰδικῆς σου Θεότητος. Ὅθεν εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος „ Γινώσχετε τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“. (β'. Κορ. κ. 9.) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „ Καὶ ὁ πλουτίζων πτωχεύει· πτωχεύει γὰρ τὴν ἐμὴν σάρκα, ἵν' ἐγὼ πλουτήσω τὴν αὐτοῦ Θεότητα“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τροπάριον.

„ Ἴδου ἡ Παρθένος ὡς πάλαι Φοσιῖν, ἐν γαστρὶ συλλαβοῦσα ἐκύνσε, Θεὸν ἐμαυθροπήσαντα, καὶ μέμει Παρθένος· δι' ἧς καταλλαγέμετες Θεῶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, Θεοτόκον κυρίως οὔσαμ ἐν πίστει ἀμυμνήσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν δανείζεται ὁ Μελωδὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Τροπαρίου· ἐκεῖνος γὰρ προφητεύων περὶ τοῦ ἀσπόρου τόκου τῆς Παρθένου, οὕτω φησὶν· „ Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται Υἱὸν, καὶ καλέσουςι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ“. (Ἡσ. ζ'. 14.) Ὅθεν ταύτην τὴν προφητείαν βλέπων τετελειωμένην ὁ Μουσουργὸς Κοσμάς, οὕτω λέγει· „ Ἴδου ἡ Παρθένος ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας πάλαι ἐπροφήτευσεν. Πῶς; Ὁ Ἡσαΐας· (ἀφῆκε γὰρ ὁ Μελωδὸς τὸ ὄνομά του, ὡς παρὰ πᾶσιν ἐγνωσμένον καὶ ὁμολογούμενον) „ Αὕτη συλλαβοῦσα ἀσπόρως διὰ Πνεύματος Ἁγίου ἐν τῇ παναχράντῳ κοιλίᾳ της, ἐγέννησε Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα, τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον Ἄνθρωπον, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, δύο φύσεις ἔχοντα Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα· ἔμεινε δὲ πάλιν ἡ αὐτὴ Παρθένος καὶ μετὰ τὴν ἀσπορον καὶ ἀλόχευτον Γέννησιν“. ἢ γὰρ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς Χριστὸς καθὼς εὔρεν αὐτὴν Παρθένον ἐν τῇ εἰσόδῳ, οὕτω πάλιν ἀφῆκεν αὐτὴν Παρθένον καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ Ἰεζεκιήλ τοῦ Προφήτου· „ Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς σὺ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη“. (Ἰεζ. μδ'. 2.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Ἡσαΐου ἐκεῖνο· „ Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον“, λέγει „ Σημεῖον δὲ παράδοξόν τε καὶ τεραστικὸν καὶ παραπολύ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύσεως· ἢ αὐτὴ γυνή, καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ· καὶ ἐν τῷ ἁγιασμῷ τῆς παρθενίας μένουσα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλογίαν κληρονομοῦσα“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστῆ Γέννησιν.) Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς λέγων, „ Ἐπειδὴ ἡμεῖς πάντες διὰ μεσιτείας τῆς Θεοτόκου ἐφιλιώθημεν μὲ τὸν Θεόν, μὲ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς πρότερον ἐχθροὶ· διὰ τοῦτο ἄς ἀνυμνήσωμεν αὐτὴν τὴν τόσο μεγάλην χάριν εἰς ἡμᾶς προξενήσασαν· ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι κυρίως καὶ πρῶτως καὶ μόνως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκος“. Διότι ἂν καὶ ἄλλαι γυναῖκες μυθολογοῦνται κοινὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ἐγέννησαν τοὺς παρ' αὐτῶν καλουμένους Θεοὺς· καθὼς ὅμως ἐκεῖνοι ἦτον ψευδάνυμοι καὶ ἀνύπαρτοι· οὕτως ἀκολούθως καὶ αὐταὶ ψευδῶς τοιαῦτα ἐλέγοντο. Ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸν λόγον ἀποτεινόμενος εἶπε· „ Ποῦ γὰρ ἐν τοῖς σοῖς ἐγνώσθη Θεοτόκον Παρθένον“; (Λόγ. α. περὶ Υἱοῦ).

ᾠδὴ

(1) Πῶς δὲ ἡ ἐν τῷ Χριστῷ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ θεοθεΐα ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως ἔμεινε παθῆσι καὶ θνήσκει, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου ἐκεῖνου

τῆς Μεταμορφώσεως, τοῦ ἐν τῇ τρίτῃ ᾠδῇ κειμένου καὶ λέγοντος „ Ὅλον τὸν Ἀδάμ φορέσας Χριστὸς“.

Ὡδή 5'. Ὁ Εἰρμός.

„ Σπλάγχμων Ἰωαῶν, ἔμβρυον ἀπήμεσεν, ἐνάλιος θῆρ αἶον ἐδέξα-
 „ το· τῆ Παρθένω δέ, ἐμοικίσας ὁ Λόγος καὶ σάρκα λαβῶν, διελκί-
 „ λυθε φυλάξας ἀδιάφθορον· ἥς γὰρ οὐχ' ὑπέστη ρεύσεως, τῆμ τε-
 „ κούσασιν κατέσχευεν ἀπήμαρτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ποῖος δὲν ἤθελε θαυμάσῃ τὴν σοφὴν διάνοιαν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Μελωδοῦ; Διότι αὐτὸς ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν Προφήτην Ἰωανῶν εἰς διαφόρους ὑποθέσεις μεταχειρίζεται. Καὶ πρότερον μὲν αὐτὸν προσφυῶς ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἰψώσεως τοῦ Σταυροῦ, παρομοιάσας τούτον μὲ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ· τὰρα δὲ αὐτὸν μεταχειρίζεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκ Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὴν μὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους διαμονὴν αὐτοῦ ἐξομοιάζει μὲ τὴν τοῦ ἐμβρύου Σύλληψιν· τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ κήτους ἐξέλευσίν του παρομοιάζει μὲ τὴν τοῦ ἐμβρύου Γέννησιν (1). Ὅθεν λέγει, ὅτι ὁ ἐνάλιος θῆρ (τὸ κῆτος τῆς θαλάσσης) δεξάμενος εἰς τὴν κοιλίαν του τὸν Ἰωανῶν, καὶ φυλάξας αὐτὸν, καθὼς ἡ μήτηρ δέχεται εἰς τὴν κοιλίαν της τὸ ἔμβρυον, καὶ φυλάττει αὐτὸ, ὕστερον ἐξέρασεν αὐτὸν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του· ἀλλὰ τοιοῦτον σῶον καὶ ἀβλαβῆ ἐξέρασεν, ὁποῖος σῶος καὶ ἀβλαβῆς ἦτον, ὅταν ἐδέχθη αὐτὸν πρότερον εἰς τὰ σπλάγχνα του. Ὁ μὲν οὖν Ἰωανῶς τοιοῦτοτρόπως ἐδέχθη καὶ ἐξέρασθη ἀπὸ τὸ κῆτος· ὁ δὲ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος εἰσελθὼν ὑπερφυῶς εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου, καὶ σάρκα λαβῶν ἐκ τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱμάτων διελήλυθεν (ἐγεννήθη) φυλάξας ἀβλαβῆ καὶ ἀδιάφθορον τὴν δεξαμένην καὶ γεννήσασαν αὐτὸν κοιλίαν· τοῦτέστιν ἀφῆκεν αὐτὴν Παρθένον, καθὼς Παρθένον εὔρεν αὐτὴν καὶ ὅταν εἰσῆλθεν.

Ὅθεν κατὰ τούτο φαίνεται, ὅτι εἶναι ἐναντίον, τρόπον τινα, τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰωανῶ μὲ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου Γέννησιν τοῦ Κυρίου· καθότι ἐκεῖ μὲν τὸν κυφορούμενον Ἰωανῶν ἐφύλαττεν ἀβλαβῆ τὸ κυφοροῦν αὐτὸν κῆτος διὰ τῆς παντοδυνάμου χάριτος τοῦ Θεοῦ· ἐνταῦθα δὲ κυφορούμενος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου ὁ Θεὸς Λόγος, αὐτὸς μᾶλλον ἐφύλαξεν ἀβλαβῆ τὴν κυφοροῦσαν αὐτὸν, μὴ διαφθείρας τὰ κλεῖθρα τῆς Παρθενίας της. Καθὼς γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γεννηθεὶς ἄνω ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰῶνων, καθὼς Θεὸς δὲν ὑπέμεινε κἀνὲν πάθος καὶ ρεῦσιν καὶ φθοράν· ἀπαθῶς γὰρ καὶ ἀρρέυστως προῆλθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὡς λόγος ἐκ νοῦ· οὕτως ὁ αὐτὸς γεννηθεὶς κάτω ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, καθὼς ἄνθρωπος ἐφύλαξεν ἀβλαβῆ καὶ χωρὶς καμμίαν φθοράν τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Θεοτόκον. Ὅθεν ἡ Ἁγία καὶ Οἰκουμένη Σύνοδος ἐν τῇ 14. Πράξει αὐτῆς διὰ τοῦ Λιβέλου τῆς Πίστews Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Παρθένον αὐτὴν ἀνεκήρυξε πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ καὶ μετὰ τόκον· ταῦτον εἰπεῖν ἀειπαρθένον.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Θεὸς Ἐπιφάνιος αἰρέσει 14. „ Τίς ποτε, λέγει, Μαρίαν εἰπὼν καὶ διερω-
 „ τηθεὶς οὐχὶ τὴν Παρθένον προσέειπε; Ὅθεν ὁ Χριστὸς καὶ κατὰ τὰς δύο Γεννήσεις ἀπαθῆς ὤφθη καὶ ἀρρέυστος· οὔτε γὰρ ὁ Πατὴρ γεννῶν αὐτὸν ἐπαθέτι, οὔτε ἡ μήτηρ· Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθαρώτερα, καθὼς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο Υἱὸς ἀνθρώπου ἀτρέπτως· ἦτοι χωρὶς τῆς τραπῆ ἀπὸ τὴν ἰδικήν του φύσιν καὶ Θεότητα, ἢ τῆς λάβῃ καμμίαν ἀλλοίω-
 „ σιν καὶ ρεῦσιν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα „ Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται καὶ Υἱὸς
 „ ἀνθρώπου, οὐχ' ὅ ἦν μεταβαλὼν· ἀτρέπτος γὰρ· ἀλλ' ὅ οὐκ ἦν προσλαβῶν· φιλιάνθρω-
 „ πος γάρ“ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) οὕτω καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἐφύλαξεν ἀτρέπτον καὶ ἀ-
 βλα-

(1) Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς 5'. Ὡδῆς τοῦ Ἰαμβικού Κανόνος τῶν Θεοφανείων τοῦ λέγοντος „ Ἐκ ποντίου λεοντος ὁ τρισπυρος“.

ἵνα μάθῃς, πῶς ὁ Ἰωανῶς παρομοιάζεται μὲ τὸ ἔμ-
 βρυον ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοῦ Κυρίλλου.

βλαβή· μὴ τραπέισα γὰρ αὐτὴ ἀπὸ τὴν κατὰ φύσιν παρθενίαν ὅπου εἶχε, προσέλαβεν ἐκείνο ὅπου δὲν εἶχε· ἦτοι τὴν ὑπὲρ φύσιν μητρότητα. Ὁθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος εἶπεν „Ὡς γὰρ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἄνθρωπος γέγονεν, οὐκ ἀλλοιώσας τὴν φύσιν, οὐδ' ἀμείψας τὴν δύναμιν· οὕτω τὴν τεκοῦσαν καὶ Μητέρα ποιεῖ καὶ Παρθένον διατηρεῖ, θαύματι θαῦμα κατὰ ταύτῃ διερμηνεύων ἅμα καὶ Πατέρω κρύπτων τὸ ἕτερον“. (Κεφ. 9. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν γνωστικῶν).

Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσήφ „Τίς Μητέρα τοῦ Θεοῦ τῶν Πατέρων ἐφάνη ποτέ; Τίς ἅμα καὶ πλάστην καὶ πλάσμα συνέλαβε; Τίς δὲ καὶ συλλαβοῦσα Υἱὸν καὶ κηύσασα καὶ τεκοῦσα τὸ ἦναι Παρθένος οὐκ ἀπεβάλετο; Πρὸ τῆς συλλήψεως Παρθένος· ἐν τῇ συλλήψει Παρθένος· ἐν τῇ κηύσει Παρθένος· ἐν τῷ τίκειν Παρθένος· καὶ μετὰ τὸ τεκεῖν ὡσαύτως Παρθένος καὶ αἰεὶ Ἀειπάρθενος· ἢ γὰρ ἐν τῷ τῆς ζωῆς αὐτῆς παντὶ χρόνῳ καὶ ὁράσει καὶ γεῦσει καὶ ἀκοῇ καὶ ἀφῆ καὶ ὁσφρήσει καὶ καὶ διανοίᾳ καὶ δόξῃ καὶ φαντασίᾳ καὶ αἰσθήσει καὶ ἐνὶ λόγῳ, πάσαις δυνάμεσι καὶ ψυχικαῖς καὶ σωματικαῖς ἀβάτον λογισμοῖς ρυπαροῖς ἑαυτὴν ὅλην τηρήσασα, εἰκότως ἂν Ἀειπάρθενος λέγοιτο. Ὁθεν οὐκ ἐνεπόδισεν ὅπως οὖν τὸ χρῆμα τῆς παρθενίας ἢ ὑπὲρ φύσιν κυοφορία· οὐδὲ τὸ Ἀειπάρθενον εἶναι ὁ Θεὸς τόκος ἐκάλυψεν· οὐδ' ἢ σύλληψις τὴν νηδὺν ἐλυμήνατο· οὐδ' ὁ τόκος τὴν τεκοῦσαν διέφθειρε“. (Λόγῳ Γ'. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν).

Τροπάριον.

„Ἦλθε σαρκωθεῖς, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, γαστρός ὁμ Πατὴρ πρὸ ἑωσφόρου γεμῶ· τὰς ἡμῖας δὲ, κρατῶν τῶν ἀχράντων Δυμάμεωμ, ἐμ φάτρη τῶν ἀλόγων ἀμακλίμεται· ῥάκει σπαργαμοῦται· λυεῖ δὲ πολυπλόκους σειρὰς παραπτώσεωμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν ρθ'. ψαλμὸν ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Τροπαρίου· λέγεται γὰρ ἐκεῖ ἐκ προσώπου τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱὸν „Ἐκ γαστρός πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε“. (ρθ'. 4.) Κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους λοιπὸν ἐρμηνευτὰς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓνας εἶναι καὶ ὁ Μελωδὸς Κοσμάς, τὸ ρητὸν τοῦτο ἐννοεῖται διὰ τὴν προαιώνιον ἐκ τοῦ Πατρὸς Γέννησιν τοῦ Υἱοῦ· ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, εἰς τὴν κατὰ τὴν Θεότητα Γέννησιν αὐτοῦ ἔλαβε τὸν ρθ'. ψαλμ. „Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου“, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐλήφθη καὶ τὸ ρητὸν τοῦτο. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς „Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Θεὸς, τὸν ὁποῖον ὁ Ἄναρχος Πατὴρ γεννᾷ ἀπαθῶς καὶ πρὸ τῶν αἰῶνων ἀπὸ τὴν γαστέρα του, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἦλθε καὶ ἐσαρκώθη ἐκ τῆς Παρθένου“. Ἡ γαστήρ δὲ ἐδῶ παραβολικῶς καὶ ὁμοιωματικῶς ἐννοεῖται ἐπὶ τοῦ Πατρὸς κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ ὄχι κυρίως καὶ ἀληθῶς· ἀσώματος γὰρ ὢν καὶ πάντα αἴυλος ὁ Θεός, γαστέρα καὶ ἄλλα μέλη οὐκ ἔχει σωματικά καὶ ἀνθρωποπρεπῆ, ἀπαγε!

Κατὰ τὸν Χρυσόστομον λοιπὸν, ἡ γαστήρ φανερώνει τὸ γνήσιον τῆς Γεννήσεως, ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς ἐγέννηθη ὁ Υἱός· κατὰ δὲ τὸν Σεβήρον, ἡ γαστήρ διλοῖ τὸ ὁμοῖον· καὶ κατὰ τὸν Θεοδώριτον, τὸ ταῦτόν τῆς οὐσίας. Καθὼς γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῶν γεννῶσι τὰ γνήσια τέκνα, τὰ δὲ γεννηθέντα τέκνα ἔχουσι τὴν αὐτὴν φύσιν μετὰ τοὺς ταῦτα γεννήσαντας· οὕτω, λέγει, καὶ σὺ, ὁ Μονογενὴς Υἱέ μου, ἐγέννηθης ἀπὸ ἐμὲ τὸν κατ' οὐσίαν Πατέρα σου, καὶ οὕτω δεικνύεις τὴν ἰδικὴν μου οὐσίαν ἀπαραλάκτον εἰς τὸν ἑαυτόν σου. ἑωσφόρος δὲ νοεῖται κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, ὅχι μόνον ὁ Ἥλιος καὶ ὁ πρὸ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλων ἀστὴρ τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀγγέλων, ὁ διὰ τὴν λαμπρότητα μὲν λεγόμενος ἑωσφόρος, σκότος δὲ ὑστερον γενόμενος διὰ τὴν ἔπαρσιν. Ὁθεν τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ νοεῖται, ὅτι πρὸ πάσης τῆς κτίσεως ἀοράτου τε καὶ ὁρατῆς ἐγεννήθη ἐκ τῆ Πατρὸς ὁ Υἱός. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοδώριτος καὶ ὁ Σεβήρος τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ ἐνόησαν ἀντὶ τοῦ „πρὸ τῶν αἰῶνων“ κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, τὸ „πρὸ ἑωσφόρου“ διλοῖ,

δηλοῖ, ὅτι ἐν ἀφανείᾳ καὶ ἀκαταληψίᾳ καὶ ἐν σκότει βαθεῖ εὐρίσκειται κεκρυμμένος ὁ τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τρόπος: ἦτοι εἶναι ἀφανὴς καὶ παντελῶς ἀκατάληπτος (1).

Ἀκολουθῶς δὲ ἡ Μελωδὸς πρὸς τὴν ἀκραν ἀποβλέπων τοῦ σαρκωθέντος ταπεινώσιν λέγει, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου κρατεῖ τὰς ἡνίας καὶ χαλινοὺς τῶν ἐπουρανίων καὶ ἑχράντων Δυνάμεων, καὶ ὁ ὁποῖος ἐξουσιάζει καὶ διοικεῖ αὐτάς ὡς ἵππους τινὰς ἢ πάλους, (διότι ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὡς ἵππους πυροῦς (κοκκίνους) εἶδε τοὺς ἐπουρανίους Ἀγγέλους, α. 8.) ἀνεπαύθη τάρᾳ καὶ ἐπλαγίασεν ἐπάνω εἰς τὸ παχνὶ τῶν ἀλόγων ζώων· αὐτὸς πρὸς τοῦτοις φασκόμεται μὲ εὐτελεῖ ῥάκη καὶ φασίᾳς· καὶ οὕτω διὰ μέσου τῶν πολυτελείητων αὐτῶν φασκιῶν διαλύει τὰ πολὺπλοκα σειράδια καὶ ἀλυσίδας τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων· σειραὶ γὰρ καὶ ἀλυσίδες ὀνομάζονται αἱ ἀμαρτίαι, κατὰ τὸν Παραομιαστὴν λέγοντα ἢ Σειραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἀρματιῶν ἕκαστος σφίγγεται. (Παρ. ε. 22.)

Τροπάριον.

ἢ Νέον ἐξ Ἀδάμ, παιδίον Φυράματος, ἐτέχθη Υἱὸς καὶ πιστοῖς δέδοται· τοῦ δὲ μέλλοντος, οὗτος ἐστὶν αἰῶνος Πατὴρ καὶ ἄρχων, καὶ καλεῖται τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος· οὗτος ἰσχυρὸς Θεὸς, ἐστὶ, καὶ κρατῶν ἐξουσίᾳ τῆς Κτίσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τῶν Προφητῶν Ἠσαΐαν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· ἔφη γὰρ ὁ μεγαλοφανότατος ἐκεῖνος ἐν τῷ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τῆς αὐτοῦ Προφητείας περὶ τῆς γεννηθέντος Χριστοῦ ταῦτα, Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν Υἱὸς, καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ἔμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος, θαυμαστός σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. (Ἠσ. 9. 6.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεοπέσιος Μουσουργός, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ φύραμα (τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν) τοῦ Ἀδάμ· ὅστις παιδίον μὲν ὀνομάζεται κατὰ τὴν ἀνθρωπότη-

την

(1) Ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων τούτων ἐρμηνευτής, καὶ ἄλλως ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὴν τοῦ Δαβὶδ ἢ Ἐκ γαστροῦ πρὸ Ἐωσφόρου ἐγέννησά με. Οὕτω δὲ φησὶν ἢ Ὡ Μονογενὲς Υἱέμου, ἐγὼ τὴν ἐκ Παρθένου ἐπ' ἐσχάτων σου Γέννησιν, πρὸ Ἐωσφόρου: ἦτοι πρὸ πάντων τῶν κτισμάτων, εὐδόκησα καὶ προώρισά. Ὡστε ὅταν ἡμεῖς ἀκώμεν, ὅτι ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ γενῆ ἀπὸ γαστροῦ τὸν Υἱόν, Γέννησιν πρέπει νὰ νοοῦμεν τὴν εὐδοκίαν τῆς ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ· διότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εὐδοκίαν ὠνόμασε τὴν παρὰ τοῦ Πατρὸς γενομένην τοῦ Υἱοῦ ἀποστολήν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς συνειδίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἔργα ἰδικά μας, ἐκεῖνα ὅπου γίνονται μὲ τὴν θέλησιν καὶ προσταγήν μας· οὕτω χάριν παραδείγματος λέγομεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐκτίσεν τὴν πόλιν ἐκείνην διὰ προσταγῆς ἰδικῆς του. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ, ἐπειδὴ εὐδόκησε νὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς Παρθένου ὁ Μονογενὲς τοῦ Υἱός, διὰ τοῦτο αὐτὸς λέγει, ὅτι τούτου γενῆ. Εἰς τοῦτο τὸ νόημα συντίθει καὶ ἄλλο Δαβιτικὸν τὸ λέγον ἢ Υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σημερον γεγέννηκά σε· τὸ μὲν γὰρ ἢ Υἱὸς μου εἶ σύ· ἔρρέθη διὰ τὴν προαιώνιον Γέννησιν τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὴν θεότητα· τὸ δὲ ἢ Σήμερον γεγέννηκά σε· ἔρρέθη

διὰ τὴν κατὰ σάρκα Γέννησιν αὐτοῦ, ὡς ἐρμηνεύσει ὁ Νύσσης Γρηγόριος καὶ ὁ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος· καὶ τὸ μὲν ἢ σημερον· νοεῖται ἀντὶ τοῦ ἢ Χρονικῶς· τὸ δὲ ἢ Γεγέννηκα· ἀντὶ τοῦ ἢ Ἐκτίσα, πλατυτέρως δηλοῖ τῆς Γεννήσεως νοουμένης· Πατὴρ γὰρ ὁ Θεὸς λέγεται τῶν Κτισμάτων: ἦτοι πλαστικῆς, ποιητικῆς, κατὰ τὸ ἢ Σὺ γὰρ Πατὴρ ἡμῶν. (Ἠσ. 9. 16.) Σημειῶσαι, ὅτι καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Γ. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Δαβὶδ, συμφώνως ἐρμηνεύει μὲ τὸν ρηθέντα Θεόδωρον· μᾶλλον δὲ καὶ διὰ τὰς δύο Γεννήσεις τοῦ Χριστοῦ αὐτὸ ἐνοεῖ· οὕτω γὰρ λέγει· ἢ Πρὸ Ἐωσφόρου δὲ εἴρηται, ὅτι ὁ τρόπος τῆς κατὰ ἡμᾶς καὶ κατὰ Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἀκατάληπτος ἐστὶ, καὶ ὡς περ ἐν σκότῳ βαθεῖ τῇ ἀκαταληψίᾳ καλῶν πτεταί· πρὸ γὰρ τοῦ Ἐωσφόρου σκότος τὸ πᾶν καλύπτει, καὶ ἀορασία τοῦ παντός κατασκέδαται. Ὡς οὖν φωτὸς οὐκ ὄντος, οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ὄρωμένων εἰσὶν· οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν, τὸν τρόπον τῆς τοῦ Κυρίου σαρκώσεως καὶ Γεννήσεως ὑπὲρ φύσιν οὐσίας, νοῶσαι οὐ δύναται. Τίνας δὲ φασὶν ἐν τῇ Ἐβραϊκῇ, ἀντὶ τοῦ ἢ Ἐκ γαστροῦ τὸ ἢ Μαριάμ περιχέσθαι· φανερώς καὶ ὀνομαστὶ μνημονευθεῖσιν τῆς Θεομήτορος.

„τιτα, Υἱός δέ, κατὰ τὴν Θεότητα“. Ἄλλοι δὲ λέγουν, ἐπειδὴ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Προφήτης τὸν Χριστὸν παιδίον οὐδετέρως, διὰ τὸ μὴ νομίσῃ τινὰς, ὅτι εἶναι παιδίον Φηλυκόν, διὰ τοῦτο ἀκολούθως ἐπιφέρει, ὅτι τὸ παιδίον εἶναι Υἱός: ἦτοι παιδίον ἀρσενικόν, καὶ ὄχι Φηλυκόν.

Ἐπειτα λέγει ὁ Μελωδὸς „Καὶ ἐδόθη ὁ Υἱὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς, τοὺς ἐμπίστευμένους ὄντας φίλους αὐτοῦ“· τὴν γὰρ πολλὴν ἐσάθη ἢ τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπη, ὥστε ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἀγαπητὸν καὶ Μονογενῆ τοῦ Υἱόν· ἵνα πιστεύοντες εἰς αὐτὸν ἀπολαύσωμεν ζωὴν αἰώνιον. Καὶ τοῦτο βεβαιῶν ὁ τῆς βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης ἐβόησεν· „Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν Κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον“· (Ἰωαν. γ'. 16.) Ὅρα δέ, ὅτι ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι τὸ παιδίον τοῦτο ἐδόθη εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας· διότι αὐτὸ δὲν ἐδόθη εἰς τοὺς ἀπίστους· δι' αὐτοὺς γὰρ ὁ Χριστὸς δωρεὰν ἐγεννήθη καὶ δωρεὰν ἀπέθανεν· Ὅθεν δικαίως κατηγορεῖ αὐτοὺς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων „Πρὸς ταῦτα τί φασὶν ἡμῖν οἱ συκοφάνται; οἱ πικροὶ τῆς Θεότητος λογισταί; (οἱ ἀπίστοι καὶ αἰρετικοί) οἱ κατήγοροι τῶν ἐπαινουμένων; οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς; οἱ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευτοι; ὑπὲρ ὧν Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανε; τὰ ἀχάριστα κτίσματα; τὰ τοῦ πονηροῦ πλάσματα“; (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.)

Ὁ Αὐτὸς δὲ Υἱὸς (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) ἀν καὶ ἦναι παιδίον νέον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὅμως κατὰ τὴν Θεότητα εἶναι Πατὴρ καὶ ἄρχων τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· καθότι ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅτι ἔλαβε παρὰ τοῦ Πατρὸς τὴν κρίσιν τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι γενησομένην· „Ὁ Πατὴρ, φησὶ, κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ“· (Ἰω. ε'. 22.) Ὅθεν καὶ Θεόδωρος Ἐπίσκοπος Στουδίτης ἐν τινὶ Τροπαρίῳ τῶν ἀναβαθμῶν οὕτω λέγει „Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς τῷ Πνεύματι υἱοποιητοί σοι τῷ Χριστῷ ὡς Πατρί οἱ Ἅγιοι πάντοτε εἰσί“· Διτῶς δὲ εἶναι Πατὴρ ἡμῶν ἢ Δεσπότης Χριστὸς· Πατὴρ μὲν ἡμῶν κατὰ τὴν Θεότητα εἶναι, ἐπειδὴ ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καθὸ Θεοῦ· λέγει γὰρ „Μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“· (Ματθ. κη'. 19.) κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι Πατὴρ, καθότι ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκχυθέντος ἐκ τῆς λογχονύκτου αὐτοῦ πλευρᾶς καθὸ ἀνθρώπου, ἀνεγεννήθημεν οἱ πιστεύσαντες. Ὁ αὐτὸς δὲ Υἱὸς ἐστάθη Ἄγγελος (Μηνυτῆς) τῆς προαιωνίου καὶ ἀποκρύφου βουλῆς τοῦ Πατρὸς, τῆς περὶ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας γεγεννημένης· αὐτὸς εἶναι καὶ Θεὸς δυνατὸς, καὶ πάντας νικῶν, καὶ παρ' οὐδενὸς νικώμενος· αὐτὸς δὲ κρατεῖ καὶ κυριεύει ὅλην τὴν Κτίσιν, τὸσον τὴν αἰσθητὴν, ὅσον καὶ τὴν νοητὴν· κυριεύει δὲ ταύτην μὲ μίαν ἐξουσίαν ὑπερτάτην καὶ ἀπύλυτον, τὴν ὁποίαν δὲν ἔλαβεν ἀπὸ ἄλλου τινὰ, ἀλλὰ ἔχει ταύτην οἰκοθεῖν ἀπὸ τῆν ἰδικὴν του θεῖαν φύσιν καὶ δύναμιν.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ Παῖδες εὐσεβεῖα συμτραφέμετες, δυσσεβοῦς προστάγματος καταφρονήσαμτες, πυρὸς ἀπειλήμ οὐκ ἐπτοήθησαμ· ἀλλ' ἐμ μέσῳ τῆς φλογὸς ἐστῶτες ἑφαλλομ· ὁ τῶμ Πατέρωμ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν τριῶν Παίδων εἶπεν ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς εἰς τὸν προλαβόντα Κανόνα τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἡμεῖς ἐξηγήσαμεν τὰ ἐν ἐκείνῳ περὶ τούτων εἰρημένα. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι Κανόνι κατὰ τὴν ἐβδόμην ταύτην Ὡδὴν λέγει περὶ τῶν αὐτῶν ὁ αὐτὸς Ἀσματογράφος ταῦτα, ὅτι οἱ τρεῖς κείνοι ἅγιοι Παῖδες, ἐπειδὴ ἀνετράφησαν μὲ τὴν εἰς Θεὸν εὐσεβίαν, ἥτις εἶναι ἢ διὰ γνώσεως καὶ θεωρίας ὑψηλοτέρας ἐξαπλουμένη καὶ πλατυνομένη τῶν θεῖων πραγμάτων κατάληψις, τὴν ὁποίαν ὁ Σολομὼν ὀριζόμενος εἶπεν „Εὐσεβία εἰς Θεὸν ἀρχὴ αἰσθήσεως“· (Παρ. ἀ. 7.) ἐπειδὴ, λέγω, ἀνετράφησαν εὐσεβῶς, διὰ τοῦτο ἐκαταφρόνησαν τὴν δυσσεβῆ βλάσφημον προσταγὴν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδο-

χοδονόσορ, ὅς τις ἤθελε νὰ προσκυνθῆ ὡς Θεὸς διὰ τῆς εἰκότος ὅπου ἔστησεν εἰς τὴν πε-
 διάδα τὴν καλουμένην Δειρᾶ. Ὅχι μόνον δὲ ἐκαταφρόνησαν τὴν προσταγὴν τοῦ Βασιλέως,
 ἀλλὰ καὶ τὸν φοβερισμὸν ὅπου ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἢ αὐτὸς Βασιλεὺς, ὅτι ἔχει νὰ τοὺς βάλ-
 ῃ εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός, τελείως δὲ ἐφοβήθησαν. Μὲ τὸ „Πυρὸς ἀπειλὴν“ ἐμπορεῖ
 νὰ νοηθῆ καὶ ὁ καταπληκτικὸς ἦχος τοῦ πυρός, ὁ φόβον προξενῶν εἰς τοὺς ἀκούοντας διὰ
 τὸ ἑπταπλάσιον τῆς ἐκκαύσεως. Ὅθεν στεκόμενοι εἰς τὸ μέσον τῆς φλόγας (ἀκολουθεῖ ὁ
 Μελωδὸς) ὄχι μόνον δὲν ἐλυποῦντο, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν ἐδοκίμαζον, ὥστε
 ἐκ τῆς πολλῆς χαρᾶς τῶν ἑψαλλον λέγοντες, „Σὺ, ἢ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀ-
 βραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, σὺ εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας“. Ὅ-
 τὸ λόγιον δὲ τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς.

Τροπάριον.

„Ποιμένες ἀγραυλοῦντες, ἐκπλαγούς φωτοφαμεῖας ἔτυχον, δόξα
 Κυρίου γὰρ αὐτοὺς περιέλαμψε, καὶ Ἄγγελος, ἀνυμνήσατε βοῶν,
 ὅτι ἐτέχθη Χριστὸς, ἢ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἀγίου
 Εὐαγγελίου, ὅπου λέγεται περὶ τῶν Ποιμένων „Καὶ Ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρα τῇ αὐτῇ
 ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ Ἄγ-
 γελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν φό-
 βον μέγαν“. Λέγει λοιπὸν ὁ Θεὸς Κοσμάς, ὅτι οἱ Ποιμένες οἱ ἀγραυλοῦντες ἔτυχον
 μίαν ἐκστατικὴν φωτοχυσίαν καὶ Θεοφάνειαν. Ἀγραυλοῦντες δὲ κυρίως μὲν εἶναι οἱ εἰς τὸν
 ἀγρὸν αὐλοῦντες καὶ παίζοντες τὸ συραύλιον, κατὰ τὸν Ζυγαδηνδὸν Εὐθύμιον, ἢ, κατὰ
 τὸν Θεοφύλακτον, οἱ αὐλοῦντες ἄσματα ἀγροτικά καὶ συνήθη εἰς τοὺς ἀγροίκους ἀνδρά-
 πους (1)· καταχρηστικῶς δὲ τὸ „ἀγραυλοῦντες“ φανερώνει τοὺς εἰς τὸν ἀγρὸν διατρίβοντας
 καὶ διάγοντας, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Εὐθύμιον. Πῶς δὲ ἔτυχον οἱ Ποιμένες τὴν ρη-
 θεῖσαν ἐκστατικὴν φωτοχυσίαν; Διότι δόξα μὲν Κυρίου ἔλαμψεν αὐτοὺς, ἥτις ἦτον ἕνα
 φῶς θεϊκόν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐφάνη εἰς αὐτοὺς, ὅς τις καὶ ἔλεγεν·
 „Ὡ ποιμένες τῶν ἀλόγων προβάτων, ὑμνήσατέ καὶ δοξολογήσατέ τὸν Θεόν· διότι ἐγεν-
 ῆθη εἰς ἐσᾶς ὁ Χριστὸς, ὅς τις εἶναι Θεὸς τῶν Πατέρων ὑμῶν“. Οὕτω δὲ ἐν τῷ Εὐαγ-
 γελίῳ γέγραπται, ὅτι εἶπεν ὁ Ἄγγελος εἰς τοὺς Ποιμένας· „Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν
 χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὅς ἐστι
 Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαβὶδ“· (Λουκ. β'. 10.)

Σημειῶσαι δὲ, ὅτι προθύστερον σχῆμα καὶ ὑπερβατὸν μεταχειρίζεται ἔδῳ ὁ Μελωδὸς·
 πρῶτον γὰρ ἐφάνη εἰς τῆς Ποιμένας ὁ Ἄγγελος, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, καὶ δεύ-
 τερον ἔλαμψεν εἰς αὐτοὺς δόξα Κυρίου· ἥτις διὰ τοῦτο ἐφάνη μετὰ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ
 Ἀγγέλου, διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ Ποιμένες, ὅτι ὁ ἐπιστάς εἰς αὐτοὺς Ἄγγελος ἦτον ἀγαθὸς
 καὶ Θεὸς κατὰ τὸν Εὐθύμιον, καὶ ἔχει πονηρὸς καὶ ἐναντίος. Ὁ δὲ Θεὸς Κοσμάς ἀλλάξῃ
 τὴν τάξιν, καὶ τὸ μὲν „Δόξα Κυρίου“ ἔβαλε πρῶτον, τὸ δὲ „Ἄγγελος βοῶν“ ἔβαλε
 δεύτερον· διὰ νὰ συναρμόσῃ αὐτὸ μὲ τὸ τέλος τοῦ Τροπαρίου. Πρέπει δὲ εἰς τὸ „Καὶ
 Ἄγγελος“ νὰ προστεθῆ τὸ „ἐπέστη“ κατὰ τὸ ὕφος τοῦ Εὐαγγελίου, ἵνα τὸ ὅλον ἦ,
 „Καὶ Ἄγγελος ἐπέστη βοῶν ἀνυμνήσατε“· καὶ τὰ ἐξῆς.

ἩΘε-

(1) Διὰ τοῦτο ὁ ἴδιος Θεοφύλακτος ἀλληγορικῶς
 ἑρμηνεύων τὰς ἀγραυλίας τῶν Ποιμένων λέγει· „Οἱ
 Ποιμένες οὗτοι σύμβολον εἰσὶ τῶν Πνευματικῶν
 Ποιμένων, τῶν Ἀρχιερέων. Δεῖ οὖν τοὺς Ἀρχιε-

ρεῖς φυλάσσειν τὴν ποίμνην αὐτῶν καὶ ἀγραυλεῖν·
 „τοῦτέστιν εἶδεν πνευματικὰ τὰ, καὶ διδάσκειν τὸν
 λαόν· καὶ οὕτως ἀξιοθῆσονται θεῶν δεσμάτων καὶ
 ἀκουσμάτων“.

ἠθέλε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς· διὰ τί ὁ Ἄγγελος Κυρίου ἐφάνη εἰς ἀνθρώπους Ποιμένας; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι διὰ τέσσαρα αἰτία· α) διὰ τὸ ἀπλαστον ἦθος αὐτῶν καὶ τὴν ἀπλότητα καὶ ἀκακίαν, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· ὅσοι γὰρ εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὰς πολιτείας καὶ συναναστροφῆς τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατοικοῦν εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς ἀγρούς, αὐτοὶ φυσικῶ τῷ τρόπῳ εἶναι πάντοτε ἀπλοϊκώτεροι, καθαρώτεροι καὶ ἀπονηρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐν πόλεσι κατοικοῦντας. Ὁθεν καὶ ὁ Θεὸς Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης συμφώνως εἶπεν· „ Ἄλλος Ἄγγελος τοὺς Ποιμένας ὡς τῆ τῶν πολλῶν ἀναχωρήσει καὶ ἡσυχία κεκαθαμένους εὐηγγε- „ λίζετο, καὶ σὺν αὐτῷ πλῆθος Οὐρανοῦ στρατιᾶς τὴν πολοῦμνητον ἐκείνην παρεδίδου „ τοῖς ἐπὶ γῆς δοξολογίῃ “ (Κεφάλ. δ'. περὶ οὐραν. Ἱεραρχίας) β) διότι κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον καὶ τὸν Εὐθύμιον, οἱ Ποιμένες οὗτοι ἦτον μιμηταὶ καὶ ἀκόλουθοι τῆς πολι- τείας καὶ ἀρετῆς τῶν παλαιῶν ἐκείνων Πατριαρχῶν, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, οἱ τινες ἦσαν Ποιμένες. γ) διότι ὁ Χριστὸς Ποιμὴν ἐγεννήθη παντὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ. Ὁθεν καταλλήλως εἰς τοὺς Ποιμένας ἐγνωρίσθησαν πρῶτον τὰ πε- ρὶ αὐτοῦ κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Δηλοῦται δὲ διὰ τούτου, καὶ ὅτι εἰς τοὺς Ποιμένας τῶν λο- γικῶν προβάτων προητέρα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀποκαλύπτονται τὰ τοῦ Θεοῦ Μυστήρια, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐθύμιον. δ) δὲ καὶ τελευταῖον, διὰ τὴν δειξίαν ὁ Θεὸς, ὅτι τοὺς ἀγροικο- τέρους καὶ χωρικοτέρους ἀνθρώπους ἐξ ἀρχῆς ἐδιάλεξεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ἔκαμεν αὐ- τοὺς κήρυκας, ὡς ἀπλουστέρους καὶ ὡς μᾶλλον πιστεύοντας, καὶ οὐχὶ τοὺς ἐν ταῖς πολι- τεύσεσιν ἀναστρεφόμενους Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους· διότι αὐτοὶ πονηροὶ ὄντες εὐκόλως δὲν ἐπίστευσαν. Ὁθεν καθ' ὅσον Χριστὸς ἐδιάλεξεν ὕστερον τοὺς ἀλιεῖς· οὕτως ἐδιάλεξε πρότερον τοὺς ἀγροικοὺς Ποιμένας· ἵνα, διὰ τῆς μωρίας καὶ τῆς ἀγροικίας καταισχύνη τοὺς σοφῆς τοῦ Κόσμου καὶ ἀρχοντας.

Τροπάριον.

„ Ἐξαίφης σὺν τῷ λόγῳ τοῦ Ἀγγέλου, Οὐρανοῦ στρατεύματα, δό- „ ξα ἐκραύαζον Θεῷ, ἐν ὑψίστοις ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις „ εὐδοκία Χριστὸς ἔλαμψεν· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀκόλουθον εἶναι μὲ τὸ ἀνωτέρω· ἐπειδὴ ἐρανίσθη ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ τὰ ἀκολουθοῦντα μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου. Ἐξαίφης (1), φησὶν, ἐγένετο σὺν τῷ Ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ, αἰνοῦντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. (Λουκ. β'. 13.): ἦτοι μαζὶ μὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου συνῆλθε πλῆθος οὐρανοῦ στρα- τιᾶς τῶν Ἀγγέλων (λέπει ἢ λέξις „ Ἀγγέλων“ ἐδῶ, ἐννοουμένη ἐξωθεν κατὰ τὸν Εὐθύ- μιον τὸν Ζυγαδινόν. Τόμ. γ'. εἰς τὸν Λουκᾶν). Λέγει λοιπὸν ὁ Θεοπέσιος Κόσμος, ὅτι αἰ- φνιδίως καὶ ἀνελπίστως μαζὶ μὲ τὸν λόγον τοῦ ἐνὸς Ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος εὐηγγελίζετο εἰς τοὺς Ποιμένας τὴν Γέννησιν τοῦ Δεσπότητος Χριστοῦ, ἦλθον ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν στρατεύματα αὐτῶν Ἀγγέλων, οἱ τινες ἔλεγον μὲ μεγάλην φωνήν· Ἄς ἦναι δόξα εἰς τὸν Θεὸν ἐν τοῖς „ Οὐρανοῖς“· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „ Ἐν τοῖς ὑψίστοις “.

Τὸ

(1) Ὁ δὲ κρυφιομύστης Διονύσιος ὑψιλότατα καὶ διαβατικώτατα ἐρμηνεύει τὸ „ Ἐξαίφης “ τού- το· ἐν γὰρ τῇ πρὸς Γαίον τρίτῃ αὐτοῦ ἐπιστολῇ οὕτω λέγει· „ Ἐξαίφης ἐστὶ τὸ παρέλπιδα, καὶ „ ἐκ τοῦ πείως ἀφανοῦς εἰς τὸ ἐμφανὲς ἐξαγόμενον. „ Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ Χριστὸν φιλανθρωπίας, καὶ τού- „ το οἶμαι τὴν Θεολογίαν (τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγ- „ γέλιον) αἰνίττεσθαι, τὸ ἐκ τοῦ κρυφίου τὸν ὑπε-

„ ρούσιον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐμφάνειαν ἀνθρωπικῆς οὐ- „ σιωδέντα προεληλυθῆναι· κρυφίος δὲ ἐστὶ καὶ μετὰ „ τὴν ἐκφανσιν, ἢ, ἵνα τὸ θεϊότερον εἶπω, καὶ ἐν τῇ „ ἐκφάνσει· καὶ τοῦτο γὰρ Ἰησοῦ κέκρυπται, καὶ „ οὐδενὶ λόγῳ, οὔτε νῶ τὸ κατ' αὐτὸν ἐξήκται Μυ- „ στήριον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον ἀρρητὸν μένει, καὶ „ νοούμενον, ἀγνωστον “.

Τὸ „ἐπὶ γῆς εἰρήνη“ εἰς τὸν ὕμνον τοῦτον κατὰ δύο τρόπους ἐμποροῦμεν νὰ τὸ ἐννοῶμεν. Πρῶτον, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος πρότερον μὲν εἶχεν ἔχθραν πρὸς τὸν Θεόν, διότι ἐπροσκύνουν ἀψυχα καὶ ἀναίσθητα εἰδῶλα· τὰρα δὲ διὰ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔπαυσε μὲν ἡ ἔχθρα καὶ ἡ πόλεμος μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, οὐρανίων καὶ ἐπιγείων· ἐφιλιώθη δὲ ὁ ἀνθρώπος μὲ τὸν Θεόν τόσον, ὥστε καὶ ἠνώθη εἰς μίαν ὑπόστασιν μὲ αὐτὸν, ὡς λέγει ὁ Θεοφύλακτος· διότι ὁ Χριστὸς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γενόμενος εἰρήνευσε τὰ οὐράνια καὶ ἐπίγεια, καὶ οὕτω λάμπει εἰρήνη ἐπὶ γῆς. Δεύτερον, διότι ἐγεννήθη ἐπὶ γῆς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ λέγεται εἰρήνη· διότι ὁ Παῦλος λέγει „Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρα ἐν“· (Ἐφεσ. β'. 14.) Ὁ δὲ σύνδεσμος „καὶ“ ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ „γάρ“, ὡς εἰάν ἐλεγεν „Ἐπὶ γῆς γὰρ εἰρήνη“. Τούτων οὕτω λοιπὸν σαφηνισθέντων, εὐκόλως καταλαμβάνομεν, διὰ τί λέγει „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ“· διότι καὶ κατὰ τὴν πρώτην καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἔννοιαν εἶναι ἀπαραιτήτως ὀφειλομένη ἡ παρ' ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν δόξα καὶ εὐχαριστία.

Ἐγινε δὲ καὶ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, τούτῃστιν ἀνάπαυσις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἐπανεπαύθη γὰρ ὁ Θεὸς καὶ εὐαρεστήθη εἰς αὐτούς· ἐπειδὴ πρότερον δὲν εὐδόκει, οὐδὲ ἀρέσκειτο εἰς αὐτούς, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Θεοφύλακτου. Ὁ δὲ Εὐθύμιος λέγει, ὅτι ἡ παλαιὰ εὐδοκία τοῦ Πατρὸς, ἣτις ἦτον τὸ νὰ ἐνανθρωπήσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ, νὰ σώσῃ τὸν ἀπολεσμένον ἀνθρώπον, τὰρα ἐπληρώθη. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, εὐδοκίαν ὀνομάζει τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ Πατρὸς, τὸ ὁποῖον ἦτον ἡ ἐνσάρκος Οἰκονομία τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ. Ἐκεῖνο λοιπὸν, ὅπερ προηγούμενως ὤρισε καὶ ἠθέλησεν ὁ ἀναρχος Πατὴρ ἐν τῇ θεαρχικωτάτῃ αὐτοῦ βουλῇ διὰ νὰ τελεσιουργήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τοῦτο ἐγένετο τὰρα, καὶ εἰς τέλος ἐλήλυθεν. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδός, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ δόξα ἐν οὐρανοῖς, καὶ εἰρήνη ἐπὶ γῆς, καὶ εὐδοκία ἐν ἀνθρώποις· καθότι αὐτὸς ἐστὶ δι' ὃν καὶ οὗ ἕνεκα ταῦτα ἐγένετο (1).

Τροπάριον.

„Ρῆμα τί τοῦτο; εἶπον οἱ Ποιμένες· διελθόντες ἰδόμεν τὸ γεγο-
 „μὸς θεῖον, Χριστὸν βηθλεὲμ καταλαβόντες δὲ, σὺν τῇ τεκούσῃ·
 „προσεκύμουμ ἀμαμέλπομτες· ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡ-

(1) Ὁ δὲ Γρηγόριος Θεσσαλονίκης περιεργότερον ἐνόησε τὸ „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“, οὕτω „Ἄς ἦναι δόξα εἰς Θεὸν ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ εἰρήνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους· εἰρήνη ὁμοῦ, οὐχὶ ὡς ἐκείνη ὅπου ἐποίησεν ὁ Θεὸς κατὰ διαφόρους καιροὺς μὲ τοὺς ἀνθρώπους· καθὼς μὲ τὸν Μωϋσῆν, καλῶν μὲ αὐτὸν, ὡς φίλος πρὸς φίλον, καὶ μὲ τὸν Δαβὶδ, ἑρῶν αὐτὸν κατὰ τὴν καρδίαν του, καὶ μὲ ἄλλους· ἐκείνη γὰρ ἡ εἰρήνη δὲν ἦτον κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ. Εὐδοκία δὲ ἐστὶ τὸ εὐαρεστον καθ' ἑαυτὸ καὶ προηγούμενον καὶ τέλειον τῆ Θεοῦ θέλημα· δὲ εἰρήνη ἢν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, αὕτη κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ ἔδεδη, ὡς τελεία καὶ ἀμετάδετος παντὶ γένει“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Εἰς δοτικὴν λοιπὸν κατ' αὐτὸν πρέπει νὰ γράφεται τὸ „εὐδοκία“, ἵνα ἢ „Ἄς ἦναι εἰρήνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐδοκίᾳ· ἵτοι μὲ εὐδοκίαν κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ“.

Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἀγγελικὸς ὕμνος „Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“, ἐγινεν ἀρχὴ τῆς κατὰ τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου ψαλλομένης, ἡ ἀγαθωσομένης Δοξολογίας· καὶ ἴσως ἀπὸ τούτου ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα „Δοξολογία“. Ὁ δὲν ὁ Χρυσόρρημων ὁμιλ. Γ'. εἰς τὴν πρὸς Κολασσαίς λέγει· „οὐρανὸς ἢ γῆ γέγονεν, ἐπειδὴ τὰ τῆς γῆς ἐμελλεν οὐρανὸς δὲ χεῖσθαι· διὰ τοῦτο εὐχαριστοῦντες λίγμεν, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία“. Καὶ ὁμιλία Θ'. εἰς τὴν αὐτὴν „Τίς ἢ ἡμεις τῶν ἀνθ; Τί λέγει τὰ Χερουβὶμ, Ἰσασιν οἱ πιστοὶ τί ἔλεγον ἢ Ἄγγελοι κατὰ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ· διὰ τοῦτο μετὰ τὰς ψαλλομένης ὕμνοι, αὐτὲ τελειότερον τι πράγμα“. Καὶ ἡ Ἀρσοαγίτης Διονύσιος πολυῦμνητον αὐτὴν δοξολογίαν ὀνομάζει (Κεφ. δ'. περὶ οὐρανοῦ Ἱεραρχίας). Τὸν ὕμνον τούτον ἀναφέρου καὶ αἱ τῶν Ἀποστόλων Διαταγαὶ Βιβλ. Ζ'. Κεφ. ΜΖ'. Ἀθανάσιος ὁμιλ. περὶ Παρθενίας· Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχήσει Ε'. πμήματι Ε'. ὄρα Σελ. 81. τῆς Ἱερῆς Τελεουργίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἀκόλουθον μὲ τὸ πρότερον· ἐρανίσθη γὰρ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τὰ ἀκολουθοῦντα εἰς τὰ λόγια τοῦ προλαβόντος Τροπαρίου· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὸ αὐτὸ δεύτερον Κεφάλαιον ταῦτα· „Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ’ αὐτῶν εἰς τὸν Οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ Ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· „διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ἢ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν“. (Λουκ. β’. 15.) Λέγει λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Κοσμᾶς, ὅτι οἱ Ποιμένες ἰδόντες τὸν ἄγγελον, καὶ ἀκούσαντες παρ’ αὐτοῦ τὰ ἀνωτέρω λόγια, ἐθαύμασαν καὶ ἠθέλησαν καὶ πληροφορηθῶν, ἂν ἦναι τὰ λόγια ταῦτα ἀληθινά· Ὅθεν εἶπον ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον· τί εἶναι τὸ ρῆμα τοῦτο ὅπου ἐλαλήθη εἰς ἡμᾶς; Ἐλάτε νὰ υπάγωμεν διὰ νὰ ἰδοῦμεν· ἦτοι νὰ ἐξετάσωμεν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, τὸ γεγονός τοῦτο θεῖον· ἦτοι τοῦτο τὸ θεῖον σημεῖον ὅπου ἐγένετο εἰς ἡμᾶς. Δὲν εἶπον δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ παρευθὺς μαζὶ μὲ τὸν λόγον, ἐκίνησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ εὐρόντες τὸν Χριστὸν ὡς βρέφος ἀνακείμενον ἐν τῇ φάτῃ, προσεκύνησαν αὐτὸν ὁμοῦ μὲ τὴν Μητέρα του, ψάλλοντες τὸ „Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ“· λέγει γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „Ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτῃ· ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν (ἐπληροφορήθησαν) περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν Ποιμένων πρὸς αὐτούς“. (Λουκ. β’. 16.)

Τί δὲ ἀλληγορικὸν νόημα μανθάνουσιν ἐκ τούτου οἱ τῶν λογικῶν προβάτων Ποιμένες; Ὅτι καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ ζητοῦν τὸν οὐράνιον ἄρτον, καθὼς καὶ οἱ Ποιμένες ἐκεῖνοι ἐζήτησαν τὴν Βηθλεὲμ· ἡ γὰρ λέξις „Βηθλεὲμ“ ἐρμηνεύεται „Οἶκος ἄρτου“. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ Ἐκκλησία, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ νοητὸς ἄρτος Χριστός. Ἔργον λοιπὸν εἶναι εἰς τοὺς Ποιμένας τῶν λογικῶν προβάτων, Πατριάρχας καὶ Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους, ἀφ’ οὗ εὐρουσὶν τὸν οὐράνιον ἄρτον, νὰ κηρύττουν αὐτὸν ἢ εἰς τοὺς ἄλλους, καθὼς καὶ οἱ Ποιμένες ἐκεῖνοι εὐρόντες τὸν Χριστὸν, ἐκήρυξαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους περὶ αὐτοῦ, κατὰ τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἶρμός.

„Θαύματος ὑπερφουῖς ἢ δροσοβόλος, ἐξεικόμισε κάμιμος τύπομ· οὐ γὰρ οἷς ἐδέξατο φλέγει μέους· ὡς οὐδὲ πῦρ τῆς Θεότητος, Παρθένου ἡμ ὑπέδου μηδῦμ. Διὸ ἀμυμμοῦρτες ἀμαμέλφωμεν· εὐλογοεῖτω ἢ κτίσις πᾶσα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυφούτω εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐφρέστατα προσαρμόζει εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως τὸ θαῦμα τῆς Βαβυλωνίας καμίνου ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς διὰ τοῦ παρόντος Εἵρμου· διότι λέγει, ὅτι ἡ Βαβυλωνία ἐκείνη καὶ Χαλδαϊκὴ κάμιμος, ἣτις ἦτον δροσερὰ καὶ ὄχι φλογερὰ, ἐπροεικόνιζε τὸν τύπον τῆς ἐκ τῆς Παρθένου κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. Διότι, καθὼς ἡ κάμιμος ἐκείνη, ἂν καὶ ἦτον ἐκκεκαυμένη ἐπταπλασίας μὲ τὴν ὕλην πυρός, δὲν κατέκαυσεν ὁμως τοὺς τρεῖς νέους παῖδας, τοὺς ὁποίους ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν εαυτὸν τῆς οὔτω καὶ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ δὲν κατέκαυσε τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου Μαρίας, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εἰσηλθεν, ἀλλὰ διεφύλαξεν αὐτὴν ἀφλεκτον καὶ ἀβλαβῆ.

Ὁ τύπος δὲ οὗτος τῆς καμίνου εἶναι ἀντίστροφος μὲ τὸ πρωτότυπον· ἦτοι μὲ τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν τοῦ Σωτήρος· ἐκείνη γὰρ ἡ Χαλδαϊκὴ κάμιμος, ἣτις προετύπωνε τὴν μητρὰν τῆς Θεοτόκου, ἔχουσα μέσα τὸ πῦρ, δὲν ἔκαυσε τοὺς νέους ὅπου ἐδέχθη· ἐδῶ δὲ

ὁ ὑπὸ τῆς μήτρας τῆς Παρθένου δεχθεὶς Τίος τοῦ Θεοῦ, ἔχων τὸ πῦρ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐτὸς πῦρ αὐτόχρομα ὑπάρχων, δὲν κατέκαυσε τὴν δεξαμένην αὐτὸν μήτραν· καὶ πρεπόντως τοῦτο ἐποίησεν· διότι ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πῦρ εἶναι καὶ λέγεται καταναλίσκον· „ Κύριος, φησὶν, ὁ Θεὸς σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ “ (Δευτ. δ΄. 24.) διότι καταναλίσκει τὴν μοχθηρίαν καὶ ἀμαρτίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· διὰ τοῦτο, πῶς ἦτον δυνατὸν νὰ κατακαύσῃ τὴν Παρθένον, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εὐρίσκετο κανὲν ἴχνος ἀμαρτίας ἢ ρυπαρίας, οὔτε προπατορικῆς (ἐκαθάρθη γὰρ ἡ Παρθένος τῆς ἀμαρτίας ταύτης ὑπὸ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡς ἡ κοινὴ γνώμη τῶν Ἱερῶν Θεολόγων δογματίζει), ἀλλ’ οὔτε προαιρετικῆς;

Καθὼς γὰρ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ διακονοῦν εἰς τὰς χρείας ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο καλούμενον διακονικόν, δὲν ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους καὶ τὰ μέτρα τῆς καυστικῆς του δυνάμεως, τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ· ἀλλὰ καίει μὲν αὐτὸ ξύλον καὶ λινάρι καὶ καλάμι, καὶ ὅλα ὅσα εἶναι δεκτικὰ τῆς ἐκείνου καύσεως· δὲν καίει δὲ ἐκ μὲν τῶν ζώων τὴν λυχρατάτην Σαλαμάνδραν (1), ἐκ δὲ τῶν ξύλων τὸ φυτὸν τὸ καλούμενον λάριξ (2), ἐκ δὲ τῶν λίθων τὴν πέτραν τὴν καλουμένην Πανταρβὴν (3)· εἰς ταῦτα γὰρ ἐμπέσον τὸ πῦρ λησμονεῖ, τρόπον τινὰ, τὴν φυσικὴν του καυστικὴν δύναμιν, καὶ ἀφλεκτα ταῦτα διαφυλάττει· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς, τὸ πῦρ τὸ αὔλον καὶ ἀναλωτικόν τῆς ἀμαρτίας, ὅπου μὲν εὕρη ἀμαρτίαν, ἐκεῖ ἐνεργῆ καὶ ταύτην κατακαίει· ὅπου δὲ ἀμαρτίαν δὲν εὐρίσκει, ἐκεῖ δὲν καίει, ἀλλὰ μᾶλλον δροσίζει. Οὕτω δὲν ἐφλέξε καὶ τὸ ἄσπιλον καὶ ἅγιον σῶμα τῆς Παρθένου· ἐπειδὴ δὲν εὐρήκεν εἰς αὐτὸ κάμμιαν ὕλην καὶ ἀμαρτίαν, ἣτις καίεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πυρός. Ἐπιφέρει δὲ ἀπολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἐπειδὴ ἡμεῖς ἠξιώθημεν νὰ ἰδοῦμεν τοιοῦτον θαυμάσιον, διὰ τοῦτο ἄς ὑμνήσωμεν αὐτὸ καὶ μελωδήσωμεν λέγοντες· „ Εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας “· τὸ ὁποῖον εἶναι λόγος χαρακτηριστικὸς τῆς ὁδοῦς Ὡδῆς.

Τροπάριον.

„ Ἐλκει Βαβυλῶνος ἡ Θυγάτηρ παῖδας, δορυκτῆτους Δαβὶδ ἐκ Σιών
 „ ἐν αὐτῇ, δωροφόρους πέμπει δὲ, Μάγους παῖδας, τὴν τοῦ Δαβὶδ
 „ Θεοδόχου Θυγατέρα λιταρεύσοιτας. Διὸ ἀρμυροῦντες ἀμαμέλφω-
 „ μεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψούτω εἰς
 „ πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν σκλαβίαν ὅπου ἔκαμεν ἡ πόλις Βαβυλῶν κατὰ τῆς πόλεως Σιών, καὶ ἀντιστρόφως τὴν αἰχμαλωσίαν ὅπου ἔκαμεν ἡ πόλις Σιών κατὰ τῆς πόλεως Βαβυλῶνος. Ὁδὲν λέγει, ὅτι ἡ Θυγάτηρ τῆς Βαβυλῶνος ἐτράβιξεν εἰς τὸν ἑαυτὸν της δορυκτῆτους (αἰχμαλώτους) ἀπὸ τὴν πόλιν Σιών (τὴν Ἱερουσαλήμ), τῆς ὁποίας ἀκρόπολις καὶ ὄρος ἦτον ἡ Σιών· ταῦτόν εἰπεῖν, ἐσκλάβωσε τοὺς Υἱούς καὶ

(1) Ὁδὲν ἡ πόλις τοῦ Παρισίου ἔχει ὡς σημαίαν τὴν Σαλαμάνδραν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς μὲ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν „ Περικυκλούμαι, ἀλλ’ οὐ φλέγομαι “ (Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θεάτρου)

(2) Περὶ τούτου γράφει ὁ Πλίνιος, ὅτι ὅταν ριφθῇ ὁ λάριξ εἰς τὴν φωτίαν, ἀντιστέκει εἰς αὐτὴν ὡς εἰς ἕνα πέτρα. Ὁδὲν ὁ Καίσαρ πηγαίνων εἰς τὴν πόλιν Γαζγόβειαν, εὐρήκεν ἐκεῖ ἕνα πύργον, ὃς τις ἦτον κατισκευασμένος ἀπὸ τὸ ξύλον αὐτοῦ, καὶ ἐπρόσταζε νὰ τὸν κατακαύσουν· ἀλλ’ ἡ φλόγα ἐπι-

ρικύκλωσε μὲν τὸν πύργον, κάμμιαν δὲ φθορὰν δὲν τοῦ ἐπρόξενεσε. (Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θεάτρου.)

(3) Λέγουσι δὲ οἱ Φυσικοὶ, ὅτι καὶ ἡ λίθος ὁ καλούμενος Ἀσβεστος, ὃς τις ἐκβαίνει εἰς τὴν Ἀρχαδίαν σιδηροχρώματος, ὅταν μίαν φθορὰν ἀνάψῃ ἀπὸ τὸ πῦρ, ποτὲ δὲν σβύνηται, ἀν’ ἡμῖν ῥίψῃ τινὰς ἐπιπέτα ὅλα τῶν ποταμῶν τὰ νερά· διαμένει γὰρ ἔχων τὸ πῦρ χωρὶς κατὰκαίεται ἀπὸ αὐτοῦ, κατὰ τινὰ ἀπόρητον λόγον τῆς φύσεως. (ὅρα Κεφ. κδ΄. τοῦ Πολιτικοῦ Θεάτρου).

καὶ ἀπογόνους τοῦ Δαβιδ Ἰουδαίους. Οὐγάτηρ δὲ Βαβυλωνός ὀνομάζεται ἡ πόλις τῆς Βαβυλωνός, κατὰ δύο τρόπους. Πρῶτον, κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ ἰδίωμα τῶν Ἑβραίων, οἱ τινες τὸν ἄνθρωπον λέγουσι καὶ τὸν ἄνθρώπου, ὡς ἐρμηνεύει Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός. Δεύτερον, συγκρινομένη μὲ ὅλην τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βαβυλωνός, ἥτις ὡς Μητέρα λογίζεται τῆς πόλεως Βαβυλωνός, ἡ δὲ Βαβυλὼν λογίζεται ὡς Οὐγάτηρ αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, Οὐγάτηρ Βαβυλωνός νοεῖται ἡ πληθὺς τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἐν τῇ πόλει τῆς Βαβυλωνός κατοικοῦσα ἢ ὅποια πληθὺς πατρίδα ἔχουσα τὴν Βαβυλῶνα, αὐτὴ μὲν ὡς Οὐγάτηρ τῆς Βαβυλωνός λογίζεται, ἡ δὲ Βαβυλὼν, ὡς Μητέρα αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν Ἅγιον Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, Οὐγάτηρ Βαβυλωνός λέγεται καθε πόλις ὑποκειμένη εἰς τὴν μητρόπολιν Βαβυλῶνα· οὕτω γὰρ λέγει· Ἡμεῖς γὰρ Μητροπόλεις ἐν τάξει Μητέρων τέθειται ἡ ταῖς ἄλλαις, ὡς πράττειεν ἂν ὑφ' ἑαυτὰς. (ἐρμηνεία εἰς τὸ β'. τοῦ Ζαχαρίου).

Πρότερον λοιπὸν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλώτευσεν ἡ Βαβυλὼν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Δαβιδ (τοὺς Ἰουδαίους), κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ· τὰρα δὲ ἡ αὐτὴ πάλιν Βαβυλὼν πέμπει ἀντιγράφως εἰς τὴν Σιών τὰς ἰδικούσας τῆς τῶν Μάγος, ὅχι αἰχμαλώτους, ἀλλὰ δωροφόρους· ἦτοι φέροντας δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν, οἱ ὅποιοι δευλικῶς ἐπροσκύνησαν τὴν Οὐγατέρα τοῦ Δαβιδ, τὴν Θεοδόχον καὶ Θεοτόκον Μαρίαν· καὶ οὕτω διὰ μὲν τῆς προσκυνήσεώς των τῆς γενομένης εἰς τὴν Οὐγατέρα τοῦ Δαβιδ Θεοτόκον ἰάτρευσαν τὴν ὕβριν, τὴν ὅποیان ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἡ Οὐγάτηρ τῆς Βαβυλωνός· διὰ δὲ τοῦ ἐρχομοῦ ὅπου ἔκαμαν οἱ αὐτοὶ Μάγοι ἀπὸ τῆς Βαβυλωνός εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ, ἰάτρευσαν τὴν σκλαβίαν ὅπου ἔπαθον οἱ Ἰουδαῖοι, φερθέντες αἰχμαλῶτοι ἀπὸ τῆς Ἰερουσαλήμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Σημειώσαι, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Δαβιδ Θεοδόχου Οὐγατέρας λιτανεύσαντας ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον, Ἐργὸν σου λιτανεύσουσιν (παρακαλέσουσιν) οἱ πλούσιοι τῆ λαοῦ. (Ψαλ. μδ'. 14.)

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ, ὅτι οἱ Μάγοι ἦλθον ἀπὸ τῆς Βαβυλωνός, ἐν ᾧ κοινῇ δόξῃ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὅτι ἦλθον ἀπὸ τῆς Περσίας; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι τοῦτο λέγει ὁ Μελωδὸς, ἐπειδὴ ἡ Περσία περιεῖχε καὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βαβυλωνίας, καὶ ἐκτείνετο ἕως Βαβυλωνός κατὰ τὸν Μελέτιον. (Σελ. 531. τῆς Γεωγραφίας.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ καμίνος ὅπου ἐβάλλθησαν οἱ τρεῖς Παῖδες, ἂν καὶ ἦτον Βαβυλωνία, λέγεται ὅμως καὶ Περσική· διότι λέγει ἡ Ἐκκλησία Ἐν τῇ καμίνῳ Ἀβραμιαῖοι Παῖδες τῆ Περσική. (ἤχη δ'. τοῦ Εἱρμολογίου.) ὁμοίως καὶ ἐν ἄλλοις οὕτω γράφεται (1). Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆ κατὰ Ματθαῖον λέγει· Ἡ τῆς Βαβυλωνός Βασιλεία μετὰ καὶ τῶν χρημάτων εἰς τοὺς Πέρσας μετέπεσε. Κομιζοῦσι λοιπὸν οἱ Πέρσαι, διάδοχοι τῶν Βαβυλωνίων γενοῦντες, τῷ Δεσπότη τῷ ἀτιμασθέντος τότε βασιλεῦς (ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων) χρυσὸν μὲν, ἀντὶ τῶν ἀφαιρεθέντων χρυσῶν κειμηλίων, λίβανον δὲ, ἀντὶ τῶν θυσιῶν, σμύρναν δὲ, ὑπὲρ τῶν κατασφαγέντων Ἰουδαίων ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων.

Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Δαβιδ Θεοδόχου Οὐγατέρας ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβιδ λέγοντα· Οὐγάτηρ Βαβυλωνός ἡ ταλαίπωρος. (Ψαλ. ρλέ. 8.) Ταλαίπωρος δὲ καὶ ἀθλία ὀνομάζεται ἡ Βαβυλὼν, κατὰ μὲν τὸ γράμμα, διὰ τὸν ἀφανισμόν καὶ τὰ κακά

(1) Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸν ρηθέντα Εἱρμόν ἐν τῇ Ὀκτωήχῃ λέγει, Ἡμεῖς δὲ Περσικήν ἐφη τὴν καμίνον ὁ Μελωδὸς, καὶ τοὶ ἄλλοι Χαλδαϊκὴν αὐτὴν ὀνομάσας, καὶ ἐν ἄλλῃ Βαβυλωνίαν; Ἄλλο γὰρ τὸ τῶν Χαλδαίων ἔθνος, καὶ ἄλλο τὸ Βαβυλωνίον, καὶ τὸ τῶν Περσῶν ἔθνος· καὶ τῶν μὲν Χαλδαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων ὁ Ναβουχοδονόσορ ἤρχε ποτε τῶν δὲ Περσῶν ὁ Καμβύσης ἐκράτει ἡ δὲ εἰκὼν ἡ χρυσὴ καὶ ἡ καμίνος παρὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορος ἐγένετο. Πῶς οὖν Περσική ὀνομάσθη; Εἰ γὰρ καὶ εἰς μίαν περιεστήσαν Βασιλείαν τὰ εἰρημένα ἔθνη, τοῦ Κυρίου, ὡς Πέρσαι ἦν καὶ τοῦ Καμβύσου Τίος, τὴν τῶν Ἀσσυρίων καταλύσαντος Βασιλείαν, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν τὰ ἔθνη ποιησάμενου τὰ ὑπ' ἐκείνην· ἀλλὰ τοῦτο

μετὰ ταῦτα ἐγένετο· τοῦ Ναβουχοδονόσορος γὰρ θανόντος, ἡ ἐκείνου Τίος Εὐλιμερόδαχ, τῆς τῶν Ἀσσυρίων Βασιλείας ἐκράτησε· καὶ ἐκείνου δὲ μετ' ὀλίγον θανόντος, ὁ Βαλτασαρ ἤρχε τῆς Βαβυλωνός· Τίος τοῦ Ναβουχοδονόσορος καὶ ἐκεῖνος πυγχανῶν, ὃν ὁ Κύρος καθεῖλε, καὶ τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν ἐσφραγίσασατο. Καὶ τοῦ λέγεσθαι τὴν Βασιλείαν Ἀσσυρίων ἐκτοτε παυθέντος, πρὸς τὸ κρατήσαν αὐτῆς ἔθνος μετωνομάσθη, καὶ Βασιλεία Περσῶν ἐπετέκμητο. Οἶμαι τοίνυν, διὰ τὴν μετέπειτα γενομένην τῶν λεχθέντων ἔθνων ἐνωσιν, καὶ εἰς μίαν Βασιλείαν ἀποκατάστασιν, ποτὲ μὲν, Βαβυλωνίαν, ποτὲ δὲ, Χαλδαϊκὴν, ἐτίθηκε ἡ ἄξις Περσικήν τὴν καμίνον ὀνομάζεσθαι.

καὶ ὅπου ἐμελλε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα Κῦρον, ὡς ἐρμηνεύει Χρυσόστομος· κατὰ δὲ ἀναγωγὴν, Βαβυλῶν ταλαίπωρος νοεῖται ἢ ἀσεβεία καὶ ἀμαρτία, διὰ τὴν σύγχυσιν ὅπου προξενουσί· Βαβέλ γὰρ σύγχυσις ἐρμηνεύεται, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Νικήταν, ἐκεῖ συνέχεεν ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων τῶν εἰπόντων· „ Δεῦτε καὶ οἰκοδομήσωμεν πόλιν καὶ πύργον ἕως τοῦ Οὐρανοῦ· διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς (τῆς πόλεως) σύγχυσις, „ ὅτι ἐκεῖ συνέχεε Κύριος τὴν χεῖλη πάσης τῆς γῆς“. (Γέν. ια. 4.) Αὕτη λοιπὸν ἡ συγχυτικὴ ἀμαρτία ἐταλαιπώρησε καὶ κατεδυνάστευσε τὴν εὐσεβείαν καὶ ἀρετὴν. Ἐπιφέρει δὲ, ὅτι μακάριος εἶναι, ὅποιος θέλει κρατήσῃ καὶ συντρίβῃ τὰ νήπια αὐτῆς πρὸς τὴν πέτραν. „ Μακάριος, ὃς κρατήσῃ καὶ ἐδαφιῇ τὰ νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν“. (Ψαλ. ρλθ. 9.) Νήπια δὲ τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας εἶναι οἱ νεογέννητοι καὶ ἀνόητοι λογισμοί, τοὺς ὅποιους ὅποιος νικά καὶ συντρίβῃ ἐπάνω εἰς τὴν νοητὴν πέτραν (τὸν Χριστὸν) τῆς πίστεως, αὐτὸς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ μακάριος.

Τροπάριον.

„ Ὅργανα παρέκλιμε τὸ πένθος Ὁδῆς· οὐ γὰρ ἦδον ἐν μόθοις οἱ
 „ Παιῖδες Σιών. Βαβυλῶνος λύει δὲ, πλάμην πάσαν καὶ μουσικῶν
 „ ἀρμονίαν, Βηθλεὲμ ἔξαματείλας Χριστός. Διὸ ἀνυμνοῦμετες ἀμα-
 „ μέλψωμεν· εὐλογοίτω ἡ κτίσις πάσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψού-
 „ τω εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν ρλθ΄. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ τὸν λέγοντα· „ Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν· ἐπὶ ταῖς ἰτέαις „ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν..... Πῶς ἄσομεν τὴν Ὁδὴν Κυρίου ἐπὶ „ τῆς ἀλλοτρίας“; Λέγει λοιπὸν, ὅτι τὸ πένθος καὶ ἡ λύπη, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὴν σκλαβίαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους, παρέκλιναν· ἦτοι ἔκαμαν τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἀφήσουν ἀργὰ καὶ ἀπρακτὰ τὰ τῆς Ὁδῆς ὄργανα, τὰ ᾠδικὰ καὶ μουσικώτατα, κρεμασμένα ἐπὶ τὰς ἰτέας· ἐπειδὴ οἱ Παιῖδες τῆς Σιών (οἱ Ἰουδαῖοι), καὶ μάλιστα οἱ Ἱερεῖς καὶ Λευῖται δὲν εἶχον ἀδειαν νὰ ψάλλουν μὲ τὰ Ἱερά ὄργανα εἰς τοὺς νόθους (ξένους) τόπους, καὶ εἰς τὴν ἀλλοτρίαν γῆν· εἰς μόνην γὰρ τὴν Ἱερουσαλήμ ἐδιώριζεν ὁ νόμος νὰ ἀδῶνται τὰ τοιαῦτα ὄργανα, καὶ ὄχι ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Θεοδώριτου. Καὶ ταῦτα μὲν συνέβησαν τὸν παλαιὸν καιρὸν.

Τώρα δὲ ὁ Χριστὸς ἀνατείλας (γεννηθεὶς) ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ τὴν ὑποκειμένην εἰς τὴν Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, ἢ, νὰ εἰπῶ καλλιτέρα, ἀπὸ τὴν βασιλικὴν πόλιν τῶν Ἡγεμόνων τῆς Σιών, αὐτὸς διαλύει ἀντιστρόφως ὅλην τὴν πλάνην τῆς Βαβυλῶνος, καὶ καταργεῖ ὅλην τὴν ἀρμονίαν τῶν μουσικῶν ὀργάνων αὐτῆς· γέγραπται γὰρ, ὅτι, ὅταν ὁ Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς ἔστησε τὴν εἰκόνα του εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἐπονομαζομένην Δεπράν, ἐφάναξεν ὁ κήρυξ εἰς ὅλους τοὺς λαούς· „ Ἡ ἂν ᾠρὰ ἀκούσητε τῆς φωνῆς σάλπιγγος, „ σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πί- „ πτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ“. (Δαν. γ΄. 5.)

Ὅθεν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἀνταπέδωκεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὸ ἀνταπόδομα αὐτῆς· καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἔδωκεν ἡ Βαβυλῶν εἰς τὴν Σιών, ἔλαβε τώρα ἀπὸ τὴν Σιών πολλαπλάσιον διὰ τῆς τοῦ Κυρίου Γεννήσεως. Ὅθεν ἐπληρώθη τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον περὶ τῆς Βαβυλῶνος· „ Μακάριος, ὃς ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀνταπόδομά σου“· διότι ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἶναι, ὅστις διὰ μέσου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας του διέλυσε καὶ κατήργησεν ὅλην τὴν πλάνην καὶ δεισιδαιμονίαν τῆς Βαβυλῶνος, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὰς σύριγγας καὶ κιθάρας καὶ ψαλτήρια· καὶ διὰ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας του ἔλεγε τρόπον τι- νὰ πρὸς αὐτὴν ὁ Κύριος· „ Ὡ ταλαίπωρε καὶ κατάρυτε Βαβυλῶν, καθὼς σὺ διὰ τῆς αἰχ- „ μαλωσίας τοῦ λαοῦ μου διέλυσας τὰς ἰδικάς μου ἱεράς Ὁδὰς καὶ τοὺς ὕμνους, καὶ „ ἀργὰ

ἀργὰ ἐποίησας τὰ εἰς τὸν ναόν μου ψαλλόμενα ὄργανα ὑπὸ τῶν Λευϊτῶν καὶ Ἱερέων μου· οὕτω καὶ ἐγὼ θέλω καταργήσει, καὶ ἀργὰ καὶ ἀπρακτὰ θέλω κάμει ὅλα τὰ ὄργανα τῆς ἀθέου καὶ ἀσεβοῦς μουσικῆς σου. Ποταμοὶ δὲ τῆς Βαβυλώνας, εἰς τῶν ὁποίων τὰς ἄκρας ἐκάθηντο καὶ ἔκλαιον οἱ Ἰσραηλῖται, ὁ μὲν Θεοδώριτος ἐρμηνεύσειν ἀκριβέστερον, ὅτι ἦτον τὰ χαντάκια καὶ παραπόταμα τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ· ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι ἦτον τὰ τοῦ Χοβαρ ποταμοῦ· τὰ δὲ λαυὰ τοῦ Τροπαρίου ἐξηγήθησαν ἀνωτέρω.

Τροπάριον.

„ Σκῦλα Βαβυλῶν τῆς Βασιλίδος Σιών, καὶ δορυκτικὸν ὄλβον ἐδέ-
 „ ξατο· Θησαυροὺς Χριστὸς ἐκ Σιών δὲ ταύτης καὶ Βασιλεῖς, σὺν
 „ ἀστέρι ὀδηγῶ, ἀστροπολοῦντας ἔλκει· διὸ ἀνυμνοῦντες ἀμαμέλ-
 „ ψωμεν· εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦτω
 „ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν τῆς Βαβυλώνας ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελῶδς καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τού-
 τῳ· Ὅθεν λέγει. Τὸ παλαιὸν μὲν ἡ πόλις τῆς Βαβυλώνας ἐσκόλαβωσεν τὴν πόλιν Σιών
 (τὴν Ἱερουσαλήμ), καὶ ἐπῆρε κούρση ἀπὸ αὐτῆν, χρυσάφι, ἀργύριον καὶ ἄλλον πλοῦτον
 δορυκτικὸν (ἀποκτημένον μὲ κοντάρια καὶ ἄρματα)· τῶρα δὲ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, δὲν ἀ-
 φῆκεν ἀτιμώρητον τὴν κατὰ τῆς Σιών ὕβριν ταύτην τῆς Βαβυλώνας· ἀλλὰ γεννηθεὶς κατὰ
 σάρκα ἀπὸ τὴν σκλαβωθεῖσαν καὶ ὑβρισθεῖσαν Σιών, ὅχι μόνον τὰς θησαυροὺς τῆς Βαβυ-
 λῶνος λαμβάνει, τὸν χρυσόν, τὸν λίβανον καὶ τὴν σμύρναν, τὰ ὅποια οἱ Μάγοι ἐπρόσφερον
 εἰς τὸν Χριστόν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Βασιλεῖς τῆς Βαβυλώνας καὶ Περσίας, τοὺς
 Μάγους διπλαθὴ (1) τὰς καταγνομένους εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἐν Οὐρανῷ ἀστέρων, καὶ αὐ-
 τοὺς, λέγω, τραβίζει εἰς τὴν ἰδικήν του προσκύνησιν. Μὲ ποῖον τρόπον; Διὰ μέσου τοῦ
 καινοφανοῦς ἐκείνου ἀστέρος, τοῦ δηγήσαντος αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Περσίαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.
 Ταῦτα δὲ λοιπὰ τοῦ Τροπαρίου ἐξηγήθησαν ἀνωτέρω.

Ωδκ

(1) Ὅθεν ὁ κριτικὸς Φώτιος ἐν τῷ γδ'. ζητήματι τῶν Ἀμφιλοχίων, θέλει ὅτι οἱ Μάγοι προσφέροντες δῶρα τῷ Χριστῷ, ἐτελείσαν τὴν προφητείαν τοῦ Δαβὶδ τὴν λέγουσαν· „ Βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβᾶ δῶρα προσάξουσι “. (Ψαλ. οά. ιο.) Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπεν, ὅτι οἱ Μάγοι ἐξ ἀνατολῶν παρεγένοντο, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον, ἀν μερικοὶ εἶπον, ὅτι οἱ Μάγοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀραβίαν· μερικοὶ δὲ ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα· οἱ περισσότεροι δὲ, ὅτι ἀπὸ τὴν Περσίαν· διότι ὅλοι αὐτοὶ εἰ τότε κατὰ ἀνατολὰς τῆς Ἱερουσαλήμ εὕρισκονται. Οἱ περισσότεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἦλθον οἱ Μάγοι ἀπὸ τὴν Περσίαν· διότι, κατὰ τὸν ἀνωτέρω Φώτιον (αὐτόδι), οἱ Πέρσαι τότε ἐξουσίαζον τοὺς τόπους ἐκεῖνους. Λέγει δὲ οὕτως αὐτός· „ Πέρσαι τινικαὶ-

„ τα τῶν Χωρῶν τὸ κράτος εἶχον· Φέρει ἢ ἡ ἐκεί-
 „ νων γῆ ἐπίσημόν τε χρυσόν καὶ σμύρναν καὶ λίβα-
 „ νον· ἄλλως τε καὶ τῆς μὲν Αἰγυπτίων Βασιλείας
 „ εἰς Ἀσσυρίους διαλελυμένης, τῆς τῶν Ἀσσυρίων
 „ δὲ εἰς Πέρσαι μεταρρύνεισθαι, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τό-
 „ τε Βασιλείων, Πέρσων τὰ πρέσβεια ἐχόντων, εἶδει
 „ τοῖς τὸ πρῶτον ἐν τοῖς τότε καιροῦ λαχοῦσι, τῷ
 „ πρώτῳ καὶ μόνῳ Βασιλεῖ τῶν αἰῶνων ἐπὶ γῆς ὀφ-
 „ θέντι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, παραγεγονόσασ τε προσ-
 „ κυνῆσαι καὶ δῶρα κομίσαι, δι' ἧς ἐπραττον ἀνομο-
 „ λογούντας, ὅτι ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς, καὶ αὐτῶν
 „ τῶν μικρῶ τῆς γῆς ἀπάσης κρατούντων, καὶ κατὰ
 „ πάντων τὸ πρῶτον ἐχόντων, Δεσπότης καὶ Κύριος
 „ καὶ Βασιλεὺς χρηματίζει, προσκυνούμενός τε ὑπ'
 „ αὐτῶν καὶ δωροφορούμενος “.

Ωδή θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Μυστήριον ξέρον ὄρω καὶ παραδόξον· Οὐρανὸν τὸ σπήλαιον· Ἐρό-
 „ μου χερουβικὸν τὴν Παρθένον· τὴν φάτνην χωρίον, ἐν ᾧ ἀμε-
 „ κλίθῃ ὁ ἀχώρητος, Χριστὸς ὁ Θεός, ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ προοίμιον τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ αὐτολεξεῖ ἐρανίσθη ἡ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ
 Θεοῦ Χρυσοστόμου τὸν εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου· ὅπου οὕτω προοιμιάζει ἡ ῥητορικὴ ἐ-
 κείνη καὶ εὐλαὸς γλῶσσα. „ Μυστήριον ξέρον καὶ παράδοξον βλέπω“ (1)· Ἐπιμνήθη δὲ
 ἡ Μελωδὸς ἐνταῦθα καὶ τὸν διορατικὸν ἐκείνον Προφήτην Ἀββακούμ λέγοντα· „ Ἐπὶ τῆς
 „ φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν“· (Ἀβ-
 β. 1.) διότι σταθεῖς καὶ οὗτος ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του φυλακῆς· ἤτοι ἐπὶ τῆς προσοχῆς τοῦ
 νοός, καὶ ἐπιβάς εἰς τὴν καρδίαν, ὡς ἐπάνω εἰς πέτραν διὰ νοεῶς ἐπιστροφῆς καὶ συνει-
 σεως, ἀπὸ ἐκεῖ ἠθεώρησε διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος τὴν ἐκ Παρθένου ἀπόρρητον
 Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος. Ὅθεν καταπλαγεὶς τὸ ἀκατάληπτον Μυστήριον, τὴν θαυμαστικὴν
 ταύτην φωνὴν ἀνεβόησεν εἰπών· „ Μυστήριον ξέρον ὄρω καὶ παράδοξον“· Εἶτα ἐξηγῶν, ποῖον
 εἶναι αὐτὸ τὸ Μυστήριον, λέγει· βλέπω, ὅτι τὸ γήινον καὶ ζοφερὸν σπήλαιον ἐγένεν ὑψι-
 λὸς καὶ λαμπρὸς Οὐρανός· διότι ὁ ὑπερούσιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὃς τις κατοικεῖ εἰς τοὺς
 Οὐρανοὺς, καὶ δοξολογεῖται ἀπαύστως ἀπὸ χιλιάδας Ἀγγέλων, καὶ μυριάδας Ἀρχαγγέλων,
 ἐκαταδέχθη νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτό· βλέπω, ὅτι ἡ Παρθένος καὶ Θεο-
 τόκος Μαρία ἡ ὑλικὸν σῶμα ἔχουσα, ἐγένετο Ἐρόνος Χερουβικός· διότι ἐκεῖνος ὅπου ἀναπαύε-
 ται ἐπάνω εἰς τὸν ἔνδοξον Ἐρόνον, καὶ εἰς τὰ νῶτα τῶν πολυομμάτων καὶ αὐλῶν Χερουβίμ,
 ἐθρονίσθη μέσα εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλίαν καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Παρθένου, καὶ
 ἀνεπαύθη· βλέπω, ὅτι ἡ εὐτελεστάτη καὶ μικροτάτη φάτνη, ἐγένετο τόπος ἐνδοξότατος καὶ
 πολυχωρότατος· διότι ὁ Θεὸς ὁ ἀχώρητος ὑπάρχων πανταχοῦ κατὰ τὴν Θεότητα, ἀνεκλι-
 θη (ἐπλαγίασεν) ἐπάνω εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης
 Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως εἶπεν· „ Εἰ γὰρ τίς ἐστὶν Οὐ-
 „ ρανός τῶν Οὐρανῶν, καὶ εἴτινά ἐστιν ὕδατος ὑπερῶα στεγάζοντα τὰ οὐράνια, καὶ εἴτις
 „ τόπος, ἢ στάσις, ἢ τάξις ἐστὶν ὑπερκόσμιος, σπηλαιῶν καὶ φάτνης καὶ περιβραυτηρίων
 „ βρεφικῶν καὶ σπαργάνων οὐδὲν ἔχει θαυμασιώτερον οὐδὲ θεϊότερον“· Ὁ δὲ μέγας Ἀθα-
 νάσιος εἶπε τὰ γλαφυρὰ ταῦτα· „ Ὁ αἰκίσκος, εἶδα ἡ Παρθένος ἀπεκύησε, τῆς Ἐκκλησίας
 „ τὸν τύπον ἐδέξατο· ὅπου θυσιαστήριον μὲν, ἡ φάτνη· Ἐφημερευτῆς δὲ, Ἰωσήφ· Κληρικὸς,
 „ οἱ Μάγοι· Διάκονοι, οἱ Ποιμένες· Ἱερεῖς, οἱ Ἀγγελοὶ· Ἀρχιερεὺς, ὁ Κύριος· Ἐρόνος, ἡ
 „ Παρθένος· κρατῆρες, οἱ μαζοὶ· ἀναβόλαιον, ἡ ἐνανθρώπησις· ριπισταῖρες, τὰ Χερουβίμ·
 „ δίσκος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· δισκοκάλυμμα, ἡ Πατὴρ, ἡ πισκιάζων πάντα τῆ οἰκείᾳ
 „ δυνάμει“· (ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ παρὰ Ἰωσήφ τῷ Βρυεννίῳ).

Ἄλλ' ὡς θεσπέσιε Κοσμά, ἠθέλην εἰπῆ τινὰς ἀπορῶν πρὸς αὐτὸν, διὰ μὲν τὸ σπήλαιον
 δικαίως κατεπλάγη· διότι αὐτὸ γήινον ὃν ἐγένεν Οὐρανός· ὁμοίως καὶ διὰ τὴν φάτνην· διό-
 τι αὐτὴ μικρὰ οὕσα ἐγένετο χωρίον εὐρύχωρον τοῦ ἀχωρήτου· καὶ ἀκολούθως ἡ ὁμοίωσις
 τούτων ἐγένετο ἀπὸ τὰ κατώτερα εἰς τὰ ἀνώτερα· διὰ δὲ τὴν Παρθένον δὲν ἐξεπλάγη δι-
 καίως, Ἐρόνον Χερουβικὸν αὐτὴν ὀνομάσας· ἐπειδὴ ἡ ὁμοίωσις αὐτῆς ἐγένετο ἀπὸ τὰ ἀνώ-
 τερα εἰς τὰ κατώτερα· αὐτὴ γὰρ ἀσυγκρίτως εἶναι τιμιώτερα τῶν Χερουβίμ· ὅθεν ὁ Μο-
 νογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καταβάς ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἐρόνον τῶν Χερουβίμ, ἐνεθρονίσθη εἰς ἀγιά-
 τερον καὶ τιμιώτερον Ἐρόνον, τὴν Παρθένον. Ἡ λύσις λοιπὸν τῆς ἀπορίας εἶναι αὕτη· ὅτι
 ἴσως κατὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἱερός Μελωδός, Ἐρόνον Χερουβικὸν τὴν Παρθένον, τὴν οὕσαν τι-
 μιωτέραν τῶν Χερουβίμ, ἐπειδὴ ὑλικὸν καὶ παχὺ σῶμα ἔχουσα, τοῖς αὐλοῖς πολυομμά-
 τοις

(1) Ὁ λόγος αὐτὸς σώζεται ἢ τῷ Ε'. Τόμῳ τῆς ἐν Ἑτῶν ἐκδόσεως.

τοις Χερουβίμ ἐξισούτο κατὰ τὴν ἄκραν καθαρότητα, καὶ κατὰ τὴν ὑψηλοτάτην σοφίαν καὶ γνώσιν τοῦ Θεοῦ· Χερουβίμ γὰρ πλήθος γνώσεως καὶ χύσις σοφίας ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον.

Τροπάριον.

„Ἐξαίσιον δρόμον ὄρωγτες οἱ Μάγοι, ἀσμήθους μέου ἀστέρος ἀρ-
τιφαοῦς, οὐραμίους ὑπερλάμπουτος, Χριστὸν Βασιλέα ἐτεκμήρατο,
ἐμ γῆ γεμνηθέρτα Βηθλεὲμ εἰς σωτηρίαν ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν Μάγων ἀναφέρει καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς· λέγει γὰρ, ὅτι οἱ Μάγοι, ἐπειδὴ ἦτον ἀστρολόγοι, καὶ περιειργάζοντο τοὺς δρόμους καὶ τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν, διὰ τοῦτο βλέποντες τὸν παράδοξον καὶ ὑπερφυσικὸν δρόμον τοῦ ἀρτιφαοῦς καὶ νέου ἀστέρος ἐκείνου τοῦ ἀσυνειδίχτου, ὁ ὁποῖος ἐφάνη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ ἔλαμπε περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοὺς οὐραμίους, ἀπὸ τοῦτον ὡς ἀπὸ σημεῖον ἀληθινὸν καὶ ἀναγκαῖον ἐσυμπέραναν, ὅτι ἐγεννήθη ἐπὶ γῆς κατὰ τὴν πόλιν Βηθλεὲμ Βασιλεὺς νέος ὁ Χριστὸς διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀπὸ τρία δὲ αἷτια ἐγνώρισαν οἱ Μάγοι, ὅτι ὁ ἀστήρ ἐκείνος ἦτον ὑπερφυσικὸς καὶ παράδοξος. Πρῶτον, διότι ὄχι μόνον ἐκινεῖτο, ἀλλὰ καὶ ἐστέκετο· καὶ ἀντιστρόφως, ὄχι μόνον ἐστέκετο, ἀλλὰ καὶ ἐκινεῖτο· ὅταν γὰρ οἱ Μάγοι ἐκινούνητο, τότε καὶ ὁ ἀστήρ ἐκινεῖτο· καὶ ὅταν οἱ Μάγοι ἐστέκοντο, τότε καὶ ὁ ἀστήρ ἐστέκετο· τὸ ὁποῖον εἶναι πρᾶγμα ὑπερφυσικὸν καὶ παράδοξον. Δεύτερον, διότι ὁ ἀστήρ ἐκείνος ἐκινεῖτο πολὺ χαμηλότερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀστέρας. Ὅθεν ὅταν οἱ Μάγοι ἐφθασαν κοντὰ, τόσον χαμηλὸς ἐγενεν, ὥστε ἐπῆγε καὶ ἐστάθη ἐπάνω τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ παιδίον εὐρίσκετο, διότι αὐτὸς ᾤδηγει αὐτούς· Προῆγεν αὐτούς ὁ ἀστήρ, ἕως ἐλθῶν ἐστη ἐπάνω, οὐ ἦν τὸ παιδίον· (Ματθ. β. 9.) Τρίτον, διότι τόσον ὑπερβολικὴν λαμπρότητα εἶχεν ὁ ἀστήρ ἐκείνος, ὥστε ὑπερέβαινεν ὅλους τοὺς ἄλλους οὐραμίους ἀστέρας· (τὸ δὲ „οὐραμίους“ ἄλλοι γράφουσιν „οὐραμίου“· ἀλλ' οὕτω σφάλλουσι). Ἄν θέλῃς δὲ, ἀγαπητέ, νὰ μάθῃς καλλίτερα περὶ τοῦ ἀστέρος τούτου, ὄρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ λέγοντος „Τοῦ Μάντεως πάλαι Βαλαάμ“.

Τροπάριον.

„Νενυγεμὲς Μάγων λεγόμετων, παιδίου Ἄραξ, οὐ ἀστήρ ἐφάνη, ποῦ
ἐστίμ; εἰς γὰρ ἐκείνου προσκύμησιν ἤκομεν· μαμεῖς ὁ Ἡρώδης ἐ-
ταράττετο, Χριστὸν ἀμελεῖμ ὁ Θεομάχος φρουαττόμεμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ β'. Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἀ-
γίου Εὐαγγελίου· ἐν ἐκείνῳ γὰρ γράφεται ταῦτα· „Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ
τῆς Ἰουδαίας, ἰδοὺ Μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο, εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐ-
στίν ὁ τεχθεὶς Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ,
καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ Βασιλεὺς ἐταράχθη.“ Ὅθεν ὁ
Ἀσματογράφος ταῦτα τὰ λόγια παραφράζων λέγει, ὅτι ὅταν οἱ Μάγοι ἐλθόντες εἰς Ἱεροσό-
λυμα ἔλεγον· ποῦ εἶναι τὸ παιδίον ὁ Βασιλεὺς, τὸ ὁποῖον τᾶρα νεωστὶ ἐγεννήθη; ποῦ εἶναι
ἐκείνος, τοῦ ὁποίου ἐφάνη ὁ γενεθλιακὸς ἀστήρ εἰς τὴν ἀνατολήν; ποῦ εἶναι ἐκείνος, τὸν
ὁποῖον ἡμεῖς ἤλθομεν διὰ νὰ προσκυνήσωμεν; ὅταν, λέγω, οἱ Μάγοι ταῦτα ἔλεγον, τότε
ἐμάνη ἀπὸ τὸν θυμὸν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης καὶ ἐταράττετο· τί γὰρ ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τῆς
μα-

μανίας ταρακτικώτερον; Βέβαια οὐδέν. Διὰ τί δὲ ἐταράττετο; Διότι ὤρμουσε καὶ ἐλύσσαζε θελῶν νὰ θανατώσῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Βασιλέα τῶν ἀπάντων· ἐφοβεῖτο γὰρ ὁ αἰμοβόρος, μὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς λάβῃ τὴν Βασιλείαν του.

Τροπάριον.

„ Ἠκριβώσε χρομόν Ἡρώδης ἀστέρος, οὗ ταῖς ἠγεσίαις οἱ Μάγοι
 „ ἐν Βηθλεέμ, προσκυνοῦσι Χριστῶ σὺν δώροις· ὑφ' οὗ πρὸς πατρί-
 „ δα ὀδηγοῦμεμοι, δειμόν παιδοκτόμου, ἐγκατέλιπομ παιζόμεμοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Β'. Κεφάλαιον τοῦ κατα Ματθαῖον ἀγίου Εὐαγγελίου, εἰς τὸ ὅποιον γράφονται τὰ λόγια ταῦτα· „ Ὁ δὲ Ἡρώδης λάθρα κα-
 „ λέσας τοὺς Μάγους, ἠκριβώσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινόμενου ἀστέρος“. (Ματθ. β'. 7.) Λέγει λοιπὸν οὗτος, ὅτι ἡ Βασιλεὺς Ἡρώδης (οὐχ ὁ Τετράρχης, ἀλλ' ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, ὅστις ἦτον Ἰδαμαῖος, γεννηθεὶς ἀπὸ γυναῖκα Ἀράβισσαν· διότι τότε εἶχαν λεί-
 „ φει οἱ Ἀρχόντες ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰουδα κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος) ἠρώτησεν ἀκριβῶς τοὺς Μάγους, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν, ἀπὸ ποῖον καιρὸν ἐφάνη ὁ ἀστήρ· ἵνα διὰ τοῦ μετρηθέντος καιροῦ τοῦ ἀστέρος μάθῃ εἰς ποῖον καιρὸν ἐγεννήθη ὁ Κύριος, καὶ οὕτω ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀρχίσῃ νὰ φονεύῃ τὰ νήπια.

Διὰ τὴν αἰτίαν λοιπὸν ταύτην ἠρώτησεν ἀκριβῶς ὁ Ἡρώδης, καὶ ἔμαθε τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἐφάνη ὁ ἀστήρ ἐν τῇ ἀνατολῇ, τεῦ ὁποῖου μετὰ τὰς ἠγεσίας (ὀδηγίας) (1) ἐπροσκύνησαν οἱ Μάγοι τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Βηθλεέμ, προσφέροντες αὐτῶ τρίπλα δῶρα, χρυσόν, λίβανον καὶ σμύρναν. Ἀπὸ τὸν Χριστὸν δὲ ὀδηγηθέντες εἰς τὴν πατρίδα των, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον (2), διὰ τοῦ κατ' ὄναρ χρηματισμοῦ καὶ τῆς ἀποκαλύψεως· λέγει γὰρ „ Χρημα-
 „ τισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
 „ αὐτῶν“. (Ματθ. β'. 12.) Οὕτως ἀφῆκαν τὸν δεινὸν ἐκεῖνον βρεφοκτόνον Ἡρώδην, νὰ περι-
 „ παίζεται καὶ νὰ καταγελάται, καθὼς ἦτον περιπαιγμὸς καὶ γέλωτος ἄξιος. Τούτου δὲ ἡ
 „ θεία δίκη ταχέως ἐπαίδευσεν· ἐπειδὴ ἀπέρριξε τὴν μιανάν του ψυχὴν μετὰ πυρετὸν, μετὰ
 „ σεντερίαν, μετὰ κνησμὸν, μετὰ πρίσμα τῶν ποδῶν, μετὰ σῆψιν τοῦ αἰδοίου σκάλικας γεννώσαν,
 „ μετὰ δύσπνοιαν καὶ μετὰ τρόμον καὶ σπασμὸν τῶν μελῶν, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα, ὡς ἐμπαίξωμεν τὸν Ἡρώδην· ἦτοι τὸ φρόνημα καὶ τὰς ἠδονὰς τοῦ σώματος· Ἡρώδης γὰρ, δερμάτινος, ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Μάξιμον· μᾶλλον δὲ, ὡς περιπαίξωμεν τὸν τοῦ-
 „ τὸν Ἡρώδην Διάβολον, ὁ ὅποιος πάσχει νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας, σηκό-
 „ νων· ἐναντίον μας ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ παρακινῶν μας νὰ ἀφήσωμεν τὴν καλὴν στράταν ὅπου
 „ ἐδιαλέξαμεν, καὶ νὰ γυρίσωμεν εἰς τὰ ὀπίσω· ὡς ἀναχωρήσωμεν καὶ ἡμεῖς δι' ἄλλης ὁδοῦ
 „ (διὰ τῆς ἀρετῆς) εἰς τὴν χώραν ἡμῶν· ἦτοι εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα μας τὸν Παράδεισον,
 „ χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ γεννηθέντος ἐκ τῆς Παρθένου,
 „ καὶ ἀναγεννησαντος ἡμᾶς διὰ ἔλεος ἄφατον. Ὡς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
 „ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Σημειώσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευ-
 τὴν, τὸ „ ἠγεσίας“ ἔπρεπε νὰ γράφεται „ ἠγησία“.·
 καθότι αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τὸ „ ἠγησαι“ δευτέρου πρό-
 σωπον τοῦ παθητικοῦ παρακείμενου τῆ ρήματος „ ἠ-
 „ γέομαι“. Γράφεται δὲ διὰ τοῦ ε, κατὰ πρόβητον τοῦ
 „ η εἰς ε· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Γαζην, περὶ καὶ ἡ
 „ σύνθεσις μεταβάλλει, καὶ ὅλας ἡ παραγωγῆ.

(2) Ὁ δὲ Ἰωσήφ ἡ Βρυένιος ἐν τῷ Β'. λόγῳ εἰς
 τὸν Εὐαγγελισμόν λέγει, ὅτι ἡ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ
 ἀδήγησε τοὺς Μάγους δι' ἄλλης ὁδοῦ νὰ ἐπιστρέψω-
 εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Διαφερὰ δὲ μεγάλῃ δὲν εἶναι
 μεταξὺ τῶν δύο τούτων γνώμων· διότι καὶ ὁ Γαβριὴλ
 τοῦσους ὀδηγήσας, διὰ τοῦ δελήματος καὶ τῆς προ-
 σταγῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἵκοντες, καὶ εἰς
 ἀφ' ἑαυτοῦ.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

Τ Ο Υ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΙΑΜΒΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ.

Ο μὲν ποιητὴς Ὅμηρος εἶπεν „ Ἀλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι καὶ τὸν ἔσω Κόσμον ἄεισον “. Ο δὲ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ Προσίμιον ἐκείνου ἐρανίσθη ἐν τῇ πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἀρχὴ „ Ἐπειδὴ μετρίως φέρεις τὴν παιδιάν “. Ὁ σοφὸς δὲ πάλιν Θεόδωρος ὁ τῶν Κανόνων ἐρμηνευτὴς, παρὰ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανισθεὶς ἐδῶ ἔγραψεν ὕστερον δὲ προσθέτει. Ὑπερβάντες λοιπὸν τὸν πολὺν κατὰ τὰ θεῖα Κοσμᾶν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀφήσαντες αὐτὸν νὰ ἠσυχάσῃ ὀλίγον, ἃς μεταβῶμεν διὰ τοῦ λόγου εἰς τὸν ἐν Δαμασκοῦ Ἰωάννην, καὶ ἃς ἀκούσωμεν τὴν αὐτοῦ γλυκυτάτην Σειρῆνα καὶ λύραν, καὶ παναρμόνιον κιθάραν· εἰς αὐτὸν γὰρ τῶρα χύνεται τὸ ζωήρρυτον ὕδωρ τοῦ Λόγου, ἀπὸ τῆν πηγῆν καὶ ὑδροχόων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ λοιπὸν τῶρα αὐτὸς παραγίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὅχι διὰ νὰ λαλήσῃ ἐναντία εἰς τὸν ὁμόφυχον καὶ ὁμότροπὸν του Κοσμᾶν, καθὼς οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις Ῥήτορες, οἱ ὁποῖοι παντοίῳ τρόπῳ πᾶσχουν νὰ ἀναιρέσουν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὰς προτάσεις, παραβλέποντες πολλάκις τὸν λόγον τοῦ δικαίου· ἀλλ' ὁ θεῖος Ἰωάννης παριστάνεται νὰ λαλήῃ συμφώνως μετὰ τὸν συναδελφόν του Κοσμᾶν· διότι καὶ οἱ δύο πλήττονται μετὰ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πλήκτρον τοῦ ἐνὸς Κιθαριστοῦ: ἦτοι καὶ οἱ δύο ἐμπνέονται ἀπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔμπνευσιν καὶ χάριν τοῦ ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν τὴν ὁποῖαν πανήγυριν πρότερον ἔμελξεν ὁ Μουσουργὸς καὶ Μελουργὸς Κοσμᾶς, χωρὶς μέτροι μὲν, ἀξιοματικῶς δὲ καὶ ὑψηλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς, τὴν αὐτὴν τῶρα μέλπει ἐμμέτρως δι' ἰάμβων στίχων, καὶ ὁ ἐν Δαμασκοῦ λυρικὸς καὶ ἱεροψάλτης Ἰωάννης. Ἦθελεν εἰπῆ δὲ τινὰς ἀρμοδίως τὸ παροιμιῶδες ἐκεῖνο εἰς αὐτούς· — Ἀπὸ λύρας Ὀρφικῆς „ ἢ τοῦ Δημοδόκου Κίθαρις “. ἦτοι ἀπὸ ἓνα τεχνίτην, εἰς ἄλλον τεχνίτην. Λοιπὸν ἃς στοχασθῶμεν καὶ τὰ τούτου γλυκύρροα καὶ νεκταρώδη μέλη, καὶ ἃς ἐρμηνεύσωμεν αὐτὰ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς μας ὑπόσχεσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ.

Ποίημα ὄντα Ἰωάννου Μοναχοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ πρῶτον εἰς τὴν τούτου Ἀκροστιχίδα, τὴν δι' ἠρωϊκῶν καὶ ἔλεγείων μέτρων συντεθειμένην οὕτως.

Ἀκροστιχίς.

Ἐυπέτις μελέεσιρ ἐφύμια ταῦτα λιγαίρει, Ἰῖα Θεοῦ, μερόπωρ
 ἔϊρεκα τικτόμερον, Ἐμ χθορι καὶ λύορτα πολύστορα πῆματα
 Κόσμου. Ἄλλ' Ἄρα, ρητήρας βύεο τῶρδε πόρωρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐδῶ ἡ ἱερά Μοῦσα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ καὶ Χρυσόρ-
 ρόας ἐπονομαζόμενος, κατὰ τὸν Θεοφάνη, διὰ τὴν ἐπανθοῦσαν αὐτῶ καὶ χρυσαυγίζουσαν
 εὐγλωττίαν, γράφει τὸν σκοπὸν ὅλον καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κανόνος, τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ
 συντάξῃ εἰς τὴν παροῦσαν ἐορτὴν· ὅθεν λέγει. Ταῦτα τὰ ἐφύμια (ὁ Κανὼν) συντεθει-
 μένα μὲ μέτρα τῆς Ποιτικῆς ὑμνοῦσι καὶ δοξάζουσι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· διότι ἀπλῶς κά-
 θε ὕμνος καλῶς μὲν εἶναι καὶ ὑμνεῖ τὸν Θεόν· ὁ ἐμμέτρως ὅμως συντεθειμένος εἶναι πλέον
 ἐπαινετός· ὅσον γὰρ αὐτὸς εἶναι δυσκολώτερος κατὰ τὴν σύνθεσιν, τόσον εἶναι θαυμασιώ-
 τερος, ὡς λέγει ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής.

Τὰ ἐφύμια λοιπὸν ταῦτα ὑμνοῦσι, λέγει, καὶ δοξάζουσι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅς τις διὰ
 τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων (1) γεννᾶται εἰς τὴν γῆν ἐκ τῆς Παρθένου· καὶ διὰ τῆς κα-
 τὰ σάρκα αὐτοῦ Γεννήσεως λύει καὶ ἀφανίζει τὰς πολυστένακτους βλάβας τοῦ Κόσμου
 καὶ τῶν ἀνθρώπων· δηλαδὴ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ καὶ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν καὶ
 τὸ διὰ τὴν παράβασιν ταύτην καὶ ἀμαρτίαν δοθέν ἐπιτίμιον εἰς τοὺς ἀνθρώπους· τὰς ἀ-
 κάνθας, τὰς λύπας, τοὺς στεναγμούς, τὰς κακοπαθείας καὶ, τὸ πρῶτον ἀπάντων τῶν
 δεινῶν καὶ τελευταῖον, τὸν θάνατον. Ἐπειτα ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν τικτόμενον
 Χριστόν, λέγει ὁ Ποιτής· Ἄλλ' ὦ Ἄραξ καὶ Βασιλεῦ Χριστέ, σὺ ἐλευθέρωσον ἀπὸ τοὺς
 ἀνωτέρω ρηθέντας πόνους καὶ βλάβας ἐκείνους, οἱ ὅποιοι φάλλουν καὶ ἄδουν τὸν παρόντα
 Ἰαμβικὸν Κανόνα.

Δύναται δὲ νὰ ἐξηγηθῇ τοῦτο καὶ μὲ ἄλλον τρόπον, ἢ γουν σὺ, ὦ Ἄραξ Χριστέ, ἐλευθέ-
 ρωσον ἐμὲ τὸν ρητήρα καὶ ὑμνωδόν σου ἀπὸ τοὺς πόνους τούτους τῆς πολυμόχθου ζωῆς·
 διότι οἱ κατὰ Θεὸν ζῶντες παρακαλοῦν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν πολυστένακτον
 ταύτην ζωὴν, καὶ νὰ τοὺς μεταστήσῃ εἰς ἐκείνην τὴν μακαρίαν· καθὼς καὶ ὁ Προφήτης
 Δαβὶδ δυσκόλως ὑποφέρων τὴν ἐν τῇ γῆ διατριβὴν καὶ ἀργοπορίαν, ἢ Ἄραξ, ἔλεγε, ὅτι
 ἢ παροιμία μου ἐμακρύνθη“. (Ψαλ. ριθ'. 5.) (2).

Ἔδῳ

(1) Μέροτες δὲ οἱ ἀνδρῶποι λέγονται, διότι ἔ-
 χουσι τὴν ὄρα (τὴν φωνὴν) μεμερισμένην· τουτέστιν
 ἐπαρδρον καὶ πραγμάτων σημαντικὴν· τὰ γὰρ ἄλλα
 ζῶα ἔχουσι μὲν φωνὰς, ἀνδρῶρους ὅμως καὶ ἀσήμους.

(2) Λέγει δὲ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής· ἢ Παρατη-
 ρῶν δὲ, ὡς ἅπαντα σχεδὸν τοῦ Κανόνος (τούτου)
 ἢ ἢ ἀκροστιχίς, ὁμρκαίς συντέθειται καὶ κεκόσμη-
 ται λέξει· τὸ ἢ Μερόπων ἢ γὰρ καὶ τὸ ἢ εἶρεκα,
 ἢ τὸ

Ωδὴ α΄. Ἦχος α΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐσωσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης, Ἵγρὸν θαλάσσης κύμα χερ-
 „σώσας πάλαι· Ἐκὼν δὲ τεχθεὶς ἐκ Κόρης τρίβον βατήν, Πόλου
 „τίθεισιν ἡμῖν ὄμ κατ' οὐσίαν, Ἴσοιτε Πατρὶ ἔβροτοῖς δοξάζομεν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παλαιὸν μὲν, λέγει, ὁ Δεσπότης Θεὸς Λόγος, θαυματουργῶν διὰ μέσου τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, ἔσωσε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Φαραῶ. Μετὰ τίνᾳ τρόπῳ; Χέρσον καὶ ξηρὴν ποιήσας τὸ ὑγρὸν κύμα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ περιπατητὸν ἀποδείξας αὐτό. Τώρα δὲ ὁ αὐτὸς Θεὸς Λόγος, γεννηθεὶς ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν θεληματικῶς καὶ παντεξουσίῳ βουλήσει, δὲν ἔκαμε περιπατητὴν, καθὼς τότε, τὴν θαλάσσαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὀλίγον μέρος τῆς θαλάσσης· οὐδὲ εἰς ἓνα λαὸν τὸν Ἰσραηλιτικὸν τὴν εὐεργεσίαν ταύτην ἐποίησεν· ἀλλὰ ἀνοίξας τὴν πλατυτάτην στρατὴν τοῦ Οὐρανοῦ διὰ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεώς του, ἔκαμεν αὐτὴν περιπατητὴν εἰς ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους. Ὡστε τὸ θαῦμα τοῦτο εἶναι πολλὰ παραδοξότερον ἀπὸ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο.

Καὶ πρεπόντως τοῦτο ἐγένετο· διότι ἐκεῖνο μὲν τὸ θαῦμα ἐτελεσιουργήθη διὰ μέσου τοῦ δούλου καὶ ὑπηρετοῦ Μωϋσέως· τοῦτο δὲ ἐγένετο διὰ μέσου τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δεσπότη καὶ Κυρίου ὄντος τοῦ Μωϋσέως. Τοῦτον λοιπὸν τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν Λόγον, καὶ τοιαῦτα ποιοῦντα θαυμάσια δοξάζομεν ἡμεῖς οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες· ἐπειδὴ εἶναι ἴσος καὶ αὐτὸς μετὰ τὸν Πατέρα καὶ μετὰ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· μετὰ τὸν Πατέρα μὲν, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῆς Θεότητος· μετὰ ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος. „Δοξάζομεν“ δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ „ὕμνοῦμεν“, ἢ „μεγαλύνομεν“. ἵνα μετὰ τὴν λέξιν ταύτην δηλοποιήσῃ τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τοῦ Εἰρμού τῆς πρᾶτης Ὠδῆς· ὅπερ εἶναι τὸ „Ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Τροπάριον.

„Ἠμευκε χάστηρ ἡγιασμένη Λόγου, Σαφῶς ἀφλέκτω ζωγραφου-
 „μένη βάτω, Μιγέματα μορφῆ τῆ Βροτῆσιᾳ Θεοῦ, Εὐας τάλαιμα
 „μυθῶν ἄρας τῆς πάλαι, Λύοντα πικρᾶς ὄμ βροτοῖς δοξάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η κατὰ λέγει, τῆς Θεομήτορος, ἡ ἡγιασμένη οὐσα διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, „Πνεῦμα, λέγει, Ἁγίον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ“, (Λκκ. α΄. 35.) καὶ καθαρῶς προτυπομένη ἀπὸ τὴν βάτον, ἡ ὁποία ἐφάνη εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῷ Ὄρει τῷ Σινᾷ, ὅτι εἰ-
 καί-

„τὸ, τε ἔν Ἐν χροῖ“ καὶ τὸ „Πολύστονα πηματα“
 „αὐτοῦ τὸ „ἀνα“ (ἀντί ἀναξ), πάντα ὀμηρικά
 „τυχαίοντα, τὸ πολυμαθὲς καὶ περιδέξιον ἐμφαίνει
 „τοῦ Μελῶδου“. Προσέεται δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς
 „ἐρμηνευτής“, „Τοῖς ἐξ Ἰάμβων συντεθειμένοις ταῦτοις
 „ἄσμασι δεινότης ἐνεστὶν οὐκ οὐσα, φαινομένη δὲ
 „ὡς γὰρ ἐμμέτρως γραφέντα κεκαινοπόμενται περὶ τᾶς
 „λέξεις, ἐστὶ δὲ ὅτι καὶ περὶ τᾶς συντάξεις· τοῖς
 „δὲ περὶ λόγῳ (τῷ ἀμέτρῳ δικαδῆ) γεγραμμένοις
 „Κανόσι (ὑπὸ τοῦ θεοῦ Κοσμά) τῷ τε „Χριστὸς
 „γεννᾶται“ καὶ τῷ „Βυδοῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα,

„δεινότης πρόσεστιν οὐ φαινομένη μὲν, οὐσα δὲ τὸ,
 „τε γὰρ πολυίστορον πλουτοῦσι, καὶ τῷ τῶν νοη-
 „μάτων καὶ ἐπιχειρημάτων ὑπερφυῆ καλλωπίζον-
 „ται. Πλὴν ἐπίσης θαυμάζεσθαι χρὴ τοὺς Μελῶ-
 „δους ἀμφοτέρους, ἀλλως καὶ ἀλλως ὑμνήσαντας
 „τᾶς θείας ταύτας καὶ Δεσποτικὰς εὐστάς, καὶ ὡς
 „ἢ θεία χάρις ἀμφοτέροις ἐνέπνευσε“.

(1) Οὐκ ὀρθῶς δὲ γράφεται ἐν πολλοῖς Μηναίοις
 ἐκδομένοις ἡ στίχος οὗτος· „Ἴσον τῷ Πατρὶ καὶ
 „βροτοῖς δοξάσωμεν“ ἀμέτρος γάρ.

καίετο μὲν, δὲν κατεφλέγετο δὲ ἀπὸ τοῦ πῦρ (1), ἠνεγκεν: ἦτοι ἐχώρησε καὶ ἐβάστασε τὸν ἀχάρητον Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἐβάστασε δὲ αὐτὸν, ὄχι ἀσώματον Θεὸν, ἀλλὰ Θεὸν ἐνώθεντα κατ' ὑπόστασιν μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ γενόμενον τέλειον ἄνθρωπον. Διὰ τί τέλος ἐκατοίκησεν αὐτὸς εἰς τὴν μακαρίαν κοιλίαν τῆς Παρθένου; Διὰ τὴν λύσιν τὴν ταλαίπωρον καὶ δυστυχῆ κοιλίαν τῆς προμήτορος Εὐας ἀπὸ τὴν πικρὰν καὶ παλαιὰν ἐκείνην κατάραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκαταδικάσθη: δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ πληθυνθῶν αἱ λύπαι- τῆς, καὶ νὰ γενῶ τέκνα μὲ λύπην. Πληθυνῶν, φησὶ, πληθυνῶ τὰς λύπασσου καὶ τὸν „στεναγμὸν σου“ ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“. (Γεν. γ'. 16.)

Καθὼς γὰρ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἔλυσε τὴν κατάραν τὴν διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως γενομένην καὶ καθὼς ὁ Θάνατος αὐτοῦ ἐπάτησε τὸν Θάνατον τοιοιτοτρό- πως καὶ ἡ νηδὺς ἠγίασε τὴν νηδύν· ἡ μακαρία, τὴν ταλαίπωρον· ἡ γλυκυτάτη, τὴν πι- κροτάτην· ἡ εὐλογημένη, τὴν κατηραμένην, καὶ ἡ τῆς Ουγατρὸς Θεοτόκου, τὴν τῆς Προμή- τορος αὐτῆς Εὐας. Διὰ τοῦτο εἶπε περὶ τῆς Παρθένου ὁ μέγας Βασιλεῖος: „Ἐν λύπαις τέ- ξῃ τέκνα, οὐκ ἔτι ἀκούσεται· μακαρία γὰρ ἡ ὠδίνοσα τὸν Ἐμμανουήλ“ καὶ πρὸ τούτου ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εὐαγγελιζόμενος τὴν ἄσπορον σύλληψιν, εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον: „Χαίρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί“. (Λευκ. α'. 28.) Οἰμοίως καὶ ἡ Ἐλισάβετ, „εὐλογημένη, εἶπε, σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“. (Λευκ. α'. 42.)

Λέγων δὲ ὁ Ποιητὴς „ἠνεγκεν γαστήρ ἠγιασμένη Λόγον, σαφῶς ἀφλέκτω ζωγραφουμένη Βάτω“, δείχνει ἔμφασιν θαυμάζων, πῶς ὑπέφερεν ἡ γαστήρ τῆς Παρθένου τὸν Θεὸν Λό- γον, ὄντα ἀύλον καὶ ἄστεκτον πῦρ κατὰ τὴν Θεότητα. Ὁθεν καὶ ὁ ἱερὸς Θεόδοτος ὁ Ἀγ- κύρας ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λέγει: „Πῶς Μωϋσῆς εἶδε Θεόν; Τὴν φύσιν εἶδε τὴν ἀόρατον; Οὐδαμῶς· ἀνέφικτος γὰρ αὐτὴ λογισμῶς ἀνθρωπίνους. Πῶς δὲ εἶδεν; Εἶπέ· „Εἶδεν ἐκ τῆς Βάτου ἀναπτόμενον πῦρ, καὶ τὴν Βάτον οὐ φθείρον. Διὰ τί οὐκ ἀπιστεῖς τῶ ἐκ Παρθένου γεγεννημένῳ, καὶ τὴν παρθενίαν μὴ φθείραντι; Τί γὰρ θαυμασιώτερον, εἶπέ, Βάτου μὴ καταφλεγόμενης ἢ μήτρας παρθενικῆς καθαρᾶς τῶν ἀμαρτίας παθῶν; Οὐκ οἶδας ὅτι τὰ ἀρχαῖα μελέτη τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν νῦν γενομένων ἐστὶ; τὰ γὰρ Μυ- στήρια προτυποῦνται διὰ τῶν παλαιῶν· διὰ τοῦτο Βάτος ἀνάπτεται, πῦρ φαίνεται, καὶ τὰ πῦρ οὐκ ἐνεργεῖ, οὔτε μὴν κολάζει. Ἄρα ἐν τῇ Βάτῳ οὐχ ὄρας τὴν Παρθένον; Ἄρα ἐν τῇ πυρὶ οὐ βλέπεις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ παραγενομένου“; (Λόγῳ εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, ἀναγνωσθέντι ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς, ὅτι τοῦτον τὸν ἐνοικήσαντα τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου Θεὸν Λόγον, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δοξάζομεν· ἵνα διὰ τοῦ „δοξάζομεν“ δηλωθῇ τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς πράτης Ὠδῆς, τὸ λέγον· „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“ ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν.

Τροπάριον.

„Ἐδειξεν ἀστήρ τὸν πρὸ ἡλίου Λόγον, Ἐλθέτω παῦσαι τὴν ἀμαρ- τίαν Μάγοις, Σαφῶς περιχρῶν εἰς σπέος τὸν συμπαθῆ, Σὲ σπαρ- γάμοις ἐλικτόν· ὄμ γευηθότες, Ἴδον τὸν αὐτὸν ἔβροτὸν καὶ Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ὁ αἰσθητὸς Ἐωσφόρος (ὁ Αὐγερινός) δείχνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀνατολὴν τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου· τοιοιτοτρόπως, λέγει, καὶ ὁ παράδοξος ἐκεῖνος ἀστήρ, ὅπου ἐφάνη ἐν τῇ ἀνατολῇ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ἔδειξεν εἰς τοὺς ἀστρολόγους

Μα-

(1) Προσφύστατον ἀληθῶς καὶ τεχνικώτατον εἶ- ναι τὸ τετραστίχον Ἰαμβικόν, ὅπου ἐστιχοῦργησε περὶ τῆς ἀκαταφλέκτου Βάτου, Θεόδοτος ὁ Πτωχὸς Πρόδρο- μος, ὁ τῶν Κανόνων τούτων ἐξηγητὴς· ἔχει δὲ οὕτω.

„Πῦρ ἐν βάτῳ, καὶ, θαῦμα! ταύτην οὐ φλέγει.
 „Οὐ πῦρ τὸ πῦρ· οὐ Βάτος ἐστὶν ἡ Βάτος.
 „Καὶ πῦρ καὶ πῦρ· καὶ Βάτος ἐστὶν ἡ Βάτος.
 „Ἄλλ' εἰκονίζει τὸν τόκον τῆς Παρθένου.

Μάγους τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν ὄντα πρὸ τῆς κτίσεως τοῦ ἡλίου, καὶ πρὸ πάντων ὁμοῦ τῶν αἰώνων· ὁ ὁποῖος διὰ τοῦτο ἦλθε καὶ ἐσαρκώθη, ἵνα μὲ τὸ μέσον τοῦ φωτὸς τῆς Θεότητος τοῦ παύσῃ τὸ σκότος τῆς ἀμαρτίας. Ἐδειξε δὲ αὐτὸν ὁ ἀστὴρ ὅχι κινούμενος ἐπάνω εἰς τοὺς αἰθερίους κύκλους τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ δημοσιεῖται τὰς ἀκτῖνας του εἰς τὸν Κόσμον, καθὼς ἐκεῖ κινούμενος ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, δημοσιεῖται εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ φῶς του, ὅχι! ἀλλ' ἐδειξε φανερά· εἰς τοὺς Μάγους ἐσὲ τὸν συμπαθέστατον καὶ φιλανθρωπότατον Θεὸν Λόγον, μέσα εἰς ἓνα εὐτελέστατον σπήλαιον περιτειλιγμένον ὄντα μὲ τὰς εὐτελεῖς καὶ νηπιοπρεπεῖς φασκίας. Ὅθεν οἱ Μάγοι φωτιζόμενοι, χαίροντες εἶδον ἐσὲ Θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτόν.

Διὰ τί λέγει, ὅτι εἶδον τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, ἐνῶ ἄνθρωπον μόνον εἶδον, οὐχὶ δὲ καὶ Θεόν; „Θεὸν, φησὶν, οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε“. (Ἰω. α'. 18.) Ἡ λύσις εἶναι αὕτη, ὅτι τὸ „εἶδον“ ἐδῶ δὲν σημαίνει μόνον τὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὄρασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τοῦ νοῦς γνῶσιν. Εἶδον λοιπὸν καὶ ἠγνώρισαν οἱ Μάγοι τὸν Χριστὸν, Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· Θεὸν μὲν, διὰ τῆς τοῦ νοῦς γνώσεως, ἄνθρωπον δὲ; διὰ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ὄρασεως, τόσον ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Βαλαάμ, ὅσον ἀπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἀστέρος· διότι, ἂν δὲν ἐγνώριζον αὐτὸν ὡς Θεόν, πῶς ἤθελαν προσκυνῆσαι αὐτὸν δουλικῶς; ἢ πῶς ἄνθρωποι Βασιλεῖς καὶ δυνάσται ἤθελαν καταδεχθῆναι νὰ δωροφορήσουν ἓνα βρέφος τόσον ταπεινόν, ὥστε νὰ ἀνακλίνεται πτωχικῶς ἐπάνω εἰς ἓνα παχὺ τῶν ἀλόγων ζώων; Σημείωσαι, ὅτι, κατὰ τὸν ἀνάγνωστον ἐρμηνευτὴν, τὸ „εἶδον“ ἔπρεπε νὰ γράφεται διὰ διφθόγγου εἰ οὕτως „εἶδον“· ἢ ἀπροστιχίς ὁμοίως τοῦ „Μελέεσσιν“ ἐμπόδισεν αὐτό· ὅθεν ἐγράφη διὰ τοῦ ι. Μ' ὅλον τοῦτο οἱ Ἰωάνες ἐσυνείθιζον νὰ τὸ γράφουν διὰ τοῦ ι, κατὰ τὸν Πτωχοπρόδρομον.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νεῦσον πρὸς ὕμνους, οἰκετῶν εὐεργέτα, Ἐχθροῦ ταπειμῶν τὴν
 „ἐπληρμένῃ ὄφρυν. Φέρωμ τε παρτεπόπτα τῆς ἀμαρτίας, Ἵπερ-
 „θην, ἀκλόμητον ἰστηριγμένους, Μάκαρ μελωδούς τῆ βάσει τῆς
 „Πίστεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν προσφωνεῖ εἰς τὸν γεννηθέντα Χριστὸν ὁ θεσπέσιος Μελωδός, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὅς τις ἐμελούρησε τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ διὰ τὴς ψάλλοντας αὐτὸν Χριστιανές. Λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον· Ὁ Θεὲ εὐεργέτα ἡμέτερε, παντεπόπτα καὶ αὐτοῦ τῶ βᾶθους τῶν καρδιῶν ἐξεταστᾶ καὶ μόνε μακάριε, σὲ παρακαλοῦμεν καὶ ἱκετεύομεν· νεῦσον εἰς τοὺς ὕμνους τούτους, τοὺς ὁποῖους σοὶ προσφέρομεν ἡμεῖς οἱ ἱκέται καὶ δοῦλοι σου, καὶ μὲ τὴν συνήθεισ σου ἰλαρότητα τούτους ἐπάκουσον. Πῶς δὲ θέλεις νεύσει εἰς αὐτοὺς καὶ ἐπακούσει; Ἄν ταπεινώσῃς τὸ ὑπερήφανον ὄφρυδι τοῦ καθ' ἡμῶν κινουμένου Διαβόλου· αὐτὸς γὰρ, Κύριε, εἶναι ὅπου φοβερίζει ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάν του νὰ κρατήσῃ μὲν τὴν οἰκουμένην, ὡς μίαν μικρὰν φωλεάν· ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας νὰ σηκώσῃ τόσον εὐκόλα, καθὼς σηκῶνει τινὰς τὰ αὐγά ὅπου μένου εἰς τὴν φωλεάν ἐνδὲς πουλιῶ· καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τὰς χεῖρας κἀνεῖς δὲν δύναται νὰ γλυτώσῃ ἢ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ φησὶ καυχώμενος· „Σείσω πόλεις κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡὰ ἀρῶ, καὶ ὡς οὐκ ἔστιν, ὅς διαφεύξεται με, ἢ ἀντείπη μοι“. (Ἠσ. ι'. 14.)

Καὶ πρὸς τούτοις θέλεις νεύσει εἰς τοὺς ὕμνους ἡμῶν, ἂν ἡμᾶς τοὺς ἰδικούς σου Μελωδούς φέρῃς ἐπάνω τῆς ἀμαρτίας. Μὲ τίνα τρόπον; Στηρίζων ἡμᾶς ἀκλονήτως (σταθερῶς) ἐπάνω εἰς τὴν βάσιν καὶ ἀρραγῆ πέτραν τῆς ἰδικῆς σου Πίστεως. Οὕτω γὰρ διὰ τῆς πίστεως ἡμεῖς μὲν θέλομεν φανῆ τῆς ἀμαρτίας νικηταὶ καὶ ἀνώτεροι· ἢ δὲ ἀμαρτία θέλει μείνει νικημένη ἀπὸ ἡμᾶς. Καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ νικήσουν κανένα ἐχθρόν των, γίγαντα ὄντα μεγαλόσωμον, ἀναβαίνουσιν ἐπάνω εἰς καμμίαν πέτραν στερεάν καὶ ὑψηλὴν,

λὴν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κτυποῦσι καὶ θανατόουσι τὸν ἐχθρόντων· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅποιος Χριστιανὸς θέλει νὰ νικήσῃ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸν ἐχθρόν του Διάβολον, πρέπει νὰ ἀναβαίῃ νοερώς ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ στερεὰν Πέτραν τὸν Χριστόν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ κτυπᾷ τὸν ἐχθρόν του, καὶ νὰ τὸν καταβάλῃ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος καὶ δυνάμεως. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν ἐμεταχειρίσθη ἄλλας λέξεις ἢ Μελωδὸς, παρέξ τὰς „ Ἀκλόνητον ἐστηρικτὴν „ μένουσ „ διὰ νὰ φανερώσῃ τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς τρίτης Ὠδῆς: ἦτοι τὸ „ Ἔστε- „ ρεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ “· αἱ γὰρ ἀνωτέρω λέξεις, σύμφωνοι καὶ συνώνυμοι εἶναι μετὰ τὸ „ Ἔστερεώθη “.

Τροπάριον.

„ Νύμφης παράγου τὸν παρόλβιον τόκον, Ἰδεῖμ ὑπὲρ μου ἠξιω-
 „ μένος χορὸς, Ἄγραυλος ἐκλομεῖτο τῷ ξέρῳ τρόπῳ· Τάξιμ μελω-
 „ δῶσάμ τε τῶν Ἀσωμάτων, Ἀμακτα Χριστὸν ἀσπόρως σαρκέμεμον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο χορὸς, λέγει, τῶν Ποιμένων, ὅστις ἔπαιζε τοὺς αὐλοὺς, ἢ καὶ αὐλίζετο (ἐκατοῖκει) εἰς τὰ χωράφια, ἐπειδὴ ἠξιώθη νὰ ἰδῇ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν τὸν παμμακάριστον τόκον τῆς παναμώμου νύμφης καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ τὰς τάξεις τῶν ἀσωμάτων Ἀγγέλων, αἱ ὁποῖαι ὑμνοῦν καὶ ἐδοξολογοῦν τὸν Βασιλέα Χριστόν, ὅς τις ἐσαρκώθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρός· „ Εξαίφνης, φησὶν, ἐγένετο σὺν τῷ Ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· „ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία “· (Λουκ. β'. 13.) ἐπειδὴ, λέγω, ἠξιώθη ὁ ἀγροτικὸς ἐκεῖνος χορὸς τῶν Ποιμένων νὰ ἰδῇ τοιαῦτα τεράστια ἐθαύμαζε, καθὼς ἦτον πρόπον νὰ θαυμάζῃ, καὶ ἐκλομεῖτο κατὰ νοῦν, καταπληττόμενος ἀπὸ τὸν ξένον τρόπον τοῦ Μυστηρίου.

Διότι πῶς δὲν ἦτον ὁ τρόπος τοῦ Μυστηρίου ξένος, ὑπερφυσικὸς καὶ παράδοξος, ἐνῶ παιδίον μὲν ἐγεννήθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρός, ἢ δὲ τοῦτο γεννήσασα Μήτηρ ἐφυλάχθη Παρθένος καὶ μετὰ Γέννησιν; Ὅθεν ἂν εἰς τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἀρχαγγέλους, καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀνάτατα Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ θάμβος καὶ ἐκπληξιν προξενεῖ τὸ παράδοξον τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας Μυστήριον, πῶς δὲν ἠθέλησαν ἐκπλαγῆ ἄνθρωποι ἀγροικοὶ, καταγινόμενοι εἰς πόμνια καὶ αὐλοὺς καὶ συραυλία, ὅταν ἠξιώθησαν νὰ ἰδοῦν τὸ τοιοῦτον φεβρόν καὶ ἀπόρρητον Μυστήριον; Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει, ὅτι οἱ Ποιμένες ἐκλονήθησαν καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ τὴν ἐμφάνειαν καὶ ὄπτασίαν τῶν Ἀγγέλων, πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ ἰδοῦν τὸν Χριστόν. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀπὸ αὐτὴν ἐφοβήθησαν, ὡς γράφει ὁ Θεὸς Λουκᾶς λέγων· „ Καὶ ἰδοὺ Ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμ- „ ψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν “· (Λουκ. β'. 9.) Οὐ μόνον δὲ οἱ Ποιμένες οἱ θαυμάσαντες ἐθαύμασαν καὶ ἐφοβήθησαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ μὴ ἰδόντες μὲν, ἀκούσαντες δὲ τὰ λόγια τῶν Ποιμένων, ἐθαύμασαν· „ Πάντες, λέγει, οἱ ἀκούσαντες ἐ- „ θαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν Ποιμένων πρὸς αὐτούς “· (Λουκ. β'. 18.) Διὰ ποῖαν δὲ αἰτίαν ὁ Ἄγγελος ἐφάνη εἰς τοὺς Ποιμένας, καὶ διὰ τί ἐδιάλεξεν αὐτούς ὁ Θεός, ὅρα ταῦτα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ζ'. Ὠδῆς, τοῦ λέγοντος· „ Ποι- „ μένες ἀγραυλοῦντες “.

Τροπάριον.

„ Ἦψους ἀμάσσω Οὐραμῶν εὐσπλαγχμία, Τελεῖ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἀ-
 „ ρυμφεύτου Κόρης, Ἀῦλος ὦμ τὸ πρόσθεμ, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτωμ,
 „ Λόγος παχυρθεῖς σαρκὶ τὸν πεπτωκότα. Ἰμα πρὸς αὐτὸν ἐλ-
 „ κύσῃ πρωτόκτιτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἄβυσσον τῆς θείας φιλανθρωπίας βάλλων εἰς τὸν νοῦν του ὁ Θεσπέσιος Μελωδός, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκέκωσε τὸν ἑαυτόν του ἕως τοὺς ἐσχάτους ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ θαυμάζων διὰ τὸ ἀκατάληπτον μεγαλεῖον τοῦ Μυστηρίου, ἐμελούργησε τὸ Τροπαριον τοῦτο· διδὼ λέγει, ὅτι ἐνυπόστατος καὶ ζῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός Λόγος, ὅς τις ὄχι μόνον ἐποίησε τοὺς Οὐρανοὺς, ἀλλὰ καὶ βασιλεύει τοῦ ὕψους τῶν Οὐρανῶν διὰ τὸ ὑπεροχικὸν καὶ ἄπειρον ἀξίωμα τῆς Θεότητος, ἀπὸ ἀκατάληπτον φιλανθρωπίαν κινούμενος, γίνεται ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀνύμφευτον Κόρην καὶ Παρθένον Μαρίαν· ὅς τις ἦτον μὲν πρότερον αὔλος πάντη καὶ ἄσαρκος, κατὰ τὴν οἰκίαν καὶ ἔμφυτον τῆς Θεότητος αὐτοῦ αὐλίαν· εἰς δὲ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς ἐπαχύνθη κατὰ τὴν σάρκα, καὶ ἐνεδύθη ὁλον τὸ Ἀδαμιάιον φύραμα. Διὰ τί; Ἰνα διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του τραβίξῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του τὸν πρωτόκτιστον Ἀδὰμ, ὅς τις ἔπεσεν εἰς τὴν φθορὰν διὰ τὴν παράβασιν. Σημειώσαι, ὅτι τὸ „παχυνθεὶς σαρκὶ“ ἐκ τῆς Θεολογίας ἐρανίσθη ὁ Μελωδός, λέγοντος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστῆ Γέννησιν λόγῳ αὐτῆ· „Ὁ ἄσαρκος σαρκῆται· ὁ Λόγος παχύνεται“· καὶ πάλιν λέγει περὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Ἀδὰμ· „Ἐνεδύθη τὴν παχυτέραν σάρκα καὶ θνητὴν καὶ ἀντίτυπον“ (αὐτόθι). Οὐ μόνον δὲ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ἐγένετο ἄνθρωπος ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς. Ὅθεν ὁ μέγας Θεολογεὶ Διονύσιος περὶ τῆς Μυστηρίου τῆς „Ἀνθρωπος ἦν ἀληθῶς (ὁ Ἰησοῦς) ἢ διαφερόντως φιλανθρωπος, ὑπὲρ ἀνθρώπους, κατὰ ἀνθρώπους, ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων οὐσίας ἢ ὑπερούσιος οὐσιωμένος. Ἔστι δὲ ἐδὲν ἦτον ὑπερουσιότητος ὑπερπλήρης ὁ αἰεὶ ὑπερέσιος, ἀμέλει τῆ ταύτης περιουσία, καὶ εἰς οὐσίαν ἀληθῶς ἐλθὼν ὑπὲρ οὐσίαν οὐσιώθη, καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐνήργει τὰ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ δηλοῖ Παρθένος ὑπερφυῶς κύουσα“. Καὶ ἀκολουθῶς λέγει· „Καὶ τὰ ἐπὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως ἔχει“· (Ἐπιστολ. Δ'. Γαίω.) καὶ πάλιν ἐν Κεφ. β'. περὶ θείων ὀνομάτων λέγει· „Καὶ τὸ πάντων καινῶν καινότατον, ἢ τοῖς φυσικοῖς ἡμῶν ὑπερφυῶς ἦν, (ὁ Θεᾶνθρωπος) ἐν τοῖς κατ' οὐσίαν, ὑπερούσιος, πάντα ἡμῶν, ἐξ ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμᾶς, ὑπὲρέχων“. Ὅθεν οἱ τέσσαρες οὗτοι ὅροι δογματίζονται ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας: ἦται τὸ καὶ γένῃ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἐξ ἡμῶν, καθ' ἡμᾶς, δι' ἡμᾶς, ὑπὲρ ἡμᾶς.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις· διὰ τί ὁ Μελωδός ἀνόμασεν ἐδῶ πρωτόκτιστον τὸν Ἀδὰμ, ἐνῶ αὐτὸς ὄχι μόνον ἐκτίσθη ὕστερα ἀπὸ τὴν νοητὴν κτίσιν τῶν Ἀγγέλων, ἀλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν, ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν διπλαθῆ, καὶ τοὺς φωστῆρας, καὶ τὰ ἄστρα, καὶ τὸν αἰθέρα, καὶ τὸν αέρα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα; ὕστερόκτιστος γὰρ πρέπει ἢ λέγεται, καὶ ὄχι πρωτόκτιστος· μᾶλλον δὲ ἔπρεπε νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν πρωτόπλαστον· διότι αὐτὸς πρῶτος χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς, μόνος ἀπήλαυσε τῆς πλαστουργικῆς σοφίας τῆς Δημιουργοῦ. Πρωτόπλαστον λοιπὸν ἐχρεώσται νὰ ὀνομάσῃ ὁ Θεὸς Μελωδός τὸν Ἀδὰμ· ἐπειδὴ ὅμως ἡ πλᾶ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ, καὶ κάμνει πόδα σπονδεῖον, ὁ ὁποῖος δὲν τίθεται εἰς τὸν ἕκτον πόδα τῶν Ἰαμβικῶν στίχων, τούτου χάριν ἢ ἀνάγκη τῆς μέτρου ἐβίβασε τὸν Ποιητὴν νὰ γράφῃ ἀντὶ τῆς „πρωτόπλαστον“ τὸ „πρωτόκτιστον“. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἡ κτὶ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ καὶ αὐτὴ, καὶ σπονδεῖον ἀποτελεῖ, ὅς τις ἐν τῷ ἕκτῳ ποδὶ τόπον οὐκ ἔχει, διὰ τοῦτο ἀφαίρεσε τὸ σ, καὶ ἀντὶ τοῦ „πρωτόκτιστον“ ἔγραψε „πρωτόκτιτον“ διὰ τὸ μέτρον, μιμηθεὶς τὸν Ποιητὴν Ὁμηρον, ὅς τις οὕτως ἐποίησε· καὶ ἀντὶ νὰ εἴπῃ „εὐκτίσμενον“, εἶπεν „εὐκτίμενον πτονατο“ ὁμοίως καὶ „εὐκτιμένην Λῆμνον“ διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου. Ἐδύνατο δὲ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ σ καὶ ἀπὸ τὸ „πρωτόπλαστον“, καὶ νὰ εἴπῃ πρωτόπλατον· ἀλλ' ὅμως Ἦθελε καινοτομήσῃ περὶ τὴν λέξιν· ἐπειδὴ ἄλλοις τις πρὸ αὐτοῦ δὲν ἐμεταχειρίσθη αὐτὴν (1).

Ἰβδῆ

(1) Λίγην δὲ ὁ Ζωναράς ἐν τῷ Γ'. ἤχη τῆς μα Θεοῦ, καὶ οὐχί, κατὰ τὸς Μανιχαίους, ποιήμα Οὐκτώχου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι κτίσμα καὶ ποιή- του ποιητοῦ, οὐδὲ, κατὰ τοὺς Βογομήλους (οἱ τινες λέ-

ΩΔΗ δ'. Ο Εἰρμός.

„ Γέμουσ βροτείου τὴν ἀνάπλασιν πάλαι, Ἄδωμ Προφήτης Ἀββα-
 „ κούμ προμνηύει, Ἴδειμ ἀφράστως ἀξίωθεῖς τὸν τύπον Νέου βρέ-
 „ φος γὰρ ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου, Ἐξῆλθε λαῶν εἰς ἀνάπλασιν
 „ Λόγος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Προφήτης, λέγει, καὶ Θεοπτικὸς Ἀββακούμ, ἄδων τὴν ἰδικὴν του τετάρτην ταύτην ὥδην, προμνηύει καὶ προφητεύει με αὐτὴν τὴν ἀνάπλασιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπειδὴ ὡς Προφήτης Θεοῦ ἠξιώθη νὰ προθεωρήσῃ ἀφράστως: ἦτοι με τρόπον ἀρρήτον, καὶ με πορούς ὀφθαλμοὺς καὶ προφητικούς, τὸν τύπον τῆς Μυστηρίου τῆς τοιαύτης ἀναπλάσεως. Ποῖος δὲ ἦτον ὁ τύπος αὐτός; Ποῖος ἄλλος, παρέξ τὸ ὄρος τὸ δασὺ καὶ κατάσκιον, καὶ ὁ ἐκ τοῦ ὄρους ἐκείνου ἐξελθὼν; Καὶ τῆ ἀληθείᾳ κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Προφήτου τούτου, ὄρος μὲν δασὺ καὶ κατάσκιον ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ χάριτας, ἦτον ἡ Παρθένος καὶ Θεοτόκος Μαρία· ὁ δὲ ἐκ τοῦ ὄρους τούτου ἐξελθὼν, ἦτον ὁ ἐνυπόστατος καὶ ὁμοούσιος Λόγος τῆς Θεῆς, ὃς τις βρέφος νέον ἐγεννήθη ἀπὸ τοῦ κατάσκιον αὐτὸ ὄρος τῆς Θεομήτορος. Διὰ τί τέλος; Διὰ νὰ ἀναπλάσῃ καὶ σώσῃ ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. Ἐξῆλθε μὲν γὰρ καὶ κατὰ τὸν Προφήτην Δανιὴλ, ἀπὸ ὄρος ὁ Κύριος, καὶ ἐκόπη ὡς λίθος ἀπὸ αὐτοῦ, χωρὶς κανένα χερί ἀνθρώπου· ἀλλὰ διὰ νὰ συντρίβῃ καὶ νὰ ἀφανίσῃ τὰς Βασιλείας, αἱ ὁποῖαι ἐφάνισαν κατ' ὄραον εἰς τὸν Βασιλεῖα Ναβουχοδονόσορ· „ Ὀν τρόπον, φησὶν, εἶδες, ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἀνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸν ὄστρακον, τὸν σίδηρον, τὸν χαλκόν, τὸν ἀργυρον, τὸν χρυσόν“. (Δαν. β'. 45.) Ἐξῆλθε δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἀββακούμ ἀπὸ τοῦ ὄρος τοῦ δασὺ καὶ κατάσκιον ἡ αὐτὸς Κύριος· „ Ὁ Θεός, φησὶν, ἀπὸ Θαυμάτων ἤξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασπύε δασέος“. (Ἀβ. γ'. 3.) (1) ὅχι ὁμοίως διὰ συντριβὴν καὶ ἀφανισμόν, ἀλλὰ δι' ἀνάπλασιν ἡμῶν καὶ σωτηρίαν: ἦτοι ἵνα ἡμᾶς ἀναπλάσῃ δεύτερον διὰ τῆς ἐκ Παρθένου Γεννήσεώς του, οἱ τινες συντριβίμεν καὶ ἐφθάρημεν ἀπὸ τὴν παράβασιν καὶ ἀμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ (2).

Τρο-

λέγονται ἀπὸ τοῦ „Μπόγο μίλε“ Σλαβονικῶ, ὃ ἐρμηνεύεται „Κύριε ἐλέησον“ κοινός. „Τοῦ μὲν πονηροῦ τὸ σῶμα πλάσαντος, ψυχῶσαι δὲ μὴ δυναθέντος αὐτοῦ τοῦ δὲ Θεοῦ τὴν ψυχὴν ἐμπετυνεύοντος αὐτῷ παρακλήσει τοῦ πονηροῦ, κοινὸν εἶναι τὸν ἀνθρώπον, εἰ ψυχῶσει, λήροι ταῦτα καὶ φλυαρίαι· ὁ γὰρ ἀνθρώπος καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὸν εἰς ἀγαθοῦ Θεοῦ δημιουργημα“.

(1) Διὰ τί δὲ ἡ Θεοτόκος λέγεται ὄρος δασὺ καὶ κατάσκιον, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τοῦ λεγομένου „Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί“.

(2) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι κυρίως μὲν ἡ πλάσις λέγεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἡ δὲ ποιήσις ἐπὶ τῆς ψυχῆς, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με (κατὰ τὴν ψυχὴν) καὶ ἐπλάσαν με (κατὰ τὸ σῶμα)“. ὅθεν ἡ Νύσσης Γρηγόριος τούτου ἐρμηνείαν εἶπεν· „Ἐποίησε τὸν ἕσω ἀνθρώπον, ἐπλάσε τὸν ἔσω· καὶ γὰρ πρέπει

ἡ μὲν πλάσις πηλῶ, ἡ δὲ ποιήσις, τῷ κατ' εἰκόνα ὥστε ἐπλάσθη μὲν ἡ σὰρξ, ἐποιήθη δὲ ἡ ψυχὴ“. (Τόμ. α'. λόγος β'. περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς). Καταχρηστικῶς δὲ πλάσις λέγεται καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ὅθεν εἶπεν ὁ Ζαχαρίας· „Λέγει Κύριος... ὁ πλάσων Πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ“. (1β. 9.) Πλάσιν δὲ ὁ Προφήτης λέγει τὴν τῆς ψυχῆς ἀνάπλασιν, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου, τὸ ῥητόν αὐτὸ ἐρμηνεύοντος· „Πλάσεται δὲ Πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ, οὐκ εἰς ἀρχὰς τοῦ εἶναι καλούμενον, ἀλλ' οἷον μεταμορφούμενον ἐξ ἀσθενείας εἰς δύναμιν, ἐξ ἀνανδρίας εἰς ὑπομονὴν, καὶ ἀπαξιαπλῆς, ἐκ τῶν αἰσχίωνων εἰς τὰ ἀμείνω μεταστοιχειώμενον νοσηρῶς“. Ὅστε καὶ ἡ ἀνάπλασις, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ἡ Μελετόδος ἐν τῷ παράντι Εἰρμῷ, καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος λαμβάνεται, καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀμφοτέρω γὰρ ἡ Κύριος ἀπέπλασε καὶ ἀνεκαίνισε διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως.

Τροπάριον.

„ Ἴσος προῆλθες τοῖς βροτοῖς ἐκουσίως, Ὑψιστε σάρκα προσλαβὼν
 „ ἐκ Παρθένου, Ἴδὸν καθάραι τῆς δρακοντίας κάρας, Ἀγωγὴ ἀπαρ-
 „ τας πρὸς σέλας ζωνφόρου, Θεὸς πεφυκῶς ἐκ πυλῶν ἀμηνλίωμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Ὑψιστε, λέγει, (1) καὶ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Πατρὸς! σὺ ὑπάρχων φύσει Θεὸς προαιώνιος, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκουσία σου βουλή προσέλαβες σάρκα, καὶ ἐγεννήθης ἐκ τῆς Παρθένου ἴσος κατὰ φύσιν με' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους: ἦτοι ἀνθρώπος τέλειος. Διὰ ποῖον τέλος; Διὰ τὴν καθάρσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ψυχοφθόρου φαρμάκι τῆς κεφαλῆς τοῦ παλαιοῦ δράκοντος Διαβόλου, ὁ ὁποῖος ἐθανάτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ Παραδείσῳ διὰ τῆς πονηρᾶς συμβουλῆς του. Καὶ οὕτως ἀνεβίβασας ὅλους ἡμᾶς, ὡς ἀπὸ σκοτεινᾶς πύλας τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, εἰς τὸ ζωνφόρον φῶς τῆς Θεογνωσίας καὶ ἀρετῆς. Καθὼς γὰρ ἡ καλουμένη ἀντίδοτος (τὸ ἀντιφάρμακον) καθαρίζει ἐκεῖνους ὅπου τὴν φάγουν, καὶ κάμνει αὐτοὺς ἀβλαβεῖς ἀπὸ τοῦ φαρμάκι τῶν αἰσθητῶν ὀφιδίων· οὕτω καὶ ἡ ἰδική σου ἐνανθρώπησις ἔγινεν ἀντιφάρμακον, καὶ ἐκαθάρισεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ φαρμάκι τοῦ νοητοῦ ὄφραως, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἁμαρτία. Εἶπε δὲ „ Ἴδὸν τῆς δρακοντίας κάρας“· διότι κατὰ τοὺς Φυσικούς, εἰς τὴν κεφαλὴν εὐρίσκεται τὸ φαρμάκι τῶν δράκόντων καὶ ὄφραων.

Τροπάριον.

„ Ἐΐμῃ τὰ πρόσθερ τῆ φθορᾶ βεβυσμέμα, Ὁλεθρομ ἄρδην δυσμε-
 „ μοῦς πεφευγότα, Ὑψοῦτε χεῖρας σὺν κρότοις ἐφθυμίοις, Μόμομ
 „ σέβομτα Χριστόμ ὡς εὐεργέτημ, Ἐμ τοῖς καθ' ἡμᾶς συμπαθῶς ἀ-
 „ φηγμέμομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἐπιστρέφει τὸν Λόγον ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς εἰς τὰ ἐσκοτισμένα Ἔθνη. Ὁθεν λαβὼν παρὰ τῷ Προφητᾶνακτος Δαβὶδ τὴν προφητείαν τὴν λέγεσαν· „ Πάντα τὰ Ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως“, (ψαλ. μς'. 1.) παρακινεῖ καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια Ἔθνη εἰς τὸ νὰ χαίρουν καὶ νὰ εὐφραίνωνται· σημεῖον γὰρ χαρᾶς ὑπερβαλλούσης εἶναι ὁ κρότος τῶν χειρῶν, κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύμιον. Ὁθεν ἀντὶ τοῦ σηματομένου (τῆς ὑπερβαλλούσης ψυχικῆς χαρᾶς) λαμβάνεται τὸ σημεῖον (ὁ κρότος τῶν χειρῶν). Ὁ Ἔθνη, λέγει, ἐσεῖς ὅπου ἦσθε χθές καὶ πρότερον, ὄχι κατὰ μέρος διεφθαρμένα, ἀλλὰ διόλου σκεπασμένα ἀπὸ τὴν φθορὰν τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, ἐσεῖς, λέγω, ὑφόνετε σήμερον τὰ χεῖριά σας, διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ μαζὶ με' τὰς χεῖρας, ὑφόνετε καὶ τὴν φωνὴν σας, καὶ κροτεῖτε εἰς τὸν νεωστὶ γεννηθέντα Χριστόν ὕμνους καὶ ἄσματα εὐχαριστήρια (2).

Διὰ

(1) Διὰ τί λέγεται Ὑψιστος ὁ Θεὸς Λόγος, ὁρᾶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῷ Τροπαρίου τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ λεγομένου „ Μυστικῶς ἡ ταῖς ἐροσεύκταις Γραφαῖς λαλεῖται περὶ σοῦ Μη-
 „ τοῦ Ὑψίστου“.

(2) Ὁ δὲ Νικήτας οὕτως ἑρμηνεῖ τὸ „ Κρο-
 „ τήσατε χεῖρας“ ἀντὶ τοῦ „ πρᾶξεις ἀγαθὰς ἐπι-
 „ τηδεύσατε“ λαμβάνεται· ἐπειδὴ αἱ χεῖρες ἀντὶ
 „ πρᾶξεων πολλακίς εἰρηται· καὶ ἀρεταῖς ἀρετὰς
 „ συναφαντες, κρότου ποιήσατε: τούτεστι συμφωνίαν
 „ τῶν πρακτικῶν δυνάμεων ἐπιτελέσατε“.

Διὰ τί; Ὅτι ἐσεῖς ἐφύγετε μὲν καὶ ἐλυτρώθητε ὀλοτελῶς ἀπὸ τὴν βλάβην καὶ ἀπώλειαν τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου, ἣτις κυρίας εἶναι ἡ πολυθεΐα καὶ εἰδωλολατρεία, τὸ πάντων τῶν κακῶν ἴσχατον καὶ πρῶτον· διότι οὕτω τὴν ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· ἠξιώθητε δὲ νὰ πιστεύετε καὶ νὰ προσκυνῆτε μόνον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν εὐεργέτην καὶ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὅς τις ἦλθεν ἕως εἰς ἡμᾶς, ὃχι φοβερῶς ὡς κριτὴς ἀδέκαστος, καθὼς ἔχει νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἀλλὰ συμπαθῶς, ἡμέρας καὶ εὐσπλαγχνικῶς, ὡς εὐεργέτης καὶ Σωτὴρ ἡμέτερος· ἢ Οὐκ ἦλθον, φησὶν, ἵνα κρίνω τὸν Κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν Κόσμον. (Ἰω. ιβ'. 47.)

Σημειῶσαι, ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων λέγει, ὅτι τὸ „βεβυσμένα“ ἐγίνετο κατὰ συγκοπὴν ἀπὸ τοῦ „βεβυθισμένα“, ἐπειδὴ πάντα τῶν λέξεων κυρίας εἶναι τρία, ἀφαίρεσις, συγκοπὴ, καὶ ἀποκοπὴ· καὶ ἡ μὲν ἀφαίρεσις εἶναι ἄρσις συλλαβῆς ἢ γινομένη κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως· οἷον ἐμοῦ ἤκουσας, καὶ ἤκουσάς μου· ἀφαιρεῖται γὰρ ἡ ἑ συλλαβὴ· συγκοπὴ δὲ εἶναι ἄρσις ἢ κατὰ τὸ μέσον τῆς λέξεως γινομένη· οἷον ὄρμενος ἀντὶ ὄρμημένος, βεβυσμένος ἀντὶ βεβυθισμένος· ἀποκοπὴ δὲ εἶναι ἄρσις κατὰ τὸ τέλος γινομένη· οἷον ἰδρῶ, κυκεῶ, ἀντὶ ἰδράτα, κυκεῶνα, καὶ ἄλλα ὅμοια. Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν Ἰωάννης ἀντὶ νὰ εἰπῇ „βεβυθισμένα“, εἶπε „βεβυσμένα“, στενοχωρηθεῖς ἕνα μὲν, διότι κατὰ τὸ δωδεκάσυλλαβον τοῦ στίχου, τὸ „βεβυθισμένα“ εἶχε μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν· καὶ ἄλλο, διότι αὐτὸ δὲν εὐωδοῦτο κατὰ τὸ μέτρον.

Τροπάριον.

„Ρίζης Φυεῖσα τοῦ Ἰεσσαὶ Παρθέμε, Ὅρους παρῆλθες τῶν βροτῶν
τῆς οὐσίας, Πατρὸς τεκοῦσα τὸν πρὸ αἰώνων Λόγον· Ὡς εὐδόκῃ
κησεν αὐτὸς ἐσφραγισμένῃ, Νηδὺν διελθεῖν τῇ κερῶσει τῇ ξέμῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον προφανῶς εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, καὶ ἐπιστρέφων τὸν λόγον, λέγει πρὸς αὐτήν· Ἡ Παρθένε ἡ ὁποία ἐξ ἀνθρώπων μὲν ἐγεννήθης κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀλλ' ἐγεννήθης ἐξ ἐπαγγελίας, καὶ ἐκ στεῖρων, καὶ ἐκ γυραλέων γοῶν· τὰ ὁποῖα καὶ τὰ τρία εἶναι ὑπὲρ τοὺς νόμους τῆς φύσεως· σὺ, Παρθένε, βλαστήσασα ἀπὸ τὴν ρίζαν τοῦ Ἰεσσαὶ (ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν γένος τῆ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἦτον ὑπόσχεσις θεία νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστός· ὁ γὰρ Ἰεσσαὶ ἐκατάγετο μὲν ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, ἦτον δὲ Πατὴρ τοῦ Δαβὶδ·) ὅλα κοινῶς τὰ ὀροθέσια καὶ μέτρα τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῶν ἀνθρώπων ὑπερέβης. Πῶς; καὶ διὰ τί; Ἐπειδὴ ἐγέννησας χωρὶς πόνου καὶ φθορᾶν τὸν προαιώνιον καὶ ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καθαρότητός σου· οὕτω γὰρ αὐτὸς ὁ ἴδιος Λόγος τοῦ Πατρὸς εὐδόκησε νὰ γεννηθῇ ἀφθόρως ἀπὸ ἐσέ, καὶ νὰ διαπεράσῃ ἀπαθῶς τὴν ἰδικὴν σου κοιλίαν, καθὼς ἡ ἀκτὶς τοῦ Ἡλίου διαπερᾷ τὸν κρύσταλλον ἀπαθῶς. Ὅθεν ἀφήκεν αὐτὴν ἐσφραγισμένην καὶ κεκλεισμένην, χωρὶς καὶ διαλύσει ὅλως τὰ κλεῖθρα τῆς παρθενίας σου μετὰ τὴν παράδοξον καὶ ὑπερφυσικὴν αὐτοῦ κένωσιν (συγκατάβασιν)· ἀρρήτος γὰρ ἀληθῶς καὶ ἀνερμήνευτος εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐκ σοῦ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Γεννήσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ᾄσματι ὑπὸ τοῦ νυμφίου καλεῖσαι „Κῆπος κεκλεισμένος, ἀδελφὴ μου νύμφη, κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη“. (Ἄσ. δ'. ιβ'.)

Ξένην δὲ ὠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου κένωσιν· ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, αὐτὸς ἀνθρώπος γενόμενος τέλειος, ὅπερ ἐκ ἡν, ἐμεινε Θεὸς τέλειος, ὅπερ ἦν, ἐκατέρας φύσεως φυλάξας τὴν ιδιότητα· τῆς μὲν γὰρ Θεότητος αὐτοῦ ἰδιότητος ἦτον, τὸ „θέλω, καθαρῶς ἔγειραι“ τὸ „ἢ παῖς ἐγείρω“, τὸ „ἐγειραὶ καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου“, καὶ περιπάτει, τὸ „Δάξασθε δεῦρο ἐξω“, καὶ τὸ „ἀφείνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου“, καὶ τὰ ἄλλα θαύματα Θεοῦ γὰρ μόνου εἶναι ταῦτα ἐνέργειαι, τῆς δὲ ἀνθρωπότητος αὐτοῦ

τοῦ ἰδιότητος ἦτον, τὸ νὰ δακρύῃ δια τὸν Λάζαρον, τὸ νὰ κοπιᾷ, τὸ νὰ πεινᾷ, τὸ νὰ διψᾷ, τὸ νὰ πᾶσχι, καὶ τὸ νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ λοιπὸν εἰς ὧν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, διπλοῦς ὑπῆρχε κατὰ τὰς φύσεις καὶ τὰς φυσικὰς ἐνεργείας καὶ τὰ θελήματα· ὅθεν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη τετάρτη Σύνοδος διὰ τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς ἐδογματίσεν ταῦτα· „Ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς Πατέρου κοινωνίας, τοῦθ' ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε· τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, διαλαμβάνει τοὺς θαύμασι, τὸ δὲ, ταῖς ὑβρεσιν ὑποπέπτακεν· εἰς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς τε Υἱὸς Θεοῦ, καὶ ἀληθῶς Υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει“.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐκ μυκτὸς ἔργων ἔσκοτισμένοι πλάμης, Ἰλασμὸν ἡμῖν Χριστέ
 „τοῖς ἡγρηγόρωσ, Νῦν σοι τελούσιμ ὕμνον ὡς εὐεργέτη, Ἐλθοῖς πο-
 ἡρίζωμ εὐχερῆ τε τῆν τρίβον, Καθ' ἡμ' ἀματρέχομτες εὐροίμεμ κλέος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω Χριστέ, λέγει, σὺ ἄμποτε καὶ ἔλθῃς εἰς ἡμᾶς, οἳ τινες τὸ παλαιὸν μὲν πρὸ τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἡμεῖς ἔσκοτισμένοι ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς πλάνης, τῆς εἰδωλολατρίας, τοῦ Διαβόλου· διότι πλάνος εἶναι ὁ διάβολος, ἐπειδὴ μᾶς πλανᾷ, ὅταν δὲν προσέχωμεν, καὶ πείθει ἡμᾶς νὰ κρημνίζομεθα εἰς τὸ κακὸν, ὡς εἰς καλὸν, προβάλλων τὸ γλυκὺ δόλωμα τῆς ἡδονῆς. Καὶ τὸν παλαιὸν μὲν καιρὸν, λέγει, ἡμεῖς οὕτως ἡμεῖς ἔσκοτισμένοι· τῶρα δὲ μετὰ τὴν ἐνσαρκίαν σου Οἰκονομίαν, προσφέρομεν εἰς ἐσὲ μὲ ἀγρυπνίαν καὶ ἡγήγορσιν τοῦ νοδῶ, ὕμνον εὐχαριστήριον, ὡς εἰς εὐεργέτην ἡμέτερον (1). Διὰ τί δὲ σὲ παρακαλοῦμεν νὰ ἔλθῃς; Ἴνα χάρισις εἰς ἡμᾶς ἰλασμὸν καὶ συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν μας, καὶ πρὸς τούτοις, ἵνα κάμῃς εἰς ἡμᾶς εὐκολον τὴν στράταν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ, ἡ ὁποία φαίνεται ἀνηφορικὴ καὶ δύσκολος διὰ τὴν ἀμέλειάν μας· εἴαν γὰρ τὴν στράταν αὐτὴν περπατῶμεν, βέβαια θέλομεν ἀναβῆ ἀπὸ τὰ κάτω καὶ γῆινα εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀρετῆς, καὶ θέλομεν εὐρεῖ τὴν ἐν Οὐρανοῖς αἰώνιον δόξαν.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἑρμηνευτὴς „εὐεργέτης“ ἀνέγνω ἢ ἠρμήνευσεν, οὐχὶ „εὐεργέτη“· ἦτοι ἔλθοις σὺ, Χριστέ, ὡς εὐεργέτης ἡμέτερος, πορίζων ἡμῖν ἰλασμὸν. Σημειῶσαι, ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἡδαικούς, εὐεργεσία ἴσται πᾶν ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὸν ἄλλον· γίνεταί δὲ αὕτη διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου πρὸς διατήρησιν σωμάτων, καὶ πρὸς βελτίωσιν ψυχῶν. Ὅθεν οἱ Αἰγύπτιοι, κατὰ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον, ἐδιώριζον κεφαλικὴν τιμωρίαν εἰς ἐκείνον, ὃς τις ἐδύνατο μὲν νὰ λυτρώσῃ τὴν γυμνούμενον ὑπὸ τῶν κλεπτῶν, δὲν τὸ ἔκαμιν ὅμως· καὶ ἐμαστίγυν τὸν δυνάμενον λυτρώσαι αὐτόν, μὴ ἐγκαλοῦντα δὲ τοὺς κλέπτας εἰς τὸ Κριτήριον. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον νόμον, κατὰ τὸν Κικέρωνα, ἵτις ὑπέβαλλεν εἰς δημοσίαν ἀράς τὸν μὴ θέλοντα δεῖξαι τὴν ὁδὸν τῶ ἀποπλανηθέντι, καὶ τὸν μὴ δίδοντα σπέπην προσωρινὴν εἰς τὸν ὀδοφόρον τὸν ὑπὸ βροχῆς καταληφθέντα, ἢ τὸν μὴ δίδοντα πῦρ εἰς τὸν αἰτέοντα, ἢ χεῖρα βσι-

θείας εἰς τὸν πίπτοντα εἰς τὴν γῆν, ἢ συμβουλίαν περὶ τῶν πρακτικῶν· ὅθεν ἡ Πυθία κατεδίκασεν ὡς φονεὴ τὸν μὴ φονεύσαντα μὲν, μὴ βοηθῶσαντα δὲ τῷ φονευθέντι, κατὰ τὸν Αἰλικιανόν. Ὁ εὐεργεστὴν πρέπει νὰ εὐεργετῇ διὰ μόνον τὸ εὐεργετεῖν, οὐ διὰ κινδορῆς, ξίαν, ἢ θυμὸν, ἢ ὕβριν, ἢ ἀπολύτρωσιν ἐνοχλήσεως, ἢ βίαν, ἢ καυχῆσιν, ἢ κατακισχύτην τοῦ εὐεργετηθέντος· ἄλλως γὰρ τύραννος ἂν ἦ τοῦ εὐεργετηθέντος. Ὅθεν τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας εἶναι τὸ νὰ σμικρύνῃ τὸ μέγεθος αὐτῆς· διὸ οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἱστορεῖ Πλούταρχος ἐν τῷ Πῶς, ἂν τις διακρίνει τὸν κόλακα τοῦ φίλου), ὅταν ἐσταίλαν εἰς τοὺς Σμυρναίους σίτον, ἐπειδὴ ἐκείνοι ἰθαυμάζον τὴν χάριν αὐτῆν, εἶπαν αὐτοί, ὅτι δὲν ἐπραξάν μεγὰ τε πράγμα· διότι μίαν ἡμέραν ἀφαίρεσαν μέρος τῆς ἰθίας τῶν βρώσεως καὶ τῶν φορητῶν ζώων, καὶ ἕκα-

Τροπάριον.

„ Ἀπηνές ἔχθος τὸ πρὸς αὐτὸν Δεσπότης, Τεμῶν διαμπάξ σαρκὸς
 „ ἐν παρουσίᾳ, Ἴνα κρατοῦντος ὤλεσε ψυχοφθόρου· Κόσμον συμ-
 „ πτωγ ταῖς αὐλοῖς οὐσίαις· Τιθεὶς προσήν τὸν τεκοῦντα τῇ Κτίσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Δεσπότης, λέγει, Χριστὸς ἐν τῇ διὰ σαρκὸς αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἔκοψε μὲν διόλου καὶ ἀπὸ τὴν ρίζαν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ διαμπάξ) τὸ νοερὸν μῖσος καὶ τὴν ἀσπονδον καὶ ἀφιλίωτον ἔχθραν, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ ἄνθρωποι μετ' αὐτὸν, προσκυνῶντες εἰδῶλα, καὶ μὴ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς του· ἀφάνισε δὲ τὴν Ἴνα (τὴν δύναμιν) τοῦ κοσμοκράτορος καὶ ψυχοφθόρου Διαβόλου. Καὶ τὸν μὲν Κόσμον: ἦτοι τοὺς ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπους, ἠνωσε καὶ εἰρήνευσε μετὰ τὰς αὐλοῦς οὐσίας τῶν Ἀγγέλων, μετὰ τὰς ὁποίας εἶχον πρότερον πόλεμον· μεσίτης δὲ γενόμενος Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἔκαμε τὸν Πατέρα προσήν καὶ ἡμερον εἰς τὴν Κτίσιν: ἦτοι εἰς ἡμᾶς, οἱ τινες ἡμεῖς ἔχθοι μετ' αὐτὸν καὶ πολέμοιοι. Ὅθεν ἐκ τούτων ἔδειξεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀρχὸν τῆς εἰρήνης, καθὼς αὐτὸν ὀνομάζει ὁ Ἡσαΐας· (κεφ. 9. 6.) καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ εἰρήνη ἡμῶν κατὰ τὸν Ἀπόστολον· „ Ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρα ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότηχον τοῦ φραγμοῦ λύσας“ (Ἐφ. β. 14.) διὰ γὰρ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του εἰρήνευσε πρῶτον ἡμᾶς μετ' αὐτὸν, εἰρήνευσε ἡμᾶς δεῦτερον μετ' αὐτὸν Πατέρα, καὶ εἰρήνευσε τρίτον ἡμᾶς μετ' αὐτὸν Ἀγγέλους· καθὼς ἔχθραν εἶχομεν μετ' αὐτὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, δουλωθέντες εἰς τὰ ἄλογα πάθη· ἔχθραν εἶχομεν μετ' αὐτὸν ὑπερούσιον Νοῦν τὸν Πατέρα, ὡς λατρεύοντες ἀνοήτοις καὶ ἀψύχοις εἰδώλοις· εἶχομεν δὲ καὶ ἔχθραν μετ' αὐτὸν Ἀγγέλους, διότι αὐτοὶ ἔβλεπον ἡμᾶς ἐναντίους μετ' αὐτὸν Θεόν, καὶ προσκυνῶντας τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα.

Τροπάριον.

„ Ὁ λαὸς εἶδεν ὁ πρὶν ἡμαυρωμένος, Μέθ' ἡμέραν φῶς τῆς ἄνω
 „ φρυκτωρίας· Ἐθνη Θεῶν δὲ κληρὸν Υἱὸς προσφέρει, Νέμων ἐκεῖσε
 „ τὴν ἀπόρρητον χάριν, Οὐ πλειστον ἐξήμηθησεν ἢ ἁμαρτία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία ρητὰ μεταχειρίζεται ὁ ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον. Πρῶτον, τὸ τοῦ Ἡσαΐα ἐκεῖνο τὸ λέγον· „ Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει ἴδε φῶς μέγα“ (Ἡσ. 9. 2.) ὅθεν λέγει, ὅτι ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὅπου ἦτον πρὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἐσκοτισμένους ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν καὶ ἁμαρτίαν, αὐτὸς μετὰ τὴν ἡμέραν: ἦτοι μετὰ τὴν ἐνσάρκον Οἰκονομίαν (ἡμέρα γὰρ αὕτη ὀνομάζεται διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ νοητοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ· ὅθεν γέγραπται· „ Ἀβραὰμ ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν“ (Ἰα. 9. 56.) εἶδε τὸ φῶς τῆς ἀνω φρυκτωρίας: ἦτοι τῆς θεογνωσίας καὶ ἀρετῆς. Δεῦτερον ρητὸν μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν· „ Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι Ἐθνη τὴν κληρονομίαν σου“ (Ψαλμ. β. 8.) ὅθεν λέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς προσφέρει εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τὰ Ἐθνη ἐκεῖνα, ὅπου ἔλαβε παρ' αὐτοῦ κληρονομίαν· προσφέρει δὲ αὐτὰ λελουμένα μὲν ἀπὸ τὸν βόρβορον τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἁμαρτίας, καθαρὰ δὲ μετ' αὐτὸν θεογνωσίαν καὶ ἀρετήν.

Ἀκολούθως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς καὶ τρίτον ρητὸν ἀπὸ τὸν Παῦλον, τὸ λέγον· „ Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις“ (Ῥωμ. 5. 20.) διὸ λέγει, ὅτι ἡ σαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐχάρισε χάριν ὑπερπερισσὴν καὶ ἀρρήτον ἐκεῖσε.

Ποῦ;

Πού; Εἰς τὰ Ἐθνη ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια πρότερον ἐξήνθησε πολύ: ἦτοι ἐπλεόνασε καὶ ἐπερίσσευσεν ἡ ἀμαρτία. Διὰ τί δὲ ὁ Υἱὸς ἐχάρισεν εἰς αὐτὰ τὴν τοιαύτην ὑπερπερισσὴν χάριν; Ἴνα μὴ ἐξ ἔργων δικαιωθῶμεν, ἀλλ' ἐκ χάριτος καὶ ἐλέους Θεοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον λέγοντα: „Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλ' ἰσχυρῶς κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς“ (Τίτ. γ'. 5.)

ᾠδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ναίωμ Ἰωῆς ἐν μυχοῖς θαλαττίοις, Ἐλθεῖν (1) ἔδειτο καὶ
 „ζάλην ἀπαρκέσαι· Νυγεῖς ἐγὼ δὲ τοῦ (2) τυραγμοῦτος βέλει,
 „Χριστέ (3) προσαυδῶ τὸν κακῶν ἀμειρέτην, θάττομ μολεῖμ σε
 „τῆς ἐμῆς βραδυμίας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Προφήτης Ἰωῆς, λέγει, ναίων: ἦτοι κατοικῶν μέσα εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς θαλάσσης· μυχὸς δὲ εἶναι ὁ ἐσώτατος καὶ κρυφιώτατος τόπος, καθ' Ὅμηρον λέγοντα: „Ἔστι πόλις Ἐφύρη μυχῶ Ἀργεῖος ἱπποβότοιο“· μυχοὺς δὲ θαλαττίους ἐννοεῖ ὁ Μελαχὸς, ἢ τοὺς ὑποκάτω τῆς θαλάσσης εὐρισκομένους ἀποκρύφους τόπους καὶ σπήλαια· μέσα γὰρ εἰς αὐτοὺς διέτριβε τὸ κῆτος ὅπου κατέπιεν αὐτὸν, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἰωῆς· οὕτω γὰρ ὁ ἴδιος ἔλεγεν: „Ἐδυ ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὄρεων, κατέβην εἰς γῆν, ἧς οἱ μοχλοὶ, κάτοχοι αἰώνιοι“, (Ἰωῆ β'. 6.) ὡς ἐρμήνευσεν ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἢ μυχοὺς ἐννοεῖ τὰ σπλάγγνα καὶ τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, μέσα εἰς τὰ ὅποια ὁ Προφήτης εὐρίσκειτο, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον καὶ τὸν ἀνάγνωμον ἐρμηνευτὴν. Ὁ Ἰωῆς λοιπὸν ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς θαλάσσης εὐρισκόμενος, παρεκάλει νὰ ἔλθῃ εἰς ἐσέ, Κύριε, καὶ ἐκ τούτου νὰ ἀπαρκέσῃ: ἦτοι νὰ ἀποβάλῃ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν ζάλην καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου· „Ἀναβήτω, φησὶν, ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ Κύριε ὁ Θεός μου“ (Ἰω. β'. 6.) Καὶ πάλιν· „Καὶ ἔλθοι πρὸς σέ ἡ προσευχὴ μου πρὸς ναὸν τὸν ἁγίον σου“ (αὐτόθ. 7.) Ἐγὼ ὅμως, λέγει ὁ Μελευργός, ἐπειδὴ ἐπληρώθην ἀπὸ τὴν σαΐταν τοῦ τυράννου Διαβόλου, ἦτις εἶναι ἡ προσβολὴ τῆς ἀμαρτίας, διὰ τοῦτο πάσχω ὅλον τὸ ἐναντίον· διότι δὲν προσαυδῶ: τούτέστι δὲν παρακαλῶ νὰ ἔλθῃ ἐγὼ πρὸς ἐσέ· ἐλθεῖν γὰρ οὐ δύναμαι, κακῶς ἔχων ἀπὸ τὴν πληγὴν τῆς ἀμαρτίας· ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ καταβῆς ἐσὺ, Χριστέ, καὶ νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ, διὰ νὰ γένης ἀμειρέτης καὶ ὀλοθρευτὴς τῶν κακῶν ὅπου μὲ συνέχουσι· παρακαλῶ ὅμως νὰ ἔλθῃς ταχύτερον τῆς ἰδικῆς μου βραδυμίας: ἦτοι νὰ προφθάσῃς τὴν ἰδικήν μου ἀμέλειαν, καὶ νὰ μὲ προλάβῃς πρὸ τοῦ ἢ ἀμέλεια νὰ μὲ κατακυριεύσῃ· ἐπειδὴ τότε δὲν μὲ ἀφίνει αὕτη οὔτε κἂν νὰ σέ παρακαλέσω εἰς τὸ νὰ μὲ βοηθήσῃς. Οὕτω δὲ ὁ Δαβὶδ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν λέγων· „Ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ ὁ Θεός μου, τὸ ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει με“ (Ψαλ. νη. 10.) Ὡστε ἡ ἰδικὴ μου παρακάλεσις εἶναι, ὄχι τὸ νὰ ἀναβῆ ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου, καθὼς παρεκάλει ὁ Ἰωῆς, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ νὰ καταβῆς ἐσὺ ἡ ζωὴ μου, Κύριε, εἰς τὴν ἰδικήν μου φθορὰν, ἵνα μὲ λυτρώσῃς ἀπὸ αὐτῆν· ἐπειδὴ σὺ γενόμενος ἄνθρωπος διὰ φιλανθρωπίαν ἄφατον, συγκατέβης μέχρι θανάτου καὶ φθορᾶς, ἀλλ' ὄχι καὶ διαφθορᾶς, ἢ καταφθορᾶς (4).

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνώνωμος ἐρμηνευτὴς τὸ „ἐλθεῖν“ ἐρμήνευσεν ἀντὶ τοῦ „ἐξελεῖν“: ἦτοι ἔδειτο ὁ Ἰωῆς νὰ ἐκβῆ ἀπὸ τοῦ κήτους, καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν ζάλην.

(2) Κάλιον δὲ εἶναι νὰ γράφεται „τῷ τυραννῶντος βέλει“.

(3) Παρὰ τῷ ἀνωνώμῳ γράφεται „Χριστέ“, παρ' ἄλλοις δὲ γράφεται „Χριστῷ“ καὶ παρ' ἄλλοις

„Χριστόν“· ὀρθότερον ὅμως εἶναι τὸ „Χριστέ“.

(4) Φθορὰ, κατὰ τὸν μέγαν Ἀδακασίον, εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ὅς τις φθείρει τὰς τοῦ σώματος δυνάμεις καὶ ἀκινήτους ταῦτας ποιεῖ· διαφθορὰ δὲ εἶναι, ἢ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη τῶν σαρκῶν τοῦ σώματος διάλυσις· καταφθορὰ δὲ εἶναι, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν κοκκάων διάλυσις.

Τροπάριον.

„Ὁς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς Θεὸν Θεὸς Λόγος, Νυμὶ κρατύμει μὴ σθέ-
 „μουσαμ τὴν παλαι, Ἰδώμ φυλάξαι τὴν καθ' ἡμᾶς οὐσίαν, Καθεῖς
 „ἐαυτὸν δευτέρᾳ κοινωμίᾳ, Αὐθίς προφαίμωρ τῶν παθῶν ἐλευθέραμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆ παρόντος Τροπαρίου Θεολογία ἐστίν· ἀπὸ γὰρ τοὺς δύο Θεο-
 λόγους ἐρανίζεται αὐτὸ ὁ Ἱερὸς Μελωδός· καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν πρῶτον
 Θεολόγον καὶ Υἱὸν τῆς βροντῆς Ἰωάννην, τὸ δὲ τέλος, ἀπὸ τὸν δευτέρον Θεολόγον τὸν σο-
 φώτατον Πατέρα Γρηγόριον· ὁ μὲν γὰρ Ἰωάννης οὕτω βροντᾷ· „Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος,
 „καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος“· (Ἰω. α. 1.) ἢ δὲ μέγας Γρη-
 γόριος φιλοσοφεῖ οὕτω· „Δευτέραν κοινωμίαν (ὁ Υἱὸς) κοινωμίαν, πολὺ τῆς προτέρας παρα-
 „δοξοτέραν, ὅσω τότε μὲν μετέδωκε τοῦ κρείττονος· νῦν δὲ μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος“.
 (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ δύο ρητὰ ἐρανισθεῖς ὁ Ἀσματογράφος
 λέγει· ὁ Θεὸς Λόγος, ὅς τις ἦτον ἐν ἀρχῇ· ἦτοι αἰεὶ καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἐνωμέ-
 νος μὲ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὡς ὁμοουσίος αὐτῶ καὶ ὁμόδοξος (συναΐδιος γὰρ ἐστὶ καὶ
 συνάναρχος κατὰ Χρόνον ἡ Ἁγία Τριάς· ἅμα γὰρ Πατὴρ, καὶ ἅμα Υἱὸς, καὶ ἅμα Πνεῦ-
 μα Ἄγιον) ἐκοινώνησεν εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ δημιουργίᾳ τὴν προτέραν κοινωμίαν· ἦτοι μετέδωκεν
 εἰς ἡμᾶς τὸ κρείττον· τούτεστι τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία εἶναι κατ' εἰκόνα Θεοῦ διὰ τοῦ δημιουρ-
 γικοῦ τῆς ψυχῆς ἐμφυσηματος αὐτοῦ, τοῦ πρώτου ἐκείνου καὶ ζωτικῆς (1). Βλέπων δὲ
 τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅτι δὲν ἐδύνετο ἢ φυλάξῃ ἀκεραίαν καὶ καθαρὰν τὴν προτέραν ἐ-
 κείνην κοινωμίαν καὶ τὸ κατ' εἰκόνα, τί κάμνει; Ἐκλίνε τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ καταβιβάσας
 τὸν ἑαυτὸν του, ἐνώθη καθ' ὑπόστασιν ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις μὲ μίαν δευτέραν κοινωμίαν,
 κατὰ τὴν ὁποίαν μετέλαβε τὸ χεῖρον· ἦτοι τὸ ἰδικόν μας σῶμα. Καὶ οὕτω κρατύνει τῶρα
 καὶ δυναμόνει τὴν παλαιότεν ἀσθενήσασαν φύσιν ἡμῶν, καὶ μὴ δυναθεῖσαν φυλάξαι τὸ
 θεῖον ἀξίωμα· καὶ πάλιν ἀποδεικνύει αὐτὴν ἐλευθέραν ἀπὸ τὰ πάθη, καθὼς ἦτον
 καὶ πρότερον.

Τρο-

(1) Δημιουργικὸν δὲ εἶπεν τῆς ψυχῆς τὸ ἐμφύ-
 σημα τοῦ Θεοῦ, καθότι ἐκείνο δὲν ἴγινε ψυχὴ, ἀλ-
 λα ψυχὴν ἐδημιούργησε, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανά-
 σιον· εἶπον δὲ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ζωτικόν, κα-
 θὼς ἐνομαζέει αὐτὸ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς
 τὸ Βαπτισμα· δι' ἐκείνου γὰρ κτίζονται αἱ ψυχαὶ
 ἐμμέσως καὶ προνοητικῶς, ἐχὶ ἀμείσως καὶ δημιουρ-
 γικῶς, ὡς ἄλλοι θέλουσι· τὸ γὰρ πρῶτον ἐκείνο καὶ
 ζωτικὸν ἐμφύσημα τοῦ Θεοῦ, ἀπαξ ἐμπνευσθὲν εἰς
 τὸν Ἀδὰμ ἐνεργεῖ καὶ εἰς τοὺς ἐξ αὐτοῦ πάντας,
 ῥόμος ἢ τῆ φύσει γενομένοι, κατὰ τὸν σχολιαστὴν
 Νικήταν. Καὶ τῆτο δὲ σημειώσκει, ὅτι ὁ Θεὸς κον-
 τὰ ὅπου ἐκτίσσε καὶ ἐδημιούργησε τὴν ψυχὴν τοῦ
 Ἀδὰμ, ἐνεπνευσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου
 Πνεύματος χάριν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρη-
 γόριος· Ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ τὸν ἡμέτερόν ποτε Προ-
 „πάτορα κατ' εἰκόνα ἢ ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ κτίσας,
 „κακίαν οὐδεμίαν ἐπέθηκεν αὐτῷ· ἀλλὰ μετὰ τῆς
 „ψυχῆς ἐνεπνευσεν αὐτῷ, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ Πνεύ-

„ματος χάριν ἀντηροῦσαν αὐτῷ ἐν καϊότητι ἢ ἢ
 „περιέπουσαν αὐτῷ τὴν ὁμοίωσιν“ (Ὁμιλ. εἰς τὴν
 δεκάτην Κυριακὴν τοῦ Λουκά). Ὡστε ὁ Ἀδὰμ οὐ
 μόνον ἐκτίσθη ἀπλῶς, ἀλλὰ κεχαριστωμένως τῇ τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος χάριτι. Ὅθεν συμφώνως καὶ ὁ Ἀ-
 λεξανδρίας Κύριλλος εἶπε· „Γέγονε γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐν
 „ἀφθαρσίᾳ τοῦτο τὸ λογικὸν ἐπὶ γῆς ζῶον (ὁ ἀν-
 „θρώπος)· αἴτιον δὲ τῆς ἀφθαρσίας αὐτοῦ καὶ τῆς
 „εἰς ἅπασαν ἀρετὴν διαμονῆς, τὸ ἐνοικισθὲν παρὰ
 „Θεοῦ Πνεῦμα διεφαιμένο· ἐνεφύσησε γὰρ εἰς τὸ πρό-
 „σωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καθὰ γέγραπται“· (Τόμ-
 „δ. Βιβλ. ε. κεφ. ζ. προκειμένου ρητοῦ· „Τούτο ἢ
 „εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὐ ἐμελλόν λαμβάνειν,
 „πιστευόντες εἰς αὐτόν“). Καὶ πάλιν· „Λαβὼν
 „χρὸν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ διαπλάσας τὸν ἄνθρωπον ὁ
 „πάντων Δημιουργός, ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον
 „αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς. Καὶ τίς ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς; ἢ
 „ἡ δυνάμις τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ τοῦ ληγοντος·
 „Ἐγὼ εἰμι ἢ ζωὴ“· (αὐτόδ.)

Τροπάριον.

Ἰκται δι' ἡμᾶς Ἀβραάμ ἐξ ὄσφους, Λυγρῶς πεσόμενος ἐν σκότει
 τῶν πταισμάτων, Υἱοὺς ἐγεῖραι τῶν κάτω μεμευκότων, Ὁ φῶς
 κατοικῶν καὶ φάτμην παρ' ἀξίαν, Νῦν εὐδοκήσας εἰς βροτῶν σωτηρίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Μοιογενὴς Υἱὸς καὶ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος, (ἀ. Τιμ. 5'. 16.) ὅς τις εὐδόκησεν (ἠθέλησε) κατὰ προηγούμενον τοῦ θέλημα· τοῦτο γὰρ διηλοῖ ἡ λέξις „εὐδοκία“, κατὰ τὸν Δαμασκίου Ἰωάννην, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον) διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν νὰ κατοικήσῃ τὴν τῶν ἀλόγων ζώων εὐτελεστάτην φάτμην, ἔξω παντάπασιν ἀπὸ τῆς ἀξίαν καὶ μεγαλειότητος τῆς Θεότητός του, ἦλθε καὶ ἐγεννήθη σήμερον εἰς τὴν γῆν διὰ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ τινες ἀθλίως καὶ χαλεπῶς ἐπέσαμεν εἰς τὸ σκότος τῶν ἀμαρτιῶν. Πόθεν δὲ ἐγεννήθη; Ἀπὸ τῆν ὄσφυν (τὸ σπέρμα) τοῦ Ἀβραάμ· ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς Φυσικοὺς, εἰς τὴν ὄσφυν εὐρίσκονται πῖ νεφροί· εἰς δὲ τοὺς νεφροὺς πάλιν εὐρίσκεται τὸ σπέρμα μὲ κυριώτερον λόγον, παρὰ εἰς τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ σώματος· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Λευί· „Διὰ Ἀβραάμ καὶ Λευί ὁ δεκάτας λαμβάνων· δεδεκάτῳται·“ ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὄσφύϊ τοῦ Πατρὸς (Ἀβραάμ) ἦν· (Ἐβρ. ζ'. 9.) Διὰ τοῦτο ἡ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀρχίζων τὸ ἰδικόν του Εὐαγγέλιον εἶπε· „Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ Υἱοῦ Δαβὶδ, Υἱοῦ Ἀβραάμ“· (Ματθ. ἀ. 1.)

Διὰ τί δὲ ἐγεννήθη; Ἰνα, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Προδρόμου τὸ λέγον „Δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ“, (Λουκ. γ'. 8.) ἐγεῖρη πνευματικῶς Υἱοὺς διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν κατὰ σάρκα προπάτορά του Ἀβραάμ. Πόθεν νὰ τοὺς ἐγεῖρη; Ἀπὸ τὰ κάτω νενευκότα· ἦγον ἀπὸ τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα· φυσικῶς γὰρ ταῦτα ἀπὸ τὰ ἄνω νεύουσι καὶ φέρονται εἰς τὰ κάτω, διὰ τὸ βάρος ὅπου ἔχουν· καθὼς τὸ πῦρ ἐκ τοῦ ἐναντίου φυσικῶς φέρεται ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω, διὰ τὸ ἐλαφρὸν ὅπου ἔχει. Νοοῦνται δὲ ἀλληγορικῶς λίθοι καταφερεῖς, τὰ σκληρὰ καὶ λιθοκάρδια Ἔθνη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἠγέρθησαν εἰς τὸν ἐκ πίστεως Ἀβραάμ τέκνα πνευματικὰ σχεδὸν ἅπειρα διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως (1).

Ἀκολουθῶν δὲ ὁ Μελωδὸς κατασκευάζει τὸ ἐπίλοιπον τοῦ Τροπαρίου τοῦ ρητοῦ τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“, καὶ λέγει· Σὺ, Χριστέ, ὁ ὁποῖος, κατοικεῖς εἰς τὸ φῶς, δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν κατέβης ἐπὶ γῆς, καὶ εἰς φάτμην ἀνεκλίθης διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ πῶς ὁ Θεὸς κατοικεῖ φῶς, ἐνῶ ἡ μὲν κατοικία εἶναι περιγραφὴ τῶν σωμάτων, ἡ δὲ Θεὸς ἀσώματος ὢν καὶ ἀπειρος, εἶναι ἀπερίγραφτος; εἰς τοῦτο ἀποκριόμενοι ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς ἀνθρώπινον νοῦν λέγομεν, ὅτι καθὼς ὁ ἄνθρωπος, ἐνῶ κατοικεῖ εἰς οἰκίαν, περιορίζεται πανταχόθεν ἀπὸ αὐτήν· οὕτως ὁ Θεὸς ἐπειδὴ εἶναι ὅλος φῶς, λέγεται ὅτι κατοικεῖ εἰς φῶς, καὶ ἀπὸ φῶς περικυκλοῦται. Συμφώνως δὲ μὲ τὸν Παῦλον εἶπε καὶ ὁ Δαβὶδ πρὸ τοῦ Παύλου, ὅτι ὁ Θεὸς φορεῖ τὸ φῶς ὡς φόρεμα· „Ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον“· τὸ φῶς ὁμῶς, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς κατοικεῖ, δὲν εἶναι ὑλικόν, εἶναι αὔλον, ἀκτιστόν, αἰώνιον, καὶ διὰ τοῦτο ἀπρόσιτον (ἀπλησίαστον) καὶ ἀόρατον ἀπὸ ὑλικούς ὀφθαλμούς. Καὶ ὅτι εἶναι τοιοῦτον, μαρτυροῦν λαμπρῶς ἡ τρεῖς πρόκριτοι τῷ Ἰησοῦ Μαθηταί, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸ Θαβώριον ὄρος μὴ δυνηθέντες νὰ βλέπωσι τὸ Θεῖον φῶς, τὸ ὁποῖον ἐξήστραψεν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, ἔπεσον χαμαὶ κατὰ πρόσωπον.

Ωδὴ

(1) Ὁ δὲ ἀνάγνωμος ἐξηγητὴς τὸ „Υἱοὺς τῶν κάτω νενευκότων“ λέγει, ὅτι εἶναι περίφρασις τῆς „τῶν κάτω νενευκότων“· ἤτοι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς

κάτω νεύοντας ἀπὸ τὸ φορτίον τῆς ἀμαρτίας ἠγέρθη καὶ ἐσηκώσεν ἄνω, ἡ σαρκῶδεις Λόγος τοῦ Πατρὸς.

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ Παρτάμακτος ἐξεφαύλισαμ πόθω, Ἀπλητα θυμαίμοτος ἡγ-
 „ κιστρωμένοι, Παῖδες Τυράμμου δύσθεομ γλωσσαλγίαν· Οἷς εἶκαθε
 „ πῦρ ἄσπετομ, τῷ Δεσπότῃ, Λέγουσιμ εἰς αἰῶμα εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοὺς μὲν μικροφύχους καὶ ἀνάνδρους ἀνδράπους, ὅταν προβάλη εἰς αὐτοὺς κἀρένας φό-
 βος, εὐθύς τὰς νικά, καὶ γίνεται ἀνώτερος τοῦ θείου πόθου, ὁ ὁποῖος ἐσπάρη εἰς τὴν καρ-
 διά των· εἰς δὲ τοὺς ἀνδρείους καὶ μεγαλοφύχους δὲν ἀκολουθεῖ οὕτως, ἀλλ' ἀντιστρόφως
 ὁ θεῖος πόθος μὲ ὄλον πῆχυν βασιλικόν, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, ὑπερνικᾷ τὸν φόβον.
 Διὰ τοῦτο οἱ τρεῖς Θεολόγοι Παῖδες, ὁ Ἀνανίας, ὁ Ἀζαρίας καὶ ὁ Μισαήλ, μὲ τὸ νὰ
 ἦτον ὄλοι διόλου ἀγιστρωμένοι ἀπὸ τὸν πόθον καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ παμβασιλείως Θεοῦ,
 ἐξεφαύλισαν, (κατεφρόνησαν) καὶ ὡς μηδὲν ἐλογίσαντὸ τὴν κακόθεον καὶ βλάσφημον γλωσ-
 σαλγίαν τοῦ Τυράννου Ναβουχοδονόσορ, ὅς τις ἐθύμονε καὶ ὠργίζετο κατ' αὐτῶν ἀπλήτως
 (ὑπερβολικῶς)· διότι ἤθελεν ἢ ἀνόητος νὰ προσκυνήσῃ ὡς Θεὸς διὰ τῆς εἰκόνας του· διὸ καὶ
 βλασφημῶς ἔλεγε· „ Καὶ τίς ἐστὶ Θεός, ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρός μου“; (Δαν. γ'. 15.)
 Ὁθεν ἐπειδὴ οἱ τρεῖς Παῖδες κατεφρόνησαν τὰ βλάσφημα ταῦτα λόγια τοῦ Τυράννου, διὰ
 τοῦτο παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὸ ἀμέτρητον ἐκεῖνο πῦρ τῆς καμίνου, καὶ τελείως δὲν τοὺς
 ἔκαυσε. Τούτου χάριν καὶ αὐτοὶ ἔλεγον εὐχαριστοῦντες εἰς τὸν Δεσπότην Θεόν· Σὺ, Κύριε,
 εἶσαι εὐλογητός καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας· ὁ ὁποῖος λόγος εἶναι χαρακτηριστικὸς
 τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς.

Πρέπει δὲ ἐδῶ νὰ θαυμάσῃ τινὰς τὸν ἱερὸν Μελωδόν· διότι ἐπειδὴ δύο ὄνοματα εἶναι
 τῶν μεγάλων μοναρχιῶν τοῦ Κόσμου, βασιλεία καὶ τυραννία, καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς κάμνει
 τοὺς ὑπηκόους του νὰ τὸν δουλεύουν μὲ πόθον καὶ ἀγάπην, ὁ δὲ Τυράννος βιάζει αὐτοὺς
 νὰ τὸν δουλεύουν μὲ ἀγριότητα καὶ φοβερismus· τέτου χάριν ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τὸ μὲν
 ὄνομα „ Παρτάμαξ“ (παμβασιλεὺς) ἐπροσάρμοσεν εἰς τὸν Θεόν εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον, τὸ
 δὲ „ Τυράννος“ ἐπροσάρμοσεν εἰς τὸν Ναβουχοδονόσορ· ὅθεν ἀκολουθῶς εἶπεν, ὅτι οἱ τρεῖς
 ἅγιοι Παῖδες δὲν ἦτον ἀγιστρωμένοι ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν πόθον καὶ
 τὴν ἀγάπην αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἡ τελεία ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἐκβάλλει τὸν φόβον, καθὼς εἶπεν ὁ
 ἡγαπημένος μαθητῆς Ἰωάννης (ἀ. δ'. 18.).

Τροπάριον.

„ Ὑπηρετάς μὲν ἔμμαως καταφλέγει, Σώζει δὲ παφλάζουσα ροι-
 „ ζηδὸμ μέους, Ταῖς ἐπταμέτροις καύσει πυργουμένη· Οὐς ἔστεφε
 „ φλοξ, ἄφθογομ τοῦ Κυρίου, Νέμοτος εὐσεβείας εἴμεκα, δρόσομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σύμφωνον καὶ ἀκόλουθον εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον μὲ τὸ πρότερον· ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς
 ἀναφέρει καὶ ἐδῶ τὴν ἱστορίαν τὴν περὶ τῆς Χαλδαϊκῆς καμίνου, λέγων, ὅτι ἡ μετὰ σφο-
 δροῦ ἡχοῦ ἀναβράζουσα φλόγα, ἣτις μὲ τὴν ἐπταπλάσιον ἔκαυσεν τῆς καμίνου, ὑψοῦτο
 ὡς πύργος ἕως πῆχεις τεσσαράκοντα ἐννέα (1), τοὺς μὲν ὑπηρετάς τοῦ Τυράννου, οἱ ὁ-
 ποῖοι

(1) Σημείωσαι, ὅτι ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς
 ἐν τῷ Ἡ. Εἰρμῷ τῷ λέγοντι „ Ἐπταπλάσιος κά-
 „ μινον“ τῆς σφᾶρ αὐτοῦ ἐρμηνευομένης Ἀναστασίμου

ὀκτῶνχοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκenoῦ, λέγει, ὅτι ἐγνώ-
 ρισθη ἡ φλόγα, ὅτι ὑψώθη πῆχεις τεσσαράκοντα ἐν-
 νέα, διότι, ὅταν ἐγύρισε αὐτὴ κάτω, καὶ κατέκαυ-

Τροπάριον.

Ἄρωγέ Χριστέ τῶν βροτοῖς ἑμαρτίου, Πρόβλημα τῆς σάρκωσις ἀρ-
 ῥήτως ἔχωρ, Ἕσχυμας, ὄλβου τῆς θεώσεως φέρωρ, Μορφοῦμενος
 ῥῆμ ἡς τιμὸς δι' ἐλπίδα, Ἄρωθερ εἰς κευθμῶμας ἡλθομερ ζόφου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ βοῦθὲ ἡμῶν Χριστέ, σὺ, λέγει, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων μορφοθεῖς καὶ γεννηθεῖς σήμερον κατήσχυμας σοφώτατα ■■ τεχνικώτατα τὸν ἀντίπαλον τῶν ἀνθρώπων Διάβολον· διότι σὺ τὸν μὲν πλοῦτον τῆς Θεότητος (Θεότης δὲ οὐ μόνον ἡ θεία φύσις λέγεται, ἀλλὰ ■■ ἡ θεία ἐνέργεια· ὅθεν εἶπεν ἡ Θεοφύρος Μάξιμος, „Θεότης ἐστὶν ἡ ἐκθεωτικὴ τῶν προ-
 ῆνομένων ἐνέργεια“) ἔφερερ ἐνδοθερ κευρυμμένον· τὴν δὲ σάρκα εἶχερ ἔξωθερ πρόβλη-
 μα, καὶ ὡς ἐν δόλωμα με ἀρρήτον τρόπον καὶ ἀνεμῆνευτον· ὅθεν διὰ τοῦ τοιούτου πανσό-
 φου τεχνάσματος κατεσοφίσω καὶ ἠπάτησαρ τὸν πονηρὸν ἔχθρην, ὅστις προσέβαλε καὶ ἐπο-
 λέμισε τὸ ἔξωθερ φαινόμενον δόλωμα: ἦτοι τὴν φαινομένην ἀνθρωπότητα, περιέπεσε δὲ καὶ
 ἐνικήθη ἀπὸ τὸ ἔσωθερ κευρυμμένον ἀγκιστρὸν: ἦτοι ἀπὸ τὴν παντοδύναμον Θεότητα· διὰ
 τὴν ἐλπίδα τῆς ὁποίας Θεότητος (τοῦ νὰ γένωμεν Θεοί), καθὼς ὁ πονηρὸς ἐσυμβούλευ-
 σεν ὄφρις εἰπῶν· „Ἡ δ' ἀν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί,
 ἡ καὶ ἔσσεθε ὡς Θεοί γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν“, (Γέν. γ'. 5.) κατεκρημνίσθημεν
 ἀπὸ τὸν Παράδεισον εἰς τοὺς σκοτεινοτάτους τόπους τοῦ ἄδου. Σημείωσαι, ὅτι τὰ ἀνωτέρω
 λόγια ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Ἐπειδὴ γὰρ ὤετο αἴτη-
 ῆς εἶναι τῆς κακίας ὁ σοφιστὴς, Θεότητος ἐλπίδι δελεάσας ἡμᾶς, σαρκὸς προβλήματι
 ἡ δελεάζεται· ἴν ὡς τῷ Ἀδὰμ προσβαλὼν, τῷ Θεῷ περιπέση· καὶ οὕτως ὁ νέος Ἀδὰμ
 ἡ τὸν παλαιὸν ἀνασῶσθιται“ (Δόγ. εἰς τὰ φῶτα) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἱρμού
 τῆς πέμπτῃς Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ, τοῦ λέγοντος „Ὁ τρισμακάριστον ξύλον“,
 ἡνα μάθῃς πάνσοφον ἀλιευτικὴν τοῦ Θεοῦ.

Τροπάριον.

Ἦ τὴν ἀγριωπὴν ἀκρατῶς γαυρουμένην, Ἄσεμμα βακχεύουσαν (1)
 ἡ ἔξοστρουμένην (2), Κόσμου καθεῖλες παρθεμῶς ἀμαρτίαν· Οὐς
 ἡ εἴλκυσε πρὶν σήμερον τῶν ἀρκύων, Σώζεις δὲ σαρκωθεῖς ἐκὼν εὐεργέτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ εὐεργέτα, λέγει, Θεέ, σὺ σαρκωθεῖς θεληματικῶς καὶ γένόμενος ἀνθρώπος, κα-
 θεῖλες μὲν καὶ ἐκρημνίσες με τὴν παντοθενῆ δύναμιν τῆς Θεότητός σου τὴν ἀγρίαν ἀμαρ-
 τίαν, τὴν ἀμέτρως ὑπερηφανευομένην καὶ ἀσέμνως μαινομένην καὶ χορεύουσαν, καθὼς οἱ
 ἔξωθερ τῶν Ἑλλήνων μῦθοι λέγουσιν, ὅτι ἐχόρευον μαινομένοιαι αἱ Βάκχαι γυναῖκες, αἱ τῷ
 Βάκχῳ τῷ Θεῷ τοῦ οἴνου λατρεύουσαι. Πόθεν δὲ ἐκρημνίσες τὴν ἀμαρτίαν; Ἀπὸ τὸν Κό-
 σμον καὶ τοὺς ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μανικῶς ἐκινούντο ἀπὸ αὐτὴν ὡς ἀπὸ
 οἱ-

(1) Οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο ἐρμηνευταὶ τῶν
 Κανόνων· ἀν καὶ ἐν τοῖς Μηναίοις τοῖς πετυπωμέ-
 νοις γράφεται „βακχεύουσαν“.

(2) Ὁμοίως καὶ τοῦτο οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο
 ἐρμηνευταὶ· διότι ἀναφέρεται εἰς τὸ „κόσμου“, καὶ
 ὄχι εἰς τὸ „ἀμαρτία“, καθὼς γράφεται ἐσφαλμένως
 εἰς τὰ Μηναία.

οίστρον (1)· διότι αὐτὴ ἐμπήγουσα τὸ κέντρον τῆς εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἔκαμιν αὐτοὺς νὰ τρέχουν εἰς βουνα, εἰς ἐρημίας, εἰς κρημνούς καὶ εἰς ἄλλους τόπους, τοὺς ὁποίους οὐκ ἐπισκοπεῖ Κύριος, ἐδὲ γνώσις, ὡς εἶπεν ὁ Σολομών· „Ὁ ἄφοβος ἀυλισθήσεται ἐν τόποις, οὐ οὐκ ἐπισκοπεῖται γνώσις“. (Παρ. ιθ΄. 23.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ, σκυθρωπὴν καὶ διώκτριαν τὴν ἀμαρτίαν ἀνόμασεν· „Ἐντεύθεν Αἴγυπτον φευγομένη τὴν σκυθρωπὴν καὶ διώκτριαν ἀμαρτίαν“. Ὁθεν ὁ Πρωχός Προδρόμος προσθέτει, ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου πάσχουν ἀπὸ κανὲν πάθος, εἴτε ἀπὸ θυμὸν, εἴτε ἀπὸ ἐπιθυμίαν, αὐτοὶ οἰστρηλατοῦνται, μαίονται καὶ ἔξω φρενῶν γίνονται· ἀγριοὶ γὰρ γίνονται κατὰ τὰς ὀφθαλμούς· γαυριῶνται ἀκρατικῶς κατὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ὁμοίων ἀναιδῶς· τρέχουσι μὲ μανίαν ὡς αἱ Βάκχαι γυναικες, καὶ πάσχουσιν ἐκεῖνα τὰ ἴδια πάθη, ὅπου πάσχουσι τὰ βόδια, ὅταν τὰ πιάσῃ ὁ οἰστρος. Ἀρμοδιώτατα δὲ ἐπαρωμοίωσεν ὁ Μελωδὸς τὴν ἀμαρτίαν μὲ τὸν οἰστρον· διότι καθὼς αὐτὸς ἐκμανθίζει τὰ ζῶα, καὶ ἀπὸ ἡμερᾶς τὰ καταστίνει ἀγρία· οὕτως ἡ ἀμαρτία, εἰσελθούσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων κάμνει αὐτοὺς ἀλογωτέρους καὶ θηριωδέστερους ἀπὸ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ τὰ θηρία. Τὴν μὲν ἀμαρτίαν λοιπὸν (ἀκολουθεῖ ὁ Μελωδὸς) κατέβαλες καὶ ἠφάνισες, Δέσποτα· ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἡ ἀμαρτία ἐπράβιξε πρότερον εἰς τὸν ἐαυτοῦ τῆς καὶ ὑπέταξε, σήμερον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Γεννήσεώς σου ἔσωσας ἀπὸ τὰς παγέδας αὐτῆς καὶ δίκτυα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡμεῖς περιπεπλεγμένοι·

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἶρμός.

„Μήτηρ ἀφλέκτως εἰκομίζουσι Κόρης, Οἱ τῆς παλαιᾶς πυρπολούμεμοι μέοι, Ἐπερφυῶς κέουσα ἐσφραγισμένη. Ἀμφω δὲ δρωσα
„θαυματοργία μιᾶ, λαοὺς πρὸς ἕμμοι ἐξαρισθησὶ χάρις.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ ἐν τῇ παλαιᾷ Γραφῇ ἀναφερόμενοι τρεῖς Παῖδες, οἱ ὁποῖοι δὲν κατακαίοντο ἐν τῇ κλίμῳ, αὐτοὶ εἰκονίζον τὴν μήτραν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος, ἡ ὁποία καὶ ἀφ' οὗ ἐγέννησε τὸν Χριστὸν ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, πάλιν ἔμεινεν ἐσφραγισμένη καὶ κεκλεισμένη, κατὰ τὴν προφητείαν τῆς Ἰεζεκιὴλ τὴν λέγουσαν· „Ἡ πόλις αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς· καὶ ἔσται κεκλεισμένη“. (Ἰεζ. μδ΄. 2.) Διὰ τὴν φανερώσῃ δὲ ὁ Προφήτης ὅτι ἡ Θεοτόκος, καθὼς ἦτον Παρθένος πρὸ τοῦ τόκου, οὕτως ἔμεινε Παρθένος καὶ μετὰ τὸν τόκον, διπλασιάζει τὸ „ἔσται κεκλεισμένη“. Πλὴν ἐκεῖ μὲν οἱ τρεῖς Παῖδες σπικόμενοι εἰς τὴν μέσσην τῆς καμίνου, ἔμεινον ἀπείρακτοι καὶ ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὴν φωτίαν, ἐδῶ δὲ ἠκολούθει ὅλον τὸ ἐναρτίον· διότι ἡ Θεομήτωρ ἔχουσα μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς τὸ αὐλον πῦρ τῆς Θεότητος, δὲν ἐκατακαίετο ἀπὸ αὐτό· ὅθεν τοῦτο τὸ θαῦμα εἶναι πολλὰ ἀνώτερον καὶ παραδόξοτερον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ θαῦμα τῶν τριῶν Παίδων. Τὰ δύο δὲ ταῦτα θαῦματα (τὸ νὰ μὴ κατακαῖν οἱ τρεῖς Παῖδες, καὶ τὸ νὰ Γεννησῇ ὑπερφυῶς ἡ Παρθένος) ἂν καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς ἦναι χωρισμένα τὸ ἐν ἀπὸ τὸ ἄλλο, καθότι ἐκεῖνο μὲν ἦτον ἐν τῇ Παλαιᾷ, τοῦτο δὲ ἐν τῇ Νέᾳ Γραφῇ, μὲ ὅλον τοῦτο καὶ τὰ δύο ἐνήργησε μὲ μίαν θαυματοργικὴν δύναμιν ἢ αὐτὴ χάρις τῆς Θεοῦ. Ὁθεν διεγείρει τοὺς πιστοὺς λαοὺς εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν τὸν τοιαῦτα ποιοῦντα τέρατα καὶ θαυμάσια.

Τρο-

(1) Οἰστρος εἶναι ζούριον, ἔχον σχῆμα μακροῦλης σφηκός τὸ ὁποῖον ἐν καιρῷ τοῦ θέρους ἐμπήγει εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῶν ἀλόγων καὶ βοῶν καὶ ἀλλῶν ζῴων· καὶ μὲ τοῦτο τὰ ἐνοχλεῖ τό-

σον, ὥστε ἐξαγριῶνται αὐτὰ καὶ τρέχουν μανικῶς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ πολλάκις κρημνίζονται, καὶ εἰς νερά πίπτουν.

Τροπάριον.

„ Λύμνη φυγοῦσα τοῦ Θεοῦσαι τῇ πλάμῃ, Ἄληκτον ὑμνεῖ τὸν
 „ κερύμενον Λόγον, Νεαμικῶς ἅπανα σὺν τρόμφ κτίσις, Ἄδοξον εὐ-
 „ χος δειματομένη φέρειν, Ῥευστὴ γεγῶσα, καὶ σοφῶς ἐκαρτέρει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἦτο ποτὲ καιρὸς, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐλάτρευον ὡς Θεὸν τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα, κατὰ τὸν Ἀπόστολον λέγοντα „ Μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τῆ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν. (Ῥωμ. α. 25.) καὶ πρὸς τέτοις ἐδόξαζον, ὅτι τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ φωστῆρες καὶ τὰ ἄστρα κυβερνῶσιν ἅπαντα τὰ ὑπὸ σελήνην τοιοῦτοι ἐστάθησαν ἅπαντες σχεδὸν οἱ πρὸ τῆς ἐνσάρκου Παρουσίας ἄνθρωποι, οἱ καλούμενοι Ἕλληνας καὶ εἰδωλοάτραι. Ἡ κτίσις λοιπὸν Θεοποιουμένη ἀπὸ τοὺς ἀνοήτους ἄνθρώπους, καὶ οἰκειομένη τὴν τιμὴν τοῦ κτίσαντος αὐτῆν, ὅχι μόνον δὲν ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐλυπεῖτο, καθὼς ἦτον πρὲπον νὰ λυπῆται ὅθεν λαμβάνουσα μίαν τοιαύτην ἀτιμον τιμὴν, καὶ ἄδοξον δόξαν, ἐπασχεν ἕνα τοιοῦτον πάθος, ὡς εἶν, καθ' ὑπόθεσιν, ἕνας ἄνθρωπος ἰδιώτης ἤθελε πάρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως, καὶ ὀνομασθῆ καὶ προσκυνῆται ὡς Βασιλεὺς καὶ Ἀυτοκράτωρ ὁ τοιοῦτος γὰρ ἰδιώτης ἄνθρωπος, ὅχι μόνον ἔμελλε νὰ ὀργισθῆ, καὶ νὰ σιγχαίνεται ὡς ἀτιμίαν τὴν ξένην ἐκείνην τοῦ Βασιλέως τιμὴν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἤθελε φοβηθῆ δικαίως, μήπως ἀφανίσῃ αὐτὸν ὁ τῇ ἀληθείᾳ ὢν Ἀυτοκράτωρ καὶ Βασιλεὺς, ὡς οἰκειοποιούμενον καὶ ἀρπάζοντα τὴν ἰδικήν του δόξαν καὶ βασιλείαν.

Πρὸ τῆς Γεννήσεως λοιπὸν τῆ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοιαύτην ἀτιμον τιμὴν ἢ κτίσις ἐλάμβανε· τὰρα δὲ αὐτὴ φυγοῦσα δυνατῶς τὴν τοιαύτην λύμνη (ὑβρίν) τοῦ νὰ Θεοποιῆται ἀπὸ τὴν πλάμην τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων, ἀπαύστως ὑμνεῖ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν κενωθέντα διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως· κένωσις γὰρ εἶναι ἢ διὰ σαρκὸς πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημία τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἑρμηνευτήν. Ὑμνεῖ δὲ αὐτὸν ἢ κτίσις με τρόμον καὶ φόβον ὡς Κτίστην αὐτῆς καὶ δημιουργόν· διὰ γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπιδημίας ἔγινε φανερόν, ὅτι αὐτὸς μὲν εἶναι ἢ ἀληθὴς Θεὸς καὶ τῆς κτίσεως δημιουργός, ἢ δὲ κτίσις εἶναι ποίημα μόνον καὶ κτίσμα αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κτίστης καὶ Θεός. Ἡ γὰρ κτίσις, ἐπειδὴ ἔγινε φύσει φθαρτὴ διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ, τόσον πολλὰ ἐφοβεῖτο τὴν ἄδοξον δόξαν τῆς Θεοποιήσεως, καὶ τόσον πολλὰ ὠργίζετο ἐναντίον ἐκείνων ὅπου τὴν ἐθεοποίησαν, ὥστε ἐκοιλοπῶναι ἢ ἐτοιμάζετο νὰ τιμωρήσῃ τοὺς παρανόμους με διαφόρους τρόπους, με πετροβόλους χαλάζας, με ἀστραποπελέκτα, με βροντάς, με ῥαγδαίας βροχάς, με χασματώδεις σεισμούς, με φοβεροὺς τῆς γῆς ἀναβρασμούς καὶ με δυσκρασίας ἀέραν· ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν, ἀλλὰ με σοφίαν ὑπέφερεν, ἐλπίζουσα νὰ κάμῃ τὴν κατ' αὐτῶν ἐκδίκησιν ὁ τῆς κτίσεως Δημιουργός, ὁ σήμερον γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου: ἦτοι νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὸ μέσον τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὴν τῆς κτίσεως Θεοποίησιν (1).

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν τῇ Δ'. Λόγῳ περὶ εὐαγγελικῆς προπαρρασκευῆς, ἑρμηνεύων τὸ ρητὸν τοῦ Παύλου ἐκεῖνο „ Ὅτε ἡμεν ἠπίοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ Κόσμου ἡμεν δεδουλωμένοι, (Γαλ. δ. 3.) λέγει ἕνα νόημα παράξενον μὲν, πιθανόν ὅμως καὶ ἀξιοπίστον: δηλαδὴ ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο παρεχώρησε νὰ προσκυνῶν οἱ ἄνθρωποι τὰ στοιχεῖα τοῦ Κόσμου: ἦτοι τοὺς Φωστῆρας καὶ τὸν Οὐρανόν, καὶ νὰ λατρεύουν ταῦτα ὡς Θεοὺς, διὰ νὰ προπαιδαγωγηθεὺν εἰς αὐτὰ, καὶ οὕτω νὰ δεχθοῦν εὐκόλως τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐπίγνωσιν· εὐκολώτερα γὰρ ἔμ-

περὶ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν ἀληθινόν Θεόν, ἕνας ὅπου πρότερον ἔχει ἰδέαν Θεοῦ, ἂν καὶ ψεύδης ἦναι ὁ Θεὸς αὐτοῦ, καὶ νὰ λατρεύσῃ τὸν ἀληθῆ Θεόν ἕνας ὅπου ἐσυνείδισε νὰ λατρεύῃ ἢ ψευδοθεόν, πρὸς νὰ πιστεύσῃ τὸν αὐτὸν ἀληθῆ Θεόν ἕνας ἄθεός, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει τελείως ἰδέαν Θεοῦ εἰς τὴν φαντασίαν του, οὕτε ἐσυνείδισε ποτὲ νὰ προσκυνῇ καὶ νὰ λατρεύῃ Θεόν. Τοῦτο τὸ νόημα φαίνεται νὰ συνομολογῇ καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο τῆ θείου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ μάλιστα τὸ τέλος αὐτῆ τοῦ λόγου „ καὶ σοφῶς ἐκαρτέρει „ δηλοῖ γὰρ τοῦτο, ὅτι ἢ κτίσις, μὲ ὁ-

Τροπάριον.

„ Ηκεισ πλαμῆτιν πρὸς μομῆν ἐπιστρέφωγ, Τὴν ἀψθοποιὸν ἐξ ἐρη-
„ μαίων λόφωγ, Ἡ τῶν Ἐθμῶν ἔγερισ, ἀψθρῶπωμ φύσιμ. Ρῶμμη
„ βιαίαμ τοῦ βροτοκτόμου σβέσαι, Ἀμῆρ φαμείς τε ἔ Θεὸς προμνθεία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο μέρη ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ σοφὸς Μελωδός. Πρῶτον, ἀπὸ τὴν πα-
ραβολὴν ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος ἵ Τίς ἀνθρῶπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπο-
„ λέσας ἐν ἐξ αὐτῶν οὐ καταλείπει τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ
„ τὸ ἀπολωλὸς, ἕως εὗρη αὐτὸ, καὶ εὐρῶν, ἐπιτίθεισιν ἐπὶ τὲς ἄμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ
„ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συγχαρή-
„ τέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλὸς“; (Λουκ. ιε΄. 4.) Καὶ δεῦτερον, ἀπὸ
τὸ Βιβλίον τῆς ἐξόδου, ὅπου γέγραπται ἵ Ἐὰν συναντήσης τῷ βοῖ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἵ τῷ
„ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ· ἐὰν δέ ἴδῃς τὸ ὑπόζυγιον
„ τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συναρείς
„ αὐτὸ μετ’ αὐτοῦ“. (Ἐξ. κγ΄. 4.)

Ἐκ τούτων λοιπὸν συγχροτήσας τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγει ὁ χαριτάγνημος Ἰωάννης· Χρι-
στὲ ὁ Θεὸς, ὅστις εἶσαι ἡ ἀνάστασις τῶν Ἐθνῶν τῶν ἐμπεσόντων εἰς τὸν βόθρον τῆς ἀσε-
βείας καὶ ἀμαρτίας, σὺ γενόμενος τέλειος ἀνθρῶπος διὰ τὴν περὶ τὸν ἀνθρῶπον πρόνοιαν,
καὶ τέλειος μείνας Θεός, ἦλθες εἰς ἡμᾶς πρῶτον διὰ τὴν γυρίσῃς ἀπὸ τὰς ἐρήμους καὶ δύσ-
βατα ὄρη καὶ βάραθρα, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, τὴν πεπλανημένην φύσιν τῶν ἀν-
θρῶπων. Ποῦ νὰ τὴν γυρίσῃς; Εἰς τὴν βοσκὴν τὴν ψυχτροφὸν καὶ τὰ ἄνθη ποιούσαν τῆς
εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς· σὺ γὰρ ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς ἀφήσας μὲν τὰ ἐννεήκοντα ἐννέα πρόβατά
σου, τὰς χοροστασίας δηλαδὴ τῶν Ἀγγέλων, αἵ τινες διαιροῦνται εἰς ἐννέα τάγματα κα-
τὰ τὸν Ἀρσ επαγίτην Διονύσιον, ἐφρόντισας διόλου διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλανηθέντος γέ-
νους τῶν ἀνθρῶπων. Δεῦτερον, ἵνα διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τούτου σβύσης καὶ ἀφανίσῃς τὴν
βιαίαν καὶ τυραννικὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρῶποκτόνου Διαβόλου, τὴν ὁποίαν μεταχειριζόμενος,
ἐπλάνησε τὸν Ἀδὰμ καὶ ὄλον τὸ γένος του.

Ὡδὴ

μὲ ὄλον ὅτι ἐφοβεῖτο νὰ θεοποιῆται ἀπὸ τὰ Ἐθνη καὶ
τοὺς εἰδωλολάτρας, ὅμως ἑκαρτέρι καὶ ὑψέρι τὴν
ποιήσῃ τιμὴν καὶ θεοποιήσιν. Διὰ τί; Διὰ τὰ φέ-
ρη εὐκολώτερον τοὺς ταῦτη θεοποιούντας ἀνθρώπους εἰς
τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ λατρείαν καὶ γῶσιν. Συνάδει
τῇ γῶμῃ ταῦτη καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Δευτερονομίου τὸ
λέγον· ἵ Μὴ ἀναβλέψας εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἰδὼν
τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ
πάντα τὸν Κόσμον τοῦ Οὐρανοῦ, εὐλαηδεῖς προσ-
κυνήσῃς αὐτοῖς ἵ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἀ ἀπένειμο
Κύριος ὁ Θεός ἵμιν πᾶσι τοῖς Ἐθνεσι τοῖς ὑποκά-
τω τοῦ Οὐρανοῦ“. (Δευτερ. δ΄. 19.) Καὶ ὅρα τοὺς
ἐξηγητὰς αὐτοῦ, Κλήμητα τὸν Στρωματία καὶ Ὀρι-
γένη· ὅρα καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ, ἣν ἐποίησαμιν εἰς τὴν
πρὸς Γαλάτας, κατὰ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν. Συμφωνεῖ
τῷ νοήματι τούτῳ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέ-
γων ἐν τῇ περὶ Θεολογίας Β΄ λόγῳ· ἵ Ἐπίεται μὲν
πᾶσα λογικὴ φύσις Θεοῦ καὶ τῆς πρώτης αἰτίας,
καταλαβεῖν δὲ ἀδυνατεῖ, δι’ ἧς εἶπον αἰτίας· κά-
μνευσα ἵ τῷ πῶδῳ καὶ οἶον σφοδάζουσα καὶ τῇ

ἵ ζήμιας εὐ φέρουσα, δεῦτερον ποιεῖται πλοῦν, ἡ πρὸς
τὰ ὀρώμια Βλέψαι, καὶ τούτων τι ποιῆσαι Θεόν,
κακῶς εἰδῆκ’ τί γὰρ τῶν ὀρατῶν τοῦ ὀρώντος, καὶ
πόσον ἐστὶν ὑψηλοτέρητε καὶ θεοειδέστερον, ἢ ἡ
τὸ μὲν προσκυνῶν, τὸ δὲ προσκυνούμενον; ἢ διὰ
τοῦ κάλλους τῶν ὀρωμένων καὶ τῆς εὐσεβείας Θεοῦ
γνωρίσαι, καὶ ὀδηγῆ τῇ ὀφει τῶν ὑπὲρ τὴν ὀφει
χρησασθαι, ἀλλὰ μὴ ζημιωδῆται Θεόν διὰ τῆς μι-
γαλοπρεπειας τῶν ὀρωμένων. Διὰ τοῦτο οἱ μὲν,
Ἡλιοι· οἱ δὲ, Σελήνη· ἢ δὲ ἀστέρων πλῆθος· οἱ
δὲ, Οὐρανόν αὐτόν ἅμα τούτοις, οἱς καὶ τὸ πᾶν
ἀγνιν δεδάκασιν“. Ἄλλὰ καὶ ἵ Χρυσορρήμων ἐρ-
μηνεύων τὸ ἀνωτέρω· ἵ Ἀ ἀπένειμο Κύριος ὁ Θεός σου“,
λέγει· ἵ Ἰδίωμα δὲ καὶ τούτο τῆς Γραφῆς, ὡς καὶ
τὸ παρεδωκεν εἰς ἀδοκίμον νοῦν· καὶ τὸ, ἀπένειμο
τοῖς Ἐθνεσι· τουτέστι συγχαρήσων, ἀφήκεν· οὐχί
γὰρ ἐνεργῶτα αὐτὸν ἐνταῦθα εἰσαγεῖ, ἀλλ’ ἐκ τῆς
ἵτερον πονηρίας ταῦτα γιγόμενα δείκνυσιν“. (Ὀμιλί-
ξδ΄. εἰς τὴν κατὰ Ἰωάννην).

Ωδή 9'. Ὁ Εἰρμός.

„ Στέργειν μὲν ἡμᾶς ὡς ἀκίνδυνον φόβῳ, Ῥᾶον σιωπῆν· τῷ πόθῳ
 „ δὲ Παρθένε, ὕμνους ὑφαίρειν συρτόμως τεθνηγμένους (1), Ἐργῶδες
 „ ἔειμι· ἀλλὰ καὶ Μήτηρ σθέμος, Ὅση πέφυκεν ἢ προαίρεσις, δίδου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Ἀειπαρθενον καὶ λοχεύτριαν τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν μουσουργὸν τῆς ἐνάτης Ὠδῆς προσφωνεῖ τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ χαριτώνυμος Μελωδός, οὕτω λέγων· ὦ Παρθένε καὶ Μητήρ ἐνταυτῷ (εἰς ἐσέ· γὰρ μόνην ἠνώθησαν Παρθενία ὁμοῦ καὶ Γέννησις τὰ κατὰ φύσιν μαχόμενα), ἡμεῖς οἱ ἰδικοί σου ὑμνοδοὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἰδικήν σου ὑμνοδίαν καὶ ἔπαινον, καὶ θέλοντες νὰ σὲ ἐγκωμιάσωμεν, πάσχομεν ἀπὸ δύο ἐναντία πάθῃ, φόβον καὶ πόθον· καὶ ὁ μὲν φόβος προξενεῖ εἰς ἡμᾶς σιωπῆν, ἵνα μὴ ἀθέμιτον καὶ ἀνόσιον ἔργον ποιήσωμεν, πολυῶντες μὲ ἀκάθαρτα χεῖλη νὰ ὑμνήσωμεν ἐσέ τὴν καθαρωτάτην καὶ παναμώμητον· εἶρκε γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκ τῆ Πλάτωνος ἐρανισάμενος· „ Μὴ καθαρῶ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐχὶ θεμιτόν“· καὶ πάλιν „ Καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἶτα τῷ „ καθαρῶ προσομιλητέον“· (Λόγ. ἀ. περὶ Θεολογίας) ὁ δὲ πόθος ἐκ τοῦ ἐναντίου παρακινεῖ ἡμᾶς ἔσωθεν διὰ νὰ σὲ ἐγκωμιάσωμεν, ἅν καὶ ἀκάθαρτοι ἡμεῖς. Εὐκολώτερον δὲ εἶναι νὰ πεισθῶμεν εἰς τὸν φόβον, καὶ νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν σιωπῆν, ὡς μηδένα κίνδυνον ἔχουσαν· διότι κἀνὲν πρᾶγμα δὲν εἶναι πλέον ἀκίνδυνον ἀπὸ τὴν σιωπῆν· ὅθεν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ταυτὴν ἐγκωμίασαν· ὁ μὲν γὰρ Σιμωνίδης εἶπεν, „ Λαλήσας μὲν, „ πολλάκις μετεμελήθην, σιωπήσας δὲ, οὐδέποτε“· ὁ δὲ Πλάτων ἄδιψον ἀνόμασε τὴν σιωπῆν· καθότι οἱ πολλὰ λαλοῦντες εἰς δίψος ἐκκαίονται· καὶ ὁ Ἰπποκράτης οὐ μόνον ἄδιψον εἶπε τὸ σιωπᾶν, ἀλλὰ καὶ ἀλυπον καὶ ἀνώδυνον.

Κἀνὲν, λέγω, πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀκίνδυνότερον τῆς σιωπῆς· ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὑπὸ ταῦ φόβου τῆς Θεομητορικῆς σου μεγαλειότητος νικώμενοι, εὐκολώτερον εἶναι καὶ ἀγαπήσωμεν τὴν σιωπῆν ὡς ἀκίνδυνον· τὸ δὲ καὶ πλέκωμεν εἰς ἐσέ, Παρθένε, ὕμνους καὶ ἐγκώμια τεθνηγμένα· ἦτοι ἰσχυρὰ, λαμπρὰ καὶ ἀκονημένα μὲ συντονίαν καὶ προθυμίαν ψυχῆς, ὑπὸ τοῦ πόθου νικώμενοι, τοῦτο εἶναι πρᾶγμα δύσκολον καὶ κινδυνῶδες εἰς ἡμᾶς· διότι τὰ μεγαλεῖά σου ὑπερβαίνειν κἀθε ὕμνον καὶ ἐγκώμιον. Ἐπειδὴ ὅμως ὑπερνεκᾶ τὸν φόβον ὁ πρὸς σὲ πόθος ἡμῶν, καὶ ἡ προαίρεσις ἔχει μὲν τὰ νικητήρια κατὰ τοῦ φόβου, πλὴν δύναμιν δὲν ἔχει, διὰ τῆτο ἐσὺ, Θεοτόκε, ὅση εἶναι ἡ ἰδική μας προαίρεσις, τόσην ἀναλόγως δίδου εἰς ἡμᾶς τὴν ἰδικήν σου δύναμιν· ἵνα μὲ τὰ δύο ὄντες ἀρματώμενοι ὑμνήσωμεν κἀν ὀλίγον τι ἐσέ τὴν ἀξιόμνητον καὶ ὑπερύμνητον.

Τρο-

(1) Καὶ οἱ δύο ἑρμηνευταὶ τῶν ἁσματικῶν Κανόνων, ὁ, τε Πτωχὸς Πρόδρομος καὶ ὁ ἀνώνυμος ἑρμηνευτής, „ τεθνηγμένους“ γραφουσιν· ἐν τοῖς τετυπω-

μένοις ὅμως Μιναίοις πασι σχεδὸν „ τεθειμένους“ γράφεται· ὅπερ τοῖσι καὶ ἀντὶ τοῦ „ συγγεγραμμένους“.

Τροπάριον.

„ Τύπους ἀφευγείς καὶ σκιάς παρηγμένας, Ὡ Μῆτερ ἀγνή τοῦ λό-
 „ γου, δεδορκότες, Νέον φαμέμτος ἐκ πύλης κεκλεισμένης, Δοξοῦμε-
 „ μοί τε τῆς ἀληθείας φάος, Ἐπαξίως σὴν εὐλογοῦμεν γαστέρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Μελῳδὸς εἰς τὴν Θεομήτορα. Ἐρανίσθη δὲ αὐτὸ ἀπὸ τῶν Θεολόγων Γρηγόριον, γράφοντα ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· „ Τὸ „ γράμμα ὑποχωρεῖ· τὸ Πνεῦμα πλεονεκτεῖ· αἱ σκιαί παρατρέχουσιν· ἡ ἀλήθεια ἐπίσειρ-
 „ χεται“. Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὦ Μῆτερ ἀγνή τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅστις νεωστὶ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐγεννήθη ἀπὸ ἐσέ τὴν κεκλεισμένην πύλην· τούτεστι τὴν με-
 „ τὰ τόκον φυλαχθεῖσαν Παρθένον, καθὼς ὁ Προφήτης Ἰεζεκιὴλ ἰδὲ καὶ σὲ ἀνόμασε, λέγων· „ Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ „ δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη.“ (Ἰεζ. μδ'. 2.) ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ βλέποντες τοὺς σκοτεινοὺς τύπους τῶν Προφη-
 „ τῶν καὶ τὰς σκιάς τοῦ παλαιοῦ νόμου ἡδη περασμένα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων αἰνιγ-
 „ ματωδῶς ἐδηλοῦτο τὸ Μυστήριον τῆς ἐσαύτου Οἰκονομίας, δοξάζοντες δὲ καὶ φανταζόμενοι κατὰ νῦν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ὅπου ἀπολαύσαμεν· ἵτοι Χριστὸν τὸν Θεόν, τὸν ἡμεῖς ἀνα-
 „ τεύσαντα, ἐπαξίως εὐλογοῦμεν καὶ μακαρίζομεν τὴν ὄντως εὐλογημένην καὶ μακαρίαν κοι-
 „ λίαν σου, καθὼς ἐσὺ ἐπροφήτευσας, εἰποῦσα· „ Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶ-
 „σαι αἱ γενεαί“. (Λουκ. α. 48.) Ὁ δὲ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτῆς τὸ, „ παρηγμένας“ ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ παρελθούσας εἰς ἔργον καὶ πληρωθείσας.

Περὶ τῆς κεκλεισμένης πύλης τῆς Παρθένου ταῦτα τὰ γλαφυρὰ γράφει ὁ Ἅγιος Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως· „ Ὡ τοῦ Μυστηρίου! βλέπω τὰ θαύματα, καὶ ἀνακηρύττω τὴν „ Θεότητα· ὅρα τὰ πάθη, καὶ οὐκ ἀρνοῦμαι τὴν ἀνθρωπότητα· ὁ γὰρ Ἐμμανουὴλ φύσεως „ μὲν πύλας ἀνέωξεν ὡς ἄνθρωπος, παρθενίας δὲ κλείθρα οὐ διέρρηξεν ὡς Θεός, ἀλλ' „ οὕτως ἐκ μήτρας προῆλθεν, ὡς δι' ἀκοῆς εἰσῆλθεν· οὕτως ἐτέχθη, ὡς συνελήφθη· ἀπα-
 „ θῶς εἰσῆλθεν, ἀφράστως ἐξῆλθε, κατὰ τὸν Προφήτην Ἰεζεκιὴλ λέγοντα· „ Ἐπέστρεψέ με „ Κύριος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν Ἁγίων τῆς ἐξωτερικῆς τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατο-
 „ λας, καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη, καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Ἴδὲ ἀνθρώπου, ἡ πύλη αὕτη „ κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ἀλλ' ἡ Κύριος „ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, αὐτὸς εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ἔσται ἡ πύλη κεκλεισμένη“. (ἐγκωμίῳ εἰς τὴν Θεοτόκον, ἔ' ἡ ἀρχὴ, „ Παρθενικὴ πανήγυρις σήμερον“) Σημείωσαι, ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τῆ Ἁγίου συνετέθη τὸ δογματικὸν ἐκεῖνο ἰδιόμελον τὸ λέγον· „ Ὡ τοῦ „ μεγίστου Μυστηρίου!“ τὸ παρὰ τῇ Ὀκτωήχῃ εὐρισκόμενον.

Τροπάριον.

„ Πόθου τετευχῶς καὶ Θεοῦ παρουσίας, Ὁ Χριστοτερπῆς λαὸς ἡ-
 „ ξιωμένος, Νῦν ποτριάται τῆς παλιγγεμεσίας Ὡς ζωοποιῶ· τὴν
 „ χάριμ δὲ Παρθέμε, Νέμοις Ἀχραμτε, προσκυμῆσαι τὸ κλέος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρομοίως τῷ ἀνωτέρῳ καὶ τοῦτο τὸ τελευταῖον Τροπάριον προσφωνεῖ εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ κατὰ τὴν γλώτταν εὐχαρισ Ἰωάννης, καθὼς ὀνομάζει αὐτὸν ἡ Μεταφραστὴς Συμεών. Πρὸ τοῦ δὲ να ἤρχισωμεν τὴν ἐξήγησιν τοῦ Τροπαρίου λέγομεν, ὅτι οἱ Θεῖοι καὶ ἱεροὶ Ποιηταὶ τῶν

τῶν ἀσματικῶν Τροπαρίων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἔχουν συνθέσει, ὅταν ὑμνήσουν μετὰ τὰ ἄσματά των καμμίαν μεγάλην καὶ Δεσποτικὴν ἑορτήν, νὰ παρακαλοῦν διὰ νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν μετ' ἐκείνην ἐρχομένην οὕτως λόγου χάριν, ὅταν ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν ἐν ταῖς μυστίμοις ἡμέραις τῆς τεσσαρακοστῆς, παρακαλοῦσι νὰ ἰδοῦν καὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὰ ἄχραντα πάθη τοῦ Κυρίου· ὅταν δὲ πάλιν τὰ πάθη ὑμνοῦσι, παρακαλοῦν νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν Ἀνάστασιν αὐτοῦ· „ Δεῖξον ἡμῖν (λέγουσι) καὶ τὴν ἐνδοξάν σου Ἀνάστασιν“ ὅταν δὲ ἀξίωσιν καὶ τῆς Ἀναστάσεως, λέγουσιν· „ Ἀξίωσον ἡμᾶς καὶ τὴν Ἀνάληψιν ἑορτάσαι, καὶ ἢ τῆς παρουσίας ποιεῖν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“.

Κατὰ τὴν συνθέσιν λοιπὸν ταύτην τῶν Ἱερῶν Μελωδῶν, ποιεῖ καὶ ὁ Θεοφιλὴς πρεσβύτερος χαριτάκιμος Ἰωάννης ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ· διὸ ἐπιστρέφω πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Ὁ Παρθένε ἄχραντε ἀμόλυγτε κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα· ἔφη γὰρ περὶ αὐτῆς ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „ Διὰ τοῦτο οὐ μόνον Θεὸς ἢ ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ἢ ἐκ Παρθένου ἀγνῆς καὶ ἀγίας, μᾶλλον δὲ πανυπεράγου τε καὶ ὑπεραγίας, ὡς μὴ μόνου ἢ μολυσμοῦ σαρκὸς ὑπερτέρας, ἀλλὰ καὶ μεμιολογημένων λογισμῶν τῶν ἐκ τῆς σαρκὸς ἀναγερτέρας Παρθένου.“ Τὲ λέγω, καὶ αὐτὸ τὸ υἱικὸν σῶμα τῆς Θεοτόκου ἦτον καθαρώτερον ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἄλλα πνεύματα τῶν Ἁγίων· καθὼς καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ σὺνδὸς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „ Ἡ ἀγία τῶν Ἁγίων ἀναφανείσα, ἢ καὶ τὰ δὲ ἀρετῆς κεκαρμμένον πνεύματων τὸ σῶμα καθαρώτερον ἢ χροῖσα καὶ θειότερον“ (ἀπόφ. β. εἰς τὰ Εἰσὸδ.) οὐ ἢ ἀρχὴ ἢ Εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.“ (1).

Ὁ λαὸς λοιπὸν, λέγει, τῶν Χριστιανῶν, ὁ τέρπων τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν εὐσεβειαν καὶ τὰ ἐνάρετα ἔργα του, ἀφ' οὗ ἠξιώθη νὰ ἀπολαύσῃ τὸν πρῶτόν του πόθον· ἦτοι τὴν ἐπὶ γῆς ἑνσαρκον Παρουσίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τὴν κατὰ σάρκα αὐτοῦ Γέννησιν, τὰρα παρακαλεῖ δεινοπαθῶς καὶ μετὰ δακρύων (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ποτνιαῖται) νὰ προσκυνήσῃ καὶ τὴν δόξαν τῆς ζωοποιῦ παλιγγενεσίας· ἦτοι τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Θεοφανείων, καὶ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἠξιώθησαν οἱ πιστοὶ νὰ ἀναγεννῶνται δεύτερον διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ νὰ μεταβῆ εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ νὰ ἰδῇ νοεῶς τὰ ἐκείσε Μυστήρια. Σὺ δὲ, ὦ Παρθένε, ἀμποτε νὰ χαρίσῃς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ τὴν χάριν ταύτην τὴν ὁποίαν ζητεῖ, καὶ νὰ φέρῃς εἰς ἔργον τὴν πειρασίντου.

Ἄλλα καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Ἰαμβικὸν Κανόνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἃς παρακαλέσωμεν τὸν γεννηθέντα Δεσπότην καὶ τὴν αὐτὸν γεννήσασαν Θεοτόκον Μαρίαν, νὰ μᾶς ἀξιώσωμεν νὰ περάσωμεν τὰς ἡμέρας ταύτας τὰς καλουμένας Δωδεκαήμερον μετὰ εὐταξίαν καὶ σεμνότητα, μετὰ σωφροσύνην καὶ χρηστοφθειαν, μετὰ ἐλεημοσύνην καὶ φιλοπτωχείαν, καὶ μετὰ κάθε ἄλλην ἀγαθοεργίαν καὶ ἀρετὴν, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριστιανούς· ὅχι μετὰ τρυφὰς καὶ ξεφαντώματα, ὅχι μετὰ τραγούδια καὶ παιγνίδια, ὅχι μετὰ χοροὺς καὶ ἄλλα μιὰρὰ καὶ ἐθνικὰ ἔργα, εἰς τὰ ὅποια χαίρει μὲν καὶ σκυρτᾷ ὁ Διάβολος, λυπεῖται δὲ καὶ θρηνεῖ ὁ Δεσπότης Χριστός· ὅστις ἴσως διὰ τοῦτο ἐκλαυθμήρησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅταν ἐγεννήθη, διὰ νὰ φανερώσῃ τὰς ἀταξίας τῶν Χριστιανῶν, αἱ ὁποῖαι γίνονται κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Καὶ ὁ μὲν Χριστὸς ἐγεννήθη διὰ νὰ καταργήσῃ τὰ ἔργα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγει ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης· „ Εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ἢ ἢ Τίος τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου“ (ἀ. Ἰω. γ'. 8.) Οἱ δὲ Χριστιανοὶ, τὰ τέκνα του, οἱ μαθηταί του, καὶ οἱ πιστεύοντες τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἀνακαινίζουσιν πάλιν τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου μετὰ τὰς πονηρὰς πράξεις των· καὶ ὅσον ἀπὸ τὸ ἰδικόν των μέρος, ἀνατρέπουν τὸν σκοπὸν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον σήμερον ἐγεννήθη· καὶ ἔμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ μεγαλητέρα κακία ἀπὸ αὐτήν;

Οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ Δωδεκαημέρου ἐνταμονόμενοι λέγουσιν ἕνας εἰς τὸν ἄλλον· τὰρα εἶναι Δωδεκαήμερον· ὅθεν ἃς φάγωμεν, ἃς πῖωμεν, ἃς εὐθυμήσωμεν· τὰρα εἶναι ἀπόλυσις εἰς ὅλα τὰ φαγητά· ὅθεν ἃς ξεφαντώσωμεν. Πολλοὶ δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἀντὶ νὰ εἰποῦν ἀπόλυσις, λέγουσιν, τὰρα εἶναι ἀπώλεια. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ συμβαίνει τὸ σοφὸν ἐκεῖνο γνωμικόν· „ Ἡ γλῶσσα ἀμαρτάνουσα τάλιθθὴ λέγει· ἔπειδὴ ἀπώλεια εἶναι ἢ τοιαύτη

(1) Ὅτι δὲ ἢ Θεοτόκος ἦτον Ἁγία κατὰ ἢ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ὅρα εἰς τὸ Τροπαρίον τῆς Δ'. Ὡδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὸ λέγον· „ Κατεμήνωσιν ἢ Βάτος, ἀκατάφλεκτος μείνασα“.

ἢ ἀπόλυσις καὶ κατάλυσις· διότι ἡ ἀπόλυσις τῶν φαγητῶν προξενεῖ τὴν τρυφήν, ἡ τρυφή προξενεῖ τὴν μέθην, καὶ ἡ μέθη προξενεῖ κάθε ἀμαρτίαν· ὅθεν εἶναι γεγραμμένον „ Ἐ-
 ρ, κάθισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν“· (Ἐξ. λβ. 6.) Τὸ παί-
 ζειν δέ, κατὰ μὲν τὸν Βασίλειον, δηλοῖ τὴν εἰδωλολατρείαν, κατὰ δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας
 Κύριλλον, δηλοῖ τὴν τῆς σαρκὸς ἀκαθαρσίαν· „ Ἐλεται γὰρ, φησὶ, πάντως τῇ ἀποστά-
 „ σει τῇ παρὰ Θεοῦ τὸ ἐνδυσμείσθαι τοῖς σαρκικοῖς, τὸ καὶ τρυφήν ἠγεῖσθαι τὴν ἀκαθαρ-
 „ σίαν“· Ἴδου ποῦσαν ἀπώλειαν ἐμπορεῖ νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς Χριστιανούς ἡ τοῦ Δωδεκαη-
 μέρου εἰς πάντα κατάλυσις· Ὅτι δὲ οὐ καλῶς ποιοῦσιν οἱ καταλύοντες ἐν ταῖς τετράσι
 καὶ παρασκευαῖς τοῦ Δωδεκαημέρου, χωρὶς νὰ συναυλίζωνται μετὰ Ἀρμενίων, ἃς τὸ ἀνα-
 γνώσῃ ὅποιος θέλει καὶ ἐν τῷ Ὁρολογίῳ καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ΞΘ'. Ἀποστολικοῦ Κανό-
 νος παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πηδαλίῳ· Ναὶ οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ εὐθυμοῦν καὶ νὰ χαίρουν
 ἐν τῷ Δωδεκαημέρῳ· ἀλλ' ὄχι σαρκικῶς, ἀλλὰ πνευματικῶς· ὄχι διὰ φαγητὰ καὶ πιοτὰ,
 ἀλλὰ διότι ἠξιώθησαν νὰ ἰδοῦν σήμερον βρέφος νεογέννητον τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων,
 καὶ διότι μέλλουν μετὰ δώδεκα ἡμέρας νὰ ἰδοῦν τὸν αὐτὸν Δεσπότην βαπτίζομενον ἐν τῷ
 Ἰορδάνῃ· Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ὅσοι Χριστιανοὶ ἀγαποῦν τὴν σωτηρίαν των, πρέπει νὰ πα-
 ρακαλοῦν τὸ προαιώνιον βρέφος, καὶ τὴν τούτου ὑπέραγον Μητέρα, ἵνα ἀξιώθωσιν νὰ πε-
 ράσωσιν μὲν ἀναμαρτήτως τὰς δώδεκα ἡμέρας ταύτας, νὰ προσκυνήσωσιν δὲ θεαρέστως τὰ
 ἅγια Θεοφάνεια· χάριτι τοῦ σήμερον γεννηθέντος, καὶ μετὰ ὀλίγον βαπτισθισμένου Χρι-
 στοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς πῶς αἰῶνας· Ἀμήν·

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΩΝ ΔΥΩ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ.

Γλυκύ πρᾶγμα εἶναι ἀληθῶς ἢ μεταβολή, ἀδελφοί, ὄχι μόνον ὅταν ἀπὸ τὰ λυπηρὰ εἰς τὰ ἡδέα μεταβαλλώμεθα· ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅταν ἀπὸ τὰ ἡδέα εἰς τὰ λυπηρὰ μεταβαίνομεν. Οὕτω, χάριν παραδείγματος, ὅταν ἡμεῖς φάγωμεν συνεχῶς καὶ εἰς πολλὰς ἡμέρας κρέατα τῶν νοστιμωτάτων Φασιανῶν (πουλίων τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ) καὶ τῶν Παγωνίων, καὶ ἄλλων γλυκυτάτων φαγητῶν, ὕστερον σίγγαινόμεθα ταῦτα, καὶ θέλομεν εὖ φάγωμεν κάρδαμον θετέον ἢ ῥάικα ἢ ἄλλα τινὰ φαγητὰ εὐτελῆ καὶ ἀηδῆ εἰς τὴν γεῦσιν. Οὕτως ἀποστρεφόμεθα τὴν ἀνάπαυσιν τὴν ὁποίαν λαμβάνομεν εἰς πολὺν καιρὸν, καὶ ζητοῦμεν ἀπὸ λόγου μας τοὺς κόπους καὶ πόνους τοῦ σώματος. Τούτου ἄς ἦναι παράδειγμα ὁ Μακεδὼν Φίλιππος, ὁ ὁποῖος χορτάσας τρόπον τινὰ ἀπὸ τὰς συνεχεῖς εὐτυχίας, αἱ ὁποῖαι τὸν ἠκολούθησαν εἰς μίαν ἡμέραν, ἐπεθύμησε καὶ τὴν ἐκ τούτων μεταβολὴν· ὅθεν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ψευδοθεόν του Δία εὖ μίχθῃ με τὰς εὐτυχίας του καὶ κἀνὲν δυστύχημα, εἰπὼν· „ὦ Ζεῦ, μίξον τι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δυστύχημα“.

Εἶδὲ τόσον γλυκύ πρᾶγμα εἶναι ἢ μεταβολὴ εἰς τὰ σωματικὰ πρᾶγματα, ἂν καὶ τύχη εὖ γένη αὕτη ἀπὸ τὰ χαριέστερα καὶ εὐειδέστερα εἰς τὰ λυπηρὰ καὶ ἀηδέστερα· πόσον ἄρα γε εἶναι αὕτη γλυκερὰ, ὅταν γένη ἀπὸ μίαν πνευματικὴν ἡδονὴν εἰς ἄλλην πνευματικὴν ἡδονήν; καὶ ἀπὸ μίαν δόξαν εἰς ἄλλην δόξαν; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς, ἀγαπητοί, ἄς μεταβῶμεν ἀπὸ τὰ Γενέθλια τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Βάπτισμα τούτου, καὶ τὴν Βηθλεὲμ ἀφήσαντες, ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἄς θεωρήσωμεν τὰ ἐκεῖσε Μυστήρια. Καὶ πρὸ τούτου ἄς θεωρήσωμεν νοερῶς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην τὸν Υἱὸν τοῦ Ἱεράρχου Ζαχαρίου (1), ὃς τις προσολίγον ἀφῆκε τὴν βαθυτέραν ἔρημον, καὶ ἦλθε κοντὰ εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ἐδίδασκε τοὺς λαούς. Αὐτὸς ἦτον κατὰ τὴν σωματικὴν θεωρίαν ἄγριος καὶ φοβερός καὶ ἀνόμοιος με τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους διὰ τὴν πολυχρόνιον ἐν ταῖς ἐρήμοις διατριβήν· αὐτὸς εἶχε τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς πεπυκνωμένα καὶ ἀκτένιστα· αὐτὸς εἶχε κεκαυμένον ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ πρόσωπον· αὐτὸς ἦτον λεπτός εἰς τὸ σῶμα, καὶ τόσον λεπτούς εἶχε τοὺς βραχίονας καὶ τὰ πλευρὰ, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ἀράχνη· καὶ τὰ σκέλη του ἐπαρωμοίαζαν μετὰ τὰ σκέλη τῶν ἀκρίδων· ἢ ὁμιλία του ἦτον τραχεῖα ἐν ταυτῷ καὶ γλυκεῖα· τραχεῖα μὲν διὰ τὸ ὀνειδιστικόν, γλυκεῖα δὲ διὰ τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας· διότι ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Γεννήματα ἐχιδνῶν (τοῦτο εἶναι τὸ τραχύ καὶ ἄγριον), ποιήσατε καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας“ (τοῦτο εἶναι τὸ γλυκύ καὶ

(1) Εἶπα δὲ Ἱεράρχην τὸν Ζαχαρίαν τὸν Πατέρα τοῦ Δεῖου Προδρόμου, διότι οὕτως αὐτὸν ὀνομάζει ὁ Ἀρειοπαγίτης Διονύσιος, ἐν κεφαλ. Δ'. περὶ οὐρανοῦ Ἱεραρχίας, λέγων· „Οὕτω γὰρ ὁ Δεῖος ταπὸς Γαβριὴλ Ζαχαρίαν τὸν Ἱεράρχην ἐμυσταγωγῶγει, τὸ Προφήτην ἐσεῖσαι τὸν ἐξ αὐτοῦ παρ

„ἐλπίδα χάριτι θεῖα γεννησόμενον παῖδα, τῆς ἀγαθῆς Δοκρυπῆς τῆ Κόσμου καὶ σωτηρίας ἐπιφανησομένης ἀνδρικής τοῦ Ἰησοῦ Θεουργίας“. Περὶ τούτου δὲ εἶπομεν καὶ εἰς τὴν πέμπτην τοῦ Σεπτεμβρίου ἐκ τῆ ἡμετέρας Συνάξεως.

καὶ πρᾶον τῆς ὀμιλίας). Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, καθὰς ἦτον ἡ τροφή τοῦ Ἰωάννου μέλι ἄγριον· οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία του ἦτον σμιγμένη μὲ γλυκύτητα καὶ μὲ σκληρότητα.

Ἐκεῖ εἰς τὸν Ἰορδάνην ἃς θεωρήσωμεν τὸν Ἰησοῦν, ὃς τις σμίξας τὸν ἑαυτὸν του μαζί μὲ τὸν πολὺν λαὸν ἔρχεται εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ τὰ λάβῃ τὸ Βάπτισμα· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἐμποδίζει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτον ἐγχείρημα· „Ἐγὼ (ἐβόα) ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με“; Ἐκεῖ ἃς ἰδοῦμεν τὸν Ἰορδάνην γυρίζοντα τὸ ρεῖθρον εἰς τὰ ὀπίσω· ἐκεῖ ἃς θεωρήσωμεν τὸν Οὐρανὸν νὰ ἀνοίγεται, καὶ τὴν φωνὴν ἃς ἀκούσωμεν τοῦ Πατρὸς ἀνωθεν ἐκ τῶν Οὐρανῶν ὡς βροντὴν κατερχομένην καὶ Τῶν ἀγαπητῶν μαρτυροῦσαν τὸν βαπτιζόμενον· ὁμοίως ἃς θεωρήσωμεν νοεῶς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἴδει περισσεῶς κατερχόμενον καὶ τῷ βαπτισθέντι ἐπικαθήμενον· τὰ τοιαῦτα θεῖα θεωρήματα πόσας χάριτας περιέχουσι; Βέβαια πολλάς καὶ ἀνεκλαλήτους. Ἀλλὰ καιρὸς ἦδη εἶναι νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν εἰς τὴν ἑσπέρην ταύτην τῶν Θεοφανείων ἁσματικὸν Κανόνα τοῦ Θεοπεσίου Κόσμά (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὴν παραῶσαν ἑσπέρην ἁγίων Θεοφανείων, λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσι πολλοὶ Πατέρες. Ὁ μὲν Χρυσόστομος λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐδουμίᾳ“· ὁ Νύσσος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ μὲν φιλόστοργος οὗτος Πατὴρ“· ὁ αὐτὸς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Νῦν γνωρίζω τὴν ἐμὴν ἀγέλην“· ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμὸς“· ὁ αὐτὸς ἑσπερον λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χθὲς τῇ λαμπρᾷ ἡσπέρῃ“· Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἄνδρες φιλόχριστοι καὶ φιλοξένοι“· Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης καὶ Παλαμᾶς λόγον, οὗ

ἡ ἀρχὴ „Χθὲς συνεκκλησιαζῶν καὶ συννοητῶν“· ἑτερον λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἡ μετάνοια καὶ ἀρχὴ ἔστι, καὶ μεσότης, καὶ τέλος“· Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν φῶς προερχόμενον“· ὁ Βασίλειος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὁ μὲν σοφὸς Σολομὼν“· Σώζονται δὲ οἱ μὲν ἐκ τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἄδω, οἱ δὲ, ἐκ τῆς τοῦ Διενυσίου καὶ ἐκ ἀλλαις Μοναῖς τοῦ Ὄρους. Ἐχουσι δὲ λόγους εἰς αὐτὴν καὶ ὁ θεῖος Ἰππόλυτος καὶ ὁ Πρόκλος· καὶ ὅρα σελ. 309. τῆς ἱεράς τελετουργίας. Ὁμοίως λόγον ἔχει καὶ ὁ Βρυέντιος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Οἱ νόμοι τῶν ἀνδραπέτων ἐγκομίω“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΪΟΥΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ
ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ ΕΧΟΥΣΑΝ ΟΥΤΩ.

Ἀκροστιχίς.

,, Βάπτισμα φύψις γηγενῶν ἀμαρτᾶδος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βάπτισμα θέλει νὰ εἴπῃ βούτημα, καὶ εἶναι ὄνομα ῥηματικόν, παραγόμενον ἀπὸ τὸ βάπτω τὸ βουτῶ· ἐκ τοῦ βάπτω δὲ γίνεται βαπτίζω βαπτίζομαι, καὶ ὁ παρακείμενος βεβάπτισμαι· ἐκ τούτου δὲ παράγεται τὸ βάπτισμα. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ, ὅτι τὸ Βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν, τὸ ἐν τῇ ἀγίᾳ Κολυμβήθρᾳ γινόμενον εἰς τὸ ὄνομα τὸ κοινὸν καὶ ἐν τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ὅπερ ἐστὶν ἡ Θεότης καὶ ἡ μία φύσις, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Ὄνομα δὲ κοινὸν ἐν ἡ Θεότης“· (Λόγῳ περὶ Βαπτίστατος) ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁρᾶτε τὴν συμφυίαν καὶ τὴν ὁμομιμίαν τῶν τριῶν προσκυνητῶν προσώπων παρῆσιν αὐτῶν κηρυττομένην; ἐν γὰρ ὄνομα τῶν τριῶν· εἰς ὃ ἐκ τούτων ἀγιασμός· μία ἡ πρὸς ταῦτα πίστις“· (Ὁμιλ. εἰς τὸ πρῶτον Ἑωθινόν) Συμφώνως λέγει καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας· „Ἀσχυνέσθωσαν οὖν Ἀρειοὶ καὶ Σαβέλλιοι· Ἀρειοὶ μὲν, καθὼς οὐκ εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς τὰ ὄνόματα βαπτίζειν, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα· ὄνομα δὲ τῶν τριῶν ἐν ἡ Θεότης· εἰς οὖν Θεὸς τὰ τρία· Σαβέλλιος δὲ, καθὼς καὶ τῶν τριῶν προσώπων ἐμνήσθη ὁ Κύριος, οὐχ' ἐνὸς προσώπου, ὡς ἐκεῖνος ἐφλυᾶρει, τὰ τρία ὀνόματα ἔχοντος, καὶ ποτὲ μὲν καλουμένου Πατρὸς, ποτὲ δὲ Υἱοῦ, ποτὲ δὲ Πνεύματος, ἀλλὰ τριῶν μᾶλλον προσώπων ἐν ὄνομα ἔχόντων τὸ, Θεός (1)“· Τὸ εἰς τὸ ὄνομα, λέγω, Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος τελούμενον Βάπτισμα ἐν τρισὶ καταδύσει καὶ ἀναδύσει, εἶναι κάθαρσις τῆς ἀμαρ-

(1) Ἐκ τῶν τριῶν Θεολόγων τούτων σαφῶς ἐπιτεταί, ὅτι εἰς τὸν λόγον τούτον „Ἴνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“, ἡ ἀντωνυμία Σοῦ δὲν εἶναι διακριτικὴ καὶ διασταλτικὴ προσώπων, ὥστε νὰ λέγεται ὀρθοτονομένως „τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα Σοῦ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος“, καθὼς τινὲς θέλουσι·

διότι εἰάν ἦτον διασταλτικὴ, ἤθελε δώσει εἰς μόνον τὸν Πατέρα τὸ ὄνομα· ἤτοι τὴν μίαν Θεότητα τῶν τριῶν προσώπων καὶ τὸν ἀγιασμόν καὶ τὴν πίστιν, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Υἱὸν καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγίον· ὅπερ ἐστὶν ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον· Ἐπειδὴ δὲ κοινὸν εἶναι τὸ ὄνομα τῶν τριῶν προσώπων, διὰ τούτο καὶ ἡ ἀντωνυμία Σοῦ ἀπολύτως καὶ ἐγκλινομένως πρέπει νὰ λέγεται, ὡς ἐπίσης καὶ τοῖς τρισὶ διακριτοῖς προσώποις ἀρμοζομένη.

ἀμαρτίας τῶν γηγενῶν: ἦτοι τῶν ἐκ τῆς γῆς πλασθέντων ἀνθρώπων* ὅθεν ἡ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Βάπτισμα λόγῳ αὐτοῦ λέγει* „Βάπτισμα ὀνομάζεται, ὡς συν-
 „θαπτομένης τῷ ὕδατι τῆς ἀμαρτίας“· καὶ πάλιν* „Αὕτη μὲν ἡ τῆ Βαπτίσματος χά-
 „ρις καὶ δύναμις, οὗ κόσμου κατακλυσμὸν ὡς πάλαι, τῆς δὲ τοῦ καθ' ἕκαστον ἀμαρτίας
 „καθάρσιν ἔχουσα, καὶ παντελῆ ρύψιν τῶν ἀπὸ κακίας ἐπειτελεθόντων συγχωσμάτων,
 „ἢ μολυσμάτων“· (αὐτόφ.)

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς εἶπεν, ὅτι τὸ Βάπτισμα εἶναι ρύψις (καθάρσις) τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων; Διὰ τὴν χωρίσιν αὐτὸ ἀπὸ τὸ παλαιὸν Βάπτισμα καὶ πλύσιμον τῶν Ἰουδαίων* διότι ἐκεῖνο μὲν ἵπλυε τὸ σῶμα μόνον ἀπὸ τὰς ἔξωθεν φαινομένας λέρας καὶ μολυσμῆς* ἐπλύνετο γὰρ πρότερον μὲν νερὸν, ὅποιος ἤθελε πιάσῃ νεκρὸν, ἢ λεπρὸν, ἢ ἰμμάτια γονορρυοῦς, καὶ ἔπειτα ἔμβαιεν εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ ἐσυναναστρέφετο μὲ τὸν λαόν* τὸ δὲ Βάπτισμα τῆς θείας ἀναγεννήσεως, τὸ εἰς τὴν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου γινόμενον, αὐτὸ δὲν καθαρίζει μολυσμούς τῆς σαρκός* ἀλλὰ τούτους μὲν παρὰ βλέπει, τὴν δὲ ψυχὴν, ἣτις εἶναι τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀνθρώπου, καθαρίζει καὶ λαμπρύνει. Διὰ τίνος τρόπου; Διὰ τῆς καθαρᾶς ζωῆς καὶ πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως, τὴν ὁποῖαν ὑπεσχέθημεν εἰς τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχουμεν, ὅταν ἐρωτηθέντες παρὰ τοῦ Ἱερέως ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Βαπτίσματος ἠπεκρίθημεν, ὅτι ἀπεταξάμεθα τῷ Σαταρᾷ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνετάχθημεν τῷ Χριστῷ* ὅθεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος εἶπεν* „Ὡ καὶ ἡμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει Βάπτισμα, οὗ σαρκὸς ἀπόθεσις ρύπου, ἢ ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν“· (ἀ. Πέτρ. γ'. 21.) Λέξιν δὲ ποιητικὴν ἔμεταχειρίσθη ὁ Μελωδὸς εἰπὼν „ἀμαρτάδος“, διότι εἶναι καὶ αὐτὸς Ποιητής. Ταύτην τὴν λέξιν μεταχειρίζεται καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ ἔπι του λέγων* „Καὶ Σταυρὸς μιν (αὐτὸν τὸν Χριστὸν) ἄειρε, πάγῃ δ' ἥλοιον ἀμαρτίας“· (1)

Ὡδὴ α΄. Ἦχος β΄. Ὁ Εἰρμός.

„Βυθοῦ ἀμεκάλυψε πυθμῆμα, καὶ διὰ ξηρᾶς οἰκείους ἔλκει, ἐμ
 „αὐτῷ κατακαλύψας ἀντιπάλους, ὁ κραταῖος ἐμ πολέμοις Κυ-
 „ριος, ὅτι δεδόξασται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βυθός εἶναι ἡ τῶν πολλῶν ὑδάτων συναγωγὴ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δὲν ἐμπορεῖ νὰ διαπεράσῃ ἡ ὀπτικὴ ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν μας, ταύτην εἰπεῖν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἰδοῦμεν αὐτήν* διότι ὅταν εἶναι ὀλίγον τὸ νερὸν, διαπερᾶ ἡ ὄψις καὶ τὸ βλέπει, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὸ ἦναι καθαρὸν καὶ διαφανές* ὅταν δὲ τὸ νερὸν ἦναι πολὺ, τότε βύεται: ἦτοι κλείεται ἡ ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ δὲν δύναται νὰ διαπεράσῃ τὸ πολὺ τοῦ ὕδατος διάστημα* ὅθεν τὸ „βυθός“ ἐτυμολογεῖται παρὰ τὸ, βύω, τὸ στεπνῶω καὶ ἐμφράζω τὴν θέαν

(1) Σημειοῦμεν ἐγκαυθὰ, ὅτι τέσσαρα τινὰ ἀκολουθοῦσι κατὰ σειράν· α΄) Ἀκοὴ κατηχήσεως ἢ καὶ τῆς Πίστεως προηγουμένη* ἢ γὰρ πίστις, φησὶν ὁ Παῦλος ἐξ ἀκοῆς*· β΄) Πίστις ἐγκάρδιος· γ΄) Ὁμολογία διὰ στόματος* „Καρδίᾳ μὲν πιστεύεται ἢ εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν“, λέγει ὁ Παῦλος* Καὶ δ΄) ἀκολουθεῖ τὸ Βάπτισμα, σφραγίζον τὴν Πίστιν καὶ Ὁμολογίαν* ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος Κεφ. ιβ'. πρὸς Ἀμιχλόχιον* Πίστις καὶ Βάπτισμα δύο τρόποι τῆς σωτηρίας συμφυεῖς ἀλλήλοις καὶ ἀδιαίρετοι* Πίστις μὲν γὰρ τελειοῦται διὰ Βαπτίσματος* Βάπτισμα δὲ δεμιλιούται διὰ τῆς Πίστεως* καὶ διὰ

„τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἑκάτερα πληροῦται* ὡς γὰρ πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα* οὕτω καὶ βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος* καὶ πράγματι μὲν ὁμολογία πρὸς τὴν σωτηρίαν εἰσάγουσα* ἐπακολουθεῖ δὲ τὸ Βάπτισμα ἐπισφραγίζον ἡμῶν τὴν συγκατάθεσιν“. Καὶ ἐν τοῖς ἀσκητικαῖς λέγει ὁ αὐτός* „Περὶ Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος μὴ συζητητεῖν, ἀλλὰ ἀκτιπτοῦν καὶ ὁμοούσιον Τριάδα μετὰ παρρησίας λέγειν καὶ φρονεῖν, καὶ τοῖς ἐπερωτῶσι λέγειν* ὅτι βαπτίζεσθαι δεῖ, ὡς παρελάβομεν* πιστεύειν δὲ, ἢ βαπτίζεσθαι* δοξάζειν δὲ, ὡς πεπιστεύκαμεν“.

θέαν τῶν ὀφθαλμῶν. Πυθμὴν δὲ λέγεται τὸ κατώτατον μέρος, ὃ πάτος τῆς θαλάσσης καὶ παντὸς ἄλλου ἀγγείου, ὃ ὁποῖος ὑποκρατεῖ τὴν ρέουσαν φύσιν τοῦ ὕδατος· οὕτω, χάριν παραδείγματος, ὅταν τελειωθῇ ὃ ἐν τῷ πίθῳ οἶνος, λέγομεν, ὃ οἶνος ἐφθασεν εἰς τὸν πάτον. Λέγει λοιπὸν ἡ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Κύριος ὃ ἐν πολέμοις ἂν δυνατὸς κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα ἡ Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ, (Ψαλ. κγ'. 8.) αὐτὸς τὸ παλαιὸν ἀνοίξε τὸν πάτον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διὰ μέσου τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἀάρατον αὐτὸν ὄντα πρότερον διὰ τὸ πλῆθος τοῦ νεροῦ, ἔκαμεν αὐτὸν ὄρατον. Ὅχι μόνον δὲ ἀνοίξε τὸν πάτον, ἀλλὰ καὶ ἐξήρανε αὐτὸν καὶ χέρσον ἐποίησε· καὶ οὕτω τὸν μὲν ἰδικόν του Ἰσραηλίτην λαὸν ἐτράβιξεν εἰς τὸν ξηρὸν ἐκεῖνον πάτον τῆς θαλάσσης, καὶ διεπέρασε αὐτὸν μετὰ ἄβροχα ποδάρια· τοὺς δὲ ἐχθροὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν Αἰγυπτίους κατεβύβισε μέσα εἰς τὸν ἰδιον ἐκεῖνον πάτον, ἐπαναστραφέντος τοῦ ὕδατος καὶ κατακαλύψαντος αὐτούς. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ἡ Μελωδὸς τὸ „ὅτι δεδόξασται“, διὰ τὴν φανέρωσιν, ὅτι ἡ πράτη Ὡδὴ αὕτη εἶναι τοῦ Μωϋσέως, ὅς τις, ἀφ' οὗ κατεποντίσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι, ἔλεγε τὴν ἐγνωσμένην ἐκείνην Ὡδὴν „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Κύριος συντρίβαν πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ“. (Ἐξ. ιδ'. 1.)

Τροπάριον.

„ Ἀδὰμ τὸν φθαρέντα ἀναπλάττει, ρεῖθροις Ἰορδάμου καὶ δρακόμ-
 „ τωμ, κεφαλὰς ἐμφωλευόμετωμ διαθλάττει, ὁ Βασιλεὺς τῶμ αἰώ-
 „ μωμ Κύριος· ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον δὲν εἶναι ἄλλο, παρέξ μία ἀλληγορία τοῦ ἀνωτέρω Εἱρμού· διότι, καθὼς ἐκεῖ εἰς τὴν ἐρυθρὰν θαλάσσαν ἦτον βυθός, καὶ οἱ μὲν Ἰσραηλίται ἐσώθησαν δι' αὐτοῦ, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι κατεποντίσθησαν ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου βυθός εὐρίσκειται ὁ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου βυθός· καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας διεφθαρμένος ἄνθρωπος ἀναπλάττεται ἐν αὐτῷ, καθὼς καὶ τὸ παλαιὸν ἐν τῷ βυθῷ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διεσώθησαν οἱ Ἰσραηλίται· οἱ δὲ ἐν τοῖς ὕδασι ἐμφωλεύοντες δράκοντες· ἦτοι οἱ Δαίμονες, ἐτσακίσθησαν κατὰ τὰς κεφαλὰς, καθὼς τότε ἐν τῇ ἐρυθρᾷ κατεποντίσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι. Βλέπετε ἀλληγορίαν θαυμαστὴν τοῦ σοφοῦ τὰ θεῖα Κοσμά; Ἀλλὰ ἅς ἐρμηνεύσωμεν καὶ ἀκριβέστερον τὸ Τροπάριον.

Ὁ Κύριος, λέγει, ὅς τις, κατὰ τὸν Μωϋσῆν, εἶναι Βασιλεὺς τῶν αἰώνων, „Κύριος βασιλεύων τῶν αἰώνων καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι“, (Ἐξ. ιε'. 18.) αὐτὸς διὰ τοῦ ἰδικοῦ του Βαπτίσματος ἀναπλάττει σήμερον τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ, τὸν φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας μετὰ τὰ ρεῖθρα τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου. Ἀλλ' ἡ θαύμασι Μελωδὲ, ἠθέλεν εἰπῆ τινὰς πρὸς αὐτὸν ἀπορῶν, διὰ τὰ ἀναπλάσῃ τινὰς εἶνα πῆλινον ἀγγεῖον, χρειάζεται να ἔχη ὄχι μόνον νερὸν, ἀλλὰ καὶ φωτίαν· τὸ μὲν νερὸν, διὰ τὰ φυράσῃ καὶ τὰ ζυμώσῃ τὸ χῶμα τοῦ συντριβέντος ἀγγείου· τὴν δὲ φωτίαν, διὰ τὰ καύσῃ καὶ χωνεύσῃ τὸν ζυμωθέντα πηλόν, καὶ οὕτω τὰ δώσῃ ἀνάπλασιν εἰς τὸ ἀγγεῖον ὅπου συνετρίβη· σὺ δὲ, ἡ ἱεράρχα, τὸ νερὸν εἶπας μόνον ἐδῶ, τὴν δὲ φωτίαν πῶς ἀπεσιώπησας;

Ἡμεῖς λοιπὸν λύοντες τὴν ἀπορίαν λέγομεν, ὅτι μαζὶ μετὰ τὸ νερὸν συνεπτυγμένως εἶπεν ὁ θεῖος Μελωδὸς καὶ τὴν φωτίαν, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἀνάπλασιν. Καθὼς λοιπὸν ποιεῖ ὁ Κεραμεύς, ὅταν θέλῃ τὰ ἀναπλάσῃ τὸ συντριβέν ἀγγεῖον, ὡς εἶπομεν· οὕτω καὶ ὁ μέγας τῆ ἡμετέρου ἀνθρωπίνου φυράματος Κεραμεύς Θεός, ἀναπλάσσει θελὼν διὰ φιλανθρωπίαν τὴν συντριβεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας φύσιν ἡμῶν, ἐχρειάσθη νερὸν καὶ φωτίαν· καὶ τὴν μὲν φωτίαν λαμβάνει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του· διότι πῦρ εἶναι ὁ Θεὸς κατὰ τὴν θεῖαν γραφήν· „Πῦρ ἐστὶν ὁ Θεὸς καταναλίσκων“. (Δευτ. δ'. 24.) καταναλίσκει δὲ τὴν μοχθηρίαν κατὰ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον· (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) τὸ δὲ νερὸν δανείζεται ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην, καὶ οὕτω ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ ὀλό-

κληρον κάμνει τοῦ Ἀδάμ τὴν ἀνάπλασιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλος ἀσματογράφος θαυμάζων, πῶς ἢ Χριστὸς χωρὶς πῦρ (αἰσθητὸν) ἀναχωνεῦσι τοὺς βαπτιζομένους, καὶ χωρὶς συκτριβὴν (αἰσθητὴν) αὐτοὺς ἀναπλάττει, ἀνεβόησεν. „Ὁ τοῦ θαύματος! δίχα πυρὸς ἢ ἀναχωνεῦσι, καὶ ἀναπλάττει ἀνευ συντρίψεως“. Ἐκ τῆς Θεολόγου δὲ ἐρανίσθη τοῦτο εἰπόντος. „Χωρὶς πυρὸς ἀναχωνεῦσον (τὸ Βάπτισμα) καὶ ἀνακτίζον δίχα συντρίψεως“. (Λόγ. τῶ αὐτῷ).

Οὐ μόνον δὲ τὸν φθαρέντα Ἀδὰμ ἢ Χριστὸς ἀναπλάττει ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ὡς εἴπομεν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις τσακίζει καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν νοσητῶν δρακόντων ὅπου ἐφώλευον μέσα εἰς τὰ νερά, καθὼς ὁ Προφητὰναξ περὶ τούτων προλαβὼν ἀνεβόησε. „Σὺ συνέτριψας ἢ τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος· σὺ σνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος“. (Ψαλ. ογ'. 14.) Καὶ δράκοντες μὲν πληθυντικῶς νοεῦνται οἱ Δαίμονες, δράκων δὲ ἐνικῶς νοεῖται ὁ ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος αὐτῶν Διάβολος καὶ Σατανᾶς· κεφαλὰὶ δὲ τῶν Δαιμόνων εἶναι τὰ πρῶτα καὶ κυριώτερα πάθη: ἢτοι ἡ φιληδονία, ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ φιλοδοξία· κεφαλὴ δὲ τοῦ Διαβόλου ἐξαιρέτως εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, ἢ ἡ φιλαυτία, μάλιστα δὲ ἡ εἰδωλολατρεία. Μέσα δὲ εἰς τὰ ὕδατα εὐρίσκονται ὁ Διάβολος καὶ οἱ Δαίμονες· ἐπειδὴ αὐτοὶ χαίρουσιν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, αἱ τινες δηλοῦνται διὰ τοῦ ὕδατος· ὅθεν ὁ Διάβολος ὀνομάζεται Λευιάθαν κατὰ τὸν Σύμμαχον, τὸ ὅποιον ἐρμηνεύεται Βασιλεὺς τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἰώβ. „Καὶ αὐτὸς (ὁ δράκων) Βασιλεὺς πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι“. (Ἰωβ. μά. 34.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ὀλυμπιόδωρος, λέγει· „Βασιλεὺς ἐστὶ πάντων τῶν τὸν ὑγρὸν καὶ διαρρέοντα καὶ ἡδονικῶν μετιόντων βίον· διὸ περ καὶ ἡμεῖς εὐξώμεθα πρὸς τὸν ἡμῶν Δεσπότην, μὴ βασιλεύειν ἡμῶν τὴν ἀμαρτίαν“. Διὰ μέσου λοιπὸν τοῦ ἐνδὲς ποταμοῦ Ἰορδάνου ἐνεργήθησαν δύο παράδοξα καὶ ἐναντία πράγματα: ἢτοι ἡ τοῦ Ἀδάμ ἀνάπλασις, καὶ ἡ τῶν νοσητῶν δρακόντων κατάθλασις· ὅθεν καὶ διὰ τὰ δύο ὁ θαυματουργήσας ταῦτα Χριστὸς δεδῶξασται.

Τροπάριον.

„Πυρὶ τῆς Θεότητος αὐλῷ, σάρκα ὑλικὴν ἡμφιεσμένος, Ἰορδάνου
 „περιβάλλεται τὸ μάμα, ὁ σαρκωθεὶς ἐκ Παρθένου Κύριος· ὅτι
 „δεδῶξασται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τούτου τοῦ Τροπαρίου ἢ μὲν κατὰ λέξιν ἐξηγήσεις εἶναι αὐτῆ· ὁ ἐκ τῆς Παρθένου σαρκωθεὶς Κύριος ἀμφὶ τῷ αὐλῷ πυρὶ τῆς Θεότητος ἐνδεδυμένος τὴν ὑλικὴν σάρκα τῆς ἀνθρωπότητος. (πῦρ γὰρ αὐλὸν ὑπάρχων κατὰ τὴν Θεότητα, ἔγινεν ἀνθρωπος) καὶ οὕτως διπλοῦς ὢν, Θεὸς δηλαδὴ καὶ ἀνθρωπος, ἐνεδύθη τὸ ρεῖθρον τοῦ Ἰορδάνου· διότι εἶναι δεδῶξασμένος· ἢ δὲ ἐννοία αὐτοῦ εἶναι ἀξιοθαύμαστος· θαυμάζει γὰρ δι' αὐτοῦ ὁ Ἰερὸς Κοσμὸς τὴν τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν, διὰ τὴν ὁποίαν αἱ φύσεις καινοτομοῦνται, καὶ ἡ τῶν στοιχείων ἀλλοιοῦνται τάξις τε καὶ κατάστασις· καὶ τρόπον τινὰ σκοτοδιναίσας, ὡς τῆς ἀρρήτου, λέγει, καινοτομίας! κατὰ μὲν τὴν φυσικὴν τῶν στοιχείων κατάστασιν, ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὸν κατώτατον καὶ μεσαίτατον τόπον τῶν στοιχείων, ἐπάνω δὲ τῆς γῆς εὐρίσκεται τὸ νερὸν, ἐπάνω δὲ τοῦ νεροῦ εὐρίσκεται ὁ ἀήρ, καὶ ἐπάνω τοῦ ἀέρος εὐρίσκεται τὸ πῦρ· ἐπὶ δὲ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας βλέπω ὅλον τὸ ἐναντίον· τὸ μὲν γὰρ ἀνώτατον καὶ αὐλὸν πῦρ, ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεὸς, ἐνδύθην πρῶτον τὴν γῆν: ἢτοι τὴν ἐκ τῆς γῆς ὑλικὴν σάρκα, ἐνδύεται ἔπειτα καὶ τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου: ἢτοι τοῦ νεροῦ, καὶ οὕτως τὸ αὐλὸν πῦρ ὁ Θεὸς μιμεῖται τὴν κατωτάτην γῆν, καὶ γίνεται κατώτατον πάντων διὰ συγκατάβασιν ἄκραν· τὸ δὲ νερὸν τοῦ Ἰορδάνου γίνεται ἀνώτερον ἀπὸ αὐτόν· καὶ οὕτως ἡ γῆ: ἢτοι ἢ τῶν ἀνθρώπων γιῆνη φύσις, γίνεται εἰς τὸ μέσον τοῦ αὐλοῦ πυρὸς τῆς Θεότητος ἀπὸ τῆς ἑνῆς μερὸς, καὶ τοῦ νεροῦ τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ ἄλλο. Ὅθεν ἀπὸ μὲν τὸ θεῖον πῦρ ἀναχωνεῦσεται αὐτὴ καὶ καθαρίζεται, ἀπὸ δὲ τὸ νερὸν πλύνεται ἐκ τῆς ἀμαρτίας· καὶ οὕτως ἀπὸ τὰ δύο ὁμοῦ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν διὰ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου.

Τροπάριον.

„ Τὸν ρύπον ὁ σμήλων τῶν ἀνθρώπων, τούτοις καθάρθεις ἐν
 „ Ἰορδάνῃ, οἷς θελήσας ὁμοιωθῆναι, ὃ ἦν μείμας, τοὺς ἐν σκοτεινῷ φω-
 „ τίζει Κύριος· ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Κύριος, λέγει, ὁ ὁποῖος καθαρίζει καὶ ἀποπλύνει τὸν μολυσμὸν τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, αὐτὸς σήμερον ἐκαθαρίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν διὰ τοῦ Βαπτίσματος. Τίνος χάριν; Διὰ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τοὺς ὁποῖους θεληματικῶς ὁμοιωθῆναι κατὰ φύσιν γινόμενος ἀνθρώπος, μὴ τραπείη κατὰ τὴν Θεότητα, ἀλλὰ μείμας ἐκεῖνο ὅπου ἦτον: ἦτοι τέλειος Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Ὁ μὲν γὰρ (Χριστὸς) αὐτοκά-
 „ θαρσις ἦν, καὶ οὐκ εἶδετο καθάρσεως, ἀλλὰ σοὶ (διὰ σέ) καθαίρεται, ὡσπερ καὶ
 „ σαρκοφορεῖ, ἀσαρκὸς ὢν“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Οὐ μόνον δὲ σμήχει ὁ Χριστὸς καὶ καθαρίζει, ἀλλὰ καὶ φωτίζει· καθαρίζει μὲν γὰρ, τὸ θεῖον προβαλλόμενος ὑσσω-
 πον, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκαίνων τοὺς τὸ θεῖον λαμβάνοντας Βάπτισμα· περὶ ὧν καὶ ὁ Δαβὶδ παρεκάλει πρότερον λέγων· „ Ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ, καὶ καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς
 „ με, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι“· (Ψαλ. ἰ. 7.) Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λου-
 τρὸν ὀνομάζει τὸ Βάπτισμα, ὡς ἐκπλυσιν. (Λόγ. περὶ Βαπτίσματος).

Φωτίζει δὲ πάλιν ὁ Χριστὸς, διότι αὐτὸς κατὰ τὸν Ἰωάννην (α. 9.) εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ ὁποῖον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, ὅχι εἰς τὸν αἰσθητὸν καὶ ὑλικὸν κόσμον, ἀλλ' εἰς τὸν νοητὸν ἐκεῖνον τῶν ἀρετῶν· διὰ τοῦτο πάλιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος φῶτισμα ὀνομάζει τὸ Βάπτισμα (Λόγ. περὶ Βαπτ.) (1). Ὅρα ὁ-
 μως, ἀγαπητέ, ὅτι πρῶτον καθαρίζει ὁ Κύριος, καὶ δεύτερον φωτίζει· καθαρίζει γὰρ πρῶτον τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν πάθῃ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ δεύτερον φω-
 τίζει τὸν κεκαθαρμένον διὰ τῆς ἐλλάμψεως καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ καθὼς οἱ γινόμενοι τὰ χαλκίνα ἀγγεῖα, πρῶτον καθαρίζουσιν αὐτὰ ἀπὸ τῶν μολυσμῶν ὅπου ἔχουσιν, ἔπειτα λαμπρύνουσιν αὐτὰ μὲ τὸ γάνωμα· οὕτως καὶ ὁ Θεός, πρῶτον κα-
 θαρτίζει τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν, καὶ ἔπειτα λαμπρύνει αὐτὰ μὲ τὸ φῶς τῆς θείας του χάριτος. Ὡστε ὁποῖος ἀγαπᾷ νὰ φωτισθῇ ἐκ Θεοῦ, πρῶτον πρέπει νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν πάθῃ διὰ τῶν θεουργῶν ἐντολῶν· „ Οὐ γὰρ καθάρσις, ἐκεῖ ἔλλαμψις“ (λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) ἀνευ γὰρ τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον οὐ δίδεται· εἶδ' ἐπὶ τοῦ νὰ καθαρισθῇ τινὰς ζητεῖ νὰ φωτισθῇ, μάτην καὶ ἀνωφελῶς κοπιᾷ.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἰσχυρὸν ὁ διδοὺς, τοῖς Βασιλευσιν ἡμῶν Κύριος, καὶ κέρας χρι-
 „ στῶν αὐτοῦ ὑψῶν, Παρθένου ἀποτίκτεται· μολεῖ δὲ πρὸς τὸ
 „ Βάπτισμα· διὸ πιστοὶ βοήσωμεν· οὐκ ἔστιν Ἄγιος ὡς ἢ Θεὸς ἡ-
 „ μῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ τρίτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἄννης, διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἴσως Μελο-
 ὁδὸς ἐρανίζεται ἐξ ἐκείνης τὸ προσίμιον τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ λέγει, ὅτι ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος

(1) Διὰ τῆτο εἶπε καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς· „ ἀπαθανατιζόμεθα· ἐγὼ, φασί, εἶπα, Θεοὶ ἴστί,
 „ Βαπτίζομενοι, φωτιζόμεθα· φωτιζόμενοι, υἱοθετού- „ καὶ Υἱοὶ ὑψίστου πάντες“
 „ μεθα· υἱοθετούμενοι, τελειούμεθα· τελειούμενοι,

ὁποῖος δίδει ἰσχὺν καὶ δύναμιν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἡμῶν Βασιλεῖς· ἢ Δώσει γάρ, Φοσί, ἢ ἰσχὺν τοῖς Βασιλεῦσιν“· (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) καὶ ἐκεῖνος ὅπου ὑψώνει ■■ δοξάζει τὸ κέρας: ἤτοι τὴν δύναμιν τῶν χριστῶν αὐτοῦ, Βασιλέων δηλαδὴ καὶ Ἱερέων καὶ Προφητῶν· τούτων γὰρ τὰ τάγματα ἐχρῆντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ κέρατος τοῦ χρίσματος· ἢ Ὑψώ-
 „σει, Φοσί, κέρας χριστῶν αὐτοῦ“· (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) αὐτὸς, λέγω, ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑορτὴν τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεώς του· τὰρα δὲ κατὰ τὴν παρούσαν τῶν Φώτων ἑορτὴν ἔρχεται ἀπὸ λόγου του εἰς τὸ νὰ βαπτισθῆ ἔν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ·

Ὅρα δὲ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ὕψωσις εἶναι ἐναντία τοῦ βαπτίσματος, καθότι ἡ μὲν ὕψωσις σημαίνει ἀνάβασιν, τὸ δὲ βάπτισμα σημαίνει κατάβασιν· διὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς, ■ ὁποῖος ἀναβιβάζει τὸ κέρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ κεχρισμένων, καταβαίνει σήμερον εἰς τὸ ὕδωρ καὶ καταδύεται διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ἵνα διὰ τῆς ἰδικῆς του καταβάσεως ἀναβιβάσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν. Ἀκολούθως δὲ λέγει, ὅτι πρέπει ἡμεῖς οἱ πιστοὶ νὰ φωνάζωμεν πρὸς τὸν τοιαῦτα ἐργαζόμενον θαυμάσια Κύριον τὸ λόγιον ἐκεῖνο τῆς Θεοπνεύστου Ἄννης· ἢ Οὐκ ἔστιν Ἄγιος, ὡς ■ Κύριος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἄγιος πλὴν σου“· (ἀ. Βασιλ. β'. 2.)

Τροπάριον.

„Στεριεύουσα πρὶν, ἠτεκνωμένη δεινῶς σήμερον, εὐφραΐμου Χριστοῦ
 „Ἐκκλησία δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος, Τίσι γάρ σοι γεγέμμηται,
 „ἐν πίστει ἀνακραζόμετες· οὐκ ἔστιν Ἄγιος ὡς ■ Θεὸς ἡμῶν, καὶ
 „οὐκ ἔστι δίκαιος πλὴν σου Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τῆς τρίτης Ὠδῆς, ἥτις ἦτον ἡ Προφήτις Ἄννα ἢ στεῖρα οὖσα πρότερον, ὕστερον δὲ γενομένη πολύτεκος, σμίγων ὁ Σείος Μελωδὸς μὲ τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων, ἐπιστρέφει πρὸς τὴν ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησίαν, καὶ λέγει πρὸς αὐτήν· ὦ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ■ πρὶν στεῖρα καὶ δεινῶς ἠτεκνωμένη: ἤτοι ἡ πολλὰ ἀτεκνός, σὺ εὐφραΐμου καὶ ἀγάλλου σήμερον κατὰ τὴν παρούσαν ἑορτὴν τῶν Φώτων. Διὰ τί; Ἐπειδὴ πολλὰ τέκνα ἐγεννήθησαν εἰς ἐσὲ διὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ Πνεύματος: ἤτοι διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος τοῦ ἐξ ὕδατος συνισταμένου καὶ Πνεύματος· γέννησις γὰρ ὀνομάζεται καὶ τὸ Ἄγιον Βάπτισμα· διότι εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Νικοδήμον· ἢ Ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“· (Ἰω. γ'. 5.) καὶ πάλιν· ἢ Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμά ἐστι“· (αὐτοῦ. 6.) Ἐγεννήθησαν δὲ Τίσι εἰς ἐσὲ τὴν πρὶν στεῖραν ὅλοι διωρατικοὶ καὶ προφητικοὶ, καθὼς ἦτον ὁ Σαμουὴλ· οὗτοι δὲ εἶναι οἱ βαπτισθέντες Χριστιανοὶ, οἱ ὁποῖοι μὲ πίστιν ἀνακραζοῦσιν εἰς τὸν τούτους πνευματικῶς γεννήσαντα Χριστόν· ἢ Οὐκ ἔστιν Ἄγιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλὴν σου Κύριε“·

Σημεῖωσαι δὲ, ὅτι τὸ ρῆτόν τοῦτο τοῦ Εἱρμού ἐρανίσθη ■ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· ἢ Εὐφράνθητι στεῖρα ἢ οὐ τίπτουσα· ῥῆξον καὶ βόσπον ἢ οὐκ ὠδίνουσα, ἢ ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον (τῆς ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησίας), ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα (τῆς Ἰουδαϊκῆς Συναγωγῆς)“· (Ἠσ. νδ'. 1.) Ἄλλα καὶ ἡ Προφήτις Ἄννα ἢ Ποιήτρια τῆς Ὠδῆς ταύτης εἰς τύπον εἶναι τῆς ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Θεοδώριτον, ἢ δὲ Φενάννα, εἰς τύπον τῆς Συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων· ἢ ἐξ Ἑθνῶν λοιπὸν Ἐκκλησία ἐγέννησεν ἑπτὰ: ἤτοι πολλὰ· ἐπειδὴ ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς παρὰ τῇ Σείᾳ Γραφῇ εἶναι διπλωτικὸς πλήθους, καὶ σημαίνει τὴν πολυγονίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοδώριτον· ἢ δὲ Συναγωγὴ τῶν Ἑβραίων πολύτεκος οὖσα πρότερον, τὰρα ἔγινε πάντῃ στεῖρα καὶ ἀτεκνός· ὅθεν ἐπληρώθη τὸ τῆς Ἄννης λόγιον τὸ λέγον· ἢ Ἡ Στεῖρα ἢ ἔτεκεν ἑπτὰ, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένησε“· (ἀ. Βασιλ. β'. 5.)

Ὁ δὲ Θεοδώριτος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ Ἡσαίου· „Εὐφράνθητι στεῖρα
 „ ἢ οὐ τίκτουσα· οὐ γὰρ ἔτικτεν· ἢ Ἐκκλησία πάλαι, τῇ δὲ τῶν εἰδώλων δουλεία προσ-
 „ ἦδρευε· ῥῆξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ᾠδίνουσα· τέθεικε τὸ „ ῥῆξον “ ἐπὶ τῆς βιαιᾶς γεν-
 „ ἠσεως, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ „ βόησον “· φασὶ γὰρ τὰς μαίας παρακελεύεσθαι ταῖς δυσ-
 „ τοκούσαις καὶ βιάζεσθαι καὶ βοᾶν· τὸ δὲ „ εὐφράνθητι “ ἐπὶ τῆς παρ' ἐλπίδα δωρη-
 „ θείσης πολυπαιδίας τέθεικε· ἐναντίον δὲ πῶς εἶναι δοκεῖ τὸ „ ῥῆξον καὶ εὐφράνθητι “·
 „ ἀμφοτέρω δ' ὁμῶς συνέβη· καὶ γὰρ παρ' ἐλπίδα γεγέννηκε· τοιαῦται γὰρ τῆ Παναγίᾳ Πνεύ-
 „ ματος αἱ ᾠδίνες “. Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ
 ῥητὸν τοῦτο, παρὰ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι τὰ ἐρανίσθη ὁ Θεοδώριτος· οὕτω γὰρ φησὶν·
 „ Ἴδου προστέτακται ῥῆξαι τε καὶ βοῆσαι· ἔθος δὲ τοῦτο δρᾶν ταῖς ἐπὶ δίφρῳ καὶ τι-
 „ κτούσαις γυναιξίν, ἃς δὴ φασὶ παροτρύνειν τὰς μαίας ἔντονόν τι καὶ τορὸν ἀναβοᾶν,
 „ ἵν' ἐκθλίβοιτο τῆς μήτρας τὸ βρέφος, εὐρυνομένου τοῦ σπλάγχχνου πρὸς τὴν βοήν· τῆτο,
 „ οἶμαι, ἐστὶ τὸ „ ῥῆξον καὶ βόησον “. Ἀρξαι δὴ οὖν τοῦ τίκτειν, φησὶ, καὶ ὡς ᾠδίνου-
 „ σα πολλοὺς δίδου συγχῶς τὴν ταῖς τικτούσαις αἰὲν πρέπουσαν βοήν· ὡς ἐσομένη δὲ Μή-
 „ τηρ ἀναριθμητῶν λαῶν εὐφροσύνην δέχου τὴν πνευματικὴν... Ἔθος μὲν οὖν τῇ Θεοπνεύ-
 „ στω Γραφῇ ἔρημον ἀποκαλεῖν τὴν χῆραν· Ἐχίρευσε δὲ τῶν Ἐθνῶν ἢ πληθύς· οὐ γὰρ
 „ ἐπλούτει τὴν κοινωσίαν τὴν πρὸς τὸν σπορέα λόγον· ἐπειδὴ δὲ παρεδέξατο τὸν ἐξ Οὐ-
 „ ρανοῦ Νυμφίον, πολλὰ γέγονεν αὐτῆς τὰ τέκνα μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα “.

Τροπάριον.

„ Μεγάλῃ φωνῇ, ἐν τῇ ἐρήμῳ βοᾶ Πρόδρομος· Χριστοῦ ἐτοιμάσα-
 „ τε ὁδοὺς, καὶ τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, εὐθείας ἀπεργάσασθε, ἐν
 „ πίστει ἀμακράζοντες· οὐκ ἔστιμ Ἅγιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ
 „ ἔστι δίκαιος πλήμ σε Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Προφήτου Ἡσαίου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ Τροπάριον τοῦτο· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐκεῖ· „ Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, εὐθείας
 „ ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν “. (Ἡσ. μί. 3.) Ὅθεν οὕτως ἀρχίζει· ὁ τοῦ Κυ-
 ρίου μέγιστος Πρόδρομος, ἡ μεγάλη καὶ ὑψηλοτάτη καὶ ἐξάκουστος φωνὴ τῆ Θεοῦ Λόγου,
 βοᾶ εἰς τοὺς λαοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἰορδάνου καὶ λέγει· ἐτοιμάσατε, ὦ λαοί, ἐτοιμά-
 σατε τὴν στρατὴν τῆ Χριστοῦ· ἦτοι ἐτοιμοὶ γίνεσθε εἰς τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν, κα-
 θὰς ἐρμηνεύει ὁ Θεοφύλακτος· ὁδὸς γὰρ τὸ Εὐαγγέλιον λέγεται· εὐθείας κάμπετε τὰς τρί-
 βους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἦτοι τὰς τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἐντολὰς ἀναδείξατε πνευματικὰς· ἐπει-
 δὴ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εὐθὲς εἶναι· τὰ δὲ τοῦ Νόμου προσταγμάτα λέγονται τρίβοι, ὡς
 τετριμμένα καὶ παλαιὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον.

Σημείωσαι, ὅτι τὸ „ μεγάλη φωνὴ “ δύναται νὰ νοηθῇ καὶ εἰς δότικὴν κατ' ἐλείψιν
 τῆς Ἐν προθέσεως οὕτω· ὁ Πρόδρομος βοᾶ ἐν μεγάλῃ φωνῇ. Πού δὲ βοᾶ; Ἐν τῇ ἐρή-
 μῳ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος γράφει· „ Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις
 „ ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας “.
 (Ματθ. γ'. 1.) Καὶ μολονότι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς λέγει, ὅτι ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν
 περίχωρον τῆ Ἰορδάνου, κηρύσσων Βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· (Λουκ. γ'. 3.)
 μὴ ὄλον τοῦτο πιθανὸν εἶναι νὰ ἦτον καὶ ἔρημοι τόποι μεταξὺ τῆς περιχώρου τῆ Ἰορδάνου,
 ὅπου οἱ ὄχλοι ἐρχόμενοι ἦκουον τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννου· ὅθεν λέγει ὁ Ματθαῖος· „ Τό-
 „ τε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ
 „ Ἰορδάνου “. (Ματθ. γ'. 5.) Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι Ἐπειδὴ τὸ ῥῆμα (τὸ
 „ προσταγμα) Κυρίου ἐγένετο ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς Ἰωάννην, ὡς λέγει ὁ Λουκᾶς, „ Ἐγένετο
 „ ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου Υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ “. (Λουκ. γ'. 2.) ἐκ τού-
 του λέγεται καταχρηστικῶς, ὅτι ἐκήρυττε τὸ κήρυγμά του ἐν τῇ ἐρήμῳ. Εἰδὲ θέλει νὰ
 ρη-

νοήση τινὰς ἔρημον τοὺς ἐρήμους ὄντας ἀνθρώπους πάσης θεογνωσίας καὶ ἀγαθοεργίας, ἀρμόζει νὰ νοήσῃ περὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ „Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ“ - Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον· „Δύα ἔρημους νοοῦμεν, „μίαν τὴν ἐνδοτέραν, ἀφ' ἧς ἦλθεν ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐν ἣ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν τὸ ρῆμα „Κυρίου κατὰ τὸν Λουκᾶν· δευτέραν δὲ τὴν περὶ τὸν Ἰορδάνην, ἐφ' ἣν ἐξῆλθε, ἢ ὁ Ματθαῖος ἔρημον τῆς Ἰουδαίας ἀνόμασεν, ὁ δὲ Λουκᾶς, περιχῶρον τοῦ Ἰορδάνου“.

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀκήκοε Κύριε, Φωνῆς σου, ὅμ εἶπας, Φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ,
 „ ὅτε ἐβρόντησας πολλῶν ἐπὶ ὕδατων, τῷ σὺ μαρτυρούμενος Ἰῶφ
 „ ὅλος γεγομῶς τοῦ παρόντος Πνεύματος δὲ, ἐβόησε· σὺ εἶ Χριστός,
 „ Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ παρὼν Εἰρμός τῆς τετάρτης ᾠδῆς εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ, ὁ ὁποῖος εἶπε· „Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου καὶ ἐφοβήθην“· (Ἀββακ. γ'. 2.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδὸς μετὰ τὴν ἰδίαν λέξιν τοῦ Ἀββακούμ κάμνει τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος Εἰρμού· καὶ ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ Κύριε καὶ Πάτερ προάναρχε, ὁ προφητικώτατος Πρόδρομος Ἰωάννης, τὸν ὁποῖον ἐσὺ εἶπας· ἦτοι ἐχαρακτήρισας διὰ στόματος τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου μετὰ τὰ λόγια ταῦτα „ Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ“, (Ἠσ. μ'. 3.) αὐτός, λέγω, ἤκουσε τὴν ἰδικὴν σου φωνὴν, ὅχι ἐν ὕπνοις καὶ ὀράμασι, καθὼς οἱ ἄλλοι Προφῆται, ἀλλὰ ἐξυπνος, καὶ μετὰ νοῦν καὶ αὐτία ἐγρηγορότα. Ποῖαν δὲ φωνὴν σου ἤκουσε; Ἐκείνην τὴν λέγουσαν· „ Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“· (Ματθ. γ'. 17.)

Πότε δὲ ταύτην ἤκουσε τὴν φωνὴν; Ὅταν ἐσὺ, βαπτιζομένου τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, ἐβρόντησας τὴν ἀνωτέρω φωνὴν ἐπάνω εἰς τὰ πολλὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Διὰ τί; Ἰνα μαρτυρήσῃς τὴν αὐτοῦ υἰότητα καὶ Θεότητα· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ προλαβὼν περὶ αὐτῆς ἀνεβόησεν· „ Ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε. Κύριος ἐπὶ ὕδατων πολλῶν“· (Ψαλ. κη'. 3.) Οὐ μόνον δὲ τῆς φωνῆς σου ὁ Πρόδρομος ἤκουσεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος τοῦ παρόντος ἐν τῷ Ἰορδάνῃ Πνεύματος τοῦ ἐν εἴδει περιστερᾶς καταβάντος ἐπὶ τὸν βαπτιζόμενον Χριστὸν ὅλος ἐγένετο ἐμπλεῶς (γεμάτος), ὅλος πνευματοφόρος. Διὰ τοῦτο ἐβόησε πρὸς τὸν σαρκὶ βαπτιζόμενον· σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ τέλειος Θεὸς καὶ ὁ τέλειος ἀνθρώπος· τῶν δύο γὰρ φύσεων καὶ τῆς μιᾶς υποστάσεως δηλωτικὸν εἶναι τὸ „ Χριστὸς“ ὄνομα, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ κατὰ πάντας τοὺς Ἱερῶς Θεολόγους· δηλοῖ γὰρ αὐτὸ τὸν χρίσαντα Πατέρα τὸν χρισθέντα Υἱὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τὸ χρίσμα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „ Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, (ὦ Θεε) ὁ „ Θεὸς σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρα τοὺς μετόχους σου“· (Ψαλ. μδ'. 7.) ἔλαιον δὲ ἀγαλλιάσεως εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὡστε τὸ „ Χριστὸς“ ὄνομα, καὶ τὸν χρίσαντα δηλοῖ Θεόν, καὶ τὸν χρισθέντα ἀνθρώπον. Εἶτα λέγει· Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ἡ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· „ Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“· (1. Κορ. α'. 24.) Λέγει δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς κατὰ προσωποποιίαν, καὶ ὅχι ὅτι εἶπεν αὐτὰ ὁ Πρόδρομος· διότι δὲν φαίνεται ἐν Εὐαγγελίοις νὰ εἶπε τοιαῦτα.

Τροπάριον.

„ Ρυπτόμενον ἥλιον τίς εἶδεν; ὁ Κήρυξ βοᾷ, τὸν ἔκλαμπρον τῆ φύ-
 „ σεις; ἴμα σε ὕδασιμ ἀπαύγασμα τῆς δόξης, Πατρός χαρακτήρ αἰδίου
 „ ἐκπλύρω; καὶ χόρτομ ὦμ πυρὶ ψαύσω τῆς σῆς Θεότητος; Σὺ
 „ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ μέρους τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου προσφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον, καὶ λέγει οὕτω· ὁ Κήρυξ καὶ Προδρομὸς σου, Σᾶτερ, ἀποφεύγων τὴν βίαν ὅπου ἔκαμνες εἰς αὐτὸν διὰ τὴν σε βαπτίση, ταῦτα ἔλεγε δικαιολογούμενος· Ποῖος ἀνθρώπος εἶδε ποτὲ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον καὶ φύσει λαμπρότατον ἥλιον νὰ καθαρίζεται; Βέβαια οὐδεὶς. Ἄν δὲ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον ἥλιον, ὅστις εἶναι κτίσμα καὶ ποίημα, κἀνεὶς δὲν ἐπιχειρῆται νὰ πλύνῃ καὶ νὰ καθάρῃ καμμίαν φορὰν, πῶς ἐγὼ τολμῶ νὰ πλύνω καὶ νὰ καθάρσω ἐσὲ τὸν αἰληθῆ καὶ καθαρῶτατον ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, τὸν Κτίστην καὶ Ποιητὴν τοῦ Ἥλιου; πῶς δύναμαι νὰ βαπτίσω ἐσὲ ὅπου εἶσαι τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς (1), καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς αἰδιότητος αὐτοῦ; (2)

Καὶ ἐκεῖνος μὲν ὅπου ἤθελεν ἐπιχειρισθῆναι νὰ καθάρῃ τὸν ἥλιον, βέβαια μέλλει νὰ περιγελάται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ περιπαίζεται ὡς ἀνόητος, ἐπειδὴ ἐπεχείρησε νὰ κάμῃ ἓνα πρᾶγμα ἀδύνατον· ἐγὼ δὲ, ἂν βαπτίσω ἐσὲ, ὄχι μόνον ἔχω νὰ περιγελωῶμαι ἀπὸ ὅλους ὡς ἄφρων, ἀλλὰ πρὸς τούτοις θέλω κατακαύσει τὰς χεῖράς μου· ἐπειδὴ χορτάρι ξηρὸν ὦν· ἤτοι φθαρτὸς κατὰ τὴν φύσιν τοῦ σώματος, ἀπετόλμησα νὰ ἐγγύσω εἰς τὸ φύσει αὔλον πῦρ τῆς ἰδικῆς σου Θεότητος. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς· Σὺ γὰρ τὸ, εἶσαι ὁ Χριστὸς ἢ ἐνυπόστατος τῆ Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις· τὸ ὅποιον εἶπε καὶ ἀνατέρω· συνήθειαν γὰρ ἔχει ἔτος ἐξαιρετον παρὰ τοὺς ἄλλους Μελωδοὺς νὰ τελειώσῃ πολλὰς Ὠδὰς τῶν Κανόνων του μὲ τὸ ἴδιον τέλος, ὡς εἶπομεν ἐρμηνεύοντες τὸν Κανόνα τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Τρο-

(1) Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ „ ἀπαύγασμα τῆς δόξης“, λέγοντος περὶ τοῦ Υἱοῦ· „Ὁς ὦν ἀπαύγασμα τῆς δόξης“· (ἀ. 3.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος „διὰ αἰτία τέσσαρα, λέγει, ὀνομάζεται ὁ Υἱὸς ἀπαύγασμα· πρῶτον, διὰ τὸ δειχθῆναι ὅτι ὁ Υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὡς τὸ ἀπαύγασμα γεννᾶται ἐκ τῆ Ἥλιου· δεύτερον, ἵνα δειχθῆ ὅτι γεννᾶται ἀπαθῶς· τρίτον, ἵνα δειχθῆ ὅτι ὁ Πατὴρ γεννῶν τὸν Υἱόν, δὲν ἐλαττώθη τι· ἢ τέταρτον, ὅτι αἰδίως ἢ ἀνάρχως ἐκλαμπει ἀπὸ τὸν Πατέρα, καὶ ὡς τὸ ἀπαύγασμα φαίνεται μαζί μὲ τὸν ἀπαυγάζοντα ἥλιον, καὶ ἀπὸ αὐτὸν εἶναι ἀχωρίστον“· Ὅρα καὶ ἄλλας μαρτυρίας περὶ τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μεταφράσει τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς.

(2) Ὁ Βλεμμίδης δὲ ὁμιλῶν περὶ τοῦ Υἱοῦ, πῶς λέγεται χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως Πατρὸς, λέγει οὕτως· „Ὅχι ὅτι αὐτὸς ἐστὶ τὸ ἴδιον τῆ Πατρὸς· τίς γὰρ τοῦτ' ἂν ὑπονόησει λόγου μετασημῶς; ἀλλ' ὅτι καθ' ὃν Πατὴρ, ἐκ τοῦ ἔχειν Υἱὸν χαρακτηρίζεται καὶ γνωρίζεται, καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς ἔχων ἢ Υἱὸς ἐν ἑαυτῷ, μὲν τὸν Υἱὸν δεικνύσει τὸν ἐξ οὗ (ἤτοι τὸν Πατέρα)· καθάπερ εἰκὼν αὐτοῦ φυσικῆ καὶ ἀπαράλλακτος· διὸ καὶ φησὶν ὁ ἑωρακὸς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα“· (Λόγ. περὶ Πίστεως) Ὅρα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μεταφράσει τῆς πρὸς Ἑβραίους κατὰ τὸ ῥητόν· „Ὁς ὦν χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“· ἀφ' οὗ καὶ ἐρανίσθη τὸ ἀντέρω ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ.

Τροπάριον.

„ Ἐπέφημεν ἔμθεον, ἢν εἶχεν εὐλάβειαν, Μωϋσῆς περιτυχῶν σοι·
 „ ὡς γὰρ τῆς Βάτου (1) σὲ φωμήσαρτα ἡσθῆθῃ, εὐθὺς ἀπεστράφη
 „ τὰς ὄψεις· Ἐγὼ δὲ, πῶς βλέψω σε τραμῶς; ἢ πῶς χειροθετήσω
 „ σε; Σὺ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Ἐξόδῳ, ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶδεν εἰς τὸ Ὄρος Χωρήβ μίαν Βάτον, ἣτις ἐκαίετο, ἀλλ' ὅμως δὲν κατεκαίετο (δὲν ἔχωνεύετο) ὑπὸ τοῦ πυρός, ἵνα ἐνταυτῷ καὶ τὴν φυσικὴν τῆς ιδιότητά δείξῃ διὰ τῆς καύσεως, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ τὴν φυλάττουσαν αὐτὴν ἀκατάκυστον, καθὼς ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „ Φῶς μὲν ἦν ἐκ
 „ πυρός τῷ Μωϋσεῖ φανταζόμενον, ἠνίκα τὴν Βάτον ἔκαιε μὲν, οὐ κατέκαιε δὲ, ἵνα καὶ
 „ τὴν φύσιν παραδείξῃ, καὶ γνωρίσῃ τὴν δύναμιν“. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτ.) Ὅταν δὲ ὁ
 Μωϋσῆς εἶδε τὴν τοιαύτην Βάτον, ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ κοντὰ· πλησιάζοντος δὲ αὐτοῦ,
 φωνὴ Θεοῦ ἐκ τῆς Βάτου ἐγένετο λέγουσα· „ Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ Πατρός σου, Θεὸς Ἀ-
 „ βραὰμ καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ Θεὸς Ἰακώβ“. (Ἐξοδ. γ'. 6.) Ταύτην δὲ τὴν φωνὴν ἀκέσας
 ὁ Μωϋσῆς, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· οὐλαβέτετο γὰρ νὰ ἐμβλέψῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
 Ταύτην λοιπὸν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρων ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, εἰσά-
 γει τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην λέγοντα πρὸς τὸν Χριστὸν ταῦτα· Μήπως, Δέσποτα, ἐγὼ εἶ-
 μαι χειρότερος ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν; μήπως ἐκεῖνος μόνον εἶχεν εὐλάβειαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ
 ἐγὼ δὲ ἔχω; Ἐκεῖνος γὰρ χωρὶς νὰ σὲ ἰδῇ καθαρῶς, εὐθὺς μόνον ὅπου αἰσθάνθη, ὅτι
 τὸν ἐφάναξες ἀπὸ τὴν Βάτον, ἔδειξε τὴν εὐλάβειαν ὅπου εἶχεν εἰς ἐσὲ τὸν Θεόν, καὶ εὐ-
 θὺς ἐγύρισε τὰ ὀμμάτια του διὰ νὰ μὴ σὲ βλέπῃ, κρίνων τὸν ἑαυτόν του ἀνάξιον τσιπούτου
 φοβεροῦ θεάματος· ἐγὼ δὲ βλέπων ἐσὲ τὸν Υἱὸν τῆ Θεοῦ, ὅχι ἐν Βάτῳ, ἐν τύποις καὶ αἰ-
 νίγμασιν, ἀλλὰ καθαρῶς καὶ ἀμέσως σάρκα φοροῦντα, πῶς δύναμαι νὰ σὲ ἰδῶ χωρὶς συ-
 σολῆν; ἢ πῶς τολμήσω ἐπὶ τῆς ἀχράντου κορυφῆς σου νὰ θέσω τὴν χεῖρά μου, καὶ νὰ σὲ
 βαπτίσω; τοῦτο ποιῆσαι οὐ δύναμαι, Κύριε, ἐπεὶδὴ ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ἢ τοῦ Θεοῦ ἐνυ-
 πόστατος σοφία καὶ δύναμις.

Τροπάριον.

„ Ψυχῆς τελῶν ἔμφρομος, καὶ λόγῳ τιμώμενος, ἀψύχῳ εὐλαβοῦ-
 „ μαι· εἰ γὰρ βαπτίσω σε, κατήγορόν μοι ἔσται, πυρὶ καπριζόμεμον
 „ ὄρος, φυγοῦσα δὲ θάλασσα διχῆ, καὶ Ἰορδάμης οὗτος στραφεῖς·
 „ σὺ γὰρ Χριστὸς Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Παρομοίως μὲ τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Με-
 λωδὸς τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην δικαιολογούμενον καὶ λέγοντα πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν,
 ὅς τις ἐζήτει νὰ βαπτισθῇ. Δὲν ἠθέλα γένοι τῆσιν καταδίκης ἀξίος, Δέσποτα, ἂν ἔμελλ-
 λον

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „ ὡς γὰρ ἐκ βάτου“, ὁ
 καὶ ὁμοίωτον καὶ τέλειον· τὸ δὲ „ γὰρ τῆς βά-
 „ τῆς“ ἀτελές ἐστίν· ἔλλειπται γὰρ ἔξωθεν ἢ Ἐκ προ-
 θέσεως. Ἀλλὰ καὶ παρὰ μέλος ἐστὶ μὴ συλλαβῆ

περισσεῖον, εἰάν λεχθῆ „ ὡς γὰρ ἐκ τῆς Βάτου“. Ἀ-
 διάφορον δὲ εἶναι τὸ „ ἡσθῆθῃ“. ἀντὶ γὰρ „ συν-
 ταχθῆ μετὰ γενικῆς „ σοῦ φωνήσαντος“ συντάχθη
 μὲ αἰτιατικὴν „ σὲ φωνήσαντα“.

λον να νικηθῶ κατά τὴν εὐλάβειαν ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν ἐκείνον τὸν ἐστολισμένον μεῖν ἰοῦν καὶ λογικόν, τὸν Προφήτην, τὸν νομοθέτην καὶ διημαγωγὸν τόσων μυριάδων λαοῦ, καὶ τὸν ἀξίω-
θέντα να σέ ἰδῆ καὶ να σέ ἀκούσῃ, ὡς εἶπον ἀνωτέρω· ἀλλὰ τάρᾳ καὶ αὐτῶν τῶν ἀψύ-
χων καὶ ἀλόγων κτισμάτων ἔχω να φανῶ ἀνευλαβέστερος καὶ κατώτερος ἐγὼ ὅπου ἔχω
ψυχὴν κοεραν καὶ φρονουσαν τὸ πρέπον, καὶ ὅποῖος εἶμαι τιμημένος μεῖν λογικὸν καὶ διακρι-
σιν, ἂν δὲν εὐλαβηθῶ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητός σου, ἀλλὰ ταλμήσω καὶ σέ βαπτίσω.

Ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ τὰ ἀψύχα ἔχουν τρόπον τινὰ να λάβουν φωνὴν καὶ να με κατηγορή-
σουν· τὸ Σίναϊον Ὅρος, τὸ ὅποιον ἐκαπνίζετο ὅλον ἀπὸ φωτίαν διὰ τὴν ἰδικίνσου κατὰ-
βασιν· τὸ ὄρος, φησὶ, τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν
„ ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν ἑκαπνός, ὡσεὶ καπνὸς καμίνε, καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα“,
(Ἐξοδ. 19. 18.) δικαίως θέλει με κατηγορήσει ὡς τολμηρὸν καὶ ἀνευλαβῆ· θέλει με κα-
τηγορήσει ἢ ἐρυθρὰ θάλασσα, ἣτις ἔφυγεν ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ ἐσχίσθη εἰς δύο
μέρη, καὶ τὸ μὲν ἕνα μέρος αὐτῆς ἐστάθη ὡς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, τὸ δὲ ἄλλο, ἐξ ἀριστε-
ρῶν· ἀλλὰ πρὸ ἐκείνων θέλει με κατηγορήσει ὁ ποταμὸς οὗτος Ἰορδάνης, εἰς τὸν ὅποιον
στεκόμεθα· διότι καὶ αὐτὸς ἐκ προσώπου σου ἐμπάδισε πρὸ ὀλίγου τὸ ρεῦμά του, καὶ δὲν
ἔτρεχε κάτω, ἀλλ' ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὸν Προφήτᾳνακτα λέγοντα· „ Ἡ θάλασσα
„ εἶδε καὶ ἔφυγεν· ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω“. (Ψαλ. ριγ'. 3.) (1) Ἐρωτᾶ δὲ ὁ
Προφήτης τὴν αἰτίαν λέγων· „ Τί σοι ἐστὶ θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καὶ σὺ Ἰορδάνη, ὅτι ἐ-
στράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Καὶ ἀποκρίνεται. „ Ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ
„ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ“. (αὐτόθ. 5.) Σημείωσαι, ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς εἰς τὸ
„ ἀψύχων“ θέλει να νοεῖται ἔξωθεν ἢ Ἀπὸ πρόθεσις, καὶ να λέγηται „ εὐλαβοῦμαι, αἰδῶ-
„ μαι, φυλάττομαι ἀπὸ τῶν ἀψύχων. Καὶ τῆτο δὲ σημεῖωσαι, ὅτι τὰ ἀνωτέρω κατὰ προ-
σωποποιίαν ῥητορικῶν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ καὶ τοῦ Δαβίδ· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεο-
λόγος Γρηγόριος· „ Πολλὰ ἢ Γραφὴ προσωποποιεῖν οἶδε καὶ τῶν ἀψύχων“· ὁ δὲ Χρυσόστο-
μος θέλει ὅτι διὰ τῶν τοιούτων λόγων τῶν ἀψύχων παρασταίνεται τὸ μέγεθος τῶν συμ-
βαιόντων πραγμάτων· οὕτω γὰρ λέγει· „ Μάνθανε τῆς Γραφῆς τὸ ἔθος· ὅτε γὰρ βούλε-
„ ται μέγα ἢ Χριστὸν, ἢ μέγα λυπηρὸν ἀπαγγεῖλαι, καὶ αὐτὰ τὰ ἀψύχα αἰσθάνεσθαι
„ φησιν· οὐκ ἐπειδὴ αἰσθάνεται, ἀλλ' ἵνα τὸ μέγεθος παραστήσῃ τῶν συμβαινόντων“.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἰησοῦς ὁ Ζωῆς ἀρχηγός, λύσαι τὸ κατάκριμα ἧκει, Ἄδαμ τοῦ
„ Πρωτοπλάστου· καθαρσίωμ δὲ ὡς Θεὸς μὴ δεόμενος, τῷ πεσοῦμι
„ καθαίρεται ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· ἐν ᾧ τὴν ἔχθραν κτείμας, ὑπερέχου-
„ σαμ πάντα μου εἰρήμην χαρίζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ῥητὰ συνεκροτήθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Μελωδοῦ· τὸ γὰρ
„ ὁ ζωῆς ἀρχηγός“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὰς Πράξεις, ὅπου ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς
Ἰουδαίους· „ Ἔμεῖς ἠτήσασθε ἀνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀ-
„ πε-

(1) Σημειοῦμεν ἐπιτάυδα, ὅτι ἐν τῶν ἐσματικῶν
Τροπαρίοις τῆς παρουσίας ἱερῆς, γράφεται ὅτι ὁ Ἰορ-
δάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ὅταν ὁ Κύριος ἐβα-
πτίσθη, καὶ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· „ Τί ἀνα-
„ χαίριζεις σε τὰ ὕδατα, φησὶν, ὁ Ἰορδάνη; τί ἀνα-
„ ποδίζεις τὸ ρεῖθρον, καὶ οὐ προβαίνει τὴν κατὰ
„ φύσιν πορείαν; Καὶ ὁ Ἰορδάνη ποταμὸς, τί ἰδαμ-
„ βήθης Θεορῶν; Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὰ Ἰουδαί-
κά σελ. ριὰ. λέγει οὕτως· „ Ὁ Ἰορδάνης ὑπερρυ-

„ στέρας τινὸς μετέληχε τάξις, ὅτε ἐν τῷ τοῦ
„ Σωτήρος ἡμῶν Βαπτίσματι ἐπιστραφίς εἰς τοῦ-
„ πίσω, τοῖς ἀνότοις καὶ ἀναίσθητοις Ἰουδαίοις δια-
„ γνησίας ἐπίδειξιν ἐποίησατο“. Τί δὲ περὶ τούτου
ἡμεῖς λεγομεν; Ὅτι δὲν ἐναικανὴν ἀπίστον καὶ πα-
ράδοxon, ἐάν ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ὅταν
ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη· ἐπειδὴ ὅμως ἢ θεῖοι Εὐαγγε-
λισταὶ οὐδὲν περὶ τούτου λέγουσιν, οὐδεὶς ἰσχυρί-
σασθαι τούτο δύναται.

„ πεκτείνετε “. (Πράξ. γ΄. 15.) „ Ὁθεν λέγει ὁ Μελωδός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Σωτὴρ (1) τοῦ Κόσμου, ὁ ἀρχηγός τῆς κατὰ Πνεῦμα καὶ αἰωνίου ζωῆς ἤλθεν εἰς τὸν Κόσμον διὰ τὴν λύσιν τὸ κατὰρῖμα καὶ ἐπιτίμιον, τούτεστι τὸν θάνατον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπέπεσον ὁ πρωτόπλαστος Ἀδὰμ διὰ τὴν παράβασιν “. „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα, φησὶ, φάγητε ἀπ' αὐτοῦ (τῆς ξύλου τῆς γνώσεως) θανάτῳ ἀποθανεῖσθε “. (Γέν. β΄. 17.) διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ αποτελέσματα τῆς ἀμαρτίας, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος „ Τὰ ὀφώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος “. (Ρωμ. ε΄. 23.) Καὶ δικαίως ἐγένετο ἡ εἰς τὸν Κόσμον ἔλευσις τοῦ Ἰησοῦ διότι εἰδὲς ἄλλος ἐδύνατο τὴν καταλύσιν τὴν στέρνησιν τῆς ζωῆς, παρέξ ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἢ καλῆτερα νὰ εἰπῶ, ἢ ἂν αὐτοζωὴ καὶ τῆς ζωῆς ἀρχηγός. Καθὼς δὲ τὸ σκότος στέρνησις ὄν τοῦ φωτός, λύεται ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὅταν ἀνατείλῃ· οὕτω καὶ ὁ θάνατος στέρνησις ὄν τῆς ζωῆς, ἐλύθη, ὅταν ἡ ζωῆς ἀρχηγός ἐπεδήμησεν.

Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν μολονότι δὲν εἶχε χρεῖαν νὰ καθαρῖσθῃ διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἐπειδὴ ποῖαν χρεῖαν ἔχει ἢ αὐτοκάθαρσις νὰ καθαρῖσθῃ; μὲ ὅλον τούτο αὐτὸς καθαιρείται καὶ βαπτίζεται σήμερον χάριν τοῦ Ἀδὰμ, ὅστις ἔπεσεν εἰς τὴν λάσπην τῆς ἀμαρτίας, καὶ διὰ τούτο ἐχρειάζεται νὰ καθαρῖσθῃ ἀπὸ αὐτὴν. Βαπτίζόμενος δὲ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, ἀπέκτεινεν εἰς αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσε τὴν ἔχθραν, ἡ ὁποία ἦτον μεταξύ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀμαρτίαν. Ἀφ' οὗ δὲ τὴν ἔχθραν ἐθανάτωσεν, ἠχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐαυτοῦ θείαν εἰρήνην, ἣτις ὑπερέχει καθεὶς νοῦν καὶ δεινόειαν. Κατεσκευάσθη δὲ τὸ τέλος τοῦ Τροπαρίου ὁ Μελωδός ἀπὸ διάφορα ρητὰ τοῦ Παύλου· διότι αὐτὸς ἐν μὲν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ γράφει „ Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας “. (Ἐφ. β΄. 14.) Καὶ πάλιν, „ Ἴνα ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Σταυροῦ, ἀποκτείνων τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ “. (αὐτόθ. 14.) ἐν δὲ τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ γράφει „ Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν “. (Φιλιπ. δ΄. 7.) Ἀνέφερε δὲ τὸ περὶ εἰρήνης ρητὸν ὁ Θεοπέσιος Μουσουργός, διὰ τὴν χαρακτηρισμὸν τὴν πέμπτην Ὠδὴν, τῆς ὁποίας ποιητὴς εἶναι ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγων „ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην ὁδὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν “. (Ἠσ. κς΄. 12.)

Ἡθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, πῶς ἢ μὲν Παῦλος εἶπεν ἀντιπαρα, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ἐν τῷ Σταυρῷ, ὁ δὲ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ, ὅτι ἀπέκτεινεν αὐτὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ; Ἡμεῖς λοιπὸν λύοντες τὴν ἀπορίαν, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ ἀπλούστερον νόημα λέγομεν, ὅτι τὴν ἔχθραν ὅπου ἡμεῖς ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν, ἔλυσεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς μὲ ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, καὶ ἐφιλίωσεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ μὲ τὴν Σύλληψιν, μὲ τὴν Γέννησιν, μὲ τὸ Βάπτισμα, μὲ τὸ Πάθος, μὲ τὸν Σταυρὸν, καὶ μὲ τὸν Θάνατόν του· καὶ διὰ τὴν εἰπῶ καθολικῶς, ἐφιλίωσεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ μὲ ὅλα τὰ Θεοπρεπῆ καὶ ἀνθρωποπρεπῆ θαυμάσια ἔργα, ὅσα ἐποίησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν τῇ ἐνσάρκῳ ἐπιδημία.

Κατὰ δὲ τὸ μυστικώτερον καὶ βαθυτέρον νόημα λέγομεν, ὅτι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ ἐν τῷ Βαπτίσματι ὁ Χριστὸς ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ὅπου εἶχομεν μὲ τὸν Θεόν· καθότι τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου Σταυρὸς ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα „ Ἀνασταυροῦντας ἐμὸς τῶν Ἰδὸν τῷ Θεῷ “. (Ἐβρ. ε΄. 6.) καὶ πάλιν „ Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἀνθρώπος συνεσταυρώθη (ἐν τῷ Βαπτίσματι) τῷ Χριστῷ “. Ὁθεν ἢ θεῖος χρυσοστόμος σὺν τῷ Θεοφυλάκῳ ἐρμηνεύοντες τὰ ἀνωτέρω ρητὰ, Σταυρὸν τὸ Βάπτισμα ὀνομάζουσιν· ἐπειδὴ εἰς αὐτὸ σταυρόνεται μὰζὶ μὲ τὸν Χριστὸν ὁ παλαιὸς τῆς ἀμαρτίας ἀνθρώπος. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου εἰκονίζεται μυστικῶς ἐν τῷ Βαπτίσματι, διὰ τούτο ὁ μὲν Παῦλος εἶπεν, ἢ ἐν τῷ Σταυρῷ ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ὁ Κύριος, ὁ δὲ Μελωδός, ὅτι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ταῦτόν εἰπὲν, ἢ τῷ Βαπτίσματι, τῷ μυστικῶς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου εἰκονίζοντι ἀπέκτεινεν αὐτὴν· Σταυρὸς γὰρ καὶ Βάπτισμα ἂν καὶ φαίνονται ἕνω, ἢ ὁμοῦ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ. Αὕτη δὲ ἡ ἔχθρα, κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον, δικαίως

ἐμ-

(1) Ἡ λέξις Ἰησοῦς εἶναι ἑβραϊκῆ· ἐρμηνεύεται δὲ Σωτὴρ· παρχέται δὲ ἀπὸ τὸ ἰαχά, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ἰσως, κατὰ τοὺς πηδμήνας τῆς Ἑβραϊδοῦ γλώσσης.

ἐμπορεῖ νὰ τοιῆῃ δράκων ἐμφωλεύων εἰς τὰ ὕδατα, τοῦ ὁποῦ τὴν κάραν συνέτριψεν ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος“. (Ψαλ. 14.)

Τοῦτο τὸ νόημα βεβαιόνοσι καὶ ἄλλα ρητὰ τοῦ ἰδίου Παύλου, καθὼς τὸ „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συντάφημεν οὖν αὐτῷ „διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“, (Ρωμ. 5. 3.) καὶ τὸ „Εἰ γὰρ σύμφυτοι γε γόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ“. (Ρωμ. 5. 6.)

Τροπάριον.

„ Συρελθόντων ἀπείρων λαῶν, ὑπὸ Ἰωάννου βαπτισθῆναι, αὐτοῦ ἐν μέσῳ ἔστι· προσεφώμει δὲ τοῖς παροῦσι· τίς ἰδειξέμ ἀπειθεῖο τὴν ὀργὴν ὑμῶν ἐκκλίμαι τὴν μέλλουσαν; καρπούς ἀξίους Χριστῷ ἐκτελεῖτε· παρῶν γὰρ μῦθ, εἰρήνην χαρίζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ παρὸν Τροπάριον· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος περὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου· „Ἰδὼν δὲ (ὁ Ἰωάννης) πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ Βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φεγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποιήσατε οὖν καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας“. (Ματθ. γ'. 7.) Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι, ὅταν πᾶς λαὸς τῶν Ἰουδαίων ἐσυνάχθησαν διὰ τὸ βαπτισθῶν ἀπὸ τὸν Ἰωάννην, τότε ἰστάμενος αὐτὸς εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, ἔλεγεν εἰς τοὺς ἐκεῖ παρόντας Φαρισαίους καὶ Σαδδουκαίους τὰ λόγια ταῦτα· ὡς γεννήματα ἐχιδνῶν, ποῖος σὰς ἰδειξε νὰ φύγετε διὰ τοῦ Βαπτίσματος τῆς μετανοίας τὴν μέλλουσαν ὀργὴν τῆς κολάσεως; (1) Λέγει δὲ αὐτοὺς γεννήματα ἐχιδνῶν· διότι ἐφόρευσαν παρανόμως μὲ διαφόρους τρόπους θανάτου τὸς Προφῆτας καὶ διδασκάλους των, καθὼς τὰ τέκνα τῶν ἐχιδνῶν θανατοῦν τὰς μητέρας των σχίζοντες τὴν κοιλίαν των, καὶ οὕτω γεννῶνται ἀπὸ αὐτὰς κατὰ τοὺς Φυσικούς.

Θαυμάζει δὲ ὁ Πρόδρομος (κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου) μὲ τὸν λόγον τοῦτον, πῶς ἔγινε νὰ μετανοήσῃ ἡ πονηρὰ αὐτῶν καὶ ἀμοτανόητος γενεά· Ὅμως εἰάν (λέγει ὁ Πρόδρομος) ἐσεῖς μετανοήτε τῇ ἀληθείᾳ, ποιήσατε καὶ καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας, ποιήσατε ἔργα θεάρεστα καὶ ἀξία τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν· ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀρκετὸν εἰς τὴν σωτηρίαν σας μόνον τὸ νὰ προσέλθετε εἰς τὸ ἰδικόν μου Βάπτισμα, χωρὶς νὰ κάμετε καὶ ἔργα ἀρεστὰ εἰς τὸν Χριστὸν, ὁποῖος τᾶρα εὐρισκόμενος εἰς τὸ μέσον σας, χαρίζεται εἰρήνην εἰς ἅλους ἡμᾶς. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον· „Μέσος ὑμῶν ἔστηκεν (ὁ Χριστός), ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε“. (Ἰωάν. α. 26.) διότι τὸ „μέσος ὑμῶν ἔστηκεν“ εἶναι ταυτόσημον μὲ τὸ „παρὸν νῦν“. Ὁ δὲ Πτωχὸς Πρόδρομος λέγει, ὅτι ἐρανίσθη τοῦτο ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον· „Μετανοεῖτε· ἡγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν“. (Ματθ. γ'. 2.) Βασιλεία δὲ ἡγγίζουσα τῶν Οὐρανῶν εἶναι ὁ Χριστός· περὶ οὗ καὶ ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ ἴδιος· „Ἡ Βασιλεία τῆ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἔστι“. (Λουκ. 17. 21.) προσφύεστερον ὅμως εἶναι τὸ ἀνωτέρω νόημα.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ὀργὴν μέλλουσαν ἐγγεῖν καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐλθούσαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ τεσσαράκοντα χρόνους τῆς Ἀγαλιφίας τοῦ Κυρίου.

Τροπάριον.

„Γεωργός ὁ καὶ Δημιουργός, μέσος ἐσθικῶς ὡς εἰς ἀπάρτων, καρ-
 „δίας ἐμβατεύει· καθαρτήριον δὲ πτύον χειρισάμενος, τὴν παγκό-
 „σμιοι ἄλωμα παμσόφως διύστησι, τὴν ἀκαρπίαμ φλέγων, εὐκαρ-
 „πούσιμ αἰώνιομ ζωνὴν χαρίζομενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα οὕτω περὶ τοῦ Χριστοῦ· „Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ, οὗ τὸ πτύον
 „ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαρίει τὴν ἄλωμα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σίτον εἰς τὴν
 „ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ“· (Ματ. γ΄. 11.) τὰ ἴδια
 γὰρ ταῦτα λόγια ὀλίγον ἀλλάξας ὁ Μελαῶδός λέγει, ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ δημιουργὸς καὶ γεωρ-
 γός τῆς ἰδικῆς μας φύσεως (δημιουργὸς μὲν λέγεται ὡς Πλάστης καὶ Ποιητής, γεωργός δὲ,
 ὡς Κριτὴς τῶν ἔργων τοῦ καθενοῦ, ἢ διότι δίδει εἰς ἡμᾶς τὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν.)
 οὗτος καθὼ μὲν ἄνθρωπος στέκεται ἐδῶ εἰς τὸ μέσον, ὡς ἕνας ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀνθρώ-
 πους· ἢ Μέσος, φησὶν, ὑμῶν ἐστήκει, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε“· (Ἰω. ἀ. 26.) καθὼ δὲ Θεὸς
 ἐξετάζει καὶ ἐρευνᾷ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· μόνου γὰρ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἴδιον τὸ νὰ
 ἠξεύρη τὰς καρδίας, καθὼς λέγει ὁ Σολομῶν· „Σὺ μονώτατος οἶδας τὴν καρδίαν πάντων“.
 (γ΄. Βασ. ἡ. 39.)

Εἰς τὰς χεῖρας λοιπὸν τούτου εὐρίσκεται, λέγει, καθαρτικὸν πτύον· ἦτοι ὁ διακριτικὸς
 λόγος καὶ διαιρητικὸς τοῦ κρείττονος ἐπὶ τῷ χειρόνος, κατὰ τὸν Πρωχὸν Πρόδρομον, ἢ ἡ κρί-
 σις καὶ ἐξέτασις, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον. Μετὰ τὴν κρίσιν δὲ ταύτην καὶ τὴν ἐξέτασιν αὐτὸς
 ἔχει νὰ καθαρίσῃ τὸ ἄλωμν του, τὸ ὑποῖον εἶναι ἢ ὁ Κόσμος ὅλος, κατὰ τὸν ρηθέντα Πρό-
 δρομον, ἢ ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· καθὼς γὰρ εἰς τὸ ἄλωμν εὐρίσκεται καὶ
 σιτάρι καὶ ἄχυρον, οὕτω καὶ εἰς τὸν Κόσμον καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εὐρίσκονται καὶ κα-
 λοὶ καὶ κακοί, οἱ μὲν καλοὶ, ὡς σιτάρι, οἱ δὲ κακοί, ὡς ἄχυρον. Ὁ Χριστὸς λοιπὸν δια-
 χαρίζει εἰς δύο τὸ τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ἐκκλησίας παγκόσμιον ἄλωμν του· καὶ τὴν μὲν
 ἀκαρπίαμ· ἦτοι τοὺς κακοὺς, ἔχει νὰ κατακαύσῃ μετὰ τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον τῆς κολάσεως·
 ὅθεν καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς ἀκαρπίαμ ἐνόησε τὴν κακοκαρπίαμ, ὡς ἄφωτον λέγομεν τὸν
 κακόφωνον μουσικόν· τοὺς δὲ ποιήντας καρπούς τῶν ἀρετῶν ἔχει νὰ συνάξῃ εἰς τὴν ἀποθή-
 κην τῆς Βασιλείας του, καὶ νὰ χαρίσῃ εἰς αὐτοὺς ζωνὴν αἰώνιον.

Δικαίως δὲ ἡ ἀμαρτία ὀνομάζεται ἄχυρον· διότι, καθὼς τὸ ἄχυρον εἶναι ἐλαφρὸν καὶ
 εὐκολόκαυτον καὶ τροφή τῶν ἀλόγων ζῴων, οὕτω καὶ ἡ ἀμαρτία εἶναι ἐλαφρὰ, εὐκολοκρή-
 μιτος καὶ τροφή τῶν πονηρῶν Δαιμόνων, καὶ ἔχει νὰ κατακαῖ ἀπὸ τὸ ἀσβεστον πῦρ
 τῆς γενένης. Ὁμοίως καὶ ἡ ἀρετὴ δικαίως ὀνομάζεται σιτάρι· διότι, καθὼς τὸ σιτάρι
 εἶναι καθαρὸν καὶ βαρὺ, καὶ εἰς ἄρτον μεταποιούμενον γίνεται τροφή τῶν λογικῶν ἀνθρώ-
 πων, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι καθαρὰ, εἶναι μὲ φρένας βαρείας καὶ ἡγεμονικῆς,
 καὶ γίνεται ἄρτος ἐπιτηδεῖος διὰ νὰ παρατεθῇ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ ἐπουρανίου Βασι-
 λέως Χριστοῦ. Σημείωσαι ὅτι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει τὰ ἀνωτέρω· „Τί
 „δὲ τὸ πτύον; ἢ καθαρσις. Τί δὲ τὸ πῦρ; ἢ τὰ κούφου δαπάνη, καὶ ἡ ζέσις τῷ Πνεύ-
 „ματος“· (Δόγ. εἰς τὰ φῶτα.)

Ωδή 5. Ο Εἰρμός.

„ Ἡ φωνὴ τοῦ λόγου, ὁ λύχνος τοῦ φωτός, ὁ ἑωσφόρος ὁ τοῦ
 „ Ἡλίου Προδρόμος, ἐν τῇ ἐρήμῳ μετανοεῖτε πᾶσι βροῦ τοῖς λαοῖς,
 „ καὶ προκαθαίρεσθε ἰδοὺ γὰρ παρέσσι Χριστὸς, ἐκ φθορᾶς τὸν
 „ Κόσμον λυτρούμενος -

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μετρία ὁμοιώματα δείχνει ὁ Ἱερός Μελῶδς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ τὴν οἰκειότητα ὅπου ἔχει ὁ Βαπτιστής Ἰωάννης μετὰ τὸν Δεσπότην Χριστόν· παρομοιάζει γὰρ τὸν Ἰωάννην μετὰ τὴν φωνὴν, μετὰ τὸν λύχνον καὶ μετὰ τὸν ἑωσφόρον (τὸν αὐγερινόν)· τὸν δὲ Δεσπότην Χριστόν παρομοιάζει μετὰ τὸν λόγον, μετὰ τὸ φῶς καὶ μετὰ τὸν Ἡλίον. Παρομοιάζει λοιπὸν πρῶτον τὸν Ἰωάννην μετὰ τὴν φωνήν, τὸν δὲ Χριστόν, μετὰ τὸν λόγον· διότι ἡ φωνὴ εἶναι ἀπὸ πεπλυγμένος, καὶ γίνεται ὄχημα τοῦ προφορικοῦ λόγου· καὶ ἂν ἡ φωνὴ πρῶτη δὲν ὑποτεθῆ, ὁ προφορικὸς λόγος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φανερωθῆ εἰς τοὺς ἄλλους. Παρομοιάζει δεύτερον τὸν Ἰωάννην μετὰ τὸν λύχνον, καὶ τὸν Χριστόν, μετὰ τὸ φῶς· διότι ὁ λύχνος εἶναι ὄχημα τοῦ φωτός· ἐπειδὴ τὸ φῶς ἐπιτίθεμενον εἰς τὸν λύχνον φωτίζει τὸ ὄσπιτιον καὶ τοὺς ἐν τῷ ὄσπιτιῳ κατοικοῦντας ἀνθρώπους. Παρομοιάζει τρίτον ὁ Μελῶδς τὸν Ἰωάννην μετὰ τὸν ἑωσφόρον, τὸν δὲ Χριστόν, μετὰ τὸν Ἡλίον. Ταῦτα δὲ τὰ τρία ὁμοιώματα τοῦ Προδρόμου, ἡ φωνή, ὁ λύχνος καὶ ὁ ἑωσφόρος, εἶναι πρότερα κατὰ τὸν χρόνον τῶν ὁμοιωμάτων τοῦ Χριστοῦ: δηλαδή τοῦ λόγου, τοῦ φωτός καὶ τοῦ Ἡλίου· κατὰ τὴν αἰτίαν ἅμως καὶ τὴν ἀξίαν πρότερα εἶναι τὰ ὁμοιώματα τοῦ Χριστοῦ· ὅθεν καὶ προτιμῶνται τὰ τοῦ Χριστοῦ ὁμοιώματα ἀπὸ τὰ τοῦ Προδρόμου· ἐπειδὴ, ἂν ἐρωτήσῃ τις, διὰ τί ἡ φωνὴ γίνεται; ἀποκρινόμεθα, διὰ τὸ νὰ ἐπαχθῆ ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ λόγος· ὁμοίως ἂν ἐρωτήσῃ τις, διὰ τί γίνεται ὁ λύχνος; ἀποκρινόμεθα, διὰ τὸ νὰ βαλθῆ εἰς αὐτὸν τὸ φῶς καὶ νὰ λάμψῃ· ὁμοίως καὶ ἂν ἐρωτήσῃ τις, διὰ τί ὁ αὐγερινὸς προλάμπῃ; ἀποκρινόμεθα, διὰ τὸ νὰ μνησθῇ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Ἡλίου.

Τούτων ἕτω προσεγνωσμένων, λέγει ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ὅτι ὁ Βαπτιστής Ἰωάννης, ἡ φωνὴ τοῦ ἐνουστάτου Λόγου τοῦ Πατρὸς, ὁ λύχνος τοῦ αἰδίου καὶ ἀκτίστου φωτός, καὶ ὁ αὐγερινός, ὁ πρόδρομος καὶ προμνηστὴς τοῦ νοητοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ φωνάζει εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς ὅπου προσῆλθον εἰς αὐτόν, τὸ, Μετανοεῖτε, καὶ προκαθαρίσαί τε ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας· ἐπειδὴ, ἰδοὺ εἶναι παρὼν ὁ Χριστὸς, καὶ λυτρώνει τὸν Κόσμον ἀπὸ τὴν φθορὰν τῆς ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐνδύει αὐτὸν ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Τὸ μὲν οὖν „ μετανοεῖτε“ εἶπεν ὁ Ἰωάννης, καθὸ φωνή· ταύτης γὰρ ἴδιον εἶναι τὸ βοᾶν· τὸ δὲ „ προκαθαίρεσθε“ εἶπε, καθὸ λύχνος· ἴδιον γὰρ εἶναι τοῦ λύχνου νὰ καθαρίζῃ ὅπως τὸ σκότος καὶ νὰ ἰσάξῃ τὸν φωτισμόν· τὸ δὲ, „ ἰδοὺ παρέσσι Χριστὸς ἐκ φθορᾶς τὸν Κόσμον λυτρούμενος“ τὸ εἶπε, καθὸ αὐγερινός· τοῦτο γὰρ τοῦ αὐγερινοῦ ἴδιον εἶναι· ὁ γὰρ αὐγερινός πρὸ τοῦ Ἡλίου ἀνατέλλων, φαίνεται τρόπον τινα νὰ λέγῃ εἰς τοὺς κοιμωμένους ἀνθρώπους· σηκωθῆτε, ὦ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὸν ὕπνον, σηκωθῆτε καὶ ἐργάζεσθε τὰς τέχνας σας· διότι ἰδοὺ ὁ Ἡλῖος εἶναι παρὼν, καὶ ἡ ἡμέρα ἐγγίζει, σηκώσασθε ὑμᾶς ἀπὸ τὴν ἀναίσθησίαν τοῦ ὕπνου. Σημείωσαι, ὅτι ἐρανίσθη τὰ ἀνωτέρω ὁ Μελῶδς ἀπὸ τὸν εἰς τὰ φῶτα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λέγοντος· „ Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, ὁ λύχνος τῷ Ἡλίῳ φησίν· ἡ φωνὴ, τῷ Λόγῳ· ὁ φίλος, τῷ Νυμφίῳ· ὁ προδραμὼν καὶ προδραμούμενος, τῷ φανέντι (ἐπὶ γῆς), καὶ φανησομένῳ „ (ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ)“.

Τροπάριον.

„ Γερμηθεὶς ἀρρέυστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἐκ τῆς Παρθέτου δί-
 „ χα σαρκούται ρύπου Χριστός· οὐ τὸν ἰμάττα, τὴν ἐξ ἡμῶν τοῦ
 „ Λόγου συμάφειαν, λύειν ἀμήχαμον, διδάσκει ὁ Πρόδρομος, γηγε-
 „ μεῖς ἐκ πλάμης λυτρούμερος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Δεσπότης, λέγει, Χριστός, ὁ τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ ὁ μὲν Θεὸς ἐγεννήθη ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς κατὰ τὴν πρώτην καὶ προαιώνιον καὶ οἰκείαν αὐτοῦ τῆς Θεότητος Γέννησιν· καὶ ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐσαρκώθη ἀσπύρως ἐκ τῆς Παρθέτου Μαρίας, κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ καὶ οἰκείαν τῆς ἀνθρωπότητος Γέννησιν· ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „ Πίστευε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν προαιώνιον Λόγον, τὸν προσελθόντα ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀχρότως καὶ ἀσωμάτως, τοῦτον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν γεγενῆσθαι διὰ σέ καὶ τὸν Υἱὸν ἀνθρώπου, ἐκ τῆς Παρθέτου προσελθόντα Μαρίας ἀρρύπαρως· αὐδὲν γὰρ ρυπαρὸν, οὐ Θεὸς, καὶ δι' οὐ σωτηρία“· (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Πρέπει δὲ οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ νὰ πιστεύουσι μὲν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη διττῶς, ὡς εἶπομεν, καὶ κατὰ τὴν Θεότητα καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ μὴ τολμῶσιν δὲ νὰ ἐρευνῶν τὸν τρόπον ἢ τῆς ἀνω προαιωνίου αὐτοῦ Γεννήσεως, ἢ τῆς κάτω καὶ ἐπ' ἐσχάτων· ἀλλὰ τὸν τοιοῦτον ἀκατάληπτον τρόπον νὰ ἀφίνουσιν εἰς μόνην τὴν σοφίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποιον, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐξετάζει ὅλα· „ Πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ“· (Ἀ. Κορ. β'. 10.) λέγει δὲ καὶ ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος· „ Οὐχ' ὡς ἀγνώων ταῦτα (ἐρευνᾷ), ἀλλ' ὡς ἐν-τρυφῶν τῇ τούτων θεωρίᾳ“· (Λόγ. ἐπιταφ. εἰς τὸν Βασίλ.)

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Πρόδρομος τῆτο διδάσκει ἡμᾶς, δηλαδὴ τὸ νὰ μὴ ἐρευνῶμεν τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου περὶ ἡμᾶς συγκατάβασιν, καὶ τὴν μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὑπόστασιν γενομένην τῆς Θεότητος ἔνωσιν, μηδὲ τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς νὰ ἐξετάζωμεν· ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν εἰς κανένα ἄνθρωπον νὰ καταλάβῃ αὐτόν· ἀλλ' ἔδὲ αὐτὸς ὁ τοσοῦτος καὶ τιλικούτος Πρόδρομος εἶναι ἰκανὸς νὰ λύσῃ τὸ λωρὶ τὸ συνάπτον τὸν πόδα μετὰ τοῦ ὑποδήματος τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ δὲν εἶναι ἰκανὸς νὰ καταλάβῃ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς Λόγος ἠνώθη μετὰ τὴν ἐξ ἡμῶν προσληφθεῖσαν παρ' αὐτοῦ ἀνθρωπότητα (1). Τοῦτο δὲ τὸ νόημα ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν λύραν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λέγοντος· „ Τί δὲ ὁ σφαιρωτῆρ (2) τοῦ ὑποδήματος, ὃν οὐ λύεις ὁ βαπτίζων Ἰησοῦν, ὁ Παλαιᾶς καὶ Νέας μεσίτης; Τί τῆτο; Τυχὸν ὁ τῆς ἐπιδημίας λόγος καὶ τῆς σαρκὸς, οὐ μηδὲ τὸ ἀκρότατον εὐδιάλυτον, μὴ ὅτι τῆς σαρκικῆς καὶ νηπίσης ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς κατὰ Ἰωάννην τῷ Πνεύματι“· (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα).

Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, καὶ ἄλλο αἰρετικὸν φρόνημα ἀνατρέπεται· οἱ ὀπαδοὶ γὰρ καὶ ἀκόλουθοι τοῦ ἄφρονος Ὀριγένητος ἐφλυάρουν, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου προσληφθεῖσα φύσις τῆς ἀνθρωπότητος ἦτον ἐνωμένη μετὰ τὸν Θεὸν Λόγον ἕως τῆς Ἀναλήψεως· ὅταν δὲ ὁ Χριστὸς ἐμελλε νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ὕπε-

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ 13. Ψαλμοῦ τὸ λόγον „ Ἐπὶ τὴν Ἰδοῦ, „ μαιάν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου“ λέγει, „ Ὑπόδημα „ ἢ τῆς Θεότητος ἢ Θεοφόρος σὰρξ, δι' ἧς ἐπέβη „ τοῖς ἀνθρώποις“· Ὅθεν ἂν κατὰ τὸν Πατέρα τοῦ- „ τον ὑπόδημα εἶναι ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Κυρίου, δὲν „ εἶναι ἀνακόλυτον νὰ νωθῇ πῶς ἡ Θεότης, λωρὶ δὲ, ἡ „ συναφεια καὶ ἔνωσις, καὶ ἢ ἠνώθη ἀδιάλυτως ἡ Θεότης „ μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ὃν τρόπον καὶ τὸ ὑπόδημα

συνδέεται μετὰ τὸν πόδα διὰ τὴν λωρίαν τῆς ὑποδήματος.

(2) Σφαιρωτῆρ ἢ σφωρωτῆρ ὀνομάζεται ὁ ἰμάς· ἢτοι τὸ λωρίον τοῦ ὑποδήματος· ἴσως διότι ἔχει σφαιρίδια μικρὰ προσκολλημένα, κατεσκευασμένα ἀπὸ χαλκῶν λευκῶν, ἢ ἄλλο εἶδος μεταλλοῦ πρὸς στολισμὸν. Ὅρα καὶ εἰς τὸ ἰδ. κεφάλαιον τῆς Γενέσεως, ὅπου λέγει ἡ Ἀβραὰμ πρὸς Βασιλέα Σοδόμων· „ Εἰ ἀπὸ σαρτίου (ῥάμματος) ἢ σφωρωτῆρος „ ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν“.

ὑπερουράνιον τόπον, καὶ νὰ ἀναπαυθῆ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς· τότε ἀπέρριψε μὲν καὶ ἀπεσκεύασε τὴν ἀνθρωπότητα ὡς ἓνα βάρος, ἔβαλε δὲ αὐτὴν μέσα εἰς τὸν δίσκον τοῦ Ἥλιου, καθὼς ἐνοσῶντες τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο ρητὸν τὸ λέγον· « Ἐν τῷ Ἥλιῳ ἦθετο τὸ σκῆνωμα αὐτῆς ». (Ψαλ. 11. 4.) καὶ οὕτω μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα ἀνέδραμε καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τῶ Θεῶ καὶ Πατρὸς. Ὁμοίως τοῦτο ἐφλυάρουν καὶ οἱ Μανιχαῖοι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· « Εἰ τις ἀποτεθεῖσθαι νῦν τὴν σάρκα λέγοι, καὶ γυμνὴν εἶναι τὴν Θεότητα σώματος, ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ προσλήμματος καὶ εἶναι καὶ ἡξείν, μὴ ἴδοι τὴν δόξαν τῆς παρουσίας. Ποῦ γὰρ τὸ σῶμα νῦν, εἰμὴ μετὰ τοῦ προσλαβόντος; οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοὺς τῶν Μανιχαίων λόγους τῷ Ἥλιῳ ἐναποτέθειται, ἵνα τιμηθῆ διὰ τῆς ἀτιμίας ». (ἀ. Ἐπιστολ. πρὸς Κληδόριον.)

Ταῦτα μὲν ἐφλυάρουν οἱ πικροὶ συκοφάνται περὶ τὴν σοφίαν ἀπαιδευτοὶ· ἡ δὲ Ἱεράρχης Κοσμάς διὰ τῆς ἀνατέρας τοῦ Προδρόμου ρήσεως καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεολόγου ἱζητήσεως ἀναίρει τὴν φλυαρίαν ταύτην καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ λωρὶ τοῦ ὑποδήματος· ἢτοι ἡ κατ' ὑπόστασιν ἔνωσις τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ, εἰμὴν ἄλυτος, ἀχώριστος· ὅθεν μετὰ τοῦ θεωθέντος προσλήμματος (σώματος) ἀνελήφθη ὁ Χριστός, καὶ μετ' αὐτοῦ κάθεται ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ θέλει ἔλθῃ ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Ὅθεν ταῦτα διδάσκων ὁ Πρόδρομος μετὰ τοῦ Μελωδοῦ λυτρώνει τοὺς γηγενεῖς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν ἀνατέρω, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλῃ πλάνῃ καὶ αἵρεσιν.

Τροπάριον.

« Ἐν πυρὶ βαπτίζει τελευταίῳ Χριστός, τοὺς ἀπειθεῦντας καὶ μὴ
 « Θεῶν φρονοῦντας αὐτόν· ἐν Πνεύματι δὲ καινοποιεῖ δι' ὕδατος
 « χάριτι, τοὺς ἐπιγνώμονας αὐτοῦ τῆς Θεότητος, τῶν πλημμελη-
 « μάτων λυτρούμενος. »

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα περὶ τῶν σχισματικῶν Ναυατιανῶν, τῶν μὴ δεχομένων τὸ διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ δακρύων Βάπτισμα· « Οὗτοι μὲν οὖν, εἰ μὲν βούλονται τὴν ἡμετέραν ὁδὸν καὶ Χριστοῦ (καλῶς ἂν ἔχοι) τοῦτο γὰρ λείπει, καὶ πρέπει ἔξωθεν νὰ ὑπακέεται) εἶδὲ μὴ, τὴν αὐτῶν πορευέσθωσαν· τυχὸν ἐκεῖ τῷ πυρὶ βαπτισθήσονται, τῷ τελευταίῳ Βαπτίσματι, τῷ ἐπιπονωτέρῳ καὶ μακροτέρῳ (τῷ αἰωνίῳ), ὃ ἐσθίει ὡς χόρτον τὴν ὕλην, καὶ δαπαρᾷ πάσης κακίας κουφότητα ». (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερός Μελωδὸς, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστός τοὺς μὲν ἀπειθεῖς εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ μὴ πιστεύοντας αὐτὸν Θεὸν ἀληθινόν, θέλει καταβαπτίσει καὶ καταβυθίσει μέσα εἰς τὸ τελευταῖον πῦρ τῆς κολάσεως· ἐκείνους δὲ, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τὴν Θεότητα αὐτοῦ, καὶ πιστεύουσιν αὐτὸν ὡς Θεόν, τὴν ἀνακαινίζει καὶ ἀναπλάττει μὲ τὸ Ἅγιον αὐτῆ Πνεῦμα καὶ μὲ τὴν ἰδικὴν του χάριν διὰ τοῦ ὕδατος τῆς κολυμβήθρας, ἐλευθερώνων αὐτοὺς ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, τόσον τὴν προπατορικὴν, ὅσον καὶ τὰς προαιρετικὰς.

Σημείωσαι ἐδῶ δύο πράγματα· πρῶτον, ὅτι τὸ τελευταῖον Βάπτισμα τὸ διὰ πυρός, ὃ μὲν ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς εἶπεν, ὅτι τὸ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ὃ δὲ Θεόδωρος εἶπεν, ὅτι τὸ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἐν Εὐαγγελίοις ρητὸν τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου τὸ λέγον περὶ τοῦ Χριστοῦ· « Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ ». (Λουκ. γ'. 16.) τὸ ὁποῖον πῦρ ὁ Βουλγαρίας Θεοφύλακτος δὲν ἐξήγησεν, ὅτι εἶναι τὸ τῆς κολάσεως, ἀλλὰ τὸ ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν γενόμενον Βάπτισμα εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Σημείωσαι καὶ δεύτερον, ὅτι ἂν καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης εἰς μέλλοντα χρόνον λέγει· « Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ ». ὁ Μελωδὸς ὅμως Κοσμάς εἰς ἐνεστώτα χρόνον ταῦτα προφέρει ἐδῶ· ἴσως διότι, κατὰ τὸν

τὸν Θεόδωρον, ὁ τοῦτο εἰπὼν Βαπτιστὴς ἦτον Προφήτης, οἱ δὲ Προφῆται ὡς ἐνεστῶτα βλέ-
 πουν τὰ μέλλοντα· τούτου χάριν καὶ τὸ μέλλον τοῦτο „βαπτίσει“ ὡς ἐνεστῶς εἶπε
 „βαπτίζει“. πλὴν οὐχὶ ὁ Βαπτιστὴς, ἀλλ' ὁ Μελωδὸς οὕτως εἶπεν ἐκ μέρους τοῦ Βα-
 πτιστοῦ. Παρα δὲ τῷ ἀνωμύμῳ ἐρμηνευτῇ „βαπτίσει“ γράφεται καὶ οὐχὶ „βαπτίζει“·
 ἴσως δὲ καὶ τὸ „καινοποιεῖ“ ἐγράφη κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ῥητόρων, οἱ τινες τὰ μέλλοντα
 ὡς ἐνεστῶτα προφέρουσιν, ἵνα τοὺς ἀκροατὰς ποιήσωσι θεατὰς. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγα-
 δηνὸς λέγει, ὅτι τὸ „ἐν πυρὶ“ βαπτίζει“ εἶπεν ὁ Ἰωάννης κατὰ μόνον τὸν Λουκᾶν, προ-
 γουμένως μὲν ἵνα δείξῃ τὴν ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν κάθοδον·
 διότι τότε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ ἐβαπτίσθησαν· ἔπειτα δὲ, καὶ τὸ νομοθετηθὲν
 ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Βάπτισμα· „Καὶ γὰρ ἐπίπταται (φωσὶ) παντὶ βαπτιζομένῳ Πνεῦμα
 Ἁγίον, μὴ μόνον ἀγιάζον, ἀλλὰ καὶ ὡς πῦρ ἀσράτως ἀκαλίσκου τὸν ρύπον τῆς ψυχῆς
 αὐτοῦ“· (1)

ᾠδὴ ζ'. Ὁ Εἶρμός.

„Νέους εὐσεβεῖς καμίμῳ πυρὸς (2) προσομιλήσαρτας, διασυρίζον
 „Πνεῦμα δρόσου ἀβλαβεῖς διεφύλαξε, καὶ Θείου Ἀγγέλου συγκα-
 „τάβασιε“ ὅθεν ἐν φλογὶ δροσιζόμενοι, εὐχαρίστως ἀμέμελπομ·
 „ὑπερῦμντε, ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν Εἶρμόν τοῦτον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων· καθότι αὐ-
 τῶν εἶναι ποίημα ἢ ἐβδόμη ᾠδὴ. Λέγει λοιπὸν, ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους τρεῖς νέους,
 οἱ τινες προσομιλήσαν· ἦτοι ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, ἐφύλαξεν ἀβλα-
 βεῖς καὶ ἀπυρπολήτους τὸ πνεῦμα τῆς Θεϊκῆς δρόσου, τὸ ὅποιον διεσύριζεν· ἦτοι ἐποίησε
 ἕνα ἦχον ἡμελιῆ καὶ γλοκύτατον, ὁμοιον ἢ μὲ τὸν ἦχον τῶν συρίγγων καὶ συραυλιῶν,
 μὲ τὸ ἡθύρμα τὸ ἐκ τῶν φύλλων τῶν πεύκων καὶ κέδρων καὶ πιτσακίων αποτελου-
 μένον, ὅταν αὐτὰ σείωνται ἀπὸ τὸν ζέφυρον ἀνεμον. Οὐ μόνον δὲ τὸ δροσῶδες πνεῦμα
 ἐφύλαξεν ἀβλαβεῖς τοὺς τρεῖς Παῖδας, ἀλλὰ πρὸ τούτου διεφύλαξεν αὐτοὺς ἢ τοῦ Θείου
 Ἀγγέλου συγκατάβασις· ἦτοι τοῦ Μονογενοῦς Τιτοῦ, ὅς τις μεγάλης βουλῆς τῆς τῶ Πατρὸς
 ὀνομαζέται Ἀγγελος κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· γράφεται γὰρ ἐν τῇ ἐβδόμῃ ᾠδῇ στίχ. 25. ταῦ-
 τα· „Ὁ δὲ Ἀγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον
 „καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου
 „ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον“. Ὅθεν οἱ τρεῖς Παῖδες δροσιζόμενοι μέσα εἰς τὸ πῦρ,
 εὐχαρίστως ἀμέμελπον εἰς τὸν Θεὸν λέγοντες· „ὑπερῦμντε ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ
 „Θεὸς, εὐλογητὸς εἶ“.

Ἄς μὴ νομίσῃ δὲ τινὰς, ὅτι εἶναι περιττὴ ἢ λέξις „πυρὸς“ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Τροπα-
 ρίου· ἄλλο γὰρ εἶναι ἢ κάμινος, καὶ ἄλλο τὸ πῦρ· μὲν γὰρ κάμινος εἶναι ἢ οἰκοδομη-
 αὐτὴ ἢ στρογγύλη καὶ σκεπασμένη, μέσα εἰς τὴν ὅποιαν βάλλεται τὸ πῦρ· καθὼς καὶ
 πηγάδι λέγεται ὁ τόπος ἐκεῖνος ὁ κατασκευασμένος εἰς τρόπον, ὥστε νὰ δέχεται καὶ νὰ
 διατηρῇ τὸ νερὸν. Ὅταν δὲ βαλθῇ πῦρ μέσα εἰς τὴν κάμινον καὶ ἀναφθῇ, τότε λέγεται
 κά-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος·
 „Οἱ μὲν δὲ ὕδατος ἀναγιγνώσκονται καὶ Πνεύματος·
 „οἱ δὲ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ τὸ Βάπτισμα
 „εἰδέχονται· τὰ τέσσαρα δὲ ταῦτα, ὕδωρ τε φημι
 „καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ
 „Ἁγίον, τὸ ἐν καὶ αὐτὸ Πνεῦμα τοῦ τῶ Θεοῦ·
 „τοῖς μὲν γὰρ, ὕδωρ ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγίον,
 „ὡς ῥυπτικὸν τῶν ἐχθρῶν περὶ τὸ σῶμα μολυσμῶν·
 „τοῖς δὲ, Πνεῦμα, ὡς ἐνεργητικὸν τῶν κατ' ἀρετὴν

„ἀγαθῶν· τοῖς δὲ, πῦρ, μὴ καθαρτικὸν τῶν ἐχθρῶν
 „κατὰ τὸ βάθος περὶ ψυχὴν κηλίδων· τοῖς δὲ,
 „κατὰ τὸν μέγαν Δανιὴλ, Πνεῦμα Ἁγίον, μὴ σα-
 „φείας καὶ γνώσεως χορηγόν· ἐκ γὰρ τῆς διαφόρου
 „περὶ τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας, διαφόρους λαμβάνει
 „τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα τὰς προσηγορίας“·
 (κηφ. ξγ. τῆς β. ἐκαστοῦ. σὺ Θεολογικ.)
 (2) Ὁ δὲ αἰνιγμῶς γράφει κάμινου πυρὸς·

κάμινος πυρός: τούτέστι κάμινος με πῦρ. Ὁθεν ὁ τῆ Ναβουχοδονόσορ κήρυξ ἐφάναζε λέγων· „Ὅς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ (τῇ εἰκόνι τοῦ Βασιλέως), αὐτῇ τῇ ἄρα ἐμβληθῆν, σεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός τὴν καιομένην“. (Δαν. γ΄. 6.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τῆς ὀγδόης Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ, τοῦ λέγοντος· „Εὐλογεῖτε Παῖδες τῆς Τριάδος ἰσαρίθμοι“· ἵνα μάθῃς ἐκεῖ περιέργα νοήματα.

Τροπάριον.

„Ὡσπερ Οὐρανῷ, σὺν τρόμφῳ καὶ θαύματι παρίσταρτο (1) ἐν Ἰορδάνῃ, αἱ Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων σκοπούμεναι, τσοαύτην Θεοῦ τὴν συγκατάβασιν· ὅπως ὁ κρατῶν τὴν ὑπέρφωον τῶν ὑδάτων ὑπόστασιν, ἐν τοῖς ὑδασι σωματοφόρος ἔστηκεν, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὰ τῶν ἐπιγείων Βασιλέων τάγματα, τόσον οἱ δορυφόροι, ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ὑπῆκοοι, δὲν τιμῶσι μόνον τὸν Βασιλέα μέσα εἰς τὰ Βασίλεια, ὅπου αὐτὸς κάθεται ἐπάνω εἰς τὸν βασιλικὸν του θρόνον, καὶ φορεῖ στολὴν βασιλικὴν καὶ ὑπέρλαμπρον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἰδῶν αὐτὸν νὰ ἔμβῃ μέσα εἰς καλύβην καὶ πτωχικὸν ὀσπίτιον διὰ κάμμιαν χρεῖαν, δὲν ἀτιμάζουσι τὸν Βασιλέα πῶν διὰ τὴν εὐτέλειαν τῆς καλύβης, ἀλλὰ μετὸν αὐτὸν φόβον καὶ τὴν τιμὴν παραστέκονται εἰς αὐτὸν, καὶ ὅταν εὐρίσκεται μέσα εἰς τὴν καλύβην ἐκείνην, καθὼς ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὰ Βασίλεια· διότι ἡ εὐτέλεια τῆς καλύβης δὲν ἀτιμάζει τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ὁ Βασιλεὺς τιμᾷ τὴν εὐτέλειαν τῆς καλύβης διὰ τῆς βασιλικῆς του δόξης καὶ μεγαλειότητος. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αἱ ὑπερκόσμοι Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων, βλέπουσαι τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Πατρὸς τὸν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις θρόνοις καθεζόμενον ■■ στέκεται εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, καὶ νὰ ζητῇ ὑπὸ Ἰωάννου τὸ Βάπτισμα, παρεστέκοντο εἰς αὐτὸν μετὸν φόβον καὶ θαυμασμόν, μετὸν ὅσον παρεστέκονται εἰς αὐτὸν καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ· ἔβλεπον γὰρ μίαν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν. Διότι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου διακρατεῖ μετὸν αὐτοῦ πρόνοιαν τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῶν ὑδάτων τὴν εὐρισκομένην εἰς τὰ ὑπερῶα: ἦται ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, καὶ συνέχει τὰ ὑδάτα ἐπάνω εἰς τὴν κυρτὴν περιφέρειαν τοῦ στερεώματος, καὶ δὲν ἀφίπει αὐτὰ νὰ τρέχουν εἰς τοιοῦτον κατηφορικὸν τόπον, αὐτὸς σῶμα φερὼν ἔστέκετο εἰς τὰ ὑδάτα τοῦ Ἰορδάνου. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“, ἵνα δείξῃ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς.

Ὁ δὲ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτῆς οὕτως ἀνέγνω (καὶ ἴσως ἐπιτυχικώτερον) τὸ παρὸν Τροπάριον· „Ὡ! πῶς ὁ κρατῶν τὴν ὑπέρφωον τῶν ὑδάτων ὑπόστασιν ἐν τοῖς ὑδασι σωματοφόρος ἔστηκεν;“ ἐρμηνεύει δὲ οὕτως· „Αἱ Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων παρίσταρτο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὡς ἐν Οὐρανῷ σὺν τρόμφῳ καὶ θαύματι, σκοπούμεναι τσοαύτην Θεοῦ τὴν συγκατάβασιν“ ἔλεγον δὲ θαυμαστικῶς· (ὅπερ ἔξωθεν νοεῖται) ὦ! πῶς ὁ συνέχων τῇ ῥήματι τῆς δυνάμεώς του τὴν ἀσχετον καὶ ὀλισθηρὰν φύσιν τῶν ὑδάτων τὴν ἐπάνω τοῦ στερεώματος, ἴσταται τῶρα σωματοφόρος ἐν τοῖς ὑδασι τοῦ Ἰορδάνου, ■■ ὑπὸ δούλου, ■■ βαπτίζεται;“

Τρο-

(1) Ἐν ἄλλοις ■■ παρίστανται. ■■ γράφεται.

Τροπάριον.

„Νεφέλη ποτὲ καὶ θάλασσα, Θείου προεικόμιζον Βαπτίσματος τὸ
 „θαῦμα· ἐν οἷς ὁ πρὶν βαπτίζεται, διεξοδικῶς τῷ νομοθέτῃ λαός.
 „Θάλασσα δὲ ἦν τύπος ὕδατος, καὶ νεφέλη, τοῦ Πνεύματος· οἷς
 „τελούμενοι, εὐλογητὸς εἶ κράζομεν, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τόσον τὰ ὑπὸ τοῦ Παύλου ῥηθέντα, ὅσον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· ὁ μὲν γὰρ Παῦλος λέγει· „Καὶ πάντες (οἱ Ἰσραηλίται) εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ“· (ἀ. Κορ. ι. 2.) ὁ δὲ Θεολόγος ἔτω φησὶν· „Ἐβάπτισε Μωϋσῆς, ἀλλ' ἐν ὕδατι, καὶ πρὸ τούτου ἐν νεφέλῃ καὶ ἐν θαλάσῃ· τύπος δὲ τοῦτο ἦν, ὡς καὶ Παῦλος δοκεῖ, ἡ θάλασσα, τοῦ ὕδατος, ἡ νεφέλη, τῆς Πνεύματος“· (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν ἡ νεφέλη, ἡ ὁποία ἐσκέπαζεν ἀνωθεν τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τῇ ἡμέρᾳ διὰ νὰ μὴ καίῃ αὐτοὺς ὁ ἥλιος, καὶ ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, διὰ τῆς ὁποίας ἵππερασαν οἱ Ἰσραηλίται, καὶ τὰ δύο ταῦτα ὁμοῦ ἐπροεικόνιζαν τὸ θαῦμα· ἦτοι τὸ θαυμαστὸν Μυστήριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· διότι μὲ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν νεφέλην ἐβαπτίσθη ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ὑπὸ τοῦ νομοθέτου Μωϋσέως, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Παῦλος· ἐβαπτίσθη ὁμοῦ αὐτὸς ἐν τῇ θαλάσῃ ὅχι καταβυθιστικῶς, ὃν τρόπον καταβυθίσθησαν εἰς αὐτὴν οἱ Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ διαβατικῶς, ἐπειδὴ διέβη ἀβλαβῶς τὴν θάλασσαν σχισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως διὰ τῆς ῥάβδου. Καὶ ἡ μὲν ἐρυθρὰ θάλασσα προεικόνιζε τὸ νερὸν τοῦ ἰδικοῦ μας ἁγίου Βαπτίσματος, ἡ δὲ νεφέλη προεικόνιζε τὴν ἐν τῷ Βαπτίσματι χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· μὲ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τελειούμενοι, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ τελείως καθαιρόμενοι καὶ ἀναπλαττόμενοι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἑρμηνευτὴν, „Ἐὰν (φησὶ) μήτις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ“, (Ἰω. γ'. 5.) οὕτω, λέγω, τελειούμενοι κράζομεν· „εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Πῶς δὲ ὁ Μωϋσῆς ἐβάπτιζεν ἐν ὕδατι, μὲ συντομίαν φανερόνομεν ἐδῶ· ἐν τῷ δεκάτῳ ἐννάτῳ Κεφαλαίῳ τῶν Ἀριθμῶν γράφεται, ὅτι προστάζει ἡ νόμος νὰ σφάζεται μία δαμάλις κόκκινη καὶ ἄζευκτη ἐξω τῆς παρεμβολῆς, ἢ νὰ καίεται ὁμοῦ μὲ τὸ δέρμα, ἢ δὲ στάκτι αὐτῆς νὰ φυλάττεται· ἦτις βαντιζομένη μὲ νερὸν, ἐκαθαρίζει ἐκείνους ὅπου ἤθελαν πιάσει σῶμα νεκροῦ, ἢ κόκκαλον ἀνθρώπου, ἢ τάφον. Διὰ τῆτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νομικὴν καὶ σκιώδη καὶ πρόσκαιρον ὀνομάζει τὴν τοιαύτην καθάρσιν, καὶ τοῦ σαματός, οὐ τῆς ψυχῆς, καὶ οὐ παντελῆ τῆς ἀμαρτίας ἀναίρεσιν· „Τί γὰρ ἔδει (φησὶ) πολλὰκις καθάρσθαι τοὺς ἅπαξ κεκαθαμένους“; (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Ἐπειδὴ ὅσαις φοραῖς ἐμολύνετο τινὰς μὲ τοὺς ἀνωτέρω σωματικούς μολυσμοὺς, τέσαις φοραῖς καὶ ἐκαθαρίζετο. Καὶ ὁ Παῦλος δὲ περὶ τούτου γράφει· „Σποδὸς δαμάλεως βαντιζουσα τοὺς κεκοινωμένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα“· (Ἐβρ. θ'. 13.)

Τροπάριον.

„Απαρτες πιστοὶ ἐν ᾧ τὴν τελείωσιν ἐλάβομεν, Θεολογοῦντες ἀσιγήτως, σὺν Ἁγγέλοις δοξάσωμεν, Πατέρα Τίον καὶ Πνεῦμα
 „Ἁγίον· τοῦτο γὰρ Τριάς ὑποστάσεσιν, ὁμοούσιος εἰς δὲ Θεός· ᾧ
 „καὶ ψάλλομεν· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο καλεῖ ὁ Μελωδὸς τὸν βαπτίζομενον λαὸν τῶν Χριστιανῶν εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἣτις ἐτελείωσεν ἡμᾶς διὰ τὸ ἁγίου Βαπτίσματος. Ὅλοι, λέγει, ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, ὅσοι ἐκαθάρσθημεν μὲ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, καὶ πρὸς Θεογνωσίαν ὀδηγηθέντες, εἰς τὴν τῶν Ἀγγέλων κατάστασιν ἀνεβιβάσθημεν, ὅλοι ἀσιγήτως μετὰ τῶν Ἀγγέλων ἅς Θεολογήσωμεν. Ποῖον; Τὸ Θεῖον (τὸ ὁποῖον ἔξωθεν ἐννοεῖται κατὰ τὸν Πτωχὸν Πρόδρομον), ἐν ᾧ (μὲ τὸ ὁποῖον) ἐλάβομεν τὴν τελειότητα διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Ἄς δοξολογήσωμεν δὲ τὸν Πατέρα τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ποία δὲ δοξολογία εἶναι τῷ Θεῷ πρέπουσα; Τὸ νὰ διαιροῦμεν μὲν τὴν Ἁγίαν Τριάδα κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, νὰ ἐνοῦμεν δὲ πάλιν αὐτὴν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· οὕτω γὰρ καὶ οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἄγγελοι, καὶ μάλιστα τὸ τάγμα τῶν φλογερῶν Σεραφίμ, ὑμνοῦσι τὸν τρισυπόστατον Θεὸν καὶ δοξάζουσι τοὺς τρεῖς ἁγιασμούς εἰς μίαν συνάγοντες κυριότητα, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· λέγοντες γὰρ αὐτοὶ τρεῖς, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, δηλοῦσι τὰς τρεῖς ὑποστάσεις· λέγοντες δὲ μίαν φωνὴν τὸ „Κύριος“ δηλοῦσι τὸ ἓν κράτος τῶν τριῶν καὶ τὴν μίαν αὐτῶν Βασιλείαν καὶ Θεότητα. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅτι τὸ Θεῖον, Τριάς μὲν εἶναι κατὰ τὰς ὑποστάσεις, ἓνας δὲ Θεὸς ὁμοούσιος κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, εἰς τὸν ὁποῖον ψάλλομεν· „Εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

ᾠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Μυστήριον παράδοξον, ἢ Βαβυλῶνος ἔδειξε κάμιμος, πηγάσασα δρόσον· ὅτι ρεῖθρον ἐμελλεν, αὔλον πῦρ εἰσδέχασθαι ὁ Ἰορδάνης (1), καὶ στέγειμ σαρκὶ βαπτίζομενον τὸν Κτίστημ· ὃμ εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Βαβυλωνία, λέγει, κάμιμος, ἐπειδὴ ἀνέβλυσε δρόσον οὐρανίαν, διὰ τοῦτο ὑπέδειξε τὸ παράδοξον Μυστήριον, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε σήμερον εἰς τὸν Ἰορδάνην· ἐφάνερον γὰρ, ὅτι καθὼς αὐτὴ ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὴν θεϊκὴν δρόσον, τὴν ὁποίαν ὀλίγην οὖσαν δὲν ἐδυνήθη νὰ νικήσῃ ἢ τόση ὑπερβολικὴ φωτιά ὅπου εἶχεν, οὔτε νὰ ἐξατμίσῃ αὐτὴν εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ μᾶλλον ἢ ὑπερβολικὴ τῆς φωτιά ἐνίκηθη ἀπὸ τὴν ὀλίγην δρόσον καὶ κατεσβέσθη· οὕτως ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ ροῶδης καὶ ὑδατώδης ποταμὸς Ἰορδάνης ἐμελλεν νὰ δεχθῇ μέσα εἰς τὰ ἰδικὰ του ρεῖθρα τὸ αὔλον πῦρ τῆς Θεότητος, καὶ νὰ στέγῃ· ἦτοι νὰ βαστάσῃ τὸν Κτίστην τοῦ Παντός βαπτίζομενον κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· οὐ γὰρ τὸ αὔλον καὶ θεῖον πῦρ ἐσβέσθη ἢ ἐνίκηθη ἀπὸ τὸ ὑλικὸν ρεῖθρον τοῦ Ἰορδάνου· αὐτὸ δὲ μᾶλλον ἐνίκησε τὸ Ἰορδάνειον ρεῖθρον, καθὼς καὶ ἐκεῖ τότε ἐνίκηθη ἀπὸ τὴν δρόσον ἢ κάμιμος. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁμ εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας“, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι εἰς τὴν ὀγδόην ᾠδὴν, τῆς ὁποίας εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ἀνωτέρω λόγια.

Τρο-

(1) Παρὰ δὲ τῆ ἀνωτέρω ἑρμηνευτῆ γράφεται „Ὅτι ρεῖθρον ἐμελλεν αὔλον πῦρ εἰσδέχασθαι τοῦ Ἰορδάνου“.

Τροπάριον.

„ Απόθου φόβον ἅπαντα, ὁ Λυτρωτὴς τῷ Προδρόμῳ ἔφησεν· ἐμοὶ
 „ δὲ πειθαρχεῖ, ὡς Χριστῷ μοι πρόσελθε· τοῦτο γὰρ φύσει πέφυ-
 „ κα· ἐμῶ προστάγματι εἶξον, καὶ βάπτισόν με συγκαταβάψατα, ὅμ
 „ εὐλογοῦσι λαοὶ, καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν παρα-
 θαρρύνοντα τὸν Βαπτιστὴν διὰ τὴν βαπτίση αὐτόν· ὅθεν λέγει· ὁ Λυτρωτὴς τοῦ γένους
 τῶν ἀνθρώπων Χριστός, „ Ὁ Θεός (φυσὴν) ὁ ὕψιστος, Λυτρωτὴς αὐτῶν ἐστὶ“, (Ψαλ. οζ΄.
 39.) ὁ Χριστός, λέγω, εἶπεν εἰς τὸν Προδρόμον Ἰωάννην· ἀπόβαλε ἐκ τῆς ψυχῆς σου
 κάθε φόβον, ὡς Ἰωάννη, καὶ πείσθητι διὰ δύο αἷτια καὶ πλησίασον εἰς ἐμέ· πρῶτον,
 διότι δὲν θέλεις πάσθῃ ἀπὸ ἐμὲ κανένα κακόν, ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι χριστός, ἀγαθός, καὶ
 τοῦτο φύσει πέφυκα· τουτέστιν ἐγὼ μόνος φυσικὴν ἔχω τὴν ἀγαθότητα καὶ χριστότη-
 τα· „ Οὐδεὶς (φυσὴν) ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός“· (Ματ. ι. 18.) διότι οἱ μὲν ἀνθρω-
 ποι καὶ Ἄγγελοι λέγονται ἀγαθοὶ καὶ χριστοὶ θέσει καὶ κατὰ μετοχὴν τῆς τοῦ Θεοῦ
 ἀγαθότητος καὶ χριστότητος· ἐγὼ δὲ εἶμαι ἀγαθός φύσει καὶ πρῶτως καὶ κατ’ αἰτίαν.
 Ὡστε θαρρῶν πλησίασον εἰς ἐμέ, ὡς εἰς χριστόν καὶ ἀγαθόν· τὸ γὰρ ἀγαθόν δὲν προ-
 ξενεῖ φόβον καὶ ἀποφυγὴν, ἀλλὰ θάρρος καὶ πλησιασμόν· οὐδὲ κακοποιεῖ τινὰ, ἀλλὰ
 μᾶλλον εὐεργετῇ πάντας. Ἄν ὅμως δὲν ἐλκυσθῆς ἀπὸ τῆν φυσικὴν μου χριστότητα, ἐλ-
 κύσου καὶ ἀπὸ τῆν φυσικὴν μου μεγαλειότητα, καὶ ὑποτάσσου εἰς τὴν προσταγὴν μου καὶ
 βάπτισόν με, διότι εἰς τοῦτο ἐσυγκατέβην καὶ ἔγινα ἄνθρωπος.

Μερικοὶ δὲ, ὡς ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων καὶ ἄλλοι, τὸ „ χριστῷ“ διὰ
 τοῦ ἰ γράφουσιν, ἐννοοῦντες μὲ τὴν τοιαύτην λέξιν τὸ „ Θεοῦ ἀνθρώπου“· τοῦτο ὅμως δὲν εἶ-
 ναι ὀρθόν, κατὰ τὸν Θεόδωρον, διὰ δύο αἷτια. Πρῶτον, διότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν σκο-
 πὸν τοῦ Ἰησοῦ· ὁ σκοπὸς γὰρ αὐτοῦ ἦτον τὴν νὰ κάμῃ τὸν Ἰωάννην νὰ λάβῃ θάρρος εἰς
 τὸ νὰ βαπτίση αὐτόν· ἐπειδὴ ποῖον θάρρος ἐμελλε νὰ λάβῃ, εἰάν ἤκουεν ἀπὸ τὸν Χρι-
 στὸν νὰ τὸν λέγῃ, πλησίαζε εἰς ἐμέ ὡς εἰς Χριστόν, τουτέστιν ὡς εἰς Θεὸν τέλειον, καὶ
 τέλειον ἄνθρωπον; ἐκεῖνος γὰρ διὰ τῆτο καὶ μόνον ἐφοβεῖτο τὸν Χριστόν, διότι ἦτον Θεός.
 Δεύτερον, διότι τὸ ἐκ τοῦ τοιούτου λόγου συναγόμενον νόημα εἶναι μακρὰν τῶν δογμα-
 τῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογίας· ἐπειδὴ γὰρ τὸ ὄνομα „ Χριστός“ σημαίνει „ Θεοῦ ἀνθρώπος“,
 ὡς εἶπομεν, καὶ δηλοῖ, οὐ τὴν χρίσασαν μόνον Θεότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν χρισθεῖσαν ὑπ’ αὐ-
 τῆς ἀνθρωπότητα, ἀκολουθεῖ ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ὁ Θεοῦ ἀνθρώπος Χριστός μίαν μὲν ὑπό-
 στασιν ἔχει, καθ’ ἣν ἢ προσλαβέσα Θεότης ἠνώθη μὲ τὴν προσληθεῖσαν ἀνθρωπότητα,
 δύο δὲ τὰς φύσεις καὶ θελήσεις καὶ ἐνεργείας, κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην τῶν Ἱερῶν Θεολό-
 γων. Ἐὰν λέγωμεν λοιπὸν ὅτι ὁ Χριστός ὁ ἐν δυσὶ φύσεσι θεωρούμενος φύσει μὴ πέ-
 φυκεν, ἀσεβές εἶναι καὶ βλάσφημον· διότι τὸ νὰ λέγῃ τινὰς τὸν Χριστόν φύσει Θεὸν
 καὶ φύσει ἄνθρωπον, διπλῶς λεγομένου τοῦ „ φύσει“, τοῦτο εἶναι ὀρθόν καὶ εὐσεβές·
 τὸ δὲ νὰ λέγῃ ἅπασι, φύσει Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, τοῦτο οὐδαμῶς λέγεται παρὰ τοῖς Θεο-
 λόγοις Πατράσι.

Τροπάριον.

„ Ῥημάτων ὡς ἀκήκουσεν ὁ Βαπτιστὴς τοῦ Δεσπότη, σύμτρομος πα-
 „ λάμην ἐκτείρει· χειραπτήσας ὅμως δὲ, τὴν κορυφὴν τοῦ Πλά-
 „ στού αὐτοῦ, τῷ βαπτισθῆντι ἐβόα· ἀγίασόν με· σὺ γὰρ Θεός μου
 „ ὅμ εὐλογοῦσι λαοὶ καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπᾶριον εἶναι ὁλοφθόν μετὰ τὸ ἀνωτέρω· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ὅταν ἤκουσε τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, μετὰ τὰ ὅποια ἠπαραθάρρυνεν αὐτὸν διὰ τὴν βαπτίση, τότε ἐξάπλωσε μὲν τὴν παλάμην του· ἤτοι τὴν χεῖρα ὄλην, (συνεκδοχικῶς γὰρ ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ὅλον καλεῖται) διὰ τὴν βαπτίση, πλὴν πάλιν μετὰ φόβον καὶ τρόμον· πιάσας δὲ μετὰ τὴν χεῖρά του τὴν κορυφὴν τοῦ ἰδιοῦ του Πλάστου, ἐβάδα πρὸς αὐτόν· ἐγὼ, ὦ Δέσποτα, καὶ πάλαι ἔλεγον σοι, ὅτι ἐγὼ ἔχω χρεῖαν τὴν βαπτισθῆναι ἀπὸ σέ, καὶ ὄχι σὺ ἀπὸ ἐμέ, καὶ τώρα πάλιν αὐτὸν τὸν ἰδίον λόγον λέγω σοι· σὺ, Κύριε, ἀγίασον ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐμέ, ὅς τις κατὰ μόνον τὸ φαινόμενον νομίζομαι ὅτι ἀγιάζω ἐσέ διὰ τῆς ἰδικῆς μου χειροθετήσεως, ἐπειδὴ σὺ εἶσαι ὁ Θεὸς μου, τὸν ὅποιον εὐλογοῦσιν οἱ λαοὶ κτλ. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἠγιάσθη ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, οὐ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ βαπτίσας τὸν Κύριον. Εἰδὲ λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ τοῦ Χριστοῦ, „Ἦδει γὰρ (ὁ Χριστὸς) μετ’ ὀλίγον αὐτὸς βαπτίσαν τὸν Βαπτιστὴν“ (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) τοῦτο νοεῖται ἴσως ὅτι ἠγιάσθη ὁ Ἰωάννης μετὰ τὸ πιάσιμον τῆς παναγίας κορυφῆς τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς σχολιάζει ὁ Νικήτας. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον λέγει Ἰωσήφ Βρυέννιος, ὅτι ὁ Κύριος ἐβάπτισεν ἀληθῶς τὸν Ἰωάννην, ἀπαραδέκτον εἶναι, ὡς θέλουσι τινές, καθότι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν. (Ἰω. δ΄. 2.) Ὅρα δὲ καὶ τὸν Ἱερὸν Κοσμᾶν ἐνταῦθα λέγοντα ἐκ μέρους τοῦ Προδρόμου πρὸς τὸν Χριστόν, ἀγιάσον με, καὶ οὐχὶ βάπτισόν με· ἀλλὰ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγει ὅτι ἐβάπτισθη ὁ Χριστὸς, οὐχ ἵνα βαπτίση, ἀλλ’ ἵνα ἀγιάσῃ τὸν Βαπτιστὴν· (Βιβλ. Δ΄. κεφ. πς΄.) λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ὁ δὲ Λουκᾶς, ἐγένετο, φησὶ, τὸ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου, ἀνεωχθῆναι τὸν Οὐρανόν· καὶ βαπτιζόμενος γὰρ καταβαίνων τε καὶ ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος προσνύχето, διδάσκων ἔργοις, ὡς οὐ τὸν Ἱερέα καὶ τελεστὴν τῶν Μυστηρίων δεῖ προσευχέσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν τελούμενον ἐπὶ πάσης τελετῆς θείας τοῦτο δεῖ ποιεῖν. Κἂν μὲν ὁ τελῶν τελεώτερος ἢ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐκτενεστέρα ἀναπέμπῃ τὴν εὐχὴν, δι’ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τελούμενον ἢ χάρις διαβαίνει· ἀξιοτέρου δὲ τοῦ τελουμένου ἔντος, καὶ ἐκτενεστέρον προσευχομένου, ὁ θελητῆς τοῦ ἐλέους, ὡς τῆς ἀφάτου χρηστότητος! οὐκ ἀπαναίνεται μεταδοῦναι δι’ αὐτοῦ τῶν τελεστῶν τῆς χάριτος· ὡς καὶ νῦν ἐμφανῶς ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου γέγονεν· ὁ καὶ αὐτὸς ὕστερον παρρησίᾳ μαρτυρεῖ λέγων· „Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“ (Λόγ. β΄. εἰς τὸ Βάπτ. οὐ ἢ ἀρχὴ χθές συνεκκλησιασάζων).

Τοῦτο δὲ τὸ Τροπᾶριον, κατὰ τὸν ἀνώνυμον, εἶναι ὅλον σχεδὸν ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅς τις λέγει περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ὅτι εἶπε πρὸς τὸν Ἰωάννην· „Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπει ἡμῖν πληρῶσαι πάσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν (ὁ Ἰωάννης)“ (Ματθ. γ΄. 15.) Τί δὲ δηλοῖ τὸ „ἀφίησιν αὐτόν“; ὅτι δὲν ἐπρόσθεσεν ἄλλην κάμμιαν ἀντίστασιν, ἀλλὰ ὡς δούλος εὐγνώμων ὑπετάγη εἰς τὸ θέλημα τοῦ Δεσπότη καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. Τοῦτο τὸ ἰδίον ἐποίησεν ὕστερον καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἐν τῶν νιπτῆρι· διότι πρῶτον ἀντεστάθη καὶ δὲν ἠθέλε τὴν τοῦ νίψῃ τῶν πόδας ὁ Κύριος, ὕστερον δὲ ἐπέισθη εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου· ἐπειδὴ οἱ Ἅγιοι δὲν εἶναι περισσώτερον ἀπὸ τὸ πρέπει ἢ φιλόνοικοι, ἀκολουθοῦντες εἰς τὸ ἰδικόν των θέλημα, ἀλλὰ ἐν μόνον σπουδάζουσι, τὸ τὴν τελειώσουσι τὸ τοῦ Κυρίου των θέλημα.

Τροπᾶριον.

„Τριάδος ἢ Φαμέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ γέγομεν· αὕτη γὰρ ὑπέρθεος Φύσις· ὁ Πατὴρ ἐφώρησεν· οὗτος ὁ βαπτιζόμενος, Τίος ὁ ἀγαπητός μου· τὸ Πνεῦμα συμπάρῃ τῶν ὁμοίων· ὅμ’ εὐλογοῦσι λαοὶ, καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα Τροπάρια, τὰ δύο προλαβόντα καὶ τὸ παρὸν, εὐρίσκονται κατὰ σειράν, καὶ τὸ ἓνα ἀκολουθεῖ εἰς τὸ ἄλλο· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀναφέρει τὴν Φαρσσοποίησιν ὅπου ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐποίησε εἰς τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν βαπτίστην· τὸ δὲ δεύτερον διηγείται, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀφείδεν ἀντίστασιν, ἐβάπτισεν αὐτόν· καὶ τὸ παρὸν τρίτον διηγείται, ὅτι ἀφ' οὗ ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος, ἐσχίσθησαν οἱ Οὐρανοί, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐξηγήθη, καὶ τὸ Πνεῦμα κατήλθεν ἐν εἴδει περιστερᾶς (1). οὕτω γὰρ διηγείται ταῦτα καὶ τὸ ὄψος τῶν τριῶν ὁμοῦ Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου Μάρκου καὶ Λουκᾶ. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡ φανέρωσις τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐγένετο εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν· ἡ γὰρ Ἁγία Τριάς ἐφάνη μὲν διὰ πολλῶν συμβόλων καὶ πολλάκις εἰς τοὺς παλαιούς Προπάτορας καὶ Προφήτας τοὺς καθαρούς τῷ πνεύματι· ἐφάνη ὁμοιωδῶς καὶ αἰνιγματωδῶς· καθὼς τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ τὸ βεβαιωθῇ τινὰς, εἰς ἀναγνώσῃ τὴν παλαιὰν Γραφήν καὶ τοὺς Προφήτας· ἡ δὲ καθαρὰ καὶ ἐναργὴς καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν ἀποκάλυψις τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην ἐγένετο· αὕτη γὰρ ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι φύσις ὑπέρθεος. Ὁμοίον δὲ τοῦτο εἶναι, κατὰ τὸν ἀνώυμον, μὲ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῷ Δαβὶδ, λέγοντος πρὸς τὸν ἐν Τριάδι ἓνα Θεόν· „Σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς Θεούς“ (Ψαλ. 45. 10.) ἀπὸ τῶν ὁποῖον ρητὸν πολλοὶ Θεολόγοι ἐπαρακινήθησαν νὰ εἰπῶν ἐπὶ Θεοῦ τὴν λέξιν ταύτην, ὑπέρθεος (2).

*Επρε-

(1) Διὰ τί δὲ, βαπτιζομένου τοῦ Κυρίου, ἐφανέρωθη ἡ Ἁγία Τριάς; Ἀκουσον τῶ διαβατικωτάτου Πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Θεσσαλονίκης λέγοντος τὴν αἰτίαν οὕτω· „Καθάπερ τῇ ἀρχῇ, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν Θεόν, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἐν Ἀδὰμ τῆς φύσεως ἡμῶν πλασθείσης, διὰ τοῦ πρὸς αὐτόν ἐμφυσήματος τοῦ ζωαρχικῶν Πνεύμα ἐκφανῆν τῆ καὶ δοθεῖς, συνεξέφηνε τὸ καθ' ὑπόστασιν τῆς δημιουργοῦ Θεότητος τριαδικόν· ἐπὶ τῶν ἄλλων κτισμάτων, ἅ τε μόνῳ ρηματι πρᾶγομένων, τοῦ Λόγου καὶ τοῦ λόγουτος Πατρὸς ἐκφανομένων· οὕτω νῦν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀναπλαττομένης ἐν Χριστῷ, φανερωθέν τὸ Πνεῦμα τῷ Ἁγίῳ, διὰ τῆς ἐκ τῶν ὑπερουραίων πρὸς αὐτόν ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου καθόδου, τὸ σωστικὸν τῶν λογικῶν κτισμάτων τῆς ἀνωτάτου καὶ πανουργῆς Τριάδος ἐφάνερωσε μυστήριον.

Τίτος δὲ ἔτακεν, τοῦ ἀνθρώπου πλαττομένου τε καὶ ἀναπλαττομένου, τὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος φανερωθῆναι μυστήριον; οὐ μόνον ὅτι μόνος μύστης καὶ προσκυνητὴς ἐπίγειός ἐστιν αὐτῆς (ὁ ἄνθρωπος), ἀλλ' ὅτι καὶ μόνος κατ' εἰκόνα ταύτης. Τὰ μὲν γὰρ αἰσθητικά καὶ ἄλογα τῶν ζώων, πνεῦμα μόνον ἔχει ζωτικόν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο καθ' ἑαυτὸ ὑφίστασθαι δυνάμενον· τοῦ δὲ καὶ λόγου τελείως ἀμοιρεῖ· τὰ δὲ ὑπὲρ αἰσθησίων παντάπασιν Ἄγγελοι τε καὶ Ἀρχάγγελοι, ἅ τε νοεροὶ καὶ λογικοὶ, τοὺν ἔχουσι καὶ λόγον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Πνεῦμα ζωοποιόν, ἐπὶ μηδὲ σῶμα τὸ παρ' αὐτοῦ ζωοποιούμενον· ἄνθρωπος δὲ ἡμεῖς κατ' εἰκόνα τῆς τρισυποστάτου φύσεως νῦν ἔχει καὶ λόγον καὶ πνεῦμα τοῦ σώματος ζωοποιόν· ἐπὶ καὶ σῶμα (ἐκκεῖ) τὸ ζωοποιούμενον. Ὡς οὖν ἀναπλαττομένης τῆς ἡμῶν φύσεως ἐν Ἰορδάνῃ, φανερωθείσης τῆς ἀνωτάτου καὶ πανουργῆς Τριάδος, οἷά τις ἀρ-

χετόπου τῆς κατὰ ψυχὴν ἡμῶν εἰκότος, οἱ μὲν κατὰ Χριστὸν μετὰ Χριστὸν βαπτίζοντες, εἰς τρεῖς βαπτίζουσι τὰς καταδύσεις, ὁ δὲ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἰορδάνῃ εἰς μίαν καταδύσει ἐβάπτισε· καὶ τοῦτο ἐπισημαινόμενος ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαίος, βαπτισθεῖς, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς, ἀνέβη εὐδύς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, φησὶ, δηλοῦσι μηδέπω ἐκβάντι τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἀναδύντι μόνον, ἀνιᾶθησαν αὐτῶν οἱ Οὐρανοί“ (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα, οὗ ἡ ἀρχὴ· Χθὲς συνεκκλησιάζων καὶ συνορτάζων ἡμεῖς) Τί δὲ ἐκ τούτου συναγομεν; Ὅτι αἱ ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη, οὐχὶ εἰς τὸ Ἰουδαϊκὸν βάπτισμα, οὔτε εἰς τὸ ἡμέτερον, ἀλλὰ εἰς τὸ τῷ Ἰωάννου, κατὰ τὰ Εὐαγγέλια καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἀποδεικνύοντα τοῦτο ἐν τῇ περὶ Βαπτίσματος λόγῳ· τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου Βάπτισμα εἰς μίαν ἐτελείτο κατάδυσιν· ἄρα καὶ ὁ Χριστὸς εἰς μίαν ἐβαπτίσθη κατάδυσιν.

(2) Σημειῶμεν ἐνταῦθα πρὸς κατάληξιν τῆς ὑπέρθεος λέξεως τὴν θεολογικὴν ταύτην ὑποσημείωσιν, χάριν τῶν σχολαζόντων τῇ Ἰερᾷ Θεολογίᾳ, καὶ διὰ λέγεμεν, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶλλον ἐστὶν ἢ νοεῖται, καὶ μᾶλλον νοεῖται, ἢ λέγεται κατὰ τοὺς Ἱερῶν Θεολόγους· διὸ καὶ ἀπερινοήτος ἐστὶν ἀρρητος παντάπασιν· οὐδὲ γὰρ νοούμενος ἐστὶν, κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων εἶναι πιστεύεται. Τούτου χάριν ἡ αποφαιτικὴ καλουμένη Θεολογία, καὶ ἡ καθ' ὑπεροχὴν ἀφαιρετικὴ, οἰκειότερα μᾶλλον ἐστὶν τῷ Θεῷ τῆς καταφατικῆς Θεολογίας καὶ θετικῆς, ὡς θεολογεῖ ὁ ἐν Θεολογίᾳ ἐξοχωτάτος Διονύσιος ἐν τῷ ἐ. κεφ. περὶ μυστικῆς Θεολογίας· Ὅτε οὐσία ἐστὶν (ὁ Θεός), οὔτε Θεότης ἢ ἀγαθότης, οὔτε Πνεῦμα ἐστὶν, ὡς ἡμᾶς εἰδέναι, οὔτε νοεῖται, οὔτε πατράτης, ὡς ἄλλο τι τῶν ἡμῶν, ἢ ἄλλο τι τῶν ὄντων συνεγνωμένων· καὶ παρρησιαστικῶς λέγει· „Καὶ ὑπὲρ πάντων θεῶν ἐστὶν ἡ

,,παι-

Ἐπρεπε δὲ ἡ Ἁγία Τριάς, ἡ ἐν γνόφῳ (ἐν τῇ ἀορασίᾳ τῆς ἀκαταληψίας) πάλαι κεκαλυμμένη νὰ φανερωθῇ ἐσχάτως τραυῶς καὶ καθαρῶς εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν. Ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πᾶν τὸ φανερούμενον φῶς ἐστὶ, (Ἐφ. ε΄. 13.) φῶς ἀληθινὸν ἄρα εἶναι ἡ μακαρία καὶ ὑπερούσιος Τριάς, ἡ ὁποία ἐφανερώθη, ὡς εἶπομεν, ἐν τῷ Ἰορδάνῳ· ὁ μὲν γὰρ Μογογενῆς Υἱὸς κάτω σωματικῶς ἐβαπτίζετο, ὁ δὲ Πατὴρ ἐμαρτύρει αὐτοῦ τὴν υἰότητα, βροντῶν ἀνωθεν μὲ φωνὴν ἐξ ἄκουστον καὶ μεγάλην, καὶ πάνταν τὰς ἀκοὰς κατακυπῶν καὶ λέγων ἡ Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα, (Ματθ. γ΄. 17.) τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον φανὲν ἐν εἶδει περιστερᾶς, παρευρίσκετο μὲ τὸν βαπτίζόμενον Υἱὸν ὡς ὁμοούσιον αὐτοῦ (1). Ἐδανείσθη δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον οὕτω λέγοντα· Ἐνεῖσιν Ἰησοῦς ἐκ τοῦ ὕδατος· συναναφέρει γὰρ ἑαυτῷ τῷ τῶν Κόσμων, καὶ ὁρᾷ σχιζομένους τοὺς Οὐρανοὺς, οὓς ὁ Ἀδὰμ ἔκλεισεν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν, ὡσπερ καὶ τῇ φλογίνῃ ρομφαίᾳ τὸν Παραδείσον. καὶ τὸ Πνεῦμα μαρτυρεῖ τὴν Θεότητα· τῷ γὰρ ὁμοίῳ (τῷ ὁμοουσίῳ) προστρέχει καὶ ἡ ἐξ Οὐρανῶν φωνή· ἐκεῖθεν γὰρ ὁ μαρτυρούμενος, καὶ ὡς περιστέρα· τιμᾷ γὰρ τὸ σῶμα, ἐπεὶ καὶ τοῦ-

παντελής καὶ ἐνιακία τῶν πάντων αἰτία, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαιρέσιν ἢ ὑπεροχὴ τῶν πάντων ἀπλῶς ἀπολυμένου καὶ ἐπέκεινα τῶν ὅλων.

Ἄν λοιπὸν, κατὰ τὴν ἀποφατικὴν Θεολογίαν, ὁ Θεὸς λέγεται ὅτι οὐκ ἐστὶν οὐσία καὶ Θεότης ἢ ἀγαθότης, φανερὸν ὅτι αὐτὸς λέγεται καὶ κατὰ τὴν ἀφαιρητικὴν καὶ ὑπεροχικὴν Θεολογίαν, ὅτι ἐστὶν ὑπὲρ Θεότητα καὶ ὑπὲρ ἀγαθότητα· ἐπειδὴ ἢ καδ' ὑπεροχὴν ἀφαιρητικὴν Θεολογία συνεπτυγμένως ἐμπεριέχεται τῇ ἀποφατικῇ, καὶ ἀντιστροφῶς τῇ ἀποφατικῇ, (ἀλλὰ καὶ τῇ καταφατικῇ) συνεπτυγμένως ἢ ὑπεροχικῇ περιέχεται· καδὸτι ὅσα ἐπιτη τιναὶ περὶ Θεοῦ καταφατικῶς, ταῦτα δύνανται ἐχουσιαν ὑπεροχικῆς ἀφαιρέσεως καὶ ἀποφάσεως, κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον. Ὅθεν ὁ Παχυμῆρης παραφράζων τὸ πρῶτον κεφάλαιον περὶ Δεινῶν ὀνομάτων τοῦ Ἱεροῦ Διονυσίου, οὕτω φησὶν· Εἴτι ἀντις εἶποι εἶπὶ Θεοῦ, ὑπὲρ τοῦτό ἐστι· παντὸς γὰρ ὀνομαζόμενου ὀνόματος ἐπέκεινά ἐστι· διὰ τοῦτο ἐπειραδῆ τοῖς Θεολόγοις ἐπὶ τῶν ἢ Ἰπὲρ Πρόδεσις, καὶ ἢ Αὐτὸ Ἀπῶνυμία· καὶ λέγεται ὁ Θεὸς ὑπεράγαθος καὶ ἀυτάγαθος, καὶ ὑπεράπειρος καὶ ἀυπάπειρος· τὸ μὲν, ὅτι ὑπὲρ ταῦτα καὶ ἀσυγκρίτως ἐστὶ· τὸ δὲ, ὅτι κυρίως καὶ πρῶτως, καὶ οὐ κατὰ τινα μετοχὴν ἢ σχέσιν ἢ σύγκρισιν· τὸ γὰρ ὄνομα, ἢ σῶμα ἢ πρᾶγμα σημαίνει ὑπὲρ ταῦτα δὲ ἀκατανόητος καὶ ἐξηρημένως ἐστὶ τὸ Θεῖον.

Τὸ ὑπὲρθεος· λοιπὸν ἐνταῦθα δύναται νὰ νοηθῇ κυρίως μὲν ἐπὶ τῆς Θεότητος· ἦτοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, τῆς ἀχωρίστου καὶ συναϊδίου οὐσης τῇ ἀνωτάτω φύσει καὶ οὐσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἐξ σημαίνοντα ἔχει κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης μέγαλ Γρηγόριον, (καὶ ὅρα εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ τὴν ἔκτην Ὡδὴν Τροπαρίου τοῦ β΄. Κανόνος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· ἢ ἡ ἀρχὴ ἢ Παρῆλθε μὲν ἢ σχιᾶ) ὅπου θελεῖ νὰ εἴπῃ, ὅτι ἢ φύσις τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπερέχει τὴν Θεότητα αὐτῆς· ἦτοι τὴν δειαν αὐτῆς ἐνεργείαν· καδὸτι ἢ μὲν οὐσία καὶ φύσις εἶναι πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνεργείας καὶ πάντῃ ἀμέθεκτος, ἢ δὲ ἐνεργεῖα εἶναι αἰτιατὴ ἢ μεθεκτὴ. Κατὰ λόγον δὲ δεῦτερον λέγεται ὑπὲρθεος ἢ φύσις τῆς Ἁγίας Τριάδος, καδ' ἢ ὑπερέχει πάντας τοὺς κατὰ χάριν λε-

γομένους Θεοὺς, εἴτε Ἀγγέλους, εἴτε ἀνθρώπους, κατὰ τὸ τοῦ Παύλου λόγιον· Καὶ γὰρ, εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι Θεοί, εἴτε ἐν Οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς, (ὡσπερ εἰσὶ Θεοὶ πολλοὶ καὶ Κύριοι πολλοὶ) (ἀ. Κορ. η΄. 5.) ἢ καδ' ὁ ὑπερέχει πάντας τοὺς ὑπὸ τῶν Ἐδνικῶν προσκυνουμένους Θεοὺς· ὁθεν ὁ Δαβὶδ ἀνωτέρω εἶπε· Σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς Θεοὺς.

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προστίθωμι, ὅτι ὅχι μόνον ὁ Θεὸς ὑπὲρ οὐσίαν ἐστὶ καὶ Θεότητα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὴν ὑπεροχικὴν ταύτην Θεολογίαν· καδὸτι ὁ Θεός, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ μέγας Διονύσιος, ὑπὲρ πᾶσαν θείαν ἐστὶ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαιρέσιν. Θεοὺς δὲ φαίνεται τὸ νὰ ἦναι ὁ Θεὸς ὑπὲρ οὐσίαν καὶ ὑπὲρ Θεότητα· ὁθεν Ἰωάννης ὁ Οἰκαρᾶς ἐν τοῖς Θεολογικοῖς αὐτοῦ ὕμνοις εἶρηκε περὶ Θεοῦ, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς καδ' ὑπερουσιότητα θείσεως ἐστὶν ὑπερκειμῖνος. Τί λέγω; καὶ μυριακίς προσδήρησι τὴν Ἰπὲρ ἐπὶ τῷ Θεῷ, Ἰπὲρ ἐπὶ τῇ Ἰπὲρ ἀπειρακίς ἐπαφύρῳ, πάλιν θείσεως ἐστὶ ἢ ὑπεροχικῇ αὐτῇ ἐπισάρυσις τῶν προθέσεων· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ὑπὲρ τὴν τοιαύτην ἐστὶ θείση, καὶ ὅτι μάλιστα ὑπεροχικωτάτη ἐστὶ, καὶ ἢς ἀνωτέρα γενέσθαι ἢ νοηθῆναι οὐ δύναται. Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θείος Γρηγόριος ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἶνον Λόγῳ εἶπε περὶ τῷ Δείκωτος· Καὶ ὑπὲρ τὸ καδ' ὑπεροχὴν μὴ ὄν, διὰ τειρᾶς αἰσθήσεως πνευματικῶς ὀρωμενον, (τὸ Δείον φῶς), ἢ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἢ κίστα ἐστὶν.

(1) Κυρίλλος δὲ ὁ Ἱεροσολύμων Κατηχήσει Γ΄. καὶ ταῦτα πρὸς τὸν βαπτίζόμενον λέγει· Ἐάν καὶ αὐτὸς ἔχῃς ἀνυπόκριτον εὐλάβειαν, κατέρχεται καὶ ἐπὶ σὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· φωνή σοι πατρικὴ ἀνωθεν ἐπηχεῖ· οὐχ ὅτις ἐστὶν ὁ Υἱός μου· ἀλλ' ὅτι νῦν γέγονεν Υἱός μου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ, ἐστὶν, ἐπειδὴ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος· ἐπ' ἐκείνου τὸ, ἐστὶν, ἐπειδὴ πάντοσε ἐστὶν Υἱὸς Θεοῦ· ἐπὶ δὲ σοῦ, τὸ, νῦν γέγονεν, ἐπειδὴ οὐ κατὰ φύσιν ἔχεις, ἀλλὰ κατὰ θείση τὴν υἰοθεσίαν λαμβάνεις. Ἐκείνος αἰδιός ἐστι, σὺ δὲ ἐκ προκοπῆς λαμβάνεις τὴν χάριν.

„ τοῦτο τῆ Θεώσει Θεός σωματικῶς ὁραμένη “. (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Ταῦτα ἐρμηνεύων ὁ Σχολιαστὴς Νικήτας λέγει· „ Τὸ Πνεῦμα σωματικῶς ὁραθὲν, καὶ ὡς περιστέρα προσελθὼν τῷ Χριστῷ, τιμᾷ τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὅπερ οὔτε φύσει (ἦν) Θεός, ἀτοπον γὰρ, οὔτε θέσει· οὐ γὰρ ἐκ προκοπῆς, ἀλλὰ τῆ Θεώσει καὶ τῆ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει, ὑπὲρ φύσιν καὶ θέσιν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως Θεωθὲν “.

Ἐφί δὲ καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ περὶ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Θεοῦποστάτου προσλήμματος· „ Τοῦ προαιωνίου Λόγου, οὐ μόνον ἡ Θεότης ἀνεξιχνίαστος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τὴν σάρκα τῆς ἐνώσεως τρόπος ἀπειρίνοτος, καὶ ἡ συγκατάβασις ἀνυπέρβλητος, καὶ τὸ τοῦ προσλήμματος Θεῖον καὶ ἀπόρρητον ὕψος, ὑπερεξηρημένον (ἐστὶ) καὶ νοῦ καὶ λόγου παντός, ὡς μηδὲ τῆτο σύγκρισιν ὅλως πρὸς τὴν Κτίσιν ἐπιδέχασθαι δύνασθαι· ὠραῖος γὰρ, φησὶ, κάλλει παρὰ τὴς Τίσεως τῶν ἀνθρώπων· ἐκ εἶπεν ὠραιότερος, ἀλλ' ἀπλῶς, ὠραῖος, ἵνα μὴ τὰ ἀσύγκριτα συγκρίνη ψιλοῖς ἀνθρώποις, φύσιν ὁμοθεον “.

ᾠδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα, εὐφημεῖμ πρὸς ἀξίαν· ἰλιγγιᾷ δὲ μοῦς καὶ ὑπερκόσμιος, ὑμεῖμ σε Θεοτόκε· ὅμως ἀγαθὴ ὑπάρχουσα, τὴν πίστιν δέχου· καὶ γὰρ τὸν πόθον οἶδας τὸν ἔμθεον ἡμῶν· σὺ γὰρ Χριστιανῶν εἶ προστάτις, σὲ μεγαλύομεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεοτόκον· ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς αὐτὴν, ὡ Θεοτόκε, λέγει, κάθε γλῶσσα, εἴτε τῶν ἀνθρώπων εἴτε τῶν Ἀγγέλων (λέγονται γὰρ καὶ γλῶσσαι Ἀγγέλων, ὅποια καὶ ἀν ἦναι αὐταί, καθὼς μαρτυρεῖ ἡ Παῦλος· „ Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν Ἀγγέλων λαλῶ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι “. ἁ. Κορ. ιγ'. 1.) καὶ Ἀγγελικὴ καὶ ἀνθρωπίνῃ γλῶσσα ἀπορεῖ, καὶ δὲν δύναται νὰ σὲ ἐπαιέσῃ, Θεοτόκε, κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς Θεομητορικῆς σου μεγαλειότητος. Οὐ μόνον δὲ ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πηγάζει κάθε νόημα καὶ κάθε λόγος εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ νοῦς ὄχι μόνον ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ὁ συνδεδεμένος σαρκὶ καὶ αἵματι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ἡ ὑπερκόσμιος καὶ ἀπλοῦς, ὁποῖος εἶναι τῶν Σεραφίμ καὶ τῶν Χερουβίμ, καὶ οὗτος ἰλιγγιᾷ καὶ σκοτίζεται εἰς τὸ νὰ σὲ ὑμῆ καὶ νὰ σὲ ἐγκωμιάξῃ, καὶ παθαίνει παρομοίως με ἐκείνους ὅπου βλέπουσι μὲν μέσα εἰς κἀνὲν μέγα καὶ ἀχανὲς πέλαγος, μὴ ἐμποροῦντες δὲ νὰ ἰδοῦν βαθύτερον, σκοτίζονται κατὰ τὸν ἐγκέφαλον. Ὅμως ἐσὺ, Παρθένε, μὴ ἀποβλέψῃς εἰς τὴν ἀναξιότητα ἡμῶν τῶν ὑμνητῶν σου, μηδὲ διὰ τοῦτο ἀποστραφῆς τοὺς ἰδικούς μας ὕμνους· ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἦσαι ἀγαθὴ καὶ τοῦ ὑπεράγαθου καὶ φιλανθρώπου Θεοῦ πανάγαθος καὶ φιλόφρων Μήτηρ, δέχου τὴν πίστιν, μὲ τὴν ὁποῖαν σοὶ προσφέρομεν τοὺς παρόντας ὕμνους· ἡξεύρεις γὰρ, Δέσποινα, ἡξεύρεις τὸν ἐνθεον καὶ θερμότατον πόθον, τὸν ὁποῖον τρέφομεν εἰς τὰς ψυχὰς μας πρὸς τὴν Θεομητορικὴν σου μεγαλειότητα· διὰ τὸν ὁποῖον, εἰ καὶ ἀνάξιοι εἴμεθα, ἀποτολμῶμεν ὅμως νὰ σὲ μεγαλύομεν· ἐπειδὴ ἐσὺ εἶσαι ἡ προστάτις τῶν Χριστιανῶν εἰς κάθε περίστασιν καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ.

Σχεδὸν τὸ νόημα τοῦ Εἰρμού τούτου ἐκθέτει καὶ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ λέγων ἀπορητικῶς πρὸς αὐτήν· „ Τίς σου τὸ θεαυγὲς κάλλος ὑπογράφει, Θεομήτορ Παρθένε, λόγος; ἐ γὰρ ἐστὶ τὰ σὰ λογισμοῖς καὶ λόγοις ὀρίζειν· πάντα γὰρ ὑπερβαίνει καὶ νοῦν καὶ λόγον· ὑμνεῖν δ' ὅμως ἔξεστι, σοὺ φιλανθρώπως προσιεμένης· σὺ γὰρ καὶ χαρίτων ἀπασῶν χαρίον, καὶ πληρωμα καλοκαγαθίας παντοίας, καὶ πίναξ, καὶ εἰκὼν ἐμφυχος ἀγαθοῦ παντός καὶ χρηστότητας πάσης “. Ἐφί δὲ καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βελγάριας ἐν τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια λόγῳ αὐτῆ· „ Οἶμαι γὰρ,

■ γάρ, εἰτινές εἰσιν Ἀγγέλων λόγοι, Μυστηρίων θείων τρώντι Ἄγγελοι, μηδὲ τούτους ■
 ,, ἐφικέσθαι τῶν χαρίτων τῆς Θεομήτορος· ἥς γὰρ ἡ ἀγιοσύνη τὴν κτιστὴν πᾶσαν φύσιν
 ■ ἐκβέβηκεν, οὐκ ἂν λόγος κτίσματος ταύτην ἀξίως ὑμῆσαι δύναιτο“.

Τροπάριον.

„ Δαβὶδ πάρεσο πνεύματι τοῖς φωτιζομένοις· μὴ προσέλθετε, ἀδε
 „ πρὸς Θεόν, ἐν πίστει λέγων Φωτίσθητε· ὅτος ὁ πτωχὸς ἐκέκρα-
 „ ξεν Ἀδὰμ ἐν πτώσει· καὶ γὰρ αὐτοῦ εἰσήκουσε Κύριος ἐλθῶν,
 „ ρεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου θύρασμα δὲ ἀμεκαίρισεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐφιλοπόνησεν ὁ Μελωδὸς διὰ τὴν παρακινήσῃ τοὺς Κατηχομένους τὴν
 φωτισθῶν: ἦτοι τὴν βαπτισθῶν· φῶτισμα γὰρ τὸ Βάπτισμα λέγεται, κατὰ τὸν Θεολό-
 γον Γρηγόριον (Δόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ἦτον γὰρ συνήθεια εἰς τοὺς πάλαι κατηχομέ-
 νους τὴν βαπτίζονται καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ κατὰ τὴν σημε-
 ρινὴν τῶν Θεοφανείων, καὶ κατὰ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ κατὰ τὴν Πεντηκοστήν· διὰ τοῦτο
 καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἑορταῖς ψάλλεται ἀντὶ τρισαγίου ἐν τῇ λειτουργίᾳ τὸ „ Ὅσοι εἰς Χρι-
 „ στὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε“· Ἀποτεινὼν λοιπὸν τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς
 τὸν Προφητὰνακτα λέγει· ὦ Θεοπάτωρ Δαβὶδ, ἐλθε παραὸν εἰς τοὺς σήμερον φωτιζομέ-
 νους: ἦτοι βαπτίζομένους· ἐλθε δὲ, ὄχι αἰσθητῶς, τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον, ἀλλὰ νοη-
 τῶς καὶ κατὰ πνεῦμα· ζῆς γὰρ καὶ μὴ ὄλον ὅτι μετέστης εἰς τὸν Θεόν· διδάσκει δὲ τοῦ-
 το ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „ Θεῷ ζῶσιν οἱ κατὰ Θεὸν ζήσαντες, καὶ ἐπιτεύθην ἀπαλ-
 „ λαγῶσιν· καθ’ ὃ καὶ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐξήλθον ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὡς οὐ νεκρῶν
 „ Θεός, ἀλλὰ ζώντων“· (Ἐγκώμ. εἰς τὸν Ἀθανάσιον) Καὶ κρούων τὴν κινύραν ψάλλε
 τὸν ἱερόν σου ἐκεῖνον ψαλμὸν· Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν (τὸν Θεόν) καὶ φωτίσθητε, καὶ
 „ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ κατασχυρῶν“· (Ψαλ. λγ.) Προσέλθετε μὲ πίστιν Πατρὸς,
 Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος τῆς ὑπερουσίου Τριάδος, καὶ εἰς τὸ ὄνομα αὐτῆς: τουτέστιν εἰς
 τὴν μίαν αὐτῆς Θεότητα, βαπτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ κατασχυρῶν μὲ τὸ
 ἀληθινὸν φῶς σημειούμενα, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. (Δόγ. εἰς τὰ φῶτα) Ψάλλε
 δὲ ἀκόμη καὶ τὸ „ Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ“ (αὐτόθι),
 πτωχὸν ἐννοῶν τὸν Ἀδὰμ· διότι πλούσιος ἂν πρότερον κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὕστε-
 ρον διὰ τὴν πτώσιν τῆς παρακοῆς ἐστερηθῆν φεῦ! τοῦ πλούτου τῆς χάριτος, καὶ ἔγινε πτω-
 χὸς· ἐπειδὴ κυρίως πτωχὸς ἐκεῖνος λέγεται, ὅστις ἐκπέσῃ οὐ ἔχει πλούτου· Ποίαν δὲ
 κραυγὴν τοῦ Ἀδὰμ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν; Ἴσως ἐκείνην τὴν προφητικῶς ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ ρη-
 θείσαν „ Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερβεβὶμ ἐμφάνηθι“· (Ψαλ. οδ'. 2.) Ταύτην λοιπὸν τὴν
 φωνὴν ὁ Κύριος ἀκούσας, ἐνεφανίσθη καταβάς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀκολουθῶν ἀμεκαίρισε καὶ
 ἀνέπλασε μὲ τὰ ρεῖθρα τῆ Ἰορδάνου τὸν Ἀδὰμ, ὅστις ἐφθάρη ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν (1).

Τρο-

(1) Ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων παρακινεῖ τοὺς κατηχομένους εἰς τὸ τὴν βαπτισθῶν, καθαρῶς προτερον· ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ καθαρότητος δίδεται ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· οὕτω γὰρ φησὶ „ Καθαρίσον σου τὸ ἄκρος, ἵνα πλείονα δέξῃ τὴν χάριν· ἢ μὲν γὰρ ἂ-

„ φεις τῶν ἀμαρτιῶν ἐξίσου δίδεται τοῖς πᾶσιν, ■
 „ δὲ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου κοινῶς κατὰ ἀνα-
 „ λογίαν δεινῶνται τῆς ἐκάστου πίστεως· Ἐάν ὀλί-
 „ γα προσφέρῃς, ὀλίγα λαμβάνεις· εἰ δὲ ἐργάσῃ πολ-
 „ λά, πολὺς ὁ μισθός“· (Καταχίσ. α.)

Τροπάριον.

„ Ὁ Ἡσαΐας λύσασθε καὶ καθάρθητε φάσκει· τὰς πονηρίας ἔμαρτι
 „ ἀφέλεσθε Κυρίου, οἱ διψῶντες ὕδωρ ἐπὶ ζῶν πορεύεσθε· ῥαμει
 „ γὰρ ὕδωρ καιμοποιῶν Χριστός, τοῖς προστρέχουσιν αὐτῷ ἐμπί-
 „ στει, καὶ πρὸς ζῶν τῆν ἀγῆρω βαπτίζει Πνεύματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προτρεπτικὸν εἶναι εἰς τὸ Βάπτισμα· ἐρανίζεται δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα „ Λύσασθε καὶ καθαρὸί γίνεσθε· ἀφέλεσθε „ τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου“. (Ἡσ. ἀ. 16.) Εἰς ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Προφήτου προσθεῖς καὶ ἰδικά του ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς λέγει, ὅτι ὁ Ἡσαΐας, λύσασθε, λέγει, καὶ καθαρισθῆτε, προφητεύων τὴν διὰ τοῦ Βαπτίσματος κά-
 θαρσιν. Ἐπειδὴ δὲ τῆτο δὲν εἶναι ἀρκετὸν εἰς τελείαν καθαρότητα, ἀλλὰ πρέπει καὶ μετὰ ταῦτα νὰ φυλάττη τινὰς τὴν καθαρότητα τοῦ Βαπτίσματος διὰ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ ἀποχῆς τῶν πονηρῶν· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶν λέγει ὁ αὐτὸς Προφήτης „ Ἀφέλετε τὰς πονη-
 „ ρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν“ καὶ ἀλλαχῶ ὁ αὐτὸς λέγει „ Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ’ ὕδωρ“. (Ἡσ. νε. 1.) Ποῖον δὲ εἶναι τοῦτο τὸ ὕδωρ; Τὸ ζωντανὸν καὶ ἀλλόμενον εἰς ζῶν αἰώνιον, ὅπῃ εἶναι τὸ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
 ματος, τὸ ὅποιον ὑπεσχέθη ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ ποτίσῃ τὴν Σαμαρείτιδα καὶ κάθε πιστεύοντα εἰς αὐτόν. „ Τὸ ὕδωρ, φησὶν, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος „ ἀλλομένου εἰς ζῶν αἰώνιον“. (Ἰω. δ. 14.) Πόσις δὲ τοῦ ὕδατος τούτου εἶναι ἢ τοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσις.

Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει ραντίσει ἕνα νερὸν (τὸ τοῦ Βαπτίσματος), τὸ ὅποιον κάμνει καινούριους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι προστρέχουν αὐτῷ μετὰ πίστει θερμῆν καὶ ἀδίστακτον. Βαπτίζει δὲ αὐτοὺς μετὰ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τὰ τύχουν ζῶν τὴν ἀγῆρω καὶ ἀτελεύτητον· καθὼς αὐτὸς εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν νεκτερινὸν μαθητὴν Νικάνημον „ Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν“. (Ἰω. γ. 7.) τὸ δὲ „ ἄνω-
 θεν γεννηθῆναι“ τὸ, βαπτισθῆναι δηλοῖ καὶ θρωθῆναι, ἵνα δι’ αὐτῆ μεταποιηθῆ ἢ πρῶτη ἐκείνη καὶ ἔμπαθῆς καὶ σαρκικὴ γέννησις καὶ ζῶν, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἀπὸ τοὺς σω-
 ματικὸς γονεῖς μας, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα), καὶ κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἑρμηνευτήν. Ἐρανίθη δὲ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἰεζεκιὴλ λέγον-
 τα „ Καὶ ρανῶ ἐφ’ ὑμᾶς καθαρὸν ὕδωρ, καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν „ ὑμῶν“. (Ἰεζ. λς. 25.) Ραντισμὸς δὲ τοῦ ὕδατος τούτου εἶναι ἢ καθαρσις ἢ διὰ τοῦ Βαπτίσματος γινομένη.

Τροπάριον.

„ Συμτηρώμεθα χάριτι πιστοὶ καὶ σφραγίδι· ὡς γὰρ ὄλεθρον ἔφυ-
 „ γον φλιαε Ἑβραῖοι πάλαι αἵμαχθείσης· οὕτω καὶ ἡμῖν ἐξόδιον
 „ τὸ θείον τοῦτο τῆς παλιγγεμεσίας λουτήριον ἔσται· ἔμψεν καὶ
 „ τῆς Τριάδος ὀψόμεθα φῶς τὸ ἄδυτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ὡς ἐπίλογος καὶ σφραγὶς ὅλου τοῦ Κανόνος· ὅθεν μετὰ αὐ-
 τὸ παρακαλεῖ ὁ Μελωδὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὅπου ἐβαπτίσθησαν, νὰ φυλάττουν τὴν χάριν
 τοῦ Βαπτίσματος καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον. Λέγει δὲ οὕτω· ὦ ἀδελφοί μου Χριστιανοί, ἄς
 φυλατ-

φυλαττώμεθα καθαροί ἀπὸ ἀμαρτίας μὴ τῆ χάριν καὶ σφραγίδα ἅπου ἔλαβομεν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· διότι καθὰς τὸ παλαιὸν οἱ Ἑβραῖοι ἔφυγον καὶ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὸν Ἄγγελον τὸν ὀλοθρευτὴν τῶν πρωτοτόκων, ἐπειδὴ ἐσημειώθη μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἀμνοῦ (τοῦ εἰκονίζοντος τὸν Χριστὸν) τὸ ἀνώφλιον τῆς θύρας τοῦ οἴκου αὐτῶν, καὶ οὕτω διαπεράσαντες ἀβλαβεῖς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς βεβαπτισμένους Χριστιανοὺς τὸ θεῖον τοῦτο λουτρὸν τῆς ἀναγεννήσεως (τὸ ἅγιον Βάπτισμα) θέλει γένη ἐξόδιον· τοῦτέστιν ἐξόδος καὶ διάβασις ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν ταύτην ζωὴν καὶ Αἴγυπτον τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἀπὸ τὴν ἀλμυρὰν θάλασσαν τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν φωτεινὴν ζωὴν, εἰς τὴν γλυκύτητα τῆς ἀρετῆς καὶ χάριτος, καὶ εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ὅπου θέλομεν ἀξιώθη καὶ βλέπωμεν τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς ζωαρχικῆς καὶ ὑπερουσίου Τριάδος, εἰς τῆς ὁποίας τὸ ἄσμα (τὸ ὅποιον εἶναι ἡ μία θεότης, κατὰ τὸ Θεολόγον Γρηγόριον) ἐβαπτίσθημεν. Ἐπειὶτοι γὰρ ὅπου φεύγουσιν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον (ἥτις ἐρμηνεύεται σκοτία), ἀκολουθῶς οἰκεῖον ἔχουσι τὸ νὰ φωτίζονται ἡ Θεοῦ. Ἐπαρωμοίωσε δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ Βάπτισμα μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἀμνοῦ τοῦ προτυποῦντος τὸν Χριστὸν· διότι τὸ Βάπτισμα περιέχει καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ· ἥτοι τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Θάνατον· λέγει γὰρ· ἡ Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν Θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. (Ῥωμ. 6. 6.) Καὶ ὅρα περὶ τοῦτου τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἰρμού τοῦ παρόντος Κανόνος, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχὴ ἡ Ἰησοῦς ὁ ζωῆς ἀρχηγός.

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐξηγητὴς τὸ ἡ ἐξόδιον ἡ ἐνόησεν ἀντὶ τοῦ ἡ ἐν ὅρα θανάτου λέγων, τὸ ἅγιον Βάπτισμα θέλει γένη εἰς ἡμᾶς λουτήριον ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου (τοῦ θανάτου) σφραγίζον τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά μας, ἂν φυλάξωμεν αὐτὸ καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον διὰ χριστιανικῆς πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Τὸ Παράδειγμα δὲ τοῦτο ἔλαβεν ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου, ὅπου γράφεται ἡ Καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος (τῆ ἀμνοῦ), καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιὰν ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἂν φάγωσιν αὐτὸ ἐν αὐτοῖς. (Ἐξ. 13. 7.) Καὶ πάλιν, ἡ Καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐστέ ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι ἡ τὸ αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς ἡ οὐκ ἔσται ἡ ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παῖω ἡ ἐν γῆ Αἰγύπτω. (αὐτόθ. 13.)

Ἀμύετε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀνακηρύσσοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα νὰ φυλάξωμεν καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον τὸ ἅγιον Βάπτισμα διὰ τῆς ἀποχῆς μὲν καὶ ἀποστροφῆς καὶ μίσους καθὰς ἀμαρτίας, διὰ τῆς φυλακῆς δὲ τῶν τῆ Χριστοῦ ἐντολῶν καὶ ἐναγκαλίσεως καὶ ἀγάπης ὄλων τῶν ἀρετῶν. Καθὰς γὰρ, ἀφ' οὔ ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, θάνατος αὐτοῦ δὲν κυριεύει· οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὕστερον ἀφ' οὔ ἐβαπτίσθημεν καὶ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν ἠλευθερώθημεν, ἥτις εἶναι θάνατος τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ σπουδάζωμεν, ἵνα μὴ πάλιν κυριευθῶμεν ἀπὸ αὐτὴν. Ὅθεν εἶπεν ἡ τῆς Θεσσαλονικῆς Γρηγόριος· ἡ Καθὰς περ ὁ Κύριος, ὅπερ ἀπέθανε τῆ ἀμαρτία, ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὃ δὲ ζῆ, ζῆ διηνεκῶς τῷ Θεῷ· καὶ ὡσπερ αὐτὸς εἶπεν, ὅτι ἐρχεται ὁ ἀρχων τοῦ Κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ εὐρήσει πῦδεν· οὕτω καὶ ἡμῖν τοῖς εἰς τὸν αὐτοῦ θάνατον βεβαπτισμένοις ὀφείλεται ἵνα ἡ ἀρχων τοῦ σκότους ἐρχόμενος καὶ ζητῶν οὐδὲν ἐν ἡμῖν εὐρίσκη τῶν ἀρεσκόντων αὐτῷ. Καὶ καθὰπερ Χριστοῦ ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάντος, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει· οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς μετὰ τὴν διὰ τοῦ θεοῦ Βαπτίσματος ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἀμαρτίας ἀνάστασιν, σπεύδειν μικέτι κρατηθῆναι τῆ ἀμαρτία· ὅσοι γὰρ, φησὶν, ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημε οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα, ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καιρότητι ζωῆς περιπάτήσωμεν. (Λόγ. περὶ τῶν κατὰ τὸ Βάπτισμα λελουμένων).

Ἐπειδὴ κατὰ ἀλήθειαν λύπης πολλῆς εἶναι ἄξιον, ἡμεῖς ὅπερ ἠξιώθημεν νὰ λάβωμεν τὸ κατὰ Χριστὸν Βάπτισμα, τὸ ὅποιον εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῆ κατὰ τὸν Πρόδρομον Ἰωάννη Βαπτίσματος, νὰ μὴ φυλάττωμεν ἐδὲ ἐκεῖνας τὰς παραγγελίας ὅπου ἔδιδεν ὁ Πρόδρομος εἰς τοὺς ἐρχομένους νὰ βαπτισθῶν τὸ ἰδικόν τῆς βάπτισμα, αἱ ὁποῖα, ἥσαν τὸ νὰ μὴ κάμνουντι παρὰ τὸ διατεταγμένον, ἡ δηλοῖ τὸ δίκαιον· τὸ νὰ μὴ διασεύουν τινα, μηδὲ νὰ συκοφαντοῦν, ὃ δηλοῖ τὴν ἀγάπην· τὸ νὰ δίδουν οἱ ἔχοντες δύο χιτῶνας τὸν ἕνα ἀπὸ αὐτοῦ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας· ὁμοίως καὶ ἡ ἔχοντες φαγητὰ καὶ ποτὰ νὰ δίδουν εἰς ἐκεῖνους

νοους ὅπου δὲν ἔχουν, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὴν ἐλεημοσύνην. "Ὁθεν ὁ αὐτὸς Θεὸς Γρηγόριος δεινοπαθῶν περὶ τούτου ἔλεγε· ἢ Ἐγὼ δὲ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγων, ἀδελφοί, σὺ μετρίως ὀδυνῶμαι τὴν ψυχὴν, ἀναλογιζόμενος, πῶς ἡμεῖς οἱ καταξιαθέντες ἐκ πολλοῦ τοῦ κατὰ Χριστὸν Βαπτίσματος εἰδὲ ἐκεῖνά πω καταρρώσασμεν, ἅπερ ἀπῆτει ὁ Ἰωάννης τοῦς προσ- ἰόντες τῷ ἰδίῳ Βαπτίσματι· καίτοι τοσοῦτον διαφέρει τοῦ διδομένου τότε παρὰ τοῦ Ἰωάννου τὸ τοῦ Κυρίου Βάπτισμα, οὗ ἡμεῖς κατηξιασθημεν, ὅσον τοῦ ὕδατος ἢ χάριτος τοῦ "Θείου Πνεύματος" (αὐτόδι).

Ἐὰν ὅπως συμβῆ ἢ ἀμαρτήσωμεν καὶ ἢ μολύνωμεν τὸ ἅγιον Βάπτισμα ἀπὸ συνεργίαν τοῦ πονηροῦ καὶ ἀμέλειαν ἰδικήμας, ἔχομεν ἑτοιμον τὸ πέμπτον Βάπτισμα (1) τὸ τῆς μετανοίας δηλαδή, τὸ ὅποιον τελειοῦται διὰ δακρύων, δι' ἐξομολογήσεως καὶ δι' ἀτιμωτέρας ἀγωγῆς· ἢτοι κακοπαθείας καὶ τεταπεινωμένης ζωῆς, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. "Ὁθεν διὰ τὸ Βαπτίσματος τούτου καὶ διὰ τῶν δακρύων ἄς ἀποπλύνωμεν, ἀδελφοί, ἄς ἀποπλύνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τοὺς μολυσμοὺς ὅπου ἐλάβομεν ἐκ τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἄς ἀνακαλέσωμεν πάλιν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. "Ὁθεν εἶπεν Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος· "Καθὰπερ ὑετὴ καταρρέοντος σφοδροῦ, αἰθρία γίνεται καθαρά, οὕτω καὶ δακρύων καταφερομένων, γαλήνη γίνεται καὶ εὐδία, καὶ τὸ ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων ἐφανίζεται σκοτός· καὶ ὡςπερ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος ἀναγεννώμεθα τὴν πνευματικὴν γέννησιν, ἔτως ἀπὸ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως καθαιρόμεθα πάλιν". (λόγῳ εἰς τὰ Θεοφάνεια) Καὶ ὁ μὲν Θικκαῖος ἐν τοῖς ὕμνοις ἐλεεινολογεῖ τὸν ἑαυτόν τε, πότε θέλει ἀξιοθῆ ἢ νὰ χύσῃ τόσα πολλὰ δάκρυα, ὥστε νὰ ἰσομετρηθοῦν μετὰ τὸ ὕδωρ τοῦ Βαπτίσματος διὰ νὰ λουσθῆ εἰς αὐτά· ὁ δὲ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης λέγει, ὅτι τὸ δάκρυον δὲν ἰσομετρεῖται μετὰ τὸ πλῆθος τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος, ἀλλ' ἔχει τὴν ἴσην δύναμιν μετὰ τὸ Βάπτισμα· οὕτω γὰρ φησὶ· "Καὶ δάκρυον στάξαν ἰσοδυναμοῖ τῷ λουτρῷ (τῷ βαπτίσματι), καὶ στεναγμὸς ἐπίμοχθος ἐπαγάγει τὴν χάριν πρὸς ὀλίγον ἀναχωρήσασαν". (λόγος περὶ μετανοίας) Ἄς σπουδάσωμεν δὲ νὰ καθαρίσωμεν τὴν καρδίαν μας ἀπὸ τὰ πάθη, τὰ ὅποια κατέχωσαν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καθὼς καὶ ἡ σκάκι καταχώνει τὸν ἀναμμένον σπινθῆρα· ἵνα εὐρόντες ἐν τῇ καρδίᾳ μας τὸν τῆς χάριτος ἐπισαυρόν ὅπου ἀπωλέσαμεν, χαρῶμεν χαρὰν πνευματικὴν τε καὶ ἀνεκλάλητον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν τῷ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθέντι· ᾧ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗ.

(1) Πέμπτον Βάπτισμα ὀνομάζεται τὸ τῆς μετανοίας ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· ἐτιμὴ κατὰ τὸν ἴδιον, πρῶτον Βάπτισμα εἶναι τὸ τοῦ Μωϋσέως, τὸ ὅποιον εἶχε πρόσκαιρον καθαρῶν· δεύτερον τὸ τοῦ Πραδρόμου, τὸ εἰς μετανοίαν γινόμενον· τρίτον τὸ τοῦ Κυρίου, τὸ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ γινόμενον, ὅπερ εἶναι ἢ τελειότερον· τέταρτον τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ ἰμματος, ὅπερ ἐστὶ τῶν ἄλλων αἰδεσιμώτερον, ὅσα δεύτεραις ῥύποις οὐ μολύνεται· καὶ πέμπτον τὸ τῆς μετανοίας, ἢς εἴρηται. (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα) Ὁ δὲ

θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προσδέτει καὶ ἄλλα τρία, τὸ τοῦ κατακλύσμου εἰς ἐκκοπήν τῆς ἀμαρτίας γινόμενον, ὃ καὶ πρῶτον τῷ χρόνῳ· τὸ διὰ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς νεφέλης· σύμβολον γὰρ ἢτοι ἢ θάλασσα τὸ ὕδατος, καὶ ἢ νεφέλη, τὸ Πνεύματος, ὃ καὶ δεύτερον τῷ χρόνῳ· καὶ τὸ τοῦ μέλαντος πυρός τῆς γείνης, τὸ ὅποιον σωτήριον οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ τῆς μὲν κακίας ἀναιρετικόν, κολλῶν δὲ ἀτελειότητα (Βιβλ. Δ'. κεφ. π. ε'. τῆς Θεολογίας).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ

ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ.

Ποίημα ὄντα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ πρῶτον εἰς τὴν τούτου Ἀκροστιχίδα, ἔχουσαν οὕτω δι' Ἡρωελεγείων στίχων.

Ἀκροστιχίς.

„ Σήμερον ἀχράντοιο βαλῶν Θεοφεγγεῖ πυρσῶ Πνεύματος, ἐμθά-
 „ πτει μάμασιν ἀμπλακίην, Φλέξας Παμμεδέουτος εὔς Παῖς ἡ-
 „ πιώων δέ, Ἰμμηταῖς μελέων τῶν δε, δίδωσι χάριν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοὺς μεγαλωτάτους καὶ ὀλεθριωτάτους δράκοντας ἔτε χερί ἀνθρώπων, ἀλλ' οὔτε σπα-
 θί κοπτερόν ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ θανατώσῃ· ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι δράκοντες ὄχι μόνον εἶναι
 φοβεροὶ εἰς τὸ νὰ ἀντιπολεμοῦν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ θεωρηθοῦν μόνον. Μὲ τούτον δὲ
 τὸν τρόπον αὐτοὶ θανατοῦνται, ἂν πέσῃ ἐπάνω των κἀνὲν ἀστροπελέκῳ ἀπὸ τοὺς Οὐρα-
 νοῦς, ἢ ἂν κἀμμία θεϊκὴ δύναμις ἀφανίσῃ αὐτοὺς μέσα εἰς κἀνὲν χάσμα τῆς γῆς, ἢ εἰς
 κἀνένα βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀμαρτία εἶναι ὀφιώδης καὶ δρακοντάδης, ὄχι μόνον διότι δαγκάνει καὶ θανα-
 τώνει μὲ τὸ φαρμάκι τῆς ἐκείνουσ ὄπου τὴν κἀμουσιν, ἀλλὰ διότι ἐξ ἀρχῆς διὰ μέσα τοῦ
 ἀρχεκάκου ὄφειος ἐπροχώρησεν εἰς τὸν Ἀδάμ καὶ εἰς ὅλον τὸ γένος του· διὰ τῆτο καθ' ὁμοίω-
 σιν τῶν ὄφειων καὶ δρακόντων δικαίως ἐξολοθρεύεται σήμερον αὕτη παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χρι-
 στοῦ, καταφλεγόμενη μὲν μὲ τὸ θεϊκὸν ἀστροπελέκῳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καταβυθίζο-
 μένη δὲ μέσα εἰς τὰ νερά τοῦ Ἰορδάνου.

Τούτου χάριν λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδός, ὅτι σήμερον ὁ τοῦ παμβασιλείως Θεοῦ καὶ Πατρός
 Υἱός ὁ ἀγαθός καὶ μέγιστος (πῶς γὰρ δὲν εἶναι ἀγαθός ὁ αὐτόκλημα ἀγαθότης ὢν,
 καὶ μέγιστος ὁ πᾶσιν ὑπάρχων ἀχάριτος;) κτυπήσας τὴν ἀμαρτίαν μὲ τὸν Θεοφεγγῆ πυρ-
 σὸν τοῦ ἀχράντου Πνεύματος, καὶ καύσας αὐτὴν μὲ τὸ πῦρ καὶ τὸν κεραυνὸν τῆς αὐτοῦ
 Θεότητος, „ Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευ. δ'. 24.) (κατανα-
 λίσκει δὲ τὴν μοχθηρίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον) οὕτω, λέγω, καύσας τὴν ἀμαρ-
 τίαν, θάπτει αὐτὴν μέσα εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ τὴν μὲν ἀμαρτίαν οὕτως ὀρ-
 γίλωσ καὶ ἰταμῶς ἐπαίδευσεν ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφάνισεν· εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς ὑμνητὰς
 τῶν μελῶν τούτων ἰλαρός ὢν καὶ εὐμενὴς δίδει τὴν χάριν του τὴν ἡμᾶς χαριτοῦσαν. Ἰμμη-
 τὰς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδός τούτων τῶν μελῶν, ὄχι μόνον τὸν ἑαυτὸν του τὸν Ποιητὴν αὐ-
 τῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλους τὰς ἄδοντας καὶ ψάλλοντας τὰ μέλη ταῦτα, καὶ διὰ τούτων ὑμνοῦ-
 τας φιλοδότης τὸν βαπτιζόμενον Κύριον.

Ῥδὴ α'. Ὁ Εἰρμός.

„ Στείβει θαλάσσης κυματούμεμον σάλον, Ἡπειρον αὔθις Ἰσραὴλ
 „ δεδειγμένον· Μέλας δὲ πόρτος τριστάτας Αἰγυπτίωρ, Ἐκρυψεν
 „ ἄρδην ὕδατόστρωτος τάφος, Ῥώμη κραταιὰ δεξιάς τοῦ Δεσπότη.

ΕΡΜΗ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἶρμος οὗτος τῆς πρώτης Ὠδῆς γυμνὴν ἀναφέρει τὴν θαυματουργίαν αὐτὴν, ἢ ὁποῖα ἐγένετο εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· ὃθεν ὁ Ἰερὸς τούτου Μελωδὸς οὕτω λέγει· ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν διαπερνᾷ μετὰ καί τι τὰ κυματούμενα ὕδατα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐπεὶ τοῦτο δὲν εἶναι κἀνὲν κἀνὸν καὶ παράδοξον, ἀλλὰ μετὰ τὰ ἴδια τοῦ ποδάρια διαπερνᾷ τὴν θάλασσαν διὰ ξηρᾶς, σχισθεῖσης τῆς θαλάσσης διὰ τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσέως· δὲν διέβη τὴν θάλασσαν, καθὼς ὁ Κύριος, περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἢ καθὼς ὁ Κορυφαῖος Πέτρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἅγιοι· ἐκεῖνοι γὰρ μένουσαν τὴν θάλασσαν εἰς τὴν φυσικὴν τῆς κατάστασιν διέβαινον ἀνωθεν μετὰ βάρους ποδῶν, χωρὶς νὰ καταβυθίζωνται· ἀλλ' ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς διεπέρασε τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ξηρανθεῖσαν καὶ ἀποδειχθεῖσαν πάλιν ἠπειρον καὶ στερεάν. Τίνας χάριν ἐγένετο τῆτο; Διὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν· Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ „ αὐθις “; Διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἡ θάλασσα ἐδείχθη στερεὰ καὶ κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ Κόσμου, ὅταν ἐσυνάχθησαν τὰ νερά εἰς τοὺς κοιλωτοὺς τόπους τῆς γῆς, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρὰ „ Συναχθήτω, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ὑπὸ τῶν τοῦ Οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ σφθήτω ἡ ξηρὰ “· (Γέν. α. 9.) οὕτω τὸ „ αὐθις “ ἐρμήνευσαν καὶ οἱ δύο ἐξηγηταὶ ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ ἀνώτομος. Οἱ μὲν οὖν Ἰσραηλιταὶ διεπέρασαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ξηρανθεῖσαν μετὰ τοὺς πόδας των, τοὺς δὲ τριστατάς των Αἰγυπτίων ἢ αὐτὴ θάλασσα, ἠτίς διὰ τὸ βάθος ἐφαίνετο μαύρη, ἐσκέπασεν ὅλους ὁμοῦ ὡς ἓνας τάφος ὑδατόστρωτος μετὰ τὴν κραταίαν δύναμιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Δεσπότη· τὴν ὁποῖαν ὁ Μωϋσῆς θαυμάζων ἔλεγεν· „ Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ· ἢ δεξιὰ σε ἢ χεῖρ, Κύριε, ἐθραυσεν ἐχθρούς “. (Ἐξοδ. ιε. 6.)

Ἡθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ὠνόμασε μαῦρον τὸν κόλπον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐνῶ πολλὰ διαφέρουσιν ἀναμεταξύ των τὸ κόκκινον καὶ τὸ μαῦρον; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι τὸ νερὸν κατὰ τὴν ἰδικὴν του φύσιν ἀχρωμάτιστον εἶναι, καθὼς ὁ ἀήρ, καὶ ἀσχημάτιστον· ὅταν δὲ τύχῃ νὰ χυθῇ μέσα εἰς ἀγγεῖον, τότε χρωματίζεται καὶ σχηματίζεται· καὶ ἐὰν τυχόν ἦναι τὸ ἀγγεῖον κόκκινον ἢ τετράγωνον, καὶ τὸ νερὸν φαίνεται κόκκινον ἢ τετράγωνον. Ἡ ἐρυθρὰ λοιπὸν θάλασσα κατὰ μὲν τὸ ἔξω μέρος καὶ κατ' αὐτὰς τὰς παραθαλασσίας κοκκινωειδὴς ἐφαίνετο, ἐπεὶ ἦσαν εἰς τοὺς ἀγυαλοὺς πέτραι τινὲς κόκκιναι ὑποκάτω εἰς τὸ νερὸν, κατὰ δὲ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ἐφαίνετο μαύρη, διότι τὸ πολὺ βάθος τῆς θαλάσσης δὲν ἄφινε τὴν ἀκτῖνα τοῦ Ἡλίου νὰ διαπεράσῃ μέσα, καὶ νὰ συγχρωματίσῃ τὸ ἐπάνω νερὸν τῆς θαλάσσης μετὰ τὰς ὑπακειμένας ἐρυθρὰς πέτρας· ὃθεν ἡ ἀορασία τοῦ βάθους μαῦρον ἐδείχθη τὸ τῆς ἐρυθρᾶς πέλαγος. Διὰ τοῦτο καὶ καθε βυθὸς τῆς θαλάσσης κοινῶς μαῦρος ὀνομάζεται, ἀν καὶ ὑποκάτω τῆ του εὐρίσκεται ὕλη διαφόρων χρωμάτων. Ὅθεν Ὀμηρὸς κρήνην μελάνυδρον εἶπε τὴν ἔχουσαν ὕδωρ πολὺ, καὶ αἶναπα πόντον, τὸ πέλαγος. Σημειώσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώτομον ἐρμηνευτὴν, τὸ „ θαλάσσης κυματούμενον σάλον “ περιφρασὶς εἶναι ἀντὶ τοῦ „ θάλασσαν “, ὁμοίως καὶ τὸ „ βῶμῃ κραταίᾳ δεξιᾶς τοῦ Δεσπότη “, ἀντὶ τοῦ „ δυνάμει Θεοῦ “.

Τροπάριον.

„ Ὁρθρου φαμέτος τοῖς βροτοῖς σελασφόρου, Νῦν ἐξ ἐρήμου πρὸς
 „ ῥοὰς Ἰορδάνη, Ἀμαξὺ πέσχεσ Ἡλίη σὸν αὐχένα, Χῶρς ζοφώδους
 „ τὸν γεμάρχημ ἀρπάσαι, Ῥύπη τε παρτός, ἐκκαθάραι τὴν Κτίσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μετὰ πολλὰ καὶ διάφορα ὀνόματα ὀνομάζεται ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Προφητικῆς του μεγαλειότητος· φωνὴ τοῦ Λόγου, λύχνος τοῦ φωτός, φίλος τοῦ Νυμφίου, στρατιώτης τοῦ Βασιλέως· καθὼς καὶ ἐδῶ ἔρθρος Ἡλίου καὶ ἡμέρας ἀπὸ τὸν Μελωδὸν ὀνομάζεται, καὶ τοῦτο πολλὰ οἰκείως καὶ προσφυῶς· καθὼς γὰρ ὁ ἔρθρος εἶναι μέσον

νυκτός και ἡμέρας, τῆς μὲν νυκτός παυομένης, τῆς δὲ ἡμέρας ἀρχομένης ἤδη και ὑπολαμπούσης· οὕτω και ὁ Πρόδρομος εἶναι μέσον τῶν δύο Διαθηκῶν τῆς Παλαιᾶς τῆς νυκτερινῆς και ἐν γράμματι, και τῆς Νέας τῆς ἡμεροφαῆς και ἐν Πνεύματι. Καὶ μὲν Παλαιὰ παύει ἤδη και λύεται, ἡ δὲ Νέα ἀρχεται νὰ αὐξάνῃ. Διὰ τὸτο λοιπὸν δικαίως ὁ Βαπτιστῆς συγκρίνεται μὲ τὸν ὄρθρον, διότι εἶναι μέσος τοῦ Νομοῦ και τῆς Χάριτος.

Και ἐπειδὴ τρία εἶναι τὰ Βαπτίσματα, πρῶτον, κατὰ τὴν τάξιν, τὸ νομικὸν και τυπικὸν και ἀτελέστατον, τὸ ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς ἐβάπτισε πρῶτον ἐν τῇ νεφέλῃ και ἐν τῇ θαλάσῃ, και ὕστερον ἐν τῷ ὕδατι τῷ μεμιγμένῳ μὲ τὴν στάκην τῆς δαμάλεως· δεύτερον, τὸ τοῦ Ἰωάννου τὸ μεσαῖον· τρίτον τὸ Βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ τὸ τελειώτατον και ἐν Πνεύματι (1)· διὰ τοῦτο τὸ μὲν νομικὸν συγκρίνεται μὲ τὴν νύκτα, ὡς σκιῶδες και σωματικὴν ἔχον τὴν κάθαρσιν, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ συγκρίνεται μὲ τὴν ἡμέραν τὴν καθαρὰν· καθότι κάμνει ἡμᾶς τοὺς βαπτιζομένους νὰ περιπατοῦμεν ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνας, κατὰ τὸν Παῦλον, τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου Βάπτισμα συγκρίνεται μὲ τὸν ὄρθρον· καθότι τοῦ μὲν Βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι σκοτεινότερον, τοῦ δὲ νομικοῦ φωτεινότερον.

Διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς παραμοιάζων τὸν Βαπτιστὴν μὲ τὸν ὄρθρον λέγει· τῶρα ὅταν ἐφάνῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ σελασφόρος ὄρθρος (ὁ Πρόδρομος) ἐξελθὼν ἀπὸ τὴν ἔρημον εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου· τότε σὺ, Χριστέ Βασιλεῦ τοῦ Ἡλίου (2) και πάντων τῶν ὀρατῶν και ἀοράτων κτισμάτων, ὑπέκλινας τὸν ἀχραντὸν αὐχένα σου εἰς τὸν Πρόδρομον Ἰωάννην και ἐβαπτίσθης. Διὰ ποῖον τέλος; Ἴνα διὰ μὲν τοῦ φωτὸς τῆς Θεότητός σου τραβίξῃς τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν σκοτεινὸν τόπον τοῦ Ἄδου, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκετο· διὰ δὲ τῶν ρεϊθρῶν τοῦ Ἰορδάνου, καθάρισῃς τὴν κτίσιν· ἦτοι τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ καθε μολυσμῶν ἀμαρτίας (3).

Τροπάριοι.

„ Ἀναρχε ρεῖθροις συρταφέμτα σοι Λόγε, Νέον περαίμεις τὸν φθαρῆματα τῆ πλάμη· Ταύτην ἀφράστως πατρόθεν δεδευμένος, Ὅπα κρατίστην ἔπος ἠγαπημένος, Ἴσος τέμοι Παῖς χρηματίζει τὴν φύσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Λόγος, φησὶν ὁ Μελωδὸς, ὁ Λόγος ἀναρχε τὸ Πατρός· ἀναρχον δὲ ὀνομάζει αὐτὸν κατὰ χρονικὴν ἀρχὴν, ἅμα γὰρ Πατὴρ και ἅμα Υἱός, και οὐχὶ κατὰ φυσικὴν ἀρχὴν· κατ' αὐτὴν γὰρ οὐκ ἀναρχός ἐστιν ὁ Υἱός και Λόγος, ὡς ἐκ τοῦ Πατρὸς τὴν ἀρχὴν και τὴν ὕπαρξιν ἔχων· ἐπειδὴ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „ Πατὴρ ὁ Πατὴρ και ἀναρχος· οὐ γὰρ ἐκ τίνος· Υἱός ὁ Υἱός και οὐκ ἀναρχος· ἐκ τοῦ Πατρὸς γὰρ· εἶδὲ τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνεις ἀρχὴν, και ἀναρχος· Ποιητὴς γὰρ χρόνων, οὐχ ὑπὸ χρόνον“. (Λόγ. εἰς τὰ Ἐπιφάνια) Ὁμοίως και Νικηφόρος ὁ Βλεμμίδης ἐν τῷ περὶ Πίστεως· „ Πατὴρ ἦν ὁ Πατὴρ αἰεὶ· δῆλον οὖν ὅτι και Υἱὸν εἶχεν αἰεὶ· διὸ κατὰ τὴν χρονικὴν ἀρχὴν, ὡσπερ ὁ Πατὴρ ἀναρχος, οὕτω και ὁ Υἱός ἀναρχος· αἰεὶ γὰρ ἦν ὁ Πατὴρ, και αἰεὶ Πατὴρ· αἰεὶ ἦν ὁ Υἱός, και

(1) Ὅθεν λέγει ὁ Χρυσορρήμων „ Τὸ μὲν οὖν Ἰουδαϊκὸν καθάρσιον ἀμαρτημάτων μὲν οὐκ ἀπύλλαται, ῥύπων δὲ σωματικῶν μόνον· τὸ δὲ ἡμέτερον οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ πολλῶ μείζον και πολλῆς γέμον χάριτος· καὶ γὰρ ἀμαρτημάτων ἀπαλλάττει, και ψυχὴν ἀποσμήχει, και Πνεύματος δίδωσι χορηγία. Τὸ δὲ τοῦ Ἰωάννου (Βάπτισμα) τοῦ μὲν Ἰουδαϊκοῦ ὑψηλότερον ἦν, τοῦ δὲ ἡμετέρου, ταπεινότερον, καθάπερ γέφυρα τις ὄν ἐκατέρων τῶν Βαπτισμάτων, ἀπ' ἐκείνου πρὸς τοῦτο χιτραγωγῶν· ἐπειδὴ μήτε Πνεῦμα Ἅγιον ἐδίδου, μήτε τὴν διὰ τῆς χάριτος παρείχε συγχώρησιν· μετανοεῖν

γὰρ ἐκέλευεν, ἢ ἀφιέναι κύριος ἦν“. (ὁ Πρόδρομος) (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα, οὐ ἡ ἀρχὴ „ Πάντες ἡμεῖς ἐν εὐδυνίᾳ τήμερον“).

(2) Λέγει δὲ Βασιλεῖα τοῦ Ἡλίου τὸν Χριστόν, οὐχὶ διότι εἰς αὐτὸν μόνον περιορίζεται ἡ Βασιλεῖα τῆ Χριστῆ, ἀπαγε· ἀλλὰ κατὰ συνεκδοχὴν λέγει τοῦτο, συνενοῶν τὸν κόσμον ὅλον καὶ τοῦ Ἡλίου, ὡς ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον.

(3) Συνεκδοχῆ και ἐδῶ εἶναι τὸ σχῆμα τοῦ λόγου· διότι ἀπὸ τῆ περιεχομένου (ἀπὸ τῆς κτίσεως) σημαίνεται τὸ περιεχόμενον (ἡ ἀνθρωπίνη φύσις).

„καὶ αἰεὶ Τίος· τὸ γὰρ Θεῖον τροπὴν οὐ προσίεται“. Σὺ λοιπὸν, λέγει, ὁ ἀναρχος Τίος καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς περαίνεις νέον: ἦτοι νεοποιεῖς καὶ ἀναγεννᾷς τὸν ὑπὸ τῆς πλάνης καταφθαρέντα πρωτόπλαστον Ἀδὰμ, ὃς τις συνετάφη μαζί με ἐσὲ εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνανέστη· φησὶ γὰρ Παῦλος· „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“. (Ῥωμ. 5. 6.) καὶ πάλιν, „Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιωμάτι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα“. (αὐτόθι 5.) Ἐκ τοῦ Παύλου δὲ τὸ νόημα τοῦτο ἐρανισθεῖς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγει· „Συνταφῶμεν Χριστῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἵνα καὶ συνανίστῶμεν“. Σὺ λοιπὸν, λέγει, νεοποιῶν τὸν φθαρέντα Ἀδὰμ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἐδέχθης ἀφράστως ἀπὸ τὸν Πατέρα ταύτην τὴν δυνατὴν καὶ βροντῶσαν φωνὴν, τὴν λέγουσαν· Οὗτος εἶναι ὁ Τίός μου ὁ ἀγαπητός, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει ἴσος καὶ ὁ αὐτὸς με ἐμὲ κατὰ τὴν φύσιν: ἦτοι εἶναι ἐμοὶ ὁμοούσιος.

Ταύτην τὴν φωνὴν ἐρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ΜΔ'. Ψαλμοῦ, ἔτω λέγει· „Ἄρά σοι διηγήσωμαι τὸν ἀγαπητὸν, ὃν τινα ὁ λόγος εἶναι φησιν, ἢ καὶ πρὸ τῶν ἐμῶν λόγων ἐπίστασαι μεμνημένος τῆς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ φωνῆς, Οὗτός ἐστιν ὁ Τίός μου ὁ ἀγαπητός; ἀγαπητός γὰρ, τῷ Πατρὶ μὲν ὡς Μονογενῆς· τῇ κτίσει δὲ πάση, ὡς Πατὴρ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς προστάτης· τὸ αὐτὸ δὲ ἐστὶ τῇ φύσει καὶ ἀγαπητὸν καὶ ἀγαθόν· διὸ καὶ καλῶς ἠρίσαντο ἠδη τινὲς (ὁ Ἀριστοτέλης) ἀγαθὸν εἶναι, οὐ πάντα ἐφίεται. Οὐ τοῦ τυχόντος δὲ ἐστὶν εἰς τὸ τέλειον χωρῆσαι τῆς ἀγάπης καὶ τὸ ὄντως ἀγαπητὸν ἐπιγνώσκειν, ἀλλὰ τοῦ ἐκδυσσαμένου ἠδη τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, καὶ ἐκδυσσαμένου τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος· ἐπεὶ ὅ γε χρήματα ἀγαθῶν, καὶ περὶ τὸ φθαρτὸν τῶν σωμάτων κάλλος ἐπτοημένος, καὶ τὸ δοξάριον τοῦτο ὑπερτιμῶν, τὴν τοῦ ἀγαπητοῦ δύναμιν ἐφ' ἧ μὴ προσῆκεν ἀναλώσας, πρὸς τὴν τοῦ ἀγαπητοῦ θεῶν ἀπετυφλώσῃ“.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὅσοι παλαιῶν ἐκλελύμεθα βρόχων, Βορῶν λεόντων συμπεθλασμέων μύλας, Ἀγαλλιῶμεν καὶ πλατύρωμεν στόμα, Λόγῳ πλέκοιτες ἐκ λόγων μελωδία (1) Ὡ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἠδεταὶ δωρημάτων.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με τὸ παρὸν Τροπάριον παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς εἰς εὐχαριστίαν καὶ ὕμνον Θεοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐλυτρώθησαν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ Διαβόλου, ἢ ἀπὸ τὰς σειρὰς τῶν ἰδικῶν τῶν ἀμαρτιῶν· Σειραῖς, φησὶ, τῶν ἑαυτοῦ ἀμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται“. (Παρ. ε. 22.) καὶ λέγει, „Ὅσοι ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὰ παλαιὰ δίκτυα καὶ σχοινία τοῦ πονηροῦ ἐχθροῦ, ἐπειδὴ τῶρα κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἐτσακίσθησαν αἱ μύλαι: ἦτοι τὰ ὀδόντια τῶν παμφάγων λεόντων (τῶν Δαιμόνων), ὅπου ἐδάγκανον ἡμᾶς καὶ κατεσπάρατον, περὶ ὧν ἐπροφήτευσεν Δαβὶδ εἰπὼν „Τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ Κύριος“, (Ψαλ. νζ'. 6.) ὅσοι, λέγω, ἐλυτρώθημεν ἀπὸ αὐτοῦ, ὡς χαίρωμεν καὶ σκιρτῶμεν καὶ πλατύρωμεν τὸ στόμα μας, ὅχι μόνον ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας, καθὼς ἡ προφῆτις Ἄννα ἢ τῆς παρουσίας Ὡδῆς Ποιήτρια πρότερον ἔλεγεν· „Ἐπλατύνθη ἐπ' ἐχθροῦς μου τὸ στόμα μου“, (ἀ. Βασ. β'. 1.) ἀλλὰ ὡς πλατύρωμεν τὸ στόμα μας καὶ εἰς ὕμνον τοῦ εὐεργέτου Θεοῦ ἡμῶν, „Πλάτυνον, φησὶ, τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτὸ“, (Ψαλ. π'. 8.) πλέκοντες καὶ προσφέροντες μελωδίαν λόγων ἐμμέτρων εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ· διότι ἀπὸ ὅλα τὰ δῶρα ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς Λόγος, περισσώτερον εἰς τῆτο τὸ δῶρον χαίρει, τὸ τῶν λόγων δηλαδὴ, ὅταν τοῦτο αὐτῷ προσφέρωμεν· διὰ τοῦτο καὶ περισσώτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα του ὀνόματα χαίρει νὰ ὀνομάζεται Λόγος, κατὰ τὸν ἐν Θεολόγῳ μέγαν Γρηγόριον.

Τρο

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ τῷ αἰωνίμῳ Ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τῷ Θεοδώρῳ· ὁ καὶ ὀρθότερον.

Τροπάριον.

„ Νέκρωσιμ ὁ πρὶν ἐμφυτεύσας τῇ Κτίσει, Θηρὸς κακῆργου σχημα-
 „ τισθεὶς εἰς φύσιν, Ἐπισκοτεῖται σαρκικῇ παρυσία, Ὁρθρῶ φάμα-
 „ τι προσβαλὼν τῷ Δεσπότη, φλαῦν τὴν ἑαυτῆ δυσμεμεγᾶτην κάραν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τοῦτο τὸ Τροπάριον δύναται γὰρ μάθῃ τινὰς τὸ εὐμήχανον καὶ εὐπορον τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, πῶς κατεσοφίσατο καὶ ἐδελέασε τὸν πονηρὸν Διάβολον μὲ ἐκείνον τὸν ἴδιον τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἐδελέασε τὸν πρωτόπλαστον· καθὼς γὰρ ὁ Διάβολος ἐνεδύθη τὸν ὄφιν, καὶ δόλωμα τοῦτον ποιήσας, διὰ μέσου αὐτῆ ἐνίκησε τὸς πρωτοπλάστους ἐν τῷ Παραδείσῳ· οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ, ἐνδυθεὶς τὴν ἰδικὴν μας φύσιν ὡς ἓνα πρόβλημα καὶ δόλωμα, διὰ μέσου αὐτῆς νικᾷ καὶ καταβάλλει τὸν πονηρὸν, ὅστις ἐπολέμει μὲν ἀπὸ ἀδιαντροπίας τοῦ τὸ φαινόμενον δόλωμα τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνικᾶτο δὲ καὶ κατετροπόνετο ἀπὸ τὸ κρυπτόμενον ἔσωθεν ἀγχιστρον· ἦτοι ἀπὸ τὴν Θεότητα. Τοῦτο δὲ τὸ νόημα ὁ Μελωδὸς παραστήσαι βουλόμενος λέγει, ὅτι ὁ Διάβολος, ὅστις πάλαι σχηματίσθεις εἰς φύσιν θηρὸς κακούργου καὶ θανατηφόρου ἐνεφύτευσε εἰς τὴν Κτίσιν τὸν θάνατον, αὐτὸς σήμερον ἐπισκοτεῖται καὶ δελεάζεται μὲ τὴν διὰ σαρκὸς παρουσίαν τῆ Θεοῦ Λόγου.

Διότι Προσέβαλεν· ἦτοι ἐπολέμησεν ὁ Διάβολος τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον, ἀλλ' ἐνίκηθη ὑπ' αὐτοῦ· διότι ὁ Κύριος ἐφάνη εἰς τὸν Κόσμον, ὄχι ὡς ἥλιος λαμπρὸς μὲ γυμνὴν τὴν Θεότητα, ἀλλὰ ὡς ὄρθρος ὑποσκοτεινός, ἔχων τὸ φῶς τῆς Θεότητος ἐσκεπασμένον ὑπὸ τὸ κύλυμμα τῆς προσληφθείσης σαρκὸς, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, „ Ἐθετο σκότος ἀποκρυφῆν „ αὐτοῦ“, δηλῶν μὲ τοῦτο ὄχι μόνον τὸ ἀκατάληπτον τῆς θείας φύσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ ἢ ὁποία ἐκρυπτε τὴν Θεότητα, καὶ τρόπον τινὰ ἔγινε δόλωμα κατὰ τοῦ Διαβόλου. Ὁ μὲν Σατὴρ λοιπὸν μὲ τοιοῦτον σχῆμα ἐπεδήμησεν ἐν Κόσμῳ, ἵνα τὸν Διάβολον μὲν ἀφανίσῃ, τὸν δὲ ἄνθρωπον σώσῃ· ὁ δὲ Διάβολος πεσὼν ἐναντίον εἰς αὐτὸν ὡς εἰς ψαλὸν ἄνθρωπον, καὶ πολέμησας, ἐπολεμήθη καὶ ἐνίκηθη ὑπ' αὐτοῦ τόσο, ὥστε ἐσύτριψε τὴν ἰδίου τοῦ ἐχθρικοτάτην κεφαλὴν, τουτέστι ἠφανίσθη κατὰ κράτος.

Τροπάριον.

„ Ἐλκει πρὸς αὐτὸν τὴν Θεόδμητον φύσιν, Γαστρὸς τυράννου συγ-
 „ κεχλωσμένην ὄροις. Γεμμάτε αὐθις γηγενῶν ἀμαπλάσει, Ἐργου φέ-
 „ ριστομ ἐκτελῶν ὁ Δεσπότης· Ἴκται γὰρ αὐτὴν ἐξαλεξῆσαι θέλωμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν παραβολὴν τὴν γεγραμμένην ἐν κεφ. ιε'. τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὅπου ἡ γυνὴ ἡ ἀπολέσασα μίαν δραχμὴν ἀπὸ τὰς δέκα ὅπου εἶχεν, ἀναψε λύχνον, καὶ σαρώσασα τὴν οἰκίαν της, εὗρε χασμένην τὴν χαϊμένην δραχμὴν της. Ἐκ τῆς παραβολῆς λοιπὸν ταύτης λαβὼν ὁ Μελωδὸς ἀφορμὴν λέγει, ὅτι ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων εὐρῶν τὴν θεοκατασκευάστον φύσιν ἡμῶν, ἣτις εἶναι ἡ βασιλικὴ δραχμὴ, ὡς φέρουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν εἰκόνα τῆ Βασιλείας Θεοῦ, Ἐποίησε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεῶ ἐποίησεν αὐτὸν“, (Γεν. α. 27.) ταύτην, λέγων, εὐρῶν χα-
 „ σμένην μέσα εἰς τὰς ὄρους τῆς γαστρὸς τῆς Τυράννου· ἦτοι μέσα εἰς τὰ κατώτατα τῆ Ἄδου, τραβίζει αὐτὴν καὶ προσλαμβάνει εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον τραβίζει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πρὸς ἑαυτὸν, λέγων Ἐργου ἀναπλάσει“, ἦγουν μὲ τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἀνθρώπων, ἢ ὁποία εἶναι τὸν ἅγιον Βάπτισμα. Ἀναγεννᾶ
 λοι-

λοιπὸν αὐτὴν καὶ ἀναπλάττει ὁ Θεὸς Λόγος διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἐτελῶν ἔργον ἔνδοξον ἀληθῶς καὶ θαυμάσιον, καὶ μόνης τῆς ἰδικῆς του Θεότητος ἴδιον· διὰ τῆτο γὰρ καὶ ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον, διὰ τὴν βοήθειαν καὶ σῶσιν αὐτὴν ἐκ τῆς τυραννίδος τοῦ Διαβόλου.

Ὡδὴ δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Πυρσῶ καθαρθεῖς μυστικῆς θεωρίας, Ὑμῶν Προφήτης τὴν βρο-
 „ τῶν καιουργίαν, Ῥύγυσι γῆριν Πνεύματι κροτουμένην· Σάρκωσιν
 „ ἐμφαίμουσα ἀρρήτου Λόγου, Ὡ τῶν δυραζῶν τὰ κράτη συμετρίβη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ πῦρ τῆς Θεότητος εἰς μὲν τοὺς ἀναξίους καὶ ἔχοντας πολὺ ἄχυρον καὶ καλὰ μὴν πο-
 νηρῶν ἔργων γίνεται καυστικὸν καὶ φθαρτικόν· εἰς δὲ τοὺς ἀξίους καὶ ἔχοντας χρυσόν, ἄρ-
 γυρον, λίθους τιμίους· ἦτοι ἀγαθὰ ἔργα, γίνεται καθαρτικὸν καὶ φωτιστικόν. οὕτως ὁ
 Προφήτης Ἡσαΐας, τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔργα ἔχων, ἐδέχθη τὸν πεπυρακτωμένον ἀνδρακα ὑπὸ
 τοῦ Σεραφείμ καὶ δὲν κατεκάη, ἀλλὰ ἐκαθαρίσθη κατὰ τὸν νοῦν, καὶ τὰ μέλλοντα ἐπρο-
 φητεύσεν· οὕτω καὶ ὁ Προφήτης οὗτος Ἀββακούμ καθαρθεῖς τὴν διάνοιαν μὲ τὸ πῦρ τῆς
 μυστικῆς θεωρίας, ὑμνεῖ τὴν ἀνακαίνισιν τῶν ἀνθρώπων τὴν διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος
 σήμερον ἐτελουμένην, καὶ ὑψώνει φωνὴν μεγάλην βροντουμένην ἀπὸ τοῦ Πνεῦμα τοῦ Ἁγίου,
 ἢ ὅποια φανερώνει τὴν σάρκωσιν τοῦ ἀρρήτου καὶ ἐνυποστάτου Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ποία δὲ
 εἶναι ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ Ἀββακούμ; Εἶναι ἡ λέγουσα „ Ὁ Θεὸς ἀπὸ θαιμᾶν ἤξει, καὶ ὁ
 „ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“. (Ἀββ. γ΄. 1.)

Θαιμᾶν δὲ δηλοῖ Νότον ἢ Λίβα, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον Θεοφύλακτον τε καὶ
 Θεοδώριτον. Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει „ Τί ἐστὶ θαιμᾶν; κατὰ τὴν τῶν Σύρων γλῶσσαν
 „ καὶ Ἑβραϊδα, ἢ Μεσημβρία τὸ Νότιον μέρος“. (Λόγῳ εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν τόμῳ ε΄.)
 Προφητεύει δὲ ὁ Ἀββακούμ μὲ τὸ ὄνομα τῆτο, ὅτι ἐκ τῆς Βηθλεέμ θέλει ἔλθῃ ὁ Χριστός,
 ἢ ὅποια εὑρίσκεται κατὰ τὸ Νότιον καὶ Λιβυκὸν μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶ-
 πομεν (1). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἀπὸ τὸν σαρκωθέντα Λόγον τοῦ Θεοῦ
 ἐσυντρίφη τὸ κράτος καὶ ἡ δύναμις τῶν Δυναστῶν· ἦτοι τῶν πονηρῶν Δαιμόνων· καθὰς
 λέγει ὁ αὐτὸς Ἀββακούμ πρὸς τὸν Χριστὸν ἀποτεινόμενος· „ Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφα-
 „ λὰς Δυναστῶν“. (Ἀββ. γ΄. 14.) Παρὰ δὲ τῶ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλῳ τόμῳ Γ΄. οὕτω
 κείται τὸ ρητόν· „ Ὁ Θεὸς ἀπὸ θαιμᾶν ἤξει καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους Φαράν κατασκίου δασέος.
 „ Ἡξει, φησὶν, ὁ Θεὸς ἐκ θαιμᾶν ἐξ ὄρους Φαράν· ἦτοι Χωρήβ, τούτέστιν ὁ πάλαι κατὰ
 „ τὴν νοτιωτάτην ἔρημον ἐπὶ τῶ ὄρει Χωρήβ ὄφθεις τοῖς πατράσιν ἐν εἰδει πυρός, αὐτὸς ὁ
 „ πάλαι λαλήσας τὸν Νόμον ἤξει καὶ μετὰ σαρκὸς ὄφθίσεται. Οὐκοῦν ὁ Θεὸς ἐκ θαιμᾶν
 „ ἤξει· τούτέστιν ἐκ Βηθλεέμ τῆς πρὸς Νότον τῆς Ἰουδαίας κειμένης“.

Τροπάριον.

„ Περμφθεῖς πρὸς Πατρὸς πανμφαέστατος λόγος, Νυκτὸς διῶσαι τὴν
 „ καχέσπερον σχέσιμ, Ἐκρίζον ἡκεῖς καὶ βροτῶν ἀμαρτίαν, Ἰῆας συ-
 „ μελκῦσαι τε τῆ σῆ βαπτίσει, Μάκαρ φαειμούς ἐκ ῥοῶν Ἰορδάμου.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐστὶ δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ τῆς Ἀραβίας, ἐν ἣ ἐκατοῖκει ὁ Ἡσαΐ καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ· πόλις θαιμᾶν καλουμένη, ἀπὸ τῆν ὅποιαν ἐκατά-
 γιστο ὁ πρῶτος φίλος τοῦ Ἰωβ Ἐλιφάξ ὁ θαιμα-

νίτης· πλὴν καὶ ἡ θαιμᾶν αὕτη, εὑρίσκειτο πρὸς τὸ
 Νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ, πρὸ τοῦ ὅποιον ἦτον
 ἡ Βηθλεέμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σὺ, λέγει ὁ Μελωδός, παμφαέστατε καὶ ἐνυπόστατε Λόγε, πεμφθεὶς ἀπὸ τὸν συνάρχον σου Πατέρα (1) ἤλθες ἐπὶ τῆς γῆς ἵνα ἀφανίσῃς ἀπὸ τὴν ρίζαν τὴν κακοέσπερον σχέσιν τῆς νυκτός· ἦτοι τὴν κακὴν καὶ σκοτεινὴν κλίσιν, τὴν ὁποῖαν εἶχον πῖ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀσέβειαν, καὶ ἵνα ἐξαλείψῃς τὴν ἀμαρτίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν οἱ ἄνθρωποι ἦτον ὅλοι διόλου ἐκδεδομένοι. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἤλθες γὰ κατορθώσης, ὦ Μακάριε καὶ μόνη Δυναστά, ἀλλὰ καὶ ἵνα ἐλεύσῃς διὰ τοῦ σου Βαπτίσματος μαζίσου φαεινούς καὶ λαμπρούς Υἱούς τοῦ Πατρὸς σου καὶ ἰδικέσου ἀδελφούς κατὰ χάριν. Λέγει δὲ τοῦτο ἀρμοδιώτατα ὁ Μελωδός· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἀπόστολον ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς (Ῥωμ. ἡ. 29.), οἱ τινες παρ' αὐτῆ Υἱοθετήθησαν χάριτι τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος εἰς τὸν ἀναρχον αὐτοῦ Πατέρα.

Τροπάριον.

„ Αὐτὸν προσιδῶν τὸν περίκλυτον Λόγον, Τραμῶς ὁ κήρυξ ἐκβοᾶται
 „ τῆ Κτίσει· Οὗτος προῦ μου, δεύτερος τῷ σαρκίῳ Σύμμορφος ἐξέ-
 „ λαμφερ ἐρθέφ σθέμει, Ἐχθιστον ἡμῶν ἐξελεῖμ ἀμαρτίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων, λέγει, ὁ Κήρυξ καὶ Πρόδρομος αὐτὸν τὸν περιδοξότατον Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν Ἰσραὴλιν, φωνάζει εἰς τὴν Κτίσιν· ἦτοι εἰς τοὺς ὄχλους ὅπερ παρεστέκοντο εἰς τὸ Βάπτισμα, καὶ λέγει· οὗτος ὁ μεθ' ἡμῶν παριστάμενος καὶ ζητῶν γὰ βαπτισθῆ ὑπ' ἐμῆ, εἶναι πρῶτος ἀπὸ ἐμῆ κατὰ τὴν Θεότητα. Καὶ τί λέγω πρῶτος ἐμοῦ; αὐτὸς εἶναι πρῶτος πάντων τῶν αἰώνων καὶ πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς Κτίσεως, καὶ δημιουργὸς ἐμοῦ καὶ πάντων τῶν ὄντων. Αὐτὸς λοιπὸν πρῶτος μου ὢν κατὰ τὴν Θεότητα, δεύτερος ἀπὸ ἐμῆ κατὰ τὴν σάρκα ἐλαμφερ ἐκ τῆς Παρθένου, σύμμορφος χρηματίσας με ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, γενόμενος ἄνθρωπος μεθεὶς καὶ ἀρρίπτον δύναμιν. Διὰ ποῖον τέλος; ἵνα ἀφανίσῃ καὶ διώξῃ ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ἐχθρικωτάτην καὶ μισητὴν ἀμαρτίαν. Ἐδανείσθη δὲ τὰ ἀνωτέρω λόγια ὁ Μελωδός ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην λέγοντα· „ Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἐμ-
 „ προσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτος με ἦν“. (Ἰω. α'. 15.) Τὸ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ὀ-
 δηλοῖ, κατὰ τὸν ἀνάγνωστον ἐρμηνευτὴν, ὅτι ὕστερον ἀπὸ τὸν Πρόδρομον ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς καὶ ἔπαθε καὶ ἀπέθανε καὶ κατέβη εἰς τὸν Ἄδην· ὁ δὲ Πρόδρομος προέδραμε τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅλα ταῦτα· ὅθεν καὶ δικαίως Πρόδρομος καὶ εἶναι καὶ λέγεται. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Διδάσκαλος Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῷ εἰς τὰ Θεοφάνεια λόγῳ αὐτοῦ περὶ τοῦ Προδρόμου· „ Διόπερ μεσίτης καλεῖται Παλαιᾶς καὶ Καινῆς καὶ Πρόδρομος τοῦ Κυρίου, ἐπεὶ προέ-
 „ δραμε τούτου ἐντε τῆ Συλλήφει καὶ τῆ Γεννήσει καὶ ἐν τῷ κηρύγματι καὶ τῆ τελευτῇ
 „ καὶ τῆ εἰς Ἄδου καθόδῳ καὶ ἐν πάσῃ σχεδὸν τῆ ἐνσάρκῳ τοῦ Λόγου Οἰκονομίᾳ“.

Τρο-

(1) Πέμφειν καὶ ἀποστολὴν τοῦ Υἱοῦ παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς γὰ νοῶμεν ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος· „ Ἀπιστά-
 „ λη μὲν, φησὶν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος· διπλῆς γὰρ ἦν·

„ εἰδὲ ὡς Θεός, τί τοῦτο; τὴν εὐδοκίαν τῆ Πατρὸς
 „ ἀποστολὴν εἶναι νόμισον, ἐφ' ὃν ἀναφέρει τὰ αὐτοῦ.“
 (Λόγ. εἰς τὴν Χρισ. Γένν.)

Τροπάριον.

„ Νομήν πρὸς αὐτὴν τὴν Φερέσβιον φέρωμ, θηρᾶ δρακόμτωμ φω-
 „ λεοῖς ἐπιτρέχωμ. Ἀπλητα κύκλα (1) καββαλῶμ Θεὸς Λόγος,
 „ Πτέρυγῃ τε τὸν πλήττομτα παμπήδην γένος, Τῦτομ καθεργυρῶς ἐκ-
 „ σαφῆζει τὴν Κτίσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο νοητὸς δράκων Διάβολος ἀφ' οὗ ἐξέβαλεν ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ζωογόνον καὶ ψυχοτρόφον βο-
 σκήν τοῦ Παραδείσου μετ' ἀπάτην καὶ δολιότητα, μᾶς ἐκλείσει μέσα εἰς τὰς νοητὰς φωλεὰς
 του: ἦτοι μέσα εἰς τὰ σκοτεινὰ τῆς κακίας καὶ τοῦ Ἄδου βάραθρα. Καὶ ὄχι μόνον τοῦ-
 το ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ ἔξω τῶν φωλεῶν τε ἔστησε κύκλους δικτύων ἀπείρους, καὶ παγίδας
 καὶ βρόχους μετ' σκοπὸν ἴνα, εἰάν κάμμιαν φορὰν ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἐκβῶμεν ἀπὸ τὰς φω-
 λεὰς του, πιανώμεθα ἀπὸ τὰ δίκτυα, καὶ μὴ ἐμπορῶμεν νὰ λυτρωθῶμεν. Ἀλλ' ὅμως ὁ
 Θεὸς Λόγος φέρων πάλιν ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην βοσκήν τοῦ Παραδείσου τὴν φερέ-
 σβιον: ἦτοι τὴν φέρουσαν βίον καὶ ζωὴν, ταῦτόν εἶπεν, τὴν ζωοφόρον, κάμνει ὡς ἕνας ἀρι-
 στος καὶ ἐπιδειξιώτατος κυνηγός· ἐπιτρέχων γὰρ εἰς τὰς ἀνωτέρω φωλεὰς τῶν νοητῶν δρα-
 κόντων θηρεύει πανσόφως ἡμᾶς ἐκεῖ μέσα, καὶ μᾶς ἐκβάλλει ἔξω.

Πῶς δὲ μᾶς θηρεύει; Πρῶτον μὲν καταβαλὼν καὶ ἀφανίσας τὰς ἔξω εὐρισκομένους παμ-
 πόλλους ἐκείνους κύκλους τῶν δικτύων, ἔπειτα δὲ καθεργυρῶς: ἦτοι ἐναποκλείσας μέσα
 εἰς τὸν ἐσώτατον τόπον τοῦ τάρταρου αὐτὸν τὸν ὄφιν καὶ δράκοντα, ὅς τις ἀπὸ τὴν ἀρ-
 χὴν κτυπᾷ καὶ δαγκάνει παμπήδην: ἦτοι ὀλοτελῶς, τὸ δυστυχεὲς γένος τῶν ἀνθρώπων·
 ἔπρεπε γὰρ καὶ καθ' ἐδίκαιον ἦτον νὰ πάθῃ ὁ Διάβολος ἐκεῖνα ὅπου ἐνήργησεν εἰς τοὺς
 ἀνθρώπους· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἔδωκεν ἡμᾶς καὶ ἀπέκλεισε μέσα εἰς τὸν Ἄδην· ἔτως ἀντι-
 στρόφως νὰ δεθῇ καὶ αὐτὸς μετ' τὰς σειρὰς τοῦ ζόφου, καὶ νὰ ἀποκλεισθῇ μέσα εἰς τὸν
 τάρταρον, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ μακάριος Πέτρος· „ Ὁ Θεὸς Ἀγγέλων (τοῦ Ἑωσφόρου)
 „ ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν
 „ τέτηρημένους“. (β'. Πέτ. β'. 4.) Ἀφ' οὗ δὲ τὸν Διάβολον ἐταρτάρωσεν ὁ Δεσπότης Χρι-
 στός, ἔσωσεν ὅλην τὴν Κτίσιν θεοπρεπῶς· καθότι ὄχι μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ
 ὅλην τὴν αἰσθητὴν Κτίσιν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν φθορὰν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἔχει νὰ ἀ-
 φθαρτισθῇ ὅμῃ μετ' τὸν ἀφθαρτιθισόμενον ἀνθρώπον κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· „ Ἐπ' ἐλ-
 „ πίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευ-
 „ θερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ“. (Ρωμ. ἡ. 21.) Τὸ δὲ „ πτέρυγῃ τε τὸν πλήτ-
 „ ττομτα παμπήδην γένος“ ἐδανείσθη ἰ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Γένεσιν, ὅπου ἐκαταράσθη ὁ Θεὸς
 τὸν ὄφιν καὶ εἶπεν· „ Αὐτόςσου (ὁ ἀνθρώπος) τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ
 „ πτέρυγαν“. (Γέν. γ'. 16.) τὸ ὅποιον ἐρμηνεύων ὁ Χρυσόστομος λέγει· „ Τοσαύτην μὲν
 „ ἐκείνῳ (τῷ ἀνθρώπῳ) παρέξω τὴν ἰσχύν, ὡς διηνεκῶς τῇ σῆ ἐπικεῖσθαι κεφαλῇ, σὲ
 „ δὲ τοῖς ἐκείνου ποσὶν ὑποκείσθαι“.

ᾠδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐχθροῦ ζοφώδους καὶ βεβορβορωμένου, Ἰὸμ καθάρσει Πνεύματος
 „ λελουμέροι, Νέαρ προσωρμίσθημεν ἀπλαγῆ τρίβομ, Ἄγουσαμ ἀ-
 „ πρόσιτομ εἰς θυμηδίαμ, Μόροις προσίτημ, οἷς Θεὸς κατηλλάγμ.

ΕΡΜΗ-

(α) Σημειῶσαι ὅτι τὸ „ ἀπλητα κύκλα“ ποιητικῶς τὰ κύκλα· καθὼς εἶναι καὶ τὸ, ζυγὰ, ἀντὶ ζυγῶς, καὶ τὸ, υγρὰ κελύδα, ἀντὶ υγρᾶς κελυδαῖος καὶ ἀραχνικῆς, ἀπλητες κύκλους, εἶπεν ἕτερος, ἀπλη- ἀλλὰ ὅμοια.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ημεῖς, λέγει, οἱ Χριστιανοί, οἱ τινες ἐλούσθημεν μὲ τὴν καθάρσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις εἶναι τὸ ἅγιον Βάπτισμα, ἀπὸ τοῦ φαρμάκι τοῦ σκοτεινοῦ καὶ βορβορώδους δράκοντος Διαβόλου, (Πᾶς γὰρ δὲν εἶναι σκοτεινός καὶ ὅλος βορβορώδης καὶ ἀκαθάρτος ὁ Διάβολος, ὃς τις σκοτισθεῖς ἀπὸ τὴν βρωμερὰν ὑπερηφάνειάν του ἐξεβλήθη καὶ ἐκρημίσθη φεῦ! εἰς τὴν ἀνυπόφορον δυσωδίαν τοῦ σκοτεινοῦ Ἄδου ἀπὸ τὴν εὐωδίαν τοῦ θεϊκοῦ μύρου καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ μυριπνόων χαρίτων;) φυγόντες ἀπὸ τὴν στρατὰν τῆς πλάνης τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, κατεφύγομεν εἰς τὸν δρόμον τὸν νέον καὶ ἀπλανῆ τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καθὼς αὐτὸς εἶπε τοῦτο· „ Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός “ (Ἰω. ιδ΄. 6.) Ὁ δρόμος δὲ οὗτος δὲν μᾶς φέρει εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ ἀθυμίαν, καθὼς μᾶς ἔφερον ἐκεῖνος ὁ παλαιός, ἀλλ’ ἐκ τοῦ ἐναντίου μᾶς φέρει εἰς εὐφροσύνην πνευματικὴν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπλησίαστος μὲν εἰς τοὺς Δαίμονας καὶ ἀπίστους, εὐκολοπλησίαστος δὲ εἰς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ πιστοὺς Χριστιανούς, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐφιλιώθη διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς τις ἔλυσε τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον λέγοντα· „ Ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ „ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ “ (Ῥωμ. ε΄. 10.) καὶ πάλιν, „ Τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας “ (Ἐφ. β΄. 15.)

Διὰ τί δὲ εἶπε τὸν Διάβολον βεβορβορωμένον; Διότι ἠδύνηται ὡς χοῖρος νὰ κυλιέται πάντοτε μέσα εἰς τὸν βορβορὸν τῶν ἀκαθαρσιῶν τῆς σαρκὸς, καὶ ὅτι φονεύων καθ’ ἑκάστην ἀνθρώπους, ἐβάβη ἀπὸ τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ πλέον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθαρῶσθῃ ἀπὸ τὴν βλάβην ταύτου· ὅθεν περὶ αὐτοῦ λέγει ὁ Θεός· „ Ὁν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται καθαρὸν· οὕτως οὐδὲ σὺ ἔσῃ καθαρὸς· διότι τὴν γῆν μου ἀπώλεσας, καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας “ (Ἠσ. ιδ΄. 19.) τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύει ἡ μέγας Βασίλειος οὕτω λέγει· „ Τίς τρόπος ὑπολείπεται μετανοίας τῷ τὸν πρωτόπλαστον ἀποκτείναντι (Διαβόλῳ) ἀνθρώπῳ καὶ δι’ ἐκείνου τὸν θάνατον εἰσαγαγόντι “; „ Φασὶ δὲ καὶ τὸν ἐκ τοῦ λυθροῦ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγγινόμενον σπῖλον τῷ ἱματίῳ μηδενὶ τρόπῳ δύνασθαι ἀποπλύνασθαι, ἀλλὰ συγγράν αὐτῷ τὴν ἀπαξ ἐγγινομένην ἐκ τῆς ἐν τῷ αἵματι βαφῆς ἀλλοίωσιν. Οὔτε οὖν ἐκεῖνος δυνατόν ἀποθεμένῳ τὸν ἐκ τοῦ αἵματος σπῖλον γενέσθαι καθαρῷ “.

Τροπάριον.

„ Ἄθρῳν ὁ Πλάστης ἐν ζόφῳ τῶν πταισμάτων, Σειραῖς ἀφύκτοις,
 „ ἂν διαρθροῖ δακτύλοις, Ἰσθησὶν ἀμφ’ ὤμοισιν ἐξάρας ἄρω, Νῦν
 „ ἐν πολυρρύτοισι δίραις ἐκπλύρω, Αἴσχους παλαιοῦ τῆς Ἀδάμ
 „ καχεξίας·.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων, λέγει, ὁ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Πλάστης Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, τὸν ὁποῖον διήρθρωσε καὶ διέπλασε μὲ τὰ ἰδικά του δάκτυλα, ὅτι εὐρίσκειτο μέσα εἰς τὸ σκοτὸς τῶν ἁμαρτιῶν δεδεμένος μὲ σχοινία ἀφύκτα καὶ ἀδιάλυτα, δὲν ἀπετράφη αὐτὸν, οὐδὲ τὸν ἐπαράβλεψεν, ἀλλὰ ἔλυσε τούτον ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τὸν ἐκβαλεν εἰς τὸ φῶς, καθὼς ὁ ἴδιος ἐνομοθέτησεν εἰπών· ὅταν ἰδῇ τινὰς κτῆνος νὰ πέσῃ μέσα εἰς λάκκον, νὰ μὴ τὸ παραβλέψῃ, ἀλλὰ νὰ τὸ ἐκβάλῃ ἀπὸ ἐκεῖ· „ Τίς ἔσται ἀνθρώπος ἐξ ὑμῶν, ὃς ἔξει „ πρόβατον ἐν, καὶ, εἰάν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς Σάββασις εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ „ καὶ ἐγερεῖ; “ (Ματθ. ιβ΄. 11.) Διὰ ταύτην τὴν ἀλογον πτώσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἁμαρτίαν, παραβάλλει ὁ Δαβὶδ τὸν ἀνθρώπον μὲ τὰ ἀλογα ζῶα, λέγων· „ Ἀνθρώπος „ ἐν τιμῇ ἂν οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ αἰμοιώθη αὐτοῖς “ (Ψαλ. μβ΄. 12.)

Ἄφ' οὗ δὲ πρῶτον ἔπλυνεν αὐτὸν μέσα εἰς τὰς πολυρρόους συστροφάς καὶ κύματα τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτὸν ὡς Ἴατρος ἀριστος ἀπὸ τῆν παλαιὰν αἰσχρότητα καὶ ἀσχημίαν, (οὐδὲν γὰρ τῆς ἀμαρτίας αἰσχρότερον) τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀπὸ τῆν ἀσθένειαν τῆς παραβάσεως, τότε ἐσήκωσεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς τοὺς ἄμους του, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπάνω ἐβάστασε καὶ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Καὶ τὰ δύο ταῦτα παραδείγματα, τὸ τοῦ κτήνους, λέγω, καὶ τὸ τοῦ Ἴατροῦ ἐκ τοῦ Γρηγορίου ἐρανίσθησαν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· „Εἴμη „ καὶ τὸν Ἴατρον αἰτιῶτό τις, ὅτι συγνύπτει ἐπὶ τὰ πάθη καὶ δυσωδίας ἀνέχεται, ἵνα „ δῶ τὴν ὑγιάν τοῖς κάμωσι, καὶ τὸν ἐπικλιόμενον βόθρῳ διὰ φιλανθρωπίαν ἵνα τὸ „ ἐμπεπτωκὲς κτήνος κατὰ τὸν νόμον ἀνασάσῃται“· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδός, ἵνα αἰνιγματωδῶς διπλασιῇ τὰ δύο ταῦτα, διὰ μὲν τοῦ „Ἰατρῶν ἀμφ' ὁμοίαι ἐξάρας ἀνα“ ἐφανέρωσε τὸν ἐπικλιόμενον τῷ βόθρῳ καὶ τὸ κτήνος ἐξάγοντα, διὰ δὲ τοῦ „καχεξίας „ αἰσχους παλαιῶ“ ἐδιπλασιῆσε τὸν Ἴατρον· ἴδιον γὰρ Ἴατροῦ εἶναι τὸ νὰ λυτρώσῃ τινὰ ἀπὸ τῆν καχεξίαν.

Τροπάριον.

„ Μετ' εὐσεβείας προσδράμωμεν εὐτόμως, Πηγαῖς ἀχράμτοις ρεύσεως
 „ σωτηρίου, Λόγον κατοπτεύομετες ἐξ ἀκηράτου, Ἄντλημα προσφέ-
 „ ρομετα δίψης ἐμθέου, Κόσμου προσηκῶς ἐξακεύμεμον μόσῳ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Μελωδός ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Προφήτου Ἠσαίου τὰ λέγοντα· „ Ἄντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου“· (Ἠσ. εἰβ. 3.) καὶ ἀλλαχοῦ, „ Οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ“· (Ἠσ. νέ. 1.) Ἐρανίζεται δὲ καὶ τὰ λόγια τῆς Σαμαρειτίδος γυναίκος, ἧτις εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· „ Κύριε, ἀντλημα „ οὐκ ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ. Πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;“ (Ἰω. δ'. 11.) Ὅθεν λέγει· ἄς προσδράμωμεν, ὡ ἄνθρωποι, καὶ ἡμεῖς μὲ εὐσεβείαν καὶ συντονίαν· ἦτοι προθυμίαν ψυχῆς εἰς τὰς καθαρὰς πηγὰς τῆ σωτηρίου ρεύματος· ἦτοι εἰς τὰς κολυμβήθρας τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· καὶ ἄς μὴ λυπηθῶμεν ὅτι δὲν ἔχομεν ἀντλημα διὰ νὰ τραβίξωμεν τὸ νερὸν τοῦτο· βλέπομεν γὰρ τὸν ἐκ τοῦ ἀκηράτου καὶ ἀθανάτου Πατρὸς γεννηθέντα Λόγον, ὅτι προσφέρει εἰς ἡμᾶς ἰλαρῶς καὶ μετὰ τὴν συνευδισμένην χρηστότητα τοῦ ἀντλημα, τὸ ὁποῖον ἐμπορεῖ νὰ ἰατρεύσῃ (τῆτο γὰρ διλοῖ τὸ, ἐξακεύμενον) τὴν νόσον τῆς ἐνθέου δίψης τοῦ Κόσμου. Νόσος δὲ κατὰ τὸν ἀνώνημον εἶναι ἢ ἐξ ἀγνοίας Θεοῦ προερχομένη ξηρασία καὶ δίψα, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν οἱ ἀβάπτιστοι καὶ ἀδίδακτοι· οὐ μόνον δὲ νόσος αὕτη ἐστίν, ἀλλὰ καὶ θάνατος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „ Θεοῦ „ ἀγνοια, θάνατός ἐστι ψυχῆς“. Ποῖον δὲ ἐστὶ τὸ ἀντλημα τοῦτο; εἶναι ἢ Πίστις, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐμποροῦμεν νὰ ἀντλήσωμεν τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας. Ποῖα δὲ εἶναι ἢ δίψα; ἢ ἐπιθυμία τῆς σωτηρίας μας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελωδός ἐνθεον αὐτὴν ἀνόμασε· ποῖον γὰρ ἄλλο εἶναι ἐνθεώτερον ἀπὸ τὸ νὰ διψᾷ τινὰς τὴν σωτηρίαν του καὶ τὰ θεῖα καὶ πνευματικὰ πράγματα; βέβαια οὐδέν. Ὅθεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ὑπὸ τῆς τοιαύτης δίψης καταφλεγόμενος, ἐνθεουσιαστικῶς ἔλεγεν· „ Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν „ Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τῶν ζῶντα“. (Ψαλ. μα. 2.)

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἰμερτὸν ἐξέφημε σὺν παρολβίῳ, Ἦχῳ Πατῆρ ὁμ γαστρὸς ἐξ-
 „ ρεύξατο. Ναί, Φησίμ, ἔτος συμφυῆς γόμος πέλωρ, Φώταυγος ἐξώ-
 „ ρουσεμ ἀμθρώπων γέμους, Λόγος τέ μου ζῶμ καὶ βροτὸς προμνηεῖα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Προάναρχος, λέγει, Πατὴρ ἐφανερώσεν εἰς τοὺς λαοὺς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, καὶ ἐκήρυξε διὰ τῆ παρολβίου ἤχου τῆς βροντώδους ἐκείνης καὶ ἐξ Οὐρανῶν κατελθούσης φωνῆς τῆς λεγούσης· ἢ Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός. (Ματθ. γ'. 17.) (1) Τί δὲ ἐκήρυξεν ἢ φωνὴ αὐτῆ; Ὅτι εἶναι ἀγαπητός εἰς αὐτὸν ὁ κατὰ φύσιν αὐτοῦ Υἱός, τὸν ὁποῖον ἐκ τῆς γαστρὸς τοῦ ἠρεύξατο: ἦτοι ἀπαθῶς καὶ ἀρρήτως ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐγέννησε πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Ἐδανεῖσθαι δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφητὰνακτα λέγοντα· ἢ Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν. (Ψαλ. μδ'. 1.) ὅπερ ἐρμηνεύουσιν οἱ θεοὶ διδάσκαλοι, ὁ Βασίλειος, ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Εὐσέβιος εἶπον, ὅτι ταῦτα λέγει ὁ Δαβὶδ ἐκ μέρους τοῦ πρὸς τὸν Χριστόν· ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος ροῦσιν, ὅτι λέγονται ταῦτα ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱόν, ὃς τις ἐγεννήθη ἐξ αὐτοῦ ὡς λόγος ἐκ νοῦ, ὡς ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθοῦ, καὶ ὡς Θεὸς ἐκ Θεοῦ. Ναι, ἔλεγε ὁ Πατὴρ ἀνωθεν, ναι, οὗτος ὁ βαπτίζομενος, ὑπάρχων Υἱός ὁμοφυῆς με' ἐμὲ καὶ ὁμοούσιος, καὶ ἀπαύγασμα τοῦ ἐμοῦ φωτός (τοῦτο δηλοῖ τὸ φάταυγος) ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ φιλανθρωπίαν ἐξώρμησεν: ἦτοι ἐγεννήθη ἀπὸ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν ὁ αὐτὸς ὑπάρχει καὶ Λόγος ἰδικός μου ζῶν καὶ ἐνυπόστατος, καὶ ἀνθρωπος τέλειος διὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπίνην σάρκα· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο ἔχων τὰς φύσεις Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, καὶ σώζων ἀτρέπτους καὶ ἀσυγχύτους τὰς τούτων φυσικὰς ιδιότητας.

Τροπᾶριον.

Ἔκ πομπίου Λέοντος ὁ τριέσπερος, Ἐξ ἔως Προφήτης ἐγκαίτοις
 ἢ Φλοιδούμενος, Αὔθις προῆλθε τῆς παλιγγεμεσίας, Σωτηρίαν δρᾶ-
 ἢ κορτος ἐκ βροτοκτόμου, Πᾶσι προφαίρων τῶν χρόνων ἐπ' ἐσχάτων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μυθολογοῦσιν οἱ Ἕλληνες, ὅτι ἡ Ἀλκμήνη σμιχθεῖσα με' τὸν ψευδόθεον Δία τρεῖς ἐσπέρας, συνέλαβε τὸν Ἡρακλῆν· ὅθεν καὶ τριέσπερος αὐτὸς ὠνομάσθη. Μυθολογοῦσι δὲ καὶ ἄλλο ἀκόμη, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἡρακλῆς κοντὰ εἰς τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἀθλους ὅπου ἔκαμεν, ἐμβῆκε καὶ μέσα εἰς ἓνα κῆτος σκύλον ὀνομαζόμενον, βαστῶν τὸ σπαθὶ εἰς τὰς

(1) Θαυμασίως ἐρμηνεύει τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τῇ εἰς τὰ φῶτα β'. Λόγῳ αὐτοῦ, οὕτω λέγων· Εἰπὼν δὲ ὁ Πατὴρ ἀνωθεν περὶ τοῦ κατὰ σάρκα βαπτισθέντος, οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ εὐδόκησα, εἰδείξεν, ἔτι πάντα τὰ ἄλλα τὰ διὰ τῶν Προφητῶν πρότερα ἐκεῖνα, αἱ νομοθεσίαι, αἱ ἐπαγγελίαι, αἱ νόμοθεσίαι ἀτελεῖ ἢν, καὶ οὐ κατὰ προηγουμένον τοῦ Θεοῦ θέλημα ἐλέχθησαν καὶ ἐτελεσθησαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ νῦν τέλος ἐβλεπον, καὶ διὰ τοῦ νῦν τελεσθέντος, κακεῖνα ἐτελειώθησαν. Καὶ τί λέγω τὰς διὰ τῶν Προφητῶν νομοθεσίας, τὰς ἐπαγγελίας, τὰς νόμοθεσίας; καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς γὰρ καταβολῆ τοῦ Κόσμου πρὸς τούτον ἐβλεπε τὸν κατῶ μὲν ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου βαπτιζόμενον, ἀνωθεν δὲ Υἱὸν ἀγαπητὸν ἄνευ μαρτυρούμενον Θεῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, καθάπερ ὁ Ἀπόστολος φησιν·

ἢ Οὐκ οὖν καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς παραγωγή τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτόν, κατ' εἰκόνα πλασθέντος τοῦ Θεοῦ, ἢ ἵνα δυναθῆ ποτε χωρῆσαι τὸ ἀρχέτυπον· καὶ ὁ ἐν τῷ Παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ νόμος, δι' αὐτόν· οὐ γὰρ ἂν ἔδοκεν ὁ Θεός, εἴτερ ἐμελλεν εἰσάπαν διαμείνειν ἀτέλειστος· καὶ τὰ μετ' αὐτόν ὑπὸ Θεοῦ εἰρημίνα καὶ τετελεσμένα, σχεδὸν πάντα δι' αὐτόν. Εἰμὲν τις ἐρεῖ καλῶς, καὶ τὰ υπερκόσμια πάντα, τὰς Ἀγγελικὰς λέγω φύσεις τε καὶ τάξεις καὶ τὰς κεί δεσμοθεσίας πρὸς τοῦτο τείνειν ἀπ' ἀρχῆς τὸ τέλος, τὴν θεανδρικήν οἰκονομίαν λέγω, ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους δικινοῦσαι· εὐδοκία γὰρ ἐστὶ τὸ προηγουμένον καὶ ἀγαθὸν τῷ Θεῷ καὶ τελειὸν θέλημα· ἔστος δὲ ἐστὶ μόνος, ᾧ εὐδοκεῖ καὶ ἐπαναταύσαι, καὶ ἀρέσχεται τελείως ὁ Πατὴρ, ὁ θαυμαστός συμβουλος, ὁ τῆς μεγάλης αὐτοῦ βουλῆς Ἄγγελος, ὁ παρ' αὐτοῦ τοῦ πικίου Πατρὸς ἀκούων καὶ λαλῶν, καὶ τοῖς ὑπακούουσι παρέχων ζωὴν αἰώνιον·

τὰς χεῖρας, μὲ τὸ ὁποῖον κατέκοψε τὰ σπλάγχνα τοῦ κήτους, καὶ ἔπειτα ἐβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖ ἀβλαβῆς, μόνη δὲ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἔμεινε γυμνὴ ἀπὸ τρίχας. Ταύτην λοιπὸν τὴν περὶ τοῦ Ἡρακλέους μυθολογίαν μεταφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωανᾶ, διανεισάμενος τὰς ἰδίας λέξεις τοῦ Ποιητοῦ Λυκόφρονος ὅς τις γράφει περὶ τοῦ Ἡρακλέους ταῦτα διὰ στίχων Ἰαμβικῶν.

Ἔτρεσπερου Λέοντος, ὃν ποτε γνάθοις,

Ἔτρίτωνος (τοῦ ποσειδῶνος Θεοῦ τῆς θαλάσσης) ἢ μάλα λάψεν (κατέπιε) ἢ κάρχαρος κύων (τὸ κῆτος τὸ καλούμενον σκύλος) (1).

Ὁ Θεὸς λέγει ὁ Μελωδὸς ὁ τριεσπερος Προφήτης τοῦ Θεοῦ Ἰωανᾶς, βεβυθισμένος μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ θαλασσίου Λέοντος ἦτοι (τοῦ κήτους) ξένως καὶ παραδόξως χωρὶς νὰ χωνευθῇ, πάλιν ἐβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖνο ἀβλαβῆς μὲ ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός του. Προεζωγράφησε δὲ μὲ τοῦτο τὴν παγκόσμιον ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἢ ὅποια μέλλει νὰ γένη εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς, διὰ τῆς ὁποίας ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων. Θέλει λυτρωθῆναι ἀπὸ τὸν θάνατον, τὸν ὁποῖον εἰσήγαγεν ὁ ἀνθρωποκτόνος Διάβολος εἰς αὐτὴν καὶ τὴν κατέπιεν ἐλευσινῶς· τότε θέλουν ἀνασταθῆναι ἀπάντων καὶ πιστῶν καὶ ἀπίστων τὰ σώματα, καὶ θέλουν μένει ἀθάνατα. Κατὰ δὲ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, προεικόνισεν εἰς ὅλους ὁ Ἰωανᾶς μὲ τὴν ἐκ τοῦ κήτους ἀβλαβῆ του ἐξέλευσιν τὴν σωτηρίαν καὶ λύτρωσιν, τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκτόνον δράκοντα διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Θεοῦ Βαπτίσματος, τὸ ὁποῖον ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἔμελλε νὰ γένη ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Τροπάριον.

Ἄρειμέμων πόλοιο παμφαῶν πτυχῶν, Μύστις ὄρα πρὸς Πατρὸς
ἔξιγκρούμεμον, Μέρομτε Πνεῦμα τῷ παραχράτῳ Λόγῳ, Ἐπελ-
θὸν ὡς πέλειαν ἀφράστῳ τρόπῳ, Δήμοις τε φαίμει προσδραμεῖν
τῷ Δεσπότη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ρῆσιν τῆ Εὐαγγελιστῆ Ματθαίου τὴν λέγουσαν „ Καὶ ἰδοὺ ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, καὶ εἶδεν (ὁ Ἰωάννης) τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστέρην καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν “, (Ματθ. γ'. 16.) (2) καὶ

(1) Ταύτην τὴν μυθολογίαν τῆ Ἡρακλέους ὁμοίαι καὶ τοὺς στίχους τοῦ Λυκόφρονος ἀναφέρει εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἰωανᾶ ὁ δεσπότης Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, προστιθεὶς καὶ ταῦτα· Ἄλλ' ἢ δι' αὐτῶν τῶν τῶν παρ' ἐκείνοις (τοῖς Ἑλλήσι) μυθολογούμενων τὰ θεῖα πιστούμεθα· διαμεμνημένα δὲ χρῆσιμους τοὺς ἀπιστοῦντας ἐλέγχοντες, ὅτι καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἱστορίας ὁ λόγος οὐκ ἀπόβλητα ποιῆται τὰ τοιαῦτα τῶν διωγημάτων. Ἐπειδὴ δὲ τῷ παραδόξῳ καὶ ἐκ τῶν ἐπιδρωμένων κατὰ βέλυσιν Θεῷ χρῆται συνεπιεῖν τῶν ἀναγκαίων ὑπολαμβάνω, φέρε δὴ λέγωμεν, ὅτι καὶ τὸ ἐν μήτρᾳ ἐμβρυον ὑγρότητι μὲν ἐνήχεται τῇ φυσικῇ, κατακείμενον ὡς περὶ τῇ τῆς κυφορούσης νηοῦ, καὶ τὸ ἀναπνεῖν οὐκ ἐπιχρῆσθαι δὲ καὶ οὕτω, καὶ σώζεται τοῖς τοῦ Θεοῦ πνεύμασι παραδόξως τιθνηόμενον· ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ἀποστολικῶν ἐπίσκοπων λόγος, οὐδ' ἂν γίνετο τις ἀλάττωσις τὰ τῷ Θεοῦ. Τίς γὰρ ἐγὼ τοῦ Κυρίου καὶ τὰ τῷ γραμμένον; ἢ τίς ἂν εἰδείη τὰς τῶν παραδόξων εἰδύς; (Τομ. γ'. κεφ. β'. εἰς τὸν Ἰωανᾶ.)

(2) Θαυμαστὴ δὲ εἶναι ἡ ἐρμηνεία, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὸ „ Καὶ ἰδοὺ ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί “· φησὶ γάρ, „ Καὶ ἰδοὺ ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί· ὡς δὲ ὁ Μάρκος φησὶν, ἐσχίσθησαν· ἀναβαίνων γὰρ, φησὶν, ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε σχιζομένους τοὺς Οὐρανοὺς. Πῶς οὖν ὁ μὲν (Ματθαῖος) ἀνεώχθησαν εἶπεν ἢ δὲ (Μάρκος) ἐσχίσθησαν; ἵνα μὴ διαρῦγῃ τοὺς συνειτῶς ἀκρομένους διαπλοῦς ὧν ὁ τοῦ Μυστηρίου τρόπος· διὰ μὲν γὰρ τοῦ „ ἀνεώχθησαν “ προαποκεκλεισμένους ὄντας εἰδείξεν ἡμῖν τὰς Οὐρανοὺς διὰ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν εἰς Θεὸν παρακοὴν ἡμῶν. Εἰκότως οὖν ὑψηλῶς διὰ πάντων ἀναφανέντι τῷ Χριστῷ, καὶ, αὐτὸς πρὸς Ἰωάννην εἶπε, πληρώσαντι πᾶσαν δικαιοσύνην, καὶ διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἀρτίως ἀνεώχθησαν οἱ Οὐρανοί. Ἐπεὶ δὲ, καθὰ φησὶν αὐτὸς ὁ τῷ Κυρίου Πράδρομος, οὐκ ἐκ μέτρου δίδωσι τὸ Πνεῦμα ὁ Θεός, ἀλλ' ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱόν, καὶ πάντα δίδωσιν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, δείκνυσσι πᾶσαν τὴν ἀμεί-

καὶ τὴν τοῦ Ἰωάννου. Καὶ γὰρ οὐκ ἦδεν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον, καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. (Ἰω. α. 33.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρητὰ μελουργήσας ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, λέγει ὅτι, ὅταν ἀνοίχθῃσαν λαμπρόταται θύραι τοῦ Οὐρανοῦ, τότε ὁ Μύστης τῶν τηλικούτων θεαμάτων Πρόδρομος Ἰωάννης βλέπει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ὅτι κατήλθεν ἐν εἴδει περιστερᾶς μετ' ἑαυτοῦ, καὶ ἔμεινεν εἰς τὸν πανάχραντον Λόγον. Καὶ δὲν εἶδε μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ ἐφάνερωσεν εἰς τοὺς λαοὺς, ὅτι ἐπρόσδραμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν. Καὶ ἔμαρτύρησε, φησὶν, ὁ Ἰωάννης λέγων, ὅτι τεθέσθαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερᾶν ἐξ Οὐρανοῦ, καὶ μένον ἐπ' αὐτόν. (Ἰω. α. 32.) καὶ πάλιν, Καὶ γὰρ οὐκ ἦδεν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. (αὐτόθ. 33.) Τὸ δὲ „ μένον “ οὕτως ἐρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων· „ Οὐκ εἶπε χαριζόμενον αὐτῷ δῶρον ἐν, ἀλλὰ μένον ὅλον. Εἶχεν οὖν ἡ σὰρξ Πνεῦμα Ἅγιον, οὐ μέρος χαρισμάτων ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ πάντα ἔσχε τὰ χαρίσματα. “ καὶ πάλιν, „ Πάντα ἠδύνατο, καὶ εἶχε τῶν χαρισμάτων τὸ πλήρωμα. Ἀφ' οὗ ἐπληρώθη ἡ σὰρξ ἡ δεσποτική πάντων τῶν χαρισμάτων, χρεῖα ἦν πάντας ἡμᾶς ἐκεῖθεν λαμβάνειν ἐκ μέρους· ὅθεν ὡς ἀπὸ δεξαμενῆς ἀπὸ τοῦ Κυριακοῦ σώματος χορηγεῖται (ἡ χάρις) καὶ Ἀποστόλοις καὶ Προφήταις. Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· ἐν ᾧ κατώκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς (ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ), πᾶν τὸ πλήρωμα σοφίας, συνέσεως, δυνάμεως, σημείων, πάσης ἐνεργείας. Λοιπὸν ἀπὸ τοῦ πληρώματος δανεῖζόμεθα πάντες. “ (Λόγ. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τόμ. 5.)

Σημείωσαι ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τῶν Εὐαγγελιστῶν, καὶ ἐκ τοῦ Τροπαρίου τοῦτου τοῦ Μελωδοῦ δεικνύται, ὅτι μόνος ὁ Ἰωάννης εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅταν κατήλθεν ἐν εἴδει περιστερᾶς, καὶ ἔχθ' ὅλος ὁ λαός. Ὁ Χρυσορρήμων ὁμως μετὰ τὸν Θεοφύλακτον λέγουσιν, ὅτι ὅλοι τὸ εἶδον, ἢ οἱ εὐλαβέστεροι· καθὼς καὶ οἱ Προφῆται, ὁ Δανιὴλ καὶ ὁ Γεζεκίηλ πολλὰ ἐν αἰσθητῷ εἶδει εἶδον, ἀλλ' ὁμως ἕδεις ἄλλος εθεώρει αὐτὰ.

Ωδὴ

„ τρητόν τε καὶ ἀπειρον δύναμιν καὶ ἐνεργεῖαν τοῦ Πνεύματος λαβὼν κατὰ σάρκα ὁ Χριστός. Ἐδείξαν οὖν οἱ Οὐρανοὶ δι' ἔργου ἀχώρητον εἶναι πᾶσι τοῖς κτιστοῖς πᾶσαν ταύτην τὴν δύναμιν καὶ ἐνεργεῖαν τοῦ Θεοῦ Πνεύματος· διὸ καὶ ταύτης ἐκφαινομένης τε καὶ δαβαινούσης οἷον πρὸς τὴν θεοῦπόστατον ἐκείνην σάρκα, αὐτοὶ μὴ χωροῦντες διεσχίσθησαν. Καὶ πάλιν· „ Ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, ἔχ' ὃ Οὐρανός εἶπεν, ἀλλ' ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, τούτεστι πάντες, τὰ πάντα ἵνα μηδὲν τῶν ἀνω καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐπικείμενον ἔρῳν, εἴη τι νομίσης τοῦ νῦν βαπτισθέντος ὑπερκείμενον καὶ ἀνώτερον· ἀλλ' ἐνοήσης καὶ ἐπιγινῶς μίαν φύσιν καὶ δεσποτείαν, ἐκ τῆς ὑπὲρ Οὐρανὸν κύκλω κατ' αὐτὴν ἀπειρίας μέχρι καὶ τῶν τοῦ Παντός μέσων καὶ καθ' ἡμᾶς τούτων ἐσχάτων φθάνουσιν, τούτεστι πάντα πληροῦσαν, καὶ μηδὲν ἐκτὸς ἑαυτῆς ἔωσαν, καὶ πάντα σωτηρίως συνέχουσάν τε καὶ περιέχουσιν, καὶ πάντων ἐκτεινομένην, τρισὶ μέρτεσι χαρακτῆρσι συναφθεῖσιν ἀπορρήτως γνωρίζομένην.

„ Ἀνεώχθησαν αὐτῷ οἱ Οὐρανοί, ὡς ἂν αὐτὸς ὦν ἐμφανέστατα δεῖχθῆ· ὁ καὶ πρὸ τῶν αἰώνων ὑπάρχων· μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῶν ὄντων πάντων

„ ὦν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὦν, καὶ Θεὸς ὦν, καὶ Θεὸς ἑαυτοῦ προγενέστερον, καὶ ὄνομα ἔχων μετὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα καὶ πάντα λόγον· τῶν γὰρ φαινομένων αὐτοῦ μετὰ καὶ τοῦ κατ' Οὐρανὸν Πατρὸς ἐγκοσμίων καὶ ὑπερκοσμίων πάντων σχισθέντων καὶ παρ' ἐκάτερα διερρηγμένων, αὐτὸς μόνος συνημμένος ὦν, εἰδείκνυτο μετὰ Πατρὸς καὶ Πνεύματος, ὡς καὶ πρὸ τῆς συστάσεως τῶν ὄντων ὑπάρχων σὺν αὐτοῖς. Καλεῖνό μοι σκόπει, ὡς ἀνεώχθησαν αὐτῷ, γέγραπται, οἱ Οὐρανοί· εἰδείχθη δὲ ἡμῖν δι' ἔργων, ὡς οὐχ' ἀπλῶς οἱ Οὐρανοί, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ ἀνεώχεται ὁ κόλπος τοῦ ἀνωτάτου Πατρὸς· ἐκείθεν γὰρ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ μαρτυροῦσα τὸ γήσιον τῆς υἰότητος φωνή· ὁ δὲ Οὐρανὸς τούτου κήρυκός ἐστιν, οἷά τινα παγκόσμια στόματα διαγοιγέτες, καὶ μὴ σοῖς ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλοις μόνιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπὶ γῆς ἀνθρώποις διαπρανοῦντες πᾶσι τὴν πρὸς τὸν Οὐρανὸν Πατέρα καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ Πνεῦμα προελθὼν ἐκπορευτῶς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁμοτιμίαν καὶ τ' οὐσίαν τε καὶ δύναμιν καὶ δεσποτείαν τοῦ Πατρὸς. “ (Λόγ. β'. εἰς τὰ φῶτα, οὐ ἡ ἀρχὴ Χθές συνεκκλησιάζων καὶ συσεορτάζων ἡμῖν).

Ὠδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Εφλεξε ρείθρω τῶν δρακότων τὰς κάρας, Ὁ τῆς καμίμου τῆν
 „ μετάρσιον φλόγα, Νέους φέρουσαν εὐσεβεῖς κατευμάσας, Τῆν δυσ-
 „ κάθεκτον ἀχλύν ἐξ ἀμαρτίας, Ὀλην πλύμει δέ, τῆ δρόσῳ τοῦ
 „ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ θαυμάζει ὁ Μελωδὸς τὰς μεταβολὰς τῶν στοιχείων, τὰς ὁ-
 ποίας ἢ δυνάμεις τοῦ Θεοῦ θαυματουργεῖ διὰ ἡμᾶς· μᾶλλον δὲ πρὸς τοὺς θαυμάζον-
 τας καὶ ἀπορούοντας, πῶς ὁ Διάβολος κατεφλέχθη εἰς τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην, ἀποκρί-
 νεται λέγων· δὲν εἶναι, ὡς ἄνθρωποι, κανένα καινούριον πρᾶγμα, ἀν τὸ κατὰ φύσιν ψυ-
 χρὸν ρείθρον τοῦ Ἰορδάνου ἔλαβε τὴν κατὰ φύσιν ξηρὰν καὶ θερμὴν ἐνέργειαν τοῦ πυρός,
 καὶ ἔκαυσε τὰς κεφαλὰς τῶν Δαιμόνων· διότι καὶ τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Ἀσσύριον καὶ Βα-
 βυλωνίαν κάμινον τὸ ἐναντίον τούτου ἠκολούθησε· καθότι τὸ φύσει ξηρὸν καὶ θερμὸν πῦρ
 τῆς καμίμου ἐδρόσισε τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους τρεῖς Παῖδας, ὡς εἴαν ἦτον φύσει ψυχρὸν καὶ
 ὑγρὸν. Πλὴν τὰ δύο ταῦτα παράδοξα θαύματα, καὶ τὸ παλαιὸν τῆς καμίμου καὶ τὸ
 νέον τοῦ Ἰορδάνου, ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς ἐθαυματούργησε.

Διότι ὁ ἴδιος Θεός, ὁ ὁποῖος κατεύνασε τότε καὶ ἐμάρανε τὴν μετέωρον ἐκείνην καὶ
 ὑψηλὴν φλόγα τῆς καμίμου τῆς ἐχούσης ἐν τῷ μέσῳ τοὺς τρεῖς Παῖδας, καὶ μετέβαλεν
 αὐτὴν εἰς φύσιν δρόσου, αὐτὸς καὶ τώρα μετέβαλεν εἰς πῦρ τὸ ὑγρὸν καὶ δροσῶδες ὕδωρ
 τῆ Ἰορδάνου, καὶ διὰ τούτου κατέκαυσε τῶν νοητῶν δρακόντων τὰς κεφαλὰς κατὰ τὸ φαι-
 νικόν, „ Σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος“. (Ψαλ. ογ'. 14.)
 Καὶ τὰς μὲν κεφαλὰς τούτων κατέκαυσε ὁ Κύριος μετὰ τὸ καυστικὸν νερὸν τοῦ Ἰορδάνου·
 ἡμᾶς δὲ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας μετὰ τὸ αὐτὸ νερὸν ἔλουσεν ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ ἐβά-
 πτισε, καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα ἀπέπλυσε καὶ ἐκαθάρισε τὸν δυσκολοδιάλυτον μολυσμὸν τῆς
 προπατορικῆς ἀμαρτίας. Ὡστε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ἐγένετο ὁμοῦ καὶ καυ-
 στικὸν καὶ δροσιτικόν· καυστικὸν μὲν εἰς τοὺς Δαίμονας, δροσιτικὸν δὲ καὶ καθαρτικὸν
 εἰς ἡμᾶς τοὺς βαπτιζομένους Χριστιανούς.

Τροπάριον.

„ Σὲ ζωγραφοῦσαμ τῆν Ἀσσύριον φλόγα, Ἐκοτῶσαμ ἴσθης εἰς δρό-
 „ σου μετνημέμη. Ἰδῶρ ὄθην μὺν ἀμφιέσσαο φλέγον, Σίρτην κά-
 „ κιστον Χριστέ προσκεκευθμέμον, Πρὸς τῆν ὀλισθον ἐκκαλούμε-
 „ μον τρίβον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἀκόλουθον μετὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἀνωτέρω Εἰρμού· ἐπι-
 στρέφων γὰρ τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, λέγει· Ἐάνθρωπε
 Χριστέ, σὺ τὴν φλόγα τῆς Χαλδαϊκῆς ἐκείνης καὶ Ἀσσυρίου καμίμου, ἢ ὅποια προεζω-
 γράφει ἢ σὲ τὸ αὐτὸν πῦρ, ὁ ὁποῖος ἐκατοίκησες εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μη-
 τρός σου καὶ δὲν κατέφλεξες αὐτὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐδρόσισες, σὺ, λέγω, τὴν φλόγα ἐκεί-
 „ τὴν ἐξιστῶσαν πάντας καὶ εἰς θαυμασμὸν φέρουσαν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἔσθης
 „ ἀπὸ τῆν καυστικῆν τῆς δυνάμιν, καὶ εἰς δρόσον ταύτην μετέφερες. Ἀλλὰ καὶ τώρα ἐν τῷ
 Ἰορδάνῳ ποταμῷ παράδοξον θαυματουργίαν ἐποίησας· διότι ἐνεδύθης μὲν τὸ ὕδωρ τοῦ
 Ἰορδάνου διὰ τοῦ Βαπτίσματος· ἔκαμες δὲ αὐτὸ νὰ κατακαύσῃ ὡς φλογερά κάμινος τὸν
 κά-

κάπιστον και βλαπτικώτατον ἐχθρόν μας Διάβολον τὸν κερυμμένον και ἐμφωλεύοντα μέ-
σα εἰς τὰ ὕδατα, ὃς τις ἐπαρακίνει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ὄλισθηραν και κρημνώδη
στράταν τῆς ἀμαρτίας.

Τροπάριον.

„ Ἀποβράγμενος τοῦ Ἰορδάνου πάλαι, Ἰσθμῷ περᾶται λαὸς Ἰο-
„ ρανλίτης, Σὶ τὸν κράτιστον ἐκφοροῦντα τὴν κτίσιμ, Ἠπειγμέ-
„ μως μῦν ἐν ῥοαῖς διαγράφωμ, Πρὸς τὴν ἀρρέυστον και ἀμείρομα
„ τρίβομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ἡ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διαίρεσις, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως ἐνήργησε,
και δι' αὐτῆς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν διεπέρασεν ἀπὸ τῆν Αἴγυπτον εἰς τὴν ἔρημον, ἐστὰδι
παράδοξος· οὕτω και ἡ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ διαίρεσις και διάβασις τῶν Ἰσραηλιτῶν,
τὴν ὁποίαν ὁ αὐτὸς Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐνήργησεν. Ὅθεν περὶ αὐτῆς διη-
γούμενος ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Μελωδὸς, λέγει· ἔταν τὸ παλαιὸν ὁ Ἰορδάνης πο-
ταμὸς ἐδιαίρεθι, τότε ὁ Ἰσραηλίτης λαὸς διεπέρασεν αὐτὸν διὰ Ἰσθμοῦ (1). Τί δὲ
προσικόνειεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ διὰ ξηρᾶς περῶν τὸν Ἰορδάνην; Ἐσὲ τὸν Δεσπότην
και κραταῖον Βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὃς τις ἐκφορεῖς: ἤτοι διαβιβάζεις τοὺς ἀνθρώ-
πους ταχέως μὲ τὸ θεῖον σου Βάπτισμα ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν ἔρημον τῆς
ἀμαρτίας εἰς τὸ αἰώνιον φῶς τῆς σῆς Θεότητος, ἀπὸ τὰ ἐπίγεια εἰς τὰ οὐράνια· καθὼς
τότε ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ διὰ μέσσω τοῦ αὐτοῦ Ἰορδάνου διεβίβασε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ
ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν ἔρημον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἠπειγμένως (μὲ ταχύτητα) διεβί-
βασε τοὺς ἀνθρώπους μέσα εἰς τὰς ῥοὰς τῆ Ἰορδάνου; Ἰσως παρακινούμενος ἀπὸ τὰ ῥητὰ
τῶν δύο Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου και Μάρκου, οἱ τινες συμφώνως λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς
βαπτιζόμενος, ἀνέβη εὐθέως ἀπὸ τὰ ὕδατος. Τί δὲ διλοῖ τὸ „ Εὐθέως ἀνέβη“; „ Ἀκου-
σον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός· „ Φασί τινες ὅτι ἕκαστον τῶν βαπτίζο-
„ μένων χαλῶν (βουτῶν) ὁ Βαπτιστὴς ἀχρι τραχήλου, κατεῖχεν αὐτὸν ἕως ἂν ἐξομολο-
„ γῆσαιτο τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, και τότε ἀφεθεῖς ἀνέδρευ ἀπὸ τοῦ ὕδατος· ὁ δὲ Χριστὸς
„ μὴ ἔχων ἀμαρτίαν, οὐκ ἐνεβράδυνε τῷ ὕδατι· και τούτου χάριν εἶπειν (φασί) τὸν
„ Εὐαγγελιστὴν, ὅτι εὐθύς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος“. (Τόμ. α. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)
Αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀναφέρει και ὁ Νικήτας ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον σειρᾷ, ἐπιγράφων ὅτι εἶ-
ναι τοῦ Χρυσοστόμου.

Τροπάριον.

„ Ἴδμεν τὸ πρῶτον τὴν παμώλεθρον κλύσιμ, Οἰκτρῶς πε πάντων
„ εἰς φθορὰμ παρεισάγειμ, Ὡ τρισμέγιστα χρηματίζων και ξέμα·
„ Νῦμ δὲ κλύσαμτα Χριστέ τὴν ἀμαρτίαν, Δί εὐπάθειαν και βρο-
„ τῶμ σωτηρίαμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Βασιλεῦ, λέγει, Χριστέ, ὃς τις οὐ μόνον θαυματουργεῖς τὰ μεγαλώτατα και πα-
ράδοξα θαύματα, ἀλλὰ και φανερόνεις αὐτὰ εἰς τοὺς ἰδικούς σου Προφήτας διὰ τινος ἐμ-
φανείας και ἀποκαλύψεως (τούτο γὰρ διλοῖ τὸ „ χρηματίζων“), ἡμεῖς ἠξέυρομεν δύο
με-

(1) Ἰσθμὸς λέγεται στενὸν μέρος γῆς μετὰ τὸ ὁποῖος εἶναι μετὰ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον ἀπὸ τῶν
δύο θαλασσῶν, καθὼς εἶναι ἐκεῖνος τῆς Κορίνθου, λιχά, και τοῦ Κορινθιακοῦ δυτικά.

μεγάλους κατακλυσμούς δι' ὕδατος, οἱ τινες ἐνεργήθησαν ἀπὸ σέ, τὸν παλαιὸν ἐκείνον καὶ πρῶτον, τὸν ἐπὶ τοῦ Νῶε γενόμενον, καὶ τὸν τωρινὸν τοῦτον καὶ τελευταῖον, τὸν ἐπὶ τῆς σῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἐνεργηθέντα. Ἀλλὰ τὸν μὲν πρῶτον ἐκείνον τὸν πανάλεθρον κατακλυσμόν ἤξεύρομεν ὅτι ἔφερες εἰς τὸν κόσμον οἰκτρᾶς καὶ ἐλεεινᾶς, διὰ τὴν κοινὴν φθορὰν καὶ καταποντισμὸν τῶν τότε πονηρῶν ἀνθρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἐπὶ σοῦ γενόμενον ἤξεύρομεν ὅτι ἐνήρησας, ἵνα ἐκ τοῦ ἐναντίου κατακλύσης μὲν καὶ καταποντίσης μόνην τὴν ἡμῶν ἀμαρτίαν, προξενήσης δὲ εἰς ἡμᾶς ἐν τοῖς Οὐρανοῖς τὴν καλοπάθειαν καὶ σωτηρίαν (1). Ὡστε ὁ μὲν πρῶτος κατακλυσμὸς ἦτον ἀφανιστικὸς τῶν ἀμαρτανόντων ἀνθρώπων, ὁ δὲ δεῦτερος οὗτος κατακλυσμὸς, ὁ διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος ἐκτελούμενος, δὲν γίνεται ἀφανιστικὸς τῶν ἀμαρτανόντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνης τῆς ἀμαρτίας· διότι ἡμεῖς βαπτίζομενοι μέσα εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἀγίας Κολυμβήθρας, τὴν μὲν ἀμαρτίαν ἐκεῖ θάπτομεν· ἡμεῖς δὲ καθαρὸι καὶ λελαμπρυσμένοι ἐκεῖ ἀνιστάμεθα.

Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὴν λέξιν „εὐπάθειαν“ ἀπὸ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· οὗτος γὰρ ταύτην ἐξέλαβεν ἐπὶ τῆς Θεοειδοῦς καὶ ἀφθόου εὐφροσύνης τῶν Οὐρανίων Ἀγγέλων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μας ἐμπαθοῦς ἠδονῆς. Οὕτω λοιπὸν λέγει· „Λοιπὸς ἡμῖν „εἰς διασάφισιν ὁ περὶ τῆς χαρᾶς τῶν οὐρανίων διακοσμήσεων λόγος· καὶ γὰρ ἀδεκτοὶ „παντελῶς εἰσι τῆς καθ' ἡμᾶς ἐμπαθοῦς ἠδονῆς, συχαίρειν δὲ Θεῷ λέγονται τῇ τῶν ἀπολωλότων εὐρέσει κατὰ τὴν Θεοειδῆ ραστώνῃ, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ προνοίᾳ καὶ σωτηρίᾳ „τῶν ἐπὶ Θεῷ ἐπιστρεφομένων ἀγαθοειδῆ καὶ ἀφθονον εὐφροσύνην, καὶ τὴν εὐπάθειαν „ἐκείνην τὴν ἀρρήτον, ἧς ἡμεθεῖς πολλὰκις γεγόνασι καὶ ἄνδρες Ἱεροὶ, κατὰ τὰς Θεουργίας τῶν Θεῶν ἐλλάμψων ἐπιφοιτήσεις“ (Κεφ. ιε'. περὶ οὐρανοῦ Ἱεραρχ.)

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐλευθέρα μὲν ἡ Κτίσις γυωρίζεται, Τίσι δὲ φωτὸς οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι. Μόμος στεράζει τῶ σκοτόυς ὁ προστάτης. Νῦν εὐλογεῖτω συρτόμως τὸν αἴτιον, Ἡ πρὶν τάλαιμα τῶν Ἐθνῶν παυκλυρία.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν ἐφιλοπόνησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν Εἰρμόν τοῦτον τῆς ὀγδόης Ὡδῆς· διότι αὐτὸς ἀποβλέψας εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς ἡμᾶς τοὺς δούλους τῆς ἀμαρτίας διὰ μέσου τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὴν θείαν υἰοθεσίαν, ἡ ὁποία ἐχαρίσθη εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀποκλήρους, καὶ εἰς τὸ ροιτὸν φῶς, ὅπου ἐλάμψεν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐσκοτισμένους, ἀπὸ ταῦτα ὅλα ἐνθουσίασε τρόπον τινὰ ὁ Μελωδὸς, καὶ μὲ μεγάλην φωνὴν ἀνεβόησε· σήμερον διὰ μέσου τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος ἐλευθέρα ἡ Κτίσις γυωρίζεται ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Διαβόλου καὶ τῆς ἀμαρτίας· ἐπειδὴ βέβαια ὁ ἐργάτης τῆς ἀμαρτίας δούλος εἶναι τῆς ἀμαρτίας, καθὼς βέβαιοι τούτο ὁ Κύριος· „Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν, δούλος ἐστὶ τῆς ἀμαρτίας“ (Ἰω. ἡ. 34.) Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἐθνικοὶ, οἱ ὅποιοι ἡμεθεῖς ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, εἰδείχθημεν σήμερον Τίσι φωτὸς καὶ

(1) Ὄθεν ὁ Κωνσταντινουπόλιως Πρόχλος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ἐκφωνεῖ· „Δεῦτε ἴδετε ἕξον κατακλυσμόν πολὺ βελτίονα καὶ κρείττονα τῷ ἐπὶ Νῶε θεωρούμενον· τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἐκεῖ τὸ ὕδωρ ἐθανάτωσεν, ἐνταῦθα δὲ τὸ ὕδωρ τῷ Βαπτίσματος διὰ τοῦ βαπτισθέντος (Χριστοῦ) τοὺς ἀσεβέτας ἐσωποιοῖσεν· ἐκεῖ ὁ Νῶε ἐκ ξύλων ἀσφ-

„πῶν κιβωτὸν συνέτιξαστο, ἐνταῦθα δὲ ὁ Χριστὸς ὁ ροιτὸς Νῶε ἐκ τῆς ἀφθόου Μαρίας τὴν τοῦ σώματος Κιβωτὸν κατασκεύασεν· ἐκεῖ περιστέρα κάρφος ἐλαίας βαστάζουσα, τὴν τῷ Δεσπότῃ Χριστοῦ εὐδοίαν ἐμήνυσεν, ἐνταῦθα δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἰδει περιστέρας παραγενομένη, τὸν ἐλεήμονα ὑποδείκνυσι Κύριον“.

καὶ ἡμέρας, ταῦτόν εἶπεν, Ἰοὶ Θεοῦ (1), ἐπειδὴ ἐπιστεύσαμεν εἰς τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον· (Ἰω. α. 9.) λέγει γὰρ ὁ Κύριος, ἢ Ἔως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα Ἰοὶ φωτὸς γένησθε. (Ἰω. ιβ'. 36.) Ὅθεν διὰ τὰ οὐράνια ταῦτα καὶ πνευματικά ἀγαθὰ ὅλον μὲν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων χαίρει καὶ βαθεῖαν λαμβάνει τὴν ἡδονήν· μόνος δὲ ὁ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀμαρτίας προστάτης Διάβολος βλέπων τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἠλευθερώθησαν μὲν ἀπὸ τῆν ἰδικήν του τυραννίαν, υἰοθετήθησαν δὲ τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ, ἐλεεινῶς στενάζει ὁ πανάθλιος καὶ οὐδύ- ρεται. Καὶ λοιπὸν τούτων ἀπάντων τῶν δωρημάτων τὸν αἴτιον Χριστὸν ἅς εὐλογῆ τάρα μὲ συντονίαν καὶ προθυμίαν ψυχῆς ἢ τῶν Ἐθνῶν παγκληρία καὶ πανσπερμία, τουτέστιν ὅλαι αἱ γλώσσαι τῶν Ἐθνῶν, τὰ ὅποια πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ ἦτον ἄ- θλια καὶ ταλαίπωρα διὰ τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρίας.

Τροπάριον.

„ Τριττοὶ Θεοειδεῖς ἐμπύρως δροσοῦμενοι, Αἰγλήντα τριτταῖς παμ-
 „ φῶς ἀγιότητας, Σαφῶς ἐδήλουμ τῆν ὑπέρτατον φύσιν, Μίξει
 „ βροτεία πυρπολοῦσαμ ἐν δράσῳ, Εὐκτῶς ἅπασαμ τὴν ὀλέθριον
 „ πλάμην.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ πάλιν ἀναφέρει ὁ Μελῳδὸς περὶ τῆς Βαβυλωνίας καμίνου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τριῶν Παίδων· ὅθεν λέγει ὅτι οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι Παῖδες οἱ Θεοειδεῖς ὄν- τες διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, ἐν τῷ πυρὶ τῆς καμίνου δροσιζόμενοι καὶ ἀβλα- βεῖς μένοντες, εὐλόγουν μὲν τὸν Πατέρα, ὕμνουσιν τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ὑπερύψουν τὸ Πνεῦ- μα τὸ Ἅγιον. Οὕτω καὶ ὁ σύμπνοος τοῦ ἁγίου τούτου Κοσμάς εἶπεν ἐν τῷ Εἰρημῷ τῆς ὁγδόης Ὡδῆς τῷ Κανόνος τῷ Σταυροῦ· „ Εὐλογεῖτε Παῖδες τῆς Τριάδος ἱσαριθμοὶ Δημιουρ- „ γόν Πατέρα Θεόν· ὑμνεῖτε τὸν συγκαταβάνα Λόγον καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μεταποιή- „ σαντά· καὶ ὑπερυψοῦτε τὸ πᾶσι ζῶνι παρέχον Πνεῦμα Πανάγιον εἰς τοὺς αἰῶνας. „ Καὶ ὅρα τὴν ἔρμηνειν ἐκεῖνου, ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ σχεδὸν νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου ἔ- χει καὶ ἐκεῖνο.

Μὲ τὰς τρεῖς λοιπὸν δοξολογίας τὰς ἀνωτέρω ἐδήλουσιν φανερῶς οἱ τρεῖς Παῖδες τὴν ὑπερτάτην καὶ πάντων ἀνωτάτην φύσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὴν αἰγλήντα· ἦτοι τὴν λάμ- πουσαν μὲ παμφαεῖς ἀστραπὰς (λαμβάνεται ἐνταῦθα τὸ ὄνομα „ αἰγλήντα “ θηλυκὸν Ποιη-

(1) Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς ἐδῶ λέγει ὁ Μελῳδὸς, ὅτι οἱ Ἐθνικοὶ βαπτισθέντες ἔγιναν Ἰοὶ φωτὸς, ταῦτόν εἶπεν, Ἰοὶ Θεοῦ, ὃ δὲ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, μὴ ὅσον ὅτι λέγει „ Ὅσοι ἔλαβον „ αὐτόν, ἐκ ἐξ αἱμάτων, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγενήθησαν“, προσδέττει ὁμοίως καὶ τοῦτο, „ Ἐδωκεν αὐτοῖς ἐξου- „ σίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι“, ὡσάν να μὴ ἔγιναν ἀ- κέμη; Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύει θαυμασίως ὁ δεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέγων, ὅτι εἶπεν ὁ Εὐαγγελι- στῆς τοῦτο, πρὸς τὸ τέλος καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἐκείνην βλέπων καὶ τὴν τελειότητα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἐπιστολαῖς φησὶ „ Οὕτω „ ἐφανερῶδη τί ἐσόμεθα· ὅταν δὲ φανερωθῇ, ὅμοιοι „ αὐτῷ ἐσόμεθα. Τότε τοῖνον καὶ τέκνα Θεοῦ ἰσά- „ μεθα, λαμπρότητα Θεοῦ ἰδόντες καὶ παδόντες, „ καὶ τῇ αὐτῇ πῆς τοῦ Χριστοῦ δόξης περιλαμπό- „ μεθαί τε καὶ συνεκλαμπόντες... νῦν δὲ δύναμιν „ πρὸς τούτῳ διὰ τῆς ἐν τῷ δεῖῳ Βαπτίσματι χα- „ ριτος λαμβάνομεν. Ὡς γὰρ τὸ τιχδὸν βρέφος δυ-

„ ναμιν μὲν ἔλαβε παρὰ τῶν γεννησάντων αὐτὸν γε- „ νεσθαι καὶ κληρονόμος τῆς αὐτῶν οἰκίας καὶ πε- „ ριοσίας, οὕτω δὲ ταύτην ἔχει τὴν κληρονομίαν „ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελής, ἀλλ' οὐδὲ λήφεται „ ταύτην, ἀν θανάτῳ προκαταληθῇ· οὕτω καὶ ὁ „ ἀναγεννηθεῖς ἐν Πνεύματι διὰ τοῦ κατὰ Χριστὸν „ Βαπτίσματος, δύναμιν μὲν ἔλαβεν Ἰός γενέσθαι „ καὶ κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκαληρονόμος δὲ Χριστοῦ, „ καὶ λήφεται τὴν θείαν καὶ ἀθάνατον υἰοθεσίαν καὶ „ κληρονομίαν ἀσφαλῶς τε καὶ ἀναφαιρέτως ἐπὶ τοῦ „ μέλλοντος αἰῶνος, ἀν μὴ νοητῷ θανάτῳ ταύτης „ ἐκκρουσθῇ· νοητὸς δὲ ἐστὶ θάνατος ἡ ἀμαρτία· „ ὁ μὲν γὰρ αἰσθητὸς θάνατος λύεται, τοῦ μέλλου- „ τος αἰῶνος ἐπιστάντος· ὁ δὲ νοητὸς κυροῦται τοῖς „ ἐντεθῆν αὐτόν ἐπαγομένοις. Τοιγαρὸν πᾶς ὁ βα- „ πτισθεῖς, εἰ μέλλει πύεσθαι πᾶς ἐλπίζομένης „ αἰδίου μακαριότητος καὶ σωτηρίας, πᾶσης ἀμαρ- „ τίας ἐκτός βιώσεται. (Ὁμιλ. εἰς τὴν Κυριακὴν „ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως).

Ποιητικῶς, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ λέγῃ αἰγλήσσαν). ὁμοίως οἱ αὐτοὶ Παῖδες ἐδήλωσαν τὴν φύσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἥτις μὲ τὴν μίξιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἢκ προσέλαβεν ὁ Υἱὸς, κατέκαυσεν εἰς τὴν ἄρσεν: ἦτοι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, ὅλην τὴν ψυχοφόρον πλάσιν τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας εὐκτιῶς: τουτέστι καθὼς οἱ ἄνθρωποι ἠγάπων καὶ ἠύχοντο. Ἐὰν δὲ εἰπῆ τις, ἔτι μόνος ὁ Υἱὸς ἐνανθρωπήσας ἔσωσεν ἡμᾶς, ὁ ποιητὴς αὖ ἐξέυρη, ὅτι ἐν θέλημα ἦτον Πατὴρ, Υἱὸς, καὶ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸ νὰ σωθῶμεν· εὐδοκίᾳ γὰρ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐπελεύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐγένεν ἡ σάρκωσις τοῦ Υἱοῦ καὶ ἡ δὲ αὐτῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρία καὶ ἀνάκλησις, κατὰ τὸν ἀνάθυμον· διὸ καὶ ἐξέσου πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Ὁθεν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἐγὼ δὲ φημι δεῖν τοῖς ἀπλοῦστεραι δεχομένοις τὸ περὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ἀνάστασιν κήρυγμα, ἵσως εὐχαριστίας πρὸς τε τὸν Υἱὸν καὶ τὸν Πατέρα τὴν αὐτὴν χάριν ὑπόθεσιν γίνεσθαι· ὡς τὸ πατρικὸν θέλημα τοῦ Υἱοῦ τελειώσαντος· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καθὼς φησὶν ὁ Ἀπόστολος· Ὁμοίως ἐπὶ τῇ χάριτι ταύτῃ τιμᾶν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν, ὡς οὐκ ἂν γενομένης ἡμῖν σωτηρίας, εἰμὴ τὸ ἀγαθὸν θέλημα τοῦ Πατρὸς διὰ τῆς ἰδίᾳς δυνάμεως αὐτοῦ προῆλθεν ἡμῖν εἰς ἐνέργειαν· δύναμις δὲ τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν εἶναι παρὰ τῶν Γραφῶν μεμαθήκαμεν “· (Ὁμιλ. ιβ΄· κατ’ Εὐνομίου).

Τροπάρια.

„ Λευχειμομίτω πᾶσα γῆιμος φέσις, Ἐκπτώσεως μῦν Οὐρανῶν ἐπιρμέμη· Ὡ γὰρ τὰ πάντα συμτετήρηται Λόγω, Νάουσι βείθροις, ἐκπλυθεῖσα πταισμάτων, Τῶν πρὶν πέφευγε παμφαῶς λελευμένη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει ὁ Θεοπέσιος Ἰσματογράφος, καὶ παρακινεῖ ὅλην τὴν γῆνικὴ φύσιν τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐκδυθῇ μὲν τοὺς παλαιούς ἐκείνους καὶ δερματίνους χιτῶνας, τοὺς ὁποίους ἐφόρειε διὰ τῆς παραβάσεως, νὰ ἐκδυθῇ δὲ λευκοὺς καὶ νέους χιτῶνας, ἃς τινεὶ ἐχαρίσθησαν αὐτῇ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· συνηθία γὰρ ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἀγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τοιαῦτη, ὅταν οἱ Κατηχούμενοι μέλλουν νὰ βαπτισθῶν, ἐκδύονται τὰ παλαιὰ ἐνδύματα ὅπου φοροῦν· ἀφ’ οὗ δὲ βαπτισθῶν καὶ ἐξέλθουν ἐκ τῆς ἀγίας Καλυμβήθρας, φοροῦν καινούρια καὶ λευκὰ ἐνδύματα, τὰ ὅποια ἐσθῆτας ἐμφωτίους ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκ τῶ Λόγω περὶ Βαπτίσματος. Ἐς ἀσπροφορέση λοιπὸν, λέγει, ὅλη ἡ ἐκ τῆς γῆς πλασθεῖσα φύσις τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὑψώθη σήμερον ἀπὸ τὸν κρημνὸν καὶ τὴν ἐκ τῶν Οὐρανῶν πτώσιν ὅπως ἔπαθε πρότερον. Ἀκολέθως δὲ λέγει καὶ ἄλλη αἰτίαν δικαίαν, διὰ τὴν ὅποیان πρέπει αὐτὴ νὰ λευκοφορῇ καὶ νὰ χαίρῃ, ἢ γουν ὅτι αὐτὴ ἐπλύθη σήμερον ἀπὸ τὰς προτέρας παλαιὰς ἀμαρτίας τις μέσα εἰς τὸ τρέχοντα νερὰ τοῦ Ἰορδάνου. Ἀπὸ ποῖον δὲ ὑψώθη καὶ ἐπλύθη; Ἀπὸ τὸν ζῶντα καὶ ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου συντηροῦνται καὶ συνέχονται πάντα τὰ ὄντα· βαπτισθεῖς γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ Ἰορδάνῳ καὶ ἀναβὰς ἐκ τοῦ ὕδατος, συνεβάπτισε καὶ συνανεβίβασε καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν Οὐρανόν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Ἀλλὰ καὶ ἀνεισιν, ἐκ τοῦ ὕδατος· συναναφέρει γὰρ ἑαυτῶ τὸν Κόσμον “ (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα). Οὕτω δὲ πλυθεῖσα ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ παμφαστάτως λευθεῖσα, ἔφυγεν· ἦτοι ἐλυτρώθη ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν της. Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ αὐτὴ οὕτως ἐλούσθη καὶ ἐκαθαρίσθη διὰ τῆς ἀγίου Βαπτίσματος, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον καὶ νὰ λευκοφορέση; οὐδεὶς γὰρ, ὕστερα ἀφ’ οὗ λουσθῇ, φορεῖ ἐνδύματα μεμολυσμένα, ἀλλὰ μᾶλλον φορεῖ ἐνδύματα καθαρὰ καὶ λευκὰ.

Ἐπτα δὲ αἰτία ἀριθμεῖ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης, διὰ τὰ ὅποια ὁ Κύριος ἐβαπτίσθη, λέγων· „ Βαπτίζεται δὲ ὁ Χριστὸς, οὐχ ὡς αὐτὸς χρῆζων καθάρσεως, ἀλλὰ τὴν ἐμὴν οἰκειούμενος καθάρσιν α΄), ἵνα συντρέψῃ τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος β΄), ἵνα κλύσῃ τὴν ἀμαρτίαν καὶ πάντα τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ ἐνθάψῃ τῷ ὕδατι γ΄), ἵνα ἀγιάσῃ τὸν Βαπτιστὴν δ΄), ἵνα πληρώσῃ τὸν νόμον ε΄), ἵνα τὸ τῆς Τριάδος ἀποκαλύψῃ

λύψῃ μυστήριον σ'), ἵνα τύπος καὶ ὑπογραμμὸς ἡμῖν πρὸς τὸ βαπτίζεσθαι γένηται ζ') (Βιβλ. Δ'. κεφ. πς'). Προσθεθεῖτω καὶ ἡ) αἴτιον, ἵνα ἀγιάσῃ τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων· ὅθεν καὶ τὸ νερόν ὅπου λάβῃ τινὰς ἀπὸ πηγῆν ἢ ποταμῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων μένει ἀσπικτον· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ καθαρῶς ὁ Χρυσόστομος λέγων· „ Αὕτη „ ἐστὶν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐβαπτίσαστο καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἡγίασέ φύσιν· διὰ τοῦτο „ καὶ ἐν μεσουκτίῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἅπαντες ὑδρεύονται καὶ οἵκαδε τὰ νεύματα „ ἀποτίθεται καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον φυλάττουσιν, ἅ τε δὴ σήμερον ἀγιασθέντων τῶν „ ὑδάτων· καὶ τὸ σημεῖον γίνεται ἐναργές, ὡς διαφθειρομένης τῆς τῶν ὑδάτων ἐκείνων φύ- „ σεως τῷ μῆκει τοῦ χρόνου, ἀλλ' εἰς ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον, καὶ δύο καὶ τρία πολλάκις ἐπι- „ τοῦ σήμερον ἀντληθέντος ὕδατος ἀκεραίου καὶ νεαροῦ μένοντος, καὶ μετὰ τοσοῦτον χρό- „ νον τοῖς ἄρτι τῶν πηγῶν ἐξαρπασθεῖσιν ὕδασιν ἀμιλλωμένου“. (Λόγῳ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πάντες ὑμεῖς ἐν εὐθυμίᾳ τήμερον. Τόμ. ε. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως).

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὡ τῶν ὑπὲρ μου τοῦ τόκου σου θαυμάτων! Νύμφη πάναγγε
 „ Μήτηρ εὐλογημένη, Δι' ἧς τυχόντες παρτελοῦς σωτηρίας, Ἐπά-
 „ ξιον κροτοῦμεν ὡς εὐεργέτη, Δῶρον φέρομτες ὑμῶν εὐχαριστίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὰ παράδοξα θαύματα, τὰ ὁποῖα ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀειπάρθενον Μαριάμ, καὶ τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς ἄλλην τινα δὲν ἠκούσθησαν, διὰ τοῦτο θαυμαστικῶς ἐκφωνεῖ πρὸς τὴν Θεοτόκον τὸν παρόντα Εἰρμόν τῆς ἐννάτης Ὡδῆς, τῆς ὁποίας Μισουργὸς καὶ Ποιήτρια ἐστάθη πάλιν αὕτη ἡ ὑμνουμένη Θεοτόκος. Ὅθεν λέγει· βαβαὶ διὰ τὰ θαύματα τοῦ ἀσπόρου καὶ ὑπερφυῶς τόκου σου, Θεοτόκε! ἢ ὁποῖα ὑπερβαίνου καθε νούν, τόσοι τῶν ἀνδρώπων, ὅσον καὶ τῶν Ἀγγέλων· ἐπειδὴ σὺ μόνη ἐφάνης νύμφη πάναγος, ἦγον κατὰ πάντα ἀγνή, ὄχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ὄχι μόνον κατὰ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις καὶ ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ψυχικὰς· μόνη σὺ ἐφάνης νύμφη πάναγος καὶ ἀνύμφευτος, καὶ μόνη ἐχηρημάτισας Μήτηρ ἀσπόρως συλλαβοῦσα, ἀκόπως βαστάσασα, καὶ ἀνωδίνως ὁμοῦ καὶ ἀφθόρως γεννήσασα τὸν μοναρχικώτατον καὶ Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ προανάρχου Πατρὸς· ἐπληρώθη γὰρ εἰς ἐσέ, Θεοτόκε, τὸ τοῦ Ἡσαίου ἐκεῖνο „ Πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἢ ἔλθειν τὸν „ πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε ἢ ἔτεκεν ἄρσεν. Τίς ἠκούσε τοιοῦτον; καὶ τίς ἔώρακεν „ οὕτως;“ (Ἡσ. ξς'. γ.) Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν φρικτὸν τόκου σου πάλιν ἡμῖνας ἀφθο- ρος· Παρθένος γὰρ ἦσον πρὸ τοῦ τόκου, Παρθένος ἐν τῷ τόκῳ, Παρθένος μετὰ τὸν τό- κον καὶ αἰεὶ Ἀειπάρθενος.

Εὐλογημένη δὲ ὀνομάζεσαι, διότι εὐλογημένος εἶναι ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, καθὼς ἡ Ἐλισάβετ σε ἠνόμασε λέγουσα· „ Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ (1) „ εὐλογημένος ἢ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“. (Λουκ. α. 42.) Ὅθεν ὁ μέγας Βασιλεὺς ταῦτα τὰ παράδοξα θαύματα τῆς Παρθένου ἐννοῶν, σημεῖον αὐτῆν τεραστικὸν ἠνόμασεν, ὅπερ ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἡσαίαν· οὕτω γὰρ φησὶ· „ Σημεῖον δὲ παράδοξόν τι καὶ τε- „ ραστικὸν καὶ παραπολύ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύσεως, ἢ αὐτὴ γυνή, ἢ Παρθένος „ καὶ Μήτηρ, καὶ ἐν τῷ ἀγιασμῷ τῆς παρθεῖας μένουσα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλο- „ γίαν κληρονομοῦσα“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Εἶτα ἐπιφέρει ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ἐπειδὴ ἐτύχομεν διὰ σοῦ, Θεοτόκε, τῆς τελειᾶς σωτη- ρίας, οὐ μόνον τῆς σωματικῆς δηλαδὴ, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχικῆς, οὐ μόνον τῆς προσκαίρου, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰωνίου, διὰ τοῦτο προσφέροντες εἰς ἐσέ ὡς εὐεργέτιδα ἡμῶν ἕνα ἐπάξιον καὶ χρεωστικὸν δῶρον εὐχαριστίας, κροτοῦμεν καὶ ψάλλομεν τὸν παρόντα Εἰρμόν.

Τρο-

(1) Ὁ Καὶ σύνδισμος ἐνταῦθα ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ Γάρ.

Τροπάριον.

„ Χρίεις τελειῶν τὴν βρότειον οὐσίαν, Ἐμαξ ἄμαρχε Πνεύματος ποι-
 „ μωρία, Ῥοαῖς ἀχράμτοις ἐκκαθάρας καὶ σκότους. Ἰσχύμ θριαμ-
 „ βεύσας τε τὴν ἐπικρήμεν, Νῦμ εἰς ἄληκτομ ἔξαμείβειαι βίον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω Βασιλεῦ, λέγει, ἄμαρχε, σὺ μὲ τὰ ρεῖθρα τὰ καθάρα τοῦ Ἰορδάνου καθάρισας ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν προσληφθεῖσαν καὶ ἐνωθεῖσαν ἐν τῇ ὑπερθέῳ σου ὑποστάσει, ἔχρισας αὐτὴν καὶ ἐτελείωσας τὴν χρίσει καὶ κοινωνίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· διὸ καὶ Χριστὸς ὀνομάζεσαι, οὐ μόνον διὰ τὴν χρίσασαν Θεότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σάρκα τὴν χρισθεῖσαν μετὰ τὴν Θεότητα καὶ γενομένην, ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ, θαρρῶ λέγειν, ὁμόθεον, ὡς ἔπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγῳ εἰς τὸ Πάχα). Τὸ Πνεῦμα γὰρ τὸ ἅγιον, ὅπερ κατέβη εἰς ἐσέ βαπτιζόμενον, ἐδήλου τὸ θεῖον χρίσμα· καὶ μολονότι ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως ἐχρίσθη μυστικῶς ἡ Θεοῦπόστατός σου σὰρξ μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας „ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκεν ἔχρι-
 „ σέ με“, (Ἡσ. ξα. ι.) καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ, „ Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός
 „ σου ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου“. (Ψαλ. μδ. 9.) τότε ὁμῶς καὶ τῷ Ἰορδάνῳ ἐγνωρίσθη ἡ χρίσις αὐτὴ καὶ ἐξώθεν ὑπὸ τῶν ἄλλων.

Νοεῖται δὲ ἡ χρίσις καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων· διότι ὁ Χριστὸς καθάρισας πρότερον τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν ἀπὸ τῆν προπατορικὴν ἀμαρτίαν μετὰ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, ἔχρισεν αὐτὴν ἔπειτα μετὰ τὸ τελειοποιῶν μύρον, ὅπερ ἐστὶν ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο ἱερὰ συνήθεια καὶ παράδοσις ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, πρῶτον μὲν νὰ βαπτίζουσιν οἱ Ἱερεῖς ἐν τῇ ἀγίᾳ ὀλυμβήθρᾳ τὸν μέλλοντα προσελθεῖν τῷ Χριστῷ, ἔπειτα δὲ νὰ τελειοῦν αὐτὸν μετὰ τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου μύρου, ἐπιλέγοντες „ Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου“· διότι σφραγὶς καὶ βεβαίωσις τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ μῦρόν ἐστι· διὰ τὸ ὁποῖον καὶ πάντες οἱ Χριστιανοὶ χριστοὶ Κυρίου ἐμποροῦν νὰ λέγωνται, ὡς κεχρισμένοι μετὰ τὸ τελειοποιῶν χρίσμα, δι' ἃ διηλοῦται ἡ χάρις καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην. (Βιβλ. Δ'. κεφ. πς'.) Διότι ἂν οἱ παλαιοὶ Βασιλεῖς καὶ Ἱερεῖς καὶ Προφῆται ἐλέγοντο χριστοὶ Κυρίου, διότι ἐχρίοντο μετὰ τὸ ἀτελὲς καὶ τυπικὸν ἔλαιον τοῦ κέρατος, πόσῳ μᾶλλον ἐμποροῦν νὰ λέγωνται τῶρα χριστοὶ Κυρίου οἱ μετὰ τὸ ἀληθὲς καὶ τελειότερον χρίσμα τοῦ ἁγίου μύρου χρισμένοι Χριστιανοί; Οὕτως ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς καὶ τὸν Μωϋσῆν, νὰ λείψῃ πρῶτον τὸν Ἄραβν καὶ τοὺς Τίους του μετὰ νερόν, ἔπειτα νὰ χρίσῃ αὐτούς· „ Καὶ Ἄραβν καὶ τοὺς Τίους αὐτοῦ προσάξεις ἐπὶ τῆς θύρας τῆς Σικνηῆς τοῦ Μαρτυρίου καὶ λουσεῖς αὐ-
 „ τοὺς ἐν ὕδατι.... καὶ λήψῃ ἐκ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεῖς αὐτὸ ἐπὶ τὴν
 „ κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ χρίσεις αὐτόν“. (Ἐξ. κθ'. 4.) Ταύτην τὴν χρίσιν τοῦ ἁγίου μύρου καὶ ὁ Παῦλος διηλὼν ἔλεγεν· „ Ὁ δὲ βεβαίωσν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν καὶ χρίσας ἡ-
 „ μᾶς, Θεός (ἢτοι ὁ Θεός ἐστιν), ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δούς τὸν ἀρράβωνα τοῦ
 „ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν“. (β'. Κορ. α'. 21.) καὶ ὁ ἡγαπημένος Ἰωάννης· „ Καὶ
 „ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἔλαβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μένει“. (α'. Ἰω. β'. 27.)

Τὴν μὲν ἀνθρωπίνην φύσιν (λέγει) λοιπὸν ὁ Σωτὴρ ἐκκαθάρισεν ἀπὸ τὸ νοσητὸν σκό-
 τος, καὶ ἐφάτισε ταύτην μετὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀπὸ τὸν κατὰ τοῦ-
 τος καὶ ἐβδοματικὸν βίον, τὸν πρόσκαιρον δηλαδὴ, μετεβίβησεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀνω τὸν
 ὄγδοον τὸν αἰώνιον· τὴν δὲ υπερήφανον δύναμιν τοῦ Διαβόλου κατέβαλε μετὰ θριάμβον, καὶ
 παντελῶς ἠφάνισε.

Ἄλλ' εἶθε! ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες τῶρα καὶ ἀναγιγνώσκοντες, καὶ οἱ ἀκούοντες τὸν παρόντα
 Κανόνα νὰ φυλαξώμεν ἐνοικον εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν κοινωνίαν τῆς Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν
 σφραγίδν τοῦ ἁγίου Μύρου, τὴν ὁποῖαν ἐλάβομεν, ὅταν ἐβαπτίσθημεν καὶ ἐγενόμεθα
 χρι-

Χριστοῦ Κυρίου. Ἐάν γάρ ἡμεῖς φυλάξωμεν αὐτήν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν, καὶ αὐτὴ ἀμοιβαίως θέλει φυλάξει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης βλάβης τῶν ὀρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. Καὶ καθὼς τὰ πρόβατα ὅπου εἶναι σφραγισμένα δὲν ἐπιβουλεύονται ευκόλως ἀπὸ τοὺς αἰσθητοὺς λύκους· οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ, ἐάν φυλάττωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας σῶαν καὶ ὀλόκληρον τὴν σφραγίδα τῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ ἁγίου μύρου ἐλάβομεν ἐν τῷ Βαπτίσματι, δὲν θέλομεν ἐπιβουλεύθῃ ἀπὸ τοὺς νοητοὺς λύκους Δαίμονας, καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, « Πρόβατον ἐσφραγισμένον οὐ ραδίως ἐπιβουλεύεται » (Δόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα), ἀλλὰ θέλομεν περικυκλοῦσθαι ὑπὸ τῆς παντοδυναμίου δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, καὶ θέλομεν φυλαττεσθαι ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους· καθὲ γὰρ βαπτιζόμενος ἕνα Ἄγγελον λαμβάνει ἐκ Θεῶν πρὸς διαφύλαξίν τε, κατὰ τὸ, « Παρεμβαλεῖ Ἄγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν ». (Ψαλ. λγ'. 7.) (1) Ἐάν οὕτω ποιῶμεν, θέλομεν μεταβῆ ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν εἰς τὴν ἀνω καὶ αἰώνιαν χάριτι τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθέντος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, ὅτι κοινὰ εἰς τὸ Βάπτισμα εἶναι χρειαὶ καὶ φυλάττωμεν καὶ ὅλας τὰς ἐντολάς. « Πορευθέντες μαθητεύσατε » πάντα τὰ Ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· οὐ βαπτίζοντες δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάσκοντες τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμιν ὑμῖν. « Ὡστε οὐκ ἀρκεῖ τὸ Βάπτισμα μόνον μαθητὴν ἀναδείξαι τοῦ Εὐαγγελίου τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ δεῖ

καὶ τῆς τῶν θείων ἐντολῶν τηρήσεως, καὶ τῶν πάντων διδάσκοντες γὰρ τηρεῖν αὐτούς, φησὶν, ἢ τινὰ, ἀλλὰ πάντα ὅσα ἐνετείλαμιν ὑμῖν. Καθὼς ἄρα Ἰακώβος Ἁδελφόθεος ἐγράφε λέγων· ὅς τις ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἐνοχος· δι' ἐκάστης γὰρ ἁμαρτίας ὁ πειρασθῶν καὶ μὴ διὰ τῆς μετανοίας ἀπὸ τῆ βαρᾶδρου τῆς ἁμαρτίας ἐαυτὸν ἀναλαβὼν, παραβάτης γίνεται τῆ νόμου τῆς χάριτος ». (Ὁμιλ. εἰς τὸ α'. Ἐκθῶν).

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

Τ Ο Υ Κ Α Ν Ο Ν Ο Σ Τ Η Σ Υ Π Α Π Η Α Ν Τ Η Σ .

Καὶ ποῖος ἀρά γε εἶναι τόσοσ ὀκνηρὸς εἰς τὰ θεῖα, καὶ τόσοσ μισοθεάμων εἰς τὰ χαριέστατα θεάματα, ὥστε νὰ μὴ παρουσιασθῆ εἰς τὴν θεῖαν ταύτην πανήγυριν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου; ἢ, ἵνα εἶπω κατὰ τὴν Παροιμίαν, τίς ἤθελεν ἔλθῃ κατόπιν μιᾶς τοιαύτης χαριεστάτης ἑορτῆς; ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ποῖος δὲν ἤθελε σπουδάσῃ νὰ προλάβῃ μὲ καθε λογιῆς τρόπον διὰ νὰ ἰδῆ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅς τις ὡς βρέφος τεσσαρακονθήμερον ἐν τῷ ναῷ μὲν κατὰ τὸν Νόμον προσάγεται, ὑπὸ δὲ τοῦ θεσπεσίου γέροντος Συμεῶν ἐναγκαλιζέται; Οὐδεὶς βέβαια. Βαβαὶ διὰ τὰς χάριτας καὶ τὰ θαύματα ὅπου περιέχει ἡ παροῦσα πανήγυρις! Ἐδῶ ἡ Παρθένος φαίνεται πολλὰ ἐνθεωτάτη· διότι βλέπει μὲ ἕνα βλέμμα συγκεραμένον μὲ χάριν ὁμοῦ καὶ αἰδῶ· διότι στέκεται εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ παρθενικῶς ἅμα καὶ βασιλικῶς· καὶ τοσοῦτον εἶναι μακρὰν ἐπὶ τὸ νὰ βαρύνεται ἡ ἀγκάλῃ τῆς ὑπὸ τοῦ βασταζομένου βρέφους, ὥστε ἀπὸ τὸ βρέφος μᾶλλον αὐτὴ ἐλαφρύνεται. Ἐδῶ τὸ βρέφος φαίνεται πολλὰ ὠραῖον κατὰ τὸ κάλλος παρὰ τοὺς γίους τῶν ἀνθρώπων, χαῖρον ἀπαλῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρὸς, καὶ ἐπιστρέφον τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς αὐτὴν μὲ ὅλα τὰ βλέφαρα.

Ἐδῶ φαίνεται καὶ ὁ γηραιὸς Συμεὼν ὅλον ζαρωμένον καὶ κατάξηρον ἔχων τὸ πρόσωπον, εἰς τρόπον ὅτι, ὅποιος τοῦτον ἔβλεπεν ἤθελε τὸν παρομοιάσῃ μὲ τὴν σκιάν· αὐτὸς ὁμως ἔχει ἐρῶμένους καὶ πόδας καὶ χεῖρας καὶ φωνήν· ἄθεν μὲ τοὺς πόδας μὲν προῦπαντᾶ τὸ παντοδύναμον βρέφος, μὲ τὰς χεῖρας δὲ εὐλαβῶς ὁμοῦ καὶ χαρμοσύνως τοῦτο ἐναγκαλιζέται, καὶ μὲ τὴν φωνὴν ζητεῖ τὴν ἀπόλυσιν. Ἐδῶ καὶ ἡ γηραιὰ Ἄννα λησμονήσασα τὸ γηρατειὸν τῆς δοξολογεῖ νοερῶς καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ πρότερον ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων ἀπελούσθημεν νοερῶς ἐν τῷ Γορδάνῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς τῶν ἀμαρτιῶν μολυσμοὺς ἐκαθαρίσθημεν διὰ τοῦ Βαπτίσματος, καὶ λευκὴν στολὴν ἐνεδύθημεν, αὐτὸν τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἐνδυθέντες· διὰ τοῦτο ἄς ἐτοιμασθῶμεν καὶ τᾶρα νὰ προῦπαντήσωμεν τὸ προαιώνιον βρέφος εἰς τὸν ναὸν εἰσερχόμενον· ἄς εἰσέλθωμεν μέσα εἰς τὸ ἐσῶτερον τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἄς ἱστορήσωμεν λεπτομερῶς ὅλην τῆς ἑορτῆς τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ ἐπειδὴ ἔχομεν χοροστάτην καὶ ἀρχηγὸν τῆς πανηγύρεως ταύτης τὸν ὑμνογράφον Κοσμᾶν, τούτου χάριν μαζὶ μὲ αὐτὸν ἄς μελωδῶμεν ἅμα καὶ ἄς θεωρῶμεν διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος τὰ τῆς ἑορτῆς ταύτης Μυστήρια (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι λόγους πανηγυρικούς ἔχουσιν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην αἱς Ὑπαπαντῆς πολλοὶ Πατέρες, οἱ τινες εἰσὶν ἔτσι. Ἀμφιλόχιος Ἐπίσκοπος Ἰκονίου λόγον ἔχει, ἡ ἄρχὴ „Πολλοὶ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων“. Μεθόδιος Ἐπίσκοπος καὶ Μάρτυς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλαι ἰκανῶς ὡς οἰόνσε“. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, ἡ ἄρχὴ „Οὐ μόνον φορεῖ σὰρκα ὁ Κύριος ἡμῶν“. ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φαιδρὸν ἡμῖν σήμερον τὸ θεῖατρον“. Κύριλλος Ἱεροσολύμων λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χαῖρε ἀπόδρα δύγαπτερ Σιών“. Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, οὗ ἡ ἀρχὴ

„Πολλὴ μὲν λίαν ἡ ἀνοδος“. Γρηγόριος ὁ Νεοκαρρείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Οἱ τῶν ἁγίων καὶ θεοπνευστων Γραφῶν“. Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τὰ τῆς παρουσίας ἱερᾶς πανηγύρεως“. Γρηγόριος ὁ Παλαμάς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τὴν μὲν προγονικὴν ἐκείνην ἀράντε καὶ καταδίκην“. Ἰωάννης ὁ Ζανκαρῆς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν τοῖς εὐσεβεῖσι πανηγυρις, καὶ πάλιν Μυστήριον ἕτερον“. Σῶζονται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τῆ Βασιλιεύου, οἱ δὲ ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων, οἱ δὲ ἐν τῇ τῆ Διουσιῶν ἐν τῇ Πρωτάτῃ καὶ ἐν ἄλλαις μεταῖς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Χριστὸν γεγηθὼς πρέσβυς ἀγκαλίζεται·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες, λέγει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ἀγανακτοῦν καὶ βαρύνονται, ὅταν ἤθελε φορτώσῃ τινὰς αὐτοὺς καὶ αὐτὸ τὸ πλέον ἐλάχισον φορτίον καὶ ἐλαφρότατον· ἐκείνοι γὰρ ὅπου μόλις καὶ μετὰ βίας βαστάζουσι τὸ σῶμα των διὰ τὴν παραλυσίαν τῶν μελῶν καὶ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου γηραλαιότητα, πῶς δὲν ἤθελαν λυπηθῆν, ἂν ἐπιθέσηται εἰς αὐτοὺς καὶ πᾶν βᾶρος; Ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες οὕτω κάμνουσιν· ὁ δὲ πρέσβυς καὶ δίκαιος Συμεὼν δὲν ἐστάθη τοιοῦτος, εἰδὲ λύπην ἔδειξε καὶ βᾶρος ψυχῆς, ἀλλὰ μᾶλλον γεγηθὼς: ἤτοι χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος ἐδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὡς ἓνα γλυκὺ φορτίον καὶ ἐλαφρότατον.

ᾠδὴ α'. Ἦχος γ'. Ὁ Εἰρμός.

■ Χέρσον ἀβυσσοτόκου πέδου Ἡλίου, ἐπεπόλευσέ ποτε ὡσεὶ τείχος
■ γὰρ ἐπάγη ἐκατέρωθεν ὕδωρ, λαφῶ πεζοπομποποροῦμι, καὶ θεα-
■ ρέστως μέλπομι· ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐμδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀβυσσος εἶναι σύστημα πολλῶν ὑδάτων, τὸ ὁποῖον συνειθίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν καὶ βυθόν. (1) Ἡ ἀβυσσος δὲ αὕτη ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἐπιστηρίζεται ἐπάνω εἰς πᾶν σῶμα στερεόν, διὰ νὰ βαστάξῃ τὴν ὀλισθηρὰν καὶ εὐδιάλυτον φύσιν τοῦ ὕδατος· ἄλλο δὲ τοιοῦτον στερεόν σῶμα δὲν εἶναι ὑποκάτω τῶν ὑδάτων, πᾶρεξ ἡ γῆ, ἥτις εἶναι ὅλων τῶν ὑδάτων στερεωτέρα. Αὕτη λοιπὸν ἡ γῆ εἶναι σκεπαμένη ἀπὸ τὰ νερά, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται ὡς Μητήρ τῆς ἀβύσσου, διὰ τὸ σχῆμα ὅπερ ἔχει· βαθουλωτὴ γὰρ ὄσα, ὁμοιάζει μὲ κοιλίαν Μητρός, καὶ περισφίγγει μέσα εἰς τὸν ἑαυτὴν τὴν τὸ νερὸν ὡς βρέφος· ὅθεν ἐκ τούτου δικαίως ἐδῶ ὀνομάσθη ἀβυσσοτόκος ἀπὸ τὸν Μελωδόν· διότι φέρει ἐγγαστρομένη μεσατῆς τὴν ἀβυσσον καὶ ταύτην γεννᾷ. Καὶ τοῦτο ἴσως θέλει νὰ φανερώσῃ ὁ Θεὸς λέγων πρὸς τὸν Ἰωβ, „Ἐφράξα δὲ θάλασσαν πύλαις (ἤτοι ταῖς ἐμαῖς προσταγαῖς), ὅτε ἐ-
■ μαίμασεν (ἢ ἐμαιούτο) ἐκ κοιλίας Μητρός αὐτῆς ἐκπορευομένη“. (Ἰωβ. λή. 8.) Ἀρ-
μοδιώτερον δὲ εἶναι νὰ νοῦται Μητήρ τῆς θαλάσσης ἢ γῆ, ὑποβάθρα οὕσα καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἀβύσσου, πᾶρεξ ἡ ἀβυσσος, ὡς ἄλλος ἠρμήτευσεν.

Ταύ-

(1) Ὅμοιον περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Βυθοῦ ἀνεκάλυψε τυφλίαν“, τοῦ Εἰρμοῦ τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ καλοῦ Κωνσταντοῦ τῶν Θεοφανείων.

Ταύτην λοιπόν τὴν γῆν καὶ τὸν ἀβυσσοτόπον πάτον τὸν ὑποκάτω τῶν ὑδάτων τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης εὐρισκόμενον ἐπεπόλευσεν: ἦτοι εἶδε μίαν φοράν ὁ ἥλιος ὄχι διὰ μέσου τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, οὕτω γὰρ κάθε ἡμέραν βλέπει καὶ διαπερνᾷ αὐτὸν, ἀλλὰ εἶδε καὶ διεπέρασεν αὐτὸν ἀμέσως, χωρὶς νὰ ἦναι ἐπάνω νερόν. Πότε δὲ τὸν ἀβυσσοτόπον ἐκείνον πάτον τῆς ἐρυθρᾶς εἶδεν ὁ ἥλιος; Ὅταν ἐσχίσθη ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα διὰ τῆς ράβδου τοῦ Μαϋσέως, καὶ ἐπέρασαν οἱ Ἰσραηλίται τὸν πάτον αὐτῆς χέρσον καὶ ξηρόν· γέγραπται γὰρ ὅτι τὸ νερόν τῆς ἐρυθρᾶς ἐστέκετο μέρος μὲν ἀπὸ τὰ δεξιὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, μέρος δὲ ἀπὸ τὰ ἀριστερά· Ἔξ. ιδ'. 29.) Διὰ τί δὲ ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὸ ὕδωρ καὶ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον; Διὰ χάριν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅστις πέζος καὶ μὲ γυμνα πόδια ἐπέρασε τὴν θάλασσαν, καὶ ἔψαλλε θεαρέστως, Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ ἡ δαδόμενοι. (Ἔξ. ιε'. 1.)

Τροπᾶριον.

Ἔρατάωσαν ὕδωρ νεφέλαι· ἥλιος ἐν νεφέλῃ γὰρ κούφῃ ἐποχούμενος ἐπέστη, ἀκηράτοις ὠλέμασι, Χριστὸς ἐν τῷ μαῶ ὡς βρέφος· διὸ πιστοὶ βοήσωμεν ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλην τὴν υπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ δύο προφητείας τοῦ Ἠσαίου· ἡ μία μὲν λέγει, Ἔφραιέσθε ὁ οὐρανὸς ἀνάθε, καὶ νεφέλαι νεφάτωσαν δικαιοσύνην. (Ἠσ. μέ. 8.) ἡ ἄλλη δὲ, Ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κέφης. (Ἠσ. ιδ'. 1.) Κατανεφελώσας λοιπόν, διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω, τὸ Τροπᾶριον ὁ Μουσουργὸς λέγει· αἱ νεφέλαι ἐκείναι, αἱ τινες πρότερον ἐπροστάχθησαν νὰ μὴ βρέξουν βροχὴν εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Καὶ ταῖς νεφέλαις, φησὶν, ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν (τὸν ἀμπελῶνα) ὑστέρῃ. (Ἠσ. ε'. 6.) τῶρα ἄς ράνουν αὐταὶ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν ξηρασίαν τοῦ ἀμπελῶνος (τῆς Χριστιανικοῦ λαοῦ) Κυρίου ἄς παρηγορήσων· ἐπειδὴ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστὸς, καθήμενος ἐπάνω εἰς τὰς ἀχράντους ἀγκάλας τῆς Μητρὸς του, ὡς ἐπάνω εἰς κέφην νεφέλην, τῆς μὴ ἐχούσης βάρους ἁμαρτίας προαιρετικῆς, προσφέρεται σήμερον εἰς τὸν καιρὸν ὡς βρέφος τεσσαρακονθήμερον. Τὶ δὲ διλοῖ τροπολογικῶς τὸ Ἔρατάωσαν ὕδωρ νεφέλαι; Ὅτι, κατὰ τὸν ἀνάγνωστον ἐρμηνευτὴν, αἱ νεφέλαι: ἦγουν αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ σταλάξουν ὕδωρ νοητόν: ἦτοι δρῶσιν θεοφιλῶν ἔργων, ἐπειδὴ ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τῆς ξηρασίαν τῶν ἁμαρτιῶν. Νεφέλας δὲ νοεῖ ὁ Μελωδὸς τοὺς Ἀγγέλους καὶ Προφήτας καὶ Ἀποστόλους, ἢ καὶ τὰς τῶν δικαίων ψυχάς. Οὗτοι, λέγει, ἄς ράνουν ὕδωρ: ἦτοι ἄς κηρύττουσι τὴν τῆ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν.

Τροπᾶριον.

Ἰσχύσατε χεῖρες Συμεῶν, τῷ γῆρα ἀρειμέραι, καὶ κνήμαι παρεμέμαι δὲ πρεσβύτου, εὐθυβόλως κινεῖσθε, Χριστοῦ πρὸς ὑπαρτήν· Χορεῖαν σὺν ἄσωμάτοις στήσαυτες, ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τῶν ἰδίων Ἠσαίου ἐρανίζεται καὶ τὸ Τροπᾶριον ὁ Μελωδὸς, ὅχι μόνον κατὰ τὸ νόημα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λέξιν· λέγει γὰρ ἐκεῖνος αὐτολεξεί ταῦτα· Ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι, καὶ γόνατα παραλελυμένα· Ἰσχύσατε καὶ μὴ φοβεῖσθε. (Ἠσ. λε'. 3.) Ταῦ-

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια προσαρμόσας εἰς τὸν Συμεὼν λέγει· ὡ χεῖρες τοῦ Συμεὼν, αἱ ὁποῖαι εἰσθε ἐκλελυμέναι καὶ τρέμουσαι ἀπὸ τὸ γηρατειῶν, δυναμωθῆτε εἰς τὸ νὰ ἐναγκαλισθῆτε τὸν Χριστὸν· ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς αἱ παραλελυμέναι κνήμαι (ἄντσαι) καὶ τὰ ποδάρια τῆ αὐτοῦ γέροντος Συμεὼν περιπατεῖτε, ὄχι λοξῶς παραφερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καθὼς κάποτε οἱ γέροντες περιπατοῦσιν, ἀλλὰ ἴσως καὶ ὀπλανῶς, διὰ νὰ ὑπαντήσετε τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐρχόμενον ὡς βρέφος εἰς τὸν ναόν. Εἶτα ἀφίσας ὁ Μελωδὸς τὸν Συμεὼν, καὶ ἐπιστρέψας τὸν λόγον εἰς ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ὡ ἀνθρώποι, λέγει, ἐπειδὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐορτῇ χαίρουσιν οἱ ἀσώματοι Ἄγγελοι καὶ χορεύουσι, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ ἀνθρώποι, στήσαντες χερεῖαν πνευματικὴν μαζί με ἐκείνους, ὡς ψάλλωμεν εἰς τὸν Κύριον τὸ ἐπικίριον ἐκεῖνο ᾄσμα τῆ Μαῦσέως· „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασαι“.

Σημείωσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς „ Στήσατε“ γράφει, καὶ τοῦτο συνάπτει μετὰ τὸ κνήμας· οὕτω· ἐσεῖς αἱ παρεμμένοι κνήμαι τοῦ πρεσβύτου εὐθυβόλως κινεῖσθε Χριστοῦ πρὸς ὑπάντην, καὶ χορεῖαν σὺν ἀσώματοις στήσατε· ἐσεῖς οἱ πόδες τοῦ Συμεὼν, ὄχι μόνον κατ' εὐθείαν κινεῖσθε διὰ νὰ ὑπαντήσετε τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ χορεύετε μετὰ τῶν Ἀγγέλων, τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐσωτερικῆς χαρᾶς διὰ τοῦ ἐξῶθεν πνευματικοῦ χοροῦ ἐνδεικνύμενοι· καὶ ψάλλετε τὸ „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“· ἢ προτέρᾳ ὅμως ἐρμηνεῖα εἶναι καλλιτέρα. Ὁ δὲ Νικομηδείας Γεώργιος ἐν τῷ εἰς τὴν Τραπαντὴν λόγῳ αὐτοῦ θέλει ὅτι ὁ Συμεὼν δὲν ἐπῆγε μετὰ τοὺς ἰδίους τοῦ πόδας εἰς τὸ ἱερόν, ἀλλὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ εὐρέθη εἰς τὸν ναόν· οὕτω γὰρ πανηγυρίζει εἰς τὴν ἐορτήν· „ Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· τοῦ θαύματος! οὐδὲ ποσὶν οἰκείοις πρὸς τὴν τοῦ Μυστηρίου διακονίαν ἀποκέχρηται· ἄρμα δὲ τούτῳ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον γίνεται, καὶ ὄσον ὑπόπτερόν τινα καὶ αἰθεροδρόμον Ἀββακούμ ἄλλον πρὸς τὸν ναόν τοῦτον εἰσάγει, καὶ τῷ ἱερῷ παριστᾷ“.

Τροπάριον.

„ Συμέσει ταθέμτες Οὐρανοὶ εὐφράνθητε, ἀγάλλου δὲ ἡ γῆ· ὑπερθέωμ γὰρ ἐκ κόλπων ὁ τεχνίτης Φοιτήσας, Χριστὸς ὑπὸ Μητρὸς Παρθένου, Θεῷ Πατρὶ προσάγεται μήπιος ὁ πρὸ πάντων· ἐμδός· ἔως γὰρ δεδόξασται.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τῆτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς, τόσον ἀπὸ τὸν μεγαλοφανέτατον Ἡσαΐαν, ὅσον ἀπὸ τὸν Προφητὰνακτα Δαβίδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „ Εὐφραίνεθε Οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιᾶσθε ἡ γῆ· ρηξάτω τὰ ὄρη εὐφροσύνη, ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ“, (Ἡσ. μθ'. 13.) Ὁ δὲ Δαβίδ, „ Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τοὺς Οὐρανοὺς ἐν συνέσει“. (Ψαλ. ρλ ε. 5.) Παρακινῶν λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν καὶ χαίρουσιν, οὕτω φησὶν· ἐσεῖς οἱ Οὐρανοί, οἱ τινες ἐτανύθητε μετὰ κυκλικὸν καὶ σφαιροειδὲς σχῆμα ἀπὸ τὴν σύνεσιν καὶ σοφίαν τοῦ Θεοῦ τὴν δημιουργικὴν τοῦ Παντός, εὐφραίνθητε· διότι ὁ Δημιουργὸς τῶν πάντων ἐκλινεν ἐσᾶς· ἦτοι σᾶς ἀφῆκεν ἐπὶ μικρὸν διὰ φιλανθρωπίαν ἄρρητον· ἀγάλλου δὲ καὶ σὺ ἡ γῆ· διότι ὁ Δημιουργὸς σου μετὰ τὸ κλῖναι τοὺς Οὐρανοὺς κατέβη εἰς ἐσέ. Ὁ δὲ ἀνώνυμος Οὐρανοὺς μὲν ἐνόησε τοὺς ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλους, γῆν δὲ τοὺς ἐν τῇ γῇ ἀνθρώπους, ἀπὸ τῶν περιεχόντων τὰ περιεχόμενα σημαίνων κατὰ συνεκδοχὴν, ὡς εἶπομεν καὶ ἀλλαχοῦ εἰς τὰς προηγουμένας ἐρμηνεῖας.

Διὰ τί δὲ προτρέπει νὰ χαίρουσιν ταῦτα; Ἐπειδὴ, λέγει, ὁ τεχνίτης καὶ Δημιουργὸς αὐτῶν, φοιτήσας ἀνεκφοιτήτως ἀπὸ τοὺς ὑπερθέους κόλπους τοῦ αἰδίου Πατρὸς εἰς τὴν γῆν, προσφέρεται σήμερον ἀπὸ τὴν Ἀειπαρθένον Μητέρα του εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. Ὡ τοῦ θαύματος! ὁ πρὸ πάντων τῶν ὄντων καὶ τῶν αἰώνων ἵπάρχων Θεὸς Λόγος, αὐτὸς ὄρατος καὶ προσάγεται νήπιος καὶ τεσσαρακονθήμερον βρέφος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Οὐρανοὺς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς πληθυντικῶς καὶ σὺχὶ ἐνικῶς, ἵνα φανερώσῃ, κατὰ τὸν ἀνώνυμον,

τούς

τούς τρεῖς Οὐρανούς, τὸν πρῶτον Οὐρανόν, ὃν ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, „ Ἐν ἀρχῇ, „ φασὶν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν “. (Γέν. α. 1.) τὸν δεύτερον Οὐρανόν, τὸ στερέωμα, „ Ἐκάλεσε, φασὶν, ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα Οὐρανόν “. (Γέν. α. ἡ.) καὶ τὸν τρίτον, τὸν αἴρα, κατὰ τὸ „ Τὰ πετεινά τοῦ Οὐρανοῦ “. (Ψαλ. ἡ. 8.) Τὸ δὲ ὄνομα „ τεχνίτης “ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος λέγουσαν. „ Μάταιοι „ μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν Θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὁρομένων ἀγα- „ θῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὰ ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσχόντες ἐπέγνωσαν τὴν τε- „ χνίτην “. (Σοφ. ιγ'. 1.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὸ στερέωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων, στερέωσον, Κύριε, τὴν ἐκ-
„ κλησίαν, ἢ ἐκτίσω τῷ τιμίῳ σου αἵματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο παρῶν Εἰρμός ἐπειδὴ εἶναι σαφὴς, πλατεῖαν ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται. λέγει γὰρ, ὅτι ἐσὺ, Κύριε, ὁ ὁποῖος πάλαι μὲν ἐστερέωσας τὴν καρδίαν Ἄννης τῆς Προφήτιδος, ἥτις ἔλεγε „ Ἐστερεύθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, (α. Βασιλ. β'. 1.) καὶ ἐσὺ ὅστις εἰσαῖς στερέωμα ὄλων ἐκείνων, ὅσοι ἐλπίζου βεβαίως εἰς ἐσέ, ἐσὺ στερέωσον διὰ τῆς δυνάμεως καὶ χάριτός σου τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησας καὶ ἐξηγόρασας μὲ τὸ τίμιον αἷμά σου.

Τροπάριον.

„ Ὁ πρωτότοκος ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ αἰώνων, πρωτότοκος μήπιος
„ Κόρης ἀφθόρου, τῷ Ἀδὰμ χεῖρα προτείμων ἐπέφαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο πρὸ τῶν αἰώνων πάντων, λέγει, ὑπάρχων πρωτότοκος Υἱὸς τοῦ ἀγεννήτου Πατρὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐφάνη πρωτότοκος Υἱὸς Παρθένου Μητρὸς νηπιάζων κατὰ τὴν ἀν-
θρωπότητα. Διὰ τί ἐφάνη; διὰ τὴν ἐξαπλώσῃ τὴν ἀνορθωτικὴν καὶ σωστικὴν χεῖρά του εἰς τὸν πεσόντα Ἀδὰμ ἐκ τῆς παραβάσεως. Τριῶν δὲ λογίων λέγεται ὁ Χριστὸς πρωτότοκος· λέγεται πρῶτον πρωτότοκος ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὅχι διότι ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ἄλ-
λος Υἱὸς δευτερότοκος, ἀπαγε! Μονογενὴς γὰρ καὶ μονογενῶς ἐγεννήθη ἐκ μόνου τοῦ Πα-
τρὸς, ἀλλὰ διότι πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, καὶ πρὸ πάσης τῆς Κτίσεως ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτου ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς· οὐ γὰρ πάντοτε τὸ πρῶτον λέγεται συγκριτικῶς πρὸς τὸ δεύτερον, ἀλλὰ μερικαῖς φοραῖς διπλοῖ τὸ ὑπεροχικῶς, καὶ καθ' ἑαυτὸ πρῶτον ὄν· κατὰ τὸ νόημα τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Χριστοῦ „ Πρωτότοκος πάσης Κτίσεως “. (Κολ. α. 15.) καὶ ὁ Ἱερὸς ἡρμηνεύσε Θεοφύλακτος (1).

Λέ-

(1) Ἄριστα δὲ εἶναι καὶ τὰ τοῦ ἀνωμόμου ἑρ-
μησίως τῶν Κανόνων εἰς τὸ ρητόν τοῦτο λεγόμενα·
„ οὐ γὰρ „ Πρωτότοκος ἐστὶν ὁ πρῶτος γεννηθεὶς, εἰ-
„ τε μονογενὴς, εἴτε καὶ πρὸ ἄλλων ἀδελφῶν. Εἰ μὲν
„ οὖν ἐλέγετο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πρωτότοκος, μονο-
„ γενὴς δὲ οὐκ ἐλέγετο, ὑπενοήσαμεν ἂν κτίσμα τὸν
„ αὐτὸν εἶναι κατὰ τοὺς Ἀρειανούς, πρωτότοκον αὐ-
„ τὸν ἢ κτίσμα ὑπάρχοντα· ἐπειδὴ δὲ καὶ πρωτό-
„ τοκος καὶ μονογενὴς λέγεται, δεῖ καὶ ἀμφοτέρω ἐ-

„ π' αὐτῷ τηρεῖν· ὅθεν καὶ πρωτότοκον κτίσμα φαμέν
„ πάσης κτίσεως· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ,
„ καὶ ἡ κτίσις ἐκ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκ
„ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς μόνος ἀχρότως γεγεννημέ-
„ νος, εἰκότως Υἱὸς μονογενὴς πρωτότοκος, καὶ οὐ
„ πρωτόκτιστος· κτισθῆσεται ἢ δὲ κτίσις οὐκ ἐκ τῆς
„ οὐσίας τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ θελήματι αὐτοῦ ἐκ τῆς
„ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη “.

Λέγεται δεύτερον πρωτότοκος ὁ Χριστός, καθ' ὃ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Μητρὸς· „Καὶ ἔτεκε, φησί, τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον“· (Λουκ. β'. 7.) Νοεῖται δὲ τοῦτο, ὅχι ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου δεύτερος Υἱός, ἀπαγε! Μονογενῆς γὰρ καὶ μονογενῶς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς ὁ Χριστός, ἀλλὰ διότι αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος τὴν παρθενικὴν ἀνοίξας μήτραν, ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν πάλιν αὐτὴν κεκλεισμένην ἐφύλαξεν, ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος τεχθεὶς ἐποίησε. (1) Λέγεται καὶ τρίτον ὁ Χριστός πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν· καὶ μαρτυρεῖ λέγων ὁ Παῦλος „Ὅς ἐστὶν ἀρχὴ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν“· (Κολ. α'. 18.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει, ὅτι ὁ Χριστός λέγεται πρῶτος κατὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Κύριος ἔλυσε τὰς ᾠδῖνας τοῦ θανάτου, ὡς λέγει ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, (Πράξ. β'. 24.) διὰ τοῦτο δικαίως λέγεται ὅτι εἶναι καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν· γέννησις γὰρ εἶναι καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις. Πρωτότοκος λοιπὸν λέγεται ὁ Χριστός ἐκ τῶν νεκρῶν, διότι πρῶτος αὐτὸς ἀναστὰς ἀπὸ τοὺς νεκρούς ὡς ἀπαρχή, ἔχει ἀκολουθοῦντας εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς νεκρούς· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἐγερθήσονται, ὡς ὁ Χριστός, ἀφθαρτοί· ἡ πρωτότοκος λέγεται ὁ Χριστός ἐκ τῶν νεκρῶν, καθότι ἀπὸ τοὺς ἄλλους νεκρούς τοὺς ἐγερθέντας καὶ πάλιν ἀποθανόντας, αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος ἀναστὰς, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον· ἢ καθότι αὐτὸς πρῶτος καὶ μόνος ἀνέστησεν ἑαυτὸν τῇ θείῃ αὐτῆ ἐξουσίᾳ· ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκε, κατὰ τὸν ἀνώνυμον. Ὅθεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος τούτοις συμφωνῶν λέγει· „Τριῶν οὐσῶν ἡ μῖν τῶν γεννήσεων, δι' ὧν ζωοποιεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, τῆς μὲν ἀπὸ

ἡ σῶ-

(1) Κατὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος τὸν Χριστὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· (Ῥωμ. ἡ. 29.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει· „Πρωτότοκος δὲ εἶναι ἡ Χριστός ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς κατὰ τὴν ἐνσάρκον Οἰκονομίαν· ἐπειδὴ κατὰ τὴν Θεοσητήαν δὲν εἶναι πρωτότοκος, ἀλλὰ Μονογενῆς· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ Χριστῷ ἠγίασθη ἡ κατὰ κριτος ἡ μὲν φύσις, διὰ τοῦτο πρεπόντως πρωτότοκος μὲν εἶναι ὁ Χριστός, ἡμῖς δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ χρηματιζόμεν“· Δὲν εἶναι δὲ εὐκαταφρονητὰ καὶ ἐκείνα ὅσα λέγει ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Καινῶν· „Πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς ὀνομάζεται ὁ Χριστός, ὅτι Μονογενῆς ὢν καὶ ἐκ Μητρὸς, παρακλητικὸς ἡμῶν μετέσχε σαρκὸς καὶ αἵματος κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ ἀνθρώπων γέγονε· γεγόταμεν δὲ καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ Υἱοὶ Θεοῦ ἐν τῷ Βαπτίσματι· καὶ αὐτὸς ὁ φύσει Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πρωτότοκος ἐν ἡμῖν τοῖς δέσει καὶ χάριτι Υἱοῖς Θεοῦ γενομένοις καὶ ἀδελφοῖς αὐτοῦ χρηματίσασιν γέγονεν.“ Ὅθεν ἐλεγει ἀναβαίνων πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν οὐκ εἶπε Πατέρα ἡμῶν, ἀλλὰ Πατέρα μου, φύσει δηλαδή, καὶ Πατέρα ὑμῶν, χάριτι δηλαδή, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν· οὐκ εἶπε Θεὸν ἡμῶν, ἀλλὰ Θεόν μου· ἂν διέλης λεπταῖς ἐπινοίαις τὸ ὄραμενον ἀπὸ τῆ νοουμένου· ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τῆς Θεότητος, καὶ Θεὸν ὑμῶν, ὡς δημιουργὸν καὶ Κύριον. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τὰς ἐν Χριστῷ συνελθούσας φύσεις ἐπινοία μόνη, φησί, θεωροῦμεν καὶ διακρίνομεν· ἀλλ' ἂν ἦτον μετὰ τῶν αὐτῆς ἐκατέρα ἰδιομάτων“· (Ὅρα τὸ λβ'. κεφ. Μάρκου τοῦ Ἐφέσου κατὰ Ἀκινδυνιστῶν) καὶ τὸν β'. λόγον περὶ Υἱοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου καὶ αὐτὸς χαρίζεται τῇ ἐπινοίᾳ τὰς ἐν τῷ Χριστῷ ἠνωμένας κατ' ὑπόστασιν μίαν δύο φύσεις αὐτοῦ. Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῷ Θεολογικῷ κεφ. ξη'. λέγει· „Ἐάν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, χαρίσθης τὸ ὄραμενον τῷ νοουμένου, δουλητε λέγεται καὶ

ἀγνοῦσα ἡ σὰρξ“· Καὶ πάλιν, „Ὅσπερ ἐπὶ τῆς ἀγνοίας εἶπομεν ὅτι, ἐάν ἰσχυραῖς ἐπινοίαις· ἦτοι νοῦ λεπταῖς φαντασίαις διέλης τὸ χριστὸν ἐκ τοῦ ἀκτιστοῦ, δούλη ἐστὶν ἡ σὰρξ· Εἰ μὴ ἦντο τῆ ὁμῶν Λόγῳ, ἀπαξ δὲ ἐνωθῆσα κατ' ὑπόστασιν, πῶς ἐστὶ δούλη“· Ὅπου μὲτὰ λόγια ταῦτα δέλει καὶ φανερῶς ὁ χαριτωμένος οὗτος, ὅτι αἱ δύο φύσεις τῆ Χριστοῦ διαιρῶνται ἀλλ' ἀδιαίρετως. Γράφεται δὲ καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ Τριπύδιῳ, ὅπου Κωνσταντίνος ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας κακῶς νοῶν τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνὴν τὴν λίγυσαν· „Ὁ Πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν“· ἐλεγει· „Ἡ φωνὴ αὐτῆ δὲν νοεῖται, ὅπνῃκα ὁ Κύριος μίαν ὑπόστασιν νοεῖται ἠνωμένας τὰς δύο ἔχουσα φύσεις, ἀλλ' ὅπνῃκα κατὰ Φιλὴν ἐπίνοιαν ἡ σὰρξ παραλαμβάνεται κεχωρισμένη τῆς Θεότητος, καὶ οἷατις ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων εἶναι γνωρίζεται“· Κατὰ τοῦτου λοιπὸν τοῦ ταῦτα λέγοντος Κωνσταντίνου φερομένη ἐκείσε ἡ Ἐκκλησία, οὕτως ἀποφαντικῶς δογματίζει· „Καὶ ταῦτα τοῦ θεολογικῶτατικῶς δογματίζει“· ἡ Δαμασκηνὸς τότε τὴν κατὰ Φιλὴν ἐπίνοιαν διαιρέσιν ἐκδιδάσκοντος, ὅτε λέγεται τι περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ σαρκὸς, μὴ παραστατικὸν φυσικῆς τινὸς ιδιότητος, ἀλλὰ δηλωτικὸν δουλείας ἢ ἀγνοίας“· Καὶ πάλιν καθολικῶς κατὰ τῶν τοιούτων φερομένη ἀναθεματίζει αὐτοὺς οὕτω· „Αναθεματίζομεν αὐτοὺς ὡς μὴ ἐκλαμβανομένους τὴν τοιαύτην ῥῆσιν (τὴν ὁ Πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν) τῆς κατὰ Φιλὴν ἐπίνοιαν διαιρέσεως, καθὼς παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐρρέθη τότε, ὅπνῃκα ἡ δουλεία καὶ ἡ ἀγνοία λέγεται, ὡς μὴ ἀνεχομένων τὴν ὁμοθεῖον καὶ ὁμοτιμον τοῦ Χριστοῦ σαρκὰ διὰ τῶν τοιούτων φωνῶν καθυβρίζεσθαι, ἀλλὰ λέγοντας κατὰ Φιλὴν ἐπίνοιαν παραλαμβάνεσθαι καὶ τὰς φυσικὰς ιδιότητάς, τὰς ὡς ἀληθῶς οὐσας τῆς τοῦ Κυρίου σαρκὸς τῆς ἐνυποστάσεως τῆ αὐτῆ Θεότητι καὶ ἀδιαίρετων μενούσας“·

„ σώματος, τῆς δὲ, κατὰ τὸ τῆς παλιγγενεσίας Μυστήριον, τῆς δὲ, διὰ τῆς ἐλπίζομένης
 „ ἐκ τῶν νεκρῶν πάλιν ἀναστάσεως, ἐν ταῖς τρισὶ πρωτότοκος γίνεται “ (ὁ Χριστὸς δηλ.)
 (λόγῳ Δ. κατ' Εὐνομίου).

Τροπάριον.

„ Νηπιόφρομα τὸν γεγομῶτα ἀπάτη, πρωτόπλαστον ἔμπαλιμ ἔπα-
 „ μορφώσωμ, Θεὸς Λόγος μηπιάσας ἐπέφαμεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ, λέγει, ὁ πρωτόπλαστος Ἀδὰμ ἔγινεν ἀπὸ τὴν ἀπάτην τοῦ Διαβόλου κατὰ
 τὰς φρένας καὶ τὸν νοῦν ὡς ἐν ἀνόητον νήπιον· τούτου χάριν ὁ πλάσας τοῦτον Θεὸς Λό-
 γος, θέλων νὰ ἐπανορθώσῃ πάλιν αὐτὸν συντριβέντα διὰ τῆς παραβάσεως, ἐπέφανεν αὐ-
 τὸς νήπιος, ἀλλὰ νήπιος, ὅχι κατὰ τὸ νηπιῶδες ἐκεῖνο φρόνημα τοῦ Ἀδὰμ, ἀπαγε!
 ἐπειδὴ ποῖος ἄλλος ἦτον συνετώτερος καὶ σοφώτερος τοῦ Χριστοῦ καὶ νηπιῶν ὑπάρχοντος,
 τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ ἦτον ἐνωμένη κατ' ὑπόστασιν μὲ τὴν ἐνυπόστατον σοφίαν τοῦ Πατρὸς;
 Ὡς περ γὰρ ἡ ψυχὴ τῆ Κυρίου ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως τεθεωμένη ἐχρημάτισε διὰ τὴν κατ' ὑ-
 πόστασιν ἐνωσιν· οὕτως αὐτὴ ἦτον καὶ πεπλουτισμένη μὲ τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας καὶ
 γνώσεως, ἀν καὶ ἡ σοφία αὐτὴ ἦτον κεκρυμμένη, καὶ ἐδείχνετο εἰς τὰ ἔξω διὰ τῶν ἐνερ-
 γειῶν, κατὰ τὴν προκοπὴν καὶ ἡλικίαν τοῦ σώματος· „ Τὸ δὲ παιδίον (ὁ Ἰησοῦς) κῆ-
 „ ξανε καὶ ἐκραταιοῦτο Πνεύματι, πληρούμενον σοφίας “. (Λουκ. β'. 40.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ
 ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· „ Ἡ μὲν ἀνθρωπίνῃ φύσιν οὐσιαστικῶς ἐκέκτηται τῶν μελλόντων τὴν
 „ γνώσιν· ἡ δὲ τοῦ Κυρίου ψυχὴ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐνωσιν καὶ τὴν
 „ ὑποστατικὴν ταυτότητα, κατεπλούτησεν, ὡς ἔφην, μετὰ τῶν λοιπῶν Θεοσημειῶν καὶ τὴν
 „ τῶν μελλόντων γνώσιν “. (Κεφαλ. ξη'. τοῦ Θεολογικοῦ) Νήπιος, λέγω, ἐπέφανεν ὁ Θεὸς
 Λόγος, οὐ κατὰ τὸ νηπιῶδες καὶ ἀτελὲς φρόνημα τοῦ Ἀδὰμ, ἀλλὰ κατὰ μόνον τὴν σωμα-
 τικὴν ἡλικίαν, γενόμενος τέλειος ἄνθρωπος· νηπιόφρων γὰρ γέγονεν ὁ Ἀδὰμ, κατὰ τὸν ἀνώ-
 νυμον, διότι καθὼς τὸ νήπιον διὰ τὴν ἀπλότητά του εὐκόλως ἀπατάται ἀπὸ τοὺς πονη-
 ρούς· οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ διὰ τὴν ἀπειροκακίαν καὶ ἀπλότητά του εὐκόλως ἐγελάσθη ἀπὸ
 τὸν πονηρὸν Διάβολον· ὅθεν ἐπιθυμῶν νὰ ἀπολαύσῃ μεγαλύτερα ἀγαθὰ, ἔχασε καὶ τὰ
 ὀλίγα ὅπου εἶχεν εἰς χεῖράς του. „ Διὰ τοῦτο συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος, λέγων· „ Μὴ
 „ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῆ κακίᾳ νηπιάζετε· ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε “.
 (α'. Κορ. ιδ'. 20.)

Τροπάριον.

„ Γῆς ἀπόγομο παλιμδρομήσασαμ ταύτη, Θεότητος σύμμορφον φύ-
 „ σιμ ὁ Πλάστης, ὡς ἀτρέπτως μηπιάσας ἀμέδειξेम.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Πλάστης, λέγει, καὶ Δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων, τὴν φύσιν τοῦ Ἀδὰμ τὴν ἀπὸ γῆς
 γεννηθεῖσαν, καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν ἐπιστραφεῖσαν καὶ διαλυθεῖσαν διὰ τοῦ θανά-
 του, κατὰ τὴν θεῖαν ἐκεῖνην ἀπόφασιν τὴν λέγουσαν „ Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ “,
 (Γέν. γ'. 19.) αὐτὸς ἐπειδὴ ἔγινε νήπιος ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως, δηλαδὴ οὐχὶ τρα-
 πείεις εἰς ἔξερ οὐκ ἦν, ἀλλὰ μείνας ὅπερ ἦν· ἦτοι Θεὸς, ἦνωσε μὲ τὴν ἰδικήν του ὑπόστα-
 σιν τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, καὶ προσέλαβε τὸ χεῖρον (τὴν ἀνθρωπότητα) ἵνα ἀντιδῶ
 τὸ βέλτιον (τὴν Θεότητα) ὡς εἶπεν ἡ Θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνή. Τούτου χάριν αὐτὸς
 ἐνανθρωπήσας, ἀνέδειξε τὴν φύσιν τοῦ Ἀδὰμ τὴν εἰς γῆν ἐπιστραφεῖσαν σύμμορφον τῆς
 ἰδικῆς του Θεότητος· ἦτοι ἐθέωσε τὸν ἄνθρωπον· „ Μετασχηματίσει γὰρ (ὁ Χριστὸς),
 „ λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμ-
 „ μορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτῆ “ (ἦτοι τῇ ἐνδόξῳ κατὰ περίφρασιν) (Φιλιπ. γ'. 21.)

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

- Ἐκάλυψεν Οὐρανοὺς ἢ ἀρετή σου Χριστέ· τῆς Κιβωτοῦ γὰρ προελ-
 ■ θὼν τοῦ ἀγιάσματος σου, τῆς ἀφθόρου Μιτρὸς, ἐν τῷ ναῶ τῆς
 ■ δόξης σου ὡφθης ὡς βρέφος ἀγκαλοφορούμενος· καὶ ἐπληρώθη τὰ
 ■ πάντα τῆς σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερὸς Κοσμάς με τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸν Δημιουργὸν τοῦ Παντός να
 κρατῆται ὡς βρέφος ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς πανάγου Μιτρὸς του, καὶ στοχαθεῖς τὸ ἀπει-
 ρον τῆς θείας αὐτοῦ συγκαταβάσεως, ἐδανείσθη τὰς ἰδίας ἐκείνας λέξεις τοῦ Προφήτου
 Ἀββακούμ, τοῦ ὁποῦ ποίημα εἶναι καὶ ἡ τετάρτη αὕτη Ὡδὴ, τὰς λεγούσας „Ἐκάλυψεν
 ■ Οὐρανοὺς ἢ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ πλήρης ἢ γῆ“· (Ἀββ. γ'. 3.) ὅθεν
 λέγει· ἀληθῶς, ὦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἀληθῶς ἐκάλυψεν ἢ ἀρετὴ σου τοὺς Οὐρανοὺς·
 Ἀρετὴν δὲ ὀνομάζει ἐδῶ τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου συγκατάβασιν καὶ μέχρι τῆς ἐνανθρωπήσεως
 αὐτοῦ κένωσιν· αὕτη γὰρ εἶναι τόσοσ ὑψηλὴ καὶ μεγάλη, ὥστε μετὰ τὸ μεγαλειότης ἐσκέ-
 πασε καὶ αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν Οὐρανῶν, δηλαδὴ τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων· ἐπειδὴ ἔφριξαν ἀλη-
 θῶς καὶ αὐταὶ αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις τοῦ Μυστηρίου τοῦ μέγεθος.

Ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοφύλακτος τὸ ρητὸν τοῦτο ἐρμηνεύων, λέγει· καὶ ἂν ἔγινεν ἀνθρωπος ὁ
 Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο ἐφάνη ὅτι εἶναι ἠλαττωμένος καὶ κατώτερος
 τῶν Ἀγγέλων· ἀλλ' ὅμως ἢ ἀρετὴ αὐτοῦ καὶ σεβασμιότης καὶ τὸ θεοπρεπές του ἀξίω-
 μα, κατὰ τὸν Ἀλεξάνδρειας Κύριλλον, εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ κάθε ἀξίωμα τῶν Οὐρανῶν·
 ἢτοι τῶν ἐν Οὐρανοῖς Ἀγγέλων· ἐπειδὴ εἰς κανένα ἀπὸ αὐτοὺς δὲν εἶπεν ὁ Πατὴρ· Υἱὸς
 „μου εἶ σύ, κάθου ἐκ δεξιῶν μου“, κατὰ τὸν Παῦλον· διότι αὐτὸς μόνος εἶναι, κατὰ τὸν
 αὐτὸν Παῦλον, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, καὶ παντός ὀνόματος ὀνο-
 μαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. (Ἐφ. α'. 21.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα· σύ, Χριστέ, ἐγεννήθης ἀπὸ τὴν ἀφθόρον Μιτέρα σου,
 ■ τὴν ὁποῖαν Κιβωτὸν ἀγιάσματος ὁ Δαβὶδ ὀνομάζει· „Ἀνάστηθι, φησὶ, Κύριε, εἰς τὴν
 ■ ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἢ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος σου“· (Ψαλ. ρλδ'. 8.) Ἀγίασμα
 δὲ ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ χρισθέν καὶ αγιασθέν καὶ
 θεωθέν ὑπὸ τῆς προσλαβούσης τοῦτο Θεότητος. Οὕτως ἐν γεννηθείς, ἐφάνης ὡς βρέφος ὑ-
 πὸ ἀγκαλῶν βασταζόμενος ἐν τῷ ναῶ τῆς δόξης σου· ἢτοι τῷ ἐνδόξῳ (κατὰ περίφρασιν,
 καθὼς καὶ τῶν τριῶν Παίδων τὸ λόγιον „Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῶ τῆς ἀγίας δόξης σου“,
 Αἰνεσις τῶν τριῶν Παίδων 3ο.) Διὰ τοῦτο ἐπληρώθησαν ὅλα τὰ κτίσματα ἀπὸ τὴν ἰδι-
 κήσου αἰνεσιν· ὅλα γὰρ ὁμοφώνως ἕρμησαν τὴν ἀπειρόν σου φιλανθρωπίαν καὶ συγκατά-
 βασιν. Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὴν παροῦσαν τετάρτην Ὡδὴν μετὰ ἕνα τέλος τελειώνει ὁ Ἱερὸς
 Κοσμάς, κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἔχει, ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ, ὡς εἵπομεν·

Τροπάριον.

- Γηθόμενος Συμεῶν τῶν ἀπὸρρήτων Μυστα, ἢ Θεοτόκος ἐβόα· ὅμ
 ■ ὕψ' Ἀγίου πάλαι κεχημάτισαι Πνεύματος, μητιάσαρτα Λόγου
 ■ Χριστοῦ ἐμαγκαλίζου κράζωμ αὐτῷ· ἐπλήσθη τὰ πάντα τῆς
 ■ σῆς αἰρέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον κατ' ἠθοποιίαν καὶ παρακλήσιν ἐσχημάτισεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς· ὡς
 ἐκ μέρους γὰρ τῆς Παρθένου ἀποτεϊνόμενος τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεοδόχον Συμεῶν, οὕτως
 λέ-

λέγει· οἱ μὲν ἄλλοι γέροντες, οἱ διάστημα πολλῶν χρόνων διαπεράπαντες, εἰάν τινὰς θελήσῃ νὰ βάλῃ ἐπάνω των καὶ τὸ πλέον ἐλαφρότατον φορτίον, λυποῦνται καὶ ἀδημονοῦν, καὶ δικαίως· διότι μόλις καὶ μετὰ βίας αὐτοὶ δύνανται νὰ βαστάζουσιν τὰ μέλητων ὑπὸ τοῦ γηρατειῶν ἀδυνατισμένοι· σὺ δὲ, ὦ μακάριε καὶ θεϊότατε γέρον Συμεῶν καὶ Μῦστα (γνώστα) τῶν ἀπορρήτων τοῦ Θεοῦ Μυστηρίων, κάμνεις ὅλον τὸ ἐναντίον ἐκείνων· ἐπειδὴ δὲν λυπεῖσαι, ἀλλὰ χαίρεις καὶ μὲ ἀγαλλίασιν μεγάλην ἐναγκαλιζέσαι τὸν προαιώνιον Λόγον τοῦ Πατρὸς, τὸν ἐξ ἐμοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντα, καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπιον νηπίσαντα. Δέχου λοιπὸν, Συμεῶν, τοῦτον ἐν ταῖς ἀγκάλαις σου κατὰ τὸν πόθον σου· διότι σοὶ ἐχρηματίσθη· ἦτοι ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ μὴ ἰδῆς θάνατον πρὸ τοῦ νὰ ἰδῆς αὐτόν· „Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὃ ὄνομα Συμεῶν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτῷ· καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον, πρὶν ἢ ἰδῆ τὸν Χριστὸν Κυρίου“. (Λουκ. β'. 25.) (1).

Συμφώνως μὲ τὸν Ποιητὴν Κόσμαν πανηγυρίζει εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην καὶ ὁ ἱερομάρτυς Μεθόδιος λέγων· „Καὶ δὴ λαβομένη ἡ Θεοτόκος τὸν ἐκ τοῦ ἀχράντου καὶ παναρώμου αὐτῆς θυσιαστηρίου σαρκωθέντα ζωοποιὸν καὶ ἀνέκφραστον ἄνδρακα, ὡς λαβίδι καὶ συζεύξει τῶν ἁγίων αὐτῆς χειρῶν, τῷ δικαίῳ (Συμεῶν) προσέειπε, τοιαῦτα, ἐμοὶ δοκεῖν, λέγουσά τε ἅμα καὶ παρακελεύουσα· ἀπόλαβε, πρεσβύτα τίμιε καὶ ἱερῶν ἄριστε, ἀπόλαβε τὸν Κύριον, τὴν οὐ χηρεύσασάν σου ἐλπίδα· ὑπόδεξαι θυσιαρὸν ἀνεκλείπτον, καὶ πλοῦτον ἀναφαίρετον, μεγαλοφυσέστατε· ἐναγκαλίσαι κράτος ἀνεκδιήγητον καὶ δύναμιν ἀνεξερεινήτην ἐρείδουσάν σε, σοφώτατε· περίπτυσαι τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀνακαινοποιήθητι δικαιοτάτε· οὐ τολμηρὸν τὸ ἐγχειρήμα· μὴ ὄκλαζε, ὀσιώτατε· ἐμφορήθητι τοῦ ποδομήνου· κατατρύφισον τοῦ ἐπιτιδομένου“.

Τροπάριον.

„Ἦμ ἠλπίσας Συμεῶν ἡλικιώτην βρεφῶν, χαίρων ὑπόδεξαι (2)
 „Χριστόν, τῷ Ἰσραὴλ τῷ Θείου τῆν παράκλησιν, τὸν Νόμου Ποιη-
 „τῆν καὶ Δεσπότην πληροῦντα νόμου τάξιμ, κρᾶζωμ αὐτῷ· ἐπλή-
 „σθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰμέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸ Τροπάριον τῆτο εἶναι ἠνωμένον μὲ τὸ ἀνωτέρω· ἡ γὰρ Μελωδὸς κατ' Ἠθοποιεῖαν καὶ παρακλήσιν μελουργήσας αὐτὸ, ὡς ἐκ μέρους τῆς Θεοτόκου τὸν λόγον σχηματίζει, καὶ λέγει πάλιν πρὸς τὸν Συμεῶν· ὑπόδεξαι, ὦ θεϊότατε Συμεῶν, εἰς τὰς ἀγκάλας σε, ὑπόδεξαι χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος τὸν Χριστὸν εἰς ἡλικίαν βρέφους, ὃ ὁποῖος εἶναι ἡ παρηγορία

(1) Περί τοῦ ἁγίου Συμεῶν τούτου διάφοροι διαφορῶς λέγουσιν· ὁ μὲν γὰρ ἅγιος Ἰωσήφ ὁ ὑμνογράφος ἐν τῷ δευτέρῳ Τροπαρίῳ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἁσματικῷ Κανόνος του, δέλει ὅτι ἦτον ἱερεὺς, λέγων· „Ἐν νόμῳ γενόμενος ἱερευρῶν, ἱερώτατε“ καὶ ὁ ἱερομάρτυς Μεθόδιος, εἶπὼ λέγων· „Ἀπόλαβε, πρεσβύτα τίμιε καὶ ἱερῶν ἄριστε“. ὁ δὲ κριτικὸς Φώτιος ἐν τοῖς Ἀμφιλοχείαις, καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βελγάριας λέγουσιν, ὅτι δὲν ἦτον ἱερεὺς, ἀνώτερος ὅμως τοῦ ἱερέως· ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἦτον οὗτος εἰς τῶν εβδομήκοντα τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, καὶ ὅτι ἐρμηνεύων τὸ „Ἰδὲ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει“, καὶ ἀπιστήσας εἰς αὐτό, ἐλαβε χρηματισμὸν ὅτι μέλλει νὰ ζῆσῃ, ἕως νὰ λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας σου τὸν πρὸς τὸν θεὸν γεννηθέντα παρθε-

κὸν στόκος, ὡς λέγει Γεώργιος ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῇ Συνέξει. Εὐθύμιος δὲ ὁ Ζυγαδηνὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Λουκᾶν, καὶ ὁ Ἀθηνῶν Μελέσιος, καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Συμεῶν, ὅταν εἰδέχθη τὸν Χριστόν, ἦτον χρόνων διακοσίων ἐνδομήκοντα καὶ ἑπτάκενα· ἄλλοι δὲ γενιολογοῦσι τὸν Συμεῶν τούτον, ὅτι ἦτον Τίος μὲν τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἑβραίων Χιλλέλ, Πατὴρ δὲ τοῦ περιφημοῦ Γαμαλιὴλ τοῦ ἀναγερομένου ἐν ταῖς Πράξεσι· καὶ ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ἦτον πρέεδρος τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἑβραίων· οἱ δὲ ἀσφαλέστεροι μόνῃ τῇ εὐαγγελικῇ ἱστορίᾳ ἐπόμενοι, ὡς ἄνδρα ἀπλῶς πνευματοκίνητον τὸν Θεοδόχον γενεαίρουσιν. (ὄρα τὴν νεοτύπωτον Ἐκκτονταετησίαν).

(2) Παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ καὶ ἄλλοις „ἀπόλαβε“ γράφεται, καὶ παρὰ τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Θεοδώρου.

ρία τοῦ Θεοσυλλέκτη καὶ νέου Ἰσραὴλ τῶν Χριστιανῶν, οἱ τινες ὁρῶσι νοητῶς τὸν Θεόν· τὴν ὁποίαν παρηγορίαν ἐσὺ ἤλπισας νὰ ἰδῆς, καθὼς ἐχρημάτισεν: ἦτοι διὰ λόγῃ ἀπεκαλύφθη εἰς ἐσὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἢ Ἰδοῦ, φησὶν ὁ ἱερός Λουκᾶς, ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλήμ, ὃ ὄνομα Συμεῶν· καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ“. (Λουκ. β'. 25.) Ὑπόδεξαι λοιπὸν τὸν Χριστὸν τὸν ἐξ ἐμοῦ γεννηθέντα, ὅς τις, μὴ ὄλον ὅτι εἶναι Ποιητὴς καὶ Δεσπότης τοῦ παλαιοῦ Νόμου, σήμερον ὅμως ἐν τῷ νῶ ἑλεῖν τὴν τάξιν καὶ προσταγὴν τοῦ Νόμου· ταῦτ' οὖν εἰπεῖν, αὐτὸς ἰδίως νομοθέτης ὑποτάσσεται εἰς τὰ ἰδικά του νομοθετήματα· αὐτὸς γὰρ ἐνομοθέτησεν, ὅτι κάθε πρωτότοκον ἀρσενικὸν νὰ προσφέρεται εἰς τὸν Κύριον· ἢ Ἀγιάσόν μοι πᾶν πρωτότοκον ἢ πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν“, (Ἐξ. ιγ'. 2.) καὶ πάλιν, ἢ Πᾶν διανοῖγον μήτραν ἐμοὶ τὰ ἀρσενικά“, (Ἐξ. λδ'. 19.) καὶ ὁ ἱερός Λουκᾶς, ἢ Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον ἢ μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται“. (Λουκ. β'. 23.) Διὰ τί δὲ φυλάττει ὁ Κύριος τὴν προσταγὴν τοῦ Νόμου; Διὰ δύο αἰτία, ἓνα μὲν, ἵνα μὲ τὸ ἰδικόν του παράδειγμα παρακινήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ φυλάττουν τὸν Νόμον, ἄλλο δὲ, ἵνα δείξῃ ὅτι δὲν εἶναι παραβάτης τοῦ Θείου Νόμου, εἰδὲ ἀντίθεος· ἢ Μὴ νομίσητε, φησὶν, ὅτι ἤλθον καταλύσαι τὸν Νόμον, ἢ τοὺς Προφῆτας, οὐκ ἤλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι“. (Ματθ. ε'. 7.)

Τροπάριον.

ἢ Θεώμενος Συμεῶν Λόγον τὸν ἄναρχον, μετὰ σαρκὸς ὡς ἐν θρόνῳ χερουβικῷ, Παρθένῳ ἐποχούμενον, τὸν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ πάντα ὡς βρέφος, ἐκπλαγεὶς ἐβόα αὐτῷ· ἐπλήσθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰμέσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων, λέγει, ὁ πρεσβύτερος Συμεῶν (1) τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν ἀναρχον κατὰ χρόνον: ἦτοι τὸν ἀχρονον καὶ ὑπέρχρονον, ὅτι κάθεται μετὰ τῆς χρονικῆς αὐτοῦ σαρκὸς ἐπάνω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Παρθένου Μητρὸς, ὡς ἐπάνω εἰς θρόνον χερουβικὸν, ὁμοίως βλέπων ὡς τεσσαρακονθήμερον βρέφος ἐκεῖνον τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι αἰτία τοῦ νὰ ὑπάρχουν ὅλα τὰ ὄντα, ἐξεπλάγη διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Μυστηρίου· ὅθεν ἐβόα εἰς τὸν Χριστὸν τὸ πολλάκις ῥηθέν τοῦ Ἀββακούμ λόγιον ἢ Ἐπλήσθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰμέσεως“. Διὰ τί δὲ ὠνόμασε τὸν Θεὸν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ πάντα; Ἐπειδὴ ὄχι μόνον αὐτὸς εἶναι Ποιητὴς καὶ Δημιουργὸς κάθε οὐσίας αἰσθητῆς καὶ νοητῆς, ἀλλὰ καὶ διαφέρει ἀπὸ τοὺς τεχνίτας τοῦ Κόσμου, κεραμεῖς θετόν, ἢ ἀνδριαντοποιούς, ἢ ξυλουργούς καὶ ἄλλους ὁμοίους· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ δὲν εἶναι Ποιηταὶ ὕλης τῶν κεράμων, ἢ τῶν ξύλων, ἢ τῶν ἀνδριάντων, ἀλλὰ πέρνοντες τὴν ὕλην ἐξωθεν ἑτοιμον, βάλλουσιν εἰς αὐτὴν τὸ εἶδος μόνον καὶ τὴν μορφήν τῆς τέχνης· ὁ δὲ Θεὸς δὲν εἶναι τοιοῦτος, ἀλλὰ τὴν ὕλην ὅλην τῶν κτισμάτων αὐτὸς παράγει ἐκ τοῦ μη ὄντος εἰς τὸ εἶναι, καὶ τὰ εἶδη αὐτὸς ἐπιθέττει εἰς αὐτήν. Φευδαστάτη δὲ εἶναι, καὶ πόρρω τῶν ἱερῶν περιβόλων τῆς Ἐκκλησίας ἐδιώχθη ἢ δόξα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἐφλυάρουν ὅτι ἡ ὕλη δὲν ἐπαρήχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἶναι ἀναρχος καὶ συναΐδιος τῷ Θεῷ· ὁ δὲ Θεὸς ἄλλο τι δὲν ἐποίησε, παρέξ τὸ νὰ μορφώσῃ μόνον τὴν ὕλην μὲ διάφορα εἶδη καὶ ποιότητας.

Καὶ λοιπὸν ὁ Θεὸς αἰτιὸς ἐστὶ τοῦ νὰ ἦναι τὰ πάντα: τουτέστι τοῦ νὰ ἦναι καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος ὅμῃ, ἐξ ἧν συντίθενται καὶ ὀλοκληροῦνται πάντα τὰ κτίσματα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· ἢ Οἱ μὲν Ἕλληνες ἐξ αἰδίου λέγοντες συνυπάρχειν τῷ Θεῷ τὴν τῶν ὄντων οὐσίαν (ἦτοι τὴν ὕλην), τὰς δὲ περὶ αὐτὴν ποιότητας μόνον ἐξ αὐτοῦ

ἢ ἐσχῆ-

(1) Σημειώσαι, ὅτι Συμεῶν ἐβραϊκῶς δέλεϊ νὰ εἰπῇ ὑπακοή, κατὰ τὸν Νικήταν, ἢ οὐ ἤκουσε Κύριος, κατὰ τὸν Χρυσόστομον· ὅθεν καὶ ἡ Δεῖα εἶ-

πεν, ὅταν ἐγέννησε τὸν Συμεῶν· ἢ ἤκουσε Κύριος ὅτι μισῶμαι καὶ προσέδωκε μοι καὶ τῆτο· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτὸ Συμεῶν“. (Γέν. κδ'. 33.)

„ ἐσχικέναι, τῇ μὲν οὐσίᾳ οὐδὲν λέγουσιν ἐναντίον, ἐν δὲ ταῖς ποιότησι μόναις τὴν ἐ-
 „ ναντίωσιν εἶναι· ἡμεῖς δὲ μόνῃ λέγομεν τὴν θεῖαν οὐσίαν μὴ ἔχειν ἐναντίον, ὡς αἰ-
 „ διόν τε οὐσαν καὶ ἀπειρον καὶ αἰδιότητος ταῖς ἄλλαις χαριστικῆν· τῇ δὲ τῶν ὄντων
 „ οὐσία εἶναι μὲν τὸ μὴ ὄν ἐναντίον, καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ κυρίως ὄντος (ἤτοι τοῦ
 „ Θεοῦ) ὑπάρχειν τὸ αἰεὶ εἶναι αὐτὴν, ἢ μὴ εἶναι.“ (Κεφ. κή. τῆς Γ'. ἑκατοντάδος τῶν
 „ περὶ ἀγάπης.) καὶ πάλιν, „ Οἱ Ἕλληνες, οὐσίας μὲν οὐδαμῶς, ποιότητων δὲ μόνον
 „ δημιουργὸν τὸν Θεὸν εἰσάγουσιν· ἡμεῖς δὲ τὸν παντοδύναμον ἐγνωκότες Θεὸν, οὐ ποιο-
 „ τήτων, ἀλλ' οὐσιῶν πεποιωμένων (μὲ εἶδος) δημιουργὸν αὐτὸν εἶναι φαμέν· εἶδὲ τοῦ-
 „ το, οὐκ ἐξ αἰδίου συνύπαρκτα τῷ Θεῷ τὰ δημιουργήματα.“ (Κεφ. σ'. τῆς Δ'. ἑκατον-
 „ τὰδ. τῶν περὶ ἀγάπης.) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης δὲ Γρηγόριος ὁ Παλαμάς συμφώνως λέγει·
 „ Πεποιωμένος οὐσίας ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε“ (Κεφ. ρκβ'. τῶν Ἐνωστικῶν)· καὶ ὁ μέγας
 „ Βασίλειος οὕτω φησὶν· „ Ὁ Θεὸς πρὶν τι τῶν ὄρωμένων γενέσθαι, εἰς νοῦν λαβόμενος καὶ
 „ ὀρμήσας ἀγαγεῖν εἰς γένησιν τὰ μὴ ὄντα, ὁμοῦ τε ἐποίησεν ὁποῖόν τινα χρὴ τὸν Κόσμον
 „ εἶναι, καὶ τῷ εἶδει αὐτοῦ τὴν ἀρμόζουσαν ὕλην συναπεργέννησεν.“ (Ὀμιλ. β'. εἰς
 „ τὴν ἑξαήμερον) ταῦτόν εἰπεῖν, ὕλην εἰδοπεποιημένην ὁ Θεὸς παρήγαγεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
 εἰς τὸ εἶναι (1).

Ωδὴ

(1) Σημαιοῦμεν ἑνταῦθα, ὅτι κατὰ τοὺς ἀληθεῖς
 τούτους λόγους τῶν ἁγίων, πάσῃ κατηγορίας καὶ
 κατακρίσεως εἶναι ἄξιοι οἱ ἰδικοί μας λογικεύμενοι,
 οἱ λογικῶς ἰδίας συντάξαντες, ὡς ὁ Βλεμμίδης, ὡς
 ὁ Κορυδαλεὺς, καὶ ἄλλοι, οἱ τινες καίτοι εὐσεβεῖς
 λογίζόμενοι, ἀνακαινίζουσιν ὁμῶς ἐν τῷ μέρει τούτῳ
 τὸν ἐλληνισμόν καὶ τὴν παλαιὰν κακοδοξίαν τῶν
 Ἑλλήνων τῷ τῶν εὐσεβῶν συστήματι παρεισάγουσι.
 Πάντες γὰρ ἀπὸ μιᾶς ἐν τῷ περὶ οὐσίας λόγῳ γρά-
 φουσι καὶ πρεσβύουσιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῇ
 οὐσίᾳ, καὶ ὅτι τὸ μὴ ὄν οὐκ ἐναντίον αὐτῇ ἔστι,
 καὶ ὅτι ἐν μόναις ταῖς ποιότησι ταῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ,
 ἢ ἐναντιότητι ἔστιν (Ὁρα κεφ. Κ'. σελ. 77. τῆς λο-
 γικῆς τοῦ Βλεμμίδου). Τῆτο δὲ, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω
 ὁ θεῖος Μάξιμος, τῆς ἐλληνικῆς πλάνης βλασφημία
 ἔστι καὶ ἀσεβεία· ἐκίχη γὰρ ἰβλασφημίη, ὅτι ἡ
 τῶν ὄντων οὐσία· ἤτοι ἡ ὕλη, δὲν ἐδημιουργήθη ἐκ
 τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, ἀλλ' ἐξ αἰδίου συνυπῆρχε
 τῷ Θεῷ· ὁδεν καὶ τὸ μὴ ὄν δὲν ἔχει αὐτῆς ἐναν-
 „ τίον, ὡς αἰεὶ οὐσα συνἀναρχος τῷ Θεῷ καὶ ἀγένη-
 „ στος. Πόσον δὲ βλάσφημος εἶναι κακοδοξία αὕτη,
 „ δείκνυσιν ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ λόγιον ἐ-
 „ κείνο τῆς Γενέσεως, „ Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀράτος καὶ ἀκα-
 „ τασκευάστος“. Εἰ μὲν οὖν ἀγένητος αὕτη, πρῶ-
 „ τον μὲν ὁμότιμος ἔσται τῷ Θεῷ τῶν αὐτῶν πρε-
 „ σβείων ἀξιοῦμεν· οὐ τί ἂν γένοιτο ἀσεβέστερον,
 „ τὴν ἀποιον, τὴν ἀνείδειον, τὴν ἐσχάτην ἀμορφίαν,
 „ τὸ ἀδιατύπωτον αἰσχος (τοῖς γὰρ αὐτῶν προση-
 „ μασι κέχρημαι) τῆς αὐτῆς προεδρίας ἀξιουσθαι τῷ
 „ σοφῷ καὶ δυνατῷ καὶ παγκάλῳ δημιουργῷ καὶ κτί-
 „ στη τῶν ὄλων; Ἐπειτα δὲ τοσαύτη ἔσται, ὥστε
 „ ὕλην ὑποδέχεσθαι τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπιστήμην· καὶ
 „ οὕτω τρόπον τινα τῇ ἀνεξιχνίαστῳ τῷ Θεῷ δυνα-
 „ μει ἀντιπαραξάγουσιν αὐτῆς τὴν ὑπόστασιν.“
 Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς ἐρμηνεύων τὸ „ Ὁ ἐκ
 „ μὴ ὄντων τὰ πάντα παραγαγὼν“ τοῦ Γ'. ἤχου
 „ τῆς Ὀκτωήχου, ἀσεβέστεραν δείκνυει τὴν ἀνωτέρω
 „ δόξαν τῶν Ἑλλήνων. „ Τὴν ὕλην οἱ Ἕλληνες συναί-
 „ διον λέγοντες τῷ Θεῷ, δύο εἰσηγον ἀναρχα καὶ
 „ δύο ἀγένητα, ἀναρχον γὰρ καὶ ἀγένητον μόνον
 „ οἶδαμεν τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὡς μὴ ἔχοντα αἰ-

„ τιον ἑαυτοῦ μηδὲ ἀρχὴν, οἷα μὴ ὑφ' ἑτέρου γεννη-
 „ θήντα ἢ γεγονότα· κατὰ γὰρ τὸν Θεολόγον Γρη-
 „ γόριον· „ Πατὴρ ἢ Πατὴρ καὶ ἀναρχος· οὐ γὰρ ἐκ
 „ τίνος· Υἱὸς ἢ Υἱὸς καὶ οὐκ ἀναρχος· ἐκ τοῦ Πα-
 „ τρός γὰρ· εἶδὲ τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνειν ἀρχὴν,
 „ καὶ ἀναρχος· Πειρητὴς γὰρ χρόνον οὐκ ὑπὸ χρό-
 „ νου· κατὰ δὲ τοὺς τὴν ὕλην ἀγένητον λέγοντας,
 „ καὶ αὕτη ἀναρχος, ὡς αἴτιον μὴ ἔχουσα ἑαυτῆς·
 „ καὶ τῷ μὲν Πατρὶ ὁμοία, κατὰ τὸ ἀναρχον καὶ
 „ ἀγένητον, τοῦ δὲ Υἱοῦ καὶ Λόγου, Βαβαί τῆς
 „ ἀπορίας! καὶ πλέον τι φέρουσα, εἰ ἢ μὲν, ἀναρ-
 „ χος καὶ ἀνάιτιος· ὁ δὲ, οὐκ ἀναρχος, ὡς αἴτιον
 „ τὸν Πατέρα κερτιμμένος· ὁδεν καὶ αἰδιον ἔσεισθαι
 „ τὸν Κόσμον οἱ Ἕλληνες ἐφαντάσθησαν, καὶ μηδέ
 „ ποτε φθαρσόμενον, ἢ παρελευσόμενον“.

Διὰ τούτο λοιπὸν δίδω τὴν εἰδήσιν πρώτην εἰς
 τοὺς ἰδικούς μας Διδασκάλους, εἰς τοὺς σοφοὺς, ὁ
 ἀσοφος ἐγὼ, καὶ εἰς τοὺς πεπαιδευμένους, ὁ ἀπαι-
 δειτος, καὶ τοὺς παρακαλῶ ἐν ἀγάπῃ ἀδελφικῇ νὰ
 στοχασθῶν κατὰ βάθος τὸ θεώρημα αὐτὸ τῆς λο-
 γικῆς, καὶ πάντως εὐρίσχοντες τὸ σύμφωνον τῇ τῶν
 Ἑλλήνων κακοδοξίᾳ, ὡς ἀποφαινέται ὁ θεοφόρος Μά-
 ξιμος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Θεσσαλονίκης
 Γρηγόριος, ἅς μὴ τὸ παραδίδουν πλέον εἰς τὰ σχο-
 λεία τοῖς ὑπ' αὐτοὺς μαθητευομένοις· ὑπὸ ἀνάγκη
 γὰρ πίπτουσιν οἱ τὴν ὕλην ἀναρχον καὶ ἀγένητον
 φρονούντες ἢ λέγοντες, κατὰ τὸ ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς
 ὀρθοδοξίας Συνοδικῆς τῆς Ζ'. Συνόδου, τὸ ἐν τῷ
 Τριωδίῳ. Εἶδὲ καὶ εἰπεῖν, ὅτι αὐτοὶ δὲν φρονοῦν
 οὔτε λεγουν τὴν ὕλην ἀναρχον κατὰ τοὺς Ἕλληνας
 ἀμέσως καὶ καθαρῶς, συμπεραίνεται ὁμῶς τῆτο ἐμ-
 μέσως δι' ἐκείνους ὅπου λέγουσιν, ὅτι οὐδὲν ἐναν-
 „ τίον τῇ οὐσίᾳ· μόνη γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ οὐσία οὐκ
 „ ἔστιν ἐναντίον· ἀναρχῶ καὶ αἰδίῳ οὐκ· πάσῃ δὲ
 „ τῇ τῶν ὄντων οὐσίᾳ ἐναντίον ἔστι τὸ μὴ ὄν, ὡς
 „ εἶπεν ἀνωτέρω ὁ θεοφόρος Μάξιμος, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ
 „ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη ὑπὸ Θεοῦ. Ἄλλ' οὐ-
 „ δὲ πρέπει καὶ λέγουν ἀρχὴν τῆς φύσεως ἐν ταῖς φυ-
 „ σικαῖς τῶν τὴν ἀνείδειον ὕλην, ὡς ὁ Βλεμμίδης (ἐν
 „ Κεφ. α'. τῆς φυσικ.). ἀνείδειος γὰρ ὕλη πραγματικῶς
 οὐκ ὑπάρχει, ἀλλὰ τῆς διανοικῆς εἶναι ἀναπλασμα.

Τί

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὡς εἶδεν Ἡσαίας συμβολικῶς, ἐν θρόνῳ ἐπιρμένῳ Θεοῦ, ὑπ' Ἀγ-
 „ γέλῳ δόξης δορυφορέμενον, ὡς τάλας! ἐβόα, ἐγὼ πρὸ γὰρ εἶδον
 „ σωματούμενον Θεοῦ, φωτὸς ἀνεσπέρου καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος, μᾶλλον δὲ ὅλα τὰ Τροπάρια τῆς παρουσίας πέμπτης Ὡδῆς ἐρανίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαίαν, καὶ πρεπόντως· διότι καὶ ὁ Προφήτης αὐτὸς εἶναι Ποιητὴς τῆς Ὡδῆς ταύτης. Διηγείται λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος Κοσμάς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ τὴν ὄπτασίαν, τὴν ὁποίαν ἠξιώθη νὰ ἰδῇ ὁ Ἡσαίας· τῆς ὄπτασίας ταύτης ἢ αἰτία ἠκολούθησεν οὕτως. Γράφει ὁ Θεῖος Χρυσόστομος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαίου, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ὀζίας ἐλεπρώθη, διότι μὴ ὡς ἱερεὺς, ἐτόλμησε νὰ θυσιάσῃ μέσα εἰς τὸν Ναὸν παρὰ τὴν ἀξίαν· καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐδίωξαν αὐτὸν ἔξω τοῦ Ναοῦ, οὔτε ὁ Προφήτης Ἡσαίας ἠλεγξεν ἐκεῖνον διὰ τὴν τόλμην· τούτου χάριν μὲ δικαιοσύνην ἐμπόδισεν ὁ Θεὸς τὸ χάρισμα τῆς Προφητείας ἀπὸ τὸν Ἡσαίαν, καὶ ἀπὸ τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων· ὅταν δὲ ὁ Ὀζίας ἀπέθανε, τότε πάλιν ἔδωκε τὸ προφητικὸν χάρισμα εἰς αὐτόν· ὅθεν τότε εἶδε τὴν φοβερὰν ἐκείνην ὄπτασίαν τοῦ Θεοῦ· διὸ καὶ ἔλεγεν· „ Ἐγένετο
 „ τοῦ ἔτους, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ Βασιλεὺς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑ-
 „ ψηλοῦ καὶ ἐπιρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ Σεραφίμ εἰστήκεισαν
 „ κύκλῳ αὐτοῦ, καὶ εἶπον, ὡς τάλας ἐγὼ!, ὅτι κατανένυγμαί.“ (Ἡσ. 5'. 1.)

Ταύτην λοιπὸν τὴν ὄπτασίαν παραφράζων ὁ Μελωδὸς λέγει, ὅτι ὅταν ὁ Ἡσαίας εἶδε τὸν Θεὸν καθήμενον ἐπάνω εἰς ἐπιρμένον καὶ ὑψηλὸν θρόνον, ὅς τις ἐδορυφορεῖτο κύκλῳ ὡς Βασιλεὺς, ἀπὸ Ἀγγέλους δόξης· ἤτοι ἐνδόξους καὶ λαμπροφανεῖς, ταῦτόν εἶπεν, ἀπὸ τὰ πυρφόρα Σεραφίμ, τότε ἐβόητε τὴν κατανυκτικὴν ἐκείνην καὶ ἀείμνηστον φωνήν· ὡς πόσον ταλαίπωρος ἄνθρωπος εἶμαι ἐγὼ! διότι ἀκάθαρτος ὢν καὶ ἁμαρτωλὸς, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, καὶ κατοικῶν ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος, ἠξιώθηκα νὰ ἰδῶ τοιαῦτα φοβερά θεάματα· προεἶδον γὰρ τὸν Θεόν, ὅπου ἐμελλε νὰ σωματωθῇ, καθὼς ταῦτα ὁ ἴδιος Ἡσαίας βεβαίως λέγων· „ Ὡς τάλας ἐγὼ! ὅτι κατανένυγμαί, ὅτι ἀκάθαρ-
 „ τος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ,
 „ καὶ τὸν Βασιλέα Κύριον Σαβαώθ (ἤτοι στρατιῶν Ἀγγελικῶν) εἶδον τοῖς ὀφθαλ-
 „ μοῖς μου“. (αὐτόθ. 5.) Συμβολικῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶδεν ὁ Προφήτης τὸν Θεόν, διὰ τὸ τῆς ὄπτασίας αἰνιγματώδες καὶ συμβολικόν· σύμβολον γὰρ ἦτον ὁ ἐπιρμέ-
 „ νος θρόνος τῆς ἀγίας Παρθένου, ἣτις ἦτον ἐπιρμένη καὶ ἀνωτέρα παντὸς γήινου λογι-
 „ σμοῦ· ἢ δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθέδρα τῆς Θεοῦ ἦτον σύμβολον τῆς ἐν τοῖς σπλάγχθοις τῆς Παρθένου ἐπαναπαύσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀρρήτου σαρκώσεως. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει φωτὸς ἀνεσπέρου καὶ εἰρήνης· καὶ τὸ μὲν
 „ φω-

Τί λέγω; ἄτε αὐτὴ ἡ διάνοια ὅσον καὶ ἂν λεπτυ-
 θῇ, δύναται θετικῶς νὰ νοήσῃ ὕλην ἀνείδειον καὶ χω-
 ρίς τινος μορφῆς, εἰ μὴ μόνον στερητικῶς· ὅθεν καὶ
 αὐτὸς ὁ Πλάτων ὁ τῆς ἀνείδειου ταύτης ὕλης πρέ-
 μαχος καὶ εὐρετής, νόθῳ λογισμῷ εἶπεν, ὅτι αὐτὴ
 νοήσκει ἀνείδειος. Καὶ τὸ μεγαλύτερον, ὅτι ὁ Θεὸς
 ὕλην εἰδοποιουμένην παρήγαγε, καὶ οὐχὶ ἀνείδειον·
 ὅθεν τὸ μὴ ὄν εἰς ὑπαρξίν πῶς δύναται νὰ γένη
 ἀρχὴ τῶν φυσικῶν; Προσδέττω καὶ τρίτον, ὅτι πα-
 ρακαλῶ θερμῶς τοὺς ἀγίους Διδασκάλους νὰ μὴ πα-
 ραδίδουν τὸ ὄγδον Βιβλίον τῆς Φυσικῆς τοῦ Ἀριστο-
 τέλους ἐν τοῖς σχολείοις, ὅτι πρεσβεύει ἀσεβῶς, ὅτι
 ὁ Κόσμος εἶναι ἀταρχος καὶ ἀτελεύτητος· τὸ ὁποῖον

εἶναι ἐναντιώτατον εἰς τὴν εὐσεβῆ ἡμῶν Πίστιν,
 καὶ εἶναι γεμάτον ἀπὸ μυρίας βλασφημίας· ὅθεν καὶ
 ὁ Θεῖος Ἰουστίνος ὁ Φιλόσοφος καὶ Μάρτυς ἐν τῇ
 ἀνατροπῇ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους Φιλοσοφικῶν δογ-
 μάτων· προστάζει νὰ φεύγουν οἱ ὀρθόδοξοι ἀπὸ τῆς
 ἀνάγνωσιν τοιοῦτου Βιβλίου· „ Φευκτέον τοῦ Περι-
 „ πάτου τῶν ἀκροματικῶν τὸ ὄγδον, ὡς γέμον
 „ βλασφημιῶν, καὶ κατὰ τῶν δημιουργημάτων τοῦ
 „ Θεοῦ καὶ Πλάστου πολέμιον“. Οὕτω καὶ ὁ Θεο-
 λόγος Γρηγόριος συνεβούλευε νὰ μὴ ἀναγινοσκειται
 ὁ περὶ Ψυχῆς λόγος τοῦ ἰδίου Ἀριστοτέλους· οἱ
 γὰρ εὐσεβεῖς μαθηταὶ μὴ εὐσεβῆ δόγματα πρέπει νὰ
 μαθητεύωνται, καὶ ὅχι μὲν ἀσεβῆ καὶ κακοδόξα.

„φωτός ἀμεσπέρου“ ἴσως ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρήθην „Καὶ πλήρης δόξης ὁ εἶκος
 „αὐτῆ“ ἢ ἀπὸ τὸ „Διότι φῶς τὰ προστάγματα σου“ τοῦ αὐτοῦ Ἠσαίου, (Ἠσ. κς΄.
 9.) τὸ δὲ „εἰρήνης“ ἀπὸ τὸ „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδω-
 „κας ἡμῖν“· (Ἠσ. κς΄. 3.) μὲ τὸ ὅποῖον δείχνει, ὅτι εἶναι ἢ τῆ Ἠσαίου πέμπτη Ὠδή.

Μάθε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ἐκ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἓνα ὠφέλιμον νόημα, ἦγουν ὅτι ὁ-
 σον οἱ ἅγιοι πλησιάζουν κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, τόσον γνωρίζουν τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν καὶ
 ταπεινούνται, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Δαυρόθεος· οὕτως ὁ Ἀβραάμ, ὅταν ἠξιώθη νὰ συνο-
 μιλήσῃ μὲ τὸν Θεόν, ἀνόμασε τὸν ἑαυτόν του γῆν καὶ σποδόν· „Νῦν ἠξιάμην λαλήσαι
 „πρὸς τὸν Κύριόν μου· ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός“· (Γέν. ιη΄. 17.) οὕτως ὁ Ἰωβ,
 ὅταν ἠξιώθη νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν Θεόν εἶπεν· „Ἀκοὴν μὲν ὠτὸς ἤκουόν σου τὸ πρότερον,
 „νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου εἶσάκε σε· διὸ ἐφαύλισα ἑμαυτὸν καὶ ἐτάκην, ἦχημαι δὲ ἐ-
 „μαυτὸν γῆν καὶ σποδόν“· (Ἰωβ. μθ΄. 5.) οὕτω καὶ ὁ Προφήτης οὗτος, ὅταν ἠξιώθη
 τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, τότε ἐκάλεσε τὸν ἑαυτόν του ταλαίπωρον καὶ ἀκάθαρτον.

Τροπάριον.

„Συμεῖς ὁ Θεῖος πρέσβυς, τὴν προφαμεῖσαμ πάλαι τῷ Προφήτῃ
 „δόξαν, χερσὶ Λόγου βλέπων Μιτρὸς κρατούμερον, ὦ, χαίροις, ἐ-
 „βόα, Σεμμή· ὡς γὰρ θρόνος περιέχεις τὸν Θεόν, φωτὸς ἀμεσπέ-
 „ρου καὶ εἰρήμης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατανοήσας, λέγει, ὁ Θαυμασιος καὶ προφητικώτατος Συμεὼν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἡ-
 τις ἐφάνη τὸν παλαιὸν καιρὸν εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαίαν, τούτεστι τὴν ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ
 καὶ ἐπιρμένου καθέδραν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, βλέπων δὲ τὰρα τὸν θεαρχικώ-
 τατον Λόγον τοῦ Πατρὸς νὰ κρατῆται ἀπὸ τὰς ἀχράντους χεῖρας τῆς ἀπειράνδρου Μιτρὸς
 του, καὶ Θαυμάσας διὰ τὴν ἐκβασιν καὶ τὸ τέλος ὅπου ἔλαβεν ἢ συμβολικὴ ἐκείνη ὀπτα-
 σία τοῦ Ἠσαίου, δὲν ἐταλάνισε τὸν ἑαυτόν του ὡς ὁ Ἠσαίας, ἀλλ’ ἐκραξε μεγαλοφώνως
 πρὸς τὴν Παρθένον· ὦ πάνσεμνε κεχαριτωμένη, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, τὰ τοῦ Γαβριὴλ
 σχεδὸν διανεισάμενος λόγια· διότι ἐσέ, Παρθένε, ἐφάνερονεν ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος καὶ ἐπιρμέ-
 νος θρόνος, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποῖον ὁ Θεὸς ἐνθρονίζεται, καὶ ἐσέ παραστέκουν νοερώς τὰ
 Σεραφίμ τιμῶντα καὶ σεβόμενα τὸν ὑπὸ σοῦ βασταζόμενον Κύριον.

Τροπάριον.

„Προκύψας ὁ πρεσβύτης, καὶ τῶν ἰχνῶν ἐρθέως ἐφαψάμενος,
 „τῆς ἀπειρογάμου καὶ Θεομήτορος, πῦρ ἔφη βαστάζεις Ἀγνὴ, βρέ-
 „φος φρίττω ἀγκαλίσασθαι Θεόν, φωτὸς ἀμεσπέρου καὶ εἰρήμης
 „δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαίαν· ἐκεῖνος γὰρ,
 ὅταν εἶδε τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπιρμένου καὶ περικυκλούμενον ἀ-
 πὸ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ, εἶπε τοῦτο· „Καὶ ἀπεστάλη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφίμ,
 „καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι (ἦτοι τῇ πυράγρα) ἔλαβεν ἀπὸ
 „τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἤφατο τοῦ στόματός μου“· (Ἠσ. ς΄. 6.) Προκύψας λοιπὸν, λέ-
 γει, ὁ πρεσβύτης Συμεὼν· ἦτοι μὲ ὑποστολὴν καὶ φόβον πολὺν προσκυνήσας καὶ ἐγγίσας
 καὶ καταφιλήσας τὰ ἰχνάρια τῶν ἁγίων ποδῶν τῆς Παρθένου, ἵνα λάβῃ ἐξ αὐτῆς εἰς
 τὰς

τὰς ἀγκάλας του τὸ κατὰ τὴν Θεότητα ἀναρχον καὶ προαιώνιον βρέφος, συστέλλεται πάλιν, καὶ γυρίζων ὀπίσω λέγει πρὸς τὴν Θεομήτορα· ὦ Πάναγνε Δέσποινα, ἐσύ βαστάζεις πῦρ εἰς τὰς χεῖράς σου· ὅθεν ἐγὼ φρίττω νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸ βρέφος τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν εἶναι βρέφος μόνον, ἀλλὰ εἶναι καὶ Θεὸς καὶ ὑπερκόσμιος ἄνδραξ· ὅθεν φοβοῦμαι μήπως κατακαῶ μὲ μόνον τὸ τοῦτου ἐγγίξιμον. Τάχα δὲ τὸ μὲν Σεραφὶμ ἐκεῖνο εἰκόνιζεν ἐσὲ, Παρθένε, ἢ δὲ λαβὶς ἐκείνη καὶ ἡ πυράγρα εἰκόνιζε τὰς ἰδικὰς σου χεῖρας, ὑπὸ τῶν ὁποίων κρατεῖται ἀρρήτως τοῦτο τὸ αὔλον πῦρ τῆς ἐν σαρκὶ κρυπτομένης Θεότητος.

Τροπάριον.

„ Ῥύπτεται Ἡσαίας, τοῦ Σεραφὶμ τὸν ἄνδρακα δεξάμενος, ὁ πρέσβυς ἐβόα τῇ Θεομήτορι· σὺ ὡσπερ λαβίδι χερσὶ λαμπρυμεῖς με,
 „ ἐπιδούσα ὅμ φέρεις, φωτὸς ἀμεσπέρου, καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ πρότερον Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν ἅγιον Συμεῶν, ὅτι παραιτεῖται ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ προαιώνιον βρέφος· εἰς δὲ τὸ παρὸν ἀναφέρει τοῦτον θαρραλέωτερον, καὶ τολμῶντα τὴν ἐναγκάλισιν, καὶ τὸν φόβον ἐκείνον διώκοντα ἀπὸ τὴν καρδίαν του ὡς ἀλόγιστον. Καὶ διὰ τί, ἔλεγεν ὁ Θεὸς Γέρον εἰς τὴν Θεομήτορα, διὰ τί νὰ φοβοῦμαι, ὦ Παρθένε, τὸ πῦρ ὅπου βαστάζεις εἰς τὰς ἀγκάλας σου; μήπως αὐτὸ εἶναι πῦρ ὅπου κολάζει καὶ καίει, ἵνα καὶ ἐμὲ κατακαύσῃ; ὄχι· αὐτὸ εἶναι πῦρ ὅπου ῥύπτει· ἦτοι καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαίας δεχθεὶς ἀπὸ τοῦ Σεραφὶμ τὸν Θεὸν ἐκείνον ἄνδρακα, ὁ ὁποῖος ἐδήλου τὸ Θεοῦπόστατον βρέφος σου, δὲν κατεκῆν, ἀλλὰ ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας· δὲν καταφλέχθη, ἀλλὰ μᾶλλον ἐφωτίσθη καὶ ἐλαμπρύνθη, καθὼς βεβαιοῖ ὁ ἴδιος· „ Ἰδοὺ, φησὶν, ἦφατο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου περικαθαρίει“ (Ἡσ. 5'. 7.) Ὡστε καὶ σὺ, Παρθένε, ἐνδοξότερα ἀσυγκρίτως τοῦ Σεραφὶμ ἐκείνου ὑπάρχουσα, εἰάν δώσῃς εἰς ἐμὲ τὸν βρεφοπρεπῶς φερόμενον ὑπὸ σοῦ Θεοῦ Λόγον μὲ τὰς ἀγίας χεῖράς σου ὡσάν μὲ λαβίδα, βέβαια δὲν θέλεις με καταφλέξει, ἀλλὰ μᾶλλον θέλεις με καθαρῖσει ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, εἴ τινα ἀμαρτίαν ἔχω ὡς ἄνθρωπος, καὶ θέλεις μὲ φωτίσει. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει τὸ χαρακτηριστικὸν λόγιον τῆς πέμπτης Ὠδῆς, ὡς εἴπομεν.

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει πανηγυρίζων ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν λόγῳ αὐτοῦ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος· „ Ὁ μὲν οὖν Συμεῶν τῆς πρὸς γῆν ἀνανεύσας συγκύψας, κάτω γὰρ ἦν τέως συννεύων τῷ γῆρα καμπτόμενος, βραχὺ τε τῶν ποδῶν τὴν βακτηρίαν ῥίψας, ἐπιστηρίζεται· καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας, ἐκ τῶν μητρικῶν ἀγκάλων ἐπειρᾶτο τὸ Θεάνθρωπον νήπιον ὑποδέξασθαι· ἢ δὲ (Θεοτόκος) μικρὸν μὲν ἐπέσχεον· οὐ γὰρ πω σαφῶς ἦδει τὴν ἐν Πνεύματι πρὸς τὸ Ἱερὸν τοῦ Γέροντος ἀφίξιν· ἔπειτα δὲ, ὡς τὸ Θεῖον βρέφος ταῖς ταύτης ἀγκάλαις περισκιρτῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐκείνου παλάμας ἐκπνιῆσαι φιλονεικῶν ἦν, θάπτον τε γινώσκει (ἢ Παρθένος δηλαδὴ) τοῦ Μυστηρίου τὴν δύναμιν, καὶ τῷ πρεσβύτῃ χεῖρας ἀπλοῦντι τοῦτο προσεπιδίδωσι, δέξαι, βοῶσα, γεραρώτατε ἄνθρωπε, τὸν πρὸς σὲ μᾶλλον, ἢ πρὸς ἐμὲ τὴν τεκοῦσαν νῦν ἐπειγόμενον“.

Ὠδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐβόησέ σοι, ἰδὼν ὁ πρέσβυς, τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ σωτήριον, ὁ λαοῖς ἐπέστη· ἐκ Θεοῦ Χριστὸς σὺ Θεός μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὰ ρητὰ τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐρανισμένος ὁ Εἰρμός οὗτος· λέγει γὰρ ὁ Ἱερός Λουκᾶς, ὅτι εἶπεν ὁ Θεὸς Συμεῶν, ὅταν ἐβάσταζε τὸν Κύριον εἰς τὰς χεῖράς του, „Νῦν ἠπολύεις τὸν δόλο σου, Δέσποτα, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ἢ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν“. (Λουκ. β'. 29.) Ἄρχισε δὲ ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀπὸ τῆς „βόησε“ διὰ τὴν φανερώση, ὅτι ἡ παρούσα Ὠδὴ εἶναι ἡ ἕκτη τοῦ Ἰωᾶ, ἢ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ „ἐβόησα“· „Ἐβόησα, φησὶν, ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου“. (Ἰωαν. β'. 2.) Ὁ πρεσβυτικώτατος, λέγει, Συμεῶν, βλέπων μὲ τοὺς ἰδίους τοῦ ὀφθαλμοῦς τὸ σωτήριον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπέμφθη εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς, τόσον τῶν Ἰουδαίων, ὅσον καὶ τῶν Ἑθνικῶν, τουτέστι τὴν σάρκωσιν τοῦ Μονογενοῦς, ἣν εὐδόκησεν ὁ Θεὸς πρὸ πάντων τῶν αἰῶνων, ἐβόησεν εἰς ἐσέ, Κύριε. Γέ δὲ ἐβόησεν; Ὁ Θεῖς ἄνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐσὺ προῦλθες Θεὸς ἐκ Θεοῦ· ἦτοι ἐγεννήθης Θεὸς ὁμοούσιος ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός πρὸ πάντων τῶν αἰῶνων· διότι ἂν καὶ ἐβάσταζε βρέφος εἰς τὰς χεῖράς του ὁ δίκαιος Συμεῶν, καὶ ἐβλεπε νήπιον τὸν Δεσπότην Χριστὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' ὁμως δὲν ἔμεινεν ὁ νοῦς του εἰς μόνον τὸ ἔξω καὶ βλεπόμενον ταπεινὸν σχῆμα τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν Θεῶν μελῶν τοῦ Παναγίου βρέφους, ὡσὰν διὰ μέσου τινῶν λεπτῶν ὑμένων ἢ ὑέλων, παρέκλυπεν εἰς τὸ ἔσω καὶ κρυμμένον φῶς τῆς Θεότητος· ὅθεν καὶ βλέπων τούτο, τέλειον Θεὸν σε ὡμολόγησε.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ οὕτω γράφει· „Ἄννα εὐηγγελίζετο, Συμεῶν ἐνηγκαλίζετο, ἐν μικρῷ βρέφει τὸν μέγαν Θεὸν προσκυνοῦντες, οὐ τοῦ ὀρωμένου καταφρονοῦντες, ἀλλὰ τῆς Θεότητος αὐτοῦ τὴν μεγαλοσύνην δοξολογοῦντες· ἐφαίνετο γὰρ ὡσπερ φῶς δι' ὑέλων ὑμένων διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἡ Θεῖα δύναμις διαυγάζουσα τοῖς ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας κεκαθαμένους“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, λέγει· „Ταῦτα εἶπεν ἡ Θεοτόκος, καὶ ταῖς τοῦ πρεσβύτου παλάμαις τὸν Ἰῶν ἐπιτίθει· ὁ δὲ τὴν ὄψιν, ὡς εἶχε τάχους, τούτῳ προσεπικλίνας, καὶ τοῖς χεῖλεσι τούτου προσερέισας τὰ ὄμματα, τοιαῖς δὲ που φωναῖς πρὸς αὐτὸν ἀπεχρήσατο· τίς ἢ τοσαύτη φιλανθρωπία καὶ συγκατάβασις, Δέσποτα; τίς ὁ τοσοῦτος πλοῦτος τῆς εὐσπλαχνίας σου; τί τὸ κινήσαν τὴν σὴν ἀγαθότητα τοὺς ταπεινοὺς ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι;“

Τροπάριον.

„Σιών οὐ λίθος ἐραπετέθης, τοῖς ἀπειθεῦσι προσκόμματος, καὶ
 „σκαμδαίου πέτρα, ἀρραγῆς πιστῶν σωτηρία.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν ἅγιον Θεοδόχον Συμεῶν λέγοντα πρὸς τὸν Κύριον ἐκεῖνα σχεδὸν τὰ εὐαγγελικὰ „Ἴδου οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον“. (Λουκ. β'. 34.) Σὺ, λέγει, ὦ Σωτὴρ τῆς Κόσμου, βαλθεὶς εἰς τὴν Σιών· ἦτοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἕνας λίθος ἀπρογωνιάιος, τῶν μὲν πιστευόντων Χριστιανῶν εἶσαι βεβαία καὶ ἀκίνητος σωτηρία, καθὼς εἶναι βεβαίος καὶ ἀκίνητος καὶ ὁ λίθος ὅπου βάλλεται εἰς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου· διὰ τοῦτο καὶ ἀνάστασις ὑπάρχεις εἰς τοὺς πιστεύοντας, καθὼς ἐγὼ σε ὠνόμασα, εἰς δὲ τοὺς ἀπειθεῖς καὶ μὴ πιστεύοντας εἶσαι ἕνας λίθος σκοντάμματος, καὶ μία πέτρα σκαμδαίου, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πτώσιν τούτων ὑπάρχεις, καθὼς ἐγὼ εἶπον. Ἐρανίσθη δὲ τὰ ρητὰ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Ἠσαΐαν, λέγοντα· „Ἴδου ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιών λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀπρογωνιάιον, ἐντιμὸν εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασχυρῆ“. (Ἠσ. κη'. 16.) καὶ πάλιν λέγει· „Καὶ ἂν ἐπ' αὐτῷ πεποιθῆς ἦς, ἔσται σοι εἰς ἀγιασμόν· καὶ οὐχ' ὡς λίθου προσκόμματος συναντήσῃς, οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι“. (Ἠσ. η'. 14.)

Αὐτὰ δὲ τὰ ἴδια ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος (ἐν τῇ Α. αὐτοῦ ἐπιστολῇ κεφ. β'. στίχῳ 6.), καὶ ἐρμηνεύων ταῦτα λέγει „Τμὴν ἐν ἡ τιμῇ τοῖς πιστεύουσιν, ἀπειθοῦσι δὲ εἰς ἀτιμίαν ἔσται· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας“ (Φαλ. ριζ'. 21.) καὶ „Λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου“. (ἀ. Πέτ. β'. 7.) Σημειώσαι ὅτι, κατὰ τὸν Μιτροφάνη Σμύρνης, Σιών θέλει νὰ εἰπῇ διφῶσα σαφῶς· τοιαύτη δὲ βέβαια εἶναι καὶ ἡ ἐκκλησιαία διφῶσα τὴν ἑνωσιν τοῦ Νυμφίου τῆς Χριστοῦ· ὅθεν καὶ ψάλλει πρὸς αὐτὸν μετὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ· „Ἐδίφισέ σε ἡ ψυχὴ μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σὰρξ μου“ (Φαλ. ξβ'. 2.) καὶ πάλιν· „Ἐδίφισεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα“ (Φαλ. μα'. 2.)

Τροπάριον.

„Βεβαίως φέρωμ τὸν χαρακτῆρα, τοῦ πρὸ αἰῶνων σὲ φύσαρτος,
τὴν βροτῶν δὲ οἴκτου, μὴν ἀσθένειαν περιέδου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ ἀποστολικά ἐκεῖνα ῥήματα τοῦ μεγάλου Παύλου λέγοντος „Ὅς ἂν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτῆρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“ (Ἐβρ. α'. 3.) καὶ „Ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμα ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφῇ δούλου λαβῶν“ (Φιλιπ. β'. 6.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱεράρχης Κοσμαῖς· σὺ, ὦ Θεῶνδρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, φέρων βεβαίως καὶ ἀμετακινήτως τὸν ἀπαράλλακτον χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ σὲ πρὸ τῶν αἰῶνων γενήσαντος αἰδίου Πατρός, ὡς ὁμοούσιος τούτου Υἱός, τῶρα ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος ἐκαταδέχθης νὰ φορέσῃς καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀσθένειαν (φύσιν)· ταῦτόν εἰπεῖν, μὴ τραπεῖς κατὰ τὴν Θεότητα, ἀλλὰ μέλας ἐκεῖνο ὅπου ἦσαν ἡτοί τελεῖος Θεός, ἕγιες καὶ τελεῖος ἀνθρωπος, ἀληθεῖα οὐ φαντασία, ἵνα Θεώσῃς τὸν ἄνθρωπον (1).

Τροπάριον.

„Υἱὸν ὑψίστου, Υἱὸν Παρθένου, Θεὸν παῖδιον γερόμενον, προσκυμήσαντά με (2) μὴν ἀπόλυσον ἐν εἰρήμῃ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Συμεῶν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν λέγοντος· „Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ“ (Λευ. β'. 29.) Ὁ Δέσποτα, λέγει, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἀπόλυσον ἐμὲ ἀπὸ τοῦ βίου τούτου τοῦ φθαρτοῦ καὶ προσκαίρου, καὶ μεταβίβασόν με εἰς τὸν ἀφθαρτον ἐκεῖνον καὶ ἀτελεύτητον αἰῶνα, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνσοῦ εἰς τὸν Δουκᾶν, καὶ τοῦ ἀνωμόμου ἐρμηνευτοῦ τῶν Κανόνων· ἀπόλυσον δὲ ἐμὲ ἐν εἰρήνῃ λογισμῶν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον καὶ Θεοφύλακτον, ἐπειδὴ οἱ ταραττοντές με λογισμοὶ περὶ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως εἰρήνευσαν· ἐν εἰρήνῃ ἀφοβίας, διότι πλέον δὲν φοβοῦμαι θάνατον διὰ τὸ βαδύ μου γῆρας· ἐν εἰρήνῃ χαρᾶς, διότι πλέον δὲν λυποῦμαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἰσραὴλ· εἶδον γὰρ τῶρα τὸν ἐλευθερωτὴν· ἢ ἐν εἰρήνῃ· ἦτοι ἐν ἀναπαύσει, διότι ἕως οὗ ζῆ ὁ ἄνθρωπος

(1) Ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ Ὠδῇ τοῦ Τριφιδίου τῆς μεγάλης Δευτέρας τοῦ λέγοντος· „Ἡ ἀπόρητος Λόγος Θεοῦ κατάβασις“. Συντεῖ-
γὰρ πολλά εἰς τὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „προσκυμήσαντά σε“ τῆς Σὲ ἀπτανυμίας ἀπεδομένης εἰς τὸ „Υἱὸν ὑψίστους“.

ἄνθρωπος, πάντοτε ταράττεται ἀποθανῶν δὲ εἰρνεύει, **κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Θεοφυλάκτου** ὁθεν εἶπεν ὁ Ἰωβ· „Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις“. (Ἰωβ. γ'. 23.)

Διὰ τί δὲ παρακαλῶ νὰ με ἀπολύσης; Διότι ἐγώ, λέγει, σὲ ἐπροσκύνησα τὸν Υἱὸν τοῦ ὑψίστου Πατρὸς κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ Υἱὸν τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν Θεὸν τέλειον καὶ παιδίον γενόμενον· ἦτοι ἄνθρωπον τέλειον. Μακρὰν δὲ πρέπει νὰ διώκεται ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους τὸ δυσσεβὲς φρόνημα Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, δὺω Υἱοὺς φρονοῦντα, ἄλλον μὲν τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα ὡς Θεόν, ἄλλον δὲ τὸν ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντα ὡς ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται διὰ τοῦτο ἕνα διδάσκει τὸν Υἱὸν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, δὺω δὲ τὰς φύσεις αὐτοῦ, Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητα, τὸν αὐτὸν Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἀπαθῆ τῇ Θεότητι, καὶ παθητὸν τῇ ἀνθρωπότητι. Ὅθεν καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος εἶπεν· „Οὐ λέγομεν ἐπὶ Χριστῷ διαφορὰν ὑποστάσεων· ὅτι Τριάς μεμένικεν ἡ Τριάς καὶ σαρκωθέντος τοῦ Λόγου, προσθήκης προσώπου οὐ προσγενομένης τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι διὰ τὴν σάρκασιν· λέγομεν δὲ φύσεων διαφορὰν, ἵνα μὴ τῷ Λόγῳ κατὰ τὴν φύσιν ὁμοούσιον τὴν σάρκα πρεσβύωμεν“. (Κεφ. υζ'. τῆς ἑκτης εκατοντάδος τῶν γνωστικῶν.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ζβ'. λύσει τῶν ἀπόρων, „Εἰ δὲ σαρκὸς ἐν Χριστῷ καὶ Θεότητος μετὰ τὴν ἔνωσιν ὑπάρχει κατὰ φύσιν διαφορὰ, (οὐ γὰρ ταῦτόν κατ' οὐσίαν ποτὲ Θεότης καὶ σὰρξ) πρὸς φύσεως μιᾶς γένεσιν ἢ τῶν συνελθόντων οὐδαμῶς γέγονεν ἔνωσις, ἀλλὰ πρὸς μίαν ὑπόστασιν, καθ' ἣν οὐδεμίαν ἐν Χριστῷ καθ' οἰοῦνδήποτε τρόπον εὐρίσκωμεν διαφορὰν· ταῦτόν γὰρ τῇ οἰκίᾳ σαρκὶ κατ' ὑπόστασιν ὁ Λόγος· καθ' ὃ γὰρ ἂν ὁ Χριστὸς ἔχη διαφορὰν, ἐν εἶναι κατὰ πάντα τρόπον οὐ δύναται· καθ' ὃ δὲ τὴν οἰανοῦν παντελῶς οὐκ ἐπιδέχεται διαφορὰν, κατὰ πάντα τρόπον τὸ ἐν ἀπ' αὐτοῦ διαπαντὸς εὐσεβῶς ἔχει, καὶ ὄν καὶ λεγόμενον“. Πῶς δὲ ὁ Θεόδωρος λέγει, ὅτι τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Συμεὼν ἀναφέρει εἰς τὸν Πατέρα, καὶ ὄχι εἰς τὸν Υἱόν, ἀπορῶ.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὸν ἐν πυρὶ δροσίσαυτα, Παῖδας Θεολογήσαυτας, καὶ Παρθένω ἀκράτῳ ἐροικήσαυτα, Θεὸν Λόγον ὑμνοῦμεν, εὐσεβῶς μελῶδουμτες· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἔ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν Εἰρμός αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ σχεδὸν εἶναι ἐξηγημένος, διότι εἶναι σαφὴς εἰς ὅλους καὶ εὐληπτός. Λέγει δὲ ὁ Μελωδός, ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν ἐσὲ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον καὶ Θεόν· „Ἐν ἀρχῇ, φησὶν, ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος“. (Ἰω. α'. 1.) διότι ἐσὺ πάλαι μὲν ἐδρόσισας μὲ τὸ πῦρ τῆς καμίνου τοὺς ἀγίους τρεῖς Παῖδας, πῆ τινες ἐθεολόγησαν ἐσὲ ἔμπροσθεν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορος· ἔλεγον γὰρ οἱ τρισμακάριοι μετὰ παρρησίας· „Οὐ χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ρήματος τούτου ἀποκριθῆναι σοι· ἔστι γὰρ Θεὸς ἡμῶν ἐν Οὐρανοῖς, ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, Βασιλεῦ, ρύσεται ἡμᾶς“. (Δαν. γ'. 16.)

Ἐσὺ, λέγω, Κύριε, τὸ πῦρ τὸ καταναλίσκον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, (Δευτ. δ'. 24.) πάλαι μὲν ἐδρόσισας τοὺς τρεῖς Παῖδας· τὰρα δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκατήκτισας ἀφλέκτως εἰς τὴν ἀφθονον Παρθένον· τὸ αὐτὸ γὰρ θαῦμα ἠκολούθησε καὶ τότε καὶ τὰρα, καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ καμίνῳ καὶ ἐδῶ ἐν τῇ Παρθένῳ· μᾶλλον δὲ καὶ ἀληθέστερον πῖπειν, τὸ ἐν τῇ Παρθένῳ θαῦμα εἶναι φοβερώτερον καὶ παραδοξότερον ἀπὸ τὸ εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας γενόμενον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν τῇ καμίνῳ τὸ ὑλικὸν πῦρ ἀλπισμόνησε νὰ καίῃ, ἐδῶ δὲ ἐν τῇ Παρθένῳ τὸ πῦρ τὸ αὐλον καὶ θειότατον δὲν ἔκαιε, καὶ ἐκεῖ μὲν τὸ ἔξωθεν πῦρ τῆς καμίνου δὲν ἔκαιε τοὺς ἐνδοθεν ὄντας νέους, ἐδῶ δὲ σὺ τὸ ἐνδοθεν αὐλον πῦρ δὲν ἔκαιε τὴν ἔξωθεν περιέχουσάν σε κοιλίαν τῆς Θεοτόκου. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς εὐσεβῶς μελωδοῦμεν καὶ λέγομεν· εὐλογητὸς εἶσαι, ὦ Θεὲ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Τρο-

Τροπάριον.

„ Ἀδάμ ἐμφανίσωμ ἄπειμι, εἰς Ἄδου διατρίβοιτι, καὶ τῇ Εὐᾶ προσκομίσωμ εὐαγγέλια, Συμεῶν ἀρεβόα, σὺν Προφήταις χορεύωμ, ἡ εὐλογητός ὁ Θεός ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι, μέλλοντες νὰ χαρίσων ἀπὸ τὴν ζωὴν ταύτην λυποῦνται, καθώς εἶναι πρέπον, ὡς ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐλεγχόμενοι, καὶ χαρὶς δάκρυα δὲν ἀποθνήσκουσιν· ὁ δὲ Συμεῶν βαστῶν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, κάμνει ὄλον τὸ ἐναντίον· ὅταν γὰρ ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ, ἐφώναζεν· ἐγὼ, ὦ Δέσποτα, πηγαίνω μὲ χαρῶν εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ φανερωθῶ εἰς τὸν ἐκεῖ εὐρισκόμενον Ἀδάμ, καὶ νὰ φέρω χαροποιὰ μηνύματα εἰς τὴν Εὐᾶν, ὅτι διπλαθὴ ἦλθες εἰς τὴν γῆν σὺ ὅπου μέλλεις νὰ τοὺς λυτρώσῃς ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ Ἄδου, καὶ ὅτι ἐγὼ σὲ ἐδέχθικα βρέφος ὄντα εἰς τὰς ἀγκάλας μου· καὶ πρὸς τούτοις πηγαίνω εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ χορεύω μὲ ὄλους τὰς ἐκεῖ εὐρισκόμενους Προφῆτας, συχαίρων αὐτοῖς, ὅτι ἔλαβον τέλος αἱ προφητεῖαι των, ἐπειδὴ ἐγεννήθης σὺ ὁ ὑπὲρ αὐτῶν προφητευόμενος Μεσσίας Χριστός. Ὄθεν λέγω μὲ αὐτὴς· „ Εὐλογητός ὁ Θεός ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν “. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἡ Ἀπέδωκας μοι ἐβόα Συμεῶν τοῦ κατὰ τὴν ἐνάτην Ὠδὴν Τροπαρίου τοῦ παρόντος Κανόνος.

Τροπάριον.

„ Γέμος χοϊκὸν ῥυσόμεμος Θεός, ἕως τοῦ Ἄδου ἤξει· αἰχμαλώτοις δὲ παρέξει πᾶσιμ ἄφεισιμ, καὶ ἀνάβλεψιμ πηροῖς, ὡς ἀλάλοις βοῆσαι· εὐλογητός ὁ Θεός ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὸν Θεοδόχον Συμεῶν, ὅτι πηγαίνει εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς ἐκεῖ εὐρισκόμενους χαροποιὰ εὐαγγέλια· τῶρα εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον λέγει καὶ ποῖα εἶναι τὰ εὐαγγέλια ταῦτα. Διότι αὐτὸς φθάσας σχεδὸν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον τοῦ Ἄδου, καὶ ὑψώσας τὴν φωνὴν του, τοιαῦτα λόγια φαίνεται νὰ ἔλεγεν εἰς τοὺς ἐκεῖ· ὦ ἑσεῖς νεκροὶ Ἀδάμ καὶ Εὐᾶ καὶ οἱ λοιποὶ, ὅσοι εὐρίσκεσθε εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦτον τόπον, σᾶς δίδω τὴν χαροποιὰν εἰδησίην ταύτην, ὅτι ὁ τῶν ἀπάντων Θεός ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος, διὰ νὰ λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου τὸ ἐκ τοῦ χοδὸς πλασθὲν γένος τῶν ἀνθρώπων· καὶ πρῶτον μὲν ἔχει νὰ κηρύξῃ τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας εἰς τοὺς ζωντανούς καὶ ἐπὶ γῆς ὄντας ἀνθρώπους· πλὴν δὲν ἔχει νὰ ἀφήσῃ καὶ ἐσᾶς τοὺς ὑποκάτω τῆς γῆς εὐρισκόμενους νεκρούς ἀνεπισκέπτους καὶ ἀνεπιμελήτους (1), ἀλλὰ μετὰ τὸ σωτήριον αὐτοῦ πάθος καὶ τὸν θάνατον θέλει ἔλθῃ καὶ εἰς τὸν Ἄδην τοῦτον, ἵνα δάσῃ λύσιμ μὲν καὶ ἐλευθερίαν εἰς ὄλας τὰς ψυχὰς τὰς σκλαβωμένας ὑπὸ τοῦ Διαβόλου, ἀνάβλεψιμ δὲ καὶ φῶς εἰς τοὺς τυφλοὺς, καθὼς θέλει χαρίσει καὶ εἰς τοὺς ἀλάλους τὸ λαλεῖν καὶ βοᾶν. Τί νὰ βοῶσι; τὸ „ Εὐλογητός ὁ Θεός ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν “.

Ταῦτα δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Προφητείαν τοῦ Ἡσαίου τὴν λέγουσαν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· „ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι

„ πτω-

(1) Συσταίνει εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο τὸ „ ἵνα σώσῃς Ἀδάμ, καὶ ἐν γῆ μὴ εὐρηκῶς τοῦτον, ἵπταριου θρήνου τὸ λέγον· „ Ἐπὶ γῆς κατήλθες, „ Δέσποτα, μέχρις Ἄδου κατελήλυθας ζῆτῶν “.

„ πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμα-
 „ λώτοις ἄφεςιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν “. (Ἠσ. ξά. 1.) Περὶ δὲ τῆς εἰς Ἄδην κατα-
 βάσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῆς αὐτοῦ κηρύξεως εἰς τοὺς ἐκεῖσε νεκροὺς βεβαιοῖ ὁ Κορυφαῖος
 Πέτρος, λέγων· „ Ὅτι καὶ Χριστὸς ἀπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων,
 „ ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεῖς μὲν σαρκί, ζωοποιηθεῖς δὲ Πνεύματι (ἦτοι
 „ τῇ Θεότητι) ἐν ᾧ (Πνεύματι) καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ (τοῦ Ἄδου διπλ.) πνεύμασι πορευ-
 „ θεῖς ἐκήρυξε “. (ἀ. Πέτ. γ'. 18.) καὶ πάλιν· „ Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγε-
 „ λίσθη, ἵνα κηρύξῃ μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι “.
 (ἀ. Πέτ. δ'. 6.) Καὶ ὅρα τῶν ρητῶν τούτων τὴν ἐρμηνείαν ἐν τῇ νεοτυπῶτῳ ἐρμηνείᾳ
 τῶν καθολικῶν Ἐπιστολῶν.

Τροπάριον.

„ Καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ἄφθορε, ρομφαία διελεύσεται, Συμεῶν τῇ
 „ Θεοτόκῳ προηγόρευσεμ, ἐμ Σταυρῷ καθορῶσα σὸν Υἱόν, ᾧ βοῶ-
 „ μεμ· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἀγίου Συμεῶν, τὰ ὅποια ἀ-
 ναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς οὕτως· „ Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς (τὸν Ἰωσήφ διηλαθὴ καὶ
 „ τὴν Θεοτόκον) Συμεῶν, καὶ εἶπε πρὸς Μαριάμ τὴν Μητέρα αὐτοῦ.... Καὶ σοῦ δὲ αὐ-
 „ τῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία “. (Λουκ. β'. 34.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς,
 ὅτι ὁ Θεοδόχος Συμεῶν ἐπροφήτευσεν εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἶπεν αὐτῇ· ὦ ἄφθορε Μαρία,
 ἤξευρε, ὅτι τὴν ἰδικὴν σου καρδίαν θέλει διαπεράσει μία μάχαιρα. Ἐρμηνεύαν δὲ ποῖα
 εἶναι ἡ μάχαιρα αὕτη, ἀκολουθῶς ἐπιφέρει λέγων, ὅτι εἶναι ἡ λύπη ὅπου ἔλαβεν εἰς
 τὴν ἀγιωτάτην καρδίαν τῆς διὰ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ πάθος τῆ παμφιλτάτης Υἱᾶς (1).
 Ἡ ἔνεια δὲ τοῦ λόγου τοῦ Συμεῶν πρὸς τὴν Θεοτόκον εἶναι τοιαύτη· ἀληθῶς, ὦ Παρθέ-
 νε, ἐσὺ ἐγέννησας κοινὴν χαρὰν εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν, καὶ παγκόσμιον ἀγαλλίασιν, καὶ
 πόρους δὲν ἐδοκίμασες, ὅταν ἐγέννησας, καὶ πρὸ αὐτῶν ἐσὺ εὐηγγελίσθης ὑπὸ τοῦ Ἀρ-
 χαγγέλου Γαβριὴλ, καὶ ἤκουσας παρ' αὐτοῦ τὸ κοσμοχαρμόσυνον Χαῖρε· πλὴν μὲ ὅλα
 ταῦτα καὶ σοῦ τῆς ἰδίας τῆς τὰ ἀνωτέρω χαροποιὰ καὶ λαβούσης καὶ τοῖς ἄλλοις προ-
 ξενησάσης θέλει διαπερονήσει τὴν καρδίαν μία ὀξυτάτη ρομφαία. Πότε; Ὅταν θέλεις ἰδῆ
 ἐν τῷ Σταυρῷ κρεμάμενον τὸν Μονογενῆ καὶ πολυγαπημένον Υἱόν καὶ Θεόν σου, καὶ τὸ
 κοσμοσωτήριον πάθος ὑπὲρ ἡμῶν ὑπομένοντα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον.

Διὰ τί δὲ ἡ τόση λύπη ἔχει νὰ διαπεράσῃ τὴν καρδίαν σου; Διὰ νὰ φανερωθοῦν οἱ ἀμ-
 φίβολοι λογισμοί, τοὺς ὁποίους πολλοὶ τρέφουν εἰς τὴν καρδίαν των, ἂν ἦσαι γνησία καὶ
 ἀληθινὴ Μητὴρ τοῦ Θεοῦ· βλέποντες γὰρ οὗτοι ἐσὲ λυπούμενην ὑπερβαλλόντως διὰ τὸ
 πάθος τοῦ Υἱοῦ σου, ἐσυμπέρανον ὅτι εἶσαι γνησία Μητὴρ αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ὁ
 Εὐαγγελιστὴς εἰπών· „ Ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί “. (Λουκ. β'. 34.) Καθὼς γὰρ ὁ Σολομὼν, ὅταν ἔκρινε τὴν θαυμασίαν ἐκείνην καὶ δυσδιά-
 λυτον κρίσιν τῶν δύο πορνῶν, ἀπὸ τὴν λύπην ὅπου ἔδειξεν ἡ γνησία τῆ ζωντανοῦ παιδίου
 Μητὴρ ἐκατάλαβεν ὡς σοφὸς ὅτι εἶναι ἀληθινὴ Μητὴρ αὐτῆ, ὅθεν καὶ εἶπε „ Δότε τὸ παι-
 „ δίον (τὸ ζῶν) τῇ εἰπούσῃ δότε αὐτῇ αὐτὸ, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσῃτε αὐτὸ· αὕτη

(1) Καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος συμφώνως λέγει, ὅτι ρομφαία ἦτον ἡ θλίψις ἢ ἐπὶ τῷ πάθει γενομένη καὶ ὁ Εὐθύμιος λέγει· „ Ῥομφαίαν δὲ ἀνόμασε τὴν τμητικωτάτην καὶ ὀξυτάτην ὀδύνην, ἣτις διήλθε τὴν καρδίαν τῆς Θεομήτορος, ὅτε ὁ Υἱὸς αὐτῆς προσηλώθη τῷ Σταυρῷ· περὶ ταύτης γὰρ τῆς ἀλ- γυδόνος νῦν προεφήτευσεν “. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Ἱεροσο-

λύμων Μόδεστος· „ Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία, ὥπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί, ὅτι Μητὴρ εἶ κατὰ ἀληθείαν πάσχουσα τὰ Μητρὸς ὑπὲρ τέκνου καὶ Θεῶ τῆ παδόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί “. (σελ. 835. τῆς Μυριοβίβλου τοῦ Φωτίου).

„ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ “ (Γ΄. Βασιλ. γ΄. 27.) οὕτως ἀπὸ τὴν λύπην ὅπου ἔλαβεν ἡ Κυρία Θεοτόκος εἰς τὸ πάθος τοῦ Υἱοῦ τῆς ἐγνωρίσθη ὅτι εἶναι ἀληθινή Μήτηρ αὐτοῦ. Τοῦτο τὸ νόημα βεβαιοῖ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Δεῖος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἰπαπαντὴν Λόγῳ αὐτῆ λέγων· „ Εἶτα καὶ τῇ Παρθένῳ καὶ Μητρὶ τοῦ βρέφους προσδιελέξατο (ὁ Συμεὼν διηλ.) „ ἐκ τῆς περὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ παιδὸς οὐδύνης Μητέρα κατὰ φύσιν φανερωθήσεσθαι δεῖ „ κνὺς τοῦ νῦν Θεανθρώπου βρέφους, καὶ τοὺς ἀμφιβόλους περὶ τούτου λογισμοὺς ἀποκα- „ λύψασαν ἐκ τῶν καρδιῶν ἀπαλείψειν· καὶ ὁ Σολομὼν γὰρ τὴν γνησίαν τοῦ ἀμφιβόλου „ παιδὸς Μητέρα ἐκ τῆς περὶ τὸ πάθος τοῦ παιδὸς οὐδύνης, καὶ τῆς ἰπ' αὐτῷ σφοδρᾶς „ λύπης καὶ συμπαθείας καλῶς ἐτεκμήρατο “.

ᾠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀστεκτῶ πυρὶ ἐνωθέμετες, οἱ Θεοσεβείας προεστῶτες νεανίαι τῆ
 „ φλογὶ δὲ μὴ λωβηθέμετες, Δείον ὕμνον ἐμελπομ' ἀλογοῖτε παύ-
 „ τα τὰ ἔργα τοῦ Κύριου, καὶ ὑπερυψῶτε ἐς πάντα τῆς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ πρόμαχοι, λέγει, τῆς εὐσεβείας τρεῖς Παῖδες, οἱ ὅποιοι ἐπροπολέμου καὶ ἐκινδύ-
 νευον διὰ τὰ δόγματα τοῦ παλαιοῦ Νόμου ὡς τινὲς στρατάρχαι, αὐτοὶ ἐνωθέντες μὲ τὸ
 ἀστεκτον καὶ ἀνυπόφορον πῦρ τῆς καμίνου, ὡσάν μὲ κανένα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καὶ
 πολεμήσαντες μὲ αὐτὸ, δὲν ἐνίκηθησαν παρ' αὐτῆ, ἕτε ἕως τριχῶς ἐβλάβησαν· τοῦτο γὰρ
 διηλοῖ τὸ „ μὴ λωβηθέντες· „ Οὐχ' ἦψατο γὰρ, φησὶν, αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, καὶ ἐκ
 „ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς “. (Παῖδ. Αἴνεσις 26.) Δὲν ἐβλάβησαν, λέγω,
 τελείως ἀπὸ τὸ πῦρ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι νικήσαντες τὴν καυστικὴν δύναμιν τοῦ πυρός,
 ἔφαλλον ἕνα Θεοπρεπῆ καὶ ἐπινίκιον ὕμνον. Τίς δὲ ἦτον ὁ ὕμνος; „ Εὐλογοῖτε πάντα τὰ
 „ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον “· ὁ ὅποιος οὗτος λόγος εἶναι χαρακτηριστικὸς τῆς οὐδύνης ᾠδῆς.
 Ἀξιόλογα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ὀκτῶνῳ, ἐρμηνεύων τὸν
 Εἰρμόν τῆτον· τὸν αὐτὸν γὰρ Εἰρμόν ἔχει καὶ ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης. Τί δὲ λέγει; „ Ἀστεκτῶ
 „ πυρὶ ἐνωθέντες οἱ Θεοσεβείας προεστῶτες νεανίαι. Ἀστεκτον μὲν οὖν τὸ πῦρ ἔφη, ὡς
 „ ἀφόρητον καὶ ἀνυπομόνητον· ἐνωθέντες δὲ τῷ πυρὶ, ὡς ἐν αὐτῷ ὡσθέντες· ἐνωσις
 „ γὰρ εἶρηται διὰ τὸ εἰς ἕν συνωθεῖσθαι τὰ ἐνούμενα· ἐνωσις δὲ ἰδιοτρόπως καλεῖται καὶ
 „ ἡ τοῦ σιδήρου πυράκτωσις· ἐμβαλλόμενος γὰρ εἰς πῦρ, ὅλος ὡς πῦρ ὁράται κατὰ μετά-
 „ δοσιν, φλογώδης γινόμενος καὶ λαμπρός· ὅτε δὲ τοῦ πυρός χωρισθῆ, ἡ μὲν φλογώσις
 „ σβέννυται, ἐκεῖνος δὲ τῆς ἰδίας φύσεως οὐκ ἐξίσταται. Διὰ γοῦν τὴν ἰδιότροπον ταύτην
 „ ἐνωσιν φασὶ καὶ τὸν σοφὸν Μελωδὸν εἰπεῖν ἐνταῦθα περὶ τῶν παιδῶν τὸ, ἐνωθέντες·
 „ ὡς γὰρ ὁ σίδηρος ἐμβληθεὶς εἰς πῦρ πυρακτοῦται, ἀλλ' οὐ δαπανᾶται, ἀλλ' ἐκεῖθεν
 „ ἐκβληθεὶς, σῶος πάλιν φυλάσσεται, μηδὲν παραβλαβεῖς ὑπὸ τοῦ πυρός· οὕτω καὶ
 „ τὰ τῶν τριῶν νεανιῶν ἐκείνων σώματα ἠνώθησαν μὲν τῷ πυρὶ τῆς ἀνυποστάτου ἐκείνης
 „ καμίνου, ἐκβληθέντα δὲ ἐκεῖθεν σῶα καὶ ἀδιαλώβητα, μηδὲ τῶν ἐνδυμάτων, ἢ τῶν
 „ τριχῶν πυρποληθέντων αὐτοῖς. Προέστησαν δὲ τῆς Θεοσεβείας· ἦτοι πρόμαχοι ταύτης
 „ ἐγένοντο· ὡς γὰρ οἱ πρόμαχοι πρὸ τῆς φάλαγγος ἵστανται, καὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐ-
 „ φοδὸν δέχονται, καὶ προκινδυνεύουσι τῶν ὁμοταγῶν· οὕτω καὶ οἱ τῆς Θεοσεβείας προέ-
 „ στησαν καὶ τῶν ὁμοφύλων προκινδυνεύουσι. Εἰμὴ γὰρ ἐκεῖνοι ἀνέστησαν τῷ τοῦ Τυ-
 „ ράννου κηρύγματι, ἀλλ' ὑπέκυψαν, τῶν ἄλλων Ἑβραίων τῶν αἰχμαλώτων ὄντες περιφα-
 „ νέστερον, πάντως ἂν ἐκείνοις ἐπόμενοι οἱ ὁμογενεῖς ἠσέβησαν ἅπαντες. Οὕτως οὐχ ἑαυ-
 „ τοὺς μόνους τῆς ἀσεβείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμφυλέτας ἐρρύσαντο “.

„ Μὴ λωβηθέντες δὲ, ἦτοι μὴδ' οἰανδὴ τινα βλάβην παθόντες, ὕμνον ἦδον τῷ Θεῷ· καὶ
 „ τοῦτο δὲ παράδοξον τὸ ἐν μέσῳ τοσαύτης φλογὸς ἄδειν καὶ ὑμνεῖν τὸν Θεόν. Διὸ καὶ ἡ
 „ τοῦ Δανιὴλ βίβλος, ἣτις τὸ θαῦμα τοῦτο διδάσκει, φησὶ· καὶ ἀνοίξας Ἀζαρίας τὸ
 „ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρός εἶπε, τὸ τοῦ θαύματος παράδοξον πλέον ἐξαιρούσα.
 „ Οἱ

„Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι διὰ πυρὸς θνήσκοντες, χαυδὸν τὸν καπνὸν ἀρπάζειν σπουδάζουσιν.
 „Ἰν' οὕτως αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐπέλθῃ ταχύς, καὶ μὴ κατὰ μέρος προσμιλοῦσα τοῖς σφῶν
 „σώμασιν ἢ φλόξ ὀδυνητέραν ἐπάγῃ τὴν τελευταίαν· ἐκεῖνοι δὲ μηδὲν τοιοῦτο δεδοικότες
 „παθεῖν, ἠνοιξάν τὸ ἐαυτῶν στόμα εἰς ὕμνον τῆ Κτίστου τῶν ὄλων Θεοῦ· πάντα δὲ τὰ
 „ἔργα ἐκάλουν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐφημίαν, δεικνύντες τὸ δύσεργον τοῦ πράγματος· ὃ καὶ
 „ὁ προπάτωρ αὐτῶν Δαβὶδ εὗρηται ποιήσας ἐν τῷ ρημὶ. Ἰαλμῶ· κάκεῖνος γὰρ πᾶσαν
 „κτίσιν συνεφέλασθαι αὐτῷ τοῦ πρὸς Θεὸν ὕμνος ἐκάλεσε. Πᾶσαν δὲ συγκαλοῦσι Κτίσιν,
 „Οὐρανούς, Ἀγγέλους, ἀστέρας, φῶς, γῆν, θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὃ, τε Δαβὶδ
 „καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ Παῖδες εἰς αἴνεσιν Θεοῦ, ἕνα δεικνύοντες τῶν ὄλων Κτίστην καὶ
 „Ποιητὴν, προσρῶντες οἷα Προφήται τὴν μαρίαν τοῦ Μάνεντος, ὃς δύο εἶπεν ἀρχὰς καὶ
 „δημιουργούς, τὸν μὲν ἀγαθόν, τὸν δὲ πονηρόν· καὶ τῷ μὲν τὴν τῶν ἀνω κτίσιν ἀπένει-
 „με· τῷ δὲ ἐτέρῳ τὴν τῶν κατω δημιουργίαν πρόσπεκλήρωσεν. Ὑπερυψοῦν δὲ τὸν Θεόν
 „προτρέπονται· ἥτοι ὑπερδοξάζειν, ὑπερεπαινεῖν· ὑψοῦν γὰρ τὸ δοξάζειν ἐστίν, ὡς τὸ,
 „Ὑψωσα ἐκλεκτόν ἐκ τοῦ λαοῦ μου ἀπὲς τοῦ, ἐδόξασα“.

Τροπάριον.

„Λαὸς Ἰσραὴλ τῆμ σὴμ δόξαν, τὸμ Ἐμμανουὴλ ὄραμ παιδίον ἐκ
 „Παρθέμου, πρὸ προσώπου τῆς Θείας Κιβωτοῦ μὴμ χόρευε· εὐλο-
 „γεῖτε πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα
 „τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεοδόχος Συμεῶν ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ὀνομάζει τὸν Δεσπότην Χριστὸν „Φῶς εἰς
 „ἀποκάλυψιν Ἑβραίων, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ“· (Λουκ. β'. 32.) Ὅπερ ἐρμηνεύων
 ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει ὅτι τὸ σωτήριον τοῦ Χριστοῦ εἶναι φῶς εἰς ἀποκάλυψιν μὲν
 τῶν Ἑβραίων, εἰς φωτισμὸν τῶν σκοτισμένων Ἑβραίων, εἰς δόξαν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν· δόξα
 γὰρ εἶναι ἡ Χριστοῦ τοῦ ἀληθοῦς λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, καθὼς ἐξ αὐτῶν ἀνατέταλκεν. Ὁ δὲ
 Ἱερὸς Μελωδὸς ἐδῶ εἰς μόνον τὸν Ἰσραὴλ ἀποτείνει τὸν λόγον, ὃ λαὸς, λέγει, τοῦ Ἰσ-
 ραὴλ, σὺ βλέπων σήμερον τὴν ἰδικήν σου δόξαν, ἥτις εἶναι ὁ Ἐμμανουὴλ, τὸ ἐκ Παρθέ-
 νου μὲν γεννηθὲν παιδίον καὶ κρατούμενον ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς παναχράντου Μητρός του,
 εἰς τὸν ναὸν δὲ προσφερόμενον, ἐσὺ, λέγω, χαῖρε καὶ εὐφραίνου· ποῖος γὰρ βλέπων τὴν
 ἰδικήν σου δόξαν δὲν εὐφραίνεται; βέβαια οὐδεὶς· καὶ ὄχι μόνον χαῖρε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὑ-
 περβολικὴν σου χαρὰν καὶ χόρευε πνευματικῶς ἔμπροσθεν τῆς Θείας Κιβωτοῦ, τῆς ἐμφύ-
 χου, λέγω, καὶ λογικῆς Κιβωτοῦ τοῦ αγιάσματος· ἥτοι τῆς κυρίας Θεοτόκου τῆς ἐν ἀγ-
 κάλαις βασταζούσης τὸν Κύριον· καθὼς τὸ παλαιὸν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐχόρευεν αἰσθη-
 τῶς ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅταν αὐτὴ ἐσκληράθη ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ
 πάλιν ἐλυτρώθη καὶ ἀπέτεθη εἰς τὸν οἶκον Ἀβεδαρᾶ τοῦ Γεθαίου, καθὼς εἶναι γεγραμ-
 μένον εἰς τὴν β'. τῶν Βασιλειῶν ἐν κεφ. 5'.

Ὁ δὲ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτῆς λέγει, ὅτι ὁ Μελωδὸς παρακινεῖ ἡμᾶς τὸν νέον Ἰσραὴλ, εἰς
 τοὺς ὁποίους ἐγεννήθη παιδίον καὶ ἐδόθη ἡμῖν, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαίου· ἡμεῖς
 γὰρ εἴμεθα ἀληθῶς ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ, καὶ δόξα ἡμῶν εἶναι ὁ Ἐμμανουὴλ, ὡς μεθ' ἡμῶν
 ἂν· ὃθεν καὶ πρέπει νὰ χορεύωμεν ἔμπροσθεν τῆς νοητῆς Κιβωτοῦ· ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας·

Τροπάριον.

„Ἰδὲ Συμεῶν ἀνεβία, τὸ ἀντιλεγόμενον σημεῖον οὗτος ἔσται, Θεὸς
 „ὦμ καὶ παιδίον· τούτῳ πίστει μέλψωμεν· εὐλογεῖτε πάντα τὰ
 „ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς τὰ ἐπίλοιπα τῆς προφητείας τοῦ Συμεῶν, τὰ ὁποῖα εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον· „ Ἴδου οὗτος κεῖται εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον “. (Λευκ. β'. 34.) Ἐπρεπε δὲ νὰ εἰπῇ ὁ Μελῳδὸς πρῶτον τὸ „ Ἴδου οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ “, καὶ ὕστερον νὰ εἰπῇ τὸ „ Καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον “, καθὼς τὰ εἶπεν ὁ Συμεῶν· αὐτὸς ὁμῶς ἀντέστρεψε τὴν τάξιν, καὶ εἶπε τὸ πρῶτον ὕστερον ἐν τῷ ἀκολουθῶν Τροπαρίῳ: ἦτοι τὸ „ Ζωὴ πεφυκῶς οὗτος ἔσται πτώσις ἀπειθοῦσι “, τὸ δὲ ὕστερον εἶπε πρῶτον ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε; Διὰ τὴν ἀκροστιχίδα, ἵνα ἐν τῇ ἀρχῇ διπλαθῇ τοῦ Τροπαρίου γράψῃ τὸ „ Ἴδου Συμεῶν ἀνεβόα “, ὅτι οὗτος ἢ παρ' ἐμοῦ ἐναγκαλιζόμενος σήμερον θέλει γένῃ ἕνα σημεῖον ἀντιλεγόμενον, τουτέστι μὴ παραδεχόμενον ὑπὸ τῶν ἀπίστων.

Σημεῖον γὰρ ἀληθῶς ξένον ἔστιν ἢ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, μὲ τὸ νὰ ἦναι διπλοῦς ὁ Χριστὸς Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος, καὶ τὰς ἐνεργείας διπλᾶς προβάλλεται, ἀναλόγους μὲ τὰς διπλᾶς αὐτοῦ φύσεις, καὶ ποτὲ μὲν καθ' ἄνθρωπος πεινᾷ καὶ διψᾷ, καὶ ἀπεύχεται νὰ μὴ πῖν τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, καὶ σταυροῦται καὶ πάσχει καὶ θανατοῦται καὶ θάπτεται· ποτὲ δὲ, καθ' Θεός, ἐνεργεῖ παράδοξα θαύματα, τρέφει μυριάδας ἀνθρώπων, νεκροὺς ἀνίστα, Δαίμονας διώκει, ἀνίσταται ἐκ νεκρῶν, ἀναλαμβάνεται εἰς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ κάθεται τοῦ Πατρὸς· ἐκεῖνα μὲν γὰρ εἶναι τῆς ἀνθρωπότητος ἴδια, ταῦτα δὲ, τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας. Ὅθεν ὁποῖος τὰς διπλᾶς ταύτας ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖ, ἀντιλογίαν ἐκ τούτων λαμβάνει, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο, ὁ Χριστὸς ἔστι Θεός, ἢ ἄνθρωπος; ὡς μὴ δυνάμενος νὰ νοήσῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς μὴ πιστεύων ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις, καθ' ἅς εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐνεργεῖ ποτὲ μὲν τὰ θεοπρεπῆ, ποτὲ δὲ τὰ ἀνθρωποπρεπῆ. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος λέγει ὅτι ἢ σάρκωσις τοῦ Χριστοῦ ἀντιλέγεται· καθότι ἄλλοι μὲν εἶπον ὅτι ἐξ Οὐρανοῦ ἔφερε τὸ σῶμα ὁ Κύριος, ὡς οἱ Ἀπολιναρισταί· ἄλλοι δὲ, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη, ὡς οἱ Μανιχαῖοι· καὶ ἄλλοι ἄλλως περὶ αὐτῆς ἐφλυάρησαν.

Ὁ δὲ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος οὕτως ἐρμηνεύει· „ Τινὲς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τὴν σταύρωσιν λέγουσι· σημεῖον μὲν, ὡς σύμβολον φιλανθρωπίας· διὰ τοὺς ἀνθρώπους γὰρ ταύτην ὑπέμεινεν· ἀντιλεγόμενον δὲ, ὡς ὑβρίζομένην ὑπὸ τῶν ἀπίστων “· καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μόδεστος οὕτω λέγει· „ Ὁ Χριστὸς πληρωτὴς ἔστιν οὐκ ὀφειλέτης νόμου· εἰς πτώσιν δὲ καὶ ἀνάστασιν κεῖται, πτώσιν μὲν τῆς ἁμαρτίας, ἀνέγερσιν δὲ τῆς δικαιοσύνης, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς κυριοκτόνοις Ἰουδαίοις λέγουσιν, εἰ τίς εἶ τοῦ Θεοῦ κατὰβηθῆι ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι “. (Σελ. 835. τῆς Μυριοβίβλ. τοῦ Φωτίου).

Τροπάριον.

„ Ζωὴ πεφυκῶς οὗτος ἔσται, πτώσις ἀπειθοῦσι μηπιάσας Θεὸς Λόγος, ὡς ἀμάσασις πᾶσι τοῖς πίστει μέλπουσιμ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ ἀνώτερον μὲν Τροπάριον σημεῖον ἀντιλεγόμενον ἐρρέθη ὁ Κύριος ὑπὸ τῶν Συμεῶν, καὶ ἐρμηνεύθη, πῶς τοῦτο λέγεται· ἐν δὲ τῷ παρόντι λέγεται καὶ ἐρμηνεύεται παρὰ τοῦ ἰδίου Συμεῶν, πῶς εἶναι πτώσις πολλῶν καὶ ἀνάστασις. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς, ὅτι ὁ Συμεῶν ἐπρόδρασε καὶ τοῦτο, ὅτι οὗτος ὁ Θεὸς Λόγος ὁ μηπιάσας καὶ ὑπ' ἐμοῦ βασταζόμενος, ἐπειδὴ εἶναι φύσει Ζωὴ, θέλει γένῃ ἀνάστασις μὲν εἰς τοὺς πιστεύοντας καὶ πιστῶς μέλποντας τὸν θεοπρεπῆ ἕμμεν· ἴδιον γὰρ εἶναι τῆς ζωῆς τὸ νὰ ζωογονῇ καὶ νὰ

ἀπιστᾶ τοὺς νενεκρωμένους· εἰς δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ μὴ πιστεύοντας αὐτῷ θέλει γένη
 πτώσις ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅχι διότι αὐτὸς καταβάλλει τούτους καὶ τὰς κάμνει νὰ πίπτουν,
 ἀπαγε! ὁ γὰρ Θεὸς δὲν εἶναι πτώσεως αἴτιος, ἀλλὰ ἀναστάσεως· ἀλλὰ διότι ἐκεῖνοι
 αὐτεξούσιοι ὄντες, ἐσκόνησαν διὰ τὴν ἀπειθειάν των εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν Μυστήριον καὶ
 ἔπεσον, καὶ ὅλον πίπτουσιν. Ὁθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι
 προσκόπτουσι τῇ σαρκὶ (τοῦ Χριστοῦ δηλαδή)· καὶ ὁ Ἱερὸς Ἀμφιλόχιος, ὅτι πτώσις
 μὲν ἐστὶν ὁ Χριστὸς τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων, ἀνάστασις δὲ τῶν πιστευόντων Ἑθνῶν· ὁ δὲ
 Θεοφύλακτος λέγει· «Εἰς πτώσιν μὲν κεῖσθαι τὸν Κύριον τῶν πρὸς μόνην τὴν αἴσθη-
 σιν τὴν ὀφραμένην θεωρούντων κτίσιν, καὶ τῶν μόνῳ τῷ ρητῷ στοιχοῦντων τῆς ἀγίας
 Γραφῆς, ὡς μὴ δυναμένων πρὸς τὸ καινὸν Πνεῦμα διαβῆναι τῆς χάριτος διὰ τὴν ἀγνοίαν·
 ἀνάστασιν δὲ τῶν πνευματικῶς τότε κτίσματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ρήματα θεωρούντων τε
 καὶ ἀκούοντων» (Κεφ. μγ'. τῆς β'. ἑκατοντὰδ. τῶν Γνωστικῶν)· καὶ πάλιν· «Τὸ κεῖ-
 σθαι τὸν Κύριον εἰς πτώσιν πολλῶν καὶ ἀνάστασιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἐπαινετῶς μόνον νοού-
 μενον, εἰς πτώσιν μὲν νοεῖται τῶν ἐν ἐκάστῳ τῶν πιστευόντων παθῶν τε καὶ πονηρῶν λο-
 γισμῶν, ἀνάστασιν δὲ τῶν ἀρετῶν καὶ παντὸς Θεοφιλοῦς λογισμῶν». (αὐτόθι κεφ. μδ'.)

ᾠδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

«Ἐν νόμῳ σκιᾶ καὶ γράμματι, τύπον κατίδωμεν οἱ πιστοὶ· παῖ-
 ῥαρον τὸν τῆς μήτρας διαμοῖον ἅγιον Θεῶν διὸ πρωτότοκον Λό-
 γον, Πατὸρ ἀνάρχου Υἱόν, πρωτοτοκούμενον Μητρὶ ἀπειράμ-
 δρω (1) μεγαλύμενον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐλάττε, λέγει, ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ, ὡς θεωρήσωμεν πραγματικῶς ἐν τῇ χάριτι
 τοῦ Εὐαγγελίου τὸν τύπον ἐκεῖνον ὅπου ἐνεργεῖτο πρότερον ἐν τῷ παλαιῷ Νόμῳ καὶ τῇ
 ἐκεῖνου σκιᾷ καὶ τῷ γράμματι· συνώνυμα γὰρ εἶναι καὶ τὰ τρία ταῦτα κατὰ τοὺς ρή-
 τορας. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ τύπος αὐτός; Ὁ περὶ τῶν πρωτοτόκων Θεοπίστον καὶ λέγων· Πᾶν
 ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθῆσεται (Λουκ. β. 23.) ὁ γὰρ τύπος
 οὗτος δὲν ἀρμόζει εἰς κανὲν ἄλλο παιδίον ἀρσενικὸν καὶ πρωτότοκον, πάρεξ εἰς μόνον καὶ
 μόνον τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ αὐτὸν κυρίως ἐπροεικόνιζε· τοῦτο δὲ γίνεται φανερόν ἀπὸ
 τὰ ἀκόλουθα· διότι κανὲν ἀπὸ τὰ ἄλλα πρωτότοκα παιδιά τὰ φυσικῶ νόμῳ γεννώμενα,
 δὲν διανοίγει τὴν μήτραν τῆς τέτο γεννώσης Μητρός· αὕτη γὰρ πολὺ πρότερον διανοίγεται
 ἀπὸ τὴν συνουσίαν τῆ ἀνδρός· ὁ δὲ πρωτότοκος Ἐμμανουὴλ, ὡς ὑπὲρ φύσιν καὶ χωρὶς σπο-
 ρῶν ἀνδρὸς γεννηθεὶς, αὐτὸς μόνος ἤνοιξε τὴν παρθερικὴν μήτραν τῆς ἀσπόρου αὐτοῦ Μη-
 τρός, Θεοπρεπῶς δηλαδή· ἢ ὑπὲρ κατάληψιν· ἀνοίξας γὰρ αὐτὴν ἐν τῷ γενᾶσθαι, κε-
 κλεισμένην πάλιν διεφύλαξεν, ὡσπερ ἦν πρὸ τοῦ συλληφθῆναι καὶ γεννηθῆναι.

Καὶ λοιπὸν μόνος ὁ Δεσπότης Χριστὸς Ἅγιος θέλει ὀνομασθῆναι· ἤτοι ἀφιερωμένος τῷ
 Κυρίῳ, διότι καὶ μόνος τὴν μήτραν τῆς Παρθένου διήνοιξε· διότι, ἂν καὶ τὸ «Ἅγιος» ὄνομα
 δίδεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀρσενικὰ πρωτότοκα· ἢ Λουκᾶς ὅμως· ἢ ὁ Μελεθόδος ἐδῶ προσ-
 θέτοντες τὸ «Διανοῖγον μήτραν» εἰς μόνον τὸν Χριστὸν ἀποδίδουσι καὶ τὸ «ἅγιος»· ἐπειδὴ
 κανὲν ἄλλο παιδίον ἀρσενικὸν δὲν ἤνοιξε τὴν μήτραν τῆς Μητρός του, εἰμὴ ὁ Ἐμμανουὴλ.
 Διὰ τῆτο καὶ ἕνας ἅγιος εἶναι ἐν τοῖς πρωτοτόκοις ὁ αὐτὸς Ἐμμανουὴλ. Τούτῃ χάριν
 ἢ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Κοινωνικοῦ τῆς Θείας λειτουργίας, «Εἰς Ἅγιος
 Ἰησοῦς Χριστὸς» ἀγγελοπρεπῶς ἀνακράζει. Ὁθεν τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ παλαιῶ Νόμου
 εἰς τὸν Χριστὸν μόνον ἐπληρώθη, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς βλέ-
 ποντες πρωτότοκον τὸν Υἱὸν τῆ ἀνάρχου Πατρός κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ πρωτότοκον τὸν
 αὐτ

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται «ἀπειράδρω».

αὐτὸν κατὰ τὴν ἀπειράνδρον αὐτοῦ Μητέρα: ἦτοι κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἃς μεγαλύνωμεν αὐτόν. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν ἔγραψεν ἄλλην λέξιν ὁ Μελωδός, ἀλλὰ τὸ „μεγαλύνωμεν“, διὰ τὴν φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἡ ἐνάτη Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἣτις ἀρχίζει ἀπὸ τὸ „Μεγαλύνει „ ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί ὁ Μελωδός ἐδῶ ἐπρόδρασε τὸ „ἀπειράνδρος“; καὶ ἀποκρινόμεθα εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας, ὅτι τοῦτο ἐπρόδρασε διὰ τὴν φανερώσῃ τὸν ἀσπορον τόκον τῆς Παρθένου, καὶ ἀκολούθως τὴν δειξῆν ὅτι ἐπληρώθη εἰς αὐτὴν ἀντιστρόφως ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ Λευϊτικόν. Τί δὲ εἶπεν; „Γυνὴ, ἣτις εἰάν σπερματισθῆ, καὶ τέκῃ ἄρσεν, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας“ (Λευϊ. ιβ'. ι.) Τοῦτο δὲ ἀληθῶς καὶ προφητικῶς ἐλαλήθη ἐκ πλαγίου περὶ τῆς ἀπειράνδρας καὶ ἀσπόρας τεκούσης Παρθένου· μόνη γὰρ αὐτὴ μὴ σπερματισθεῖσα ἔτεκεν ἄρσεν· ἐπειδὴ περιττὸν ἦτον τὴν εἰπεῖν ὁ Μωϋσῆς τὸ „Ἐάν σπερματισθῆ καὶ τέκῃ“· καθότι εἰς ὅλας εἶναι φανερόν, ὅτι ἀπλῶς καὶ καθόλου πᾶσα γυνὴ κατὰ φύσιν σπερματίζεται πρῶτον ὑπὸ ἀνδρός, καὶ ἔπειτα γεννᾷ. Λέγων λοιπὸν τὸ „Ἐάν σπερματισθῆ“, ἐφανερώσε καταπολλὰ τὸ σιωπώμενον πολλὰ βαθέως καὶ μυστικῶς, ὅτι θέλει γένῃ ποτὲ Παρθένος, ἣτις καὶ χωρὶς τῆς σπερματισθῆ ἔχει τὴν γεννήσῃ. Ὅθεν ἐπειδὴ ἡ Παρθένος, χωρὶς τῆς σπερματισθῆ ἐγέννησε, διὰ τοῦτο δὲν ἦτον ἀκάθαρτος, οὐδὲ ὑποκειμένη εἰς τὸν νόμον τῶν περὶ καθαρσιῶν.

Οὕτως ἠρμήνευσε τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ὁ Ὀριγένης, εἰπών· „Παρέλκειν δόξει τὸ, Ἐάν σπερματισθῆ“ προτασσόμενον τῷ „καὶ τέκῃ ἄρσεν“· ἀλλ' ἐπίστημι, μήποτε ἵνα προφητικῶς ἡ Μαρία, οὐκ ἐκ τῆς ἐσπερματισθῆ τεκούσα ἄρσεν, μὴ νομισθῆ ἀκάθαρτος εἶναι γεγεννηκεῖα τὸν Σωτῆρα, ἠρῆται ὅλον τοῦτο· ἐδύνατο δὲ καὶ μὴ προσκειμένου τοῦ, Ἐάν σπερματισθῆ“ νοεῖσθαι μὴ οὐσα ἀκάθαρτος ἡ Μαρία· οὐ γὰρ ἀπλῶς ἦν γυνὴ, ἀλλὰ Παρθένος“. Κύριλλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας ἔτω φησὶ· „Γυνὴ, φησὶ, καὶ ἔ πασαι τυχόν ἀδιακρίτως, ἀλλ' εἴ τις ἐάν σπερματισθῆ καὶ τέκῃ ἄρσεν, ἀκάθαρτος ἔστω... Διέδρα δὲ ἐν τὴν ἐκ τῆς νόμου καταβολῆν (τὴν κατηγορίαν δηλαδὴ, ὅτι εἶναι ἀκάθαρτος) ἡ ἀγία Παρθένος, σπερματισθεῖσα μὲν ἑδαμῶς, ἐνεργεία δὲ τῆ δια τῆς Ἁγίου Πνεύματος τὸ Θεῖον ἀποκυήσασα βρέφος“. Καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Δ'. ἔχει τῆς ὀκτωήχου ἔτω λέγει· „Τίνας ἔτεκεν ὁ Προφήτης προσέθετο „Ἦτις ἐάν σπερματισθῆ“; Ὅτι μὴδὲ ἀπλῶς ἐνὸν γυναικὶ τεκεῖν, εἰμὴ σπέρματος αὐτῆ προβαίη καταβολή. Ἦρκει τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι γυνὴ, ἣτις ἐάν τέκῃ. Μεμύητο τοίνυν οἱα Προφήτης τὸ Μυσῆριον τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἦδει Παρθένον ὑπερφυῶς τεκούσαν, καὶ τόκον ἐσόμενον ἀσπορον, καὶ φυσικῆς ἀκολυθίας ἀνώτερον. Ὡς οὖν καὶ ἀνευ σπέρματος τεξομένης ποτὲ γυναικός, τὰ περὶ καθαρσιῶν περὶ τῶν ἐκ σπέρματος ἀνδρῶν κυουσῶν τε καὶ τικτουςῶν ἐφθῆ θεσμοθετεῖν. διὸ καὶ προσέθετο „Ἦτις ἐάν σπερματισθῆ καὶ τέκῃ“, ὑπεμφαίνων ὅτι ἔσται ποτὲ τόκος, ἀλλ' οὐκ ἐκ σπέρματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ σπέρματος ἀνδρός“.

Τροπάριον.

„Τοῖς πρὶν μεογμῶν τρυγόνωμ ζεῦγος, δυάς τε ἡμ μεοσσῶν· ἀμθ' ἔμ
 „ὁ Θεῖος Πρέσβυς καὶ σώφρων Ἄμμα Προφήτης, τῷ ἐκ Παρθένου
 „τεχθέμτι, καὶ οἴφ γόνωμ Πατρός, ἐμ τῷ μαφ̄ προσιόμτι, λει-
 „τουργοῦμτες ἔμεγάλωμωμ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοὺς παλαιούς, λέγει, Ἰουδαίους ἦτον προσταγὴ νόμου ὅτι, ὅταν οἱ γονεῖς ἤθελαν προσφέρῃ ἐν τῷ ναφ̄ κἀνὲν παιδίον τεσσαράκοντα ἡμερῶν, καὶ προσφέρουν μαζὶ μὲ αὐτὸ εἰς θυσιᾶν καὶ ἓνα ζευγάρι τρυγόνων, καὶ δύο νεογέννητα περιστέρια· οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν τῷ Λευϊτικῷ· „Οὗτος ὁ νόμος τῆς τεκούσης ἄρσεν, ἡ θῆλυ· ἐάν δὲ μὴ εὐρίσκη ἡ χεῖρ αὐτῆς τὸ ἱκανὸν εἰς ἀμνόν· καὶ λήφεται δύο τρυγόνας, ἡ δύο νεοσσὲς περιστερῶν, μία αὐτῆς εἰς ὀλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἀμαρτίας· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ Ἱερεὺς καὶ κα-
 „θῆ“

■ Φαρισθίεται “. (Λευϊτ. β'. γ.) Ἐπροτύπωναν δὲ αἱ τρυγόνες τὴν σωφροσύνην · καθότι τὸ ζῶον αὐτὸ εἶναι σωφρονέστατον · ■ δὲ περιστέραὶ ἐπροεικόνιζαν τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀπλότητα · ἀπὸ τὴν σωφροσύνην γὰρ καὶ ἀπλότητα κἀνὲν ἄλλο ἀφιέραμα εἰς τὸν Θεὸν καλλίτερον δὲν εὐρίσκεται .

Κοντὰ λοιπὸν εἰς τοὺς παλαιούς ἐκείνους Ἰουδαίους τοιαῦτα ἦτον τὰ προσφερόμενα ζῶα · εἰς δὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν Μονογενῆ μὲν ὄντα Υἱὸν τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν προαιώνιον γέννησιν, Μονογενῆ δὲ ὄντα τῆς Παρθένου κατὰ τὴν χρονικὴν γέννησιν, ἦτον προσφερόμενα τὰ τοιαῦτα ζῶα εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς προσταγῆς τοῦ Νόμου · διότι, ἂν τὰ ζῶα ταῦτα δὲν ἐπρόσφερον ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Θεομήτωρ, ἴσως καὶ ἤθελαν λιθοβοληθῆν ὡς παραβάται τοῦ Νόμου . Πλὴν ἀπορίας ἄξιον ἐστὶ, διὰ τί δὲν ἐπρόσφεραν καὶ ἄμωδον οἱ γονεῖς τοῦ Κυρίου, καθὼς ὁ Νόμος ἐπρόσταξεν ; Εἰς τῆτο ἀποκρίνεται ὁ Προκόπιος, ὅτι διὰ τὴν πτωχείαν των, καὶ διότι ὁ Χριστὸς ἦτον ὁ ἀληθὴς ἄμωδός ὁ αἶραν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Κόσμου · οὕτω γὰρ φησὶ · „ Τοῦτο ἐποίησαν οἱ γονεῖς τοῦ Κυρίου ὡς πτωχοὶ καὶ μὴ εὐποροῦντες ἄμωδου εἰς ὀλοκαύτωμα, ἢ ὅτι αὐτὸς ἤμελλεν ὁ τεχθεὶς ἄμωδός τῷ Θεῷ ὀλοκαύτωμα προσφέρειν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου ζωῆς “. Παρατηρεῖ δὲ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὅτι τὸ μὲν ζεῦγος τῶν τρυγόνων ἐδύλου τοὺς μὲν γάμον συνεζευγμένους καὶ σωφρονοῦντας · διὰ τῆτο καὶ παρατηρημένως ἔπιπεν ὁ Νόμος „ Ζεῦγος Τρυγόνων “. οἱ δὲ νεοσσοὶ τῶν περιστέρων προεδύλου τὴν Παρθένον Μαρίαν καὶ τὸ Παρθένον βρέφος · διὰ τοῦτο καὶ εἰς αὐτὰς ἐπιτίθες δὲν ἐπρόσθεσεν ὁ Νόμος τὸ „ Ζεῦγος “. ἔτω γὰρ φησὶν · „ Ὅρα τῷ Νόμου τὸ ἀκριβές · ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν τρυγόνων, ζεῦγος εἶπεν, ὡς αἰνιττομένων τοὺς γάμους συνεζευγμένους · ἐπὶ δὲ τῶν νεοσσῶν ἐφυλάξατο τῆτο · ἀπειρόζυγος γὰρ καὶ ἡ τεκούσα καὶ ὁ τεχθεὶς “. (Δόγ. εἰς τὴν Ἑορτὴν) .

Πλὴν κοντὰ εἰς τὰ τοιαῦτα ζῶα, καὶ ἀντὶ τούτων τῶν ζῴων ἐπροσφέρθη καὶ ἄλλο ζευγάρι, ὄχι νεογῶν τρυγόνων, ἀλλὰ ζευγάρι γεροντικῶν καὶ πρεσβυτικῶν, ὁ δίκαιος Συμεὼν καὶ ἡ δικαία Ἄννα, οἱ τινες καὶ οἱ δύο ἦτον Προφῆται καὶ προορατικοὶ τῶν μελλόντων, ἀσυγκρίτως μὲν σωφρονέστεροι ἀπὸ τὰς τρυγόνας, ἀπλοϊκώτεροι δὲ ἀπὸ τὰς περιστέρας · ὅθεν ὁ ἀνωτέρω Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς εἶπε περὶ αὐτῶν · „ Αὐτοῦ δὲ τοῦ παρὰ ῥαδύξως τεχθέντος (Χριστοῦ) νῦν εἰς τὸ Ἱερὸν ἀναχθέντος, ἑτέρας τρυγόνας, καὶ ἄλλους περιστέρων νεοσσούς πρεπωδεατέρους ἐποίησεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον . Τίνας τέτους ; Συμεὼν καὶ τὴν Ἄνναν, οὓς εἶτις νεοσσούς περιστέρων ἐρεῖ διὰ τὸ πρὸς καλίαν παντάπασιν νηπιῶδες, ἢ τρυγόνας διὰ τὸ τῆς σωφροσύνης ἀκρότατον, εὐλόγως ἐρεῖ . Προσφέρονται δὲ αὐτὶ εἰς τὸν ναὸν, ὄχι διὰ τὸ ναὶ θυσιάσασθαι, καθὼς ἐθυσιάζοντο αἱ τρυγόνες καὶ τὰ περιστέρια, ἀλλὰ διὰ λειτουργίαν, ἢ γινω διὰ τὸ ναὶ ὑπηρετήσουν τὸ προσφερόμενον βρέφος εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὸ ναὶ μεγαλύνουν αὐτό · ὑπηρετήσαν γὰρ καὶ οἱ δύο, ὁ μὲν Συμεὼν προφητεύσας περὶ Χριστοῦ καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸν, ἡ δὲ Ἄννα ὑποφικεύσασα μὲν αὐτὴ περὶ τῷ Χριστοῦ καὶ λατρεύσασα αὐτὸν, τὴν δὲ Θεοτόκον ἀνακηρύξασα . Ἐπειδὴ δὲ ὁ προσφερόμενος εἰς τὸν ναὸν ἦτον διπλοῦς, καὶ κατὰ μὲν τὴν Θεότητα ἦτον παλαιὸς ἡμερῶν, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἦτον βρέφος νεογέννητον καὶ τεσσαρακοσήμερον · διὰ τοῦτο ἐπρεπεν ἀκολούθως καὶ προσφερθῶν δι' αὐτὸν, καὶ τὸ ζεῦγος τῶν νεογενήτων ζῴων διὰ τὴν νηπιάζουσαν σάρκα, καὶ τὸ ζεῦγος τῶν γηραιῶν δικαίων διὰ τὴν ἀχρονον Θεότητα, ἵνα καὶ διὰ τῶν δύο ὁμοῦ ἀποδειχθῆ, ὅτι ὁ προσφερόμενος Χριστὸς δὲν εἶναι μόνον νέον βρέφος, ἀλλὰ καὶ παλαιὸς ἡμερῶν .

Ὁ δὲ Θεοπέσιος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ εἰς τὴν ἑορτὴν λόγῳ αὐτοῦ οὕτως ἐρμηνεύει τὰς τρυγόνας καὶ τὰ περιστέρια · „ Ἡ τρυγὼν λαλίστατον ἐστὶν ἐν στρουθίοις ἀγροῦ, ἢ δὲ περιστέρα, ἢ πτόντε καὶ πρᾶον · γέγονε δὲ τοιοῦτος εἰς ἡμᾶς ὁ τῶν ὄλων Σάκων, πρᾶότητα μὲν τὴν εἰς ἄκρον ἔχων, τρυγόνος δὲ δίκην κατακελαδησας τὴν ὑπὸ Οὐρανὸν καὶ τῆς αὐτῆς καλλιφρονίας τὸν ἴδιον ἀμπελῶνα πληρῶν, τῶτέσιν ἡμᾶς τὰς πιστεύουσας εἰς αὐτόν . Γέγραπται οὖν ἐν τῷ ἄσματι τῶν ἁσμάτων, ὅτι φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ γῆ ἡμῶν · λελάληκε γὰρ πρὸς ἡμᾶς τὸ θεῖόν τε καὶ εὐαγγελικόν καὶ σωτήριον κήρυγμα “. Ὁ δὲ Κλήμης ὁ Στρωματεύς περὶ αὐτῶν λέγει · „ Νεοτούς τε δύο περιστέρων, ἢ τρυγόνων ζεῦγος ὑπὲρ ἁμαρτίας κελεύει διὰ Μωσέως προσφέρεσθαι, τὸ ἀναμάρτητον τῶν ἀπαλῶν, καὶ ἀκακὸν καὶ ἀμνηστικάκον τῶν νεοτῶν ἐπρόσδεκτον εἶναι λέγων τῷ Θεῷ, καὶ τὸ ὁμοίον τῷ ὁμοίου καθάρσιον ὑψηλούμενος · ἀλλὰ καὶ τὸ δειλὸν τῶν

„ τρυγόνων τὴν πρὸς τὰς ἀμαρτίας εὐλάβειαν ὑποτυποῦται “. Ὁ δὲ Πιλασσαίτης Ἰσιδωρος οὕτω φησὶ· „ Δύω τρυγόνες καὶ δύο νεοττοὺς περιστερῶν τοὺς νεογνοὺς ἀρρένας τῶν Ἐβραίων φέρειν δῶρα τῆς πρὸς Θεὸν ἐμφανείας ὁ Νόμος προσέταπτε, τῶν φιλαρέτων καὶ ἀνεξικάκων ὀρνέων τοῖς τύποις τὴν ἀπλότητα καὶ ἀπαλότητα τῶν νέων αἰνιττόμενος, καὶ τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια διδάσκων καθαίρεσθαι· οὗς καὶ ἀρνία προσαγορεύει ἑτέρωθεν· τοὺς γὰρ ἐξοιστροῦντας καὶ ἀθετοῦντας καὶ ἀταξίαν τὴν φύσιν ὑβρίζοντας ἐρίφοις παρέκασε “. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μόδεστος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἰπαπαντὴν λόγῳ· „ Εἰκότως ὡς αἰτίας τῆς ἐναμαρτήτου ἡδονῆς τὰς θυγατέρας τῆς Εὐκας προσφέρειν ὁ Νόμος προσέταξεν ὑπὲρ τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν τὴν θυσίαν τῶν δύο τρυγόνων, ἢ νεοσσούς περιστερῶν· διλουίντος τῷ νόμου, ὅτι δεῖ τὸν προσερχόμενον Θεῷ καθαρεύειν καὶ ψυχῇ καὶ σῶματι καὶ ἀκακίας ἔχουσιν “. (Σελ. 835. τῆς Μυριοβίβλου τοῦ Φωτίου).

Τροπάριον.

„ Ἀπέδωκάς μοι ἔβρα Συμεῶν, τῷ σωτηρίου σου Χριστὲ ἀγαλλίασιν·
 „ ἀπόλαβέ σου τὸν λάτριμ, τὸν τῆ σκιά κεκμηκότα, μίον τῆς χάριτος Ἱεροκήρυκα Μύστην, ἐν αἰμέσει μεγαλύμορτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸν πρεσβύτερον Συμεῶν ἐν ἀγκάλαις βαστάζοντα τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς αὐτόν· ὦ Δέσποτα Χριστέ, σὺ ἀπέδωκάς εἰς ἐμὴν τὴν ἀγαλλίασιν ὅπου ὑπεσχέθης νὰ μοὶ δώσης τὸ σωτήριόν σου, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον· Ἀπόδος μοὶ τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου “. (Ψαλ. ν'. 12.) καὶ κατὰ τὸ „ Εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου “. Λοιπὸν ἐπειδὴ ἠξιώθηκα ταῦτα νὰ ἀπολαύσω, διὰ τοῦτο ἀπόλαβέ με, ἦγουν λάβε με ἀπὸ τὴν παρούσῃ ζωὴν τὸν ἰδικόν σου λάτριμ καὶ δούλον, ὁ ὁποῖος πρότερον μὲν ἐκαθήμην ὑποκάτω εἰς τὴν σκιάν τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καὶ ἀπέκαμα πλέον προσέχων εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ, καὶ ἐγύρασα μέσα εἰς τὰς λατρείας τῶν τύπων καὶ αἰνιγμάτων, τῶρα δὲ δὲν εἶμαι πλέον λάτρις τοῦ Νόμου καὶ τῆς σκιάς, ὅχι! ἐπειδὴ τί λατρεία εἶναι πλέον νὰ προσέχη τινὰς εἰς τὰς σκιάς, ἀφ' οὗ ὁ Ἥλιος τρανῶς ἀναλάμψῃ; Οὐχὶ τοιοῦτον νομολάτριμ ἀπόλαβέ με ἐκ τοῦ βίου, Κύριε, ἀλλὰ νέον Ἱεροκήρυκα καὶ μαθητὴν τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου σου, νέον μὲν, διὰ τὴν ἀνάπλασιν, τὴν ὁποίαν με ἔδωκάς, Μαθητὴν δὲ, διότι ἐμαθιτεύθηκα τὴν σὴν Οἰκονομίαν διὰ τῆς ὁφείας· καὶ τελευταῖον ἀπόλαβέ με Ἱεροκήρυκα, διότι ἔχω νὰ κηρύξω καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἄδῃ εὐρισκομένους ἐκεῖνα ὅπου ἐμαθιτεύθην.

Τοιαῦτα τινὰ καὶ ὁ Νικομηδείας Γεώργιος εἰσάγει τὸν Ἱερὸν Συμεῶν πρὸς τὸν Κύριον λέγοντα· „ Ἐπειδὴ, φησὶν, ὦ Δέσποτα, ταῦτα ἔδοξεν, καὶ ἐγὼ περὶ τὰς ἐλπίδας ἐ διεψεύσθην, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ χρηματισμὸς Πνεύματος ἀπαραχάρακτος ἔμεινεν· ἀπόλυσόν με τὸ τάχος, ἀπόλυσον δέομαι· μὴ με κατέχῃς ἐπὶ πολὺ, Δέσποτα· μὴ βραδύνα ταῦτα τοῖς γενάρχαις ἀποκομίσαι τὰ χαροποιὰ εὐαγγέλια· μὴ προλάβῃ τὰ βρέφῃ με, Δέσποτα, διὰ σὲ τὸν πρὸς Ἡρώδου φόνον ὑπέμεινε· νῆπιά εἰσι καὶ γοργὰ καὶ εὐκίνητα· ἐγὼ δὲ γέρων καὶ βραδύς καὶ δυσκίνητος· καὶ δέδοικα, μήπως ταχύτερον παραδραμόντα με, με γίγῃσιν οὕτω καὶ λαμπρῶν ἀγαθῶν ἀγγελίῳ τοῖς τοῦ γένους Προπάτορσι γένωνται “.

Τροπάριον.

„ Ἱερῶς ἀρθωμολογεῖτο Ἄμμα ὑποφνητεύουσα, ἢ σῶφρων καὶ ὁσία
 „ καὶ πρεσβυρὰ τῷ Δεσπότῃ, ἐν τῷ μαῶ διαρρήδην, τὴν Θεοτόκον
 „ δὲ ἀμακρηύττουσα, πᾶσι τοῖς παρούσιμ ἐμεγάλυμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνθρωπολόγησις εἶναι μία εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν διὰ κάποιαν εὐεργεσίαν καὶ χάριν ὅπου ἔλαβε τινὰς ἀπὸ αὐτόν. Διαφέρει δὲ ὁ Ὑποφήτης ἀπὸ τὸν Προφήτην· καθότι ὁ μὲν Προφήτης λέγει τὰ ὕστερον ἀπὸ πολὺν καιρὸν μέλλοντα γενέσθαι πράγματα· ὁ δὲ Ὑποφήτης ἐξηγεῖ ἢ παρόντα πράγματα, ἢ περασμένα, ἢ τὰ ὅποια μετ' ὀλίγον καιρὸν μέλλουν γένουσι. Τοιαύτη λοιπὸν Ὑποφήτις ἦτον καὶ ἡ Θεοπεσιωτάτη Ἄννα ἡ Οὐγάτηρ Φανεήλ, ἡ σωφρονεστάτη μὲν καὶ ὁσία κατὰ τὴν ζῶην, γερόντισα δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος· αὐτὴ γὰρ, ἐπειδὴ ἠξιώθη νὰ ἰδῆ ἐν σαρκὶ τὴν παρουσίαν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἀνεπλάσθη ὅλη ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, τούτου χάριν σεμνοπρεπῶς καὶ θεοπρεπῶς ἀνθρωπολογεῖτο καὶ εὐχαρίστει τὸν Κύριον διὰ τὴν τόσο μεγάλην εὐεργεσίαν ὅπου ἐποίησεν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον· „Καὶ αὐτὴ γὰρ, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς „Δεκάς, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα, ἀνθρωπολογεῖτο τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πασι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ“. (Λουκ. β'. 38.) Εὐχαρίστει δὲ οὐχὶ προφητεύουσα· διότι δὲν ἐπροφήτευσεν πρὸ τοῦ νὰ γεννηθῆ ὁ Κύριος, καθὼς ἐπροφήτευσαν οἱ ἄλλοι Προφῆται, ἀλλὰ ὑποφήτευσεν, ἀφ' ἧ ἐγεννήθη ὁ Κύριος, φωτισθεῖσα ἔσωθεν κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἀνακηρύξασα. Περὶ τῆς Ἄννης ταύτης γράφει ὁ ἅγιος Μόδεστος ὁ Ἱεροσολύμων· „Ἡ τὸν ἑβδομηκοστὸν χρόνον σαββατίσασα μετὰ ἀνδρὸς Ἄννα „προσευχαῖς καὶ νηστεῖαις προσκαρτεροῦσα ὀδοήκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν ὑπάρχουσα, τὴν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων νικήσασα σάρκα, καὶ τὸν νοῦν καθάρασα πρὸς ὑποδοχὴν Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ταῖς γενικαῖς ἐαυτὴν ἀρεταῖς κατακοσμήσασα, τὸν τῆς ὀδοηκίας τὰδος παρέδραμε καιρὸν, καὶ εὔρεν ἐν τῷ νῶ τὸν Σωτῆρα τῶ μέλλοντος αἰῶνος ἐν ἀγκάλαις βασταζόμενον“. (Σελ. 834. τῆς Μυριοβίβ. τοῦ Φωτίου).

Καὶ ἡ μὲν παλαιὰ καὶ συνώνυμος αὐτῆς Ἄννα ἡ Μήτηρ τοῦ Σαμουὴλ κρυφίως καὶ ἡσύχως ἐπροσηύχετο καὶ εὐχαρίστει τὸν Κύριον μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας της· ἡ δὲ Ἄννα αὕτη οὐχὶ κρυφίως, ἀλλὰ φανερώς (τούτο γὰρ δηλοῖ τὸ διαρρήδην) καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ εὐχαρίστει τὸν Κύριον· τὴν δὲ Ἀειπάρθεον Θεοτόκον ἀνακηρύττουσα εἰς ὅλους τοὺς ἐκεῖ εὐρισκομένους, ὅτι αὕτη κυρίως καὶ ἀληθῶς εἶναι Μήτηρ τῆ Θεοῦ, ἐμεγάλυνεν αὐτήν. Τούτο δὲ τὸ ῥῆμα εἶπεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ δείξῃ ὅτι, καθὼς ἡ Θεοτόκος ἀρχισε τὴν ἐνάτην ταύτην Ὠδὴν ἀπὸ τῶ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“, οὕτω καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν ἐτελείωσεν αὐτήν.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες ὁμοῦ καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα, ἄμποτε νὰ μιμηθῶμεν τὴν σωφρονεστάτην ταύτην Ἄνναν, καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τὴν μεγάλην καὶ ἀκατάληπτον εὐεργεσίαν ὅπου ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς, ἀναπλάσας τὴν φθαρείσαν φύσιν ἡμῶν διὰ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας του· ἄμποτε δὲ καὶ νὰ κηρύττωμεν τὴν Ἀειπάρθεον Θεοτόκον, τὴν μεσιτεύσαν εἰς τὴν ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν, μεγαλύνοντες αὐτήν διὰ νοημάτων μεγαλοπρεπῶν, διὰ λόγων θεοπρεπῶν, καὶ διὰ ἔργων θεαρέστων· ἵνα διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτῆς τύχωμεν καὶ τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ.

Ευαγγελισμός, ἀδελφοί, καὶ ποῖος νὰ μὴ χαρῆ εἰς τοιοῦτον κοσμοχαρμόσυνον μήνυμα; **Ε**υαγγελισμός, καὶ ποῖος ὀρθόδοξος νὰ μὴ εὐφρανθῆ κατὰ τὴν καρδίαν; τριπλασιάζω τὴν φωνὴν, **Ε**υαγγελισμός, καὶ τίς νὰ μὴ λάβῃ εἰς τὴν ψυχὴν του πνευματικὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ πανευφρόσυνον ἀγαλλίασιν; Ἐπειδὴ δὲ ὁ **Ε**υαγγελισμός οὗτος δὲν δίδει καλὰ μηνύματα διὰ μάταια πράγματα: ἦτοι διὰ φθαρτὰς ἡδονάς, διὰ προσκαίρους δόξας, καὶ διὰ ρέοντα πλοῦτον, ἀλλὰ φέρει εἰς ἡμᾶς χαροποιὰ καὶ οὐράνια εὐαγγέλια διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, διὰ τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τῆς Θεοτόκου, διὰ τὴν ἀνάπλασιν ὅλου τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· τούτου χάριν, πῶς δὲν χρεωστῆ καθε Χριστιανὸς νὰ λάβῃ, ὅχι ἀπλήν ἢ διπλήν, ἀλλὰ τριπλήν καὶ πολλαπλάσιον τὴν χαρὰν; ἢ πῶς δὲν πρέπει νὰ σιμρήσῃ τῷ πνεύματι καθε ὀρθόδοξος, χαρὰν ἰδικήν του τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου νομίζων;

Βλέπεις, ἀγαπητέ, τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ νὰ καταβαίνει ἀπὸ τὸν Οὐρανόν, καὶ νὰ στέκεται ἔμπροσθεν τῆς Κυρίας Θεοτόκου ὅλος φαῖδρος, ὅλος γαληνός, καὶ ὅλος χαριέστατος, καὶ ἀκόμη δὲν εὐφραίνεται; ἀκούεις τὸν χαροποῖόν ἀσπασμόν, τὸν ὁποῖον μετὰ εὐσεβείας μεγάλης λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον „Χαῖρε κεχαριτωμένη“, καὶ ἀκόμη στέκεσαι καὶ δὲν χαίρεις; Ἄν οἱ Προφῆται, ὁ Δαβὶδ, λέγω, καὶ ὁ Ἡσαΐας πρὸ τῶσων αἰώνων προβλέποντες μόνον μὲ τὸ ὄμμα τῆς διανοίας τὸν σωτηριῶδη τούτου τῆς Θεοτόκου **Ε**υαγγελισμόν, ἔχαιρον καὶ εὐφραίνοντο, καὶ αὐτὸ τὸ ρῆμα „**Ε**υαγγελίζομαι“ ἐπαταχειρίζοντο, εἰς τοὺς λόγους των· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ ψάλλον ἔλεγε· „**Ε**υαγγελίσεθε ἡμέραν „ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“, (Ψαλ. γέ. 2.) ὁ δὲ Ἡσαΐας μεγαλοφώνως ἐκήρυττε· „Τὸ σωτήριον Κυρίου εὐαγγελισθῶνται“, (Ἡσ. ξ'. 6.) ἂν, λέγω, ἐκεῖνοι τόσον ἔχαιρον, πῶς ἐσύ, Χριστιανέ, δὲν πρέπει νὰ χαρῆς καὶ νὰ εὐφρανθῆς, παρόντα βλέπων σήμερον τὸν παγκόσμιον καὶ κοσμοσωτήριον **Ε**υαγγελισμόν;

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς χαρῶμεν σήμερον, ἀδελφοί, καὶ ὅλοι ἕς εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι. Παρακινεῖ δὲ ἡμᾶς εἰς τοῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης, προσιμιάζων ἐν τῷ εἰς τὴν ἑορτὴν λόγῳ αὐτοῦ καὶ λέγων· „Χαίρετε· τούτο μοι τὸ βραχὺ καὶ μέγα τοῦ λόγου προσίμιον, „τούτο καὶ ἀρχὴ καὶ μέση καὶ τελευτὴ, χαίρετε· τούτο νῦν καὶ φύσις ὅλη καὶ **Κ**τίσις „καὶ λόγος διακελεύεται“. Ἀγαλλιασώμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀγαπητοί, ἔχοντες μάλαστα τῆς ἀγαλλίασεως ταύτης προσερχόντα καὶ ἀρχηγὸν τὸν ἐκ Δαμασκού χαριτώνυμον **Ι**ωάννην (1) τὸν πρόκριτον πάντων τῶν μελωδῶν καὶ ἄσματογράφων, τὴν ἱεράν **Μ**ῆσαν τῆς ἐκκλησίας, τὸν φθικὸν Ὀρφέα τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, τὸν ἄλλον ψαλμογράφον Δαβὶδ τὸν ὑπερέχοντα τὸν Ἀσάφ καὶ τὸν Ἰδιδοῦμ καὶ τὸν Αἰθάμ καὶ τὸν Αἰμάν καὶ τὰς **Τ**ίους Κορέ, τοὺς πρωτοφάλας ὄντας τῆς παλαιᾶς Σικυῆς τῆ Θεοῦ· διότι αὐτὸς ὁ μελίρρυτος Ποιητὴς διὰ τῆ ἄσματικῆς τούτου **Κ**ανόνος ὅπου ἐμελούρησεν εἰς τὸν **Ε**υαγγελισμόν τῆς Κυρίας Θεοτόκου, παρακινεῖ ὅλους ἡμᾶς νὰ χαίρωμεν καὶ νὰ ἀγαλλιώμεθα.

Καθὼς δὲ ἡ ἑορτὴ καὶ πανηγυρις τοῦ **Θ**είου **Ε**υαγγελισμοῦ εἶναι γεμάτη ἀπὸ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν, οὕτω καὶ ὁ **Κ**ανὼν αὐτῆς ἀρμοδιότατα συνετέθη χαροποιὸς καὶ πανευφρόσυνος· ἐπειδὴ εἶναι μελωδικώτατος καὶ πανηγυρικώτατος διὰ τὰ πανηγυρικά
καὶ

(1) Σημειώσαι, ὅτι παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ ὁ Ποιητὴς τῆ **Κ**ανόνος τῆτο γράφεται, ὅτι ἔστι ὁ Θεοφάνης· ὁ ὄρθως δὲ τῆτο γινωμαίνεται· καθότι καὶ

■ φράσις τῆ **Κ**ανόνος, τῆ Δαμασκηνῆ Ἰωάννου εἶναι, καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς βιβλιαῖς χειρογράφοις καὶ τετυπωμέναις τοῦ Ἰωάννου ἐπιγράφεται ὁ **Κ**ανὼν.

καὶ λαμπρὰ νοήματα καὶ λόγια ὅπου περιέχει· μάλιστα δὲ διὰ τὸν πανηγυρικὸν τέταρτον ἦχον, κατὰ τὸν ὁποῖον συνετάθη διὰ τὸ ψάλλεται· μόνος γὰρ ὁ ἦχος αὐτὸς παρὰ πᾶσι τῆς Μουσικῆς ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην καὶ λέγεται Πανηγυρικός (1). Καὶ διὰ τὴν εἰπὴ καθολικῶς, ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι τόσο ἐνθουσιαστικός, καὶ τόσο κινητικός τοῦ Θεοφιλοῦς πάθους τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, ὥστε κάμνει καὶ τοὺς ψάλλοντας καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὅχι μόνον νὰ χαίρουν ἀπλῶς, ἀλλ' ἤδη καὶ νὰ σκιρτοῦν καὶ νὰ χορεύουν, ἂν ἦτο δυνατόν· οὕτως ἐστὶ τερπνὸς καὶ χορευτικός!

Κατὰ ἀλφάβητον δὲ ἐμελουρήθη ὁ Κανὼν ἴσως διὰ τὴν δειξῆν ὁ Ἀσματογράφος ὅτι ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἀρχὴ καὶ Κεφάλαιον ὄλων τῶν ἐορτῶν· καθὼς γὰρ τὰ ἱερωσιτέσσαρα στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἶναι ἀρχαὶ ὄλων τῶν γραμμάτων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνα ἐξήρτηνται· οὕτω καὶ ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ὄλων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν ἀρχὴ καὶ Κεφάλαιον, καὶ ἐξ ἐκείνου ὄλαι αἱ ἄλλαι ἐξήρτηνται ἐορταί. Ὁδὲν εἶπεν ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος προοιμιάζων εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν· „ Ἐορτὰς μὲν ἀπάσας καὶ ὑμνωδίας δέον ἡμῖν θυσιῶν δίκην προσφέρειν Θεῷ, πρώτην δὲ πασῶν τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου· πάντων γὰρ ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἀρχὴ γέγονεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς κεχαριτωμένης, ἡ πολυῦμνητος τοῦ Σωτῆρος Οἰκονομία, ἡ ἐνθεος αὐτῆ καὶ ὑπερκόσμιος διδασκαλία“. Καὶ ὁ Κεραμεὺς Θεοφάνης ὁ Ταυρομενίας Ἐπίσκοπος ἔτω πανηγυρίζει· „ Σήμερον ἡ Ἐκκλησίαι δαδουχεῖται μυστικῶς καὶ πυρσύεται, τὴν πρώτην τῶν ἐορτῶν πανηγυριν ἀγούσα“. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπατος τῶν Φιλοσόφων Ψελλὸς προοιμιάζει πανηγυρίζων οὕτως· „ Ἀρχὴ μὲν τῶν ὄντων Θεός, οὐχ' ὡς συντεταγμένος τούτοις καὶ συναριθμούμενος, ἀλλ' ὡς ἐξηρημένος καὶ ὑπερκείμενος· ἀρχὴ δὲ τῶν θείων ἐορτῶν τὴ καὶ πανηγυριῶν ἡ τῶν Εὐαγγελίων ἀγγελία πρὸς τὴν Παρθένον καὶ Μητέρα τοῦ Λόγου παρὰ τῆς τοῦ Ἀγγέλου φωνῆς· ἀρχὴ δὲ, οὐχ' ὡς ἀτελεστέρα τῶν ἄλλων Μυστηρίων καὶ ἀναδείξεων, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὡς τελεωτέρα πολλὰ τῷ περιόντι καὶ ὑπερκείμενη“. Εἶπε δὲ καὶ ὁ σοφὸς Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος· „ Ὡς γὰρ ἡ τοῦ φυτοῦ ρίζα στελέχους καὶ φύλλων καὶ κλάδων ἀνθέων τὴ καὶ καρπῶν αἰτία γινώσκειται, καὶ οὐδὲν τούτων δίχα ταύτης φαίνεσθαι πέφυκεν· οὕτω τῆς ἐορτῆς δίχα ταύτης, ἕδεμία τῶν ἐξ αὐτῆς φουισῶν ἐπιφαίνεται· καὶ δὴ σκοπῶμεν. Πεντηκοστὴ γὰρ ἐπιτελεῖται, ὅτι Ἀνάληψις προεώρασται· καὶ Ἀνάληψις, ὅτι Ἀνάστασις· Ἀνάστασις, ὅτι Σταύρωσις· Σταύρωσις, ὅτι Βαίᾶ· Βαίᾶ, ὅτι Ἐγερσις τοῦ Λαζάρου· Λαζάρου Ἐγερσις, ὅτι Μεταμόρφωσις· Μεταμόρφωσις, ὅτι Θεοφάνεια· Θεοφάνεια, ὅτι Ὑπαπαντὴ· Ὑπαπαντὴ, ὅτι Χριστοῦ Γέννησις· Χριστοῦ Γέννησις, ὅτι Εὐαγγελισμὸς“. (Λόγῳ πρώτῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν.)

Τρία δὲ ἀλφάβητα μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ, ἴσως εἰς τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας ὁ εἰς σήμερον συνελήφθη· ἐν μὲν ἀλφάβητον, ἐν ταῖς ἑξ Ὡδαῖς τοῦ Κανόνος, ἐν δὲ ἐν τῇ ὀγδόῃ, καὶ ἐν ἐν τῇ ἐνάτῃ ἀντίστροφον. Προβαίνει δὲ ὅλος ὁ Κανὼν κατὰ ἀνταπόκρισιν τῷ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ ἀμοιβαίως τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Ἀγγέλον, ἕνα μὲν διὰ τὸ σαφέστερον καὶ ὑμαθέστερον καὶ δραστικώτερον· σαφέστερος γὰρ καὶ ὑμαθέστερος καὶ δραστικώτερος γίνεται ὁ λόγος, ὅταν ὁ ἕνας λέγῃ, καὶ ὁ ἄλλος ἀποκρίνεται· καὶ ἄλλο δὲ διὰ τὸ ἡδῦ καὶ χαρίεν τῶν ἀνταποκρινομένων προσώπων. Ἐμμήθη δὲ κατὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, γράφοντα κατὰ ἀνταπόκρισιν τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον, καὶ ἀντί-

στροφή

(1) Ὁδὲν ἐξω ἀπὸ τῆς πετυπωμένου ἐπίγραμμα ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ εἰς τὸν πανηγυρικὸν Δ'. ἦχον, εὔρον ἐν χειρογράφοις καὶ τῆτο τὸ ἐπίγραμμα εἰς αὐτὸν· ὁ δὲ ἀντιγραφοῦ χάριν τῶν Μουσικῶν τε καὶ Φιλολόγων.

„ Πανηγυρίζεις καὶ χορεύεις εὐρύθμως,
„ Τὰς ἐγπρότους, τέταρτε, κινῶν πειρίνας.

„ Ἠδύ τε πᾶσι χρηματίζεις ἀφθόνως,
„ Τοῖς ἀμπελοργοῖς καὶ σκαφύσιν ἀγρόταις,
„ Καὶ τοῖς ἐδίταις σὺν πᾶσι τεχνουργαῖς,
„ Ἀμιλλαν ἐνδείς τοῦ γλυκυνάτου μέλους,
„ Τὸ δὺσθυμὸν τὴν δὲ κοινοῖζων τᾶχος.
„ Ἠδυσμά τὴν πέφυκας ἐν Κόσμῳ τᾶσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ
ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ.

Οὗ ἡ ἀκροστιχίς κατὰ Ἀλφάβητον.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀνοίξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται Πνεύματος· καὶ λόγου
„ ἐρεύξομαι τῇ Βασιλίδι Μητρί· καὶ ὀφθήσομαι φαιδρῶς παρηνυ-
„ ρίζωμ· καὶ ἄσω γυνδόμενος ταύτης τῆν σύλληψιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ δύο ρητὰ τοῦ Προφητάνακτος Δαβὶδ ἐρανίζονται ὁ Μουσουργὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἐκεῖνος γὰρ λέγει „Τὸ στόμα μου ἠνοιξα, καὶ εἴλκυσα Πνεῦμα“· (Ψαλ. ριή. 13.) καὶ πάλιν „Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν· λέγω ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῇ Βασιλεῖ“· (Ψαλ. μδ. ι.) Μιμούμενος λοιπὸν τὸν Δαβὶδ ὁ Ἱερός Μελωδός, ἔτω λέγει· ἐγὼ ὁ Ἀσματογράφος θέλω ἀνοίξει τὸ στόμα μου, καὶ θέλει γεμάσει αὐτὸ ἀπὸ Πνεῦμα. Ποῖον δὲ στόμα ὀνομάζει; Τὸ τῆς ψυχῆς δηλαδὴ καὶ τῆς διανοίας, κατὰ τὰν Θεοδώριτον καὶ Βασίλειον καὶ Νύσσης Γρηγόριον λέγοντας· „Δύναται εἶναι ψυχῆς στόμα ἢ διανοητικὴ αὐτῆς ἢ δύναμις, ἢ διανοουμένη, προφέρει τὸν ἐν διανοίᾳ λόγον“· Ἐπειδὴ λοιπὸν, λέγει, ἐγὼ ἐκλείσα μὲν τὴν διανοίαν μου ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ἠνοιξα δὲ αὐτὴν εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, διὰ τοῦτο ἐγέμισεν αὐτὸ πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως.

Καθὼς δὲ τὸ μυροδόχον ἀγγεῖον, εἰ μὲν ἦναι στενόστομον, ὀλίγον δέχεται καὶ τὸ εἰς αὐτὸ ἐγχέομενον μῦρον· εἰ δὲ ἦναι πλατύστομον, δέχεται καὶ περισσώτερον μῦρον· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἰ μὲν ἔχη στενὸν τὸ στόμα τῆς διανοίας του, ὀλιγοτέραν δέχεται τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· εἰ δὲ ἔχη αὐτὸ ἀνοικτὸν καὶ πλατὺ, περισσοτέραν δέχεται τὴν χάριν· ὅθεν εἶπεν ἀλλαχοῦ ὁ Δαβὶδ „Πλάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτό“· (Ψαλ. π΄. 8.) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν „Ὅσον ἂν τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξωσι, τοσοῦτον ἐλκύσουσι“· Ὅθεν γλαφυρὸν εἶναι τὸ ὁμοίωμα ὅπου φέρει εἰς τοῦτο ἡ σοφὸς Νεῖλος λέγων· „Ὅταν τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξωμεν, ἐπιφοιτήσασα τοῦ Κυρίου ἢ ἡ χάρις, τροφὴν ἐπιδίδωσι, καθάπερ χελιδὼν νεοσσῶ τινι κεχνησί“· Ὅστε ἂν ἡμεῖς δὲν κοπιᾶσῶμεν νὰ ἀνοίξωμεν πρῶτον μὲ τὴν προαίρεσίν μας τὸ νοερὸν στόμα τῆς διανοίας μας, δὲν δίδεται εἰς ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος ἐπιστολῇ, σοά. Ἀφροδισίῳ Πρεσβυτέρῳ· „Ἐπειδὴ γέγραφας δι' ἡν αἰτίαν οὐ ἢ πᾶσιν ἢ θεῖα ἐπιτάται χάρις, ἴσθι, ὦ θαυμάσιε, ὅτι ἐπειδὴ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζουσα πρῶτον, οὕτως ἐπιφοιτᾷ· εἰ γὰρ καὶ χάρις ἐστίν, οὐχ ἀπλῶς ἐκχεῖται, ἀλλὰ ἢ τὰ μέτρα παρὰ τῶν δεχομένων λαμβάνουσα, τοσοῦτον ἐπιρρεῖ, ὅσον ἂν εὖρη σκευὸς πίστεως αὐτῇ προσενεχθῆν· εἰ γὰρ μὴ τὰ παρ' ἡμῶν πρῶτον ἐζήτει, πᾶσιν ἂν ἐπέπτη·

„ ἐπειδὴ δὲ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζει, καὶ οὕτω παραγίνεται, τοῖς μὲν ἐπιφοιτᾷ καὶ παρα-
 „ μένει· τῶν δὲ ἀποφοιτᾷ· εἰς δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν καθίεται“.

Ἐπάγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐγὼ θέλω ἐρεύξομαι λόγον ἀγαθὸν καὶ σωτήριον·
 ἦτοι τὸν ὕμνον καὶ ἁσματικὸν Κανόνα εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων Χρι-
 στοῦ. Ἐρεύξομαι δὲ εἶπε, διὰ τὴν φανερώση ὅτι, καθὼς τὸ ρέψιμον, καὶ χωρὶς τῆς θέλη-
 τινὰς, ἀναβαίνει κάτωθεν ἐκ τοῦ στομάχου, καὶ ἐκβαίνει ἀπὸ τοῦ στόμα, οὕτω θέλει ἀ-
 ναπέμψαι πρὸς τὴν Θεοτόκον κάτωθεν ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ τὸν ἁσματικὸν τούτου Κανόνα.
 Ὅρα δὲ σφὴν τάξιν ὅπου μεταχειρίζεται ὁ ἔνθεος ὕμνογράφος ἐν τῷ Εἰρμῶ τούτῳ· πρῶ-
 τον λέγει ὅτι θέλει ἀνοίξει τὸ στόμα τῆς διανοίας του, δεύτερον, ὅτι θέλει γεμῶσει αὐ-
 τὸ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, καὶ τρίτον, ὅτι τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος θέλει
 ἐρεύξεται λόγον εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ. Ἐρανίσθη δὲ τὴν τάξιν ταύτην ἀ-
 πὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον οὕτως λέγοντα· „ Χρὴ τοίνυν πνευματικῆς ἀκολουθίας ὑπολαμ-
 „ βάνειν, τῇ δὲ ἔργων φιλοσοφίᾳ καθᾶραι πρότερον αὐτὸν, εἴτα τὸ στόμα τῆς διανοίας
 „ ἀνοίξαντα ἐκλύσαι Πνεῦμα, εἴτα ἐξερεύξασθαι λόγον ἀγαθὸν, καὶ λαλεῖν Θεοῦ σοφίαν
 „ τελείαν ἐν τοῖς τελείοις“· (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ ψαλτῆρος τοῦ Νικήτα).

Ἐπιφέρει δὲ ἐπομένως ὁ Ποιητὴς ὅτι διὰ τοῦ ἁσματικῆς τούτου Κανόνος θέλει φανῆ
 ὅτι πανηγυρίζει λαμπρῶς, καὶ ὅτι ᾄδει χαροποιῶς τὴν τῆς Θεοτόκου ἀπόρρητον σύλληψιν,
 ἧς ἡ εὐροτὴ εὐορτάζεται σήμερον. Καθὼς δὲ λαμβάνεται ἡ σύλληψις, ἐνεργητικῶς καὶ πα-
 ρητικῶς· ἐνεργητικῶς μὲν, καθὼς νοεῖται τῶρα ἐδῶ· καθότι ἡ Θεοτόκος συνέλαβεν ἀσπό-
 ρως καὶ διὰ Πνεύματος Ἁγίου τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· παρητικῶς δὲ, ὡς ὅταν λέ-
 γωμεν, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καθὸ ἀνθρώπου συνελήφθη ἀρρήτως ἐν τῇ ἀσπόρῳ τῆς Παρθέ-
 νου κοιλίας. Ἄσω δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ψαλῶ ἢ ἄλλοτι ρῆμα, διὰ τὴν φανερώση ὅτι εἶναι ἡ
 παροῦσα πρώτη Ὠδὴ, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν λόγιον εἶναι τὸ „ Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ“
 „ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Τροπάριον.

„ Ἀδέτω σοι Δέσποια, κινῶν τὴν λύραν τοῦ Πνεύματος, Δαβὶδ ὁ
 „ προπάτωρ σου· ἄκουσον Θύγατερ, τὴν χαρμόσυτον φωνὴν τὴν τοῦ
 „ Ἀγγέλου· χαρὰν γὰρ μνησκει σοι τὴν ἀμεκκλάλητον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφανεῖ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ μέρους του πρὸς τὴν Θεοτόκον· ἐρανίσθη
 δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Προφητὰν κατὰ Δαβὶδ προφητικῶς λέγοντα πρὸς τὴν Παρθένον· „ Ἀκουσον
 „ Θύγατερ καὶ ἴδε“· (Ψαλ. μδ'. 10.) Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸ παρθερικὸν αὐτῆς ὑπο-
 κείμενον, ὡ Δέσποια, λέγει, καὶ παντοβασίλισσα Μαριάμ, ὁ ἰδικός σου Προπάτωρ Δαβὶδ,
 ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ὁποίου ἐσὺ ἐβλάστησας ὡς εὐδαλῆς καὶ ὠραιότατη ράβδος κατὰ τὴν
 προφητείαν τοῦ Ἡσαίου τὴν λέγουσαν· „ Ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, ἡ
 „ ἀνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται“· (Ἡσ. ια'. 1.) (ὅπου Ἰεσσαί μὲν εἶναι ὁ Πατὴρ τοῦ
 Βασιλέως Δαβὶδ· ρίζα δὲ τοῦ Ἰεσσαί εἶναι ἡ φυλὴ τῆς Ἰουδα, ἐξ ἧς ἐκατάγετο ὁ Ἰεσσαί·
 ράβδος δὲ εἶναι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ τῆς φυλῆς μὲν τοῦ Ἰουδα, ἐκ τοῦ γένους δὲ τοῦ
 Ἰεσσαί· ἦτοι τοῦ Δαβὶδ γεννηθεῖσα· ἀνθος δὲ εἶναι ὁ Χριστός, ὃς τις ἐβλάστησεν ἀπὸ τὴν
 ράβδον· ἦτοι ἀπὸ τὴν Θεοτόκον τὴν ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσσαί ἀνατείλασαν.) αὐτὸς, λέ-
 γω, Θεοτόκε, παίζων τὴν λύραν τῆς Πνεύματος (Ἄδιαφόρως δὲ εἶπεν αὐτὴν λύραν, μὴ ὅλον
 ὅτι τὸ κυρίως ὄργανον τοῦ Δαβὶδ· ἦτοι τὸ ψαλτήριον δὲν ὠνομάζετο λύρα, ἀλλὰ ναῦλα·
 ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ναῦλα καὶ ἡ λύρα καὶ ἡ κιθάρα καὶ ἡ κινύρα ἦτον ἀπὸ τὸ γένος τῶν
 ὀργάνων τῶν καλουμένων ἐνταῦθα· ἦτοι τῶν διὰ τοῦ τετράματος τῶν χορδῶν παιζομένων,
 διὰ τοῦτο ἀντὶ τοῦ ἐνός εἶδους ἐξέλαβε τὸ ἄλλο εἶδος ὁ Μελωδός.) ὡς ψαλμὴ εἰς ἐσὲ
 σήμερον· Ἄκουσον Θύγατερ“. Ἄλλα τί εἶναι, Παρθένε, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σε παρακα-
 νεῖ ὁ Δαβὶδ ἡ ἀκούσης; Ἡ χαροποιὰ φωνὴ ὅπου σοὶ προσφέρει ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ
 ἀπὸ

Τροπάριον.

„ Βοῶ σοι γηθόμενος κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ πρόσχες μοι, Θεοῦ κα-
 „ ταγγέλλουτι σύλληψιν ἄσπορον· εὗρες χάριμ γὰρ, ἐμώπιον Κυ-
 „ ρίου, ἢμ εὗρεμ οὐδέποτε ἄλλητις Πάμαγμε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο λέγεται ἐκ μέρους τοῦ Ἀγγέλου· ἐρανίσθη δὲ ἀπὸ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο ρητὸν τὸ λέγον· „ Ἀκουσον Οὐγατερ καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου“. (Ψαλ. μδ'. 10.) Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἀγγελος· ἐγὼ Δέσποινα τοῦ παντός, ἀποσταλ- θεὸς ἐκ Θεοῦ, βοῶ εἰς ἐσὲ χαίρων ἀσπασμὸν παράδοξον καὶ σωτηριῶδι. Βοῶ δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς, ὅχι διότι ἐβόησεν ὁ Ἀρχάγγελος καὶ ἐφώναζε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Χαῖρε, ἀλλὰ διότι ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ γράψῃ ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ Τροπαρίῳ τὸ στοιχεῖον β'. Ὅτι δὲ ὁ Ἀγγελος ἡσύχως εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Χαῖρε, καὶ ὅχι μετὰ βοῆς, ἵνα μὴ ταραξῇ αὐτήν, βεβασιῶ ὁ Θεὸς Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, πανηγυρίζων εἰς τὴν αὐτὴν καὶ λέγων· „ Ταῦτα διστάσας καθ' ἑαυτὸν ὁ Γαβριήλ, ἐπέστη τῇ πασταδί, καὶ προ-
 „ φθάσας τὸν θάλαμον, καθ' ὃν ἡ Παρθένος ὠκίετο, ἡσυχῇ τῇ θύρᾳ προσήγγισε· καὶ
 „ γενόμενος ἔνδον, πραεῖα τῇ φωνῇ τῇ Παρθένῳ προσεῖπε· „ Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος
 „ μετὰ σοῦ“. Ἴσως δὲ μετὰ τὸ „ Βοῶ“ σημαίνει ὁ Μελωδὸς ὅχι τὴν αἰσθητὴν βοήν τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν νοητὴν τῆς ψυχῆς.

Ὅθεν κλῖνον τὰ θεῖά σου ὦτα, Παρθένε, καὶ πρόσχε εἰς τὰ λόγια μου. Κλῖνον δὲ εἶ- πε τὰ ὦτά σου εἰς ἐμέ, διὰ νὰ δείξῃ τῆς Παρθένου τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ ἀνώτερον αὐτῆς ἀξίωμα ἀπὸ τὸ ἰδικόν του· καθὼς γὰρ οἱ δούλοι, μὴ τολμῶντες νὰ πλησιίσουν εἰς τοὺς αὐθέντας των καὶ νὰ λαλήσουν πρὸς αὐτοὺς, παρακαλοῦσιν ἐκείνους νὰ κλίνωσι τὰ ὦτά των πρὸς τοὺς δούλους· οὕτω καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, βλέπων ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν Παρθένον, παρακαλεῖ αὐτὴν νὰ κλῖνῃ τὰ ὦτά της διὰ νὰ τοῦ ἀκούσῃ κά- τω εὐρισκόμενου. Ἐγὼ μινύω καὶ εὐαγγελίζομαι εἰς ἐσὲ μίαν σύλληψιν, ὅχι ὡσάν τὰς συλλήψεις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, αἱ τινες γίνονται μὲ συνουσίαν ἀνδρός, καὶ ἀκολουθῶς μὲ ἐμπαθῆ ἡδονῆν, ἀλλὰ εὐαγγελίζομαι εἰς ἐσὲ σύλληψιν γενομένην χωρὶς σποράν· τοιαύ- τη γὰρ πρέπει νὰ ἦναι ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου σύλληψις, ἀνωτέρα πάσης ἐμπαθοῦς ἡδονῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων „ Ἐτερος πάλιν τῶν Προφητῶν εἶπεν (ὁ Ἡσαίας δηλ.), Εἰ-
 „ δομεν αὐτὸν ὡς παιδίον, ὡς ρίζαν ἐν γῆ διψῶσῃ· γῆν δὲ διψῶσαν τὴν μίτραν λέγει
 „ τὴν παρθενικὴν διὰ τὸ μὴ δεξασθαι σπέρμα ἀνθρώπου, μηδὲ συνουσίας ἀπολαύσαι,
 „ ἀλλὰ χωρὶς γάμων αὐτὴν τεκεῖν“. (Λόγῳ εἰς τὸ „ Πάτερ, εἰ δυνατόν“, Τόμῳ Ε'. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως). Ὁμοίως καὶ ὁ Θεοδώριτος, „ Ὡς ρίζα ἐν γῆ διψῶσῃ“. Κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν, „ Ἡ ρίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτα· προείπομεν, φησὶν, σὴν ἐκ Παρθένης Γέννησιν· αὐτὴν
 „ γὰρ ἀβατον καὶ διψῶσαν προσηγόρευσεν, ὡς ἴχνος ἀνδρός καὶ γαμικὸν ὑετὸν οὐδαμῶς
 „ δεξαμένην“. (Ἡσ. νγ'. 1.)

Διὰ τί δὲ ἡ σύλληψις τῆς Παρθένου ἔγινεν ἄσπορος καὶ ἀνήδονος; Διὰ δύο αἷτια· πρῶτον, ἵνα καθαρὰν καὶ καινὴν ἀναλάβῃ εἰς τὴν ἰδικὴν του ὑπόστασιν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς τὴν τοῦ Ἀδάμ φύσιν, καθὼς ἦτον πρὸ τῆς παραβάσεως· καθότι ἡ ἐμπαθῆς ἡδονῆ, δι' ἧς συλλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι, ἀποτελεσματὸν ἐστὶ τῆς τοῦ Ἀδάμ παραβάσεως. Διὰ τοῦτο ὁ Ἱεροσολύμων Σαφρόνιος, „ Καὶ μὴ νόει μοι, φησὶν, ὦ Παρθένε, τῶν ἄλλων γυναικῶν
 „ τὴν σύλληψιν. Ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ σύλληψιν ἄσπορον, σύλληψιν ἄρρητον, σύλλη-
 „ ψιν ἐνθεον, ἢν οὐκ ἀνδρὸς ἐγεώργησε σύνδοδος, οὐκ ἄρρένος εἰργασται σύμβασις, ἢν ἀν-
 „ θρώπων ἐξεῖπεῖν οὐδεὶς ἢ δυνάμενος“. Καὶ Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν λέγει· „ Εἰ γὰρ ἐκ σπέρματος συνελήφθη ὁ Χριστός, οὐκ ἂν ἦν καινὸς ἄνθρω-
 „ πος, οὐδ' ἀναμάρτητος ἦν καὶ τῶν ἀμαρτανώντων Σωτὴρ· ἡ γὰρ τῆς σαρκὸς πρὸς γέννη-
 „ σιν κίνησις, ἀνυποτάκτως ἔχουσα πρὸς τὸ ἡγεμονεύειν τὸν ἐν ἡμῖν παρὰ Θεοῦ τεταγ-
 „ μένον τοῦν, οὐκ ἐκτὸς παντάπασιν ἀμαρτίας ἐστὶ· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγεν, „ Ἐν ἀ-
 „ 10-

νομίαις συνελήφθη, και εν αμαρτίαις εκίσσασέ με η Μητηρ μου (1). Ει γεν εν σπέρμα-
 τος ην η του Χριστου σύλληψις, ουκ αν ην καινος ανθρωπος, ουδε της καινης και μη-
 δαμως παλαιουμένης ζωής αρχηγός τε και χορηγός· του γαρ παλαιου κόμματος ων, και
 κληρονόμος εκείνου του πταισματος, ουκ αν εδυνήθη το πλήρωμα εν εαυτῷ φέρειν της
 ακηράτου Θεότητος, και πηγήν ποιήσαι την σάρκα του αγιασμου ανεξάντλητον, ως και
 των προπατόρων εκείνων τον μολυσμὸν αποπλύναι περιουσία δυνάμεως, και τοις εξῆς
 ἀρκείν προς αγιασμὸν ἅπασιν”.

Δεύτερον, ανώτερα ηδονής ητον η του Θεου Λόγου σύλληψις, ινα καθως ἀσπόρας και
 ανηδόνως συνελήφθη, οτω και αφθόρας και ανωδίνως γεννηθῆ· παρεπόμενα γαρ ταυτα
 τα δύο είναι μεταξύ των· και οπου ακολουθήση ηδονική σύλληψις, εκεί επομένως συ-
 νακολουθεῖ και οδυνηρά γέννησις· εκ του εναντίου δε, οπου σύλληψις ηδονική δεν ακολου-
 θεῖ, εκεί δεν ακολουθεῖ και οδυνηρά γέννησις· δια τουτο ειπεν ο Θεῖος Νύσσης Γρηγόριος·
 ”Οτι δε απόνας γέγονεν η ωδὶς, πρώτον μὲν σε το εἶδος διδάξάτω· επειδή γαρ πᾶσα
 ηδονή συννημένον εχει τον πόνον, ἀνάγκη πᾶσα ἐπὶ των συννημένων θεωρουμένων, του
 ενός μη ὄντος, μηδὲ το ἕτερον είναι. Οπου τοίνυν ηδονή του τόκου ου προκαθηγήσατο,
 ουδὲ ἡ πόνος ἐπικολούθησεν” (Λόγ. α. εἰς το ”Αγιον Πάσχα). Και ο Θεοφόρος Μα-
 ξιμος· ”Ο Αδάμ παρακούσας, ἐξ ηδονῆς ἀρχεσθαι την της φύσεως ἐδίδαξε γέννησιν· ο
 Κύριος ταύτην ἐξοικίζων της φύσεως, την εκ σποράς ου προσήκατο σύλληψιν” (Κεφ.
 ιδ΄ της Γ΄. ἑκατοντάδ. των Θεολογικῶν). Και Θεοφάνης ο Κεραμεύς πανηγυρίζων εἰς την
 ἑορτήν λέγει· ”Επὶ της Εύας μὲν αἱ λύπαι της ωδίνος ηγήσαντο, ἐκταυθα δε χαρὰ
 τον τόκον μεμαίεται· ἀπόβλητος γαρ της Παρθένου γέγονεν η ωδὶς. Δια τί; Επειδή
 οπου πᾶσα ηδονή του τόκου ου καθηγήσατο, ουδὲ ο πόνος ἐπικολούθησε”. Τουτο δε
 και η προφητεία Ησαίου προεχρησμάθησε· ”Πρὶν ἐλθεῖν τον πόνον των ωδίνων αὐτης,
 ἐξεφυγε και ἔτεκεν ἄρσεν”.

Ακολουθῶς δε φέρει ο Μελωδὸς τον λόγον οπου ειπεν ο Ἄγγελος προς την Παρθένον·
 ”Μη φοβοῦ Μαριάμ· εὔρες γαρ χάριν παρα τῷ Θεῷ” (Λουκ. α. 30.) Ἐσὺ, λέγει,
 ὦ Παρθένε, τόσσην πολλήν και μεγάλην χάριν εὑρήκες κοντά εἰς τον Θεόν, οποιαν δεν ευ-
 ρηκε ποτε κάρμια ἄλλη ἀπὸ τας ἀπ αιῶνος αγίας και δικαίας γυναῖκας, ουτε η Σάρ-
 ρα, ουτε η Ρεββέκα, ουτε η Λεῖα, ουτε η Ραχὴλ, ουτε η Ἀσινεθ, ουτε η Ἄννα, ουτε
 η Σωσάννα. Ὅθεν συμφώνως εἶπε και ο Θεῖος Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος, πανηγυρίζων λαμ-
 πρῶς εἰς την ἑορτήν· ”Μη φοβοῦ Μαριάμ· εὔρες γαρ χάριν παρα τῷ Θεῷ την ἀθάνα-
 τον· εὔρες χάριν παρα τῷ Θεῷ την ὑπέρλαμπρον· εὔρες χάριν παρα τῷ Θεῷ της πο-
 λύευκτον· εὔρες χάριν παρα τῷ Θεῷ την ὑπέρφωτον· εὔρες χάριν παρα τῷ Θεῷ την
 ἀμείωτον· εὔρες χάριν παρα τῷ Θεῷ την σωτήριον· εὔρες χάριν παρα τῷ Θεῷ την αἰ-
 διον· εὔρες χάριν, ἢν γυναικῶν ουδεμία τοσύνολον εὑρηκεν· εὔρες χάριν, ἢν ουδεὶς ἐθεά-
 σατο· εὔρες χάριν, ἢν ουδεὶς ἐδέξατο. Πολλοὶ μὲν πρὸ σοῦ και ἄλλοι γεγονῶσιν ἅγιοι,
 ἀλλ’ ουδεὶς κατα σε κεχαρίτωται· ουδεὶς κατα σε μεμακάρισται· ουδεὶς κατα σε κα-
 θηγιασται· ουδεὶς κατα σε μεμεγάλυνται· ουδεὶς κατα σε προκεκθάραται· ουδεὶς κατα
 σε ὑπερέψαται· ουδεὶς γαρ τῷ Θεῷ κατα σε προσεπέλασεν· ουδεὶς κατα σε Θεοῦ χά-
 ριν

(1) Λέγει δε και ο Δεσπίσιος της Ἀλεξανδρείας
 Κυρίλλος, ἑρμηνεύων το Δαβιτικὸν τοῦτο· ”Τίμιος
 μὲν γαρ ὁμολογουμένως ὁ γάμος, και περὶ διαβο-
 λῆς το χρέμα παρα Θεῷ· πλὴν, εἴτις περιεργά-
 σται το της συνόδου την πρόφασιν, ὄρεξιν εὑρήσει σαρ-
 κὸς ἀκονῶσαν εἰς αὐτήν· και μη ἐπαμύνη νόμος,
 ἀμαρτία το δρώμενον. Κραάζεται οὖν η συνόδος,
 εἰάν μη νόμον εχει τον ἐπαμύνοντα (ὡς ἐπὶ τῆς
 πορνείας και μοιχείας) και παιδοποιίας ἐφείσιν την
 ἀληθῆ του πραγματος ἀφορμήν. Ουκὼν τότε η-
 κον, εἰς ὄρεξις μονας και κίνημα σαρκικόν, ἐν ἀνο-
 μίαις ἡμῶν η σύλληψις, και ἐν αμαρτίαις κισσῶ-
 σιν αἱ μητέρες”. Ἀλλὰ και Ἰωάννης ο Ζωναράς
 ἑρμηνεύων τον Δ. ηχοῦ της Ὀκτωήχου, προκειμέ-

νου Τροπαρίου· ”Ἀνελήλυθας τὰ πάθη μου θρα-
 πύσας”, οτω φησι παρα του Θεῖου Κυρίλλου ἑ-
 ρανισθεῖς· ”Ἐν ἀνομίαις συνελήφθη και τὰ εξῆς·
 η μετέρα σὰρξ, και ἐξ ἐνόμου γίνηται γάμου·
 ἀλλ’ ὅτι ουκ ἀνευ φιλοσαρκίας η συνουσία γίνεται,
 και ὅτι ἐπιθυμίαν και ὄρεξιν και κίνημα σαρκικόν
 προηγούμενον εχει, εἰμή ὁ νόμος ἐπίκουρος ἢ αὐ-
 τῆ, ἀμαρτίας ὑπόδειξις ἢν το δρώμενον· και παι-
 δοποιίας ἐφείσις προκηται. Ἐπει τοίνυν ἕτε συνο-
 σία ἐπὶ της του Κυρίου σαρκώσεως προηγήσατο,
 ουτε θέλημα σαρκὸς και ὄρεξις σωματικῆ· δι-
 τουτο ἀχράντος κυρίως και ἀληθῶς λεγεται η τε
 Κυρίου σὰρξ”.

„ ριν ἐδέξατο. Πάντα νικᾷς τὰ παρ' ἀνθρώποις ἐξάιρετα· πάντα νικᾷς τὰ πρὸς Θεοῦ δα-
 „ ρέντα τοῖς πᾶσι δωρήματα “.

Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης οὕτω πανηγυρίζει· „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὐρες γὰρ χάριν παρὰ
 „ τῷ Θεῷ· χάριν, ἣν οὐκ ἐδέξατο Σάρρα, ἣν οὐκ ἔγνω Ρεββέκα, ἣν Ραχὴλ οὐκ ἐγνώ-
 „ ρισεν· εὐρες χάριν, ἣς ἢ ἐξάκουστος οὐκ ἠξίωται Ἄννα, οὔτε Φεννᾶνα ἢ ταύτης ἀντίθε-
 „ τος· ὅσον αἱ μὲν ἐξ ἀτέκνων Μιῆρες πεφύνασι, συναποβαλοῦσαι τῇ παρθένῳ τὴν
 „ στείρωσιν· σὺ δὲ μετὰ τοῦ εἶναι Μήτηρ καὶ τὸ παρθενεῦειν ἀναφαίρετον ἔξεις. Μὴ
 „ τοίνυν φοβῆ· εὐρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· χάριν, ἣν οὐδεὶς εὔρε τῶν ἀπ' αἰῶνος, ὡς
 „ σὺ. Καὶ τίς ἂν γένοιτο χάρις τοιαύτη παρὰ τῷ Θεῷ τὸ ἐξάιρετον ἔχουσα; “ Χαριέστα-
 „ τα δὲ εἶναι καὶ τὰ ταῦ Νύσσης Γρηγορίου λόγια, οὕτω πανηγυρίζοντος εἰς τὴν ἑορτὴν·
 „ Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὐρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· ὑπὲρ τὴν Κτίσιν ἐκαλλωπίσθης·
 „ ὑπὲρ τοὺς ἀνθρώπους ἐφαιδρύνθης· ὑπὲρ τὸν Ἥλιον ἐλαμφᾷς· ὑπὲρ τοὺς Ἀγγέλους ὑ-
 „ ψώθης· οὐκ ἀνελήφθης εἰς Οὐρανούς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς ἵσταμένη, τὸν οὐράνιον Δεσπότην
 „ καὶ Βασιλέα ἐπεσπάσῃ πρὸς σεαυτὴν “.

Τροπᾶριον.

„ Γρῶσθήτω μοι Ἀγγελε τῶν σῶν ῥημάτων ἢ δύναμις· πῶς ἔσται
 „ ὁ εἶρηκας; λέγε σαφέστατα, πῶς συλλήψομαι, Παρθέμος οὔσα
 „ κόρη; πῶς δὲ καὶ γεμήσομαι Μήτηρ τοῦ Κτίστου μου;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν πρὸς τὸ ἀνωτέρω εἶναι τὸ Τροπᾶριον τοῦτο, καὶ λέγεται ἐκ μέρους τῆς
 Θεοτόκου πρὸς τὸν Ἀγγελον. Λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ἡ Θεοτόκος· ἄς γνωρισθῆ εἰς ἐμέ, ἢ
 Ἀγγελε, ἢ δύναμις: ἦτοι ἡ ἀλήθεια τῶν ἰδικῶν σου λόγων, καὶ εἶπέ μοι φανερώτατα,
 πῶς θέλει γένη τοῦτο ὅπου μοι εἶπας; ἢ πῶς ἐγὼ θέλω συλλάβη Υἱόν, εἰς καιρὸν ὅπου
 εἶμαι Παρθέμος, καὶ ἄνδρα ποτὲ δὲν ἐγνώρισα; καὶ τὸ πλεόν παραδοξότερον, πῶς ἐγὼ
 θέλω γένη Μήτηρ, ὄχι κανένος κτίσματος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου μου Κτίστου, καὶ παν-
 τὸς τοῦ Κόσμου Δημιουργῆ; Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελεθδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Παρθένου.
 τὰ ὅποια εἶπε πρὸς τὸν Ἀγγελον, καθὼς τὰ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „ Εἶπε
 „ δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν Ἀγγελον, πῶς ἔσται τοῦτο; ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γνώσκω “. (Λουκ.
 α. 34.) Εἶπε δὲ τὸν λόγον τῆτον ἡ Παρθέμος, ὅτι ἄπιστος εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀγ-
 γέλου, ἀλλ' ὅτι σοφὴ καὶ συνετὴ οὔσα, ἐζήτηε νὰ μάθῃ τὸν τρόπον τοῦ πράγματος, ὡς
 ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἐπειδὴ κανένα τοιοῦτον θαῦμα δὲν ἔγινε πρότερον, ἀλλ'
 οὐδὲ μετὰ ταῦτα θέλει γένη ποτὲ· διὰ τοῦτο καὶ δὲν καταδικάζει αὐτὴν ὁ Ἀγγελος,
 καθὼς ἐκατάδικασε τὸν Ζαχαρίαν μετὰ τὴν σιωπὴν, ἀλλὰ μόνον ἐρμηνεύει τὸν τρόπον τῆς
 συλλήψεως· ὁ μὲν γὰρ Ζαχαρίας, μολοντί εἶχε πολλὰ παραδείγματα γενόμενα πρότε-
 ρον, πολλαὶ γὰρ σείραι γυναῖκες ἐγέννησαν τὸ παλαιόν, ὡς ἡ Σάρρα, ἡ Ρεββέκα, ἡ Ρα-
 χὴλ, ἡ Ἄννα καὶ ἄλλαι, δὲν ἐπίστευσεν εἰς αὐτὰ· διὰ τοῦτο δικαίως καὶ κατεκρίθη·
 ἡ δὲ Παρθέμος δὲν εἶχε κανένα τοιοῦτον παραδειγμα: ἦγουν τὸ νὰ συλλάβῃ παρθένος
 χωρὶς σπορὰν ἀνδρός.

Ταῦτα συμφώνως καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος πανηγυρίζων λέγει· „ Οὐκ ἔσται μοι
 „ τοῦτο, καθὼς ἔφισας, ἔφισα, ἀλλὰ πῶς ἔσται μοι τοῦτο προσηρώτησα, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ
 „ γνώσκω· οὐδὲ γὰρ γέγονε πώποτε, οὐδὲ παρθένος ὄραται γεννήσασα· διὸ τὸν τρόπον
 „ μαθεῖν ἐπέζητησα, καθ' ὃν ἐγὼ Μήτηρ Παρθέμος γενήσομαι, καὶ τέξω παῖδα, παιδὸς
 „ μὴ δεξαμένη σπορὰν ἢ γεννήματος· οὐ γὰρ ἀπιστίας ῥήματα προφέρομαι, ἀλλ' ἀκρι-
 „ βείας ζητῶ τὴν ἀπόδειξιν· τὸν τρόπον εἶπέ τῆς συλλήψεως, καὶ τῆς γεννήσεως τὴν αἰ-
 „ τίαν ἐρμηνεύσον, καὶ ἔξεις με οὐκ ἀπιστοῦσαν τοῖς ῥήμασιν, ἀλλὰ πειθαρχοῦσαν τοῖς
 „ φθέγμασιν “. Ὁ δὲ σοφὸς Θεοφάνης ὁ Κερκυρῆς λόγῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν λέγει ὅτι
 ἡ Παρθέμος εἶπε τὸ „ Ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γνώσκω“, ὄχι μόνον διότι προτοῦ ἄνδρα δὲν ἔ-
 γινώ-

γνωρίσει, ἀλλὰ διότι καὶ μετὰ ταῦτα ἄνδρα οὐ γνωρίσει πώποτε, ὡς ἀφιερωμένη οὐσα Θεῷ, καὶ τὴν παρθενίαν αὐτῆς ἀνάθησασα τῷ Κυρίῳ· οὕτω γὰρ φησὶν· „ Ἐπειδὴ ἐπέ-
 „ πειστο ἡ Παρθένοσ ὡς τῷ Θεῷ ἦν ἀφιερωθεῖσα, καὶ οὐδέ ποτε τὸ τῆσ παρθενίας ἄν-
 „ θροσ ἀφαιρεθῆσεται, εἰκότωσ τοῦ τόκου τὸν τρόπον διαπορεῖ, καὶ πῶσ, φησὶν, ἔσται
 „ μοι τοῦτο; ἐπεὶ τῶν ἀρχαίων ἐστὶν ἀνδρὸσ πειραθῆναί με “.

Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριοσ· „ Πῶσ ἔσται μοι τοῦτο; ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώ-
 „ σκω. Ὁ Ἰωσήφ μνηστῆρ ἐστὶν ἐμὸσ, ἐκ ἀνῆρ· μέχρι τῶν ἀρραβάνων αἱ περὶ τοῦ γάμου
 „ συνθῆκαι πρόβησαν. Πῶσ οὖν χωρὶσ γάμου ἔσται μοι σύλληψισ; πῶσ χωρὶσ φυτουρ-
 „ γοῦ βλαστήσω καρπὸν; ἐπ' ἐμοῦ πρώτησ ὁ νόμοσ τῆσ φύσεωσ μεταγράφεται; ἐπ' ἐμοῦ
 „ μόνησ ξένησ τρίβοσ παιδοποιίας εὐρίσκεται; ἐπ' ἐμῆ τὰ ἀρχαῖα ἔθνη τῆσ γονῆσ νεωτερίζε-
 „ ται; διδάξόν με φανερώσ, ἢ Ἄγγελε, τῶν λόγων τὸ αἶνιγμα· διήγησαί μοι τῶν ρημάτων
 „ τὸν τρόπον· ἐρμηνεύσον μοι τῶν καλῶν σου εὐαγγελίων τὴν δύναμιν· κατὰ μικρὸν μά-
 „ θω, πῶσ τὰ ἀδύνατα γενήσεται δυνατά· μάθω, πῶσ τὰ ἄπορα δύναται πόρον εὐρεῖν·
 „ ἀκούσω, πῶσ ἡ χάρισ τὴν φύσιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον καινοτομεῖ, ἢ πῶσ ἡ φύσισ δουλεύει
 „ τῇ χάριτι “. Προσθέτει δὲ καὶ τοῦτο ὁ Ἱερὸσ Θεοφύλακτοσ, ὅτι ὁ λόγοσ ὅπου εἶπεν ἡ
 „ Παρθένοσ, „ Πῶσ ἔσται μοι τοῦτο “, δὲν ἦτον ἀπιστίας, ἀλλὰ ἐπιθυμίας τοῦ μαθεῖν τὸν
 „ τρόπον, διότι ἔδειξεν αὐτῇ με ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὕστερον, ἦγουν τὸ „ Ἴδοῦ ἡ δούλη Κυ-
 „ ρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου “· ἐπειδὴ ἂν ἀπίσται, τοιοῦτον λόγον δὲν ἔλεγεν.
 „ Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγει τὰ γλαφυρά ταῦτα· „ Μὴ ζῆτει φύσεωσ ἀκολουθίαν,
 „ φησὶν, ὅταν ὑπὲρ φύσιν ἢ τὸ γινόμενον· μὴ περιβλέπου γάμον καὶ ὠδῖνα, ὅταν μεί-
 „ ζων γάμου τῆσ γενέσεωσ ὁ τρόποσ ἦ. Καὶ πῶσ ἔσται τοῦτο; φησὶν, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γι-
 „ νώσκω· καὶ μὴν διὰ τοῦτο ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκεις· εἰ γὰρ ἐγίνωσκεσ
 „ ἄνδρα, οὐκ ἂν κατηξιάθησ ὑπηρετήσασθαι τῇ διακονίᾳ ταύτῃ. Ὡστε δὲ ἢ ἀπιστεῖσ,
 „ διὰ τοῦτο πίστευε. Οὐκ ἂν δὲ κατηξιάθησ ὑπηρετήσασθαι τῇ διακονίᾳ ταύτῃ, οὐκ ἐπει-
 „ θῆ κακὸν ὁ γάμοσ, ἀλλ' ἐπειδὴ κρείστων ἡ παρθενία “. (Λόγωσ περὶ τοῦ μὴ δημοσιεύ-
 „ ειν τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἀδελφῶν, Τόμω 4' .)

Τροπάριον.

„ Δολίωσ με φθέγγεσθαι, διαλογίζῃ ὡσ ἔοικε· καὶ χαίρω θεώμενοσ
 „ τὴν σὴν ἀσφάλειαν· θάρσει Δέσποινα! Θεοῦ γὰρ βουλομένου,
 „ ῥαδίωσ περαιύεται καὶ τὰ παράδοξα .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Ἀρχάγγελοσ πρὸσ τὴν Παρθένον καὶ λέγει· ὡσ φαίνεται, Δέσποινα καὶ Βασίλισσα τοῦ Κόσμου, διαλογίζεσαι καὶ νομίζεις ὅτι ἐγὼ δὲν λαλῶ ἀληθινὰ λόγια, ἀλλὰ δόλια καὶ ὑποκριτικὰ ἴσωσ διὰ τὸ νὰ σὲ ἀπατήσω, καθὼσ καὶ ὁ ὄφισ τὴν Εὐάν ἠπάτησεν· ὅθεν τόσον εἶμαι μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ λυποῦμαι διὰ τὸ τὸ, ὥστε καὶ χαίρω ἀκόμη, ἐπειδὴ βλέπω τὴν βεβαιότητα τῆσ ἰδικῆσ σου γνώμησ καὶ φρονήσεωσ, ὅτι δὲν εἶσαι εὐκολοαπάτητοσ, καθὼσ ἔστάθῃ ἡ προμήτωρ σου Εὐά· τῶν φρονιμῶν γὰρ εἶναι ἴδιον νὰ ἀσφαλίζωνται καὶ νὰ μὴ ἔλκωνται εὐκόλωσ εἰσ συγκατάθεσιν καὶ πειθῶ πρὸ τοῦ νὰ πληροφορηθοῦν. Πλὴν ἔχε θάρροσ καὶ πληροφορίαν, ὡ ἄχραντε, ἐπειδὴ ὅταν ὁ Θεὸσ θέλῃ καὶ βούλεται, εὐκόλωσ τελειοῦνται καὶ λαμβάνουσιν ἐμβασιν καὶ αὐτὰ τὰ παράδοξα καὶ ἀδύνατα· „ Οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ρῆμα “ (Λουκ. α΄. 37.). Ὅθεν λέγει καὶ ὁ Ἰωβ πρὸσ τὸν Θεόν· „ Οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δὲ σοι οὐδέν “. (Ἰωβ. μβ΄. 2.)

Σημείωσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθῃ ὁ Μελαδὸσ ἀπὸ τῶν λόγων ὅπου ἔχει ὁ Ἱεροσολύμων Θεῖοσ Σωφρόνιοσ εἰσ τὸν Εὐαγγελισμόν· λέγει γὰρ οὗτοσ ἐκεῖ ὡσ ἢ μέρουσ τοῦ Ἀγγέλου πρὸσ τὴν Παρθένον· „ Χαίρω σου θεωρῶν τὸ νηφάλιον· χαίρω σου κατανοῶν τὴν ἀσφάλειαν· χαίρω σου βλέπων τὴν φρόνησιν, καὶ τοῖσ ἐμοῖσ ἀντιφθέγγῃ προσφθέγγῃ
 „ μα-

„ μασιν· οὐ γὰρ ἀπιστίας κρίνω τὰ ῥήματα, οὐδ' ἀντιλογίας οἶδα τὰ φθέγματα, ἀλλὰ
 „ σοφῆς καὶ συνετῆς ἐρευνήσεως, καὶ διανοίας ζητητικῆς καὶ φρονήσεως“. Μᾶλλον δὲ καὶ
 τοῦτο ἐρανίσθη ἐκ τῆς Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ λέγοντος· „ Ἡ δὲ (ἡ Παρθένος δηλ.) ἰδούσα
 „ (τὸν Ἄγγελον) διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ καὶ διελογίζετο, ποταπὸς εἶναι ὁ ἀσπασμὸς
 „ οὗτος (Λουκ. α'. 29.)“. ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, φησὶ· „ Διελογίζετο
 „ περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ ποταπὸς εἶναι οὗτος· μὴ ἄρα ἀτοπὸς τις καὶ πορνικὸς, ὡς ἐξ ἀνδρὸς
 „ πρὸς κόρην; ἢ θεῖος; ἐπειδὴ καὶ Θεοῦ μῆνιμιν σύνεστι τῷ ἀσπασμῷ“. Ὁ δὲ Ανδρέας
 λέγει· „ Διελογίζετο οὐκ ἀπιστία τινι βληθεῖσα τὸν νοῦν, ἀπαγε! ἀλλ' εὐλαβεῖα μᾶλ-
 „ λον τῇ πρὸς τὸ ξένον τοῦ ἐπιφθέγματος, εἶα παντὸς καθαρῆς μώμου, καὶ τῆς ὁ-
 „ ποιασοῦν πρὸς ἀνδρας ἐπιμιξίας ἐλευθεριάζουσα. Ἡ δὲ διελογίζετο τῷ κριτηρίῳ, φησὶ,
 „ τῆς καθαρᾶς ὡσανεὶ διανοίας, τὸ λεχθὲν βασανίζουσα, τοῦ μὴ ἀκρίτως τὸ ρηθὲν πα-
 „ ραδέξασθαι“.

ᾠδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τοὺς σὺς ὕμολόγους, Θεοτόκε, ἡ ζῶσα καὶ ἄφθορος πηγή, θία-
 „ σον συγκροτήσαμτας πνευματικῶν, στερέωσον· καὶ τῇ σεπτῇ συλ-
 „ λήφει σου, στεφάμωμ δόξης ἀξίωσον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸν Εἰρμόν τοῦτον ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· ὦ Θεοτόκ· Μα-
 ρία, σὺ εἶσαι ἡ ζωντανὴ καὶ ἀφθοροπάροχος πηγὴ τῶν χαρισμάτων τῆς σοφίας καὶ
 γνώσεως· διότι ἂν εἰς ἐκείνους ὅπου μόνον δεχθοῦν εἰς τὴν καρδίαν των ἔνοιον τὴν χά-
 ριν τοῦ Πνεύματος διὰ τῆς πίστεως, ἡ χάρις ἐκείνη γίνεται πηγὴ ὕδατος ζωντανοῦ, ἀλ-
 λομένου εἰς ζῆν αἰώνιον, καθὼς εἶπε πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιν ὁ Κύριος· „ Τὸ ὕδωρ ὃ δώσω
 „ αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζῶν αἰώνιον“· (Ἰω. δ'. 14.)
 πόσω μᾶλλον εἰς ἐσέ, Θεοτόκε, γίνεται πηγὴ ὕδατος ζῶντος ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἡ
 ὅποια ὅλο· τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς ἔλαβες ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ σου, καὶ τοῦτον
 ἐγέννησας σαρκοφόρον;

Σὺ λοιπὸν, Θεοτόκε, ζῶσα καὶ ἄφθορος πηγὴ ἕσα, στερέωσον ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς ὁμολο-
 γίας καὶ πίστεως τοῦ Υἱοῦ σου ἐκείνους ὅπου ὕμολογοῦσιν ἐσέ τὴν Ἄειπάρθενον, καὶ εἰς
 δόξολογίαν τοῦ ὀνόματός σου συγκροτοῦσι θίασον· ἦτοι χορὸν πνευματικόν. Δὲν εἶπε δὲ ὁ
 Μελωδὸς ἄρδουσον, ἢ πότισον, ἢ ἄλλο ῥῆμα τοιοῦτον, καθὼς ἀπῆτει ἡ ἔνοια τῆς φράσεως
 „ ἄφθορος πηγὴ“, ἀλλὰ „ στερέωσον“· εἶπε δὲ τῆτο κατὰ ἀνάγκην, διὰ τὴν φανερῶσιν Πη-
 λαδὴ ὅτι ἡ παρῆσα ᾠδὴ εἶναι ἡ τρίτη τῆς προφητίδος Ἄννης, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν
 εἶναι τὸ ῥῆμα τοῦτο· ἐν ἐκείνῃ γὰρ γέγραπται „ Ἐστερέωθι ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“.
 (α'. Βασιλ. β'. 1.)

Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Ἀσματογράφος καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀγία συλλήφει σου, Θεοτόκε,
 ἀξίωσον τὰς ἰδικὰς σου ὕμολόγους τῶν στεφάνων τῆς δόξης· διότι ἂν οἱ ἐπίγειοι Βασιλεῖς
 καὶ ἄρχοντες εἰς τὰς ἐπιγείους ἐορτὰς των καὶ πανηγύρεις συνειθίζουεν νὰ φιλοδωροῦν τοὺς
 ὑπηκόους των μὲ δῶρα βασιλικά καὶ ἀρχοντικά· πόσω μᾶλλον ἐσὺ, Θεοτόκε; σὺ γὰρ φι-
 λόδαρος ὑπάρχουσα καὶ τὸ φιλοδωρεῖν φύσει ἔχουσα, βέβαια θέλεις εὐεργετήσαι τοὺς κα-
 ταγινόμενους εἰς τὰς θεῖους σε ὕμνος μὲ δῶρα καὶ χαρίσματα θεομητροπρεπῆ καὶ ἐράνια.

Θεοτόκον δὲ τὴν ἀγίαν Παρθένον ὠνόμασεν, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν αὐτὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάν-
 νην, τῆτο τὸ ὄνομα ἔλον τὸ Μυστήριον τῆς Οἰκονομίας συσταίνει· λέγει γὰρ, „ Τὸ ὄνομα
 „ τοῦτο ἅπαν τὸ Μυστήριον συνίστησιν· εἰ γὰρ Θεοτόκος ἡ γεννησασα, πάντως Θεὸς ὁ ἐξ
 „ αὐτῆς γεννηθεῖς, πάντως δὲ καὶ ἀνθρωπος· πῶς γὰρ ἂν ἐκ γυναικὸς γεννηθεῖν Θεὸς·
 „ ὁ πρὸ αἰώνων ἔχων τὴν ὑπαρξιν, εἰμὴ ἀνθρωπος γέγονεν; ὁ γὰρ Υἱὸς ἀνθρώπου, ἂν
 „ θρωπος δηλονότι. Εἰδὲ αὐτὸς ὁ γεννηθεῖς ἐκ γυναικὸς, Θεὸς ἐστίν, εἰς ἐστὶ δηλονότι ἢ ἐκ
 „ Θεοῦ Πατρὸς γεννηθεῖς κατὰ τὴν θεῖαν καὶ ἀναρχὸν οὐσίαν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων των χρὸ-

„ των

„ των ἐκ Παρθένου τεχθεῖς, κατὰ τὴν ἠρῶμένην καὶ ὑπὸ χρόνον οὐσίαν (ἦτοι τὴν ἀνθρώ-
 „ πίνην)· τοῦτο δὲ μίαν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις καὶ δύο γεννήσεις σημαίνει τοῦ Κυ-
 „ ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ “. (Βιβ. γ'. κεφ. νθ'.)

Τροπᾶριον.

„ Ἐξέλιπεμ ἄρχωμ ἐξ Ἰουδα, ὁ χρόμος ἐπέστη δὲ λοιπὸμ, καθ' ὃμ
 „ ἀμαφαμήσεται ἡ τῶμ Ἐθνῶμ ἐλπίς ἢ Χριστός· σὺ δὲ, πῶς τοῦ-
 „ τομ τέξομαι, Παρθένος οὐσα, σαφήμισομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Γενέσει ὅτι, ὅταν ἐγήρασεν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς
 γιούς του διὰ τὰ τοὺς εὐλογίῃ, καὶ τὰ εἶπῃ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνα ὅπου μέλλουν νὰ ἀπο-
 λουθήσουν εἰς τὰς ὑστερινοὺς χρόνους. “Ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὸν Ἰουδαὶν τὸν τέταρτον αὐτοῦ
 γιόν, ἐπροφήτευσεν καὶ εἶπε ταῦτα· “ Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰουδα καὶ ἠγούμενος ἐκ
 „ τῶν μικρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔθνῶν “. (Γέν.
 μθ'. ι.) Ἡ προφητεία αὕτη ἦτον σημεῖον σαφέστατον τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας, κα-
 τὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον καὶ Γεννάδιον καὶ Διδύωρον· οἱ γὰρ Ἰου-
 δαῖοι ἤρχον καὶ ἐξουσίαζον καὶ ἠγούμενοι ἦσαν, ἕως ὅπου ὁ Ἡρώδης ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου
 γιός καὶ Παλαιστίνος τὸ γένος ὑπάρχων, ἐγένεν ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. Οὐ μόνον δὲ οἱ
 Βασιλεῖς ἐξέλιπον τότε ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται (1).

Τούτων δὲ προεγνωσμένων, λέγει ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγελοῦ διὰ τοῦ Τροπαρίου
 τούτου· νὰ ἐξέλιπεν (ἦτοι ἐλείφε παντελῶς) ἀπὸ τὴν φυλὴν τῆ Ἰουδα καθε ἄρχων καὶ
 ἐξωτερικός καὶ ἐσωτερικός· ὅθεν τῶρα εἶναι παρὼν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔ-
 χει νὰ φανῇ εἰς τὸν Κόσμον ὁ Χριστός, ὃς τις εἶναι ἢ ἐλπίς καὶ προσδοκία τῶν Ἐθνῶν.
 Πῶς δὲ τούτων εἶναι ἐλπίς; Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἔδωκε τοιαύτην ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Ἀβραάμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, νὰ εὐλογίῃ εἰς τὸ σπέρμα των ὅλα τὰ Ἐθνη τῆς γῆς, κατὰ τὸν
 Θεοδώριτον· σπέρμα δὲ αὐτῶν εἶναι ὁ Χριστός, καθὼς σαφῶς ἐρμήνευσεν ὁ Ἀπόστολος,
 εἰπὼν ἐν τῇ πρὸς Γαλατάς ἐπιστολῇ· “ Τῷ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ
 „ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ
 „ τῷ σπέρματι σου, ὃς ἐστὶ Χριστός “. (Γαλ. γ'. 16.) Ναι, λέγει ἡ Παρθένος, τῶρα
 εἶναι καιρὸς, καθ' ὃν μέλλει νὰ φανῇ ἢ Χριστός· σὺ δὲ, ὦ Ἀγγελε, φανέρωσόν μοι, μὲ
 ποῖον τρόπον θέλω γεννήσει τοῦτον, εἰς καιρὸν ὅπου εἶμαι Παρθένος καὶ ἀναδρος; Διπλα-
 σιάζει δὲ καὶ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς τὰ ἀντὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἡ Παρθένος καὶ ἀνωτέρω, πρὸς
 περισσοτέραν βεβαιότητα καὶ πληροφορίαν τῆς.

Τροπᾶριον.

„ Ζητεῖς παρ' ἐμοῦ γινῶμαι, Παρθένε, τὸμ τρόπομ συλλήψεως τῆς
 „ σῆς; ἀλλ' οὗτος ἀμερμήρευτος· τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ Ἅγιον, δημιουρ-
 „ γῶν δυνάμει σοι ἐπισκίασαμ ἐργάσεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπᾶριον λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον, καὶ εἶναι
 ἐρανισμένον πρὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν· ὅταν γὰρ ἡ Παρθένος ἐζητεῖ νὰ μάθῃ τὸν
 τρό-

(1) Ὅρα περὶ τοῦ Ἡρώδου ἐν τῇ ὑποσημειώσει πᾶριον σῆς Δ'. Ὡδῆς τὸ λόγον· “Ὅν παλαι προεῖ-
 τοῦ εἰς τὴν Χριστὴ Γέννησιν Κανόνος, κατὰ τὸ Τρο- “ πεν Ἰακώβ Ἐθνῶν ἀπεκδοχὴν Χριστὴ “.

τρόπον, με τὸν ὅποιον ἔχει νὰ συλλάβῃ τὸν Θεὸν Λόγον, ὁ Ἀρχάγγελος δὲν εἶχε ποῦ νὰ καταφύγῃ, παρέξ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ὅθεν εἶπεν εἰς αὐτὴν· „ Πνεῦμα Ἅγιον „ ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι“. (Λευκ. α. 35.) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· ἐσὺ μὲν, ὡ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ζητεῖς καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ μάθῃς ἀπὸ ἐμὲ μὲ ποῖον τρόπον ἔχεις νὰ συλλάβῃς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Πατρὸς· ἤξευρε ὅμως ὅτι ὁ τρόπος, ὅπου ζητεῖς, τῆς ἰδικῆς σου συλλήψεως εἶναι ἀνερμήνευτος, καὶ γλώσσα οὔτε ἀνθρώπου, οὔτε Ἀγγέλου δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν ἐξηγήσῃ (1), ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπισκιάσεν ἐσέ, καὶ πανταχόθεν σκεπάσεν καὶ περικυκλώσεν, θέλει ἐνεργήσῃ με τὴν δημιουργικὴν αὐτοῦ δύναμιν τὴν ἰδικὴν σου σύλληψιν· ἦτοι τὴ νὰ συλλάβῃς ἐσὺ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ σου.

Καὶ ὁ μὲν Μελωδὸς οὕτως ἀλλάξε τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Ευαγγελίου βιαζόμενος διὰ τὸ μέλος τῶν Τροπαρίων· ἡ δὲ ἑρμηνεία αὐτῶν εἶναι τοιαύτη κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον· „ Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, γόνιμον παρασκευάζον τὴν μήτραν σου, καὶ „ δημιουργοῦν τὴν σάρκα τῷ ὁμοουσίῳ Λόγῳ· δύναμις δὲ ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· ἦτοι ὁ „ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Παῦλον, ὁ Χριστὸς εἶναι Θεοῦ δύναμις· (α. Κορ. α. „ 24.) αὐτὸς ἐπισκεπάσει ■ καὶ πάντοθεν σε περικυκλώσει. Ὡς γὰρ ἄρισ ἐπισκιάξ ■ τὰ νοσσία ἑαυτῆς, ὅλα ταῖς πτέρυξι περιλαμβάνουσα· οὕτω καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις „ ὅλην περιέλαβε τὴν Παρθένον, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐπισκιάσαι“. Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος οὕτως ἐρμηνεύει τὰ ῥητόν· „ Ἡ ἐπέλευσις τοῦ Πνεύματος ἐγένετο ἐν πᾶσι τοῖς οὐσιωδῶς „ προσοῦσιν αὐτῷ κατὰ τὴν θεαρχίαν, χάριν ἐμποιοῦν πρὸς τὸ ἐν πᾶσι χαίρειν τὴν „ Παρθένον, πρὸς ἀγιασμόν τῆς σαρκὸς αὐτῆς, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι φέρειν τὸ σωτήριον „ κήμα· καὶ οὕτως ἀκολουθῶς ἐν αὐτῇ οὐ δύναμις καὶ ἐνεργεία, ἀλλὰ κατ' ὅλον τὸ „ πλήρωμα τῆς Θεότητος αὐτῆ ■ ἀρχιεπίσκοπος καὶ υπεράρχιος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπόστα- „ σις ἐσαρκώθη ■ ἐννηθρώπησε“. Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „ Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἀγίας Παρθένου Πνεῦμα Ἅγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν, „ καθαῖρον αὐτὴν, καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τῆ Λόγου Θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεν- „ νητικὴν· καὶ τότε ἐπισκιάσεν ἐπ' αὐτὴν ἡ τῆ Θεοῦ τῆ ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ „ δύναμις, ὁ Υἱὸς τῆ Θεοῦ“. (Βιβλ. γ. κεφ. μθ'.) Καὶ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, „ Ἄγία „ μὲν γὰρ εἶ σὺ, φησὶ, καὶ κεχαριτωμένη, Παρθένη· Πνεῦμα δὲ πάλιν Ἅγιον ἐπελεύσεται „ ἐπὶ σέ, δι' ἀγιασμοῦ προσθήκης ὑψηλοτέρας ἐτοιμάζον καὶ προκαταρτίζον τὴν ἐν σοὶ „ θεουργίαν, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι, συνεπιρρῶννῶσά τε ἅμα, καὶ διὰ τῆς „ ἐν σοὶ ἐπισκιάσεως καὶ συναφείας ἑαυτῇ μορφοῦσα τὴν ἀνδραπότητα“.

Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι μετὰ δημιουργικὴν δύναμιν εἰργάσατο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὴν σύλληψιν τῆς Παρθένου; Ἀκουσον προσεκτικῶς· ἐστὶ γὰρ βαθὺ τὸ νόημα. Ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸν λόγον ἐκεῖνον ὅπου εἶπεν ὁ Ἄγγελος εἰς τὸν Μνήστορα Ἰωσήφ· „ Ἰωσήφ Υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκα σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ „ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου“, (Ματθ. α. 20.) οὕτω λέγει· „ Τὸ ἐκ τίνος, ἡ „ δημιουργικῶς λέγεται (κατὰ τὸ, Εἰς Θεὸς ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα· πάντα γὰρ ἐκ „ τοῦ Θεοῦ δημιουργικῶς ἐκτίσθησαν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνεργείαν), ἡ γεν- „ νητικῶς (ὡσπερ ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸ, Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέν-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ κριτικώτατος Φώτιος ἐν τῇ Μυριοβίβλῳ κατὰ τὴν διακοσιοστὴν εἰκοστὴν δευτέραν ἀνάγνωσιν φέρει μάρτυρα τὸν φιλοθεάμονα ἐκείνον καὶ φιλοπνεύατον (ὡς ὁ ἴδιος Φώτιος τὸν ὀνομάζει) Ἰώβιον μοναχὸν λέγοντα· „ Ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ ἐ- „ πισκιάζεσθαι τὸ Μυστήριον τῆς τοῦ Λόγου σαρκ- „ κώσεως, διὰ τὸ γενεσθαι τοῖς ἀκρωμένιοις ἐ- „ παράδεκτον, καὶ ἵνα τὸ σκότους τὸν ἀρχοντα „ λαθῇ· φησὶ γὰρ ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος τρία λαθεῖν „ τὸν ἀρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρδεινίαν „ Μαρίας, τὴν σύλληψιν τῆ Κυρίου, καὶ τὴν σταυ- „ ρωσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσπέσιος Παῦλος περὶ τῶν „ ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς εἰ ἐγνώσαν, οὐκ

„ ἀν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. Διὰ τοῦτο „ γὰρ, λέγει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, συνεχώρησεν ὁ „ Θεὸς μυστευθῆναι τὴν Μαρίαν τῷ Ἰωσήφ, ἵνα ἐ- „ χῃ τὸν κηδεμόνα ἐν ταῖς συμφοραῖς· οὕτως γὰρ καὶ „ ἐν τῇ εἰς Αἴγυπτον φυγῇ ἐπεμελήθη αὐτῆς καὶ „ διασασεν αὐτὴν, ἅμα δὲ καὶ ἵνα λάθῃ τὸν Διά- „ βολον, διὰ τοῦτο ἐμνηστεύθη· ὁ γὰρ Διάβολος ἀ- „ κούσας ὅτι ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, ἐπιτήρει „ πᾶς Παρθένοισ. Ἴνα τοίνυν ἀπατηθῇ ὁ ἀπατητὴν, „ μνηστεύεται τὴν Ἀειπάρθενον ὁ Ἰωσήφ, καὶ σχῆ- „ μα μόνον γίνεται συζυγίας, πρᾶγμα δὲ ἔ· „ Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ■ Σοφία, Λόγος καὶ δύναμις Τροπαρίου τῆς Γ'. Ὠδῆς τῶν Χριστοῦ Γεννῶν.

„ ἐγέννησά σε· πρόσθε, καὶ ἔκπορευτικῶς, ὡς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔκπορευέται ἐκ τοῦ
 „ αὐτοῦ Πατρὸς), ἢ φυσικῶς, ὡς ἡ ἐνέργεια ἡμῶν ἐξ ἡμῶν, ἢ ὡς τὸ ἀπαύγασμα τοῦ
 „ Ἥλιου ἐξ αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον καὶ καθαρώτερον εἰπεῖν, ὡς ἡ ἐνέργεια ἐκ τῆ ἐνεργούσης·
 „ πᾶσα γὰρ θεία ἐνέργεια ἐκ τοῦ Θεοῦ προέισιν“. Εἶτα συμπραίνει ὁ Ἅγιος καὶ λέγει
 „ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου δημιουργικῶς ἐκτίσθη ἐν τῇ Παρθένῳ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 „ τος, καὶ οὔτε γεννητικῶς, οὔτε φυσικῶς“. „ Εἰ τοίνυν τὸ ὑπερκόσμιον σῶμα Χριστοῦ ἐκ
 „ Πνεύματος ἐστὶν Ἁγίου, οὐ δυνατόν γέννημα αὐτοῦ ὑπάρχειν· ὅτι τὸ γεγεννημένον ἐκ
 „ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος Πνεῦμα ἐστὶν· οὐδ' αὖ
 „ πάλιν ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἐνέργεια αὐτοῦ· ὅτι ἐπὶ ἀπλῆς καὶ ἀσωμάτου φύσεως τὸν αὐτὸν
 „ τῆς οὐσίας λόγον ἐπιδέχεται ἡ ἐνέργεια (κατὰ τὸ ἀκτιστον δηλαδὴ καὶ συναίδιον).
 „ Ὑπολείπεται ἄρα ἐξ αὐτοῦ εἶναι, ὡς κτίσμα αὐτοῦ“. (Λόγ. ε. κατ' Εὐνομίου). Καὶ
 „ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγει· „ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ συνεπέηξεν ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἀγνῶν καὶ κα-
 „ θαρωτάτων τῆς Παρθένου αἱμάτων σάρκα ἐμφυχωμένη ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοεῖα, ἀ-
 „ παρχῆν τοῦ ἡμετέρου φαραμάτος, οὐ σπερματικῶς, ἀλλὰ δημιουργικῶς διὰ τοῦ Ἁγίου
 „ Πνεύματος“. καὶ πάλιν· „ Ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἑαυτὸν ἔχρισε, χρίων μὲν ὡς Θεὸς τὸ
 „ σῶμα τῇ Θεότητι αὐτοῦ· χρισόμενος δὲ ὡς ἄνθρωπος· αὐτὸς γὰρ ἐστὶ τοῦτο κακείμενον·
 „ χρίσις δὲ ἡ Θεότης τῆς ἀνθρωπότητος“ (Βιβλ. κεφ. ν. κατὰ Μονοφυσιτῶν). Ἄλλα καὶ
 „ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ τῆ Ἡσαΐα· „ Καὶ προσήλθε πρὸς τὴν Προ-
 „ φῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν“, λέγει· „ Ὅτι γὰρ ἐξ Ἁγίου Πνεύμα-
 „ τος τὸ Πανάγιον ἐκεῖνο διεπήγνυτο σῶμα τὸ ἐνωθέν τῷ Λόγῳ, πᾶς ἂν ἐνδοιασεί τις;
 „ Οὐκοῦν ἡ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια, δι' ἧς τὸ ἐν τῇ ἀγία Παρθένῳ διεπλάττετο σῶμα,
 „ τῷ τῆς συνόδου σχήματι πλαγίως κατεσημαίνετο· ἀπαρχὴ γὰρ γέγονε καὶ κατὰ τοῦτο
 „ Χριστὸς τῶν ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς,
 „ οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Γεννητὸς οὖν Πνεύματος κατὰ γε-
 „ νῆν σάρκα καὶ πρὸ τῶν ἀλλων αὐτὸς ἐν Πνεύματι, ἵνα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτὸν ἐν τούτοις“.

Μὲ δημιουργικὴν λοιπὸν ἐνέργειαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔκτισε τὸ Δεσποτικὸν καὶ Θεου-
 „ πόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου, μὲ τὴν ὁποίαν ἔκτισε καὶ τὰ πάντα, τουτέστιν ὄχι μὲ τὴν
 „ τάξιν τῆν φυσικὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ σπορᾶς γεννῶνται τὰ τῶν ἀνθρώπων σῶματα
 „ ἀλληλοδιαδόχως. Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ἐπειδὴ εἰς τὰ ἔξω μία εἶναι ἡ
 „ ἐνέργεια τῆς Ἁγίας Τριάδος Πατρὸς Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ κοινὸν ἀξίωμα
 „ τῶν Θεολογούτων· ἄρα καὶ τὸ Δεσποτικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, οὐ μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅ-
 „ γιον ἔκτισε καὶ ἐδημιούργησε ἐκ τῶν παναχράντων αἱμάτων τῆς Παρθένου, ἀλλὰ καὶ ὁ
 „ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, ταῦτ' ἐπιείν, ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς, καὶ ὁ μὲν Πατὴρ εὐδόκησε τὴν
 „ σάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ του, ὁ Υἱὸς δὲ αὐτούργησεν αὐτήν, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐτελε-
 „ σιούργησε. Φέρουσι δὲ εἰς τοῦτο μερικοὶ τὸ παραδειγμα τῶν τριῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τού-
 „ ὅποιους, ὁ ἓνας μὲν ἐνδύεται ἓνα φόρεμα, συνεργουσι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι δύο εἰς τὸ νᾶ τὸ
 „ φόρεσιν· ὁ δὲν καὶ ὁ σοφὸς θεὸς ἑλλὰς εἰς τὴν ἑορτὴν πανηγυρίζων λέγει· „ Ἐπειδὴ ἐν τῆς θείας
 „ καὶ πρώτης Τριάδος τετέλεκε τὸ Μυστήριον, ὁ μόνος Υἱὸς, φημί, τοῦ Πατρὸς, συνεργού-
 „ σι τούτῳ ὡσπερ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα“. καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· „ Μόνον δὲ τὸν
 „ Υἱὸν μόνῃ τῇ τοῦ Υἱοῦ κερᾶσθαι σαρκὶ ὡς πρὸς τὰς ὑποστάσεις ὁμολογήσομεν· οὐ μὲν
 „ οὐδὲ πάλιν, ὡσπερ ὑποστατικῶς ὁ Υἱὸς μόνος, οὕτω καὶ ἐνεργητικῶς, ἀλλ' εὐδοκίᾳ μὲν
 „ τοῦ Πατρὸς, συνεργείᾳ δὲ τοῦ Πνεύματος τὴν πρόσληψιν ἀπεργάζεται· καὶ οὕτω μοι
 „ πάλιν ἡ Τριάς ἐνούμενη γνωρίζεται, καὶ ὁ εἰς Θεὸς πρὶν διαιρεθῆναι συνάγεται“. Ὅρα
 „ δὲ πᾶς καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἐν τῇ συλλήψει τῆς Θεοτόκου ἐφάνερωσε τὴν Ἁ-
 „ γίαν Τριάδα, ὑψιστον μὲν ὀνομάζων τὸν Πατέρα, δύναμιν δὲν τὸν Υἱόν, καὶ Πνεῦμα τὸ
 „ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Θεοφύλακτος. Λέγει δὲ καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος ἐν τῷ
 „ Ε'. τοῦ Β'. περὶ Τριάδος· „ Ἡ τῆς Μαρίας σύλληψις καὶ ὁ τόκος, ἐνέργεια τῆς Τριάδος
 „ ἐστίν, ἧς δημιουργούσης τὰ πάντα δημιουργεῖται“. (παρὰ τῷ Γ'. Λόγῳ τοῦ Βρυενίου
 „ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, οὐ ἡ ἀρχὴ, ἢ Ἡ Βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων“).

Καθὼς λοιπὸν ἡ Ἁγία Τριάς με κοινήν συμβουλήν ἔπλασε τὸν πρῶτον ἄνθρωπον τὸν
 „ Ἀδὰμ ἀπὸ τῆν Ἀδάμαν· ἥτοι ἀπὸ τῆν παρθένου γῆν (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἑβραϊκῶς τὸ
 „ τοῦ Ἀδάμ ὄνομα), οὕτως ἔκτισε καὶ τὸν νέον Ἀδὰμ ἀπὸ τῆν Παρθένου γῆν· ἥτοι ἀπὸ
 „ τῆν παρθενικὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου, καὶ δι' αὐτοῦ ἐνήργησε τοῦ συντριβέντος Ἀδάμ τὴν
 „ ἀνδ-

ἀνάπλασιν· ὅθεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, ἀριστα Θεολογεί· « Οἶδε τί ἐργάσεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· οἶδεν ὁ Υἱὸς πᾶς ἑαυτῷ κατασκευάζει τὸ πνευματικὸν σικητήριον· αὐτὸς, ὡς βούλεται, περιβάλλεται τὴν τοῦ δούλου μορφήν· οἶδεν ὁ Πατήρ τὴν τῆ Μονογενοῦς ἐνανθρώπησιν· ὅπου γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐκεῖ καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ ὅπου ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ καὶ ὁ Πατήρ· ἀχάριστος ἢ Τριάς, ἀμέριστος ἢ Τριάς, ἀδιαίρετος ἢ Τριάς. Ὡς γὰρ ἐν ἀρχῇ πλάττων τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, πρὸς ἐργασίαν προέστρεψε τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, εἰπὼν, « Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν ». οὕτω καὶ νῦν τῆς ἀναπλάσεως γινομένης παρέστι πάλιν ἀρρήτως ἢ Ἁγία Τριάς· ἥς γὰρ ἢ πλάσις μία, ταύτης καὶ ἢ ἀνάπλασις πάλιν κοινή ». Ἐφη δὲ καὶ ὁ Χρυσόρηνμων· « Ὅπου μία τῆς Τριάδος ὑπέστασις παρῆ, πᾶσα παρέστιν ἢ Τριάς· ἀδιασπάστως γὰρ ἔχει πρὸς ἑαυτὴν, καὶ ἠνωται μετ' ἀκριβείας ἀπάσης ». (Ὁμιλ. γ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους). Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, προσημαζὼν εἰς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡς ἂν νὰ τὰ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω Θεῖον Νύσσης Γρηγόριον· ὅτι δηλαδὴ καὶ ἐν τῇ πλάσει καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει τοῦ ἀνθρώπου ἐφανερώθη ἢ Ἁγία Τριάς.

Ἐπειδὴ δὲ ἢ σύλληψις τῆς Παρθένου ἔγινε δημιουργικῶς· ἦτοι μὲ δημιουργικὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὡς εἶπομεν, καὶ ὄχι σπερματικῶς· ἦτοι κατὰ τὴν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν τῆς φύσεως· διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ ὅτι ἢ ἀρρήτως σύλληψις αὐτὴ ὑπερέβαινε τοὺς ὅρους τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως· ἢ μὲν γὰρ φύσις τέσσαρα πράγματα χρειάζεται εἰς τὴν τοῦ ἐμβρύου τελείωσιν, κατὰ τὸν σοφὸν Κορέσιον, σύλληψιν, ἐξεικονισμόν ἢ εἰδοποίησιν, κίνησιν, καὶ τελείωσιν· καὶ ἢ μὲν σύλληψις ἀποτελεῖται ἐξ ἀμφοτέρου σπέρματος εἰς ἕξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας· ἢ δὲ εἰδοποίησις ἢ ἐξεικονισμὸς μόρφωσις ἐστὶ πάντων τῶν μελῶν τοῦ σώματος, εἰς μὲν τὰ ἀρρήτως ἐν ἡμέραις τριακοντα ἢ τριακονταπέντε, εἰς δὲ τὰ θήλεα ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα· ἢ δὲ κίνησις τοῦ ἐμβρύου γίνεται εἰς μὲν τὰ ἀρσενικὰ ἐν μιστὶ τρισί, εἰς δὲ τὰ θήλεκὰ ἐν μιστὶ τέσσαρσιν· ἢ δὲ τελείωσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν δύναται νὰ ζῇ τὸ ἐμβρυον, μέχρι τῆς γεννήσεως φθάνει.

Τούτων δὲ πάντων τῶν φυσικῶν παρακολουθημάτων ἀνωτέρα ἦτον ἢ ἐκ τῶν παρθερικῶν αἱμάτων σύλληψις τοῦ Κυρίου· καθότι, ὡς λέγουσι πολλοὶ Θεολόγοι, ἅμα ταῦτα ἐγένοντο, ὑποστατικὴ ἔνωσις, πρὸςληψις, σύμπηξις, σύλληψις, εἰδοποίησις, θέωσις· τοιαύτη γὰρ ἔπρεπε νὰ ἦναι ἢ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου προσληφθεῖσα φύσις ἡμῶν· διὸ καὶ λέγεται τὸ ἀξίωμα τῆτο παρὰ τῷ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ, « Ἄμα σὰρξ, ἅμα Θεῷ Λόγου σὰρξ », (Βιβλ. γ'. κεφ. μθ'. τοῦ Θεολογικ.) (1) καὶ παρὰ τῷ Σαφρονίῳ Ἱεροσολύμων πανηγυρίζοντι εἰς τὴν

(1) Ὅθεν καὶ ἄλλοι Θεολόγοι λέγουσιν ὅτι, τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπότητος τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν λαβούσης τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐξ ἐκείνης α. τὸ σῶμα ἐν σπιγμῇ εἰδοποιήθη ἐντελῶς, ὡς εἶπομεν β. ἢ ψυχὴ ἐκκοιτίσθη μὲ τὸ πλῆρωμα τῆς σοφίας ἢ τῆς χάριτος· « Πλήρης, φησὶ, χάριτος καὶ κληρονομίας ». (Ἰω. α.) καὶ μετὰ τὴν δόξαν τῆς καθ' ὑπόστασιν αὐτῆς ἠνωμένης Θεοτήτος (καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τὸ λέγοντος « Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας Χριστὸς », γ. ἢ δόξα τῆς ψυχῆς δὲν ἐχύθη καὶ ἐξώθη εἰς τὸ σῶμα, διὰ τοῦτο ἐμμεῖν αὐτὸ παθητὸν καὶ φαρτὸν· δ. ἢ γνῶσις καὶ ὁρασις τῆς μακαριότητος, ἥτις ἐδόθη τῇ ψυχῇ τοῦ Κυρίου, δὲν ἀπεδίωξεν ἀπὸ αὐτῆς τὴν λυπὴν καὶ τὴν δριμύτητα τῶν κινήσεων, τῶν ὁποίων εἶναι δεκτικὴ ἢ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Συνάγουσι δὲ οἱ θεολογούντες ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε τὴν μακαρίαν ὁράσιν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἐξ ἐκείνου ὅτε εἶπεν ὁ Ἱερός Αὐγουστίνος ἐν τῷ ἑσχατῷ κεφαλαίῳ τοῦ Δ'. Βιβλίου περὶ συμφωνίας τῶν Εὐαγγελιστῶν· δηλ. ὅτι ὁ Χριστὸς διέφερε τῶν λοι-

πῶν ἀνθρώπων· « Ὅτι οὐδενὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ δίδεται Θεὸν εἶδεν, ὡς περ' ἐκείνῳ ». Εἰς τοῦτο συντείνει καὶ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο « Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ ». (Ἰω. γ'. 13.) ἢν γὰρ, λέγουσιν, ἐν τῷ Οὐρανῷ διὰ τῆς μακαρίας ὁρασιως· Ὅρα καὶ Ἀθανάσιον εἰς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Προσδέτομεν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἂν καὶ ἢ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις, ἢ πρόςληψις, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα εἶπομεν ἀνωτέρω, ἅμα ἐγένοντο κατὰ χρόνον· οὐχὶ ὁμοῦ καὶ κατὰ τάξιν· ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν· « Ὁ ἀχώρητος χωρεῖται διὰ μέσης ψυχῆς νοερᾶς μεσιτευούσης θεότητι καὶ σαρκὸς παχυτήτι ». (Δόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέν.) Καὶ πάλιν· « Ὁ δὲ ἐμὸς λόγος τίς, τοῦ ἀριλοσόφου τοῦ ἀπειδείτου; ὁ γὰρ τῷ μίγνυται ὡς ἐγγυτέρῳ καὶ οἰκιοτέρῳ, καὶ διὰ τῆτο σαρκὶ μεσιτευούτος θεότητι καὶ παχυτήτι ». (Ἐπιστολ. α. πρὸς Κληδόσιον.) Δείκνυσι γὰρ διὰ τούτου φανερῶς ὁ Θεολόγος ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος δὲν ἠνώθη αἰμίως τῷ σώματι, ἀλλὰ

τὴν ἑορτὴν καὶ λέγουσι, „ Ἄρα γὰρ σὰρξ ἔμφυχος λογικῆ, ἅμα Θεοῦ Λόγου σὰρξ· ἐν
 „ ἑαυτῷ γὰρ τὴν ὑπόστασιν (ἦτοι τὸ εἶναι) οὐ πρὸ αὐτῆ τὴν σύστασιν ἔσχηκεν, ἕτερος
 „ ἑτέρος σὰρξ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπων γέγονε πῶποτε, καὶ τότε τῷ Θεῷ Λόγῳ σιωδρα-
 „ μεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἢ εἶναι σὰρξ ἔμφυχος λογικῆ, καὶ Θεῷ Λόγῳ σὰρξ ἔμφυχος λογικῆ,
 „ ἐκ παρθενικῶν καὶ ἀχράντων αἱμάτων ληφθεῖσα τῆς ἀχράντου Παρθένου κεκλήρωκεν “.
 „ Ὁθεν καὶ ὁ μέγας Βασιλείος, ἐρμηνεύων τὸ „ Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος
 „ ἐστὶν Ἁγίου “. εἶπεν, „ Ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς οὐ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἡ σύ-
 „ στασις ἐγένετο τῷ Κυρίῳ· εὐθύς γὰρ τέλειον ἦν τῇ σαρκὶ τὸ κυοφορούμενον, ἔταίς κατὰ
 „ μικρὸν διαπλάσσει μορφωθὲν, ὡς δηλοῖ τὰ ῥήματα· ἢ γὰρ εἴρηται τὸ κυθὲν (ἦτοι τὸ
 „ ἐγγαστρωθὲν ἀμορφώτως), ἀλλὰ τὸ γεννηθὲν “ (μεμορφωμένον δηλαδὴ) (λόγῳ εἰς τὴν
 „ Χριστοῦ Γέννησιν). Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνός, „ Οὐ ταῖς κατὰ μικρὸν προσθήκαις
 „ ἀπαρτιζομένου τοῦ σχήματος, ἀλλ' ὑφ' ἐν τελειωθέντος “. (Βιβλ. γ'. κεφ. μδ'). Ἐναν-
 „ τιοφάνεια δὲ καὶ ἀπορία εὐρίσκειται μεταξὺ τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου καὶ
 „ ἄλλων, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς· καθότι ὁ Θεοφύλακτος ἐρμηνεύων τὸν λόγον,
 „ δι' εἶπεν ὁ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον, „ Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σὺ (1) Ἁγιον “, λέγει
 „ Τὸ κατὰ μέρος ἐν τῇ μήτρᾳ σου αὐξανόμενον, καὶ οὐκ εὐθύς τέλειον ὑπάρξαν “. ἀλλὰ
 „ καὶ ὁ Χρυσορρήμων τὸ αὐτὸ λέγει οὕτω, „ Καὶ πᾶς γίνεται ἄνθρωπος; εἰς μήτραν κυφο-
 „ ρεῖται, αὐξεται κατὰ μικρὸν, καὶ ἔρχεται τὴν ὁδὸν τῆς ἡλικίας τῆς ἐμῆς. Τίς; ἡ Οἰκο-
 „ νομία, οὐχ ἡ Θεότης· ἡ τοῦ δούλου μορφή, οὐχ ἡ τοῦ Δεσπότου· ἡ σὰρξ ἡ ἐμῆ, οὐχ ἡ
 „ οὐσία ἐκείνου αὐξεται κατὰ μικρὸν καὶ μίγνυται ἀνθρώποις “. (Λόγῳ ὅτε τῆς ἐκκλη-
 „ σίας ἔξω Εὐτρόπιος εὐρέθη, τόμῳ Ε'). Συμβιβάζεται δὲ ἡ ἐναντιοφάνεια αὕτη, κατὰ τὸ
 „ ἔμοι δοκεῖν, ἐὰν νοήσωμεν ὅτι εὐθύς μὲν ἐξεικονίσθη κατὰ τὰ μέλη τὸ Θεοῦπόστατον βρέ-
 „ φος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου, ὡς λέγει ὁ Βασιλείος, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἐξεικονισθέντα μέ-
 „ λη αὐξήθησαν παρευθὺς, καὶ ἔγιναν τέλεια, ὡς τὰ τοῦ ἐνεαμνησίου βρέφους· εἰ γὰρ
 „ τοῦτο ἐγένετο, εὐθύς ἤθελεν ἐξογκωθῆ ἡ κοιλία τῆς Παρθένου, καὶ ἀκολουθῶν εὐθύς ἤ-
 „ θελε γεννηθῆ τὸ βρέφος· τὸ ὅποῖον ἦτον ἀπρεπές. Ὁμοίον κατ' ὀλίγον λοιπὸν αὐξαναν τὰ
 „ ἐξεικονισθέντα μέλη, ἕως ὅπου ἔγινε τὸ βρέφος ἐννέα μηνῶν καὶ ἐγενήθη, ὡς λέγει ὁ Ἱερός
 „ Θεοφύλακτος καὶ αἱ ἄλλοι.

Τροπᾶριον.

„ Ἡ ἐμὴ προμήτωρ δεξαμένη τὴν γυνάμην τοῦ ὄφους, τρυφῆς τῆς
 „ θείας ἐξωστράκισται· διόπερ καγὼ δέδοικα τῶν ἀσπασμῶν τῶν
 „ ἕμαρ σου, εὐλαβουμένη τῶν ὀλισθηρῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἄγγελον, ἀναφέρουσα τὴν
 διανοιάν της εἰς τὴν παλαιὰν πτώσιν ὅπου ἔπαθεν ἡ προμήτωρ Εὐα, καὶ λέγει αὐτῷ· ἡ
 παλαιὰ Εὐα ἡ ἰδικήμου καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων προμήτωρ μετὰ τὴν ἐδέχθηκε τὴν
 ἀπα-

ἀλλὰ κατὰ τάξιν· πρῶτον ἠνώθη τῇ νοερᾷ ψυχῇ, καὶ
 διὰ τῆς ψυχῆς ἠνώθη καὶ τῷ σώματι. Συναδὲι του-
 τῷ καὶ τὸ ἐν τῇ ἑπτῇ Ὡδῇ τοῦ Τροπαρίου τοῦ
 πρῶτου ἔχου τὸ λέγον· „ Νῆς ὦν ἀπαθῆς καὶ ἀύλος
 „ γιγνύσθαι Χριστός· ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρωπίνῳ νοῷ, μεσι-
 „ τῶν ὄντι διὰ φύσιν σαρκὸς τε παχύτητι· οὐδεὶς δὲ
 „ δύναται νοῆσαι ἢ εἰπεῖν τὴν τάξιν τῶν ἀνωτέρω
 „ μόνος γὰρ ὁ τὸ Μυστήριον τοῦτο ἐτεργήσας, μάλ-
 „ λον δὲ αὐτοεργήσας, αὐτὸς αἶδε καὶ τὴν τάξιν,
 „ καθ' ἣν τοῦτο ἐκέρχισε καὶ αὐτοεργήσεν “.
 (1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὁ
 Σύρος ἐν τῷ λόγῳ, ὅπου παρρηκάζει μαργαρίτη τῆ

ἐκ τῶν ὁστέων τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν τοῦ Κυ-
 ρίου, λέγει ὅτι τὸ ῥητὸν τοῦτο οὕτω· ἐστὶ γεγραμ-
 μένον· „ Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ “. Ἐνια δὲ,
 λέγει, ἀντίγραφα Εὐαγγέλια τῆτο ἐκ ἔχουσι, τῆς
 Αἰρετικῶν χαρίζομενα. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κρίστος Ἀν-
 δρεᾶς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ἔχει καὶ
 αὐτός τὸ „ Ἐκ σοῦ “. ὁμοίως καὶ ὁ Κύπρου Ἐπιθα-
 νος ἐν τῇ κατὰ Ἐβιωταίων αἰρέσει. Κατὰ τοὺς Ἀ-
 γίους λοιπὸν τούτους, πρέπει νὰ προστίθεται ἀνα-
 γκαίως τὸ „ Ἐκ σοῦ “. Ὁθεν θαυμάζω τὴν τῆτο πα-
 ρειλεθῆ ἐν τοῖς νῦν τετυπωμένοις Εὐαγγελίοις.

ἀπατηλὴν συμβεβηὴν ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ὁ σκολιὸς ὄφις Διάβολος, εἰπὼν· „ Οὐ θανά-
 „ τω ἀποθανέσθε· ἥδει γὰρ ὁ Θεὸς ὅτι ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ διαβοιχθήσονται
 „ ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσσεσθε ὡς Θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν“· (Γέν. γ'. 4.)
 ἢ Εὐα, λέγω, μετὰ τὸ νὰ ἐδέχθῃ αὐτὴν τὴν συμβουλήν τοῦ Διαβόλου, ἐξωστράκισται· ἦτοι
 ἐξωρίσθη ἀπὸ τὸν παράδεισον τὸν ἐν Ἐδέμ· ἦτοι τῆς τρυφῆς· Ἐδέμ γὰρ ἐβραϊστὶ τρυφή
 ἐρμηνεύεται, διὰ τὸ τὴν τρυφήν καὶ χαριέστατον, καὶ διὰ τὴν ωραιότητα καὶ εὐφρο-
 σύνην τὴν ὁποίαν ἔκαμνε τόσον εἰς τὸ σῶμα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχὴν. Ἐξωστράκισται δὲ
 εἶπε, διότι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον συνήθειαν τοιαύτην, ὅταν ἐμελλον νὰ ἐξορίσθουν τινὰ, ἔγρα-
 φον τὰ ὀνόματά των ἐπάνω εἰς ὄστρακον ἐκεῖνοι ὅπου ἐσυμφώνουν εἰς τὴν ἐξορίαν του (1).

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, λέγει, φοβοῦμαι καὶ ἐγὼ τὸν παράδοξον τοῦτον χαιρετισμὸν, ὅπου μοι
 προσφώνεις, ἃ τοῦ Θεοῦ Ἄγγελος. Χαιρετισμὸν δὲ ἀνόμασε τὸν κατὰ συνήθειαν λόγον ὅπου
 εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος, ἦγουν τὸ „ Χαῖρε“· ἔξενον δὲ αὐτὸν καὶ παράδοξον ἀνό-
 μασε διὰ τὸ „ Κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“, καὶ διὰ τὸ „ Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναι-
 „ ξίν“· ἀσύνηθες γὰρ αὐτὸ εἶναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀκολουθῶν δὲ εἶπεν ἢ Παρθένος
 ὅτι συστέλλομαι καὶ φοβοῦμαι, μήπως ὀλισθήσω καὶ ἐγὼ ὡσάν ἢ Εὐα, καὶ λάβω καμ-
 μίαν πτώσιν καὶ κρημισμόν. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν λέγει οὔτε τὸ Εὐαγγέλιον, οὔτε ὁ Μελωδὸς
 ἐδῶ, ὅτι ἐταράχθη ἢ Παρθένος καὶ ἐδειλίασε διὰ τὸ σχῆμα τοῦ Ἀγγέλου, ἀλλὰ διὰ τὸν
 ἀσπασμὸν, διαλογιζομένη τὸ τοῦτου παράδοξον· οὕτω γάρ φησιν ὁ Ψελλός· „ Οὔτε γὰρ
 „ τὴν ὄψιν ὑπάπτεισαι, οὔτε τὸ σχῆμα τῆ κήρυκος ἐδειλίασεν· ἀνθρωπικώτερον γὰρ μετα-
 „ πεπόητο, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, καὶ ὑπέσταλτο πρὸς τὴν τῶν εὐαγγελίων ἐξαγ-
 „ γελίαν“. Ὅθεν ἀριστα εἶπε καὶ ἢ Νεοκαίσαρεάς Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν·
 „ Ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη· ἀήθης πρὸς τὰς διαλέξεις τῶν ἀνθρώπων ἐτύγχανε,
 „ καὶ τὴν ἰσχυρίαν ὡς μητέρα σωφροσύνης καὶ ἀγνείας ἠσπάζετο, καθαρὸν ὑπάρχουσα καὶ
 „ ἀκέραιον καὶ ἀμόλυντον ἀγαλμα· αὕτη τὴν ἀγγελικὴν ὄψιν οὐκ ἐδειλίασεν, ὡς οἱ πλείο-
 „ νες τῶν Προφητῶν· ἐπειδὴ παρθενία ἀληθῆς πρὸς Ἀγγέλους συγγένεια“.

Ἡξευρε δὲ τὴν πτώσιν τῆς Εὐα Θεοτόκος, τοῦτο μὲν, διότι ἦτον θεόσοφος καὶ ἐκ τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος πεφωτισμένη, τοῦτο δὲ, διότι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εὐρισκομένη δώ-
 δεκα χρόνος, ἦκουε τὰς ἐξωθεν ἀναγνωσκομένας θείας Γραφάς, καὶ ἐξ ἐκείνων ἔμαθε τὴν
 τῶν Προπατόρων παράβασιν καὶ ὀλισθημα, ὡς λέγει ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος ἐν
 τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια πρώτῳ λόγῳ αὐτοῦ. Γράφει δὲ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας ἐν τῷ εἰς τὸν
 Εὐαγγελισμόν λόγῳ ταῦτα· „ Εἰκὸς δὲ τὴν Παρθένον εὐγεννήτε οὖσαν καὶ θυγατέρα Δα-
 „ βίδ μὴ τῶν ἐν Γραφαῖς ἀμοιρεῖν θείων διηγημάτων, ὡς παραπέμψαι τὸν νῦν αὐτίκα πρὸς
 „ τὸ τῆς Προμήτορος πτώμα, τὸ ἐκ τῆς ἀπάτης ἐνδυμηθεῖσα ὀλισθημα, καὶ ὅσα τοιοῦτῶ-
 „ τροπα τοῖς παλαιοῖς προίστῆρται“.

Τροπάριον.

„ Θεοῦ παραστάτης ἀπεστάλην, τὴν θείαν μηνύσω σοι (2) Βαλήμ·
 „ τί με φοβῆ παρὰ ὡμε, τὸν μᾶλλον σὶ φοβούμεμος; τί εὐλαβῆ με
 „ Δέσποια, τὸν σὶ σεπτῶς εὐλαβούμεμου;

ΕΡΜΗ-

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ
 Βαρέος ἢ χου τῆς ὀκτωῦχου, κατὰ τὸ θεοτοκίον τὸ
 λέγον „ Χαῖρε θυγάτηρ Ἀδάμ τῆ φθαρέντος“, ταῦ-
 „ τα· „ Ὁ ἐξωστράκισμός ἐξορία ἐστὶ καὶ φυγὴ· μετέ-
 „ σχηκε δὲ ἢ ὀνόματος τούτου ἐξ αἰτίας τοιαύτης·
 „ ἐν Ἀθήναις, ὅτε τις ὡς ἐπίτιμι ἀλοῦς ἀμαρτημάτων
 „ ἐμελλε κατακριθῆναι εἰς τιμωρίαν, συνῆρχετο ὁ δῆ-
 „ μος, καὶ ἕκαστος ἔγραφεν ἐν ὄστρακῳ τὴν κατ' ἐ-
 „ κείνου ψῆφον. Ἦν δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ τόπος περικε-
 „ κλισμένος διὰ δρυφάκτων, ἐνθα ἐτίθεντο τὰ τὰς
 „ ψῆφους ἔχοντα ὄστρακα· καὶ ὅταν εἰς ὄρισμῶνον

„ παρ' ἐκείνους ἀριθμῶν οἱ ψηφισάμενοι ἐφθάνον, τό-
 „ τε ὁ τῆν ψῆφον κατακριθεὶς τῆς πόλεως ἀπελευθερο-
 „ ῖτο· Ἐκ γὰρ ἢ διὰ τῶν ὄστρακων τὴν ψῆφον γίνεσθαι,
 „ ἐξωστράκισμός ἢ φυγὴ ὀνομάσθη. Οὕτω καὶ τὸν
 „ Ἀριστοτελεῖν ἐξωστράκισθῆναι ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς
 „ Παραλλήλοις αὐτοῦ ἀναγράφει“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται ἢ Μηνύσαι σοι· (ὅταν
 ἐξηγεῖται τελικῶς διὰ τοῦ Ἰνα δηλ.) ἐρδοτέρον δὲ
 εἶναι τὸ „ Μηνύσω σοι“· καθότι τὰ κινήσεως σηματι-
 „ τικά ῥήματα μετὰ Μετοχῆς μελλοντικῆς συντάσσ-
 „ ῃται κατὰ τοὺς Γραμματικούς·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ἀποκριτικὸν τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· λέγει γὰρ πρὸς αὐτήν· ὦ παντὸς μώμου ἀνωτέρα Μαριάμ, ἐγὼ εἶμαι παραστάτης τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητος εἰς τὸ νὰ ὑμῶ ἀκαταπαύστως τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν με' ὅλας τὰ τάξεις τῶν οὐρανίων Δυνάμεων· ἀπεστάλην δὲ διὰ νὰ σοὶ φανερώσω τὴν ἀπόρρητον καὶ κρυφίαν βουλήν αὐτῆ, ἣν πρὸ αἰῶνων εἶχε παρ' ἐαυτῶ, διὰ νὰ λάβῃ σάρκα· ἢ Μονογενῆς τοῦ Υἱός· ὅθεν ἐγὼ εἶμαι ἕνας δούλος καὶ Ἀπόστολος. Διὰ τί λοιπὸν φοβεῖσαι ἐσὺ ἢ Κυρία τοῦ Κόσμου καὶ Δέσποινα τὸν δούλον ἐμέ, ὅστις περισσώτερον φοβοῦμαι ἐσέ; ἢ διὰ τί ἐσὺ εὐλαβεῖσαι καὶ συστέλλεσαι ἐμέ, ὅστις ἴλαβοῦμαι ἐσέ με' κάθε σεβασμιότητα;

Ἐρανίσθη δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν λόγον τοῦ Ἱεροσολύμων Σωφρονίου λέγοντος· „ Οἶδα πρὸς τίνα παρὰν διαλέγομαι· οἶδα πρὸς τίνα Θεὸν ἀπέσταλμαι· οἶδα τίτιν διακονεῖν προκεχῆρισμαι· τούναντίον, ἐγὼ σε Θεωρῶν καταπλήττομαι, καὶ φόβου καὶ δέους ἐμπρίπταμαι· τούναντίον, ἐγὼ σοὶ θαυμάζω τὸ μέγεθος, καὶ τρέμου πληροῦμαι καὶ δέϊματος· ἐγὼ σοὶ τὴν χάριν δεδίττομαι· ἐγὼ σοὶ τὴν λαμπρότητα τρέψω· ἐγὼ δούλος εἰμι καὶ διάκονος· σὺ δὲ Μήτηρ ἔση Θεοῦ ἐμῆ, Δεσπότης καὶ κτίσαντος· χαρὰς Ἀγγέλος πέφικα, σὺ λύπης κήρυξ γινώσκομαι. Τί ἐν φοβῇ τὸν τούναντίον φοβοῦμενον; τί δειλιᾷς τὸν δειλιῶντα σου τὸ ἀξίωμα; τί δεδίττη τὸν χάριν τὴν σὴν δεδιττομένον; τί εὐλαβῆ τὸν ἀγλαίαν τὴν σὴν εὐλαβοῦμενον; Ἀξίολογον δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ ἀνόητος εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο· φησὶ γὰρ ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀγγελος ὅτι εἶναι παραστάτης Θεοῦ, διὰ νὰ χωρίσῃ τὸν ἐαυτόν τε ἀπὸ τὸν ἀποστάτην Διάβολον, καὶ νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν Παρθένον κάθε ὑπόψιν καὶ φόβον. Μὴ φοβηθῆς, λέγει, ὦ Παρθένε· ἐγὼ δὲν εἶμαι ὡς ὁ ἀποστάτης τῆ Θεῖ Διάβολος, ὅστις ἠπάτησε τὴν προμήτορά σου Εὐαν, ἀλλὰ εἶμαι παραστάτης τοῦ Θεοῦ καὶ παντοτινὸς ὑμνολόγος τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· ὅθεν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σε ἀπατήσω.

Ἀπορεῖ δὲ ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων, διὰ τί δὲν ἀπεστάλη παρὰ Θεοῦ ἄλλος Ἀγγελος παρὰ τὸν Γαβριήλ; Ἰδὼν δὲ τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι, ἐπειδὴ ὁ γεννηθεὶς ἦν Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, διὰ τοῦτο καταλλήλως καὶ ὁ Γαβριήλ ὑπρέτης εἰς τὸ Μυστήριον τοῦτο γίνεται· καθότι καὶ αὐτὸς ἐρμηνεύεται ἄνθρωπος Θεός. Ἀκουσον δὲ καὶ τὰ ἴδια του λόγια· „ Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκ Γαβριήλ πρὸς σέ τὴν Παρθένον ἀπέσταλμαι, ἵνα μου καὶ αὐτῶν τῶν διπλῶν τῶν ὀνομάτων, ὡς Θεός ὑπάρχει καὶ ἄνθρωπος ὁ ἐκ σοῦ τῆς ἀχράντου Παρθένου τικτόμενος· καὶ γὰρ καὶ τὸ Γαβριήλ ὄνομα οἷς ἐρμηνεύεται ἀγόμενον, Θεὸν ἀγορεύει καὶ ἄνθρωπον· ἐπεὶ κατ' Οὐρανὸν πολλοὶ ἐτύγγανον Ἀγγελοι, ἀλλ' ἐδένα τούτων στείλαι βεβούληται“. (Λόγ. εἰς τὴν ἑορτὴν) Τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν τῶ ὀνόματος τοῦ Γαβριήλ ποιεῖ καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ Θεοφάνης ὁ Κεραμεὺς ὁ Ταυρομενίας ἐπίσκοπος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν λέγει· „ Ἐπειδὴ δὲ ἡμᾶς ὁ σοφὸς ἐδίδαξε Μάξιμος, καὶ ἐκ τῶν στοιχείων τῶν ὀνομάτων, ἐκτε τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν πρὸς ὑψηλοτέρας ἐννοίας ἀνάγεσθαι, ἐπτά δὲ στοιχεῖα τὴν ἄλυσιν ἀναπληροῦσι τοῦ Γαβριήλ· ἴμφαίνει τὸ ὄνομα ὡς ἢ ὑπὸ Γαβριήλ εὐαγγελιζόμενος τεχθῆναι Χριστὸς ἐπὶ σωτηρίᾳ ἥκει τῆ Κόσμου παντὸς, τοῦ μετρομένου ὑπὸ τῆς ἑβδοματικῆς ταύτης κινήσεως, καὶ περατουμένα ἐν αἰῶσιν ἐπτά“· αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ Ἰωσήφ ἢ Βρυέννιος. (Λόγ. α. εἰς τὸν Εὐαγγελισμ.)

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὴν ἀρεξίχηστον θείαν βουλήν τῆς ἐκ τῆς Παρθένου σαρκώσεως (1) σοῦ τοῦ ὑψίστου ὁ Προφήτης Ἀββακούμ καταμῶν·
 „ κραύγαζε· δόξα τῆ δυνάμει σου, Κύριε.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἄλλοι δὲ λέγουσι „ Τὴν τῆς ἐκ Παρθένου σαρκώσεως“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η τετάρτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἐρανίσθη τὸν παρόντα τῆς τετάρτης Εἰρμόν. Ὄθεν ἐπειδὴ ὁ Ἀββακούμ λέγει „Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε κατενόησα τὰ ἔργα σου „ καὶ ἐξέστην“· (Ἀβ. γ΄. 2.) ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει· ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, Κύριε, κατανοῶν τὴν θεῖαν καὶ ἀνεξιχνίαστον βουλὴν τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς σου, ἣν ἐβουλεύθη πρὸ τῶν αἰῶνων διὰ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου σάρκωσιν σου τοῦ Τί᾽ αὐτοῦ, ὃς τις εἶσαι ὑψίστος καὶ ἀνώτατος πάντων κατὰ Θεὸς, ἐφώταξε πρὸς ἐσέ· „ Δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε“· Μετὰ τὴν λέξιν δὲ „ Ἀκοὴν“ ἐννοεῖ ὁ Προφήτης τὸ Μυστήριον τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως, μετὰ τὸ „ Ἔργα σου“ δὲ ἐννοεῖ τὰ θαύματα τοῦ σαρκωθέντος Τί᾽ τοῦ Θεοῦ. Ὁ λόγος δὲ οὗτος εἶναι χαρακτηριστικὸς τῆς τετάρτης Ὠδῆς, καὶ ἐρανίσθη ἴσως ἀπὸ τὸν λόγον ἐκεῖνον ὅπου λέγει ἐν τῇ αὐτῇ Ὠδῇ ὁ Ἀββακούμ, „ Κύριος ὁ Θεός μου δυνάμις μου“.

Περὶ ταύτης τῆς βουλῆς τῆ Πατρὸς γράφει καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀρχαίαν αὐτὴν καὶ ἀληθινὴν ὀνομάζων, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελεσθέντα ἔργα τῆς ἐσαρκου Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου καλεῖ θαυμαστά πράγματα· ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ θαυμασμοῦ κινούμενος, ἐτρέπη εἰς δοξολογίαν Θεοῦ τοῦ ταύτην βουλευσαμένου τὴν βουλὴν διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν, καὶ εὐχεται νὰ γένη μίαν ὥραν πρότερον, οὕτω λέγων· „ Κύριε ὁ Θεός μου „ δόξασω σε· ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν „ ἀληθινὴν· γένοιτο“! (Ἡσ. κέ. 1.) Διὰ τί δὲ εἶπε τὴν βουλὴν ταύτην ἀνεξιχνίαστον; Διότι αὐτὴ ὄχι μόνον ἦτον ἀνεπινόητος ἀπὸ κάθε νοῦν καὶ αὐτὰν τῶν πρωτίστων Ἀγγέλων τῶν περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένων, ἀλλ' ὅτι ἦτον καὶ τόσον ἀπόκρυφος καὶ βαθυτάτη, ὥστε οὐδὲ ἴχνος παραμικρὸν καταλήψεως αὐτῆς ἀφῆκεν εἰς ὅλους τοὺς νόας τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ἂν ὄλαι αἱ ἄλλαι βουλαὶ καὶ κρίσεις καὶ οἰκονομίαι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξερεύνητοι καὶ ἀνεξιχνίαστοι, καθὼς φωνάζει ὁ μακάριος Παῦλος· „ Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματά „ αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ), καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ“· (Ρωμ. 11. 33.) πόσῳ μᾶλλον ἦτον ἀνεξιχνίαστος καὶ προαιώνιος καὶ κρυφιώτατη ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ ἢ περὶ τῆς ἐσαρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας; Ὄθεν εὐῶ πρέπει νὰ εἰποῦμεν πρὸς τὸν Θεὸν ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν „ Τα ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται“· (Ψαλ. 105. 19.) Καὶ καθὼς λοιπὸν ἐπαραμοίωσαν ὁ Θεοφύρος Μάξιμος τὸν Θεὸν μετὰ τὸν λέοντα· διότι καθὼς ὁ λέων περιπατῶν, σκεπάζει μετὰ τὴν οὐρὰν τὰ ἰχναρία του διὰ νὰ μὴ τὸν εὐρίσκουν οἱ κυνηγοί· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς σκεπάζει τὰ ἴχνη τῶν ἀποκρύφων βουλῶν του διὰ νὰ μὴ δύναται τις νὰ τὰ εὕρῃ καὶ νὰ τὰ καταλάβῃ (1).

Τροπάριον.

„ Ὁ καθημέρος ἐν δόξῃ, ἐπὶ θρόνου Θεότητος, ἐν μεφέλῃ κούφῃ,
 „ ἤλθεν Ἰησοῦς ὁ ὑπέρθεος, τῇ ἀκνράτῳ παλάμῃ καὶ διέσωσε τοὺς
 „ κραυγάζοντας· Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν· ἐκεῖνος γὰρ λέγει, „ Ἴδού „ Κύριος κάθεται ἐπὶ νεφέλῃ κούφῃ“· (Ἡσ. 19. 1.) Νεφέλῃ δὲ κούφῃ νοεῖται ἡ Παρθένος, καθότι αὐτὴ ἦτον κούφη καὶ ἐλαφρὰ ἀπὸ κάθε προαιρετικῆν ἁμαρτίαν. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ὑπὲρ πάντας ὢν τοὺς Θεοὺς, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ.

(1) Σημειώσαι ὅτι, ἐπειδὴ δύο Εἰρμούς ἔχει ἡ τετάρτη Ὠδὴ τοῦ Κανόνος, τοῦ εἰς ἴχον τετάρτου συντιθεμένου πρὸς τὴν Θεοτόκον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἐξηγήσαμεν καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον.

βιδ, και δια τουτο υπέρθεος καλούμενος (1), καθήμενος πρότερον εν δόξη επάνω εις τον θρόνον της Θεότητος ως Θεός, η Ο Θεός, φησὶ, κάθεται επί θρόνου αγίου αυτού, (Ψαλ. μς. 7.) ύστερον επ' εσχάτων των χρόνων ήλθε καθήμενος εν τη ελαφρά νεφέλη: ήτοι εν τη Κυρία Θεοτόκω, ήτις νεφέλη μὲν λέγεται, καθό ήτον ύψιλοτέρα από την γήν και τα γήινα, ελαφρά δέ, καθό ήτον ελευθέρα από κάθε βάρος προαιρετικής αμαρτίας μέχρι και φιλης προσβολής εμπροσθούσ λογισμῶ. τοιαύτη γάρ έπρεπε να ήναι η γενομένη Μητηρ του Θεού, ανεπίληπτος παντι και παντός μώμου υπερτέρα, καθως ονομάζεται εν τῷ "Ασματι, η "Ολη καλή η πλησίον μου και μώμος ουκ έστιν εν σοί" (Ασμ. δ'. 7.) ήνα η ασύγκριτος αγιότης της Μητρος ήναι και καύχημα του Υιού, ως λέγει η Σειράχ, η "Καύχημα τέκνων Πατέρες αυτών".

Νεφέλη δε κούφη δύναται να νοηθῆ και η ανθρωπινη σάρξ η προσληφθεισα υπό του Κυρίου, ήτις ήτον τόσο ελαφρά, ώστε εις όλον το έναμνιαίον διάστημα, καθ' η εύρίσκετο εν τη κοιλία της Παρθένου Μητρος του, δέν επροξένησε κανένα βάρος η κόπον εις αυτήν. Επάνω λοιπόν εις την Θεοϋπόστατον αυτήν σάρκα καθήμενος ο Υιός του Θεού, ως εις νεφέλην κέφη, ήλθεν εις τον Κόσμον. Και τί εκαιμεν; έσωσε με την ακήρατον και θείαν αυτου παλάμην, ταυτόν ειπειν με την θείαν του δύναμιν, όλους εκείνους οπου λέγουσι προς αυτην η "Δόξα τη δυνάμει σου, Κύριε" το οποιον είναι λόγιον χαρακτηριστικόν της τεταρτης Ωδῆς.

Τροπάριον.

η "Ιερά τινα Παρθένον, τεξομένην ακήκοα του Προφήτου πάλαι,
η τον Έμμαουήλ προθεσπίσαμτος" επιποθῶ δε του γινῶμαι πῶς
η Θεότητος, τημ ανάκρασιν φύσιν βροτῶν υποστήσεται;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δια του Τροπαρίου τουτου αποκρίνεται η Θεοτόκος προς τον "Αγγελον και λέγει αυτῶ η "εγω ήκουσα τον Προφήτην Ησαϊαν ότι επροφήτευσε προ χρόνων ότι μία Παρθένος ιερά (ήτοι αφιερωμένη) έχουσα την παρθενίαν εις τον Θεον) μέλλει να γεννήσῃ τον Έμμαουήλ: ήτοι τον Χριστον Θεον και ανθρωπον· διότι λέγει η "Ιδου η Παρθένος εν γαστρι λήψεται, η και τέξεται Υιον, και καλέσει το ονομα αυτου Έμμαουήλ" (Ησ. ζ'. 14.) Τουτο δε ερμηνεύων Ιωσήφ ο Βρυέννιος, ουτω πανηγυρίζει εν τῷ εις τον Ευαγγελισμῶν τρίτῳ λόγῳ αυτου η "Σήμερον η τῶ Ησαίου προφητεία πεπλήρωται λέγουσα η "Ιδου η Παρθένος εν γαστρι λήψεται· συ δε μοι ὅρα Προφήτου ακρίβειαν, ουχ απλῶς ειπεν, ιδου Παρθένος, η αλλ' ιδου η Παρθένος, τη προσθήκῃ του αρθρου επισημόν τινα και μόνην αυτην γεννησομένην ημιν αιγιτόμενος· ότι γάρ η προσθήκη αυτη τουτο εδείκνυ, δυνατόν και από των Ευαγγελίων τουτο μαθεῖν· επειδη γάρ επεμφαν προς τον Ιωάννην οι Ιουδαῖοι ερωτῶντες η "τις ει; ουκ ελεγον, συ ει Χριστός; αλλα, συ ει ο Χριστός; ουδε ελεγον, συ ει Προφήτης; αλλα, συ ει ο Προφήτης; αν εκαστον εξαίρετον ην".

Περί της Παρθένου λοιπόν εκείνης εῖμαι βεβαία, (ελεγεν η Θεοτόκος) και φαίνεται ότι εῖμαι εγω· δια τουτο επιποθῶ, ηγουν πολλα ποθῶ να μάθῶ με ποιον τρόπον η πεπερασμένη και ευτελής φύσιν των ανθρωπων έχει να υποφέρῃ την ανάκρασιν: ήτοι την καθ' υποστάσιν ασύγκυτον ένωσιν της αγωρήτου και απείρου Θεότητος, και να μη βλαβῆ; Ουδέν δε άλλο τουτο έστιν, ει μη εκείνο όπου ανέφερε και ανωτέρω εν τῷ Τροπαρίῳ η "Γνωσθητω μοι, Αγγελε, των σῶν ρημάτων η δύναμις· πῶς εῖται θ εῖρηκας"· επειδη γάρ κατά ανταπόκρισιν ὅλος ο Κανὼν προβαίνει, και επειδη η τρόπος του Μυστηρίου είναι παντη ακατανόητος· δια τουτο ο Ιερὸς Μελωδὸς ελαβεν ανάγκην να ανακυλῆ εις πολλα Τροπάρια τα ίδια νοήματα και λόγια προς μικράν τινα του Μυστηρίου σαφηνείαν.

Ἀνά-

(1) Ὅρα την θεολογικὴν υποσημείωσιν, η οποία φανείων, το λέγον η "Τριάδος η φανέρωσις εν Ιορδάνη εύρίσκειται εις το Τροπάριον της η. Ωδῆς των Θεο- η "γένονεν. αυτη γάρ υπέρθεος φύσις".

Ἀνάκρασιν δὲ ἀκούων ἐδῶ, ἀγαπητὴ ἀναγνώστα, μὴ στοχασθῆς ὅτι αἱ δύο φύσεις τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ ἔλαβον σύγχυσιν ἢ μεταβολὴν ἢ μίαν εἰς τὴν ἄλλην, καθὼς ἀνακρινᾶται ὁ οἶνος μὲ τὸ ὕδωρ, ἀπαγοεῖ τοῦτο γὰρ ἦτον κακόδοξον φρόνημα τῶν Ἀρεφαίων: ἦτοι τῶν Μονοφυσιτῶν· ἀλλὰ μὲ τὴν λέξιν ταύτην ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς τὴν εἰς ἀλήλειαν ἀκατάληπτον περιχώρησιν τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου· καθ' ἣν ἢ μία φύσις αὐτοῦ ἀντιτίθει εἰς τὴν ἄλλην τὰ ἰδικά της ἴδια διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος οὗτος χαριτώνυμος Δαμασκηνός: Ὁυτός ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς ἀντιδόσεως, ἐκατέρως τῆς φύσεως ἀντιτιδούσης τῇ ἑτέρᾳ τὰ ἴδια διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα, καὶ τὴν εἰς ἄλληλᾳ αὐτῶν περιχώρησιν. Κατὰ τὸτο δυνάμεθα εἰπεῖν περὶ Χριστοῦ, Ὁυτός ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη. καὶ ὁ ἀνθρώπος ἕτος ἀκτιστός ἐστι καὶ ἀπαθὴς καὶ ἀπερίγραπτος, οὐ καθὼς ἀνθρώπος διπλαθῆ, ἀλλὰ καθὼς Θεός· προαιώνιος, γέγονεν ἐπ' ἐσχάτων ἀνθρώπος. (Βιβλ. γ'. κεφ. ιά.) Εἶδὲ καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος λέγει, Θεὸς πάθος οὐ λέγεται, τὸτο τὸ λέγει ἐπὶ Θεοῦ γυμνᾶ ἀνθρωπότητος, ὡς ὁ αὐτός τοῦτο ἐρμηνεύει. Θεοῦ πάθος οὐ λέγεται. Χριστὸς γὰρ τὸ πάθος γέγονε, σαρκωθέντος διλονότι καὶ τῇ προσλήψει τῆς σαρκὸς τὸ πάθος ὑπομείναντος. Θεότης γὰρ γυμνῆ, οὐ μόνον πάσχειν δύναται, ἀλλ' οὔτε κρατεῖσθαι οὔδ' ὀραῖσθαι, εἰ μὴ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἠνώθη φιλανθρώπως. (Ἐπιστολ. Δωροθέῳ Κόμντι). Καὶ πάλιν ὁ Δαμασκηνός· Ἐθαρώτερα λέγει, Διὸ δὴ ἐκ δύο φύσεων τελείων Θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης φαινὲν γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν, οὐ κατὰ φερμὸν ἢ σύγχυσιν ἢ ἀνάκρασιν, ὡς ὁ Θεήλατος ἔφη Διόσκορος, Δυστυχῆς καὶ Σευῆρος καὶ ἡ τούτων ἐναγῆς συμμορία. (Βιβλ. γ'. κατὰ Μονοφυσιτῶν).

Λέγει δὲ καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων, Ἀνάκρασιν τὴν ὅλην τῆς ἀνθρωπότητος ἐν ὅλῃ τῇ Θεότητι λέγει ἕνωσιν· πολλαχῶς δὲ τῆς ἐνώσεως οὔσης, ἢ ἀνάκρασις τὴν ὅλου διόλου ἕνωσιν σημαίνει, τῶν δύο διπλαθῆ ἐνεργειῶν τῆς Θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, ἀφύρτως ἀσυγχύτως καὶ ἀναλλοιώτως φυλαττομένων. Φαίνεται δὲ ὅτι τὴν λέξιν ταύτην ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἐκ τῆ μεγάλου Γρηγορίου τῆ Θεολόγου εἰπόντος, Μορφοῦται τὸ ἀλλότριον (ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ), ὅλον ἐν ἑαυτῷ ἐμὲ φέρων μετὰ τῶν ἐμῶν, ἵνα ἐν ἑαυτῷ δαπανήσῃ τὸ χεῖρον, ὡς κηρὸν πῦρ, ἢ ὡς ἀτμίδα γῆς Ἥλιος, καὶ γὰρ μεταλλάβω τῶν ἐκείνου διὰ τὴν σύγκρασιν. (Λόγ. β'. περὶ Υἱοῦ) καὶ πάλιν, Ὡ τῆς καινῆς μίξεως! Ὡ τῆς παραδόξου κράσεως! (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέν.) Ἐὰν δέ τις ἄλλος Πατὴρ τὴν λέξιν ταύτην ἐμεταχειρίσθη, πρέπει νὰ νοῶμεν αὐτὴν εὐσεβῶς, προστιθέντες αἰεὶ τὸ ἀσύγχυτον (1).

Τροπάριον.

„ Κατεμίμυσεμ ἢ Βάτος, ἀκατάφλεκτος μείρασα, δεξαμένη φλόγα,
 „ κεχαριτωμένη παρῦμντε, (2) τοῦ κατὰ σὲ Μυστηρίου τὸ παρά-
 „ δοξου· (3) μετὰ τόκομ γὰρ μεμεῖς ἀγνὴ ἀειπάρθεμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον· ἐπεὶ δὴ γὰρ ἐκείνη ἐπέθηκε νὰ μάθῃ, πῶς ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἔχει νὰ βαστάσῃ τὴν ἀνάκρασιν τῆς Θεότητος χωρὶς νὰ βλαβῆ· διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀρχάγγελος, φέρων τὸ παράδειγμα τῆς καιομένης Βάτου καὶ μὴ κατακαιομένης. Ἡ Βάτος, λέγει, ἐκείνη ἢ φανεῖσα εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾶ, ἦτις ἐκαίετο μὲν, δὲν κατεκαίετο δέ: ἦτοι δὲν ἐχωνεύετο, οὔδ' ἐκάμειαν βλάβην ἐλάμβανε καὶ φθορὰν, Ὅρα, φησὶν, ὅτι ἢ Βάτος καίεται

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἄλλοι διορθοῦντες τὴν λέξιν, γράφουσι, Θεότητος τὴν ἀνάκρασιν· ἀκατάλληλος ὅμως εἶναι ἡ διορθώσις αὕτη κατὰ τὴν ἔννοιαν.

(2) Ἐν ἄλλοις, Θεόνυμφε.

(3) Ἐν ἄλλοις, Τὸ ἀπερρηταν.

„ται πυρί, ἢ δὲ βάτος οὐ κατακαίετο“, (Ἐξ. γ'. 2.) αὐτὴ λέγω, ἢ Βάτος μείνωσα ἀκατάκαυστος καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἐδέχθη φλόγα, προεμήνυε τὸ παράδοξον καὶ ὑπὲρ φύσιν θαύρου σου γεννήσεως· σὺ γὰρ συλλαβοῦσα καὶ γεννήσασα τὸν Θεὸν Λόγον, ἅς τις εἶναι πῦρ καταναλίσκον, ὡς εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, ἢ Κύριος ἢ Θεὸς σε πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“, (Λευτ. δ'. 24.) δὲν ἐδοκίμασες ἀπὸ αὐτὸν καμμίαν βλάβην καὶ διαφθοράν· ἐπειδὴ ἐσὺ καὶ μετὰ τὴν ἀσπορον σύλληψιν, καὶ μετὰ τὴν ἀρρήτων γέννησιν ἔμεινας καὶ θελεῖς μένει πάντοτε ἀγνή καὶ ἀειπάρθενος· ὅθεν καὶ ἡ κοινὴ δόξα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας κηρύττει ὁμοφώνως ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος, καθὼς ἦτον πρὸ τόκου Παρθένος, οὕτως ἐστάθη καὶ ἐν τόκῳ Παρθένος, καὶ μετὰ τὸν τόκον Παρθένος (1).

Κεχαριτωμένην δὲ τὴν Παρθένον ὠνόμασε τόσον ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅσον καὶ ὁ Μελεψδὸς ἐδῶ, διότι αὐτὴ εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς θείας χάριτος· ὅθεν καὶ ὁ θείας Ἰερώνυμος εἶπεν· ἢ Ἐκάστῳ τῶν ἐκλεκτῶν ἡ χάρις κατὰ μέρος ἐδόθη, τῇ δὲ Μαρία, ὅλον τὸ τῆς χάριτος πλήρωμα“. (ὄρα εἰς τὸν πρῶτον λόγον τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ Μηνιάτῃ) Διδὸ καὶ ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης ἐν τῷ α'. ἤχῳ τῆς Ὀκτωήχου χάριτος πηγὴν ὠνόμασε τὴν Θεοτόκον, εἰπὼν· ἢ Καίρε ἡ τῆς χάριτος πηγὴ“. Καὶ τὸ μὲν πλήρωμα τῶν χαρίτων τοῦ Υἱοῦ τῆς εἶναι τὸ μείζον πάντων καὶ ὑπέρτατον· ἢ Πλήρης, φησὶ, χάριτος καὶ ἀληθείας, ἢ καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“. (Ἰω. α'. 16.) τὸ δὲ πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Μητρός του ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν χαρίτων τοῦ Υἱοῦ τῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἦτον κατώτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Υἱοῦ τῆς· ὅθεν μερικοὶ διδάσκαλοι ἐπαρωμοίασαν τὸ μὲν πλήρωμα τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν πηγὴν καὶ τὸν Ὠκεανὸν, τὸ δὲ πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Μητρός του, μὲ τὰς ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκπορευομένας θαλάσσας, τὴν δὲ χάριν τῶν Ἀποστόλων ἐπαρωμοίασαν μὲ τοὺς ποταμούς τοὺς ἐκπορευομένους ἐκ τῆς θαλάσσης, τὴν δὲ χάριν τῶν Ἀγίων ὠμοίασαν μὲ τὰ ρυάκια τῶν ποταμῶν.

Πάντοτε εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος ἡ Παρθένος, καὶ πρὸ τῆς συλλήψεως, καὶ ἐν τῇ συλλήψει, καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν. Εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος πρὸ τῆς συλλήψεως· διότι ἂν ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης ἐχαριτώθη ἔτι ἐκ κοιλίας Μητρός του, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀγγέλου, ὃν εἶπε ἢ Καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται (ὁ Ἰωάννης, δηλ.) ἔτι ἐκ κοιλίας Μητρός αὐτοῦ“. (Λουκ. α'. 15.) πόσω μᾶλλον ἦτον χαριτωμένη ἡ Θεοτόκος ἢ μέλλουσα γενῆσαι αὐτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διδὸ καὶ ἐν τῷ εἰς τὰ Εἰσόδια Τροπαρίῳ τῆς Θεοτόκου γέγραπται ἢ Τὰ οὐράνια πάντα ἐξέστησαν ὁρῶντα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν σοὶ σκηνῶσαν“. ὅθεν καὶ ὁ Γαβριήλ εὐαγγελίσας αὐτήν, κεχαριτωμένην ὠνόμασεν, εἰπὼν· ἢ Καίρε κεχαριτωμένη“. τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶπε πρὸ τοῦ να συλλάβῃ ἡ Παρθένος τὸν Κύριον (2). Εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος ἐν τῇ συλλήψει· διότι, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτήν, συνέλαβεν αὐτὴ τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς. Εἶχε δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος· διότι σύσσωμος ἀνήλθεν εἰς Οὐρανὸν ὡς Μήτηρ τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τὸν θάνατόν τῆς πρὸς τὸν Μονογενῆ Υἱόν τῆς. Τὸ μὲν πρὸ τῆς συλλήψεως λοιπὸν πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Θεοτόκου ἦτον τέλειον, τὸ δὲ ἐν τῇ συλλήψει, ἦτον τελειότερον, τὸ δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν, ἦτον τελειότατον· ὅθεν μερικοὶ Θεολόγοι τὸ μὲν πρῶτον πλήρωμα τῆς χάριτος τῆς Παρθένου παρομοιάζουν μὲ τὸ ξύλον ὅπου γένῃ ἐπιτήδειον κατὰ διάθεσιν εἰς τὸ να ἀνάβῃ· τὸ δὲ δευτέρον παρομοιάζουν μὲ τὸ ξύλον ὅπερ καθ' ἕξιν γένῃ πῦρ.

(1) Ὅρα καὶ τὸ εἰς τὴν Βάτην τὴν ἀκατάφλεκτον τεχνικώτατον ἐπίγραμμα ἢ τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου ἢ Ἦνεγκε γαστήρ ἡγιασμένη Λόγον, σαφῶς ἢ ἀφλέκτῳ ζωγραφουμένη Βάτῳ“, ὅπερ κείται ἐν τῇ α'. Ὠδῇ τοῦ Ἰαμβικῶ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆ Τροπαρίου ἢ Φυλάξας τὰ σημαντὰ ὅσα Χριστὸς ἐν τῇ ὑποσημειώσει, καὶ τὰ Εἰρήμῳ τῆ λέγοντος ἢ Σπλαγχνῶν Ἰωάνῃ“. (2) Ὅθεν καὶ ἢ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ ἐν τῷ γ'. ἤχῳ τῆς Ὀκτωήχου Τροπαρίου τὸ λέγον ἢ Ἀληθῆ Θεοτόκον πάντα τὰ Ἐθνη δοξάζει σε ὑποδύς μη-

1, ὅταν γὰρ ἡγιασμένην τὴν σὴν“, ὕτω λέγει· ἢ Ἠγιασμένην δὲ τὴν μητρὰν τῆς Θεομήτορος ὁ Μελεψδὸς εἰρηκεν, οὐχ ὡς μόνον ἡγιασθεῖσαν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ σκηνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, (καὶ τοῦτο γὰρ ἦν) ἀλλ' ἢ καὶ πρὸ τῆς ἐνοικίσεως τοῦ Λόγου ἡγιασθεῖσαν διὰ τῆς ἀκρας καθαρότητος· εἰ μὴ γὰρ ὑπέραγνος ἦν ἡ τῆς Παρθένου σὰρξ, καὶ τούθεν ὑπέραγια, οὐκ ἂν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπέπληθον αὐτῇ, ἢ δὲ δοχεῖον ἐκείνου γέγονεν ἂν· οὐ μόνον μετουσίαν τινὰ δεξαίετο ψυχῇ ἐπταπλασίως ἢ καθαρῶν καὶ ἀκηλίδωτος“.

πῦρ· τὸ δὲ τρίτον πλήρωμα τῆς χάριτος αὐτῆς παρομοιάζουν μὲ τὸ ξύλον ὅπου ἦδη ἀνα-
 ψε καὶ ἐγένεν ἐνεργεία πῦρ.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὸ, Ἄγνη, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος δὲν
 ἦτον μόνον Παρθένος κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἀγνή καὶ καθαρωτάτη κατὰ τὴν ψυχὴν
 καὶ τὸν λογισμόν· καθότι, ὡς λέγει ὁ ἀνάγνωμος, οὐδὲ μὲ ψιλὴν προσβολὴν λογισμῶν ἐμ-
 παθῶν ἐμολύθη· διὰ τοῦτο δικαίως ὀνομάζεται πάναγνος καὶ ὑπέραγνος. Ὁ δὲ Κρήτης
 Ἀνδρέας οὕτω τὴν ἀσπάζεται πανηγυρίζων· ἡ Χαίρος μόνῃ Μητρί Θεῷ, ἡ πάσης ἀκτίτος
 ἡ φαιτεινότερα, καὶ πάσης καθαρότητος καθαρωτέρα. Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει· ἡ Τί
 ἡ οὖν ἡ Παρθένος τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ἡ εὐσεβῆς καὶ εὐλαβῆς καὶ εὐπειθῆς· Ὁ δὲ
 Θεολόγος· Κυριεὶς μὲν ἐκ Παρθένου καὶ ψυχῆν καὶ σῶμα προκαθαρείσῃς τῷ Πνεύ-
 ματι· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.) Θαυμαστά δὲ περὶ τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου
 λέγει καὶ ὁ σοφὸς Φελλῶς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν· Παρθένος δὲ ἀληθῶς ἡ Παρθένος,
 ὅτι καὶ τὰς ἐνοίας τὰς ψυχικὰς μεμνήκεν ἀδιάφορος, καὶ ὡσπερ Ἡλῖος ταῖς νοεραῖς
 χάρισι τῷ σώματι προσαμίλησεν, ἐκεῖνο μᾶλλον λαμπρύνασά τε καὶ καταυγάσασα, ἡ
 ἐκεῖθεν τι προσαναμαξαμένη τῆς ὕλης· ὅπερ εἰδὼν Ἀγγέλου φύσις ἐτήρησεν, εἰ τῇ ὕλῃ
 προσήγγισε· συγχωρεῖσθω γὰρ καὶ τοῦτο τῷ λόγῳ, ὡς πρὸς ὑπόθεσιν· μόνῃ γὰρ αὐ-
 τῆς ἡ Θεοειδεστάτη ψυχῇ, ὡσπερ τις οὐρανία αἴγλη, τῷ ἀκηράτῳ ἐκείνῳ ἐπέλαμπε σώ-
 ματι· καὶ οὐ συνείληπτο μᾶλλον, ἡ συνείχεν ἐκεῖνο καὶ συνειλήφει, καὶ πρὸς τὸ τηλαυ-
 γέστερον μετεσκεύαζεν· εἶχετο μὲν γὰρ ὁ νοῦς ἐκείνης Θεοῦ, οὐδεμιᾶς ἐνούσης μεσότη-
 τος· τὸ δὲ σῶμα, τοῦ νοῦ. Ὡστε ὅλη συνῶκει Θεῷ, καὶ Θεὸς μετὰ τοῦ σώματος ἐχρη-
 μάτιζε· καὶ γῆν μὲν ὤκει καὶ τὸ ἔχρος κάτω προσήρειδε, τῆς δὲ ἀπροσίτου Τριάδος, εἰ
 δεῖ καὶ τοῦτο θαρρήσαντα εἰπεῖν, οὐκ ἀπελιμπάνετο, ὑπὲρ τὰ Σεραφίμ καὶ πρὶν σὺλ-
 λαβεῖν ὄρῳσα Θεόν.

Τί λέγω; ἡ Παρθένος ἦτον τόσο καθαρωτάτη κατὰ τὸ σῶμα, ὥστε ὑπερέβαινε τὴν
 καθαρότητα καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν τῶν Ἁγίων τῶν κεκαθαρμένων τῷ Πνεύματι· καὶ μαρ-
 τυρεῖ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης· πανηγυρίζων γὰρ οὗτος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ λέ-
 γει· ἡ Τὸ μὲν γὰρ καὶ ἦδη κεχαριτωσθαι ταύτην ἐκ Πνεύματος, καὶ ἀξίαν γεγενῆσθαι
 τῶνδε τῶν νυμφευμάτων, τῆς ὑπὲρ φύσιν ἐκείνης φύσεως, οὐ ψυχῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ
 σώματος· ὅτι καὶ πλέον τῶν παρ' ἄλλοις ἁγίων ψυχῶν ἔσπασε τῷ Πνεύματος τὴν ἐνέρ-
 γειαν· ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ μόλις αἱ ψυχαί, καὶ αὐταὶ λίαν κεκαθαρμέναι τῷ Πνεύ-
 ματι, μικρὸν ὅσον περιελάμφθησαν· ταύτης δὲ καὶ ἡ σὰρξ ὅλου τοῦ Πνεύματος οἰκητή-
 ριον καὶ ἐργαστήριον τοῦ Υἱοῦ· μᾶλλον δὲ καὶ τὴν ὕλην αὐτὴν αὐτῷ παρεχομένη καὶ συγ-
 κριναμένη διὰ καθάρσεως.

Τροπάριον.

ἡ Λαμπρυνόμενος τῷ φέγγει τοῦ Θεοῦ Παρτοκράτορος, ἀληθείας
 κήρυξ, λέγε, Γαβριήλ, ἀληθέστατα· πῶς, ἀκηράτου μεμούσης τῆς
 ἀγγελίας μου, Λόγου τέξομαι μετὰ σαρκὸς τοῦ ἀσώματοι;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ με τοῦτο τὸ Τροπάριον ζητεῖ ἡ Παρθένος ἀπὸ τὸν Ἀγγέλου νὰ τῇ φανερώσῃ μὲ
 ποῖον τρόπον ἔχει νὰ γενήσῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲν λέγει πρὸς αὐτόν· ὡ
 Ἀρχάγγελε Γαβριήλ, ἐσὺ ὅπου λαμπρύνεσαι μὲ τὸ φέγγος καὶ τὰς ἐλλάμψεις τοῦ Θεοῦ
 τοῦ Παρτοκράτορος, καὶ διὰ τοῦτο εἶσαι κήρυξ τῆς ἀληθείας, καὶ δὲν δύνασαι νὰ πλανη-
 θῆς ἀπὸ τὴν ἀληθείαν· ἐφί γὰρ ὁ Χρυσορρήμων· Καλὸς ὁ Οὐρανὸς, ἀλλ' οὐχ' ἔτω κα-
 λός, ὡς Ἀγγελὸς· φαιδρός ὁ Ἡλῖος, ἀλλ' οὐχ' οὗτος φαιδρός, ὡς ὁ Ἀρχάγγελος· (Λόγ.
 εἰς τὸ ἡ Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός· τὸ μὲν ἐ. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσ.) σὺ, Ἀρχάγγελε Γαβριήλ,
 εἰπέ σαφέστατα μὲ ποῖον τρόπον ἐγὼ θέλω γενήσῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, με-
 μούσης ἀδιαφόρου τῆς παρθενίας μου; ἡ πῶς θέλω γενήσῃ τὸν ἀσώματον Λόγον τοῦ Θεοῦ

μέ σῶμα ὑλικόν καὶ ἀνθρώπινον; ταῦτα γὰρ καὶ τὰ δύο εἶναι ἄπορα εἰς ἐμέ καὶ ἀκατά-
 ληπτα. Διονύσιος δὲ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐρμηνεύων τὴν λέξιν " Παντοκράτωρ ", λέγει, " Διὰ τὸ
 ,, πάντων αὐτὸν εἶναι παντοκρατορικὴν ἔδραν, συνέχουσιν καὶ περιέχουσιν τὰ ὅλα καὶ ἐπι-
 ,, δρῦσαν καὶ θεμελιῶσαν, καὶ ἀρράγες ἐν ἑαυτῇ τὸ πᾶν ἀποτελοῦσαν. Λέγεται δὲ Παν-
 ,, τοκράτωρ ἢ Θεαρχία, καὶ ὡς πάντων κρατοῦσα, καὶ ἀμιγῶς τῶν διοικουμένων ἐπάρχου-
 ,, σα, καὶ ὡς πᾶσιν ἐφετῆ καὶ ἐπέραστος οὔσα, καὶ ἐπιβάλλουσα πᾶσι τοὺς ἐθειλοσύνους
 ,, ζυγούς, καὶ τὰς γλυκείας ὠδῖνας τοῦ Θεοῦ καὶ παντοκρατορικοῦ καὶ ἀλύτου τῆς ἀγα-
 ,, θότητος αὐτοῦ ἔρωτος ". (Κεφ. Ι. περὶ Θεῶν ὀνομ.)

Καὶ τὸ μὲν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κοιλίαν μου ὁ Υἱὸς τῆ Θεοῦ, καὶ νὰ συλληφθῇ ἀσπόρως
 ἐν αὐτῇ, τοῦτο νὰ εἶναι μέγα ὡς ἀληθῶς καὶ παράδοξον· τὸ δὲ νὰ γεννηθῇ σαρκοφόρος
 ἐξ ἐμοῦ καὶ βρέφος ἐνεαμνῶν μετὸν φυσικὸν ὄγκον ὅλων τῶν μελῶν καὶ μερῶν τοῦ σώ-
 ματος, χωρὶς νὰ φείρῃ τὴν παρθενίαν μου, τοῦτο ἀληθῶς εἶναι πολὺ τῆ προτέρου παρα-
 δοξότερον καὶ ὑπερφυστικότερον. Τοῦτο θαυμάζει καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης πανηγυρίζων εἰς
 τὴν ἑορτὴν, " Τὸ δὲ μὴ μόνον συλλαβεῖν Παρθένον καὶ συλλαβοῦσαν διατελεῖν, ἀλλὰ καὶ
 ,, τεκοῦσαν τὴν παρθενίαν διατηρεῖν, πῶς οὐ διπλοῦν μὲν ἡμῖν τὸ κατὰ τὴν Παρθένον ἀνα-
 ,, δείκνυσι θαῦμα τοῦ Μυστηρίου; μείζον δὲ, εἰπέρι ἡμῖν ἕξεστι, καὶ τοῦ προλαβόντος
 ,, φαίνεται; τὸ μὲν γὰρ μῆπω παχυνθέντα τὸν Λόγον ἀφράστως μὲν, ἀσείστως δὲ τὰ νυμ-
 ,, φικὰ εἰσελθεῖν κλειθρα, καὶ πύρα λαβεῖν, θαυμαστὸν μὲν καὶ οὐ καταληπτόν· πῶς
 ,, γὰρ οὐ; οὐπω δὲ τοσοῦτον, ὅσον μετὰ τῆ πάχους ἴλου καὶ τῆ προσλήμματος ἐξελεθόν-
 ,, τα, τὴν πύλιν ἐσφραγισμένην ἀπολιπεῖν, ὡσπερ ἂν, εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν διελεθῶν ἦν ".

Τροπάριον.

,, Μετὰ δέους σοι ὡς δούλος τῆ Κυρία παρίσταμαι· μετὰ φόβου,
 ,, Κόρη, μὴ καταροεῖμ εὐλαβοῦμαί σε· ὡς ὑέτος ἐπὶ πόκομ κατα-
 ,, βήσεται ἐπὶ σὲ Λόγος ὁ τοῦ Πατρὸς ὡς κῦδόκησεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἐζήτησεν ἡ Παρθένος μὲ ποῖον τρόπον ἔχει νὰ γεννήσῃ
 τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ διαφθαρή ἢ παρθενία της· ὅθεν καὶ ὁ Ἄγγελος εἰς τὸ πα-
 ρὸν Τροπάριον φέρει παράδειγμα πρὸς αὐτὴν τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποκαρίου τῶν μαλλίων.
 Ἐπειδὴ δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ παραμικροὶ ἄνθρωποι, ὅταν θέλουν νὰ λαλήσουν πρὸς τοὺς
 αὐθέντας καὶ μεγαλητέρους των, ἔχουν συνήθειαν νὰ ἐξευτελίζονται πρῶτον, καὶ νὰ κα-
 λῶσι τὸν ἑαυτὸν των δούλον· οὕτω γὰρ ὁ Ἰακώβ, ὅταν ἀπάντησε τὸν πρωτότοκον ἀδελ-
 φόν του Ἠσαῦ, εἶπεν αὐτῷ, " Ἰνα εὖρη ὁ παῖς σου (ἦτοι ὁ δούλος σου) χάριν ἐναντίου
 ,, σου, Κύριε "· (Γέν. λγ'. 8.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γαβριὴλ θέλων νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τὴν
 Παρθένον ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, πρῶτον ὀνομάζει δούλον τὸν ἑαυτὸν του, καθὼς καὶ
 τῇ ἀληθείᾳ ἦτον δούλος, καὶ τὴν Παρθένον ὀνομάζει Κυρίαν, καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἦ-
 τον Κυρία αὐτοῦ, καὶ Δεσποῖνα παντὸς τοῦ Κόσμου· ὅθεν καὶ ὁ σοφὸς Φελλὸς πανηγυ-
 ρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν λέγει, " Ἐπεὶ γὰρ λόγον ἐπιστεύθη τοῦ Μυστηρίου ὁ Γαβριὴλ, τὴν
 ,, Παρθένον ἀγαταί τε καὶ τέθιπε, καὶ ὡς κρείττονα φύσιν φρίττει καὶ ὑποστέλλεται "
 ,, ὅθεν οὐδὲ μετὰ τῆ σχήματος (εἰ δεῖ καὶ οὕτως εἰπεῖν) πρὸς τὴν Παρθένον χωρεῖ, οὐ-
 ,, δὲ ἠλιοειδὴς ἢ αἰέριος γίνεται, ὡσπερ δὴ ποιεῖν Ἄγγελοις σύνηθες, ἵνα δέος πρὸς τὸν
 ,, Θεωρὸν κινήσῃ καὶ ὑποδεχθῶσι μετὰ σεβάσματος· ἀλλ' ὡσπερ Δεσποῖνῃ Θεράπων
 ,, ἀνθρώπικῳ προσέρχεται σχήματι, καὶ καθεμένη παρίσταται, καὶ μετὰ τοῦ προσφῶρου
 ,, σεβάσματος τὰ εὐαγγέλια δίδωσι ".

Λέγει λοιπὸν πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἄγγελος· ἐγὼ μὲν, ὁ Θεοτόκε, εἶμαι δούλος ἰδικός
 σου, σὺ δὲ εἶσαι Κυρία μου· ὅθεν, καθὼς οἱ δούλοι παραστέκονται μετὰ δέος· ἦτοι μετὰ τὸν
 τρόπον εἰς τὴν Κυρίαν των· οὕτω καὶ ἐγὼ παραστέκομαι μετὰ τὸν τρόπον ὡσάν δούλος εἰς ἐσὲ
 τὴν φερουμένης Κυρίαν μου· Μαριὰμ γὰρ θέλει νὰ εἰπῇ Κυρία ἑβραϊκῶς, παραγόμενον ἐκ
 τοῦ " Αἰά " ὀνόματος τῆ Θεῆ, ὃ δηλοῖ Κύριος. Ἐγὼ, λέγει, ὡ Κόρη Παρθένε, εὐλαβοῦ-
 μαι καὶ συστέλλομαι νὰ σε κατανοήσω· ἦτοι νὰ σε θεωρήσω μετὰ ἀτενῆς ὄμμα καὶ ἀκλι-
 νες·

νές· διότι, ἂν ὁ Μωϋσῆς βλέπων τὸν τύπον μόνον τοῦ ἰδικοῦ σου Μυστηρίου, ἤγουν τὴν Βάτον τὴν καιομένην καὶ μὴ κατακαιομένην, ἐγύρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς του ὀπίσω, διὰ τὸ μὴ ἰδῆ ἀλλοῦ ἐκεῖνο τὸ θέαμα· „ Ἀπέστρεψε, φησὶ, Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· „ εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ “· (Ἐξ. γ΄. 6.) πῶς ἐγὼ δὲν πρέπει νὰ εὐλαβῶμαι εἰς τὸ νὰ βλέπω ἀπενῶς ἐσὲ τὴν πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγματῶν ἀσυχρίτως οὕσαν ἀνωτέραν καὶ μείζονα;

Ἦξευρε λοιπὸν, ᾧ Κυρία μου, ὅτι καθὼς ἡ βροχὴ καταβαίνουσα ἐπάνω εἰς τὸ ἀπαλὸν ποκάρι τῶν Μαλλίων δὲν προξενεῖ κανένα κρότον, ἢ κάμμίαν φθορὰν εἰς αὐτό· οὕτω καὶ ὁ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς θέλει καταβῆ, καθὼς ἠθέλησε μὲ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἡυδῶκισε, κατὰ τε τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον). Ποῦ δὲ θέλει καταβῆ; Εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλιάν σου, χωρὶς νὰ κάμη κανένα κρότον καὶ ταραχὴν, ἀλλὰ μὲ τέσσην ἡσυχίαν καὶ κρυφίτητα, ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ καταλάβῃ τινὰς τὸν τρόπον τῆς αὐτοῦ καταβάσεως, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ’ οὔτε θέλει προξενήσῃ κάμμίαν φθορὰν εἰς ἐσὲ, Θεοτόκε, οὔτε ἐν τῇ εἰσόδῳ, οὔτε ἐν τῇ ἐξόδῳ του, τουτέστιν οὔτε ἐν τῇ συλλήψει, οὔτε ἐν τῇ γεννήσει του. Τὸ ρητὸν δὲ τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ προφητεύοντα περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ λέγοντα· „ Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ „ σταγὼν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν “. (Ψαλ. σά. 6.) Διὰ ποῖα δὲ αἰτία λέγεται ἡ Παρθένος ποκάρι τῶν Μαλλίων, ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „ Ὡς πόκον γαστρὶ παρθενικῇ “ ἐν τῇ Δ΄ Ὠδῇ τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγοντες τὰ αὐτὰ περιττολογῶμεν.

Ἄριστα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου φιλοσοφεῖ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος ἐπάνω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ λέγων· „ Καὶ τὸ ὄνομα, φησὶ, „ τῆς Παρθένου Μαριάμ· τῆτο δὲ ἐρμηνεύεται „ Κυρία “, παρίστησι δὲ καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Παρθένου, καὶ τὸ βέβαιον τῆς Παρθενίας καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀδιάπτωτον, καὶ τὸ ἐξηλλαγμένον αὐτῆς τοῦ βίου καὶ διὰ πάντων ἠκριβωμένον καὶ, ὡς εἶπεν, παναμώμητον· „ κυρίως γὰρ οὕσα καὶ φερωνύμως Παρθένος, πᾶσαν εἶχε τὴν τῆς ἀγγελίας παντελῆ παγκτησίαν. Παρθένος οὕσα καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις „ καὶ τὰς τοῦ σώματος αἰσθήσεις πάσας μολυσμοῦ παντὸς ὑπερανωσιμένης πλουτοῦσα, „ καὶ τοσοῦτο κυρίως τε καὶ βεβαίως καὶ, ὡς εἶπεν, κεκυρωμένως καὶ τοῖς πᾶσιν ἀσύλως τὸν ἅπαντα χρόνον, ὡσπερ ἡ κεκλεισμένη πύλη τὰ ἐντεθησαυρισμένα, καὶ τὸ ἐσφραγισμένον βιβλίον ὀφθαλμοῖς ἀφαντα τρεῖ τὰ ἐγγεγραμμένα. Ἀλλὰ καὶ Κυρία „ πάλιν ἕτερον τρόπον ἡ Παρθένος κατὰ τὴν ἀξίαν, ὡς δεσπόζουσα πάντων, ἄτε τὸν φύσει τοῦ παντὸς Δεσπότην ἐν παρθενία τε συλλαβοῦσα καὶ τεκοῦσα Θεῖος. Ἐτι γεμὴν „ Κυρία, καὶ ὡς οὐκ ἐλευθέρα μόνον δουλείας, καὶ κυριότητος Θεῖας ἐπειλημμένη, ἀλλὰ „ καὶ ὡς πηγὴ καὶ ρίζα τῆς τοῦ γένους ἐλευθερίας, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν ἀπόρρητον „ καὶ χαρμόσυνον τόκον· ἢ γὰρ ἀνδρὶ συζυγεῖσα, κυριευομένη μᾶλλον ἐστὶν ἢ κυρία, καὶ „ μάλιστα μετὰ τὸν περίλυπον καὶ κατὰδυνον τόκον, κατὰ τὴν πρὸς τὴν Εὐάν ἀρὰν ἐκείνην „ „ Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἢ ἀποστροφὴ σου, καὶ αὐτὰς σου „ κυριεύσει· ἢς ἀρᾶς ἢ Παρθενομήτωρ ἐλευθεροῦσα τὸ ἀνδράπινον γένος, τὴν χαρὰν δι „ Ἀγγέλου καὶ τὴν σύλληψιν ἀντιλαμβάνει “.

Ὠδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

Ἐξέστη τὰ σύμπαμτα ἐπὶ τῇ Θεῖα δόξῃ σου (1)· σὺ γὰρ, ἀπειρόγαμὲ Παρθέμε, ἔσχεσ ἐν μήτρᾳ τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, καὶ τέτοκας ἀχρομὸν Ἰὸν πᾶσι τοῖς ὑμῶσι σε σωτηρίαν βραβεύοντα (2).

ΕΡΜΗ-

(1) Ἄλλοι δὲ γράφουσιν „ Ἐν τῇ σептῇ συλλήψει σου“, ἀκατάλληλον δὲ τοῦτο, καθότι ἡ Ἐν πρόθεσις ἢ σημαίνει αἰτίαν, τὴν ὁποῖαν δηλοῖ ἢ Ἐπί· ὅθεν καταλληλοτέρου εἶναι νὰ γράφεται „ Ἐπὶ τῇ Θεῖα δόξῃ σου“ καθολικῶς περὶ πάσης τῆς Θεομη-

τορικῆς δόξης τῆς Θεοτόκου, καὶ ὕστερον νὰ προσδι-ρίζεται ἢ περὶ τῆς συλλήψεως αὐτῆς ὑπόθεσις· ταύτην γὰρ δηλοῖ τὸ „ Σὺ γὰρ ἔσχεσ ἐν μήτρᾳ τὸν „ ἐπὶ πάντων Θεόν“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ „ Βραβεύοντα“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ Θεσπέσιος Μελῳδός, καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν· ὦ Ἀειπαρθένε Μαριάμ, ἥτις πείραν (δοκιμὴν) γάμου δὲν ἐγνώρισες, ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια ἔμειναν ἐκστατικά διὰ τὴν Θεομητορικὴν δόξαν καὶ μεγαλειότητά σου· ὅθεν καὶ ὁ νυμφίος ἐν τῷ ᾠσματι θάμβος σέ ἀνόμασεν, εἰπὼν· ■ Καλὴ ἡ πλησίον μου ὡς εὐδοκία, ὡραία, ὡς Ἱερουσαλήμ, θάμβος, ὡς τεταγμένοι· (ἦτοι καθὼς προξενούσι θάμβος εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἱ τάξεις τῶν αὐτῶν Ἀγγέλων) (Ἀσμ. 5. 4.) Ἀκολουθῶς δὲ κατασκευάζει ■ Μελῳδός καὶ ποία εἶναι ■ Θεομητορικὴ αὕτη δόξα τῆς Ἀειπαρθένου, λέγων· ἐσύ, Κόρη Μαρία, ἔλαβες ἐν τῇ μήτρᾳ σου ἀσπόρως καὶ ὑπὲρ ἐνωϊαν τὰς Θεῶν Δόξας, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ ὄντα, καθὼς παρομοίως εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς ὅλα καὶ ὁ ἀναρχος Πατήρ, ὡς λέγει ■ Παῦλος· „Εἰς Θεὸς καὶ Πατήρ πάντων, ■ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν“ (Ἐφ. δ΄. 6.) Εἶπε δὲ τοῦτο ὁ Μελῳδός, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα.

Καὶ ὅχι μόνον συνέλαβες ἀσπόρως, ἀλλὰ καὶ τέτοκας, ἦγουν ἐγέννησας ἀφθόρως τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς τὸν ἄχρονον· ἦτοι τὸν πρὸ παντὸς χρόνου καὶ αἰῶνος ὑπάρχοντα· κατὰ τοῦτο γὰρ λέγεται καὶ ἀναρχος ὁ Υἱὸς, οὐχὶ δὲ κατ' αἰτίαν· ἐκ τῆ Πατρὸς γὰρ ἔχει τὸ εἶναι, γεννηθεὶς ἐξ αὐτοῦ ἀρρέυστως καὶ Θεοπρεπῶς. Ἄχρονος οὖν λέγεται ὁ Υἱὸς, καθὼς οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ περιλαμβάνεται εἰς χρόνον· ὅθεν ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος· „Ἐὰν δὲ τὴν ἀπὸ χρόνου νοῆς ἀρχὴν, καὶ ἀναρχος (ἔστιν ὁ Υἱὸς)· οὐκ ἀρχεται γὰρ ὑπὸ χρόνου ὁ χρόνων Δεσπότης“ (Λόγ. α. περὶ Θεολογίας) Οὗτος λοιπὸν ὁ συλληφθεὶς καὶ γεννηθεὶς ἐκ σοῦ, Θεοτόκε, βραβεύει σωτηρίαν εἰς ὅλους ἐκείνους, ὅσοι σὲ ὑμνοῦσιν εὐσεβῶς καὶ ὀλοκαρδίως ὡς ἀληθῆ Μῆτέρα αὐτοῦ· πρόσδηλον γὰρ ὅτι οἱ πρὸς τὴν Μῆτέρα ὕμνοι καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν διαβαίνουσι, καὶ ἡ τὴν Μῆτέρα τιμῶν καὶ τὸν Υἱὸν συντιμᾷ· ὅθεν καὶ εἰς τοὺς τὴν Μῆτέρα τιμῶντας διὰ τῶν ὕμνων χαρίζει τὴν αἰώνιον σωτηρίαν ὁ Μονογενὴς καὶ γλυκύτατος ταύτης Υἱός.

Τροπάρια.

„Νοεῖμ σου οὐ δύναμαι τῶν λόγων τὴν ἀκρίβειαν“ θαύματα γὰρ
 „γέγομε πολλάκις, θεία θυράμει τερατουργούμενα, σύμβολα καὶ
 „τύποι ρομικοὶ, τέτοκε Παρθέμος δὲ ἀπειράμδρως οὐδέ ποτε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπᾶριον ἀνέφερεν ὁ Γαβριὴλ εἰς πληροφορίαν τῆς Παρθένου τὴν παρομοίωσιν τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποκαρίου τῶν μαλλίων· διὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸ Τροπᾶριον διαπορεῖ ἀπόμνη ■ Παρθένος καὶ ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Ἄγγελον, λέγουσα· δὲν δύναμαι, ὦ Ἄγγελε, νὰ νοήσω καλῶς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἰδικῶν σου λόγων, ἦγουν τὴν ὁμοιότητα ὅπου ἀνέφερες τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ποκαρίου τῶν μαλλίων· ἀσύγκριτος γὰρ εἶναι ἡ ἰδική μου σύλληψις καὶ γέννησις μὲ τὴν ὁμοιότητα αὐτήν· κανένα ὁμοίωμα, ἢ παράδειγμα τοῦ Κόσμου τούτου δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ μὲ τελειότητα τὸ Μυστήριον. Ὁ μὲν μέγας Βασιλεὺς ἐπαρωμοίωσε τὴν ἔνωσιν ταύτην μὲ τὸν πεπυρακτωμένον σίδηρον· ὁ δὲ Θεοδώριτος, μὲ τὸ ἐμφυλιζόμενον δένδρον· ὁ δὲ Αὐγουστίνος, μὲ τὸ νόημα καὶ μὲ τὸ σημεῖον (τὸ γράμμα) τοῦ νοήματος· ἄλλοι, μὲ τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· ἄλλοι ἐπαρωμοίωσαν αὐτὸ μὲ τὴν ἴριν· καθὼς γὰρ εἰς τὴν ἴριν εὐρίσκονται τρία χρώματα γαλάζιον (ἠεράνεον), πράσινον, καὶ κόκκινον· οὕτω καὶ εἰς τὸν Χριστὸν ταῦτα εὐρίσκοντο· τὸ γαλάζιον, καθ' ὃ αὐτὸς ἦτον οὐράνιος ὡς Θεός, καὶ διὰ τὴν οὐράνιον ζωὴν του· τὸ πράσινον, διὰ τὸ χλοερὸν τῶν χαρισμάτων τε· καὶ τὸ ἐρυθρὸν, διὰ τὴν χύσιν τοῦ αἵματος τῆς ἀνθρωπότητός του· καὶ ἄλλοι ἄλλως· κανένα ὁμοίωμα ἀπὸ τὰ παραδείγματα αὐτὰ καὶ ὁμοιώματα δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ τὴν ἔνωσιν ταύτην ■ τὸ Μυστήριον ἐν-

τελῶς καὶ κατὰ πάντα. Βεβαίῳ δὲ τοῦτο καλῶς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „Οὐκ ἀνάγκη παντελῶς καὶ ἀνελλιπῶς εἰκέναι τὰ παραδείγματα· τὸ γὰρ ἐν πᾶσιν ὁμοιον „ ταῦτὸν ἂν εἴη, καὶ ἕ παραδειγμα, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν θείων· ἀδύνατον γὰρ ἐν πᾶσιν „ ὁμοιον εὑρεῖν παραδειγμα ἐπὶ τε τῆς Θεολογίας, ἐπὶ τε τῆς Οἰκονομίας“ (Βιβλ. γ΄. 73.)

Ναί, λέγει ἡ Παρθένος, ἀκούομεν ὅτι πολλὰ μὲν θαύματα ἔγιναν πολλαῖς φοραῖς εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους, τόσον πρὸ Νόμου, ὅσον καὶ ἐν Νόμῳ καὶ μετὰ Νόμον· τὰ ὅποια ἐθαυματουργήθησαν, ὄχι μὲ τούς ὄρους τῆς φύσεως, ἀλλὰ μὲ τὴν τοῦ Θεοῦ ὑπερφυσικὴν δύναμιν· στεῖραι διπλαδὴ ἐγέννησαν παραδόξως· γηραλέαι ἐτεκνοποίησαν· ποικάρια μαλίων ἐβράχισαν μόνον, καὶ πάλιν ἔμειναν ξηρὰ· γῆ ὑγραινομένη καὶ πάλιν ξηραινομένη ὑπῆρξε· ῥάβδοι ξηραὶ ἐβλάστησαν καρῦδια· πέτραι ξηραὶ ἀνέβλυσαν ὕδατα· καὶ ἄλλα πάμπολλα, τὰ ὅποια ἦτον τύποι καὶ σύμβολα τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Σαρκώσεως, ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Νόμου προεικονιζόμενα· δὲν ἠκούσθη δὲ κάμψιν φορὰν καὶ ὅτι ἐγέννησε Παρθένος χωρὶς πείραν ἀνδρός, οὔτε ἠκούσαμεν ποτε νὰ ἐνωθῆ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκειμένον κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν παρθενία καὶ τόκος, καὶ ἡ αὐτὴ νὰ ἦναι κατὰ ταῦτὸ καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ, Παρθένος μὲν κατὰ φύσιν, Μήτηρ δὲ ὑπὲρ φύσιν· τοῦτο ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐ γέγονε, τοῦτο οὐ γίνεται, τοῦτο δὲν θέλει γένει ποτὲ ποτέ.

Ὅθεν δίκαιον εἶχε νὰ εἰπῆ ὁ Ἱερὸς Αὐγουστῖνος τὰ θαυμαστὰ ταῦτα λόγια περὶ τοῦ φρικτοῦ καὶ ὑψηλοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας ἰνανθρωπήσεως, ἡγουν ὅτι τρεῖς ἐνώσεις ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ Μυστήριον τοῦτο, τόσον θαυμαστάς, ὥστε οὔτε ἔγιναν, οὔτε θέλουν γένει· ἠνώθη Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἠνώθη Μήτηρ καὶ Παρθένος· ἠνώθη πίστις καὶ καρδία ἀνθρώπου· ἠνώθη πρῶτον Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς καὶ Λόγος καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἐνώθησαν εἰς ἓν πρόσωπον, καὶ ταῦτα τὰ τρία ἐγένοντο ἓν· ἦτοι μία ὑπόστασις, χωρὶς τροπὴν ἢ σύγχυσιν ἢ ἀλλοίωσιν τῶν οὐσιῶν· αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ ὑπερτελεστάτη ἐνωσις. ἠνώθη δεῦτερον Μήτηρ καὶ Παρθένος· ἡ ἐνωσις αὕτη εἶναι ἀξία παντὸς θαύματος· ἐπειδὴ ἐκ τῆ αἰῶνος δὲν ἠκίσθη τοιοῦτον παράδοξον, νὰ ἦναι Παρθένος ἡ γεννήσασσα Μήτηρ, καὶ ἀντιστρόφως ἡ γεννήσασσα Μήτηρ νὰ μείνῃ πάλιν Παρθένος. ἠνώθη τρίτον πίστις καὶ καρδία ἀνθρώπου· καὶ ἡ ἐνωσις αὕτη θαύματος ἀξία τῆ ἀληθείᾳ ἐστίν· ἐπειδὴ μὲ πῶσον τρόπον ἢ καρδία τοῦ ἀνθρώπου πληροφορεῖται τὰ ἀνατέρω δύο θαύματα; ἢ πῶς δίδει πίστιν καὶ συγκατάθεσιν ἀδιάκριτον, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀληθέστατα, εἰς καιρὸν ὅπου ὑπερβαίνουν ὅλους σχεδὸν τοὺς νόμους τῆς φύσεως; πῶς ἐμπορεῖ νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ Θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος; καὶ ὅτι ἡ γεννήσασσα αὐτὸν μήτηρ, Παρθένος οὐσα πρὸ τοῦ γεννησθαι, Παρθένος πάλιν διέμεινεν;

Δίκαιον εἶχεν ὁ αὐτὸς Αὐγουστῖνος νὰ εἰπῆ εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῶν ζητημάτων του, ὅτι ὁ Θεὸς ὡς παντοδύναμος ἐδύνητο νὰ κάμῃ καὶ ἄλλα τελειότερα κτίσματα, ἔξω μόνον ἀπὸ τρία, τὰ ὅποια δὲν δέχονται προσθήκην, οὔτε αὔξισιν· ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὴν θεομιτορικὴν ἀξίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ τὴν αἰδίου δόξαν τῶν μακαρίων. (Θεάτρ. πολιτ. κεφ. 17.) Δίκαιον εἶχε καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος νὰ εἰπῆ ὅτι δώδεκα λογίων γίνεται ἡ ἐνωσις, κατὰ σωρείαν, ὡς ἐπὶ διαφόρων ξηρῶν· ἦτοι σίτου, κριθῆς, κέγχρου καὶ ἄλλων· κατὰ κράσιν, ὡς ἐπὶ δύο ὑγρῶν, ὕδατος καὶ οἴνου· κατὰ φύσιν, ὡς ἐπὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, οἶον ἀλεύρου καὶ ὕδατος· κατὰ ἀνάμειξιν, ὡς ἐπὶ διαφόρων ἀλεύρων· κατὰ σύγχυσιν, ὡς ἐπὶ τικτῶν· ἦτοι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἢ κηροῦ καὶ πύσσης· κατὰ ἀρμονίαν, ὡς ἐπὶ λίθων· κατὰ παράθεσιν, ὡς ἐπὶ σανίδων· κατὰ συναλοιφὴν ἢ ἐκσπασιν, ὡς ἐπὶ λαμπάδος ἐκ πυρὸς προερχομένης καὶ πάλιν αὐτῷ ἐνουμένης· κατὰ κόλλησιν, ὡς ἐπὶ χαλκοῦ καὶ μολύβδου· κατ' οὐσίαν, ὡς ἐπὶ ἀτόμων· κατὰ σχέσιν, ὡς ἐπὶ φίλων καὶ γνωρίμων εἰς ἓν θέλημα συνερχομένων· καὶ κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἐπὶ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἡ δὲ κατ' ὑπόστασιν ἐνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος πᾶσαν ἐνωσιν ὑπερβαίνει. (Τόμω β΄. Λόγ. β΄. εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν). Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Βαρίνος ἐν τῇ λέξει, Ἐνωσις. Ἐνωσις δὲ καθολικώτερον μὲν νοεῖται, κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρίνον, διεστώτων πραγμάτων κοινὴ συνδρομὴ, ἐτυμολογούμενη ἀπὸ τοῦ, εἰς ἓν ὄσαι· ἦτοι συνωθῆσαι τὰ πράγματα· ἢ δὲ κατ' ὑπόστασιν ἐνωσις τοῦ Χριστοῦ ἰδιαίτερόν ἐστιν, ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς αγίας Παρθένου τῶν δύο φύσεων συνδρομὴ, Θεότητος διπλοῦτι καὶ ἀνθρωπότητος· διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ἡ Παρθένος νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Ἄγγελον ὅτι τοιοῦτον θαῦμα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐ γέγονεν· ὅθεν καὶ

καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὴν ἔνωσιν ταύτην εἶπε καινὴν μίξιν, καὶ παράδοξον κράσιν, (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια)· καινὴν μὲν μίξιν, διὰ τὸ ἀχάριστον τῶν δύο φύσεων· παράδοξον δὲ κράσιν, ὡς μὴ συγχύσεως ἐπ' αὐτῶν γενομένης (1).

Τροπάριον.

„Ξερίξῃ παμάμωμε, καὶ ξέμον γὰρ τὸ θαῦμά σου· μόνη γὰρ τὸν
 „παρτῶν Βασιλέα δέξῃ ἐν μήτρᾳ σαρκωθῆσόμερον· καὶ σὲ προτυ-
 „πῶσι Προφητῶν ῥήσεις καὶ αἰνίγματα, καὶ τὰ Νόμῳ τὰ σύμβολα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἀποκρίνεται γὰρ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ καὶ λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· παραξενεύεσαι, ἢ παντὸς μώμου καὶ ἐλαττώματος ἀνωτέρα Θεοτόκε, ἀκούουσα τὰ ἀνωτέρω ὁμοιώματα ὅπου ἀνέφερα πρὸς τὴν Θεομητορικὴν σου μεγαλειότητα: ἦτοι τὴν βροχὴν καὶ τὸ ποκάρι τῶν μαλλίων· καὶ τῇ ἀληθείᾳ πρέπει νὰ θαυμάζῃς καὶ νὰ παραξενεύεσαι· διότι τὸ ἰδικόν σου θαῦμα καὶ Μυστήριον εἶναι ὄντως παραξενον, κάμνει κάθε νοῦν καὶ κάθε ἀκοὴν νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ ξενίζεται, ὡς ξένον ὃν ὄλων τῶν κόμων τῆς φύσεως· μόνη γὰρ ἐσὺ θέλεις δεχθῆ εἰς τὴν ἀχραντον μήτραν σου τὸν Βασιλέα τῶν ἀπάντων, ὅς τις μέλλει καὶ σαρκωθῆ καὶ νὰ γένη ἄνθρωπος τέλειος· ἐσὲ προεικόνισαν αἱ ῥήσεις τῶν Προφητῶν καὶ τὰ αἰνίγματα, καὶ τοῦ παλαιοῦ Νόμου τὰ σύμβολα, δηλαδὴ τὰ ἐν τῇ Σκηνῇ εὑρισκόμενα Ἅγια, τουτέστιν ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης ἢ κεκαλυμμένη πάντοθεν με χρυσίῳ: ἦτοι μετὰ τὴν ἀστράπτουσαν αἴγλην τῆς παρθενίας· καθὼς γὰρ τὸ χρυσίον τιμιωτέρον ἐστὶ πάντων τῶν ἄλλων μετάλλων· οὕτω καὶ ἡ παρθενία εἶναι τιμιωτέρα κοντὰ εἰς ἐσὲ πάντων τῶν ἄλλων χαρισμάτων· ἐσὲ προστύπωνεν ἡ Στάμνος τοῦ Μάννα, ἢ Ράβδος τοῦ Ἁραῶν, αἱ Πλάκες τῆς Διαθήκης, τὸ Ἰλαστήριον, τὸ χρυσοῦν Θymiατήριον, καὶ τὰ λοιπά.

Ἐσὲ προστύπωναν τῶν Προφητῶν ἢ ῥήσεις καὶ τὰ αἰνίγματα: ἦτοι ὁ Τόμος ὁ καινὸς τοῦ Ἡσαίου, ἐν ᾧ ἐγράφη ὁ Λόγος τῷ Θεοῦ μετὰ τὸ δάκτυλον τῷ Θεοῦ: ἦτοι μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἢ Πύλη τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἥτις καὶ ἐν τῇ εἰσόδῳ καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Κυρίου κεκλεισμένη διέμεινε· τὸ ἀλατόμητον Ὄρος τοῦ Δαυὶλ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐκόπη λίθος ἀνευ χειρὸς: ἦτοι ἐγεννήθη ὁ ἀπροχωμαῖος λίθος Χριστὸς ἀνευ συνουσίας ἀνδρός· ἢ Ἀμπελος ἢ εὐκληματοῦσα τῷ Ὠσνέ, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς εὐθηνῶν· τὸ Τεῖχος τὸ ἀδαμάντινον τοῦ Ἀμώς, ἐν ᾧ ἴστατο ὡς ἀνὴρ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός· τὸ ἐπ' ἐσχάτων ἐμφανὲν Ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ μετεωρισθὲν ὑπεράνω τῶν βουνῶν τοῦ Μιχαίου· τὸ κατάσκιον Ὄρος τοῦ Ἀββακούμ· ἢ ὅλη χρυσὴ Αὐχρία τῷ Ζαχαρίῳ, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον τὸ λαμπαδίον καὶ ἢ ἑπτὰ λύχνοι, καὶ αἱ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς λύχναις, καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, κέντρον καὶ τέλος καὶ σκοπὸς ὅλου τοῦ Νόμου καὶ ὄλων τῶν ῥήσεων καὶ αἰνιγμάτων τῶν Προφητῶν σὺ ὑπάρχεις, Θεοτόκε, καὶ πρὸ σοῦ ἢ ἐκ σοῦ σαρκωθείς Θεὸς Λόγος.

Ὅθεν καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης οὕτω πανηγυρίζει εἰς τὴν ἑορτήν· „Καὶ τί δεῖ μοι τῷ
 „θαύματι ἀνιχνεύειν τὸ πέλαγος; οὕτω γὰρ ἔδοξε καὶ ταῖς πάλαι τοῦτο θαῦμα, ὡς

„ ἄ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Ἰωάννην ἐρμηνεύουσα τὸν Εἰρμὸν τὸν λέγοντα, „ Ἀ-
 „σπεκτῶ πυρὶ ἐνωθέντες οἱ θεοσεβείας προσώπτες“,
 τοῦ σοφωτάτου Μαξίμου εἶναι νόημα καὶ λόγος ὅτι
 δέκα εἰσὶν οἱ τῆς ἐνώσεως τρόποι, κατ' οὐσίαν, κατ'
 ὑπόστασιν, κατὰ σχέσιν, κατὰ παράδεισιν, κατ'
 ἀρμονίαν, κατὰ κράσιν, κατὰ φύσιν, κατὰ σύγ-
 χυσιν, κατὰ σωρείαν, κατὰ συναλοισίν. Ἐτεροι δὲ
 πάντας τοὺς τρόπους τούτους ὑπὸ τὴν μίξιν καὶ
 κράσιν τιθέασιν· μίξιν μὲν ἐπὶ τῶν ξηρῶν λέγοντες

τῶν πεφυκότων διαιρεῖσθαι καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν
 κράσιν δὲ, ἐπὶ τῶν ὑγρῶν τῶν μὴ πεφυκότων διαι-
 ρεῖσθαι μετὰ τὴν ἐνωσιν. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς Ζωνα-
 ρᾶς ὅτι ἐνωσις εἴρηται διὰ τὸ εἰς ἓν συννωθεῖσθαι τὰ
 ἐνούμενα· ἐστὶ δὲ ἡ ἐνωσις τινῶν συνδρομὴ καὶ κοι-
 νωμία πρὸς ἄλληλα. Ὅσπερ ὁ ἀνωτέρω Ἰωσήφ ὁ
 Βρυένιος καὶ ὁ Βαρίνος ἔπειον περὶ τῶν τρόπων
 τῆς ἐνώσεως, τὰ ἐρανίσθησαν ἢ ἐκ τοῦ Ἁγίου Μα-
 ξίμου, ἢ ἐκ τοῦ Ζωναρᾶ· ὅσα δὲ μόνος ὁ Βαρίνος
 εἶπε, τὰ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ζωναρᾶν.

„ ἄνωθεν αἰὶ τοῦτο καὶ τοὺς Προφήτας ἐκπλήττεσθαι, καὶ μὴ μόνον πανταχοῦ περιφέ-
 „ ρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπογράφειν συμβόλοις γέ τισι καὶ σκιαῖς, εἴπως ἢ ἀμειωτέροις τισὶ
 „ χρώμασι σκιαγραφήσωσι τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος. Κάνταῦθα μαθῶν ἔγνωκα, συγ-
 „ κρίνας ἀνωτέρω τὰ αὐτόθεν ἀσύγκριτα· ὅσον γὰρ τύπου καὶ ἀληθείας τὸ μέσον, καὶ
 „ σώματος καὶ σκιάς, καὶ πράγματος καὶ ὀνειράτος, τοσοῦτον ἐκείνων πάντων ὁμοῦ,
 „ (τὸ μέσον δηλ.) μόνου τοῦ κατὰ τὴν Παρθένον θαύματος· πάντα γὰρ ἐκεῖνα ταύτην
 „ ἐτύπου “.

Τροπαρίον.

„ Ὁ παῖσιμ ἀχώρητος, καὶ παῖσιμ ἀθεώρητος, πῶς οὗτος δυμήσεται
 „ Παρθένου μήτραν οἰκῆσαι, ἢ αὐτὸς ἐπλασε; πῶς δὲ καὶ συλλή-
 „ φομαι Θεοῦ Λόγου τὸν συμάναρχον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διαπορητικῶς ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἄγγελον διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου
 καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· ὁ Θεὸς εἶναι ἀχώρητος ἀπὸ τὰ οὐράνια, ἀπὸ τὰ ἐπίγεια, καὶ
 ἀπὸ τὰ καταχθόνια· ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι πάντη αὔλος, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πάντη ἀ-
 περιγράφτος καὶ ἀπερίοριστος· ὁθεν καὶ ἐν τῷ παντί ἐστι καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· τὸ μὲν
 γὰρ πᾶν πεπερασμένον ἐστίν, ὁ δὲ Θεὸς ἀπειρόσ ἐστι καὶ ὑπεράπειρος κατ' οὐσίαν καὶ
 δύναμιν καὶ ἐνέργειαν· καὶ ἀκουσον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου λόγοντος διὰ στόματος τοῦ Προφήτου
 Ἰερεμίου· „ Μὴ οὐχὶ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει Κύριος “. (Ἰερ. κγ'. 24.)
 Ὁ Θεὸς εἶναι ἀθεώρητος ἀπὸ ὅλους καὶ Ἄγγελους καὶ ἀνθρώπους κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ
 φύσιν· ὁθεν εἶπεν ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Μαῦσῆν· „ Τὸ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεται σοι· οὐ
 „ γὰρ μὴ ἴδῃ ἀνθρώπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται “. (Ἐξ. λγ'. 20.) καὶ ὁ Ἰωάν-
 „ νης· „ Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε “. (Ἰω. ια'. 18.) καὶ ὁ Παῦλος· „ Ὅν εἶδεν οὐδεὶς
 „ ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται “. (ἀ. Τιμ. ε'. 16.)

Αὐτὸς λοιπὸν ὅπου δὲν χωρεῖται ἀπὸ κανένα τόπον, οὔτε θεωρεῖται ἀπὸ κανένα κτί-
 σμα, πῶς θέλει δυμηθῆναι νὰ κατοικήσῃ τὴν τόσον μικρὰν μήτραν τὴν ἰδικήν μου, τὴν ὁ-
 ποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐπλασε; ἢ πῶς ὁ Πλάστης ἐμπορεῖ νὰ γένη σπλάγγνον τοῦ ἰδίου
 τοῦ πλάσματος; μὲ ποῖον τρόπον ἐγὼ ἀνθρώπος οὐσα, θέλω συλλαβεῖν τὸν ὑπερούσιον
 Θεόν; ἢ τοὶ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον, ὅς τις εἶναι συνάναρχος κατὰ χρόνον καὶ συναΐδιος
 μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; ταῦτα γὰρ καὶ τὰ δύο εἶναι πάντη ἀχώ-
 ρητα εἰς τὸν νοῦν, ταῦτα εἶναι πάσης καταλήψεως ὑπερέκεινα καὶ αὐτῶν τῶν πρεσβυ-
 τάτων Ἀγγέλων. Διὰ τῆτο καλὰ εἶπε καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „ Ἀλλὰ καὶ τὸ πά-
 „ σης Θεολογίας ἐκφανέστατον ἢ κατ' ἡμᾶς Ἰησοῦ Θεοπλαστία, καὶ ἀρρητός ἐστι λόγος
 „ παντί, καὶ ἀγνώστος ἢ παντί, καὶ αὐτῷ τῷ πρωτίστῳ τῶν πρεσβυτάτων Ἀγγέλων “.
 (Κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων.)

Ὅθεν καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος οὕτως εἰς τὴν ἑορτὴν Πανηγυρίζει· „ Το-
 „ σοῦτο μέγα καὶ θεῖον ἀπόρρητόν τε καὶ ἀεννόητον τὴν ἡμετέραν φύσιν γενέσθαι ὁμο-
 „ θεον, καὶ δι' αὐτῆς ἡμῖν χαρισθῆναι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον, ὡς καὶ τοῖς ἀγίοις
 „ Ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις καὶ αὐτοῖς τοῖς Προφήταις, καὶ τοῖς διὰ Πνεύματος προορω-
 „ σιν, ἀνεπίγνωστον ὁμως μένειν, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ὑπάρχειν κεκρυμμένον Μυστήριον.
 „ Καὶ τί λέγω πρὶν εἰς πέρας ἐλθεῖν; καὶ γεγονός γὰρ, οὐχ ὅτι γέγονεν, ἀλλ' ὅπως γέ-
 „ γονε, πάλιν Μυστήριον μένει πιστευόμενον, ἀλλ' οὐ γνωσκόμενον, προσκυνούμενον, ἀλ-
 „ λ' οὐ πολυπραγμονούμενον, καὶ προσκυνούμενόν τε καὶ πιστευόμενον διὰ μόνου τοῦ Πνεύ-
 „ ματος “.

Τροπάριον.

„ Πρὸς τὸν σὸν προπάτορα Δαβὶδ ἐπαγγειλάμενος θῆσειν ἐκ καρ-
 „ ποῦ τοῦ τῆς κοιλίας ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τὴν
 „ τοῦ Ἰακώβ σὲ καλλονὴν μόνην ἐξελέξατο λογικὸν ἐρδιαίτημα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ δύο ρητὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ εἶναι ἐρανισμένοι τὸ παρὸν Τροπάριον· ἀπὸ ἑνα
 μὲν, ὅπου ὑπόσχεται ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Δαβὶδ οὕτως· „ Ὡμοσε Κύριος τῷ Δαβὶδ ἀλή-
 „ θειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν, ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου
 „ σου“· (Ψαλ. ρλ΄. 11.) ἀπὸ ἄλλο δέ, „ Ἐξελέξατο ἐαυτῷ τὴν καλλονὴν Ἰακώβ, ἣν
 „ ἠγάπησεν“· (Ψαλ. μς΄. 4.) Ὅθεν ταῦτα τὰ δύο ἐνώσας ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι
 Τροπαρίῳ, εἰσάγει τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ ἀποκρινόμενον πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέ-
 γοντα· ὁ Θεὸς (τοῦτο γὰρ λείπει ἐξ ἡμῶν), Παρθένε, ὑπεσχέθη μεθ' ὅρκου εἰς τὸν ἰδικόν
 σου προπάτορα Δαβὶδ, ὅτι ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας του· ἦτοι ἀπὸ τοῦ σπέρμα του,
 τὸ ὁποῖον εἶσαι ἐσὺ, Θεοτόκε, νὰ βάλῃ ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς βασιλείας τοῦ ἰδίου
 Δαβὶδ· ἦτοι νὰ κάμῃ διάδοχον καὶ Βασιλέα (οὗτος δὲ εἶναι ὁ Υἱὸς σου)· Βασιλέα δέ,
 οὐχὶ κατὰ τὴν κοσμικὴν καὶ αἰσθητὴν βασιλείαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν νοητὴν καὶ τὴν διὰ
 πίστεως· καθότι ἡ μὲν αἰσθητὴ βασιλεία τοῦ Δαβὶδ ἐξέλιπε πρὸ τῶν χρόνων· ἡ δὲ
 νοητὴ, ἥτις ἐν τῷ Χριστῷ ἐπηγγέλθη, αὕτη διαμένει μέχρι τοῦ νῦν, καὶ ἔσται ἕως τοῦ
 αἰῶνος τῶν αἰῶνων· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Παρθένον „ Καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος
 „ ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ (τὸ κατὰ σὰρκα), καὶ βασιλεύσει ἐπὶ
 „ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος“· (Λουκ.
 α. 32.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Δαβὶδ λέγει· „ Τὸ δὲ
 „ τέλος τῆς ὑποσχέσεως ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐβεβαίωσε, τοῦ Δαβὶδ κρατύνας τὴν βασι-
 „ λεύαν“· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Ἠσαΐας προσέθετο εἰπὼν· „ Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν“·
 „ καὶ μετ' ὀλίγα“· „ Ἐπὶ τὸν θρόνον Δαβὶδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, κατορθῶσαι αὐτήν
 „ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα“· (Ἠσ. ζ.)

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς καὶ λέγει· ἐσὺ λοιπὸν, Θεοτόκε, εἶσαι ὁ καρπὸς
 τῆς κοιλίας τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς, καὶ ἔχει νὰ κα-
 θῆσῃ νοητῶς εἰς τὸν θρόνον τῆς πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Δαβὶδ· ἐσὺ εἶσαι καὶ ἡ καλ-
 λονὴ τοῦ Ἰακώβ, περὶ ἧς προεῖπεν ὁ αὐτὸς Δαβὶδ ὅτι σὲ ἐδιάλεξεν ὁ Κύριος, καὶ σὲ
 ἐκατασκεύασε κατοικίαν λογικὴν· ἦτοι ἔμφυχον καὶ νεραν, διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐ-
 τήν· διότι ἂν καὶ καλλονὴ κατὰ τὸ γράμμα νοεῖται ὁ περίφημος ἐκείνος ναὸς τοῦ Σολο-
 μῶν οἰκοδομημένος μὴ ἀσύγκριτον καλλονὴν καὶ ωραιότητα· κατὰ ἀλληγορίαν ὅμως
 ἐσὺ, Παρθένε, εἶσαι ἡ ἀληθῶς καλλονὴ, ἡ κεκαλλωπισμένη οὐσα μὲ ὅλα τὰ κάλλη τῶν
 θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἀρετῶν καὶ τῶν ὑπερφυσικῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος· ὅθεν
 ἐσὲ ἐδιάλεξεν ὁ Θεὸς εἰς κατοικίαν του ἀπὸ ὅλον τὸ γένος τοῦ Ἰακώβ· ἦτοι τῶν Ἰου-
 δαίων· Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς προσθεῖς εἰς τὸ ἐρδιαίτημα τὴν λέξιν, Λογικόν, ἐφάνερωσε
 μὲ τοῦτο ὅτι οὐ λέγει περὶ ναοῦ ἀψύχου καὶ ἀναισθητοῦ, ἀλλὰ περὶ ἐμφύχου καὶ λο-
 γικοῦ ἐρδιαιτήματος καὶ κατοικίας, ἥτις ἦτον ἡ Παρθένος Μαρία. Πρόσχευς δέ, ὅτι λέγει
 ὁ Δαβὶδ, πῶς ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὴν ἔμφυχον ταύτην καλλονὴν καὶ ἀγιωτάτην Μητέρα
 του· προηνάσκει γὰρ ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰῶνων τὴν Ἀειπάρθενον Μαριάμ, ὅτι ἦτον ὅλη
 ἐστολισμένη ἀπὸ τὰς καλλονὰς τῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων, κατεδέλχθη ἀπὸ τὸ πνευματι-
 κὸν αὐτῆς κάλλος καὶ τὴν παρθερικὴν αὐτῆς ωραιότητα, καὶ ἠγάπησεν αὐτήν ἀπὸ τοῦ
 αἰῶνος· ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπαρξιν ἐλθοῦσαν, ἠγάπησεν αὐτήν διὰ νὰ τὴν κάμῃ Μητέρα του,
 καὶ ἴσως ἔλεγε περὶ αὐτῆς ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἀσματος· „ Ὅλη καλὴ εἶ πλησίον μου, καὶ
 „ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί· ἐκαρδίωσας ἡμᾶς, ἀδελφὴ μου νύμφη, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἐν
 „ ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου“· (Ἀσ. δ΄. 7.)

Διὰ τοῦτο καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἔλεγε τῇ Παρθένῳ· „ Σὺ ἴδωντας ἐπιθυμητὴ γῆ (κα-
 „ τὰ τὸ Δαβιτικόν)· ἐπεθύμησε γὰρ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης Χριστὸς τοῦ κάλλους σου,
 „ καὶ ἠράσθη τοῦ πλούτου τῆς Παρθενίας σου, καὶ ὤκησεν ἐν σοὶ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
 „ καὶ κατέλλαξεν ἡμᾶς διὰ σοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ “. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν, οὗ ἡ
 „ ἀρχὴ „ Οἱ τὴν ἐν Πνεύματι Θεωρίαν “) Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Δαβὶδ ἄλλην λέξιν,
 ἀλλὰ Καλλονὴν, διὰ τὴν φανερώσῃ ὅτι ἡ Παρθένος ἦτον ὅλων τῶν καλῶν τὸ ἀνθος καὶ
 τὸ ἀπάνδισμα τοῦ γένους τοῦ Ἰακώβ, καὶ αὕτη ἦτον τὸ κάλλος ἐκείνου· ἀνώτερον γὰρ
 εἶναι τὸ κάλλος τοῦ καλοῦ, κατὰ τὸν Ἀρεῶπαγίτην Διονύσιον λέγοντα· „ Καλὸν μὲν εἶ-
 „ ναι λέγομεν τὸ κάλλος μετέχον. (Κεφ. δ'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων.) Ὅθεν ὡς ἐκ προσώ-
 που τῆς Θεοτόκου ἀλληγορικῶς νοεῖται ἐκεῖνο τὸ ὑπὸ Ἰεζεκιὴλ εἰρημένον· „ Περιέδηκα ἐ-
 „ ημαυτῇ κάλλος μου “. (Ἰεζεκ. κζ'. 3.)

Ὡδὴ 5. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐβόησε προτυπῶν τὴν ταφὴν τὴν τριήμερον ὁ Προφήτης Ἰω-
 „ μᾶς ἐν τῷ κήτει δεόμενος, ἐκ φθορᾶς με ρύσαι, Ἰησοῦ Βασιλεῦ
 „ τῶν Δυναμέων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπλοῦν καὶ εὐκολον εἶναι τὸ νόημα τὸ παρόντος Εἰρμού· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἀναφέρει ὁ
 Μελωδὸς ἐν αὐτῷ, εἰμὴ τὰ ἴδια ἐκεῖνα λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Ἰωάννης εὐρισκόμενος μέσα
 εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους. Ὁ Προφήτης, λέγει, Ἰωάννης, ὅς τις ἐπροτύπωνε τὴν τριμερονύ-
 κτιον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καθὼς τὸ εἶπε μόνος, „ Ὅσπερ ἦν Ἰωάννης ἐν τῇ
 „ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 „ που ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας “. (Ματθ. ιβ'. 40.) ὁ Ἰω-
 ἰάννης, λέγων, ἐφώνησε παρακαλῶν τὸν Θεόν, ὅταν εὐρίσκετο μέσα εἰς τὸ κήτος καὶ λέγων·
 ὁ Βασιλεῦ τῶν οὐρανίων Δυναμέων Ἰησοῦ, λύτρωσαί με ἀπὸ τὴν φθορὰν ταύτην τοῦ κή-
 τούς, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ ἴδια λό-
 για τοῦ Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος ἔλεγε· „ Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ
 „ Θεός μου “. (Ἰω. β'. 6.)

Τροπάριον.

„ Ῥημάτων σου τὴν φωνὴν, Γαβριήλ, τὴν χαρμόσυτον δεξαμένη εὐ-
 „ φροσύνης ἐμθέου πεπλήρωμαι· χαρὰν γὰρ μνηύεις, καὶ χαρὰν
 „ καταγγέλλεις τὴν ἀληκτορ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἄγγελον, φανερόνουςα εἰς
 αὐτὸν τὴν χαρὰν ὅπου ἔλαβεν ἐκ τῶν λόγων του. Ἐγὼ, λέγει, ἡ χαροποιὴ Γαβριήλ,
 ἐγὼ δεχθεῖσα μὲ εὐπέθειαν τὴν χαρμόσυτον φωνὴν τῶν λόγων σου, ἐγέμισα ὅλη ἀπὸ
 εὐφροσύνης, ὅχι κοσμικὴν καὶ σωματικὴν, ἥτις καταρτᾷ εἰς λύπην καὶ πικρίαν ψυχῆς, ὡς
 λέγει ὁ Παροιμιαστής, „ Τελευταῖα δὲ χαρᾶς εἰς πένθος ἔρχεται “. (Παρ. ιδ'. 13.) ἀλ-
 λά ἐγέμισα ἀπὸ εὐφροσύνης ἐνθεον καὶ πνευματικῆν, ἥτις προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἕνα
 ἐκστατικὸν ἐνθουσιασμόν· ἐπειδὴ ἤδη ἐκατάλαβα ὅτι ἐσὺ εὐαγγελίζεσαι εἰς ἐμὲ μίαν χα-
 ρὰν θεϊκὴν, καὶ μίαν χαρὰν ἀτελεύτητον· τοιαύτη γὰρ εἶναι ἡ θεϊκὴ χαρὰ, ὅλη πεπλη-
 ρωμένη· „ Ἴνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἢ πεπληρωμένη “. (Ἰω. ις'. 24.) ὅλη πνευματικὴ· „ Μετὰ
 „ χαρᾶς Πνεύματος Ἁγίου “. (ἀ. Θεσ. α'. 6.) καὶ ὅλη ἀτελεύτητος· „ Καὶ τὴν χαρὰν
 „ ὑμῶν

„ ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν “. (Ἰω. 15'. 22.) Καὶ καθὼς ὁ Προφήτης Ἰερεμίας εἶπε πρὸς τὸν Θεόν „ Καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς χαρὰν “, (Ἰερ. 17'. 16.) οὕτω καὶ ὁ ἰδικός σου λόγος, ὦ Ἄγγελε, θέλει γένη εἰς ἐμὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

Ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν, ἐρμηνεύει διὰ τί εἶπεν ὁ Ἄγγελος εἰς τὴν Θεοτόκον νὰ χαίρῃ „ Καὶ χωρὶον μὲν ταύτην (τὴν Παρθέ-
νον) Θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων κατανοῶν ὁ Ἄγγελος, καὶ διὰ πάντων κεκοσμη-
μένην τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, κεχαριτωμένην ἐτύμως ἀνηγόρευσε· ἐνοι-
κον δὲ λαβοῦσαν ἤδη κατιδὼν τὸν ἐν ᾧ τούτων ἀπάντων πῖ Ψισαυροί, καὶ προκαθορῶν
τὴν ἀλυπον κυοφορίαν, καὶ τὸν ἀνευ ὠδίνων ἐσόμενον τόκον, προσευηγέλισατο ταύτη
χαίρειν “.

Τροπάριον.

„ Σοὶ δέδοται ἡ χαρὰ, Θεομήτωρ, ἡ ἔμψυκος· σοὶ τὸ χαίρει πάσα
κτίσις κραυγάζει, Θεόμυμφε· σὺ γὰρ μόνη Μήτηρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ προωρίσθης ἀγνή.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνταποκριτικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Παρθένον· ἐπειδὴ γὰρ αὕτη εἶπεν ἀνωτέρω ὅτι ἐγέμωσεν ἀπὸ εὐφροσύνης ἔνθεον, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γαβριὴλ ἀποκρίνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγων ὦ Θεοῦ Μητὴρ Μαρία, εἰς ἐσὲ ἐδόθη, καθὼς εἶπας, ἡ ἔνθεος καὶ πνευματικὴ χαρὰ κατ' ἐξαιρέτον καὶ κυριώτερον τρόπον, κατὰ τὸν ὅποιον δὲν ἐδόθη ποτὲ εἰς κανένα ἄλλο κτίσμα, οὔτε οὐράνιον, οὔτε ἐπίγειον· εἰς ἐσὲ, Θεόμυμφε Δέσποινα, ὅλη ἡ Κτίσις καὶ φύσις φωνάζει καὶ προσφωνεῖ πάντοτε τὸ, Χαίρει, χωρὶς νὰ ἐξαιρεθῇ οὔτε κανένας ἀπὸ τοὺς Ἄγγελους, οὔτε κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· ὅλα γὰρ τὰ πλήθη τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συναγόμενα, καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν εὐρισκόμενα, καὶ ἐν ὁδοῖς περιπατοῦντα, μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ εὐλαβείας ψάλλουσιν ἀσκεπεῖς τὰς γλυκυτάτους καὶ μελιρρύτους εἰκοσιτέσσαρας οἴκους σου, δι' ὧν προσφωνοῦσι συχναῖς τὸ, Χαίρει, εἰς τὴν Θεομητορικὴν σου μεγαλειότητα· καὶ τὴν χαρὰν ἔχουσι εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀναγινώσκωσιν, ὥστε κοπιᾶζουσιν καὶ νὰ τοὺς μανθάνουν ἀπὸ στήθους, ἵνα μὴδὲ βιβλίον ὅπως χρειάζονται.

Τί λέγω; καὶ αὐτὰ τὰ πενταετῆ βρέφη τῶν ὀρθοδόξων μανθάνοντα τὸν ἀσπασμὸν ὅπως ἐγὼ σοὶ προσφέρω, χαίροντα καὶ σιριτῶντα προσφωνοῦσιν ἔμπροσθεν τῆς πανσέπτου καὶ Θεομητορικῆς σου εἰκόνης λέγοντα· „ Θεοτόκε Παρθένε, χαίρει κεχαριτωμένη Μαρία· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν “. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς ἱερὰς λόγους τῶν, καὶ εἰς ὅλα τὰ πνευματικὰ ἄσματα καὶ Τροπάρια ὅπου ἐσύνθεσαν εἰς τὸ ὄνομά σου, δὲν λείπουν νὰ σε ἀσπάζωνται μὲ τὸ, Χαίρει. Ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης ἔνα λόγον πρὸς ἐσὲ ἐφιλοπόνησεν, ὃς τις περιέχει τὸ, Χαίρει, ἐξήκοντα φοραῖς· καὶ Θεοτοκάρια ὀλόκληρα εὐρίσκονται γεγραμμένα ἐν χειρογράφοις, ὧν τὰ Τροπάρια σχεδὸν πάντα ἀνω καὶ κάτω ὄλην καὶ ὑπόθεσιν ἔχουσι τὸ, Χαίρει, καὶ χαιρετιστικὰ εἶναι τὰ Θεομητορικῆ σου ὑποκειμένου. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, κάθε ὕμνος ὅπου προσφέρεται εἰς τὸ ὄνομά σου, Θεοτόκε, αὐτὸς διὰ νὰ γένη εὐάρεστος καὶ εὐπρόσδεκτος εἰς ἐσὲ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ᾔηται ἀρτυμένος καὶ μελιτωμένος μὲ τὸ οὐράνιον καὶ γλυκύτατον καὶ χαριέστατον Χαίρει.

Καὶ τοῦτο διὰ τί; Ἐπειδὴ σὺ μόνη προωρίσθης ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τῶν αἰώνων, νὰ γένης Μητὴρ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἦτοι νὰ συλλάβῃς ἀσπύρωσ ἐν τῇ κοιλίᾳ σου, καὶ νὰ γενήσῃς τὴν χαρὰν ὅλου τοῦ Κόσμου, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὴν αὐτοχαρὰν καὶ πάσης χαρᾶς πηγὴν καὶ αἰτίαν· ἦτοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καθὼς λοιπὸν ἐσὺ μόνη συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὴν αὐτοχαρὰν καὶ πηγὴν τῆς χαρᾶς· ἔτις εἰς ἐσὲ μόνην πρέπει νὰ χαίρῃς κυρίως ὑπὲρ πάντας καὶ Ἄγγελους καὶ ἀνθρώπους· ὅθεν καὶ

ὁ Νύσσης εἶπε Γρηγόριος, „ Χαῖρε κεχαριτωμένη, ἥς ἡ πρόγονος Εὐα παραβάσα τὸν νόμον, ἀπόφασιν ἔλαβεν ἐν λύπαις τέξειν τέκνα· σοὶ πρέπει τοῦ Χαίρειν ἢ πρόσρησις· ἐκείνη τὸν Καῖν ἔτεκε φθόνον καὶ φόνον γεννήσαντα· σὺ γεννήσεις Υἱὸν ζωῆν καὶ ἀφθαρσίαν παρέχοντα. Χαῖρε τοίνυν καὶ χόρευ· χαῖρε καὶ καταπάτει τὴν τοῦ θφασ κεφαλὴν· πέπαιται γὰρ ἡ κατάρρα· κατήργηται ἡ φθορά· μεμάρανται τὰ στυγνά· ἀνθεῖ τὰ φαῖδρά “. Καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης, „ Χαῖρε, χαρᾷ μὲν συλληφθεῖσα, χαρᾷ δὲ κηθεῖσα, χαρᾷ δὲ τεχθεῖσα, χαρᾷ δὲ αὐθις καὶ συλλαβῆσα καὶ κησασα καὶ γεννήσαντα χαρᾷ τὴν πάντα λόγον καὶ νοῦν ὑπερέχουσαν, καὶ, τὸ ὅλον εἰπεῖν, χαρᾷ τῶν ἐπιγείων ὄλων καὶ Οὐρανίων ὄλων “.

Τροπαρίον.

„ Τῆς Εὐας μὲν δι' ἐμὲ καταργεῖσθαι κατάκριμα, ἀποδότω δι' ἐμοῦ τὸ ὄφειλμα σήμερον· δι' ἐμὲ τὸ χρέος τὸ ἀρχαῖον δοθῆτω πληρέστατον. “

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει ἡ Παρθένος τὴν καταδίκην ὅπου ἔλαβεν ἡ Προμήτωρ Εὐα, τὸ νὰ γεννᾷ διπλαῖα μὲ λύπας καὶ ἀναστεναγμούς· „ Πληθύνων, φησὶ, τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποτροφή σου καὶ αὐτός σου κυριεύσει “. (Γέν. γ'. 16.) Διὰ τί δὲ ἐπληθύνθησαν αἱ λύπαι τῆς γυναικός, καὶ διὰ τί μὲ λύπας γεννᾷ τὰ τέκνα; Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι διὰ τρία αἰτία, πρῶτον διὰ τοὺς κόπους καὶ βάρη ὅπου δοκιμάζει ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἐν σῶμα ἔχει ἐγγαστραμένον τὸ ἔμβρυον· δεύτερον, διὰ τοὺς πόνους ὅπου ὑποφέρει, ὅταν τὸ γεννᾷ καὶ τρίτον, διὰ τὰς λύπας ὅπου πάντοτε λαμβάνει εἰς τὴν ψυχὴν τῆς δεῖα τῆς ἀσθενείας καὶ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Υἱοῦ τῆς· καὶ ἀφ' οὗ γὰρ τὸ τέκνον γεννηθῆ, στοχασομένη ἡ δυστυχὴς Μήτηρ ὅτι ἐγέννησεν ἕνα Υἱόν, ὁποῖος ὑπόκειται εἰς διαφόρους ἀσθενείας, καὶ τελευταῖον ἔχει νὰ θηρευθῆ ἀπὸ τὸ κοπτερόν δρέπανον τοῦ θανάτου, αὐτοὶ οἱ στοχασμοὶ δὲν ἀφίουν τὴν ταλαίπωρον νὰ ἀπολαύσῃ καθαράν καὶ ἀμιγῆ τὴν χαρὰν, ἀλλὰ πάντοτε ἡ χαρὰ τῆς εἶναι μεμιγμένη μὲ λύπην, μᾶλλον δὲ, αἱ λύπαι τῆς εἶναι περισσότεραι ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς.

Λέγει λοιπὸν ἡ Παρθένος ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ὅτι ἡ καταδίκη αὐτῆ τῆς λύπης ὅπου ἔλαβεν ἡ Προμήτωρ Εὐα, κατηργήθη καὶ ἀφανίσθη διὰ μέσου ἑαυτῆς· καθότι ἡ Παρθένος ἔχαρη μὲ χαρὰν ἀρρήτον καὶ ἀμιγῆ διὰ τὰ εὐαγγέλια τοῦ παμφιλτάτου Υἱοῦ τῆς· πρῶτον, διότι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου συνέλαβε τὸ ὅποιον εἶναι ὅλον χάρις καὶ χαρὰ· δεύτερον, διότι ἐβάστασε τὸ προαιώνιον ἔμβρυον ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς, χωρὶς κανὲν κόπον καὶ βάρους· τρίτον, διότι ἐγέννησεν αὐτὸ χωρὶς ὠδίνων (κοιλοπονήματα)· καὶ τέταρτον ἔχαρει ἡ Παρθένος, διότι ἐστοχάζετο ὅτι ἐγέννησε τέκνον ζωῆς, ὅπου ἔχει νὰ καταργήσῃ τὸν θάνατον· εἰ γὰρ καὶ παθητὸς καὶ θνητὸς ἦτον ὁ Υἱὸς τῆς κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τοιοῦτον αὐτὸ προσέλαβεν, ἵνα διὰ τοῦ πάθους του ἀφανίσῃ τὰ τῶν ἀνθρώπων πάθη, καὶ διὰ τοῦ ἰδικῶ του θανάτου καταλύσῃ τὸν θάνατον. Διὰ τῆς ἀφάτης λοιπὸν ταύτης χαρᾶς τῆς Παρθένου ἀφανίσθη ἡ πρώτη ἐκείνη τῆς Εὐας ἀρὰ καὶ καταδίκη τῆς λύπης.

Λέγει δὲ ἀκολουθῶς ἡ Θεοτόκος καὶ ὅτι ἡ Προμήτωρ Εὐα ἄς πληρώσῃ σήμερον πληρέστατον διὰ μέσου ἐμοῦ τὸ παλαιὸν χρέος ὅπου ἐχρεώσται πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς Ἀδάμ· ἐπειδὴ γὰρ ἡ Εὐα κατὰ λῆξιν οἰκοδομήθη ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδάμ, καθὼς λέγει ἡ Θεία Γραφή, „ Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς, καὶ οἰκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ εἰς γυναῖκα “. (Γέν. β'. 2.) ἐπειδὴ, λέγω, ἡ Εὐα ἐχρεωστοῦσεν εἰς τὸν Ἀδάμ, τούτου χάριν, λέγει ἡ Θεοτόκος, ἄς πληρώσῃ τὸ χρέος τοῦτο ἡ Εὐα σήμερον, ὅχι διὰ μέσου ἰδικῶ τῆς, ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν ἐδύετο, ἀλλὰ διὰ μέσου ἐμοῦ τῆς Θεγατρὸς καὶ ἀπογόνου τῆς· διότι ἐγὼ ἡ Θεγατὴρ αὐτῆς ἐδάνεισα σάρκα εἰς τὸν νέον Ἀδάμ Χριστόν· ὅθεν ἐπλήρωσα τὸ χρέος τῆς Προμητορός μου, καὶ ἠλευθέρωσα αὐτὴν ἀ-

πὸ τὸ ὀφείλημα καὶ τὸ δάνειον· νόμος γὰρ εἶναι, ὅταν οἱ γονεῖς δὲν ἔχουν νὰ πληρώσουν τὸ χρέος των, τὸ πληρόνουν οἱ τούτων υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες, ὡς κληρονόμοι τῆς περιουσίας των.

Ἄριστα Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος φιλοσοφεῖ περὶ τούτου ἐν τῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν πρώτῳ λόγῳ αὐτῶ λέγων· „Ὡσπερ πρότερον ἀπὸ ἀνδρὸς πλευρὰν λαβὼν ὁ αὐτὸς, τέλειον ἄνθρωπον· οὕτω καὶ ὕστερον ἀπὸ γυναικὸς σάρκα λαβὼν ἡ αὐτὸς, τέλειον ἄνθρωπον ἔδειξε· καὶ ὃν τρόπον ὁ Ἀδὰμ τῇ τοῦ Θεοῦ κελεύσει γυναικὸς δίχα γυναῖκα προήγαγε· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ Μαριάμ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπινεύσει ἀνδρὸς ἄνευ, ἄρρεν τέτοκεν ἀληθέστατα· τοῦτο καὶ γὰρ ὁ λόγος πιστούμενος, ἄνωθεν ἐκεῖνο παρέδειξε, κακῆϊνο ὑπὲρ ἔννοιαν, καὶ τοῦτο ὑπὲρ λόγον. Καὶ ὡσπερ τότε ἐκ τῶν ἑαυτοῦ σαρκῶν καὶ ὀστέων πλευρὰν ἄσπορον εἰς διάπλασιν ὁ Προπάτωρ ἔχρησε τῇ Προμήτορι· οὕτω νῦν ἀντ' αὐτῆς ἡ ταύτης θυγατρὸς τοῦτο τὸ χρέος ἀποδιδούσα ἐκ τῶν ἑαυτῆς παναγίων αἱμάτων, ἄσπορον σάρκα δὲ δάνεικε τῷ νέῳ Ἀδὰμ εἰς ἀνάπλασιν τοῦ ταύτης Προπάτορος· ἐκεῖ εἰς γυναικείας διάπλασιν ὑποστάσεως ἐκ Παρθένου ἀνδρὸς ἡ λῆψις ἐγένετο· ὡδε εἰς Θεανδρικήν ὑπόστασιν σύστασιν ἐκ Παρθένου γυναικὸς ἡ σύλληψις γέγονεν· ἐκεῖ ὁ Ἀδὰμ καὶ τὴν πλευρὰν ἀφῆρέθη καὶ πόνον οὐχ ὑπέστη· ὡδε ἡ Μαριάμ καὶ βρέφος ἔτεκε καὶ ὀδύνην οὐκ ἔγνω· ὅπου γὰρ μεθ' ἡδονῆς ἡ σύλληψις, ἐκεῖ κατὰ λόγον μετ' ὀδύνης ἡ γέννησις· ἔνθα δὲ τὸ πρῶτον οὐδαμῶς ἔσχε χῶραν, ἐνταῦθα ἐπομένως κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην τὸ δεύτερον ἄπεισι. Σῶος ἔμεινεν ὁ Ἀδὰμ καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς πλευρᾶς· ἀφθόρος ἔμεινε καὶ ἡ Παρθένος, καὶ πρὸ τῆς προόδου, καὶ μετὰ τὴν πρόοδον τοῦ βρέφους. Παρθένον οὖσαν τὴν Εὐάν ἠπάτησεν ἡ ὄφις, καὶ Παρθένον οὖσαν τὴν Μαρίαν εὐαγγελίσαστο ἡ Γαβριήλ. Ἀπατηθεῖσα ἡ Εὐά λόγον προήνεγκε θανάτου αἰτίον· εὐαγγελισθεῖσα ἡ Μαριάμ, λόγον ἐν σαρκὶ τέτοκε ζωῆς αἰωνίου τοῖς ἅπασιν πρόξενον. Ὁ λόγος τῆς Εὐας τὸ τῆς γνώσεως ἔδειξε ξύλον, δι' οὗ τὸν Ἀδὰμ τοῦ Παραδείσου ἐξώρισεν· ὁ λόγος ὁ ἐκ τῆς Παρθένου τὸν Σταυρὸν ἔδειξε ζωῆς ξύλον, δι' οὗ τὸν Ἀδὰμ καὶ τοὺς ἐξ Ἀδὰμ, εἰσάγει πάλιν εἰς τὸν Παράδεισον“.

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων Κατηχήσει ιβ'. „Ἐπρεπε γὰρ τῷ ἀγνωστάτῳ ἡ διδασκαλίᾳ τῆς ἀγνείας ἐξ ἀγνῶν ἐξεληλυθέναι παστάδων· εἰ γὰρ ὁ τῷ Υἱῷ καλῶς ἱερατεύων ἀπέχετο γυναικὸς, αὐτὸς ὁ Υἱὸς, πῶς ἔμελλεν ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς προέρχεσθαι; (ἢτοι γεννηθῆναι) ὅτι σὺ ἢ (φισίν ἐν φαλμοῖς) ἢ ἐκσπᾶσας με ἐκ γαστρὸς, σημαίνων τὸ χωρὶς ἀνδρὸς ἐκ Παρθένου γαστρὸς καὶ σαρκὸς αὐτὸν ἐκσπασθέντα γεννηθῆσθαι“. Κατωτέρω· „Ἐχρεωστῆίτο τοῖς ἀνδράσι παρὰ τοῦ θήλεος γένους ἡ χάρις· ἡ γὰρ Εὐά ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἐγεννήθη, οὐκ ἐκ μητρὸς συλληφθεῖσα, ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ ἀνδρὸς ὡσπερ ἀποτεχθεῖσα. Ἀπέδωκεν ἔν ἡ Μαρία τῆς χάριτος τὸ χρέος, καὶ ἐξ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μόνης ἀχράντως ἐκ Πνεύματος Ἁγίου δυνάμει Θεοῦ γεννήσασα“. Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει· „Ὡσπερ ὁ Ἀδὰμ ἄνευ γυναικὸς γυναῖκα ἠνεγκεν· οὕτω σήμερον ἡ Παρθένος ἄνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ἔτεκεν· ἐπειδὴ γὰρ ἐχρεωστῆίτο τὸ γυναικεῖον γένος τοῖς ἀνδράσι τὴν χάριν, ὡς τοῦ Ἀδὰμ ἄνευ γυναικὸς γυναῖκα πλάσαντος· διὰ τοῦτο σήμερον ἡ Παρθένος ἔτεκεν ἄνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ὑπὲρ τῆς Εὐας ἐκτίνουσα τὸ χρέος τοῖς ἀνδράσιν. Ἰνα γὰρ μὴ μέγα φρονῆ ὁ ἀνὴρ, ὡς ἄνευ γυναικὸς γυναῖκα πλάσας, διὰ τοῦτο σήμερον ἡ Παρθένος ἄνευ ἀνδρὸς ἄνδρα ἔτεκεν, ἵνα τῷ κοινῷ τῷ θαύματος δείξῃ τὸ ὁμότιμον τῆς φύσεως“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν ρλβ'. Τόμ. ε'.)

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προσθέτω ἐνταῦθα, ὅτι, ἐπειδὴ ὕστερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος ἐκεντήθη ἡς τὴν πλευρὰν ἀπὸ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, καὶ ἀνέβλυσεν ἐξ αὐτῆς αἷμα καὶ ὕδωρ, μετὰ τὰ ὁποῖα ἀνέπλασε τὴν φθαρῆσαν Εὐάν, τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς πλασθεῖσαν τοῦ Ἀδὰμ, τούτου χάριν πάλιν ἔμεινεν εἰς τὸ χρέος ἡ γυνή, καὶ πάλιν χρεωστῆί εἰς τὸν νέον Ἀδὰμ Χριστὸν τὸ γένος ὅλον τῶν γυναικῶν· ἐπειδὴ, ὅταν εἰς συνερίσταν ἔλθουν Κτίστης καὶ κτίσμα, ἀδύνατον εἶναι νὰ νικήσῃ τὸ κτίσμα τὸν Κτίστην εἰς τὰς δωρεὰς, καὶ εἰς ὅσον ἀγιότητος προκόψῃ καὶ χάριτος· ἀλλὰ πάντοτε ὁ Κτίστης νικᾷ τὸ κτίσμα καὶ ὑπόχρεων τῆτο ποιεῖ· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐδέποτε νικήσεις μεγαλοδωρεᾶν Θεοῦ, καὶ πάντα πρὸν τὰ ἄντα, ἀν τοῖς οὐσι σαυτὸν προσθῆς· καὶ τοῦτο γὰρ ἐστὶ λαβεῖν τὸ τῷ Θεῷ δοθῆναι· ὅσον ἡ εἰσενέγκης, πλεῖον αἰεὶ τὸ λειπόμενον· καὶ οὐδὲν δάσεις ἴδιον, ὅτι πάντα παρὰ Θεοῦ. Καὶ ὡσπερ οὐκ ἐστὶν ὑ-

„περβῆναι τὴν ἑαυτοῦ σκιάν, ὑποχωροῦσαν καθόσον προίεμεν· οὕτως οὐδ' οἷς δίδομεν νικῆσαι Θεόν· οὐ γὰρ ἔξωτι τῶν αὐτοῦ δίδομεν, οὐδὲ ὑπὲρ τὴν ἐκείνου φιλοτιμίαν“.
(Λόγ. περὶ φιλοπρωχίας).

Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἀπορεῖ, διὰ τί ἡ Παρθένος εἶπε νὰ ἀποδώσῃ δι' αὐτῆς ἡ Εὔα τὸ χρέος οὐχὶ πλήρες, ἀλλὰ πληρέστατον; Δύων ἐν τὴν ἀπορίαν λέγει ὅτι πληρέστατον αὐτὸ εἶπε διὰ δύο αἰτία, ἢ διότι μίαν πλευρὰν ἐκ τοῦ Ἀδάμ ἡ Θεοτόκος δανεισαμένη διὰ τῆς Προμητήρος Εὔας, ὁλόκληρον ἄνδρα τὸν Χριστὸν ἀντιδέδωκεν, ἢ διότι ἡ Εὔα μὲν ἠπάτησε τὸν Ἀδάμ καὶ τοῦ Παραδείσου αὐτὸν ἐξέβαλεν· ὅθεν ἦτον ὑπόχρεως καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Παραδείσου ἐπανορθώσασθαι· ἡ δὲ Θεοτόκος τὸν Χριστὸν ἔτεκεν, ὅστις καὶ τὴν ἀπάτην ἐθεράπευσε, καὶ τὴν τῷ Παραδείσῳ πάλιν διαγωγὴν ἐχαρίσατο.

Τροπάριον.

„Ἐπέσχετο ὁ Θεὸς Ἀβραάμ τῷ Προπάτορι εὐλογεῖσθαι ἐν τῷ σπέρματι τούτου τὰ Ἔθνη, Ἀγνή· διὰ σοῦ δὲ πέρασ ἡ ὑπόσχεσις δέχεται σήμερον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἄγγελος καὶ λέγει· ὡ πάναγνε καὶ ὑπέραγνε ψυχῇ καὶ σώματι Μαριάμ, τὸ παλαιὸν μὲν ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τὸν Προπάτορα Ἀβραάμ ὅτι μέλλουν νὰ εὐλογηθοῦν ὅλα τὰ Ἔθνη ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ· σπέρμα δὲ τοῦ Ἀβραάμ εἶναι ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθότι ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Ἀβραάμ ἐγεννήθη, τὸ ὁποῖον εἶσαι ἐσὺ Παρθένε· διὰ μόνης γὰρ σοῦ ἐμέθεξεν ἀπὸ τοῦ γένος τοῦ Ἀβραάμ, ὡς καὶ ἐκ σοῦ μόνης συλληφθεὶς καὶ γεννηθεὶς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐξ ἀνδρός· οὕτω γὰρ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, ἀφ' οὗ ὑπήκουσε καὶ ἀνέβη εἰς τὸ βουνὸν διὰ νὰ θυσιάσῃ τὸν Μονογενῆ του Υἱόν· „Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ Ἔθνη τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς“· (Γέν. κβ'. 18.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μακάριος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ, ἔτω γράφει· „Τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐδόθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός“· (Γαλάτ. γ'. 16.) Ἐπειδὴ λοιπὸν τοιαύτην ὑπόσχεσιν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραάμ, νὰ εὐλογηθοῦν ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ (τῷ Χριστῷ δηλαδὴ) ὅλα τὰ Ἔθνη· διὰ τοῦτο σήμερον λαμβάνει τέλος ἡ ὑπόσχεσις αὕτη διὰ τῆς μεσιτείας τῆς σῆς, Θεοτόκε· σὺ γὰρ συλλαβοῦσα σήμερον τὸ εὐλογημένον καὶ ἅγιον σπέρμα αὐτό· ἦτοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, δίδεις καλὰς ἀρχὰς καὶ προοίμια τῆς πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἐκείνης παλαιᾶς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς τῶν Ἐθνῶν εὐλογίας.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Οὐκ ἐλάτρευσαμ τῇ Κτίσει οἱ Θεόφρομες παρὰ τὸν Κτίσαρτα,
„ἀλλὰ πυρὸς ἀπειλῆν ἀμδρείως πατήσαμτες ἔχαιρον ψάλλοντες (1),
„ὑπερύμμητε ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεός, εὐλογητός εἶ.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, „Χαίροντες ἐψάλλον“, ὅπου ἡ Χαίροντες μετοχή πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ἢ αἰτιολογικῶς, ἢ γοῦν ἐπειδὴ ἔχαιρον, διὰ τὸ τοῦ ἐψάλλον, ἢ ἐπὶ ῥηματικῶς, ἢ γοῦν μετὰ χαρᾶς, ἢ ἢτοι χαρμωδῶς ἐψάλλον, ἢ καὶ καταλληλοτέρου εἶναι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο παρῶν Εἰρηδὸς οὐδὲ ἐξήγησιν χρειάζεται· διότι εἶναι εὐκολοκατάληπτος καὶ κατὰ τὰς λέξεις καὶ κατὰ τὸ νόημα, καὶ διότι πλειστάκις εἶπομεν τὴν περὶ τῶν τριῶν Παίδων ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, οἱ τρεῖς Παῖδες, λέγων, φυλάττοντες τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ τὸν λέγοντα „ Οὐ ποιήσεις σεαυτῶ ἰδῶλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς“, (Ἐξ. κ'. 4.) διὰ τοῦτο δὲν ἐλάτρευσαν τῆ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὡς λέγει ὁ Παῦλος περὶ τῶν εἰδωλολατρῶν Ἑλλήνων (Ῥωμ. α. κς'), δὲν ἐλάτρευσαν τὴν αἰσθητὴν καὶ ἄψυχον εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορος, οὐδὲ ἐπροσκύνησαν αὐτὴν ὡς Θεὸν, καθὼς ἐλάτρευσαν καὶ ἐπροσκύνησαν αὐτὴν ὅλοι οἱ λαοὶ, οἱ ὑπὸ τὴν ἐξουσίᾳ εὐρισκόμενοι τοῦ τυράννου „ Γνωστὸν, ἔλεγον πρὸς τὸν τύραννον, γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι τοῖς Θεοῖς σου μὴ λατρεύομεν, καὶ τῆ εἰκόνι τῆ χρυσοῦ, ἢ ἔστησας, οὐ προσκυνούμεν“. (Δαν. γ'. 18.) Ὅθεν ἐπειδὴ οἱ τρισμακάριοι ἐπροτίμησαν τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν λατρείαν καὶ προσκύνησιν τῆς ἀψύχου εἰκόνας· τούτου χάριν κατεπάτησαν ἀνδρείως τὸν φοβερισμόν τῆς ἀναμμένης καμίνου. Ὅθεν βαλθέντες εἰς τὴν κάμινον καὶ μὴ βλαβέντες ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ Ἀγγέλου, ἔχαιρον, καὶ ἀπὸ τὴν χαράντων ἔβαλλον λέγοντες· σὺ, ὑπερύμνητε Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, εἶσαι εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀπὸ τὴν χαρὰν γὰρ φυσικῶ τῶ τρόπῳ γεννᾶται τὸ ψάλλειν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς Θεός „ Εὐθυμίε, τίς, ψαλλέτω“. (Ἰάκ. ε. 13.)

Τροπᾶριον.

„ Φῶς τὸ ἄυλον μὴρύων ὕλη σώματος ἐμωθισόμενον δι' εὐσπλαγ-
 „ χμίαν πολλὴν, Φαιδρῶν εὐαγγελισμόν, Θεῖα κηρύγματα, μὺν κραυ-
 „ γάζεις μοι· εὐλογημένος, Πάναγνε, ὁ καρπὸς τῆς σῆς κοιλίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Χαροποιῶν εἶναι καὶ τὸ Τροπᾶριον τοῦτο, μετὰ τὸ ὁποῖον ἡ Παρθένος ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Ἀγγελον, λέγουσα· ἐσὺ, ὦ Γαβριήλ, μὴνύεις εἰς ἐμὲ ὅτι τὸ ἄυλον φῶς· ἦτοι ὁ Θεός, ὅστις κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον εἶναι „ Φῶς τὸ ἀρότατον καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἀρρήτον, „ οὔτε νῶ καταληπτόν, οὔτε λόγῳ ῥητόν, πάσης φωτιστικὸν λογικῆς φύσεως“, (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτ.) ἐσὺ, λέγω, ὦ Ἀγγελε, μὴνύεις ὅτι τὸ ἄυλον αὐτὸ φῶς ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ἐνωθῆ μετὰ ὕλην σώματος διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ εὐσπλαγγίαν καὶ ἀγαθότητα, ἵνα ἐλευθερώσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῆ Διαβόλου. Ὅθεν μετὰ τὸ μῆνυμα αὐτὸ κραυγάζεις εἰς ἐμὲ ἕνα λαμπρὸν εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον προξενεῖ χαρὰν πνευματικὴν καὶ ἀγαλλίασιν, καὶ κηρύγματα Θεῖκα καὶ οὐράνια· ἐπειδὴ λέγεις πρὸς ἐμὲ· ὦ Πάναγνε καὶ ὑπέραγνε Θεοτόκε, ὁ καρπὸς τῆς ἰδικῆς σου κοιλίας εἶναι εὐλογημένος. Τούτον δὲ τὸν λόγον εἶπε πρὸς τὴν Θεοτόκον, οὐχὶ ὁ Ἀρχάγγελος, ἀλλὰ ἡ Ἐλισάβετ, ὅταν ἐπήγεν εἰς αὐτὴν ἡ Παρθένος μετὰ τὸν Εὐαγγελισμόν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ Ἀγγελος καὶ ἡ Ἐλισάβετ εἶπον πρὸς τὴν Θεοτόκον τὸ „ Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί“, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν Γαβριήλ ἀπέδωκεν ὁ Μελωδὸς τὸ „ Εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“. Ἐρμηνεύει δὲ ὁ Θεοφύλακτος ὅτι ἐπὶ τοῦ „ Καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου“ ὁ Καὶ Σύνδεσμος νοεῖται ἀντὶ τοῦ Γάρ· Ἦγουν εὐλογημένη εἶσαι σὺ ἀνάμεσα εἰς τὰς γυναῖκας· διότι ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σε εἶναι εὐλογημένος· ὅθεν ἐξ ἐκεῖνα ἔλαβες καὶ σὺ τὸ νὰ ἦσαι εὐλογημένη.

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Γερμανός „ Εὐλο-
 „ γημένον τοίνυν διὰ τοῦτο τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας· πρὸ τοῦ Ἠλίου τὸ φῶς σου·
 „ ὑπερτέρα πάσης κτίσεως ἢ τιμῆ σου· πρὸ τῶν Ἀγγέλων ἢ ὑπεροχίσε· ὑψηλοτέρα σὺ τῆ
 „ Οὐρανοῦ· ἀλλὰ καὶ πλατυτέρα τοῦ Οὐρανοῦ τῶν Οὐρανῶν, καὶ τοῦ γραφικῶς παρά τι-

„νος Ἁγίου ἀναφερομένη ἐβδόμου ὀγδοῶτερε, καὶ εἰ ἔστι τις ἕτερος καὶ ὑπερέκεινα τούτου λέγειν, Οὐρανέ· εὐλογημένη σὺ ἐν γενεαῖς γενεῶν· ἀλλὰ καὶ εὐλογήθησαν ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· οὐδὲ γὰρ ἔστι τόπος, ἐνθα σὺ μὴ δοξάζῃ· οὐδὲ φυλὴ, ἐξ ἧς οὐκ ἐβλάστησαν διὰ σοῦ καρποὶ τῷ Θεῷ“· (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν)·

Τὰ αὐτὰ μὲ τὸ Τροπάριον τούτο λέγει καὶ ὁ Θεὸς Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν· δὲν χορταίνει, λέγει, νὰ ἀνακυκλῇ καὶ νὰ πολλαπλασιάσῃ τὸ ὄνομα τῶν Εὐαγγελίων, καὶ τὸ πάθος ἐξαγγέλλει, καὶ ἐνθουσιᾷ μὲ ἕνα πνευματικὸν ἐνθουσιασμόν· ἀρχόμενος γὰρ λέγει· „Εὐαγγέλια, ἀδελφοί, εὐαγγέλια, καὶ πάλιν ἐρῶ εὐαγγέλια“· Προβαίνων δὲ φησὶ· „Μεγαλοφώνως βοῶ καὶ διαρρήδην κηρύττω καὶ φθέγγομα, εὐαγγέ-
„λια εὐαγγέλια εὐαγγέλια· τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγέλια· τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ δι ἡ-
„μᾶς εὐαγγέλια· τῆς Θεοῦ παρουσίας πρὸς ἡμᾶς εὐαγγέλια· ἐνανθρωπήσεως Θεοῦ τῆς ἐξ
„ἡμῶν εὐαγγέλια· ἀσπόρου συλλήψεως Θεοῦ εὐαγγέλια· κυφορίας Θεοῦ εὐαγγέλια· ἀτρέ-
„πτου συνδρομῆς Θεοῦ πρὸς σάρκα εὐαγγέλια... Ἄρα μὴ ταπεινῇ τῶν ἡμῶν εὐαγγελίων
„ἢ ἔκλαμψις; οὐ πᾶσαν ὑπερβαίνει λαμπρότητα, καὶ πᾶσαν ὑπεραίρει φαιδρότητα, καὶ
„πᾶσιν ἀποκρύπτει κομψότητα; διὰ τοῦτο βοῶ πρὸς τοὺς κοινωνοὺς ὑμᾶς καὶ ὁμόφρονας·
„εὐαγγέλια εὐαγγέλια εὐαγγέλια, καὶ βοῶν οὐ κορέννυμαι“·

Τί δὲ εἶναι τὸ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς χαροποιὸν εὐαγγέλιον; Ἄκουσον πῶς ὀρίζει αὐτὸ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον, πρεσβεία Θεοῦ καὶ παράκλη-
„σις πρὸς ἀνθρώπους δι Ἰοῦ σαρκωθέντος, καὶ τῆς πρὸς τὸν Πατέρα καταλλαγῆς μι-
„σθῶν δαρουμένου τοῖς πειθομένοις αὐτῷ τὴν ἀγέννητον Θεώσιν. Ἀγέννητον δὲ λέγω Θεώ-
„σιν, τὴν κατ' εἶδος ἐνυπόστατον ἔκλαμψιν, ἣτις οὐκ ἔχει γένεσιν, ἀλλ' ἀνεπιπόνητον ἐν
„τοῖς ἀξίοις φανέρωσιν. Διὰ τί δὲ λέγεται Εὐαγγελισμὸς ἢ παρούσα πανήγυρις; Εἰς τοῦτο
„ἀποκρίνεται Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος λέγων· „Ἄγαθα ἡμῖν εὐαγγέλια σήμερον ἦκε παρά Θεοῦ,
„καὶ πράγματα γέγονε παρ ἡμῖν, τῶν ἐν τῇ Ἐδέμ κατ' ἡμῶν γεγονότων ἀντικρυς διορθω-
„τικά· Ἐκεῖ κατὰ τοῦ ἀνθρωπείου γένους τὰ φαῦλα ἀπὸ γυναικὸς ἤρξατο· ὧδε ὑπὲρ
„τοῦ αὐτοῦ γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ γυναικὸς ἔλαβε τὴν ἀρχὴν· ὅθεν ἢ κατάρρα τὴν ἀρ-
„χὴν ἔσχεν ἀρχῆθεν, ἐκεῖθεν ἢ εὐλογία τὴν ἀπαρχὴν ἐκτήσατο ὕστερον· ἐκεῖ ὁ Παράδει-
„σος, ὧδε ἢ ἐκκλησία· ἐκεῖ ὁ Ἀδάμ, ὧδε ὁ Χριστός· ἐκεῖ ἢ Εὐα, ὧδε ἢ Μαριάμ· ἐκεῖ
„ὁ ὄφεις, ὧδε ὁ Γαβριήλ· ἐκεῖ δράκοντος πρὸς τὴν Εὐαν ψιθυρισμός, ὧδε Ἀγγέλου πρὸς
„τὴν Μαριάμ χαιρετισμός (1)· Ἐκεῖ τὸ „Πληθύνων πληθύνῃ τὰς λύπας σου καὶ τοὺς
„στεναγμούς σου“, ὧδε τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν“·
(Λόγ. α. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν)·

Τροπάριον.

„Χαῖρε Δέσποινα Παρθένε· χαῖρε πάμαγμε· χαῖρε δοχεῖον Θεῷ·
„χαῖρε λυχνία φωτός· Ἀδάμ ἢ ἀμάκλῃσις· Εὐας ἢ λύτρωσις· ὄρος
„ἁγίου· περιφαγὲς ἁγίασμα καὶ ρυμφῶν ἀθαμασίας·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ἡ Παρθένος εἰς τὸν Ἄγγελον ὅτι κραυγάζει πρὸς αὐτὴν φαιδρὸν εὐαγγέλιον καὶ Θεῖα κηρύγματα· τούτου χάριν καὶ ὁ Ἄγγελος ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ αὐξάνει τὸ ἀνωτέρω εὐαγγέλιον τῆς χαρᾶς, καὶ λέγει πρὸς τὴν Παρθένον· Χαῖρε ὦ Δέσπονα παντὸς τοῦ Κόσμου· Χαῖρε Παρθένε πάμαγμε καὶ ὑπέραγμε, ἢ μὴ μόνον κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος Παρθένος οὐσα, ἀλλὰ καὶ κατὰ

(1) Ὅθεν μερικοὶ γλαφυρῶς ἠμάνευσαν τὸ τοῦ
Δαβὶδ ἐκεῖνο ρητόν· Ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται
ῥῆμα, (ἦτοι ὁ Γαβριήλ ἐρεύγεται τὰ ῥήματα τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ πρὸς τὴν ἡμέραν· ἦτοι πρὸς τὴν

Παρθένον) καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γυνῶν
ἢ νύξ ὁ Ὄφεις καὶ Διάβολος ἀναγγέλλει γυνῶ-
σιν πρὸς τὴν Εὐαν ἐν τῷ Παραδείσῳ, ἵνα απα-
τήσῃ αὐτήν).

κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Χαῖρε ὡ δόχεϊον καὶ κατοικητήριον λογικὸν καὶ νοερὸν τοῦ Θεοῦ, ἢ τὸν ἀχώριστον τῷ Κόσμῳ χωρήσασα. Χαῖρε λυχνία φωτός, εἴτε ἡ τοῦ Μωϋσέως, εἴτε ἡ τοῦ Ζαχαρίου, ἀπὸ τῆς φῶς τῆς ὁποίας ἐφωτίσθησαν οἱ ἐν τῷ σκότει κατήμενοι Ἑθνικοί. Χαῖρε Θεοτόκε, ἢ ἀνακάλυσις τοῦ Προπάτορος Ἀδάμ εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέπεσε. Χαῖρε τῆς Εὐας ἢ λύτρωσις ἀπὸ τὴν καταδίκην καὶ ἀρὰν, εἰς τὴν ὁποίαν ὠλισθήσε. Χαῖρε τὸ ὄρος τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Δαβὶδ προεφήτευσεν. Χαῖρε ἀγίασμα ἐνδοξον, (ἀγίασμα δὲ ἀναμάζετο ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς) τοῦ ὁποίου ἀνωτέρα ἐφάνης σὺ Θεοτόκε, ὅσον ἀνώτερος εἶναι ἢ ἔμφυχος καὶ λογικὸς ναὸς ἀπὸ τὸν ἄψυχον καὶ ἄλογον. Χαῖρε ὡ θάλαμη μυστικῆ τῆς ἀθανασίας, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου οἱ πρῶτον θνητοὶ τῆς ἀθανασίας κατηξιώθημεν.

Τροπάρια.

„Ψυχὴν ἠγύρισε, καὶ σῶμα καθηγίασε, μαὸν εἰργάσατο χωρητι-
 „κόμ με Θεοῦ, σκηρὴν Θεοκόσμητον, ἔμφυχον τέμερος, ἢ ἐπέλευ-
 „σις τοῦ Παραγίου Πνεύματος, καὶ ζωῆς ἀγρὴν Μητέρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὸν Ἄγγελον καὶ λέγει αὐτῷ ἢ ἐπέλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ τῆ ὁποίου εἶπας μοι, ὡ Γαβριήλ ἢ Πνεῦμα Ἁγιον ἢ ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ“, (Λουκ. α. 35.) αὐτῆ, λέγω, ἐκαθάρισε μὲν τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν, ἠγίασε δὲ καὶ τὸ σῶμά μου· αὐτῆ μὲ ἐκατασκευάσεν ἕνα ναὸν ἐπιτηδεῖον διὰ τὸ χωρέσω τὸν Θεὸν Λόγον· αὐτῆ μὲ ἐποίησε μίαν ἄλλην σκηνὴν στολισμένην ὑπὸ Θεοῦ μὲ ὅλα τὰ κάλλη τῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπερτέραν τῆς Σκηνῆς ἐκείνης· ἐκείνη γὰρ ἦτον ἄψυχος, ἐγὼ δὲ εἶμαι λογικὴ τε καὶ ἔμφυχος· καὶ ἵνα τελευταῖον εἶπω τὸ πρῶτον, αὐτῆ ἢ ἐπέλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰργάσατο ἐμὲ Μητέρα ἄχραντον τῆς ζωῆς: ἦτοι τοῦ ζωηφόρου Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅς τις εἶναι ἢ ζωὴ καὶ αἰτοζωὴ, καθὼς εἶπε μόνος· ἢ Ἐγὼ εἶμι ἢ ὁδὸς καὶ ἢ ἀλήθεια καὶ ἢ ζωὴ“. (Ἰω. ιδ'. 6.)

Εἶπον δὲ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγιον ἐκαθάρισε τὴν ψυχὴν τῆς Παρθένου ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν, καθότι ἢ Θεοτόκος ἐπέκειτο εἰς τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν ἕως εἰς τὸν θεῖον Εὐαγγελισμόν· τότε γὰρ ἐλευθερώθη ἀπὸ αὐτὴν διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὴν δόξαν τῆς ἐκκλησίας· ὁθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· ἢ Κυρθεῖς ἢ μὲν ἐκ Παρθένου, καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα προκαθαρθείσης τῷ Πνεύματι“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) καὶ ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης λέγει· ἢ Μετὰ οὖν τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἠγίας Παρθένου, Πνεῦμα Ἁγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ὃν εἶπεν ὁ Ἄγγελος, καθαῖρον αὐτὴν, καὶ δυνάμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος παρέχον, ἅμα δὲ καὶ γεννητικὴν· καὶ τότε ἐπεστιάσεν ἐπ' αὐτὴν ἢ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ἢ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος οἰοεὶ θεῖος ἢ σπόρος“. (βεβλ. γ'. κεφ. μδ'.)

Ὅρα δὲ, ὅτι μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Παρθένου, ἦγουν ἀφ' οὗ αὐτὴ εἶπεν ἢ Ἰδοὺ ἢ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου“, τότε ἐπῆλθεν εἰς αὐτὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγιον, καὶ ἢ τοῦ ὑψίστου δύναμις ἐπεστιάσεν αὐτὴν, καὶ ἐχὶ προτῆτερα· ὁθεν καὶ ὁ Ἄγγελος τὰ λόγια ὅπου εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον, εἰς χρόνον μέλλοντα ἢ εἶπεν, ἦγουν ὅτι ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ ὅτι ἐπιστιάσει σοι, φανερόντων μὲ τοῦτο ὅτι, ὅταν ἔλεγε ταῦτα, δὲν εἶχεν ἔλθει εἰς αὐτὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγιον τὸ τῆ Μυστηρίου τελειωτικόν, ἔτε ἢ δύναμις τῆ ὑψίστου εἶχεν ἐπιστιάσει αὐτὴν. Εἴρηται δὲ καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγικῇ ἐκθέσει τῆς Πίστώς ὑπὸ Βησσαρίωνος τῆ Μακρῆ· ἢ Ὅτε τῷ Ἀγγέλῳ ἀπεκρίνατο ἢ Μαρία ἢ Ἰδοὺ ἢ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου“, τότε ἄνθρωπος εὐθέως ἀπρητισμένος ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ μέρεσιν, ἐγένετο τέλειος“. (Σελ. νέ.) Ὅστε μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Παρθένου καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγιον ἐπῆλθεν αὐτῆ, καὶ τὸ βρέφος εὐθύς ἐξεικονισμένον ἐγένε-

ἐγένετο ὁθεν ἀκολούθως καὶ ἡ τοῦτο βαστάζουσα, Θεοῦ Μήτηρ ἦτον. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐλισάβετ οὕτως αὐτὴν ἀνεκήρυξε λέγουσα· «Καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου ἔλθῃ πρό με»; καὶ μὴ ὅλον ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχε γενῆσαι τὸν Κύριον.

Τροπάριον.

„Ὡς πολύφωτον λαμπάδα, καὶ Θεότευκτον πασταδα βλέπω σε·
 „μῦν ὡς χρυσῆ κιβωτὸς τοῦ Νόμου τὸν πάροχον δέχου, Θεόρυμφε,
 „εὐδοκήσαμτα τῆμ τῶμ ἀνθρώπων ρύσασθαι, διὰ σὲ φθαρτὴμ οὐσίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου, τὸ ὁποῖον εἶναι τελευταῖον τοῦ πρώτου ἀλφαβήτου, ἀποκρίνεται ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Παρθένον καὶ λέγει· ὦ Θεόρυμφε Μαριάμ, ἐγὼ σὲ βλέπω ὡς μίαν πολύφωτον λαμπάδα, ἣτις φωτίζει τοὺς ἐσκοτισμένους ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀμαρτίαν· ἐγὼ σὲ βλέπω ὡς ἓνα νυμφικὸν θάλαμον Θεοκατασκευάστον εἰς ὑπόδοχὴν Θεοῦ. Λοιπὸν ἐπειδὴ τοιουτοτρόπως προητοιμάσθης νυμφικῶς, ὦ Παρθένε, διὰ τῆτο, καθὼς ἐκείνη ἡ χρυσῆ Κιβωτὸς ἐδέχθη μέσα τῆς τὰς πλάκας τοῦ Νόμου, ἔτω καὶ σὺ, Θεοτόκε, δέχῃ εἰς τὴν ἀχραντον κοιλίαν σου, οὐχὶ πλάκας ἀψύχους τοῦ Νόμου, ἀλλ' αὐτὸν τὸν δοτῆρα τοῦ Νόμου Χριστὸν τὸν Θεὸν, ὅστις ἠθέλησε μὲ προηγούμενόν του θέλημα νὰ ἐλευθερώσῃ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, καὶ ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν ἄδην τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἣτις ἐφθάρη ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας.

Ὡδὴ ἡ. Κατὰ Ἀλφάβητον σύντομον προβαίνουσα.

„Ἄκουε Κόρη Παρθένε Ἀγνή· εἰπάτω δὲ ὁ Γαβριὴλ Βουλὴμ Ὑψίστου ἀρχαίαν ἀληθινήμ· Γεμοῦ πρὸς ὑπόδοχὴν ἐτοίμη Θεοῦ·
 „διὰ σοῦ γὰρ ὁ ἀχώρητος βροτοῖς συμαμαστρέφεται· διὸ καὶ χαίρωμ βοῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸμ Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ μέγαλον Ἀλφάβητον ὁ χαριτώνυμος Μελωδὸς, ἔμειναν ἀκόμη δύο Ὡδαὶ ἢ ὀγδόη αὐτὴ καὶ ἡ ἀκόλουθος ἑνάτη· ὁθεν εἰς τὴν παροῦσαν μεταχειρίζεται ἓνα ἄλλο ἀλφάβητον σύντομον, καὶ κάμνει πάλιν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ὑποθέσεως· μελουρηγῆσας γὰρ ἐξ Τροπαρίων κατὰ τὴν Ὡδὴν ταύτην, ἐν ἐκάστῳ Τροπαρίῳ περιέλαβε τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου· αἱ συλλαβαὶ ὅμως τοῦ καθεστὸς στοιχείου δὲν εἶναι ἴσαι, ἀλλὰ ἀνισοσύντακτοι, καθὼς ἐδυσήθη ὁ Μελωδὸς νὰ συναρμόσῃ καὶ τὰς λέξεις καὶ τὸ νόημα τοῦ καθεστὸς στοιχείου. Φαίνεται δὲ ὅτι στιχορρηγικῶς προβαίνουσι τὰ Τροπαρία ταῦτα· οἱ στίχοι ὅμως αὐτοὶ εἶναι ἀμετροὶ καὶ ἀνισοσύλλαβοι. Ἀκολουθοῦσι δὲ τὰ Τροπαρία ταῦτα κατὰ ἀνταπόκρισιν ὡς καὶ τὰ ἄνωθεν. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος· ὡς εἶπῃ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εἰς τὴν Παρθένον τὰ λόγια ἐκεῖνα τῆ Δαβὶδ· „Ἄκουσον Οὐγατερ“. (Ψαλ. μδ'. 10.) Ἄκουε Κόρη Παρθένε, ἡ ψυχὴ καὶ σῶματι ὑπάρχουσα ἀγνή καὶ πάναγνος, ἄκουε τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀληθινήν βουλὴν τοῦ ὑψίστου τοῦ ἀνωτάτου Πατρὸς, τὴν ὁποῖαν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐβουλεύθη, τὸ νὰ ἀποστείλῃ δηλαδὴ τὸν Μονογενῆ του Υἱὸν καὶ γένῃ ἀνθρώπος διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος πρὸς τὸν Πατέρα ἀπέδωκε τὴν βουλὴν ταύτην εἰπών· „Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς τῆς τοῦ Πατρὸς Ἀγγελος“. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) Ἐραίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν λέγοντα· „Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι
 „ἐπεί κ-

„ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βελὴν ἀρχαίαν ἀληθινὴν, γένοιτο“! (Ήσ. κέ. ι.) (1)
 Ὄθεν ἐπειδὴ τοιαύτη εἶναι ἡ πραγματικὴ βουλὴ τοῦ Πατρὸς, διὰ τοῦτο γενεὴ ἐτοίμη, Παρ-
 θένε, νὰ δεχθῆς ἐν τῇ κοιλίᾳ σου τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς ἵνα ἐκ τῶν πα-
 ναχράντων σου αἱμάτων λάβῃ σάρκα, καὶ γένη τέλειος ἄνθρωπος.

Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἐκεῖνος ὅπου εἶναι ἀχώριτος τῷ παντὶ κατὰ τὴν
 Θεότητα, μέλλει νὰ συναναστραφῇ μὲ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐρανίσθη
 δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Βαρούχ, ταῦτόν εἶπεν ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἰερεμίαν,
 καθότι ὁ Ἰερεμίας ἐστάθη διδάσκαλος τοῦ Βαρούχ, καὶ καθότι τὸ βιβλίον τοῦ Βαρούχ
 ἐδέχθη ἀπὸ τοὺς Πατέρας ὡς ἓνα μετὰ τοῦ βιβλίου τῆ Ἰερεμίου. Τί δὲ λέγει ὁ Βαρούχ;
 „Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναεστράφη“ (Βαρ. γ΄. 37.)
 Ἐπιφέρει δὲ ἀπολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ „εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα“, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ
 Ὡδὴ αὕτη εἶναι ὁγδὼν, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ἀνωτέρω λόγιον.

Τὰ αὐτὰ μὲ τὸ Τροπάριον τῆτο λέγει καὶ ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων εἰς τὴν ἑορτὴν ταυ-
 τήν. „Καὶ βουλὴν πληροῖ (ὁ Θεὸς) ἀρχαίαν τε καὶ φιλάνθρωπον, ἢν φιλάνθρωπος ἀρ-
 „χῆθεν βεβούλευται. οὐ γὰρ ἔφερεν ὡς Πλάστης Θεωρεῖν αὐτοῦ τὸ πλάσμα φθειρόμε-
 „νον καὶ ἀπολλύμενον. Καὶ τίς ἡ βουλὴ, ἢν Θεὸς ἐβουλεύσατο πρὸς ἀνθρώπων σωτηρίαν
 „καὶ λύτρωσιν; Ἡσαΐας βοάτω παρελθὼν ὁ θαυμασιος, ἢ καὶ τὴν ἀσπορον Θεοῦ προσ-
 „φθεγξάμενος σὺλληψιν, καὶ τὴν παρθερικὴν αὐτοῦ προδιηγησάμενος γέννησιν. ὅς ἐπὶ τῇ
 „πληρώσει τῆς θείας βουλήσεως, Ὡδὴν ἄδων Θεῷ χαριστήριον, Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω-
 „σε, κέκραγεν· ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμαστά πράγματα, βουλὴν ἀρ-
 „χαίαν ἀληθινὴν· γένοιτο“! (Ήσ. κέ. ι.) Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, „Εὐγε τῆς ἀφράστε
 „οἰκονομίας! εὐγε τῆς χάριτος! ὑπέρευγε τῆς ὑπερανάρχου βουλῆς καὶ προγνώσεως! ὄντως
 „Πνεῦμα Ἅγιον ἐνώκησε τῇ Παρθένῳ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπεσκέασεν αὐτῇ, κατὰ τὴν
 „πραωρισμένην βουλὴν τοῦ Θεοῦ τε καὶ πρόγνωσιν“.

Τροπάριον.

„Ἐργοῖα πᾶσα ἠττάται βροτῶν, ἀντέφησεν ἡ Παρθένος, Ζητήσα
 „ἄπερ μοι φθέγγῃ παραδόξα“ Ἡσθῆρ σε τοῖς λόγοις, ἀλλὰ δέδοικα.
 „Θαμβηθεῖσα μὴ ἀπάτη με ὡς Εὐὰν πόρρω πέμψῃς Θεοῦ· ἀλλ’
 „ὅμως ἦδη βοῶ. (2) εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ἡ Παρθένος πρὸς τὸν Ἀγγέλου καὶ λέγει αὐτῷ·
 καθε νοῦς τῶν ἀνθρώπων ὅπου ζητεῖ καὶ μάθη τὰ παραδόξα Μυστήρια ὅπου λέγεις εἰς
 ἐμέ, ὡ Ἀγγελε, νικᾶται καὶ σκοτίζεται, ἐπειδὴ νὰ καταλάβῃ ταῦτα δὲν δύναται. Ἐγὼ
 νὰ χαίρω εἰς τοὺς ἰδικούς σου λόγους, καὶ εἰς τὰ χαροποιὰ μηνύματα ὅπου μοι προσφέ-
 ρεις· πλὴν φοβοῦμαι μήπως μέσα εἰς τὴν χαρὰν εὐρῶ λύπην. Ὄθεν θαμβοῦμαι καὶ εἰς
 ἀπόρταν εὐρίσκομαι μήπως, καθὼς ὁ ὄφις ἐδίωξε τὴν Προμήτορά μου Εὐὰν ἀπὸ τὸν Θεὸν
 μετὰ τὴν ἀπατηλὴν καὶ γλυκεῖαν φαινομένην συμβουλήν του, οὕτω καὶ σὺ, ὁ Γαβριήλ, διάξῃς
 ἐμέ ἀπὸ τὸν Θεὸν μετὰ τὰ καλά σου ταῦτα μηνύματα. Ἀλλ’ ὅμως πάλιν ἀποβάλλω τὸν
 φόβον, καὶ πεισθεῖσα ἦδη βοῶ· εὐλογεῖτε καὶ τὰ ἔξῃς. Ἐὰν δὲ γραφῇ „βοῶς“ ἕτως
 ἑρμηνεύεται· διότι βλέπω ὅτι λέγεις εἰς τὸν Θεὸν τὸν θεοπρεπῆ ἐκεῖνον ὕμνον τῶν τριῶν
 Παί-

(1) Ὅρα περὶ τῆς βουλῆς ταύτης εἰς τὴν ἑρμη-
 νειαν τοῦ Εἰρημοῦ τῆς τετάρτης Ὡδῆς τοῦ λέγοντος
 „Τὴν ἀνεξιχνίαστον θεῖαν βουλὴν“ καὶ τοῦ Εἰρ-
 μὲ τῷ λέγοντος „Θεὸς ἡ εἰρήνη“, κατὰ τὴν ἑρμη-
 νειαν Ὡδῆν τοῦ Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γενιῶν.

(2) Παρὰ τῷ ἀγνωστῷ ἑρμηνευστῇ γράφεται „βοῶς“,
 πρὸς τὴν Θεοτόκου τούτου ἀποδομένου· ἐν δὲ τοῖς
 ἐκδοδομένοις γράφεται „βοῶς“, πρὸς τὸν Ἀγγέλου
 τούτου ἀποδομένου.

Παίδων, τὸν ὁποῖον ὁ ἀντικείμενος ἐχθρὸς ποτὲ δὲν ἤθελεν εἰπῆ ἀφ' ἑαυτοῦ του μὴ βιαζόμενος· ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον „ Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ “. (ἀ. Κορ. ιβ. 3.)

Τροπάριον.

„ Ἴδε σοι τὸ ἄπορον λέλυται, Φησὶ πρὸς ταῦτα ὁ Γαβριήλ· κα-
 „ λῶς γὰρ ἔφησ τὸ πρᾶγμα δυστέκμαρτον. Λόγοις σὼμ χειλέωμ
 „ πειθαρχοῦσα λοιπὸν, μὴ ἀμφίβαλλε ὡς πλάσματι, ὡς πρᾶγ-
 „ ματι δὲ πίστευε· ἐγὼ γὰρ χαίρων βοῶ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔρ-
 „ γα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἀποκρίνεται ὁ Γαβριήλ πρὸς τὰ ἀνωτέρω λόγια τῆς Παρθένου· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεοτόκος εἶπεν ὅτι καθε νύξ τῶν ἀνθρώπων νικᾶται καὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τὸ Μυστήριον τοῦτο· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἄγγελος αὐτὸν τὸν ἴδιον λόγον τῆς Παρθένου δραξάμενος, ἰδοῦ, λέγει, ὦ Παρθένε, ἀπὸ τὰ ἰδιά σου λόγια ἐλύθη ἡ ἀπορία σου· λέγουσα γὰρ ὅτι ὁ νύξ τῶν ἀνθρώπων νικᾶται ἀπὸ τὸ Μυστήριον τοῦτο, μὲ αὐτὸ φανερόνεις ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι δυσκολοσυμπέραστον· τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ δυστέκμαρτον, ἐκ τοῦ, Τεκμαίρομαι (ὃ δηλοῖ τὸ, βεβαίως καὶ ἀναγκαίως συμπεραίνω) καὶ τῆ, Δύς, συντιθέμενον, ταῦτὸν εἰπεῖν εἶναι δυσκολοκατάληπτον. Πείθου λοιπὸν, ὦ Δέσποινα, εἰς τὰ ἰδικὰ σου λόγια, καὶ περισσώτερον μὴ ζητῆς, μηδὲ ἀμφιβάλῃς εἰς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον, ὡς νὰ ἦναι ψεύδος καὶ ἀνάπλασμα διανοίας, ἀλλὰ πίστευε εἰς αὐτὸ, ὡς πρᾶγμα ὄν ἀληθὲς καὶ ἀψευδέστατον· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐγὼ τοῦτο τὸ ἀληθέστατον Μυστήριον ἐννοῶν, χαίρω, καὶ χαίρων βοῶ· „ Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα “.

Τροπάριον.

„ Νόμος οὗτος Θεόθεν βροτοῖς, ἢ ἄμεμπτος αὐθις Φησὶ, Ξυμοῦ ἐξ
 „ ἔρωτος τόκομ προέρχεσθαι. Οὐκ οἶδα συζύγου παρτελῶς ἠδονήμ,
 „ Πῶς οὖμ λέγεις ὅτι τέξομαι; Φοβοῦμαι μὴ ἀπάτη λαλῆς· ἀλλ' ὁ-
 „ μως, ἴδε, βοῶ· (1) εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποροῦσα ἢ ἄμεμπτος Θεοτόκος εἰσάγεται καὶ λέγουσα πρὸς τὸν Ἄγγελον· οὗτος ὁ φυσικὸς νόμος ἐδόθη, ὦ Ἄγγελε, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Θεὸν μετὰ τὴν παράβασιν, τὸ νὰ προέρχεται δηλαδὴ τόκος· ἦτοι τὸ νὰ γεννᾶται παιδίον ἀπὸ τὸν ξυμὸν ἔρωτα, ταῦτὸν εἰπεῖν ἀπὸ τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν καὶ μίξιν τοῦ ἀνδρὸς ὁμοῦ καὶ τῆς γυναικός· ἐγὼ ὅμως δὲν ἠξέυρω παρτελῶς ἠδονὴν ἀνδρὸς, οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ψιλὴν ἐνθύμῃσιν. Διὰ τὸτο εἶπε τὸ „ Παρτελῶς “ διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν λέξιν αὐτὴν τὸ νόημα τοῦτο, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς τῶν σαρκικῶν λογισμῶν προσβολῆς ἀνωτέρα ὑπάρχει. Πῶς λοιπὸν ἐσὺ λέγεις ὅτι θέλω γεννήσει Υἱόν; Ἐγὼ φοβέμαι μήπως λαλῆς εἰς ἐμὲ μὲ κάμμιαν ἀπάτην καὶ δολιότητα· ἀλλ' ὅμως πάλιν στοχαζομένη εἰς τὰ λόγια σου μίαν Θεϊκὴν δύναμιν, ἰδοῦ βοῶ· „ Εὐλογεῖτε “ καὶ τὰ ἐξῆς.

Τρο-

(1) Καὶ ἰδὼ „ βοῶ “ γράφει ὁ ἀνώνυμος.

Τροπάριον.

ῥήματα ἅπερ μοι φθέγγῃ, Σεμνή, ὁ Ἄγγελος πάλιν βοᾷ, συμ-
 ῥη (1) πέλει λοχείας ἀνθρώπων θνητῶν. Τὸν ὄντως Θεὸν σοι
 ἔπαγγέλλομαι ὑπὲρ λόγου τε καὶ ἔμμοιαν σαρκόμενον ὡς οἶδεν
 ἐκ σου διὸ καὶ χαίρων βοῶ εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου
 τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποκρίνεται ὁ Ἄγγελος πρὸς τὰ ἀνωτέρω λόγια τῆς Θεο-
 τόκου καὶ λέγει· ὦ σεμνοτάτη καὶ Ἀειπάρθενε Μαρίαμ, τὰ λόγια ὅπου λαλεῖς πρὸς
 ἐμέ, αὐτὰ εἶναι ἴδια καὶ συνειδημένα τῆς φυσικῆς γεννήσεως τῶν θνητῶν ἀνθρώπων,
 ἦγουν τὸ νὰ σμᾶγγῃ ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ νὰ γεννᾷσι παιδίον· Ἔσονται φησὶν,
 ἢ οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ἢ τοι εἰς ἓνα παιδίον· οὕτω γὰρ ἐρμήνευσε τὸ ρητὸν ὁ Θεὸς
 Χρυσόστομος· (Γέν. β'. 24.) καθότι τὸ παιδίον σὰρξ μία τῶν γονέων ἐστίν. Ἐγὼ
 ὁμῶς, ἢ Δέσποινα, δέν σοι λαλῶ περὶ φυσικῆς γεννήσεως ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἔπαγγέλλο-
 μαί σοι ὅτι θέλεις γεννήσει ὡς ἄνθρωπον τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον καὶ
 ἔννοιαν, καθὼς μόνος ἠξεῦρει αὐτός· διὰ τῆτο καὶ χαίρων βοῶ· ἢ Εὐλογεῖτε πάντα· κ.τ.λ.

Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Θεὸς Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον
 φαίνεται ὅτι ἠρανίσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός. Τί οὖν ἐκεῖνος φησὶ; ἢ Ἐγὼ σοι
 ἢ τὰ τούτων ὑπέρτερα φθέγγομαι, σύ μοι λέγεις φυσικὰ καὶ ἀνθρώπινα· εἰ τῶν ἐμῶν
 ἢ ἐγνώκεις λόγον τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν μοι γυναιῶν συνήθειας παρέφερες· οὐκ ἂν μοι λό-
 γους ταπεινοῦς προσεκρίμιζες· οὐκ ἂν μοι νόμους ἐκραύγαζες φύσεως, ὧν ἐκτὸς οὐδέποτε
 ἢ τίκτει τὰ θήλεα. Οἶδα καὶ αὐτὸς τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν, κὰν ἄνθρωπος τὴν φύ-
 σιν οὐ πέφυκα· οἶδα καὶ ὡς ἀνδρὸς ὁμίλια καὶ θήλειος γεννᾶν εἶωθε τὸν τιττόμενον
 ἢ ἄνθρωπον· οὐκ εἰμὶ τούτων ἀγνώστης τὴν εἰδησιν, εἰ καὶ τούτων εἰμὶ τὴν ἐνέργειαν ἄ-
 πειρος. Ἄφες μοι τὰ χαμηλὰ καὶ ἐπίγεια, καὶ βλέπε μοι τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια. Οὐ
 φυσικόν σοι τόκον εὐαγγελίζομαι σήμερον, τὸν ἐκ θελήματος ἀνδρὸς καὶ σαρκὸς προερ-
 χόμενον, ἀλλὰ τόκον σοι τὸν ὑπὲρ φύσιν φημὶ καὶ συνήθειαν. Οἶδα ὡς οὐδέποτε παρ-
 θένος, ὦ Παρθένε, γεγέννηκεν, ἀλλὰ σὺ γεννήσεις, Παρθένος ὄρωμένη καὶ μένουσα·.

Τροπάριον.

Φαίρη μοι ἀληθείας ρήτωρ, κατέθετο ἡ Παρθένος· Χαρᾶς γὰρ
 κοιμῆς ἐλήλυθας Ἄγγελος. Ψυχὴν ἔμ' ἐπεὶ καθήγγισμαι Πνεύ-
 ματι, Ὡς τὸ ρῆμά σου γεμέσθω μοι· σκηνοῦτώ ἐμ' ἐμοὶ ὁ Θεός,
 πρὸς ὃν βοῶ μετὰ σοῦ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Ἀγγέλου ἡ Παρθένος ἀκούσασα, εἰσάγεται ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ
 ὅτι ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν διὰ τῆ παρόντος Τροπαρίου. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός ὅτι ἢ
 Παρθένος συγκατετέθη εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ, ὦ Γαβριήλ,
 φαίνεσαι εἰς ἐμέ ὅτι εἶσαι ρήτωρ τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι ἀληθεύεις καὶ οὐ ψεύδεσαι·
 διότι ἐσύ ἦλθες ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν ἓνας Ἄγγελος καὶ μυστικῆς χαρᾶς κοιμῆς ὅλου τοῦ
 Κόσ-

(1) Παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἢ Συνήθῃ ἢ γράφεται ὀρθότερον· ἐν δὲ τοῖς ἐκδομένοις ἢ Συνήθους·.

Κόσμου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγὼ ἐκαθάρισθην ἀπὸ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν διὰ τῆς ἐπελευσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς γένη εἰς ἐμὲ κατὰ τὸν λόγον σου, καὶ ὡς κατοικήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον Θεὸν λέγω καὶ ἐγὼ μὲ ἐσέ· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια ἐρανίσθη ἡ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ ἱερῶν Εὐαγγέλιον, ὅπου ἡ Παρθένος τελευταῖον εἶπεν· Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“· (Λουκ. α. 38.)

Ἐσαύτως πανηγυρίζει καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος εἰς τὴν ἑορτὴν λέγων· Ἦ Πρὸς τὸν Ἄγγελον δὲ ἡ Θεομήτωρ Παρθένος πιστεύουσα, καὶ ὡς ἔσται πάντως τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου φασήσασα, πράως ὁμοῦ καὶ ταπεινῶς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρθενικῶς ἀποκρίνεται· τὸν πρῶτον γὰρ καὶ ταπεινὸν τῇ καρδίᾳ Χριστὸν γεννᾷ ἢ πᾶναγνος ἐμελλε, καὶ πλουτεῖν αὐτὴν ἔδει τὴν αὐτοῦ ταπεινότητα καὶ πραότητα· Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“·

Καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης· Ἦ δὲ Παρθένος χαροποιᾷν ἀφῆκε φωνή, Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐκεῖνο σαφῶς λέγουσα, ἰδοὺ ἐτοίμη πρόκειμαι, καὶ τὸ κωλύον οὐδέν· Ἦ ψυχὴ πρὸ θυμὸς· Ἦ γαστήρ εὐκαιρὸς· ἀνέπαφος γὰρ μόνῳ τηρουμένη τῷ Πλάστῃ· ἰδοὺ ἡ δέξις Κυρίου πρὸς ὑπακοὴν εὐπειθῆς· πρὸς δουλείαν εὐτρεπῆς· πρὸς ὑποδοχὴν ἐτοίμη· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου“· Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· ὡς δούλη τῷ δεσποτικῷ πρόκειμαι νύματι· ὡς πηλὸς ὑπόκειμαι ταῖς τοῦ κεραμέως χερσίν, ὡς θέλει μετ' ἐξουσίας ἐν ἐμοὶ πραττέτω τὸ βούλημα· ὡς θέλει μετὰ φιλανθρωπίας ἐν ἐμοὶ θαυματουργεῖται τὴν παράδοξον κήσιν· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· γένοιτό μοι τὰ ῥήματά σου ταῦτα καὶ πράγματα“·

Θαυμάζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης τὴν ὑπερβολικὴν ταπεινοφροσύνην τῆς Παρθένου, πῶς κεχαριτωμένη ἀκούσασα καὶ τόσα καὶ τόσα παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, δούλην ὠνόμασεν ἑαυτήν. Οὕτω γοῦν φησὶν· Ἦμοι δὲ καὶ τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης τῆς Παρθένου οὐχ ἦττον δοκεῖ θαυμαστόν, ἀλλ' εἴπερ τι καὶ τῶν ἄλλων ἐκκληκτικώτατον· δι' ἣν τάχα καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ὑψώθη, καὶ πρὸς ὑπουργίαν ἀφιερῶθη τοῦ ταπεινώσαντος ἑαυτὸν μέχρι καὶ σώματος καὶ θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ· οὕτω γὰρ τοῦ Ἀρχαγγέλου καὶ σχήματι καὶ ῥήματι τυχοῦσα, καὶ κεχαριτωμένη καὶ νύμφη ἀκούσασα τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς λεγομένοις πιστεύουσα, δούλην ἑαυτήν ὁμως καλεῖ, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν δέχεται μὲν καὶ συγκατατίθεται· ὡς δὲ μὴ κατ' αὐτήν, ἀλλὰ κρείττονα καὶ προσδοκίας οὐσαν ἐπέυχεται· ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Ταύτη τοι καὶ κείνος ἀπῆλθεν εὐθύς ἀπ' αὐτῆς ὁ Ἄγγελος, ἐκπλαγεὶς τῆς ἀρετῆς τὴν ὑπερβολὴν, καὶ μηδὲν ἐπὶ πλέον βασανίσαι θελήσας τοῦ παρθενικοῦ κάλλους τὴν ὡραιότητα“·

ᾠδὴ 9'. Κατὰ Ἀλφάβητον ἀντίστροφον.

„Ὡς ἐμφύχῳ Θεοῦ Κιβωτῷ Φαυέτω μηδαμῶς χεὶρ ἀμυήτων
 „Χείλη δὲ πιστῶν τῇ Θεοτόκῳ ἀσιγήτως Φωρῆν τοῦ Ἀγγέλου
 „ἀμαμέλπομτα, ἐν ἀγαλλιάσει βοάτω· Χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ
 „Κύριος μετὰ σεῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η παρούσα ἐννάτη ᾠδὴ προβαίνει κατὰ Ἀλφάβητον, ἀντίστροφον ὁμως· ἦτοι ἀρχίζει μὲν ἀπὸ τὸ ω, τελειώνει δὲ εἰς τὸ α· περιέχει δὲ ἕξ Τροπάρια, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ καθὲν περιέχει τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ Ἀλφαβήτου· καθὼς καὶ ἡ προλαβούσα ὀγδόη ᾠδὴ. Οὐχ εἰσὶ δὲ τὰ Τροπάρια κατὰ ἀνταπόκρισιν, ἀλλὰ πάντα λέγονται ἐκ μέρους τοῦ Μελωδοῦ Ἰωάννου. Ἐν τῷ παρόντι λοιπὸν Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἀσματογράφος τὸ πρόσταγμα τοῦ παλαιοῦ Νόμου, τὸ ὁποῖον ἦτον νὰ μὴ ἀποτολμᾷ τινὰς ἄλλος νὰ ἐγγίξῃ εἰς τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, πᾶρξ' αἱ Λεῦίται καὶ Ἱερεῖς, ὡς καθαρὸι ὄντες καὶ ἀφιερωμένοι

τῷ Θεῷ. Καὶ δῆλον τοῦτο ἐγένετο ἀπὸ τῆν Ἱστορίαν τοῦ Ὁζᾶ, ὅς τις, ἐπειδὴ ἀνάξιος ὢν (1) ἀπλωσε τὰς χεῖράς του καὶ ἐπίασε τὴν ἱεράν μὲν, ἀψυχὸν δὲ ἐκείνην Κιβωτὸν, εὐθὺς ἐθανατώθη ὑπὸ Θεοῦ, καθὼς γέγραπται. „Καὶ ἐθυμάθη ὀργῇ Κύριος τῷ Ὁζᾶ, καὶ ἐπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ παρὰ τὴν Κιβωτὸν τῆ Κυρίας ἐνώπιον τῆ Θεῶ“. (β'. Βασιλ. 5'. 7.)

Λέγει λοιπὸν οὕτως ὁ Μελωδός· τὸ χέρι τῶν ἀπίστων ἐκείνων ὅπου δὲν ἐμυήθισαν· ἤτοι δὲν ἔμαθον τὰ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως δόγματα, ἢ εἶναι ἐκ τῶν ἀναξίων καὶ ἀκατανόητων, αὐτῶν λέγω τὸ χέρι ἅς μὴ ἐγγίξῃ μετὰ τελειότητα εἰς τὴν ἐμφυχὸν καὶ ζωντανὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ· ἤτοι ἅς μὴ ἐξετάζῃ τὸ τῆς Θεοτόκου ἀπόρρητον καὶ ἀκατανόητον Μυστήριον μετὰ ἀνθάδην ἐρευνᾶν τοῦ νοός, ἵνα μὴ πάθῃ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνο ὅπου ἔπαθεν ὁ Ὁζᾶ, καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου· μόνον δὲ τὰ χεῖλη τῶν πιστῶν καὶ εἰδότεν τοῦ Μυστηρίου τὴν δύναμιν ἅς ἀναμέλπουσιν ἀσιγήτως εἰς τὴν Θεοτόκον μετὰ εὐλαβείας καὶ πίστεως τὴν φωνὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, καὶ ἅς φωνάζουν καὶ αὐτοὶ μετὰ ἀγαλλίασιν καὶ πνευματικὴν χαρὰν τῆς καρδίας. Τί δὲ νὰ φωνάζω; τὸν χαρμόσυτον ἀσπασμόν· ἤτοι τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Τροπάριον.

„ Ἐπὲρ ἔμμοιαν συλλαβοῦσα Θεὸν, Τῆς φύσεως Θεομοῦς ἔλαθες
 „ Κόρη· Σὺ γὰρ ἐν τῷ τίκτειν τὰ Μητέρων διέδρας, Ῥευστὴ φύ-
 „ σις περ καθεστηκεῖα· ὅθην ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτωμέ-
 „ μην· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω Κόρη, λέγει, Μαρία, σὺ συλλαβοῦσα Θεὸν ἀσπύτως καὶ ὑπὲρ ἔμμοιαν, ἐλισμῶν-
 σεις· ἤτοι ὑπερέβης τοὺς ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεως· διότι ἐσὺ, ὅταν ἐγέννησας τὸν
 Θεὸν Λόγον, διέφυγες τὰ ἴδια τῶν Μητέρων, καὶ μὴ ὅλον ὅτι εἶσαι φύσις ῤευστή· ἤτοι
 ἀνθρωπίνην καὶ παθητὴν καὶ φθαρτὴν· ἴδιον γὰρ τῶν Μητέρων εἶναι, ὅταν γεννήσουν παι-
 δίον, καὶ μὴ μένουσιν πλέον παρθένοι, ἀλλὰ νὰ φθείρουν καὶ νὰ χάνουν τὴν παρθενίαν.
 Διὰ τοῦτο σὺ ἅς ὑπὲρ φύσιν γεννήσασα, ἐπαξίως ἀκούεις τόσον παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, ὅ-
 σον καὶ παρὰ πάντων τῶν πιστευόντων τῷ τόκῳ σου. Τί δὲ ἀκούεις; „Χαῖρε, κεχαριτω-
 „ μένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Τὰ αὐτὰ μετὰ τὸν Μελωδὸν πανηγυρίζει καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος· „ Πᾶσαι μὲν γὰρ
 „ αἱ γυναῖκες Μητέρες γινόμεναι, πρῶτον ἀνδράσι συνέρχονται, καὶ τότε Μητέρες προέρ-
 „ χονται (ἤτοι γίνονται)· σὺ δὲ Παρθένος τηρουμένη καὶ μένουσα, Μήτηρ ἐκ Θεοῦ γε-
 „ νῆση Θελήματος. Ἄλλην ἐπὶ σοὶ Θεὸς καινουργήσῃ τὴν σύλληψιν· ἄλλην ἐπὶ σοὶ Θεὸς
 „ τὴν ἀπότρεξιν δείξει· ἀδυνατεῖ γὰρ αὐτῷ τὸ παράπαν οὐδὲν ὧν ἂν ἐθέλησῃ ποιεῖν·
 „ ἀλλ' ἔργον εὐθέως τὸ θέλημα γίνεται, κτισμάτων αὐτῷ μηδεὸς ἀντιπίπτοντος, ὧν
 „ ἐργάτης ἐστὶ δυνατώτατος“.

Τροπάριον.

„ Πῶς θηλάζεις γάλα, Παρθέμε ἀγνή; Οὐ φέρει ἐξειπεῖρ γλῶσσα
 „ βροτεῖα· Ξέμον γὰρ φύσεως ἐπιδείκνυσαι πρᾶγμα, Νομίμου γο-
 „ μῆς ὅρους ὑπερβαίμουσα· ὅθην ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτω-
 „ μένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τρο-
 παρίου τῆς Κοιμήσεως τοῦ λέγοντος· „ Ἐπὶ φάσας ἡ χερσὶ τὰς ὑβριστικαῖς τοῦ αὐθαδέου“· ἵνα μὴ
 τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγοντες περιττολογώμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θαυμαστικῶς προφέρει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός· λέγει γὰρ πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὦ Παρθένε ἀγνή καὶ πάναγε κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, πῶς Παρθένος οὐσα καὶ πείραν ἀνδρὸς μὴ γινώσκουσα, βυζάνεις γάλα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; τοῦτο τὸ θαῦμα δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ γλῶσσα ἀνθρώπου· διότι ἐσὺ δείχνεις ἓνα πρᾶγμα ἀλλότριον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὑπερβαίνεις γὰρ τοὺς Νόμους τῆς νομίμου γονῆς τῶν ἀνδρῶν· ἐπειδὴ νόμος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι τὸ νὰ γεννοῦν αἱ γυναῖκες διὰ νομίμου γονῆς καὶ σπέρματος ἀνδρός· σὺ δὲ, Παρθένε, διπλῶς ὑπερέβης τοὺς φυσικοὺς νόμους, καὶ διάτι ἀσπόρως συνέλαβες, καὶ διότι συνέλαβες τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ τὰ δύο γὰρ ταῦτα ὑπερφυῆ εἰσὶ καὶ παραδόξα. Ὁθεν δι' αὐτὰ ἀξιοπρεπῶς ἀκούεις παρὰ πάντων τῶν χαρμόσυνοι ἀσπασμὸν τοῦ Ἀγγέλου „ Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ “.

Τροπάριον.

„ Μυστικῶς ταῖς ἱεροτεύκτοις Γραφαῖς λαλεῖται περὶ σοῦ, Μῆ-
 „ τερ ὑψίστου· Κλίμακα γὰρ πάλαι Ἰακώβ σε προτυποῦσαμ ἰ-
 „ δῶμ ἔφθ· βάσις Θεῶ αὐτῆ· ὅθεν ἔπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχα-
 „ ριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὡς Μήτηρ, λέγει, τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, διὰ λόγου σου λαλεῖται πνευματικῶς καὶ αἰνιγ-
 ματῶδῶς ἀπὸ τὰς ἱεράς καὶ Θεοκατασκευάστους Γραφάς· Θεοκατασκευάστοι γὰρ εἶναι αἱ
 Γραφαί, καθότι καὶ ὁ παλαιὸς Νόμος καὶ τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς
 περιεχόμενα ὑπὸ Θεοῦ ἐνεπνεύσθησαν. Ὁ Πατριάρχης λοιπὸν Ἰακώβ κοιμηθεὶς εἰς τὸν
 τόπον Χαρρὰν, εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν του μίαν σκάλαν, ἣ ὅποια ἔφθανεν ἀπὸ τὴν γῆν ἕως
 τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ βλέπων αὐτὴν, τὴν ἀνόμασε βάσιν Θεοῦ· ἦτοι οἶκον Θεοῦ· „ Ἐξη-
 „ γέρθη, φησὶν, Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ
 „ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν· καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι
 „ τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὐτὴ ἡ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ“. (Γέν. κη. 16.) Ἡ βάσιν
 Θεοῦ ἀνόμασε τὴν σκάλαν· διότι εἶδε τὸν Θεὸν ἐπιστηριζόμενον ἐπάνω αὐτῆς· „ Κύριος,
 „ φησὶν, ἐπεστήριχτο ἐπ' αὐτῆς“. (Γέν. κη. 13.) Ἐπροτύπωνε δὲ ἡ σκάλα αὐτὴ ἐσέ,
 Παρθένε· ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας ἐκατέβη μὲν ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν, οἱ δὲ
 ἐν τῇ γῇ ἀνθρώποι ἀνέβηκαν εἰς τὸν Οὐρανόν· σὺ δὲ οἶκος ἑμφυχος ἐφάνης τοῦ Θεοῦ,
 ὡς τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ κοιλίᾳ σου χωρήσασα. Ἀλλὰ καὶ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ σὺ ἀλη-
 θῶς εἶσαι, Θεοτόκε· καθότι προήτερα ἀπὸ ἐσέ ἦτον κεκλεισμένος ὁ Οὐρανός, καὶ τινὰς
 εἰς αὐτὸν δὲν ἐδύνατο νὰ ἔμβῃ· „ Οὐδεὶς, φησὶν, ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ
 „ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“. (Ἰω. γ'. 13.)
 Διὰ τῆς μεσιτείας δὲ τῆς ἰδικῆς σου ἀνοίχθη ὁ Οὐρανός, καὶ τῶρα εἰσέρχεται εἰς αὐτὸν
 ὅποιος πιστεύει εἰς τὸν Υἱὸν σου, καὶ φυλάττει τὰς ἐντολάς του.

Διὰ τί δὲ ὑψίστον ἀνόμασεν ὁ Μελωδός τὸν Θεὸν Λόγον καὶ Μονογενῆ Υἱὸν τῆς Παρ-
 θένου; Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, ὅσον ἂν ὁ νοῦς ἐπταθῇ καὶ ἀναβῇ εἰς τὸ ὑ-
 ψηλότερον, ζητῶν τὴν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ θεωρίαν, τόσον ὁ Θεὸς εὐρίσκειται ὑψηλότερος τῆς
 ἐκείνου ἀναβάσεως, μᾶλλον δὲ καὶ ὑψηλότερος· καθότι καὶ ἡ πολλὰ ὑψηλοτάτη ἀνάβα-
 σις τοῦ νοῦς τόσον μακρὰν εἶναι τοῦ ἀληθινοῦ ὕψους τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἐκείνη δὲν εἶναι
 ἄλλο, πᾶρξ ἓνα ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τοῦ Θεοῦ· οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐρμηνεύων τὸ ψαλ-
 μικὸν ἐκεῖνο „ Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν
 „ αὐτοῦ“ λέγει· „ Ὅσον χωρεῖ ὑμῶν ἡ λογισμὸς, τοσοῦτον τοῦ Θεοῦ τὴν δόξαν ὑψά-
 „ σατε, εἰδότες ὅτι, ὅσον ἂν ὑπερταθῇ ὑμῶν ἡ διάνοια, καὶ πᾶσαν παρέλθῃ ὑψηλὴν
 „ φαν-

ἢ φαντασίαν ἐν ταῖς περὶ Θεοῦ ὑπολήψεσι, τότε τὸ παρ' ὑμῶν εὐρισκόμενον καὶ προσκυνούμενον, οὐκ αὐτὴ ἢ μεγαλειότης τοῦ ζητουμένου ἐστίν, ἀλλὰ τὸ υποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, τὸ ὑποβεβηκὸς διὰ τοῦτου καὶ κάτω κείμενον τῆς διανοίας ὑμῶν, συγκρίσει τῆς ἀνεφίκτου καταλήψεως διερμηνεύων. (Ἑρμην. εἰς τὰς ἐπιγραφ. τῶν ψαλμῶν κεφ. 3. Τόμ. α.) Ὁθεν καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Δαβὶδ, „Σὺ δὲ ὕψιστος, εἶπεν, εἰς τὸν αἰῶνα“, (Ψαλ. γα. 8.) Ἰὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὁ Θεὸς ὑπὸ πάντων τῶν νόων, τῶσον τῶν Ἀγγέλων, ὅσον καὶ τῶν ἀνθρώπων νοούμενος ὑψιλότατος ἔχει νὰ διαμενῇ πάσης τῆς αὐτῶν νοήσεως εἰς ὅλον ἐκείνον τὸν ἀτελεύτητον καὶ ἀπέραντον αἰῶνα.

Τροπάριον.

„Θαυμαστὸν τῷ Ἱεροφάντῃ Μωσεῖ ἢ Βάτος καὶ τὸ πῦρ ἔδειξε
 τέρas. Ζητῶν δὲ τὸ πέρας εἰς διάβασιμ χρόνου, ἐν Κόρῃ Ἀγρῆ,
 ἔφη, κατοπτεύσω· ἢ ὡς Θεοτόκῃ λεχθεῖν· Χαῖρε, κεχαριτωμένη·
 ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸ τρίτον τῆς Ἐξόδου ἐρανίσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδός· γέγραπται γάρ ἐκεῖ ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Ἄγγελος Κυρίου, ὅστις ἦτον ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος· ἦτοι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐφάνη πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τῆς Βάτου, καὶ ἡ Βάτος ἐκαίετο μὲν, οὐ κατεκαίετο δὲ, τότε ὁ Μωϋσῆς εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτόν του τὰ ἀκόλουθα λόγια· „Παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὄραμα τὸ μέγα τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ἡ Βάτος;“ (Ἐξ. γ. 3.) Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν μελωργῶν ὁ Μελωδός ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, ἢ Βάτος, λέγει, καὶ τὸ πῦρ ὅπου ἔκαε μὲν τὴν Βάτον, οὐ κατέκαε δὲ αὐτήν, αὐτὰ ἔδειξαν τὸ παλαιὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν ἓνα τέρας (σημεῖον) (1) θαυμαστὸν καὶ παραδόξον, τοὺς ὄρους ὑπερβαῖνον τῆς φύσεως· διότι αὐτὸς βλέπων τὴν Βάτον νὰ καίεται μὲν, νὰ μὴ χωνεύεται δὲ, ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὸ τέλος καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ τοιοῦτου μεγάλου θαύματος μετὰ διάβασιμ χρόνου· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ παρελθὼν· ἦτοι ἀφ' οὗ διαβῆ πολλὺς καιρὸς, καὶ ἐγὼ περάσω ἀπὸ τὴν ζωὴν ταύτην, τότε θέλω ἰδεῖ νοερῶς διὰ τῶν ἔργων πληρωθὲν τὸ μέγα τοῦτο θέαμα εἰς μίαν Κόρην Ἀγρῆν καὶ Παρθένον· καθότι αὐτὴ ἔχει μὲν νὰ δεχθῆ εἰς τὴν ἀσπορον κοιλίαν της τὸ πῦρ τῆς Θεότητος· ἦτοι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι πῦρ κατὰ τὸ γεγραμμένον, „Κύριος ὁ Θεὸς σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευτ. δ. 24.) δὲν ἔχει δὲ νὰ κατακαῖ ἀπὸ αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ λάβῃ καμμίαν βλάβην καὶ φθοράν. Ἀκολουθῶς δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδός ὅτι εἰς τὴν Κόρην αὐτὴν ἔχει νὰ ρηθῆ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Ἀγγέλων ὡς εἰς Θεοῦ Μητέρα τὸ „Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“.

Ὅτι δὲ ἡ Βάτος καὶ τὸ ἐν τῇ Βάτῳ πῦρ προεικνύει τὴν Παρθένον καὶ τὴν ἐν τῇ Παρθένῳ σύλληψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, μάρτυς ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, λέγων· „Ἡ Βάτος ἀκανθῶδες ἐστὶ φυτὸν· δηλοῖ δὲ ὡς τῆς ἀκανθῶδους καὶ ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν ὡς διὰ τὴν παράβασιν γενομένης φύσεως κοινωνήσει τὸ πατρικὸν φῶς χωρὶς ἀμαρτίας“.

Καὶ

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἐρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ τοῦ Παύλου „Ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων“, (Ῥωμ. ιε. 19.) λέγει ὅτι διαφέρει τὸ σημεῖον ἀπὸ τῶν τεράτων· καθότι σημεῖον λέγεται ἐκεῖνο ὅπου γίνεται μὲν εἰς τὰ φυσικὰ πράγματα, καινοπρεπῶς δὲ καὶ θαυμαστῶς· χάριν παραδείγματος, τὸ νὰ ἰατρευθῆ παρευδὴς ἢ δερμαιομένη πενθερὰ τοῦ Πέτρου, τοῦτο κατὰ φύσιν μὲν εἶναι, τότε ὅμως καινοπρεπῶς καὶ μὲν τὸν θαυμαστὸν ἐγίνε· διότι τῶσον ἐγλίγωρα καὶ μὲν μόνον τὸ πιάσιμον της χειρὸς τοῦ Κυρίου ἀφήκεν αὐτὴν ἢ δερμῆ· τέρας δὲ λέγεται ἐκεῖνο ὅπου

γίνεται εἰς τὰ μὴ κατὰ φύσιν ὄντα· παραδείγματος χάριν, κατὰ φυσικὸν τρόπον ὅποιος γεννηθῆ τυφλὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἰατρευθῆ καὶ νὰ λάβῃ ἐφθαλμοὺς βλέποντας. ὁ Κύριος ὅμως τὸ θαῦμα τοῦτο ἐποίησε, τὸν ἰατρευθῆς ὀμματαῶσας τυφλὸν· πλὴν τῶσον τὸ σημεῖον, ὅσον καὶ τὸ τέρας ἔξω ἀπὸ τοῦς συνήθεις νόμους τῆς φύσεως γίνονται. Ἀλλὰ εἰς μὲν τὸ σημεῖον ὀλιγότεροι νόμοι τῆς φύσεως λύονται, εἰς δὲ τὸ τέρας, περισσότεροι. Ὁθεν καὶ εἰς τὸ ἐν τῇ Βάτῳ, τῇ καιομένη μὲν, μὴ χωνευομένη δὲ, τέρας περισσότεροι νόμοι ἐλυθῆσαν.

Καὶ πάλιν· Ἔσπερ οὐ φοριτὸν ἀκάνθαις τὸ πῦρ, οὕτω καὶ Θεότης ἀνθρωπότητι· πλὴν
 „ ἐν Χριστῷ συνέβη καὶ γέγονεν οἰστή· Μάρτυς ὁ Θεοδώριτος λέγων· Ἔμαι δὲ καὶ
 „ τοῦτο παραδηλοῦσθαι διὰ τῆς ἀκαταφλέκτου Βάτου, ὡς ὁ Μορογενὴς ἐνανθρωπήσας, καὶ
 „ παρθενηκὴν οἰκήσας νηδὺν, φυλάξει τὴν παρθενηκὴν ἀκήρατον· Μάρτυς ὁ Σουῆρος, Ἔ
 „ τοῦ Θεοῦ Υἱός, φάσκων, ὅς καὶ Ἄγγελος ἐκλήθη, ὡς τὴν τῆ Πατρὸς ἐξαγγέλλων βου-
 „ λὴν, ἐφάνη ἐν τῇ Βάτῳ εἰς τύπον τῆς Παρθένου· (1) καὶ πάλιν· Ἔ Πού ποτέ εἰσιν
 „ οἱ λέγοντες, πῶς Θεὸς ἠνώθη σαρκί; πῶς τὸ ἀσώματον συνέβαινε σώματι; τοῦτό σοι
 „ τὸ θαῦμα προζωγραφοῦν τὸ Μυστήριον, γενέσθω πάσης ἀποδείξεως ἐναργέστερον·

Τροπάριον.

Ἐ Δαυὶδ σε Ἔρος καλεῖ ροντόμ· Γεμμήτριαμ Θεοῦ ὁ Ἠσαίας· Βλέ-
 „ πει δὲ ὡς Πόκομ Γεδεών· Ἐ Δαβὶδ δὲ Ἄγίασμα φάσκει· Πύλημ
 „ δὲ σε ἄλλος· ὁ δὲ Γαβριὴλ σοι κραυγάζει· Χαῖρε κεχαριτωμένη·
 „ ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ φέρει εἰς τὸ μέσον διαφόρους Προφήτας ὁ Μελωδός, προσεικονί-
 ζοντας τὴν Παρθένον μὲ διάφορα σύμβολα· ὅθεν καὶ ἀποτείνων πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον,
 οὕτω φησὶν· Ἐ Δειπάρθενε Μαριάμ, ὁ μὲν Προφήτης Δαυὶδ ὀνομάζει ἐσὲ Ἔρος ἀπελέ-
 κητον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐκόπη λίθος χωρὶς χερί ἀνθρώπου· ἦτοι ἐγεννήθη ὁ ἀπρογωνιαῖος
 λίθος Χριστὸς χωρὶς σπέραν ἀνδρός· Ἔ Ἐν τῷ τρόπῳ εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος
 „ ἀνευ χειρῶν· (Δαν. β'. 25.) ὁ δὲ Προφήτης Ἠσαίας Γεμμήτριαμ τοῦ Θεοῦ· ἦτοι Μη-
 „ τέρα τοῦ Θεοῦ καὶ Θεοτόκον σε ὀνομάζει· Ἐ Ἰδοὺ φησὶν, Ἐ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφε-
 „ ται, καὶ τέξεται Υἱόν· (Ἠσ. ζ'. 14.) ὁ Κριτὴς Γεδεών βλέπει ἐσὲ, Παρθένε, ὡς ἀ-
 „ παλὸν ποκάρι τῶν μαλλίων, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη τὴν ἀνωθεν καταβαίνουσαν βροχὴν· ἦτοι
 „ τὸν ἀνωθεν κατελθόντα Υἱόν τοῦ Θεοῦ, καὶ συλληφθέντα ἐν τῇ κοιλίᾳ σου· Ἐ Ἰδοὺ ἐγα-
 „ τίθημι τὸν πόκον τῆ ἐρίου ἐν τῇ ἄλωνι· ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ
 „ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χειρὶ μου τὸν Ἰσραὴλ καθὼς ἐλά-
 „ λησας· (Κριτ. ε'. 37.) ὁ δὲ Προφητὰς Δαβὶδ Ἄγίασμα σε ὀνομάζει λέγων· Ἐ Ἄ-
 „ γιωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ Ἄγίασματι αὐτῆ· (Ψαλ. γέ. 6.) Ἄγίασμα δὲ ὀ-
 „ νομάζει κατὰ μὲν τὸ γράμμα, τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναόν, κατὰ δὲ ἀλληγορίαι, ἐσὲ καλεῖ
 „ τὴν ἀληθῶς οὖσαν ἄγιον ναόν τοῦ Θεοῦ· Πύλην δὲ κεκλεισμένην ὀνομάζει σε ἄλλος Προ-
 „ φήτης· ἦτοι ὁ Ἰεζεκιὴλ λέγων· Ἐ Ἡ Πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται,
 „ καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς· (Ἰεζ. μδ'. 2.) ὁ δὲ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πλέον
 „ ὑψηλότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς Προφήτας ὀνομάζει σε κεχαριτωμένη· καθότι ἐσὺ εἶσαι τὸ ἀ-
 „ πάνθισμα καὶ ἡ συνάθροισις ὅλων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων· διὰ τοῦτο καὶ
 „ φωνάζει εἰς ἐσὲ τὸν χαρμόσυνον ἀσπασμόν· Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ·

Ἐ Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἰάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κα-
 νόνα τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ, ἄμποτε, λέγω, νὰ ἀφελθῶμεν ἀπὸ τὴν ἑορτὴν ταύτην
 καὶ νὰ συλλάβωμεν πνευματικῶς εἰς τὴν ψυχὴν μας, καὶ νὰ κοιλοπονήσωμεν καὶ νὰ γεν-
 „ τήσωμεν· Πῶς καὶ μὲ τί τρόπον; ἀκουσον μετὰ προσοχῆς καὶ πίστεως· Ἐ Ἐὰν γάρ, φη-
 „ σὶ, μὴ πιστεύσῃτε, οὐδ' οὐ μὴ συνῆτε· Ἐ Ὁ Προφήτης Ἠσαίας λέγει· Ἐ Διὰ τὸν φόβον
 „ σου,

(1) Σημειοῦμεν ἐσταῦδα ὅτι ὁ Ζωναρὴς Ἰωάννης
 ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ αἰ. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου
 σο λέγον· Ἐ Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σου πυρπολου-
 „ μένη Βάτος εἰδείξεν ἀφλεκτός· ἀντιστρόφως διωρ-
 „ δεύει οὕτω· Ἐ Τύπος τῆς ἀγνῆς λοχείας σου πυρπο-
 „ λουμένη Βάτος εἰδείξεν ἀφλεκτόν· Καὶ λέγει·
 „ Ἐ Τύπος τῆς σῆς λοχείας εἰδείξε τὴν Βάτον καλο-
 „ μένην καὶ μὴ κατακαισμένην, ἀλλὰ ἀφλεκτόν με-

„ ναύσαν· διὰ τὸ τυτῶν γὰρ σε ἡ Βάτος φλεγόμε-
 „ νη οὐ κατερλέγετο, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ σὺ μέλλεις
 „ ἐν σεαυτῇ δεῦσθαι τὸ πῦρ τῆς Θεότητος καὶ μὴ
 „ καταφλεγῆναι· Καὶ ἐν πολλαῖς δὲ χειρογραφοῖς
 Ὀκτωήχου οὕτως εὐθῆται διωρδωμένοι· Ὄστε πρω-
 „ σέτυπον μὲν ἦτον ἡ Παρθένος τῆς Βάτου, ἡ δὲ Βά-
 „ τος ἦτον τῆς Παρθένου τύπος καὶ εἰκὼν.

σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν (ἤτοι συνελάβομεν) καὶ ὠδινήσαμεν (ἤτοι ἐκοιλοποιήσαμεν) καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου, ἢ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς“. (Ἦσ. κς'. 8.) Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιος Κύριλλος, λέγει ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ καρδία παρομοιάζει μὲ τὴν Μήτηρ, ὁ δὲ Λόγος τοῦ Θεοῦ παρομοιάζει μὲ τὸ σπέρμα. Σπειρόμενος λοιπὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς πίστεως, κάμνει αὐτὴν ἐγκυον πρῶτον ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ, κάμνει αὐτὴν νὰ μισῇ μὲν κάθε ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην σαρκικὴν, νὰ ποθῇ δὲ κάθε ἀρετὴν καὶ ἀγαθοεργίαν. Χρονίζων δὲ ὁ φόβος οὗτος εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ καθαρίζων αὐτὴν ἀπὸ τὰ πάθη, τέλος πάντων γίνεται πρόξενος εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ ἀκολουθῶς νὰ γεννήσῃ πνεῦμα σωτηρίας: ἤτοι τὴν ποθητὴν καὶ αἰώνιον σωτηρίαν, φθάσασα εἰς ἀνδρα τέλειον καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνωτέρω Ἠσαίας ἐπιφέρει „Καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου“. Ἡ τάξις γὰρ ἢ φυσικὴ εἶναι πρῶτον νὰ δέχεται ἡ γυνὴ τὸ σπέρμα· δεύτερον, νὰ συλλαμβάνῃ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ μορφώσῃ εἰς βρέφος· τρίτον, νὰ κοιλοποιήσῃ καὶ τέταρτον, νὰ γεννᾷ. Τοιοῦτοτρόπως ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν γέννησιν· πρῶτον, ὡς εἶπομεν, δέχεται ἡ ψυχὴ διὰ τῆς πίστεως τὸν σπῆρον τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· δεύτερον, συλλαμβάνει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· τρίτον, κοιλοποιεῖ καὶ τέταρτον, γεννᾷ τὸ πνεῦμα τῆς σωτηρίας· τὸ γὰρ τέλος τῆς πνευματικῆς γεννήσεως ταύτης καὶ ὁ καρπὸς τῶν πνευματικῶν ὠδίνων εἶναι ἡ σωτηρία κατὰ τὸν Θεοδώριτον. Ὅμοιον δὲ τοῦτο εἶναι μὲ ἐκεῖνο ὅπου γράφει ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Γαλάτας· „Τεννία μου, οὗς πάλιν ὠδίνω, ἕως οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν“. (Γαλ. Δ'. 19.) ἐπειδὴ γὰρ οἱ Γαλάται παραιτήσαντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἐφύλαττον τὰ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τούτου χάριν ὁ Παῦλος ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ ἀναγεννήσῃ πάλιν αὐτοὺς, καὶ νὰ σπουδάσῃ νὰ μορφώσῃ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων.

Θέλεις, ἀγαπητὴ ἀναγνώστα, νὰ βεβαιώῃς τὴν πνευματικὴν ταύτην σύλληψιν καὶ κοιλοποίησιν καὶ γέννησιν; Ἄκουσον καὶ ἄλλας μαρτυρίας ἀγίων, τὰς ὁποίας ἐσπουδάσαμεν νὰ συναξώμεν πρὸς πληροφορίαν τῶν ἀπιστάντων τῷ τοιαύτῳ Μυστηρίῳ. Γράφει ὁ Θεῖος Νύσσης Γρηγόριος ἢ Ὅπερ γὰρ ἐν τῇ ἀμιάντῳ Μαρίας γέγονε σωματικῶς, τοῦ πληρώματος τῆς Θεότητος ἐν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς Παρθένου ἐκλάμψαντος, τοῦτο ἐπὶ πάσης ψυχῆς κατὰ λόγον παρθενοσύνης γίνεται, οὐκέτι σωματικὴν ποιούμενου τοῦ Κυρίου τὴν παρουσίαν, ἀλλὰ πνευματικῶς εἰσοικιζομένου, καὶ τὸν Πατέρα ἑαυτοῦ συνεισάγοντος“. (Κεφ. β'. περὶ Παρθενίας Τόμ. γ'.) Ἐφη δὲ καὶ ἢ Θεοφόρος Μαξιμὸς· „Ὁ τῷ Θεῷ ἐφάπαξ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς, αἰεὶ γεννᾶται θέλων κατὰ Πνεῦμα διὰ φιλανθρωπίαν τοῖς θεούλοις, καὶ γίνεται βρέφος, ἑαυτὸν ἐν ἐκείνοις διαπλάττων ταῖς ἀρεταῖς“. (Κεφ. η'. τῆς γ'. ἐκατονταδ. τῶν Γνωστικῶν). Ἄλλὰ καὶ ἢ Συμεὼν ἢ νέος Θεολόγος οὕτω λέγει· „Καλότυχος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἰδῆ τὸ φῶς τοῦ Κόσμου, ἤγουν τὸν Χριστὸν ὅτι ἐμορφώθη μέσα του· ὅτι αὐτὸς θέλει νομισθῆ Μήτηρ Χριστοῦ, ἔχων τὸν Χριστὸν μέσα του ὡσαν βρέφος, καθὼς αὐτὸς ὁ ἀψευδέστατος ὑπέσχετο· „Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου καὶ φίλοι μου οὗτοί εἰσιν, οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τῷ Θεῷ καὶ ποιούντες αὐτόν. Ὡστε ἐκεῖνοι ὅπου δὲν φυλάττεν τὰς ἐντολάς του, ὑστερεῖνται θεληματικῶς ἀπὸ τὴν τοιαύτην χάριν· ἐπειδὴ τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ ἦτον, καὶ εἶναι, καὶ θέλει εἶναι δυνατόν· καὶ ἐγένε, καὶ γίνεται, καὶ θέλει γένῃ εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου κάμνουν τὰς ἐντολάς του“. (Λόγ. νζ'. σελ. 304.) Καὶ πάλιν· „Εἰς ποῖον δὲ τόπον καὶ μέρος τοῦ σώματος νομίζεται ὅτι μορφοῦται ὁ Χριστός; εἰς τὸ πρόσωπον ἢ εἰς τὸ στήθος; ὄχι, ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας μορφοῦνται· καὶ ὄχι σωματικῶς, ἀλλὰ ἀσωμάτως καὶ καθὼς πρέπει εἰς τὸν Θεόν“. (αὐτόθ.)

Εἰς τοῦτο συντείνει καὶ τὸ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ῤητόν τὸ λέγον· „Χριστὸς ἐκ Παρθέτου· γυναῖκες παρθενεύετε, ἵνα Χριστοῦ γέννησθε Μητέρες“. Ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σχολιαστὴς Νικητᾶς λέγει· „Πᾶσα ψυχὴ ἀρρένος ὁμῶς καὶ θηλείας ἀπὸ πάσης ἐμπαθείας παρθενεύσασα, συλλαμβάνει τὸν λόγον τῆς ἀρετῆς, καὶ γεννᾷ αὐτόν“. Λέγει δὲ καὶ Ἰωσήφ ἢ Βρυέννιος ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ εἰς τὸν Εὐαγγέλιον· „Γινώμεθα ὑπόθεσις ἐορτῆς, μᾶλλον δὲ ἑκαστος ἡμῶν καθ' ἑαυτὸν ἐορτῆ, καὶ ἀποδώμεν ἄγε ἢ σήμερον πανηγυρὶς ἀπαιτεῖ. Ἔσται δὲ τοῦτο πῶς; ψυχὴ ἡσθα στειρὰ καὶ ἄκαρπος καὶ

„ μηδὲν τέκνον γεννώσα ζωῆς ἀξίον καὶ φωτός; ἀπάρτι ἐν γαστρὶ εὐθέως τὸν φόβον τὸν
 „ δεσποτικὸν ἐγκολπώθητι, ■■■ πνεῦμα σωτηρίας σεαυτῷ ἀπογέννησον, ■■■ θρέψον τὸ
 „ τέκνον καὶ αὐξήσον τῇ τῆς Θείας Τριάδος ὀρθοδοξίᾳ ἐν τε πράξει καὶ θεωρίᾳ τῷ πνεύ-
 „ ματος, καὶ τοῦτο ἀπόδος τῷ Κυρίῳ ἀνάθημα “. Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρης, ὡ ἀναγνώστα,
 „ ὅτι αὕτη ■ πνευματικὴ σύλληψις καὶ γέννησις ἀποκτᾶται μὲν καὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν
 „ Θεουργῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, κυρίως δὲ καὶ ἐξαρέτως αὕτη ἀποκτᾶται διὰ τῆς τοῦ τοῦ
 „ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν ■ ρδίαν, καὶ διὰ τῆς ἐν καρδίᾳ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως μελετωμένης
 „ Θείας καὶ μονολογίστου προσευχῆς τῆς λεγουσῆς „ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἑ-
 „ λήσόν με “. ἐνοικεῖ γὰρ διὰ τῆς προσευχῆς ταύτης ἐν τῇ καρδίᾳ καθ' ἕξιν, καὶ συλ-
 „ λαμβάνεται ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· ■ Τοῦτό ἐστι
 „ τοῦ Θεοῦ ἐνοίκησις, τὸ διὰ τῆς μνήμης ἔχειν ἐνδρυμένον ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεόν· οὕτω γι-
 „ νάμεθα ναὸς Θεοῦ, ὅταν μὴ φροντίσι γίναισι τὸ συνεχὲς τῆς μνήμης διακόπτηται, ἀλλὰ
 „ πάντα ἀποφυγῶν ὁ φιλόθεος ἐπὶ τὸν Θεὸν ἀναχωρῇ “. (Ἐπισ. α.)

Ἀπὸ ποῦ δὲ ἐμπορεῖ ■ ἀ καταλάβῃ τινὰς ὅτι συνέλαβε πνευματικῶς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ
 καὶ ἐγγαστρώθη; Ἀπὸ δύο σημάδια, ὧν τὸ μὲν πρῶτον σημάδι ἀναφέρει ἕνας νηπιτικὸς
 Πατὴρ καὶ Γέρον, λέγων· καθὼς σημεῖον τῆς σωματικῆς συλλήψεως τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ
 ἔλλειψις τῶν καταμνηνίων αἱμάτων· οὕτω καὶ τῆς πνευματικῆς συλλήψεως τῆς Θείας χάρι-
 τος εἶναι σημεῖον ἡ ἔλλειψις τῆς ἡδονικῆς ρεύσεως τοῦ σπέρματος· καὶ καθὼς, ὅταν ἡ γυ-
 νὴ συλλάβῃ, ἀποβάλλει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνδρός· οὕτω καὶ ὅταν πνευματικῶς ἡ ψυχὴ
 συλλάβῃ, ἀποβάλλει καὶ μισεῖ καθε ἀλλήν ἐπιθυμίαν, ἡδονῶν διπλαθῆ, πλούτου, δόξης
 καὶ καθε ἄλλου προσκαίρου καλοῦ. Τὸ δὲ Δεύτερον σημάδι τῆς κατὰ πνεῦμα συλλήψεως
 ἀναφέρει ■ μέγας Ἀθανάσιος καὶ Συμεῶν ■ νέος Θεολόγος· ὁ μὲν γὰρ Ἀθανάσιος λέγει·
 „ Ὡσπερ ἡ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα γυνὴ ἐκ τῶν σκιρτημάτων τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ μητρὶ
 „ αὐτῆς ἐπίσταται ἀψευδῶς ὅτι καρπὸν ἔλαβεν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθῶς Χριστια-
 „ νοῦ, οὐ διὰ ῥημάτων γονέων, ἀλλὰ διὰ ■ πραγμάτων καὶ σκιρτημάτων τῆς καρδίας αὐτῆς,
 „ καὶ μάλιστα τῶ καιρῶ τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν φωτισμάτων καὶ τῆς μεταλήψεως τῆ ἀγίου
 „ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ μαρτάνει ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅτι τὸ
 „ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβε βπτισθεῖς “. (ἐν ταῖς ἐρωταποκρίσεσι) Ὁ δὲ Συμεῶν οὕτω
 φησὶ· „ Καθὼς ὅτι ■ ἦναι ἐγγαστρωμένη ἡ γυνὴ ἢ γνωρίζει φανερὰ, ἐπειδὴ σκιρτᾷ τὸ
 „ βρέφος εἰς τὴν κοιλίαν τῆς, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ γνωρίζῃ ὅτι ἐχ■ μέσα τῆς
 „ βρέφος· τοιοιτοτρόπως καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἔχει τὸν Χριστὸν μεμορφωμένον εἰς τὸν ἑαυτὸν
 „ τοῦ γνωρίζ■ τὰ σκιρτήματα καὶ κινήματα, ἦγουν τὰς ἐλλάμψεις καὶ ἀστραπὰς του,
 „ βλέπει μέσα του τὴν μόρφωσιν τοῦ Χριστοῦ “. (Λόγ. νζ'. σελ. 304.)

Ἄλλα τί φέρω μαρτυρίας ἀπὸ ἄλλους περὶ τῆς κατὰ Πνεῦμα ταύτης συλλήψεως καὶ
 γεννήσεως τῆς ψυχῆς; Αὕτη ἡ ἰδία Παρθένος Μαρία ■ παρ' ἡμῶν σήμερον ἑορταζομένη,
 αὕτη ἂς ἦναι διδάσκαλος εἰς ἡμᾶς καὶ παράδειγμα τοῦ πνευματικοῦ τούτου Μυστηρίου·
 διότι καὶ αὕτη πρὸ τοῦ νὰ συλλάβῃ οὐσιαστικῶς καὶ σωματικῶς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ
 Θεοῦ, συνέλαβεν αὐτὸν ἀσωμάτως καὶ πνευματικῶς ἐν τῇ αὐτῆς καρδίᾳ, καὶ ἐκυφόρησε
 καὶ ἐγέννησε κατὰ τὸν μυστικὸν τρίπον ὅπου εἶπομεν ἀνωτέρω. Ποῖος τοῦτο βεβαίως; Ὁ
 σοφὸς Φελλὸς ἐν τῷ ■ τὸν Εὐαγγελισμὸν ἐγκωμῶ αὐτῷ· οὕτω γὰρ φησὶ περὶ τῆς
 Παρθένου· „ Ὑπὲρ τὰ Σεραφίμ καὶ ■ ρὶν συλλαβεῖν ὄρωσα Θεόν, καὶ ἀρρήτως ταῖς Θεω-
 „ ρίαις (ἢτοι πνευματικῶς καὶ ἀσωμάτως) συλλαμβάνουσα καὶ κυφορούσα καὶ ἀποτί-
 „ κτουσα, ὡσπερ ὕστερον οὐσιαστικῶς ταύτη ταῦτα κατείργαστο “. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς Φελ-
 „ λὸς παρακινεῖ καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς μυστικῆς ταύτης καὶ πνευματικῆς συλλή-
 „ ψεως καὶ γεννήσεως, οὕτω γράφων· ■ Σὺ δέ μοι δέξαι τὸ δῶρον, καὶ τὴν σύλ-
 „ ληψιν θαύμασον ὁμοῦ καὶ ἐνέργησον, καὶ συλλαβῆν τὸν λόγον, ἀνευ ὀδίνων ἀπότει·
 „ Ἄλλὰ καὶ τὴν σύλληψιν διακρίβωσον, καὶ δέξαι μετὰ φιλοσοφίας τὰ εὐαγγέλια· ■
 „ μὲν γὰρ ἀληθεύῃ, ὑπόδεξαι· ἂν δὲ ψευδῆται, ἀποπήδησον· καὶ γυμνάσθητι τὰ αἰσθη-
 „ τήρια τῆς ψυχῆς πρὸς διάκρισιν τοῦ χείρονος καὶ βελτίονος· οὕτω γὰρ καθαρῶς συλ-
 „ λήψῃ Θεόν, καὶ ὠδινήσεις ἐν τῷ νεί, καὶ ἀποτέξεις κατὰ καιρὸν, καὶ οὐκ ἀπατηθήσῃ
 „ πρὸς τὰ εὐαγγέλια, ἀλλὰ μετὰ κρίσεως λογισμοῦ ἐγκυμονήσεις τὸν λόγον, ἐν αὐτῷ τῷ
 „ Λόγῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ ■ τῷ Ἁγίῳ
 „ Πνεύματι, νῦν ■ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ■ ἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

Τ Ο Υ Κ Α Ν Ο Ν Ο Σ Τ Ω Ν Β Α Ι Ω Ν (Ι).

Ανίσως τινὰς ἤθελεν ἀκούσῃ ὅτι ὁ Βασιλεὺς μέλλει καὶ ἐκβῆ ἔξω ἀπὸ τὰ βασιλικὰ του παλάτια, καὶ ἔχει νὰ κρύψῃ μὲν τὰ βασιλικά φορέματα, νὰ ἐνδυθῆ δὲ ἱμάτια πτωχικὰ καὶ εὐτελῆ, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ πολεμήσῃ ἕνα τύραννον καὶ ἀποστάτην ὅπου τυραννεῖ τὸν λαόν του, καὶ νὰ νικήσῃ αὐτὸν μὲ σοφίαν καὶ τέχνην, βέβαια ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὅταν ἀκούσῃ τὴν φήμην ταύτην, ἔχει νὰ ἐπαινέσῃ τὸν Βασιλέα διὰ τὸν σοφὸν στοχασμόν του, καὶ μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς αὐτὸν, ὅπου πιγείνει ἐναντίον τοῦ ἀποστάτου ἐκείνου, ἵνα ἱστορήσῃ μὲν τὰς σοφὰς μηχανὰς ἧκου ἔχει νὰ μεταχειρισθῆ ὁ Βασιλεὺς κατὰ τοῦ τυράννου, ἱστορήσῃ δὲ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κατ' ἐκείνου δράματα καὶ τέχνας καὶ πολέμους καὶ στρατηγήματα. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Βασιλεὺς πολεμήσας τὸν τύραννον νικήσῃ, ἢ καὶ φοιρήσῃ τούτον, εἶτα μέλλει νὰ ἐπιμαγυρίσῃ εἰς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν μὲ θρίαμβον καὶ προπομπὴν μεγάλην διὰ νὰ λάβῃ τὰ ἐπινίκια ἄσματα ἀπὸ τοὺς πολίτας· τότε ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν ἐπόθει νὰ ἰδῆ τὸν θρίαμβον καὶ τὴν προπομπὴν τῆ Βασιλείας, ἀρά γε ἐμπορεῖ νὰ νομισθῆ ὅτι εἶναι φρόνιμος καὶ φιλοθεάμων; ὄχι βεβαίωτατα· μᾶλλον δὲ αὐτὸς πρέπει νὰ κατηγορῆται ὡς ἕνας ἄνθρωπος ἀνόητος καὶ παράφρων· διότι εἰς μὲν τὰ θλιβερά καὶ ταπεινά ἠκολούθησε τῷ Βασιλεῖ, εἰς δὲ τὰ χαροπὰ καὶ ὑψηλά δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν πρῶτον εἰς τὸν παμβασιλέα ἡμῶν Χριστὸν, ὅταν ἔκλινε τοὺς Οὐρανοὺς καὶ κατέβη ἕως εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐνδυθεὶς τὴν ἰδικήν μας γήνην φύσιν διὰ νὰ ἀπατήσῃ τὸν σοφιστὴν τῆς κακίας Διάβολον, ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου ἐν Βηθλεέμ. Δεύτερον, ἠκολουθήσαμεν εἰς αὐτὸν, ὅταν ἐβαπτίσθη ὑπὸ δούλου τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. Τρίτον, ἠκολουθήσαμεν αὐτῷ, ὅταν ἦτον βρέφος τεσσαραπονήμερον, καὶ προσφερθεὶς εἰς τὸν ναόν, ἐνηκολούθησε ὑπὸ τοῦ Θεοδόχου Συμεῶν. ἠκολουθήσαμεν δὲ αὐτῷ καὶ χθὲς ὅπου ἐνίκησε τὸν τύραννον ἄδην μὲ τὴν τετραήμερον ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, καὶ διὰ τῆς ἀναστάσεως τούτου ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ἀρράβωνα, ὅτι ἔχομεν νὰ ἀναστηθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Σήμερον δὲ ὅπου γυρίζει εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ νικητὴς μὲ μεγάλην προπομπὴν καὶ δορυφορίαν καὶ μὲ ἐπινίκια ἄσματα καὶ εὐφημίας, σήμερον, λέγω, νὰ μὴ ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ, καὶ νὰ μὴ συγχαρῶμεν εἰς τὴν θαυμαστὴν νίκην του; ὄχι! μὴ γένοιτο! ἡχαρίστου γὰρ καὶ ἀγνώμονος δούλου τοῦτο εἶναι ἴδιον νὰ μὴ συγχαίρῃ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου του. Ὅθεν ἄς συνακολουθήσωμεν, ἀδελφοί, ἄς συνακολουθήσωμεν αὐτῷ ὡς εὐγνώμονες καὶ εὐχαρίστοι δούλοι, καὶ ἄς συγχαρῶμεν εἰς τὴν νίκην ὅπου ἐποίησε κατὰ τοῦ θανάτου καὶ ἄδου ὁ εὐεργετικώτατος ἡμῶν Δισπότης καὶ παμβασιλεὺς Ἰησοῦς. Ἄς ὑποτάξωμεν εἰς αὐτὸν τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον: ἦτοι τὰ ἄλογα ἡμῶν πᾶσι τὰ σκιρτῶντα καὶ μὴ ὑποτασσόμενα εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον· ἄς ὑπαντήσωμεν αὐτῷ μὲ βαῖα καὶ κλάδους φοινίκων: ἦτοι μὲ ἀειθαλεῖς ἀρετάς· ἄς ἀκούσωμεν τοὺς ὕμνους τῶν εὐφη-

(1) Βαῖον εἶναι φωνὴ Αἰγυπτιακὴ, καὶ σημαίνει φοινίκος κλάδος, ὡς λέγει ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ τῶν Ἁγίων τόπων (τῆς Ἱερουσαλήμ δηλαδὴ). Βεβαίω δὲ καὶ ἡ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγων: „Τῆ

„ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξήλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ“. (Ἰω. β. 12.)

εὐφημούμενων παίδων ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἄς γένωμεν καὶ ἡμεῖς παῖδες κατὰ τὴν ἀκακίαν, ἀπλοῖ δηλαδὴ καὶ ἀπονήρευτοι, καὶ οὕτως ἄς εὐφημήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν καθήμενον ἐπὶ πάλου Βασιλέα ἡμέτερον, καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ πορευόμενον μετὰ θριάμβου καὶ δόξης· εἴαν γὰρ ἡμεῖς δὲν γένωμεν ἀπονήρευτοι ὡς τὰ παιδιά, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· Ἐὰν μὴ στραφῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν“.

(Ματθ. ιη. 3.) (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὴν παρούσαν ἑορτὴν τῶν Βαίων λόγους πανηγυρικοῦς ἔχουσι διάφοροι Πατέρες, οἱ τινες εἰσὶν οὗτοι· ὁ Χρυσόστομος λόγον ἔχει, οὐ ἢ ἀρχὴ, Ἡδὴ τῆς Δεσποτικῆς πατηγύρεως· ἕτερον, οὐ ἢ ἀρχὴ· Ἐκ θαυμάτων ἐπι θαύματα· Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λόγον ἔχει, οὐ ἢ ἀρχὴ· Βασιλικὴν οἱ πιστοὶ σημερον· Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον, οὐ ἢ ἀρχὴ, Χθές ἡμᾶς μετὰ τῆ Δεσπότου· Ἐπιφάνιος ὁ Κύπρου λόγον, οὐ ἢ ἀρχὴ, Χαῖρε σφόδρα κεχαριστωμένη Οὐγατερ Σιών· ἕτερον λόγον, οὐ ἢ ἀρχὴ, Τὴν λαμπρὰν ἡμέραν καὶ παιδῶν ἑορτὴν· Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὐ ἢ ἀρχὴ, Καὶρῶ δεκτῶ ἐπήκουσά σε· Ἀδακίσιος λόγον, ἢ ἀρχὴ· Οἱ τὰ ἐπίγεια φρονέοντες· Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός λόγον, οὐ ἢ ἀρχὴ, Φαιδρὰ παρούσα ἑορτὴ· Ἰωσήφ ὁ Θεσσαλονίκης λόγον, ἢ ἀρχὴ, Χθές ἡμῖν τὴν κοινὴν ἀνάσασιν· καὶ ὁ Πρόκλος. Σῶζονται ἄλλοι μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, ἄλλοι δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαίδις, ἄλλοι ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων, καὶ ἄλλοι ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου.

Σημειώσαι ὅτι τὸ Τροπαρίον τοῦ ἑσπερινοῦ, οὐ ἢ ἀρχὴ· Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα· ἐσφαλμένον ἐστὶν· καθότι γράφει· Ἀπέλθετε εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην, καὶ εὐρήσετε ἀνδρῶν· καὶ τὰ λοιπὰ· οὐ γὰρ εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην, ἀλλ' εἰς τὴν πόλιν αὐτὸς ἀπέστειλεν· ἵτοι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ἐκεῖ γὰρ ἠτοίμασαν τὸ Πάσχα, καὶ ἐκεῖ τὸ ἔραγον· καθὼς συμφώνως γράφουσιν οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταὶ· ὁ Ματθαῖος, Ἰπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα· (Ματθ. κς. 18.) ὁ Μάρκος, Ἰπάγετε εἰς τὴν πόλιν· (Μάρκ. ιδ. 13.) ὁ Λουκᾶς, Καὶ ἰδοὺ εἰσελδόντων ἡμῶν εἰς τὴν πόλιν· (Λυκ. κβ. 10.) Πρέπει λοιπὸν νὰ διορθῶνται τὸ Τροπαρίον οὕτως· Ἀπέλθετε εἰς τὴν πόλιν καὶ εὐρήσετε ἀνδρῶν, καὶ ἢ λοιπὰ.

Ἀκόμη δὲ καὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος ὅπου γράφεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ ὅτι, εἰς τὴν Βηθανίαν ὄντος τῆ Κυρίου, προσήλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς, λέγων, ὁ λόγος εἶναι ἀθλος· καθότι ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις οὐ γέγραπται. Πλὴν ἐπειδὴ ὁ Κύριος δὲν ἦτον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅταν ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς του εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ Πάσχα, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἐκ τῶν ἀνωτέρω συλλαβῶν τῶν δεινῶν Εὐαγγελιστῶν, ἀλλ' ἐξω τῆς Ἱερουσαλήμ εὐρήσκειτο, συγχωρῶμεν νὰ εὐρήσκειτο εἰς τὴν Βηθανίαν τῷ τότε καιρῷ· μετὰ ὑποθέσεως ὅμως ὅτι ἀφ' οὗ ἐπήγεν εἰς Ἱερουσαλήμ καθήμενος ἐπὶ ὄνον πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, πάλιν ἐγύρισεν εἰς Βηθανίαν· καὶ τῇ πρώτῃ τῶν Ἀζύμων ἐστειλεν ἐκεῖθεν τοὺς μαθητάς τε εἰς Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ Πάσχα·

οὕτω γὰρ τὸ νόημα συμβιβάζεται. Ἐκεῖνο δὲ ὅπου γράφεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ, ὅτι ἀπέστειλεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητὰς του εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην, τοῦτο γράφουσιν συμφώνως καὶ οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταὶ, ὅτι ἐγίνε πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, ὅταν ἀπέστειλεν αὐτὸς νὰ φέρουσιν τὸν πάλον· ὁ Ματθαῖος ἐν Κεφ. κα. ὁ Μάρκος ἐν τῷ ια. καὶ ὁ Λουκᾶς ἐν τῷ ιδ.

Ὁμοίως ἐσφαλμένον ἐστὶ καὶ ἐκεῖνο ὅπου γράφεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ, ὅτι ἢ ἀρχὴ· Σήμερον ὁ Χριστὸς εἰσέρχεται ἐν πόλει Βηθανία· ὅθεν οὕτω γράπτειν· Ἐν πόλει τῆς ἁγίας, ἵτοι ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ· οὐ γὰρ εἰς τὴν Βηθανίαν εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἐπὶ πάλου καθήμενος, ἀλλ' εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ἀλλ' οὐδὲ ἡ Βηθανία πόλις ἐστίν, ἀλλὰ κώμη, ἢ φανερώς μαρτυρεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγων· Ἦν δὲ τις ἀσθενῶν Λαζάρου ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρδας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς· (Ἰω. ια. 1.)

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ Τροπαρίῳ τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν Βαίων γράφεται, Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε, καὶ πάντες αἰρόντες τὸν Σταυρὸν σου λέγομεν· κτλ, πῶς πολλοὶ δὲν ἠξέυρουν τὸ νόημα καὶ τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον τῆτο ὕτω γράφεται· σημειοῦμεν ἐδῶ τοῦτον χάριν τῶν φιλολόγων. Οἱ παλαιοὶ ὄσιοι Πατέρες οἱ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εὐρισκόμενοι, εὐδὺς ὅπου ἀτελείοναν τὴν ἑορτὴν τῆς μεγάλου Ἀντωνίου (ὁ δὲ Σάββατος ἔμενον ἕως ὅπου ἐτελείονε τὴν ἑορτὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου τοῦ γέροντός του) ἀνεχώρουν ἀπὸ τὰ μοναστήρια των, καὶ ἐπηγαίναν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ὄρη καὶ σπηλαία, καὶ ἐκεῖ ἔμενον ἡσυχάζοντες ἕως τὴν ἑβδομάδα τῶν Βαίων, κατὰ μίμησιν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου. Κατὰ δὲ τὴν ἑβδομάδα ἐκείνην συναδροῖζοντο πάλιν εἰς τὰ μοναστήρια των, καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων ἔπρεπε νὰ εὐρεθοῦν ὅλοι συναδροισμένοι. Διὰ τῆτο εἰς τὰ Τροπαρία τῆς ἑβδομάδος ταύτης τῶν Βαίων συχνακίς ἀναφέρονται τὰ λόγια ταῦτα, προσκαλοῦντα τῆς Ὀσίους ὕτω· Οἱ ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ σπηλαίοις ἠκατε· ἀδροῖσθητε σὺν ἡμῖν βασιφόροι ὑπαντήσαι τῷ Βασιλεῖ καὶ Δεσπότη· (τῇ παρασκευῇ δηλ.) Διὰ τὴν ἀφορμὴν λοιπὸν ταύτην ἀναφέρει τὸ ἀνωτέρω πρώτον Τροπαρίον τοῦ ἑσπερινοῦ τὴν ἀναξίαν ταύτην τῶν Ὀσίων Πατέρων· ἵτοι τὸ, Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε· καὶ πάντες αἰρόντες τὸν Σταυρὸν σου λέγομεν· ἐσήκοταν γὰρ οἱ τρισόλβιοι ἐκεῖνοι Πατέρες τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς ὡμούς των διὰ τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων καὶ κακοπαθειῶν καὶ θλίψεων τῆς μοναχικῆς πολιτείας, σταυρούμενοι τοῖς πάθει τῆς σαρκὸς, καὶ τῷ Κόσμῳ καὶ κοσμοκράτορι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„ Ὡσαυτὰ Χριστὸς εὐλογημένος Θεός.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ, Ὡσαυτὰ εἶναι λέξις Ἑβραϊκῆ, καὶ διηλοῖ, Σῶσον δὴ. Ἐρανίσθη δὲ αὕτη ἀπὸ τὸν ριζ'. Φαλμὸν λέγοντα „ Ὡ Κύριε σῶσον δὴ, ἢ Κύριε εὐδώσον δὴ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοδώριτος λέγει· „ Τῶν Γραμματέων Σαμαρείτην τὸν Δεσπότην ἀποκαλούντων, οἱ παῖδες αὐτὸν εἶναι τὸν ἐρχόμενον ἀμολόγουν καὶ εὐλογημένον ἐκάλουν. Καὶ τὸ, Ὡσαυτὰ δὲ ὁμοίως ἐν τῆδε κεῖται τῇ προφητεία· τὸ γὰρ, Σῶσον δὴ, Ὡσαυτὰ παρὰ τῷ Ἑβραίῳ εὐρομεν κείμενον· τὸ μὲν γὰρ Ὡς, διηλοῖ Σῶσον, τὸ δὲ Νὰ διηλοῖ Δὴ“. Ὁ δὲ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος λέγει ὅτι τὸ, Ὡσαυτὰ ἐρμηνεύεται Χάρις Θεοῦ. Ὁ δὲ Νικόλαος ὁ Βούλγαρις ἐν τῇ Ἱερᾷ Κατηχήσει λέγει ὅτι τὸ Νὰ, ἐρμηνεύεται Εἶθε (ἀμποτε). Οἱ Παῖδες λοιπὸν τῶν Ἑβραίων, ἢ ἀλλὰ οἱ ὄχλοι ἢ ἔξω Θεοῦ ὑπάρχοντες, οὗτοι τὸν Δεσπότην Χριστὸν προὔπαντήσαντες, καὶ γνωρίζοντες αὐτὸν ὅτι εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς καὶ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου, κατὰ τὸ ἅγιον ὄνομα του· Ἰησοῦς γὰρ Σωτὴρ ἐρμηνεύεται· τοῦτον γνωρίζοντες ἔλεγον πρὸς αὐτόν· Σῶσον ἡμᾶς, Χριστὲ εὐλογημένε Θεέ· γράφει γὰρ ὁ τῆς βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης „ Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ἔλθων εἰς τὴν ἐορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ καὶ ἔκραζον· Ὡσαυτὰ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ“. (Ἰω. ιβ'. 12.)

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς ὁ Θεὸς εὐλογημένος ὀνομάζεται; ἢ πῶς ἄκτιστος φύσις εὐλογεῖται ἀπὸ ἡμᾶς τῆς κτιστοῦς; διότι ἂν κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, „ Τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογῆται“, (Ἑβρ. ζ'. 7.) πῶς τὸν Δημιουργὸν θεῶν εὐλογήσει τὰ δημιουργήματα; τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀνακόλουθον. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν εἶναι διπλῆ ἢ σημασία τῆς εὐλογίας· λέγεται μὲν γὰρ εὐλογία ὁ ἀγιασμός, καὶ ἀπλῶς ἀπὸ τῆ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἄνθρωπους τινὸς δωρεᾶς καὶ χάριτος μετάδοσις· καθὼς ἐρρέθη ἐκεῖνο „ Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην“, (Γέν. β'. 3.) ἦτοι ἡγίασεν, ὡς ἐπιφέρεται ἀκολούθως „ Καὶ ἡγίασεν αὐτήν“. (αὐτόθι) καὶ τὸ „ Εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ· ἦτοι μετέδωκεν εἰς αὐτὸν χάριν τινά· καὶ διὰ τοῦ Δαβὶδ ἡμεῖς παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς εὐλογήσῃ· ἦτοι νὰ μᾶς δώσῃ τὴν παρ' αὐτοῦ θεῖαν χάριν λέγοντες· „ Ὁ Θεὸς οἰκτιρήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς“. (Ψαλ. ξς'. 1.) Λέγεται δὲ εὐλογία καὶ ἀφ' ἡμῶν προσφερομένη εἰς τὸν Θεὸν δοξολογία καὶ εὐχαριστία· καθὼς εἶναι τὸ „ Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“, (Ψαλμ. ργ'. 1.) ἀντὶ τῆ, δοξολόγει, καὶ εὐχαρίσκει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ρήτου τούτου λέγει „ Οὐχὶ Θεὸς ἄνθρωπον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος Θεὸν εὐλογεῖ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς ἄνθρωπον εὐλογεῖ, ἐν ἀσφαλείᾳ καθιστὰς καὶ λαμπρότερον ποιῶν, καθάπερ τὸν Ἀβραάμ· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐχ' οὕτως (εὐλογεῖ τὸν Θεόν), ἀλλ' ἑαυτὸν τότε λαμπρότερον ποιῶν

„ποιῶν· ἄντε γὰρ ὁ Θεὸς ἄνθρωπον εὐλογῆ, ἄντε ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεόν, ἐκατέρωθεν τὸ κέρδος εἰς τὸν ἄνθρωπον διαβαίνει· τὸ γὰρ θεῖον ἀπροσδεές“.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ εὐλογία δὴ σημαίνει, ὅταν μὲν ἀκούσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εὐλογεῖ, πρέπει νὰ νοῶμεν εὐλογίαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ διδομένην εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀγιαστικὴν καὶ μεταδοτικὴν τῶν ἀγαθῶν του χάριν· ὅταν δὲ πάλιν ἀκούσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εὐλογεῖται, πρέπει νὰ νοῶμεν εὐλογίαν, τὴν ἀπὸ λόγου μας πρὸς τὸν Θεὸν προσφερομένην δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν· κατὰ τὸ δεῦτερον σημαίνονμενον νοεῖται τὸ “Εὐλογημένος” ἐν τῇ παρουσίᾳ Ἀκροστιχίδι.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

- “Ὁψθησαί αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου βοτάνης ἄμοιροι, καὶ ἀρεκαλύφθη θάλασσης κυμαίνουσης τὰ θεμέλια· τῇ καταγίδι μεύματι ταύτης γὰρ ἐπετίμησας, περιούσιον λαὸν δι’ ἔσωσης ἄδομ· τα ἐπιμίχιον ὕμνο σοι, Κύριε·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μέλλων ὁ Ἰερὸς Κοσμάς νὰ διηγηθῆ ἐν τῇ παρόντι Εἰρμῷ τὴν θαυματουργίαν ὅπου ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἐρανίζεται τὰς περὶ ταύτης ρήσεις ἐκ τῆς κειθάρης τοῦ Προφητὰνακτος Δαβὶδ· καὶ ὄχι μόνον τὰς ρήσεις ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἰδίαις λέξεσι· λέγει γὰρ ἐκεῖνος οὕτως· „Καὶ ὠψθησαί αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης“· (Ψαλ. 136. 15.) Ταῦτα δὲ τὰ ρητὰ ὀλίγον ἀλλάξας ὁ Μελωδὸς, ἐφάνερωσε δι’ αὐτῶν τὴν διαίρεσιν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ τὴν τῶν ὑδάτων αὐτῆς ἀποχέρισσιν· Ἐφάνηκαν, λέγει, αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, ἦγον τῶ πολλοῦ πλήθους τοῦ νεροῦ, ἐστερημέναι ἀπὸ καθ’ ἑνὸς νοτιάδα καὶ ὑγρασίαν, καὶ τὰ θεμέλια τῆς χθρᾶς κυμαίνουμένης θαλάσσης· ἦτοι ἡ γῆ ἢ ὑποκάτω τῆς θαλάσσης ἐστραμμένη καὶ σκεπασμένη ἀπὸ τὰ νερά ἐξεσκεπάσθη τότε καὶ ἐθεωρήθη, μετὰ τὸ νὰ ἐσχίσθη εἰς δύο τὸ ἄνωθεν εὐρισκόμενον νερόν· καὶ ὄχι μόνον ἐξεσκεπάσθη αὐτὴ καὶ ἐθεωρήθη, ἀλλὰ καὶ ἐπεριπατήθη ἀπὸ τὰ γυμνά ποδάρια τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς χέρσος καὶ ξηρά·

Διὰ τί· ἐπειδὴ ἐσύ, Κύριε, λέγει, τὴν μὲν καταγίδα καὶ δυνατὴν ὄρμην τῶ ἀνέμου καὶ τοῦ ὑδατος τῆς θαλάσσης ἐπετίμησας μετὰ μόνον τὸ αὐθεντικὸν νεῦμά σου, καὶ παρευδύς αὐτὴ ἐστάθη, καὶ τὸ νερόν ἐξηράνθη, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο· „Ἐπέταξε τῇ καταγίδι, καὶ ἔστι εἰς αὔραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα αὐτῆς“· (Ψαλμ. 107. 29.) μᾶλλον δὲ κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Μωϋσέως τὸ λέγον· „Καὶ ὑπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ, νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηρὰν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ“· (Ἐξ. 15. 21.) Τὴν μὲν οὖν καταγίδα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐσύ, Κύριε, ὅπως ἐπετίμησας καὶ κατέπαυσας, τὸν δὲ περισίον λαόν σου Ἰσραὴλ (· „Ἐσεσθέ μοι γὰρ, φησὶ, λαὸς περιούσιος“, (Ἐξ. 15. 5.) ἦτοι τὸν ἐκ περισίας καὶ ὑπερβολῆς ἠγαπημένον σου, (1) διέσωσας, τὸσον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Αἰγυπτίων, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν καταποντισμὸν τῆς θαλάσσης· ὅστις ἐφάλλεν εἰς ἐσὲ μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τὸν ἐπιμίχιον ὕμνον· „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“· Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι ὁλος ὁ παρῶν Κανὼν εἶναι πανηγυρικὸς καὶ εορταστικὸς καὶ χορευτικὸς· καθὼς παρομοίως καὶ ἡ εορτὴ εἶναι πανηγυρικὴ· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐμβαίνει μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς Βασιλεὺς καὶ νικητὴς καὶ θριαμβευτὴς τοῦ θανάτου, καὶ δορυφορεῖται μετὰ Βαίων καὶ κλάδων, καὶ ὑπαντᾶται μετὰ θεοπρεπεῖς ὕμνους καὶ δοξολογίας· διὰ τοῦτο ἀρμοζόντως καὶ ὁλος ὁ παρῶν οὗτος Κανὼν συνετέθη χορευτικὸς καὶ σιρτητικὸς.

Τρο-

(1) Τὸ “Περιούσιον” οὕτως ἠρμάνευσεν ὁ Θεοδώριτος· “Ἰμάς δὲ οἰόν τινα λαόν ἐξαίρετον ἱματιῶν

· ἀριέρωσα” καὶ ὁ Σευῆρος, “Λαὸς κατ’ ἐξαίρετον· ἐν περισίᾳ καὶ κτήματι λελογισμένος”.

Τροπάριον.

„ Στόματος ἐκ μηπίων ἀκάκων καὶ θηλαζόντων αἶμον τῶν σῶν
 „ οἰκετῶν κατηρτίσω, καταλύσαι τὸν ἀντίπαλον, καὶ ἐκδικῆσαι
 „ πάθει Σταυροῦ τῆν πτώσιν τοῦ πάλαι Ἀδάμ, διὰ ξύλου ἀμα-
 „ στήσαι τοῦτομ δέ, ἄδομτα ἐπιρίκιον ὕμμου σοι, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ἐν Θεσπέσιος Κοσμάς ἀπὸ τὸν ὄγδοον Φαλμόν, τὸν λέγοντα
 „ Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον ἔνεκα τῶν ἐχθρῶν σου τοῦ κατα-
 „ λύσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν“. (Φαλ. ή. 2.) Ταύτην λοιπὸν τὴν ῥῆσιν βλέπων ὁ Ἱερός
 Μελωδὸς ὅτι λαμβάνει τέλος ἐν τῇ σημερινῇ ἑορτῇ, λέγει οὕτω· Σὺ, Κύριε, ἀπὸ τὸ στό-
 „ μα τῶν ἀκάκων νηπίων καὶ βυζανάρικων, καὶ ἀπὸ τὸ στόμα τῶν ἰδικῶν σου δούλων Ἰου-
 „ δαίων, τῶν μὴ ὑπὸ τοῦ φόβου κυριευσμένων (δούλων γὰρ εἶναι ἡ φωνὴ ἢ λέγουσα „ Σῶ-
 „ σον δὴ“) σὺ, λέγω, Κύριε, κατηρτίσω: ἦτοι τέλειον ἐποίησας τὸν ὕμνον τῆτον τὸν ἐπινί-
 „ κιον, δηλαδὴ τὰ „ Ὡσαννά εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος“, ὡς νὰ ἤθελεν ἐκβαίῃ ἀπὸ σῶμα
 Ἀγγελικόν. Διὰ τί δὲ ἐποίησας τῆτον τέλειον; Ὅχι ματαίως καὶ ἀνωφελῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ
 καταργήσῃς τὸν πολέμιον Δαίμονα, καὶ διὰ νὰ ἐκδικήσῃς μὲ τὸ πάθος τοῦ Σταυροῦ τὴν
 πτώσιν καὶ κημνισμόν τοῦ παλαιοῦ Ἀδάμ, τὸν ὁποῖον ἔπαθε διὰ τὴν παράβασιν. Πῶς
 δὲ θέλεις ἐκδικήσῃς τὴν πτώσιν αὐτήν; Διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ* καθὼς γὰρ ὁ Διά-
 „ βολος διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως κατεκρήμνισε τὸν Ἀδάμ, οὕτως ἀντιστρόφως καὶ σὺ,
 Χριστέ, διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ κατεκρήμνισας μὲν τὸν Διάβολον, ἀνέστησας δὲ τὸν
 πεπτωκότα Ἀδάμ καὶ ἀνέπλασας* ὅς τις καὶ ψάλλει σοι ὕμνον τὸν ἐπινίκιον „ Ἀσωμεν
 „ τῷ Κυρίῳ“ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“.

Σημείωσαι ὅτι ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν τοῦ ἀνθρώπου
 ὀνομάζει τὸν Διάβολον, ὅς τις εἶναι ἐχθρὸς μὲν, διότι παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν
 ἀμαρτίαν, καὶ κατήγορος γίνεται τῶν ἀμαρτανόντων* ἐκδικητής δὲ, διότι τοὺς παραδεδο-
 μένους εἰς αὐτὸν συγχωρήσει Θεοῦ ἀμαρτωλοὺς παιδεύει καὶ κολάζει. Ὁ δὲ Θεὸς Μά-
 „ ξιμος ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν τοῦ Θεοῦ ὀνομάζει τὸν Διάβολον* ἐχθρὸν μὲν, διότι ἐνατιόνε-
 „ ται εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ πολεμεῖ τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ* ἐκδικητήν δὲ, διότι,
 ἀφ' οὗ κημνίσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀμαρτίαν, τότε κατηγορεῖ αὐτοὺς εἰς τὸν Θεόν,
 ὡς καταφρονητὰς τῶν ἐντολῶν του* καὶ διὰ τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ τοὺς ἐκδικήσῃ
 μὲ διαφορὰς τιμῶρας, διότι παρέβησαν τὰς ἐντολάς του. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ἐχ-
 „ θρὸν καὶ ἐκδικητήν ἐνόησε τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἰκονομήθη νὰ γένη
 τὸ τοιοῦτον θαῦμα τῷ νὰ φωνάζαν οἱ ἀπειράνακοι παῖδες καὶ τὰ ἀπλᾶ νήπια τὰ „ Ὡσαν-
 „ νά εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος“, διὰ νὰ καταλυθῇ ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων καὶ νὰ ἐντραπῇ*
 ἐχθρὸς γὰρ ἦτον αὐτῆς τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἐπολέμει τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ* ἐκδικητής δὲ πάλ-
 „ λιν ἦτον τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τὴν δόξαν καὶ ἀγάπην τοῦ Πατρὸς, πολε-
 „ μεῖ τὸν Υἱὸν ἀφρονέστατα.

Τροπάριον.

„ Αἶμεσιμ ἐκκλησία ὀσίωμ τῶ ἐμοικουῦμι Σιωῦ σοι, Χριστέ, προσ-
 „ Φέρει* ἐμ σοι δὲ Ἰσραὴλ τῶ Ποινητῇ αὐτῆ χαίρει* καὶ ὄρη Ἐθμη
 „ ἀντίτυπα λεθοκάρδια ἐκ προσώπου σου ἠγαλλιάσαμτο, ἄδομτα
 „ ἐπιρίκιον ὕμμου σοι, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω τού θαύματος δια τὴν πνευματικὴν σειρῆνα τῆ Ἱεροῦ Φαλτηρίου! καὶ διὰ τὴν τούτου ἠδονὴν καὶ γλυκύτητα! ἢ γὰρ γλυκύτης αὐτοῦ τόσοσ ἐδέσε τὸ μέλος τοῦ Ἱεροῦ Κοσμά, ὥστε δὲν ἀφίνει αὐτὸ τελείως νὰ χωρισθῇ ἀπὸ λόγουτου. Ὅθεν ἰδοὺ καὶ πάλιν ὁ Μουσουργὸς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀπὸ διάφορα ρητὰ τοῦ Φαλτηρίου ἐρανίζεται: ἦτοι ἀπὸ τῶν

■ Ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων, (Φαλ. ρμθ.) ἀπὸ τῶν „Φάλατε τῷ Κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών“, (Φαλ. θ'. ιι.) ἀπὸ τῶν „Εὐφρανθήτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, ■ Υἱοὶ Σιών ἀγαλλιάσασαν ἐπὶ τῷ Βασιλεῖ αὐτῶν“. (Φαλ. ρμθ'. 2.) Ταῦτα δὲ πάντα τὰ ψαλμικὰ θαυμασιῶς ἀρμόσας εἰς ἓν, οὕτω λέγει ὁ Θεσπέσιος Μελωδός· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἢ Ἐκκλησία: ἦτοι ἢ συνάθροισις τῶν ὁσίων καὶ ἀφιερωμένων εἰς ἐσὲ ἀνδρῶν, ἢ τῶν ὁσίων καὶ καθαρῶν παιδῶν τῶρα προσφέρει αἴνεσιν καὶ ὕμνον τὸν „Ὡσαννά“ εἰς ἐσὲ ὅπου κατοικεῖς τὴν πόλιν Σιών, τουτέστι τὴν αἰσθητὴν καὶ νοητὴν Ἱερουσαλήμ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἀπερίγραπτον γὰρ τὸ θεῖον καὶ ἀπεριόριστον. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἔξοχος ἐν Θεολόγοις Ἱερόθεος ἐν ταῖς Θεολογικαῖς αὐτοῦ στοιχειώσεσιν· „Ἡ πάντων αἰτία καὶ ἀποπληρωτικὴ (πάντων δηλ.) τοῦ Ἰησοῦ Θεότης... ἢ πᾶν καὶ μέρος ὅλον ἐν ἑαυτῇ συνειληφῆα καὶ ὑπερέχουσα καὶ προέχουσα“ (παρὰ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ κεφ. β'. περὶ θεῶν ὀνομάτων).

Χαίρει δὲ καὶ εὐφραίνεται ὁ πισεύσας παλαιὸς Ἰσραὴλ διὰ ἐσὲ τὸν Ποιητὴν καὶ Θεόν τε· τὰ Ἔθνη, τὰ ὅποια ἦτον πρότερον σκληρὰ καὶ λιθοκάρδια ὄρη διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ εἰδωλολατρείαν, καὶ αὐτὰ ἠγαλλίασαν ἐξ αἰτίας ἰδικῆς σε. Ὅθεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τέτων προφητεῶν ἔλεγε· „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην“, (Ἡσ. μθ'. 13.) καὶ πάλιν „Βοήσατε τὰ ὄρη εὐφροσύνην“, (Ἡσ. μδ'. 23.) καὶ ἀλλαχοῦ, „Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ“· (Ἡσ. νε. 12.) ἢ προσφυστέρον εἰπεῖν, περὶ τούτων ἐπροφήτευσεν ὁ ἴδιος Δαβὶδ ὁ καὶ τὰ ἀνωτέρω προφητεύσας· „Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Ἀπὸ τίνος; Ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ὅτι ἔρχεται“· (Φαλ. ριγ'. 4.) (κατὰ τὴν πρώτην διπλασὴν αὐτοῦ παρουσίαν)· ὅπερ εἶναι ταῦτον μὲ τὸ „Ἐκ προσώπου σου ἠγαλλίασαντο“. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδός καὶ ὅτι τὰ Ἔθνη ταῦτα ψάλλουσιν εἰς ἐσὲ, Κύριε, ὕμνον ἐπιπύκτιον.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

- Νάουσαμ ἀκρότομον προτάγματι σῶ, στερεὰμ ἔθῆλασε πέτραμ Ἰσραηλίτης λαός· ἢ δὲ πέτρα σὺ, Χριστέ, ὑπάρχεις καὶ ζωνή·
- ἐμ ῶ (ι) ἔστερεώθῃ ἢ Ἐκκλησία κράζουσα· Ὡσαμμὰ εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Ἱεράρχης οὗτος Κοσμάς, ἐπειδὴ ἤξευρεν ὅτι τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Προφητῶν ὀμιλοῦσι πολλάκις μὲ σχῆμα μεταφορικὸν καὶ μὲ προσωποποιίας· πηδήματα γὰρ προσαρμόζουσιν αὐτοὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καὶ σκιρτήματα εἰς τὰ χαμηλὰ βουνα, καὶ κροτήματα χειρῶν εἰς τοὺς ποταμούς· „Τὰ ὄρη, φησὶν, ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων“, (Φαλ. ριγ'.) καὶ πάλιν, „Ποταμοὶ κροτήσουσι χειρὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ“, (Φαλ.

(ι) Ἐν ἄλλοις γράφεται „Ἐν ἦ“· πλὴν ὁ ἀνεπισημασμένος ἐρμηνευτής λέγει ὅτι „Ἐν ῶ“ πρέπει νὰ γράφεται, καὶ ὄχι „Ἐν ἦ“· διότι ἂν καὶ ὁ Χριστός λέγεται πέτρα καὶ ζωνή, ὅμως τὸ „Ἐν ῶ“ πρὸς τὸ πρωτότυπον λέγεται: ἦτοι εἰς τὸν Χριστόν,

καὶ ὄχι εἰς τὴν πέτραν καὶ ζωνήν. Ἄλλως τε καὶ τὸ „Ἐστερεώθῃ ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ“, μὲ τὸ νὰ εἶναι ρητὸν τῆς Ἁγίας τῆς Μητρὸς Σαμουὴλ, διὰ τοῦτο ἀναλλοίωτον πρέπει νὰ μὴν.

(Ψαλ. υζ'. 9.)· ἐπειδὴ ἤξευρε, λέγω, ταῦτα ὁ Μελαδός, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς μεταχειρίζεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς ρητορικῆς μεταφορᾶς καὶ προσωποποιίας. Ὁθεν ἐπειδὴ ἡ παροῦσα Ὠδὴ εἶναι τῆς Προφήτιδος Ἀννης, ἥτις ἦτον στεῖρα ὡς πέτρα σκληρὰ, καὶ ἔφαλλε τὸ, Ἔστερέωθι ἢ κερδία μου ἐν Κυρίῳ····· τούτου χάριν καὶ αὐτὸς λαμβάνει ἐδῶ τὴν στερεάν καὶ ἀκρότομον πέτραν ἐκείνην, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ ἔπιε νερὸν καὶ ἐχόρτασε.

Λέγει λοιπὸν ὅτι ὁ διψασμένος ἐκείνος λαὸς τῆ Ἰσραὴλ, καθὼς τὸ νήπιον παιδίον, ὅταν ἦναι πεινασμένον, μὲ μεγάλην προθυμίαν σκύπτει καὶ βυζάνει τὸ βυζὶ τῆς μητρός του τὸ γεμάτον ἀπὸ γάλα· οὕτω καὶ αὐτὸς ἐβύζασεν ὡς γλυκὸν βυζὶ τὴν στερεάν μὲν κατὰ φύσιν καὶ σκληρὰν καὶ ἀκρότομον πέτραν, νάουσαν δὲ καὶ τρέχουσαν ἀενάως τὸ νερὸν μὲ τὸ θεῖόν σου πρόσταγμα (1). Ἐρμηνεύει δὲ ἀκολουθῶς ὁ θεῖος Κοσμάς καὶ ὅτι ἡ πέτρα ἐκείνη αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον· ὁμοίως αὐτὸς εἶναι καὶ ζῶν, καθὼς τὸ εἶπε ὁ μόνος, Ἔγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ····· (Ἰω. ιδ'. 6.) ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον Χριστὸν ἐστερέωθι ἢ Ἐκκλησία, κράζουσι τὸν τῶν ὄχλων καὶ παιδῶν ἐπινίκιον ὕμνον, Ὡσαννά εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος····· Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελαδός τὸ Ἔθήλασεν ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν λέγοντα περὶ τοῦ Ἰσραηλιτικῆ λαοῦ, Ἔθήλασε ἢ μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας····· (Δευτ. λβ'. 13.)

Μέλι δὲ ὀνομάζει τὸ νερὸν διὰ τὴν ἡδονήν, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, ἡ ὑπερβολικὴ δίψα ὅπου εἶχον τότε οἱ Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, αὐτὴ ἔκαμε νὰ φαίνεται εἰς αὐτοὺς τὸ ἀπλοῦν νερὸν γλυκύτατον καὶ ἡδονικὸν ποτόν. Τὸ αὐτὸ δὲ εἶπε καὶ ὁ Δαβὶδ····· Καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς····· (Ψαλ. π'. 14.) Ὁμοίως καὶ ἔλαιον ὀνομάζει τὸ αὐτὸ νερὸν· διότι καθὼς τὸ ἔλαιον ἰλαρύνει καὶ χαροποιεῖ τὰ πρόσωπα τῶν τραγῶντων αὐτῶ, ὡς γέγραπται, Ἔλαιον ἰλαρύνει πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ····· (Ψαλ. ργ'. 17.) τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ νερὸν ἐκεῖνο, ὅπου ἔπιον οἱ διψασμένοι Ἰσραηλιταί, ἰλάρυσε καὶ ἐχαροποιήσε τὰ πρόσωπα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἦτον προτοῦ ξηρὰ, τραχέα καὶ σκυθρωπά·····

Ἄλλ' οἱ μὲν Ἰσραηλιταί ἐβύζασαν ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν ἐκείνην πέτραν μέλι καὶ γάλα· ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ βυζάνομεν ἀπὸ τὴν πνευματικὴν πέτραν τὸν Δεσπότην μας Χριστὸν, τὰ ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον γλυκύτερα λόγια του, καὶ χάριτος πλήρεις διδασκαλίας, τὰ ὁποῖα ἔκβαλλον ἐκ τοῦ παναγίουτου στόματος· διὰ τὴν ὁποίαν γλυκύτητα καὶ χάριν εἶναι γεγραμμένον, Ἐθαύμαζον οἱ ὄχλοι ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ····· (Λουκ. δ'. 22.) Ὁθεν καὶ ἡ ἀσματίζουσα Νύμφη ἔλεγε, Μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου····· (Ἄσμ. δ'. 11.) τὰ γὰρ λόγια τοῦ Κυρίου εἰς μὲν τοὺς ἀτελεῖς καὶ ἀρχαρίους κατὰ τὴν πράξιν εἶναι γάλα θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν τῆς κατὰ πνεῦμα ἡλικίας των· εἰς δὲ τοὺς προκόψαντας καὶ τελείους γενομένους κατὰ τὴν θεωρίαν εἶναι μέλι γλυκαῖον αὐτῶν τὴν νοερὰν αἰσθησιν τὴν πικρανθεῖαν ἀπὸ τοὺς νοητοὺς πειρασμοὺς τῶν Δαιμόνων· Ἡ προσφεύστέρον εἶπεῖν, ἡμεῖς βυζάνομεν ἀπὸ τὴν ἀκήρατον πλευρὰν τοῦ Δεσπότην μας Χριστοῦ τὸ ζωηρὸν καὶ ἀκήρατον καὶ ὑπὲρ γάλα καὶ μέλι θρεπτικώτερον τε καὶ γλυκύτερον αὐτοῦ αἷμα· καθὼς γὰρ ὁ αἰσθητὴ ἐκείνη πέτρα κτυπηθεῖσα ἀπὸ τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως, ἀνέβλυσε νερὸν καὶ ἐπότισε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· οὕτω καὶ ἡ ζωηφόρος πλευρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, κτυπηθεῖσα ἐν τῷ Σταυρῷ ἀπὸ τὴν λόγχην τοῦ στρατιώτου, ἀνέβλυσε κρουνούς αἵματος καὶ ὕδατος, δι' ὧν ποτίζει πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καθὼς ἠρμήνευσε ὁ ἱερὸς Θεοδώριτος. Τί δὲ θέλει νὰ εἶπῃ ἀκρότομος; Ὁρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς τρίτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Σταυροῦ τοῦ λέγοντος, Ὡς ἐπαφῆκε ραπιζομένη ὕδωρ ἀκρότομος·····

Τρο

(1) Ἐφη δὲ ἀστέως καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωνάρας ἐρμηνεύων τὸ, Ἐχολὴν μὲν οἱ ἐκ πέτρας τὸ μέλι θηλάσαντες· Τροπαρίου τῆς ὀκτωήχης, ταῦτα····· Τὸ δὲ Θηλάσαντες ἔφη, τὴν τῆ Ὀππ' ἑσθ' ὑπεμ····· φάνων, καὶ τὴν πρὸς τὸ Ἔθνος τῆ Ἰσραὴλ τιμὴν····· Ὡς περ γὰρ Μήτηρ βρέφος θηλάζουσα κλαυθμυρίζου····· μέτω τῷ βρέφει τὴν θηλὴν φιλοστοργῶς παρέχει·····

····· τω καὶ ὁ Θεὸς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ διψήσι τοῖς ἐκείνοις, ἢ θηλάσαι τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας παραδόξως παρέχει····· το····· Τὸ ἀνωτέρω δὲ Τροπαρίου ὅπως αὐτὸς ἀναγιγνώσκει····· Ἐχολὴν μὲν οἱ πέτρας τὸ μέλι θηλάσαντες····· σάντες τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ περατουργήσαντι σοὶ προσενηνόχασι, Χριστέ, ἔξει δὲ τὴν τοῦ Μάννα εὐεργισίαν σου ἡμεῖς ἡμεῖς παῖδες κατ' ἄλλ.

Τροπάριον.

„ Νεκρὸν τετραήμερον προτάγματι σὺ ἐκ νεκῶν συμπρομος ἄδης
 „ ἄφηκε Λάζαρον ἢ ἀμάσασις, Χριστέ, σὺ γὰρ ἐ ζωῆ, ἐμ ᾧ ἔφερέω-
 „ θη ἢ Ἐκκλησία κρᾶζουσα Ὡσαμνὰ εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο μὴν τὴν θαυματουργίαν ἀναφέρει τοῦ τετραήμερου Λάζαρου ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς χωρὶς καμμίαν ρῆσιν τῶν Προφητῶν· ἐπειδὴ τί ἐχρειάζοντο πλέον Προφητεῖαι καὶ σκιαῶδη αἰνίγματα, εἰς καιρὸν ὅπου τὸ Εὐαγγέλιον καθαρῶς διδάσκει μὲ ὑψηλὸν κύρυγμα; μᾶλλον δέ, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ χάρις καὶ τὰ θαύματα τῆ Κυρίου φανερῶς ἐνεργούμενα δείχονται; Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Θεάνθρωπε Χριστέ, ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου προσταγὴν τὴν αὐθεντικῶς λέγουσαν „ Λάζαρε δεῦρο ἔξω“, σύντρομος καὶ ἔμφοβος γενόμενος ὁ ἄδης, ἀπέλυσε τὸν Λάζαρον νεκρὸν τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τοὺς νεκῶν: ἦτοι ἀπὸ τοὺς νεκρούς. Ποιητικὴ δὲ εἶναι ἡ λέξις „ Νεκρὸς“, καὶ εὐρίσκεται εἰς πολλὰ μέρη τῶν ποιημάτων τοῦ Ὀμήρου, ὁποῖόν ἐστι καὶ ἐκεῖνο „ Πῆματ' ἔπασχον ἐν αἰνοῖσι νεκῶδεσσι“· διὰ τοῦτο ἐδανείσθη ἐδῶ καὶ ἀπὸ τὸν Ποιητὴν Κοσμᾶν· ἐτυμολογεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ Νε στερητικοῦ, καὶ τοῦ Κίκυς, ὃ ἐστὶ δύναμις, καὶ θέλει νὰ εἴπῃ „ Ὁ ἔστερημένος ζωτικῆς δυνάμεως“. Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄδης ἀπέλυσε τὸν Λάζαρον ἀπὸ τοὺς νεκρούς· ἐπειδὴ ἐσὺ, Χριστέ, εἶσαι ἡ τοῦ Κόσμου ἀνάστασις καὶ ζωῆ, καὶ ἐπρόσταξες νὰ ἐκβῆ ἐκ τοῦ τάφου ὁ τετραήμερος Λάζαρος, πῶς ἦτον δυνατὸν αὐτὸς νὰ μὴ ζωοποιηθῆ καὶ νὰ ἀναστῆ ἐκ τοῦ μνήματος;

Ἦθελε δὲ ἀπορήσει τις, διὰ τί, ὅταν ὁ Κύριος ἐμελλε νὰ ἀναστήσῃ τὸν Λάζαρον, ἐπροηγήθη προσευχὴ, μᾶλλον δὲ βουλή; διότι ἐπροσευχῆθη πρὸς τὸν Πατέρα λέγων·
 „ Εγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας“. Εἰς τῆτο ἀποκρίνεται ἡ Θεσσαλονίκης μέγας Γρηγόριος λύων τὴν ἀπορίαν· „ Ὡσπερ, μέλλοντος τὴν ἀρχὴν πλάττεσθαι τοῦ ἀνθρώπου, βελὴ προηγήσατο ἔτω καὶ νῦν ἐν τῷ Λάζαρῳ, τῆ ἀνθρώπου μέλλοντος ἀναπλάττεσθαι, βουλή προηγείται· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱόν, ἐν τῷ μέλλειν πλάττεσθαι τὸν ἀνθρώπον, εἰπόντες „ Ποίσωμεν ἀνθρώπον“, αὐτὸς ὁ Υἱὸς ἤκουσε τοῦ Πατρὸς, καὶ ἔτως ὁ ἀνθρώπος εἰς τὸ εἶναι παρήχθη· ἐνταῦθα δὲ νῦν ἀκούει τῆ Υἱὸς εἰπόντος ὁ Πατῆρ, καὶ οὕτως ὁ Λάζαρος ἀνεζώθη. Ὁρᾶτε τὴν ὁμοτιμίαν καὶ τὴν ὁμοβουλίαν, ὅση; τὸ μὲν γὰρ σχῆμα τῆς προσευχῆς διὰ τὸν περιεστῶτα γέγονεν ὄχλον· τὰ δὲ ρήματα οὐ προσευχῆς ἦν, ἀλλὰ δεσποτείας καὶ αυτοκρατορίας· Λάζαρε δεῦρο ἔξω· καὶ εὐθὺς ὁ τετραήμερος νεκρὸς ζῶν αὐτῷ παρέστι. Ἐφώνησε δὲ φωνῆ μεγάλη· καὶ τοῦτο διὰ τοὺς περιεστῶτας· ἐδύνατο γὰρ μὴ μετρία φωνῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ βουλήματι μόνῳ αὐτὸν ἀναστήσαι“. (Λόγῳ εἰς τὰ βαῖα).

Τροπάριον.

„ Ἄσατε λαοὶ Θεοπρεπῶς ἐμ Σιών, καὶ εὐχῆν ἀπόδοτε Χριστῷ ἐμ
 „ Ἱερουσαλήμ· αὐτὸς ἐρχεται ἐμ δόξῃ μετὰ κυρείας· ἐμ ᾧ ἔστερεώ-
 „ θη ἢ Ἐκκλησία κρᾶζουσα Ὡσαμνὰ εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ πολλὰ ρήτα ἐρανίσθη τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς· ἀπὸ τὸν Προφητάνακτα Δαβὶδ λέγοντα· „ Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν“, (Φαλ. ρμθ'. ι.) καὶ πάλιν,
 „ Σοὶ

„Σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ“ (Ψαλ. ξδ΄. 1.) ἀπὸ τῶν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ἰδοὺ Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ἡ βραχίον μετὰ κυρείας“ (Ἡσ. μ΄. 10.) Ἀπὸ τὰ ρητὰ λοιπὸν ταῦτα συγκροτήσας τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ Μελωδός, ἐπιστρέφει πρὸς τοὺς λαοὺς καὶ λέγει· ὦ λαοὶ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἄσατε εἰς τὸν Χριστὸν Θεοπρεπῶς ἐν τῇ Σιών· ἦτοι ἐν τῇ τῆ Χριστῆ Ἐκκλησίᾳ. Ἀντί δὲ νὰ εἴπῃ „Ἄσ-
 „μα καινόν“, καθὼς εἶπεν ὁ Ψαλμωδός, εἶπεν ἐδῶ ὁ Ἱερός Κοσμάς „Θεοπρεπῶς“· ἐπειδὴ τὸ Θεοπρεπές σχεδὸν εἶναι ἰσοδύναμον μὲ τὸ καινόν (καινούριον)· καὶ τί γὰρ ἄλλο εἶναι τὸ ἄσμα ὅπου πρέπει εἰς τὸν Θεόν, πᾶρεξ τὸ καινούριον; ὄχι μόνον διότι ἡ Ὠδὴ αὕτη εἶναι νέα, καὶ ἀκολούθως ἀκούουσιν αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι μὲ περισσοτέραν ἠδύτητα, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὸν καινιστὴν καὶ καινουργὸν τῶν κτισμάτων Χριστὸν τὸ καινόν ἄσμα εἶναι πρεπωδέστατον καὶ ἀρμοδιώτατον. Ἡ κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, ἄσατε Θεοπρεπῶς, τούτεστιν οὐχὶ κοσμικῶς καὶ ψυχοβλαβῶς· εἶναι γὰρ καὶ ἄσματα δαιμονικά, ὅποια εἶναι τὰ ψυχοβλαβέστατα τραγῳδία· ἀλλὰ ἄσατε ἄσματα πρέποντα καὶ ἀρέσκοντα εἰς τὸν Θεόν.

Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδός· ἀπόδοτε τὰς εὐχάσας εἰς τὸν Χριστὸν ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, δηλαδὴ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Μὲ τὸν λόγον δὲ τοῦτον φανερόν ἐστι ὁ Ψαλμωδός ὅτι ἐμποδίζει μὲν τὰς παρασυναΐξεις, νομοθετεῖ δὲ νὰ μὴ μακρυνάμεθα ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ συμφώνως νὰ προσφέρωμεν τὰς εὐχὰς μας τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἡ λέγει τὴν αἰσθητὴν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν ὁποίαν φέρει ἡμᾶς νοερῶς ὁ Ἄσματογράφος· ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν ἔρχεται σήμερον ὁ Δεσπότης Χριστός, ὄχι ἐν ζῴῳ καὶ θυσίᾳ καὶ γνόφῳ, καθὼς ἐφάνη εἰς τὸν Μαυῶσιν· ὄχι μὲ ἐνύπνια καὶ ὄραματα, καθὼς ἐφάνη εἰς τοὺς ἄλλους Προφήτας· ἀλλὰ ἔρχεται μὲ δόξαν καὶ κυρείαν· ἦτοι μὲ ἐξουσίαν, καθεζόμενος ἐπὶ πάλου ὄνυ καὶ δορυφορούμενος ὡς Βασιλεὺς ἀπὸ τόσα πλήθη ὄχλων καὶ παίδων, καὶ προὔπαντάμενος μὲ προπομπὴν μεγάλην, μὲ θρίαμβον, καὶ μὲ βαΐα καὶ κλάδους. Ἰστέρον ἐπιφέρει ὁ Μελωδός τὸ ἴδιον τέλος τῶν ἀνωτέρω Τροπαρίων.

Ὠδὴ δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„Χριστὸς ὁ ἐρχόμενος ἐμφανῶς Θεὸς ἡμῶν ἤξει καὶ οὐ χρομειῖ,
 „ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος, κόρης τικτούσης ἀπειράμβρου· Προφή-
 „της πάλαι φησί. Διὸ πάντες βοῶμεν· δόξα τῇ θυμᾶμεις Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὐδὲ τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀφῆκεν ἐστηριμένον ἀπὸ τὰ λόγια τῶν Προφητῶν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἀλλὰ ἐσυνάρμοσεν αὐτόν, τόσον ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Δαβὶδ τὸ λέγον, „Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἤξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται“, (Ψαλ. μθ΄. 3.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τοῦ Ποιητοῦ τῆς τετάρτης ταύτης Ὠδῆς, τὸ λέγον, „Ὁ Θεὸς ἀπὸ θαιμᾶν ἤξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“, (Ἀββ. γ΄. 3.) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ρητὸν τοῦ αὐτοῦ τὸ λέγον, „Ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ μὴ χρομειῖ“, (Ἀββ. β΄. 3.) ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου τὸ λέγον, „Ταχὺ ἔρχεται καὶ οὐ χρομειῖ“, (Ἡσ. ιδ΄. 1.) Ὅθεν λέγει Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ὅστις προῆλθε κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν Παρθένον Κόρην, τὴν ἀσπόρως καὶ ἀνωδίνως γεννήσασαν αὐτόν, ὡς ἀπὸ ὄρος δασύ καὶ κατάσκιον, καθὼς εἶπεν ὁ Προφήτης Ἀββακούμ· ὄρος μὲν, διὰ τὸ ἀγεώργητον καὶ ἀδέλευτον· τοιαῦτα γὰρ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ βενα, ἀγεώργητα καὶ ἀδούλευτα· κατάσκιον δὲ, διὰ τὴν ἐπισκίασασαν τοῦ ὑψίστου δύναμιν· ἦτοι τὸν Τύπον καὶ Λόγον τῆ Θεοῦ. „Πνεῦμα, φησὶν, Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι“. (Λουκ. β΄. 35.) δασύ δὲ, διὰ τὴν πυκνότητα τῶν χαρίτων καὶ ἀρετῶν, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ καὶ διὰ τὸ δυσθεώρητον καὶ δυσερμύνετον τοῦ ἐν αὐτῇ τελεσθέντος Μυστηρίου τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας· διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ Βιβλίον ἐσφραγισμένον ἢ Παρθένος λέγεται, ἢ μόνον διὰ τὴν Παρθερίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀπόρρητον τῆ

Μυστηρίου κατά τὸν ἀνάγνωμον· „Ὡς οἱ λόγοι γὰρ, φησὶ, τοῦ Βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου“ (Ήσ. κθ'. ιι.)

Ὁ Χριστὸς λοιπὸν ὅπου κατὰ τὴν γέννησιν προῆλθε πρὸ τριάκοντα τριῶν ἡδὴ χρόνων καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, αὐτὸς καὶ σήμερον ἔρχεται ἐμφανῶς: ἦτοι βασιλικῶς καὶ θριαμβευτικῶς μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐπὶ πάλου καθεζόμενος καὶ μετὰ κλάδων καὶ βαΐων δορυφορούμενος. Ὁ αὐτὸς Χριστὸς θέλει ἔλθῃ κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἐμφανῶς: ἦτοι πεπαρρησιασμένως καὶ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Οὐ χρονεῖ δέ: ἦτοι δὲν θέλει ἀργοπορήσει· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν, „Ἐγγὺς ἡμέρα Κυρίου“ (Ήσ. ιγ'.) Οὐ παρασιωπήσεται τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ θέλει ἀνοίξει τὰς βίβλους ἦτοι τὰς συνειδήσεις ἡμῶν, καὶ θέλει ἀποδείξει γυμνά τὰ ἔργα μας ἔμπροσθεν εἰς ὅλον τὸ παγκόσμιον ἐκείνο θέατρον. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι βοῶμεν εἰς τὸν Χριστὸν τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε“· ἔστι δὲ καὶ τῆτο ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ λέγοντα „Κύριος ὁ Θεὸς μου δὴ· ναμὶς μου“ (Ἀβ. γ'. 19.) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Εἱρμού τῆς τρίτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γενῶν, τῆ λέγοντος „Ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί“.

Τροπάριον.

„Ρηξάτω εὐφροσύνημ κραταιὰμ ἐπ' ἔλεον ὄρη καὶ πάντες βουνοί,
καὶ ξύλα τοῦ δρυμοῦ ἐπικροτήσατω· Χριστὸν αἰμεῖτε, Ἐθνη, καὶ
τῆτω (1) πάντες λαοὶ ἐπαιμῶντες βοᾶτε· δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν παρόντα Κανόνα τῶν Βαΐων συνερσιῶν φαίνονται νὰ ἔχουν οἱ δύο μεγάλοι Προφῆται, ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ καὶ ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας· διότι ὁ καθ' ἓνας ἐξ αὐτῶν ἀγωνίζεται, ποῖος νὰ προλάβῃ νὰ δώσῃ ὕλην καὶ μαρτυρίας εἰς τὸν Ἱεράρχην Κοσμῶν, διὰ νὰ μελουργήσῃ τὰ τῆ Κανόνος τούτου Τροπάρια. Ὁθεν δὲν ἠξεύρει τινὰς εἰς ποῖον ἀπὸ τῆς δύο νὰ δώσῃ τὴν νίκην· καθότι καὶ ἀπὸ τῆς δύο ὁμοῦ εἶναι καταπετυκνωμένος ὁ Κανὼν, καὶ μάλιστα τοῦτο τὸ Τροπάριον. Ἐρανίζόμενος λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὰ τοῦ Ἡσαΐου ρήματα τὰ λέγοντα „Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὅτι ἠλέησε Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ“, (Ήσ. μθ'. 13.) καὶ πάλιν, „Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλεύνται, προσδεχόμενοι ὑμᾶς, ἐν χαρᾷ, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐπικροτήσῃ τοῖς κλάδοις“, (Ήσ. νέ. 12.) ταῦτα, λέγω, δανεισθεῖς ὁ Ἀσματογράφος, ἄς ρήξουν, γράφει: ἦτοι ἄς ἐκβάλουν τὰ ὄρη εὐφροσύνην· εὐφροσύνην ὁμως ὅχι μικράν καὶ ἀδύνατον, ἀλλὰ μεγάλην καὶ δυνατήν. Διὰ τοῦτο δὲ ρῆξις ἀνομάσθη ἐδῶ ἢ τῆς εὐφροσύνης ἀνάβλυσις, ἵνα διὰ τῆς λέξεως ταύτης παρασταθῇ τὸ μέγεθος καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς· διότι καθὼς ἀκολουθεῖ εἰς τὰ νερά ὅπου εὐρίσκονται ὑποκάτω τῆς γῆς· ἂν μὲν ἦναι ὀλίγον τὸ νερὸν, μένει εἰς τὸν τόπον τοῦ ἵσχυράζον, καὶ δὲν βιάζεται νὰ πηδήσῃ εἰς τὰ ἔξω, πάρεξ ἀνίσως σκάψῃ τινὰς τὴν γῆν μετὰ σκαλιστήριον καὶ ἀνοίξῃ τὸν τόπον· εἰάν δὲ ἦναι πολὺ τὸ νερὸν καὶ στενοχωρῆται μέσα εἰς τὸ βάθος, τότε δὲν προσμένει νὰ σκάψῃ τινὰς τὴν γῆν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἀναβράζον ρήγνυσιν: ἦτοι σχίζει τὴν ἐπικειμένην γῆν καὶ πηδᾷ εἰς τὰ ἔξω.

Τοιοιουτρόπως εἶναι καὶ ὁ ἀνωτέρω λόγος τοῦ Ἡσαΐου. Θέλων αὐτὸς νὰ φανερώσῃ αἰνιγματωδῶς τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐφροσύνης ὅπου ἐνδομυχεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ἄς ἀναβλύσουν, λέγει, ἄς ἀναβλύσουν μετ' ὄρμην καὶ πηδήμα τὰ ὑψηλὰ ὄρη τὴν εὐφροσύνην. Διὰ τί τέλος καὶ σκοπὸν; Ἐπ' ἔλεον: ἦτοι διὰ τὸ μέγα ἔλεος ὅπου ἐποίησεν εἰς ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καταβάς ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν καὶ ἐνανθρωπήσας διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Δύω γὰρ παρουσίας σωματικὰς ἠξεύρομεν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

(1) Παρὰ δὲ τῆ ἀνωτέρω γράφεται „Τούτον“, καὶ συνίαπτεται μετὰ τὸ „Ἐπαινεῦντες“.

Θεοῦ, μίαν μὲν τὴν πρώτην, ὅτε ἐκ Παρθένου γεννηθεῖς, ἐπὶ τῆς γῆς ᾤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη· τὴν ὁποίαν καὶ ἔλεος ὀνομάζομεν. Ἢ Οὐκ ἦλθον, φησὶν ὁ Κύριος, ἢ ἵνα κρίνω τὸν Κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν Κόσμον. (Ἰω. β'. 47.) Ὁθεν διὰ τὴν πρώτην αὐτὴν παρουσίαν, παρακινεῖ ὁ ἀνωτέρω Ἡσαΐας τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ νὰ χαίρουν ὑπερβαλλόντως καὶ νὰ ἀγάλλωνται.

Ἡξεύρομεν δὲ καὶ ἄλλην παρουσίαν τοῦ Κυρίου, τὴν δευτέραν καὶ φοβεράν, ἣν καὶ κρίσιν ὀνομάζομεν, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν θέλουν ἀναβλύσει τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν, μέλλουν νὰ ἐρημωθοῦν τὰ ὄρη, καὶ πᾶς ὁ χόρτος αὐτῶν ἔχει νὰ ξηρανθῇ. ἢ Ἐρημώσω, φησὶν, ὄρη καὶ βουνούς, καὶ πάντα χόρτον αὐτῶν, ἢ ξηρανῶ. (Ἡσ. μβ'. 15.) καὶ πάλιν, ἢ Τρόμος λήψεται ἀπὸ σοῦ ὄρη καὶ τακῆσονται, ἢ ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται. (Ἡσ. ξδ'. 1.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀββακούμ, ἢ Διετρίβη τὰ ὄρη βία· ἐτάκησαν βουνοὶ αἰώνιοι. (Ἀβ. γ'. 6.) Ὁθεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ταύτας τὰς δύο παρουσίας τοῦ Κυρίου προβλέπων, ἔλεγεν, ἢ Ἐλεον καὶ κρίσιν ἄσομαι σοι, Κύριε. (Ψαλ. ρ'. 1.) λέγων γὰρ ἔλεον, ἐφάνερωσε τὴν πρώτην παρουσίαν τοῦ Κυρίου, ἣν καὶ ἔλεον ὀνομάσαμεν ἀνωτέρω· λέγων δὲ κρίσιν, ἐφάνερωσε τὴν δευτέραν, ἣν κρίσιν καὶ ἡμεῖς ὀνομάσαμεν· ἵνα δὲ φανερώσῃ τὴν τάξιν αὐτῶν, πρῶτον ἔγραψε τὸν ἔλεον, καὶ δεύτερον τὴν κρίσιν.

Ἄς ρήξουν λοιπὸν, λέγει, τὰ ὑψηλὰ ὄρη κραταιὰν εὐφροσύνην καὶ ὅλα τὰ χαμηλὰ βουνὰ, διὰ τὸ ἔλεος, μὲ τὸ ὁποῖον μᾶς ἠλέησεν ὁ Θεός· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀφ' οὗ εἶπε, ἢ Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην, εὐθύς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφροσύνης, ἢ Ὅτι ἠλέησεν, ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Οὐ μόνον δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ προστάζει ὁ Μελωδὸς μετὰ τοῦ Ἡσαΐου νὰ εὐφρανθοῦν, ἀλλὰ προστάζει μὲ τὸν αὐτὸν Ἡσαΐαν καὶ τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ νὰ ἐπικροτήσουν μὲ τοὺς κλάδους των, θέλων δὲ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὄρη καὶ ξύλα νοοῦνται ὅτι εἶναι τὰ Ἔθνη τὰ σκληρὰ καὶ ἀναίσθητα ἀπὸ Θεογνωσίαν καὶ ἀρετὴν, διὰ τοῦτο ἀκολούθως λέγει ὅτι ἐσεῖς τὰ Ἔθνη αἰνεῖτε τὸν Χριστὸν, ἢ ἐσεῖς οἱ λαοὶ ἐπαινοῦντες, φωνάζετε εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ λέγετε, ἢ Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε. Ἐρανίγη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα, ἢ Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ Ἔθνη· ἐπαινεσατέ αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. (Ψαλ. ρις'. 1.) Λαοὶ δὲ ὀνομάζονται οἱ πιστεύσαντες Ἰουδαῖοι, κατὰ τὸν Θεόδωρον καὶ Εὐθύμιον, οἵτινες, διὰ νὰ ἦτον διεσπαρμένοι εἰς πολλὰς τόπους, διὰ τὸ ἐχθρὸν λαὸς ἐνικῶς, ἀλλὰ λαοὶ πληθυντικῶς ὀνομάσθησαν. Διαφέρει δὲ τὸ ἢ Αἰνεῖτε ἀπὸ τὸ ἢ Ἐπαινεῖτε, καθότι τὸ ἢ Ἐπαινεῖτε εἶναι ἐπίτασις καὶ ὑπερβολὴ τοῦ ἢ Αἰνεῖτε, ὡσπερ καὶ ὁ ἔπαινος, τοῦ αἴνου.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου τὸ λέγον, ἢ Τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ, οὕτω λέγει, ἢ Τῆς θυμῆδας δεικνύς τὴν ὑπερβολὴν, καὶ τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς καὶ τὰ ξύλα ἔδειξεν εὐφραίνόμενα· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβὶδ, τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον τοῦ λαοῦ διηγούμενος, τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Εἰ δὲ καὶ τροπικῶς τις νοεῖν βούλεται ὄρη μὲν καὶ βουνούς τὰς ἐπουρανίους Δυνάμεις, αἱ δὲ καὶ τεταγμέναι εἰσὶ, ξύλα δὲ ἀγροῦ τοῖς κλάδοις δεικνύντα τὴν ἠδονὴν, τὰς Ἀγίους, περὶ ὧν εἶρηται, ἢ Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, καὶ ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῷ λιβάνῳ πληθυνθήσεται, καὶ, Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἔλαια κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου, εὐρήσει καὶ οὕτω τὴν τῆς προφητείας ἀλήθειαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος συμφώνως ὄρη ἐνόησε τὰς Ἀγγελικὰς δυνάμεις λέγων, ἢ Ὅρη γεμὴν παραρρήγνυντα τὴν εὐφροσύνην ὑποτοπιτέον εἶναι τὰς ἡμέρας ὑψοῦ κατ' ἀρετὴν λογικὰς Δυνάμεις, ἦγεν τοὺς τῶν Εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων ἱερεῖς γούς, οἱ Χριστὸν λαλοῦντες καὶ τὰ αὐτοῦ, νοητῆς εὐφροσύνης πιμπλάσι τὴν γῆν· ἀπαγγέλλουσι γὰρ ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· ἠλέησε γὰρ ἅπαντας ἐπιλάμψας αὐτοῖς ὁ Χριστός· ἢ πέρ ἐστιν ἀληθές ὅτι ἐξήρηνται χεῖρὸς διαβολικῆς καὶ δαιμονίων σκαϊότητος. Ἀπὸ ἀλάχθησαν δὲ καὶ τῆς πάλαι τυραννοῦσης κατ' αὐτῶν ἀμαρτίας, καὶ προσέτι τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν· ἢ ξίωνται δὲ χάριτος καὶ ὑπερκοσμίου δωρεᾶς, μέτοχοι γεγονότες Ἀγίου Πνεύματος, καὶ τῆς τῆς ὑποθεσίας δόξης κατηγλαϊσμένοι. (Ἐν τῇ Ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαΐου τόμ. β'. προκειμένου ρητοῦ ἢ Ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην.)

Τροπάριον.

„ Ἰσχύμ ὁ βασιλεύωμ τῶμ αἰώμωμ Κύριος ἐνδεδυμένος ἤξει · τῆς
 „ τούτου ὠραιότητός τε καὶ δόξης ἀσύγκριτος ὑπάρχει εὐπρέπεια ἐμ
 „ Σιώμ. Διὸ πάμτες βοώμεμ · δόξα τῆ δυμάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκ πολλῶν γραφικῶν ῥήσεων εἶναι συγκεκριτημένοι καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο· τὸ μὲν γὰρ
 „ Ὁ βασιλεύων τῶν αἰώνων Κύριος “ εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν λέγοντα· „ Κύριος
 „ βασιλεύων τῶν αἰώνων “· (Ἐξ. ιε. 18.) τὸ δὲ „ Ἰσχύμ ἐνδεδυμένος ἤξει “ ἠρανισται ἀπὸ
 τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „ Ἴδου Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται “· (Ἡσ. μ'. 10.) καὶ
 ἀπὸ τὸν Παροιμιαστὴν λέγοντα· „ Ἰσχύμ καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο “· (Παρ. λδ'. 25.) τὸ
 δὲ „ Τῆς τούτου ὠραιότητός τε καὶ δόξης ἀσύγκριτος ὑπάρχει εὐπρέπεια ἐν Σιώμ “ εἶ-
 ναι ἐρανισμένον ἀπὸ διάφορα ῥήτῃα τοῦ Δαβίδ· ἦτοι ἀπὸ τὸ „ Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς
 „ ὠραιότητος αὐτοῦ “· (Ψαλ. μθ'. 2.) καὶ ἀπὸ τὸ „ Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν
 „ ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο ὁ Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο “· (Ψαλ. υβ'. 1.) τὸ δὲ „ Ἀ-
 „ σύγκριτος “ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ „ Ὁραῖος κάλλει παρὰ (ἦτοι ὑπὲρ) τοὺς γίους τῶν αἰ-
 „ θρώπων “· Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν ῥήσεων συγκροτήσας τὸ Τροπάριον ὁ Μελωδὸς λέγει·
 ὁ Κύριος ὅπου βασιλεύει τῶν αἰώνων, αὐτὸς θέλει ἔλθῃ ἐνδυμένος ἰσχύμ καὶ δύναμιν.
 Ἐρχομὸν δὲ ἐδῶ φαίνεται νὰ ἐννοῆ τὴν μετὰ δόξης καὶ προπομπῆς σημερινὴν ἔλευσιν τοῦ
 Κυρίου εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ὅτε ἐπὶ πάλου καθήμενος, ἐπροῦπαντᾶτο μετὰ βαίων
 καὶ κλάδων· τότε γὰρ ἐπῆγεν εἰς αὐτὴν ἐνδυμένος δύναμιν καὶ νίκην.

Ἐναντίον τίνος εἶχε τὴν δύναμιν καὶ νίκην ταύτην ὁ Κύριος; Ἐναντίον τοῦ θανάτου, τοῦ
 ἄδου καὶ τοῦ Διαβόλου· ὅτε ἀνθεντικῶς καὶ βασιλικῶς ἠλευθέρωσε μὲ μόνην τὴν φωνήν του
 ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ ἄδου τὸν τετραήμερον Λάζαρον. Εἶτα λέγει ὅτι ἡ εὐπρέπεια τῆς τοῦ
 Χριστοῦ ὠραιότητος καὶ δόξης εἶναι ἀσύγκριτος, ἢ γουν δὲν συγκρίνεται, οὐδὲ ὁμοιάζει μὲ
 τὰς εὐπρεπείας τῶν ἄλλων ὠραίων ἀνθρώπων. Ἡ εὐπρέπεια δὲ τούτῃ ἐφάνη εἰς τὴν Σιών·
 ἢ εἰς τὴν αἰσθητὴν, ὅταν σήμερον ὡς νικητὴς τοῦ θανάτου εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ
 θριαμβεύων καὶ πομπεύων ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς, καὶ φαινόμενος εὐπρεπέστατος διὰ τὸ κατὰ
 τὸ θάνατον τρόπιον· ἢ ἐφάνη ἡ εὐπρέπεία τῆ αὐτῆ εἰς τὴν νοητὴν Σιών· ἦτοι εἰς τὴν ἐκκλη-
 σίαν τῶν Χριστιανῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ γλυκύτατος Ἰησοῦς θεωρεῖται νοητῶς παρὰ τῶν εὐ-
 σεβῶν, ὠραῖος καὶ εὐπρεπέστατος κατὰ τὴν Θεότητα καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα (1).

Τροπάριον.

„ Σπιθαμῆ ὁ μετρήσας Οὐρανὸν, δρακὶ δὲ γῆμ Κύριος πάρεστι· Σιώμ
 „ γὰρ ἐξελέξατο· ἐμ αὐτῆ δὲ οἰκείμ καὶ βασιλεύειμ ἡρετίσατο λαῶμ
 „ τῶμ ἐμ πίστει βοώμτωμ (2)· δόξα τῆ δυμάμει σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεοῦ μέγεθος καὶ ὕψος καὶ βάθος καὶ μέτρον δόξης ἀδύνατον εἶναι νὰ καταλάβῃ τι-
 νὰς ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς καλλονῆς τῶν κτισμάτων ἀναλόγως

(1) Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ
 λέγοντος· Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ γέγονεν·
 ἐν τῇ ὁδοῦ Ὡδῆ τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων.

(2) Ὅτῳ γράφεται ὀρθότερον καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις

ἐρμηνευταῖς· καθότι τὸ „ Βασιλεύω κυρίως μετὰ
 γενικῆς συντάξεως· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται καὶ με-
 τὰ αἰτιατικῆς οὕτως “ „ Ἠρετίσατε τὸν λαὸν τὸν ἐν
 „ πίστει βοώμτω “.

ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται, κατὰ τὸν Σολομῶντα, (Σοφ. ιγ'. 5.) καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, "Τὰ ἀόρατα αὐτοῦ (ἴτοι τὰ φυσικῶς προσόντα τῷ Θεῷ) ἀπὸ κτίσεως Κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἕτε αἰδίου αὐτοῦ δυνάμις καὶ Θεότης (ἴτοι ἡ μεγαλειότης)". (Ρωμ. α. 20.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, "Τὸ Θεῖον ἀκατανόητον πάντη κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ἀκατάληπτον, ἀλλ' ἐκ τῶν αἰτιατῶν (ἴτοι ἐκ τῆς τῶν ἀκτίστων Θεῶν προσόντων, καὶ ἐκ τῶν δημιουργημάτων) αὐτὸν ὑμνήτεον". Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἡμεῖς λέγομεν ἐπὶ Θεοῦ σπιθαμὴν μετροῦσαν τὸν τόσον μεγάλον ὄγκον τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ δρακί (φοῦκταν) περισφιγγούσαν ὅλην τὴν γῆν. λέγομεν δὲ ταῦτα εἰς ἔνδειξιν τοῦ ἀπείρου μεγέθους τοῦ Θεοῦ.

Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα, "Τίς ἐμέτρησε τὸν Οὐρανὸν σπιθαμῇ; τὴν δὲ γῆν, δρακί;" (Ἡσ. μί. 12.) Ἐκεῖνος λοιπὸν, τοῦ ὁποίου εἶναι τόσον μεγάλη ἡ σπιθαμὴ καὶ ἡ φοῦκτα, ὥστε νὰ μετρώσι τὰ τόσον μεγάλα μεγέθη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀρά γε πόσον μέγας εἶναι αὐτός; ἢ πόσον εἶναι τὸ τοῦτου μέγεθος; Βέβαια ἀπείρον καὶ ἀμέτρητον. ὁ Θεὸς εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, "Μέγας μὲν οὖν ὁ Θεὸς ὀνομάζεται κατὰ τὸ ἰδίως αὐτοῦ μέγα, τῷ πᾶσι τοῖς μεγάλοις ἑαυτοῦ μεταδιδόναι καὶ παντὸς μεγέθους ἐξῶθεν ὑπερχεόμενον καὶ ὑπερεκτεινόμενον πάντα τόπον περιέχον, πάντα ἀριθμὸν ὑπερβάλλον, πᾶσαν ἀπειρίαν διαβαῖνον". Καὶ πάλιν, "Τὸ μέγεθος τοῦτο καὶ ἀπείρον ἐστὶ καὶ ἀποσον καὶ ἀνάριθμον, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ὑπεροχὴ κατὰ τὴν ἀπόλυτον καὶ ὑπερτεταμένην τῆς ἀπεριλήπτου μεγαλειότητος χύσιν". (Κεφ. Θ'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων.) Ἄλλὰ καὶ ὁ Κύρου Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τῷ Ἡσαΐου οὕτω λέγει, "Τὸ μὲν Θεῖον ἀσώματόν τε καὶ ἀσχημάτιστον καὶ ἀπλοῦν καὶ ἀσύνητον· ἐπεὶ δὲ ἀνθρώπους ὄντας οὐ δυνατόν ἄλλως, ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων τὰ Θεῖα καταμαθεῖν, διδάσκει ἡμᾶς ὁ προφητικὸς λόγος ὡς αὐτὸς μὲν τῶν ὅλων Θεὸς ἀπερίληπτός τε καὶ ἀπερίγραπτος, πᾶσαν δὲ τὴν Κτίσιν ἐν χειρὶ περιέχει, τῆς χειρὸς δηλονότι ἐνεργείας τινὸς νοουμένης" ὡς πᾶσαν μὲν τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν μετρεῖν ἐχειν κοτύλη, τὰ δὲ τῶν Οὐρανῶν κύπη τῆς σπιθαμῆς περιέχουσιν, τὴν δὲ γῆν ἀπασαν μηδὲν διαφέρειν σμικροτάτης τινὸς ὕλης ὑπὸ τῶν πέντε τῆς χειρὸς συνεχομένης δακτύλων". Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, "Ὡσπερ ἐστὶν ἀνεπιτήδευτον παντελῶς καὶ ἀμύχανον ἀνδρεία χειρὶ σύμπαν μετρεῖσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ σπιθαμῇ τὸν Οὐρανὸν καὶ ἀπασαν δὲ τὴν γῆν δρακί, καὶ σταδμῷ καὶ ζυγῷ τὴν τῶν ὀρών ὄλην, ὅση τις ἐστὶ γενέσθαι καταφανῆ κατὰ τὸν ἴσον τουτοῖ τὸν τρόπον, οὐκ ἄντις καταλάβῃ τὸν νοῦν Κυρίου· καὶ πιστάσεται λέγων αὐτὸς δι' ἐνὸς τῶν ἀγίων Προφητῶν· οὐ γὰρ εἰσὶν αἱ ὁδοὶ μου ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν· ἀλλ' ὡς ἰπέχει ὁ Οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχουσιν αἱ ὁδοὶ μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου".

Ὅρα δὲ τὴν σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου· ἐπειδὴ ἤξευρον καὶ οἱ δύο ὅτι ὁ μὲν Οὐρανὸς εἶναι μεγαλήτερος, ἢ δὲ γῆ εἶναι μικρότερα, διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ὁ Θεὸς τὸν μὲν Οὐρανὸν μετρεῖ μὲ τὴν σπιθαμὴν του, τὴν δὲ γῆν, μετρεῖ μὲ τὴν φοῦκτάν του· ἐπειδὴ μεγαλήτερα εἶναι ἡ σπιθαμὴ ἀπὸ τὴν φοῦκταν· καθότι ἡ μὲν σπιθαμὴ γίνεται, ὅταν ἐξαπλωθῶν οἱ δάκτυλοι τῆς χειρὸς· τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου τῆς χειρὸς ἕως τοῦ μικροῦ δακτύλου διάστημα σπιθαμὴ λέγεται· ἢ δὲ φοῦκτα γίνεται, ὅταν μαζωχθῶν οἱ δάκτυλοι τῆς χειρὸς, καὶ ἡ παλάμη γένη βαθυλωτή· διὰ τοῦτο καὶ τὸ μέγεθος ἔχει μικρότερον ἀπὸ τὸ τῆς σπιθαμῆς. Ὅθεν ἀναλόγως καὶ ὁ Θεὸς μὲ τὴν μεγαλήτεραν μὲν σπιθαμὴν μετρεῖ τὸν μεγαλήτερον Οὐρανὸν, μὲ τὴν μικρότεραν δὲ φοῦκταν μετρεῖ τὴν μικρότεραν γῆν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐμέτρησε τὸν Οὐρανὸν μὲ τὴν σπιθαμὴν του, καὶ τὴν γῆν μὲ τὴν φοῦκτάν του, αὐτὸς τάρτα εὐρίσκειται παρῶν μετὰ σαρκὸς, δορυφορούμενος εἰς τὴν Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ· ἐπειδὴ ἐδιήλαξε τὴν αἰσθητὴν Σιών, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐπροτίμησε νὰ κατοικῆ εἰς τὴν νοητὴν Σιών· ἴτοι εἰς τὴν γλίαν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ βασιλεύῃ τοὺς εὐσεβεῖς λαούς· ἴτοι τοὺς ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐξ Ἑθνῶν πιστεύσαντας Χριστιανούς, οἱ τινες βοῶσιν ἐν πίστει, "Δόξα τῇ δυνάμει σε Κύριε". Τὸ ἀνωτέρω δὲ ρητὸν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα, "Ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἠρέτισατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτοῦ". (Ψαλ. ρλά. 14.)

Ωδή ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὴν Σιών ἐπ’ ὄρους ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος, καὶ τὴν Ἱε-
 „ ρουσαλήμ ὁ κηρύσσων ἐν ἰσχυρῷ ὑψωσὸν φωνὴν· δεδοξασμένα ἐ-
 „ λαλήθη περὶ σοῦ, ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ· εἰρήμη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ
 „ καὶ σωτήριον Ἐθνεσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὸν προφητάναντα Δα-
 βιδῶν, καὶ λέγει αὐτῷ· ὦ Προφητὰναξ Δαβιδῶν, μιμήσου τὸν μεγαλοφωνότατον Ἡσαΐαν· καὶ
 καθὼς εἰς ἐκεῖνον εἶπεν ὁ Θεὸς „ Ἐπ’ ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσα-
 „ λήμ“, (Ἡσ. μ΄. 9.) οὕτω καὶ σὺ ὁ εὐαγγελιζόμενος τὴν Σιών, καὶ κηρύσσων τὴν Ἱε-
 ρουσαλήμ· ἦτοι ὁ πολλὰ χαρμόσυνα εὐαγγέλια καὶ προφητείας εἰπὼν περὶ τῆς Σιών καὶ
 Ἱερουσαλήμ τόσον τῆς αἰσθητῆς, ὅσον καὶ τῆς νοητῆς ἀγίας Ἐκκλησίας, μὴ ἀναβῆς ἐπά-
 νω εἰς τόπον χαμηλὸν, μηδὲ φωνάξῃς μὲ μικρὰν φωνήν, ἀλλὰ ἀνάβηθι ἐπάνω εἰς ὄρος
 ὑψηλότατον, καὶ φωνάξον μὲ μεγάλην καὶ δυνατὴν φωνήν, καὶ μὲ ὑψηλὸν κήρυγμα ἐκεῖ-
 νό σου τὸ ψαλμικὸν τὸ λέγον „ Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ“.
 (Ψαλ. πς΄. 3.) Πόλιν δὲ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζει ὁ Δαβιδῶν τὴν Ἱερουσαλήμ, κατὰ τὸν Εὐθύ-
 μιον· ἕνα μὲν, διότι τὸ παλαιὸν ἀφιερῶθη αὕτη εἰς τὸν Θεόν, ἄλλο δὲ, διότι ὕστερον
 ἐκληρώθη εἰς τὸν Χριστὸν, ἵνα γεννηθῆ καὶ εἰσέλθῃ σήμερον ἐν αὐτῇ μετὰ βαίων καὶ
 κλαδῶν δορυφορούμενος, καὶ ἀκολουθῶς ἵνα σταυρωθῆ ἐν αὐτῇ καὶ ταφῆ καὶ ἀναστηθῆ.

Κατὰ δὲ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, πόλις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἥτις καὶ μίμημα
 ἐστὶ καὶ εἰκὼν τῆς οὐρανίου Ἐκκλησίας· ἐν τῇ ἐπιγείῳ γὰρ Ἐκκλησίᾳ ἐνεργοῦνται πνευ-
 ματικῶς ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, ὅσα ἐτελέσθησαν ποτὲ αἰσθητῶς καὶ
 ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ. Ἡ δὲ σύνταξις τῆ „ Εὐαγγελιζόμενος“ ἐνταῦθα εὐρίσκεται ἀδιά-
 φθορος· ἀντὶ γὰρ νὰ εἴπῃ „ Εὐαγγελιζόμενος τῇ Σιών“ μετὰ δοτικῆς, εἶπεν „ Εὐαγγελιζό-
 „ μενος τὴν Σιών“ μετὰ αἰτιατικῆς· καθὼς ἔχει καὶ τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο „ Πολλὰ μὲν
 „ οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν (ὁ Ἰωάννης δηλ.), εὐηγγελίζετο τὸν λαόν“. (Λουκ. γ΄. 18.)
 Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς τὰ ψαλμικὰ ἐκεῖνα „ Εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ“, (Ψαλ.
 ρκζ΄. 7.) καὶ „ Ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου“. (Ψαλ. ξς΄. 2.) Ἦγουν ἅς ἦναι
 εἰρήνη, λέγει, εἰς τὸν παλαιὸν Ἰσραὴλ· καὶ ἅς ἦναι σωτηρία εἰς τὰ Ἐθνη· ἦτοι εἰς τὸν
 νέον Ἰσραὴλ τῶν Χριστιανῶν. Εἶπε δὲ τὴν λέξιν „ Εἰρήνη“ διὰ νὰ παραστήσῃ ὅτι εἶναι
 ἡ πέμπτη Ὠδὴ ἡ τοῦ Ἡσαΐου, ὅς τις λέγει ἐν αὐτῇ· „ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς
 „ ἡμῖν“. (Ἡσ. κς΄. 3.)

Τροπάριον.

„ Ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ Θεὸς, καὶ ἐ-
 „ φορῶν ταπεινὰ, αὐτὸς ἔρχεται ἐν δόξῃ μετὰ κυρείας· καὶ πλη-
 „ ρωθῆσεται τὰ πάντα θεϊκῆς αἰρέσεως αὐτοῦ· εἰρήμη ἐπὶ τὸν Ἰσ-
 „ ραὴλ καὶ σωτήριον Ἐθνεσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δὲν χορταίνει ἀπὸ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβιδῶν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀλλὰ δανεισθεὶς ἐκεῖ-
 „ νου τὸν στίχον τὸν λέγοντα „ Ὁ καθήμενος ἐπὶ τὸν Χερουβὶμ ἐμφάνηθι“, (Ψαλ. οθ΄.
 2.) ὁμοίως καὶ τὸν ἄλλον τὸν λέγοντα „ Ὑψηλὸς Κύριος, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορᾷ“,
 (Ψαλ. ρλζ΄. 7.) εἶτα συναρμόσας καὶ τοὺς δύο, λέγει οὕτω θαυμαστικῶς· ὦ τοῦ και-
 νοῦ

νοῦ τεραστίου καὶ τῆ θεάματος! ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς καθεζόμενος ἐπάνω εἰς τὰ νῶτα τῶν Χερουβίμ, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ταπεινὰ βλέπων, αὐτὸς ἰδοὺ ἔρχεται ὡς Θεὸς ἐν δόξῃ μετὰ ἰξουσίας βασιλικῆς, καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἠσαΐας· ἰδοὺ Κύριος Κύριος μετὰ ἰσχῦος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρείας. (Ἠσ. μ'. 10.) Νοεῖται δὲ τοῦτο καὶ διὰ τὴν δεύτεραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ διὰ τὴν πρώτην, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἔνδοξον προπομπὴν, καὶ τὸν μετὰ βαίαν ἐρχομὸν τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ἐπειδὴ δὲν ἦλθεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὰ, καθὼς ἦλθον οἱ Προφῆται μὴ σῆμα δούλων ἀποστελλόμενοι, ἀλλ' ἦλθε μετὰ ἰσχῦος καὶ θεϊκῆς ἰξουσίας, ὡς Κύριος καὶ Θεός· ὁθεν καὶ οἱ παῖδες ὑμνοῦντες αὐτόν, οὕτως ἔλεγον· Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. (Ματθ. κἀ.) τὸ γὰρ Ἐν ὀνόματι Κυρίου· δηλοῖ ὡς Κύριος· Ἐν ὀνόματι Κυρίου· Ἐξοδ. 17. 3.)

Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις πανταχοῦ σχεδὸν Κύριος ὀνομάζεται ὁ Χριστός· ὁθεν καὶ ἀφ' οὗ ἐνίψα τὴν πόδα τῶν μαθητῶν εἶπεν ὁ ἴδιος πρὸς αὐτούς· Ἔμεῖς φωνεῖτε με Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γὰρ. Εἰ ἐν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς οφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. (Ἰω. 13. 13.) Τὸ δὲ Πληρωθήσεται τὰ πάντα θεϊκῆς αἰνέσεως αὐτοῦ ἔρανόσθι ἀπὸ τῶν Ἀββακούμ λέγοντα· Τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ. (Ἀβ. γ.)

Σημείωσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει ὅτι ὁ πρὸ τῆς ἐορτῆς τῶν Βαίων κρυπτόμενος Κύριος καὶ φεύγων τὸ μετὰ παρήσας διδάσκειν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς θέλοντας αὐτόν φονεῦσαι, τῶρα μετὰ κυρείας καὶ προπομπῆς πορεύεται ἐπὶ πώλου καθήμενος ἐν μέσῳ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ φρονέντων. Διὰ τί; Διὰ τὴν δεικνύειν ὅτι ἔρχεται εἰς τὸ πάθος, οὐχὶ φοβούμενος καὶ μὴ θέλων, ἀλλὰ μετὰ ἀφοβίαν καὶ ἰξουσίαν, καθὼς ἔλεγε μόνος· Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἰξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. (Ἰω. 1. 18.) Ἐπακολουθεῖ δὲ τὸ Πληρωθήσονται τὰ πάντα θεϊκῆς αἰνέσεως αὐτοῦ· ἐπειδὴ διὰ τοῦ πάθους αὐτοῦ ἐμελλον τὰ γεμίσουν ἀπὸ τῆς αἰνέσεως καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ τὰ οὐράνια, καὶ ἐπίγεια καὶ καταχθόνια.

Ὁ δὲ Θεσπέσιος Ἀλεξάνδριος Κύριλλος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἠσαΐου, ἰδοὺ Κύριος Κύριος, λέγει· Τὸ δὲ ἰδοὺ προστιθεῖς, οὐκ εἰς μῆκος ἐὰν τῆς ἀφίξεως ἀνατείνεσθαι τὴν ἰσχυρίαν, ἀλλ' ὅσον οὐδέπω καὶ μετὰ βραχὺ παρεσόμενον· μᾶλλον δὲ, καὶ ἀγγέλιον ἤδη πως γεγονότα τὸν Λυτρωτὴν διαδείκνυσι· χεῖρα γὰρ ὡς περ προτείνειν αὐτοὺς προστέταχε, καὶ δακτύλῳ φανεροῦν τὸν προηγγελμένον. Ὅτι δὲ οὐ μὴ τῶν ἀγίων Προφητῶν οὔτε μὴ ἐν μέτροις (Ἰσος) ἔσται τοῖς οἰκέταις, ἀλλ' ἐν ἰξουσίᾳ δεσποτικῇ, καὶ ἐν δυνάμει τε καὶ κυριότητι τῇ Θεοπρεπεστάτῃ, διεσαφίσεν εἰπών· Μετὰ ἰσχῦος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρείας· οἱ μὲν γὰρ Θεσπέσιοι Προφῆται γενέσθαι τινὰ παρα Θεοῦ, καὶ μὴν καὶ ὑπάρξαι τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς παρεκάλουν· ὁ δὲ γε τῶν ὅλων Σωτὴρ καὶ Κύριος οὐ προσευχὴν ἀνατείνων, οὔτε μὴν ἐξ αἰτήσεώς τι δεχόμενος καὶ δίδως. Ἀλλως Ἰδὸς ἀληθῶς τὰ ἐκ Πατρὸς ἀγαθὰ μετὰ τῆς ἐλευθέρου προύσεως ἀξίας διανετέμνηκε τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν· εἰργάζετο δὲ πάντα, δυνάμει τε ἰδίᾳ χράμενος καὶ μὲν τοι καὶ ἰξουσία. (Τόμ. β.)

Τροπᾶριον.

Σιών Θεοῦ ὄρος τὸ ἅγιον, καὶ Ἱερουσαλήμ κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου ἄρον, καὶ ἴδε συμνημέμα τέκμα σου ἐν σοί· ἰδοὺ γὰρ ἠκασι μακρόθεν, προσκυρῆσαι τῷ Βασιλεῖ σου· εἰρήμ ἐπὶ τὸν Ἰσραηλ καὶ σωτήριομ Ἐθνεσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σιών κυρίως ὀνομάζεται τὸ ὄρος· ἦτοι ἡ ἀκρόπολις καὶ τὸ ὑψιλότερον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ· ἀπὸ τῆς Σιών δὲ ὀνομάζεται καὶ ὅλη ἡ πόλις Ἱερουσαλήμ συνεκδοχικῶς ἐκ μερῶν

ρους τὸ ὅλον. Πρὸς τὴν Σιών λοιπὸν καὶ Ἱερουσαλήμ, ἥτις εἶναι ἡ ἐξ Ἐθνῶν Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν, ἀποστρέφων τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς, οὕτω φάσκει· ὦ ἐσὺ Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἠγαπημένη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πρότερον μὲν ἦσεν ἀτέκνος καὶ εἶχε ὄνομα Ἰεβῆς· ἦτοι ξένη καὶ ἀλλόφυλος, ὕστερον δὲ ἠνομάσθη καὶ ἔγινε Σιών, καὶ ἀντὶ ἀτέκνου, ἔγινε πολύτεκνος περισσότερον ἀπὸ τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων τὴν τὸν ἄνδρα ἔχουσαν· ἦτοι τὸν Νόμον· ἐσὺ, λέγω, ἡ ὀνομαζομένη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ Ὁρος ἅγιον· „Τίς, φησὶ, κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου;“ (Ψαλ. ιδ'. 1.) καὶ πάλιν, „Ὁρος τοῦ Θεοῦ, ὄρος πίον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πίον“· (Ψαλ. ξζ'. 15.) σὺ σήκωσθαι τοὺς ὀφθαλμούς σου τριγύρω, καὶ ἰδὲ πῶς τὰ πρῶτα ἐσκορπισμένα Ἔθνη, καὶ χαρισμένα ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν τὰ ἑσυνάχθησαν εἰς ἐσέ.

Ἦλθον γὰρ σήμερον ἀπὸ μακρινὸν τόπον διὰ τὰ προσκυνήσουσιν δουλικῶς καὶ λατρευτικῶς τὸν Βασιλέα Χριστὸν, ὑπὸ τῶν ἄλλων εὐφημούμενον καὶ μετὰ βαίαν καὶ κλάδων δορυφορούμενον· ἦτοι ἦλθον ἀπὸ τὸ μάκρος τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Δεσπότην Χριστὸν διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, καθὼς ὁ Ἡσαΐας προλαβὼν ἀνεβόησεν· „Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἰδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἦκασιν πάντες οἱ υἱοὶ σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται“· (Ἡσ. ξ'. 4.) καὶ πάλιν, „Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἰδε πάντας· ἰδοὺ συνηγθησαν καὶ ἦλθον πρὸς σέ“· (Ἡσ. μθ'. 18.) καὶ αὖθις, „Ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἤξουσιν· οὗτοι ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν“· (αὐτόθ. 12.) Περὶ δὲ τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ προφητεύων ἔλεγεν· „Ἰδοὺ Βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει“· (Ἡσ. λβ'. 1.) καὶ πάλιν, „Βασιλέα μετὰ δόξης ὄψασθε“· (Ἡσ. λγ'. 17.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω Ἔθνη ἑσυνάχθησαν εἰς ἐσέ, ἡ Ἐκκλησία τῶ Χριστοῦ, καὶ ἔγιναν τέκνα σου πνευματικὰ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· ὅθεν καὶ σὲ ἀπέδειξαν Μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην, κατὰ τὸ Δαβιτικόν· „Ὁ κατοικίζων στείραν ἐν οἴκῳ Μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην“· (Ψαλ. ριβ'. 8.)

Ὅθεν καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου, λέγει· „Τέκνα δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ οὐχὶ μόνοι λέγοντο ἂν οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἅπαντες οἱ ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ χώρας κεκλημένοι διὰ πίστεως εἰς τὸ τῆς ἀληθείας φῶς. Οὐκοῦν ὡς ἤδη πληθὺς συναγερμένης ἐξ Ἐθνῶν καὶ προσκυνούσης Χριστοῦ, ἄρον, φησὶ, κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου· τούτέστιν ἅπαντα περιάθρει τὴν οἰκουμένην, καὶ ἐκ παντὸς μέρους αὐτῆς ὄψαι τρέχοντα πρὸς σέ τὰ σὰ τέκνα. Ἠξοῦσι δὲ, καίτοι μακρόθεν ὄντες ποτέ, μακρὰν δὲ οὐ τοπικῶς, ἀλλὰ κατὰ γνώμην καὶ διάθεσιν νοῦ. Ὅθεν ὁ πάνσοφος Παῦλος γέγραφε περὶ Χριστοῦ ὅτι ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς. Ποιῶσονται δὲ τὴν ἀφιξίν τὴν πρὸς Θεὸν διὰ πίστεως δίχα πόνου παντὸς δυσχερείας τε ἀπάσης· ἐπ' ὤμων γὰρ ἀρθήσονται. Πέπλασται δὲ τὸ σχῆμα τοῦ λόγου, ὡς ἐκ παραδείγματος τοῦ καθ' ἡμᾶς· τὰ γὰρ τοι νεογνά τῶν βρεφῶν τιθνηῖσθαι φιλεῖ, καὶ τοῖς τῶν Μητέρων κόλποις καὶ βραχίουσιν ἐπαναπαύεσθαι ζῆναι τε“· (Τόμῳ Γ'.)

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐβόησαμ ἐν εὐφροσύνῃ δικαίωμ τὰ πνεύματα· μὴν τῶ Κόσμῳ
 „διαθήκη καιρὴ διατίθεται· καὶ ῥαητίσματι καιμουργείσθω λαὸς
 „θεοῦ αἵματος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αἱ ψυχὰι, λέγει, τῶν δικαίων, αἱ ὁποῖαι ἐπροφήτευσαν διὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων γενομένην ἐπιδημίαν τοῦ Δεσπότητος Χριστοῦ, αὐταὶ αἰσθανθεῖσαι ἐν τῷ ᾄδῃ ὅτι ἔλαβον τέλος αἱ προφητεῖαι αὐτῶν, ἐφάνηξαν νοερῶς μὲ πνευματικὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν· „Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καιρὸς τὰ πάντα“, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, (ἀ. Κορ. ε'. 17.) καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).

Τώρα διατίθεται εἰς τὸν Κόσμον μία καινούρια Διαθήκη, ἡ τῆς χάριτος διπλαῆ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου (1), περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου Ἰερεμίου·

„ Ἴδου ἡμέ-

„ ραι

(1) Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, πῶς ὁ Ἱερός Κοσμὸς λέγει ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ „ Νῦν τῷ Κόσμῳ „ Διαθήκη καινὴ διατίθεται; „ οὐ γὰρ νῦν κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν διατέθη ἡ καινὴ Διαθήκη τῷ Εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἀφ' οὗ ἀρχίσεν ὁ Κύριος νὰ διδάσκη, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν νύκτα ἐκεῖνον, κατὰ τὴν ὁποίαν παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὰ Μυστήρια, καὶ ἐλάλησε τὴν ὑστερινὴν ἐκείνην Διαθήκην τὴν πάσης γεμουσαν φιλοσοφίας. Τί λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας; Ὅτι ὅποιος ἀνδρὰς λαβὴ νῆαν γυναικα, αὐτὸς εἶναι συνήθεια ἢ ποιῆ καὶ νῆα προικοσύμφωνα γράμματα εἰς αὐτήν, καὶ νὰ γραφῇ ἐν αὐτοῖς ποίας προίκας ἔχει νὰ τῇ χάριση. Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο ποιεῖ καὶ σήμερον ὁ Κύριος καὶ τὴν μὲν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὡς γυναικα παλαιάν, χωρίζεται σήμερον καὶ ἀποβάλλει, λέγων ἐκεῖνα σα τοῦ Ὡσηῆ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· ἢ Κρί- „ θετε πρὸς τὴν Μητέρα ὑμῶν (τὴν συναγωγὴν δηλ.), „ κρίθητε ὅτι αὕτη οὐ γυνὴ μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀ- „ νήρ αὐτῆς“. (Ὡσ. β. 2.)

Διὰ τί δὲ ταύτην ἐχώρισθ; Διότι δὲν ἐφύλαξεν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἀνδρα τῆς τὸν Κύριον, ἀλλὰ ἐγίνε πόρνη καὶ μοιχαλῆς, ἕνα μὲν, διότι ἀποστατήσασα ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ἀντὶ αὐτοῦ ἐπροσκύνει καὶ ἐλάτρευε θεοὺς ψευδανύμους, καὶ ἐσίβετο τὰ ἀεικόδητα εἰδῶλα τῶν Δαιμόνων, ὡς τοῦτο διηγείται ἡ ἁγία Γραφή εἰς διάφορα μέρη (καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Η'. Ὡδῆς τῆς Ἀναλήψεως ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῷ λέγοντι· „ Τὸν ἐκ δουλείας τῶν „ Κτιστῶν τῶν Εἰδώλων λυτρώσασμενον“) καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος εἶπε διὰ τοῦ Ὡσηῆ περὶ αὐτῆς· „ Καὶ „ ἐξαρῶ τὴν πορνεῖαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ „ τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς“, (Ὡσ. β. 2.) πορνεῖαν καὶ μοιχείαν αὐτῆς ὀνομάζων τὴν εἰδωλολατρείαν. Τοῦτο δὲ, καὶ διότι τὸν μὲν κυρίως ἀνδρα τῆς τὸν Κύριον ἐμίσησε καὶ ἐδανέκτασεν, τὸν δὲ κλέπτην Βαραββᾶν καὶ τὸν ἀσεβῆ Καίσαρα ἐπροτίμησε τοῦ Κυρίου. Χωρισθεῖς δὲ ὁ Κύριος σήμερον ἀπὸ τὴν μοιχαλίδα συναγωγὴν, καὶ ἀποβαλὼν αὐτήν, μαζὺ συναπέβαλε καὶ τὴν παλαιάν Διαθήκην ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ διὰ τοῦ Μωϋσεως. Ταύτην δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐφάνερον μὲν καὶ τὸ τσακισμα ἐκείνο τῶν πλακῶν ἐποὶ ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς ὅταν ἔμαθεν ὅτι εἰδωλολάτρησεν ὁ Λαός· ἢ Ἠνίκα, „ φησὶν, ἠγγίξεν (ὁ Μωϋσῆς) ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὅρα „ τὸν μωσχον καὶ τοὺς χοροὺς, καὶ ὄργισθεῖς θυμῷ „ Μωϋσῆς ἔρριψεν ἀπὸ τὸν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο „ πλακᾶς, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος“. (Ἐξ. λβ. 19.) Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Θεοδώριτος λέγει „ Διὰ τί τὰς πλακᾶς συνέτριψεν; Ἀνάξιον „ κρίνας τὸν λαὸν τῆς θείας νομοθεσίας· ἐπειδὴ γὰρ „ προικῶν γραμματεῖων τύπον εἶχον αἱ πλακᾶς, ἢ „ δὲ νύμφη πρὸ τῆς παστάδος εἰς μοιχείαν ἀπέκλι- „ νε, μάλᾳ εἰκότως τὸ προικῶν διεφθάρη γραμμα- „ τεῖον“. Ἐφάνερωσε δὲ καὶ ὁ Ἱερεμίας ἀνωτέρω εἰπὼν· „ Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ

„ διαδιήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα, „ οὐ κατὰ τὴν Διαθήκην, ἣν διεδέμην τοῖς Πατρά- „ σιν αὐτῶν“. Ἀποβολὴ δὲ τῆς παλαιᾶς ἐννοεῖται ἀνωτέρω ἢ παύσις αὐτῆς κατὰ τὸ Ἱεραργικὸν μέ- ρος, ἢ καὶ διὰ τὸ ἀτελεῖς αὐτῆς.

Χωρίζεται λοιπὸν ὁ Κύριος σήμερον καὶ ἀποβάλλει τὴν παλαιάν συναγωγὴν, ὡς μοιχαλίδα καὶ ἀπίστον· ὁμοῦ δὲ ἀποβάλλει καὶ τὴν εἰς ἐκείνην δοθεῖσαν παλαιάν Διαθήκην· νυμφεύεται δὲ καὶ ἐνοῦται μετ' τὴν νῆαν Ἐκκλησίαν τῶν Ἑθνῶν· ἦτοι ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν, ὡς παρθένον καὶ πιστεύσαντα εἰς αὐτόν. Ἀκολουθῶν δὲ δίδει εἰς αὐτὴν καὶ νῆαν Διαθήκην· ἦτοι προικοσύμφωνα γράμματα, εἰς τὰ ὁποῖα φανερῶν καὶ βεβαιῶναι τὰς προίκας καὶ δωρεὰς ὅπου ἔχει νὰ δώσῃ εἰς τὴν νῆαν νύμφην του· ταῦτα δὲ εἶναι ἡ νῆα Διαθήκη τῷ Εὐαγγελίῳ. Διὰ τί δὲ ἠνόμασε Διαθήκην τὰ προικῶν ταῦτα γράμματα; ἢ γὰρ Διαθήκη ἐπὶ νεκροῖς εἶναι βεβαία καὶ ἐπὶ ζωνάτω, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Καὶ ἀποκρινόμεθα ὅτι ἢ πλατυτέρας ἐδῶ λαμβάνεται τὸ ὄνομα τῆς Διαθήκης ἀντὶ γράμματος ἀπλῶς ἢ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος σήμερον εἰσερχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἵνα πάθῃ καὶ ἀποδάνῃ διὰ νὰ βεβαιώσῃ μετ' τὸ αἷμα του τὴν καινὴν Διαθήκην ὅπου ἔδωκεν εἰς τὴν νῆαν νύμφην του Ἐκκλησίαν τῶν Ἑθνῶν, τούτου χάριν Διαθήκην τὰ προικῶν τῆς νύμφης ἠνόμασε γράμματα· „ Τοῦτο, „ φησὶ, τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης“. (Ματθ. κς. 28.)

Πόθεν δὲ εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Κύριος κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἐχώρισε μὲν καὶ ἀπέβαλε τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, ἐνυμφεύθη δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἑθνῶν; Ἀπὸ τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον· ἢ μὲν γὰρ ὄνος ἐφάνερον συμβολικῶς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, ὁ δὲ πῶλος ἐφάνερον τὸν λαὸν τῶν Ἑθνικῶν. Ὁ Κύριος λοιπὸν μὴ καθίσας ἐστῆαι εἰς τὴν ὄνον, ὡς λέγουσι συμφῶνως ὁ, τε Θεοφύλακτος καὶ ὁ Ζυγαδίνος (ἢ καθίσας μὲν πρότερον, παραιτήσας δὲ αὐτὴν ὑστερον κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον), μετ' τοῦτο ἔδειξεν ὅτι ἐχώρισθ τὴν συναγωγὴν καὶ ἀπέβαλεν αὐτήν· καθίσας δὲ ἐπὶ τοῦ πῶλου ἔδειξεν ὅτι νυμφεύεται τὴν ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησίαν καὶ προσλαμβάνει τὸν ἔθνικόν λαόν. Καὶ λοιπὸν ἡ σημερινὴ ἑορτὴ τῶν Βαίων, διαζύγιον μὲν καὶ χωρισμὸς εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς· γάμος δὲ καὶ ἑνωσις μετὰ τοῦ Χριστοῦ τῆς ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησίας. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ γάμος αὐτὸς εἶναι πνευματικὸς καὶ ἀφθαρτος καὶ ἀμίαντος, διὰ τοῦτο καὶ ἠκολούθησαν εἰς αὐτὸν παιδία μικρὰ καὶ νήπια καθαρὰ καὶ ἀμίαντα. Ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑορτῆς παρασταίνει καὶ τὸ εἰς τοὺς αἰῶνας Τροπαρίον (ὅπου λέγουσιν ὅτι εἶναι ποίημα τοῦ Βασιλεως Θεοφίλου) οὕτω λέγον· „ Γενεὰ Ἰουδαίων ἀπίστε καὶ „ μοιχαλῆς, δεῦρο δέξασαι ὃν εἶδεν Ἡσαίας ἐν σαρ- „ κί δι' ἡμᾶς παραγεγόμενον, πῶς νυμφεύεται ὡς σω- „ φροκα τὴν νῆαν Σιών (ἦτοι Ἐκκλησίαν), καὶ ἀπο- „ βάλλεται τὴν κατακρίτων συναγωγὴν. Ὡς ἐν ἀ- „ φθάρτῳ δὲ γάμῳ καὶ ἀμίαντῳ ἀμίαντος συνέδρα- „ μον εὐφρομούντες οἱ ἀπειρέκακοι παῖδες“.

„ ραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα Διαθήκην καινὴν· οὐ κατὰ τὴν Διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν “. (Ἰερ. λ'. 31.)
 Λέγει δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ τὰ ἐν ἐκείνῃ πάντα ἦτον σκιδῶδη, τὰ δὲ ἐν τῇ καινῇ εἶναι ὅλα ἀληθῆ. Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος Σωτήρ· „ Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν “. (Ματθ. κς'. 28.) μὲ τὸν ράντισμὸν γάρ· ἦτοι μὲ τὴν κοινωνίαν τοῦ Παναγίου αἵματος τοῦ Κυρίου, καινουργεῖται καὶ ἀναπλάττεται ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἄφεισιν λαμβάνει τῶν τῆς ψυχῆς ἁμαρτιῶν· ὄχι καθὼς ὁ παλαιὸς λαὸς τῶν Ἰουδαίων, ὅς τις μὲ τὸν νομικὸν ράντισμὸν τῆς σποδοῦ τῆς δαμάλεως τῆς ἠνωμένης μετὰ τοῦ ὕδατος ἐλάμβανεν, οὐχὶ ἁμαρτιῶν ψυχῆς ἄφεισιν, ἀλλὰ κάθαρσιν προσκαίρων μολυσμῶν τοῦ σώματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος·
 „ Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωνημένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ; “
 (Ἐβρ. θ'. 13.)

Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἰερεμίου· „ Πολλὰς μὲν τοι κατ' αὐτὸ προρρήσεις ἡμᾶς ἐδίδαξεν (ὁ Ἰερεμίας)· πρῶτον μὲν, ὅτι εἰς ἐστὶ νομοθετίας τῶν δύο Διαθηκῶν, εἶτα τῆς προτέρας Διαθήκης τὸ ἀτελές· οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθημεν τῆς δευτέρας, τῆς προτέρας ἀκούσης· πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ Μονογενὴς τῷ Θεῷ Λόγος τῶν εὐαγγελικῶν ἡμῖν ἀγαθῶν χορηγὸς ἐγένετο “.

Τροπάριον.

„ Ὑπόδεξαι Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ τὸ βασίλειον, καὶ ὁ βαίμων (1) ἐμ
 „ τῷ σκότει τὸ φῶς θεασάσθω μέγα, καὶ ῥαυτίσματι καινουργεῖ-
 „ σθω λαὸς θείου αἵματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τοὺς δύο λαοὺς· ἦτοι τὸν Ἰσραηλιτικὸν καὶ τὸν Ἐθνικὸν, ἐπιστρέφει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ συμβουλεύει καὶ τοὺς δύο νὰ ἀνακαινισθοῦν μὲ τὸ καινουργὸν αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Ἐσὺ μὲν, λέγει, ὦ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, δέξαι μετὰ χαρᾶς τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν, καὶ μὴ δῶς, κατὰ τὸν Βαρούχ, ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, (Βαρ. δ'. 3.) ἵνα μὴ ἀκούσης τοῦ τῆς βροντῆς γόνου Ἰωάννου ἐλέγχοντός σε καὶ λέγοντός· „ Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν (ὁ Χριστὸς), καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν ἐ παρέλαβον “. (Ἰω. α'. 11.) αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος εἶπεν ὅτι προηγουμένως διὰ ἐσὲ ἦλθεν· „ Οὐκ ἀπεστάλην, εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ “. (Ματθ. 1ε'. 24.) Διότι, ἐὰν ἐσὺ, λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, δὲν δεχθῆς τὰρα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἣτις ἦλθε κατὰ προηγουμένον λόγον διὰ ἐσὲ, ἤξευρε ὅτι ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἐσὺ κατεφρόνησας καὶ δὲν ἠθέλησας νὰ βασιλεύσῃ εἰς ἐσὲ, αὐτὸς θέλει σε κατασφάζει ἔμπροσθέν του, καθὼς τὸ λέγει μόνος· „ Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεύσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάζατε ἔμπροσθέν μου “. (Λουκ. 1θ'. 27.) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὕτως ἠκολούθησεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων· διότι οἱ Ἰουδαῖοι οἱ μὴ δεχθέντες τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ ἀπαλέσθησαν αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις αὐτῶν, καὶ ἠφανίσθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ Ἐθνῶν λαὸς, ὅς τις ἐπεριπάτει εἰς τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας καὶ πλάνης, ἃς ἰδῆ νοερῶς τὸ μέγα φῶς τῆς ἐπιγνώσεως καὶ ἀληθείας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καθὼς αὐτὸν προστάζει ὁ Ἡσαίας· „ Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα “. (Ἡσ. θ'. 2.) Ποῖον δὲ εἶναι τὸ μέγα φῶς τῆς ἐπιγνώσεως; Εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην· (Ἰω. α'. 9.) περὶ οὗ εἶπεν ὁ Ἡσαίας „ Ἐδωκά σε εἰς φῶς

(1) Ἐν ἄλλοις „ Ὁ μένων “.

„φῶς Ἐθνῶν“. (Ἦσ. μβ'. 6.) Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ἐπαλαιώθη ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν καὶ ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο ἄς ἀναπλασθῆ ἄλλοι καὶ ἄς ἀνακαινοθῆ μετὰ τὸν φάντισμόν τοῦ καινουργοῦ Θεοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Πῶς; Μεταλαμβάνων ἀξίως αὐτὸ μετὰ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν καὶ πίστιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοδώριτος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ἠσαίου ῥητόν. „Μόνοι γὰρ οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ εἶχον τὸν Νόμον ὡς λύχνον· ἐν δὲ σκότει „ ἦσαν οἱ Ἐθνικοὶ, ὡς μὴδὲ αὐτὸ ἔχοντες τὸ λυχνιαῖον φῶς· οἷς ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς „ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, φῶς μέγα ὢν· φῶς γὰρ ἐστὶ τοῦ Κόσμου“. Σημειώσαι ὅτι ἀπορίαν ἔχει ἡ λέξις ἐκείνη τοῦ παρόντος Τροπαρίου ἢ λέγουσα „ Καὶ ὁ βαίνων ἐν τῷ σκότει „ τει“. πῶς γὰρ πρέπει νὰ ἀναγινώσκηται; ὁ βαίνων, ἢ ὁ μένων; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ τὰ δύο ἔχουσιν ὁρθῶς· εἰ μὲν γὰρ εἰπούμεν, ἢ βαίνων, ἀκολουθοῦμεν τῷ Προφῆτῃ Ἠσαίᾳ λέγοντι „ Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει „ ταυτὸν γὰρ εἶναι τὸ, βαίνων μετὰ τὸ, πορευόμενος· εἰ δὲ εἰπούμεν, ὁ μένων, ἀκολουθοῦμεν τῷ Εὐαγγελιστῇ Ματθαίῳ, ὃς τις ἐναλλάξας τὸ τοῦ Ἠσαίου, εἶπεν „ Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει „ (Ματθ. δ'. 16.) ταυτὸν γὰρ εἶναι τὸ, μένων μετὰ τὸ, καθήμενος.

Τροπᾶριον.

„ Δελυμένους σοὺς δεσμίους, Σιών, ἔξαπόστειλον, καὶ ἐκ λάκκου
 „ ἀγνωσίας ἀνύδρου ἐξάγαγε· καὶ ῥαυτίσματι καινουργείσθω λαὸς
 „ Θεοῦ αἵματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπᾶριον τῆτο ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφῆτην Ζαχαρίαν τὸν λέγοντα πρὸς τὴν Σιών·
 „ Καὶ σὺ ἐν αἵματι Διαθήκης σου ἔξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ“. (Ζαχ. 9'. 11.) Σιών δὲ ἐδῶ πρέπει νὰ νοηθῆ ἢ παλαιὰ Διαθήκη, εἰς τῆς ὁποίας τὸ γράμμα καὶ τὴν σκιάν παρακάλειται καὶ προσέχουν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡσάν δεσμοί, καὶ κατακείμενοι μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς ἀγνωσίας, ὡς μέσα εἰς κανένα λάκκον ἀνύδρον καὶ ξηρὸν, εἶναι ἐλεεινοὶ μὲν διὰ τὰ δεσμά ὅπου ἔχουν, ἐλεεινότεροι δὲ διὰ τὴν δίψαν καὶ τὴν ἀνυδρίαν. Ἐπιστραφεῖς λοιπὸν ἢ Μελωδὸς πρὸς τὴν Σιών τὴν παλαιὰν Διαθήκην, λέγει· ὦ καλὴ Σιών παλαιὰ Διαθήκη, ἄφες εἰς ὅλον τὸ ὕστερον, ἄφες δελυμένους καὶ ἐλευθέρους τοὺς ἰδικούς σου δεδεμένους Ἰουδαίους· ἄφες αὐτοὺς νὰ δράμουν μετὰ ἐλευθέρους πόδας εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ Εὐαγγελίου· ἐκβαλε αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἀνύδρου λάκκου τῆς ἀγνωσίας, διὰ νὰ τρέξουν εἰς τὸ ζῶν καὶ ἀλλόμενον ὕδωρ· ἦτοι εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, καὶ εἰς τοὺς κρουνοὺς τῆς Θεογνωσίας, τοὺς ἐξ ἐκείνου ἀναβλύζοντας, ἵνα δροσίσουν τὴν δίψαν των. Ἐπιφέρει δὲ ἀκαλέστως ὁ Μελωδὸς τὸ ἴδιον τέλος τῶν προτέρων δύο Τροπαρίων, κατὰ τὴν συνήθειάν του.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ ῥητόν τοῦ Ζαχαρίου· „ Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης σου ἔξαπέστειλας δεσμίους ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ· οὐδὲ γὰρ, φησὶ, τῷ τριμύ σου αἵματι ἐξηγόρασάς τε καὶ ἠλευθέρωσας, τούτους μετὰ τῶν σωτηρίων σου συνθηκῶν ἔξαπέστειλας, ὥστε πᾶσι κηρύξαι τὴν ἐλευθερίαν, ἀπαλλάξας αὐτοὺς τοῦ λάκκου τοῦ μὴ ἔχοντος ὕδωρ. Τοῦτον δὲ τὸν λάκκον, εἴτε τὸν αἰώνιον θάνατον, εἴτε τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην βούλεται τις νοεῖν, τῆς ἀληθείας οὐχ ἁμαρτήσεται· οὕτω γὰρ καὶ διὰ Ἰερεμίου φησὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός· „ Δύω καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαὸς μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπε πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ἄρυσαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐ δύνησονται τυχεῖν ὕδωρ. Οὕτω δὲ τὴν ἐπίπονον καὶ ἀνόνητον τῶν εἰδώλων προσηγάρευσε λατρείαν· ταλαιπωρούμενος γὰρ τῇ περὶ ταῦτα θεραπεία, οὐδὲν μὲν ἐκ τούτων ἐδρέποντο κέρδος, τὴν ἀληθῆ δὲ προσεζημιούντο ζωὴν· Ἐν τούτῳ τῷ λάκκῳ δεσμάτας ὄντας τοὺς ἀνθρώπους λύσας, καὶ ἀνασπάσας ἢ Δεσπότης Χριστὸς, καὶ τῷ τιμίῳ αἵματι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς δωρησάμενος, εἰς τὴν τῆς ζωῆς ὁδὸν ἔξαπέστειλε, τὴν καινὴν αὐτοῖς δεδωκὴς Διαθήκην“. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος πρὸς τὸν Χριστὸν ἀποτείνει τὸ ἄνω

ἄνω ῥητὸν τοῦ Ζαχαρίου, οὕτω λέγων· „ Σὺ τοίνυν, φησὶν, ἃ δικαιοσύνη καὶ πραότητα
 „ Βασιλεῦ, ἐν αἵματι Διαθήκης τοὺς σοὺς γεγονότας δεσμίους (τούτέστιν οὓς δεσμοῖς ἀ-
 „ γάπης κατέσφιγξας, καὶ ταῖς σαῖς ζεύγλαις ὑπενεγκεῖν καὶ καταδῆσαι σαφῶς τὸν τῆς
 „ διανοίας πέπεικας αὐχένα) ἐξαπέστειλας, τούτέστιν ἐξεκόμισας, ἦγον ἐξήγαγες ἐκ
 „ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδαρ. Σημαίνειν δὲ διὰ τούτου φαιμέν αὐτὸν ἢ τὸν ἄδην τὸν οὐκ
 „ ἔχοντα ζωὴν (ἐκδεξόμεθα γὰρ εἰς τύπον ζωῆς τὸ ὕδαρ), ἢ γοῦν ἄδην καταλογιούμεθα
 „ καὶ μάλα ὀρθῶς τὴν ἐπὶ γε τοῖς ψευδωνύμοις Θεοῖς ἀπάτην “.

ᾠδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὁ διασώσας ἐν πυρὶ τοὺς Ἀβραμιαίους σου παῖδας, καὶ τοὺς
 „ Χαλδαίους ἀμελῶν, οἷς ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσαμ' ὑπερύμμητε
 „ Κύριε ὁ Θεὸς ἡ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Υπερύμμητε, λέγει, Κύριε, σὺ εἶσαι εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων, τοῦ Ἀβραάμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὅς τις διέσωσας μέσα εἰς τὸ πῦρ τῆς Βαβυλωνίας καμίνου τοὺς
 τρεῖς Παῖδας, τὸν Ἀνανίαν, Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ, οἱ τινες λέγονται Ἀβραμιαῖοι κατὰ τρεῖς
 αἰτίας· ἢ διότι ἐκατάγοντο ἀπὸ τοῦ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ· ἢ διότι ἦτον μιμηταὶ τῆς τοῦ
 Ἀβραάμ ἀρετῆς· ἢ διότι εἰς νέαν ἡλικίαν εἶχον φρόνησιν καὶ γνώσιν γεροντικὴν· οὕτω γὰρ
 συνειδίξομεν νὰ ὀνομάζωμεν Ἀβραμιαίους τοὺς σεμνοτέρους γέροντας, διὰ τὴν ὁμοίωσιν
 ὅπου ἔχουν οἱ τοιοῦτοι μὲ τὴν σεμνὴν καὶ σεβασμίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ πολιάν.
 Παῖδας δὲ εἶπεν αὐτοὺς, ἀντὶ τοῦ, δούλους· καθότι ἐδουλώθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα·
 ἐπειδὴ τὸ, Παῖς σημαίνει καὶ τὸ, Δούλος, ὡς εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „ Αἰνεῖτε παῖδες Κύριον “,
 (Ψαλ. ριβ'. 1.) ἦτοι οἱ δούλοι.

Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶπεν ἀπλῶς Παῖδας, ἀλλὰ Παῖδάς σου, διὰ νὰ δείξῃ τὴν οἰκειότητα
 ὅπου εἶχον οἱ τρεῖς Παῖδες μὲ τὸν Θεόν· καθότι ἡ Μοῦ καὶ Σοῦ Ἀντωνυμία ἐπὶ οἰκειώ-
 σεως λέγεται· ὅθεν ὁ Θωμᾶς ἐν Εὐαγγελίοις εὐρίσκειται λέγων „ Ὁ Κύριός μου καὶ ἡ
 „ Θεός μου “, (Ἰω. κ'. 28.) ἵνα δείξῃ τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν οἰκειότητα καὶ ἀγάπην·
 ἐπειδὴ δὲν ἦτον μόνον Κύριος καὶ Θεὸς τοῦ Θωμᾶ, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων καὶ πά-
 σης τῆς Κτίσεως. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμὸς “. (Λόγ.
 εἰς τὰ φῶτα) Καὶ ὁ Θεὸς τῶν ἀπάντων ἰδικῶς καὶ μὲ χαριστὸν τρόπον λέγεται Θεὸς
 Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους οἰκειῶσιν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελω-
 δός· εὐλογητὸς εἶσαι, Κύριε, ὅς τις τοὺς μὲν τρεῖς Παῖδας ἐφύλαξας ἀβλαβεῖς μέσα
 εἰς τὸ πῦρ· τοὺς δὲ Χαλδαίους· ἦτοι τοὺς Βαβυλωνίους ἐθανάτωσας, ὅταν ἐχύθη τὸ
 πῦρ ἐξω τῆς καμίνου· ἐθανάτωσας δὲ αὐτοὺς· διότι ἀδίκως τοὺς δικαίους ἐνήδρευσα·
 ἦτοι παρεμόνευσαν. Πότε δὲ παρεμόνευσαν αὐτοὺς; Ὅταν κρυφίως παρετήρησαν καὶ εἶδον
 ὅτι δὲν προσκυνοῦν τὴν χρυσοῦν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ, καὶ οὕτω διέβαλον αὐτοὺς
 εἰς τὸν Βασιλέα λέγοντες· „ Βασιλεῦ, εἰσὶν ἄνδρες Ἰουδαῖοι, οὐκ ὑπήκουσαν τῷ προσ-
 „ τάγματί σου, τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύουσι, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦν, ἣ ἔστησας, οὐ
 „ προσκυνοῦσι “. (Δαν. γ'. 12.) Τὸ δὲ „ Ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσα “ ἐρανίσθη ἀπὸ
 τὸν Παροιμιστὴν λέγοντα· „ Κατακρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως “, (Παρ.
 α'. 9.) καὶ ἀπὸ τὸν Δαβὶδ, „ Ἐνήδρευε (ὁ ἀμαρτωλὸς δηλ.) τοῦ ἀρπάσαι πτωχόν “·
 (Ψαλ. ρ'. 31.) Τὸ δὲ „ Οἷς “ νοεῖται ἀντὶ τοῦ Γάρ (διότι), ἐξώθεν ἐννοουμένης τῆς
 Ἐπὶ Προφῆσεως οὕτως· „ Ἐφ' οἷς ἀδίκως δικαίους ἐνήδρευσα “.

Τροπάριον.

„ Γομυπετοῦντες οἱ λαοὶ, καὶ σὺν μαθηταῖς γεγενθότες, μετὰ βαίω
 „ ὡσαυτὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ ἔκραζον ὑπερύμνητε Κύριε ὁ Θεὸς ὁ
 „ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ διηγείται ὁ Μελῳδὸς τὴν μετὰ βαίω προπομπὴν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὴν προσκύνησιν τοῦ λαοῦ, καὶ τὸν ὕμνον αὐτῶν, λέγων ὅτι οἱ λαοὶ: ἦτοι τὸ ἀπλοῖ-κὸν καὶ ἰδιωτικὸν πλῆθος (οὕτω γὰρ ἡ Γραφή συνειθίζει καὶ ὀνομάζει τοὺς χυδαίους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, πρὸς διαφορὰν τῶν ἀρχόντων καὶ ἀξιωματικῶν), οἱ τινες κατὰ τὸ ἔξω καὶ τὸ φαινόμενον ἦτον κατώτεροι ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, γομυπετοῦντες: ἦτοι πίπτοντες εἰς τὴν γῆν, καὶ δουλικῶς προσκυνοῦντες, ἔχαιρον μαζὶ με- τὸς μαθητὰς τοῦ γλυκυτάτου Σωτῆρος, διὰ τὴν ἰνδοξὸν καὶ βασιλικὴν αὐτοῦ προπομπὴν καὶ κρατοῦντες βαίᾳ εἰς τὰς χεῖρας: ἦτοι κλάδους φοινίκων, ὕμνου καὶ ἐδόξαζον αὐτὸν κρᾶζοντες· „ Ὡσαννά τῷ Υἱῷ Δαβὶδ “. (Ματθ. κἀ. 9.)

Ἀπορίας δὲ εἶναι ἄξιον, πόθεν οἱ ἀπλοῖ λαοὶ ὠδηγήθησαν νὰ εἰποῦν Υἱὸν Δαβὶδ τὸν ἐπὶ πάλου καθήμενον Κύριον; Καὶ ἀποκρινόμεθα ὅτι ὠδηγήθησαν εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ ἐν- θυμήθησαν τὰς ὑποσχέσεις ὅπου ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Προφήτην Δαβὶδ εἰπών· „ Ἐκ „ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου“, (Ψαλ. ρλᾶ. 11.) καὶ ἀπὸ ἄλ- λας δὲ προφητείας εἶχον βεβαίαν πίστιν, ὅτι ὁ Χριστὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ κατὰ σάρκα ἀπὸ τοῦ γένος τοῦ Δαβὶδ. Ὅθεν βλέποντες αὐτὸν σήμερον πορευόμενον ἐν δόξῃ εἰς Ἱερου- σαλήμ, ἐφωτίσθησαν ἀπὸ τὴν ἔλλαμψιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐγνώρισαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ προσδοκώμενος Χριστὸς· διὰ τοῦτο καὶ ἀνέμαζον αὐτὸν Υἱὸν Δαβὶδ. Ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοφύλακτος προσθέτει καὶ δευτέραν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἀνέμαζον τὸν Χριστὸν Υἱὸν Δαβὶδ, ὅτι τὸ Δαβὶδ διλοῖ „ Ἰκανὸς χειρὶ “. ποῖος δὲ ἄλλος εἶναι ἱκανὸς χειρὶ, παρὲξ ὁ Κύριος, τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες ἐποίησαν τόσα θαύματα; Ἀκολούθως δὲ ἐπιφέρει τὸν ἐπα- δόν: ἦτοι τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς λέγων· „ Ὡ ὑπερύμνητε Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων, σὺ εἶσαι εὐλογημένος “.

Τροπάριον.

„ Ἡ ἀπειρόκακος πληθὺς, ἔτι νηπιάζουσα φύσις, Θεοπρεπῶς σε,
 „ Βασιλεῦ Ἰσραὴλ καὶ Ἀγγέλων, ἀρῦμνησεν ὑπερύμνητε Κύριε
 „ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀκόλουθον εἶναι τὸ παρὸν Τροπάριον μετὰ τὸ πρότερον· ὅθεν συμφάνως μετὰ τὸ αἰωτέ- ρω λέγει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς· οἱ μὲν ἐν κακοῖς γηράσαντες Φαρισαῖοι καὶ Γραμ- ματεῖς καὶ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ διεπρίοντο ἀπὸ τὸν θρόνον, βλέποντες τὴν ἐνδοξὸν προ- πομπὴν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, μετὰ τὴν ὁποίαν εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ὅθεν ἐμπό- διζον αὐτὴν ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν· „ Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς „ αὐτὸν· Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου“· (Λευκ. 19. 39.) καὶ, „ Ἰδόντες δὲ „ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς τὰ θαυμάσια, ἃ ἐποίησε, καὶ τὰς παῖδας κρᾶζοντας ἐν „ τῷ Ἱερῷ καὶ λέγοντας „ Ὡσαννά τῷ Υἱῷ Δαβὶδ“, ἠγανάκτησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσι; (Ματθ. κἀ. 15.) Τὸ δὲ πλῆθος ὅπου ἦτον ἀκόμῃ ἀπειρον κακίας καὶ ἀγευστον, καὶ ἡ νηπιάζουσα φύσις τῶν Θεολόγων καὶ Πνευματοφόρων ἐκείνων παιδαρίων, ἐπει-

ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὸν φθόνον, ἀλλ' εἶχον καθαρὰν τὴν καρδίαν ἀπὸ τὰ πάθη, διὰ τοῦτο ἐφωτίσθησαν ὑπὸ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁθεν ὑμνήσαν θεοπρεπῶς ἐσέ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅτι εἶσαι Βασιλεὺς, ὅχι μόνον τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων.

Ἡ δὲν ἦτον ὕμνος πρέπων καὶ ἀρμόδιος εἰς τὸν Θεὸν ὁ ὕμνος τῶν παιδῶν ἐκείνων; Βέβαια· διότι λέγοντες ἐκεῖνοι „ Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ “, ὁ δηλοῖ Σῶσον, ὡς εἶπομεν, μετὰ τὸν λόγον τοῦτον Σωτήρα ὁμολογοῦσι τὸν Κύριον· μόνου γὰρ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ σῶζειν· διὸ καὶ Θεὸς τοῦ σῶζειν παρὰ τοῦ Δαβὶδ ὀνομάζεται. Εἰ δὲ Θεὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι, πρόδηλον ὅτι καὶ Βασιλέα αὐτὸν συνομολογοῦσιν, ὅχι μόνον τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγέλων καὶ πάσης τῆς Κτίσεως. Ταῦτα εἶπομεν ἰδιαιτέρως, ἐρμηνεύσαντες τὸν χωριστὸν ὕμνον τῶν Παίδων, ὃν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Ματθαῖος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ αὐτὸς Ματθαῖος λέγει ὅτι οἱ ὄχλοι οἱ πράγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον „ Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις “, (Ματθ. κ. 9.) εἰκὸς δὲ καὶ ἀκολουθῶν εἶναι νὰ ἔλεγον καὶ ταῦτα αἱ παῖδες, μεμιγμένοι ὄντες μετὰ τῶν ὄχλων· τούτου χάριν λέγοντες οἱ παῖδες ὅτι Ἡ Χριστὸς εἶναι εὐλογημένος ἐν τοῖς ὑψίστοις, μετὰ τὸν λόγον αὐτὸν δεικνύουσιν ὅτι εἶναι καὶ τῶν Ἀγγέλων Βασιλεὺς, τῶν ἐν τοῖς ὑψίστοις κατοικούντων. Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς „ Ὡ υπερέμνητε Κύριε, σὺ εἶσαι Θεὸς εὐλογημένος εἰς τοὺς αἰῶνας “.

Τροπάριον.

„ Μετὰ Βαίωμ σε, Χριστέ, κλάδοις ἐπεκρότει τὰ πλήθη, εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν Βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἐβόατε· υπερέμνητε Κύριε „ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων, εὐλογητὸς εἶ “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τὰ αὐτὰ λόγια ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς μετὰ τὰ ἀνωτέρω, χωρὶς νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸν ὕμνον ὅπου τότε ἐπρόσφερον εἰς τὸν Χριστὸν οἱ ὄχλοι· ἐπιστρέφων γὰρ τὸ μέλος εἰς τὸν Χριστὸν λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς ἐσέ ἐπεκρότου καὶ ἐδόξαζον μετὰ βαίων καὶ κλάδων τὰ πλήθη, οἱ τινες ἦτον ἐλεύθεροι ἀπὸ τὸν φθόνον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων. Οἱ αὐτοὶ δὲ λαοὶ ἔλεγον· εὐλογημένος εἶσαι ἐσὺ ὁ Βασιλεὺς μὲν ὑπάρχων τῶν αἰώνων κατὰ τὴν Θεότητα, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν γῆν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν λέγοντα· „ Κύριος βασιλεύων τῶν αἰώνων, καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι “. (Ἐξ. ιε'. 18.) Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶν τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, ἅπερ εἶπε καὶ ἀνωτέρω „ Ὑπερέμνητε „ Κύριε “, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Εὐφράμθητε Ἱερουσαλήμ· παμγυρίσατε οἱ ἀγαπῶντες Σιών·
 „ ὁ Βασιλεύων γὰρ εἰς τοὺς αἰῶνας Κύριος τῶν Δυράμεων ἤλθεμ·
 „ εὐλαβεῖσθε πάσα ἡ γῆ ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ βοάτω· πάντα
 „ τὰ ἔργα ὑμμεῖτε τὸν Κύριον “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τέσσαρα μέρη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· ἀπὸ τῆς Ἡσαΐαν, ἀπὸ τὸν Ζαχαριάν, ἀπὸ τὸν Ἀββακούμ, καὶ ἀπὸ τοὺς τρεῖς Παῖδας· ὁ μὲν γὰρ

γὰρ Ἡσαΐας λέγει „Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐτῇ πάντες οἱ ἀγα-
 „ πῶντες Σιών αὐτὴν“· (Ἡσ. Ξς'. 10.) ὁ δὲ Ζαχαρίας φάσκει· „ Χαίρε σφόδρα Θύγα-
 „ τερ Σιών, κήρυξε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοὶ δίκαιος καὶ
 „ σώζων“· (Ζαχ. Σ'. 9.) τὸ γὰρ „ Ἴδὲ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοὶ δίκαιος καὶ σώζων“
 „ εἶναι τὸ ἴδιον ὅπου λέγει ὁ Μελωδός „ Ὁ βασιλεύων γὰρ εἰς τοὺς αἰῶνας, Κύριος τῶν Δυ-
 „ νάμεων ἦλθεν“· ὁ δὲ Ἀββακὺμ· „ Κύριος ἐν ναῶ ἁγίῳ αὐτῆ· εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώ-
 „ που αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ“· (Ἀββ. β'. 20.) οἱ δὲ τρεῖς Παῖδες εἶπον τὸ „ Πάντα τὰ
 „ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύριον“· Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρητὰ συνάξας ὁ Μελωδός, τὸ μὲν τοῦ
 Ἡσαΐου ρητὸν „ Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ, πανηγυρίσατε οἱ ἀγαπῶντες Σιών“ ποιεῖ πρότα-
 σιν τοῦ Εἰρμῶ· τὸ δὲ ρητὸν τοῦ Ζαχαρίου „ Ὁ Βασιλεύων Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας, Κύριος
 „ τῶν Δυνάμεων ἦλθε“ μεταχειρίζεται ὡς κατασκευὴν τῆς προτάσεως· τὸ δὲ ρητὸν τῆς Ἀβ-
 βακούμ „ Εὐλαβεῖσθω πᾶσα ἡ γῆ ἐκ προσώπου αὐτοῦ“ μεταχειρίζεται ὡς ἀξίωσις· ὡς
 βᾶσιν δὲ μεταχειρίζεται τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων „ Πάντα τὰ ἔργα ὑμνεῖτε τὸν Κύ-
 „ ριον“· καὶ οὕτω διὰ τῶν τεσσάρων τούτων, τῆς Προτάσεως, Κατασκευῆς, Ἀξιώσεως καὶ
 Βάσεως, ρητορικὸν ἀπέτελεσε τὸν Εἰρμὸν, οἷς τις εἶναι ὡς ἕνα προοίμιον τῶν τεσσάρων
 Ἀλλαν Τροπαρίων· ἐπειδὴ κάθε προοίμιον λόγου ρητορικῶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν
 τεσσάρων τούτων συντίθεται.

Συγκροτήσας λοιπὸν τὸν Εἰρμὸν ὁ Μελωδός διὰ τῶν ἀνωτέρω, παρακινεῖ τὴν Κτίσιν νὰ
 εὐφραίνεται ὁμοῦ ■■■ νὰ εὐλαβῆται (ἦτοι νὰ φοβῆται) ὁρῶσα Θεὸν ἐν σαρκὶ παραγεγόμε-
 νον. Λέγει δὲ τοῦτο, ὅχι ὅτι δὲν ἤξευρεν ὅτι εἶναι ἀβυσσὸν νὰ ἐνώθουν δύο ἐναντία εἰς
 ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, ἢ εὐφροσύνη, λέγω, καὶ ἡ εὐλάβεια· ἀλλ' ἐπειδὴ ἤξευρεν
 ὅτι ἡ ὑπὲρ φύσιν ■αὶ λόγον γενομένη ἔνσαρκος Οἰκονομία ἦτον μί■ ἕνωσις τῶν ἐναντίων
 φύσεων, Θεοῦ καὶ κτίσματος, νοῦ καὶ πηλοῦ, ἀοράτου ■κι ὁρατοῦ· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς
 ἀκολουθῶς παρακινεῖ νὰ ἐνώσουν οἱ ἄνθρωποι τὰ δύο ταῦτα ἐναντία εἰς τὸν ἑαυτὸν των,
 τὴν εὐφροσύνην, λέγω, καὶ τὴν εὐλάβειαν· καθὼς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἠνωσε ταῦτα,
 λέγων· „ Τρόμφ καὶ χαρὰ ἀγαλλιάσθε“· (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) διότι κα-
 τὰ φυσικὸν λόγον, οὐδεὶς τρέμων ἀπὸ τὸν φόβον, δύναται νὰ ἀγαλλιᾶται, ἢ ἀντιστρόφως
 ἀγαλλιάμενος, νὰ φοβηθῆ τόσον, ὥστε καὶ ■αὶ τρέμουν τὰ μέλη του.

Ἐπειτα, ὁ Μελωδός δὲν εἶπε ταῦτα χωρὶς αἰτίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν καθ' ἑν ἐπρόσθεσε καὶ
 τὴν αἰτίαν· εἰπὼν γὰρ „ Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ“, ἀκολουθῶς εἶπε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφρο-
 σύνης, ἧγουν ὅτι ὁ βασιλεύων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ὁ ἐξουσιαστής οὐρανοῦ Δυνάμεων ἦλ-
 θεν εἰς τὴν γῆν, ἐμβῆκε δορυφορούμενος εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ· ἐπειδὴ ποῖος βλέπων
 Βασιλέα, καὶ Βασιλέα πρᾶον, καὶ ὄχι θυμῶδη, σώζοντα, καὶ ὄχι βλάπτοντα, δὲν εὐ-
 φραίνεται; Πάλιν δὲ εἰπὼν „ Εὐλαβεῖσθω πᾶσα ἡ γῆ“, ἀκολουθῶς εἶπε καὶ τὴν αἰτίαν
 τῆς εὐλαβείας, ἧγουν τὸ „ Ἐκ προσώπου αὐτοῦ“· ποῖος γὰρ δὲν ἠθέλην εὐλαβῆθῆ νὰ
 ἰδῆ πρόσωπον Θεοῦ, τὸ ὅποιον οὐδὲ ὁ Μωϋσῆς νὰ ἰδῆ ἠξιώθη, ἀλλὰ κρυφθεὶς ὑποκάτω
 εἰς τὴν πέτραν, μόλις καὶ μετὰ βίας ἐσυγχωρήθη νὰ ἰδῆ τοῦ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια; Ὁ δὲ
 Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἀββακούμ, οὕτω λέγει· „ Τὰ μὲν εἶδωλα
 „ κωφὰ εἰσὶ καὶ πάσης δυνάμεως ἔρημα“ ἢ δὲ ἡμέτερος Δεσπότης ἔχει μὲν οἶόν τινα
 „ ναὸν τὸν Οὐρανόν, ἔχει δὲ καὶ ἐν τῇ γῇ τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ ἀφιερωμένον τόπον, καὶ
 „ πάντων ἕνεκα δίκαιος δέχασθαι παρὰ τῆς Κτίσεως ἀπάσης τὸ σέβας“· Ἐφη δὲ καὶ ὁ
 Ἀλεξανδρείας Κύριλλος, τὸ αὐτὸ ρητὸν ἐρμηνεύων· „ Χρήσιμον δὲ καὶ ἀναγκαῖον ὁ Προφήτης
 „ ἡμῖν ἐπιφθέγγεται τὸ „ Εὐλαβεῖσθω ἀπὸ προσώπου αὐτῆ πᾶσα ἡ γῆ“· προσκυνητέον
 „ γὰρ τοῖς γε ἀληθῶς ἀρτηφρονοῦσιν ἕνα τὸν φύσει ■αὶ ἀληθῆ Θεόν· καὶ αὐτῷ τὸ σέβας
 „ ἀνάφει πᾶς σοφός· αὐτῷ προσοίσει τὰς ἰκετείας· παρ' αὐτῷ ζητήσῃ τὸ σώζεσθαι· αὐ-
 „ τὸν ὁμολογήσῃ Δημιουργόν, Δεσπότην τῶν ὅλων, Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν, πανσθενῆ, πά-
 „ ναρχον, καὶ τὰς τῶν πραγμάτων μετασκευάζοντα φύσεις, ἐφ' ὅπερ ἂν ἔλοιτο κατὰ και-
 „ ρούς, καὶ ἰδίως νεύμασι τὸ πᾶν διηθύνοντα“· (Τόμ. Γ'.) Ὁ αὐτός δὲ ἐρμηνεύων καὶ τὸ
 τοῦ Ζαχαρίου, λέγει· „ Ἐπιφάνη■ τούτ■ καλὸν καὶ ἐπωφελές, καὶ πρόσκλησις ἀγαθῆ
 „ τοῖς ἐθέλουσιν εὐδοκιμεῖν· ὡς γὰρ πάντιτε καὶ πάντως ἀπολουμένων, οἱ περ' αὐτῷ Θεῷ
 „ μὴ πιστεύσειαν, εὐλαβεῖσθαι προστέταχεν“·

Τροπάριον.

„ Νέον πῶλον ἐπιβεβηκώς ὁ Βασιλεύς σου, Σιών, ἐπέστη Χριστός·
 „ τὴν γὰρ ἀλόγιστον εἰδῶλον πλάμη λύσαι, καὶ τὴν ἀκάθεκτον
 „ ὄρμην ἀραστεῖλαι (1) πάντων Ἐθῶν παραγέγομεν εἰς τὸ μέλ-
 „ πειν, πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὁ Μελῶδός ἀπὸ τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν λέγοντα· „ Καί-
 „ ρε σφόδρα Θύγατερ Σιών· κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδὲ ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεται σοι
 „ δίκαιος καὶ σώζων· αὐτὸς πρῶτος καὶ ἐπιβεβηκώς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον“.
 (Ζαχ. 9. 9.) Ἐποζύγιον δὲ καὶ πῶλον νέον, τὸν πῶλον νόησον, ὑποζύγιον μὲν ὄντα κα-
 τὰ φύσιν, πῶλον δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν. Κατὰ τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα τοῦ Ζαχαρίου, σὺ
 ἢ Σιών, εἴτε ἡ αἰσθητὴ καὶ ὀραμένη, εἴτε ἡ ἀλληγορικῶς νοημένη Ἐκκλησία, ἤξευρε ὅτι
 ὁ Χριστὸς, ὁ πάντων μὲν τῶν ὁρατῶν καὶ ἀορατῶν κτισμάτων ὑπάρχων κατὰ φύσιν Βα-
 σιλεύς, ξεχωριστὰ δὲ ἰδικός σου Βασιλεύς καταδεχθεὶς τὴν ὀνομασθῆναι (ἐπειδὴ, κατὰ τὸν
 Εὐθύμιον, ἐκ ρίζης βασιλικῆς ἀνεβλάστησε τῆς τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἐπειδὴ ἐστάθη εὐεργέ-
 τής σου), αὐτὸς καθήμενος ἐπάνω εἰς πάλαι νέον ὄνου, ἦλθεν εἰς ἐσέ. Εἶτα αἰνιγματικῶς
 δὲ ἐννοῶν ὁ Μελῶδός τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁπίαν ἐ-
 κάθισεν ὁ Κύριος ἐπάνω εἰς αὐτὰ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα· „ Ἦγαγον
 „ τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθι-
 „ σεν ἐπάνω αὐτῶν“ (Ματθ. κβ. 7.)

Λέγει δὲ ὅτι εἰς μὲν τὴν ὄνον ἐκάθισεν ὁ Κύριος, ἵνα διαλύσῃ τὴν ἄλογον πλάνην
 τῆς εἰδωλολατρίας, εἰς δὲ τὸν πῶλον, ἵνα χαλινώσῃ τὴν ἀκράτητον ὄρμην ὅπου εἶχον εἰς
 τὴν ἀθείαν ὅλα τὰ Ἐθνη· ἐπειδὴ τί ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἀλογώτερον ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν;
 ἢ ποῖον ἄλλο ἢτον πωλικώτερον καὶ ἀτακτότερον ἀπὸ τὰ Ἐθνη, τὰ προσκυνοῦντα ἀναί-
 σθητα εἰδῶλα; Ἐπάνω λοιπὸν εἰς αὐτὰ καθίσας ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας Θεὸς Λόγος,
 ὡς ἕνας καλὸς ἵππευς ἐσφιγξέ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ὡς με χαλιναί, καὶ ἔκαμεν αὐτὰ τὰ
 ἐγγίσαν μὲν κοντὰ εἰς αὐτὸν διὰ τῆς πίστεως, κατὰ τὸ ψαλμικόν, „ Ἐν κημῶ καὶ χαλινώ
 „ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἀρχαῖς τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σέ“ (Ψαλ. λβ. 12.) τὰ ὑποτα-
 χθῶν δὲ ὑποκάτω εἰς τὴν δεσποτείαν τούτου καὶ κυριότητα· καὶ οὕτω παρεσκεύασε τὰ
 Ἐθνη εἰς τὸ τὰ φάλλου τῷ Χριστῷ εὐχαρίστως, „ Πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸν Κύριον“.

Σημείωσαι ὅτι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, πρῶτον ἐκάθισεν ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς
 τὴν ὄνον, καὶ ἔπειτα ἐπάνω εἰς τὸν πῶλον· ἐφάνερον δὲ τοῦτο ὅτι πρῶτον ἐπανεπαύθη
 εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν ἐξ Ἐθνῶν λαόν. Ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ
 Ζυγαδηνός λέγει ὅτι ὁ μὲν Κύριος ἐκάθισεν ἐπάνω τοῦ πάλου (ὃν καὶ ὄναριον ὁ Ἰωάννης
 ὠνόμασεν) τοῦ τυποῦντος τὸν ἐξ Ἐθνῶν λαόν· ἡ δὲ ὄνος ἢ τυποῦσα τὸν ἐξ Ἰουδαίων
 λαόν ἠκολούθει ὀπίσω· ἐφάνερον δὲ τοῦτο ὅτι, ἀφ' οὗ καθίσῃ ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς τὰ
 Ἐθνη, καὶ ἐπαναπαυθῆ ἐπάνω εἰς τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ· τότε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀκο-
 λουθήσουσιν εἰς τὰ Ἐθνη· καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ Παῦλος λέγων· „ Πάρωσις ἀπὸ μέρους τῶ
 „ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν Ἐθνῶν εἰσέλθῃ· καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ
 „ σωθήσεται“ (Ῥωμ. ια. 25.) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς
 τὴν ἑορτήν· „ Οὗτος γὰρ ὁ Βασιλεύς, οὐ μόνον ἐλπίζεισσι τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ προσδο-
 „ κία τῶν Ἐθνῶν, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακώβ, δεσμεύων πρὸς ἀμπελον τὴν ὄνον
 „ αὐτοῦ, τρεῖς τὸν ὑποκείμενον ἐξ Ἰουδαίων αὐτῷ λαόν, καὶ τῇ ἔλικι τῆς ἀμπέλου τὸν

ἢ πῶ-

(1) Ἀδιάφορος εἶναι ἔδῳ ἢ σύνταξις τοῦ, Παρα-
 γίγονε· καθὼ γὰρ κινήσεως ῥῆμα, ὀρθότερον ἢτον ἂν
 συντάττετο μετὰ μετοχῆς μελλόντος χρόνου, οὕτω·

„ Τὴν γὰρ ἀλόγιστον εἰδῶλον πλάνην λύσων, καὶ τὴν
 „ ἀκάθεκτον ὄρμην ἀναστειλῶν πάντων Ἐθνῶν παρα-
 „ γέγοιτε“· τὸν δὲ μετὰ Ἀπαρμυφάτου συνετάχθη.

„ πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. Ἐλίξ δὲ τῆς ἀμπέλου εἰσὶν οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταί, πρὸς οὓς
 „ ἔλεγεν ὁ Κύριος· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Τῇ οὖν ἔλκει ταύτη συνέδη-
 „ σεν ὁ Κύριος ἑαυτῶ τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ, τούτεστι τὸν ἐξ Ἑθνῶν νέον Ἰσραὴλ,
 „ οἱ κατὰ χάριν Υἱοὶ γεγέννησι τοῦ Ἀβραάμ.“

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ Γενέσει γέγραπται „ Δεσμεύων πρὸς ἀμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ
 „ τῇ ἔλκει τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ“, (Γέν. μθ. 11.) διὰ τοῦτο ὁ Κύριλλος πῶλον
 μὲν ἐνόησε τὸν ἐξ Ἑθνῶν λαόν, πῶλον δὲ τῆς ὄνου τὸν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς Ἰουδαϊκῆς
 λαόν, οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἡμερωθέντας, ὥστε τῇ ἔλκει προσδεδεμένους μὴ ἀποπηδᾶν.
 (ἔλιξ δὲ εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἀμπέλου φυομένη ψαλλίδα, δι’ ἧς τὸ κλῆμα εἰς ξύλα περιτειλίσ-
 σεται). Τούτους δὲ καὶ τοὺς δύο ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῇ ἀμπέλῳ· ἦτοι ἑαυτῶ· αὐτὸς γὰρ
 εἶναι ἡ ἀμπελος. Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἀμπελον μὲν νοεῖ τοὺς Ἀποστόλους, ἔλκκα δὲ ἀμπέ-
 λου τὰς μαθητὰς τῶν Ἀποστόλων· „ Οὐ μόνον, φησὶ, τοῖς Ἀποστόλοις συνήφθησαν οἱ πι-
 „ τεύσαντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν Ἀποστόλων μαθηταῖς“. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆ Θ΄
 τοῦ Ζαχαρίου λέγει ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Ἐλεται δὲ (ἡ ὄνος), ὅτι κατὰ καιροὺς
 „ ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή διὰ τῆς ἐπομένης ὄνου δέδωκε νοεῖν, καίτοιγε ἐν χρόνῳ τῷ
 „ κατὰ τὴν κλήσιν τὸ πρεσβύτερον ἔχουσα. Ἐπειδὴ δὲ προσπέκρουε τῷ σώζοντι Βασιλεῖ·
 „ οὐ γὰρ τοι προσήκατο τὴν πίστιν· ταύτητοι δικαίως τοῦ πῶλου κατόπιν ἔρχεται, καὶ
 „ γέγονεν εἰς οὐρανὸν, τούτεστι παρακολούθημα καὶ ὀπίσω τῶν ἐξ Ἑθνῶν, καὶ ἡ πρώτη
 „ γέγονεν ἐσχάτη. Ὅσα δὲ παρεικάζεται τῇ λίαν ἀλογωτάτῃ καὶ ἡ τῶν Ἰουδαίων συνα-
 „ γωγὴ καὶ αὐτὴ δὲ τῶν Ἑθνῶν ἡ πληθὺς· οἱ μὲν γὰρ λελατρευκότες τῇ Κτίσει παρὰ τὸν
 „ κτίσαντα Θεόν, οἱ δὲ τὸν παιδαγωγὸν ἀτιμάζοντες Νόμον, ἔξω νοῦ καὶ φρενὸς γεγό-
 „ νασιν ἀγαθῆς, καὶ πρὸς πᾶν εἶδος φαυλοτήτες ἀπονευκότες· παρασυνεβλήθησαν γὰρ
 „ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ἀμοιῶνται αὐτοῖς κατὰ τὴν τοῦ ψαλλοντος φωνήν. Ὅνος
 „ δὲ καὶ ἐτέρως ἀκαθαρσίας σύμβολον· ἀνίερν γὰρ τὸ ζῶν καὶ τὴν ἐκ Νόμου κατάρρη-
 „ σιν ἔχον· τοιοῦτοι δὲ πάντως οἱ πλανώμενοι καὶ φιλαμαρτήμονες.“

Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς κανόνα καὶ μέτρον καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην,
 ἡγουν ποῖα ζῶα πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ καβαλικεύουν, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον λέ-
 γοντα· „ Διάτοι τοῦτο καὶ νῦν, ἐπειδὴ συνέβαινε τινὰς ἀσθενεστέρους ὄντας ὑποζυγίων δεῖ-
 „ ναι σθαι, κἀνταῦθα μέτρον ἔθηκεν (ὁ Κύριος δηλ.), δεικνύς ὅτι οὐχ’ ἵππους οὐδὲ ἡμίονους
 „ ζεύξαντας φέρουσθαι δεῖ, ἀλλὰ ὄνα κεχρησθαι, καὶ πανταχῆ μόνως τῆς χρείας γίνεσθαι,
 „ καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν“. (Σειρ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. κεφ. κ΄.)

Τροπάριον.

„ Ὁ Θεός σου, χαῖρε Σιών σφόδρα, ἐβασίλευσεν εἰς τοὺς αἰῶμας
 „ Χριστός· οὗτος, ὡς γέγραπται, πρᾶυς καὶ σώζων, δίκαιος λυτρω-
 „ τῆς ἡμῶν ἦλθεν ἐπὶ πῶλου, ἵππειον θράσος ὀλέσων (1) ἔχ-
 „ θρῶν μὴ βοώμτων, πάντα τὰ ἔργα ὑμρεῖτε τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς κυρίως μὲν καὶ προηγουμένως ἀπὸ τὸν
 Προφήτην Ζαχαρίαν λέγοντα· „ Χαῖρε σφόδρα Θύγατερ Σιών· κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ·
 „ ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων· αὐτὸς πρᾶυς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ
 „ ὑποζυγίον καὶ πῶλον νέον· καὶ ἐξολοθρεύσει ἄρματα ἐξ Ἐφραῖμ, καὶ ἵππον ἐξ Ἱερου-
 „ σαλήμ, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικόν, καὶ πληθὸς καὶ εἰρήνη ἐξ Ἑθνῶν“.
 (Ζαχ. θ΄. 9.) καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπομένως ἐρανίσθη τοῦτο ἀπὸ τὸν Προφήτην Σοφο-
 νίαν λέγοντα σχεδὸν τὰ αὐτά· „ Χαῖρε Θύγατερ Σιών· κήρυσσε Θύγατερ Ἱερουσαλήμ...
 „ πε-

(1) Ὁρδότερον εἶναι νὰ γράφεται οὕτως· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Ὀλέσαι.

„ περιείλε Κύριος τὰ ἀδικήματά σου· λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου· Βασιλεὺς Ἰσραήλ Κύριος ἐν μέσῳ σου“. (Σοφ. γ΄. 14.) Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἀναφέρων ἡ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν εἰς τὰ Βαβυλῶνα, οὕτω πανηγυρίζει· „ Ἄρα σοι ταύτης ποτὲ μείζων ἐγνωρίσθη ταπεινώσις τῶν ἐπὶ δόξῃ θαυμαζομένων· ἐστὶν ἄρα ταύτης τῆς ταπεινώσεως ἐν ἀνθρώποις εὐτελεστέρα; οὐκ ἔφριξας ἀκούων, ὅς τις εἶ, τὸν ἐπὶ τοῖς Σεραφίμ ἐνθροονίζομενον ἐπὶ πάλου ὀχούμενον“.

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτήν· „ Ἐδείκνυ δὲ διὰ τῶν λόγων ὁ Προφήτης Ζαχαρίας ὅτι ὁ προφητευόμενος οὗτος Βασιλεὺς (ὅς καὶ μόνος ὄντως τῆς Σιῶν ὑπάρχει Βασιλεὺς· ὁ Βασιλεὺς σου γὰρ, φησὶν) οὐκ ἔστι φοβερὸς ἀπὸ τῶν ὄρων μένων, οὐδὲ βαρύντις καὶ κακοποιὸς, ὑπασπιστάς καὶ δορυφόρους ἐπαγόμενος, ἢ πεζῶν καὶ ἵππέων ἐπισυρόμενος πλῆθος, πλεονεξίατε συζῶν καὶ τέλη καὶ φόρους ἀπαιτῶν, καὶ δουλείας καὶ ὑπηρεσίας ἀγενεῖς τε καὶ ἐπιβλαβεῖς· ἀλλὰ τὸ ἐπίσημον αὐτοῦ ταπεινώσις ἐστὶ καὶ πτωχεύα καὶ εὐτέλεια· ὄντω γὰρ ἐποχούμενος εἰσεῖσιν, ἀνθρώπινον ὄγκον ἐπαγόμενος οὐδένα. Διὰ τοῦτο δίκαιος μόνος οὗτος Βασιλεὺς καὶ σώζων ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ αὐτὸς πρᾶος, ὡς ἰδιαιτάτην ἔχων τὴν πραότητα· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἡ Κύριος περὶ ἑαυτοῦ φησὶ· μάθετε ἀπ’ ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ“. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ζαχαρίου λέγει· „ Σφόδρα δὲ ἐν χρῆναι χαίρειν τὴν νοτιήν Σιῶν ἢ μάλα προστέταχεν· ὅτι ἀναδειχθήσεται μετὰ σαρκὸς ὁ Βασιλεὺς αὐτῆς δίκαιος καὶ σώζων· δεικναι γὰρ ἡμᾶς ἐν πίστει Χριστὸς, καὶ τὴν τῆς σωτηρίας κατευρύνει τρίβον τοῖς προσεῖσιν αὐτῶν. Ἔστι δὲ πρὸς τέτοις καὶ πρᾶος, οὐ νομικὴν προσφέρων ἀποτομίαν, οὐδὲ θανάτῳ τιμωρούμενος τοὺς παραβαίνοντας ἐντολήν, σώζων δὲ μᾶλλον ἐξ ἡμερότητας, καὶ ἀνίστας τοὺς ὀλισηκότας. Ἀνεγνωμεν δὲ ὅτι τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ· γράμμα μὲν γὰρ ἡ κολαστὴς ἐστὶ Νόμος, ἢ σκιά καὶ ὁ τύπος· Πνεῦμα δὲ ζωοποιεῖ ἐστὶν ἡ Χριστός“.

Τούτων λοιπὸν οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Θεσπέσιος Μελωδός· ὦ Σιῶν, εἴτε ἡ αἰσθητὴ καὶ ὄραμένη πόλις Ἱερουσαλήμ, εἴτε ἡ νοουμένη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, χαίρει πολλά· διότι ὁ Χριστὸς, ὁ κατ’ ἐξαιρετὸν τρόπον καλούμενος ἰδικὸς σε Θεός, αὐτὸς βασιλεύσεν εἰς τοὺς αἰῶνας· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἀρχαγγέλου φωνὴν τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. (Λουκ. α΄. 33.) Οὗτος ἦλθε πρᾶος καὶ σώζων τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· οὗτος ἦλθε δίκαιος καὶ λυτρωτὴς ἡμῶν, καθήμενος ἐπὶ πάλου. Τοῦτο τὸ ρητὸν ἐρμηνεύων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιος Κύριλλος οὕτω λέγει· „ Χαίρειν προστέταχεν ἀναγκαιῶς τῇ νοτιῇ Σιῶν, ἅτε δὴ καὶ πάσης ἡμῶν κατηφείας ἐξηρημένης· ποῦ γὰρ ἔτι τὸ κατηφές; καὶ ἐπὶ τίσιν ἂν γένοιτο πρὸς ἡμῶν τὸ κατοικαίσειν, ὅπως ἀπεληλαμένης τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου πεπατημένου, κεκλημένης τε τῆς ἀνθρώπου φύσεως εἰς ἐλευθερίαν ἀξίωμα, καὶ τῇ τῆς υἰοθεσίας κατεστημένης χάριτι, καὶ τοῖς ἀνωθεν καὶ ἐξ Οὐρανοῦ χαρίσμασι κατηγαλαῖσμένης“.

Ἀκολουθῶν δὲ ἐπιφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθεν ἐπὶ πάλου καθήμενος ὁ Κύριος, ἡ γὰρ διὰ τὴν ἐξολοθρεύσῃ ἄρματα ἀπὸ τὸν Ἐφραΐμ, καὶ ἵππον ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ζαχαρίας. Ταῦτα δὲ ἀλληγορῶν, λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ τὴν ἀφανίσῃ τὸ ἵππικὸν φρύαγμα, καὶ τὴν θρασυτητα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σταυροῦ· ἡτοι τῶν Ἰουδαίων τῶν μὴ πιστευόντων τῷ Χριστῷ, μηδὲ βωόντων τὸν ἀκόλουθον ὕμνον· „ Πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸν Κύριον“. Ὅρα δὲ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· δὲν εἶπεν ὅτι ἦλθεν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν ἀφανίσῃ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀφανίσῃ τὴν θρασυτητα τῶν ἐχθρῶν· ἵνα παραστήσῃ μὲ τοῦτο ὅτι δὲν ἦλθεν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν ἐξολοθρεύσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξολοθρεύσῃ μὲν τὴν ἀμαρτίαν, σώσῃ δὲ καὶ ἀνακαλέσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς. Ὁ δὲ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς ἄρματα καὶ ἵππον καὶ τόξα πολεμικὰ τῶν ἐχθρῶν ἐνόησε τὰς διαφόρους μηχανὰς καὶ ὄπλα τῶν Δαιμόνων, μὲ τὰ ὁποῖα πολεμοῦσιν ἐν ἀλιτήρῃ τῆς ταλαιπώρους ἀνθρώπου. Λέγων δὲ ὁ Ζαχαρίας ἀκολουθῶν· „ Πλῆθος καὶ εἰρήνη ἐξ Ἑθνῶν“, ἐφανέρωσεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐλθὼν εἰς τὴν γῆν, ἠφάνισεν μὲν τὰς νοτιὰς πολέμους τῶν Δαιμόνων, ἐχάρτισεν δὲ εἰρήνην εἰς τὰ Ἑθνη, τὰ ὁποῖα γενόμενα λαὸς αὐτοῦ διὰ τῆς πίστεως, εἰρήνευσαν μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ πλέον δὲν προσκυνῶν τὰ τῶν Δαιμόνων εἰδῶλα.

Ὁ δὲ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ζαχαρίου, οὕτω λέγει· „ Ταύτη φησὶ κεκρημένος τῇ μετριότητι ὁ τῶν ὄλων Παμβασιλεὺς ἐξολοθρεύσεν ἄρματα ἐξ Ἐφραΐμ, „ καὶ

5, και ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ, τὴν θρασύτητα αὐτῶν καὶ τὴν μακρὴν καταλύσας βασιλείαν·
 6, ἐξωλόθρευσε δὲ καὶ τόξον πολεμικὸν καὶ πλῆθος, διὰ τῆς Ῥωμαίων εἰρήνης βραβεύσας,
 7, τοῖς Ἑθνεσι, καὶ εὐκολίαν ταῖς τῆς ἀληθείας κήρυξι χαρισάμενος· καὶ τὸ πάντων πα-
 8, ραδοξότατον, ὅτι ποῦ κλίγη τὴν κεφαλὴν οὐκ ἔχων ὁ τῶ πάλω χρησάμενος, πάσης γῆς
 9, καὶ θαλάσσης ἐδελήσας ἐκράτησε“. Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος
 10, ἐρμηνεύων τὸ αὐτὸ ρητόν· „Ἐπασκήσας δὲ ἔτω ἐν ἡθελί τὸ μέτριον (ὁ Βασιλεὺς σου Σιών),
 11, ὥστε καὶ μόλις ἐπιβῆναι τοῦ πάλου“ πλὴν ἔσται τοσοῦτος εἰς ἀρετὴν, ὀνήσει τε οὕτω
 12, τοὺς ἐπ' αὐτῷ πεποιθότας, ὡς περιελεῖν μὲν ἄρματα ἐξ Ἐφραΐμ, ἀποστῆσαι δὲ καὶ
 13, ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ, ἐξολοθρεῦσαι δὲ καὶ τόξον πολεμικὸν καὶ εἰρήνην ἀπλῶσαι βα-
 14, θείαν τὴν ἐκ πάντων τῶν Ἑθνῶν. Ἐφραΐμ δὲ φησὶ τὰς ἐν τῇ Σαμαρείᾳ δέκα φυλάς·
 15, Ἱερουσαλήμ δὲ, τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικήσαντας· Ἰούδας δὲ οὗτοι καὶ Βενιαμὴν“.

Τροπάριον.

„Σπαρίζεται θείωμ περιβόλωμ τὸ παράνομον συνέδριον ἀπειθῶμ·
 τὸμ προσευχῆς Θεοῦ ἐπέιπερ οἶκον σπήλαιον ἀπειργάσατο λη-
 γῶμ, ἐκ καρδίας τὸμ Λυτρωτῆμ ἀπώσαμεγομ, (1) ᾧ βοῶμεμ· πάμ-
 τα τὰ ἔργα ὑμεῖτε τὸμ Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ μὲ πολλὰ προφητικὰ ρητὰ κατεπύκνωσε τὰ πρότερα Τροπάρια τῆς παρουσίας Ὠ-
 δῆς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, τῶρα στολίζει τὸ τελευταῖον αὐτῆς τοῦτο Τροπάριον καὶ μὲ ρητόν
 εὐαγγελικόν, ὅπερ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος· „Γέγραπται· ὁ οἶκός μου οἶκος προσ-
 ευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν“. (Ματθ. κδ. 13.)
 Ποῦ δὲ γέγραπται ταῦτα; Ἀκουσον· τὸ μὲν „Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται“
 εὐρίσκεται εἰς τὸν Ἡσαΐαν· „(Κεφ. νς'. 7.) τὸ δὲ „Σπήλαιον ληστῶν“ εὐρίσκεται εἰς
 τὸν Ἱερεμίαν λέγοντα· „Μὴ σπήλαιον ληστῶν οἶκός μου, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου
 ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐνάπιον ὑμῶν“. (Ἱερ. ζ'. 11.) Ἐλεγε δὲ τὸ ἀνωτέρω ὁ Κύριος, ὅταν
 ἐδιώχνη με τὸ φραγγέλιον τοὺς Θεοκαπήλους Ἰουδαίους ἀπὸ τοῦ Ἱερῶν. Αναφέρει δὲ τὸ ρη-
 τὸν τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ εἰς καιρὸν ἀρμόδιον· διότι, καθὼς τότε, ὅταν ὁ Κύριος ἐδίω-
 χνη τοὺς παλοῦντας ἐν τῷ Ἱερῷ, ἐλόγγυζον περὶ τούτου οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς καὶ
 οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ ἐζήτουν νὰ θανατώσωσιν αὐτόν, καθὼς συμφωνῶς λέγουσι
 καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισαὶ (Ματθ. κδ. 23. Μάρκ. ιδ. 18. Λυκ. ιθ'. 47. Ἰω. β'. 18.)·
 „Ἐν ποίᾳ γὰρ ἐξουσίᾳ, ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξου-
 σίαν ταύτην“; καθὼς, λέγω, τότε ἐλόγγυζον κατὰ τοῦ Κυρίου, ἔτω καὶ σήμερον, ὅταν
 ἐμβῆκεν ὁ Κύριος μέσα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὑμνεῖτο ὑπὸ τῶν παιδῶν, ἐλόγγυζον οἱ αὐ-
 τὰ Ἰουδαῖοι, καὶ ἀγανακτοῦντες πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον, „Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν“·
 (Ματθ. κδ. 15.)

Διὰ τοῦτο ὁ Θεοπέσιος Κοσμάς μὲ τοιοῦτον τρόπον ἀρχίζει τὸ Τροπάριον λέγων· τὸ
 παράνομον συνέδριον τῶν ἀπειθῶν καὶ ἀνυποτάκτων Ἰουδαίων σπαρίζεται· ἦτοι στερεῖ-
 ται καὶ διώκεται ἀπὸ τοὺς θείους περιβόλους· ἦτοι ἀπὸ τοὺς νάρθηκας καὶ τὴν αὐλὴν τοῦ
 παλαιοῦ Ἱεροῦ· καθὼς καὶ τότε ἐδιώχθησαν ἀπὸ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου οἱ πραγμα-
 τεύομενοι καὶ οἱ παλοῦντες βόας. Επιφέρει δὲ ἀκολούθως τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν
 ἐδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ Ἱερῶν, ἦγουν διότι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· ἦτοι τὸν Ναὸν ὅπου ἐκτίσθη
 διὰ νὰ προσεύχωνται εἰς αὐτόν οἱ ἄνθρωποι, αὐτοὶ τὸν ἐκατασκεύασαν σπήλαιον ληστῶν·
 Οἶκος δὲ Θεοῦ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ἢ ὁποῖα ἐκτίσθη διὰ νὰ κἀμνη ἔργα α-
 γα-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἀπειργάσαντο καὶ
 ἀπώσαμενοι“, ἅπερ ἐσυντάχθησαν μὲ τὸ „Συνέ-
 δριον“ κατὰ τὴν σημασίαν, ἢ κατὰ τὴν φωνὴν· ἐπειδὴ

τὰ σημαντικά πλῆθος ὀνόματα, καὶ ἐνικά ὄντα, συν-
 τάσσονται μὲ πληθυντικά ῥήματα· οἷον ἢ πλῆθους
 πεποιήκε, καὶ ἢ πλῆθους πεποιήκασιν.

γαθά, καὶ νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτὴν ὁ Θεός· ὁθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „ Ἐάντις ἀγαπᾶ με, „ τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸ ἐλευσόμεθα „ καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν “. (Ἰω. ιδ'. 23.) ἡ δὲ ψυχὴ τὸν μὲν Θεὸν ἐδίωξεν ἀπὸ λόγουτις, τοὺς δὲ κλέπτας Δαίμονας ἔμβασεν εἰς τὸν ἑαυτὸντις· ὁθεν ἀντὶ τοῦ ἦναι οἶκος Θεοῦ, ἐγινε σπήλαιον τῶν ληστῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἠρμήνευσεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ καρδιά τοῦ κάθε ἀνθρώπου εἶναι οἶκος Θεοῦ· διότι, ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων ἐποίησαν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ σπήλαιον ληστῶν, εὐθύς ἐπιφέρει, „ Ἐκ καρδίας „ (ἦτις δηλαδὴ ἦτον οἶκος Θεοῦ) τὸν Λυτρωτὴν ἀπώσάμενοι “. Ὁμοιάζει δὲ ὁ λόγος ἔτος μὲ ἐκεῖνον τὸν λόγον τῆς Ἠσαίου, „ Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιών, πλήρης κρίσεως, „ ἐν ᾧ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φορευταί “. (Ἠσ. α'. 21.) Πόλις γὰρ καὶ ἐδῶ ἐμπορεῖ νὰ νοηθῆ τροπολογικῶς κάθε καρδιά καὶ ψυχὴ, ἦτις πλήρης οὖσα ἐκ φύσεως ἀπὸ λογικὴν διάκρισιν, μὲ τὴν ὁποῖαν διακρίνει τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ φύσει πλουτοῦσα τὴν δικαιοσύνην, καθ' ἣν ἐκάστῳ ἀποδίδωσι τὰ οἰκεία, ὕστερον δεχθεῖσα τὰς προσβολὰς τῶν φορευτῶν· ἦτοι τῶν πονηρῶν Δαιμόνων, ἐγινε πόρνη καὶ κατοικητήριον τῆς κακίας.

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„ Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφαμεν ἡμῖν· συστήσασθε ἑορτὴν· καὶ ἀγαλλόμεροι δεῦτε μεγαλύνωμεν Χριστὸν, μετὰ βαΐων καὶ κλάδων „ ὕμνοις κραυγάζοντες· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου „ Σωτῆρος ἡμῶν .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἐδανείσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Κιθάραν τοῦ Δαβὶδ, ἐνηλλαγμένως ὁμως διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέλους· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει, „ Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου“, εἶτα ἀκολουθῶς λέγει, „ Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· συστήσαθε ἑορτὴν “. (Ψαλ. ριζ'. 26.) ἡ δὲ Μελωδὸς ἐναλλάττει τὴν τάξιν, καὶ τὸ μὲν „ Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν “ κάμνει ἀρχὴν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ „ Συστήσαθε ἑορτὴν “. τὸ δὲ „ Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου “ τέλος ποιεῖται τοῦ αὐτοῦ Εἰρμοῦ. Λέγει δὲ οὕτω· „ Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν “. δηλαδὴ Θεὸς ἦναι ὁ Χριστὸς, Κύριος εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ ἐφάνη εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως, κατὰ τὸν Εὐαγγέλιον· ταῦτ' ἐπεῖν, ὁ Θεὸς καὶ Κύριος μετὰ σαρκὸς ἐπεδήμησε κατὰ τὸν Θεόδωρον (1). Ὅρα δὲ ὅτι ἀντὶ νὰ εἰπῆ εἰς χρόνον μέλλοντα, Θεὸς Κύριος ἐπιφανήσεται, εἶπεν εἰς χρόνον περασμένον, ἐπέφανε, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς προφητείας, ἦτις μεταχειρίζεται τὰ μέλλοντα ὡς περασμένα.

Ἐπειτα γυρίσας τὸν λόγον πρὸς τὸν λαόν, συστήσατε, λέγει, ὦ Χριστιανοί, ἑορτὴν· ἦτοι τὴν περιφανῆ ταύτην τῶν Βαΐων, καὶ ἀγαλλόμενοι πνευματικῶς, ἐλάτε μαζί με ἐμὲ τὸν χοροστάτην νὰ μεγαλύνωμεν τὸν Χριστὸν μετὰ τὰ βαΐα καὶ μετὰ τοὺς κλάδους· ἦτοι μετὰ νικητικὰ τῶν παθῶν σύμβολα, καὶ μετὰ τὰς ἀειθαλεῖς ἀρετάς, κραυγάζοντες μετὰ ὕμνους εἰς τὸν προερχόμενον ἐν δόξῃ Χριστὸν· ὅς ἦναι εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ δὲ Ἱερὸς Θεοφύλακτος ἐρμηνεύει αὐτῶ· „ Ἐρχόμενος εἶπε, καὶ οὐχὶ ἀγόμενος· τὸ μὲν γὰρ, δουλικὸν (τὸ ἀγεσθαι δηλ.), τὸ δὲ, ἐξουσιαστικὸν, (τὸ ἐρχεσθαι δηλ.)· καὶ τὸ εἰπεῖν δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου, αὐτὸ τοῦτο ἐμφαίνουσι τὸ ἀληθινὸν Θεὸν αὐτὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἐν ὀνόματι δούλου, ἀλλὰ Κυρίου φασὶν αὐτὸν ἐρχεσθαι· καὶ ἔτι παριστῶσιν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντίθεος, ἀλλ' ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς ἐλθῶν· ὡσπερ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος φασὶν ὅτι ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου· ἄλλος δὲ ἐλεύσεται ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι “.

Τρο-

(1) Ἐπιφανείαν δὲ εἶπε τὴν ἐλευσιν αὐτοῦ κατὰ ἄλλον ἠρμηνεύτην· „ Καθότι τὸ ἐλθεῖν αὐτὸν, οὐ τὸπον ἔστιν ἀμείψαι, ἀλλ' ἐπιφανῆσαι, πρότερον ἢ ἄρα μιν· ὑπάρχων γὰρ ἀόρατος τῶ εἶναι εἰκῶν

„ Θεὸς τοῦ ἀοράτου, μορφήν δούλου λαβὼν καὶ γενόμενος ὁ Λόγος παρῆ, ὠρθῆ· ἰν' οὕτω φανείσ χειραγωγῆσθαι ἡμᾶς εἰς τὸ καὶ τὴν δόξαν αὐτῶ θεάσασθαι, ὁδοῦν ὡς Μονογενοῦς παρὰ Πατρός “.

Τροπάριον.

„ Ἐθνη, ἴνα τί ἐφρυάξατε; Γραφεῖς καὶ Ἱερεῖς, τί κεναῖ ἐμελετήσα-
 „ τε; τίς οὗτος εἰπόμενος, ὡς παῖδες μετὰ βαΐων καὶ κλάδων ὑμμοῖς
 „ κραυγάζουσι, (1) εὐλογημένος ἢ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αποβλέψας ὁ Ἱερός Κοσμάς εἰς τὸν φθόνον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ εἰς τὴν
 ἄλογον καὶ ματαίαν αὐτῶν ὀρμὴν καὶ ἀγνωσίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔλεγον, ὅταν ὑμνεῖτο ὑπὸ
 τῶν παιδῶν ὁ Κύριος „ Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν“; (Ματ. κ. 15.) ταῦτα, λέγων, στο-
 χασθεῖς, προσωποποιεῖ τοὺς αὐτοὺς Γραμματεῖς (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Γραφεῖς) καὶ Ἱε-
 ρεῖς, ὅτι ἀποροῦσαν καὶ ἔλεγον· ποῖος εἶναι οὗτος ὁ μετὰ δόξης ἐρχόμενος καὶ ἀνυμνῶ-
 μενος; Ὁμοίως στοχασθεῖς καὶ τὸν φρυαγμὸν ὅπου ἔκαμαν τὰ Ἐθνη: ἦτοι ὁ Πιλάτος καὶ
 οἱ στρατιῶται τῶν ἔθνικῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυ-
 ρίου, ἐδανείσθη τὰ ἀρμόδια τέτων ρητῶν ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „ Ἰνα τί ἐφρυάξαν Ἐθνη,
 „ καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά“; (Ψαλ. β'. 1.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· ὡς Ἐθνη καὶ ἀνόητοι Ῥωμαῖοι, διὰ τί τόσοσιν ἐφρυάξατε: ἦτοι
 ἐμάνητε, καὶ μετ' ὕβριν ὑπερηφανεύθητε κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ;
 καὶ ἐπειδὴ ἴδετε αὐτὸν νὰ ἐμβαίνει μετὰ δόξαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ τί τόσοσιν ἐφθο-
 νήσατε, ὥστε διὰ τοῦτο ἐβουλήθητε νὰ τὸν θανατώσετε; (2) Καὶ ἐσεῖς δὲ οἱ Γραμμα-
 τεῖς καὶ οἱ Ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων, διὰ τί ἐμελετήσατε κενὰ καὶ μάταια πράγματα; καθ'
 ἡμέραν γὰρ μελετῶντες τὸν Νόμον καὶ τοὺς Προφήτας, καὶ μὴ νοήσαντες παρ' ἐκείνων τὴν
 μετὰ σαρκὸς τῆ Κυρίου παρουσίαν, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Μυστήριον τὸ νῦν ἐνεργούμενον, μα-
 ταίως καὶ εὐκαιρα ἐκοπιᾶσατε· ὅθεν ὀρῶντες τὸν Κύριον νὰ προσέρχεται μετὰ δόξης δορυφο-
 ρούμενος, καὶ νὰ ὑμνῆται ἀπὸ τοὺς ἀκάκους παιδας, ἐσεῖς νομίζετε αὐτὸ ὡς κἀνένα πα-
 ράδοξον, καὶ ἀπροφήτετον ἀπὸ τῶν Προφητῶν· ὅθεν ἀπορεῖτε πρὸς ἀλλήλους καὶ λέγετε·
 ποῖος εἶναι ἐτοῦτος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἀνήλικοι παῖδες κραυγάζουσι τὸ, „ Εὐλογημένος ὁ
 „ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν“;

Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, τὸ φρυάγμα εἶναι ἕνας ἄσημος ἤχος
 ἠνωμένος μετ' ἕνα δυνατὸν φύσημα, ἢ ὁποῖος ἤχος ἐκβαίνει ἀπὸ τὴν μύτην τῶν ἀλόγων,
 ὅταν αὐτὰ φεύγουν καὶ δὲν θέλουσι νὰ σταθῶσι. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναράς ἐν τῇ ἑρμη-
 νείᾳ τοῦ Δ'. ἤχου τῆς Ὀκταήχου· „ Φρυάγμα δὲ κυρίως ἐπὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων λέγε-
 „ ται· ἔστι δὲ τις ἄσημος ἤχος διὰ τῶν μυκτῆρων ἐκφερόμενος, ὅτε ἀποσκιρτήσουσι καὶ
 „ τῆς φάτης ἀποπνιθήσουσιν, ἢ τῶν κατέχοντασ αὐτὰς ἀποδράσουσι· λέγεται δὲ καὶ ἐπ' ἀν-
 „ θρώπων φρυάγμα, τὸ θρασὺ καὶ ἀλαζονικὸν καὶ ἀλόγιστον φρόνημα“.

Τρο

(1) Πανταχοῦ χεῖδὸν γράφεται „ Κραυγάζοντες“, ἰσφαλμένως δὲ „ Κραυγάζουσι“, γὰρ χρειάζεται.
 (2) Γράφει γὰρ ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος ἐν τῷ τρί-
 τῳ τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ὅτι ὁ Πι-
 λάτος ἐγράψεν ἐν τῇ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπο-
 φάσει ὅτι τούτον καταδικάζει εἰς θάνατον, διότι ἐ-
 τόλμησε νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ δόξης
 καὶ προφητείας, ὡς ἀνὴρ ἄσπαστος· „ Οὗτε

„ ἔταυσε συνέχειν δορυβους (ὁ Χριστὸς) ἐν ὄλῃ
 „ τῇ Ἰουδαίᾳ, Βασιλείᾳ ἑαυτὸν ὀνομάζων τῆ Ἰουδαίᾳ,
 „ ἀπειλῶν χαλασμὸν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ ἱεροῦ
 „ ναοῦ, ἀπαρνούμενος τὸν φόβον τοῦ Καίσαρος, ἔχων
 „ ἐτι τόλμην εἰσελθεῖν μετὰ βαίων καὶ θριαμβῶν
 „ μετὰ μέρους τοῦ πληθους, ὡς περ ρῆς (ἦτοι Βα-
 „ σιλεύς), ἐντὸς τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ εἰς τὸν ἱερόν
 „ ναόν“· (Σολ. 45ο.)

Τροπάριον.

„ Οὗτος ὁ Θεός, ᾧ παρόμοιος οὐδεὶς, δικαίαν πᾶσαν ὁδὸν ἐξευρῶν,
 „ δέδωκε τῷ ἡγαπημένῳ Ἰσραὴλ· μετὰ δὲ ταῦτα ἀνθρώποις συνα-
 „ μωστράφην ὄφθεις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου
 „ Σωτῆρος ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ἐνωμένον μὲ τὸ ἀνωτέρω καὶ κατὰ τὸ νόημα καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν· ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Μελωδὸς ἀνείδισεν ἐκεῖ τοὺς Ἰουδαίους, πῶς ἀναγινώσκουσι τὰς Γραφάς (καθότι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, ὅταν ἀναγινώσκεται ἡ Πεντάτευχος βίβλος τῆ Μαυσέως, εὐρίσκειται κάλυμμα εἰς τὴν καρδίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ σκεπάζει τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των) (β'. Κορ. γ'. 15.), καὶ πῶς ἐν τούτῳ ἀπρροῦσιν ἀνοήτως περὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ λέγουσι, ποῖος εἶναι ἔστος, τὸν ὁποῖον ὑμνοῦσιν οἱ παῖδες; ἀφ' οὗ, λέγω, ταῦτα προεῖπεν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Τροπαρίῳ ὁ Μελωδὸς, τῶρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο λύει τὴν ἀπορίαν, καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτῶν ἀποκρίνεται ἔτω· Θέλετε, ὦ Γραμματεῖς καὶ Νομοδιδάσκαλοι, νὰ σὰς φανερώσω ἐγὼ, ποῖος εἶναι οὗτος ὁ σήμερον ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἀνευφημούμενος; Ἀνάγνωτε τὸ βιβλίον τοῦ Προφήτου Βαρουχ, ταῦτόν εἰπεῖν, τὸ βιβλίον τοῦ Ἱερεμίου (ὡς ἐν γὰρ βιβλίον λογίζεται τὸ τοῦ Βαρουχ καὶ τὸ τοῦ Ἱερεμίου κατὰ τοὺς θεῖους Πατέρας), εἰς τὸ ὁποῖον ματαίως ἕως τῶρα ἐμελετήσατε· ἀνάγνωτε, λέγω, αὐτὸ, καὶ θέλει γένη διδάσκαλος καὶ ὁδηγὸς εἰς ἐσᾶς· καθότι αὐτὸ θέλει σὰς φανερώσει ὅτι οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἀνευφημούμενος, εἶναι Θεὸς προαιώνιος, καὶ ὅτι ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐγένεν ἄνθρωπος κατ' ἡμᾶς καὶ δι' ἡμᾶς.

Οὕτω γὰρ αὐτολεξεῖ γράφει ὁ Βαρουχ· Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν (ἦτοι δὲν θέλει ὁμοιωθῆ κανεὶς ἄλλος μὲ αὐτόν)· ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης (ἦτοι καθεστράταν ἐπιστήμης καὶ δικαιοσύνης), καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί (ἦτοι τῷ δούλῳ) αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ (ἦτοι τῷ αὐτῷ Ἰακώβ τῷ μετονομασθέντι ὑστερον ὑπὸ Θεοῦ Ἰσραὴλ, ὃ δηλοῖ νοῦς ὁρᾶν τὸν Θεόν) τῷ ἡγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ (Βαρ. γ'. 22.) Ἰκούσατε περὶ τῆς Θεότητος τῆ ὑπὸ τῶν παιδῶν εὐφημουμένου Χριστοῦ; Ἀκούσατε τῶρα καὶ τί λέγει ὁ αὐτὸς Βαρουχ περὶ τῆς ἀνθρωπότητος τῆς προσληφθείσης ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐσεῖς σκοντάβετε καὶ σκανδαλίζεσθε· Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ἄφθι καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφην (αὐτόθ. 23.) Τάχα δὲ ἐπαράστησεν ὁ Προφήτης τὸν Χριστὸν καθαρὰ μὲ τὰ λόγια ταῦτα; Ναὶ βέβαια. Λοιπὸν ἄς ὑμῶμεν καὶ ἡμεῖς αὐτόν μαζὶ μὲ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς λοιποὺς ὄχλους, καὶ ἄς λέγωμεν „ Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν“.

Τροπάριον.

„ Σκάμδαλα τρίβου τὶ ἐχόμενα ἡμῖν τιθέατε ἀπειθεῖς; πόδες ὀ-
 „ ξεῖς ὑμῶν αἷμα διεκχέαι Δεσπότου· ἀλλ' ἀμασθήσεται πάντως,
 „ σῶσαι τοὺς κρίζομτας· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυ-
 „ ρίου Σωτῆρος ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐπαρθῆ ἀπὸ τὸν Δαβὶδ καὶ ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει „ Ἐχόμενα τρίβου σκάμδαλα ἔθεντό μοι“ (Ψαλ. ρλθ'. 6.) ὁ δὲ Ἠσαΐας, „ Οἱ πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσι, καὶ ταχινοὶ ἐκχέαι αἷμα, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐ-
 „ τῶν

„ τῶν διαλογισμοὶ ἀπὸ φόβων “. (Ἦσ. νθ'. 7.) " Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τοὺς μαιφόνους Ἰουδαίους, οὐκ εὐδοκίμαζεν αὐτοὺς διὰ τὸν φόβον καὶ λύσσαν ὅπου εἶχον κατὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· διὰ τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον αὐτοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἔμβουν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ἤτοι εἰς τὴν στρατάν τῆς ἐπιγνώσεως καὶ πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ὅπου ἠθέλησαν νὰ ἔμβουν εἰς αὐτὴν ἐμπόδισαν. " Ὡ ἀπειθεῖς, λέγει, Ἰουδαῖα, τί τιθέατε; ἤγουν τί βάλλετε μετὰ τὰ λόγια σας εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντάς σκάνδαλα καὶ σκοπτάμματα ἐχόμενα τρίβου; ἤτοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς στρατᾶς ταύτης, κατὰ τὸν Θεόδωρον; ἢ πλυσίον αὐτῆς καὶ ὄχι μακρὰν ἀπὸ αὐτῆς, κατὰ τὸν ἀνάγνωστον; Διὰ τί δὲ τέλος καὶ σκοπὸν βάλλετε τὰ σκάνδαλα ταῦτα; Διὰ νὰ κρημνίζετε ἐκείνους ὅπου θέλουν νὰ περιπατοῦν εἰς αὐτὴν, περιπλεκόμενοι εἰς τὰ ρηθέντα σκοπτάμματα τῶν λόγων σας, καὶ ἐμποδιζόμενοι ἀπὸ τὸ νὰ πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν.

Ὁνειδίζει δὲ τὴν ὀγληγῶραδα καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἰουδαίων, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὸ καὶ χύσουν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἐρανισθεῖς τοῦτο ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν, ὡς εἶπομεν· προλέγει ὁμοίως καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ζητοῦν νὰ φονεύσουν, διὰ νὰ δείξῃ μετὰ τοῦτο ὅτι ματαίως σπουδάζουν νὰ τὸν θανατώσουν ὀγληγῶρα, ἐπειδὴ δὲν θέλει μείνῃ πολὺν καιρὸν εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ τριήμερος ἔχει βέβαια νὰ ἀναστῆ, διὰ νὰ σώσῃ ὅλους ἐκείνους ὅπου πιστεύουν εἰς αὐτόν, καὶ μετὰ τῶν παιδῶν κραυγάζουσιν· „ Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν “. Σημειώσαι ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ Τροπαρίου τούτου εἶναι ἐλεγκτικὸν καὶ οὐκ ἐπιδοκίματον, καὶ προσφέρεται εἰς τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους μετὰ ἀπορίαν καὶ ἰταμότητα· σχεδὸν γὰρ ἐπισείων κατὰ τῶν Ἰουδαίων τὴν κεφαλὴν του ὁ Ἰερὸς Κοσμάς, καὶ μετὰ ἄγριον ὄμμα βλέπων αὐτούς, φαίνεται οὕτω νὰ τοὺς λέγῃ· διὰ ποίαν αἰτίαν, ὧ κατάρτοι πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀπειθέστατοι, βάλλετε σκάνδαλα εἰς τὸ μέσον τῆς στρατᾶς ὅπου φέρεται τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ; Ἐγὼ ἠξέυρω ὅτι τὰ πόδια σας εἶναι ὀγληγῶρα εἰς τὸ νὰ χύσουν τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· ἀλλ' ὁμοίως δὲν ἔχετε νὰ χαρῆτε εἰς πολὺν καιρὸν, ὧ παμμίῆροι· ἐπειδὴ ὀγληγῶρα μέλλει νὰ ἀναστῆ ὁ ὑφ' ὑμῶν ζητούμερος φονευθῆναι, ἤγουν μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καθὼς προεῖπε μόνος του.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα νὰ ἀξιωθῶμεν τῶν ἰδικῶν καὶ ἀναγωγικῶν νοημάτων, τῶν περιεχομένων ἐν τῇ περιφανεί ἑορτῇ ταύτῃ, ἤγουν ἄμποτε νὰ βαλθοῦν ἐπάνω εἰς ἡμᾶς, ὡς εἰς ὑπόζυγιον, τὰ ἱμάτια τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων· ἤτοι αἱ ἀρεταὶ αὐτῶν, ἵνα δι' αὐτῶν καθίσῃ ἐπάνω καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος· ἂν γὰρ δὲν στολισθῆ ἡ ψυχὴ μας μετὰ τὰς Ἀποστολικὰς ἀρετὰς, δὲν κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ Κύριος. Ἄμποτε νὰ στρώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἱμάτια μας εἰς τὸν Χριστόν, ἤγουν νὰ ὑποτάξωμεν τὴν σάρκα εἰς τὸ πνεῦμα, λέγοντες μετὰ τὸν Προφητὰνακτα „ Ὑπετάγη, γην τῷ Κυρίῳ καὶ ἰκέτευσα αὐτόν “, (Ψαλ. λς'. 7.) ἵνα καθίσας ἐπάνω εἰς αὐτὴν ὁ Χριστός, μετὰ τὴν ἀφίγη πλέον νὰ ἰναντιόνηται κατὰ τῆς ψυχῆς· ἱμάτιον γὰρ καὶ φόρεμα τῆς ψυχῆς εἶναι τὸ σῶμα σκεπάζον αὐτήν. Ἄμποτε νὰ στρώσωμεν τὰ ἱμάτια ταῦτα ἐν τῇ ὁδῷ· τουτέστιν ἐν τῷ Χριστῷ τῷ εἰπόντι „ Ἐγὼ εἰμι ὁ δὸς “. (Ἰω. ιδ'. 6.) ἂν γὰρ δὲν στρώσῃ τις αὐτὸν· ἤτοι δὲν ταπεινώσῃ τὴν σάρκα του ἐν τῇ ὁδῷ, τουτέστι μένων ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ μὴ αἰρετικὸς μηδὲ ἀλλότριος ὢν, δὲν κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτόν ὁ Κύριος. Ἄμποτε νὰ κόπτωμεν καὶ ἡμεῖς κλάδους ἀπὸ τὰ δένδρα· ἤτοι νὰ μιμούμεθα τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς βίους τῶν Ἁγίων· αὐτοὶ γὰρ εἶναι τὰ δένδρα· καὶ μετὰ αὐτούς νὰ στρώσωμεν τὴν στρατάν τῆς ἰδικῆς μῆς ζωῆς. Ἄμποτε αἱ προάγουσαι καὶ ἡ ἀκολουθοῦσαι πράξεις ἡμῶν νὰ ἦναι εἰς δόξαν Θεοῦ, καθὼς ἦτον καὶ οἱ τότε προάγοντες καὶ ἀκολουθοῦντες τῷ Χριστῷ ὄχλοι· διότι μερικοὶ μὲν δείχνουν ἀρετὴν εἰς τὴν προλαβοῦσαν ζωὴν τῶν, ὑστερον δὲ ἀμελοῦντες, δὲν ἐργάζονται τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀκολουθῶντες ἡ ὑστέρᾳ ζωῆν τῶν δὲν ἀποβλέπει εἰς δόξαν Θεοῦ· ὅθεν πρέπει νὰ ἦναι σύμφωνος ἢ προτέρα ζωῆν τῶν μετὰ τὴν ὑστέρᾳ, ὅλη δηλαδὴ ἑνάρετος καὶ ὅλη ἀφορᾶσα εἰς δόξαν Θεοῦ.

Ἄς λάβωμεν παράδειγμα ἀπὸ τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων νὰ ἡμεῖς ταπεινοὶ, καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζωμεθα ἵππους καὶ ἡμίονους κατὰ τὴν ὁδὸν ὡς προείπομεν· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς Χρυσόστομος λέγει· „ Διὰ τῆτο καὶ νῦν, ἐπειδὴ συνέβαινε τινὰς ἀσθενεστέρους ὄντας, ὑποζυγίων δεῖσθαι, καὶ ἐν τῷ μέτρῳ ἔθηκεν (ὁ Κύριος), δεικνύς ὅτι οὐχ ἵππους οὐδὲ ἡμίονους ζεύξαντας φέρεσθαι δεῖ, ἀλλ' ὄνῳ κεχρησθαι, καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν,

„ ἀλ-

■ ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς χρείας εἶναι“ (ἐν τῇ Σειρ. τῆ κατα Ματθαῖον). Καὶ ὁ Ἀλεξαν-
 δρείας δὲ Κύριλλος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Βαίων ἔτω γράφει· „ Μετὰ τῶν παί-
 „ δων καὶ ἡμεῖς ἀνυμνήσωμεν καὶ ἑορτάσωμεν σήμερον· μὴ πανηγυρικῶς (ἦτοι μὴ κατὰ
 „ τὰς συνηθείας τῶν κοσμικῶν πανηγυρέων), ἀλλὰ θεϊκῶς· μὴ μόνον τῇ χειρὶ· ἀλλὰ
 „ τῇ ψυχῇ βαία κατέχοντες, καὶ ταύτην ὑπὲρ χιόνα λευκάναντες, πάντα τύφον καὶ ἔπαρ-
 „ σιν ἀπορρίψωμεν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν ἀσωμάτων (Δυνάμεων) οὐκ ἐφ’
 „ ἀρμάτων καὶ στρατευμάτων παραγίνεται, ἀλλ’ ἐπὶ πάλου οἰκτροῦ καὶ μικροῦ καθήμενος
 „ ἔρχεται, σὲ παιδεύων μὴ ἐφ’ ἵππων καὶ ἡμιόνων, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις, ἐφαιρέσθαι. Διὸ
 „ καὶ ἡμεῖς συμμετριάσωμεν τῷ Χριστῷ, ἵνα καὶ συναέλθωμεν“. Ἐὰν ὁμοῦς ὁ τόπος ἦναι
 „ τραχὺς, καὶ ὀνάρια δὲν ἐμποροῦν νὰ δουλεύουν, εἶναι συγκεχωρημένον εἰς τοὺς Χριστιανοὺς
 „ νὰ μεταχειρίζονται ἵππους καὶ ἡμιόνους, ὅχι ὁμοῦς πολυεξόδους, οὐδὲ πολυτελεῶς ἐστρωμέ-
 „ νους, ἀλλὰ ταπεινοὺς καὶ ταπεινὰ ἐστρωμένους.

■ Ἄμποτε νὰ νικήσωμεν τὰ πάθη τοῦ σώματος καὶ τὸν Κόσμον καὶ Κοσμοκράτορα, τοὺς
 „ τρεῖς μεγάλους ἐχθρούς μας· καὶ οὕτως ὡς νικηταὶ νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ βαστάσωμεν τὰ
 „ βαία τῶν φοινίκων, καὶ μὲ αὐτὰ νὰ προῦπανθήσωμεν τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν νικητὴν
 „ ὄντα τοῦ θανάτου καὶ ἄδου· τὰ βαία γὰρ τῶν φοινίκων ἐδίδοντο βραβεῖα καὶ στέφανα εἰς
 „ τοὺς νικητὰς τῶν ἐξωτερικῶν ἐγώνων, καθὼς ταῦτα πάντα ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς
 „ Θεοφύλακτος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων. Ἄμποτε δὲ νὰ ἀξιοθῶμεν
 „ βαστάζωμεν κλάδους τῶν ἐλαιῶν· ἦτοι τὰ σύμβολα τοῦ Θεοῦ ἐλέους, κατὰ τὸν Ἀββᾶν
 „ Δωρόθεον λέγοντα· „ Παρακαλέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Κύριον, ἵνα ἐπιβῇ τῇ ἀλογωθεΐσῃ ἡ-
 „ μῶν ψυχῇ, καὶ ὑποτάξῃ αὐτῇ τῇ Θεότητι, καὶ ὑπαντήσωμεν αὐτῷ μετὰ βαίων μὲν
 „ ὡς νικητῆ· αὐτὸς γὰρ ἐνίκησε τὸν ἐχθρὸν ὑπὲρ ἡμῶν· μετὰ κλάδων δὲ καὶ ἐλαιῶν,
 „ αἰτοῦντες παρ’ αὐτοῦ ἔλεος· οἱ γὰρ ἀδικούμενοι, προσιόντες τῷ δυναμένῳ ποιῆσαι τὴν ἐκ-
 „ δίκησιν (τῷ Κριτῇ), κλάδους ἐλαιῶν βαστάζουσι, βῶντες καὶ αἰτοῦντες βοήθειαν τυχεῖν
 „ καὶ ἐλεθῆναι· ■ γὰρ ἐλαία σύμβολον τοῦ ἐλέους, ὡς νίκης τὸ βαίον. Αἰτήσωμεν οὖν
 „ παρὰ Χριστοῦ ἔλεος· ἵν’ ὡσπερ αὐτὸς ἐνίκησεν ὑπὲρ ἡμῶν· οὕτω καὶ ἡμεῖς νικήσωμεν
 „ δι’ αὐτοῦ, καὶ εὐρεθῶμεν βαστάζοντες τὰ νικητήρια, ἔ μόνον ὑπὲρ τῆς νίκης, ἧς (αὐτὸς)
 „ ἐνίκησεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἧς αὐτοὶ δι’ αὐτοῦ ἐνίκησαμεν“. (παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ
 „ κατὰ Ματθ. κεφ. κ’.) Ἄς παρακαλέσωμεν, ἀδελφοί, καὶ ἵνα διὰ τῆς νίκης ταύτης ὁμοῦ καὶ
 „ τοῦ Θεοῦ ἐλέους ἴχωμεν τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν,
 „ ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἕως αἰῶνας. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

Ελάτε, ἀγαπητοί μου Ἀναγνώσται, νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὴν ἐρμηνείαν τῶν προλαβόντων ἀσματικῶν Κανόνων τοῦ Θεσπεσίου καὶ Ἱεράρχου Κοσμᾶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ ἀγίᾳ Ἑβδομάδι μελουργηθέντων ὑπ' αὐτοῦ Κανόνων. Ἦθελε δὲ εἰπῆ τινὰς ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν νὰ μεταβῶμεν ὡς ἀπὸ ἄσματα ἀπλῶς εἰς αὐτὰ τὰ ἄσματα τῶν ἀσμάτων (καθὼς δηλαδὴ καὶ ἄσμα ἀσμάτων ὀνομάζεται τὸ τῷ Σολομῶντος μυστικὸν βιβλίον), καὶ ὡς ἀπὸ κἀνένα ναὸν ἱερὸν, εἰς αὐτὸ τὸ ἱεράτατον ἄδυτον, καὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, καὶ ὡς ἀπὸ κἀνένα Οὐρανὸν πρῶτον ἢ δεύτερον, εἰς αὐτὸν τὸν τρίτον καὶ ὑψηλότατον Οὐρανόν· ἢ, διὰ νὰ εἰπῶ καὶ ἄλλο ὁμοίωμα, ἡμεῖς ἔχομεν νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ φωτὸς Ἀγγελικᾶς καὶ Χερουβικᾶς εἰς αὐτὰ τὰ τοῦ Θεοῦ λόγια. Ὅθεν ἐκεῖ ὅπου ὁ Θεὸς λαλεῖ, ποῖος δὲν θέλει ἀκούσει μὲ ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα; ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, ποῖος δὲν θέλει γλυκανθῆ ἔκ τῶν τοιούτων λογίων εἰς τὸν τῆς διανοίας του λάρυγγα, ὥστε νὰ φωνάζῃ καὶ αὐτὸς ἐνθουσιῶν μὲ τὸν Προφήτην Δαβὶδ, „Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ „λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου“; (Ψαλ. ριή. 102.)

Πολὺς γὰρ εἶναι εἰς τὸ νὰ εἰπῆ, καὶ δεξιὸς εἰς τὸ νὰ μελουργήσῃ ὅλους τοὺς ἰδικούς του Κανόνας ὁ Ἱερός Κοσμᾶς· καὶ κἀνένας ἀνθρωπος δὲν εὐρίσκεται, ὅστις, ἀναγιγνώσκων τῆς ἀσματικῆς του Κανόνας, νὰ μὴ θελχθῆ κατὰ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν γλυκυτάτην Σειρήνά του· τὰ ἀσματικά ὅμως Τριῦδια καὶ Διῦδια, τὰ ὅποια ἐμελουργήσῃ κατὰ τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα, αὐτὰ φαίνονται ὅτι ἐμελουργήθησαν ἀπὸ κάποιαν ἄλλην ἀρμονίαν θεϊοτέραν καὶ πνευματικωτέραν τῆς ἀρμονίας τῶν προλαβόντων Κανόνων του. Ὅθεν περὶ τούτων κρίνων τὶς ἤθελεν εἰπῆ προσφυστέρον ὅτι εἰς μὲν τοὺς προλαβόντας Κανόνας του λαλεῖ ὁ Κοσμᾶς μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς δὲ τὰ ἀσματικά Τριῦδια τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος λαλεῖ μᾶλλον αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μετὰ τοῦ Κοσμᾶ. Τὸ μὲν νὰ φάλλῃ τινὰς ἄσματα ἀσμάτων, μόνου τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος εἶναι ἴδιον, καὶ ὄχι ἡμῶν τῶν ἀσόφων καὶ ἀμαθῶν· ὁμοίως καὶ τὸ νὰ ἐμβαίη τινὰς μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, αὐτὸ εἶναι ἴδιον τῶν καθαρῶν καὶ ἱερωμένων, καὶ ὄχι ἡμῶν τῶν ἀκαθάρτων· εἰς τοὺς ὁποίους ἡμᾶς ὄχι μόνον δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ ἔμβωμεν μέσα εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὰ προπύλαια αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ νὰ ἀρπάζεται τινὰς εἰς τὸν τρίτον Οὐρανὸν, τοῦτο εἶναι τοῦ μεγάλου Παύλου ἴδιον, καὶ τῶν τοῦ Παύλου ὑψηλῶν φρενῶν, καὶ ὄχι ἡμῶν τῶν γεωδῶν καὶ παχέων, οἳ τινες ἀπὸ τὸ βαρὺ τῆς ὕλης πρᾶβιζόμενοι, καταφέρμεθα εἰς τῆς γῆς τὸ βαθυτάτον. Πλὴν, ἂν καὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἦναι ὑπὲρ τὴν ἰδικὴν μας δύναμιν, θέλομεν ὅμως τολμήσει εἰς αὐτὸ, δυναμωθέντες ἀπὸ τὰς εὐχὰς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἰς τοῦτο ἡμᾶς παρεκάλεσαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ (Ι)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„ Τῆ Δευτέρᾳ :

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ἀδελφοί, ὅτι ἓνα μόνον Ἰαμβικὸν στίχον ἐποίησεν ὁ Ἱερός Με-
λωδὸς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ὁμοῦ ἀκροστιχίδας τοῦ Τριωδίου τῆς Δευτέρας, τοῦ Διωδίου
τῆς Τρίτης, καὶ τοῦ Τριωδίου τῆς Τετράδος, οὕτως ἔχοντα. „ Τῆ Δευτέρα Τρίτη τε Τε-
„ τράδι ψαλῶ “. ὁλόκληρος γὰρ οὗτος εἶναι Ἰαμβος. Τῆς δὲ Δευτέρας ἀκροστιχίς μὲν
ξεχωριστὴ εἶναι αὕτη. „ Τῆ Δευτέρα “, τῆς δὲ Τρίτης, αὕτη, „ Τρίτη τε “, τῆς δὲ Τετρά-
δος, αὕτη, „ Τετράδι ψαλῶ “. εἰς ὅλας ὁμοῦ τὰς ἀκροστιχίδας ταύτας ἀκούεται ἕξω-
θεν τὸ, ψαλῶ, ἦγουν, „ Τῆ Δευτέρα ψαλῶ “, „ Τρίτη τε ψαλῶ “. καθὼς καὶ ἐνεργ-
εῖα γράφεται ἐν τῇ ἀκροστιχίδι τῆς Τετράδος οὕτω. „ Τετράδι ψαλῶ “. Σημείωσαι δὲ
ὅτι τὰ ἄσματα τῆς μεγάλης ταύτης Ἑβδομάδος θέλω νὰ δείξῃ τιμιώτερα τῶν ἄλλων ἀ-
σματικῶν Κανόνων τοῦ ὁ Θεῖος Κοσμάς, κατεπύκνωσεν αὐτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ ρητὰ
τῆς νέας Γραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὄχι μὲ ρητὰ τῆς παλαιᾶς Γραφῆς καὶ τῶν Προφη-
τῶν, καθὼς μὲ αὐτὰ κατεπύκνωσε τοὺς ἄλλους ἀσματικούς του Κανόνας. ἐποίησε δὲ τῆ-
το διὰ νὰ χάριση ἓνα βραβεῖον καὶ στέφανον μέγιστον εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα. κα-
θὼς γὰρ αὕτη βασιλικῶς ὑπερέχει τὰς ἄλλας ἑβδομάδας τοῦ ἐνιαυτοῦ. οὕτω καὶ τὰ
τοῦ Εὐαγγελίου ρητὰ, μὲ τὰ ὅποια αὕτη καλλωπίζεται, ὑπερβαίνουσι μὲ ὅλους πῆχεις
βασιλικούς, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, τὰ ρητὰ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῶν Προφητῶν, μὲ τὰ
ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἄλλοι Κανόνες αὐτοῦ καλλωπίζονται.

Ὅτι δὲ ἡ μεγάλη Ἑβδομάς ὑπερέχει τὰς ἄλλας τοῦ χρόνου ἑβδομάδας, μαρτυρεῖ ὁ
Χρυσόστομος λέγων. „ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα καλοῦμεν αὐτὴν, ἔκ ἐπειδὴ μείζον ἔχουσι μῆ-
„ κος τῶν ἄλλων ἀπασῶν αἱ ταύτης ἡμέραι (καὶ γὰρ εἰσὶν ἕτεραι μείζους). οὐδὲ ἔ-
„ πειδὴ πλείους τὸν ἀριθμὸν (καὶ γὰρ ἴσαι ταῖς ἄλλαις εἰσὶν), ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλα ἡ-
„ μῖν γέγονε ἐν αὐτῇ παρὰ τοῦ Δεσπότη κατωρθώματα καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑβδομάδι
„ τῇ μεγάλῃ, ἡ χρονία τοῦ Διαβόλου κατελύθη τυραννίς. ὁ θάνατος ἐσβέσθη. ὁ ἰσχυρὸς
„ ἐδέθη. τὰ σκευὴ αὐτοῦ διηρπάγη. ἀμαρτίαι ἀνῆρέθη, ἡ κατὰρα κατελύθη. ὁ Παράδει-
„ σος ἀνεώχθη. ὁ Οὐρανὸς βάσιμος γέγονεν. ἄνθρωποι Ἀγγέλοις ἀνεμίγησαν. τὸ μεσότοι-
„ χον τοῦ φραγμοῦ ἦρθη. τὸ θριγγίον περιῆρέθη. ἡ τῆς εἰρήνης Θεὸς εἰρηνοποίησε τὰ ἄ-
„ να

(Ι) Σημείωσαι ὅτι τῇ μεγάλῃ ταύτῃ Δευτέρᾳ
λόγους ἔχουσιν οἱ ἀκόλουθοι Πατέρες. ὁ Χρυσόστο-
μος Ἰωάννης λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Διηρπάξαμεν τῆς
„ νηστείας τὸν πλὴν “. ὁ Δαμασκηνὸς λόγον, οὗ ἡ
ἀρχὴ „ Κιτὶ με πρὸς τὸ λέγειν “. ὁ αὐτὸς λόγον,

οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὁφθαλμὸς μὲν ὄρων “. ἐν δὲ τῇ τῶν
Γβήρων Ἱερᾷ μονῇ ἐπιγράφεται οὗτος τῶ Χρυσόστο-
μοῦ Ἐφραίμ ἡ Σύρος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ὁ Θεὸς
„ τοῦ Ἀβραάμ “. Σώζονται ἐν τῷ Κοινοβίῳ τοῦ
Διονυσίου καὶ ἐν ἄλλοις.

„τω και τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· διὰ τοῦτο μεγάλη καλεῖται Ἑβδομάς“. (Λόγω εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα τόμῳ Ε΄. οὐ ἢ ἀρχὴ ἢ Διηνύσαμεν τῆς νηστείας τὸν πλοῦν).

ᾠδὴ α΄. Ἦχος β΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ τὴν ἄβατον κυμαινομένην θάλασσαν θείῳ αὐτοῦ προστάγματι ἀμαξηράμαρτι, καὶ πεζεῦσαι δι' αὐτῆς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν, καθοδηγήσαρτι Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐμδόξως γὰρ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀναφέρει ὁ Ἱερός Μελωδός τὴν πρώτην ᾠδὴν τὴν ὑπὸ Μωϋσέως ποιηθεῖσαν, καὶ τὰ κείνης λόγια· ἃς φάλλωμεν, λέγει, εἰς τὸν Κύριον, ὃς τις μὲ τὴν θεϊκὴν προσταγὴν του ἐπρόσταξεν οὕτω τὸν Μωϋσῆν· „ Δάλισον τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ ἀναζευξάτωσαν, καὶ σὺ ἔπαρον τὴν ράβδον σου καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ρῆξον αὐτήν, καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν“. (Ἐξ. ιδ΄. 15.) Αὐτὸς ὁ Κύριος μὲ τὴν προσταγὴν του ἐξήρανε τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἣτις ἦτον ἄβατος ἀπὸ γυμνὰ ποδάρια καὶ ἀδιαπέραστος. Προσθέτει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδός καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦτον ἀδιαπέραστος· ἐπειδὴ, λέγει, ἦτον κυμαινομένη ἀπὸ τὰ κύματα, τὰ ὁποῖα φυσικῶς τῷ τρόπῳ διεγείρει ἡ θάλασσα· πρόσδηλον γὰρ ὅτι διὰ τοῦτο ἦτον αὕτη ἄβατος, διότι ἦτον κυμαινομένη. Οὐ μόνον δὲ τὴν θάλασσαν ἐξήρανε ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ ἀδήγησε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ἀδιαπέρασθι αὐτῆν ὡς ξηρὰν πεζὸς καὶ μὲ γυμνὰ πόδια. Ὅθεν εἰς τὸν Κύριον τὸν ποιῶντα τοιαῦτα τέρατα ἃς φάλλωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ἐκείνον ὅπου ἐφάλλον οἱ Ἰσραηλίται· ἐπειδὴ ἐμδόξως δεδοξασται.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ Ποιητὴς ἐδῶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς ξηράναντι, ἀλλὰ ἀναξηράναντι; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἡ Ἀνά Πρόθεσις ἐδῶ δὲλοι τὴν δευτέραν ξηρότητα ὅπου ἔλαβεν ἡ γῆ ἀπὸ τὸ στοιχεῖον τοῦ νεροῦ· ἐξηράνθη γὰρ αὕτη καὶ πρότερον ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ Κόσμου, ὅταν ἡ γῆ μὲν ὅλη ἦτον σκεπασμένη ἀπὸ τὰ νερά, διὰ προσταγῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ἐσυνάχθησαν τὰ νερά εἰς τὰ κοιλάματα τῆς γῆς, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά· „ Συναχθήτω γὰρ, φησὶ, τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τῆ Οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν ἓ μίαν, καὶ ἐφθήτω ἡ ξηρά“. (Γέν. α΄. 9.) Καθὼς λοιπὸν τότε πρῶτον ἐξηράνθη ἡ γῆ διὰ τοῦ χωρισμοῦ τῶν ὑδάτων· οὕτω καὶ τώρα δευτέρον ἐξηράνθη ἡ γῆ ἢ ὑποκάτω οὐσα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης μὲ τὸν διαχωρισμὸν τοῦ νεροῦ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ Μωϋσέως γεγόμενον· τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδός δὲν εἶπε ξηράναντι, ἀλλὰ ἀναξηράναντι· ἢ γὰρ Ἀνά Πρόθεσις δύο σημαίνόμενα ἔχει· σημαίνει γὰρ καὶ τὴν ἀνω κίνησιν καὶ φοράν, καθὼς εἶναι τὸ, Ἀέβλεψεν· ἢτοι ἀνω ἔβλεψε, καὶ τὸ, Ἀελήφθη· ἢτοι ἀνω ἀρπάχθη· σημαίνει δὲ καὶ τὴν ἐπιδίπλωσιν καὶ δευτέρωσιν τοῦ αὐτοῦ πράγματος, καθὼς εἶναι τὸ, Ἀναλάβωμεν τὸν λόγον· ἢτοι ἃς δευτερώσωμεν τὸν λόγον, καὶ τὸ, Ἀνάμνησιν ἐποίησα· ἢτοι δευτέραν μνήμην ἔλαβον· ἐπειδὴ ἡ ἀνάμνησις δὲν εἶναι ἄλλο τι, πᾶρεξ μίαν δευτέρα μνήμη τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Τοιοῦτον σημαίνόμενον ἔχει τώρα ἡ Ἀνά καὶ ἐν τῷ Ἀναξηράναντι, ἐδὲν ἄλλο δηλῶσα, εἰμὴ τὴν δευτέραν τῆς γῆς ξηρότητα, τὴν ὁποίαν ἔλαβε μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ νεροῦ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Τροπᾶριον.

„ Ἡ ἀπόρρητος Λόγος Θεοῦ κατάβασις, ὅπερ Χριστὸς αὐτός ἐστι
 „ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, τὸ Θεὸς οὐχ ἀρπαγμὸν εἶναι ἠγνοσάμερος,
 „ ἐν τῷ μορφοῦσθαι δούλον δεικνύει τοῖς μαθηταῖς· ἐμδόξως γὰρ
 „ δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ὅλον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο ρητὸν, τὸ λέγον περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· „Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος“. (Φιλιπ. β'. 6.) Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν οὕτως ἐρμηνεύουσιν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεοφύλακτος, λέγοντες ὅτι, ὅταν μὲν τινὰς ἀρπάσῃ καμμίαν ἐξουσίαν, ἢ ἄλλο τι ἀξίωμα, φοβεῖται νὰ ἀφήσῃ αὐτὸ, διὰ νὰ μὴ τὸ πάρῃ ἄλλος, καὶ τὸ χάσῃ ἐκεῖνος· ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς ἰδικόν του, ἀλλὰ μὲ ἀδικίαν καὶ τυραννίαν τὸ ἤρπασεν· ὅταν δὲ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἀξίωμα φυσικὸν ἀπὸ τὸν Πατέρα του, τότε εὐκόλως ἀφίνει αὐτὸ, καλῶς ἠξεύρων ὅτι δὲν θέλει τὸ χάσει· ἐπειδὴ ἂν φανῇ ὅτι τὸ ἀφίνει πρὸς ἄραν, πάλιν ἔχει νὰ τὸ πάρῃ τοιοιτοτρόπως, λέγει, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐφοβήθη νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ θεϊκόν του ἀξίωμα, ἠγουν ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι ἐν τῇ μορφῇ: ἦτοι ἐν τῇ φύσει καὶ οὐσίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἴσος ἂν κατὰ φύσιν μὲ τὸν Πατέρα, ὅχι· ἐπειδὴ τὸ θεϊκόν αὐτὸ ἀξίωμα δὲν εἶχεν ἀπὸ ἀρπαγῆν κατὰ τοὺς ψευδωνύμους Θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ εἶχεν αὐτὸ φυσικόν· διὰ τοῦτο καὶ ἠθέλησε νὰ συγκαταβῇ καὶ νὰ λάβῃ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν: ἦτοι τὴν φύσιν τοῦ δούλου ἀνθρώπου, ταῦτόν εἰπεῖν, γένῃ ταπεινὸς ἀνθρώπος· ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως γενόμενος, ἐφύλαττεν ὀλόκληρον τὸ ὕψος καὶ ἀξίωμα τῆς Θεότητός τε, ἂν καὶ εἶχεν αὐτὸ σκεπασμένον ὑπακάτω εἰς τὰ ταπεινὸν σχῆμα τῆς ἀνθρωπότητος· τὸ ὁποῖον καὶ κένωσιν ὀνομάζει ὁ αὐτὸς Παῦλος.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ ἴδιον νόημα θέλει νὰ φανεράσῃ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· ὅθεν λέγει· Ἡ ἀπόρρητος συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ κένωσις, ἣτις αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ ὑπάρχων Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπος (τὸ ἀφηρημένον γὰρ ἀντὶ τῆ συγκεκριμένου ἐξέλαβεν ὁ ποιητὴς κατὰ συνεκδοχὴν: ἦτοι τὴν κατάβασιν ἀντὶ τοῦ καταβάλλοντος) αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος μὲ τὸ νὰ ἐμορφάσῃ τὸν δούλον: ἦτοι τὴν τοῦ δούλου ἀνθρώπου φύσιν, μὲ τοῦτο δεικνύει εἰς τοὺς μαθητὰς του ὅτι δὲν ἐνόμισεν ἀρπαγὴν τὸ ἦναι Θεὸς ἴσος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκενώθη καὶ ἐσυγκατέβη ἀπὸ τὸ ἀξίωμα αὐτὸ τῆς Θεότητος· ὅπερ καὶ συγκαταβάς τέλειον εἶχεν, ὡς οὐ κατὰ τροπὴν, ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἐνδυσάμενος· μέινας γὰρ ὅπερ ἦν: ἦτοι Θεὸς, ἐγίνεν ὅπερ οὐκ ἦν: ἦτοι ἀνθρώπος, ἵνα θεάσῃ τὸν ἀνθρώπον. Οὕτως ἠρμήνευσε τὸ Τροπάριον καὶ ὁ ἀνώνομος ἐρμηνευτὴς τῶν Κανόνων· ὁ δὲ ἄλλος ἐρμηνευτὴς Θεόδωρος, δὲν ἠξεύρω πῶς οὐκ οὕτως ἠρμήνευσε αὐτὸ, λέγων ὅτι ἐλλειπτικῶς ἐγράψεν ἐδῶ ὁ ποιητὴς τὸ „Δεικνύει τοῖς μαθηταῖς“. Τί δὲ δεικνύει; Τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ταπεινώσιν. Πού; Ἐν τοῖς ἀκολουθοῦσι δηλαδὴ Τροπαρίοις. Ὅθεν σοφὸς ἂν, ἐμαί γοῦν τῷ ἀσάφει οὐκ ἔδωκε νοῆσαι, πῶς τοῦτο εἶπεν· ἀνακόλουθον γὰρ τὸ νόημα τοῦτο ἐστὶ καὶ ἀνάρμυστον.

Ἀπορίας δὲ ἀξίον εἶναι, διὰ τί ὁ Μελωδὸς εἶπεν „Ἡ ἀπόρρητος Λόγου Θεοῦ κατάβασις;“ αὕτη γὰρ εἶναι φανερά καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀλιγόνοας καὶ ἁμαρτεῖς. Πρὸς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, ἐπειδὴ διάφοροι αἱ καταβάσεις τοῦ Θεοῦ εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ· „Κατέβη γὰρ Κύριος ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον“. (ἦτοι τὴν πυργοποιίαν) (Γέν. ια'. 5.) κατέβη εἰς τὰ Σόδομα· „Καταβάς, φησὶν, ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην συντελοῦνται πρὸς με“. (Γέν. ιη'. 21.) καταβαίνει εἰς Αἴγυπτον· „Κατέβην, φησὶν, ἐξελέσθαι αὐτοὺς (τοὺς Ἰσραηλίτας) ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων“. (Ἐξ. γ'. 8.) καταβαίνει Κύριος εἰς τὸ Σινᾶ· „Κατέβη Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ“. (Ἐξ. ιθ'. 20.) ἐκατέβη ὁ Ἄγγελος Κυρίου: ἦτοι ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος, εἰς τοὺς τρεῖς Παῖδας ἐν τῇ καρίᾳ· „Ὁ δὲ Ἄγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν καμινον“. (Αἴνεσ. τῶν τριῶν Παίδ. 25.) ἐκατέβη δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν στύλῳ νεφέλης, (Ἀριθ. ιβ'. 5.) καὶ εἰς τὸν Ἡλίαν· καὶ ἄλλαι δὲ πολλαὶ καταβάσεις Θεοῦ εὐρίσκονται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ. Καταβαίνει δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὁ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος Λόγος τὴν θεοπρεπεστέρην κατάβασιν, καὶ γίνεται, ὅπερ ἡμῖ ἐγὼ χωρὶς ἁμαρτίας: ἦτοι τέλειος ἀνθρώπος διὰ τὴν ἐμὴ σωτηρίαν.

Ἐπει-

Ἐπειδὴ λοιπὸν τοσαῦται πολλαὶ καταβάσεις φαίνονται τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Γραφῇ· τούτου χάριν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἠναγκάσθη νὰ ἐξηγήσῃ, ποία ἐστάθη ἡ ἀπόρρητος αὐτῆ καταβάσις τοῦ Θεοῦ Λόγου· καὶ λέγει ὅτι εἶναι ἡ ἐνανθρώπησις αὐτοῦ, ἡ ὅποια δὲν εἶναι ἄλλο, πᾶρεξ ἡ τῶν δύο φύσεων, τῆς Θείας, λέγω, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἰς μίαν ὑπόστασιν ἀσύγχυτος ἅμα καὶ ἀδιαίρετος σύνοδος· ἦτοι ἕνωσις· ὅπερ αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ Θεὸς ὑπάρχων ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπος. Ἀπόρρητος δὲ καὶ ἀκατάληπτος εἶναι ἀπὸ κάθε λόγου καὶ νοῦν ἡ καταβάσις αὐτῆ τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος·

Ἦ Ἄλλα καὶ τὸ πάσης Θεολογίας ἐκφανέστατον, ἡ κατ' ἡμᾶς Ἰησοῦ Θεοπλαστία καὶ ἀρρητός ἐστι λόγῳ παντὶ καὶ ἀγνωστος τῷ παντὶ, καὶ αὐτῷ τῷ πρατίστῳ τῶν πρεσβυτάτων Ἀγγέλων“· (περὶ Θεῶν ὀνομάτων, κεφ. β.) Ἀξιόλογα δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ α΄ ἤχου τῆς Ὀκτωήχου περὶ τῆς καταβάσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου· Ἦ Κατάβασις τῆ Λόγου οὐ τοπικῆτις νοεῖται μετὰ βασις ἐκ τῶν κόλπων τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἐξ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν γῆν· πανταχοῦ γὰρ ὢν καὶ τὰ πάντα πληρῶν ἀπεριγράπτως, καὶ ἐν τοῖς κόλποις ἐστὶν αἰεὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐν τῷ παντὶ Κόσμῳ αἰσθητῶ τε καὶ νοητῶ, καὶ ἐν τοῖς τοῦ Κόσμου μέρεσιν, ἀμιγῶς διὰ πάντων διϊκνούμενος κατὰ τινα τρόπον ἀρρητον καὶ ἀνέκφραστον· ἀλλ' ἡ τοῦ Λόγου πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἕνωσις, ἡ γονὴ σάρκωσις, καὶ τῆς Θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς μίαν ὑπόστασιν συνδρομὴ, κατάβασις ἡμῖν καὶ νοεῖται καὶ λέγεται· καθῶς καὶ ὁ Μελωδὸς (Κοσμᾶς διλ.) φησὶν· Ἦ ἀπόρρητος Λόγου Θεοῦ κατάβασις“· Ἦ κατάβασις δὲ αὐτῆ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐγένεν ἡμῶν ἀνάβασις· ἐφη γὰρ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· Ἦ Ἄμα ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦ Λόγου κατάβασις, καὶ ἅμα ἡ σὰρξ Λόγος γέγονε διὰ τὴν εἰς μίαν ὑπόστασιν συνδρομὴν· ὅπερ ἐστὶν ἡ τῆς σαρκὸς ἀνάβασις“·

Τροπάριον.

Ἦ Διακομήσαι (1) αὐτὸς ἐλήλυθα, οὗ τὴν μορφήν ὁ πλαστοουργὸς
Ἦ ἐκῶν περίκειμας, τῷ πτωχεύσαυτι Ἀδάμ, ὁ πλουτῶν Θεότητι,
Ἦ Θεῖμαι ἐμῆν τε αὐτοῦ ψυχὴν ἀρτίλυτρον, ὁ ἀπαθῆς Θεότητι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἦν καὶ εἰς τὸ πρότερον Τροπάριον ἐπαράστησεν ὁ ἱερὸς Κοσμᾶς τὴν ἀπειρον ταπεινώσιν ὅπου ἔδειξεν ὁ Θεὸς Λόγος, ἀπόρρητως συγκαταβάς καὶ ἐνανθρωπήσας· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· Ἦ Μεγίστην ἀπόδειξιν δυνάμεως ἔχει τὸ δυναθῆναι Θεὸν ἐν ἀνθρώπου φύσει γενέσθαι· οὐ γὰρ τοσοῦτον Οὐρανοῦ καὶ γῆς σύστασις καὶ θαλάσσης καὶ αἴρος καὶ τῶν μεγίστων στοιχείων ἡ γένεσις, καὶ εἶτι ὑπερκόσμιον νοεῖται, καὶ εἶτι καταχθόνιον, τὴν δύναμιν παρίστησι τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅσον ἡ περὶ τὴν ἐνανθρώπησιν οἰκονομία, καὶ ἡ πρὸς τὸ ταπεινὸν καὶ ἀσθενὲς τῆς ἀνθρωπότητος συγκατάβασις“· (2) (Ἐρμηνεία εἰς τὸν μὲν Φαλμὸν καὶ Ἡ΄ κεφ. τῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) Ἦν καὶ ἐν τῷ προλαβόντι Τροπαρίῳ, λέγω, ἐπαράστησεν ὁ ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ταπεινώσιν τῆ Θεοῦ Λόγου, μὴ ὅλον τοῦτο καὶ ἐν τῷ παρόντι παρασταίνει αὐτήν· οὐ μόνον γὰρ ἐσυγκατέβη καὶ ἐγένεν ἀνθρώπος δι' ἡμᾶς ὁ ὑπερούσιος Λόγος, ἀλλὰ μὲν τὰς ἰδίας του χεῖρας, ὡ

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται Ἦ Διακομήσω καὶ δῆσων“· ὅπερ ἐστὶ τεχνικώτερον· καθότι τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα, ὅποια εἶναι καὶ τὸ Ἦ ἐλήλυθα“, μετὰ Μετοχῆς μελλοντικῆς συντάσσονται μᾶλλον, ἢ μετὰ Ἀπαρεμφάτου· Ἐπειδὴ δὲ ὕστερ ἐχει τὸ ῥητὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς μετὰ Ἀπαρεμφάτου, διὰ τῆτο καὶ ἡμεῖς τούτω ἠκολούθησαμεν.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνώνυμος ἑρμηνευτὴς ἐκ

τούτου λαβὼν τὴν ἀφορμὴν, ὄρισε τί εἶναι ἡ οἰκονομία λέγων· Ἦ Οἰκονομία ἐστὶν ἢ ἐκ τοῦ οἰκείου μεγέθους ἐκείσις συγκατάβασις, ἢ ὁ Θεὸς Λόγος εἰς ἡμῶν σατηρίαν εἰργάσατο“· Ὁ δὲ σοφὸς Νικητῆς ὁ Σερρῶν οὕτω λέγει· Ἦ Οἰκονομία ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων μεταχειρίσις πραγμάτων πρὸς τὸ συμφέρον, ἐπὶ δὲ Θεοῦ, ἢ τοῦ οἰκείου μεγέθους ἢ ἐκείσις συγκατάβασις“·

τῆς ἀπείρου συγκαταβάσεως! ἐκαταδέχθη νὰ ὑπηρετήσῃ ἡμᾶς τοὺς δούλους του, καθὼς τὸ λέγει μόνος του· „Γίς μείζων ἐξ ὑμῶν; ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; καὶ ἐγὼ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν“· (Λουκ. κβ. 27.) καὶ πάλιν, „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι“· (Ματθ. κ'. 28.)

Οὐ μόνον δὲ τὴν ταπείνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἄκραν καὶ ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην αὐτοῦ; διὰ τὴν ὁποίαν ἔβαλε τὴν ψυχὴν του εἰς θάνατον ὑπὲρ ἡμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ ἴδιος εἶπε· „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἢ τὸ θεῖναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“· (Ἰω. ιε'. 13.) καὶ πάλιν λέγει „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν (ἦτοι ἀντὶ πάντων)“· (Ματθ. κ'. 28.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Παῦλος· „Εἰς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀνθρώπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων“· (ἀ. Τιμ. β'. 5.) Εἰσάγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν λέγοντα πρῶτον εἰς τοὺς μαθητάς του, ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν Κόσμον ἵνα διακονήσω εἰς τὸ πλάσμα μου τὸν Ἀδάμ: ἦτοι εἰς τὸν ἀνθρώπον, τοῦ ὁποίου τὴν μορφήν ἐγὼ ὁ πλάστης αὐτοῦ θεληματικῶς ἐνεδύθην· καὶ ἐγὼ ὁ πλουτῶν κατὰ τὴν Θεότητα ἦλθον διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν Ἀδάμ τὸν πτωχεύσαντα διὰ τὴν παρακοήν. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Γινώσχετε τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε“· (β'. Κορ. α'. 9.)

Ἐπειτα εἰσάγει δεύτερον τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς αὐτοὺς μαθητάς του ὅτι ἐγὼ δὲν ἦλθον μόνον διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ βάλω τὴν ψυχὴν μου: ἦτοι τὴν ζωὴν μου ἀντίλυτρον, τούτεστι λύτρον καὶ ἑξαγορὰν ἀντὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτόν εἰπεῖν, ἦλθον διὰ νὰ πάθω καὶ νὰ σταυρωθῶ καὶ νὰ ἀποθάνω ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγὼ ὅπου εἶμαι ἀπαθὴς κατὰ τὴν Θεότητα· τοῦτο γὰρ εἶναι ὄρος ἀγάπης ἀκρότατος, τὸ ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν ἀποθανεῖν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Διὰ τί δὲ ταῦτα εἶπε πρὸς τοὺς Ἁγίους τοῦ μαθητάς ὁ γλυκὺς καὶ πράγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς; Ὅχι διὰ ἄλλο βέβαια, πᾶρεξ διὰ νὰ παρακινήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὁμοίαν τοῦ Διδασκάλου μίμησιν· καθὼς καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς εἶπε καθαρῶτερα· μετὰ γὰρ τὸν φρικτὸν ἐκείνον Νιπτῆρα, καθ' ὃν ὁ πλάστης καὶ ὑπέρτατος Μονάρχης τοῦ Παντός ἐνίψεν αὐτοχειρὶ τοὺς πόδας τοῦ εὐτελοῦς πλάσματός του, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου προδότου του, μετὰ ταῦτα, λέγω, εἶπε πρὸς τοὺς υἱοθέντας „Γινώσχετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γὰρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, ἢ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων κίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“· (Ἰω. ιγ'. 12.) Καὶ ἂν ἐγὼ, λέγει, ἢ πλούσιος ἐδιακόνησα τὸν πτωχεύσαντα Ἀδάμ· ἄρα καὶ ἐσεῖς χρεωστεῖτε νὰ διακονῆτε τοὺς ὁμοπτώχους ἀδελφούς σας· καὶ ἂν ἐγὼ ἔβαλα τὴν ψυχὴν μου διὰ τὴν ἀγάπην σας· καὶ ἐσεῖς χρεωστεῖτε καὶ ἔχετε τοιαύτην ἀγάπην ἕνας εἰς τὸν ἄλλον. Περὶ δὲ τοῦ ἀντίλυτρου εἶπομεν ἄρκετὰ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς πρώτης πρὸς Τιμόθεον.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐφριξε παίδωμ εὐαγῶν τὸ ὁμόστολον ψυχῆς ἄσπιλον σῶμα,
καὶ εἶξε τὸ τραφεῖμ ἐν ἀπείρῳ ὑλῆ ἀκάματον πῦρ. Ἀειζῶου δὲ
ἐκμαραμφείσης φλογός, διαίωγίζωμ ὕμνος ἀμεμέλπετο τὸμ Κύριου
πάντα τὰ ἔργα ὑμεῖτε καὶ ὑπερυψῶτε εἰς πάντα πῆς αἰῶμας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁτός ὁ Εἰρμός διηγεῖται τὸ θαῦμα ὅπου ἐγένετο εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμνον, ὅτι δηλαδὴ ἡ φωτία, ὡς καὶ ἐφοβήθη καὶ ἐντράπη τὴν ἀρετὴν τῶν ἁγίων ἐκείνων τριῶν Παίδων, καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς αὐτῶν καὶ τοῦ σώματος, δὲν ἔγγισεν αὐτοὺς μετὰ τὴν

λειότητα, οὔτε τοὺς ἐβλάψεν οὐδὲ μέχρι τριχῶς, ἀλλὰ ὑπετάγη εἰς αὐτοὺς καὶ ἐμαράνθη· καὶ ὅτι μέσον τοῦ πυρὸς δροσιζόμενοι οἱ Παῖδες, ἀνέμελλον τὸν θαυμαστὸν κείνον καὶ παγκόσμιον ὕμνον „ Πάντα τὰ ἔργα τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας „ τοὺς αἰῶνας “.

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι ὁ Εἰρμὸς οὗτος εἶναι καταπεπυκνωμένος ἀπὸ μεταφορὰς ἢ ὑπερβολὰς, τὰ δύο σχήματα τῆς ρητορικῆς. Μεταφορὰ δὲ εἶναι, ὅταν ἓνας λόγος ὅπου ἀρμόζει εἰς ἓνα πρᾶγμα κυρίως καὶ καθ' αὐτὸ, μεταφέρεται καὶ εἰς ἄλλο πρᾶγμα οὐ κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· οὕτω καθ' ὑπόθεσιν, πόδες μὲν λέγονται κυρίως ἐπὶ τῶν ζώων, μεταφορικῶς δὲ λέγονται πόδες καὶ τοῦ βουνοῦ. Ὑπερβολὴ δὲ εἶναι ἓνας λόγος, ὅπου ὑπερβάλλει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως τοῦ πράγματος, ἐκπληξιν καὶ θαυμασμὸν εἰς τοὺς ἀκούοντας προξενῶν· οὕτω χάριν παραδείγματος, λέγει ὑπερβολικῶς περὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης ὁ Δαβὶδ· „ Ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν Οὐρανῶν, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων “ (Ψαλ. ρς'. 26.) οὐδέποτε γὰρ ἕως τῶν Οὐρανῶν τὰ κύματα ἀναβαίνουσι.

Μεταφορὰ λοιπὸν εἶναι τὸ καὶ λέγει ἐδῶ ὁ Μελαῶδός ὅτι τὸ πῦρ ἐφρίξεν· ἦτοι ἐφοβήθη· ἐπειδὴ φρίκη κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ἐμφύχων καὶ αἰσθητικῶν ζώων, τὰ ὅποια φρίττουν καὶ φοβοῦνται, ὅταν ἀπὸ κανένα φοβερόν τι πᾶγμα συσταλθῇ μὲν τὸ ἐμφυτον θερμὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν των, ὀρθωθοῦν δὲ αἱ τρίχες των· τὸ δὲ πῦρ, ἀψυχον ὄν καὶ ἀναισθητον, ποῖον φόβον ἢ φρίκην τοιαύτην ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ; Βέβαια οὐδεμίαν· ὅθεν μεταφορικῶς λέγεται εἰς αὐτὸ ἡ φρίκη καὶ ὁ φόβος. Ὁμοίως λέγεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πυρὸς καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὑπερβολῆς· ἵνα γὰρ φανερώσῃ ὁ Μελαῶδός τὴν ὑπερβολικὴν συστολήν τοῦ πυρὸς, εἶπεν ὅτι αὐτὸ εἶξεν· ἦτοι ὑπετάχθη καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ βλάψῃ τὰ σῶματα τῶν τριῶν Παίδων.

Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ νὰ εἶπῃ ὁ Ποιητὴς ὅτι τὸ σῶμα τῶν τριῶν Παίδων ἦτον ἄσπιλον καὶ ὁμόστολον τῆς ψυχῆς ὑπερβολικῶς σχηματίζεται· ποῖον γὰρ σῶμα ἐμπορεῖ νὰ γένη ἄσπιλον κατὰ πάντα, ἐνῶ ἡ Γραφή λέγει „ Τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ρύπου; Ἀλλ' εὐθεὶς· ἢ εἴαν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ. ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν Ἰαβ “ (Ἰαβ. ιδ'. 4.) ἢ πῶς τὸ σῶμα ἐμπορεῖ νὰ ἦναι ὁμόστολον τῆς ψυχῆς, τῆς αὐλοῦ τὸ ἐνυλον, καὶ τῆς ἢ Θεοῦ ἐμπνευσθείσης ὁ πηλός ἢ ἡ λάσπη; Κατὰ σχῆμα λοιπὸν ὑπερβολῆς, ταῦτα ἔρρέθησαν. Τοῦτο μόνον ἐμπορεῖ νὰ εἶπῃ τις, ὅτι τὸ σῶμα τῶν τριῶν Παίδων εἶπεν ὁ Μελαῶδός ἄσπιλον καὶ ὁμόστολον τῆς ψυχῆς· ἦτοι στολισμένον μὲ τὴν καθαρότητα καὶ ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, καθότι οἱ τρισμακάριοι ἐκεῖνοι Παῖδες ἐφάνησαν εὐσεβεῖς εἰς τὸν Θεόν, ὅχι μόνον κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα· οὔτε γὰρ μὲ τὴν ψυχὴν ἐκαταδέχθησαν νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Θεόν, οὔτε μὲ τὸ σῶμα ἐκαμψαν τὰ γόνατα καὶ ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ἀλλ' οὔτε μὲ τὴν γλῶσσαν ὡμολόγησαν ἐκείνῳ Θεόν, οὔτε τὰς χεῖρας των ἐμόλυναν, προσφέροντες εἰς ἐκείνην θυσίαν ἢ λίβανον.

Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως τὸ σῶμα ὁμόστολον τῆς ψυχῆς· καθότι ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις, ἡ ἔνδοξοι στολίζουσα καὶ λαμπρύνουσα τὴν ψυχὴν, μεταδίδεται καὶ χάνεται ἐξω καὶ εἰς τὸ σῶμα, καὶ λαμπρύνει αὐτὸ καὶ στολίζει· ὅθεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος γράφων πρὸς τὴν Ἑβραίων, λέγει· „ Ὁ μὲν τοι τούτων (τῶν θείων χαρισμάτων) εὐμοιρήσας σοῦς, καὶ πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλὰ διαπορθεμεῖς τοῦ θείου κάλλους τεκμήρια. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἰδέαι (ἦτοι τὰ πρόσωπα) τῶν τριῶν Παίδων ἐφάνησαν ἀγαθαί, ὡς Γέγραπται “ (Δαν. α'). οὐ μόνον διὰ τὴν ἀποχὴν τῶν ἢ καθάρων βρωμάτων, ἀλλὰ πολλῶν μᾶλλον διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐνοικον οὔσαν ἐνδοξὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἢ ἐκχυθῆσαν δὲ ἐκ μέρους καὶ εἰς τὰ σῶματα “.

Ἀλλὰ καὶ τὸ καὶ λέγει ὁ Μελαῶδός ὅτι τὸ πῦρ τῆς καμίνου ἦτον ἀκάματον, τούτεστι δὲν ὑπέμενε κάματον· ἦτοι δὲν ἐκοπιάζεν, οὔτε ἐκουράζετο, καὶ ὅτι αὐτὸ ἐτράφη μὲ ἀπειρον ὕλην τῆς κάρφης (ἦτοι τῆ κοινῶς καλουμένου νευτίου) καὶ πίσεως, καὶ στυππίου, καὶ κληματίδος, καὶ αὐτὰ, λέγω, εἶναι ὑπερβολικὰ καὶ μεταφορικὰ· ἐπειδὴ τὸ πῦρ φυσικῶς τῷ τρόπῳ κουράζεται καὶ ἀποκάμνει, ὡς ἐξ ὕλης βαρείας συγκείμενον· μόνου γὰρ τοῦ Θεοῦ τὸ ἀκάματον εἶναι ἴδιον. Καὶ τὸ πῦρ δὲν τρέφεται κυρίως, ὡς ἀψυχον ὄν· μόνων γὰρ τῶν ἐμφύχων φυτῶν καὶ τῶν αἰσθητικῶν ζώων τὸ τρέφεσθαι εἶναι ἴδιον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὕλη ἐκείνη ἢ εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον ἐμβληθεῖσα δὲν ἦτον ἀπειρος, ἀλλὰ

πεπερασμένη. Ὁμοίως καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ἡ φλόγα τῆς καμίνου ἦτον αἰείζωος, καὶ αὐτὸ ὑπερβολὴ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῆ „ Ἀκάματον “ ταῦτα γὰρ, ὡς εἶπομεν, κυρίως ἐπὶ Θεῷ λέγονται, ἢ κατὰ μετοχὴν καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν καὶ νοερῶν οὐσιῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδραπίου καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος νοός. Ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ἡ φλόξ ἐμαράνθη, καὶ αὐτὸ μεταφορὰ καὶ ὑπερβολὴ εἶναι· καθότι μαρασμὸς κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ χόρτων· ταῦτα γὰρ λέγονται ὅτι μαραίνονται· ἔξω μόνον ἂν θέλῃ νὰ εἰπῇ τινὰς ὅτι αἰείζωον καὶ ἀκάματον λέγεται τὸ πῦρ, διότι, ὅσιν ὕλην δώσῃ τινὰς εἰς αὐτὸ, ὅλην τὴν κατακαίει, καὶ διὰ μέσου τῆς ὕλης ἐμπορεῖ νὰ μὴ σβεσθῇ, ἀλλὰ νὰ μένῃ πάντοτε κατὸν.

Μερικοὶ δὲ, (ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ ἀνάγνωμος ἐρμηνευτῆς) μὴ νοήσαντες ὅτι μεταχειρίζεται ἔδῳ ὁ Μελωδὸς τὸ σχῆμα τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς ὑπερβολῆς, ὡς εἶπομεν, ἐστοχάσθησαν ὅτι εἶναι ἄτοπον νὰ λέγεται αἰείζωον τὸ πῦρ· ὅθεν ἐδιώρθωσαν τὴν λέξιν, καὶ ἀντὶ αἰείζωου, εἶπον αἰεζώω, ἵνα ἀποδοθῇ τοῦτο τῷ Θεῷ· ἦτοι τῷ αἰεζώω Θεῷ ὕμνος ἀνεμέλπετο· οὐκ ὀρθῶς δὲ τοῦτο καὶ ἐνόησαν καὶ ἐδιώρθωσαν· καθότι, ἂν τὸ πῦρ δέχεται νὰ λέγεται ἀκάματον, διὰ τί δὲν δέχεται νὰ λέγεται αὐτὸ καὶ αἰείζωον; ταῦτόν γὰρ σημαίνουν καὶ τὰ δύο. Διαιωνίζων δὲ ὀνομάζεται ὁ ὕμνος τῶν τριῶν Παίδων, καθότι, ἀφ’ οὗ ἐξεφανήθη παρ’ ἐκείνων, διαμένει ἐν ὅλῳ τῷ παρόντι αἰῶνι, κατὰ διαδοχὴν ὑπὸ τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων ἀναμελπόμενος.

Τροπάριον.

- „ Ἦμας μου τότε μαθητὰς πάντες γινώσκονται, ἢ τὰς ἡμᾶς ἐρτο-
 „ λὰς τηρήσετε, φησὶμ ὁ Χριστὸς τοῖς φίλοις πρὸς πάθος μολῶμ.
 „ Εἰρημεύετε ἐν ἑαυτοῖς καὶ πᾶσι· καὶ ταπεινὰ φρονοῦντες ἀρυ-
 „ ψώθητε· καὶ Κύριον γινώσκοντες με ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
 „ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον διδάσκοντα τοὺς φίλους καὶ Ἁγίους τοῦ μαθητᾶς, ὅταν ἐπήγαγε θεληματικῶς εἰς τὸ πάθος, καὶ παρακινῶντα αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ φυλάττουν τὰς θείας ■■■ ζωοποιούς ἐντολάς του. Ἄν καὶ ὁ Κύριος εἶπε μερικῶς περὶ μόνῃς τῆς ἀγάπης „ Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἡμεῖς μαθηταὶ ἐστέ, ἢ εἰν ἀγάπην ἔχετε ■ ἀλλήλοις “, (Ἰω. ιγ΄. 35.) μ’ ὅλον τοῦτο ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ἐστοχάσθη ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀκολουθῶν μέσα εἰς αὐτὴν περιέχονται πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ τοῦτε παλαιοῦ Νόμου καὶ τῆς νέας Χάριτος· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε· τὸ γὰρ „ Οὐ μοιχεύσεις, ἢ οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴτις ἕτερα ἐν-
 „ τολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ ■ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
 „ τόν “, (Ῥωμ. ιγ΄. 8.) τοῦτο, λέγω, ἐπειδὴ ἐστοχάσθη ὁ θεοπέσιος Μελουργὸς, καθολικῶς προσφέρει τὸν λόγον διὰ ὅλας τὰς ἐντολάς, καὶ λέγει ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· ὦ φίλοι καὶ μαθηταὶ μου, εἰν εἰσεῖς φυλάττετε ὅλας τὰς ἐντολάς μου, ὧν κεφάλαιον ἡ ἀγάπη ἐστὶ, βέβαια ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐκ τούτου θέλουσιν σᾶς γνωρίσει ὅτι εἰσθε μαθηταὶ ἰδικοί μου. Ἀκολουθῶν δὲ ἐξηγεῖ ὁ Μελωδὸς, καὶ ποίας ἄλλας ἐντολάς πρέπει νὰ φυλάττουν, ἢ γουν τὴν πρὸς ἀλλήλους εἰρήνην, τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν στερεὰν καὶ μέχρι τέλους πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εὐσέβειαν. Ὅθεν εἰσάγει τὸν Κύριον διδάσκοντα τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς, καὶ λέγοντα πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης· ἔχετε εἰρήνην, ὦ μαθηταί μου, μὲ τὸν ἑαυτὸν σας καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον λέγοντα· „ Ἐχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλας καὶ εἰρημεύετε ἐν ἀλλήλοις “ (Μάρ. θ΄. 50.) καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην εἰπόντα· „ Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἢ δίδωμι ὑμῖν “. (Ἰω. ιδ΄. 27.)

Πόθεν δὲ ἔλαβεν ὁ Μελωδὸς τὸ „ Εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς; “ οὐχ οὕτω γὰρ γέγραπται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. Ἄλλ' ἴσως τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ τοῦ ἀνατέρω ῥητόν του Μάρκου, ἤγουν ἀπὸ τοῦ „ Ἐχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλας “. Διὰ τί δὲ εἶπε νὰ ἔχουν εἰρήνην μετὰ τὸν ἑαυτὸν των; Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι διπλοῦς ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος τῶν δύο ἐναντίῳ συγκείμενος, καὶ εὐρίσκεται παντοῖος πόλεμος ἀναμεταξὺ εἰς αὐτὰ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. „ Ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα, κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις “. (Γαλ. ε. 17.) Ὅθεν, ἢ ὁ θυμὸς ἀναβράσας, ἢ ἡ ἐπιθυμία οἰστριλατήσασα, ἢ καὶ ἄλλα πάθη ἀτακτήσαντα, στασιαζοῦσι καὶ πολεμοῦσιν ἐναντίον τοῦ ἡγεμόνος λόγου καὶ νοῦ· ὅθεν τὸν πόλεμον τοῦτον παριστῶν ὁ μέγας Βασιλεῖος εἶπε· „ Νῦν ὡσπερ ἐπὶ τρυφάνης ἐστάναι νόμιξέ σου τὴν ψυχὴν, ἐνθεν ὑπὸ Ἀγγέλων, κἀκεῖθεν ὑπὸ Δαιμόνων διεληκομένη. Τίσιν ἄρα δώσεις τὴν ῥοπήν τῆς καρδίας; τί παρὰ σοὶ νικῆσει; ἠδονὴ σαρκός, ἢ ἁγιασμὸς Πνεύματος; “ Τούτου χάριν καὶ ὁ Ἅγιος Μάρτυς Εὐστράτιος σοφῶς ἔλεγε τῷ τυραννοῦντι Ἀγρικολάφ· „ Οἶδαμεν τὸν ἀπετάλλακτον τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τοῦ σώματος δινηκὴ πόλεμον “. Τοῦτον λοιπὸν τὸν ἔμφυτον πόλεμον τῶν παθῶν προστάζει ὁ Κύριος τοῖς μαθητάς του νὰ καταπραΰνουσι πρότερον, καὶ νὰ φυλάττη ὁ καθ' ἑαυτὸν τὸν ἑαυτὸν του εἰρηνικόν. Ἐπειτα προστάζει αὐτοὺς νὰ εἰρηνεύουσι καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους· ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἔχει εἰρήνην εἰς τὸν ἑαυτὸν του, πῶς θέλει ἔχει εἰρήνην μετὰ τοὺς ἄλλους; τοῦτο γὰρ εἶναι ἀνακόλουθον. Πόθεν δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ „ Εἰρηνεύετε πᾶσι; “ Ἰσως ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον γράφοντα πρὸς Ἑβραίους „ Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων “, (Ἑβρ. ιβ'. 14.) καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὡσαύτως, „ Εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες “. (Ῥωμ. ιβ'. 18.)

Ἀκολουθῶν δὲ διδάσκει ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του νὰ φρονοῦν ταπεινὰ καὶ νὰ μὴ ὑπερηφανεύονται· εἰς γὰρ ταπεινοφροσύνην, θέλουν ὑψωθῆ ἐκ Θεοῦ τοῦ εἰπόντος „ Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται “. (Λουκ. ιδ'. 11.) καὶ ὁ Ἀπόστολος· „ Μὴ τὰ ὀφιλὰ φρονοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι “. (Ῥωμ. ιβ'. 16.) καὶ πάλιν „ Μὴδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κενδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν “. (Φιλ. β'. 3.) Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος ἐδίδαξε τοὺς μαθητάς του νὰ ἔχουν εἰρήνην καὶ ταπεινοφροσύνην, τελευταῖον διδάσκει αὐτοὺς νὰ ἔχουν καὶ στερεὰν πίστιν πρὸς αὐτὸν καὶ εὐσεβίαν· αὕτη δὲ εἶναι τὸ νὰ ἐπιγινώσκουν αὐτὸν Κύριον καὶ ἀληθῆ Θεόν, καὶ ἀκολουθῶν νὰ ὑμνοῦν αὐτὸν Θεοπρεπῶς, καὶ νὰ ὑπερυψοῦν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας μετὰ τῆς ἡδῆς τῶν τριῶν Παίδων. Διὰ τοῦτο ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Κύριος „ Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκασί με τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν “. (Ἰω. ιζ'. 3.) καὶ πάλιν ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του „ Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε “. (Ἰω. ιδ'. 1.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Σολομὼν εἶπε „ Τὸ γὰρ ἐπίστασθαι σε ὁλόκληρος δικαιοσύνη, καὶ τὸ εἶδέναι τὸ κράτος σου ρίζα ἀθανασίας “. (Σοφ. ιε'. 3.) Καλὴ μὲν λοιπὸν ἡ εἰρήνη, καλὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ ταπεινώσις, αἱ τῶν ἀρετῶν κορυφαϊόταται· ἂν ὅμως αἱ ἀρεταὶ αὗται δὲν θεμελιωνῶνται ἐπάνω εἰς τὴν εὐσεβίαν καὶ τῆς εἰς Θεόν πίστιν, καὶ ἂν ἀπὸ αὐτῶν δὲν κυβερνᾶται τὸ ἑρπύδιον ζεύγος τῶν ἀρετῶν αὐτῶν, οὐδεμίαν ἀφέλεια προξενεῖται ἐκ τούτων εἰς τὴν ψυχὴν. Ταῦτο δὲ ἐδίδαξε τοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος· διότι τὸ μὲν τινὰς μέχρι τέλους στερεὸς καὶ ἀκλόνητος ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ πίστει εἶναι δύσκολον πρᾶγμα καὶ σπάνιον· ὅθεν χρειάζεται τῆς ἀνωθεν βοηθείας καὶ χάριτος εἰς τὸ νὰ κατορθωθῆ. Διὰ ταῦτα οἱ μὲν Ἀπόστολοι, ὕστερον ἀπὸ τὰ πολλὰ θαύματα ὅπου ἐποίησαν, παρεκάλουν τὸν Κύριον νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτοὺς πίστιν· καὶ εἶπα οἱ Ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· πρόσθεις ἡμῖν πίστιν “. (Λουκ. ιζ'. 5.) ὁ δὲ Κύριος ἔλεγεν ἀπαρητικῶς διὰ τὸ σπάνιον τῆς πίστεως· „ Ὁ Τίς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν, ἂν εὐρήσῃ τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; “ (Λουκ. ιη'. 8.) ὅθεν καὶ ὁ Θεοφύλακτος εἶπεν· „ Ἐλθὼν μὲν οὖν ὁ Κύριος ἐν νεφέλαις, οὐχ εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰμὴ ἄρα ἐν ὀλίγοις.

Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι Πατέρες παινοῦσι τὴν πίστιν, καὶ διαφόρως αὐτὴν ὀρίζουσιν· ὁ μὲν γὰρ θεῖος Βασιλεῖος λέγει· „ Πίστις ἐστὶ συγκατάθεσις ἀδιάκριτος τῶν ἀκουσθέντων, ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἀληθείας τῶν κηρυχθέντων Θεοῦ χάριτι “. (Τόμ. β'. Λόγος

περὶ Πίστεως)· ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· « Πίστις ἐστὶ θύρα καὶ ὁδὸς εἰς ζωὴν, καὶ ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν ἀναδρομή ». (Βιβλ. δ΄. κεφ. 5. εἰς τὸν Ἰωάν.) καὶ πάλιν, « Διττὸν δὲ τῆς Πίστεως τὸ εἶδος· τὸ μὲν, δογματικόν, συγκατάθεσιν τῆς ψυχῆς ἔχον περὶ τοῦ δε τινοῦ, ὡς τὸ « Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἐ κρίνεται ». τὸ δὲ, ἐν χάριτος μέρει παρὰ τοῦ Χριστοῦ δωρούμενον ». « Ὡ μὲν γὰρ, φησὶ, διὰ τοῦ Πνεύματος δίδονται λόγος σοφίας, ἐτέρῳ δὲ πίστις, ἥτις οὐ δογματικὴ μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐνεργητικὴ, ὡς καὶ ὄρη μεθιστάνει ». ὁ δὲ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης « Πίστις, φησὶν, ἐστὶν ἀδίστακτος πληροφορία καὶ ἀδιάκριτος ἐλπὶς τῶν τε ὑπὸ Θεοῦ κείμενων ἐπισημασμένων, καὶ τῆς τῶν αἰτήσεων ἡμῶν ἐπιτυχίας ». (Βιβλ. δ΄. περὶ Πίστεως κεφ. πζ΄.) ὁ δὲ Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος « Θεῖον μὲν τοι χρῆμα ὁ λόγος, θεϊότερον δὲ ἡ ἀρετὴ, θεϊότατον δὲ ἡ εὐσέβεια. Ὁ μὲν οὖν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ πίστει κεκοσμημένος, ἀνυπερβλίτος καὶ ἀοιδίμος καὶ τῆς ἀκροτάτης μακαριότητος ἀξίος· ὁ δὲ καθ' ὅποτον τούτων λειπόμενος, τοσοῦτον ἐλαττοῦται, ὅσον ἡ ἀναλογία τοῦ ἐλλειφθέντος ἀπαιτεῖ ». (Ἐπιστολ. ριη. βιβλ. γ΄. Ἰσιδώρῳ Διακόνῳ) καὶ πάλιν γράφων Ὁφελίῳ Γραμματικῷ λέγει· « Ἡμεῖς ἀληθῆ φιλοσοφίαν ὀριζόμεθα τὴν μηδὲν τῶν ἡκόντων εἰς εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν παρορῶσαν ».

Τροπάριον.

« Τάξεως ἔμπαλιμ ὑμῖν ἐθνικῆς ἔστω τὸ κράτος ὁμογεμῶν· οὐ κληρος γὰρ ἐμὸς, τυραγμῆς δὲ γνώμη αὐθαίρετος. Ὁ ἔμ πρόκριτος ἐμ ὑμῖν εἶναι θέλωμ, τῶν ἄλλων ἔστω πάντων ἐσχατότερος. Καὶ Κύριον γιμῶσκομτές με ὑμρεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας ».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον· ἀφ' ἧ γὰρ αὐτὸς ἐδιηγήθη τὴν ὑπόθεσιν τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου, τῷ Ἰακώβου, λέγω, καὶ Ἰωάννου, πῶς ἐζητούντων πρωτοκαθεδρίας, ὕστερον ἐπιφέρει τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς δέκα Ἱερους Ἀποστόλους, ἵνα ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν των τοιαύτας φιλοδοξίας· οὕτω γὰρ φησὶν· « Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν Ἑθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν (κατὰ τὸν Λουκᾶν, « Καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐφραίνεται καλεῖνται κβ. 25.)· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσαι διάκονος ὑμῶν· καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δούλος ». (Μάρκ. ι. 42.) Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ἡ Δεσπότης Χριστὸς, παρακινῶν τοὺς Ἁγίους τοσ μαθητὰς εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ταπεινώσεως, ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς ὅτι εἰς μὲν τὰς ἐξουσίας καὶ τυραννίας τῶν ἐξωτερικῶν Βασιλέων καὶ Ἑθνῶν ἐκεῖνος ὅπου εἶναι μεγαλήτερος ἄρχει τοὺς μικρότερους, καὶ ὁ δυνατώτερος κατεξουσιάζει τοὺς ἀδυνάτους· εἰς ἐσᾶς δὲ τῆς ἰδικούς μου μαθητὰς τὸ κράτος καὶ ἡ ἐξουσία τῶν ὁμογεμῶν σας πρέπει νὰ ἦναι ἔμπαλιν· ἥτοι ἐναντία μὲ τὴν κάξιν καὶ συνήθειαν τῶν Ἑθνικῶν· ἐπειδὴ ἡ τυραννικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι κληρὸς καὶ μερίδιον, οὔτε προσταγὴ καὶ νόμος ἰδικός μου, ἀλλὰ ἡ γνώμη ἡ αὐτεξούσιος καὶ αὐτοπροαίρετος, μὲ τὴν ὁποίαν ἐτιμήθη ἐξ ἀρχῆς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, τουτέστι μὲ ταπεινώσιν καὶ πραότητα πρέπει νὰ ἄρχετε τοὺς ἄλλους, θέλοντας καὶ προαίρουμένους, καὶ ὄχι μὲ ὑπερηφάνειαν καὶ τυραννικὴν ἐξουσίαν, χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ θέλουσιν. Ὁθεν ὁποῖος ἀπὸ ἐσᾶς θέλει νὰ ἦναι πρῶτος καὶ ἄρχων, ἄς μὴ ἀγαπᾷ τὰ πρωτεῖα, μηδὲ ἄς ἐξουσιάζῃ τοὺς ἄλλους μὲ τυραννίαν καὶ ὑπερηφάνειαν, ἀλλὰ ἄς ἦναι ἀπὸ ὅλους μικρότερος, καὶ ἄς ταπεινῶνεται ὑπηρετῶν διὰ τῆς ἀγάπης εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ὑποποιὸν ταπεινώσιν ἀσπάζόμενος· οὕτω γὰρ καὶ ἐγὼ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ἡ διακονῶν ».

„Ὁθεν ὁ μὲν Κορυθαῖος Πέτρος οὕτω γράφει πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ποιμένας· „Πρε-
 „σβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ πα-
 „θημάτων... Ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς,
 „ἀλλ' ἐκουσίως, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλη-
 „ρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τῆ ποιμνίου“· (ἀ. Πέτρ. ε'. 1.) καὶ ὁ Παῦλος ἔγραφε πρὸς
 τοὺς Γαλάτας νὰ δουλεύουν καὶ νὰ ὑπηρετοῦν ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, τὸσον οἱ μικρότεροι πρὸς
 τοὺς μεγαλητέρους, ὅσον καὶ ἡ μεγαλητέροι εἰς τὰς μικροτέρους· ἔτω γὰρ φησὶ· „Ἰμεῖς
 „ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ
 „διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις“· (Γαλ. ε'. 13.) Οἱ γὰρ μὲ τυραννίαν ὑποτασσό-
 „μενοι λαοὶ εὐκόλως ἀποστατοῦσιν ἀπὸ τοὺς ἰδικούς των ἄρχοντας· ὅθεν ὁ μὲν Θεολόγος
 Γρηγόριος εἶπε· „Τὸ βία ὑποταττόμενον στασιάζει καιροῦ λαβόμενον“· ἡ δὲ Συνέσιος
 οὕτως εἶπε· „Θαυμαζόμενος ἄρχαν, ἐχ' ὄν δεδίασιν, ἀλλ' ὑπὲρ οὗ δεδίασιν οἱ ὑπήκοοι“·

οὕτω μὲν ἐξήγησε τὸ „Οὐ κληρὸς γὰρ ἐμὸς τυραννὶς, γνώμη δὲ αὐθαίρετος“ ὁ ἀνώ-
 „μος ἑρμηνευτής· ἡ δὲ Θεόδωρος οὕτως αὐτὸ ἑρμηνεύει· ἡ αὐθαίρετος γνώμη, ἡ γου τὸ νὰ
 κάμνη τινας ὅλα του τὰ ἔργα κατὰ τὴν ἰδικὴν του θέλησιν καὶ ἀρέσκειαν, αὐθεντικῶς
 διπλαδὴ καὶ δεσποτικῶς, χωρὶς νὰ πείθεται καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς κανένα, τοῦτο δὲ εἶναι
 κληρὸς, οὐδὲ νομοθεσία καὶ διάταγμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἀλλὰ εἶναι τυραννὶς βαρ-
 βαρικὴ καὶ ὠμὴ καὶ ἀπάνθρωπος. Συμφάνως δὲ καὶ ἡ Ζωναρᾶς λέγει ἐν τῷ ἡ. ἤχῳ τῆς
 ὀκτῶνῃ· „Βασιλεία ἐννομὸς ἐστὶν ἐπιστασία, τυραννὶς δὲ γνώμη αὐθαίρετος, καὶ τὰ
 „οἰκεία θελήματα βιαζόμενῃ πληροῦν, καὶ νόμον τιθεμένη αὐτὰ“·

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐμεγάλυμας, Χριστέ, τὴν τεκούσάν σε Θεοτόκον, ἀφ' ἧς ὁ πλά-
 „στης ἡμῶν ὁμοιοπαθὲς ἡμῖν περιέθου σῶμα, τὸ τῶν ἡμετέρων
 „λυτήριον ἀγρονμάτων (1)“ ταύτην μακαρίζομετες, πᾶσαι γεγεαὶ
 „σε μεγαλύομεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐνάτη Ὡδὴ εἶναι ἰοῖμα τῆς Ἁγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, διὰ τῆτο
 καὶ ἡ ἱερὸς Κοσμᾶς ἱραρίζεται ἐδῶ τὰ ἴδια λόγια τῆς· ἦτοι τὸ „Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου
 „τὸν Κύριον“· (Λουκ. ἀ. 46.) καὶ τὴν προφητείαν ὅπου εἶπε διὰ λόγου τῆς ἡ Παντοβα-
 σίλισσα, ἡ γου τὸ „Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός“· (Λουκ. αὐτόθ. 49.) Ἡ γρί-
 „ζων λοιπὸν τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν λέγει· ὦ θεάνθρωπε Ἰη-
 σου Χριστέ, σὺ ἐμεγάλυνας τὴν γεννήσασάν σε Θεοτόκον· καθὼς καὶ αὐτὴ ἀμοιβαίως ἐμε-
 γάλυεν ἐσένα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Θεομητροπρεπούς καὶ γλυκυτάτης Ὡδῆς τῆς, ὡς εἶρηται·
 σὺ ἐμεγάλυνας αὐτὴν, διότι ἐποίησας εἰς αὐτὴν μεγαλεῖα πάμπολλα, τῶν ὁποίων τὸ ὕ-
 ψος καὶ βάθος καὶ πλάτος καὶ μήκος εἶναι ἀδύνατον καὶ νοῦς νὰ νοήσῃ καὶ γλώσσα
 νὰ θαλήσῃ καὶ ἄλαμος νὰ περιγράψῃ· ἀπερίγραπτα γὰρ ταῦτα καὶ ἀνεκλάλητα καὶ
 ἀπερινόητα εἶναι· Ὅθεν μὲ μόνον τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν σιωπὴν πρέπει νὰ τιμῶνται καὶ
 νὰ μεγαλύνωνται· ἐπειδὴ ἀπέδειξας αὐτὴν, Κύριε, τιμιωτέραν τῶν πολυομμάτων Χερβεβίμ,
 καὶ ἐδοξοτέραν τῶν ἐξαπτερύγων Σεραφίμ.

Ἀπὸ αὐτὴν γάρ· ἦτοι ἀπὸ τὰ πανάχραντα αὐτῆς αἵματα σὺ ὁ πλάστης ἡμῶν καὶ
 Θεὸς ἐνεδύθης σῶμα ὁμοιοπαθὲς μὲ ἡμᾶς· νοεῖται δὲ ἡ ὁμοιοπαθία τοῦ Θεοῦποστάτου
 σώματος τοῦ Κυρίου μὲ τὸ ἰδικόν μας ψιλὸν σῶμα κατὰ μόνα τὰ φυσικὰ καὶ ἀναγκαῖα
 καὶ συστατικὰ τοῦ σώματος πᾶση, ἅτινα καὶ ἀναμάρτητα καὶ ἀδιάβλητα ὀνομάζονται·
 ταῦτα δὲ εἶναι πείνα, δίψα, ψύχρα, δέρμη, ὕπνος, ἄσπος, πόνος, τὸ τύπτεσθαι, τὸ κεν-
 τᾶ-

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ σοῖς δυσὶν ἑρμηνευταῖς ὕτως ἑρμηνεύεται· παρ' ἄλλοις δὲ γράφεται ἡ Ἀμπλα-
 τῶν Κανόνων τῶν τε Θεοδώρου καὶ τῶν ἀνεκτύμων, καὶ ἡ ἀμάρτων·

τάσθαι, τὸ πάσχειν, ἢ σταυροῦσθαι, τὸ θνήσκειν καὶ τὰ ὅμοια (1)· τὴν δὲ ἀμαρτίαν οὐ προσέλαβεν ὁ Κύριος· καθότι ἡ ἀμαρτία παρὰ φύσιν ἐστὶ καὶ ἐπέισακτος· ἀλλ' οὐδὲ τὸ σπερματικὸν ἢ γεννητικὸν εἶχεν ὁ Κύριος· καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης λέγων· „Τὸ δὲ σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν ἐκ ἔσχεν (ὁ Κύριος)· ἀμετάπτωτα γὰρ τὰ τῶν θεῶν ὑποστάσεων ἰδιώματα, καὶ ἀδύνατον τὸν Πατέρα ἢ τὸ Πνεῦμα γενέσθαι ἢ γίον· διὸ οὐδὲ γέγονεν γίος ἀνθρώπου, εἴμη ὁ γίος τοῦ Θεοῦ, ἵνα μείνη ἀμετάβλητος τὸ ἰδίωμα.“ Ἐπειτα ὑπόστασις ὁμοφθεῖ ὑποστάσει μίγνυται· ἐκέτι δὲ ἄλλη ὑπόστασις τοιαύτη, (Ἦσ. „Οὐ ἐστὶ δὲ ἄλλη ὑπόστασις τοιαύτη) γίος Θεοῦ καὶ γίος ἀνθρώπου· εἷς γὰρ Μονογενὴς γίος μόνος ἐκ μόνου Πατρὸς, καὶ μόνος ἐκ μόνης Μητρὸς, γίος Θεοῦ καὶ γίος ἀνθρώπου Θεὸς καὶ ἄνθρωπος.“ (Λόγ. περὶ τῶν ἐν τῷ Χριστῷ δύο θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν τόμῳ α. σελ. 55ο.) Ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν ὅτι ὁ Κύριος προσέλαβεν ὁμοιοπαθεῖς σῶμα μὲ ἡμᾶς, ἀκολουθῶν λέγει καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι λυτῆριον τῶν ἰδικῶν μας ἀγνοημάτων, ἵνα διὰ μὲν τῆς ὁμοιοπαθείας δείξῃ ὅτι εἶναι ἀνθρώπινον ἀληθῶς κατὰ φύσιν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, διὰ δὲ τοῦ εἶναι λυτῆριον τῶν ἀγνοημάτων δείξῃ τὴν χάριν ὅπου ἔλαβε παρὰ τῆς προσλαβούσης τοῦτο Θεότητος, διὰ τε τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, καὶ διὰ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν δύο φύσεων περιχώρησιν.

Σημειοῦμεν ὅμως ὅτι τὰ ἀνωτέρω φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη δὲν ἦτον ἠναγκασμένα ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς εἶναι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ πάντα ἦτον θεληματικά καὶ ἐκούσια· ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ περὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν· κεφ. ζζ'. τοῦ Γ'. βιβλ. περὶ Πίστεως· „Ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη τοῦ ἀνθρώπου ἀνέλαβεν ὁ Κύριος πλὴν τῆς ἀμαρτίας· αὐτὴ γὰρ οὐ φυσικὴ ἐστὶ. Πάντα τοίνυν ἀνέλαβεν, ἵνα πάντα ἀγιάσῃ· ἐπειράσθῃ καὶ ἐνίκησεν, ἵνα ἡμῖν τὴν νίκην πραγματεύσῃται... Ἀμέλει ἢ φυσικὰ ἡμῶν πάθη κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν ἦσαν ἐν τῷ Χριστῷ· κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐκινεῖτο ἐν αὐτῷ, ὅτι παρεχώρει τῇ σαρκὶ πάσχειν τὰ ἴδια· ὑπὲρ φύσιν δὲ, ὅτι οὐ προηγεῖτο ἐν τῷ Κυρίῳ τῆς θελήσεως τὰ φυσικὰ· οὐδὲν γὰρ ἠναγκασμένον ἐπ' αὐτῷ θεωρεῖται, ἀλλὰ πάντα ἐκούσια· θέλων γὰρ ἐπεινήσῃ, θέλων ἐδίψησῃ, θέλων ἐδειλίασῃ, θέλων ἀπέθανεν.“ Ἐφη δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἰερόθεος παρὰ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ ἐν ταῖς θεολογικαῖς στειχειώσεσιν· „Ἐπειδὴ (ὁ τοῦ Θεοῦ γίος) καὶ ἕως φύσεως ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐλήλυθε καὶ ἀληθῶς οὐσιώσθῃ καὶ ἀνὴρ ὁ ὑπέρθεος ἐχημάτισε... καὶ τούτοις ἔχῃ τὸ ὑπερφυῖες καὶ ὑπερούσιον· καὶ τὸ πάντων καινῶν καινότατον, ἐν τοῖς φυσικαῖς ἡμῶν ὑπερφυῖς ἦν, ἐν τοῖς κατ' οὐσίαν, ὑπερούσιος.“ (Κεφ. β. περὶ Θεῶν ὀνομάτων) Ἀλλὰ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ „Νέκρωσιν ὑπέστη δι' ἐμέ“ Τροπᾶριον τοῦ πρώτου ἤχου τῆς Ὀκτωῆχου, λέγει τὸ γενικὸν τοῦτο ἀξίωμα· „Πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἐν Χριστῷ κατὰ φύσιν τε καὶ ὑπὲρ φύσιν ὑπῆρξε· καὶ ἡ σύλληψις γὰρ αὐτοῦ ἢ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παναγίας Παρθένου, καθὸ μὲν ἐκ τῶν αἱμάτων αὐτῆς, εἶχε τὸ κατὰ φύσιν, καθὸ δὲ οὐκ ἐκ σπέρματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, εἶχε τὸ ὑπὲρ φύσιν. Καὶ ἡ πείνα δὲ καὶ ἡ δίψα καὶ ὁ κόπος καὶ ὁ θάνατος ἐνεργεῖτο καθ' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς, φυσικῶς τε ἅμα καὶ ὑπερφυῖως· καθὸ μὲν γὰρ φύσει καὶ ἀληθείᾳ ἐγένετο ταῦτα ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, κατὰ τοῦτο φυσικῶς καὶ καθ' ἡμᾶς· καθὸ δὲ, ὅτε ἤθελε καὶ ὡς ἤθελε, κατὰ τοῦτο πάλιν ὑπερφυῖως τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς· εἶπετο γὰρ πανταχοῦ τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἰδίωμα τε καὶ ἰνῆμα τῷ τῆς Θεότητος αὐτοῦ νεύματι καὶ θελήματι ἐν μηδὲν μηδαμῶς ἀντικείμενον.“ Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς· ἐπειδὴ τὰ ἀμαρτήματα ἀλλὰ μὲν γίνονται ἐν γνώσει, ἀλλὰ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ, πῶς ὁ Μελωδὸς λέγει ἐδῶ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἶναι λυτῆριον, ὄχι

(1) Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, ἢ τοῦ Κυρίου ἀνθρωπότητι εἶχε καὶ ἀπαντα τὰ ὑποστατικά ἰδιώματα ὅπου ἔχουν καὶ αἱ ὑποστάσεις τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πλὴν μόνου τοῦ ὀλικοῦ ἰδιώματος· ὁπερ ἐστὶ τὸ μὴ εἶναι καθ' ἑαυτὴν, ὡς εἶναι, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸ εἶναι λαβεῖν· τῆτο γὰρ τὸ ἰδίωμα τῶν ὑποστάσεων εἶναι οἷον ἢ βᾶσις καὶ τὸ θεμέλιον ὅλων τῶν ἄ-

λων ἰδιωμάτων αὐτῶν, διὰ τῆτο καὶ ὀλικὸν ἰδίωμα λέγεται. Πλὴν τὰ μὲν ἄλλα ὑποστατικά ἰδιώματα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου ὑπέπιπτον καὶ τῇ αἰσθήσει· τὸ δὲ ὀλικὸν αὐτῆς ἰδίωμα τῇ αἰσθήσει οὐχ ὑπέπιπτεν ἀλλὰ μόνῃ τῷ νῷ ἦτον καὶ εἰς λυτῆριον· μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ νοῦς κρυφιώτερον· καὶ πάση γεννῆ φύσει ἀκατάληπτον, μόνῃ δὲ τῇ Θεῷ Λόγῳ καταληπτόν.

ὄχι ἀπλῶς τῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ τῶν ἀγνοημάτων, ἴσως γὰρ ἤθελαν νομίσει τινὲς ἀπλούστεροι ὅτι μόνον τῶν ἐν ἀγνοίᾳ πραττομένων ἀμαρτημάτων εἶναι λυτήριον τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ἐν γνώσει. Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι καὶ διαιροῦνται τὰ ἀμαρτήματα εἰς τὰ ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ γινόμενα· λέγονται ὅμως καὶ ὅλα τὰ ἀμαρτήματα ἀγνοήματα κατὰ λόγον καὶ αἰτίαν ἄλλην, δηλαδὴ κατὰ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν πράττει ὁ ἄνθρωπος. τὴν ἀμαρτίαν, δελεαζόμενος ἀπὸ τὴν ἡδονὴν αὐτῆς καὶ τυφλούμενος ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὸν Διάβολον· κατ' ἐκείνον γὰρ τὸν καιρὸν καὶ αὐτὰ τὰ προφανῶς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου γινωσκόμενα ἀμαρτήματα, τὴν πορνείαν, φέρ' εἰπεῖν, καὶ τὴν κλεψίαν, φαίνεται ὅτι τὰ ἀγνοεῖ· διότι σκοτιζέται κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς. Ὅθεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐλεεινολογεῖ τὸν ἑαυτόν τε, ὅτι ἐξ ἀφροσύνης καὶ ἀγνοσίας ἤμαρτε, ,, Προσώζεσαν, φάσκων, καὶ ἐσάπησαν οἱ μῶλωπέδες μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου“· (Ψαλ. λζ'. 5.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „ Ἀφροσύνην δὲ ὀνομάζει τὴν ἀφρονα πρᾶξιν ἐξ ἀφροσύνης γενομένην· πᾶν γὰρ ἀμάρτημα κατὰ ἀφροσύνην γίνεται· ἀρετὴ δὲ οὐσα ἢ φρόνησις, πάντα τὰ κατὰ αὐτὴν πραττόμενα ἐπαίνου καὶ ἀρετῆς ἀξία ἀποφαίνει“. Ὅθεν καὶ οἱ Παλαιοὶ ᾄριζον τὴν φρόνησιν βασιλίδαν ὅλων τῶν ἀρετῶν, ἧς χωρὶς οὐδεμία ἀρετὴ δύναται συστηθῆναι ἢ κληθῆναι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωκράτης ὅλας τὰς ἀρετὰς φρονήσεις ὀνομάζειν, ὡς διὰ τῆς φρονήσεως συνισταμένας.

Τροπάριον.

„ Ῥύπον πάρτα ἔμπαθῆ ἀπώσαμεγοι, ἐπάξιον τῆς Θείας βασιλείας
 „ γνάμμη ἀμαλάβετε ἔμφρονα, τοῖς σοῖς Ἀποστόλοις προέφης ἢ πάμ-
 „ τωρ Σοφία, ἐμ ἢ δοξασθήσεσθε, λάμπορτες Ἡλίω τηλαυγέσερομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον φαίνεται ὅτι ἐρανίσθη ὁ Μελῶδὸς ἀπὸ τὴν παραβολὴν ἐκείνην τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „ Ὁμοιάθη ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς τις ἐποίησε γάμους τῷ Υἱῷ αὐτοῦ“· καὶ „ Εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τὰς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου“· καὶ „ Ἐδῆσαν αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον“· (Ματθ. κβ'. 2.) Ἐκ τούτου λοιπὸν λαβὼν ὁ Ποιητὴς τὴν ἀφορμὴν λέγει· ὦ Κύριε, ἡ ὄντως καὶ ἀληθινὴ σοφία τοῦ Πατρὸς, δι' ἧς τὰ πάντα ἐγένετο, σὺ προεῖπας εἰς τοὺς ἀγίους σου Ἀποστόλους τὰ ἐξῆς ρηθισόμενα· ὦ Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοί μου, ἀποβάλετε καὶ ἐκδυθῆτε καθε μολυσμὸν ἔμπαθῆ ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας, ὡς ἓνα μεμολυσμένον καὶ ἀκάθαρτον φόρεμα, καὶ, ἐκ τῆ ἐναντίας, ἀναλάβετε καὶ ἐνδυθῆτε γνάμμη ἐνάρετον καὶ φρονίμην, ἧτις εἶναι μία στολὴ ἀξία τοῦ ἰδικοῦ μου γάμου καὶ τῆς ἐμῆς βασιλείας, εἰς τὴν ὁποίαν θέλετε δοξασθῆ μεγάλας· διότι ἔχετε νὰ λάμψετε περισσότερο ἀπὸ τὸν Ἡλίον· καθὼς ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ Κύριος, „ Τότε οἱ Δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ Ἡλιος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν“· (Ματθ. ιγ'. 13.) ὅπου τὸ Ὡς δὲν εἶναι ὁμοιωματικὸν, ἀλλὰ ἐπιτατικὸν ἀντὶ τῆς ὑπὲρ ὅθεν ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος οὕτως αὐτὸ ἐρμηνεύει· „ Ἐπεὶ ὁ Ἡλιος ὁκοκεῖ ἡμῖν πάντων τῶν ἀστέρων λαμπρότατος, διὰ τοῦτο συγκρίνει πρὸς τὸν Ἡλίον τὴν δικαίων λαμπρότητα, ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ τὸν Ἡλίον λάμψουσιν, ὡς ὁ Χριστὸς· ἔσονται γὰρ καὶ αὐτοὶ Θεοί“· Σημειῶσαι ὅτι ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτὴς τὸ, Ἐπάξιον ἐπιρρηματικῶς ἐνόησεν: ἦτοι γνάμμη ἀναλάβετε ἔμφρονα, ἐπάξιως τῆς Θείας βασιλείας πολιτευόμενοι.

Τροπάριον.

„ Ἀφορῶμτες εἰς ἐμέ, εἶπας Κύριε τοῖς σεαυτοῦ μαθηταῖς, μὴ
 „ φρομεῖτε ὑψηλά, ἀλλὰ συμπαύχθητε τοῖς ταπεινοῖς· ἐμὸν ὁ-
 „ περ πῖμω πῖετε ποτήριον· ὅτι ἐμ τῆ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς ἐμοὶ
 „ συμδοξασθήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἰς ταπεινώσιν παρακινεῖ τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Κυρίου, πρὸς τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Μελωδός· ὦ φιλάνθρωπε Χριστέ, ἐσὺ εἶπας εἰς τοὺς ἀγίους σου μαθητάς· ἐσεῖς, ὦ μαθηταίμου, ἀποβλέποντες εἰς ἐμέ καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μου συγκατάβασιν καὶ ταπεινώσιν, ἔχετε παράδειγμα εἰς τὸν ἑαυτὸν σας· καὶ μαθόντες ἀπὸ ἐμέ ὅτι εἶμαι πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, (Ματθ. ια'. 29.) μὴ φρονεῖτε ὑψηλά, ἀλλὰ συγκαταβῆτε εἰς τὰ ταπεινά. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Παῦλον γράφοντα πρὸς Ῥωμαίους· «Μὴ τὰ ὑψηλά φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι». (Ῥωμ. ιβ'. 16.) Ἐπειτα προλέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι θέλουν γένη κοινωνοὶ τῶν παθμάτων καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὁ λόγος ὅπου εἶπεν ὅτι ἐσεῖς ἔχετε νὰ πῖετε τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου τὸ ἰδικόν μου, τὸ ὁποῖον ἔχω νὰ πῖω καὶ ἐγώ. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅς τις ἀναφέρει τὴν Μητέρα τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου παρακαλοῦσαν τὸν Κύριον διὰ τὴν πρωτοκαθεδρίαν τῶν δύο Υἱῶν τῆς, τοῦ Ἰακώβου δηλαδὴ καὶ τοῦ Ἰωάννου, τοὺς ὁποίους καταστέλλων ὁ Κύριος καὶ πρὸς ταπεινώσιν παρακινῶν, ἔλεγεν αὐτοῖς· «Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; Λέγουσιν αὐτῷ· «δυνάμεθα». (Ματθ. κ'. 22.)

Εἶτα λέγει εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὁ Κύριος ὅτι ὄχι μόνον θέλουν γένη κοινωνοὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου του, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔχουν νὰ συνοδευσθῶν μαζί με αὐτὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς· καὶ ὡς νὰ τοὺς παρηγορῇ λέγει εἰς αὐτοὺς ἔγω· ὦ μαθηταίμου, ὄχι μόνον θέλετε πῖν μαζί με ἐμέ τὸ ἀτιμον καὶ ὀδυνηρὸν ποτήριον τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ ἔχετε νὰ πῖετε καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἔντιμον ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἐγὼ θέλω πῖν καὶ τὸν καὶ ἄφθαρτον με ἐσᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου, καθὼς σᾶς ὑπεσχέθηκα λέγων· «Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖω μετ' ὑμῶν καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆ Πατρὸς μου». (Ματθ. κς'. 29.) ἐπειδὴ εἶναι ἀδίκον πρᾶγμα ἐσεῖς ὅπου ἐκοινωνήσατε τὸ ποτήριον τῆς ἀδοξίας μου νὰ μὴ κοινωνήσατε καὶ τὸ ποτήριον τῆς δόξης μου· δίκαιον δὲ μᾶλλον εἶναι οἱ συμπαθόντες με ἐμὲ νὰ συνοδευσθῆτε καὶ με ἐμέ· ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· «Εἴπερ συμπασχομεν, ἵνα καὶ συνοδευσθῶμεν». (Ῥωμ. ιβ'. 17.)

Προσθέτει δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι ὅλα σχεδὸν τὰ Τροπάρια τοῦ Τριωδίου τούτου ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὴν περικοπήν ἐκείνην τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων, τὴν ὁποίαν εἶπομεν ἀνωτέρω, δηλαδὴ τὴν ἀναφέρουσαν διὰ τὴν Μητέρα τῶν Υἱῶν Ζεβεδαίου, παρακαλοῦσαν τὸν Κύριον καὶ λέγουσαν· «Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο Υἱοί μου, εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ ἐναντιῶν μου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». (Ματθ. κ'. 21.) τὸ ὁποῖον ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν· ὁ δὲ Κύριος προσκαλεσάμενος αὐτοὺς (τοὺς δώδεκα δηλαδὴ), εἶπεν αὐτοῖς τὰ ἀνωτέρω, ὅσα ἀναφέρονται ἐν τοῖς Τροπαρίοις. Πλὴν καὶ ἐξ ἄλλων ἐρανίσθησαν τὰ ἐν τοῖς Τροπαρίοις νοήματα, καὶ ὄχι ἐκ μόνῃς τῆς περικοπῆς ἐκείνης, καθὼς δῆλον ἐστὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Τριωδίον νὰ γένωμεν καὶ ποιηταὶ τῶν ἐν αὐτῷ γραφομένων οὐρανίων καὶ ἠθικωτάτων νοημάτων, τούτεστι νὰ ἡμεῖς ταπεινόφρονες καὶ μὴ τὰ ὑψηλά φρονοῦντες· νὰ ἔχωμεν εἰρήνην μετὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους· νὰ ἡμεῖς φύλακες τῶν ζωοποιῶν καὶ φαινεῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· ἡ φυλακὴ γὰρ τούτων εἶναι τὸ σημεῖον καὶ γνώρισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· νὰ μένωμεν στερεοὶ καὶ ἀμετακίνητοι ἐν τῇ πέστει καὶ ἐπιγνώσει τοῦ γλυκυτάτου ἡμῶν Διδασκάλου Χριστοῦ, γινώσκοντες καὶ ὁμολογοῦντες αὐτὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἀληθινόν, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα νὰ ἡμεῖς πρόθυμοι, ἐν τῷ καλέσει ἢ χρεῖα καὶ ὁ καιρὸς, εἰς τὸ πῖν καὶ ἡμεῖς τὸ δριμύ ποτήριον τοῦ θανάτου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ μας· εἰ γὰρ γένωμεν συγκοινωνοὶ τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου του, βέβαια ἔχομεν νὰ γένωμεν συγκοινωνοὶ καὶ τῆς οὐρανίου δόξης καὶ βασιλείας του, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλάνθρωπῆς τοῦ εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος ἐρχομένου διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΡΙΤΗΣ (1)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ.

„ Τρίτη τε.

Ἐν τῇ ἀκροστιχίδι ταύτῃ λείπει ἕξωθεν τὸ, ψαλῶ, ὡς ἐρμηνεύσαμεν ἐν τῇ ἀκροστιχίδι τῆς Μεγάλῃς Δευτέρας· καὶ ὅρα ἐκεῖ.

ᾠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ δόγματι τῷ τυραμνικῷ οἱ Ὅσιοι τρεῖς Παῖδες μὴ πεισοθέμτες,
 „ ἐν τῇ καμίμφ βληθέμτες, Θεὸν ὠμολόγουμ ψάλλουμτες· εὐλογεῖτε
 „ τὰ ἔργα Κυρίου τὸμ Κύριουμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μάταιος βέβαια ἤθελε νομισθῆ καὶ ἕξω τοῦ μέτρου φιλοζηγητῆς ὅποιος δοκιμάζει νὰ σαφηνίξῃ ἐκεῖνα ὅπου εἶναι σαφέστατα καὶ φανερώτατα ἀπὸ λόγου των· κινδυνεύει γὰρ αὐτὸς νὰ παρασταίῃ τὰ σαφῆ μὲ ἀσαφεῖς λέξεις· καθὼς χάριν παραδείγματος, εἰάν τις ἐξηγῶν τὸν ἄνθρωπον ὀνομάσῃ αὐτὸν μέροπα, τάχα οὗτος δὲν ἐξήγησε τὸ σαφές μὲ ἀσαφῆ λέξιν καὶ ὄνομα; καθότι, ὅσοι ἀκούουσιν ἄνθρωπον, εὐθὺς καταλαμβάνουσι ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· μέροπα δὲ ἀκούοντες, δὲν καταλαμβάνουσι ὅλοι ὅτι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ μόνον οἱ πεπαιδευμένοι καὶ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἔμπεροι. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ παρῶν Εἰρμός δὲν ἔχει κανένα δύσκολον, οὔτε κατὰ λέξιν, οὔτε κατὰ σύνταξιν, οὔτε κατὰ νόημα· διὰ τοῦτο ἀφίνομεν αὐτὸν ἀνεξήγητον· λέγομεν δὲ μόνον, διὰ τί οἱ τρεῖς Παῖδες ἐδῶ ὀνομάζονται ὅσιοι.

Πολλὰ τάγματα τῶν εὐαρεστησάντων Θεῷ εὐρίσκονται ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ ὀνομαζόμενα μὲ διάφορα ὀνόματα· ἄλλοι μὲν γὰρ ἀπὸ αὐτοὺς ὀνομάζονται Δίκαιοι, ἄλλοι δὲ Ὅσιοι, ἄλλοι δὲ Μάρτυρες, ἄλλοι Ὁμολογηταὶ καὶ ἄλλοι Ἅγιοι. Καὶ Δίκαιοι μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀνομάζονται οἱ πρὸ τοῦ Νόμου εὐαρεστήσαντες εἰς τὸν Θεόν, καθὼς ὀνομάζεται ὁ Ἰῶβ· „ Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν χάριτι τῆς Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰῶβ, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος „ ἐκεῖνος ἀμεμπτος, δίκαιος“· (Ἰῶβ. ἀ. 1.) καθὼς ὀνομάζεται ὁ Νῶε· „ Νῶε ἄνθρωπος δίκαιος“· (Γέν. 5. 9.) καὶ καθὼς ὀνομάζεται ὁ Ἀβραάμ· „ Ἐπίστευσε γὰρ, ἠ φησὶν, Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην“· (Γέν. 15. 6.) Ὅσιοι δὲ ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ὅπου ἐδουλαγώγησαν τὴν σάρκα μὲ ἐγκράτειαν καὶ ἀσκησιν καὶ ὑποπιασμόν ἕως θανάτου αὐτῶν· ἐπειδὴ ὅσα ὀνομάζεται ὁ θάνατος· καὶ ὅσα συνειδίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἐκεῖνα ὅπου ἐτοιμάζονται διὰ τὴν ταφὴν τινὸς νεκροῦ· τοιοῦτοι ὅσιοι ἐστάθησαν ὁ Ἡλίας, ὁ Ἐλισσαῖος καὶ οἱ Υἱοὶ Ἰωαναδάβ, οἱ ἀσκητικὴν ζωὴν μεταχειριζόμενοι. Μάρτυρες δὲ εἶναι ὅσοι ἐμπροσθεν τῶν τυράννων καὶ διωκτῶν τῆς Πίστειας μαρ-

τυ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ ταύτῃ Τρίτῃ λόγον ἔχει Ἡ Χρυσορρήμων, οὗ ἡ ἀρχὴ Ὅσαν τὸ εὐδαπανητον τῆς ζωῆς· ὁ αὐτὸς ἐτε-
 ρος· „ Ἄρα οἴδατε πόθεν ἡμῖν“· Σώζονται ἐν τῷ Κοινοβίῳ τοῦ Διονυσίου. Καὶ ὁ Πρόκλος ἔχει λόγον κατ' αὐτήν.

τυρήσαντες, ἐτελείωσαν τὴν ζωὴν των ἐν ταῖς βασάνοις· ὡς ὁ Ἐλεάζαρος, ὡς οἱ ἑπτὰ Μακκαβαῖοι καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Σολομονή. Ὁμολογηταὶ δὲ εἶναι ὅσοι ὠμολόγησαν μὲν τὴν εὐσέβειαν καὶ τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα ἐνώπιον τῶν τυράννων καὶ ἔλαβον βάσανα, δὲν ἀπέθανον δὲ ἐν ταῖς βασάνοις, ἀλλὰ ἔμειναν ζῶντες. Ἅγιοι δὲ εἶναι οἱ ἐκ μήτρας ἀφιερωμένοι εἰς τὸν Θεόν· καθὼς ἦτον ὁ Σαμψών καὶ ὁ Προφήτης Σαμουὴλ· διὸ καὶ ὁ Ἄγγελος οὕτως εἶπε πρὸς Μανωὲ περὶ τοῦ Σαμψών· „Καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ραζιραῖον (ἅγιον) τῷ Θεῷ ἔσται τὸ παιδάριον ἐκ τῆς γαστρὸς“· (Κριτ. 17. 5.)

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγομεν τῶρα περὶ τῶν τριῶν ἐκείνων Παίδων ὅτι εὐρίσκομεν αὐτοὺς σεμνυνομένους μὲ ὅλα τὰ ἀνωτέρω ὑψηλὰ ὀνόματα. Δίκαιοι μὲν γὰρ εἶναι, διότι σταθερῆτες ἀνάμεσα εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Κόσμον, ἔκριναν μίαν κρίσιν δικαίαν, καὶ τὴν μὲν ψυχὴν καὶ τὸν Θεὸν ἐπροτίμησαν, τὸ δὲ σῶμα καὶ τὸν Κόσμον κατεφρόνησαν. Ὅσοιοι δὲ εἶναι, ὅχι μόνον διότι ἔδειξαν ἐγκράτειαν καὶ δὲν ἔφαγαν ἀπὸ τὰ μεμολυσμένα φαγητὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴ ἐφύλαξαν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν ἕως αὐτῆς τῆς ὀσίας: ἦτοι τοῦ θανάτου των. Ὁμολογηταὶ δὲ εἶναι, διότι ὠμολόγησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἔμπροσθεν εἰς ἓνα ὀλόκληρον ἔθνος τῶν ἀσεβεστάτων Χαλδαίων· ὅθεν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ὀσίως αὐτὰς ὀνομάζει καὶ Ὁμολογητάς· ὀσίως μὲν, ἐν οἷς λέγει· „Τῷ δόγματι τῷ τυραννικῷ οἱ Ὅσιοι τρεῖς Παῖδες μὴ πεισθέντες“· Ὁμολογητάς δὲ, ἐν οἷς λέγει· „Θεὸν ὠμολόγησαν ψάλλοντες“· Εἶναι δὲ οἱ τρεῖς Παῖδες καὶ Ἅγιοι, διότι εἶχον ὅλην τὴν ζωὴν των ἀφιερωμένην εἰς τὸν Θεόν. Εἶδὲ θεωρήσει τινὰς βαρύτερον, καὶ Μάρτυρες εἶναι οἱ τρεῖς Παῖδες κατὰ τὴν προαίρεσιν· οὐ γὰρ μόνη τῇ ἀποβάσει, ἀλλὰ καὶ τῇ προαιρέσει τὸ μαρτύριον κρίνεται, κατὰ τὸν Χρυσόστομον· καθὼς αὐτοὶ ἐπροτίμησαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν περισσώτερον ἀπὸ τὴν ἰδίαν ζωὴν των· καὶ ἂν ὁ Θεὸς τοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν κάμινον, αὐτοὶ ὅμως ἐρρίφθησαν εἰς αὐτὴν, ὡς νὰ μὴν ἐμελλεν ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἐλευθέρωσῃ· ὅθεν καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν Βασιλέα· „Καὶ εἰ μὴ, (ἢ γοῦν ἢ ἂν ὁ Θεὸς δὲν λυτρώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τὴν κάμινον) γνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Βασιλεῦ, ὅτι τοῖς Θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσεῇ· ἢ ἔστησας, οὐ προσκυνούμεν“· (Δαν. 3. 18.) Ὅθεν εἶπεν ὁ σοφὸς Θεοδώριτος ὅτι δὲν πρέπει τινὰς νὰ σμικρύνῃ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων τοὺς ἀγῶνας καὶ τὸν ἔπαινον, βλέπων ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλεν Ἄγγελον καὶ ἐδρόσισε τὴν κάμινον, ὅχι· διότι πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇ τὰ ἀνδρεία ἐκεῖνα λόγια ὅπου ἀπεκρίθησαν πρὸς τὸν Βασιλέα, τὰ ἀνωτέρω δηλαδὴ. Σημείωσαι ὅτι, κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, σχῆμα ἀσύνδετον μεταχειρίζεται ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαίῳ τούτῳ, χωρὶς καὶ βάλῃ εἰς αὐτὸ κανένα Σύνδεσμον.

Τροπαίριον.

■ Ραθυμίαν ἀποθεῖν ἡμῶν βαλώμεθα, καὶ φαιδραῖς ταῖς λαμπᾶς
 „σι τῷ ἀθαγάτῳ Νυμφίῳ Χριστῷ ὕμμοις συμαυτήσωμεν, εὐλογεῖ-
 „τε βοῶντες τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρεῖς ὑποθέσεις τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου συμπληροῦσι τὸ παρὸν Διώδιον· μία μὲν ἡ τῶν δέκα παρθένων τῶν πέντε φρονίμων καὶ τῶν πέντε μαρῶν, ἄλλη δὲ ἡ τῶν δούλων, οἱ τινες ἐμπιστεύθησαν τὰ τάλαντα τοῦ Κυρίου αὐτῶν, καὶ τρίτη ἡ ἀναφέρουσα τὸν χωρισμὸν τῶν προβάτων καὶ τῶν ἐρίφων ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει. Ἀναφέρονται δὲ αὐταὶ ἀκολουθῶς μία μετὰ τὴν ἄλλην, διότι καὶ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ οὕτως ἀκολουθῶς γράφονται. Παρακινούσι δὲ καὶ αἱ τρεῖς τὰς ψυχὰς τῶν ἀπροσάτων νὰ ἦναι ἔξυπνοι· ἐπειδὴ εἶναι ἀδηλον πότε θέλει ἔλθῃ ὁ Κύριος, εἴτε διὰ νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν θείον νυμφῶνα μαζί μὲ τὰς λαμπαδιφόρους Παρθένας, εἴτε διὰ νὰ πάρῃ λογαριασμὸν ἀπὸ τὰς
 δεύ-

δούλους διὰ τὰ τάλαντα ὅπου ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτούς, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐργασίαν καὶ αὐξήσῃ τῶν τάλαντων, εἴτε καὶ διὰ νὰ χωρῖσῃ τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς· καθὼς καὶ ὁ ποιμὴν χωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια.

Πρῶτον μὲν οὖν ἐν τῷ παρόντι Τροπάρῳ τὴν περὶ τῶν δέκα Παρθένων παραβολὴν ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ συμβουλεύει ὅλους ἡμᾶς τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς νὰ διώξωμεν ἀποδεν· ἦτοι μακρὰν ἀπὸ λόγου μας τὴν ραθυμίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν· ἐπεὶ δὴ αὐτὴ εἶναι μία θανάσιμος ἀμαρτία, καὶ μία ἀπὸ τὰς τρεῖς μεγάλας κακίας, τὰς γεννητικὰς μὲν τῶν ἄλλων κακιῶν, ἐμποδιστικὰς δὲ ὅλων τῶν ἀρετῶν· ραθυμία γὰρ καὶ λήθη καὶ ἄγνοια εἶναι οἱ τρεῖς γίγαντες τῶν παθῶν, κατὰ τὸν ἐν Ἀσκηταῖς ὁσιατάτον καὶ διακριτικώτατον Θεῖον Μάρκον. Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· Ἔαν νήφωμεν καὶ ἡμεῖς, οὐδὲ ὁ Διάβολος ἡμᾶς βλάψαι δύναται, ὡσπερ οὐδὲ τὸν Ἰάβ· ἂν δὲ μὴ νήφωμεν, αὐτὸς ἡμᾶς ραθυμῶμεν, οὐδὲ παρά τῶν ὠφελούντων ἠρδανούμεν ποτὲ, ἀλλὰ καὶ ζημίαν ὑποστήσομεθα τὴν ἐσχάτην· τοσοῦτόν ἐστι ραθυμία κακόν· (Λόγῳ εἰς τὸ Ἰαβ· Δεῖ δὲ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι) καὶ πάλιν, Ἔαυτα οὖν εἰδότες, μὴδὲ ἡμεῖς ἀπογινώσκουσιν τὸν κείμενον οὐκ ἀφήσιν ἀναστῆναι, ἢ δὲ ραθυμία καὶ τὸν ἐστῶτα ποιεῖ καταπύσειν· ἐκεῖνη τῶν πορισθέντων ἀγαθῶν ἀποστρεῖν εἴωθεν, αὐτὴ τῶν ἐπικειμένων οὐκ ἀφήσιν ἀπαλλαγῆναι κακῶν· (Λόγ. α. περὶ μετανοίας, ἔ· ἀρχὴ ἢ Ἄρα ἐμνησθῆναι ἡμῶν· Τόμ. 5.) Ὁ αὐτὸς δὲ λόγον ὀλόκληρον ποιεῖ ἐπιγραφόμενον ὅτι ἐκ ραθυμίας ἢ κακία, καὶ ἀπὸ σπουδῆς ἢ ἀρετῆ· (Τόμ. 5.) Συμβουλεύει δὲ πρὸς τούτους ἡμᾶς ὁ Ποιητὴς νὰ σπουδάσωμεν διὰ νὰ ἀναβῶμεν τὰς νοητὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, ὡς αἱ φρόνιμοι ἐκεῖναι Παρθένοι. Διὰ τί; Ἴνα μὲ τὸ λαμπρὸν φῶς τῶν λαμπάδων μας καὶ μετὰ ἡμῶν πνευματικούς συναπαντήσωμεν τὸν ἀθάνατον νυμφίον τῶν ψυχῶν· ἦτοι τὸν Δεσπότην μας Ἰησοῦν Χριστόν, ὅς τις μέλλει νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου διὰ νὰ ἐμβῶσιν τὰς φρονίμους ψυχὰς μέσα εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα τῆς αἰδίου τρυφῆς τε καὶ βασιλείας. Πᾶς δὲ θέλωμεν ἀνάβῃ τὸ φῶς τῶν ψυχικῶν ἡμῶν λαμπάδων; Μὲ τὸ πλούσιον ἔλαιον ὅπου ἠθέλαμεν δώσειν εἰς τοὺς πτωχοὺς· ἀλλὰ περὶ τούτου διαλαμβάνει χωριστὰ τὸ κατωτέρω Τροπάριον, καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλατύτερον λέγομεν (1).

Τροπάριον.

Ἰκαρούσθω τὸ κοινωρικὸν ψυχῆς ἡμῶν ἔλαιον ἐν ἀγγείοις, ὅπως ἐπάθλωμ μὴ θύμτες καιρὸν ἐμπορίας, ψάλλωμεν· εὐλογοῦντες τὰ ἔργα Κυρίου τοῦ Κυρίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς νὰ μιμηθῶμεν τὰς πέντε φρονίμους Παρτένους· ἵνα μὲ αὐτὰς δυνηθῶμεν νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα·

(1) Λέγει δὲ ὁ Χρυσορρήμων· Ἦσαν δὲ, φασίν, αἱ πέντε φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραὶ. Καὶ τί τῶν φρονίμων τὸ γνῶρισμα; Συνήσαν τῇ σωφροσύνῃ τὴν ἐλεημοσύνην· ἐκόσμησαν τὴν παρθενίαν τῇ εὐπαισίᾳ· ἐγνώσαν ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστίν· ἐδοκίμασαν ὅτι τὸ ἐν οὐκ ἐπαρκεῖ πρὸς σωτηρίαν κατορθώμα· ἐνὶ γὰρ πτερῷ ὁ ἀετός εἰς ὕψος ἐκ ἐφικνείται· ἐμνημόνευσαν τῆς φωτὸς τῆς λεγομένης· Ἐλεον δέλω καὶ δύσαν, καὶ πάλιν, Κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως· ταῦτα πάντα καλῶς βουλευσάμεναι ἐπλήρωσαν τὰ ἀγγεῖα ἔλαιον. Ποῖα ἀγγεῖα; Τὰς τῶν πνευμάτων γαστέρας· τὰς τῶν πτωχῶν ψυχὰς· ἐσκόλευσαν μετ' αὐτῶν

τῶν οἰκτιρῶν τὰ ἐφείδια· οἱ πεινώτεροι ἐτρέφοντο, καὶ αἱ λαμπάδες αὐτῶν ἐφαιδρύνοντο· ἢ ἐλεημοσύνην ἐσπείρευτο, καὶ ὁ νυμφῶν προσδοκώμενος νύμφης τρεπίζετο· ὁ δὲ φρόνιμοι τὸ τοῦ Δαβὶδ ἀνέβωσαν· ἠτοιμάσθημεν καὶ οὐκ ἐταράχθημεν· αἱ δὲ μωραὶ χωρὶς ἔλαιου τὰς λαμπάδας κρατῶσαι πόρρωθεν παρά τῷ Νυμφίῳ ἐβλέποντο, πῶς μόνη τῇ ἐνὶ προσείχον κατορθώματι· πᾶς τὴν μὲν ἀγνείαν ἐκτίσαντο, τὴν δὲ φιλανθρωπίαν ἀπέσταντο· πᾶς μὲν ἀπαδείξαι τὸ σῶμα περιέβαλον, συμπαδείξαν δὲ πρὸς τοὺς δεομένους οὐκ ἐπέδειξαντο· πᾶς τὴν μὲν σωφροσύνην ἠγάπησαν, τὴν δὲ φιλοξενίαν ἀπεστράφησαν· (Λόγ. εἰς τὰς δέκα Παρτένους).

φῶτα· εἰς δὲ τὸ παρὸν μᾶς συμβουλεύει ἐκ τοῦ ἐναντίου νὰ μὴ μιμηθῶμεν τὰς πέντε μωρὰς Παρθένους, ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν μέσα εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ψυχῶν μας ἰκανὸν καὶ αὐταρκές τὸ ἔλαιον τὸ κοινωνικόν· ἦτοι τὸ μεταδοτικὸν εἰς τοὺς πτωχοὺς, τὸ τῆς ἐλεημοσύνης· κοινωνία γὰρ εἶναι, ὅταν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς φιλανθρώπως κοινωνῶμεν καὶ μεταδίδωμεν καὶ εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἀδελφούς μας· καὶ μὴ ταῦτα ἔχωμεν διὰ λόγου μας μόνον, μηδὲ οἰκειοποιώμεθα τὰ κοινὰ ἀγαθὰ ἀπανθρώπως· καθὼς γὰρ τὸ φῶς τοῦ λύχνου καὶ τῶν αἰσθητῶν λαμπάδων μὲ ἄλλο τι δὲν συγκρατεῖται, παρέξ μὲ τὸ αἰσθητὸν ἔλαιον· τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ φῶς τῆς θείας χάριτος μὲ ἄλλο τι δὲν συγκρατεῖται εἰς τὰς νοητὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, παρέξ μὲ τὰς ἀρετὰς, καὶ ἐξαιρέτως μὲ τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνην· καθὼς ἔνα τοιοῦτον ὁμοίωμα φέρει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος· „Καθὰπερ γὰρ τὸ λυχνιαῖον φῶς ἐλαίῳ κατέχεται, καὶ ἀναλωθέντος τούτου, κακεῖνο σβέννυται· οὕτω δὴ καὶ τοῦ Πνεύματος χάρις, παρόντων „ μὲν ἡμῖν ἔργων ἀγαθῶν, καὶ ἐλεημοσύνης πολλῆς ἐπιχειομένης τῇ ψυχῇ, μένει καθὰπερ „ ἐλαίῳ κατεχομένη ἢ φλόξ· ταύτης δὲ οὐκ οὔσης, ἀπεισι καὶ ἀναχωρεῖ“. (Τόμ. 3. Λόγ. 55.) Διὰ τοῦτο εἰς τὸν καιρὸν τοῦ αὐτοῦ Χρυσορρήμονος οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐσυνείδιζον νὰ ὀνομάζουσι σκοτεινοὺς τοὺς ἀσπλάγγχους καὶ ἀνελεήμονας (1)· καθότι αὐτοὶ, ἂν καὶ ἔχουν παρθεῖαν καὶ ἄλλας ἀρετὰς, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχουν ὅμως τὴν ἐλεημοσύνην, σβύονται αἱ λαμπάδες των, καὶ ἀφίρουν αὐτοὺς σκοτεινοὺς· οὕτω γὰρ φησὶν· „ Οὐδὲν „ ἀμαυρότερον (ἦτοι σκοτεινότερον) παρθεῖας ἔλαιον οὐκ ἐχούσης· οὕτω καὶ οἱ πολλοὶ „ τοὺς ἀνελεήμονας εἰώθασι καλεῖν σκοτεινοὺς“. Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· „ Παρθεῖα μὲν χωρὶς ἐλεημοσύνης οὐκ ἴσχυσε οὐδὲ μέχρι τῶν προθύρων τοῦ θυμῶ „ φῶνος ἀγαγεῖν· ἐλεημοσύνη δὲ χωρὶς παρθεῖας τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους μετὰ πολλῶν ἔγ „ κωμίων εἰς τὴν πρὸ καταβολῆς ἡμέρας βασιλείαν ἡτοιμασμένην ἐχειραγάγησε, καὶ μάλα „ εἰκότως· ὁ μὲν γὰρ παρθευῶν καὶ νηστεύων ἑαυτῶ χρησίμος, ὁ δὲ ἐλεῶν κοινὸς ἐστὶ „ τῶν ναυαγούντων λιμῆν, τὰς τῶν πλησίον διορθούμενος πείνας καὶ τὰς ἐτέρων λύσιν ἀ „ νάγκης“. (Λόγ. εἰς τὸ „ Ἐχοντες τὸ αὐτὸ Πνεῦμα“ Τόμ. 1.)

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς παρεκίνησεν ἡμᾶς διὰ τῶν ἀνωτέρω νὰ ἔχωμεν ἀρκετὸν ἔλαιον εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ψυχῶν μας, ἀκολουθῶν φανερόντι καὶ ποῖον κέρδος ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ εἰς ἡμᾶς· τούτο δὲ εἶναι τὸ νὰ ψάλλωμεν χαρμοσύνως ὕμνους καὶ ἔγκωμια εἰς τὸν Νυμφίον ἡμῶν Χριστὸν, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν νὰ ἐμβῶμεν μέσα εἰς τὸν Οὐράνιον νυμφῶνα, ὡς ἡ φρόνιμοι ἐκεῖνοι Παρθένοι, καὶ νὰ μὴ ὁμοιωθῶμεν μὲ τὰς μωρὰς Παρθέ νους, ὥστε τὸν καιρὸν τῶν ἐπάθλων καὶ τῶν στεφάνων καὶ τῆς ἀντιδόσεως νὰ κάμνωμεν καιρὸν ἄθλων καὶ πραγματείας καὶ ἐξαγορᾶς τοῦ ἐλαίου (2)· μωρῶν γὰρ καὶ ἀνοήτων τούτο εἶναι ἴδιον· καὶ τούτο κάλλιστα βεβαιοῦσιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „ Ἐργασίας „ μὲν ἐστὶν ἡ παρὼν καιρὸς, ὁ δὲ μέλλων, ἀνταποδόσεως“, (Λόγ. εἰς τὸν Ἐξισωτήν.) (3) καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „ Μεταμελείας καὶ ἐργασίας καιρὸς οὐκ ἐστὶ μετὰ τὴν ἐν „ θένδε ἀποβίωσιν“. Ὅθεν αἱ μωραὶ Παρθένοι ζήτησασαι ἔλαιον ἀπὸ τὰς φρονίμους, τοῦ „ ποδομένου οὐκ ἔτυχον, διότι παρὰ καιρὸν τὸ ἐζήτησαν· εἶπον γὰρ πρὸς αὐτὰς αἱ φρονί μοι·

(1) Οἱ δὲ Παλαιοὶ ἐσυνείδιζον νὰ ὀνομάζουσι τὰς πολλὰ φειδωλοὺς Κυμινοπρίστας, ἐκ τοῦ τέμναι τὰ κύμια· ἦτοι τὰ μικροτάτα τῶν πραγμάτων· ὁμοίως καὶ Γλίσχρους καὶ Κίμβικας. Γλίσχρος δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ, λίαν ἐχόμενος (τῶν ἀργυρίων δηλαδὴ) μὲ πλεονασμὸν τοῦ Γ. κατὰ τὸν Βαρίνον· Κίμβιξ δὲ λέγεται ὁ λίαν μικρολόγος περὶ χρεῖματα κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρίνον· ἡ δὲ Κυμινοπρίστας Ἀριστοφάνης εἶπεν.

(2) Διὰ τί μωραὶ ἡ Παρθένοι αὐταὶ ὀνομάσθησαν; Ἀκουσον τὴν αἰτίαν λεγομένην ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου· „ Διὰ τοῦτο καὶ μωρὰς αὐτὰς ὀνόμασεν „ εἰκότως, ὅτι τυραννικωτέρας ἐπιθυμίας περιγεγῶ „ μιναι, ὑπὸ τῆς ἀσθενεστερας ἐκλώσαν· ὅρα γὰρ „ φύσις βίαν ἐνίκησαν· λυτπῶσαν μαγίαν ἐχαλίω-

σαν· τὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐστόρεσαν κύματα· ἐν γῆ „ διατρίβουσαι, Ἀγγελικὸν ἐπέδειξαντο βίον· σῶμα „ περικείμεναι, πρὸς τὰς ἀσωμάτους ἠμιλλήθησαν „ Δυνάμεις, καὶ μετὰ τοσοῦτον τόνον χρημάτων ἐ „ πιθυμίας οὐκ ἐκράτησαν· ὄντως μωραὶ καὶ ἀνόη „ τοι· διὰ τοῦτο καὶ οὐδὲ συγγνώμης ἠξιώθησαν· „ βραδυμίας γὰρ τὸ πτώμα γέγονε μόνον“. (Λόγ. εἰς τὸ „ Ἐχοντες δὲ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα“ Τόμ. 1.)

(3) Ἐφη δὲ ὁ αὐτὸς Θεολόγος καὶ ἐν τοῖς τετραστίχοις Ἰάμβοις.

„ Πανήγυριν νόμιζε τὸν δε τὸν βίον.

„ Ἡ· πραγματευσῆ, κέρδος· ἀντάλλαγμα γὰρ

„ Μικρῶν τὰ μείζω, καὶ ρέοντ' αἰδίων.

„ Ἡ· δ' αὐ· παρέλθη, καιρὸν ἄλλον οὐκ ἔχεις.

μοι· ἢ Μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν“ (Ματθ. κέ. 9.) ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεοπέσιον Κύριλλον, ἢ Μόλις ἀρκέσει πρὸς σωτηρίαν ἢ ἐκάστῃ ἀρετῇ, διὰ τὸ πολλά πταίειν καὶ τὰς ἢ ἄγαν ἐπιεικεῖς“, (Σειρᾶ εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) καὶ κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ἢ Ἄρετή τοῦ πλησίον μου μόλις ἀρκέσει ἐκείνῳ πρὸς ἀπολογίαν· μήτοι γὰρ καὶ ἐμοί“.

Τροπάριον.

„Τὸ τάλαντον ὅσοι πρὸς Θεοῦ ἐδέξασθε ἰσοδύναμον χάριν, ἐπι-
κουρία τοῦ δόμτος Χριστοῦ αὐξήσατε ψάλλοντες· εὐλογεῖτε τὰ
ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν παραβολὴν τῶν δούλων ἐκείνων ὅπου ἔλαβον τὰ τάλαντα παρὰ τοῦ αὐθέντου αὐτῶν· καθὼς ἀναφέρει αὐτὴν ὁ Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος ἐν Κεφαλαίῳ κέ. ἀκολουθῶς δηλαδὴ ἀπὸ τὴν παραβολὴν τῶν δέκα παρθέντων. Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἐλάτε, λέγει, ὅλοι ἐσεῖς ὅπου ἐλάβετε τάλαντον ἀπὸ τὸν Θεόν· ἦτοι κάθε χάρισμα ψυχικὸν ἢ σωματικὸν, πνευματικὸν ἢ πολιτικὸν, ἢ διακονίαν καθ' ὑπόθεσιν λόγου, ἢ πλοῦτον χρημάτων (1), ἢ βασιλείαν καὶ δόξαν, ἢ τέχνην καὶ φιλοσοφίαν, ἢ δύναμιν φυσικὴν τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος· ὅλοι λέγω, ἐσεῖς μὴ κρύπτετε τὰ χαρίσματα ταῦτα ὅπου ἐλάβετε, διὰ νὰ τὰ ἀπολαμβάνετε μόνοι σας· ἀλλὰ μεταχειρίζεσθε αὐτὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ὠφελῆτε τοὺς ἄλλους· καὶ οὕτω μὲ τὴν βοήθειαν καὶ συνεργίαν τοῦ Χριστοῦ ὅπου σὰς ἔδωκε τὰ τοιαῦτα χαρίσματα, αὐξήσατε αὐτὰ καὶ ποιήσατε ἰσοδύναμον τὴν χάριν· ἦτοι διπλασιάσατε τὰ δοθέντα εἰς ἐσὰς χαρίσματα. Χάριν λόγου, ἂν ἐσύ, ἀδελφε, ἔλαβες πέντε χαρίσματα ἀπὸ τὸν Θεόν, αὐξήσε τα καὶ κάμε τα δέκα· ἢ ἔλαβες δύο, διπλασιάσε καὶ κάμε τα τέσσαρα· ἂν ἔλαβες ἓνα, διπλασίασον αὐτὸ καὶ κάμε το δύο. Ἄκουσον καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ζυγαδινοῦ Εὐθύμιου· „Διπλασιάζουσι τὰ ἐμπιστευθέντα τούτοις χαρίσματα πάν-
τες οἱ ἐμπροσθέντες τὴν τῶν μαθητῶν σωτηρίαν καὶ ποιῶντες καὶ αὐτοὺς διδασκάλους πάλιν ἑτέρων· ἢ ἀλλὰ καὶ ὁ πράττων καλῶς καὶ διδάσκων ὀρθῶς τὰ ἐμπιστευθέντα διπλασιάζει τάλαντα“. (Ἑρμην. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Μὴ παρομοιωθῆς λοιπὸν, ἀγαπητέ, μὲ τὸν ἀμελῆ ἐκείνον καὶ πονηρὸν δούλον, ἢ ὁποῖος ἔσκαψεν εἰς τὴν γῆν· ἦτοι εἰς μόνον τὸν ἑαυτὸν τε, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, καὶ κατέχωσε τὸ χάρισμα ὅπου τῷ ἔδωκεν ὁ αὐθέντης του, χωρὶς νὰ τὸ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ἵνα μὴ καὶ σὺ κατακριθῆς ὡς ἐκεῖνος, καὶ ἀκούσης τὸν φοβερὸν τοῦτον λόγον· „Τὸν ἀχρεῖον δούλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ἢ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων“. (Ματθ. κέ. 30.)

Ποῖος δὲ εἶναι ὁ χάσας τὸ τάλαντον; Εἶναι ἐκεῖνος ὅπου φροντίζει μόνον διὰ τὴν ἰδικὴν του ὠφέλειαν, καὶ ὄχι διὰ τὴν τῶν ἄλλων· εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἔχουσι νοῦν εὐφυῆ καὶ ἐπιτηδεῖον, μεταχειρίζονται δὲ τὴν εὐφυίαν καὶ ἐπιτηδειότητά των, ὄχι εἰς κοινωφελῆ καὶ πνευματικὰ πράγματα, ἀλλὰ εἰς πραγματείας καὶ κοσμικὰς ὑποθέσεις· αὐτοὶ γὰρ καταχάνουν τὸ τάλαντον τοῦ Κυρίου των εἰς τὴν γῆν· ἦτοι εἰς γήινα πράγματα, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου. Διδάσκαλε καὶ φιλόσοφε! διὰ τί ἐσύ ἔλαβες τὴν χάριν τῆς γνώσεως καὶ σοφίας ἀπὸ τὸν Θεόν; διὰ νὰ τὴν χάσῃς καὶ νὰ τὴν ἔχῃς μόνος διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, χωρὶς νὰ κερδήσῃ τι ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὁ ἀδελφός σου; κακῶς ποιεῖς, καὶ διορθώσου. Τεχνίτα καὶ Μαῖιστωρ! διὰ τί ἐσύ ἔλαβες τὸ τάλαντον τῆς τέχνης; διὰ νὰ τὸ ἀπολαμβάνῃς μόνος σου, καὶ νὰ μὴ τὸ παραδίδῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους; φθονερὸς εἶσαι, καὶ διορθώσου. Πλούσιε καὶ ἄρχων! διὰ τί ἔλαβες ἀπὸ τὸν Θεόν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν

(1) Σημειῶσαι ὅτι, κατὰ Αὐγουστίνον τὸν Καλ- εἶδος αἰσθητῆς μονάδας λαμβανόμενον κάμνει σχεδὸν μέτρη εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς Γραφῆς, τὸ τάλαντον εἰς τετρακῆσσια ὀγδοήκοντα ἕξ φλωρία Βενετικά.

τὴν ἐξουσίαν; διὰ τὰ τὸν ἐξοδεύης εἰς μόνην τὴν ἀνάπαυσιν τὴν ἰδικήν σου, καὶ τὰ ἀφί-
 νης τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐνδεεῖς ἀδελφούς σου τὰ στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων; κακῶς ποιεῖς,
 καὶ διορθώσου. Ἀκούσατε ὅλοι ὅσοι ἐλάβετε τάλαντον ἐκ Θεοῦ τί σᾶς παραγγέλλει ὁ
 κορυφαῖος Πέτρος· Ἔκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς
 ἡ καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴτις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴτις διακονεῖ, ὡς
 ἡ ἐξ ἰσχύος ἢς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζεται ὁ Θεός διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ·
 (ἀ. Πέτ. δ'. 10.) Ἀκούεις πῶς δοξάζεται ὁ Θεός, ὅταν ἐσύ, ἀδελφέ, δὲν φθονῆς, ἀλ-
 λά μεταδίδῃς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὸ χάρισμα ὅπου ἔλαβες; τὸ δὲ τὰ γίνεσθαι αἴτιος
 τὰ δοξάζεται ὁ Θεός, τοῦτο εἶναι καὶ δόξα ἰδική σου· καθότι ἀντιδοξάζει καὶ σὲ ὁ Θεός,
 καθὼς ὑπεσχέθη· Ἔτους δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ἡ ἐξουθενῶν με ἀτιμωθήσεται·
 (ἀ. Βασιλ. β'. 30.) Τί λέγω; εἰάν ἐσύ μεταδίδῃς εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ὀλίγον χάρισμα
 ὅπου ἔλαβες, θέλεις λάβῃ ἀκόμη περισσώτερα χαρίσματα ἐκ Θεοῦ, καὶ ἔχεις τὰ ἀκού-
 σης ἐκεῖνον τὸν μέγαν ἡπαινον ὅπου θέλει σοι προσφέρει ὁ τῶν ἀπάντων Βασιλεὺς ἐν τῇ
 τῆς Οἰκουμένης Θεάτρῳ· Ἐὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἢς πιστὸς, ἐπὶ πολ-
 ἡ λῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου· (Ματθ. κέ. 21.) διὰ
 τοῦ ὀνόματος δὲ τῆς χαρᾶς τὴν ἅπασαν μακαριότητα ἐδήλωσε, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ
 Εὐθυμίου. Εἰάν ὅμως κρύψῃς τὸ τάλαντον καὶ χάρισμα ὅπου ἔλαβες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ
 γένης ἀχρηστος εἰς τοὺς ἀδελφούς σου, ἤξευρε ὅτι δὲν εἶσαι οὔτε Χριστιανός· οὕτω τὸ
 ἀποφασίζει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λέγων· Ἐτοιούτος ἦν ὁ τὸ τάλαντον κατορύξας, ἀλη-
 ἡ πτον παρεχόμενος μὲν βίον, ἐτέρῳ δὲ οὐκ ὦν χρήσιμος. Πῶς ἐστὶ Χριστιανός ὁ τοιοῦ-
 ἡ τος; εἰπέ μοι· (Λόγ. Κ. εἰς τὰς Πράξεις).

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

Ἡ τὸν ἀχώρητον Θεὸν ἐν γαστρὶ χωρήσασα, καὶ χαρὰν τῷ
 Κόσμῳ κυήσασα, σὲ ὑμνοῦμεν Παρναγία Παρθένε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μερικοὶ, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ ἀνώνυμος ἑρμηνευτὴς, ἐνόησαν ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος
 εἶναι σόλοικος καὶ δὲν εὐοδοῦται κατὰ τὴν τέχνην τῆς Γραμματικῆς· ὅθεν καὶ ἐπεχείρησαν
 τὰ διορθώσασθαι αὐτὸν οὕτω· Τὴν τὸν ἀχώρητον Θεὸν ἐν γαστρὶ χωρήσασαν καὶ κυήσα-
 ἡ σαν, σὲ ὑμνοῦμεν· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια· προφανῶς γὰρ ἐλέγχονται οἱ
 τοῦτον σόλοικον καὶ ἀτεχρον λέγοντες· Ὁρθὸς οὖν ἐστὶ καὶ ἐντεχνος ὁ Εἰρμός, εἰάν ἀπὸ
 τῶν κάτω ποιήσωμεν τὴν ἀρχὴν καὶ εἰπωμεν οὕτως· Ὁ Παρναγία Παρθένε, ἡτις ἐχώρησας
 ἐν τῇ γαστρὶ σου σωματικῶς τὸν ἀχώρητον ὄντα τοῖς πᾶσι κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ἐγέν-
 ησας κοινὴν χαρὰν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, σὲ ὑμνοῦμεν πᾶσαι αἱ γενεαὶ καὶ μακαρίζομεν.
 Ἀρμύζουσιν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ Ἐπιφανίου ἀπερ εἶπεν εἰς ἑ-
 ἡ παινον τῆς Θεοτόκου· Μεγάλη ὡς ἀληθῶς Μαριάμ ἡ Ἁγία Παρθένος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ
 ἡ ἀνθρώπων· πῶς γὰρ οὐκ ἂν εἶποιμεν ταύτην μεγάλην, χωρήσασαν τὸν ἀχώρητον, ὃν
 ἡ Οὐρανός οὐ γὰρ χωρεῖν οὐ δύναται, αὐτὸς δὲ ἀχώρητος ὢν, κατ' ἰδίαν εὐδοκίαν ἐχω-
 ἡ ρήθη βουλόμενος, καὶ οὐ κατὰ ἀνάγκην; (Αἰρέσ. 1. κατὰ Ἐβριοναίων).

Τροπάριον.

Τοῖς Μαθηταῖς ὁ ἀγαθὸς γρηγορεῖτε ἔφησας ἡ γὰρ ὦρα ἤξει
 ἡ ὁ Κύριος, ἀγμοεῖτε, ἀποδοῦμαι ἑκάστῳ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ νόημα τοῦ παρόντος Τροπαρίου φανερόν εἶναι καὶ πόθεν ἐρανίσθη· ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Κύριος ἐδιηγήθη εἰς τοὺς μαθητάς του τὴν παραβολὴν τῶν δέκα Παρθένων, ὅτι ὅταν αἱ μωραὶ Παρθένοι ἐπῆγαν διὰ τὴν ἀγοράσασθαι ἔλαιον, τότε ἦλθεν ὁ Νυμφίος, καὶ αἱ φρόνιμοι Παρθένοι ἔτοιμοι οὖσαι, ἐμβῆκαν μὲ αὐτὸν εἰς τὸν Νυμφῶνα· ἀφ' οὗ ταῦτα ἐδιηγήθη ὁ Κύριος, εἶπε καὶ τοῦτο ὡς ἓνα ἐπιφώνημα ἢ συμπέρασμα ἢ ἀπόλογον· „Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ἧ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται“· (Ματθ. κβ'. 13.) Τοῦτο λοιπὸν τὸ ρητὸν ἐρανισθεῖς ἱερὸς Μελῶδός, μελοποιεῖ τὸ παρόν Τροπαρίον καὶ λέγει· Σὺ ὁ ἀγαθὸς κατὰ φύσιν Θεὸς εἶπας εἰς τοὺς ἀγίους σου μαθητάς καὶ Ἀποστόλους· Γρηγορεῖτε· ἦτοι εὐρίσκεσθε πάντοτε ἐξυπνοὶ καὶ ἐτοιμασμένοι, ἐπειδὴ δὲν ἤξεύρετε εἰς ποίαν ὥραν θέλει ἔλθῃ ὁ Κύριος διὰ τὴν ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα κατα τὰ ἔργα του.

Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, σοφίαν τοῦ Ἱεροῦ Μελῶδου, ὅς τις δυνάμενος τὴν ὀνομασίαν τὸν Κύριον σωτήρα καὶ λυτρωτὴν καὶ μυρία ἄλλα ὀνόματα, αὐτὸς ἀφήκεν ὅλα τὰ ἄλλα καὶ ἀνόμασεν αὐτὸν ἀγαθόν, (1) καὶ δικαίως τοῦτο ἐποίησε· καθότι τοῦ ἀγαθοῦ αὐθέντου ὅπου δὲν θέλει τὴν κτυπᾶ καὶ τὴν δέρνῃ τοὺς δούλους του, τούτου εἶναι ἴδιον τὸ τὴν προλέγει εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν διαμαρτύρεται ὅτι τὴν ἀγρυπνοῦν καὶ τὴν κάμουν τοῦτο καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ πάθουν τὰδε καὶ τὰδε κακὰ· σχεδὸν γὰρ μὲ τοῦτο ὅπου προλέγει εἰς τοὺς μαθητάς του ὁ Κύριος, καὶ τοὺς φοβερίζει τὰς παιδείας καὶ κολάσεις ὅπου μέλλου τὴν λάβουν οἱ νυστάξαντες καὶ ἀμελήσαντες, καὶ γίνεται εἰς αὐτοὺς φοβερός, δείχνει τὴν ἀγαθότητά του· καθότι διὰ τὴν μὴ θέλῃ τὴν δαρθεῖν οἱ δοῦλοι καὶ μαθηταὶ του, διὰ τοῦτο ἐπρόλαβε καὶ τοὺς ἐφοβέρισεν, ἵνα ἐκεῖνοι φοβούμενοι, μὴ πάθουν ἐπὶ τῶν ἔργων τὰς προρρηθείσας παιδείας, ἀλλὰ μείνουν ἀνώτεροι ἀπὸ καθέτιμωρίαν καὶ βάσανον· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Καλή σου, Δέσποτα, καὶ ἡ προσδοκωμένη βασιλεία, καὶ ἡ γέννησις, ἡ καὶ πάλιν ἀπειλουμένη· προτρέπεται γὰρ καλῶς ἡ βασιλεία, φοβεῖ δὲ χρησίμως ἡ γέννησις· ἡ καὶ ἀπειλεῖ γὰρ γέννησιν ὁ Θεός, οὐχ ἵνα εἰς γέννησιν ἐμβάλλῃ, ἀλλ' ἵνα γέννησις ἀπαλλάξῃ· εἰ γὰρ ἐβούλετο κολάσαι, οὐκ ἂν προηπέλιπεν· ἵνα ἀσφαλισάμενοι φύγωμεν τὰ ἀπειλούμενα· ἀπειλεῖ τὴν τιμωρίαν, ἵνα φύγωμεν τὴν πείραν τῆς τιμωρίας· φοβεῖ τὴν λόγῳ, ἵνα μὴ κολάσῃ τὴν ἔργῳ“· (Λόγ. β'. περὶ μετανοίας τόμῳ 5'.) Ἐφη δὲ συμφώνως καὶ ὁ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων τὸ Γ'. τοῦ Ἰωάν.· „Κολάζειν βουλόμενος ὁ Θεός, οὐκ ἂν προσήνεγκεν ἀπειλήν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν τιμωρίαν ἐπέφερεν· ἐπειδὴ δὲ μόνη χαίρει τῇ σωτηρίᾳ, ἀπειλεῖ τὰ λυπηρά, ἵνα μὴ ἐπαγάγῃ τὰ λυπηρά“.

Τοῦτον τὸν λόγον τῆ Κυρίου ἅς μελετῶμεν πάντοτε καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἡγουν τὸ „Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ἧ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται“· ὡφελιμωτάτη γὰρ καὶ ψυχοσωτήριος εἶναι ἡ τούτου μελέτη· καθότι αὐτὴ μᾶς κάμνει τὴν ἐξομολογώμεθα συχνάκις, τὴν μεταλαμβάνωμεν συχνάκις, τὴν διορθώνωμεν συχνάκις τὰ πράγματά μας, καὶ τὴν ἔχωμεν ἐξισωμένα ὅλα τὰ κατάστιχα καὶ τοὺς λογαριασμούς μας, καὶ ἀπλῶς, ἡ μελέτη αὐτὴ μᾶς παρακινεῖ τὴν μὴ κοιμώμεθα καὶ ἀμελῶμεν τὴν σωτηρίαν μας, ἀλλὰ τὴν ἡμεῖς πάντοτε ἔτοιμοι, ὡς αἱ φρόνιμοι Παρθένοι, εἰς τὸ τὴν δεχθῶμεν τὸν

(1) Ὅθεν γλαφυρὰ εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεία ὅπου κάμνει Θεοφάνης ὁ Κεραμεύς· ὁ Ταυρομενίας Ἐπίσκοπος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ ὀνόματος· ἐρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ „Τί μοι λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός“· λέγει ὅτι ἓνα εἶναι τὴν εἰπὴν τινὰς ἀγαθόν, καὶ τὴν εἰπὴν Θεῶν· καθότι ὁ Θεός φύσει, εἶναι καὶ ἀγαθός φύσει· καὶ ἀντιστρόφως, ὁ ἀγαθός φύσει, εἶναι καὶ Θεός φύσει· ὅθεν καὶ ὅσον ἀριθμὸν περιέχει τὸ ἀγαθόν, τόσον περιέχει καὶ τὸ Θεός· διακόσια ὀγδοήντα τέσσαρα περιέχει τὸ ἀγαθόν, διακόσια ὀγδοήντα τέσσαρα περιέχει καὶ τὸ Θεός· Ὅθεν καὶ ὁ Δαμασκηνός

Ἰωάννης λέγει· „Δοκεῖ μὲν οὖν κυριώτερον πάντων τῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων ὀνομάτων εἶναι ὁ Ὄν... ὡς δὲ ὁ Ἅγιος Διονύσιος φησὶν, ὁ Ἅγαθός οὐ γὰρ ἐστὶν ἐπὶ Θεοῦ εἰπεῖν πρῶτον τὸ εἶναι, καὶ τότε τὸ ἄγαθόν“· (Βιβλ. α'. κεφ. 9'. περὶ τῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων). Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς κοινὰ εἰς τὸ Ἅγαθός καὶ τὸ Θεός συναριθμεῖ καὶ τὸ Ἅγιος· „Καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ ὄνομα φύσει εἰς τὸν Ἅγιον ἀποδίδεται· οὐκ ἐστὶ γὰρ φησὶν ἡ Ἄγγελος Ἅγιον πλὴν σου· καὶ αὐτὸ διακόσια ὀγδοήντα τέσσαρα περιέχει“· (Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὀκτωήχου).

τὸν θάνατον ὅποιαν ὥραν ἔλθῃ, λείποντες μὲν ἀπὸ κάθε κακίας, ἐργαζόμενοι δὲ καθε ἀρετὴν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σολομὼν μᾶς συμβουλεύει νὰ κάμνωμεν· » Ἐτοίμαζε εἰς τὴν » ἔξοδον (ἦτοι εἰς τὸν θάνατον) τὰ ἔργα σου“. (Παρ. κδ. 27.)

Ἐὰν γὰρ νυστάξωμεν καὶ ἀμελήσωμεν, φοβοῦμαι φοβοῦμαι μὴ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς αἱ μωραὶ Παρθένοι ἐκεῖναι, αἱ τινες ἐκλείσθησαν ἔξω τοῦ Νυμφῶνος, καὶ κρούουσαι τὴν θύραν καὶ λέγουσαι, ἀνοιξὸν ἡμῖν, δὲν εἰσηκούσθησαν· πρᾶγμα καὶ πάθος ὅπου εἶναι ἀληθῶς πολλὰ ἔλεεινόν καὶ ἀξιοδάκρυτον, καθὼς τὸ ἔλεεινολογεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· » Ὁρῶ γὰρ τὸ πάθος ὡς ἔλεεινόν· ὁ μὲν γὰρ (ἦτοι ὁ Νυμφίος) παρέστη, ἀπαί- » τούσης τῆς κραυγῆς τὴν ἀπάντησιν· αἱ δὲ ὑπάντησονται, ὅσαι φρόνιμοι, μετὰ παιδρῶν » τῶν λαμπάδων καὶ δαφιλοῦς τῆς τοῦ ἐλαίου τροφῆς· αἱ δὲ (αἱ μωραὶ δηλ.) ταραχ- » θήσονται, ζητοῦσαι τὸ ἐλαίον οὐκ ἐν καιρῷ παρὰ τῶν ἐχόντων· ὁ δὲ (Νυμφίος) εἰσε- » λύσεται δρομαῖος· αἱ δὲ (φρόνιμοι) συνεισελεύσονται· αἱ δὲ (μωραὶ) ἀποκλεισθήσονται, τὸν τοῦ εἰσελθεῖν καιρὸν εἰς τὸ παρασκευάσασθαι δαπανήσασθαι, καὶ πολλὰ με- » τακλαύσονται, ὅψε μαθοῦσαι τὴν ζημίαν τῆς ραθυμίας, ὅταν μνηκῆτι ὁ Νυμφῶν αὐταῖς » εἰσιτητὸς ᾖ, καὶ πολλὰ δεομέναις, ὃν κακῶς ἑαυταῖς ἀπέκλεισαν“. (Λόγ. εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα).

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· » Ἐλεεινὸν πρᾶγμα· ἄφευκτος ἀνάγκη ἐκύκλωσε τὰ γύ- » ναια· ἀπερχομένων γὰρ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ Νυμφίος· ὦ τῆς ἀθεραπεύτου οἰδύ- » νης! ὦ τῆς ἀπαραμυθίτου ζημίας! ὦ πένθους ἀπαρακλήτου! ἀπερχομένων αὐτῶν ἀγο- » ράσαι, ἦλθεν ὁ Νυμφίος· ἦλθεν ἢ προσδοκωμένη χαρὰ· ἦλθε τῶν Δικαίων τὸ καύχημα· » ἦλθε μεσουκτιοῦ τὸ φῶς· ὑπήντησαν αἱ φρόνιμοι· συνεισῆλθον τῷ Νυμφίῳ καὶ ἐκλεί- » σθησαν αἱ θύραι· φρίττω τὸ γερόμενον ἐνθυμούμενος· τρέμω τὸ συμβᾶν τοῖς γυναίκοις » ἀστόχημα διηγούμενος· τὴν πασταδά ἤδη ἐπεθύμουν· τοῖς τοῦ κόσμου τερπνοῖς ἀπε- » τάξαντο· τρυφῆς λόγον οὐκ ἐποίησαντο· δόξης ὑπερεῖδον· ὁδὸς σκληρᾶς ἐφυλάξαντο· πα- » θῶν κατεκράτησαν· ἠδονῶν κατηγωνίσαντο· ἐπεὶ δὲ ἐλαίον οὐκ ἴχον, εὖρον ἀπαράνοι- » κτα τῆς βασιλείας τὰ κλειῖθρα“. (Λόγῳ εἰς τὰς δέκα Παρθένους).

Τροπάριον.

» Ἐν τῇ δευτέρᾳ σου φρικτῇ παρουσίᾳ, Δέσποτα, δεξιῶς προβά-
» τοις με σύμταξον, τῶν πταισμάτων παριδώμ μου τὰ πλήθη.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αφ' οὗ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον τὴν παραγγελίαν ὅπου ἔδωκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς μαθητάς του, τὸ νὰ γρηγοροῦν δηλαδή, τῶρα εἰς τὸ παρὸν ἀναφέρει καὶ περὶ τῆς δευτέρας του παρουσίας· καθότι καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μετὰ τὴν ἀνωτέρω παραγγελίαν ἀναφέρει καὶ περὶ αὐτῆς. Παρακαλεστικῶς λοιπὸν προφέρων ἐκ μέρους τοῦ ὁ Θεῖος Κοσμῆς τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγει πρὸς τὸν Χριστόν· » Δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς τὴν δευτέραν καὶ φοβεράν παρουσίαν σου, ὅταν συναχθῶσιν ἔμπροσθέν σου ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ χαρίσης τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, καθὼς καὶ ἡ ποιμὴν χωρίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια· καὶ ὅταν τὰ μὲν πρόβατα στήσης ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων, ὡς διηγῆται ταῦτα ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος“ (κέ. 31.) τότε ἐμε τὸν ὑπὸ τῆς κακίας γερόμενον ἔριφον, καὶ διὰ τοῦτο χρηματίσαντα ἄξιον τῆς ἀριστερᾶς μερίδος, συναρίθμησον μὲ τὰ πρόβατα τὰ ἐκ δεξιῶν σου παριστάμενα: ἦτοι μὲ τοὺς Δικαίους. Πῶς δὲ, καὶ μὲ ποῖον τρόπον θέλεις με συναρίθμῃσει; Ὅχι μὲ ἄλλον βέβαια, πᾶρεξ μὲ τὸ νὰ παραβλέψῃς τὰ πλήθη τῶν ἀμαρτιῶν μου· διότι ἐὰν αὐτὰ παρατηρήσης καὶ πάρῃς λογαριασμόν διὰ ὅλα, ποῖος θέλει σωθῆ; Βέβαια οὐδεὶς, κατὰ τὸν Προφητὰνακτα λέγοντα, » Ἐὰν ἀγομίας παρατηρήσης, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστή- » σεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἴλασμός ἐστίν“. (Ψαλ. ρκθ'. 4.)

Ἄλλα καὶ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Διῶδιον ἅς γένωμεν ὅσοι ὡς οἱ τρεῖς Παῖδες δουλαγωγοῦντες τὴν σάρκα μὲ κάθε ἀσκησῶν καὶ ἐγκρά-
τειαν

τειαν μέχρι τῆς ὀσίας: ἤτοι μέχρι τοῦ θανάτου μας· ἅς διάξωμεν ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας
κάθε ραθυμίαν καὶ ἀμέλειαν· ἅς κοσμήσωμεν τὰς λαμπάδας τῶν ψυχῶν μας, ὡς αἱ φρό-
νιμοὶ Παρθένοι, μετὰ τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς πλουσίαν ἐλεημοσύνην· καὶ ἅς μὴ ἀφήσωμεν νὰ
σβυσθοῦν μετὰ τὴν ἀμότητα καὶ ἀσπλαγχτίαν, ἀκούοντες τοῦ Παύλου ἡ λέγει· „τὸ Πνεῦ-
μα μὴ σβέννυτε“· (ἀ. Θεσσ. ἐ. 19.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· „τὸ
Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, τούτέστι τὸ χάρισμα· οὕτω γὰρ αὐτῷ (τῷ Παύλῳ δηλ.) καλεῖται
ἔδος τὸ χάρισμα τοῦ Πνεύματος“ σβέννυσι δὲ αὐτὸ βίος ἀκάθαρτος“· καὶ πάλιν,
„σβέννυται δὲ, ὅταν ἔλαιον μὴ ἔχη· ὅταν ἀνέμου σφοδρότερα τις ἐμβολὴ γένηται· ὅταν
συνέχεται καὶ στενοχωρῆται (καὶ γὰρ καὶ οὕτω σβέννυται πῦρ)· συνέχεται δὲ ὑπὸ
φροντίδων βιωτικῶν, καὶ σβέννυται ὑπὸ ἐπιθυμίας πονηρᾶς· οὐδὲν δὲ οὕτω σβέννυται
ὡς ἀπανθρωπία καὶ ἀμότης καὶ ἀρπαγή“· (Ὀμιλ. ν. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην) καὶ πάλιν,
„Ἄν μὲν οὖν ἔχοντες λαμπράς τὰς λαμπάδας ἀπέλωμεν, εἰσελευσόμεθα εἰς τὸν Νυμ-
φῶνα· ἂν δὲ ἐσβεσμέναι, οὐκέτι“· ἅς ἐύξησῃ ὁ καθὲς ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ἅς διπλα-
σιάσῃ τὸ τάλαντον καὶ χάρισμα ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεόν· ἅς εὕρισκόμεθα ἔξυπνοὶ
καὶ ἔτοιμοι πάντοτε, ἵνα μὴ ἀποκλεισθῶμεν ἔξω τοῦ Νυμφῶνος, ὡς αἱ μαραιὲ Παρθένοι.

ἅς γένωμεν καὶ ἡμεῖς πρόβατα ἡμέρα, περιπατοῦντες εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς εὐθείας τῆς
ἀρετῆς, καὶ ὄχι ἐρίφια ἀγρία, τρέχοντες εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ δυσβάτους τόπους τῆς
ἀμαρτίας· καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα ἅς γένωμεν ἐλεήμονες, καθὼς ἦτον οἱ ἐκ δεξιῶν ἱστάμε-
νοι δίκαιοι, καὶ ὄχι ἀνελεήμονες, καθὼς ἦτον οἱ ἐξ ἀριστερῶν ἱστάμενοι, οἱ ὅποιοι, ἂν
καὶ ἔχουν νὰ κριθοῦν διὰ καθὲν κακὸν λογισμόν καὶ κακὸν λόγον καὶ κακὸν ἔργον, ἐ-
ξαιρέτως ὅμως ἔχουν νὰ κριθοῦν διὰ τὴν ἀνελεημοσύνην. Διὰ τί; Ἄκουσον τὴν ἐρμηνείαν
τοῦ Ζυγαδινοῦ Εὐθυμίου· „Εἰκότως ὁ μὲν ἐλεήμων κληρονομεῖ τὴν βασιλείαν, ὅτι τὴν
ἀγάπην κατάρθωσε, τῶν ἀρετῶν τὸ κεφάλαιον· ταύτης γὰρ μέρος ἢ ἐλεημοσύνη· ὁ δὲ
ἀνελεήμων εἰς τὸ πῦρ ἀποπέμπεται, διότι τὸ ἐναντίον τῆ ἀγάπῃ μῖσος ἐκτίσαστο,
τῶν κακιῶν τὸ κεφάλαιον· τούτου γὰρ ὁμοίως μέρος ἢ ἀνελεημοσύνη· καὶ ὁ μὲν τὸν
ἐλεήμονα καὶ φιλάνθρωπον Θεὸν ἐμιμήσαστο· ὁ δὲ τὸν ἀνελεήμονα καὶ μισάνθρωπον
Διάβολον“· Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Πορεύεσθε οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ
αἰώνιον. Διὰ τί; καὶ ὑπὲρ τίνος; Ὅτι ἐπεινῶν καὶ ἡ ἐδάκατέ μοι φαγεῖν· Οὐκ εἶπεν
ὅτι ἐπορευύσατε, ὅτι ἐκλέψατε, ὅτι ἐψευδομαρτυρήσατε, ὅτι ἐπιωρκήσατε· κακὰ μὲν
ὁμολογουμένως καὶ ταῦτα, ἀλλὰ τῆς ἀπανθρωπίας κατὰ τὴν καὶ τῆς ἀνελεημοσύνης.
Διὰ τί δὲ, ὦ Κύριε, ἐκ ἄλλων ὁδῶν φέρεις μνήμην; Οὐ κρίνω, φησὶ, τὴν ἀμαρτίαν, ἀλ-
λὰ τὴν ἀπανθρωπίαν· ὑπὲρ ἀπανθρωπίας ὑμᾶς καταδικάζω· Οὐκ εἶδον τὸν τὴν ἀ-
πανθρωπίαν, ὡς ρίζαν κακίας καὶ πάσης ἀσεβείας· ἐπαινῶ τὴν φιλάνθρωπίαν, ὡς ρί-
ζαν πάντων τῶν ἀγαθῶν“· (Λόγῳ β'. περὶ Μετανοίας Τόμ. 5'.) Ἐν οὖν οὕτω ποιῶ-
μεν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν ἐνσθερνίζόμεθα, θέλομεν ἀξιώσθῃ τῆς βασιλείας
τῶν Οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα σὺν τῷ Πατρὶ
καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ (1)

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ.

„ Τετράδι ψαλῶ.

Περὶ τῆς ἀκροστιχίδος ταύτης εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς ἀκροστιχίδος τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Δευτέρας, καὶ ὅρα ἐκεῖ.

Ῥδὴ γ'. Ἦχος β'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῆς πίστεως ἐν πέτρᾳ με στερεώσας, ἐπλάτυμας τὸ στόμα μου
 „ ἐπ' ἐχθρούς μου· εὐφράνθη γὰρ τὸ πνεῦμά μου ἐν τῷ ψάλλειμ·
 „ οὐκ ἔστιν Ἅγιος, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλήμ
 „ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὰ ἴδια λόγια τῆς Προφήτιδος Ἄννης, ἧτις εἶναι ποιήτρια τῆς Τρίτης Ῥδῆς, συν-
 θέτει ὁ Ἱερός Μελωδὸς τὸν παρόντα Εἰρμόν· τῆς Ἄννης γὰρ εἶναι λόγια τὰ, „ Ἐστερεώ-
 „ θη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ· ὑψώθη κέρας μου ἐν Θεῷ μου· ἐπλάτυνθη ἐπ' ἐχθρούς μου
 „ τὸ στόμα μου· εὐφράνθη ἐν σωτηρίῳ σου· ὅτι οὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς ὁ Κύριος, καὶ οὐκ
 „ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήμ σου“. (ἀ. Βασιλ. β'. 1.)
 Ἀλλὰ τῆς μὲν Ἄννης ἐκεῖνης ἡ καρδία ἐστερεώθη ἐν Κυρίῳ, ἐπειδὴ ἦτον χαύνη καὶ δια-
 λευμένη ἀπὸ τὴν λύπην τῆς ἀτεκνίας κατὰ τὸν Προκόπιον καὶ Εὐθύμιον· τὴν δὲ ἰδικὴν
 μου καρδίαν ταραττομένην ἀπὸ λογισμοὺς ἀπιστίας σὺ, Κύριε, ἐστερέωσας ἐν τῇ πέτρᾳ
 τῆς ἰδικῆς σου πίστεως καὶ ὁμολογίας· καὶ ἡ μὲν Ἄννα ἐπλάτυνε τὸ στόμα της· ἦτοι
 ἐλευθέρως ἐλάλει εἰς τοὺς ἐχθρούς της· ἦτοι εἰς τὴν Φεανάνα ἢ εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐκεί-
 νης, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· τὸ δὲ ἰδικόν μου στόμα ἐπλάτυνας σὺ, Κύριε, ἐναντίον τῶν
 ἐχθρῶν μου Δαιμόνων, οἳ τινες με ἐπιβουλεύονται πάντοτε· Ἡ μὲν Ἄννα εὐφράνθη ἐν
 τῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενομένῳ εἰς αὐτὴν σωτηρίῳ, ἦγον διότι ἐσώθη καὶ ἐλευθερώθη ἀπὸ
 τὴν λύπην τῆς ἀτεκνίας, γεννήσασα τὸν Προφῆτην Σαμουὴλ· ἐμοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα (ἦτοι ἡ
 ψυχὴ) εὐφράνθη, διότι ψάλλω εἰς ἐσέ καὶ λέγω ὅτι δὲν εἶναι κανένας Ἅγιος, καθὼς
 εἶσαι ἐσὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὔτε εἶναι κανένας ἄλλος δίκαιος ἔξω ἀπὸ ἐσέ· Ἅγιος μὲν,
 διότι ἐσὺ εἶσαι πάσης ἀγιωσύνης πηγὴ καὶ αἰτία· δίκαιος δὲ, διότι ἡ κρίσις καὶ ἀπό-
 φασίς σου εἶναι δικαιοτάτη καὶ ἀπαραλόγιστος.

Εἰπὼν δὲ πρότερον ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐπλάτυνθη τὸ στόμα του, ἀκολουθῶς φέρει καὶ τὴν
 αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπλάτυνθη, ἦγον διότι εὐφράνθη πρότερον ἡ ψυχὴ του εἰς τὸ νὰ
 ψάλλῃ καὶ νὰ δοξολογῇ τὸν Θεόν· ἡ γὰρ περὶ τῶν Θεῶν ὕμνος ἐσωτερικὴ εὐφροσύνη τῆς
 ψυ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ Θεὸς Χρυσόστομος λόγῳ χη „ Πάντοτε μὲν ὁ Θεός“· ἄλλον, οὗ ἢ ἀρχῆ
 ἔχει εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Τετράδα, ἢ ἢ ἀρχῆ ἢ Ἄπας μὲν ἢ καιρός“. (Σύζῳται ἐν τῇ τοῦ Διο-
 „ Ἡ γυνὴ αὐτῆ δοκεῖ μὲν εἶναι“ ἔτερον, οὗ ἢ ἀρ- νυσίου καὶ ἐν ἄλλαις μοναῖς).

Ψυχῆς κάμνει νὰ πλατύνεται καὶ τὸ στόμα καὶ νὰ ἀυξάνῃ ὁ προφορικός λόγος· τοῦτο θέλει νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Προφητᾶναξ μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια· „Ὡς ἐκ στέατος καὶ „πίοτης ἐμπλοσθεῖν ἢ ψυχῆ μου“· (Ίδου ἡ εὐφροσύνη τῆς ψυχῆς) καὶ χεῖλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου“· (Ψαλ. ξβ'. 8.) (Ίδου καὶ ὁ τοῦ στόματος πλατυσμός) „Ὡσπερ γὰρ φυσικῶς εὐφραينوμένης τῆς καρδίας, πρόσωπον θάλλει, οὕτω τῆς „αὐτῆς καρδίας εὐφραينوμένης πνευματικῶς, πλατύνεται τὸ στόμα εἰς δοξολογίαν Θεοῦ“· (Παρ. ιε'. 14.) Ἡ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ πνευματικῆ εὐφροσύνη πλημυρήσασα, ἐκεῖθεν ξεχειλίζει τὰ περισσεύματά της καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ ποιεῖ αὐτὴν ὄργανον τῆς ὑμνωδίας Θεοῦ· καθότι ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ, κατὰ τὸ Κυριακὸν λόγιον· (Ματθ. ιβ'. 34.)

Τροπάριον.

„Ἐμ κεροῖς τὸ συνέδριον τῶν ἀνόμων καὶ γνώμη συναθροίζεται
κακοτρόπῳ, κατάκριτον τὸν ῥύστην σε ἀποφῆμαι, Χριστέ, ᾧ ψάλλομεν·
οὐ εἶ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μετὰ τὴν παραβολὴν τῶν δέκα Παρθένων καὶ τὸν διαμερισμὸν τῶν ταλάντων καὶ τὴν τῆς δευτέρας παρουσίας παράστασιν, ἀναφέρει τὸ συνέδριον ὅπου ἔκαμαν οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπερ ἐγένετο πρὸ δύο ἡμερῶν τοῦ Πάσχα: ἦτοι κατὰ τὴν σημερινὴν μεγάλην Τετράδα· οὕτω γὰρ φησὶν· „Οἴδατε ὅτι μετὰ „δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι· τότε συνήχθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα „τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσι“· (Ματθ. κς'. 2.) Ταύτην δὲ τὴν τάξιν ἀκολουθῶν καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀφ' οὗ ἀνέφερε πρότερον ἐν τῷ τῆς μεγάλης Τρίτης Διαδίῳ περὶ τῶν δέκα Παρθένων καὶ τῶν ταλάντων καὶ τῆς δευτέρας κρίσεως, τὰρα ἐδῶ ἀναφέρει καὶ περὶ τοῦ ἀνωτέρου συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων· διὸ λέγει· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, τὸ συνέδριον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων ματαίως συναθροίζεται κατὰ σοῦ μὲ μίαν κακοτρόπον γνώμην καὶ πονηρὰν καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ κάμμιαν εὐλογον ἀφορμὴν.

Τίνος δὲ χάριν, καὶ διὰ τί συναθροίζεται; Ἴνα ἀποδείξῃ κατάκριτον ἐσέ ὅπου ἐλύτρωσες ἡμᾶς ἀπὸ τὴν παλαιὰν κατάκρισιν καὶ κἀραν, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν διὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ· ἐσέ εἰς τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς ψάλλομεν ὡς εἰς Θεὸν ἀληθινόν. Τί δὲ ψάλλομεν; „Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε“· Ὡ! καὶ τί ἄλλο πρᾶγμα ἤθελε γένη ἀπὸ τὸ συνέδριον τοῦτο κεροσπουδέστερον; ἢ τί ἄλλο τῆς γνώμης ταύτης τῶν ἀνόμων κακοτροπώτερον; Βίβαια οὐδέν. Ὅρα δὲ ὅτι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον καὶ τὸν Εὐθύμιον, εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Νόμος ἐπρόσταξε νὰ γίνεταί ἕνας Ἀρχιερεὺς τὸν χρόνον, αὐτοὶ ἐγένοντο πολλοὶ ἀλλάζοντες εἰς κάθε ἐνιαυτόν· διὸ καὶ εἰς τὸν Ἀρχιερέα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου Καϊάφην ἐσυνάχθησαν διὰ νὰ συμβουλευθοῦν περὶ φόρου. Καὶ ποίου φόρου; Ἀδικωτάτου. Ποῦ; Ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπεν οἱ φονεῖς νὰ παιδεύωνται· ὦ κακοτρόπον κακοτρόπον γένος ἀνθρώπων!

Τροπάριον.

„Τὸ δειρὸν βουλευτήριον τῶν ἀνόμων σκέπτεται, Θεομάχου ψυχῆς
ὑπάρχον, ὡς δύσχρηστον τὸν δίκαιον ἀποκτεῖμαι Χριστόν, ᾧ ψάλλομεν·
οὐ εἶ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήρ σου Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδή ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος δύο φοραῖς εἶπε περὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ Πρεσβυτέρων τῆ λαοῦ, ὅτι συνήχθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆ Καϊάφα, καὶ ὅτι ἐσυμβουλευθήσαν ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλω (ἢτοι λαθραίως καὶ κρυφίως κατὰ τὸν Εὐθύμιον) καὶ ἀποκτείνωσιν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη· (Ματθ. κς'. 3.) τότε χάριν ὁ Ἰερὸς Κοσμάς τὸ μὲν „Συνήχθησαν“ ἐφάνερωσεν αἰνιγματωδῶς ἐν τῷ προλαβόντι Τροπαρίῳ μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα: ἢτοι μὲ τὸ „Συνέδριον τῶν ἀνόμων“ καὶ μὲ τὸ „Γνώμη συναθροίζεται κακοτρόπῳ“ ἢ συνέδριασις γὰρ καὶ ἢ συναθροίσις παραστατικά ἐῖναι τοῦ „Συνήχθησαν“· τὸ δὲ „Συμβουλευσαντο“ ἐφάνερωσεν ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· ἐπειδὴ δὲν ὀνομάζει πλέον ἐδῶ τῆς Ἰεδαίου συνέδριον, ἀλλὰ βουλευτήριον· ὅθεν ἐρανίσθη τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τῆ Ἡσαίου „Δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχριστος ἡμῖν ἐστίν“· (Ἠσ. γ'. 9.) καὶ τὸ τοῦ Σολομώντος „Ἐνεδρεύσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχριστος ἡμῖν ἐστίν, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἀμαρτήματα Νόμου, καὶ ἐπισημίζεται ἡμῖν ἀμαρτήματα παιδείας ἡμῶν· ἐπαγγέλλεται γινῶσιν ἔχειν Θεοῦ, καὶ παῖδα Κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνοιῶν ἡμῶν· βαρὺς ἐστίν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος“· (Σοφ. β'. 12.)

Ταύτας φημί τὰς ῥήσεις λαβὼν ὁ Ἰερὸς Μελωδός, τὸ δεινόν, λέγει, καὶ πονηρὸν καὶ παγχάλεπον βουλευτήριον τῶν ἀνόμων Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων καὶ Πρεσβυτέρων, μὲ τὸ νὰ ἦναι ὅλως διόλου ψυχῆς Θεομαχούσης, καθὼς εἶπε περὶ αὐτῶν ὁ νομομαθὴς ἐκεῖνος Γαμαλιὴλ „Μή ποτε καὶ Θεομάχοι εὐρεθῆτε“, (Πράξ. ε'. 39.) τούτε χάριν σκέπτονται καὶ βουλευόνται, ὅχι διὰ νὰ ὑπερμαχήσωσιν ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τοῦ Θείου Νόμου, ὅχι διὰ νὰ ἐνεργήσωσιν κανένα πρᾶγμα κοινωφελές εἰς τὸν λαὸν καὶ σωτήριον, ἀλλὰ διὰ νὰ θανατώσωσιν τὸν δίκαιον Χριστὸν, περὶ οὗ προεῖπεν ὁ Προφήτης Ἀμαΐς· „Ἄνθ' ὧν ἀπέδοντο (οἱ Ἰουδαῖοι) ἀργυρίου δίκαιον“· (Ἀμ. β'. 6.) καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τῆς Ἰουδαίους· „Ἑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν“· (Πράξ. γ'. 14.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἡσαίας· „Ἴδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἐκδέχεται τῆ καρδίᾳ· καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ· ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος· ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἢ ταφῇ αὐτῆ· ἦρται ἐκ τοῦ μέσου“· (Ἠσ. νζ'. 1.) ἄπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεοδώριτος λέγει· „Τὸν δεσποτικὸν ἐνταῦθα Σταυρὸν προσήμνη· δίκαιον γὰρ τὸν Δεσπότην ὀνομάζει Χριστὸν, ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ εὐρέθη. Σημαίνει δὲ κατὰ ταῦτὸ καὶ τῆς τῶν ἐσταυρωκότων καρδίας τὴν πάρωσιν· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν, φησὶ, συνιδεῖν ἠβουλήθη τὸ τόλμημα· καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται· μετὰ γὰρ τὸν Δεσπότην Χριστὸν κατὰ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων παραπλησίως ἐλύττησαν· τὸ δὲ „ἦρται ὁ δίκαιος· ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἢ ταφῇ αὐτοῦ“ περὶ τοῦ Δεσπότην ταῦτα λέγει Χριστοῦ, καὶ διλοῖ κατὰ ταῦτὸ τὸ, τὸ ἄδικον τῆς σφαγῆς καὶ τὴν μετὰ θάνατον νίκην· ἢ γὰρ θάνατος αὐτοῦ τὰς πρὸς Θεὸν ἡμῖν καταλλαγὰς ἐδωρήσατο· αὐτὸς δὲ τὸν τάφον καταλιπὼν εἰς Οὐρανοὺς ἀνελήθη“· Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδός διὰ τί βουλευόνται οἱ Ἰουδαῖοι νὰ θανατώσωσιν τὸν Χριστὸν· διότι, λέγουσιν, εἶναι δύσχριστος· δύσχριστος δὲ ὀνομάζεται ὁ Μάντις ἀπὸ τὸ χράν: ἢτοι ἀπὸ τὸ μαντεύεσθαι.

Συνειθίζουσιν γὰρ νὰ λέγουν μερικοὶ οὕτω· ὅσαις φοραῖς ἀπάντησα εἰς τὸν δρόμον τὸν δεῖνα ἄνθρωπον, ἐκβῆκεν εἰς κακὸν μου τὸ συναπάντημά του· ὅθεν μισοῦσιν ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὡς κακὸν οἰωνὸν καὶ συναπάντημα ἔχοντα. Τοιοῦτος δὲ δύσχριστος ἐφαίνετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος, ὡς κακομάντις καὶ ὡς κακοὺς χρησμούς καὶ προρρήσεις περὶ αὐτῶν λέγων· ἐταλάνιζε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἠλεγχεν αὐτῶν φανερώς τὴν ὑπόκρισιν, λέγων· „Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί! ὅτι τάδε καὶ τάδε ποιεῖτε“· (Ματ. κγ'. 13.) „Οὐαὶ ὑμῖν ὀδηγοὶ τυφλοὶ!“· (Ματ. κγ'. 16.) Καὶ προέλεγεν εἰς αὐτοὺς τὰ κακὰ ὅπου ἐμελλον νὰ τοὺς εὕρουν· „Ἴδου, φησὶν, ἀφίεται ἢ οἶκος ὑμῶν ἔρμος“· (Ματ. κγ'. 18.) καὶ πάλιν πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ἔλεγεν· „Ἡξοῦσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοί λίθον ἐπὶ λίθῳ“· (Λουκ. ιθ'. 43.) Ἡμεῖς ὁμως οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ οἱ τῷ Δεσπότη Χριστῷ πιστεύοντες,

οὐχὶ ὡς δυσχρήστῳ, ἀλλ' ὡς εὐαγγελιζομένῳ ἡμῖν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, ἄλλομεν·
 σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος πλὴν σου Κύριε.

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

Ῥῆμα τυράννου ἐπεὶ ὑπερίσχυσε, ἑπταπλασίως κάμιμος ἐξε-
 καύθη ποτὲ, ἐν ἧ Παῖδες οὐκ ἐφλέχθησαν, Βασιλέως πατή-
 σαμτες δόγμα, ἀλλ' ἐβόωμ' πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον
 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Δανιὴλ, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων· γράφεται γὰρ ἐκεῖ· „Ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τῆ Βασιλέως (Ναβουχοδονόσορ) ὑπερίσχυσε, καὶ ἡ κάμιμος ἐξεκαύθη ὑπερεκπερισσοῦ ἑπταπλασίως, καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι Σεδράχ Μισάχ καὶ Αὐδεναγῶ ἔπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης πεπεδημένοι, καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογός, ὑμνοῦντες τὸν Θεόν.“ (Δαν. γ'. 22.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια ἀναφέρει καὶ ἐδῶ ὁ Ἰερὸς Μελωδός, ὅτι ἐπειδὴ τὸ ῥῆμα καὶ ἡ προσταγὴ τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ ὑπερίσχυσε, διὰ τοῦτο καὶ ἡ Βαβυλωνία ἐκείνη κάμιμος ἐκαύθη ἑπταπλασίως, ἦγουν ἑπτὰ φοραῖς περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας καμίνους, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐβάλλθησαν οἱ μακάριοι τρεῖς Παῖδες, διότι κατεφρόνησαν τὸ τυραννικὸν δόγμα καὶ τὴν προσταγὴν τῆ Βασιλέως· βαλθέντες ὅμως εἰς τὴν κάμινον, δὲν κατεκάησαν, ἀλλὰ φυλαχθέντες ἀβλαβεῖς, Ἀγγέλου συγκαταβάντος καὶ ποιήσαντος τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου, ἔλεγον ἄλλοιτες· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἄξιον δὲ εἶναι τὴν σημειώσῃ τινὰς μετὰ τοῦ Θεοδώρου εἰς τοῦτο ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Δανιὴλ καὶ ὁ Μελωδός, ἦγουν εἰς τὸ, Ὑπερίσχυσε τὸ ῥῆμα τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ, δηλαδὴ ὅτι τοιαῦτα εἶναι τὰ προστάγματα τῶν τυράννων· ἦτοι τῶν παρανόμων Βασιλέων· καὶ γὰρ αὐτὰ ἦναι παρανομώτατα καὶ ἀδικιώτατα, ἀλλ' ὅμως ὑπερίσχυσι κοντὰ εἰς αὐτὰς, διότι δὲν ἀκολουθεῖ ἡ ἰσχύς αὐτῶν εἰς τὸν νόμον, ἀλλὰ ἡ ἰσχύς των γίνεται νόμος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Ἐστὼ δὲ ἡ ἰσχύς νόμος τῆς δικαιοσύνης.“ (Σοφ. β'. 11.) δὲν εἶναι ὅμως τοιαῦτα καὶ τὰ προστάγματα τῶν νόμων καὶ ἀληθινῶν Βασιλέων· ἐπειδὴ αὐτὰ σύμφωνα ὄντα πάντοτε μετὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν θεῖον νόμον, ὑποφέρουν ποτὲ μὲν νὰ ὑπερίσχυον καὶ νὰ νικῶν, ποτὲ δὲ καὶ νὰ νικῶνται. Ὁσεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν· „Εἰ γὰρ βασιλεία ἐστὶν ἔννομος ἐπιστασία, δῆλον ὅτι αἱ παρά Βασιλέως διδόμεναι ὑποθῆκαι τοῦ γε ὡς ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύτης ἀξίου πολὺ τὸ νόμιμον ἔχουσι, τὸ κοινῇ πᾶσι λυσίτελές σκοποῦσαι, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς αἰκείας ὠφελείας συντεταγμέναι· τούτῳ γὰρ διαφέρει τύραννος Βασιλέως, ὅτι ὁ μὲν τὸ ἑαυτῆ πανταχόθεν σκοπεῖ, ὁ δὲ τὸ τοῖς ἀρχομένοις ὠφέλιμον ἐκπορίζει.“

Τροπάριον.

Ἀποκεμοῦσα γυμὴ μύρομ ἔντιμον δεσποτικῆ καὶ θεῖα φρικτῆ
 κορυφῆ (1), Χριστέ, τῶν ἰχρῶν σου ἐπελάβετο τῶν ἀχράμτων
 κεχραμέμας παλάμας καὶ ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν
 Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗ-

(1) Φαίνεται ὅτι ἐδῶ εἶναι σχῆμα ἑλλειπτικόν· εἰλεῖπει γὰρ ἡ Ἐν· ἦτοι ἐν δεσποτικῆ καὶ θεῖα φρικτῆ κορυφῆ· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἀνώνομος ἐν τῇ ἔρμη-

νεία ἔχει μετὰ τῆς Ἐν· ἢ ἑλλείπει ἡ Ἐπί, τὸ ἔ-
 πάνω δηλοῦσα, οὕτως· „Ἐπί δεσποτικῆ καὶ θεῖα
 φρικτῆ κορυφῆ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἀφ' οὗ ἐδιηγήθη διὰ τὸ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ συνέδριον ὁμοῦ καὶ συμβούλιον τῶν Ἰουδαίων, ἐδιηγήθη καὶ διὰ τὴν πόρνην γυναῖκα τὴν ἀλείψασαν τὸν Χριστὸν μύρω· „Τοῦ Ἰησοῦ γὰρ, φησὶ, γενομένου ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος „ τοῦ λεπροῦ προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἑλάβυστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κατέχευεν „ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου“· (Ματθ. κς'. 6.) οὕτω καὶ ἡ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἀφ' οὗ εἰς τὰ ἠνωτέρω Τροπάρια ἀνέφερε περὶ τοῦ συνέδριου ὁμοῦ καὶ συμβουλίου τῶν Ἰουδαίων, τώρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει καὶ περὶ τῆς γυναικὸς πόρνης· ὅθεν ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, οὕτω λέγει· Ἡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη γυνὴ, ἀφ' οὗ εὐκέρωσε τὸ πολυτίμον μῦρον, (τὸ ὁποῖον ἦτον εἶδος νάρδου ἐξαιρετοῦ καλουμένης Πιστικῆς, ὡς λέγει ὁ Μάρκος (Κεφ. ιδ'. 1.), ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Ὀπιστικῆς καὶ ἀφαιρέσει τοῦ οπιστικῆς, ἀπὸ τὴν πόλιν Ὀπιν τὴν πλησίον οὖσαν τῆς Βαβυλωνῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν γίνετο τὸ τοιοῦτον θαυμασίον μῦρον (1)· ἐν ἀλαβάστρῳ δὲ αὐτὸ ἦν περιεχόμενον, ὅπερ ἦτον μυροθήκη ψήφινος ἢ λίθινος, ἀλαβαστόντι ὄν καὶ πλεονασμῷ τοῦ ρ, ἀλαβαστρον, οὗ λαβέσθαι δύσκολον ἦν διὰ λειότητά, ὡς σημειοῦσι τινές, ἢ καὶ διότι δὲν εἶχε λαβὴν καὶ χερσῶν, ὡς λέγει ὁ Θεοφύλακτος.) Ἡ γυνὴ, λέγω, ἐκείνη, ἀφ' οὗ εὐκέρωσεν ἐπάνω εἰς τὴν Δεσποτικὴν καὶ θείαν καὶ φοβεράν σου κεφαλὴν τὸ πολυτίμον μῦρον, δὲν ἀφῆκεν οὐδὲ τοὺς ἀχράντους ποδάσ φηλαφήτους, ἀλλὰ καὶ ἐκείνας ἐπίασε δουλοπρεπῶς μὲ τὰς κεχραμένας, ἢ γουν μεμολυσμένας τῆς χειρὸς ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας· καὶ τὴν μὲν ὑπέρτιμον κεφαλὴν σου ἐτίμησεν ἡ γυνὴ ἱεροπρεπῶς μὲ τὸ πολυτίμητον μῦρον· ἴσως, διότι ἔμαθε τοῦτο ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα „ Ὡς μῦρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα τὸν πώγωνα τὸν Ἀαρᾶν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὄαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ“, (Ψαλ. ρλβ'. 2.) ἢ διότι ἔμαθε τοῦτο ἀπὸ τὸν Σολομῶντα λέγοντα „ Μῦρον ἐκκενωθὲν ὀνομά σου· διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε“· (Ἄσμ. α'. 2.) τοὺς δὲ παναχράντους σου ποδάσ ἐπίασε μὲ τὰς χειρᾶς τῆς, διὰ νὰ δείξῃ μὲ τὸ πιάσιμον τὸ δυσωπητικὸν καὶ παρακαλεστικὸν σχῆμα ὅπου συνειθίζουσιν νὰ κάμνουν οἱ δούλοι οἱ ἀτιμᾶσαντες τὸν αὐθέντην τῶν· ἐκείνοι γὰρ καὶ γονάτων ἀπτονται τῷ οἰκείου αὐθέντου, καὶ ποδάσ καταφιλοῦσι, καὶ πρὸ τῶν ποδῶν πίπτουσι καὶ κυλίνονται, καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ ἔχρη ἐκείνου ἀσπάζονται, καὶ λόγια λέγουσι δυσωπητικώτατα, καὶ οὕτω μὲ ὅλα αὐτὰ παρακαλοῦν νὰ λάβουν συγχώρησιν τῆς πρὸς τὸν αὐθέντην τῶν ἀτιμίας· οὕτω παρομοίως παρεκάλει καὶ ἡ γυνὴ αὕτη καὶ ἔλεγε· „ Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“.

Μέγαν δὲ ἔπαινον ἐξεφώνησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς περὶ τῆς γυναικὸς ταύτης. Πῶς εἶναι ἔτος; „ Βαλοῦσα αὕτη τὸ μῦρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με „ ἐποίησεν. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ἡ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς“· (Ματ. κς'. 12.) ἄπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει· „ Διδάσκει ἡμᾶς ὁ Κύριος ὅτι κατὰ θείαν τιμὴν κίνησιν ἐποίησε τοῦτο ἡ γυνὴ προτυποῦσα τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ σώματος ταφήν· οὐ γὰρ ἂν ἠνέσχετο ἡ Κύριος μύρω καταχρῆσθαι, εἰ μὴ μυστήριόν τι ἐδήλου..... „ Πῶς δὲ εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν αὐτοῦ συνεβάλετο τὸ μῦρον; Ἔθος ἦν τοῖς Ἰουδαίοις μετα μύρων ἐνταφιάζειν τὰ σώματα, ὡς καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐποίουν, διὰ τὸ ἀσηπτα τηρεῖσθαι „ καὶ ἄνευ δυσωδίας. Δείκνυσιν οὖν, φησὶν, ἡ γυνὴ ἐκ τῆς τὸ μῦρον καταχέαι ὅτι τὸ σῶμα μου ἐνταφιασθήσεται“. Καὶ πάλιν ἐπειδὴ ἔμελλον ἡ Μυροφόροι γυναῖκες αἱ μαθήτριαι τοῦ Σωτῆρος νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν τάφον μὲ τὰ μύρα διὰ νὰ ἀλείψουν τὸ τεθαμμένον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, μὴ εὐρύσσει δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ (ἠγέρθη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου), δὲν ἐτελείωσαν τὸν μυρισμὸν ὅπου ἐμελέτων· τούτου χάριν ἡ γυνὴ αὕτη προρφαίνει τὰς μυροφόρους ἐκείνας καὶ μυρίζει ζῶντα τὸν Κύριον· ὅθεν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Γεωργίου ἐν τῇ λέξει Πιστικῆς· οὕτω, κατὰ τὸν Διοσκουρίδην, ἐλέγεται καὶ νάρδος Ἰνδικὴ καὶ Συρικκὴ καὶ Κελτικὴ.

Μάρκος τὸτο αἰνιττόμενος, εἶπε περὶ αὐτῆς ὡς ἔσχεν (ἦτοι ἠδυνήθη, κατὰ τὸν Εὐθύμιον) αὐτὴ ἐποίησε, προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. (Μαρ. ιδ΄. 8.)

Εἶρκε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων τὰ ψυχασωτήρια ταῦτα ὡς εἶδες πῶς ἡ πόρνη μὲν ἐσώθη, ἐπειδὴ ἔνηψεν ὁ μαθητῆς δὲ ῥαθυμίας, κατέπεσε, Μὴ τοίνυν ἀπογνῶς σεαυτοῦ, πρὸς τὴν πόρνην ἀπιδῶν, μηδὲ θαρρήσης σεαυτῶ, πρὸς τὸν Ἰούδαν ἰδῶν ἄμφοτερά γὰρ ταῦτα ὀλέθρια, καὶ τὸ θαρρῆϊν καὶ τὸ ἀπογινώσκειν τὸ μὲν γὰρ θαρρῆϊν τὸν ἐστικῆτα ποιεῖ πεσεῖν, τὸ δὲ ἀπογινώσκειν τὸν κείμενον οὐκ ἀφίσιω ἀναστῆναι διὰ τοῦτο ἔπαυλος παρῆνει λέγων ὡς ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. Ἐχεις ἀμφοτέρων τὰ παραδείγματα, πῶς ὁ μαθητῆς δοκῶν ἐστάναι ἔπεσε, καὶ πῶς ἡ πόρνη κείμενη ἀνέστη. (Λόγῳ εἰς τὴν προδοσίαν) Καὶ πάλιν, ὡς ἰδῶν ἐπειδὴ ἠμελημένος καὶ ῥαθυμὸς ἦν, δὲν παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ συνουσίας ἐκέρδαεν, ἀλλ' ἐμεινεν ὡς προδότης μετὰ τὰς πολλὰς παραινέσεις ἐκείνας καὶ συμβελάς τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι μὴ βουλόμενόν τινα οὐκ ἀναγκάζει, οὐδὲ βιάζεται ὁ Θεὸς, ὡς περ οὖν οὐδὲ ἐκείνον. (Λόγῳ εἰς τὸ ὡς Δεῖ καὶ αἰρέσεις εἶναι ἐν ὑμῖν, Τόμῳ ἑ. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσ.)

Σημειῶσαι ὅτι διαφορετικὸς φέρεται ἁριθμὸς τῶν γυναικῶν ὅπου ἀλείψαν τὸν Κύριον μύρω. μὲν γὰρ Ἰερὸς Θεοφύλακτος καὶ ὁ Εὐθύμιος καὶ ἄλλοι θέλουσι ἀκριβέστερον νὰ ἦναι τρεῖς αἱ γυναῖκες αἱ ἀλείψασαι τὸν Κύριον μύρω· μία μὲν ἢ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ ἀναφερομένη ἐν κεφ. ιβ΄. Μαρία ἡ ἀδελφὴ Λαζάρου, ἡ ἀλείψασα τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου μετὰ τὸ ἴδιον μύρον τῆς νάρδου τῆς Ὀπιστικῆς, καὶ σφογγίσασα τούτους μετὰ τὰ μαλλία τῆς πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα· ἄλλη δὲ ἢ παρὰ τῷ Λουκᾷ, ἣτις περὶ τὰ μέσα τοῦ Εὐαγγελίου ἠλείψε μετὰ μύρον τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ τὰ δάκρυά τῆς ἔβρεξεν αὐτοὺς, καὶ μετὰ τὰς τρίχας τῆς τοῦ ἐσπόγγισε. (Λουκ. ζ΄.) καὶ τρίτη, ἢ παρὰ τῷ Ματθαίῳ (Κεφ. κς΄.) καὶ Μάρκῳ (Κεφ. ιδ΄.) ἀναφερομένη· ἄλλοι δὲ θέλουσι νὰ ἦναι δύο, μία μὲν ἢ παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ καὶ Λουκᾷ ἀναφερομένη, ἄλλη δὲ ἢ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ ὁ δὲ Ἰερὸς αὐτὸς Κοσμάς τρεῖς καὶ αὐτὸς θέλει ταύτας· ἐν μὲν γὰρ τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει τὴν παρὰ τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ ἱστορουμένην, ἐν δὲ τῷ κατωτέρῳ ἀναφέρει περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λουκᾷ μνημονευομένης, τὴν δὲ τρίτην ἦτοι τὴν Μαρίαν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου μνημονευομένην, οὐδόλως ἀναφέρει.

Μερικοὶ δὲ λέγουσι ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ γυνὴ εἶναι ἢ παρὰ τοῖς τρισὶν Εὐαγγελισταῖς ἀναφερομένη, τῷ Ματθαίῳ δηλαδὴ Μάρκῳ καὶ Ἰωάννῃ· καθότι ἐν Βηθανίᾳ καὶ αἱ τρεῖς ἀλείψαν τὸν Κύριον ὅτι καὶ αἱ τρεῖς δὲν φαίνονται νὰ ὀνομαζῶνται πόρνη ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, ὅτι μετὰ τὸ ἴδιον μύρον τῆς νάρδου τῆς Ὀπιστικῆς τὸν ἀλείψαν καὶ ὅτι τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ Χριστὸς διὰ τὴν Μαρίαν, τὰ εἶπε καὶ δι' ἐκείνας. Εἰ δὲ καὶ ἢ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ Μαρία ἐξέχεεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Κυρίας τὸ μύρον, ἀποκρίνονται ὅτι πιθανὸν ἐστὶ νὰ ἔχουσι πρῶτον αὐτὸ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Κυρίας, καθὼς γράφουσι ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρκος, καὶ ἔπειτα νὰ τὸ ἔχουσι εἰς τοὺς πόδας τοῦ συμπεραίνουσι δὲ τὸ νόημα τῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἀγαπάκης ὅπου ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ μὲν κατὰ τὸν Ματθαῖον καὶ Μάρκον, ὁ Ἰούδας δὲ ξεχωριστὰ, κατὰ τὸν Ἰωάννην ὅθεν καὶ Σίμωνας τὸν λεπρὸν θέλουσι νὰ ἦτον ὁ Πατὴρ τοῦ Λαζάρου καὶ τῆς Μαρίας καὶ Μάρθας.

Τροπάριον.

Ἡ δάκρυσι πλύμει τοὺς πόδας ὑπεύθυνος ἀμαρτίας τοῦ πλάσαντος καὶ ἐκμάσσει θριξί· διὸ τῶν ἐν βίῳ οὐ δίκημαρτε πεπραγμένων τῆς ἀπολυτρώσεως, ἀλλ' ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τοῦ Κυρίου ὑμμεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄλλη φαίνεται νὰ ἦναι ἡ γυνὴ αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω ἢ ἰδίᾳ γὰρ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Λουκᾷ ἀναφερομένη ἐν κεφ. ζ΄. ὡς εἴπομεν ἀνωθεν· καθότι αὐτὴ μύρω ἠλείψεν, οὐχὶ τὴν κεφα-

κεφαλὴν τοῦ Κυρίου, ὡς ἡ ἀνωτέρω, ἀλλὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ κλαίονσα ἔβρεξε τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι καὶ ταῖς θριξί τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτῆ καὶ ἦλειφε τῷ μύρῳ· ἀπὸ τὰ ὁποῖα ταῦτα κἀνὲν δὲν ἐποίησεν ἡ ἀνωτέρω γυνὴ· ὅθεν καὶ ἤκουσεν αὐτὴ τὰ συγχωρητικὰ ταῦτα λόγια παρὰ τῆ Κυρίῃ· „Ἀφέωνται σοῦ αἱ ἁμαρτίαι“· (Λουκ. ζ'. 48.) Ταύτην λοιπὸν τὴν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ἀναφερομένην γυναῖκα ὑπόθεσιν ποιούμενος ὁ ἱερός Κοσμάς ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, οὕτω λέγει· ἢ ὑπεύθυνος εἰς πολλὰς ἁμαρτίας γυνὴ πλύνει μὲ τὰ δάκρυά της τοὺς πόδας τοῦ πλάσαντος αὐτὴν Χριστοῦ, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὡσαν πόδομακτρον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, σπογγίζει αὐτοὺς μὲ ἐκείνας· ὅθεν ἐπειδὴ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν μεγάλην πίστιν, διὰ τοῦτο ἀκολούθως δέχεται παρ' αὐτοῦ καὶ μεγάλην τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς πίστεως, ἐπειδὴ δὲν ἀπέτυχε τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ὅπου ἐπράξεν εἰς τὴν ζωὴν της· ἤκουσε γὰρ τὴν τριπόδητον ἐκείνην καὶ δεσποτικὴν φωνὴν τοῦ γλυκυτάτου Σωτήρος, εἰπόντος αὐτῇ· „Ἀφέωνται σοῦ αἱ ἁμαρτίαι“· (ἤτοι ἅς εἶναι συχωρημένα αἱ ἁμαρτίαι σου) (1).

Λέγει δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι εἰς ἔπαυον τῆς γυναικὸς ταύτης ἐμπορεῖ νὰ εἴπῃ τινὰς τὰ λόγια ταῦτα, ἤγουν ὅτι, ἐπειδὴ ἢ Κύριος ἐμελλε νὰ νίψῃ τοὺς πόδας τῶν ἀγίων του Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, ἵνα καὶ αὐτὸς μὲ ἀνίπτους πόδας λάβῃ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Θάνατον, διὰ τοῦτο ἐπρόλαβεν ἡ γυνὴ αὐτὴ, καὶ μεταχειρισθεῖσα ὡς κερὸν μὲν τὰ δάκρυά της, ὡς δὲ φουτᾶν ■ μανδύλιον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, ἔπλυνε τοὺς πόδας τοῦ Σωτήρος καὶ τούτους ἐσπόγγισε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει· „Ἡ πρόρη πόρνη αὕτη ἐγένετο σεμνοτέρα παρθένα. Πολλὴ θλίψις καὶ ὀδύνη γίνεται τοῖς πόρνοις ἐκεῖ· ταῦτα φοβηθεῖσα, μετεβλήθη ἡ πόρνη, καὶ οὐκέτι ἔμεινε πόρνη, ἀλλ' εὐθὺς παρθένου γέγονε σεμνοτέρα“· (Λόγ. εἰς τὴν Πόρνη καὶ τὸν Φαρισαῖον τῇ ἀγία καὶ μεγάλῃ. Δ΄.) καὶ πάλιν· „Ἡ πόρνη ἐν βραχεῖα καιροῦ ῥοπή προσελθοῦσα τῷ Χριστῷ, τὰ ὀνειδίη πάντα ἀπερίφωτο· καὶ τῶν Ἰουδαίων ἐγκαλούντων, ὅτι προσήκατο καὶ μετέδωκεν αὐτῇ παρρησίας τοσαύτης, ὁ Χριστὸς τῆς μὲν ἀπιστοῦσεν, ἐκείνην δὲ πάντων ἀπαλλάξας τῶν κακῶν καὶ τῆς σπουδῆς ἀποδεξάμενος, ἕτως ἀπέπεμψε“· (Λόγ. εἰς τὸν φιλογόνιον.) Καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος εἶπεν ὅτι πολλὰ σπάνια εὐρίσκονται διαθέσεις καὶ μεταβολαὶ τῆς καρδίας, καθὼς ἐσάθη ἢ διαθέσις καὶ μεταβολὴ τῆς γυναικὸς ταύτης· καθότι ὅλην τὴν ἀγάπην ὅπου εἶχε πρότερον εἰς τὰ πάθη τὰ σαρκικὰ τὴν ἐμετάβαλεν εὐθύς εἰς τὰ πνευματικά· διὰ τὸτο ἔλεγε περὶ αὐτῆς καὶ ὁ Κύριος εἰς τὸν Φαρισαῖον Σίμωνα· „Ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ“· (Λουκ. ζ'. 47.)

Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ὅτι ὁποῖος ἁμαρτωλὸς θέλει τὰ μετανοήσῃ, πρέπει νὰ μιμῆται τὸ παράδειγμα τῆς πόρνης ταύτης· ἕτω γὰρ φησί· „Σκόπησον τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα τὴν ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναγνωσθεῖσαν ἡμῖν, κἀκείνης τὸ ταπεινὸν καὶ εὐσύνετον ζήλωσον, καὶ λάβε κανόνας μετανοίας ἠκριβωμένης· ἐλθέσα γὰρ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου, οὔτε τὸ πλῆθος τῶν ἐστιαμένων ἠρυθρίασεν, οὔτε τὸν καιρὸν τῆς εὐαχίας, ὡς ἀκαιρον εἰς ἐξομολόγησιν ἐφυγεν, ἀλλὰ τῇ λύπῃ συνεχωμένη, καὶ σφοδρὸν ἔχουσα τῶν πλημμελημάτων τὸ πένθος, οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἠφίει τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἰατρόν· οὐ μὴν οὐδὲ εἰς τὸ πρόσωπον κατ' ὄψιν ἐρχομένη ἐκέτευεν, ἀλλὰ τὸ ἀνάξιον ἑαυτῆς καὶ ἀπαρρησίαστον διὰ τοῦ σχήματος ἐρμηνεύουσα τὴν κατὰ νότου χάραν καταλαβοῦσα (ἤτοι ὀπισθεν τῆ Κυρίου), καὶ οὐδὲ ἐστάσα ἀπλῶς, ἀλλὰ κατόπι τῶν ποδῶν λαβομένη· λύσσασα δὲ τὰς κόμας (ἤτοι τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς) καὶ τοῖς πρέγμασι δημοσιεύσα τὴν πενθοῦσαν ψυχὴν, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ Ἰησοῦ τὸ δάκρυον ἐπιρρέουσα, μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ἤπει τὸν ἔλεον· καὶ τοσαύτον προχωρήσασα, ὥστε καὶ

„βρέ-

(1) Διὰ τοῦτο κατὰ εἶπεν Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος, ὅτι τὸ δάκρυον ὡς αἷμα μαρτυρίου λογίζεται παρὰ τῷ Θεῷ· τὸ ὅποιον ἐπειδὴ ἡ πόρνη ἐπρόσφερε, διὰ ταῦτα καὶ τῆς συγχωρητικῆς ἐτύχε τῶν ἁμαρτιῶν της· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ὅσοι πᾶσα ἁμαρτία, ἢ ἢ ἢ ἀνὴρ ἄνθρωπος, ἐκτός τοῦ σώματος ἐστίν, ὁ

„δὲ πορεύων ὡσανεὶ ἐκ τῆς οἰκίας σαρκὸς προσάγει δύσιν τῷ πονηρῷ τὴν ἑαυτοῦ σποράν· ἕτως ὅσα ἀγαθὰ ποιῶν ἄνθρωπος, ἐκτός τοῦ σώματος ἐστίν, τὸ δὲ δάκρυον ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας ἡμῶν προσάγειται τῷ Θεῷ, καθάπερ καὶ τὸ τῶν μαρτύρων αἷμα“ (Λόγος εἰς τὰ Θεοφάνεια).

„ βρέχειν τοὺς πόδας· καὶ τῇ κόμῃ πάλιν ἐκμάττουσα τὴν ὑγρότητα, πᾶσαν εὐλάβειαν
 „ ταπεινὴν ἐπεδείκνυτο· ἵνα δὲ συνελθὼν εἶπῳ, πάσαις ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τοῖς μέλεσι
 „ τοῖς ἡμαρτηκόσι τὴν μετάνοιαν ἐξεπέμνει. Ἡ δὲ δημοσία καὶ εἰς τὸ ἐμφανὲς οὕτως ὀδυρο-
 „ μένη τὰς ἀμαρτίας, τίνα κατ' ἰδίαν ἐπὶ χολῆς ἐπραττεν; Ἐξεστὶ τεκμηράμενον συνορᾶν.“
 (Λόγ. περὶ Μετανοίας).

Τροπάριον.

„ Ἱερουργεῖται τὸ λύτρωμ' εὐγνώμομι ἐκ σωτηρίωμ πλάγχρωμ τε καὶ
 „ δακρύωμ πηγῆς, ἐμ ἢ διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως ἐκπλυθεῖσα οὐ κα-
 „ τήσχυμετο, ἀλλ' ἐβόα· πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τοῦ Κύριου ὑμμεῖ-
 „ τε καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἢ παρὰ τῷ Λουκᾷ ἀναφερομένη
 γυνὴ ἢ τοὺς πόδας αἰλείψασα τοῦ Κυρίου ἔλαβε τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν τῆς· διὰ
 τοῦτο ἢ τῷ παρόντι Τροπαρίῳ προσθέτει ὁ αὐτὸς καὶ τὰς αἰτίας διὰ τὰς ὁποίας ταύ-
 τὴν ἔλαβε. Δύω δὲ εἶναι αἱ αἰτίαι αὗται, πρώτη μὲν ἢ κυρία καὶ αὐτὸ καὶ προη-
 γουμένη εἶναι ἢ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία καὶ εὐσπλαγχνία, δευτέρα δὲ, ἢ ἐπομένη καὶ
 συνεργούσα, ἢ τῆς γυναικὸς μετάνοια καὶ τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἦτον τόσον πολλά, ὥστε
 μὲ τὴν ὑπερβολικὴν χύσιν αὐτῶν ἐμιμήθηκα ὀλόκληρον βρύσιν, καὶ ἀκολούθως ἐγίναν ἀρ-
 κετὰ ἢς τὸ νὰ νίψου μὲν τοὺς ἀχράντους πόδας τοῦ Κυρίου, ἀποπλύνου δὲ καὶ τὰς
 ἰδικᾶς τῆς ἀμαρτίας. Λέγει δὲ ἢ Ποιητὴς ὅτι ἱερουργήθη ἢ λύτρωσις τῶν ἀμαρτιῶν τῆς εὐ-
 γνώμοι καὶ εὐχαριστοῦ αὐτῆς γυναικὸς (οὐ γὰρ πόρνην αὐτὴν ὀνομάζει), καὶ ὅχι ὅτι
 ἐδόθη ἀπλῶς. Διὰ τί; Ἐπειδὴ ἀναφέρει τὴν λύτρωσιν ταύτην εἰς τὰς τὴν Νόμον θυσίας τε
 ἢ ἱερουργίας, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ὁ Νόμος ἢκαθάριζε τοὺς ἀκαθάρτους· διότι εἰς τὰς
 παλαιὰς ἐκείνας θυσίας ἐπέτρετο μὲ ζῶων, δάμαλις θιτέον ἢ πρόβατον ἢ ἔριφος ἢ ἄλλο
 κτλ· ἐπιτιθέειν εἰς θυσίαν καὶ ἐσφάζετο· μετὰ δὲ τὴν σφαγὴν ἢκαθάριζον οἱ Ἱερεῖς ἐ-
 πιμελῶς τὰ σπλάγχνα τοῦ ἐσφαγμένου καὶ τὰ ἐπλυναν μὲ νερὸν ἱερόν. (τοιοῦτον λέγου-
 σιν νὰ ἦτον καὶ τὸ τῆς Προβατικῆς κολυμβήθρας· διὰ τοῦτο γὰρ ἢ Προβατικὴ αὕτη
 ὀνομάζετο, διότι ἐπλύνοντο εἰς αὐτὴν τὰ ἐντόσθια τῶν θυσιαζομένων ζῶων, καὶ μάλιστα
 τῶν προβάτων).

Ἄφ' οὗ δὲ ἢκαθάριζον τὰ σπλάγχνα τοῦ θυσιασθέντος ζώου, ἔκαιον αὐτὰ, καὶ τὴν
 στάκτην ἐκείνων πέρνοντες, ἔβρεχον μὲ νερὸν, εἶτα μὲ τὴν βρεγμένην ἐκείνην στάκτην ἐρ-
 ράντιζον τὰς ἀμαρτάνοντας, καὶ οὕτως ἢδιδον τὴν λύσιν καὶ συγχώρησιν τοῦ ἀμαρτημάτος
 τῶν· ὥστε ἢ συγχώρησις ἢδίδετο ἀπὸ δύο αἰτίας: ἀπὸ τῆς στάκτην τῶν ἐντοσθίων τοῦ
 ζώου, καὶ ἀπὸ τοῦ νεροῦ μὲ τὸ ὁποῖον ἦτον ἢ στάκτη βρεγμένη· τοιοτοτρόπως ἀναγινώ-
 σκουμεν εἰς τὸ ἰθ'. Κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν, ἢτι προστάζει ἢ Θεὸς νὰ σφάζεται μία κόκ-
 κινη καὶ χωρὶς ψεγάδι δάμαλις ἐξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ νὰ κατακαίεται ὁμοῦ μὲ τὸ
 δέρμα (σὺν τοῖς ἐντοσθίοις καὶ σπλάγχνοις διηλ.), ἢ δὲ στάκτη νὰ φυλάττεται εἰς τό-
 πον καθάρου διὰ νὰ καθάρῃ τὸς ἀκαθάρτους γενομένους ἀπὸ κάμμιαν περίστασιν· ραν-
 τίζομένη γὰρ αὕτη ὁμοῦ μὲ νερὸν εἰς αὐτοὺς, τὰς ἢκαθάριζεν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος „ Σπο-
 „ δὸς δαμάλεως ραντίζούσα τοὺς κεκοινῶμένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα“.
 (Ἐβρ. θ'. 13.) Οὕτω λοιπὸν καὶ εἰς τὴν πόρνην ταύτην ἐγένετο· ἀπὸ δύο γὰρ πράγμα-
 τα ἱερουργήθη ἢ λύσις τῶν ἀμαρτιῶν τῆς· πρῶτον ἀπὸ τὰ κοσμοσωτήρια σπλάγχνα τοῦ
 ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅς τις διὰ σπλάγχνα ἐλέους ἢθέλησε νὰ θυσιασθῇ διὰ ἡμᾶς, καὶ ἢ
 σηκώσῃ ἐκ τοῦ μέσου τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Κόσμου· καὶ δεύτερον, ἀπὸ τῆς πηγῆς τῶν ἰδι-
 κῶν τῆς δακρύων, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξεπλύθη διὰ τῆς ἐξομολογήσεως· διότι ὅχι μόνον ἢ μα-
 καρία αὕτη ἐθρῖνει καὶ ἔκλαιεν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμαρτίας τῆς ἐξομολογεῖτο καὶ δὲν ἐν-
 τρέπετο καθὼς πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς κάμνομεν καὶ ἐντρεπόμεθα νὰ ἐξομολογηθῶμεν τὰς ἀ-
 μαρτίας μας· διὰ τοῦτο καὶ τὴν συγχώρησιν αὐτῶν δὲν λαμβάνομεν.

Διὰ τοῦτο συμβουλεύει ἡμᾶς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νὰ ἐξετάζωμεν τὴν συνείδησίν μας πρῶτον, καὶ οὕτω νὰ ἐξομολογούμεθα τὰς ἀμαρτίας μας, ἵνα λάβωμεν καὶ τὴν τούτων συγχώρησιν· οὕτω γὰρ φησὶ· „Μὴ ἀναμείνωμεν ὑπ’ ἄλλων ἐλεγχθῆναι· ἡμῶν αὐτῶν ἐξετάσται γενόμεθα· μέγα κακίας φάρμακον καὶ ὁμολογία καὶ φυγὴ τοῦ πταίσματος“· (Λόγ. περὶ χαλάζης) Καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Κὰν μυρία πεπλημελιότες ὦμεν, δυνατὸν ἀνακτήσασθαι· ἕως ἂν ἐνταῦθα ὦμεν, μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον, καὶ μὴ ἀναβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας“· (Ὁμιλ. κβ΄. εἰς τὴν β΄. πρὸς Κορινθ.) καὶ πάλιν· „Πῶς ἀξιοῖς συγγνώμης τυχεῖν, εἰπέμοι, ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι, μηδέπω ταῦτα ὁμολογῆσας σύ; μηδέπω πείσας σαυτὸν ἡμαρτηκέναι, πῶς ἀξιοῖς ἐλεεθῆναι; ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ταῦτα ὁμολόγησον· εἰ δὲ νῦν ἐπιλάθῃ, τότε αὐτῶν ἀναμνησθήσῃ καὶ ἄκων ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης“· (Ὁμιλ. ΛΑ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ.)

Ὁδὴ θ΄. Ὁ Εἵρμός.

„Ψυχαις καθαραις καὶ ἀρρύπτοις χεῖλεσι δεῦτε μεγαλύνομεν
τὴν ἀκηλίδωτον καὶ ὑπέραγρον Μιτέρα τοῦ Ἐμμανουὴλ, δι’ αὐ-
τῆς τῷ ἕξ αὐτῆς προσφερομτες πρεσβείαν τεχθέρτι· φείσαι τῶν
ψυχῶν ἡμῶν Χριστέ ὁ Θεὸς καὶ σώσωμ ἡμᾶς!“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς ἔπαινον καὶ εὐρημίαν τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας προσκαλεῖται ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο· παρακινεῖ γὰρ ἡμᾶς νὰ ἡμεθα καθαροὶ κατὰ τὰς ψυχὰς καὶ ἀρρύπτοι: ἦτοι ἀμόλυντοι κατὰ τὰ χεῖλη· ἵνα μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἀρμεθῶς γένη ὁ ἰδικός μας ὕμνος καὶ ἔπαινος εἰς τὴν Μιτέρα τοῦ Ἐμμανουὴλ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἥτις εἶναι ἀκηλίδωτος μὲν: ἦτοι πάντι ἀσπίλος κατὰ τὸ σῶμα, ὑπέραγρος δέ: ἦτοι ἀνωτέρα καθε ἀγνείας καὶ καθαρότητος κατὰ τὴν ψυχὴν. Πᾶς δὲ ἐμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν ψυχὰς καθαρὰς; Ἄς φυλάττωμεν τὸν νοῦν μας καθαρὸν ἀπὸ συνδυασμοῦς καὶ συγκαταθέσεις τῶν αἰσχυρῶν καὶ πονηρῶν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν· ἃς καθαρῶς ἡμεθα τὴν καρδίαν μας ἀπὸ ὑπερηφάνειας, ἀπὸ οἰκισίν, ἀπὸ φθόνου, ἀπὸ μίσους, ἀπὸ δόλου, ἀπὸ πορνείας, ἀπὸ μοιχείας καὶ τὰ λοιπὰ πάθη τὰ ὅποια εἶναι κεκρυμμένα μέσα εἰς τὴν καρδίαν, καθὰς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, μοιχεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτα ἐστὶ τὰ κοινῆντα τὸν ἄνθρωπον“· (Ματ. 15. 18.) Ὁ Θεὸς εἶπε καὶ ὁ μέγας Μακάριος· „Εἰσὶ τινες οἱ τοῦτο λέγοντες, ὅτι ὁ Κύριος μόνον φανεροῦς καρποῦς ἀπαιτεῖ παρά τῶν ἀνθρώπων, τὰ δὲ κρυπτά ὁ Θεὸς κατορθοῖ· οὐχ οὕτω δὲ εἰσὶ τὰ πράγματα· ἀλλ’ ὡσπερ εἰς τὸν ἕξω ἄνθρωπον ἀσφαλίζεται τις, οὕτως οφείλει καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς ποιεῖν ἀγῶνα καὶ πόλεμον· ἀπαιτεῖσε γὰρ ὁ Κύριος ἵνα ὀργισθῆς σεαυτῷ καὶ μάχην ποιήσῃς μετὰ τοῦ νοῦ σου, καὶ μὴτε συμφωνήσῃς, μὴτε συνηδυνθῆς τοῖς λογισμοῖς τῆς κακίας“· (Ὁμιλ. γ΄. Κεφ. γ΄.) Καὶ ἂν, κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, ὅσοι μολύνουν ἐκουσίως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μὲ αἰσχυροῦς καὶ πονηροῦς λογισμοῦς, αὐτοὶ χάνουν τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν καὶ οἰκειότητα· „Τηρικαῦτα ὁ νοῦς τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας ἐκπίπτει, ὅπνῃκα πονηροῖς καὶ ρυπαροῖς λογισμοῖς συνόμιλος γένηται“· (Κεφ. ὕ. τῆς ἀ. ἑκατοστ. τῶν περὶ ἀγάπης) Βέβαια ὁ τοῦς τοιαύτους ρυπαροῦς λογισμοῦς ἔχων, αὐτὸς χάνει ὁμοῦ καὶ τὴν πρὸς τὴν Θεοτόκον παρρησίαν καὶ οἰκειότητα.

Πῶς δὲ ἐμποροῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν καὶ χεῖλη ἀρρύπτα; Ἄν ἀπέχωμεν ἀπὸ ψευδολογίας, ὀρκους, ἐπιουρκίας, κατακρίσεις, κατηγορίας, ὕβρεις, ἀτιμολογίας, αἰσχυρολογίας, βλασφημίας καὶ ὅσαι ἄλλαι κακίαι ἐνεργουῦνται διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῶν χειλέων· ὅθεν εἶπεν ὁ Προφήτης Δαβίδ· „Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλίσου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον“· (Ψαλ. λγ΄.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος εἶπε· „Σχεδὸν γὰρ προχειροτάτη καὶ πολύτροπος ἀμαρτία διὰ γλώσσης ἐστὶν ἐνεργουμένη“· καὶ πάλιν· „Καὶ ἵνα συνελών εἶπω, τὰ μυρία κακὰ τῆς γλώττης ἢ εὐκολία ἐργάζεται, ὡσπερ τὰ
■ ἀγα-

„ἀγάθῃ ἢ ἀσφάλεια“. Ἐμποροῦμεν δὲ πρὸς τούτοις νὰ ἀποκτήσωμεν χεῖλη ἀρρύπρωτα, εἰὰν λαλῶμεν ὕμνος Θεῷ, διὰ ζωολογίας, λόγους ψυλοφελεῖς, διηγήσεις Ἁγίων, ρήματα πνευματικὰ ἐκ τῶν Θείων Γραφῶν, ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἁγίων, ἐκ τῶν βίων τῶν Θείων Πατέρων· μεῖν αὐτὰ γὰρ ὅλα ἀγιάζονται τὰ χεῖλημας καὶ γίνονται ἀμόλυτα· ὅθεν μεῖν τοιαύτας καθαρὰς ψυχὰς καὶ μεῖν τοιαῦτα ἀμόλυτα χεῖλη δυνάμεθα κατ' ἀξίαν, ὅσον τὸ δυνατόν, μεγαλύνωμεν τὴν ὑπεραμόλυτον καὶ ὑπερύμνητον Θεοτόκον· ἐπειδὴ πρῶτον πρέπει νὰ καθαρῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ ἔπειτα νὰ πλησιάσωμεν καὶ νὰ μεγαλύνωμεν τὴν καθαρὴν Θεοτόκον· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἶτα τῷ καθαρῷ προσομιλήτιον“, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας).

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἱερὸς Μελῶδὸς παρεκίνησεν ἡμᾶς νὰ μεγαλύνωμεν τὴν Θεοτόκον, λέγει καὶ ὅτι πρέπει διὰ μέσου αὐτῆς νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Χριστὸν τὸν Θεὸν δεήσεις καὶ ἱκεσίας· καθὼς γὰρ ἡμεῖς ἀμαρτήσαντες εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα μεῖν τὴν παρέβασιν τοῦ Ἀδάμ, διὰ μέσου ἄλλου δὲν ἐφιλιώθημεν μεῖν αὐτὸν, παρέξ διὰ τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· „Ἐχθροὶ γὰρ, φησὶν, ὄντες, κατηλιλάγημεν τῷ Θεῷ (ἦτοι τῷ Πατρὶ) διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ“. (Ῥωμ. ε. 10.) ὅθεν καὶ ὁ Ἡσαΐας εἶπεν· „Οὐ Πρέσβυς, οὐδὲ Ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς“. (Ἠσ. ξγ'. 9.) αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος λύσας τὸ μεσότοιχον τῆς ἐχθρας, ἐφιλιώσεν ἡμᾶς μεῖν τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα· οὕτω πάλιν καὶ ὅταν ἡμεῖς ἀμαρτανῶμεν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς καὶ γινώμεθα ἐχθροῦ, μεῖν ἄλλο μέσον δὲν ἔμποροῦμεν νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν μας, καὶ νὰ φιλιωθῶμεν μεῖν αὐτὸν, παρέξ διὰ μέσου τῆς Παναχράντου καὶ ἡγαπημένης Μητρός του· καθὼς γὰρ πρὸς τὸν Πατέρα ἄλλη μεσιτεία δυνατωτέρα δὲν εὑρίσκεται, παρέξ ὁ Μονογενὴς υἱὸς· οὕτω καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν ἄλλη δυνατωτέρα μεσιτεία δὲν εὑρίσκεται, παρέξ ἡ Παναγία του Μήτηρ, δι' ἧς καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν Δαίμονας καταβάλλομεν. Ὅθεν ὁ Θεῖος Ἱερώνυμος ἐρμηνεύων ἀλληγορικῶς ἐκεῖνο τὸ εἶν Ἰησοῦ τῆ Ναυῆ, „Στήτω ὁ Ἥλιος κατὰ Γαβαῶν, καὶ ἡ Σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν“, (Ἰη. ι. 12.) δὲν ἔμπορεῖ, λέγει, νὰ καταβάλλῃ τινὰς τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς, τῶν ὁποίων εἶναι σύμβολον οἱ Γαβαωνῖται, καὶ δὲν ἔχη σταθερὰν καὶ ἀμετακίνητον ἐλπίδα πρὸς τὴν ἀνω φωτοχυσίαν τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης, εἰς τὴν προστασίαν διπλαδὴ καὶ βοήθειαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς ἀγιατάτης Μητρός του.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ Θεῖος Κοσμάς, ἀκολουθῶς μᾶς διδάσκει καὶ ποίαν πρεσβείαν καὶ δεήσιν πρέπει νὰ προσφέρωμεν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς Ἁγίας Μητρός του, μιμούμενοι τὸν Κύριον, ὅς τις ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ποῖα αἰτήματα νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐν τῇ Κυριακῇ Προσευχῇ τοῦ, Πάτερ ἡμῶν. Τί δὲ διδάσκει ἡμᾶς ὁ Πρόεδρος Μαΐουμα νὰ ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Δεσπότην Χριστὸν διὰ τῆς Θεοτόκου; Ὅχι πλοῦτον, ὄχι δόξαν, ὄχι υἱείαν, ὄχι ἡδονὰς· πάντα γὰρ ταῦτα σκιαὶ εἰσὶ καὶ ὄνειρατα, καὶ μαζὶ μεῖν τὸν Κόσμον τοῦτον φθείρονται καὶ ἀφανίζονται· ἀλλὰ μᾶς ἐδίδαξε νὰ ζητοῦμεν τὴν φειδῶ καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἰδικῶν μας ψυχῶν, καὶ ἄλλο τι νὰ μὴ λέγωμεν, εἰ μὴ τοῦτον καὶ μόνον τὸν σύντομον μεῖν κατὰ τὴν λέξιν, πλατύτατον δὲ κατὰ τὴν ἔννοιαν λόγον „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς“. (ἦτοι λυπήσῃ, ὦ Χριστέ ὁ Θεός, τὰς ψυχὰς μας καὶ σῶσον μας). Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Ἰωὴλ αὐτὸ τὸ καταρνητικὸν καὶ δυσωπητικώτατον ρῆμα εὗρηκε, καὶ μεῖν αὐτὸ παρεκάλει τὸν Θεὸν σὺν τοῖς Ἱερῶσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, λέγων· „Φεῖσαι, Κύριε, τῆ λαοῦ σου“. (Ἰω. β'. 17.) Εἶπον δὲ δυσωπητικώτατον ρῆμα τὸ, Φεῖσαι, διότι αὐτὸ, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, διλοῖ καὶ ἀγάπην· ἐπειδὴ ὁποῖος ἀγαπᾷ ἓνα πρᾶγμα, ἐκεῖνος καὶ τὸ λυπεῖται, καὶ ἀκολουθῶς δὲν τὸ ἀφίνει νὰ ἀπολεσθῇ. Λέγοντες λοιπὸν „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν“, τὸν παρακαλοῦμεν ἔτω· Ὡ φιλοψυχότατε Χριστέ, σὺ ὅπου τόσον ἀγαπᾷς τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς, λυπήσου ταύτας καὶ σῶσον μας. Ἐὰν οὖν ταύτην αἰτῶμεν τὴν αἴτησιν, ἀδελφοί, οὐδὲν ἄλλο αἰτοῦμεν, εἰ μὴ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· τὴν δὲ βασιλείαν πάλιν τοῦ Θεοῦ αἰτοῦντες, ἔχομεν νὰ λάβωμεν ὅλα τὰ ἄλλα αἰτήματά μας, ὡς ἓνα πρόσδομα καὶ μίαν προσθήκην, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν“. (Ματθ. ε'. 33.)

Τροπάριον.

„ Ἀγνώμων φανεῖς καὶ πομηρὸς ζηλότυπος, δῶρον ἀξίόθεον λογο-
 „ πραγμαεῖ, δι' ἧ ὀφειλέσιον ἐλύθη ἀμαρτημάτων, καπηλεύωμ ὁ δειμὸς
 „ Ἰούδας τῆμ φιλόθεον χάριμ. Φεῖσαι τῶμ ψυχῶμ, Χριστέ ὁ Θεός,
 „ καὶ σῶσον ἡμᾶς!

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸν θυμὸν
 ὅπου ἐδειξαν οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ὅταν ἡ ἀνωτέρω γυνὴ ἔχυσε τὸ μῦρον εἰς τὴν κε-
 φαλήν τοῦ Κυρίου, μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ὁ Ἰούδας. „ Ἰδόντες γάρ, φησὶν ὁ Ἱερὸς
 „ Ματθαῖος, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῆ; ἢ δύνατο
 „ γὰρ τῆτο τὸ μῦρον πρᾶθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς“. (Ματθ. κς'. 8.) Τοῦτο τὸ
 ἴδιον λέγει καὶ ὁ Μάρκος· (ιδ'. 3.) ὁ δὲ Ἰωάννης ἐξαιρέτως ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἰούδας βλῆ-
 πων τὴν ἀδελφὴν Λαζάρου Μαρίαν ἐκχέασαν τὸ μῦρον εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, εἶπε·
 „ Διὰ τί τοῦτο τὸ μῦρον ἐκ ἐπράθῃ διακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; (Ἰω. ιβ'. 2.)
 Ταῦτα λοιπὸν συνάψας ὁ Θεῖος Μελωδός, καὶ ἀμαρτωλὴν γυναῖκα ὑπολαβὼν τὴν παρὰ
 τῷ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ ἀναφερομένην (οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεοφύλακτος ταύτην ὑπέλαβε,
 καὶ ἄλλοι, μὲν ὅλον ὅτι ἐκ τοῦ εὐαγγελικοῦ ὕφους τοῦτο ἐ συμπεραίνεται), λέγει οὕτω· ὁ
 δεινὸς καὶ κρυφίνους καὶ δόλιος Ἰούδας ἐφάνη ἀχάριστος εἰς τὸν διδάσκαλόν τε Χριστόν (1)
 καὶ πῶς δὲν ἦτον ἴδιον μαθητοῦ ἀχαρίστου τὸ νὰ μὴ δέχεται τὴν τιμὴν καὶ φιλοφροσύνην
 ὅπου ἔγινεν εἰς τὸν διδάσκαλόν του, ἀλλὰ νὰ γογγύζη καὶ νὰ ἀγανακτῇ περὶ αὐτῆς; ἢ
 μὲν γὰρ ἄλλοι μαθηταὶ ἠγανάκτησαν ναί, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, ἀλλὰ διὰ τὴν
 πρὸς τοὺς πτωχοὺς συμπάθειαν ὅπου εἶχον καὶ ἐλεημοσύνην· ὁ δὲ Ἰούδας ἀγανακτεῖ καὶ
 γογγύζει διὰ τὴν πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν ἀχαριστίαν, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν του
 φιλαργυρίαν· „ Οὐχ ὅτι γὰρ, φησὶν ὁ Ἰωάννης περὶ τοῦ Ἰούδα, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν
 „ ἐμελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον (τὸ ἀργυροφόρον σακκούλιον)
 „ εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν“. (Ἰω. ιβ'.) (2).

Ο

(1) Ὅθεν οἱ Ἠθικοὶ φιλόσοφοι ἕως ὀρίζουσι τὴν
 ἀχαριστίαν· „ Ἀχαριστία ἐστὶν ἔλλειψις εὐγνωμο-
 „ σύνης πρὸς τὸν εὐεργέτην, ἢ καὶ βλάβη πρὸς αὐ-
 „ τοῦ“. Ὁ ἀχάριστος εἶναι μοχθηρότερος τῶν ἀν-
 δρώπων· εἶδὲ καὶ βλάπτει τὸν εὐεργέτην, εἶναι ἐκ-
 τρωμα τῆς φύσεως, καὶ οὐδὲ θηρίον ἀγρίον· ὅθεν ὁ
 Ζωροάστρης ὁ τῶν Περσῶν νομοθέτης ἐδιώρισε νὰ
 πίνουσιν οἱ ἀχάριστοι κάτουρον τῆς δαμάλεως· κα-
 τὰ τὸν Ξενοφῶντα δὲ οἱ Πέρσαι ἐπαίδευον τὸν δυνά-
 μενον ἀποδύνασι τὴν χάριν καὶ μὴ ἀποδιδόντα· οὕτω
 γὰρ λέγει· „ Δικάζονται δὲ οὐχ ἡκιστα ἀχαριστίας·
 „ καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον χάριν ἀποδιδόναι, μὴ
 „ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς·
 „ οἶονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ Θεοῦ ἂν
 „ μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας καὶ πα-
 „ τρίδα καὶ φίλους“. (Κυροταίδ. Κεφ. β'.) Ὅθεν
 πάντες σχεδὸν οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι ἀχαριστίας ἐλα-
 βον ὑπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος· ὁ Μιλτιάδης μετὰ
 τὰς μεγάλας νίκας κατὰ τῶν Βαρβάρων ἀπέδωκεν εἰς
 τὴν φυλακὴν ὑπὸ τῆς πατρίδος· Κίμων ἢ Γίσιος του
 ἐξωστρακίσθη ὑπὸ τῆς πατρίδος· ὁμοίως καὶ ὁ Θε-
 μιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης διὰ τὴν ἀρετὴν των

καὶ ὁ Ἀνίβας καὶ Σκιπίων ἐξώσθησαν· ὁ Φωκίων
 ἔλαβε κίνειον ἐκ τῆς πατρίδος· ὁμοίως καὶ ὁ Σω-
 κράτης· ὁ Κικέρων ἐξώσθη τῆς ῥώμης· ὁ Καρτέριος
 ἐφυγαδέυθη ἐκ τῆς Γαλλίας· ὁ Γαλιλαῖος ἐτιμωρή-
 θη ὑπὸ τοῦ κλήρου. Πρέπει δὲ νὰ εὐεργετῶμεν καὶ
 τοὺς ἀχαρίστους· ὅθεν καὶ ὁ Αὐγουστος τὸν ἐπί-
 βουλον τῆς ζωῆς του Κίναν οὐ μόνον οὐκ ἐτιμωρή-
 σεν, ἀλλὰ καὶ νέων εὐεργεσιῶν τὸν ἐπέπλησεν. Ἐντεῦ-
 θεν γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ εὐεργετῆν τοὺς ἀχαρί-
 στους οὐκ ἐστὶν ὑπὲρ φύσιν· ἰδοὺ γὰρ τινεῖς, εἰ καὶ
 σπᾶνιοι, ὅμως τοῦτο κατέρωθον, μόνοις τοῖς τῆς
 φύσεως νόμοις ἐπόμενοι.

(2) Ἀριστον καὶ ὠφελιμώτατον μάθημα παραδί-
 δωσιν ἡμῖν ὁ Πηλεσιώτης Ἰσίδωρος διὰ τῆς τοῦ Ἰού-
 दा φιλαργυρίας· λέγει γὰρ· „ Οὐχ ἀπλῶς ἐπιτίθει-
 „ ται ὁ δεινὸς πειρατῆς (ἦτοι ὁ Διάβολος) τοῖς ταύ-
 „ τῃν τὴν χειμῶνων γέμουσαν πλεουσι θάλατταν·
 „ ἀλλὰ πρῶτον τὰς ῥοπὰς καὶ τὰς ὀμῆας τῆς ψυχῆς
 „ καταμαθὼν, ἕως ἐπιχειρεῖ, καὶ μηχανὰς πλεκει·
 „ Διὰ τί γὰρ εἰς πορνείαν οὐκ ᾤθησε τὸν Ἰούδα,
 „ ἀλλ' εἰς προδοσίαν; Ὅτι ἐκεῖνον μὲν τὸ μέρος εἶρα
 „ ἠσφαλισμένον· τὸ δὲ περὶ φιλοχρηματίαν, σφαλερὸν

, καὶ

Ὁ Ἰούδας, λέγω, ἐφάνη ἀχάριστος εἰς τὸν διδάσκαλόν του, καὶ ὄχι μόνον ἀχάριστος, ἀλλὰ καὶ πονηρὸς ζηλότυπος· κατὰ δύο γὰρ τρόπους λέγεται ἡ ζηλοτυπία· λέγεται αὐτὴ ἐπὶ καλοῦ· καθὼς, ὅταν βλέπωμεν κανένα ἀδελφόν μας νὰ ἐργάζεται τὰς ἀρετὰς, ζηλοτυποῦμεν· ἢ γοῦν μὲ θεῖον ζῆλον τυπτόμεθα εἰς τὴν συνείδησιν καὶ, διὰ τί, λέγομεν, οὗτος μὲν κατορθώνει τὰς ἀρετὰς, ἐγὼ δὲ δὲν τὰς κατορθῶν; λέγεται ἡ ζηλοτυπία καὶ ἐπὶ κακοῦ· καθὼς, παραδείγματος χάριν, ὅταν βλέπωμεν κανένα πλούσιον νὰ μοιράζῃ τὰ ἄσπρα του εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἡμεῖς ζηλοτυποῦμεν καὶ λυπούμεθα, διότι δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα· ὄχι διὰ νὰ τὰ μοιράσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἡμεῖς ζηλοτυποῦμεν καὶ λυπούμεθα, διότι δὲν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα· καλὴ γὰρ ἦθελεν ἦτον ἡ ζηλοτυπία αὕτη· ἀλλὰ ἢ διὰ νὰ τὰ ἐξοδεύσωμεν εἰς τρυφὰς καὶ ξεφαντώματα, ἢ διὰ νὰ τὰ θησαυρίσωμεν καὶ νὰ τὰ κρύψωμεν εἰς τὴν γῆν· αὕτη, λέγω, ἡ ζηλοτυπία εἶναι παγκάκιστος, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ ἄθλιος Ἰούδας εἰς τὴν καρδίαν του.

Βλέπων γὰρ αὐτὸς τὸ πολύτιμον μύρον χυνόμενον εἰς τὰ ἀχραντα μέλη τοῦ Σωτῆρος, ἐζηλοτύπησεν, ὄχι διότι αὐτὸς ἠθέλε νὰ ἀγοράσῃ αὐτὸ ἀπὸ τὴν γυναῖκα καὶ νὰ ἀλείψῃ τὸν Κύριον· πολλὰ γὰρ μακρὰν ἦτον τῆς ἀχαρίστου ψυχῆς τοῦ Ἰούδα· τὸ νὰ ἐνθυμηθῆ ἕνα τοιοῦτον· ἀλλὰ διότι αὐτὸς μὲ τὸ νὰ ἦτον χρυσομανέστατος καὶ φιλαργυρώτατος ἐβλεβύετο νὰ πωλήσῃ τὸ μύρον, καὶ τὴν τιμὴν νὰ κλέψῃ καὶ νὰ τὴν κρατήσῃ αὐτὸς διὰ τὸν ἑαυτόν του, καθὼς ἐκλεπτε καὶ τὰ ἄλλα ἄσπρα ὅπου ἐβάλλοντο εἰς τὸ κοινὸν κουτίον τῶν Ἀποστόλων· ὅπερ εἶρηκεν ἀνωτέρω ὁ Εὐαγγελιστῆς, ὅτι καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν· ἦτοι ἐκλεπτεν.

Ἀγνώμων λοιπὸν καὶ ἀχάριστος φανεῖς ὁ Ἰούδας, ὡς εἶπομεν, καὶ πονηρὸς ζηλότυπος, διὰ τὰ δύο ταῦτα πάθη του, τὴν ἀχαριστίαν, λέγω, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν, λογαριάζει καὶ ψιφίζει τὸ μύρον ἐκεῖνο τῆς γυναικὸς· „ Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη διακοσίων ἢ διναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;“ (Ἰω. ιβ'. 5.) Ὁμοίως ἀριθμολογεῖ καὶ τὸ ἀξιοθεῖον ἢ κείνο δῶρον· πῶς γὰρ δὲν ἦτον τὸ δῶρον ἐκεῖνο ἀξίον Θεοῦ, ὄχι τὸσον διὰ τὸ πολύτιμον, ὅσον διὰ τὴν πανευλαβεστάτην διάθεσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπροσφέρετο; ἢ πῶς δὲν ἦτον ἀξιοθεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἀπεδέχθη καὶ εἶπεν εἰς μὲν τὸν Ἰούδαν „ Ἄφες αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό.“ (Ἰω. ιβ'. 7.) εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους „ Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.“ (Ματθ. κς'. 10.)

Ἀνοήτως δὲ ἐλογαρίασεν ὁ Ἰούδας τὴν τιμὴν τοῦ μύρου ἐκείνου, μὴ στοχασθεῖς ὁ ἀσύνητος ὅτι διὰ τὸ μύρον ἐκεῖνο ἐλύθη ἕνα βαρύτερον χρέος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς γυναικὸς, τὸ ὁποῖον ὄχι διακόσια ἢ τριακόσια δινάρια, ὄχι χιλιάδες καὶ μυριάδες, ἀλλὰ καὶ μιλλιόνια ὀλόκληρα εἰάν ἠθέλαν δοθῆ, πάλιν δὲν ἐδύνατο νὰ τὸ διαλύσουν· καθότι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἠδικῶς ἕνα κακὸν ἀπειρον, ὡς ὕβρις οὕσα καὶ ἀτιμία ἐνὸς ἀπείρου Θεοῦ, κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ φυσικὴν τελειότητα.

Δὲν ἐφρόντιζε λοιπὸν δὲν ἐφρόντιζεν ὁ φιλάργυρος μαθητῆς διὰ τοὺς πτωχοὺς· οὐ γὰρ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ, κατὰ τὴν κοινὴν Παροιμίαν· οὔτε διὰ τοὺς πτωχοὺς ἐλογαρίαζε τὴν τιμὴν τοῦ μύρου, ὄχι· ἀλλὰ ἐκαπήλευε τὴν φιλόθεον χάριν τῆς γυναικὸς, τουτέστι δὲν ἄφινε νὰ ἦναι ἡ χάρις καὶ τὸ δῶρόν της ἄκρατον, ἄδολον καὶ καθαρὸν· ἀλλὰ καθὼς οἱ κάπηλοι σμίγουν τὸ νερὸν μὲ τὸ κρασί, καὶ ἔτω κάμνουν αὐτὸ ἀδύνατον καὶ ἀηδές· οὕτως

„ καὶ σαδρὸν· ἐκ γὰρ τῆς κλοπῆς τοῦ γλωσσοκόμου ἢ ληψίσε καὶ εἰς προδοσίαν αὐτὸν ῥαδίως ὀρμήσειν.
 „ Τὰς ὀρμὰς ἔν ἐκάστῃ καὶ τὰς ῥεπὰς καὶ τὰς συγκαταδεσεῖς πολυπραγμονῶν... αὕτω τὰς ὕλας ἐξωθεν χορηγεῖ. Χρὴ οὖν πανταχόθεν ἠσφαλίσθαι τὸν εὐδόκιμον· πολλάκις γὰρ πολιτείαν, ὡσπερ πέλιν ἀπόρρητον τοῖς τείχεσι πεπυργωμένον, διὰ μέρος σαδρῶ παρεστήσατο, ματαιῶν τὴν τῶν λοιπῶν στείχων δείξας ἀχυρότητα.“ (Ἐπισ. Θεοδοσίῳ Πρεσβυτέρῳ αρπ. ε.) Καὶ ὅρα, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι ὁ Ἰού-

δας πρῶτον ἦτον φιλάργυρος, ἢ ἐπιθυμῶν καὶ ἀγαπῶν τὰ ἀργύρια· δεύτερον ἐγίνε κλίπτῃς καὶ τρίτον ἐγίνε προδότης, ἀπὸ τὰ μικρὰ ἀναβαίνων εἰς τὰ μεγάλα. Διὰ τί; Διὰ νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ καταφρονῶμεν τὰ μικρὰ, διὰ νὰ μὴ πέσωμεν εἰς τὰ μεγάλα· ὅθεν ὁ αὐτὸς εἶπεν Ἰσίδωρος· „ Ἰσθι, ὅτι ἔρπον τὸ δοκοῦν μικρὸν πταίσμα εἶναι, εἰς μέγα τελευτᾷ κακόν· τὸ γὰρ λέγειν, ἐδὲν παρὰ τοῦτο, τὴν κακίαν ἐπικωμάσαι τῷ βίῳ πεποίηκε.“ (Ἐπισ. Κύρῳ Σχολαστικῷ ασλ. γ.)

ὁ προδότης ἐκεῖνος ἐπεχείρει νὰ ἐκνευρίσῃ καὶ νὰ ψυχράνῃ τὴν τῆς γυναικὸς Φερμοτάτην προαίρεσιν μὲ τὰ λόγια ταῦτα, ἤγουν ὅτι ἦτον συμφεράτερον νὰ πωληθῇ τὸ μῦρον καὶ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πτωχοὺς, πᾶρξ νὰ χυθῇ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπειδὴ δὲ κάπηλοι λέγονται οἱ δόλιοι καὶ ψεύσται καὶ κλέπται πραγματευταί, οἱ αἰσχροῦ κέρδους χάριν πάντα ποιοῦντες καὶ λέγοντες, διὰ τοῦτο ἐπὶ τοιαύτης σημασίας λαμβάνεται καὶ ἐδῶ τὸ καπιλεύω· ἐκαπήλευε γὰρ ὁ φιλάργυρος Ἰούδας τὴν φιλόθεον χάριν τῆς γυναικὸς, πάντα τρόπον δόλιον μεταχειριζόμενος, διὰ νὰ κερδήσῃ αἰσχροῦς τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῆ μύρου ἀργύρια. Τὸ δὲ „Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σώσον ἡμᾶς“ προσετέθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, ἢ διὰ τὴν συνήθειαν ὅπου ἔχει νὰ τελειόνη πολλὰς Ὠδὰς τῶν Κανόνων τοῦ μὲ ἓνα τέλος, ὡς εἶπομεν πολλαχοῦ, ἢ, κατὰ τὸν Θεόδωρον περιεργότερον ἐρμηνεύσαντα, διότι θέλει νὰ λέγῃ τοῦτο μὲ σχῆμα ἐλεεινὸν καὶ ἀποτρόπαιον· καθὼς γὰρ ἡμεῖς, ὅταν ἰδοῦμεν ἢ ἀκούσωμεν ὅτι ἐγίνε κανὲν μέγαλον κακόν, ἀνάξιον νὰ θεαθῇ ἢ νὰ ἀκουσθῇ, λέγομεν· φεῖσαι, Κύριε, καὶ ἄλλην φορὰν μὴ μᾶς ἀφήσῃς νὰ ἰδοῦμεν ἢ νὰ ἀκίσωμεν τοιοῦτον φοβερὸν κακόν· τοιοιτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδός, ἐπειδὴ διαλαμβάνει εἰς τὰ Τροπάρια ταῦτα τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀχαριστίαν, καὶ τὴν ἀνήκουστον ἀπανθρωπίαν τοῦ παρὰ πάντων ἀνθρώπων μισουμένου Ἰούδα, τούτου χάριν σιγχαθεῖς τὴν γνώμην αὐτοῦ, εἰς τὸ τέλος ἐκάστου Τροπαρίου λέγει· φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός· ὡς νὰ ἔλεγεν· ἄμποτε, Χριστέ ὁ Θεός, νὰ μὴ ἰδοῦμεν, οὔτε νὰ ἀκούσωμεν ἄλλην φορὰν μίαν τοιαύτην ἀπανθρωπίαν, ὅποιαν ὁ Ἰούδας ἐποίησεν!

Τροπάριον.

„Λέγει πορευθεῖς τοῖς παρανόμοις ἀρχουσι· τίμοι δοῦμαι θέλε-
 „τε, καὶ γὰρ Χριστὸν ὑμῖν τὸν ζητούμενον τοῖς θέλουσι παραδώ-
 „σω; οἰκειότητα Χριστῆ Ἰούδας ἀντωσάμενος χρυσοῦ. Φεῖσαι τῶν
 „ψυχῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σώσον ἡμᾶς!“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ περὶ τῆ παναθλίου Ἰούδα ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδός, ἀκολουθῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ ὕφος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου λέγοντος μετὰ τὴν ἔκχυσιν τοῦ μύρου τῆς γυναικὸς καὶ τὸν τοῦ Ἰούδα γογγυσμὸν ταῦτα· „Τότε πορευθεῖς εἰς τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης πρὸς τὰς Ἀρχιερεῖς, εἶπε· τί θέλετέ μοι ἔδῃναι καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔσπισαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῇ“ (Ματθ. κς'. εδ'). Τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα ὑπόθεσιν ποιήσας τοῦ Τροπαρίου τούτου ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἢ φιλάργυρος, φησὶν, Ἰούδας πηγαίνων εἰς τοὺς παρανόμους ἀρχοντας· ἦτοι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς καὶ Πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, εἶπε πρὸς αὐτούς· τί θέλετε νὰ μοὶ δώσετε, καὶ ἐγὼ νὰ πρὸδώσω εἰς ἑσᾶς τὸν Χριστὸν ὅπου ζητεῖτε; ὅθεν ἀντὶ τῆ χρυσοῦ· ἦτοι τῶν ὀλίγων ἀργυρίων ὅπου ἐπῆρεν ὁ δύστηνος (τριάκοντα γὰρ μόνον ἦτον), ἀπώσατο καὶ ἀπέβαλε τὴν οἰκειότητα καὶ ἀγάπην τοῦ διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ.

“Ὅθεν ἔλεγε περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, οὐ τῶν κλητῶν μόνον ἦν, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀποστόλων· καὶ οὐ τῶν Ἀποστόλων ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦ χοροῦ τῶν δώδεκα, τῶν Κορυφαίων αὐτῶν· ἀπιλλοτριωμένος δὲ ἦν τῆς πρὸς Χριστὸν συγγενείας, καὶ τοῦ ἀπὸ ταύτης ὀνόματος πάντων ἀλλοτριώτατος γέγονε. Διὰ τί; Ὅτι οὐ πρὸς τὴν κηρυττομένην τῶν Οὐρανῶν ἔσπευδε βασιλείαν, οὐδὲ πρὸς τὰ ἐξαισια ἔργα καὶ τὴν διδασκαλίαν ἔβλεπε τοῦ Σωτῆρος, οὐδὲ τούτων ἐπιθυμητῆς ἦν, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν ἔβλεπε καὶ τὴν κλοπὴν καὶ τὰ γήινα καὶ βδελυρὰ κέρδη καὶ τὴν ἐκ τέτων αὐτῷ γενήσεσθαι προσδοκωμένην τῆς σαρκὸς ἀφέλειαν· καὶ τέτων ἦν ἐραστής τῶν ἀπιγορευμένων παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ Δεσπότητος πάντων καὶ διδασκάλου πολλάκις καὶ διὰ πολλῶν. Οὐ τοῦ Χριστοῦ οὖν, οὐδὲ τῶν τότε συναποστόλων, ἀλλ' ἐκείνων συ-

„γενῆς

„ γενῆς ἦν, πρὸς οὓς ὁ Κύριος ἔλεγε· „ Ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε
 „ ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι, καὶ σημεῖα ἰδόντες, καὶ τῶν ἄρτων φα-
 „ γόντες, καὶ τῶν λόγων ἀκούσαντες τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος ἐνυποστάτου Λόγου,
 „ πρὸς τὸν Πιλάτον ἐβόων ὑστερον· ἄρον ἄρον σταύρωσον αὐτόν· οὕτω δὴ καὶ οὗτος ὁφ-
 „ θαλμοῖς ἰδῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν πείρᾳ γενοῦσας τῆς τοῦ Κυρίου μεγαλειότητος
 „ καὶ Θεότητος, ὑστερον τοῖς κατ' αὐτοῦ φρονούσι τούτον προέδωκεν“. (Ὁμιλ. τῇ Κυριακῇ
 τῶν Προπατόρων).

Ἄξιον δὲ στοχασμοῦ εἶναι· πῶς ἐδῶ ὁ Μελωδὸς λέγει ὅτι ἐζητεῖτο ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῶς
 Ἰουδαίους; διὰ καλόν, ἢ διὰ κακόν; Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι τὸ μὲν ὄνομα τῆς ζη-
 τήσεως ἓνα σημαϊνόμενον ἔχει· αἱ δὲ τῶν ζητούντων προαιρέσεις εἶναι διαφορετικαί· Ζη-
 τεῖ μὲν γὰρ τὸν Χριστὸν ἢ ἐξ Ἐθνῶν Ἐκκλησία, ἀλλ' ὡς νύμφη τὸν νυμφίον, ποθοῦσα
 τὸ νοπτόν κάλλος αὐτοῦ καὶ ἀγαπῶσα αὐτόν· διὸ καὶ ἢ ἐν τῷ Ἄσματι νύμφη, ἥτις ἔχει
 τύπον τῆς Ἐκκλησίας, ἢ Ἐζήτησα, κράζει, ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου, ἐζήτησα αὐτόν καὶ
 „ οὐχ εὔρον αὐτόν“. (Ἄσμ. γ'. 1.) Ζητεῖ δὲ αὐτόν καὶ ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων, ἀλ-
 λ' ὄχι μὲ τοιοῦτον ἀγαπητικὸν τρόπον, ἀλλὰ μὲ τρόπον μακρὸν, μὲ γνώμην φονικὴν, καὶ
 μὲ ὀρμὴν θανατηφόρον, ὡς ὁ λύκος ζητεῖ τὸ πρόβατον νὰ τὸ διασπαράξῃ, καὶ ὡς ἡ λέων
 ζητεῖ νὰ ἀρπάσῃ· καὶ ἀπλῶς, ζητῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Κύριον διὰ νὰ τὸν ἀποκτείνουσι,
 καθὼς καὶ αὐτὸς τοὺς ἠλεγχε περὶ τήτου· „ Τί με ζητεῖτε ἀποκτείνειν;“; (Ἰω. ζ'. 19.)

Ὁ Ἰούδας λοιπὸν ἔλεγε πρὸς τὰς Ἰουδαίους· ἐγὼ θέλω σᾶς παραδώσει τὸν Χριστὸν ὅπως
 ἐσεῖς ζητεῖτε νὰ θανατώσῃτε. Ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε! καὶ ἂν ὁ προδοθεὶς ὑπὸ σοῦ δὲν
 ἦτον διδάσκαλός σου· ἂν δὲν ἦτον εὐεργέτης σου· ἂν δὲν ἔτρωγες μαζίτου ψωμί καὶ ἄλας·
 ἀλλ' ὅμως, κἂν ὅτι ἦτον ἄνθρωπος ὁμοφυῆς μὲ ἐσέ, ἔπρεπε νὰ ἐντραπῆς τὴν κοινὴν φύ-
 σιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ νὰ μὴ προδώσῃς αὐτόν εἰς τοὺς ζητούντας ἐπὶ τῷ θανατῶσαι.
 Ἀλλὰ σὺ, ἀχάριστε, εἰς θηρίου φύσιν μεταβληθεῖς, ἠγνόησας ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος ὅλως.
 Ω! φεῖσαι Κύριε, φεῖσαι τῶν ψυχῶν! καὶ μὴ ἴδοιμεν ἄλλοτε μίαν τοιαύτην ἀνήκουστον
 ἀπανθρωπίαν! Σχετλιαστικῶς δὲ συνετέθη καὶ τούτου τοῦ Τροπαρίου τὸ τέλος.

Τροπάριον.

„ Ω πηρωτικῆς Φιλαργυρίας ἄσπομδε! λήθης ὄθρα ἔτυχες, ὅτι ψυ-
 „ χῆς οὐδ' ὅς ἰσοστάσιος ὁ Κόσμος, ὡς ἐδιδάχθης· ἀπογυῶσει γὰρ
 „ σαυτὸν ἐβρόχισας ἀμάψας, προδότα. Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν,
 „ Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς!

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον συνετέθη ἀπὸ τὸν Μελωδὸν ἐλεγκτικὸν πρὸς τὸν Ἰούδα, ὅς τις τό-
 σον ἐτυφλώθη ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν, ὥστε ἐλισμόνησεν ἢ ἄθλιος τὰ σωτήρια λόγια τοῦ
 Διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ τοῦ εἰπόντος· „ Τί ἀφελήσει ἄνθρωπος, εἰάν κερδήσῃ τὸν Κόσμον
 „ ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς
 „ αὐτοῦ;“. (Μάρκ. η'. 36.) Ταῦτα λοιπὸν ὑπόθεσιν ποιήσας τοῦ παρόντος Τροπαρίου ὁ
 Ἱεράρχης Κοσμάς, οὕτως ἐλέγχει τὸν φιλοχρυσότατον μαθητὴν· ὦ ἀπάνθρωπε Ἰούδα
 καὶ ἀφιλε, φεῦ καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐσέ! ἔνεκεν τῆς τυφλωτικῆς σου φιλαργυρίας, ἥτις ἐτύ-
 φλωσε τοὺς νοπτούς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς σου· ὄθρα: ἦτοι ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης σου τῆς
 φιλαργυρίας λήθης ἔτυχες: ἦτοι ἐλισμόνησες, ἄθλιε, τὰ σωτηριωδέστατα λόγια τοῦ δι-
 δασκάλου σου Χριστοῦ, ὅς τις εἶπεν ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Κόσμος κερδηθεὶς, πάλιν δὲν εἶναι
 ἰσοστάσιος καὶ ἀντάξιος μιᾶς ψυχῆς ἀθανάτου καὶ λογικῆς· λησιμονήσας γὰρ ταῦτα καὶ
 ἀπελπισθεῖς, ἀναψες: ἦτοι ἐκρέμασες εἰς ξύλον τὸν ἑαυτόν σου καὶ ἐπνίγης. Ἦτον δὲ
 τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἢ καλουμένη μερίκη, ὡς λέγει ὁ Βρυέννιος Λόγος α. εἰς τὴν Σταύρωσιν·
 „ Τότε γὰρ, φησὶν, ἰδῶν ὁ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν ὅτι κατεκρίθη, ρίψας τὰ ἀργύρια
 „ ἐν τῷ ναῷ ἀπελθὼν ἀπήγγεστο“. (Ματθ. κζ'. 5.) Ὅτι δὲ ἢ Ἰούδας ἀπελπίσθη,

μαρτυρεῖ καὶ ὁ Θεὸς Νύσσης Γρηγόριος λέγων· „ Ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ Ἰσάκ ἢ Ἰσακ
 „ ριώτης, εἰμὴ ταχέως αὐτοῦ ἐγένετο δῆμιος, ἀσύγνωστον κρίνας τὴν ἀμαρ-
 „ τίαν, προσπεσῶν δὲ τὸν ἔλεος ἤτησεν, οὐκ ἂν τῶν οἰκτιρμῶν τῶν πάσης ὑπερχομένων
 „ τῆς οἰκουμένης ἠστόχησε“. (Λόγῳ προτρεπτικῷ περὶ Μετανοίας). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ
 „ Χρυσόστομος παρακινεῖ νὰ μὴ ἀπελπίζεται τις, οὕτω λέγων· „ Μιδεῖς τοίνυν, ἀγαπῆ-
 „ τοί, ἀπογινώσκετω τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας· οὐκ ἔστι φύσεως τὰ τῆς ποτηρίας· προαιρέσει
 „ τετιμῆμεθα καὶ ἐλευθερίᾳ. Τελώνης εἶ; δύνασαι γενέσθαι Εὐαγγελιστής. Βλάσφημος
 „ εἶ; δύνασαι γενέσθαι Ἀπόστολος. Ληστής εἶ; δύνασαι παράδεισον συλῆσαι. Μάγος εἶ;
 „ δύνασαι προσκυνῆται τὸν Δεσπότην. Οὐκ ἔστιν οὐδεμία κακία μετανοία μὴ λυομένη“.
 (Λόγῳ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῆς Χαναanaίας τόμ. ε'.) Καὶ ἂν ἐκεῖνος ὅπου προτιμᾷ μὲν νὰ
 „ κερδήσῃ τὸν Κόσμον ὅλον, καταφρονεῖ δὲ τὴν ἰδίαν ψυχὴν του, ἦναι ἄνθρωπος ματαιότα-
 „ τος καὶ ἀνοητότατος· σὺ, ἄφρων Ἰούδα, ὅς τις διὰ νὰ κερδήσῃς μόνον τριάκοτα ἀργύρια
 „ ἐπρόδωκες τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀρνήθης τὸν Λυτρωτὴν καὶ Σωτῆρά σε, ἐσὺ,
 „ λέγω, τίνος ἀνθρώπου δὲν εἶσαι ἀνοητότερος ἅμα καὶ ἀθλιώτερος; Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν
 „ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος παρομοιάζων κάθε φιλάργυρον μὲ τὸν Ἰούδαν καὶ λέγων· „ Πᾶς φι-
 „ λάργυρος δὲ εὐλαβείας τὴν ἀρετῶν ὑποκρινόμενος, ἐπειδὴν εὖρη τὴν ποδομένην ὕλην πο-
 „ ρίσασθαι, τὸν τρόπον ἐξάμνυται, καὶ ὄν μαθητῆς εἶναι τοῦ Λόγου τοπρὶν ἐνομίζετο“.
 (Κεφ. ξδ'. τῆς α'. ἑκατοντάδ. τῶν Θεολογικ.) Καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος εἶπε περὶ αὐτοῦ·
 „ Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι δυνατὸς ἂν (ὁ Ἰούδας) μεταβαλέσθαι, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ τῆς
 „ αὐτοῦ βλαβείας τὸ πᾶν ἐγένετο, ἐπειδὴ παρέδωκεν αὐτὸν καὶ τὴν μανίαν αὐτοῦ εἰς τέ-
 „ λος ἤγαγεν· ἐπειδὴ δὲ ἐτελέσθη ἡ ἀμαρτία, τότε ἔγνω τὴν ἀμαρτίαν· ἐντεῦθεν μαν-
 „ θάνωμεν ὅτι, ὅταν βλαβυώμεν, οὔτε παραίνεσις ἡμᾶς ὠφελεῖ, οὔτε νουθεσία· ὅταν δὲ
 „ σπουδάζωμεν καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, δυνάμεθα διαναστήναι“. (Λόγ. εἰς τὴν προδοσίαν).
 Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός· Φεῖσαι, Κύριε, τῶν ψυχῶν ἡμῶν! καὶ μὴ ἴδοιμεν ἄλλην τοιαύτην
 „ ἀπαθροπίαν, ἣν ὁ ἀθλιώτατος Ἰούδας ἐνόησε! σχετλιαστικῶς γὰρ καὶ τοῦτο τὸ τέλος
 „ τοῦ Τροπαρίου συνετέθη, ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς ὁ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν κατα-
 „ νυκτικὸν Τριώδιον νὰ ἡμεῖς στερεωμένοι εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 „ καὶ νὰ εὐφραίνεται τὸ πνεῦμά μας, ὅταν ψάλλωμεν καὶ δοξολογῶμεν αὐτόν! Ἄμποτε νὰ
 „ μὴ συνεδριάζωμεν καὶ νὰ βουλευόμεθα κατὰ τῶν δικαίων καὶ ἀνευθύνων, παραβλέποντες
 „ τὸ δίκαιον, καὶ τὴν ἀδικίαν δεφενδεύοντες κατὰ φιλοπροσωποληψίαν ἢ δαροληψίαν! Ἄμπο-
 „ τε νὰ προσφέρωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς ἡ γυνὴ ἐκείνη, μύρον, τούτεστι πίστιν εἰς τὴν τῆ Χρι-
 „ στοῦ κεφαλὴν: ἦτοι εἰς τὴν Θεότητα αὐτοῦ! πᾶς γὰρ ὁ πιστεύων Θεὸν εἶναι τὸν Χριστόν,
 „ μύρον καταχέει εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆ, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον. Ἄμποτε νὰ μὴ μι-
 „ μηθῶμεν τὸν προδότην Ἰούδαν, ἀλλὰ νὰ ἀποστρεφόμεθα τὴν τούτου κακότητα γνώμην!
 „ Μιμηταὶ τοῦ προδότου Ἰούδα εἶναι, ὅσοι Ἀρχιερεῖς διὰ τὰ ἀργύρια προδίδουν τὰ χαρί-
 „ σματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς ἀναξίτους. Μιμηταὶ τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅσοι Πνευμα-
 „ τικοὶ διὰ τὰ ἀργύρια συγχωροῦν τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ ἐξομολογήσει. Μι-
 „ μηταὶ τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅσοι διὰ φόβον τῶν ἀνθρώπων ἀρνοῦνται τὰ δόγματα τῆς Πί-
 „ στεως, καὶ ὅσοι παραβαίνουν τοὺς Ἀποστολικούς, Συνοδικούς καὶ Πατρικούς Κανόνας,
 „ καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἀπλῶς εἶπεῖν, μιμηταὶ τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅσοι
 „ ἀρνοῦνται τὴν ἀλήθειαν φανερά καὶ μὲ πείσμα· ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ Χριστός, ὁ εἶ-
 „ πών· „ Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“. (Ἰω. ιδ'. 6.) Κάμνω τέλος καὶ
 „ λέγω μὲ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον· μιμητῆς τοῦ Ἰούδα εἶναι, ὅς τις προδίδει τὸν ὀρθὸν λό-
 „ γον εἰς τὰ ἄλογα πάθη, καὶ κατ' ἐνέργειαν ἀμαρτάνει· οὕτω γὰρ φησὶν· „ Εἰ τοῦ Θεοῦ
 „ ὀνομάζεσθαι τε καὶ εἶναι ἐφιέμεθα, ἀγωνισάμεθα μὴ προδοῦναι πάθει τὸν λόγον,
 „ κατὰ τὸν Ἰούδαν· προδοσία γὰρ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐμπρόθετος ἀμαρτία, καὶ ἢ πρὸς τὴν
 „ ἀμαρτίαν ὀρμὴ“. (Κεφ. μγ'. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν). Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς
 „ μιμούμεθα μὲν τοὺς ἐναρέτους καὶ τὰς ἀρετὰς, ἀποστρεφόμεθα δὲ τοὺς κακοὺς καὶ τὰς
 „ αὐτῶν κακίας, βέβαια θέλομεν λυτρωθῆ τοῦ πυρός τῆς γενένης, τῆς ἠτοιμασμένης τῷ ἁ-
 „ θλιῷ Ἰούδα, καὶ τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν μέλλομεν νὰ ἐπιτύχωμεν χάριτι καὶ φιλαν-
 „ θρωπία τῆ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἐρχομένου εἰς τὸ ἐκούσιον πάθος·
 „ ᾧ ἢ ὁδὸς καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„ Τῆ μακρᾶ πέμπτη μακροῦ ὕμνου ἐξάδω .

Ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παρουσίας Ἀκροστιχίδος, καθένας δύναται νὰ τὸν ἐννοήσῃ· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς μὲν τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετράδα ἔγραψε Τριψῆδια καὶ Διψῆδια, εἰς δὲ τὴν μεγάλην ταύτην Πέμπτην ὁλόκληρον Κανόνα ἐμελούργησε, διὰ τοῦτο καὶ τὸν ὕμνον αὐτῆς· ἦτοι τὸν Κανόνα, μακρὸν ὠνόμασε. Διὰ τί δὲ εἰς μὲν τὰς ἄλλας ἡμέρας· ἦτοι εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετράδα μικρὰ μέλη ἐσύνθεσεν ὁ Ποιητὴς· τούτέστι Τριψῆδια καὶ Διψῆδια, εἰς ταύτην δὲ ὁλόκληρον καὶ μακρὸν Κανόνα ἐσύνθεσεν; Ἐπειδὴ ἐκεῖναι μὲν εἶναι μέρος τῶν νηστήμων ἡμερῶν, καὶ οὐδὲ τελεία λειτουργία γίνεται εἰς αὐτάς, ἀλλὰ μόνον προηγιασμένη· ὅθεν, καθὼς αἱ ἄλλαι νηστίμοι ἡμέραι τῆς τεσσαρακοστῆς μὲ Τριψῆδια ἐτιμήθησαν ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Ποιητὰς, Θεόδωρον, λέγω, τὸν Στουδίτην, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ τὸν αὐτάδελφόν τε· οὕτως ἀπολούθως καὶ αἱ ἡμέραι αὗται, ὡς νηστίμοι οὐσαι, μὲ Τριψῆδια μόνον ἐτιμήθησαν ἀπὸ τὸν Ἱεράρχην Κοσμᾶν· ἡ δὲ μεγάλη Πέμπτη, ὡς ἀνωτέρα οὐσα τῶν νηστήμων ἡμερῶν καὶ συναριθμουμένη μὲ τὰς ἐορτασίμους (διότι, καθὼς γίνεται εἰς ἐκείνας τελεία λειτουργία, οὕτω γίνεται καὶ εἰς αὐτήν), διὰ ταῦτα, λέγω, τὰ προνόμια ἐτιμήθη αὐτῇ μὲ Κανόνα ὁλόκληρον· ἢ καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν μεγάλην Πέμπτην ἔγινεν ὁ μυστικὸς Δείπνος καὶ ὁ Θεῖος Νιπτῆρ, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν μεγάλην ὕλην, ἧτις δὲν ἐχάρει εἰς ἐνὸς Τριψῆδιου στερότητα, διὰ τοῦτο ὁλόκληρον Κανόνα ἐμελώδησεν ὁ Ποιητὴς, ἵνα ἔχη εὐρυχωρίαν καὶ περιλάβῃ ἐν αὐτῷ ἅπαντα τὰ τῆς ἐορτῆς, καὶ οὐδὲν ἀφήσῃ αὐτῆς ἀμελώδητον.

Περὶ δὲ τοῦ μέτρου τῶν ποδῶν τοῦ Ἰαμβικοῦ στίχου τῆς ἀκροστιχίδος ἀμφιβολίαν ἔχουσιν οἱ Γραμματικοί· ἄλλοι μὲν γὰρ κατηγοροῦσιν ὡς ἄτεχνον τὸν Ἰαμβον τοῦτον· καθότι ἐπὶ μὲν τοῦ δευτέρου ποδός, ἦγουν τοῦ, κρα καὶ πεμ, μεταχειρίζεται ὡς βραχὺ τὸ κρα, τὸ ὁποῖον εἶναι φύσει μακρόν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἔκτου ποδός τοῦ, ἄδω, μεταχειρίζεται ὡς βραχὺ τὸ α, τὸ ὁποῖον εἶναι μακρόν· καὶ οὕτω ποιεῖ καὶ τοὺς δύο αὐτὰς πόδας Σπονδαίους καὶ οὐχὶ Ἰάμβους· τὸ ὁποῖον εἶναι παρὰ τὰς Κανόνας τῶν Ἰαμβικῶν στίχων, εἰς τὰς ὁποίας οὐδέποτε γίνεται Σπονδαίος ὁ δεύτερος ποὺς καὶ ὁ ἔκτος, ἀλλὰ, ἢ Ἰαμβικός, ἢ Πυρρίχιος. Ἄλλοι δὲ πάλιν, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ Θεόδωρος, ὑπεραπολογοῦνται τοῦ Ποιητοῦ καὶ λέγουσιν ὅτι τοῦτο ἐποίησε κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν.

Καθὼς γὰρ ὁ Ποιητὴς Ὀμηρὸς καὶ Θεόκριτος Σικελιάτης ὁ Βουκολικὸς μεταχειρίζονται τὰ μακρὰ ὡς βραχέα, καὶ τὰ βραχέα ὡς μακρὰ· οὕτω καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς, Ποιητὴς ὢν, εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ μεταχειρισθῇ τὰ δύο ταῦτα μακρὰ· ἦτοι τὸ, κρα καὶ τὸ α, ἀντὶ βραχέων· ἐμεταχειρίσθη δὲ ταῦτα οὕτω, διότι ἔλαβεν ἀνάγκην νὰ περιλάβῃ ἐν τῷ Ἰάμβω τούτῳ αὐτὸ τὸ νόημα, ἦγουν „ Τὴν μεγάλην Πέμπτην διὰ μεγάλου ὕμνου τιμᾶ“· καὶ ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ἦτον δύσκολον νὰ περιλάβῃ καὶ τὸ νόημα ὁλόκληρον, νὰ φυλάξῃ καὶ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου, διὰ τοῦτο ἐπροτίμησε τὸ μεγαλύτερον, καὶ ἐκαταφρόνησε τὸ μικρότερον· ἦτοι τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου. Ἄλλως τε δὲ καὶ τοῦ ἄδω τὸ

ἃ δύναται βραχὺ γενέσθαι, ἀποβληθέντος τοῦ ὑπογεγραμμένου ἢ τοῦ διφθογγουίντος αὐτὸ καὶ μακρὸν ποιούτος· οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ αἰ, τοῦ ἢ ἀποβαλλομένου, βραχύνεται τὸ αἰ, καθὼς ἢ χρῆσις τούτου πλεισταχοῦ εὐρίσκεται παρὰ τοῖς Μετροκοῖς.

Ὡδὴ α΄. Ἦχος Πλ. β΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Τμηθεῖσθι τμᾶται πόμτος ἐρυθρὸς, κυματοτρόφος δὲ ξηραίμεται
 „ βυθὸς, ὁ αὐτὸς ὁμοῦ ἀόπλοισ γεγομῶς βατὸς καὶ παμοπλίταις
 „ τάφος. Ὡδὴ δὲ θεοτερπὴς ἀμεμέλπετο· ἐμδόξως δεδόξασται Χρι-
 „ στός ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ θαῦμα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ τῆς πρώτης Ὡδῆς, καθὼς εἶναι σύνηθες τοῖς Ἀσματογράφοις νὰ ἀναφέρουσιν αὐτὸ εἰς τὸν Εἰρμόν τῆς πρώτης Ὡδῆς. Διηγέται λοιπὸν τὸ θαῦμα, οὕτω λέγων· τὸ ἀκοπον πέλαγος τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐκόπη μὲ τὴν τμηθεῖσαν, ἦγον μὲ τὴν ράβδον τοῦ Μωϋσέως, ἥτις ἐκόπη ἀπὸ δένδρον· ἐκ τῶν δένδρων γὰρ καὶ φυτῶν αἱ ράβδοι κόπτονται καὶ κατασκευάζονται. Τὸ μὲν πέλαγος λοιπὸν τῆς ἐρυθρᾶς, τὸ ἕως τότε ἀκοπον ὄν καὶ ἀδιαίρετον, τότε ἐκόπη καὶ ἐδιαίρεθῆ· τὸ δὲ βάθος τῆς θαλάσσης ὅπου ἐγέννα πάντοτε κύματα, αὐτὸ ἐξηράνθη καὶ ἐγινε στερεὰ, μὲ τὸ νὰ ἐχαρίσθῃ τὸ νερὸν καὶ ἐστάθῃ τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων, ὡς γέγραπται· (Ἐξ. ιδ΄.) ὅθεν τὸ αὐτὸ βάθος τῆς θαλάσσης μὲ τὸν χωρισμὸν τοῦ νεροῦ καὶ μὲ τὴν ξηρότητα ἐγινε εἰς μὲν τοὺς Ἰσραηλίτας ὅπου δὲν εἶχον ἄρματα στράτα στερεὰ, ἥτις ἐπεριπατήθῃ ἀπὸ τοὺς πόδας ἐκείνων, εἰς δὲ τοὺς ἀρματαμένους Αἰγυπτίους ἐγινε τάφος· ἐγύρισε γὰρ τὸ νερὸν ὀπίσω καὶ κατεπόντισεν αὐτούς. Νοεῖται δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος καὶ εἰς τὴν ἀχραντον σάρκα τοῦ Θεανθρώπου Λόγου καὶ εἰς τὸ πάθος ἐκείνης· διὰ μέσου γὰρ τῆς τμηθεῖσης, ἦγον παθοῦσης καὶ σταυρωθείσης θεοῦποστάτου σαρκὸς τῆ Κυρίου ὑπὸ τῆς ράβδου τοῦ Σταυροῦ ἐτμήθῃ καὶ ἐδιαίρεθῃ ὁ κόκκινος καὶ αἱματώδης πόντος τῆς ἀμαρτίας, καὶ ὁ τοῦ θανάτου βυθὸς ἐχαρίσθῃ· καὶ εἰς μὲν τοὺς εὐσεβεῖς ἡμᾶς ἐγινε εὐκολοδιάβατος, εἰς δὲ τοὺς Αἰγυπτίους Δαίμονας ἐγινε τάφος καὶ ἀφανισμὸς καὶ ἀπάλεια. Σημειοῦμεν δὲ τοῖς ἀναγινώσκουσιν ὅτι ἐν πολλαῖς ἐκδόσεσιν ἀντὶ τοῦ, Τμηθεῖσθι, γράφεται Τμηθεῖς· ὅπερ ἐσφαλμένον ἐστὶ προφανῶς.

Τροπάριον.

„ Ἦ παρταίτια καὶ παρεκτικὴ ζωῆς, ἢ ἀπείρος σοφία τῷ Θεοῦ ᾤκο-
 „ δόμησε τὸν οἶκον ἑαυτῆς ἀγμῆς ἐξ ἀπειράδρου Μητρός· μαῶν γὰρ
 „ σωματικὸν περιθέμερος, ἐμδόξως δεδόξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο σοφὸς Σολομὼν ἐπειδὴ ἐζήτησε σοφίαν καὶ γνώσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἔλαβεν αὐτὴν περισσώτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι ἀπ' αἰῶνος ἐστάθισαν εἰς τὸν Κόσμον, ὡς τὸ λέγει μόνος, διὰ τοῦτο εἰς ὅλα τὰ συγγράμματά του ἐπαινεῖ τὴν αὐτὴν σοφίαν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς ἀνακηρύττει, καὶ τὴν πολλὴν ἀφέλειαν ὅπου προξενεῖ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν· ἠξέυρουσι τοῦτο ἐκεῖνοι ὅπου ἐδοκίμασαν διὰ τῆς ἀναγνωσεως τὰ βιβλία του. Ἐκεῖνο ὁμῶς τὸ ρητὸν ὅπου λέγει εἰς τὰς Παροιμίας, „ Ἦ σοφία ᾤκοδόμησεν
 „ ἑαυτῇ οἶκον, καὶ ὑπῆρξε στύλους ἐπτά· ἐσφαξε τὰ ἑαυτῆς θυμάτα, καὶ ἐκέρασεν εἰς
 „ κρατῆρα τὸν ἑαυτῆς οἶνον· ἠτοίμασε τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν, καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτῆς
 „ δού-

„δούλους συγκαλοῦσα μετὰ ὑψιλοῦ κηρύγματος ἐπὶ κρατῆρα λέγουσα· ἔλθετε, φάγετε
 „τὸν ἑμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν“ (Παρ. Σ΄. 1.) τοῦτο, λέγω, τὸ
 ρητὸν δὲν παραδέχονται οἱ θεῖοι Πατέρες, μάλιστα δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγῳ β΄
 περὶ Υἱοῦ), καὶ ὁ Νύσσης (Λόγῳ γ΄. κατ' Εὐνομίου) να λέγεται περὶ τῆς κατὰ καὶ
 τῆς ἐν τοῖς κτίσμασιν ἐνθεωρουμένης σοφίας, ἥτις εἶναι ἐνέργεια μὲν οὐσιώδης Θεοῦ, ἀνε-
 πτόστατος δὲ καὶ οὐκ οὐσία (1)· ἀλλὰ περὶ τῆς ἐνυποστάτου καὶ πρώτης καὶ παντουρ-
 γοῦ τῶν ὅλων σοφίας, ἥτις εἶναι αὐτὸς ἡ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτὴν ἰσχυ-
 ρίζονται ὅτι προφητεύοντα ταῦτα.

Ὅθεν καὶ ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ ἱεράρχης οὗτος Κοσμάς, ἀκολουθῶν εἰς τοὺς αὐτοὺς
 θεῖους Πατέρας, ἐρανίσθη τὸ ἀνωτέρω τοῦ Σολομώντος ρητὸν, καὶ προσαρμόζει τοῦτο ὑ-
 ψιῶς εἰς τὴν παρούσαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁπειάν ἢ ἀληθινὴν καὶ ἀπειρος σοφία τοῦ Θεοῦ:
 ἦτοι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ἐτέλεσε τὸν μυστικὸν Δεῖπνον, καὶ μεταδίδει εἰς τοὺς
 πιστοὺς τὸ Πανάγιον σῶμα καὶ αἷμά του, καὶ με' αὐτὰ τρέφει τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ τὰ
 σώματα. Βλέπε δὲ, ἡ ἀναγνώστα, τὴν σοφίαν τοῦ ἱεροῦ Μελωδῶ· ἐπειδὴ γὰρ τὸ ἀνω-
 τέρω τοῦ Σολομώντος ρητὸν ἦτον πλατὺ, καὶ δὲν ἐδύνετο ἡ περιληφθῆ εἰς ἓνα μόνον
 τροπάριον ἢ καὶ δύο, διὰ τοῦτο ἐμοίρασεν αὐτὸ ἐπιτηδείως εἰς πολλὰ καὶ διάφορα με-
 ρίδια· εὐθύς γὰρ εἰς τὸ παρὸν τροπάριον ἀναφέρει τὸν λόγον τοῦτον μόνον „Ἡ σοφία
 ἡ ὠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον“, καὶ οὕτω λέγει· ἡ δημιουργικὴ καὶ συνεκτικὴ πάντων τῶν κτι-
 σμάτων αἰτία, ἡ παρέχουσα ζωὴν εἰς ὅλα τὰ κτίσματα τὰ ζωῆς μετέχοντα, καὶ ἡ ἀπει-
 ρος κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ χρόνου σοφία (ἀναρχος γὰρ ἐστὶ κατὰ χρόνον καὶ
 ἀτελεύτητος) αὕτη, λέγω, ἡ ἐνυπόστατος σοφία τοῦ Πατρὸς, ἡ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λό-
 γος τοῦ Θεοῦ, ἐκτίσσε τὸν ἰδικὸν τῆς οἴκον, τούτεστι τὸ ἀχραντὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον προσέ-
 λαβεν ἐκ τῶν παναχράντων αἱμάτων τῆς καθαρωτάτης καὶ ἀπειράνδρου Μητρὸς του.

Εἶτα, ἐπειδὴ οἶκον ἀνόμασε τὸ θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ
 Σολομώντος, καὶ ἐστοχάσθη ὅτι δὲν λέγεται κυρίως ἐπὶ Θεοῦ τὸ τῆς οἰκίας ὄνομα·
 τῶν ἀνθρώπων γὰρ εἶναι ἴδιον να κατοικοῦν τὰς οἰκίας· ὁ δὲ Θεός, ἀν καὶ δοθῆ ὅτι
 κατοικεῖ, εἰς ναὸν ὅμως, καὶ ὄχι εἰς οἶκον ἀπλῶς κατοικεῖ· ἐπειδὴ, λέγω, τὸ θεοῦπό-
 στατον σῶμα οἶκον ἀνόμασεν ὁ Μελωδῶς, τούτου χάριν ἐκεῖνο ὅπου ἀνωτέρω ἀνόμασεν
 οἶκον, ναὸν κατωτέρω ὀνομάζει, ἀκολουθήσας τῷ Κυρίῳ τῷ λέγοντι περὶ τοῦ ἰδικοῦ του
 σώματος· „Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐ-
 „τόν· τοῦτο γὰρ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ“ (Ἰω. β΄. 21.) Διὰ τοῦ-
 το καὶ λέγει ἡ Ἀσματογράφος, ὅτι ναὸν σωματικὸν περιθέμενος· ἦτοι σάρκα φορέσας
 Χριστὸς ἡ Θεὸς ἡμῶν, ἐνδόξως δεδόξασται ἐν αὐτῷ· οὕτω γὰρ ἔλεγον ἡ οἱ τρεῖς θεο-
 λόγοι Παῖδες· „Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας δόξης σου“, (ἦγον ἐν τῷ ἀνθρω-
 πίνῳ προσλήμματι, τὸ ὁποῖον ἐναοποιήθη με' τὴν δεδόξασμένην σου Θεότητα).

Τρο-

(1) Ἀπορίας ἀξίον εἶναι, διὰ τί οἱ μὲν ἄλλοι
 Πατέρες καὶ Θεολόγοι μίαν μὲν οὐσίαν ἐπὶ Θεοῦ
 δογματίζουσι καὶ τρεῖς ὑποστάσεις, τὰς δὲ τοῦ
 Θεοῦ ἐνεργείας οὔτε οὐσίας λέγουσιν οὔτε ἐνυπο-
 στατους; ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ἐν
 τῷ πρὸς τὸν Αἰνίου λόγῳ οὐσίας ταύτας ὀνομάζει;
 οὕτω γὰρ ἡ λέξις φησὶ· „Καὶ μὴν κατὰ τὸν
 ἡ πολὺν ὄντως καὶ πνευματοκίνητον νοῦν τῶν ἱερῶν
 „Πατέρων, φαῖν ἅντις καὶ οὐσίαν εὐσεβῶς ἐκάστην
 „τῶν τοῦ Θεοῦ ἐνεργειῶν“· Τί οὖν να εἰποῦμεν εἰς
 λύσιν τῆς ἀπορίας καὶ συμβιβασμὸν τῶν ἱερῶν Θεο-
 λόγων; Ἡ ὅτι ἡ μὲν ἄλλοι Θεολόγοι δὲν εἶπον οὐ-
 σίας τὰς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, συγκρίνοντες αὐτὰς

με' τὴν ὑπερούσιον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἧς πηγάζου-
 σιν αὐταί, ὡς ἐνεργεῖαι αὐτῆς οὐσιώδεις καὶ ἀχώ-
 ριστοι· ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος συγκρίνει τὰς ἐνερ-
 γείας ταύτας, οὐχὶ με' τὴν μίαν ὑπερούσιον οὐσίαν
 τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἧς πηγάζουσιν, ἀλλὰ με' τὰ κτίσμα-
 τα τὰ τῶν θεῶν ἐνεργειῶν ἀποτελέσματα· εἰ γὰρ
 τὰ κτίσματα οὐσίαι εἰσὶτε καὶ λέγονται, πόσω
 μᾶλλον ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖαι ἡ τῶν κτισμάτων
 οὐσιοποιί; Ἴσως δὲ οὐσίας λέγει τὰς τῶ Θεοῦ ἐνερ-
 γείας, καὶ ὡς οὐσιώδεις καὶ ἀχωρίστους τῆς θεῖας
 οὐσίας· καθότι καὶ τὰ οὐσιώδη οὐσίαι λέγονται,
 καὶ τὰ φυσικά, φύσις, ὡς λέγομεν „Φύσις τῷ Θεῷ
 „ἡ ἀγαθότης“, (ἦτοι φυσική).

Τροπάριον.

„ Μυσταγωγούσα φίλος ἑαυτῆς, τὴν ψυχοτρόφον ἑτοιμάζει τράπεζαν,
 „ ζαμ, ἀμβροσίας δὲ ἢ ὄντως Σοφία τῷ Θεῷ κίρμα κρατῆρα πιστοῖς.
 „ Προσέλθωμεν εὐσεβῶς καὶ βοήσωμεν· ἐνδόξως δεδύξασται Χριστὸς
 „ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἔδειξεν ὁ Μελωδὸς τὴν ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ Σοφίαν οἰκοδομοῦσαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς οἴκον· τῶρα δὲ εἰς τὸ παρὸν δείχνει τὴν αὐτὴν Σοφίαν ἑτοιμάζουσαν τὴν ἰδικὴν τῆς τράπεζαν, ἀκολουθῶν εἰς τὰ λόγια τοῦ Σολομῶντος, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἐρρέθησαν· διὰ τοῦτο καὶ λέγει ὅτι ἡ ἀληθινή καὶ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἑτοιμάζει τὴν ἰδικὴν τοῦ τράπεζαν τὴν τρέφουσαν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν· καὶ τὸν μὲν ἄρτον αὐτῆς· ἦτοι τὸ Πανάγιον αὐτοῦ σῶμα προτίθεται εἰς φαγητόν· τὸ δὲ ζῶηρον καὶ ἀχραντον αὐτοῦ αἷμα, τὸν ἀληθινὸν τῆς ἀμβροσίας (ἦτοι ἀθανασίας) κρατῆρα (ἦτοι ποτήριον) προχέει εἰς πόσιν τῶν πιστῶν Χριστιανῶν. Διὰ τί δὲ ἑτοιμάζει ὁ Κύριος τὴν ψυχοτρόφον ταύτην τράπεζαν; Διὰ τὴν μυσταγωγίην τοὺς ἰδικούς του φίλους καὶ μαθητὰς, τούτεστι νὰ ἀναβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς μυστικωτέραν θεωρίαν καὶ γνῶσιν διὰ μέσου τῶν ὁραμένων συμβεβηκότων τῶν Μυστηρίων. Ἡ δὲ εἶναι ἔργον μυσταγωγίας τῆς ἀκρας καὶ ἀνωτάτω τὸ νὰ δίδῃ μὲν εἰς τοὺς μαθητὰς του ἄρτον ὁ Κύριος, νὰ λέγῃ δὲ εἰς αὐτοὺς „ Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου; Ὁμοίως καὶ τὸ νὰ δίδῃ μὲν εἰς αὐτοὺς οἶνον νὰ πίοσι, νὰ λέγῃ δὲ „ Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου; Καὶ βεβαιότατα. Λοιπὸν ἄς πλησιάσωμεν καὶ ἡμεῖς ὅσοι δὲν ἔχομεν κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας εἰς τὴν τοιαύτην ψυχοτρόφον τράπεζαν, τὴν ὁποῖαν μᾶς ἠτοίμασεν ἡ ἀληθὴς Σοφία τῷ Θεῷ, ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ καὶ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστὸς· ἄς πλησιάσωμεν δὲ εὐσεβῶς καὶ μετὰ πίστεως, καὶ ὄχι, ὡς ὁ Ἰουδαῖος, ἀσεβῶς καὶ ἀπίστως, καὶ ἄς φωνάξωμεν· ἐνδόξως δεδύξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „ Ποιήσωμεν οὖν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀξίους
 „ διὰ τῆς μετανοίας, μᾶλλον δὲ, προσενέγκωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν ἔργων τῆς μετα-
 „ νοίας τῷ δυναμένῳ ποιεῖν ἀξίους ἐξ ἀναξίων· καὶ οὕτω μετ' ἐλπίδος καὶ πίστεως ἀ-
 „ καταισχύνητον προσέλθωμεν σκοποῦντες οὐ τὸ ὁρώμενον ἀπλᾶς, ἀλλὰ τὰ μὴ ὁρώμενα·
 „ ὁ γὰρ ἄρτος οὗτος οἶόν τι καταπέτασμα ἐστὶν ἔνδον κρύπτων τὴν Θεότητα· καὶ τοῦτο
 „ δηλῶν ὁ Θεῖος Παῦλος, ἔλεγεν ὅτι ἀνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ
 „ καταπετάσματος, τούτεστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτῆς τὸ πολίτευμα ἡμῶν εἰς Οὐ-
 „ ρανούς ἀνάγεται· ἐκεῖ γὰρ ὁ ἄρτος οὗτος· καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὰ ὄντως ἅγια τῶν ἀ-
 „ γίων διὰ τῆς ἐν ἀγνείᾳ προσφορᾶς τοῦ σώματος τῷ Χριστοῦ. Προσερχόμεθα οὖν, ἀδελ-
 „ φοί, μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως· Μυστήρια γὰρ διὰ τοῦτο λέγεται,
 „ ἐπεὶ οὐ τὸ ὁρώμενόν ἐστιν ἀπλᾶς, ἀλλὰ πνευματικόν τι καὶ ἀπόρρητον, καὶ ὃ γὰρ εἶ-
 „ πεν ὁ Κύριος, ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ ζῶποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· Ἐὰν πρὸς
 „ τὸ φαινόμενον μόνον βλέπῃς, εἰδὲν ὠφελήθῃς· εἰ δὲ πρὸς τὸ Πνεῦμα, δηλαδὴ πνευμα-
 „ τικὸν αὐτὸν τὸν προκείμενον ὄρας ἄρτον, ζῶποιοθήσῃ μετασχάν· Διὸ προκαθαρθώμεν,
 „ ἀδελφοί, καὶ σῶμα καὶ στόμα καὶ διάνοιαν, καὶ ἐν ἀγαθῇ καὶ καθαρᾷ συνειδήσει προσ-
 „ ἐλθωμεν· Εἰ γὰρ χαλκεῖς καὶ χαλκοτύποι καὶ χρυσοχόοι περιτήκοντες χαλκῷ χρυ-
 „ σόν, ἢ ἄργυρον, ἦτι τῶν τοιούτων, καὶ μέλλοντες ἤδη διὰ τοῦ γαννώματος τὸ ἀνθος
 „ περιτιθέσθαι τῆς εὐχροίας, πρότερον ἀποξέουσι, πάντα ῥύπον ἐκκαθαίροντες· πῶσω
 „ μᾶλλον ἡμᾶς χρῆ, κρειττόνως μέλλοντας χρυσοῦσθαι, μᾶλλον δὲ θεοῦσθαι, προκαθαί-
 „ ρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος; οὐ γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν λαμ-
 „ πρυνόμεθα μόνον, ὡς ὁ γεγαννωμένος χαλκός, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔνδον ἅπαντα· ὥστε καὶ
 „ τοὺς ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς σπίλους προαπονηλάμενοι, προσέλθωμεν· οὕτω γὰρ προσ-
 „ ελευσόμεθα εἰς σωτηρίαν· (Ὁμιλ. περὶ Θεῶν Μυστηρίων ἐκφωνηθεῖσα πρὸ τεσσαρῶν
 ἡμερῶν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως).

Τροπάριον.

„ Ἀκουτισθῶμεν πάντες οἱ πιστοὶ συγκαλουμένης ὑψηλῆς κερύγ-
 „ ματι τῆς ἀκτίστου καὶ ἐμφύτου Σοφίας τοῦ Θεοῦ· βοᾷ γὰρ
 „ γεύσασθε, καὶ γνῶντες ὅτι χρηστὸς ἐγὼ, κράξατε· ἐνδόξως δεδό-
 „ ξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει τὴν ῥῆσιν τοῦ Σολομώντος ὁ Θαυμασιος Μελω-
 δός, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐφιλοσόφησε διὰ τὴν ἐνυπόστατον Σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ὁθεν ἐρανι-
 σθεῖς ἐκείνην μόνην τὴν περικοπὴν τὴν λέγουσαν „ Ἀπέστειλε τοὺς ἐαυτῆς δούλους, συγ-
 „ καλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κερύγματος ἐπὶ κρατῆρα“, (Σοφ. θ'. 3.) εἶτα γυρίσας πρὸς
 τὸν λαόν, ἔτω λέγει· ὡς ἀκούσωμεν ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ τὴν ἀκτίστην καὶ ἐμφυτον
 Σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ἦτοι τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, ὁ ὁποῖος συγκαλεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ πνευ-
 ματικὸν καὶ ἀθάνατον τῶν θείων Μυστηρίων συμπόσιον· φωνάζει γὰρ ὡς ἀπὸ κανένα ὑ-
 ψηλὸν καὶ περίοπτον τόπον καὶ λέγει· γεύσασθε τὰ παρ' ἐμοῦ προτιθέμενα πνευματικὰ
 φαγητὰ καὶ ποτὰ, καὶ γνωρίσαντες ἀπὸ τὴν γεῦσιν καὶ πείραν πόσον ἐγὼ εἶμαι χρηστὸς
 καὶ γλυκὺς, κράξατε· ἐνδόξως δεδόξασται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ἀνω-
 τέρω ῥητὸν ἀπὸ τὸν Φαλμογράφον Δαβὶδ λέγοντα· „ Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ
 „ Κύριος“. (Φαλ. λγ'.)

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Ὁ τοῦ Θαύματος βαβαὶ τοῦ μεγέθους τῆς
 „ ἀγάπης, ἣν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίας ὁ Θεὸς ἐξέχευε! ἀνεγέννησεν ἡμᾶς τῷ Πνεύματι, καὶ
 „ ἐν Πνεύματι μετ' αὐτοῦ γεγόναμεν, καθάπερ ὁ Παῦλος φησὶν· „ Ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ
 „ ἐν Πνεύματι ἐστίν. Ἐν οὖν μὴ κατὰ Πνεῦμα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἐν ὧμεν
 „ μετ' ἐκείνου, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ, τὴν διὰ τοῦ
 „ ἄρτου τούτου πρὸς αὐτὸν συνάφειαν ἡμῖν ἐχαρίσατο. Ἐκεῖ μὲν οὖν προσκολληθήσεται,
 „ (ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή), φησὶν, εἰς σάρκα μίαν, ἀλλ' οὐχὶ ἡ Πνεῦμα ἐν· ἡμεῖς δὲ οὐ
 „ προσκολλώμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνακρινώμεθα τῷ τῷ Χριστοῦ σώματι διὰ τῆς μεταλή-
 „ φεως τοῦ θείου τούτου ἄρτου· καὶ οὐ σῶμα μόνον ἐν γινόμεθα, ἀλλὰ καὶ Πνεῦμα ἐν.
 „ Ὁρᾷς ὅτι τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς μεταδόσεως
 „ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου τούτου καὶ γίνεται καὶ δείκνυται; „ Καὶ πάλιν· „ Συνέ-
 „ διδεν ἡμᾶς καὶ ἠρόσατο καθάπερ νυμφίος νύμφην διὰ τῆς μεταλήφειας τούτου τοῦ αἵ-
 „ ματος εἰς μίαν σάρκα μετ' ἡμῶν γεγόμενος· ἀλλὰ καὶ Πατὴρ ἡμῶν ἐγένετο διὰ τοῦ
 „ θείου κατ' αὐτὸν Βαπτίσματος, καὶ τρέφει μαστοῖς αἰκείαις, ὡς ὑπομάζια βρέφη Μήτηρ
 „ φιλόστοργος· καὶ τὸ μείζον ἐστὶ καὶ παραδοξότερον, ὡς ἔχ' αἷματι μόνον ἀντὶ γάλακτος·
 „ ἀλλὰ καὶ τῷ ἰδίῳ σώματι· οὐδὲ τῷ σώματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ Πνεύματι“. (Δβγ.
 περὶ θείων Μυστηρίων).

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Κύριος ὦν πάντων καὶ κτίστης Θεός, τὸ κτιστὸν ὁ ἀπαθὴς
 „ πτωχεύσας σεαυτῷ ἠρώσας· καὶ τὸ Πάσχα οἷς ἐμελλες θανεῖν
 „ αὐτὸς ὦν σεαυτὸν προετίθης (1), φάγετε βοῶν τὸ σῶμά μου, καὶ
 „ πίστει στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ Θεοδώρῳ καὶ
 παρὰ τῷ ἀνωτέρω ἑρμηνευτῇ τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰς
 δεύτερον πρόσωπον· ἐν δὲ τοῖς πετυπωμένοις Τριφ-
 δίοις γράφεται εἰς πρόσωπον τρίτον οὕτω· „ Κύριος

„ ὦν πάντων καὶ κτίστης Θεός, τὸν κτιστὸν (ἦτοι
 „ τὸν Ἀδὰμ ἢ τὸν ἄνθρωπον) ὁ ἀπαθὴς πτωχεύσας
 „ ἐαυτῷ ἠώσας, καὶ τὸ Πάσχα οἷς ἐμελλε θανεῖν
 „ αὐτὸς ὦν ἐαυτὸν προετίθη, κτλ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αφ' οὗ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὸ κήρυγμα τῆς ἐνουποστάτου Σοφίας τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον συνεκάλεσεν ἡμᾶς εἰς τὸ πνευματικὸν τῶν Μυστηρίων συμπόσιον· τῶρα ἐδῶ ἀναφέρει καὶ τὰ ἴδια λόγια τοῦ τοιοῦτου κηρύγματος. Ποῖα δὲ εἶναι αὐτά; „Ὅς ἐστὶν „ ἄφρων, ἐκκλινάτω πρὸς με· καὶ τοῖς ἐνδεέσι φρενῶν εἶπεν· ἔλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν“. (Παρ. Σ'. 4.) Συνάπτει δὲ μὲ τὰ λόγια τοῦ Σολομῶντος καὶ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, τὰ ὁποῖα εἶπεν ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ εἰς τὸς Ἀποστόλους ὁ Κύριος· „Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου“· καὶ, „Πίετε „ ἐξ αὐτῆ πάντες τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου“. (Ματ. κς'. 26.) Συνάψας λοιπὸν τὰ λόγια ταῦτα ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, οὕτω λέγει· ὦ Χριστέ Βασιλεῦ, σὺ ὑπάρχων ἀυθέντης καὶ Κύριος πάντων τῶν ὄντων, καὶ κτίστης Θεὸς πάντων τῶν ὑπὸ σοῦ δημιουργηθέντων κτισμάτων αἰσθητῶν καὶ νοητῶν, καὶ ἀπαθὴς καὶ πλούσιος ὢν κατὰ τὴν Θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν ἐπτώχευσας τὸ κτιστὸν τοῦτο φύραμα: ἦτοι τὴν ἰδικὴν μας ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐνώσας αὐτὴν σεαυτῷ: ἦτοι εἰς τὴν θείαν σου ὑπόστασιν ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως.

Ὅθεν ἐσὺ τὸ ἀληθινὸν Πάσχα ὑπάρχων, καθὼς βοᾷ ὁ Ἀπόστολος „Καὶ γὰρ τὸ „ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστὸς“, (ἀ. Κορ. ε'. 7.) ἐπρόθεσας: ἦτοι ἐτραπέζωσας αὐτὸς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, εἰς ἑμμελλες θανεῖν: ἦτοι χάριν τῶν ὁποίων ἑμμελλες εἶ ἀποθανῆς. Καὶ καθὼς μὲν Θεὸς καὶ Κτίστης, Θύτης καὶ Ἱερεὺς λέγεσαι, ὅτι σὺ ἐπρόθεσας τὸν ἑαυτὸν σου· καθὼς δὲ ἀνθρωπος καὶ κτίσμα, θῦμα καὶ ἱερεῖον λέγεσαι, ὅτι σὺ ἦσεν καὶ ὁ προτεθειμένος. Τί δὲ ἔλεγες; Φάγετε τὸ σῶμά μου, καὶ διὰ τῆς βρώσεως τούτου θέλετε στερεωθῆ μετὰ τὴν πρὸς ἐμὲ πίστιν καὶ ἀγάπην καὶ οἰκειότητα. Τί γὰρ ἄλλο εἶναι ἐλευστικώτερον εἰς πίστιν, εἰς ἀγάπην Θεοῦ, ὡς τὸ εἶναι μεταλαμβάνη τινὰς συνεχῶς καὶ μετὰ τῆς προεπίστατος ἐτοιμασίας τὸ Πανάγιον σῶμα τῆς γλυκυτάτου Σωτῆρος; Εἶπε δὲ τὸ, Ἐστερεώθη, ὁ Μελωδὸς, διὰ τὴν δειξὴν ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι τῆς Προφήτιδος Ἄννης, τῆς ὁποίας λόγος εἶναι τὸ „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“. (ἀ. Βασ. β'. 1.) Σημείωσαι ὅτι μόνην τὴν δόσιν τοῦ ἄρτου: ἦτοι τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἀναφέρει τὸ παρὸν Τροπαρίον, καὶ οὐχὶ τὴν δόσιν τοῦ ποτηρίου: ἦτοι τοῦ ζωηροῦ αἵματος αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν δόσιν τοῦ ἄρτου ἀρμόδιον καὶ οἰκεῖον εἶναι τὸ, Ἐστερεώθη· εἰ γὰρ ὁ Δαβὶδ περὶ τῆς ψιλῆς ἄρτου λέγει „Καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει“, (Ψαλ. ργ'. 15.) πόσῳ μᾶλλον στηρίζει τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ μεταλαμβάνοντος αὐτοῦ μετουσιωμένος ἄρτος εἰς αὐτὸ τὸ ἄχραντον καὶ ζωοποιὸν σῶμα τοῦ Κυρίου;

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος τὰ γλαφυρὰ ταῦτα περὶ τῆς μεταλήψεως τῶν θείων Μυστηρίων· „Πρὸς πόθον ἡμᾶς ἐνάγων ὁ Κύριος μείζονα, καὶ τὸ πλήρωμα „ δέδωκε τῆς πόθου, οὐχ ὁρᾶν μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπτεσθαι καὶ κατατρυφᾶν καὶ ἐγκαρδίων ποιῆσθαι, καὶ ἐν ἑαυτοῖς κατέχειν, ἐν αὐτοῖς ἡμῶν τοῖς οἰκειοῖς σπλαγχνοῖς „ ἕκαστον, δεῦτε, λέγων, φάγετέ μου τὸ σῶμα, πίετε μου τὸ αἷμα οἱ τῆς αἰωνίου ζωῆς „ ἐπιθυμητικῶς ἔχοντες· ἵνα μὴ κατ' εἰκόνα μόνον ἦτε Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ Θεοὶ καὶ Βασιλεῖς αἰώνιοι καὶ οὐράνιοι, ἐμὲ τὸν Βασιλέα καὶ Θεὸν τοῦ Οὐρανοῦ περικείμενοι, φοβεροὶ μὲν Δαίμοσι, θαυμαστοὶ δὲ Ἀγγέλοις. Υἱοὶ δὲ ἀγαπητοὶ τῆς Οὐρανοῦ Πατρὸς αἰώνιοι ζωῆς, ἀράϊοι παρὰ τοὺς Υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τερπνὸν ἐνδιαίτημα τῆς ἀνωτάτω Τριάδος· ἐν γὰρ τούτῳ τῷ αἵματι πολλὴ καὶ ἀφατος ἡ ὠφέλεια· τοῦτο ἡμᾶς καινοῦς ἀντὶ παλαιῶν ποιεῖ καὶ αἰδίους ἀντὶ προσκαιρῶν· τοῦτο ἡμᾶς ἀπαθανατίζει καὶ ἀειθαλεῖς „ ἀπεργάζεται, ὡς δένδρα παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένα τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, ἀφ' ὧν συνάγεται καρπὸς εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ Παραδείσου πηγὴ „ ἀνέβαινεν, ἀλλ' αἰσθητὴ, καὶ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐπότιζε, ποταμοὺς ἀφιεῖσα αἰσθητοῦς· ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερᾶς τραπέζης ταύτης, ἢν ψαλμικῶς ἠτοίμασεν ἡμῖν ὁ Χριστὸς ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων ἡμᾶς Δαιμόνων τε καὶ παθῶν, ἀνεῖσι πηγὴ πηγᾶς ἀφιεῖσα „ νοητᾶς, καὶ ψυχᾶς ποτίζουσα, καὶ μέχρις Οὐρανῶν ἀνάγουσα, καὶ τῶν Ἀγγέλων ἐπιστρέφουσα τὰς ὀφείας πρὸς τὴν καλλοῖν, ἐν ἣ διαοράται τὸ πολυποίκιλον τῆς σοφίας „ τοῦ

„ τοῦ Θεοῦ, παρακλύπτειν αὐτοὺς ἐπιθυμεῖν ἐνάγουσα εἰς τὰ χαρισθέντα διὰ τοῦ τοιούτου
 „ αἵματος ἡμῖν “.

Τροπάριον.

Ῥύσιον παρτὸς τοῦ βροτείου γέμουσ τὸ οἰκείον, ἀγαθὲ, τὴς σους
 Μαθητὰς ἐπότισας, εὐφροσύνης ποτήριον πλήσας· αὐτὸς γὰρ
 σεαυτὸν ἱερούργεις, πίετε, βοῶν, τὸ αἷμά μου, καὶ πίστει στερεω-
 θήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερον ὁ Μελωδὸς περὶ μόνης τῆς δόσεως τοῦ ἄρ-
 του: ἦτοι τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο ἀκολούθως ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀνα-
 φέρει καὶ περὶ τῆς δόσεως τοῦ οἴνου: ἦτοι τοῦ ζωηροῦ αἵματος τοῦ Κυρίου· περὶ ἧς καὶ
 ὁ Σολομὼν εἶπε προφητικῶς „ Ἐλθετε, πίετε τὸν ἐμὸν οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν “ (Παρ.
 5.) καὶ ὁ Κύριος εἶπε πραγματικῶς „ Πίετε ἐξ αὐτοῦ (τοῦ ποτηρίου δηλαδὴ) πάν-
 τες· τοῦτ' ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεισιν ἁμαρ-
 τῶν “ (Ματθ. κς'. 27.) ὅθεν ῥύσιον ὀνομάζει τὸ ποτήριον τοῦ ἀχράντου αἵματος:
 ἦτοι λυτρωτήριον ὄλου τῶ γένους τῶν ἀνθρώπων· ἐδανείσθη δὲ τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὸν
 Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα ἐν τοῖς ἠρωϊκοῖς ἔπεσι περὶ τῆ Δεσποτικῆ αἵματος „ Ῥύσιον
 ἀρχηγόνων παθέων κόσμοιό τ' ἄποινον (ἦτοι ἐξαγοραστήριον) “. Ἐκεῖθεν λοιπὸν λα-
 βῶν τὴν λέξιν ὁ Μουσουργὸς, οὕτως ἀποτείνεται πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

Ὡ φύσει ἀγαθὲ καὶ ὑπεράγαθε Δέσποτα! σὺ ἐπότισας τὸ λυτρωτήριον τοῦ γένους
 τῶν ἀνθρώπων ποτήριον: ἦτοι τὸ ζωηρὸν αἷμά σου· διὰ τοῦ ποτηρίου γὰρ τὸ ἐν τῷ πο-
 τηρίῳ αἷμα δηλοῦται, ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον κατὰ συνεκδοχὴν. Ποίους δὲ ἐ-
 πότισας; Τοὺς ἰδικούς σου μαθητὰς ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ, γεμίσας αὐτὰς ἀπὸ Πνευμα-
 τικὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν· οἰκεία δὲ καὶ ἀρμοδία εἶναι ἡ εὐφροσύνη μετὰ τὸ ποτή-
 ριον καὶ τὸ κέρασμα· καθότι ὁποῖος πίνει οἶνον σύμμετρον, αὐτὸς λαμβάνει εὐφροσύνην
 εἰς τὴν καρδίαν του· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ ἔλεγε „ Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου “
 (Ψαλ. ργ. 16.) καὶ ὁ Σολομὼν διὰ τοῦτο παραγγέλλει νὰ δίδουν οἶνον εἰς τοὺς λυπου-
 μένους, ὡς δυνάμενον αὐτοὺς χαροποιῆσαι „ Δότε μέθην τοῖς ἐν λύπαις, καὶ οἶνον πί-
 νειν τοῖς ἐν ὀδύναϊς “ (Παρ. λα. 6.) καὶ ὁ Σειράχ „ Οἶνος καὶ μουσικὰ εὐφραίνου-
 σι καρδίαν “ (Σειρ. μ'. 22.) Καθὼς δὲ ἐπὶ τοῦ ἄρτου εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Μελωδὸς ὅ-
 τι αὐτὸς σεαυτὸν προετίθης· οὕτως ἀκολούθως περὶ τοῦ αἵματος ἐδῶ λέγει ὅτι αὐτὸς
 σεαυτὸν ἱερούργεις· αὐτὸς γὰρ ἦσαν ὁ ἴδιος καὶ ἱερεὺς καὶ ἱερουργούμενος καὶ κερρα-
 στήης καὶ κέρασμα, ἐκχέων τὸ οἰκείον σου αἷμα, καὶ βοῶν εἰς τοὺς Μαθητὰς σου „ Πίετε
 τὸ αἷμά μου καὶ πίστει στερεωθήσεσθε “ (1).

Τρο-

(1) Ἐδῶ δικαίως ἠδελὸν ἀπορήσῃ τις, διὰ τί
 διὰ γραφὴν ποτὲ μὲν προτάσσει τὸν ἄρτον τοῦ
 ποτηρίου τοῦ οἴνου, ποτὲ δὲ προτάσσει τοῦ ἄρτου
 τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου; ὁ μὲν γὰρ Ματθαῖος προ-
 τάσσει τὸν ἄρτον τοῦ ποτηρίου· ὁ δὲ Λουκᾶς φαί-
 νεται ὅτι προτάσσει τὸ ποτήριον τοῦ ἄρτου „ Δε-
 ξάμενος γὰρ, φησὶ, ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε·
 „ λαβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς “· εἶτα λέ-
 γει περὶ τοῦ ἄρτου „ Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρι-
 στήσας ἔκλασε “ (Λουκ. κβ'. 17.) μελοσὶ ἀλ-
 λοι ἄλλως περὶ τοῦ ποτηρίου τούτου ἠρμήνευσαν.
 Ὁ δὲ Παῦλος λέγει „ Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας,
 ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τῶ αἵματος τῶ Χρι-
 στοῦ ἐστὶ; ὁ ἄρτος, ὃν κλώμεν, οὐχὶ κοινωνία
 τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ; “ (1. Κορ. ι.
 16.) καὶ πάλιν „ Οὐ δύνασθε ποτήριον Κυρίου πι-

ναι καὶ ποτήριον Δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης
 Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης Δαιμονίων “ (αὐ-
 τόθ. 21.) Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπειρίας ταύτης φέ-
 ρει μάρτυρα ὁ κριτικώτατος Φώτιος ἐν τῇ μυριβί-
 βλῳ ἀναγνώσει σχβ. τὸν φιλοθεάμονα ἐκλίον καὶ σο-
 φὸν ἀδρὰ Ἰωβιν τὸν Μοναχόν, ὃς τις δίδει τὴν αἰ-
 τίαν τῆς διαφορῆς ταύτης τάξεως καὶ λέγει „ Ἐ-
 πειδὴ ἐν ἡμῖν πρῶτον τὸ αἷμα συνίσταται, εἶτα
 μεταβάλλεται εἰς σάρκα, διὰ τοῦτο φυσικῶς ἡ γρα-
 φὴ κινουμένη, τὴν τάξιν ταύτην καὶ κατὰ τὴν τῶν
 Μυστηρίων διήγησιν ἐφύλαξε προτάξασα δηλαδὴ τὸ
 αἷμα τοῦ σώματος· ἡ δὲ ἀνάπακτιν τάξις (τὸ νῦν
 προτάσσεται δηλαδὴ ὁ ἄρτος καὶ τὸ σῶμα τοῦ αἵ-
 ματος) τῆς κοινῆς τραπέζης μιμεῖται τὴν τάξιν·
 πρῶτον γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄρτος προτίθεται· εἶτα
 ὁ οἶνος ἐπιφέρεται “.

Τροπάριον.

„ Ἄφρων ἀμὴρ ὅς ἐν ὑμῖν προδότης, τοῖς οἰκείοις Μαθηταῖς προ-
 „ ἔφησ ὁ ἀμεξίκακος, οὐ μὴ γινώσεται ταῦτα, καὶ οὗτος ἀσύμετος
 „ ὧν ἔμὴ συνησει ὅμως ἐν ἐμοὶ μείματε, καὶ πίστει στερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ τοῦ ἄφρονος ὄνομα δύο σημασιόμενα ἔχει· ἄφρων γὰρ ὀνομάζεται ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀ-
 κέραιος καὶ πονηρὸν μὴ ἔχων, τὸν ὅποιον συνειθίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν ἀπλαστον καὶ
 ἀκακον· ἐπειδὴ τούτου ἡ ψυχὴ ὡς χάρτης ἀγραφος οὖσα, γράφεται ὕστερον καὶ ἐνση-
 μαίνεται μὲ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Πνεύματος, καὶ ἀντὶ ἄφρων γίνεται ἔμφρων·
 τὸν τοιοῦτον ἄφρονα ζητεῖ ὁ Σολομὼν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν δια νὰ δάσῃ εἰς αὐ-
 τὸν φρόνησιν, λέγων· „ Ἴνα δῶ ἀκάκοις (ἄφροσι δηλ.) πανουργίαν (ἤτοι φρόνησιν)· κα-
 θότι τὸ, πανουργος ὄνομα, καὶ ἐπὶ τοῦ φρονίμου λαμβάνεται καὶ ἐπὶ τοῦ πονηροῦ, ὡς
 λέγει ὁ μέγας Βασίλειος αὐτόθι.

Λέγεται ἄφρων καὶ ὁ κακόφρων καὶ κακότεχνος καὶ τῆς κακίας εὐρετικώτατος, ὅς τις
 μένει τοῦ λοιποῦ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀνεπίδεκτος· περὶ οὗ εἶπεν ὁ ἴδιος
 Σολομὼν· „ Εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι
 „ κατὰ χρεῶ ἀμαρτίας “. (Σοφ. ἀ. 4.) Τοιοῦτος ἄφρων ἐστάθη ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, ὁ
 κρημνίζων τὰς ἀποθήκας του καὶ πάλιν ταύτας οἰκοδομῶν· πρὸς δὲν ἐρρέθη· „ Ἄφρον ἄ-
 „ φρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σου “. (Λουκ. ιβ'. 20.) Τοιοῦτος
 ἄφρων εἶναι ὁ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ ἀρνούμενος· περὶ οὗ εἴρηται ἀπὸ τὸν Δαβίδ· „ Εἰ-
 „ πεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός “. (Ψαλ. ιγ'. 1.) Τοιοῦτος τελευταῖον ἄφρων
 ἐστάθη καὶ ὁ προδότης Ἰουδᾶς· ὅθεν περὶ αὐτοῦ εἶπεν ὁ αὐτὸς Δαβίδ· „ Ἀνὴρ ἄφρων
 „ οὐ γινώσεται, καὶ ἀσύμετος οὐ συνήσει ταῦτα “. (Ψαλ. γα'. 6.)

Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν τοῦτο τὸ ρητὸν ἐρανισθεὶς τοῦ Δαβίδ, καὶ ἄφρονα καὶ κακόφρονα
 τὸν Ἰουδαν ἠξεύρων, οὕτω λέγει· „ ἀμεξίκακε Χριστέ, ὁ τὰς κακίας πάντων ὑποφέρων,
 σὺ προεῖπες εἰς τοὺς Ἱερούς σου Μαθητάς· ἐσεῖς μὲν, ὧ κάλλιστοι Μαθηταί μου, μὲ τὸ
 νὰ εἴσθε φρόνιμοι καὶ συνετοὶ ἐγνωρίσατε καὶ ἐπιστεύσατε ὅτι ὁ ἄρτος ὅπου τρώγετε,
 καὶ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου ὅπου πίνετε, εἶναι ἀληθῶς σῶμα καὶ αἷμα ἰδικόν μου· ἕνας
 δὲ ἄνθρωπος ἀφρονέστατος ὅπου εὐρίσκεται ἀνάμεσα εἰς ἐσᾶς, αὐτὸς εἶναι προδότης ἰδι-
 κός μου· „ Ἐσθιόντων γὰρ αὐτῶν, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, εἶπεν ὁ Κύριος·
 „ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με “. (Ματθ. κς'. 21.) καὶ αὐτὸς μὲ
 τὸ νὰ ἦναι ἀσύμετος, δὲν θέλει συνήσει τὰ τοιαῦτα Μυστήρια· διότι ἐτύφλωσε τὸν νοῦν
 αὐτοῦ ἢ κακία. Καὶ λοιπὸν, ἂν αὐτὸς χωρίζεται ἀπὸ ἐμὲ καὶ δὲν μένει εἰς ἐμὲ τὴν ἀ-
 ληθινὴν ἀμπελον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκεράσθη ὁ οἶνος οὗτος, ἄς χωρισθῇ· ἐσεῖς ὅμως οἱ
 ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ Μαθηταί μου μὴ χωρισθῆτε ἀπὸ ἐμὲ, ἀλλὰ μένετε πάντοτε μὲ ἐμὲ,
 ἵνα φέρητε πολὺν καρπὸν καὶ στερεωθῆτε μὲ τὴν εἰς ἐμὲ ἀκλόνητον πίστιν· Ἐρανίσθη
 δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἐκ τῶν συλλαβῶν τῆ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου οὕτω λέγοντος· „ Μεί-
 „ νατε ἐν ἐμοὶ, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν· καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν
 „ μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ· οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε· ὁ μένων ἐν ἐμοὶ,
 „ καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν·
 „ ἐὰν

Δύναται δὲ νὰ εἴπῃ τινὰς ὅτι ἀδιαφόρος ταῦτα
 ἐξέλαβον καὶ Ἰ. Λυκάς καὶ Ἰ. Παῦλος· καθότι καὶ ὁ
 Λουκάς μετὰ τὸ εἰπεῖν „ Καὶ λαβὼν ἄρτον, καὶ εὐ-
 „ χαριστήσας “· ἐπιφέρει „ Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτή-
 „ ριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων “ (Κεφ. κβ'. 20.)
 ομοίως καὶ ὁ Παῦλος προτάξας ἀνωτέρω τὸ πο-
 τήριον τοῦ ἄρτου, μετὰ ταῦτα λέγει τὸ ἐναντίον

„ Ὁ Κύριος Ἰησοῦς τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν
 „ ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε κτλ. ὡσαύτως καὶ
 „ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, κτλ. “ Καὶ
 αὕτη ἡ τάξις τὸ νὰ προηγήται ἡ μετάληψις τοῦ
 ἄρτου ἀπὸ τὴν μετάληψιν τοῦ οἴνου εἶναι ἡ κοινὴ
 τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ οὐδεὶς δύναται ἐναλ-
 λάσσειν αὐτήν.

„ ἐὰν μή τις μείνη ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν
 „ αὐτὸ καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι καὶ καίεται “. (Ἰωάν. 15. 4.)

Ὠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Προκατιδὼν ὁ Προφήτης τοῦ Μυστηρίου σε τὸ ἀπέρρητον, Χριστέ,
 „ προαμφώμησεν ἔθου κραταιὰν ἀγάπησιν ἰσχύος, Πάτερ οἰκτίρ-
 „ μοι· τὸν Μονογενῆ Υἱὸν γὰρ, ἀγαθὲ, ἰλασμόν εἰς τὸν Κόσμον
 „ ἀπέστειλας .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ἀββακούμ εἶναι Ποιητὴς τῆς Τετάρτης Ὠδῆς, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ Εἰρμῷ ταύτης ἀναφέρει αὐτὸν τὸν ἴδιον περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητεύοντα καὶ λέγει· ὡς Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Προφήτης Ἀββακούμ προβλέπων τὸ ἀπόρρητον τοῦ Μυστηρίου (ἦτοι τοῦ πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Θανάτου σου) ἐγύρισε τὸν λόγον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ ἔτω προαμφώμησεν· ὡς Πάτερ φιλελεηπότατε, ὄντως ἔθου κραταιὰν ἀγάπησιν ἰσχύος· ἦτοι ἔδειξας μίαν κραταιὰν καὶ ἰσχυροτάτην ἀγάπην εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· ἐπειδὴ δὲν ἀκριβεύθης, οὔτε ἐλυπήθης τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, ἀλλὰ ἀπέστειλας αὐτὸν ἰλασμόν εἰς τὸν Κόσμον· ἦτοι θυσίαν καὶ σφάγιον διὰ τὸν καθαρισμόν καὶ ἐξιλασμόν τῶν ἀμαρτιῶν μας· καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θαυμάζων τὴν περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀγάπην, ἔλεγεν· „ Ὅς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν “. (εἰς τὸν Θάνατον διπλαδὴ) (Ῥωμ. 8. 32.)

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ τὰ λόγια Ἰωάννου τοῦ Ζωναρά, τὰ ὅποια λέγει ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου· „ Κραταιὰν ἀγάπησιν ἔθου πρὸς ἡμᾶς (ἦγον μεγάλης καὶ ἰσχυρᾶς) . . . Τσαύτη, φησὶν, ἦν ἡ πρὸς ἡμᾶς σου ἀγάπη ἀπειρόσ τε καὶ μέτρον ἅπαν ὑπερεκπίπτουσα, ὅτι οὐκ ἐφείσω τοῦ Υἱοῦ σου, ἀλλὰ καὶ ταῦτα Μονογενῆ σοι ὄντα, εἰς θάνατον δέδωκας ὑπὲρ ἡμῶν. Τίς γὰρ Πατὴρ Υἱόν, εἰ καὶ μυρίοι παῖδες ἦσαν αὐτῷ, ἠνέσχετο ὑπὲρ ἄλλων δοῦναι εἰς θάνατον, καὶ ταῦτα δυσμενῶν ὄντων, καὶ λευπηκῶν αὐτόν; Εἰ δὲ καὶ πολλῶν ὄντων παίδων, οὐκ ἄντις ἔδωκεν ἕνα, πῶς ἄντις Μονογενῆ παρέσχεν, οὐ ἀνάγκη πάντως ἐκ φύσεως διὰ τὴν υἰότητα κῆδεσθαι, καὶ μᾶλλον ὑπερέργειν αὐτὸν διὰ τὸ μονογενὲς, καὶ πλείονα πρὸς αὐτὸν κεντῆσθαι τὴν τῶν σπλαγγῶν στοργήν; Τοῦτο οὖν καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος ἐκπληττόμενος, Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων φησὶν· „ Ἐτι Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε· μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν· συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτῆ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι, ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε “. (Ῥωμ. 8. 6.) Οὕτως ἐκπλήξως τὸ πρᾶγμα γέμει, καὶ θαμβοὺς πληροὶ πάσαν ψυχὴν ἐνοουμένην αὐτό “.

Ἰλασμός δὲ ὀνομάζετο κοντὰ εἰς τὰς διατάξεις τῆ παλαιῆς Νόμου ἡ θυσία ἐκεῖνη ἧκου ἐπροσφέρετο διὰ τὸν καθαρισμόν τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ διὰ ἐξιλέωσιν καὶ ἰλαρότητα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲ ἡ ἀλογος θυσία ἐκεῖνη διὰ τοῦτο ὀνομάζετο Ἰλασμός, ποῖα ἄλλη θυσία εἶναι οἰκειότερον νὰ ὀνομάζεται ἰλασμός, εἰ μὴ αὐτὸς ἡ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἵρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Κόσμου; τοῦτον γὰρ μόνον ὁ Πατὴρ ἀπέστειλεν ἰλασμόν καὶ ἀντίλυτρον εἰς τὸν Κόσμον· ὄχι διὰ τὸν δαῖνα καὶ τὸν δαῖνα, ὄχι διὰ μερικὰς μυριάδας καὶ μυλλιάσια ψυχῶν, ἀλλὰ διὰ ὅλην ὁμοῦ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο βεβαιῶν, ἔλεγε περὶ τοῦ Χριστοῦ, „ Ὅν προσέθετο ὁ Θεός ἰλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι “. (Ῥωμ. 3. 25.) Σὺ δὲ, ὡς ἀναγνώστα, ἀκούων ἐδῶ ἀποστολὴν τοῦ Υἱοῦ, μὴ νοήσης ἀσεβῶς ἐλάττωσιν τῆς Θεϊκῆς τιμῆς αὐτοῦ· ἀπαγε! ἡ Ἀρειανοὶ γὰρ τῆτο ἐβλασφήμουν, καὶ ὅσοι ἄλλοι δὲν ἐφρόνουν ὁμοούσιον τὸν Υἱὸν μετὰ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ ἑτεροούσιον· σὺ δὲ ὀρθόδοξα φροῶν, τὴν ἀποστολὴν τῆς Υἱοῦ νοεῖ ὅτι εἶναι ἡ εὐδοκία καὶ τὸ προηγούμενον θέλημα τῆς Πατρὸς, καθὼς ἐδίδαξεν ἡμᾶς ἡ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος λέγων· „ Τὴν εὐδοκίαν τῆς Πατρὸς ἀποστολὴν εἶναι νόμισον “. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστῆ Γέννησιν).

Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἐ' Ἀββακούμ εἰς τρίτον πρόσωπον προφέρει οὕτως·
 „Καὶ ἔθετο ἀγάπην κραταιὰν ἰσχύος αὐτοῦ“· (Ἀββ. γ'. 4.) προσαρμόζεται δὲ τὸτο
 εἰς τὸν Υἱὸν κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Θεοδώριτον· ὁ γὰρ Υἱὸς ἀποθανὼν ὑπὲρ ἡμῶν,
 καὶ καταργήσας διὰ τοῦ θανάτου τὸν θάνατον, ἀπέδειξε τὴν δυνατὴν καὶ μεγάλην ἀγά-
 πην ὅπου εἶχεν εἰς ἡμᾶς, καθὼς αὐτὸς εἶπε „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα
 „τις θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“· (Ἰω. ιε'. 13.) Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξαν-
 δρείας Θεοπέσιος Κύριλλος εἰς τὸν Πατέρα προσαρμόζει τὸ ρητὸν, ὡς καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς·
 ἔξωθεν θέλει δὲ νὰ νοῆται ἐδῶ ἢ διὰ πρόθεσις, διὰ νὰ ἴναι τὸ νόημα τοιοῦτον· διὰ
 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ (ἦτοι διὰ τοῦ Υἱοῦ, ὅς ἐστι δύναμις Θεοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον) ὁ Πατὴρ
 ἔδειξε τὴν δυνατὴν ἀγάπην ὅπως εἶχεν εἰς ἡμᾶς· τὸ δὲ, Ἰσχύος, νοεῖται ἢ κατὰ περίφρα-
 σιν, ἀντὶ τῆς, ἔθετο κραταιὰν καὶ ἰσχυρὰν ἀγάπην αὐτοῦ, ἢ κατ' ἄλλους νοεῖται ἔτω·
 ἔθετο κραταιὰν ἀγάπην, ἥτις δὲν ἦτον σημεῖον ἀσθενείας, ἀλλὰ ἰσχύος καὶ δυνάμεως·
 ἵνα ἢ τὸ ὅλον· „ἔθετο κραταιὰν ἀγάπην σημεῖον ἔσαν ἰσχύος αὐτοῦ“· ἐπειδὴ δὲν ἔπα-
 ρθεν ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Κόσμου, ὡς ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος, ἀλλὰ ὡς ἰσχυ-
 ρὸς καὶ μὲ ἐξουσίαν μεγάλην· „ἔξουσίαν γὰρ, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν
 „ψυχὴν μου“· (Ἰω. ι'. 18.) (1).

Τροπάρια.

„Ἐπὶ τὸ πάθος τὸ πᾶσι τοῖς ἐξ Ἀδάμ πηγάσαν ἀπάθειαν·
 „Χριστέ, μολῶν, τοῖς φίλοις σου εἶπας· μεθ' ὑμῶν τὸ Πάσχα με-
 „τασχεῖν τούτου ἐπεθύμησα· τὸν Μορογεμῆ ἐπέειμε ἰλασμόν ὁ
 „Πατὴρ εἰς τὸν Κόσμον ἀπέστειλεν·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εκείνο τὸ ρητὸν τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἀγίου Εὐαγγελίου μελουργεῖ ἐδῶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς,
 ὅπερ ἔλεγε γλυκερώτατα πρὸς τοὺς ἠγαπημένους του Μαθητᾶς ὁ παγκόσμιος Διδάσκαλος·
 „Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν“· (Λουκ.
 κβ'. 15.) Ὅθεν ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω λέγει· Σὺ φιλο-
 ψυχότατε Χριστέ, πηγαίνων θεληματικῶς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ σου εἰς τὸ σωτήριον πάθος, τὸ
 ὁποῖον ἐπήγαγεν ἀπάθειαν εἰς ὅλους τοὺς ἐκ τοῦ Ἀδάμ καταγομένους ἀνθρώπους (εἶπε
 δὲ ὁ Μελωδὸς „Μολῶν“ ἵνα μὲ αὐτὸ δείξῃ ὅτι ἐκουσίως αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ Κύριος παρέδιδεν
 εἰς τὸ νὰ πάθῃ, καὶ οὐχὶ βεβιασμένως ἀπὸ ἄλλους) πηγαίνων, λέγω, θεληματικῶς εἰς
 τὸ πάθος σὺ ὁ γλυκὸς Ἰησοῦς, εἶπας εἰς τοὺς φίλους καὶ ἠγαπημένους σου Ἀποστόλους·
 τοῦτο τὸ Πάσχα, τὸ μυστικὸν διπλαῖον καὶ πνευματικὸν καὶ τελευταῖον, ἐπεθύμησα νὰ φα-
 γῶ μαζὶ μὲ ἐσᾶς· ἔπειτα καὶ τὴν αἰτίαν ἐπρόσθεσε, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐπεθύμησεν,
 διὰ τοῦτο ἐπεθύμησα, ὦ Μαθηταίμου, νὰ φάγω τὸ Πάσχα τοῦτο μαζίσας, διότι τῶρα
 πηγαίνω θεληματικῶς εἰς τὸν θάνατον, καὶ πλέον δὲν θέλω εἶμαι μαζίσας· ἐπειδὴ ὁ Πα-
 τὴρ ἐξαπέστειλεν ἐμὲ τὸν Μορογεμῆ τοῦ Υἱοῦ διὰ νὰ ἀποθάνω εἰς ἐξίλασμόν καὶ λύτρωσιν
 ὅλου τοῦ Κόσμου.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἐν τῇ αὐτῇ Γ. ἡχῇ τῆς Ὁ-
 κτωήχου Ἰσχύὴν ἐνοεῖ τὸν ἀνθρώπον, κατὰ ἄλλην
 ἐπιβολὴν· καθότι ὁ ἀνθρώπος πάντων τῶν ἄλλων
 κτισμάτων τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν ὑλικῶν δεικνύσι
 μάλιστα τὴν δημιουργικὴν τοῦ Κτίστου σοφίαν καὶ
 δύναμιν· διὰ τῆτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος σοφίας μεί-
 ζονος γνώρισμα τοῦ Θεοῦ τοῦτον ὀνομάζει, καὶ κό-
 σμον μέγαν ἐν μικρῷ· καθότι ἐκ τῆς ἀοράτου φύ-
 σεως τῆς ψυχῆς, καὶ ἐκ τῆς ὁρατῆς τοῦ σώματος
 κέκραται τε καὶ μέμικται· κέκραται μὲν τὸ νοερόν

τῆς ψυχῆς τῆ ὑλικῇ σώματι διὰ τὸ ἐν τῇ ζωῇ
 τῆ ἀνθρώπου αὐτῶν ἀδιαίρετον· μέμικται δὲ πάλιν
 λέγεται, ὅτι θανάτῳ χωρίζεται ταῦτα ἀπ' ἀλλή-
 λων· χωριστὰ γὰρ εἰσι τὰ μιγνύμενα, ὡς σίτος
 καὶ κριθῆ· „ἔθετο οὖν, φησὶν, ἀγάπην κραταιὰν
 „τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, τῆ ἀνθρώπινῃ δηλονότι γένους·
 „δι' οὗ ἡ ἰσχύς αὐτῆ ἐγνωσται, καὶ τὸ τῆς σοφίας
 „αὐτοῦ δεικνύται ἀκατάληπτον μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς
 „ἄλλοις ποιήμασιν“·

Τροπάριον.

„ Μεταλαμβάνωμ κρατήρος, τοῖς Μαθηταῖς ἐβόας, ἀθάνατε· γεμ-
 „ ρήματος ἀμπέλου δὲ πίομαι λοιπὸν, οὐκ ἔτι μεθ' ὑμῶν βιοτεύωμ·
 „ τὸν Μορογεμῆ ἐπέιμε ἰλασμόν ὁ Πατὴρ εἰς τὸν Κόσμον ἀπέστειλεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τούτου τοῦ Τροπαρίου υπόθεσιν ποιῆται ὁ Θεσπέσιος Ἀσματογράφος τὴν Εὐαγγελ-
 λικὴν ἐκείνην ῥῆσιν, τὴν ὁποίαν εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἱερὰς Ἀποστόλους του· „ Οὐ μὴ
 „ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐ-
 τὸ πῖνω καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρός μου“. (Ματ. κς'. 29.) Ὁθεν ἐπι-
 στρέφωμ τὸν λόγον πρὸς τὸν Σωτῆρα, καὶ βλέπωμ τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ οἰνοχόον καὶ
 πιότην, ὃ ἀθάνατε, εἶπε, κατὰ τὴν Θεότητα Δέσποτα, σὺ μεταλαμβάνων τὸ ἐν τῷ Δεί-
 πῳ ποτήριον, ἔλεγες πρὸς τοὺς Μαθητάς σου· ἐγὼ ἄλλην μίαν φοράν δὲν θέλω πῖω ἐν
 τῇ παρουσίᾳ ζωῆ ἀπὸ τούτου τοῦ γέννημα τῆς ἀμπέλου· ἦτοι ἀπὸ τὸν οἶνον, ἐπειδὴ πλέον
 δὲν ἔχω νὰ ζήσω ὁμοῦ με' ἐσᾶς· ἀποθνήσκω γὰρ καὶ θυσιάζομαι διὰ ἐσᾶς, καὶ διὰ τὴν
 κοινὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ ὁ Ἀναρχός μου Πατὴρ διὰ τούτου ἀπέστειλεν ἐμὲ
 τὸν Μορογεμῆτου Υἱὸν διὰ νὰ ἀποθάνω εἰς ἐξιλασμόν καὶ λύτρωσιν ὅλου τοῦ Κόσμου.

Τροπάριον.

„ Πόμα καιμὸν ὑπὲρ λόγον, ἐγὼ φημί ἐμ τῇ Βασιλείᾳ μου, Χρι-
 „ στέ (1) τοῖς φίλοις πίομαι· ὥστε γὰρ Θεοῖς Θεὸς ὑμῖν συμέσο-
 „ μαί εἶπας· τὸν Μορογεμῆ καὶ γάρ με ἰλασμόν ὁ Πατὴρ εἰς τὸν
 „ Κόσμον ἀπέστειλεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ἴδιον ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ὅπου ἀνέφερεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον
 ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ παρὸν, ἠγουν τὸ „ Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τῆ
 „ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖνω καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν
 „ τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρός μου“. (Ματ. κς'. 29.) Ἀπατείνων λοιπὸν τὸν λόγον πρὸς
 τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν ὄντα οἰνοχόον ἐν ταυτῷ τοῦ κέρασματος τούτου καὶ κέρασμα,
 λέγει· ὃ Θεᾶνθρωπε Χριστέ, σὺ εἶπας εἰς τοὺς φίλους καὶ ἠγαπημένους σου Ἀποστόλους,
 ὅτι ἐγὼ σᾶς λέγω, ὅτι ἐν μὲν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ πλέον δὲν θέλω πῖνει ἀπὸ τὸ γέννημα
 τούτου τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ θέλω πῖνει αὐτὸ καινούριον ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρός μου,
 „ τουτέστιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῆ, ὅταν ἔχουν νὰ λάμψουν οἱ δίκαιοι ὡς Ἡλιοὶ ἐν τῇ δόξῃ
 „ τοῦ Πατρός αὐτῶν“. (Ματ. ιγ'. 13.) τότε γὰρ ἔχω νὰ ἦμαι πάντοτε με' ἐσᾶς, ὡς
 Θεὸς με' Θεός, ὡς Θεὸς κατὰ φύσιν, με' Θεὸς κατὰ χάριν· τῆτο γὰρ ἐδήλωσε καὶ ὁ Δαβὶδ
 εἰπών· „ Ὁ Θεὸς ἔστι ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεὸς διακρινεῖ“. (Ψαλ. π. α. 1.)
 τουτέστι θέλει διαίρει καὶ ἀφορίσει τὰς ἀξίας ἐκάστῳ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον
 λέγοντα· „ Φῶς ἢ ἐκείθεν λαμπρότης τοῖς ἐνταῦθα κεκαθαρμένοις, ἠνίκα ἐκλάμψουσιν οἱ
 „ δίκαιοι ὡς Ὁ Ἡλιος, ὃν ἴσταται ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ, Θεῶν ὄντων καὶ Βασιλέων, διαστέλ-
 „ λων καὶ διαιρῶν τὰς ἀξίας τῆς ἐκείθεν μακαριότητος“. (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Τί

(1) Παρὰ τοῖς πετυπωμένοις Τριφύλοις γράφεται Χριστός, παρὰ τῷ Θεοδώρῳ καὶ τῷ ἀνώνυμῳ δὲ
 γράφεται Χριστέ.

Τί δὲ διηλοῖ τὸ καινὸν πόμα τὸ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς πινόμενον; Ἄκουσον· ὁ μὲν Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ἄλλοι Πατέρες, Βασιλείαν ἐνόησαν τὴν Ἀνάστασιν· καινὸν δὲ πόμα, τὴν τροφὴν ἐκείνην καὶ τὴν πόσιν ὅπου ἔφαγε καὶ ἔπιεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν· καινὸν γὰρ ἀληθῶς ἦτον τὸ φαγητὸν ἐκεῖνο καὶ πιεστόν διὰ τὸν τρόπον ὅπου μετελήφθη· καθότι ὁ Δεσπότης Χριστὸς δὲν εἶχε χρεῖαν φυσικὴν τοῦ νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῖνῃ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ἀφθαρτὸν σῶμα ἔχων, ἀλλὰ τοῦτο ἐποίησεν οἰκονομικῶς, διὰ νὰ πιστώσῃ τοὺς Μαθητάς του ὅτι σῶμα ἔχει ἀληθινόν, ὅμως ἀφθαρτὸν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς περὶ Κορνήλιον· „Οἱ τινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν“· (Πράξ. ι. 41.)

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος Βασιλείαν ἐνόησε τὴν ἐν τῷ Οὐρανῷ μέλλουσαν κατάστασιν· καινὸν δὲ πόμα τὴν τελειοτέραν διδασκαλίαν· οὕτω γὰρ φησὶ· „Μεταληφόμεθα τοῦ Πάσχα μικρὸν ὑστερον τελειωτέραν καὶ καθαρώτερον· ἢνίκα ἂν αὐτὸ πῖνῃ καινὸν μεθ' ἡμῶν ὁ Λόγος ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, ἀποκαλύπτων καὶ διδάσκων ἃ νῦν μετρίως παρέδειξε· καινὸν γὰρ ἐστὶν αἶψά τὸ νῦν γνωριζόμενον. Τίς δὲ ἡ πόσις καὶ ἡ ἀπόλαυσις; Ἡμῶν μὲν τὸ μαθεῖν· ἐκεῖνου δὲ τὸ διδάξαι καὶ κοινώσασθαι τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς τὸν λόγον· τροφή γὰρ ἐστὶν ἡ διδασκαλία καὶ τοῦ λέγοντος“· (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἄπερ οὕτως ἐρμηνεύει ἡ σχολιαστὴς Νικήτας· „Τοῦτό ἐστι τὸ Πάσχα τὸ μεθ' ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου μεταλαμβανόμενον, τὸ νὰ μεταδώσῃ δηλαδὴ τότε εἰς τοὺς ἀξίους, τὰ ἀπορρητότερα Μυστήρια, τόσον τῆς Θεότητός του, ὅσον καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του. Καινὸν δὲ ὀνομάζει τὸ πόμα ἐκεῖνο, ὡς νέον καὶ τότε ἡμῖν γνωριζόμενον· μεθ' ἡμῶν δὲ πίνει αὐτὸ ὁ Χριστὸς, διότι ἔχει μόνον ὁ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ διδάσκων τρέφεται μετ' ἐκείνας τὰς διδασκαλίας ὅπου διδάσκει τοὺς ἄλλους· πόμα δὲ ἔχει φαγητὸν εἶπεν ὁ Κύριος, διότι ἡ μὲν Πρακτικὴ φαγητὸν ὀνομάζεται διὰ τὸ σκληρότερον καὶ δυσκολοχάνευτον· ἡ δὲ Θεωρητικὴ πόσις μᾶλλον εἶναι καὶ λέγεται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ Πρακτικὴ τέλος ἐδῶ λαμβάνει, διὰ τοῦτο ἡ Θεωρητικὴ μόνη ἐκεῖ ἔχει νὰ ἐνεργῆται, ὅπου μέλλουσι νὰ ἀποκαλυφθοῦν τρανώτερον εἰς τοὺς Ἁγίους ἐκεῖνα τὰ Μυστήρια ὅπου ἐδῶ μετρίως καὶ ὀλιγον ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀπεκαλύφθησαν“.

Ῥδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι οἱ Ἀπόστολοι, τῷ δεσποζορτι τῶν ὅλων ἑαυτοὺς Χριστῷ ἀμαθέμενοι, ὠραίους πόδας ἔξαπεριζορτο, εὐαγγελιζόμενοι πᾶσι εἰρήμῃ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ Εἰρμοῦ τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ὅποιαν γράφει ὁ μακάριος Παῦλος· „Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἐνδύσαθε τὴν ἀγάπην, ἣτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος“· (Κολ. γ΄. 14.) τὸ δὲ „Ὁραίους πόδας ἔξαπεριζορτο, εὐαγγελιζόμενοι πᾶσιν εἰρήμῃ“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων (Ἀποστόλων δηλ.) ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενοι ἀγαθά“· (Ἠσ. νβ΄. 7.) Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος οὕτως ἐκτίθει τὸ ρητὸν τούτου τοῦ Ἡσαΐου· „Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήμῃ, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά“· (Ῥωμ. ι. 15.) Ἡ μὲν ἐν ἀγάπῃ ἀρχὴ καὶ πρόξενος τῆς εἰρήνης ἐστὶ· χαρὴς γὰρ τῆς ἀγάπης ἀδύνατον εἶναι ἡ ἀποκτήσῃ τινὰς εἰρήμῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἢ νὰ εὐαγγελίσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς ἄλλους· ἡ δὲ εἰρήμῃ ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀγάπης ἐστὶ.

Καὶ ἡ μὲν ἀγάπη κεφάλαιον ἐστὶ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν καὶ κορυφὴ τῶν ἐντολῶν· ἡ δὲ εἰρήμῃ αὐτὴς ἐστὶν ὁ Θεὸς ὁ τῶν ἐντολῶν δότης· ὅθεν ὁ Ἀπόστολος εἶπε· „Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήμῃ ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, ὁ καὶ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμῆς λύσας“· (Ἐφ. β΄. 14.) καὶ ὁ Ἡσαΐας, „Κύριε, ἔλεγε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήμῃ δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν“· (Ἠσ. κς΄. 12.) Διὰ τῶν λόγων δὲ τούτων, ὡς

να παρακαλῆ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ νὰ λέγῃ· Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ ἔδωκας εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν συντείνοντα, Νόμον φυσικὸν, Νόμον γραπτὸν, Προφήτας καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀγαθὰ· ἐν μόνον λείπει νὰ μᾶς δώσῃς τῶρα, τὴν εἰρήνην σου· ἦτοι νὰ καταπέμψῃς εἰς ἡμᾶς τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν· ἐπεὶδὴ χωρὶς αὐτοῦ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου μᾶς ἔδωκας τῶρα δὲν ἐδυνήθησαν νὰ μᾶς χαρίσῃσιν σωτηρίαν, κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἢ καὶ ἄλλως· „ Πάντα δέδωκας ἡμῖν, εἰ τοῦτον δώσῃς τὸν πάντα δυνάμενον“, κατὰ τὸν Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδινόν· καὶ „ Εἰ χαρίσαιο, φησὶ, τὴν εἰρήνην ἡμῖν, „ παντὸς ἐσόμεθα πλήρεις ἀγαθοῦ“, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεῖος Μελωδός, καὶ ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀξιοῦται ἡ ἀνθρωπος νὰ εὐαγγελίσταται εἰς τοὺς ἄλλους εἰρήνην, ἐὰν δὲν ἐνωθῆ πρότερον μετὰ τὴν ἀγάπην, διὰ τοῦτο οὕτω λέγει περὶ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων· οἱ Θεῖοι Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου καὶ Ἀπόστολοι, συνδεδεμένοι ὄντες πρότερον μετὰ τὸν σύνδεσμον τῆς πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, ἀρνήθησαν μὲν ὅλα τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, καὶ τὰ ἴδια τῶν Θελημάτων· ἀφιέρωσαν δὲ ὅλον τὸν ἑαυτῶν εἰς τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων Χριστόν· οὕτω γὰρ ἔλεγεν ἐκ προσώπου ὅλων τῶν Ἀποστόλων ὁ μακάριος Πέτρος πρὸς τὸν γλυκύτατον Διδάσκαλον· „ Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολούθησαμεν σοί“. (Ματ. ιθ'. 27.) Καὶ λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ ἀπενίζοντο· ἦτοι ἀπεκαθαίροντο (1) κατὰ τοὺς ἄραιους πόδας τῶν ἐν τῷ Νιπτῆρι τῆ Δείπνου. Πῶς δὲ ἄραιώθησαν οἱ πόδες αὐτῶν; καὶ μετὰ τί τρόπον ἐκαλλωπίσθησαν; Μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ὀδοιπορίαν ὅπου ἐποίουν περιερχόμενοι πανταχοῦ καὶ εὐαγγελιζόμενοι εἰς ὅλους εἰρήνην· „ ἦτοι τὸν Χριστὸν, τὴν ὄντως εἰρήνην καὶ ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. (Φίλ. δ'. 7.) Τοῦτο τὸ ρητὸν ἡ Θεοδώριτος ἐρμηνεύων λέγει· „ Ταῦτα τυπικῶς μὲν ἐδέξατο τὸ πέρας ἡνίκα τοῖς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τοικοῦσιν ἀπηγγέλθη τῶν αἰχμαλώτων ἢ ἀφῆσις· ἀληθῶς δὲ καὶ κυρίως ἀρμόττει τοῖς „ Ἱεροῖς ἢ προφητεῖα Ἀποστόλοις· τούτων γὰρ ἄραῖοι οἱ πόδες, οὓς αἱ Δεσποτικαὶ χεῖρες ἀπενίψαντε καὶ ἔρρωσαν, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαδραμεῖν, καὶ τῆς Θείας εἰρήνης διαπορθεῖσαι τὰ εὐαγγέλια, καὶ μνηύσαι τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν“.

Τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ σαφηνισθῆ καλλίτερα μετὰ τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα κατὰ τὸν Θεόδωρον. Καθώς, φετέον, ἕνας ὅπου ἐπιχειρήσῃ νὰ πλύνη ποκάρια μαλλίου ἢ λιναρίου, εἰ μὲν ἄδετα πλύνη αὐτὰ, δυσκόλως καὶ οὐ καλῶς πλύνονται, μετὰ τὸ τὰ διασκορπίζονται εἰς τὸ νερόν· ἐὰν δὲ αὐτὰ δέσῃ πρῶτον μετὰ κανένα σχοινίον, ευκόλως καὶ καλῶς δύναται νὰ τὰ πλύνη· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ Θεοῖς Ἀπόστολοι, συνδεθέντες πρότερον μετὰ τὸ σχοινίον τῆς ἀγάπης, οὕτως ἐπλύθησαν κατὰ τοὺς πόδας ἐν τῷ Νιπτῆρι, καὶ ἐλευκάνθησαν ὡς μαλλίον προβάτου. Διὰ τί; Διὰ νὰ εὐαγγελίζωνται εἰς ὅλους τὴν αὐτοεἰρήνην, τὸν Χριστόν· ἢ γὰρ Μετοχῇ Εὐαγγελιζόμενοι δύναται νὰ νοηθῆ καὶ αἰτιολογικῶς. Ταῦτα καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἀναφέρων λέγει· „ Ὑπολύεσθω τὰ ὑποδήματα καὶ εἴτις μαθητῆς ἐπὶ τὸ εὐαγγέλιον πέμπεται φιλοσόφως καὶ ἀπερίττως· ὃν δεῖ πρὸς τῷ ἀγάλῳ, καὶ ἀρράβδω καὶ μονοχίτωνι ἔτι καὶ γυμνοποδεῖν ἵνα φανῶσιν οἱ πόδες ἄραῖοι τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην καὶ ἄλλο πᾶν ἀγαθόν“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Τροπᾶριον.

„ Ἡ τὸ ἄσχετον κρατοῦσα καὶ ὑπερφῶν ἐν αἰθέρι ὕδωρ, ἡ ἀβύσσους χαλιμοῦσα καὶ θαλάσσας ἀμαχαιτίζουσα Θεοῦ Σοφία ὕδωρ Νιπτῆρι βάλλει, πόδας ἀποπλύμει δὲ δούλων Δεσπότης.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἀπὸ τοῦ νίπτω ἢ Αἰολεῖς ἐποίησαν νίσσω μετὰ δύο σα· οἱ δὲ Ταρσαντινοὶ τὸ, νίσσω πάλιν νίζω ἐποίησαν· καὶ ὅρα εἰς τὸν Βαρῖνον εἰς τὸ ρῆμα, Νίζω.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η φύσις τοῦ στοιχείου τοῦ νεροῦ εἶναι μία· διαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς τόπους· ἄλλο γὰρ νερὸν εἶναι ἐπάνω ἀπὸ τὸ στερέωμα τοῦ Οὐρανοῦ, ἢ γουν τοῦτο ὅπου φαίνεται, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπερῶν ὀνομάζεται· ἄλλο δὲ νερὸν στέκεται ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, καθὼς εἶναι ἡ Θάλασσα, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, αἱ βρύσεις, τὰ ὅποια ταῦτα νερά ὀνομάζονται μὲ ἓνα κοινὸν ὄνομα Θάλασσαί· ἢ Καὶ τὰ συστήματα γὰρ, φησὶ, τῶν ὑδάτων ἐκάλεσεν (ὁ Θεὸς) „Θαλάσσας“· (Γέν. α΄. 10.) καὶ ἄλλο νερὸν εἶναι ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν, τὸ ὁποῖον ἐβάλλθη ἐκεῖ ὡς θεμέλιον καὶ στήριγμα, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ· ἢ Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων“· (Ψαλ. ρλέ. 6.) καὶ πάλιν· ἢ Αὐτὸς ἐπὶ Θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτὴν (τὴν γῆν δηλ.)“· (Ψαλ. κγ΄. 2.) τὸ δὲ ὑπὸ τὴν γῆν αὐτὸ ὕδωρ ὀνομάζεται ἄβυσσος (1).

Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς τρεῖς τόπους μοιράζονται τὰ νερά, διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς βλέπων τὸν Ποιητὴν αὐτῶν Θεὸν νὰ βάλῃ ὀλίγον νερὸν εἰς τὴν μικρὰν λεκάνην τοῦ Νιπτῆρος, καὶ ἢ νίψῃ τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν καὶ δούλων του, ἐθαύμασε τὴν ἀπειρον ταύτην τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν· ὅθεν ἐφώνησεν ἐκπληττόμενος· ἢ τεραστίου Θεάματος! ἢ τῆ Θεοῦ ἐνυπόστατος ἐκείνη Σοφία, ἢ ὁποία συνέχει μὲν καὶ συγκρατεῖ τὸ ὑπερῶν νερὸν, τὸ εὐρισκόμενον ἐπάνω εἰς τὴν οὐράνιον στέγην, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσχετον· ἢ τοὶ ἀκράτητον κατὰ τὴν ἰδικὴν του φύσιν· καθότι φυσικῶ ἢ τῷ τρόπῳ δὲν δύναται νὰ σταθῇ νερὸν ἐπάνω εἰς τὴν κυρτὴν καὶ σφαιροειδῆ περιφέρειαν τοῦ Οὐρανοῦ, ἢ ἀλλὰ ὀλισθαίνει καὶ φέρεται εἰς τὸν κατήφορον· ἢ τεραστίου Θεάματος! ἢ ἐνυπόστατος ἐκείνη Σοφία, ἢ ὁποία μὲ τὰ χαλιναρία τῆς ἰδικῆς της δυνάμεως χαλινώνει τὰς ἀβύσσους· ἢ γουν τὰ ὑπὸ γῆν ὕδατα, ἢ να μὴ ἀνοίξασαι τὰ στόματά των καταπίωσι τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα· ἢ τεραστίου Θεάματος! ἢ Σοφία ἐκείνη ὅπου ἐμποδίζει τὰ εὐρισκόμενα νερά ἐπάνω τῆς γῆς· ἢ τοὶ νὰς καλουμένας Θαλάσσας, ἢ δὲν ἀφίνει αὐτὰς νὰ ὑπερβοῦν τὴν παραθαλασσίαν ἄμμον καὶ νὰ καταποντίσουν τὴν γῆν· μὴ ὅλον ὅτι πολλαὶ Θαλάσσαι εἶναι ὑψηλότεραι τῆς γῆς, καθὼς εἶναι ἢ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· οὕτω γὰρ ἐν τῷ Ἰώβ λέγει ὁ Θεός· ἢ Ἐθέμην δὲ αὐτῇ (τῇ Θαλάσσῃ) ὄρια, περιθεῖς καὶ κλεῖθρα καὶ πύλας· εἶπα δὲ αὐτῇ· ἢ μέχρι τούτου (τῆς ἄμμου δηλ.) στήσῃ καὶ οὐχ ὑπερβῆσῃ, ἀλλ’ ἐν σεαυτῇ συντριβήσεται σου τὰ κύματα“· (Ἰώβ. λή. 10.) καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει· ἢ Ὅριον ἔθου (τὴν ἄμμον δηλ.), ἢ οὐ παρελεύσονται (τὰ νερά δηλ.), οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν“· (Ψαλ. ργ΄. 9.) καὶ ἐν τῷ Ἱερεμῖα δὲ γέγραπται ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· ἢ Μὴ ἐμὲ αὐφροβηθήσεθε, λέγει Κύριος, τὸν τάξαντα ἄμμον ὄριον τῇ Θαλάσσῃ, πρόσταγμα αἰώνιον, ἢ καὶ οὐχ ὑπερβῆσεται αὐτὸ, καὶ ταραχθήσεται καὶ οὐ δυνηθήσεται, καὶ ἢ χήσουσι τὰ κύματα αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑπερβῆσεται αὐτὸ“· (Ἱερ. 5. 22.) αὐτὴ ἢ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ, ἢ ὑποτάσσουσα τὰ ὑπερῶα καὶ τὰ ἐν τῇ ἀβύσσῳ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὕδατα ἀνθρώπος γενομένη, βάλλει νερὸν μέσα εἰς τὸν Νιπτῆρα καὶ πλύνει τοὺς πόδας τῶν δούλων του, Δεσπότης ὢν τῶν ἀπάντων. Καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι ἐκπληκτικὰ καὶ παράδοξα· διότι πῶς δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν τὸ νὰ καταδεχθῇ νὰ βάλῃ νερὸν εἰς τὸν Νιπτῆρα ὁ Δημιουργὸς ἐκεῖνος καὶ συνοχεὺς ὅλης τῆς φύσεως τῶν ὑδάτων; ἢ πῶς δὲν εἶναι παράδοξον καὶ τοῦ ἀνωτέρω ἐκπληκτικώτερον τὸ νὰ καταδεχθῇ νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν δούλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ προδότῃ ὁ κοινὸς τῶν ἀπάντων Δεσπότης καὶ Κύριος;

Τρο-

(1) Κυρίῳ δὲ ἄβυσσος ὀνομάζεται τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω ὢν τῆς ἄμμου τῆς καλουμένης ὑπὸ τῶν νεωτέρων Παρθενικῆς, ἢ ὁποία οὕσα ὡς σπογγαρί, ἀναρροφᾷ καὶ ἀναπίνει ἢ ὁ περισσότερο μέρος τοῦ νεροῦ· ὥστε ἀσύγκριτος εἶναι κατὰ τὴν ποσότητά ἢ

Θάλασσα ἢ ὑπὸ τῆς Παρθενικῆς ἄμμου ἀνεπινομένη, ἀπὸ τὴν Θάλασσαν τὴν ἐπάνω οὕσαν τῆς ἄμμου ταύτης. Παρθενικὴ δὲ αὐτὴ λέγεται ἴσως, διότι δὲν ἐδεῖθη ποτὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὕτε γυμνὴ αὐτὴν ἢ Ἡλῖος διεπέρασεν.

Τροπάριον.

„Μαθηταῖς ὑποδεικνύει ταπεινώσεως ὁ Δεσπότης τύπον· ὁ με-
 „φέλαις δὲ τὸν πόλον περιβάλλων ζώνηται λέντιον, καὶ κάμ-
 „πτει γόνυ, οὐ ἐν τῇ χειρὶ προὐ πάντων τῶν ὄντων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἤξεύρωμεν ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ καὶ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ Ὡδῇ τοῦ παρόντος Κανόνος ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὰ περὶ τοῦ μυστικοῦ Δείπνου· ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ καὶ ἕκτῃ καὶ ἐβδόμῃ καὶ ὄγδῳ, ἀναφέρει περὶ τοῦ Θείου Νικτήρος καὶ τὰ περὶ τῆς προδοσίας τοῦ Γουδα. Λέγει λοιπὸν ἐν τῇ πέμπτῃ ταύτῃ Ὡδῇ ὅτι ἡ Δεσπότης τῶν ἀπάντων δείχνει εἰς τοὺς Μαθητὰς τοῦ ταπεινώσεως τύπον καὶ ὑπόδειγμα διὰ τοῦ Θείου Νικτήρος· οὕτω γὰρ ὁ ἴδιος εἶπεν, ἀφ' ἧ ἐνίψε τοὺς πόδας ἐκείνων· „Υπόδειγμα ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ ἔποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“. (Ἰω. ιγ'. 15.) Βλέπε δὲ, ὡ ἀναγνώστα, λέγει σοι ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, βλέπε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ταπεινώσεως τοῦ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, ἐπειδὴ δὲν ἐνίψε τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν πρὸ τοῦ Δείπνου, ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἐκείνοι ἐκάθισαν εἰς τὸ Δείπνον, τότε αὐτὸς μόνος ἐσηκώθη, καὶ ἐκείνων καθημένων καὶ ἀναπαυομένων, αὐτὸς, ὡ τῆς ἀρρήτου ταπεινώσεως! ἐκβάλλει τὰ φορέματά τε· „Ἐγείρεται γὰρ, φησὶν, ἐκ τοῦ Δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ“· (Ἰω. ιγ'.) με' τοῦτο ἐδίδασκειν ἡμᾶς ὅτι πρέπει νὰ ἡμεῖς ἀνεμπόδιστοι καὶ ἐλαφροὶ εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῶμεν· καὶ αὐτὸς ὅπου ἐνδύει τὸν Οὐρανὸν με' τὰ νεφέλα ἡμῶν περιβάλλοντι γὰρ, φησὶν ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ, τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις“, (Ψαλ. ρμγ'. 8.) ζώνεται με' λέντιον (σφογγομάνδυλον)· (1) ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου εἰς τὴν χεῖρα εὐρίσκεται ἡ προὐ πάντων τῶν ὄντων, ἐκλίβε γόνυ καὶ ἔσχυψεν ὡς δῶλος διὰ τὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν δούλων. Ὅρα, πῶς ὅλα τὰ κάμνει μόνος, καὶ τὸ νὰ βάλῃ νερὸν εἰς τὸν Νικτήρα, καὶ τὸ νὰ ζωσθῇ τὸ λέντιον, καὶ τὸ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας, καὶ τὸ νὰ τοὺς σφογγίσῃ, χωρὶς νὰ προστάξῃ ἄλλον νὰ κάμῃ τι ἀπὸ αὐτὰ· πάντα δὲ ταῦτα παραδείγματα ἦτον εἰς ἡμᾶς καὶ νομοθεσίαι, ὅτι πρέπει νὰ ὑπηρετῶμεν καὶ ἡμεῖς με' κάθε προθυμίαν, καὶ ὅτι μόνοι πρέπει νὰ διακονῶμεν, καὶ ὄχι νὰ ἔχωμεν δούλους καὶ ὑπουργοὺς, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, καὶ ὁ Εὐθύμιος.

Λέγει δὲ καὶ ἡ Χρυσορρήμων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον φαίνεται κα' ἐρανίσθη τὰ ἀνωτέρω ὁ Μελωδός· „Ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾷ ἦν ἰδεῖν πρᾶγμα φοβερὸν, ὅτι ἀνέστη καὶ ἀπέθετο τὸ ἱμάτιον ὁ περιβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, καὶ διεζώσατο λέντιον· ἦν ἰδεῖν τότε τὴν Παύλου φωνὴν ἀληθεύουσαν, ὅτι ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων μορφὴν δούλου ἔλαβε, διεζώσατο λέντιον ὁ περιβάλλων τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, καὶ ἔβαλε ὕδωρ εἰς τὸν Νικτήρα ὁ ποταμοῖς καὶ πηγαῖς καὶ θαλάσσαις τὴν τῶν ὑδάτων φάσιν ἐκχέας. Ἐνόησον μαθητὴν καθήμενον, καὶ τὸν Δεσπότην ἐπικαμπτόμενον καὶ πρὸς γόνυ βλέποντα, ὡ κάμπτει γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. Ἡ ταπεινώσις τοῦ Σωτῆρος πᾶσαν ἔσβεσεν ὑπερηφανίαν· ἐκείνη ἢ ἐπιείκεια πᾶσαν ἔσβεσεν ἀλαζονίαν“. (Λόγῳ εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Σωτῆρος τόμῳ 4'.)

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ Πτωχοπρόδρομος λέγει ὅτι ὁ περιβάλλων τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις γυμνὸς ἵσταται· οὐ γὰρ ὀλόκληρον χιτῶνα, ἀλλὰ μόνον λέντιον ἐζώσατο· τὸ δὲ λέντιον τὸ ἡμισυ τοῦ χιτῶνος ἵσται, τὰ ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι ποδῶν περιστέλλεται. Ἴσως δὲ τοῦτο εἶπεν ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ, παρακινήσεις ἀπὸ ἐκείνου ὅπου γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, „Ἐγείρεται ἐκ τοῦ Δείπνου καὶ τίθησι: „(ἦτοι ἐκδύεται) τὰ ἱμάτια αὐτῶ· ἡμοὶ δὲ δυσπαράδεκτον τοῦτό ἐστι, τὸ γυμνωθῆναι ἐπὶ τῷ Νικτή-

ρος τὸν Κύριον. ἱμάτια ἐν ἴσως λέγει τὸ, τε ἐξωφύρεμα καὶ τὸ ζωστικόν, οὐχὶ δὲ τὸν ἐσωτάτον χιτῶνα, ἐν περ φορῶν τὸν Νικτήρα ἐποίησεν· ὅθεν καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος οὕτως Ἐρμηνεύει τὸ „Τίθησι τὰ ἱμάτια αὐτῶ“· „Οὐ πάντα τὰ ἱμάτια τίθησιν, ἀλλὰ τὸ ἐξωθεν περιβάλοιον, ἢ καὶ τὸ μετ' ἐκείνου, πρὸς τὸ εὐσταθὲς εἶναι“. Λέγει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ λέντιον καὶ τὸν Νικτήρα καὶ τὴν ὕδριαν ἀπὸ τοῦ εἰκονοδότου πάντως ἔλαβεν εἰς τὴν τότε χρῆσιν. (Ἐρμην. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν. τόμ. Δ'.)

Ωδή 4'. Ο Εἰρμός.

„Αβυσσος ἐσχάτη ἀμαρτημάτων ἐκύκλωσέ με, καὶ τὸν κλῖδωμά
 „μῆκέτι φέρωμ, ὡς ὁ Ἰωμᾶς τῷ Δεσπότη βωῶσοι· ἐκ φθορᾶς με
 „ἀμάγαγε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ τοῦ Ποιητοῦ τῆς ἑκτης Ὠδῆς ἠθικῶς ἐκλαμ-
 βάνει ἐνταῦθα ἡ Ἱερὸς Μελωδὸς „Αβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη“ (Ἰων. β'. 5.) καὶ „Α-
 „ναβήτω ἐκ φθορᾶς ἢ ζωήμου πρὸς σέ, Κύριε ἡ Θεός μου“ (αὐτόθ. β'. 6.) Ἐπειδὴ δὲ
 ἡ ἀβυσσος εἶναι σύστημα ὑδάτων πολλῶν ὑπογειῶν καὶ βυθίων, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἄ-
 βυσσον ὀνομάζει τὰς ἰδικὰς του ἀμαρτίας διὰ τὸ πολὺ πλῆθος αὐτῶν· ἢ καὶ ὑποκά-
 τω εἰς τὸ ἰδικόν του πρόσωπον παρακαλεῖ ὁ Μελωδὸς διὰ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὸν
 Κύριον ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ ὑπομείνῃ πάθος καὶ θάνατον διὰ τὴν ἀθανασίαν τῆς αὐτῆς
 φύσεως. Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον· μετὰ τὴν ἀβυσσον παρομοιάζει τὰς ἀμαρτίας ὁ Με-
 λωδὸς, διότι ἠξεύρει ὅτι κοντὰ εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν νερὸν καὶ βυθὸς αἱ ἀμαρτίαι ὀνομά-
 ζονται· ὁ γὰρ Δαβὶδ οὕτω γράφει· „Σῶσόν με ὁ Θεός, ὅτι εἰσήλθον ὑδάτα ἕως ψυ-
 „χῆς μου, ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ καὶ οὐκ ἐστὶν ὑπόστασις, ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς
 „θαλάσσης, καὶ καταγίγς κατεπόντισέ με“ (Ψαλ. ξη'. 1.) καὶ πάλιν· „Ρυσθεῖν ἡ
 „τῶν μισούντων με καὶ ἐκ τῶν βαθέων τῶν ὑδάτων“ (Ψαλ. ξη'. 18.) (1).

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἱεράρχης Κεσμάς ἀβυσσον ἐσχάτην τὰς ἀμαρτίας ὀνομάζει,
 ἀπὸ τὴν ὁποίαν, λέγει, ἐκυκλώθη, καὶ πλέον δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴν φορτῶσαν τῆς
 ἀμαρτίας· ὅθεν δανειζόμενος τὴν ἰδίαν παρακάλεισιν τοῦ Ἰωνᾶ, φωνάζει καὶ αὐτὸς πρὸς
 τὸν Θεὸν λέγων· „Αναβίβασόν με, Κύριε, ἐκ φθορᾶς“ (τῆς ψυχικῆς ἢ καὶ τῆς σω-
 ματικῆς φθορᾶς)· καθὼς γὰρ ἡ ἀβυσσος ἐνοήθη τροπολογικῶς ἐπὶ τῆς ἀμαρτίας· ἔτω καὶ ἡ
 φθορὰ ἀκόλῳθον εἶναι νὰ νοηθῇ καὶ αὐτὴ τροπολογικῶς ἐπὶ τῆς ψυχῆς· διότι καὶ ἂν ἀθά-
 νατος καὶ ἀφθαρτος ἦναι ἡ ψυχὴ κατὰ φύσιν, τὸ νὰ στερηθῇ ὅμως τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι
 ἡ ζωὴ καὶ ἀφθαρσία τῶν ψυχῶν καὶ τῶν πνευμάτων καὶ τὸ νὰ κολάζεται αἰωνίως ἐν
 τῇ γέεννῃ, τοῦτο κατὰ ἄλλον τρόπον φθορὰ τῆς ψυχῆς ἐστὶ καὶ θάνατος· ὅθεν εἶπεν ὁ
 Πηλουσιαιτὴς Ἰσιδώρος· „Θάνατος εἰς τὸν Ἀδὰμ γέγονεν, οὐχ ἡ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώ-
 „ματος χωρισμός, ἀλλ' ἡ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς ἀπὸ τῆς Ἁγίου Πνεύματος ἀποφοίτησις“.
 Ἐφη δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „Ἀμαρτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀλλοτριώσις, ὅς ἐστιν ἡ
 „ἀληθινή καὶ μόνη ζωὴ“ (Λόγ. β'· κατ' Εὐνομίου) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Μία
 „ζωὴ πρὸς τὴν ζωὴν βλέπειν, ἢς θάνατος ἢ ἀμαρτία, ψυχῆς γὰρ ὁλεθρὸς“ (Λόγ. πα-
 ράμυθτικῶς εἰς τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς) Καὶ πάλιν ὁ Νύσσης· „Οὐ γὰρ ἀληθῶς ζῆ ὁ τὴν
 „ἀληθῆ μὴ ἔχων ζωὴν, τῶν ἀμαρτωλῶν ἢ ζωὴ οὐκ ἀληθῶς ἐστὶν ὁ λέγεται, ἀλλ' ὀνο-
 „μάζεται μόνον· τὸ γὰρ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς διεζευγμένον ζωὴ οὐκ ἐστὶ“ (Κεφ. ιε'. εἰς
 „τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Θάνατος ψυχῆς ἀσέβεια καὶ
 „βίος παράνομος. Οὐκοῦν καὶ ζωὴ ψυχῆς ἢ τῆς Θεοῦ λατρεία καὶ βίος ὁ ταύτην πρέπων“
 (Ὁμιλ. περὶ Προσευχῆς).

Γρο-

(1) Ὅθεν καὶ ἡ Ζωνάρης ἐν τῷ Γ'. ἠχῶ τῆς Ὀ-
 κτανῆς λέγει· „Τῆ ἀβυσσῶ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν
 „τὴν ἀβυσσον ἀντιτίθεισι τῆ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρ-
 „μῶν τοῦ Θεοῦ· ἀβυσσος γάρ ἐστι τὸ ἀμετρον πλῆ-
 „θος τῶν ὑδάτων καὶ βάθος. Ἀμετρα γὰρ, φησί, τὰ
 „ἡμέτερα πταισμάτα· οἰκτιρμοὶ σου δὲ ἀμε-
 „τροι, ἔφη καὶ τῷ Δαβὶδ εἰρηται· „Αβυσσος ἀβυ-

„σσος ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρράκτων σου, τα-
 „πέστι, τὸ ἀμετρον πλῆθος τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρ-
 „τιῶν, ἐπικαλεῖται τὸ ἀμετρον τῶν σῶν οἰκτιρμῶν
 „διὰ τῆς φωνῆς τῶν καταρράκτων σου· ἡγοῦ τῶν ἀ-
 „γίων σου μαθητῶν, τῶν ἠχησάτων μέγα καὶ κη-
 „ρυξαίντων διὰ τοῦ Εὐαγγελίου μετανοίαν“.

Τροπάριον.

„ Κύριον φωμείτε, ὦ Μαθηταί, καὶ Διδάσκαλόμ με· καὶ γὰρ πέφυκα·
 „ Σωτὴρ ἐβόας· διὸ μιμείθε τὸν τύπον, ὃν τρόπον ἐν ἐμοὶ ἐθεάσαθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Κυρίου ἅπερ εἶπεν εἰς τοὺς Μαθητάς του μετὰ τὸν ἱερὸν Νιπτήρα ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Πρόεδρος Μαΐουμᾶ· „ Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με „ ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε“. (Ἰω. 13. 15.) Εἰσάγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς Μαθητάς του· ἐσεῖς, ὦ φίλτατοι Μαθηταί μου, ὀνομάζετέ με Κύριον καὶ Διδάσκαλον, καὶ ἀληθῶς τοῦτο λέγετε· διότι ἐγὼ εἶμαι κατὰ φύσιν καὶ Κύριος καὶ Διδάσκαλος· Κύριος μὲν, ὡς Ποιητὴς καὶ Δημιουργὸς τῶν πάντων· Διδάσκαλος δὲ, ὅτι ὅλα ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου, ἐφανερώσα εἰς ἐσᾶς καὶ ἐδίδαξα· ὅθεν ἐπειδὴ ἴδετε ἐμὲ τὸν Κύριον καὶ Διδάσκαλόν σας, ὅτι ἐνίψα τοὺς πόδας σας, μιμείσθε τὸν τύπον τοῦτον ὅπου σᾶς παρέδωκα, καὶ ταπεινοφρονοῦντες, νίπτετε καὶ ἐσεῖς ἕνας τοῦ ἄλλου τοὺς πόδας· καὶ μὴ ὄλον ὅτι τὸ ἰδικόν μου παράδειγμα εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ πρόσταγμα τοῦτο ὅπου σᾶς δίδω· ἐκεῖ μὲν γὰρ εἰς τὸ ἰδικόν μου παράδειγμα, ἡ φύσει Δεσπότης νίπτει τοὺς πόδας τῶν φύσει δούλων του, καὶ μάλιστα δούλων ἀχαρίστων καὶ ἀγνωμόνων· ὅθεν εἶπεν ὁ Εὐθύμιος· „ Καὶ τοῦτο δὲ τῆς ἀφάτου ταπεινώσεως αὐτοῦ τὸ δοῦναι ἑαυτὸν παράδειγμα, τὸν πλάστην τοῖς πλάσμασι, καὶ τρόπον τινὰ συγκρίνεσθαι τὸν ἀσύγκριτον“. ἐνταῦθα δὲ εἰς τὴν προσταγὴν μου, ἡ δούλοι μέλλουσι νὰ νίπτουν τοὺς πόδας τῶν ὁμοδούλων των, τὸ ὅποιον ἐχρεώσθαι νὰ κάμουν καὶ χωρὶς νὰ ἦναι προσταγὴ ἰδικήμου. Ἐκ τῆς μείζονος λοιπὸν εἰς τὸ ἕλαττον μεταχειριζόμενος τὸ ἐπιχείρημα ἡ πάνσοφος Κύριος, ἀναγκαστικῶς καὶ ἐντρεπτικῶς νομοθετεῖ εἰς τοὺς Ἀποστόλους του τὴν ταπείνωσιν.

Τροπάριον.

„ Ῥύπον τις μὴ ἔχωμ ἀπορρυφθῆναι οὐ δεῖται πόδας· καθαρὸι, ὦ Μαθηταί, ὑμεῖς δὲ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες· ῥοπή γὰρ ἀτάκτως ἐξ ὑμῶν ἐμὸς μαίμεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀπὸ τὸ εὐαγγελικὸν ῥητὸν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς· ἔφη γὰρ ὁ Ἰωάννης ὅτι, ὅταν ὁ Πέτρος ἐπέισθη εἰς τὸ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὁ Κύριος, τότε ὁ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτόν· „ Ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν ἔχει τὰς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἐστὶ καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαρὸι ἐστέ, ἀλλ' οὐχὶ πάντες· ἡδεὶ γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν· οὐχὶ πάντες καθαρὸι ἐστέ“. (Ἰω. 13. 10.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια τοῦ Κυρίου ἐκτίθεται καὶ ἐδῶ ὁ Ἀσματογράφος, λέγων ὅτι ὁποῖος εἶναι λελουμένος, καὶ διὰ τοῦτο ῥύπον ἀμαρτίας καὶ μόλυσμόν δὲν ἔχει, αὐτὸς δὲν χρειάζεται νὰ καθαρῶσθαι κατὰ τοὺς πόδας· καὶ ἐσεῖς δὲ, ὦ Μαθηταί μου, καθαρὸι εἰσθε, ἀλλ' οὐχὶ ὅλοι· ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὴν κακίαν ῥοπή καὶ κλίσις ἐνὸς ἀπὸ σᾶς (δηλαδὴ τοῦ Προδότου Ἰούδα) καὶ ἡ διεστραμμένη αὐτοῦ προαίρεσις ἀτάκτως μαίμεται κατ' ἐμοῦ. Ὅχι λοιπὸν διὰ ἐσᾶς ἐγίνεν ἡ Νιπτήρ, ἐπειδὴ καὶ εἰσθε ὅλοι καθαρὸι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰκαθαρσίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Προδότου, ὁ ὅποιος καὶ μετὰ τὸν Νιπτήρα ἔμεινεν ὁ αὐτὸς, ἀκάθαρτος δηλαδὴ καὶ μεμελανωμένος, καὶ ὡς ἀράπης δὲν ἀπέβαλε τὴν μελανὰ καὶ ἀσχημίαν τῆς ἀμαρ-

ἀμαρτίας, καθὼς εἶπεν ὁ Ἱερεμίας· „ Εἰ ἀλλάζεται αἰθίοϛ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πᾶρ-
 „ θαλις τὰ ποιήματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυήσεσθε εὖ ποιῆσαι, μεμαθηκότες τὰ κακά“.
 (Ἱερ. ιγ'. 23.)

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, πῶς εἶπε τοὺς Μαθητάς του ὁ
 Κύριος καθαρὸς εἰς καιρὸν ὅπου δὲν ἐλυτρώθησαν ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, οὔτε ἔλα-
 βον Πνεῦμα Ἅγιον; ἀκόμη γὰρ δὲν ἐσφάγη ὁ Ἄμνος ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Κόσμου.
 Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι καθαρὸι ἦτον κατὰ τοῦτο, καθὸ ἐδέχθησαν
 τὸν λόγον καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆ Κυρίου, καὶ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν πλάνην.
 „ Ἦδη γὰρ, φησὶν ὁ Κύριος πρὸς αὐτοὺς, ἦδη ὑμεῖς καθαρὸι ἐστὲ διὰ τὸν λόγον, ὃν λε-
 „ λάθηκα ὑμῖν“. (Ἰω. ιε'. 3.) Μερικοὶ δὲ Πατέρες (ἐξ ὧν εἶναι καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας
 Κύριλλος) λέγουσιν ὅτι ὁ Κύριος ἐνίψε τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν του, ὅχι διότι εἶχον μο-
 λυσμὸν, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ κάμῃ αὐτοὺς ἐτοιμοὺς καὶ ἐπιτηδείους εἰς τὸν δρόμον τοῦ Εὐαγγε-
 λίου, ἵνα φαίνωνται ὡραῖοι καὶ εὐμορφοὶ κατὰ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐε· „ Ὁραῖοι οἱ πό-
 „ δες τῶν εὐαγγελιζομένων ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενοι ἀγαθὰ“. (Ἡσ. νβ'. 7.)
 Ὅθεν, ἔλεγε τρόπον τινα εἰς αὐτὰς ὁ Κύριος· ὑμεῖς, ὦ Μαθηταί μου, καθαρὸι ἐστὲ, ἀλλὰ
 εἰς τὸν ἑαυτὸν σας· πρέπει δὲ νὰ ἀποσταλθῆτε διὰ τὸ νὰ καθαρῶσθε καὶ τοὺς ἄλλους, τὸ
 ὅποιον τοῦτο δηλοῦται διὰ τοῦ νιψίματος τῶν ποδῶν σας.

Καὶ λοιπὸν ὁ Νικητὴρ δὲν μᾶς δίδει νὰ νοήσωμεν καθαρῶν τῶν ἀμαρτιῶν τῶν Ἀπο-
 στόλων· καθαρὸι γὰρ αὐτοὶ μαρτυροῦνται· ἀλλὰ εἶναι ἕνα σύμβολον ὅτι αὐτοὶ στέλλον-
 ται εἰς τὸ κήρυγμα ἵνα μεταδώσωσιν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν παρὰ τοῦ Λόγου τοῦ Χρι-
 στοῦ δοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς καθαρότητα· καὶ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἀκριβέστερον ἐρ-
 μηνευόμενα, τοῦτο δηλοῦσιν· ὁ λελομένος δὲν ἔχει χρεῖαν νὰ καθαρῶσθῃ κατὰ τὸ ἄλ-
 λο σῶμα, παρέξ ἴσον κατὰ τοὺς πόδας, ὅτι τινες ἔχον νὰ κοπιᾶζον εἰς τὸ κήρυγμα, διὰ
 τὸ φαίνωνται ὡραῖοι καὶ εὐμορφοὶ. Ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἀναγωγικώτερον τοὺς πό-
 δας ἐνόησεν εἰς τὴν ἀκροτάτην τῆς ψυχῆς καθαρῶν, καὶ εἰς τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς
 φαντασίας· ἔτω γὰρ λέγει ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας κεφαλαίῳ· „ Ὅτι
 „ μὲν οὖν, ὡς τὰ λόγια φησὶν, ὁ λελομένος οὐ δεῖται τινὸς ἑτέρας, ἢ μὴ τῆς τῶν ἀκρων,
 „ εἴτουν ἐσχάτων ἑαυτοῦ νίψεως· δι' ἧς ἀκροτάτης καθάρσεως ἐν πανάγωγῳ τοῦ Θεοειδοῦς
 „ ἔξει, καὶ πρὸς τὰ δεύτερα προίῳν ἀγαθοειδῶς, ἄσχετος ἔσται“. Καὶ πάλιν· „ Τούς
 „ ἐπὶ τὴν παναγεστάτην (ἢτοι παναγιωτάτην) ἰόντας Ἱεουργίαν, ἀποκεκαθάρθαι δεῖ καὶ
 „ τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς φαντασίας“.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Οἱ Παῖδες ἐν Βαβυλώνι καμίρου φλόγα οὐκ ἐπτηξάμ, ἀλλ' ἐν
 „ μέσῳ πυρὸς ἐμβληθέντες, δροσιζόμενοι ἔφαλλον· εὐλογητὸς εἶ,
 „ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ἱστορικῶς καὶ πολλὰ φανερῶς μελορηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἱεράρχου Κοσμά,
 δὲν χρειάζεται ἐρμηνείαν καὶ ἐξήγησιν· καὶ αὐτῷ γὰρ τῷ τυφλῷ εἶναι φανερός, κατὰ τὴν
 κοινὴν Παραίμιαν· διὰ τοῦτο αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς ἐρμηνεῖν εἰς τοὺς τοῦτον ἀναγινώσκοντας,
 ἢ φάλλοντας, ἢ ἀκούοντας.

Τροπᾶριον.

„ Νευστάζωμ κάρην Ἰούδας, κακὰ προβλέπωμ ἐκίμησεν, εὐκαιρίαν
 „ ζητῶν παραδοῦμαι τὸν Κριτὴν εἰς κατάκρισιν, ὅς πάρτων ἐστὶ Κύ-
 „ ριος καὶ Θεὸς γῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς φεύγων ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἐπροστάχθη ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν νὰ κλέψῃ ἀπὸ τοὺς Αἴγυπτίους σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ σκολαρίκια καὶ βραχιόλια καὶ περιτραχήλια τῶν Γυναικῶν, τὰ ὁποῖα ἀφιέρωσαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἔκαμαν διὰ τῆς τοιαύτης ἀφιέρωσεως ἅγια τὰ μὴ ἅγια, ἀκολουθῶν δὲ διὰ μέσου αὐτῶν ἐστόλισαν ὕστερον τὴν Σκηνὴν τοῦ Θεοῦ· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς ὁ ἀληθινὸς Ἰσραηλίτης, ὁ νέος Βεσελεὴλ καὶ ἀρχιτέκτων τῆς ἡμμούσου καὶ ἡμελοῦς τῶν ἀσματικῶν Κανόνων Σκηνῆς, ἀφ' οὗ πρότερον ἐστόλισε τοὺς ἱερούς του Κανόνας μὲ διαφοροὺς στολισμοὺς τιμίους καὶ ἱερούς, τοὺς ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, λέγω, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Νέας τοῦ Εὐαγγελίου, τώρα στολιζέει τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν παιδείαν, ἦγουν ἀπὸ τὴν Ὀδύσειαν τοῦ Ποιητοῦ Ὀμήρου· τὴν ἀρχὴν γὰρ τοῦ Τροπαρίου τούτου κλέπτει ἀπὸ τὸ Σ, τῆς ῥηθείσης Ὀδυσσεΐας· ἐκεῖ γὰρ εἰσάγει ὁ Ποιητὴς τὸν Ὀδυσσεῖα, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκόν του, ὡς ἕνας ξένος καὶ πτωχὸς, καὶ ὅτι ὕβρισην ἔνα ἀπὸ τοὺς μνηστῆρας τῆς Γυναικὸς του Πηνελόπης Ἀμφίνομον ὀνομαζόμενον· ὁ δὲ Ἀμφίνομος ἐκεῖνος, θυμωθεὶς διὰ τὰς ὕβρεις, ἀνεχώρησε νεύων τὴν κεφαλὴν του, καὶ κακὰ μελετῶν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεΐως· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος κατ' ἔπος φησὶν.

|| Αὐτὰρ ὁ βῆ κατὰ δῶμα, φίλον τειτημένος ἦτορ, (ἦτοι τιμωρούμενος κατὰ τὴν καρδίαν)

|| Νευστάζων κεφαλὴν· δὴ ᾄδκακὸν ὄσατο θυμῷ. (ἦτοι ἔβλεπε μὲ τὴν καρδίαν τε καὶ ἐμελέτα.)

Ταῦτα λοιπὸν τὰ Ὀμηρικὰ λόγια μεταφέρων καὶ μετακεντρίζων ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν νέον Ἀμφίνομον Ἰουδαῖον, τὸν τοὺς δύο Νόμους τοῦ Θεοῦ παραβάντα, τὸν γραπτὸν καὶ τὸν τῆς Χαρίτος, οὕτω λέγει· νευστάζων τὴν κάραντε ὁ Ἰουδαῖος (νευστάζων δὲ λέγεται, ὅταν τινὰς μελετᾷ μέσα εἰς τὴν καρδίαν του νὰ κάμῃ κακὸν κατὰ τινος, καὶ μαζὶ μὲ τὰς νεύσεις καὶ συγκαταθέσεις ὅπου κάμνει ἢ ψυχὴ ἔσωθεν ἐν τῇ καρδίᾳ κατὰ τὴν ἐχθροῦ του, νεύει καὶ κλίνει μαζὶ ἐξωτερικῶς καὶ τὴν κεφαλὴν του, φοβερίζων τρόπον τινὰ καὶ διὰ τῶν ἔξωθεν νεύσεων καὶ κινήσεων τῆς κεφαλῆς, ὅτι ἔχει νὰ προξενήσῃ χειρίστα κακὰ εἰς τὸν ἐχθρὸν) ὁ Ἰουδαῖος, λέγω, οὕτω νεύων τὴν ἀδλίαντε κεφαλὴν καὶ καταβιβάζων τὰ ὄφρυδια, καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μεταφέρων τῆς ὀφθαλμῶς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα σχήματα καὶ ιδιώματα ποιῶν τὰ τῶν συλλογιζομένων, ἐπρόβλεπε μὲν κακὰ κατὰ τοῦ Διδασκάλου τοῦ Χριστοῦ: ἦτοι πάθη καὶ Σταυρὸν καὶ Θάνατον· ἐζήτει δὲ ἐπιτήδειον καιρὸν εἰς τὸ νὰ παραδώσῃ πρὸς κτήριον τὸν Κριτὴν τοῦ Κόσμου· „Ἀπὸ τότε γὰρ, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῶ“ (Ματ. κς'. 16.)

Τροπάριον.

„Τμῆμ ὁ Χριστὸς τοῖς φίλοις ἐβόα· εἰς παραδώσει με· εὐφροσύνης
 || λαθόμετες, ἀγνωμία καὶ λύπη (1) συμείχομτο, τίς οὗτος; φρά-
 || σον, λέγομτες, ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἔβαλε σκοπὸν νὰ μελουργήσῃ ὅλα τὰ λαληθέντα καὶ πραχθέντα ἐν τῷ μυστικῷ Δείπνῳ εἰς τὸν παρόντα Κανόνα· διὰ τοῦτο μελοποιεῖ καὶ πᾶ ἀκλόουθα λόγια τοῦ Κυρίου· „Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με· καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν“ μῆ-

|| τι

(1) Ἐν ἄλλοις ἀγωνία καὶ φόβῳ γράφεται· κατὰ τὴν ἀλλοτρίωσιν δὲ εἶναι τὸ αἰσθητὸν· καθότι τὸ ἀγνωμία καὶ φόβῳ εἰσὶ συνώνυμα κατὰ ῥήτορας, εἶπουν

ταυτοσημάντα σχεδόν· ἄλλως τε καὶ τὸ, λύπη, εἶναι σύμφωνον μὲ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἰπόντος || Καὶ λυπούμενοι σφόδρα“ κτ.

„τι ἐγώ εἰμι, Κύριε;“ (Ματθ. κς'. 22.) Ὁ Θεὸς λέγει ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐπειδὴ προεγίνωσκε τὰ μέλλοντα ὡς Θεός, καὶ ὅτι ὁ Ἰούδας ἔμελλε νὰ τὸν προδώσῃ, διὰ τοῦτο ἔλεγεν εἰς ἐσᾶς τοὺς φίλους καὶ Μαθητὰς του, ὅτι ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς ἔχει νὰ με παραδώσῃ· τὸ δὲ ἀκόλουθον ἐλλειπτικῶς καὶ ἀσυνδέτως ἐρρέθη, καὶ ἀπὸ δευτεροπροσωπίαν εἰς τριτοπροσωπίαν μετέβη· ὅθεν ἐὰν προσθέσῃ τινὰς τὸν Γάρ, ἢ Γὲν, ἢ ἄλλον τινὰ Σύνδεσμον, εὐκόλως ἢ σύνταξις εὐοδαθήσεται οὕτως· εὐφροσύνης γὰρ λαθόντες (οἱ μαθηταὶ δηλ. λησμονήσαντες τὴν εὐφροσύνην ὅπου ἐλάμβανον ἐν τῷ Δείπνῳ) ἐστενοχωροῦντο ἀπὸ ἀγωνίαν καὶ λύπην, λέγοντες πρὸς τὸν Κύριον· εἶπέ εἰς ἡμᾶς, Κύριε Θεὲ τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἶπέ, ποῖος εἶναι οὗτος ὅπου μέλλει νὰ σὲ παραδώσῃ; ἐλυποῦντο μὲν γὰρ, διότι φιλοδιδάσκαλοι ὄντες, ἐκατηγοροῦντο ὡς πρῶδοι· ἠγωνίαν δὲ, ἐπειδὴ δὲν ἀπίστουσαν εἰς τὴν πρόρρησιν τοῦ Κυρίου· ὅθεν ἐφοβοῦντο, μήπως ὑπὸ τοῦ Διαβόλου παρακινήθῃ τινὰς ἐξ αὐτῶν νὰ παραδώσῃ τὸν Διδάσκαλον· καὶ μολονότι εἶχον συνειδὸς καθαρὸν, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφυλάκτον, ὅμως περισσώτερον ἐπίστευον εἰς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, παρά εἰς τὸν ἑαυτὸν των, ὡς ἀκριβέστερον ἀπὸ αὐτοῦς γινώσκοντες τὰς καρδίας των.

Τροπάριον.

„Μεθ' ὅς τις ἐμοῦ τὴν χεῖρα τρυβλίῳ βάλλει θρασυτήτι, τούτῳ
 „πλήν καλὸν ἢμ πύλας βίου περάσαι μὴδέ ποτε· τούτῳ ὡς ἢμ
 „ἐδήλου δὲ ὁ Θεὸς τῷ Πατέρω ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἐτελείωσε τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἐρώτησιν ὅπου ἔκαμον οἱ Μαθηταὶ πρὸς τὸν Κύριον· „Μήτι ἐγώ εἰμι Κύριε;“ διὰ τοῦτο κάμνει ἀρχὴν τῆ παρόντος Τροπαρίου τὴν ἀπόκρισιν ὅπου ὁ Κύριος ἐποίησε πρὸς αὐτοὺς λέγων· „Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει.“ (Ματθ. κς'. 23.) Τρυβλίον δὲ εἶναι πινάκιον καὶ ἀγγεῖον, μέσα εἰς τὸ ὅποιον βάλλομεν τὰ φαγητὰ, καὶ παραθέτομεν αὐτὰ εἰς τὴν τράπεζαν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι, ὅς τις μετ' ἐμοῦ (ὑπερβατὸν δὲ σχῆμα ἐμεταχειρίσθη ἐδῶ· πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς Ἀκροστιχίδος, ἥτις ἀπαιτοῦσέ, νὰ ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ Μ τὸ Τροπάριον, καὶ δευτερον διὰ τὸν καλλωπισμὸν ὅπου τὸ ὑπερβατὸν προξενεῖ εἰς τὸν λόγον· οὕτω γὰρ καὶ οἱ εὐδοκίματοι τῶν Ποιητῶν καὶ Ῥητόρων συνειδίζουσιν νὰ μεταχειρίζωνται τὸ τοιοῦτον σχῆμα· μάλιστα δὲ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ μεγάλου Παύλου τοῦ τῆς Ἐκκλησίας πνευματικοῦ Ῥήτορος, εἶναι γεμάται ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦτο, καθὼς ἀποδεικνύει ὁ κριτικώτατος Φώτιος, καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνων ἐσημειώσαμεν·) ὅς τις, λέγω, μετ' ἐμοῦ βάλλῃ τὸ χεῖρι του ἀπὸ θρασυτήτα καὶ αὐθαδεῖάν του μέσα εἰς τὸ ἀγγεῖον τῶν φαγητῶν, εἰς τοῦτον ἦτον συμφέρον νὰ μὴ περάσῃ ποτε τὰς θύρας τοῦ βίου· ἦτοι νὰ μὴ περάσῃ ἀπὸ κοιλίαν μητρὸς καὶ νὰ γεννηθῇ, ἢ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, κατὰ περίφρασιν.

Ἐφανέρονε δὲ μετὰ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Κύριος ὅτι ἦτον ὁ Ἰούδας· οὕτω γὰρ ὁ Δεσπότης ἐλεεινολόγησε τὸν ἄθλιον Ἰούδαν· „Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος.“ (Ματθ. κς'. 24.) Μετὰ τὰ λόγια δὲ ταῦτα δηλοῖ ὁ Κύριος ὅτι ἀνυπαρξία εἶναι καλλιτέρα τῆς ἐν ἀμαρτίαις ὑπάρξεως, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου· κάλλιον γὰρ ἦτον εἰς τοὺς κολαζομένους νὰ μὴ ὑπάρχουν ὀλότελα, παρά νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ κολάζωνται αἰωνίως· τοῦτο δὲ λέγεται, ὅχι ὅτι ἡ ὑπαρξίς καὶ τὸ εἶναι κακὸν ἐστὶ καθ' ἑαυτὸ, ἀπαγε! ἀγαθὸν γὰρ αὐτὸ εἶναι, ὡς ἔργον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος· ἀλλὰ τὸ κακὸς αὐτὸ γενέσθαι ἐκ προαιρέσεως καὶ μοχθηρίας τοῦ ἀνθρώπου· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „Εἰ καὶ ὁ Κύριος ἔφη· „Συνέφερε τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη“, οὐ τὴν οἰκείαν κτίσιν κακίζων ἔλεγεν, ἀλλὰ τὴν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως καὶ ραθυμίας
 „(τοῦ

„ (τοῦ ἀνθρώπου δηλ.) ἐπιγενομένην τῷ κτίσματι αὐτοῦ καίαν· ἡ γὰρ τῆς οἰκείας γνώ-
 „ μης ραθυμία, ἀχρηστον αὐτῷ τὴν τοῦ Δημιουργοῦ εὐεργεσίαν ἐποίησε“. (Βιβλ. Δ.
 κεφ. γη. περί Πίστεως).

„Ορα δὲ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Ἰούδας ἐλεγχόμενος κρυφίως δὲν ἐδιωρθόνητο, διὰ τοῦτο φανε-
 ροῖ αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ μετὰ τὴν ἐμβάψιν τοῦ τρυβλίου, καὶ μετὰ τὴν δεικτικὴν ἀντανυμίαν
 Οὗτος· εἰπὼν γὰρ „ Οὗτός με παραδώσει“, ἐπαράστησε τὸν Ἰούδα ὄχι μόνον μετὰ τὸν
 λόγον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ μετὰ τὸν δάκτυλον· ἂν γὰρ μόνον ἔλεγεν ὅτι ὁ
 Ἰούδας θέλει με παραδώσει, δὲν ἐπαράστανε τόσον φανερά τὸν προδότην, καθότι ἦτον
 καὶ ἄλλος Ἰούδας Ἀπόστολος ἐκ τῶν δώδεκα· τὸ δὲ νὰ δείξῃ αὐτὸν καὶ μετὰ τὸν δά-
 κτυλον καὶ νὰ εἰπῇ „ Οὗτός με παραδώσει“, τοῦτο ἀναμφιβόλως ἐπαράστανε τὸν προ-
 δότην. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ „ Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα;“ Λέγου-
 σι τινὲς ὅτι ἢ μὲν ἄλλοι Μαθηταὶ αἰδῶ καὶ ἐντροπὴν ἔχοντες πρὸς τὸν Διδάσκαλον Χρι-
 στὸν, ὅταν ὁ Κύριος ἐβούτα τὸ ψωμίον εἰς τὸ πινάκιον καὶ ἔτραγεν, αὐτοὶ δὲν συνεβού-
 τωσαν μαζί, εὐλαβεῖα φερόμενοι πρὸς τὸν Κύριον, ἀλλ' ἐστέκοντο ἕως ὅτου νὰ βουθήσῃ ἐ-
 κείνος· ἢ δὲ Ἰούδας, ἀναιδὴς καὶ ἀδιάντροπος ὢν, ἐβούτα μαζί μετὰ τὸν Κύριον· ὅθεν καὶ
 ὁ Ἰερὸς Θεοφύλακτος εἶπεν· „ Ἀναιδὴς δὲ ὢν ἢ Ἰούδας, ἀνέβαπτεν ἐν τῷ αὐτῷ τρυβλίῳ“.
 Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Εὐθύμιος· „ Τοσοῦτον τοῦ Διδασκάλου κατεφρόνησεν, ὡς μηδ' ὑπο-
 στέλλεσθαι τούτον ἔτι, ἀλλ' ἐμβάπτειν μετ' αὐτοῦ“. Ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει ὅτι ὁ Κύ-
 ριος ἐμβάψας τὸ ψωμίον (ψιλὸν δηλαδὴ ἄρτον, καὶ οὐχὶ τὸν μυστικὸν κατὰ τὸν κριτικὸν
 Φώτιον) ἔδωκε τῷ Ἰούδα· φαίνεται δὲ ὅτι ἔγιναν καὶ τὰ δύο, ἦγον καὶ ὁ Ἰούδας ἐβού-
 τω εἰς τὸ πινάκιον μετὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ Κύριος ἔδωκεν αὐτῷ τὸν βουτημένον ἄρτον.

ᾠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Νόμων πατρώων οἱ μακαριστοὶ ἐν Βαβυλῶνι μέοι προκηδμεύοι-
 „ τες, βασιλεύοιτος κατέπτυσαν προσταγῆς ἀλογίστου· καὶ συμμ-
 „ μέοι φ' οὐκ ἐχωρεύθησαν πυρὶ, τοῦ κρατοῦιτος ἐπάξιον ἀμέμελ-
 „ πομ τὸν ἕμμοι· τὸν Κύριον ὑμμεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε
 „ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄν ἦτον μακαριστοὶ καὶ ἐπαινεμένοι κοντὰ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐκεῖνοι ὅπου ἐκινδύνευον
 διὰ τὴν φύλαξιν τῶν Νόμων τοῦ νομοθέτου Σόλωνος, καὶ ἂν ἐμακαρίζοντο καὶ εὐφημοῦντο
 κοντὰ εἰς τοὺς Λοκροὺς ἐκεῖνοι ὅπου ὑπερμάχουν διὰ τοὺς Νόμους τοῦ νομοθέτου Ζαλευ-
 κρου· πόσω μᾶλλον εἶναι μακαριστότεροι καὶ ἐπαινετάτεροι ἢ Θεολόγοι ἐκεῖνοι τρεῖς Παῖ-
 δες, οἱ ὅπτεοι ἐκινδύνευον εἰς τὴν Βαβυλῶνα διὰ τὴν φύλαξιν τῶν Νόμων τῶν Πατέρων αὐ-
 τῶν, τοὺς ὁποίους Νόμους ὁ ἴδιος Θεὸς ἐνομοθέτησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους διὰ μέσου τοῦ
 Προφήτου Μωϋσέως; οὕτω γὰρ προσταῖζει καὶ νομοθετεῖ ὁ Θεός· „ Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ
 „ εἰδῶλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ Οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω, καὶ
 „ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐ-
 „ τοῖς“. (Ἐξ. κ'. 2.) Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ἔστησε τὴν εἰκόνα του
 εἰς πεδίον Δειρᾶ, καὶ ἐπρόσταξε νὰ προσκυνήσων αὐτὴν ὅλοι ἢ λαοί, καὶ νὰ τὴν λα-
 τρεύσων ὡς Θεόν, τὸ ὁποῖον ἦτον παρανομάτατον καὶ ἐναντιώτατον εἰς τὸν ἀνώτερον Νό-
 μον τοῦ Θεοῦ· τούτου χάριν οἱ μακάριοι τρεῖς Παῖδες ἐπροτίμησαν μὲν τὸν Νόμον τοῦ
 Θεοῦ, ἔπτυσαν δὲ ἐναντίον τῆς ἀλόγου ταύτης τοῦ Βασιλέως προσταγῆς. Διπλοῦται δὲ
 διὰ τοῦ πτύσματος ἡ ὑπερβολικὴ καταφρόνησις ὅπου δείχνει τινὰς εἰς ἓνα πρᾶγμα· οὕτω
 γὰρ συνειθίζουσιν νὰ πτύουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνους ὅπου μετὰ ὑπερβολὴν καταφρονήσων ὡς
 ἀνοήτους καὶ μαρούς.

Ὅθεν ἐξ αἰτίας τῆς καταφρονήσεως ταύτης ἐβάλλθησαν οἱ ἀοίδιμοι ἐκεῖνοι μέσα εἰς
 τὴν κάμινον· πλὴν, ἂν καὶ ἦτον ἐναμμένοι μετὰ τὸ πῦρ, δὲν ἐχωρεύθησαν ὅμως ἀπὸ αὐ-
 τό

τὸ παντελῶς, διότι δὲν κατεκάρησαν, καθὼς κατακαίονται τὰ ξύλα καὶ ὁ χόρτος καὶ ἡ καλάμη (ἢ καλαμία) ὅπου μείνη μετὰ τὸ θέρους εἰς τὸ χωράφι· δὲν ἀνέλυσαν, καθὼς ἀναλύεται τὸ μολίβι καὶ τὸ ἀσήμι καὶ τὸ μάλαγμα, ἀλλ' ἐμείναν εἰς τὴν φωτίαν, ὡς ἓνα πρᾶγμα ὅπου δὲν ἔχει φύσιν νὰ καίεται ἀπὸ τὸ πῦρ, μηδὲ νὰ χωνεύεται· καθὼς εἶναι ἡ σαλαμάνδρα ἐν τῶν ζώων, ὁ λάριξ ἐκ τῶν ξύλων, καὶ ἡ πανταρβὴ καὶ ἡ ἄσβεστος ἐκ τῶν λίθων. Καὶ λοιπὸν φυλαχθέντες σώοι καὶ ἀβλαβεῖς ἕως καὶ αὐτῆς τῆς τριχός· « Οὐχ ἠΐατο γὰρ, φησὶν, αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώη, ἢ χλιπεν αὐτούς ». (Αἴν. 26.) ἀβλαβεῖς, λέγω, φυλαχθέντες, ἀνέμελλον συμφώνως καὶ οἱ τρεῖς ἓνα ὕμνον ἄξιον τοῦ κρατοῦντος καὶ βασιλεύοντος καὶ ἐξουσιάζοντος τὰ πάντα Θεοῦ. Διὰ τί δὲ οὕτως εἶπεν ὁ Μελῳδός, εἰς καιρὸν ὅπου οὐδὲ αὐτὸς ὁ ὕμνος τῶν ὑπερτάτων Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ εἶναι Θεοῦ ἄξιος; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ὅποιος στοχασθῆ τὸν ὕμνον ὅπου εἶναι δυνατὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, δὲν θέλει ὀνομάσει καὶ τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων ἀνάξιον Θεοῦ, ἀλλὰ ἄξιον· καθότι τὸ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἐπρόσφερον· Θεῷ δὲ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν, κατὰ τὸν εἰπόντα, καὶ μάλιστα, διότι συγκαλοῦσιν ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια εἰς ὕμνον καὶ ἔπαινον τοῦ ταῦτα κτίσαντος Θεοῦ.

Τροπάριον.

„ Οἱ δαιτυμόνες οἱ μακαριστοὶ ἐν τῇ Σιών τῷ Λόγῳ προσκαρτε-
 „ ρήσαυτες οἱ Ἀπόστολοι παρείπορτο, τῷ ποιμένι ὡς ἄρμες, καὶ
 „ συνημέμοι ᾧ οὐκ ἐχωρίσθησαν Χριστῷ, θείῳ λόγῳ τρεφόμενοι,
 „ εὐχαρίστως ἐβόωμ· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε
 „ εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὀνομάζεται μὲ διαφόρους ὀνομασίας· καλεῖται γὰρ παρὰ τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις καὶ ἄρτος καὶ ποιμὴν· ἄρτος μὲν, ὡς ἐν τῷ,
 „ Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς “· (Ἰω. 5'. 48.) ποιμὴν δὲ, ὡς ἐν τῷ, „ Ἐγὼ εἰμι ὁ ποι-
 „ μὴν ὁ καλός “· (Ἰω. 1. 11.) τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ καὶ δαιτυ-
 „ μόνες ὀνομάζονται καὶ πρόβατα· δαιτυμόνες μὲν, ὡς φιλευθέντες μὲ τὸν ἐν τῷ μυστικῷ
 Δείπνῳ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάντα ἄρτον, καὶ ὡς φαγόντες, κατὰ τὸ ψαλμικόν, ἄρτον
 Ἀγγέλων· δαίς γὰρ καὶ δαιτύς λέγεται ἡ εὐωχία καὶ τροφή· ἐκ δὲ τοῦ, δαιτύς, πα-
 ραγεται τὸ, δαιτυμόνες, ὃ δηλοῖ τρεφόμενοι, εὐωχούμενοι· πρόβατα δὲ, διότι ἠκολού-
 θησαν εἰς τὸν ποιμένα Χριστὸν μὲ ἀκακίαν καὶ ἀπλότητα ὡς πρόβατα. Διὰ τοῦτο ὁ
 Μελῳδὸς ἐδῶ σεμνύνει καὶ τιμᾷ τοὺς Ἀποστόλους μὲ τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα, καὶ λέγει
 περὶ αὐτῶν· οἱ ἀξιομακαριστοὶ δαιτυμόνες, οἱ φιλευόμενοι μὲ τὸ σωτήριον Δείπνον τοῦ
 Κυριακοῦ σώματός τε καὶ αἵματος, αὐτοὶ ἐπρόσμεναν ἐν τῇ ἀγίᾳ Σιών, ἧτις ἦτον ἀκρό-
 πολις τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐν ἣ ὁ Δεσπότης Χριστὸς παρέδωκε τὰ Μυστήρια, ὡς λέγει ὁ θείος
 Δαμασκηνός, καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Κοιμήσεως τῆς λέγοντος· „ Ὡς
 „ ἐπὶ νεφέλης, Παρθένη “, κατὰ τὴν Ε΄ Ωδὴν τοῦ α. Κανόνος· οἱ Ἀπόστολοι, λέγω, ἐ-
 „ πρόσμεναν κοντὰ εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ, καθὼς ἀ-
 „ κολουθοῦσι τὰ ἀκακα ἀρνία εἰς τὸν ποιμένα των· καὶ ἐνωμένοι ὄντες μὲ τὸν Χριστὸν,
 ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν ἐχωρίσθησαν· ἴδιον γὰρ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ νὰ συναγῆ, καθὼς
 εἶναι τοῦ Διαβόλου τὸ νὰ σκορπίζῃ, ὡς αὐτὸς εἶπεν ὁ Κύριος· „ Ὁ μὴ συναγῶν μετ' ἐ-
 „ μοῦ, σκορπίζει “· (Ματθ. 1β'. 30.) ἐνωμένοι, λέγω, ὄντες οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὸν
 Δεσπότην Χριστὸν, ἐτρέφοντο μὲ θείον λόγον τῆς διδασκαλίας του· ὅθεν καὶ εὐχαρίστως
 ἐβόωμ· „ Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ τὰ ἐξῆς “.

Τροπάριον.

„ Νόμου Φιλίας ὁ δυσώνυμος Ἰσκαριώτης γνῶμη ἐπιλαθόμενος, οὐς
 „ ἐρίψατο ἠντρέπισεν εἰς προδοσίαν πόδας· καὶ σοῦ ἐσθίωμ ἄρτον,
 „ σῶμα θεῖον, ἐπῆρε πτερισμὸν ἐπὶ σέ, Χριστέ, καὶ βοᾶν οὐ συ-
 „ ρῆκε· τὸν Κύριον ὑμεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα
 „ τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Με τοῦτο τὸ Τροπάριον ὑπερβολικῶς ἐλέγχει τὴν ἀπανθρωπίαν τοῦ Ἰούδα ὁ Ἱερὸς Μελωδός. Ὁ ἀχάρितτος, λέγει, καὶ προδότης ἐκεῖνος δὲν σέ ἐντράπη, ἢ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὡς Διδάσκαλον μαθητῆς, οὔτε σέ ἐφοβήθη ὡς Δεσπότην δούλος, οὔτε σέ εὐλαβήθη, ὡς δοτῆρα σημείων καὶ θαυμάτων ὑπερφυσικῶν, τὰ ὅποια ἐνήργησε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου μαζί με τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλ' οὐδὲ κἂν σέ εὐλαβήθη ὡς φίλον φίλος, καὶ ὡς συμφαγόντα με αὐτὸν ἄλλας καὶ ψωμί, ἀλλὰ ἐλησμόνησε με ἐκούσιον γνῶμην καὶ αὐτὸν τὸν νόμον τῆς φιλίας, τόσον τὸν παλαιὸν τὸν λέγοντα „ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν“, (Λευ. ιθ'. 18.) ὅσον καὶ τὸν νέον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν λέγοντα „ Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“. (Ἰω. ιε'. 13.) Τοὺς νόμους τούτους λησμονήσας ὁ δυσώνυμος Ἰούδας, τοὺς πόδας ἐκεῖνους, τοὺς ὁποίους ἐρίψθη πρὸ ὀλίγων στιγμῶν ἀπὸ τὰς ἀχράντους σου χεῖρας, Κύριε, αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ὃ ψυχῆς ἀγνώμονος! ἐτοίμασε διὰ νὰ ὑπάγῃ με αὐτοὺς νὰ σέ προδώσῃ· καὶ αὐτὸς ὅπου ἔτρωγε τὸν ἄρτον σου καὶ ἐτρέφετο παρὰ σοῦ, ἐπῆρε τὴν πτέρναν του ἐναντίον σου, Κύριε, καθὼς ἐπροφήτευσεν ἡ Φαλμωδὸς λέγων· „ Ὁ ἐσθίων ἄρτους μου ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμέ πτερισμὸν“ (Ψαλ. μ'. 9.) (τούτέστι δόλον καὶ ἀπάτην κατ' ἐμοῦ συνέθηκε). Λέγεται δὲ τοῦτο ἀπὸ μεταφορᾶς ἐκείνων ὅπου παλαιούσιν, οἱ ὅποιοι βάλλοντες τὰ σκέλη ὑποκάτω εἰς τοὺς ἀντιπαλαιστάς των, καὶ καταπατοῦντες αὐτῶν τὰς πτέρνας, ρίπτουσιν αὐτοὺς κάτω. Ὁθεν ὁ Ἰούδας ὡς ἀσύνητος δὲν ἐσυνετίσθη νὰ εἰπῆ τὸν Θεοπρεπῆ ἐκεῖνον ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων.

Δυσώνυμος δὲ λέγεται ὁ Ἰούδας, ὄχι διότι τὸ ὄνομα Ἰούδας εἶναι κακὸν, ἐκ τοῦ ἰοῦ (φαρμάκι) καὶ τῆ δαίω (τὸ καίω), καθὼς τινὲς εἶπον, ἕνας ἀπὸ τῆς ὁποίου εἶναι καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτῆς, οὐδὲ διότι τὸ ὄνομα Ἰσκαριώτης εἶναι πονηρὸν, ἐκ τοῦ ἰοῦ καὶ τοῦ καίω ἐτυμολογούμενον, μάλιστα δὲ τὸ ὄνομα Ἰούδας εἶναι εὐφημον, Ἰούδας γὰρ ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται, ἢ δὲ ἐξομολόγησις ὄχι μόνον δὲν εἶναι δυσώνυμον, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐφῆμων εὐφημότερον. Ὁχι λοιπὸν διὰ τὸ ὄνομά του λέγεται ὁ Ἰούδας δυσώνυμος, ὄχι! ἀλλὰ διότι, ὅταν ἕνας ἄνθρωπος πράξῃ ἕνα μέγα κακὸν, ἢ εἰς ἕνα τόπον ἀκολουθήσῃ κανένα μέγαν ἄτοπον, τότε συνειθίζομεν νὰ κακονομάζωμεν καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἂν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἶναι εὐφημα. Οὕτω χάριν λόγου Σίμανα τὸν Σαμαρέα, Κακοσίμωνα ὀνομάζομεν διὰ τὰς αἰρέσεις καὶ τὰς μεγάλας του· καὶ τὸν μονοφυσίτην Εὐτυχῆ, ὀνομάζομεν Δυστυχῆ· ἀπὸ τὰ πονηρὰ γὰρ ἔργα δυσωνυμεῖται καὶ τὸ εὐφημον ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα εὐφημεῖται καὶ τὸ δύσφημον ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου· οὕτω γὰρ οἱ μάρτυρες Διόσκορος καὶ Μαξιμιανὸς καὶ ἄλλοι, δύσφημα ὀνόματα ἔχοντες, διὰ τὸ εὐφημον ὄνομα τοῦ μαρτυρίου εὐφῆμως ὀνοματίζονται· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ἀπὸ τὸ εὐφημον ὄνομα δὲν εὐφημολογοῦνται καὶ τὰ πονηρὰ ἔργα. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ Ἰούδας δυσώνυμος λέγεται ἀπὸ τὸν Μελωδὸν καὶ ἀπὸ ὅλον τὸν Κόσμον διὰ τὸ μέγα κακὸν τῆς προδοσίας ὅπου ἐνήργησε. Τί γὰρ τῆ προδότου καὶ τοιοῦτου προδότου δυσφημότερον; ἢ τί τῆς προδοσίας καὶ τοιαύτης προδοσίας δυσωνυμότερον; Βέβαια οὐδέν.

Τροπάρια.

„ Ἐδεξιούτο τὸ λυτήριον τῆς ἀμαρτίας σῶμα ὁ ἀσυνείδητος καὶ
 „ τὸ αἷμα τὸ χεόμενον ὑπὲρ Κόσμου τὸ Θεῖον· ἀλλ’ οὐκ ἤδειτο
 „ πίνωμι ὃ ἐπίπρασκε τιμῆς, οὐ κακίᾳ προσάχθισε, καὶ βοᾶν οὐ
 „ συρῆκε· τὸν Κύριον ὑμρεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάν-
 „ τας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ἀνωτέρω· ἐλέγχει γὰρ καὶ διὰ τούτου ὁ Μελωδὸς τὴν ἀκραν ἀσυνειδήσιαν καὶ τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου ὑπερβολικὴν ἀχαριστίαν τοῦ προδότου Ἰουδα· λέγει γὰρ ὅτι ὁ ἀσυνείδητος Ἰουδας ἐλάμβανεν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρά του (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ ἐδεξιούτο) τὸ Θεῖον σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον ἦτον λυτήριον τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπε· „ Λάβετε φαγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου“. (Ματθ. κς΄. 26.) Οὐ μόνον δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμα ἐλάβεν εἰς χεῖρας ὁ ἀσυνείδητος, ἐκ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ ποτηρίου τοῦ περιέχοντος αὐτὸ, τὸ ὁποῖον αἷμα ἐχύνετο διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Κόσμου· εὐαγγελικὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ ῥῆσις αὕτη· „ Τοῦτο γὰρ, φησὶν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεςιν ἀμαρτιῶν“ (Ματθ. κς΄. 28.) (1). Καὶ δὲν ἐντρέπετο, λέγει, ὁ σκληροκάρδιος καὶ ἀπαιθροπότατος μαθητῆς νὰ πίνη τὸ αἷμα ἐκεῖνο τοῦ διδασκάλου του, τὸ ὁποῖον προεπόλησεν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς διὰ τριάκοντα ἀργύρια, οἳ τινες καὶ ἔλεγον περὶ τούτων· „ Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστιν“. (Ματθ. κζ΄. 6.) Οὔτε λοιπὸν τοῦτο ἐντρέπετο ὁ ἀσυνείδητος Ἰουδας, τὸ νὰ πίνη ἐκεῖνο τὸ αἷμα ὅπου προλαβὼν ἐπόλησε. Καὶ ποῖος εἶναι τόσο ἀδιάντροπος, ὥστε νὰ παλῆ πρῶτον αἷμα, καὶ νὰ πέρνη τὴν τιμὴν του ἀπὸ τὸν ἀγαραστήν, ἔπειτα πάλιν ἀναιοσχύντως νὰ πίνη αὐτὸ ὅπου ἐπόλησεν; Βέβαια οὐδεὶς. Ὁθεν ὁ ἄθλιος Ἰουδας δὲν ἐμετανάνησε διὰ τὴν ἀμαρτίαν τῆς προδοσίας, οὔτε ἐμί-

(1) Ὅτι μὲν εἶχεν ὁ Κύριος ὁμοτραπέζον του τὸν Ἰουδαν εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἢ μετὰ τῶν μαθητῶν ἐφαγε κατὰ τὴν ἐσπεραν τῆς μεγάλης Πέμπτης (ὅπερ ἦτον ἀρχὴ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς· ἀπὸ τὴν ἐσπεραν γὰρ ἀρχεται ἡ καθεὶς ἡμέρα κατὰ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας) τοῦτο αἱ θεῖοι Εὐαγγελισταὶ λέγουσιν, ὅ,τε Ματθαῖος, Μάρκος, Λυκάς καὶ Ἰωάννης· ἐάν δὲ εἶχεν αὐτὸν συγκοινωνοὺν καὶ εἰς τὴν τῶν θεῶν Μυστηρίων πνευματικὴν τράπεζαν, καὶ ἂν αὐτῷ μετέδωκε τοῦ τιμίου αὐτοῦ σώματος καὶ αἱματος, τοῦτο ἀμφίβολον ἐστίν· ὁ μὲν γὰρ θεῖος Χρυσόστομος καὶ Ἰσιδώρος ὁ Πηλουσιώτης καὶ ἐκ μέρους ὁ Θεοφύλακτος καὶ ὁ Μελωδὸς· οὗτος Κοσμάς καὶ ἄλλοι πλείστοι θέλουσι νὰ ἦτον παρὼν ὁ Ἰουδας, ὅταν ὁ Κύριος παρέδωκε τὰ Μυστήρια, καὶ ὅτι τὰ ἐκινώησεν ἐξ αὐτῶν· αἱ δὲ διαταγαὶ τῶν Ἀγγίων Ἀποστόλων Βιβλ. ε. Κεφ. δ΄. λέγουσι· „ Παράδοῦς δὲ ἡμῖν τὰ ἀντίτυπα Μυστήρια τοῦ τιμίου σώματος αὐτοῦ καὶ αἱματος, Ἰουδα μὴ συμπαρόντος ἡμῖν, ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος τῶν εἰλαίων“. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἰσαπέστολος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης τοῦτο τὸ ἴδιον θέλει, λέγων· „ Καθὸ καὶ αὐτός ὁ πᾶν συμβόλων δημιουργός (ὁ Χριστός διλ.) ἀποκλήρωι δικαιοσύνην τὸν οὐχ ὁσίως αὐτῷ καὶ ὁμο-

„ τρώτως τὰ ἱερά συνδειπνήσοντα“. (Κεφ. γ΄. περὶ Ἐκκλησι. Ἱεραρχ.) Ὅπερ χολιάζων Μάξιμος ὁ σοφός, λέγει· „ Ἐκ δὲ τῶν ἐξῆς εὐλόγως ἀντις φησὶ ὅτι μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ Δείπνου τὸν Ἰουδαν παρέδωκεν ὁ Χριστός τοῖς Μαθηταῖς τὸ Μυστήριον“. Τοῦτοις συμφωνοῖ καὶ ὁ Ἀλεξάνδρειος Κύριλλος ἐπιπῶν· „ Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν Ἰουδαν παραδίδοσιν τοῖς ἑνδεκα ὁ Σωτὴρ τὸ σωτηριακὸν Μυστήριον“. (παρὰ τῆ Σειρ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος τῆτοις συνάδων ἐκ μέρους, οὕτω φησὶ· „ Τινὲς δὲ φασὶν ὅτι, ἐξελθόντος τοῦ Ἰουδα, μετέδωκε τῶν Μυστηρίων τοῖς ἄλλοις Μαθηταῖς. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ἕτα ποιεῖν ὀφείλομεν, καὶ τῆς ποινῆς ἀπειργεῖν τῶν Μυστηρίων“. (Ἑρμην. εἰς τὸ κς΄. τοῦ κατὰ Ματθ.) Πότε δὲ τὸν μυστικὸν Δείπνον ὁ Κύριος παρέδωκεν; Ἀφ’ οὗ ἐβάλε τὸ Φωμίον εἰς τὸ τρυβλίον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν Ἰουδαν, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· „ Καὶ ἐμβάψας τὸ Φωμίον, δίδωσιν Ἰουδα Σίμωνος Ἰσκαριώτη. Λαβὼν οὖν τὸ Φωμίον ἐκείνος, εὐθέως ἐξῆλθεν· ἢν δὲ νύξ“. (Ἰω. ιγ΄. 26.) Τὸ Φωμίον δὲ ἐκεῖνο δὲν ἦτον σῶμα Χριστοῦ, ἀλλὰ ἄρτος κοινὸς ἀπὸ τὴν κοινὴν τράπεζαν, ὡς λέγει ὁ κριτικός Φώτιος, καὶ ἡμεῖς προεπιπομεν.

ἐμίσησε καὶ ἐσιγχάθη τὴν κακίαν τῆς προαιρέσεώς του, καθὼς ὁ Ἱεροβάβελτις προεῖπε τοῦτο περὶ τῆ Παρανόμου· „Παρέστη πάση ὁδῷ ἐκ ἀγαθῆ· κακία δὲ οὐ προσώχθησε“ (Ψαλ. λέ. 4.) ἀλλ' οὐδὲ ἐσυνετίσθη ὁ ἀσύνητος νὰ εἰπῇ καὶ αὐτὸς τὸν Θεοπρεπῆ ἐκείνον ὕμνον μετὰ τῶν τριῶν Παίδων· „Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψῆτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“.

ᾠδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„Ξεμίας δεσποτικῆς καὶ ἀθαμάτου τραπέζης ἐν ὑπερφύ τῷ πῶ
 „ταῖς ὑψηλαῖς φρεσὶ πιστοὶ δεῦτε ἀπολαύσωμεν, ἐπαμαβεβηκότα
 „λόγον ἐκ τοῦ Λόγου μαθόμεντες, ὅμ μεγαλύρομεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὰς προλαβοῦσας ᾠδὰς ἱστορικῶς ἐδιηγήθη ὁ Μελωδὸς τε περὶ τοῦ Θεοῦ Δείπνου, τὰρα εἰς τὴν παροῦσαν ᾠδὴν ἡδικώτερον ἐκλαμβάνει περὶ αὐτοῦ. Καὶ λοιπὸν ἐπιστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαόν, καὶ παρακινῶν ὅλους εἰς τὸ πᾶ μεταλάβουν τὰ Θεῖα Μυστήρια, μὲ συμβουλευτικὸν σχῆμα λέγει πρὸς αὐτὰς· Ἐλάτε, αἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ, καὶ καθαρθέντες πρότερον μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν τῆς ἐξομολογήσεως τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἐχθρῶν, καὶ τῆς ἀποδιώξεως τοῦ μίσους, καὶ καλλωπισθέντες μὲ τὸ καθαρὸν συνειδός, οὕτως ἄς προσέλθωμεν εἰς τὰ Θεῖα Μυστήρια, καὶ ἄς ἀπολαύσωμεν τὴν ξενίαν τὴν δεσποτικὴν: ἦτοι τὴν φιλοξενίαν ὅπου κάμνει σήμερον εἰς ἡμᾶς ἡ δεσπότης Χριστὸς, καὶ τὴν ἀθάνατον καὶ πνευματικὴν τράπεζαν ὅπου εἰς τοὺς ἀξιόους παρατίθεται· τρέφει γὰρ ἡμᾶς μὲ τὸ ἀφθαρτον καὶ πανακέραιον αὐτοῦ σῶμα, καὶ ποτίζει ἡμᾶς μὲ τὸ ἀφθαρτον καὶ ζωηρότατον αὐτοῦ αἷμα. Καὶ διὰ πᾶ εἰπῶ καθολικῶς, εἰς τὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν σημερινὴν τράπεζαν τῶν φρικτῶν Μυστηρίων δείχνει καὶ παραθέτει ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς τὴν μεγαλητέραν του σοφίαν, τὴν μεγαλητέραν του δύναμιν, καὶ τὸν μεγαλητερον πλοῦτον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος· ὅθεν γλαφυρῶς εἶπεν ὁ Ἱερὸς Αὐγουστίνος· „Σοφώτατον ὃν τὸ Θεῖον, πλείω διδόναι τῆς ἱεράς ταύτης οὐκ οἶδε θυσίας· παντοδύναμον ὃν, πλείω διδόναι οὐκ ἴσχυσε· πλουσιώτατον ὃν, διδόναι πλείω ἐκ ἑσχε“ (ἐν τῷ Προοιμίῳ τῆς ἱεράς Κατηχησεως τοῦ Βούλγαρι) Δὲν εἶναι κατώτερα καὶ τὰ λόγια τοῦ μεγάλου τῆς Θεσσαλονικῆς Γρηγορίου οὕτως ἔχοντα· „Βασιλικὴ ἐκτε-
 „λούμεθα πορφύρα προσερχόμενοι τοῖς Μυστηρίοις, μᾶλλον δὲ, βασιλικὴν αἷμά τε καὶ
 „σῶμα, καὶ πρὸς Θεῖαν, ἢ τοῦ θαύματος! υἰότητα μεταποιούμεθα, τῆς λαμπρότητος
 „τοῦ Θεοῦ μυστικῶς γενομένης ἐφ' ἡμᾶς, καὶ περιλαμψάσης ἐξαισίως, καὶ δύναμιν παρε-
 „χούσης κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν λάμψειν καθάπερ ἡ-
 „λιος“ (λόγῳ περὶ Μυστηρίων). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ,
 „Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα“, λέγει· „Ὡσπερ εἴτις σπινθῆρα λαβὼν ἀχύροις ἐγκαταχα-
 „σσει πολλοῖς, ἵνα σωζόμενον ἔχη τὸ τῆ πυρὸς σπέρμα, ἔτω καὶ ἐν ἡμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν
 „Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἐναποκρύπτει τὴν ζωὴν, καὶ ὡσπερ τί σπέρμα τῆς
 „ἀθανασίας ἐντίθησιν ὅλην τὴν ἐν ἡμῖν ἀφανίζον φθοράν“.

Ποῦ δὲ ταύτην τὴν τράπεζαν νὰ ἀπολαύσωμεν; Εἰς τόπον ὑψηλὸν καὶ ὑπερφύον· ἐν τῷ ἀνωγέῳ γὰρ παρέδωκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἀποστόλους τοὺς τὰ Μυστήρια· „Κακεῖνος γὰρ, φησὶν, ὑμῖν δείξει ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον, ἐκεῖ ἐτοιμάσατε (τὸ Πάσχα)“ (Λευκ. κβ'. 12.) Διότι, ἂν καὶ ὁ Κύριος ἐκαταδέχθη νὰ συγκαταβῇ ἕως εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἐσχατιάν καὶ ταπεινάσιν, ἀλλ' ὅμως πάλιν ὡς Θεὸς εἰς τοὺς ὑπερφύους τόπους χαίρει καὶ ὑψηλούς· τί δὲ ἄλλο νοεῖται τὸ ἀνώγειον, παρέξ αἱ ὑψηλαὶ φρένες, αἱ ἀναβαίνουσαι καὶ μετεωρίζόμεναι εἰς τὰς ὑψηλὰς περὶ Θεῦ Θεωρίας; Ἄς ἀπολαύσωμεν λοιπὸν διπλῶς τῆς ἀθαράτου τραπέζης τῶν Θεῖων καὶ φρικτῶν Μυστηρίων σήμερον, ἀδελφοί, καὶ αἰσθητῶς δηλαδὴ καὶ νοητῶς· αἰσθητῶς μὲν, τρώγοντες τὸν ἡγιασμένον ἄρτον, καὶ πίνοντες τὸν ἡγιασμένον οἶνον: ἦτοι τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου· νοητῶς δὲ, ἀπολαμβάνοντες

αὐτῶν ἐν ταῖς περὶ Θεοῦ ὑψηλαῖς νοήσεσι καὶ θεωρίαις, ὡς ἐν τινι ὑπερφῶ τόπῳ εὐρισκόμενοι πάσης τῆς γῆς καὶ τῶν γήινων ἐξηρημένῳ ἀνώγειν γὰρ, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, εἶναι ἢ ὑψηλὴ τοῦ νοός χώρησις, τὰ θεῖα, λέγω, καὶ νοητὰ πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ πνευματικὸς νῆς ἐμφιλοχωρεῖ καὶ ἐνδιατρίβει. Ἐστρωμένα δὲ εἶναι ταῦτα εἰς τὸν τοιοῦτον νοῦν, καθότι δὲν εὐρίσκεται εἰς αὐτὰ κανένα τραχὺ καὶ σκολιδόν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκολιά ὡς εὐθέα νοεῖ ὁ τοιοῦτος νοῦς· ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών· „ Πάντα εὐθέα „ ἐστὶ τοῖς νοοῦσι, καὶ ὄρθα τοῖς εὐρίσκουσι γινῶσιν “. (Παρ. ἡ. 9.)

Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τὸ ἐστρωμένον ἀνώγειν καὶ μὲ ὑψηλότερον τρόπον, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεοφύλακτον. Ἡ φυσικὴ κατάστασις καὶ ἐνέργεια τοῦ νοός ἀνώγειν ἐστρωμένον λέγεται· εἰ γὰρ καὶ ὁ νοῦς ἐν τῇ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ καὶ γινῶσει διάγων, ὑψηλὸν πράγμα ἐστίν· ἀλλ' ὅμως αὕτη φυσικὴ γινῶσις αὐτοῦ ἐστρωταί· ἥτοι εἶναι χθαμαλῆτε καὶ ταπεινῆ, συγκρινομένη μὲ τὴν ὑπὲρ φύσιν καὶ νοῦν γινῶσιν αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἀρπαγῇ ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ φθάσῃ εἰς τὴν ὑπὲρ νοῦν γινῶσιν ἐπάνω ἀπὸ κάθε ὕψους, τότε δὲν ἐνεργεῖ πλέον αὐτὸς τὴν κατὰ φύσιν αὐτῆ ἐνέργειαν αυτοκινήτως, ἀλλ' ἐνεργεῖται καὶ πάσχει ἐτεροκινήτως ὑπὸ τοῦ θείου φωτός, καὶ ἐξίσταται πάσης φυσικῆς ἐνεργείας· καθὼς καὶ οἱ Προφῆται λαμβανόμενοι κατὰ τὸν νοῦν ὑπὸ τῆς χάριτος τῆ Ἁγίου Πνεύματος, ἐξίστανται πάσης φυσικῆς ἐνεργείας τοῦ νοός· ὅθεν καὶ γέγραπται ὅτι ἐγινε λῆμμα Κυρίου εἰς τὸν δεῖνα Προφήτην· οὕτως ἀναγινώσκουμεν εἰς τὸν Ἀββακούμ, „ Τὸ λῆμμα, ὃ εἶδεν Ἀββακούμ ὁ Προφήτης “, (Ἀββ. α. 1.) καὶ εἰς τὸν Ζαχαρίαν, „ Λῆμμα λόγου Κυρίου “, (Ζαχ. θ'. 1.) καὶ εἰς τὸν Μαλαχίαν, „ Λῆμμα λόγου Κυρίου “ (Μαλ. α. 1.). (Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ εἰς τὴν Ε'. Ωδὴν τοῦ Β'. Κανόνος τῆς Κοιμήσεως ἐν τῷ Τροπάρῳ τῷ λέγουσι „ Τὸ σκεῦός διεπρεπεν “).

Πρῶτον λοιπὸν ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐτοιμάσωμεν τὸ ἐστρωμένον ἀνώγειν· ἥτοι νὰ ἐνεργῶμεν τὴν κατὰ φύσιν ἐνέργειαν τῆ ἰδικοῦ μας νοός, καταγινόμενοι πάντοτε εἰς θεωρίας καὶ νοήματα πνευματικά· καὶ ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἐτοιμασθῶμεν καὶ γένωμεν ἐπιτήδειοι εἰς τὸ νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπερφυσικὴν ἐνέργειαν καὶ ὑπὲρ νοῦν γινῶσιν, τότε ἔρχεται εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς καὶ τελεῖ τὰ Μυστήρια, ἀνάγων τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς ἀρπαγὰς καὶ ἀλαλήτους θεωρίας.

Τὸ δὲ „ Ἐπαναβεβηκότα λόγον ἐκ τοῦ Λόγου μαθόντες “ διττῶς νοεῖται· ἢ γὰρ λέγει ὅτι ἡμεῖς ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Εὐαγγελίου μαθόντες τὸν Θεὸν Λόγον, ὅτι ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερφῶν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ Πάσχα, μεγαλύνομεν αὐτὸν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ εἰς τὸ ἀνώγειν τὸ Δεῖπνον ἐκτελέσαντος μαθόντες λόγον ἐπαναβεβηκότα· ἢ γουν ἀναγωγὴν καὶ ἀλληγορίαν ὑψηλοτέραν, μεγαλύνομεν αὐτὸν. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ ἐπαναβεβηκὸς λόγος; Ἀκουσον τοῦ Ἱεροῦ Θεοφύλακτου, ὅτι, ὅταν ἐν ἡμῖν ἐνεργῇ ὁ Θεὸς Λόγος, ὅχι μόνον θέλομεν νοήσει τὴν τοῦ Πάσχα μετάληψιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑψηλοτέρους καὶ βαθυτέρους λόγους τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν κτισμάτων θέλομεν συνετισθῆ, κατὰ τὸ „ Ὁλομαι τοὺς Οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου “· (Φαλ. ἡ. 3.) μαθηταὶ γὰρ τοῦ Λόγου, μεθ' ὧν ποιεῖ τὸ νοητὸν Πάσχα, εἶναι πάντες οἱ λόγοι τῶν γεγονότων, κατὰ τὸν ἴδιον Θεοφύλακτον.

Τροπάριον.

„ Ἀπιτε, τοῖς Μαθηταῖς ὁ Λόγος ἔφη, τὸ Πάσχα ἐμ ὑπερφῶ
 „ τόπῳ ὧ μους ἐμίδρυται οἷς μυσταγωγῶ, σκευάσατε, ἀζύμῳ ἀλη-
 „ θείας λόγῳ τὸ στερρόν δὲ τῆς χάριτος μεγαλύματε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ λόγιον ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἀποστόλους λέγων· „ Πορευθέντες, ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ Πάσχα ἵνα φάγωμεν· . . . .
 „ κακεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώγειν μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε “. (Λουκ. κβ'. 8.)
 Κοντὰ δὲ εἰς τὴν κατὰ τὸ γράμμα Ἱστορίαν τοῦ Πάσχα συνάπτει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν
 κα-

κατὰ τὸ Πνεῦμα τούτου ἀναγωγὴν καὶ ἀλληγορίαν· καὶ ἀνώγει μὲν ἐννοεῖ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς, εἰς τὸ ὁποῖον ἀάθται ὁ νοῦς ὡς Βασιλεὺς· δεῖπνον δὲ ἐννοεῖ τὸν εὐσεβῆ λόγον τῆς Πίστεως, ὁ ὁποῖος καὶ δι' ἀζύμων καὶ δι' ἐνζύμων συγκροτεῖται· καὶ ἐπὶ καλοῦ γὰρ καὶ ἐπὶ κακοῦ λαμβάνονται καὶ τὰ ἀζύμα καὶ τὰ ἐνζύμα παρὰ τῆς Θείας Γραφῆς. Ἄζυμος μὲν ἐν λέγεται ὁ λόγος τῆς Πίστεως, διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ καθαρότητα καὶ ἀληθείαν, μὴ ἔχων τὴν ζύμην, ἥτις εἰς τὴν ὑπόκρισιν ἐννοεῖται, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος· „Προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις“· (Ματθ. 15. 6.) μακρὰν γὰρ ἀπὸ κάθε ὑπόκρισιν εἶναι ὁ τῆς Πίστεως λόγος, οὐκ ἄλλος μὲν ἂν, ἄλλος δὲ φαινόμενος, μὴδὲ ἔχων τὴν ζύμην τὴν παλαιάν· ἦγουν τὴν τοῦ παλαιοῦ καὶ σκιάδους καὶ παρελθόντος Νόμου, ἥτις διὰ τὴν παλαιότητα ὀξινίζει καὶ ἀχριστος γίνεται, μὴδὲ ἔχων τὴν ζύμην τῆς κακίας καὶ τῆς πονηρίας, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ὡστε ἐορτάζωμεν ἢ μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μὴδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας“· (1. Κορ. 5. 8.) Ἐνζύμος δὲ πάλιν λέγεται ὁ λόγος τῆς Πίστεως, καθότι αὐτὸς εἶναι στερεὸς, συγκρατῶν τὴν καρδίαν καὶ τὴν νοερὰν δύναμιν τοῦ πιστεύοντος, καὶ μὴ ἀφίνων αὐτὴν νὰ κλωνῆται εἰς διαφόρους αἱρέσεις καὶ πλάνας· ἂν τρόπον καὶ ὁ αἰσθητὸς ἐνζύμος ἄρτος στήριζει καὶ συγκρατεῖ τὴν αἰσθητὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἶπεν ὁ Φαλμαδός· „Καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στήριζει“· (Φαλ. ργ'. 15.)

Τούτων οὕτω προσγνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδός· ὁ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ Λόγος εἶπεν εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητῆ· σκικυάσατε (ἦτοι ἐτοιμάσατε), ὦ Μαθηταί μου, τὸ Πάσχα, χάριν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων λαῶν τῶν Χριστιανῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐγὼ μυσταγωγῶ καὶ διδάσκω τὰ τῆς εὐσεβείας Μυστήρια. Ἡ νοεῖται καὶ οὕτως· ἐτοιμάσατε, ὦ Μαθηταί μου, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσᾶς μὴ καὶ διδάσκω τὰ τῆς εὐσεβείας Μυστήρια, τὸ Πάσχα ἐν ὑπερφύτῳ τόπῳ, τούτέστιν ὅχι εἰς σαρκικὸν καὶ ψυχικὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ σαρκικὰ καὶ ψυχικὰ φρονούντα· ἐπεὶ δὲ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, Ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος· (1. Κορ. β'. 14.) τὸ δὲ ἰδικόν μου Πάσχα καὶ τὰ Μυστήρια εἶναι ὅλως πνευματικὰ· ἀλλὰ ἐτοιμάσατε αὐτὸ εἰς ἄνθρωπον ὑψηλὸν καὶ οὐρανομήκη καὶ τὰ ὑψηλὰ φρονούντα, καὶ ἀπλῶς, εἰς ἄνθρωπον πνευματικὸν καὶ νοῦν ἔχοντα θεωρητικόν.

Πῶς δὲ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐτοιμάσουν; Μὲ ἄζυμον μὲν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ ἀπλότητος, ὅχι ὅμως καὶ χωρὶς τὸν ἐνζύμον ἢ ἄρτῶν καὶ στερεόν· διότι τὸν ἐνζύμον ἄρτον αἰνιγματῶδῶς ἐφάνερῶσεν ὁ Μελωδός μετ' τὴν προσθήκην τοῦ, „Τὸ στερεόν δὲ τῆς χάριτος, μεγαλύνετε“· τῆς χάριτος δὲ ἐστὶ τὸ ἐνζύμον, ἐπεὶ δὲ ἐνζύμου ἄρτου καὶ ὁ Κύριος τότε παρέδωκε τὸ Μυστήριον, ἀκόμη γὰρ δὲν ἦτον καιρὸς τῶν ἀζύμων, καθότι αὐτὰ ἐτράγοντο μετὰ τοῦ ἀμνοῦ καὶ τῶν πικριδῶν ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου, καὶ πᾶσα δὲ ἢ τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξος Ἐκκλησία δι' ἐνζύμου ἄρτου ἐκτελεῖ τὸ Μυστήριον· ὅθεν καὶ ὡς τῆς χάριτος ἂν, ἀκολουθῶς εἶπεν ὁ Μελωδός ὅτι νὰ μεγαλύνουν τὸ ἐνζύμον· τὰ γὰρ ἀζύμα μετ' τὸ νὰ ἐμεταχειρίζετο ὁ παλαιὸς Νόμος εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἱεροπραξίας, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδός δὲν ὀνομάζει αὐτὰ τῆς χάριτος, οὔτε λέγει νὰ τὰ μεγαλύνουν οἱ πιστοί. Διὰ τί δὲ ὅλως ἀναφέρει ἄζυμα ἐδῶ ὁ Μελωδός; Διὰ νὰ δείξῃ μυστικῶς ὅτι ἐφαγε τότε τὸ παλαιὸν Πάσχα ὁ Κύριος, ὅπερ δι' ἀζύμων ἐγένετο, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες οὕτως ὑπέλαβον· ὅτι δὲ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον δὲν τὸ ἐφαγεν, ὅρα εἰς τὸν λόγον Ἰωάννου Ἱεροσολύμων κατὰ ἀζύμων, καὶ εἰς τὸ περὶ Μυστηρίων Βιβλιᾶριον Εὐστρατίου τοῦ Ἀργέντου.

Διὰ τοῦ ἀζύμου λοιπὸν καὶ τοῦ ἐνζύμου τοῦτο τὸ νόημα παρασταίνεται, δηλαδὴ ὅτι ὁ εὐσεβῆς ἄνθρωπος πρέπει νὰ τρέφεται ἀζύμως μὲν (ἦτοι ἀπλοῖκῶς) διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ ἀληθείαν τῆς εὐσεβείας καὶ Πίστεως· ἐνζύμως δὲ καὶ φρονίμως, διότι κατὰ εἰς τὴν ἀπλότητα πρέπει νὰ ἔχη καὶ σύνεσιν καὶ φρονιμάδαν· καθὼς καὶ ὁ Κύριος παραγγέλλει λέγων· „Γίνεσθε φρονίμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς ἢ περιστέραί“· (Ματθ. 10. 16.) καὶ ὁ Ἀπόστολος· „Μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ υπιάζεσθε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε“· (1. Κορ. 13. 20.) (1).

Τρο-

(1) Ὅτι μὲν εἶναι ἀποβεβλημένα τὰ ἀζύμα ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς σοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὰ δὲ ἐνζύμα μὲν εἶναι δεκτὰ εἰς αὐτήν, καὶ τί αὐτὰ δηλοῦσιν, ἀκουσον. Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ἐν τῇ πρώτῃ δια-

Τροπάριον.

„ Δημιουργὸν ὁ Πατὴρ πρὸ τῶν αἰώνων Σοφίαν γεμῆν, ἀρχὴν
 „ ὁδῶν με εἰς ἔργα ἔκτισε τὰ νῦν μυστικῶς τελοῦμενα. Λόγος γὰρ
 „ ἄκτιστος ὡς φύσει, τὰς φωρὰς οἰκειοῦμαι, οὐ νῦν προσείληφα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Ἱερός Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ Ἡ. κεφάλαιον τῶν Παροιμιῶν, ὅπου ἡ ἐνυπόστατος Σοφία ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ λέγει περὶ ἑαυτοῦ. „ Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ“ πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι... πρὸ τοῦ ὄρη ἐδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων τῶν βουῶν γεννᾶ με“. (Στιχ. 22.) Ἐπειδὴ δὲ τὸ, Ἐκτισε ῥῆμα, ὡς ἀπὸ τῆς ἐνυποστάτου Σοφίας τοῦ Πατρὸς λεγόμενον, σκανδαίου πέτρα ἔγινεν εἰς πολλούς· ἐκ τούτου γὰρ οἱ Ἀρειανοὶ κινούμενοι, ἐτόλμισαν νὰ εἰποῦν κτίσμα τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο ὁ Θεοπέσιος Κοσμᾶς ἀριστα ἐδῶ διακρίνει, τί μὲν δηλοῖ τὸ, Γεννᾶ, τί δὲ τὸ, Ἐκτισεν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Χριστὸς Θεὸς ἐστὶν ὁ αὐτὸς καὶ ἄνθρωπος, τὸ μὲν Γεννᾶ λαμβάνεται ἐπὶ τῆς αἰδίου αὐτοῦ Θεότητος, καθ' ἣν ἐκ τοῦ ὁμοουσίου ἐγεννήθη Πατὴρ ὑπὲρ πάντα λόγον καὶ τέλος πρὸς τὰ ἔξω· τὸ δὲ Ἐκτισε λαμβάνεται ἐπὶ τῆς χρονικῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος, καθ' ἣν ἐπτώχευσε τὸ κτιστόν. Σαφηνίζων λοιπὸν τὴν ἀσάφειαν τοῦ ῥητοῦ τῆς Παροιμίας ὁ Μελωδὸς λέγει· Ἐμὲ τὴν δημιουργικὴν Σοφίαν τῶν ἀπάντων γεννᾶ ὁ Πατὴρ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· γεννᾶ δὲ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, ἡγουν δημιουργικὴν αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τῶν ὄντων, δι' ἧς τὰ πάντα ἐγένετο· εἰς δὲ ταῦτα τὰ ἔργα τὰ νῦν μυστικῶς τελοῦμενα, ἡγουν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην σωτηρίαν καὶ τὴν ἀνάπλασιν, δὲν μὲ γεννᾶ, ἀλλὰ ἔκτισε με, ἡγουν νυδόκησέ με νὰ προσλάβω τὸ κτιστόν σώμα. Ἄς μὴ θαυμάζῃ δὲ τινὰς, ἀν ἐγώ, Θεὸς ὢν κατὰ τὴν ἀναρχον φύσιν τῆς Θεότητος καὶ ἄκτιστος καὶ προαιώνιος ὑπάρχων Λόγος καὶ Υἱὸς, λέγω ὅτι μὲ ἔκτισεν ὁ Πατὴρ· μηδὲ εἰς ἄτοπα νοήματα κρημιζέσθω, ὑπὸ τῆς λέξεως ταύτης κινούμενος· ἐπειδὴ γὰρ ἐγὼ ἐπ' ἐσχάτων προσέλαβον εἰς τὴν ἰδικήν μου ὑπόστασιν τὴν κτιστὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἐν πρόσωπον καὶ μία ὑπόστασις σύνθετος γέγονα ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τοῦτο οἰκειοποιῶμαι καὶ τὰς φωνὰς τῆς ἀνθρωπότητός μου· καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἡ ἀνθρωπότης μου ἐχρεώσται νὰ λέγῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς, τοῦτο ἐγὼ λέγω παρὰ ταῖς Παροιμίας, ὡς ἐκ μέρους αὐτῆς· εἰ γὰρ καὶ διπλοῦς ὑπάρχω κατὰ τὰς φύσεις, ἀλλ' ὅμως εἰς ὑπάρχω κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ὑπόστασιν.

Οὕτω μὲν ἠρμήνευσε τὸ, Γεννᾶ καὶ τὸ, Ἐκτισε Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ὁμοίως καὶ ὁ Νύσσης τὸ „ Ἀρχὴν ὁδῶν“ συνάπτουσι μὲ τὸ, Ἐκτισεν, ἡγουν ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα τὰ νῦν μυστικῶς τελοῦμενα, καὶ θέλουσιν ὅτι νοεῖται τοῦτο κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ὁποίαν προεἶδεν ὁ Θεὸς ἀρχὴν τῶν αἰδίων τοῦ ὄρησιν πρὸ πάντων τῶν ποιημάτων· καὶ ὄρα τὸν Μηνιάτην εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς Δευτέρου Κυριακῆς πρὸς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· καὶ ἴσως βέλτιον τοῦτό ἐστι, καθότι καὶ τὰ λόγια τοῦ Παροιμιαστοῦ οὕτως ἐκφέρονται· „ Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα
 „ αὐ-

διαλέξει, ἢ ἐποίησατο τοῦ Λατίνου Σκαράνου οὕτω φησί· „ Πρῶτον ὑμῶν ἀποσχίζομεθα, ὅτι ἀντὶ ἐν-
 „ ζῶντων ἐν ταῖς ὑμῶν λειτουργίαις προσφέρονται ἀ-
 „ ζῶμα· περὶ αὐτοῦ γὰρ οὕτως ἡ ἐβδόμη οἰκουμε-
 „ νικὴ σύνοδος τίθει· Εἴ τις οὐ τίθεισιν εἰς τὴν
 „ προσφορὰν προζύμην καὶ ἄλας, καὶ τις προσφέ-
 „ ρει ζῶμα, ἀνάθεμα ἐστω· καὶ ὁ μέγας Βασι-
 „ λεύς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς, θείας Λειτουργίας φησί·
 „ Διὰ τῶν ἐνταῦθα τελοῦμένων σημαίνομεν τὴν τε-

λεῖαν ἀνθρωπότητα τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 „ στοῦ, καὶ δείκνυμεν τοῦτο τελειὸν Θεὸν εἶναι καὶ
 „ τελειὸν ἄνθρωπον· ἄλευρον ἢ σὰρξ, πρέζυμον ἢ
 „ ψυχὴν, ἄλας ὁ νοῦς· καὶ διὰ τοῦτο ἐνοῦν καὶ
 „ ἐμφυχον τὸ τῆς Κυρίου σῶμα ὀνομαζόμενον. Ἀλλὰ
 „ καὶ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἀποπληροῦμεν ἐν ταῖς
 „ ἱεραῖς προσφοραῖς· ὄρασις, τὸ ἄλευρον ὄσφρησις
 „ τὸ πρέζυμον, ἀκοή τὸ πῦρ, γούσις τὸ ἄλας, καὶ
 „ ἀφὴ τὸ ὕδωρ“. (Τόμ. α.)

αὐτοῦ· πρὸ δὲ πάντων τῶν βουρῶν γενῆ με· ὅπου τὸ μὲν, Ἐκτίσε σχετικῶς προφέρεται πρὸς τέλος καὶ αἰτίαν, δηλαδὴ τὴν ἀρχὴν τῶν ὁδῶν καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἔργα· τὸ δὲ, Γενῆ ἀσχετῶς καὶ ἀναίτιας ἐκφέρεται, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Τὸ μὲν ὦν, ὁ Χριστὸς (ἦτοι κατὰ τὴν Θεότητα) καὶ αἰεὶ ὦν ἐκ τοῦ αἰεὶ ὄντος ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον· οὐδὲ γὰρ ἦν τοῦ Λόγου λόγος ἀνώτερος“· (ἦγουν ποιητικὴ αἰτία) (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Ἀλλὰ καὶ τὸ Τροπάριον τοῦτο δύναται νὰ νοηθῆ κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀνωτέρω Πατέρων, ἐὰν λάβῃ ὑποστιγμὴν εἰς τὸ, Γενῆ οὕτω· „Δημιουργὸν ὁ Πατὴρ πρὸ τῶν αἰώνων Γενῆ με“, καὶ ἐδῶ νὰ σταθῆ· εἶτα ὡς ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς νὰ εἰπῆ· Ἀρχὴν ὁδῶν με εἰς ἔργα ἐκτίσε τὰ νῦν μυστικῶς τελεμένα“. Σημειῶσαι ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος „Κύριος ἐκτίσατό με“ ἀνέγνωσαν· παρ' ἄλλοις ἀντιγράφοις, „Καὶ οὐκ ἐκτίσε με“· τὸ δὲ „Ἐκτίσατό με“ νοεῖται ἀντὶ τοῦ ἐγέννησεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀδάμ εἶπεν, ὅταν ἐγέννησε τὸν Κάϊν· „Ἐκτίσατό μιν (ἦτοι ἐγέννησα) ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ“. (Γέν. δ'. 1.) (1).

Τροπάριον.

Ὡς ἄνθρωπος ὑπάρχω οὐσία οὐ φαντασία, οὕτω Θεὸς τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιδόσεως ἢ φύσις ἢ ἐμωθεῖσά μοι· Χριστόν ἔμα διό με γινώτε, τὰ ἐξ ὧν, ἐν οἷς, ἀπερ πέφυκα σώζομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ κακόδοξοι καὶ αἰρετικοὶ ἐπεχείρησαν νὰ μολύνῃ, ὅσον ἐκ μέρους τῶν, τὴν κοσμοσωτήριον Οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἄλλοι μὲν γὰρ ἐβλασφήμησαν, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος δὲν προσέλαβεν ἀνθρωπότητα ἀληθῆ καὶ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτον ὁ δυστυχὴς Εὐτυχῆς ὁ Μονοφυσίτης· ἄλλοι δὲ ἐβλασφήμουν, ὅτι ἡ προσληφθεῖσα ἀνθρωπότης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου δὲν ἐθεώθη εὐθύς ἐν τῇ προσλήψει, οὔτε ἐζήχην, ὅπερ τὸ χρίσαν, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ ἀνεὶς Ἀπολιναρίου· καὶ ἄλλοι ἐφρόνουν δύο Υἱούς, ἕνα τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα, καὶ ἄλλον τὸν ἐκ Μαρίας γεννηθέντα· τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος.

Ταύ-

(1) Θέλεις νὰ ἀκούσῃς, Ἀγαπητέ, καὶ τὰ ἴδια λόγια τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ Νύσσης; Ἀκουσον αὐτὰ πρὸς πληροφορίαν σου. Ὁ μὲν Θεολόγος οὕτω γράφει· „Τί τῶν ὄντων ἀναίτιος; Θεότης· οὐδεὶς γὰρ αἰτίαν εἰπεῖν ἔχει Θεοῦ. Ἡ τί ἂν εἴη Θεοῦ πρεσβύτερον; τί δὲ τῆς ἀνθρωπότητος (ἢν δι' ἡμᾶς ὑπέστη Θεός) αἰτία; Τὸ σωθῆναι πάντας ἡμᾶς· τί γὰρ ἕτερον; Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθα καὶ τὸ, ἐκτίσε καὶ τὸ, γενῆ με σαφῶς εὐρίσκομεν, ἀπλοῦς ὁ λόγος. Ὁ μὲν ἂν μετὰ τῆς αἰτίας εὐρίσκοιμεν, προσδῶμεν τῇ ἀνθρωπότητι· ἢ δὲ ἀπλῶν καὶ ἀναίτιον τῇ Θεότητι λογιώμεθα.“ Ἐκτίσε γὰρ με, φησὶν, ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· ἔργα δὲ χειρῶν κατὰ ἀλήθειαν καὶ κρίσιν, ὧν ἐνεκεν ἐχρίσθη Θεότητι· χρίσις γὰρ αὕτη τῆς ἀνθρωπότητος. τὸ δὲ, Γενῆ με, χωρὶς αἰτίας· ἢ δεῖξόν τι τούτῳ προσκειμενον. Γίς οὖν ἀντρεῖ λόγος, κτίσμα μὲν λεγεσθαι τὴν Σοφίαν κατὰ τὴν κατὰ γέννησιν· γέννημα δὲ κατὰ τὴν πρώτην καὶ πλεονῶσα κλητῶν; (Λόγ. Β'. περὶ Υἱοῦ).

Καὶ ὁ συνώνυμος δὲ αὐτῷ καὶ τῆς Νύσσης φωστῆρ οὕτω λέγει· „Κύριος ἐκτίσε με· τούτου χάριν ἐκτίσθη καὶ αἰεὶ ὦν καὶ μηδὲν τῷ κτισθῆναι δεόμενος,

ᾧστε μὲ γινώσκῃ ἀρχὴν ὁδῶν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἀνθρώπους λέγω· τῆς γὰρ ὁδοῦ τῆς πρώτης καταφθαρσίης, εἶδε πάλιν ἐγκαινισθῆναι τοῖς πλανωμένοις ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν αὐτὸν ἐμὲ, ὃς εἰμι ὁδός. Καὶ ὅτι πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἢ τοῦ, Ἐκτίσε με διάτοια βλάπτει, σφικτώτερον ἡμῖν τοῦτο παρίστανει διὰ τῶν ἰδίων λόγων ἢ θεῖος Ἀπόστολος, ἐν οἷς διακελεύεται· „Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν“· (Ῥωμ. ιγ'. 14.) καὶ πρὸς τούτοις ὅπου τὸν αὐτὸν ἐπαναλαβὴν λόγον φησὶν· „Ἐνδύσασθε τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα“. (Ἐφ. δ'. 24.) Εἰ γὰρ ἐν μὲν ἐστὶ τὸ σωτήριον ἐνδύμα, τούτου δὲ ἐστὶν ὁ Χριστός, οὐκ ἂν ἄλλον τις εἶποι, παρὰ τὸν Χριστόν εἶπαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα. Ἀλλὰ δήλον ὅτι ὁ τὸν Χριστόν ἐνδυσάμενος, τὸν καινὸν ἐνδεδυτὰ ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα· μόνος γὰρ οὗτος ὡς ἀληθῶς καινὸς κυρίως ὀνομάζεται ἄνθρωπος, ὃς οὐχὶ διὰ τῶν γυμνῶν τε καὶ συνηθῶν τῆς φύσεως ὁδῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων ἐφάνη βίω, ἀλλ' ἐξηλλαγμένης καὶ ἰδιαίτουσα ἐπὶ μόνου τούτου ἐκαινοτομήθη καὶ κτίσις“. (Λόγ. Γ'. κατ' Εὐνομίου τόμῳ β').

Ταύτας λοιπὸν τὰς αἰρέσεις θέλων νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ κατασρέψῃ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, δὲν εἰσάγει τὸν ἑαυτὸν του ἀντιλέγοντα μὲ τὰς ἀνωτέρω αἰρετικούς, οὐδὲ τὸν δεῖνα Ἀπόστολον, ἢ τὸν δεῖνα Διδάσκαλον, ἢ τὸν δεῖνα Προφήτην, ἀλλ' αὐτὸν εἰσάγει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὕτω περὶ ἑαυτοῦ θεολογοῦντα καὶ λέγοντα· ὡς ἄνθρωποι, καθὼς ἀληθῶς κατ' οὐσίαν, καὶ ἐχὶ κατὰ φαντασίαν προσέλαβον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἄνθρωπος ἀληθῆς ὑπάρχω· οὕτω καὶ ταύτην τὴν προσληφθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ καὶ ἐνωθεῖσάν μοι φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην ἐν ἀληθείᾳ ἐθέωσα κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδόσεως: ἦτοι λαβὼν ἐγὼ κατ' ὑπόστασιν τὸ κτιστὸν καὶ παθητὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀντέδωκα δικαίως τὴν θέωσιν εἰς αὐτήν· τρόπος γὰρ ἀντιδόσεως ἐστὶ, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννην, ἐκατέρωθεν φύσεως τῆς ἐν Χριστῷ ἀντιδιδοῦσης τῇ ἑτέρᾳ τὰ ἴδια, διὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως ταυτότητα, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων ἀσύγχυτον περιχώρησιν· ὅθεν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον Θεὸς παθητὸς ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται, καὶ Κύριος τῆς δόξης ἐσαυραμένος, καθὼς δηλαδὴ δέχεται τὰ τῆς παθητῆς φύσεως ἰδιώματα τῆς ὑποστατικῆς συνέσεως αὐτῷ· καὶ πάλιν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παιδίον λέγεται προαιώνιον, καὶ ἄνθρωπος ἀναρχος, καθότι σύνθετος ὢν ὁ Χριστὸς ἐκ δύο φύσεων Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ποτὲ μὲν ἐκ τῶν θεοπρεπῶν αὐχημάτων, ποτὲ δὲ ἐκ τῶν ἀνθρωποπρεπῶν καὶ ταπεινῶν ἰδιωμάτων ὀνομάζεται.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα· διὰ τοῦτο, ὡς ἄνθρωποι, γνωρίσατέ με ἕνα Χριστὸν, κατὰ τὴν ὑπόστασιν διπλαδὴ καὶ τὸ πρόσωπον, μὴ διαιρούμενον εἰς δύο Τίξες, σώζοντα δὲ τὰς δύο φύσεις, Θεότητα διπλαδὴ καὶ ἀνθρωπότητα ὁλοκληρότατα καὶ ἀκραιότατα σὺν πάσαις ταῖς φυσικαῖς αὐτῶν ἐνεργείαις καὶ ἰδιώμασιν, ἐξ ὧν φύσεων, καὶ ἐν αἷς φύσεσι, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἅπερ (ἦτοι αὐταὶ αἱ δύο φύσεις) ἐγὼ εἶμι ὁ Χριστὸς. Εἶπον δὲ μᾶλλον καὶ ἀκριβέστερον τὸ τρίτον, διότι, κατὰ τὸν Θεόδωρον, τὸ πρῶτον: ἦτοι τὸ, Ἐξ ὧν δὲν εἶναι τόσον ἀκριβές· εἰ γὰρ καὶ λέγεται ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι ἐκ τῶν δύο πέφυκε φύσεων, ὡς παρὰ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ γράφεται· „ Προελθὼν δὲ „ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, ἐν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων σαρκὸς καὶ πνεύματος ὧν, τὸ μὲν „ ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν) ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι πάντῃ προσφυῆς τὸ λέγειν οὕτω περὶ Χριστοῦ· καθότι ὁ λέγων ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαίνεται ὅτι ἐννοῖαν ὕλης καὶ εἶδους εἰσάγει, καὶ υπονοεῖται ὅτι δοξάζει τὸν Χριστὸν ὅτι συνίσταται ἐξ ὕλης μὲν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ εἶδους δὲ τῆς Θεότητος· τοῦτο δὲ εἶναι ἀνάξιον νὰ νοῆται ἐπὶ Χριστοῦ· ἐπειδὴ ὁ προσληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ὁλόκληρος ἄνθρωπος, ὁ ἐκ σώματος καὶ νῆ καὶ ψυχῆς, δὲν ἦτον ὡς ὕλη ἀνείδεος, ἀλλ' οὔτε ἡ Θεότης ἦτον τοιοῦτον εἶδος, ὥστε νὰ μορφώσῃ τὴν τοιαύτην ὕλην.

Δεύτερον δὲ λέγεται Ἐν οἷς, ἤγουν ὅτι ἐν ταῖς δύο φύσεσι πέφυκεν ὁ Χριστὸς· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ αὐτὸ ἔχεται ἀκριβείας· καθότι ὁ λέγων τῆτο ἐννοῖαν εἰσάγει μέρους καὶ ὅλου· ἐν τοῖς μέρεσι γὰρ τὸ ὅλον ἐστίν· οὐ γὰρ ὡς ὅλον μὲν ἐστὶν ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς, ὡς μέρη δὲ αὐτοῦ ἡ Θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἵνα δώσωμεν ὅτι ἐν αὐτοῖς θεωρεῖται. Τί δὲ ἀσεβέστερον τὸ νὰ μερικεύσῃ τινὰς τὴν ἄπειρον Θεότητα; Οἰκειότερον λοιπὸν καὶ ἀκριβέστερον εἶναι, ὅταν περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ θεολογῶμεν, νὰ ἀφίνωμεν τὸ, Ἐξ ὧν, καὶ τὸ, Ἐν οἷς, νὰ προτιμῶμεν δὲ τὸ, Ἄ· διότι, ἂν καὶ ἐκεῖνα φαίνονται ὅτι ἐλέχθησαν καὶ λέγονται εὐσεβῶς ὑπὸ πολλῶν Θεολόγων, ἤγουν, ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς θεωρεῖται ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι· μὴ ὅλον τοῦτο ἀκριβέστερον εἶναι νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς δύο φύσεις ἐστὶ, Θεὸς διπλαδὴ καὶ ἄνθρωπος· ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἶπεν· „ Αἱ δύο φύσεις, εἰς ἐστὶ „ Χριστὸς, καὶ ὁ εἰς Χριστὸς, δύο φύσεις ἐστὶ“ (Βιβλ. γ'. κεφ. ιδ'.) (1).

Ἐρα-

(1) Σημειοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τοῦ αὐτοῦ Δαμασκηνοῦ. „ Ὅταν ἡμεῖς λέγωμεν, ἢ ἀκούομεν „ ἄλλων λεγόντων ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκ Θεότητος ἐστὶ „ καὶ ἀνθρωπότητος, οὐ δεῖ ἐννοεῖν αὐτὸν ἕξ ἐτέ- „ ρων ἕτερον, ὥσπερ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρω- „ πον, ἢ ὡς ἐκ τεσσάρων στοιχείων σῶμα, ἀλλ' ἐξ „ ἑτέρων τῶν αὐτῶν· ἐκ Θεότητος γὰρ καὶ ἀνθρω- „ πότητος Θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον τὸν

αὐτὸν καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἐκ δύοτε καὶ ἐν „ δυσὶν ὁμολογοῦμεν φύσεων. (Βιβλ. γ'. κεφ. γ'.) „ Ὁμοίως καὶ ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς θεωρεῖ- „ ται καὶ γνωσκεται ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, „ οὐχὶ ἐν ἑτέροις ἕτερον νοοῦμεν αὐτὸν, ἀλλ' ἐτέ- „ ροις τὸν αὐτὸν· καὶ ὅπως ἐπ' αὐτοῦ καὶ ταῦτα „ οἰκειῶς λέγονται“. Μολονταῦτο καὶ οἰκειότερον, „ ὡς εἶπομεν, καὶ ἀκριβέστερον εἶναι τὸ τρίτον.

Ἐρανίσθη δὲ τὰ τρία ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν πολὺν ἐν Θεολογία Γρηγόριον καὶ ἐμίμησεν αὐτόν· καθὼς γὰρ ἐκεῖνος Θεολογῶν περὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων τῆς μακαρίας Τριάδος καὶ τῆς μιᾶς τούτων Θεότητος, εἶπεν· „Ἐν γὰρ ἐν τρισὶν (ὑποστάσεσι δηλ.) ἡ Θεότης, καὶ τὰ τρία ἐν, τὰ ἐν οἷς ἡ Θεότης, ἢ τόγχε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἢ ἡ Θεότης“· (Λόγ. εἰς τὰ φῶτα) οὕτω καὶ ὁ Θεῖος Κοσμάς ἐδῶ περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ Θεολογῶν, „Ἐξ ὧν, καὶ ἐν οἷς, ἄπερ πέφυκα“· εἶπε, τὸ, „Ἄπερ, τοῦ, Ἐξ ὧν, καὶ τοῦ, Ἐν οἷς, δείχνων ἀκριβέστερον. Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ δὲ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Κληδόσιον οὕτω γράφει ὁ ἀνωτέρω Θεολόγος· „Καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ, ἐξ ὧν ὁ Σωτὴρ (ἴτοι δύο αἱ φύσεις εἰσὶν αὐτοῦ), εἶπερ μὴ ταυτὸν τὸ ἀόρατον τῷ ὀρατῷ, καὶ τὸ ἄχρονον τῷ ὑπὸ χρόνον· οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος“ μὴ γένοιτο! (ἴτοι οὐχὶ δύο ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα) τὰ γὰρ ἀμφοτέρω ἐν τῇ συγκράσει, Θεοῦ μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ Θεωθέντος· ἢ πῶς ἀντις ὀνομάσειεν“.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα νὰ προετοιμαζώμεθα μετὰ τὴν Προσοχὴν τοῦ νοός, μετὰ τὴν ἀποστροφὴν τῶν πονηρῶν καὶ αἰσχροῦν καὶ βλασφημῶν λογισμῶν, μετὰ τὴν ἀποχὴν τοῦ μίσους καὶ τῆς μνησικακίας, μετὰ τὸ καθαρὸν συνειδός, μετὰ τὴν κατὰ δυνάμιν νηστείαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ μετὰ τὴν ἐξαγόρευσιν τῶν κρυπτῶν· καὶ οὕτω διὰ τῆς τοιαύτης προετοιμασίας νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὰ Θεῖα Μυστήρια καὶ νὰ μεταλαμβάνωμεν τοῦ μυστικοῦ Δείπνου, καθὼς ὅλος οὗτος ὁ Κανὼν περὶ τούτου, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, διαλαμβάνει. Ἄμποτε κάνεις ἀπὸ ἡμᾶς νὰ μὴ φανῇ μιμητὴς τοῦ προδότου Ἰούδα, θανασίμους μὲν ἀμαρτίας ποιῶν, ἔπειτα δὲ τολμῶν κοινωῆν ἀναξίως τὸ σῶμα καὶ αἷμα τῆ Κυρίου. Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμωνον εἰς τὸν τοιοῦτον! ὅτι αὐτὸς δὲν φωτίζεται ἀπὸ τὰ φωτουργικὰ Μυστήρια, ἀλλὰ μάλλον σκοτίζεται καὶ καταφλέγεται· αὐτὸς δὲν λαμβάνει ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν του, ἀλλὰ μάλιστα κατάκρισιν καὶ καταδίκην, καθὼς ἡ Παῦλος βοᾷ· „Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως (τὸ σῶμα καὶ αἷμα τῆ Κυρίου) κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τῆ Κυρίου“· (ἀ. Κορ. ια. 29.)

Ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Εἰ γὰρ χωρὶς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς ἐπακολουθούσης μετανοίας, οὐδὲ ρημάτων Θεῶν ἀξιόστις ἐστὶ πρὸς ὑποδοχὴν· πῶς αἷμα Χριστοῦ καὶ σῶμα δέξαιτ' ἀντις ἐν ἑαυτῷ, μὴ δὲ ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας ἀναλόγου τοῖς πταίσμασι προκαταρθεῖς; Εἰ γὰρ ἀνατεῖναι πρὸς Χριστὸν τὰς χεῖρας καὶ εὐχασθαι οὐκ ἐνι, μὴ καθαρὰς ἔχοντι ταύτας ἀπὸ ἀμαρτίας, μηδὲ προαποθεμένῳ μίσος ἅπαν καὶ τὰς ἐκ τούτου διαλογισμούς· καὶ τοῦτο δείκνυσιν ὁ Παῦλος, „Βέλομαι λέγων, ἐν παντὶ τόπῳ εὐχεσθαι ὑμᾶς, ἐπαίροντας ὀσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν“· πῶς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἔχωμεν τὸν Θεόν, καὶ σύσσωμοι αὐτῷ γενώμεθα μὴ προαποθέμενοι τὰς ἀμαρτίας δι' ἐξομολογήσεως, μηδὲ τὸν ἐξ αὐτῶν προσγεγόμενον ρύπον τῆ ψυχῆ ἐλεημοσύνη καὶ ἀγνεία καὶ ἐγκρατεία προσευχῆτε καὶ κατανύξαι, καὶ τοῖς ἄλλοις τῆς μετανοίας ἔργοις προκαθάραντες“; „Ὅχι μόνον δὲ μετὰ τὰ τοιαῦτα πρέπει καθαρῶμεθα πρὸ τῆς μεταλήψεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν μεταλήψιν πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ νὰ φυλαττώμεθα, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο μὴ μόνον προκαθαίρωμεθα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν τοῦ Θεοῦ τούτου δώρου προσέχωμεν ἑαυτοῖς, καὶ πολλὴν ἐπιδειξώμεθα τὴν φυλακὴν, ὥστε μὲν τῶν παθῶν ἀνώτεροι, καὶ τὰς ἀρετὰς καταγγέλλειν τοῦ ἐνοικῆσαι εὐδοκήσαντος ἡμῖν ἐν τῆς ἐν ἡμῖν ἐπιφαινομένης κατὰ ταύτας πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητος“· (Λόγ. περὶ Θεῶν Μυστηρίων).

Ἄμποτε δὲ καὶ νὰ φωτισθῶμεν ὑπὸ τῆς Θείας χάριτος, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὰ θεοπρεπῆ καὶ ὑψηλὰ καὶ Θεολογικὰ νοήματα ὅπου περιέχονται ἐν τοῖς Τροπαρίοις τούτοις, καθὼς ταῦτα φανερόντα, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐν τῇ κατὰ μέρος ἐνὸς ἐκάστου ἐξηγήσει· ἵνα κενκαθαυμένοι ὄντες διὰ Πράξεως, καὶ πεφωτισμένοι διὰ Θεωρίας ἐνωθῶμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐρχομένῳ εἰς τὸ ἐπούσιον πάθος, καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν Θάνατον· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΑΡΧΟΥ ΚΟΣΜΑ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„ Προσάββατόν τε .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθώς εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τρίτην καὶ Τετάρτην ἐποίησεν ὁ Ἱερὸς οὗτος Κοσμᾶς Ἀκροστιχίδα ἓνα τέλειον Ἰαμβικὸν Στίχον, καὶ τὸ ὄνομα ἐκάστης ἡμέρας ἐποίησε καὶ Ἀκροστιχίδα αὐτῆς, εἰπὼν· „ Τῇ Δευτέρᾳ Τρίτῃ Τετράδι Φαλῶ “· ἔτω παρομοίως καὶ τῶν δύο ἡμερῶν τῆς μεγάλης δηλαδὴ ταύτης Παρασκευῆς καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου Ἀκροστιχίδα ἐποίησεν ἓνα τέλειον Ἰαμβικὸν στίχον, εἰπὼν· „ Προσάββατόν τε „ Σάββατον μέλπω μέγα “· εἰς κάθε δὲ ἡμέραν ἐκ τῶν δύο Ἀκροστιχίδων ἐκαμε τὸ ἴδιον αὐτῆς ὄνομα. Ὅθεν τῆς σημερινῆς ἡμέρας τὴν Ἀκροστιχίδα ταύτην ἐποίησεν οὕτως ἔχουσαν· „ Προσάββατόν τε “.

Καθώς δὲ εἰς τὰς δύο Ἀκροστιχίδας τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος ἐποίησε, καὶ εἰς κάθε μίαν ἐξ ἐκείνων ἠκούετο ἔξωθεν τὸ, Φαλῶ· οὕτω καὶ εἰς ταύτην τῆς μεγάλης Παρασκευῆς ἀκούεται ἔξωθεν τὸ, Μέλπω ῥῆμα τὸ ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ στίχου εὐρισκόμενον· οἷον „ Προσάββατόν τε μέλπω “· Προσάββατον δὲ εἶναι ἢ Παρασκευὴν, καθότι πρὸ τοῦ Σαββάτου αὕτη ἀμέσως τάττεται καὶ ἀριθμεῖται· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς ἀρρένδφρονος Ἰουδαῖθ γράφεται· „ Καὶ ἐνήστευσεν (Ἰουδαῖθ) πάσας τὰς ἡμέρας ἡ χηρεύσεως αὐτῆς, χωρὶς Προσαββάτων καὶ Σαββάτων “· (Ἰουδ. ἡ. 6.) καὶ καθαρῶτερα εἶπε τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος· „ Ἐπεὶ ἦν Παρασκευὴ, ἔστι Προσάββατον “· (Μάρκ. 15. 42.) (1).

Ῥδὴ ἐ. Ἦχος Πλ.β. Ὁ Εἰρμός.

„ Πρὸς ἡμᾶς ὀρθρίζω τὸν δι' εὐσπλαγχρίαν σεαυτὸν τῷ πεσόμτι κενώσαρτα ἀτρέπτως, καὶ μέχρι παθῶν ἀπαθῶς ὑποκύψαρτα, „ Λόγε Θεοῦ τὴν εἰρήνην παράσχου μοι φιλάμθρωπε .

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῖται ὅτι εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Παρασκευὴν λόγους ἔχουσιν οἱ ἔξῃς Πατέρες. Ὁ Χρυσόστομος ἔχει λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν “· ἴτερον, ἡ ἀρχὴ „ Πεπλήρωται ἡμῖν ἡλοικὸν ὁ τῆς νηστείας ἀγών, ἐλήξεν εἰς τὸν Σταυρὸν “· ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Τῆς χθδὲς ὑποσχέσεως “· Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Φο-

„ βερὰ τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ Μυστήρια “· Ἀθανάσιος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Μέγα μὲν Οὐρανὸς „ δημιουργημα “· Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πρὸς ὑψηλοτάτην ἡμῖν ἀνάδραμῶν “· Σάββατον οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ· οἱ δὲ, ἐν τῇ τῆ Βατοπαιδίου καὶ Ἰβήρων καὶ Διονυσίου καὶ ἐν τῇ Πρωτάτῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Από τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ Ἱερὸς Μελῶδός, καὶ πρεπόντως· καθὼς γὰρ ἡ παρούσα Πέμπτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, οὕτως ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν ἔπρεπε νὰ ἐρανισθῇ καὶ ὁ Εἰρμός οὗτος. Τί δὲ λέγει ὁ Ἡσαΐας; „ Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός “. (Ἡσ. κς΄. 9.) Ὅρα δὲ, πῶς εὐφυστάτα προσαρμόζει ὁ Ἱεράρχης τὰ λόγια τοῦ Ἡσαΐου εἰς τὴν παρούσαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος. Πρὸς σέ ὀρθρίζω, λέγει, ὄχι τὸν ἐν ἀρχῇ ποιήσαντα τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ὄχι τὸν ποιήσαντα τὸν ἥλιον εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν Σελήνην εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτὸς· ὄχι τὸν φυτεύσαντα Παραδείσον κατὰ ἀνατολὰς, ἢ διαπλάσαντα ταῖς χερσὶ τὸν ἄνθρωπον, ἢ τόσα καὶ τόσα ποιήσαντα θαύματα· ἀλλὰ ὅλα ταῦτα ἀφήσας, πρὸς ἐσέ, λέγει, Κύριε, ὀρθρίζω, ὅστις διὰ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀρρήτον φιλανθρωπίαν ἐκένωσας ἀτρέπτως τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἐσυγκατέβης ἕως εἰς ἡμᾶς. Προσέθηκε δὲ τὸ, Ἀτρέπτως· διότι, ἂν καὶ ἐκένωθη γενόμενος ἄνθρωπος, ἀτρέπτος ὁμως καὶ ἀναλλοίωτος ἔμεινε κατὰ τὴν Θεότητα· μείνας γὰρ ὅπερ ἦν Θεός, προσέλαβεν ὅπερ οὐκ ἦν ἄνθρωπος. Τίνος δὲ χάριν, καὶ διὰ τί ἐκένωσας τὸν ἑαυτὸν σου, Κύριε; Χάριν τοῦ πεσόντος Ἀδάμ, ὅστις διὰ τὴν παρακοὴν ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν τρυφὴν τοῦ Παραδείσου. Οἰμοίως πρὸς ἐσέ ὀρθρίζω, Κύριε, ὅστις ἐταπεινώθης ἕως καὶ νὰ λάβῃς πάθῃ καὶ Σταυρὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον· ἀπαθῶς ὁμως, τουτέστι χωρὶς νὰ πάθῃς κατὰ τὴν Θεότητα· ὁ γὰρ Χριστὸς, ἐπειδὴ ἦτον εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις, διὰ τοῦτο ἀναλόγως τοῖς ἰδιώμασι τῶν ἠνωμένων αὐτῷ φύσεων, τῆς θείας λέγω καὶ τῆς ἀνθρωπίνης, κατὰ μὲν τὴν θείαν ἦτον ἀπαθῆς, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπίνην ἦτον παθητός· ὥστε καὶ πάσχων ὁ Χριστὸς, ἀπαθῶς τοῖς πάθεσιν ὑπέκυπτεν (1).

"Αφ"

(1) Ἐπειδὴ ἐνταῦθα περὶ τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ὁ λόγος ἐστὶ, διὰ τοῦτο σημιουόμεν τὰ κάτωθεν εἶδη τῶν παθῶν καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν πρὸς εἰδικὴν φιλολόγων ἀναγνωστῶν. Ἐδέχθη ὁ Κύριος Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ μὲ αὐτὸν ἐφάνηκεν ὅτι ἐρρίψε τὸν στέφανον ὅπου εἶχεν ὁ Διάβολος εἰς τὴν κεφαλὴν ὡς νικητὴς κατ' ἡμῶν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· κατὰ δὲ τὸν Ἀθανάσιον, ὁ ἀκάνθινος στέφανος ἐφάνηκεν ὅτι ὁ Κύριος ἐξήλειξε τὴν κατάραν ὅπου ἔλαβεν ἡ γῆ εἰς τὸ νὰ βλαστάνῃ ἀκάνθας καὶ τριβόλους· ἐφάνηκεν δὲ πρὸς τοῦτοις ὁ ἀκάνθινος Στέφανος καὶ ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἠφάνισε τὰς μερίμνας καὶ ὀδύνας τῆς παρουσίας ζωῆς, αἱ ὁποῖαι ὀνομαζονται ἀκάνθαι, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀθανάσιον· ἐφάνηκεν ἀκόμη ὁ ἀκάνθινος στέφανος ὅτι ὁ Κύριος ἐγένετο Βασιλεὺς καὶ νικητὴς τοῦ κοσμοκράτορος, τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ἀμαρτίας· καθὼς λέγει ὁ ἴδιος Ἀθανάσιος· στέφανον γὰρ φοροῦσιν οἱ Βασιλεῖς. Ἐξεδύθη τὰ ἱμάτια καὶ εἰσδύθη τὴν πορφύραν, διὰ νὰ ἐκδύσῃ τοὺς δερματίνους χιτῶνας ὅπου ἴφορεσεν ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, σημεῖον ὄντας τῆς νεκρώσεως. Ἐτεδύθη πάλιν τὰ ἱμάτια, διὰ νὰ ἐνδύσῃ αὐτὸν τὴν ἀφθαρσίαν τὴν πρὸ τῆς παρακοῆς κατὰ τὸν αὐτὸν. Κάλαμον ἔλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὴν δεξιάν ὡς ση- πικοντα· φυσικὴν γὰρ ἀντιπάθειαν ἔχει ὁ κάλαμος μὲ τοὺς ὄφεις καὶ θανατοῖνε αὐτούς, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ παύσῃ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Διαβόλου, τὴν ὁποίαν ἔλαβε κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ σβύσῃ τὸ χειρόγραφον

τῶν ἀμαρτιῶν μας, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. Ἐλαβε τὸν κάλαμον, διὰ νὰ ὑπογράψῃ βασιλικῶς μὲ τὸ κόκκινον αἷμά του τὸ γράμμα τῆς συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτιῶν μας· καθότι καὶ οἱ Βασιλεῖς μὲ κόκκινον κιννάβαρι υπογράφουσιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Στεδῆτης Θεόδωρος ἐν τῷ Δοξαστικῷ τῆς τρίτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν· „ Χριστέ ὁ Θεός, ὁ τῷ καλάμῳ τῷ Σταυροῦ βαφαῖς ἐρυθραῖς τοὺς σούς δακτύλους αἱματώσας, τοῖς ἀφείμοις ἡμῶν (ἦτοι τοῖς συγχωρητικῶς γραμμασι) βασιλικῶς ὑπογράψαι φιλανθρωπισάμενος. Εἰς τὸ ξύλον ἐσταυρώθη, διὰ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως. Ἐλαβε τὴν γεῦσιν τῆς χολῆς καὶ τοῦ ὄξους, διὰ τὴν γλυκίαν γεῦσιν τοῦ καρποῦ τῆ ἀπηγορευμένου, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Ἐλαβε τὰ καρφία, διὰ νὰ καρφώσῃ τὴν ἀμαρτίαν. Ἄπλωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν Σταυρὸν, διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ ἄπλωμα τῶν χειρῶν τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Ἐύας ἵπου ἐποίησαν εἰς τὸ ἀπηγορευμένον ξύλον, καὶ διὰ νὰ ἐνώσῃ τὰ μακρὰν διειστώτα, Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, οὐράνια καὶ ἐπίγεια. Ἐλαβε τὸν θάνατον, διὰ νὰ θανατώσῃ τὸν θάνατον. Ἐτάφη, διὰ νὰ μὴ σπρεφόμεθα πλέον ἡμεῖς εἰς τὴν γῆν ὡς τὸ πρότερον. Ἀνέστησε τοὺς νεκροὺς εἰσελθόντας εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ἵνα δείξῃ ὅτι ἀφ' οὗ ἡμεῖς ἀναστηθώμεν, ἔχομεν νὰ εἰσελθώμεν εἰς τὴν ἀγῶν Ἱερουσαλήμ. Τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ ὅπου ἔρρευσαν ἐκ τῆς πλευρᾶς του ἐφάνηκεν, τὸ μὲν ὕδωρ, τὸ Βάπτισμα, τὸ δὲ αἷμα, τὴν κοινωνίαν τοῦ αἵματος, καὶ πρὸς τοῦτοις τὸ διὰ Μαρτυρίας Βάπτισμα. Ἐσκοτίσθησαν οἱ φαστήρες, διὰ νὰ φανερῶσιν ὅτι πειθοῦσι τὸν Σταυρωθέντα. Αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, διότι ἐπάσχεν ἡ πέτρα τῆς ζωῆς. Εἰς τὸ ἄθος τοῦ Σταυροῦ ἀνέβη,

διὰ

Ἄφ' οὗ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Μελωδός, λαμβάνει τὸ τέλος τοῦ Εἰρμού ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβε καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῆ· ὅθεν ἐκεῖνος μὲν εἶπε· „Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δός ἡμῖν“· (Ἡσ. κς'. 9.) οὗτος δὲ λέγει· „Χάρισαί μοι τὴν εἰρήνην σου Κύριε“. Εἰρήνην δὲ εἶπε τὴν θείαν καὶ σωτηριαδὴν καὶ ἀνωθεν ἐρχομένην, περὶ ἧς ὁ Κύριος εἶπεν· „Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν“· (Ἰωάν. ιδ'. 27.) καὶ περὶ τῆς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία παρακαλεῖ λέγουσα· „ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης τοῦ Κυρίου δευθῶμεν“· ἔστι γὰρ καὶ εἰρήνη κοσμικὴ, ἡ διὰ κοσμικὰ τέλη συνισταμένη, ἡ ὁποία πολλάκις καταντᾷ εἰς μάχην καὶ πόλεμον καὶ ἀπώλειαν· περὶ ἧς εἶπεν ὁ Κύριος· „Οὐ καθὼς ὁ Κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν“· (Ἰω. ιδ'. 27.) καὶ ὁ Ἱερεμίας γράφει· „Εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ ποῦ ἐστὶν εἰρήνη“; (Ἱερεμ. ε'. 14.)

Διὰ τί δὲ λέγει ἐδῶ ὁ Ἡσαΐας „Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ Πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“; Ἐπειδὴ καθὼς ἡ σαρκικὴ ἀγάπη καὶ ὁ σωματικὸς ἔρως δὲν ἀφίνει τοὺς ἐραστὰς νὰ κοιμηθοῦν ἀναπαυτικά, ἀλλ' ἐξυπνᾷ αὐτοὺς τὴν νυκτᾶ· οὕτω καὶ ἡ θεία ἀγάπη δὲν ἀφίνει τοὺς ἐραστὰς τοῦ Θεοῦ νὰ κοιμῶνται ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ σηκώνει αὐτοὺς διὰ νὰ δοξολογήσουν καὶ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν ἐρωμένον αὐτῶν Θεόν. Οὕτω τὸν Προφήτην τοῦτον ἡ θεία ἀγάπη ἐσήκωνεν εἰς δοξολογίαν Θεοῦ καὶ εὐχαριστίαν, καθὼς τοῦτο ὁ αὐτὸς σημεῖοι λέγων· „Ἠλπίσαμεν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἐπὶ τῇ μνεῖα, ἢ ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ ἡμῶν· ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ Πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός“· (Ἡσ. κς'. 9.) οὕτω καὶ τὸν Προφήτην Δαβιδ' ἡ αὐτὴ θεία ἀγάπη ἐσήκωνε· διὸ καὶ ἔλεγεν· „Ὁ Θεὸς ὁ Θεός μου, πρὸς σέ ὀρθρίζω· ἐδίψησέ σε ἡ ψυχὴ μου“· (Ψαλ. ξβ'. 1.)

Τροπάριον.

„Ρυθθήμετες πόδας καὶ προκαθαρθήμετες Μυστηρίου μεθεξεί τοῦ Θεοῦ μῦρ, Χριστέ, σοῦ οἱ ὑπηρεταί, ἐκ Σιῶν ἑλαιῶμος μέγα πρὸς Ὅρος συαμηλθον, ὑμνοῦντές σε φιλαμθρωπε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἄφ' οὗ ἐτελείωσεν ὁ Μελωδός τὰ τοῦ μυστικοῦ Δείπνου καὶ τοῦ Θεοῦ Νιπτῆρος εἰς τὸν Κανόνα τῆς μεγάλης Πέμπτης, τῶρα ἐδῶ εἰς τὸ Τριῶδιον τῆς μεγάλης Παρασκευῆς ἀναφέρει τὰ μετὰ ταῦτα γενόμενα, καθὼς τὰ διηγείται ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Ἐμνήσαντες γὰρ, φησὶν, ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὅρος τῶν ἑλαιῶν“· (Ματ. κς'. 30.) Ὅθεν τῆτο τὸ ρητὸν ἐρανίζόμενος λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἄφ' ἧ οἱ Μαθηταὶ καὶ ὑπηρεταί σου ἐνίφθησαν μὲν κατὰ τοὺς πόδας μετὰ τὸν θείον Νιπτῆρα, προκαθαρίσθησαν δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ μετὰ τὴν μετοχὴν καὶ κοινωνίαν τοῦ Θεοῦ σου Μυστηρίαι· ἦτοι μετὰ τὴν μεταλήψιν τοῦ

διὰ τὸ πτώμα ὅπου ἔπαθεν ὁ Ἀδάμ. Καὶ τελευταῖον ἀνάστη, διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀνάστασιν. Ταῦτα πάντα εὐρήσεις ἐν τῇ σειρᾷ τῆ κατὰ Ματθαῖον, τῇ συλλεχθείσῃ ὑπὸ τοῦ Νικήτα· τὰ πλείω δὲ τούτων μαρτυρεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκεῖ διὰ στίχων ἐμμέτρων·

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Δεῖος Πρόκλος δικαίον εἶχε νὰ ἐκφωνῇ ἐγκωμιαστικῶς καὶ θαυμαστικῶς περὶ τῶν εἰδῶν πᾶν παδῶν τοῦ Κυρίου, λέγων· „Ὁ πάδος κόσμου καθάρσιον! ὦ θάλαττος ἀθανασίας ἀφορμὴ, ζῶν ἀνατέλλουσα! ὦ κλέδοδος ἐν ἄδου, τῶν ἐξ αἰῶνος νεκρωθέντων γέφυρα πρὸς ἀναβίωσιν! ὦ μεσημβρία τῆς δειλινῆς ἐν Παράδεισῳ ἀδίκης ἀνάκλησις! ὦ Σταυρὸς δένδρου Ἰατρὸς! ὦ ἦλοι τὸν Κόσμον τῇ θεογονίᾳ προσηλώσαντες, καὶ θάνατον καταπείραντες! ὦ

ἀκανθαὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἀμπελώνος οἱ βότρυες! ὦ χολὴ τοῦ τῆς Πίστεως μέλιτος πρόξενος καὶ τῆς Ἰουδαίων πονηρίας κατήγορος! ὦ σπογγος, τὴν κοσμικὴν ἀμαρτίαν ἀποσπογγίσας καὶ ἀποσμύζας! ὦ κάλαμος ἐν Οὐρανοῖς τοὺς πιστοὺς παλιτογράφας, καὶ ἀρχεκάκου ὄφιος τὴν τυραννίδα συντριψας! ὦ Μυστήριον παρὰ ἀπίστοις ἀπιστούμενον, ὑπὸ δὲ πάντων πιστῶν ἀκαταπίυστος προσκυνούμενον! ὦ σημεῖον παρὰ ἀπίστων ἀντιλεγόμενον, καὶ παρὰ πιστῶν δοξαζόμενον! ὦ Μυστήριον, (τοῦ Σταυροῦ) Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, Ἐθνεσι δὲ μαγρία, ἡμῖν δὲ Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, κατὰ φησιν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος“. (Λόγ. εἰς τὸ πάδος τοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Φοβερά τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ Μυστήρια“).

τοῦ ἀχράντου σου σώματος καὶ τῆ τιμίου σου αἵματος· ἀφ' οὗ, λέγω, οὕτως ἐκαθαρίσθησαν, τότε ἀνέβησαν μαζί με ἐσέ ἀπό τήν Σιών (τήν Ἱερουσαλήμ) εἰς τὸ μέγα Ὅρος τῶν ἐλαιῶν, ὑμνοῦντες καὶ εὐχαριστοῦντες ἐσέ, φιλάνθρωπε.

Ἐχει δὲ καὶ ἀναγωγικὴν θεωρίαν ὁ λόγος οὗτος· πόδες γὰρ τῆς ψυχῆς νοοῦνται αἱ ὑποβεβηκυῖαι αὐτῆς δυνάμεις: ἦτοι ἡ αἴσθησις, ἡ φαντασία, ἡ δόξα καὶ ἡ διάνοια. Ὅποιος λοιπὸν νίψῃ καὶ καθάρισι ταύτας διὰ τῶν πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν ἀρετῶν, ὡς διὰ θείων χειρῶν, καὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις φυλάττη καθαρὰς ἀπὸ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα, τὴν δὲ φαντασίαν φυλάττη ἀμόλυτον ἀπὸ τὰς αἰσχροῦς εἰκόνας καὶ τύπους τῆς ἀμαρτίας, τὴν δὲ δόξαν φυλάττη ἀπὸ τὰς ψευδοδοξίας καὶ πονηρὰς ὑπολήψεις τε καὶ προλήψεις, τὴν δὲ διάνοιαν τὸ ταχυπετές ὄρνεον χαλιώσῃ διὰ τῆς προσοχῆς καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν καρδίαν, τὸν δὲ νοῦν, τὴν ἀνωτάτην δύναμιν τῆς ψυχῆς καθάρισι διὰ νοεῶς προσευχῆς καὶ πρὸς Θεὸν ἐνώσεως, αὐτὸς ἀναβαίνει ἀπὸ ἐδῶ εἰς Ὅρος ὑψηλῆς θεωρίας, καὶ φθάνει εἰς μέτρα φωτισμοῦ, καὶ ἀρπάζεται εἰς ἀποκαλύψεις ἀλαλήτων Μυστηρίων τοῦ Πνεύματος, καὶ τοῖς αὐλοῖς νόοις συναμιλλᾶται, καὶ με' αὐτοὺς ὑμνεῖ τὸν Θεόν.

Τροπάριον.

„ Ὁράτε, ἔφης, φίλοι, μὴ θροεῖσθε· νῦν γὰρ ἤγγικεν ὥρα ληθῆ-
 „ μαί με κταμῆμαι χερσὶν ἀνόμων· πάντες δὲ σκορπισθήσεσθε,
 „ ἐμὲ λιπόμτες, οὓς συμάξω, κηρύξαι με φιλάμθρωπον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ρητὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ μάλιστα τοῦ Ματθαίου εἶναι συνερανισμένον τὸ παρὸν Τροπάριον· τὸ μὲν γὰρ „ Ὁράτε, μὴ θροεῖσθε “ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον· (Ματθ. κδ'. 6.) ὁμοίως ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἐρανίσθη καὶ τὸ ἀκόλουθον· „ Ἴδου ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν “· (Ματ. κς'. 45.) τὸ δὲ „ Πάντες σκορπισθήσεσθε “ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα· „ Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε “· (Ἰω. ις'. 32.) καὶ ἀπὸ τὸν Ματθαῖον καὶ Ζαχαρίαν· „ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς “· (Ματθ. κς'. 31. Ζαχ. ιγ'. 7.) τὸ δὲ „ Οὓς συναξω “ καὶ αὐτὸ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ματθαῖον· ταῦτὸ γὰρ εἶναι με' ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ματθαῖος· „ Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν “· (Ματθ. κς'. 32.)

Τούτων οὕτως ἐγνωσμένων, εἰσάγει ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα ἐκ προσώπου αὐτοῦ πρὸς τοὺς Μαθητὰς του· Ὁράτε, φίλοι καὶ Μαθηταί μου, καὶ μὴ φοβεῖσθε· ὅπερ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἶπε με' ἄλλας λέξεις· „ Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ „ δειλιάτω “· (Ἰω. ιδ'. 27.) Καὶ διὰ τί λέγω νὰ μὴ φοβῆσθε; Ἐπειδὴ ὁ καιρὸς οὗτος εἶναι καιρὸς ἀνδρίας καὶ μεγαλοψυχίας· τάρτα γὰρ ἐπλησίασεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν, οἳ τινες ἔχουν νὰ με' θανατώσουν· ὅλοι δὲ εἰσεῖς ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ θανάτου ἔχετε νὰ σκορπισθῆτε ὁ καθείς εἰς τὰ ἴδια, καθὼς ὅταν φονευθῆ ὁ Ποιμὴν σκορπίζονται τὰ πρόβατά του εἰς ἕνα καὶ ἄλλο μέρος· ἀφ' οὗ ὁμοίως ἀναστηθῶ, τότε θέλω σᾶς συναξεῖ ὅλους εἰς ἕνα τόπον: ἦτοι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου καὶ ἔχετε νὰ με' κηρύξετε ὡς φιλάμθρωπον.

Ὁδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Στήλην κακίας ἀντιθέου Παῖδες θεῖοι παρεδειγμάτισαμ' κατὰ
 „ Χριστοῦ δὲ φρυαττόμερον ἄμομον συνέδριον, βουλευέται κερά,
 „ κτεῖμαι μελετᾶ τὸν ζῶντος κρατοῦρτα παλάμη, ὅμ πᾶσα κτίσις
 „ εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ ὀσιώτατοι, λέγει, καὶ Θεοσεβέστατοι ἐκεῖνοι τρεῖς Παῖδες παρεδειγμάτισαν: ἦτοι ἐφαύλισαν καὶ κατεφρόνησαν ὡς ἓνα μηδέν, ἢ ἐθεάτρισαν φανερώς καὶ κατήσχυναν τὴν χρυσοῦν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἥτις, ἐπειδὴ ἀνεστηλώθη διὰ τὰ προσκυνηταὶ ἀπὸ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι λαοὺς ὡς Θεός, διὰ τοῦτο ἀκολούθως ἦτον καὶ μία στήλη τῆς ἀντιθέου κακίας: ἦτοι τῆς ἀσεβείας τοῦ Τυράννου. Οἱ μὲν οὖν ἅγιοι τρεῖς Παῖδες οὕτω τὴν εἰκόνα ἐκείνην ἐθεάτρισαν καὶ κατήσχυναν (1)· τὸ δὲ παράνομον συνέδριον τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων, τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ταραττόμενον καὶ μαινόμενον, δὲν ἐπαδειγματίσειεν, οὐδὲ ἐφαύλισεν, ὡς οἱ τρεῖς Παῖδες, τὴν στήλην τοῦ φθόρου καὶ τῆς μισαιφόνου γνώμης ὅπου εἶχε κατὰ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἀνεστηλωμένη μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, ὄχι! Ἀλλὰ τί κάμνει; Βουλευέται μὲν μίαν ματαίαν καὶ εὐκαιρὸν βουλήν· μελετᾷ δὲ τὴν θανατώσῃ ἐκεῖνον τὸν Δεσπότην, ὁ ὁποῖος κρατεῖ μὲ τὴν παλάμην του τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων. Καὶ ποία ἄλλη βουλή ματαιότερα ἀπὸ αὐτὴν; ἢ τί ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τῆς μελέτης ταύτης κενσοπουδέστερον; Βέβαια οὐδέν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἱεροφάντης Δαβὶδ τὰς κατὰ τοῦ Κυρίου κενὰς ταύτας μελέτας προβλέπων τοῦ παρανόμου συνεδρίου, ἐλεγκτικῶς ἔλεγεν· „Ἴνα τί ἐφρύαξαν Ἐθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενὰ;“ (Ψαλ. β΄. 1.) Ἀκολούθως δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὅν πᾶσα κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας“, διὰ τὰ δεῖξῃ ὅτι εἶναι ἡ ἕδῃ ὀγδόη, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸς εἶναι ἡ ἀνωτέρω λόγος.

Ἄξιον δὲ εἶναι τὰ σημειώσωμεν ἐδῶ τὸ ἀκόλουθον ὡς ἐν παραρτήματι, ὅτι ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων μέχρι τῶν ἐσχάτων τὰ παιδία καὶ οἱ νεώτεροι ἐφάνηκαν εὐσεβέστεροι τῶν γεροντοτέρων· καθὼς γὰρ ἐν τοῖς χρόνοις ὅπου ἦτον αἰχμάλωτοι οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα, οἱ τρεῖς νέοι Παῖδες οὗτοι κατεφρόνησαν μὲν τὴν στήλην καὶ εἰκόνα τῆς ἀσεβείας, εὐλόγουν δὲ καὶ εὐφήμεον τὸν Θεόν· οἱ δὲ ἐν Βαβυλῶνι πρεσβύτεροι καὶ γεροντότεροι ἐπροσκύνησαν μὲν τὴν εἰκόνα τῆς ἀσεβείας, ἐβλασφήμησαν δὲ τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Κυρίου, τὰ μὲν παιδία καὶ οἱ νέοι εὐφήμεον καὶ ἐδόξαζον αὐτὸν θεοπρεπῶς, ὅταν ἦσθλθεν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, καθήμενος ἐπὶ πώλου ὄνου· οἱ δὲ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ Ἰερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ ἐβλασφήμησαν αὐτὸν τοῦ ἐναντίου· διὰ τοῦτο δικαίως ὁ μὲν Προφήτης Δαβὶδ ἐπαινεῖ τῶν ἀνωτέρω παιδίων τὰς εὐφημίας λέγων· „Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον“· (Ψαλ. η΄. 2.) ὁ δὲ Κύριος ἀπεδέχθη αὐτάς, καὶ περὶ τῶν παιδίων εἶπεν· „Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν“· (Ματθ. ιη΄. 3.)

Τροπάριον.

„Ἀπὸ βλεφάρων, Μαθηταὶ (2), μῦμ ὕπρω, ἔφης Χριστέ, τιρά-
 „ξάτε· ἐμ προσευχῇ δὲ γρηγορεῖτε, πειρασμῶ μήπως ὄλθοθε, καὶ
 „μάλιστα Σίμων· τῷ κραταιῷ γὰρ μείζωμ πείρα· γυῶθί με Πέ-
 „τρε, ὅμ πᾶσα κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶμας.“

ΕΡΜΗ-

(1) Εἰς τοιοῦτον γὰρ σημειώμετον μεταχειρίζομαι καὶ ἡ Γραφή τὸ, Παραδειγματίζω· ὅθεν γέγραπται· „Ὁ Ἰωσήφ δίκαιος ὢν, καὶ μὴ δέλων αὐτὴν (τὴν Παρθένον δηλ.) παραδειγματίσαι“... (ἦτοι φανερώς θεατρίσαι) (Ματθ. α΄. 19.) Ὁμοίως καὶ ὁ Παῦλος λέγει· „Ἀνασταυρῶντες εαυτοὺς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντες“· (Ἐβ. ε΄. 6.) Καὶ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς γέγραπται· „Καὶ εἶπε Κύριος

τῷ Μωϋσῇ· λάβε τοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, καὶ παραδειγματίσει αὐτούς τῷ Κυρίῳ κατέναντι τοῦ Ἡλίου“· (Ἄριθ. κέ. 4.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „Τὸ ἐμφανῶς οὖν ἀρὰ κολάζεσθαι, καὶ τὸ οἰονεῖ πως ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ Θεοῦ, παραδειγματισθῆναι φησὶν ἀπέναντι τοῦ Ἡλίου“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Μαθηταῖς·

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι συγγραμμένον ἀπὸ διάφορα ῥητὰ τοῦ Εὐαγγελίου· ὁ μὲν γὰρ Ματθαῖος λέγει· „Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς Μαθητὰς αὐτοῦ (Ἰησοῦς) καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής“· (Ματθ. κς'. 40.) ὁ δὲ Λουκᾶς οὕτω φησίν· „Εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐζητήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου“· (Λουκ. κβ'. 31.) ὁ δὲ Μάρκος λέγει· „Ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων δηλ.) βεβαρημένοι (ἀπὸ τὸν ὕπνον) (Μάρκ. ιδ'. 40.)“· Ταῦτα λοιπὸν τὰ ῥητὰ ἐνώσας ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει οὕτως.

Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ εἶπας πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους σου· Ὡ παμφίλιτατοι Μαθηταί μου, τῶρα κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς παραδόσεώς μου τινάζετε ἀπὸ τὰ βλέφαρά σας (ἦτοι ἀπὸ τὰ ὀμμάτια) τὸν ὕπνον, καὶ ἅς μὴ εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ σας βεβαρημένοι· ἡ γὰρ ὕπνος ὄχι μόνον τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς φυσικὰ καταβαρύνει, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν, ὅς τις εἶναι ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς λοιπὰς δυνάμεις αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα δὲ ὅλον παραλύει· Ὅρα δὲ ὅτι προσφῶς εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ ῥῆμα Τινάζετε· διότι, ὅταν ὁ ὕπνος κυριεύσῃ τὴν καρδίαν, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν διώξῃ τις, πᾶρεξ μὲ τὸ τίναγμα χερῶν καὶ ποδῶν καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ σώματος, καὶ τότε μόλις καὶ μετὰ βίας· Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τοὺς Μαθητὰς του νὰ τινάζουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς των τὸν ὕπνον, τότε λέγει εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ γρηγοροῦν· ἦτοι νὰ ἦναι ἔξυπνοι κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν· ἐπειδὴ πρῶτον πρέπει νὰ ἐκλίνη τις ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ ἔπειτα νὰ ποιῇ τὸ ἀγαθόν, κατὰ τὴν Φαλμικὴν ἐντολήν· „Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν“· (Φαλ. λγ'. 14.)

Εἰς τί δὲ πράγμα τοὺς λέγει νὰ ἦναι ἔξυπνοι; Ὅχι εἰς βιωτικά καὶ ἀνωφελῆ διηγήματα, ὄχι εἰς μύθους καὶ παραμύθια· ἀπαγε! αἱ γὰρ ἀγρυπνίαι ὅπου ἐξοδεύονται εἰς τὰ τοιαῦτα μάταια καὶ ἐφάμαρτα πράγματα εἶναι πολὺ χειρότεραι καὶ ἀνωφελέστεραι ἀπὸ τὸν ὕπνον· ὁ δὲ ὕπνος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἶναι πολλὰ καλλίτερος καὶ ὠφελιμώτερος ἀπὸ τὰς τοιαύτας ἀγρυπνίας· Ἀλλὰ εἰς τί διδάσκει ὁ Κύριος τοὺς Μαθητὰς του νὰ ἦναι ἔξυπνοι; Εἰς τὴν ἀγίαν προσευχὴν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶν ἀπὸ τὸν πειρασμόν τοῦ Διαβόλου· οὐδὲν γὰρ ἄλλο εἶναι τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Μελωδοῦ, πᾶρεξ μία ἐξηγήσις τῶν λόγων ἐκείνων τῷ Κυρίῳ· „Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν“· Εἶτα καὶ τὰ ἀνωτέρω λόγια ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τὰ ὅποια εἶπεν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Πέτρον ὁ Κύριος, ὁμοίως καὶ τὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου· „Σίμων καθεύδεις; οὐκ ἰσχύσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;“ (Μάρκ. ιδ'. 37.) ὅθεν λέγει τρόπον τινὰ πρὸς αὐτόν ὁ Κύριος· ὦ Σίμων Πέτρε, σὺ μάλιστα καὶ ἐξακρέτως ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Μαθητὰς μου, σὺ περισσότερο ἀγρύπνια εἰς τὴν πρὸς Θεὸν προσευχὴν, ἵνα ἀπὸ αὐτὴν ἐνδυναμωθεῖς νικήσῃς τὸν ἐχθρὸν ὅπου περισσότερο σὲ πολεμεῖ ἀπὸ τοὺς ἄλλους· ὅλους γὰρ ἐσᾶς ἐζήτησεν ὁ Σατανᾶς διὰ νὰ κοσινίσῃ καὶ νὰ ταραξῇ ὡς σιτάρι, ἐσὲ δὲ μάλιστα· Διὰ τί; Ἐπειδὴ καὶ ἐσὺ εἶσαι ἀνώτερος καὶ κορυφαῖος τῶν ἄλλων, καὶ κατὰ τὴν Πίστιν θερμότερος.

Ὅθεν, καθὼς οἱ ἐχθροὶ σπουδάζουν νὰ κηρμίσουν ἐκείνους τοὺς πύργους τῶν πόλεων, ὅπου βλέπουν δυνατωτέρους καὶ οὐκισωτέρους ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πληροφορημένοι ὄντες, ὅτι μαζὶ μὲ ἐκείνους ἔχουν νὰ συγκηρμίσουν καὶ τοὺς ἀδυνατούς, καὶ καθὼς ὅποιος θανατάσῃ τὸν γενναίτερον σκύλον τὸν φύλακα μιᾶς μάνδρας, καὶ ὅλην τὴν μάνδραν τῶν προβάτων δύναται εὐκόλως νὰ θανατώσῃ· οὕτω καὶ ὁ Διάβολός γνωρίζων τὸν μακάριον Πέτρον ἀνώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ ἀνδρειότερον, ὅλον τὸν πόλεμον καὶ τὴν μάχην ἔστησε κατ' αὐτοῦ, ἵνα νικήσας αὐτόν εὐκόλως νικήσῃ ἡμεῖς καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ αὕτω τὴν μάνδραν τοῦ Χριστοῦ διασκορπίσῃ καὶ ἀφανίσῃ· τοῦτο γὰρ διπλοῖ τὸ „Τῷ κραταῖῳ γὰρ μείζων πείρα“ (ἦτοι εἰς τὸν δυνατὸν κατὰ τὴν ψυχὴν μεγαλῆτερος πόλεμος ἐπάγεται παρὰ τοῦ ἐχθροῦ)· Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Σολομών· „Κρίσις ἀπότομος ἐν

„ τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται· ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστὶν ἐλέους· δυνατοὶ δὲ δυνα-
 „ τῶς ἐτασθήσονται “. (Σοφ. 5'. 5.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος, ἐρμηνεύων τὸ
 „ ἀνωτέρω ῥήτον τοῦ Λουκᾶ· „ Ἔθος τῷ Διαβόλῳ τοὺς δοκιμωτέρους ἐξαιτεῖσθαι πρὸς
 „ πάλιν, ὡς τὸν Ἰώβ “. καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Πρὸς γὰρ τὸ ἀντιτεῖνον μάλιστα
 „ ἢ παράταξις “. (Λόγῳ πρὸς Ἀθανάσιον).

Τὸ δὲ τελευταῖον μέρος τοῦ Τροπαρίου „ Γνώθι με Πέτρε “ φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἔ-
 ξω ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὅτι προσετέθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ εἰς ἀναπλήρω-
 σιν τοῦ μέλους τοῦ Τροπαρίου· δὲν ἔχει ὅμως οὕτως ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ θέλων ὁ Θεὸς
 Κοσμάς νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Κύριος προεγίνωσκεν ὄχι μόνον τὴν ἀρνήσιν τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ
 καὶ αὐτὰς τὰς ἰδίας φωνὰς τῆς ἐκείνου ἀρνήσεως, δηλαδὴ τὸ „ Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον “
 (Ματθ. κς'. 72.), διὰ τοῦτο ἐρανίζεται τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰσάγει αὐ-
 τὸν λέγοντα πρὸς τὸν Πέτρον· Ὡ Σίμων Πέτρε, ἐσὺ ὅπου ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ Πατρὸς
 μου με ἐγνώρισες καὶ με ὡμολόγησες Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, γνώρισόν με τὸν αὐτὸν
 καὶ τῶρα ὅπου παραδίδομαι εἰς θάνατον, καὶ μὴ με ἀρνηθῆς καὶ εἰπῆς „ Οὐκ οἶδα τὸν
 „ ἄνθρωπον “.

Τροπάριον.

„ Βέβηλον ἔπος τῶν χειλέων οὐποτε προήσομαι, Δέσποτα· σὺν
 „ σοὶ θαυοῦμαι ὡς εὐγνώμων, καὶ οἱ πάντες ἀρμήσωμαι· ἐβόησε
 „ Πέτρος· σὰρξ ἔδὲ αἷμα, ὁ Πατήρ σε ἀπεκάλυψε μοι σέ, ὅμ πα-
 „ σα Κτίσις ὄλογοι δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τὸν Πέ-
 τρον· γνώρισόν με Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ με ἀρνηθῆς καὶ εἰπῆς· „ Οὐκ οἶδα τὸν ἄν-
 „ θρωπον “. διὰ τοῦτο ἀκολουθῶν εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει τὸν Πέτρον ἀποκρινό-
 μενον εἰς τὸν Κύριον καὶ λέγοντα· ὦ Δέσποτα τῶν ἀπάντων, ἐγὼ δὲν θέλω ἐκβάλλει πο-
 τὲ ἀπὸ τὰ χεῖλη μου τοιοῦτον ἀκαθάρτον λόγον, δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῆ, ἀν καὶ κινδυ-
 νεύσω εἰς θάνατον· „ Κἂν δέη με γὰρ, φησὶ, σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσω-
 „ μαι “. (Ματ. κς'. 35.) καὶ πάλιν· „ Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοὶ, ἐγὼ
 „ οὐδέ ποτε σκανδαλισθήσομαι “. (Ματθ. κς'. 33.) Τὸ δὲ „ Βέβηλον ἔπος “ δὲν ση-
 μαίνει ἄλλο, εἰμὴ τὸ „ Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον “· τί γὰρ ἄλλο εἶναι βεβηλότερον καὶ
 ἀκαθαρτότερον ἀπὸ τὴν ἀρνήσιν; Δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῆ, Κύριε, ἀλλὰ μαζὶ με ἐσὲ θέ-
 λω ἀποθάνει ὡς δοῦλος καὶ Μαθητῆς σου εὐχάριστος καὶ εὐγνωμονέστατος, ἀν καὶ ὅλοι
 οἱ ἄλλοι συναπόστολοι καὶ συμμαθηταί μου ἤθελαν σὲ ἀρνηθῆ “.

Ἐπειτα θέλων νὰ πιστώσῃ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν εἶπε πρὸς αὐτὸν
 οὕτω· „ Μακάριος εἶ, Σίμων Βᾶρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψε σοι, ἀλ-
 „ λ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς “. (Ματθ. 15'. 17.) διὰ τοῦτο προβάλλεται ταύ-
 τῃν ἐδῶ εἰς βεβαίωσιν τῆς ἰδικῆς του Πίστεως, καὶ λέγει οὕτω· Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν,
 Κύριε, νὰ σὲ ἀρνηθῶ καὶ νὰ εἰπῶ ὅτι δὲν γινώσκω ἐσέ, τὸν ὁποῖον δὲν μοι ἀπεκάλυ-
 ψε (δὲν μοι ἐφάνερωσεν) σὰρξ καὶ αἷμα, (θνητὸς ἄνθρωπος), ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πατήρ σου
 ὁ ἐπουράνιος; Τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ γένη. Λέγει δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Πέτρος, κατὰ
 τὸν Θεόδωρον, ἴσως με σχῆμα λύπης καὶ δεινοπαθείας, ὡς μὴ θαρρῶν εἰς τὴν ἰδικὴν του
 Πίστιν καὶ γενναιοκαρδίαν.

Καθὼς δὲ, ὅταν ὁ Κύριος ἠρώτησε τὸν Πέτρον τρίς· „ Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με πλεῖον
 „ τούτων; “ ἐλυπήθη διὰ τοῦτο ὁ Πέτρος, καὶ ἔφερε μάρτυρα τῆς ἀγάπης του αὐτὸν τὸν
 ἴδιον ἐρωτήσαντα Κύριον, εἰπὼν αὐτῷ· „ Κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ
 „ σε “. (Ἰω. κᾶ. 17.) οὕτως ἔκαμε καὶ ἐδῶ· ὅθεν ὅταν ὁ Κύριος εἶπεν εἰς αὐτὸν „ Γνώ-
 „ θι με, Πέτρε, καὶ μὴ με ἀρνηθῆς “, τότε ὁ μακάριος Πέτρος λυπούμενος διὰ τὸν λόγον
 τοῦ-

τοῦτον καὶ δεινοπαθῶν, σὺ εἶπας, λέγει, Κύριε, ὅτι ὄχι σὰρξ, ὄχι αἷμα, ἀλλ' αὐτός ἰ ἀναρχος Πατήρ σου ἀπεκάλυψεν ἐσέ εἰς ἐμέ. Καὶ λοιπὸν πῶς τάρρα μοι λέγεις; „ Γνωῖθι, „ Πέτρε, ἐμέ τὸν ἐγνωσμένον καὶ ἀποκεκαλυμμένον εἰς ἐσέ ἐκ τοῦ Πατρός μου; „ ἀνακόλουθον γὰρ τοῦτό ἐστιν.

Τροπάριον.

- Βάθος σοφίας Θεϊκῆς καὶ γνώσεως οὐ πᾶν ἔξηρεύησας · ■ βυσσομ δέ μου τῶν κριμάτων οὐ κατέλαβες, ἄνθρωπε · ὁ Κύριος ἔφην.
 ■ Σὰρξ οὐμ ὑπάρχων μὴ καυχῶ · ἀρνήσῃ τρίτον γάρ με, ὅμ πᾶσα
 ■ Κτίσις εὐλογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνταποκριτικὰ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο εἶναι τὰ δύο Τροπάρια ταῦτα · εἰς μὲν γὰρ τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Πέτρος ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Διδάσκαλόν του · εἰς δὲ τὸ παρὸν εἰσάγεται ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἀποκρινόμενος πρὸς τὸν Πέτρον καὶ λέγων · ὦ ἄνθρωπε (ἐντρεπτικῶς δὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου προφέρει ἐδῶ ὁ Κύριος, ἐναντιούμενος εἰς τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ Πέτρου καὶ μεγαλαύχισιν), ὦ Πέτρε, ἐπειδὴ εἶσαι ἄνθρωπος, διὰ τί τόσο ἀντιστέκεις καὶ λέγεις ὅτι δὲν θέλω σὲ ἀρνηθῆ, ἢ δὲν ἔχω νὰ σκανδαλισθῶ διὰ σέ; Ναὶ ἀληθῶς ὁ Πατήρ μου ἀπεκάλυψεν εἰς ἐσέ ὅτι ἐγὼ εἶμαι κατὰ φύσιν Υἱός του · ἤξευρε ὅμως ὅτι δὲν ἐρεύνησας ὅλον τὸ βάθος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καὶ γνώσεως, οὐδὲ ἐκατάλαβες τὴν ἄβυσσον τῶν ἰδικῶν μου κριμάτων (τῶν κρίσεων μου), οὐδὲ τοὺς τρόπους καὶ τὰς αἰτίας ἤξευρεις, διὰ τὰς ὁποίας ἔχεις νὰ παραχωρηθῆς εἰς τὸ νὰ με ἀρνηθῆς · αὗται γὰρ εἶναι, ἢ διὰ νὰ συσταλθῇ ἡ ὑπερηφάνειά σου, ἢ διὰ καὶ γένης εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μὲ τὸ μέσον τῶν δακρύων σου παράδειγμα μετανοίας, ἢ καὶ διὰ νὰ γένης συγκαταβατικώτερος εἰς τοὺς ἀμαρτηλοὺς ἀδελφούς σου, σωφρονισθεὶς ἀπὸ τὸ ἰδικόν σου μέγα πτῶμα τῆς ἀρνήσεως.

Καὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ εἶσαι σὰρξ τόσο εὐκολότρεπτος, μὴ καυχᾶσαι · διότι, ἂν εἰς τὸν ἑωσφόρον, ὅλον νοερόν ὄντα, δὲν ἀφέλισεν ἡ καύχισις καὶ ὑπερηφάνια, ἀλλὰ ἐκρήμνισεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν μέσα εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς · πῶς αὐτὴ θέλει ἀφελήσῃ ἐσέ, ὦ Πέτρε, ὅπου εἶσαι σὰρκα καὶ πηλός; Μὴ καυχᾶσαι λοιπὸν, διότι ὄχι εἰς πολὺ διάστημα καιροῦ, ἀλλὰ εἰς τούτην τὴν ἐνεστῶσαν νύκτα θέλεις φανεῖ ψεύστης τῶν λόγων σου · πρὶν γὰρ νὰ φωνάξῃ δύο φοραῖς ὁ πετεινός, τρεῖς φοραῖς ἔχεις νὰ με ἀρνηθῆς · οὕτω γὰρ ■ Εὐαγγελιστῆς Μάρκος λέγει · „ Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δις, ἀπαρνήσῃ με „ τρίς “. (Μαρ. ιδ'. 72.) Σημείωσαι ὅτι τὸ μὲν „ Βάθος Σοφίας Θεϊκῆς καὶ γνώσεως „ οὐ πᾶν ἐξηρεύησας“, καὶ τὸ „ Ἄβυσσον δέ μου τῶν κριμάτων οὐ κατέλαβες, ἄνθρωπε“, ταῦτα ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὰς φωνὰς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰπόντος · „ Ὡ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ „ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ “. (Ρωμ. ια'. 33.) τὸ δὲ „ Μὴ καυχῶ“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὴν Προφήτιδα Ἄνναν τὴν λέγουσαν · „ Μὴ καυχᾶσθε, καὶ μὴ λαλήτε ὑψηλὰ εἰς ὑπεροχὴν, μηδὲ ἐξελεύσεται μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν “. (ἀ. Βασιλ. β'. 3.)

Ἀληθῶς δὲ ἀρμόζουσι τὰ λόγια ταῦτα εἰς τὴν μεγαλαύχισιν τοῦ μακαρίου Πέτρου λέγοντος · „ Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι “. (Ματθ. κς'. 33.) καὶ „ Κἀν δέμη μὲ σὺν σοί ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι “. (Ματθ. κς'. 35.) ἐκαυχῆθη γὰρ καὶ ὁ Κορυφαῖος Ἀπόστολος ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἠλάλησεν ὑπέρογκα ἐναντίον εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου. Ὁθεν ὁ Χρυσορρήμων εἶπεν ὅτι τρία ἴτια ἐστάθησαν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου, ἢ ἠτιλογία εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, ἢ προτίμησις τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Μαθητᾶς, καὶ τὸ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ ξεδαρρεύσῃ εἰς τὴν δυνάμιν του · „ Καὶ γὰρ „ δύο τὰ ἐγγλήματα ἦν · ■ ὅτι ἀντεῖπε, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἑαυτὸν προῦθνε, μᾶλλον

„λον δὲ καὶ τρίτον, ὅτι τὸ πᾶν ἑαυτῷ ἀνέθηκε“ (Σειρ. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον). Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς κλίμακος· „ Ὅπου πτώμα κατέλαβεν, ἐκεῖ ὑπερηφάνεια „ προσκλήρωσε “. (Λόγ. κβ΄.) (1).

Τροπάριον.

„ Ἀπαγορεύεις, Σίμων Πέτρε, ὅπερ πείσῃ τάχος ὡς εἴρηται, καὶ σοὶ παιδίσκῃ ἰα θάττον προσελθοῦσα πτοήσει σε· ὁ Κύριος ἔφη· πικρῶς δακρύσας, ἔξεις ὅμως εὐίλατόμ με, ὅμ πᾶσα Κτίσις εὐ- „ λογεῖ δοξάζουσα εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ἀνωτέρω· σχηματίζεται γὰρ καὶ αὐτὸ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πέτρον λεγόμενον· ἐποίησε δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς, ἵνα ἢ περὶ τοῦ Πέτρου τραγωδία ὀλόκληρος γένη· εἰς μὲν γὰρ τὰ προλαβόντα δύο Τροπάρια ἀναφέρεται ἡ ὑπερηφάνια τοῦ Πέτρου καὶ καύχησις, ἢ πρὸς ταῦτα ἀντίρρησις τοῦ Κυρίου, καὶ ἢ τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου πρόρρησις· εἰς τοῦτο δὲ τὸ Τροπάριον ἀναφέρεται καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀρνήσιν μετάνοια τοῦ Πέτρου καὶ τὰ δάκρυα, καὶ ὁ Θεὸς ἐξίλασμος τοῦ Κυρίου. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος εἶπε ταῦτα πρὸς τὸν μακάριον Πέτρον, ὅτι ἐσύ, ὦ Σίμων Πέτρε, ἀπαγορεύεις (ἢτοι ἀρνεῖσαι) καὶ δὲν θέλεις νὰ εἰπῆς ὅτι ἔχεις νὰ πάθῃς ἐκεῖνο ὅπου ταχέως καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἐξάπαντος θέλεις πάθῃ· ἢτοι τὸ νὰ μὲ ἀρνηθῆς· καὶ τὸ χειρότερον κακὸν εἶναι ὅτι δὲν θέλεις μὲ ἀρνηθῆ ἀπὸ δυναστείαν Βασιλείαν, οὔτε ἀπὸ βίαν τυράννων, οὔτε ἀπὸ φοβερισμοὺς ἀρχόντων, οὔτε ἀπὸ τιμωρίας ποικίλων βασανιστηρίων· ὅχι! κανένα ἀπὸ αὐτὰ ὅλα δὲν θέλει σὲ ἀναγκάσει εἰς τὸ νὰ μὲ ἀρνηθῆς. Ἀλλὰ τί; Μία μοναχὴ εὐτελεστάτη καὶ ταλαίπωρος δουλεύτρα, πλησιάσασα εἰς ἐσὲ, εὐθύς θέλει σὲ φοβίσει τόσοσ πολλὰ, ὡστε νὰ ἀρνηθῆς, λέγων ὅτι δὲν με ἠξεύρεις· καὶ δὲν θέλεις σταθῆ ἕως αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλεις μὲ ἀρνηθῆ δύο καὶ τρεῖς φοραῖς· καὶ ὅχι μὲ λόγια ἀπλᾶ, ἀλλὰ καὶ μὲ ὄρκους καὶ μὲ ἀναθέματα.

„ Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο, φησὶν, ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκῃ „ λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου· ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάν- „ των, λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις “. καὶ πάλιν· „ Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυ- „ λῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· „ Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Να- „ ζωραίου· καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὄρκου, ὅτι ἐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον “. (Ματ. κζ΄. 71.) καὶ πάλιν· „ Τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον “. (Ματθ. κζ΄. 69.) Πλὴν καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ ἔχε θάρρος, ὁ Πέτρε, καὶ μὴ ἀπὸ ἀπελπισίαν ὑπάγῃς καὶ κρεμασθῆς, ὡς ὁ Ἰσδὰς· ἐπειδὴ καμμία ἀμαρτία δὲν εἶναι ὅπου νὰ νικᾷ τὴν ἰδικὴν μου φιλανθρωπίαν· σὺ γὰρ πικρῶς δακρύσας καὶ λυπηθεὶς εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν, καὶ θερμῶς μετανοήσας, θέλεις μὲ ἀποκτήσει εὐμενῆ καὶ εὐκόλως σὲ συγχωροῦντα· „ Ἐμνήσθη γὰρ, φησὶν, ὁ Πέτρος τοῦ ρήματος τοῦ Ἰησοῦ . . . . καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔ- „ κλαυσε πικρῶς “. (Ματ. κζ΄. 75.) Ὅθεν καλὰ εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „ Καιρὸς λύπης „ ἐστίν, οὐχ ὅταν πᾶσχωμεν κακῶς, ἀλλ' ὅταν δράσωμεν κακῶς “. Καὶ ὁ Παῦλος ἔγραφεν·

„ Ἡ

(1) Τί δὲ εἶναι ὑπερηφάνεια; Ἀκουσον πᾶς ἐρί- ζει αὐτὴν ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας. „ Ὑ- „ περηφάνια ἐστὶν ἀδελτισις Θεοῦ· ὅταν γάρ τις σὺ „ τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτῷ ἐπιγράφηται τὰ κατορθώμα- „ τα, τί ἄλλο ἢ ἀρνήσις Θεοῦ ἐστὶ καὶ ἀντιδεία; „ Τὸτο οὖν τὸ πάθος τὸ ἀντίθεον, ὃ ὁ Κύριος ἀν- „ τιπάσσειται ὡς ἐχθρὸς ἐχθρῷ, διὰ τῆς παραβολῆς „ ταύτης δραπαῦειν ἐπαγγέλλεται· διὰ γὰρ τοῦς „ πεισιδότας ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ μὴ τὸ πᾶν Θεῷ λογι-

ζομένους, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους ἐξου- „ θενοῦντας, ταῦτα φησὶν “. (Ἐρμην. εἰς τὸ ἸΗ΄. „ τοῦ Λουκ.) „ Ὑπερηφάνια δὲ ἐστὶ, (λέγει ὁ ἅγιος „ Ἰσαὰκ) ἔχ' ὅταν ἐν τῇ διανοίᾳ ὁ ταύτης περᾶσει „ λογισμὸς, οὐδὲ εἴαν νικᾷται τις ἐξ αὐτῆς κατὰ „ καιρὸν, ἀλλ' ἐκείνη ἢ διαμένουσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ „ ἐκείνῳ μὲν τῷ πρώτῳ ἢ κατάνυξις ἀκολουθεῖ· οὐ- „ τος δὲ, ὅτε αὐτὴν ἀγαπήσειεν, οὐκ οἶδε κατάνυ- „ ξιν “. (Λόγ. λζ΄. σελ. 239.)

„ Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται “ . (β'. Κορ. ζ'. 10.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος “ Ἔστιν ἡδονῆς λύπη τιμιωτέρα, καὶ κατῆ-
 „ φεια πανηγύρεως, καὶ γέλωτος οὐ καλοῦ δάκρυον ἐπαινούμενον “ . (Λόγ. περὶ Φιλ-
 „ πτωχείας) . Ἀλλὰ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος εἶπεν “ Ἀμνηστία συγγνώμη συνάπτεται,
 „ καὶ δάκρυον στάξαν ἰσοδυναμεῖ τῷ λουτρῷ (ἦτοι τῷ Βαπτίσματι) καὶ στεναγμὸς ἐ-
 „ πίμοχθος ἐπανάγει τὴν χάριν προσολίγον ἀναχωρήσασαν . Εἰ ἀπιστεῖς τῷ λόγῳ, Πέ-
 „ τρον ἐρώτησον, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀρχιερέως καθήμενον, καὶ λέξει σοι ὅπως τὸ παρά-
 „ πτωμα τῆς ἀρνήσεως πικρῶς ὀδυράμενος, ἐκαθάρθη, καὶ ἐκ ἀνέλυσεν εἰς τὸν Σίμωνα,
 „ ἀλλὰ Πέτρος διέμεινεν ὁ Ἀπόστολος “ (Λόγῳ περὶ Μετανοίας) . Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θε-
 „ σπέσιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύων τὸ Β'. τοῦ Ἰωήλ “ Καὶ γὰρ ἐστὶν ἀλη-
 „ θές, ὅπερ ἔφη τις τῶν παρ' ἡμῖν σοφῶν “ Μουσικὰ ἐν πένθει ἀκαιρος διήγησις (Ἐκκλ.) .
 „ Ἐπληρωμένης δὴ οὖν ἡμῖν θείας ὀργῆς, πένθειν ἀναγκαῖον, οὐχὶ πότοις τε καὶ τροφαῖς
 „ ἐναυρύνεσθαι φιλεῖν . Ζητήτεον ἐν θρήνης καὶ δάκρυα, ἐπληρωμένης ὀργῆς, καὶ διερρίφθω
 „ πότος “ . Καὶ πάλιν “ Ἄθρει δὴ τρέχοντα κατὰ πόδας τὸν ἔλκον “ φθάνει γὰρ, οἶμαι,
 „ τὸ πένθος ἢ γαληνότης, καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς μεταγνώσεσι δάκρυον ἢ χάρις τοῦ κατοικτεί-
 „ ραντος “ . Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπε ὁ ὁσιος Ἰωάννης ὁ Καρπάθιος “ Χαλεπώτερον
 „ τοῦ ἀμαρτάνειν ἐστὶ τὸ ἀπελπίζειν “ Ἰουδας γὰρ ὁ προδότης μικροψυχὸς ἦν καὶ ἀπει-
 „ ρόπολεμος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπογνόντι αὐτῷ ἐπιδραμῶν ὁ ἔχθρος, ἀγχόνην περιήφε·
 „ Πέτρος δὲ ἢ πέτρα ἢ στερεὰ, φοβερόν πτώμα κατενεχθεῖς, ὡς ἐμπειροπόλεμος οὐκ ἐξε-
 „ λύθη, οὐδὲ ἀπέγνω δυσθυμίας, ἀλλὰ ἐναπιδήσας, προήγαγε πικρότατα δάκρυα ἀ-
 „ πό καρδίας θλιβομένης καὶ τεταπεινωμένης, καὶ παραυτίκα ὁ πολέμιος ἡμῶν, Θεασά-
 „ μενος ταῦτα, ὡσπερ φλοξὶ σφοδρῶταταις τὰς ὄψεις φλεγόμενος, ἀπεπήδησε, φεύγων μα-
 „ κράν καὶ δεινῶς ὀλολύζων “ . (Κεφ. πέ. Φιλοκαλ. σελ. 255.)

Ὠδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ, καὶ ἐμδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν
 „ Σεραφὶμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεοῦ Λόγον τεκούσασ, τὴν ὄντως Θεο-
 „ τόκομ σὲ μεγαλύρομεμ .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ἐπὶ τοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ, ὅταν ἡ νοῦς θελήσῃ νὰ νοήσῃ τὸ μεγαλεῖον αὐ-
 τοῦ, ἢ ὁ λόγος ἐπιχειρήσῃ νὰ εἰπῇ περὶ αὐτοῦ, δὲν ἀποτολμᾷ νὰ νοήσῃ, ἢ νὰ εἰπῇ ἐκ
 τῶν κατ' αὐτὸν, ἢ γοῦν ἐκ τῆς ὑπερουσίας οὐσίας αὐτοῦ, ἀπειρος γὰρ αὐτῇ οὐσα, ἀκολού-
 θως εἶναι καὶ ἀνεπινοήτος νῶ παντί, καὶ ἀφραστός λόγῳ παντί· ὅθεν εἶπεν ὁ μὲν Θεο-
 λόγος Γρηγόριος ταῦτα “ Οὔτε ἀέρα τις ἐπνευσεν ὅλον πάποτε, οὔτε οὐσίαν Θεοῦ παν-
 „ τελῶς, ἢ νοῦς ἐχώρησεν, ἢ φωνὴ περιέλαβεν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν σκιαγραφοῦντες
 „ τὰ κατ' αὐτὸν, ἀμυδρὰν τινα καὶ ἄλλην ἀπ' ἄλλου φαντασίαν συλλέγομεν “ . (Λόγ. β'.
 „ περὶ Υἱοῦ) . Ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος ταῦτα φησὶν “ Ἐν τῷ Θεῷ γινόμενος ὁ νοῦς, τοὺς
 „ περὶ οὐσίας αὐτοῦ πρώτον λόγους ζητεῖ μὲν ὑπὸ τοῦ πόθου φλεγόμενος, οὐκ ἐκ τῶν
 „ κατ' αὐτὸν δὲ τὴν παραμυθίαν εὐρίσκει, ἀμήχανον γὰρ τοῦτο καὶ ἀνένδεκτον πάσῃ
 „ γενετῇ φύσει ἐξίσου, ἐκ δὲ τῶν περὶ αὐτὸν παραμυθεῖται, λέγω δὴ τῶν περὶ αἰδίθ-
 „ τητος, ἀπειρίας τε καὶ ἀοριστίας, ἀγαθότητός τε καὶ σοφίας καὶ δυνάμεως δημιουργι-
 „ κῆς τε καὶ προνοητικῆς καὶ κριτικῆς τῶν ὄντων· καὶ τοῦτο πάντη καταλιπτόν αὐτοῦ
 „ μόνον, ἢ ἀπειρία καὶ αὐτὸ τὸ μηδὲν γινώσκειν, ὡσπερ οἱ Θεολόγοι ἄνδρες εἰρήκασι,
 „ Γρηγόριός τε καὶ Διονύσιος “ . (Κεφ. β'. τῆς α. ἑκατ. τῶν περὶ ἀγάπης) .
 Καθὼς, λέγω, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοήσῃ τινὰς περὶ τῆς ἀπερινοήτου
 οὐσίας αὐτοῦ, ἢ νὰ εἰπῇ περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τὰς οὐσιώδεις καὶ ἀκτίστους ἐνερ-
 γείας τοῦ Θεοῦ, ἢ ἀπὸ τὰ κτίσματα τὰ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ἀποτελέσμα-
 τα ποιεῖται τὸν λόγον, καὶ ἐκ τούτων συμπεραίνει τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀκείνου ἐνερ-
 γοῦντος καὶ ταῦτα κτίσαντος Θεοῦ· καὶ τὲτο βεβαιοῖ ὁ Σολομῶν “ Ἐκ γὰρ μεγέθους
 „ καὶ

„καὶ καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται“· (Σοφ. ιγ'. 5.) καὶ ὁ μακάριος Παῦλος· „Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ (ἴτοι αἱ ἀπίστοι αὐτοῦ ἐνέργειαι) „ἀπὸ κτίσεως Κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθαροῦται, ἢτε αἰδὸς αὐτοῦ δύναμις καὶ „θειότης (ἴτοι ἡ μεγαλειότης)“· (Ῥωμ. ιά. 20.) Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, θέλων νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἀσύγκριτον δόξαν τῆς Θεομήτορος, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸν Θεομητροπρεπῆ αὐτῆς ἀγιασμόν, καὶ ἀπὸ τὰ ὑπερφυσικὰ καὶ παράδοξα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς τὸ παρθενικόν ὑποκείμενόν τῆς οὐσιώδη καὶ ἐσωτερικά· ὑπερβαίνουνσι γὰρ αὐτὰ κάθε νοῦν καὶ κάθε λόγον, τόσον διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν, ὅσον καὶ διὰ τὸ πλῆθος· τούτου χάριν ἀναγκάζεται ἐδῶ νὰ παραλάβῃ ἔξωθεν τὰ Χερουβίμ καὶ τὰ Σεραφίμ, τὰς πρώτας καὶ περὶ Θεοῦ οὐσας ταξιαρχίας· ἵνα διὰ μέσου τῆς συγκριτικῆς τέτων ἀσυγκρίσις, ἢ ἀσυγκρίτου συγκρίσεως, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτω (1), φανερώσῃ καὶ ὀλίγον τὴν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, δόξαν καὶ τὴν ὑπὲρ λίαν τιμὴν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἐν ὅλῃ τῇ Κτίσει ἴσον, ἢ ἀνώτερον τῆς Θεοτόκου· οὕτω γὰρ ἡ καλὴ ἐκείνη ῥητορεύει γλαῦσσα· „Οὐδὲν τοίνυν ἐν βίῳ, οἷον ἡ Θεοτόκος Μαρία· περίελθε, „ὡ ἀνδρῶπε, πᾶσαν τὴν Κτίσιν τῶ λογισμῶ, καὶ βλέπε, εἰ ἐστὶν ἴσον, ἢ μείζον τῆς „ἀγίας Θεοτόκου Παρθένου· περινόστησον τὴν γῆν· περίβλεψον τὴν θάλασσαν· πολυπραγμόνησον τὸν αἴρα· τοὺς Οὐρανοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρεύνησον· τὰς ἀόρατους πάσας Δυνάμεις ἐνθυμήθητι, καὶ βλέπε, εἰ ἐστὶν ἄλλο τοιοῦτο θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ Κτίσει“· (Λόγῳ εἰς τὴν Ἁγίαν Παρθένον). Ἐφῆ δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς· „Δεδοξασμένη δὲ λέγῳ „γῶντο ἂν (ἢ Θεοτόκος), καὶ ὅτι πάσης ἢν ἀρετῆς καταγώγιον· οὐ γὰρ εὐρέθη καθαρωτέρα ταύτης ἐν πάσαις ταῖς ἀπ' αἰῶνος γενεαῖς“·

Ὁ Θεσπέσιος λοιπὸν Μελωδὸς, ἀποτεινὼν τὸν λόγον πρὸς αὐτὴν, ἐσε', λέγει, μεγαλύνομεν, πανάχραντε Θεοτόκε, ἣτις εἶσαι τιμιωτέρα· ἀλλὰ τιμιωτέρα ὄχι συγκριτικῶς, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως τῶν γνωστικωτάτων καὶ σοφωτάτων Χερουβίμ· Χερουβίμ γὰρ πλῆθος γνώσεως, ἢ χύσις σοφίας ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγιτὴν Διονύσιον· πρέπει γὰρ καὶ ἐδῶ νὰ ὑπακούεται ἔξωθεν τὸ, Ἀσυγκρίτως, ἵνα ὄχι μόνον αὐτὸ ἀποδίδεται πρὸς τὰ Σεραφίμ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ Χερουβίμ· ὁμοίως εἶσαι καὶ ἐνδοξοτέρα· ἀλλὰ ἐνδοξοτέρα ὄχι συγκριτικῶς, ἀλλὰ ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ· ὅθεν οὕτως ὁ ὕμνος νοεῖται· „Τὴν τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Χερουβίμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ“· Σεραφίμ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἐμπρηστάς, ἢ θερμαίνοντας κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον (2). Καὶ πρεπωδέστατα ἢ Θεοτόκος εἶναι ἀνωτέρα ἀσυγκρίτως πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων· διότι ἐκείναι μὲν ἐλλάμψεις τινὰς ἐκ Θεοῦ δεχόμεναι, οὕτως ἀπὸ ἐκεί φωτίζονται καὶ τελοῦνται· Σὺ δὲ, Παρθένε Μαρία, οὐσιωδῶς ἐχώρησας τὸν Θεὸν Λόγον ἀσπύρως ἀπειράνδρως ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ σου, τὸν ὁποῖον ἀκόπως μὲν ἐβάστασας, ἀναδένως δὲ ὠδίνησας, καὶ ἀδιαφθόρως ἐγέννησας, χωρὶς νὰ παραβλάψῃς τὴν Παρθενίαν σου· τὰ ὁποῖα καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα εἶναι ὑπερφυσικώτατα, εἶναι παραδοξότατα, εἶναι ξενακουστότατα καὶ ἐκπληκτικώτατα. Σὲ λοιπὸν μεγαλύνομεν τὴν ὄντως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον Α'. ἐπιστολῇ· „Εἴτις οὐ Θεοτόκον τὴν Μαρίαν

■ ὑπο-

(1) Εἶπεν δὲ συγκριτικὴν ἀσυγκρίσιν καὶ ἀσύγκριτον σύγκρισιν, ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς Γραμματικούς, ἢ σύγκρισις γίνεται πρὸς ὁμοφυῆ καὶ ὁμοειδῆ καὶ ὁμοουσία· ἐπὶ δὲ τῶν ἑτεροφυῶν καὶ ἑτεροουσιῶν ἢ σύγκρισις γινομένη, διάκρισις μᾶλλον ἢ λέγοιτο, καὶ ὄχι σύγκρισις, καὶ τὸ κρεῖττον ἐπ' αὐτῆς λέγεται ἢ τὸ χεῖρον, οὐχὶ δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον· ὅθεν καὶ ἡ ἐν τῇ Τροπαίῳ τούτῳ σύγκρισις, διάκρισις μᾶλλον ἐστίν.

(2) Δύω δὲ πράγματα εἶναι ἐδῶ σημειώσεως ἀξία· πρῶτον, διότι ἀναφέρει ὁ Ἱερός Κοσμάς τὰ δύο ὑπερφυσικὰ τάγματα ἐκ τῆς πρώτης Ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων, τὰ Χερουβίμ, λέγω, καὶ Σεραφίμ, καὶ τούτων τιμιωτέραν ἀσυγκρίτως καὶ ἐνδοξοτέραν

εἰπὼν τὴν Θεοτόκον, ἀπέδειξεν αὐτὴν τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν καὶ πάντων τῶν ἄλλων κατωτέρων ταγμάτων· ἢ γὰρ ὑπερτέρα οὐσα τῶν Μειζόνων, πολλὰ μᾶλλον ὑπερτέρα ἐστὶ τῶν ἐλαττόνων. Δεύτερον, ὅτι τεχνηέντως δὲν εἶπε τοὺς Θεόνους ὁ Μελωδὸς, οἱ τινες εἶναι ὑψηλότεροι τῶν Χερουβίμ καὶ Σεραφίμ ἐν τῇ πρώτῃ Ἱεραρχίᾳ, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ ἢ νοσημῶν, ὅτι Θεόνος ἐμφυχὸς τοῦ Παμβασίλας Θεοῦ εἶναι ἢ Θεοτόκος, ἢ ἐν μήτρᾳ χωρῆσασα τὸν ἀχώρητον τῶ παντί, καὶ ἄς Θεόνος ἀπειράσασα· περὶ οὗ ὁ Ἡσαΐας εἶπεν ὅτι εἶδε τὸν Κύριον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπιρμένου, καὶ ὅτι κύκλῳ αὐτοῦ ἐστέκοντο τὰ Σεραφίμ·

„ ὑπολαμβάνει, χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος “· καὶ πάλιν· „ Εἴ τις ὡς διὰ σωλήνος τῆς Παρ-
 „ θένου δραμεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσθαι λέγοι (τὸν Θεὸν λόγον) θεϊκῶς ἅμα
 „ καὶ ἀνθρωπικῶς, Θεϊκῶς μὲν, ὅτι χωρὶς ἀνδρὸς, ἀνθρωπικῶς δὲ, ὅτι νόμῳ κηρύσσει, ὁμοίως
 „ ἄθεος “. (1) καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „ Θεοτόκον δὲ κυρίως καὶ ἀληθῶς τὴν Ἁγίαν
 „ Παρθένον κηρύττομεν· ὡς γὰρ Θεὸς ἀληθῶς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς, ἕτως ἀληθῆς Θεοτό-
 „ κος ἢ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἐξ αὐτῆς γεννήσασα “. (Βιβλ. γ'. κεφ. νέ. κατὰ Νεστοριανῶν).

Μερικὰ δὲ ἀντίγραφα ἔχουσι „ Τὴν μόνην Θεοτόκον “· καὶ εἰς τὰ δύο ὅμως ἔννοια εἶ-
 ναι ὀρθὴ καὶ ὑγιής· διὰ γὰρ τῆ „ Τὴν ὄντως Θεοτόκον “ ἢ τοῦ ἀνθρωπολάτρου Νεστορίου
 ἀνατρέπεται βλασφημία, οὐχὶ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον ὀνομάζοντος τὴν Ἁγίαν Παρ-
 θένον Μαρίαν· διὰ δὲ τοῦ „ Τὴν μόνην Θεοτόκον “ ἀνατρέπεται ἢ τῶν Ἑλλήνων πλάνη,
 οἵ τινες πολλαὶ γυναῖκαι ἐφλυάρου ὅτι ἐγέννησαν τὰς παρ' αὐτοῖς καλουμένους ψευδανύμους
 Θεοὺς· ὡς ἡ Σεμέλη τὸν Διδύσκον, ἢ Ἀλκμήνη τὸν Ἡρακλέα καὶ ἡ Λητώ τὸν Ἀπόλλω-
 να καὶ ἄλλαι ἄλλους. Σημειῶσαι ὅτι Θεοτόκος ἢ Ἁγία Παρθένος ὀνομάζεται ἐνεργητι-
 κῶς, ὡς Θεὸν γεννήσασα ἀληθῶς, καὶ ὄχι Θεότοκος παθητικῶς· ἦτοι παρὰ Θεοῦ γεννηθεῖ-
 σα πνευματικῶς, ὡς ἐκάλει αὐτὴν ὁ δυσσεβὴς καὶ ἰουδαϊοφρων Νεστόριος· οὕτω γὰρ διὰ
 τοῦ Βαπτίσματος καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ πνευματικῶς ἐγεννήθησαν. Κατὰ δύο δὲ τρόπους
 λέγεται Θεοτόκος ἢ Παναγία· ἓνα μὲν, διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς τεχθεῖσαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ
 Λόγου τὴν προσλαβοῦσαν τὴν ἀνθρωπότητα· ἄλλον δὲ, διὰ τὴν προσληφθεῖσαν ἀνθρωπό-
 τητα, ἥτις ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως καὶ ἐνώσεως ἐθεώθη καὶ ὁμόθεος γέγονε, κατὰ τὸν
 ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην (Βιβλ. γ'. κεφ. ιβ'. καὶ ἀλλαχοῦ περὶ Ὁρθοδόξ. Πίστεως) (2).

Ὁρα

(1) Οἱ Οὐαλεντιανοὶ ἐβλασφήμουν τοῦτο, δηλα-
 δὴ ὅτι ἢ Χριστὸς ἔφερε μὲν τὴν σάρκα ἐξ Οὐρανοῦ,
 διεπέρασε δὲ ἐκ τῆς Παρθένου, ὡς διὰ σωλήνος (ὅρα
 εἰς τὴν ἱεράν Κατήχησιν τοῦ Βούλγαρι Νικολάου).

(2) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι Νεόφυτος τις Ἐκ-
 κλησιάρχης ἢ Ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Ὁδηγητικῆς
 παρεκάλει Νικηφόρον Κάλιστον τὸν Ξανθοπούλου,
 διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν Εἰρμόν τοῦτον „ Τὴν τιμιωτέ-
 „ ραν τῶν Χερουβίμ “. ὅς τις ὑπακούσας εποίησε
 πλατεῖαν ἐξηγήσιν εἰς αὐτόν· ὅθεν ἡμεῖς συντεμό-
 ντες αὐτὴν, παραδέδομεν ἐδῶ τὰ ἀξιολογώτερα χάρ-
 ριν τῶν τῆς Θεοτόκου θερμῶν ἱεραστῶν. Πρῶτον μὲν
 οὖν λέγομεν ὅτι ὁ Ἱερός Κοσμάς ἐσύνδεσεν ἐπιτίμηδες
 τὸν Εἰρμόν τοῦτον οὕτως ὑψηλὸν καὶ λαμπρὸν καὶ
 θεομητροπρεπῆ, διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν Μητέρα τοῦ
 Θεοῦ, τεθλιμένην οὖσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ διὰ τὰ
 πάθη τοῦ Μονογενούς καὶ γλυκυτάτου Υἱοῦ τῆς.
 Δεύτερον, ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἐπιστάσα μὲ φαι-
 δρὸν σχῆμα εἰς τὸν Ἱερὸν Κοσμᾶν τὸν τὸν Εἰρμόν
 μουσουρήσαντα, εὐχαρίστησεν αὐτῇ, εἰπούσα ὅτι
 εἰς τὸν ὕμνον αὐτὸν ἐπαναπαύεται ὑπὲρ πάντας
 τοὺς ἄλλους ὕμνους, καὶ ὅτι εὐρίσκειται παρούσα,
 ὅπου λαλλεῖται ὁ ὕμνος οὗτος, καὶ ἀντελογεῖ τοὺς
 αὐτὴν εὐλογούντας· καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐφάνη ἡ
 Θεοτόκος εὐλογούσα τοὺς λαλλόντας τὸν ὕμνον, ὡς
 εἶδον αὐτὴν πολλοί· διὰ τοῦτο καὶ ἐδιώρισαν νὰ
 λαλλοῦν τὸν ὕμνον αὐτὸν ἀσκεπεῖς. Εἰς τὴν ἐννά-
 ττην δὲ Ὡδὴν ἐδιωρίσθη νὰ λαλλεῖται ὁ ὕμνος οὗτος
 διὰ τὴν τιμὴν τῆς Τριάδος, τῆς ὁποίας τὸν ἓνα ἐ-
 γέννησεν ἡ Θεοτόκος· ἐπειδὴ ὁ ἓννατος ἀριθμὸς τὸ
 τρὶς τρία φέρει ἐν ἑαυτῷ· τρὶς γὰρ τὰ τρία ἀπο-
 τελοῦσι τὸν ἓννα. Ἐπρεπε δὲ νὰ εἰπῇ τὴν τιμιω-
 τάτην τῶν Χερουβίμ· ἀλλὰ ἂν ἔλεγεν οὕτως, ἵσως
 ἠδεδεν ὀλιγοστεύσει τὴν τῆς Θεοτόκου τιμὴν· παρὰ
 δὲ λέγων „ Τὴν τιμιωτέραν “, καὶ τὸ „ Ἀσυγκρί-
 „ τως “ προσθεῖς, ἔδειξε καὶ τοῦ ὑπερθετικῶ ἀνω-
 τέραν τὴν τιμὴν τῆς Θεομήτορος· πρέπει γὰρ νὰ
 νοῆται κοινὸν τὸ, Ἀσυγκρίτως καὶ ἐδῶ εἰς τὸ „ Τὴν

„ τιμιωτέραν “, οὕτω· ἢ Τὴν τιμιωτέραν ἀσυγκρί-
 „ τως τῶν Χερουβίμ “, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Θεοδώρος.
 Διὰ τί δὲ ἀρχίσιν ὁ Μιλωδὸς τὸ Τροπάριον τοῦτο
 ἀπὸ πᾶσιν αιτιατικῆς· Διότι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐ-
 γινεν αἰτία τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Καθὼς λοιπὸν τὰ
 δύο Χερουβίμ παρίσταντο τῷ Ἰλαστηρίῳ, ὅπου ἐπαίνη-
 σεν ὁ Μωϋσῆς ἐνδὸν τῶν Ἁγίων τῆς Σκηνῆς· οὕτω
 καὶ τὰ κυρίως Χερουβίμ παρίστανται τῇ Θεοτόκῳ
 τρέμοντα· ὅθεν ἡ Θεοτόκος ἀσυγκρίτοις τιμαῖς αὐ-
 τῶν ὑπερέχει, καθὼς καὶ τῶν Σεραφίμ· ἀσυγκρίτως
 γὰρ καὶ αὐτῶν ὑπερεδωχότερα ἐστὶν ἡ Θεοτόκος.
 Ὄντως δὲ Θεοτόκον αὐτὴν ὠνόμασεν ὁ Μιλωδὸς, ὡς
 τὸν ἀληθῆ καὶ τέλειον Θεὸν γεννήσασα· αὐταὶ δὲ
 αἱ δύο λέξεις ὅλον τὸ τῆς Οἰκονομίας συνιστῶσι
 Μυστήριον· ἐμφράττουσι γὰρ τὰ στόματα τοῦ ἁγίου
 Ἀπολιναρίου, τοῦ Ἰουδαϊοφρονος Νεστορίου καὶ Διο-
 δώρου καὶ Θεοδώρου, τῶν κατὰ τῆς Ἁγίας λυττη-
 σαντῶν Παρθένου. Ὁρα καὶ τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ
 Εἰρμοῦ τῆς Γ'. Ὡδῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ „ Τοὺς
 „ σοὺς ὕμνολόγους, Θεοτόκε “, ἵνα μάθῃς πῶς τὸ
 Θεοτόκος συνιστᾷ ὅλην τῆς ἐσαρκῶς Οἰκονομίας τὸ
 Μυστήριον. Σὲ μεγαλύνομεν δὲ εἶπε, καὶ εὐχὶ ὑ-
 μνοῦμεν, ἢ εὐλογούμεν, ἢ ἄλλο ῥῆμα, ἵνα φανερώσῃ
 τὴν ἀρχὴν τοῦ ὕμνου τῆς Θεοτόκου τὴν λέγουσαν·
 „ Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον “. Ἀκουσον
 πῶς ἐρμηνεύει τὸ, Μεγαλύνει, ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ
 Ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου. „ Πῶς δὲ
 „ τὴν Θεοτόκον ἀπαύστως μεγαλύνει ἑνὸς· Εἰ δὲ ὅλη
 „ τὸ κατ' αὐτὴν γεγονός Μυστήριον, καὶ τὴν δὲ αὐ-
 „ τοῦ σωτηρίαν ἡμῶν κατὰ νοῦν στρέφομεν καὶ εὐ-
 „ χαριστοῦμεν τῷ ταύτην ἐργασαιμένῳ καὶ αὐτῇ με-
 „ σιτευσάσῃ πρὸς τὸ ἄφραστον ἐκείνο Μυστήριον·
 „ οὐ γὰρ ὅτε ὕμνους ἄδομεν, ἢ τὰ μεγαλεῖα τοῦ
 „ Θεοῦ διηγούμεθα, τότε μόνον αὐτὴν μεγαλύνομεν·
 „ ἀλλ' ὅτε καὶ καθ' ἑαυτοὺς ταῦτα λογιζόμεθα, καὶ
 „ ἐκπληττόμεθα τὴν περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ κηδεμο-
 „ νίαν καὶ ἄφραστον ἀγαθότητα, καὶ εὐχαριστοῦμεν
 „ αὐτῇ, ἕνεκα τῆς εἰς ἡμᾶς ἐπιδημίας αὐτοῦ “.

Ὅρα καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Κατήχησιν Νικολάου τοῦ Βουγάρεως, ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Τροπάριου „ Τὴν τιμιωτέραν “ πόσους αἰρετικούς ἀνατρέπει ὁ λόγος οὗτος „ Τὴν ὄντως Θεοτόκον “. Συντείνει εἰς τοῦτο καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Ἐπιφανίου, ὅπερ ὄρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ „ Χαίροις ἀνασσα μητροπάρθενον κλέος “.

Τροπάριον.

„ Ὀλέθριος σπεῖρα Θεοστυγῶν, πομηρευομέμων, Θεοκτόμων συμα-
„ γωγὴ ἐπέστη, χριστέ, σοὶ, καὶ ὡς ἀδικὸν εἶλκε τὸν Κτίστην τῶν
„ ἀπάντων, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ εἰς τὰ ἀκόλουθα τρία ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Κυρίου, καὶ περὶ τῶν σωτηρίων αὐτοῦ παθῶν. Ἐρανισθεῖς λοιπὸν ἐκ τῆς Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „ Ὁ οὖν Ἰουδᾶς λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ (ἐν τῷ κήπῳ δηλ.) μετὰ φωνῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὀπλων“, (Ἰω. ιη. 3.) καὶ πάλιν, „ Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος, καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδισαν αὐτὸν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄνναν πρῶτον“, (αὐτόθ. 13.) ὁμοίως καὶ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „ Συναγωγὴ πομηρευομένων περιέσχον με“, (Ψαλ. κἀ. 16.) ταῦτα, λέγω, καὶ τὰ δύο ρητὰ ἐνώσας ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς λέγει· Ἡ ὀλεθρία καὶ ἀφανιστικὴ σπεῖρα τῶν Θεομισήτων, τῶν τὸν Θεὸν μισούντων Ἐθνικῶν Ῥωμαίων, ὁμοίως καὶ ἡ Συναγωγὴ τῶν πομηρευομένων καὶ Θεοκτόνων Ἰουδαίων, καὶ τὰ δύο γένη ὁμοῦ ἄρμησαν κατ' ἐπάνω σου, Κύριε, καὶ οὕτως ἐτράβιζον ὡς ἓνα ἀδικοὶ καὶ κακοῦργοι ἄνθρωποι ἐσέ, φεῦ! τὸν Κτίστην καὶ Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ οἱ σέ λατρεύοντες ὡς Θεὸν μεγαλύνομεν μὲ Θεοπρεπεῖς δοξολογίας καὶ ὕμνους. Μεγαλύνομεν δὲ εἶπε, καὶ ὄχι ἄλλο ῥῆμα, διὰ τὰ δεῖξῃ ὅτι εἶναι ἐννάτη Ὠδὴ, ἧς ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ „ Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Σημείωσαι ὅτι τὸ, Σπεῖρα εἶναι λέξις Λατινικὴ, καὶ διλοῖ σύστημα καὶ τάγμα τριακοσίων στρατιωτῶν· ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· „ Σπεῖρά ἐστίν, ὃ καλοῦμεν νῦν νούμερον“. (Λόγ. κβ. εἰς τὰς Πράξεις) Ἡ δὲ Συναγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων λαμβάνεται, καὶ μάλιστα τῶν Θεοκτόνων καὶ Προφητοκτόνων· αὕτη μὲν γὰρ πρῶτον φονεύσασα τὰς θείους Προφήτας, ὕστερον καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τῶν Προφητῶν τὴν μαιφόνον χεῖρα ἐκίνησε, τῆτον κατὰ σάρκα σταυρώσασα. Ὅρα δὲ, ὡ ἀναγνώστα, ὅτι ὁ Μελωδὸς θέλων τὰ φανερώσῃ χειροτέρους τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τοὺς ἔθνικους καὶ ἀπίστους Ῥωμαίους, τὴν μὲν σπεῖραν τῶν Ῥωμαίων ἀνόμασε Θεοστυγῆ, τὴν δὲ Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀνόμασε Θεοκτόνον· ὅσον δὲ εἶναι χειρότερον τὸ τὰ φονεῦσῃ τινὰς ἓνα ἄνθρωπον, ἀπὸ τὸ τὰ τὸν μισῆ μόνον ἀπλῶς, τόσον καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἦτον ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους χειρότεροι· τὸν αὐτὸν Θεὸν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι ἐμίσουν μόνον ἀπλῶς, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι καὶ ἐθανάτωσαν.

Τροπάριον.

„ Νόμον ἀγμοοῦντες οἱ ἀσεβεῖς, Φωμὰς Προφητῶν τε μελετῶντες
„ διακεμής, ὡς πρόβατον εἶλκον σέ τὸν πάντων Δεσπότην ἀδί-
„ κως σφαγιάσαι, ὃν μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίασαν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδισαν καὶ ἐτράβιζον αὐτὸν ὡς πρόβατον· ὁθεν λέγει· Οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἀνόητοι Ἰου-

Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ ἀνεγίνωσκον μὲν, δὲν ἐννοοῦσαν δὲ τὸν Νόμον τῆ Μωϋσέως τὸν περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητεύοντα εἰς πολλὰ μέρη, καὶ ἐπειδὴ ἐμελέτων τὰς φωνὰς καὶ τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν ματαίως καὶ ἀνωφελῶς (καθότι οἱ μὲν Προφῆται ἐπροφήτευσαν περὶ τῆ Χριστοῦ· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, τυφλωθέντες κατὰ τὸν νῦν, καὶ παρωθέντες κατὰ τὴν καρδίαν: ἦτοι σκληρυνθέντες ὡς πέτρα ὀνομαζομένη παρὶ, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐννοήσουν τὰ προφητευόμενα), διὰ τοῦτο ἐτράβιζον εἰς τὰ κριτήρια ὡς πρόβατον ἐσέ, φρίζον ἦλιε! τὸν Κύριον τῶν ἀπάντων. Καὶ διὰ τί; Διὰ νὰ σὲ σφάζουν, στέναξον γῆ! ἀδίκως καὶ παραλόγως εἰς τὸν Σταυρόν.

Ἔτι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἀναγινώσκοντες τὸν Νόμον, δὲν ἐκαταλάμβανον τὰ τοῦ νόμου διὰ τὸ σκέπασμα ὅπως εὐρίσκειτο εἰς τὰς καρδίας των, μαρτυρεῖ ὁ Οὐρανοβάμων Παῦλος λέγων·
 „ Ἐπαρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν (τῶν Ἰουδαίων δηλ.); ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῆ ἀναγνώσει τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μένει“· (β'. Κορ. γ'. 14.) καὶ πάλιν,
 „ Ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα ἀναγνώσκειται Μωσῆς (ἦτοι ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσέως ἢ Πεντάτευχος), κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται“· (αὐτόθ. 15.) εἰάν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκαταλάμβανον τὸν Νόμον, βέβαια ἤθελαν γνωρίσῃ ἀπὸ αὐτὸν ὅτι ὁ ἀμνὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐδιώριζεν ὁ Νόμος νὰ σφάζεται εἰς τὸ Πάσχα, καὶ ὁ Προφήτης ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Μωϋσῆς ὅτι ἔχει νὰ ἀναστήσῃ ὁ Κύριος, αὐτὰ, λέγω, ἐπροτύπουν τὸν Δεσπότην Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἤθελαν σταυρώσῃ αὐτόν. Ἔτι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ματαίως καὶ ἀνωφελῶς ἐμελέτων τοὺς Προφῆτας, τοῦτο φανερόν ἐστιν· ἵνα γὰρ ἀφήσω τοὺς ἄλλους Προφῆτας, ἀπὸ μόνον τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν ἔπρεπε νὰ γνωρίσουν οἱ ἄφρονες ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός, καὶ νὰ μὴ τὸν σταυρώσῃ· περὶ αὐτοῦ γὰρ προφητεύων ἐκεῖνος εἶπεν· „ Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἀφωτός· οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ“· (Ἠσ. νγ'. 7.)

Τροπάριον.

„ Τοῖς Ἐθνεσιν ἔκδοτον τὴν ζωὴν σὺν τοῖς Γραμματεῦσιν ἀμαρτεῖσθαι οἱ Ἱερεῖς παρέσχον, πληγέμετες αὐτοφθόμῳ κακίᾳ, τὸν φύσει ζωοδότῃ, ὃν μεγαλύομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Ἱερός Κοσμάς ὅτι οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων παρέδωκαν τὸν Κύριον εἰς τὰ ἄπιστα Ἔθνη: ἦτοι εἰς τὸν Πιλάτον καὶ τοὺς μετ' αὐτῆ Ῥωμαίους. Δανείζεται δὲ τὸτο ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ὅστις εἰσάγει τὸν Κύριον οὕτω λέγοντα· „ Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Χιὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ Γραμματεῦσι, καὶ κατακριθῆσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς Ἐθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγᾶσαι καὶ σταυρᾶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται“· (Ματ. κ'. 18.) καὶ πάλιν, „ Συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· καὶ δῆσαντες αὐτόν, ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν αὐτόν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ Ἠγεμόνι“· (Ματ. κζ'. 1.)

Ἐλέγχων λοιπὸν τὴν μαρίαν τῶν Ἰουδαίων ὁ Θεσπέσιος Μελωδός, οὕτω λέγει· Οἱ Ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων παρέσχον ἔκδοτον: ἦτοι παρέδωκαν εἰς τὰ Ἔθνη, τούτεστιν εἰς τὸν Πόντιον Πιλάτον τὸν Ῥωμαῖον ὄντα κατὰ τὸ γένος: ἦτοι Λατῖνον καὶ ἄπιστον ἐκ τῆς Ποντίας ἡσίου καταγόμενον. Ποῖον δὲ παρέδωκαν; Τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὄντα ζωὴν καὶ φύσει ζωοδότῃν. Διὰ τί δὲ παρέδωκαν αὐτόν; Ἔνεκα τοῦ ἀναιρεῖσθαι: τούτεστι νὰ φονεύσουν αὐτόν. Ἀπὸ ποῖαν δὲ αἰτίαν ἐπαρακινήθησαν νὰ τὸν παραδώσουν; Ἐπειδὴ ἦτον πληγωμένοι κατὰ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν αὐτοφθόνον κακίαν· αὐτοφθόνος δὲ κακία ὀνομάζεται ἢ πολὺ καὶ ὑπερβολικὸν φθόνον ἔχουσα καὶ διόλου φθόνος ὑπάρχουσα· οὕτω γὰρ καὶ τὴν μεγάλην καὶ πολλὴν φρόνησιν αὐτοφρόνησιν ὀνομάζομεν, καὶ τὴν μεγάλην καὶ ὑπερβάλλουσαν δικαιοσύνην αὐτοδικαιοσύνην λέγομεν.

Καὶ πῶς δὲν ἦτον φθονεροὶ καὶ μωροὶ οἱ τοιοῦτοι Ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς, οἱ παραδόντες τὴν ζωὴν εἰς τὸν θάνατον; ἢ πῶς δὲν ἦτον ἀφρονέστατοι οἱ νομίζοντες ὅτι ὁ φύσει ζωοδότης ἔχει νὰ ἀποθάνῃ; φύσει γὰρ ζωοδότης μόνον ἦτον ὁ Χριστός· διότι, ἂν καὶ ὁ Ἡλίας καὶ ὁ Ἐλισσαῖος καὶ ἄλλοι Ἅγιοι ἐζωοποίησαν νεκροὺς καὶ ἀνέστησαν, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δίκαιον νὰ ὀνομάζωνται ζωοδοταί· κατὰ θέσιν ὁμοῦ καὶ χάριν οὕτως ἐκείνοι ὀνομάζονται, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ φύσιν, ἐπειδὴ μὲ τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ τοὺς νεκροὺς ἐζωοποίησαν, καὶ ὄχι μὲ δύναμιν ἰδικήντων· ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστός, Θεὸς ἀληθινὸς καὶ αὐτοζωὴ ὢν, διὰ τοῦτο καὶ φύσει ζωοδότης ἐστὶ τε καὶ λέγεται, ὡς οἴκοθεν καὶ ἐξουσία παντοδеспότην τὴν ζωὴν χαριζόμενος.

“Ορα δὲ, πόσον ἀνόητοι ἦτον οἱ Ἰουδαῖοι· διότι ἐπῆραν μὲν τὴν ζωὴν ἀπὸ τὸν ἑαυτῶν ταν· ἦτοι τὸν ζωοδότην, παρέδωκαν δὲ αὐτὴν εἰς τὰ Ἔθνη, καὶ τὴν ἰδικήντων δόξαν ἀπὸ τὸν ἑαυτῶν ταν στερήσαντες, μόνοι τὴν ἐπρόσθεραν εἰς τὰς ἄλλας, χωρὶς νὰ ἀκούσουν τὸν Προφήτην Βαρεῶχ, ὅπου τὰς ἐπαρήγγειλε λέγων· „Ἰακώβ (ἦτοι ὁ γένος τῶ Ἰακώβ), μὴ δῶς „ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφέροντά σοι Ἐθνεῖ ἀλλοτρίῳ“· (Βαρ. δ'. 3.) ἢ γὰρ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰ Ἔθνη παράδοσις τοῦ Κυρίου ἦτον τύπος καὶ αἶνιγμα, ὅτι ὁ Χριστός καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ ἀπίστα Ἔθνη, τὰ ὁποῖα πιστεύσαντα εἰς αὐτὸν, ἐσώθησαν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπιστήσαντες, κατεκρίθησαν· καὶ ἐπληρώθη ὁ λόγος τῶ Κυρίου, ὃν εἶπε πρὸς αὐτούς· „Ἰδὲ „ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος“· (Ματ. κγ'. 38.)

Τροπάριον.

„Ἐκύκλωσαμ κύμες ὡσεὶ πολλοὶ, ἐκρότησαμ, Ἄμαξ, σιαγόμα σὴν
 „ράπισμῶ, ἠρώτων σε, σοῦ δὲ ψευδῆ κατεμαρτύρουμ, καὶ πάντα
 „ὑπομείμας ἀπαρτας ἐσωσας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὰ πολλὰ εἶδη τῶν παθῶν τῶ Κυρίου ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τῆτο ὁ Μελωδός· ἦτοι τὰς περικυκλώσεις τῶν κυνῶν Ἰουδαίων, τὰ ραπίσματα, τὰς ψευδερωθήσεις, τὰς ψευδομαρτυρίας, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ἀπαθὴς Θεὸς κατὰ σάρκα ἔπαθεν. Ἐρανίσθησαν δὲ τὰ λόγια τοῦ Τροπαρίου ἀπὸ διάφορα μέρη τῶν Θείων Γραφῶν· τὸ μὲν γὰρ „Ἐκύκλωσαν κύμες ὡσεὶ πολλοὶ“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν Ἱεροφάντην Δαβὶδ λέγοντα ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· „Ἐκύκλωσάν με κύμες πολλοὶ“· (Ψαλ. κἀ. 17.) τὸ δὲ „Ἐκρότησαν σιαγόνα σὴν ραπίσμῶ“ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἡσαίαν εἰπόντα· „Τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ραπίσματα“· (Ἡσ. ν'. 6.) τὸ δὲ „ἠρώτων σε, σοῦ δὲ ψευδῆ κατεμαρτύρουμ“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι, ἃ οὐκ ἐγίνωσκον ἠρώτων με“· (Ψαλ. λδ'. 13.) Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῦνται πραγματικῶς καὶ ἐκ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων. Ὄθεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, Ὁ Βασιλεῦ, λέγει, τοῦ παντός, ἐσὲ περιεκύκλωσαν οἱ ἀσεβεῖς Ἰουδαῖοι ὡς σκύλοι πολλοὶ· σκύλοι ὁμοῦ ὄχι φιλοδέσποτοι καὶ εὐνοϊκοὶ, ὄχι περισαίνοντες μὲ χαρὰν τὴν οὐράντων, καὶ περιλείχοντες μὲ τὰ χεῖλη τὸν δεσπότην ταν, ἀλλὰ ὡς σκύλοι ἄγριοι καὶ ὄρμητικοὶ, ὡς σκύλοι φαγγρίζοντες τὰ ὀδόντια ταν, ὡς σκύλοι λυσσάζοντες κατὰ σοῦ, ὡς σκύλοι δαγκάνοντές σε καὶ παντοιοτρόπως σπαράττοντες· καὶ μ' ὄλον ὅτι ἐσὺ δὲν ἀνόμασες ποτὲ τοὺς Ἰουδαίους σκύλους, ἵνα ἔχωσι κατὰ σοῦ κἀνὲν παράπονον, ἀλλὰ τοὺς ἀνόμασες τέκνα, τοὺς δὲ Ἐθνικοὺς ἀνόμασες σκύλους, περὶ ὧν ἔλεγες πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Χαναναίαν· „Οὐκ ἔξεστι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων (ἦτοι τῶν Ἰουδαίων) καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις (τοῖς Ἐθνικοῖς)“· (Ματ. εἶ. 26.) ἀλλ' ὁμοῦ οἱ Ἰουδαῖοι, τὰ τόσον ἀγαπητὰ σου τέκνα, περιεκύκλωσάν σε, ὦ μοι! ὡς τόσοι λυσσασμένοι καὶ αἰμοβόροι σκύλοι.

Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκρότου, ὡς ἀράτε Βασιλεῦ, τὸ ἰδιόν σου σιαγόνι καὶ μάγουλον με πάμπολλα ράπισματα, ἐνῶ τῶν ἀτάκτων δούλων εἶναι ἴδιον νὰ ραπίζωνται· εἰς δὲ τὸν Βασιλέα, καὶ μάλιστα Βασιλέα τῶν βασιλευόντων, ὁποῖος εἶσαι ἐσὺ, ποῖος ἤθελε τολμήσῃ νὰ σηκώσῃ χεῖρα, καὶ νὰ κτυπήσῃ ράπισμα; Βέβαια οὐδεὶς. Ἐσὺ ὅμως, μακρόθυμο Δέσποτα, ὑπὸ ἀρρήτου ἀνεξικακίας νικώμενος, ὑπέμεινας ἕως καὶ νὰ σὲ ραπίσουν, ὡς γῆ καὶ ἤλιε! ὄχι ἕνας, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλὰ ἕνα ὀλόκληρον πλῆθος· „Ταῦτα γὰρ, φησὶν, αὐτὸς εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστικῶς, ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· „οὕτως ἀποκρίνη τῷ Ἀρχιερεῖ“; (Ἰω. ιη'. 22.) καὶ ὁ Ματθαῖος· „Τότε ἐπέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἅπασαι ἐκολάφισαν (ἦτοι με βαδελωτὴν χεῖρα ἐκτύπεν αὐτὸν ὀπισθεν τῷ τραχήλῳ, ἵνα ποιῶσι κρότον πρὸς περιγέλασμα), οἱ δὲ ἐράπισαν“· (Ματ. κς'. 67.) καὶ ὁ Μάρκος· „Καὶ οἱ ὑπηρεταὶ ραπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον“· (Μαρ. ιδ'. 65.)

Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι σὲ ἠρώτων, ὄχι διὰ νὰ μάθῃς, ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ κατηγορήσουν· ὅθεν ὁ Ἰωάννης εἶπεν· „Ὁ οὖν Ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ“· (Ἰω. ιη'. 19.) καὶ ὁ Μάρκος· „Καὶ ἀναστάς ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, πηρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων· ἐκ ἀποκρίνη οὐδέν; Τί οὗτοι σου καταμαρτυροῦσιν; Ὁ δὲ ἐσιώπηα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνετο“· (Μαρ. ιδ'. 60.) Αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς ψευδομαρτύρουν κατὰ σοῦ· καὶ βεβαιοῖ τούτο ὁ Ματθαῖος λέγων· „Καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὖρον· ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομαρτυρῆσαι, ἕκαστος ἔφη· δύναμαι καταλύσαι τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν“· (Ματ. κς'. 60.) Ἰσχυρότερον δὲ ἐπιφέρει ὁ Μελωδός· Σὺ, Κύριε, ὑπομείνας ὅλα τὰ ἀνω εἰρημένα πάθη, οὕτως ἔσωσας ὅλους τὸς ἀνθρώπους· ἀν γὰρ καὶ ὅλοι δὲν σαζώμεθα, ἀλλὰ πάλιν θεληματικῶς εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας κατακρημνιζώμεθα διὰ τὰς πολλὰς ἀμαρτίας μας· ἀλλὰ ἐσὺ, φιλάνθρωπε Κύριε, τὸ αἷμά σου τὸ ἀχραντὸν διὰ ὅλους ὁμοίως ἐξέχεας· ὅθεν, ὅσον ἐκ μέρους ἰδικοῦ σου, ὅλον κοινῶς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διέσωσας.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸ παρὸν Τριώδιον νὰ ὑμνῶμεν τὸν Θεὸν μετὰ τὸ φαγιτὸν καὶ τὸ δεῖπνον καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτόν, καὶ εἰς θεωρίας τούτου καὶ ἀναβαίνωμεν, καθὼς τότε μετὰ τὸ δεῖπνον οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ελαιῶν (1). Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ φαινόμεθα ἐν τοῖς πειρασμοῖς καὶ κινδύνοις, ὄχι μικρόψυχοι καὶ δειλοὶ, καθὼς ὁ Πέτρος, ἀλλὰ ἀνδρεῖοι καὶ μεγάλοψυχοι, μὴ ἀρνούμενοι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πράξιν τῆς ἀρετῆς διὰ φόβον ἀνθρώπινον· οὕτω γὰρ παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· „Εἰ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεσθαι τε καὶ εἶναι ἐφιέμεθα, ἀγωνισώμεθα μὴ ἀρνήσασθαι κατὰ τὸν Πέτρον· ἀρνήσις γὰρ ἐστὶ τοῦ Λόγου ἢ τοῦ πράττειν τὸ ἀγαθὸν διὰ φόβον παραίτησις“· (Κεφ. μγ'. τῆς Γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ ξεθαρρεύωμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας, ἀλλὰ ὅλως διόλου νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ· ὑπερηφανίας γὰρ ἔργον εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ δὲ δεύτερον, ταπεινώσεως. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καὶ σοφικῶς, ἄμποτε καὶ ἡμεῖς ὅλοι νὰ γένωμεν συγκοινωνοὶ καὶ συμμετοχοὶ τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, ὑποφέροντες ὕβρεις, δεχόμενοι ἀτιμίας, ὑποφέροντες καταφρονήσεις, ἂν τὸ καλέσῃ δὲ ὁ καιρὸς, ὑποφέροντες καὶ δαρμούς καὶ θάνατον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης· εἰ γὰρ κοινωθῶμεν τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου, θέλομεν γένει συγκοινωνοὶ καὶ τῆς δόξης καὶ Βασιλείας του, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· „Εἴπερ συμπάσχωμεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν“· (Ρωμ. ἡ. 17.) Χάριτι καὶ φιλανθρωπία αὐτοῦ τοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Ὅτε μετέλαβον ἅπασαν τὴν ἰσχυρὰν Δείπνων ἐκείνων, τί ἐποίησαν; οὐχὶ εἰς εὐχὰς ἐτάπησαν καὶ

ὑμνοῦσαν· οὐχὶ εἰς παννυχίδας ἱεράς; ἀχὶ εἰς διδασκαλίαν τὴν μακρὰν ἐκείνην, καὶ πολλὰς γέμισαν φιλοσοφίας“· (Ὁμιλ. κς'. εἰς τὴν α'. πρὸς Κορινθ.)

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ (1).

Τοῦ Κανόνος τούτου τρεῖς εἶναι οἱ Ποιηταί· τοὺς μὲν γὰρ Εἰρμούς μόνους τοὺς ἀπὸ πρώτης Ὠδῆς ἕως πέμπτης ἐμελούργησεν ἡ Μοναχὴ Κασία, ὡς κάτωθεν ρηθῆσεται· τὰ δὲ Τροπάρια τὰ ἀπὸ πρώτης Ὠδῆς ἕως πέμπτης ἐμελούργησε Μάρκος ὁ Ἐπίσκοπος Ἰδρουῦντος· τὴν δὲ ἕκτην Ὠδὴν ἕως τῆς ἐνάτης ἐμελούργησεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς. Τούτων ἕτω προεγνωσμένων, δύναται νὰ προβάλη τινὰς τὴν ἀπορίαν ταύτην. Διὰ τί τὰ μὲν Τριώδια τῆς μεγάλης Δευτέρας καὶ Τετράδος καὶ Παρασκευῆς δὲν ἔλαβον ἀμμίαν προσθήκην παράτινος, τὸ δὲ Τετραώδιον τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἔλαβε προσθήκην, καὶ ὁλόκληρος Κανὼν ἐγένετο, ἐνῶ καὶ αἱ ἡμέραι ἐκείναι νηστιμοὶ εἶναι, καθὼς εἶναι νηστιμον καὶ τὸ μέγα Σάββατον;

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ὁ Θεὸς Κοσμᾶς, φυλάττων τὴν ἀκολουθίαν καὶ τάξιν τῶν ἐβδομάδων ὅλης τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἕτως ἐποίησε καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἑβδομάδι· καθὼς γὰρ οἱ τὸ Τριώδιον συγγράφοντες Ποιηταί, ὁ Στουδίτης, λέγω, Θεόδωρος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωσήφ ὁ Θεσσαλονίκης, ἐν ἐκάστη μὲν Δευτέρᾳ τῆς τεσσαρακοστῆς, ὡς πρωτοιστίμῳ εὐσῆ (ἡ γὰρ πρώτη: ἦτοι ἡ Κυριακὴ, νηστιμος δὲν εἶναι) τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ Μωϋσέως τὴν ἐν τῇ ἐξόδῳ ἀναγιώσκουσι, καὶ τὴν ὀγδόην ὁμοῦ καὶ ἐνάτην· εἰς κάθε δὲ Τρίτην ἀναγιώσκουσι τὴν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ δευτέραν Ὠδὴν τοῦ αὐτοῦ Μωϋσέως „Πρόσεχε Οὐρανέ“, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐνάτην· εἰς κάθε δὲ Τετράδα ἀναγιώσκουσι τὴν τρίτην Ὠδὴν τῆς Ἁννης, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐνάτην· εἰς κάθε δὲ Πέμπτην ἀναγιώσκουσι τὴν τετάρτην Ὠδὴν τοῦ Ἀββακούμ, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐνάτην· εἰς κάθε δὲ Παρασκευὴν ἀναγιώσκουσι τὴν πέμπτην Ὠδὴν τοῦ Ἡσαίου, ὁμοίως καὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐνάτην. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔμεινε μία ἡμέρα ἐκ τῆς ἐβδομάδος: ἦτοι τὸ Σάββατον, ἔμειναν δὲ καὶ δύο Ὠδαὶ ἀπὸ τὰς ἐννέα, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνεγνώσθησαν εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας, ἦγουν ἡ ἕκτη καὶ ἡ ἐβδόμη, διὰ τοῦτο ἦτον ἀναγκαῖον νὰ ἀναγιώσκονταί καὶ αὐταὶ εἰς τὸ Σάββατον. Καὶ αὐταὶ μὲν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀναγιώσκονται εἰς τὸ Σάββατον· αἱ δὲ ἄλλαι δύο, ἡ ὀγδοὴ διπλαθὴ καὶ ἡ ἐνάτη, ἀναγιώσκονται καὶ αὐταὶ εἰς τὸ Σάββατον, καθὼς ἀναγιώσκονται καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος· ὥστε ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἀκολουθεῖ ὅτι κάθε Σάββατον νὰ ἔχη Τετραώδιον, ἦγουν τέσσαρας Ὠδαίς, ἕκτην, ἐβδόμην, ὀγδόην καὶ ἐνάτην.

Καθὼς λοιπὸν οἱ Ποιηταί τοῦ Τριωδίου ἐποίησαν εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας τῶν ἐβδομάδων τῆς Τεσσαρακοστῆς· οὕτω παρομοίως ἐποίησε καὶ ὁ Θεὸς Κοσμᾶς εἰς τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος· ὅθεν Τριώδια ποιήσας εἰς τὴν μεγάλην Δευτέραν καὶ Τετράδα καὶ

(1) Σημειούμεν ἐνταῦθα ὅτι τῇ μεγάλῃ Σαββάτῳ λόγους ἔχουσιν οἱ ἐφεξῆς Πατέρες, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τίς καλύσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου“; Γεώργιος ὁ Νικομηδείας λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πρὸς ὑψηλοτάτην ἡμῶν ἀναδραμῶν ὁ λόγος περιωπὴν“. Ἐπιφάνιος ὁ Κύπριος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τί τοῦτο σήμερον σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῆ“; Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινετός καὶ οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ὁ νόμος“, ὅς τις εἶναι ὅμοιος σχεδὸν μὲ τὸν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου. Ἐχει δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος λόγον πρὸς τὴν ζωνφόρον ταφὴν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Εἰδετε ἡμεῖς ληστού εὐγνωμοσύνην“. Σημειῶσαι ὅτι τὸ

μέγα Σάββατον ὑπερέχει τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος· καὶ βεβαίως ἡ Χρυσορρήμων λέγων „Ὡσπερ ἡ μεγάλη Ἑβδομάς κεφάλαιον τῶν λοιπῶν ἐβδομάδων· οὕτω ταύτης κεφαλὴ τὸ Σάββατον τὸ μέγα· διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ πολλοὶ τὴν σπουδὴν ἐπιτείνουσι· καὶ οἱ μὲν τὴν νηστείαν αὐξοῦσιν· οἱ δὲ, τὰς ἀγρυπνίας τὰς ἱεράς· οἱ δὲ ἐλειμοσύνην δαλιεστέρην ἐργάζονται, τῇ περὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις σπουδῇ, καὶ τῇ συντεταμένῃ πειρῇ τὸν βίον εὐλαβεῖα, τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας τῆς εἰς ἡμᾶς γεγενημένης παρά τῷ Θεῷ μαρτυροῦντες“. (Λόγ. εἰς τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα, οὗ ἡ ἀρχὴ „Διηνύσαμεν τῆς νηστείας τὸν πλοῦν.“)

καὶ Παρασκευὴν (εἰς γὰρ τὴν Τρίτην Διῶδιον μόνον ἐποίησεν, ἀναγκασθεὶς ἀπὸ τὴν ἔλ-
λειψιν τῆς Ἀκροστιχίδος), εἰς τὸ μέγα τῆτο Σάββατον Τετραῶδιον ἐμελέρησε, τὸ ὁποῖον
εἰς διάστημα πολλῶν καὶ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐτιμήθη, καὶ μόνον ἠφαλλετο ἐν τῇ τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ. ὕστερον δὲ, ἐπειδὴ ἡ ἀγρυπνία τοῦ μεγάλου Σαββάτου ἐπρόκοψε
καὶ ἤλθεν εἰς αὔξησιν, καὶ τελεία θεία λειτουργία ἐν αὐτῷ ἐτελεῖτο, διὰ τοῦτο ἠκολού-
θησεν ἀνάγκη νὰ αὔξηθῶν καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ φαλλόμενοι ὕμνοι, καὶ τὸ Τετραῶδιον
νὰ ἐπανθῇ εἰς Κανόνα ὁλόκληρον, ἵνα αὐτὸς διαρκῆ εἰς ὅλον τὸ τῆς νυκτὸς διάστημα,
μετὰ ἀργοπορίας καὶ εὐλαβείας φαλλόμενος.

Πῶς δὲ ἡ τοιαύτη αὔξησις τοῦ Τετραῶδιου οἰκονομήθη; Ἀκουσον. Ὁ τότε Πατριάρχης
Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας λογάδες, ζητοῦντες ποῖος εἶναι ἄξιος νὰ ἀ-
ναπληρώσῃ τὸ Τετραῶδιον, καὶ νὰ ποιήσῃ αὐτὸ Κανόνα ὁλόκληρον, εὔρον τὸν Πανιερώ-
τατον καὶ ἔλλογιμώτατον ἄνδρα κύριον Μάρκον τὸν Ἐπίσκοπον Ἰδρῆντος, ὅστις σοφὸς ὦν
κατὰ τὰ θεῖα, ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν συνιεράρχητον Κοσμᾶν, καθὼς ἐκ τῶν Τροπα-
ρίων αὐτοῦ τοῦτο συμπεραίνεται, προσφύεστατα συνήρμοσε καὶ ἐπρόσθεσεν εἰς μὴν τὴν
Ἀκροστιχίδα τοῦ θείου Κοσμᾶ τὴν λέγουσαν „ Σάββατον μέλπω μέγα “ τὴν ἰδικήν του
Ἀκροστιχίδα τὴν λέγουσαν „ Καὶ σήμερον δέ “· εἰς δὲ τὸ Τετραῶδιον τοῦ Ἱεροῦ Κοσμᾶ
προσέθηκεν ἐμμελέστατα τὰς ἑλλειπούσας τέσσαρας Ὠδὰς τὰς ἰδικᾶς του, καὶ ἔτως αὐ-
τὸν ὁλόκληρον Κανόνα ἐποίησεν· ἀλλὰ τόσον συνηρμοσμένον τὸν ἔκαμεν, ὥστὶ φαίνεται νὰ
ἦναι ἐνὸς Ποιητοῦ πόνημα, καὶ ὄχι δύο.

Σημειοῦμεν ὅμως ἐδῶ ὅτι τὸ μέλος καὶ οἱ Εἴρμοι τῶν τεσσάρων τούτων Ὠδῶν τοῦ
Κυρίου Μάρκου πολὺ πρότερον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐφαλλόντο μετὰ τῶ μέλους αὐτῶν. Ποιή-
τρια δὲ τούτων ἔχομεν ἐξ ἀγράφου παραδόσεως ὅτι ἐστάθη μία εὐγενὴς γυνὴ σοφὴ καὶ
παρθένος, Κασία ὀνομαζομένη· τούτους δὲ τοὺς Εἴρμους καὶ τὸ μέλος αὐτῶν οἱ τότε
τῆς Ἐκκλησίας λογάδες παρέδωκαν εἰς τὸν ῥηθέντα Μάρκον, καὶ ἐπέτρεψαν αὐτὸν νὰ
φιλοπονήσῃ κατὰ τὰς Εἴρμους μόνα τὰ τῶν τεσσάρων Ὠδῶν Τροπάρια· καὶ φαίνεται τῆτο
ἦναι ἀληθές, καθότι ὁ θεῖος Μάρκος δὲν ἐμεταχειρίσθη εἰς τὰς Ὠδὰς του τοὺς ἀνω-
τέρω Εἴρμους, μολονότι ἐβοήθηον αὐτὸν εἰς τὴν Ἀκροστιχίδα του τὴν λέγουσαν „ Καὶ
„ σήμερον δέ “· τὸ γὰρ „ Κύματι θαλάσσης “ ἀπὸ τοῦ Κ ἀρχόμενον, ὁμοίως καὶ τὸ
„ Σε τὸν ἐπὶ ὕδατων “ ἀπὸ τοῦ Σ ἀρχίζον, αὐτὰ ἀφῆκεν ἔξω τῆς Ἀκροστιχίδος του, ὡς
ξένα καὶ οὐχὶ ἰδικὰ τε ποιήματα· ἀντὶ τούτων δὲ ἐποίησεν ἄλλα ἰδικά του Τροπάρια ἀπὸ
τῶν αὐτῶν στοιχείων ἀρχίζοντα· οἷον τὸ „ Κύριε Θεέ μου “ ἀπὸ τῶ Κ ἀρχόμενον καὶ τὸ
„ Σύμβολα τῆς ταφῆς σου “ ἀπὸ τοῦ Σ ἀρχίζον.

Ἐκ τούτου λοιπὸν γίνεται φανερόν ὅτι τὸ μέλος καὶ οἱ Εἴρμοι τῶν τεσσάρων Ὠδῶν
τοῦ παρόντος Κανόνος δὲν εἶναι πόνημα τοῦ κυρίου Μάρκου, ἀλλὰ τῆς Μοναχῆς Κασίας.
Καὶ ἐκ τούτου δὲ ἀκόμη τοῦτο διλοῦται, ἐπειδὴ λέγεται ἐν τῷ πρώτῳ Εἴρμῳ „ Ἄλλ' ἡ-
„ μεις ὡς αἱ νεάνιδες “· νεάνις γὰρ οὖσα ἡ Ποιήτρια τούτων, διὰ τοῦ λόγου τούτου ἠθέ-
λησε νὰ φανερώσῃ ὅτι γυναικὸς εἶναι φιλοπονήματα, καὶ ὄχι ἀνδρός· ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ
ἐν τῇ Ἐξόδῳ γράφεται ὅτι εἰς ἓνα μὲν χορὸν ἐμοιράσθησαν οἱ ἄνδρες, εἰς ἄλλον δὲ, αἱ
γυναῖκες, καὶ οὕτω συμφώνως ἠφαλλον τὴν πρώτην Ὠδὴν, διὰ τοῦτο ἡ Κασία αὕτη, ἀ-
φῆσασα τὸν χορὸν τῶν ἀνδρῶν, ὡς μὴ οὖσα ἀνὴρ, ἔσμιξε τὸν ἑαυτὸν τῆς μὴ τὸν χορὸν
τῶν γυναικῶν καὶ νεανίδων λέγουσα· „ Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ ὡς αἱ τότε νεάνιδες· “ Ἐξῆλ-
„ θον γὰρ, φισί, πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω τῆς Μαρίας μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν.
„ ἔξῆρχε δὲ αὐταῖς Μαρίας λέγουσα· Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται “.
(Ἐξ. ἰε. 20.) (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἐγὼ εὔρον ἢ παλαιὰς χειρο- μούς ἔχοντας τὸν „ Κύματι θαλάσσης “, καὶ τοὺς
γραφεῖς Θεοτοκίους Κανόνας πρὸς τὴν Θεοτόκον τῶ
πολλῶ πρὸ τῆς Κασίας ὅστις Ἄνδρῆς Κρήτης Εἴρ-
λοῖτους· καὶ ἀπορῶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Καὶ σήμερον δὲ Σάββατον μέλπω μέγα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὸ Ὄρος τοῦ Ἄθω καὶ τοῦ Παρνασσού ἔχουσι δύο κορυφάς, οὕτω καὶ ἡ Ἀκροστιχίς αὕτη ἔχει δύο Ποιητάς, τὸν Ἱερὸν Μάρκον, καὶ τὸν Θεσπέσιον Κοσμάν· τὸ μὲν γὰρ „Καὶ σήμερον δὲ“ εἶναι Ἀκροστιχίς προστεθειμένη ἀπὸ τὸν κύριον Μάρκον εἰς ἀναπλήρωσιν τελείου Ἰάμβου καὶ ὀλοκλήρου Κανόνος, ὡς εἶπομεν· τὸ δὲ „Σάββατον μέλπω μέγα“ εἶναι Ἀκροστιχίς τοῦ Τετραώδιου τοῦ Θείου Κοσμά, ἧτις εἶναι μέρος τοῦ τελείου Ἰάμβου ἐκείνου, ὃν ἐποίησεν ὁ αὐτὸς Κοσμᾶς τόσον εἰς τὸ Τριώδιον τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ὅσον καὶ εἰς τὸ Τετραώδιον τοῦ μεγάλου τούτου Σαββάτου. „Τίς δὲ εἶναι ὁ τέλειος ἐκείνου Ἰαμβικός στίχος; Ὁ ἐφεξῆς „Προσάββατόν τε Σάββατον μέλπω μέγα“. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ „Προσάββατόν τε“ ἐγένεν Ἀκροστιχίς τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ὡς εἶπομεν ἐκεῖ, διὰ τοῦτο ἔμεινεν ὁ Ἰαμβικός στίχος κολοβός, ὅστις ἐγένεν Ἀκροστιχίς τοῦ Τετραώδιου τοῦ μεγάλου Σαββάτου. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν τὸ Τετραώδιον αὐτὸ ἐχρειάσθη νὰ ἀναπληρωθῇ καὶ νὰ γένη ὀλοκλήρος Κανὼν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Μάρκου, διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ τοῦτο ἐπροστέθη, καὶ ὁ κολοβὸς Ἰαμβὸς ἐγένε τέλειος, καὶ τελείου Κανόνος Ἀκροστιχίς, οὕτως ἔχων· „Καὶ σήμερον δὲ Σάββατον μέλπω μέγα“.

ᾠδὴ ἀ. Ἦχος Πλ.β'. Ὁ Εἰρμός.

„Κύματι θαλάσσης τὸν κρύψαμτα πάλαι διώκτην τύραμνον ὑπὸ
 „γῆν ἔκρυψαμ τῶν σεσωσμέμων οἱ παῖδες· ἀλλ' ἡμεῖς ὡς αἱ μεά-
 „μιδες τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐμδόξως γὰρ δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο παραὼν Εἰρμός ὀνειδίζει τοὺς παρανόμους Ἰουδαίους, διότι ἐφάνηκαν ἀχάριστοι καὶ ἀγνώμονες εἰς τὸν εὐεργέτην ταν Κύριον· ὁ γὰρ Κύριος κατέκρυψε μὲν πάλαι μέσα εἰς τὸ κύμα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὡς μέσα εἰς τάφον, τὸν τύραννον ἐκείνον καὶ διώκτην Φαραῶ· ἐλύτρωσε δὲ τοὺς προγόνους αὐτῶν Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν τυραννίαν καὶ διωγμὸν ἐκείνου· τῶρα δὲ οἱ Τίοι καὶ ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου λελυτρωμένων Ἰουδαίων, ἀντὶ νὰ φανοῦν εὐχάριστοι μὲ καθε τρόπον εἰς τὸν εὐεργέτην ταν Κύριον, αὐτοὶ, ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀνταπέδωκαν εἰς αὐτὸν πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, γεννήματα ἀληθῶς ἐχιδνῶν ὑπάρχοντες, καὶ κάκιστα κακῶν κοράκων ὡς χρηματίζοντες, κατὰ τὴν κοινὴν Παροιμίαν· σταιρώσαντες γὰρ τὸν Κύριον τῆς δόξης καὶ θανατώσαντες, ἔκρυψαν αὐτὸν καὶ ἔθαψαν ὅχι ὑποκάτω εἰς κύμα θαλάσσης, καθὼς ἐκείνος ἔκρυψεν ὑποκάτω εἰς αὐτὸ τὸν διώκοντα τούτους Φαραῶ, ἀλλὰ ὑποκάτω εἰς τὸν σκοτεινὸν καὶ ἄχαρον τάφον τῆς γῆς.

Διά

Διὰ τῆτο λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελῳδός, προφέρων τὸν Εἰρμὸν τοῦτον με' δεινοπαθεῖς καὶ σχε-
τλιαστικὸν σχῆμα, διαμαρτυρούμενος τρόπον τινα τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν μαζί με' τὸν
Μωϋσῆν λέγοντα „ Διαμαρτύρομαι αὐτοῖς τότε Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν“, (Δευτ. λα. 28.)
καὶ φωνάζων μαζί με' τὸν Ἡσαΐαν „ Ἀκουε Οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ“, (Ἡσ. α. 2.)
οὕτω λέγει. „ Ὁ τοῦ φοβεροῦ Θαύματος! τὸν Παμβασιλέα Θεὸν ἐκείνον, ὅς τις πάλαι ἐσκέ-
πασε με' τὸ κῦμα τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης τὸν διώκτην τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ τυραννι-
κώτατον Φαραῶ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀναβάτας καὶ τριστάτας· οὕτω γὰρ γράφει ἡ πρῶ-
τη Ὠδή. „ Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου· ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα“ (Ἐξ. ιε. 10.)
αὐτόν, λέγω, τὸν ἴδιον τώρα ἐσκέπασαν νεκρὸν ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν ὅχι οἱ ἀπόγονοι τῶν
καταποντισθέντων ἐκείνων Αἰγυπτίων, ἐπειδὴ δὲν ἦτον τόσοσ μέγα τὸ παράπονον, ἀλλ'
αὐτοὶ οἱ ἀπόγονοι παῖδες τῶν τότε διασωθέντων ἀβρόχως ἐν τῆς Θαλάσσης Ἰσραηλίων.

Πλὴν ἐκεῖνοι μὲν οἱ Ἰουδαῖοι οὕτως ἐφάνηκαν περὶ τὸν εὐεργέτην ἀχάριστοι· ἡμεῖς δὲ
οἱ πιστοὶ, μιμούμενοι τῆς τυμπανιστρίας ἐκείνας νεανίδας, τῶν ὁποίων ἦτον ἕξαρχος ἡ ἀ-
δελφὴ τῆ Μωϋσέως Μαριάμ. „ Ἐξῆρχε γὰρ, φησὶν, αὐταῖς ἡ Μαριάμ“ (Ἐξ. ιε. 20.)
καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε περὶ αὐτῶν „ Ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν“ (Ψαλ. ξ ζ. 27.)
ἐκείνας, λέγω, καὶ ἡμεῖς μιμησάμενοι, ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ τὸν ἐπινίκιον ὕμνον· ἐνδόξως
γὰρ δεδόξασται· ἐπειδὴ αὐτὸς ἀπέθανε μὲν καὶ ἐτάφη διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀγάπην· αἰχ-
μαλώτισε δὲ καὶ τὸν ἄδην, καὶ ἐθανάτωσε τὸν ἡμᾶς θανατώσαντα Διάβολον.

Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἶναι, πῶς λέγεται ἐδῶ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐκρυψαν ὑποκάτω εἰς τὴν
γῆν τὸν Κύριον; αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐσταύρωσαν μόνον αὐτόν, καὶ ἐζήτησαν ἵνα καταβιβαδῆ
ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ. „ Ἠρώτησαν (ἦτοι παρεκάλεσαν) γὰρ, φησὶ, τὸν Πι-
λάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν (ἐκ τῆ μέσῃ διηλ.)“ (Ἰω. ιθ. 31.)
δὲν ἐκατέβασαν ὅμως αὐτόν ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, οὔτε τὸν ἐνταφίασαν· ἀλλὰ μόνος ὁ εὐ-
σχήμων Βουλευτῆς, Ἰωσήφ ὁ κεχαριτωμένος ἐκεῖνος καὶ εὐχάριστος μαθητῆς τῆ Κυρίου, αὐ-
τὸς ἐζήτησε τὸ ἀχραντὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, καὶ καταβιβάσας αὐτὸ, ἐτείλιξεν
εἰς σινδὸνα καθαρὰν· μυρίσας δὲ μετὰ τοῦ Νικοδήμου με' μύρα καὶ ἀρώματα, ἐνταφίασεν
αὐτὸ εἰς τὸ καινούριον μνήμα· ἂν γὰρ αὐτὸς ὁ τρισμακάριστος δὲν ἤθελεν ἐνταφιάσῃ τὸ
νεκρὸν σῶμα τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ πανφιλιτάτου Σωτῆρος, τάχα οἱ σταυραταὶ Ἰουδαῖοι
ἐδὲ ἤθελαν ἀξιώσῃ αὐτὸ ταφῆς ἀπὸ τὴν σκληροκαρδιάντων, ἀλλ' ἤθελαν τὸ ἀφήσῃ ἀτα-
φον, διὰ νὰ τὸ φάγουν κατὰ τὴν ματαίαν αὐτῶν γνώμην τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὰ
θηρία τῆς γῆς πρὸς περισσοτέραν του ἀτιμίαν. Τί λοιπὸν ἡμεῖς λέγομεν εἰς λύσειν τῆς ἀ-
πορίας; Ὅτι ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἐνήργησαν τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου,
τούτέστι τὸν θάνατον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο αὐτοὶ λέγονται ὅτι καὶ τὸν ἐθάψαν· ἐκεῖνος γὰρ
ὅπου θανατώσῃ τινα καὶ ποιήσῃ τοῦτον ἄξιον ταφῆς, ἂν καὶ αὐτὸς δὲν τὸν ἐνταφιάσῃ,
ἐπειδὴ αὐτὸς ἐγίνεν αἴτιος νὰ ἐνταφιασθῆ ὁ ὑπ' αὐτοῦ θανατωθεὶς, τούτου χάριν ἔμπο-
ρεῖ ὅμως νὰ λέγεται ἐκείνου καὶ ἐνταφιαστής.

Τροπάριον.

„ Κύριε Θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον Ὠδήμ σοι ἄσομαι,
„ τῷ τῆ ταφῆ σου ζῶῃς μοι τὰς εἰσόδους διαμοίξαμι, καὶ θαμάτω
„ θαμάτομ καὶ ἄδην θαματώσαμι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐξόδιος, (ἦτοι ἐκβατήριος) ὕμνος ὀνομάζεται παρὰ τῆ ἀγία Γραφῇ ἐκεῖνος ὅπου ὑμνή-
θη ἀπὸ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὅταν αὐτὸς ἐκβῆκεν ἔξω ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον· διαπεράσας
γὰρ ἐκεῖνος ἀβρόχως τὴν Ἐρυθρὰν Θαλάσσαν, ὕμνησε με' τὸν τοιοῦτον ἐξόδιον καὶ ἐκβα-
τήριον ὕμνον τὸν Θεὸν ὅπου τὸν ἐλύτρωσε. Κατὰ τὸ σημαίνόμενον τοῦτο, Ἐξόδος ὀνομάζε-
ται τὸ δεύτερον Βιβλίον τοῦ Μωϋσέως, διότι διηγεῖται τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐξέλευσιν τῶν
Ἰσραηλιτῶν· καὶ ὁ Θεὸς δὲ Δαβὶδ εἶπεν „ Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου“. (Ψαλ.

ριγ'. ι.) ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν ἀνθρώπων ἕξοδος ὀνομάζεται ὁ τοῦ καθε ἀνθρώπου θάνατος· διότι ὅταν ἀποθνήσκουν οἱ ἄνθρωποι, ἐκβαίνουν ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν, καὶ μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐκεῖσε· ὅθεν ὅταν ὑπάγουν εἰς θάνατον τινός, ἐρωτῶμενοι, ποῦ ἐπῆγες; ἀποκρίνονται ὅτι εἰς τὸ ἕξοδιον.

Ὁ Ἱερὸς λοιπὸν Μάρκος θέλων νὰ δείξῃ, ἕνα μὲν, ὅτι τὸ Τροπάριον τῆτο εἶναι τῆς πρώτης Ὠδῆς, ἢ ὁποῖα ὑμνήθη διὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἕξοδον τῶν Υἱῶν Ἰσραὴλ, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἄλλο δὲ, νὰ φανερώσῃ τὴν ὑπόθεσιν τῆς σημερινῆς ἑορτῆς, ἣτις εἶναι ὁ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον θάνατος τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἢ ἀπὸ τῆς κάτω ταύτης ζωῆς ἕξοδος καὶ ἐν τῷ τάφῳ κατάκρυψις, διὰ ταῦτα τὰ δύο αἰτία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρώτην Ὠδὴν τὴν ἀρχίζουσαν οὕτως· „ Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ “. ὅθεν λέγει· Ὁ Κύριε Θεέ μου· ἐγὼ θέλω ψάλλει εἰς ἐσὲ ἕνα ᾠσμα καὶ ὕμνον ἕξοδιον· ἦτοι ἐπιθανάτιον καὶ ἀρμόδιον εἰς τὴν ἐκ τοῦ Κόσμου τούτου ἐξέλευσιν. Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τινὰς ὅτι ἕξοδιον νοεῖται ἐδῶ τὸ διεξοδευτικὸν καὶ διαπεραστικὸν, διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσεν ἀκολουθῶν καὶ τὸ „ Ἐπιτάφιον „ Ὠδὴν“, ἐξηγῶν τρόπον τινὰ τὸ ἕξοδιον μὲ τὸ ἐπιτάφιον. Ἐπειδὴ δὲ ἢ ἕξοδος μὲ τὴν εἰσοδὸν εἶναι ἐναντία, διὰ τοῦτο λέγει ἀκολουθῶν ὅτι ἐγὼ θέλω ψάλλει ἕξοδιον, ἦγουν ἐπιθανάτιον καὶ ἐπιτάφιον ὕμνον εἰς ἐσὲ, Θεέ μου, ὅστις μὲ τὴν ταφήν σου καὶ τὴν ἐκ τῆς κάτω ζωῆς ἕξοδόν σου ἐχαρίσας εἰς ἐμὲ τὴν εἰσοδὸν τῆς ἀνω ζωῆς· καὶ διὰ τοῦ θανάτου σου ὄχι μόνον ἠνοιξας εἰς ἐμὲ τὰς πύλας τοῦ Παραδείσου, εἰς τὰ ὀπίσω στραφείσης τῆς Φλογίνης Ῥομφαίας, καὶ ὑποταγέντος τοῦ φρικτοῦ Σεραφεῖμ, ἀλλὰ διὰ τῆ θανάτου σου καὶ τὸν θάνατον ἐθανάτωσας, καὶ τὸν ἄδην ἐνέκρωσας ὥστε ἡμεῖς ἐμποροῦμεν νὰ λέγωμεν καὶ εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ὠσνὲ ἐπιπίκια λόγια· „ Ποῦ ἢ νίκη σου θάνατε; Ποῦ τὸ κέντρον σου ἄδῃ “; (Ὠσ. ιγ'. 14.)

Φαίνεται δὲ ὁ Ἱερὸς Μάρκος ὅτι τὸ ὄνομα καὶ τῆς ἕξοδου καὶ τῆς εἰσοδου ὁμοῦ ἐρανίσθη ἀπὸ τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ Μαυσέως· τῆς ἕξοδου μὲν, διότι ἢ Ὠδὴ αὕτη ἐν τῇ Βίβλῳ τῆς ἕξοδου ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τῆς ἕξοδου ἐρρέθη τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς προείπομεν· τῆς εἰσοδου δὲ, διότι τὰ λόγια τῆς πρώτης Ὠδῆς ταύτην φανερόνουςι, λέγοντα πρὸς τὸν Θεόν· „ Εἰσαγωγῶν (ἦτοι εἰσοδεύσας) καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου “. (Ἐξ. ιε'. 17.) οὐ μόνον γὰρ ὁ Θεὸς ἐκβαλεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀλλὰ καὶ ἔμβασεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν λαβὼν ὁ Ἱεράρχης Μάρκος τὰς λέξεις ἕξοδιον καὶ εἰσοδον, „ Ἀσομαί σοι, Κύριε, εἶπε, τὸν ἕξοδιον ὕμνον, τῷ εἰσαγαγόντι με εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν Παράδεισον “.

Τροπάριον.

„ Ἀρωσε ἐν θρόνῳ καὶ κάτω ἐν τάφῳ τὰ ὑπερκόσμια καὶ ὑποχθόνια καταροῦντα, Σωτήρ μου, ἔδομεῖτο τῇ μεκρῶσει σου ὑπὲρ μου ἰάραθς γὰρ μεκρὸς ζωαρχικώτατος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅσαι μὲν οὐσίαι εἶναι κτισταί, εἴτε σωματικαί, εἴτε νοηταί, αὐταί εἶναι καὶ ἐν τόπῳ περιγραφταί καὶ περιορισταί, καὶ δὲν ἐμποροῦν νὰ εὐρίσκωνται κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰς δύο τόπους, καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁ αὐτὸς Παῦλος νὰ εὐρίσκηται ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ εἰς τὴν Κόρινθον κηρύττων, καὶ εἰς τὴν Ῥώμην παριστάμενος τῷ Νέρωνι· ὁμοίως καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ, ἀδύνατον νὰ παραστέκηται τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ ἐν Οὐρανοῖς ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ καὶ νὰ κομίζῃ εἰς Ναζαρέτ τῇ Παρθένῳ τὰ τῆς χαρᾶς εὐαγγέλια· ὁ δὲ Θεὸς μὲ τὸ νὰ ἦναι ἀκτιστος καὶ πάντῃ ἀύλος, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πάντῃ ἀπερίγραφτος καὶ ἀπερίοριστος· ὅθεν ὁ αὐτὸς εὐρίσκηται πανταχοῦ καὶ τὰ πάντα πληροῖ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ἐστίν. Ἀκολουθῶν λοιπὸν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, μὲ τὸ νὰ ἦναι ὁ αὐτὸς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, τούτου χάριν καθὼ μὲν Θεὸς εὐρίσκητο ἀνω εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πατρὸς, καὶ κάτω εἰς τὸν τάφον μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου
καὶ

καὶ νεκρωθείσης τῆς σαρκὸς καὶ εἰς τὸν Ἄδην μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου αὐτοῦ ψυχῆς. Καὶ εἰς τὸν νοητὸν Παραδείσον μαζί με τὸν ληστὴν, καθὼς ὑπεσχέθη αὐτῷ λέγων· „ Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ “. (Λουκ. κγ'. 43.)

Τοῦτο λοιπὸν ἠξεύρων ἡ θαύμασιος οὗτος Μελωδὸς ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν οὕτως· Ὁ ψυχοσῶστα Σωτήρ μου, ἐσὲ βλέποντα τὰ ὑπερκόσμια τάγματα τῶν Ἀγγέλων καθεζόμενον ἄνω ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ὡς Θεὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, ὁμοίως καὶ τὰ ὑποχθόνια, ἦγουν αἱ ἐν τῷ ἄδῃ εὐρισκόμεναι ψυχαὶ βλέπουσαι ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦσουν καὶ μετὰ τῆς νεκρωθείσης σαρκὸς σου ἐν τῷ τάφῳ, ταῦτόν εἶπεν, ὅλοι βλέποντές σε καὶ ἄνω καὶ κάτω, καὶ ἐν θρόνῳ καὶ ἐν τάφῳ εὐρισκόμενοι ἐδουλοῦντο· ἦτοι ἐταράττοντο ἀπὸ τὸν φόβον καὶ θαυμασμώντων, διὰ τὴν παράδοξον ταύτην θεωρίαν τῆς ἰδικῆς σου νεκρώσεως.

Πλὴν μετ' ἄλλον καὶ ἄλλον τρόπον ἐδουλοῦντο καὶ ἐθαύμαζον· τὰ μὲν γὰρ ὑπερκόσμια τάγματα ἐφριττον καὶ ἐθαύμαζον, πῶς σὺ, ὁ ὁποῖος κάθισαι εἰς τὴν δεξιάν τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης, ἐνεκρώθης καὶ ἐνταφιάσθης· τὰ δὲ ὑποχθόνια ἐφριττον καὶ ἐθαύμαζον, πῶς ἐσὺ, ὁ ἀποθανὼν καὶ ἐνταφιασθεὶς καὶ κατελθὼν εἰς τὸν ἄδην, καταργεῖς μὲν διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς σου τὸν θάνατον, καὶ ἀνιστᾶς τοὺς ἐν τάφοις τεθαμμένους νεκροὺς, αἰχμαλωτίζεις δὲ διὰ τῆς ἐν ἄδῃ σου καταβάσεως τὸν ἄδην, καὶ ἐλευθερῶνεις τὰς ἐν τῷ ἄδῃ κρατούμενας ψυχὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος θανόντων· ταῦτα γὰρ πάντα θαυμαστά εἰσὶ καὶ παράδοξα. Εἶτα κατασκευαστικῶς ἐπιφέρει· Σὺ γὰρ, Κύριε, ὄντως ἐφάνης διὰ τῶν ἔργων ὑπὲρ νοῦν ὄχι μόνον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικὸν νεκρὸς ζωαρχικώτατος, ἦγουν νεκρὸς μὲν, ἀρχηγὸς ὅμως τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως.

Ὅρα δὲ σοφίαν καὶ τέχνην ρητορικὴν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Μάρκου· αὐτὸς γὰρ ἐγέμωσε τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπὸ ἀντίθετα καὶ τετράγωνα καὶ χιαστὰ σχήματα, τὰ ὅποια προξενούσιν ἐν ταύτῳ κάλλος καὶ ἠδύτητα καὶ μεγαλοπρέπειαν εἰς τὸν λόγον· τὸ μὲν γὰρ, Ἄνω μετὰ τὸ, Κάτω, ἀντίθετα εἰσὶν, ὁμοίως καὶ τὸ, Ἐν θρόνῳ, μετὰ τὸ, Ἐν τάφῳ, καὶ τὸ, Ἵπερκόσμια μετὰ τὸ, Ἵποχθόνια, καὶ τὸ, Νεκρὸς, μετὰ τὸ, Ζωαρχικώτατος. Τετράγωνον δὲ σχῆμά ἐστι τὸ ἐν τάξει τετραγώνου βαλλόμενον· ἦτοι τὸ, Ἄνω μετὰ τὸ, Ἐν θρόνῳ μετὰ τὸ, Καὶ κάτω ἐν τάφῳ, ὁμοίως τὸ, Ἵπερκόσμια μετὰ τὸ, Ἵποχθόνια· χιαστὸν δὲ εἶναι τὸ, Ἄνω μετὰ τὸ, Ἐν θρόνῳ, μετὰ τὸ, Κάτω ἐν τάφῳ, ὁμοίως τὸ, Ἵπερκόσμια μετὰ τὸ, Ἵποχθόνια, ἐν τάξει τοῦ Χ στοιχείου βαλλόμενα, καθὼς ταῦτα δηλοῦνται καὶ ἐν τοῖς κάτωθεν διαγράμμασι παραστατικώτερον.

Ἄνω   ἐν θρόνῳ   καὶ κάτω ἐν τάφῳ Ἄνω μετὰ τὸ, Ἐν θρόνῳ X τὰ ὑπερκόσμια
 τὰ ὑπερκόσμια   καὶ ὑποχθόνια καὶ ὑποχθόνια X καὶ κάτω ἐν τάφῳ,

Τροπάριον.

„ Ἰμα σου τῆς δόξης τὰ πάντα πληρώσῃς καταπεφοίτηκας ἐν κατωτάτοις τῆς γῆς ἀπὸ γὰρ σοῦ οὐκ ἐκρύβη ἡ ὑπόστασίς μου ἡ ἐν Ἀδὰμ, καὶ ταφεῖς φθαρέντα με καιμοποιεῖς, φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν τῶν Ἑλλήνων μῦθοι ὄχι μόνον πολυθεῖαν ἐδίδασκον, ἀλλὰ καὶ πολυαρχίαν· διὰ τοῦτο καὶ τρεῖς Βασιλεῖς ἐφλυάρουν νὰ κυβερνοῦσιν ὅλα τὰ ὄντα, τὰ εἰς τρία καὶ αὐτὰ μοιρασμένα· ἦτοι εἰς οὐράνια, εἰς ἐπίγεια καὶ εἰς ὑποχθόνια, καθὼς ὁ μυθολόγος αὐτῶν Ποιητῆς Ὀμηρὸς συμμαρτυρεῖ λέγων· „ Τριχῆ δὲ πάντα δέδασται “. Καὶ τὰ μὲν οὐράνια καὶ ἐπίγεια ὁμοῦ ἐμυθολόγουν ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ἡ Ζεὺς· τὰ δὲ θαλάσσια ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Ποσειδῶν· τὰ δὲ ὑποχθόνια ὅτι τὰ ἐκυβέρνα ὁ Πλούτων. Καὶ μὲ ὅλον ὅτι

ὅτι τὴν πολυαρχίαν ταύτην ἐφρόνουν, ἐλέγχονται ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ρηθέντα ποιητὴν τῶν Ὀμηρον λέγοντα· „Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἰς κοίρανος ἔστω“. Ὁ δὲ τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας λόγος ἕνα ἠξεύρων τὸν Ποιητὴν καὶ Δημιουργὸν τῶν ἀπάντων, αὐτὸν μόνον καὶ Βασιλέα καὶ κυβερνήτην ἀπάντων δογματίζει· ὅθεν οὐδεὶς εὐσεβὴς Χριστιανὸς ἤθελεν υποφέρει νὰ περικλείσῃ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ εἰς μόνον τὸν Οὐρανόν, ἢ εἰς μόνον τὴν γῆν· οὐδὲ καταδέχεται τινὰς νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι μὲν τοῦ ἀέρος κυβερνήτης καὶ Βασιλεὺς, ὄχι δὲ καὶ τοῦ Ἄδου· ἀσεβῆ γὰρ εἶναι αὐτὰ ὅλα, καὶ τῶν Θεῶν Γραφῶν καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν Πίστεως ἀλλότρια.

Ὁ γὰρ Χριστὸς, Θεὸς ὢν καὶ ἄνθρωπος, καθὼ μὲν Θεὸς, Οὐρανοῦ καὶ γῆς εἶναι Βασιλεὺς· διότι ὁ μὲν Οὐρανὸς εἶναι θρόνος του, ἢ δὲ γῆ εἶναι ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του, καθὼς αὐτὸς εἶπε μόνος· (Ματθ. ε΄. 34.) τοῦ δὲ ἀέρος εἶναι Βασιλεὺς, οὐ μόνον διότι τίθεισι νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ ὡς Θεὸς, ἀλλὰ καὶ διότι ὡς ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀέρι καὶ τῇ νεφέλῃ ὑψωθείς, ἀνελήφθη· ὁμοίως καὶ τοῦ νεροῦ βασιλεύει, ὄχι μόνον διότι σχίζει τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν πρότερον, καὶ διαιρεῖ τὸν Ἰορδάνην καθὼ Θεὸς, ἀλλ' ὅτι καὶ ὡς ἄνθρωπος περιπατεῖ ἐπάνω εἰς τὴν Θάλασσαν, καὶ εἰς τὸν Ἰορδάνην Βαπτίζεται, καὶ τὸ νερὸν μεταβάλλει εἰς κρασί, καὶ τὸν τυφλὸν εἰς τὸν Σιλωὰμ ὀμματόνει· τοῦ θανάτου δὲ καὶ τοῦ ἄδου βασιλεύει, ὄχι μόνον διότι ἀνασταίνει Θυγατέρας Ἰαερίων, καὶ ἐγείρει Λαζάρους, καὶ ζωοποιεῖ Τίους χήρας, καὶ σταυρούμενος πολλὰ εὐκαιρόνει μνήματα, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς θανατωθεὶς ὡς ἄνθρωπος, καὶ κατελθὼν εἰς τὰ τοῦ ἄδου κατώτατα, τελείως ἐξωλόθρευσε καὶ τὸν θάνατον καὶ τὸν ἄδην μετὰ τὴν θεϊκὴν ἐξουσίαν του· ὥστε πάντων εἶναι Βασιλεὺς ὁ Χριστὸς, καὶ ἀκολουθῶς πανταχοῦ εἶναι ἐξηπλωμένη ἡ δόξα του.

Ταῦτα λοιπὸν καὶ ὁ Ἱεράρχης Μάρκος ἠξεύρων, καὶ βλέπων τῶρα τὸν Κύριον νὰ καταβαίνει εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, τουτέστιν εἰς τὸν τάφον διὰ τοῦ νεκρωθέντος σώματος, καὶ εἰς τὸν ἄδην διὰ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς του, λέγει πρὸς αὐτόν· Ὁ φιλόνηθρωπε Κύριε, σὺ ὁ ἐν Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις δοξαζόμενος ἐκατέβης εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς. Διὰ ποῖον τέλος; Πρῶτον μὲν, ἵνα γεμίσης ἀπὸ τὴν δόξαν σου τὰ πάντα, καὶ αὐτὰ τὰ κατώτατα καὶ ὑποχθόνια, καὶ ἀκολουθῶς νὰ μὴ μείνῃ κανένα μέρος τῆς Κόσμου ἀπὸ τὴν δόξαν σου ἔρημον· ἔπρεπε γὰρ ἔπρεπε, ἐπεὶ δὴ ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ εἶναι γεμάτα ἀπὸ τὴν δόξαν σου, καθὼς ὁ ὕμνος τῶν Σεραφίμ τοῦτο διατρανοῖ λέγων, „Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ· πλήρης ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ“, (Ἠσ. ε΄. 3.) Ἐπρεπε, λέγω, μὴδὲ ὁ ἄδης καὶ τὰ ὑποχθόνια νὰ μείνουν εὐκαιρα ἀπὸ τὴν δόξαν σου, Κύριε, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ νὰ δοξασθῆς ὡς νικητῆς καὶ Θεὸς ἀπὸ τὰς ἐν ἄδην εὐρισκομένας ψυχὰς τῶν Δικαίων καὶ Προφητῶν, καὶ οὕτω νὰ πληρωθῶσι τὰ πάντα τῆς ἰδικῆς σου δόξης, κατὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ τὸν πολὺν ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριον· ὁ μὲν γὰρ Παῦλος λέγει· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰμὴ ὅτι καὶ κατέβη „πρότερον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβάς, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω „πάντων τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρῶσῃ τὰ πάντα“· (Ἐφ. δ΄. 9.) ■ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω φησὶν· „Ἐδεῖ μὴ τοῖς ἄνω μόνον τὴν προσκύνησιν περιγράφεσθαι, ἀλλ' εἶναι „τινὰς καὶ κάτω προσκυνητάς, ἵνα πληρωθῇ τὰ πάντα δόξης Θεοῦ· ἐπεὶ καὶ Θεοῦ“· (Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα).

Δεύτερον δὲ αἷτιον τῆς εἰς τὸν τάφον καὶ εἰς ἄδην καταβάσεώς σου, Κύριε, ἐστάθη ἡ τοῦ Ἀδάμ ὑπόστασις καὶ τὸ πρόσωπον· αὕτη γὰρ ἡ τοῦ Ἀδάμ ὑπόστασις ἄλλον μὲν ἄνθρωπον ἠδύνατο νὰ λανθᾶσῃ, ὡς εἰς κοινορτὸν διαλελυμένη κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ὡς κρυμμένη οὔσα εἰς τὰ κατώτατα μέρη τοῦ Ἄδου κατὰ τὴν ψυχὴν· ἐσὲ ὅμως τὸν πάντα τὰ ἀπόκρυφα ὄρανα δὲν ἐδύνατο νὰ λανθᾶσῃ, καὶ νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τοὺς πανδερκεῖς ὀφθαλμούς σου, ὄχι, καθὼς ὁ Δαβὶδ ἐν μέρους τοῦ Ἀδάμ προφήτεῦον ἐβόησεν· „Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὄστού μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ ἡ ὑπόστασις μου ἐν τοῖς „κατωτάτοις τῆς γῆς“· (Ψαλ. ρλζ΄. 15.) μ' ὄλον τῆτο ἄλλοι ἄλλως αὐτὸ ἐρμηνεύουσιν (1). Ὅθεν βλέπων σὺ, Δέσποτα, τὴν ὑπόστασιν τῆς Ἀδάμ κατακειμένην εἰς τὰ τοῦ ἄδου βα-

(1) Ὅρα περὶ τούτου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ψαλτῆρος.

θύματα, διὰ τοῦτο ἀποθανὼν καὶ ταφεὶς, κατέβη πρὸς αὐτὸν, καὶ οὕτως ἐκαινοποίησας αὐτὸν φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας· σὺν αὐτῷ δὲ ἐκαινοποίησας καὶ τὴν ἰδικὴν μου ὑπόστασιν τὴν ἐν τῷ Ἀδὰμ ὡς ἐν κεφαλῇ παραβᾶσαν τὴν ἐντολὴν σου καὶ διαφθαρέσαν, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „Ἐφ' ᾧ (Ἀδὰμ δηλ.) πάντες ἤμαρτον“· (Ῥωμ. ε'. 12.)

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαστα πᾶσαμ τὴν γῆν ἀσχέτως ἢ
 „Κτίσις κατιδοῦσα ἐν τῷ Κραμίῳ κρεμάμεμον, θάμβει πολλῶ συμ-
 „εἶχετο, οἶκ' ἔστιμ Ἅγιος πλήμ σου, Κύριε, κραυγάζουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο μὲν Προφήτης Δαβὶδ λαλῶν περὶ τῆς γῆς εἶπεν· „Αὐτὸς (ὁ Θεός) ἐπὶ Θαλασσῶν
 „ἐθεμελίωσεν αὐτὴν (τὴν γῆν δηλ.)“· (Ψαλ. κέ. 2.) καὶ πάλιν λέγει· „Ἐξομολογεῖ-
 „σθε τῷ Κυρίῳ, τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων“· (Ψαλ. ρλέ. 6.) διδάσκει
 δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὅτι δὲν εἶναι κρεμασμένη ἡ γῆ, ἀλλὰ θεμελιωμένη καὶ στερεωμένη
 ἐπάνω εἰς τὰ νερά, καὶ οὕτω δίδει εἰς αὐτὴν τὸ νερὸν βᾶθρον τε καὶ θεμέλιον. Ἀλλὰ
 πῶς ἐμπορεῖ νὰ ἦναι τῆς γῆς θεμέλιον ἢ ρευστὴ καὶ ὀλισθηρὰ φύσις τῆς βαρείας καὶ
 στερεᾶς καὶ πυκνῆς οὐσίας; τοῦτο γὰρ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους εἶναι πάντῃ ἀδύνατον.
 Πλὴν ὁ τοῦ παντός Δημιουργὸς Λόγος τὸ κατὰ φύσιν ἀδύνατον τοῦτο ἐποίησε δυνατὸν
 ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, καὶ θεμελιώνει τὴν γῆν ἐπάνω εἰς τὰ νερά, διὰ νὰ δείξῃ
 μὲ τοῦτο τὸ μεγαλεῖον τῆς ἰδικῆς του δυνάμεως.

Ὁ δὲ σοφὸς Μάρκος ἐδῶ δὲν διδάσκει τὴν γῆν στερεομένην ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὡς ὁ
 Δαβὶδ, ἀλλὰ εἰσάγει αὐτὴν κρεμασμένην εἰς τὰ νερά μὲ τρόπον ἀπόρρητον, καὶ διὰ τῆτο
 λέγει ἐπιστρεπτικῶς πρὸς τὸν Κύριον· „Σὲ, Δέσποτα, τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαντα πᾶ-
 „σαν τὴν γῆν ἀσχέτως“· διότι ἡ γῆ, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ θεμέλιον ἄλλο στερεώτερον ἀπὸ
 τὸν ἑαυτὸν τῆς ἴνα στερεωθῇ ἐπάνω εἰς αὐτὸ, διὰ τοῦτο κρέμεται εἰς τὸ μέσον ἀσχέτως,
 ἤγουν χωρὶς καμμίαν σχέσιν: ἦτοι χωρὶς κανένα δεσμόν ἢ κρεμαστῆρα ὁρατὸν, καὶ χω-
 ρὶς νὰ κλίνῃ δεξιά ἢ ἀριστερά, ἢ ἀνω καὶ κάτω ἔξω ἀπὸ τὸν λόγον καὶ τὴν προστα-
 γὴν τοῦ ποιήσαντος, καὶ τρόπον τινὰ μιμεῖται καὶ αὐτὴ τὸ τῶν Αἰγυπτίων σιδηροῦν ἐ-
 κείνο ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον λέγουσιν ὅτι εὕρισκετο κρεμασμένον εἰς τὸ μέσον ἐνὸς ναοῦ, ὃς
 τις ἦτον τριγύρω κατεσκευασμένος ἀπὸ λίθους μαγνήτου (1), οἱ τινες τραβίζοντες τὸ ἄ-
 γαλμα ἐξίσου ἀπὸ κάθε μέρος, δὲν ἄφιναν αὐτὸ νὰ κλίνῃ εἰς κανένα μέρος. Ἐὰν ὅμως
 θέλωμεν νὰ εἰποῦμεν ἀκριβέστερον, ἡ γῆ δὲν κρέμεται ἐπάνω εἰς τὰ νερά, οὔτε ἐπάνω
 εἰς τὸν αἶρα, ἀλλὰ κρέμεται ἐπάνω εἰς τὸ οὐδὲν, καθὼς εἶπεν ὁ Ἰάβ· „Κρεμάζων
 „γῆν ἐπ' οὐδενός“· (Ἰάβ. κς'. 7.) τὸ δὲ οὐδὲν αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ θέλησις
 καὶ προσταγὴ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ· τούτου γὰρ ἡ θέλησις φύσις καὶ πρᾶγμα γίνεται
 κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον.

Προσφυστάτα δὲ εἶπεν ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν κρέμασιν τῆς γῆς, διὰ νὰ φανερώσῃ
 μὲ αὐτὴν τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρέμασιν τοῦ Κυρίου, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ λέγει· ὅτι ἡ
 Κτί-

(1) Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ψευδοπροφήτου
 Μωάμεθ, ὡς διηγούνται οἱ ἱστορήσαντες, κρέμεται
 εἰς τὸ μέσον ἐν τῷ αἴρι ἀσχέτως μία σελήνη σι-
 δηρὰ μνηοειδής, μὲ τὸ νὰ ἦναι πέτραι μαγνήτου κρυ-
 φίας καὶ ἀφανῶς ἐν τοῖς τοίχοις ἐκτισμένη ἀπὸ
 πᾶ τέσσαρα μέρη τῆς σελήνης· καὶ ἐπειδὴ ἰσόρρο-
 πός ἐστι πανταχόθεν ἡ τῶν μαγνητῶν ἑλκυστικὴ δύ-
 ναμις, διὰ τοῦτο κάμνει τὴν σελήνην νὰ κρέμεται
 εἰς τὸ μέσον, οὔτε ἀνω, οὔτε κάτω, οὔτε δεξιά,

ἢ ἀριστερά κλίνουσα· ὅθεν οἱ πεπλανημένοι ἐκείνου
 ὀπαδοί, βλέποντες αὐτὴν, καὶ μὴ γινώσκοντες τὴν
 φυσικὴν αἰτίαν, ὡς θαῦμα κηρύττουσι τοῦ ψευδο-
 προφήτου. Φασὶ δὲ τινες ὅτι εἰς ἕκ τῶν δυτικῶν
 μηχανικῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἀπληθῶν ἐκείσε, καὶ
 προσποιηθεῖς τὰ ἐκείνου θρησκυεῖν, ἐπεριεργάσθη καὶ
 εὔρε τὸν ἕνα μαγνητὴν ὅθεν ἀνισορροπίας γενομένης,
 κατέπεσον ἡ σελήνη, καὶ γέλωσ ὠφθη τὸ πρῶν ὡς
 θαῦμα ὁμολογοῦμενον.

Κτίσις ἢ ὑπὸ σοῦ δημιουργηθεῖσα, φιλόανθρωπε Δέσποτα, βλέπουσα ἐσὲ ὅπου ἐκρέμασας τὴν γῆν κρεμάμενον ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Κρανίου (1), συνείχετο, ἤγουν συνοχὴν καρδίας ἐπασχεν ἀπὸ ἑνα πολὺ θάμβος καὶ ἐκστασιν· τὸ γὰρ Συνείχετο σημαίνει μὲν καὶ τὸ, ἐκρατεῖτο καὶ ἐσυντηρεῖτο, καθ' ὃ σημαίνόμενον λέγομεν τὸν Θεὸν συνοχέα τοῦ παντός· σημαίνει δὲ καὶ τὸν λειποψυχούντα καὶ στενοχωρούμενον ἀπὸ ἀσθένειαν ὑπερβολικὴν, ἢ ἀπὸ λύπην καὶ θάμβος καὶ φόβον αἰφνιδίως ἀκολουθήσαντα· ὅταν γὰρ τοιαῦτα πάθη ἀκολουθήσουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, φεύγει μὲν ἀπὸ τὰ ἔξωθεν μέρη τοῦ σώματος τὸ ζωογόνον αἷμα καὶ πνεῦμα, καταφεύγει δὲ εἰς τὴν καρδίαν, ὡς εἰς κἀνένα δυνατὸν κάστρον, ἵνα ἐκεῖ φυλαχθῆ· ὅθεν ἐκεῖ περικλειόμενον, κάμνει τὸν πάσχοντα νὰ ζῆ μὲ μόνην τὴν καρδίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔγινεν ἡ τοῦ αἵματος συνοχή τε καὶ συστολή, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος νὰ μὴ διαφέρῃ τίποτε ἀπὸ τῆς νεκρούς.

Ἀληθῶς λοιπὸν ἡ Κτίσις σταυρούμενον ὁρῶσα τὸν Κύριον, καὶ θαμβηθεῖσα εἰς τὴν φρικτὴν αὐτὴν θεωρίαν, συνείχετο· ἦτοι λειποψυχίαν τινὰ ἀρμόδιαν εἰς αὐτὴν ἐπασχε. Καὶ μολονότι τὸ, Συνείχετο, καὶ τὸ, Κατιδῶσα δὲν λέγονται κυρίως ἐπὶ τῆς ἀψύχῃ καὶ ἀναίσθητου Κτίσεως, ἢ ὁποῖα οὔτε καρδίαν ἔχει, οὔτε φόβον, οὔτε αἷμα, οὔτε ἀσθένειαν, οὔτε ὀμμάτια· μὴ ὅλον τοῦτο ἢ τῶν Ῥητόρων καὶ Ποιητῶν ἐξουσία καὶ τὰ πρόσωπον μὴ ἔχοντα προσωποποιεῖ, καὶ εἰς τὰ ἀψύχα ψυχὴν περιτίθεισιν· ἀλλὰ καὶ ἡ θεία Γραφὴ προσωποποιεῖας τοιαύτας συνειδίξει νὰ μεταχειρίζεται, καὶ ἡ δίδῃ λόγον εἰς τὰ ἄλογα, καθὼς εἶναι τὸ „Οἱ Οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ“, (Ψαλ. 148. 1.) καὶ τὸ „Οἱ λίθοι κεκραζόνται“, (Λουκ. 19. 40.) καὶ τὸ „Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρὶ ἐπὶ τὸ αὐτό“, (Ψαλ. 98. 9.) καὶ ἄλλα μυρία· ὅθεν καὶ ἐδῶ κατὰ τὴν ὁμοιότητα τούτων ἐδόθη καὶ εἰς τὴν ἀψύχον Κτίσιν συνοχὴ καὶ λειποθυμία καὶ ὀμμάτια. Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον τοῦτο δύναται νὰ νοηθῆ, ὅτι τὸ πάθος τοῦ Κυρίου τόσον ἦτον ὑπερβολικὸν καὶ ἐκπληκτικώτατον, ὥστε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀψύχον καὶ ἀναίσθητον Κτίσιν, αἰσθησιν, τρόπον τινὰ, καὶ λειποψυχίαν τότε ἑτεροαυτοῦργισεν· ἂν γὰρ δὲν ἦτον αὐτὴ ἢ αἰτία, πῶς ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη; (2) πῶς διεπράγη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ; πῶς

ἢ

(1) Διὰ δύο αἰτία ὀνομάσθη Κρανίου τόπος τὸ ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ· τὸ πρῶτον καὶ μυστικώτερον, διότι, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Βασιλείου, τοῦ Χρυσόστομου καὶ Θεοφυλάκτου, παράδοσις εἶναι τοιαύτη, ὅτι ἐκεῖ νὰ ἦτον τεταμμένον τὸ σῶμα τοῦ Ἀδάμ· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος αἰρέσει ΚΓ'. κατὰ Τατιανῶν· ἢ Πόθεν οὖν ἡ ἐπιθυμία τῶ Κρανίου; ἢ Ἐπειδὴ τοῦ πρωτοπλάστου ἀνθρώπου ἐκεῖ τὸ κρανίον εὑρήται, καὶ τὸ λείψανον ἐναπέκειτο, τούτου ἢ ἕνεκα Κρανίου τόπος ἐπικέκλητο· ἐφ' οὗ σταυρωθεὶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τοῦ ρεύσαντος ὕδατος καὶ αἵματος ἀπὸ τῆς νυχθείσης αὐτοῦ πλευρᾶς, αἰνιγματικῶς ἔδεξε τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς φουράματος (ἦτοι ἐκ τῆς Κυριακοῦ σώματος) ἀρχαίμενος ῥαντίζειν τὰ λείψανα τοῦ προπάτορος· Ὅθεν λέγει καὶ ὁ μέγας Βασιλείος· ἢ Διόπερ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπείου θαλάτου ἀρευνήσας εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, τὸ πάθος ἔδεξατο, ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ ἢ φθορᾷ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν ἡ ζωὴ τῆς Βασιλείας ἀρχῆται· (Τόμ. β'. ὁράσει ε. εἰς τὸν Ἡσίοαν). Διὸ καὶ τὸ Φαλμικὸν ἐκεῖνο „Σὺ δὲ, Κύριε, δόξα μου καὶ ὑψὼν τὴν κεφαλὴν μου“ τίτις ἑρμηνεύσαι γνωμασεύουσιν ὅτι λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Ἀδάμ πρὸς τὸν ἀνωθεν ἐσταυρωμένον Χριστόν· ὅθεν καὶ ὁ μοναχὸς Ἐπιφάνιος εἰς τὸ αὐτοῦ σύγγραμμα περὶ Συρίας καὶ Ἱερουσαλὴμ λέγει· ἢ Ὑπὸ τὸν Γολγοθᾶν ναὸς (ἦτοι οἶκος) μικρὸς πρὸς τοῦ Ἀδάμ ἐστὶ, καὶ ἐν αὐτῷ ἦν ἢ κἀρα αὐ-

τοῦ ὑπὸ τὸ ρήγμα τοῦ Γολγοθᾶ· ὅθεν ἐκ τούτου „Κρανίου τόπος ἐκλήθη“· Τὸ δευτέρον δὲ καὶ προχειρότερον αἴτιον εἶναι, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην Γεωργίου τοῦ Κορσεσίου καὶ ἄλλων, δὲν ἐλείπον ἐκεῖθεν πάντοτε κρανία διεσπαρμένα τῶν ἀποκεφαλωζομένων κακούργων, ἐξ ἧν Κρανίου τόπος ἐκλήθη· (Ὁρα σελ. 259. τοῦ νεοτυπάτου Τροπαιοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως).

(2) Σημειῶσαι ὅτι ὄχι μόνον ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, ἀλλὰ καὶ ἡ Σελήνη ἐφαίνετο κόκκινη ὡς αἷμα ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους· βεβαίως δὲ τοῦτο ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἑρμηνεύων γὰρ τὸ τοῦ Ἰωὴλ ἐκεῖ· ἢ „Ὁ ἥλιος μεταστραφησεται εἰς σκότος, καὶ ἡ Σελήνη εἰς αἷμα“, ταῦτα φησὶν· ἢ Ἐπὶ ταῖς δυσβεβαίαις τῶν Ἰουδαίων ταῖς εἰς Χριστὸν γεγεννημέναις καὶ αὐτῇ τῶν στοιχείων δεδυσφόρηκεν ἡ φύσις· καὶ καταλοφύρετο δὲ ὡσπερ ἡ κτίσις καθυβρισμένη ἦτον ὁρῶσα τὸν κτίσαντα· καὶ ὁ μὲν θεὸς ναὸς ὡς ταῖς πενδοῦσιν ἀσχάλλων ἐν ἰσῷ περιεπλήρηνητο· γίγρεται γὰρ ὅτι τὸ τοῦ ναοῦ καταπέτασμα ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω ἐσχίσθη· ὁ ἥλιος δὲ τὸ οἰκίον ἀνακόψας σέλας, οὐκ ἤξιον φαίνειν ἐπὶ τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· ἐποίησε γὰρ σκότος ἀπὸ ὠρας ἑκτῆς ἕως ἑννατῆς· ἐσχίσθη δὲ καὶ αἰ πέτραι· τὰχα δὲ που καὶ περὶ τὸν τῆς Σελήνης κύκλον ἐπράττετό τι τῶν ἀσυνήθων, ὡς δοκεῖν εἰς αἷμα μεταπεποιῆσθαι αὐτήν. Σεσίγηται μὲν ἂν τὸ τοιοῦτον δὲ τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελισταῖς· ἀξιοχρεως γεμῆν ἢ πῖστις ἐκ προφητείας· Ὅτι μὲν τοῖς τῶ δημιουργ-

ἢ γῆ ἐσεισθη; πῶς αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν; πῶς πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγγέλων ἠγέρθησαν; ἐπειδὴ δὲ ταῦτα τὰ παράδοξα ἐνεργήθησαν, τί θαυμαστὸν εἶναι ἂν καὶ ἡ ἀναίσθητος καὶ ἄλογος Κτίσις ἐσυνείχετο καὶ ἐλειποθύμει, καὶ ὡς αἰσθητικὴ ἐπάσχε, καὶ ὡς λογικὴ ἐφώνασε; Τί δὲ ἐφώνασεν; „Οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήν σου, Κύριε „φιλάνθρωπε (1)“. Ὁ λόγος δὲ ἔτος χαρακτηριστικὸς ἐστὶ τῆς τρίτης ταύτης Ὡδῆς τῆς Προφήτιδος Ἀννης. Βεβαίῳ δὲ τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγων· „Τότε ἐπὶ μὴν „τῆ ὑπομονῆ (τοῦ Κυρίου) ἐθαμβήθη τὸ πᾶν· τότε Οὐρανοὶ μὲν ἐσαλεύθησαν, Ἀρχαὶ „δὲ ἐκινήθησαν ὑπερκόσμοι; Ὁρόνοι καὶ Νόοι τὸν Ἀρχιστράτηγον τῆς μεγάλης δυνάμεως „ὀρώντες κρεμάμενον· μικροῦ δ' αὖ ἐξέπεσον καὶ οἱ ἀστέρες τῷ Οὐρανοῦ, τὸν πρὸ ἑωσφό- „ρου βλέποντες ἀπλούμενον· μικροῦ δ' αὖ ὄλος ὁ Κόσμος συνεχύθη, καὶ τῷ φόβῳ τοῦ „πάδους συνεστάλη“. (Λόγῳ ζ'. εἰς τὸ Πάσχα ἐκ τῶν ὀκτώ).

Τροπάριον.

„Σύμβολα τῆς ταφῆς σου παρέδειξας τὰς ὁράσεις πληθύμας· μῦθ
„δὲ τὰ κρύφιά σου θαυμάσιως διητράμωσας καὶ τοῖς ἐμ' ἄδη, Δέ-
„σποτα· Οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήν σου, Κύριε, κραυγάζουσιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παλαιὸν, λέγει, ὁ Δέσποτα τῶν ἀπάντων, διὰ μέσου πολλῶν Προφητῶν πληθύνας τὰς ὁράσεις· ἦτοι τὰς προοράσεις καὶ τὰς χρηματισμῆς, καθὼς εἶπας διὰ στόματος Ὡσην τοῦ

„ τοῦ νεύμασιν οὐκ ἐν Ἠλίφ μόνον τὰ σημεῖα γέ-
„γονεν, ἀλλ' οἷον ὅλη πρὸς τὸ ἀκαλλές καὶ ἀσυν-
„θες αὐτῆ μετακεχώρηκεν ἢ φύσις, σαφές ἢ γέ-
„νοιτο, Θεοῦ λέγοντος διὰ φωνῆς Ἡσαίου· „Καὶ
„ἐνδύσω τὸν Οὐρανὸν σκοτός, καὶ θήσω ἡς σάκκον
„τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ. (Ἡσ. γ.) Οὐρανὸν δὲ ὁ-
„ταν λέγῃ, πάντα φησὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ οἷον σάκκῳ
„τῷ σκοτῆ καταμφιάσαι, πενδούντα καὶ ἀλογούντα,
„καὶ ὡσπερ διακεκρωγῶτα τῷ σχήματι“.

(1) Ἐγὼ δὲ λέγω καὶ ἄλλο μεγαλύτερον. Δὲν εἶναι θαυμαστὸν, ἀδελφοί, ἂν καὶ ἡ ἀναίσθητος καὶ ἄλογος Κτίσις, βλέπουσα τὸ πάδος καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἰδικοῦ της Κτίστου, θάμβει πολλῶ συνείχετο καὶ ἐλειποθυμοῦσε, καὶ ὡς αἰσθητικὴ καὶ λογικὴ ἐπάσχει· τὸ θαυμαστὸν εἶναι ὅτι ἡ Κτίσις ὅλη δὲν ἠφαντώθη καὶ δὲν ἐπῆγεν εἰς τὸ μὴ ὄν, μὴ ὑποφέρουσα γὰρ βλέπῃ τὸν ἰδικόν της Δημιουργόν οὕτως ἀτίμως πάσχοντα καὶ ἐπὶ Σταυροῦ θανατούμενον. Καὶ βέβαια, ἂν ὁ Κτίστης καὶ Δημιουργός δὲν ἐκράτει εἰς τὸ εἶναι τὴν ἰδικὴν του Κτίσιν, μὲ τὴν συνεκτικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἠδὲλε διαλυθῆ αὐτὴ εἰς τὸ μὴ εἶναι· ὁθεν ἀριστα ἐμελοῦργησεν ὁ θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἐν τῷ πλ. β. ἡχφ τῆς Ὀκτωήχου εἰπών· „Θεὸν σταυρούμενον σαρκὶ κα-
„δορῶσα ἡ Κτίσις, διελύετο φόβῳ· ἀλλὰ τῷ συνε-
„κτικῇ παλάμῃ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος κρα-
„ταιῶς συνείχετο“· ὡσπερ ἐρμηνεύων ὁ σοφὸς Ζωταρᾶς λέγει· „Ἐντεῦθεν ἐν εἰρηταί τῷ θεολήπτῳ Πα-
„τρὶ (τῷ Δαμασκηνῷ διλ.) τὸ „Διελύετο ἡ Κτί-
„σις καθορῶσα τῷ φόβῳ συνηλαύνετο, φησὶν, εἰς τὸ
„φθαρῆναι, σύντρομος γενομένη· ἀλλὰ τῇ συνεκτι-
„κῇ παλάμῃ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος, κραταιῶς
„συνείχετο· εἰ μὴ γοῦν τῇ χειρὶ συνείχετο τοῦ

„σταυρωθέντος, διελύθη ἂν. Κραταιῶς δὲ εἶπε, τὸ
„ὑπερβάλλον παριστῶν τῆς θείας δυνάμεως· ταύτη
„γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν Βασιλείων τῇ λέξει κεκρήμιδα,
„κραταιοῦς αὐτοῦς ὀνομάζοντες, ἵνα τὸ ὑπερβάλλον
„τῆς ἐξουσίας δηλώσωμεν“.

Εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ πάδους τοῦ Κυρίου συνοχὴν καὶ θάμβος τῆς Κτίσεως ἀρμόζει ἡ γλαφυρὰ ἐκείνη τε-
ρικοπή, ἥτις εὐρίσκειται ἐν ἀνεκδότῳ λόγῳ εἰς τὸ
πάδος· ῥήτορός τινος νεωτέρου Ζακυνθίου· ἐχὼς δὲ
αὕτως· „Ἰδοὺ ὁ ἥλιος, βλέπων ἐπὶ Σταυροῦ σέ
„τὸν ἰδικόν του δημιουργόν καὶ νοητόν Ἠλίον, τό-
„σον φόβον λαμβάνει, εἰς τρόπον ὅτι ἐν τῷ λαμ-
„πρῷ μεσημεριῷ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς χάνει
„ὀλοσθλα τὸ φῶς, καὶ ἀφίνει ὅλα τὰ ὑπὸ σελήνην
„εἰς ἕνα φοβερόν καὶ σκοτεινότερον μεσονύκτιον.
„Ἰδοὺ ἡ γῆ, νομίζουσα ὅτι ἦλθε τὸ τέλος της, φο-
„βισμένη ὅλη, ταραττει τὴν μεγάλην της σφάιραν·
„καὶ κινουμένη εἰς τὴν φυγὴν, σχίζει ταῖς πέτρας,
„ὅπου τῆς ἐναντιοῦνται τὸν δρόμον· ὑψώνει φλόγας
„ἕως τὰ νεφέλα· κρημνίζει χαμαὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ
„δένδρα· ἀναρραίπτει τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν
„εἰς τὸν αἶρα τὰ ὕδατα· τὰς θαλάσσας διώκει ἀ-
„πὸ τὰ ὄρια· χάνουν τὸ κέντρον ὅλα τὰ κτίσματα·
„λειποθύμει κάθε πνοή, καὶ οἱ στεναγμοὶ εἰς τοὺς
„Οὐρανοὺς ἀντιβοοῦν· Ἰδοὺ τῶν κεκοιμημένων ἀγίων
„τὰ σώματα προβαίνουν τρομασμένα ἀπὸ τὰ γῆνα
„χάσματα· ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κατὰ ἐσχισμένον πᾶ-
„λιν ὁρᾶται τὸ καταπίετασμα· κλαίουσιν οἱ λαοὶ
„ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὴν τοῦ Κόσμου συντέλειαν λο-
„γιζόμενοι· τρέμουσιν ἢ ἀδικοὶ δικασταὶ σου· φεί-
„γουσιν οἱ ὑπέρταί του φόου σου· πνιγόνται οἱ
„μαθηταὶ καὶ προδέται σου“.

τοῦ Προφήτου „ Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα καὶ ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “, (Ὡσ. ιβ'. 10.) διὰ τῶν προοράσεων ἐκείνων καὶ προφητειῶν παρέδειξας: ἦτοι ὀλίγον τι καὶ αἰνιγματώδως ἐδείξας τὰ σύμβολα, τουτέστι τὰ ὁμοιώματα τῆς ἰδικῆς σου ταφῆς. Ποῖαι δὲ ἦτον αἱ προοράσεις αὗται καὶ τὰ σύμβολα τῆς ταφῆς σου; Τὸ σημεῖον τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, ὃς τις ἐνταφιάσθη μὲν μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς κήτους καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας· ὕστερον δὲ ἐξεράσθη πάλιν ἀπὸ τῆς κήτος σώος καὶ ἀβλαβής· τοῦτο ἐστάθη ἓνα σύμβολον καὶ ὁμοίωμα φανερόν τῆς ἰδικῆς σου ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως· διὸ καὶ ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις εἰς παράδειγμα τὸν Ἰωνᾶν ἔφερες, εἰπὼν· „ Ὡσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας “. (Ματθ. ιβ'. 40.)

Σύμβολον τῆς ταφῆς σου εἶναι τὰ λόγια τῆς Προφήτου Ἡσαΐου, οὕτω λέγοντος· „ Ἀπὸ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος· ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφή αὐτοῦ· ἦρται ἐκ τοῦ μέσου “. (Ἡσ. νζ'. 1.) δίκαιος γὰρ ἐδῶ ἐνοεῖται ὁ Χριστὸς, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοδώριτου. Σύμβολον τῆς ταφῆς σου ἐστάθη ὁ Προφήτης Ἐλισσαῖος, ὃς τις ἐν τῇ τάφῳ νεκρὸς εὐρισκόμενος, ἀνέστησε τὸν μονόζωνον ἐκεῖνον νεκρὸν, τὸν μετὰ ἓνα χρόνον ἐκεῖ ἐνταφιασθέντα, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ ἔρριψαν τὸν ἄνδρα ἐν τῷ τάφῳ Ἐλισσαιέ, καὶ ἐπορεύθη καὶ ἤψατο τῶν ὀστέων Ἐλισσαιέ, καὶ ἔζησε καὶ ἀνέστη ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ “. (Δ. Βασιλ. ιγ'. 21.) Σύμβολον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ἐστάθη ὁ Προφήτης Δανιὴλ, ὃς τις ἐν τῷ λάκκῳ ὡς ἐν τάφῳ βληθείς, ἐκβῆκεν ἀπὸ ἐκεῖ ἀβλαβής καὶ ὀλόκληρος. Σύμβολον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ὁμοῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως λέγουσι καὶ οἱ δύο ὁμοῦ ἐξηγηταὶ τῶν Κανόνων ὅτι ἦτον καὶ τὰ νεκρὰ ἐκεῖνα κόκκαλα, τὰ ὑπὸ Ἰεζεκιὴλ ὀραθέντα εἰς τὸν κάμπον, τὰ ὁποῖα ἀνέστησαν· διὸ καὶ ἡ περὶ αὐτῶν προφητεία κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν αναγινώσκειται.

Λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον ὁ Ἱεράρχης Μάρκος· Τὸ παλαιὸν μὲν ἐτύπωνες τὴν ταφήν σου, ὦ Χριστέ Βασιλεῦ, μὲ σύμβολα καὶ αἰνίγματα διὰ μέσου πολλῶν Προφητῶν· τὰρα δὲ κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τοῦ μεγάλου Σαββάτου διετρανώσας καθαρῶς τὴν ταφήν σου ταύτην τὴν κρυφίαν οὖσαν κοντὰ εἰς τοὺς παλαιούς Προφήτας· ἐτρανώσας δὲ αὐτὴν ὄχι πάλιν μὲ σύμβολα αἰνιγματώδη καὶ σκοτεινὰ, ὄχι μὲ ὀράσεις καὶ τύπους, ἀλλὰ μὲ αὐτὴν τὴν ἔκβασιν τῶν συμβόλων ἐκείνων, τουτέστιν αὐτὴν τὴν πραγματικὴν ταφήν σου αἰσθητῶς ἐπαράστησας, ὄχι μόνον εἰς τοὺς ζωντανούς ἀνθρώπους, τοὺς ἐπὶ γῆς εὐρισκόμενους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐν τῷ ἄδῃ ὄντας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκατέβης καὶ ὑπέδειξας Θεανδρικῶς, (δηλαδὴ Θεὸς ὁμοῦ φανείς καὶ ἀνθρώπος κατὰ τὸν Ζωναράν) τὰ κρύφια σου, τὰ πάλαι μὲν τυπούμενα δι' αἰνιγμάτων καὶ συμβόλων ἀπὸ τοὺς Προφήτας, νῦν δὲ φανερωθέντα δι' αὐτῆς τῆς αἰσθήσεως. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβιδὸν λέγοντα· „ Τὰ ἄδεια καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι “. (Ψαλ. ν'. 6.)

Ἄκουσεν δὲ πῶς ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ὡσηὲ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Προφήτου ἐκείνου. „ Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα “. Διδάσκει διὰ τούτου ὁ Θεὸς ὅτι διαφοροὶς ἀποκαλύψωσι ἐχρήσατο, οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐπίδεικνυς, ἀόρατος γὰρ αὐτῇ, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκάστου χρείαν τύπους τινὰς καὶ ὁμοιώματα δεικνύων τῆς Θείας φύσεως καὶ ἐνεργείας· ἄλλως γὰρ (ὠράθη) τῷ Δανιὴλ, καὶ ἑτέρως τῷ Ἰεζεκιὴλ, καὶ τῷ Ἡσαΐᾳ ἑτέρως, καὶ τῷ Μιχαῖᾳ ἄλλως. Τὰ δὲ „ Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “ ἕτως ἐρμηνεύει· „ Ὅμοιώματα τινὰ, λέγει, τῆς ἐμῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας προετύπωσεν ἐν τοῖς κατὰ νόμον Προφήταις, ποικίλας καὶ πολλὰς ὀράσεις ὑποδείξας· ἐπεὶ δὲ βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν κινήματι, εἰκότως πᾶσα γνώσις ἐν ταῦτα γινομένη, ὁμοίωμα ἐστὶ· καὶ πᾶσα ὄρασις οὐχὶ ἐνοσιδής ἐστὶ καὶ ἀπλή, ἀλλὰ πεπληθυσμένη δι' αἰσθητῶν τινῶν εἰκόνων τυπούμενη· οὕτω καὶ τὸν Θεόν, ἥλιον καὶ πῦρ καὶ ζῶν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ὀνομάζομεν “. Ἴσως δὲ καὶ τὸ „ Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “ νοεῖται κατὰ συνεκδοχὴν, ἀντὶ τοῦ „ Ἐν τοῖς Προφήταις “, τοῦ μέρους λαμβανομένου ἀντὶ τῆς ὄρα. Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος καὶ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος ἄλλως ἐρμηνεύουσι τὸ „ Ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιώθην “, δηλαδὴ ὅτι ἐν τοῖς ψευδοπροφήταις ὁμοιοῦτο ὁ Θεός· καθότι ἐκεῖνοι ἀπατῶντες τοὺς λαοὺς, ἐπλαττον τὰ τοῦ Θεοῦ διὰ λόγων καὶ πράξεων, χωρὶς ναὶ ἦναι τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ τέλει τῆς Τροπαρίου τούτου καὶ ἄλλων „ Οἱ ἐν τῷ „ Ἄδῃ ἐκραύγαζον “; ἀρκετὸν γὰρ μόνον ἦτον νὰ εἰπῇ τὸ „ Ἐλεγον “. Εἰς τὸ ἀποκρίνεται Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Γ'. ἤχου τῆς Ὀκτωήχου λέγων· „ Κραυγὴ „ ἐστὶν ἐπιτεταμένη φωνή, καὶ μετὰ πνεύματος βιαίου ἐκρηγνυμένη. Οἱ οὖν ἐκπλήξει „ ληφθέντες μείζοσι τῆς συνηθείας πᾶσαις κεχρησθαι φωναῖς καὶ βοᾶν ἐκ φόβου. Καὶ „ οἱ ἐν τῷ Ἄδῃ λοιπὸν ὁρῶντες τὸν Κύριον εἰς αὐτὰς καταβάντα, καὶ ἐκείθεν αὐτοὺς ρύ- „ σάμενον, ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν σωτηρίᾳ, ἐκραζον τὸ „ Οὐκ ἐστὶν ἅγιος “.

Τροπάριον.

„ Ἠπλώσας τὰς παλάμας καὶ ἠώσας τὰ τοπρίῳ διεστώτα κα-
„ ταστολῇ δὲ, Σῶτερ, τῇ ἐμ σιρδόμε καὶ μνήματι πεπεδημένους ἔ-
„ λυσας, οὐκ ἐστιμ ἅγιος πλήμ σου, Κύριε, κραυγάζομτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀλληγορικῶς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ νοεῖ ὁ Ἱερός Μελωδὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξά-
πλωσιν τῶν χειρῶν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν τοῦ Κυριακοῦ αὐτοῦ σώ-
ματος, τειλιγμένου ὄντος μετὰ τὴν συνδόξα· ὅθεν λέγει· Ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου Χριστέ, σὺ
ἐξήπλωσας εἰς τὸν Σταυρὸν τὰς παλάμας σου: ἦτοι τὰς χεῖράς σου (ἀπὸ τοῦ μέρους τὸ
ὅλον, ἢ διότι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Ἰωάννην, αἱ παλάμαι ἦτον ὅπου ἐκαρφώθησαν εἰς τὸν
Σταυρὸν). Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τὰς ἐξήπλωσας; Ἴνα μὲ αὐτὰς συμμαζώξης εἰς μίαν
ἐνωσιν τὰ πρότερον ὄντα χωρισμένα καὶ ἐσχισμένα ἀναμεταξύ των. Ποῖα δὲ ἦτον αὐτά;
Ἦτον οἱ δύο λαοί, ὁ Ἰσραηλιτικὸς καὶ ὁ Ἑθνικὸς, τοὺς ὁποῖους ἠνώσεν ὁ Σωτὴρ, καὶ
μίαν Ἐκκλησίαν πεποίηκε, καὶ εἰς μίαν μάδραν αὐτὰς συνήγαγε, καθὼς ἐν Εὐαγγελίοις
αὐτὸς εἶπεν ὁ ἀρχιεπιμὴν Κύριος· „ Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς αὐ-
„ λῆς ταύτης· κακεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία
„ ποιμνῆ, εἰς ποιμνῆ “. (Ἰω. ι. 16.) Μᾶλλον δὲ ἀρμόζει εἰς τὸν λόγον τούτον τοῦ Με-
λωδοῦ τὸ ἄλλο ρητὸν, τὸ ὁποῖον γράφει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης· „ Ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀπο-
„ θνήσκειν ὑπὲρ τοῦ Ἑθνοῦς (τῶν Ἑβραίων δηλ.), καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ Ἑθνοῦς μόνον,
„ ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα (ἦτοι τὰ Ἑθνη) συναγάγῃ εἰς
„ ἐν “. (Ἰω. ια. 52.)

ἠνώσεν ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐν Σταυρῷ ἐξαπλώσεως τῶν χειρῶν του καὶ τοὺς Ἄγγε-
λους ὁμοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ τινες ἦτον χωρισμένοι ἀναμεταξύ των· ὅθεν καὶ ὁ Θεο-
λόγος εἶπε Γρηγόριος· „ Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατὸς, καὶ ὅσος ἀόρατος “
(Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Καὶ διὰ νὰ σαφηνίσωμεν παραστατικώτερον τὸ νόημα τοῦτο, ἀ-
κουσον. Καθὼς, χάριν παραδείγματος, ἕνας εἰρηνοποιὸς ἀνθρώπος, ὅταν θέλῃ νὰ ἐνώσῃ
καὶ νὰ φιλιώσῃ δύο ἀνθρώπους ὅπου ἔχουν ἔχθραν ἀναμεταξύ των, καὶ εἶναι χωρισμέ-
νοι ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἐξαπλόνει τὰ χεῖρά του, καὶ μετὰ τὸ δεξιὸν μὲν χεῖρι πιάνει τὸν
ἕνα ἀνθρώπον, μετὰ τὸ ἀριστερὸν δὲ πιάνει τὸν ἄλλον, καὶ οὕτω φέρνει καὶ τοὺς δύο
εἰς ἐν καὶ τοὺς εἰρηνοποιεῖ· οὕτω καὶ σὺ ἐποίησας, Σωτὴρ ἡμέτερε· ἀπλώσας γὰρ τὰς
παναγίας σου χεῖρας, καὶ ἐνώσας τοὺς πρὶν χωρισμένους, εἰρηνοποίησας αὐτοὺς καὶ φί-
λους ἀπεκατέστησας· ἰδικόν σου γὰρ ἔργον, Κύριε, εἶναι τὸ νὰ συνάγῃς καὶ νὰ ἐνόησ
καὶ νὰ εἰρηνοποιῆς· καθὼς καὶ τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου ἔργον, ἐξ ἐναντίας, εἶναι τὸ νὰ
σκορπίζῃ καὶ νὰ διαιρῇ καὶ νὰ ἐχθροποιῇ, ὡς εἶπας μόνος ἐν Εὐαγγελίοις· „ Ὁ μὴ συ-
„ νάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει “. (Μάρ. ιβ. 30.)

Ἦ καὶ διὰ τοῦτο ἐξήπλωσεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Κύριος τὰς παλάμας του, διὰ νὰ
πιάσῃ τὰ μακρὰν ὄντα τέκνα του, καὶ οὕτως ἐναγκαλισθῇ αὐτὰ ὡς πατὴρ φιλόστοργος,
καὶ τὰ καταφιλήσῃ μετὰ τὸ γλυκὺ φίλημα τῆς ἀγάπης, καθὼς ἐνηγκαλίσθη καὶ τὸν ἀ-
σωτον Υἱὸν καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· „ Δραμῶν γὰρ, φησὶν, (ὁ Πατὴρ) ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν
„ τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν “. (Λουκ. ιε. 20.) ἢ, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἠ-
πλω-

πλωσε τὰς παλάμας ἐπὶ Σταυροῦ, παρακαλῶν τὸν Πατέρα ὑπὲρ τοῦ Κόσμου, ἢ παρακαλῶν τὸν ἀπειθοῦντα λαὸν διὰ τὴν ἐπιστρέψαι καὶ τὴν γνωρίσει τοῦ σωτηρίου πάθους τὴν δύναμιν, καὶ πιστεύσας εἰς τὸν Χριστὸν, ἐπιτύχη τῆς σωτηρίας του, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἡσαίου· „Ὀλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα“· (Ἠσ. ξέ. 2.) Καὶ τὰς μὲν παλάμας σου, Κύριε, διὰ τοῦτο ἠπλώσας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ· ἐτειλίχθης δὲ μετὰ τὸ σινδόνι, καὶ οὕτως ἐβάλθης εἰς τὸν τάφον, ἵνα μετὰ τὸ τείλιγμα αὐτὸ λύσης ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ Ἄδου τοὺς ὑπ' ἐκείνου πεπεδημένους· καθὼς γὰρ ἐκατέβης ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς διὰ τὴν ὑψώσης, καὶ ἐκενώθης διὰ τὴν πληρώσης, καὶ ἐπτώχευσας διὰ τὴν πλουτίσης· οὕτω καὶ περιτειλίχθης μετὰ τὸ σινδόνι καὶ σάβανον, ἵνα λύσης τὸς πεπεδημένους ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Κύριος λύει πεπεδημένους“· (Ψαλ. ρμέ. 6.) Οὕτω λοιπὸν διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία ἐθεράπευσας, Κύριε, τὸ ὁποῖον εἶναι κανὼν τῆς ἰατρικῆς τέχνης· καὶ οὕτως αἱ ἰδικαί σου στερήσεις ἔγιναν ἕξεις εἰς ἡμᾶς, καθὼς φιλοσοφεῖ ὁ ἀληθῶς φεράνυμος Μάξιμος (1).

Τροπάριον.

„ Μνήματι καὶ σφραγίσμῳ, ἀχώρητε, (2) συμεσχέθης βουλήσει, καὶ γὰρ τὴν δύναμίν σου ταῖς ἐνεργείαις ἐγνώρισας Θεουργικῶς τοῖς μέλπουσιμ· οὐκ ἔστιμ ἅγιος πλήν σου, Κύριε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἀλληγόρησεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἐν Σταυρῷ ἐξάπλωσιν τῶν χειρῶν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐν σινδόνι περιτειλίξιν αὐτῶν, τὰρα εἰς τὸ παρὸν ἀναφέρει τὸν τάφον καὶ τὰς σφραγίδας τοῦ τάφου· διὸ λέγει· ὦ Κύριε ἀχώρητε ἀπὸ κάθε τόπου, σὺ ἐπερικλείσθης μέσα εἰς μνήμα, καὶ ἐκρατήθης ἀπὸ σφραγίδας· „ Πορευθέντες γὰρ, φησὶν, (οἱ Ἰουδαῖοι) ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς Κουστοδίας“· (Ματθ. κζ'. 66.) Σὺ, λέγω, οὕτω περιεκλείσθης, ὄχι τραβιχθεὶς εἰς τοῦτο ἀπὸ τινὰ μετὰ βίαν καὶ δυναστείαν, ἀλλὰ σὺ μόνος μετὰ τὴν ἰδικήν σου θέλησιν κατεδέχθης τοῦτο, διὰ τέλος καὶ σκοπὸν ὑψηλότερον, δηλαδὴ ἵνα δείξῃς τὴν δύναμιν τῆς Θεότητός σου τὴν ἀπειρον καὶ ἀκατάληπτον μετὰ τὰς ἐνεργείας· ἦτοι μετὰ τὰ ἐνεργηθέντα θαύματα ὅπου ἠκολούθησαν μετὰ τὴν ταφήν σου· ἂν γὰρ σὺ δὲν ἤθελες περικλεισθῆ εἰς μνήμα, καὶ ἂν δὲν ἤθελες ἀφήσῃ τὴν σφραγισθῆ ὁ τάφος σου, δὲν ἤθελε γένη τόσον φανερά ἡ δύναμις τῆς Θεότητός σου, οὔτε ἐμελλε τὴν ἀποδειχθῆ διὰ τῶν ἐνεργειῶν βεβαία ἡ ἐκ τοῦ τάφου ἀνάστασίς σου· τὰρα δὲ, ἐπειδὴ σὺ μὲν ἀπεκλείσθης εἰς τὸν τάφον καὶ ἐσφραγίσθης μετὰ τὰς σφραγίδας, τόσοι δὲ στρατιῶται ἐφύλαττον τὸν τάφον σου ἕξωθεν, καὶ σὺ ὕστερον ἀπὸ αὐτὰ ἀκωλύτως ἀνέστης χωρὶς τὴν σὲ ἐμποδίσῃ ὁ τάφος, χωρὶς τὴν καταλάβουν οἱ στρατιῶται, καὶ χωρὶς τὴν χαλάσουν αἱ σφραγίδες τοῦ μνήματός σου, μετὰ αὐτὰ ὅλα τὰ Θεοπρεπῆ ἔργα σου ἐφανερώσας πόσον ἀπειρος εἶναι ἡ Θεϊκή σου δύναμις. Εἰς ποίους δὲ ταύτην ἐφανερώσας; Εἰς τοὺς πιστεύοντας, καὶ διὰ τοῦτο μέλποντας τὸ λόγιον ἐκεῖνο τῆς Ἁγίας· „ Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλήν σου, Κύριε φιλάμθρωπε“.

ᾠδὴ

(1) Ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Ε'. ᾠδῆς τοῦ Κανότος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τοῦ λέγοντος· „ Ἐν δούλοις τῷ Καίσαρος δόγματι“· καὶ ἐκεῖ εὐρήσεις τὸ ῥητὸν τοῦ Ἁγίου“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Ἄθανατε· ἀναλωτὸν δὲ εἶναι τὸ, Ἀχώρητε, κατὰ τὸν ἀνωμον ἐρμηνευτήν.

Ωδή δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὴν ἐν Σταυρῷ σου θείαν κένωσιν προορῶν Ἀββακούμ, ἐξεστη-
 „ κῶς ἐβόα· Σὺ δυναστῶν διέκοψας κράτος, Ἀγαθε, ὀμιλῶν τοῖς ἐν
 „ ἄδη ὡς παντοδύναμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η κένωσις ὁμοῦ καὶ ἡ πλήρωσις εἶναι ὀνόματα σημαίνοντα μὲν διάφορα πράγματα, ὄντα δὲ ἐναντία ἀναμεταξύ των· καὶ πλήρωσις μὲν λέγεται, ὅταν καθ' ὑπόθεσιν λέγωμεν ὅτι ἡ στάμνος εἶναι γεμάτη ἀπὸ νερόν· κένωσις δὲ λέγεται, ὅταν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, λέγωμεν ὅτι ἡ στάμνος εἶναι ἄδεια ἀπὸ νερόν· λέγεται κένωσις καὶ ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ μέχρι Σταυροῦ καὶ Θανάτου καὶ ἄδου αὐτοῦ συγκατάβασις· διότι ἂν καὶ αὐτός, κατελθὼν πρὸς ἡμᾶς, δὲν ἄφησε τοὺς κόλπους τῆς πατρικῆς· ἀχώριστος γὰρ ἦτον τοῦ Πατρός· με' ὅλον τοῦτο λέγεται ὅτι ἐκενώθη διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασιν· καὶ μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος λέγων περὶ αὐτοῦ· „ Οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ ἔχειν ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών“. (Φιλ. β'. 6.) Ὁμοίως δὲ πλήρωσις λέγεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ· καὶ μαρτυρεῖ Ἰωάννης ἡ μεγάλη τοῦ Θεοῦ Λόγου βροντή· „ Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν“. (Ἰω. α'. 16.) Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο, τὴν κένωσιν δηλαδὴ καὶ τὴν πλήρωσιν, ἐνώσας ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, οὕτω λέγει ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ· „ Καὶ ὁ πλῆρης κενούται· κενούται γὰρ τῆς ἐαυτοῦ δόξης ἐπὶ μικρὸν, ἵν' ἐγὼ μετὰσχῶ τῆς ἐκείνου πληρώσεως“.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ μέγας οὗτος Μάρκος, ὡς τῶν Γραφῶν ἄριστος ἐπιστήμων, ἀκούων δὲ καὶ τὸν Ἀββακούμ νὰ λέγῃ ἐκεῖνο τὸ ῥητὸν „ Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλᾶς δυναστῶν“, (Ἀβ. γ'. 14.) ποιεῖ αὐτὸ ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ τὸ ἐννοεῖ διὰ τὸν Θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ταφὴν καὶ τὴν εἰς ἄδου αὐτοῦ καταβάσιν· ὅθεν λέγει· Ὡ ἀγαθε καὶ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, προβλέπων μετὰ τὸν νεκρὸν ὀφθαλμοῦς τῆς ψυχῆς τὴν μέχρι Σταυροῦ καὶ Θανάτου κένωσίν σου καὶ συγκατάβασιν, ὁμοίως προβλέπων καὶ ὅτι σὺ εἰς τὸν ἄδην καταβάς, θέλεις διακόψει μὲν τὰς κεφαλὰς· ἦτοι τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τῶν ἐκεῖ δυναστευόντων Δαιμόνων, κατὰ τὸν Εὐθύμιον· θέλεις κουρσεύσει δὲ τὸν ἄδην, ἦγουν τὰς ψυχὰς τῶν Δικαίων τῶν ἐν τῷ ἄδη κρατουμένων θέλεις ἐλευθερώσει· ταῦτα, λέγω, προβλέπων ὁ Ἀββακούμ, ἔγινεν ὅλος ἐξεστηκῶς διὰ τὴν παράδοξον θεωρίαν· πῶς γὰρ δὲν εἶναι πρᾶγμα ἐκστατικὸν τὸ νὰ νικήσῃ ὁ νεκρωθεὶς τὸν νεκρώσαντα; ἢ πῶς δὲν εἶναι παράδοξον τὸ νὰ κατακόψῃ τὸν κρατοῦντα ὁ ὑπ' ἐκείνου κρατῆμενος; Ὅθεν ἐφώναξε τὴν ἀνωτέρω πολυθρύλλητον φωνήν· Σὺ, Δέσποτα, διέκοψας τῶν νοητῶν δυναστῶν τὰ κεφαλὰς, τουτέστι τὸ κράτος καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν.

Ἐπειτα ἐξηγῶν ὁ Μελωδὸς καὶ πότε τὰς κεφαλὰς τούτων διέκοψεν, ἐπιφέρει ἀκολουθῶν τὸ Ὁμιλῶν τοῖς ἐν ἄδη, ἵνα δείξῃ μετὰ τὸν λόγον τοῦτον ὅτι ἡ τελεία νίκη τῶν Δαιμόνων καὶ τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ ἄδου ἔγινεν, ὅταν ὁ Κύριος ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδην· τότε γὰρ ἔδесе τὸν ἰσχυρὸν Σατανᾶν, καὶ οὕτως ἐκούρσευσε τὴν οἰκίαν του· ἦτοι τὸν ἄδην, καθῶς εἶπεν ὁ ἴδιος· „ Πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεῦη αὐτοῦ διαρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ;“ (Ματθ. 13'. 29.) Προσθέτων δὲ εἰς τὸ τέλος τὸ „ Ὡς παντοδύναμος“, μετὰ τὴν λέξιν ταύτην δείχνει τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον ὁ νεκρὸς καὶ ἐν τάφῳ καὶ ἐν τῷ ἄδη εὐρισκόμενος διέκοψε τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνωτέρω δυναστῶν· καὶ λέγει τοιαῦτα τρόπον τινά· Ὡ ἀνθρωποι, τί ἀπορεῖτε, πῶς νεκρὸς ἂν ὁ Κύριος ἀνέστησε τοὺς νεκρούς; πῶς ἐτάφη καὶ τοὺς τάφους εὐκαίρως; πῶς φανεῖς ὅτι ἐνίκηθη διὰ τοῦ Θανάτου, ἐνίκησε τὸν Θάνατον καὶ τὸν τοῦ Θανάτου αἴτιον Διάβολον; Μάθετε καὶ γνωρίσατε ὅτι ὡς Θεὸς παντοδύναμος ταῦτα πάντα ἐποίησεν, ἂν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔπαθε. Τί δὲ ἀδύνατον πρᾶγμα εἶναι εἰς τὸν παντοδύναμον; Βέβαια οὐδέν.

Τροπάριον.

„ Ἐβδόμη ἡμέρομ ἠγίασας, ἢ εὐλόγησας πρὶν καταπαύσει τῶν ἔργων· παράγεις γὰρ τὰ σύμπαρτα καὶ καιμποιοεῖς, σαββατίζωμ,
„ Σωτήρ μου, καὶ ἀμακτάμεμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅτι μὲν ἔλαβον γένεσιν τὰ κτίσματα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξ οὐκ ὄντων ὁ Θεὸς ἐποίησε πάντα, τῆτο διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν θείαν Γραφήν· εἰς ἕξ γὰρ ἡμέρας ὁ ἐνυπόστατος καὶ τεχνίτης Θεὸς Λόγος ἐδημιούργησε τὰ πάντα· κατὰ δὲ τὴν ἑβδόμην ἔπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ ἠσύχασε· „ Καὶ εὐλόγησε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἠγίασεν αὐτὴν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡς ἠῤῥατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι “ (Γέν. β'. 2.) διὰ τῆτο ἡ ἑβδόμη ὀνομάζεται παρὰ τῆ Γραφῆ κλητὴ ἀγία· „ Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἀγία ἔσται ὑμῖν “ (Ἐξ. β'. 16.) (1). Ὅτι δὲ τὰ κτίσματα ἔλαβον παλιγγενεσίαν καὶ ἀνακαινήσιν, τὴν ὁποίαν ἐνήργησεν ὁ Μωνογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς κατὰ σάρκα του ἐπιδημίας, καὶ τῆτο ὁμοίως διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν θείαν Γραφήν, καὶ βεβαιοὶ ὁ Παῦλος λέγων· „ Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν· ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα “. (β'. Κορ. ε. 17.)

Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην γένεσιν· ἦτοι δημιουργίαν τῶν κτισμάτων, εὐλογήθη ἡ ἑβδόμη· ἦτοι τὸ Σάββατον, καὶ ἠγιάσθη, καὶ διὰ τῆς εὐλογίας καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ ἀπέδειξεν ὁ Θεὸς ὅτι ἐν αὐτῇ ἔλαβον τέλος τὰ πεποιημένα, καὶ πλέον δὲν δημιουργεῖ ἄλλα· εἰς δὲ τὴν

(1) Πολλοὶ παρὰ πολλῶν λόγῳ φέρονται, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εὐλόγησε τὰς ἄλλας ἡμέρας, οὐδὲ ἠγίασεν, ἀλλὰ μόνον τὴν ἑβδόμην ἡμέραν· ὁ μὲν γὰρ Νύσσης Γρηγόριος σὺν τῷ συνονύμῳ αὐτοῦ Γρηγορίῳ τῷ Θεσσαλονίκῃ, ὑψιλοτερον νοοῦντες, λέγουσιν ὅτι διὰ τῆτο εὐλογήθη αὕτη καὶ ἠγιάσθη, διότι ὁ Θεὸς ὡσπερ ἑαυτοῦ ἔξω γεγονώς ὑπὸ τῆς πολλῆς ἀγάπης, ἢ εἶχε πρὸς τὸ δημιουργῆσαι τὰ κτίσματα, ἀφ' οὗ ταῦτα ἐδημιούργησεν ἐν ταῖς ἕξ ἡμέραις, ἐπανεγύρισεν εἰς τὸν ἑαυτόν του κατὰ τὴν ἑβδόμην· ὁ δὲ Ἰωσήφ ὁ Καλοθέτης, ἀνὴρ σοφὸς τὰ θεῖα καὶ πολὺς τὰς ἀρετὰς, λέγει ὅτι, ἀφ' οὗ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὰ κτίσματα εἰς τὰς ἕξ ἡμέρας, ἠγίασε τὴν ἑβδόμην, ἵηουν ἀφιέρωσεν αὐτὴν εἰς τὴν ἰδικήν του λατρείαν καὶ εὐχαριστίαν, ἵνα διὰ τούτου διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι, ὡσπερ ἀπὸ κάθε ἔργου μας, καὶ ἀπὸ κάθε ἀγαθὸν ὅπου λάβωμεν ἐκ Θεοῦ, πρέπει νὰ δοξολογῶμεν καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτὸν τὸν δυναμώσαντα ἡμᾶς εἰς τὴν ἐκβασιν τοῦ ἔργου ἐκείνου, καὶ χαρισάμενον ἡμῖν τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωσήφ λέγει καὶ δευτέραν αἰτίαν, ὅτι, ἐπειδὴ ἐμελλεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ νὰ ἐλθῇ εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ γένη ἄνθρωπος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, τούτου χάριν ἀφιέρωσεν ἡ ἑβδόμη αὕτη τῆς καταπαύσεως ἡμέρα εἰς ἀνάγνωσιν τῶ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν, τῶν περὶ ἐκείνου προφητευόντων, ἵνα, ὅταν ὁ Κύριος ἐλθῇ, μὴ ἀγνοῆθῇ παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸς καὶ τρίτην αἰτίαν συναπτει, ὅτι διὰ τούτο εὐλογήθη καὶ ἠγιάσθη ἡ ἑβδόμη, διότι ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐμελλε νὰ καμβῆ εἰς τὸν ἄδην ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ σκυλευσῇ αὐτόν· ὅθεν ἐπίτηδες ἀφῆθη ἡ ἑβδόμη ἀμαίρος

ἀπὸ κάθε ἔργου αἰσθητῶν, διὰ νὰ φανερωθῇ ὅτι τὸ ἔργον αὐτῆς εἶναι ὅλον πνευματικὸν καὶ ἀόρατον, ὡσπερ ἐποίησεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐν αὐτῇ, καταβάς εἰς ἄδην, καὶ τούτῃ συντρίψας τὰς νοητὰς πύλας καὶ τοὺς μοχλοὺς. Προσδέτεται δὲ αὐτὸς καὶ τετάρτην αἰτίαν, ἐκ παλαιῶν Πατέρων παραδοθεῖσαν, ὅτι αἱ μὲν ἄλλαι ἕξ ἡμέραι εὐλογήθησαν διὰ τῶν ἐν αὐταῖς ποιηθέντων ἔργων ὑπὸ Θεοῦ καὶ εὐλογηθέντων, εἰς δὲ τὴν ἑβδόμην δὲν ἔγινε κανένα ἔργον· ὅθεν ἵνα μὴ αὕτη μείνῃ κολοβὴ καὶ ἐλάττων τῶν ἄλλων ἡμερῶν, διὰ τῆτο ἰδιαίτερος εὐλογήθη, καὶ διὰ τῆς εὐλογίας ἴση ταῖς ἄλλαις ἐγένετο. (σῶζονται ἐν χειρογράφῳ βίβλῳ αἱ λύσεις αὐταί, πρὸς τινὰ ἐρωτησάντα ἀποσταλεῖσαι, παρὰ τῆ ἱερά μονῆ τοῦ Παντοκράτορος).

Σχεδὸν συμφωνεῖ μὲ τὴν τρίτην αἰτίαν τῆς εὐλογίας τῆς ἑβδόμης ἡμέρας καὶ ὁ Θεσσαλονίκῃς Γρηγόριος, λέγων ὅτι κατὰ τὴν ἑβδόμην ἐμελλε νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ ἀνακαινισμὸς τῆς παλαιωδείσης φύσεως, καὶ διὰ τούτο ταύτην μόνον τῆς εὐλογίας ἠξίωσεν ὁ Θεός· οὕτω γὰρ φησὶν· „ Ἀλλὰ παρεσκευάσθη μὲν ἐν ἀδελφῷ τῆτο (ἦτοι ὁ ἀνακαινισμὸς τῆς Κτίσεως) κατὰ τὴν ἑβδόμην (δηλονότι κατὰ τὸ Σάββατον), ἀνεράνη δὲ καὶ καθαρῶς ἐτελέσθη τὸ πᾶν, καὶ τὰ σώματος ἀνακληθέντος πρὸς ἀφθαρσίαν κατὰ τὴν ὁγδόην διὰ τῆς δεσποτικῆς ἀναστάσεως· διὸ καὶ Κυριακὴ παρ' ἡμῶν αὕτη φερωνύμως κατονομάζεται· Οὐκ οὖν ὅσα ἀντις εἶπει τὴν ἑβδόμην σεμνύνων, ἐπὶ τὴν ὁγδόην ταῦτα μετὰ προσθήκης ἀναγεται· αὕτη γὰρ ἐκείνης ἐστὶν ἡ τελειώσις “ (Λογ. εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν).

τὴν δευτέραν ἀναγέννησιν τῶν κτισμάτων καὶ ἀνακαίνησιν εὐλογήθη καὶ ἡ αὐτὴ ἐβδόμη καὶ ἡγίασθη, τουτέστι τὸ μέγα τοῦτο Σάββατον, καθ' ὃ ὁ Θεὸς Λόγος ἐν τάφῳ τεθεῖς σαρκί, ἐσαββάτισεν, ἥτοι κατέπαυσε· δὲν ἔλαβεν ὁμως τέλος εἰς αὐτὴν ἢ τῆς Κτίσεως ἀνακαίνησις, ἀλλὰ ἀρχὴν μόνην, καὶ ἀρχὴν οὐκ αἰσθητὴν, ἀλλὰ μυστικὴν. Τίτι τρόπῳ; Διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ συνταφέντος μὲν ἤδη τῷ Χριστῷ πνευματικῶς διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος, καὶ συναναστάντος αὐτῷ καὶ ἀνακαινισθέντος μυστικῶς, ὕστερον δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ ■■ πραγματικῶς ἀναστηθισμένου καὶ ἀφθαρτισθισμένου. Τοῦ ἀνθρώπου δὲ τότε ἀφθαρτισθέντος, φανερὸν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· (Ῥωμ. ἡ. 21.) ὥστε ἡ ἐβδόμη αὕτη κατὰ τοῦτο τῆς πρώτης ἐκείνης διαφέρει, καθότι ἐκείνη μὲν εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ἔλαβε τέλος ἡ γενεσιουργία τῶν ὄντων, αὕτη δὲ, ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἶναι δῆλωσις ὅτι ἔλαβεν ἀρχὴν μυστικὴν καὶ νοητὴν ἢ τῶν ὄντων παλλιγενεσία, εἶτα δὲ μυστικὴν καὶ νοητὴν ἀρχὴν· καθότι ἡ φανερά καὶ αἰσθητὴ ἀρχὴ τῆς παλλιγενεσίας τῶν ὄντων, καὶ μάλιστα τῶν πιστῶν, ἔγινε κατὰ τὴν Κυριακὴν· τότε γὰρ ἐκ τάφου αἰσθητῶς ἀναστὰς ὁ Κύριος, καὶ ἡμῖν τοῖς αὐτῷ πιστεύουσιν ἐκ μέρες τὴν ἀνάστασιν ἐχαρίσατο· ὅθεν καὶ ὁ μέγας εἶπε Βασίλειος· „ Κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμεῖς συναναστάντες ἐσμὲν τῷ Χριστῷ (διὰ τῆς πίστεως διπλαθὴ) “. (Καν. γα.)

Τοῦτο λοιπὸν θέλων νὰ φανεράσῃ αἰνιγματικῶς καὶ ὁ Θεὸς Μάρκος, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Σωτῆρα λέγει· Ὁ Σωτήρ μου γλυκύτατε, σὺ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν· ἥτοι τὸ Σάββατον, πρότερον μὲν εὐλόγησας μὲ τὴν κατάπαυσιν ὅλων τῶν ἔργων σου· τῶρα δὲ αὐτὴν ἡγίασας, ἐπειδὴ σαββατίζεις ἐν τῷ τάφῳ καὶ ἀναπαύεσαι σωματικῶς. Πλὴν μὲ ὅλον ὅτι σαββατίζεις σωματικῶς, πνευματικῶς ὁμως καὶ μυστικῶς παράγεις ὅλην τὴν Κτίσιν καὶ καινοποιεῖς, καὶ πάλιν αὐτὴν ἀποκτᾶς ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ ἐκ τοῦ κακῶς εἶναι εἰς τὸ εὖ εἶναι ἀνακαλούμενος. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συγνομίαν, τὸ Σάββατον τέλος μὲν πραγματικὸν εἶναι τῆς πρώτης τῶν ὄντων γενέσεως· ἀρχὴ δὲ μυστικὴ καὶ νοητὴ, ὡς εἶπον, εἶναι τῆς δευτέρας τῶν ὄντων ἀναγεννήσεως ■■ καινοποιήσεως.

Τροπάριον.

„ Ῥωμαλεότητι τοῦ κρείττομος ἐκνικήσαυτός σου, τῆς σαρκὸς ἢ ψυχῆ σου διήρηται· σπαράττουσι γὰρ ἀμφῶ γὰρ δεσμούς τοῦ θανάτου
 „ καὶ ἄδου, Λόγε, τῷ κράτει σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, λέγει, ἐπιπηδᾷ ὁ θάνατος δεσποτικῶς καὶ τυραννικῶς· ὅθεν, ἐκνικωμένης τῆς φύσεως ὑπὸ τοῦ θανάτου, διὰ τὴν ἐξουσίαν ὅπου αὐτὸς ἔλαβε κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐξ αἰτίας τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, ἥτις διὰ τοῦτο καὶ κέντρον τοῦ θανάτου ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, οὕτω γίνεται ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος· εἰς ἐσέ· δὲ, ὡς Λόγος Θεοῦ, δὲν ἠκολούθησεν οὕτως ὁ χωρισμὸς τῆς ἀχραντοῦ ψυχῆς σου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ προστάτου σου σώματος· διότι σὺ ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησας, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματί σου, κατὰ τὸν Ἠσαΐαν (Ἠσ. νγ. 9.), καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔλαβεν ὁ θάνατος κάμμιαν ἐξουσίαν νὰ πλησιάσῃ εἰς ἐσέ· ἀλλὰ ἡ θεία σου καὶ παναγία ψυχὴ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν ἀχραντον σάρκα σου, οὐχὶ ἐκνικήσαντος τοῦ θανάτου, ἀλλὰ σοῦ τοῦ θειανθρώπου ἐκνικήσαντος τὸν θάνατον μὲ τὴν δύναμιν τοῦ κρείττονος (ἥτοι τῆς Θεότητος)· ὅταν γὰρ ἡ Θεότης ἐπρόσταξε νὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος διὰ τὴν οἰκονομίαν, ἵνα διπλαθὴ διὰ τοῦ θανάτου καταργηθῇ ὁ θάνατος, τότε καὶ ὁ θάνατος ὑπακούσας ὡς δούλος εἰς τὸ θεϊκὸν πρόσταγμα, ἐπλησίασεν εἰς ἐσέ, ὁμως μετὰ φόβου καὶ τρόμου· καθὼς καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης ἐν τινι Τροπαρίῳ τῆς Ὀκτωήχου τοῦτο τὸ νόημα παριστᾷ, λέγων· „ Φόβῳ σοι ὡς Θεραπεινίς ■■ τελευτὴ προσταχθεῖσα, πρόσεισι τῷ Δεσπότη τῆς

„ζωῆς (1)“. Τοῦτο ἐφάνερον καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κλίσις τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου· διὰ τῆς κλίσεως γὰρ ἐκάλει τὸν θάνατον νὰ ἔλθῃ κοντὰ, φοβούμενον οἰκοθῆν νὰ πλησιάσῃ, ὡς ἐρμηνεύει ὁ μέγας Ἀθανάσιος.

Ἡ κλίσις δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου δὲν ἦτον φυσικὴ, ἀλλ' ὑπερφυῆς καὶ παράδοξος· ὁ-
θεν ταύτην ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρει ὡς ἓνα θαῦμα, καὶ ὄχι ὡς ἰδίωμα τῆς φύ-
σεως, εἰπών· „Καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα“· (Ἰωάν. 19'. 30.) οἱ μὲν
γὰρ ἄλλοι ἄνθρωποι, ὅταν ψυχομαχῶσι καὶ μέλλουν νὰ παραδώσουν τὸ πνεῦμα, δὲν κλί-
νουν κάτω τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ εἰς τὰ ἄνω νεύουν καὶ ὄμματα καὶ κεφαλὴν· ἴσως διότι
οὕτως εὐκολώτερα ἐξέρχεται ἡ ψυχὴ· ἀφ' οὗ δὲ παραδώσουν τὸ πνεῦμα, τότε κλίνουν κά-
τω τὴν κεφαλὴν· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν τὸ ἐναντίον ἐποίησε· πρῶτον ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, καὶ
ἔπειτα παρέδωκε τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἐστὶν ὑπερφυῆς καὶ παράδοξον· ὁθεν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Θεο-
φύλακτος· „Ἐφ' ἡμῶν τούναντίον γίνεται· πρότερον μὲν γὰρ ἐκπνέομεν, εἶτα κλινόμεν τὴν
κεφαλὴν· ἐκεῖνος δὲ πρότερον ἔκλινε, εἶτα ἐξέψυξε· δι' ὧν πάντων δηλοῦται ὅτι τὸ θα-
νάτου αὐτοῦ Κύριος ἦν, καὶ πάντα κατ' ἐξουσίαν ἐποίησε“. Καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς εἶπεν· „Οὐκ,
ἐπειδὴ ἐξέπνευσεν; ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, ὅπερ ἐφ' ἡμᾶς τοῦτο γίνεται, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔκλινε
τὴν κεφαλὴν, ἐξέπνευσεν, ἵνα μάθωμεν ὅτι, ὅτε ἠθέλησε, τότε ἀπέθανεν“.

Οὕτω λοιπὸν ἐξουσιαστικῶς ἐχωρίσθη ἡ Ἁγία ψυχὴ σου ἀπὸ τὴν ἀχραντον σάρκα σου.
Ἀφ' ἧ δὲ ἐχωρίσθησαν τὰ δύο ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων, ἡ μὲν σὰρξ ἐν τάφῳ τεθεῖσα, ἐσπά-
ραξε τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου, τοῦ κρατοῦντος ἐν τοῖς τάφοις διαλελυμένα τὰ τῶν ἀνθρώ-
πων σώματα· ἡ δὲ ψυχὴ σου κατελθοῦσα εἰς τὸν ἄδην, ἐσπάραξε τὰ δεσμὰ τοῦτου τοῦ
κρατοῦντος ἐν αὐτῷ τὰς ψυχὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων· καὶ ἡ μὲν ψυχὴ σου ἠλευ-
θέρωσε τὰς ἐν τῷ ἄδῃ ψυχὰς τῶν ἐκεῖ πιστευσάντων· ἡ δὲ σὰρξ σε ἀνέστησε τὰ ἐν τοῖς
τάφοις κείμενα σώματα. Πῶς δὲ ταῦτα ἔγιναν; Μὲ τὸ κράτος καὶ τὴν δύναμιν τῆς Θεό-
τητός σου. Προσθέσας δὲ ὁ Μελωδὸς τὴν λέξιν ταύτην, λέγει τρόπον τινα εἰς τοὺς ἀπο-
ροῦντας περὶ τούτου· Μὴ ἀπορεῖτε, ὦ ἄνθρωποι, πῶς ταῦτα ἐγένοντο· ἐπειδὴ ἡ σὰρξ καὶ
ἡ ψυχὴ τοῦ Κυρίου, ἀν καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ, δὲν ἐ-
χωρίσθησαν ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένην αὐτοῖς Θεότητα· τοῦτου χάριν
ἐσπάραξαν, ἡ μὲν σὰρξ τὸν θάνατον, ἡ δὲ ψυχὴ τὸν ἄδην μὲ τὸ κράτος καὶ δύναμιν τῆς
συνούσης αὐτοῖς Θεότητος· τῆτο καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τινὶ ἁσματικῷ Τροπαρίῳ τοῦ
Δ'. ἤχου τῶν ἀναστασίμων Κανόνων σαφέστερον παριστᾶ λέγων· „Λυθέντα φιλάνθρωπε
σου τὸν ναὸν τοῦ σώματος, τάφος μεριστάμενος καὶ ἄδης, ἀκοντες ἀμφὸς δίνας εἰσπράτ-
τουνται, ὁ μὲν, τῶν ἁγίων σου ψυχὰς, σώματα δὲ ἕτερος συνεκπέμπων, ἀθάνατε“.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Γ'. Βιβλίῳ τοῦ Θεολογικοῦ κεφ. οδ'. οὕτω γράφει· „Εἰ καὶ τέθνηκε-
τοιγαροῦν ὡς ἄνθρωπος (ὁ Χριστὸς), καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ ψυχὴ τοῦ ἀχραντοῦ σώματος
κεχώριστα, ἀλλ' ἡ Θεότης ἀχώριστος ἀμφοτέρων διέμεινε, τῆς τε ψυχῆς, φημί, καὶ
τοῦ σώματος· καὶ ἐδ' οὕτως ἡ μία ὑπόστασις εἰς δύο ὑποστάσεις διηρηται· τό, τε γὰρ
σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ κατὰ ταῦτόν ἐξ Ἀρχῆς ἐν τῇ τε Λόγου ὑπόστασει ἔσχον τὴν ὑπαρ-
ξιν· καὶ τῷ θανάτῳ ἀλλήλων διαιρεθέντα ἕκαστον αὐτῶν, ἔμεινε μία ἡ τοῦ Λόγου
ὑπόστασις· τοῦ τε Λόγου γὰρ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σώματος μία ὑπῆρχεν ἡ ὑπόστα-
σις· οὐδέποτε γὰρ οὔτε ἡ ψυχὴ, οὔτε τὸ σῶμα ἰδίαν ἔσχον ὑπόστασιν παρὰ τὴν τοῦ
Λόγου ὑπόστασιν· μία δὲ ἡ τοῦ Λόγου ὑπόστασις, καὶ οὐδέποτε δύο· εἰ γὰρ καὶ το-
πικῶς τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ κεχώριστο, ἀλλ' ὑποστατικῶς διὰ τοῦ Λόγου ἦνωτο“.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω Τροπα-
ριον τῆς Ὀκτωήχου, λέγει ὅτι αὐτὸ εἶναι αἰρέσεως
στηλιτευτικόν· οἱ γὰρ τῆς τοῦ Ἀρείου δόξης μετέ-
χοντες, καὶ τοῦ Πατρὸς ὑποβιβάζοντες τὸν Υἱόν,
ὡς ὑπερέστη αὐτόν καὶ ὑπευργόν ἀποσταλῆναι ἐλε-
γόν, καὶ ἀκουσίως τὸν θάνατον ὑπέλθειν ὑπ' ἄλλου

κεκελευσμένον· ὁθεν, κατ' αὐτόν, ὁ Ἰησοῦς κραίας
φανὴ μεγάλη, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα· ἡ δὲ φανὴ ἦν, ὡς
ὁ δεσπότης λέγει Λουκάς, „Εἰς χεῖρας σου παρα-
δίδομαι τὸ Πνεῦμά μου“· διὰ γὰρ τῆς φωνῆς ἐ-
κείνης προσῆλθεν ὁ θάνατος, μὴ τολμῶν αὐτῷ προσ-
εγγίσει, ἢ προσελθεῖν, εἰ μὴ ἐκλήθη.

Τροπάριον.

„ Ὁ ἄδης, Λόγε, συναγθήσας σοι ἐπικράνθη, βροτὸν ὄρων τεθεωμέ-
 „ μοι, κατάστικτον τοῖς μάλωφι καὶ παρσθεουργοῦ, τῷ φρικτῷ
 „ τῆς μορφῆς δὲ διαπεφώμηκεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο· „ Ὁ ἄδης κάτωθεν
 „ ἐπικράνθη, συναγθήσας σοι“. (Ἡσ. ιδ'. 9.) Καθὼς γὰρ ἡμεῖς, ὅταν τρώγωμεν φαγητὸν
 τρόφιμον, μὲ ἠδονὴν τὸ γευόμεθα καὶ τὸ καταπίνομεν· ὅταν δὲ τύχη νὰ φάγωμεν ἀνοστον
 καὶ φαρμακερὸν φαγητὸν, πικραινόμεθα κατὰ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν κοιλίαν βλαπτόμεθα,
 καὶ ὅσα φαγητὰ ἐφθάσαμεν νὰ φάγωμεν πρότερον, τὰ ξερνοῦμεν καὶ θανατοῦμεθα· οὕτω
 καὶ ὁ ἄδης τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους τοὺς ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας διαφθαρέντας κατέτρωγε
 μὲ ἠδονὴν· ἐσὲ δὲ, Κύριε, ἀναμάρτητον συναγθήσας, καὶ εὐρών σε εἰς τροφήν ἀκατάλλι-
 λον, ἐπικράνθη εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἐπειδὴ ἔβλεπεν ἄνθρωπον ὃχι ὅμοιον μὲ ἐκείνους ὅπε
 κατέπτε πρότερον, ἀλλὰ ἄνθρωπον τεθεωμένον καὶ γεμάτον μὲν κατὰ τὴν σάρκα ἀπὸ
 στίγματα (ἦτοι παθήματα τῶν κοσμοσωτηρίων παθῶν), παρσθεουργοῦ δὲ καὶ παντοδύ-
 ναμον ὄντα κατὰ τὴν Θεότητα· ὅθεν δὲν ἐπικράνθη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φρικτὴν
 θεωρίαν καὶ ἀπορίαν του διαπεφώμηκεν ἦτοι ἔμεινεν ἀφωτος καὶ μὲ ἀνοικτὸν στόμα· οἱ
 γὰρ ὑπερβολικῶς ἀποροῦντες καὶ θαυμάζοντες συνειθίζου νὰ μένουι χασκοντες, μὲ τὸ νὰ
 μὴ ἔχουν τί λόγον νὰ εἰποῦν. Ὅχι μόνον δὲ ἐπικράνθη ὁ ἄδης καὶ ἀφωτος ἔμεινεν, ἀλλὰ
 καὶ ὅσους ἐφθασε νὰ καταπίη πρότερον, τούτους ἐξέρασε καὶ ἀπώλετο.

Ἐχει δὲ ἀπορίαν ὁ λόγος κατὰ τὸν Θεόδωρον· πῶς λέγεται ὁ ἄδης ἐδῶ ὅτι ἐσυνάντησε
 τὸν Χριστὸν γεμάτον ἀπὸ τὰ σημάδια τῶν πληγῶν καὶ παθῶν; τὰ μὲν γὰρ σημάδια τῶν
 παθῶν εἶναι ἴδια τῶν σωμάτων· ὁ δὲ ἄδης εἶναι τόπος τῶν ψυχῶν καὶ ὃχι τῶν σωμά-
 των· Ὅθεν πῶς λέγεται ὅτι ὁ ἄδης εἶδε τὸν Κύριον κατάστικτον μὲ τῆς μάλωπας; Ἐπειδὴ
 ἡ Θεότης ἦτον μετὰ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ ἄδῃ, ἀνάγκη εἶναι τὰ ἀκολουθήσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο,
 ἢ τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ νὰ εἶδεν ὁ ἄδης κατάστικτον ἀπὸ τοὺς μάλωπας, ἢ τὴν ψυχὴν
 αὐτῆ· ἀλλὰ τὸ νὰ πάσχη ἡ ἀπαθεστάτη Θεότης τοιούτον πάθος, εἶναι φρόνημα αἰρετικόν
 καὶ τῶν θεοπάσχιδων ἴδιον. Λεῖπει λοιπὸν νὰ νοήσωμεν ὅτι ἡ ψυχὴ τῆ Κυρίας εἶχε τὰ τῶν
 παθῶν στίγματα καὶ σημεῖα· καὶ διὰ τῆτο, ὅταν εἶδεν αὐτὴν ὁ ἄδης ἔτω κατεστιγμένην,
 ἐπικράνθη. Ἀλλὰ καὶ τούτου λεγομένου, πάλιν μένει ἀπορία· καθότι τὸ στίζεσθαι,
 ἦγουν τὸ ἔχειν σημάδια πληγῶν, εἶναι ἴδιον, ὡς εἶπομεν, τῶν σωμάτων, καὶ οὐχὶ τῶν
 ψυχῶν· ὅθεν πρέπει νὰ δοκιμάσωμεν διὰ νὰ λύσωμεν τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ἀκριβέστερον.

Αἱ δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς ἄλλαι μὲν ἐνεργῶσι χωρὶς καμμίαν βοήθειαν καὶ
 συνεργίαν τοῦ σώματος, ἄλλαι δὲ χρειάζονται καὶ τὴν συνεργίαν τοῦ σώματος· νοῦς μὲν
 γὰρ καὶ διάνοια καὶ δόξα ἐνεργῶσι καὶ ὅταν τὸ σῶμα ἡρεμῇ· ἡ φαντασία δὲ καὶ αἰσθησις
 τῆς ψυχῆς χωρὶς τῆς τοῦ σώματος συνεργίας δὲν ἔχουσι φύσιν νὰ ἐνεργοῦσιν, ἐπειδὴ αὐ-
 τὰ χοντρότερα οὔσαι, οἰκειοῦνται μὲ τὸ χοντρὸν σῶμα καὶ μὲ αὐτὸ ἢ συμπάσχουσιν, ἢ
 συνεργοῦσιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ στίγματα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἦτον αἰσθητὰ, διὰ τού-
 το ἦτον κοινὰ τῆς ψυχῆς ὁμοῦ καὶ τοῦ σώματος· ὅθεν ἐμαστίζετο μὲν ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου
 καὶ ἔπασχε· ἢ Τότε γὰρ, φησὶν, ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίζασεν“. (Ἰω.
 ιδ'. 1.) εἰκόνας ὅμως καὶ τύποι καὶ φαντασίαι τινὲς ἀμυδραὶ τῶν μαστίγων καὶ πα-
 θῶν καὶ εἰς αὐτὴν ὑπεχαράττοντο τὴν ψυχὴν· ὅθεν ἀκούομεν ὅτι καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀ-
 μαρτωλῶν ἀπάγονται εἰς τὸν ἄδην, τὰ στίγματα καὶ σημεῖα τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν περι-
 φέρουσαι (1)· ὁμοίως καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν Δικαίων καὶ Μαρτύρων καὶ αὐταί, ἐκ τοῦ ἐναν-
 τίου,

(1) Διὰ τούτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος τὰ φο-
 βερὰ πάντα λόγια· „ Οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς
 „ ὀνειδισμόν καὶ αἰσχύνην ἀναστῆσονται, ἐνορῶντες

„ ἐν αὐτοῖς τὸ αἶσχος καὶ τῆς τύπου τῶν ἡμαρτη-
 „ μέτων· καὶ τὰχα φοβιωτέρα τοῦ σκότους καὶ
 „ τοῦ πυρός τοῦ αἰωνίου ἢ αἰσχύνῃ ἐστίν, ἢ μέλ-

τίου, περιφέρουσιν εἰς ἑαυτὰς τὰ τῆ ἱεροῦ αὐτῶν μαρτυρίαι στίγματα. Ἀκολουθῶν λοιπὸν καὶ ἐπὶ τοῦ Κυρίου, ἡ μὲν σὰρξ ἐστήχθη μὲ τὰς μάστιγας καὶ τὰ πάθη, τὰ σημάδια δὲ τούτων διέβησαν καὶ εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ψυχὴν, τὴν ὁποίαν ὁ ἄδης συναντήσας κάτωθεν, ἐπικράνη (1).

ᾠδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Θεοφαιρίας σου, Χριστέ, τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθείας γενομένης,
 „ Ἡσαΐας φῶς ἰδὼν ἀμέσπερον, ἐκ νυκτός ὄρθρισας ἐκραύγαζεν
 „ ἀναστήσομαι οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσομαι οἱ ἐν τοῖς μνημείοις,
 „ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῆ ἀγαλλιάσονται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τῆτον ἄριστα προσαρμόζει ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν ταυτῷ χαρακτηρίζει καὶ τὴν πέμπτην ᾠδὴν τοῦ Ἡσαΐου ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίζεται αὐτόν. Ἀποτείνων τὸν λόγον λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω λέγει· Ὡ θεοῦ-θραπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ μεγαλοφρονότατος Προφήτης σου Ἡσαΐας, προβλέπων μὲ τοὺς νοσηροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸ μέγα καὶ ἀμέσπερον φῶς τῆς Θεοφαιρίας σου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσὺ ὁ Θεὸς ἐφάνης μετὰ σαρκὸς εἰς ἡμᾶς δι' ἄκραν συμπαθείαν καὶ εὐσπλαγχίαν, καὶ τῆς ὁποίας τὸ κεφάλαιον εἶναι ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ εἰς ἄδου κατάβασις, τῆτο, λέγω, προβλέπων, ἐκ νυκτός ὄρθριζεν, ὡς ὁ ἴδιος λέγει· „ Ἐκ νυκτός ὄρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς „ σε ὁ Θεός“· (Ἡσ. κς'. 9.) καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ τρόπον τιμᾶ ἐνθουσιάζσας, ἐκραύγαζε ταῦτα τὰ ἴδια ὅπου ἠκολούθησαν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς σου, ἡγοῦν τὸ „ Ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῆ“· (Ἡσ. κς'. 19.) ὅταν γὰρ σὺ ἀπέθανες ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τότε κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα θαύματα ἀνοίχθησαν τὰ μνημεῖα, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ευαγγελιστὴς Ματθαῖος· ἐν δὲ τῇ εἰς ἄδου καταβάσει σου ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εὐρίσκοντο ἀπὸ τοῦ αἰῶνος νεκροὶ ἐν τῇ γῆ τῇ σκοτεινῇ τοῦ ἄδου οὕτω γὰρ ὁ Ἰάβ τὸν ἄδην ὀνομάζει· „ Εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ γνοφερὰν, εἰς γῆν σκότους „ αἰωνίου, οὐ οὐκ ἔστι φέγγος, οὐδὲ ὄραν ζωὴν βροτῶν“· (Ἰάβ. ι'. 21.) αὐτοί, λέγω, ἠγαλλιάσαντο, βλέποντες ἐσὲ τὸν φωτίσαντα αὐτοὺς καὶ ἐκείθεν ἐλευθερώσαντα.

Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τὸ „ Καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῆ ἀγαλλιάσονται“ διὰ ἐκείνους ὅσοι εἶδον τοὺς ἀναστάντας δικαίους ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, καὶ εἰσελθόντας εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν· ὑπόθεσις γὰρ χαρᾶς ἐγένεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἐκείνων ἀνάστασις. Ἄλλοι δὲ ἐρμηνεύουσιν ὅτι τὸ „ Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις“ νοεῖται διὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ μὲν δίκαιοι ἔχουν νὰ εὐφρανθοῦν μετὰ τὴν ἀνάστασιν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ ἔχουν νὰ κατασχυνοῦν καὶ νὰ λυπηθοῦν, καθὼς εἶπεν ὁ Δανιὴλ· „ Καὶ πολλοὶ (ἤτοι πάντες) τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χάματι ἐξεγερθήσονται· οὗτοι, (οἱ δίκαιοι δηλαδὴ) εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι (οἱ ἁμαρτωλοὶ „ δηλαδὴ) εἰς ὀνειδισμόν καὶ εἰς κατασχύνην αἰώνιον“· (Δαν. ιβ'. 2.)

Τρο-

„ λουσι διαωνίζουσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ, αἶψι ἐν ὀφθαλμοῖς „ ἔχοντες τὰ ἴχνη τῆς ἐν σαρκὶ ἁμαρτίας οἰονεῖ „ σινος βαφῆς ἀνεκπλύτου, τῆ μνήμη τῆς ψυχῆς „ αὐτῶν εἰς τὸ διηνεκές παραμένοντα“· (ἔρμηνεια εἰς τὸν λγ'. ψαλμὸν προκειμένου ῥητοῦ „ Προσέλθετε πρὸς αἰσὸν καὶ φωτίσθητε“)·

(1) Δύναται δὲ νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία καὶ οὕτως· ἐπειδὴ λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ ἄδης εἶδεν ὄχι ψυχὴν, ἀλλὰ βροτὸν κατάστικτον τοῖς μύλωφι, ὁ δὲ βροτὸς περιλαμβάνει σῶμα καὶ ψυχὴν· ὅθεν αὐτὸς ποτὲ μὲν λέγεται ἀπὸ τὴν σάρκα· „ Ὁψεται

„ γὰρ, φησὶ, πᾶσα σὰρξ (ἤτοι πᾶς ἄνθρωπος)“· ποτὲ δὲ ἀπὸ τὴν ψυχὴν, κατὰ τὸ „ Πᾶσα ψυχὴ ἰεσοῖσιν ὑπερεχούσας ὑποτασσέσθω“· διὰ τὸ βροτὸς ἐδῶ ἴσως νοεῖται ἡ τοῦ Κυρίου σὰρξ, ἡ δεξαμένη τὰ στίγματα, καὶ ἐν τῷ αἵματι κειμένη· Εἶδεν καὶ εἶπεν τις ὅτι ὁ ἄδης ψυχὴν βλέπει καὶ περιέχει, οὐ σῶμα· ἀποκρινομεθα, ὅτι ἐν τῷ ἴδιῳ τούτῳ Τροπαρίῳ γράφεται ὅτι ὁ ἄδης εἶδε καὶ βροτὸν νεκρὸν· νεκρὸν δὲ ἦτον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ ἐν τῷ αἵματι κειμένον, καὶ οὐχὶ ἡ ἐν τῷ αἵματι οὐσα ψυχὴ· ὥστε πρὸς περὶ τὴν εἰρμηνεῖα αὐτῆ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Τροπάριον.

„Νεοποιεῖς τοὺς γηγεμεῖς ὁ πλαστοουργὸς χοϊκὸς χρηματίσας, καὶ
 „σιρδῶν καὶ τάφος ὑπεμφαίρουσι τὸ σὺμόν σοι, Λόγε, μυστήριον· ὁ
 „εὐσχήμων γὰρ βουλευτὴς τῆν τοῦ σέ Φύσαρτος βουλήν σχημα-
 „τίζει ἐν σοὶ μεγαλοπρεπῶς καιμοποιουμτός με.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι μία ἀλληγορία τῶν πραγμάτων ὅπου ἐτελεσιουργήθησαν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Κυρίου: δηλαδὴ τοῦ Ἀριμαθαίου Ἰωσήφ, τῆς καινῆς σινδόνης, καὶ τῆς καινούριου τάφου, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐνταφίασε τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ. Ὅθεν ἐπιστρέφων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὁ ἐνυπόστατε Τίε καὶ Λόγε τοῦ Πατρὸς, ἐσὺ θέλων νὰ τελειώσῃς καὶ νὰ φέρῃς εἰς ἔργον τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀποκρύφου καὶ θείας βουλῆς τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς σου, τὸ σὺμόν σοι: ἤτοι τὸ ὁποῖον εὐδοκήθη μὲν πρὸ αἰῶνων ἐν σοὶ, ἐνεργήθη δὲ ὑπὸ σοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· τοῦτο δὲ ἦτον ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀνακαίνισις καὶ ἀνάπλασις· ταύτην γὰρ ἐβουλεύθη μὲν πρὸ αἰῶνων ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὕστερον δὲ σὺ ἐπραξας διὰ τῶν ἔργων Χριστέ· ταύτην, λέγω, τὴν πατρικὴν βουλήν θέλων νὰ φέρῃς εἰς ἔργον, νέους ποιεῖς καὶ ἀναγεννᾷς τοὺς γηγεμεῖς, ἤτοι τοὺς ἐκ τῆς γῆς πλασθέντας ἀνθρώπους. Πῶς, καὶ μὲ τίνα τρόπον; Ἐπειδὴ ἐσὺ ὁ πλαστοουργὸς τῶν ἀνθρώπων, ὦ τοῦ θαύματος! ἐφυράθης, διὰ νὰ εἰπῶς οὕτω, μὲ τὸν ἴδιον πηλὸν τοῦ ὑπὸ σοῦ πλασθέντος πηλίνου σκεύους: ἤτοι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔγινες χοϊκὸς ἀνθρώπος δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς (ἤτοι ὑπὲρ τὴν κατάληψιν τὴν ἰδικήν μας), καὶ σταυρόνεσαι καὶ θνήσκεις καὶ τειλίγεσαι μὲ σινδόνι καινέριον καὶ καθαρόν, καὶ καλύπτεσαι μέσα εἰς τάφον καινούριον.

Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο, τὸ καινούριον σινδόνι δηλαδὴ καὶ ὁ καινούριος τάφος, φανερόνουςι τὸ μυστήριον τῆς καινοποιήσεως τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἐνεργήθη ἀπὸ ἐσέ τὸν ἐνεληθέντα μὲ τὴν καινὴν σινδόνα καὶ ἐν τῷ καινῷ τάφῳ κατατεθέντα· ἢ φανερόνουςι ταῦτα τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς τοῦ Πατρὸς σου, τὸ ὑπὸ σοῦ ἐνεργηθὲν, ὅπερ ἦτον ἡ καινοποιήσις τῶν ἀνθρώπων· ταύτην δὲ τὴν βουλήν τοῦ σέ γεννήσαντος Πατρὸς σχηματίζει τάρτα ὁ εὐσχήμων βουλευτὴς Ἰωσήφ, καὶ εἰκονίζει αὐτὴν ὡς μὲ κάποια σύμβολα μὲ τὸ καινούριον καὶ καθαρόν σινδόνι καὶ μὲ τὸ καινούριον μῆμα. Ῥητορικώτατα δὲ καὶ προσφυστατα ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μάρκος τὸν λόγον ἐσχημάτισεν· εἰπὼν γὰρ πρότερον „Ὁ εὐσχήμων βουλευτὴς“ ἀκολούθως ἐπιφέρει πρὸς μὲν τὸ, Εὐσχήμων τὸ, Σχηματίζει, πρὸς δὲ τὸ, Βουλευτὴς, τὸ, Βουλήν.

Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Κύριος πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς ἀνεγεννήθη καὶ ἐκαινοποιήθη· τειλίχθεις γὰρ μὲ τὸ καινούριον σινδόνι καὶ ταφείς ἐν τῷ καινῷ μνημείῳ, ἀνέστη ἀπὸ αὐτό· καὶ ὁ μὲν καινούριος τάφος τύπον εἶχε κοιλίας ἢ μητρας· τὸ δὲ καινούριον σινδόνι τύπον εἶχε τῶν σπαργάνων, μὲ τὰ ὁποῖα τὰ νεογέννητα παιδία τειλίσσονται· ἡ δὲ ἀνάστασις αὐτοῦ ἢ ἐκ τοῦ τάφου τύπον εἶχε τῆς ἐκ κοιλίας αὐτοῦ ἀναγεννήσεως. Πρόσεχε δὲ καὶ εἰς τὰ ὁμοιώματα ὅπου ἠκολούθησαν καὶ ὅταν ἐγεννήθη σωματικῶς ἐκ τῆς Παρθένου ὁ Κύριος, καὶ ὅταν ἐκ τοῦ τάφου ἀνεγεννήθη, καθὼς γλαφυρῶς ἀναφέρει ταῦτα ἡ Κύπρου Ἐπιφάνιος ἐν τῷ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν ἐπιγραφομένῳ λόγῳ αὐτοῦ (1). Τότε Παρθένος μὴ

(1) Τὰ λόγια τοῦ θείου Ἐπιφανίου εἰσὶ ταῦτα.
 „Διττὴν πάλιν λέγω ζῶν· διττὴν γέννησιν ὁμοῦ
 „καὶ ἀναγέννησιν· καὶ ἄκουε Χριστοῦ διττοῦ τόκου
 „τὰ πράγματα, καὶ κράτει τὰ θαύματα. Ἄγγελος
 „τῆ Μητρὶ Μαρίας τὴν Χριστοῦ γέννησιν εὐγγελί-
 „σατο· Ἄγγελος τῆ Μαγδαληνῆ Μαρίας τὴν ἐκ
 „τάφου Χριστοῦ ἀναγέννησιν εὐγγελίσαστο· νυκτὶ

„Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται, νυκτὶ πάλιν ἐν τῇ
 „Σιών ἐκ νεκρῶν ἀναγεννᾶται· σπήλαιον ἐκ πέτρας,
 „ὅπου Χριστὸς γεννᾶται, σπήλαιον ἐκ πέτρας ἐν-
 „θα Χριστὸς ἀναγεννᾶται· σπαργάναι εἰς τὴν γέννη-
 „σιν ἀναδέχεται, σπαργάναις καὶ ἐνταῦθα εἰλίσ-
 „σεται· ἐκεῖ Ἰωσήφ ὁ ἀνὴρ τῆς Μαρίας·
 „ὡδε καὶ νῦν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας“.

μη γνοῦσα πείραν ἀνδρὸς ἐδέχθη αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ της, καὶ τῶρα παρθένος τάφος, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἐτέθη, ἐδέχθη αὐτόν· τότε ἐγεννήθη ἐν σπηλαίῳ τῆς Βηθλεέμ, καὶ τῶρα ἀνεγεννήθη ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ τάφου· ἐκεῖ ἐν τῇ γεννήσει του ἦτον παρῶν ὁ μνήστωρ Ἰωσήφ, καὶ τῶρα ἐν τῇ ἀναγεννήσει του ἦτον παρῶν ἄλλος συνώνυμός του ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ· τότε ἐν τῇ γεννήσει του με σπάργανα ἐσπαργανώθη, καὶ τῶρα ἐν τῇ ἀναγεννήσει του με σινδὸνα περιετείλιχθη· ὅθεν ὁ Κύριος παρομοιάζων τὴν ἀνάστασίν του με τὴν γεννησιν τοῦ παιδίου, ἐπαρηγόρει τοὺς ἠγαπημένους Μαθητὰς του με τὸ παράδειγμα τῆς κοιλοποιούσης γυναικὸς, οὕτως αὐτοῖς λέγων· « Ἡ γυνὴ, ὅταν τίκτη, λύπην ἔχει· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως, διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἀνθρώπος εἰς τὸν Κόσμον. Καὶ ὑμεῖς ἐν λύπῃ μὲν νῦν ἔχετε, πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρησεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν ἑδὲις αἴρει ἀφ' ὑμῶν ». (Ἰω. 15'. 22.)

Ὁ μὲν οὖν Κύριος, ὡς εἶπον, πραγματικῶς καὶ ἀληθῶς διὰ τῆς ἐκ τοῦ τάφου ἀναστάσεώς του ἀνεγεννήθη καὶ ἐκαινοποιήθη, ἀφθαρτίσας τὸ θεοῦπόστατον σῶμά του, καὶ ἀπαθανατίσας αὐτὸ, ἕως τότε φθαρτὸν ὑπάρχον καὶ θνητόν· ἡμεῖς δὲ οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν τῶρα μὲν καινοποιούμεθα καὶ ἀναγεννώμεθα μυστικῶς καὶ πνευματικῶς διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, τουτέστι διὰ τῆς δυνάμεως τῆ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς Ἀναστάσεως τῆ Κυρίας, ἣν τύπος ἐστὶ τὸ Βάπτισμα, καθὼς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· « Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον... εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἐσόμεθα ». (Ῥωμ. 6'. 5.) Καταδύμενοι γὰρ ἡμεῖς τρεῖς εἰς τὴν ἱεράν κολυμβήθραν, ὡς μέσα εἰς τάφον καινούριον, καὶ ἀναδύμενοι, με τὰς τρεῖς αὐτὰς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις ἀνακαινίζόμεθα μυστικῶς, καὶ τὸν Χριστὸν ὡς σινδὸνα καθαρὰν καὶ καινὴν ἐνδύόμεθα, ὡς καὶ τῆτο λέγει ὁ Παῦλος· « Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε ». (Γαλ. 3'. 27.) Διὰ τοῦτο ἀφ' οὗ ἐξέλθουν οἱ βαπτισθέντες ἀπὸ τὴν θείαν κολυμβήθραν, ἐνδύονται στολὴν λευκὴν καὶ χιτῶνα καινούριον καὶ καθαρὸν, τὸν ὁποῖον στολὴν ἐμφώτιον ὀνομάζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμ.) (1). Οὕτω μὲν τῶρα μυστικῶς καὶ διὰ πίστεως καινοποιούμεθα· τότε δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου ἔχομεν νὰ καινοποιηθῶμεν καὶ νὰ ἀφθαρτισθῶμεν φανερώς καὶ πραγματικῶς διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως.

Τροπάριον.

« Διὰ θαλάτου τὸ θνητόν, διὰ ταφῆς τὸ φθαρτόν μεταβάλλεις·
 « ἀφθαρτίζεις γὰρ θεοπρεπέστατα, ἀπαθανατίζων τὸ πρόσλημμα·
 « ἢ γὰρ σὰρξ σου διαφθορὰν οὐκ εἶδε, Δέσποτα, οὐδὲ ἡ ψυχὴ σου εἰς
 « ἄδου (2) ξεμοπρεπῶς ἐγκαταλέλειπται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἱατροὶ με τὰ ἐναντία ἱατρικὰ ἱατροῦσι τὰς ἐναντίας ἀσθενείας· ξηραίνουσι γὰρ τὰ ὑγρά πάθη, καὶ ὑγραίνουσι τὰ ξηρά, καὶ θερμαίνουσι μὲν τὰ ψυχρὰ πάθη, ψυχραίνουσι δὲ τὰ θερμά· ὁ δὲ Χριστὸς ὁ πάνσοφος ἱατρὸς δὲν ἱατροῦει οὕτως, ἀλλὰ, ὅλον τὸ ἐναν-

(1) Περὶ ταύτης τῆς ἐμφωτίου καὶ λευκῆς στολῆς γράφει ὁ ἱεροκλήριξ Προκόπιος εἰς τὰ Θεοφάνεια, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, με τὸ νὰ ἐβαπτίζοντο εἰς ἡλικίαν μεγάλην, ἐσυνείθιζον νὰ φυλάττουν με τιμὴν ἐκεῖνο τὸ λευκὸν ὑποκάμισον ὅπου ἐφοροῦσαν, ὅταν ἐκβαίνον ἀπὸ τὴν ἱεράν κολυμβήθραν τοῦ Βαπτίσματος. Καὶ ἂν ἐσυνέβαινε κάμμιναν φορὰν νὰ ἀρνηθῇ τὴν πίστιν κἀνάγκας ἀπὸ αὐτοῦς διὰ τὸν φό-

βον τῶν τυράννων, οἱ πιστοὶ συγγενεὶς καὶ φίλοι του ἐδειχνον αὐτῷ τὸ σεβάσιμον ἐκεῖνο ὑποκάμισον πρὸς ὀνειδισμόν του, διὰ νὰ θεωρηθῇ εἰς αὐτὸ ἐκεῖνη τὴν ὑπόσχασιν ὅπου αὐτὸς ἔδωκεν εἰς τὸν Θεόν, ὅταν ἐβαπτίσθη.

(2) Ἀπτικῶς μὲν ἄδε γράφεται εἰς Ἄδου, ἀντί, εἰς τὸν τόπον τοῦ Ἄδου· ἐν ἄλλοις δὲ κοινῶς γράφεται, εἰς Ἄδην.

ἐναντίον, μετὰ τὰ ὅμοια ἰατρικὰ ἰατρῆσαι τὰς ὁμοίας ἀσθενείας· μετὰ τὴν ἰδικήν του γὰρ πτωχείαν ἰατρῆσαι τὴν πτωχείαν τοῦ Ἀδάμ· μετὰ τὴν ἰδικήν του ὕβριν ἰατρῆσαι τὴν ἐκείνου ὕβριν· μετὰ τὸν θάνατόν του θεραπεύει τὸν τοῦ προπάτορος θάνατον· καὶ μετὰ τὴν ταφὴν του ἰατρῆσαι τὴν ἐκείνου φθορὰν. Καὶ καθὼς, χάριν παραδείγματος, ἕνας εὐσπλαγχνικός ἀνθρώπος, βλέπων ἕνα ἄλλον ἄνθρωπον φορτωμένον ἀπὸ ἕνα φορτίον ὑπέρμετρον, καὶ πεσόντα ὁμοῦ μετὰ τὸ φορτίον μέσα εἰς κἀνένα λάκκον, συμπονεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον διὰ τὸ πέσιμον, καὶ ἐλευθεροῦναι μὲν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ φορτίου, αὐτὸς δὲ πέρνων τὸ φορτίον τὸ σηκῶναι εἰς τὸν ἑαυτόν· οὕτω καὶ ὁ φιλανθρωπότατος καὶ εὐσπλαγχνικώτατος Σωτὴρ ἡμῶν, βλέπων τὸ ἀπειρον φορτίον ὅπου ἦτον καταφορτωμένος ὁ Ἀδάμ, καὶ τὸ πέσιμον ὅπου ἔλαβε κατακρημνισθεὶς εἰς τὸν κατώτατον λάκκον τοῦ θανάτου καὶ ἄδου, ἐσυμπόνεσε τὴν ταλαιπωρίαν του· ὅθεν διὰ τὸν πεσόντα κλίνει τοὺς Οὐρανοὺς· διὰ τὸν θανατωθέντα θανατοῦται· διὰ τὸν εἰς τάφον τεθέντα θάπτεται· διὰ τὸν εἰς ἄδην καταβάντα, καταβαίνει καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἄδην· καὶ οὕτως ἠλευθέρασε μὲν τὸν Ἀδάμ ἀπὸ τοῦ φορτίου τῆς ἀμαρτίας, ἐβάστασε δὲ αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἐκείνου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ἡ σοφὸς Μάρκος, καὶ καταπλαγεὶς διὰ τὴν θαυμαστὴν καὶ ἀπρόβλεπτον ἐπιστήμην τῆς τοῦ Θεοῦ ἰατρικῆς. Ὡ Δέσποτα, λέγει, τῶν ἀπάντων, τί εἶναι τοῦτο τὸ παράδοξον βάθος τῶν ἀνεξιχνίαστων κριμάτων σου; σὺ διὰ μέσου τοῦ θανάτου σε μεταβάλλεις τὴν θνητότητα τοῦ Ἀδάμ εἰς ἀθανασίαν· καὶ διὰ μέσου τῆς ταφῆς σου, ταῦτον εἶπειν, τῆς ἰδικῆς σου φθορᾶς, τὴν ὁποίαν ἔλαβες χωρισθείσης τῆς ψυχῆς σου ἀπὸ τοῦ σώματος, μεταφέρεις εἰς ἀφθαρσίαν ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος Θεοπρεπέστατα· τί γὰρ ἄλλο πρέπον εἶναι εἰς τὸν Θεὸν τὸν ὑπεράγαθον καὶ φιλανθρωπότατον, παρεκτός τὸ νὰ ἀφθαρτίζη τὰ φθαρτὰ, καὶ τὰ θνητὰ νὰ ἀπαθανατίζη;

Ὅτι δὲ ἀφθαρτίσθη καὶ ἀπαθανατίσθη τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητός σου, Κύριε, φανερόν εἶναι ἀπὸ τοῦτο· διότι ἡ μὲν ἀγία σου σὰρξ φθορὰν μὲν ὑπέστη: ἦτοι χωρισμὸν καὶ διάστασιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, διαφθορὰν ὅμως οὐχ ὑπέστη: ἦτοι διάλυσιν εἰς τὰ ἐξ ἧν συνετέθη, ὡς καὶ λοιπαὶ σάρκες τῶν ἀποθνησκόντων ἀνθρώπων· ἡ δὲ πανάχραντος σου ψυχὴ, καταβάσα εἰς ἄδην, δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτὸν, ὡς καὶ λοιπαὶ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἡ τοῦ Δαβὶδ προφητεία πληρωθῇ ἢ λέγουσα· „Οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην, ἐδὲ δώσεις τὸν ἑαυτοῦ ἰδεῖν διαφθορὰν“ (Ψαλ. 15. 10.) Ἄν λοιπὸν οὔτε ἡ ψυχὴ σου, Δέσποτα, ἐγκατελείφθη εἰς τὸν ἄδην, οὔτε ἡ σὰρξ σου εἶδε διαφθορὰν, ἀλλὰ ἐνωθέντα καὶ τὰ δύο ἀνέστησαν· ἀρα ἀπαθανατίσθη τὸ πρόσλημμα τῆς σῆς ἀνθρωπότητος (1)· ἀρα καὶ ὁ Ἀδάμ καὶ ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις συναπαθανατίσθη.

Τροπάριον.

„ Ἐξ ἀλοχεύτου προελθὼν, καὶ λογχευθεὶς πλευρᾷ, Πλαστοურ-
 „ γέμου, ἐξ αὐτῆς εἰργάσω τὴν ἀνάπλασιν τὴν τῆς Εὐας, Ἀδάμ
 „ γερόμεμος, ἀφυπνώσας ὑπερφυῶς ὑπρὸν φυσίζωον, καὶ ζωὴν
 „ ἐγείρας ἐξ ὑπρου καὶ τῆς σαρκὸς ὡς παμτοδύραμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Ἱεράρχης Μάρκος τὰ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς Γενέσεως ἱστορούμενα περὶ τοῦ Ἀδάμ, τοῦ πλασθέντος οὐχὶ ἀπὸ γάμου καὶ λοχείας, ἀλλὰ ἀπὸ ἀλοχεύτου: ἦτοι ἀπὸ τοῦ χοῦ, τοῦ λεπτοτάτου δηλαδὴ καὶ καθαρωτάτου χύματος· „Ἐπλασε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς“ (Γέν. β'. 7.)

Ὁμοίως

(1) Σημειῶσαι ὅτι, μολονότι κυρίως τὸ σῶμα ἀπαθανατίσθη τοῦ Κυρίου, καὶ οὐχ ἡ ψυχὴ, διότι αὕτη ἀθάνατος εἶναι, μ' ὅλον τοῦτο καὶ αὕτη ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ προσλημματος συνεννοεῖται· ὁ γὰρ ἀνθρω-

πος ὅλος ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ὀνομάζεται συνεκδοχικῶς, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἔξω μόνον ἂν δελεῖ τιναὶ νὰ ἠπῆ ὅτι πρόσλημμα ἐδῶ ἰδιαίτερος νοεῖται τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.

Ὁμοίως ἀναφέρει καὶ τὰ ἐκεῖ ἱστορούμενα περὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἐκστάσεως, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ, καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Εὐας τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀδὰμ, τὴν ὁποίαν οἰκοδόμησεν ἀπὸ τῆν πλευρὰν αὐτοῦ. „Καὶ ἐπέβαλε, φησὶν, ὁ Θεὸς „ἐκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὕπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλή- „ρωσε σὰρκα ἀντ' αὐτῆς, καὶ οἰκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τῆ Ἀδὰμ „εἰς γυναῖκα“. (Γέν. β'. 21.) Ὁμοίως ἱστορεῖται ἐκεῖ καὶ τὸ „Ἀδὰμ ἐκάλεσε τὸ ὄνο- „μα τῆς γυναικὸς αὐτῆς Ζωὴ (1), ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ζώντων“. (Γέν. γ'. 20.)

Ταῦτα λοιπὸν πάντα σοφάτατα ὁμοῦ καὶ εὐφρέστατα μεταφέρει ἡ Ἱερὸς Μελωδὸς εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον, καὶ οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν. ὦ πλαστοργε μου Χριστέ, σὺ προῦλθες (ἢτοι ἐγεννήθης) ἀπὸ τῆν Παρθένου τῆν ἀλόχευτον τῆν μὴ γνῶσαν λοχείαν ἐν τῇ γεννᾶνσε (λοχεία δὲ εἶναι, κατὰ τὸν Ζωιναρᾶν, τὸ κοιλοπύνημα τῶν τικτουσῶν γυναικῶν, ἃν ἡ Παρθένος ὑπερφυσίως ἀνωτέρα ἐγένετο). Σχῆμα δὲ ῥητορικῆς συστοιχίας μεταχειρίζεται ἐδῶ ὁ Μελωδὸς· εἰπὼν γὰρ ὅτι προῦλθεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ μητέρα ἀλόχευτον, ἐπιφέρει ὅτι αὐτὸς ἐλογχεύθη κατὰ τὴν πλευρὰν. Τί δὲ ἐν τῆς λογχευθείσης σου πλευρᾶς ἐκατάρ- θωσας, Κύριε; Τὸ νὰ ἀναπλάσῃς βέβαια τὴν προμήτορα Εὐαν, τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς λη- φθεῖσαν τοῦ Ἀδὰμ, νέος Ἀδὰμ γενόμενος.

Καθὼς δὲ ὁ παλαιὸς Ἀδὰμ ἐπλάσθη ἀπὸ παρθένου γῆν (Ἀδάμα γὰρ ἐβραϊκῶς ἐρ- μινεύεται παρθενικὴ γῆ)· οὕτω καὶ σὺ ἐγεννήθης ἀπὸ Παρθένου Μητέρα· καὶ καθὼς ἐκεῖ- νος ὕπνωσε, σοῦ ἐπιβαλόντος αὐτῷ ἐκστάσιν· οὕτω καὶ σὺ ὕπνωσας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑ- περφυσικῶς ὕπνον φυσίζων, ἢ γουν βλαστήσαντα τὴν ζωὴν· καὶ καθὼς, ἐκεῖνου ὑπνώτ- τοντος, ἐλήφθη ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἡ Εὐα, ἣτις ἐρμινεύεται Ζωὴ· οὕτω καὶ σὺ ὕπνωσας τὸν φυσίζων ὕπνον, ἀνέστησας τὴν πεποῦσαν καὶ ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας θανατωθεῖσαν Εὐαν τῆν ἀληθῶς μητέρα πάντων τῶν ζώντων ἐν πίστει. Πόθεν δὲ ἀνέστησας αὐτήν; Ἐκ τοῦ ἰδικουῦσε ὕπνου καὶ τῆς πλευρᾶς σου. Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἐξ ὕπνου καὶ τῆς σαρκὸς“· πλὴν καὶ τὰ δύο νοοῦνται ἀντὶ ἐνός· καθότι τὸ, Καὶ τῆς σαρκὸς σου, εἶναι ἀντὶ τῆ, Καὶ τῆς πλευρᾶς σου, ἐπειδὴ καὶ ἡ πλευρὰ σὰρξ ὀνομάζεται, κατὰ τὸ „Καὶ ἔλαβεν ὁ Θεὸς „μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ (τῆ Ἀδὰμ) καὶ ἀνεπλήρωσε σὰρκα ἀντ' αὐτῆς“. (Γέν. β'. 21.) Ὁμοίως καὶ Ζωὴν, οἱ μὲν νοῶσι τὴν Εὐαν, οἱ δὲ, τὴν πνευματικὴν Ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἐχά- ρισεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἀχράντης πλευρᾶς του. Ὑψηλότερον δὲ καὶ ἀρ- μοδιώτερον εἶναι τὸ πρῶτον, καθότι ἐν αὐτῷ συμπεριέχεται καὶ τὸ δεῦτερον· διότι ἀναστή- σας ὁ Δεσπότης Χριστὸς τὴν θανατωθεῖσαν Ζωὴν· ἤτοι τὴν Εὐαν, διὰ τῆς Εὐας ἐχάρισεν Ζωὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀπογόνους τῆς Εὐας, τοὺς δι' αὐτὴν θανατωθέντας.

ᾠδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Συμεσχέθη, ἀλλ' οὐ κατεσχέθη στέρροις κητώοις Ἰωῶς· Σοῦ „ γὰρ τὸν τύπον φέρωμ τοῦ παθόμτος καὶ ταφῆ δοθέμτος, ἡς ἐκ „ θαλάμου τοῦ θηρὸς ἀμέθορε, προσεφώμει δὲ τῇ κουστωδία· ἢ φυ- „ λασσόμμεροι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτοῖς ἐγκατελίπετε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επαυσε ὁ σοφὸς Μάρκος τὴν προσθήκην τοῦ νέου Τετραψίδιου του, καὶ τώρα ἀρχίζει ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τὸ παλαιὸν αὐτοῦ Τετραψίδιον· ὅθεν ἐπειδὴ ἡ παρούσα ἐκτὴ ᾠδὴ εἶναι τοῦ Ἰωῶ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀσματογράφος ἐτος ἐρανίζεται τὴν ἱστορίαν τοῦ αὐτοῦ Ἰωῶ, καὶ ταύτην προσαρμόζει εὐφρέστατα καὶ τεχνικώτατα εἰς τὴν παρούσαν πανήγυριν· διὸ λέγει· Ὁ Ἰωῶς συνεσχέθη μὲν καὶ συνεκλείσθη ἀπὸ τὰ στέρνα (ἢτοι ἀπὸ τὰ σπλάγχνα) τοῦ

(1) Παρὰ δὲ τῇ Χρυσοστόμῳ γράφεται „Ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εὐα, ὅτι ἐρεῖσι „Ζωὴ“· ὡς τὸ, Εὐα δέλει νὰ εἴπῃ Ζωὴ.

τοῦ Θαλασσίου Κήτους (1), δὲν ἐκρατήθη ὅμως ἀπὸ αὐτὰ μέχρι τέλους, ἐπειδὴ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐξεράσθη ἀπὸ τὸ κῆτος καὶ ἐκβῆκεν ἀβλαβῆς καὶ ὁλόκληρος. Προτύπωμα δὲ ἦτον ὁ μὲν Ἰωνᾶς τοῦ Σαωτῆρος Χριστοῦ, τὸ δὲ Κῆτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν τύπος τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, ἢ δὲ κατάποσις τοῦ Ἰωνᾶ ὑπὸ τοῦ Κήτους τύπος ἦτον τῆς ταφῆς καὶ τῆς εἰς ἄδην καταβάσεως τοῦ Κυρίου. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἐκβῆκε φαιδρός καὶ χαροποιὸς ἀπὸ τὸ Κῆτος, ὡς ἀπὸ νυμφικῆν κοιτᾶνα* οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν ἄδην καὶ ἀπὸ τὸν τάφον, καθὼς ὁ νυμφίος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν νυμφικόντου θάλαμον, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς τὸν ἑαυτόντου κἀνὲν σημεῖον λύπης· διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπεν ὅχι μόνον διὰ τὸν αἰσθητὸν Ἥλιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης τὸν Χριστὸν· „Καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίας ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ“.

(Ψαλ. ιη'. 5.)

Ὅχι μόνον δὲ τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου τύπον εἶχεν ἡ τοῦ Ἰωνᾶ ἱστορία, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Κοσμῶς λέγει ἐδῶ ὅτι αὐτὸς συνεσχέθη μὲν ἀπὸ τὸ Κῆτος, οὐ κατεσχέθη δέ· σύσχεσις γὰρ λέγεται ἢ μέχρι τινὸς καιροῦ συγκρατησις, ὅταν ἦναι ἐλπίς εἰς τὸν συγκρατηθέντα νὰ ἐλευθερωθῇ· κατὰσχέσις δὲ εἶναι ἢ τελεία κατακράτησις, ὅταν δὲν μένῃ ἐλευθερίας ἐλπίς. Ἄς ἦναι παράδειγμα τοῦ λόγου μας οἱ ψαροκυνηγοὶ· οὗτοι ὅταν τύχη νὰ πέσῃ εἰς τὰ δίκτυα τῶν κἀνένας Κέφαλος, τότε λέγεται μὲν ὅτι συνέχουσι τὸν Κέφαλον, ὅμως δὲν κατέχουσιν αὐτὸν τελείως, ἐπειδὴ φόβος ἀκόμη εἶναι μήπως ὁ Κέφαλος σχίσῃ τὸ δίκτυον καὶ φύγῃ· ὅταν δὲ πιάσωσιν αὐτὸν μὲ τὰς χεῖράς των, καὶ τὸν ρίψουν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς βάρικας, τότε κατέχουσιν αὐτὸν βεβαίως· διότι ὁ Κέφαλος δὲν δύναται πλέον νὰ φύγῃ ἀπὸ ἐκεῖ. Οὕτω λέγει καὶ ὁ Ἰωνᾶς· Συνεσχέθη μὲν ἀπὸ τὰ σπλαγγα τοῦ Κήτους, δὲν κατεκρατήθη ὅμως, οὐδὲ ἔμεινεν εἰς αὐτὰ. Ἐπειτα ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔμεινεν εἰς τὸ Κῆτος, ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὸς ἔφερε τύπον σοῦ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὅπου ἔπαθες σαρκὶ καὶ παρεδόθης εἰς τὸν τάφον ὡσάν εἰς Κῆτος, καὶ συνεσχέθης μὲν ἀπὸ αὐτὸν, οὐ κατεσχέθης δέ· μετὰ τρεῖς ἡμέρας γὰρ ἀνέστης ἀπὸ αὐτόν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς ἔφερε τύπον ἰδικόν σου, πῶς ἦτον δυνατόν νὰ κατακρατηθῇ ἀπὸ τὸ Κῆτος; Τοῦτο εἶναι ἀνακόλουθον· διότι ὁ τύπος καθ' οὗ τύπος μιμνῆται τὸ τυπούμενον.

Καὶ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς συσχεθεὶς μὲν ἀπὸ τὸ Κῆτος, μὴ κατακρατηθεὶς δὲ ἀπὸ αὐτοῦ, ἐκβῆκεν ἀβλαβῆς μὲ γενναῖον πῆδημα (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἀνέθορε), καὶ προφητικῶς ἔλεγε πρὸς τὴν Κουστῶδιαν (πρὸς τοὺς φύλακας)· Ὡ στρατιῶται ἀνόητοι, οἱ ὁποῖοι φυλάττετε τὸ μνήμα τοῦ ζωοδότου ματαίως καὶ ἀπράκτως, ἐσεῖς ἐγκατελίπετε (ἀφήσατε) τὸν ἔλεον σας, ἦτοι τὸν Χριστὸν, τὸν ἐνανθρωπήσαντα καὶ θανόντα καὶ ταφέντα διὰ νὰ ἐλεήσῃ καὶ νὰ σώσῃ πάντας.

Τὰ ρήματα δὲ ταῦτα „Οἱ φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ“ εἶναι ὄνειδιστικά, κατὰ τὸν Θεόδωρον· διότι ὀνειδίζει τοὺς στρατιῶτας ὁ Προφήτης, ὅτι ἀμέλησαν τόσο, καὶ ἐκοιμήθησαν μὲ ὑπνον χορταστικόν, ὥστε μολοῦντι ἦτον ἐπάνω εἰς τὸ μνήμα ἢ πέτρα μὲ τὰς σφραγίδας, καὶ τοσοῦτοι στρατιῶται ἐφύλασσον, κἀνένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐμπόδιζε τὸν Κύριον, ἀλλὰ ἀνέστη ὡς Θεὸς, χωρὶς νὰ κινήσῃ τὴν πέτραν, ἢ νὰ φθείρῃ τὰς σφραγίδας, ἢ νὰ δώσῃ ὅπως αἰσθησῶν εἰς τοὺς φυλάσσοντας στρατιῶτας· ἢ γὰρ πέτρα τοῦ μνήματος ὕστερον ἐκυλίσθη, ὅταν ὁ Ἄγγελος (ὅστις ἦτον ὁ Γαβριὴλ, ὡς θέλουσι τινές, καὶ μάλιστα ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὴν Κυριακ. τῶν Μυροφόρων) ἐκατέβη, καὶ οἱ φύλακες ἀπὸ τὸν φόβον των ἔφυγον. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ἰωνᾶς ὀνειδίζει τοὺς φύλακας τοῦ τάφου, ἀλλὰ καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, λέγων· „Ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται ἢ πάντες, οὐκ ἔγνωσαν, κύνες ἔννεοὶ οὐ δυνήσονται ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι κόντην, φιλῶντες νυστάξαι“.

(Ἡσ. νς'. 10.)
 Σημειῶσαι ὅτι τὸ, Αὐτοῖς, εἶναι ἀντὶ τῶ, Αὐτῶν· ὡς εἶναι ἔλεγε· „Ἐγκατελίπετε τὸν ἔλεον ὑμῶν“· Ἐλεος δὲ νοεῖται, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ἀναστάσεως, τὸ ὁποῖον καθὼς ἔγινε διὰ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀκολούθως ἔγινε καὶ

(1) Τὸ Κῆτος ὅπου κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ὀνομάζει Λίοντα Θαλασσίον, γράφει· „Ἐκ ποταμοῦ Λίοντος ἢ τριέσπερος“ (ἢ Ἰωνᾶς δηλ.)

καὶ διὰ τοὺς στρατιώτας ἐκείνους· ἐγκατέλιπον δὲ αὐτὸ, διότι δὲν ἠθέλησαν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ἀνέστη ὁ ὑπ' αὐτῶν φυλαττόμενος Κύριος. Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἡ ἑρμηνεία Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ, λέγοντος ὅτι οἱ στρατιῶται ἐγκατέλιπον τὴν σωτηρίαν των· ἀντὶ γὰρ νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν ὅτι ἀνέστη ὁ Κύριος, καὶ μὲ τούτο νὰ σωθοῦν, αὐτοὶ λαβόντες ἀργύρια καὶ δῶρα, ἐπροτίμισαν τὸ ψεῦδος καὶ εἶπον· „Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες, ἐκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοιμημένων“, καθὼς διηγείται ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. (Ματθ. κή.) Καὶ τούτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι μετὰ τινος συστοιχίας ὁμοιοτελεύτου προφέρει ὁ Θεὸς Κοσμᾶς καὶ τὸν Εἰρμόν τούτον καὶ ὅλα τὰ Τροπάρια τῆς ἑκτῆς ταύτης Ὠδῆς· δύο δὲ πράγματα εἰσάγων, τὸ μὲν ἕνα λέγει ὅτι ἔγινε, τὸ δὲ ἄλλο, ὅτι δὲν ἔγινε· καὶ ἀκολουθῶς φέρει τὴν αἰτίαν, διὰ τί δὲν ἔγινε· τὸ ὁποῖον εἶναι σχῆμα ῥητορικῆς, καὶ προξενεῖ ὠραιότητα καὶ δύναμιν εἰς τὸν λόγον.

Τροπάριον.

„ Ἀνθρώπος, ἀλλ' οὐ διηρέθης, Λόγος, ἥς μετέσχεσ σαρκός· εἰ γὰρ
 „ καὶ λέλυταί σου ὁ μαὸς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ
 „ οὕτω μία ἡμῶν ὑπόστασις τῆς Θεότητος καὶ τῆς σαρκός σου· ἐν ἀμ-
 „ φοτέροις γὰρ εἰς ὑπάρχεις Ἰός, Λόγος τοῦ Θεοῦ, Θεὸς καὶ ἄμ-
 „ θρωπος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ ἴδιον ῥητορικὸν σχῆμα τῆς ἀντιθέσεως ὅπου ἐμεταχειρίσθη ἀνωτέρῳ ὁ Μελωδὸς, μεταχειρίζεται τῶρα καὶ ἐδῶ· εἰσάγει γὰρ δύο τινὰ πράγματα, τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν τῆς Θεότητος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προσληφθείσης σαρκὸς ὁμοῦ καὶ ψυχῆς ἀδιαίρετον· πρέπει δὲ νὰ προστίθεται ἐδῶ καὶ τὸ, Ψυχῆς, ἀναγκαίως· ἐπειδὴ ἐφλυάρουν τινὲς αἰρετικοὶ ὅτι ἐν τῷ τριμῆρῳ τοῦ Κυρίου θανάτῳ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὁ Θεότης αὐτοῦ. Ὅθεν τὴν μὲν ἀναίρεσιν δέχεται, ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ (ἢ γουὸν ἐθανατώθη) κατὰ σάρκα ὁ Μονογενὴς, καὶ τὸ ἄχραντον αὐτοῦ αἷμα ἔχυσεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας· τὴν δὲ διαίρεσιν τῆς Θεότητος ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ψυχῆς ἀρνεῖται καὶ δὲν δέχεται ὡς ἀσεβῆ καὶ βλάσφημον· ὁμολογεῖ δὲ ὅτι εἶναι ἐπὶ Χριστοῦ ἀχώριστος καὶ ἀδιαίρετος ἢ ἀπαξ γενομένη ὑπερφυῶς κατ' ὑπόστασιν ἕνωσις τοῦ προσλαβόντος Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς προσληφθείσης παρ' αὐτοῦ σαρκὸς καὶ ψυχῆς ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πάθει, καὶ ἐν τῷ τριμῆρῳ θανάτῳ, καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα (1).

Διὰ τοῦτο πρὸς τὸν Μονογενῆ ἐπιστρέφων τὸν λόγον, ἀνθρώπῳ, λέγει, ὦ Λόγε Θεοῦ· ἀναιρούμενος δὲ, δὲν διηρέθης (ἢ τοι δὲν ἐχωρίσθης) κατὰ τὴν Θεότητα ἀπὸ τὴν σάρκα ὅπου μετέσχεσ (ἢ τοι προσέλαβες) ἐν τῇ ὑποστάσει σου, καὶ ἐφόρεσας αὐτὴν διὰ ἡμᾶς. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, πῶς λέγει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ἀνθρώπῳ ὁ Θεὸς Λόγος ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀθάνατος; τὸ μὲν γὰρ σῶμα τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἔπαθε καὶ ἐθανατώθη· αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς Λόγος οὐκ ἔπαθεν οὐδαμῶς· ἀπαγε τῆς βλασφημίας! Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς Λόγος κατεδέχθη νὰ ἐνώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν τῇ ὑποστάσει τῆς Θεότητός του, ἀπὸ τότε συγκαταδέχεται νὰ οἰκειοῦται εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ ἰδιώματα ἐκείνης· ὅθεν λέγομεν ὅτι ἐχούθη αἷμα Θεοῦ,

(1) Ἀνάγνωδι καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ἑκτῆς Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανεῶν τοῦ λέγοντος· „Γεννηθεὶς ἀρρέυστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἐκ τῆς Παρθένου δίχα σαρκῶνται ῥύθῃ Χριστός, οὗ τὸν ἱμᾶντα τὴν ἐξ ἡμῶν τῶ Λόγος συνά-

φειαν λύνει ἀμήχανον διδάσκει ὁ Πρόδρομος“, καὶ δελεῖς εὖρει ἐκεῖ ἀρκετὰ περὶ τούτου. Ὁμοίως ἀνάγνωδι καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ τὴν Δ'. Ὠδῆν τοῦ παρόντος Κανόνος Τροπαρίου, τοῦ λέγοντος· „Ῥωμαλαιότητι τοῦ Κρείττονος“.

Θεοῦ, μὴ ὄλον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσώματος καὶ ἀναίμων. Ὁμοίως ἀκούομεν τῷ Παύλῳ λέγοντος ὅτι ἐσταυρώθη ὁ Κύριος τῆς δόξης, μὴ ὄλον ὅτι εἶναι ἀδύνατον παντελῶς νὰ σταυρωθῇ ὁ ἀόρατος καὶ πάντα αὔλος· ἀλλ' ὅμως τῆς ἐν τῷ Θεῷ Λόγῳ κατ' ὑπόστασιν ἠνωμένης ἀνθρωπότητος πασχούσης ταῦτα, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος λέγεται ὅτι ἔπασχε, διὰ τὴν κατ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων ἀκατάληπτον περιχώρησιν· ὅς δὴ καὶ τρόπος ἀντιδόσεως λέγεται, ἐκατέρας φύσεως ἀντιδιδούσης τῇ ἑτέρα τὰ ἴδια, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην. Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον καὶ ὁ μέγας Κοσμάς ἐδῶ εἶπεν ὅτι ἀνῆρέθη ὁ Θεὸς Λόγος, τοῦ ἐνυποστάτου αὐτῷ ἀνθρώπου ἀναίρεθέντος.

Δεξάμενος λοιπὸν τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Λόγου ὁ Φεῖος Μελωδός, τὴν δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ διαίρεσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου μὴ δεχθεὶς, ἀκολουθῶν λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἀναίρεθεὶς οὐ διηρέθη· διότι, φησὶν, ἂν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου ἐλύθη μὲν ἡ ναὸς σου (ἦτοι τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον προσείληφας) κατὰ τὸ προρρηθὲν ὑπὸ σοῦ ἐν Εὐαγγελίοις· „Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἔν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν“· (Ἰω. β'. 19.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθαρώτερα, ἂν καὶ ἡ ἀγία σου ψυχὴ ἐχωρίσθη ἐν τῷ τριμέρῳ θανάτῳ ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ αὐτὴ μὲν ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδην, τὸ δὲ σῶμα ἐτέθη ἐν τῷ τάφῳ, ὅμως πάλιν μία ἦτον ἡ ὑπόστασις τῆς Θεότητός σου ἀχώριστος καὶ ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος· ὅθεν μὲ τὸ σῶμα παρούσα ἐν τῷ τάφῳ, ἐσπάραξε τὸν θάνατον· μὲ τὴν ψυχὴν δὲ παρούσα ἐν τῷ ἄδῃ, ἐσκύλευσε τοῦτον, καὶ ἠλευθέρωσε τὰς ἐν τῷ ἄδῃ ψυχὰς.

Ἀπειρος δὲ οὔσα ἡ Θεότης καὶ πάντα αὔλος, ἀκολουθῶν ἦτον καὶ ἀπεριόριστος· ἐκ τῆς ὕλης γὰρ ἀναφύεται τὸ περιοριστὸν καὶ περιγραφτὸν· ἀπερίγραφτος δὲ πάλιν οὔσα, δὲν εἶναι παρούσα εἰς ἓνα τόπον, ἀλλὰ πάντα περιλαμβάνει καὶ πάντα πληροῖ, ὡς πανταχοῦ παρούσα καὶ ἐν τῷ παντὶ τούτῳ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· εἰ γὰρ εἴπωμεν ὅτι εὐρίσκεται μόνον ἐν τῷ παντὶ, οὐχ εὐρίσκεται δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, περιορίζομεν αὐτὴν ἐν τῷ παντὶ τούτῳ, καὶ οὕτω περιγραφτὴν αὐτὴν πάλιν καὶ περιοριστὴν δείχομεν, κατὰ τὸν τῆς Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον, ὅπερ εἶναι ἀτοπὸν· ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης συμφώνως λέγει· „Ὁ μὲν οὖν Θεός, αὔλος ὢν καὶ ἀπερίγραφτος, ἐν τόπῳ οὐκ ἔστιν· αὐτὸς γὰρ ἐαυτοῦ τόπος ἐστὶ, τὰ πάντα πληρῶν καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα ὢν, καὶ αὐτὸς συνέχων τὰ πάντα“ (Βιβλ. ἀ. κεφ. ιδ'. περὶ Πίστεως). Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλος Ἰσματογράφος βεβαιοῖ γράφων· „Ἐν τάφῳ σωματικῶς (μὲ τὸ σῶμα σου τὸ τεθαμμένον), ἐν ἄδου δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν Παραδείσῳ δὲ μετὰ Ληστοῦ, καὶ ἐν Θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστέ, μετὰ Πατρὸς καὶ Πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραφτος“. Ὅθεν μὲ τοιοῦτον τρόπον ἀναίρεῖται μὲν ἡ Μονογενής, οὐ διαιρεῖται δὲ τῆς ἐνυποστάσεως αὐτῷ ἀνθρωπότητος· διὸ λέγει· „Σὺ ἐν ἀμφοτέροις (ἦτοι ἐν ταῖς δύο φύσεσιν) εἰς ὑπάρχεις κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ὁ αὐτὸς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς ὁ αὐτὸς, καὶ ἄνθρωπος“.

Τροπάριον.

„Βροτοκτόμον, ἀλλ' οὐ Θεοκτόμον ἔφυ τὸ πταῖσμα τοῦ Ἀδάμ· εἰ γὰρ καὶ πέπομθ' ἐ σου τῆς σαρκὸς ἢ χοικὴ οὐσία, ἀλλ' ἡ Θεότης ἀπαθὴς διέμειμε· τὸ φθαρτὸν δὲ σου πρὸς ἀφθαρσίαν μετεστοιχείωσε, καὶ ἀφθάρτου ζωῆς ἔδειξε (1) πηγὴν ἐξ ἀμαστάσεως.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται ἡ Μετεστοιχείωσας καὶ ἔδειξας, ἀποδομένῳ τῶν ῥημάτων τούτων, τῷ θεανθρώπῳ Χριστῷ, καὶ τῇ μιᾷ τῶν δύο φύσεων ὑποστάσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς τὸ „ Ἀνθρώπος, ἀλλ' οὐ „ διηρέθης“, καὶ ἐδέχθη τὴν τῆ Θεοῦ ἀναίρεσιν κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδόσεως, ὡς ἐρμηνεύσαμεν, τὰρα φοβηθεὶς μήπως ὁ λόγος αὐτὸς γένη πέτρα σκανδάλου εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ ὑποπτευθῆ ὅτι καὶ αὐτὸς νοσεῖ τὸ τῶν Θεοπασχιτῶν αἰρετικὸν φρόνημα, διὰ τοῦτο εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον λύει τὴν ἀπορίαν, καὶ τὰ τῶν συκοφαντῶν ἐπιστομίζει στόματα, δείχνων ποίαν φύσιν πρέπει νὰ φρονώμεν ἐπὶ Χριστοῦ ὅτι ἔχει φυσικὸν τὸ νὰ πάσχη, καὶ ποίαν, ὅτι δὲν ἔχει φυσικὸν τὸ νὰ πάσχη· ὅθεν μὲ δὺα σύστοιχα καὶ ὁμοιοτέλευτα λόγια δὺα τιμὰ εἰσάγει, βροτοκτονίαν καὶ Θεοκτονίαν· καὶ τὴν μὲν βροτοκτονίαν δέχεται ὅτι ἔγινε τῆ ἀληθείᾳ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ· καθότι αὐτὴ ἐστάθη τὸ κέντρον τοῦ θανάτου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον· τὴν δὲ Θεοκτονίαν οὐ δέχεται ὅτι ἐγένετο ἀπαγε!

Ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωπος ἦτον ἐκεῖνος ὅπου ἤμαρτεν, ὁ Ἀδάμ δηλαδὴ, κατὰ δὲ τῆς ἀμαρτίας ἐκεῖνου ἐδόθη ἐπιτίμιον ὁ θάνατος, „ Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγησθε, φσιῖν, ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε“, (Γέν. β'. 7.) διὰ τοῦτο καὶ ἄνθρωπος ἔπρεπε πάλιν νὰ ἀποθάνῃ, διὰ νὰ λύσῃ τὴν ἀμαρτίαν ἐκεῖνου καὶ θάνατον· ὅθεν ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὑπέκυψεν εἰς τὸ πάθος καὶ ἐπιτίμιον τοῦ θανάτου· διότι ἂν καὶ ἀμαρτίαν ὁ Κύριος οὐκ ἐποίησε, τὴν οὖσαν κέντρον τοῦ θανάτου, ὡς εἶπομεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέλαβε τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε, καὶ κατὰρα καὶ ἀμαρτία ἐκαταδέχθη νὰ ὀνομασθῆ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ παντευλόγητος καὶ ἀναμάρτητος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο καὶ πάσχει καὶ θνήσκει καὶ θάπτεται κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν φύσει παθητὴν καὶ θνητὴν καὶ φυσικὸν ἔχουσαν νὰ ἐνταφιάζεται· θνησκούσης ὅμως τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπότητος, ἡ συναποθνήσκει καὶ ἡ προσλαβῆσα ταύτην Θεότης· ἀπαγε! διότι ἡ ἀμαρτία τοῦ Ἀδάμ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον ὁ θάνατος, ἀνθρωποκτόνος μὲν ἔγινε, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Ῥωμ. ε'. 12.), καθότι καὶ ὁ ἀμαρτήσας Ἀδάμ ἄνθρωπος ἦτο· δὲν ἔγινε δὲ καὶ Θεοκτόνος ἡ ἀμαρτία ἐκεῖνου· ποῖος γὰρ δύναται νὰ ὑπονοήσῃ θάνατον εἰς τὸν φύσει ἀθάνατον; Διὰ τοῦτο ἐπιφέρει ἀκολούθως ὁ Μελεθδὸς καὶ λέγει ὅτι, ἂν καὶ ἡ χοϊκὴ οὐσία τῆς σαρκὸς σου ἔπαθε, κρεμασθεῖσα ἐν τῷ Σταυρῷ, περνηθεῖσα καὶ τῆ λόγχῃ κεντηθεῖσα καὶ θανατωθεῖσα καὶ ἐνταφιασθεῖσα, ἡ Θεότης ὅμως ἔμεινεν ἀπαθής.

Καὶ ὄχι μόνον αὐτὴ ἔμεινεν ἀπαθής, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμά σου τὸ ἕως τότε ὑπάρχον παθητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ θνητὸν, διὰ τὴν ἀρρήτων οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν (ἵνα δηλαδὴ διὰ τοῦ πάθους καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καταργηθῆ τὸ πάθος καὶ ἡ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος), καὶ αὐτὸ, λέγω, μεταστοιχείωσεν εἰς ἀπαθίαν καὶ ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ πάσχη καὶ νὰ φθείρεται καὶ νὰ θανατοῦται, ἀλλὰ νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς ἀπαθὲς, ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀφθαρτον αὐτὸ σῶμά σου ἐποίησε μεταδοτικὸν τῆς ἀφθαρσίας, καὶ εἰς τὰ ἄλλα φθαρτὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔδειξεν αὐτὸ μίαν πηγὴν ἀφθάρτου ζωῆς ἐκ τῆς ἀναστάσεως, (τούτέστι μετὰ τὴν ἀνάστασιν) ἢ ἐκ τῆς αἰτίας τῆς ἀναστάσεως τοῦ σώματός σου ἔδειξεν αὐτὸ ἡ Θεότης πηγὴν ἀφθάρτου ζωῆς. Καθὼς δὲ ἡ πηγὴ διαιρουμένη εἰς πολλὰ ρυάκια ποτίζει πολλοὺς, καὶ ἀνθρώπους καὶ ζῶα καὶ γῆν πολλὴν, καὶ ζωογονεῖ τὰ πάντα· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Θεοῦποστάτου σώματος τοῦ Κυρίου ἔγινε πηγὴ τῆς ἀφθάρτου ζωῆς εἰς ὅλους ἡμᾶς· ὁ γὰρ Παῦλος λέγει· „ Πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγένετο ὁ Χριστὸς, (Κολ. α'. 18.) καὶ αὐτοῦ ἀναστάντος, „ πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων συναέστη φύσις“. Λοιπὸν πηγὴ ζωῆς ἀφθάρτου ἡ φθαρτὴ καὶ νεκρὰ σὰρξ τοῦ Μοιογενοῦς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐχρημάτισε.

Τροπάριον.

„Βασιλεύει, ἀλλ' οὐκ αἰωμίζει ἄδης τοῦ γέμουσ τῶν βροτῶν· σὺ
 „ γὰρ τεθεὶς ἐν τάφῳ, Κραταίε, ζωαρχικῆ παλάμῃ τὰ τοῦ θά-
 „ μάτου κλεῖθρα διεσπάραξας καὶ ἐκήρυξας τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ
 „ καθεύδουσι λύτρωσιν ἀψευδῆ, Σῶτερ, γεγομῶς μεκρῶν πρωτότοκος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον δύο πράγματα εἰσάγει ὁ Ἀσματογράφος, ἡγουν ὅτι ἐ-
 βασίλευε μὲν ὁ ἄδης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διὰ τὴν παρακοὴν τοῦ Ἀδάμ, οὐχὶ δὲ ἡ
 βασιλεία αὐτοῦ διαιώνισε κατ' ἡμῶν. Ὅθεν τὸ νὰ ἐβασίλευσε μὲν ὁ ἄδης ἡμῶν, τοῦ-
 το δὲν ἀρνεῖται ὁ Μελωδὸς, ἀκούων τὸν Παῦλον καὶ λέγει· „ Ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ
 „ Ἀδάμ μέχρι Μωσέως “ (Ρωμ. ε'. 14.) (πλὴν ἂν καὶ ἡ τοῦ θανάτου βασιλεία ἐλατ-
 τώθη καὶ ἐσμικρύνθη διὰ μέσου τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, τοῦ τὴν ἀμαρτίαν τιμωροῦντος, ἢ
 τις εἶναι κέντρον καὶ αἰτία τοῦ θανάτου· μ' ὅλον τοῦτο ὁ θάνατος ἐτυράννησε τὸ ἀνθρώ-
 πινον γένος οὐ μόνον ἕως τοῦ Μωσέως, ἀλλὰ καὶ ἕως τοῦ Χριστοῦ)· τὸ δὲ νὰ διαιωνί-
 ζῃ οὗτος βασιλεύων, τοῦτο ἀρνεῖται, ἐπειδὴ ἤξευρε ἓνα Βασιλεῖα αἰώνιον τὸν Χριστὸν,
 δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, κατὰ τὸν Παῦλον· (Ἐβρ. α'. 2.)
 ποῖος γὰρ φρόνιμος ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ βασιλείαν αἰώνιον ἐκείνην ἢ ὅποια ἔλαβεν ἀρχὴν ἀ-
 πὸ τοῦ Ἀδάμ, ἐτελείωσε δὲ ὅταν ἦλθεν ὁ Κύριος ὁ καταργήσας αὐτήν;

Ἐβασίλευσε λοιπὸν ὁ ἄδης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἔφερεν ὅλους ὑποκάτω εἰς
 τὴν τυραννίαν του· ὅμως δὲν ἐδιαιώνισεν· ἦτοι δὲν ἔμεινε παντοτινὴ ἡ βασιλεία του· ἐ-
 πειδὴ ἂν ἦτον αἰώνιος ἡ βασιλεία του, βέβαια ἤθελε νομοσθῆ καὶ Θεὸς· Θεοῦ γὰρ μό-
 νου εἶναι τὸ αἰώνιος βασιλεύειν. Ἐπιφέρει δὲ συνήθως ὁ Ἀσματογράφος καὶ τὴν αἰτίαν,
 διὰ τὴν ὅποιαν δὲν ἐδιαιώνισεν ἡ βασιλεία τοῦ ἄδου· διότι, λέγει, ἐσὺ ὁ μόνος κραταῖος
 Βασιλεὺς, τεθεὶς εἰς τὸν τάφον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, διεσπάραξας καὶ συνέτριψας τὰ
 κλεῖθρα τοῦ ἄδου καὶ τοῦ θανάτου μετὰ τὴν παλάμην σου τὴν ζωαρχικὴν· τοῦτο δὲ εἶναι
 ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου λέγει ὁ Δαβὶδ· „ Συνέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς
 „ συνέθλασε “ (Ψαλ. ρς'. 16.) καὶ ὁ Ἡσαΐας· „ Θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς
 „ σιδηροῦς συνθλάσω, καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους “. (Ἠσ. μέ. 2.)
 Ὅχι μόνον δὲ τὰ τοῦ θανάτου κλεῖθρα διεσπάραξας, ἀλλὰ καὶ ἐκήρυξας εἰς τοὺς κοι-
 μωμένους ὑποκάτω τῆς γῆς λύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν τῶν δεινῶν· ἐσὺ γὰρ γενόμενος πρω-
 τότοκος τῶν νεκρῶν διὰ τῆς ἀναστάσεως, ὡς εἶπεν ἡ Παῦλος (Κολ. α'. 18.), ἐχάρισας
 καὶ εἰς τοὺς ἀπ' αἰῶνος νεκροὺς τὴν ἀνάστασιν (1).

ἮΘε-

(1) Ἀκούσον δὲ καὶ τὴν χρυσοῦν ἑρμηνείαν ὅπου
 κάμνει ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν Ἰωάννης εἰς τὰ ἀνω-
 τέρω λόγια τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Ἡσαΐου. Ἡμερὸν
 „ τὰ ἐν ἔδῳ περιπολεῖ πάντα ὁ Δεσπότης ἡμῶν·
 „ σήμερον τὰς χαλκᾶς πύλας συνέθλασε· σήμερον
 „ τοὺς μοχλοὺς τοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν. Ὅρα τὴν
 „ ἀκρίβειαν τῆς λέξεως “ οὐκ εἶπεν ἀνέψξε πύλας
 „ χαλκᾶς, ἀλλὰ συνέθλασε πύλας χαλκᾶς, ἵνα ἀ-
 „ χρῆσασον γέννηται τὸ δεσμοτήριον· οὐκ ἀφείλε τοὺς
 „ μοχλοὺς, ἀλλὰ συνέθλασεν, ἵνα ἀσθενὴς γένη-
 „ ται ἡ φυλακὴ· ὅπου γὰρ οὔτε θύρα, οὔτε μο-
 „ χλός, κἂν εἰσέλθῃ τις, ἢ κατέχευται. Ὅταν
 „ οὖν ὁ Χριστὸς συνθλάσῃ, τίς ἕτερος διορδῶσαι
 „ δύνησεται; Χαλκᾶς δὲ ἀνόμασεν, οὐκ ἐπειδὴ ἀ-

πὸ χαλκοῦ ἦσαν αἱ πύλαι, ἀλλὰ τὸ ἀπνές καὶ
 „ ἀπαραίτητον τοῦ θανάτου δηλῶν“. Ἐκεῖ δὲ προσ-
 „ δέτετε καὶ τὸ ὡραῖον τοῦτο παράδειγμα. Ὡσπερ
 „ οὖν Βασιλεὺς τις, λήσταρχον εὐρῶν κατατρέχον-
 „ τα τὰς πόλεις, ἀρπάζοντα πάντοθεν, καὶ εἰς τὰ
 „ στῆλαια καταδύομενον καὶ ἀποτιθέμενον ἐκεῖ τὸν
 „ πλοῦτον, δήσας τὸν λήσταρχον, ἐκείνον μὲν κο-
 „ λάσει παραδίδωσι, τὸν δὲ θησαυρὸν αὐτοῦ με-
 „ ταφέρει εἰς τὰ ταμιεῖα τὰ Βασιλικά· οὕτω καὶ
 „ ὁ Χριστὸς ἐποίησε τὸν λήσταρχον καὶ τὸν δεσμο-
 „ φύλακα, τὸν διάβολον ἡμῶν καὶ τὸν θάνατον διὰ
 „ τοῦ θανάτου αὐτοῦ δήσας, καὶ τὸν πλοῦτον πάν-
 „ τα, τῶν ἀνθρώπων, λέγων, τὸ γένος, μετήγαγεν εἰς
 „ τὰ ταμιεῖα τὰ Βασιλικά· τοῦτο καὶ Παῦλος δη-

,, λοι

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς πρῶτον, πῶς ἀνωτέρω μὲν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ὅτι ὁ ἄδης οὐκ αἰωνίζει· κάτω δὲ ἀφείδων τὸν ἄδην, λέγει ὅτι σὺ τεθεὶς ἐν τάφῳ, τὰ τοῦ θανάτου κλείθρα διεσπάρῃσας; ἔπρεπε γὰρ νὰ εἰπῇ ὅτι σὺ καταβάς ἐν τῷ ἄδῃ, τὰ τοῦ ἄδου κλείθρα διεσπάρῃσας, διὰ νὰ ἦναι σύμφωνα τὰ ἄνω μὲ τὰ κάτω, καὶ ὄχι νὰ εἰπῇ „Τὰ τοῦ θανάτου κλείθρα“. ἄλλος γὰρ εἶναι ὁ τάφος καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἄλλος εἶναι ὁ ἄδης· ὁ μὲν γὰρ θάνατος καὶ ὁ τάφος τόπος ἐστὶν ὁρατὸς περιέχων τὰ νεκρὰ καὶ ὁρατὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα· ὁ δὲ ἄδης τόπος ἐστὶν ἀειδῆς (ἤτοι ἀόρατος), ὡς καὶ τὸ ὄνομά του δηλοῖ, περιέχων τὰς ἀόρατους ψυχὰς τῶν νεκρῶν ἀνθρώπων (1). Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ καὶ δεύτερον, πῶς ὁ Μελωδὸς παρακάτω λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκήρυξε τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεί (ἐν τοῖς τάφοις δηλ. καὶ τῷ θανάτῳ) καθυέδουσι λύτρωσιν ἀψευδῆ; οὐ γὰρ εἰς τοὺς ἐν τάφοις καθυέδοντας ἐκήρυξεν, ἦγουν εἰς τὰ νεκρὰ καὶ ἐνταφιασμένα σώματα· ταῦτα γὰρ ἀναίσθητα ὄντα, οὐκ ἠδύνατο ἀκούειν τοῦ κηρύγματος· ἀλλὰ ἐκήρυξεν εἰς τὰς ἐν ἄδῃ κατεχομένης ψυχὰς, αἱ τινες ζῶσαι κατὰ φύσιν ὡς ἀθάνατοι, ἠδύνατο νὰ ἀκούσουν τοῦ κηρύγματος τοῦ Κυρίου.

Τί οὖν ἡμεῖς πρέπει νὰ εἰποῦμεν εἰς λύσιν τῆς πρώτης ἀπορίας; Ὅτι τάφος καὶ θάνατος καὶ ἄδης ἀδιαφόρως λαμβάνονται κοινὰ εἰς τὸν Μελωδόν· καθότι ἕνας τοῦ ἄλλου ὑπηρετικὸς ἐστὶ καὶ διάκονος, κατὰ τὸν Νικήταν τὸν σχολιαστὴν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος, νύττων τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ κέντρον, ἦγουν μὲ τὴν ἠδονὴν τῆς ἀμαρτίας, παρέδιδεν αὐτοὺς εἰς τὸν θάνατον· ὁ δὲ θάνατος, παραλαμβάνων τοὺς τεθραυτωμένους, παρέπεμπεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἄδην· μᾶλλον δὲ, ἄδης καὶ θάνατος νοεῖται ὁ Διάβολος, ὡς τῶν δύο τούτων πρωταίτιος, καθὼς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ θάνατον καὶ ἄδην καλεῖ τὸν Διάβολον· ὁ γὰρ ἄδης καὶ ὁ θάνατος στερητικὰ ὀνόματα ὄντα, οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἔχουσιν, οὐδὲ βασιλεύουσι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁ Διάβολος, οὐσία ἂν ἐνεργητικὴ, αὐτὸς ἦτορ ὅπου ἐβασίλευεν ἐκείνων.

Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀπορίαν λέγομεν ὅτι εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐκήρυξεν εἰς τοὺς ἀπ' αἰῶνος καθυέδοντας νεκροὺς, ἀκολουθῶν τὸν Κορυφαῖον Πέτρον, ὃς τις παρομοίως λέγει· „Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη“. (ἀ. Πέτρ. δ'. 6.) Νεκροὺς δὲ ὀνομάζει ὁ Κορυφαῖος τὰς ψυχὰς τῶν πρὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἀποθανόντων, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον καὶ Οἰκουμένιον· ἱερκούς δὲ εἶπε τὰς ψυχὰς, ὅχι ὅτι αὐταὶ ἀποθνήσκουσιν· ἀθάνατοι γὰρ εἰσὶν· ἀλλὰ διὰ νὰ χωρίσῃ αὐτὰς ἀπὸ τὰς ψυχὰς ὅπου εἶναι ἠνωμένα μετὰ ζωντανὰ σώματα, κατὰ τὸν Ἱερὸν Μιτροφάνη, ἢ διὰ νὰ φανερώσῃ συνεκδοχικῶς τὴν ἀθάνατον ψυχὴν ἀπὸ τὸ νεκρὸν σῶμα· καθότι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα μέρη ὄντα φυσικὰ ἠνωμένα εἰς μίαν ὑπόστασιν τοῦ ὅλου ἀνθρώπου, λαμβάνουσι ἀμοβαίως καὶ κατ' ἐναλλαγὴν ἓνα τοῦ ἄλλου τὸ ὄνομα.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Αφραστον θαῦμα! ὁ ἐμ καμίμφ ρυσάμεμος τοὺς ὀσίους Παῖδας
 „ἐκ φλογός, ἐμ τάφῳ μεκρὸς ἄπρους κατατίθεται, εἰς σωτηρίαν
 „ἡμῶν τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

„λοὶ λέγων· Ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τῶν σκοπῶν, καὶ μετέστησεν ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. Καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν, αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς ἐπέστη· καίτοι οἱ Βασιλεὺς οὐδεὶς ἂν καταξιώσειε τοῦτο ποιῆσαι ποτε, ἀλλὰ διὰ τῶν ὑπηρετῶν ἀφίσει τοὺς δεδμεμένους· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὸς ἦλθε πρὸς τὰς δεσμώτας ὁ Βασιλεὺς, καὶ οὐκ ἐπησχύνθη τὸ δεσμοτήριον“. (Λογ. εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν, Τόμ. Ε'.)

(1) Ὁ δὲ Ζωναρὰς ἐν τῷ Βιβλίῳ ἠχφ. τῆς Ὀκτωήχου ταῦτα λέγει περὶ τοῦ ἄδου· „Ὁ δὲ ἀκούων

„ἐπὶ τοῦ ἄδου στόμα ■■■ σιαγόνας καὶ ὀδόντας, μὴ ζῶν εἶναι αὐτὸν οἰηθεῖν· ἄδης γὰρ τόπος ἐστὶν ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, ἐνθα αἱ τῶν τεθνεώτων ψυχαὶ συνείχοντο πάσαι μὲν πάντων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ αἱ τῶν φαύλων· αἱ γὰρ τῶν Δικαίων εἰς τὰς χεῖρας τίθενται τοῦ Θεοῦ. Ὡσπερ δὲ συνήθεια τῆς γραφῆς ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὀφθαλμοὺς λέγειν καὶ ὠτα καὶ χεῖρας καὶ πρόσωπον καὶ τὰ λοιπὰ ἀνθρωποπρεπῶς· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἄδου στόμα φησὶ καὶ ψυχὴν“. Αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Ἡσαίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Ἀπόστολος Παῦλος κατὰ τὴν παραδόξον ἐκείνην εἰς τὸν Παραδείσον ἀρπαγὴν ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, καθὼς το ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος· (β. Κορ. ιβ'. 2.) Κοσμᾶς δὲ ὁ σοφὸς Μουσουργός, ἀρπαγείς τρόπον τινὰ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου, καὶ βλέπων νεκρῶς τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων, ἄφραστον, φωνάζει ἐκπληκτικῶς, ἄφραστον καὶ ἄρρητον θαῦμα ὄρω. Τί δὲ εἶναι τοῦτο τὸ ἄφραστον θαῦμα ὅπου βλέπει ὁ Θεσπέσιος Μουσουργός; Ἀκολουθῶς λέγει αὐτό. Καὶ ἐδῶ στοχασθῆτε, ὡ ἀναγνώσται, τὴν εὐφυίαν καὶ σοφίαν τοῦ Μελωδοῦ· ἐν γὰρ τῇ ἐβδόμῃ ταύτῃ Ὠδῇ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων ἐνθυμήθη τῶν ποιητῶν τῆς ἐβδόμης Ὠδῆς, καὶ τὴν ταφὴν τῆς Κυρίου δὲν ἐλπισμόνησεν, ἀλλὰ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐνόησε καὶ τὰ δύο, δηλαδὴ καὶ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν πῶν τριῶν Παίδων, καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν: ἦτοι τὸ μέγα τοῦτο Σάββατον τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσαββάτισεν: ἦτοι κατέπαυσεν ἐν τῷ τάφῳ, ἀπολουθῶν τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν ἀποθνήσκόντων· οἱ γὰρ ἀποθνήσκοντες ἐνταφιάζονται.

Οὕτω λοιπὸν ἀρχίζει τὸν Εἰρμόν μὲ θαυμαστικὸν σχῆμα καὶ ἐκπληκτικόν, ὡς εἶπομεν, καὶ λέγει· ἄφραστον καὶ ἄρρητον θαῦμα εἶναι τοῦτο ὅπου βλέπω σήμερον· διότι ἐκεῖνος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐφύλαξε τοὺς τρεῖς ὁσίους Παῖδας, οἱ τινες ἐβάλλθησαν μέσα εἰς τὴν Χαλδαικὴν κἀμίνον, ὡς μέσα εἰς τάφον, καὶ τούτους ἠλευθέρωσεν ἀβλαβεῖς ἀπὸ τῆς ἀνυπόφορον ἐκείνην φλόγα τῆς κἀμίνου, αὐτὸς τώρα θάπτεται νεκρὸς καὶ ἄπνους μέσα εἰς τάφον· νεκρὸς ὁράται σήμερον ὁ ζωντανὸς τῶν νέων ἐκείνους διαφυλάξας· ἄπνους πρόκειται ὁ πνεῦμα δρόσου διασυρίζον εἰς ἐκείνους ἀποστείλας· ἐν τάφῳ τίθεται ὁ ἐν τῇ κἀμίνῳ πρὸς ἐκείνους συγκαταβάς εἰς εἶδος Ἀγγέλου.

Ἐπειτα λύει τοῦ ἄφράστου θαύματος τὴν ὑπερβολὴν μὲ τὸ νὰ λέγῃ ἀκολουθῶς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν κατετέθη ἐν τάφῳ ὁ ἀχώρητος τῷ παντί. Δὲν ἠναγκάσθη, λέγει, ὡ ἄνθρωποι, ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ βαλθῇ εἰς τὸν τάφον, ὅχι· οὐδὲ ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν δι' ἁμαρτίαν ἰδικήν του, καθὼς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι· μὴ γένοιτο! τοῦτο γὰρ ἀληθῶς ἦτον ἓνα ἄλλο καιρὸν καὶ ἄφραστον θαῦμα, ἂν ὁ ἀναμάρτητος ἤθελεν εὖρη τὸν θάνατον ὡς ἁμαρτίας ἢν οὐκ ἔγνω ἐπιτίμιον καὶ παιδείαν· ἀλλὰ θεληματικῶς καὶ ἐκουσίως καὶ αὐτεξουσίῳ βουλήματι ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. Τίνος χάριν; Διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν πιστευόντων αὐτῷ Χριστιανῶν, οἱ τινες μελωδοῦμεν τὸν ὕμνον ἐκεῖνον τῶν τριῶν Παίδων, λέγοντες αὐτῷ· ὦ Δυτρωτὰ Θεέ, σὺ εἶσαν εὐλογητὸς εἰς τῶν αἰῶνας (1).

Τροπάριον.

„ Τέτρωται ἄδης ἐν τῇ καρδίᾳ δεξάμενος τὸν τρωθέμτα λόγῃ
 „ τῆν πλευράν, καὶ στέμει πυρὶ θείῳ δαπαρῶμενος εἰς σωτηρίαν
 „ ἡμῶν τῶν μελωδούμτων· Δυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Κατὰ γὰρ τὸν κρυφιομύστιν Διονύσιον, θεῖον μὲν Θεοῦ εἶναι ἡ λογικὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Ἀγγέλων· αὕτη δὲ ἡ σωτηρία κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν γίνεται, εἰὰν δὲν θεωροῦν οἱ σωζόμενοι· ἡ δὲ θέωσις πάλιν εἶναι ἡ πρὸς Θεὸν ἀφομοίωσις καὶ ἑνωσις· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει· „ Ταύτη δὲ τῇ πάντων ἐπεκεινὰ θεαρχικωτάτῃ μακαρίοτητι, τῇ τρισσῇ, τῇ μονάδι, θεῖον μὲν ἐστίν ἡ λογικὴ σωτηρία τῶν καθ' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσιῶν· ἡ δὲ οὐχ ἑτέρως γενέσθαι δύναται, μὴ θεωμένων τῶν σωζομένων· ἡ δὲ θέωσις ἐστίν ἡ πρὸς Θεὸν, ὡς ἐφικτόν, ἀφομοίωσις τε καὶ ἑνωσις“. (Κεφ. α. περὶ ἐκκλησιαστικ. Ἱεραρ.) Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ὁποῖος θέλει

νὰ σωθῇ ἐν πληροφορίᾳ, πρέπει πρῶτον νὰ θεωθῇ κατὰ τὸν νοῦν: ἦτοι ἡ ὁμοιωθῇ καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν Θεόν· ἄλλως γὰρ σωθῆναι ἐν πληροφορίᾳ οὐ δύναται· καὶ τοῦτο βεβαίως ὁ ὑψηλόνους ἐκεῖνος Κάλλιστος ὁ Καταφυγιώτης, λέγων· „ Δίχα τὴν τὸν νῦν „ θεωθῆναι, σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἐνδέχεται, ἡ κατὰ τὴν τῶν Θεηγόρων ἐκφαντορίαν“. (Κεφ. π' α. σελ. 1150. τῆς φιλοκαλ.) Θεηγόρους δὲ ὀνομάζει τὸν Ἀρεοπαγίτην, ὡς εἶπαμεν ἀνωτέρω. Ποσὸν δὲ φοβερός εἶναι ὁ λόγος οὗτος, ὡς τὸν στοχασθῆ καὶ δε φρονίμος· ἡμεῖς δὲ τοῦτοι ἀκούοντες, ἀμελεῦμεν καὶ ῥέγγομεν, ὡς εὐκολον πρᾶγμα νομίζοντες τὴν σωτηρίαν μας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν νόμοι τῆς φύσεως διορίζουν ὅτι τὰ ἐναντία εἶναι ἀναιρετικά (ἤτοι φθαρτικά) τῶν ἐναντίων· οὕτως, λόγου χάριν, ἡ ζωὴ φθείρει τὸν θάνατον, ἡ ἡμέρα τὴν νύκτα, καὶ ἀντιστρόφως· οὕτως ἡ γένεσις ἀναιρεῖ τὴν φθορὰν, καὶ ἡ φθορὰ τὴν γένεσιν· τούτο παρομοίως ἀληθεύει καὶ εἰς τὰ ἄλλα· ὁ δὲ τῆς φύσεως Δημιουργὸς Θεὸς, εἰς φύσιν ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, κατὰ φύσιν τοὺς νόμους τῆς φύσεως διοικεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφώρος Μάξιμος· „Ὁ γὰρ Θεὸς, ὑπερουσίος ὢν, καὶ ὑπερουσιότητος ἀ- „πάσης ὑπερανεστηκώς, εἰς οὐσίαν ἐλθεῖν βουλευθεὶς, ὑπερουσίως οὐσιώθη“ (Κεφ. ιβ'. τῆς Γ'. ἑκατοντάδος τῶν Θεολογικῶν). Διὰ τοῦτο δὲν φθείρει τὰ ἐναντία μὲ τὰ ἐναντία, ἀλλὰ φθείρει τὰ ὅμοια μὲ τὰ ὅμοια· μὲ τὸ πάθος του γὰρ ἀναιρεῖ τὸ πάθος· μὲ τὸν θάνατόν του πατεῖ τὸν θάνατον· μὲ τὴν τῆς πικρᾶς χολῆς γεῦσίν του νικᾷ τὴν γεῦσιν τὴν πικρὰν τοῦ Ἀδάμ· καὶ μὲ τὴν πληγὴν τῆς ἀχράντου πλευρᾶς του πληγόνει τὴν καρδίαν τοῦ Ἄδου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, Ἐπληρώθη, λέγει, κατὰ τὴν καρδίαν ὁ Ἄδης εὐθύς ὅτε ἐδέχθη μέσα του τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τὸν πληρωθέντα μὲ τὴν λόγην εἰς τὴν πλευρὰν· ἐπειδὴ ἡ καρδία ἐν τῷ μέσῳ μὲν εἶναι τοῦ σώματος, κλίνει δὲ πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν· διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἀκολουθήσῃ ἀσθένεια τοῦ πλευροῦ, καὶ μάλιστα τοῦ ἀριστεροῦ, ἥτις καὶ πλευρίτις ὀνομάζεται, κοντὰ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ θάνατος διὰ τὸν πλησιασμόν τῆς καρδίας· ὥστε αἱ τρώσεις καὶ αἱ πληγαὶ ὅμοιαι ἔγιναν καὶ ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἄδου· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, χειρότερα καὶ δριμυτέρα ἔγινεν ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἄδου πληγὴ ἀπὸ τὴν γενομένην ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου· ἢ μὲν γὰρ ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ Κυρίου γενομένη πληγὴ δὲν ἐλύπησε τόσον τὸν Κύριον, καθότι πρὸ τῆς πληγῆς ἔφθασε νὰ ἀποθάνῃ· ἢ δὲ κατὰ τοῦ Ἄδου πληγὴ τόσον ἐτραυματίσεν αὐτὸν καὶ ἐπόνεσεν, ὥστε ἀπὸ τὸν πόνον ἀνεστέναζε, καταδαπανώμενος ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς αὐλοῦ Θεότητος. Ἄδης δὲ καὶ ἐδῶ ἐμπορεῖ νὰ νοσηθῇ ὁ Διάβολος ὁ τοῦ Ἄδου αἴτιος, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται· καθότι ὁ Ἄδης ἄψυχος ὢν καὶ ἀναίσθητος, οὔτε καρδίαν ἔχει, οὔτε τιτρώσκεται, ἀλλ' οὔτε στενάζει.

Καὶ λοιπὸν ὅσους πολέμους κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκίνησεν ὁ Διάβολος, ὅλοι ἐγύρισαν κατὰ τῆς κεφαλῆς του· ὥστε καὶ ὁ Σταυρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον προσηλώθη ὁ Κύριος, ὄπλον κατὰ τοῦ Διαβόλου ἔγινε, καὶ τὸ ὄξος καὶ ἡ χολὴ μὲ τὰ ὅποια τὸν Κύριον ἐπότισαν, φαρμακερὸν καὶ θανατηφόρον ποτήριον ἔγιναν εἰς αὐτόν, καὶ ἡ τρώσις καὶ πληγὴ ὅπου ἐποίησαν εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ Σωτῆρος, καὶ αὐτὴ ἔγινε τρώσις καὶ πληγὴ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἄδου· μᾶλλον δὲ, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πρωταίτιε τῆς Ἄδου Διαβόλου. Καὶ λοιπὸν ἐπληρώθησαν εἰς τὸν Διάβολον τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Προφητάνακτος· „Λάκκον ὠρυξε καὶ „ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐμπτεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο· ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐ- „τοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἢ ἰδικία αὐτοῦ καταβήσεται“· (Ψαλ. ζ'. 15.)

Τροπάριον.

„Ὀλβιος τάφος· ἐμ' ἐαυτῷ γὰρ δεξάμενος ὡς ὑπρούμτα τὸν Δη-
„μιουργόν, ζωῆς θησαυρὸς θεῖος ἀμαδέδεικται, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν
„τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι τάφοι τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ ἀνθρώπων, δυστυχεστάτοι εἶναι καὶ πτωχικότατοι· διότι αὐτοὶ, ἂν καὶ ἔξωθεν ἦναι ἀσβεστωμένοι καὶ στολισμένοι μὲ διάφορα χρώματα καὶ ἄραϊα μάρμαρα καὶ τεχνικὰς ἐπιγραφὰς, ἔσωθεν ὅμως εἶναι βρωμεροὶ καὶ δυσώδεις, ὡς περιέχοντες σώματα νεκρὰ καὶ κόκκαλα σιγχαμένα, καὶ ὡς τρέφοντες πλῆθος
σικω-

σκαλήκων, οἱ τινες γεννῶνται ἐκ τῆς ὑγρασίας καὶ φθορᾶς τῶν σαμάτων· ὁ δὲ τάφος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ δὲν εἶναι τοιοῦτος, δυστυχῆς καὶ πτωχός, ἀλλὰ, ὅλον τὸ ἐναντίον, εἶναι τόσον εὐτυχῆς καὶ μακαριστός καὶ πλούσιος, ὥστε ἀντὶ τὰ ἵνα Κιβωτός φυλάττουσα σῶμα νεκρὸν, αὐτὸς ἔγινε Κιβωτός φυλάττουσα θησαυρὸν, ἐπεὶ περιεῖχε μέσα τὸ τεθεωμένον καὶ Θεοῦπύστατον σῶμα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὡς μαργαρίτην στιλπνὴν καὶ λευκόμορφον, ὡς πολύτιμον ἄνθρακα, ὡς σάπφειρον καὶ ἀδάμαντα, καὶ ὡς κειμήλιον λιθοχρυσοκόλλητον. Προσφωῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδός τὸν τάφον τοῦ Κυρίου θησαυροφύλακα· καθότι οἱ παλαιοὶ φιλάργυροι Βασιλεῖς μέσα εἰς τὰς πέτρας καὶ σπήλαια καὶ εἰς τοὺς τάφους τῶν ἐκρυπτον τοὺς θησαυρούς τῶν, ὡς εἰς ἀσφαλέστερον τόπον· ὅθεν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Βασιλέως Σολομῶντος εὐρέθησαν μετὰ ταῦτα τόσα τάλαντα χρυσοῦ (1).

Ταῦτα λοιπὸν ἤξεύρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, ὄλβιον (ἦτοι πλούσιον καὶ μακαριστὸν) ὀνομάζει τὸν Θεοδέγμονα τάφον τοῦ Κυρίου. Διὰ ποίαν αἰτίαν; Διότι ἐδέχθη μέσα εἰς τὸν ἑαυτοῦ τὸν δημιουργὸν τοῦ Παντός ὑπὲρ ἡμῶν ἐκουσίως θαπτόμενον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὑπνοῦντα (κοιμώμενον)· καὶ πρεπόντως εἶπεν ὁ Μελωδός ὑπνῶντα τὸν Κύριον· διότι ἂν ὁ θάνατος τῶν ἐναρέτων λέγεται ὑπνος, (καὶ μερικαῖς φοραῖς ὁ θάνατος αὐτῶν διαδέχεται ὡς ἐξυπνισμὸν τὴν ἀνάστασιν· καθὼς ἠκολούθησεν εἰς τοὺς ἁγίους ἑπτὰ Παῖδας τοὺς ἐν Ἐφέσῳ, οἱ ὅποιοι ὑπνώσαντες, πάλιν ἀνέστησαν) πολλῶ μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως μᾶλλον ὁ θάνατος τῆ ἀναμαρτήτου Σωτῆρος ὀνομάζεται ὑπνος· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ προφητικῶς εἶπε περὶ αὐτοῦ· „Αναπεσῶν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὡσεὶ σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν“; (Γέν. μθ. 9.) Ὅθεν ἐπεὶ ὁ τάφος ἐδέχθη τὸν Κύριον ὡς ὑπνοῦντα ὑπνον φυτίζων, διὰ τοῦτο ἀνεδέχθη ἀληθῶς ὄλβιος καὶ πολύτιμος θησαυρός ζωῆς αἰωνίου. Καὶ πῶς δὲν ἦτον ὄλβιος ἢ τάφος ἐκεῖνος, καὶ παντός θησαυροῦ πλουσιώτερος, (τὸ λέγω, καὶ ἔσωθεν σκιρτᾷ ἡ καρδιά μου, ἀγαλλιᾶται τὸ πνεῦμα μου, καὶ εὐφραίνεται ἡ ψυχή μου) ὅς τις ἐδέχθη τὸν λέγοντα „Ἐμὸν ἐστὶ τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν ἐστὶ τὸ χρυσίον“; (Ἀγγ. β'. 8.)

Διὰ τῆτο καὶ ὁ ρητορικὸς τοῦ Ἰωάννη κάλαμος ἐχρυσογράφησε· „Οὐκ ἔγνωτε τὰς Ἄγγελους πῶς παρεστήκεισαν τῷ τάφῳ οὐκ ἔχοντι σῶμα, τάφῳ κενῷ; ἀλλ' ὁμως, ἐπεὶ ὅλως ἐδέξατο τὸ σῶμα τὸ Δεσποτικόν, πολλὴν ἀπονέμουσι καὶ τῷ τόφῳ τὴν τιμὴν οἱ Ἄγγελοι, οἱ ὑπερβαίνοντες τὴν ἡμετέραν φύσιν μετὰ τσαύτης αἰδῆς καὶ εὐλαβείας παρεστήκεισαν τῷ τάφῳ“. (Λόγῳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου τόμῳ ε.) Διὰ τί δὲ εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἰακώβ ὅτι ὁ Κύριος ἐκοιμήθη ὡς λέων; Ἄκουσον τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου πῶς αὐτὸ ἐρμηνεύει· τὸν θάνατον αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ διὰ) κοίμησιν ἐκάλεσε καὶ ὑπνον, καὶ τῷ θανάτῳ συνῆψε τὴν ἀνάστασιν λέγων· „Τίς ἐγερεῖ αὐτόν; Ἄλλος μὲν εἶδεις, αὐτὸς δὲ ἑαυτόν. Τί δὲ ἐστὶν Ἀναπεσῶν ἐκοιμήθη ὡς λέων; Ὡσπερ γὰρ ἢ λέων ἐκ ἐργηγορῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ καθεύδων ἐστὶ φοβερός· ἔτω καὶ ὁ Χριστός, οὐ πρὸ τοῦ Σταυροῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Σταυρῷ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τελευτῇ φοβερός ἦν, καὶ τὰ μεγάλα τότε εἰργάζετο θαύματα, πέτρας τέμνων, τὴν γῆν κλονῶν, τὸ καταπέτασμα σχίζων, πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἐγείρων· ταῦτα ἀνωθεν προλέγων ὁ Πατριάρχης, καὶ δεικνύς ὅτι καὶ σταυρέμενος ἔσται φοβερός, Ἀναπεσῶν, φησὶν, ἐκοιμήθη ὡς λέων· καὶ οὐκ εἶπε, Κοιμήθη, ἀλλ' Ἐκοιμήθη διὰ τὸ πάντως ἐκβησόμενον· ἔθος γὰρ τοῖς Προφήταις πολλαχού τὰ μέλλοντα ὡς προγεγενημένα προλέγειν· ὥσπερ γὰρ οὐκ ἐνὶ τὰ γεγενημένα μὴ γεγενῆσθαι· οὕτως οὐδὲ τοῦτο καίτοι μέλλον ὄν μὴ γενέσθαι· διάτοι τῆτο τῷ σχήματι τοῦ παρωχηκότος χρόνου τὰ μέλλοντα προαναφωνοῦσι, τὸ ἀδιάπτωτον αὐτῶν καὶ πάντως ἐσόμενον διὰ τούτων ἐνδεικνύμενοι“. (Λόγ. εἰς τὸ „Πάτερ, εἰ δυνατόν· τόμῳ ε.) Τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ καὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ Κυρίου,

(1) Διὰ τοῦτο λέγει καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μαυροκορδάτος σελ. 79α. εἰς τὰ Ἰσραήλ. „Φασὶ δὲ πέν Ἀρχιερεῖς Ἰσραήλ, πολλοῖς ὑστερον χρόνοις, ὅπνικα ἢ πόλις τῆ Ἱερουσόλυμα ὑπὲ τῶν Παρδιαίων ἐπολιορκεῖτο, τὸν συνταφέντα τῷ Σολομῶντι πλῆστον ἐξοικουχότα ἐκφορῆσαι ὡς τρισχίλια τάλαντα, καὶ τούτοις τῆς ἀλώσεως τὴν ἀπαλλαγὴν πρίασαι· τῆτο δὲ, εἰ ἔτως ἔχει, οὐκ ἔχω ἀκριβῶς

ἰσχυρίσασθαι· εἰδ' ἂν ἐκ ἀπιστοῦτε, οὐ μόνον τῆς πλεονεξίας αὐτῆ, δι' ἣν ἐξ ἀδίκου κτήσεως τὰς προεδῆκας τοῖς θησαυροῖς ἐποιεῖτο, ἀλλὰ καὶ ἀκραν φειδωλίαν ἐπιδηλοῖ, δι' ἣν καὶ μετὰ θάνατον τῆς φιλαρρηματίας ἐκ ἀπίστη“. Τὸ τάλαντον δὲ ἦτον χρηματικὴ ποσότης διαφόρου μεγέθους κατὰ διαφόρους τόπος, τὸ Ἀστικὸν ὁμως τάλαντον ἦτον ἴσον μὲ 1080 περίτε τάληρα = 5400 γρῶσ. καίτι (κατὰ τὸ 1815.)

ρίου, ὃν εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις· „Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι „ἐγὼ εἶμι“ (Ἰω. ἡ. 28.) ἦτοι ὅταν ἐσεῖς μὲ ὑψώσῃτε ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ θανατώσῃτε, τότε θέλετε μὲ γνωρίσει ὅτι εἶμαι Υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς ἀπὸ τὰ θαύματα ὅπου τότε θέλουν γένει καὶ ἀπὸ τῶν ἀνάστασίν μου, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον.

Τροπάριον.

„Νόμῳ θαρόντων τῆ ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσις ἢ τῶν ὄλων δέ-
 χεται ζωὴ, καὶ τοῦτον πηγὴν δείκνυσις ἐγέρτως εἰς σωτηρίαν
 „ἡμῶν τῶν μελωδούτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἦτον διπλῆς κατὰ τὰς φύσεις (Θεὸς γὰρ ἦν καὶ ἄνθρωπος), διὰ τοῦτο, καθὸ μὲν Θεὸς, ἦτον ζωὴ ὄλων τῶν ὄντων τῶν δεκτικῶν τῆς ζωῆς· ὁθεν εἶλο-
 γεν· „Ἐγὼ εἶμι ἢ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. ιδ'. 6.) καθὸ δὲ ἄνθρω-
 πος, ἀπέθανε καὶ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν ἀποθνησκόντων ἐδέχθη τὸ νὰ βαλθῆ
 εἰς τάφον· νόμος γὰρ φυσικὸς οὗτος εἶναι, ἀφ' οὗ ἀποθάνουν οἱ ἄνθρωποι, νὰ μὴ μένωσιν
 ἄταφοι, ἀλλὰ νὰ ἐνταφιάζωνται. Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγει ἐδῶ ὅτι
 ἡ ζωὴ τῶν ὄλων ἐδέχθη τὸ νὰ ἐνταφιασθῆ μέσα εἰς τάφον, κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον τῶν
 ἀποθνησκόντων (1). Εἶτα ἐπαινεῖ καὶ ὑψώνει τὸν Θεοδέγμονα τάφον· λέγει γὰρ ὅτι ἀπὸ
 τῆ ἀνάστασιν τοῦτον πηγὴν ἀναστάσεως ὁ ἐν τούτῳ ταφεὶς ζωαρχικώτατος Ἰησοῦς. Βλέ-
 πε δὲ τὸ ἐγκώμιον ὅπου πλέκει εἰς τὸν Θεοδόχον τάφον τοῦ Κυρίου· καθὼς γὰρ αἱ βρύ-
 σεις

(1) Λυπηρὸν μὰί ἐφάνη νὰ ἠποστερήσω τοὺς φι-
 λοχρίστους ἀδελφοὺς τῶν κατακυκλικῶν ἐκείνων λό-
 γων τοῦ θείου Ἐπιφανίου, τοὺς ὁποίους λέγει πρὸς
 τὸν Ἰωσήφ καὶ Νικόδημον, ἀναφέρειν μὲ ποῖον σχή-
 μα καὶ τρόπον ἐνταφίασαν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ ζω-
 δότου Σωτήρος, ἐν τῷ εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν λόγῳ
 αὐτοῦ· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει. „Ἄρα γὰρ,
 „εἶπέ μοι, ὦ Ἰωσήφ, καὶ πρὸς ἀνατολὰς καθάπερ
 „νεκρὸν τὴν ἀνατολὴν τῶν ἀνατολῶν Ἰησοῦν κατα-
 „δάπτεις; ἄρα δὲ καὶ τοῖς σοῖς δακτύλοις νεκρο-
 „πρεπῶς Ἰησοῦ κατακλείεις τὸ ὄμμα, τοῦ τῆ ἀ-
 „κράντων δακτύλων τοῦ τυφλοῦ ἀνοίξαντος τὸ ὄμμα;
 „ἄρα δὲ καὶ τὸ στόμα περικλείεις, τοῦ τὸ μοιλά-
 „λου ἀνοίξαντος στόμα; ἄρα δὲ καὶ χεῖρας περι-
 „στέλλεις τοῦ ἐκτείναντος τὰς ξηρανθείσας χεῖρας;
 „ἢ καὶ τοὺς πόδας νεκροπρεπῶς καταδεσμῆς τῷ τὸ
 „βαδίζειν δόντος σοῖς ἀκινήτοις ποσίν; ἄρα δὲ καὶ
 „ἐπὶ κλίνης αἶρεις τὸν τῷ παραλυτικῷ κελεύσαν-
 „τα· Ἄρον σου τὸν κράββατον καὶ περιπάτει; ἄρα
 „δὲ καὶ μύρα κενοῖς τῷ οὐρανῷ μύρῳ, τῷ ἑαυτὸν
 „κενώσαντι καὶ κόσμον ὅλον ἀγιάσαντι; ἄρα δὲ καὶ
 „τὴν αἰμορροῦσαν ἐπὶ ἐκείνῃ Ἰησοῦ ἐκμάζει τολμᾶς
 „πλευρᾶν; ἄρα δὲ καὶ ὕδασι καταπλύνεις τὸ σῶμα
 „Θεοῦ; Ποῖας δὲ ἄρα καὶ λαμπάδας ὑπανάφεις τῷ
 „φωτὶ τῷ ἀληθινῷ, τῷ φωτίσαντι πάντα ἄνθρωπον;
 „ποῖας δὲ ἄρα ἐπιταφίους φῶδας τῷ ἀσιγήτως αἰ-
 „νομένῳ ὑπὸ πάσης οὐρανόσιν στρατιάς; ἄρα δὲ καὶ
 „δακρυρροῖς ὡς νεκρὸν τὴν δακρῦσαντα καὶ τὸν
 „νεκρὸν Λάζαρον ἀναστήσαντα; ἄρα δὲ καὶ θρήνου
 „ποιεῖς τῷ τὴν χαρὰν πᾶσι δαρρησάμενῳ καὶ τῆς
 „Εὐας τὴν λύπην διαλύσαντι; Ὅμως μακαρίζω σου

„τὰς χεῖρας, ἢ Ἰωσήφ, τὰς ὑπουργησάσας καὶ ἠ-
 „λαφισάσας ἐπὶ αἰμορροῦσας τὰς τεδωμένους Ἰη-
 „σοῦ χεῖρας καὶ πόδας. Μακαρίζω σου τὰς χεῖρας,
 „τὰς προσεγγισάσας τῇ τοῦ Θεοῦ πλευρῇ πρὸ Θε-
 „οῦ τοῦ ἀπίστου πιστοῦ καὶ ἐπαινουμένου περιέρ-
 „γου. Μακαρίζω σου τὸ στόμα, ἀπλήστως ἐμπλη-
 „σθὲν καὶ ἐνωδὲν τῷ τῷ Ἰησοῦ στόματι, καὶ Πνεύ-
 „ματος Ἁγίου πληρωθὲν. Μακαρίζω σου τοὺς ὀφ-
 „θαλμοὺς, προστεθέντας τοῖς τοῦ Ἰησοῦ ὀφθαλ-
 „μοῖς, καὶ φάτος τῷ ἀληθινῷ ἐνθεν μεταλαβόντας.
 „Μακαρίζω σου τὸ πρόσωπον, τὸ προσπελάσαν τῷ
 „τοῦ Θεοῦ πρόσωπῳ. Μακαρίζω σου τοὺς ὤμους,
 „βαστάσαντας τὸν πάντα βαστάζοντα. Μακαρίζω
 „σου τὴν κεφαλὴν, ἐν ἣ προσήγγισεν Ἰησοῦς ἢ
 „πάντων κεφαλῇ. Μακαρίζω Ἰωσήφ καὶ Νικόδημον·
 „γεγόνασι γὰρ πρὸ τῶν Χερουβὶμ, Θεὸν ἐν ἑαυτοῖς
 „ὑψούντες καὶ φέροντες. Γεγόνασι πρὸ τῶν ἐξαπτε-
 „ρύγων Σεραφὶμ Θεοῦ ὑπουργοὶ οὐ πτέρυξιν ἀλ-
 „λὰ σινδόσι τὸν Θεὸν τιμῆσαντες καὶ καλύψαντες.
 „Ὅν τὰ Χερουβὶμ τρέμουνσι, τοῦτον ἐπὶ τῶν ὤμων
 „Ἰωσήφ καὶ Νικόδημος φέρουσι, καὶ πᾶσαι αἱ τῶν
 „Ἀσωμάτων τάξεις συγκομιζοῦσιν· ἐνθα γὰρ Ἰωσήφ
 „καὶ Νικόδημος, ἐκεῖ συνεδράμε καὶ πᾶς ὁ τῶν
 „Ἀγγέλων Θεοῦ δῆμος, καὶ προφθάνει Χερουβὶμ, καὶ
 „βαστάζουσι Ὅρόνοι, καὶ καλύπτουσι τὰ ἐξαπτερύ-
 „γα καὶ φρίττει τὰ πολυόμματα, ὁρῶντα Ἰησοῦν ἐν
 „σαρκὶ ἄομματον, καὶ συγκαλύπτουσι Δυνάμει, καὶ
 „ἄδουσιν αἱ Ἀρχαὶ, καὶ φρίττουσιν αἱ Ἐξεσίαι, καὶ
 „ἐξίστανται πᾶσαι αἱ τοιαύται τάξεις, θαμβουμέναι
 „πρὸς ἑαυτὰς καὶ διαπορούσαι“.

σεις και αι φλέβες του νερού τρέχουσιν ἀπὸ τὰς ἀκρας τῶν βουνῶν και τῶν πέτρων· ἔτα και ἀπὸ τὸν ζωοδόχον τάφον τοῦ Κυρίου τὸν εἰς τὸ βουνὸν τοῦ ἀγίου Γολγοθᾶ εὐρισκόμενον και εἰς τὴν πέτραν λελατομημένον ἔρρευσαν οἱ ποταμοὶ τῆς ἀναστάσεως, και αι ζωήρ- ρυτοι φλέβες τῆς παγκοσμίου ἐγέρσεως ἐκείθεν ἀνεστομώθησαν· ἐν τῇ δυνάμει γὰρ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἐκ τοῦ θεοδέγμονος τάφου ἐγερθέντος Χριστοῦ ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν ὅλοι οἱ ἀπ' αἰῶνος θάνοντες ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου, εὐσεβεῖς ὁμοῦ και ἀσεβεῖς, και πι- στοὶ και ἄπιστοι. Διὰ τοῦτο και ἡ σύμπνοια τῶν θείων Κοσμῶν Ἰωάννης ἡ Δαμασκηνὸς συμφώνως λέγει ἐν τῇ Ὀκτῶνῳ· „Ὡς ζωοφόρος, ὡς Παραδείσου ἀραιότερος ὄντως και „παστάδος πάσης βασιλικῆς ἀναδέδεικται λαῶ πρότερος, Χριστὲ, ὁ τάφος σου, ἡ πηγὴ τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως“.

Τοιοῦτον μέγαν ἔπαινον, και τοσαύτην οὐρανίαν δόξαν, και τιλικούτον κλέος ἄρρητον και ἀνεκδιήγητον ἀπόκτησεν ὁ ζωοφόρος και παμμακάριστος και πανόλβιος τάφος τοῦ Κυ- ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ὑψωσεν, ἐδόξασεν, ἐμεγάλυνε και πολυπόθητον ὁμοῦ και πολυθρύλλητον ἐποίησε τὴν ἀγίαν πόλιν Ἰερουσαλήμ· διὸ και ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ τετραπεράτου Κόσμου τρέχουν οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ, και πηγαίνουν νὰ προσκυνήσουν μετὰ εὐλαβείας και πίστεως τὸ ὑπερένδοξον ἐκεῖνο μνῆμα τοῦ ζωοδότου και γλυκυτάτου και πράγμα και ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν πηγὴν τῆς παγκοσμίου ἀναστάσεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ περιώνυμος ναὸς τοῦ Καθολικοῦ τῆς ἀγίας πόλεως Ἰερουσαλήμ δὲν ἀνομάσθη μὲ ἄλλο ὄνομα, παρέξ με τῆτο „Ναὸς και „Οἶκος τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως τῆ Κυρίας“. Καὶ πρότερον μὲν ὁ Κύριος ἔλεγε· „Μὴ ὁμο- „σης ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τῆ Θεῶ, μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν πε- „δῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἰερουσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τῆ μεγάλε Βασιλείας“· (Ματ. ἐ. 35.) τάρτα δὲ ἐμπορεῖ νὰ εἰπῆ πρὸς τέτοις· „Μήτε εἰς Ἰερουσόλυμα ὁμόσης, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐσιν „ὁ ἐμὸς ζωοποιὸς τάφος, ἡ πηγὴ τῆς ἐγέρσεως, και ὁ ναὸς και οἶκος τῆς ἐμῆς ἀγίας „Ἀναστάσεως“. Καὶ πῶς δὲν εἶναι πηγὴ ἐγέρσεως ὁ τάφος ἐκεῖνου ὅπου πάλαι μὲν τὴν ἀκρότομον πέτραν εἰς λίμνας και πηγὰς ὑδάτων ἀνεστόμωσεν, ὕστερον δὲ εἶπε τῇ Σα- μαρελίτιδι ὅτι θέλει δώσει εἰς τοὺς πιστευόντας ἕνα νερὸν, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ γένη πηγὴ ὑδάτος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον; (Ἰων. δ'. 14.)

Τροπάριον.

„Μία ὑπῆρχεν ἡ ἐμ τῶ ἀδὴ ἀχώριστος και ἐμ τάφῳ και ἐμ τῇ
 „Ἐδέμ Θεότης Χριστοῦ σὺμ Πατρὶ και Πνεύματι, εἰς σωτηρίαν
 „ἡμῶν τῶν μελωδούμτων· Λυτρωτὰ ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἀκόλουθον ἦτον οἱ παχεῖς ἀνθρώποι εἰς τὸν νοῦν νὰ ἀποροῦν περὶ τῆς Θεότη- τος τοῦ Μονογενοῦς πῶς ἐν τῷ τριημέρῳ θανάτῳ και τῇ ταφῇ αὐτοῦ ἐχωρίσθη μὲν ἡ ψυ- χὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἡ δὲ Θεότης ἐμεινεν ἀχώριστος; πῶς ἐκατέβη μὲν εἰς τὸν ἄδην μετὰ τῆς ψυχῆς, και τοῦτον ἐκούρσευσε, ἦτον δὲ παρούσα μὲ τὸ σῶμα ἐν τάφῳ ἵνα φυλάξῃ αὐτὸ ἀδιάφθορον και ἵνα καταπατήσῃ τὸν θάνατον, και μὲ τὸν ληστὴν εἰς τὴν Ἐδέμ; (ἦτοι τὸν Παραδεισον τῆς τρυφῆς· Ἐδέμ γὰρ τρυφὴ ὀνομάζεται) και ἐκ τούτου ὑπόνοια ἠκολούθει εἰς τοὺς τοιοῦτους, ὅτι ἡ ἀσάματος και ἀμέριστος Θεότης ἐμοιράσθη, και ἄλλο μὲν μέρος αὐτῆς ἐσυγκατέβη εἰς τὸν ἄδην μετὰ τῆς ψυχῆς τῆ Κυρίας, ἄλλο δὲ μέρος αὐτῆς εἰρίσκειτο μὲ τὸ σῶμα εἰς τὸν τάφον, και ἄλλο μὲ τὸν ληστὴν εἰς τὸν Παραδεισον, και ἄλλο μέρος συνεκάθητο μετὰ τῶν ὁμοουσιῶν αὐτῆς, Πατρὸς διπλ. και Πνεύματος· τούτῳ χάριν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀνατρέπει τὰς τοιαύτας ψευδοδοξίας, και δείχνει ὅτι ἡ Θεότης τοῦ Μονογε- νοῦς εἶναι μία και ἀμέριστος, και ἀκόλουθως ἀχώριστος ἀπὸ τὴν ἀγίαν ψυχὴν αὐτοῦ και ἀπὸ τὸ ἄχραντον σῶμά του, ἀδιαιρέτως ἐν τοῖς πᾶσιν οὐσα και τὰ πάντα πληροῦσα

σα καὶ τῶν πάντων ὑπεροχικῶς ἐξηρημένη καὶ ὑπερέχουσα, καὶ οὕτω λέγει πρὸς αὐτῆς· Ὡς ἀνόητοι καὶ φλύαροι ἄνθρωποι, τί διαλογισμοὶ πονηροὶ καὶ βλάσφημοι ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς καρδίας σας, καὶ διὰ τί μοιράζετε τὴν ἀμέριστον τοῦ Κυρίου Θεότητα, καὶ τέμνετε τὴν ἄτμητον οὐσίαν, καὶ διαχωρίζετε τὴν ἐνιαίαν φύσιν; Μάθετε ὅτι μία ὑπῆρχεν ἡ τοῦ Χριστοῦ Θεότης, ἣτις κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ τριήμερου θανάτου καὶ τῆς ταφῆς του καὶ εἰς τὸν τάφον ἦτον παρούσα, καὶ ἐν τῇ Ἑδέμ ἦτον μὲ τὸν ληστήν, καὶ ἐν τοῖς ὑψίστοις ἦτον σὺν τοῖς ὁμοουσίοις αὐτοῦ, τῷ Πατρὶ δηλ. καὶ τῷ Πνεύματι· τῶν σωμάτων γὰρ ἴδιον εἶναι ὁ μερισμὸς ὡς συνθέτων, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀπλουστάτης οὐσίας τοῦ Θεοῦ· αὕτη γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν πανταχῶ παρέστι καὶ τὰ πάντα πληροῖ. (Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Ἀγγρέθης, ἀλλ’ οὐ διηρέθης“, ὅπερ εἶναι Τροπάριον τῆς ἑκτῆς Ὠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος).

Ὠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐκστηθι φρίττωμ, Οὐραμὲ, καὶ σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς· ἰδοὺ γὰρ ἐμ μεκροῖς λογιζεται ὁ ἐμ ὑψίστοις οἰκῶμ, καὶ τὰ φῶ σμικρῶ ξεροδοχεῖται· ὅμ Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀρυμμεῖτε, τε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καλεῖ μὲν καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τὰ ἀναίσθητα στοιχεῖα, ἀλλὰ διὰ νὰ προσέξουν εἰς τὰ λόγια ὅπου ἐμελλε νὰ εἰπῇ κατὰ τῶν Ἰσραηλίων· „ Πρόσεχε, φησὶν, Οὐρανὲ, καὶ λαλήτω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου“· (Δευ. λβ'. 1.) καλεῖ δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ ἀκροασθοῦν ἐκεῖνα ὅπου ἐμελλε νὰ εἰπῇ κατὰ τῶν Ἰουδαίων, τῶν ἀθετησάντων τὸν Θεόν, καὶ προσκυνησάντων τὰ εἰδῶλα· „ Ἀκουε, φησὶν, Οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ· Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὑψῶσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν“· (Ἡσ. α'. 2.) καλεῖ καὶ σήμερον ὁ Ἱεράρχης Κοσμᾶς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τὴν παράδοξον νέκρωσιν καὶ ταφὴν τοῦ Δεσπότη τοῦ πάντων· καὶ εἰς μὲν τὸν Οὐρανὸν δὲν λέγει, ὡς ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ λέγει· „ Ἐκστηθι φρίττωμ, Οὐρανὲ“· Ἀλλοιωθήτι ἀπὸ τὴν φρίκην, Οὐρανὲ, βλέπων τὰ ἐνεργούμενα σήμερον θαύματα καὶ παράδοξα· εἰς δὲ τὴν γῆν δὲν λέγει „ Ἀκουέτω“, καθὼς εἶπεν ὁ Μωϋσῆς, οὐδὲ „ Ἐνωτίζου“, καθὼς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας, ἀλλὰ λέγει „ Σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς“· τοῦτο δὲ ἐρανίσθη τόσον ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα „ Οὐκ ἐγίνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκῆτι διαπορεύονται· σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς“, (Ψαλ. π'α. 5.) ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωβ λέγοντα „ Ὁ σείων τὴν ὑπὸ Οὐρανὸν ἐκ θεμελίων, οἱ δὲ στύλοι αὐτῆς σαλεύονται“· (Ἰωβ θ'. 6.)

Ἐπειτα λέγει ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν εἰς τὸν Οὐρανὸν νὰ ἀλλοιωθῇ, καὶ εἰς τὴν γῆν νὰ σαλευθοῦν τὰ θεμέλιά της· ἰδοὺ γὰρ, λέγει, ὁ Θεὸς ἐκεῖνος ὅπου κατοικεῖ ἐν τοῖς ὑψίστοις, θανατωθεὶς κατὰ τὴν σάρκα, λογίζεται, ὡς ἕνας νεκρὸς, καθὼς ἐπροφήτευσεν περὶ αὐτοῦ ὁ Δαβὶδ λέγων· „ Προσελογίσθη μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον“· (Ψαλμ. πζ'. 4.) ἐκεῖνος ὁ Θεὸς, τὸν ὅποιον ἐθεολόγησαν οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ οἱ Ἱερεῖς ὑμνοῦσι μὲ θεοπρεπεῖς ὕμνους, καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ λαοὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας, ἐξενοδοχήθη σήμερον μέσα εἰς τάφον μικρὸν· εἰς τάφον μὲν ὁ ἀθάνατος κατὰ τὴν Θεότητα, εἰς μικρὸν δὲ ὁ ἀπειρομεγέθης καὶ ἀπεριόριστος καὶ χωρῖστος τῷ παντὶ κατετέθη· ἐξενοδοχήθη ὁ ἔχων ἰδικάτου τὰ σύμπαντα, καὶ ὁ εἰς τὰ ἴδια ἐλθεὶν καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων μὴ δεχθεὶς· „ Εἰς τὰ ἴδια, φησὶν, ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον“· (Ἰω. α'. 11.)

Καθὼς δὲ, ὅταν ἐσυναναστρέφετο μὲ ἡμᾶς ἐν τῇ ζωῇ ὁ Κύριος, δὲν εἶχε κατάλυμα ἰδικόν του, ἤγουν οἶκον προσωρινόν· ὅθεν ἔλεγεν· „ Αἱ ἀλάπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν

„ κεφαλὴν κλίνη “ (Ματθ. ή. 20.) οὕτως οὐδὲ ἐν τῷ θανάτῳ, ὡς τῆς ἀρρήτου ἀνοχῆς καὶ συγκαταβάσεως τῆ γλυκυτάτης Ἰησοῦ! κατεδέχθη νὰ μὴ ἔχη ἰδικόντε τάφον, ἀλλ’ εἰς ξένον τάφον τὸν τοῦ Ἰωσήφ ξενοδοχοῦμενος θάπτεται· πρῶτον, ἵνα διὰ τοῦ ξένου τάφου δώσῃ παράδειγμα εἰς ἡμᾶς νὰ ἴχωμεν τελείαν πτωχείαν καὶ ἀπροσπάθειαν τοῦ παρόντος Κόσμου· δεύτερον, ἵνα μὴ ἐπιμελωμένα νὰ στολιζώμεν τοὺς βρωμεροὺς ἡμῶν τάφους· καὶ τρίτον, ἵνα ὁ ξενοδόχος τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ σώματος Ἰωσήφ ἀκούσῃ τότε τῆς εὐκταίας τοῦ Κυρίου φωνῆς, λέγοντος αὐτῷ· Δεῦρο ■ εὐλογημένος τοῦ Πατρός μου, κληρονόμισον τὴν ἡτοιμασμένην σοι βασιλείαν· ξένος γὰρ ἦμιν, καὶ συνήγαγές με εἰς τὸν τάφον σου.

Διὰ τί δὲ εἰς τὰ τέλη ὄλων τῶν Τροπαρίων τῆς παρεκκλησίας Ὡδῆς λέγει ὁ Μελωδὸς „ Οἱ Παιῖδες εὐλογεῖτε· Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε “; Ἀποκρινόμεθα ὅτι κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον αὐτὰ εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς ὀρθόδοξης Ὡδῆς τῶν τριῶν Παιῶν· κατὰ δὲ τὸν Ζωναράν Ἰωάννην ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ὀρθόδοξου ἤχου τῆς Ὀκτωήχου οὕτως ἐρμηνεύονται βέλτιον· „ Οἱ Παιῖδες εὐλογεῖτε “, πρόεταξε τὰς παιῖδας ὡς ἀπειροκάκως τὴν ἡλικίαν, καὶ οὐ πᾶνυ κεχραμένην ἐν ἀμαρτίαις· ἐπεὶ καὶ ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων αἶνος τῷ Θεῷ καταρτίζεται· „ Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε “· εἶτα τοὺς Ἱερεῖς ἐκάλεσεν, ὡς λειτουργήματα τὸν ὕμνον ἔχοντας τῷ Θεοῦ· „ Λαὸς ὑπερυψοῦτε “· καὶ ἐπὶ τέτοις τὸν λαόν· ὥστε διὰ τῶν τριῶν ταγματῶν πάντας συνεκάλεσε τοὺς πιστοὺς εἰς ὕμνον τοῦ μέχρι τῶν εἰρημένων, συγκαταβάσαντος Δεσπότου “.

Τροπάριον.

„ Δέλυται ἄχραμτος μαὸς, τὴν πεπτωκῆαυ δὲ συμαρίσῃσι σκηνήμ·
 „ Ἀδάμ γὰρ τῷ προτέρῳ δεῦτερος ὁ ἐμ ὑψίστοις οἰκῶν κατηλθε
 „ μέχρῃς ἄδῃ ταμείωμ· ὅμ Παιῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, Λαὸς
 „ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸν Οὐρανὸν πάντοτε ὑμνεῖται ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς οὐρανίους Ἀγγέλους· ὥστε ὁλος ὁ Οὐρανὸς εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ· εἰς δὲ τὴν γῆν ἀπὸ μὲν τοὺς παλαιούς Δικαίους τοὺς πρὸ τοῦ Νόμου ὄντας ἀφιερῶθησαν εἰς τὸν Θεὸν κάποιοι τόποι εἰς προσευχὴν καὶ λατρείαν Θεοῦ· οὕτως ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ τρόπον τινὰ ἐποίησε ναὸν τὸν τόπον τῆς Βαιθῆλ (ὁ δηλοῖ οἶκος Θεῶ), εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὸς κοιμηθεὶς, εἶδεν ἐν ὄραματι τὴν σκάλαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἔφθανεν ἕως εἰς τὸν Οὐρανόν· ὅθεν ἤγειρε μίαν πέτραν, καὶ ἄλειψεν αὐτὴν μὲ τὸ ἔλαιον, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ ἀνέστη Ἰακώβ τὸ πρωῖ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχευεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς “ (Γέν. κή. 18.) οὕτως, ἀφ’ ἧ ἐγράφη ὁ Νόμος καὶ αἱ πλάκες μὲ τὸ δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔγινεν ὁ Μωϋσῆς ἀρχηγὸς καὶ ἡμαγωγὸς τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, καὶ ἐκβῆκαν οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τῆς Αἴγυπτου, καὶ ἐπεριπάτουν τεσσαράκοντα χρόνους εἰς τὴν ἔρημον, κατεσκευάσθη μὲ προσταγὴν Θεοῦ ἡ Σκηνή, διὰ νὰ ἦναι οἶκος Θεοῦ πρὸς λατρείαν αὐτοῦ, διὰ τέχνης τοῦ ἀρχιτέκτονος Βεσελεὴλ. Ἡ Σκηνὴ δὲ αὕτη ἦτον ἕνας οἶκος μεταφερτὸς, συντεθειμένος ἀπὸ λινάρι καὶ ξύλα καὶ δέρματα καὶ ἀπὸ ἄλλην ὕλην, καθὼς δηλαδὴ εἶναι αἱ σκηναὶ (κοινῶς τένται) τὰς ὁποίας ἔχουν μαζιτῶν οἱ Βασιλεῖς ὅταν ἐκβαίνου εἰς πόλεμον.

Καὶ ἕως μὲν οἱ Ἰσραηλῖται εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐπεριπάτουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον τεσσαράκοντα χρόνους, ἀπελάμβανεν ὁ Θεὸς παρ’ αὐτῶν τὰς λατρείας καὶ λειτουργίας μέσα εἰς τὴν Σκηνήν· ἀφ’ οὗ δὲ οἱ Ἰσραηλῖται ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας (ἦτοι εἰς τὴν Παλαιστίνην) καὶ ἐμοίρασαν αὐτὴν μὲ σχοινία κληροδοσίας, διὰ μέσου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ πλέον δὲν ἐμεταφέροντο ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, τότε ἔπαυσε μὲν ἡ Σκηνή, ἀπὸ τῆς Σκηνῆς οἰκοδομήθη ὁ ναὸς ἀπὸ τὸν σοφάτατον Σολομῶντα, ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ πολυθρύλλητος, καὶ ἀφιερῶθη παρ’ αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν· ὁ ὁποῖος ναὸς

ἂν καὶ ἦτον ὕστερος τῆς Σκηνῆς κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸ κάλλος ὅμως καὶ μέγεθος καὶ κατὰ τὸ πολύτιμον τῆς ὕλης καὶ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐκείνην ἀρχιτεκτονικὴν τῆς οἰκοδομῆς ἀσυγκρίτως ἦτον ὑπέρτερος τῆς Σκηνῆς.

Ταῦτα δὲ τὰ δύο τύποι καὶ προεικονίσματα ἦτον ἄλλων πραγμάτων ὑψιλοτέρων· ἢ μὲν γὰρ Σκηνὴ τύπον εἶχε τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τῆς ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἀρχομένης ἕως τοῦ Δαβὶδ, καὶ διὰ τοῦ Δαβὶδ τελειομένης εἰς τὸν Χριστόν· καθὼς γὰρ ἡ Σκηνὴ δὲν ἐστέκετο εἰς ἓνα μέρος, ἀλλὰ ἐμεταφέρετο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, τῶρα μὲν εἰς Μασσηφά, καὶ τῶρα εἰς Σηλῶμ· οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Ἀδάμ δὲν εἶχε κανένα στάσιμον, ἀλλὰ ἐμεταφέρετο καὶ ἐπλανᾶτο εἰς ἓνα καὶ ἄλλο μέρος· καὶ τῶρα μὲν ἐπίπτε, τῶρα δὲ ἐσηκόνετο· καὶ ποτὲ μὲν εὐσέβει εἰς τὸν Θεόν, ποτὲ δὲ εἰδωλολάτρει· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μὲ τὰς ταχυρρόπους μεταβολὰς ὅπου ἐδοκίμαζε πάντοτε, ἦτον ἀκατάστατος· ὁ δὲ ναὸς τοῦ Σολομῶντος τύπον εἶχε τῆς Θεοῦποστάτου σαρκὸς τῆ Κυρίου, τῆς ὁποῖαν ἡ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ Λόγου σοφία ἀκοδόμησε, καὶ ὑπήρξε μὲ στύλους ἐπτὰ, κατὰ τὸ ἐν Παροιμίαις τοῦ Σολομῶντος ῥητόν (Παρ. Σ'. 1.). Περὶ τούτου τοῦ ναοῦ εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Κύριος· „Λύσατε τὸν ναὸν τούτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν“· (Ἰω. β'. 19.)

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, καὶ βλέπων ὅτι κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν εἶναι λελυμένος ὁ Θεοῦπόστατος ναὸς τοῦ Κυρίου, χωρισθείσης τῆς παναγίας ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, Ἰδοῦ, λέγει, ἰδοῦ ἔλαβε τέλος ἡ τοῦ Δεσπότη προόρρησις, καὶ, καθὼς ἐκεῖνος εἶπεν, ἐλύθη ὁ ἀχραντος ναὸς (ἦτοι τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος) ἐν ᾧ ὡς ἐν ναῷ ἐμφύτω ἡ Θεότης ἐνώκησεν. Ἀλλὰ μολοντί αὐτὸς ἐλύθη, δὲν ἔπαθεν ὅμως ἐκείτα ὅπου ἔπαθεν ὁ τοῦ Σολομῶντος ναὸς, ὁ ὁποῖος ἀφ' οὗ ἐκρημίσθη ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ Τίτου τοῦ Βασιλέως μετὰ τεσσαράκοντα χρόνους ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως τῆ Κυρίου, πλέον δὲν ἐδυνήθη νὰ οἰκοδομηθῇ· διότι καὶ ὁ Θεοῦπόστατος ναὸς τῆ Κυρίου ἐλύθη, πλὴν ὅχι μόνον αὐτὸς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἠγέρθη, καθὼς προεῖπεν ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ τὴν πρότερον πρᾶσσουσάν καὶ κρημνισθεῖσαν φύσιν τῆ Ἀδάμ συνανέστησε μαζὶ μὲ τὸν ἑαυτόν του.

Ἐπειτα ἐρμηνεύων τὸ αἶγιγμα, καὶ δείχνων ποῖον μὲν ὀνομάζει ναὸν, ποῖαν δὲ σκηνὴν, καὶ πῶς μὲ τὸν ναὸν συνανίσταται καὶ ἡ σκηνὴ, ἀκολουθῶς λέγει ἔτι ὁ δεύτερος Ἀδάμ Χριστὸς, ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις οἰκῶν κατὰ τὴν Θεότητα, αὐτὸς ἐκατέβη κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὅχι μόνον ἕως εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ἕως εἰς τὰ κατώτατα τοῦ ἄδου ταμεῖα. Διὰ τί τέλος; Διὰ νὰ σώσῃ τὸν παλαιὸν Ἀδάμ, τὸν παραβάντα τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀποθανόντα καὶ καταβάντα εἰς ἄδην. Ὅτι μὲν οὖν ὁ Χριστὸς συνανέστησε μὲ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὴν σκηνὴν (φύσιν) τοῦ Δαβὶδ, ἢ τοῦ Ἀδάμ, (ἐν γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι νὰ εἰπῇ τινὰς καὶ τὰ δύο· καθότι ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀδάμ ἢ αὐτὴ ἦτον μὲ τὴν τοῦ Δαβὶδ, ἐξ οὗ ἐμελλε νὰ γεννηθῇ ὁ Χριστὸς) μαρτυρεῖ ὁ Προφήτης Ἀμῶς λέγων· „Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω „ τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτὴν „ ἕως τοῦ αἰῶνος“· (Ἀμ. Σ'. 6.) τοῦτο δὲ τὸ ῥητόν ἔφερον μαρτυρίαν καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἐν Κεφ. ιε'. τῶν Πράξεων· ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς ἦτον δεύτερος Ἀδάμ, ἄκουσον Παύλου λέγοντος· „Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ“· (ἀ. Κορ. ιε'. 47.)

Τροπάριον.

„ Πέπαιται τόλμα Μαθητῶν, Ἀριμαθαῖος δὲ ἀριστεύει Ἰωσήφ·
 „ μεκρὸν γὰρ καὶ γυμρὸν θεώμενος τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, αἰτεῖται καὶ κηδεύει κραυγάζων· οἱ Παῖδες εὐλογεῖτε· Ἱερεῖς ἀρμυμῆι-
 „ τε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μέγα ἐγκώμιον πλέκει ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ὁ Μελῳδὸς εἰς τὸν ἅγιον Ἰωσήφ τὸν τοῦ Κυρίου ἐνταφιαστήν· οὔτε γὰρ ὁ Πέτρος, λέγει, ὁ θερμότερος τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, οὔτε Ἰωάννης ὁ πλέον τῶν ἄλλων παρὰ τῷ Χριστῷ ἠγαπημένος, οὔτε ἄλλος τινὰς μαθητῆς ἐτόλμισε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πιλάτον τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ διὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσῃ· ἀλλ' ὁ μὲν Πέτρος ἕως τούτου μόνον τολμᾷ, ἕως νὰ κόψῃ τὸ αὐτὶ τοῦ ὑπὲρ τὸν Μάλλου· ὁ δὲ Ἰωάννης ἀποτολμᾷ τι περισσότερον, καὶ ἐμβαίνει μαζὶ μὲ τὸν κρινόμενον Διδάσκαλόν του μέσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ εἰς τὴν θυραὸν εἶπε νὰ μὴ βῶσῃ καὶ τὸν Πέτρον· ἕως τούτου ἐστάθῃ ἡ τόλμα αὐτῶν· ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κύριος ἐσταυράθῃ καὶ ἐκρέματο ἄταφος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τότε ἔπαυσε πλέον, καὶ οἱ μέχρι τότε ὄντες θερμοὶ ἠσύχασαν· ὄχι διότι τότε δὲν ἠγάπων τὸν οἰκεῖον Διδάσκαλον ἄπαγε! ἀλλὰ διότι ἐφοβοῦντο τὴν μνίαν τῶν Ἰουδαίων.

Ὅλων μὲν οὖν τῶν ἄλλων Μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἡ τόλμα ἔπαυσε· μόνος δὲ ὁ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ κατὰ πάντα πλούσιος Ἰωσήφ ἢ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὁ ὢν μαθητῆς τῷ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος ὅμως διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης (κεφ. ιθ'), αὐτὸς μόνος ἐκατέρωθε τὴν μεγάλην ταύτην ἀνδραγαθίαν, τὴν παρ' οὐδενὸς ἄλλου κατορθώθεισαν· οὗτος γὰρ βλέπων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ νεκρὸν καὶ γυμνὸν κρεμάμενον τὸν ἀγαπητόν τε Διδάσκαλον καὶ τὸν ἐπὶ πάντων Κύριον Θεόν, ἐτόλμισε καὶ ἐμβήκεν εἰς τὸ πραιτόριον τοῦ Πιλάτου, καὶ ἐζήτησε τὸ ἄχραντον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, ἵνα ὡς γυμνὸν μὲν περιτειλίξῃ αὐτὸ μὲ τὸ καθαρὸν σινδόνι, ὡς νεκρὸν δὲ ἐνταφιάσῃ εἰς τὸ καινούριον μνήμα τὸ ἰδικόν του· ἂν γὰρ αὐτὸς ὁ τρισμακάριος ἄνθρωπος δὲν ἤθελε τὸ ἐνταφιάσει, ἴσως οὐδὲ ταφῆς ἔμελλε νὰ αξιώσῃ αὐτὸ ἢ τῶν θεοκτόνων Ἰουδαίων ἀπανθρωπία.

Τοῦτο τὸ μέγα κατόρθωμα καὶ ἀριστεῖον τῆ μακαριστοῦ Ἰωσήφ καὶ οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ συμφώνως κηρύττουσι, μάλιστα δὲ ἢ Ἰερὸς Μάρκος λέγων· „Καὶ ἦδη ὀψίας γενομένης... ἦλθεν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.“ (Μάρκ. ιε'. 42.) Ἐμφασιν δὲ πολλὴν ἔχει τὸ, Τολμήσας· δηλοῖ γὰρ τοῦτο ὅτι ὁ εὐλογημένος Ἰωσήφ ἐπολεμεῖτο ἀπὸ δύο ἐναντία πάθῃ, ἀπὸ φόβον καὶ ἀπὸ ἀγάπην· ἀπὸ φόβον μὲν τῶν Ἰουδαίων· ἄνθρωπος γὰρ ἦν καὶ κατὰ φύσιν ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον· ἀπὸ ἀγάπην δὲ τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ Διδασκάλου· πλὴν ἐνίκησεν ἡ ἀγάπη τὸν φόβον· ὅθεν ἀπορρίψας αὐτὸν ἀπὸ τὴν καρδίαν του καὶ τῷ πυρὶ τῆς θείας ἀγάπης θερμανθεὶς, ἐτόλμησεν ἀφόβως καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πιλάτον.

Γλαφυρά δὲ εἶναι ἐνταυτῷ καὶ ἐλεεινὰ τὰ λόγια ὅπως ἐμεταχειρίσθῃ ὁ μακάριος Ἰωσήφ πρὸς τὸν Πιλάτον, διὰ νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ τῷ δώσῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς ταῦτα ἀναφέρει ὁ θεῖος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν λόγῳ αὐτοῦ. „Αἴτησιν, ἔλεγεν, αἴτησιν οἰκτρὰν, ὡς Κριτὰ, καὶ τοῖς πᾶσι μικρὰν αἰτούμενος πρὸς σὲ παραγέγονα· δός μοι νεκρὸν πρὸς ταφὴν τὸ σῶμα ἐκείνου τοῦ παρὰ σοῦ κατακριθέντος Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, Ἰησοῦ τοῦ πτωχοῦ, Ἰησοῦ τοῦ αἰοῦ, Ἰησοῦ τούτου τοῦ κρεμαμένου γυμνοῦ καὶ εὐτελοῦς, Ἰησοῦ τούτου τοῦ Υἱοῦ τοῦ τέκτονος, (ἢ, ὡς ἐν ἄλλοις, Ἰησοῦ τοῦ τέκτονος) Ἰησοῦ δεσμίου τοῦ αἰθρίου, Ἰησοῦ τοῦ ξένου καὶ ἐπὶ ξένης· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· τί γάρ σε λοιπὸν τὸ σῶμα ἀφελήσει τούτου τοῦ ξένου; δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· ἐκ μακρᾶς γὰρ ἦλθε τῆς χώρας ὧδε ἵνα σώσῃ τὸν ξένον· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· κατῆλθε γὰρ εἰς τὴν σκοτεινὴν ἀπενέγκαι τὸν ξένον· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ξένον ζῶν καὶ βίον ζήσαντα ἐπὶ ξένης· δός μοι, ὡς ἠγεμῶν, τοῦτον τὸν ἐπὶ ξύλου γυμνὸν ἵνα σκεπάσω τὸν τῆς ἐμῆς φύσεως σκεπάσαντα τὴν γύμνασιν· ὑπὲρ νεκροῦ παρακαλῶ ὑπὸ πάντων ἀδικηθέντος, ὑπὸ ἀδελφῶν διωχθέντος, ὑπὸ οἰκείων δούλων ραπισθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ πρεσβεύω, ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκ δουλείας ἠλευθερωθέντων κατακριθέντος, ὑπὸ φίλου πρᾶθέντος, ὑπὸ μαθητοῦ προδοθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ παρακαλῶ ὡς Πιλάτε, ἐπὶ ξύλου κρεμαμένου· οὐ γὰρ πάρεστι τούτῳ οὐ Πατὴρ ἐπὶ γῆς, οὐ φίλος τις, οὐ μαθητῆς, οὐ συγγενῆς, οὐκ ἐνταφιαστής“.

Δὲν ἐστάθη δὲ ὀλιγωτέρα ἢ τόλμη καὶ ἀνδρία ὅπου ἔδειξεν ὁ μακάριος Νικόδημος ὁ νεκτερινὸς τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς καὶ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ πρόθυμος καὶ φιλότιμος τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἐνταφιαστῆς· καθότι καὶ αὐτός, ἂν καὶ ἦτον ἕνας ἀπὸ τοὺς Φαρισαίους καὶ ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων καὶ φανερός εἰς ὅλους καὶ ἀκολουθῶς εἶχε φόβον νὰ μὴ θανατώσουν αὐτόν, ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ Διδασκάλου καταφλεγόμενος, ἐτίναξεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του κάθε φόβον ζωῆς, καὶ ἐπῆγε μαζὶ μὲ τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἐνταφίασαν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἰησοῦ (1), διότι καὶ τοὺς δύο ἀναφέρει ὡς ἐνταφιαστὰς ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης· „Ἦλθε γὰρ, φησὶ, καὶ Νικόδημος, ὁ ἔλθων πρὸς τὸν Ἰησοῦν νεκτὸς τὸ πρῶτον, φέρον μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν. Ἐλθὼν οὖν (καὶ οἱ δύο δηλ.) τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδισαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν“. (Ἰω. ιθ'. 39.)

Τροπάριον.

„Ὡ τῶν θαυμάτων τῶν καιρῶν! ὁ ἀγαθότητος! ὡ ἀφράστου ἀμοχῆς! ἐκὼν γὰρ ὑπὸ γῆν σφραγίζεται ὁ ἐν ἱψίστοις οἰκῶν, καὶ πλάρος Θεὸς συκοφαντεῖται ὅμ Παῖδες εὐλογεῖτε Ἱερεῖς ἀρμυμεῖτε Ἰαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον ἐγκωμίασεν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τὴν ἀνδραγαθίαν ὅπου ἔκαμεν ὁ Ἰωσήφ, ζητήσας ἀπὸ τὸν Πιλάτον εἰς ταφὴν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· εἰς τοῦτο δὲ κατηγορεῖ τὴν λύσσαν τῶν Ἰουδαίων, ἧτις καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου δὲν ἐπαύσαν· ἐπειδὴ αὐτοὶ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ἐπῆγαν εἰς τὸν Πιλάτον καὶ ἐζήτησαν νὰ φυλάξουν τὸν τάφον καὶ νὰ τὸν σφραγίσουν, λέγοντες· „Κύριε ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς Κουστωδίας“. (Ματθ. κζ'. 36.) Θαυμάζει λοιπὸν ὁ Θεὸς Κοσμάς, πῶς ὑπέφερε τοῦτο ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, καὶ λέγει ἐκστατικῶς· Ὡ διὰ τὰ καινὰ ταῦτα καὶ παράδοξα θαύματα! ὦ διὰ τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα! ὦ διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον ὑπομονήν! ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου κατοικεῖ εἰς τὰ ὑψηλά, καὶ εἶναι ἀπερίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος, αὐτὸς μὲ τὴν ἰδικήν του θέλησιν ἐνταφιάζεται σήμερον ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ σφραγίδας τῶν θνητῶν ἀνθρώπων περιορίζεται.

Καὶ

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει περὶ τοῦ Ἁγίου Νικόδημου Νικήτας ὁ ρήτωρ ἐν τῷ ἱστορικῷ λόγῳ, ὃν συνέγραφε περὶ τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Οὗτος ὁ νεκτερινὸς μαθητῆς τοῦ Κυρίου Νικόδημος ἦτον ἀνεψιὸς Γαμαλιὴλ τοῦ νομομαθοῦς καὶ διδασκάλου τοῦ ἁγίου Παύλου· ὅταν δὲ ἐφορευθῆ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὁ ἅγιος Στέφανος, τότε ὁ ἀνωθεν Γαμαλιὴλ ὅς τις ἦτον συγγενὴς τοῦ ἁγίου Στεφάνου (μερικαὶ δὲ λέγουσι ὅτι αὐτὸς ἦτον καὶ διδασκαλὸς τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Στεφάνου) ἐπῆρε τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Στεφάνου, παρακαλέσας ὑπὲρ τούτου καὶ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ ἐνταφίασεν αὐτὸ εἰς τὸ ἰδικόν του μῆμα μακρὰν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ· ἐπῆγαν δὲ μαζὶ καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἐνταφίασαν αὐτό.

Τότε ὁ Νικόδημος κατανοήσας εἰς τὴν ταφὴν τοῦ Πρωτομάρτυρος, παρακάλεσε τὸν Κορυφαῖον Πέτρον καὶ τὸν ἐβάπτισεν· τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ Ἰου-

δαῖοι, ἀνεδεμάτισαν τὸν Νικόδημον, καὶ ἔδειραν αὐτόν μὲ πολλὰς καὶ πικρὰς πληγὰς, καὶ τὰ ὑπάρχοντά του διήρπασαν· ὁ δὲ Θεὸς του Γαμαλιὴλ ἐπῆρεν αὐτόν καταπληγόμενον εἰς τὸν οἶκόν του· ὁ δὲ Ἱερὸς Νικόδημος δὲν ἀνέλαβεν ἀπὸ τὰς πληγὰς, ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτὰς ἐτελείωσε τὴν ζωὴν, καὶ ἔγινε μάρτυς τοῦ Ἰησοῦ· τὸ δὲ λείψανόν του ἐνταφίασεν ὁ Γαμαλιὴλ κοντὰ εἰς τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Κατὰ τὸν καιρὸν δὲ ὅπου ἐμελλε νὰ φανερωθῆ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Στεφάνου, φανεῖς ὁ Θεὸς Στέφανος εἰς τὸν Ἱερέα Λουκιανόν, εἶπε πρὸς αὐτόν περὶ τοῦ ἰδικοῦ του λειψάνου, ἐπρόσθεσε δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ἦτον κοντὰ του ἐνταφιασμένα καὶ τὰ λείψανα τῶν Νικόδημου, Γαμαλιὴλ τοῦ Θείου του καὶ Ἀβελβούλ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Γαμαλιὴλ. Ὅτι δὲ ὁ ἅγιος Νικόδημος μέσα εἰς τὰς τιμαρίας ἐτελείωθη καὶ ἔγινε μάρτυς τῶ Ἰησοῦ, μαρτυρεῖ καὶ Εὐστράτιος ὁ Οἰκονόμος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, παρὰ τῷ Τροπαίῳ τῆς Ὁρθοδόξιας.

Καί τί ἄλλο ἀπό τοῦτο θαυμασιώτερον; Βέβαια οὐδέν. Ἐκεῖνος ὅπου εἶναι Θεός ἀληθείας, μᾶλλον δὲ αυτοαλήθεια, „ Ἐγὼ, φησὶν, εἰμὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ “, (Ἰω. ιδ'. 6.) αὐτὸς συκοφαντεῖται καὶ ὀνομάζεται πλάνος· ὅθεν ὁ Χρυσόστομος περιπαίζων τοὺς συκοφαντοῦντας λέγει· „ Καὶ εἰ πλάνος ἦν καὶ ψευδῆ ἐκόμπαζε, τί δεδοίκατε καὶ περιτρέχετε καὶ τοσαύτη κέχρισθε σπουδῆ; “ (Λόγ. εἰς τὴν ζωφόρον ταφὴν). Πρέπει δὲ νὰ ἐννοῆται εἰς τὸ, Θεός, τὸ ἄρθρον Ὁ, καὶ ἔτω νὰ λέγεται ὁ Θεός συκοφαντεῖται πλάνος· οὐ γὰρ πλάνος Θεὸν οἱ μαιφόνιοι ἔλεγον, ἀλλὰ πλάνον μόνον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος δικαίως κατηγορεῖ τοὺς τότε Ἰουδαίους, λέγων· „ Οἱ δὲ σφραγίδας ἐπιτιθέντες τῶ τάφῳ καὶ στρατιώτας προσκαθιστῶντες μισητοὶ τῆς ἐγχειρήσεως, οἱ καὶ ἀναστάντα τὸν Λόγον ὡς κλαπέντα διαβάλλουσιν, ἀργυρίῳ, ὡσπερ τὸν νόμον μαθητὴν εἰς προδοσίαν, λέγω δὴ τὸν ἐπιδεικτικὸν τρόπον τῆς ἀρετῆς, οὕτω καὶ τοὺς στρατιώτας πρὸς συκοφαντίαν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος ἀνοούμενοι “. (Κεφ. ξγ'. τῆς Α'. ἑκατοντάδ. τῶν Θεολογικ.) Γλαφυρὰ δὲ καὶ ἀποδεικτικὰ εἶναι τὰ λόγια τοῦ Χρυσορρήμονος λέγοντος· „ Πανταχοῦ ἡ πλάνη ἑαυτῇ περιπίπτει, καὶ ἀκουσα τῇ ἀληθείᾳ συνηγορεῖ· σκοπεῖ δέ· ἔδει πιστευθῆναι ὅτι ἀπέθανε, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἀνέστη, καὶ πανταχοῦ ταῦτα διὰ τῶν ἐχθρῶν γίνεται πιστά· Ὅρα γοῦν τὰ ρήματα ταῦτα τούτοις μαρτυροῦντα ἅπασιν· Ἐμνήσθημεν, φησὶν, ὅτι ὁ πλάνος ἐκεῖνος εἶπεν ἔτι ζῶν, (οὐκοῦν ἐτελεύτησε) μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον, (οὐκοῦν ἐτάφη κατὰ τοὺς λόγους αὐτῶν) μὴ ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν· ὥστε ἐὰν σφραγισθῆ ἢ τάφος οὐκ ἔσται τις κακουργία οὐμενον. Οὐκοῦν ἀναντίρρητος τῆς Ἀναστάσεως γέγονεν ἡ ἀπόδειξις δι' ὧν ὑμεῖς κατεσκευάσατε· ἐπειδὴ γὰρ ἐσφραγίσθη ὁ τάφος, οὐδεμία γέγονε κακουργία. Δῆλον οὖν ὅτι ἀνέστη σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως. Εἶδες πῶς καὶ ἀκοντες συναγωνίζονται τῇ τῆς ἀληθείας ἀποδείξει; “ (Λόγ. εἰς τὴν ζωφόρον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν Τόμ. Ε'. οὗ ἡ ἀρχὴ „ Εἶδετε χθεῖς ληστοῦ εὐγνωμοσύνην “).

ᾠδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Μὴ ἐποδύρου μου, Μῆτερ, καθορῶσα ἐμ τάφῳ ὅμ ἐμ γαστρὶ ἄμευ σποραῖς συμέλαιβες Τίον· ἀμασθήσομαι γὰρ καὶ δοξασθήσομαι, καὶ ὑψώσω ἐμ δόξῃ ἀπαύστως ὡς Θεὸς τοὺς ἐμ πίστει καὶ πόθῳ σὲ μεγαλύμορτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ τὴν ἐννάτην ταύτην ᾠδὴν μέρος μὲν ἐγκωμιάζει ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὸν ἐνταφισμόν τοῦ Κυρίου, μέρος δὲ παρηγορεῖ τὴν ποιήτριαν τῆς ἐννάτης ᾠδῆς Κυρίαν Θεοτόκον, λελυπημένην οὖσαν καὶ δεδακρυμένην διὰ τὴν νέκρωσιν καὶ τὴν ταφὴν τοῦ παμφιλτάτου Τίου της· διὰ τοῦτο ἀποκριτικὰ καὶ ἀμοιβαῖα ποιεῖ τὰ αὐτῆς Τροπάρια, ὡς ἐκ τοῦ γλυκυτάτου Τίου πρὸς τὴν γλυκυτάτην Μητέρα, καὶ ὡς ἐκ τῆς γλυκυτάτης Μητρὸς πρὸς τὸν γλυκυτάτον Τίον ἀνταποκρινόμενα. Τὸν Εἰρμόν λοιπὸν τοῦτον ἐρανίσθη ἢ Μελῶδὸς ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, τὰ ὅποια εἶπε πρὸς τὰς ἀκολουθοῦσας αὐτῷ γυναῖκας, καὶ θρηνοῦσας διὰ τὸ πάθος του· „ Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν “. (Λουκ. κγ'. 28.) Τοιοῦτον σχῆμα μεταχειρίζεται καὶ ὁ Ἀσματογράφος ἐδῶ, καὶ εἰσάγει τὸν Κύριον λέγοντα καὶ παρηγοροῦντα τὴν Μητέρα του.

Μὴ θρηνηῖς, ὦ Μῆτερ μου γλυκυτάτη, μὴ θρηνηῖς βλέπουσα ἐμέ τὸν ἠγαπημένον Τίον σου τὸν ὁποῖον συνέλαβες χαρὶς σπορὰν ἀνδρὸς νὰ εὐρίσκωμαι τεθαμμένος εἰς τάφον· ἐπειδὴ δὲν θέλω κρατηθῆ εἰς τὸ μνήμα πολὺ διάστημα καιροῦ, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔχω νὰ ἀναστῆθῶ, κατὰ τὴν θεόπνευστον προφητείαν τοῦ Δαβὶδ „ Ἀνάστα ἢ Θεός, κρῖνον τὴν γῆν “. (Ψαλ. πᾶ. 8.) καὶ θέλω δοξασθῆ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς εἶ-

πον πρὸ τοῦ πάθους· „Νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ“· (Ἰω. ιγ'. ι.) τότε δέ, ἀφ' οὗ ἐγὼ ἀναστηθῶ καὶ δοξασθῶ, ἀκαταπαύστως θέλω ὑψόβει ὡς Θεὸς με' δόξαν ἐκείνους ὅπου μεγαλύνουσιν ἐσέ τὴν ἀγιωτάτην Μητέρα μου μετὰ πόθου καὶ πίστεως· ἐπειδὴ ἡ ἰδική σου δόξα εἶναι δόξα ἰδική μου, καὶ ἡ τιμὴ τῆς Μητρὸς εἶναι καὶ τιμὴ τοῦ Υἱοῦ, καὶ μάλιστα τοιοῦτου Υἱοῦ καὶ τοιαύτης Μητρὸς, ἥτις δὲν μερίζεται εἰς ἀγάπην πολλῶν Υἱῶν, ἀλλ' ἓνα ἔχει Μονογενῆ Υἱόν, καὶ ἀκολουθῶς ἀμέριστον ἔχει καὶ τὴν ἀγάπην. Ὅρα δέ ὅτι δὲν ἐμεταχειρίσθη ἄλλο ρῆμα ἢ Μελωδὸς καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὰ ἄλλα Τροπάρια, πάρεξ τὸ, Μεγαλύνω, διὰ τὴν δειξίην ὅτι εἶναι ἐν νάτη Ὡδῆ, ἧς ἡ ἀρχὴ „Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Ἐπὶ τῷ ξέμφῳ σου τόκῳ τὰς ὠδῖμας φυγοῦσα, ὑπερφυσῶς ἐμακαρίσθημ, Ἄμαρχε Υἱέ· μῦμ δέ σε, Θεέ μου, ἄπρουμ ὀρῶσα μεκρόμ, τῆ ρομφαία τῆς λύπης σπαράττομαι δειμῶς· ἀλλ' ἀμάστηθι ὅπως, μεγαλυρθῶσμαι.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀποκριτικὸν καὶ ἀμοιβαῖον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον τοῦ Υἱοῦ τῆς· ἐπειδὴ γὰρ ἀνωτέρω εἶπεν ὁ γλυκύτατος Υἱὸς „Μὴ ἐποδύρου μου, Μήτηρ“, διὰ τοῦτο ἐδῶ τοιαύτην ἀπόκρισιν δίδει εἰς τὸν λόγον τοῦτον ἡ γλυκυτάτη Μήτηρ, Ναι, ὦ Υἱέ μου, λέγουσα, ἐγὼ ἀληθῶς ἐμακαρίσθημ πρότερον ἀπὸ ὅλας τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ τὸ εἶπον· „Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με, πᾶσαι αἱ γενεαί“· (Λουκ. α'. 48.) ἐπειδὴ, ὅταν ξένως καὶ παραδόξως σε ἐγέννησα χωρὶς σπέρματος καὶ συνδυασμοῦ ἀνδρός, ἐξέφυγον καὶ δὲν ἐδοίμασα λύπας καὶ κειλοποιήματα ὑπὲρ ταῦς ὅρους τῆς φύσεως· εἰς ἐμέ γὰρ ἐλύθη ἢ τῆς προμήτορος κητάρη ἢ λέγουσα· „Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα“· (Γέν. γ'. 16.) τῶρα ὁμως, ὦ Υἱέ καὶ Θεέ μου, βλέπουσα ἐσέ νεκρόν καὶ χωρὶς πνοῆν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν δύναμαι νὰ μὴ δακρύω καὶ νὰ μὴ ὀδύρωμαι, ἀλλὰ, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ ἀγίου γέροντος Συμεῶν τὴν λέγουσαν „Καὶ σοῦ δέ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία“, (Λεκ. β'. 35.) ταραττομαι δειμῶς ἀπὸ τὴν ρομφαίαν τῆς ἰδικῆς σου λύπης· με' τὴν λύπην δέ αὐτὴν δείχνω ὅτι εἶμαι γνησία καὶ ἀληθῆς σου Μήτηρ, καὶ οὕτως ἐξαλείφω ἀπὸ πολλῶν καρδίας τοὺς ἀμφιβόλους λογισμοὺς καὶ ὑπονοίας ὅπου ἔχουσιν, ἂν ἦμαι ἀληθινή σου Μήτηρ. (οὕτω γὰρ ἔρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος τὸ „Ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδῶν διαλογισμοί“ (Λουκ. β'. 35.) (1) Διὰ τοῦτο λοιπὸν τελείωσον τὴν ὑπόσχεσίν σου, ὦ Υἱέ μου, καὶ ἀνάστηθι, διὰ τὴν νὰ μεγαλυρθῶ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῆ ἀναστάσει σου.

Ὅθεν καὶ Γεώργιος ὁ Νικομηδείας ἐν τῷ εἰς τὴν Θεοτόκον λόγῳ καὶ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν οὕτω τὰ δεινοπαθῆ ταῦτα γράφει ἐκ μέρους τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Υἱόν λεγόμενα· „Εἶθε μοι τὰ σα', τέκνον, ἦν ἀναδέξασθαι πάθῃ! εἶθε τοὺς ἥλους ἐν ταῖς ἐμοῖς ἦν ἐμπαρῆναι μέλεσιν! εἶθε τὰς τῶν σφαγῶν ὀδύνας ἐν τῷ ἐμφῷ ὑπέστην σώματι! τάχα γὰρ ἂν φορητὸν ἦν μοι τὸ τῆς καρδίας ἄλγος· νῦν δέ ἀνύποιστά ἐστι τὰ κατ' αὐτῆς

(1) Τὰ λόγια δὲ τούτου εἰσὶ ταῦτα· „Εἶθε καὶ σὴ Παρθένω καὶ Μητρὶ τοῦ βρέφους προσδιέξατο (ὁ Συμεὼν δηλ.), ἐκ τῆς περὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ παιδὸς ὀδύνης Μητέρα κατὰ φύσιν φαιερῶς, θύσασθαι δαικνύς τοῦ νῦν θειανδράπου βρέφους, καὶ τοὺς ἀμφιβόλους περὶ τούτου λογισμοὺς ἀποκαλύψασαν ἐκ τῶν καρδιῶν ἀπαλείψειν καὶ ἢ Σολομῶν γὰρ τὴν γνησίαν τοῦ ἀμφιβόλου παιδὸς μητέ-

ρα ἐκ τῆς περὶ τὸ πάθος τοῦ παιδὸς ὀδύνης καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ σφοδρᾶς λύπης καὶ συμπαθείας κατὰ τὴν ἰστορίαν ταύτην εἰς τὴν τρίτην τῶν Βασιλειῶν ἐν κεφ. γ'. ὅρα καὶ τὴν ἔρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Καὶ σοῦ τὴν καρδίαν, ἀφθονῶς, ρομφαία διελεύσεται“ τῆς ζ'. Ὡδῆς τοῦ εἰς τὴν Ἰτακωτικὴν Κανόνας.

„ τῆς ἐμπαγέντα βέλι· ἀφόρητος ἢ τῆς ψυχῆς ὀδύνη· σὺ γὰρ τὸ ἐμὸν ὀδυναῖσαι σπλαγ-
 „ χον· σὺ τὸ τὴν προὴν μοι διακρατοῦν ἀναιρῆ κῆμα· σὺ τὸ μονογενές μοι σφαγιάζῃ τέ-
 „ κνον· ὡ ποικροῦ τολμήματος! Δύσον, ἦλιε, τὸ ἐμὸν καὶ τοῦ κόσμου σωματικῶς δύμε-
 „ νον καθορῶν φῶς· φρίξον, Οὐρανέ, καὶ τῷ κατηφεῖ σχήματι τὸν θρῆνον συνερανίζου μοι·
 „ πένθησον τὴν τῆ Δεσπότου κατανοῶν σφαγὴν· ὦ ψυχῆς τῆς ἐμῆς διαμονή! νῦν σου μό-
 „ νη τῶν τιμῶν ὑπερπάσχω παθῶν· ὑπερφυές γοῦν τὸ ἀναπτόμενον ἐν ἐμοὶ πῦρ, ὑπὲρ
 „ μητρῴας ὀδύνας αἱ διαιρούμεναι φλόγες, τοματέρα κατὰ τῆς ἐμῆς καρδίας ἢ τοῦ πάθους
 „ σου χαρεῖ ῥομφαία· ἐγὼ δὲ τί πάθω; πῶς τὸ φρικτὸν ἐνέγκοιμι τοῦτο θέαμα; πῶς
 „ κατίδω πάλιν φωτοποιούς μύσαντας ὀφθαλμούς; πῶς γλώσσαν καὶ χεῖλη μελίρρυτα
 „ τὰ πρότερον νεκρῆς διανιστῶντα, κὰν προσολίγον ἐψισυχάζοντα θεάσωμαι; Ἄλλ' ἀπιθι,
 „ Δέσποτα, τὴν ἀπόρρητον ταύτην οἰκονομίαν πληρώσω· ἀπιθι καλοῦ παντός ὑπερπόθη-
 „ τον τέκνον τῇ προσηκούσῃ δοξασθισόμενος τιμῇ “.
 „ Ἐφη δὲ καὶ Συμεῶν ὁ Μεταφραστής εἰς τὸν θρῆνον τῆς Θεοτόκου· „ Μακαρίζεσθαι με
 „ τνηκαῦτα παρῆν (ὅτε σὲ ἐγέννησα διπλαδὴ), ὅτι παραδόξως ἠράθην τοῦ πλαστοουργοῦ
 „ μου λοχεύτρια· νῦν δὲ ταλανίζεσθαι με αὐτεπεγένετο, ὅτι εὐρέθην τοῦ Υἱοῦ μου κιδεύ-
 „ τρια· ἐκεῖ ὠδίνας ἐν τῷ τίκτειν ἐξέφυγον· ἐνταῦθα ὀδύνας ἐν τῷ θάπτειν εἰσδέχομαι·
 „ βρεφοπρεπῶς μου πολλάκις ἐν τοῖς στέρνοις ἀφύπνωσας, καὶ νῦν νεκροπρεπῶς ἐν τούτοις
 „ κεκοίμῃσαι. Μακαρίζω Συμεῶν τὸν ἐξ ἐμῶν χειρῶν ἐν τῷ ναῶ σε δεξάμενον· Προφῆται
 „ γὰρ τὰ χαρωπὰ καὶ τὰ τῆς δόξης μοι προεφήτευσαν· αὐτός δὲ μόνος τὰ συνθρωπὰ
 „ καὶ τὰ τῆς λύπης προείπατο “.

Τροπάριον.

„ Ἦ με καλύπτει ἐκόρτα, ἀλλὰ φρίττουσιν ἄδου οἱ πυλωροὶ, ἡμ-
 „ φιεσμέμον βλέπορτες στολήν ἡμαγμέμην, Μῆτερ, τῆς ἐκδικήσεως·
 „ τοὺς ἐχθροὺς ἐμ Σταυρῷ γὰρ πατάξας ὡς Θεός, ἀμαστήσομαι αὐ-
 „ θις καὶ μεγαλύω σε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο ὁμοίως τὸ Τροπάριον εἶναι ἀπόκρισις πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἐ-
 κείνο εἶπεν ἡ ἀγιοτάτη Μήτηρ πρὸς τὸν Υἱὸν „ Ἄλλ' ἀνάστηθι, ὅπως μεγαλυνθῆσωμαι “,
 διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο ὁ Μονογενὴς τῆς Υἱός, καὶ πληροφορεῖ αὐτὴν ὅτι ἔχει
 βέβαια νὰ ἀναστηθῇ· λέγει γὰρ· ὦ γλυκυτάτη μου Μήτηρ, ἤξευρε ὅτι καὶ ἡ γῆ με σκε-
 πάζει ἐν τῷ τάφῳ, ὅχι ὅμως κατὰ ἀνάγκην καὶ χωρὶς ἐγὼ νὰ θέλω· καθὼς πάλαι ἡ
 γῆ ἐσκέπασε τὰ νεκρὰ σώματα τῶν Αἰγυπτίων, περὶ ὧν γέγραπται ἐν τῇ τοῦ Μαυσέως
 Ὠδῇ „ Ἐκάλυψεν αὐτοὺς γῆ “ (Ἐξ. ιε. 12.), ἀλλὰ με σκεπάζει θεληματικῶς καὶ αὐ-
 τεξουσίως· πλὴν, μὴ ὅλον ὅτι σκεπάζομαι ἐν τῷ τάφῳ, φρίττουσιν ὅμως ἐμὲ οἱ πυλωροὶ καὶ
 φύλακες τῆ ἄδου Δαίμονες (1)· καθὼς τῆτο περὶ ἐμὲ ἐπροφήτευσεν ὁ Ἰάβ λέγων· „ Ἀνοί-
 „ γονται δὲ σοι φόβω πύλαι θανάτου, πυλωροὶ δὲ ἄδου ἰδόντες σε ἔπτηξαν; “ (Ἰάβ. λη. 17.)
 Με φρίττουσιν οἱ τοῦ ἄδου πυλωροὶ, ἐπειδὴ βλέπουσιν ὅτι εἶμαι ἐνδεδυμένος φόρεμα
 τῆς ἐκδικήσεως βαμμένον ἀπὸ τὸ αἷμά μου (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ ἡμαγμέμην) τὸ ὁποῖον
 ἔχουσα πολεμῶν καὶ φονεύων τοὺς ἐχθροὺς μου, Δαίμονας διπλαδὴ καὶ πάθη καὶ Ἰουδαίους
 με τὸν Σταυρὸν ὡς με μάχαιραν ἢ ράβδον. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ αἱματωμένον φόρεμα τῆς
 ἐπ-

(1) Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ, φρίττουσιν; Ἀχσον Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ ἐρμηνεύοντος αὐτὸ ἐν τῷ Γ'. ἤχῃ τῆς Ὀκτωήχου. „ Φρίσσειν ἐστὶ τὸ τὰς τρί-
 „ χας ὀρθοῦσθαι· ὁ καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ζώοις
 „ ἄλλοις ἀπὸ φόβου συμβαίνει· ἐπιδηλῶς δὲ ἐπὶ ἀλό-
 „ γων ζῶων γινόμενον ὁράται· ἴδοι γὰρ ἀντις τοὺς
 „ χείρας ἢ καστὰς (κοιν. γάστρας), ἀνθρώπων ἐπιόντων

„ αὐτοῖς ἢ θηρίων, φοβηθέντας καὶ εἰς ἀρῆναν χω-
 „ ρῆντας τὰς ἐπὶ τῆ νῆτου τρίχας ὀρθίας ἰστῶντας
 „ οἷον ἀκάνθας· παρ' ἄλλοις δὲ ζῶοις καὶ ἐν ταῖς
 „ τοῦ οὐραίου θρίξί τούτῳ ὁράται γινόμενον, ἢ καὶ
 „ καθ' ὅλης τῆς ἐκείνων τριχώσεως. Φρίσσειν οὖν
 „ τούτο πάσχοντες λέγονται· ἐκ δὲ τοῦ φρίσσειν
 „ ἢ φρίκη ἀνομάσται, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ φρικτὸν “.

ἐκδικήσεως; Είναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου τὸ ὁποῖον ἐβάφη ἀπὸ τὰ πανάγια τοῦ αἵματα ὅθεν ταῦτα προορῶν ὁ Ἡσαΐας ἐβόησε. „ Καὶ περιεβάλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως, καὶ τὸ „ περιβόλαιον αὐτοῦ ὡς ἀνταποδώσων ἀνταπόδοσιν ὄνειδος τοῖς ὑπεναντίοις “. (Ἡσ. νθ΄. 17.) καὶ πάλιν. „ Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ, (τουτέστιν ἐκ τῆς γῆς καὶ τῶν „ γυνῶν) ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ (ἦτοι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ) ὡς ἄραϊος ἐν „ στολῇ . . . . Διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητῆ ληνῆ; “ (Ἡσ. ξγ΄. 1.)

Καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου πατοῦσι ληνὸν σταφυλίων κοκκινίζουσι τὰ ἱμάτιά των ἀπὸ τὸν κόκκινον οἶνον ὡς καὶ ὁ Κύριος καταπατῶν τὰς Δαίμονας καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ἐκοκκίνησε τὰ ἱμάτιά του, καὶ ἐρυθρὰ ταῦτα ἐποίησεν ὅθεν ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος ἄραϊα ἐγένετο ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου, δοξασθεῖσα ἀπὸ τὸ πάθος διὰ τοῦτο ὁ μὲν Ἰακώβ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔλεγε περὶ τούτου. „ Πλυεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτῆ (ἦτοι ὁ Χριστὸς θέ- „ λει δοξάσει μὲ τὸ αἷμά του τὸ ἄχραντον σῶμά του) καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν πε- „ ριβολὴν αὐτοῦ “. (Γέν. μθ΄. 11.) ὁ δὲ Ἡσαΐας ἀπὸ τὸ ἄλλο. „ Οὕτως ἄραϊος ἐν „ στολῇ “. (Ἡσ. ξγ΄.) ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω λέγει. „ Κὰν θαυμάζωσιν „ (οἱ Ἄγγελοι ἐν τῇ Ἀναλήξει) λέγοντες, κατὰ τὴν Ἡσαΐου δραματουργίαν (προσωπο- „ ποιῶν) „ Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ καὶ τῶν γυνῶν; (1) ἢ πῶς ἐρυθρὰ „ τὰ ἱμάτια τῆ ἀνάμικ καὶ ἀσώματε καὶ πλήρη ληνὸν πατήσαντος; προβαλοῦ τὸ ἄραϊον „ τῆς στολῆς τῆ πεπονθότος σώματος, τῶ πάθει καλλωπισθέντος, καὶ τῇ Θεότητι λαμ- „ πρυνθέντος, ἧς οὐδὲν ἐρασμιώτερον, οὐδὲ ἄραιότερον “. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (2)

Τροπάριον.

„ Ἀγαλλιάσθω ἡ Κτίσις ἡ εὐφραϊμέσθωσαμ πάρτες οἱ γηγερεῖς ὁ
 „ γὰρ ἐχθρὸς ἐσκύλευται ἄδης μετὰ μίρωμ γυμαῖκες προσυπαρτά-
 „ τωσαμ τὸμ Ἀδάμ σὺμ τῇ Ἐῦα λυτροῦμαι παγγεμῆ καὶ τῇ τρί-
 „ τῇ ἡμέρᾳ ἐξαμαστήσομαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν ὑπάντησιν ὅπου ἐποίησεν ὁ Κύριος πρὸς τὰς μυροφόρους, καὶ ἀπὸ τὸν χαροποιὸν ἐκεῖνον λόγον ὅπου εἶπε πρὸς αὐτάς. „ Καὶ „ ἰδοὺ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων. Χαίρετε “. (Ματθ. κη΄. θ΄.) Μεταλλάξας λοιπὸν τὸ θρηνητικὸν καὶ λυπηρὸν σχῆμα εἰς τὸ εὐορταστικὸν καὶ χαροποιὸν, εἰσάγει τὸν Κύριον λέγοντα. Ἄς ἀγαλλιᾶται ἡ Κτίσις ἡς εὐφραίνωνται ὅλοι οἱ ἐκ τῆς γῆς πλα-

(1) Συμφώνως καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος ἐρμηνεύει τὸ, Ἐδῶμ, λέγων. „ Ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆ Ἐδῶμ, τι- „ τέστι γῆνος “. ὁ δὲ Κρήτης Ἀνδρέας τὸ, Ἐδῶμ ἐρμηνεύσεν ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ Κανόνι. „ Θερμασίαν „ ψυχῆς φιλακαρτημόνος “. ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει. „ Ἐδῶμ δὲ τὴν ἐρυθρὰν ὀνομάζουσι γῆν “. (Ἐρμην. εἰς τὸν Ἡσαΐαν).

(2) Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ β΄. ἤχου τῆς Ὀκτωῆχου, τὸ λέγον. „ Αἵματι, Χρι- „ σε, τῷ σῶ πεφοινιγμένῳ, ἕτως ἐξηγεῖ τὸ, „ Πλυ- „ νει ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτῆ “. „ Στολὴ καὶ περι- „ βολὴ τῆ Κυρίου καὶ ἱμάτιον ἢ σὰρξ λέγεται, ἢ „ τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐπλυνεν ἂντὶ τοῦ, διάβροχον ἐ- „ ποίησε καὶ ἐφοίνιξεν, ἠγουν ἐβλάψεν, ἠρύθρωσεν ἢ „ τὸ, ἐπλυνεν ἂντὶ του, ἐκάθρηε διὰ γὰρ τῆς οἰ- „ κείας σαρκὸς ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκάθρηεν „ ὁ Χριστὸς τοῦ ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἐκτακέντος αὐ-

„ τῆ μολυσμοῦ “ ὡς περ γὰρ ἐβαπτίσασα μὴ θεό- „ μενος αὐτὸς καθάρσεως, ἀναμάρτητος ὢν, ἀλλὰ „ διὰ τοῦ βαπτισθῆναι αὐτὸς τὴν ἀνθρωπείαν πά- „ σαν φύσιν ῥυπαρθεῖσαν τῇ ἀμαρτίᾳ ἀπέπλυνεν. „ οὕτω καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὴν ἐκ τοῦ φοι- „ νίξας σάρκα, ἀπασαν τὴν τῶν ἀνθρώπων οὐσίαν „ ἐκάθρηε “. Τούτο τὸ ἴδιον σχεδὸν ἀναφέρει καὶ ὁ ὁμόφυχης τοῦ θεοῦ Κοσμᾶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τινι Τροπαρίῳ τοῦ β΄. ἤχου τῆς Ὀκτωῆ- „ χου, λέγων αὐτολεξεῖ. „ Ἰδόντες σε ἐφρίξαν ἡμφιε- „ σμένον στολὴν ἐκδικήσεως οἱ πυλωροὶ τοῦ ἄδου, „ Χριστέ “. ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ζωναρᾶς λέγει. „ Πε- „ ριεβάλετο οὖν τὴν σάρκα ἵνα λάθῃ τὸν ἀπειν- „ σκντα τὸν ἀνθρώπων (ἦτοι τὸν Διάβολον), καὶ „ ἐκδικῆσῃ τὸ οἰκτεῖον ποῖημα τυραννοῦμενον διὸ καὶ „ ἱμάτιον ἐκδικήσεως εἰρηκεν αὐτὴν ὁ Προφήτης (Ἡ- „ σαΐας δηλ.) καὶ ἀνταποδώσεως περιβολὴν “. .

πλασθέντες ἄνθρωποι. Εἶτα ἀκολουθῶν λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς ἀγαλλιόσεως· διότι, φησὶν, ὁ ἐχθρὸς τῶν ἀνθρώπων ἄδης, καὶ ὁ τοῦ ἄδου πρόξενος Διάβολος ἐσκυλεύθη ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ἔχασεν ὅλα τὰ νοητὰ κούρη ὅπου εἶχε, κρατῶν δεσμίους ἐν ἑαυτῷ τὰς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀποθανόντων ψυχάς. Καὶ λοιπὸν ὅλοι πρέπει νὰ ψάλλουν τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ἐκεῖνον τοῦ Ὡσηὲ „Ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου Ἄδη τὸ νῆκος;“ (Ὡσ. 17'. 14.) καὶ νὰ λέγουν μετὰ τῆ Θεολόγου Γρηγορίου πρὸς τὸν Διάβολον· „Τῷ Σταυρῷ βέβλησαι· τῷ ζωποικῷ τεθανάτωσαι· ἄπιους εἶ, νεκρὸς, ἀκίνητος, ἀνερέμγητος, καὶ, εἰ τὸ σχῆμα σώζεις ὄφεις, ἐν ὕψει στιλιτευόμενος.“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάχα). Ἄς ἐτοιμάσουν δὲ καὶ αἱ μυροφόροι γυναῖκες τὰ μῦρα καὶ τὰ ἀρώματα, καὶ ἄς ἔλθουν νὰ προῦπανθήσουν εἰς τὸν τάφον, ἵνα πληροφορηθοῦν περὶ τῆς ἰδικῆς μου ἀναστάσεως· ἐκεῖ γὰρ εὐροῦσαί με καὶ ἀκήσασαι τὸ „Χαίρε“ ἀπὸ τὸ στόμα μου, ἔχουν νὰ πιστεύσουν ὅτι ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν. Προτείνει δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν χαρᾶς ὁ Ἀσματογράφος· διότι ἐγὼ, λέγει, τάρτα λυτροῦμαι καὶ ἐλευθερῶ ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τὸν ἄδην τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν καὶ ὅλον τὸ γένος αὐτῶν (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ, Παγγενῆ, ἀντὶ Παγγενῶ;). Εἶπε δὲ τοῦτο διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐσαρκώθη καὶ ἔπαθε καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη διὰ μόνους τοὺς προπάτορας, ἀλλὰ διὰ ὅλον τὸ γένος αὐτῶν ταῦτα ὑπέμεινε. Δόξα τῇ οἰκονομίᾳ σου, Κύριε· δόξα τῇ φιλανθρωπίᾳ σου, Δέσποτα· δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, Ἄγιε, ὅτι θέλων ὑπὲρ ἡμῶν ταῦτα πέπονθας.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα κατανυκτικώτατον Κανόνα τῆς Θεοσώμου ταφῆς τοῦ Κυρίου νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ συσταυρωθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν, ἢ γουν νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ τὴν κατὰ πράξιν καὶ ἐνέργειαν ἀμαρτίαν· καθὼς εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τὰ φαινόμενα πάντα δεῖται Σταυρῶ, τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατ' αἰσθησιν ἐνεργουμένων ἐπεχούσης τὴν σχέσιν ἕξεως.“ (Κεφ. ξγ'. τῆς πρώτης ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.), νὰ συνεκρωθῶμεν μετὰ αὐτὸν, ἀπέχοντες καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐσωτερικὰς τῶν παθῶν καὶ λογισμῶν κινήσεις καὶ κλίσεις· καὶ νὰ συνενταφιασθῶμεν μετὰ τὸν Κύριον, ἀφίνοντες καθεθερίαν ἐμπαθῆ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, καὶ φαινόμενοι ἐν τῷ Κόσμῳ τούτῳ ὡς νὰ μὴ εἴμεθα· καθὼς ὁ ἀνωτέρω Μάξιμος εἶπε· „Τὰ νοούμενα πάντα δεῖται ταφῆς, τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἐνεργουμένων ὀλικῆς ἀκινήσεως.“ (Κεφ. ξζ'. αὐτόθ.) Ἄς συνεκρωθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν ἵνα ἀντὶ μὲν τῆς νεκρώσεως συναναστηθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν· ἐναντία γὰρ εἶναι ἡ νέκρωσις μετὰ τὴν ζωὴν καὶ ἀνάστασιν· ἀντὶ δὲ τῆς σταυρώσεως νὰ συνδοξασθῶμεν μετὰ τὸν Χριστὸν· καθότι ἡ σταύρωσις ἀτιμωτέρα καὶ ἀδοξωτέρα φαίνεται τῆς νεκρώσεως· ἀντὶ δὲ τῆς ταφῆς νὰ συμβασιλεύσωμεν μετὰ τὸν Χριστὸν· ἐναντία γὰρ εἶναι ἡ ταφή μετὰ τὴν βασιλείαν· ἡ μὲν γὰρ ταφή κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ καταλιμπάνῃ καὶ γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ γῆ καὶ Κόσμῳ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ Κόσμῳ, καὶ νὰ ἐμβαίῃ ἔξω καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν θεωρίαν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς κατ' ἡσυχίαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νοῦς ἐπιστροφῆς καὶ ἐργασίας τῆς νοερᾶς Προσευχῆς· ἡ δὲ βασιλεία καὶ ἡ Βασιλεὺς πάντων ἐστὶ Κύριος καὶ Δεσπότης· οὕτω σχολιάζει ὁ σοφὸς Νικήτας τὰ λόγια Γρηγορίου τῆ Θεολόγου τὰ λέγοντα· „Τέλος, συσταυρωθῆτι τῷ Χριστῷ· συντάφηθι προθύμως, ἵνα καὶ συναναστής (τῷ Χριστῷ διπλαδῆ) καὶ συνδοξασθῆς, καὶ συμβασιλεύσης.“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).

Ἄμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ γένωμεν μιμηταὶ τοῦ εὐλογημένου Ἰωσήφ τοῦ Ἀριμαθαίου καὶ τοῦ ἀγίου Νικοδήμου, τῶν ἐνταφιαστῶν τοῦ Κυρίου. Πῶς δὲ γινόμεθα μιμηταὶ Ἰωσήφ τοῦ Ἀριμαθαίου; Ἄκουσον. Ἰωσήφ θέλει νὰ εἰπῇ προσθήκη καὶ αὐξήσις· Ἀριμαθαῖος δὲ ἐρμηνεύεται „Αἶρων ἐκεῖνο“. Ὅταν λοιπὸν ἡμεῖς προσθέτωμεν καὶ αὐξάνωμεν πάντοτε εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, τῶν δὲ ὀπίσθεν ἐπιλανθανόμενοι κατὰ τὸν Παῦλον, καὶ ὅταν ἡμεῖς αἶρωμεν· ἢτοι βαστάζωμεν τὸ ἀγαθόν, τότε μιμούμεθα τὸν μακάριον Ἰωσήφ· ἀλλὰ καὶ ὅταν λάβωμεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ διὰ τῆς κοινωνίας καὶ μεταλήψεως, καὶ κατατιθέμεθα αὐτὸ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, ὡς μέσα εἰς τάφον κατεσκευασμένον ἀπὸ πέτραν (τουτέστιν ἀπὸ μνημονικὴν ψυχὴν καὶ μὴ λησμονοῦσαν τὸν Θεόν), καὶ ὅταν τελιξώμεν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα μέσα εἰς σινδόνι καθαρόν· ἢτοι δεχθῶμεν αὐτὸ μέσα εἰς καθαρόν σῶμα (σινδόνι γὰρ τῆς ψυχῆς καὶ φέρεμα εἶναι τὸ σῶμα)· καθὼς ταῦτα τροπολογεῖ εἰς τὰ ἦθη ὁ ἱερός Θεοφύλακτος Βελγάριας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου κεφ. 15'. καὶ τότε μιμούμεθα τὸν Ἰωσήφ.

Καὶ

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ὅποιοι εἶναι Πρακτικὸς καὶ Θεωρητικὸς, καὶ διὰ μὲν τῆς Πράξεως αἶρει ἀπὸ λόγου τοῦ κάθε προσπάθειαν ὑλικὴν, διὰ δὲ τῆς Θεωρίας προστίθεται καὶ αὐξάνει εἰς γνῶσιν πνευματικὴν καὶ βαστάζει εὐλαβῶς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ: ἦτοι μεταλαμβάνει ἀξίως αὐτὸ, ζητῶν τοῦτο παρὰ τοῦ σταυροῦντος, τουτέστι παρὰ τοῦ ἀναξίως μεταλαμβάνοντος, ὅς τις καὶ γίνεται ἔνοχος τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Παῦλον· καθὼς ταῦτα λέγει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· „Κὰν Ἰωσήφ ἢς ὁ Ἀριμαθαῖος, αἴτησαι τὸ σῶμα παρὰ τοῦ σταυροῦντος, σὸν γενέσθω τὸ τοῦ Κόσμου καθάρσιον“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὅσοι λοιπὸν ταῦτα ποιῶσιν, αὐτοὶ μιμοῦνται τὸν Ἀριμαθαῖον Ἰωσήφ.

Πῶς δὲ γινόμεθα καὶ μιμηταὶ τοῦ μακαρίου Νικοδήμου; Ἄκουσον. Νικοδήμος εἶναι ὁ κατὰ διάνοιαν μὲν καὶ θεωρίαν ὑγιὴς καὶ στερεὸς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν δὲ πρᾶξιν τῶν ἐντολῶν ὑπὸ φιλοσαρκίας παραιτούμενος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων: ἦτοι διὰ τὰς προσβολὰς τῶν παθῶν καὶ Δαιμόνων· ἀλλὰ καὶ ὅποιος ἐνταφιάζει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ μεταχειρίζεται εὐσεβῶς τοὺς περὶ τῆς Χριστοῦ λόγους, καὶ πνέει αὐτοὺς εὐδιδίαν πνευματικὴν ἀποφέροντας, καὶ αὐτὸς, λέγω, ἄλλος Νικοδήμος καὶ μιμητὴς Νικοδήμου γίνεται· καθὼς ἡ ἀνωτέρω σοφὸς Νικήτας λέγει, σχολιάζων ἐκεῖνα τὰ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· „Κὰν Νικοδήμος ἢς ὁ νυκτερινὸς Θεοσεβὴς, μύροις αὐτὸν ἐνταφίασον“ (Λόγος εἰς τὸ Πάσχα). Ἐὰν λοιπὸν οὕτω ποιῶμεν, καὶ τούτους τοὺς ἐνταφιαστάς τοῦ Κυρίου μιμώμεθα, δὲν θέλει μᾶς ἐμποδίσει ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σωτηρίαν μας οὔτε πλούτος, οὔτε ἀξιώματα, οὔτε ἀρχοντίαι· καθότι ὁ μὲν Ἰωσήφ ἦτον πλούσιος καὶ εὐσχήμων (ἦτοι σεμνὸς, εὐλαβὴς) βουλευτὴς (τὸ δὲ, βουλευτὴς ἦτον ἀξίωμα πολιτικόν, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνοι ὅπου εἶχον ἠναγκάζοντο νὰ ἐπιμελῶνται τὰ τῆς ἀγορᾶς πράγματα, ἵνα μὴ εἰς αὐτὰ γίνωνται ἀταξίαι)· ὁ δὲ Νικοδήμος ἦτον ἀρχὼν τῶν Φαρισαίων· καὶ οὕτω θέλομεν ἀξιοθῆ νὰ συγκοινωνήσωμεν καὶ ἡμεῖς τῆς δόξης αὐτῶν καὶ μακαριότητος· εἰ δὲ τοῦτο εἶναι μέγα εἰς ἡμᾶς, τὸ ἐλάχιστον, θέλομεν ἀξιοθῆ νὰ ἰδοῦμεν τὴν ἐν Οὐρανοῖς δόξαν αὐτῶν καὶ λαμπρότητα· καὶ τούτα γὰρ δὲν εἶναι ὀλίγον.

Τί λέγω; Ἐὰν ἡμεῖς θάπτωμεν ἐντίμως τὸν Κύριον μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ περιεργάζωμεν αὐτὸν μὲ τὰ ὁθήνια: ἦτοι μὲ τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σουδάριον τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀπλὴ καὶ ἀποκίλος γνῶσις τῆς Θεολογίας, βέβαια θέλομεν ἰδεῖ καὶ ἡμεῖς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νοερῶς, ὅς τις εἶναι εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἀθέατος, καὶ θέλομεν γένει εἰς ὅλους τοὺς φιλοθέους αἰδέσιμοι καὶ σεβάσμοι· διότι ἐλευθερόνομεν τὸν Κύριον ἀπὸ τὸν θρίαμβον καὶ ὀνειδισμόν ὅπου λαμβάνει, μένων ἀταφος καὶ γυμνὸς ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν, καὶ δὲν ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἀπίστους νὰ τὸν βλασφημοῦν διὰ τὴν ἐν τῷ Σταυρῷ προσήλωσιν· οὕτω γὰρ τροπολογικῶς καὶ ἀναγωγικῶς ἐννοεῖ ταῦτα ἡ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· „Μνημεῖον ἐστὶν ἰσως Δεσποτικὸν ἢ ὁ Κόσμος οὗτος, ἢ ἡ ἐκάστου τῶν πιστῶν καρδία· τὰ δὲ ὁθήνια οἱ τῶν αἰσθητῶν μετὰ τῶν κατὰ τὴν ἀρετὴν τρόπων ὑπάρχουσι λόγοι· τὸ δὲ σουδάριον ἡ τῶν νοητῶν ἐστὶ μετὰ τῆς ἐνδεχομένης Θεολογίας ἀπλῆ καὶ ἀποκίλος γνῶσις“ (Κεφ. ξα. τῆς Α'. ἐκατοντάδος τῶν Θεολογικῶν)· καὶ πάλιν· „Οἱ θάπτοντες ἐντίμως τὸν Κύριον καὶ ἐνδόξως, ἀναστάντα“ θέασονται πᾶσιν ὄντα τοῖς αἰδέσιμον ἀθέατον“ (Κεφ. ξβ. αὐτόθ.) καὶ πάλιν· „Ὁ θάπτων ἐντίμως τὸν Κύριον πᾶσιν ἐστὶ τοῖς φιλοθέοις αἰδέσιμος· θρίαμβου γὰρ αὐτὸν καὶ ὀνειδούς καθηκόντως ἐρρύσατο, βλασφημίας ὑπόθεσιν οὐκ ἀφείς τοῖς ἀπίστοις τὴν ἐν τῷ ξύλῳ αὐτοῦ προσήλωσιν“ (Κεφ. ξγ. αὐτόθ.) Ἐἴθε λοιπὸν τούτων πάντων ἀξιοθείημεν ἅπαντες ἡμεῖς οἱ τὴν Θεόσωμον ταφὴν ἐορτάζοντες χάριτι καὶ φιλανθρωπία αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ταφέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Αν χθές, ἀδελφοί, συνετάφημεν μετὸν Χριστὸν διὰ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ εἰς τὴν Θεόσωμον ταφὴν αὐτοῦ μελουργηθέντος Κανόνος ὑπὸ τῆς Θεοῦ Κοσμᾶ, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συναναστηθῶμεν σήμερον μετὸν ἀναστάντα Χριστὸν διὰ τῆς ἐξηγήσεως τῆς εἰς τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ μελουργηθέντος Κανόνος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ; Καὶ ἂν ἐχθές διὰ τοῦ Ἱεράρχου Κοσμᾶ ὡς ἄλλος Ἀριμαθαῖος Ἰωσήφ, ἢ Νικοδήμος ἐνταφιάσαμεν τὸν γλυκύν μας Ἰησοῦν, καὶ μετὸ καθαρὸν σινδόνι περιστείλαμεν αὐτὸν, καὶ μετὸ μίγμα τῆς σμύρνης καὶ τῆς αἰθῆς ἀλείψαμεν, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον καὶ σήμερον διὰ τοῦ Πρεσβυτέρου Ἰωάννου ὡς ἄλλη τις Μαρία Μαγδαληνὴ, ἢ Σαλώμη νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ μνήμα τῆς ζωοδότου μετὰ τὰ μῦρκα τῶν ἀρετῶν καὶ ἀρώματα, ἵνα καὶ τῆς τῶν Ἀγγέλων ὀπτασίας ἀξιοθέητες ὑπαντήσωμεν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ ἀκούσωμεν ἐκ τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ στόματος τὴν παμφιλτάτην ἐκείνην καὶ χαροποιᾶν φωνὴν τὴν λέγουσαν· „ Χαίρετε “; „ Ἴδὲ γὰρ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· Χαίρετε “. (Ματ. κη. 9.) ἢ πῶς δὲν χρεωστοῦμεν νὰ δράμωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Θεοδόχον τάφον ὡς ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης διὰ τῆς Πράξεως καὶ Θεωρίας ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὀσθῖα καὶ τὸ σουδάριον κενὰ καὶ εὐκαιρα, καὶ δι' αὐτῶν πληροφορηθῶμεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου;

Καθὼς γὰρ ἠκολουθήσαμεν χθές καὶ προχθές εἰς τὰ ταπεινὰ καὶ λυπηρὰ τῆς Κυρίως οὕτως εἶναι πρέπον νὰ ἀκολουθήσωμεν καὶ σήμερον εἰς τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ χαρμόσυνα· καὶ καθὼς εἶδομεν αὐτὸν κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καρφονόμενον χεῖρας καὶ πόδας, ποτιζόμενον ὄξος καὶ χολήν, στεφανούμενον μετὰ ἀκάνθας, κεντούμενον μετὰ λόγχην, καὶ τὸ πρόσωπον ἔχοντα ἄτιμον καὶ ἐκλείπον παρὰ τῆς Υἱᾶς τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, καὶ τὰ ἄλλα πάθη ὑπομένοντα διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν· οὕτω καὶ σήμερον πρέπει, καὶ πολλάκις πρέπει νὰ εἰδῶμεν αὐτὸν νοερῶς διὰ τῆς πίστεως ὡς νυμφίον ἐστολισμένον μετὰ τὸ ὑπέρλαμπρον φῶς τῆς Ἀναστάσεως ἐκβαίνοντα μὲν ἀπὸ τὸν τάφον ὡς ἀπὸ νυμφικῆν παστάδα, λάμποντα δὲ ὑπὲρ τὸν ἥλιον. Διὰ τοῦτο ἄς ἀκολουθήσωμεν, ἀδελφοί, εἰς τὴν ἱεράν Μοῦσαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν χαριτάνυμον Ἰωάννην, τὸν διὰ τὴν ἐπανθοῦσαν αὐτῷ χάριν καὶ εὐροίαν τῆς εὐγλωττίας ἐπονομασθέντα Χρυσορρόαν· ἄς ἀκολουθήσωμεν, καὶ ἄς ἐρμηνεύσωμεν τὸν εἰς τὴν λαμπρὰν Ἀνάστασιν τῆς Κυρίως μελουργηθέντα Κανόνα τε (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι πανηγυρικοὺς λόγους ἔχουσιν εἰς τὴν λαμπροφόρον Κυριακὴν τοῦ Πάσχα αἱ εἰσὶν Δεῖλαι Πατέρες. Ὁ Χρυσορρήμων, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος “ ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Εἶδετε χθές ληστοῦ εὐγνωμοσύνην “ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Απεδέμεθα τῆς νηστείας τὸ φορτίον “ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Πάλιν χρεῖα τις ἀναγκαῖα “ ὁ αὐτὸς δὲ Χρυσόστομος ἔχει καὶ ἄλλους λόγους ὀκτώ κατὰ σειράν εὐρισκομένους καὶ ἐκδομένους εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, οὗς δὲ εἶναι ἐν τῷ Ε. τόμῳ τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐκδόσεως ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε “ ἄλλον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Εὐκαιρον σήμερον ἀπαντας “. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἀναστάσεως ἡμέρα “ ἕτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι “. ἢ Νύσσης λόγ. ἡ ἀρχὴ „ Εἴ τις Πατριαρχῶν εὐλογία “ ἕτερον, ἢ

ἡ ἀρχὴ „ Οἱ πένητες τῶν ἀνθρώπων “ ὁ Βασίλειος λόγος, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Κινεῖ μὲν μὲ πρὸς τὸν λόγον “. Σαζόνται ἢ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ, αἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαίδιου καὶ Ἰβήρων καὶ τῆς τοῦ Διονυσίου. Ὁ μακάριος Νεῖλος (ἴσως δὲ οὗτος εἶναι ὁ σοφὸς ὁ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου μαθητὴς) λόγους ἔχει δύο εἰς τὸ Πάσχα· πρῶτον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἀναστάσεως λόγοις τὴν τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν τιμῶμεν. Ψυχὴ τις ἐστὶ δευτέρα τοῖς ἀνθρώποις ἢ ἀνάστασις “ δεύτερον, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἀνάστασις τῆς τοῦ Κυρίου προνοίας τὸ κεφάλαιον τοῦ κεφαλαίου δὲ Ψυχὴ μνημονεύσα καὶ τῆς περὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστίαν συζῶσα, ταῖς τῆς ἐχθροῦ δυσάλωτος γίνεται πάγαις “. Τούτων τῶν λόγων περικοπαὶ σώζονται παρὰ τῆς μυριεβίβλου τοῦ Φωτίου ἀναγνώσει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

ΗΤΟΙ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟΦΟΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ,

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ. (1)

ΑΝΕΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΟΣ.

ᾠδὴ ἀ. Ἦχος ἀ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀμαστάσεως ἡμέρα· λαμπρυθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου Πά-
 „ σχα· ἐκ γὰρ θαλάττης πρὸς ζῶην, καὶ ἐκ γῆς πρὸς Οὐρανὸν
 „ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπιπέδιον ἄδογτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Συνειδίζουσιν οἱ ῥήτορες νὰ μὴ μεταχειρίζονται Προίμια εἰς μερικοὺς πανηγυρικοὺς λό-
 γους, ἀλλ' εὐθύς νὰ ἀρχίζουσιν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν των· ὅθεν καὶ ὁ χαριτώνυμος
 Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, τούτους μιμούμενος, ὁ ῥήτωρ τοὺς ῥήτορας, καὶ ὁ πανηγυριστὴς
 τοὺς πανηγυριστάς, χωρὶς ἀκροστιχίδα, ἥτις τρόπον τινα ἔχει τὰξιν Προίμιου ἐν τοῖς
 Κανόσιν, ἀρχίζει τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Λαμπροφόρου ἡμέρας. Μὲ δὺα δὲ λαμπρὰ
 πράγματα ἠθέλησε νὰ λαμπρύνῃ τὴν λαμπρὰν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἀξίως τῆς ἰδικῆς
 του λαμπρότητος ὁ λαμπρὸς τῷ βίῳ καὶ λαμπρότερος τῷ λόγῳ καὶ λαμπρότατος τὴν
 ψυχὴν Ἰωάννης· πρῶτον μὲν γὰρ ἐλάμπρυνε τὴν λαμπρὰν ἡμέραν ταύτην ὅχι μὲ ἄλλον
 ἦχον, ἀλλὰ μὲ τὸν πρῶτον· διότι αὐτὸς εἶναι ἦχος ὅπου ἔχει τὸ μέλος ὀρθόν τε σύντο-
 νον καὶ γενναῖον· αὐτὸς ἔλαβε τὴν ἀρχὴν νὰ ἀδεται ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς, οἱ τινες εἶναι αἰ-
 νῶν ἐν Πελοποννήσῳ Μομεμβασῖται· ὅθεν καὶ Δάριος ὀνομάζεται αὐτὸς, κατὰ τοὺς Μουσι-
 κούς, Τετράφωνος καὶ Νάος διὰ τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ὅπου αὐτοὶ φιλοσοφοῦσι·
 καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, καθὼς ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα εἶναι ἡ ἑορτὴ τῶν ἑορτῶν καὶ
 ἡ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων, καὶ ἡ λαμπροτέρα ἡμέρα τῶν ἄλλων· οὕτω καὶ ὁ πρῶτος
 ἦχος ὁ ἐν αὐτῇ φαλλόμενος εἶναι ὁ ἦχος ὅλων τῶν ἄλλων ἦχων ὁ λαμπρότερος· διὸ καὶ
 μὲ τὴν κοινὴν γνώμην πάντων τῶν Μουσικῶν αὐτὸς ἐκρίθη ἀξίος νὰ λάβῃ τὴν πρῶτην
 τάξιν ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς ἦχους, καθὼς καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα μαρτυρεῖ·

„ Τέχνη μελοῦργός σους ἀγασθεῖσα κρότους,
 „ Πρῶτην νέμει σοι τάξι· ὦ τῆς ἀξίας!

Δευ-

(1) Ὅρα περὶ τοῦ Κανόνα τὸν ὅποιον ἐπαῖνεσεν σημειῶσιν τοῦ Τροπαρίου „ Νῦν πάντα πεπλήρωται
 ὁ θεῖος Κοσμὸς εἰς τὴν λαμπροφόρον ταύτην Ἀνά- „ φωτός“ ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ.
 στασιν τοῦ Κυρίου ἐν ἦχῳ δευτέρῳ κατὰ τὴν ὑπο-

Δεύτερον δὲ ἐλάμπρυνε τὴν Λαμπρὰν ὁ λαμπρὸς Μελωδὸς μετὰ τὰς λαμπρὰς ῥήσεις τοῦ λαμπροτάτου πανηγυριστοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἵνα ἐκ λαμπροῦ Πανηγυριστοῦ, ὑπὸ λαμπροῦ Μελωδοῦ, διὰ λαμπροῦ ἤχου, μετὰ λαμπρὰς ῥήσεις, λαμπρῶς τὸ λαμπρὸν τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας συγκροτῆται μέλος κατὰ τὴν δις διὰ πασῶν συμφωνίαν· καὶ τὸ θαυμαστόν εἶναι, ὅτι ἔχει μόνον τὰς ὑποθέσεις ἐκ τοῦ Θεολόγου λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ αὐτολέξει τὰς ἐκείνου μεταχειρίζεται λέξεις· ὅρα γὰρ ὅτι εὐθύς ἡ ἀρχὴ τῆς πρώτης ᾠδῆς ξηρὰ καὶ γυμνὴ ἀρύεται ἀπὸ τὰς Θεολογικὰς ἐκείνου πηγᾶς· οὕτω γὰρ ἐν μὲν τῷ εἰς τὴν Βραδυτῆτα λόγῳ αὐτοῦ ταύτην ποιεῖται τὴν ἀρχήν· „ Ἀναστάσεως ἡμέρα “· εἶτα φησὶ· „ Καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει “· ἐν δὲ τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ οὕτω γράφει αὐτολέξει· „ Πάσχα Κυρίου Πάσχα “· καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐξηγῶν τί θέλει νὰ εἰπῇ Πάσχα, οὕτω λέγει· „ Διλοὶ δὲ ἡ φωνὴ (τοῦ Πάσχα διλ.) τὴν διάβασιν, „ ἱστορικῶς μὲν διὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου πρὸς τὴν Χαναταίαν φυγὴν καὶ μετανάστασιν, „ πνευματικῶς δὲ διὰ τὴν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας „ πρόδον καὶ ἀνάβασιν “. Ταῦτα λοιπὸν τὰ τρία συνάψας ὁ Μελωδὸς εἰς ἓνα Εἰρμόν, τὴν μὲν πρότασιν τοῦ ἀνωτέρω Θεολογικοῦ λόγου κάμνει πρότασιν τοῦ ἰδικοῦ του Εἰρμοῦ, οὕτω λέγων· Ἀναστάσεως ἡμέρα· διὰ τῆτο ἄς λαμπρυνθῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Ἐκκλησίας λαοί.

Εἶτα ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ τοιοῦτου λαμπρυσμοῦ· ἐπειδὴ, φησὶ, εἶναι Πάσχα τοῦ Κυρίου. Διπλασιάζει δὲ τὴν λέξιν Πάσχα ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ δείξῃ τὸ περιχαρές τῆς ψυχῆς του· οἱ γὰρ ἔχοντες χαρὰν διπλασιάζουσιν ἐκεῖνα τὰ πράγματα καὶ ὀνόματα διὰ τὰ ὁποῖα χαίρουσιν, ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης χαρᾶς εἰς τοῦτο κινούμενοι· ὁ δὲ Θεολόγος τριπλασιάζει τὴν λέξιν Πάσχα διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὡς τὸ λέγει ὁ ἴδιος· „ Πάσχα Κυρίου Πάσχα, πάλιν ἐρῶ Πάσχα τιμῆ τῆς Τριάδος “. Εἶτα ἀκολουθῶς φέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐξηγήσιν τῆς λέξεως Πάσχα τὴν ὁποίαν βάλλει ὡς αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ λαμπρυνθῶμεν, καὶ λέγει τρόπον τινα· Δικαίως ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι πρέπει νὰ λαμπρυνώμεθα σήμερον, καὶ τὸ Πάσχα νὰ πανηγυρίζωμεν· ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς δὲν διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ γῆν εἰς γῆν, ἤγεν ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, καὶ ἀπὸ κατοικούμενον τόπον εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σιναῖ, καθὼς τὸ παλαιὸν τὸν Ἰσραὴλ διεπέρασεν, ἀλλὰ διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπίγεια διεβίβασεν ἡμᾶς εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὰ ἐπουράνια· διὰ τοῦτο ἄδομεν εἰς τὸν οὕτως εὐεργετήσαντα ἡμᾶς Κύριον τὸν ὄντως ἐπιβικιον ἐκεῖνον ὕμνον ὅπου ἔβαλλον οἱ Ἰσραηλιταὶ ὅταν διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν· „ Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται “.

Βλέπε δὲ, ἀγαπητὲ ἀναγνώστα, καὶ θαύμασον τὴν σοφὴν μέθοδον ὅπου μεταχειρίζεται εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς· τὸν γὰρ Εἰρμόν τοῦτον ἐσυγκροτήσας καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πρώτης ᾠδῆς· ἀφ' οὗ γὰρ αὐτὸς εἶπε „ Λαμπρυνθῶμεν λαοί “, ἐπίτηδες ἔφερε τὴν λέξιν Πάσχα καὶ ταύτην ὠνόμασε διάβασιν, ἵνα ἐκ τούτου ἀναγκασθῇ νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ τὴν διάβασιν ὅπου ἐποίησαν οἱ Ἰσραηλιταὶ διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, καὶ οὕτω νὰ συνάψῃ μετὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα τὴν πρώτην ᾠδὴν, καὶ νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς νὰ καταλάβωμεν ὅτι ἡ αἰσθητικὴ διάβασις ἐκεῖνη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦτον τύπος τῆς νοητῆς ἡμῶν διαβάσεως, καὶ ὅτι τὸ ἐκεῖνων Πάσχα ἦτον τύπος τοῦ ἡμετέρου Πάσχα· ἀπὸ τοῦ Πάσχα γὰρ, ὃ διλοὶ διάβασις, μετωνομάσθη Πάσχα τροπῇ τοῦ δασέως Φ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον ψιλὸν Π. καὶ τοῦ ψιλοῦ Κ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον δασύ Χ. ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Τοῦ δὲ σωτηρίου „ πάθους ὄνομα τοῦτο (ἦγουν τὸ Πάσχα, ἀπὸ τῆ πάσχειν δηλαδὴ ὑπὲρ ἡμῶν τὸν Χριστόν) εἶναι τινες νομίσαντες, εἶτα ἐξελληνίζοντες τὴν φωνὴν κατὰ τὴν τοῦ Φ. πρὸς τὸ Π. καὶ τοῦ Κ. πρὸς τὸ Χ. μεταποίησιν, Πάσχα τὴν ἡμέραν προσηγορέυκασι· παραλαβούσα δὲ ἡ συνήθεια τὴν φωνὴν, ἰσχυρωτέραν ἐποίησε, προστρεχούσης τῆς τῶν πολλῶν „ ἀκοῆς ὡς εὐσεβεστέρῳ τῷ ῥήματι “. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) (1).

Ω-

(1) Μετὰ τὰ λόγια ταῦτα εἰσφέρει ὁ Θεολόγος ὅτι τὰ πάθος, ἀλλὰ, καθὼς αὐτὸς λέγει, ἀπὸ τοῦ Πάσχα δὲν ἀσμένιζει εἰς τὴν γνώμην ταύτην τῶν πολλῶν, μετωνομάσθη Πάσχα· καὶ οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια· ἄγουσιν ὅτι ὠνομάσθη τὸ Πάσχα ἀπὸ τοῦ σωτηρίου πρώτον, διότι βλέπομεν ὅτι καὶ οἱ ἐβδόμηκοντα τὸ

Ὡραία δὲ εἶναι καὶ πανηγυρικὰ τὰ εἰς τὸ ὄνομα τῆ Πάσχα ἐγκώμια Ἰωσήφ τοῦ Βρυενίου λέγοντος· „ Πάσχα διάβασις ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς φῶς· Πάσχα ἐξέλευσις ἀπὸ τοῦ ἄδου εἰς γῆν· Πάσχα ἀνάβασις ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς· Πάσχα μετάβασις ἀπὸ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν· Πάσχα ἀνάστασις τῶν πεπτωκότων βροτῶν· Πάσχα ἀνάλησις τῶν ἐξορίστων Ἐδέμ· Πάσχα ἀνάρρυσις τῶν αἰχμαλώτων φθορᾶ· Πάσχα πιστῶν ἢ ὄντως ζωὴ· Πάσχα παντὸς τοῦ Κόσμου τρυφή· Πάσχα Τριάδος Θείας τιμὴ· Ἀκόρετος ἢ τοῦ Πάσχα προσηγορία, ὅτι πολλαπλάσιος ἢ διὰ τούτου διπλουμένη χάρις· τοῦτο καὶ γὰρ ψυχῶν ἢ ἀναψυχὴ, τοῦτο τῶν νόων ἢ ἁρμονιή, τοῦτο σωμάτων ὁ κουφισμὸς, τοῦτο ὀμμάτων ὁ φωτισμὸς, τοῦτο λαρυγγῶν ὁ γλυκασμὸς, τοῦτο θυμῶν, τοῦτο θερμότης, τοῦτο εἰρήνη, τοῦτο χαρὰ“· (Λόγος εἰς τὴν Λαμπρὰν Τόμ. Γ΄.)

Τροπάριον.

„ Καθαρθώμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὀψόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς Ἀμαστάσεως Χριστοῦ ἐξαστράπτουτα, καὶ χαίρετε φάσκορτα, τραμῶς ἀκουσόμεθα, ἐπιτίκιον ἄδομτες.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι σύνθετος ἐν ψυχῆς καὶ σώματος, ἔχει διπλᾶς τὰς αἰσθήσεις, πέντε τῆς ψυχῆς καὶ πέντε τῆς σώματος· καὶ αἱ μὲν τῆς ψυχῆς εἶναι αὗται: νῆς, διάνοια, δόξα, φαντασία, αἰσθησις· αἱ δὲ τοῦ σώματος εἶναι αὗται: ὄρασις, ἀκοή, ἄσφρησις, γεῦσις, ἀφή. Παραγγέλλει λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελῶδὸς νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς τὰς νοερὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς ἀπὸ κακᾶς ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦς, ἀπὸ λογισμοῦς βλασφημῶν, πονηρῶν καὶ αἰσχροῦς, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη τὰ καλούμενα ψυχικὰ· ὁμοίως νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματός μας· καὶ τὰ μὲν ὀμμάτιά μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰ ἀπὸ θεάτρα καὶ χοροῦς καὶ παιγνίδια καὶ ἀπὸ ἄλλας αἰσχροῦς καὶ πονηρὰς θεωρίας αἱ ὁποῖαι προξενούσι κέντρα τῶν σαρκικῶν ἠδονῶν· τὰς δὲ ἀκοὰς μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ἀκούουν τραγοῦδια, αἰσχρολογίας, βλασφημίας, κατακρίσεις, ὕβρεις, φιλονεικίας, μάχας, ψευδολογίας, ματαιολογίας· ὡσαύτως δὲ παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς νὰ φυλάττωμεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις μας ἀπὸ τὰ βλαπτικὰ ἀντικείμενα, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις ὡς ἀπότινας θυρίδας ἀναβαίνει ὁ τῆς ψυχῆς θάνατος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „ Ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων“· (Ἱερ. 9. 20.)

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐρανίσθη τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελῶδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „ Διατηρεῖται δὲ εἰς πέμπτην ἡμέραν (τὸ πρόβατον τὸ ἐν τῷ Πάσχα θυόμενον, δηλαδὴ καὶ τὸν Χριστὸν προτυποῦν), ἴσως ὅτι καθαρτικὸν αἰσθήσεων τὸ ἐμὸν θυμῶν, ἐξ ὧν τὸ πταίειν, καὶ περὶ ἃς ὁ πόλεμος, εἰσδεχομένης τὸ κέντρον τῆς ἀμαρτίας“· (Λόγος εἰς τὸ Πάσχα) Ἐὰν λοιπὸν καθαρθώμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ὄρασιν, βέβαια θέλομεν ἀξιώσθαι νὰ εἰδῶμεν μετὰ τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅστις ἀνιστάμενος ἀπὸ τὸν τάφον, ἐξαστράπτει ὑπὲρ τὸν ἥλιον μὲ τόσον πολὺ καὶ ὑπερβολικῶν φῶς τῆς ἀναστάσεως, ὥστε

Φάσχα μετέτρεψαν εἰς τὸ Πάσχα· ὁδὸν ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ ἐξόδῳ· „ Καὶ φάγεθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς· Πάσχα ἐστὶ Κυρίου“· (Ἐξ. 16. 11.) καὶ πάλιν· „ Οὗτος ὁ νόμος τοῦ Πάσχα“· (αὐτ. 43.) καὶ μυρία ἄλλα· δευτερον, διότι, ἂν τὸ Πάσχα γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ πάσχειν, δὲν σημαίνει πλέον διάβασιν, καὶ μάτην λέγει τοῦτο ἐδῶ ὁ Μελῶδὸς, καὶ ὅσοι ἄλλοι τοῦτο φασίν· Ὁ δὲ Χρυσόστομος κατὰ ἄλλην ἐνδοχὴν ἐνόησε τὸ ὄνομα τοῦ Πάσχα, λέ-

γων· „ Καὶ αὐτόγε τὸ τῆς ἑορτῆς ὄνομα πλείστην ἔχει τὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐρμηνευόμενον· ὑπερβασις μὲν γὰρ ἐστὶ καθ' ἐρμηνείαν τὸ Πάσχα, ὅτι ὑπερέβη τοὺς Ἑβραίων οἴκους ὁ τὰ πρωτότοκα παίων ὀλοθρευτῆς· ὑπερβασις δὲ τοῦ ὀλοθρευτοῦ παρ' ἡμῖν ἀληθῆς, ὅταν καθάπαξ ἡμεῖς ὑπερβαίῃ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀνισταμένου ὑπὸ Χριστοῦ“· (Λόγ. α. εἰς τὸ Πάσχα ἐκ τῶν ἢ οὐ ἢ ἀρχὴ „ Πάσχα μὲν γῆνον“).

ἄσπε αὐτὸ διὰ τὴν ὑπερβολὴν εἶναι ἀπλησίαστον· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν εἰπών· „Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται“· (Ματθ. ε΄ 8.) Τὸ δὲ „Ἀπρόσιτον“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανάσιαν, φῶς οὐκ ἔχει ἀπρόσιτον“· (ἀ. Τιμ. ε΄ 16.) Ὁμοίως, ἐὰν καθαρισθῶμεν κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ νοερὰν ἀκοὴν τῆς ψυχῆς, καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἀκοὴν τοῦ σώματος, βέβαια θέλομεν ἀκούσει καὶ ἡμεῖς τρανώσει καὶ καθαρῶς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νὰ λέγῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς καθῶς εἰς τὰς Μυροφόρους τὸ „Χαίρετε“.

Τί λέγω; Ἐὰν καθαρισθῶμεν οὐ μόνον κατὰ τὰς δύο ταύτας αἰσθήσεις τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀκοὴν, ἀλλὰ κατ' ὅλας ὁμῶς, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς νοητὰς χάριτας τῆ ἀναστάσεως Κυρίου· ἡ νοερὰ γὰρ ὀσφρησις ἡμῶν κεκαθαυμένη οὕσα ἔχει νὰ ὀσφραίνεται τὴν νοητὴν ὀσμὴν καὶ εὐωδίαν τοῦ μύρου τοῦ ἀποπνέοντος ἐκ τοῦ ἀναστάντος Δεσπότου, καθῶς γέγραπται· „Ὁσμὴ μύρων σε ὑπὲρ πάντα ἀρώματα“· (ᾠδ. ἀ. 3.) ὁμοίως καὶ ἡ νοερὰ ἡμῶν γεῦσις ἔχει νὰ γεύεται τὴν νοητὴν χριστότητα τοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντος, κατὰ τὸ „Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χριστὸς ὁ Κύριος“· (Ψαλ. λγ΄ 8.) ἀλλὰ καὶ ἡ νοερὰ ἡμῶν ἀφὴ θέλει αἰσθάνεται τῆς νοητῆς τοῦ ἀναστάντος περιλήψεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήφεται με“· (ᾠδ. β΄ 6.) ὅθεν ὁ Σιναιτὴς εἶπε θεῖος Γρηγόριος· „Ὁ μὴ ὁρῶν καὶ ἀκούων καὶ αἰσθανόμενος πνευματικῶς, νεκρὸς ἐστὶ“· (Κεφ. πζ΄.) ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματοφόρος ἐκεῖνος καὶ ὑψηλόνος ἄγγελος Κάλλιστος εἶνα ὁλόκληρον κεφάλαιον ἐξοδεύει ἐν χειρογράφοις σωζόμενον, ἐν ᾧ ἀποδεικνύει ὅτι παντὶ αἰσθητηρίῳ νοερῷ λιπτὸς ὁ Θεὸς διὰ φιλανθρωπίαν γίνεται.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀπολαύσῃ τὰς νοητὰς χάριτας τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ μὲ ὅλας τὰς νοερὰς καὶ σωματικὰς αἰσθήσεις, πᾶς ἐδῶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ἀναφέρει μόνως τὰς δύο, τὴν ὄρασιν τῆς ψυχῆς (ἦτοι τὸν νοῦν· ὅπερ γὰρ ἐστὶν ὀφθαλμὸς τῷ σώματι, τῆτο νῆς τῇ ψυχῇ κατὰ τὸν θεῖον Δαμασκηνόν) καὶ τὴν ὄρασιν τῆ σώματος, ὁμοίως καὶ τὴν ἀκοὴν τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν σωματικὴν; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ταύτης λέγομεν ὅτι τὰς δύο μόνον ἀπέφερον ὁ Μελωδὸς, πρῶτον, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ πρῶται καὶ κυριαὶ καὶ κορυφαίωτάται τῶν ἄλλων, δεύτερον, διότι αὐταὶ μόναι αἱ δύο ἐνεργήθισαν ὑπὸ τῶν Μυροφόρων ἐν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου· διὰ τῆς ὁράσεως γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν εἶδον τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ διὰ τῆς ἀκοῆς ἤκουσαν τὰ γλυκύτατα λόγια ὅπου εἶπε πρὸς αὐτὰς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ὁ ἀναστὰς Ἰησοῦς· διότι ἂν καὶ ἡ ἀφὴ ἐτολμήθη παρὰ τῆς Μαρίας νὰ ἐνεργηθῇ, ἔμεινεν ὁμως πάλιν ἀνενέργητος· ἤκουσε γὰρ αὐτὴ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ὁ Κύριος, λέγων· „Μαρία μή μου ἄπτου“· (Ἰω. κ΄ 17.)

Ἐὰν λοιπὸν καθαρισθῶμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς δύο, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς χάριτας τοῦ ἀναστάντος, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω· ἐὰν δὲ ἡμεῖς ἀκάθαρτοι κατ' αὐτάς, δὲν θέλομεν ἀξιοθῆ οὔτε τὸν Χριστὸν νὰ ἰδῶμεν, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ νὰ ἀκούσωμεν· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Σολομῶντα, „Εἰς κακότεχρον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατὰ χρεῶ ἀμαρτίας“· (Σοφ. α΄ 4.) καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „Μῦρον δοχεῖον σαπρὸν οὐ πιστεύεται“· καὶ πάλιν· „Καθαροῦ γὰρ ἄπτεσθαι οὐ θέμις μὴ καθαρῷ“· καὶ αὖθις· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἶτα τὸ καθαρῷ προσομιλητέον“· (Λόγ. ἀ. περὶ Θεολογίας) Τί λέγω; ὅχι μόνον ἀκάθαρτοι ὄντες κατὰ τὴν ὄψιν καὶ ἀκοὴν δὲν θέλομεν ἰδεῖ τὸ ὑπέρλαμπρον καὶ παντοπόθητον πρόσωπον τοῦ ἀναστάντος Δεσπότου, οὔτε θέλομεν ἀκούσει τὴν γλυκυτάτην αὐτοῦ φωνὴν, ἀλλὰ καὶ θέλομεν ἐλεγχθῆ παρ' αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς λέγοντος ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἡσαίου· „Ἀκοῆ ἀκούσατε καὶ οὐ μὴ συνήτε, καὶ βλέποντες βλέφετε καὶ οὐ μὴ ἴδετε“· (Ἠσ. 5.) ὁ γὰρ ἀκάθαρτος ὢν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, αὐτὸς εἶναι ἀκάθαρτος καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀκάθαρτος δὲ καρδία μυστήρια Θεοῦ οὐ παραδέχεται· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι οὐχὶ οἱ ἀκάθαρτον ἔχοντες τὴν καρδίαν, ἀλλ' οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. (Ματθ. ε΄ 8.)

Τροπάριον.

„Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραϊνέσθωσαν· γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω·
 „ἐορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος· Χριστὸς γὰρ
 „ἐγήγερται εὐφροσύνη αἰώνιος·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον τῆς αὐτῆς πανηγυρικῆς ἰδέας εἶναι μὲ τὸ ἀνωτέρω, καὶ ἀπὸ τοῦ Θεολόγου ἐρανίσθη Γρηγορίου· τὸ μὲν γὰρ „Οὐρανοὶ εὐφραϊνέσθωσαν· γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγον αὐτῆ οὕτω λέγοντος· „Καὶ ἵνα συνελθὼν εἶπω, εὐφραϊνέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἢ γῆ διὰ τὸν ἐπουράνιον ζῆτα ἐπιγεῖον“· (Χριστὸν διλ.) ὁ δὲ Θεολόγος τοῦτο ἐρανίσθη πάλιν ἀπὸ τὸν Δαβίδ λέγοντα· „Εὐφραϊνέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἢ γῆ“· (Ψαλ. γέ. ΙΙ.) τὸ δὲ „Ἐορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον τῆ αὐτοῦ Θεολόγου· ἐν τῷ λόγῳ γὰρ ἐκείνῳ εἰσάγεται ὁ φανείς εἰς τὸν Ἅγιον Ἀγγελος καὶ λέγει· „Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“ (1)· τὸ δὲ „Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται εὐφροσύνη αἰώνιος“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον τοῦ αὐτοῦ· ἐκεῖ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐορτῆ καὶ ἀγαλλίασις ὀνομάζεται οὕτω· „Ἐν αὐτῷ τῷ τῷ Λόγῳ καὶ Θεῷ καὶ Κορίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῇ ἀληθινῇ τῶν σωζομένων ἐορτῇ καὶ ἀγαλλιάσει“· μᾶλλον δὲ καὶ τὸ „Χριστὸς ἐγήγερται“ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ἴδιον λόγον τοῦ Θεολόγου ἐλήφθη· ἐκεῖ γὰρ λέγει ὁ Ἅγιος ἀμέσως μετὰ τὸ „Ὅσος τε ὁρατός καὶ ὅσος ἀόρατος“ τὸ „Χριστὸς ἐκ νεκρῶν (ἐγήγερται διλ.)· συνεγείρεσθε“· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἔλαβε τοῦτο ἐκ τοῦ Ἀποστόλου εἰπόντος· „Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο“· (Α΄ Κορ. Ιε΄. 20.)

Οὐρανοὶ λοιπὸν, τοὺς ὁποίους καλεῖ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς εἰς τὸ νὰ εὐφραίνωνται, εἶναι οἱ ἐν Οὐρανοῖς Ἄγγελοι, ὁμοίως καὶ γῆ, τὴν ὁποίαν προσκαλεῖ εἰς τὸ νὰ ἀγαλλιᾶται, εἶναι οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι (2)· ἢ καλεῖ κατὰ σχῆμα προσωποποιίας καὶ αὐτὰ τὰ ἀψύχα· στείχεῖα εἰς τὸ νὰ εὐφρανθῶν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως· Τοῦτο τὸ ἴδιον νόημα φανερῶνται καὶ τὰ παρακάτω λόγια τοῦ Μελωδοῦ, ἦγουν τὸ „Ἐορταζέτω δὲ Κόσμος ὁρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος“· κόσμον γὰρ ὁρατὸν ὀνομάζει τοὺς ἄνθρωπους, ἢ καὶ τὸν αἰσθητὸν ὅλον Κόσμον κατὰ σχῆμα προσωποποιίας· Κόσμον δὲ ἀόρατον, τὰς ἀόρατους Δυνάμεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων· λέγει γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἐστω κοινὴ πανηγυρὶς οὐρανίων καὶ ἐπιγείων Δυνάμεων· πείθεσθαι γὰρ κἀκεῖνας συναγάλλεσθαι καὶ συμπανηγυρίζειν σήμερον, εἴπερ εἰσι φιλόανθρωποι καὶ φιλόθεοι“· (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια).

Ωδὴ

(1) Σωτηρία τοῦ ἀόρατου Κόσμου εἶναι κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν, ἢ διότι εὐρέθη τὸ ἐκ τῶν ἑκατὸν προβάτων πλανηθέν, ὁ Ἀδάμ καὶ οἱ ἐξ Ἀδάμ, καὶ ἀπεπληρώθη τὸ ἐλλείπον, ἢ μᾶλλον καὶ προσφύεστερον εἶπεν, διότι οἱ Ἄγγελοι, δυσκίνητοι ὄντες πρότερον εἰς τὸ κακόν, ἀλλ' οὐκ ἀκίνητοι, οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι ἔλαβον σωτηρίαν τὴν ἀτρεψίαν, μικροὶ φοβούμενοι τὴν ἐπὶ τὸ χειρὸν μεταβολὴν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπώλειαν. Διὰ τί δὲ λέγει ὅτι πᾶς ὁ ὁρατός Κόσμος ἐσώθη, εἰς καιρὸν ὅπου πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐσώθησαν; Ἀποκρινόμεθα ὅτι λέγεται τοῦτο κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Σωτήρος, καθότι ὁ Χριστὸς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε καὶ ἀνέστη· κατὰ δὲ τὴν ἐκβασιν τοῦ πράγματος· μόνει εἰ πιστεύσαντες καὶ τὰς ἐντολάς σπύσαντες ἐκείνοι ἐσώθησαν.

(2) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωγράφος· „Αἱ μὲν οὐράνιαι Δυνάμεις εὐφραϊνέσθωσαν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων· εἰ γὰρ, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, χαρὰ γίνεσθαι ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοῶντι, πῶς οὐκ ἂν τὰ οὐράνια εὐφρανθῶσαν ἐπὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ σωτηρίᾳ; Εὐφρανθῶσαν δὲ καὶ οἱ διὰ τῶν σωζομένων ἀναπληρῶνται τὸ ἐκτετακός ἐξ αὐτῶν ἄνθρωπον τάγμα· πληρῶσθαι γὰρ δεῖ κἀκεῖνο, καὶ μὴ ἐλλιπῆ εἶναι τὸν ἀνω Κόσμον, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· Πληρῶσθαι δεῖ τὸν ἀνω Κόσμον· Χριστὸς κελεύει· μὴ ἀντιτείνωμεν· τὰ δὲ ἐπιγεῖα ἀγαλλιάσθω (ἦτοι οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι), τῆς τυραννίδος τῶν Δαιμόνων ἀπαλλαγέντες, ὡς πληρῶσθαι τὴν τῷ Ἡσαίου προφῆσιν τὴν λέγεται· ἀφείλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς“· (ἦτοι ἀνθρώπου παντός).

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Δεῦτε πόμα πίωμεν καινὸν οὐκ ἐκ πέτρας ἀγόμευ τερατουργού-
 „ μεμον, ἀλλ' ἀφθαρείας πηγῆν, ἐκ τάφου ὀμβρήσατος Χριστοῦ,
 „ ἐν ᾧ στερεούμεθα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αξιον ἀπορίας εἶναι, διὰ τί ὁ Μελωδὸς ἀνέφερεν εἰς τὸν Εἰρμὸν τοῦτον τὸ καινὸν πό-
 μα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει καμμίαν προσαρμογὴν εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἁγνῆς Ὠδὴν; Εἰς
 λῦσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, εἰάν προσέχωμεν καλῶς, εὐρίσκομεν τὸν Εἰρμὸν τοῦτον
 προσαρμοσμένον καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἁγνῆς Ὠδὴν,
 καὶ ἀκουσον. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ λέγεται μὲν πολλαχῶς κατὰ εἰς τὴν θείαν Γραφήν·
 λέγεται δὲ καὶ ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος τὴν ἀνάστασιν εἰπὼν·
 „ Οὐ μὴ πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τῆ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν
 „ αὐτὸ πίω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“ (Ματθ. κς'. 29.) βασι-
 λείαν γὰρ ἐδῶ ὀνομάζει τὴν ἀνάστασίν του, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Χρυσορρήμονος καὶ
 Θεοφυλακτοῦ. Τοῦτο λοιπὸν ἡξεύρων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς, προσκαλεῖ οἰκειότατα ἡ-
 μᾶς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς εἰς τὸ νὰ πίωμεν αὐτὸ τὸ πόμα τὸ καινὸν ὅπου ὁ Κύ-
 ριος ὑπέσχετο. Καινὸν δὲ πόμα εἶναι τοῦτο τῆ ἀληθεία, ἐπειδὴ καινοποιεῖ καὶ ἀφθαρεί-
 ζει ἡμᾶς τὰς παλαιωθέντας καὶ διαφθαρέντας ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν· ἐπειδὴ γὰρ ἡμεῖς συν-
 ἀνέστημεν μετὰ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως, φανερόν ἐστίν ἀκολούθως ὅτι συνανεκαινώθη-
 μεν μετὰ αὐτὸν καὶ συναφθαρίσθημεν. Μετὰ τοιοῦτον τρόπον προσαρμόζεται ὁ Εἰρμός αὐτός
 εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Προσαρμόζεται δὲ ὁ Εἰρμός καὶ εἰς τὴν τρίτην Ὠδὴν τῆς Ἁγνῆς· καθότι τόσον ἐδῶ
 γράφεται „ Ἐν ᾧ στερεούμεθα“, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ὠδῇ τῆς Ἁγνῆς „ Ἐστερεώθη ἡ καρ-
 „ δία μου ἐν Κυρίῳ“. (ἀ. Βασιλ. β'. 1.) Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον προσαρμόζεται ὁ
 Εἰρμός εἰς τὴν τρίτην Ὠδὴν· καθότι ἡ μὲν Ὠδὴ γράφει „ Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου“, ὁ δὲ
 Εἰρμός πέτραν ἀναφέρει, ἥτις εἶναι στερεωτάτη· ὅθεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν τοῦ
 Εἰρμοῦ προσαρμογὴν μετὰ τὴν Ὠδὴν τῆς Ἁγνῆς ἀνατρέχει εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς
 Ἐξόδου ὅπου γράφεται ὅτι ἐκ τῆς ἀκροτόμου καὶ στερεᾶς πέτρας ἀνέβλυσεν ὕδωρ· διὰ λέ-
 γει· Ἐλάτε, ὦ φιλόχριστοι λαοί, νὰ πίωμεν ὕδωρ καινὸν, ὕδωρ ὅπου ἀνακαινίζει καὶ
 ἀφθαρίζει ἡμᾶς· ὅχι καθὼς ἦτον ἐκεῖνο ὅπου ἔπιεν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ διὰ θαυ-
 ματουργίας ἀναβλύζον ἀπὸ τὴν πέτραν τὴν ἀγρον καὶ στερεάν· διότι ἂν καὶ ἐκεῖνο ἦ-
 τον καινούριον διὰ τὸν παράδοξον τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον ἀνέβλυσε, δὲν ἦτον ὅμως καινὸν,
 ὡς ἀνακαινίζον καὶ ἀφθαρίζον τοὺς πίνοντας. Τοιοῦτον λοιπὸν νερόν καινὸν ἂς μὴ πίω-
 μεν, ἀλλὰ ἂς πίωμεν πηγὴν ἀφθαρείας· ἥτοι τὴν ἀφθαρίζουσαν ἡμᾶς καὶ ἀνακαινίζου-
 σαν, τὴν ὁποῖαν ἐπήγαγεν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ πετρίνου τάφου του σήμερον ἀναστάς, καθὼς
 καὶ τὴν προτέραν πηγὴν τοῦ φθαροῦ ὕδατος ἐπήγαγεν ἐκ τῆς πέτρας ἢ αὐτὸς Χριστὸς·
 ἐν ᾧ Χριστῷ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ στερεούμεθα ὡς ἐπάνω εἰς λίθον στερεὸν καὶ θεμέλιον ἀσει-
 στον, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „ Ὡς σοφὸς γὰρ, φησὶν, ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα· θε-
 „ μέλιον δὲ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς“.
 (ἀ. Κορ. γ'. 10.)

Τροπάριον.

„ Νῦν πάντα πεπλήρωται φῶτος, Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κα-
 „ ταχθόρια. Ἐορταζέτω γοῦν πᾶσα Κτίσις τὴν ἑγερσιν Χριστοῦ,
 „ ἐν ᾧ ἔστερέωται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προτύτερα ἀπὸ τὴν εἰς ἄδου κατάβασιν τοῦ Κυρίου τὰ μὲν ἐπουράνια τάγματα τῶν Ἀγγέλων δεύτερα φῶτα ἦτον, μεταδοτικῶς φωτιζόμενα ἀπὸ τὸ πρῶτον φῶς τῆς Τρισηλίου Θεότητος· ὁ δὲ Οὐρανὸς τοῦ Οὐρανοῦ: ἦτοι ὁ καλούμενος ἐμπύρινος Οὐρανός, τόπος ἦτον φωτός καὶ αὐτός, ἐπειδὴ ἦτον κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ τοῦ πρώτου καὶ ἄκρου ὄντος φωτός· „ Οὐρανὸς γὰρ, φησί, τοῦ Οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ“· (Ψαλ. ριγ'. 25.) ἡ δὲ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῆ ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ Σελήνην καὶ ἄστρα· μόνος δὲ ὁ Ἄδης ἦτον φωτός ἔρημος, καὶ σκότους τόπος φοβερώτατος· ὅθεν περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰώβ· „ Οἶδας δὲ ἐν ποίᾳ γῆ αὐλίζεται τὸ φῶς, σκότους δὲ ποῖος ὁ τόπος“; (Ἰώβ λη'. 19.) Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Χριστὸς ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδην, τότε καὶ ὁ ἄδης ἐπληρώθη ἀπὸ τὸ ἄδυτον καὶ ἀνέσπερον φῶς τῆς αὐτοῦ Θεότητος,

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ σοφὸς Ἰωάννης, οὕτω μελουργεῖ· Τώρα κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι ἄλλα μέρη τοῦ Κόσμου πεφωτισμένα, ἄλλα δὲ ἐσκοτισμένα, ἀλλὰ ὅλα ὁμοῦ χωρὶς κἀμμίαν ἐξάίρεσιν εἶναι γεμάτα καὶ πεπληρωμένα ἀπὸ τὸ νοητὸν φῶς τοῦ ἀναστάντος Δεσπότου, καὶ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράπτουτος, ὁ Οὐρανός, λέγω, καὶ τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ πάντα, ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῆ πάντα, καὶ τὰ σκοτεινόμερφα δὲ μέρη τοῦ ἄδου καὶ αὐτὰ σήμερον εἶναι φωτεινόμερφα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἂς μὴ ἐορτάζη μόνη ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῆ, εἰδὲ μόνος ὁ Οὐρανός καὶ τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ, οὐδὲ μόνον τὰ καταχθόνια, ἀλλὰ ὅλη ὁμοῦ ἡ Κτίσις, ἡ οὐράνιος, ἡ ἐπίγειος καὶ ἡ καταχθόνιος ἂς ἐορτάζη τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ φῶς τοῦ ὁποῖου ἐφωτίσθησαν, ἐλαμπρύνθησαν καὶ τόσον εὐεργετήθησαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ λαὸς τῶν Ἑθνῶν καὶ ἀπίστων, ὁ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν καθήμενος ἐν τῷ σκότει τῆς ἀσεβείας καὶ κακίας, ἂς ἰδῆ τὸ μέγα τοῦτο φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ ἐστερέωται. Εἰς ἄλλα ἀντίγραφα γράφεται „ Ἐν ἡ (ἡ γουν ἀναστᾶσει)“· ὀρθότερον ὅμως εἶναι νὰ γράφεται „ Ἐν ᾧ (Χριστῷ δηλαδὴ)“ κατὰ τὰς δύο ἐρμηνευτὰς τῶν Κανόνων, καὶ κατὰ τὴν Ὡδὴν τῆς Ἄννης, εἰς τὴν ὁποίαν γράφεται· „ Ἐστερέωθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“ (1).

Τροπάριον.

„ Χθές συνεθαπτόμην σοι, Χριστέ, συνεγείρομαι σήμερον ἀμαστάμην·
 „ τι σοι, συνεσταυρούμην σοι χθές· αὐτὸς με συμδόξατομ, Σωτήρ, ἐμ
 „ τῇ Βασιλείᾳ σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν Βραδυτῆτα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ῥητορεύει γὰρ ἐκεῖ ἡ εὐλαλος καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ ὀγκηρὰ γλῶσσα ἐκείνου·

„ Χθές

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ ὅτι καὶ ὁ δεῖος Κοσμάς ὁ ὁμότροπος καὶ ὁμόφυχος τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου Κανόνα ἐφιλοπόνησεν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἰς ἦχον δεύτερον, Εἰρμὸν ἔχοντα τὸ „ Δεῦτε λαοί“· ὅς καὶ σώζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς βασιλικῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, καθὼς οἱ ἐκεῖσε ἀνήγγειλαν ἡμῖν. Ἀδεῖται δὲ λόγος ἐκ Πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθῶν, ὅτι ἀνέγνω πρῶτον ὁ δεῖος Κοσμάς τὸν ἰδικόν τε Κανόνα, καὶ ἐπήνεσαν αὐτὸν ὁ Ἱερός Ἰωάννης, ὑστερον ἀνέγνω καὶ τὸν ἰδικόν σου ὁ δεῖος Ἰωάννης· ἔπειτα δὲ ἦλθεν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο „ Νῦν πάντα
 „ πεπληρωται φῶς, Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κα-

„ ταχθόνια“, τότε ὁ δεῖος Κοσμάς ὑπερδουμάσας καὶ ἐκπλαγεῖς, Καὶ σὺ, εἶπεν, ἀδελφεῖ Ἰωάννη, ὅλον τὸ πᾶν μέγα εἰς τὰ τρία ταῦτα συμπεριέλαβες, καὶ οὐδὲν ἀφῆκες ἐξωθεν. Λοιπὸν ἐγὼ ἠπτημαι καὶ τὴν ἠπταν ὁμολογῶ· ὅθεν ἡ μὲν ἰδικός σου Κανὼν ἂς ἐχῆ τὰ πρωτεία καὶ ἀριστεία, καὶ ἂς φάλλεται δημοσίως εἰς τὰς τῆ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· ὁ δὲ ἰδικός μου ἂς μὲνη ἐν γωνίᾳ καὶ ἐν τῷ σκοτει ὡς μὴ ὢν φωτός ἄξιος καὶ διὰ τὰ νοήματα καὶ διὰ τὸν πενδικόν καὶ κλαυθμηρὸν ἦχον καδ' ὄν συνετέθη, ὅς τις εἶναι πάντη ἀνέρμοστος εἰς τὴν λαμπροτάτην καὶ κοσμοχαρμύστων Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

„Χθές συνεσταυρούμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι· χθές συνενεκρούμην, συζωοποιούμαι σήμερον· χθές συνεθιπτόμην, σήμερον συνεγείρομαι“. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια αὐτολεξεῖ μελουργεῖ ἐνταῦθα ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης· διὸ στρεφόμενος πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ ἐκ τοῦ μνήματος ἀναστάς, χθές θάπτόμην μαζί με ἐσέ εἰς τὸν τάφον διὰ τῆς πίστεως, καὶ σήμερον ἀνασταίνομαι ἀπὸ αὐτὸν μαζί με ἐσέ διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως· χθές ἐσταυρώθηκα μαζί με ἐσέ, διὸ σήμερον δοξασὸν με μαζί σου ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου. Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς ἀλλάξε τὴν τάξιν, καὶ ἔβαλε πρῶτον τὸ, Συνεθαπτόμην, ὕστερον δὲ ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην; οὐ γὰρ ταφὴ προηγείται τῷ Σταυρῷ, ἀλλ' ὁ Σταυρὸς τῆς ταφῆς. Ἀποκρινόμεθα ὅτι, κατὰ μὲν τὸν Θεόδωρον, τοῦτο ἐποίησεν ὁ Ἀσματογράφος κατ' ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν ποιητικὴν· ἰδίωμα γὰρ εἶναι τῶν Ποιητῶν νὰ λέγωσι προθύστερα τὰ λόγια τῶν: ἦτοι τὰ μὲν πρῶτα νὰ λέγουν ὕστερα, τὰ δὲ ὕστερα νὰ λέγουν πρῶτα· κατὰ δὲ τὸν σοφὸν Νικήταν τὸν σχολιαστὴν τοῦ μεγάλου Γρηγορίου, ἔβαλε πρῶτον τὸ, Συνεθαπτόμην, διότι αὐτὸ εἶναι ἐναντίον με τὸ, Ἐγείρομαι· δεύτερον δὲ ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην, διότι αὐτὸ εἶναι ἀδοξότερον τοῦ, Συνεθαπτόμην· ἀτιμώτερος γὰρ ἢ ἀδοξότερος εἶναι ὁ Σταυρὸς ἀπὸ τῆς ταφῆς· ὅθεν ἐναντίον εἰς τὸ, Συνεσταυρούμην, ἔβαλε τὸ, Συνδοξάσασον· διὰ τῆτο εἶπε καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐρμηνευτής· Ὁ θάπτομενος ἐγείρεται, ὁ δὲ σταυρέμενος δοξάζεται· δοξὰ γὰρ Χριστῷ ὁ Σταυρὸς“. Ἐπειδὴ λοιπὸν πρῶτον ἀνίσταται τινὰς καὶ ὕστερον δοξάζεται, ἐναντίον δὲ τῆς ἀναστάσεως εἶναι ἡ ταφὴ, διὰ τοῦτο ἔβαλε πρότερον τὸ, Συνεθαπτόμην διὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ὕστερον ἔβαλε τὸ, Συνεσταυρούμην διὰ τὴν δόξαν ὅπου ἀκολουθεῖ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος πρὸς μὲν τὸ, Συνεθαπτόμην εἶπε τὸ, Συνεγείρομαι, πρὸς δὲ τὸ, Συνεσταυρούμην εἶπε τὸ, Συνδοξάζομαι. Πῶς δὲ ἡμεῖς συνεθαπτόμεθα τῷ Χριστῷ καὶ συσταυρούμεθα; Κατὰ δύο τρόπους· πρῶτον καὶ μερικώτερον ὅτι διὰ τὴν κακοπάθειαν καὶ θλίψιν ὅπου ἐδοκιμάσαμεν ἐν τῇ νηστείᾳ τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς συνετάφημεν τῷ Χριστῷ: ἦτοι καταλιπόντες πᾶσαν προσπάθειαν Κόσμου, συνεσταυρώθημεν αὐτῷ: ἦτοι ἐπροσηλώθημεν κατὰ τὴν σάρκα τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, διὰ τὴν χαρὰν δὲ πάλιν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῷ Πάσχα, συνανέστημεν καὶ συνεδοξάσθημεν τῷ Χριστῷ· „Εἶγε συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνεδοξασθῶμεν“, κατὰ τὸν Παῦλον· (Ῥωμ. 8. 17.) (1) δεύτερον δὲ καὶ καθολικώτερον, διότι ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων ἔλαβεν ὅλην τὴν ἰδικήν μας φύσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη καὶ ἐτάφη καὶ ἀνέστη καὶ ἐδοξάσθη· ὅθεν ἐπειδὴ ἡμεῖς ὅχι μόνον εἴμεθα ὁμοφυεῖς αὐτῷ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ πιστεύομεν ἀδιστακτικῶς εἰς αὐτὸν, διὰ τοῦτο ὅλοι λεγόμεθα ὅτι συνεσταυρώθημεν διὰ τῆς πίστεως τῷ σταυρωθέντι ἡμετέρῳ Δεσπότη, καὶ συνετάφημεν αὐτῷ ταφέντι, ἐκλούθως δὲ ὅτι συνανέστημεν διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως τῷ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντι, καὶ συνεδοξάσθημεν τῷ μετὰ τὴν ἀνάστασιν δοξασθέντι· ἐπειδὴ τὰ ἰδικά του εἶναι ἰδικά μας καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς ἴδια εἶναι καὶ τῶν μελῶν ἡμῶν. Μερικοὶ δὲ λέγουν ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρρέθη καὶ διὰ τοὺς βαπτισθέντας κατὰ τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς ταύτης τοῦ Πάσχα· καὶ ὅρα τὸ „Πάτερ Παντοκράτορ“· συνετάφησαν γὰρ αὐτῷ καὶ συνεσταυρώθησαν ἐν τῷ Βαπτίσματι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον“. (Ῥωμ. 6. 3.)

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἐπὶ τῆς θείας φυλακῆς ὁ Θεηγόρος Ἀββακούμ στήτω μεθ' ἡμῶν καὶ δεικνύτω φαεσφόρον Ἄγγελον, διαπρυσίως λέγοντα· σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅτι ἀμέστη Χριστὸς ὡς παρτοδύναμος.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅθεν προσφυῶς εἶπεν ὁ Αἰγύπτιος Μακάριος ἐμικλίβιβ. „Χρὴ γὰρ σε συσταυρωθῆναι τῷ σταυρωθέντι, συμπάθειν τῷ παθόντι, ἵνα οὕτω συνεδοξάσῃς τῷ δοξασθέντι· ἀνάγκη γὰρ τὴν νύμφην, συμπάθειν τῷ νυμφίῳ, καὶ οὕτω γενέσθαι κοινωνόν

καὶ συκληρονόμον Χριστοῦ· οὐκ ἐγχερεῖ γὰρ ἀνεπαθημάτων καὶ σῆς τραχείας καὶ σείνης καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ εἰσελθεῖν τινα εἰς τὴν πόλιν τῶν ἁγίων καὶ ἀναπαυθῆναι καὶ συμβασιλευσάτω βασιλεὶ εἰς σοὺς ἀπεράντους αἰῶνας“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ διὰ τὰ πρότερα Τροπάρια ἀξιοθαύμαστος εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ὁ χαριτώνυμος οὗτος Μελωδός, καὶ διὰ τὸν παρόντα Εἰρμὸν τῆς τετάρτης Ὠδῆς εἶναι ἀξίος ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ· διότι αὐτός, ἂν καὶ ἐδανείσθῃ πολλὰ ῥήματα ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τῆ Θεολόγου ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τρίτῃ Ὠδῇ, αὐτὸ ὅμως τὸ Προοίμιον τῆ λόγου ἐκείνου „ Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, φησὶν ὁ Θαυμάσιος Ἀββακούμ “ τὸ ἐφύλαξε διὰ τὸν λόγον τὸ προσαρμόσῃ εὐφυῶς καὶ πανσόφως εἰς τὴν τετάρτην ταύτην τοῦ Ἀββακούμ Ὠδῆν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔρμηνεία τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἶναι δύσληπτος καὶ ἀσαφής, τούτου χάριν πρέπει νὰ εἰποῦμεν ἐδῶ πρότερον περὶ τῶν λόγων τῆ Ἀββακούμ, καὶ ποίαν ὄψασίαν εἶδεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ τότε νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸν Εἰρμὸν, ἵνα γένη εἰς ὅλους ἡ ἔρμηνεία του εὐληπτος.

Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ ἐπειδὴ ἔβλεπε πολλὰς νὰ σκανδαλίζονται διὰ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὰς κρίσεις τοῦ Θεοῦ, πῶς δηλ. παραβλέπει τὰς ἀσεβεῖς καὶ ἀδίκους νὰ καταφρονοῦν καὶ νὰ καταπίουν τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους, ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ τὰς ἀκαταλήπτους ταύτας κρίσεις τοῦ Θεοῦ· ὅθεν λέγει· „ Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβήσομαι „ ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ (Κύριος), καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου “. (Ἀβ. β. ι.) Τὸ δὲ νόημα τῶν προφητικῶν τούτων λόγων εἶναι τοιοῦτον, κατὰ τὴν σχολιαστὴν Νικίταν. Ἐγὼ θέλω φυλάξαι τὸν νοῦν μου ἀνωτέρον ἀπὸ κάθε φροντίδα κοσμικὴν διὰ τὴν ψυχῆς προσοχῆς καὶ προσευχῆς νοερᾶς (φυλακὴ γὰρ ἡ νῆψις καὶ ἡ ἐν καρδίᾳ προσοχὴ καὶ προσευχὴ τοῦ νοῦς λέγεται), καὶ ἔτω διὰ τῆς νοερᾶς ταύτης φυλακῆς θέλω ἀναβῆν ὡς ἐπάνω εἰς πέτραν στερεάν καὶ ἀσφαλῆ εἰς ὑψηλὴν θεωρίαν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὡς ἀπὸ ἀκρῶρειάν τινα καὶ ὑψηλὸν τόπον θέλω στοχασθῆν ποῖα λόγια ἔχει νὰ λαλήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ Θεός, καὶ τί ἔχω νὰ ἀποκριθῶ ἐγὼ πρὸς ἔλεγχον· ἦτοι ἐπίπληξιν τῶν ἀνωτέρω σκανδαλιζομένων.

Ταῦτα δὲ τὰ λόγια τοῦ Ἀββακούμ ἐπροσάρμοσεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν φυλακὴν ἐνόησεν οὐχὶ τὴν νῆψιν τοῦ νοῦς καὶ τὴν προσοχὴν ὁ Ἀββακούμ, ἀλλὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν καὶ θεωρίαν τῆς Ἀρχιερασύνης· συγχωρημένον γὰρ εἶναι εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, μεσίτας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑπάρχοντας, νὰ ζητοῦσι τὰ τοιαῦτα καὶ νὰ τὰ θεωροῦν διὰ τοῦ οἰκείου νοῦς αυτοκινήτως. Ὅσοι δὲ λέγουσιν (ἐκ τούτων δὲ εἶναι καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος ὁ λέγων ὅτι ὁ φανείσῃ τῷ Θεολόγῳ Ἀγγελος ἦτον ὁ Γαβριήλ· Δόγμα β. εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν) ὅτι ἐν ὄψασίᾳ ἐκ Θεοῦ φανείσῃ ἐτεροκινήτως εἶδεν ὁ Θεολόγος τὸν ἄγγελον, καὶ ἤκουσε τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, οὗτοι πολλοὶ σφάλλουσιν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, καθότι λαλοῦσιν ἔξω τῶν τοῦ Θεολόγου ῥημάτων· οὗτος γὰρ προσομιᾶζων εἰς τὸν περὶ τοῦ Πάσχα λόγον αὐτοῦ, οὕτω λέγει· „ Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, φησὶν ὁ Θαυμάσιος Ἀββακούμ· καὶ μετ' αὐτοῦ σήμερον τῆς δεδομένης μοι παρατῆ Πνεύματος ἐξουσίας καὶ θεωρίας, καὶ ἀποσκοπεύσω καὶ γνώσομαι τί ὁφθήσεται, καὶ τί λαληθήσεται μοι· καὶ ἔστιν καὶ ἀπεσκόπευσα “ καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἐπὶ τῶν νεφελῶν... καὶ ἡ ὄρασις αὐτοῦ ὡς ὄρασις Ἀγγέλου... καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπε· Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσος τε ὄρατός καὶ ὅσος ἀόρατος “.

Τούτων λοιπὸν οὕτω προεγνωσμένων, ἐρανίζεται ὁ Ἱερὸς Μελωδός τὰ ἴδια λόγια καὶ τὰ Ἀββακούμ καὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ λέγει· Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, ὁ ποτε ἐπὶ τῆς φυλακῆς τοῦ νοῦς αὐτοῦ στάς, ἄς σταθῆ καὶ σήμερον μετ' ἡμᾶς. Προσφυῶς δὲ εἶπε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀββακούμ, διὰ τὴν φανερώσῃ ὅτι ἡ Ὠδὴ αὕτη καὶ ὁ Κανὼν οὗτος ἔχουν ὑπόθεσιν τὴν ἀνάστασιν καὶ ἔγερσιν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ Ἀββακούμ ἐρμηνεύεται πατὴρ ἔγερσεως. Εἶτα λέγει· Ὁ Ἀββακούμ (εἴτε ὁ Προφήτης, εἴτε ὁ ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀββακούμ λαλῶν Θεολόγος) ἄς δείξῃ εἰς ἡμᾶς τὸν φωτεινὸν ἐκείνον ἄγγελον ὅπως ἐφάνη κατὰ τὴν θεωρίαν πνευματικὴν καὶ ἔλεγε· „ Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ “. Δὲν προσθέτει δὲ ὁ Μελωδός τὰ λοιπὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου „ Ὅσος τε ὄρατός καὶ ὅσος ἀόρατος “, ἀλλὰ ἀφίπει αὐτὰ, καθότι τὰ προεἶπεν ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῆς πρώτης Ὠδῆς, ὅταν ἐμελώδει „ Ἐορταζέτω δὲ ὁ Κόσμος ὄρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος “. Διαπρυσίως δὲ εἶπεν ὅτι ἐβόα ὁ Φωρούμενος ἄγγελος· ἦτοι μετ' αὐτὴν τὴν φωνὴν ὡς πῦρ καὶ φῶς· καθότι τὸ, Διαπρυσίως

σίως παράγεται από τὸ Πῦρ κατὰ μετὰ θεοῖν τῆ Ρ· ἔπρεπε γὰρ νὰ ρηθῆ „ Διαπυρσίως“· καθὼς καὶ τὸ τέταρτον γίνεται τέτρατον, καὶ τὸ κότραφον γίνεται κρόταφον, καὶ ἄλλα μυρία παρὰ τοῖς Ποιηταῖς εὕρισκόμενα.

Διὰ τί δὲ ἐπρόσθεσεν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ Τροπαρίου „ Ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὡς παντοδύναμος“· Διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὑπερβαίνει ὅλους τοὺς ὄρους καὶ νόμους τῆς φύσεως, καὶ ἦτον ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα μόνης τῆς παντοδυναμίου Θεότητος, κοντὰ εἰς τὴν ὁποίαν κανένα πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀδύνατον· μόνη γὰρ αὕτη ἐστὶ παντοδύναμος· ὅθεν ὁ Παῦλος τοῦτο διπλῶν ἔλεγε· „ Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ διπλ.), ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν“ (Ἐφ. α. 19.) καὶ πάλιν· „ Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ“ (β'. Κορ. ιγ'. 4.) καὶ αὖθις· „ Ὡς περ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης (ἦτοι τῆς Θεότητος) τοῦ Πατρὸς“ (Ῥωμ. 5. 4.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐκτιθέμενος τὸ τοῦ Ἰακώβ ἐκεῖνο „ Ἀναπεσῶν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὡσεὶ σκύμνος· Τίς ἐγερεῖ αὐτόν“; ἔτω λέγει· „ Τὸν θάνατον αὐτοῦ κοίμησιν ἐκάλεσε καὶ ὕπνον, καὶ τῷ θανάτῳ συνῆψε τὴν ἀνάστασιν, λέγων· „ Τίς ἐγερεῖ αὐτόν; Ἄλλος μὲν ἔδειξεν, αὐτὸς δὲ ἑαυτόν“ (Λόγῳ εἰς τὸ „ Πάτερ, εἰ δυνατόν. Τόμῳ 1.)

Τροπάριον.

„ Ἄρσεν μὲν ὡς διαμοῖξαμ τὴν παρθεμεύουσαμ μηδὺν πέφημε Χριστός, ὡς βρωτός (1) δὲ ἄμμος προσηγόρευται, ἄμμος δὲ ὡς ἄγευστος κηλίδος, τὸ ἡμέτερον Πάσχα, καὶ ὡς Θεὸς ἀληθὴς τέλειος λέλεκται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον τοῦ μεγάλου Γρηγορίου· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ἀλληγορεῖ τὸ ἱομικὸν Φάσκα εἰς τὸ Πάσχα τὸ ἰδικόν μας, καὶ καταλεπτῶς ἐρμηνεύει τὰς τοῦ νόμου ρήσεις, τὰς οὕτω λεγούσας· „ Λαβέτωσαν ἕκαστος κατ' οἴκους πατριῶν πρόβατον τέλειον ἄρσεν“ (Ἐξ. ιβ'. 3.) Ταύτας ὁ Θεολόγος ἐρμηνεύων, οὕτω φησὶ· „ Διὰ τοῦτο λαμβάνεται πρόβατον μὲν διὰ τὴν ἀκακίαν καὶ τὸ ἔνδυμα τῆς ἀρχαίας γυμνώσεως· τοιοῦτον γὰρ τὸ ὑπὲρ ἡμῶν σφάγιον, ἔνδυμα ἀφθαρσίας καὶ ὄν καὶ καλούμενον· τέλειον δὲ, οὐ διὰ τὴν Θεότητα μόνην, ἧς οὐδὲν τελευτέρον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πρόσληψιν (ἦτοι τὴν ἀνθρωπότητα) τὴν χρισθεῖσαν Θεότητι, καὶ γενομένην, ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ θαρρῶ λέγειν ὁμόθεον· ἄρσεν δὲ, ὡς ἐκραγὲν βία δεσμῶν παρθενικῶν τε καὶ μητρικῶν κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν, καὶ τεχθέν ἄρσεν ἐκ τῆς Προφήτιδος, ὡς Ἡσαΐας εὐαγγελίζεται (2)· ἄμμος δὲ καὶ ἀκίβδηλον, ὡς θεραπευτικὸν μῶμων καὶ τῶν ἀπὸ καρδίας ἐλαττωμάτων καὶ μολυσμάτων“.

Ταύτας λοιπὸν τὰς ἀλληγορίας καὶ ἀναγαγὰς τοῦ μεγάλου Θεολόγου, τὰς μὲν περιττὰς συντεμὼν ὁ ἱερός Μελωδὸς, τὰς δὲ εὐχρηστοτέρας κεφαλαιωδῶς μελουργήσας ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, λέγει ὅτι τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ὅπου ἐθυσιάζετο κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα ἐν τῷ παλαιῷ Νόμῳ ἦτον τύπος τοῦ ἰδικοῦ μας Πάσχα, τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἔσφα-

(1) Ἐσφαλμένος δὲ γράφεται ἐν ἄλλοις „ Βρωτός“ διὰ τοῦ Ο.

(2) Τὴν βίαν ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· „ Μεγάλη ἡ τοῦ Κυρίου δύναμις· ταύτην γὰρ καλεῖ βίαν ὁ Θεολόγος, ἢ χρῆσάμενος, ὑπὲρ φύσιν ἠνοῖξε τὰ κλείδρα τῆς παρθενίας, μὴ παρανεχθέντα ὑπὸ ἡμιλείας ἀνδρός· παρθενικὰ δὲ ἐμοῦ καὶ μητρικὰ

κλείδρα διὰ τὸ παράδοξον· ἄμμος γὰρ ἐπαυδα συνῆδραμον, παρθενία καὶ τόκος· ἄρσεν δὲ τὸν Χριστόν καὶ Ἡσαΐας ἐνομάζει, λέγων· „ Καὶ προσήλθον πρὸς τὴν Προφήτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε καὶ ἔτεκεν Υἱόν, καὶ πρὶν ἐλθεῖν τῶν ἁδίδων τὸν πόσον, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. Προφήτις δὲ ἡ Θεοτόκος, οἷα τὰ κατ' αὐτὴν προφητεύσασα· Ἴδὲ γὰρ, φησὶ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριούσι με πᾶσαι αἱ γενεαί“.

ἐσφαγιασθήναι πραγματικῶς κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ἐσφαγιάζετο· ὅθεν καθὼς ἐκεῖνο ἦτον ἀρσενικόν, ἀμνός, νέον, ἄμωμον, τέλειον, τοιοῦτος ἦτον καὶ ὁ τυπούμενος Χριστός· ἄρσεν ἦτον ἐκεῖνο; ἄρσεν ἦτον καὶ ὁ Χριστός· διότι ἠνοιξεν ἀρρήτως τὴν μήτραν τῆς Παρθένου Μητρός του, καὶ πάλιν αὐτὴν κεκλεισμένην ἐφύλαξε, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „ Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται “· (Λουκ. β'. 23.) ἦτον ἀμνός ἐκεῖνο; ἀμνός ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθὼς βρωτός: ἦτοι καθὼς βιβρώσκεται (τρώγεται) ἀπὸ ἡμᾶς, ὃν τρόπον καὶ ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἀμνός ἐτρώγετο· ὁ μὲν γὰρ Κύριος λέγει· „ Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον “· (Ἰω. 5'. 54.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Ἡμῖν δὲ ὁ ἀμνός βρωθήσεται “ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα)· ἄμωμον ἦτον τὸ πρόβατον ἐκεῖνο (ἦτοι χωρὶς κανένα μῶμον καὶ ψεγάδι σωματικόν); ἄμωμος ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθότι δὲν ἐγεύθη (ἦτοι δὲν ἐδοκίμασε) κανένα ψεγάδι ἀμαρτίας· „ Ἀμαρτίαν γὰρ, φησὶν, ἐν ἐποίῃ σεν, εἰδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτῆς εὔρεθη “· (Ἠσ. νγ'. 9.) τέλειον ἦτον τὸ παλαιὸν πρόβατον; τέλειος ἦτον καὶ ὁ Χριστός, καθὼς ἦτον Θεὸς ἀληθινός· τί γὰρ ἄλλο εἶναι τελειότερον ἀπὸ τὴν Θεότητα; ὁ δὲ Θεολόγος προσθέτει ὅτι ὁ Χριστός ἦτον τέλειος καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· διότι αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ἐχρίσθη ἀπὸ τὴν Θεότητα, καὶ ἔγινεν ἐκεῖνο ὅπου ἦτον τὸ χρίσαν, ἦγουν ἔγινε τῇ Θεώσει Θεὸς καὶ ὁμόθεος.

Τροπάριον.

„ Ὡς ἐνιαύσιος ἀμνός ἰ εὐλογοῦμενος ἡμῖν στέφανος χρυστός ἐ-
 „ κουσίως ὑπὲρ πάντων τέθυται. Πάσχα τὸ καθαρτήριο, καὶ
 „ αὖθις ἰκ τοῦ τάφου ὠραῖος δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν Ἡλῖος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Τροπαρίῳ ἀλληγόρησεν εἰς τὸν Χριστὸν ὁ Ἱερός Μελῶδός τὸ εἶναι ἄρσεν, καὶ ἀμνόν, καὶ ἄμωμον, καὶ τέλειον τὸ πρόβατον ἐκεῖνο, τὸ εἰς τὸ Φάσκα σφαγιαζόμενον, τῶρα ἐδῶ ἀλληγορεῖ εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἐνιαύσιον: ἦτοι τὸ χρονιάρικον τοῦ προβάτου ἐκεῖνου· γράφει γὰρ ὁ Νόμος· „ Τὸ πρόβατον ἐκεῖνο ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν “· (Ἐξ. ιβ'. 3.) Ἐρανίζεται δὲ τὸ Τροπάριον τῆτο ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐνιαύσιον τὸν Χριστὸν καλεῖ καὶ δι' ἄλλας μὲν αἰτίας, μάλιστα δὲ ὡς στέφανον χρυστότητος εὐλογοῦμενον, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει „ Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρυστότητός σου “, (Ψαλ. ξδ'. 12.) καὶ ὡς Ἡλίον δικαιοσύνης ἀπαρτίζοντα καὶ τελειόνοντα τὸν κύκλον τῶν ἀρετῶν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης εὐτὼ τὸ μέλος μεταχειρίζεται, λέγων· Ὁ εὐλογοῦμενος σήμερον καὶ δοξολογοῦμενος ἀπὸ ἡμᾶς Κύριος εἶναι στέφανος χρυστός (ἦτοι ἀγαθός). Διὰ τοῦτο Ἡ δὲ πρέπει νὰ γράφεται τὸ, Χριστός, καὶ ὄχι διὰ τοῦ Ι, καθὼς εἰς τὰ περισσότερα ἀντίγραφα ἐσφαλμένως γράφεται, ἵνα μὴ ἡ χρῆσις τοῦ Προφήτου Δαβὶδ παραβλαβῆ, ἢ λέγουσα· „ Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρυστότητός σου “· διότι καὶ ὁ Θεολόγος „ Στέφανον, εἶπεν ἀνωτέρω, χρυστότητος εὐλογοῦμενον “.

Διὰ τί δὲ στέφανος χρυστότητος ὁ Δεσπότης Χριστός ὀνομάζεται; Διότι περιέχει ἐν ἑαυτῷ κυκλωτέρως καὶ εἰς εἶδος στεφάνου καθὲ χρυστότητα καὶ ἀγαθωσύνην· ἢ διότι ὑπὸ τῆς ἰδικῆς του χρυστότητος νικώμενος, κατεδέχθη νὰ στεφανωθῆ δι' ἡμᾶς μετὰ τὰς ἀκάνθας, καθὼς ἐν τῷ Ἄσματι γράφεται· „ Ἐξέλθετε καὶ ἴδετε ἐν τῷ Βασιλεῖ Σολομῶν “ (ἦτοι ἐν τῷ εἰρηνικῷ Χριστῷ) ἐν τῷ στεφάνῳ, ὃ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἢ μήτηρ αὐτοῦ (ἢ συναγωγὴ δηλ. τῶν Ἰουδαίων, διότι ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθη τὸ κατὰ σάρκα) ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐφροσύνης καρδίας αὐτοῦ “· (Ἄσ. γ'. 11.) (ὅταν δηλαδὴ ἐνυμφεύθη τὴν ἐξ Ἑβραίων Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς.) Ὁ Χριστός λοιπὸν ὅπου εἶναι τὸ ἀληθινόν καὶ καθαρτήριο ἡμῶν Πάσχα θεληματικῶς ἐθυσιάσθη διὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἀμνός χρονιάρικος. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „ Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός “.

(Α. Κορ. ε. γ.) ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλον λόγον ἐνιαύσιος λέγεται ὁ Χριστός, καθὼς εἶναι ἩΉλιος δικαιοσύνης (ἦτοι καθε ἀρετῆς) ὁ τὸν ἐνιαυτὸν ἐργαζόμενος διὰ τῆς χρονικῆς κυκλοφορίας του· „Ἀνατελεῖ γὰρ, φησὶν ὁ Μαλαχίας, ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις ἩΉλιος δικαιοσύνης
 „(Μαλαχ. δ΄. 2.)“ Οὗτος λοιπὸν ἀνατέλλει σήμερον ὡς λαμπρότατος ἩΉλιος, καὶ λάμπει ὡραῖος ἀπὸ τὸν τάφου ὡς ἀπὸ ὀρίζοντα ἀνατολικὸν καὶ θάλαμον βασιλικόν· καθὼς λέγει περὶ τοῦ ἩΉλιου καὶ ὁ Δαβίδ· „Καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ
 „αὐτοῦ“ (Ψαλ. 118. 5.) (1).

Τὸ ρητὸν τοῦ Μαλαχίου οὕτως ἐρμηνεύει ὁ Ἀλεξανδρεῖας Κύριλλος· „Ἐπέλαμψεν μὲν ὁ Μενογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος τοῖς ἐν τῷ δε τῷ Κόσμῳ, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμοίωσιν ὑποδοῦς, γέγονε σὰρξ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· ἐν ἀχλύϊ δὲ ὄντας καὶ σκότῳ, καθάπερ
 „τις ἩΉλιος ταῖς οικείαις περιαστράπτων μαρμαρυγαῖς καὶ τὴν τῆς ἀληθοῦς Θεογνωσίας
 „ἀκτῖνα λαμπρὰν ταῖς τῶν πιστευόντων ψυχαῖς ἐνιείς, καθαρὸς ἀπέφηνε καὶ σοφὸς
 „ἀπάσης ἀγαθοεργίας ἐπιστήμονας· πλὴν καὶ εἰς τοῦτο φαιδρότητος παρεννευγμένοι
 „πεπλητισμένοι τε, καθὰ φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἐν πάσῃ γνώσει
 „καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ, βλέπομεν ἄρτι ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι, καὶ γινώσκομεν ἐκ μέ-
 „ρους· ἥξει δὲ κατὰ καιροὺς τὸ τέλειον, καὶ ἐν πληρεστάτῃ λοιπὸν ἐσόμμεθα γνώσει Χρι-
 „στοῦ, πάλιν ἡμῖν ἐξ Οὐρανοῦ ἐπιλάμψαντος καὶ καταργούντος μὲν τὸ ἐκ μέρους καὶ
 „τὴν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι γνῶσιν, καταλάμποντος δὲ ὡσπερ τοῖς τελεωτέροις, καὶ
 „Θείου τινὸς καὶ ἀπορρήτου φωτὸς ἀναπιμπλάντος τὸν νοῦν καὶ τῆ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 „τος χύσει καταφαιδρύνοντος“.

Τροπάριον.

„Ὁ Θεοπάτωρ μὲν Δαβὶδ πρὸ τῆς σκιῶδης Κιβωτῆ ἤλατο σκιρτῶν·
 „ὁ λαὸς δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος τῆμ τῶμ συμβόλωμ ἔκβασιμ ὀρώμτες,
 „εὐφρανθῶμεμ ἐρθέως, ὅτι ἀμέστη Χριστὸς ὡς παρτοδύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὴν παλαιάν ἱστορίαν τῆς Κιβωτοῦ ἐρανίζεται τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης· ὅταν γὰρ ἡ Κιβωτὸς ἐσκληρώθη ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ πάλιν ἐλευθερώθη ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ ἐγύρισεν εἰς τὰς Ἰουδαίους ἀπὸ τὸν οἶκον Ἀβεδδαρά, καθὼς γέγραπται ἐν κεφ. 5. τῆς β'. τῶν Βασιλειῶν, τότε ὁ Βασιλεὺς Δαβὶδ, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, ἐπήδα καὶ ἐχόρευεν ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτοῦ. Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν τὴν τοιαύτην ἱστορίαν τύπον νοῶν τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, λέγει· Πάλαι μὲν

(1) Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ἔπου λέγει ὁ Ζωναράς, ἐρμηνεύων τὸ Τροπάριον τοῦ Δ. ἡχου τῆς Ὀκτωῆχου τὸ λέγον· „Ἐπαρθέντα με ἰδοῦσα ἡ Ἐκκλησία“· „Δικαιοσύνης ἩΉλιος ὁ Χριστὸς λέγεται ὡς τῶν χρόνων ποιητής, ὅτι καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἥλιος τὸ μέτρον ὀρίζει· Λέγεται δὲ ἥλιος, καὶ ὡς ἐν Κόσμῳ τῆ αὐτοῦ παρευσίμ φωτίσας· ὡσπερ γὰρ ὁ ἥλιος
 „κίτατῆλων, τὸ σκότος σκεδάνυσι καὶ φωτίζει τὴν γῆν, καὶ ὅταν δίδωσι τοῖς ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς πᾶ ὀφθαλμοῦ, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἑαυτὸν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἀνατείλας, τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς τοῦ ὄντως Θεοῦ ἀγνωσίας ἐσκέδασε, καὶ τῆ γῆν· ἦτοι πᾶς πλασθέντας ἐκ γῆς ἀνθρώπους, ἐφώτισε, καὶ τοῖς ἔχουσιν τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιγινῶναι παρέσχεν πᾶ ἐπιγνώσεως ἀξία, δηλαδὴ τὰ πνευματικά, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν τὸν

„τὸ νοητὸν ὡς ἐπιλάμψαντα· ἩΉλιος λέγεται ὁ Χριστὸς, ὅτι καὶ προαιώνιος ὢν Θεός, σὰρξ ὑσταρον γέγονεν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἥλιος συνίστη· πρίτερον γὰρ τοῦ φωτὸς γενομένου, ὑστερον ὁ δίσκος ὑπέστη καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ὡς εἰδέετο· Δικαιοσύνης δὲ, ὡς πάσης χωρητικὸς ἀρετῆς· καθὼς καὶ αὐτὸς ἐφη πρὸς τὸν Ἰωάννην· „Οὕτω γὰρ πρέπει ἡμῖν ἐστὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην“· καὶ ὡς τοῖς ἀνθρώποις πάσης δικαιοσύνης γινόμενος αἴτιος· οὐδὲν γὰρ ἀγαθὸν ἐκεῖνου κατορθῆται χωρὶς· Ἐστὶ ἩΉλιος δικαιοσύνης ὁ Κύριος λέγεται, ὡς ἐν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ αὐτοῦ φωτίσας τοὺς σκότει καὶ σκιᾶ θανάτου καθήμενος καὶ δικαιοσύνης μεταδίδους, τῆτέστι δικαιοσύνας, καὶ αὐδὶς ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῖς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ κακουχομένοις ἐκουσίως ἢ ἐξ ἐπιφορᾶς πειρασμῶν ἀπεδῶσαν δικαίας τὰς ἀμοιβάς“.

μὲν ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ ἐπήδα χορεύων ἔμπροσθεν τῆς σκιᾶδος καὶ νομικῆς Κιβωτοῦ· ἡμεῖς δὲ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος, βλέποντες τὴν ἔκβασιν καὶ τὸ τέλος τῶν παλαιῶν ἐκείνων συμβόλων καὶ τύπων, ὡς εὐφρανθῶμεν σήμερον, εὐφροσύνην ὅμως Θεοτερπῆτε καὶ ἔνθεον· καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον εἰπεῖν Γρηγόριον „Εορτάσωμεν μὴ πανηγυρικῶς, ἀλλὰ „θεϊκῶς· μὴ κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμικῶς· μὴ πρόφυρα στεφανώσωμεν· μὴ χοροὺς στη- „σώμεθα“ (Λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια). Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ Μελωδὸς εἰπὼν „Εὐφρανθῶ- „μεν“, ἐπήγαγε τὸ „Ἐνθέως“ διὰ τὴν φανερῶσιν τοῦτο τὸ νόημα.

Πῶς δὲ τὰ τῆς Κιβωτοῦ ἦτον σύμβολα τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου; Ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα γίνεται φανερόν. Κιβωτὸς εἶναι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον συνεῖχεν ἀρρήτως ἐν ἑαυτῷ τὴν προσλαβῆσαν Θεότητα· καθὼς καὶ ἡ Κιβωτὸς συνεῖχε τὰ ἅγια· ἦτοι τὰς πλάκας, τὴν στάμνον καὶ τὴν ῥάβδον τοῦ Ἀαρῶν· ἀλλὰ καθὼς ἡ Κιβωτὸς αἰχμαλωτίσθη ἀπὸ τῆς Ἀζωτίας· ὅπως ἐφάνη ὅτι αἰχμαλωτίσθη κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὁ Κύριος, καὶ ἐκατέβη εἰς τὸν Ἄδην, καὶ ἐλογίσθη μετὰ τῶν νεκρῶν, οἱ τινες δικαίως ἤθελαν ὀνομασθῆναι Ἀζώτιοι, ὡς ἐστερημένοι ζωῆς.

Καθὼς ὅμως ἡ πόλις Ἀζωτος δὲν ὑπέφερε τὸν ἐρχομὸν τῆς παλαιᾶς Κιβωτοῦ, ἀλλὰ εὐθὺς ὅπου αὐτὴ ἐκεῖ ἐπήγεν, ἔπεσε μὲν τὸ εἶδalon τοῦ Δαγῶν καὶ ἐσυντρίφθη, ἀσθένειαι δὲ καὶ πληγαὶ ἠκολούθησαν εἰς τοὺς Ἀζωτίους, ὥς ὅπου ἡ Κιβωτὸς ἀπὸ ἐκεῖ ἀνεχώρησε· „Καὶ ἐβαρύνθη, φησὶ, χεὶρ Κυρίου ἐπὶ τοὺς Ἀζωτίους, καὶ ἐβασάνισεν αὐ- „τοὺς, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἑδρας αὐτῶν, τὴν Ἀζωτον καὶ τὰ ὄρια αὐτῆς“ (ἀ. Βασ. ε. 3.) καὶ πάλιν· „Καὶ ἦν ἡ Κιβωτὸς ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ μῆνας, „καὶ ἐξέζεσεν ἡ γῆ αὐτῶν μύσας“ (Αὐτόθ. σ'. 1.) οὕτω καὶ ὅταν ὁ Κύριος ἐκατέβη εἰς τοὺς τόπους τοῦ ἄδου, ἔπεσε μὲν ὁ ἄδης καὶ ἐνεκράθη, οἱ δὲ Δαίμονες οἱ ἐν αὐτῷ κατοικοῦντες εἰς μυρίας παιδείας ὑπεβλήθησαν. Καὶ καθὼς ἡ Κιβωτὸς ἐγύρισε πάλιν ἐπίσω εἰς τοὺς Ἰουδαίους· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐγύρισε πάλιν εἰς ἑαυτὸν, τῆς ἀγίας αὐτοῦ ψυχῆς ἐπιστρεφάσης εἰς τὸ σῶμα, καὶ τοῦ σώματος ἀναστάτης· ὅθεν ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος· „Χριστὸς εἰς ἑαυτὸν· ἐπανέρχασθε“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι δίκαιον νὰ χαίρωμεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, οἱ τινες ἠξιώθημεν νὰ ἰδοῦμεν τῶν συμβόλων ἐκείνων καὶ τύπων τῆς Κιβωτοῦ τὸ τέλος καὶ ἔκβασιν; ἢ πῶς δὲν εἶναι πρόπον νὰ ἀγαλλιῶμεν κατὰ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου; Καὶ ἂν ὁ Δαβὶδ, Βασιλεὺς ὢν καὶ Προφήτης, δὲν ἐσυστάλη νὰ χορεύσῃ, φορῶν στολὴν ἐξάλλων, ὡς γέγραπται, (ἦτοι βασιλικὸν στέφανον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ αυτοκρατορικὴν πορφύραν εἰς τὸ σῶμα, ἐπειδὴ ὑπερέβηκε αὐτὸν ἡ χαρὰ) διὰ τί ἡμεῖς νὰ μὴ χορεύσωμεν πνευματικῶς σήμερον, καὶ νὰ κρατήσωμεν τὰς χεῖρας ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν τῆς καρδίας μας; Ἄν ἐκεῖνος διὰ μίαν τυπικὴν σκιᾶν καὶ ξυλίνην Κιβωτον ἔδειξε τόσῃν ὑπερβολικὴν χαρὰν, ὥστε ἔλαβεν αἰτίαν ἢ γυνή του Μελχὸλ νὰ τὸν καταφρονήσῃ· „Καὶ Μελχὸλ ἢ „θυγάτηρ Σαοὺλ διέκυψε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν Βασιλεῆ Δαβὶδ ὀρχοῦμενον καὶ „ἀνακρουόμενον ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς“ (β'. Βασ. σιλ. σ'. 16.) ἂν ἐκεῖνος, λέγω, οὕτως ἔχαιρε, πόσῳ μᾶλλον εἶναι δίκαιον νὰ δεῖξωμεν ἡμεῖς κάθε εἶδος πνευματικῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, διότι ἀνέστη ὁ Κύριος ὡς παντοδύναμος, καὶ τὸ γένος ὅλον τῶν ἀνθρώπων συνανέστησε;

Διὰ τί εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀνέστη ὁ Χριστὸς ὡς παντοδύναμος; Διὰ τὴν φανερῶσιν, ὡς προεῖπομεν, ὅτι τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἀναστῆναι ὑπερέβαινε ὅλους τοὺς ὄρους τῆς φύσεως (διότι κοντὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἢ τῶν σωμάτων ἀνάστασις ἐνομίζετο ἀδύνατος ὁμοῦ καὶ ἀπίστευτος)· ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀναστῆσθαι ἐχρειάζετο μίαν ἐνέργειαν τοῦ παντοδυνάμου κράτους τῆς Θεότητος· καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγε· „Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κρά- „τους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἢν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ δηλ.), ἐγείρας αὐτὸν ἐκ „νεκρῶν“ (Ἐφ. ἀ. 19.) καὶ ἀλλαχοῦ· „Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυράθη ἐξ ἀσθενείας (1), ἀλλὰ

(1) Τριχῶς νοουμένης τῆς ἀσθενείας κατὰ τὸν ἱερόν Θεοφύλακτον καὶ Ἰωάννη τὸν Ζωναρᾶν, ἢ τῆς ἀρρώστιας τοῦ σώματος, ἢ τῆς εἰς τὴν πίστιν σαθρότης, ἢ καὶ τῶν ἐπιβουλῶν καὶ ἀτιμιῶν καὶ παθῶν, κατὰ τὸ τρίτον σημαίνονμενον λέγεται εὐθὺς ἢ ἀσθένεια τοῦ Κυρίου, ἐξ ἧς ἐσταυράθη, ἐπειδὴ

ὑπέμεινε ἐπιβουλὰς καὶ ὕβρεις καὶ πᾶσι. Καθὼς λοιπὸν μαρτυροῦν ὁ Παῦλος τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου (διότι οὕτως ἐνομίζετο ἀπὸ τῶν ἀπίστων)· οὕτω λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐσταυράθη ἀπὸ ἀσθενείας τὴν νομιζομένην μὲν οὕτως ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων, μὴ οὖσαν δὲ τῇ ἀληθείᾳ.

ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως Θεῶ. (β'. Κορ. ιγ'. 4.) Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς εἶπεν „ Ἀνέστη, ὅπερ σημαίνει „ Αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνέστησεν ὡς παντοδύναμος, καθὼς τὸ εἶπε μόνος. „ Λύ- „ σατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. (Ἰω. β'. 19.) Εἶδ' ἔ- „ γει ὁ Παῦλος ὅτι ὁ Πατὴρ ἤγειρεν αὐτόν, τοῦτο εἶπε, διότι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος, καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς εἶναι καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ ἀντιστρόφως, ὅλα τὰ τοῦ Υἱοῦ εἶναι καὶ τοῦ Πατρὸς (1).

ᾠδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὁρθρίσωμεν ὄρθρου βαθέος, καὶ ἀρτὶ μύρου τὸν ὕμνον προσοί-
„ σωμεν τῷ Δεσπότῃ, καὶ Χριστὸν ὀψώμεθα, δικαιοσύνης Ἥλιον,
„ πᾶσι ζῶν ἁματέλλομα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον σμίγει ὁ Μελωδὸς τὴν πέμπτην ᾠδὴν μὲ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως· ὁθεν ἐπειδὴ ὁ Ἡσαΐας ὁ ποιητὴς τῆς πέμπτης ᾠδῆς ἀναφέρει ὄρθρον· „ Ἐκ νυκτὸς γάρ, φησὶν, ὄρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός. (Ἠσ. κς'. 9.) ὁμοίως καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς περὶ τῆς ἀναστάσεως ἀναφέρει, λέγει· „ Τῆ μιᾷ „ τῶν Σαββάτων (ἤτοι τῆ Κυριακῆ) ὄρθρου βαθέος ἦλθον γυναῖκες ἐπὶ τὸ μνήμα, φέ- „ ρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα. (Λουκ. κδ'. 1.) τούτου χάριν ὁ Θεοπέσιος Ἀσματο- γράφος ἐνώσας καὶ τὰ δύο ταῦτα, στρέφεται εἰς τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῶν Χριστιανῶν καὶ λέγει οὕτω· Ἐλάτε καὶ ἡμεῖς, φιλέορτοι ἀδελφοί, ἃς μιμηθῶμεν τὰς μυροφόρους ἐκεῖνας γυναῖκας, καὶ σηκωθέντες ἀπὸ τὴν κλίνην κατὰ τὸν βαθὺν ὄρθρον, ἃς προσφέρωμεν εἰς τὸν ἀναστάντα Δεσπότην ὕμνους ἀρμοδίους τῆ αὐτοῦ ἀναστάσει, καθὼς αἱ μυροφόροι ἐ- πρόσφεραν τὰ μύρα εἰς αὐτόν, καὶ ἃς μὴ ρουχαλιζόμεν κοιμάμενοι εἰς τὴν κλίνην ὄλην τὴν νύκτα· ἃς ἀγρυπνήσωμεν, ἀδελφοί, κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς λαμπροφόρου τῆ Πά- σχα Κυριακῆς, ψάλλοντες ὕμνους καὶ δοξολογίας μέχρι τοῦ ὄρθρου· οὕτω γὰρ ἐποιοῦν καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοί, καὶ λαμπάδας ἀνάπτοντες, ἀγρύπνου ὄλην τὴν νύκτα ταύτην ἕως τῆς ἐβδόμης ὥρας, προσμένοντες τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν· καθὼς λέγει τὸτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Καλὴ μὲν οὖν καὶ ἡ χθὲς ἡμῖν λαμπροφορία καὶ φωταγωγία, „ ἢν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, θαυσιεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύκτα καταφωτίζοντες. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐὰν ὁμως ἑσείς, Χριστιανοί, ὄλην τὴν νύκτα δὲν ἐμπορεῖτε νὰ ἀγρυπνήτε, σηκωθῆτε καὶ κατὰ τὸν βαθὺν ὄρθρον μετὰ τὸ μεσονύκτιον διὰ νὰ ἐορτάζετε τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὸν ὄρθρον φυσικῶ τῷ τρόπῳ ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος, διὰ τοῦτο ἡμεῖς, ἐὰν ἀγρυπνῶμεν, θέλωμεν ἰδεῖ διὰ τῆς πίστεως τὸν νοητὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν νὰ ἐκβαίνῃ ἀπὸ τὸν τάφον, ὡς ἀπὸ ἀνατολικὸν ὄριζοντα καὶ νὰ ἀνατέλλῃ τὴν ἀληθινὴν ζῶν εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας.

Τρο-

[(1) Ἐφ' καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Ἀπειστά- „ λη μὲν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος, διπλοῦς γὰρ ἦν· εἶδ' „ καὶ ὡς Θεός, τί τοῦτο; Τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πα- „ τρὸς ἀποστολήν εἶναι νομίζον, ἐφ' ὃν ἀναφέρει τὰ „ ἑαυτοῦ, καὶ ἄρχῃν τιμῶν ἄχρονον, καὶ τοῦ „ μὴ δοκεῖν εἶναι ἀντίθεος. Ἐπει καὶ παραδεδόσθαι „ λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν παραδεδωκέναι γέγρα- „ πται· καὶ ἐγερθῆναι παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἀνει- „ λθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἀνεστακέναι καὶ ἀνελθ-

„ λυθῆναι πάλιν· ἐκεῖτα τῆς εὐδοκίας, πάντα τῆς „ ἕξευσίας. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ἐφ' δὲ καὶ „ Ζωνάρης· „ Καὶ τὸ τῷ Πατρὶ ἐπιγραφῆσθαι τὰ „ κατωρθωμένα τῷ Υἱῷ εὐσεβές, καὶ αὐτῷ δὲ τῷ „ Υἱῷ ἀνατιθέναι ταῦτα οὐκ ἀποδεκτικαστέον· Θεός „ γὰρ κακείνος ὁμοσθενής καὶ πάντα ἐπίσης δυνά- „ μενος τῷ Πατρὶ. (Ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς Ὀκτω- „ ἡχου).

Τροπάριον.

„ Τὴν ἄμετρόν σου εὐσπλαγχμίαν οἱ ταῖς τοῦ Ἄδου σειραῖς συμε-
 „ χόμενοι δεδορκότες, πρὸς τὸ φῶς ἠπείγομτο, Χριστέ, ἀγαλλομέ-
 „ μω ποδὶ, Πάσχα κροτοῦντες αἰώμιον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβίδ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „ Καὶρῶ δεκτῶ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέ-
 „ ρα σωτηρίας ἐβοήθησά σοι, καὶ ἐπλασά σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην Ἑθνῶν, λέ-
 „ γοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλύπτεσθε“· (Ἡσ. μθ. 8.) ὁ δὲ Δαβίδ φάσκει· „ Κύριος λύει πεπεδημένους“· (Ψαλ. ρμέ. 6.) Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς τὸν ἀναστάντα Χριστόν, οὕτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, οἱ ἀπ' αἰῶνος δεδεμένοι ὑπάρχοντες ἀπὸ τὰ νοητὰ δεσμὰ τοῦ ἄδου, βλέποντες τὴν ἰδικὴν σου ἄμετρον εὐσπλαγχμίαν καὶ συγκατάβασιν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκαταδέχθης νὰ καταβῆς ἕως εἰς αὐτὸν τὸν ἄδην ἵνα ἐλευθερώσῃς ἐκείνους ἀπὸ τὸ σκότος, καὶ ἀναβιβάσῃς εἰς τὸ φῶς τῆς οὐρανοῦ σου βασιλείας, τούτο βλέποντες ἐκείνοι, ἐσπουδαζον νὰ φθάσουν εἰς τὸ πο- θούμενον φῶς μὲ ποδάρια ἀγαλλόμενα· τούτο δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνων χαρὰν, ἥτις πλημυροῦσα ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐχύνετο καὶ εἰς τὰ ἔξω μέλη τοῦ σώματος ἕως εἰς αὐτοὺς τοὺς πόδας, καὶ ἔκαμνε τούτους νὰ τρέχουν μὲ ἀγαλλίασιν. Καὶ πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ἀγαλλιάσουν τὰ ποδάρια ἐκείνων τῶν πεπεδημένων εἰς τόσους αἰῶνας, ἀφ' οὗ ἐλύθησαν ἀπὸ τὰς νοητὰς ἀλυσίδας καὶ τὰ δεσμὰ, καὶ ἐλευθερο- δρόμησαν ἀπὸ τὸ σκότος εἰς τὸ φῶς; Βίβαια οὕτως ἦτον ἀκόλουθον διὰ νὰ κάμουν οἱ τῇ ἀνελλιπείᾳ πεπεδημένοι (1).

Οἱ αὐτοὶ δὲ ἐκ τῆς χαρᾶς κινούμενοι ἐκρότουν τότε καὶ ἐάρταζον ἀληθινὸν καὶ αἰώνιον Πάσχα, ἀνυμνοῦντες τὸν ἀναστάντα, καὶ ὄχι καθὼς ἐορτάζουσιν αὐτὸ οἱ ἐκ περιτομῆς Ἰουδαῖοι, τυπικὸν μόνον καὶ προσωρινὸν καὶ τῷ παρόντι βίῳ συγκαταλυόμενον· ἢ, κατὰ τὸν ἀνώγειον ἐρμηνευτὴν, Πάσχα αἰώνιον ἐκρότουν οἱ ἐκ τοῦ ἄδου ἐλευθερωθέντες τὴν ἰδίαν ἀπολύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν· Ὅτι δὲ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Ἡσαΐου ἐπάρθη τὸ παρὸν Τροπάριον φανερὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα· καθὼς γὰρ ὁ Ἡσαΐας δὴν τινὰ ἀναφέρει, ἐλευθερίαν τῶν ἐν δεσμοῖς πεπεδημένων καὶ ἀνακάλυψιν τῶν ἐν τῷ σκότει εὑρισκομένων· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης δὴν τινὰ ἀναφέρει, πεπεδημένους μὲ τὰς σειράς (ἦτοι σχοινία τοῦ Ἄδου), καὶ ἀνακαλυπτομένους ἀπὸ τὸ σκότος.

Σημείωσαι δὲ ὅτι ὅσα λέγονται ἐδῶ περὶ τοῦ ἄδου, οὐ λέγονται πραγματικῶς καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ νοητῶς καὶ κατὰ προσωποποιίαν· οὔτε γὰρ οἱ ἐν τῷ ἄδῳ εὑρισκόμενοι ἔχουσι σῶμα καὶ πόδας, ψυχὰ καὶ γυμναὶ σωμάτων ὑπάρχοντες, οὔτε ὁ ἄδης εἶναι κένε- να ζωντανὸν ἢ λογικὸν πρᾶγμα, οὔτε σειράς αἰσθητὰς ἔχει καὶ δεσμὰ διὰ νὰ δένη- τούς ἐν αὐτῷ εὑρισκομένους, ἀλλὰ νοητὰς· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κερυφαῖος Πέτρος λέγει περὶ τῶν νοητῶν σειρῶν τῶν Δαιμόνων· „ Ὁ Θεὸς Ἀγγέλων ἀμαρτησάντων ἐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ „ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους“· (β'. Πέτρ. β'. 4.) ἔξω μόνον ἀν' ἐλέγη τινὰς νὰ εἴπῃ ὅτι Ἄδης νοεῖται ὁ Διάβολος ὁ τοῦ Ἄδου πρωταίτιος καὶ ἀρχων, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν.

Τρο-

(1) Κατὰ γὰρ τὸν Ζωναρᾶν ἐν τῷ Γ'. ἡφ' τῆς Ὀκτωήχου· „ Δέσμοι ὡσπερ ἐν τῷ ἄδῳ ἦσαν οἱ „ ἄνθρωποι καὶ ὑπὸ τοῦ θανάτου κτείροντο, ἀνε-
 „ πιστία πεδούμενοι τῷ ἐκείθεν ἀνακληθῆναι ποτε“·
 „ οἱ μὲν γὰρ Δίκαιοι ἠλπίζον ἀνάστασιν, ὡς οὗτος
 „ ὁ Θεοῦ κελος Πατήρ (Ἰωάννης δηλ. ἡ Δαμασκηνός)
 „ ἀλλαχόσε λέγει· „ Ἐμνημόνευσέ σου αἱ κατα-

„ κλεισθεῖσαι τῷ ἄδῳ ψυχὰι, καὶ ἐκλείψουσαι τῶν
 „ Δικαίων, καὶ παρὰ σοῦ σωτηρίαν προσήχοντο“·
 „ οἱ δὲ ἄλλοι τῶν τεθνεώτων ἀνεπίπιστον εἶχον τὴν
 „ ἐκείθεν ἀπόδρασιν· τοῦ δὲ Κυρίου θανάτος καὶ
 „ ἀναστάντος... ἐλύθησαν καὶ ἐκείνοι τοῦ τῆς ἀ-
 „ νεπιστίας δεσμοῦ, πληροφορηθέντες ὅτι μέλλου
 „ ἔξ' ἅπαντος ἀναστῆναι“·

Τροπάριον.

„ Προσέλθωμεν λαμπαδηφόροι τῷ προΐοντι Χριστῷ ἐκ τοῦ μην-
 „ ματος ὡς Νυμφίῳ, καὶ συμφορτάσωμεν ταῖς φιλεόρτοις τάξεσι
 „ Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον παρεκίνησεν ἡμᾶς ὁ ἱερὸς Μελωδὸς νὰ ὀρθρίσωμεν
 μετὰ τὰς μυροφόρους γυναῖκας εἰς δοξολογίαν τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος· οὕτω καὶ εἰς τὸ
 Τροπάριον τοῦτο, βλέπων τὸν εὐσεβῆ λαὸν τοῦ Χριστοῦ ■ βαστάζῃ κηρία ἀναμμένα, ἀ-
 ποδέχεται τὸ ἔργον τοῦτο ὡς θεάρεστον· ἦτοι τὴν κηροφορίαν καὶ λαμπαδηφορίαν (1)·
 διὸ παρακινεῖ ἡμᾶς εἰς αὐτὸ, παραδειγμα προβάλλων τὰς πέντε φρονίμους Παρθένους,
 αἱ τινες, μετὰ τὸ νὰ εἶχον κεκοσμημένας τὰς λαμπάδας τῶν, ἐμβήκαν εἰς τὸν νοσητὸν θάλα-
 μον μαζί μετὰ τὸν Νυμφίον Χριστόν. Λέγει λοιπὸν οὕτως ■ Ἀσματογράφος· Ὁ Χριστάνυμοι
 λαοὶ τῶν ὀρθοδόξων, ἐλάτε νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν, ■ ὁποῖος σήμε-
 ρον ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν τάφον ὡς Νυμφίος ἀπὸ νυμφικὸν θάλαμον· ὡς πλησιάσωμεν δὲ εἰς
 αὐτὸν βαστάζοντες εἰς τὰς χεῖράς μας ἀναμμένας λαμπάδας κατὰ μίμησιν τῶν πέντε ἐ-
 κείνων φρονίμων Παρθένων. Λαμπάδας δὲ λέγω ὄχι μόνον τὰς ἐξωτερικὰς, τὰς κατε-
 σκευασμένας ἀπὸ κηρίου, ἢ λάδι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐσωτερικὰς, τὰς κατεσκευασμένας ἀπὸ
 ἀρετῶν, μάλιστα δὲ ἀπὸ ἐλεημοσύνης πλουσιοπάροχον· αὐτὴ γὰρ ἔχει νὰ στολίσῃ τὰς
 λαμπάδας μας, καὶ αὐτὴ ἔχει νὰ τὰς φυλάττῃ ἀσβέστους. Ἐὰν δὲ ἡ πρὸς τοὺς πτω-
 χοὺς ἐλεημοσύνη ἡμῶν ἦναι ὀλίγη, ἀκολούθως καὶ τὸ ἔλαιον τῶν λαμπάδων μας θέλει
 ὀλι-

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν φιλολόγων
 ὅτι διὰ τῆς αἰτίας ἀνάπτονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ
 φῶτα, κηρία καὶ λαμπάδες καὶ λύχνιοι. Πρῶτον,
 εἰς δόξαν Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός τοῦ φωτίζον-
 τος πάντα ἀνθρώπων· δεύτερον, πρὸς δίδωσιν τοῦ
 σκότους τῆς νυκτός καὶ παραγορίαν· ὅθεν ἔγραψεν ὁ
 θεῖος Ἱερώνυμος κατὰ Βιγλαντίου· „Κηρία οὐκ ε-
 „ τί λαμπρὰς ἡμέρας ἀνάπτωμεν, ἀλλ' ἵνα τὴν νυ-
 „ κτηνὴν ζῶσιν ἀμωσγέπως παραμυθησώμεν“·
 καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Καλὴ μὲν καὶ ἡ χθὲς
 „ ἡμῖν λαμπεροφῶρ καὶ φωταγωγία, ἢν ἰδίᾳ τε καὶ
 „ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, δαφιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύ-
 „ κτα καταφωτίζοντες“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).
 τρίτον, εἰς σημεῖον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης· ὅθεν εἴ-
 πειν ὁ ἀνωτέρω θεῖος Ἱερώνυμος· „Ἐν ταῖς ἀνά πα-
 „ σαν τὴν Ἀνατολήν Ἐκκλησίαις, ἐν ᾧ τὸ Εὐαγ-
 „ γέλιον ἀναγινώσκειται, ἀνάπτεται φῶτα καὶ τοῦ
 „ Ἡλίου λαμπρῶς ἀυγάζοντος, οὐχὶ τρέντι πρὸς
 „ ἀπέλασιν σκότους, ἀλλ' εἰς ἐπίδειξιν σημεῖου χα-
 „ ρᾶς καὶ φαιδρότητος“· τέταρτον, εἰς τιμὴν τῶν
 Μαρτύρων καὶ τῶν Ἁγίων· ὅθεν ἔλεγεν ὁ αὐτὸς Ἱε-
 ρώνυμος· „Εἰδὲ καὶ τινες ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τιμὴν
 „ τῶν Μαρτύρων τοῦτο ποιοῦσι (τὸ ἀνάπτειν δηλ.
 „ κηρὸς καὶ λαμπάδας), τίς ἢ ἐνταῦθεν ζημία; (ἢ
 „ τοι οὐδέμία) Καὶ ὅσοι ἀρα κηροὺς ἀναπτουσι,
 „ κατὰ τὴν πίστιν αὐτῶν μισθὸν ἔχουσιν· ὡς ὁ
 „ Ἀπόστολος φησὶ „Καθὰ προαιρεῖται ἕκαστος“·
 ὅθεν καὶ ἐν τῇ κηδείᾳ τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Κυ-
 πριανοῦ φωταγωγία ἐγένετο, ὡς ἰστορεῖται ὁ Διά-
 κων; Πόντιος ὁ τὰ κατ' αὐτὸν βιογραφίας. Πέμ-

πον, αἱ ἀναπτόμεναι λαμπάδες νοοῦνται ἀναγωγι-
 κὰς εἰς ἄλλο νόημα καὶ μυστήριον· αἰτιῶνται γὰρ
 αὐταὶ τὸ φῶς τῶν καλῶν ἡμῶν ἔργων, καθὼς εἶπεν
 ὁ Κύριος· „Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἐμπρο-
 „ σθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμᾶν τὰ καλά
 „ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
 „ Οὐρανοῖς“· Νοοῦνται δὲ αὐταὶ καὶ εἰς τὸ μυστή-
 ριον τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι φωταγωγίας· ὅθεν
 εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Αἱ λαμπάδες, ὡς
 „ περ ἀνάφεις, τῆς ἐκείθεν φωταγωγίας μυστήριον,
 „ μετ' ἧς αἱ φαιδραὶ καὶ παρθένοι ψυχαὶ τῷ Νυμ-
 „ φίῳ Χριστῷ ἀπαντῶσι“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμ.)
 (ὅρα καὶ Κύριλλον τὸν Ἱεροσολυμῶν ἐν τῇ Α΄. Κα-
 τιχήσει, καὶ τὸν Αὐγουστίνον εἰς τὸν ἸΕ΄. Φαλ-
 μόν, καὶ Εὐσέβιον εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου Κων-
 σταντίνου βιβλ. Δ΄. κεφ. ΚΒ΄.) Ἐφῆ δὲ καὶ ὁ Ἱερώ-
 νυμος ὅτι ἐν τῇ ταφῇ τοῦ Ὁσίου Παύλου πολὺ
 πληθὸς ἠδροῖσθη Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν λαμπαδη-
 φορούντων· καὶ ὁ Νύσσης τὰ αὐτὰ λέγει εἰς τὸν
 βίον τῆς Μακρίνης· καὶ ὁ Θεοδώριτος εἰς τὴν ἀνα-
 κομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ θεοῦ Χρυσόστομου. (Ὁρα
 περὶ τούτου εἰς τὴν Ἱερὰν Τελετουργίαν σελ. 348.)
 Προστίθημι ἐνταῦθα καὶ ἕκτον αἰτίον, διὰ τὸ ὅ-
 ποιον ἀνάπτονται αἱ λαμπάδες· ἦτοι διὰ τὴν συγ-
 χῶρσιν τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ταύτας προσφερόντων,
 ὅσον γὰρ αὐταὶ ἀνάπτουσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς
 τοὺς ἁγίους, τοσοῦτον συγχωροῦνται αἱ ἀμαρτίαι
 ἐκείνων εἴτε ζώντων, εἴτε κεκοιμημένων, ὡς εἶπεν
 ὁ Μάρτυς Δημήτριος εἰς τὸν αὐτοῦ προσημνάριον,
 τὸν τὰς λαμπάδας κλέπτοντα.

ὀλιγοστεύσει, καὶ ἔχει νὰ κάμῃ αὐτὰς νὰ σβεσθοῦν εἰς ἓνα καιρὸν ὅπου δὲν εὐρίσκομεν πλέον πτωχοὺς νὰ ἐλεήσωμεν, καὶ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης αὐτῶν νὰ εὐτρεπίσωμεν τὰς λαμπάδας μας· τὸ ὅποῖον ἄμποτε νὰ μὴ πάθωμεν, ἀλλὰ μάλιστα νὰ ἔχωμεν ἔλαιον πλούσιον εἰς τὰς λαμπάδας μας διὰ τῆς πρὸς τοὺς πτωχοὺς πλουσίας ἐλεημοσύνης, ἵνα ὑπαντήσωμεν τῷ νοιτῷ Νυμφίῳ Χριστῷ, ὅς τις σήμερον ἐκβαίνει ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἵνα ἔμβωμεν μαζὶ μὲ αὐτὸν εἰς τὸν οὐράριον νυμφῶνα, αἰωνίως μὲ τοῦτον συναγαλλόμενοι.

Οὐ μόνον δὲ ἄς πλησιάσωμεν εἰς τὸν Χριστὸν λαμπαδηφοροῦντες, ἀλλὰ καὶ ἄς συνεορτάσωμεν μαζὶ μὲ τὰς φιλεόρτους τάξεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων· ποθοῦσι γὰρ καὶ ἐκεῖναι νὰ ἐορτάζωσιν σήμερον, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχουν εἰς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν τὸν Δεσπότην των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχουν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς σήμερον διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἀφθαρτισθέντας καὶ ἀθανατισθέντας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Πείθομαι γὰρ κακείνας (τὰς Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων) συναγάλλεσθαι καὶ συμπανηγυρίζειν σήμερον, εἶπερ εἰσὶ φιλάνθρωποι καὶ φιλόθεοι“ (Λογ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). ἄτοπον γὰρ πρᾶγμα εἶναι κατὰ ἀλήθειαν οἱ μὲν Ἀγγελοὶ νὰ ἐορτάζωσιν διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν, ἡμεῖς δὲ οἱ σωθέντες νὰ μὴ ἐορτάζωμεν μαζὶ μὲ ἐκείνους τοῦ Θεοῦ Πάτχα τὴν κοσμοσωτήριον ἐορτήν, ἀλλὰ νὰ λυπούμεθα τρόπον τινὰ εἰς τὴν σωτηρίαν μας.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων εἰς τὸν Λόγον τοῦ Πάτχα, οὐ ἡ ἀρχὴ „ Εὐκαιρον σήμερον “. „ Σήμερον χαρὰ πανταχῆ τῆς οἰκουμένης καὶ εὐφροσύνη πνευματικὴ· σήμερον καὶ τῶν Ἀγγέλων ὁ δῆμος, καὶ πασῶν τῶν ἀνω Δυνάμεων ὁ χαρὸς διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀγαλλονται. Ἐνώσθου τοίνυν, ἀγαπιτέ, χαρᾶς μέγεθος, ὅτι καὶ αἱ ἀνω Δυνάμεις ἡμῖν συνεορτάζουσι· συγχαίρουσι γὰρ τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς· καὶ γὰρ εἰ καὶ ἡμετέρα ἡ χάρις ἢ παρὰ τοῦ Δεσπότη, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἡ ἡδογὴ· διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνονται ἡμῖν συνεορτάσαι “. Καὶ πάλιν εἰς τὸν κατὰ μεθυσόντων λόγον, καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν οὕτω λέγει· „ Σήμερον ἐν γῆ χαρὰ· σήμερον ἐν Οὐρανῷ χαρὰ· εἰ γὰρ, ἐνὸς ἀμαρτωλοῦ ἐπιστρέφοντος, χαρὰ ἐπὶ γῆς καὶ Οὐρανοῦ, πολλῶ μᾶλλον, τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ἐξαρπασθείσης τῶν χειρῶν τοῦ Διαβόλου, χαρὰ ἔσται ἐν Οὐρανῷ. Νῦν σκιρτῶσιν Ἀγγελοὶ· νῦν χαίρουσιν Ἀρχάγγελοι· νῦν τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ μετ' ἡμῶν ἐορτάζει τὴν παρούσαν ἐορτήν “.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Κατῆλθες ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, καὶ συμέτριψας μοχλοὺς αἰωμίους κατόχους πεπεδημένων, Χριστέ, καὶ τριήμερος, ὡς ἐκ Κήτους Ἰωμᾶς, ἐξαμέστης τοῦ τάφου. “

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτον τὸν Εἰρμὸν προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς τόσο μὲ τὴν ἔκτην Ὡδὴν τοῦ Ἰωμᾶ, ὅσον καὶ μὲ τὴν ἐορτήν τῆς Ἀναστάσεως· δανεισάμενος γὰρ ἀπὸ τὸν Ἰωμᾶν τὸ ρητὸν ἐκείνο τὸ λέγον· „ Κατέβην εἰς γῆν, ἧς οἱ μοχλοὶ κάτοχοι αἰώνιοι“, (Ἰω. β'. 6.) καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὸν Χριστὸν, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὡ θεῖα θρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐσὺ κατέβης εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς, εἰς τὸν ἄδην· ἐκεῖ δὲ καταβάς, ἐτσάκισας τοὺς μοχλοὺς, οἱ τινες κατεκράτου εἰς τὸν αἰῶνα τοὺς ἐν τῷ ἄδῃ πεπεδημένους. Τὸ „ Κάτοχοι αἰώνιοι“ δηλοῖ καὶ ὅτι οἱ μοχλοὶ ἐκεῖνοι ἦτον στερεῶς καὶ ἀσφαλῶς ἐρριζωμένοι, καὶ δὲν ἐσυντρίφθησαν ἐκ τοῦ αἰῶνος ἀπὸ κανένα ἀνθρώπου.

Ὅθεν καὶ ὁ Σευῆρος προσαρμόζει εἰς τὸν Χριστὸν τὸ ρητὸν τοῦτο περισσότερον παρὰ εἰς τὸν Ἰωμᾶν· καθότι ὁ μὲν Ἰωμᾶς πραγματικῶς δὲν κατέβη εἰς τὴν τοιαύτην γῆν, ἀλλὰ ὁ Κύριος, ὅς τις κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαίου πύλας χαλκᾶς συνέτριψε, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν· „ Ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι καὶ ὄρη ὀμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσω, καὶ δάσω σοι θη-“

„ σαν-

„σαυρούς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους“ (Ήσ. μέ. 2.) ὥστε ἡ συντριβὴ τῶν μοχλῶν τοῦ Ἄδου ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ Ἡσαίου, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἰωνᾶ, καθότι εἰς αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται συντριβή. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀφ' ἑ ἐσὺ, Κύριε, ἐσύντριψας τοὺς μοχλοὺς τοῦ Ἄδου, ἀνέστης ἀπὸ τὸν τάφον τριήμερος, ἐν τρόπῳ καὶ ὁ Ἰωνᾶς ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ Κήτος τριήμερος, καθὼς ὁ ἴδιος τὸ προεῖπες. „Ὡς περ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ Κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας“. (Ματθ. ιβ'. 40.) Ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τῷ Ἰωνᾶ λέγων· „Γῆν, τὴν παχεῖαν τῆς κακίας ἕξιν εἶπεν, αἰωνίους δὲ μοχλοὺς, τὰς συγκροτούσας τὴν χειρίστην ἕξιν ἐμπαθεῖς προσπαθεῖας τῶν ὑλικῶν“. (Κεφ. γβ'. τῆς 5'. ἑκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν) (1)

Τροπάριον.

„Φυλάξας τὰ σήματρά σου ὦσα, Χριστέ, ἐξηγέρθης τοῦ τάφου ὁ τὰς κλεῖς τῆς Παραθέμου μὴ λυμνηάμενος ἐν τῷ τόκῳ σου, καὶ ἀνέφξας ἡμῖν Παραδείσου τὰς πύλας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ νόημα ὅλον τοῦ παρόντος Τροπαρίου εἶναι τοιοῦτον. Καθὼς ἐσὺ, ὦ Θεάνθρωπε Χριστέ, ὅταν ἐγεννήθης, ἐκβῆκες ἀρήτως καὶ ὑπὲρ κατάληψιν ἀπὸ τὴν παρθενικὴν μήτραν τῆς ἀγίας σε Μητρός, χωρὶς να λυμνήης (ἦτοι να φθείρης) ὁλοτελα τὰ κλεῖθρα τῆς παρα-

(1) Δύο πράγματα πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ· πρῶτον πῶς εἶναι τριήμερος ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, καὶ δευτέρον διὰ τί ἐγενε τριήμερος. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου λέγομεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀρχίζει τὸ νυχθημέρον οὐχὶ ἀπὸ τὸ πρῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἑσπέραν ὅθεν εἶπεν ὁ Συναίτης Ἀναστάσιος ὁ καὶ Ἱερομάρτυς· „Κατὰ μὲν τὴν Μωσαϊκὴν τοῦ Κόσμου κοσμοποιίαν, ἀδυνατὸν ἐστὶν εἰπεῖν τὴν νύκτα προτερεύειν τῆς ἡμέρας· πρῶτην γὰρ ἡ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς φύσις τὴν ἡμέραν ἐδημιούργησε· καὶ λοιπὸν ἐγένετο ἑσπέρα, ὕσαντος τοῦ φωτὸς, καὶ ἐγένετο νύξ, καὶ ἐγένετο πρῶν, ἡμέρα μία. Ἐπειδὴ δὲ, εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις, ὡς φησὶν ὁ Ἀποστολὸς, ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία οὐκέτι τῇ Μωσαϊκῇ ἐπιστήμῃ ἀκολουθεῖ, ἐπεὶ εὐρεθίσεται ὁ Χριστός Σαββάτῳ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν· διὰ τὸτο φησὶν ὁ Ἰουδαίους ἀπὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς ἀρχεσθαι τοῦ Σαββάτου, ἵνα μὴ ἔχωσιν ὑλογον προφασιν καθ' ἡμῶν, ἀρχομένων ἀπὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου τῆς Κυριακῆς· τοῦτο δὲ πεποίηκεν ὁ Θεός, ἵνα μᾶλλον ὅτι ἀπὸ σκοποῦ εἰς φῶς ἤλθομεν“ (Ἐρωταποκρίσ. πζ'). Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ἡ δὲ Παρασκευὴ ἀρχίσθη ἀπὸ τὴν ἑσπέραν τῆς μεγάλης Πέμπτης, ἰδοὺ μία ἡμέρα ἀπὸ τοῦ μέρους γὰρ τὸ ἅλον λαμβάνεται· πάλιν ἀπὸ τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς εἰς τὴν ἑσπέραν τῆς Σαββάτου εἶναι μία ἡμέρα ὁλόκληρος τὸ Σάββατον, ἥτις δευτέρα ἀριθμεῖται ἀπὸ τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου ἀρχίζουσα ἡ Κυριακὴ, τελειοῖται εἰς τὴν ἑσπέραν αὐτῆς· ἰδοὺ καὶ τρίτη ἡ-

μέρα, ἥς μετὰ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἀνέστη ὁ Κύριος. Οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν τριῶν ἡμερῶν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ πλέον τιμωρότερος· καὶ ἐν τῇ Λευιτικῇ δὲ ὁ νόμος οὗτος τοῖς Ἰουδαίοις παρεδόθη ὑπὸ Θεοῦ προσταξίματος· „Ἀπὸ ἑσπέρας ἕως ἑσπέρας σαββατιεῖτε τὰ Σάββατα ὑμῶν“ (Λευ. κγ'. 32.) ὅτι νῦν ὁμοίᾳ καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἤδη ἀκολουθεῖ.

Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ἦτοι διὰ τί τριήμερος ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐγένετο, ταῦτα λέγει Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „Ἐδει γὰρ παρακαθημένον ἐπὶ τῶν φυλασσόντων καὶ εἰς τῶν τριῶν ἡμερῶν τὸ δαῦμα γενέσθαι τῆς ἐγέρσεως, ὅτι τὸ μὲν ἐντός τοῦ καιροῦ τῆς ἀσφαλείας ἀνεγκλήτων ἦν, ὑπὸ πτόν δὲ τὸ ὑστερησαι· καὶ τὸ μὲν ταχύτερον τῆς προδεσμίας δυναμείας, τὸ δὲ βραδύτερον ἀσθενείας· ἠδύνατο μὲν γὰρ καὶ ἅμα τῇ τελευταίᾳ τῇ καὶ παρ' αὐτὴν τοῦ θανάτου τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀναστήσασθαι τὸν ἴδιον ναόν· ἀλλ' ἵνα πιστωθῇ τῷ θανάτου τὸ μυστήριον, καὶ μηδενὶ λέγειν ἐξῆ ὡς μὴ τεθνηκέναι τοῦτον, τρίταίος ἀνέστη· ἵνα δὲ πάλιν μὴ πλέον ἐν τῇ νεκρώσει διαμείναντος συκοφαντηθῇ τὸ τῆς ἀναβιώσεως, οὐδ' αὐτὸ συντελεσθῆναι ἠνέσχετο τοῦ τριημέρου τὸ διάστημα· ἀλλ' ἀνέστη μὲν καὶ πρὸ τῆς προδεσμίας, τὴν δὲ τῆς ἀναστάσεως ὥραν οὐδενὶ γνωστὴν ἐποίησατο· ὅθεν οὐδὲ λέγειν περὶ ταύτης τοῖς Ευαγγελισταῖς ἐξεγένετο· τὴν δὲ τῶν μυροφόρων ἀφῆξιν καὶ τὴν τῶν μαθητῶν συνδρομὴν διασημαίνοντες, τῆς ἀγγελικῆς παρουσίας μάλιστα μνησθῆναι“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάστασιν). Ἐρανίσθη δὲ ταῦτα πᾶρά τοῦ Χρυσορόμοτος ὁ Χρυσοκέφαλος.

παρθενίας της· τοικετοτρόπως και ὅταν ἀνέστης ἐφύλαξας σῶα και ὀλόκληρα τὰ σήμαντρα· ἦτοι τὰς σφραγίδας τοῦ τάφου, μετὰ τὰς ὁποίας ἐσφάλισαν αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς και οἱ Φαρισαῖοι· „Οἱ δὲ πορευθέντες, φησὶν, ἠσφάλισαν τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον „μετὰ τῆς Κουστωδίας“. (Ματθ. κζ'. 66.) Διαπεράσας δὲ, Κύριε, ἀφθόρως και ὑπὲρ λόγον τὰς δύο αὐτὰς κεκλεισμένας πύλας, τόσον τῆς παρθενικῆς κοιτίας, ὅσον και τοῦ ἐσφραγισμένου τάφου, ἐκατώρθωσας τοῦτο τὸ μέγα και θαυμάσιον ὄντως κατόρθωμα· διὰ μέσου γὰρ τῶν δύο αὐτῶν ἀνοιξες εἰς ἡμᾶς τὰς ἕως τότε κεκλεισμένας πύλας τοῦ Παραδείσου.

Πλὴν πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι μέχρι τούτου ὁμοιάζει ἡ ἁγία Παρθένος μετὰ τὸν ἅγιον τάφον τοῦ Κυρίου, τὰ δὲ ἀκόλουθα εἶναι ἀνόμοια· ἡ μὲν γὰρ ἁγία Παρθένος ἔμεινε εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα Παρθένος, και ὡσπερ ἦτον πρὸ τόκου Παρθένος, και ἐν τῷ τόκῳ Παρθένος, οὕτω και μετὰ τόκον Παρθένος ἔμεινε, και ἀεὶ Ἀειπάρθενος· κεκλεισμένη γὰρ αὕτη διεφυλάχθη, κατὰ τὸ πρὸς Ἰεζεκιηλ εἰρημένον παρὰ Θεοῦ λόγιον· „Υἱὲ ἀνθρώπου, „ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ ἀνοιχθήσεται, και οὐδεὶς οὐ μὴ διελθῆ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς“· και δὲν στέκει ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ προσθέτει „Και ἔσται κεκλεισμένη“· (Ἰεζ. μδ'. 2.) (1) ὁ δὲ τάφος ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, και ὕστερον ἀφ' οὗ ὁ Ἄγγελος ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ αὐτὸν ἀνύχθη, αἱ δὲ μυροφόροι γυναῖκες ἐμβῆκαν εἰς αὐτόν· „Εἰσελθούσαι, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, οὐχ εὔρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ“· (Λουκ. κδ'. 3.) ἀλλὰ και ὁ Πέτρος και ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν αὐτὸν τάφον εἰσῆλθον, και πρὸ αὐτῶν δὲ οἱ Ἄγγελοι εἰσέβηκαν εἰς αὐτόν. Καὶ τί λέγω ὅτι ἐμβῆκαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Κυρίου Ἄγγελοι και Ἀπόστολοι και Μυροφόροι; Καὶ πολλοὶ Ῥωμαῖοι, και πολλοὶ Βάρβαροι και Ἕλληνες, οἱ κατὰ καιροὺς τὴν Ἱερουσαλήμ κυριεύσαντες, ὅταν ἤθελον, ἐμβαινον εἰς αὐτόν.

Τροπάριον.

„Σωτέρμου τὸ ζῆμ τε και ἄθυτον Ἱερεῖον, ὡς Θεὸς σεαυτὸν ἐκασίως προσαγαγὼν τῷ Πατρὶ, συμαμέστησας παγγεμῆ τὸν Ἀδάμ ἄμαστας ἐκ τοῦ τάφου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐκεῖνος φησὶν· „Οὐδὲ ταύτας (τὰς θυσίας τῆ νόμου) ἀνιέρως παντελεῶς „ἀφῆκεν, οὐδὲ ἀσυτελεῖς, οὐδὲ μέχρι ψιλοῦ προϊούσας τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τὸ μέγα και ἄθυτον Ἱερεῖον, ἢ οὕτως εἶπω, ὅσον ἐπὶ τῇ πράτῃ φύσει (2), ταῖς νομικαῖς θυσίαις „ἐγ-

(1) Ὅθεν αἰσχυνέσθωσαν οἱ Ἀντιδικαριανῖται, οἱ τινες ἐτόλμησαν νὰ εἶπουν οἱ παμμίαροι ὅτι μετὰ τὸ γενῆσαι τὸν Σωτῆρα συνήθη ἡ Παρθένος πρὸ Ἰωσήφ, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἐπιφάνιος Τομ. β'. κατὰ αἰρέσεων· ὁδὲν λέγει ὁ Χρυσορρήμων· „Τὴν οὕτω „γενομένην Μητέρα, και καινῶν ὀδῶν και ξένων „καταξιώδεισαν λοχυμάτων, οὐκ ἂν δίκαιος ἂν ὁ „Ἰωσήφ ὑπέμεινε λοιπὸν γυνῆν“· (Ὁμιλ. Ε'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον) Εἶδὲ συγχίξει αὐτὴς τὸ „Και „οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον“, ὡς ἀκούσων πῶς θαυμαστῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· „Τὸ „ἕως, ἐνταῦθα εἰρηκεν, οὐχ ἵνα ὑποπτεύσῃς ὅτι „μετὰ ταῦτα αὐτὴν ἐγνώ, ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅτι „πρὸ τῶν ὀδῶν πάντως ἀπέπαρος ἦν ἡ Παρθένος.

„Τίτος ἂν ἔνεκεν φησὶ τὸ „ἕως οὗ ἔτεκεν“; Ὅτι „ἕως τῇ Γραφῇ τοῦτο πολλακίς ποιεῖν, και τὴν „ῥῆσιν ταύτην μὴ ἐπὶ διορισμένου τιθέναι χρόνου· „και γὰρ και ἐπὶ τῆς Κιβωτῆ φησὶν „Οὐχ ὑπέστρεψεν ὁ Κόραξ, ἕως ἂ ἐξηράνθη ἡ γῆ· και τοιγε „οὐδὲ μετὰ ταῦτα ὑπέστρεψε· και περὶ τοῦ Θεοῦ „δὲ διαλεγομένη φησὶν· „Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος και ἕως „τῆ ἡῶνος σὺ εἶ“, οὐχ ὅπως τιθεῖσα ἐνταῦθα“· (2) Ἐπειδὴ τὰ λόγια ταῦτα τῷ Θεολόγῳ ἔχουσι κάποιαν δυσκολίαν, διὰ τοῦτο παραδίτω ἐδῶ χάριτ τῶν φιλολόγων τὴν ἐρμηνείαν ὅπου ποιεῖ εἰς αὐτὰ ὁ σχολιαστής Νικήτας· „Μεγα και ἄθυτον ὀνομάζει „τὸν Χριστὸν Ἱερεῖον· μεγα μὲν ἀπλῶς, ἀλλ' οὐ „μειζον, τὴν σύγκρισιν ὅπως φεύγων τὴν πρὸς ἑτερον Ἱερεῖον δὲ, ὡς ὑπὲρ τοῦ Κόσμου σφραγίζομε-

„ἐγκαταμέμικται“ καὶ οὐ μικρῶ μέρους τῆς οἰκουμένης, οὐδὲ πρὸς ὀλίγον, ἀλλὰ παντὸς τοῦ Κόσμου καὶ διαιωνίζον καθάρσιον“. ὁμοίως ἐρανίσθη τῶτο καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο νόημα ὅπου ἀναφέρει εἰς τὸν ἴδιον λόγον ὁ Θεολόγος· ἀπορήσας γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ πρῶτον εἰς ποῖον ἔδωκε τὸ αἷμα ὁ Μονογενὴς, ἢ εἰς τὸν ἀντικείμενον ἐχθρὸν, ἢ εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, λύει ἔπειτα τὴν ἀπορίαν, καὶ κρίνει δίκαιον ὅτι ὁ Πατὴρ ἔλαβε τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ· ὅχι ὅτι ἐζήτησεν αὐτὸ ἀπὸ τὸν Υἱὸν, ἢ ὅτι τὸ ἐχρειάσθη, ἀλλὰ ἔλαβεν αὐτὸ διὰ τὴν οἰκονομίαν, καὶ διότι ἐχρειάσθη νὰ ἀγιασθῇ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ἵνα αὐτὸς ὁ Πατὴρ ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τὸν τύραννον Διάβολον, καταδικάσας αὐτὸν μετὰ βίαν, καὶ ἐπιστρέψῃ ἡμᾶς εἰς τὸν ἑαυτόν του διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ, μεσίτευσαντος ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Πατρὸς οἰκονομήσαντος τὴν προσφορὰν τοῦ ἰδίου αἵματος.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ δύο (τὸ ἄδυτον Ἱερεῖον, καὶ τὴν προσφορὰν τῶ αἵματος τῶ Χριστῶ) ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολόγον, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Ὁ Σωτήρ μου, ἔστις εἶσαι τὸ ζωντανὸν καὶ ἄδυτον Ἱερεῖον, ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει, ἦσαν ἐπὶ τῇ φύσει τῆς Θεότητος, ταῦτόν εἰπεῖν, καθὼ εἶσαι Θεός, Σὺ καθὼ μὲν Θεός ἐμείνας ζῶν καὶ ἄδυτος, καθὼ δὲ ἄνθρωπος, ὡς θύτης (ἦτοι Ἀρχιερεὺς) ἅμα καὶ θῦμα ἐπρόσφες θεληματικῶς τὸν ἑαυτόν σου εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνου καὶ τὸ αἷμά σου καὶ τὸ πνεῦμά σου· ἦτοι τὴν ἁγίαν ψυχὴν σε παρέδωκας, καὶ ἔτις ἐτύθης μὲν καὶ ἀπέθανες καθὼ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅμως καθὼ Θεὸς ἀνέστης ἀπὸ τὸν τάφον, ἐνάσας πάλιν τὴν ψυχὴν σου μετὰ τοῦ σώματος καὶ ζωοποίησας αὐτό· καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ συνανέστησας μαζί μετὰ τὸν ἑαυτόν σου καὶ τὸν Ἀδὰμ παγγενῆ· ἦτοι μετὰ ὅλον τὸ γένος του.

Ὁδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ Παῖδας ἐκ καμίνου ῥυσάμενος, γερόμενος ἄνθρωπος, πάσχει ὡς θνητός, καὶ διὰ πάθους τὸ θνητὸν ἀφθαρσίας ἐνδύει εὐπρέπειαν, ὁ μόμος εὐλογητὸς τῶν Πατέρων Θεὸς καὶ ὑπερέμδοξος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Χριστὸς, λέγει, ὅστις καθὼ Θεὸς ἐσυγκατέβη τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον εἰς εἶδος καὶ μορφήν Ἀγγέλου, καὶ διέσωσε τοὺς τρεῖς Παῖδας ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου, ὥστε δὲν ἠνώχλησεν αὐτοὺς τὸ πῦρ οὐδὲ μέχρι τριχός· Ὁ δὲ Ἀγγελος, φησὶ, Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἔξετινάξεν τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἠΐφατο αὐτῶν τοκαθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτούς“. (Αἴν. 25.) αὐτὸς ἐκεῖνος, λέγω, ὁ τοὺς τρεῖς Παῖδας διασώσας, ὑστερον γενόμενος ἄνθρωπος ὡς ἐγὼ, καὶ πτωχεύσας τὴν ἰδικήν μου θνητότητα, πάσχει καθὼ θνητός· πλὴν διὰ μέσου τοῦ ἰδίου πάθους ἐνδύει εὐπρέπειαν ἀφθαρσίας τὸ θνητὸν φύραμα τοῦ Ἀδὰμ καὶ τὸ ἰδικόν μας· ἐπειδὴ ὅχι μόνον αὐτὸς ἐνεδύθη μετὰ τὴν ἀνάστασιν εὐπρέπειαν καὶ ἀφθαρσίαν καθὼ ἄνθρωπος, ὡς λέγει ὁ Θεὸς Δαβὶδ· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο“, (Ψαλ. 113. 1.) ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς

„νοσ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα“ ἄδυτον δὲ ὅσον ἐπὶ τῇ πρώτῃ φύσει, τουτέστιν ἐπὶ τῇ Θεότητι· αὐτὴ γὰρ οὐκ ἔπαθεν, οὐδὲ ἐτύθη· πρώτη δὲ φύσις ἡ Θεότης, ὡς ἀρχὴ οὐσα τῶν ἄλλων φύσεων, καὶ ὡς κρείστων τῆς ἀνθρωπότητος. Καλέσας δὲ τὸν αὐτόν καὶ ἕνα Χριστὸν θνητὸν καὶ ἄδυτον, καὶ αἰσθόμενος ὅτι ἴσκειν ὁ λόγος αἰνίγματι, ἐπηγά-

„γετὸ ἰν' ἔτις εἶπω“ διὰ τὸ θεραπῆσαι καὶ παραμυθῆσθαι τὸ τὸλμημα... Λέγει δὲ αὐτὸ καὶ Διαιωνίζον καθάρσιον καὶ πάσις τῆς οἰκουμένης, οὐ κατὰ τὰς νομικὰς θυσίας· ἐκείναι γὰρ τὴν γῆν μόνον τῶν Ἰουδαίων ἐκάθαιρον, καὶ μέχρι τίνος, καὶ ἐφ' ἀμαρτήματος ἠρισμένου“.

τούς φθαρέντας ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν ἐνέδυσε τὴν ἀφθαρσίαν δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος, καὶ διὰ τὴν φυσικὴν οἰκειότητα καὶ συγγένειαν ὅπου εἶχεν ἢ παρ' αὐτοῦ προσληφθεῖσα ἀνθρωπότης μὲ τὴν ἰδικήν μας ἀνθρωπότητα.

Ὅτι δὲ ὁ ἐν μορφῇ Ἀγγέλου καταβάς εἰς τὴν κάμινον καὶ διαφυλάξας ἀφλέκτους τοὺς τρεῖς Παῖδας ἦτον ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐμαρτύρησε καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ, λέγων· „Ὡς δὲ ἐγὼ, ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας, λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν „ μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὄρατις τοῦ τετάρτου, ὁμοία „ τῆς τοῦ Θεοῦ“· (Δαν. γ'. 25.) καὶ πολλοὶ δὲ Πατέρες τὸν καταβάντα Ἀγγέλον ἐν τῇ κάμινῳ ἐνόησαν ὅτι εἶναι ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πατρὸς Ἀγγελος, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ὅρα δὲ πῶς ὁ Μελῳδὸς προσφυῶς ἐσυνάρμοσε τὸν Εἰρμόν τῶτον καὶ μὲ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν τῶν τριῶν Παίδων, καὶ μὲ τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναστάσεως· καθὼς γὰρ οἱ τρεῖς Παῖδες ἐφυλάχθησαν ἀβλαβεῖς καὶ ἀδιάφθοροι ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου· οὕτω καὶ τὸ φθαρτὸν καὶ θνητὸν σῶμα τοῦ Κυρίου ὄχι μόνον ἐν τῷ τάφῳ δὲν ἔπαθε διαφθορὰν (ἦτοι διάλυσιν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη στοιχεῖα), ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν προσέλαβεν.

Τροπάριον.

„ Γυναῖκες μετὰ μύρων θεόφρονες ὀπίσω σου ἔδραμον· ὅμ δὲ ὡς
 „ θνητὸν μετὰ δακρύων ἐζήτουμ προσεκύνησαμ χαίρουσαι ζῶντα
 „ Θεόν, καὶ Πάσχα τὸ μυστικὸν σοῖς, Χριστέ, Μαθηταῖς εὐηγ-
 „ γελίσαστο.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐδανείσθη ὑπὸ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸ ἄσμα τῶν ἁσμάτων· οὕτω γὰρ ἐκεῖ ἡ νοητὴ νύμφη ψυχὴ ἀγαπητικῶς βοᾷ πρὸς τὸν νοητὸν Νυμφίον Χριστόν· „ Μῦρον „ ἐκκενωθὲν ὄνομά σου· διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, εἰλκυσάν σε, ὀπίσω σε εἰς ὁσμὴν „ μύρων σου δραμοῦμεν“. (Ἄσμ. ἀ. 3.) Ἐκόλλησε δὲ καὶ ἐπροσάρμοσεν εὐφυῶς τὸ ρητὸν τοῦτο τοῦ ἁσματος μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Μυροφόρων, μὲ ὀλίγην ὁμῶς παραλλαγὴν· καθότι ἐκεῖναι μὲν αἱ ἐν τῷ ἁσματι ἀναφερόμεναι ἦτον νέαι, καὶ ἔτρεχον ὀπίσω τοῦ Νυμφίου διὰ τὰ μυρισθῆναι ἀπὸ τὸν νοητὸν μύρον ἐκείνου· αὐταὶ δὲ αἱ Μυροφόροι ἦτον γυναικαί, καὶ ἔτρεχον διὰ τὰ μυρίσθαι ἐξεναντίας τὸν τεταμμένον Νυμφίον Ἰησοῦν· δύναται ὁμῶς τὰ εἰρη τινὰς ὅτι καὶ αἱ Μυροφόροι αἱ τὰ μῦρα προσφέρουσαι εἰς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐπρόσφερον αὐτὰ διὰ τὰ μυρισθῆναι πνευματικῶς ἀπὸ ἐκείνου, καὶ ὅτι καὶ αἱ Μυροφόροι νεάνιδες ἦτον, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἦτον νέαι καὶ ἀκμάζουσαι· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἀρμόζει καὶ εἰς τὰς Μυροφόρους τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ ἁσματος· ἐπειδὴ αὐταὶ ὄχι μόνον ἠγάπησαν τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὅστις εἶναι ὁ νοητὸς Νυμφίος τῶν ψυχῶν, καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτοῦ, πάντα τὰ τοῦ Κόσμου καταλιποῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἐτράβιζαν αὐτὸν μέσα εἰς τὰς καρδίας των, καὶ ἐκεῖ εἶχον αὐτὸν ἐντετυπωμένον διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦτον ἐλάτρευον νοερῶς ὡς Θεὸν καὶ Κύριον, κατὰ τὸ ἄλλο ρητὸν τῆς ἁσματιζέσης Νύμφης τὸ λέγον· „ Εὐρον ὅν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐράτησα αὐτὸν καὶ οὐκ ἀφῆκα αὐτόν, ἕως εἰσηγαγόν „ αὐτόν εἰς οἶκον Μητρός μου καὶ εἰς ταμεῖον τῆς συλλαβούσης με“. (Ἄσ. γ'. 4.) οἶκος δὲ καὶ ταμεῖον εἶναι ἡ τοῦ ἀνθρώπου καρδιά· Μητὴρ δὲ καὶ συλλαβούσα εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἢ τὰ πάντα κτίσασα καὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν, κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς τοῦ ἁσματος, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον καὶ τὸν Θεοφώρον Μάξιμον.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυραν ἡ θεῖος Ἰωάννης, οὕτω λέγει· Αἱ θεόφρονες καὶ μυροφόροι γυναῖκες ἔδραμον ὀπίσω σου, Θεάνθρωπε Δέσποτα, μὲ μῦρα ὁμοῦ καὶ μὲ δάκρυα· καὶ τὰ μὲν μῦρα ἐπρόσφερον ἢ διὰ τιμὴν θεοπρεπῆ κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ, μᾶλλον καὶ ἀληθέστερον εἰπεῖν, διὰ τὰ ἀλείφουσαν τὸ νεκρὸν σῶμά σου, κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα μείνη εὐώδης καὶ μὴ πάθῃ κάμμιαν δυσωδίαν· „ Διαγενομένου γὰρ, φησὶν,

„ (ἦτοι

„ (ἦτοι διαπεράσαντος) τοῦ Σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ (1) καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰα-
 „ κόββα καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀράματα, ἵνα ἐλθούται ἀλείψωσιν αὐτόν “. Ἐπειδὴ, κατὰ
 τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον, οὐδὲν μέγα, οὐδὲ ἀξίον τῆς τοῦ Ἰησοῦ Θεότητος ἐφρόνου αἱ γυ-
 ναῖκες αὗται, διὰ τοῦτο μύρα ἠγόρασαν, καὶ νὰ ἀλείψωσιν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Κυρίου
 ἐπροθυμοποιήθησαν· καὶ τὰ μὲν μύρα διὰ τὸτο ἐπρόσφερον, τὰ δὲ δάκρυα διὰ νὰ δείξωσιν
 τὴν θερμὴν ἀγάπην ἧτου εἶχον εἰς τὸν Διδάσκαλόν των Ἰησοῦν, ὑπὸ τῆς ὁποίας κατα-
 φλεγόμεναι, ποταμιδὸν τὰ δάκρυα ἔχον ἵνα μὲ αὐτὰ σβύσουν ὀλίγον τὴν φλόγα τῆς
 καρδίας των· ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· „ Ὅταν κινήθῃ ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ
 „ αὐτοῦ (τοῦ ἀγαπῶντος δηλ. τὸν Θεόν), εὐθέως ἡ καρδία αὐτοῦ κινεῖται ἐν τῇ ἀγάπῃ
 „ αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ καταφέρουσι δάκρυα δαφιλῶς· ἔθος γὰρ ἔχει ἡ ἀγάπη
 „ ἐν τῆς μνήμης τῶν ἀγαπητῶν ἐξάπτειν δάκρυα “. (Λόγ. πέ. σελ. 53.)

Ἐπρόσφερον ἀκόμη τὰ δάκρυα, διότι δὲν εὗρηκαν τὸ ποθοῦμενον σῶμα τοῦ γλυκυτάτου
 Ἰησοῦ· εἰ γὰρ εὗρισκον αὐτὸ, ἴσως ἤθελαν λάβειν ὀλίγην παρηγορίαν τῆς θλίψεως καὶ
 ἀγάπης των· μὴ εὐροῦσαι δὲ τοῦτο ἀπαρηγορήτως λοιπὸν ἔκλαιον καὶ ἐδάκρυον, τὴν στέ-
 ρησιν τοιοῦτου Διδασκάλου καὶ Εὐεργέτου καὶ Σωτῆρος μὴ φέρουσαι· ἤξεύρουσι γὰρ ἡ φι-
 λόθεοι ψυχαὶ καὶ καρδίαι τί ἀξίζει ὁ Θεὸς καὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν τὸν στε-
 ρηθοῦν, τρέχουν ἐπάνω καὶ κάτω, τὸν ζητοῦν ἐπιπόνως, καὶ χύνουν δι' αὐτὸν αἱματωμέ-
 να δάκρυα· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητα διὰ τὴν τῆ Θεῶ στέρησιν· διὸ ἔλεγεν·
 „ Ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἕμολ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην
 „ ἡμέραν· ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου “. (Ψαλ. μα. 3.)

Αἱ γυναῖκες λοιπὸν διὰ τὸτο ἐπρόσφερον τὰ μύρα καὶ τὰ δάκρυα· ὅθεν ἀκούσασαι ἀπὸ
 τὸν ζητούμενον ἀναστάντα Χριστὸν νὰ τὰς εἶπῃ· Χαίρετε· καὶ τὸν Ἀγγέλον νὰ λέγῃ εἰς
 αὐτάς· „ Ἀλλ' ὑπάγετε, εἶπατε τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς
 „ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν “. (Μάρ. ις'. 7.) ταῦτα,
 λέγω, ἀκούσασαι, μετέβαλον μὲν τὰ δάκρυα εἰς χαρὰν, καὶ ἐσὲ τὸν Χριστὸν, ὅπου ἐζή-
 τουν πρότερον ὡς θνητὸν, ἐπροσκύνησαν χαίρουσαι ὕστερον ὡς ζωντανὸν ὁμοῦ καὶ ὡς Θεόν,
 εὐηγγέλισαν δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους σου τὸ Πάσχα τὸ μυστικόν, τουτέστι τὴν σὴν
 ἀνάστασιν. Βλέπε δὲ, ἀγαπητέ ἀναγιῶστα, πόσῃ μεγάλῃ ἀφέλειαν προξενούσι τὰ δά-
 κρυα· διότι αὐτὰ ἔκαμαν τὰς Μυροφόρους γυναῖκας νὰ ἰδοῦν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν· αὐ-
 τὰ τὰς ἔκαμαν νὰ ἰδοῦν τοῦ Ἀγγέλου· αὐτὰ τὰς ἐκατάστησαν νὰ γένουν τῆς ἀναστά-
 σιως

(1) Δὲν δύναμαι εἰδῶ νὰ σιωπήσω τὰ διηγήμα-
 τα ὅπου ἀναφέρει ὁ ἅγιος Μόδεστος ὁ Πατριάρχης
 Ἱεροσολύμων περὶ τῆς Μαγδαληνῆς Μαρίας· ἵνα
 γὰρ ἀληθῶς γλαφυρὰ καὶ τοῖς φιλολόγοις πολυπό-
 θητα ἄπερ διηγῆται ὁ Κριτικώτατος Φώτιος ἐν
 τῇ μυριοβίβλῳ ἀναγιῶσει διακοσιοστῇ ἐβδομηκοστῇ
 πέμπτῃ σελ. 854. ἔχει δὲ ἔτω· „ Τὸν ἐβδομὸν ἀ-
 „ ριθμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ τῆς κακίας
 „ εὗρισκομεν τὴν Γραφὴν παραλαμβάνουσαν. Εἰκότως
 „ οὖν τὴν Μαρίαν ἐλέγεται τὴν Μαγδαληνὴν ἢ
 „ Σωτῆρ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει δαιμόνια ἑπτὰ, ἵνα
 „ τὸν ἄρχοντα τῆς κακίας δι' αὐτῆς ἀπελάσῃ τῆς
 „ ἀνθρωπίνης φύσεως· ὅτι, φησὶν, αἱ ἱστορίαι τὴν
 „ Μαγδαληνὴν ταύτην διὰ βίου παρθένον διδάσκουσι,
 „ καὶ μαρτύριον δὲ αὐτῆς φέρεται, ἐν ᾧ λέγεται
 „ διὰ τὴν ἀκραν αὐτῆς παρθεῖαν καὶ καθαρότητα,
 „ ὡς ὕαλον αὐτῆν καθαρὸν τοῖς βασανισταῖς φαίνε-
 „ σθαι· ὅτι, φησὶ, μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς Δεσπο-
 „ νης ἡμῶν Θεοτόκου πορευθεῖσα εἰς Ἐφεσον πρὸς τὸν
 „ ἠγαπημένον μαθητὴν (Ἰωάννην), ἐκείσε τὸν δρό-
 „ μον τὸν Ἀποστολικὸν διὰ τοῦ Μαρτυρίου ἢ μυρο-
 „ φόρος αὐτῇ Μαρία ἐτελείωσε, μὴ θελήσασα μέχρι
 „ τῆς τελευτῆς χωρισθῆναι τῆ Παρθένου καὶ Εὐαγ-
 „ γελιστοῦ Ἰωάννου· ὅτι ὡσπερ, φησὶν, ὁ ἀπαρχὴ

„ τῶν Ἀποστόλων Πέτρος ὠνομάσθη διὰ τὴν ἀσά-
 „ λυτον πίστιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Χριστὸν τὴν πέτραν·
 „ οὕτω καὶ αὕτη ἀρχηγὸς τῶν μαθητριῶν γινομέ-
 „ νη, διὰ τὴν καθαρότητα αὐτῆς καὶ τὸν πόθον
 „ ὃν εἶχεν εἰς αὐτὸν Μαρία ὁμωνύμως τῇ Μητρὶ
 „ παρὰ τοῦ Σωτῆρος προσηγόρευται· καὶ ὡσπερ
 „ τῷ Δεσπότη (Χριστῷ) τῶν μαθητῶν ἠκολούθει ὁ
 „ χορός· οὕτω τῇ Δεσποίνῃ καὶ Μητρὶ τοῦ Κυρίου
 „ ἠκολούθει τῶν μαθητευομένων γυναικῶν ἢ χορός·
 „ ἐδαύμαζον γὰρ, φησὶ, ποτὲ οἱ μαθηταί, ὅτι μετὰ
 „ γυναικὸς ἐλάλει ὁ Κύριος· ὃν ὡς οὐκ οὔσης
 „ τοιαύτης συνειδήσεως τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ τὸν εὐαγγελι-
 „ κὸν δρόμον τῆς Μητρὸς τῆς Δεσποτῆς συνεξανούσης
 „ τῷ Υἱῷ καὶ δημιουργῷ, καὶ αὗται αἱ μυροφόροι
 „ συνακολουθοῦσαι αὐτῇ, τῷ κοινῷ Δεσπότη ἔκ τῶν
 „ ὑπαρχόντων ἐν τοῖς ἀναγκαῖοις καὶ τοῖς μαθηταῖς
 „ διηκούον “. (Λόγ. εἰς τὰς Μυροφόρας) Καὶ τοῦτο
 δὲ προσσημειῶμεν, ὅτι ἡ τῆς μυροφόρου καὶ ἰσαποστό-
 λε ταύτης Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἱερὰ χεὶρ εὗρι-
 σκεται ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς νει Κοινο-
 βίᾳ τῆς Σιμωνόπετρας κατὰ τὸ Ἀγιάνυμον Ὅρος τῆ
 Ἀῶθ, δαύματα βρούσα καὶ χάριτας ἰαμάτων πη-
 γάζουσα, ὡς ποταμὸς ἀένναος· καθὼς μαρτυροῦσιν
 ἡ ταύτην ἰδόντες καὶ μετ' εὐλαβείας ἀσπασάμενοι.

σεως πρώται κήρυκες, καὶ νὰ χρηματίσουν τῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελιστῶν τοῦ Κυρίου εὐαγγελίστριαι (1).

Διὰ τοῦτο καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ταύτην τὴν Σωτήριον συμβεβηλὴν δίδει εἰς κάθε ψυχὴν νὰ ἴηται πρόθυμος καὶ ἰσχυρὸς, ἵνα ἀξιώσῃ νὰ ἀπολαύσῃ νοερῶς ἐκεῖνα ὅπου ἠξιώθησαν νὰ ἰδοῦν αἱ μυροφόροι αἰσθητῶς, οὕτω λέγων· „Καὶ Μαρίατις ἡς, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καὶ Σαλώμη, καὶ Ἰωάννα, δάκρυσον ὄρθρια· ἴδε πρώτη τὸν λίθον ἠρμένον, τυχὸν δὲ καὶ τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἰησοῦν αὐτόν“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (2) Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, πανηγυρίζων εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν ταῦτα· „Ἀνασῶς ὁ Χριστὸς, πρὸ τῶν μαθητῶν ταῖς γυναῖξιν ἐώρατο, καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς Ἀποστόλοις εὐηγγελίζοντο τὴν Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν· καὶ τῆτο εἰκότως· τὸ γὰρ κατὰ τῆς Εὐαγγελίου ἰσχυρὸν (σύντριψις) τῷ Διαβόλῳ περιετρέπετο· ὅθεν γὰρ ὠδευσε νόσος, ἐκεῖθεν ἡ θεραπεία προέρχεται· ὅθεν ὁ θάνατος ἤρξατο, ἐκεῖθεν ἡ ἀνάστασις φαίνεται· γυνὴ καὶ τῆς παραβάσεως αἰτία καὶ τῆς ἀναστάσεως κήρυξ· ἢ τὸν πρῶτον Ἀδὰμ πρὸς πτώσιν χειραγωγήσασα, τὸν δεῦτερον Ἀδὰμ ἀναστάντα μαρτύρεται“. Ἐφη δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος· „Εἶδετε ὅσας ἠξιώθησαν τιμῆς αἱ γυναῖκες διὰ τὴν προσεδρίαν; μιμησώμεθα τούτων τὸν ζῆλον καὶ ἀνδρες, καὶ τιμησώμεν κατὰ δύναμιν τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν, οὐχὶ μῦρα καὶ ἀρώματα βασιτάζοντες αἰσθητῶς, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων τῆς ἀρίστης πολιτείας εὐωδίαν ἐπιφύρομενοι· καὶ καθάπερ αὐταὶ μισθὸν τῆς ὑπομονῆς εἰλήφασιν τὸ καταξιώσθαι πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων αὐτὸν θεάσασθαι τὸν Δεσπότην μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὰς πόδας κατασχεῖν καὶ προσκυνῆσαι· οὕτω καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ ἔξεστιν, ἢ βουληθεῖν μόνον τοὺς πόδας κατασχεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὅλον λαβεῖν“. (διὰ τῆς μεταλήψεως δηλαδὴ) (Λόγ. εἰς τὴν ταφὴν καὶ Ἀνάστασιν Τόμ. ε.) Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιος Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Ἠσαίου ἐκεῖνο „Γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ Θέας δεῦτε· οὐ γὰρ λαὸς ἐστὶν ἔχων σύνεσιν“, (Ἠσ. κζ'. ιι.) οὕτω λέγει· „Οὐκὲν ἀφιερμένε τὴν Ἰσραὴλ, ὑμεῖς ἢ σοφαὶ γυναῖκες, φησὶν (ὁ Ἰησοῦς), ἡκετε καὶ μάλα γοργῶς, εὐαγγελίζομεναι τὴν ἀνάστασιν τοῦ τὸν θάνατον ἀποκτείναντος. Διὰ τί δὲ οὐχὶ οἱ μαθηταὶ τεθέστανται πρῶ-

„ τοι

(1) Ὅτι καὶ γυνὴ πρώτη εἶδε τὸν ἀναστάντα, βαθείως τοῦτο ἀποδεικνύει ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος οὕτω προσημαζὼν ἐν τῷ εἰς τὰς Μυροφόρους λόγῳ αὐτοῦ· „Ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ἐστὶν ἀνανέωσις, καὶ τοῦ πρώτου διὰ τὴν ἀμαρτίαν θανάτου καταπεσότος Ἀδὰμ, καὶ διὰ θανάτου πρὸς γῆν· ὅθεν ἐπλάσθη, παλινοδρομήσαντος, ἀναζώσεως καὶ ἀνάπρασιν καὶ πρὸς ζωὴν ἀδάνατον ἐπανάλευσις. Ὡσπερ οὖν ἐκεῖνοι τὴν ἀρχὴν πλαττόμενοι καὶ ζωοῦμενοι εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων· οὕτω γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ πάντων ἀνθρώπων τις ἦν, μετὰ δὲ τὸ λαβεῖν πνοὴν ζωῆς δι' ἐμφυσήματος θεοῦ, πρώτη τῶν ἄλλων εἶδε γυνὴ· πρώτη γὰρ Εὐὰ μετ' ἐκείνον ἦν ἐν ἀνθρώποις· οὕτω καὶ τὸν δεῦτερον Ἀδὰμ, ὅς ἐστιν ὁ Κύριος, ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων· παρὴν γὰρ οὐδεὶς τῶν οἰκείων, οἷ τε τὸ μνήμα φυλάσσοντες στρατιῶται τῷ φόβῳ σεισθέντες, ὥσπερ νεκροὶ γεγόνασι· μετὰ δὲ τὸ ἀναστῆναι, πρώτη τῶν ἄλλων εἶδε γυνὴ, καθάπερ ἠκούσαμεν εὐαγγελιζομένους τοῦ Μάρκου σήμερον“.

(2) Ταῦτα ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Νικήτας· Μαρία Μαγδαληνὴ εἶναι καθε ψυχὴ Πρακτικὴ καθαρθεῖσα διὰ τοῦ λόγου τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν, ὡς ἀπὸ δαιμόνια ἀπὸ τὴν προστάθειαν τῆς εβδομαδικῆς ταύτης ζωῆς· Σαλώμη δὲ εἰρήνη ἐρμηνευομένη, εἶναι ἡ ψυχὴ ἐκείνη ὅπου νικήσῃ τὰ πάθη, καὶ ὑποτάξῃ τὸ σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ θεωρίας πνευματικῶν νοημάτων τὴν τῶν ὄντων γῆσιν περι-

λαμβάνουσα, καὶ διὰ τοῦτο εἰρήνην τελείαν ἔχουσα· Ἰωάννα δὲ περιστέρα ἐρμηνεύεται, καὶ εἶναι ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἡ ἀκακος καὶ γοιμωπάτη εἰς τὰς ἀρετάς, ἢ ὅσπια ἀπέβαλε κάθε πάθος μετὰ τὴν πνοήν, καὶ εἶναι θερμὴ εἰς τὸ νὰ γενῶν τὰ πνευματικὰ νοήματα μετὰ διάκρισιν· Ἐὰν τοιαύτη γένη ἡ ψυχὴ σου, ἀγαπῆτε, πηγαινὲ ὡς αἱ Μυροφόροι μετὰ προθυμίας καὶ σπουδῆς (ὁ γὰρ ὄρθρος ταχύτητα καὶ σπουδὴν δηλοῖ) εἰς τὸν τάφον, ἢ γινεῖ εἰς τὸ βάθος, ἐν ᾧ εἶναι κεκρυμμένοι οἱ λόγοι τῶν ἐπιγείων καὶ ἠραίων, ἢ καὶ εἰς τὴν ἰδικήν σου καρδίαν (λέγει γὰρ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ὅτι μνημεῖον ἐστὶ δεσποτικὸν ἢ ἐκάστου τῶν πιστῶν καρδία· Κεφ. ζα'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικῶν) καὶ ζήτησον μετὰ δάκρυα νοητὰ καὶ αἰσθητὰ νὰ μάθῃς ἐὰν ἀναστήθῃ ὁ ἐν σοὶ λόγος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως· καὶ ἐὰν ζητήσῃς μετὰ τοιαύτου τρόπου, πρῶτον μὲν θέλεις ἰδεῖν νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν καρδίαν σου ὁ λίθος, ἢ γινεῖ ἡ παρῶσις τῆς ἀσφαλείας τοῦ λόγου, καὶ ἀφ' οὗ αὐτὴ σηκωθῇ, θέλεις ἰδεῖν τοὺς Ἀγγέλους, ἢ γινεῖ τὰς κινήσεις τῆς συνειδήσεως· νὰ σοὺ κηρύξουν ὅτι ἀνέστη ὁ ἐν σοὶ διὰ κακῶν νεκρωθεὶς λόγος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως· ἐπειδὴ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φαυλοβίου ἀνθρώπου ὁ λόγος ὁ ὄρθρος δὲν ἐνεργεῖ, ἀλλὰ τρόπον τινα εἶναι νεκρὸς καὶ εἰς ὅλον τὸ ὑπερὸν θέλεις ἰδεῖν καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον, νὰ σοὺ ἐμφανίζεταί εἰς τὸν νοῦν γοργῶς καὶ χαρῆς πύπας καὶ σύμβολα· καὶ νὰ γερμίζῃ τὰς νοεράς δυνάμεις τῆς ψυχῆς σου ἀπὸ χερῶν πνευματικῆν“.

„ τοι τὸν τοῦ Θανάτου τὸ κράτος παραλύσαντα Ἰησοῦν, ὡφθη δὲ γυναιξί, τὸ τῆς ἀποστο-
 „ λῆς ἀξίωμα περιθεῖς; Πρὸς δὴ τοῦτο φάμεν ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος ■ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ
 „ Λόγος ἵνα θεραπεύσῃ τὸ ἀρρώστον καὶ τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων ἀπαλλάξῃ τὸν ἄν-
 „ θρωπον. Ἐδει ἔν ἔδει χαρίσασθαι γυναιξί τὸ εὐαγγελίσασθαι πρῶταις τὴν ἀνάστασιν·
 „ ἐπειδὴ γὰρ ἡ πρῶτη καὶ ἀρχαιοτέρα γυνὴ παρεκόμισε τὸν Ἀδὰμ εἰς παράβασιν ταῖς τῆ
 „ ὄφειως ὑπηρετήσα φωναῖς, καὶ γέγονεν αὕτη τοῦ Θανάτου πρόξενος, πῶς ἔν ἔδει τῶν οὐ-
 „ τω δεινῶν ἐγκλημάτων ἀποκρούσασθαι τὰς αἰτίας διὰ τῆς ἀποστολῆς; ἔ γὰρ ἐπλεόνα-
 „ σε, φησὶν, ἡ ἀμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις“.

Τροπάριον.

„ Θαμάτου ἑορτάζομεν μέκρωσιμ, Ἄδου τὴν καθαίρεσιμ, ἄλλης βιο-
 „ τῆς αἰωμίου ἀπαρχῆν, καὶ σκιρτῶντες ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον, τὸν
 „ μόρον εὐλογητὸν τῶν Πατέρων Θεοῦ καὶ ὑπερέμδοξον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο δείχνει ■ Μελωδὸς πόσα ἀγαθὰ ἀπολαύσαμεν ἀπὸ τὸν ἀνα-
 στάντα Χριστόν· διότι, ἂν καὶ ἓνα πρᾶγμα φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἑορταζόμενον ■ Ἀνά-
 στασις, μυρία ὅμως εἶναι τὰ καλὰ ὅπου σὺν τῇ Ἀναστάσει ἐχαρίσθησαν εἰς ἡμᾶς. Διὰ
 τοῦτο δὲ λέγει ■ χαριτάνυμος Ποιητὴς ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἑορτάζομεν σήμερον τὴν
 νεκρῶσιμ τοῦ Θανάτου, διότι ἐπειδὴ ἡμεῖς ἐζήσαμεν ἐν τῷ ἀναστάντι Χριστῷ, ἐνεκρώθη
 ὁ Θάνατος, τουτέστιν ἀργὸς καὶ ἀνεργητὸς ἔμεινε, καὶ πλέον δὲν ἐνεργεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώ-
 πους τὴν νεκροποιὸν αὐτοῦ καὶ θανατηφόρον ἐνέργειαν· ὥστε ἡμεῖς πρέπει νὰ περιπαίζωμεν
 τὸν Θάνατον, καὶ καταπατῶντες τὴν τυραννίαν του, νὰ λέγωμεν τὸν ἐπιπίκτιον ἐκεῖνον ὕμνον
 μαζί με τὸν Ὁσηέ· „ Πού σε, Θάνατε, τὸ κέντρον“; (Ὁσ. 17. 14.) καὶ μαζί με τὸν
 Ἀπόστολον, „ Κατεπόθη ὁ Θάνατος εἰς νίκος“· (1. Κορ. 15. 54.) καὶ πάλιν με τὸν
 Ὁσηέ· „ Ἐκ Θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς“· (Ὁσ. 17. 14.)

Ἡμεῖς ἀκόμη ἑορτάζομεν σήμερον καὶ τὸν κρημνισμόν καὶ ἀπώλειαν τοῦ Ἄδου· τοῦ γὰρ
 Χριστοῦ ὑπὲρ ἡμῶν καταβάντος εἰς Ἄδην, καὶ τὰς ἐκεῖσε φυλακωμένας ψυχὰς τῶν δικαίων
 ἐλευθερώσαντος, δὲν ἔχει πλέον ὁ Ἄδης καμμίαν δύναμιν καθ' ἡμῶν· ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ τῷ
 Χριστῷ πιστεύοντες καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ φυλάττοντες δὲν ἀπερχόμεθα μετὰ Θάνατον
 εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἄδην, καθὼς οἱ πάλαι δίκαιοι, ἀλλὰ ἀπέρχονται αἱ ψυχαίμας εἰς τὰς
 οὐρανίους καὶ φωτεινάς μονὰς, καὶ ἀπολαμβάνουσι μὲν μερικὴν ἀπόλαυσιν, περιμένουσι
 δὲ νὰ λάβουν καὶ τὸ τέλειον τῆς μακαριότητος μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν (1)· ὥστε
 ἡμεῖς ἐμποροῦμεν νὰ περιπαίζωμεν καὶ τὸν Ἄδην, καὶ καταπατοῦντες αὐτόν, νὰ λέγωμεν
 πάλιν μετὰ τῷ Ὁσηέ· „ Ἐκ χειρὸς Ἄδου ῥύσομαι αὐτές“· καὶ „ Πού σε, Ἄδην, τὸ νίκος“;
 (Ὁσ. 17. 14.) καὶ μετὰ τῶν τριῶν Παίδων νὰ φωνάζωμεν· „ Ἐξείλετο ἡμᾶς (ὁ Θεὸς)
 „ ἐξ Ἄδου καὶ ἐκ χειρὸς Θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς“· (Αἴν. τῶν τριῶν Παίδ. 65.)

Ἡμεῖς πρὸς τούτοις ἑορτάζομεν σήμερον ἄλλης ζωῆς ἀρχήν· ἥτοι τῆς αἰωνίου, τῆς με-
 νούσης καὶ μὴ ἐχέσης τέλος ποτέ· τὸ ὁποῖον εἶναι ἓνα ὑπέρτατον χάρισμα, καὶ μία εὐερ-
 γεσία μεγαλητέρα ἀπὸ τὰς ἄλλας δύο· διότι ἂν καθ' ὑπόθεσιν ἀναστὰς ὁ Χριστὸς ἤ-
 θελε μᾶς χάριση νὰ ζήσωμεν μίαν μακαρίαν ζωὴν εἰς τὰς Οὐρανούς, συντροφευμένην ἀπὸ
 ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὅχι ὅμως αἰωνίαν καὶ ἀτελεύτητον, καὶ τοῦτο βέβαια ἤθελε νομίζεται
 εἰς ἡμᾶς ἓνα μέγα χάρισμα, καὶ μία εὐτυχία πλουσιωτάτη· τὸ δὲ νὰ μᾶς χάριση τοιαύ-
 την μακαρίαν καὶ πλήρη πάντων τῶν ἀγαθῶν ζωὴν, ἔπειτα νὰ προσθέσῃ καὶ τὸ νὰ μὴ
 ἔχῃ τέλος ἡ τοιαύτη ζωὴ, ἀλλὰ νὰ ἦναι αἰωνία καὶ ἀτελεύτητος, τῆτο ἀληθῶς εἶναι ἓνα
 χάρισμα τῶν χαρισμάτων, ἓνα ἀγαθὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ μία εὐεργεσία τῶν εὐεργεσιῶν·

ὁ Θεὸς

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ Βιβλίον τῶν πνευματικῶν γυμνασμάτων ἐν τῇ δεκάτῃ μελέτῃ.

ὅθεν ὁ Κύριος περὶ τούτου ἔλεγεν· „ Ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν “. (Ἰω. ἱ. 10.) Τί δὲ εἶναι τὸ περισσὸν τούτου; Εἶναι τὸ αἰώνιον τῆς ζωῆς ἐκείνης, καὶ πληθυσμένον ἀπὸ κάθε ἀγαθόν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· διὰ τὸ δίκαιον εἶχεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος νὰ πανηγυρίζη εἰς τὸ Πάσχα καὶ νὰ προοιμιάζη ἕτως· „ Εἰ ταῖς τῶν Ἀγγέλων ἐνὴν πρὸ τῆ παρὸν χρήσασθαι γλώτταις, καὶ φωνὰς ἀθανάτους „ ἢ τῶν θνητῶν ἐκτίσατο φύσις, ἐτόλμισε μόλις ἂν τὰς τῆς ἐορτῆς ὑμνήσαι δωρεὰς· ὑπερβαίνει γὰρ ἀληθῶς κτίσεως μέτρα τὰ δῶρα τῆς χάριτος· θάνατος ἐξ ἀνθρώπων ἐλαύνεται· καὶ Ἄδης τὴν πολυετῆ δυναστείαν ἀποτίθεται· καὶ γένος ἀνθρώπων ἀμαρτίας νόμῳ καταδικᾶν τῇ τῆς χάριτος δωρεᾷ βασιλεύειν διδάσκεται “. καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν οὕτω προοιμιάζει· „ Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὅλην τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ἐορτὴν ἀπειργάσατο “.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι διὰ τὰς ἀνωτέρω τρεῖς μεγάλας εὐεργεσίας ὅπου ἐλάβομεν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ σκιρτῶμεν καὶ νὰ χορεύομεν, καὶ χορεύοντες νὰ ὑμνῶμεν καὶ νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν πρωταίτιον τούτων Χριστὸν, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀναστάσεώς του ἐχάρισε τὰ ἀγαθὰ ταῦτα εἰς ἡμᾶς, καὶ μόνος αὐτὸς εἶναι εὐλογητὸς καὶ ὑπερένδοξος Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν. Λέγει δὲ τούτο διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὡδὴ, τῆς ὁποίας ὁ λόγος οὗτος εἶναι χαρακτηριστικὸς· ἂν γὰρ διὰ κάθε παραμικρὸν ἀγαθόν ὅπου ἐλάβομεν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν χρέος νὰ εὐχαριστῶμεν αὐτὸν, καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος· „ Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε “. (ἀ. Θεσ. ε. 18.) πόσω μᾶλλον χρεωστούμεν νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεὸν ὅπου μᾶς ἐχάρισε τοιαῦτα μεγάλα, τοιαῦτα θεοπρεπῆ καὶ τοιαῦτα ἀκατάληπτα καὶ ἀνεκδιήγητα ἀγαθὰ (1);

Τροπάριον.

„ Ὡς ὄμτως ἱερά καὶ παμείορτος αὕτη ἡ σωτήριος μὲν καὶ φω-
 „ ταυγῆς, τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς Ἐγέρσεως οὔσα προάγγελος,
 „ ἐμ ἢ τὸ ἄχρομον φῶς ἐκ τάφου σωματικῶς πᾶσιμ ἐπέλαμψεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τούτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὴν ρητορικὴν Σειρῆνα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ περὶ τῆς φωταγωγίας ὅπου ἐποίουν οἱ τότε Χριστιανοί, ἀνάπτοντες λαμπάδας καὶ ἀγρυπνοῦντες ὅλην τὴν νύκτα ταύτην ἕως τῆς ἐβδόμης ὥρας, καὶ προσμένοντες τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν· ἀλλ' ἀκουσον αὐτολεξεὶ καὶ τὰ λόγια τε· „ Καλὴ μὲν καὶ ἡ χθὲς (χθὲς δὲ εἴρηται, καθὸ προοιμιάζει τὴν ἀνάστασιν, καὶ οὐχὶ ὡς ἐνεστῶσαν ἐορτάζει) (2) ἡμῖν λαμπροφορία καὶ φωταγωγία, ἣν ἰδίετε καὶ δημοσίᾳ συνεστησάμεθα, δαψιλεῖ τῷ πυρὶ τὴν νύκτα καταφωτίζοντες, καὶ τοῦ μεγάλου φωτὸς ἀντίτυπος· καλλίων δὲ ἢ σήμερον (ἦτοι τὸ μετὰ τὴν ἀνάστασιν διάστημα ἕως ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς· καθότι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἀρχίζει ἢ

„ ἐκ“

(1) Ὅθεν καὶ ὁ χρυσοῦς τὴν γλώτταν Ἰωάννης προσφῶς εἶπε· „ Κηρύξομεν τὴν τῆ Σατιῆρος Ἀνάστασιν, μᾶλλον δὲ, τὴν ἡμετέραν βοήσωμεν σωτηρίαν· διὰ γὰρ τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ σβέννυται γέννη πυρὸς· σκόλη δὲ ἀκοίμητος τελευτᾷ· Ἄδης παράττεται· πενθεὶ Διάβολος· ἀμαρτία νεκροῦται· πνεύματα πονηρὰ δικάονται· οἱ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν ἀνατρέχουσιν· εἰ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐλευθεροῦνται τῶν δεσμῶν τοῦ Διαβόλου, καὶ Θεὸς προσφύγοντες λέγουσι τῷ Διαβόλῳ· „ Πού σου θάνατε τὸ τέ νίκος; Πού σε Ἄδῃ τὸ κέντρον; Αἴτιος δὲ ἡμῖν τῆς ἀγίας ἐορτῆς τῆ καὶ πανηγύρεως ὁ Χριστός,

„ ὁ καὶ πάντων ἡμῶν τῶν καλῶν πρόξενος· οὗτος γὰρ ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν· ὅτος καὶ νῦν ἀπολλυμένους ἕσωσε· νεκρωθέντας ἐζωοποίησε, καὶ τῆς τοῦ Ἄδου τυραννίδος ἐξείλετο “. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάστασιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοσε).

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι ὀνομάζουσι τὴν νύκτα ταύτην τῆς Κυριακῆς νύκτα τοῦ μεγάλου Σαββάτου, κατὰ τὸτο τὸ νόημα τὴν ὀνομάζουσι, καθὸ δηλ. προοίμιον ἐστὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἕτις ἐορτάζεται κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν τῆς νυκτὸς καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐρχομένην ἡμέραν τῆς Κυριακῆς ἕως ἑσπέρας.

„ ἐκκλησία τὸ νυχθήμερον, καὶ τελειώνει αὐτὸ ἕως εἰς τὴν ἄλλην ἑσπέραν) καὶ περιφανέ-
 „ στέρα· ὅσω χθές μὲν πρόδρομον ἦν τοῦ μεγάλου φωτὸς ἀνισταμένου τὸ φῶς (ἰδού,
 „ πῶς ἐξηγεῖ τὸ Χθές ὁ Θεολόγος) καὶ ὅσον εὐφροσύνη τις προσόρτιος· σήμερον δὲ τὴν Ἀνά-
 „ στασιν αὐτὴν ἑορτάζομεν, οὐκ ἔτι ἐλπίζομένην, ἀλλ’ ἤδη γεγενημένην “.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Θεολόγου μελουργῶν ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, λέγει· Ἀλη-
 θῶς ἱερά καὶ πανέορτος ἐστάθη αὕτη ■ σωτήριος νύκτα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα· ἦτοι
 τὸ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἀρχόμενον διάστημα μέχρι τῆς ἐβδόμης ἄρας τῆς νυκτὸς, ὅτε ἑορτά-
 ζομεν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἀκολουθῶς δὲ λέγει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐτί-
 μησε τὸ διάστημα αὐτὸ τῆς νυκτὸς μὲ τοιαῦτα ἔνδοξα καὶ σεμνὰ ὀνόματα· ἐπειδὴ, λέγει,
 τὸ ἐξάωρον αὐτὸ διάστημα τῆς νυκτὸς εἶναι πρόδρομον καὶ προάγγελον καὶ προϊμιον τῆς
 λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως. Ἡμέραν δὲ ὀνομάζει τὸ ἀπὸ τῆς ἐβδό-
 μης ἄρας τῆς νυκτὸς μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς ἐκτεινόμενον διάστημα· ἐν τῷ δια-
 στήματι γὰρ τέτω ἑορτάζεται ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου· καθότι ■ ἔξέλαμψεν εἰς ὅλους ἀπὸ
 τὸν τάφον σωματικῶς (ἦτοι διὰ τῆς ἀναστάσεως τῆ σῶματος τοῦ Κυρίου) τὸ ἄχρονον φῶς
 τῆς Θεότητος· ἦτοι αὐτὸς ■ Μονογενὴς Υἱὸς τῆ Θεοῦ, τὸ ἀναρχον καὶ αἰδῖον καὶ ἀληθινὸν
 φῶς, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενος εἰς τὸν Κόσμον, κατὰ τὴν τοῦ Ἰωάννου φωνήν.
 (Ἰω. ἀ. 9.) Θαυμαστικῶς δὲ φαίνεται ὅτι προφέρει ὁ Μελωδὸς τὰς φωνὰς ταύτας τοῦ
 ἀχρόνου φωτὸς· διότι, ἂν τὸ χρονικὸν καὶ κτιστὸν τοῦτο φῶς τῆ Ἡλίου, ἀπὸ τὰς ἀπει-
 ρομεγέθεις καὶ πλατυτάτας σφαιρας τῶν Οὐρανῶν ἀνατέλλον, θαῦμα προξενῇ εἰς τοὺς
 ὀφθαλμοὺς τῶν ὀρώντων, ἐνῶ καθ’ ἑκάστην ἡμέραν ἀνατέλλει, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐσυ-
 νεΐδισαν νὰ τὸν βλέπουν, πῶσω μεγαλύτερον θαῦμα εἶναι νὰ ἀνατέλλῃ ἀπὸ ἑνα τόσον
 μικρὸν τόπον, ὅσον ἦτον ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, τὸ ἄχρονον καὶ αἰδῖον καὶ ἀκτιστον φῶς τῆς
 Θεότητος, ἐνῶ μίαν καὶ μόνην φοράν ἀνέτειλεν ἀπὸ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον κάμνει τὸ θαῦμα
 παραδοξότερον διὰ τὸ ἀσύνηδες;

ᾠδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν Σαββάτων ἡ βασιλῆς
 „ καὶ κυρία, ἑορτῶν ἑορτῆ, καὶ παμνήγυρίς ἐστὶ παμνήγυρεωμ, ἐμ ἡ
 „ εὐλογοῦμεν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μὲ πολλὰ καὶ ὑψηλὰ καὶ ἔνδοξα ὀνόματα καὶ ἐπίθετα ὀνομάζεται ἐν τῷ Τροπαρίῳ
 τούτῳ ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἡ λαμπροφόρος ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἡ καὶ ἁγία
 καλουμένη Κυριακὴ· λέγεται γὰρ αὕτη κλητὴ καὶ ἁγία ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν κατὰ δύο προ-
 νόμια· ἓνα μὲν, καθ’ εἶναι ὀγδόη καὶ τύπος τῆ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ ἄλλο, καθ’ εἶναι
 ἡμέρα τοῦ Πάσχα· διὰ τὸ πρῶτον μὲν λέγει ὁ Μωϋσῆς οὕτω· „ Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη
 „ κλητὴ ἁγία ἐστὶ ὑμῖν (Λευ. κγ. 36.) “· διὰ τὸ δεύτερον δὲ λέγει ὁ αὐτὸς Μωϋσῆς
 ταῦτα· „ Αὐταὶ αἱ ἑορταὶ τῷ Κυρίῳ κληταὶ ἁγίαι, ἃς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς
 „ αὐτῶν, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς, ἀναμέσον τῶν
 „ ἑσπερινῶν Πάσχα τῷ Κυρίῳ “· (Λευ. κγ.) ὁμοίως καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ
 ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας (αὐτόθι). Τώρα, ἂν ἡ ἑορτὴ τοῦ τυπικοῦ Πάσχα ὀνομάζεται
 κλητὴ καὶ ἁγία, πῶσω μᾶλλον κλητὴ καὶ ἁγία πρέπει νὰ ὀνομάζεται ἡ λαμπροφόρος Κυ-
 ριακὴ, ἡ τὸ ἀληθινὸν καὶ πραγματικὸν Πάσχα τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀναστάντα φέρουσα;
 Κατὰ τούτους λοιπὸν τοὺς λόγους ὀνόμασεν ὁ Μελωδὸς κλητὴν καὶ ἁγίαν τὴν λαμπρο-
 φόρον ταύτην Κυριακὴν τοῦ Πάσχα (1).

Ὅμο-

(1) Ὅθεν καὶ ὁ Θεολογικὸς θεὸς Γρηγόριος
 Λόγγος εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν λέγει· „ Ὅπίρῃσιν
 „ ἡ Παρασκευὴ πρὸς τὸ Σάββατον, τοῦτο τὸ Σάβ-

„ βατον πρὸς τὴν Κυριακὴν, ὑπερέχουσαι τούτου σα-
 „ φῶς, καθ’ ὅσον ἀρχῆς καὶ τύπου καὶ σκίας ἡ τε-
 „ λειότης καὶ ἡ ἀλήθεια· τοσοῦτο τῇ Κυριακῇ τὸ

Ὁνομάζει δὲ τὴν Κυριακὴν ταύτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ μίαν τῶν Σαββάτων· διότι τὸ Μίαν ἐδῶ Πρώτην δηλοῖ, καθὼς καὶ ἐν τῇ Γενέσει οὕτως ὀνομάζεται· „Καὶ ἐγένετο ἡ ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρώτη ἡμέρα μία“ (Γέν. α΄ 5.) Διὰ τί δὲ μία αὕτη ὀνομάσθῃ καὶ οὐχὶ πρώτη; Διότι αὕτη ἡ ἡμέρα, ἡ Κυριακὴ δηλαδή, τὰ μὲν εἶναι τύπος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· τότε δὲ ἔχει νὰ ἦναι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ὄγδος αἰὼν, ὁ ἀνεσπέρων καὶ ἀδιάδοχον ἔχων τὸ φῶς, καὶ μίαν ἡμέρα ἀτελεύτητος ἂν· ὅθεν ὁ μέγας Βασιλεὺς ἀπορήσας διὰ τί ὀνόμασεν αὐτὴν ἡ Μωϋσῆς μίαν καὶ οὐχὶ πρώτην, λέγει· „Ἰν’ οὖν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὴν ἐννοίαν ἡμῶν ἀπαγάγῃ, μίαν ὀνόμασε τοῦ αἰῶνος τὴν εἰκόνα, τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἡμερῶν, τὴν ὁμήλικα τοῦ φωτός, τὴν ἁγίαν Κυριακὴν, τὴν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τιμημένην“· λέγει δὲ συμφάνως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἡ Κυριακὴ τῶν ἡμερῶν οὐκ ὄγδοη μόνον ἐστὶν ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῆς ἀριθμουμένη, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ’ αὐτὴν ἐστὶ πρώτη, ὡς εἶναι ταύτην αὐτὴν ἐκείνην ἐκ περιτροπῆς τὴν καινὴν καὶ πρώτην ἀπασῶν ἡμέραν, ἣν ἡμεῖς μὲν Κυριακὴν καλοῦμεν, ὁ δὲ Μωϋσῆς οὐ πρώτην, ἀλλὰ μίαν προσηγόρευσε, ὡς τῶν ἄλλων ὑπεξηρημένη καὶ προοίμιον οὖσαν τῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος μίας καὶ ἀνεσπέρου ἡμέρας“ (Λόγ. εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν) Πρώτη οὖν εἶναι ἡ Κυριακὴ αὕτη τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, αἱ ὁποῖαι ὅλαι παρονομάζονται Σάββατα ἀπὸ τῆς κυρίας ἡμέρας τοῦ Σαββάτου· πρώτη λέγεται καὶ τῶν ἄλλων ἑορτῶν τῶν παρὰ τῇ Γραφῇ Σάββατα ὀνομαζομένων ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, ὡς ἑορτάζουσα τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ δι’ αὐτῆς ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὁνομάζει δὲ τὴν λαμπροφόρον ταύτην Κυριακὴν καὶ Βασιλίδαν ὁ Μελωδὸς, ἐρανίζόμενος τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Ἡ βασιλίσα τῶν ἡμερῶν (ἦτοι ἡ ἀνοιξίς) τῇ βασιλίδι τῶν ἡμερῶν πομπεύει καὶ δωροφορεῖ παρ’ ἐαυτῆς πᾶν ὅ,τι κάλλιστον καὶ τερπνότερον (Λόγ. εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν)“· καθὼς γὰρ ὁ Ἥλιος λέγεται ὅτι εἶναι Βασιλεὺς τῶν ἄλλων ἀστέρων, καὶ ἡ νύξ τῶν ἄλλων δυνάμεων τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ ἀνοιξίς, τῶν ἄλλων τριῶν καιρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὸ ρόδον τῶν ἄλλων ἀνθέων, καὶ ὁ ἀνθραξ τῶν λοιπῶν πολυτίμων λίθων, καὶ ὁ ἀετὸς τῶν ἄλλων πετεινῶν, καὶ ὁ λέων τῶν ἄλλων τετραπόδων· οὕτως καὶ ἡ ἀναστάσιμος καὶ λαμπροφόρος αὕτη τοῦ Κυρίου ἡμέρα εἶναι καὶ λέγεται Βασιλὶς ὅλων τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Καλεῖ δὲ τὴν λαμπροφόρον ταύτην, καὶ ἑορτὴν ἑορτῶν, καὶ πανηγυρίαν πανηγύρεων, ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ταῦτα ἐρανισάμενος· ἐκεῖ γὰρ οὕτως λέγει· „Αὕτη ἑορτῶν ἡμῖν ἑορτὴ καὶ πανηγυρίς πανηγύρεων, τοσοῦτον ὑπεραίρουσα πάσας, οὐ τὰς ἀνθρωπίνων μόνον καὶ χαμαὶ ἐρχομένας (γενέθλια δηλαδή καὶ κερύσυνα καὶ γαμήλια καὶ ὅσα

ἡ ὅμοιοι-

ἡ περιὸν καὶ βᾶσιμον, διὰ τὸ κατ’ αὐτὴν ὑπερευλογημένην καὶ βᾶσιμον, καὶ τὴν ἐλπίζομένην κατ’ αὐτὴν κοινήν τῶν ἀπάντων ἀνάστασιν, καὶ τελείαν τῶν ἀξίων εἰσέλυσιν εἰς τὴν θείαν κατάπαυσιν καὶ τὴν παντός τοῦ Κόσμου ἀναστασιχείωσιν... Φανερώς δὲ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς ὅτι καὶ ἡμέρα ἡ ὄγδοη κλητὴ ἁγία ἐστὶν ὑμῖν, προκαταγγέλλων τὸ τῆς Κυριακῆς δεῖον οἶον καὶ πανευκλεές καὶ σεβασμιον, μετὰ τὴν πάροδον τῶν νομικῶν ἐπάντων ἐσόμενον“· λέγεται δὲ ἡ Κυριακὴ ὄγδοη κατὰ τὸν αὐτὸν δεῖον Γρηγόριον, ὅχι μόνον διότι μετὰ τὴν ἐβδόμην ἀριθμεῖται, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐν τῇ Κυριακῇ γενομένη ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ὄγδοη εἶναι, ἀριθμουμένη μετὰ τὰς ἑπτὰ ἀναστάσεις τῶν ἐκ τοῦ αἰῶνος γενομένων νεκρῶν· τρεῖς γὰρ ἀναστάσεις ἔγιναν ἐν τῇ Παλαιᾷ· μία παρὰ τῷ Ἠλίᾳ, καὶ δύο παρὰ τοῦ Ἐλισαίου· τέσσαρες δὲ ἀναστάσεις ἔγιναν ἐν τῇ Νέᾳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου· ἡ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γαβριήλ, ἡ τοῦ Τίτου τῆς χήρας, ἡ τοῦ Λαζάρου καὶ ἡ ἐν τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ γενομένη ἀνάστασις πολλῶν ἁγίων, ὄγδοη δὲ ἀνάστασις εἶναι ἡ τοῦ Κυρίου. „Ὡστε (κατὰ τὸν αὐτὸν εἰπεῖν Γρηγόριον)

τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου μὴ μόνον ἐν τῇ ὄγδῳ τελεσθῆναι τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ ὄγδοη εἶναι ταύτην τὴν πρὸς τὰς πρὸ αὐτῆς ἀριθμουμένην, τὴν αὐτὴν δὲ καὶ πρώτην πρὸς τὴν ἐλπίζομένην κοινήν τῶν κατὰ Χριστὸν ἀπάντων ἀνάστασιν, μᾶλλον δὲ ἐξανάστασιν, (ἀνάστασις μὲν εἶναι ἡ τῶν ἀνασθηθέντων καὶ πάλιν ἀποθανόντων, ὡς ἡ ἀνασθηθέντων καὶ μηδέποτε ἀποδυσκοινηθέντων, ὡς ἡ τῷ Κυρίῳ καὶ τῶν ἐπὶ συντελείᾳ ἀνασθηθεισῶν) δι’ ἣν καὶ ἡ Χριστὸς ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνυμνεῖται“· λέγεται καὶ τρίτον ὄγδοη ἡ Κυριακὴ κατὰ τὸν αὐτὸν Γρηγόριον· καθὸ ὁ Χριστὸς φανείς εἰς τοὺς Ἀποστόλους παρὰ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἑορτάζει τὴν Κυριακὴν, καὶ αἱ ἄλλαι μὲν ἑορταζονται μίαν φοράν τὸν χρόνον, μόνη δὲ ἡ Κυριακὴ ἑορτάζεται σαρανταετρεῖς φορές τὸν χρόνον.

„ὅμοια), ἀλλ' ἦδη καὶ τὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπ' αὐτῷ τελουμένας, ὅσον ἀστέρας Ἡλίου“, Ἐορτῶν δὲ ἑορτῇ καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων λέγεται ἢ ἀναστάσιμος, ἵνα διὰ τῆς ἀναδιπλώσεως παρασταθῇ ἡ ὑπεροχὴ ὅπου ἔχει αὐτὴ εἰς τὰς λοιπὰς ἑορτάς, καθὼς δηλαδὴ καὶ τὸ Ἄσμη τῶν Ἄσμάτων, καὶ τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ὀνομάζονται μὲ σῆμα ἀναδιπλώσεως διὰ τὴν ὑπεροχὴν. Συνάγει λοιπὸν ὅτι οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἡμέρᾳ εἶναι ἑορτῶν ἑορτῇ καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων, εἰ μὴ μόνῃ αὐτῇ ἢ λαμπροφόρος ἡμέρα, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑμνοῦμεν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Διὰ τί δὲ ὁ Μελωδὸς εἶπεν αὐτὴν Κυρίαν; Διὰ δύο αἴτια· πρῶτον καὶ καθ' αὐτὸ, διότι οὕτως ὀνομάσθη ἀπὸ τοῦ Κυρίου, καθότι ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ Κύριος· ὅθεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὀνομάσθη Κυριακὴ παρανομῶς· διὸ αὐτὴ ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος τῷ Κυρίῳ εἶναι καθιερωμένη. Καὶ ἂν ὁ Εὐσέβιος εἶπε περὶ τῶν Κυριακῶν ναῶν ὅτι οὕτως ὀνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφιερῶντο „ἱερὰ τεμένη τῷ πάντων Βασιλεῖ Θεῷ τῷ δὴ καὶ τῶν ὅλων Δεσπότη καθιερωσθαι“, ἐνθεν καὶ τῆς τοῦ Δεσπότη προσηγορίας ἠξίωται τὰ καθιερωμένα οὐκ ἐξ ἀνθρώπων τυχόντα τῆς ἐπικλήσεως, ἐξ αὐτῆ δὲ τοῦ τῶν ὅλων Κυρίου, παρ' ὃ καὶ Κυριακῶν ἠξίωται τῶν ἐπανυμιῶν“· (ἐν τοῖς ἐπαίνοις τοῦ Κωνσταντίνου) ἂν, λέγω, ἢ Εὐσέβιος εἶπε ταῦτα περὶ τῶν Κυριακῶν ναῶν, μὲ περισσώτερον δίκαιον πρέπει νὰ λέγωνται τὰ αὐτὰ περὶ τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, ἥτις οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Κυρίου τῶν ὅλων ἔλαβε τὴν ἐπανυμίαν. Δεύτερον λέγεται αὐτὴ Κυρία ὡς ἄρχισσα καὶ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων ἀπαστῶν τῆς ἐβδομάδος ἡμερῶν. Ἴδετε προνόμια ὑψηλὰ καὶ μεγάλα τῆς ἀγίας Κυριακῆς;

Τροπάριον.

„Δεῦτε τοῦ καιροῦ τῆς ἀμπέλου γεννήματος, τῆς Θείας εὐφροσύνης ἐν τῇ εὐσήμεν ἡμέρᾳ τῆς ἐγέρσεως Βασιλείας τε (1) Χριστοῦ, κοιρωμήσωμεν, ὑμνοῦντες αὐτὸν ὡς Θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία πράγματα συνειθίζου νὰ γίνωνται κοντὰ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἐν τῇ λαμπροφόρῳ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως· πρῶτον τὸ νὰ σηκώνονται ταχύτερον νὰ ὑμνολογοῦν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ νὰ γεραίρουσιν τὴν τούτου Ἀνάστασιν μὲ Θεοπρεπεῖς δοξολογίας καὶ ἄσματα· δεύτερον τὸ νὰ ἀνάπτουν κηρία καὶ λαμπάδας καὶ φῶτα διὰ νὰ προῦπαντοῦν νοητῶς μὲ αὐτὰ τὸν ἀναστάντα Δεσπότην, τὸν δείξαντα εἰς ὅλους τὸ φῶς τῆς εαυτῆ Ἀναστάσεως· καὶ τρίτον τὸ νὰ μεταλαμβάνουσι τὰ Θεῖα καὶ ἀχραντὰ Μυστήρια τοῦ ἐγερθέντος Σωτῆρος ὅσοι δὲν ἔχουσιν κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ ὅσοι εἶναι προετοιμασμένοι.

Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν τρίτην κανονικὴν καὶ ἀγιοτάτην συνήθειαν τῶν Χριστιανῶν· ἥτοι εἰς τὴν Μετάληψιν τῶν ἀχραντῶν Μυστηρίων, παρακινεῖ ἡμᾶς ἢ χαριτώνυμος Ἰωάννης διὰ τοῦ παρόντος Τροπαρίου· ὅθεν ἐρανιζόμενος τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου, ὅπερ εἶπε πρὸς τοὺς Μαθητάς του, „Οὐ μὴ πῖω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου“, (Ματθ. κς'. 29.) (Βασιλεία δὲ τοῦ Πατρὸς ὀνομάζεται ἢ ἀνάστασις, κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ Θεοφύλακτον) τοῦτο, λέγω, ἐρανιζόμενος ὁ Μελωδὸς, οὕτω λέγει· Ἴδού, ἢ Χριστιανοί, ἦλθεν ἡ εὐσημος καὶ λαμπρὰ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὑπεσχέθη νὰ μᾶς δώσῃ τὴν καινὴν πόσιν καὶ τὸ γέννημα τῆς ἀμπέλου. Ἐλάτε λοιπὸν σήμερον, ἀδελφοί, ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἃς πίνωμεν ἀπὸ τὴν Θεῖαν εὐφροσύνην τοῦ καινοῦριου πόματος τῆς ἀμπέλου. Θεῖαν μὲν εὐφροσύνην εἶπε, διότι

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ“· οὐκ ὀρθῶς· ὀρθότερον γὰρ εἶναι νὰ γράφεται „Βασιλείας τε“ κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἑρμηνευτὴν.

διότι ὁ πνευματικὸς αὐτὸς οἶνος: ἦτοι τὸ μυστικὸν αἷμα τοῦ Κυρίου μας, εὐφραίνει νοητῶς τὰς καρδίας ἡμῶν τῶν κοινωνούντων, κατ' ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν „ Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου “ (Ψαλ. ργ'. 15.) καινούριον δὲ πόμα εἶπεν αὐτὸ, διότι ἀνακαινίζει καὶ ἀφθαρτίζει τὴν ἡμῶν παλαιότητα καὶ φθοράν. Ἐλάτε νὰ μεταλάβωμεν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἵνα πίνοντες ἀπὸ αὐτὸ τὸ καινὸν πόμα, ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν, ὑμνοῦντες εἰς τὰς αἰῶνας τὸν χαρισάμενον τῆτο εἰς ἡμᾶς Χριστὸν τὸν Θεάνθρωπον (1).

Τροπάριον.

„ Ἄρον κύκλω τῆς ὀφθαλμούς σου, Σιών, καὶ ἴδε· ἴδὲ γὰρ ἠκασί
„ σοι θεοφευγεῖς ὡς φωστῆρες ἐκ Δυσμῶν καὶ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης
„ καὶ Ἐώας τὰ τέκνα σε, ἐμ σοὶ εὐλογεῖντα Χριστοῦ εἰς τὰς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Προφήτης Ἡσαΐας δίδει τὴν ὕλην καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆ Τροπαρίου τούτου· λέγει γὰρ οὕτω· „ Ἄρον κύκλω τῆς ὀφθαλμούς σου, Σιών, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἠκασί
„ πάντες οἱ γίιοί σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ἁμῶν ἀρθήσονται “ (Ἡσ. ζ'. 4.) καὶ πάλιν· „ Ἴδου οὗτοι πόρρωθεν ἤξουσιν· οὗτοι ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν “ (Ἡσ. μθ'. 12.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρητὰ μελουργῶν ὁ Θεοπέσιος Ἰωάννης, ἀποτείνεται πρὸς τὴν νέαν Σιών τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, κατ' ἐξοχὴν δὲ πρὸς τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ Ἐκκλησίαν τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ λέγει ἔτι· Ὁ Νέος Σιών καὶ Δεῖα τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μὴ βλέπε κάτω πλέον, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν πενθούτων καὶ λυπουμένων, (οἱ γὰρ λυπούμενοι κάτω ἔχουσι τὰς ὀφθαλμούς των· ὅθεν καὶ κατηφεῖς λέγονται παρὰ τὸ, Κάτω φάη: ἦτοι τοὺς ὀφθαλμούς) ἀλλὰ σήκωσε ἐπάνω τὰ ὀμμάτιά σου καὶ θεώρησον τριγύρω· διότι νὰ ἦλθον εἰς ἐσὲ τὰ πνευματικὰ τέκνα σου, τῶν ὁποίων ἐγένου Μητήρ πνευματικὴ διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· θεώρησον, λέγω, αὐτὰ πῶς ἐσυνάχθησαν ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς Οἰκουμένης, ἀπὸ τὴν Δύσιν, ἀπὸ

(1) Ὅλοι λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦς κάμνει ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, καὶ νὰ μεταλαμβάνουν σήμερον τὰ δεῖα Μυστήρια, ἂν καὶ ἐμετάλαβαν τὴν μεγάλην Πέμπτην, ἢ τὸ μέγα Σάββατον· διότι ἐκεῖνος ὅπου σήμερον μεταλαμβάνει, αὐτὸς ἀληθῶς καὶ κυρίως κάμνει Πάσχα· ἐπειδὴ τὸ ἀληθινὸν Πάσχα τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ ἐν τοῖς Μυστηρίοις μεταλαμβανόμενος, καθὼς ὁ Παῦλος τὸ βεβαίει· „ Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός “ (ἀ. Κορ. ε'. 7.) καὶ ὁ Χρυσόστομος· „ Πάσχα γὰρ ἡ νηστεία ἐστίν, ἀλλ' ἡ προσφορά καὶ ἡ θυσία ἢ καθ' ἐκάστην γινομένη σύναξις “ (Λόγος εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας τόμ. 5.). Ὅσοι δὲ σήμερον δὲν μεταλάβουν χωρὶς νὰ ἔχουν ἐμπόδιον, αὐτοὶ δὲν κάμνουσι Πάσχα ἀληθινόν, ἀλλὰ κοσμικόν, μὲ τὰ Πασχαλινὰ δηλαδὴ φαγητὰ ὅπου πρῶτον, καὶ μὲ τὰ καλλωπισμένα φορέματα ὅπου φοροῦν· ἀλλὰ καὶ ὅσοι εἶναι Πνευματικοί, καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦ Θεοφόρου καὶ πνευματοφόρου τούτου Πατρὸς, καὶ νὰ μὴ ἐμποδίζωσιν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ νὰ παραινῶσιν τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα τὰ μὴ ἔχοντα κάλυμα κανονικόν εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνουν ἐν τῇ λαμπροφῶρᾳ ταύτῃ ἡμέρᾳ, ἀκούστετες μάλιστα τὸν

θεῖον Χρυσόστομον ὅς τις φωνάζει ἐν τῷ Κατηχητικῷ αὐτοῦ λόγῳ, καὶ παρακινεῖ τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὴν μετάληψιν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἔτω λέγων· „ Ἡ τράπεζα γέμει (τῶν θεῶν Μυστηρίων δηλαδὴ), „ τρυφήσατε πάντες· ὁ Μόσχος πολὺς (ἦτοι ὁ Χριστός ὁ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης προσκείμενος) „ μὴδεὶς ἐξέλθῃ πεινῶν. Πάντες ἀπολαύσατε τῆ συμποσίου τῆς χάριτος “. Ὅποιος δὲ πνευματικὸς ἐμπόδιον σήμερον ἀπὸ τὰ Μυστήρια τοῦς μὴ ἔχοντας ἐμπόδιον, οὗτος παραβάτης ἐστὶν ἱερῶν Κανόνων τῶν θεῶν Πατέρων, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ἐστὶν ἀξιοκατάκριτος ὡς ἀνθρωπάρεσκος, καὶ ὡς ἀκλουθῶν εἰς τὴν νεωτέρα καὶ παράνομον συνήθειαν τινῶν νομιζομένων Διακριτικῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς. Ὅποιος δὲλεῖ, ἄς ἴδῃ τὸν ΞϚ'. Κανὸνα τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης ἕκτης Συνόδου, διὰ νὰ μάθῃ ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ λείπουν μὲν ἀπὸ τὰ δέαιτρα καὶ παιγνίδια ὅλην τὴν διακαινίσσιμον ἔβδομαδα, καὶ εὐρίσκονται δὲ εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ δόξαλογῶν τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, καὶ ἀκούουν τὰς θεῖας Γραφάς, καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ δεῖα Μυστήρια. Ὁ ἁγιοτάτη συνήθεια τῶν παλαιῶν Χριστιανῶν, ποῦ ἀφῆκε τὴν δυστυχῆ γενεὰν τῶν τωρινῶν Χριστιανῶν καὶ ἀνεχώρησε;

ἀπὸ τὸν Βορρᾶν, ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν καὶ ἀπὸ τὴν Θάλασσαν, ἦγον ἀπὸ τὸν Νότον· καθότι ἀπὸ τὸ Νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ θάλασσα εὐρίσκεται· ἐσυναχθησαν δὲ ὅλοι οἱ πνευματικοὶ Υἱοὶ σου λαμπροὶ καὶ φωτοφανεῖς, λάμποντες ἀληθῶς ὡς φωστῆρες Θεοφεγγεῖς, ἐπειδὴ ἐδικαιώθησαν διὰ τῆς Πίστεως τῆ Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆ ἀγίου Βαπτίσματος.

Εἶδὲ ἐδικαιώθησαν, ἄρα εἶναι γεμάτοι καὶ ἀπὸ φῶς ἄρρητον, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „ Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ Ἥλιος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν “ (Ματθ. 17. 13.) καὶ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· „ Ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν Κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες “, (Φιλιπ. β΄. 15.) τουτέστι Ζωτικὴ τοῖς ἄλλοις χρηματίζοντες δύναμις, καθὼς αὐτὸ ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ὁ γὰρ τῆς δικαιοσύνης Ἥλιος Χριστὸς, ἀνατείλας ἀπὸ τὸν τάφον, ὄχι μόνον ἐδίωξε τὸ σκότος ἀπὸ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, ἀλλὰ μεταδούς εἰς αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τὸ θεῖον αὐτῆ φῶς, φωστῆρας Θεοφεγγεῖς καὶ ἄλλους ἡλίουσ αὐτοὺς ἀπειργάσατο· ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἀθλον ἀρετῆς Θεὸν γενέσθαι καὶ τῷ ἀπραιφνεστάτῳ φωτὶ καταστράπτεισθαι, τῆς ἡμέρας ἐκείνης Υἱὸν γενόμενον, ἧτις οὐ διακόπτεται ζόφῳ· ἄλλος γὰρ ταύτην ποιεῖ Ἥλιος, ὁ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἀπαστράπτων “ (Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ 5. ψαλμοῦ ὑπὲρ τῆς ὀγδόης). „ Ὅρα καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαίου ἐρμηνείαν τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῆς πέμπτης Ὡδῆς τῆ Κανόνος τῶν Βαΐων τῷ λέγοντι· „ Σιών Θεοῦ Ὅρος τὸ ἅγιον, καὶ Ἱερουσαλήμ κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου ἄρον “.

Τροπάριον.

„ Πάτερ Παντοκράτορ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, τρισὶν ἐμιζομένη ἐμ
 ὑποστάσει φύσις ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε, εἰς Σε βεβαπτίσαμεθα,
 „ καὶ Σε εὐλογοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αξιον ἀπορίας καὶ ζητήσεως εἶναι, διὰ τί εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τῆ Κυρίου ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ ὄνομα τοῦ Βαπτίσματος καὶ λέγει „ Πάτερ Παντοκράτορ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, εἰς Σε βεβαπτίσαμεθα “; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λοιπὸν λέγομεν ὅτι ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, φανεῖς εἰς τοὺς Μαθητάς του ἐν τῷ Ὄρει τῆς Γαλιλαίας, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸ κήρυγμα, παραγγείλας νὰ μαθητεύσουν πρῶτον τὰ Ἔθνη τὰ ἀπίστα καὶ πεπλανημένα, καὶ ἔπειτα νὰ βαπτίζουσ αὐτὰ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, οὕτως εἰπὼν· „ Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος “ (Ματθ. κη΄. 19.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία συνειθίζει κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας νὰ βαπτίξῃ τοὺς κατηχουμένους· ὁθεν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγὰς τῶν (Βιβλ. ἐ. κεφ. 19.) διορίζουσ ταῦτα· „ Ἐν τῇ διανυκτερεύσει ὑμῶν ἀναγινώσκοντες τὸν Νόμον μέχρις ἀλεκτρονίων κραυγῆς, καὶ βαπτίσαντες ὑμῶν τοὺς κατηχουμένους, καὶ ἀναγνώσαντες τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ προσλαλήσαντες τῷ λαῷ, παύσασθε τῷ πένθους ὑμῶν· διὸ καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ ἀντὶ Τρισαγίου ψάλλεται τὸ „ Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε “.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ θεῖος Ἰωάννης, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ὡς ἐκ μέρους ὅλων κοινῶς τῶν βεβαπτισμένων Χριστιανῶν, καὶ μάλιστα τῶν τότε νεοφωτιστῶν, οὕτω λέγει· Ὡ Ἁγία Τριάς, Πάτερ Παντοκράτορ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, ἢ φύσις ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε (1), ἢ ἐν τρισὶν ὑποστάσει καὶ προσώποις ἐμιζομένη κατὰ τὸ

(1) Ὅρα τὴν περὶ τῆς ὑπέρθεος λέξεως θεολογικὴν ὑποσημείωσιν ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τῶν Θεοφαιεῖων τῷ λέγοντι· „ Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἱερ-

„ δάνη γέγονεν· αὕτη γὰρ ὑπέρθεος φύσις “, κατὰ τὴν ὀγδόην Ὡδὴν.

τὸ ταῦτέν τῆς οὐσίας, κατὰ τὴν μοναρχίαν τῆς ἐξουσίας, καὶ κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῆς Θεότητος, ἡμεῖς ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἐβαπτίσθημεν εἰς τὸ ἰδικόν σου ὄνομα· ἡμεῖς ὅλοι εἰ-
μεθα ἰδικοί σου· ἡμεῖς ὅλοι ἐσὲ λατρεύομεν· καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἐσὲ εὐλογοῦμεν εἰς τὰς αἰῶ-
νας. Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Ἀσματογράφος, ὅχι ὅτι ἡ Ἁγία Τριάς δὲν ἠξέυρει ὅτι ἐβαπτί-
σθημεν εἰς τὸ ὄνομά της, ἀλλὰ τὰ λέγει διὰ νὰ τραβίξωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας πλου-
σιωτέραν τὴν χάριν καὶ βασιλείαν τῆς Ἁγίας Τριάδος· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ,
μέλλων νὰ ζητήσῃ σωτηρίαν ἀπὸ τὸν Θεόν, προλαμβάνει καὶ λέγει εἰς αὐτόν· „Σὺς εἰμι
ἢ ἐγὼ, σῶσόν με“· (Ψαλ. ρη'. 94.) ἔχουσι γὰρ φυσικὸν ἰδίωμα οἱ δεσπότες νὰ γί-
νονται ἡμερώτεροι καὶ εὐσπλαγχνικώτεροι πρὸς τοὺς δούλους των, ὅταν ἀκούσωσι νὰ λέ-
γουν αὐτοὶ τοιαῦτα ταπεινὰ καὶ συντετριμμένα λόγια.

Ὠδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Φωτίζου Φωτίζου ἢ μέγα Ἱερουσαλήμ· ἢ γὰρ δόξα Κυρίου ἐπὶ σέ
„ἀρέτειλε· χόρευε μῦμ καὶ ἀγάλλου Σιών· Σὺ δέ, Ἀγμή, τέρπου
„Θεοτόκε, ἐμ τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀκούσας ὁ Θεσπέσιος οὗτος τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν νὰ λέγῃ „Ἀντλήσατε ὕδωρ ἐκ τῶν
„πηγῶν τοῦ Σωτηρίου“, (Ἡσ. ιβ'. 3.) (πηγαὶ δὲ σωτηρίου νοοῦνται αἱ θεῖαι Γραφαὶ
κατὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς) διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀντλήσει μὲν ἕως τὰρα πολλὰ νοήματα ἐκ
τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ἐπότισε μὲ αὐτὰ τοὺς πνευματικούς κήπους τῶν ἀσματικῶν του
Κανόνων, ἀντλεῖ δὲ καὶ τὰρα ἀπὸ τὸν ἴδιον Προφήτην τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον· „Φω-
„τίζου Φωτίζου Ἱερουσαλήμ· ἢκει γὰρ σου τὸ φῶς, καὶ ἢ δόξα Κυρίου ἐπὶ σέ ἀνατέταλ-
„κεν“, (Ἡσ. ξ'. 1.) καὶ τοῦτο μελουργεῖ εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν, ὀλίγον ὑπαλλάξας
αὐτὸ, καὶ λέγει· Ὡ Νέα Ἱερουσαλήμ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, φωτίζε Φωτίζε.
Διπλασιάζει τὸ ρῆμα τοῦτο ὁ ποιητὴς ἕνα μὲν διὰ τὸ βέβαιον τοῦ φωτισμοῦ, καὶ ἄλ-
λο διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς· συνειθίζουσιν γὰρ τόσον οἱ βεβαιόνοτες ἕνα πρᾶγμα,
ὅσον καὶ οἱ ὑπερβολικῶς χαίροντες νὰ διπλασιάζουσιν τὸν αὐτὸν λόγον· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ
μέγας Γρηγόριος· „Ἐγκαίνια ἐγκαίνια ἢ πανηγυρις, ἀδελφοί· λεγέσθω γὰρ πολλάκις
„ὕψ' ἠδονῆς“ (Λόγω εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν). Φωτίζου, λέγω, διότι εἰς ἐσὲ ἀνέτει-
„λεν ἢ δόξα τοῦ Κυρίου· δόξα δὲ Κυρίου, κατὰ μὲν τὸν Θεόδωρον, εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ
Χριστοῦ· „Νῦν γὰρ, φησὶν, ἐδόξασθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου“· (Ἰω. ιγ'. 31.) κατὰ δὲ
τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, εἶναι ἢ Θεότης τοῦ Χριστοῦ, ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὁ Πατήρ
„τῆς δόξης“, (Ἐφ. α'. 17.) ἢτοι τῆς Θεότητος· ἢ κατ' ἄλλους δόξα Κυρίου εἶναι τὸ
θεῖον φῶς καὶ ἢ λαμπρότης τοῦ προσώπου αὐτοῦ, κατὰ τὸ „Καὶ δόξα Κυρίου περιέ-
„λαμψεν αὐτοὺς (τοὺς ποιμένας δηλ.)“· (Λουκ. β'. 9.) καὶ τὰ τρία γὰρ ταῦτα ἀνέ-
τειλαν εἰς ἐσὲ, αἱ ἐξ Ἐθνῶν Ἐκκλησία.

Ἴνα οἱ Ἰουδαῖοι μὲν οἱ φαινόμενοι ὅτι βλέπουν οὐ μὴ ἴδωσι, κατὰ τὴν προφητείαν
τοῦ Ἡσαΐου, ὁ δὲ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει (ἢτοι ὁ Ἐθνικός) ἴδῃ τὸ μέγα τῆς Θεο-
γνωσίας φῶς· εἰς ἐκείνους μὲν γὰρ τοὺς Ἰουδαίους ἐκρύβη μᾶλλον ὁ τῆς δικαιοσύνης Ἡ-
λίου Χριστοῦ διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἀπὸ ἐκείνους θανατωθεὶς, ἐκρύβη καὶ ἐ-
βασίλευσεν ὑποκάτω εἰς τὴν δύσιν τοῦ τάφου καὶ Ἄδου· εἰς ἡμᾶς δὲ τὰς ἐξ Ἐθνῶν πι-
στεύοντας ἀνέτειλε, διότι ἐγνωρίσαμεν τὴν ἀνατολὴν τῆς Θεότητός του, καὶ ἐλλάμψθημεν
μὲ τὸ φῶς τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς. Λέγει δὲ ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Νέαν Σιών καὶ νὰ
χορεύῃ πνευματικῶς καὶ νὰ ἀγαλλεταί διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Νυμφίου τῆς Χριστοῦ, ἐ-
πειδὴ ἢ τοῦ Χριστοῦ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις εἶναι καὶ ἰδική της. Εἶτα καὶ πρὸς τὴν Θεο-
τόκον ἐπιστρέφει τὸν λόγον, οὐ ματαίως οὐδὲ παρέργως τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ
ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος εἶναι τῆς ἐννάτης Ὠδῆς, τῆς ὁποίας Μελουργὸς καὶ ἀρχηγὸς καὶ ποιη-
τρια ἐστὶν ἢ Κυρία Θεοτόκος, καὶ διὰ τοῦτο λέγει πρὸς αὐτήν· Καὶ σὺ, Θεοτόκε, τέρ-
που

που και χαίρε δια τὴν ἀνάστασιν τῆ Γιού σου· καθὼς γὰρ πρότερον ἐμβῆκε ρόμφαία λύπης εἰς τὴν καρδίαν σου διὰ τὸ πάθος και τὸν θάνατον τῆ Γιού σου, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Συμεών· οὕτω και τώρα εἶναι δίκαιον νὰ χαίρης και νὰ τέρπῃσαι ἐσὺ πρώτη περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆ αὐτοῦ Γιού σου, καθὼς και προεφήτευσας εἰς τὴν Ὠδὴν σου λέγουσα· „ Ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι μου “. (Λουκ. α. 47.) (1).

Τροπάριον.

„ Ω Θεῖας! ὦ Φίλης! ὦ γλυκυτάτης σου Φωνῆς! μεθ' ἡμῶν ἀφευ-
 „ δως γὰρ ἐπηγγείλω ἔσεσθαι μέχρι τερματῶν αἰῶνος, Χριστέ· ἢ
 „ οἱ πιστοὶ ἀγκυραμ ἐλπίδος κατέχορτες ἀγαλλόμεθα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Και τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν χαροποῖον και τελευταῖον ἐκεῖ-
 κων λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰς τοὺς Μαθητάς του ἐν τῷ Ὄρει
 τῆς Γαλιλαίας· „ Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας
 „ τῆ αἰῶνος. Ἀμήν “. (Ματθ. κη. 20.) Τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον μετὰ σχῆμα θαυμαστικὸν
 ὁμοῦ και εὐχαριστικὸν προφέρει ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης, οὕτω λέγων· Ὡ τί φωνὴ Θεῖα
 ἦτον ἐκεῖνη, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅπου ἐξεφώνησες εἰς τοὺς αγίους σου Ἀποστόλους!
 Καὶ πῶς δὲν ἦτον Θεῖα, ἡ ὁποία ἐκβῆκεν ἀπὸ τὰ Θεῖα ἐκεῖνα και προσκυνητὰ και πα-
 ναγία χεῖλι σου; Ὡ τί φωνὴ φιλιτάτη ἦτον ἐκεῖνη ὅπου ἐλάλησας εἰς τὰς φίλους σου Μα-
 θητάς! Καὶ πῶς δὲν ἦτον φιλιτάτη ἡ τόσον ἀκρας φιλίας τῆς πρὸς ἡμᾶς ζωντανῆ οὕσα ἀ-
 ποδείξεις; Ὡ τί γλυκυτάτη ἦτον ἐκεῖνη ἡ φωνὴ ἥτις προήλθεν ἀπὸ τοῦ γλυκυτάτου και νε-
 κταρᾶδες στόμα σου! Καὶ πῶς δὲν ἦτον γλυκυτάτη και χαριεστάτη ἡ τοσοῦτων ἀγαθῶν
 γενομένη πρόξενος; Σὺ γὰρ, ἡμέτερε Σωτῆρ, ὑπεσχέθης ἀφευδέστατα νὰ μένης πάντοτε
 με

(1) Εἶναι δὲ και ἄλλα αἰτία, διὰ τὰ ὁποία
 πρέπει ἡ Θεοτόκος νὰ χαίρη σήμερον περισσότερον
 και ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, και ἀπὸ τὰς ἄλλας
 Μυροφόρους. Πρῶτον, διότι αὐτὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς
 ἀνθρώπους προηγήθη εἶλαβε τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀ-
 ναστάσεως τοῦ Γιού της· δεύτερον, διότι αὐτὴ προ-
 ηγήθη ἀπὸ ὅλων εἶδεν ἀναστάντα τὸν Γιόν της και
 ὠμίλησε μετ' αὐτὸν, και τῶν ἀχράντων αὐτοῦ ποδῶν
 ἤφατο· τρίτον, ἐπειδὴ δι' αὐτὴν ἀνοίχθη ὁ τάφος
 και τέταρτον, διότι εὐηγγέλισεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀ-
 νάστασιν τοῦ Κυρίου ὁ συνήδης αὐτῆ και εὐαγγε-
 λιστῆς Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ. Ταῦτα δὲ πάντα ἀ-
 ποδεικνύει και βεβαίωσι ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης
 Γρηγόριος ἐν τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων, οὕτω λέ-
 γων· „ Ἔστι δὴ τι συνεσιασμένως παρὰ τῶν Εὐαγ-
 „ γελιστῶν ἀπαγγελλόμενον, ὅπερ ἀνακαλύψω πρὸς
 „ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην· τὸ γὰρ τῆς τοῦ Κυρίου ἀ-
 „ ναστάσεως εὐαγγέλιον πρώτη πάντων ἀνθρώπων
 „ καδάπερ και προσῆκον ὑπῆρχε και δίκαιον ἡ Θεο-
 „ τοκος παρὰ τοῦ Ἀγγέλου εἰδέξατο, και αὕτη τῆ-
 „ στον ἀναστάντα πρὸ πάντων εἶδε, και τῆς αὐτοῦ
 „ Θεῖας ὀμιλίας ἀπήλαυσε, και οὐκ εἶδεν ὀφθαλμοῖς
 „ μόνον αὐτὸν, και αὐτήκοος αὐτοῦ γέγονεν, ἀλλὰ
 „ και χερσὶν ἤφατο πρώτη και μόνη τῶν ἀχράντων
 „ ἐκείνου ποδῶν, καὶ οἱ Εὐαγγελιστῆται ταῦτα πάν-
 „ τα φανερῶς οὐ λέγουσι, μὴ δέλοντες τὴν Μητέρα
 „ προφέρειν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπίστοις ὑ-

„ πορίας ἀφορμὴν δῶσιν· ἐπεὶ δὲ νῦν ἡμῖν χάριτι
 „ τοῦ ἀναστάντος πρὸς πιστοὺς ὁ λόγος... λόγον
 „ διδόντος τοῦ εἰπόντος „ Οὐδὲν κρυπτόν, ὃ οὐ φα-
 „ νερόν γενήσεται, και τοῦτο φανεραθήσεται “. Καθ-
 „ εἴης δὲ ὁ Ἅγιος ἀποδεικνύει διὰ πολλῶν, συμβιβά-
 „ ζων τοὺς θεῖους Εὐαγγελιστάς, τοὺς περὶ τῶν Μυ-
 „ ροφόρων διαλαμβάνοντας, ὅτι ἡ Θεοτόκος πρώτη ἡ-
 „ ξιώθη τὰ ἀνωτέρα· ἐπειτα λέγει και ταῦτα· „ Ἐ-
 „ μοι δὲ δοκεῖ και δι' αὐτὴν πρώτην (τὴν Θεοτό-
 „ κην) τὸν ζωφόρον ἐκεῖνον ἀνοίχθαι τάφον· δι' αὐ-
 „ τὴν γὰρ πρώτην και δι' αὐτῆς πάντα ἡμῖν ἀνέψα-
 „ κται, ὅσα ἐπὶ τῷ Οὐρανῷ ἄνω, και ὅσα ἐπὶ τῆς
 „ γῆς κάτω, και δι' αὐτὴν τὸν Ἄγγελον οὕτως ἀ-
 „ σπράπτειν, ὡς και τῆς ἄρας ἐπὶ σκοτῶ κατεχο-
 „ μένης ὑπὸ δαλιεῖ ταύτην τῇ τοῦ Ἀγγέλου φω-
 „ τῇ μὴ τὸν τάφον κενὸν ἰδεῖν μόνον, ἀλλὰ και τὰ
 „ ἐντάφια, κατὰ κόσμον τε κείμενα και πολυειδῶς
 „ μαρτυροῦντα τῷ ἐνταφιασθέντι τὸν ἐγερσιν· ἢ
 „ ὅ ἀρα και ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἄγγελος, αὐτὸς ἐκεῖ-
 „ νος ὁ Γαβριὴλ “. Συμφώνως λέγει και Νικηφόρος
 ὁ Κάλλιςτος ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς Κυριακῆς τοῦ
 Πάσχα· „ Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ἀνάστασις τῆ τῷ Θεῷ
 „ Μητρὶ γνώριμος γίνεται, ἀπειναντίας καθημένη τῆ
 „ τάφου, ὡς φησὶν ὁ Μακθδαῖος, σὺν τῇ Μαγδαλη-
 „ νῇ· ἀλλ' ἵνα μὴ ἡ ἀνάστασις ἀμφιβάλοιτο διὰ τὴν
 „ πρὸς τὴν Μητέρα οἰκειώσιν, ἢ Εὐαγγελιστῆται φε-
 „ ρσι πρῶτον φαίνεσθαι τῇ Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ “.

μέ τούς Ἱεροῦς Ἀποστόλους σου, καί δι' αὐτῶν νά μένης καί μέ ἡμᾶς τούς ἐκείνων μέν μαθητάς, ἰδικοὺς σου δέ δούλους, οἱ τινες πιστεύομεν καί λατρεύομέν σοι· καί τὸ θαυμασιώτερον, ὅτι ὑπεσχέθης νά μὴ χωρισθῆς οὐδὲ εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ, οὔτε ἀπὸ αὐτούς, οὔτε ἀπὸ ἡμᾶς, ἕως τῆς συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος.

Ταύτην λοιπὸν τὴν θείαν καὶ φίλην καὶ γλυκυτάτην φωνήν σου, ᾧ Δέσποτα, καί τὴν ἀψευδῆ σου ὑπόσχεσιν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κρατοῦμεν ἀγκουραν ἀσφαλεστάτην ἐλπίδος· ὅθεν ὅταν πνέωσιν ἐναντίον μας οἱ ἄνεμοι τῶν πειρασμῶν, καί ὅταν σικκωνῶνται κατὰ τοῦ ἡμετέρου πλοίου τὰ κύματα τῆς τοῦ βίου θαλάσσης, ρίπτομεν ὡς ἀγκουραν μεγάλην τὴν θείαν ταύτην ὑπόσχεσίν σου, καί εὐθὺς ἐλευθεροῦμεθα ἀπὸ τὴν φουρτοῦναν καί καταποντισμὸν τῆς νοτιῆς θαλάσσης· γνωρίζει γὰρ τὴν φωνήν σου ταύτην καί ἡ αἰσθητὴ καί ἡ νοιτὴ θάλασσα, διότι πολλάκις τὴν ἐπετίμησες, καί ἠσύχασε· καί εὐθὺς ὅπου ἀκούσῃ νά λέγωμεν „Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“, εὐθὺς παύει τὰ κύματά της, καί γίνεται γαλήνη μεγάλη. Ἡμεῖς εἰς ταύτην σου τὴν φίλην ὑπόσχεσιν ἀγαλλόμεθα, Κύριε· ὅθεν, κἂν τύραννοι φοβερίζουν νά κάμουν εἰς ἡμᾶς δεινότερα Δεινίου καί κύντερα Κυντόρου κατὰ τὴν παροιμίαν, ἡμεῖς δὲν φοβούμεθα· κἂν μᾶς βασανίζουν ἀσεβεῖς καί διώκται μέ διάφορα κολαστήρια, ἡμεῖς δὲν τὰ ψηφούμεν· κἂν πτωχεῖα μᾶς στενοχωρῆ, δὲν μᾶς μέλει· κἂν ἀσθένειαι μᾶς ἐνοχλοῦσιν, ἡμεῖς δὲν καταπίπτομεν· καί ἀπλῶς εἰπεῖν, κἂν ὅποιαδήποτε θλίψεις καί δυστυχίας μᾶς εὔρουν, εἴτε ἐκ Δαιμόνων, εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, ἡμεῖς ταύτην μόνην τὴν γλυκυτάτην σου φωνήν καὶ ἐπαγγελίαν ἐνθυμούμενοι, εὐθὺς παρηγορούμεθα, εὐθὺς εὐφραϊνόμεθα, καί εὐθὺς κάθε μας λύπη εἰς χαρὰν μεταβάλλεται· φανταζόμεθα γὰρ ὅτι εἶσαι παρῶν εἰς ἡμᾶς ἀοράτως καί μυστικῶς σὺ ὁ παμφίλτατος καί γλυκύτατος ἡμῶν Δεσπότης, καί μᾶς ἐνδυναμόνεις εἰς τὰς ἀσθενείας μας, μᾶς παρηγορεῖς εἰς τὰς θλίψεις καί περιστάσεις μας, καί μᾶς λέγεις εἰς τὴν καρδίαν τρόπον τινά· Μὴ φοβεῖσθε· ἐγὼ εἶμαι μέ ἐσᾶς· „Ἰδοὺ ἡμεῖς εἰμι μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“.

Θεωμαστὰ δὲ ἐν ταυτῷ καί κοινωφελέστατα εἶναι τὰ λόγια τοῦ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τῆ Θεσσαλονίκης, μέ τὰ ὅποια ἐρμηνεύει τούς ἀνωτέρω λόγους τοῦ Κυρίου· φησὶ γάρ· „Ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐκ εἶπε „Τρίτον ἤδη τέτο πρὸς αὐτοὺς ἦλθεν ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος“, ἀλλ' „Ἐφανερῶθη“, δεικνύς ὅτι παρῆν αὐτοῖς καί μὴ αἰσθητῶς ὀρώμενος· παρῆν γὰρ δὲ τούτοις αὐτὸν ὄραν ἡνίκα ἐβέλετο· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀθανάτων σωματῶν ἡ δύναμις. Πάρεστιν οὖν καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ, ἀδελφοί, κἂν μὴ ὄραται παρ' ἡμῶν· διὸ καί πρὸς τὴς Ἀποστόλους εἶπεν ἀναλαμβάνομενος· „Ἰδὲ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος“. Οὐκοῦν ὡς παρόντα τοῦτον ἐκάστης ἡμέρας αἰδῶμεθα, καί τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν. Εἶδὲ καί τοῖς τοῦ σώματος ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔχομεν αὐτὸν ἀρτίως ὄραν, ἀλλὰ τῆς διανοίας ὁμμασιν ἔχομεν διηνεκῶς αὐτὸν ὄραν, εἰ νήφομεν· καί οὐχ ὄραν μόνον, ἀλλὰ καί μεγάλα ἐντεῦθεν καρποῦσθαι τὰ ἀγαθὰ· αὕτη γὰρ ἡ θεὰ πάσης ἀμαρτίας ἐστὶν ἀναίρεσις, πονηροῦ παντὸς πάθους ἐστὶ καθαίρεσις, παντὸς κακοῦ ἐστὶν ἀλλοτρίωσις· αὕτη ἡ θεὰ πάσης ἀρετῆς ὑπάρχει ποιητικὴ, καθαρῶν ῥόπτως καὶ ἀπαθείας γεννητικὴ, ζωῆς αἰωνίου καί βασιλείας ἀπεράντου παρεκτικὴ· ταύτης τῆς τερπνῆς θεᾶς ἐπιμελούμενοι, καί ὡς εἰς παρόντα τὸν Χριστὸν νοερῶς ἀτενίζοντες, εἶπὲ καὶ ἡμῶν ἐκάστος ὡς ὁ Δαβὶδ· „Ἐὰν παρατάξῃται ἐπ' ἐμέ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου· ἐὰν ἐπαναστῆ ἐπ' ἐμέ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω“ (Ὁμιλ. εἰς τὸ δέκατον Ἑωθινόν).

Τροπάριον.

„ὦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον, Χριστέ, ᾧ Σοφία καὶ Λόγε
 „ τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις, δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον Σοῦ μετασχεῖν ἐν
 „ τῇ ἀμεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ τελευταῖον καὶ ἐπιλόγου τόπον ἔχον Τροπᾶριον ἐν τῷ παρόντι Κανόνι ἐρα-
νίσθη ἢ Ἀσματογράφῳ ἀπὸ τὸν ἐπίλογον τοῦ εἰς τὸ Πάσχα λόγου Γρηγορίου τοῦ Θεο-
λόγου· οὕτω γὰρ καὶ ἐκεῖνος λέγει ἐκεῖ· „ Ἀλλ' ὦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερὸν καὶ παν-
„ τὸς τοῦ Κόσμου καθάρσιον, ὡς γὰρ ἐμφύχῳ σοι διαλέξομαι· ἢ Λόγε Θεοῦ, καὶ Φῶς
„ καὶ Ζωὴ καὶ Σοφία καὶ Δύναμις· χαίρω γὰρ πᾶσι σου τοῖς ὀνόμασι“. Καθὼς λοιπὸν
ἐκεῖνος εἶπεν ἐκεῖ, οὕτως αὐτολεξεὶ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Μελωδὸς οὗτος ἐδῶ· πλὴν ὁ μὲν
Θεολόγος διαλέγεται πρὸς τὸ Πάσχα τὸ ἄψυχον, κατὰ προσωποποιίαν ῥητορικὴν· ὁ δὲ
Γρηγόριος ἐδῶ διαλέγεται πρὸς τὸ ἐμφύχον Πάσχα τὸν Χριστόν· ἤκουσε γὰρ τὸν Ἀπόστο-
λον Παῦλον νὰ λέγῃ· „ Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός“ (ἀ. Κορ.
ἐ. γ.). Λέγει λοιπὸν οὕτω· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅστις εἶσαι τὸ ἀληθινὸν καὶ
μέγα Πάσχα καὶ ἱερώτατον, ὦ Σοφία καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις. Σοφία μὲν οὖν
λέγεται ἢ Χριστός, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἢ Ὡς ἐπισήμη θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων
„ πραγμάτων· πῶς γὰρ οἶόν τε τὸν πεποιηκότα τοὺς λόγους ἀγνοεῖν ὧν πεποίηκε;“ Λό-
γος δὲ λέγεται κατὰ τὸν αὐτὸν Θεολόγον, ὅτι „ Οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς πρὸς
„ νοῦν λόγος· καὶ οὐ μόνον διὰ τὸ ἀπαθές τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συναφές καὶ
„ ἐξαγγελτικόν· τάχα δ' ἂν εἶποι τις ὅτι καὶ ὡς ἕρος πρὸς τὸ ὀριζόμενον, ἐπειδὴ καὶ τοῦ-
„ το λέγεται λόγος· ὁ γὰρ νεονικῶς, φησὶ, τὸν Υἱὸν (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, Ἐωρακῶς) νε-
„ νόηκε τὸν Πατέρα· καὶ σύντομος ἀπόδειξις καὶ ῥαδία τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως ὁ Υἱός·
„ γέννημα γὰρ ἅπαν τοῦ γεγεννηκότος σιωπῶν Λόγος· εἶδ' ἐκαστὸν καὶ διὰ τὸ ἐνυπάρχειν τοῖς
„ οὔσι λέγοι τις, οὐχ ἀμαρτήσεται τοῦ λόγου· τί γὰρ ἐστίν, ὃ μὴ λόγῳ συνέστηκεν;
„ Δύναμις δὲ, ὡς συντηρητικὸς τῶν γενομένων, καὶ τὴν τοῦ συνέχεσθαι ταῦτα χορηγῶν
„ δύναμιν“ (Λόγ. β'. περὶ Υἱοῦ).

Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων οὕτως ἐπαινεῖ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα· „ ὦ Πάσχα θεῶν
„ ἀπ' Οὐρανῶν ὀδεύσαν μέχρι γῆς, καὶ ἀπὸ γῆς πάλιν ἀναβαῖνον εἰς Οὐρανοὺς· ὦ και-
„ νὸν τῶν ὄλων ἑόρτασμα, κοσμικὸν πανηγύρισμα· ὦ τῆ παντὸς χαρὰ καὶ τιμὴ καὶ τρο-
„ φὴ καὶ τροφή, δι' ἧς ὁ μὲν σκοτεινὸς θάνατος κατελύθη, ἢ δὲ ζῶν τοῖς ὄλοις ἐφηπλά-
„ θη, καὶ ἀνεφύθησαν πύλαι Οὐρανῶν, καὶ Θεὸς ἀνθρώπος ἐφάνη, καὶ ἀνθρώπος Θεὸς
„ ἀνέβη· δι' ἧς ἐρράγησαν ἄου πύλαι, καὶ κλεῖθρα ἐλύθησαν ἀδαμάντινα“ (Λόγ. ζ'.
ἐκ τῶν ὀκτῶ εἰς τὸ Πάσχα).

Σημείωσαι ὅτι ὁ Θεολόγος ἀναγωγικώτερον ἐκλαμβάνει τὴν τοῦ Πάσχα μετάληψιν, καὶ
ἐρμηνεύων τί εἶναι τὸ καινὸν πόμα τῆς ἀμπέλου, τὸ ὅποιον ἔχει νὰ πίνη μεθ' ἡμῶν ὁ
Θεὸς Λόγος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, λέγει ὅτι εἶναι „ Ἡμῶν μὲν τὸ μαθεῖν, ἐκεῖ-
„ νου δὲ τὸ διδάξαι καὶ κοινώσασθαι τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς τὸν λόγον· τροφή γὰρ ἐστίν
„ ἢ διδάξις καὶ τοῦ λέγοντος“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὁ αὐτὸς δὲ Γρηγόριος εἰς τρία
διαίρει τὸ Πάσχα, εἰς τὸ νομικόν, εἰς τὸ τῆς χάριτος, καὶ εἰς τὸ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
καὶ λέγει· „ Μεταληψόμεθα τοῦ Πάσχα νῦν μὲν τυπικῶς ἔτι, καὶ εἰ τοῦ παλαιοῦ
„ γυμνότερον· τὸ γὰρ νομικὸν Πάσχα, τολμῶ καὶ λέγω, τύπου τύπος ἢ ἀμυδρότερος·
„ μικρὸν δὲ ὕστερον, τελεώτερόν τε καὶ καθαρώτερον, ἥνικα ἂν αὐτὸ πίνη καινὸν μεθ' ἡ-
„ μῶν ὁ Λόγος ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς, ἀποκαλύπτων καὶ διδάσκων ἂ νῦν μετρίως
„ παρέδειξε“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). (1)

"Οῦν

(1) Τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα τὸσον ἐτίμων καὶ
εὐλαβοῦντο οἱ παλαιοὶ Βασιλεῖς, ὥστε ὄχι μόνον
ἠλευθέρωναν ἀπὸ τῆς φυλακῆς τοὺς ἐν αυ-
ταῖς εὐρισκομένους διὰ χρέος ἢ διὰ ἄλλας αἰτίας
εἰς τὰς πόλεις ὅπου αὐτοὶ ἐβασίλευον, ἀλλὰ καὶ
εἰς μακρνοὺς τόπους ἐστελλον ἐπιστολάς νὰ ἠλευ-
θερώσων οἱ ἐκεῖ τοὺς φυλακωμένους· καὶ μάλιστα
ἢ μέγας Θεοδοσίος. Τί λέγω; Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπι-
στοὶ καὶ ἀσεβεῖς εὐλαβοῦνται τὴν ἑορτὴν τοῦ Πά-
σχα, καθὼς καὶ τὰ δύο αὐτὰ βεβαιῶναι ὁ Χρυ-
σορρήμων λέγων· „ Τὴν παρούσαν ἑορτὴν (τοῦ Πά-

σχα), ἢν καὶ ἀπίστοι αἰδοῦνται σχεδὸν πάντες·
„ ἢν καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Θεοφιλὴς Βασιλεὺς (ὁ Θεο-
„ δόσιος ὁ μέγας) οὕτως ἠδέσθη καὶ ἐτίμησεν, ὡς
„ ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ μετ' εὐσεβείας κρατήσαντας
„ ὑπερβαλέσθαι Βασιλέας. Ἐν ταῦταις γοῦν ταῖς ἡ-
„ μέραις πέμψας ἐπιστολήν, εἰς τιμὴν τῆς ἑορτῆς
„ τοὺς τὸ δεσμοτήριον οἰκούντας σχεδὸν ἀφῆκεν ἂ-
„ παντας (Ἀνδριαντ. Γ.).“ Τούτων πρέπει νὰ μι-
μῶνται καὶ οἱ παρῖνοι Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ
πλούσιοι, καὶ νὰ ἠλευθέρωνον τοὺς ἐν φυλακαῖς εὐ-
ρισκομένους κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα.

Ὁθεν ἐπειδὴ οὕτως ὁ Θεολόγος ἀλληγόρησεν εἰς τὴν γνῶσιν καὶ θεωρίαν τοῦ νοῦς τὴν τοῦ Πάσχα μεταλήψιν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεῖος Ἰωάννης ἀπολουθῶν αὐτῷ λέγει· Σὺ, Χριστέ, ὅπου εἶσαι τὸ ἀληθινὸν Πάσχα, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ σὲ ἀπολαύσωμεν διὰ γνώσεως καὶ θεωρίας εἰς τὴν ἀνέσπερον ἐκείνην ἡμέραν τῆς βασιλείας σου, ἦγουν τὴν μὴ ἔχουσαν ἑσπέραν καὶ νύκτα· ὄχι καθὼς σὲ ἀπολαύσαμεν ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, ἀλλὰ ἐκτυπώτερον, ἦγουν ἔξω ἀπὸ κάθε τύπον καὶ ἐπιπρόσθημα, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἢ καθαρώτερόν τε καὶ τελειώτερον, κατὰ τὸν Θεολόγον. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἶπομεν, τριπλοῦν εἶναι τὸ Πάσχα, νομικὸν, εὐαγγελικὸν, καὶ τὸ μέλλον, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διαίρεσιν αὐτοῦ τρεῖς εἶναι καὶ αἱ γνώσεις καὶ θεωρίαι, εἰς τὰς ὁποίας αὐτὸ τὸ Πάσχα ἀλληγορεῖται: ἢ ἐν νόμῳ καὶ παλαιᾷ, (ἢ ὁποῖα εἶναι σκιαῶδες καὶ ἀμυδρά) ἢ νέα καὶ εὐαγγελικῆ, (ἢ τις λαμπροτέρα μὲν εἶναι τῆς νομικῆς, τῆς δὲ μελλούσης ἀμυδροτέρα) καὶ ἢ μέλλουσα ἐκείνη (ἢ τις τὸ πᾶν ἔχει τῆς δυνατῆς καταλήψεως)· καθὼς καὶ ὁ Παῦλος περὶ τούτων λέγει· „Βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι· τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ γνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην“· (ἀ. Κορ. ιγ'. 12.) Παρακαλεῖ λοιπὸν ὁ Θεσπέσιος Ἰωάννης τὸν Δεσπότην Χριστὸν νὰ ἀπολαύσωμεν τότε τῆς τελειωτέρας καὶ καθαρωτέρας γνώσεως καὶ θεωρίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ γνωρίσωμεν τὸν Θεόν, καθὼς καὶ ἐγνωρίσθημεν παρ' αὐτῆ· ἐπειδὴ τώρα ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς νὰ ἀπολαύσωμεν αὐτὴν δὲν δυνάμεθα διὰ τὸ πῆλινον τῆτο σῶμα ὅπε φορῶμεν.

Ἀνέσπερον δὲ εἶπε τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας· διότι, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „Τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην οὐχὶ ὁ αἰσθητὸς οὗτος ἦλιος ποιήσει, ἀλλ' ἀνατολὴ τοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἡλίου καταφανίσει, ἥτις μία ἔσται καὶ διωκεῖς, διάδοχον νύκτα μὴ ἔχουσα, ἀλλὰ τῷ αἰῶνι παντὶ συμπαρεκτεινομένη“· (Τόμῳ καὶ Λόγ. β'. εἰς τὸν Ἡσαΐαν) καὶ ἄλλῳ· „Καὶ ὑψωθήσεται Κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ ἐσχάτῃ πασῶν ἡμερῶν, ἣν οὔτε νύξ διακόπτει, οὐ χρόνος περιορίζει, οὐ σωματικὸν φῶς ἀρχὴν αὐτῇ παρέχει καὶ τέλος, ἀλλὰ μία ἐστὶν ὁμοία πρὸς ἑαυτὴν, ἀκίνητος, ἀνέσπερος, ἀδιάδεκτος“· (Τόμ. τῷ αὐτῷ εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὁράσει β'.) Ἄλλ' ὡς εἶπωμεν καὶ ἕνα γλαφυρόν· διὰ τοῦτο ὁ Μελαβδὸς παρακαλεῖ νὰ ἀπολαύσωμεν καθαρώτερον τὸν Χριστὸν ἐν τῇ μελλούσῃ ἡμέρᾳ, διότι καθὼς ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἔγινεν ἐν Κυριακῇ, οὕτω καὶ ἡ μέλλουσα παρουσία του ἐν Κυριακῇ θέλει γένη· μᾶλλον δὲ, αὐτὴ ἐκείνη ἢ ἀνέσπερος ἡμέρα τῆς βασιλείας τῆ Χριστοῦ Κυριακῆ θέλει εἶναι, ἥτις ἔσται μία ἡμέρα ἀνέσπερος καὶ ἀδιάδοχος· ὅθεν εἶπε πάλιν ὁ ἀνωτέρω Θεῖος Βασίλειος· „Ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον καὶ ἀτελευτήτων τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἶδεν ὁ λόγος, ἣν καὶ ὀγδόην ὁ Φαλαμῶδὸς προσηγόρευσε διὰ τὸ ἔξω κεῖσθαι τοῦ ἐβδοματικοῦ τούτου χρόνου. Εἴτε ἐν ἡμέρᾳ ἢ κατάστασις ἐκείνη λέγοιτο, μία ἐστὶ καὶ οὐ πολλαί· εἴτε αἰῶν προσαγορεύοιτο, μοναχὸς ἂν εἴη καὶ οὐ πολλοστός. Ἴνα οὖν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὴν ἐνοιαίαν ἡμῶν ἀπαγάγῃ, (ὁ Μωϋσῆς δηλ.) μίαν ἀνώμασε τοῦ αἰῶνος τὴν εἰκόνα, τὴν ἀπάρχην τῶν ἡμερῶν, τὴν ὁμήλικα τοῦ φωτός, τὴν ἀγίαν Κυριακὴν, τὴν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τετιμημένην“ (Ὁμιλ. β'. εἰς τὴν ἑξαήμερον, προκειμένου ρήτου „Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ, ἡμέρα μία“). Καὶ σημείωσαι ὅτι κατὰ τὰ λόγια τῆ ἀγίου ἢ Κυριακῆ τώρα μὲν εἶναι εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, τότε δὲ ἔσται αὐτὸς ὁ μέλλον αἰὼν. Ἴδετε πόσον εἶναι μέγала; ἴδετε πόσον εἶναι θαυμαστά καὶ ὑψηλά τὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀγίας Κυριακῆς προνόμια;

Ἄμποτε λοιπὸν ὅλοι, καὶ οἱ ψάλλοντες καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ οἱ ἀκούοντες τὸν παρόντα κοσμοχαρμόσυνον καὶ λαμπρὸν τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας Κανόνα, νὰ μὴ ἡμεθα μόνον ψάλλεται καὶ ἀναγῶσται καὶ ἀκροαταὶ τῶν ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ περιεχομένων νοημάτων τε καὶ παραγγελμάτων, ἀλλὰ νὰ ἡμεθα τούτων καὶ ποιηταὶ διὰ τῶν ἔργων. Ἡμεῖς συναεστήμεν μὲ τὸν ἀναστάντα Χριστὸν καὶ διὰ τῆς πίστεως, καὶ διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος, τοῦ εἰς τύπον γενομένου τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἄμποτε λοιπὸν νὰ ζήσωμεν μίαν καινούριαν πολιτείαν, ἣτις πρέπει εἰς τοὺς συναναστηθέντας μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ Παῦλος· „Ἴνα, ὡς περ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν“· (Ῥωμ. 5'. 4.) Ἡμεῖς ἐμάθομεν σήμερον ἀπὸ τὸν ἀναστάντα μίαν καινούριαν ζωὴν. Λοιπὸν ἄμποτε νὰ φυλάττωμεν αὐτὴν μέχρι τέλους, ἔχοντες καινούριους συλλογισμούς, λα-

λοῦντες καινούρια λόγια, καὶ πράττοντες καινούρια ἔργα, ἄξια τῆς τοῦ Χριστοῦ καινῆς ἀναστάσεως, οὐχὶ τρυφῶντες μὲ συμπόσια καὶ ξεφαντώματα, οὐχὶ τραγωδοῦντες μὲ αἰσχρὰ καὶ διαβολικὰ τραγῳδία, οὐχὶ παίζοντες καὶ χορεύοντες, οὐχὶ καταγινομένοι εἰς φιλιθονίας καὶ φιλοδοξίας, εἰς μέθας καὶ ἀσωτίας, εἰς φιλαργυρίας καὶ ἄλλας ἀμαρτίας· διότι αὐτὰ εἶναι ἔργα τῆς φθαρτῆς ζωῆς τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἐκδύθημεν εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα· καὶ ὁποῖος ταῦτα ἐργάζεται, ἔχει γὰρ ἀποθάνῃ τὸν τῆς ψυχῆς ἀθάνατον θάνατον, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος· „Εἰ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνή-
σκαι“ (Ῥωμ. ἡ. 13.) (1)

Ἄς παρακαλέσωμεν, ἀγαπητοί, τὸν ἀναστάντα Χριστὸν νὰ νεκρώσῃ μὲν τοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ μας παρακαθήμενους ἐμπαθεῖς λογισμοὺς καὶ Δαίμονας, νὰ ἀναστηθῇ δὲ αὐτὸς μέσα μας, ὑπερβαίνων ὡς σφραγίδας τοὺς ἐν τῇ ψυχῇ μας εὐρισκομένους ἐμπαθεῖς τύπους καὶ προλήψεις τῆς ἀμαρτίας, ὡς λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ὁ Κύριος ἀνίσταται, ὡσεὶ νεκροὺς μὲν ποιῶν τοὺς ὑπὸ Δαιμόνων τῇ καρδίᾳ παρακαθήμενους ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, τοὺς διαμεριζομένους ἐν τοῖς πειρασμοῖς ὡσπερ ἱμάτια τοὺς τρόπους τῆς ἡθικῆς εὐπρεπείας, καὶ ὑπερβαίνων ὡσπερ σφραγίδας τοὺς ἐπικειμένους τῇ ψυχῇ τύπους τῶν κατὰ πρόληψιν ἀμαρτημάτων“ (Κεφ. ξγ'. τῆς α. ἑκατοτ. τῶν Θεολογικῶν).

Ἀλλὰ ἂν τινὲς ἀνθρώποι υπερήφανοι ἀπὸ τὸν φθόνον τῶν πολεμοῦσι τὴν ὑπὸ τῶν Θεοφιλῶν ἀνδρῶν λαλουμένην ἀλήθειαν, καὶ διαβάλλουσιν αὐτοὺς ψευδῶς, ἤξευρε, ἀγαπητέ, ὅτι ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους σταυροῦται καὶ θάπτεται ὁ Κύριος, καὶ μὲ σφραγίδας φυλάττεται· ἀλλ' ὁμως ὁ Δεσπότης Χριστὸς γυρίζει τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν, καὶ ἀνασταίνεται, φαινόμενος περισσότερον λαμπρότερος μὲ τὸν πόλεμον, ἐπεὶ εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ ὅλους ὡς ἀλήθεια, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον λέγοντα· „Ὅταν ἴδῃς τινὰς ὑπερηφάνους μὴ φέροντας ἐπαινεῖσθαι τοὺς κρείττους, ἀκήρυκτόν τε μηχανωμένους ποιεῖν τὴν λαλουμένην ἀλήθειαν, μυρίοις αὐτὴν ἀπείργοντας πειρασμοῖς καὶ ἀθεμίτοις διαβολαῖς, ἴδεις μοι πάλιν ὑπὸ τούτων σταυροῦσθαι τὸν Κύριον καὶ θάπτεσθαι, καὶ στρατιώταις καὶ σφραγίσαι φυλάττεσθαι, οὓς ἑαυτοῖς περιτρέπων ὁ Λόγος ἀνίσταται, πλέον τῶν πολεμῖσθαι διαφανόμενος, ὡς πρὸς ἀπάθειαν διὰ τῶν παθημάτων στομούμενος· πάντων γὰρ ἐστὶν ἰσχυρώτερος, ὡς ἀλήθεια καὶ ὦν καὶ καλούμενος“ (Κεφ. ξε'. τῆς α. ἑκατοτ. τῶν Θεολογικῶν).

Ἐὰν οὖν ἡμεῖς Θεοφιλῶς καὶ καινῶς πολιτευώμεθα, ἀδελφοί, ὡς ἄνωθεν εἶπομεν, θέλομεν γνωρίσει μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὴν θαυμαστὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἧτις εἶναι ὁ προηγούμενος σκοπὸς, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐποίησε, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεῖον Μάξιμον λέγοντα· „Ὁ δὲ τῆς Ἀναστάσεως μυηθεὶς τὴν ἀπόρρητον δύναμιν, ἔγνω τὸν ἐφ' ᾧ τὰ πάντα προηγουμένως ὁ Θεὸς ὑπεστήσατο σκοπὸν“ (Κεφ. ξς'. τῆς α. ἑκατοτ. τῶν Θεολογικ.) καὶ ἀκολουθῶν θέλομεν ἀξιοθῆναι νὰ ἐορτάζωμεν τὸ Ἅγιον Πάσχα τῆ Κυρίου ἐν τῇ παρουσίᾳ μὲν ζωῇ μὲ χαρὰν πνευματικὴν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας μας, ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ νὰ ἐορτάζωμεν αὐτὸ ἐκτυπώτερόν τε καὶ καθαρώτερον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν τῷ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντι· Ὡς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Πᾶς ὁ γινώσκων τὸ τεθυμένον ὑπὲρ αὐτοῦ Πάσχα ἀρχὴν ἑαυτοῦ ζωῆς ὑποτιδέσθω ταύτην, ἀφ' οὗ τίθεται Χριστὸς ὑπὲρ αὐτοῦ· τίθεται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ τότε, ἥνικα ἂν ἐπιγῶ τὴν χάριν, καὶ συη-

τὴν διὰ τῆς θυσίας ἐκείνης ζωῆς· καὶ τούτο γινώσκων, τῆς νεαρᾶς ὀρεγέσθω ζωῆς λαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, καὶ μηκέτι ἀνατρεχέτω πρὸς τὴν παλαιάν, ἥς ἐπὶ τέλος ἐφθασεν“ (Λόγ. α. εἰς τὸ Πάσχα, ἡ ἀρχή „Πάσχα μὲν γήϊον, Τόμ. Ε'.)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ (1).

Εφθάσαμεν εἰς ὄλον τὸ ὕστερον καὶ εἰς τὴν ἔνδοξον Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣτις εἶναι τὸ τέλος ὄλων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν· καθὼς γὰρ ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ἀρχὴ καὶ κεφάλαιον ὄλων τῶν ἐορτῶν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· οὕτω καὶ ἡ Ἀνάληψις εἶναι τέλος καὶ συμπέρασμα τῶν αὐτῶν ἐορτῶν τοῦ Κυρίου· καὶ ἐκείνη μὲν ἦτον ἡ κατά-

(1) Σημειῶσαι ὅτι λόγους πανηγυρικοὺς ἔχουσιν εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως οἱ ἑξῆς Πατέρες. Οὐ Χρυσόστομος λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Πλοῦτος ἦμῶν καὶ θησαυρός“· ἕτερον, ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Στεφάνου μνησθῆναι“· ἄλλον, ἡ ἀρχὴ „Ἐπιμοι κατὰ Ἰου-“ „χὴν“· ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Φαιδρά μὲν πᾶσα“· ἄλλον, ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ χάριτι Θεοῦ“· ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Θεῖα τις ὡς εἰκοι πανήγυρις“· Ἀθανάσιος δὲ ἔχει λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Οὐκ οἶδα ποῖα“ „χρῆσθαι γλώττη“· ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἡ μὲν“ „τῆς Ἀναστάσεως μνήμη“· Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ χάριτι τοῦ Θεοῦ“· οὕτως φαίνεται καὶ ἦναι ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἀνωτέρω τοῦ Χρυσόστομου. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐώραζον Ἰουδαῖοι“· ἕτερον „Βλέπετε τὴν“ „κοινὴν ἡμῶν ἐορτὴν“· Βασίλειος Σελουκείας λόγον, ἡ ἀρχὴ „Ἡ μὲν τῆς Ἀναστάσεως μνήμη“ (ἐν δὲ τῇ τῶν Ἰβήρων Μονῇ ἐπιγράφεται τῇ Ἀθανασίᾳ). Ἐπιφάνιος Κύπρου λόγον, ἡ ἀρχὴ „Εὐλογητὸς ὁ Θεός“· Σώζονται οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαίδιου καὶ Ἰβήρων καὶ ἐν τῇ τῇ Διονυσίου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μακάριος Νείλος (ἴσως οὗτός ἐστιν ὁ σοφὸς ὁ καὶ τοῦ Χρυσόστομου μαθητῆς) τρεῖς λόγους ἔχει εἰς τὴν Ἀνάληψιν· πρῶτον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Εἰς Οὐρανὸν μὲν καὶ γῆν ἡ τῆς Κτίσεως“ „διαμεμέρισται φύσις“· δεύτερον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ὡ“ „Βασιλείων πάντων Βασιλικώτερας Ορησκείας“· τρίτον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ὁ θεὸς τῆς ἀγαθότητος ὁμβρος“ „ἀρχαίμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐκχέεισθαι, πρὸς ἀμήχανον δρεῶν ὑπερήρδη πλημμυρῶν, καὶ τὰ μεγάλα“ „κατέκρυψε μείζοσι“· Τῶν λόγων τούτων περιτοπαὶ εὐρίσκονται παρὰ τῇ Μυριοβίβλῳ τοῦ Φωτίου ἀναγνώσει σος. Καὶ πᾶσι δὲ σημειῶσαι, ὅτι ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῆς Λιτῆς τῆς Ἀναλήψεως, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ὅτε παραγέγονας ἐπὶ τὸ Ὄρος, Χριστέ, των“ „Ἐλαιῶν“, ἄπορος εἶναι ὁ λόγος ἐκείνος ὅπου γράφεται „Καὶ ἡ γῆ τοὺς κρυπτήρας ἀνακαλύπτει,“ „Ἀδάμ τὴν καταβάσιν ὡς γνωσθῆναι καὶ τὴν αὐ-“ „θις ἀνάβασιν“. Τούτων οὖν τὸν λόγον πολλοὶ διδάσκαλοι θέλοντες νὰ ἐρμηνεύσουν, εἰς ἀλληγορίας ἐστράφησαν, καὶ πόρρω τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀληθινοῦ νοήματος τοῦ Τροπαρίου, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀπεπλευνήθησαν· καθότι ὁ λόγος αὐτὸς πραγματικῶς καὶ ἀσθητικῶς φαίνεται νὰ ἠκολούθησε καὶ οὐχὶ ἀλληγορικῶς καὶ νοητικῶς. Πιθανώτερα λοιπὸν φαίνεται ἡ γνώμη τῶν λεγόντων ὅτι θαύμα ἐγένετο ἐν τῷ Ὄρει

τῶν Ἐλαιῶν, ὅταν ἀνελήθη ὁ Κύριος· ἐσχίσθη γὰρ ἡ γῆ τοῦ Ὄρους καὶ ἐφανῆ τὸ χάος τὸ ὑποκάτω. Διὰ τί; Διὰ νὰ ἰδοῦν οἱ Μαθηταὶ τοῦ κατέβη ἡ ἀνθρώπινη φύσις, καὶ τοῦ ἔχει νὰ ἀναβῆ διὰ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου· μετὰ τὸ σχίσμα ὁμοῦ πάλιν ἐνώθη τὸ Ὄρος· τοῦτο τὸ θαῦμα φαίνεται νὰ προφητεύῃ ὁ Ζαχαρίας· μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν „Καὶ“ „στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ δηλ.) ἐν“ „τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν τὸ κα-“ „τέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ Ἀνατολῶν“ (ὁ διλοὶ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν) ἐπιφέρει „Καὶ σχισθήσε-“ „ται τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸ ἡμισυ αὐτοῦ πρὸς“ „Ἀνατολὰς καὶ Θάλασσαν χάσας μέγα σφῶδρα“ καὶ „κλιεῖ τὸ ἡμισυ τὸ Ὄρος πρὸς τὸν Βορρᾶν, καὶ“ „τὸ ἡμισυ αὐτοῦ πρὸς Νότον“ καὶ φραχθήσεται ἡ „φάραγξ τῶν ὀρέων μου“ (διλοὶ δὲ ἴσως τὴν ἐνω-“ „σιν τῶν διαιρεθέντων τῶ Ὄρος μερῶν (Ζαχ. ιδ. 4)). Ἐκείνο δὲ ὅπου γράφεται ἐν τῷ αὐτῷ Τροπαρίῳ „Ἀλλ' ἴχνη μὲν ὑψύστα ὡς χειρὸς“ οὕτω περὰ πολλῶν διορθοῦται· „Ἀλλ' ἴχνη μὲν ὑψύστα ὡς ὑ-“ „πὸ χειρὸς“, ἥτοι τῶσον εὐκόλα ἀνέβαινον ὁ Κύριος, ὥστε ἐνόμικε τινὰς ὅτι ὑψόνοντο τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν του ἀπὸ κανένα χερί. Τὸ „Στόμα δὲ μεγάλα ἠ-“ „λόγει ὡς ἠκούετο“ νοεῖται ὅτι ὁ Κύριος ὄχι μό-“ „νον διὰ τῶν χειρῶν εὐλόγει τὰς Ἀποστόλους, ἀλλὰ“ „καὶ διὰ τῆς γλώττης καὶ στόματος, δυναμὴ φρουρὸν“ „αὐτοῖς ἐπιθεῖς ἀχρι τῆς τῆς Πνεύματος παρουσίας.“ Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ Ἰδιόμελῳ τῆς Λιτῆς, οὐ ἡ ἀρχὴ „Τὴν καταβάσιν φύσιν τοῦ Ἀδάμ“· ἐσ-“ „σφαλμένος καὶ περιττός εὐρίσκεται ὁ λόγος „Ὅθεν“ „ἕξαλλοι Ἄγγελοι ἐν στολαῖς περιπτάμενοι τῶν Μα-“ „θητῶν· οἱ μὲν Ἄγγελοι ἐστῶτες, Ἄνδρες, ἐβῶν,“ „Γαλιλαῖοι“· τὸ ὅποιον οὕτω διορθοῦται· „Ὅθεν“ „ἕξαλλοι Ἄγγελοι ἐν στολαῖς περιπτάμενοι τοῦς“ „Μαθητῆς, Ἄνδρες, ἐβῶν, Γαλιλαῖοι“. Καὶ ἐν τῷ πρῶτῳ Δοξαστικῷ, οὐ ἡ ἀρχὴ „Τῶν κόλπων τῶν“ „Πατρικῶν“· ἐκείνο ὅπου γράφεται „Σήμερον ἐπ' Ὄ-“ „ρους τῶν Ἐλαιῶν ἀνελήθη ἐν δόξῃ“ οὕτω διορ-“ „θοῦται· „Σήμερον ἐπ' Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν“. Συμ-“ „μειῶσαι ὅτι τὸ ὄνομα τῆς Ἀναλήψεως λέγεται καὶ“ „ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς· ἐνεργητικῶς μὲν, καθὼ“ „λέγομεν ὅτι ὁ Κύριος ἀνέλαβε τὴν ἀνθρώπινον φύσιν“ „τὴν ἐν τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ ἠνωμένην ὡς Θεὸς παν-“ „τοδύναμος· παθητικῶς δὲ, ὡς ὅταν λέγομεν ὅτι ὁ“ „Κύριος ἀνελήθη, καθὼ ἄνθρωπος δηλαδὴ· ὑπὸ τῆς“ „παντοδυναμίου Θεότητος του.

κατάβασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν· αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἀνάβασις τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανόν· ἐκεῖνη ἦτον τὸ Προοίμιον, αὕτη δὲ εἶναι ὁ Ἐπίλογος τοῦ παγκοσμιότητος, τοῦ σωτηριακοῦ καὶ τοῦ παγκοσμίου λόγου τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας· τότε μὲν αὐτὸς ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν γυμνὸς ἀπὸ σάρκα, τῶρα δὲ ἀναβαίνει ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· τότε μὲν ἐκατέβη κρυφίως καὶ χωρὶς ναὶ ἡξέυρη τινὰς ἐπὶ δυσμῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· τῶρα δὲ ἀναβαίνει φανερά καὶ πεπαρρησιασμένα ἐπὶ τὸν Οὐρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ, καθὼς ψάλλει ὁ Δαβίδ· „ Ἀσατε τῷ Κυρίῳ τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν Οὐρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ (ἦτοι εἰς τὸν πρῶτον Οὐρανόν, ὅς τις εἶναι Οὐρανὸς τοῦ διυ-
 „ τέρου Οὐρανοῦ· ἦτοι τῆ στερεώματος) κατὰ Ἀνατολάς “. Λέγει δὲ τοῦτο ἡ διὰ τὸ κα-
 τὰ Ἀνατολάς Ὅρος τοῦ Ἐλαιῶνος, ἡ διὰ τὸ φανερῶς ἀναληφθῆναι κατὰ τὸν Εὐθύμιον.

Ὅθεν καθὼς ὁ αἰσθητὸς ἥλιος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρον τοῦ Οὐρανοῦ (ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν) καὶ καταπᾶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἄκρον (εἰς τὴν Ἀνατολήν)· „ Ἀπ’ ἄκρου τοῦ Οὐρανοῦ ἡ ἐξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ Οὐρανοῦ “. (Ψαλ. 114. 6.) οὕτω καὶ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνατείλας πρὸ αἰῶνων ἀπὸ τὸν ὑπερού-
 σιον καὶ ὑπέρφωτον κόλπον τοῦ Πατρὸς ὡς νεότης ἥλιος, κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν, καὶ σαρκωθείς ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου, ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος· εἶτα πληρώσας πανσφόως ὄλην τὴν ἑνσαρκον αὐτοῦ Οἰκονομίαν, σήμερον ἀνέρχεται εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ καταπᾶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς του· ὅθεν ἔλεγεν ἡ γλυκὺς Ἰησοῦς·
 „ Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν Κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν Κόσμον
 „ καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα “. (Ἰω. 15. 28.) Πλὴν, ἂν καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, δὲν ἀφῆκεν ὅμως ποτὲ αὐτόν· ἐπεὶ δὲ συγκατάβασις μὲν αὐτοῦ ἔγινε δι’ ὑπερβολὴν ἡγαθότητος, οὐχὶ δὲ μετάβασις τοπικὴ· ἴδιον γὰρ τῶν ὑλικῶν καὶ πεπερασμένων εἶναι τὸ ναὶ μεταβαίνειν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν πάν-
 τη αὐλῶν καὶ ἀπειρῶν, ὁποῖος εἶναι ὁ Θεός.

Διὰ τῆτο ἂς εὐφρανθῶμεν σήμερον, ἂς εὐφρανθῶμεν ἡμεῖς, ἀδελφοί, βλέποντες τὴν φθαρτὴν καὶ θνητὴν ἡμῶν φύσιν τὴν κρημισθεῖσαν ἀπὸ τὸν Παράδεισον ναὶ ἀναβαίνει ἐν τῷ Χριστῷ ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος καὶ μετὰ δόξης μεγάλης εἰς τὰς Οὐρανοὺς· ἂς πανηγυρίσωμεν λαμπρῶς καὶ ἂς ἐορτάσωμεν, στοχαζόμενοι ὅτι ἡ κατ’ ἡμᾶς οὐσία, ἡ καταβάσα μέσα εἰς τὰ τῆ Ἄδου βάραθρα, ἀναβαίνει σήμερον ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων, τῶν Ἀρχαγγέλων καὶ τῶν Ἀρχῶν· ὑπεράνω τῶν Ἐξουσιῶν, Δυναμῶν καὶ Κυριοτήτων· ὑπε-
 ράνω τῶν Σεραφίμ, Χερουβίμ καὶ τῶν Θρόνων. Τί λέγω; ἡ ἰδική μας ἀνθρωπίνην φύσιν ἠνωμένη οὐσα ἡ ὑπόστασιν τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἀναβαίνει σήμερον ἐπάνω ἀπὸ κατ’ ἄλλο τάγμα Ἀγγελικόν, τὸ ὁποῖον τῶρα μὲν εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, τότε δὲ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἔχει ναὶ φανερωθῆ, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· „ Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ
 „ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἡν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ
 „ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ
 „ Δυναμῶν καὶ Κυριοτήτων, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι
 „ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι “. (Ἐφ. α. 19.)

Παρακινουῦσι δὲ ἡμᾶς εἰς τὸ ναὶ ἐορτάζωμεν τὴν πανένδοξον ταύτην καὶ κοσμοσωτή-
 ριον πανήγυριν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης τῶν Μελετών ὁ ἐξοχώτατος, καὶ Ἰωσήφ ὁ τῶν ὑμνογράφων ὑμνογραφικώτατος. Ἰωσήφ δὲ λέγω, οὐχὶ τὸν Θεσσαλονί-
 κης

κῆς Ἱεράρχην τὸν ἀγαθὸν τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῆ Στουδίτου, τὸν τῆ Ἱεροῦ Τριωδίου ποιητὴν ὄντα μετὰ καὶ τοῦ ἀγαθὸν ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγόμενον, καὶ τοὺς περισσοτέρους ἁγίους τιμήσαντα μὲ τοὺς ἐν τοῖς Μηναίοις περιεχομένους ἁσματικούς του Κανόνας· περὶ οὗ ὅρα ἐν τῷ πρὸς τοὺς ἐντευξομένους· οὗτοι γὰρ οἱ δύο μὲ τοὺς ὑπ' αὐτῶν μελουρηθέντας Κανόνας εἰς τὴν Ἀναλήψιν εὐφραίνουσι ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς μὲ θεῖα καὶ πνευματικὰ νοήματα, τὰ συντείνοντα εἰς τὴν παγκόσμιον αὐτὴν ἑορτήν. Πλὴν εἰς τῶν Κανόνων αὐτοῦ ἐρμηνείαν δὲν ἔχει ὁ Πτωχὸς Πρόδρομος· ἢ δὲ τῆ ἀνωνύμου ἐρμηνευτῆ ἐλαχίστου λόγου ἀξία ἐστὶ· διὰ τῆτο ἐγὼ, ἂν καὶ ἡμεῖς καταπεπονημένοι ἀπὸ τῶν ἄλλων ἁσματικῶν Κανόνων ἐρμηνείαν (ἔσχατον γὰρ καὶ τελευταῖον τῶν Κανόνων τέτους ἠρμήνευσα), ἐβίασα ὁμῶς τὸν ἑαυτὸν μου, ἐπικαλεσάμενος τὴν βοήθειαν τῆ ἀναληφθέντος Χριστοῦ τῆ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ ὅση μὲ δύναμις, ἐσχολίασα αὐτοῦ, τοῦτο μὲν, ἵνα μὴ ἐλλιπὴς καὶ κολοβὴ γένηται ἡ σειρά τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐστερημένη οὕσα τῆς ἐρμηνείας τῶν ἁσματικῶν Κανόνων τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, σφραγίδος οὕσης ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν· τοῦτο δὲ, ἵνα μὴ λυπήσω ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοὺς φιλεόρτους· ἐσχολίασα δὲ αὐτοῦς συντομώτερον διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν. Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ὁ Κανὼν τῆ Ἰωάννου προηγεῖται, φέρε ἵνα καὶ ἡμεῖς πρῶτον αὐτὸν ἐρμηνεύσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ.

Ῥδὴ α'. Ἦχος Πλ. α'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τῷ Σωτῆρι Θεῷ, τῷ ἐν Θαλάσῃ λαὸν ποσὶν ἀβρόχοις ὀδηγή-
 „ σαρτι, καὶ Φαραὼ παστρατιᾶ καταπορτίσαρτι, αὐτῷ μόρφ ἄ-
 „ σωμεν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος τὴν Ἱστορίαν ἀναφέρει, ὅτι οἱ μὲν Τίοι Ἰσραὴλ διεπέρασαν τὴν Ἐρυ-
 θρὰν Θάλασσαν ὡς ξηρὰν με' ἀβροχα ποδάρια, ὁ δὲ Φαραὼ με' ὄλα του τὰ στρατεύ-
 ματα κατεποντίσθη μέσα εἰς αὐτήν. Τὴν Ἱστορίαν δὲ ταύτην ἀνεφέραμεν εἰς κάθε σχεδόν
 Εἰρμόν τῆς α'. Ῥδῆς τῶν ἐνταῦθα περιεχομένων ἀσματικῶν Κανόνων· ὅθεν περιττόν εἶναι
 νὰ λέγωμεν περὶ αὐτῆς καὶ ἐδῶ. Λέγει λοιπὸν ἡ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πρέπει
 νὰ ψάλλωμεν ἕνα ᾄσμα ἐπιμίκιον, ὁποῖον ἔψαλλον πάλαι καὶ οἱ Ἰσραηλίται, εἰς τὸν Θεὸν
 τὸν Σωτῆρα ὄλου τοῦ Κόσμου, ὃς τις ὠδήγησε μὲν τὸν παλαιὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ δια-
 περάσουν τὴν ξηρανθεῖσαν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν με' ἀβροχα ποδάρια, κατεπόντισε δὲ τὸν
 Φαραὼ με' ὄλα του τὰ στρατεύματα, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐνδόξως εἶναι δεδοξασμένος· „ Τότε
 „ γὰρ, φησὶν, ἦσε Μωϋσῆς καὶ οἱ Τίοι Ἰσραὴλ τὴν Ῥδὴν ταύτην· „ Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ,
 „ ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“. (Ἐξ. ιε. ι.)

Δύναται δὲ νὰ προσαρμοσθῇ ὁ Εἰρμός καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναλήψεως οὕτως·
 εἰάν Θάλασσα μὲν Ἐρυθρὰ νοηθῇ ὁ παρὼν βίος· Ἰσραηλίται δὲ νοηθοῦν οἱ Χριστιανοί·
 ἢ δὲ κάτω Ἱερουσαλήμ νοηθῇ ἢ ἄνω καὶ ὁ Οὐρανός. Ὁ Δεσπότης λοιπὸν Χριστὸς ὡς ἄλ-
 λος Μωϋσῆς ὠδήγησε μὲν με' τὸν ζωοποιόν του Σταυρὸν ὡς με' ῥάβδον τοὺς Χριστιαν-
 οὺς εἰς τὸ νὰ περνοῦν ἀβρόχως τὴν Θάλασσαν τοῦ βίου, τὸν δὲ διαύτην Φαραὼ Διάβο-
 λον μαζί με' τὰ δαιμονικάτου στρατεύματα κατεπόντισεν, εἶτα ἀνελήφθη εἰς τὸν Οὐρα-
 νὸν ὡς εἰς Ἱερουσαλήμ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐκείνῳ ἀκολουθοῦντες συναναληφθῶμεν, καὶ τὴν ἀ-
 ποκατάστασιν μας λάβωμεν εἰς τὸν Οὐρανόν· καθὼς γὰρ ὁ Ἥλιος με' τὴν θερμότητα
 τῶν ἀκτίνων του τραβίζει εἰς τὸ ὕψος τὰς ἀκαθαρμίας, ὡς λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής·
 „ Ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος καὶ δύνει ὁ Ἥλιος, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτῆ ἔλκει“. (Ἐκκλ. α'. 5.)
 „ Ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος καὶ δύνει ὁ Ἥλιος, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτῆ ἔλκει“. (Ἐκκλ. α'. 5.)
 οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς ὁ νοητὸς Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, ἀναβὰς εἰς τὸν Οὐ-
 ρανὸν μετὰ σαρκός, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, τραβίζει καὶ ἡμᾶς διὰ τῆς ἑλκν-
 στικῆς δυνάμεως τῶν χαρίτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἵνα καὶ ἡμᾶς ἀναβιβάζῃ ἐκεῖ.

Τροπάριον.

„ Ἄσωμεν πάντες, λαοί, τῷ ἐπὶ ἡμῶν Χερουβὶμ ἀναληφθέντι
 „ μετὰ δόξης Χριστῷ, καὶ συγκαθίσαρτι ἡμᾶς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πα-
 „ τρός, Ῥδὴν ἐπιμίκιον, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπᾶριον τῆτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβιδ λέγοντα. „Καὶ ἐπέ-
 „βη ἐπὶ Χερουβίμ, καὶ ἐπέτάσθη ἐπέτάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων“ (Ψαλ. ιζ'. 10.)
 ὅθεν ὁ Ζυγαδινὸς Εὐθύμιος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Ψαλμικοῦ τούτου λέγει ὅτι αὐτὸ εἶναι προ-
 φητεία διὰ τὴν Ἀναλήψιν τοῦ Δεσπότην Χριστοῦ. Ὅτι δὲ ἐν τῇ Ἀναλήψει τὰ Χερουβίμ
 ἐσήκωναν τὸν Κύριον, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Προφήτης Ἰεζεκιήλ, ὅστις ἤξιάθη νὰ ἰδῇ τούτο με-
 τοὺς προφητικούς του ὀφθαλμούς λέγων „ Ἀνέλαβον τὰ Χερουβίμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν,
 „ ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιόν μου, καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα
 „ τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ἐπ' αὐτῶν ὑπεράνω“. (Ἰεζ. 1. 19.) Ἀναντιρρήτως δὲ, λέγει ὁ Εὐ-
 θύμιος, τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Ἰεζεκιήλ περὶ τῆς ἐνδόξου εἰσὶν Ἀναλήψεως· ἐπειδὴ καὶ ὁ
 Παῦλος „ Ἀπαύγασμα δόξης“ τὸν Χριστὸν ὠνόμασεν. (Ἐβρ. 4. 3.) (1) Τὸ δὲ „ Συγκα-
 „ θίσαντι ἡμᾶς“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα. „ Καὶ συνήγειρε καὶ
 „ συνεκάθισεν (ἡμᾶς) ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ“. (Ἐφ. β'. 6.) (2).

Εἰ δὲ ὁ Παῦλος μὲν λέγει τούτο ἐκ προσώπου τοῦ Πατρὸς, ὁ δὲ Μελωδὸς λέγει τοῦτο
 ἐκ προσώπου τοῦ Υἱοῦ, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃ τινὰς, καθότι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρὸς ἡ
 αὐτὴ εἶναι μετὰ τὴν τοῦ Υἱοῦ· ταυτοδύναμος γὰρ καὶ ταυτοεργηὴς εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς·
 ὅθεν καθὼς ὁ Πατὴρ ἐκάθισεν τὸν Υἱὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐν τῇ δεξιᾷ του· οὕτω καὶ ὁ
 Υἱὸς αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκάθισεν ἐκεῖ· καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος Παῦλος λέγων. „ Ἐκάθισεν ἐν
 „ δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης“. (Ἐβρ. 4. 3.) καὶ πάλιν. „ Ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ
 „ ἐκάθισεν“. (αὐτόθ. 1β'. 2.) καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει γέγραπται. „ Δάσω αὐτῷ καθί-
 „σαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν
 „ τῷ θρόνῳ αὐτοῦ“. (Ἀποκ. γ'. 21.)

Ἔ λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς Ὅλοι ἡμεῖς οἱ Πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι λαοὶ ἄς ᾄσωμεν εἰς
 τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος σήμερον ἀνελήθη μετὰ δόξαν θεοπρεπῆ ἐπάνω εἰς τὰ πολυόμ-
 ματα Χερουβίμ, καὶ ἐκάθισεν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, καὶ μαζί μετὰ τὴν ἐν τῇ ὑποστά-
 σειτου ἠνωμένην φύσιν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων συνεκάθισεν καὶ ἡμᾶς τοὺς συγγενεῖς αὐτῷ
 ὄντας. Λέγει δὲ ἀκολουθῶς. „ Ἐπινίκιον ὤδην ᾄσωμεν τῷ Χριστῷ“· διότι αὐτὸς ἀφ' οὗ
 ἐνίκησε τὸν θάνατον, τὸν Διάβολον καὶ τὸν Ἄδην διὰ τῆς Ἀναστάσεώς του, οὕτως ἀνελήθη
 εἰς τὰ οὐράνια νικητής.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι λέγει „ Καὶ
 „ ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλ-
 „ μῶν αὐτῶν“, ὁ δὲ Ἰωάννης ἀναφέρει Χερουβίμ; Λύοντες ἐν τὴν ἀπορίαν ἀποκρινόμεθα ὅτι
 καὶ ἡ νεφέλη ὅπου λέγει ὁ Λουκᾶς, καὶ τὰ Χερουβίμ ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ἐν καὶ
 τὸ αὐτὸ πρᾶγμα εἶναι. Πρῶτον, διότι τὰ Χερουβίμ ὅπου ἀνέλαβον τὸν Κύριον, κατὰ τὸν
 Μελωδὸν καὶ τὸν Δαβιδ, αὐτὰ ἐμορφώθησαν εἰς αἰσθητὴν νεφέλην· διὰ τούτο ἀκολουθῶς
 ὁ Δαβιδ εἶπε „ Καὶ ἐπέτάσθη ἐπέτάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων“ (Ψαλ. ιζ'. 10.) ὅπερ
 ἑρμηνεύων ὁ Ζυγαδινὸς λέγει ὅτι ἐπέτάσθη ἐπάνω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβίμ, τὰ
 ὁποῖα καὶ ἀνέμους παρακάτω ὠνόμασε διὰ τὴν ταχύτητα καὶ ὀγληγωράδα τῆς αὐτῶν κι-
 νήσεως. Καὶ τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἐκάθιστο ὁ ἀναληφθεὶς ἐπάνω εἰς τὰ Χερουβίμ, τὰ πλησιάζ-
 ζοντα εἰς τὴν Θεότητα κατὰ τὴν γνώσιν καὶ τὴν σοφίαν, εἰς δὲ τοὺς Ἀποστόλους ἐφάνη
 ὅτι κάθισται ἐπάνω εἰς πτέρυγας ἀνέμων καὶ νεφέλην· ὅθεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος λόγῳ
 4. εἰς τὴν Ἀναλήψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Φαῖδρα μὲν πᾶσα“, λέγει. „ Πτέρυγας δὲ ἀνέμων
 „ τὰς νεφέλας αἰνίττεται, ἐν αἷς καὶ ἀνελήθη· καθὼς καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀπο-
 „ στόλων γέγραπται. „ Καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“.

Δεῦ-

(1) Ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνεται ὅτι οὐκ μόνον
 ἀπὸ τὰς κατωτέρας Ἱεραρχίας τῶν Ἀγγέλων ὑπε-
 ρέτουν τὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς πρώτας· εἰς
 ἐκείνων γὰρ εἶναι τὰ Χερουβίμ.

(2) Ὅρα ἐν τῷ Ἐπιλόγῳ τῆ β'. Κανόνος τῆς Ἀ-
 ναλήψεως, ἵνα μάθῃς ὅτι τὸ „ Συνήγειρε καὶ συνεκα-

„ θίσεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ“ νοεῖται
 μὲν ὅτι ὅλοι ἐχομεν νὰ συγκαθίσωμεν μετὰ τὸν Χρι-
 στὸν· νοεῖται δὲ καὶ ὅτι τῆς φύσεως ἡμῶν καθιστά-
 σης ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ ἡμεῖς δι' ἐκείνης λεγόμεθα
 ὅτι συνεκαθίσασαμεν· ὅπερ καὶ ἐδῶ λέγομεν.

Δεύτερον, διότι και Μακάριος, ὁ Χρυσοκέφαλος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτοῦ ρητῶς οὕτω λέγει, „ Ἐπὶ τῶν ὧμων ἐκάθιστο τῶν Χερουβικῶν (ὁ Χριστός)· αἰσθητὴν γὰρ „ νεφέλην τὸν αἰθέρα ὑπεκράμειν ἀδύνατον, φυσικῶς τῆς νοτίδος τῷ αἰθερίῳ ἔξοπτου „ μένης πυρὶ..... Ἐπὶ χιματίσται οὖν τὰ Χερουβίμ εἰς νεφέλην διὰ τοὺς θεωμένους· ὅτι „ πάντες ἀνέκαθεν οἱ Προφῆται νεφέλην ἐποχείσθαι τὸν Θεὸν ἐδίδασκον· ὁ Δαβὶδ γὰρ „ φησὶν· „ Ὁ Θεὸς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτῆ· „ και Ἡσαΐας· „ Ἴδὲ Κύριος κάθεται ἐπὶ „ κεφαλῆς κούφης“. Διὰ τῆτο και ὁ Χρυσόστομος σύμβολον τῆς Θείας δυνάμεως τὴν νεφέλην „ ὀνομάζει, λέγει· „ Νεφέλη δὲ τοῦ Οὐρανοῦ σύμβολον· διὰ τοῦτο και Ἡ Χριστός ἐν νε- „ φέλη ἀναλαμβάνεται ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Θείας δυνάμεως· „ και πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει· „ Ἡλίας ἐν ἄρματι πυρίνῳ ἀνελήφθη· ὁ Χριστὸς ἐν νεφέλῃ· ὅτε μὲν γὰρ τὸν δούλον ἔδει „ κληθῆναι, ἄρμα ἐπέμπετο· ὅταν δὲ τὸν Υἱόν, θρόνος βασιλικός· και ἐχὶ ἀπλῶς βασι- „ λικός θρόνος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πατρικός· και γὰρ περὶ τοῦ Πατρὸς φησὶν ὁ Ἡσαΐας· Ἴδὲ „ Κύριος κάθεται ἐπὶ νεφέλης κούφης. Ἐπεὶ ἐν ὁ Πατὴρ ἐπὶ νεφέλης κάθεται, διὰ τοῦτο „ και τῷ Υἱῷ τὴν νεφέλην ἐπέμψε“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ἢ ἡ ἀρχὴ „ και ὅτε Σταυρῆ „ μνείαν ἐπετελοῦμεν).

Και τρίτον, διότι καθὼς οἱ δύο ἄνδρες οἱ φανέντες αἰσθητῶς μετὰ τὴν Ἀνάληψιν εἰς τοὺς Ἀποστόλους δὲν ἦτον τῆ ἀληθείᾳ ἄνδρες, ἀλλὰ Ἄγγελοι, καθὼς ὁ Χρυσορρήμων και ὁ ρηθεὶς Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος λέγει, „ Ἴδὲ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν „ ἑσθῆτι λευκῇ· Ἄγγελοι δὲ τινες ὑπῆρχον ἔτοι ἐν μορφῇ χιματισθέντες ἀνθρώπων, και „ ἀκριβῶς ἑαυτοὺς εἰς ταύτην ἀνατυπώσαντες, ὥστε μὴ πτοηθῆναι τὰς Μαθητὰς· „ τοιου- „ τοτρόπως και ἡ φανείσα αἰσθητὴ νεφέλη δὲν ἦτον τῆ ἀληθείᾳ νεφέλη, ἀλλὰ ἦτον Ἄγ- „ γελικὴ δύναμις.

Διὰ τί δὲ ἐπὶ τῶν Χερουβίμ ἐκάθισε και ἐχὶ ἐπὶ τῶν Σεραφίμ, ἢ ἐπ' ἄλλου Τάγμα- „ τος τῶν Ἀγγέλων; Πρῶτον, διότι, καθὼς εἶπομεν, Χερουβίμ θέλει νὰ εἰπῆ πλῆθος γνῶ- „ σεως, ἢ χύσις σοφίας· εἰς δὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν και σοφίαν ὁ Θεὸς κάθεται και ἀνα- „ παύεται. Δεύτερον, διότι τὰ δύο Χερουβίμ ἦτον μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων τῆς „ Σκηνῆς, ἐπάνω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν ὁποίων ἐφαίνετο εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς ἢ δόξα τοῦ „ Θεοῦ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ και γνωσθήσονται σοὶ ἐκεῖθεν, και λαλήσωσιν ἀνωθεν „ τῆ ἰλαστηρίου ἀναμέσων τῶν δύο Χερουβίμ τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Μαρτυρίου“. (Ἐξ. κβ. 22.)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χρυσόστομος και ὁ Ἀθανάσιος και ὁ Παλαμᾶς και ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς τῆς ἐορτῆς ταύτης λόγους τὴν νεφέλην ἀναφέρουσιν ὅτι ὑπέλαβε τὸν „ Κύριον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς συμφώνους τοὺς ἁγίους ἀποδείξαι θέλοντες, λέγομεν ὅτι και νε- „ φέλη φατεινὴ και ὄρατὴ ἦτον ἐν τῇ ἀναλήψει τοῦ Κυρίου, και τὰ Χερουβίμ ἀοράτως ἦσαν „ παρόντα, και Ἄγγελοι δύο ἐν σχήματι ἀνδρῶν παρέστησαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, και „ πάντα ταῦτα πιθανόν και εἰκὸς ἐστὶ νὰ ἦτον ἐκεῖ. Ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει ὅτι και „ πλῆθος Ἀγγέλων περιεκύκλωσαν τὴν κεφαλὴν τῆ ἀναληφθέντος, και τὰ Σεραφίμ ἐπεσκία- „ ζον αὐτὸν λέγοντα· „ Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ· πλῆρης ὁ Οὐρανὸς και ἡ γῆ „ τῆς δόξης σου“· και ὅτι οἱ Οὐρανοὶ ἀνεσάχθησαν, και χοροὶ Προφητῶν συνήχθησαν ἐν τῷ „ Ὄρει, ἕκαστος ὑμνοῦντες τὸν ἀναληφθέντα (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπειδὴ „ χάριτι Θεοῦ). και πάλιν ἐν ἄλλῳ λόγῳ τῆς Ἀναλήψεως, οὐ ἡ ἀρχὴ „ και ὅτε Σταυ- „ ροῦ μνείαν ἐπετελοῦμεν“, ὁ αὐτὸς λέγει Χρυσόστομος· „ Εἰ γὰρ πᾶς ὁ αἴρ Ἀγγέλων „ ἐμπέπληται, πολλῶν μᾶλλον ἢ παρῆσα ἡμέρα, ὅτε ὁ Δεσπότης αὐτῶν ἀναλαμβάνεται“.

Τροπάριον.

„ Τὸν μεσίτην Θεῶ και ἀνθρώπων Χριστὸν χοροὶ Ἀγγέλων Θεα- „ σάμεροι μετὰ σαρκὸς ἐν ὑψίστοις, ἐξεπλήττορτο· συμφῶμως δὲ „ ἀμέμελτομ ὕμνον ἐπιρίκιον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Ἀποστόλου τὸ λέγον· „Εἰς γὰρ Θεὸς, εἰς καὶ μεσίτης Θεὸς καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ „δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων“. (ἀ. Τιμοθ. β΄. 5.) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐγένεν ὁ Χριστὸς· καθὼς γὰρ ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ φιλιώσῃ δύο ἀνθρώπους ἔχοντας ἔχθραν ἀναμεταξύτων πρέπει νὰ ἔχῃ συγγένειαν καὶ κοιωνίαν μετ' αὐτούς· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς Θεὸς ὢν τέλειος καὶ ἄνθρωπος ἐμεσίτευσε καὶ ἤνωσε τὰ δύο ἀποχωρισμένα μέρη εἰς τὴν προτέραν φιλίαν. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων βλέποντες τὸν Χριστὸν τὸν ὄντα μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εἰς τοὺς Οὐρανοὺς νὰ φερῇ σάρκα ἀνθρώπινην, τὴν ὁποίαν δὲν ἐφόρει ὅταν ἐκατέβη, ἐθαύμαζον καὶ ἔμενον ἐκστατικοί, καὶ θαυμάζοντες συμφώνως ἔψαλλον ὕμνον νικητικὸν εἰς αὐτὸν, διότι ἐνίκησε τὸν Διάβολον, τὸν Ἄδην, τὸν Θάνατον καὶ τὴν ἁμαρτίαν.

Τροπάριον.

„Τῷ ὀφθέρτι Θεῷ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, καὶ μόμογ δόρτι τῷ Θεῷ-
„πτῆ Μωσῆ, τῶν Ἐλαιῶν ἐκ τοῦ Ὄρους ἀμαληφθέρτι σαρκί,
„αὐτῷ πάμτες ἄσωμεν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐδῶ συγκρίνει μετ' ἐναντίον τρόπον ὁ Μελωδὸς τὰ δύο βουνα, τὸ Σινᾶ, λέγω, καὶ τὸ τῶν Ἐλαιῶν· εἰς μὲν γὰρ τὸ Σινᾶ πάλαι ἐκατέβη ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν Οὐρανόν· „Τὸ Ὄρος „φισί, τοῦ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν ἐπ' αὐτό“· (Ἐξ. 19. 18.) ἀπὸ δὲ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνέβη σήμερον εἰς τὸν Οὐρανόν· ὅθεν λέγει· „Ὅς ἔφάνη μὲν πάλαι ἐπάνω εἰς τὸ Ὄρος τοῦ Σινᾶ, καὶ καθὸ Θεὸς ἔδωκε τὸν Νόμον τὸν Γραπτὸν εἰς τὸν Θεόπτην Μωσῆν· σήμερον δὲ ἀνελήφθη κατὰ τὴν σάρκα (ἦτοι καθὸ ἄνθρωπος) ἀπὸ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, καθὼς ἐπροφήτευσεν ὁ Ζαχαρίας λέγων· „Καὶ στήσονται οἱ πόδες „αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν τὸ κατέναντι Ἱερουσαλὴμ ἐξ Ἀνα- „τολῶν“. (Ζαχ. 12. 4.) Κατὰ τὴν σάρκα δὲ εἶπεν ὅτι ἀνελήφθη, διότι κατὰ τὴν Θεό- τητα καὶ μέναν ἐν τῇ γῆ ἦτον ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ πανταχοῦ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, ὡς φύσει ἀπερίγραφτος καὶ ἀπερίοριστος.

Τροπάριον.

„Ἀχραυτε Μῆτέρ Θεῷ, τὸν σαρκωθέρτα ἐκ Σοῦ, καὶ ἐκ τῶν κόλ-
„πτωμ τοῦ Γερμῆτορος μὴ ἐκφοιτήσαρτα Θεοῦ ἀπαύστως πρέσβευε
„ἐκ πάσης περιστάσεως σῶσαι οὓς ἔπλασεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰκετικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον· δέεται γὰρ ὁ Μελωδὸς διὰ τούτου καὶ παρακαλεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ Μῆτέρα, Ὡ Μῆτερ, λέγων, Θεοῦ ἀχραυτε: ἦτοι ἡ καθαρά σῶσα ὄχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τοὺς λογισμοὺς· οὐδὲ γὰρ προσβολὴ ἔμπαθοῦς λογισμοῦ ἀνέβη εἰς τὸν καθαρώτατον καὶ ἀπαθέστατον αὐτῆς νοῦν· τὸ ὅποιον προτέρημα εἰς ἄλλον ἄνθρωπον δὲν ἠκολούθησε· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως τὴ λέ-
γον-

γοντος· „ Πόθεν τετευχώς και Θεοῦ παρουσίας“· και τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τοῦ λέγοντος· „ Κατεμήνυσεν ἢ Βάτος“· ἵνα μὴ και ἑδῶ λέγωμεν τὰ ἴδια.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Ἀσματογράφος· Σὺ, ἄχραντε Θεοτόκε, πρόσβευε πάντοτε τὸν Υἱὸν και Θεόν σου, τὸν σάρκα μὲν λαβόντα ἐκ τῶν πανάγων αιμάτων σου και χρηματίσαντα τέλειον ἄνθρωπον, μὴ χαρισθέντα δὲ ἀπὸ τοὺς κόλπους τοῦ Πατρός· και σαρκωθεὶς γὰρ ἔμεινεν ἀχώριστος ἀπὸ ἐκείνων. Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ κόλπος τοῦ Πατρός; Ἄκουσον πῶς ἑρμηνεύει αὐτὸ ὁ ἱερός Θεοφύλακτος· „ Κόλπους δὲ ἀκούων Πατρικῶς, μηδὲν ὑποπτεύσης σωματικὸν ἐπὶ Θεοῦ· τὴν γὰρ γνησιότητα και τὸ ἀχώριστον και συναίδιον“· „ δεῖξαι βεβλόμενος τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Εὐαγγελιστής, τούτου τοῦ ὀνόματος ἐμνήσθη“· (Ἑρμην. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν. προκειμ. ῥητὴ· „ Ὁ ἄν ἐν τοῖς κόλποις τῆ Πατρός)· Πρόσβευε Θεοτόκε, λέγει, διὰ νὰ φυλάξῃ ἀναίτερως ἀπὸ κάθε περιστάσιν ψυχικὴν και σωματικὴν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἔπλασε μὲ τὰς ἰδίαις χεῖράς τες, και οὕτω νὰ μᾶς ἀναδείξῃ ἀξίους ἐν Οὐρανοῖς τῆς αἰωνίου δόξης.

Ὤδὴ γ'. Ὁ Εἶρμός.

„ Δυνάμει τοῦ Σταυροῦ Σου, Χριστέ, στερέωσόν μου τὴν διάνοιαν, εἰς τὸ ὑμρεῖν και δοξάζειν Σου τὴν σωτήριον Ἀνάληψιν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ Γ'. Ὤδὴ εἶναι ποίημα τῆς Προφήτιδος Ἀγνῆς τῆς Μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ, διὰ τοῦτο και ὁ Εἶρμός ἐτος εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ ἐκείνην· τὸ γὰρ, Δυνάμει ἐδανείσθη ἀπὸ τοῦ „ Μὴ καυχᾶσθω ὁ δυνατός ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ“· (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) ὁμοίως και τὸ „ Στερέωσον ἐπάρθη ἀπὸ τοῦ „ Ἐσπεραίθη ἢ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ“· (αὐτόθ. ἀ.). Προσαρμύζων λοιπὸν τὸν Εἶρμόν ὁ ἱερός Μελωδὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑορτῆς, λέγει πρὸς τὸν ἀναληφθέντα· Ἐγώ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, δὲν καυχᾶμαι εἰς τὴν ἰδικὴν μου δύναμιν, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ παρακαλῶ τὴν ἀγαθότητά Σου Σὺ νὰ στερεώσης τὴν διάνοιαν και τὸν νοῦν μου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ τιμῆ Σταυροῦ σου· ἢ γὰρ Σταυρός σε ἂν και φαίνεται κοντὰ εἰς τοὺς ἀπίστους και Ἕλληνας σημεῖον μαρτίας και ἀσεβείας· κοντὰ ὅμας εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστευόντας, εἶναι σημεῖον σοφίας και μεγάλης δυνάμεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μαρτία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις“· „ Θεοῦ ἐστὶ“· (ἀ. Κορ. ἀ. 18.) Σὺ Κύριε, στερέωσον τὸν νοῦν μου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ Σου, ἵνα ὑμῶν και δοξάζω τὴν σωτηριώδη Σου Ἀνάληψιν. Σωτηριώδης δὲ εἶναι ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου, διότι ἐν τῇ δυνάμει αὐτῆς πάντες οἱ Χριστιανοὶ οἱ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ἔχουσιν νὰ ἀναληφθοῦν ἀπὸ τὰς νεφέλας, και νὰ προῦπανθήσονται τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ Παρουσίᾳ· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Ἀπόστολος λέγων· „ Ἐπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα“· „ ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα“· (ἀ. Θεσσ. δ'. 17.) Μὲ τὴν δύναμιν δὲ τῆ Σταυροῦ εἶπεν ὁ Μελωδὸς και οὐχὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως· διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μὲ τὸ μέσον τοῦ Σταυροῦ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς τὴν δόξαν τῆς Ἀναλήψεως αὐτοῦ· ὅθεν και ἔλεγε πρὸς τὸν Κλεόπαν και τὸν σὺν αὐτῷ· „ Οὐχὶ ταῦτα ἑδεξάμεθα παθεῖν τὸν Χριστόν, και εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ“; (Λουκ. κδ'. 26.)

Τροπάριον.

„ Ἀμῆλθεσ (1), Ζωοδότα Χριστέ, πρὸς τὸν Πατέρα, και ἀμύφωσας ἡμῶν τὸ γένοσ, Φιλάμθρωπε, τῇ ἀφάτῳ εὐσπλαγχμῖα Σου.“

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ ἀνέπτυς“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδή τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν θεϊάν δόξαν καὶ τὴν τρυφὴν τοῦ Παραδείσου, διὰ τοῦτο ἡ Δεσπότης Χριστὸς, ἀφ' οὗ ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνέβη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ οὕτως ἀνύψωσε τὸ πεπτωκὸς ἡμῶν γένος εἰς τὴν προτέραν του δόξαν. Τούτου χάριν καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Τροπάρῳ λέγει πρὸς τὸν Κύριον· Ὡ Ζωοδότα καὶ Φιλάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἀνῆλθες εἰς τὸν ἀναρχὸν Πατέρα Σου φορῶν τὴν ἰδικὴν μας ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ οὕτω διὰ τῆς Ἀναλήψεώς Σου ὑψώσας τὸ πεσὸν ἡμῶν γένος μετὰ τὴν ἔφραστον φιλανθρωπίαν καὶ ἀγαθότητά Σου. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς Ἀνῆλθες; Διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὁ Κύριος οἶκοθεν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνέβη εἰς τὸν Πατέρα ὡς Θεὸς παντοδύναμος, ὅχι μὲ ξένην, ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδικήν του ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· ὅθεν ὁ μὲν Κύριος εἶπεν· „Εὰν ἔν θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπου ἀναβαίνοιντα ὅπως ἦν τὸ πρότερον“ (ἦτοι δεσποτικῶς ἀνερχόμενον, καὶ ἔχ ὑπὸ ἄλλου ἀναλαμβάνόμενον (Ἰω. 5'. 62.)) καὶ ἡ Παῦλος· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς“; (Ἐφεσ. 4'. 9.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος Μακάριος· „Θεουργήσας γὰρ ὁ Θεὸς Λόγος ἐκ πρώτης εὐθύς ἐνάσσεως καὶ κοινωνίας, ἦν ἐξ ἡμῶν προσειλήφει σάρκα.... δι' αὐτῆς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πεπλήρωκε· ταῦτητοι καὶ μετὰ τὴν περιφανεστάτην διὰ Σταυροῦ νίκην, ἀπαθανάτισας μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἐνδοξοτάτην ἀνάστασιν, τῇ ἑαυτοῦ συνανύψωσε συνυφεστῶσαν ὑποστάσει, καὶ τῷ πατρὶ Ἐρῶν ἐνίδρυσε, καὶ ὑπὸ πάσης δοξάζεσθαι τῆς Κτίσεως παρεσκεύασε, καὶ συμπροσκυνεῖσθαι τῇ Θεότητι κατηξίωσεν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ τῇ θεώσει Θεός“. (Λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„ Αἱ τάξεις τῶν Ἀγγέλων, Σωτῆρ (1), βροτείαμ φύσιμ θεασάμεμαι
 „ συμαριοῦσάμ Σοι, ἀπαύστως ἐκπληττόμεμαι ἀρῦμμουμ Σε (2).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰσάγει ὁ Μελωδὸς τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν λέγει· Ὡ Σωτῆρ παντὸς τοῦ Κόσμου καὶ φερόνυμε Ἰησοῦ, αἱ τάξεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων βλέπουσαι ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, τὴν ὁποίαν ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου προσείληφας, ἀνελήφθη εἰς τὰς Οὐρανοὺς μαζί μετὰ Σε (ἦτοι συνημμένη ἔσα τῇ ὑπερθέῳ Σου ὑποστάσει, ἧς οὐδέποτε ἐχωρίσθη) τοῦτο, λέγω, βλέπεσαι, ἐξεπλήττοντο καὶ ἐθαύμαζον· οἱ ἐκπληττόμενοι δὲ οὗτοι καὶ θαυμάζοντες ἦτον ἀπὸ τῶ ἀνωτέρων φύλακας τοῦ Οὐρανοῦ εἴτε τοῦ στερεώματος (ὁ δεῦτερος Οὐρανὸς λέγεται) εἴτε καὶ τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ· καὶ ὅρα ἔμπροσθεν εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τοῦ „ Αἱ τῶν Ἀγγέλων δυνάμεις, ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἄξιον ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ ἦτον τὸ μέγα καὶ ἄρρητον θέαμα· πῶς γὰρ ἦτον δυνατὸν νὰ μὴ θαυμάζεν βλέπουσαι τότε πρώτην φορῶν ἀνθρώπου μετὰ σώματος νὰ ἀναβαίη εἰς τὸν Οὐρανόν; ἢ πῶς νὰ μὴ ἐκπλήττωνται εἰς τοιοῦτον καινούριον μυστήριον; διότι ἂν καὶ ὁ Προφήτης Ἠλίας ἀνελήφθη, ἀλλ' ὅχι εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁ δὲ Κύριος φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀνελήφθη μέσα εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανόν, μᾶλλον δὲ, καὶ ὑπὲρ τὸν Οὐρανόν, ὑπεράνω παντὸς Ἀγγελικοῦ Τάγματος· ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν· „ Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“. (Ἰω. γ'. 13.) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ἡ θεῖος Ἰππόλυτος ὁ Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς εἰς τὸν ΚΓ'. Ἰαλμὸν παρὰ Θεοδώριτῳ τόμῳ Δ'. εἰς τὸν ἐρανιστὴν διαλόγῳ β'. „ Ἐρχεται ἐπὶ τὰς Οὐρανοὺς πύλας (ὁ Κύριος)· Ἀγγελοι αὐτῷ συνοδεύουσι· καὶ κεκλεισμένα εἰσὶν αἱ πύλαι τῶν Οὐρα-

(1) Παρὰ τῷ Ἀνατύμῳ γράφεται „ Χριστέ“.

(2) Παρὰ τῷ Ἀνατύμῳ „ Ἐδόξαζον“ γράφεται.

„ Οὐρανῶν, οὐδέπω γάρτις ἀναβέβηκεν εἰς Οὐρανοῦς· πρῶτον νῦν φαίνεται ταῖς Δυνάμεσι
 „ ταῖς οὐρανίαις σὰρξ ἀναβαίνουσα“.

Ἄν δὲ καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὸ ξένον ἐκεῖνο θέαμα, ἀπὸ τὴν χαράντων ὁμως ἀπαύστως ὕμνου καὶ ἐδοξολόγουν Σὲ τὸν τοιαύτην μεγάλην καὶ θεοπρεπεστάτην δόξαν χαρισάμενον εἰς τὴν ὑλικὴν καὶ φθαρτὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ἐφθόνησαν, οὐδὲ ἀπὸ τῶν φθόρων τῶν ἐλυπήθησαν, ὅτι ὁ Κύριος ἐπροτίμησε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὴν ἀσυγκρίτως ὑπὲρ τὴν ἰδικὴν τῶν μακρὰν γὰρ εἶναι τὸ πάθος τοῦ φθόνου ἀπὸ τὴν μακαρίαν ἐκείνην καὶ ἀπαθῆ φύσιν τῶν ἀγίων Ἀγγέλων· ἀλλὰ μᾶλλον ἔχαιρον καὶ ευφραίνοντο· ἐκ τῆς πολλῆς δὲ χαρᾶς τῶν ὕμνου ἀπαύστως τὸν ὑπερύμνητον Κύριον, ἰδικὴν τῶν δόξαν τῶν ἀνθρώπων τὴν δόξαν νομίζοντες.

Τροπάριον.

„ Ἐξίσταρτο Ἀγγέλων χοροὶ, Χριστέ, ὀρώμτες Σὲ μετὰ σώματος
 „ ἀμαλνῆθέρτα, καὶ ἀρῦμμου τὴν ἀγίαν Σου Ἀνάληψιν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Ἀσματογράφος περὶ τῆς ἐκπλήξεως τῶν Ἀγγέλων· ὅθεν στρέφων τὸν λόγον εἰς τὸν Χριστὸν λέγει οὕτως· Ὁ Θεάνθρωπε Χριστέ, ὅταν οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων (ἦτοι τὰ ἀνα τῶν Ἀσώματων τάγματα) βλέποντες Σὲ ὅτι ἀνεληφθῆς εἰς τὸν Οὐρανὸν ὁμοῦ μὲ τὸ σῶμα, ἔμενον ἐκθαμβοὶ καὶ ἐκστατικοί· τὸ θάμβος δὲ αὐτὸ καὶ ἡ ἐκστασις δὲν ἦτον μόνον ἀπὸ φόβου ὅπου νὰ προξενῆ ἀφανίαν καὶ σιωπὴν, ἀλλὰ ἦτον ἐσμυγμένον καὶ ἀπὸ χαρὰν καὶ ἠδονῆν· ὅθεν ὑπὸ τῆς χαρᾶς κινούμενοι, ὕμνου καὶ ἐδοξολόγουν τὴν ἀγίαν σου Ἀνάληψιν.

Ἔστι δὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀνατρεπτικὸν τῆς αἰρέσεως τῶν Μανιχαίων, οἱ ὅποιοι ἔλεγον ὅτι ὁ Χριστὸς ἀναβαίνων μὲ τὸ σῶμα ἕως εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ Ἡλίου, ἐκεῖ ἀπέρριψεν αὐτὸ τάχα διὰ τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ σώματος περισσοτέραν, καὶ οὕτω γυμνὸς χωρὶς σώμα ἀνῆλθεν εἰς τὸν ὑπὲρ Ἡλίον Οὐρανὸν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πατέρα. Ἐπλανήθησαν δὲ αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Δαβὶδ τὸ λέγον· „ Ἐν τῷ Ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα „ αὐτοῦ“ (Ψαλ. ιη.) ὅθεν καὶ περὶ αὐτῶν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Εἴ τις ἀποτεθεῖ- „ σθαι νῦν τὴν σάρκα λέγοι, καὶ γυμνὴν εἶναι τὴν Θεότητα σώματος, ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ „ προσλήμματος καὶ εἶναι καὶ ἤξειν, μὴ ἴδοι τὴν δόξαν τῆς Παρουσίας. Ποῦ γὰρ τὸ σῶμα „ νῦν, εἰ μὴ μετὰ τοῦ προσλαβόντος; οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοὺς Μανιχαίων λήρους τῷ Ἡλίῳ „ ἐναποτέθειται ἵνα τιμηθῆ διὰ τῆς ἀτιμίας, ἢ εἰς τὸν ἀέρα ἐχέσθῃ καὶ διελύθῃ ὡς φωνῆς „ φύσις, καὶ ὀσμῆς ρύσις, καὶ ἀστραπῆς δρόμος οὐχ ἰσταμένης“. (Ἐπιστολ. β'. πρὸς Κληδόνιον) Ἀνατρέπει ἀκόμη τὸ Τροπάριον τοῦτο καὶ τοὺς Μονοφυσίτας, οἱ τινες ἐβλασφήμουν ὅτι ἡ φύσις τῆς ἀνθρωπότητος μετετρέπη εἰς τὴν Θεότητα· ἰδοὺ γὰρ τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Ἀναλήψει ἦτον πάλιν σῶμα, ἀφθαρτον μὲν καὶ ἀθάνατον καὶ ἀπαθές καὶ τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν ἀνώτερον, οὐχὶ ὁμως καὶ ἀσώματον καὶ ἀπερίγραπτον· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς Γ'. Ωδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ λέγοντος· „ Ὅλον τὸν Ἀδὰμ φορέσας, Χριστέ“.

Τροπάριον.

„ Τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, Χριστέ, φθορᾷ πεσοῦσαν ἔξαμέστη-
 „ σας, καὶ τῇ ἀμόρφῳ Σου ὑψώσας, καὶ Σαυτῷ ἡμᾶς ἐδόξασας (2).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο οὐχ' εὐρίσκεται οὔτε παρὰ τῷ Ἀνωμυμῳ, οὔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκостариоις.

(2) Οὐδὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο εὐρίσκεται παρὰ τῷ Ἀνωμυμῳ, οὔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκостариоις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀποτείνεται ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν καὶ λέγει: Ὁ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ διὰ τῆς τριμέρου Σου ἀναστάσεως ἀνέστησας τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἣ ὅποια ἔπεσεν εἰς τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον ἀναστήσας γὰρ καὶ ζωοποιήσας τὴν ἐν σεαυτῷ ἠνωμένην κατ' ὑπόστασιν τῆς ἀνθρωπότητος φύσιν, ἐν τῇ δυνάμει καὶ πίστει τῆς ἀναστάσεως ἐκείνης καὶ ζωοποιήσεως ἀνέστησας καὶ ἐζωοποιήσας καὶ ὅλην τὴν φθαρτὴν καὶ θνητὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐν Σοὶ ἠνωμένης ἀνθρωπότητος ὕψωσας καὶ ἀνέλαβες ἐν τῇ δυνάμει ἐκείνης καὶ ὅλην τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀκολουθῶνς μαζί μετὰ τὴν δόξαν ὅπου Σὺ ἔλαβες ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐδόξασας καὶ ἡμᾶς ὅλους διὰ τῆς ἐκείνης δυνάμεως ὡς ὁμοφυεῖς καὶ συγγενεῖς ἰδικούς Σου.

Ὅτι δὲ μετὰ δόξης ὁ Κύριος ἀνελήφθη, μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος γράφων περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Τιμόθεον. „Καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας Μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί· ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι· ἠφθῆ Ἀγγέλοις· ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν· ἐπιστεύθη ἐν Κόσμῳ· ἀνελήφθη ἐν δόξῃ“. (α. Τιμοθ. γ'. 16.) Πῶς δὲ ἀνελήφθη ἐν δόξῃ; Ἀποκρίνεται ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλγαρίας. „Ἐνα μὲν, ὅτι ἐπάνω εἰς τὰς νεφέλας καθήμενος ἀνελήφθη, καὶ οἱ Ἄγγελοι ὑπῆρέτην αὐτόν· ἄλλο δὲ, διότι ἀνελήφθη ὅχι ὡς τὸν Ἥλιον ὡς εἰς Οὐρανόν, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανόν, καὶ ἀνέβη καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω πάσης Ἄρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυνάμεως τῶν Ἀσμάτων Ἀγγέλων“. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι καὶ αὐτὸ μόνον τὸ νὰ ἀναληφθῇ ὁ Κύριος μετὰ σώματος εἶναι δόξα μεγάλη· διὰ τί ὁ Παῦλος τὸ „ἀνελήφθη ἐν δόξῃ“ ἔγραψεν ὑπερῶν, εἰς καιρὸν ὅπου αὐτὸ ἔγινε πρὸ τοῦ κηρυχθῆναι τὸν Χριστὸν ἐν ἔθνεσιν, καὶ πιστευθῆναι ἐν Κόσμῳ; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Ἱερὸς Θεοδώριτος. „Ὅτι ἀνελήφθη ἐν δόξῃ, τοῦτο γηγενῆται πρὸ τοῦ κηρύγματος· τελευτῶντα δὲ αὐτὸ τέθεικε, διδάσκων ὡς εἰκότως ἐπιστεύθη τὸ κήρυγμα· ἐν Οὐρανοῖς γὰρ εἶς ὁ τοῦτο γενέσθαι κελεύσας, καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν ἔχει καθέδραν“.

Τροπάριον.

„Ἰκέτευε ἀπαύστως, Ἄγνη, τὸν προελθόντα ἐκ λαγόνων Σου, ῥύσθῃμαι πλάμης Διαβόλου τοὺς ὑμνοῦντάς Σε Μητέρα Θεοῦ (1).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐβάλλθη μεσίτις μεταξὺ τοῦ σαρκαριωμένου Υἱοῦ τῆ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ καταφεύγουν εἰς αὐτὴν πάντες οἱ χρεῖαν ἔχοντες, καὶ νὰ λαμβάνουν τὰ αἰτήματά των· ὅθεν ὁ Κωνσταντινικὸς ἅγιος Γερμανὸς τοῦτο βεβαιῶν, ἔλεγεν· „Εἰ μὴ Σὺ, Θεοτόκε, προηγοῦ, οὐδεὶς πνευματικὸς ἀπετελεῖτο· οὐδεὶς ἐν πνεύματι τὸν Θεὸν προσεκύνει· τότε γὰρ πνευματικὸς ὁ ἄνθρωπος, ὅτε Σὺ, Θεοτόκε, Πνεύματος Ἁγίου κατοικητήριον ἐγένου· οὐδεὶς θεωνομίας ἀνάμεστος, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, Παναγία· οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, Θεοτόκε· οὐδεὶς κινδύνων ἐλεύθερος, εἰ μὴ διὰ Σοῦ Παρθενομήτορ· οὐδεὶς ὁ ἐλεύθερος δωρεάν, εἰ μὴ διὰ Σοῦ, Θεοχώριτε· τίς γὰρ τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὑπερμαχεῖ; τίς τῶν ἀδιορθῶτων κατὰ τοσοῦτον ἀντιφωνητικῶς ὑπεραπολογεῖται;... Ὅθεν ὁ θλιβόμενος εὐλόγως πρὸς Σε καταφεύγει· ὁ ἀσθενῶν Σοὶ προσκολλάται· ὁ πολεμούμενος Σε τοῖς ἐχθροῖς ἀνθοπλίζει· θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλίψιν ἀποστολὴν δι' Ἀγγέλων πονηρῶν Σὺ μεταβάλλεις· ἀπειλὴν δικαίαν καὶ ψῆφον ἀξιοπαθοῦς καταδίκης Σὺ μεταστρέφεις, ἀγαπῶσα μεγάλας τὸν ἐπικεκλημένον“

„τῷ“

(1) Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον οὐχ εὑρηται οὔτε παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ ἑρμηνευτῇ οὔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκостαρίοις.

„ τῷ ὀνόματι τοῦ Υἱοῦ Σου λαόν· ὅθεν καὶ ὁ Χριστιανῶν λαὸς τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀνάκριναν,
 „ πρὸς μὲν τὸν Θεὸν ὑποστέλλεται, σοὶ δὲ παρρησιαστικῶς δεήσεις προσφέρει· Σὲ γὰρ δυ-
 „ σωπεῖν ἀνευδοιάστως διὰ τὴν πείραν καὶ τὰ πλήθη τῶν εἰς ἡμᾶς αγαθῶν Σου, καὶ πα-
 „ ραβιάσασθαι Σὲ πολλάκις ἐν ἰκεσίαις πεπίστευκε “. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).
 „ Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Οὐκ αὖν αὐτὴ μόνη (ἡ Θεοτόκος διηλ.) μεθόριον
 „ ἔστι κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως· καὶ οὐδεὶς ἂν ἔλθῃ πρὸς Θεόν, εἰ μὴ δι' αὐτῆς τε
 „ καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος Μεσίτου· καὶ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρημάτων, εἰ μὴ
 „ διὰ ταύτης γένοιτο, καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις “. (Λόγ. α. εἰς τὰ Εἰσόδια). Καὶ ὁ
 „ Παρθένος μεγαλειότητα, καὶ τὴν παρακαλεῖ ὄχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν τε, ἀλλὰ καὶ διὰ ὅλης
 „ τῆς Χριστιανότητος, λέγων· Ὁ Ἄγνη καὶ Πάναγνε καὶ ὑπέραγνε, μὴ μόνον κατὰ τὸ σῶ-
 „ μα οὕσα καθ' ἑαυτὴν καὶ Παρθένος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν λογισμόν, (τοῦτο γὰρ
 „ δηλοῖ τὸ, Ἄγνη· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Πόθου τέτευχώς· κατὰ τὴν ἐνάτην Ὠ-
 „ δὴν τοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ τοῦ „ Κατεμήνυσεν ἡ Βάτης “ κατὰ τὴν Δ'.
 „ Ὠδὴν τοῦ Κανόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) Σὺ, Πάναγνε, παρακαλεῖ ἀκαταπαύστως τὸν Υἱὸν
 „ καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἀπὸ τῆς λαγόνας Σου (ἥτοι ἀπὸ τὴν ἀχραντον μή-
 „ τραν Σου) ἵνα λυτρωθῶμεν ἀπὸ κάθε πλάνης Διαβόλου· αὐτὸς γὰρ ὁ μισάνθρωπος μὲ τὸ
 „ νὰ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν εὐθύτητα καὶ ἀπλανῆ ὁδόν, διὰ τῆτο σπουδάζει νὰ πλανᾷ καὶ ἡμᾶς
 „ καὶ νὰ κριμιάζῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Πλάνη δὲ κυρίως εἶναι ὅταν τινὰς πλανηθῇ ἀπὸ τὸν ἴσον δρόμον καὶ περιπέσῃ εἰς
 κρημνάδεις τόπους· ὅθεν ἐκ τέττε μεταφορικῶς εἶπεν ὁ Ἀδελφός Θεος· „ Ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρ-
 „ τῶν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ “. (Ἰακ. ε. 20.) Τὴν ταιαύτην δὲ πλάνην καθ' ἑκάστην
 ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμήν φροντίζει ὁ μιαρὸς Σατανᾶς διὰ νὰ μᾶς προσξενῇ καὶ εἰς
 τὰ ἔργα καὶ εἰς τὰ λόγια καὶ εἰς τοὺς λογισμοὺς· πλάνην μᾶς προσξενεῖ, ὅταν εἴμεθα
 ἔξυπνοι· πλάνην, ὅταν εἴμεθα κοιμάμενοι· πλάνην, ὅταν νησεύωμεν, πλάνην, ὅταν ἐσθία-
 „ μεν· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὅλους τοὺς δρόμους τῆς ζωῆς μας ἔχει γεμάτους ἀπὸ ἀπίστους
 „ πλάνης καὶ ἀπάτας· ὅθεν εἶπεν ὁ ἱερός Ἀγγελοῦς περὶ τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν αὐτοῦ
 „ διαφόρων πειρασμῶν ταῦτα· „ Ἴδου πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ἐξέτεινεν ἀπίστους παγίδα, καὶ
 „ πάσας τὰς ὁδοὺς ἡμῶν ἀπάτης ἐπλήρωσεν, ὥστε τὰς ἡμετέρας ἀπατῆσαι ψυχὰς· καὶ τίς
 „ διαφεύξεταί “; (Εὐχὴ ἰε.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „ Ὁ Διαβόλος κατὰ τῆς σωτη-
 „ ρίας ἁεὶ τρέχει τῆς ἡμετέρας, καὶ τοσαύτην ἔχει μανίαν, ὡς καὶ πολλάκις ἀδυνάτοις ἐπι-
 „ χερεῖν πράγμασι, καὶ ἐπιθέσθαι μὴ μόνον ἐκείνοις, οὐς προσδοκᾷ πάντως ὑποσκελίσειν
 „ καὶ περιτρέπειν, ἀλλὰ καὶ οὐς εἰκὸς περιέσεσθαι τῶν μηχανημάτων αὐτοῦ “. (Λόγ. α.
 „ εἰς τὸν Λάζαρον, τόμ. ε.)

Δὲν εἶναι λοιπὸν τόσοσ κακὸν μέγα εἰάν πέσωμεν εἰς κάμμιαν πλάνην ἢ ἐν ἔργῳ, ἢ ἐν
 λόγῳ, ἢ ἐν λογισμῷ, διότι εἴμεθα ἄνθρωποι, καὶ ἄνθρωποι ἀσθενεῖς καὶ ἐμπαθεῖς καὶ
 ἀπρόσεκτοι, καὶ διότι ἔχομεν ἐχθρὸν ἀπατεῶνα καὶ πλάνης προσξενούντα· τὸ μέγα κα-
 „ κὸν εἶναι τὸ νὰ ἐπιμένωμεν εἰς τὴν πλάνην, καὶ νὰ μὴ θέλωμεν νὰ σηκωθῶμεν ἀπὸ αὐ-
 „ τὴν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ μετανοίας· τότε γὰρ ἔχομεν νὰ ἀκούσωμεν τὸν Παροϊμαστὴν
 „ νὰ μᾶς ἐλέγῃ ὅτι εἴμεθα ἄφρονες, καὶ οἱ λογισμοί μας εἶναι πεπλανημένοι· „ Ἐννοια
 „ ἀφρόνων ἐν πλάνῃ “. (Παροιμ. ιδ'. 18.) τότε μέλλομεν νὰ κατηγορηθῶμεν ἀπὸ τὸν Ἰε-
 „ ρεμίαν ὅτι ἔχομεν τὴν καρδίαν πεπλανημένην· „ Τῷ πορευομένῳ ἐν πλάνῃ καρδίας αὐτῆ “. (Ἰερ. κγ'. 17.) τότε ἔχομεν νὰ ἀκούσωμεν νὰ μᾶς ἐπιπλήτῃ ὁ Σολομὼν λέγων· „ Μὴ
 „ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς “. (Σοφ. α. 12.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἅς δευθῶμεν, ἀ-
 „ δελφοί, τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ Μελωδοῦ, ἵνα διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς λυτρωθῶμεν ἀπὸ
 „ τὴν πλάνην τοῦ Διαβόλου, καὶ μὴ μείνωμεν εἰς αὐτὴν ἡμεῖς ὅπου ὑμνοῦμεν καὶ δοξολο-
 „ γοῦμεν αὐτὴν ὡς ἀληθῆ Μιτέρα Θεοῦ, καὶ ὡς Κυρίαν τοῦ Κόσμου καὶ Δέσποιναν.

Ὠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Εἰσακίκοα, Κύριε, τὴν ἀνομήν τῆς δυναστείας τοῦ Σταυροῦ Σου, ὡς
 „ Παράδεισος ἠμοίγῃ δι' αὐτῆ, καὶ ἐβόησα· δόξα τῇ δυνάμει Σα, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος εἶναι παρμένος ἀπὸ τὴν τετάρτην Ὠδὴν τοῦ Ἀββακούμ λέγοντος· „ Κύριε, εἰτακήκω τὴν ἀκοὴν Σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα Σου καὶ ἐξέστην“· Ἀκοὴ δὲ καὶ ἔργα τοῦ Κυρίου εἶναι ὅλα τὰ τῆς ἐσάρκου αὐτοῦ Οἰκονομίας θαύματα καὶ τεράστια, ὧν τὸ κυριώτερον ἐστάθη ὁ Σταυρὸς, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις εἶναι κραταία καὶ θαυμαστὴ καὶ μεγάλη· ἐπειδὴ διὰ μέσου αὐτοῦ ὁ Διάβολος συνετρίβη· ὁ θάνατος ἐπατήθη· ἡ Ἄδης ἐσκυλεύθη· ὁ κεκλεισμένος Παράδεισος ἀνοίχθη· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Ὁ λόγος ὁ τῶ Σταυρῷ τοῖς σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεῶ ἐστίν“· (ἀ. Κορ. ἀ. 18.) Διὸ καὶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τεῦτα γινώσκων, ἔτω λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Ἐγὼ, Κύριε, ἤκουσα τὴν ἀκοὴν τῆς θαυμαστῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ Σου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἠνοιξας τὸν κεκλεισμένον Παράδεισον· ἕνα μὲν, διότι καθὼς διὰ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως πάλαι ἐκλείσθη ὁ Παράδεισος, οὕτω καὶ διὰ τῶ ξύλου τῶ Σταυροῦ ὁ αὐτὸς ὑστερον ἀνοίχθη Παράδεισος· καὶ ἄλλο, διότι Σὺ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος, ἀνοιξας τὸν κεκλεισμένον Παράδεισον, καὶ ἔμβατες εἰς αὐτὸν πρῶτον τὸν εὐγνώμονα ληστήν ὅπου Σὲ ἀμολόγησε Θεὸν καὶ Βασιλέα, εἶτα ἔμβατες καὶ ἅπαντας τὰς Δικαίους· ὅθεν τὸ μέγα τοῦτο θαῦμα συλλογίζομενος ἐγὼ, παρακινουμαι νὰ φωνάζω πρὸς Σὲ τὴν δοξολογικὴν ἐκείνην φωνήν· „ Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε“· ἡ ὁποία εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς Δ΄. Ὠδῆς, ἐρατισμένη ἀπὸ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Ἀββακούμ τὸ λέγον· „ Κύριος ὁ Θεὸς μου δύναμις μου“.

Τροπάριον.

„ Ἀρελήθη ἐν δόξῃ ὁ τῶν Ἀγγέλων Βασιλεὺς, τὸν Παράκλητον ἡμῶν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀποστείλαι (1)· διὸ βοῶμεν· δόξα, Χριστέ, τῇ Ἀραλήψει Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, ὅπου ὁ Κύριος ὑπεσχέθη εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους νὰ στείλῃ εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἔτω λέγων· „ Συμφέρι ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐάν γὰρ μὴ ἀπέλθω, τὸ Παράκλητος ἐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐάν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς“ (Ἰωαν. 15. 7.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Σὺ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἀγγέλων ἀρελήθη μετὰ δόξης εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ νὰ ἀποστείλῃς εἰς ἡμᾶς ἐκ τοῦ Πατρὸς τὸν Παράκλητον (ἦτοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον λέγεται Παράκλητος, πρῶτον, διότι δέχεται τὰς παρακλήσεις ἡμῶν ὡς Θεὸς, καὶ δεύτερον, διότι παρηγορεῖ ἡμᾶς καὶ παραμυθεῖ εἰς ὅλας τὰς θλίψεις καὶ περιστάσεις μας· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸν Κανόνα τῆς Πεντηκοστῆς· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς οὕτως ὀνομάζεται, ἵνα διὰ τῆς ταυτότητος τοῦ ὀνόματος δεῖχθῇ καὶ ἡ ταυτότης τῆς αὐτῶν φύσεως). Ἐκ τοῦ Πατρὸς δὲ εἶπεν ὅτι ἔχει νὰ τὸ ἀποστείλῃ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκεῖθεν ἀχρόνως ἐκπορευόμενον κατὰ τὴν ὑποστατικὴν ὑπαρξιν, λαμβάνει τοῦτο ὁ Υἱὸς ὡς συμφυῆς, καὶ ἀποστέλλει εἰς ἡμᾶς ἐν χρόνῳ κατὰ χάριν καὶ δωρεάν· „ Ὅταν δὲ ἐλθῇ (ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς) ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ“ (Ἰωαν. 15. 26.).

Ἡ καὶ ἔτιω ἐρμηνεύεται κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον· „ Τὸ δὲ, Ὅν ἐγὼ πέμψω, τὴν ἰσότηα διλοῖ τὴν πρὸς αὐτόν“ ἀλλαχοῦ γὰρ τὸν Πατέρα εἶπε πέμπειν τὸ Πνεῦμα, εἰταῦθα δὲ ἑαυτὸν πέμψειν τοῦτο εἰπών, οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὴν ἰσότηα διλοῖ. Ἴνα δὲ μὴ δόξῃ ἀντα-

(1) Ἐν ἄλλοις „ Ἀποστέλλων“· παρὰ δὲ τῶ ἀνωτέρῳ καὶ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις γράφεται „ Ἀποστείλας“.

„ ἀνταρυστᾶν ἑαυτὸν τῷ Πατρὶ, ὡς ἀπ' ἄλλης ἐξουσίας πέμπων τὸ Πνεῦμα, προσέθηκε, „ παρὰ τοῦ Πατρὸς· πέμψω μὲν γὰρ αὐτὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πατρὸς, τούτεστιν εὐδοκῆν- „ τος τοῦ Πατρὸς καὶ συναποστέλλοντος“ οὐ γὰρ ἐξ οἰκείων κόλπων αὐτὸς προίεμαι τὸ „ Πνεῦμα, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πατρὸς δι' ἐμοῦ χρησιγέται“. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ταῦτα· „ Στοχαζόμενσι τὴν ἀπειρον εὐεργεσίαν καὶ χάριν ὅπου ἐξέχεας εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἐνδόξου „ Σου Ἀναλήψεως, Κύριε, καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, ἐνδια- „ θέτως καὶ εὐχαρίστως βυῶμέν σοι“. Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἃς ἦναι δόξα καὶ με- „ γαλοπρέπεια εἰς τὴν ἁγίαν Σου Ἀνάληψιν. Ἡ Ἀνάληψις δὲ ἐνταῦθα λαμβάνεται ἐνεργη- „ τικῶς, καὶ ὄχι παθητικῶς: ἦτοι Σὺ ἀνελήφθης οὐκ ὄθεν καὶ παρὰ σεαυτοῦ διὰ τῆς δυνά- „ μεις τῆς ἰδικῆς Σου Θεότητος, καθότι εἶσαι φύσει Θεὸς Παντοδύναμος.

Τροπάριον.

„ Ὡς ἀμήληθем ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν Πατέρα σὺν σαρκὶ (1), κατε- „ πλάγησαμ αὐτὸν (2) αἱ τῶν Ἀγγέλων στρατιαί, καὶ ἐβόησαμ· „ δόξα, Χριστέ, τῇ Ἀναλήψει Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐκπληξιν καὶ θαυμασμὸν ὅπου ἔλαβον ὄλαι αἱ τάξεις τῶν Ἀγγέλων, ὅταν εἶδον τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου Χριστὸν νὰ ἀναβῆ πρὸς τὸν Πατέρα μετὰ τὴν σάρκα (ἦτοι μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν). Καὶ πῶς δὲν ἦτον πρόπον νὰ ἐκπλαγοῦν βλέποντες ἄνθρωπον εἰς Οὐρανοὺς ἀνερχόμενον, καὶ μετὰ δό- ξης εἰς τὸν Πατέρα προσερχόμενον, πρᾶγμα ὅπου δὲν εἶδον ἄλλοτε; Διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχε καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος νὰ πανηγυρίσῃ εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, καὶ νὰ λέγῃ ἐκεῖνα ὅπου καὶ οἱ Ἄγγελοι ἐν Οὐρανοῖς μετὰ ἐκπλήξεως ἔλεγον· „ Πῶς ἐθέωσε τὸ „ πρόσλημμα; πῶς ἐλάμπρυνε τὴν κινηθῆσαν σάρκα; πῶς ὑψώσεν εἰς Οὐρανοὺς τὸ γῆινον „ σῶμα; πῶς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρικοῦ Θρόνου τὴν φύσιν ἐκάθισε τὴν ἐκπρωτον; Ὡ Βάθος „ πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! τοὺς αἰχμαλώτους εἰς βασιλείαν ἤγαγε· τοὺς „ πολεμίους φίλους ἐποίησεν· Ἄγγελους καὶ ἀνθρώπους μίαν Ἐκκλησίαν ἀπέδειξε· πάν- „ τα δι' ἑαυτοῦ καὶ ἐν ἑαυτῷ τὸν Κόσμον· τὸ πάντων κατώτερον πάντων ἀνώτερον ἐποίη- „ σεν· οὐδὲν ἦν εὐτελέστερον ἀνθρώπου, καὶ τῶν ὄλων γέγονε τιμιώτερον· τὸ ἔσχατον „ μέρος τῆς λογικῆς κτίσεως οὗτος ἦν, καὶ εἰς τὸν Θρόνον ἀνήχθη τὸν βασιλικὸν διὰ τῆς „ ἀπαρχῆς· τοῦ γὰρ Θεοῦ Λόγου συνεδριάζοντος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι μετὰ σαρκὸς, „ ἐφ' ὅλην τὴν ἀνθρώπου φύσιν διαβαίνει τὸ καύχημα“. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ Ἄγγελοι κατεπλάγησαν αὐτὸν τὸν Σωτῆρα, καὶ ἐβόησαν· „ Δόξα, Χριστέ, τῇ Ἀναλήψει „ Σου“.

Τροπάριον.

„ Αἱ τῶν Ἀγγέλων (3) Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόωμ· πύλας „ ἄρατε Χριστῷ τῷ ἡμετέρῳ Βασιλεῖ, ὃν ἀνυμνοῦμεν ἅμα σὺν (4) „ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ ἀνωτύμῳ ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις γράφεται „ Πρὸς τὸν Πατέρα σαρκὶ“.

(2) Οὕτω γράφεται καὶ παρὰ τῷ ἀνωτύμῳ ἑρμηνευτῇ καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις γράφεται „ Αὐτῷ“· εὐο-

δοῦται δὲ καὶ οὕτω τὸ νόημα: ἦτοι κατεπλάγησαν ἀπὸ αὐτοῦ, ἢ δι' αὐτόν.

(3) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτύμῳ ἑρμηνευτῇ καὶ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις γράφεται „ Αἱ τῶν ἀνω Δυνάμεις“.

(4) Παρὰ δὲ τῷ ἀνωτύμῳ ἑρμηνευτῇ γράφεται „ Ἄμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπαρίον εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὸν ΚΓ'. Φαλμόν· ἐκεῖ γὰρ ὁ Προφητᾶναξ προφητεύων περὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, εἰσάγει τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων ὅπου διπκόνουν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν, αἱ ὁποῖαι ὅταν ἀνελαμβάνετο ὁ Κύριος εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐπρόσταζον τὰς ἀνωτέρας λέγουσαι· „ Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ἐπάρθιτε πύ-
 „ λαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης “. Ἐρμηνεύεται δὲ τὸ ῥητὸν τοῦτο
 κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύμιον οὕτως· Οἱ κατώτεροι Ἄγγελοι, οἱ μετὰ τοῦ ἀναληφθέντος
 Χριστοῦ ἀνερχόμενοι καὶ ἐν τῷ ἀέρι ὄντες (ὁ ὁποῖος ἀὴρ καὶ πρῶτος Οὐρανὸς λέγεται πα-
 ρὰ τῇ Γραφῇ· „ Τὰ πτερινὰ, φησὶ, τοῦ Οὐρανοῦ “), ἐπρόσταζον τοὺς ἀνωτέρω ἄρχοντας
 τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ (ἦτοι τοῦ στερεώματος) νὰ σηκώσουν τὰς πύλας παντελῶς ἀπὸ τὸ
 μέσον διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης Χριστός. Φανερόνουςι δὲ μὲ τὸ σῆκωμα αὐτὸ τῶν
 πυλῶν τὴν ἀχωρητὸν δόξαν τοῦ ἀναλαμβανόμενου, ὡς εἰάν ἔλεγον ὅτι πύλαι δὲν χωροῦσι
 εἶναι αἰώνιοι διὰ τὸ αἶδιον, καὶ διότι ποτὲ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος δὲν ἀνοίχθησαν· κεκλεισμένα
 γὰρ αὐταὶ ἦτον καὶ ὅταν ἐκατέβη ὁ Κύριος, λανθάσας πάσας τὰς ἐν Οὐρανῷ Δυνάμεις
 κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα. Τοῦτο δὲ νοεῖται κατὰ τρόπον τοῦ Μυστηρίου τῆς Οἰκονομίας,
 τὸ ὁποῖον οὐδεὶς οἶδεν ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, ὡς εἶπε καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· καὶ ὅρα
 εἰς τὴν ἔρμηνειαν τοῦ Τροπαρίου τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος τῶν Χριστοῦ Γεν-
 νῶν τοῦ λέγοντος· „ Σοφία Λόγος καὶ Δύναμις “.

Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ· „ Τὰς πύλας διακέλευται
 „ ὑψιλοτέρας γενέσθαι, ἵν' ἐκ τοῦ παθεῖν ὑψιλοτέρον δέξωνται “· ὅπερ σχολιάζων ὁ Νι-
 κήτας λέγει· „ Διὰ τοῦτο αἱ πύλαι ὑψοῦνται, ἵνα Χριστὸν ὑποδέξωνται γενόμενον ἐν τῷ
 „ πάθους ὑψιλοτέρον· ἐρμηνεύει δὲ ἐνταῦθα τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, τὸ πρὸς Φιλιππησίους
 „ εἰρημένον περὶ Χριστοῦ, ὅτι ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπῆκος μέχρι θανάτου, θά-
 „ νάτου δὲ Σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν. Ὁ τοίνυν ὑπερυψωθείς ὑψιλο-
 „ τέρας ἀπαιτεῖ τὰς πύλας γενέσθαι πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑποδοχὴν “.

Οἱ κατώτεροι λοιπὸν Ἄγγελοι, οἱ σὺν τῷ Κυρίῳ ἀνερχόμενοι ἐν τῷ ἀέρι, ἔτιωσ ἐπρόσ-
 ταζον τοὺς ἀνωτέρας Ἀγγέλους· οἱ δὲ τοῦ στερεώματος ἀνωτέροι, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὸν
 Κύριον νὰ ἀναβαίνειν μὲ σώμα, τὸ ὁποῖον δὲ εἶχεν ὅταν ἐκατέβη, ἐρωτᾶσι τοὺς προστά-
 ζοντας κατωτέρους· „ Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; “ καὶ ἀποκρίνονται πρὸς αὐ-
 τοὺς οἱ κατώτεροι ὅτι εἶναι ὁ Κύριος ὁ κραταῖός καὶ δυνατός· „ Κύριος κραταῖός καὶ δυνα-
 „ τός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ “. Οἱ ἄρχοντες δὲ πάλιν τοῦ στερεώματος ἀκούσαντες
 ταῦτα ἀπὸ τοὺς κατωτέρους Ἀγγέλους, καὶ χαροποιηθέντες διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώ-
 πων, ὄχι μόνον παρέδραμον τὰς πύλας καὶ φυλακὰς, ἀλλὰ καὶ προστάζουσιν τοὺς ἀνωτέ-
 ρω ἄρχοντας τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ (ὅς τις ἐποιήθη μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ εἶναι ὑπὲρ
 τὸ στερεώμα, πλὴν εἶναι ἀόρατος εἰς ἡμᾶς) μὲ τὰ αὐτὰ λόγια τῶν κατωτέρων· „ Ἄρα-
 „ τε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθιτε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασι-
 „ λεὺς τῆς δόξης “. Οἱ δὲ τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ ἄρχοντες ἀκούσαντες ταῦτα, ἀποροῦσι
 παρομοίως καὶ ἐκεῖνοι· ὅθεν καὶ ἐρωτᾶσι τοὺς τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ ἄρχοντας (ἦτοι τοῦ
 στερεώματος) λέγοντες καὶ αὐτοί· „ Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; “ Οἱ δὲ τοῦ
 δευτέρου Οὐρανοῦ (ἦτοι τοῦ στερεώματος) Ἄγγελοι ἀποκρίνονται πρὸς τοὺς ἄρχοντας τοῦ
 πρώτου Οὐρανοῦ, λέγοντες· „ Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης “.

Διὰ τί δὲ Κύριον κραταῖόν καὶ δυνατόν, καὶ πάλιν Κύριον δυνατόν ἐν πολέμῳ τὸν Κύ-
 ριον ὠνόμασαν οἱ κατώτεροι Ἄγγελοι; Πρῶτον, ἵνα, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐθύμιον, διὰ τῆς
 ἀναδιπλώσεως τῶν λέξεων Κύριος καὶ Δυνατός δώσουν εἰς τοὺς ἀνωτέρω αἰτίαν νὰ γνωρί-
 σουν τὸν ἀναλαμβανόμενον· καὶ δεύτερον, ἵνα μεγαλύνουν τὴν νίκην ὅπου ἔκαμεν ὁ ἀνα-
 ληφθεὶς ἐναντίον τοῦ Τυράννου Διαβόλου, πολεμήσας αὐτὸν, καὶ ὡς μὲ κοντάρι κτυπήσας
 καὶ θανατώσας αὐτὸν μὲ τὸν Σταυρόν. Ὁ δὲ Νικήτας σχολιάζων τὸν εἰς τὸ Πάσχα λό-
 γον τῷ Θεολόγῳ, προσθέτει καὶ τρίτην αἰτίαν· ἵνα μὲ τὴν διπλὴν ἐρώτησιν καὶ ἀποκρι-
 σιν βεβαιώσουν οἱ Ἄγγελοι περισσότερον τὴν περὶ τοῦ ἀναλαμβανόμενου ὑπόθεσιν, κατὰ
 τὸ „ Ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθίσεται πᾶν ῥῆμα “.

Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει καὶ τετάρτην αἰτίαν τῆς διπλῆς τῶν Ἀγγέλων ἐρωτήσεως, ἢ γουν ὅτι αὐτὴ ἐφάνερον τὴν κατάβασιν τοῦ Κυρίου εἰς τὴν γῆν, καὶ τὴν εἰς Οὐρανούς αὐτοῦ ἀνάβασιν· ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ τόμῳ οὕτω λέγει· „Εἶεν δ' ἂν οὗτοι, τὰ χα μὲν αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις αἱ τῆς Δεσποτικῆς παρουσίας ἐπὶ τὴν γῆν προπομπεύσαι, καὶ τὸν Βασιλέα τῆς δόξης ἐντὸς τοῦ βίου παράγουσαι, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐπιδεικνύουσαι, Τίς ἐστὶν ἔστος ■ Βασιλεὺς τῆς δόξης, ■ κραταῖος καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ;“ Ἐν δὲ τῷ Ε'. Λόγῳ εἰς τὸ Ἄσμα οὕτω φησὶ· Δίς τοίνυν τοῦ „Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν“ ἐν τῷ ΚΓ'. Φαλμῷ λεγομένου, τὸ μὲν πρῶτον τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐκ τῶν Οὐρανῶν κατάβασιν προσεφίτευσε, δυνατὸν ἐν πολέμῳ αὐτὸν εἰπῶν, ὅτι σαρκωθεὶς δι' ἡμᾶς αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, κατέλυσε νόμῳ πολέμου τὴν πικρὰν τυραννίδα τοῦ Διαβόλου· τὸ δὲ δεύτερον, τὴν εἰς τὸν Οὐρανὸν μετὰ σαρκὸς αὐτοῦ ἀνάβασιν, ἣτις καὶ ἀνάληψις λέγεται· εὐ γὰρ δυνατὸν ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ Κύριον τῶν Δυνάμεων αὐτὸν λέγει· „Ἐκ τῶν Δαβιτικῶν λοιπὸν τούτων λόγων καὶ τῆς ἐρμηνείας αὐτῶν συνάγεται τοῦτο τὸ καθολικὸν συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἀνώτεροι Ἄγγελοι (εἴτε οἱ φύλακες τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ, εἴτε οἱ τοῦ πρώτου) ἀποροῦσαν καὶ ἐθαύμαζον, καὶ ἀκολουθῶν ἡρώτων τοὺς καταπύρω, βλέποντες τὸν Κύριον μετὰ σώματος ἀναλαμβάνομενον· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „Ἀπόκριναι τοῖς ἀπεροῦσιν (ἦτοι τοῖς δεχομένοις, ταῦτόν εἰπεῖν τοῖς ἀνωτέροις Ἀγγέλοις) διὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ τοῦ πάθους σύμβολα, οἷς μὴ κατελθῶν συνανέρχεται, καὶ διὰ τοῦτο πυνθανομένοις· „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης;“ (Λόγῳ εἰς τὸ Πάσχα) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Ἰππόλυτος· „Λέγεται οὖν ταῖς Δυνάμεσιν ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων (ἦτοι τῶν καταπύρων) τῶν προτρεχόντων τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον· Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Παρά τῷ Θεοδώριτῳ εἰς τὸν Ἐραμιστῆν).

Εἰδὲ θαυμάζει τινὰς, ἀκούων ὅτι δὲν ἤξευρον οἱ Ἄγγελοι, ἅς ἀκούσῃ τὸν Ἱερὸν Θεοδώριτον τί ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ΚΓ'. Φαλμοῦ· „Καὶ μοι θαυμάζετω μηδεὶς, ἀγνοίαν ἀκούων τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων· οὔτε γὰρ προΐσασι, οὔτε ἴσασιν ἅπαντα· μόνη δὲ ἡ Θεία φύσις ταύτην ἔχει τὴν γνῶσιν· Ἄγγελοι δὲ καὶ Ἄρατῃ χαγγελοὶ καὶ αἱ ἄλλαι τῶν ἀοράτων Δυνάμεων συμμορίαὶ τσαυτὰ ἴσασιν, ὅσα διδάσκονται.“ Ὅρα καὶ τὸ ρητὸν τοῦ Ἁγίου Μαξίμου εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „Σοφία Λόγος καὶ Δύναμις“ τῆς α'. Ὡδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἐνθα εὐρήσεις ὅτι ἐγένωσκον μὲν τὸ Μυστήριον τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας οἱ Ἄγγελοι, τὸν τρόπον ὅμως δὲν ἐγένωσκον (1). Τούτων δὲ οὕτω προσηνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι αἱ κατώτεραι Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας· Ἄρατε τὰς πύλας τῆς Οὐρανοῦ εἰς τὸν Βασιλέα ἡμῶν Χριστὸν, τὸν ἑποῖον ἕμνοῦμεν μαζὶ μετὰ τὸν Πατέρα καὶ μετὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· καθὼς γὰρ ἡ οὐσία καὶ φύσις τῶν τριῶν εἶναι μία, οὕτω καὶ ὁ ὕμνος αὐτῶν εἶναι ἓνας.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος φέρει εἰς τοῦτο ἓνα ἄραιο παράδειγμα· „Τὸ παρὰ φύσιν φόβον τῆ φύσει γενῆ· ὡς περ γὰρ ἀνδρῶπις Ἄγγελον ἰδὼν ἐπί γῆς, κάμπτει τὸν αὐχένα, ἐρδοὶ τὰς τρίχας, καὶ τί τὸ τῆς ὀπτασίας αἰτίον καθ' ἑαυτὸν συζητεῖ· οὕτω δὲ καὶ τῶν ἀσωμάτων τὰ τὰγματα, σῶμα βαῖνον ἐπὶ νεφέλης ὄραντες, σὺν φόβῳ τί τὸ ξέγον ἐξήτεον τοῦ θαύματος· καὶ τῆς ἐρευνης τεκμήριον τὸ Δαβιτικὸν ἡμῖν λόγιον, ὅπερ, ὡς πυνδομένων τῶν ἀνω Δυνάμεων, παρὰ τῆ Προφήτου βόητο· „Τίς ἐστὶν οὗτος ■ Βασιλεὺς τῆς δόξης; τὸν γὰρ ἐν τῇ φαινομένη σαρκὶ σαρκωθέντα τῶς οὐκ ἤδεισαν· ἕως οὐ πάλιν ἀνήκουσαν τὸ, Κύριος τῶν Δυνάμεων αὐτὸς ἐστὶν ■ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ἡ ἄρχη „Οὐκ οἶδα πῶς χρῆσθαι γλώττῃ“). Καὶ τοῦτο δὲ σπ-

μαίωσαι, ὅτι ὁ θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λέγει ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπρέσταξε τοὺς Ἄγγελους νὰ ἀνοῦν τὰς πύλας· ὁμοίως καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὐ ■ ἀρχὴ „Φαίμα δὲ μὲν πᾶσα ἑορτῆ“ τὸ αὐτὸ λέγει· „Ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ταῖς ἀνω Δυνάμεσιν τῆς προστακτικῆς φωνῆ ἀνεκῆρυττεν· Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι.“ Καὶ ἐν τῷ Ἰδιόμελῳ τῆς ἑορτῆς γράφεται· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κελεύει πᾶσι τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ· Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.“ Δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανον νὰ λέγῃ ταῦτα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς τοὺς Ἄγγελους, καὶ οἱ Ἄγγελοι πρὸς ἀλλήλους· ἐκεῖνο μὲν, δεσποτικῶς· οἱ δὲ Ἄγγελοι, ὁμοδουλικῶς.

Τροπάριον.

„ Ἡ Παρθένος ἔτεκε καὶ τὰ Μητέρων οὐκ ἔγγω· ἀλλὰ Μήτηρ
 „ μὲν ἐστὶ, Παρθένος δὲ διέμειμεν, ἢ ἀνυμνοῦμεν, Χαῖρε, Θεο-
 „ τόκε, κραυγάζομεν (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ θαυμάζει ὁ Μελωδὸς τὰ ξένα τεράστια ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὸν τόκον τῆς Ἀειπαρθένου, τὰ ὅποια εἶναι ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως. Ἡ Παρθένος, λέγει, Μαριάμ ἔτεκε μὲν ἀληθῶς καὶ ἐγέννησεν· αἰσχυνέσθωσαν δὲ οἱ Οὐαλεντιανοὶ καὶ οἱ Ἀπολιναρισταὶ οἱ βλασφημοῦντες ὅτι ὁ Χριστὸς ἔφερε τὸ σῶμα ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς, διεπέρασε δὲ ἀπὸ τὴν Παρθένον ὡς διὰ σωληναρίου. Ἐγέννησεν ἡ Παρθένος ἀληθῶς κατὰ σάρκα τὸν Θεὸν Λόγον, δὲν ἐγνώρισεν ὅμως, οὔτε ἐδοκίμασεν ἐκεῖνα ὅπου δοκιμάζουν ἢ ἄλλαι Μητέρες αἱ κατὰ φύσιν τίκτουσαι· ἐπεὶ γὰρ καὶ διὰ σπέρματος καὶ ἡδονῆς συλλαμβάνουσι, καὶ διὰ κοιλοπονημάτων καὶ φθορᾶς γεννῶσι. Πλὴν ἂν καὶ τὰ τῶν Μητέρων φυσικὰ παρακολουθήματα δὲν ἐδοκίμασεν ἡ Παρθένος, ἦτον ὅμως ἀληθῶς Μήτηρ· καὶ πάλιν οὕσα ἀληθῶς Μήτηρ, ἔμεινε πάντοτε Παρθένος, ὄχι μόνον πρὸ τῆς συλλήψεως καὶ ἐν τῇ συλλήψει, ὄχι μόνον πρὸ τῆς γεννήσεως καὶ ἐν τῇ γεννήσει, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ μετὰ τὴν γέννησιν. Ἐρρέτωσαν λοιπὸν οἱ αἰρετικοὶ Ἀντιδικομαριανῆται, οἱ τινες κατὰ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἔλεγον ὅτι ἡ Θεοτόκος μετὰ τὸν ἀπόρρητον τόκον συνεμίγη μὲ τὸν Ἰωσήφ. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ μείνη ἐκστατικὸς καθενοῦς, καὶ ἄφωνος καθεγλάσσει, ἐπεὶ τὰ δύο ἄκρα ἐναντία κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἐστάθησαν ἐν τῷ τόκῳ τῆς Παρθένου ἓνα τοῦ ἄλλου συστατικά· διὰ τῆς παρθενίας γὰρ ἡ μητρότης συνέστη, καὶ διὰ τῆς μητρότητος ἡ παρθεσία συνέστη, καὶ διὰ τῶν δύο ὁμοῦ οἱ ὅροι καὶ νόμοι τῆς φύσεως κατελύθησαν, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Νόμοι φύσεως κατα-
 „ λύονται “.

„ Ὅτι δὲ ἡ Θεοτόκος Παρθένος διέμεινε, μαρτυρεῖ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· „ Δι-
 „ λοῖ δὲ καὶ ἡ κατὰ τὸν Ζαχαρίαν Ἱστορία, ὅτι μέχρι πάντος Παρθένος ἡ Μαρία· λό-
 „ γος γὰρ τίς ἐστὶ καὶ οὗτος ἐκ παραδόσεως εἰς ἡμᾶς ἀφιγμένος, ὅτι ὁ Ζαχαρίας ἐν τῇ
 „ τῶν Παρθένων χάρα τὴν Μαρίαν κατατάξας μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου κήσιν, ὑπὸ τῶν Ἰου-
 „ δαίων κατεφονεύθη μεταξύ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐγκληθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ
 „ ὡς διὰ τούτου κατασκευάζων τὸ παράδοξον ἐκεῖνο καὶ πολυῶμιτον σημεῖον: Παρθένον
 „ γεννήσασαν καὶ τὴν παρθενίαν μὴ διαφθέκραςαν “ (Λόγῳ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν)·
 „ Συμφώνως καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεῖος Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν Λόγῳ
 „ αὐτοῦ Τόμῳ α΄. οὕτω λέγει· „ Ὁ Ζαχαρίας τοίνυν, ὁ τῷ Προφητικῷ πνεύματι πρὸς τὴν
 „ τῶν κρυπτῶν γνώσιν χειραγωγούμενος, τὸ τῆς παρθενίας Μυστήριον ἐπὶ τοῦ ἀφάρτου
 „ τόκου κατανοήσας, οὐκ ἀπέκρινεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ταῖς Παρθένοις κατὰ νόμον ἀποκει-
 „ κληρωμένου τόκου τὴν ἄγαμον Μητέρα, διδάσκων τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ὁ τῶν ὄντων
 „ Δημιουργὸς ὑποχείριον ἔχει μετὰ πάντων ἑαυτῷ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν . . . ὡς ἐν τῇ
 „ δυνάμει αὐτοῦ εἶναι καινὴν γέννησιν δημιουργῆσαι, ἥτις τὴν γεννομένην Μητέρα τὸ Παρ-
 „ θένον εἶναι οὐκ ἀφαιρήσεται. Διὰ τοῦτο αὐτὴν οὐκ ἀπέκρινεν ἐν τῷ ναῷ τῶν χοροῦ τῶν
 „ Παρθένων· ἦν δὲ οὗτος ὁ τόπος τὸ μεταξύ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου διάστημα.
 „ Ἐπεὶ οὖν ἤκουον Βασιλέα τῆς Κτίσεως εἰς γέννησιν ἀνθρωπίνην οἰκονομικῶς προελθεῖν,
 „ φόβῳ τοῦ μὴ γενέσθαι Βασιλεῖ ὑποχείριοι, τὸν ταῦτα μαρτυροῦντα περὶ τῶν τόκου δια-
 „ χειρίζονται, πρὸς αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ τὸν Ἱερέα ἱερουργήσαντα “. Ἐπιφέρει δὲ ὁ
 „ Μελωδὸς ὅτι τὴν Παρθένον ταύτην καὶ Μητέρα Θεοῦ ἡμεῖς ἀνυμνοῦμεν, καὶ λέγομεν πρὸς
 „ αὐτὴν ἐκεῖνον τὸν Ἀρχαγγελικὸν τοῦ Γαβριὴλ ἀσπασμὸν „ Χαῖρε Θεοτόκε “.

Ωδὴ

(1) Τὸ Θεοτοκίον τοῦτο οὔτε παρὰ τῷ ἀνωύμῳ ἑρμηνευτῇ, ὅτι παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πρωτοκιστα-
 ροῖς εὑρίτται.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὁρθρίζοντες βοῶμέν σοι, Κύριε· σῶσον ἡμᾶς· Σὺ γὰρ εἶ Θεὸς ἡμῶν, ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος μὲ τὸ νᾶ ἵναί ἐκ τῆς πέμπτης Ὡδῆς τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὰ ψιλὰ ἀναφέρει τὰ τῆς Ὡδῆς ἐκείνης ῥήματα· „ Ἐκ νυκτός, φησὶν, ὀρθρίσει τὸ πνεῦμά μου πρὸς Σέ· ὁ Θεός· διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς· „ Κύριε, ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν· τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν“. (Ἡσ. κς΄. 9.) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ ἔχοντες πόθον καὶ ἀγάπην εἰς Ἑσέ, Κύριε, ἀπὸ τὸν πόθον αὐτὸν παρακινούμενοι δὲν κοιμώμεθα ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ ἐξυπνοῦντες, σικκονόμεθα εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τοῦ ἁγίου σου ἰσχύματος, καὶ φωνάζομεν πρὸς Ἑσέ· Ἡμεῖς, ὦ Κύριε, ἄλλον Θεὸν ἔξω ἀπὸ Ἑσέ δὲν ἠξεύρομεν. Τοῦτο δὲ γίνεται, ἂν ἡμεῖς δὲν ἔχωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας κἀνενα ἐμπαθῆς εἰδῶλον τῆς φιληδονίας, τῆς φιλοδοξίας, τῆς φιλαργυρίας, ἢ τῆς μητρὸς τούτων πασῶν φιλαυτίας· ὅποιον γὰρ πάθος ἀπὸ αὐτὰ κυριεύσῃ τὴν καρδίαν μας, καὶ βαθέως ἐντυπωθῆῃ εἰς τὸν νοῦν μας, αὐτὸ μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, αὐτὸ γίνεται εἰς ἡμᾶς ἀντὶ Θεοῦ, καὶ ὡς Θεὸν αὐτὸ προσκυνοῦμεν καὶ λατρεύομεν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· δι’ αὐτὴν ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς Υἱοὺς τῆς ἀπειθείας“ (Κολ. γ΄. 5.). Ἐφη δὲ καὶ ὁ μέγας Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος τοῦτον τὸν φοβερὸν λόγον· „ Εἰς ὃ πρᾶγμα ἡ καρδία τινὸς δέδεται, καὶ ὅπου ἐπιθυμία αὐτοῦ, ἐκεῖνὸ ἐστὶν αὐτοῦ Θεός“.

Τροπάριον.

„ Πληρώσας εὐφροσύνης τὰ σύμπαρτα, Ἐλεῆμον, ταῖς ἄνω Δυμά-
„ μεσι μετὰ σαρκὸς ἐπεδήμησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι ὅσοι ὀνομάζονται ἐλεήμονες δὲν εἶναι φύσει ἐλεήμονες, ἀλλὰ κατὰ μετοχὴν ἔχουν τὸ ἐλεεῖν· μόνος δὲ ὁ Θεός· εἶναι φύσει ἐλεῆμων, καθὼς εἶναι καὶ φύσει ἀγαθός· ὅθεν καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸν τίτλον τοῦτον χαίρει νᾶ ὀνομάζεται· διότι εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν „ Ἐλεῆμων γὰρ εἰμι“ (Ἐξ. κβ΄. 27.), καὶ πρὸς τὸν Ἱερειάν „ Ὅτι ἐλεῆμων ἐγὼ εἰμι, λέγει Κύριος“ (Ἱερ. γ΄. 12.) καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ Προφῆται εἰς χίλια μέρη ἐλεήμονα τὸν Θεὸν ὀνομάζουσι. Τῆτο λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Μελωδὸς, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν ἀναληφθέντα, Ὡ φύσει, λέγει, ἐλεῆμων καὶ εὐσπλαγχνε, Σὺ ἀπ’ οὗ ἐγένεωσας ὅλον τὸν Κόσμον ἀπὸ εὐφροσύνης καὶ χαρὰν πνευματικὴν διὰ μέσου ὅλης τῆς πανευφροσύνης, τῆς παγκαλλεστάτης καὶ χαροποιᾶς σου οἰκονομίας, ἀνέβης καὶ εἰς τοὺς ἐν Οὐρανῷ Ἀγγέλους μετὰ τοῦ Θεοῦποστάτου καὶ δεδοξασμένου σου σώματος.

Εἶπε δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐγένεωσεν τὸν Κόσμον ἀπὸ εὐφροσύνης καὶ χαρὰν· διότι πότε αὐτὸν δὲν ἐχαροποίησεν; εὐηγγέλισεν ὁ Γαβριὴλ τὴν σύλληψίντου, καὶ ὁ εὐαγγελισμὸς αὐτὸς ἔγινεν εἰς τὸν Κόσμον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ὑπόθεσις· „ Χαῖρε, φησὶ, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ“· γεννᾶται ἐκ τῆς Παρθένου, καὶ ἡ γέννησις του γίνεται χαρᾶς ἀφορμὴ εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν· „ Ἴδου, ἔλεγεν ὁ Ἀγγελος πρὸς τὰς ποιμένας, ἰδου εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ“ (Λουκ. β΄. 10.) ἐξέρχονται ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὰ Δαιμόνια, καὶ χαίρουσιν οἱ Μαθηταὶ ὅπου

τὰ ἐκβάλλουσιν· „ Ὑπέστρεψαν δὲ, λέγει, οἱ Ἐβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς “· (Λουκ. ι'. 17.)
 Φαυματουργεῖ, καὶ ὄλος ὁ λαὸς ἔχαιρεν· „ Πᾶς ὁ ὄχλος, φησὶν, ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς
 „ ἐνδόξοις τοῖς γινόμενοις ὑπ' αὐτοῦ “· (Λουκ. ιγ'. 17.) ἀνίσταται ἐκ τοῦ τάφου τριή-
 μερος, καὶ χαίρει ὄλος ὁ Κόσμος χαρὰν ἀτελεύτητον· „ Πάλιν, φησὶν, ὄψομαι ὑμᾶς
 „ καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν “· (Ἰω. ις'.
 22.) Εἶπε δὲ ὁ Ἀσματογράφος καὶ ὅτι ἐπεδήμησεν ὁ Κύριος εἰς τὰς ἀνω Δυνάμεις με-
 „ τὰ σαρκός, διότι, καθὼς λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, „ Καὶ αὐταὶ αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνά-
 „ μεις ἐδέοντο τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας· ἐν αὐτῷ γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστο-
 „ λον ἀνεκεφαλαιώθη οὐ μόνον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Οὐρανῷ “ (Ἐφ. α'. 10.)
 Ἐρωτήσῃ ξά. Τόμῳ α'. ὅρα καὶ εἰς τὰ Προλεγόμενα τῶν Κανόνων τῆς Πεντηκοστῆς).

Τροπάριον.

„ Ἀγγέλων αἱ Δυνάμεις αἰρόμεμον Σέ ἰδῶσαι, τὰς πύλας, ἐκραύ-
 „ γαζον, τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν ἄρατε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τούτου τοῦ Τροπαρίου περιέχει κατὰ πλάτος ἡ ἔρμηνεία τοῦ Τροπαρίου
 τῆς Δ΄. Ὠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ λέγοντος· „ Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀ-
 „ νωτέραις ἐβόων “· ὅθεν ὄρα ἐκεῖ ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγοντες περιττολογώμεν.
 Τοῦτο μόνον σημειοῦμεν, ὅτι αἱ κατώτεροι Δυνάμεις ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας τὸ „ Ἀρα-
 „ τε τὰς πύλας “, ἢτοι ὑψηλότεραι γένεσθε, διὰ τὰ χωρέσετε τὸν λόγον τοῦ ἀναλαμβα-
 νομένου, ὅς τις διὰ τὸ πάθος ἐγένεν ὑψηλότερος, καθὼς εἶπεν ἐν τῷ ρηθέντι Τροπαρίῳ
 ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· ἔφη δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγῳ αὐτοῦ·
 „ Ὡσπερ ἄς Δαβὶδ εἰσάγει μετὰ τὸ πάθος συνανιέσας Χριστῷ καὶ προσυπαντώσας, καὶ
 „ διακελευομένης ἀλλήλαις τὴν τῶν πυλῶν ἔπαρσιν “.

Τροπάριον.

„ Ἀπόστολοι ἰδόμτες ὑψούμεμον τὸν Σωτῆρα, ἐν τρώμῳ ἐκραύγα-
 „ ζον· Τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν δοξα Σοι (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οταν μὲν ὁ Κύριος κατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ συνελήφθη ἐν τῇ κοιλίᾳ
 τῆς Παρθένου, κἀνένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο δὲν ἤξευρεν· ὅταν δὲ ἀνέβη ἀπὸ τὴν
 γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν, τότε ὄλοι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου ἤξευρον τοῦτο, καὶ ὄχι
 μόνον ἤξευρον, ἀλλὰ καὶ εἶδον αὐτὸν ὀφθαλμοφανῶς ἀναλαμβανόμενον καὶ ὑψούμενον με-
 τὰ τοῦ Θεοῦποστάτου αὐτοῦ προσλήμματος. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τὸτο ἐγένετο; Ἀκουσον
 πῶς γλαφυρῶς καὶ ρητορικῶς ταύτην διηγείται ὁ Φιλαδελφίας Μακάριος λόγῳ εἰς τὴν Ἀ-
 νάληψιν· „ Βλεπόντων οὖν αὐτὸν (τῶν Ἀποστόλων), ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐ-
 „ τόν· οὐκ ἔτι γὰρ ὡς ἀνθρωπίνῃ σαρκὶ δουλεύει ἡ Κτίσις, ἀλλ' ὡς Θεῷ ἀδιασπάστως
 „ συνημμένη κατ' ἑνωσιν ὑποστατικὴν· ὑψαῖται γὰρ ὁ ὕψιστος, ἐν αὐτῷ δοξαζομένης τῆς
 „ ἀνθρωπότητος. Βαβαί! οἷου θεάματος κατηξιάθησαν! οἷας δόξης θεαταὶ γεγόνασιν οἱ
 „ ἀπαιεῖς! τὸ γεῶδες γὰρ καὶ ἐκ χοῦς διηρητισμένον σῶμα Οὐρανῶν ὑψηλότερον γινόμενον ἐ-
 „ θεώρουν, καὶ τὴν φύσιν ἔβλεπον τὴν ἡμετέραν ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ὀχουμένην· καὶ πᾶ-
 „ σαν αὐτῇ τὴν Ἀγγελικὴν περικεχυμένην δύναμιν “.

„ Οὐχ

(1) Τὸ Τροπάριον τὸτο ἔτε παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ ἔρμηνευστῇ, ἔτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοστῆς εὐρηται.

„ Οὐχ ἀπλῶς δὲ ὁράντων ἀνεῖσι τῶν Μαθητῶν, ἀλλ' ἦδει ὡς, εἰάν ἀοράτως ἀναβῆ, ὡς
 „ καὶ συγκατέβη, οὐτ' ἂν ἔχοιεν πληροφορεῖσθαι ὡς ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ κατελήλυθεν, εἶθ' ὅτι
 „ εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνελήλυθε. Καὶ μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐξ Οὐρανοῦ καλουμένου τοῦ Παύ-
 „ λου, κάκειθεν πάλιν τῆς ἀχειροτεύκτου σινδόνης τῷ Πέτρῳ καθεμένης, ἔλεγον ἂν ὡς
 „ οὐκ αὐτός ἐστι Χριστὸς ὁ ταῦτα ποιῶν· διὰ τοῦτο βλέπόντων μὲν, οὐκ ἀνέστη· βλε-
 „ πόντων δέ, ἐπήρθη· καὶ τῆς μὲν Ἀναστάσεως τὸ τέλος εἶδον, τὴν ἀρχὴν δὲ οὐκ ἔτι·
 „ παρέλκον γὰρ ἦν ἐκεῖ τὴν ἀρχὴν θεάσασθαι, αὐτοῦ γε παρόντος τοῦ ἀναστάντος καὶ
 „ φθεγγομένου, καὶ τοῦ μνημείου δηλοῦντος ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ τῆς δὲ Ἀναλήψεως
 „ καὶ τὴν ἀρχὴν ἰδεῖν, καὶ τὸ τέλος μάθειν ἀναγκαῖον ὑπῆρχεν“. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς
 Μελωδὸς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν εἶδον Σὲ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου Νὰ ὑψόνεσαι εἰς τοὺς
 Οὐρανοὺς, μὲ τρόμον ἐφώναζον· Ἄς ἦναι δόξα εἰς Σὲ τὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ Κύριον.

Τροπάριον.

„ Παρθέμον μετὰ τόκῳ ὑμνοῦμεν Σέ, Θεοτόκε· Σὺ γὰρ τὸν Θεὸν
 „ Λόγον σαρκὶ τῷ Κόσμῳ ἐκύησας (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅλας σχεδὸν τὰς ἀγίας εἰκόνας τῆς Κυρίας Θεοτόκου συνειδίζουσι οἱ Ζωγράφοι νὰ ἱστο-
 ρίζουσι μὲ τρεῖς ἀστέρας λαμπροὺς, ἓνα εἰς τὴν κεφαλὴν, ἄλλον εἰς τὸν δεξιὸν ὤμον, καὶ
 ἄλλον εἰς τὸν ἀριστερόν. Διὰ τί δὲ ποιοῦσιν αὐτούς; Διὰ νὰ φανερώσουσι ὅτι ἡ Θεοτόκος
 ἦτον Παρθένος πρὸ τόκου, ἦτον Παρθένος ἐν τόκῳ, ἦτον Παρθένος καὶ μετὰ τόκον. Ἰδοὺ
 πῶς καὶ οἱ Ζωγράφοι κηρύττουσι μὲ σιωπὴν τὸ θαῦμα τῆς τριπλῆς παρθενίας τῆς Θεο-
 τόκου, μᾶλλον δὲ, τῆς παντοτινῆς αὐτῆς παρθενίας· ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ἐν τῷ Τρο-
 παρίῳ τούτῳ ἀφείς τὴν πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ παρθενίαν τῆς Θεοτόκου, μόνην ἀναφέρει
 τὴν μετὰ τόκον αὐτῆς παρθενίαν, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς αὐτὴν λέγει· Ὁ ἀληθὴς Θεοτό-
 κε, ἡμεῖς οἱ πιστευόντες τῷ Χριστιανισμῷ ὑμνοῦμεν Σὲ καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι καὶ
 μετὰ τὸν ἀσπορον τόκον Σου Παρθένος διέμεινας. Κατασκευάζει δὲ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν
 ὁποῖαν λέγεται Θεοτόκος· ἐπειδὴ, λέγει, Σὺ ἐγέννησας κατὰ σάρκα τὸν Χιόν καὶ Λόγον
 τοῦ Θεοῦ. Τίνος χάριν; Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Κόσμου. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ
 Θεοτοκίου τῆς Δ'. Ωδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος, τοῦ λέγοντος· „ Ἡ Παρθένος ἔτεκε καὶ
 „ τὰ Μιτῆρων οὐκ ἔγνω“.

Ὡδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐκύκλωσέ με ἄβυσσος, ταφὴ μοι τὸ κῆτος ἐγέμετο, ἐγὼ δὲ ἐβόη-
 „ σα πρὸς Σὲ τὸν φιλάμθρωπον, καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιὰ Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἔκτη Ὡδὴ εἶναι ποίημα τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ λέ-
 γει τὰ ἴδια λόγια τοῦ Ἰωνᾶ, τὰ ὁποῖα ἔλεγε, ὅταν κατέπιεν αὐτὸν τὸ κῆτος. Τίνα δὲ
 λόγια ἔλεγε; Ἡ ἄβυσσος μὲ ἐπερικύκλωσε· „ Περιεχύθη, φισίν, ὕδωρ ἕως ψυχῆς μου·
 „ ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη“· καὶ τὸ κῆτος ἔγινεν εἰς ἐμὲ τάφος· καθὼς γὰρ οἱ ἐν
 τῷ τάφῳ θαπτόμενοι νεκροὶ εἰσὶ καὶ νεκροὶ λογίζονται· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐνταφιασθεὶς ἐν
 τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους, ὡς νεκρὸς ἤμην καὶ ὡς νεκρὸς ἐλογίζομην, μὴ ἐλπίζαν πλέον ζωὴν
 καὶ σωτηρίαν· αἰσθανθεὶς ὅμως ἐκεῖ μέσα τὴν σπὴν βοήθειαν, Κύριε, ἐβόησα εἰς Σὲ τὸν
 φι-

(1) Οὕτε τοῦτο τὸ Θεοτοκίον εὑρίσκεται παρὰ τῆ ἀνωτέρω καὶ παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις.

φιλόφρων και εὐσπλαγχνον Δεσπότην· ὅθεν εἰσήκουσάς μου, και ἀπὸ ἐκεῖ μέσα με ἐλύτρωσεν ἀβλαβῆ και ζῶντα ἢ παντοδύναμος δεξιά σου· „ Εβόησα, φησὶν, ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν μου, και εἰσήκουσέ μου· ἐκ κοιτίας ἄδου κραυγῆς μου ἤκουσας „ φωνῆς μου “. (Ἰω. β'. 3.) Ἄδην δὲ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν ὀνομάζει τὸ κῆτος. Νοεῖται δὲ ὁ Εἰρμός οὗτος και εἰς κάθε ἀμαρτωλόν· διότι αὐτὸς κάμνων τὴν ἀμαρτίαν, και μάλιστα θανάσιμον, καταπίνεται ἀπὸ τὸ κῆτος· ἦτοι ἀπὸ τὸν Διάβολον, ὅς τις εἶναι δράκων μέγας ἐν τῇ θαλάσῃ τοῦ βίου και τῶν ἡδονῶν διατρίβων· καθὼς ἀνόμασεν αὐτὸν ὁ Δαβὶδ και ὁ Ἰώβ. Ἐὰν ὅμως δὲν ἀπελπισθῆ ὁ καταποθεῖς, ἀλλὰ φωνάξῃ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ βάθους καρδίας, ἀκούει αὐτοῦ ὁ Θεὸς, και δίδει εἰς αὐτὸν τρόπον και τόπον διὰ τὴν μετανόησιν και τὴν σωθῆν.

Τροπάριον.

„ Ἐσκήρτησαμ Ἀπόστολοι, ὀρώμετες μετάρσιον σήμερον τοῦ Κτίστη, ἡμεῖς αἰρόμεμον, ἐλπίδι τοῦ Πνεύματος, και φόβῳ ἐκραζομ· Δόξα τῇ ἀπόδῳ σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὄταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔμελλε τὴν ἀναληψῆν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ταῦτα ὑπέσχεθη εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Ἀποστόλους· „ Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσασθε δύναμιν ἐξ ὕψους “ (Λουκ. κδ'. 49.) και πάλιν· „ Ἀλλὰ λήψετε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς “ (Πράξ. α'. 8.). Ἀφ' οὗ δὲ οἱ Ἀπόστολοι ἤκουσαν τὴν χαροποιὰν ταύτην ἐπαγγελίαν και ὑπόσχεσιν, και εἶδον τὸν Κύριον ἀναλαμβάνόμενον, ἐγύρισαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· „ Καὶ αὐταί, φησὶ, προσκυνήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης “. (Λουκ. κδ'. 52.)

Ταύτην λοιπὸν τὴν χαρὰν θέλων τὴν φανερώσῃ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, εἶπεν ὅτι οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, ἀφ' οὗ εἶδον σήμερον τὸν Κτίστη τῶν ἀπάντων και Κύριον μετάρσιον (ὑψηλόν) φερόμενον εἰς τὸν αἶρα, και σικονόμενον ἀπὸ τὴν Ἀγγελικὴν νεφέλην, ἐσκήρτησαν με πνευματικὸν σκήρτημα τῆς καρδίας. Καὶ διὰ τί δὲν εἶπεν ὅτι ἐχάρησαν, καθὼς εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἀλλὰ ὅτι ἐσκήρτησαν; Ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν γεννᾶται και τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς χάριτος σκήρτημα, και ἡ μὲν χαρὰ εἶναι αἰτία, τὸ δὲ σκήρτημα εἶναι αἰτιατὸν και ἀποτέλεσμα τῆς χαρᾶς. Διὰ τί δὲ ἐσκήρτησαν; Διὰ δύο αἰτία· πρῶτον, διὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἔχουν τὴν λάβουσαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τὸσον γὰρ χαροποιὸν εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅστε ὅχι μόνον ὅταν τινὰς τὸ λάβῃ χαίρει και σικιτᾶ και ἀγάλλεται, καθὼς ὁ Πρόδρομος ἔτι ἐν τῇ κοιτίᾳ τῆς Μητρὸς τοῦ ἐσκήρτησε και ἐχάρη λαβὼν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ και πρὸ τοῦ ἀκούῃ τὴν λάβῃ αὐτὸ πραγματικῶς, ἐλπίζων μόνον ὅτι θέλει τὸ λάβει, και τότε σικιτᾶ και ἀγάλλεται· και ἂν ἡ ἐλπίς τινὸς ἀγαθοῦ κάμνη τὴν χαίρουσαν οἱ ἐλπίζοντες, πόσω μᾶλλον ἡ ἐλπίς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ παραγάθου και ὑπεραγάθου;

Δεύτερον ἐσκήρτησαν οἱ Ἀπόστολοι, διότι ἠξιώθησαν τὴν γένουσαν αὐτόπται και αὐτήνοισι τοιούτων ὑπερφυῶν Μυστηρίων, κατὰ τὸν Μακάριον τὸν Χρυσοκέφαλον λέγοντα· „ Τότε πρὸς Οὐρανὸν ἀπιδόντες οἱ τοῦ Λόγου αὐτόπται, και προσκυνήσαντες τὸν ἐν αὐτῷ ὑψωθέντα Κύριον, ὑπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ Ἐλαιῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ χαίροντες, ἐφ' ὅσων τῶν τῶν ἠξιώθησαν ἀκουσθᾶν και θεαθᾶν γενέσθαι μεγαλειῶν “ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἂν και εἶχον χαρὰν, εἶχον ὁμῶς και φόβον· ἦτοι μίαν εὐλάβειαν υἱικὴν πρὸς τὸν ἀναληψθέντα· ὅθεν και ἐκραζον· Ἄς εἶναι δόξα, Κύριε, εἰς τὴν Ἀνάληψίν σου· φυσικῶς γὰρ τῷ τρόπῳ εἰς τὰς μεγάλας εὐεργεσίας και χάριτας ἀκολουθεῖ τὴν προσφέρεται δόξα και εὐχαριστία ἀπὸ τοῦς εὐεργετηθέντας πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας.

Τροπάριον.

„ Επέστησαμ οί Ἄγγελοι βοῶντες, Χριστέ, τοῖς Μαθηταῖς Σου.
 „ Ὅμ τρόπον κατείδετε Χριστὸν ἀνερχόμενον, ἔτω (1) σὰρκί ἐλεύ-
 „ σεται δίκαιος πάντων Κριτής.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο εἶναι ἐρανισμένον ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· γράφει γὰρ ἐκεῖ ὁ Θεηγόρος Λουκᾶς ὅτι ὅταν ὁ Κύριος μὲν ἀνελαμβάνετο εἰς τὸν Οὐρανόν, οἱ δὲ Μαθηταὶ ἐβλεπον μὲ προσοχὴν μεγάλην αὐτὸν πορευόμενον, ἐφάνηκαν εἰς αὐτοὺς δύο Ἄγγελοι εἰς εἶδος ἀνδρῶν· „ Καὶ ὡς ἀτειλίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ, οἱ καὶ εἶπον· „ Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, εἰς τὸν Οὐρανόν οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν“. (Πράξ. α. 10.) Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἴδια λόγια λέγει καὶ ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, Ὁ Θεᾶνθρωπε, φησὶν, Ἰησοῦ Χριστέ, οἱ Οὐράνιοι Ἄγγελοι ἐφάνηκαν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἱεροὺς Μαθητάς Σου (οἱ γὰρ δύο ἄνδρες οἱ παρεσθηκότες τοῖς Ἀποστόλοις Ἄγγελοι ἦτον σχηματισθέντες εἰς εἶδος ἀνδρῶν καὶ φοροῦντες φόρεμα λευκόν) καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς· Οὗτος τὸν ὁποῖον βλέπετε τῶρα νὰ ἀναβαίῃ εἰς τὸν Οὐρανόν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα (τῆς περιγραφτῆς γὰρ ἀνθρωπότητος ἦτον ἴδιον νὰ ἀναβαίῃ, καὶ οὐχὶ τῆς ἀπεριγραπτῆς Θεότητος) οὗτος, λέγω, μέλλει πάλιν νὰ ἔλθῃ μὲ τὴν αὐτὴν σὰρκα διὰ νὰ κρίνῃ δίκαιως ὅλους, καὶ εἰς καθ' ἓνα νὰ ἀποδώσῃ κατὰ τὰς πράξεις του.

Τοῦτο τὸ ρητὸν ἄριστα ἐρμηνεύει Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτῷ, ἔτω φάσκων· „ Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, οἱ πένητες καὶ οἱ πενήτων, οἱ εὐτελεῖς καὶ οἱ εὐτελῶν, οἱ ἀποκεκαλυμμένοι καὶ πεφωτισμένοι τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὐ ξένα τῶν προλαβόντων τὰ παρόντα, οὐδὲ πολὺ ταῦτα, οὐδὲ βραχὺ τι γὰρ τῆς ἐκείνων ἀπεσχοίοντα θαυματουργίας..... Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν (καὶ ἐπειδὴ τὸ, Ἀναληφθεὶς ἀνάξιον ἢ τοῦ Θεοῦ Λόγου, εἰ λέγασιν Οὗτος ὁ Θεὸς ὁ ἀναληφθεὶς· Θεὸς γὰρ ἐκ ἀναλαμβάνεται· ἀλλ' Οὗτος ὁ Ἰησοῦς, τουτέστιν αὐτὴ ἡ σὰρξ ἡ Δεσποτική· ἐνθα γὰρ τὸ σωματικὸν ἐμφαίνεται, τῇ δεικτικῇ παραδιλοῦται φωνῇ, καὶ τῇ τοῦ Ἰησοῦ προσηγορία σημαίνεται) οὗτος ὁ φαινόμενος ἄνθρωπος, ὁ ἀπὸ Μαρίας φανείς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν οὕτως ἐλεύσεται πάλιν, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἀνελαμβάνετο ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπορεύετο· ἀνεφέρετο ὡς βροτὸς, καὶ ὡς Θεὸς ἀνήρατο· ὡς Βασιλεὺς μετ' εὐφημίας ἀνέβη ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἀχειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν· ἐπήρθη, ἐπορεύθη, διεπήλυθε τοὺς Οὐρανοὺς ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ εἰσῆλθεν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν“. (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ τί δὲ οἱ Ἄγγελοι ἐφάνηκαν εἰς εἶδος ἀνδρῶν καὶ μὲ ἐσθῆτα λευκὴν; Ἀκούσον τῆς αἰτίας παρα τοῦ αὐτοῦ Χρυσοκεφάλου· „ Ἄγγελοι δέ τινες ὑπῆρχον οὗτοι, ἐν μορφῇ σχηματισθέντες ἀνθρώπων καὶ ἀκριβῶς ἑαυτοὺς εἰς ταύτην ἀνατυπώσαντες, ὥστε μὴ πτοῦσθῆναι τοὺς Μαθητάς· οἱ καὶ ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ καθαρῶντο, τοῦτο μὲν, τὸ καθαρὸν ἑαυτῶν δηλοῦντες καὶ περιβλεπτοὶ εἰς ἀγνότητα· τοῦτο δὲ καὶ τὴν ἡδονὴν σημαίνοντες διὰ τοῦ ἐνδύματος· τὸ γὰρ φαιδρὸν τῆς ἐσθῆτος τὸ περιχαρῆς τῶν διλομένων ἐκήρυκτον· ὁπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς Ἀναστάσεως εὖ μάλα γέγονεν· ὡφθησαν γὰρ ἐκεῖ ἐν ἐσθῆ-
 „ σῆτι

(1) Περὶ τῆ ἀνωμόφ ἐρμηνευτῆ „ Οὗτω ἴσχυρῶς γράφεται· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις ἐλλείπει τὸ „ Οὕτω“.

„ σεσιν ἀστραπτούσαις, καὶ ἀπὸ μόνης τῆς θεᾶς καὶ τῆς στολῆς τὴν οἰκουμένην δι-
 „ λούντες ἀγαλλίασιν“.

Τροπάριον.

„ Ὡς εἶδόν Σε, Σωτῆρ ἡμῶν, Δυνάμεις αἱ οὐράνιαι εἰς ὕψος αἰρό-
 „ μερον σύσσωμον, ἐκραύγαζον λέγουσαι (1). Μεγάλη, Δέσποτα,
 „ ἡ Φιλανθρωπία Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τί ἔλεγον αἱ οὐράνιαι Δυνά-
 μεις, ὅταν εἶδον αὐτὸν νὰ ἀναλαμβάνεται εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ σύσσωμος· τὸ ὅποιον
 εἶπε καὶ εἰς τὰ ἄλλα Τροπάρια· ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ διὰ τὴν περιχάρειαν τῆς ψυχῆς του·
 ἡ γὰρ χαίρουσα ψυχὴ σπειρίζει νὰ πολυπλατιάσῃ τὰ λόγια περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως·
 καὶ διὰ περισσοτέραν βεβαιότητα τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης. Τί δὲ ἔλεγον; Ὡ Δέσποτα
 τῶν ἀπάντων, ἀληθῶς μεγάλη εἶναι ἡ φιλανθρωπία Σου, ἦγουν ἡ φιλία καὶ ἀγάπη ὅ-
 που ἔδειξας εἰς τὸν ἄνθρωπον. Πῶς γὰρ δὲν εἶναι μεγάλη ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη; ἐπειδὴ
 Σὺ ὁ Δεσπότης τῶν Οὐρανῶν ἐκαταδέχθης ὄχι μόνον νὰ ἀναλάβῃς ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σου
 ὑποστάσει τὴν φθαρτὴν, τὴν θνητὴν καὶ τὴν ἀτιμον φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀ-
 νακαιήσας αὐτὴν διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Σου, τέλος πάντων ἀνύψωσας αὐ-
 τὴν σήμερον διὰ τῆς ἐνδόξου Σου Ἀναλήψεως, καὶ ἐκάθισας εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ
 ἔταξ ἐποίησας αὐτὴν νὰ προσκυνῆται ἀπὸ ὅλην τὴν Κτίσιν αἰσθητὴν καὶ νοητὴν μὲ μίαν
 καὶ τὴν αὐτὴν προσκύνησιν τῆς Θεότητός Σου. Αὕτη ἡ φιλανθρωπία Σου, Κύριε, ὑπερβαίνει
 κάθε νοῦν· αὕτη ἐστὶν ὑπὲρ πᾶσαν γνῶσιν οὐ μόνον τῶν Ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν
 Ἀγγέλων· ὅθεν ὄχι μόνον εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ καὶ μεγίστη. Τί λέγω; Καὶ ὑπὲρ τὴν με-
 γάλην καὶ ὑπὲρ τὴν μεγίστην ἐστὶν ἀληθῶς καὶ ὁμολογουμένως.

Τροπάριον.

„ Βάτομ Σε ἀκατάφλεκτον, καὶ ὄρος, καὶ κλίμακα ἔμφυχον, καὶ
 „ πύλην Οὐράνιον ἀξίως δοξαζόμεν, Μαρία ἔμδοξε, Ὁρθόδοξων
 „ καύχημα (2).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τῶν ἐπιθέτων τούτων τῆς Θεοτόκου πολλάκις εἶπομεν εἰς διάφορα Θεοτοκία· καὶ
 ὅρα ἐν τῷ Πίνακι ἐν τῇ λέξει Θεοτόκος, ἵνα μὴ πάλιν τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγωμεν, καὶ
 γενώμεθα προσκορεῖς εἰς τοὺς ἀκροατάς. Συντόμως δὲ λέγομεν ταῦτα μόνον, ὅτι Βάτομ
 ἀκατάφλεκτον ὁ Μωϋσῆς τὴν Παρθένον προεῖδεν ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ· Ὅρος δὲ ἀλατόμη-
 τον εἶδεν αὐτὴν ὁ Δαυὶδ, ἐξ οὗ ἐκόπη λίθος (ἦτοι ὁ Χριστὸς) ἀνευ χειρὸς (ἦτοι συνου-
 σίας ἀνδρός)· ὁμοίως Ὅρος εἶδεν αὐτὴν καὶ ὁ Ἀββακούμ κατάσκιον καὶ δασύ· Κλίμακα
 δὲ εἶδεν αὐτὴν ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ· Πύλην δὲ οὐράνιον εἶδεν αὐτὴν ὁ Ἰεζεκιήλ. Ἐπι-
 φέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ τοῖς αἰνίγμασι τούτοις ἀκολουθεῖν-
 τες τῶν Προφητῶν, Σε μεγαλύνομεν, Θεοτόκε ἐνδόξε καὶ ὑπερένδοξε, ἀξίως καὶ καθῶς
 πρέπει εἰς τὴν θεομητροπρεπῆ Σου μεγαλειότητα.

Καὶ

(1) Περὶ δὲ τῶ ἀνώνυμῳ ἑρμηνευτῇ ἔτι γράφεται·
 „ Ὡς εἶδόν σε, Σωτῆρ ἡμῶν, αἱ ἀνω Δυνάμεις ἐν
 „ ὑψίστοις αἰρούμενον σύσσωμον, ἐν φόβῳ ἐκραζον“.

(2) Οὔτε τοῦτο τὸ Θεοτοκίον εἴρηται παρὰ τῷ
 ἀνώνυμῳ ἑρμηνευτῇ καὶ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκο-
 σταρίοις.

Καὶ τοῦτο ποιοῦμεν χρεωστικῶς· διότι Σὺ εἶσαι τὸ καύχημα καὶ σεμνολόγημα ἡμῶν τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν· ὅθεν ἡμεῖς περισσώτερον καυχώμεθα εἰς Σέ, ἀφ' ὅτι ἐκαυχῶντο οἱ ἐν τῇ χάρᾳ Βετυλούα κατακυβερνῶντες εἰς τὴν ἀρρένδφρονα Ἰουδαίᾳ. Ὅθεν ἂν οἱ Ἰσραηλιταὶ τότε εἶχον δίκαιον νὰ ὀνομάζωμεν καύχημα καὶ γαυρίαμα τὴν Ἰουδαίᾳ, διότι κατέσφαξε τὸν Ὀλοφέρνην; βέβαια ἡμεῖς οἱ νέοι Ἰσραηλιταὶ Χριστιανοὶ ἔχομεν ἀσυγκρίτως περισσώτερον δίκαιον νὰ ὀνομάζωμεν Σέ τὴν ὄντως Θεοτόκον καύχημα τοῦ γένους ἡμῶν· διότι μετὰ τὰς πρέσβείας Σου κατασφάζεις τὸν νοητὸν Ὀλοφέρνην Διάβολον, καὶ θανατοῖς πάντα τοὺς αἰσθητοὺς καὶ νοητὰς ἡμῶν ἐχθρούς. Διὸ καὶ βοῶμεν συμφώνως ὡς ἐξ ἐνός στόματος πρὸς τὴν ἀνίκητον δύναμιν Σου ἐκεῖνα τὰ πρὸς τὴν Ἰουδαίᾳ τότε εἰρημένα· „Ἐνδοξε ἡ Κόρη Μαριάμ, Σὺ ὕψωμα Ἰσραὴλ· σὺ γαυρίαμα μέγα τοῦ Ἰσραὴλ· σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν“. (Ἰουδαίᾳ 1 ε. 9.)

ᾠδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ ἐμ καμίνω πυρὸς τοὺς ὑμολόγουε σῶσας Παῖδας εὐλογητὸς
 „ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ψιλὴν ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων, οἵ τινες, ἐπειδὴ δὲν ἐπροσκύνησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβεχδοноόσορ, οὐδὲ ἐλάτρευσαν τὴν Κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα, ἀλλ' ἐπροτίμησαν τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν περισσώτερον ἀπὸ τὴν ἰδίαν ζωὴν τῶν ζῶντων, διὰ τοῦτο ἐκαταδικάσθησαν νὰ ριφθοῦν μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς. Ἀλλ' ἐκεῖ Ἁγγελος Κυρίου καταβάς ἐδρόσισε τὸ μέσον τῆς καμίνου, καὶ δὲν ἀφῆκε νὰ λάβουν καμμίαν βλάβην. Τοῦτο λοιπὸν ἀναφέρων ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, λέγει πρὸς τὸν Θεόν· Σὺ, Κύριε, ὅπου διεφύλαξες σώους καὶ ἀβλαβεῖς μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, τοὺς τρεῖς Παῖδας τοὺς ὑμολόγους· ἤγουν ἐκεῖνους ὅπως ὑμνοῦν καὶ εὐλόγουν Σέ, συγκαλοῦντες εἰς δοξολογίαν Σου ὅλα τὰ κτίσματα, Σὺ, λέγω, εἶσαι εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅς τις εἶναι Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Εἶναι δὲ οὗτος χαρακτηριστικὸς λόγος τῆς Ζ'. ᾠδῆς, τῆς ὁποίας Ποιητὰς ἐστάθησαν οἱ τρεῖς Παῖδες.

Διὰ τί δὲ ἐπρόσθεσεν ὁ Μελωδὸς τὸ, Πυρὸς; ἀρκετὸν γὰρ ἦτον νὰ εἰπῆ μόνον „Ὁ ἐν καμίνω“. Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἡ αἰτία τῆς προδημῆς ταύτης εἶναι ὅτι κάμινος κυρίως εἶναι τὸ σχῆμα μόνον καὶ ἡ καμαροειδὴς οἰκοδομὴ τῆς καμίνου, δὲν φανερόντι δὲ καὶ ἂν ἦναι ἀναμμένη, ἢ ὄχι· διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσε τὸ, Πυρὸς, διὰ νὰ παραστήσῃ ὅτι ἡ κάμινος τότε ἦτον ἀναμμένη. Παῖδες δὲ ὀνομάζονται οἱ τρεῖς νεανίαι, διότι ἐδουλώθησαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους· παῖδες γὰρ καὶ οἱ δῆλοι ὀνομάζονται· τοὺς ὁποίους μετὰ ταῦτα ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν δουλείαν ὁ Ναβεχδοноόσορ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἀρχοντας εἰς τὰς χώρας τῆς Βαβυλωνίας· Τότε, φασὶν, ὁ Βασιλεὺς κατεύθυνε τὸν Σεδραχ, Μισάχ καὶ Αὐδευαγὰ ἐν τῇ „χώρα Βαβυλωνίας, καὶ ἠξίωσεν αὐτοὺς, καὶ ἠξίωσεν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι πάντων τῶν Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ“. (Δαν. γ'. 30.)

Τροπάριον.

„Ὁ ἐμ μεφέλη φωτὸς ἀναληψθεῖς καὶ σῶσας Κόσμον εὐλογητὸς
 „ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπιπομεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τῆς α'. ᾠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἄσωμεν πάντες λαοὶ τῷ ἐπι ἡμῶν Χερουβὶμ“, ὅτι ἡ μεφέλη ἐκεῖνη, ὅπου ὑπέλαβεν

βεν ἀπὸ τούς ὀφθαλμούς τῶν Ἀποστόλων τὸν Κύριον, ἐφαίνετο μὲν νεφέλη, ἦτον δὲ Ἀγγελικὴ Δύναμις. Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἐδῶ ἀναφέρει τὴν φαινομένην ἐκείνην νεφέλην, καὶ ἀκολουθῶν λέγει πρὸς τὸν ἀναληφθέντα Χριστόν· Σὺ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἶσαι εὐλογημένος ἀπὸ ὅλα Σου τὰ κτίσματα· διότι Σὺ ἀνεληφθῆς μετὰ τὴν νεφέλην τοῦ φωτός· καθὼς γὰρ αἱ φυσικαὶ νεφέλαι, ὅταν εἶναι συνιστάμεναι ἀπὸ καθαρὰς ἀναθυμιάσεις, δέχονται τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀντανακλῶσαι αὐτὸ φαίνονται φωτειναὶ καὶ ἡλιοειδεῖς· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐν τῇ Ἀναλήψει Ἀγγελικὴ ἐκείνη δύναμις, δεχομένη τὸ φῶς τοῦ ὑπερουσίου Ἡλίου Χριστοῦ τῶ ἐν Οὐρανῷ ἀναλαμβανόμενῃ, ἔλαμπε καὶ ἐκείνη ὡς ἄλλος ἥλιος. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀναληφθεὶς ὁ Χριστὸς ἔσωσε τὸν Κόσμον· διότι ἐν τῇ δυνάμει τῆς Ἀναλήψεώς του ἀνεκεφαλαίωσε τὰ πάντα, τὰτε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ἐν Οὐρανοῖς, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος. (Κολ. α. 6.)

Αὐτὸς γὰρ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς αὐτῷ πιστεύοντας ἐλπίδα ζωῆς καὶ πληροφῶριαν ἀδίστακτον, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὸν αὐτὸν, διὰ νὰ εἶμεθα ἀχώριστοι ἀπὸ τὸν Χριστόν, καθὼς εἶναι ἀχώριστα καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος ἀπὸ τὴν κεφαλὴν· διότι αὐτὸς μὲν εἶναι κεφαλὴ ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ εἶμεθα μέλη αὐτοῦ, ἵνα θεωροῦντες τὴν δόξαν του χαίρωμεν καὶ εὐφραίνώμεθα εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς· „ Ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ „ παραληφθῶμαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτόν· ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε “. (Ἰω. ιδ'. 3.) καὶ πάλιν „ Πάτερ, οὗς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγώ, κάκεινοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν ἔδωκάς μοι “. (Ἰω. ιζ'. 24.) καὶ πάλιν „ Ἐὰν „ ἐμοὶ διακονῆτις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω· καὶ ὅπου ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται “. (Ἰω. ιβ'. 26.) καὶ ὁ Παῦλος „ Ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς „ ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα “. (ἀ. Θεσσαλ. δ'. 17.)

Ὅλον γὰρ τὸ τέλος καὶ τὸ συμπέρασμα καὶ ὁ προηγούμενος σκοπὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας ἦτον νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ νὰ μᾶς ἀναβιβάσῃ εἰς τὸν Οὐρανόν· ἐκεῖ γὰρ ἐστὶν ἡ ἀληθὴς ἡμῶν σωτηρία, καὶ ἐκεῖ θέλομεν ἀπολαμβάνει τὴν γλυκυτάτην θεωρίαν τοῦ παμφιλτάτου ἡμῶν Δεσπότη. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ τοῦτο ἔκτισε τὸν πρῶτον Οὐρανὸν καὶ τὸν δεύτερον (ἦτοι τὸ στερέωμα) ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας τοῦ αἰσθητοῦ Κόσμου, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκεῖ ἔχει νὰ κατοικήσῃ τῆς ἀνθρώπων, καὶ ὄχι εἰς τὴν γῆν· ἐρμηνεύων γὰρ οὕτως τὸ τοῦ ρλέ. Ἰαλιμῶ λόγιον ἐκείνο „ Τῷ ποιῶντι τῆς Οὐρανοῦ ἐν συνέσει“, λέγει· „ Οὐκ ἐποίησεν Οὐρανὸν ἕνα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερον, ἐκ προοιμίας δεκτικὸς ὅτι ἐκ ἐναφίησιν ἡμᾶς τῇ γῆ, ἀλλ' ἐκεῖ μεταστήσει· „ εἰ γὰρ δὴ μὴ ἐμελλεν ἐκεῖ μεθιστᾶν, τίος ἐνεκεν Οὐρανοῦ παρήγετο; ἢ γὰρ αὐτῷ χρίσιμον τοῦτο τὸ στοιχεῖον· ἀλλὰ τούς ἀπὸ γῆς ἐκεῖ μεθιστᾶν βουλόμενος, παρεσκεύασε τὰ οἰκήματα“. Ὡραῖον δὲ εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα ὅπως φέρει εἰς τῆτο ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος, δηλαδὴ τὸν νυμφίον μετὰ τὴν νύμφην, λέγων· „ Καθάπερ ἐπὶ τῶν γάμων, ἐχὶ ἡ κόρη πρὸς τὸν νυμφίον ἀπεισιν, ἀλλ' οὕτως πρὸς αὐτὴν ἐπείγεται, κὰν Βασιλέως Υἱὸς ἦ, κὰν εὐτελεῖ τινα καὶ ἀπεριμμένη, κὰν θεραπευνίδα κατεγγυήσασθαι μέλλῃ· οὕτω καὶ ἐν ταῦθα γέγονεν, οὐκ εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνῆλθε τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις, ἀλλ' αὐτὸς (ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς) πρὸς τὴν εὐκαταφρόνητον αὐτὴν καὶ εὐτελεῖ παραγέγονε· καὶ γενομένων τῶν γάμων, οὐκ εἴασεν ἐνταῦθα μένειν αὐτὴν λοιπὸν, ἀλλὰ παραλαβὼν, πρὸς τὸν οἶκον ἀνήγαγε τὸν πατρικόν“. (Ὁμιλ. ιη'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) Ἐφη δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ὡσπερ γὰρ τὸ κατωφερὲς καὶ εἰς γῆν βρίθον τοῦ σώματος διαέρεον ἐπὶ τοὺς Οὐρανοὺς ἰδόντες φερόμενον, πιστεύομεν, κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν λόγον, καὶ ἡμᾶς ἀρπαγησόμεθα ἐν Νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τῷ Κυρίῳ εἰς ἀέρα· ἕτως ἀκηκόοτες ὅτι τῆς ἡμετέρας ἀπαρ- „ χῆς Πατὴρ καὶ Θεὸς γέγονεν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐκ ἐτι ἀμφιβάλλομεν τὸν αὐτὸν καὶ ἡμέτερον Πατέρα καὶ Θεὸν γενέσθαι, μαθόντες ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν εἰσελευσόμεθα, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς“. (Κατ' Εὐνομίου Λόγ. ιβ'.) Ἐγράφε δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος Λόγῳ β'. εἰς τὴν εὐρτήν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Διάβολον καὶ λέγων· „ Οὐκ ἐτι ἄτι· „ Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ“ ἀπῶ, ἀλλ' „ Εἰ καὶ γῆ „ εἶ, πρὸς Οὐρανοὺς ἀπελεύσῃ διὰ τὴν τοῦ ἀνάγοντος ἀγαθότητα“. καταλιμπάνω τὸ „ τῶν ἀμαρτημάτων χωρίον· παραχαρῶ σοι τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἐτάχθην, ἐτράφην· εἰς Οὐρανὸν „ μετακίζομαι τῆς σῆς ἀπάτης ἐλευθερός“.

Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος· „ Ἀρπαγισόμεθα, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐν νε-
 φέλαις εἰς ἀπάντησιν Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα· κα-
 θάπερ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός, ἄνθρωπος γενόμενος διὰ φιλανθρωπίαν, ἀπέθανε σαρκί,
 χωρισθείσης μὲν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, μὴ χωρισθείσης δὲ τῆς Θεότητος·
 διὸ καὶ τὸ σῶμα ἀναστήσας ἑαυτοῦ, ἀνέλαβεν εἰς Οὐρανὸν ἐν δόξῃ· οὕτω καὶ οἱ κατὰ
 Θεὸν ἐνταῦθα ζήσαντες· ἐν γὰρ τῷ χωρίζεσθαι τοῦ σώματος, τοῦ Θεοῦ μὴ χωριζόμε-
 νοι, ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ τὸ σῶμα ἀναλήφονται πρὸς τὸν Θεόν, συνεισιόντες ἐν χαρᾷ
 ἀνεκκλήτῳ, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν Ἰησοῦς, καὶ τῆς μελλούσης ἀποκα-
 λύπτεσθαι δόξης ἐν Χριστῷ συναπολαύοντες· οὐ γὰρ δὴ τῆς ἀναστάσεως μόνης, ἀλλὰ
 καὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως· κοινωνοὶ γενήσονται, καὶ πάσης τῆς θεοειδοῦς ζωῆς“.
 (ἐν τοῖς πρὸς τὴν Ξένην).

Τροπάριον.

„ Ἐπὶ τῶν ὤμων, Χριστέ, τὴν πλαμνθεῖσάν ἄρας φύσιν ἀμαλ-
 ηθεῖς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήγαγε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Ἁγίου Εὐαγγελίου, ὅπου
 ὁ Κύριος διηγεῖται τὴν παραβολὴν ταύτην· „ Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβα-
 τα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἑννεήκοντα ἑννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
 πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὐρῆ αὐτό, καὶ εὐρᾶν ἐπιτίθεισιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυ-
 τοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων
 αὐτοῖς· Συγχαίριτέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλὸς“; (Λουκ. ιβ'. 4.)
 Ταύτην λοιπὸν τὴν παραβολὴν μελουργεῖ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Κύριον,
 λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ, ἀφ' οὗ εὐρήκεις τὸ πλανηθὲν πρόβατον τὸν Ἀ-
 δάμ ὅπου ἦτον μέσα εἰς τὰ τοῦ Ἄδου βάραθρα, ἔκβαλες αὐτὸν ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ ἀναστή-
 σας τοῦτον μαζί με τὴν ἰδικήν σου θεοῦπόστατον σάρκα, ἐσήκωσας αὐτὸν ἐπάνω εἰς τοὺς
 ὤμους σου, ἐπὶ τῶν ὀπίσθων καὶ τὸ ξύλον ἐσήκωσας τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὸν πολὺν ἐν
 θεολογίᾳ Γρηγόριον. Εἶτα ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἐπρόσφερες αὐτὸν εἰς τὸν Θεόν
 καὶ Πατέρα μετὰ χαρὰν μεγάλην καὶ ἀγαλλίασιν. Καὶ Πατέρα μὲν εἶπεν αὐτόν, καθὼς
 Θεός, Θεὸν δὲ, καθὼς ἄνθρωπος· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Κύριος ἐφόρει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ
 Ἀδάμ, καὶ μετὰ αὐτὴν ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἐπρόσφερεν αὐτὴν εἰς τὸν Θεὸν καὶ
 Πατέρα, πρόδηλον ὅτι καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐπρόσφερεν εἰς αὐτόν.

Ὁθεν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἐπειδὴ τοίνυν τὸ κεφάλαιον τῆς συμφορᾶς ἡμῶν τὸτο
 ἦν, τὸ ἐξοικειωθῆναι τοῦ ἀγαθοῦ Πατρὸς τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τῆς θείας ἐπόψεώς τε καὶ
 κηδεμονίας ἔξω γενέσθαι, διὰ τοῦτο ὁ πᾶσαν τὴν λογικὴν Κτίσιν ποιμαίνων, καταλι-
 πὼν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τὴν ἀπλανῆτε καὶ ὑπερκόσμιον ποιμνὴν, τὸ πεπλανημένον πρόβα-
 τον (τὴν ἡμετέραν λέγει φύσιν) ὑπὸ φιλανθρωπίας μετέρχεται“. (Τόμ. β'. Λόγ. ιβ'.
 κατ' Εὐνομίαν) Καὶ κατωτέρω· „ Οὐκ ἔτι ἐν ἀποκρύκτοις ὁ ἄνθρωπος, εἰδὲ τῆς τοῦ Θεοῦ
 βασιλείας ἀπόβλητος, ἀλλὰ πάλιν Υἱός, πάλιν ὑπὸ τὸν Θεὸν τεταγμένος, τῇ ἀπαρχῇ
 τῆς ἀνθρωπότητος συναγιασθέντος καὶ τοῦ φουράματος“.

Ἐφη δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Ἐπεὶ γὰρ οὐκ εἶχε τὸ ἡμέτερον γένος ἀξίαν
 τῷ Θεῷ δοῦναι τὴν ἀπαρχὴν, ἐσήκωσεν ἐν ἡμῖν ὁ τῷ Θεῷ Λόγος, σπέρματος Ἀβραάμ
 ἐπιλαβόμενος, καὶ θεώσας τὸ πρόσλημμα, καὶ φύσιν τοῦτο προσαγαγὼν ἀγίαν καὶ
 ἄμωμον, ἐδόξασεν εἰς ἀφθαρσίαν διὰ τῆς ἀναστάσεως, καὶ οὕτω τελείαν ἀπαρχὴν τῷ
 Θεῷ τῆς ἀνθρωπότητος προσήγαγε, καὶ δι' αὐτῆς εὐλογηθῆναι πάντα τὸν Κόσμον ἐποίη-
 σεν· ὁ γὰρ Πατὴρ οὕτως ἐθαύμασε τὸ δῶρον, καὶ διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ προσενέγκαντος,
 καὶ διὰ τὸ καθαρὸν τοῦ προσενεχθέντος, ὡς οἰκείαις αὐτὸ δέξασθαι χερσὶ, καὶ θεῖναι
 πλησίον τοῦ θρόνου, καὶ εἰπεῖν· „ Κάθε ἐκ δεξιῶν μου“. Ὁ δωρεᾶς ἀφάρτε, καὶ τιμῆς
 ἀνυπερβλήτε! ὦ φιλανθρωπίας ἀνεκλάστε καὶ μεγαλοπρεποῦς χάριτος! Τί εἶπες; τί λα-

„ λή-

„λήσω; πῶς ἐξετέγκω τὸ ρῆμα τοῦτο; ἢ φύσις ἢ εὐτελής καὶ κατάκριτος· ἢ ἐξόριστος
 „γενομένη Θεοῦ διὰ τὴν παράβασιν καὶ ἀκούσασα, Γῆ εἶ· καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση· ἢ πάν-
 „των ἀσυνετωτέρα καὶ πάντων ἀγνωμονεστέρα, ἢ καὶ αὐτὴν ὑπερβάσα τὴν τῶν ἀλόγων
 „ἀναισθησίαν... ὅσω καὶ Θεοῦς ταῦτα ἠγείσθαι, καὶ λατρεύειν ἐπιμελῶς αἰρεῖσθαι,
 „αὐτῆ τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἐνδοξότερα, καὶ πάντων ἀνωτέρα γέγονε σήμερον, καὶ
 „παρὰ πάντων προσκυνεῖσθαι ἠξίωται“ (Λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Συμείψασαι, ὦ Ἀναγνώστα, ὅτι τὰ περισσότερα λόγια ταῦτα ἐρανίσθη ὁ Χρυσοκέφαλος
 αὐτολεξεί ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγον τῆ Θεοῦ Πατρὸς Χρυσστόμῃ, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Καὶ
 „ὅτε Σταυροῦ μνείαν ἐπετελοῦμεν“, τόμα εἶ. τῆς ἐν Ἐτόνῃ ἐνδόσεως. Προσθέτει δὲ καὶ
 ταῦτα ἐκεῖ ὁ χρυσοῦς ἐκεῖνος ρήτωρ· „ Οὐκ ἤρκει ὑπερβῆναι τὰς Οὐρανοῦς; ἐκ ἤρκει μετὰ
 „ Ἀγγέλων στῆναι; ἐκ ἤν ἀφατος καὶ αὐτὴ ἡ τιμὴ; (ἦτοι καὶ, ἀφατος ἦν) ἀλλ' ὑπερέβη
 „ Ἀγγέλους· παρῆλθεν Ἀρχαγγέλους· ὑπερέβη τὰ Χερουβίμ· ἀνέβη ἀνώτερον τῶν Σεραφίμ·
 „ παρέδραμε τὰς Ἀρχάς· οὐ πρότερον ἔστι ἕως τοῦ Θρόνου ἐπελάβετο τοῦ Δεσποτικοῦ·
 „ Οὐχ ὄρας τοῦτ' ἰδὲ τὸ μέσον τοῦ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν; μᾶλλον δὲ κάτωθεν ἀρξώμεθα·
 „ οὐχ ὄρας ἀπὸ τοῦ αἰθοῦ πρὸς τὴν γῆν τὸ διάστημα ὅσον; ἀπὸ τῆς γῆς πάλιν πρὸς τὸν
 „ Οὐρανόν; ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ πάλιν πρὸς τὸν Οὐρανὸν πρὸς τὸν ἀνώτερον; ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὰς
 „ Ἀγγέλους, πρὸς τὰς Ἀρχαγγέλους, πρὸς τὰς ἀνω Δανάμεις, πρὸς αὐτὸν τὸν Θρόνον τὸν
 „ βασιλικόν; τοῦτο ὅλον τὸ διάστημα καὶ τὸ ὕψος τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἀνήγαγεν. Βλέ-
 „ πε ποῦ κάτω ἔκειτο, καὶ πῶ ἀνέβη· οὔτε καταβῆναι ἦν κατώτερον οὐ κατέβη ὁ ἀνθρῶ-
 „ πος, ἔτε ἀναβῆναι ἀνώτερον οὐ ἀνήγαγεν αὐτὸν πάλιν. Καὶ ταῦτα διπλῶν ὁ Παῦλος ἔλε-
 „ γεν· „ Ὁ καταβάς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβάς. Καὶ ποῦ κατέβη; Εἰς τὰ κατώτερα μέρη
 „ τῆς γῆς, καὶ ἀνέβη ὑπεράνω πάντων τῶν Οὐρανῶν“.

Τροπάριον.

„ Ὁ ἀμελθῶν ἐν σαρκὶ (1) πρὸς τὸν ἀσώματον Πατέρα εὐλογη-
 „ τὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν οὐδὲ ἐξήγησιν· χρειάζεται τὸ Τροπάριον τοῦτο, μὲ τὸ νὰ ἦναι σαφὲς καὶ φανερόν·
 λέγει γὰρ ὁ Μελωδός· Σὺ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, τῶ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
 εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας· (τὸ ὅποιον τοῦτο εἶναι λόγιον χαρα-
 κτηριστικὸν τῆς παρουσίας Ζ'. Ὡδῆς τῶν τριῶν Παίδων) Σὺ, λέγω, ὅστις ἀνέβης σήμερον
 αὐτεξουσίως μὲ σάρκα εἰς τὸν ἄσαρκον, ὁρατὸς ὢν πρὸς τὸν ἀόρατον, καὶ Υἱὸς ὢν πρὸς
 τὸν Πατέρα Σου. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐποίησε; Καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, ἢ δὲ βαθυτέρα αἰτία
 εἶναι αὐτῆ· ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν πρὸ πάντων
 τῶν αἰώνων, ἐφιλοτιμήθη τρόπον τινὰ νὰ προσφέρῃ τῶν κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν αὐτοῦ Πα-
 τρὶ καὶ ἄλλους πολλοὺς Υἱοὺς κατὰ χάριν καὶ θέσιν ἐν ταῖς ὑστέροις χρόνοις· ὅθεν ὡς
 νὰ ἔλεγε ταῦτα πρὸς τὸν Πατέρα· Ἐπειδὴ Σὺ, ὦ Πάτερ, εἶσαι πρὸ τῶν αἰώνων κατὰ
 φύσιν καὶ οὐσίαν Πατὴρ μου, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς Σου ἠθέλησα νὰ Σοὶ
 προσφέρω πολλοὺς Υἱοὺς κατὰ χάριν καὶ θέσιν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ τῆς ἐν-
 σάρκου μου Οἰκονομίας.

Πρόσδεξι λοιπὸν αὐτοὺς δι' ἐμοῦ υἱοθετηθέντας Σοι, καὶ ὁ κατὰ φύσιν ἐμὸς Πατὴρ ὑ-
 πάρχων γενοῦ τούτων κατὰ χάριν Πατὴρ διὰ τὴν ἀγάπην ἐμοῦ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ
 οὐσίαν Υἱοῦ Σου· διὰ τοῦτο γὰρ γέγονα ἀνθρώπος ἵνα Σὲ τὸν κατὰ φύσιν Πατέρα μου
 ποιῶσα κατὰ χάριν αὐτῶν Πατέρα καὶ τὰς πιστεύοντας εἰς ἐμὲ, ποιῶσα Υἱοὺς ἰδικέσας·
 ὅθεν εἶπον πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν· „ Ἀναβαίνα πρὸς τὸν Πατέρα μου, καὶ
 „ Πατέρα ὑμῶν“· (Ἰω. ιζ'. 20.) ἦτοι Πατέρα μὲν ἰδικόν μου κατὰ φύσιν, Πατέρα δὲ
 ἰδι-

(1) Παρὰ δὲ τῆ ἀνωμόμῃ ἐρμηνευτῇ γράφεται „ Ὁ ἀμελθῶν ἀπὸ γῆς“.

ιδιονόσας κατὰ χάριν. Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ δι' ὅν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλὰς Τίθς εἰς δόξαν ἀγαθόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι (Ἐβρ. β'. 10.)· καὶ ὑμεῖς γὰρ, φησὶν, ἔσεσθέ μοι εἰς Τίθς καὶ θυγατέρας· (β'. Κορ. 5'. 18.) καὶ πάλιν, Πάντες γὰρ Τίθι Θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. (Γαλ. γ'. 26.) Καὶ οὕτω διὰ τῆ Χριστοῦ τὰ καταντήση ὅλη ἡ Κτίσις αἰδητήτε καὶ νοική εἰς τὸν Πατέρα, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος· Πάντα ὑμῶν ἐσίν· ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ Θεοῦ. (ἀ. Κορ. γ'. 23.) καὶ ἀλλαχοῦ, Ὄταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ Τίθς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα (ἦτοι τῷ Πατρὶ)· ἵνα ἡ ὁ Θεὸς (ἦτοι ὁ Πατὴρ κατὰ τὸν Θεοφύλακτον) τὰ πάντα ἐν πᾶσι. (ἀ. Κορ. 16. 28.)

Τροπάριον.

Ἦμ μεκρωθεῖσαι ἡμῶν τῇ ἀμαρτίᾳ φύσιν ἄρας, τῷ σῶ ἰδίῳ Πατρὶ, Σῶτερ, προσήγαγες (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν ὅμοιον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸ προλαβόν, Ἐπὶ τῶν ἁμῶν, Χριστέ, τὴν πλανηθεῖσαν ἄρας φύσιν ἀναληφθεῖς, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήγαγες· μὲ τούτην μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐκεῖ μὲν λέγεται ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων πλανηθεῖσα, ἐδῶ δὲ λέγεται αὐτὴ νεκρωθεῖσα. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· Δέσποτα καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστέ, Σὺ ἐσήκωσας ἐπάνω εἰς τὰς ἁμους Σου (ἦτοι ἠνώσας ἀναμαρτήτως εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς Θεότητός Σου) τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν νεκρωθεῖσαν ἀπὸ τῆν ἀμαρτίαν καὶ παράβασιν τῆ Ἀδάμ· εἶτα Σταυρὸν καὶ Θάνατον ὑπομείνας ἀναμάρτητος ὢν, καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἐξήλειψας μὲν τὸ κατ' ἡμῶν χειρόγραφον τῆς ἀμαρτίας, ἐξωποιοῖσας δὲ τὴν φύσιν ἡμῶν καὶ οὕτως ἀναμάρτητον καὶ ζῶσαν ἐπέσφερεις τὴν ἀπαρχὴν αὐτῆς εἰς τὸν Πατέρα Σου.

Τροπάριον.

Ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεῖς, ἦμ Θεοτόκον ἀπειργάσω, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν (2).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σαφές εἶναι τὸ παρὸν Θεοτοκίον, καὶ σχεδὸν ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται· λέγει γὰρ ὁ Μελωδός πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· Σὺ, Δέσποτα ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν τῆ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας (εἶπε δὲ τὸν ἐπῶδον καὶ ἀπροτελεύτιον λόγον τοῦτον, διὰ τὸ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι Τροπάριον τῆς Ζ'. Ωδῆς)· ἐπειδὴ ἐγεννήθης ἀπὸ τῆν Παρθένον Μαρίαν, τὴν ὁποίαν ἐποίησας Θεοτόκον· σὺ γὰρ αὐτὴν προέγνως καὶ προώρισας πρὸ πάντων τῶν αἰῶνων εἰς τὸ νὰ γένη Μήτηρ Σου· καὶ ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως, ἀπέστειλας εἰς αὐτὴν τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ καὶ τὴν εὐηγγέλισε, καὶ οὕτω συνέλαβέ Σε ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς, καὶ μετὰ τοὺς ἐννέα μῆνας Σε ἐγέννησε τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἀνθρώπον· καὶ διὰ τὸ εἶπῶ μὲ συντομίαν, Σὺ διὰ τῆς παντοδυναμίας τῆς Θεότητός Σου ἐποίησας αὐτὴν Θεοτόκον. Διὰ τοῦ ὁποίου ὀνόματος ἀναρρεῖται μὲν ὁ Σαβέλλιος, ὁ ἴσως Θεὸν

(1) Τὸ Τροπάριον τοῦτο οὐχ εὐρίσκεται ὅτε παρὰ τῷ Ἀνανύμφ, ὅτε παρὰ τοῖς χειρογράφοις Πεντηκοσταρίοις.

(2) Οὔτε τὸ Θεοτοκίον τοῦτο εὐρίσκεται παρὰ τῷ Ἀνανύμφ, ὅτε παρὰ τῷ χειρογράφῳ Πεντηκοσταρίῳ τοῦ Πρωτάτου.

Θεὸν λέγων ἐν τῇ Τριάδι, ποτὲ μὲν Πατέρα, ποτὲ δὲ Υἱὸν, ποτὲ δὲ Πνεῦμα τὸν αὐτὸν λεγόμενον ἄλλοτε εἰς ἄλλον Μεταβαλλόμενον· ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ Ἄρειος, ὁ κτίσμα λέγων Σὲ τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ, ὃν ἡ Παρθένος ἐγέννησεν· ἀναιρεῖται καὶ ὁ Νεστόριος, ὁ μὴ Θεὸν γενῆσαι λέγων τὴν Παρθένον, ἀλλὰ φίλον ἄνθρωπον. Ἀλλὰ περὶ τούτων εἶπομεν καὶ ἀλλαχοῦ· καὶ ὅρα ἐν τῷ πίνακι τῆς παρουσίας βίβλου εἰς τὴν λέξιν Θεοτόκος.

Ὁθεν εἶπε καὶ Ἀκάκιος ὁ Μελιτινῆς· „Οὐκ ἀποστραῖ τῆς τιμῆς τὴν Θεοτόκον Παρθένον, ἣν αὐτὴ ἢ τῆς οἰκονομίας ὑπηρεσία κεχάριται· καὶ γὰρ ἄτοπον, ἀγαπητοί, Σταυρὸν μὲν τὸν ἐφύβριστον βαστάσαντα τοῖς Ψυχοστηρίοις Χριστοῦ συνδοξάζεσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ μετώπῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐκλάμποντα φαίνεσθαι· τὴν δὲ ἐπὶ τσαύτῃ εὐεργεσία δεξαμένην Θεότητα τῆς Θεοτόκου ἀποστρηθῆναι τιμῆς. Θεοτόκος οὖν ἡ ἁγία Παρθένος· Θεὸς γὰρ ὁ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς, οὐκ ἐκεῖθεν τῷ εἶναι τὴν ἀρχὴν λαβὼν, ἀλλὰ ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνανθρωπήσεως δεξάμενος“ (ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Συνόδῳ). Λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „Ἐχεις Σὺ παρ' ἐαυτῆς τὸν ἴδιον ὕμνον, ὅτι περ Θεοτόκος ἀνεδείχθης· εἶδ' ἄρα ὅτι τοῖς ὡσὶν ἡμῶν παρὰ Γραφικῆς ἐξηγήσεως τοῦτο καὶ μόνον ἠκούσθῃ, οὐδὲ πάλιν, ὅτι περ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν τοῦτο παναληθευοῦσα διηγήσει, τὴν προσηγορίαν ἐκληρώσω τῆς Θεοτόκου· ἀλλ' ὅτι τὸ ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ἡμῖν, κυρίως καὶ ἀψευδῶς Θεοτόκον Σὲ δι' αὐτῶν βεβαιοῖ τῶν πραγμάτων“. (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Τὸν ἐκ Πατρὸς πρὸ αἰῶνῶν γεμνηθέντα Υἱὸν καὶ Θεὸν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων σαρκωθέντα ἐκ Παρθένου Μητρὸς, Ἱερεῖς ὑμεῖτε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Δεσπότης Χριστὸς εἶναι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον, διπλοῦς δὲ κατὰ τὰς φύσεις καὶ οὐσίας (κατὰ τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα). Κατὰ μὲν τὴν Θεότητα ἐγεννήθη Υἱὸς καὶ Θεὸς ἐκ τοῦ ἀνάρχου καὶ ὁμοουσίου αὐτοῦ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἐσαρκώθη εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους ἐκ τῆς Παρθένου Μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο Υἱὸς ἀνθρώπου· δὲν εἶναι ὅμως δύο Υἱοί, εἰς ἐκ τῷ Πατρὸς, καὶ εἰς ἐκ τῆς Μητρὸς, καθὼς ἐβλασφήμει ὁ Ἰουδαϊσθρῶν Νεστόριος, ἀλλ' εἰς καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς τῆς Παρθένου. Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱερός Μελωδός, οὕτω λέγει· Σεῖς οἱ Ἱερεῖς τὸ τῆς Ἐκκλησίας πρῶτον τάγμα, καὶ Σεῖς ὁ ἀπλοῦς καὶ κοινὸς λαὸς τῶν πιστῶν ὑπερυψοῦτε τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη μὲν ἀρρέυστας καὶ ἀπαθῶς πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς χωρὶς Μητρὸς Υἱὸς καὶ Θεὸς ὁμοουσίος μὲ τὸν γεννήσαντα αὐτὸν Πατέρα· ἐπειδὴ καθε γέννησις φυσικὴ ὁμοῦσιον ἀποτελεῖ τὸν γεννώμενον μὲ τὸν γεννῶντα· ἐσαρκώθη δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐγεννήθη τέλει ἀνθρώπος ἐκ τῆς Παρθένου Μητρὸς χωρὶς Πατρὸς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων. Ἀνατρεπτικὸς δὲ εἶναι ὁ Εἰρμός οὗτος τοῦ Ἄρειου· ἐπειδὴ Θεὸν τὸν Χριστὸν ἀνομάζει· ἀνατρεπτικὸς δὲ εἶναι καὶ τοῦ Νεστορίου· ἐπειδὴ ἓνα Υἱὸν κηρύττει τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τὸν ἐκ τῆς Μητρὸς γεννηθέντα.

Τροπάριον.

„Τὸν ἐν δυοὶ ταῖς οὐσίαις ἀγαπτάμτα ζωοδότην Χριστὸν εἰς Οὐρανὸν μετὰ δόξης καὶ Πατρὶ συγκαθεζόμενον Ἱερεῖς ὑμεῖτε, Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀνατρέπει τοὺς αἰρετικούς Μανιχαίους, οἵτινες ἐβλασφήμουν ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀνελήφθη μὲ τὸ σῶμα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἀλλὰ ἀφήσας αὐτὸ εἰς τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου, οὕτω γυμνὸς σώματος ἀνέβη εἰς Οὐρανὸς, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πατέρα· περὶ οὗ γράφει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόσιον ἐπιστολῇ, καὶ ἡμεῖς εἴπομεν περὶ τούτου εἰς ἡμίσηρα Τροπάρια· καὶ ὅρα ἐν τῷ πίνακι ταύτης τῆς βίβλου εἰς τὴν λέξιν Χριστός καὶ Σῶμα. Παρακινεῖ λοιπὸν ὁ Θεῖος Μελωδὸς διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου τοὺς μὲν Ἱερεῖς εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦν, τὸν δὲ λαὸν εἰς τὸ νὰ ὑπερυψοῦν εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας τὸν ζωδότην Χριστόν, ὅστις ζωὴ κατὰ φύσιν ἂν, δίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ζωὴν· αὐτὸς γὰρ σήμερον ἐπέταξεν (ἤτοι ἀνελήφθη) εἰς τοὺς Οὐρανοὺς μὲ δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, ἔχων καὶ τὰς δύο φύσεις τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος μαζὶ μὲ τὸν ἀναρχὸν αὐτοῦ Πατέρα.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη ὁ Κύριος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ οὐχὲ εἰς περισσοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας μετὰ Μακαρίου τοῦ Χρυσοκεφάλου ἀποκρινόμεθα, καὶ Γρηγορίου τοῦ Ἀκραγαντίνου, ἐρμηνεῖα εἰς τὰ ἑωθινὰ. Τρεῖς γεννήσεις ἔλαβεν ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· πρώτην τὴν ἐκ Παρθένου· δευτέραν τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος, ὃ καὶ ἀναγέννησις καλεῖται· καὶ τρίτην τὴν ἐκ τῆς Ἀναστάσεως· ὅθεν καὶ κατ' αὐτὰς πρωτότοκος ἡμῶν ἔγινε. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γέννησιν πρωτότοκος ἀνομάσθη ὁ Κύριος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς κατὰ τὴν τῆς σαρκὸς κοινωνίαν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (Ρωμ. ἡ. 29.)· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν πρωτότοκος ἀνομάσθη τῆς Κτίσεως τῆς καινῆς διπλαρῆ (Κολ. α. 15.)· „Εἴτις γὰρ, φησὶν, ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις“ (β'. Κορ. ε. 17.) κατὰ δὲ τὴν τρίτην, πρωτότοκος ἀνομάσθη τῶν νεκρῶν (Κολ. α. 18.), ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς καὶ Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Κατ' αὐτὰς λοιπὸν τὰς τρεῖς γεννήσεις τὸν τεσσαρακονθήμερον τετίμηκεν ὁ Κύριος ἀριθμόν, ἵνα τὸν τετραπέρατον Κόσμον ἀγιασῇ καὶ τελειώσῃ. Ὅθεν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ γεννήσει του, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπροσφέρθη εἰς τὸ ἱερόν ὑπὸ τῶν γονέων του, καὶ ἐδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γέροντος Συμεῶν· μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ Βαπτίσματος ἀναγέννησίντου ἀνέβη εἰς τὸ Σαραντάριον καλούμενον ὄρος, καὶ ἐκεῖ νηστεύσας τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐνίκησε τὰ τρία μεγάλα πάθη, τὴν φιληδοσίαν, φιλοδοξίαν, καὶ φιλαργυρίαν, καὶ τὸν ταῦτα προσβαλόντα Διάβολον τελείως κατήσχυσε, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων ὡς νικητῆς ἐδιακονεῖτο. Παρομοίως λοιπὸν καὶ ἐν τῇ τρίτῃ γεννήσει τῆς ἕξ ἀναστάσεως, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνέβη μὲ τὸ σῶμα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ἐπροσφέρειν εἰς τὸν Πατέρα τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἰδικῆς μας φύσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἀναρχὸς Πατὴρ τόσο πολλὰ ἐθαύμασε τὸ δῶρον, ὥστε νοητῶς ἐναγκαλισθεὶς εἶπεν αὐτῷ ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν· „Κάθου ἐκ δεξιῶν μου“ (Ψαλ. ρθ'. 1.) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ἐδεῖ γὰρ ἀληθῶς ἐκεῖ προσενεχθῆναι τῷ Θεῷ τὴν πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν ἡμῶν φύσιν, ὡς τινὰ πρωτογεννημάτων ἀπαρχὴν ὑπὲρ παντός τοῦ γένους“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν) Ὁμοίως καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „Καθάπερ γὰρ ἀπαρχὴν τῆς φύσεως ἡμῶν λαβὼν, οὕτως ἀνήγαγε τῷ Δεσποτῇ καὶ ὅπερ γίνεται ἐπὶ τῶν παιδῶν τῶν σταχυοφόρων, ὀλίγους τις στάχυς λαβὼν, καὶ μικρὸν δράγμα ποιήσας, καὶ προσειργῶν τῷ Θεῷ, διὰ τῆς μικροῦ πάσαν τὴν ἀρουραν εὐλογεῖ· τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε· δι' ἐκείνης τῆς μιᾶς σαρκὸς καὶ τῆς ἀπαρχῆς τὸ γένος τὸ ἡμέτερον εὐλογηθῆναι ἐποίησε“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Καὶ ὅτε Σταυροῦ μνείαν“).

Οὐκ εὐθὺς λοιπὸν ἀνῆλθεν εἰς τὰς Οὐρανὸς ὁ Κύριος, ἀλλὰ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας· Ἐδοξε γὰρ ἂν (κατὰ τὸν Χρυσοκεφάλου Μακαρίου) φαντασία τις καὶ φανατισμὸς τὸ μέγα τῆς Ἀναστάσεως θαῦμα, εἶγε ὁμοῦ τε ὥφθη καὶ τῶν θεασαμένων ἀπέπτη, καὶ παραυτάγε ἀνῆλθε· καὶ τάχα κατ' οὐδὲν διέφερε τοῦτο τῶν ἐν ὀνειροῖς τερπνῶν, ἅπερ ὀφθέντα μόνον, εὐθὺς διαλύεται, ὡς ἐνύπνιον ἀληθῶς ἐξεγειρομένου, τοῦ θεασαμένου τὸν λογισμὸν ἀπατήσαντα· ἀλλὰ τριήμερος μὲν ἀνέστη, ἐφ' ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις ἐπιμένει, καὶ διαφόροις ἐμφανείαις (ἤτοι ἑνδεκα) τοὺς Μαθητὰς ἐπιστηρίζει, καὶ ἀναντήρρητον δεικνύει τὴν δόξαν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ οὕτως εἰς Οὐρανοὺς ἀνέρχεται· ὡς περ γὰρ

„ δυνατός ὢν εὐθέως ἀναστῆναι, τριήμερος ἀνέστη, ἵνα φανερωθῇ ὅτι τέθνηκεν· οὕτω καὶ
 „ εἰς Οὐρανὸς αὐθιμηδὸν ἀναδραμεῖν ἐπ' ἐξουσίας ἔχων, τεσσαρακονθήμερον προσέμεινεν,
 „ ἵνα καὶ τὴν Ἀνάστασιν πιστώσῃται, καὶ τὴν Ἀνάληψιν παρρησιάσῃται. Διδὸ καὶ τῆ
 „ Μαγδαληνῆ προσεφώνει, „ Μῆμεις ἅπτε· ἔγω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα με.“ (ἦτοι
 „ οὕτω ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα· τοῦτο γὰρ τὸ „ Οὕτω ἀναβέβηκα κατ' ἔθος Γραφι-
 „ κῆς ἀντιχρονίσεως σημαίνει) ὡς εἰ ἔλεγε· μὴ σπεῦδε ὡς ἐν παρόδῳ δι' ἀφῆς πληροφο-
 „ ρεῖσθαι· οὕτω ἀναβαίνω, οὐδὲ χωρίζομαι σωματικῶς ὑμῶν ἄρτι, εἰ μὴ τελείως τοῖς
 „ ἐμοῖς ἐπορφθῆσομαι πρότερον, καὶ ὁμιλίαις ἱκαναῖς τὰ κατ' ἐμὲ πληροφορήσω“.

Λέγει δὲ συμφώνως σχεδὸν τῷ Χρυσοκεφάλῳ καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος· „ Ἐδεῖ μὲν οὖν
 „ συνάπτεσθαι τῇ ἀναστάσει τοῦ Σωτῆρος τὴν ἀνοδὸν (ἦτοι τὴν ἀνάληψιν), καὶ τὸν τῆ
 „ Ἄδου νικητὴν εὐθύς τὸν Οὐρανὸν ὑποδέξασθαι· ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ τάχος τῶν γινομένων κλέ-
 „ ψῃ τὴν αἰσθησιν, παγῆναι τῷ χρόνῳ βούλεται τοῖς Ἀποστόλοις διὰ τῆς θεωρίας τὰ
 „ θαύματα, καὶ τῇ συνεχεῖ τῶν ὁμμάτων προσβολῇ τῇ ψυχῇ παραπέμψαι τὴν πίστιν·
 „ συνεστίαται τοῖς Μαθηταῖς· ἀπολαύει τροφῆς ἀνεύθεης ἂν· συγχωρεῖ ψηλαφᾶσθαι τὸ
 „ σῶμα, μάρτυρας τῆς ἀληθείας οὐκ ὀφθαλμοῦς μόνον, ἀλλὰ καὶ δακτύλους ἐφελκόμενος.
 „ Λύσας οὖν τῆς φαντασίας τὴν ὑπόψιν τῷ χρόνῳ τῆς παρουσίας (ἦτοι ταῖς τεσσαράκον-
 „ τα ἡμέραις), καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδηρίαν εἰκότα τοῖς Ἀποστόλοις φθεγξάμενος, θεατὰς
 „ τῆς ἀνοδῆ τοῦ Μαθητᾶς ἀπεργάζεται· ἔδει γὰρ τῶν θαυμάτων τοὺς κήρυκας, ἀνεύθετα
 „ στον φέρειν τῶν κηρυττομένων τὴν γνώσιν“ (Λόγ. β. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Εἰς τὸ διάστημα δὲ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐφαίνετο εἰς τὰς Ἀποστόλους ὁ Κύριος,
 παρὰ μὲν ἐσθίειν με' αὐτοὺς, παρὰ δὲ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἦτοι τὰ
 πλέον ἀπόκρυφα Μυστήρια περὶ αὐτῆς, καθὼς γράφει ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς· „ Οἷς καὶ παρέ-
 „ στισεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσα-
 „ ράκοντα ὄπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ συναυλι-
 „ ζόμενος“ (Πράξ. α. 3.). Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος· „ Συχνάκις ὁ Κύριος
 „ ἐφίστατο (τοῖς Μαθηταῖς) καὶ ἀφίστατο“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν
 ἐρμηνείαν τοῦ δεκάτου Ἐωθινοῦ οὕτω φάσκει· „ Οὐκ εἶπε τρίτον ἤδη τοῦτο πρὸς αὐτοὺς
 „ ἦλθεν ἐπὶ τῆς Τιβεριάδος, ἀλλ' ἐφανερώθη, δεικνύς ὅτι παρῆν αὐτοῖς καὶ μὴ αἰσθη-
 „ τῶς ὁράμενος· παρεῖχε δὲ τούτοις αὐτὸν ὄραν, ἵνῃκα ἐβούλετο· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀθα-
 „ νάτων σαμάτων ἡ δύναμις“.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσει τινας, διὰ τί ἔφαγεν ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, καὶ τίνοι τρό-
 πῳ; Λύει τὴν ἀπορίαν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „ Ἐτράφη δὲ τὸ ἀκήρατον ἐκεῖ-
 „ νο σῶμα μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, οὐκ αὐτὸ δεόμενον τροφῆς, ἀλλ' ἵνα πιστώσῃται τὴν οἰ-
 „ κείαν ἀνάστασιν, καὶ δείξῃ τοῦτ' αὐτὸ καὶ νῦν ὃν τὸ καὶ πρὸ τοῦ παθεῖν συνεσθίειν
 „ αὐτοῖς· ἀνήλωσε δὲ τὴν τροφήν οὐ κατὰ τὴν τῶν θνητῶν σαμάτων φύσιν, ἀλλὰ κατὰ
 „ θεϊαν ἐνέργειαν, καὶ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὡς τὸ πῦρ ἀναλίσκει τὸν κηρὸν· πλὴν ὅτι πῦρ
 „ μὲν ὑπεκαύματος δεῖται πρὸς τὸ συνίστασθαι· τὰ δὲ ἀθάνατα σῶματα τροφῆς οὐ
 „ δεῖται πρὸς σύστασιν“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν). Καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος συμ-
 φώνως λέγει· „ Χρὴ νοεῖν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα μετὰ τὴν ἀνάστασιν πνευματικὸν καὶ λε-
 „ πτόν καὶ πάσης παχύτητος ἐκτός, καὶ οὔτε τροφῆς, οὔτε ἄλλου τινὸς δεόμενον, εἰ καὶ
 „ πρὸς πίστωσιν ἔφαγεν· ὃ γὰρ ἔφαγεν, οὐ κατὰ φύσιν ἔφαγεν, ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν,
 „ ἵνα δείξῃ ὅτι αὐτὸ τὸ παθὸν σῶμα ἀνέστη. Κατὰ φύσιν μὲν τοῦτο τῷ σῶματι ἦν
 „ τὸ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσιέναι· τὸ ἀκόπως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνειν“.
 Καὶ πάλιν· „ Τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα (μετὰ τὴν ἀνάστασιν) Πνεῦμα μὲν οὐκ ἦν, πνευ-
 „ ματικὸν δὲ, τουτέστι πάσης παχύτητος ἐκτός, Πνεύματι διοικούμενον“.

Τροπᾶριον.

„ Τοῦ ἐκ δουλείας τῆς Κτίσις τῶν εἰδώλων λυτρωσάμερον, καὶ
 „ παραστήσαρτα ταύτην ἐλευθέραμ τῷ ἰδίῳ Πατρὶ Σέ Σωτήρ ὑ-
 „ μροῦμεν, καὶ Σέ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

Τροπάριον.

„ Τὸν τῆ αὐτοῦ καταβάσει καθελόμτα τὸν ἀντίπαλον, καὶ τῆ αὐ-
 „ τοῦ ἀναβάσει ἀμφώσαμτα τὸν ἀνθρώπου Ἱερεῖς ὑμεῖτε, Λαὸς
 „ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Επειδὴ μὲ δύο τρόπους ἰατροῦσιν οἱ ἱατροὶ (ἢ γὰρ μὲ τὰ ἐναντία ἰατροῦσιν τὰ ἐ-
 ναντία, ἢ μὲ τὰ ὅμοια ἰατροῦσιν τὰ ὅμοια), διὰ τῆτο ὁ Μελωδὸς ἐδῶ εἰσάγει τὸν Κύ-
 ριον ἰατροῦντα καὶ μὲ τοὺς δύο τρόπους· παρακινεῖ γὰρ τοὺς Ἱερεῖς, οἱ τινες εἶναι τὸ
 ἐκλεκτὸν γένος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ νὰ ὑμνοῦν, καὶ τοὺς ἀπλῶς Χριστιανούς εἰς τὸ νὰ
 ὑπερυψοῦν πάντοτε τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν κατάβασίν του μὲν τὴν ἀπὸ
 τοὺς Οὐρανοὺς εἰς τὴν γῆν κατέβαλε καὶ κατεχάωσε τὸν ἀντίπαλον Διάβολον· μὲ τὴν
 ἀνάβασίν του δὲ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνύψωσε τὸν ἄνθρωπον· οὗτος εἶναι
 ὁ εἰς τὸν τρόπον τῆς διὰ τῶν ὁμοίων ἰατρίας. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ Διάβολος ὑπερηφανευθεὶς
 εἶπε νὰ βάλῃ τὸν θρόνον του ἐπάνω τῶν νεφελῶν, καὶ νὰ γένη ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ, διὰ
 τοῦτο ὁ Κύριος μὲ τὴν εἰς γῆν κατάβασιν καὶ ταπεινώσιν του κατεκρήμισε αὐτὸν τὸν ὑ-
 περήφανον εἰς τὰ τοῦ Ἄδου βάραθρα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦτον πεσμένος εἰς τὴν
 φθορὰν καὶ τὸν Ἄδην, διὰ τῆτο ὁ Κύριος μὲ τὴν εἰς Οὐρανὸν ἀνάβασίν του ἀνύψωσεν αὐ-
 τὸν καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς. Κατάβασις δὲ νοεῖται ἢ ἐκ τῆς Παρθένου σάρκα-
 σις τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἀνάβασις δὲ ἢ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου εἰς Οὐρανὸν Ἀνάλη-
 ψις. Ταῦτα δὲ τὰ δύο, τὸ καταβαίνειν καὶ τὸ ἀναβαίνειν, περὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου
 λέγονται καὶ νοοῦνται, οὐ περὶ τῆς Θεότητος· Θεότης γὰρ κατ' ἑαυτὴν οὔτε καταβαίνει,
 οὔτε ἀναβαίνει, πανταχοῦ οὔσα καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν.

Τροπάριον.

„ Τῶν Χερουβὶμ ὑπερτέρα ἀμεδείχθης, Θεοτόκε ἄγνη, ἐν τῆ γα-
 „ στρί Σου τὸν τούτοις ἐποχοῦμενον βαστάσασα· ὅμ σὺν ἄσωμάτοις
 „ βροτοῖ δοξολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶμας (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεομήτορα ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς· διότι συνή-
 θειαν ἔχει καὶ αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἀσματογράφοι νὰ προσφέρωσι εἰς τὴν Θεοτό-
 κον τὸ τελευταῖον Τροπάριον καθε Ὡδῆς ὅλων τῶν ἀσματικῶν τῶν Κανόνων· καὶ τοῦτο
 ποιοῦσι μὲ καθε λογῆς δίκαιον· ἐπειδὴ γὰρ ἡ Θεοτόκος ἔχει τὰ δευτερεῖα τῆς Ἁγίας
 Τριάδος, καὶ μετὰ Θεὸν αὐτῆς τὴν προστασίαν χρειάζεται ὅλη ἡ Κτίσις, διὰ τῆτο ἀφ' οὗ
 πρῶτον οἱ θεῖοι Μελωδοὶ ὑμνήσων τὰς ἐορτὰς τοῦ Δεσπότην Χριστοῦ ἐν ἐκάστη Ὡδῇ,
 ἐδικαίωσαν νὰ ὑμνοῦν καὶ τὴν Μητέρα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ τελευταίῳ τῆς καθε Ὡδῆς
 Τροπαρίῳ· τοῦτο μὲν, τὴν Θεομητορικὴν αὐτῆς ἀξίαν μεγαλύνοντες, τὴν οὔσαν μετὰ τὸν
 Υἱὸν τῆς· τοῦτο δὲ, καὶ τὴν βοήθειαν καὶ ἀμαχὸν αὐτῆς προστασίαν ἐπικαλούμενοι.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ χαριτώνυμος οὗτος Ἰωάννης λέγει πρὸς τὴν Θεομήτορα· Ὡ Θεοτόκε
 Ἄγνη καὶ Πάναγε καὶ Ἱπέραγε (ἔ γὰρ μόνον Ἄγνη καὶ ἄχραντος εἶναι κατὰ τὸ σῶμα,
 ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν· οὐδέποτε γὰρ λογισμὸς ἐμπαθῆς
 ἀνέ-

(1) Τὸ Θεοτοκίον τοῦτο οὐχ εὑρίσκεται οὔτε παρὰ τῷ ἀνωτῶ, οὔτε παρὰ τῷ χειρογράφῳ Πεντη-
 κοσταρίῳ τοῦ Πρωτάτου.

ἀνέβη εἰς τὴν καθαρωτάτην καὶ ἀπαθεστάτην διάνοιάν της, καθὼς εἶπομεν εἰς πᾶμπολ-
λα μέρη, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) Σὺ ἐφάνης ἀνωτέρα ἀπὸ τὰ
Χερουβίμ, τὰ ὅποια εἶναι ἓνα τάγμα ἀπὸ τὴν πρώτην περὶ Θεὸν ἱεραρχίαν, καὶ δηλοῦσι
πλήθος γνώσεως, ἢ χύσιν σοφίας, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. Κατασκευάζει δὲ
ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς διὰ ποίαν αἰτίαν ἢ Θεοτόκος εἶναι τῶν Χερουβίμ ἀνωτέρα· ἐπειδὴ,
λέγει, Σὺ ἐβάστασας μέσα εἰς τὴν ἀσπορον κοιλίαν Σου βρέφος ἐκεῖνον τὸν Θεὸν ὅπου κά-
θεται νοητῶς ἐπάνω εἰς τὰ ἀσώματα Χερουβίμ. Ταύτης δὲ τῆς ἐπὶ Χερουβίμ νοητῆς κα-
θέδρας τῆ Θεοῦ τύπον εἶχον τὰ δύο αἰσθητὰ Χερουβίμ ὅπου ἦτον μέσα εἰς τὰ Ἅγια
τῶν Ἁγίων τῆς Παλαιᾶς Σκηνῆς, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια φαινόμενος ὁ Ἅγιος Σαβαώθ, ἐ-
φανέρονε τὰς θείας βουλὰς του. Τοῦτον λοιπὸν, λέγει, ἡμεῖς πᾶ ἓν σώματι ἀνθρώποι σὺν
τοῖς ἀσώματοις Ἀγγέλοις χρεωστικῶς δοξολογοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ᾠδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Σὲ τὴν ὑπὲρ μου καὶ λόγου Μητέρα Θεοῦ, τὴν ἐμ χρώμω τὸν
„ἄχρομον ἀφράστως κυήσασα, οἱ πιστοὶ ὁμοφρόμως μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς καὶ τοῦ λόγου τοιαύτη φυσικὴ τάξις ἀκολουθεῖ· πρῶτον ὁ
νοῦς νοεῖ ἓνα πράγμα, καὶ ἔπειτα ὁ λόγος φανέρονει τὸ νοηθέν. Ὅταν δὲ ὁ νοῦς δὲν δύ-
ναται νὰ νοήσῃ τι, τότε οὐδὲ ὁ λόγος δύναται νὰ εἰπῇ τι, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο μένουσιν
ἀργὰ καὶ ἀνεέργητα. Τῆτο δὲ συμβαίνει εἰς τὰ περὶ Θεοῦ καὶ Θεῖα πράγματα· ἐπειδὴ
γὰρ ὁ Θεὸς καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνωτέρα κάθε νοήσεως, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ ἀνώτερα
κάθε λόγου· ὅθεν εἶπεν Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος τοῦτο τὸ Θεολογικὸν ἀπόφθεγμα· „Ὁ Θεὸς
„μᾶλλον ἐστίν, ἢ νοεῖται, καὶ μᾶλλον νοεῖται, ἢ λέγεται· καὶ ἀντιστρόφως, ὁ Θεὸς ἦ-
„τον λέγεται, ἢ νοεῖται, καὶ ἦττον νοεῖται, ἢ ἐστίν“. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἐκεῖνο
τὸ τῆ Πλάτωνος ἐκτιθέμενος, τὸ ἐναντίον φρονεῖ, οὕτω λέγων· „Θεὸν νοῆσαι μὲν χαλε-
„πὸν, φράσαι δὲ ἀδύνατον· ὡς τις τῶν παρ' Ἑλλήσι Θεολόγων ἐφιλοσόφησεν (ἦτοι ὁ
„Πλάτων) οὐκ ἀτέχνως, ἐμοὶ δοκεῖν, ἵνα καὶ κατειληφέναι δόξῃ τῷ χαλεπὸν εἰπεῖν,
„καὶ διαφύγῃ τῷ ἀνεκφράστῳ τὸν ἔλεγχον“. Τοῦτο λοιπὸν ὁ Θεολόγος διορθῶν ὡς μὴ
καλῶς εἰρημένον λέγει· „Ἀλλὰ φράσαι μὲν ἀδύνατον, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, νοῆσαι δὲ ἀδυ-
„νατώτερον· τὸ μὲν γὰρ νοηθέν τάχα ἂν λόγος διπλάσειεν, εἰ καὶ μὴ μετρίως, ἀλλ' ἀμυ-
„δρῶς γε, τῷ μὴ πάντι τὰ ὅσα διεφθαρμένῳ καὶ νοθρῷ τὴν διάνοιαν· τὸ δὲ τοσοῦτο
„πράγμα τῇ διανοίᾳ περιλαβεῖν πάντως ἀδύνατον καὶ ἀμήχανον μὴ ὅτι τοῖς καταβεβλα-
„κευμένοις καὶ κάτω μένουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς λίαν ὑψηλοῖς τε καὶ φιλοθεοῖς, καὶ ὁμοίως
„πάσῃ γεννητῇ φύσει“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας).

Τούτων οὕτως εἰρημένων, λέγει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ παρόντι Εἰρμῷ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν
Θεοτόκον· Ἡμεῖς ἅπαντες οἱ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ συμφώνως καὶ μετὰ ἓνα καὶ
τὸ αὐτὸ φρόνημα μεγαλύνομεν καὶ διανοία καὶ γλώσση Σὲ τὴν Παρθένον Μαρίαν, ἥτις
ἐγίνες μὲν Μητέρα Θεοῦ, ὑπὲρ νοῦν ὅμως καὶ λόγον· διότι οὐδεὶς νοῦς οὔτε τῶν ἀνθρώπων
οὔτε τῶν Ἀγγέλων δύναται νὰ νοήσῃ τὸ ὕψος καὶ βάθος καὶ πλάτος καὶ μήκος τοῦ μυσ-
στηρίου Σου, πῶς Σὺ Παρθένος ἔσα, ἐγέννησας χωρὶς νὰ φθάρῃ ἢ παρθενία Σου, καὶ πῶς
ἐγίνες Μητέρα, ὅχι τινὸς κτίσματος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲ ἢ
ιοῦς δὲν δύναται νὰ νοήσῃ τὸ μυστήριον τῆς Θεοτοκίας Σου, πολλῶ μᾶλλον ὁ λόγος ἀδυ-
νατεῖ νὰ ἐκφράσῃ τοῦτο. Ἡ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, τὸ μυστήριόν Σου ἀδύνατον μὲν
εἶναι νὰ ἐκφράσῃ ὁ λόγος, πλέον δὲ ἀδύνατον εἶναι νὰ τὸ νοήσῃ ὁ νοῦς· ἐπειδὴ Σὺ
συνέλαβες καὶ ἐγέννησες ἀφράστως κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τὸν
πρὸ τῶν χρόνων καὶ τῶν αἰῶνων ὑπάρχοντα κατὰ τὴν Θεότητα.

Τροπάριον.

„Σὲ τὸν Λυτρωτὴν τοῦ Κόσμου Χριστὸν τὸν Θεὸν οἱ Ἀπόστολοι
 „βλέποντες ἐμθέως ὑψούμερον, μετὰ δέους σκιρτῶντες ἐμεγάλυμον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ μὲν ὀνομάζονται λυτρωταὶ τινῶν, διότι μὲ διαφόρους τρόπους ἐλύτρωσαν αὐ-
 τοὺς ἀπὸ κάμμιαν σωματικὴν περίστασιν καὶ ἀνάγκην· ἡ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς
 κυρίως εἶναι καὶ λέγεται λυτρωτὴς, διότι ἐλύτρωσεν ὅλον τὸν Κόσμον ὄχι ἀπὸ κάμμιαν
 σωματικὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ ἀπὸ κάθε ἀνομίαν, ἣτις εἶναι ἀνάγκη ψυχικὴ, καὶ ἀνάγκη
 ὅλων τῶν ἀναγκῶν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Ὅς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώ-
 „σῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας“ (Τιμ. β'. 14.). Ἐλύτρωσε δὲ τὸν Κόσμον, ὄχι μὲ
 „σωματικὰ λύτρα καὶ δῶρα, ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας, „Οὐ μετὰ λύτρων, οὐδὲ μετὰ δῶρων“
 (Ἡσ. μέ. 13.), ἀλλὰ μὲ λύτρον, δούς αὐτὴν τὴν ἰδίαν ψυχὴν του διὰ τὴν ἡμᾶς λυτρώ-
 „σῃ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τυρανίαν τοῦ Διαβόλου· „Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε
 „διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν“.
 (Ματθ. κ'. 28.) Καὶ ὁ Κορυθαῖος Πέτρος εἶπεν· „Οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυ-
 „τρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς τῆς πατροπαράδοτου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς
 „ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ“ (ἀ. Πέτ. α'. 18.) Καὶ ἂν ὁ Μωϋσῆς ὀνομά-
 σθη λυτρωτὴς, διότι ἠλευθέρωσε τὸ γένος τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν σωματικὴν σκλαβίαν
 τῆ Φαραώ· ἔλεγε γὰρ ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Τούτον τὸν Μωϋ-
 „σῆν... ὁ Θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλε“ (Πράξ. ζ'. 35.)· πόσῳ μᾶλλον
 καὶ ἀσυγκρίτως εἶναι καὶ λέγεται λυτρωτὴς ὁ Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ Πατὴρ
 διὰ τὴν ἠλευθέρωσιν ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν τυρανίαν τοῦ Διαβόλου; ὅθεν
 περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν ὁ Προφητὰναξ· „Λύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτοῦ“ (Ψαλ.
 ρί. 8.)

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεὸς Μελωδός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Οἱ
 Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι Σου βλέποντες Σὲ τὸν Χριστὸν καὶ Θεόν, τὸν Λυτρωτὴν γενόμε-
 νον ὅλου τοῦ Κόσμου διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς καὶ τοῦ αἵματός Σου, τὴν ὑψάνεσαι εἰς τὸν Οὐ-
 ρανὸν μετὰ δόξης Θείας καὶ Θεοπρεπούς, ἐσκιρτῶν καὶ ἔχαιρον· ἡ χαράτων ὅμως ἦτον
 συντροφευμένη μὲ φόβον, ἵνα μὴ κλίνη εἰς θρασυότητα καὶ ἀπόνοιαν· „Ἀγαλλιᾶσθε γὰρ,
 „ἡ ψισί, αὐτῷ ἐν τρόμῳ“ (Ψαλ. β'. 12.). Ἐκ τῆς πολλῆς δὲ χαρᾶς ἐδόξαζον Σὲ καὶ
 ἐμεγάλυνον μετὰ δέους· καθότι ἡ τὸν Θεὸν μεγαλύνων, μὲ φόβον πρέπει τὴν μεγα-
 λύνῃ, στοχαζόμενος τοῦ Θεοῦ τὴν Θεοπρεπὴ μεγαλειότητα, καὶ τὴν ἰδικὴν του εὐτέλειαν
 καὶ ἐλαχιστότητα. Ἐμεγάλυνον δὲ εἶπε καὶ ὄχι ἄλλο ῥῆμα, διὰ τὴν δειξῆν ὅτι εἶναι ἐν-
 νᾶτι Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ῥῆμα, Μεγαλύνει· „Μεγαλύνει, φη-
 „σί, ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„Σοῦ τὴν Θεωθεΐσασιν σάρκα ὀρῶντες, Χριστέ, ἐμ τῷ ὑψει οἱ Ἄγ-
 „γελοι, ἀλλήλοισ διέμευον· ἀληθῶς οὗτός ἐστιμ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ω Θεάνθρωπε, λέγει, Ἰησοῦ Χριστέ, ὅταν οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι ἐβλεπον εἰς τὸ ὕψος
 τοῦ Οὐρανοῦ τὴν ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σου ὑποστάσει ἐνωθεΐσασιν σάρκα τὴν ἀνθρωπίνην, ὅτι
 ἦτον τεθεωμένη καὶ ὁμοθεός, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἔγενεον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον
 καὶ ἔλεγον· ἀληθῶς οὗτος εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ μόνον καθὼ Θεὸς ὑπερουσίος, ἀλλὰ καὶ
 καθὼ

καθὸ ἄνθρωπος τεθεωμένος. Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι ἡ Θεοῦπόστατος σὰρξ τοῦ Κυρίου ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως ἐθεώθη· πλὴν καὶ τεθεωμένη οὕσα, δὲν ἀπέβαλε τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα καλούμενα πάθη, ἀλλ' εἶχεν αὐτὰ μέχρι τῆς ἀναστάσεως· ἀφ' οὗ δὲ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἀπέβαλε καὶ τὰ ρηθέντα πάθη καὶ ἐγένεν ἀπαθὴς καὶ ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, καὶ ὅρα εἰς τὸν πίνακα τῆς παρουσίας Βίβλου, ἐν τῇ λέξει Σῶμα.

Διὰ τί δὲ ὁ μὲν Δαβὶδ λέγει ὅτι ἀποροῦντες οἱ ἀνώτεροι Ἄγγελοι ἔλεγον εἰς τοὺς κατωτέρους Ἄγγελους, „Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης;“ (Ψαλ. κγ'.) ἐδῶ δὲ ὁ Μελωδὸς εἰσάγει αὐτοὺς λέγοντας „Ἀληθῶς οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν;“ Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας δύναται νὰ εἰπῇ τινὰς δύο αἴτια· πρῶτον, ὅτι οἱ ἀνώτεροι Ἄγγελοι εἶπον τὸν λόγον τοῦτον, ἀφ' οὗ ἔμαθον ἀπὸ τοὺς κατωτέρους, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης· δεύτερον, διότι ἀφ' οὗ εἶδον τὴν Θεωθεϊσαν σὰρκα τοῦ Κυρίου νὰ ὑψωθῆ ὑπεράνω ὅλων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων, καὶ νὰ καθίσῃ εἰς τὸν θείκον θρόνον ἐν τοῖς δεξιούσι τοῦ Πατρὸς, τότε ἐκατάλαβον μὲ πληροφορίαν, καὶ ἔνευον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον λέγοντες· ἀληθῶς οὗτος εἶναι ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ μόνον καθὸ εἶναι Θεὸς ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, ἀλλὰ καὶ καθὸ εἶναι ἄνθρωπος Θεοῦπόστατος καὶ τεθεωμένος· μὴ γὰρ καὶ τῇ αὐτῇ προσκυνῆσει προσκυνεῖται ὁ Κύριος μετὰ τοῦ ἰδίου προσλήμματος· ὅθεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ ἐγγύῳ ἀναθεματισμῷ κατὰ Νεστορίου δογματικῶς ἀπεφάνητο· „Τῷ λέγουσι τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι τῷ Θεῷ καὶ Λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι ὡς ἕτερον ἐν ἐτέρῳ, καὶ οὐχὶ μὴ προσκυνῆσει καὶ δόξῃ τιμῶντι τὸν Ἐμμανουὴλ, ἢ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, ἀνάθεμα“. Καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Τριωδίῳ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς ὀρθοδοξίας οὕτω γράφεται κατὰ τῶν ἐναντιουμένων εἰς τοῦτο· „Τοῖς λέγουσι τὸ ἄνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ τῇ ἀπροσίτῳ Θεότητι προσκυνεῖν δουλικῶς κατὰ τὰ λειτουργικὰ Πνεύματα, καὶ τὴν δουλείαν αἰδίων καὶ οὐσιώδη κεκτῆσθαι, ἀνάθεμα“. Καὶ πάλιν· „Τοῖς τὴν τοῦ προσλήμματος θέωσιν μὴ καθ' ὁμοτιμίαν μιᾶς προσκυνήσεως ἐννοοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τροπὴν φύσεως, εἴτουν ὁμοουσιότητα, ὡς ἐκστῆναι τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων, ἀνάθεμα“.

Τροπάριον.

„Σὲ τῶν Ἀσωμάτων τάξεις, Χριστέ ὁ Θεός, ἐμ μεφέλαις αἰρόμεμον
„ἰδοῦσαι, ἐκραύγαζον· τῷ τῆς δόξης Βασιλεῖ πύλας ἄρατε (1).“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει καὶ τὸ Τροπάριον τῆς Δ'. Ὠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τὸ λέγον „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβδῶν“· ὅθεν ὅρα ἐκεῖ, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ λέγωμεν τὰ αὐτὰ. Δύο δὲ μόνα πρέπει νὰ σημειώσωμεν, πρῶτον ὅτι αἱ τάξεις αὗται τῶν Ἀγγέλων ὅπου ἔλεγον „Τῷ τῆς δόξης Βασιλεῖ πύλας ἄρατε“ εἶναι κατώτεροι, ἢ οὐκ αἱ ἐχούσαι τὰς φυλακὰς τῆς δευτέρου Οὐρανοῦ (τοῦ στερεώματος)· καὶ ἔλεγον ταῦτα εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις· ἦτοι εἰς τὰς ἐχούσας τὰς φυλακὰς τοῦ πρώτου Οὐρανοῦ, καθὼς εἴπομεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ρηθέντος Τροπαρίου· καὶ δεύτερον, ὅτι λέγων ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Κύριος ἐσηκῶνετο μὲ τὰς νεφέλας, δείχνει μὲ τὸν χωρισμὸν τοῦτον, ὅτι ἄλλαι νὰ ἦτον αἱ νεφέλαι, καὶ ἄλλοι οἱ Ἄγγελοι, καὶ ὅτι νὰ ἦτον ἐν τῇ ἀναλήξει καὶ νεφέλαι, ὅχι φυσικαὶ καὶ σκοτειναὶ, ἀλλὰ ὑπερφυσικαὶ καὶ φωτειναί· καθότι ὅπου Θεὸς φαίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μετὰ νεφέλης φαίνεται, τόσον ἐν τῇ Παλαιᾷ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Νέᾳ· καὶ ὅρα ἐν τῷ Τροπαρίῳ τῷ λέγοντι· „Ἀσωμεν πάντες λαοί, τῷ ἐπὶ ὧμων Χερουβίμ“.

Τρο-

(1) Τοῦτο τὸ Τροπάριον οὐχ εὑρίσκεται παρὰ τῷ ἀνωμῷ, οὔτε παρὰ τῷ χειρογράφῳ Πεντηκοσταρίου τοῦ Πρωτάτου.

Τροπάριον.

„ Σὶ τὸν καταβάρτα ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ τὸν ἄνθρωπον σώ-
σαρτα, καὶ τῇ ἀναβάσει Σου ἀνυψώσαρτα τοῦτομ μεγαλύομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η υπόθεσις τοῦ Τροπαρίου τούτου εἶναι σχεδὸν ὁμοία μετὰ τὴν υπόθεσιν τοῦ ἐν τῇ ὀγδῷ Ὡδῇ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „ Τὸν τῇ αὐτοῦ καταβάσει καθελόντα τὸν ἀντίπα-
„ λον, καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναβάσει ἀνυψώσαντα τὸν ἄνθρωπον “. ὅθεν ὄρα τὴν ἐρμηνείαν τέ-
του εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ λέγωμεν. Συντόμως δὲ πρέπει
να εἰποῦμεν ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει ὅτι ἡμεῖς οἱ
πιστεύοντές Σοι ὡς Θεῷ, μεγαλύνομέν Σε, ὅς τις ἐκατέβης ἕως εἰς τὰ ἐσχάτα τῆς γῆς.
Ἐσχατον δὲ τῆς γῆς ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ ὁ Ἄδης, ὅς τις εἶναι τόπος κατώτατος τῆς γῆς ὡς
ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς εὐρισκόμενος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατέβη ὁ Κύριος μετὰ τὴν Θεοῦ-
πόστατον αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον: ἦτοι τὸν Ἀδὰμ καὶ
τὴν Εὐάν καὶ τοὺς λοιποὺς προπάτορας καὶ δικαίους, καὶ ἀπλῶς, ὅλους τοὺς ἐκεῖ πι-
στεύσαντας· διπλῆν γὰρ κατάβασιν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἡμῶν· πρῶτην ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν
εἰς τὴν γῆν, καὶ δευτέραν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Ἄδην, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος·
„ Ἄν εἰς ἄδου κατήγ, συγκάτελθε, γινῶθι καὶ τὰ ἐκείσε τοῦ Χριστοῦ Μυστήρια· τίς ἡ
„ οἰκονομία τῆς διπλῆς καταβάσεως; τίς ὁ λόγος; ἀπλῶς σώζει πάντας ἐπιφανείς, ἢ
„ καὶ ἐκεῖ τοὺς πιστεύσαντας; “ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἐσχατον τῆς γῆς ἐμπορεῖ νὰ νοη-
θῇ καὶ ὁ τάφος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος νεκρὸς ἐμβαίνων, ἔσωσε τὸν ἄνθρωπον,
ἀναστήσας αὐτὸν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ζῶν ἑαυτῷ χαρισάμενος· ὅθεν ὁ Παῦλος κατώτερα μέρη
τῆς γῆς εἶπε, κατ’ ἄλλους μὲν, τὸν τάφον, κατ’ ἄλλους δὲ, τὸν Ἄδην· „ Τὸ δὲ ἀνέβη τί
„ ἐστίν; εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς. Ὁ καταβάς αὐ-
„ τός ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα “. (Ἐφ. δ. 10.)

Τροπάριον.

„ Χαῖρε, Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ὄμ γὰρ ἐκύνσας (1),
„ σήμερομ ἐκ γῆς ἀριπτάμερομ σὺν Ἀγγέλοις ὀρώσα ἐμεγάλυμες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αρίστα προσαρμόζει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὴν
ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως. Χαῖρε, λέγει, ὦ Θεοτόκε Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ χαῖ-
ρε μετὰ χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ δεδοξασμένην. Διὰ ποίαν αἰτίαν; Ἐπειδὴ Σὺ, βλέπουσα
σήμερον νὰ ἀναβαίῃ ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν σύσσωμος ἐκεῖνος ὁ Μονογενὴς Υἱὸς
τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον κατὰ σάρκα ἐκνοσήσας καὶ ἐγέννησας, ἐμεγάλυμες αὐτὸν καὶ μετὰ
Θεοπρεπεῖς ὕμνους ἐδόξαζες μαζί μετὰ τῶν Οὐρανίους Ἀγγέλους· Ἐμεγάλυμες δὲ εἶπε, διὰ
νὰ φανερώσῃ ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶναι ἐνάτη Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου, ἢ ὁποῖα ἀρχίζει ἀπὸ τὸ
„ Μεγαλύνει ἢ ψυχὴ μου τὸν Κύριον “.

Καλῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν Θεοτόκον νὰ χαίρῃ· διότι καθὼς αὐτὴ ἐλυπήθη ὡς
Μήτηρ περισσώτερον ἀπὸ ὅλης τῆς Ἀποστόλης ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ τῷ πάθει καὶ τῇ ταφῇ
τοῦ Υἱοῦ τῆς, ἕως ἀναλόγως ἔπρεπεν ἢ αὐτὴ καὶ νὰ χαρῇ περισσώτερον ἐν τῇ Θεοπρεπεῖ
δόξῃ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ αὐτοῦ Υἱοῦ τῆς· ὅν τρόπον καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦτο γινώσκουσα
↓ αλ-

(1) Οὕτω παρὰ τῷ Ἀνωύμῳ μετὰ τοῦ „ Γὰρ “ εὐρίσκειται· ἐν ἄλλοις δὲ λείπει.

ψάλλει χαρμωδῶς ἐν τῷ δοξαστικῷ τῆς Λιτῆς τῆς Ἀναλήψεως. Ἡ Κύριε, τὸ Μυστήριον
 τὸ ἀπὸ τῶν αἰώνων κερυμμένον καὶ ἀπὸ γενεῶν πληρώσας ὡς ἀγαθός, ἦλθες μετὰ
 τῶν Μαθητῶν Σου ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν, ἔχων τὴν τεκῆσαν Σέ τὸν Ποιητὴν καὶ πάν-
 των Δημιουργόν· τὴν γὰρ ἐν τῷ πάθει Σου μητρικῶς πάντων ὑπεραλλήσασαν ἔδει καὶ
 τῇ δόξῃ τῆς σαρκὸς Σου ὑπερβαλλούσης πολλαῦσαι χαρὰς.

Ὁθεν ὁ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς Οὐρανὸν χωρισμός τοῦ Υἱοῦ δὲν ἐπροξένει λύπην εἰς τὴν Μη-
 τέρα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπροξένει χαρὰν εἰς αὐτήν, ὅτι τοιαύτην δόξαν ἔλαβεν ὁ Υἱός τῆς,
 ὅτι ἀνέβη εἰς Οὐρανοὺς ἐκεῖ ὅπου πλέον δὲν φοβεῖται ἑμμίαν ἐπιβουλήν, καὶ ὅτι ἐ-
 κάθισεν εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλωσύνης, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπερά-
 να πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας Ἀγγελικῆς, καὶ προσκυνεῖται ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως. Ἐ-
 παρηγόρουν δὲ τὴν Θεοτόκον καὶ τὰ παραμυθητικά λόγια ὅπου εἶπε πρὸς αὐτήν ὁ Υἱός
 τις πρὸ τοῦ νὰ ἀναληφθῇ εἰς τὸν Οὐρανόν. Ποῖα δὲ ἦτον τὰ λόγια ταῦτα; Ἀκουσον
 πῶς τὰ ἐκφέτει ὁ Θεῖος Χρυσόστομος λέγων· „Εἰρήνη Σοι, Μῆτέρ μου· μὴ λυπηθῆς ὅτι
 ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· οὐ γὰρ μὴ Σε ἐγκαταλίπω τὸ οἰκητήριόν μου τὸ ἁδο-
 λον· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλίπω τὸν ναόν μου τὸν Ἅγιον· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλίπω τὴν εὐρεθεῖ-
 σαν πιστὴν ἐν ὅλῳ τῷ Κόσμῳ· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλείψω τὴν κιβωτόν μου τὴν ἀγίαν τὴν
 ἀκατάλυτον· οὐ μὴ Σε ἐγκαταλείψω, Μῆτέρ μου Παρθένε· ἀλλ' ὅτε μέλλεις ἐξέρχεσθαι
 ἐκ τοῦ σώματός Σου, οὐ πέμψω Ἄγγελον, οὐ πέμψω Ἀρχάγγελον, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός
 ἔρχομαι καὶ παραλήψομαί Σου τὴν ψυχὴν λαμπροτέραν τοῦ Ἡλίου. Μὴ οὖν λυπηθῆς,
 Παρθένε Μῆτέρ μου, ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· ἔχεις γὰρ ἀντ' ἐμοῦ Ἰωάννην
 τὸν Παρθένον· αὐτὸς ἀντὶ ἐμοῦ ἔσται πρὸς εἰρήνην Σου. Μὴ ἐν φοβηθῆς, Μῆτερ Παρθέ-
 νε· μετὰ σοῦ γὰρ εἰμι“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ χάριτι Θεῶ).

Ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου δὲ ἑρανισθεῖς καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος, λέγει· „Μὴ λυπεῖ,
 Μῆτέρ μου, μηδὲ ἀθύμει τῆς παγκοσμίου χαρὰς ἡ υπόθεσις, ὅτι με τοῖς ὀφθαλμοῖς
 οὐκ ἔχεις ὁρᾶν ὡς τὸ πρότερον· χαῖρε δὲ μᾶλλον, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα μου πορεύομαι,
 ὅτι πρὸς τὸν θρόνον ἀναβαίνω μετὰ σαρκὸς καὶ τῆς Θεότητος· χαῖρε, ὅτι τὴν τῶν βρωτῶν
 σωτηρίαν ἠξιώθης γεννηῖσαι· χαῖρε, ὅτι τὴν δόξαν τῶν Ἀγγέλων ἠδυνήθης ἐκφάναι·
 χαῖρε ὁ θάλαμος τῆς ἐμῆς δόξης, ἐξ οὗ ἐνεδύθην τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἐν αὐτῇ τὴν Ἐκ-
 κλησίαν ἐμνηστευσάμην· χαῖρε καὶ κατατέρπε, Μῆτέρ μου· χαῖρε καὶ εὐφραίνε, ὅτι ἐκ
 ἐγκαταλείψω Σε· παρέστί Σοι δαφιλῶς ἡ χάρις μου· παρέστί Σοι καὶ Ἰωάννης οὗτος ἡ
 ἡγαπημένος ἐμοῦ· ἐλεύσομαι δὲ καὶ γὰρ πάλιν ἐν τῇ ἐξόδῳ Σου, καὶ παρηγορήσω Σε, καὶ
 παραλήψομαι χερσίν ἰδίαις τὴν καθαρὰν Σου ψυχὴν, καὶ ἀγκαλίσομαι δεσποτικῶς τὴν
 ἀγκαλισαμένην με βρεφοπρεπῶς, καὶ βαστάσω τὴν βαστάσασάν με, καὶ εἰσάξω πρὸς
 τὰ τοῦ Πατρὸς μου ὑπερκόσμια ἀνάκτορα. Χαῖρε Μῆτέρ μου πανύμνητε, καὶ τοῖς ἐμοῖς
 ἀντὶ ἐμοῦ σκέπη γίνου καὶ παρηγόρημα, παραλαβοῦσα τούτους ἰδίαν ὡσανεὶ κληρονο-
 μίαν, ἀπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ φαύλης δουλείας ἐξηγορασμένους τῷ θανάτῳ μου“.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγιγνώσκοντες, ἀλλὰ καὶ ἀκούοντες τὸν πα-
 ρόντα Κανόνα τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεως, νὰ συγκοινωνήσωμεν τῆς δόξης ὅπου ἔλαβεν ὁ Κύ-
 ριος καθὼς ἄνθρωπος, καὶ νὰ ἀναβῶμεν διὰ Πράξεως καὶ Θεωρίας ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστὸς
 νῦν εὐρίσκεται. Πῶς δὲ τοῦτο θέλομεν ἀποκτήσει; Ἀκουσον τοῦ προφήτου Μακαρίου
 πῶς μᾶς διδάσκει τὸν τρόπον. „Αἰέβη Χριστὸς ὅπου ἦν· συμπορευθῶμεν αὐτῷ· ἀνε-
 λήφθη ἔθεν οὐκ ἐχωρίσθη· συνυψωθῶμεν τῷ πνεύματι. Ἔσται δὲ τοῦτο πῶς; Ἐγγὺς
 τὸ παράγγελμα. Ὁ ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται· ταπεινωθῶμεν, ἵν' ὑψωθῶμεν· συγ-
 κατέλθωμεν τῷ δὲ ἡμᾶς μορφωθέντι τὸ ἡμέτερον, ἵνα καὶ συνανέλθωμεν· ἐρμηνεύει σοι
 Παῦλος Χριστοῦ τὴν ἀνάβασιν καὶ φησὶ· „Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν; εἰμὴ ὅτι καὶ κατέ-
 βη πρότερον· ὁ καταβάς καὶ τῇ γῇ ἐπιβάς καὶ ἐν τῷ ἄδῃ φοιτήσας καὶ εἰς τὰ κατώ-
 τερα μέρη τῆς γῆς κατελθὼν, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν. Κατα-
 βῶμεν οὖν καὶ συγκαταβῶμεν· συσταυρωθῶμεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν· συνταφῶμεν,
 ἵνα καὶ συναναστῶμεν· συναναστῶμεν, ἵνα καὶ συναναληφθῶμεν.... Τί πρὸς εὐτέλειαν
 ἑαυτοῦς ἐμβάλλομεν οἱ τῶν μεγάλων ἀξιοθέντες; τί πρὸς δυσγένειαν καταγόμεθα οἱ
 τῆς εὐγενείας μετασχόντες τῆς θειοτέρας; Υἱοὶ Θεοῦ γεγονότες, τί πρὸς τὸν πηλὸν ὡς
 βαρυκάρδιοι στρεφόμεθα, καὶ ψεύδος ἀγαπῶμεν τοῦ φθειρομένου πλοῦτου, καὶ ματαιό-
 τητα ζητοῦμεν τῆς μὴ μενούσης δόξης; Ἀναβλέψωμεν, παρακαλῶ, ἀναβλέψωμεν πρὸς

τὸν

„ τὸν ἐν Οὐρανοῖς Πατέρα· ζητήσωμεν τὴν ἐκεῖθεν κληρονομίαν· εἰς Οὐρανοῦς τὸ πολί-
 „ τευμα ἡμῶν ἐστίν· ἐκεῖ τῆς ἡμετέρας φύσεως ■ ἀπαρχὴ ἀναβέβηκεν· ἐκεῖ μεταστήσω-
 „ μεν τὸν λογισμόν, ὅπου Χριστὸς ἐστίν ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν “.

Ἐφί δὲ καὶ ■ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Βλέπωμεν αἰεὶ πρὸς τὸν ἄνω γεννήτορα· οὐκ
 „ ἔτι γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἐσμεν χοῖκοι ὡς ■ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ■ δεύτερος ἄνθρωπος
 „ ὁ Κύριος ἐξ Οὐρανοῦ· οἶος ■ χοῖκος, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοῖκοι· καὶ οἶος ■ ἐπουράνιος,
 „ τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. Ὡς οὖν ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοῖκου, φορέσομεν καὶ
 „ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ. Καὶ τὴν καρδίαν ἄνω πρὸς αὐτὸν ἔχοντες, θεώμεθα τὸ μέ-
 „ γα θεάμ■ τοῦτο, τὴν ἡμετέραν φύσιν αὐτῷ συνδιαϊωνίζουσαν Θεότητος πυρὶ, καὶ τὴν
 „ πρὸς τοὺς δερματίνοὺς χιτῶνας ἀποθέμενοι σχέσιν, οὓς ἐκ παραβάσεως ἐνδεδύμεθα·
 „ στῶμεν ἐν γῆ ἁγία, τὴν καθ' αὐτὸν ἕκαστος γῆν ἁγίαν δι' ἀρετῆς καὶ ἀκλινοῦς πρὸς
 „ Θεὸν νεύσεως ἀποδείξαντες “ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Παρακινεῖ δὲ ἡμᾶς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νὰ ἀναληφθῶμεν διὰ Θεωρίας μετὰ τὸν Χρι-
 στὸν, καὶ νὰ γένωμεν μαζὶ μετὰ τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, τόσον τῶν κατωτέρων καὶ προ-
 πεμπόντων τὸν Κύριον, ὅσον καὶ τῶν ἀνωτέρων τῶν δεχομένων αὐτόν· οὕτω γὰρ φησί·
 „ Κἀν εἰς Οὐρανοῦς ἀνίη (ὁ Χριστὸς δηλ.), συνάναλθε· γένου μετὰ τῶν παραπεμπόντων
 „ Ἀγγέλων, ἢ τῶν δεχομένων· ἀρθῆναι τὰς πύλας διακέλευσαι, ὑψηλοτέρας γενέσθαι·
 „ ἢ ἐκ τοῦ παθεῖν ὑψηλότερον δέξωνται “ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ
 παραπέμποντες Ἀγγελοι; Εἶναι οἱ περὶ τῆς προνοίας καὶ οἰκονομίας λόγοι κατὰ τὸν σχο-
 λιαστὴν Νικήταν. Ποῖοι δὲ οἱ δεχόμενοι; Οἱ περὶ Θεολογίας λόγοι κατὰ τὸν αὐτόν. Ἀπὸ
 τῆς οἰκονομίας λοιπὸν πρέπει νὰ ἀναβαίνωμεν εἰς τὴν Θεολογίαν, καὶ ἀπὸ τῆς Πράξεως
 εἰς τὴν Θεωρίαν. „ Ὁ τοίνυν διὰ γνώσεως πνευματικῆς (εἶναι λόγια τοῦ ρηθέντος Νική-
 „ τα) τοὺς περὶ Προνοίας κατὰ τὸ δυνατόν περαιώσας λόγους, ἀπὸ τούτων εἰς τοὺς περὶ
 „ Θεολογίας ἀνάγεται, καὶ ταῖς κατὰ μέρος ἀναβάσει τὰς τῆς ψυχῆς πύλας ὑψηλοτέ-
 „ ρας ποιῶν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ θεαρχικωτάτου Λόγου, ἀπὸ τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν Θεο-
 „ λογίαν, ὡσπερ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν μεταβαίνει, καὶ ἀπὸ Πράξεως εἰς Θεωρίαν ἀνει-
 „ σι, τῷ ἀνατατικῶς ἔλκοντι θεῖῳ Λόγῳ συναυφύμενος “.

Κάμνω τέλος καὶ λέγω, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἰδέτε μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς σας πόσον
 εἶναι ὑψηλὰ ὁ Οὐρανός. Ἐμπορεῖτε νὰ μετρήσετε τὸ ὕψος τε; Ὁχι. Ἐκεῖ ἀνέβη ὁ Δεσπό-
 της Χριστὸς ἡ ἰδική μας κεφαλὴ, καὶ ἐκεῖ ἔχομεν νὰ ἀναβῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ εἶμεθα
 μαζὶ του ἀχώριστοι. Κόπον λοιπὸν καὶ κόπον μέγαν πρέπει νὰ κάμωμεν διὰ νὰ ἀναβῶ-
 μεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ὁ Ἡλίας ἔρριψε τὴν μιλωτὴν του κάτω, καὶ ἔτως ἐδυνήθη νὰ ἀνα-
 ληφθῆ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· καὶ ἡμεῖς ἂν δὲν ἐκδυθῶμεν κάθε φιλιδοσίαν, κάθε φιλοδο-
 ξίαν, κάθε φιλαργυρίαν, καὶ ἀπλῶς, καθ' ἑκαστὴν προσπάθειαν τῆς παρουσίας ζωῆς, δὲν δυνά-
 μεθα νὰ ἀναληφθῶμεν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς οὕτω ποιῶμεν, θέλει μᾶς ἐλ-
 κύσει εἰς τὸν Οὐρανὸν διὰ τῆς παντοδυνάμου χάριτός του ὁ ἐν Οὐρανοῖς καθήμενος Δεσπό-
 της ἡμῶν Χριστὸς· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „ Ὁ Θεατὴς τῶν θεῶν ἀναβαινέτω
 „ κατὰ σπουδὴν ἀκολουθῶν τῷ Λόγῳ, μέχρις οὗ φθάσῃ τὸν τόπον, οὗ ἐστίν· ἐκεῖ γὰρ
 „ ἔλκει, καθὼς φησὶν ■ Ἐκκλησιαστής, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἔλκει, διλοῦντι τοὺς ἀ-
 „ κολουθοῦντας αὐτῷ ὡς μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ, καὶ εἰσάγοντι εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ἐν-
 „ θα τὸ καθ' ἡρᾶς αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν πρόδρομος εἰσῆλθε “ (Κεφ. λβ'. τῆς δευτέρας ἐκα-
 τονταδ. τῶν Γνωστικῶν)· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύ-
 ματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ποίημα ὄντα τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου, εἰς γράφεται ἐν τῇ Ἀκροσιχίδι μετὰ τὸ Ἀλφάβητον ἕτως· „Ὠδὴ Ἰωσήφ“.

Ὠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

„ Ἀρέστῃς Τριήμερος ἢ κατὰ φύσιν ἀθάνατος, καὶ ὡφθῆς τοῖς
 „ ἔνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς Μαθηταῖς, καὶ ἀμέδραμες, Χριστέ, πρὸς
 „ τοῦ Πατέρα μεφέλη ὀχούμερος ὁ τοῦ πατρὸς Ποιητῆς (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔνδεκα φοραῖς ἐφάνη εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὴν τιμὴν τὸν ἔνδεκατον ἀριθμὸν αὐτῶν, οἵτινες, ἀφ' οὗ ἐξεβλήθη ὁ Ἰούδας, ἔνδεκα μόνον ἔμειναν κατὰ τὸν Χρυσοκέφαλον Μακάριον. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφάνη εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὰς περὶ τὴν Θεοτόκον Μυροφάρμας· δεύτερον εἰς τὸν Πέτρον· τρίτον εἰς Κλεόπαν καὶ τὸν σὺν αὐτῷ· τέταρτον εἰς τοὺς δέκα, ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Κύριος τῶν θυρῶν κλεισμένων, μὴ παρόντος τοῦ Θωμᾶ· πέμπτον μετὰ ἡμέρας ὀκτώ, παρόντος τοῦ Θωμᾶ· ἕκτον ἐφάνη εἰς πεντακοσίους ἀδελφοὺς ἐφάπαξ, ὡς ὁ Παῦλος λέγει (2)· ἕβδομον ἐφάνη εἰς τοὺς ἑπτὰ, ὅπου ἐφάρευσεν ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς Τιβεριᾶδος· ὄγδοον ἐφάνη εἰς τὸν Ἰακώβον τὸν Ἀδελφόθεον κατὰ τὸν Παῦλον· ἔνατον εἰς ὅλους τοὺς Ἀποστόλους, τῶσον τοὺς Κορυφαίους, ὅσον καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα· δέκατον ἐφάνη εἰς τοὺς ἔνδεκα Ἀποστόλους ἐν τῷ Ὄρει τῆς Γαλιλαίας· ἔνδεκατον δὲ καὶ τελευταῖον ἐφάνη εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὅταν ἀνελήφθη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς.

Περὶ τούτων λοιπὸν τῶν ἔνδεκα ἐμφανειῶν τοῦ Σωτῆρος τῶν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἀναφέρων ἐδῶ ὁ Θεσπέσιος Ἰωσήφ, λέγει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· Ὠ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ κατὰ τὴν φύσιν τῆς Θεότητος ἀθάνατος ὢν, ἀπέθανες καὶ ἐτάφης καὶ ἀνέστης τριήμερος ἐκ τοῦ μνήματος κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ ἀφ' οὗ ἐφάνης εἰς τοὺς ἔνδεκα καὶ εἰς ὅλους τοὺς Μαθητάς Σου, ἀνέβης εἰς τὸν Πατέρα καθήμενος ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην, Σὺ ὅπου εἶσαι ὅλου τοῦ Κόσμου Ποιητῆς καὶ Θεός.

Τρο-

(1) Ἐν ἄλλοις „Βασιλεὺς“.

(2) Μερικοὶ δέλουσιν ὅτι οἱ Πεντακοῖσι οὗτοι γὰρ ἦσαν ἀπὸ τοῦ Προπάτορος καὶ Δικαίου ὅπου ἀνέστησεν ὁ Κύριος κατὰ τὴν μεγάλην Παρασκευὴν

περὶ ἧν εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος „Καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων πύερθη“· οὗ γὰρ παρεδύε ἀπέθανον, ἀλλ' ἔμειναν ζῶντες εἰς διαστήματα καιροῦ.

Τροπάριον.

„Βοᾶ ἐμφαμέστατα ψάλλωμ Δαβὶδ ὁ Θεόπνευστος· ἀνέβη ὁ Κύριος εἰς τὰ οὐράνια ἐν ἀλαλαγμῷ καὶ σάλπιγγος ἤχησει, καὶ πρὸς τὸν ἀρχίφωτον Πατέρα ἔφθασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν μς'. ψαλμὸν λέγει ὁ Προφητᾶναξ Δαβὶδ· „Ἀνέβη ὁ Θεός ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος“· προφητεύει δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τὴν εἰς Οὐρανὸς ἀνάληψιν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ. Ἀλαλαγμὸν δὲ καὶ φωνὴν σάλπιγγος ὀνομάζει, κατὰ τὸν Ζυγαδηνόν, τὰς νοεράς φωνὰς τῶν τῇ ἀναλήψι τοῦ Χριστοῦ προπορευομένων Ἀγγέλων τῶν κατωτέρων· ἀλαλαγμὸν μὲν τὸ „Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ“· καθὼς γράφεται ἐν τῷ ΚΓ'. ψαλμῷ, καὶ ἡμεῖς εἴπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Τροπαρίου τῆς Δ΄. Ωδῆς τοῦ λέγοντος „Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“· οὗτος γὰρ ὁ λόγος τῶν Ἀγγέλων εἶναι ὕμνος ἐπινίκιος εἰς τὸν Χριστόν· ἐπειδὴ ἀλαλαγμὸς εἶναι φωνὴ πολεμικὴ σημαίνουσα ἐνθουσιασμὸν καὶ νίκην εἰς τὴν μάχην. Φωνὴν δὲ σάλπιγγος ὀνομάζει τὰ λόγια ἐκεῖνα τῶν Ἀγγέλων καὶ ἐν τῷ ΚΓ'. ψαλμῷ γεγραμμένα „Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ἡμῶν“, μὲ τὰ ὅποια δίδουσιν εἰδῆσιν οἱ ἁπλοῦτεροι Ἄγγελοι εἰς τοὺς ἀνωτέρω νὰ ἐτοιμάσουν τὰς οὐρανίους πύλας διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ νικητὴς Χριστός· καθὼς καὶ ἡ σάλπιγξ ἢ αἰσθητὴ, σαλπίζουσα ἔμπροσθεν, δίδει εἰδῆσιν εἰς τὰς λαὸς νὰ ἐτοιμάσουν τοὺς δρόμους διὰ νὰ περάσῃ ὁ Βασιλεὺς, ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ τὸν πόλεμον νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος τῶν ἐχθρῶν του.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια ἐρανισθεῖς ὁ Μελωδὸς λέγει· Ὁ Κύριος ἀνέβη μετὰ σώματος εἰς τὰ οὐράνια μὲ ἀλαλαγμὸν καὶ ἠχολογίαν σάλπιγγος, καὶ ἔφθασεν ἕως εἰς τὸν ἀρχίφωτον Πατέρα. Τὸ „Ἀρχίφωτον Πατέρα“ φαίνεται νὰ ἐρανίσθῃ ἀπὸ τὸν Ἀδελφόθεον Ἰάκωβον λέγοντα „Πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἀνωθέν ἐστι καταβαῖνον, ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων“· (Ἰάκ. α. 17.) ἐν γὰρ εἶναι νὰ εἴπῃ τινὰς Πατέρα τῶν φώτων καὶ ἀρχίφωτον· καθότι ὁ Πατὴρ εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν φώτων, τοῦ Υἱοῦ δηλαδὴ καὶ τοῦ Πνεύματος, ὡς ἐρμήνευσεν ἡμεῖς ὁ Ἀρσενάγιος Διονύσιος ἐν κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων, καὶ τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων καὶ πεφωτισμένων ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον· καὶ ὅρα περὶ τούτου ἐν τῇ νεοτυπῶν ἐρμηνείᾳ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν.

Ὁ δὲ Θεὸς Χρυσόστομος θέλει ὅτι σάλπιγγες ἦτον οἱ Ἀπόστολοι, οἱ τινες ἐκήρυξαν πανταχοῦ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν, οὕτω λέγων· „Οὐκ ἔνδετις ἀμάρτοι σάλπιγγας, τὰ στόματα τῶν Ἀποστόλων εἰπῶν. Διὰ τί οὐκ εἶπεν ἐν φωνῇ σαλπίζων, ἀλλὰ σάλπιγγος; Τὸ ὁμόφυχον τῶν Ἀποστόλων διπλῶν· ἐσάλπιζον δὲ ἐκ εἰς πόλεμον καλοῦντες, ἀλλὰ τὰ νικητήρια εὐαγγελίζομενοι“. Συμφώνως δὲ τῷ Χρυσορρήμονι λέγει καὶ ὁ Χρυσοκέφαλος· „Διὰ τοῦτο καὶ νίκης ἀλαλαγμῷ καὶ σάλπιγγος ἤχη τὸ δεσποτικὸν ἀρίστευμα παρεικάζεται, τὸ διάτορον καὶ διαλύγιον τῆς παγισμίου χαρᾶς οὕτω τῆς Γραφῆς σημαίνουσης· ἡ γὰρ καὶ μετ' ἡσυχίας ἢ ἀνοδος ἐτελεῖτο τότε, καὶ ὀλίγοι παρῆσαν οἱ θεωροῦντες· ἀλλ' οὕτω περιφανῆς ἐφεξῆς ἐγγόνει καὶ ἐξάκουστος καὶ σαφὴς στάτη τοῖς πέρασιν, ὡς μηδένα σχεδὸν τῶν οἰκούντων τὴν γῆν ἄπασαν ἠγνοικέναι· ἢ γὰρ τῶν πραγμάτων φωνὴ καὶ βροντῆς ἀπάσης ἰσχυρώτερον, καὶ σαλπίζων μυρίων εὐηχέστερον ταύτην ἀνεκήρυξε καὶ καταδύλον ἀπειράσατο“. (Λόγ. εἰς τὴν ἑορτὴν) Ἄπορεῖ δὲ ὁ Χρυσορρήμων· Διὰ τί οὐκ εἶπεν ὁ ψαλμωδὸς ὅτι ἀνεβίβασθη, ἀλλὰ ἀνέβη; Καὶ ἀποκρίνεται λέγων· „Οὕτως εἶπε, δεικνύς ὅτι οὐχ ὑπὸ ἐτέρου τινὸς χειραγωγούμενος ἀνέβη, ἀλλ' αὐτὸς ταύτην ὁδεύων τὴν ὁδόν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Λουκᾶς ἔλεγε· „Καὶ ὡς ἀτειλίζοντες ἦσαν (οἱ Ἀπόστολοι) πορευομένου αὐτῆς εἰς τὸν Οὐρανόν“· οὐκ εἶπεν ἀναλαμβανομένου, οὐδὲ βασταζομένου· πορεία γὰρ αὐτοῦ ἴδια τὸ γινόμενον ἦν“. Ἄλλος δὲ λέγει ὅτι ὁ ἀλαλαγμὸς καὶ ἡ σάλπιγξ διπλοῖ τὴν ἐγγινόμενὴν ταῖς ἀνω Δυνάμεσι καθάπερ ἠχὴν τινα διαπρύσιον τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἀποκάλυψιν περὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν ἐν ἀνθρώπου βλεπόμενον φύσει (παρὰ τῇ σειρᾷ τοῦ Νικήτα).

Τροπάριον.

Ἦγράσαυτα, Κύριε, Κόσμον πολλοῖς ἀμαρτίμασι καιρίσας τῷ
 ἡ πάθει Σου καὶ τῇ ἐγέρσει Σου, ἀμελήλυθας ὀχούμενος μεφέλη
 ἡ πρὸς τὰ ἔπουράμια. Δόξα τῇ δόξῃ Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν εἶναι ἄλλο πρᾶγμα νὰ γράσῃ τόσον πολλά τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἡ ἀμαρτία· ἀ-
 φαιρεῖ γὰρ αὐτὴ ὄχι μόνον τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ψυ-
 χῆς· καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ἡ ἀμαρτία εἶναι μία λοιμικὴ νόσος, ἣτις φθείρει καὶ τὴν ψυ-
 χὴν καὶ τὸ σῶμα. Τοιαύτη μάλιστα ἐστάθη ἡ ἀμαρτία καὶ παράβασις τοῦ Ἀδάμ· διότι
 αὐτὴ ἐγήρασε καὶ διέφθειρεν ὅλον τὸν Κόσμον, ἐξαιρέτως δὲ τὸν ἐν τῷ Κόσμῳ ἄνθρωπον.
 Κοντὰ δὲ εἰς τὴν ἀμαρτίαν τὴν προπατορικὴν προσετέθησαν καὶ τὰ προαιρετικὰ ἀμαρτή-
 ματα τοῦ κάθε ἀνθρώπου· ὅθεν αὐτὰ ὅλα ἠχρεώσαν καὶ σχεδὸν ἠφάνισαν ὅλον τὸ γένος
 τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἀπόστολον ἡ Τὸ παλαιόμενον καὶ γηράσκον, ἐγγυς ἀφα-
 νισμῷ. (Ἐβρ. ἡ. 13.) Ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ἡ Παλαμᾶς εἶπε τὸ γνωμικὸν τῆτο·
 ἡ Σύνεστι τοῖς ἐτοιμοῖς εἰς φθορὰν ἢ παλαιώσις. (Ὁμιλ. εἰς τὴν δεκάτην Κυριακ. τῆ Λυκᾶ).
 Ὁ δὲ Χρυσορρήμων φανερόν τὸ γῆρας τῆς ἀμαρτίας καὶ τὴν νεότητα τῆς χάριτος καὶ
 ἀρετῆς ἔγραφε· ἡ Δακρύσαι μοι λοιπὸν ἔπεισι καὶ στενάξαι μέγα, ὅταν ἐννοήσω πόσῃν
 ἡ μὲν ἡμᾶς ἀπαιτεῖ φιλοσοφίαν ὁ Παῦλος, πόσῃ δὲ ἑαυτοὺς ἐξεδάκαμεν ῥαθυμίᾳ, μετὰ
 τὸ Βάπτισμα ἐπὶ τὸ πρότερον ἐπανιόντες γῆρας καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς χάριτος νεότητα·
 καὶ γὰρ τὸ χρημάτων ἐρᾶν, καὶ τὸ δουλεύειν ἐπιθυμίαις ἀτόποις, καὶ πᾶσα ἀπλῶς
 ἀμαρτία παλαιοῦν εἴωθε τὸν ἐργαζόμενον· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγυς
 ἀφανισμοῦ· οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὕτω σῶμα ὑπὸ χρόνων παραλελυμένον ἰδεῖν, ὡς
 ψυχὴν ὑπὸ ἀμαρτημάτων πολλῶν σαθρομένην καὶ καταπίπτουσαν· καὶ γὰρ εἰς ἐσχά-
 τη ληρωδίαν ἐξάγεται λοιπὸν ἢ τοιαύτη ψυχὴ, ἄσημα φθεγγομένη, καθάπερ οἱ γε-
 γηρακότες καὶ παραπαίοντες, καὶ κορυζῆς (ἢτοι μύξας) ἀκαπεπλησμένη καὶ παραπλη-
 ξίας πολλῆς καὶ λήθης, καὶ λήμας (ἢτοι τσίμπλας) πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχουσα, καὶ
 ἀνθρώποις βδελυρὰ καὶ τῷ Διαβόλῳ εὐχέριωτος· καὶ γὰρ τοιαῦτα ἡ τῶν ἀμαρτωλῶν
 ψυχαί, ἀλλ' οὐχ αἱ τῶν Δικαίων, ἀλλὰ νεάζουσι καὶ σφριγῶσι, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ
 ἀνθεὶ τῆς ἡλικίας εἰσὶ διαπαντός, πρὸς ἅπασαν μάχην καὶ πάλιν αἰεὶ παρεσκευασμένοι·
 αἱ δὲ τῶν ἀμαρτωλῶν οὔτε ὀρᾶσιν ὑγιᾶς, οὔτ' ἀκέουσι εὐλιχρινῶς, οὐ φθέγγονται ἔναρ-
 θρα, ἀλλὰ πολλῆς γέμισσι τῆς λυγγός, καὶ πολὺν ἐν τῷ στόματι περιρρέοντα τὸν σίελον
 περιφέρουσι· καὶ εἴθε σίελον· καὶ οὐδὲν ἢν ἄτοπον· νυνὶ δὲ παντός βορβόρου ῥήματα
 δυσωδέστερα προίενται. (Δόγμ. 1. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους).

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεσπέσιος οὗτος Μουσουργός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ
 λέγει· ἡ Ὁ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ μὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν Σου ἀνεκαινούργω-
 σας τὸν Κόσμον· ἢτοι τὸν ἐν τῷ Κόσμῳ ἄνθρωπον, ὅστις ἐγήρασε καὶ ἐπαλαιώθη ἀπὸ
 τὰς πολλὰς ἀμαρτίας. Ἀφ' οὗ δὲ οὕτω τὸν ἀνεκαινούργωσας, ἀνέβης εἰς τὰ οὐράνια κα-
 θήμενος ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην· ὅθεν ἐπειδὴ τοιοῦτον μέγα καὶ Θεοπρεπὲς ἔργον
 ἐποίησας, τὸ ὅποῖον εἶναι μόνου τῆ Θεῶ ἰδίων, διὰ τοῦτο ἄς ἦναι δόξα εἰς τὴν δόξαν Σου·
 ἄς ἦναι δεδοξασμένη ἢ ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανοῦς ἐνδοξός Σου Ἀνάληψις.

Τροπάριον.

ἡ Δεσπότημ ἐκύνσας πάντων, Παράμωμε Δέσποιμα, τὸν πάθος
 ἡ ἐκούσιον καταδεξάμερον, καὶ ἀμελήθοντα πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέ-
 ρα, ὅμ περ οὐ κατέλιπε, καὶμ σάρκα εἴληφε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἀρχὴν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶν Ἰώβ λέγοντα· „ Ἐγὼ „ δεηθήσομαι Κυρίου· Κύριον δὲ τὸν πάντων Δεσπότην ἐπικαλέσομαι, τὸν ποιῶντα μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδοξά τε καὶ ἐξαισία, ὧν ἕκ ἐστιν ἀριθμὸς“. (Ἰώβ. ε'. 8.) Ὅθεν ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Σὺ, Παρθένε Πανάμωμε ἢ ἀνωτέρα καθε μώμου καὶ ἐλαττώματος, ὡς εἶπεν ὁ Σολομὼν ἐν τῷ Ἄσματι· „ Ὅλη καλὴ ἢ πλησίον με, „ καὶ μώμος οὐκ ἐστὶν ἐν σοὶ“. (Ἄσμ. δ'. 7.) Σὺ ἐπειδὴ συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων, ὅστις μόνος εἶναι ὁ Θεὸς, ἀκολούθως ἔγινες καὶ Σὺ Δέσποινα τῶν ἀπάντων· χετικὰ γὰρ εἶναι ταῦτα ἀναμεταξύτων, καὶ ὅποια ἤθελε γεννήσῃ Δεσπότην, Δέσποινα γίνεται καὶ αὐτὴ ὡς Μήτηρ Δεσπότη. Εἶτα ἐπιφέρει ὁ Ἄσματογράφος ὅτι ὁ Δεσπότης αὐτὸς τῶν ἀπάντων κατεδέχθη νὰ λάβῃ πάθος θεληματικὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ τὸ πάθος νὰ ἀναβῇ διὰ τῆς σημερινῆς ἐνδόξου τε ἀναλήψεως εἰς τὸν κατὰ φύσιν μὲν ὄντα ἰδικόν του Πατέρα, κατὰ χάριν δὲ γεγονότα Πατέρα ἰδικόν μας.

Τοῦτον γὰρ τὸν κατὰ τὴν Θεότητα ἰδικόν του Πατέρα δὲν ἀφήκεν, οὔτε ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτὸν ὁ Μονογενῆς του Υἱός, ἂν καὶ σὰρκα προσέλαβε· μείνας γὰρ ἀνεκφοίτητος ἀπὸ τῆς κόλπου τῶν Πατρικῶν κατὰ Θεός, ἔγινεν ἄνθρωπος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· ἐπειδὴ τῶν σωμάτων εἶναι ἴδιον νὰ μεταβαίνουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ὡς περιγραφτῶν, ἀλλ' ὅχι καὶ τῆς ἀπεριγραπτοῦ καὶ ἀπεριορίστου καὶ ἀχωρήτου Θεότητος· ὅθεν καὶ λέγεται ἐν ἱεροῖς ἄσμασιν· „ Ὅλος ἦν ἐν τοῖς κάτω, καὶ τῶν ἄνω οὐδ' ἄλλως ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Δόγος· συγκατάβασις γὰρ Θεϊκὴ, οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ γέγονεν“. Ὅρα δὲ καὶ ἐν τῷ πίνακι εἰς τὴν λέξιν Καταβάσεις Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν λέξιν Κατάβασις.

Ἔδῃ γ'. Τὸς σους ὑμνολόγους.

„ Ἐπάρατε πύλας οὐραμίου· ἰδοὺ παραγέγομε Χριστὸς ὁ Βασι-
„ λεὺς καὶ Κύριος (1), σῶμα φορέσας γήϊνον, ταῖς ἀνωτέραις ἔλε-
„ γον Δυνάμεσιμ αἱ κατώτεραι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου ἀναφέρει καὶ τὸ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι Τροπάριον τὸ λέγον „ Αἱ τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις ταῖς ἀνωτέραις ἐβόων“, κατὰ τὴν Δ'. Ἔδῃν· καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκείνου, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγωμεν· κατὰ λέξιν δὲ μόνον ἐρμηνεύομεν αὐτό. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἄσματογράφος· Αἱ κατώτεραι Δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων ἔλεγον εἰς τὰς ἀνωτέρας· Σηκώτατε καὶ ὑψιλοτέρας ποιήσατε τὰς πύλας τοῦ Οὐρανοῦ· ἐπειδὴ ἰδοὺ ἔρχεται διὰ νὰ περάσῃ ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς, σῶμα φορῶν ἀνθρώπινον· ὅθεν χρειάζεται νὰ ἔμβῃ βασιλικῶς μὲ προπομπὴν καὶ μεγαλοπρέπειαν.

Τροπάριον.

„ Ζητήσας, Χριστέ, τὸν πλαμψέμτα ἀπάτη τοῦ ὄφους Ἀδάμ ὡς
„ τοῦτον ἐρδυσάμεμος, ἀρῆλθες καὶ ἐκάθισας ἐκ δεξιῶν ὡς σύμ-
„ θρομος Πατρός, ὑμμούμτωμ Ἀγγέλων Σε (2).

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ Ὁ Βασιλεὺς τῆς Κτίσεως“.

(2) Ἐν ἄλλοις „ Ἀγγέλων Σου“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον ἔλεγε περὶ τοῦ ἔχοντος τὰ ἑκατὸν πρόβατα. „Επὶ τὰ ὄρη πορευθεῖς ζητεῖ τὸ πλανώμενον“ (Ματ. 17. 22.) Ἐπιστρέφων λοιπὸν πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω φησὶν. Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐζήτησας τὸν ὑπὸ Σοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον τὸν Ἀδὰμ, ὃς τις ἐπλανήθη ἀπὸ τὴν ἀπάτην τοῦ ὄφεως Διαβόλου, καὶ ἦτον ὡς τὸ χαϊμένον πρόβατον μέσα εἰς τὰ βουνὰ καὶ εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀμαρτίας. Ἀφ' οὗ δὲ εὔρες αὐτὸν, ἐφόρεσας ἐν τῇ ὑποστάσει τῆς Θεότητός Σου τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοῦ καὶ οὕτω κατ' αὐτὴν παθῶν καὶ ἀποθανῶν καὶ ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνέβης μαζί με αὐτὴν καὶ ἐκάθισας εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ὡς ὁμόθρονος ὑπάρχων καὶ ὁμότιμος αὐτοῦ κατὰ τὴν Θεότητα, γεγονώς δὲ τοιοῦτος καὶ κατὰ τὴν προσληφθεῖσαν ὑπὸ Σοῦ ἀνθρωπότητα. Τὴν τοιαύτην δὲ ἀνάβασιν εἰς τῆς Οὐρανοῦς καὶ ἐκ δεξιῶν καθέδραν Σα ὑμνησαν καὶ ἐδοξολόγησαν οἱ Ἅγιοι Ἄγγελοι.

Διὰ τί δὲ εἶπεν ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐπλανήθη καὶ ἠπατήθη, εἰς καιρὸν ὅπου λέγει ὁ Παῦλος „Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν“; (ἀ. Τιμ. β'. 14.) ἡ γὰρ Εὐὰ ἀμέσως ἠπατήθη ἀπὸ τὸν ὄφιν Διάβολον ὅθεν καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν „Ὁ ὄφιν ἠπάτησέ με καὶ ἔφαγον“ (Γέν. γ'. 13.) ὁμοίως ἠπατήθη καὶ ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ἡ δὲ Ἀδὰμ οὔτε ἀπὸ τὸν Διάβολον ἠπατήθη ἀμέσως, οὔτε ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως. Τί δὲ ἡμεῖς εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρισόμεθα; Ὅτι ἐν καὶ δὲν ἠπατήθη ἀμέσως ἀπὸ τὸν Διάβολον, οὔτε ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, ἐπειδὴ ὁμοῦς ἐπέισθη εἰς τὰ λόγια τῆς Εὐὰς καὶ ἔλαβε τὸν καρπὸν ὅπως ἐκείνη τῷ ἔδωκε, διὰ τοῦτο ἐμμέσως διὰ τῆς γυναικὸς του ἐδέχθη τὴν ἀπάτην τοῦ Διαβόλου, καὶ ὑπεύθυνος εἰς τὴν παράβασιν ἔγινεν ἔπιστευσε γὰρ περισσότερον εἰς τὰ λόγια τῆς γυναικὸς του, παρά εἰς τὰ λόγια τοῦ Πλάστου Θεοῦ του.

Τροπᾶριον.

„Ἡ γῆ ἑορτάζει καὶ χορεύει, ἀγάλλεται καὶ ὁ Οὐρανὸς τῇ Ἀναλήψει σήμερον τοῦ Ποιητοῦ τῆς Κτίσεως, τοῦ προφανῶς ἐμώσαμ-
τος τὰ διεστῶτα βουλήματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπᾶριον τοῦτο εἶναι χαροποιὸν καὶ χορευτικόν. λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι σήμερον ἡ γῆ μὲν ἑορτάζει καὶ χορεύει, ἀγάλλεται δὲ ὁ Οὐρανὸς διὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Ποιητοῦ τῆς Κτίσεως. Γῆν δὲ καὶ Οὐρανὸν ὀνομάζει ἡ τὰ ἄψυχα καὶ ἄλογα στοιχεῖα τῆς γῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ κατὰ σχῆμα προσωποποιίας, ἥτις εἶναι συνειδησμένη εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Προφήτας, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸν Δαβὶδ, ποτὲ μὲν λέγοντα „Εὐφραίνεσθεσαν οἱ Οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ“ (Ψαλ. 148. 4.) ποτὲ δὲ „Ποταμοὶ κροτήσουσι χεῖρι ἐπὶ τὸ αὐτὸ“, (Ψαλ. 135. 9.) καὶ ἄλλα ὅμοια, ὡς πολλάκις εἰπομεν ὅσον γὰρ ὑπερβολικὴ ἐστάθη ἡ ἐκ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου προξενουμένη χαρὰ, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα στοιχεῖα ἐδύνοντο νὰ χαροῦν καὶ ὄχι μόνον τῆτο, ἀλλὰ καὶ νὰ χορεύουσιν. Ἡ γῆν καὶ Οὐρανὸν ὀνομάζει τοὺς ἐν τῇ γῇ ἄνθρώπους, καὶ τοὺς ἐν Οὐρανῷ Ἀγγέλους. Διὰ τί δὲ αὐτὰ ἐχάρησαν; Ἐπειδὴ ὁ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς Οὐρανὸς Χριστὸς διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως ἠνώσε μετὰ τὸ θεῖον αὐτοῦ καὶ παντοδύναμον θεῖον προφανῶς ἦτοι φανερώς καὶ πραγματικῶς, τὰ δὺα μέρη ὅπου ἦτον χωρισμένα καὶ μεμακρυσμένα ἀναμεταξύτων. Ποῖα δὲ ἦτον αὐτά; Ἦτον ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ οἱ ἐν τῷ Οὐρανῷ Ἄγγελοι, καὶ οἱ ἐν τῇ γῇ ἄνθρωποι. πρὸ γὰρ τῆς Ἀναλήψεως ἦτον χωρισμένοι οἱ Ἄγγελοι ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους, ἐπειδὴ ἔβλεπον τοὺς ἄνθρώπους νὰ παραιτήσων τὴν προσκύνησιν τοῦ ἀληθινῆ Θεοῦ, καὶ νὰ προσκυνοῦν ἄψυχα εἰδῶλα καὶ κακοποιούς Δαίμονας. Ἀφ' οὗ δὲ

ὁ Κύριος ἀνελήφθη καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὰς Οὐρανοὺς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, τότε οἱ πρῶτον κεχωρισμένοι τῶν ἀνθρώπων Ἄγγελοι ἠνώθησαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ φίλοι ἄκροι ἐγένοντο.

Τροπάριον.

„Θαράτου τεκουσα καθαιρέτην τὸν μόρον ἀθάνατον Θεῶν, Παρ-
„θεομήτορ Πάραγμε, τοῦτορ ἀεὶ ἰκέτευε, τὰ θαματοῦρτα πάθῃ
„με ἀποκερῶσαι καὶ σῶσαί με.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰκετικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου παρακαλεῖ ὁ Μελωδὸς νὰ νεκρωθοῦν τὰ πάθῃ ὅπερ τὸν θανατόνουςι κατὰ τὴν ψυχὴν· ὅθεν λέγει πρὸς αὐτήν· Ὡ Παρθένε καὶ Μήτηρ ὁμοῦ· ἐν σοὶ γὰρ ἠνώθησαν παραδόξως καὶ ὑπὲρ φύσιν τὰ δύο ἄκρα ἐναντία, παρθενία καὶ μητρότης· ὦ Πάραγμε καθαρωτάτη καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, γεμάτη ἀπὸ ἀφ᾽ ἀγνείαν καὶ καθαρότητα, Σὺ ἐγέννησας τὸν κατὰ τὴν Θεότητα ὄντα ἀθάνατον. Μόνον δὲ τὸν Θεὸν εἶπεν ἀθάνατον· διότι ἂν καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ αἱ ψυχαὶ ἦναι ἀθάνατοι, ἀλλὰ τὴν ἀθανασίαν ἔχουσιν ἐχὼ ἀφ' ἐαυτῶν, ἀλλὰ κατὰ μετοχὴν ἀπὸ τὸν Θεόν· διὸ καὶ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος περὶ τοῦ Θεῶ „Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν“ (ἀ. Τιμ. ε'. 16.).

Οὗτος λοιπὸν ἀθάνατος ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων καθὼ Θεός, ὕστερον ἐσαρκώθη καὶ ἐγένεν ἄνθρωπος θνητός ἀπὸ τὴν καθαρωτάτην κοιλίαν σου· καὶ παθὼν ἀποθανόν, κατήργησε καὶ ἠφάνισε τὸν θάνατον διὰ τοῦ θανάτου του· ἐπειδὴ γὰρ „Ὁ Θεὸς θάνατον ἔξ ἀρχῆς οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ φθόνῳ Διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον“, ὡς λέγει ὁ Σολομών, (Σοφ. ἀ. 13.) διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸ μέσον τὸν θάνατον, διότι δὲν εἶναι ἔργον ἰδικόντου, ἀλλὰ τοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου· ὅθεν λέγει διὰ τοῦ Ὠσηέ „Ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐτούς“. (Ὠσ. ιγ'. 13.) Τοῦτο δὲ θέλει ἔλθει εἰς ἔκβασιν ἐν τῇ κοινῇ Ἀναστάσει, ὅταν πάντες οἱ νεκροὶ ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν, καὶ ὁ θάνατος μέλλει τελείως νὰ καταργηθῆ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, „Ἐσχάτος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος“ (ἀ. Κορ. ιε'. 26.).

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ἰκεσίαν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἵνα αὕτη παρακαλῆ πάντοτε τὸν τῷ θανάτῳ καθαιρέτην Υἱόν της, νὰ νεκρώσῃ τὰ πάθῃ ὅπου τὸν θανατόνουςι κατὰ τὴν ψυχὴν, ἥτις, ἂν καὶ ἦναι ἀθάνατος, θανατόνεται ὅμως ἀπὸ τὰ πάθῃ καὶ τὰς ἀμαρτίας· ὅθεν ὁ Παῦλος εἶπε· „Τὰ ὀφάνια τῆς ἀμαρτίας, θάνατος“. (Ῥωμ. ε'. 23.) Καὶ ἂν ὁ ἐμπαθὴς ἄνθρωπος ζῆ κατὰ τὸ σῶμα, ὅπερ εἶναι ζωὴ ψευδὴς καὶ ὄχι ἀληθινή, κατὰ τὴν ψυχὴν ὅμως εἶναι νεκρὸς καὶ τεθλατωμένος· διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος τὴν σπαταλῶσαν χήραν εἶπεν ὅτι „Ζῶσα τέθνηκε“ (ἀ. Τιμ. ε'. 6.).

Πρέπει δὲ νὰ ἤξεύρωμεν ὅτι Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει· „Πάθος λέγεται καὶ τὸ σωματικόν, ὡς τὰ νοσήματα καὶ τὰ ἔλκη, καὶ τὸ ψυχικόν, ὡς ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμὸς· ἐκ τῆς ἐνεργείας δὲ γίνεται πάθος· ἐνέργεια μὲν γὰρ ἐστὶν ἢ κατὰ φύσιν κινήσεις, πάθος δὲ ἢ παρὰ φύσιν· παραδείγματος χάριν, τῆς καρδίας ἢ μὲν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς κινήσεις, φυσικὴ καὶ ὁμαλὴ οὖσα, ἐνέργειά ἐστίν, ἢ δὲ κατὰ τοὺς παλμοὺς, ἀμετρος οὖσα καὶ οὐ κατὰ φύσιν, πάθος ἐστὶ καὶ οὐκ ἐνέργεια· οὐ πᾶσα δὲ κινήσις τοῦ παθητικοῦ πάθος καλεῖται, ἀλλ' αἱ σφοδρότεραι καὶ εἰς αἰσθησιν προβαίνουσαι· αἱ γὰρ μικραὶ καὶ ἀνεπαίσθητοι οὐδέπω πάθῃ εἰσὶ· δεῖ γὰρ ἔχειν τὸ πάθος καὶ μέγεθος ἀξιόλογον“. (Βιβλ. β'. κεφ. λθ'.) Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Νεμέσιος.

Παρακαλεῖ λοιπὸν ὁ Μελωδὸς νὰ νεκρώσῃ τὰ πάθητου ὁ Υἱὸς τῆς Θεοτόκου· ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι σκληρά, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαάκ, καὶ δυσκαταγόνιστα· ὅθεν χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ νὰ νεκρωθῶσι δὲν δύνανται. Εἶπε δὲ ὄχι νὰ τὰ νικήσῃ, ἀλλὰ νὰ τὰ νεκρώσῃ τελείως ὁ Χριστός, ὥστε πλέον νὰ μὴ ἐνεργοῦν εἰς αὐτόν· ταῦτόν εἶπεῖν, παρακαλεῖ νὰ χαρίσῃ ἀπάθειαν εἰς αὐτόν ὁ Χριστός· ἢ ἀπάθεια δὲ αὕτη εἶναι σωτηρίᾳ ψυχῆς· διὰ

τοῦτο

τοῦτο καὶ ἀκολούθως εἶπε· „ Τὰ θανάτου ἄδη με ἀπονεκρῶσαι καὶ σῶσαί με “· κα-
 θότι ἡ ἐμπαθὴς ζωὴ εἶναι θάνατος καὶ ἀπάλεια ψυχῆς, μᾶλλον δὲ, χειροτέρα ἀπὸ τὸν
 θάνατον· ὅθεν εἶπεν ὁ Σειράχ· „ Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωνῆν πικρὰν “· (Σειρ. λ'. 16.)
 ἐπειδὴ χωρίζει αὐτὴ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅς τις εἶναι ἡ ἀληθὴς ζωὴ· ὅθεν εἶπεν ὁ
 Θεοφόρος Μάξιμος· „ Μέχρι τότε τούτου (ἡτοὶ τοῦ Θεοῦ) καθεστήκαμεν ἐχθροὶ καὶ πολέ-
 „ μοι, καὶ πιστῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλάττωμεν, μέχρις οὗ πάθεισιν ἀτιμίας
 „ δουλεύειν βουλόμεθα “· (Κεφ. μ.α. τῆς Γ'. ἑκατοντὰδ. τῶν Θεολογικ.) Διὰ τοῦτο καλὰ
 εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Σοφὸν τὸ ἀπονεύειν εὐ μᾶλλον πειρᾶσθαι τὰ πάθη, καὶ
 „ εἰ ἐν φιλαίῃς ἔτι ταῖς ἐπιθυμίαις ὄρωτο συμβαίνοντα “· (Σελ. 1033. τῆς Πεντατεύχ.)

Ὡδὴ δ'. Ὁ Καθήμενος ἐν δόξῃ.

„ Ἰησοῦς ὁ ζωοδότης, προσλαβὼν ὄσος ἠγάπησεν, Ἐλαιῶν Ὅρος ἄ-
 „ ρεισι, καὶ τούτους εὐλόγησε, καὶ τοὺς πατέρας μεφέλη ἐποχού-
 „ μενος κόλπους ἔφθασεν, οὓς οὐδαμῶς καταλέλοιπεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Λυκάς δὲν φανερόν τι καθαρῶς ὅτι ἀπὸ τοῦ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνε-
 λήφθη ὁ Κύριος· διηλοῖ δὲ τοῦτο δι' ἄλλης λέξεως· εἶπε γάρ· „ Ἐξήγαγε δὲ (ὁ Κύριος)
 „ αὐτοὺς (τοὺς μαθητὰς) ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγη-
 „ σεν αὐτοὺς, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο
 „ εἰς τὸν Οὐρανόν “· (Λουκ. κδ'. 50.) Λέγων δὲ ὅτι ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἔξω εἰς Βηθανίαν,
 ἐφανέρωσε τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Χρυσοκέφαλος Μακάριος, ἐπειδὴ ἡ Βη-
 θανία πλησιάζει εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν. Εἰς δὲ τὰς Πράξεις καθαρῶς φανεροῦται τὸ
 ὄνομα τοῦ Ὅρους τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ἀναγκαίως συνάγεται ἢ ἀπὸ τοῦ Ὅρους ἐκείνου τοῦ
 Κυρίου ἢ Ἀνάληψις. Ἐπειδὴ γάρ ὁ ἴδιος Λουκάς λέγει ἐκεῖ περὶ τῶν Ἀποστόλων „ Τότε
 „ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ Ὅρους τῆ καλουμένου Ἐλαιῶνος “, (Πράξ. α'. 12.) διὰ
 τοῦτο ἀναγκαίως συμπεραίνεται ὅτι ἀπὸ τοῦ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν ἀνελήφθη ὁ Κύριος· ὅθεν
 μετὰ τὴν Ἀνάληψιν ἐκείνη ἐγύρισαν οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν εἰς Ἱερουσαλήμ.

Τούτων ἔτι εἰρημένων, λέγει ὁ Ὑμνογράφος· Ὁ ζωοδότης Ἰησοῦς ὁ γλυκύς καὶ πρᾶγμα
 καὶ ὄνομα, λαβὼν μαζίτου τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, τοὺς οἵους ἠγά-
 πησεν ἀπὸ καρδίας, καθὼς ὁ φιλόστοργος Πατὴρ ἀγαπᾷ τὰ φίλτατα τέκνα του, ἀνέβη
 ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ σηκῶσας τὰς ἀγίας τοῦ χεῖρας, εὐλόγησεν αὐτοὺς,
 καὶ οὕτω καθήμενος ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην, ἔφθασε μετὰ τοῦ ἰδίου προσλήμματος,
 ἕως εἰς τοὺς κόλπους τοὺς πατρικούς, ἀπὸ τοὺς οἵοιους δὲν ἐχωρίσθη, ἂν καὶ ἔγνων ἁι-
 θρωπος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν (Λόγω α'.)· „ Κατέβη
 „ δὲ εἶπον καὶ ἀνέβη, οὐ περιγράφων τὸν ἀκατάσχετον τόπον, οὐδὲ ἐν μέρει τὸν πανταχῶ
 „ κανονίζων, ἀλλὰ τῷ τῆς οἰκονομίας λόγῳ τὸν ἀκατάληπτον ἐφθάσθαι πιστεύων· οὔτε
 „ γὰρ κατελθὼν ἔλιπε τὸν Οὐρανόν, οὐδὲ ἀναβάς καὶ τῆς γῆς χωρισθεὶς, ἀφῆκεν ἡμᾶς·
 „ Οὐρανὸν γὰρ καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει Κύριος “· Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος·
 „ Ὡσπερ δὲ κατῆλθεν οὐ μεταβάς, ἀλλὰ συγκαταβάς, οὕτως ἐπανέρχεται πάλιν, οὐ τῇ
 „ Θεότητι μεταβαίνων, ἀλλ' ἐνθρονίζων ἄνω τὴν ἡμετέραν, ἣν ἀνέλαβε φύσιν “· (Λόγω α'. εἰς
 τὴν Ἀνάληψιν) Διὰ τί δὲ εὐλόγησε τὰς Μαθητὰς τοῦ ὁ Κύριος; Διὰ δύο αἰτία, ὡς λέγει
 ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος „ Εὐλόγησε δὲ τοὺς Μαθητὰς, τάχα μὲν καὶ δύναμιν φρουρὸν αὐτοῖς
 „ ἐντιθεὶς ἄχρι τῆς τοῦ Πνεύματος (ἰδοὺ τὸ ἐν), τάχα δὲ καὶ ἡμᾶς διδάσκων, ἐπειδὴν
 „ ἀποδημῶμεν, ταῖς εὐλογίαις τοὺς ὑφ' ἡμᾶς παρακατατίθεσθαι “ (ἰδὲ καὶ τὸ ἕτερον).

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Χρυσοκέφαλος Μακάριος λέγων· „ Ἐπάρας
 „ τὰς χεῖρας εὐλόγησε· χεῖρας τὰς κοσμοποιούς καὶ παντουργούς· χεῖρας, αἷς ἐπλάσθη-
 „ μεν πρότερον, καὶ δι' ὧν ὕστερα ἀνεπλάσθημεν· χεῖρας, αἷς ἠπλωσε φιλανθρωπῶς ἐπι-
 „ Σταυροῦ, καὶ Ἰουδαῖοι ἀπανθρώπως τῷ ξύλῳ προσήλωσαν· χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐλο-
 „ γίαν,

„ γίαν τὰς μηδέποτε ληγούσας τοῦ εὐλογεῖν ἡμᾶς· διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἐν τῷ εὐλογεῖν
 „ ἀνῆρχετο, οὐκ ἐν τῷ εὐλογῆσαι καὶ καταπαῦσαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὐλογεῖν αἰεὶ καὶ εὐλογι-
 „ μένους τοῦ Πατρὸς ἀπεργάζεσθαι· δεξιὰ γὰρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ δύναμις· διὸ καὶ ἀρχε-
 „ ται τοῦ εὐλογεῖν ἐν τῇ ἀναβάσει, καὶ δύναμιν ἐντιθέναί εἰς κατόρθωσιν τῆς ἐργασίας
 „ τῶν ἐντολῶν· καὶ τοῦ εὐλογεῖν οὐ παύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εὐλογεῖν ἀνελήφθη, καὶ ἐν
 „ τῷ ἀνέρχεσθαι ἐπευλόγει, ἵνα μένη διαπαντὸς εὐλογῶν τοὺς οἰκείους, καὶ τὴν ἀφθονον
 „ αὐτοῖς καὶ ἀόριστον χάριν δωρούμενος“. Ὅθεν ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐλογεῖν ἀνῆλθεν
 εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, διὰ τοῦτο πιθανῶς θέλουσι τινὲς ὅτι καὶ τῶρα ἐπὶ τοῦ θρόνου καθί-
 μενος τῆς Θεότητος, ἴσως ἔχει τυπωμένας τὰς παναγίας του χεῖρας ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς με-
 σχῆμα εὐλογίας, ἵνα πάντοτε εὐλογῇ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας· τὸ ὁποῖον τοῦτο φαίνε-
 ται ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων ὅτι φρονεῖ καὶ ὁ ρηθὴς Χρυσοκέφαλος.

Τροπάριον.

„ Κόσμος ὅλος ἐορτάζει ὄρατος καὶ ἀόρατος ἐν ἀγαλλιάσει· Ἄγ-
 „ γελοι σκιρτῶσι καὶ ἀμθρωποι, δοξολογοῦντες ἀπαύστως τῆμ' Ἀ-
 „ μάληψιμ τοῦ σαρκὶ ἐμωθέμετος ἡμῖμ ἀγαθότητι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁλος ὁ Κόσμος τόσον
 ὄρατος καὶ φαινόμενος, ὅσον καὶ ὁ ἀόρατος καὶ ἀφανὴς, ἐορτάζει σήμερον μετ' χαρὰν καὶ
 ἀγαλλίασιν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ ἀόρατῷ Κόσμῳ κατοικοῦντες Ἄγγελοι ἀπὸ τὴν χαράντων
 χορεύουσιν· ὁμοίως καὶ οἱ ἐν τῷ ὄρατῷ Κόσμῳ κατοικοῦντες ἄνθρωποι· οἱ μὲν Ἄγγελοι,
 διότι ἀπέλαβον καὶ αὐτοὶ τὴν χρεῖαν ὅπου εἶχον διὰ μέσου τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου·
 ἔφη γὰρ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν τῇ ξ΄. ἐρωταποκρίσει περὶ τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων·
 „ Ἐδέοντο καὶ αὐταὶ τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας“. οἱ δὲ ἄνθρωποι χορεύουσι,
 διότι βλέπουσι τὴν ἀνθρωπίνην αὐτῶν φύσιν, τὴν καταβάσαν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς
 γῆς διὰ τὴν παράβασιν, νὰ ἀναβαλέη σήμερον εἰς τὸν Οὐρανὸν, νὰ καθίζη εἰς τὰ δεξιὰ
 τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ νὰ προσκυνῆται ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως· ὅθεν διὰ τὰ αἴτια
 αὐτὰ καὶ Ἄγγελοι καὶ Ἄνθρωποι δοξολογοῦσιν ἀκαταπαύστως τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου,
 ὅς τις ἀπὸ μόνῃν τὴν ἀγαθότητά του ἐνώθη κατὰ σάρκα μετ' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ
 διαμέγει μετ' αὐτὴν ἀχώριστος εἰς αἰῶνα αἰῶνας.

Τροπάριον.

„ Λύσας κράτος τοῦ θανάτου ὡς ἀθάνατος Κύριος (1), τὴμ' ἀθα-
 „ ρασίαν πᾶσιμ ἐδώρισω, Φιλᾶμθρωπε, καὶ ἀμελήφθης ἐμ δόξῃ
 „ καθορώμτωμ Σε (2) τῶμ σεπτῶμ Μαθητῶμ, Ἰησοῦ παρτοδύμαμε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἰδέωμα τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης εἶναι νὰ ἀποθνήσκουν οἱ φίλοι ἕνας διὰ τὸν ἄλλον· ὅθεν
 ὁ Κύριος ἔλεγε· „ Μείζονα ταύτης ἀγάπῃν ἕδειξ ἔχει, ἵνα τις θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ
 „ τῶν φίλων αὐτοῦ“. (Ἰω. ιε'. 13.) Καὶ ὁ Δαβὶδ ἀφ' οὗ ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Υἱοῦ του
 μὲν κατὰ φύσιν, ἐχθρῶ δὲ κατὰ προαίρεσιν ὄντος Ἀβεσσαλώμ, ταῦτα μετὰ θρήνων ἔλεγεν·
 „ Υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ! Υἱέ μου, Υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ! τίς ὄψῃ τὸν θάνατόν μου ἀντί σου;
 „ ἐγώ

(1) Ἐν τοῖς χειρογράφοις οὕτω γράφεται· ἐν δὲ
 σοῖς τετυπωμένοις γράφεται „ Κύριε“.

(2) Οὕτω γράφεται ἐν τοῖς χειρογράφοις· ἐν δὲ
 τοῖς τετυπωμένοις γράφεται „ Καθορώντων Σου“.

„ ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, Ἀβισσαλώμ Υἱέ μου Υἱέ μου “! (β'. Βασιλ. ιή. 33.) Τοῦτο τὸ ἰδίωμα τῆς ἀγάπης ἐφύλαξε διὰ τῶν ἔργων ὁ Δεσπότης Χριστός· ἐπειδὴ γὰρ ἡμεῖς τὰ κατὰ τὴν δημιουργίαν τέκνα τοῦ ἐπέσαμεν εἰς τὸν θάνατον διὰ τὴν ἀμαρτίαν καὶ παράβασιν τοῦ Ἀδάμ, τούτου χάριν ὁ φιλοστόργωτος ἡμῶν Πατὴρ καὶ Κύριος δὲν μᾶς ἀφῆκε παντοτινὰ νὰ κυριευώμεθα ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ συμπονέσας τὴν συμφορὰν μας, ἔλαβε καθ' ἄνθρωπος θάνατον, καὶ θάνατον ἀτιμον καὶ σταυρικὸν διὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἰδικήν μας. καὶ οὕτω διὰ τῆς θανάτου ἐλύτρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν τυραννίαν τῆς θανάτου.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Θεῖος Μελωδός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· ὦ φιλανθρωπότατε Δέσποτα, Σὺ ἀποθανὼν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ σάρκα, ἔλυσας τὸ κράτος τοῦ θανάτου· μετὰ τὸ νὰ ἦσαι γὰρ ἀθάνατος κατὰ τὴν Θεότητα, δὲν ἐδύνητο ὁ θάνατος νὰ Σε κυριεύσῃ, καθὼς ἐκυρίευσεν τοὺς ἄλλους ψιλοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἐλύθη ὑπὸ Σοῦ τὸ κράτος καὶ ἡ τυραννία του· ὅθεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· „Ὁν ὁ Θεὸς ἀνέστησε, λύσας τὰς ἀδύνας τῆς θανάτου· καθότι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτῆ“. (Πράξ. β'. 24.) Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός ταῦτα· Ἄφ' ἧς Σὺ, φιλάνθρωπε, ἔλυσας τὴν τυραννίδα τοῦ θανάτου, ἐχάριτες εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀθανασίαν καὶ ζωὴν· πάντες γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσεβεῖς ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν καὶ νὰ ζωοποιηθοῦν, καὶ ἂν ἡ ἀνάστασις ἐκείνων εἶναι εἰς καταδίκην των. Ἀνασηθεῖς λοιπὸν Σὺ, Παντοδύναμε Ἰησοῦ, καὶ ἀπαθανατισθεῖς, ἀπαθανατίσας δὲ καὶ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀνελήφθης μετὰ δόξαν εἰς τὰς Οὐράνας ἐνώπιον τῶν ἁγίων Σου Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, οἱ τινες βλέποντές Σε ἀναλαμβανόμενον, ἐπληροφορήθησαν περὶ Σοῦ, καὶ οὕτως ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερσόλυμα χαίροντες.

Τροπάριον.

„Μακαρία ἡ κοιλία Σου, Παράμωμε, γέγομε· τὸν γὰρ τὴν κοιλίαν
 „ἄδου παραδόξως κερῶσαρτα ἀερμηνεύτως χωρῆσαι κατηξίωσαι·
 „ὄμ ἰκέτευε σῶσαι ἡμᾶς τοὺς ὑμνοῦμάς Σε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίζεται ■ Θεῖος Ὑμνογράφος ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λυκᾶν· ἱστορεῖ γὰρ αὐτὸς ὅτι μία Θεοφιλεστάτη γυνή, ἀκούουσα τὸν Κύριον νὰ διδάσκη τοὺς λαοὺς μετὰ τὴν οὐράνιον καὶ γλυκυτάτην διδασκαλίαν του, τόσον ἐθέληθη ἡ καρδιά της ἀπὸ τὰ χαριτωμένα του λόγια, ὥστε δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτόν της, ἀλλὰ ἐν τῷ Μεταξὺ τῆς διδασκαλίας ἐσήκωσε μίαν μεγάλην φωνὴν καὶ εἶπε· „Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασιτάσασά Σε, καὶ μαστοὶ ἧς ἐδήλασας“. ὁ δὲ Κύριος βεβαιῶν τὰ λόγια ταῦτα τῆς γυναικὸς, ἀπεκρίθη· „Μενοῦνε“ (ἦτοι ἀληθῶς εἶπας ὅτι εἶναι μακαρία ἡ κοιλία ὅπου μετὰ βίασασε (1)). Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρων ὁ Μελωδός, ἀποτείνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· ὦ Πανάμωμε, μακαρία καὶ εὐτυχὴς ἔγενεν ἡ κοιλία Σου· ἐπειδὴ Σὺ ἠξιώθης νὰ χωρέσης μέσα εἰς αὐτὴν ἐκεῖνον ὅπου ευκαίρως τὴν κοιλίαν τοῦ ἄδου· ἀερμηνεύτως δὲ τούτου ἐχώρεσας· ἐπειδὴ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ τοιοῦτον Μυστήριον. Πῶς γὰρ

(1) Ὅθεν καὶ ■ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος συγκρίνων τὴν γυναῖκα ταύτην μετὰ ἡμᾶς, οὕτω λέγει· „Εἰ γὰρ ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀνάγραφτος εὐ-
 „γνώμων γυνή, τῶν σωτηρίων τῆς Κυρίας λόγων προσ-
 „ολίγον ἀκούσασα, τῆ Μητρὶ τούτου τὸν μακα-
 „ρισμὸν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἐπάρασεν, καὶ ὑψώ-
 „σασα τὴν φωνὴν αὐτῆς ἐκ τοῦ ὄχλου, καὶ πρὸς
 „Χριστὸν εἰπούσα „Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασιτά-
 „σασά Σε, καὶ μαστοὶ ἧς ἐδήλασας· ἡμεῖς οἱ πάν-
 „τα τὰ ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς παρ' ἑαυτοῖς ἀνά-

„γραπτα ἔχοντες, καὶ μὴ τὰ ῥήματα μόνον, ἀλλὰ
 „καὶ θαύματα, καὶ τὰ παθήματα, καὶ τὴν δι' αὐ-
 „τῶν ἐκ νεκρῶν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐγερσιν, καὶ
 „ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν ἀναλήψιν, καὶ τὴν διὰ του-
 „τῶν ἐπιγγαλμῆτιν ἡμῖν ζωὴν ἀθάνατον καὶ σωτη-
 „ρίαν ἀμεταποίητον, πῶς οὐκ ἀνυμνήσομεν καὶ μα-
 „καρίσομεν ἀδιαλείπτως τὴν Μητέρα τοῦ Χορηγοῦ
 „τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς Δοσιῆρος τῆς ζωῆς“; (Λό-
 „γῳ β. εἰς τὰ Εἰσόδια, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐκ τοῦ καρ-
 „ποῦ τὸ δένδρον γινώσκειται).

ὁ ἀχάριτος τῷ παντὶ ἐδυνήθη νὰ χωρέσῃ μέσα εἰς κοιλίαν γυναικός; Τοῦτο εἶναι πάν-
τη ἀκατάληπτον καὶ ἀρρήτον ἀπὸ κάθε νοῦν καὶ λόγον τόσο τῶν Ἀγγέλων, ὅσον καὶ
τῶν ἀνθρώπων.

Σχῆμα δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων μεταχειριζόμενος ὁ Ποιητὴς εἶπεν· Ἡ κοιλία Σε ἐχώρησεν ἐκεῖ-
νον ὅπου εὐκαίρως τὴν κοιλίαν τοῦ Ἄδου μὲ τρόπον παράδοξον· κατελθὼν γὰρ εἰς αὐτὸν
ὁ Κύριος μετὰ τῆς Θεοῦποστάτου αὐτοῦ ψυχῆς, ἔδωσε τὸν Διάβολον, καὶ ἔτως ἠλευθέρωσε
τὰς ἐκεῖ κατεχομένας ψυχὰς τῶν Δικαίων, καὶ πάντων τῶν εἰς αὐτὸν πισυσάντων· ὅθεν
ἐπληρώθη τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον, „ Πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
„ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τότε
„ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ“; (Ματ. 13. 29.) Οἰκίαν δὲ ὀνομάζει τὸν Ἄδην, καὶ
ἰσχυρὸν τὸν Διάβολον. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ἰκεσίαν εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ παρακαλεῖ
αὐτὴν νὰ δέεται τοῦ Υἱοῦ της διὰ νὰ σώσῃ ἡμᾶς ὅπου ὑμνοῦμεν αὐτὴν τὴν τῶν τριούτων
καλῶν πρόξενον εἰς ἡμᾶς γενομένην· ὁ γὰρ πρὸς τὴν Μητέρα ὕμνος εἰς αὐτὸν διαβαίνει
τὸν Υἱὸν, καὶ οἰκείος εἰς ἐκείνον λογιζέται.

ᾠδὴ ε΄. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

„ Νεκρώσας τὸν θάνατον τῷ σῶ θανάτῳ, Κύριε, λαβὼν οὓς ἠγά-
„ πησας, ἀμῆλθες τοῦ Ἐλαιῶνος εἰς Ὄρος ἅγιον, καὶ κείθεμ ἀμέ-
„ δραμες, Χριστέ, πρὸς τὸν Σὸν Γερμῆτορα, μεφέλη ἐποχοῦμεμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εν τῇ Τροπαρίῳ τούτῳ εἰσάγει τὸν Κύριον ὁ Ὑμνογράφος ἰατρούοντα τὰ ὅμοια μὲ τὰ
ὅμοια· λέγει γὰρ πρὸς αὐτόν· Σὺ, Κύριε, ἐνέκρωσας πρῶτερον τὸν θάνατον ὅπου ἐθα-
νάτονε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἀμαρτίας· ἔχων γὰρ αὐτὸς ὡς κέντρον καὶ κοι-
τᾶρι τὴν ἀμαρτίαν, μὲ αὐτὴν ἐκεντούσε καὶ ἐθάνατονε τὸς ταλαιπώρους ἀνθρώπους ὅπου
ἔπραττον τὴν ἀμαρτίαν, καὶ οὕτως ἔστειλε τὰ μὲν σάματα αὐτῶν εἰς τὸν τάφον, τὰς
δὲ ψυχὰς τῶν εἰς τὸν Ἄδην. Ὅθεν τὸν θάνατον τοῦτον καὶ τὸν Ἄδην ὁμοῦ περιπαίζων ὁ
μακάριος Παῦλος ὡς ἠφανισμένους, καὶ ὡς καταπατημένους ὑποκάτω εἰς τοὺς πόδας τοῦ
Κυρίου, οὕτω γράφει· „ Πού σου θάνατε τὸ κέντρον; πού σου Ἄδη τὸ νῆκος; τὸ δὲ κέν-
„ τρον τοῦ θανάτου ἢ ἀμαρτία“. (ἀ. Κορ. 15. 55.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος
ἐνθουσιῶν ἀλαλάζει κατὰ τοῦ θανάτου καὶ Ἄδου τὸ ἐπινίκιον ἄσμα, μᾶλλον δὲ, κατὰ
τοῦ Διαβόλου τοῦ καὶ τὸν θάνατον καὶ τὸν Ἄδην εἰς ἡμᾶς προξενήσαντος· οὕτω γὰρ φη-
σί· „ Καὶ τίς ὁ πρέπων αὐτῷ (τῷ Διαβόλῳ) παρ ἡμῶν ἐπιτάφιος; Πού σου θάνατε τὸ
„ κέντρον; πού σου Ἄδη τὸ νῆκος; τῷ Σταυρῷ βέβλησαι· τῷ Ζωοποιῷ τεθανάτωσαι· ἀ-
„ πνους εἶ, νεκρὸς, ἀκίνητος, ἀνενέργητος, καί, εἰ τὸ σχῆμα σώζεις ὄφως, ἐν ὕψει στη-
„ λιτευόμενος“ (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Μὲ τί δὲ ἐνέκρωσας τὸν θάνατον, Κύριε; Μὲ τὸν ἰδικόν σου ἀναμάρτητον θάνατον· ἐ-
πειδὴ γὰρ ὁ θάνατος ἐθάνατονε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς ἀμαρτωλοὺς μὲ τὸ κέντρον
τῆς ἀμαρτίας, Σε δὲ ἀναμάρτητον ὄντα ἐθάνάτωσε, διὰ τοῦτο ἐνίκηθη αὐτὸς ὑπὸ σου,
καὶ διὰ τὸν ἀδικόν θάνατον ὅπου ἐπροξένισεν εἰς Σε, ἐθανάτωθη μᾶλλον αὐτός. Ἐπι-
φέρει δὲ ὁ Μελωδὸς· Ἀφ' οὗ Σὺ, Κύριε, ἐθανάτωσας τὸν θάνατον, ἐπῆρες ἐκείνους ὅπου
ἠγάπησας, ἠγουν τοὺς Ἁγίους σου Ἀποστόλους· „ Καθώς, ἔλεγεν ὁ Γλυκὺς Ἰησὺς, ἠγά-
„ πησέ με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ ἠγάπησα ὑμᾶς“· (Ἰω. 15. 9.) καὶ οὕτω μᾶζι μὲ αὐτοὺς ἀ-
νέβης εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀνελήφθης εἰς τὸν ἰδικόν σου Πατέρα μετὰ
δόξης ἐπάνω εἰς φατεινὴν νεφέλην καθήμενος.

Τροπάριον.

„ Ξέμη Σου ἢ Γέμμησις, Ξέμη Σου ἢ Ἀμάστασις, Ξέμη καὶ Φρικτή
 „ Σου, Ζωοδότα, ἢ ἐκ τῶ Ὄρους Θεία Ἀνάληψις, ἢμ ἔξεικορίζωμ
 „ Ἡλίου, τέθριππος ἀμήρχετο, ἀμυμῶν Σε φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ξέμον λέγεται ἓνα πρᾶγμα παράδοξον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔξω τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ διὰ τῆτο ξενίζει τὸν νοῦν ἐκείνων ὅπου τὸ ἀκούουσιν· οὕτως ὁ Σολομὼν ξένην γεῦσιν ἀνέμασε τὴν ὀρυγομήτραν ὅπου ἔπεσε μέσα εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν· „ Ξένην γεῦσιν τροφὴν ἵτοίμασας ὀρυγομήτραν“· (Σοφ. 15'. 2.) οὕτω ξένον θάνατον ὀνομάζει τὸν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ καταποντισμῶν τῶν Αἰγυπτίων, ὡς μὴ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως γεγόμενον· „ Καὶ ὁ μὲν Λαὸς σου παράδοξον ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι δὲ (οἱ Αἰγύπτιοι) ξένον θάνατον εὐράσι“· (Σοφ. 19'. 5.) Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον καὶ λέγει· Ὁ φύσει Ζωοδότα Χριστέ, παράδοξος μὲν καὶ ὑπερφυσικὴ ἐστάθη ἢ ἐκ τῆς Παρθένου ἄσπορος καὶ ἀφθορος γέννησίς σου· παράδοξος καὶ ὑπερφυσικὴ ἐστάθη ἢ ἐκ τοῦ τάφου ἀνάστασίς σου· παράδοξος καὶ φρίκης ἀξία ἐστάθη ἢ ἐκ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν γενομένη σήμερον Θεία Σου ἀνάληψις· εἰς τὸν Θεὸν γὰρ τὸν τῶν παραδόξων καὶ ξένων ἔργων Ποιητὴν πρέπουσι τὰ ξένα καὶ παράδοξα θαύματα. Ταύτην δὲ τὴν φρικτὴν Σου ἀνάληψιν ἐπροεικόνιζεν ὁ Προφήτης Ἡλίας, ὁ ὁποῖος ἀνέβη μετὰ ἄμαξαν πυρίνην, καὶ μετὰ τέσσαρα ἄλογα πύρινα, ὅχι ὁμῶς εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀλλὰ ὡς εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀνυμνῶν Σε τὸν φιλάμθρωπον Κύριον διὰ τῆς τοιαύτης του ἀναβάσεως· „ Καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς, καὶ διέστειλαν ἀναμέσον ἀμφοτέρων, καὶ ἀνελήφθη Ἡλίου ἐν συσσεισμῶ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“· (δ'. Βασιλ. β'. 11.)

Ἐφη δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „ Σὺ δὲ μοι λοιπὸν, ἀγαπιτέ, τῆς λέξεως τὴν ἀκρίβειαν σκόπησον, καὶ μὴ σε διαλάβῃ συλλαβῆς Γραφικῆς περιουσία καὶ δύναμις· μὴδὲ τῇ τῆς λέξεως παραδρομῇ τῶ Δεσπότη τὸν οἰκέτην νομίσης ἰσότημα· οὐ γὰρ εἰς Οὐρανὸν Ἡλίας ἀνέρχεται, οὐδὲ διαδραμῶν τὸ στερέωμα, τοῖς ἐκεῖσε χωρίοις αὐλίζεται· ἀλλ' ἀκουσον τί φησὶν ὁ ἀνάγων· „ Ἐν δὲ τῶ ἀνάγειν Κύριον τὸν Ἡλίαν ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“· ἰδὲ μικρὰ λέξις ἔστησε τὸν Ἡλίαν πρὸς τὰ ἀνω φερόμενον· ἀρκεῖ γὰρ τῶ Προφήτη τιμηθῆναι τῶ τύπῳ· πρὸ γὰρ τοῦ Δεσπότη τὸν οἰκέτην Οὐρανὸς οὐχ ὑποδέχεται· οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰμὴ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῶ Οὐρανῶ· ἐτρέπετο γὰρ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχῇ διὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων Ποιητὴν ὁ Οὐρανός· οὕτω μὲν οὖν τοῖς περὶ τὸν Ἐνώχ καὶ Ἡλίαν ὁ Θεὸς ἀγαθῇ ἐλπίδι εὐφρανε τοὺς ἀνθρώπους, δι' ὧν ἀνθρώποις οὐσι τὸν τοῦ αἵρος δρόμον ἱππύλατον ἠπλώσε“· (Δόγ. β'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Καὶ ὁ Θεὸς Ἐπιφάνιος· „ Καὶ ἀνελήφθη Ἡλίας ἐν συσσεισμῶ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν· τὸ δὲ, Ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀμφίβολον ἔχει τὴν ἔννοιαν· τὸ δὲ, εἰς τὸν Οὐρανόν, τρανῆν δείκνυσι τὴν ἀλήθειαν“· Καὶ ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος· „ Ἡλίας μὲν γὰρ ὡς εἰς Οὐρανόν· ὡσανεὶ γὰρ ἐδόκει εἰς Οὐρανὸν ἀναφέρεσθαι· ὁ δὲ Σωτὴρ εἰς τὸν Οὐρανὸν αὐτὸν πρόδρομος πάντων ἀνελήλυθε μετὰ τῆς ἀγίας σαρκὸς αὐτοῦ, ἐφανισθῆναι τῶ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ σύνεδρον αὐτὴν ἀποδείξει τῶ Πατρὶ“· (Ἐρμην. εἰς τὸ κδ'. τῆ Λουκᾶ). Παιῖαι δὲ ἀρεταὶ τὸν Ἡλίαν ἀνῆρπασαν; Ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἰσάγγελος παρθεσία, κατὰ τὸν ἅγιον Νεῖλον λέγοντα· „ Προσευχὴ τὸν Ἡλίαν θεϊκῇ ἀξίᾳ ἐτίμησεν· . . . ὅς τις πάσις ἀσκήσεως ἀρχηγὸς γενόμενος, πρῶτος ἡμῖν τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἰσάγγelon ἀγαμίαν ὑπέδειξε, δι' ἣν περ καὶ πυρίνῳ ἄρματι ἠρπάγη“· Ποῦ δὲ τὰρᾶ εἶναι ὁ Ἡλίας; Ὁ μὲν ρηθεὶς Νεῖλος καὶ ὁ Πτωχοπρόδρομος θέλουσι νὰ εὑρίσκηται εἰς τὸν αἰθέρα, ὅς τις εἶναι ἀνώτερος μὲν τῶ αἵρος, κατώτερος δὲ τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει νὰ εὑρίσκηται εἰς τὸν ἐπίγειον Παράδεισον. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης μέγας Γρηγόριος·

„ Ὡς-

„ Ὡς περ δὲ ἀναστάσεις πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως πολλαὶ γέγονασι (ἑπτὰ διηλ.),
 „ οὕτω καὶ πολλαὶ ἀναλήψεις πρὸ τῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως· καὶ Ἰερεμίαν γὰρ τὸν Προφήτην
 „ ἀνέλαβε πνεῦμα, καὶ τὸν Ἀββακούμ Ἄγγελος (1)· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ὁ Ἥλιος
 „ ἄρματι πυρὸς ἀναληφθεὶς ἀναγέγραπται· ἀλλ' οὐδ' οὗτος ὑπέβη τὴν περίγειον λῆξιν,
 „ ἀλλ' οἷόν τις μετάθεσις ἦν ἢ ἐκάστου τούτων ἀναλήψις, ἀπὸ γῆς αἴρουσα καὶ τῶν πε-
 „ ρὶ γῆν οὐκ ἐξάγουσα· καθάπερ καὶ οἱ ἀναστάντες ἐκεῖνοι πάλιν εἰς γῆν ὑπέστρεψαν,
 „ τελευτήσαντες ἅπαντες “ (Λόγ. ἀ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„ Ὅρωσιν ἐφ' ἐγγυμτο τοῖς Ἀποστόλοις Ἄγγελοι· Ἄνδρες Γαλι-
 „ λαῖοι, τί θαυμάζετε τῇ Ἀναλήψει τῆ Ζωοδότου Χριστοῦ; ἔτος ἔξει
 „ πάλιν ἐπὶ γῆς κρῖναι Κόσμον ἅπαντα ὡς Κριτικὸς δικαιοτάτος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων·
 „ Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο πα-
 „ ρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ, οἳ καὶ εἶπον· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε
 „ ἐμβλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν,
 „ οὕτως ἐλεύσεται ὁν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν “ (Πράξ. ἀ.
 10.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι οἱ δύο Ἄγγελοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐφάνησαν ἐν τῇ Ἀνα-
 λήψει εἰς εἶδος ἀνδρῶν εἰδεδυμένων μὲ λαμπρὸν φόρεμα, αὐτοὶ ἔλεγον εἰς τοὺς Ἀποστό-
 λους ὅπου ἀτενίζον (ἦτοι μὲ ὄμμα προσεκτικὸν ἔβλεπον εἰς τὸν Οὐρανόν). Ὡ Ἄνδρες
 Γαλιλαῖοι, τί ἀπορεῖτε καὶ θαυμάζετε διὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ; αὐτὸς
 θελεῖ ἔλθῃ πάλιν εἰς τὴν γῆν ἐν τῇ δευτέρᾳ του παρουσίᾳ μὲ τὸ ἴδιον αὐτὸ σῶμα ὅπου
 ἀνελήθη διὰ νὰ κρίνῃ ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ διὰ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν καθένα κατὰ τὰ
 ἔργα του, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ.

Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶναι, διὰ τί ὁ μὲν Ἡσαΐας ὀνομάζει τὴν Γαλιλαίαν τῶν Ἐθνῶν·
 „ Γῆ Ζαβουλῶν, καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, ὁδὸν θαλάσσης (κατοικοῦντες διηλ.) πέραν τοῦ Ἰορ-
 „ δάνου, Γαλιλαία τῶν Ἐθνῶν “· (Ἠσ. 9. 1.) οἳ δὲ Ἀπόστολοι ὁ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας
 „ ὁ ἀδελφὸς του, ὁμοίως ὁ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς του ἐκατοίκουν εἰς τὸν τόπον
 τῶν Ἐθνικῶν; λέγει γὰρ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „ Ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν παρά τὴν
 „ θαλάσσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀν-
 „ δρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ “· (Ματθ. 8. 18.) καὶ πάλιν· „ Καὶ πρὸς ἐκεῖθεν εἶδεν
 „ ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ “·
 (Αὐτόθ. 21.)

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ ἡ Γαλιλαία ἐκατοικεῖτο πρότερον
 ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ μάλιστα ἀπὸ Τυρίους, ἐπειδὴ ὁ Βασιλεὺς Σολομὼν ἐχάρισεν εἰ-
 κοσι πόλεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Χιράμ Βασιλέα Τύρου τὸν Ἐθνικόν,
 ὡς τοῦτο διηλοῦται ἐν κεφ. 9. τῆς γ'. τῶν Βασιλειῶν· „ Τότε, φησὶν, ἔδωκεν ὁ Βασι-
 „ λεὺς τῶ Χιράμ εἴκοσι πόλεις ἐν τῇ γῇ τῇ Γαλιλαίᾳ “· φαίνεται δὲ εἰς τὸ πρῶτον κεφ.
 τῆς Ἰουδίθ ὅτι ἦτον καὶ ἄνω Γαλιλαία· εἰ δὲ ἦτον ἄνω, φανερόν ὅτι ἦτον καὶ κάτω,
 ἀφ' ἧς καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα· Γαλιλαία γὰρ κατακυλιστὴ ἐρμηνεύεται· ὕστερον δὲ ἐκατοι-
 κήθη ἡ Γαλιλαία καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους· ὅθεν καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου οἱ περισ-
 σότεροι, εἰς αὐτὴν ἐκατοίκουν· διὸ καὶ Γαλιλαῖοι ἐπονομάζονται. Ἀλλὰ καὶ ἡ Κυρίου
 σύλληψις καὶ ἀνατροφή καὶ διδασκαλία ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐγένετο· καθότι ἡ Ναζαρέτ ἐν
 τῇ

(1) Πρόσθετε ἐνταῦθα καὶ τὸν Ἐνώχ· περὶ τού-
 του γὰρ γέγραπται· „ Καὶ εὗρεσθησεν Ἐνώχ τῷ
 „ Θεῷ καὶ οὐχ εὕρισκετο, ὅτι μετέδωκεν αὐτὸν ὁ

„ Θεός “· (Γεν. 6. 24.) ἐν δὲ τῇ νῦν σωζομένῃ Ἐ-
 „ βραϊκῇ γράφεται· „ Διότι ἀπέλαβεν αὐτὸν ὁ Θεός “·

τῆ κάτω Γαλιλαία περιέχεται καὶ ἡ Κανὰ, ἀφ' ἧς ἦτον ὁ Καναϊτὴς Σίμων καὶ ὁ Ναθαναὴλ καὶ ἡ Βηθσαϊδᾶ, ἀφ' ἧς ὁ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος ἐκατάγοντο. Φοινίκην δὲ τὴν Γαλιλαίαν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουσαν καὶ Συρίαν καὶ Ἰουδαίαν· καὶ ὅρα εἰς τὰ Ἰουδαϊκά τοῦ Ἀλεξάνδρου σελ. ρή. Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· „Γαλιλαίαν δὲ τῶν Ἐθνῶν καλεῖ (ὁ Ἡσαΐας δηλ.), ὡς καὶ ἀλλοφύλων συνοικούντων τοῖς Ἰουδαίοις· διὰ τοῦτο ἐν σκότει πορευομένους καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου καὶ χάρᾳ οἰκοῦντας ὀνομάζει τοὺς τῆς χάρᾳ ἐκείνης οἰκήτορας, καὶ τοῦ Θεοῦ φωτὸς ὑπισχνεῖται τὴν αἴγλην.

Γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ ῥητορικὸς Μακαρίου τοῦ Χρυσοκεφάλου κάλαμος πανηγυρίζοντος εἰς τὴν ἑορτήν· „Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; ἀναμιμνήσκουσι τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς Προφήτης σὺν ἐγγήγερται τῷ Ἰσραὴλ, ἀλλ' οἱ παμφαεῖς λαμπτήρες ἐξανέτειλαν τῆ ὑπ' Οὐρανόν, ὅπως καὶ τὴν ἰδιωτείαν ἦν εἶχον ἐκεῖνοι, καὶ τὴν σοφίαν ἣν ἐλάμβανον καταμαθόντες, σπουδαιότεροι περὶ τὰ προσταχθέντα γίνονται· ὅπως ἐξ ἀδοξούντων περίβλεπτοι, καὶ ἐξ ἀσήμων ἐπιφανεῖς κατέστησαν ἐπιγνόντες, ἔργοις τὴν εὐεργεσίαν ἀμείψονται, καὶ συμμετριάζωσι μὲν φιλοστόργως τοῖς εὐτελεσίν, ἀντέχονται δὲ μακροθύμως τῶν ἀσθενῶν, καὶ παρηγοῶσι τὰς ὀλιγοφύχους, καὶ πρὸς ἅπαντας χρηστεύονται, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονέοντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, οἱ πένιτες καὶ ἐκ πενήτων, οἱ εὐτελεῖς καὶ ἐξ εὐτελῶν, οἱ ἀποκεκαλυμμένοι καὶ πεφωτισμένοι τῆ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὃν ἐθεάσασθε σταυρούμενον· ὃν ἐώρακατε ἀνιστάμενον· ὃν βλέπετε νῦν ἀναλαμβάνομενον, οὗτος ἐλεύσεται πάλιν κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν· οὗτος ἤξει πάλιν, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν· ἀνελαμβάνετο γὰρ ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Κύριος ἐπορεύετο· ἀνεφέρετο ὡς βροτὸς, καὶ ὡς Θεὸς ἀνῆρχετο· ὡς Βασιλεὺς μετ' εὐφημίας ἀνέβη ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἀχειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν· ἐπήρθη, ἐπορεύθη, διεπλήρωσε τοὺς Οὐρανοὺς ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ εἰσῆλθεν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· ὅθεν ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Οὐκ εἰς χειροποιήτα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν“.

Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· „Ἀτενίζοντες, φησὶν, ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ· οὐχ ἀπλῶς ὀρώντες, ἀλλ' ἀτενίζοντες· σύντονον ὄμμα πρὸς τὸ παντέφορον ἐστήριζον ὄμμα· οὐ τοσῶτον δὲ, οἶμαι, τὸ βλέμμα, ὅσον ἐρευνη κατέτεινον τὸ φρόνημα, τίποτε ἄρα, ἐννοοῦντες, τὸ ξένον τοῦτο θεῶν; αἰθεροβάτης ἡμῶν μετὰ σαρκὸς ὁ Διδάσκαλος; λαμπρὰν ὑπὸ πόδας ταυύσας ἔχει νεφέλην; φέρει τὴν φέρουσαν γῆθεν φερόμενος; ἄρα χωρὶς σώματος πρὸς τὰς ἀσωμάτους Δυνάμεις φοιτᾷ, ἢ μετὰ σαρκός; Ταύτας αὐτῶν τὰς ἐννοίας ὡς Θεὸς ἀναληφθεὶς ἐγνωκώς, Ἀγγέλων πέμπει δυάδα τῶν ζητουμένων διδάσκαλον, οἱ καὶ παρεστῶτες αὐτοῖς αὐτίκα φθέγγονται λέγοντες· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν Οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανόν οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν· οὕτως ἐλεύσεται, ὡς ἀνερχόμενον εἶδετε· οὐκ ἀποτίθεται, φησὶν, ὡς ὑμεῖς, ἐν ᾧ ὑπάρχετε σώματι· οὐ γὰρ εἰς χρῆσιν ἔλαβεν, ἀλλ' εἰς ἀπέραντον κτήσιν τὴν σάρκα· οὐ πρὸς καιρὸν σεσωμάτωται, ἀλλ' εἰς αἰὶν λοιπὸν ὡς οἶδε σεσάρκωται· οὐκ ἄλλως ἀνείληπται, ἐτέρως δὲ παρέσεται· ἔτις ἐλεύσεται. Ὡτῶ πῶς; Ὡς ἐκ Μαρίας γεγέννηται· ὡς μεθ' ὑμῶν συνανέστραπται“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ δὲ αἷτια ἐφάνησαν οἱ δύο Ἀγγελοὶ εἰς τὰς Ἀποστόλους, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· ἓνα μὲν, διὰ τὴν παρηγορήσασθαι αὐτοὺς λυπημένους ὄντας διὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ Διδασκάλου τῶν· εἰπόντες γὰρ ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ πάλιν ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, ἐπαρηγόρησαν τὴν λύπην τῶν· „Ἠλθήσατε, φησὶν, ὅτι ἀνελήφθη, ἀλλὰ μικεὶ ἀλγεῖτε, καὶ γὰρ ἐλεύσεται πάλιν“· καὶ ἄλλο, διότι μὲ τὸ νὰ ἦναι τὸ διάστημα τοῦ Οὐρανοῦ πάμπολυ καὶ ὑψηλότατον, καὶ ἡ ὄψις τῶν Ἀποστόλων δὲν ἐδύνατο νὰ διαπεράσῃ αὐτό, καὶ νὰ ἰδῇ πού ἀναληφθεὶς ἀπεκατεστάθη, διὰ τοῦτο ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀγγελοὶ διδάσκοντες τὴν εἰς τὸν Οὐρανὸν ἄνοδον καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ Διδασκάλου, καὶ πληροφοροῦντες αὐτούς· „Ἴνα μὴ νομίσωσιν ὅτι ὡς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνέβη, ὡς ἡ Ἡλίας, ἀλλ' ὅτι εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνέβη, διὰ τὸτο φασίν“ Ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν

„ Οὐρανόν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἀπλῶς τοῦτο προσέθικαν “. (Λόγῳ εἰς τὴν Ἀνάληψιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Καὶ ὅτε Σταυροῦ μείαν “).

Τροπάριον.

„ Παρθέμον φυλάξας Σε μετὰ τὸν τόκον ἄφθορον, ἄμεισι Χριστὸς
 „ πρὸς τὸν Πατέρα, Θεογεμμητόρ, ὃν οὐ κατέλιπερ, εἰ καὶ σάρκα
 „ εἴληφεν ἐκ Σοῦ ἔμμουρ τε καὶ ἔμφυχον διὰ ἔλεος ἄφατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μεγάλο μὲν θαῦμα εἶναι τὸ νὰ συλλάβῃ ἡ πάναγνος Μαριάμ Παρθέμος οὐσα χω-
 ρίς φθορὰν καὶ πείραν ἀνδρός, ἐπειδὴ τοιοῦτον θαῦμα δὲν ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ αἰῶνος·
 μεγαλύτερον ὅμως θαῦμα εἶναι τὸ νὰ γεννησῇ ἡ αὐτὴ βρέφος ἔχον τὸν ὄγκον τοῦ σώ-
 ματος καὶ τῶν τοῦ σώματος μελῶν καὶ μερῶν, ὡς εἶπεν Ἰωάννης ἡ Γεωμέτρης ἐν τῇ ἐορ-
 τῇ τῆς Εὐαγγελισμῆ· „ Τὸ μὲν γὰρ μήπω παχυθέντα τὸν Λόγον, ἀφράστως μὲν, ἀσεί-
 „ στως δὲ τὰ νυμφικὰ εἰσελθεῖν κλείδρα καὶ σάρκα λαβεῖν, θαυμαστὸν μὲν καὶ οὐ κα-
 „ ταληπτόν· οὐπω δὲ τοσοῦτον, ὅσον μετὰ τοῦ πάχους ὄλου καὶ τοῦ προσλήμματος ἐ-
 „ ξελθόντα, τὴν πύλιν ἐσφραγισμένην ἀπολιπεῖν, ὡσπερ ἂν εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν διελθῶν
 „ ἦν “. καθότι εἰς τοῦτο τὸ θαῦμα περισσότεροι νόμοι τῆς φύσεως διαλύονται παρὰ εἰς
 ἐκείνο. Διὰ τῆτο καὶ ὁ Θεοπέσιος Ὑμνογράφος, ἀφείς τὸ θαῦμα τῆς ἀσπύρου συλλήψεως
 τῆς Θεοτόκου, περὶ τοῦ θαύματος τῆς ἀφθόρου γεννήσεως αὐτῆς ἀναφέρει ἐνταῦθα, καὶ
 λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὃς τις Σὲ ἐφύλαξε, Θεοτόκε,
 μετὰ τὴν γέννησίν σου ἀφθόρον, ἀφ' ἧ ἐτέλειώσεν ὅλην τὴν ἐνσαρκόν σου οἰκονομίαν, ἀνέβη
 σήμερον εἰς τὸν ἀναρχόν σου Πατέρα, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ ἔλαβεν ἀπὸ Σὲ σάρκα μὲ ψυ-
 χὴν καὶ νοῦν διὰ ἔλεος ἀνεκδιήγητον, δὲν ἀφήκεν ὅμως αὐτόν· καὶ ἐν τοῖς κάτω γὰρ εὐ-
 ρισκόμενος καθὸ ἄνθρωπος, δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὰ ἄνω καθὸ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνω ἦτον
 καὶ κάτω ὡς Θεὸς ἀπερίγραπτος καὶ ἀπεριόριστος. Ανατρεπτικὸν δὲ εἶναι τὸ Τροπάριον
 τοῦτο πολλῶν αἰρετικῶν, τοῦ Ἀρείου, ὃς τις ἔλεγεν ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀνέλαβε ψυχὴν
 ἀνθρωπίνην, ἀντὶ δὲ τῆς ψυχῆς ἐνήργει ὁ Θεὸς Λόγος· τοῦ Ἀπολιναρίου, ὃς τις ἐφλυά-
 ρει ὅτι δὲν εἶχε νῦν ὁ Κύριος, ἀλλ' ἀντὶ νοδὸς ἐνήργει ἡ Θεότης· καὶ τῶν Ἀντιδοκομαριανι-
 τῶν, οἳ τινες ἐβλασφήμουν ὅτι μετὰ τὸν ἀφθόρον τόκον συνεμίγη ἡ Θεοτόκος μετὰ τῆς Ἰωσήφ.

Ὡδὴ 4'. Τὴν θείαν ταύτην.

„ Ραμάτωσαμ ἡμῖν ἄνωθεν μεφέλαι εὐφροσύνην αἰάμιον· Χριστὸς
 „ μεφέλη γὰρ ὡς Χερουβὶμ ἐποχοῦμεμος, πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέ-
 „ ρα ἄμεισι σήμερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν λέγοντα με' ὀλίγην
 παραλλαγὴν· „ Εὐφρανθήτω ὁ Οὐρανὸς ἀνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ραμάτωσαν δικαιοσύνην “
 (Ἠσαΐ. μέ. 8.). Μεταχειριζόμενος λοιπὸν τὸ σχῆμμα τῆς ρητορικῆς συστοιχίας ὁμῆ καὶ
 Προσωποποιίας, λέγει οὕτως ὁ Ὑμνογράφος· Ἄς ράνου εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἀνωθεν ἀτμο-
 σφαῖραν τῆς ἀέρος αἱ αἰσθηταὶ νεφέλαι εὐφροσύνην παντοτινὴν, ἐπειδὴ ἡ Δεσπότης Χριστὸς
 εἰς τὴν σημερινὴν του Ἀνάληψιν ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς νεφέλην φωτεινὴν, ὡς ἐπάνω εἰς Χε-
 ρουβὶμ, καὶ οὕτως ἐνδόξως ἀνέβη πρὸς τὸν ἰδικόν του Πατέρα· τὴσιν γὰρ πολλὴν καὶ
 ὑπερβολικὴν εὐφροσύνην ἐπροξένησεν ἡ Ἀνάληψις τῆς Κυρίου, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ ἀναίσθη-
 τοι νεφέλαι πρέπει νὰ εὐφρανθοῦν, καὶ νὰ εὐφρανθῶν ὅχι μὲ πρόσκαιρον εὐφροσύνην, ἀλλ'
 λα

λά μὲ παντοτινή· καθὼς γὰρ ὁ Κύριος ἔχει νὰ διαμένῃ εἰς τὰς Οὐρανοὺς αἰωνίως (ἐπειδὴ τῆς ἐν Οὐρανοῖς Βασιλείας αὐτῆ οὐκ ἔσται τέλος), οὕτω καὶ αἱ νεφέλαι εὐφραίνονται τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Τῶ ἐπὶ ὧμων Χερουβίμ“, κατὰ τὴν πρώτην Ὠδὴν τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς παρουσίας ἐορτῆς.

Τροπάριον.

„Σαρκὸς Φαρεῖς ὁμοιώματι, τὰ πρῶν διεστῶτα συμήγαγες εἰς ἔμ,
 „Φιλάμθρωπε, καὶ ἀμελήθης ὀρώπτω Σε (1) τῶν Μαθητῶν,
 „Οἰκτίρμον, πρὸς τὰ οὐράμια.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον λέγοντα· „Ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν πέμφας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας“. (Ῥωμ. ἡ. 3.) Ὁμοίωμα δὲ σαρκὸς ὀνομάζει καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Μελωδὸς τὴν ἀληθινὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος· ὀνόμασε δὲ ταύτην οὕτω, διότι ἡ Θεοῦπόστατος σὰρξ τοῦ Κυρίου ἦτον ὁμοία μὲν μὲ τὰς σάρκας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῶν ἁμαρτωλῶν, δὲν εἶχεν ὅμως καὶ ἁμαρτίας, καθὼς ἐκεῖναι· πάσης γὰρ ἁμαρτίας ἦτον ἀνωτέρα καὶ προπατορικῆς καὶ προαιρετικῆς· ὁθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ Ἰουλιανοῦ 1ῆ. Βιβλίῳ (ἦτοι Λόγῳ)· „Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἦν ἁμαρτίας σῶμα, ἀλλ' ὁμοίωμα σαρκὸς ἁμαρτίας· τὰ μὲν γὰρ φυσικὰ πάθη παραδεξάμενος πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν ἐνανθρωπήσεως, τὰ ἀπὸ κακίας πάθη, ὅσα τὸ καθαρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν καταρρυπαίνει, ὡς ἀνάξια τῆς ἀχράντου Θεότητος ἀπάσατο“ (παρὰ τῷ Οἰκουμενίῳ). Καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἣν γράφει τοῖς ἐν Σαζόπολει, τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει. Ὁ ἱερὸς λοιπὸν Ἱερογράφος, ἀποτεῖναι τὸν λόγον πρὸς τὸν Κύριον, οὕτω φησὶν· „Ὁ φιλανθρωπότετε Ἰησὺ, Σὺ φανείς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφεῖς μὲ ὁμοίωμα· ἦτοι μὲ φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἠνώσας διὰ τῆς ἐνσάρκου Σου οἰκονομίας τὰ πρότερον ὄντα κεχωρισμένα· ἦτοι τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ Ἰουδαίους, τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ οὕτως ἀφ' οὗ ἠνώσας αὐτὰ, ἀμελήθης εἰς τὰ οὐράνια βλεπόντων τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων Σου· „Βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Λουκ. Πράξ. α. 9.)· λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Ὁρώντων τῶν Μαθητῶν ἀνοψάθη, δείξας ὅτι καὶ οἱ ὑπακούσαντες αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι πρὸς Θεὸν ἀνοψώθησονται“ (Λόγ. β'. εἰς τὴν Ἀνάληψ.).

Τροπάριον.

„Τί ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια σαρκὸς τοῦ ἐρωθέτος παχύτητι; Ἅγιοι
 „Ἄγγελοι Χριστοῦ ὀρώπτες ἐφθέγγομτο. Πάθους τιμίου θεία
 „Φέρομτα σύμβολα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται εἰς τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν· „Τίς οὗτος ὁ παραγεγόμενος ἐξ Ἐδώμ; ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσὸρ; οὗτος ἄρατος ἐν στολῇ βίβα (ἢ παρ' ἄλλοις βοᾶ) μετὰ ἰσχύος· ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου. Διὰ τίσου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια,
 „τια,

(1) Ἐν ἄλλοις „Ὁρώντων Σου“.

„ τια καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ, πλήρη καταπεπατημένης; Ληνὸν
 „ ἐπάτησα μονώτατος, καὶ τῶν Ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ· καὶ κατεπάτησα αὐ-
 „ τοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς εἰς γῆν, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς
 „ τὴν γῆν“ (Ἡσ. ἔγ. 1.). Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυραν ἡ Ἱερὸς οὗτος Ὑμνογράφος, λέγει ὅτι
 „ οἱ Ἅγιοι Ἄγγελοι, βλέποντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναλαμβάνομενον εἰς τὸν
 „ Οὐρανὸν, καὶ φέροντα εἰς τὸ πανάγιον σῶμά του τὰ σημεῖα τοῦ τιμίου πάθους του: ἦ-
 „ τοι τὰς πληγὰς τῶν ἡλῶν ἐν ταῖς ἀχράντοις αὐτοῦ χερσὶ καὶ ποσὶ, καὶ τὴν πληγὴν τῆς
 „ πλευρᾶς, τὴν ὁποίαν ἔλαβε μετ' τὴν λόγχην ὑπὸ τοῦ στρατιώτου, ταῦτα βλέποντες,
 „ ἔλεγον ἀποροῦντες καὶ θαυμάζοντες· διὰ τί εἶναι ἐρυθρὰ (ἦτοι κόκκινα) τὰ ἱμάτια
 „ τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅς τις ἄυλος ὢν καὶ ἄσαρκος καθ' Θεός, ἠνάσθη καθ' ἑνωσιν ὑποστα-
 „ τικὴν μετ' τὴν παχύτητα τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός; Ἀκατάληπτον τοῦτο εἰς ἡμᾶς καὶ ἀκα-
 „ τανόητον.

Τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαίου φέρει καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα καὶ λέ-
 „ γει· „ Κἂν θαυμάζωσι λέγοντες (οἱ Ἄγγελοι δηλ.) κατὰ τὴν Ἡσαίου δραματουργίαν·
 „ Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ καὶ τῶν γηίνων; ἢ πῶς ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια τοῦ
 „ ἀνάιμου καὶ ἄσωμάτου, πῆς ληνοβάτου καὶ πλήρη ληνὸν πατήσαντος; προβαλοῦ τὸ αἶ-
 „ ραῖον τῆς στολῆς τοῦ πεπονθότος σώματος, τῷ πάθει καλλωπισθέντος, καὶ τῇ Θεότη-
 „ τι λαμπρωθέντος, ἧς οὐδὲν ἑρασιμιώτερον οὐδὲ ἀραιότερον“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ
 „ τοῦ Θεολόγου σχολαστικῆς Νικήτας, οὕτω λέγει· „ Μετ' τὰ σημάδια τοῦ πάθους ἀναβαί-
 „ νων ὁ Κύριος εἰς τὰ οὐράνια, ἐπροξένει εἰς τὰς ἀνω Δυνάμεις ἕνα θαῦμα παράδοξον
 „ καὶ ἀσυνείδιστον· ὅθεν οἱ Ἄγγελοι βλέποντες τὸν Κύριον ἀναβαίνοντα, ἐθαύμαζον διὰ
 „ τοῦτο καὶ ἀπορητικῶς ἔλεγον· Ποῖος ἦναι τοῦτος ὅπου ἔρχεται ἀπὸ Ἐδῶμ (ἦτοι ἀ-
 „ πὸ τὰ γῆινα), καὶ τοῦ ὁποίου τῶν φορεμάτων τὸ κοκκινάδι εἶναι ἀπὸ Βοσῶρ; (τὰ δὲ
 „ Βοσῶρ σαρκὸς ἐρμηνεύεται· ὁ δὲ Βαρῆνος λέγει ὅτι τὸ Βοσῶρ ἀπὸ κόκκου, ταῦτόν εἰ-
 „ πὲν ἀπὸ κοκκίου βεβαμμένον ἐστὶν ἱμάτιον) Ὡστε στολὴ καὶ φόρεμα τοῦ Κυρίου
 „ εἶναι ἢ ἀνθρωπότης αὐτοῦ· ἐρύθημα δὲ καὶ κοκκινάδι αὐτῆς εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ πα-
 „ ναγίου αἵματος, τὸ ὁποῖον ἐρρέυσεν ἀπὸ τὴν ἀχραντον πλευρᾶν, καὶ ἀπὸ τὰς ἀγίας
 „ χεῖρας καὶ πόδας του· ἐκαλλωπίσθη δὲ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου μετ' τὸ πάθος καὶ μετ' τὸ
 „ χρῶμα τοῦ παναγίου αἵματος· διὰ τοῦτο ἡ Ἡσαίας ἐπιφέρει „ Ὡραῖος ἐν στολῇ“ (ἦ-
 „ τοι ἐν τῷ ἱματίῳ τῆς ἀνθρωπότητος). (1)

*Ἐπει-

(1) Σημειώμεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα αἰτία, διὰ
 τὰ ἑποῖα ἔλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὸ ἀχραντον σῶμά
 του τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης, καὶ δὲν
 ἰσπερυσιν αὐτὰς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ ἀφῆκεν
 αὐτὰς ἀνοικτάς. Πρῶτον λοιπὸν ἀφῆκεν αὐτὰς ἀνοι-
 κτάς διὰ καλλωπισμὸν περισσώτερον καὶ ἀραιότητα
 καὶ δόξαν τοῦ σώματός του· ὅθεν γράφει ὁ Θεσσα-
 λονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν τοῦτο τὸ
 ῥαῖον παραδειγμα· „ Καθὼς ἐκεῖνοι ὅπου οἰκοδομῶ-
 „ σιν οἶκον, καὶ ἀφίνουσι θύρας καὶ παράθυρα εἰς
 „ αὐτὸν, φαίνονται μὲν ὅτι διαφθείρουσι τοὺς τοί-
 „ χους τοῦ οἴκου, τῇ δὲ ἀληθείᾳ καλλωπίζουσι τὸν
 „ οἶκον ἐκεῖνον, καὶ φωτεινὸν αὐτὸν κατασκευάζουσι,
 „ διότι ἐμβαίνειν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὰς θύρας
 „ καὶ τὰ παράθυρα, φωτίζει ὅλον τὸν οἶκον, καὶ
 „ λαμπρὸν αὐτὸν δείκνυσι· τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ ἀ-
 „ φθαρτον σῶμα τοῦ Κυρίου, ἔχον τὰς τρύπας τῶν
 „ ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης, φαίνεται μὲν ὡς ἐλλιπέ-
 „ ς καὶ ἐφθαρμένον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐνδοξώτερον ἐστὶ καὶ
 „ λαμπρότερον· ἐπειδὴ διὰ μέσου τῶν τρυπῶν ἐκεῖ-
 „ νων ὡς διὰ παραθυρίων λαμβάνει εἰς τὸν ἑαυ-
 „ τόν του τὸ φῶς τῆς καθ' ὑπόστασιν αὐτῷ ἠγαμέ-
 „ ρνης Θεότητος πλουσιώτατον καὶ λαμπρότατον, καὶ
 „ τρώπον τινὰ πέντε ὀλοφάτους ἡλίου πηγάζει ἐξ

„ ἐκείνων, καὶ οὕτω πενταπλασιάζει τὸ ἰδικόν του
 „ φῶς καὶ τὴν δόξαν“.

Δεύτερον, ἀφῆκεν ἀνοικτάς τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν
 καὶ τῆς λόγχης διὰ τὴν ἠπλαφήση αὐτὰς ἡ Ὁμαῖας,
 καὶ ἐκ τῆς ἠπλαφήσεως διολογήσῃ τὸν ἀναστάντα,
 ὅτι Θεὸς ἐστὶ καὶ ἀνθρωπὸς, καὶ τὴν ἀνάστασιν
 τούτου βεβαίαν ἀπέδειξεν τῷ Κόσμῳ. Τρίτον, ἀφῆ-
 „ κεν ἀνοικτάς τὰς τρύπας διὰ τὴν παραστήσῃ τῶν ὑ-
 „ περβάλλουσιν καὶ ἀρρήτων ἀγάπην ὅπου εἰδείξεν εἰς
 „ ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅς τις ὄχι μόνον δι' ἡμᾶς προσηλώθη
 „ ἐν τῷ Σταυρῷ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, καὶ ἐ-
 „ ν τῷ Σταυρῷ εἰς τὴν πλευρᾶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀ-
 „ νάστασιν ἔχει ἐν τῷ σώματι του τὰ σημεῖα τῶν
 „ πληγῶν· καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐπαισχύνεται, ἀλλὰ φαί-
 „ νεται ὅτι καὶ καυχᾶται δι' αὐτὰ· ὅθεν ἂν τὸν ἑρω-
 „ τήσῃ τις μετ' τὸν Ζαχαρίαν „ Τί αἱ πληγαὶ αὐ-
 „ τῶν ἀνεμῶν τῶν χειρῶν σου;“ Δέλει ἀποκριθῆναι
 „ Ἄς ἐπληγῆν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου“ (Ζαχ.
 „ 13. 6.).

Τέταρτον, ἀφῆκε τὰς τρύπας ἀνοικτάς διὰ
 καταφυγῶμεν εἰς αὐτὰς ἐν καιρῷ πειρασμοῦ, καὶ
 νὰ σκεπαζώμεθα· καὶ καθὼς ὅταν ἡ περιστέρα διώ-
 „ κεται ἀπὸ τὸ γεράκι εἰς ἄλλον τόπον δὲν κατα-
 „ φεύγει, παρὰ εἰς τὴν τρύπαν καὶ φωλεάν της, καὶ
 ἔχει

Ἐπειτα ὁ Προφήτης εἰσάγει τὸν Χριστὸν νὰ ἀποκρίνεται ταῦτα: „ Ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου “· δικαιοσύνην δὲ τὸ Εὐαγγελικὸν ὀνομάζει κήρυγμα· ἵπειδὴ αὐτὸ ἐδικαίωσε τὴν ὑπ' Οὐρανόν. Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Χριστὸς, πάλιν ἐρωτῶσιν αὐτὸν οἱ Ἄγγελοι καὶ λέγουν· διὰ τί εἶναι κόκκινα τὰ φορέματά Σου, καὶ τὰ ἐνδύματά Σου εἶναι κοκκινισμένα ὡς ἀπὸ χρώμα λινοῦ πατημένης; κοκκινισμένη γὰρ ἐφαίνετο ἡ σὰρκα τοῦ Κυρίου καὶ χρωματισμένη ὡς ἀπὸ νέου κρασί· ἡ δὲ Χριστὸς πάλιν ἀποκρίνεται πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας Ἄγγελους· Ἐγὼ ἐπάτησα μόνος λιπὸν, καὶ κἀνένας ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς δὲν ἦτον μαζίμου· ἦτοι κἀνένας δὲν ἐσυμπολέμησε μὲ ἐμὲ, ὅταν ἐγὼ ἐπάσχω, ἀλλὰ μόνος ἐπάτησα τὴν τοῦ Διαβόλου δύναμιν ὡς λιπὸν σταφυλίων, καὶ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους συνέθλασα. Ταύτας δὲ τὰς παρα τοῦ Ἡσαίου ἀναφερομένας ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις δραματούργιαν ἀνόμασεν ὁ Θεολόγος, ὅχι διὰ τὴν ψευδῆ αὐτῶν πλασματολογίαν ἔτω λέγων αὐτὴν (τοιαῦτα γὰρ ψευδῆ καὶ ἐπίπλαστα εἶναι τὰ δράματα), ἀλλὰ διὰ τὸν προσωπικὸν καὶ κατ' ἐρωταποκρίσιν σχηματισμὸν τοῦ συγγραφικοῦ λόγου· ἄλλοι μὲν γὰρ ἀπὸ τοὺς Ἄγγελους εἰσάγονται ἐρωτῶντες, ἄλλοι δὲ ἐρωτῶμενοι. Ἐάν λοιπὸν (λέγει ὁ Θεολόγος) ἐρωτῶσιν οἱ Ἄγγελοι, ποῖος εἶναι οὗτος ὁ ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν γῆν; ἢ πῶς εἶναι κόκκινα τὰ φορέματα τοῦ σώματος καὶ αἷμα μὴ ἔχοντος καθ' Θεοῦ; εἰάν, λέγω, ταῦτα σὲ ἐρωτῶσι, προβαλοῦ (ἦγουν ἀποκρίθητι) ὅτι ὡραία εἶναι ἡ στολὴ τοῦ Κυρίου· ἦτοι τὸ παθὸν αὐτοῦ σῶμα τόσον διὰ τὸ πάθος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδοξάσθη, ὅσον καὶ διὰ τὴν Θεότητα ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐλαμπρύνθη· τῆς γὰρ Θεότητος κἀνένα ἄλλο δὲν εὐρίσκεται ὡραιότερον.

Ἐφη δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Ὁρᾷς πανήγυριν Οὐράνιον; ὁρᾷς θάμβος ὑπερουράνιον; ἀλλήλαις αἱ Δυνάμεις μυσταγωγῆσι, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συναλλάσσεται· ἐξεπλάγησαν οἱ ἐν τῇ γῆ διὰ τὴν Θεότητα καὶ ἔλεγον· Τίς ἐστὶν οὗτος, ὅτι καὶ ἡ θάλασσα καὶ οἱ ἄνεμοι ὑπακούουσιν αὐτῷ; κατεπλάγησαν οἱ ἐν Οὐρανῷ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἔκραζον· Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδώμ καὶ τῶν γηίνων; πῶς ἐθέσσε τὸ πρόσλημμα; πῶς ἐλάμπρυνε τὴν νικηφόρον σάρκα; καὶ πῶς ὑψώσεν εἰς Οὐρανοὺς τὸ γῆινον σῶμα; πῶς ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρικοῦ θρόνου τὴν φύσιν ἐκάθισε τὴν ἔκπτωτον; ὦ βάρους πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! Καὶ ὁ Θεοδώριτος δὲ ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω λόγιον τοῦ Ἡσαίου οὕτω φησί· „ Σχηματίζει τὸν λόγον εἰς ἐρώτησιν ὁ Προφήτης, μνησθε δὲ, ὡς οἶμαι, τὴν εἰς Οὐρανοὺς ἀνοδὸν τοῦ Δεσπότη, ἧς καὶ τὸ ψαλμικὸν μέμνηται σχῆμα· καὶ γὰρ ἐκεῖ ὁμοίως ἐρωτῶσιν τινες· Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; οὐκ ἐπειδὴ ἠγνοῦν αἱ ἐπουράνιοι Δυνάμεις τὸν ἀνιόντα, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ἡμᾶς ἀκριβέστερον ἐκπαιδεύουσαι τοῦ ἀναληφθέντος τὴν φύσιν· ἔτω καὶ ἐνταῦθα πυνθάνονται τινες· Τίς ἔστος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδώμ; „ Ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην “ τοῖς θαυμάζουσιν αὐτοῦ τὸ κάλλος ταύτην δέδωκε τὴν ἀπόκρίσιν· ἐγὼ, φησί, διδάξω ὑμᾶς τῆς δικαίως γινομένης σωτηρίας τὸν τρόπον. Στολὴν δὲ αὐτοῦ καὶ ἰμάτιον τὴν ἀνθρωπότητα προσαγορεύει· λιπὸν δὲ ὁ

„ 50-

ἐκεῖ διασώζεται· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ διώκεται ἀπὸ τὸ νοητὸν γεράκι τὸν Διαβόλον εἰς ἄλλο δὲν καταφεύγει παρα εἰς τὰς τρύπας τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου, καὶ ἐκεῖ σκεπασομένη, διασώζεται ἀπὸ τὸν θάνατον· ὅταν ἐν τῷ Ἄσματι εἰσάγεται ὁ Νυμφίος λέγων πρὸς τὴν Νύμφην· „ Σὺ περισπεράμου ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας “· (Ἄσμ. β'. 14.) ὅπου πέτρα μὲν νοεῖται ὁ Χριστὸς, σκέπη δὲ τούτου εἶναι αἱ τρύπαι τῶν πηγῶν.

Πέμπτον, ἀφῆκε τὰς τρύπας ἀνοικτάς διὰ νὰ ἰδοῦν αὐτάς οἱ Ἰουδαῖοι ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ζαχαρίαν καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην „ Ὄφονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν “· (Ζαχ. 1β'. 10. Ἰωάν. 19. 37.) καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει γέγραπται „ Καὶ ὄφεται αὐτὸν πᾶς

ὄφθαλμός, καὶ οἱ τινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν “· (Ἀποκαλ. α'. 7.) Καὶ ἀφίνα νὰ λέγω ὅτι καὶ ὁ Προφήτης Μωϋσῆς εἰς τὴν ὀπὴν τῆς πέτρας σκεπασθεῖς (ἦτοι εἰς τὴν ἀνωγμένην τρύπαν τῆς πέτρας· ἦτοι τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου) ἤξιώθη νὰ ἰδῇ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια, εἴτε τοὺς λόγους τῆς δημιουργίας, εἴτε τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας· „ Ἦσωση, φησὶν, εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας “· (Ἐξοδ. λγ'. 22.)

Ἀρὰ γε καὶ μετὰ τὴν κρίσιν ἔχει νὰ φυλάττῃ ὁ Κύριος εἰς τὸ σῶμά του ἀνοικτάς τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης; Ἀποκρίνεται Νικόλαος ὁ Καβασίτης ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τῶν πέντε περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς· „ Ναι, ἔχει νὰ τὰς ἀφήσῃ ἀνοικτάς διὰ νὰ δείχῃ εἰς αἰῶνας αἰῶνων πόσον ἡγάπησεν τοὺς ἀνθρώπους “·

„νομάζει τὴν πολεμίων κατάλυσιν· καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς ληνοῖς ἅπαντες οἱ βότρυες ἀπο-
 „θλίβονται, οὕτω καὶ τὸν Διάβολον καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν φάλαγγα παντελῶς ἡ Δε-
 „σπότις κατέλυσε. Διδάσκει τοῖνυν τοὺς ἐρομένους ὅπερ μαθεῖν ἠβουλήθησαν“.

Τροπάριον.

„ Ὑμνοῦμεν, Κόρη, τὴν Σύλληψιν, ὑμῶν Σου τὴν ἄρρητον Γέ-
 „μνησιν, δι' ἧς ἐρρύσθημεν καταφθορᾶς καὶ κακώσεως καὶ ζοφε-
 „ρᾶς τοῦ Ἄδου, ἀγμὴ, καθεύξεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὑμνος εἶναι ὄχι μόνον ἢ διὰ λόγου καὶ στόματος δοξολογία, ἀλλὰ καὶ ἢ διὰ τοῦ νοῦς θεωρία καὶ μνήμη, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν Ἰωάννην· ὅθεν ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος λέγων ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὑμνοῦμεν, ὡς Παρθένε, τὴν ἰδικήν Σου ἀσπύρον σύλληψιν, ὑμνοῦμεν καὶ τὴν ἰδικήν Σου ἄρρητον καὶ ἀφθόρον γέννησιν, ὕμνον ἐννοεῖ ὄχι μόνον τὴν διὰ λόγου καὶ στόματος δοξολογίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τοῦ νοῦς θεωρίαν καὶ μνήμην τῶν τοιούτων Μυστηρίων· ἐπεὶ διὰ μέσου αὐτῶν τῶν δύο, τῆς ἐκ Παρθένου, λέγω, ἀσπύρου συλλήψεως καὶ τῆς ἀφθόρου γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν καταφθορᾶν καὶ κακώσιν καὶ τὴν σκοτεινὴν τοῦ Ἄδου φυλακὴν. Καὶ κακώσιν μὲν ὀνομάζει τὰς ἐν τῇ ζωῇ ἀκολουθοῦσας εἰς ἡμᾶς κακοπαθείας καὶ θλίψεις· καταφθορᾶν δὲ τὴν μετὰ θάνατον ἀκολουθοῦσαν ἐν τῷ τάφῳ διάλυσιν τῶν σαρκῶν καὶ ὀστέων τῶν σωματῶν μας· ζοφεράν δὲ καθεύξιν τοῦ Ἄδου τὴν ἐν τῷ Ἄδῳ φυλακὴν τῶν ψυχῶν μας· ὥστε διὰ τῆς συλλήψεως καὶ γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ εὐεργετήθημεν καὶ ἐν τῷ θανάτῳ καὶ ἐν τῷ Ἄδῳ, καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, καὶ προσκαιρῶς καὶ αἰωνίως. Ἄρρητον δὲ εἶπε τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου· διότι εἶναι ἀκατάληπτος ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ἡ Κυρία Θεοτόκος ἐγέννησε τὸν Θεὸν Λόγον· „Τίς γὰρ δυνάμει θάρ-
 „ρῶν λογικῆς ἀποδείξεως (εἶναι λόγια τοῦ Θεοφόρου Μαξίμου) ἐξειπεῖν δύναται, πῶς
 „Θεοῦ Λόγου γίνεται σύλληψις; πῶς γέννησις σαρκὸς ἀνευ σπορᾶς; πῶς γέννησις ἀνευ
 „φθορᾶς; πῶς Μήτηρ ἢ μετὰ τόκον διαμείνασα Παρθένος;“ (Κεφ. ιγ'. τῆς Γ'. ἑκατον-
 τὰδ. τῶν Θεολογικῶν).

Ὠδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

„ Φωτεινὴ Σε φῶς ὑπάρχοντα ὑπέλαβε μεφέλη, Κύριε, ἀπὸ τῆς
 „ γῆς ὑπὲρ μου ἀραλαμβαρόμερον, καὶ ἐπουράμιοι δῆμοι ἡμεσάμ
 „ σὺν Ἀποστόλοις λέγομετες· Ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· ἐκεῖ γὰρ γράφεται
 „ Βλεπόντων αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων), ἐπὶ ἦρθη (ὁ Κύριος), καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν
 „ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν“ (Πράξ. α'. 9.). Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος
 „ πρὸς τὸν Κύριον, λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἡ φωτεινὴ νεφέλη Σε ὑπέλαβεν·
 „ ἦτοι Σε ἐσήκωσε ὑποκάτωθεν. Καὶ διὰ τί φωτεινὴ; Διότι καὶ Σὺ φῶς ὑπάρχεις, μάλ-
 „λον δὲ, φῶς αὐτοφυῆς καὶ φωτὸς πηγὴ καὶ πάντων τῶν φῶτων Ποιητὴς, τόσοι τῶν αἰσθη-
 „ τῶν, ἡλίου, λέγω, καὶ σελήνης καὶ ἀστρῶν, ὅσον καὶ τῶν νοητῶν, τῶν Ἀγγέλων καὶ
 „ τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον „ Δεύτερον φῶς Ἄγγελος, καὶ τρί-
 „ τον φῶς ἀνθρώπος“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Πότε δὲ ἡ φωτεινὴ νεφέλη Σε ἐσήκω-
 „ σεν; Ὅταν Σὺ ἀνελήφθης ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν ἔξω ἀπὸ κάθε νοῦν καὶ διά-
 „ ροιαν·

νοιαν· οὐδεὶς γὰρ δύναται ἐννοῆσαι τίνι τρόπῳ ἔγινεν ἡ ἀναλήψις Σου. Ὅταν δὲ ἡ φωνὴ νῆ νεφέλῃ Σε ἐσήκωσεν ἀπὸ τῆν γῆν, τότε καὶ οἱ ἐπουράνιοι δῆμοι τῶν Ἀγγέλων, καὶ οἱ κάτωθεν ὄντες Ἀπόστολοι ὕμνησαν καὶ ἐδόξασάν Σε λέγοντες· Σὺ εἶσαι εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας καθὼ Θεός· εἰ γὰρ καὶ ἄνθρωπος ἦσουν ἀληθινὸς καὶ ἀναλαμβανόμενος, ἀλλὰ ἦσουν ἐνταυτῶ καὶ Θεὸς ἀληθῆς. Τὸ δὲ „ Εὐλογητὸς εἶ “ εἶναι λόγιον χαρακτηριστικὸν τῆς Ζ'. Ωδῆς. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „ Ἀσωμεν πάντες λαοὶ τῶ ἐπὶ ὧμων Χερουβίμ “ ἐν τῇ πρώτῃ Ωδῇ τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως.

Τροπάριον.

„ Χεῖρας ἅπαρτες γηθόμενοι κροτήσωμεν τῇ Ἀναλήψει Χριστοῦ,
 „ καὶ ἀλαλάξωμεν Ἀνάβη ὁ Κύριος ἐν Φωνῇ σάλπιγγος, καὶ ἐκά-
 „ θισεν ἐκ δεξιῶν ὡς σύμβροτος τοῦ Πατρὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν μς'. Ψαλμῷ „ Πάντα τὰ Ἔθνη κροτήσατε χεῖρας· ἀλαλάξατε τῶ Θεῷ „ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως“. Τοῦτο λοιπὸν ἐρανισθεὶς ὁ ἱερεὺς Ἰωσήφ, παρακινεῖ ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους λαοὺς εἰς τὸ νὰ χαίρουν καὶ νὰ κροτοῦσι τὰς χεῖρας των· ὅταν γὰρ ἡ χαρὰ ἦναι ὑπερβολικὴ ἐν τῇ καρδίᾳ, τότε κἀμνει τὸν χαίροντα καὶ νὰ κροτῇ τὰς χεῖρας, καὶ νὰ ἀλαλάξῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ χορεύῃ, ἐκχεομένης τρόπου τινὰ τῆς χαρᾶς ἀπὸ τὴν καρδίαν εἰς τὰ ἔξω μέλη τοῦ σώματος, καὶ δι' ἐκείνων φαινομένης· ὅθεν κατὰ τὸν Ζυγαδινὸν ὁ κρότος καὶ τὸ κτύπημα τῶν χειρῶν εἶναι σημεῖον ὑπερβολικῆς χαρᾶς· διὸ καὶ ἀπὸ τὸ σημεῖον φανερώνει ἐδῶ ὁ Δαβὶδ τὸ σημαίνον· ἦτοι τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς. Ὅσον κροτήσωμεν, λέγει, ὅλοι οἱ πιστοὶ τὰ χεῖρά μας χαίροντες καὶ εὐφραίνόμενοι διὰ τὴν ἔνδοξον Ἀναλήψιν τοῦ Κυρίου. Κροτήσωμεν δὲ αὐτάς, πράττοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καὶ ἐργαζόμενοι τὰς ἀρετάς· ἐπειδὴ ἡ χεὶρ τὴν πρᾶξιν καὶ τὸ ἔργον διλοῖ· καθότι καθε πρᾶξις καὶ ἔργον ὡς ἐπιτοπλεῖστον διὰ τῶν χειρῶν ἐνεργεῖται· ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος εἶπεν. „ Προστάζει ὁ Δαβὶδ ὅχι νὰ κτυποῦμεν τὰς χεῖρας αἰσθητῶς καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ „ νὰ χαίρωμεν ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς“. Καὶ ἄλλος δὲ ἐξηγητὴς παρὰ τῇ Σεργῆ τοῦ Νικήτα λέγει· „ Τὸ „ Κροτήσατε χεῖρας“ ἀντὶ τοῦ πρᾶξεις ἀγαθὰς ἐπιτηδεύσατε, καὶ „ ἀρεταῖς ἀρετὰς συνάψαντες κρότον ποιήσατε, τουτέστι συμφωνίαν τῶν πρακτικῶν δυνάμεων ἀποτελέσατε“. Ὅσον κροτήσωμεν δὲ τὰς χεῖρας φωνάζοντες τὸν ἐπινίκιον ὕμνον εἰς τὸν ἀναληφθέντα νικητὴν Χριστὸν, καὶ λέγοντες ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ· „ Ὁ Κύριος ἀνάβη εἰς „ τοὺς Οὐρανοὺς με φωνῇ σάλπιγγος, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὰ δεξιά τῶ Πατρὸς, ὡς σύμβρο- „ νος τούτου καὶ ὁμοούσιος καθὼ Θεός“. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Βοᾶ ἔμφανεστάτα „ ψάλλον Δαβὶδ ὁ Θεόπνευστος“ ἐν τῇ πρώτῃ Ωδῇ τοῦ Κανόνος τούτου, ὅπου θέλεις εὖρη ἐρμηνεύμενον τὸ „ Ἀνάβη ὁ Θεός ἐν ἀλαλαγμῶ“.

Τροπάριον.

„ Ψάλλωμ πάλαι Μωϋσῆς ὁ μέγας ἔκραζε· Προσκυμνοῦσά τωσαμ (1)
 „ ἀμεινομένη Χριστῶ οὐράνιοι Ἀγγελοι ὡς τοῦ πατρὸς Βασιλεῖ·
 „ ὧ κρουγάζομεν· Ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεός εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ Ἐνισχυσά τωσαμ“, ἐν τοῖς χειρογράφοι δηλαδύ.

ἠΰθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς, πῶς διὰ τῆς ἀναλήψεώς του ἐζωοποίησεν ὁ Κύριος τὰς ἀνθρώπους; Ἐπειδὴ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐστειλὲν ἐκεῖθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτοῦ ἐζωοποίησε τὰς ἀνθρώπους ὅπου ἐδέχθησαν αὐτό· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „ Ἡ σὰρξ „ οὐκ ὠφελεῖ οὐδὲν· τὸ Πνεῦμα ἐστὶ τὸ ζωοποιῶν “ (Ἰω. 5'. 36.) καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ λέγει· „ Εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς (τοὺς νεκροὺς) τὸ Πνεῦμα, καὶ ἔζησαν “ (Ἰελ. ζ'. 10.). Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἄννα προφητεύουσα τῆν εἰς Οὐρανὸς ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐκεῖθεν τοῦ Πνεύματος ἀποστολὴν, ἔλεγεν· „ Κύριος ἀνέβη εἰς Οὐρανοὺς καὶ βρόντησε “ (ἀ. Βασιλ. β'. 10.) βροντὴ δὲ ἦτον ἡ βιαία ἐκείνη καὶ ζωοποιὸς πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἣτις ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν αἶον, εἰς τὸν ὅποιον ἦτον συνηγμένοι οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς. Ὅλα λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω εἶναι θαύματα παράδοξα· εἶναι τέρατα ξηνηχουστα· εἶναι θαυμάσια ἐκπληκτικώτατα, τὰ ὅποια δὲν ἔγιναν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, οὔτε θέλουν γένη εἰς ὅλον τὸν μέλλοντα αἰῶνα.

Ὡδὴ ἡ. Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

„ Ὄφθησαμ οἱ μόες Ἀποστόλοις ἐν τῇ Ἀναλήψει καὶ ἐφθέγγομεν· Τί ἐρατερίζομετε ἴστασθε θαμβούμενοι; Οὗτος ὁ ἀμερχόμενος εἰς τὰ Οὐράνια ἐλεύσεται καὶ πάλιν τοῦ κρῖναι τοὺς ἐν γῆ ἀνθρώπους, Κριτῆς ὑπάρχων μόμος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι ὁμοιον σχεδὸν μὲ τὸ ἐν τῇ πέμπτῃ Ὡδῇ ἐκεῖνο τὸ λέγον „ Ὁρῶσιν ἐφθέγγοντο τοῖς Ἀποστόλοις Ἄγγελοι “· ὅθεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἐκεῖνου ὄρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τούτου· τὰ δύο δὲ εἶναι παρμένα ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τῶν Πράξεων „ Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν Οὐρανὸν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδὲ ἄνδρες δύο παρρηστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ ἢ καὶ εἶπον· „ Ἄνδρες Γαλαταῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν Οὐρανὸν; οὗτος ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανὸν “ (Πράξ. ἀ. 10.) Λέγει λοιπὸν ἡ Μελωδός· Οἱ Ἄγγελοι, οἵτινες εἶναι νόες γυμνοὶ ἀπὸ σώματα, ἐφάνηκαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ Ἀναλήψει τοῦ Κυρίου καὶ ἔλεγον εἰς αὐτούς· Τί στέκεσθε μὲ θαμβος καὶ ἐκπληξιν; καὶ τί βλέπετε μὲ προσοχὴν καὶ ὄμμα ἀκλινὲς εἰς τὸν ἀναληφθέντα; οὗτος ὅπου ἀναβαίνει σήμερον εἰς τὰ οὐράνια, αὐτὸς πάλιν θέλει ἔλθῃ εἰς τὴν συντέλειαν τοῦ Κόσμου διὰ νὰ κρίνῃ τοὺς ἢ γῆ ἀνθρώπους· ἐπειδὴ αὐτὸς μόνος εἶναι Κριτῆς τοῦ Κόσμου, καθὼς ἄνθρωπος διπλαδὴ· „ Ὁ γὰρ Πατὴρ, φησὶ, κρίνει ἕδνα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ “ (Ἰω. 5. 12.) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Οὕτως ἐλεύσεται πάλιν ἐξ Οὐρανοῦ πάντων ἁρῶντων· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος προεῖπεν· Ὁ Δανιὴλ πρότερον ἐώρακεν· „ Εἶδον γὰρ, φησὶν, ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ δὲ Κύριος, „ Ὁφονται, φησὶ, πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς τὸν Υἱὸν τῆ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ “ (Λόγ. ἀ. εἰς τὴν Ἀνάλ. οὐ ἡ ἀρχὴ Ἐώραξον Ἰουδαῖοι).

Τροπάριον.

„ Δῶμεν τῷ Θεῷ μεγαλοσύνην· αἰρέσεως συμφωνία ἀλαλάξωμεν· ἄσωμεν, χορευσωμεν χεῖράς τε κροτήσωμεν· ἀμέβη ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς Οὐρανοὺς ἀπὸ γῆς, Ἀγγέλων, Ἀρχαγγέλων ὑμμούρω των· τοῦ ὡς Δεσπότην καὶ Ποιητὴν τῶν ὅλων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὴν ὑπόθεσιν ἔχει τὸ παρὸν Τροπάριον, καθὼς τοιαύτην εἶχε καὶ τὸ „Χεῖ-
 „ρας ἀπαντες γηθόμενοι κροτήσωμεν“, τὸ ἐν τῇ ἐβδόμῃ Ὠδῇ τῆ παρόντος Κανόνος. Λέγει
 λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Ὑμνογράφος· Ἡμεῖς οἱ ἀπὸ Χριστοῦ ὀνομαζόμενοι Χριστιανοὶ, καὶ τῷ Χρι-
 στῷ ὀρθοδόξως πιστεύοντες ἅς δάσωμεν μεγαλωσύνην (ἦτοι δόξαν) εἰς αὐτὸν, ὡς εἰς
 Θεὸν ἀληθινόν. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἡ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ λβ΄ κεφάλαιου τοῦ Δευτερονομίου,
 ὅπου προστάζει ὁ Μωϋσῆς τοὺς Ἰσραηλίτας λέγων· „Δότε μεγαλωσύνην τῷ Θεῷ ἡμῶν“.
 Ἀς ἀλαλάζωμεν, λέγει, μὲ συμφωνίαν ἡνέσεως ἅς ψάλλωμεν, καὶ ἅς χορεύσωμεν πνευ-
 ματικῶς ἅς κροτήσωμεν καὶ τὰς χεῖρας τὰς πρακτικὰς διηλαθῆ, πράττοντες τὰς ἐντολὰς
 τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἀρετὰς ἐργαζόμενοι· ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἀνελήθη ἀπὸ τῆν γῆν εἰς τοὺς
 Οὐρανοὺς, οἱ δὲ Ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι ὡς δούλοι ὑμνοῦσιν αὐτὸν καθὸ Δεσπότην καὶ
 Ποιητὴν τῶν ὅλων.

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ πρέπει νὰ ἀλαλάζωμεν, πρέπει νὰ χορεύωμεν, καὶ πρέπει νὰ κροτῶ-
 μεν τὰς χεῖράς μας· πρῶτον, διότι ὁ Κύριος ἀναβὰς ὅπου ἦν τὸ πρότερον, ἔδειξεν ὅτι δὴν
 εἶναι ψιλὸς ἄνθρωπος, εἰδὲ Υἱὸς Ἰωσήφ τοῦ τέκτονος, ἀλλὰ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ἡ Κύριος
 πρὸς τὰς σκανδαλιζομένους, διότι εἶπεν ὅτι ὁ ἄρτος εἶναι ἡ σὰρκα του, ἀπεκρίθη· „Τοῦτο
 „ἡμᾶς σκανδαλίζει; Ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ
 „πρότερον“ (Ἰω. 5΄. 62.) (ἦτοι μὴ σκανδαλίζεσθε περὶ τούτου· ἐπειδὴ, ἂν μὲ ἰδῆτε
 νὰ ἀναβαίνω ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν Οὐρανόν, ὅπου ἦμιν πρότερον ὡς Θεός, ἔχετε βέβαια
 νὰ ἰδῆτε μεγαλῆτερον θαῦμα ἀπὸ αὐτό, περὶ οὗ σκανδαλίζεσθε) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Ἱερὸς
 „Θεοφύλακτος, ἐρμηνεύων τὸ αὐτὸ ρητόν· „Τοῦτο δὲ εἶπεν ἵνα ἀπαγάγῃ αὐτοὺς ἀπὸ
 „τοῦ νομίσειν αὐτὸν εἶναι Υἱὸν Ἰωσήφ· ὁ γὰρ πιστεύσας ὅτι ἐν Οὐρανῷ ἦν τὸ πρότερον,
 „πάντως δήπου πιστεύει αὐτὸν μὴδὲ τοῦ Ἰωσήφ Υἱὸν εἶναι, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ λοιπὸν
 „πείσθησεται τοῖς παρ’ αὐτοῦ λεγομένοις. Ἀκούων δὲ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν Οὐ-
 „ρανῷ ἦν τὸ πρότερον, μὴ νόμιζε ὅτι ἐξ Οὐρανοῦ κατέβη τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ Μαρκέλλου
 „τοῦ αἰρεσιάρχου καὶ Ἀπολιναρίου εἶναι παραλήρημα· ἀλλ’ ἐπειδὴ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἦν ὁ
 „Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ Θεὸς Λόγος, λέγεται, καθὰ εἶπομεν, ἀναβαίνει ὡς ἄνθρωπος,
 „ὅπου ἦν τὸ πρότερον ὡς Θεός“.

Δεύτερον, πρέπει νὰ ἀλαλάζωμεν καὶ νὰ χαίρωμεν διὰ τὴν ἀνάληψιν καὶ ὑπερέψωσιν
 τῆς φύσεώς μας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „Διὰ τοῦτο πολλῶν γεγενημένων
 „ἀναλήψεων οὐδεμίαν ἡμεῖς εὐορτάζομεν ὡς τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν, ἧς καὶ μετέχομεν
 „καὶ μεδέξομεν ἀπαντες· αὕτη γὰρ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐστὶν ἀνάληψις, καὶ
 „οὐχ ἀπλῶς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ τὴν
 „πίστιν δι’ ἔργων ἐπίδεικνυμένων ἐκάστῃ· „Ἀρπαγισόμεθα γὰρ, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐν γε-
 „φέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω παντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.
 „Ορᾶτε πῶς ἕκαστος ἡμῶν, εἶγε βέλεται, κοινῶς ἔσται καὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου,
 „κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ; Διὰ τοῦτο χαίρωμεν εὐορτάζοντες τὴν
 „τῆς φύσεως ἡμῶν ἀνύψωσιν καὶ ἐνίδρυσιν καὶ τὴν καταρχὴν τῆς ἐκάστου τῶν πιστευόν-
 „των ἀναλήψεως“ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Τροπάριον.

„Ἦρθη ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων ἡ φύσις ἡμῶν ἡ πάλαι ἐκπτω-
 „τος, καὶ θρόνῳ ἐνίδρυται θείῳ ὑπὲρ ἔμμοισιν. Δεῦτε παρηγυρί-
 „σωμεν καὶ ἀνακράξωμεν· Τοῦ Κυρίου ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερ-
 „υψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ὅλον σχεδὸν ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὅς τις λέγει περὶ τοῦ Χριστοῦ. „ Ἦν ἐνήργησεν (ὁ Πατήρ) ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας καὶ Δυναμείας καὶ Κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ“ (ἢ ὡς ἀνέγνω ὁ Θεὸς Ἰερώνυμος, ὑπὲρ πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν Ἀγγέλων δηλαδὴ καὶ τῶν ἀνθρώπων) (Ἐφεσ. α. 20.). Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεῖς ἱερὸς Ὑμνογράφος, οὕτω λέγει. Ἡ φύσις ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἐκπαλαί διὰ τὴν παράβασιν τῆ Ἀδὰμ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς, καὶ ἐξωρίσθη ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, αὕτη λέγω σήμερον ὑφώθη ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὑπὲρ κατάληψιν τοῦ νοός. Τίς γὰρ νοός Ἀγγέλων ἢ ἀνθρώπων δύναται νὰ νοήσῃ, πῶς τὸ πάντων κατώτερον ἀνώτερον πάντων ἐποίησεν; ἢ πῶς τὸ ἔσχατον μέρος τῆς λογικῆς Κτίσεως (ἢτοι ὁ ἄνθρωπος) εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθη τὸν Βασιλικόν; Βέβαια οὐδεὶς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἄς πανηγυρίσωμεν τὴν δόξαν τῆς φύσεως ἡμῶν, καὶ ἄς εἰπούμεν ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ λόγια τῆς ὀγδόης Ὠδῆς τῶν τριῶν Παίδων. „ Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε ἢ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας“.

Συμφώνως μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο δογματικῶς ἀποφαίνεται καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ Κιριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας λέγουσα. „ Τῶν λεγόντων ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως ὑπερυψωθείσα, καὶ ἀνωτέρα πάσης τιμῆς ὑπερκειμένη, ὡς ἐξ ἄκρας ἐνώσεως ὁμόθεος γενομένη, ἀμεταβλήτως, ἀναλλοιώτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐνωσιν, καὶ ἀχωρίστως καὶ ἀδιασπᾶστως μένουσα ἐν τῷ προσλαβομένῳ αὐτὴν Θεῷ Λόγῳ, ἰσοκλεῶς αὐτῷ τιμᾶται, καὶ προσκυνεῖται μὲν προσκυνήσει, καὶ τοῖς βασιλικοῖς καὶ θεοῖς ἐγκαθίδρυται. Θᾶκοις ἐκ δεξιῶν τῆ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὡς τὰ τῆς Θεότητος αὐχίματα καταπλητήσασα, σωζομένων τῶν ἰδιοτήτων τῶν φύσεων, αἰωνία ἢ μὴ μὴ Γ. “ Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆ ἀνωτέρω ρητοῦ τοῦ Παύλου. „ Πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ“ τὰ θαυμαστικὰ ταῦτα λόγια. „ Εἰ πάντα τὰ Ἔθνη ὡς σταγῶν (κατὰ τὸν Ἠσαΐαν), εἰς ἄνθρωπος πόσον ἄρα μέρος τῆς σταγόνης; ἀλλὰ τοῦτον πάντων ἀνώτερον ἐποίησε. Βαβαί! φρικτὰ ὄντως τὰ πράγματα. ἄνθρωπε γέγονε, δούλη πᾶσα ἢ κτιστὴ δύναμις διὰ τὸν ἐνοικοῦντα Θεὸν Λόγον. τοῦτο μέγα ὄντως καὶ θαυμαστόν“ (Λόγῳ Γ. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους).

Τροπάριον.

„ Ἰδοὺ ὁ Υἱός Σου, Θεοτόκε, σκυλεύσας Σταυρῷ αὐτοῦ τὸν θάνατον, ἀρέστη τριήμερος καὶ τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ ἐμφανισθεῖς, ἀμέδραμε πρὸς τὰ οὐράνια. μεθ' οὗ Σέ προσκυνοῦμετε ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν (1) εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς ὅταν διηγῆται τινὰς καὶ παρασταίη τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ Υἱοῦ, φυσικῶς τῷ τρόπῳ χαίρει ἢ ἐκεῖνου Μήτηρ ἀκούουσα, καὶ μὲ πολλὴν εὐφροσύνην εὐφραίνεται. οὕτω καὶ ἡ ἀγιωτάτη Παρθένος ἢ ἀληθινὴ Μήτηρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀκούῃ τὰς ἀνδραγαθίας καὶ κατορθώματα ὅπου ἐκατόρθωσεν ὁ γλυκύτατος αὐτῆς Υἱός, χαίρει καὶ ὑπερβαλ-

(1) Ἐν ἄλλοις „ Δοξολογοῦμεν“.

βαλλόντως ἀγάλλεται· ὅθεν πληροῦται εἰς αὐτὴν ἐκεῖνο τὸ τοῦ Σολομῶντος „Εὐφραϊέσθω
 „ ἡ Μήτηρ ἐπὶ Σοὶ, καὶ χαίρετω ἡ τεκοῦσά Σε “. (Παρ. κγ'. 25.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος
 Ἰωσήφ ἐν τῷ παρόντι Θεοτοκίῳ παρασταίνει, καὶ σχεδὸν ὑπ' ὄψιν φέρει τῆς Θεοτόκου τὰ
 μεγάλα κατορθώματα ὅπου ἐποίησε καθ' ἄνθρωπος ὁ κατὰ φύσιν Υἱός της, διὰ τὴν χαρο-
 ποιήσῃ αὐτὴν τὴν ἐν τῷ πάθει αὐτοῦ πρότερον λυπηθεῖσαν. Λέγει λοιπὸν εἰς αὐτήν· Ὡ
 Θεοτόκε Παρθένε, ἰδοὺ ὁ παμφίλτατος καὶ ἠγαπημένος Υἱός Σου, ἀφ' οὗ μὲ τὴν δύναμιν
 τοῦ ζωοποιῶν Σταυροῦ του ἐκούρσευσεν τὸν θάνατον, καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ θανάτου κατεχομένους
 νεκροὺς ἠλευθέρωσεν, ἀνέστη τριήμερος.

Εἶτα μετὰ τὴν Ἀνάστασιν φανερωθεὶς εἰς τοὺς ἀγίους του Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους
 ἡμέρας τεσσαράκοντα, διδάσκων, συντρώγων, συμπύων καὶ συναναστρεφόμενος μὲ αὐτοὺς,
 ὡς λέγει ὁ Ἰερὸς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν „ Οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ
 „ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὅπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ
 „ λέγων τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ συναυλιζόμενος “. (Πράξ. α'. 3.) ἀφ' οὗ,
 λέγω, ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς Μαθητὰς του καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς τὴν ἐκ νεκρῶν του ἀνά-
 στασιν, τότε ἀνέβη εἰς τὰ οὐράνια καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός· ὅθεν ἡμεῖς προσ-
 κυνοῦντες αὐτὸν, ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· μαζὶ δὲ μὲ αὐτὸν
 συμπροσκυνοῦμεν καὶ Σε τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ Μητέρα, καὶ συνυμνοῦμεν καὶ συνδοξάζομεν·
 πρέπον γὰρ καὶ δίκαιον εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Υἱὸν τὴν προσκυνῆται καὶ ἡ Μήτηρ καὶ τὴν δο-
 ξάζεται διὰ τὴν φυσικὴν σχέσιν καὶ οἰκειότητα ὅπου εὐρίσκεται μεταξὺ Υἱοῦ καὶ Μητρός·
 ὅθεν εἶπεν ὁ Σεράχ· „ Ὡς ὁ ἀποθησαυρίζων, ὁ δοξάζων Μητέρα αὐτῆ “. (Σειρ. γ'. 4.).

Ὡδὴ θ'. Ἄπας γηγενής.

„ Ὡ τῶν δωρεῶν τῶν ὑπὲρ κατάληψιν! ὦ Μυστηρίου Φρικτοῦ!
 „ πάντων ὁ δεσπότης γὰρ ἐκ γῆς ἀπαίρωμ πρὸς τὰ οὐράνια,
 „ τοῖς Μαθηταῖς ἀπέστειλε Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Φωτίσαμ τού-
 „ των τὴν διάνοιαν, καὶ πυρίμους τελέσαμ ἐν χάριτι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχαθεῖς κατὰ βάθος ὁ Ἰερὸς Ἰωσήφ μὲ τὸ διαβατικὸν ὄμμα τοῦ νοός του τὰς ὑπερ-
 φεῖς δωρεὰς καὶ χάριτας ὅπου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ τῆς ἐνδό-
 ξου αὐτοῦ Ἀναλήψεως, καὶ θεωρήσας τὸ φαβερὸν καὶ παράδοξον Μυστήριον ὅπου ἐνεργή-
 θη σήμερον, ἔμεινεν ἐμφοβὸς καὶ ἐκστατικός· ὅθεν μὲ θαυμασμόν μεγάλον καὶ ἐκπληξιν
 λέγει· Βαβαί διὰ τὰς ἀκαταλήπτους δωρεὰς καὶ χάριτας ὅπου ἐξέχεε σήμερον εἰς τὸν
 Κόσμον ὁ γλυκὺς καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ!
 Βαβαί διὰ τὸ φρικτὸν Μυστήριον ὅπου ἐνεργήθη σήμερον!

Ἀκολούθως δὲ κατασκευάζει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ φοβοῦνται καὶ νὰ
 φρίττουν οἱ ἄνθρωποι· ἐπειδὴ ἐκεῖνος, λέγει, ὁ Θεάνθρωπος Λόγος, ὅπου δεσπότης τὰ
 πάντα μὲ θεϊκὴν ἐξουσίαν, ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανόν, μετὰ ἐννέα
 ἡμέρας τῆς Ἀναλήψεώς του ἀπέστειλε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς θεῖους του Μαθητὰς
 καὶ Ἀποστόλους· „ Συμφέρει γὰρ, ἔλεγεν ὁ Κύριος, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω·
 „ εἴαν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· εἴαν πορεύθῃ, πέμψω
 „ πρὸς ὑμᾶς “. (Ἰω. ιε'. 7.) Ἐλθὼν δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἐφώτισε
 τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ μὲ τὴν θεϊάν τε χάριν τούτους πυρίμους ἀπέδειξε. Τοῦτο δὲ ἐρα-
 ρίσθη ὁ Ὑμνογράφος ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, μὲ τὰ ὅποια ἐπαρηγορεῖ τὰς Μαθητὰς τε
 λέγων· „ Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν
 „ ἀλήθειαν “. (Ἰω. ιε'. 13.) καὶ πάλιν „ Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ
 „ πέμψῃ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς
 „ πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν “. (Ἰω. ιδ'. 26.).

Τροπάριον.

„ Στίφει Μαθητῶν ὁ Κύριος ἔφησεν· Ὑμεῖς καθίσατε εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ γὰρ ἐκπέμψω ὑμῖν Παράκλητον ἄλλον Πατρί τὸν σύμθρονον καὶ μοι ὁμότιμον (1), ὃν ὁράτε (2) ἀμαλαμβαρόμενον μεφελὴ φωτὸς ἐποχούμενον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι δανεισμένον ἀπὸ τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἁγίου Εὐαγγελίου· εἶπε γὰρ ἐκεῖ ὁ γλυκύτατος Διδάσκαλος πρὸς τοὺς φιλότιμους αὐτοῦ Μαθητάς· „ Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ ἐνδύσῃτε δυνάμιν ἐξ ὕψους“. (Λουκ. κδ'. 49.) Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι „ Καὶ συναυλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου“. (Πράξ. α'. 4.) Ἐδανείσθη δὲ ταῦτα καὶ ἀπὸ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ὅπου λέγει ὁ Κύριος „ Ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“. (Ἰω. ιδ'. 16.) καὶ πάλιν „ Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε'. 26.).

Ταῦτα λοιπὸν τὰ ρήματα συνάξας ὁ ἅγιος Ἰωσήφ ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ, λέγει· Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλεν εἰς τὸ στίφος (ἦτοι εἰς τὸ πλῆθος) τῶν ἁγίων τοῦ Μαθητῶν νὰ μὴ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ νὰ προσμένουν ἐκεῖ, ἕως ἂν ἐνδύσῃ τὴν ἐξ ὕψους δυνάμιν, οὐχὶ ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ οὐράνιον· ἦτοι τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς εἶπεν ἐν ταῖς Πράξεσιν ὁ αὐτὸς Λουκᾶς· „ Ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου“· καὶ πάλιν „ Ἀλλὰ λήψετε δυνάμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς“. (Πράξ. α'. 8.) Ποῖα δὲ ἦτορ ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρὸς; Τὸ „ ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα“. Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει· „ Καθίσατε ἐν οἷς νῦν δεῖλοι καὶ ἀνάνδροι, ἕως ἂν ἐνδύσῃτε δυνάμιν οὐκ ἀνθρωπίνην, ἀλλ' οὐράνιον. Οὐκ εἶπε δὲ δέξασθε, ἀλλ' ἐνδύσασθε, τὸ πάσι τοῖς φρουρητικῶν τῆς Πνευματικῆς ὀπλίσεως ὑποφαίμων“.

Ἐφη δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Ἀλλὰ λήψετε δυνάμιν, ἐπελθόντος τῷ Ἁγίῳ Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς· τοῦτο δὲ εἶρηκεν, οὐχ ὡς ἀδυνάτως ἔχων αὐτὸς τὴν ἰσχὺν ταύτην παρασχεῖν, ἀλλ' ἵνα μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δεῖξῃ θέλησίν τε καὶ δυνάμιν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος· ἐγὼ δὲ πορεύομαι τὴν ἄνοδον ὑμῖν τὴν πρὸς Βασιλείαν εὐτρεπίζων, καὶ τρόπον ὡσπερ τινὰ πορείας ἐτοιμάζων, καὶ τὸν δύσβατον τόπον εὐχερῆ κατασκευάζων· ἄβατος ἐστὶν ἀνθρώποις μέχρι τοῦ παρόντος ὁ Οὐρανὸς, καὶ σὰρξ οὐ πέπληκε τὸ τῶν Ἀγγέλων οἰκητήριον· οὐδεὶς γὰρ ἀναβέβηκεν ἐκεῖσε πληρὸς ἐμοῦ· ἐγὼ σήμερον ἐγκαινίζω τρίβον εὐμαρῆ, καὶ βατὸν ἀπεργάζομαι τὸν ἄβατον· πρῶτος γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς εἰς ἀφθαρσίαν, πρῶτος ἀνθρώπων καὶ εἰς Οὐρανὸς ἀνέρχομαι· συνῆται δέ μοι καὶ πᾶσα τῶν ἁγίων ἡ πληθὺς, καὶ τὰς παρὰ τῷ Πατρί μου πληρώσει μόνος· καὶ ὑμεῖς συνδοξασθήσεσθέ μοι τὴν εἰσφορὰν ὡς προσενηγκαντές μοι τῶν Ἐθνῶν, καὶ τῶν ὑπὲρ ταύτης σκαμμάτων μισθὸν τὸν αἰδίμον λήψετε“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν). Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει ἐκεῖνα ὅπου εἶπε πρὸς τοὺς Μαθητάς τε ὁ Κύριος ἀναλαμβαρόμενος· „ Εἰρήνη ὑμῖν, ἀδελφοί· ὑμεῖς γὰρ ἐστέ ἀδελφοί μου, οἱ ποιήσαντες τὸ θέλημά μου· μὴ λυπηθῆτε ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὄρφανούς, ἀλλὰ πέμψω ὑμῖν τὸν Παράκλητον· εἰ μὴ γὰρ ἐγὼ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἔρχεται“.

Ἐπι-

(1) Ἐν τοῖς χειρογράφοις οὕτω γράφεται „ Καὶ μοι ὁμότιμον“, ὃ καὶ ὀρθότερον· ἐν δὲ τοῖς τετυπωμένοις „ Καὶ μοι ὁμότιμοι“.

(2) Ἐν ἄλλοις „ Ὡς ὁράτε“.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός· Ἐγὼ θέλω πέμψει εἰς ἐσᾶς ἄλλον Παράκλητον· ἄλλον δὲ εἶπεν οὐχὶ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· ὁμοφυῆς γὰρ καὶ ὁμοούσιος εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς· ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ πρόσωπον· ἐπειδὴ τὸ μὲν Ἄλλος, δηλωτικὸν ἐστὶ τῆς ὑποστάσεως, τὸ δὲ Ἄλλο, τῆς ἐσῆας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Γεώργιον, ὡς καὶ ἀλλαγῶν εἶπομεν· καὶ ὄρα ἐν τῷ Πέντακχῳ εἰς τὴν λέξιν Ἄλλος. Ὁ Παράκλητος αὐτὸς εἶναι σύμφωνος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ὁμότιμος μὲ ἐμὲ, τὸν ὁποῖον βλέπετε τώρα ὅτι ἀναβαίνω εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ ἐπάνω εἰς φωτεινὴν νεφέλην κάθημαι· Ἡ Νεφέλη γὰρ, φησὶν, ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν (Πράξ. α'. 9.).

Τροπάριον.

Ἡρῆθη ἐμφανῶς ἡ μεγαλοπρέπεια ἄνωθεν τῶν Οὐρανῶν τοῦ σαρκὶ πτωχεύσαυτος, καὶ συμεδρία Πατρὸς τετίμηται φύσις ἡμῶν ἡ ἐκπτώτος. Παρηγορήσωμεν, καὶ συμφῶνως πάντες ἀλαλάξωμεν, καὶ κροτήσωμεν χεῖρας γηθόμενοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Ἱερὸς Ἱμνογράφος ἀπὸ τὸν Προφητὰνακτα λέγοντα· Ἡ Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά Σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ· ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπεια Σου ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν (Ψαλ. ἡ'. 1.) Μεγαλοπρέπειαν δὲ ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ τὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπησιν κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Θεσπέσιον Κύριλλον καὶ τὸν Ζυγαδινὸν Εὐθύμιον, ἡ ὁποία ἐστάθη τῇ ἀληθείᾳ μεγάλη καὶ θαυμαστὴ καθενοῦν ὑπερβαίνουσα. Αὐτὴ, λέγω, ἐπήρθη, καθότι εἶναι ὑπερθαύματος καὶ ἀκατανάητος, ὅχι μόνον ἐπάνω ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰς τὰς πράτας καὶ περὶ Θεὸν ἐδρυμένας τῶν Ἀγγέλων Δυνάμεις (1). Τὸ τοιοῦτον λοιπὸν ῥήτον δευσιθεὶς ὁ Μελωδός, προσαρμόξεν αὐτὸ εὐφυστάτα εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου λέγων· Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐνανθρώπησις τῆ Κυρίου, ὅς τις ἐπτώχευσε καὶ ἐταπεινώθη κατὰ τὴν σάρκα, ἐπήρθη φανερώς διὰ τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεώς του, καὶ ὑψαίθη ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν.

Ἡ δὲ φύσις ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἣτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἣτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς, ἣτις ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν θείαν δόξαν καὶ παρρησίαν, διὰ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἐτιμήθη μὲ τὴν συγκαθερίαν τοῦ Πατρὸς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὅλοι ἂς παρηγορήσωμεν, καὶ συμφῶνως ἂς ἀλαλάξωμεν τὸν ἐπινίκιον ὕμνον τὸν πρόποντα εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς μας ἂς κροτήσωμεν τὰς χεῖρας μας τὰς πρακτικὰς τῶν ἐντολῶν καὶ ἀρετῶν. Ἐγὼ δὲ συλλογιζόμενος τὸ ὑπερβάλλον ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέβη σήμερον ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναλήψεως, λέγω τὰ λόγια ἐκεῖνα ὅσα εἶπεν ὁ Ἡσαΐας πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀχαζ· Ἡ ἀέτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βᾶθος, ἢ εἰς ὕψος (Ἠσ. ζ'. 11.) Τοῦτο δὲ προσαρμόξων εἰς τὴν παροῦσαν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως, λέγω εἰς ἐσέ, Χριστιανέ· ἐν τῇ σημερινῇ ἑορτῇ τῆς ἐνδόξου Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ποῖον αἴτημα ἀγαπᾶς γὰ ζήτησις; βᾶθος, ἢ ὕψος;

(1) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος μεγαλοπρέπειαν ἐνοεῖ τὴν ἐν τοῖς κτίσμασι τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητα λέγων· Ἡ ἐν τοῖς κτίσμασι καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ προβεβλημένοι καὶ διοικουμένοι μεγαλειότης, ἢ, ὡς ὁ θεὸς Δαβὶδ ὀνομάζει, μεγαλοπρέπεια· ταῦτα γὰρ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια, ὅσα μετ' ἐκείνου εἰκόντου γνωρίσματα (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας) Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· Ἡ ἀνοῦσα ἡ ψυχὴ, καὶ

τῶν τὸ καταλαμβανόμενον ὡς μικρότερον τοῦ ζητούμενου καταλιμπάνουσα, γένοιτ' ἂν ἐν περινοῖα τῆς μεγαλοπρεπείας ἐκείνης, τῆς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν ἐπηρεμένης ἢ ἀταπεινωτοῦ ὁ Προφήτης βλέπει, καὶ Οὐρανοὶ μικροὶ κήρυκες τῆς θείας ἀξίας νομίζονται· ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ, εὐὶ μέχρι τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν.

ὑψος; „ Αἰτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρά Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος“· εἰάν ἀγαπᾷς βάθος, βλέπε εἰς ποῖον χάος ἐπέσειν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· εἰάν ἀγαπᾷς ὕψος, βλέπε εἰς ποῖον ὕψος ἀνέβη σήμερον ἡ αὐτή ἀνθρωπίνη φύσις· οὔτε γάρ τοῦ βάθους αὐτῆς ἐστάθητι κατώτερον, οὔτε ἐκ τῆ ἐναντίου τοῦ ὕψους αὐτῆς εὐρίσκεται τι ἀνώτερον.

“Ορα δὲ, ὅτι ὁ Προφήτης προσφυῶς εἶπε πρῶτον τὸ βάθος, καὶ δεύτερον τὸ ὕψος”· „ Αἰτησαι σεαυτῷ σημεῖον εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος“· διὰ τὴν φανερώσῃ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τὴν τάξιν ἧκολούθησεν εἰς τὸν ἀναληφθέντα Δεσπότην· αὐτὸς γὰρ πρῶτον κατέβη εἰς τὰ βάθη τοῦ Ἄδου καὶ εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, καὶ δεύτερον ἀνέβη ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν, καθὼς βοᾷ ὁ μακάριος Παῦλος· „ Τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστίν, εἰ μὴ ὅτι κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβάς, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα “ (Ἐφ. δ'. 9.).

Τροπάριον.

„ Φῶς τὸ ἐκ Φωτὸς ἐκλάμψαν, Παράμωμε, ἐκ Σου ἀρέτειλε, καὶ τὴν ἀμαυρότητα τῆς ἀθείας πᾶσαν διέλυσε, καὶ τοὺς μυκτὶ καθεύδοντας ἐφωταγώγησε· διὰ τοῦτο πάντες κατὰ χρέος Σε εἰς αἰῶμας αἰεὶ μακαρίζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Φῶς λέγεται ἡ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Φῶς τὸ ἀκρότατον, ὡς εἶπεν ἡ Θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνῆ, κοντὰ εἰς τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι καμμία μεταβολή, ἀλλ' οὐδὲ μεταβολῆς ἀποσκίασμα κατὰ τὸν Ἰερὸν Ἀδελφόθεον· „ Παρ' ᾧ οὐκ ἐνὶ παραλλαγῇ, ἡ τροπῆς ἀποσκίασμα “· (Ἰακ. α'. 17.) ὁθεν τῆτο ἠξεύρων ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς, ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· Ὁ Παρθένε Πανάμωμε ἡ πάντος μώμου (μολυσμοῦ) ἀνωτέρα ὑπάρχουσα, καθὼς λέγεται ἐν τῷ Ἄσματι ἡ Ὀλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μώμος οὐκ ἐστὶν ἐν σοὶ“, (Ἄσ. δ'. 7.) ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐγεννήθη ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐξέλαμψε Φῶς ἐκ Φωτὸς, αὐτὸς ἀνέτειλεν ἀπὸ τῆν ἀχραντον καὶ ἀσπορον κοιλίαν Σου ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων· καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἴδιον τοῦ φωτὸς τὰ φωτίζει τοὺς ἄλλους, διὰ τοῦτο καὶ τὸ Φῶς τὸ ἀνατείλαν ἐκ τῆς γαστρὸς Σου διέλυσεν ὅλον τὸ σκότος τῆς ἀθείας καὶ ἀμαρτίας· „ Τὸ Φῶς, φησὶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει “· (Ἰω. α'. 5.) ἡ ἀπολούθως ἐφωταγώγησεν ὅλους ἐκείνους ὅπου ἐκοιμῶντο μέσα εἰς τὴν νύκτα τῆς ἀπιστίας κατὰ τὸν Ἠσαΐαν λέγοντα·

„ Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει ἴδε φῶς μέγα “ (Ἠσ. 9'. 2.).

“Οθεν ἐπειδὴ Σὺ, Θεοτόκε, ἐγίνες γεννήτρια τοῦ μεγάλου καὶ ἀληθινοῦ Φωτὸς, ἡ φωτίζει πάντα ἀνθρώπων ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον κατὰ τὸν ἠγαπημένον Ἰωάννην, τούτου χάριν ἡμεῖς οἱ τῷ μεγάλῳ τέτῳ καὶ ἀληθινῷ Φωτὶ πιστεύσαντες, τῷ ἐκ τῆς γαστρὸς Σου ἀνατείλαντι, χρεωστικῶς μακαρίζομέν Σε, διότι ἐγίνες εἰς ἡμᾶς τοσαύτης μεγάλης εὐεργεσίας, καὶ τοιοῦτε μεγάλε ἀγαθοῦ πρόξενος. Μακαρίζομέν Σε δὲ εἰς αἰῶνα αἰῶνος, καθὼς Σὺ προεφήτευσας καὶ εἶπας· „ Ἴδὲ γὰρ ἀπὸ τῆ νῦν μακαριούσῃ με πᾶσαι αἱ γενεαὶ “· (Λουκ. α'. 48.) ὅχι διπλᾶ μίαν γενεὰ ἢ δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ ὅλαι αἱ γενεαὶ τῶν Ἑθνῶν χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν, ὅσοι διπλᾶ ἔχουν τὴν ἐκ Σου ἀσπύρας τεχθέντα Χριστὸν θέλων Σε μακαρίζει. Καὶ ἂν ἡ γυνὴ ἐκεῖνη ὅπου ἤκουσε μίαν φοράν τὴν διδάσκῃ ὁ Υἱὸς σου τοσοῦτον ἐκατανύχθη, ὥστε ἐμακάρισε τὴν ἀγίαν κοιλίαν Σου, ἥτις ἐγέννησε τοιοῦτον Υἱόν, καὶ τοὺς μαστούς Σου οἱ ὁποῖοι ἐβύζασαν τοιοῦτον Σωτήρα τοῦ Κόσμου, ὡς διηγείται ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· „ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἡ ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά Σε, καὶ μαστοί, ἧς ἐθήλασας “· (Λουκ. 10'. 27.) πῶς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, οἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὡραν ἀπολαμβάνοντες τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας Σου, Δέσποινά, δὲν

ἔχομεν χρέος νὰ σὲ μακαρίζωμεν πάντοτε, καὶ νὰ σοὶ ψάλλωμεν ἐκ βάθους καρδίας ἐκείνον τὸν Ἀγγελικὸν καὶ χαρμόσυτον ὕμνον ὅπου ἔψαλλε μίαν φορὰν ἐνώπιον τῆς πανσέπτου καὶ ἁγίας εἰκόνης σου Ἡ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ „ Ἀξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σὲ „ τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμιτον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν “; Ὅρα δὲ περὶ τούτου ἐν τῷ τέλει τοῦ Νέου Μαρτυρολογίου ἢ εἰς τὸν Συναξαριστὴν.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ ψάλλοντες, ἀλλὰ καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, ἄμποτε νὰ νικῶμεν τὰ πάθη καὶ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸν Διάβολον μὲ τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ εἰς Οὐρανοὺς ἀναληφθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐὰν γὰρ νικῶμεν αὐτὰ, βέβαια θέλομεν ἀξιώθῃ νὰ ἀναβῶμεν εἰς τὸν Οὐρανὸν, καθὼς ἀνέβη καὶ ὁ Κύριος ἡ κεφαλὴ ἡμῶν. Τί λέγω; Ὅχι μόνον θέλομεν ἀναβῆ εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀρπαγέντες ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καθὼς βεβαίῳ ὁ μακάριος Παῦλος, ἀλλὰ πρὸς τούτοις θέλομεν καθίσει μαζίτου εἰς τὸν Θρόνον τῆς θείας αὐτοῦ μεγαλειότητος. Ποῖος μᾶς πληροφορεῖ; Αὐτὸ τὸ ἀψευδέστατον στόμα τοῦ Κυρίου, λέγον ἐν τῇ Ἀποκαλύψει „ Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσει μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ Θρόνῳ μου, ὡς καὶ γὰρ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ Θρόνῳ μου “. (Ἀποκ. γ'. 21.) Βλέπεις δόξαν; βλέπεις τιμὴν; βλέπεις μεγαλεῖον ὅπου ἔχεις νὰ ἀπολαύσῃς, ἀδελφέ μου Χριστιανέ· ἐὰν γένης νικητὴς τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας, σύνθρονος μέλλεις νὰ γένης μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καθὼς σοι ὑπόσχεται τὸ ὅποιον εἶναι δόξα ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν, τιμὴ ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν, καὶ μεγαλεῖον ὑπὲρ πᾶν μεγαλεῖον.

Τοῦτο βεβαίῳ καὶ Παῦλος τὸ Σχεῦος τῆς Ἐκλογῆς, λέγων „ Καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωποποίησε τῷ Χριστῷ (ὁ Πατὴρ διλ.) “ χάριτι ἐστὶ σωσμένοι· καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν (ἡμᾶς διλ.) ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ “. (Ἐφ. β'. 5.) Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ψυχὴν Ἰωάννης, θέλει ὅτι ἔχομεν νὰ μακαρίσωμεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἀνωτέρω ὑπόσχεται τοῦτο ὁ Κύριος ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ὡς εἶπομεν ἔτω γὰρ φησὶ „ Τοῦτο ἐν λέγει (ὁ Παῦλος), ὅτι καὶ ἡμεῖς καθοδύμεθα “. Εἶτα θέλων νὰ δείξῃ ὁ χρυσορρήμων τὴν ὑπερβολὴν τῆς χάριτος καὶ δωρεῆς ὅπου ἔχει νὰ χαρίσῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας, λέγει τὰ θαυμαστικὰ ταῦτα λόγια „ Καὶ καλῶς εἶπεν ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὸ γὰρ καθίσει ἐκ δεξιῶν τιμῆς ἐστὶ τῆς ὑπὲρ πᾶσαν τιμὴν, καὶ μεθ' ἡν ἕτερα οὐκ ἔστιν. Ὅντως ὑπερβάλλον ὁ πλοῦτος! ὄντως ὑπερβάλλον τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μετὰ Χριστοῦ καθίσει! “. (Λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.)

Ὅθεν, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ· ὅπου ἀκούεις ταῦτα, ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς σὲ ἐνεβίβασεν εἰς τὴν μεγάλην δόξαν, εἰς τρόπον ὥστε μέλλει νὰ σὲ κάμῃ συγκάθεδρον τοῦ, καὶ τῆς θείας δόξης αὐτοῦ κοινωνὸν καὶ συμμετόχον, διὰ τοῦτο καὶ σὺ χρεωσθεὶς νὰ φυλάττῃς τὰς ἁγίας καὶ ζωοποιούς αὐτοῦ ἐντολάς· διὰ τοῦτο χρεωσθεὶς, νὰ ἀποκτήσῃς τὰς θεουργοὺς ἀρετάς, ἐξαιρέτως δὲ τὴν ταπεινώσιν καὶ ἀγάπην· καὶ διὰ τοῦτο χρεωσθεὶς νὰ ὑπομένῃς εὐχαρίστως κάθε θλίψιν καὶ πειρασμὸν ὅπου ἤθελε σοὶ ἀκολουθήσῃ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ· διὰ τῆς ὑπομονῆς ταύτης συμβασιλεύσῃς μὲ τὸν Χριστὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, καθὼς βοᾷ ὁ μακάριος Παῦλος „ Εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασίλευσόμεν “. (β'. Τιμοθ. β'. 12.) Ὅθεν ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονικῆς Γρηγόριος ἔτως ἀρχίζει τὸν εἰς τὴν Ἀνάληψιν δεῦτερον λόγον αὐτοῦ „ Βλέπετε τὴν κοινὴν ἡμῖν ἐσπέρην καὶ εὐφροσύνην ταύτην, ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ Ἀναστάσει καὶ Ἀναλήψει αὐτοῦ τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ἐχαρίσατο; διὰ θλίψεως ἐνεβλυσεν. Βλέπετε τε τὴν ζωὴν, μᾶλλον δὲ τὴν ἀθανάσιαν ταύτην; διὰ θανάτου ἡμῖν ἐπέφανεν. Βλέπετε τὸ Οὐράνιον ὕψος, εἰς ὃ ὑπερυψώθη ἀνήλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν ὑπερδεδοξασμένην ἣν καὶ κατὰ σάρκα δεδόξασται δόξαν; διὰ ταπεινώσεως καὶ ἀδοξίας αὐτῆς ἐπέτυχεν· καὶ θάπερ καὶ ὁ Ἀπόστολος περὶ αὐτοῦ φησὶν „ Ὅτι ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπὸ ἡμῶν ἕως θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερυψώσεν, καὶ ἔχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Εἰ τείνῃ ὁ Θεὸς τὸν Χριστὸν αὐτῷ, ὅτι

„ ἔτα-

„έταπεινώθη, ὅτι ἠτιμάσθη, ὅτι ἐπειράσθη, ὅτι Σταυρὸν καὶ Θάνατον ἐποιεῖδιστον ὑπομέμηνεν ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ τοῦτο ὑπερύψωσε. Πῶς ἡμᾶς σώσει καὶ δοξάσει μὴ τὴν ταπεινώσιν ἐλομένους; μὴ τὴν εἰς τοὺς ὁμοφύλους ἀγάπην ἐνδεικνυμένους; μὴ τὰς αὐτῶν ψυχὰς διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν ὑπομονῆς κτισαμένους;“

Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα χρεωστῆς, ἀγαπιτὲ, ὄχι μόνον θλίψεις καὶ κακοπαθείας νὰ ὑπομέμηνης, ἀλλὰ, ἂν τὸ καλῆσῃ ἢ χρεῖα καὶ ὁ καιρὸς, πρέπει νὰ ἦσαι ἐτοιμὸς εἰς τὸ νὰ βάλῃς καὶ τὴν ζωὴν σου εἰς Θάνατον διὰ τὴν ἀγάπην τῆ γλυκυτάτου Δεσπότη σου ὅπου τόσο πολλὰ σὲ ἠγάπησε, σὲ ἐτίμισε, σὲ ὑπερύψωσεν· ἐὰν γὰρ ἄλλως ποιήσῃς, καὶ δὲν καταφρονήσῃς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Ποιητοῦ σου, ἤξευρε ὅτι ὄχι μόνον φαίνεσαι ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων τοσούτων χαρίτων καὶ δωρεῶν ὅπου σὲ ἠξίωσεν ὁ Δεσπότης σου, μὴ θέλων νὰ θυσιάσῃς μίαν προσωρινὴν καὶ βραχυτάτην ζωὴν διὰ τόσο πλοῦτον Θεοπρεπῶν καὶ αἰωνίαν ἀγαθῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἔχεις νὰ ἀναληφθῆς εἰς τὸν ἀέρα ἀπὸ τὰς νεφέλας, καὶ νὰ ὑπάγῃς μετὰ δόξης καὶ παρρησίας εἰς ἀπάντησιν τῆ Κυρίου, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ διὰ νὰ κρίνῃ τὸν Κόσμον· ἀλλὰ καθὼς τὸ ὄρνεον δὲν ἐμπορεῖ νὰ πετάξῃ, ὅταν χορτάσῃ καὶ βαρυνθῇ ἀπὸ τὰς πολλὰς σάρκας, ἀλλὰ μένει κάτω καὶ θανατοῦται ὑπὸ τῶν κυνηγῶν· οὕτω καὶ σὺ ἔχεις νὰ μένῃς κάτω εἰς τὴν γῆν μαζὶ μὲ τοὺς ἀμαρτωλοὺς κατακεκριμένους, κατησχυμένους καὶ μὴ ἔχων παρρησίαν νὰ φανερωθῆς ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνδόξου Κριτοῦ· τὸ ὁποῖον εἶναι χειρότερον εἰς ἐσὲ ἀπὸ καθ' ἑκάστην κόλασιν, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος.

ἤξευρε γὰρ, ἀδελφε, ὅτι ὅλοι μὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ πιστοὶ καὶ ἄπιστοι ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν· ὅλοι δὲ δὲν ἔχουν νὰ ἀναληφθοῦν, ἀλλὰ μόνον οἱ πιστοὶ, καὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς πάλιν μόνον οἱ τὴν ἀμαρτίαν διὰ μετανοίας σταυρώσαντες, καὶ κέρδος νομίζοντες τὸ νὰ ἀποθάνουν διὰ τὸν Χριστὸν, καθὼς τοῦτο βεβαίως ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος· „Ἀναστησόμεθα πάντες, τῆς δὲ ἀναλήψεως οὐ πάντες τευξόμεθα, ἀλλ' ὅσοις τὸ ζῆν Χριστός ἐστι, καὶ τὸ δι' αὐτὸν ἀποθανεῖν κέρδος· ὅσοι πρὸ τοῦ θανάτου τὴν ἀμαρτίαν διὰ μετανοίας καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς πολιτείας ἐσταύρωσαν· οὗτοι γὰρ μόνον μετὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν ἀναληφθήσονται ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου, εἰς ἀέρα· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν ἀναλαμβάνομενον νεφέλῃ ὑπέλαβεν, ὡς ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἱστορήσεν“ (Λόγ. β'. εἰς τὴν Ἀνάληψιν).

Διὰ τοῦτο σὲ παρακινεῖ ὁ χρυσοῦς κάλαμος τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸ νὰ θυσιάσῃς, ἂν εἶχες, ὄχι μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ χιλίας καὶ μυρίας ζωᾶς, διότι σὲ ἠξίωσεν ὁ ἀναληφθεὶς Χριστὸς ὁ Δεσπότης σου νὰ συγκαθίσῃς μετ' αὐτὸν εἰς τὰ δεξιὰ του· „Ὅτως ὑπερβάλλον τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μετὰ Χριστοῦ καθίσαι. Κὰν μυρίας ψυχὰς εἰ ἔχεις, οὐκ ἀπολλύεις αὐτὰς ἕνεκεν αὐτοῦ; εἰ γὰρ καὶ εἰς πῦρ ἐμβῆναι ἔδει, τοῦτο οὐκ ἐχρῆν ἐτοιμῶς ὑπομεῖναι; εἰ γὰρ κατακόπτεσθαι ἔδει καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὲρ τέτων, οὐκ ἐχρῆν ἐτοιμῶς καταδέχεσθαι; Ἐνόησον ποῦ ἐκάθισεν ἐκεῖνος· ἐπάνω πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας. Καὶ τί τι συγκαθίσαι; Ἐκεῖνω. Τίς ὦν; Νεκρὸς φύσει, τέκνον ὀργῆς. Καὶ τί κατάρθωσας; Οὐδέν.“ Ὅντις νῦν εὐκαιρὸν ἀναβοῆσαι· „Ὁ βᾶθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ!“ (Λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους). Καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως λέγει· „Ταύτην τοίνυν τὴν σωτήριον Ἀνάληψιν νῦν ἐορτάζομεν· ταύτην τὴν Δεσποτικὴν αἰοδὸν πανηγυρίζομεν, ἀνυμνοῦντες τῆς ἀρρήτου δωρεᾶς τοῦ Δεσπότη τοῦ μέγεθος, καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν οἰκονομίας ἀνακηρύττοντες τὸ κατόρθωμα· ἵνα καὶ ἡμεῖς λάμψαντες διὰ τῶν κατορθωμάτων, πρὸς τὸ ἡμῖν ὁμογενὲς ἀναδραμεῖν σπουδάσωμεν, καὶ πρὸς αὐτὸν φθάσωμεν τὸν θρόνον τὸν Βασιλικόν, ὅπε ὑπὲρ ἡμῶν ἀνάγαγε τὸ συγγενὲς ὁ ἐνδυσάμενος· ἵνα καὶ τὸ Δεσπότη συμβασιλεύσωμεν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν ἀπολαύσωμεν“ (Λόγ. οὗ ἢ ἀρχὴ „Θεῖα τις, ὡς εἶοικε“).

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο προσθέτω, ὅτι, ἂν σὺ, ἀδελφε, δὲν ἐμελλες νὰ καθίσῃς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, ἀλλὰ μόνη ἢ ἐν τῷ Χριστῷ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἤθελε καθίσῃ ἐν δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, καθὼς ἠρμήνευσε τὰ ἀνωτέρω ρητὰ τοῦ Παύλου ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος, πάλιν ὑπόχρεως ἦσαν διὰ τὴν δόξαν αὐτὴν τὴν ὑπὲρ πάσαν δόξαν ὅπου ἔλαβεν ἡ ἰδική σου φύσις ἐν τῷ Χριστῷ νὰ θυσιάσῃς τὴν ζωὴν σου. Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι ἦσαν ὑπόχρεως νὰ θυσιάσῃς τὴν ζωὴν σου, καὶ διότι μέλλεις νὰ γένης συγκαίμων τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἔχεις νὰ ἀρπαχθῆς ἐν νεφέ-

λαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καθὼς ὁ Παῦλος βεβαίως, καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῶν Κανόνων τούτων τῆς Ἀναλήψεως εἶπομεν, μετὰ τῶν Ἀγίων· μέγα γὰρ τοῦτο κατὰ ἀλήθειαν μέγα καὶ ὑπὲρ τὸ μέγα ἀξίωμα εἶναι κοντὰ εἰς ἐσέ. Ἀλλὰ τέ λέγω ταῦτα; ἂν ἐσύ, ἀγαπητέ, ἐμελλες νὰ ἀξιοθῆς μόνης τῆς Θεωρίας τοῦ χαροπαρόχου, τοῦ γλυκυτάτου καὶ ἡλιοσταλάκτου προσώπου τοῦ Κυρίου, ἤξευρε ὅτι διὰ τὴν τοιαύτην μόνην Θεωρίαν ἔπρεπε νὰ ἐργάζεσαι ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου· ἔπρεπε νὰ ἀγωνίζεσαι εἰς τὸ ἀποκτήσης ὅλας τὰς Θεοειδῆς ἀρετάς· καὶ τέλος πάντων ἔπρεπε νὰ θυσιάσης καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ζωὴν σου· διότι μόνη αὐτὴ ἡ Θεωρία τοῦ περικαλλεστάτου προσώπου τοῦ Δεσπότου σου εἶναι μία πληρεστάτη μακαριότης· καὶ τὸ νὰ ἀξιοθῆς νὰ σὲ ἰδῆ μὲ μίαν γλυκεῖαν ὀμματίαν ὁ ὑπερένδοξος Βασιλεὺς Ἰησοῦς ἐν τῇ Βασιλείᾳ του, αὐτὸ μόνον ὑπερβαίνει ὅλα τὰ βασανιστήρια καὶ μαρτύρια ὅπου ἤθελες ὑπομείνῃ διὰ τὴν ἀγάπην του· αὐτὸ εἶναι ὑπερικανώτατον νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ κατὰ πάντα· καὶ αὐτὸ ἔχει, ὄχι μόνον νὰ πληρώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ χορτάσῃ ὑπερεκπερισσοῦ ὅλας σου τὰς ἐπιθυμίας, καὶ νὰ σὲ κάμῃ ἐν Οὐρανοῖς αἰωνῶς μακάριον· διότι ἂν τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς μόνον τὴν λαμπρότητα τῶν ἁγίων Μαρτύρων δὲν εἶναι ὀλίγη μακαριότης, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, „Μέγα γὰρ μὲν ὅτι καὶ αὐτοὶ τευξόμεθα τῶν αὐτῶν ἁθλῶν εἶπεῖν, καὶ τῆς αὐτῆς δόξης τῶν Μαρτύρων κληρονομήσομεν..... ἀλλὰ τὴν γε λαμπρότητα τῶν ἁγίων Μαρτύρων ὀφόμεθα· οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρὸν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος“ (Λόγ. εἰς Γρηγόριον τὸν Νύσσης)· πόσω μᾶλλον τὸ νὰ ἀξιοθῆς τινὰς νὰ βλέπῃ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν δόξαν τοῦ προηλίου καὶ ὑπερηλίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι μία ὑπερτελεῖα ἀπόλαυσις;

Καθὼς λοιπὸν οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι, ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ὁ Κύριος, ἂν καὶ δὲν ἔβλεπον αὐτὸν αἰσθηταῖς, ἐπροσκύνησαν ὅμως αὐτὸν καὶ ἐγύρισαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπροσκύνησαν ἐν τῷ Ἱερῷ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον περιμένοντες· οὕτω καὶ ἡμεῖς προσκυνήσαντες τὸν ἀναληφθέντα Χριστὸν, ἅς καταπαύσωμεν εἰς τὴν εἰρήνην, καὶ ἐν τῷ ὑπεράφω τοῦ νοῦς ἡμῶν μένοντες καὶ προσευχόμενοι, ἅς καθαρῶς ἴδωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ ἐμπαθεῖς λογισμοῦς, καὶ τὴν ἐπίδημίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἅς προσμένωμεν· γράφει γὰρ ὁ Ἱερὸς Δουκᾶς· „Οἱ Ἀπόστολοι προσκυνήσαντες τὸν Κύριον ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἦσαν διαπαντός ἐν τῷ Ἱερῷ αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν“ (Λεκ. κδ'. 52.). Οὕτω καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ κάμνωμεν καθὼς μᾶς συμβουλεύει ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Ἀλλ' ὡς οἱ Μαθηταὶ μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Χριστὸν, μὴ ὁρῶντες αἰσθητῶς, ὅμως προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ· ἔτω καὶ ἡμεῖς νῦν προσκυνήσαντες αὐτὸν, ἐπὶ τὴν εἰρήνην καταπαύσωμεν, ἐν ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ μετ' ἀλλήλων εἰρηνεύοντες· Ἱερουσαλήμ γὰρ εἰρήνη ἐρμηνεύεται· καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αὐτοῦς ὑπεράφω τῷ νῷ γενόμενοι, καὶ τούτῳ παραμένοντες καὶ προσευχόμενοι, καθαιρούμεν ἑαυτοῦς τῶν ἐμπαθεῶν καὶ χαμαιζήλων λογισμῶν· οὕτω γὰρ τῆς ἐπίδημίας τευξόμεθα τοῦ Παρακλήτου, καὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσομεν Πατέρα, Υἱόν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.“

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΕΝΤΑΥΤΩ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ (Ι).

Ἀκροστιχίς.

„ Πεντηκοστήν ἑορτάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η Ἀκροστιχίς αὕτη δὲν εἶναι στίχος δωδεκασύλλαβος Ἰαμβικός, ἕτε ἑμμετρος, καθὼς ἦτον αἱ ἄλλαι ἀκροστιχίδες τῶν λοιπῶν Κανόνων τοῦ Ἱεροῦ Κοσμοῦ, ἀλλὰ εἶναι ἑνεασύλλαβος μόνον καὶ ἄμετρος καὶ κολοβός. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν τοῦτο ἐποίησεν ὁ Μελωδός; Ἀποκρίνομαι ὅτι τὴν ἀληθινὴν τούτου αἰτίαν αὐτὸς μόνος ἠξεύρει ἢ Ἀσματογράφος, καὶ

(Ι) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι Πεντηκοστή ὀνομάζεται ἢ παρούσα ἑορτή, διότι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀναστάσεως ἕως τῆς Κυριακῆς ταύτης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πεντήκοντα ἡμέραι ἀριθμῶνται, καὶ οὕτως περισσῶσαι, ἕτε ὀλιγώτεροι. Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει ὅτι ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς ὁ τιμώμενος παρὰ τῆ Γραφῆ ἐγέννησε καὶ τὴν τιμὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Ὁ γὰρ ἑπτὰ, φησὶν, ἐφ' ἑαυτὴν συντετέμενος, γινῶσκει τὸν πεντήκοντα μιάς θεούσης ἡμέρας, ἢ ἐκ τῶ μέλλοντος αἰῶνος προσειληφάμεν, ὄγδον, ἢ τε οὖσαν τὴν αὐτὴν καὶ πρώτην, μᾶλλον δὲ μίαν καὶ ἀκατάλυτον· δεῖ γὰρ ἐκείσε καταλῆσαι τὸν ἐνταῦθα σαββατισμὸν τῶν ψυχῶν, ὡς δοθῆναι μερίδα τοῖς ἑπτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτώ· καθὼς ἦδη τινὲς τῶν πρὸ ἡμῶν τὸ Σολομώντιον ἐξεληφασιν (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Ποία δὲ εἶναι ἡ ὄγδοη αὕτη καὶ πρώτη, μᾶλλον δὲ μία καὶ ἀκατάλυτος; Ἡ ἁγία Κυριακή, ἢ ὄγδοη μὲν οὖσα, ὡς ὑπὲρ τῆν ἑβδόμην ἀριθμουμένη· πρώτη δὲ, ὡς ἀρχὴ τῶν ἡμερῶν· καὶ μία, ὡς ἕκων τοῦ μέλλοντος αἰῶνος νῦν, τότε δὲ ἐσομένη αὐτὸς ἢ μέλλον ἢ ὁ ἀνεσπερος καὶ ἀδιάδοχος· καὶ ὅρα περὶ τούτου ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ἱσχαίου Τροπαρίου τῷ Κανόνος τοῦ Πάσχα τί λέγει περὶ τῆς Κυριακῆς ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος τί λέγει ἐν τῷ Τροπαρίῳ Ἁὐτῆ ἢ κλητῆ· ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ λέγωμεν. Λέγει δὲ καὶ ὁ Σχολιαστὴς Νικήτας· Ἐπει ἡ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἡμέρα οὐκ ἔχει μετ' αὐτὴν ἑτέραν διαδεχομένη αὐτὴν, οὐδὲ καταλύεται τῇ δύσει τοῦ Ἡλίου, χρὴ ἐκείνην μίαν μὲν ὀνομάζειν, ὡς ἀδιάδοχον, ἀκατάλυτον δὲ, ὡς ἀνεσπερον· πικρῶς δὲ τὴν μίαν ταύτην τὴν λείπουσαν ἐκ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος προσελάβομεν ἀναγκαῖον γὰρ εἰς τὴν ἐκείσε κατάστασιν καταλῆσαι τὴν ἐνταῦθα καταπαυσιν τῶν ψυχῶν· ἦτοι τὴν διὰ θανάτου ἀπὸ τῶν ἐγκοσμίων

ἔργων ἀργίαν· ὡστερ καὶ ἑπτὰ καταλῆγει εἰς τὸν ὀκτῶ· ὡστερ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον δοθῆναι μερίδα φροντίδος τοῖς ἑπτὰ, τῷ βίῳ τούτῳ· καὶ οὕτω τοῖς ἑκτῶ τῷ μέλλοντι, φροντίζοντων οὐ τῷ παρόντος βίου μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος· οὕτω γὰρ τινὲς ἐξεληφασιν τὸ Σολομώντιον ἐκεῖνο, τὸ ἐν τῷ Ἐκκλησιαστῇ λεγόμενον, „ Δὸς μερίδα τοῖς ἑπτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτώ“. ἑπτὰ μὲν νοήσαντες τὸν παρόντα βίον· ὀκτῶ δὲ τὸν μέλλοντα. Τινὲς δὲ σαββατισμὸν ψυχῶν τὴν ἐνταῦθα μετριότητάδιαν ἐνόησαν, ἢν ἡμεῖς καλοῦμεν ἀπάθειαν, ἢ τις καταλῆγει εἰς τὴν κυρίως ἀπάθειαν τῷ μέλλοντος αἰῶνος· ἄλλοι δὲ πάλιν σαββατισμὸν ψυχῶν ἐνόησαν τὸ στήναι ἐν τῷ μέλλοντι τὰ κινούμενα πάντα· ὁ δὲ μέγας Μαξιμὸς τοιοῦτόν τι λέγει, ὅτι τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν ὄγδον ἡμέραν (ἣτις εἶναι ἢ Κυριακή· οὐδεμία γὰρ ἄλλη ὄγδοη ἐστὶ) φανερούμενου, τουτέστι κατὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, καὶ τοῖς μὲν Δικαίσις τὸ εἶναι παρήχοντος, τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς τὸ φεῖ εἶναι ἀπονεμόντος, σαββατίζουσι τότε αἱ ψυχαί, πάσαν λαβούσαι παύσαν κινήσεως, καὶ κίνησιν παντελῶς οὐκ ἔχουσαι μετὰ τὴν τοῦ ζητουμένου φανέρωσιν· τοῦ γὰρ ζητουμένου φανερωθέντος, κινήσει ἀργεῖ πάντα τῶν κινουμένων“. Σὺ δὲ μοι ὅρα ἐνταῦθα, ἀγαπητέ, τὰ προνόμια ὅπου ἔχει ἡ ἁγία Κυριακή· ἐν Κυριακῇ γὰρ ἀρχισεν ἡ Κτίσις· ἐν Κυριακῇ ἀρχισεν ἡ τῆς Κτίσεως ἀνακαινίσις· ἐν Κυριακῇ ἀρχισεν ἡ τελείωσις τῆς Κτίσεως· καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς Κτίσεως ἐνήργησεν ὁ Πατὴρ ἰδιαιτέρως, καὶ τοῖς συνεργούτων καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος· τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς ἀνακαινίσεως ἐνήργησεν ὁ Υἱὸς ἰδιαιτέρως διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως· τὴν δὲ τελείωσιν τῆς Κτίσεως ἐνήργησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς σημερινῆς αὐτοῦ καταβάσεως. Ἴδου πόσον ἐτίμησε τὴν ἁγίαν Κυριακὴν ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς.

καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῷ· ἡμεῖς δὲ στοχαστικῶς λέγομεν ὅτι ἴσως τοῦτο ἐποίησεν ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν ἔρωτα ὅπου εἶχεν εἰς τὰ λόγια Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ὑπὸ τοῦτου γὰρ καταφλεγόμενος, δὲν ἤθελε νὰ παραλλάξῃ τοὺς ἐκείνου λόγους· ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους γυμνοὺς καὶ ξηροὺς καὶ μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις ἠγάπα νὰ προφέρῃ, ὄχι μόνον εἰς τὰ ἄλλα του συγγράμματα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς Ἀκροστιχίδας.

Καὶ τοῦτο δείκνυται ἀπὸ τὴν παροῦσαν Ἀκροστιχίδα, ἣτις εἶναι αὐτολεξεὶ ἐρανισμένη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον τοῦ Θεολόγου, ὅπου τὸ δεύτερον Προοίμιόν του οὕτω προφέρει· „ Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν, καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν, καὶ προθεσμίαν ἐπαγγελίας, καὶ ἐλπίδος συμπλήρωσιν, καὶ τὸ Μυστήριον ὅσον; (ἐρωτηματικῶς γὰρ πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται) “ Ὡς μέγα τε καὶ σεβάσμιον “ (ἀποκριτικὸν γὰρ τὲτό ἐστιν). Εἶπον δὲ δεύτερον Προοίμιον· διότι ἐσυνείθιζον οἱ παλαιοὶ ῥήτορες νὰ μεταχειρίζονται καὶ δύο Προοίμια· ὡς καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τῆς Πεντηκοστῆς λόγῳ δύο Προοίμια ἐμεταχειρίσθη, ὡς τινες λέγουσιν, ἃν τὸ μὲν πρῶτον οὕτως ἀρχεται, „ Περὶ τῆς ἑορτῆς „ βραχέα φιλοσοφήσωμεν “· τὸ δὲ δεύτερον, „ Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν “. Τοῦτο λοιπὸν νομίζω νὰ ἦναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀκροστιχὶς τοῦ παρόντος Κανόνος ἔμεινεν ἐννεασύλλαβος καὶ κολοβή· διότι ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς φιλογρηγόριος ἃν εἶπερ τις ἄλλος, ἠθέλησε τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἐκείνου νὰ γράψῃ ἐν τῇ Ἀκροστιχίδι, χωρὶς νὰ προσθέσῃ τίποτε· ὅθεν κατὰ τὴν κολοβὴν Ἀκροστιχίδα κολοβαὶ ἔγιναν καὶ ἐλλιπέστατα ἐν πολλαῖς Ὠδαῖς τὰ Τροπάρια τοῦ Κανόνος· ὥστε διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸν συνῆθη ἀριθμὸν τῶν ἑκτῶ στίχων χρειάζονται νὰ τριπλασιασθοῦν καὶ νὰ τετραπλασιασθοῦν· ἐὰν δὲ ἐν μόνον Τροπάριον ἐστὶν ἐν τῇ Ὠδῇ, ὡς ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ, χρειάζεται αὐτὸ ἐξάκις νὰ πολλαπλασιασθῇ οὐ χωρὶς σχεδὸν ἀηδίας καὶ βάρους καὶ τῶν ψαλλόντων καὶ τῶν κανοναρχούντων καὶ τῶν ἀκούοντων.

Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμᾶς τόσον πολλὰ ἠγάπα τὰ τοῦ Θεολόγου θελκτικὰ καὶ σειρήνια λόγια, ὥστε, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ ταῦτα αὐτολεξεὶ ἐν τῇ Ἀκροστιχίδι, ἐπέσεν ὑπὸ μίμψιν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὡς ἄμετρος καὶ ἐλλιπής· οὕτω καὶ ἐγὼ, ὅς τις μέλλω νὰ ἐρμηνεύσω τὸν εἰς τὸ Πνεῦμα Κανόνα αὐτῆ, ζητῶ τὴν βοήθειαν τῆ Ἁγίου Πνεύματος· πλὴν ὄχι μὲ ἄλλου τινὸς λόγια, ἀλλὰ μὲ ἐκεῖνα τοῦ Θεολόγου· καὶ δὴ βοῶ μετ' αὐτοῦ· „ Τὰ μὲν οὖν σωματικὰ τοῦ Χριστοῦ πέρας ἔχει... τὰ δὲ τοῦ Πνεύματος „ τὸς βουλομένῳ λέγειν παρέστω μοι τὸ Πνεῦμα, καὶ διδόντω λόγον, ὅσον καὶ βούλομαι· „ εἰ δὲ μὴ τοσῶτον, ὅσος γε τῷ καιρῷ σύμμετρος “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν). Διότι ἂν ὁ τόσον μέγας Κοσμᾶς δὲν ἐντρέπεται νὰ ἱεροσυλῇ αὐτολεξεὶ τὰ τοῦ Θεοῦ Γρηγορίου ῥήματα, (τί λέγω δὲν ἐντρέπεται; καὶ σεμνύεται ἀκόμη καὶ ἐγκαλλωπίζεται εἰς τὴν τοιαύτην ἱεροσυλίαν) διὰ τί ἐγὼ νὰ ἐντρέπωμαι αὐτὴν; ἐγὼ ἢ μηδὲν ὦν; ἐγὼ ὁ κευχριαῖος κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς τοσοῦτον ἀπειρομεγέθη ἄνδρα παραβαλλόμενος; μᾶλλον μὲν οὖν ἐγὼ πρέπει νὰ καλλωπίζωμαι περισσότερον εἰς τὴν τοιαύτην ἱεράν καὶ ἐπαινετὴν κλεψίαν.

Μὲ ὄλον τῆτο τὸ πρᾶγμα τῆτο δὲν εἶναι κλεψία ἢ ἱεροσυλία, ἀλλὰ εἶναι δάνειον· μᾶλλον δὲ οὐδὲ δάνειον, ἀλλὰ δωρεὰ καὶ χάρις· ἐκκεχυμένος γὰρ εἶναι εἰς ὄλον τὸ πλήρωμα τῶν Χριστωνύμων ὁ τῆς τοῦ Θεολόγου σοφίας Ὁκεανός, ὅς τις προσκαλεῖ τοὺς θέλοντας νὰ ἐξαντλήσουν ἀπὸ αὐτὸν δωρεάν, καὶ νὰ χορτάσουν ἀπὸ τὰ ρεῖθρα του ὅσον καὶ ἂν ὄντωνται· οὐ λέγω δὲ ὅσον καὶ ἂν θέλωσιν· ἂν γὰρ εἰς τὴν θέλωσιν τοῦ ἀνθρώπου

ήκολούθει και η δύναμις, ἴσως ἐγὼ πρῶτος ἤθελα ἀνοίξῃ πλατείως τὸ στόμα μου, και ἀπορρόφηση ὅλον τὸν τοῦ Θεολόγου Ὁσκαανὸν· ἐπειδὴ δὲ ἐπιθυμῶ και θέλω, η δύναμις μου ὁμως δὲν εἶναι σύμμετρος μετὴν θέλησίν μου, δια τούτο ἀνοίγω τὸ στενὸν στόμα τῆς διανοίας μου, και ἀπορρόφῶ ὀλίγας τινὰς ρανίδας ἐκ τῶν ἐκείνου λόγων πρὸς ἔρμηνείαν τοῦ παρόντος Κανόνος (1).

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι Λόγους Πανηγυρικοὺς ἔχουσιν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν και εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα οἱ ἑξῆς θεοὶ Πατέρες. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λόγον ἔχει, οὗ ἡ ἀρχὴ „Βραχεία περὶ τῆς Ἑορτῆς „φιλοσοφῶμεν“. Ὁ Χρυσόστομος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Οὐραὸς ἡμῖν σήμερον γέγονεν ἡ γῆ“· ἄλλου, οὗ ἡ ἀρχὴ „Πάλιν ἑορτῆ, και πάλιν πανήγυρις“. ἄλλου, οὗ ἡ ἀρχὴ „Χθές ἡμῖν“· ἄλλου, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπεφοίτησεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις“. ἄλλου, οὗ ἡ ἀρχὴ „Τὰς γλώσσας σήμερον“· ἄλλου, οὗ ἡ ἀρχὴ „Μεγάλα, ἀγαπητοί, και πάντα λέγον“. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐδεκαήμερα πρὸ μιᾶς κροῦ“. Λεόντιος ὁ πρεσβύτερος λόγον, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι περὶ τὴν παρούσαν ἑορταστικὴν ἀέννητον χάριν ἐπέγεσθε“. Σώζονται οἱ μὲν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρα, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βασιτοπαίδου και Ἰβηρῶν και Διονυσίου. Ἦθελε δὲ ἐρωτήσῃ τινὰς διὰ τί μετὰ ἑνέα ἡμέρας τῆς Ἀναλήψεως κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; Ταύτην τὴν ἐρώτησιν ἔα. ὅσαν προτείνουσι τινὲς εἰς τὸν Θεοφόρον Μάξιμον ἐν Τόμῳ α. και ἀποκρίνεται εἰς αὐτὴν λέγων „Φασί τινες τῶν τὰ δαῖα πεπαιδευμένων, ὅτι, ἐπειδὴ ἑνέα τάξεις κατὰ τὸν Διονύσιον τὸν Ἀρειοπαγίτην αἱ Ἄγγελικαὶ Δυνάμεις εἰσὶν, ἀνίων κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὁ Κύριος (καθὸ γὰρ Θεὸς τὰ πάντα πληροῖ) ἐκαστὴν τάγματι μίαν ἡμέραν ἀπένειμεν, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης ἕως τῆς τελευταίας· ἐδέετο γὰρ και αὐταὶ τῆς τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας· ἐν αὐτῷ γὰρ κατὰ τὸν Ἀποστόλον ἀνεκεφαλαιώθη οὐ μόνον τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ και τὰ ἐν Οὐρανῷ· και μετὰ τούτο ἐνεφανίσθη τῷ Θεῷ και Πατρὶ· και οὕτω τὸ Πνεῦμα κάτεισι“. (οὐ συναριθμεῖται δὲ, οὔτε ἡ πέμπτη καθ' ἣν ἀνελήθη, οὔτε ἡ Κυριακὴ καθ' ἣν ἐκατέβη, τὸ Πνεῦμα) Τί δὲ εἶποιε ἑκαστον τάγμα ἐν ἐκαστῇ ἡμέρᾳ; Ὁ μὲν Θεοφόρος οὐκ εἶπε Μάξιμος· ὅπερ και λυπηρὸν ἀληθὺς ἐστὶ· καθὸ τὸ παντὸς λόγου ἢ ἀν' ἀξίον, εἰ πα-

ρὰ τοιοῦτου μεγάλου Πατρὸς ἐφανερῶτο· ἐν τῷ Συναξαρίῳ δὲ τῆς Πεντηκοστῆς γράφεται ὅτι ἑκαστον τάγμα προσίον τὴν θεωρεῖσαν ἐκείνην προσεκύνη σάρκα. Τῶν ἑνῶν ἐν πληρωθεῖσιν ἡμερῶν και ταγμασῶν, τῇ δικατῇ ὁ Παρακλήτος ἐπιδημῆσεν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει τὸ αἴτιον διὰ τὸ ὅποιον δὲν ἐκατέβη παρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· „Ἰνα, ὅταν ἐν ἐρημίᾳ γένωνται οἱ μαθηταὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως, μάθωσιν ἠλίκαν αὐταῖς ἐχαρίεσσο ἡ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος παρουσία, και εἰς αἰσθῆσιν ἐλθόντες τῶν παρελθόντων ἀγαθῶν, μετὰ τὸν παρακλήτου δωρεάν“ (Λόγ. β. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν, ἡ ἀρχὴ „Μεγάλα, ἀγαπητοί“). Διὰ τί δὲ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, και οὐχὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ; Ἀποκρίνεται ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος· „Ὅτι τρεῖς μεγάλα ἑορταὶ ἦσαν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, τὸ Πάσχα, ἡ Πεντηκοστὴ, και ἡ Σκηνοπηγία, ἐν αἷς συνήγοντο πλῆθη πολλὰ τῶν Ἰουδαίων. Ἐν μὲν οὖν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα σταυρωθεῖς και παθῶν ὁ Χριστός, ἐδεωρήθη ὑπὸ πάντων τῶν τότε συνθηροισμένων Ἰουδαίων· ἡ δὲ ἀνάστασις αὐτοῦ οὐκ ἐδεωρήθη, ἀλλ' ἐσυκοφαντήθη παρ' αὐτῶν· ὅθεν ἡ τῷ Πνεύματος χάρις ἐκχυθεῖσα εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, καθ' ἣν ἦσαν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνηγμένοι, ἐστρεψέ πάντων τοὺς ὀφθαλμοὺς και τὰς ἀκοὰς πρὸς τὸς Ἀποστόλους οἱ τινες ἐμαρτύρουν και ἐκέρυστον ὅτι ἀνίστη ὁ Κύριος. Ὅστε βεβαίως τῆς ἀναστάσεως ἐστὶν ἡ Πεντηκοστὴ“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν, ἡ ἀρχὴ „Τὰς γλώσσας σήμερον“). Ἐπειδὴ δὲ γράφουσιν αἱ Πράξεις ὅτι και ἡ Κυρία Θεοτόκος ἦτον μαζί με τοὺς Ἀποστόλους και οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου· και ἢ ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἐκατὸν εἰκοσι····· διὰ τούτο λέγουσι τινὲς ὅτι εἰς ὅλους αὐτοὺς τὰς ἐκατὸν εἰκοσι δισε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκ πυρίαις γλώσσαις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος Βαρύς. Ὁ Εἰρμός.

„ Πόντῳ ἐκάλυψε Φαραὼ σὺν ἄρμασι· ὁ συντρίβων πολέμους ἐν
 „ ὑψηλῷ βραχίονι· ἄσωμεν αὐτῷ, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς ὁ κόσμος τῶν Ἱερῶν Μελῶδῶν δὲν προσαρμόζει τοὺς Εἰρμούς τοῦ παρόντος Κανόνος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, καθὼς προσηρμόζε τοὺς περισσοτέρους Εἰρμούς τῶν προλαβόντων Κανόνων του, ἀλλὰ ἄλλους μὲν τροπολογικῶς εἰς τὰ ἦθη ἀνάγει, ὡς τὸν τῆς ἑκτης· τοὺς περισσοτέρους δὲ μελουργεῖ, φιλά περιέχοντας τῶν ᾠδῶν τὰ λόγια, καθὼς καὶ τὸν παρόντα· οὗτος γὰρ ὁ Εἰρμός ἀναφέρει μόνον τὴν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Θαλάσῃ γενομένην θαυματουργίαν, καὶ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ Μωυσέως μεταχειρίζεται λόγια· καὶ βλέπε, ἀγαπητέ, ὅτι ὁ λόγος μου εἶναι ἀληθινός· εὐρίσκεται ἐν τῇ πρώτῃ ᾠδῇ „ Πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτές;“ τοῦτο εὐρίσκεται καὶ ἐδῶ· εὐρίσκεται ἐκεῖ „ Κύριος συντρίβων πολέμους;“ τοῦτο εὐρίσκεται καὶ ἐδῶ· γράφεται ἐκεῖ „ Μεγέθει βραχίονός Σου;“ τοῦτο γράφεται καὶ ἐδῶ, μὲ κάποιαν ὁμοίαν παραλλαγὴν· ἀντὶ γὰρ τῆ „ Μεγέθει βραχίονος“, γράφεται ἐδῶ „ Ἐν ὑψηλῷ βραχίονι“· ὅπερ ὁ Ἡσαΐας καθαρώτερα λέγει· „ Κύριε, ὑψηλός Σου ὁ βραχίον“ (Ἡσ. κς'. ι.). γράφεται ἐκεῖ „ Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται;“ τοῦτο γράφεται καὶ ἐδῶ.

Ταῦτα λοιπὸν πάντα συμμαζεύσας ἐδῶ ὁ Ἱερός Μελῶδός, οὕτω λέγει· Ὁ Κύριος τῶν ἀπάντων, ὁ ὁποῖος συντρίβει τοὺς πολέμους μὲ τὸν ὑψηλὸν καὶ ἀνίκητόν του βραχίονα, ἐσκέπασε μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θαλάσσαν τὸν βασιλέα Φαραὼ, καὶ τὰς ἀμάξας αὐτοῦ. Πολέμους δὲ ἐδῶ πρέπει νὰ νοήσωμεν τοὺς πολεμίους καὶ ἐχθρούς, ἀπὸ τὸ πάθος τῆς πάσχοντας κατὰ τρόπον συνεκδοχῆς· τοὺτους γὰρ συντρίβει ὁ Κύριος, ἕνα μὲν, διότι οἱ πόλεμοι δὲν γίνονται κατὰ προηγούμενον θέλημα τῆ Κυρίου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπόμενον· ἦτοι κατὰ παραχώρησιν, ὡς δογματίζουσιν οἱ Ἱεροὶ Θεολόγοι· ἄλλο δὲ, διότι ὁ Κύριος λέγεται εἰρηναρχὴς καὶ εἰρηνοδόχος καὶ τῆς εἰρήνης ἀρχηγός καὶ πρωταίτιος, ὡς ταύτην ἀγαπῶν καὶ θέλων κατὰ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα· ἂν δὲ τὴν εἰρήνην ἀγαπᾷ καὶ θέλῃ ὁ Θεός, βέβαια ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ ὅτι τοὺς πολεμίους συντρίβει καὶ ἀφανίζει, ὡς μὴ τοὺτους ἀγαπῶν καὶ θέλων κατὰ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θέλημα· ἢ γὰρ τῶν ἐναντίων εἰσαγωγή τῶν ἐναντίων εἶναι συντριβή· ἐπειδὴ, κατὰ τὸ κοινὸν ἀπόφθεγμα τῶν φιλοσόφων, τῶν ἐναντίων ἢ αὐτὴ εἶναι ἐπιστήμη· εἰ δὲ λέγει ὁ Κύριος „ Οὐκ ἦλθον βαλεῖν“, εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μάχαιραν“ (ἦτοι πόλεμον) (Ματθ. ι. 34.) τοῦτο ὑψηλότερον νοεῖται περὶ τῆς Πίστεως, καὶ οὐ κατὰ τὸ πρόχειρον νόημα τοῦ πολέμου· καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν εἰς τοῦτο τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου.

Διὰ τί δὲ λέγεται ὑψηλός ὁ τοῦ Κυρίου βραχίον; Διὰ νὰ φανερωθῇ ἡ συντριβὴ τῶν τσιούτων πολέμων· ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου θέλουν νὰ κτυπήσουν βαρύτερα, συνειδέξουν νὰ σκόνισσιν τὸ χερί των ὑψηλότερα. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ Θεός κατοικεῖ εἰς τὰ ὑψηλά, ὡς λέγει

γει ὁ Δαβὶδ, „ Ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν “ (Ψαλ. ριβ'. 5.), διὰ τοῦτο ἀκολούθως καὶ βραχίων αὐτοῦ εἶναι ὑψηλός· καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὑψηλός, διὰ τοῦτο καὶ πληγώνει καὶ χειρότερα συντρίβει τοὺς πλῆττομένους, ὅχι μόνον μὲ τὸ γενναῖον καὶ ἀνίκητον τοῦ βραχίονός του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὑψηλὸν σήκωμα τοῦ αὐτοῦ βραχίονός του· ὁ Θεὸς γὰρ, κατὰ τὴν συμβολικὴν Θεολογίαν (1), διὰ μὲν τὴν φυσικὴν του φιλανθρωπίαν κατεβάζει τὸν βραχίονά του μὴ θέλων νὰ κολάσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, καὶ βάλλων τὸ χεῖρι του ὑποκάτω εἰς τὸ μάγουλόν του, καθὼς κάμνουσιν ἐκεῖνοι ὅπου κοιμῶνται, ὑπνώττει· ὅταν δὲ ἰδῇ ὅτι ἀυξάνει ἡ ἀμαρτία, καὶ οἱ ἀμαρτάνοντες δὲν αἰσθάνονται τὸ βάρος τῆς ἀμαρτίας, τότε ἐκεῖνος μὲ βίαν μὲν καὶ παρὰ φύσιν ἐξυπνᾷ καὶ ὑψώνει τὸ χεῖρι του καὶ συντρίβει τοὺς ἀμαρτωλοὺς.

Διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ, βλέπων τοὺς μὲν κακοὺς καὶ ἀμαρτωλοὺς καὶ τυραννοῦν τοὺς ταπεινοὺς καὶ δικαίους, τὸν δὲ Θεὸν μὴ τιμωρῆ τοὺς κακοὺς μήτε νὰ τοὺς ἐκδικῇ, ἀποτολμᾷ νὰ μέμφεται αὐτὸν ὡς κοιμῶμενον, καὶ νὰ φωνάζῃ ποτὲ μὲν „ Ἐξεγέρθητι· ἵνα „ τί ὑπνοῖς, Κύριε; ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπόσῃ εἰς τέλος “ (Ψαλ. μγ'. 25.) ποτὲ δὲ „ Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψώθητω ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάθου τῶν πενήτων σου εἰς τέλος “ (Ψαλ. θ'. 35.) διότι ἂν ὑψώθῃ ἡ χεὶρ σου κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ δυναστευόντων, δὲν θέλει λησμονηθῆ ἢ πτωχός ἢ δίκαιος ἕως τέλους, ἀλλὰ θέλει εὐφρανθῆ, ὅταν ἰδῇ ἐκδικήσιν, κατὰ τὸ „ Εὐφρανθήσεται δίκαιος, ὅταν ἰδῇ ἐκδικήσιν “ (Ψαλ. νζ'. 10.) Τοῦτο τὸ νόημα τῆς ὑψώσεως τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ θέλων νὰ φανεράσῃ καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἀφ' οὗ ἀνωτέρω εἶπεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰ καὶ τὰ, τιμωρῶν τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ἀκολούθως λέγει· „ Ἐπὶ πᾶσι τέτοις οὐκ ἀπεστράφη ἢ θυμὸς (τοῦ Θεοῦ). „ ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ (αὐτοῦ) ὑψηλὴ “ (Ἠσ. θ'. 12.) ἥτοι ἀκόμη ἔχει νὰ τὴν τιμωρήσῃ.

Τροπᾶριον.

„ Ἔργω, ὡς πάλαι τοῖς Μαθηταῖς ἐπηγγείλω, τὸ Παράκλητον
 „ Πνεῦμα ἐξαποστείλας, Χριστὲ, ἔλαμψας τῷ Κόσμῳ φῶς, φι-
 „ λάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι, λέγει, οἱ ὅποιοι ὑπόσχονται, δὲν τελειοῦν βεβαίως τὰς ὑποσχέσεις των· διότι ἢ μετανοοῦν ὅτι ὑπόσχεθησαν, ἢ δύναμιν δὲν ἔχον εἰς τὸ νὰ πληρῶσιν τὴν ὑπόσχεσίν των· καὶ οὕτω τὰ ὑπόσχεθέντα παρ' αὐτῶν μένουσιν ἄκυρα· Σὺ δὲ, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστὲ, ἢ ἀληθινὴ τῶν ἐπαγγελιῶν ἐπαγγελία, καὶ ἢ ὑπόσχεσις τῶν ὑποσχέσεων, ὑποσχέθης εἰς τοὺς ἀγίους σου Μαθητὰς πρὸ τῆς ἀναστάσεώς σου νὰ στείλῃς εἰς αὐτοὺς τὸ Παράκλητον Πνεῦμα· ἐν οἷς ἔλεγες· „ Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐάν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος ἢ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς “ (Ἰω. ις'. 7.) καὶ πάλιν· „ Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα “ (Ἰω. ιδ'. 16.) καὶ πάλιν· „ Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς “ (Ἰω. ιβ'. 26.) καὶ πάλιν· „ Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς “ (Λουκ. κδ'. 49.) ἥτοι

(1) Συμβολικὴ Θεολογία λέγεται, ὅσα πρὸς Θεὸν λέγονται ἀνθρωποπρεπῶς, ἢ τῶν ἀνθρωπίνων μελῶν καὶ αἰσθήσεων καὶ ἠδῶν τούτων προσαρμοζόμενα· ὁμοίως καὶ ὅσα ἰδιώματα τῶν τεισσῶν στοιχείων, ἢ καὶ ἄλλων ὑλικῶν κτισμάτων τῷ Θεῷ ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς ἀποδίδονται. Ταύτης τῆς Συμβολικῆς Θεολογίας βιβλίον συνέγραψεν ὁ Ἀριστοφάνης Διοτύσις, ὅπερ ἀναφέρει ἐν κεφ. ιε' περὶ Οὐρανιας Ἰε-

ραρχίας λέγων· „ Ἐχει γὰρ καὶ τοῦτο (τὸ ἄριον πνεῦμα) θεαρχικῆς ἐνεργείας εἰκόνα καὶ τύπον, ὡς ἐν τῇ Συμβολικῇ Θεολογίᾳ κατὰ τὴν τετραστοιχὴν ἀνακάθαρσιν ἡμῖν διὰ πλείονων ἀποδεδειχται “ Τετραστοιχὸν δὲ ἀνακάθαρσιν τὴν τῶν τεισσῶν στοιχείων ἀναγωγικὴν ἀλληγορίαν φησὶν, ὡς ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστὴς Μάξιμος· ἢν δὲ, ἢ δυστυχία! τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἢ σώζεται.

ἦτοι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον (1). Καθὼς λοιπὸν μὲ τὸν λόγον ὑπέσχεθης, Κύριε, νὰ στεί-
λῃς τὸ Πνεῦμα Σου τὸ Ἅγιον· οὕτω σήμερον μὲ τὸ ἔργον ἐτελείωσας τὴν ὑπόσχεσίν σου·
καὶ πέμφας τὸ Παράκλητον Πνεῦμα, δι' αὐτοῦ ἔλαμψας εἰς τὸν Κόσμον τὸ φῶς τῆς Θεο-
γνωσίας καὶ πίστεως τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὥστε οἱ τὸ φῶς τοῦτο δεξάμενοι τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος ψάλλουσι μὲ χαρὰν καὶ ἠδονὴν τῆς καρδίας ἐκείνο τὸ χαρμόσυτον Τροπάριον
„ Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν· ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον· εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀ-
„ διαίρετον Τριάδα προσκυνῶντες· αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν “.

Ἐπλήρωσας λοιπὸν σήμερον τὴν ὑπόσχεσίν σου, φιλάνθρωπε· διότι οὔτε ἀπὸ ἀδυνα-
μίας ἐμελλες νὰ μὴ τελειώσῃς αὐτήν· παντοδύναμος γὰρ εἶσαι· οὔτε ἀπὸ μετάνοιαν· διό-
τι ἡ μετάνοια εἶναι μία δευτέρα βουλὴ, ὅπου κατηγορεῖ τὴν πρώτην βουλήν· τούτο δὲ νὰ
γένη ἐπὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀδύνατον· καθότι ὁ Θεὸς καθὼς εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν ἀναλ-
λοίωτος, οὕτως εἶναι καὶ κατὰ τὴν γνώσιν καὶ τὰς βουλὰς τοῦ, ὡς ψάλλει ὁ Δαβὶδ·
„ Κύριος διασκεδάζει βουλὰς Ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἁρ-
„ χάντων· ἡ δὲ βουλὴ τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει “ (Ψαλ. λβ'. 10.). Εἰ δὲ ἀ-
κούομεν τῶν θείων Γραφῶν νὰ λέγουν ὅτι ὁ Κύριος μεταμελεῖται καὶ μετανοεῖ· οὕτω
γὰρ γράφεται διὰ τὸν Σαοὺλ· Ἡμεῖς Κύριος μετεμελήθη, ὅτι ἐβασίλευσε τὸν Σαοὺλ ἐπὶ
„ Ἰσραὴλ “· (α. Βασ. ιε'. 35.) καὶ διὰ τὴν Ὠσηὲ λέγει Κύριος· „ Τί σε διαδάξω Ἐφραΐμ;
„ ὡς Ἀδάμα θήσομαι σε καὶ ὡς Σεβοεὶμ· μετιστράφη ἡ καρδία μου ἐν τῷ αὐτῷ· συνε-
„ τανάχθη ἡ μεταμέλειά μου· οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, ὅτι Θεὸς
„ εἰμι ἐγὼ καὶ οὐκ ἄνθρωπος “· (Ὠσ. ια'. 8.) ἂν, λέγω, αἱ Γραφαὶ ἀναφέρουσι ὅτι
μετανοεῖ ὁ Θεός, ἤξευρε ὅτι τοῦτο λέγουσι, ὅπου ὁ Θεὸς φοβερίζεται καὶ ὀργίζεται διὰ τὴν
κακοποιήσασθαι τινὰς· τότε γὰρ μετανοεῖ· ἦτοι μεταβάλλεται ἡ βουλήν· ὁ Θεός, νικῶμενος ἀπὸ τὴν
αὐτοῦ φιλάνθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα, ἦτις δὲν ἀφίνει αὐτὸν νὰ φέρῃ εἰς ἔργον τοὺς προ-
τέρους φοβερισμοὺς ὅπου ἔκαμεν· ὅπου δὲ ὑπόσχεται ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ ἀγαθὰ, πῶς εἶ-
ναι δυνατόν νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ μὴ φέρῃ εἰς τέλος τὴν ὑπόσχεσίν σου, ἔχων μάλιστα
κινῶσαν αὐτὸν εἰς τοῦτο τὴν φυσικὴν αὐτοῦ φιλάνθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα;

Τροπάριον.

„ Νόμος τὸ πάλας προκηρυχθὲν καὶ Προφήταις ἐπληρώθη· τοῦ
„ Θεοῦ Πνεύματος σήμερον πᾶσι γὰρ πιστοῖς χάρις ἐκκέχυται .

ΕΡΜΗ-

(ε) Δύο πράγματα διδάσκει ἡμᾶς διὰ τῆς Ἀπο-
στολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ μέγας τῆς Θεσσα-
λονίκης Γρηγόριος ἐν τῷ ἐν τὴν Πεντηκοστῆν λόγῳ
αὐτοῦ· εἶνα μὲν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀνάβηθι τοῦ Χριστοῦ ὅταν ἀ-
τελήθη, καὶ ἄλλο, ὅτι τὸ Πνεῦμα οὐ μόνον ἀ-
ποστέλλεται, ἀλλὰ καὶ ἀποστέλλει· οὕτω γὰρ
φησὶ· Ἡμεῖς ὁρῶμεν διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ τοῖς μαθη-
ταῖς πεμφθέντος Πνεύματος μέχρι τίνος ἡ Χρι-
στοῦ ἀτακτοῦ ἐφάσσε, καὶ εἰς ποίαν ἀξίαν ἀ-
νεβίβασε τὴν ἡμῶν ἢν ἀνέκαβε φύσιν· ἐκείσε γὰρ
πάντως ἀνήλθεν, ὅθεν τὸ Πνεῦμα παρ' αὐτοῦ πεμ-
φθέν κατεβήκε. Πόθεν δὲ τὸ Πνεῦμα κατήλ-
θε, δείκνυσιν ὁ διὰ τοῦ Προφήτου λέγων Ἰσαΐ·
„ Ἐκχῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρ-
κα· καὶ πρὸς ὅν φησὶν ὁ Δαβὶδ· Ἐξαποστι-
λεῖς τὸ Πνεῦμα Σου, καὶ κτισθῶσονται καὶ ἀνα-
καινίσεις τὸ πρῶτον τῆς γῆς. Πρὸς τὸν ἀνα-
πάτω τοιγαρὸν ὁ Χριστὸς ἀνέβηκε Πατέρα,
καὶ πρὸς αὐτὸν ἐφάσσε τὸν Πατερικὸν κόλπον, ὅ-
θεν καὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ κοινῶς καὶ κατὰ τὸ

ἀνδράκινον τῆς κατ' αὐτὸν ἀξίας ἀνεβίχθη, τὸ
ἐξ Οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκχόμενον τε καὶ
σεβόμενον Πνεῦμα καὶ αὐτὸς ἀρτίως ἀποστείλας·
ἰδοὺ τὸ πρῶτον· δείκνυσιν δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἐν
τοῖς ἀκολουθοῦσι. Ἄλλὰ μηδεὶς νομίση τὸ Πνεῦ-
μα τὸ Ἅγιον τῆς ἀξίας ταύτης ἀμοιρῶν, παρὰ
τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἀποστέλλομενοι ἀκρίτως·
οὐ γὰρ τῶν ἀποστέλλομένων ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἀποστέλλόντων καὶ συνευδσκύντων ἐστὶ· δεί-
κνυσιν δὲ καὶ τὴν σαφῆ· διὰ τὸ Προφήταις λέ-
γων· Ἐγὼ ταῖς χερσὶ μου ἐδεμίωσα τὴν γῆν,
καὶ τὸν Οὐρανὸν ἐξέτεινα· καὶ νῦν Κύριος ἀπέ-
σταλλέ με καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ· καὶ ὁ Χριστὸς
διὰ τοῦ αὐτοῦ Προφήτου πάλιν ἀλλαχού λέγων·
Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὴ, οὐ ἐνεκεν ἐχρίσε με,
εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλλέ με. Τοιγαρὶν
ἐκ ἀποστέλλεται μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλ-
λά καὶ ἀποστέλλει τὸν παρὰ τοῦ Πατρὸς ἀποστέλ-
λομενον Υἱόν· παρ' ἃ δείκνυται Πατρί τε καὶ Υἱῷ
συμφῆς καὶ ὁμοσθενὲς καὶ συνεργόν καὶ ὁμότιμον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σήμερον λέγει, ἐτελειώθη διὰ τῆς ἐκβάσεως καὶ τῶν ἔργων ἐκεῖνο ὅπου ἐκηρύχθη ἀπὸ τὸν Νόμον τῆ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ τοὺς Προφήτας, δηλαδὴ τὸ περὶ τῆς ἐκχύσεως καὶ μεταδόσεως τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ κατὰ τὰ προκηρῦγματα τούτων καὶ τὰς προρρήσεις ἐξεχύθη σήμερον εἰς ὅλους τὰς πιστοὺς ἡ χάρις τῆ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄξια δὲ σημειώσεως εἶναι ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, ὅτι οὔτε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος δίδεται χωρὶς νὰ ἔχη δεκτικὴν ἐπιτηδειότητα ὁ μέλλων ταύτην λαμβάνειν ἄνθρωπος, οὔτε ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ λάβῃ κανένα χάρισμα τοῦ Πνεύματος μὲ φυσικὴν μόνον δύναμιν χωρὶς τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ· οὕτω γὰρ φησὶν·

» Οὔτε ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐνεργεῖ σοφίᾳ ἐν τοῖς ἀγίοις χωρὶς τοῦ ταύτην δεχομένου νοός, ἔτε γνώσιν, χωρὶς τῆς δεκτικῆς τοῦ λόγου δυνάμεως, οὔτε πίστιν, ἀνευ τῆς κατὰ νοῦν καὶ λόγον τῶν μελλόντων καὶ πᾶσι τέως ἀδήλων πληροφορίας, οὔτε ἰαμάτων χαρίσματα, δίχα τῆς κατὰ φύσιν φιλανθρωπίας, οὔτε τι ἕτερον τῶν λοιπῶν χαρισμάτων, χωρὶς τῆς ἐκάστου δεκτικῆς ἐξέως τε καὶ δυνάμεως, οὔτε μὴν πάλιν ἐν τῶν ἀπηριθμημένων ἄνθρωπος κτήσεται κατὰ δύναμιν φυσικὴν, δίχα τῆς χορηγούσης ταῦτα Θείας δυνάμεως· καὶ δηλοῦσι τοῦτο πάντες οἱ ἅγιοι, μετὰ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν Θεῶν ζητῶντες τῶν ἀποκαλυφθέντων τὰς λόγους“ (Κεφ. ιγ΄. τῆς 5΄. ἑκατοτ. τῶν Θεολογικ.).

Ὡστε, ὁποῖος θέλει νὰ λάβῃ πλουσιωτέραν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ κάμῃ τὸν ἑαυτόν του δεκτικώτερον διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ τῆς καθάρσεως τῶν παθῶν· ἡ γὰρ χάρις τοῦ Πνεύματος, εἰ καὶ χάρις, ὅμως χύνεται εἰς τοὺς πιστοὺς κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς αὐτῶν καθαρότητος καὶ πίστεως· ὅθεν λέγει πάλιν ὁ αὐτὸς Θεῖος Μάξιμος·

» Ὁ Θεῖος Ἀπόστολος τὰς διαφορὰς ἐνεργείας τοῦ ἐνὸς Ἁγίου Πνεύματος χαρίσματα λέγει διάφορα, ὑφ' ἐνὸς δηλονότι καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργούμενα Πνεύματος· καὶ τοῖσι κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐν ἐκάστῳ πίστεως δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ μετοχῇ τῆ τοιοῦδε χαρίσματος, ἕκαστος τῶν πιστῶν δηλονότι κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ ἧς υποκειμένης αὐτῷ κατὰ ψυχὴν διαθέσεως συμμεμετρημένην δέχεται τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν“ (Κεφ. υ5΄. τῆς Γ΄. ἑκατοτ. τῶν Θεολογικῶν).

Ποῦ δὲ φαίνεται ἐν τῷ Νόμῳ ἡ μετάδοσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Γενέσεως·

» Πνεῦμα, φησὶν, ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος“ (Γεν. ἀ. 2.)· ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει·

» Μὴδὲν ἄλλο Πνεῦμα Θεοῦ, ἢ τὸ Ἅγιον, τὸ τῆς Θείας καὶ Μακαρίας Τριάδος συμπληρωτικὸν ὀνομαζέσθαι“ (Ὁμιλ. β΄.)· καὶ πάλιν·

» Τὸ, Ἐπεφέρετο (τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον) ἔξηγεῖται ἐντὶ τῆ ἐνέβαλπε καὶ ἐζωογόνηι τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἐπωαζούσης ὄρνιθος, καὶ ζωτικῆς τινος δυνάμιν ἐνείσεως τοῖς ὑποθαλπομένοις“ (Ὁμιλ. β΄. εἰς τὴν Ἐξαήμερον)· ὁμοίως καὶ περὶ τῆ Ἰωσήφ γράφεται·

» Μὴ εὐρήσομεν τοιοῦτον, (οἷός ἐστιν ὁ Ἰωσήφ) ὃς ἔχῃ Πνεῦμα Θεοῦ ἐν αὐτῷ“; (Γεν. μα. 38.) ἐν τῇ Ἐξῶδῳ δὲ πάλιν εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν·

» Καὶ σὺ λάλησον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα Πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως“· (Ἐξ. κη. 3.) καὶ περὶ τοῦ Βεσελεὴλ γέγραπται·

» Καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν Πνεῦμα Θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης“ (Ἐξ. λα. 3.)· καὶ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εἶπεν ὁ Θεός·

» Καὶ καταβήσομαι καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ σοῦ· καὶ φησὶν ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς“ (τοὺς ἐβδομήκοντα δηλ. ἄνδρας τοὺς πρεσβυτέρους) (Ἀριθ. ια. 17.)· καὶ ὁ Μωϋσῆς εἶπε·

» Τίς δώῃ πάντα τὸν λαὸν Κυρίου Προφήτας; Ὅταν δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς“ (αὐτόθ. 29.).

Μὲ τὰ λόγια λοιπὸν ταῦτα ἐπροκηρύχθη ἀπὸ τὸν Νόμον ἡ μετάδοσις τῆ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπροκηρύχθη δὲ αὕτη καὶ ἀπὸ διαφορῶς Προφήτας· ἀπὸ τὸν Ἰωήλ·

» Ἐκχεῶ αἶμα τὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα (τὴν πιστεύουσαν δηλαδὴ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου) (Ἰω. β΄. 28.)· ἀπὸ τὸν Μιχαῖαν·

» Οὐκ ἔσται ὁ ἐπακούων αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχὺν ἐν Πνεύματος Ἁγίου“ (Μιχ. γ΄. 3.)· ἀπὸ τὸν Ἠσαΐαν·

» Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν ἡμῶν ἀδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν Πνεῦμα σωτηρίας σου, ἡ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς“ (Ἠσ. κ5΄. 18.)· ἀπὸ τὸν Δαβίδ·

» Καρδίαν καθάραν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς

„ ἐγκάτοισ μου “ (Ψαλ. ν. 11.)· καὶ πάλιν· „ Τὸ Πνεῦμα Σου τὸ Ἅγιον μὴ ἀντανέλης
 „ ἀπ' ἐμοῦ “ (αὐτόθ. 12.)· ἀπὸ τὸν Ἰάβ· „ Πνεῦμα Θεῖον τὸ περιόν μοι ἐν ρινί “
 (Ἰάβ κζ'. 3.)· καὶ πάλιν· „ Πνεῦμα Θεῖον τὸ ποιήσαν με· πνοὴ δὲ Παντοκράτορος ἡ δι-
 „ δάσκουσά με “ (Ἰάβ. λγ'. 4)· καὶ ἀπὸ τὸν Ἰεζεκιήλ· „ Καὶ δάσω ὑμῖν καρδίαν και-
 „ νήν, καὶ Πνεῦμα καινὸν δάσω ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς
 „ ὑμῶν, καὶ δάσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην, καὶ τὸ Πνεῦμά μου δάσω ἐν ὑμῖν “ (Ἰεζ.
 λς'. 26.). Οὕτως ἐπροκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν ἡ μετάδοσις τῆς χάρι-
 τος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν ἐορτάζομεν σήμερον (1).

ᾠδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν τοῖς Μαθηταῖς, Χριστῶν, ἕως ἂν ἐρδύση-
 „ σθε, ἔφης, καθίσατε ἐν Ἱερουσαλήμ· ἐγὼ δὲ ὡς ἐμὲ Παράκλητον
 „ ἄλλον, Πνεῦμα τὸ ἐμόν τε καὶ Πατὴρ ἀποσελῶ, ἐν ᾧ φερεωθήσεσθε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Εἰρμός οὗτος ἐρανίσθη τόσον ἀπὸ τὸ ρητόν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λυκά τοῦ λέγον „ Καὶ
 „ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν
 „ τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους “ (Λουκ. κδ'. 49.)· ὅσον
 καὶ ἀπὸ τὸ ρητόν τοῦ Ἰωάννου λέγοντος „ Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Πα-
 „ ράκλητον δάσω ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα “. (Ἰω. ιδ'. 16.) Ταῦτα λοιπὸν
 τὰ δύο ρητὰ αὐτολεξεῖ μελουργεῖ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς εἰς τὸν παρόντα Ἐρμόν· διὸ λέγει·
 Ω' Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ προεῖπας εἰς τὰς Μαθητάς σου ταῦτα· Σεῖς, ἢ Μαθη-
 ταί μου, καθίσατε εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἕως ὅπου νὰ ἐνδυθῆτε δύναμιν ἐξ ὕψους. Δὲν εἶ-
 πεν ἕως οὗ νὰ δεχθῆτε ἢ νὰ λάβετε, ἀλλὰ νὰ ἐνδυθῆτε, φανερόντων μὲ τὴν λέξιν ταύτην
 τὸ ἀπὸ κάθε μέρος τοῦ σώματος φυλακτικὸν τῆς τοῦ Πνεύματος πανοπλίας καὶ δυνάμεως.
 Καθίσατε ἕως νὰ ἐνδυθῆτε ὄχι ἀνθρωπίνην δύναμιν, ἀλλὰ οὐράνιον τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
 ματος· καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος· ἐγὼ δὲ θέλω ἀποστείλει εἰς ἐσᾶς ἄλλον
 Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα δηλαδὴ τὸ Ἅγιον, μὲ τὸ ὁποῖον θέλετε στερεωθῆ εἰς τὴν πίστιν,
 ὑπομένοντες καθ' ἑκάστην πειρασμὸν ὅπου μέλλετε νὰ δοκιμάσετε διὰ τὴν πίστιν. Τὸ δὲ „ Ὡς
 „ ἐμὲ “ εἶναι προσθήκη τοῦ Ποιητοῦ. Διὰ τί δὲ τοῦτο ἐπρόσθεσεν; Ἄκουσον.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀκούοντες τὸν Κύριον νὰ λέγῃ ὅτι θέλω σᾶς στείλει ἄλλον Παράκλη-
 τον, ἐπεχείρουν νὰ χωρίσῃν αὐτὸν τὸν Παράκλητον κατὰ τὴν ἐσῖαν ἀπὸ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν
 τῆ Πατρὸς· διὰ τὸ „ Ἄλλον Παράκλητον “ εἰπὼν ὁ Μελωδός, ἐπράσθεσε τὸ „ Ὡς ἐμὲ “,
 ἵνα διὰ μὲν τῆ „ Ἄλλον “ φανερώσῃ τὴν διαφορετικὴν ὑπόστασιν ὅτι ἔχει ἢ Υἱὸς ἀπὸ τὸ
 Πνεῦμα· διὰ δὲ τοῦ „ Ὡς ἐμὲ “ φανερώσῃ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας ὅπου ἔχει ὁ Υἱὸς μὲ
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδός ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, οὕτως
 ἐρμηνεύοντα τὸ „ Ἄλλος “· „ Διὰ τὸ μετὰ Χριστὸν μὲν (κατῆλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον),
 „ ἵνα Παράκλητος ἡμῖν μὴ λείπῃ· ἄλλος δὲ, ἵνα σὺ τὴν ἰσοτιμίαν ἐνθυμηθῆς· τὸ γὰρ
 „ ἄλλος, ἄλλος οἶος ἐγὼ καθίσταται· τοῦτο δὲ συνδεσποτείας, ἀλλ' οὐκ ἀτιμίας ὄνομα·
 „ ὅ γὰρ ἄλλος οὐκ ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὁμοσῖαν εἶδα λεγόμενον “ (Λόγ.
 εἰς τὴν Πεντηκστὴν). „ Ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοφυῶν (κατὰ τὸν Σχολιαστὴν Νικήταν) ἄλλον καὶ
 „ ἄλ-

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος·
 „ Τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐνέργει ἐν τοῖς πατράσι (τοῖς
 „ πρὸ τοῦ Νόμου δηλαδὴ) καὶ ἐν τοῖς Προφήταις·
 „ ὡν οὐ μὲν (οἱ Πατέρες δηλαδὴ) ἐφαντάσθησαν
 „ Θεόν, ἢ ἐγνώσαν· οἱ δὲ (οἱ Προφῆταις δηλ.) καὶ
 „ πρὸ μέλλον προέγνωσαν, τυπούμενοι τῷ Πνεύματι
 „ τῷ ἡγεμονικῷ, καὶ ὡς παρῶσι συνόντες τοῖς ἐσο-
 „ μένοις “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκστὴν). Ἐφθ δὲ

καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Νῦν ἀρχεται τε-
 „ λειθαι καὶ τὰ φανερούμενα τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 „ κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν ὑπάρχον· ἵν' ἡμεῖς ἐπιγνώ-
 „ μέν τε καὶ σεραθῶμεν τὸ μέγα καὶ προσκυνητὸν τῆς
 „ Ἁγίας Τριάδος μυστήριον· ἐνέργει γὰρ καὶ πρὸ-
 „ τερὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ
 „ διὰ τῶν Προφητῶν λαλήσαν καὶ προκαταγγέλλαν
 „ τὰ μέλλοντα “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκστὴν).

„ ἄλλον λέγομεν· οἶον, ἄλλος ἐστὶν ὁ Πέτρος, καὶ ἄλλος ἐστὶν ὁ Παῦλος· ἐπὶ δὲ τῶν ἐτεροφυῶν, ἄλλο καὶ ἄλλο λέγομεν· οἶον, ἄλλο ἐστὶ βούς, καὶ ἄλλο ἵππος“. Παράκλητος δὲ ἄλλος ἐρρέθη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, διότι καὶ ὁ Χριστὸς Παράκλητος ὀνομάζεται παρὰ τῆ πρώτῃ Ἐπιστολῇ τῆ Ἰωάννου λέγοντος· „ Ἐάν τις ἁμάρτη, Παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον“. (ἀ. Ἰω. β. 1.) Παράκλητος δὲ θέλει νὰ εἴπῃ παρηγορητής. Τίς δὲ ἄλλος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος ἐστὶ παρηγορητικώτερος; Βέβαια οὐδεὶς.

Διὰ τοῦτο ὁ Χρυσορρήμων πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, λέγει· „ Ἐκλήθη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Παράκλητον. Διὰ τί; Ἄλλ' ἢ διὰ τὸ παρακαλεῖν ἀνθρώπους, ταῦτασι παραμιθῆσθαι· παρακαλεῖ δὲ, οὐχ ὡς δευτέρον Θεῶ, ἀλλ' ὡς Θεός· καὶ γὰρ Θεοῦ ἴδιον τὸ παρακαλεῖν· λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος· „ Ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν“. Καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ· „ Παρεκάλεσέ σε ὁ ὀνομάσας σε· νόησον ταύτην“. Παρακαλεῖ ὁ Πατήρ· παρακαλεῖ ὁ Υἱός· „ Πνεῦμα γάρ, φησὶ, Κυρίου ἐπ' ἐμέ· ἔνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με· παρακαλέσαι τοὺς πενθοῦντας“. Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς Ἀκροστιχίδος τοῦ Ἰαμβικου Κανόνος τῆς παρουσίας ἑορτῆς, ἵνα μάθῃς ὅτι Παράκλητος εἶναι καὶ ὡς τὰς παρακλησεις ἡμῶν δεχόμενος ὡς Θεός, ὅσον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Τροπάριον.

„ Ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐπιδημίασα δύναμις, τῆν μερισθεῖσάν
 „ πάλαι φωνῆν κακῶς ὁμοιοσάμτων εἰς μίαν ἁρμοσίαν θεῖως συ-
 „ μῆψε, γρῶσιμ (1) συμετίζουσα πειθὺς τῆς Τριάδος, ἐμ ἢ ἐφερεώθημεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καλὴ μὲν εἶναι ἡ ὁμόνοια καὶ συμφωνία· ἀλλ' ὅταν γίνεται διὰ καλὸν καὶ συμφέρον πρᾶγμα· ὅταν δὲ αὐτὴ γίνεται διὰ κακὸν καὶ βλαβερὸν πρᾶγμα, τότε ἡ τοιαύτη ὁμόνοια καὶ συμφωνία εἶναι κακὴ. Μὲ τοιαύτην κακὴν ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν ἐσυμφώνησαν ἐκεῖνοι, περὶ τῶν ὁποίων γράφει ὁ Σολομών „ Υἱὲ μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς λέγοντες· Ἐλθέ μεθ' ἡμῶν· κοινώησον αἵματος· κρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως· καταπίωμεν δὲ αὐτὸν ὡσπερ ἄδης ζῶντα· κοινὸν δὲ βαλάντιον κτησώμεθα πάντες, καὶ μαρσίπιον ἐν γενηθήτω ἡμῖν“. (Παρ. ἀ. 10.) Καλὴ δὲ καὶ Θεοφιλὴς εἶναι ἡ ὁμόνοια ἐκείνων, οἱ τινες παρὰ τῷ Μιχαῖα λέγουσι· „ Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸν οἶκον Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ“. (Μιχ. δ. 2.) ὁμοίως καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν παρὰ τῷ Δαβὶδ „ Ἰδοὺ δὴ τί καλόν, ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφῶς ἐπὶ τὸ αὐτό“. (Ψαλ. ρλβ. 1.) Καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς, ἡ ὁμόνοια κατὰ τὴν γνώμην καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ὁμοιοσούντων γίνεται ἢ διὰ καλὸν ἢ διὰ κακόν.

Οὕτω χάριν λόγου οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Γίγαντες ὁμοιόησαν καὶ ἐσυμφώνησαν νὰ οἰκοδομήσωσιν τὸν πύργον τῆς Χαλάνης εἰς τὸν κάμπον τοῦ Σενάαρ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὁμόνοιά των ἦτον διὰ κακόν (διὰ ὑπερηφάνειαν γὰρ τοῦτο ἐποίησαν, καὶ διὰ νὰ ἀφήσωσιν ὄνομα εἰς τὸν Κόσμον), τούτου χάριν ἐσύγχυσεν ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας των, καὶ ἕνας τοῦ ἄλλου δὲν ἄκουε τὴν φωνήν· „ Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἓν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι· καὶ εἶπαν· δευ-
 „ οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἐστὶ ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ Οὐρανοῦ· καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς.
 „ Καὶ εἶπε Κύριος· Ἰδοὺ γένος ἓν, καὶ χεῖλος ἓν πάντων· δεῦτε, καὶ καταβάντες συγγέω-
 „ μεν αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τοῦ πλησίον“. Οὕτω καὶ τὴν σήμερον ὁμοιοῦσι καὶ συμφωνοῦσιν οἱ τοῦ Σωτῆρος Ἀπόστολοι· ἀλλὰ ἡ

τού-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Γνώσι“· παρὰ δὲ τῷ Θεοδώρῳ „ Γνώσιν“ γράφεται· ὅθεν τὸ „ Συμετί- ζουσα“ συντάσσεται μὲ δύο αἰτιατικὰς, κατὰ τὸ διδάσκω καὶ ἄλλα ὅμοια ῥήματα.

τούτων ὁμόνοια εἶναι διὰ τὸ ἀγαθόν, ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν κατασκευάζον πύργον, ὡς οἱ Γίγαντες, ἵνα δι' αὐτοῦ καταβιβάσωσι τὸν Θεὸν τιμωρήσοιτα αὐτούς, ἀλλ' ἵνα ἀνθρώπους εἰς Οὐρανοὺς ἀναβιβάσωσι· δεῖ καὶ αἱ γλώσσαι αὐτῶν δὲν συγχέονται, ἀλλὰ μᾶλλον συντίθενται εἰς τὸ νὰ γνωρίζουν τῶν Ἐθνῶν ἀπάντων τὰς διαλέκτους.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱερὸς ἔτος Μελῳδός, ἔτω λέγει· Ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία ἐσύγχυσε τὸ παλαιὸν τὰς γλώσσας τῶν πυργοποιούντων, αὐτὴ καὶ τὰρα ἐλθοῦσα εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τὰς διαιρεθείσας τότε φωνὰς ἤνωσε θείως· ἦτοι θεοπρεπῶς καὶ παραδόξως εἰς μίαν ἁρμονίαν. Ἐκ τῆς ἁρμονίας δὲ ταύτης καὶ ἐνώσεως τί ἐκατέρωθεν; Ἐσυνέτισεν ἡμᾶς τὴν μίαν γνώσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅταν γὰρ ἡμεῖς βλέπωμεν τὰς γλώσσας τότε μὲν διαιρουμένας ἀπ' ἀλλήλων, νῦν δὲ πάλιν ἐνωμένας εἰς μίαν ἁρμονίαν, δὲν κατανοοῦμεν ἢ τὸ θαύματος τούτου τὸ Μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἣτις καὶ διαιρεῖται κατὰ τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν ἐνίζεται κατὰ τὴν οὐσίαν; Ναὶ βέβαια. Ὁ Θεὸς ὁ Χρυσορρήμων Πατὴρ, πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν εἶπεν· „Ἐπειδὴ τότε „ οἱ Γίγαντες ἐθεομάχουν, καὶ πύργον ἐβούλοντο κατασκευάσαι, γλώσσας ὁ Θεὸς ἀποστείλας, ἐμέρισε τὴν κακὴν συμφωνίαν· ἀποστέλλει δὲ καὶ νῦν ἐνεργείας γλωσσῶν, ἵνα „ συνάξῃ τὴν διαμερισθεῖσαν οἰκουμένην· καὶ ἦν πρᾶγμα ξένον· γλώσσαι τὴν οἰκουμένην „ ἔτεμον, γλώσσαι τὴν οἰκουμένην συνῆψαν“.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„Καταρωῶν ὁ Προφήτης τὴν ἐπ' ἐσχάτων Σου, Χριστέ, ἔλευσιν
„ ἀμεβόα· Τὴν σὴν εἰσακήκοα, Κύριε, δυναστείαμ, ὅτι πάντα τοῦ
„ σῶσαι τοὺς Χριστοὺς Σου ἐλήλυθας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρῶν Εἰρμός εἶναι σαφὴς καὶ ἀπλῆς· ἐπειδὴ συντίθεται ἀπὸ μοναχὰ τὰ λόγια τῆς τετάρτης Ὡδῆς τοῦ Ἀββακούμ „Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοὴν Σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, „ κατενόησα τὰ ἔργα Σου καὶ ἐξέστην“· (Ἀβ. γ'. 2.) καὶ „Ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν „ λαοῦ σου· τοῦ σῶσαι τοὺς Χριστοὺς σου ἐλήλυθας“. Ταῦτα λοιπὸν μελουργῶν ὁ Θεοπέσιος Μελῳδός, οὕτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Προφήτης Ἀββακούμ κατανοῶν τὴν παρουσίαν ὅπου ἐμελλες νὰ κάμῃς εἰς ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς Σου, καὶ καταπλαγεὶς τὸ ἀπόρρητον τοῦ μυστηρίου, ἔλεγεν· Εἰσακήκοα τὴν δυναστείαν καὶ δύναμιν τῆς Θεότητός Σου, Κύριε, ὅτι σὺ ἦλθες εἰς τὸν Κόσμον διὰ νὰ σώσῃς τὰς Χριστὲς Σου. Χριστοὶ δὲ ὀνομάζοντο οἱ Βασιλεῖς, καὶ Ἱερεῖς καὶ οἱ Προφῆται, ἐπειδὴ αὐτοὶ μόνοι ἐχρίοντο μὲ τὸ ἅγιον ἔλαιον τοῦ χρίσματος· τούτους ὅμως τὰρα δὲν ὀνομάζει Χριστοὺς ὁ Προφήτης, ἀλλὰ ὅλους ἀπλῶς πιστοὺς Χριστιανοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐχρίσθησαν μὲ τὸ χρίσμα τοῦ ἁγίου μύρου, ὅταν ἐβαπτίσθησαν· ἢ ἐχρίσθησαν διὰ τῆς πίστεως μὲ τὸ αἷμα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχυσε διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν· ἐπίτηδες γὰρ ὁ Μελῳδός ἐπρόσθεσεν ἐδῶ ἀπὸ λόγου του τὸ „ Πάντας“, ὅπερ ἐν τῇ Ὡδῇ τοῦ Ἀββακούμ δὲν εὐρίσκεται, διὰ νὰ δείξῃ μὲ αὐτὸ ποίους ὁ Προφήτης Χριστοὺς ὀνόμασε, διλαδὴ ὅλον ἀπλῶς τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν Χριστιανῶν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος· Χρῆτε τελειῶν τὴν βρώτειον οὐσίαν“ ἐν τῇ ἐνάτῃ Ὡδῇ τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τῶν Θεοφανείων.

Τροπᾶριον.

„Ὁ ἐμ Προφήταις λαλήσας, καὶ διὰ Νόμου κηρυχθεὶς πρῶτη τοῖς
„ ἀτελέσι, Θεὸς ἀληθὴς ὁ Παράκλητος τοῖς τοῦ Λόγου ὑπηρεταῖς
„ καὶ μάρτυσι γνωρίζεται σήμερον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Παράκλητος, λέγει, τὸ παρωγορητικὸν Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐλάλησε μὲν ἐν τοῖς Προφήταις αἰνιγματωδῶς καὶ κρυφίως· ἐκνήρχθη δὲ πρότερον διὰ τοῦ παλαιῦ Νόμου σκιαδῶς εἰς τοὺς ἀτελεῖς Ἰουδαίους καὶ νηπίους κατὰ τὸν νοῦν (1), ἐκεῖνος, λέγω, ὁ ἴδιος Παράκλητος φανεροῦται σήμερον εἰς τοὺς ὑπηρετάς καὶ μάρτυρας τῆ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, ὅχι δι' αἰνιγμάτων, ὅχι σκιαδῶς, ἀλλὰ ἐναργῶς καὶ πεπαρρησιασμένως εἰς αὐτὰς κατελθὼν ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν· „Ὡφθησαν, φησί, γλώσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέτε „ ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν“. (Πράξ. β'. 3.) Τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐκεῖνος φησὶ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος „ Τοῦτο (τὸ Πνεῦμα) ἐνήργει πρῶτον ἐν τοῖς Πατρᾷσι (τοῖς πρὸ τοῦ Νόμου διηλ.) „ καὶ ἐν τοῖς Προφήταις...., ἔπειτα ἐν τοῖς τοῦ Χριστοῦ Μαθηταῖς, καὶ τούτοις τρισσῶς „ καὶ κατὰ καιροὺς τρεῖς, πρὶν δοξασθῆναι Χριστὸν τῷ πάθει, μετὰ τὸ δοξασθῆναι τῆ „ ἀναστάσει, μετὰ τὴν εἰς Οὐρανοῦς ἀνάβασιν, ἢ ἀποκατάστασιν· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, „ ἀμυδρῶς· τὸ δὲ δεύτερον, ἐκτυπώτερον· τὸ δὲ νῦν, τελεώτερον, οὐκέτι ἐνεργεῖα παρὸν ὡς „ τοπρότερον, οὐσιαδῶς δὲ, ὡς ἂν εἴποιτις, συγγινόμενόν τε καὶ συμπολιτευόμενον· ἔπρεπε „ γὰρ, Υἱοῦ σωματικῶς ἡμῖν ὁμιλήσαντος, καὶ αὐτὸ φανῆναι σωματικῶς“. Ἐφί δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „ Ἔστι μὲν ἐν πᾶσιν ἀπλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, „ καὶ ὁ πάντων ἐστὶ συνεκτικόν, καὶ τῶν φυσικῶν σπερμάτων ἀνακινήτικόν, καὶ δι' αὐ- „ τοῦ πρὸς συναίσθησιν τῶν πλημμελῶς παρὰ τὸν Θεσμόν τῆς φύσεως πεπραγμένων ἄγον „ τὸν αἰσθανόμενον· προσδιωρισμένως δὲ ἐν πᾶσι τοῖς ἐν Νόμῳ, καθότι τῆς τῶν ἐντο- „ λῶν ἐστὶν ὑποδεικτικὸν παραβάσεως, καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν προαγορευθείσης ἐπαγγελ- „ λίας φωτιστικόν· ἐν δὲ πᾶσι τοῖς κατὰ Χριστὸν πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ὡς υἱόθετι- „ κόν, ὡς δὲ σοφίας ποιητικόν ἐν οὐδενὶ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἀπλῶς, πλην τῶν συνιέν- „ των, καὶ ἑαυτοὺς διὰ τῆς ἐνθέου πολιτείας ἀξίους ποιησαμένων τῆς αὐτοῦ Θεοτικῆς „ ἐνοικήσεως· πᾶς γὰρ μὴ ποιῶν τὰ θεῖα θελήματα, κἂν πιστὸς ἦ, ἀσύνητον ἔχει τὴν „ καρδίαν, ὡς πονηρῶν λογισμῶν ἐργαστήριον, καὶ τὸ σῶμα κατάχρεων ἀμαρτίας, ὡς διὰ „ παντὸς μολυσμοῖς παθῶν ἐνεχόμενον“. (Κεφ. ο γ'. τῆς Γ'. ἐκατοντ. τῶν Θεολογικ.) Ἀλλὰ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „ Πᾶς ἦν ἐν τοῖς Προφήταις τὸ Πνεῦμα τὸ „ Ἅγιον; Λογίζόμεθα τοίνυν ἐν μὲν τοῖς ἀγίοις Προφήταις ἔλλαμψιν ὡσπερ τινὰ πλου- „ σίαν καὶ δαδουχίαν γενέσθαι τοῦ Πνεύματος, παιδαγωγεῖν ἰσχύουσαν εἰς τὴν τῶν ἐσο- „ μένων κατάληψιν, καὶ τῶν κεκρυμμένων τὴν γνώσιν· ἐν δὲ τοῖς πιστεύουσιν εἰς Χρι- „ στὸν οὐ δαδουχίαν ἀπλῶς τὴν ἀπὸ τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' αὐτὸ κατοικεῖν τὸ Πνεῦμα καὶ „ ἐναυλιζέσθαι τεθαρρήκαμεν· ὅθεν εἰκάτως καὶ ναοὶ Θεοῦ χρηματίζομεν“ (Τόμ. Δ'. βιβλ. ε'. Κεφαλ. ζ'. εἰς τὸν Ἰωάν. προκειμένου ρήτου „ Τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ Πνεύμα- „ τος, οὐ ἔμμελον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν“). Ἐπηρετάς δὲ καὶ μάρτυρας τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὰς Ἀποστόλους ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ οὕτω τοὺς καλεῖ· ὑπηρετάς μὲν γὰρ ὀνομάζει αὐτούς, ἐν οἷς λέγει „ Ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ „ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἐστὶ“· (Ἰω. ιβ'. 26.) (ὑπηρετοῦ δὲ καὶ διακόνου δὲν εἶναι σχεδὸν „ διαφορὰ) μάρτυρας δὲ ὀνομάζει, ἐν οἷς λέγει πρὸς αὐτούς „ Ὑμεῖς δὲ ἐστέ μάρτυρες „ τούτων“· (Λουκ. κδ'. 48.) καὶ πάλιν „ Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' „ ἐμοῦ ἐστέ“ (Ἰω. ιε'. 27.).

Τροπάριον.

„ Σῆμα Θεότητος φέρομ τοῖς Ἀποστόλοις ἐν πυρὶ Πνεῦμα κατε-
 „ μερίσθη, καὶ ξέμαῖς γλώσσαις ἐμέφημεν, ὡς πατρόθεν θεῖου
 „ σθέμος ἐρχόμεμόν ἐστιν αὐτοκέλευστον.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἑρμηνεῖαν τῆ Τροπάριον τῆς πρώτης Ὠδῆς τοῦ παρόντος Κανόνος τοῦ λέγοντος „ Νόμῳ τὸ παλαιὸν προκηρυχθέν καὶ Προ-
 „ φήταις“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Ἡρωϊκὸν τρίτον λόγον τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, τὸν εἰς τὰ ἀπόρρητα, ἢ περὶ ἀρχῶν περιεχόμενον, ἐν ᾧ λέγει·

„ Οἷς ῥά (τοῖς Ἀποστόλοις δηλ.) καὶ ἐν γλώσσησι πυρὸς μετέπειτα μερίσθη
(τὸ Πνεῦμα δηλ.)

„ Σῆμα φέρον Θεότητος, ὅτ' ἐν χθονὸς ἄλτο Σαωτήρ.

„ Καὶ γὰρ πῦρ Θεὸν οἶδα κακοῖς, ὡς φῶς ἀγαθοῖσιν.

Ὁθεν ἐξηγεῖ ἐδῶ ὁ Θεσπέσιος Κοσμάς διὰ τί τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατήλθεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν. Με πῦρ, λέγει, ἐμερίσθη εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· διότι ἔφερε τὸ σημεῖον τῆς Θεότητος, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πῦρ συμβολικῶς δηλαδὴ καὶ ὁμοιωματικῶς· ἦτοι κατὰ τὴν Συμβολικὴν Θεολογίαν· „ Κύριος, ἔλεγεν ὁ „ Μωϋσῆς εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ “· (δευτ. δ'. 24.) καὶ ὁ Μαλαχίας λέγει περὶ τοῦ Θεοῦ· „ Αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χανευτη- „ ρίου “· (Μαλ. γ'. 2.) καὶ ὁ Παῦλος· „ Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον “· (Ἐβρ. ιβ'. 29.) καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας· „ Ἐν εἴδει τῆς πυρὸς ἡ θεία τε καὶ ἀπόρ- „ ρητος εἰκάζεται φύσις “· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος προσθέτει καὶ τί καταναλίσκει, ἦγεν τὴν μοχθηρίαν· „ Πῦρ καταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν “· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκός.) καὶ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα ■ αὐτὸς λέγει· „ Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρίας „ ἕξεως “. Καθὸ λοιπὸν ἐφάνη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν πυρὶ, κατὰ τοῦτο ἔδειξεν ὅτι εἶναι Θεός (1)· καθὸ δὲ πάλιν ἐφάνη ἐν γλώσσαις ξέναις καὶ ἀρρήτοις, κατὰ τοῦτο ἔδειξε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅτι πρῶσις καὶ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα ὡς μία θεία καὶ ἀρρήτος καὶ ἐνυπόστατος δύναμις· καθὸς καὶ ἡ γλῶσσα ἐκ τοῦ νοῦ λαμβάνουσα τὰ νοήματα, ἀπαγγέλλει αὐτὰ εἰς τοὺς ἕξω (2)· σθένος γὰρ καὶ δύναμις, οὐ μόνον λέγεται ὁ Υἱὸς κατὰ τὸ „ Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν “, (α. Κορ. α. 24.) ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸ „ Ἰησοῦς οὖν ὑπέστρεψεν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος “. (Λουκ. δ'. 14.)

Καὶ

(1) Ὁθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Διὰ τί δὲ πυρίναις γλώσσαις; Οὐ μόνον „ διὰ τὰ τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸν „ Υἱὸν ὁμοῦσιον· πῦρ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ πῦρ κα- „ ταναλίσκον τὴν μοχθηρίαν· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ διτ- „ τὸν τῆς ἐνεργείας τοῦ πῦρ Ἀποστόλων κηρύγμα- „ τος· ἐνεργεῖται γὰρ ἅμα καὶ κολάζειν δύναται· „ καὶ καθάπερ τὸ πῦρ καὶ φωτίζει καὶ φλογίζει „ πύφωκεν· οὕτω καὶ ὁ τῆς κατὰ Χριστὸν διδασκα- „ λίας λόγος τοῦς μὲν ὑπεκούοντας φωτίζει· τῶς „ δὲ ἀπειθοῦντας εἰς τέλος πυρὶ καὶ κολάζει πα- „ ραδίδωσιν αἰώνιῳ. Γλῶσσαι δὲ οὐχὶ πυρὸς εἶπεν, „ ἀλλ' ὡσεὶ πυρὸς, ἵνα μή τις αἰσθητὸν εἶναι λογι- „ σθῆται τὸ πῦρ ἐκεῖνα, ἀλλ' ὡς ἀπὸ παραδείγματος „ ἐν περιτοῖς γινώμεθα τῆς ἐπιφανείας τῆς Πνεύματος “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκόςτην).

(2) Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος οὕτως ἐρμη- „ νεύει τὰς γλώσσας λέγων· „ Ἀλλὰ τίνας ἐνεκεν ᾤφθη „ διὰ τοῦ σχήματος τῶν γλωσσῶν; Ἴνα τὴν πρὸς „ τὸν Θεὸν Λόγον ἐπιδείξηται συμφύαν· γλῶσ- „ σης γὰρ πρὸς λόγον οὐδὲν συγγενέστερον· ἅμα δὲ „ καὶ διὰ τὴν χάριν τῆς διδασκαλίας· γλῶσσης γὰρ „ κεχαριτωμένης ὁ κατὰ Χριστὸν διδάσκαλος δέχεται. „ Τίνας δὲ χάριν αἱ γλῶσσαι διαμεριζόμεναι ᾤφθησαν „ αὐτοῖς; Ἐπεὶ μόνῳ τῷ καὶ αὐτῷ ἀνωθεν ἐλθόντι „ Χριστῷ, οὐκ ἐκ μέτρου δίδεται τὸ Πνεῦμα παρὰ „ τοῦ Πατρὸς· ὁλόκληρον γὰρ ἐκεῖνος καὶ κατὰ

τὴν σάρκα τὴν θεϊαν δύναμιν εἶχε καὶ τὴν ἐνερ- „ γειαν· τῶν δ' ἄλλων οὐδενὶ πᾶσα χωρητὴ κατέστη- „ κεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἀλλ' ἐκ μέρους ἕκα- „ στος, ἄλλος ἄλλου του τυγχάνει τῶν χαρισμάτων, „ ἵνα μή τις εἰν εἶναι τὴν παρὰ τοῦ Πνεύματος „ τῶς ἁγίοις δεδομένην χάριν νομίση. Τὸ δὲ ἕκα- „ σισιν οὐ τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν ὑπεμφαίνει μόνον „ ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνάριον τοῦ Θεοῦ Πνεύματος· ἐκαδίσαι „ δὲ, φησὶν, ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν „ ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου. Καὶ μεριζόμενον γὰρ „ κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῆς δυνάμεις ■ καὶ ἐνεργείας „ δι' ἐκάστης τῶν ἐνεργειῶν ὅλον παρέσθαι καὶ ἐνεργεῖ „ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀμερίσως μεριζόμενον καὶ ὁλο- „ σχῆρως μετεχόμενον, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἡλιακῆς „ ἀκτίνος “· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκός.) Προσθετεῖ „ δὲ καὶ τῶς ὁ Χρυσορρήμων· „ Οὐκ εἶπε διαμεριζό- „ μεναι γλῶσσαι πυρὸς, ἀλλ' ὡσεὶ πυρὸς, ἵνα μηδὲν „ αἰσθητὸν ὑποπτεύσῃς περὶ τοῦ Πνεύματος· καθά- „ περ γὰρ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων ρείθρων, οὐχὶ περι- „ στέρα κατέβη, ἀλλ' ἐν εἴδει περισσεύει· οὕτω καὶ „ ἐν ταῦτα, οὐχὶ πῦρ, ἀλλ' ἐν εἴδει πυρὸς· καὶ πᾶ- „ λιν ἀνωτέρω φησὶν· Ὡσεὶ φορημένης πνοῆς βιαίας· „ ἕχῃ πνοῆς βιαίας, ἀλλ' ὡς φορημένης πνοῆς βιαίας “. (Λόγ. α. εἰς τὴν Πεντηκόςτην) Διὰ τοῦτο καὶ ■ Νύσσης Γρηγόριος προσφυῶς εἶπεν· „ Ἴδιον δὲ γινώρι- „ σμα τῆς Θείας φύσεως ἐστὶ τὸ παντὸς ὑπερκείσθαι „ γινώρισματος “.

Καὶ ὁ Πατήρ δὲ δύναμις ὀνομάζεται κατὰ τὸ „ Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου „ καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως “, (Ματθ. κς'. 64.) τούτέστι τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.

Πλὴν διὰ τὴν μὴ ὑποπτεύσῃ τινὰς ὅτι εἰς τὴν τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀκολουθεῖ ἐλάττωσις, μὲ τὸ νὰ ἀκούῃ ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, διὰ τοῦτο ἐπρόσθε-
 πει ὁ Μελωδὸς τὸ „ Ἀυτοκέλευστον “, καὶ λέγει τρόπον τινά· Μὴ ταραχθῆτε, ἀγαπητοὶ ἀναγνώσται, μηδὲ εἰς ὑπονοίας ἐμψῆτε ἀναξίας τοῦ Πνεύματος, ἀκούοντές μου καὶ λέγω ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα· διότι ἂν καὶ ἔρχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔρχεται δευτικῶς, ἀλλὰ ἔρχεται αὐτοδεσπότης καὶ αὐτοκελεύστως, ὡς Θεὸς τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ὁμοούσιος καὶ ὁμότιμος· ἂν καὶ τὸ „ Ἐρχόμενον “ δηλοῖ ἀκόμη ὅτι ὡς Κύριον ἔρχεται. Ἐρανίσθη δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν περὶ τῷ Ἁγίου Πνεύματος τρίτον λόγον Ἡρωϊκόν, τὸν εἰς τὰ ἀπόρρητα Γρηγορίου τῷ Θεολόγου, ἔτω λέγοντα.

„ Πνεῦμα μέγα τρομέωμεν, ἢ μοι Θεός· ᾧ Θεὸν ἔγνω.

„ Πατρόςθεν ἐρχόμενον, θεῖον μένος, αὐτοκέλευστον.

Ὁ αὐτὸς δὲ Θεολόγος Γρηγόριος κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα θεῖα ὀνόματα ὅπου προσαρμόζει τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ταῦτα προσθέτει· „ Ἐρχόμενον μὲν ὡς Κύριον, πεμπόμενον δὲ „ ὡς οὐκ ἀντίθεον “ καὶ πάλιν· „ Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἦν αἰεὶ αὐτοκίνητον, φεικίνητον, „ αὐτεξούσιον, αὐτοδύναμον, παντοδύναμον “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκός.).

Ὁ μὲν οὖν Μελωδὸς ἐδῶ ἐκ τῶν δὴ τούτων τὰ δὴ ταῦτα συμπεραίνει· ἦτοι ἐκ μὲν τῷ Πυρὸς ὅτι εἶναι Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐκ τοῦ Θεολόγου τοῦτο ἐρανίσθη· καὶ ἐκεῖνος γὰρ ἐκ τούτου τοῦτο τὸ ἴδιον συμπεραίνει· ἐκ δὲ τοῦ εἶδους τῶν γλωσσῶν, ὅτι ἐκ Θεοῦ ἔρχεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὁ δὲ Θεολόγος ἄλλως ἐρμηνεύει τὸ εἶδος τῶν γλωσσῶν· φησὶ γάρ· „ Ἐν γλώσσαις δὲ (ἐφάνη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον) διὰ τὴν πρὸς τὸν Λόγον οἰκειώ-
 „ σιν· μεριζομέναις δὲ, διὰ τὸ τῶν χαρισμάτων διάφορον· καθεζομέναις, διὰ τὸ βασιλι-
 „ κὸν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀγίοις ἀνάπαυσιν· ἐπεὶ καὶ θρόνος Θεοῦ τὰ Χερουβίμ· ἐν ὑπε-
 „ ρῶν δὲ, ... διὰ τὴν ἀνάβασιν τῶν δεξομένων καὶ τὴν χαμέθεν ἔπαρσιν “· Τί δὲ δηλοῖ τὸ
 „ Διὰ τὴν πρὸς τὸν Λόγον οἰκειώσιν “; Ἄκουσον τῷ Σχολιαστῷ Νικητῆ· „ Ὡσπερ ἡ γλῶσ-
 „ σα οἰκειὸν ἐστὶν ὄργανον πρὸς τὸν ἀπλῶς λόγον· οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι οἰκεῖοι ἦσαν
 „ πρὸς τὸν τοῦ Εὐαγγελίου λόγον, ὡς ὄργανα ἐξηχοῦντα τοῦτον· εἰ δὲ βούλει, λόγον ἐν-
 „ ταῦθα νόησον τὸν Λόγον τῷ Θεοῦ τὸν ἐνυπόστατον, τούτέστι τὸν Χριστόν· Οἰκειώσιν ἔν
 „ ἔχει πρὸς τοῦτον τὸν Λόγον οἰονεῖ τις γλῶσσα τὸ Πνεῦμα· τοσοῦτον γὰρ οἰκειώται τῷ
 „ Χριστῷ τὸ Πνεῦμα, ὅτι καὶ Χριστοῦ Πνεῦμα λέγεται· „ Εἴτις γὰρ, φησὶ, Πνεῦμα Χρι-
 „ στοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ “ (Ῥωμ. ἡ. 9.).

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Τὸ διὰ τὸν φόβον Σου ληφθὲν, Κύριε, ἐν γαστρὶ τῶν Προφητῶν,
 „ καὶ κνηθὲν ἐπὶ τῆς γῆς Πνεῦμα σωτηρίας, ἀποστολικῆς καρδίας
 „ κτίζει καθαράς, καὶ ἐν τοῖς πιστοῖς εὐθὲς ἐγκαιμίζεται· φῶς
 „ γὰρ καὶ εἰρήμη διότι τὰ σὰ προτάγματα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τόσον ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Δαβίδ· ἢ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „ Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ
 „ ἀδινῆσαμεν, καὶ ἐτέκομεν Πνεῦμα σωτηρίας Σου, ὃ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς “· (Ἡσ.
 κς'. 18.) ὃ δὲ Δαβίδ· „ Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγ-
 „ καινίσσον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου “· (Ψαλ. ν'. 11.) (1) Ὅθεν λέγει ὁ Ἀσματογράφος· Ὡ
 ΚΥ-

(1) Σημειώσαι ὅτι κτίσιν ἐνταῦθα ὁ Δαβίδ τῆς καρδίας δὲν λέγει τὴν δημιουργίαν αὐτῆς καὶ αὐσίω-
 σιν, ἀλλὰ τὴν ἐκ κακίας εἰς ἀρετὴν ἀνακταίνισιν καὶ

ἀνάπλασιν· ὅθεν ὁ μὲν μέγας Βασιλεὺς εἶπε· „ Καρ-
 „ δίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ἢ Θεός· οὐχί τὴν
 „ δημιούργησον, ἀλλὰ τὴν ἐν τῆς κακίας παλαιωθεῖ-
 „ σαν

Κύριε τῶν ἀπάντων, τὸ Ἅγιόν Σε Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Πνεῦμα σωτηρίας, αὐτὸ ἐλήφθη: ἦτοι συνελήφθη μὲν διὰ τὸν φόβον σου μέσα εἰς τὴν νοτιήν κοιλίαν τῶν Προφητῶν, ἧτις ἐστὶν ἡ χωρητικὴ δύναμις τοῦ νοῦς κατὰ τὸν Εὐσέβιον, ἢ κατ' ἄλλους ἡ καρδία· ἐγεννήθη δὲ ἐπὶ τῆς γῆς: ἦτοι τῶν γυναιτέρων ἀνθρώπων· διότι ἐκεῖνο τὸ Πνεῦμα ὅπου ἀδύνησαν καὶ ἐκοιλοπόνησαν αἱ ψυχαὶ τῶν Προφητῶν διὰ τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, τοῦτο ἐγέννησαν εἰς τοὺς ὑλικωτέρους καὶ παχυτέρους ἀνθρώπους διὰ μέσου τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας, ἵνα καὶ ἐκείνους πνευματικῶς ποιήσωσι. Τοῦτο, λέγω, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐλθὼν σήμερον εἰς τοὺς ἀγίους σου Ἀποστόλους, ἐκτίσει καθαρὰς τὰς καρδίας των, καθὼς λέγει ὁ Προφητὰναξ, καὶ εἰς τὰ ἔγκατα τῶν πιστῶν Χριστιανῶν εὐθὺς ἠγκαινίζεται, κατὰ τὸν αὐτὸν Προφητὰνακτα· ἐπειδὴ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος δὲν ἐδόθη μόνον εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐδόθη καὶ εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς κατὰ τὸ ἀκόλουθον ὁμοίωμα.

Οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἀναφαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ὡς τόσαι λαμπάδες ἀπὸ τὰς πυρίνας γλῶσσας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς δὲ ἀπὸ μίαν λαμπάδα ἐμπορεῖ νὰ ἀνάψῃ ἄλλη, καὶ ἀπὸ ἐκείνην ἄλλη κατὰ μετάδοσιν, καὶ καθ' ἑξῆς νὰ φθάσῃ αἱ λαμπάδες ἕως εἰς ἓνα πολυάριθμον καὶ σχεδὸν ἀπειρον ἀριθμόν· τοιοῦτότρόπως καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ Ἀρχιερεῖς ἀναφαν ὡς ἄλλαι λαμπάδες ἀπὸ τὰς πρώτας λαμπάδας τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐπληρώθησαν ἀπὸ τὰ φωτιστικὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς ταύτην τὴν ὁμοίωσιν ἀναφέρει ἡ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν) (1). Ποία δὲ εἶναι ἡ καθαρὰ καρδία; Ἀκουσον τῆ Θεοφύρου Μαξίμου λέγοντος· „Καρδία ἐστὶ καθαρὰ, ἡ παντάπασιν ἀνείδειον τῷ Θεῷ τὴν μνήμην παραστήσασα, καὶ μόνοις τοῖς αὐτοῦ ἑτοιμον ἐσημανθῆναι τύποις, δι' ὧν ἐμφανὴς πέφυκε γίνεσθαι· ἐν ἡ καθάπερ ἐν πτυχίῳ καλῶς λειανθῆντι διὰ τὴν ἄκραν ἀπλότητα γινόμενος ἡ Θεός, τῆς ἰδίου νόμου ἐγγράφει“ (Κεφ. π.α. καὶ π.β. τῆς β. ἑκατοστ. τῶν Θεολογικ.). Τοιαύτη οὖν ἐκτίσθη ἡ τῶν Ἀποστόλων καρδία ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐκεῖνο δὲ ὅπου λέγει ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ τέλει „Φῶς γὰρ καὶ εἰρήνη διότι τὰ σὰ προστάγματα“ φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἀκόλλητον καὶ ἀσυνάρμοστον μὲ τὰ ἀνωτέρω, καλῶς δὲ αὐτὸ προσαρμόζεται· διότι ἂν ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν τὰ θεῖα προστάγματα διὰ μέσου τῶν Ἀποστόλων, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἐκτίσθησαν καθαρὰ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα· ταῦτα δὲ τὰ θεῖα προστάγματα εἶναι φῶς καὶ εἰρήνη· φῶς μὲν, κατὰ τὸ „Δύχνος τοῖς ποσίμου ὁ Νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου“· (Ψαλ. ριή. 104.) εἰρήνη δὲ κατὰ τὸ „Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Νόμον σου, καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτοῖς σκάνδαλον“· (Ψαλ. ριή.)

„σαν ἀνακαίνισον. Καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει· „Ἴνα τοὺς δύνῃ κτίσῃ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον· τὸ Κτίσῃ, οὐχ ἵνα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγάγῃ, ἀλλ' ἵνα τοὺς ὄντας μετακοσμήσῃ“· (Ὁμιλ. ὅτι οὐκ ἐστὶ τῶν κακῶν αἰτίος ὁ Θεός Τόμ. α.) Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „Καρδίαν καθαρὰν κτίσῃ ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός· οὐδέποτε φαίητ' ἂν (εἰπερ νοῦν ἔχει) καρδίαν, ἡ Πνεῦμα βούλευσαι λαβεῖν, ὡς οὐκ ἔχοντα τὴν ἀρχὴν· οἰδεῖται δὲ ἂν μᾶλλον ἐν αὐτῷ κτίζεσθαι καρδίαν καθαρὰν καὶ Πνεῦμα εὐδές, καὶ τῆτο ἐστὶν ὁ μεταπλασμός“· (Ἐρμηνεία εἰς τὸν Ζαχαρίαν, προκειμένου ρητοῦ „Ὁ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Καρδίαν καὶ ἔγκατα, τὸ διανοητικόν, οἶμα· λέγει, καὶ τὰ τοῦτου κινήματα, ἢ διανοήματα· ζητεῖ δὲ ταῦτα οὐχ ὡς οὐκ ἔχων· τίς γὰρ, εἰ μὴ ἁβδί ὁ τσοῦτος; ἀλλ' ὡς καινὸν γινώσκων τὸ νῦν προστιδόμενον“· Ὁ δὲ Νικήτας ἐν τῇ Σειρῆ τοῦ Φαλτήρος, λέγει· „Εἰρηται τὸ Πνεῦμα εὐδές, ὅτι ἀπεναντίας ἔχει πρὸς τὸν τοῦ ὄφους σκολεῖα· ἔπτα, κατὰ τὴν Γραφήν, „Πνεῦμα Ἅγιον φειζέται ὁ δόλον“, (Σοφ. α. 5.) καὶ ὡς ἀπὸ δικαιοσύνη

καὶ αὐτοκαλήθεια, παρεκτροπῆς ἐφ' ἑκάτερον καὶ ἐκκλίσεις οὐκ ἔχον“· (1) Τὰ λόγια τῆ θεῖου Πατρὸς εἶναι πῦθα· „Νῦν ἂν ἐπληρώθῃ ἡ ἐπαγγελία, καὶ καθῆλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, παρὰ Πατέρος τε καὶ Υἱοῦ πεμφθέντε καὶ δοθέν, καὶ τοὺς ἀγίους Μαθητὰς περιλάμψαν, καὶ ὡς λαμπάδας ἀνάψαν θεῖως, μᾶλλον δὲ φωστῆρας ἀναδείξαν ὑπερκοσμίας καὶ παγκοσμίας, αἰώνιου ζωῆς ἐπέχοντα λόγον, δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐρωτίσε. Καθάπερ δὲ, εἰτις ἀπὸ τῆς φωτοφόρου λαμπάδος ἑτέραν ἀνάπτει, καὶ ἀπ' ἐκείνης ἄλλην, καὶ ἐφεξῆς τῆ διαδοχῆ παρακατέχων, αἱ μένον ἔχει τὸ φῶς· οὕτω καὶ διὰ τῆς τῶν Ἀποστόλων χειροτονίας ἐπὶ τῆς αὐτῶν διαδόχους, καὶ ἀπὸ τούτων ἐφ' ἑτέρας πάλιν καὶ ἐφεξῆς ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος διαδομένη χάρις διὰ πάσης διήκει γεννεῆς, καὶ φωτίζει πάντας τῆς πειδομένους τοῖς πνευματικοῖς Ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις. Ταύτην οὖν τὴν Χάριν καὶ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν διὰ τῆς Εὐαγγελίου παρακαταθήκης τοῦ Θεοῦ Πνεύματος διαδομένη χάρις διὰ πάσης διήκει ἡ ἀρχιερατικὴ ἐκαστος“· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστ.)

ριή. 164.). Λοιπὸν τὰ τῷ Θεῷ προστάγματα ἐνεργῶντες ἡμεῖς καὶ ἔχοντες, αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔχομεν, τὸν φόω δὲ καὶ εἰρήνῃ.

Ποῖον γὰρ ἄλλο εἶναι φωτεινότερον, ἢ ποῖον ἄλλο εἶναι εἰρηνικώτερον ἀπὸ τοῦ Πανάγιου Πνεύματος; ὥστε προσφωῶς τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἐπροσαρμόσθη μὲ τὰ εἰρημένα. Φῶς μὲν οὖν ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸν μέγαν Βασιλείου λέγοντα· „Ὡσπερ ἐν νυκτί, εἰάν ὑφέ-
 „ λης τὸ φῶς ἀπὸ τῆς οἰκίας, τυφλαὶ μὲν ἴσθεις, ἀνεργῆτοι δὲ καταλείπονται αἱ δυ-
 „ νάμεις, ἀνεπίγνωστοι δὲ αἱ ἀξίαι καὶ χρυσοῦ καὶ σιδήρου ὁμοίως πατουμένων διὰ τὴν
 „ ἀγνοίαν· οὕτως ἐπὶ τῆς νοητῆς διακοσμήσεως (τῶν Ἀγγέλων διπλ.) ἀμήχανον τὴν ἐν-
 „ θεσμον ἐκείνην διαμεῖναι ζῶν ἀνευ τῷ Πνεύματος“. (Περὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματος κεφ. 15΄.)
 Εἰρήνη δὲ ἐστὶ τὸ Πνεῦμα, ἐπειδὴ λέγει ὁ Παῦλος „Τὸ δὲ φρόνημα τοῦ Πνεύματος ζῶν
 „ καὶ εἰρήνη“. (Ῥωμ. ἡ. 6.) ὅθεν καὶ ὡς λεπτὴ αὔρα (ἥτοι εἰρηνικὴ) ἐφάνη εἰς τὸν
 Ἡσαΐαν. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα· „Διότι φῶς τὰ προσ-
 „ τάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς“. (Ἡσ. κς΄. 9.) ἵνα δείξῃ ὅτι ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ποίημα
 τοῦ Ἡσαΐου (1).

Τροπάριον.

„ Ἡ ἐπιφοιτήσασα ἰσχὺς σήμερον, αὕτη Πνεῦμα ἀγαθόν· Πνεῦμα
 „ σοφίας Θεοῦ· Πνεῦμα ἐκ Πατρὸς ἐκπορευτὸν (2) καὶ δι΄ Υἱοῦ πι-
 „ στοῖς ἡμῶν πεφνηρόν· μεταδοτικὸν ἐμ οἷς κατοικίζεται φύσει τῆς
 „ ἐμ ἢ κατοπτεύεται ἀγιότητος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ διάφορα ρητὰ εἶναι ἐρανισμένον τὸ παρὸν Τροπάριον· τὸ μὲν γὰρ „ Ἡ ἐπιφοιτή-
 „ σασα ἰσχὺς“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπεν εἰς τὴν Ἱερὴν Ἀποστόλους
 „ Ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, ἕως οὗ ἐνδύσῃσθε δύναμιν ἐξ ὕψους“·
 (Λουκ. κδ΄. 49.) δύναμις δὲ καὶ ἰσχὺς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνουσι· καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ
 λέγει· „Καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ’ αὐτὸν (τὸν Χριστὸν διπλαῖ) Πνεῦμα σοφίας, Πνεῦμα
 „ βουλής, Πνεῦμα ἰσχύος“· (Ἡσ. ια΄. 2.) τὸ δὲ „ Πνεῦμα ἀγαθόν“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν
 Δαβὶδ λέγοντα· „Τὸ Πνεῦμα Σὺ τὸ ἀγαθὸν ὀδηγήσει με ἐν γῆ εὐθείᾳ“· (Ψαλ. ρμδ΄. 12.)
 τὸ δὲ „ Πνεῦμα σοφίας“ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου (Ἡσ. ια΄. 2.).

Ταῦτα λοιπὸν τὰ Γραφικὰ ρητὰ συναΐξας ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, οὕτω λέγει· Ἡ ἰσχὺς καὶ
 δύναμις ἐκείνη ὅπου ἐπεφοιτήσεν· ἥτοι ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἱερὸς Ἀποστόλους ἐν
 τῇ

(1) Σημειῶσαι ὅτι τὸ ρητὸν τοῦ Ἡσαΐου „Διὰ
 „ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν“ ὕτως
 ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐρμηνευτὰς· ἢ μὲν γὰρ
 δεῖος Κύριλλος λέγει ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ
 ἡ καρδία παρομοιάζει μὲ τὴν μήτραν· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ
 λόγος παρομοιάζει μὲ τὸ σπέρμα. Σπειρόμενος λοι-
 πὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς πί-
 στως, κἀκεῖ αὐτὴν ἐγκλιν πρῶτον ἀπὸ τὸν δεῖον
 φόβον· ἢ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος συλλαμβανόμενος ἐν τῇ
 ψυχῇ, κἀκεῖ αὐτὴν νὰ μισῇ μὲν κἀκε ἐπιθυμίαν
 καὶ ἀγαπῆν σαρκικὴν, νὰ ποδῇ δὲ κἀκε ἀρετὴν καὶ
 ἀγαθεργίαν· χρονίζων δὲ ὁ φόβος οὕτως, καὶ τὴν ψυ-
 χὴν καθαρίζων ἀπὸ τὰ πάθη, τέλος πάντων γίνε-
 ται πρόξενος εἰς αὐτὴν νὰ συλλάβῃ καὶ τὴν τοῦ
 Θεοῦ ἀγαπῆν, καὶ ἀκολουθῶν νὰ γεννήσῃ Πνεῦμα σω-
 τηρίας· ἥτοι τὴν ποθητὴν καὶ αἰώνιον σωτηρίαν. Τὸ
 δὲ „Ὁ ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς“ ἐρμηνεύων ἢ Εὐσεβί-
 βιος λέγει ὅτι τὸ καιροῦ Πνεῦμα τῆς σωτηρίας

ἐποίησαμεν διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας φα-
 τερόν εἰς τὴν ἀνθρώπους ὅπου κατοικοῦν εἰς τὴν γῆν·
 Διὰ τί; Διὰ νὰ ὠφεληθοῦν καὶ ἐκεῖνοι, μὲ τὸ νὰ
 ζηλώσουν νὰ συλλάβουν καὶ αὐτοὶ πνευματικὴς τὸν
 φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ γεννήσουν Πνεῦμα σωτηρίας.
 Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ἀρμόζει μάλιστα εἰς τοὺς Προ-
 φήτας καὶ Ἀποστόλους κατὰ τὸν δεῖον Κύριλλον,
 οἱ τινες λαβόντες ὡς σπέρμα τὴν ἀνωθεν χάριν τοῦ
 Πνεύματος, ἐγέννησαν Πνεῦμα σωτηρίας, διπλαῖ τὸ
 Εὐαγγελικὸν κήρυγμα καὶ τὴν τοῦ Πνεύματος διδα-
 σκαλίαν· διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐτράβησαν πρὸς ἀπί-
 στως καὶ ἀσεβεῖς εἰς τὴν πίστιν καὶ θεογνωσίαν, καὶ
 ὕτως ἐγέναν εἰς αὐτὴς πρόξενος σωτηρίας. Ὁ δὲ Θεο-
 δώριτος οὕτως ἀναγινώσκει τὸ ρητὸν „Ὁ ἐποίησας
 „ ἐπὶ τῆς γῆς· διπλαῖ δὲ τοῦτο, ὃ ἐν τῇ γῇ ἐδαρήσω·
 „ ἢ γὰρ τὸ Πνεῦμα ἐν τῇ γῇ ἐδημιουργῆσεν, ἀλλὰ διὰ
 „ τῷ Πνεύματος ἐν τῇ γῇ τὴν σωτηρίαν ἐργάσατο“.

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Ἐκ πορευθέν“.

τῇ σημερινῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, εἶναι Πνεῦμα ἀγαθὸν κατὰ τὸν Δαβὶδ· μᾶλλον δέ, εἶναι αὐτάγαθον καὶ πηγὴ ἀγαθότητος· αὐτὴ εἶναι Πνεῦμα σοφίας κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὸ, Θεοῦ, διὰ νὰ μὴ ὑποπτευθῇ τις, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι Πνεῦμα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἥτις δὲν εἶναι ἀνώθεν κατερχομένη, ἀλλὰ εἶναι ἐπίγειος καὶ ψυχικὴ, καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ Ἀδελφός Θεὸς Ἰάκωβος λέγων· „Οὐκ ἔστιν αὐτὴ ἢ σοφία ἀνώθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος ψυχικὴ δαιμονιάδης“· (Ἰάκ. γ'. 15.) τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι τῆς ἐνυπαστάτου καὶ δημιουργικῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ὁ Παῦλος ἔγραψε πρὸς Ἐφεσίους· „Ὁ Θεὸς δὴν ὑμῖν Πνεῦμα σοφίας“· (Ἐφ. α'. 17.) Ἡ σοφίαν Θεοῦ λέγει τὸν Υἱόν, ὃς τις ὀνομάζεται σοφία Θεοῦ ἀπὸ τὸν Παῦλον· „Ὅς ἐγεννήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ“ (ἀ. Κορ. α'. 30.). Ταύτης λοιπὸν τῆς σοφίας (ἥτοι τῆς Υἱοῦ) εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐχὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐκπορευόμενον, ἀπαγε! ἀλλ' ὡς ὁμοούσιον τοῦ Υἱοῦ καὶ ὁμοφυῆς, καὶ ὡς δι' αὐτοῦ μεταδιδόμενον ἡμῖν· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „Εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ“· (Ῥωμ. ἡ. 9.) καὶ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· „Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρὸς ὀνομάζομεν· ἐκ τοῦ Υἱοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, Πνεῦμα δὲ Υἱοῦ ὀνομάζομεν, καὶ δι' Υἱοῦ πεφανερῶσθαι καὶ μεταδίδοσθαι ἡμῖν ὁμολογοῦμεν“ (Βιβλ. ἀ. κεφ. ἡ. τῆς Θεολογ.).

Αὕτη δὲ ἡ δύναμις εἶναι Πνεῦμα ὅπου ἐκπορεύεται ἀπὸ μόνον τὸν Πατέρα, καὶ ὅπου ἐφάνη καὶ ἐγνωρίσθη εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς, διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ· ὁ γὰρ σαρκωθεὶς Μωνογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἐφανερώσε μόνον καὶ ἐγνωρίσεν εἰς ἡμᾶς τὸν ὁμοούσιόν του Πατέρα, καθὼς εἶπεν ὁ ἴδιος· „Ἐφανερώσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις“, (Ἰω. ιζ'. 6.) ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐφανερώσεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὸν ὁμοούσιόν του Παράκλητον· „Ὅταν γὰρ, φησὶν, ἔλθῃ ὁ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ“ (Ἰω. ιε'. 26.). Ποῦ ἡμεῖς οἱ ἀνθρώποι ἠξεύραμεν ὄνομα Παρακλήτου; ἢ ποῦ ἠξεύραμεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἂν ὁ Υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς δὲν ἠθέλε μᾶς φανερώσῃ τὰ μυτήρια ταῦτα; Τὸ δὲ „Δὶ Υἱοῦ περηνός“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον, ὃς τις ἐν τῇ Θεολογίᾳ, ἦν ἀπεκάλυψεν αὐτῷ ὁ Θεολόγος Ἰωάννης διὰ προσταγῆς τῆς Κυρίας Θεοτόκου, οὕτω λέγει· „Ἐν Πνεῦμα Ἅγιον ἐκ Θεοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχον, καὶ δι' Υἱοῦ περηνός“ (δηλαδὴ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν χρονικὴν πέμφιν καὶ ἀποστολὴν). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι μεταδοτικὸν τῆς ἀγιότητος, ἐν ἣ αὐτὸ θεωρεῖται φύσει: τουτέστι τὴν ὁποίαν ἀγιότητα ἔχει αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα φυσικὴν καὶ οὐσιασθῆ· μᾶλλον δέ, εἶναι ἀγιότης καὶ αὐταγιότης· διὰ τοῦτο καὶ Ἅγιον ἐξαιρέτως τὸ Πνεῦμα ὀνομάζεται, ὡς φύσει ὄν Ἅγιον καὶ οὐκ ἔξωθεν ἔχον τὴν ἀγιότητα· ὅθεν εἶπεν ὁ ἁγίος „Ἐν τῷ Βίῳ αὐτοῦ“. Εἰς ποίους δὲ τὴν ἀγιότητα αὐτὴν μεταδίδει; Εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους, εἰς τοὺς ὁποίους κατοικεῖ, ναοὺς ποιῶν αὐτοὺς τῆς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ χάριτος (1).

Εἶπεν δὲ εἰς τὰς ἀνθρώπους· διότι λέγει ὁ Παῦλος· „Ἀλλὰ ἀπελουσθε· ἀλλὰ ἡγιασθε ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“· (ἀ. Κορ. 5'. 11.) εἶπεν δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους· διότι οἱ Ἀγγελοὶ δὲν ἔχουν φύσει τὴν ἀγιότητα, καθὼς τὴν ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· καὶ ἀκουσον τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγοντος· „Οὐ φύσει ἅγιοι αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις· ἢ οὕτω γ' ἂν, οὐδεμίαν πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὴν διαφορὰν ἔχοιεν· ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν τῆς πρὸς ἐλλάλας ὑπεροχῆς τοῦ ἁγίου μου τὸ μέτρον παρὰ τοῦ Πνεύματος ἔχουσαι..... Πῶς γὰρ εἶπωσιν οἱ Ἀγγελοὶ, Δόξα ἡμῶν ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ, μὴ δυναμωθέντες ὑπὸ τῆς Πνεύματος; ... Πῶς εἶπη τὰ Σεραφίμ, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος, μὴ διδαχθέντα παρὰ τοῦ Πνεύματος ποσάκις ἐστὶν εὐσεβὲς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἀναφωνεῖν“; (περὶ τῆς Ἁγίας Πνεύματος κεφ. 15'.) καὶ πάλιν· „Αἱ γὰρ καθαρὰ καὶ νοεραὶ καὶ ὑπερκόσμοιοι Δυνάμεις ἅγιοι καὶ εἰσὶ καὶ ὀνομάζονται, ἐκ τῆς

(1) Ἄλλοι δὲ ἐρμηνεύουσιν αὐτὸ οὕτω· ἡγοῦν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μεταδίδει τὴν ἀγιότητά τε καὶ ἢν

θεωρεῖται ἀπὸ ἐκείνους, εἰς τὰς ὁποίας κατοικεῖ· ὅρδο- τερα ὅμως καὶ καθαρότερα εἶναι ἢ ἀνωτέρω ἐρμηνεῖα.

„ τῆς παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκδοθείσης χάριτος τὸν ἀγιασμὸν κερτιμῆναι “ (αὐτόφι)
 καὶ ὁ Θεολόγος δὲ Γρηγόριος λέγει “ Τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐνήργει ἐν ταῖς Ἀγγελικαῖς καὶ
 „ Οὐρανίαις Δυναμέσι, καὶ ὅσαι πρῶται μετὰ Θεοῦ καὶ περὶ Θεόν· οὐ γὰρ ἄλλοθεν αὐ-
 „ ταῖς ἢ τελείωσις καὶ ἢ ἔλλαμψις καὶ τὸ πρὸς κακίαν δυσκίνητον ἢ ἀκίνητον, ἢ παρα-
 „ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος “ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκός.).

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ναυτιῶν τῶ σάλῳ τῶν βιωτικῶν μελημάτων, συμπλοοῖς πομ-
 „ τούμενος ἀμαρτίαις, καὶ ψυχοφθόρῳ θνήϊ προσριπτούμενος, ὡς
 „ ὁ Ἰωάνης, Χριστέ, βοῶ σοι ἕκ θανάτηφόρου με βυθοῦ ἀμάγαγε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ηθικῶς ἐδῶ ἐκλαμβάνει ὁ Μελῳδὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωάν· ὅθεν γυρίζων πρὸς τὸν
 Θεόν, λέγει πρὸς αὐτὸν μὲ σχῆμα παραναλαστικόν· Ὡ φιλοψυχότατε Ἰησοῦ Χριστέ, ἰδοὺ
 ἐγὼ εἶμαι ἄλλος νέος Ἰωάνης, ὄχι κατὰ τὴν προφητείαν, μακρὰν γὰρ εἰμὶ τοῦ τοιοῦτου
 χαρίσματος, ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰς τὴν θάλασσαν καταπόντωνσιν· λοιπὸν ναυτιῶ καὶ ἐγὼ, Δέ-
 σποτα, (ἦτοι ἀναγελιάζω) καὶ πληρῆμαι ἀπὸ σκοτοδίνην καὶ ζάλην τὴν προερχομένην ἐκ
 τῆς ταραχῆς καὶ φουρτούνας τῶν φροντίδων, καὶ ἀλλεπαλλήλων περισπασμῶν τοῦ παρόν-
 τος βίου (1)· καθὼς καὶ ὁ Ἰωάνης ἐσκοτοδινία ἀπὸ τὴν φουρτούναν τῆς θαλάσσης· διὰ
 τοῦτο καὶ κατέβη κάτω εἰς τὴν κοιλίαν (ἦτοι εἰς τὸ ἀμπάρι) τῆς παραβίου, καὶ ἐκοιμάτο
 καὶ ἐρουχάλιζε. Καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοὺς συμπλέοντας
 ναύτας καὶ ἐποντίζετο· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐρρίφθηκα εἰς τὴν νοσητὴν θάλασσαν ἀπὸ τὰς ἀ-
 μαρτίας τὰς συμπλεύσας μὲ ἐμὲ, καὶ καταβυθίζομαι· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ἐρρίφθη φα-
 γητὸν εἰς τὸ θαλάττιον κῆτος· οὕτω καὶ ἐγὼ ἐρρίφθηκα φαγητὸν εἰς τὸν ψυχοφθόρον
 Δαίμονα· ὅθεν τοιαῦτα πάσχων, δανείζομαι τὴν ἰδίαν φωνὴν τοῦ Ἰωάν, καὶ βοῶ σοι ἀ-
 πὸ βαθέων καρδίας μου· ὦ φιλάνθρωπε Ἰησοῦ, ἀναβίβασόν με ἀπὸ τοῦτον τὸν θανάτη-
 φόρον βυθόν, εἰς τὸν ὁποῖον κατεποντίσθηκα· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἰωάνης ἔλεγε· „ Ἀναβήτω
 „ ἐκ φθορᾶς ἢ ζωῆ μου πρὸς σέ, Κύριε ὁ Θεός μου “ (Ἰωάν. β΄. 6.).

Τροπάριον.

„ Ἐκ τοῦ Πνεύματος Σου σάρκα ἐπὶ πᾶσαν, ὡς εἶπας, πλουσίως
 „ ἐξέχεας, καὶ ἐπληρώθη τῆς σῆς ἢ σύμπασα γνῶσεως, Κύριε· ὅτι
 „ ἐκ Πατρὸς Υἱὸς ἀρρέυστως ἔφυς, καὶ τὸ Πνεῦμα ἀμερίστως πρόεισιγ-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰ τῶ Τροπαρίου τῆτω ἀναφέρει ὁ Μελῳδὸς τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τῆς Ἰωήλ τὸ λέγον· „ Καὶ
 „ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύ-
 „ σουσιν οἱ Υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθή-
 „ σονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται “ (Ἰωήλ. β΄. 28.) Διὰ τοῦτο ἐπιστρέ-
 φων

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸν
 ῥόνην Εἰρμόν ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ· „ Ναυτία ἐστὶν ἢ
 „ ἐκ ἢ θαλασσίαις κλύδωνος ἐγγινομένη τοῖς ἐγκά-
 „ τοις τῶν πλεόντων ἀνωμαλία, ἐξ ἧς καὶ ἐμετοὶ
 „ καὶ σκοτοδίναι συμβαίνουσι· σάλος δὲ ἐστὶν ἢ
 „ τῶν θαλασσῶν ὑδάτων σφοδρὰ καὶ ἀτακτος κίνη-
 „ σις· Ὅτι τοῖκον καὶ αἱ τῶν βιωτικῶν φροντίδων
 „ ἐπιφοραὶ (αὐταὶ γὰρ εἰσι ἢ μελήματα ἀπὸ τοῦ
 „ μέλιν, ὃ ἐστὶ τὸ φροντίζον) σφοδραὶ καὶ ἀτα-
 „ κτοὶ εἰσι, καὶ ναυτία ποιοῦσιν, ἢ γουτ ταρασσου-
 „ σι καὶ σκοτίζουσι τὸν νῦν, σάλῳ καὶ ναυτία ταύ-
 „ τας ἀπεικασάν “.

φων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὦ Κύριε, λέγει, ἰδοὺ ἐτελειώθη ἐκείνο τὸ λόγιον ὅπου ἐλάλησας ἐν Πνεύματι διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωάνη· ἐξέχεας γὰρ πλουσίως ἀπὸ τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα εἰς κάθε σάρκα, δηλαδὴ τὴν πιστεύουσαν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος.

Τί δὲ δηλοῖ τὸ, Προφητεύουσιν; Ἄκουσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος. „Καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι· ἀπεφθέγγοντο δὲ προφητεύοντες, ἢ γουν συνιέντες τε καὶ λέγοντες τὰ διὰ τῶν ἁγίων Προφητῶν ἐν Χριστῷ Μυστήρια... „Ὅτι δὲ καταπτάντος τοῦ Πνεύματος πολλοὶ λίαν ἦσαν οἱ τῇ χάριτι τῆς προφητείας ἀναμεσουμένοι, σαφηνιεῖ γράφων ὁ Παῦλος· Προφήται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν· εἰ- τα· δύνασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν“. Φέρει δὲ ἀπολούθως ὁ Θεὸς Πατὴρ ὅτι διὰ τῆ προφητικοῦ χαρίσματος ἔφερεν ὁ Θεὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τὴν πρώτῃν κατά- στασίν τῆς· ἐπειδὴ ὁ Ἀδὰμ προφητικὸν χάρισμα εἶχε, καθὼς τὸτο ἐδήλωσε προφητεύσας περὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· Προφητεύσειν δὲ φησὶν Υἱοὺς καὶ θυγατέρας, τὸ τῆς χάριτος ἀμφιλαφὲς διὰ τούτου ὑποδιλῶν καὶ τὸ ἐπὶ πάντας ἴσον· εἴη γὰρ ἂν οὐκ ἀπόβλητον παρὰ τῷ Θεῷ τὸ θῆλυ γένος εἰ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα δρῶντε προθύμως, καὶ μὴν καὶ ἔ- λοιτο φρονεῖν· οὔτε μὴν ἀγέραστον, ἢ ἀμέτοχον ἁγιασμοῦ, εἰ διὰ τε πίστεως καὶ τῆς ἐν ἔργοις ἐπιεικειᾶς εὐδοκίμοῦν ἔσται ποθὲν· ἠξιώται γὰρ καὶ αὐτὸ χάριτός τε καὶ οἰκτιρμοῦ· λελόγησται δὲ καὶ ἐν τέκνοις· πρεσβυτέρους δὲ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν λέ- γει, καθὼς περ ἐγῶμαι, τὴν ποιότητι τῆς ἀρετῆς προῦχουσαν τε καὶ ὑπερκειμένην, καὶ οἷον λαμπροῖς πεπελιωμένην κατορθώμασι, καὶ φρονήσει τῇ τελεωτάτῃ διαπρέπουσαν καὶ τεθαυμασμένην· ὅποιός τις ἦν καὶ Παῦλος, ὃς τεθέαται καθ' ὑπνον ἄνδρα τινὰ τῶν ἐκ Μακεδόνων ἐκλιπαροῦντα καὶ λέγοντα· Διαβάς εἰς Μακεδονίαν, βοήθησον ἡμῖν. Ἀ- ναγίας δὲ τῶν ἐν πίστει δεδοκιμασμένων, ὄρασιν ἐπ' αὐτῷ Παύλῳ τεθέαται· νεανίσκοι δὲ οἱ σφριγῶσαν ἔχοντες εἰς τὸ ἀγαθὸν τὴν γνώμην, ἢ ἄθραυστοι εἰς ἀλήκην, δῆλον δὲ ὅτι τὴν πνευματικὴν. Προσεφάνει δὲ που καὶ σοφὸς Ἰωάννης τοῖς ἡγιασμένοις ἐν Χρι- στῷ διὰ πίστεως· Γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ νενικηκατε τὸν πονηρὸν· ἐπαγγέλλεται δὲ οὖν τὴν χύσιν τοῦ Πνεύματος τοῖς δουλεύουσιν αὐτῷ. Τίνες δ' ἂν οἱ τοιεῖδε πάλιν; Ἡ ἐκεῖνοι πάν- τως, οἱ τοῖς Εὐαγγελικοῖς Θεσπίσμασι υποφέρουσι τὸν αὐχένα τῆς διανοίας“.

Ὅρα δὲ ὅτι „Ἐξέχεας ἐκ τῆ Πνεύματός Σα“ εἶπεν ὁ Μελωδός· καθὼς εἶπε καὶ ὁ Παῦ- λος· „Ἐσῶσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως“· (Τίτ. γ'. 5.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „Τούτο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐξέχεεν, οὐκ ἔκτισεν· ἔδωκεν, οὐκ ἐδημιούργησεν· ἐχαρίσατο, οὐκ ἐποίησεν· ἐκ παρα- λήλυε τὰ αὐτὰ λέγω, ἐπειδὴ σε πανταχόθεν ἐδραῖον εἶναι δεῖ“ (Λόγ. κατ' Εὐνομίαν). Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Βασίλειος διὰ τὴν δεῖξιν ὅτι ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ἀκτιστός ἐστιν. Ὁθεν δὲν προφητεύουσι τάρτα ὑπὸ τῆ Πνεύματος μόνος ὁ Ἑλλάδ καὶ ὁ Μωδάδ ἐν τῇ πα- ρεμβολῇ, οὔτε δεκά μόνον ἄνδρες ἢ δεκαπέντε ἢ ἐβδομήκοντα, καθὼς ἐπροφήτευσεν ἐν τῇ Παλαιᾷ, ἀλλὰ ὅλη ἡ Κτίσις ἀπλῶς ἐγέμισεν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σου γνώσιν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „Ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακα- ηλύψαι θαλάσσης“ (Ἠσ. ια'. 9.) (1).

Περί

(1) Τούτο τὸ ρητὸν ἐρμηνεύων ὁ Ζωνάρας ἐν τῷ Γ'. ἡχῳ τῆς Ὀκτωήχου λέγει· „Ἦδωρ πολὺ τὸ Εὐαγγελικὸν καλεῖ κήρυγμα· ὕδωρ μὲν, ὡς πέτι- μον καὶ πιαίνει τὴν γῆν· ἦτοι τοὺς ἐκ τῆς γῆς κηφθέντας ἡμᾶς, καὶ πρὸς καρπογονίαν ἐμβιβάζον τῶν ἀρετῶν, πολὺ δὲ ὡς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιλαμβάνον· θαλάσσης δὲ ὀνομάζει τὰ Ἑθνη, ἃ διὰ τὴν ἀπιστίαν ἄλμυς καὶ πικρίας μεμ- σταντο· τὸ γὰρ τῆς θαλάσσης ὕδωρ, εἰ τῆς γῆς καταχέοιτα, οὐ πέφυκε πιαίνειν αὐτήν, ἀλλὰ ἀ- φθεῖρειν μάλλον, καὶ τὰ ἐκφύομενα ταύτης κ- αίνειν (ἔτσι ξηραίνειν) καὶ νεκροῦν. Καὶ ὁ Ζα-

χαρίας δὲ λέγει· „Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσει- ται ὕδωρ ζῶν, τὸ ἡμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θαλάσσαν τὴν πρώτην, καὶ τὸ ἡμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θαλάσ- σαν τὴν ἐσχάτην, διὰ τοῦ ζῶντος ὕδατος τὴν τῆ Κυρίου Ἰδαχὴν καὶ τὸ Εὐαγγελικὸν αἰνιττόμενος κήρυγμα· καθὼς καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὴν Σα- μαρείτιδα· „Σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. Ἐξ Ἱερουσαλὴμ δὲ ἐξῆλθε τὸ ζῶν ὕδωρ τοῦτο, ὅτι ὁ Κύριος ἐν ταύτῃ τὴν οἰκίαν ἔθετο πρώτην διδαχὴν, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐξ αὐ- τῆς ἐξελθόντες, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέσπει- ραν τὸ κήρυγμα· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ „Εἰς τὴν ἡμέ- ραν“

Ποία δὲ εἶναι ἡ γνώσις αὐτῆ, ἀπὸ τῆν ὁποῖαν ὄλη ἡ Κτίσις ἐπλήσθη; Εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀνωτάτη καὶ θειοτάτη τῆς Ἁγίας Τριάδος, δηλαδή ὅτι Σὺ μὲν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς ἐγεννήθης ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνωσ ἐκ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς Σου ὡς λόγος ἐκ νοῦ· γέννημα γὰρ ὑπάρχεις αὐτοῦ· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρόεισι καὶ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· ἐκπόρευμα γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ· δὲν μερίζεται ὁμῶς οὐδὲ χωρίζεται ἀπὸ τῶν Πατέρων, ἀνεκφοίτητον μένον αὐτοῦ· τῶν σωμάτων γὰρ καὶ ὑλικῶν καὶ πεπερασμένων εἶναι ἰδιον τὸ νὰ μερίζονται, καὶ νὰ μὴ ἦναι πανταχοῦ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, οὐχὶ δὲ τῶν πάντη ἁσωμάτων, αὐλῶν τε καὶ ἀπειρῶν, ὁποῖαι εἶναι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις τῆς Μακαρίας καὶ Βασιλικωτέτης Τριάδος· αὗται γὰρ πανταχοῦ εἰσὶ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· ὁθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος λόγῳ Ε'. κατ' Εὐνομίῳ· „ Ἀποστολὴν δὲ καλεῖ ἡ Γραφὴ τὴν πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆ (τῆ Θεῶ δὴλ.) συγκατάβασιν, οὐ τὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον αὐτῆ μεταβάσιν“. Καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νύσσης Γρηγόριος σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει· „ Ἡ τοίνυν πρὸς τὸ ἡμέτερον ταπεινὸν τε καὶ ἀσθενὲς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κἀθόδοσ κατὰ γνώμην τοῦ Πατρὸς γεγεννημένη ἀποστολὴ λέγεται· ἡ γὰρ ἐκ τῆς ἀκηράτου φύσεως πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωὴν μεταστάσις οὐ τοπικὴν ποιεῖται τοῦ Κυρίου τὴν κίνησιν, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς δόξης πρὸς τὸ ταπεινὸν τῆς σαρκὸς ἐνδεικνυται κἀθόδοσ. Κατέβη τοίνυν καὶ ἐφάνη οὐ γυμνὸς ὁ Λόγος, ἀλλὰ σὰρξ γενόμενος· οὐχ ἡ τοῦ Θεοῦ μορφή κατ' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ θεωρούμενος“ (Τόμ. Γ'. περὶ Θεότητος Υἱοῦ καὶ Πνεύματος).

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Οἱ ἐν καμίῳ τοῦ πυρὸς ἐμβληθέντες ὅσοι Παῖδες τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετέβαλον διὰ τῆς ὕμνωδίας, οὕτω βοῶντες· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Απορίας ἀξίον εἶναι πῶς ὁ Ποιητὴς λέγει εἰς τὸν παρόντα Εἰρμόν ὅτι οἱ τρεῖς ὅσοι Παῖδες οἱ βαλθέντες μέσα εἰς τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον διὰ τῆς ὕμνωδίας; οὐ γὰρ ὕστερον ἀπὸ τὴν ὕμνωδιαν ἐγένετο ὁ δροσισμὸς, ἀλλὰ πρὸ τῆς ὕμνωδίας, ἢ δὲ ὕμνωδιᾶ ἐγένετο μετὰ τὸν δροσισμόν· καθῶς γέγραπται· „ Ὁ δὲ Ἄγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἄζαριαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἤφατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ.... Τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὕμνον καὶ εὐλόγουν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίῳ λέγοντες· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν“, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ὕμνωδίας (Ἀίν. τῶν τριῶν Παίδων 25.).

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγει ὁ Θεόδωρος ὅτι ὕμνωδιᾶ ἐδῶ νοεῖται ἡ πρὸ τοῦ δροσιμοῦ γενομένη προσευχὴ παρὰ τῶν τριῶν Παίδων· συνωνύμως γὰρ λαμβάνονται τὰ ὀνόματα ταῦτα κατὰ ῥήτορας, ὕμνωδιᾶ, προσευχὴ, αἴνεσις, δέησις καὶ τὰ ὅμοια, ἕνα ἀντὶ ἄλλου λαμβανόμενα, ἂν καὶ ἔχουν διαφορὰν ἀναμεταξύ των. Διὰ τῆς προσευχῆς οὖν μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον οἱ ὅσοι τρεῖς Παῖδες· διότι ἐταπεινώσαν τὸν ἑαυτῶν· διότι ὕψωσαν τὸ Ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ· διότι παρεκάλεσαν νὰ κάμῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς κατὰ τὴν ἐπιείκειάν του· ἐξ ἧν συγκροτεῖται ἡ προσευχὴ.

Πλήν

„ θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, τουτέστιν ἀπ' ἀκροῦ τῆς γῆς ἕως ἀκροῦ αὐτῆς· θάλασση γὰρ περιέρρεσθαι τὴν γῆν φασὶν ἅπαντα· καὶ οἷον εἶπεν, ἐκ τῶν εἰσῶν (ἦτοι ἀνατολικῶν) μερῶν, ἢ πρώτην ὀνόμασε θάλασσαν, ἢ μέχρι τῶν ἐσπερίων, ἢ ἐσχάτην θάλασσαν προσ-

„ ηγόρευσε· οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἀποστόλων τὰ εἰῶ μέρη ἐνείμαντο, οἱ δὲ τὰ ἐσπερία. Ὁ δὲ Ὀριγένης ἀλληγορικῶς ἐνόησε τὸ ῥητόν, θάλασσαν πρῶτην ὀνομάζων τοὺς Ἰουδαίους, ὡς πρῶτον λαὸν τῆ Θεοῦ· θάλασσαν δὲ ἐσχάτην τὰ Ἔθνη, ὡς ὕστερον πιστευσάντα τῷ Χριστῷ“.

Πλὴν δύναται νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία καὶ οὕτω, ὅτι οἱ τρεῖς Παῖδες τὴν προσευχὴν τῶν ἀρχισαν ἀπὸ ὑμνωδίας καὶ δοξολογίας Θεοῦ· ὅθεν γράφεται· „Καὶ συστάς Ἀζαρίας προσ-
 „ ἤξατο οὕτω, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς εἶπεν· Εὐλογητὸς εἶ,
 „ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς
 „ αἰῶνας“· (Αἴν. 1.) ὅθεν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς Παλαιᾶς γρά-
 φεται ἡ προσευχὴ τῶν τριῶν Παίδων Αἴνεσις. Συνάγεται ἄρα ὅτι διὰ τῆς ὑμνωδίας τῆς
 ἐν τῇ προσευχῇ περιεχομένης αὐτοὶ μετέβαλον τὸ πῦρ εἰς δρόσον. Δύναται δὲ τὸ „ Διὰ
 „ τῆς ὑμνωδίας “ νὰ συναφθῇ, ὅχι μὲ τὸ, Μετέβαλον, ἀλλὰ μὲ τὸ, Βοῶντες, ἵνα νοη-
 ται ἕτως· Αὐτοὶ ἕτως ἐβῶν διὰ τῆς ὑμνωδίας ■ Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν“.

Τροπάριον.

„ Ῥητορευόμεν τὰ θεῖα μεγαλεῖα τῶν Ἀποστόλων, τοῦ Πνεύμα-
 „ τος ἡ ἐμέργεια ἐνομίζετο μέθῃ τοῖς ἀπιστοῦσι· δι' ἧς Τριάς γνω-
 „ ρίζεται, εἰς Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· ἐκεῖ γὰρ γράφεται ὅτι, ὅταν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐλάλουν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, τότε οἱ ἀπιστοῦντες εἰς τὸ θαῦμα ἐνόμιζον ὅτι μεθύουσιν· „ Ἐξί-
 „ σταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι;
 „ ἕτεροι δὲ χλευάζοντες, ἔλεγον ὅτι γλεύκος (ἥτοι μέστω) μεμεστωμένοι εἰσὶ “ (Πράξ. β'. 12.). Σχηματίζει λοιπὸν τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐντροπικῶς ὁ Ποιητὴς πρὸς τοὺς τότε ἀπιστοῦντας, καὶ λέγει οὕτως· Ὅταν οἱ Ἀπόστολοι τῷ Κυρίου ἔλαβον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ἐρήτορευον τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ ὑπερφυσικὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ· τότε ἡ ὑπερφυσικὴ καὶ παντοδύναμος ἐμέργεια καὶ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ τοιοῦτον παράδοξον θαῦμα ποιήσασα, ἐνομίζετο ἀπὸ τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους τε καὶ προσήλυτους Ἕλληνας (ἥτοι τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας εἰς τὴν πίστιν τῶν Ἰουδαίων) ὅτι ἦτον μέθῃ ἡ ἐμέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅτι οἱ Πνευματοφόροι ἐκεῖνοι Ἀπόστολοι καὶ Θεοδίδακτοι ῥήτορες ἦτον γεμάτοι ἀπὸ νέου κρασί, καὶ διὰ τοῦτο ἐλάλουν καὶ ἐφλυάρουν ὅ, τι ἐφθάναν· τὸ γὰρ νέον κρασί φυσικῶς τῷ τρόπῳ καὶ περισσώτερον πίνεται διὰ τὴν γλυκύτητα, καὶ ζάλην περισσώτερον προξενεῖ εἰς τοὺς πίνοντας διὰ τὴν ὑπερβολικὴν καὶ βράζουσαν ἐπιθερμότητα.

Καὶ δὲν ἤξευρον οἱ ἀνόητοι ὅτι διὰ τῆς ἐμεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου τότε κατήλθεν εἰς τὰς Ἀποστόλους, ἐγνωρίσθη καὶ ἐκηρύχθη εἰς τὸν Κόσμον ἡ Ἁγία Τριάς· ὅτι εἶναι ἓνας Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν. Σχεδὸν δὲ μὲ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ παρόντος Τροπαρίου φαίνεται ὁ Μελωδὸς ὅτι ὀνειδίζει τοὺς ἀπίστους ἐκείνους, καὶ λέγει εἰς αὐτοὺς· Τί λέγετε, ὦ ἀνόητοι ἄνθρωποι; Μεθύουσιν οἱ Ἀπόστολοι, οἱ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ῥητορεύοντες; μεθύουσιν οἱ φιλοσοφούντες διὰ τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια πράγματα; μεθύουσιν οἱ εὐαγγελιζόμενοι διὰ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος; (1. Κορ. β'. 9.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ μεγαλῆτερον, μεθύουσιν οἱ τοῦ Σωτῆρος Μαθηταί, οἱ κηρύττοντες τὴν ζωαρχικὴν Τριάδα, ἡ τις εἶναι ὁ εἷς Θεὸς τῶν Πατέρων μας; Ὡς τῆς φλυαρίας καὶ βλασφημίας σας! ὄντως ἐμέθυσεν ἐσᾶς ■ ἀπιστία· μᾶλλον δὲ, ὁ τῆς ἀπιστίας πατὴρ Διάβολος =

Τροπάριον.

„ Τὴν ἀδιαίρετον φύσιν ὀρθοδόξως θεολογοῦμεν, Θεὸν Πατέρα
 „ τὸν ἀναρχόν, τῆς αὐτῆς ἐξουσίας Λόγον καὶ Πνεῦμα, εὐλογητὸς
 „ εἶ, κράζομετες, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ τὸ νὰ ἦναι πηρὴ τῶν θείων χαρισμάτων, διὰ τοῦτο, ὅταν ἦλθεν εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἐχάρισε εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ χαριτὰ χαρίσματα, καὶ δι' αὐτῶν τὰ ἐχάρισε καὶ εἰς ἡμᾶς· προοράσεις, λέγω, προφητείας μελλόντων, διαίρεσεις πνευμάτων, γένη γλωσσῶν, ἑρμηνείας γλωσσῶν, γνώσιν μυστηρίων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, ἰάματα, θαύματα, ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων· ἐξαιρέτως δὲ ἠχάρισε εἰς αὐτοὺς τὸ χάρισμα τῆς πληθοῦς καὶ ἀσφαλοῦς Θεολογίας τῆς Ἁγίας Τριάδος· διὰ τῶν Ἀποστόλων δὲ ἀλληλοδιαδόχως ἐχάρισε καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύσαντας τῶν αὐτῶν κηρύγματι τὸ τοιοῦτον χάρισμα τῆς Θεολογίας. Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζων ἡ Ἱεράρχης Κοσμᾶς, λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· Ἡμεῖς φωτισθέντες ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ σήμερον κατελθόν ἐπὶ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, θεολογοῦμεν ὀρθοδόξως τὴν ἀδιαίρετον καὶ ἀχώριστον φύσιν τῆς Θεότητος, τὴν ἐν τρισὶ γνωριζομένην ὑποστάσει, τῷ Πατρὶ διπλάδῃ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Ποία δὲ εἶναι ἡ ὀρθόδοξος ταύτης Θεολογία; Τὸ νὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ Πατὴρ εἶναι ἀναρχος κατ' αἰτίαν καὶ δὲν ἔχει τὸ εἶναι παρ' οὐδενός (1)· ἡ δὲ Υἱὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα· καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν αὐτὸν Πατέρα· ἀν δὲ καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔχουσι τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸ μὲν γεννητῶς, τὸ δὲ ἐκπορευτῶς· ἔχουσι ὅμως τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν καὶ βασιλείαν μὲ τὸν Πατέρα, ὡς τούτῳ ὑπάρχοντα ὁμοουσία. Ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι τὸ νὰ μὴ κατατέμνωμεν αὐτὴν εἰς ἀνίσους βαθμούς, καὶ νὰ λέγωμεν ὅτι ἡ μὲν Πατὴρ εἶναι μεγαλῆτερος Θεός· ὁ δὲ Υἱός, ἡ δὲ Πνεῦμα εἶναι Θεὸς μικρότερος, καὶ οὕτω νὰ δίδωμεν τὸ μείζον καὶ ἑλαττον εἰς τὰ ὁμοουσία καὶ ὁμοδόξα· καθὰς ἐφλυάρει ὁ Ἄρειος καὶ ὁ Μακεδόنيος· ἵνα μὴ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ Υἱοῦ ἢ τοῦ Πνεύματος τῶν αἰτιατῶν λανθασώμεν νὰ ὑβρίζωμεν καὶ τὴν τούτων φυσικὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν, διπλάδῃ τὸν Πατέρα· κἂν γὰρ μὲ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τρισυέεται ἡ Ἁγία Τριάς, ὥστε ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι καὶ Προβολεὺς, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ Γεννημα, τὸ δὲ Πνεῦμα καὶ Πρόβλημα, εἴπου Ἐκπορευμα, ἡ φύσις τούτων ὅμως εἶναι μία καὶ ἡ οὐσία καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία· ἔθεν ἄριστα θεολογῆ ὁ θαυματουργὸς τῆς Νεοκαισαρείας Γρηγόριος, ὁ τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος μυσθεὶς ἀπὸ τὸν Θεολόγον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην· οὕτω γὰρ λέγει· „ Τριάς τελεία, δόξη καὶ αἰδιότητι καὶ „ βασιλεία μὴ μερίζομένη μηδὲ ἀπαλλοτριουμένη. Οὔτε οὖν κτιστόντι, ἢ δούλον ἐν τῇ „ Τριάδι, οὔτε ἐπέισακτον, ὡς πρότερον μὲν οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν, οὔτε „ οὖν ἐνέλιπέ ποτε Υἱὸς Πατρὶ, οὔτε Υἱῷ τὸ Πνεῦμα, οὔτε κινήθη μονὰς εἰς δυάδα, „ καὶ δυὰς εἰς Τριάδα, ἢ ἀτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος ἡ αὐτὴ Τριάς αἰεὶ “.

Προσθέτει δὲ τὴν αἰτίαν τούτου ὁ Θεολόγος ἐν τῷ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγῳ αὐτοῦ, εἰπὼν· Ἡ οὐδὲ γὰρ ἔπρεπεν ἐλλείπειν ποτὲ ἢ Υἱὸν Πατρὶ, ἢ Πνεῦμα Υἱῷ· τῷ μεγίστῳ γὰρ „ ἀν ἦν ἀδοξος ἢ Θεότης, ὥσπερ ἐκ μεταμελείας ἐλθῆσα εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος “· Τίς δὲ ἡ ἑρμηνεία τοῦ ρήτου τούτου; Ἀκουσον αὐτὴν παρὰ τοῦ Σχολιαστοῦ Νικήτα· „ Εἰ γὰρ ἐνέλιπέ ποτε Πατρὶ καὶ Υἱῷ Πνεῦμα, ὡς οἱ Πνευματομάχοι φασί, μεγίστη ἀ- „ δοξία Θεοῦ τούτου· κατασκευάζεται γὰρ ἐντεῦθεν ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἦν ἢ ἀρχῆς τέ- „ λειος “

(1) Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν Νέαν Κλίμακα: ἡτοι εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν τῆς Ὀκτωήχου ἀναβαθμῶν τὴν παρ' ἡμῶν γεωσι ἐκτεθείσαν, ἐν τῷ Ἀνα-

βαθμῷ τῆ Πλ. δ'. ἤχου τῶ λέγοντι· „ Ἁγίῳ Πνεύματι θεολογία μονὰς τρισαγία “, καὶ ἐκεῖ δέ λειο εὐρη πολλά γλαφυρά.

„ λειος, ἀλλ' ὕστερον ὡσανεὶ μετεμελήθη, καὶ προσέλαβε τὸ ἑλλείπον πρόσωπον, τούτῃ
 „ στί τὸ Πνεῦμα, καὶ ὕστερον ἦλθεν εἰς συμπλήρωσιν τελειότητος “. Ἐφί δὲ καὶ ὁ σοφὸς
 Μοναχὸς Ἰωβίος παρὰ Φωτίῳ ἀναγνώσει σκβ. ταῦτα. „ Ἡ μὲν αἰδῖος καὶ ὑπεράρχιος
 „ Τριάς αἰεὶ ἐστὶ καὶ ἄσπυτος Τριάς, Πατὴρ, Υἱὸς, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀλλ' ὑπὲρ ἢ νοοῦ-
 „ μεν ἢ λαλοῦμεν· πᾶν γὰρ ἢ λέγομεν περὶ Θεοῦ ἢ νοοῦμεν, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγ-
 „ μάτων τε καὶ ῥημάτων τὰ περὶ αὐτῆς ἀναλόγως καὶ λέγομεν καὶ νοοῦμεν· ἰσότημος δὲ
 „ καὶ ἰσοσθενὴς ἡ Παναγία Τριάς, πάντα πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομοῦσα· καὶ
 „ ὅσα θεολογεῖν αὐτὴν δυνάμεθα, αὐτὴ ταῦτα φιλανθρώπως ἡμῖν χαρίζομένη, πάλιν
 „ προσίεται “ (Σελ. 321. τῆς Μυριοβίβλου).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀφλεκτος πυρὶ ἐν Σινᾷ προσομιλοῦσα βάτος Θεοῦ ἐγνώρισε
 „ τῷ βραδυγλώσσῳ καὶ δυσήχῳ Μωσῆ· καὶ Παῖδας ζῆλος Θεοῦ
 „ τρεῖς ἀμαλώτους τῷ πυρὶ ὑμνωδοὺς ἔδειξε· πάντα τὰ ἔργα τοῦ
 „ Κυρίου ὑμρεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἀναφέρει ἱστορικῶς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς τόσον τὸ θαῦμα τῆς βά-
 του, ὅσον καὶ τὸ ἐν τῇ καμίνῳ γεγονός τῶν τριῶν Παίδων· ὅθεν λέγει· Ἡ βάτος ὅπου
 ἐφάνη ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει, ἡ καιομένη μὲν ἀπὸ τοῦ πῦρ, μὴ καταφλεγόμενη δὲ ἀπὸ αὐτοῦ,
 ἐφάνερωσε τὸν Θεὸν εἰς τὸν βραδυγλώσσον καὶ δυσκόλως ἀκουόμενον Μωϋσῆν διὰ τὴν βρα-
 δύτητα τῆς γλώσσης καὶ λεπτότητα τῆς φωνῆς. Καὶ πῶς ἦτον δυνατὸν νὰ βλέπῃ ὁ Μωϋ-
 σῆς ἓνα τοιοῦτον εὐκόλοναυτον φυτὸν νὰ ἀνάπτῃ μὲν ἀπὸ τὸ πῦρ, νὰ μὴ κατακαίεται δὲ,
 καὶ ἔπειτα νὰ μὴ γνωρίσῃ τὸν τὸ θαῦμα τοῦτο ἐνεργοῦντα Θεόν; Βέβαια καὶ εἶδε, καὶ
 ἐγνώρισεν ἐκ τούτου τὸν Θεόν· ὅθεν καὶ ἠκούσε φωνὴν νὰ τοῦ λέγῃ μέσα ἀπὸ τὴν
 βάτου· „ Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ Πατρὸς σου, Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ Θεὸς
 „ Ἰακώβ “ (Ἐξ. γ'. 6.).

Ἀλλὰ καὶ ὁ ζῆλος, ὅπου εἶχον οἱ τρεῖς Παῖδες εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εἰς τὸν Θεόν,
 ἀπέδειξε τέτους ἀναλώτους καὶ μὴ χωνευθέντας εἰς τὸ πῦρ, ἀλλὰ διαφυλαχθέντας ἀβλα-
 βεῖς. Ὁ αὐτὸς δὲ ζῆλος ἔδειξε τούτους ὑμνωδοὺς καὶ δοξολογητὰς τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ γὰρ
 οἱ μακάριοι περιπατοῦντες εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρός ὡς εἰς θάλαμον νυμφιῶν, ἐπροσκά-
 λουν εἰς ὑμνωδίαν καὶ δοξολογίαν Θεοῦ ὅλα τὰ κτίσματα, „ Εὐλογοῦτε, λέγοντες, πᾶν-
 „ τα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας “. ὅθεν γλαφυ-
 ρῶς ἠθέλην εἰπῆ τινὰς ὅτι τὸ πῦρ ἐνίκησε τὸ πῦρ· τὸ πῦρ τοῦ ζήλου τῶν τριῶν Παίδων
 ἐνίκησε τὸ πῦρ τῆς καμίνου· τὸ ἐσωτερικὸν ἐνίκησε τὸ ἐξωτερικόν, καὶ τὸ πνευματικόν
 ἐνίκησε τὸ σωματικόν. Διὰ τοῦτο εἶπε περὶ τοῦ ζήλου ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ· „ Πάσῃ ἐννοία
 „ ἐπιθυμίας ἀγαθῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς κινήσεως αὐτῆς ἀκολουθεῖ ζῆλος τις ὅμοιος τοῖς τοῦ
 „ πυρός ἀνθραξίν ἐν τῇ ἑαυτοῦ θερμότητι, καὶ οὕτως εἴωθε περιτειχίζεῖν ταύτην τὴν ἐπι-
 „ νοίαν, καὶ ἀποδιώκειν ἀπὸ τῶν ἐγγιστα αὐτῆς πᾶσαν ἐναντίωσιν. Καλεῖται δὲ ζῆλος,
 „ ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἢ κινῶν καὶ ζηλῶν καὶ ἐξάπτων καὶ ἐνισχύων τὸν ἄνθρωπον κατὰ και-
 „ ρόν καὶ καιρὸν καταφρονεῖν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ τοῦ παραδιδόναι
 „ εἰς θάνατον αἰεὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν “ (σελ. 367.). Με τοιοῦτον ζῆλον Θεοῦ ἐφλέγετο ἢ
 Ἀπόστολος Παῦλος· διὸ ἔλεγε· „ Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω “ (β'. Κορ. ια'. 2.).

Ἄλλ' ὡ θαυμάσιε Μελωδὲ, (ἐγὼ ἠθέλα εἰπῆ πρὸς τὸν μέγαν Κοσμάν) τὴν μὲν περὶ
 τοὺς τρεῖς Παῖδας ἱστορίαν οἰκειότατα ἀνέφερες ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ, ἐπειδὴ εἶται τῆς
 ὀγδόης Ὡδῆς, τὴν ὁποῖαν οἱ τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ ὑμνήσαν· τὸ δὲ τῆς βάτου θαῦ-
 μα δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπροσάρμοσας εἰς τὴν Ὡδὴν ταύτην. Εἰς
 λύσιν δὲ τῆς ἀπορίας μου ταύτης φαίνεται μοι νὰ ἀκέω τὸν Ἀσματογράφον νὰ ἀποκρίνεται
 ταῦτα· Ὡ βέλτιστε καὶ ἀγαπητέ μου ἀναγνώστα, ἀληθῶς τὸ θαῦμα τῆς βάτου πρὸς τὴν

ὁ γδὸν Ὡδὴν δὲν ἔχει κάμμιαν οἰκειότητα· πρὸς τὴν ἑορτὴν ὁμοίως τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ πολλὰ οἰκεῖόν ἐστι· βλέπεις γὰρ τὸ Πνεῦμα ἐν πυρὶ καταβαῖνον ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους καὶ μὴ φλέγον αὐτούς, καὶ ἀκόμη ζητεῖς ἄλλο οἰκειότερον ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ βάτῳ πῦρ; βλέπεις γλώσσας τῶν Ἀποστόλων ἑστομασμένας καὶ ὀξυνομένας ὑπὸ τῶν πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ζητεῖς ἄλλο ὁμοίωμα οἰκειότερον τοῦ βραδυγλώσσου Μωϋσέως; ἐγνώρισε τότε τὸ πῦρ ἐκεῖνο τῆς βάτου τὸν Θεὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν; ἐγνώρισε τῶρα καὶ τοῦτο τὸ πῦρ τῶν πυρίνων γλωσσῶν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸν αὐτὸν Θεόν.

Ἄλλ' ἂν καὶ ὁ Κύριος συνωμίλει μὲ τοὺς Ἀποστόλους σωματικῶς, καὶ ἐφάνερον ἐἰς αὐτούς τὰ θεῖκά του μυστήρια· ἀλλ' ὁμοίως τὸσον τρανῶς καὶ καθαρῶς οἱ Ἀπόστολοι δὲν τὸν ἐγνώριζον· ὅταν δὲ κατέβη εἰς αὐτούς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ πυρίνους ἐποίησε, τότε ἐγνώρισαν αὐτὸν Θεὸν καθαρῶτατα· ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἔλεγε πρὸς αὐτούς· „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν“ (Ἰω. ιε'. 26.). Διὰ τοῦτο δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον λέγεται ὑπὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου „Τελειοῦν, οὐ τελειούμενον“, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀποστόλους ἀτελεῖς ἕως τότε ὄντας τελείους αὐτοὺς ἀπειργάσατο. Οἰκειότατον λοιπὸν εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἀπεδείχθη τὸ τῆς βάτου καὶ τῆς Μωϋσέως ὁμοίωμα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Χαλδαϊκὴ Κάμινος, ὁμοίως καὶ καθὲ ἱστορία ὅπερ εἰσφέρει πῦρ θεῖκόν, δύναται νὰ προσαρμοσθῇ εἰς αὐτὴν διὰ τὴν τοῦ πυρὸς ὁμοιότητα.

Ἀπορεῖ δὲ ἐδῶ Ἰωάννης ὁ Ζωναράς, ἐρμηνεύων τὸν Εἰρμόν τοῦτον ἐν τῇ Ὀκτωήκῳ, διὰ τί ἡ μὲν ἁγία Γραφή λέγει ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν καιομένην βάτον καὶ μὴ κατακαιομένην εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ· „Ἦγαγε, φησὶν, ὁ Μωϋσῆς τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ· ὡφθη δὲ αὐτῷ Ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τῆς βάτου“ (Ἐξοδ. γ'. 1.). ὁ δὲ Μελωδὸς ἐδῶ λέγει ὅτι εἶδεν αὐτὴν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ; Δύων οὖν τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι ἡ δύω ὀνόματα εἶχε τὸ ὄρος, ἢ ἓνα μέρος αὐτοῦ ὠνομάζετο Χωρήβ, τὸ δὲ ὅλον ὄρος ὠνομάζετο Σινᾶ· ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ μὲν κορυφὴ τοῦ ὄρους ὠνομάζετο Σινᾶ, τὸ δὲ ὑποκάτωθεν τῆς κορυφῆς ὠνομάζετο Χωρήβ, ὅπου ἦτον καὶ σπήλαιον, ἐν ᾧ εἰσῆλθεν ὁ Ἥλιος, ὡς γέγραπται· „Καὶ ἐπορεύθη ἐν ἰσχυρῇ τῆς βράσεως ἐκεῖνης τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως ὄρους Χωρήβ, καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον“ (Γ'. Βασιλ. κ'. 8.). Σινᾶ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ πειρασμὸς κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον λέγοντα· „Κύριος, φησὶν ὁ Μωϋσῆς, ἐκ Σινᾶ ἦκει, τουτέστιν ἐκ τῶν πειρασμῶν, καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν ἐκ Σειῆρ, τουτέστιν ἐκ τῶν σωματικῶν πόνων, καὶ κατέσπενσεν ἐξ ὄρους Φαρράν σὺν μυριάσι Καδδῆς, τουτέστιν ἐξ ὄρους τῆς πίστεως σὺν μυριάσιν ἁγίων γνώσεων“ (Κεφ. οδ'. τῆς α'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Χωρήβ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον ἐρμηνεύεται „Νέωμα, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐν τῷ καινῷ Πνεύματος τῆς χάριτος ἕξις τῶν ἀρετῶν· τὸ δὲ σπήλαιον ἡ τῆς σοφίας ἐστὶ κατὰ νοῦν κρυφιοτής, ἐν ᾗ ὁ γενόμενος τῆς ὑπὲρ αἰσθήσεων μυστικῶς αἰσθῆσεται γνώσεως, ἐν ᾗ λέγεται τυγχάνειν ὁ Θεός“ (Κεφ. οδ'. τῆς Β'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τροπάριον.

„Ζωτικῆς ἐξ ὑψους βιαίας φερομένης ἠχητικῶς τοῦ Πνεύματος
 „ τοῦ Παραγίου ἀλιεῦσι προῆς πυρίνων εἶδει γλωσσῶν, τὰ μεγα-
 „ λεία τοῦ Θεῦ ἐρρητορεύομτο· πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ὑμμεῖτε,
 „ καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐπάρθη ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· λέγεται γὰρ ἐκεῖ „Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φορομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι“ (Πράξ. β'. 2.). Ἐσχηματίσθη δὲ τοῦτο ἀπλοικῶς καὶ διηγηματικῶς ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, λέγοντος ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐφέρθη

με ἦχον ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τοὺς Ἀποστόλους μία βιαία πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς εἶδος πυρίνων γλωσσῶν· ἔγινε δὲ τῆτο διὰ τὴν δόση αἰσθησῖν εἰς τὰς ἔξω τῆς ἑαυτοῦ Θεοπρεποῦς παρουσίας· οὕτω γὰρ καὶ εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος ἐκατέβη ὁ Θεὸς μεθ' ἑαυτὸν ἦτοι μεθ' ὀρμητικὴν πνοὴν ἀνέμου καὶ μεθ' πυρ, καθὼς γέγραπται· „Τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ „ ἕως τοῦ Οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελλα“· (Δευτ. δ' ΙΙ.) τῆτο βεβαίῳ καὶ ὁ Χρῆσσορρήμων, παρηγουρίζων εἰς τὴν ἑορτήν. Προσέθηκε δὲ ἡ Μελωδὸς ἀπὸ λόγου του τὸ, Ζωτικῆς, διὰ τὴν δειξῖν ὅτι ἡ πνοὴ ἐκείνη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ἐπροξένησε κατάπληξιν καὶ φόβον εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὴν τοῦ ἦχου βιαίότητα καὶ σφοδρότητα, ἐπεὶ δὲν ἦτον μόνον βιαία καὶ σφοδρὰ, ἀλλὰ ἦτον ἀκόμη καὶ ζωτικὴ· ἦτοι ἀνεζώνουε τὰς καρδίας· ἐμβάζεν εἰς τὰς ψυχὰς θάρρος καὶ δύναμιν· τοὺς ἀδυνάτους ἐκαμνε δυνατούς, καὶ τοὺς δειλοὺς ἐποίει ἀνδρειωμένους· διὰ τῆτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „ Πνεῦμα Ἅγιον εἰσελθόν „ εἰς ψυχὴν ἀνθρώπου, ἔδωκε μὲν ζωὴν, ἔδωκε δὲ ἀθανάσιαν, ἠγείρε κείμενον, τὸ δὲ κινηθέν κίνησιν αἰδίου ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου ζῶον ἅγιον ἐγένετο· ἔσχε δὲ ἀνθρώπος ἀξίαν, Πνεύματος εἰσοικισθέντος ἐν αὐτῷ· Προφήτε, Ἀποστόλου, Ἀγγέλου, Θεοῦ, ὡς πρὸ τοῦ γῆ καὶ σποδός“ (Ὁμιλίᾳ περὶ τοῦ Πνεύματος, ἧς ἡ ἀρχὴ ἡ Ἐνθυμηθῶμεν πᾶσα ψυχὴ“).

Οἱ Ἀπόστολοι λοιπὸν ἀναζωοθέντες ἀπὸ τὴν ζωτικὴν ἐκείνην πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ στομωθέντες ἀπὸ τὰς πυρίνας γλώσσας, καθὼς ὁ σίδηρος στομόνεται ἀπὸ τὸ πυρ, μεθ' ὅλον ὅτι ἦτον φαρὰδες καὶ ἀγράμματοι, ἐρρητόρευον τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ μεθ' ἑαυτῶν ἐλευθέραν, μεθ' ἀφοβίαν καὶ τόλμην, μεθ' σοφίαν τόσον μεγάλην, ὥστε οἱ σοφοὶ καὶ γραμματισμένοι ἔστεκαν θαυμάζοντες, καὶ ἔμενον ἐκθαμβοὶ καὶ ἐκστατικοὶ, καθὼς γέγραπται· „ Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί ἂν θελοῖ τοῦτο εἶναι“; (Πράξ. β' 12.) καὶ πάλιν· „ Καὶ καταλαβόμενοι (οἱ Ἰουδαῖοι) „ ὅτι ἀνθρώποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται (οἱ Ἀπόστολοι δηλ.) ἐθαύμαζον“· (Πράξ. δ' 13.) οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἦχοι, ὅσον εἶναι βιαῖοι, μεγάλοι καὶ βροντώδεις, τοσοῦτον ἐμβροντητούς καὶ ἐκστατικούς κάμνουσι τοὺς ἀκούοντας, ὥστε κατασταίνουσι αὐτοὺς ἀφώνους καὶ κωφοὺς ἀπὸ τὴν ἐκστασιν, καὶ σχεδὸν τὰς κάμνουσι ὡς νεκρούς· ὁ δὲ τῆ Ἁγίου Πνεύματος ἦχος ὁ ἐλθὼν εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, ὅσον ἦτον μέγας καὶ βιαῖος καὶ βροντώδης, τόσον ἐν ταυτῷ ἦτον καὶ ἰαρός καὶ γλυκύς, διότι ἦτον ζωτικώτατος.

Περὶ τῆς βιαίας ταύτης πνοῆς καὶ τῆ ἦχου εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Οὗτός ἐστιν ὁ ἦχος, περὶ οὗ προεῖπεν ἡ Ἄννα ἡ Προφῆτις, ὅτι Κύριος ἀνέβη εἰς Οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησε· τοῦτον τὸν ἦχον καὶ ἡ τοῦ Ἡλιοῦ Θεωρία προανεκήρυξε· „ Ἰδοὺ, φησὶ, φωνὴ αὐρας λεπτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ Κύριος“· ἡ γὰρ φωνὴ τῆς αὐρας ἦχος ἐστὶ πνοῆς· τούτου τοῦ ἦχου καὶ τῆς πνοῆς εὐροὶς ἂν τὸ πρόγραμμα καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τῆ Χριστοῦ· τῇ γὰρ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς, κατὰ τὸν Θεολόγον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, καὶ ἔκραξε λέγων· „ Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω“· Τῆτο δὲ ἔλεγε, φησὶ, περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἐμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐνεφύσησε τοῖς Μαθηταῖς καὶ εἶπε· Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· Ἡ οὖν κραυγὴ ἐκείνη τῆτον προεσήμαινε τὸν ἦχον, καὶ τὸ ἐμφύσημα, ταύτην τὴν πνοὴν, ἧτις νῦν ἀνωθεν χεθεῖσα δαφιλῆς, καὶ μέγα καὶ ἐξάκουστον οὐρανόθεν ἐξηχήσασα, πᾶσαν ἐκκαλεῖται τὴν ὑπὸ Οὐρανὸν, καὶ πᾶσι τοῖς πιστῶς προσῖῃσι τὴν χάριν ἐπαντλεῖ καὶ ἐνίσχισι. Βιαία δὲ ἐστὶν, ὡς πάντα νικῶσα, καὶ ὑπερβαίνουσα μὲν τὰ τεῖχη τῆς πονηροῦ, καθαιροῦσα δὲ τὰς πόλεις καὶ πᾶν ὀχύρωμα τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ταπεινοῦσα μὲν τοὺς ὑπερηφάνους, ἀνυψοῦσα δὲ τοὺς ταπεινοὺς τῇ καρδίᾳ, καὶ συνδοῦσα μὲν τὰ κακῶς λελυμένα, διασπῶσα δὲ τοὺς τῶν ἀμαρτημάτων συνδέσμους, καὶ διαλύουσα τὰ κρατούμενα (κατὰ τὸν Δαυιδῆλ)· διὰ δὲ τῆ ἐξ Οὐρανοῦ τούτου ἦχου ὄντως ἴσθι βροντῆς γεγόνασιν οἱ Ἀπόστολοι“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Τροπαρίον.

„Οἱ μὴ θιγομέμφ (1) προβαίνομετες ἐν ὄρει, μὴ πεφρικότες πῦρ
 „δειματῶν, δεῦτε καὶ στῶμεν ἐν ὄρει Σιών, ἐν πόλει ζῶντος Θεοῦ,
 „Πνευματοφόροις Μαθηταῖς μῦν συγχορεύομετες· Εὐλογεῖτε πάντα
 „τὰ ἔργα Κυρίου τῶν Κυρίων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τούτῳ τῷ Τροπαρίῳ ἀναφέρει ὁ Μελῶδός τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅταν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἀναβοῦν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, διότι ἐκαπνίζετο ὅλον ἀπὸ τὸ πῦρ· οὕτω γὰρ γέγραπται· „Τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου, καὶ ἐξέστη πᾶς ἡ λαὸς σφόδρα“· (Ἐξ. ιθ'. 18.) καὶ πάλιν· „Οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς προσαναβῆναι πρὸς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ“· (αὐτόθ. 23.) καὶ πάλιν καθαρώτερα ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν λέγει· „Καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύκλῳ (τοῦ ὄρους), λέγων· Προσέχετε ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος καὶ θίγειν τι αὐτῶ· πᾶς ὁ ἀψάμενος τῶ ὄρει θανάτῳ τελευτήσῃ.“ (Ἐξ. ιθ'. 12.) Ταῦτα λοιπὸν ἐρανισθεῖς ὁ Μελῶδός, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαὸν τοῦ Χριστοῦ, λέγει· Ὡ φιλόχριστοι λαοί, ἡμεῖς ὅπου δὲν προβαίνομεν εἰς ὄρος θιγόμενον· ἦτοι ψιλαφάμενον καὶ πατούμενον, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς ὄρος σωματικὸν καὶ αἰσθητὸν, ὅποιον ἦεν τὸ Σίναιον ὄρος, ἡμεῖς ὅπου δὲν φρίττομεν ὡς οἱ Ἑβραῖοι ἐκείνο τὸ αἰσθητὸν πῦρ ὅπου ἐκαίετο ἐπάνω εἰς τὸ αὐτὸ ὄρος, ἐλάτε νὰ σταθῶμεν εἰς τὸ νοητὸν ὄρος τὴν Σιών, καὶ εἰς τὴν νοητὴν πόλιν τῆς ζῶντος Θεοῦ, ἣτις εἶναι ἡ ἀγία Ἐκκλησία· ἐν αὐτῇ γὰρ στεκόμενοι, τόσον μακρὰν εἴμεθα ἀπὸ τῆς νὰ φοβούμεθα τὸ ἐν εἴδει πυρὸς κατελθόν Πνεῦμα Ἅγιον, ὥστε ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν τῆς καρδίας μας καὶ συγχορεύομεν ἀκόμῃ Πνευματικῶς μετὰ τοὺς ἀγίους Μαθητὰς τοῦ Κυρίου, οἵτινες ἐδέχθησαν αὐτὸ, καὶ διὰ τοῦτο πνευματοφόροι ἀνομάσθησαν· τὸ γὰρ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοὺς μὲν ξένους καὶ ἀλλοτρίους τῆς πίστεως φοβίζει καὶ κάμνει τούτους νὰ φρίττουσι, τοὺς δὲ πιστοὺς καὶ ἀποστολικῶς ζῶντας Χριστιανούς ὄχι μόνον δὲν φοβίζει, ἀλλὰ καὶ κάμνει αὐτοὺς νὰ χαίρουν καὶ νὰ χορεύουσι.

Σημείωσαι ὅτι ὁ σοφὸς ἑρμηνεὺς τῶν Κανόνων κύριος Θεόδωρος τὸ „Μὴ θιγομένῳ“ ἀθίκτῳ ἐνόησεν· ἦτοι μὴ ἐγγιζομένῳ μηδὲ πατομένῳ· δὲν σαφηνίζεται ὅμως καλῶς τὸ νόημα· ὅτι δὲ ἡμεῖς καλῶς αὐτὸ ἑρμηνεύσαμεν, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς Ἑβραίους· „Οὐ γὰρ προσελιθῆτε ψιλαφάμενῳ ὄρει καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ“· (Ἐβρ. ιβ'. 18.) τὸ γὰρ „ψιλαφάμενῳ“ εἰδὲν ἄλλο δηλοῖ, εἰμὴ τὸ „θιγομένῳ καὶ πατομένῳ, καὶ ἀπλῶς, τὸ „αἰσθητῶ καὶ σωματικῶ“· θέλει γὰρ μὲ τῆτο νὰ δείξῃ ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἑβραίους ὅτι τὰ θαυμαστά καὶ μεγάλα πράγματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅποιον ἦτον καὶ τὸ ὄρος Σινᾶ, ἦσαν μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιόλογα, συγκρινόμενα μὲ τὰ τῆς Νέας, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσόστομου· εἰάν δὲ ἑρμηνευθῇ κατὰ τὸν Θεόδωρον οὕτως, ἦγουν ἡμεῖς ὅπου προβαίνομεν εἰς ὄρος ἀθίκτον καὶ ἀπλησίαστον, δείχεται ἐναντίον τὸ κάτωθεν λεγόμενον „Δεῦτε καὶ στῶμεν ἐν τῷ ὄρει Σιών“· καθότι δείχεται ἡ Ἐκκλησία ὄρος ἀθίκτον καὶ ἀπλησίαστον· ὅπερ αὐτὸς ἀποφάσκει.

Ἡ δὲ

(1) Ἐν δὲ ταῖς περισσότεραις ἐκδόσεσι γράφεται „Ὡς μὴ θιγομένῳ“· ἰσχυρῶς δὲ καὶ σαφελῶς γράφεται ἕτω· καθότι ἡ Ἀκροεχίς ἀπαιτεῖ νὰ ἦναι ἡ ἀρχὴ τοῦ Τροπαρίου τούτου Ο, καὶ ὄχι Ω.

Ὡδὴ 9'. Ὁ Εἰρμός.

„ Μὴ τῆς φθορᾶς διαπεῖρα (1) κυοφορήσασα καὶ παντεχνήμοι
 „ Λόγω σάρκα δαμείσασα, Μῆτερ ἀπειραυδρε, Παρθέμε Θεοτόκε,
 „ δοχείου τοῦ ἀστέκτου, χωρίου τοῦ ἀπείρου πλαστοουργοῦ Σου,
 „ Σὲ μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεομήτορα ἐπιστρέφει ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς διὰ τοῦ Εἰρμοῦ τούτου τῆς ἐνάτης Ὡδῆς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν ὡς ταύτης Ποιήτριαν· Ὡς Ἀπειραυδρε Μῆτερ καὶ Θεοτόκε Μαριάμ, ὡς δοχείου τοῦ ἀστέκτου καὶ χωρίου τοῦ ἀπείρου, Ἐσὲ μεγαλύνομεν καὶ μακαρίζομεν πᾶσαι αἱ γενεαί, καθὼς ἐσὺ προσφῆτευσας εἶπούσα· „ Ἴδου γὰρ ἀπὸ τῆς νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί“· (Λουκ. α'. 48.) Σὺ γὰρ δὲν ἐκυοφορήσας· ἦγουν δὲν ἐγγαστρώθης με δοκιμὴν ἀνδρὸς, ὡς αἱ ἄλλαι γυναῖκες· Σὺ ἐδάμεισας (2) σάρκα ἀγίαν ἐκ τῶν παναχράντων Σου αἱμάτων εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν παντεχνήμονα ὄντα καὶ παντεργάτην ὅλων τῶν ὄντων ὁρατῶν τε ἅμα καὶ ἀορατῶν· ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ καινῶν ἀπάντων καινότετα καὶ παράδοξα· ποῦ γὰρ ἠκούσθη γυνὴ ἀδιάφορος ἐνταυτῷ καὶ κυοφόρος; ποῖα δὲ ἐδάμεισε σάρκα ποτὲ εἰς τὸν παντοουργὸν καὶ ἀνευθεῖ Θεόν, ἀπὸ τοῦ πλήρωμα τοῦ ὁποῖου ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, κατὰ τὸν Υἱὸν τῆς Βροντῆς; (Ἰω. α'. 16.) ποῦ δὲ καὶ ἐφάνη ποτὲ Μῆτηρ ἀπειραυδρος; ποῦ ἠκούσθη Παρθένος ἐνταυτῷ καὶ γεννήσασα τὸν Θεὸν τοῦ παντός; ποῖον δὲ δοχείον ἐμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ τοῦ ἀστέκτου; ἦτοι ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δὲν ἐμπορεῖ νὰ στέξῃ (ἦγουν νὰ ὑποφέρῃ) κἀνὲν κτίσμα; ἀστεκτος γὰρ κατὰ τὸν Μανασσῆν (ἦτοι ἀνυπόφορος) ἐστὶν ἢ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης μεγαλοπρέπεια· ὅθεν ὁ μὲν Ἰερεμίας εἶπε· „ Τίς ἐστὶ ἐν ὑποστήματι Κυρίου, καὶ εἶδε τὸν λόγον αὐτοῦ“; (Ἰερ. κγ'. 18.) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος τὸ ἀνωτέρω φέρων ῥητὸν λέγει· „ Πλὴν οὔτε οὔτοι περὶ ὧν ὁ λόγος, οὔτε τις ἄλλος τῶν κατ' αὐτοὺς ἐστὶ ἐν ὑποστήματι καὶ οὐσίᾳ Κυρίου κατὰ τὸ γεγραμμένον“· (Λόγ. β'. περὶ Θεολογίας)· ποῖον δὲ χωρίον (ἦτοι τόπος) δύναται νὰ χωρήσῃ τὸν ἀπείρου Θεόν, ὅστις εἶναι ἀχώρητος τῷ Παντί, καὶ πλαστοργός Σου Θεοτόκε καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων; Βέβαια οὐδεὶς τόσος.

Με'

(1) Ἐσφαλμένως δὲ γράφεται „ Διὰ πείραν“ ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐκδόσεσι. Καὶ ὁ Ζωναρᾶς δὲ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς Ὀκτωήχου διαπεῖρα γράφει, ἔ δια πείραν· λέγει δὲ ὁ αὐτὸς ἐκεῖ ταῦτα· „ Τριχῶς λεγομένης τῆς φθορᾶς, λέγεται γὰρ φθορὰ ὁ θάνατος παρὰ τὸ φθείρασθαι ῥᾶον· ἦτοι σήπασθαι εὐχερῶς τὸ τεθνηκὸς ζῶον· λέγεται καὶ ἡ διαστροφή τῶν ἡδῶν· ὡς τὸ Φθείρατιν ἢ διη χρηστὰ ἐμιλίαι καὶ καὶ· λέγεται καὶ ἡ τῆς καρδένου διακορησις· ἢ γὰρ ἀνδρὶ ἐμιλήσασα διεφθαρμένη λέγεται· κατὰ τὸ τρίτον σημαίνοντα λέγεται ἰδῶ ἡ φθορὰ. Σὺ, φησὶν, ὡς ἀπειραυδρε Μῆτερ, ἢ κυοφορήσασα μὲν, μὴ μὲντοι ἐν διαπεῖρα τῆς φθορᾶς, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν, καὶ τῆς φθορᾶς ἀπείρατος μείναςα“.

(2) Ὅρα δὲ, ὅτι ὁ Μελωδὸς δὲν εἶπεν ὅτι ἡ Παρθένος ἐδάμεισε, ἢ παρῆσεν, ἢ ἄλλην τοιαύτην λέξιν, ἀλλ' ὅτι ἐδάμεισε σάρκα εἰς τὸν παντεχνήμονα Λόγον τοῦ Πατρὸς, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ἡ Θεοτόκος διὰ τοῦ ποιούτου θανείου ἔκαμε χρεώστην εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τῶν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἐδάμεισθη γὰρ αὐτὸς ἀπὸ αὐτῆς, ὅχι θανείου ἐξωτερικόν, χρηματικὸν δεῖον, ἢ ὑποστατικόν, τὸ ὁποῖον καθὼς προσ-

καίρως πένεται, ἄτω προσκαίρως καὶ ἀποδίδοται ὡς ἐξωτερικόν παρὰ τῶν θανειζομένων ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐδάμεισθη θανείου ἐσωτερικόν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως· ἦτοι ἐξ αὐτῶν τῶν φυσικῶν καὶ πανάγων αἱμάτων τῆς Θεοτόκου· ὅθεν ὡς φυσικὸν θανείου, εἶναι καὶ παντοτινόν· διὸ ἀκολούθως καὶ ὁ Υἱὸς τῷ Θεῷ χρεώστης παντοτινός εὐρίσκαται εἰς τὴν Μητέρα του.

Τί δὲ ἐκ τούτου συμπραίνομεν; Ὅτι ἐπειδὴ ἡ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦτον χρεώστης εἰς τὴν Μητέρα του, διὰ τὸ πρῶτον μὲν χρεωστικῶς ἔπρεπε νὰ δοξάσῃ αὐτὴν μὲ ὅλας τὰς θεοπρεπεῖς δόξας καὶ τιμὰς, μὲ ὅσας ποτὲ δὲν ἐδόξασεν ἄλλο κτίσμα· δευτέρον δὲ χρεωστικῶς πρέπει νὰ εἰσακούῃ τὰς ἰκεσίας καὶ αἰτήσεις ὅπου τῷ προσφέρει ἡ Μῆτηρ του· ὅθεν καὶ Γεώργιος ὁ Νικομηδείας ἐν τῷ εἰς τὴν Ὑπαπαντῆν λόγῳ αὐτῷ ταῦτα πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· „ Τὴν ἡμῶν γὰρ δόξαν ὁ Κτίστης ἰδίαν εἶναι οἰόμενος ὡς ἡμῶν, σχεδὸν λύων τὸ χρέος, ἐκπληροῖ τὰς αἰτήσεις“· Εἶδες δόξας, ἀγαπητέ; εἶδες μεγαλεῖα τῆς Παρθένου; Πρόστρεχε λοιπὸν μὲ εὐλαβίαν καὶ πίστιν εἰς αὐτὴν, καὶ θέλει λάβῃ δι' αὐτῆς τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματά σου παρὰ Θεοῦ.

Με ὅλον τοῦτο αὐτὰ ὅλα τὰ καινότερα καὶ παραδοξότερα καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος μὴ ἀκουσθέντα εἰς Ἐσὲ καινῶς ἐκαινοτομήθησαν, Θεοτόκε. Πού εἶσαι τῶρα Σολομῶν σοφάτατε ὅπου εἶπες ἢ Οὐκ ἔστι πᾶν πρόσφατον (ἦτοι καινὸν) ὑπὸ τὸν Ἥλιον, ὃς λαλήσει καὶ ἢ ἐρεῖ· Ἴδε τοῦτο καινὸν ἐστίν· ἦδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομένοις ἀπὸ ἔμπροσθεν ἢ ἡμῶν· (Ἐκκ. α. 9.) Ἔλα νὰ ἰδῆς τὰ καινὰ ταῦτα εἰς τὴν Παρθένον. Ἀλλ' ἀρά γε φεύστης εἶναι ὁ τόσον σαφὸς ὅπου εἶπεν οὕτως; Ὁχι, ἀλλὰ τῆτο τὸ εἶπε διὰ τὰ φυσικὰ πράγματα, τὰ ὑπὸ τῶν νόμων τῆς φύσεως διοικούμενα· καθότι ἐκάστου τούτων ἢ φθορὰ εἶναι γένεσις τοῦ ἐτέρου, κατὰ τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλη· διὸ ἀκολουθεῖ νὰ μὴ ἦναι καινένα καινὸν καὶ πρόσφατον, ὡς προγεγονός ἄλλο τε, ἀλλὰ ὅλα νὰ ἦναι παλαιὰ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νύσσης· εἰδὲ ὁ Σολομῶν ἠθέλην εἰπῆ διὰ τὰ ὑπερφυσικὰ πράγματα, ὅπου ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως ἐκαινοτομήθησαν εἰς Ἐσὲ, Θεομήτορ, βέβαια ἐμέλλε νὰ εἰπῆ, ὅχι ὅτι οὐδὲν πρόσφατον καὶ καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον, οὐδὲ ὅτι ἕνα, ἢ δύο, ἢ τρία εἶναι τὰ καινὰ, ἀλλὰ ὅτι πολλὰ πρόσφατα καὶ καινὰ εἶναι ὑπὸ τὸν Ἥλιον. Ἐπειδὴ λοιπὸν Σὺ ἀδιαφθόρως ἐκυοφόρησας, Παναγία· ἰδάνεισας σάρκα εἰς τὸν παντεχνήμονα Λόγον τοῦ Πατρὸς· ἐφάνης Μήτηρ ἀπείρανδρος· ἐγίνες δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, καὶ χωρίον τοῦ ἀπείρου πλαστοουργοῦ τοῦ Παντός· διὰ τοῦτο ὅλοι ἡμεῖς ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος δικαίως καὶ χρεωστικῶς Σέ μεγαλύνομεν. Μεγαλύνομεν δὲ εἶπε καὶ οὐχὶ ὑμνοῦμεν, ἢ ἄλλο τι ρῆμα, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ἢ τῆς Θεοτόκου ἐνάτη Ὡδὴ, ἢς ἢ ἀρχὴ ἢ Μεγαλύνει ἢ ἢ ψυχὴ μου τὸν Κύριον (1).

Τροπάριον.

Ἐπὶ παφλάζοιτος πάλαι πυρίμου ἄρματος ὁ ζηλωτὴς καὶ πυ-
ρίπρους χαίρωμ ὀχοῦμεμος, τὴν μῦμ ἐκλάμψασαμ ἐπίπμοιαμ
ἠ ἐδὴλου ἐξ ὑψους Ἀποστόλοισ, ὑφ' ἧς καταλαμφθέρμετες, τὴν
Τριάδα πᾶσιμ ἐγμώρισαμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐπίβασιν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ἐπάνω εἰς τὴν πυρίνην ἄμαξαν, καὶ ταύτην ἐκλαμβάνει σύμβολον τῶν πυρίνων γλωσσῶν· ὅθεν λέγει· Ὁ Προφήτης ἐκεῖνος Ἡλίας, ὃς τις ἔπνεε πῦρ, καὶ ὅχι μόνον εἶχεν ἔσωθεν εἰς τὴν καρδίαν τε τὸ πῦρ τῆς πρὸς Θεὸν ζήλου, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν, καθήμενος ἐπάνω εἰς ἄμαξαν· Ἴδου, φησὶν, ἄρμα πυρός καὶ ἵπποι πυρός, καὶ διέστειλεν ἀναμέσον ἀμφοτέρων, καὶ ἀνήφθη

(1) Γλαφυρά δὲ εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὅπου λέγει ὁ Ζωαναράς ἐν τῇ Ὀκτωήφ, ἐρμηνεύων τὸν παρόντα εἰρκόν· Προσεπάγων δὲ ὁ Μελωδὸς, ἕτερον θαῦμα προσέθετο· δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου Σὺ, φησὶν, ἐδέξω ὃν οὐ δυναταί τις στέξει, τουτέστιν ὑπομείναι· τὴν γὰρ θεῖαν φύσιν οὐδεὶς ποτε ὑπομίνει, οὐδὲ οἱ τόες αὐτοί· διὸ καὶ τὴν σάρκα περιεβάλετο ὁ Κύριος ἵνα ὡς περ παραπίτασμα καὶ προκάλυμμα τῆς Θεότητος αὐτοῦ· Σὺ δὲ ἐδέξω τὸν ἀστέκτον τῆς μήτρας Σου ἐνοικήσαντα. Ἐπαύξων δὲ εἶπε τὸ παραδόξον φησὶ· Χωρίον τῆς ἀπείρου ἀπείρον ἐστὶ τὸ μῆτε ἀρχὴν μῆτε τέλος ἔχον· τῶν ὄντων δὲ οὐδὲν ἐστὶν ἀπειρον, ἢ μόνος ὁ Θεός· τὰ γὰρ ἄλλα καὶ ὑπὸ ἀρχὴν καὶ ὑπὸ τέλος εἰσὶ· πάντα γὰρ ἠέξαντο τοῦ εἶναι, καὶ πέρας ἐξουσίαν· αἱ δὲ νοεραὶ καὶ λειτουργικαὶ Δυνάμεις, καὶ ἀφθαρταὶ εἰσὶ κατὰ χάριν καὶ ἀτελεύτητα, ἀλλ' ἠέξαντο καὶ αὗται· μόνος δὲ ὁ Θεὸς ὑπέρχρονος, ὡς

μῆτε ἀρχάμενος τοῦ εἶναι, μῆτε παυσόμενος· διὸ καὶ ἀπειρος λέγεται. Τοῦτον ἔν τὸν ἀπειρον, τὸν ἀχρονον, τὸν ἀπείραντον Σὺ ἐχώρησας, ἢ ὑπὸ χάριν γενόμενον ἐκ Σου διὰ τοῦ προσλημματος· ἦτοι τοῦ σώματος· Ἡ καὶ ἄλλως ἀπειρον ἐστὶ καὶ τὸ μὴ πεπερασμένον, τὸ ἀόριστον, τὸ ἀπερίληπτον· Τοῦ οὖν ἀορίστου καὶ ἀπείραντου Σὺ ἐγένου χωρίον, χωρήσασα τοῦτον ἐν σεαυτῇ, καὶ περιλαβούσα, ἀλλ' οὐ περιορίσασα, οὐδὲ περιγράφασα· καὶ γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ Σου κεχώρητο, ἢ ἐν αὐτῇ περιώριστο, ἀλλὰ πανταχοῦ ἦν καὶ πάντα ἐπλήρου, ἢ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν ἦν· διὰ μὲν τὴν φύσιν ἀχώρητος ἦν, διὰ δὲ τὴν πρόνοιαν ἐν τῷ παντί· Προφέρεται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν Ζωαναράν ὁ Εἰρκὸς οὕτως καὶ κατὰ αἰτιατικὴν ἕνωσιν· Μὴ τῆς φθορᾶς διαπειράσασαν, καὶ δανείσασαν σάρκα τῆς παντεχνή· μὴ Λόγῳ, Μήτηρ ἀπείρανδρε, Σέ μεγαλύνομεν·

„λήφθη Ἡλίας ἐν συσσεισμῶ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“· (δ'. Βασιλ. β'. 11.) αὐτὸς, λέγω, διὰ τῆς πυρίνης ἀμάξης ἐφάνερον τυπικῶς τὴν ἐπίπνοιαν καὶ ἐμπνευσιν ταύτην ὅπου ἦλθε σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἰδει πυρίνων γλώσσων. Καλῶς προσήρμοσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡλιοῦ· ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν διαφορὰν ταύτην, ἣτις θεωρεῖται μεταξὺ ἐκείνης καὶ ταύτης, ὅτι δηλαδὴ τότε μὲν ὁ Ἡλίας ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τὴν πυρίνην ἀμάξαν· τὰρα δὲ πύρινα γλώσσα ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς τὰς Ἀποστόλους, ὡς ἐπάνω εἰς ἀμάξαν· „ᾠφθησαν, φησὶν, αὐτοῖς γλώσσα ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθιστέ „ ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν“ (Πράξ. β'. 3.).

Πλὴν εἰάν θέλωμεν νὰ εἰπῶμεν καθολικῶς, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔχει ὡς ὄχημα καὶ καθέδραν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ τοῦτο ἐπέκαθητο, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἀποστόλων, καὶ πάντων τῶν Πνευματοφόρων· διὸ καὶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τὸ Ἅγιον κουφίζομεθα αἱ ψυχαὶ καὶ πτερουσσομένηι, πετοῦν καὶ ἀναβαίνουν εἰς τὰ οὐράνια· διὰ τοῦτο τὰς πτέρυγας τοῦ ἁγίου Πνεύματος πάλαι ζητῶν ὁ Δαβὶδ, ἔλεγε· „Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω“; (Ψαλ. νδ'. 6.) Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τοῦτο βεβαιῶν, εἶπε· „Πνεῦμα ἐξᾶραν Ἡλίαν ἐν ἄρματι, καὶ ζητηθὲν παρὰ Ἐλισσαίῃ διπλάσιον“· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκ.) Δύναται δὲ καὶ ἄλλως νὰ προσαρμοσθῇ ἡ ἱστορία τοῦ Ἡλιοῦ εἰς τὴν παροῦσαν ἑορτὴν οὕτω· καθὼς ὁ Προφήτης Ἡλίας ἀναληφθεὶς ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, μετέδωκε διπλάσιον τὸ ἐν αὐτῷ Πνεῦμα εἰς τὸν ζητήσαντα καὶ κάτω προσμένοντα Ἐλισσαῖον τὸν μαθητήν τε· „Γενηθῆτω δὴ διπλᾶ ἐν πνεύματί σου ἐπ' ἐμέ“· (Δ'. Βασιλ. β'. 9.) οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀνελθὼν εἰς Οὐρανοῦς, ἔστειλε τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εἰς τὰς κάτω προσμένοντας αὐτὸ Μαθητάς του καὶ Ἀποστόλους.

Τροπάριον.

„Νόμου τῶν φύσεων δίχα ἕξιμον ἠκούετο· τῶν Μαθητῶν τῆς
 „μιας γὰρ φωνῆς ἀπηχουμένης Πνεύματος χάριτι ποικίλως, ἐμ-
 „χοῦμτο λαοί, φυλαὶ καὶ γλώσσαί τὰ θεῖα μεγαλεῖα, τῆς Τριά-
 „δος γράσιμ μμούμεροι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· γράφεται γὰρ ἐκεῖ ταῦτα· „Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν“· (Πράξ. β'. 6.) Ἀπορίας δὲ δύο προβάλλει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὰ λόγια ταῦτα λέγων· „Ἐχει γάρ τι ἀμφίβο-
 „λον ἢ λέξις τῇ στιγμῇ διαιρούμενον (ἢτοι διακρινόμενον)· ἄρα γὰρ ἤκουον ταῖς ἑαυτῶν
 „διαλέκτοις ἕκαστος, ὡς φέρε εἰπεῖν, μίαν ἐξηχεῖσθαι φωνὴν, πολλὰς δὲ ἀκέεσθαι; ἢ τὸ
 „μὲν ἠκουον ἀναπαυσέον, (ἢτοι πρέπει εἰς αὐτὸ νὰ βάλωμεν ὑποστιγμὴν) τὸ δὲ ἠ-
 „λούντων ταῖς ἰδίαις φωναῖς τῶν ἐξῆς προσθετέον“; Θέλει λοιπὸν ὁ Θεολόγος ὅτι οἱ Ἀ-
 „πόστολοι δὲν ἐλάλουν μόνον μίαν γλώσσαν τὴν Ἑβραϊκὴν, καὶ ἡ μία ἐγένετο πολλὰ εἰς
 „τὰ αὐτὰ τῶν ἀκουόντων πολυγλώσσων Ἑβραίων· διότι ἂν ἐγένετο οὕτω, τὸ θαῦμα ἦτον
 „τῶν ἀκουόντων Ἑβραίων, καὶ ὄχι τῶν λαλούντων Ἀποστόλων· ἀλλὰ οἱ Ἀπόστολοι ἐλά-
 „λουν χωριστὰ ὅλας τὰς γλώσσας τῶν ἐκεῖ εὐρισκομένων Ἰουδαίων καὶ Ἑθνικῶν· διὰ τῆτο
 „χρειαζέται νὰ διαχωρισθῇ μὲ ὑποστιγμὴν τὸ τῶν Πράξεων κείμενον, ἔτω· „ἠκουον εἰς
 „ἕκαστος· ἐδῶ πρέπει νὰ γίνετα ὑποστιγμὴ· τὸ δὲ „τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ“ νὰ συνάπτεται μὲ
 „τὸ „λαλούντων αὐτῶν“, καὶ ἔχι μὲ τὸ „ἠκουον εἰς ἕκαστος“· καθὼς τοῦτο δηλοῦται σα-
 „φέστερον καὶ ἀπὸ τὸ κάτω εἰρημένον“· „Ἀκούομεν, φησὶ, λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέ-
 „ραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ“· (Πρα. β'. 11.) Ἐκ τούτου δὲ γίνεται φανε-
 „ρὸν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐλάλουν μὲ τὴν ξεχωριστὴν διάλεκτον τοῦ καθενός· τὸ δὲ θαῦμα
 „ἦτον τῶν Ἀποστόλων, καὶ οὐχὶ τῶν ἀκουόντων“ διὰ τοῦτο δὲ ἐκατηγόρουν τὰς Ἀποστόλους
 οἱ

οι Ἰουδαῖοι ὅτι εἶναι μεθυσμένοι· καθέννας γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ Ἰουδαίου ἀκῶν μὲν πρότερον τοὺς Ἀποστόλους νὰ λαλοῦν χωριστὰ τὴν ἰδικήντων γλῶσσαν, ὕστερον δὲ πάλιν ἀκούων τοὺς ἰδίους νὰ λαλοῦν καὶ τὰς τῶν ἄλλων γλῶσσας, ἐθαύμαζον καὶ ἐκατηγόρουσαν αὐτοὺς ὡς μεθυσμένους καὶ ἔξω φρενῶν ὄντας.

Ταύτην λοιπὸν τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου ἀκολουθῶν ὁ Μελωδὸς Κοσμάς, οὕτω λέγει· Κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἠκούετο ἕνα πρᾶγμα παράδοξον καὶ ἔξω τοῦ νόμου τῶν φύσεων· διότι εἰς καιρὸν ἔπου ἡ μία φωνὴ τῶν Μαθητῶν ἀπηχεῖται ποικίλως ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, τουτέστιν εἰς καιρὸν ὅπου οἱ Μαθηταὶ ἐλάλουν ξεχωριστὰ τὴν καθέμιαν γλῶσσαν, κινούμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε ἤκουον οἱ λαοὶ καὶ αἱ διάφοροι φυλαὶ καὶ γλῶσσαι λαλούμενα εἰς τὰς ἰδίας των διαλέκτους τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ· „ Ἀκούομεν, φησὶ, λαλοῦντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα Θεοῦ “· (Πράξ. β'. 11.) καὶ οὕτως ἐμαθητεύοντο τὴν γνώσιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅτι διπλαθὴ αὐτὴ εἶναι τρία καὶ ἓν· τρία μὲν κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ὁ Πατὴρ διπλαθὴ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἓν δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· ὅθεν καὶ εἰς Θεὸς τὰ τρία εἶναι· οὕτως ἡμεῖς ἐσυμβιβάσαμεν τὸ Τροπάριον τοῦτο μετὰ τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου. Ὁ δὲ σοφὸς Θεόδωρος, μ' ὅλον ὅτι λέγει ὅτι ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ ἀκολουθεῖ τὴν γνώμην τοῦ Θεολόγου, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ὁμῶς τοῦ Τροπαρίου οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ἐκείνου γνώμῃ. Ὅτι δὲ πάσας τὰς γλῶσσας ἐλάλουν οἱ Ἀπόστολοι, συμφάνως λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ἐρμηνεύων τὸ τῆ Ἰωὴλ ἐκεῖνο· „ Ἐκ τῆς χεῖρ ἀπὸ τῆς Πνεύματός μου “· „ Οὐκ ἔν προσηφίτευον ἀπάσῃ γλώσσῃ λαλοῦντες, διὰ φωνῆς ἁγίων προαναφωνούντος καὶ τούτο· γέγραπται γάρ· Ἐν ἑτερογλώσσοις, καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως πεισθήσονται “· (Ἠσ. κη'. 11.) Τούτῳ τὸ τοι καὶ Παῦλος συνείξ, εἰς σημεῖον Ἰουδαίοις δεδοσθαι φησὶ τὴν πολυγλωσσίαν “· Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνωτέρω ρητὸν τοῦ Ἠσαίου ἀναφέρει ἐν τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης.

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούντες τὸν παρόντα ἁσματικὸν Κανόνα τὸν εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστὴν καὶ τὴν καθόδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ ἀξιώσῳμεν τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθῶς καὶ οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι. Μὲ τίνα τρόπον; Ἐὰν καταφρονήσωμεν ὅλα τοῦ Κόσμου τὰ πρᾶγματα, καὶ ἐπιστρέψαντες τὸν νοῦν μας μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, ἐκεῖ μέσα ὡς εἰς ἱερὸν καὶ εὐκτήριον οἶκον προσευχόμεθα νεερώς τῷ Θεῷ πάντοτε, κατὰ τὸ „ Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε “· (ἀ. Θεσ. ε'. 17.) οὕτω γὰρ καὶ οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, εἰς τὸ ἱερὸν εὐρισκόμενοι, ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν· διὰ τοῦτο καὶ αἰσθητῶς καὶ νεερώς ἔλαβον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „ Ἦσαν, φησὶν ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ ἁγνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν “· (Λουκ. κδ'. 53.) Πῶς, καὶ μετὰ τίνα τρόπον; Ἐὰν ἡμεῖς ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὑπερῶν, ὡς οἱ Ἀπόστολοι· ἦτοι εἰς σκηνοῦμεν ἐπάνω ἀπὸ τὰ γῆινα, καὶ ἐπάνω ἀπὸ κάθε φιληδονίαν, φιλαργυρίαν καὶ φιλοδοξίαν, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο πάθος· τότε γὰρ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταβαίνει καὶ ἔρχεται εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς δὲν σκηνοῦμεν ἀπὸ τὰ γῆινα καὶ ἀπὸ τὰ πάθη, οὔτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καταβαίνει εἰς ἡμᾶς· λέγει γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Τὸ μὲν τι, καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς.... τὸ δὲ, ἡμᾶς ἀναβῆναι, καὶ οὕτω γενέσθαι κοινωνίαν Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας „ συγκινημένης “· ἕως δ' ἂν ἐκάτερον ἐπὶ τῆς ἰδίας μένῃ, τὸ μὲν (ἦτοι ὁ Θεός) περιωπῆς, τὸ δὲ, (ἦτοι ὁ ἀνθρώπος) ταπεινώσεως, ἄμικτος ἢ ἀγαθότης, καὶ τὸ φιλάνθρωπον ἀκοινοῦντον “· (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκός.)·

Πῶς καὶ μετὰ τίνα τρόπον; Ἐὰν ἔχωμεν καθαρὰν καρδίαν ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ ψυχὴν εἰρημικὴν ἀπὸ τοὺς βλασφήμους καὶ πονηροὺς καὶ αἰσχροὺς λογισμοὺς· ἢ γὰρ καθαρὰ καρδία ὡς καθαρὸς καθρέπτης τραβίξει εἰς τὸν ἑαυτόντης τὰς ἀκτίνας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ προξενεῖ εἰς τὸν ἀνθρώπον τὴν χάριν τοῦ Εὐθὲς Πνεύματος, καθῶς λέγει ὁ Δαβὶδ· οὗτος γὰρ εἰπὼν πρῶτον „ Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός “, ἐπιφέρει ἀκολουθῶς „ Καὶ Πνεῦμα Εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου “· (Ψαλ. ν'. 10.) Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνείᾳ εἰς τὸν ξά. Ψαλμόν· „ Ἀμήχανόν ἐστι χωρητικὸς ἡμᾶς γενέσθαι τῆς Θείας χάριτος, μὴ τὰ ἀπὸ κακίας πάθη προκατασχόντα τὰς ψυχὰς ἡμῶν „ ἐξελάσαντας “· εἶδον ἰατροὺς ἐγὼ μὴ πρότερον διδόντας τὰ σωτήρια φάρμακα, πρὶν ἐμε-

„ τοῖς ἀποκηνῶσαι τὴν νοσοποιὸν ὕλην, ἣν ἐκ πόνηρᾶς διαίτης ἑαυτοῖς οἱ ἀνόλαστοι ἐναπέ-
 „ θεντο· ἀλλὰ καὶ ἀγγεῖον προκατειλημμένον ὑπό τινος δυσάδους ὑγροῦ μὴ ἐκπλυθὲν, οὐ
 „ μὴ δέξεται τοῦ μύρου τὴν ἐπίρροον. Δεῖ τοίνυν ἐκχυθῆναι τὰ προὔπάρχοντα, ἵνα δυ-
 „ νηθῆ ἠχωρηθῆναι τὰ ἐπαγόμενα“. Ὁμοίως καὶ ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς ἀπὸ τούτων κακῶν
 λογισμῶν γίνεται τρόπον τινὰ τόπος χωρητικὸς τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-
 τος, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· „ Καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ“ (τῷ Θεοῦ δηλ.)
 (Ψαλ. οἷ. 2.).

Ἐὰν λοιπὸν ταῦτα σπουδάσωμεν ἢ κατορθώσωμεν, ἀδελφοί, θέλομεν δεχθῆ τὴν χάριν
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητός μας, καὶ οὕτω θέλομεν ζῆσει
 τοῦ λοιποῦ ὡς οἰκεῖοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὄχι ὡς ξένοι καὶ ἀλλότριοι αὐτοῦ· ἐπεὶ κατὰ
 τὸν Παῦλον „ Εἴ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ“. (Ῥωμ. ἡ. 9.) Καὶ
 ἀποβαλόντες τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, τὸ ὁποῖον εἶναι θάνατος καὶ παραχρῆ, ἃς σπουδάσω-
 μεν ἢ ἀποκτήσωμεν τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι ζωὴ
 καὶ εἰρήνη, κατὰ τὸν ἴδιον Παῦλον „ Τὸ φρόνημα τῆς σαρκός θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ
 „ Πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη“. (Ῥωμ. ἡ. 6.) Καὶ οὕτως ὡς ἐν ἀρράβωνι λαβόντες τὴν
 χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, θέλομεν ἀπολαύσει αὐτὴν πλουσιωτέραν
 καὶ τελειωτέραν ἐν τῇ μελλούσῃ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοποιῦ
 καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος· Ὡς πρέπει πᾶσα δόξα σὺν τῷ ἀνάρχῳ Προβολεῖ αὐτοῦ,
 καὶ τῷ ὁμοουσίῳ αὐτοῦ Λόγῳ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ, ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΚΑΝΟΝΑ,

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ (1)
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Θειογενὲς Λόγε, Πνεῦμα Παράκλητον πάλιν ἄλλοι Ἐκ Γεμέτου
„κόλπῳ ἦκας ἐπιχθονίαις, Οἷα πυρὸς γλώσσησι φέρομ Θεότητος
„αὔλου Σῆμα τῆς Φύτης, καὶ χάριμ ὑμνοπόλοις.

Η παρούσα Ἀκροστιχίς εἶναι συντεθειμένη ἀπὸ στίχους Ἡρωϊκοῦ ὁμοῦ καὶ Ἑλεγεϊκῶν, λέξεις ἔχοντας γλαφυράς καὶ τῶντι ποιητικὰς. Ὁ Ἱερός λοιπὸν αὐτῆς Ποιητής, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, οὕτω λέγει πρὸς αὐτόν· Ὡ ἐνυπόστατε Λόγε καὶ Υἱὲ Θειογενὲς, ἦγον γεγεννημένε πρὸ τῶν αἰῶνων ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀρρέυστως καὶ ἀπαθῶς, καθὼς γεννᾶται ἀπαθῶς καὶ ὁ ἰδικός μας λόγος ἀπὸ τῶν νοῦν, Σὺ ἐπεμψας ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Πατρὸς, „Ὅταν, φησὶν, ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς.“ (Ἰω. 14. 26.), τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Παράκλητος ἄλλος· Παράκλητος μὲν, διότι δέχεται τὰς παρ' ἡμῶν παρακλήσεις ὡς Θεός, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην λέγοντα περὶ τοῦ Πνεύματος· „Παράκλητον ὡς τὰς τῶν ὄλων

(1) Σημειῶμεν ἐνταῦθα περὶ τῆ Ἰαμβικοῦ τούτου Κανόνος ἐκεῖνα ὅπου εὑρομιν εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Γραικολατίνου Πρώτου Τομοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ· ἐκεῖ γὰρ ἀμφιβάλλουσι τινὲς ἂν αὐτὸς ἦναι γνήσιος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ ὁ μὲν Γρηγόριος ἐπίσκοπος Κορίνθου λέγει αὐτολεξεῖ ταῦτα· „Ἐτερος Κανὼν εἰς τὴν Πεντηκοστήν, ποίημα Ἰωάννου Μοναχοῦ, ὡς φησὶ, τοῦ Ἀρχλα“. ἢ δὲ Μάρκος ὁ Εὐγενικός ἔτω φησὶν· „Ἐτερος Κανὼν ὁμοίος, ὡς τινὲς λέγουσιν, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ“. ἔτεροι δὲ Ἰωάννου Μοναχοῦ τοῦ Ἀρχλα, μὲ τούτους ὁποίους καὶ ἐγὼ συμφωνῶ· ὁ δὲ Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης, ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ Κανόνος τούτου ἀπὸ ἑνα τοῦ φίλου, ἀποκρίνεται ὅτι τούτους μὲν δύο Ἰαμβικοὺς Κανόνας τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν καὶ τὸν εἰς τὰ Θεοφάνεια ἐγκρίνει ὅτι εἶναι γνήσιοι τοῦ Δαμασκηνοῦ· τούτον δὲ χωρίζει ἀπὸ ἐκείνους, καὶ ἠκόλως δὲν συγκατατίθεται ὅτι εἶναι γνήσιος τοῦ Δαμασκηνοῦ, συμπεραίνειν τούτο ἀπὸ τῆν φράσιν, ἥτις δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν φράσιν τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τῶν Κανόνων ἐκείνων. Ἐὰν δὲ εἴπῃ τινὰς ὅτι ἀλλάξῃ τὴν φράσιν ἐδῶ πρὸς τὸ ἀσαφέστερον, αὐτὸς ἀποκρίνεται ἔτω· „Ὁ σαφὲς ῥήτωρ πανταχῶ τοιοῦτος ἐχθαίνει, σχεδὸν καὶ ἀκὼν τυραννοῦσης αὐτόν τῆς εἰς τὸ γράφειν φύσεως· καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ἐπεισοῖσι τοιοῦτός ἐστιν ἐκεῖνος, διὰ τὸ τὴν Ποιητικὴν ἡδοίῃς

εἰς τὸ πλέον στοχάζεσθαι, καὶ ὅταν αὐχεῖν μάλιστα τὸ ἐφοκῆν ἡδὺ δὲ τὸ σαφὲς, οὐ τὸ μὴ σαφὲς. Ὁ γοῦν Πλάτων, ὅτε πρὸς μίτρον γράφει, „σαφίστερός ἐστιν ἑαυτῷ καὶ γλυκύτερος“. Ἐπιφέρει δὲ ἀκλουθῶς ὅτι διὰ τὰ μὴ κατηγορηθῆ ὡς πεισματικός, ἐσυγχώρησε τὰ ἀλλάξῃ εἰς τὸν Κανὼνα τοῦτον τὴν φράσιν ἢ θεῖος Δαμασκηνός, ἵνα καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν ὑπό τοῦ Πνεύματος ἐνεργηθείσαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους πολυφθογγὴν ἀρμονίαν τῶν γλωσσῶν τοικιόφωνος εἴη, καὶ ἐκ θείας ἐπιπνοίας πολυγλωσσος· ὅθεν καὶ συμπεραίνει, ἐπιστρέφων πρὸς τὸν θεῖον Ἰωάννην· „Τοίνυν, ὦ ἀγιώτατε Δαμασκηνέ, πληθύνας τὰ τέκνα σου, δέξαι καὶ τρίτον Κανόνα, τὸν εἰς τὸ Ἁγιώτατον Πνεῦμα· τί γὰρ κωλύει ἐπιγράφεσθαι σοὶ καὶ αὐτόν κατ' ἐκείνους; ἵνα πανάριον, ἢ ἐστὶ δὴβη, ἢ ἀρκλίον, εἴπουν κιβώτιον χαρισώμεθα σοὶ τῷ μεγάλῳ Ἰωάννῃ τὸ ποίημα τούτο, ὡς φησὶν οἱ ἴδμονες, Ἰωάννου Ἀρχλα; Ἐὰν δὲ οἱ μαρτυρήσονται καὶ πιστωσόμενοι τὸ ζητούμενον (ὅτι δηλ. ὁ κανὼν αὐτός ἐστὶ γνήσιος τοῦ Δαμασκηνοῦ) οὐχ εὐρίσκωνται, προσκυνῶ καὶ οὕτω, καὶ τίθεμαι τῇ φήμῃ τῶν πολλῶν (ὅτι ἐστὶ γνήσιος δηλαδὴ), καὶ τουλοιοῦ γίνομαι τοῦ φιλικοῦ ἐπιτάγματος“. Ὡστε κατὰ τὴν πολλῶν φήμην καὶ κοινὴν γνώμην ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι τῆ Δαμασκηνοῦ, αἱ καὶ τοῦ Ἀρχλα ἐπιγράφεται ἐν πολλοῖς.

„ ὄλων παρακλήσεις δεχόμενον “ (Βιβλ. ἀ. Κεφ. ἡ. περὶ Πίστεως) ἢ καὶ διότι παρηγορεῖ ἡμᾶς διὰ τῆς χάριτός του εἰς κάθε μας θλίψιν καὶ περίστασιν· Ἄλλος δὲ ὀνομάζεται, διότι καὶ ὁ Χριστὸς Παράκλητος (παρηγορητὴς) ἡμῶν εἶναι, ὡς γράφει ὁ Ἰωάννης· Ἐάν τις ἀμάρτη, Παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον “ (Ἰωάν. β΄. 1.)· ἢ Παράκλητος ὀνομάζεται ὁ Χριστὸς κατ’ ἄλλους, διότι παρακαλεῖ καὶ προτρέπει τὸν Πατέρα εἰς τὸ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ οἰκονομικώτερον καὶ ἀνθρωπινώτερον, τοῦτο μὲν διὰ τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦτο δὲ καὶ διὰ νὰ μὴ φαῖν ὅτι εἶναι ἀντίθεος. Σὺ τίς τοῦ Θεοῦ ἔστειλας τὸ Πανάγιόν σου Πνεῦμα εἰς τὰς ἐπὶ τῆς γῆς μὲν ὄντας ἀνθρώπους, μὴ φρονοῦντας δὲ τὰ τῆς γῆς πράγματα, ἀλλ’ ἀνωτέρους ὄντας αὐτῶν, ὅποιοι ἦσαν οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀξιοῦν τῆς χάριτος αὐτοῦ· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱεροφάντης περὶ αὐτῶν· „ Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταῖοί τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν “ (Ψαλ. μς΄. 8.)·

Ἐπεμψας δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Χριστέ, ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν, καὶ διὰ τοῦ συμβόλου τοῦ πυρός ἔφερε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ σημεῖον καὶ σύμβολον τῆς αὐτοῦ Θεότητος καὶ τῆς ἰδικῆς σου φύσεως· τὴν αὐτὴν γὰρ φύσιν καὶ Θεότητα ἔχετε καὶ οἱ δύο. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἦλθεν ἐν εἶδει πυρός, μὲν τὸ ἐδείξεν ὅτι εἶναι Θεός· καὶ ὅτι καὶ ὁ Θεός, ὅταν κατέβη εἰς τὸ Σίναϊον ὄρος, ἐν πυρὶ κατέβη· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραηλίτην λαόν· „ Ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ “ (Δευτ. δ΄. 24.) Οὐ μόνον δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔφερε τὸ σημεῖον τῆς αὐτοῦ Θεότητος, ἀλλὰ ἔφερε καὶ χάριν εἰς τοὺς ἀποστόλους, τὴν ὅποιαν δίδει καὶ εἰς ἡμᾶς ὄλους, οἵτινες, ὅσον θέλομεν νὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα τῆς διανοίας, πλατυνόμενοι εἰς τὰ θεῖα καὶ ὑψηλὰ νοήματα, τόσον ἔλκομεν περισσοτέραν τὴν χάριν καὶ τὸν φωτισμὸν ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „ Τὸ στόμα μου ἠνοιξα, καὶ ἔιλχυσεν Πνεῦμα “ (Ψαλ. ριή. 131.)·

ᾠδὴ ἀ΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Θείω καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωσσος γρόφω, Ἐρρήτόρευσε τὸν θεο-
 „ γραφομ νόμον· Ἰλὺν γὰρ ἐκτιμάξας ὀμματος μού, Ὁρᾷ τὸν
 „ ὄρτα, καὶ μυεῖται Πνεύματος Γνώσιμ γεραίρωμ ἐμθέοις τοῖς
 „ ἄσμασιμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Λυπηρὸν πρᾶγμα εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ἀδελφοί, ὅτι ὁ σοφὸς Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος δὲν ἐφίλοπόνησεν ἐρμηνείαν εἰς τὸν Ἰαμβικὸν τοῦτον Κανόνα· εἴαν γὰρ ἐκεῖνος ἐρμήνευεν αὐτὸν κατὰ τὴν σοφίαν αὐτῆ, βέβαια ἠθέληεν εἶσθαι λόγος ἀξία ἢ ἐρμηνεία του, καὶ ἐγὼ ἠθέλησα βοηθηθῆ πολλὰ ἐξ ἐκείνης, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Κανόνας ἐβοηθήθην πολλὰ παρὰ τῶν ἐρμηνειῶν του. Εὐρίσκειται καὶ κάποια ἐρμηνεία εἰς τὸν Κανόνα τοῦτον τοῦ πνευματοῦ Ἐρμηνείας· ἀλλὰ τόσον ἀφελῆς καὶ κατὰ λέξιν μόνον, ὥστε κοντὰ εἰς τοὺς πεινύμου ἀυθενὸς λόγου ἀξία ἢ πολλὰ ὀλίγου κρίνεται. Ὅθεν ἐγὼ θέλω ἐπιμεληθῆ με τὴν ἀμάρταν μου, βοηθοῦντός μοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ χάριν λόγου ἐμπνέοντος, εἰς τὸ νὰ φιλοπονήσω κάμμειαν ἐρμηνείαν εἰς αὐτὸν ἀξίαν λόγου μετρίου· ὅπου γὰρ λείπει τὸ ὄλον, ἐκεῖ καὶ τὸ ὀλίγον φαίνεται πολὺ.

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Εἰρμῷ τούτῳ ὅτι ὁ βραδύγλωσσος Μωϋσῆς (1), ἐπειδὴ ἔσκε-

(1) Ἰστορεῖ ὁ Ἰωσήπος ὅτι ὁ Μωϋσῆς ὅταν ἦτον νήπιον καὶ εὐρίσκετο εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Βασιλέως Φαραὼ, μίαν φορὰν ἐκράτει αὐτὸ ὁ Φαραὼ εἰς τὰς χεῖράς του, τὸ δὲ νήπιον κρατήσαν τὴν κόρην τοῦ Βασιλέως, ἐρρίψεν αὐτὴν κατὰ γῆς καὶ καταπάτησεν· Ὁ Βασιλεὺς λοιπὸν κακὸν σημάδι τούτο νομίσας, ἠθέλησε νὰ θανατώσῃ τὸ παιδίον·

ἀλλ’ ἡ θυγάτηρ τοῦ Βασιλέως Θέρμουδις ὀνομαζομένη, ἢ Μέρρις, ἢ Μιρρίνα, (Ὁρα Σελ. τοῦ α. τόμου τῆς Ἀδολοσχίας) ἀγαπάσα τὸ παιδίον ὡς δετὴ αὐτοῦ Μητηρ, ἐλύτρωσεν αὐτὸ ἀπὸ τὸν θάνατον· ἐσυμβούλευσε γὰρ τὸν Πατέρα της νὰ βάλῃ εἰς ἓνα μέρος ἔμβρυον ἀναμμένα, καὶ εἰς ἄλλο χρυσίον· καὶ εἴαν τὸ παιδίον ἀπλώσῃ τὰς χεῖράς τε

έσκεπάσθη από τον Θεόν γνώφον επάνω εις τὸ ὄρος Σινᾶ, καθὼς γέγραπται, ■ Εἰστήκει δὲ ὁ λαὸς μακρόθεν, Μωϋσῆς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν γνώφον, οὗ ἦν ὁ Θεὸς " (Ἐξ. κ'. 21.), καὶ ἐπειδὴ ἐσυνωμίλησε μετὰ τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, διὰ τοῦτο ἐφωτίσθη παρ' ἐκείνου καὶ ἐρρήτρευσε: ἦτοι ἐκήρυσεν εἰς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν τὸν τοῦτο ἐφωτίσθη παρ' ἐκείνου καὶ ἐρρήτρευσε: ἦτοι ἐκήρυσεν εἰς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν τὸν νόμον ὅπου ἔγραψεν ὁ Θεὸς μετὰ τὸν δάκτυλόν τε επάνω εἰς τὰς δύο πλάκας: ἦτοι τὰς δέκα ἐντολάς· ὁμοίως ἐκήρυσεν καὶ τὰς ἄλλας προσταγὰς τοῦ Θεοῦ, ὅσαι εἶναι γεγραμμέναι εἰς τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου καὶ τῆς Λευϊτικῆς καὶ τῆς Δευτερονομίης. Ἐπειδὴ δὲ ἐτίναξεν ἀπὸ τὸν ὄφθαλμοι, ὅς τις εἶναι τὸ ὄμματι τῆς ψυχῆς, καθε ἰλὺν (ἀκαθαρσίαν) τῶν παθῶν καὶ καθε γήινον φρόνημα, διὰ τὸτο ἠξιώθη νὰ ἰδῆ τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν, καθὼς εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἀνθρώπου. " Εἶπε, φησὶν, ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν· ἐγὼ εἰμι ὁ Ὄν· καὶ εἶπεν· οὕτως ἐρεῖς " τὸς Υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ Ὄν ἀπέσταλκέ με " (Ἐξ. γ'. 14.) εἰς τοὺς καθαρὸς γὰρ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν ὁ Θεὸς μυστικῶς ἐποπτάσθαι κατὰ τὸ " Μακάριοι οἱ καθαρὸι τῆ καρδίας, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται " (Ματθ. ε'. 8.) Ἀξιώθεις δὲ νὰ ἰδῆ τὸν Θεὸν, εἰδὶ δάχθῃ παρ' αὐτοῦ μυστικῶς καὶ τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος.

Τοῦτο δὲ νοεῖται διχῶς· πρῶτον, καθότι τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἦτον μυστικῶς ἀποκεκαλυμμένον εἰς τοὺς Προφήτας, καὶ μάλιστα εἰς τὸν πρῶτον τῶν Προφητῶν καὶ Θεοπτην Μωϋσέα· διὸ καὶ ὁ ἴδιος Μωϋσῆς ἔλεγεν· " Ἄκουε Ἰσραὴλ· Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἰς ἑστὶ " (Δευτ. ε'. 4.) τὸ τρισυπόστατον τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦτου δηλῶν, Πατὴρ δηλαδὴ, Υἱὸς, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα· καὶ εἰς πάμπολλα δὲ μέρη τῶν Θεοπνεύστων βιβλίων του, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἐξοδὸν καὶ εἰς τοὺς Ἀριθμοὺς ἀναφέρει ἰδιαίτερως περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὸ ὅποιον δὲν ἠθέλε γράψῃ, εἰάν δὲν ἐμυσταγωγεῖτο ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ γνώφῳ τὴν γνώσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἡ τάξις γὰρ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐστὶν αὐτὴ, νὰ ἀνάγεται ὁ νοῦς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα εἰς τὸν Υἱόν, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ νὰ ἀνάγεται εἰς τὸν Πατέρα, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασιλεὺς· ■ Ἡμεῖς ὑποδεχόμενοι τὰ δῶρα, πρῶτον ἐντυγχάνομεν τῷ διανεμόντι (ἦτοι τῷ Πνεύματι)· εἶτα ἐννοοῦμεν τὸν ἀποστείλαντα (ἦτοι τὸν Υἱόν)· εἶτα ἀνάγομεν τὴν ἐνθύμησιν ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ αἰτίαν τῶν ἀγαθῶν " (ἦτοι τὸν Πατέρα) (Κεφ. 15· περὶ τῆς Ἁγίας Πνεύματος). Πῶς λοιπὸν ἐδύνατο ὁ Μωϋσῆς νὰ ἀναχθῆ εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς, χωρὶς τῆς γνώσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν χορηγία ἢ εἰς ἡμᾶς γινομένη, ἐκ Πατρὸς πρόεισι δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι, κατὰ τὸν αὐτὸν Βασιλεὺς· διὸ, ἂν ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε τὸ χάρισμα ἐκ τοῦ Πατρὸς, πρόσηλον ὅτι τὸ ἔλαβε δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι· ἐπειδὴ ὅπου Πατὴρ ἐστίν, ἐκεῖ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα· φεράλληλα γὰρ ταῦτα καὶ ἀχώριστα εἶναι κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον.

Δεύτερον, διότι ἂν κατὰ τὸν Ἰωβ " Πρὸς Παντοκράτορος ἐστὶν ἡ διδασκούμε " (Ἰωβ λβ'. 8.)· καὶ κατὰ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον " ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν " οἱ ἅγιοι Θεοὶ ἀνθρώποι " (β'. Πέτ. β'. 21.), πῶς ἦτον τρόπος νὰ ρητορεύσῃ τὸν Θεὸν ὁ Μωϋσῆς, χωρὶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Φανερόν λοιπὸν εἶναι ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ Σιναιῷ ὄρει συνομιλῶν μετὰ τὸν Θεὸν, ἔμαθε τὸ τρισυπόστατον τῆς Θεοῦ, καὶ εἰδὶ δάχθῃ τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος· ὅθεν ταῦτα μαθῶν, ἐγέραιρε καὶ ἐδοξολογεῖ τὸν Θεὸν ὅπου τὸν εἰδίδασκε μετὰ ἑνθεα καὶ Θεοπρεπῆ ἄσματα. " Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Εἰρμὸς οὗτος ἐπροσαρμόσθη ἀπὸ τὸν Μελαδὸν καὶ εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς εορτῆς· ἐπροσαρμόσθη εἰς τὴν πρώτην Ὠδὴν, διότι φέρει παράδειγμα τὸν Μωϋσῆν, ὅς τις εἶναι ποιητῆς τῆς πρώτης Ὠδῆς· ἐπροσαρμόσθη καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς εορτῆς, διό-

εἰς τὰ κάρβουνα, τοῦτο εἶναι σημάδι ὅτι ἀπὸ νηπιώδη ἀγνωσίας ἐρρίψε τὸ Βασιλικὸν διάδημα· εἰάν δὲ ἀπλοῦσῃ τὰς χεῖρας σου εἰς τὸ χρυσίον, τοῦτο εἶναι σημεῖον ὅτι ἀπὸ πονηρίας ἐρρίψε τὸ διάδημα, καὶ πρέπει νὰ θανατωθῆ· ὅθεν τὸ παιδίον ἀφῆκε τὸ χρυσίον καὶ ἐπρέξεν εἰς τὰ κάρβουνα· πιάσαν δὲ αὐτὰ, εὐδὺς τὰ ἔβαλε εἰς τὸ στόμα του, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν παιδίων· ὅθεν ἐκάν ἡ γλώσσά του, καὶ ἐκ τούτου ἐγίγε τὸ παιδίον βραδύγλωσσον· ἦτοι ἀρ-

γοκίνητος εἰς τὸ νὰ λαλῆ. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐκ φύσεως ἦτον καὶ βραδύγλωσσος καὶ ἰσχυροφωνος, καθὼς τὸ λέγει ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν Θεόν· " Ἰσχυροφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγὼ εἰμι " (Ἐξ. δ'. 10.). Ὅρα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰ Ἰουδαϊκά· σελ. νδ'. ἀναφέροντα τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν, καὶ λέγοντα ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ μετὰ τὰς δεήσεις τῆς κατεπράυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλεῖος, καὶ δὲν ἐθανώσκει τὸν Μωϋσῆν.

διότι, καθὼς ὁ Μωϋσῆς βραδύγλωστος πρότερον ἢ καὶ ἀργοκίνητος εἰς τὸ λαλεῖν, ὕστερον μινθεῖς ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τὴν γνώσιν τοῦ Πνεύματος, ἔγινε ρήτωρ εὐλαος τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἄσοφοι πρότερον ὄντες καὶ ἰδιῶται κατὰ τὸν λόγον, ὕστερον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στομαθεῖτες, ἔγιναν σοφοὶ καὶ ρήτορες, μᾶλλον δέ, καὶ τῶν σοφῶν σοφώτεροι, καὶ τῶν ρητόρων ρητορικώτεροι.

Τροπάριον.

„ Ἐφῆ τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσιμον στόμα Ἐνοφισμὸς ὑμῶν οὐ γενησεται φίλοις Ἐγὼ γὰρ εἰς πατρῶον ὑψιστον θρόνον Συμεδριάζωμ ἔκχεῶ τοῦ Πνεύματος Λάμψαι ποθοῦσι τὴν χάριν τὴν ἄφθορον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅπου λέγει ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἀποστόλους. „ Καὶ συναυλιζόμενος (1), παρήγγειλλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς, ἢ ἡ „ κεύσατέ μου “ (Πράξ. α. 4.) καὶ πάλιν „ Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ’ ὑμᾶς ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ “ (Λουκ. κδ. 49.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς. Τὸ σεπτὸν καὶ σεβάσιμον στόμα (ἦτοι ὁ Δεσπότης Χριστὸς περίφρασιν γὰρ ρητορικὴν μεταχειρίζεται ἐδῶ, ἥτις γίνεται με περισσοτέρας λέξεις πρὸς αὐξήσιν ἐπαίνου τοῦ ὑποκειμένου προσώπου οὕτω λόγου χάριν, ἀντὶ νὰ εἰποῦμεν, οὗτός ἐστιν ὁ Πατήρ μου, λέγομεν, οὗτός ἐστιν ὁ χαρισάμενός μοι τὸ εἶναι, καὶ τὸ φῶς τῆς ζωῆς οὕτω καὶ ὁ Ποιητὴς, ἀντὶ νὰ εἰπῆ, Ἀλκίνοον, λέγει, Ἰερὸν μένος Ἀλκινόοιο) εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του νὰ μὴ γένη εἰς ἐσᾶς τοὺς ἰδικούς μου φίλους καὶ μαθητὰς νοφισμὸς (ἦτοι χαρισμὸς) διότι ἐγὼ, ἀφ’ οὗ ἀναληφθῶ εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ συνεδριάσω (ἦτοι συγκαθίσω) εἰς τὸν ὑψιλότατον θρόνον τοῦ Πατρὸς μου, θέλω ἐκχύσει ἀπὸ ἐκεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πρὸς ἐσᾶς τοὺς ἀποστόλους μὲ καὶ εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου ποθοῦν νὰ λάμψῃ εἰς τὴν ψυχὴν των ἢ πλουσία καὶ ἀφθορος χάρις τῆ Πνεύματος.

Αὕτη ἦτον ἡ τριπόθητος ἐπαγγελία καὶ ὑπόσχεσις, τὴν ὁποίαν ὑπέσχεθη ὁ ἄναρχος Πατήρ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καθὼς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Κύριος, τουτέστιν ἢ διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωὴλ προφητευσθεῖσα λέγοντος „ Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα (δηλαδὴ τὴν πιστεύουσαν κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον), καὶ προφητεύσουσιν οἱ ἴδιοι ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιαθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται “ (Ἰωὴλ. β. 28.). Δια τί δὲ ὁ μὲν Μονογενὴς Υἱὸς εἶπεν ἀνωτέρω ὅτι τοῦ Πατρὸς ἦτον ἡ ἐπαγγελία αὕτη „ Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου “, ἐδῶ δὲ λέγει τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ μέρους τῆ Υἱοῦ; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ἀποκρινόμεθα ὅτι ἐπειδὴ ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι ταυτοδύναμος καὶ ταυτοεργῆς, καὶ ὅ,τι ἂν ἐνεργῆ ὁ Πατήρ, ἐνεργεῖ τοῦτο καὶ ὁ Υἱὸς κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Θεολόγων, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρὸς ἢ περὶ τοῦ Πνεύματος λέγεται καὶ ἐπαγγελία τοῦ Υἱοῦ καὶ τὸ, Ἐκχεῶ, λεγόμενον ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς, δύναται νὰ λέγεται καὶ ἐκ μέρους τῆ Υἱοῦ, ἂν καὶ ὁ Υἱὸς ἀναφέρῃ πάντα πρὸς τὸν Πατέρα, τιμῶν αὐτὸν ὡς ἀρχὴν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν). Ὅρα δὲ ὅτι εἰς τοὺς ποθοῦντας δίδεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ὁ γὰρ πόθος καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ δεκτικὸν δοχεῖον τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἂν τὸ

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Συναυλιζόμενος “ ἦτοι συνδιατρίβων καὶ συναναστρεφόμενος ὀρθότερον δὲ εἶναι τὸ „ Συναλιζόμενος “, καθὼς γράφει αὐτὸ καὶ ὁ

Ἱερὸς Θεοφύλακτος, συντιδόμενον ἀπὸ τοῦ Ἁγίου, τὸ ὁποῖον βάλλεται μέσα εἰς τὸ ψαμί διότι ὁ Κύριος συνεφαγε με τὸν μαθητὰν τε μετὰ τὴν Ἀνάστασιν.

δοχείον: ἤτοι ὁ πόθος, ἢναι μεγαλήτερος, ἢ μικρότερος, ὁ ποθῶν λαμβάνει τὴν χάριν περισσοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν· ὥστε οἱ μὴ ἔχοντες πόθον καὶ ἀγάπην ὑστεροῦνται τῆς χάριτος· ἂν γὰρ καὶ χάρις ἦναι, ἀλλ' οὐ τοῖς τυχεῶσιν, ἀλλὰ τοῖς ποθοῦσι δίδεται.

Τροπάριον.

„ Ὅρος βεβηκῶς ἀτρεκέστατος Λόγος, Γαληνόμορφον ἐκτελεῖ τὴν
 „ καρδίαν· Ἔργον γὰρ ἐκπεράμας, εὐφραμε φίλκας, Προῆ βιαία καὶ
 „ πυρὸς γλωττήμασι Νείμας τὸ Πνεῦμα Χριστὸς ὡς ὑπέσχετο.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦ Τροπαρίου τούτου ἡ ἀρχὴ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν δεῦτερον λόγον περὶ Υἱοῦ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· ἐκεῖ γὰρ ὁ ὑψηλόνους ἐκεῖνος λέγει οὕτω· „ Διὰ τοῦτο λέγεται Λόγος ὁ Υἱός, ὡς ὅρος πρὸς τὸ ὀρίζμενον· ἐπειδὴ καὶ τοῦτο λέγεται λόγος· ὁ γὰρ νεοσηκῶς, φησὶ, τὸν Υἱόν, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, ἑωρακῶς) νενόηκε τὸν Πατέρα· καὶ σύντομος ἀπόδειξις καὶ ραδία τῆς τοῦ Πατρὸς φύσεως ὁ Υἱός· γέννημα γὰρ ἅπαν τοῦ γεννηκῶτος σιωπῶν Λόγος“. Τοῦτο λοιπὸν ἐρανίσθεις ὁ Μελωδὸς ἔτω λέγει· Ὁ Μονογενὴς καὶ Ὁμοούσιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὃς τις εἶναι ὀρισμὸς βεβηκῶς (ἤτοι ἀκίνητος καὶ ἀμετάθετος) καὶ Λόγος ἀτρεκέστατος (ἤτοι ἀληθέστατος) τοῦ Πατρὸς, ταῦτόν εἰπεῖν, ζῶν καὶ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Πατρὸς ἀπέτελεσε σήμερον τὰς καρδίας τῶν ἁγίων τοῦ Ἀποστόλων γαληνόμορφους, ἰλαρὰς καὶ εἰρηνικὰς.

Ἔως δὲ νὰ δεχθῶν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι δὴν εἶχον τελείαν εἰρήνην καὶ ἀταραξίαν εἰς τὴν καρδίαν των, ἀλλ' ἐμερίζοντο εἰς διαφόρους λογισμοὺς· ὅταν δὲ ἔλαβον τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἱεροδώρου καὶ εἰρηνοποιῦ Πνεύματος, τότε εἰρήνευσαν μὲ τελειότητα, καὶ ἐστερεώθησαν οἱ λογισμοὶ των, καὶ ἡ καρδία των ἔγινε πραεῖα, εἰρηνικὴ καὶ γαληνόμορφος περισσοτέρον, παρὰ ὅ,τι ἡ θάλασσα φαίνεται τοιαύτη ἐν καιρῷ γαλήνης μεγάλης. Ἐγὼ δὲ στοχαζομαι ὅτι διὰ τοῦτο εἶπε τὴν καρδίαν τῶν Ἀποστόλων γαληνόμορφον ὁ Μελωδὸς, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι, καθὰς ὅταν ἦναι γαληνιαία ἡ θάλασσα, δεχομένη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ἐπιφανείαν της, ἀντανανκᾶ ταύτας καὶ αὐτὴ ἀπὸ λόγου της, ὥστε δὲν δύναται τινὰς νὰ τὴν ἰδῇ, τοιοιτοτρόπως καὶ ἡ καρδία τῶν Ἀποστόλων, δεξαμένη τὰς ἀκτῖνας τῆς ὑπερουσίου Ἡλίου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀντανανκῶσε καὶ αὐτὴ ταύτας ἀπὸ λόγου της, διὰ τὴν βαθεῖαν εἰρήνην ὅπου εἶχεν· ὥστε ἐφαίνετο καὶ αὐτὴ ἄλλος ἥλιος διὰ νὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν τοῦ Πνεύματος ἔλλαμψιν· ὅθεν προσφωῶς εἶπεν ὁ μέγας Βασιλεὺς· „ Ὡσπερ τὰ λυμπρά καὶ διαφανῆ τῶν σωμάτων, ἀκτῖνος αὐτοῖς ἐμπεσοῦσης, αὐτὰ τε γίνεταί περιλαμπῆ, καὶ ἔτεραν αὐγὴν ἀφ' ἑαυτῶν ἀποστίλβει· ἵτως αἱ πνευματοφόροι ψυχαί, ἔλλαμφθεῖσαι παρὰ τοῦ Πνεύματος, αὐτὰ τε ἀποτελοῦνται πνευματικαί, καὶ πῖς ἐτέρους τὴν χάριν ἐξαποστέλλουσιν“ (Κεφ. θ'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος).

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος εἶπε· „ Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλθὼν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ χωρητικὸν τῶν χαρισμάτων δῶρον, τὴν τῶν λογισμῶν εἰρήνην, τὰ πρῶτα χορηγεῖ“ (Λόγ. εἰς τὴν Ξένην). Αὕτη δὲ, κατὰ τοὺς Νηπτικὸς Πατέρας, ἴναι ἡ διαφορὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγαθοῦ Πνεύματος, καὶ τοῦ ἐναντίου· καθότι ἡ μὲν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν εἰρήνην, ἀφοβίαν καὶ ἀταραξίαν· ἡ δὲ ἐνέργεια τοῦ ἀντικειμένου Πνεύματος (τοῦ Διαβόλου) προξενεῖ ἐκ τοῦ ἐναντίου φόβον καὶ ταραχὴν. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἅγιος Βαρσανούφιος καθολικῶς λέγει ὅτι καθὲ ταραχὴ εἶναι ἐκ τοῦ Διαβόλου· ὁ δὲ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ἀποφαίνεται ὅτι καθὲ σύγχυσις εἶναι ὄχημα Διαβολικόν, ἢ πρεπόντως, ἐπειδὴ ὅ,τι φυσικῶς ἔχει ἑκαστος, ἐκεῖνο μεταδίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· ὅθεν τὸ μὲν Ἅγιον Πνεῦμα, φύσει Πνεῦμα ὄν τῆς εἰρήνης, εἰρήνην καὶ παρέχει· ὁ δὲ Διάβολος, φύσει πνεῦμα ὄν ταραχῆς καὶ φόβου, ἀπολαύθως μεταδίδει καὶ εἰς τὰς ἄλλους φόβον καὶ ταραχὴν· ὥστε ἐκ τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ

τοῦ ἀποτελέσματος τὸ καθ' ἑκαστὸν πνεῦμα γνωρίζεται· ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος καρπὸν τοῦ Πνεύματος ἀνόμασε τὴν εἰρήνην, εἰπών· „ Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη “ (Γαλ. ε. 22.).

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπέμφθη εἰς τὸν Κόσμον παρὰ τοῦ Πατρὸς: ἦτοι ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὅλην τὴν ἕνσαρκον οἰκονομίαν· „ Τὸ ἔργον, ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα ὁ ἴδιος, ἐτελείωσα, „ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω “ (Ἰωάν. ιζ'. 4.). τότε εὐφρανε τὰς περιλημμένους μαθητάς του καὶ Ἀποστόλους, διαμοιράσας εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καθὼς ὑπεσχέθη, μὲ τὴν βίαν καὶ σφοδρὰν πνοὴν, καὶ μὲ τὰς γλώσσας τοῦ πυρός. Εὐφρανε δὲ εἶπε, διὰ τὴν φανερῶση τὴν ἀνεκλάλητον εὐφροσύνην καὶ χαρὰν ὅπου προξενεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὰς καρδίας ἐκείνας ὅπου ἐμπνεύσῃ· ὅθεν μερικοὶ ἐτυμολογοῦντες τὴν χαρὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λέγουσιν ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται χάρις, διότι προξενεῖ χαρὰν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Πνευματοφόρων ἀνδρῶν· ὅθεν ὁ Παῦλος καρπὸν τῆς Ἁγίου Πνεύματος ἀνόμασε τὴν χαρὰν, εἰπών· „ Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ “ (Γαλ. ε. 22.). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐρμηνεύων τὸ τοῦ Σοφονίου λόγιον „ Κύριος ὁ Θεὸς ἐν σοί, δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σέ εὐφροσύνην “, λέγει· „ Κατάκηκε γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ ταύτην ἐφ' ἡμᾶς ἐπήγαγε, τὴν νοστήν· δηλοῦσι καὶ ἀξιόληπτον εὐφροσύνην· τί γὰρ ἕτερον ἂν εἴη τὸ μεταλαχεῖν Ἁγίου Πνεύματος, ἢ τέρψις καὶ χαρὰ καὶ πνευματικῆς εἶδος εὐφροσύνης; “ (Τόμ. Γ').

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐρρήξε γαστρὸς ἠτεκνωμένης πέδας, Ἰβριμ τε δυσκάρτεκτον εὔτε-
κρον, Μόμη προσευχὴ τῆς Προφήτιδος πάλαι, Ἀρμης φε-
ρούσης Πνεῦμα συμτετριμμένον, Πρὸς τοῦ Δυναστῆ καὶ Θεοῦ τῶν
γμῶσεωμ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον συγκολλᾷ καὶ προσαρμῶζει ὁ Μελωδὸς τόσον μὲ τὴν τρίτην Ὡδὴν, διότι εἰς αὐτὴν ἀναφέρει τὸ ὄνομα τῆς Ἄννης τῆς ποιητρίας τῆς τρίτης Ὡδῆς, ὅσον καὶ μὲ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι ἀναφέρει εἰς αὐτὴν τὸ συμτετριμμένον Πνεῦμα ἐκείνης. Λέγει λοιπὸν οὕτως· Μοναχὴ ἢ προσευχὴ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης Προφήτιδος Ἄννης ἔλυσε μὲν τὰ φυσικὰ δεσμὰ τῆς κοιλίας της, ἥτις ἦτον ἀτεκνος καὶ στείρα ἐκ φύσεως· „ Συνέκλεισε, φησὶ, Κύριος τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς, τοῦ μὴ δοῦναι αὐτῇ παιδίον “ (α. Βασιλ. α. 6.)· ἔλυσε δὲ τὴν ἀκράτητον ὕβριν καὶ καταφρόνησιν τῆς εὐτεκνωμένης Φενάννας, ἥτις μὲ τὸ νὰ ἦτον εὐτεκνος φύσει καὶ πολυγονος, ὕβριζε καὶ ἐκαταφρόνηε ἐξ ὑπερηφανίας τὴν εὐλόγημένην Ἄνναν, ὡς στείραν καὶ ἀγονον, μὴ συλλογιζομένη ἢ ἀνέητος, ὅτι καὶ ἡ ἰδικὴ της εὐτεκνία καὶ πολυγονία, καὶ ἡ ἀτεκνία καὶ στείρωσις τῆς Ἄννης προήρχοντο ἐκ φύσεως κατὰ θέλημα Θεῶν· λέγει γὰρ ὁ Ἠσαΐας ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· „ Εγὼ γεννώ-
σαν καὶ στείραν ἐποίησα “ (Ἠσ. ξξ'. 9.)· ὅθεν δὲν ἔπρεπεν οὔτε νὰ καυχᾶται καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται διὰ ἕνα καλὸν ὅπου δὲν ἐκατώρθωσεν αὐτῇ μὲ τὰς ἀρετὰς της, ἀλλὰ τῇ εἰδόθῃ προῖκα ἐκ φύσεως, ἕτε πάλιν νὰ ὕβριζῃ καὶ νὰ καταφρονῇ τὴν Ἄνναν, διὰ ἕνα ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον δὲν προῆλθεν ἀπὸ κακίᾶς της, ἀλλὰ ἀπὸ πάθος τῆς φύσεως (1).

Πῶς

(1) Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς Χρυσόστομος ἐλέγχει τοὺς ἀνδρας ἐκείνους ὅπου κατηγοροῦν τὰς γυναῖκας τῶν, διότι εἶναι στείραι καὶ δὲν γεννοῦν· οὕτω γὰρ φησὶν· „ Ἰστέ γὰρ δήπου πάντες, ὅτι ταῖς γυναῖξιν· διὰ τοὺς ἀνδρας μάλιστα ἀφόρητον ἢ ἀπαιδίαν· πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὕτως ἀλόγως διακινεῖται, ὡς ταῖς γυναῖξιν ἐγκαλεῖν, ἐπειδὴν μὴ τί-

„ κτωσιν, οὐκ εἰδότες ἵτι τὸ τεκεῖν ἀνωθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας· καὶ οὐτε γυναικὸς φύσις, οὔτε συνουσία, οὔτε ἄλλο οὐδὲν αὐταρκὲς πρὸς τοῦτό ἐστιν· ἀλλ' ὅμως, καίτοι γε εἰδότες ὅτι ἀδίκως ἐγκαλοῦσιν, ἀνιδίξουσιν καὶ ἀποστρέφονται πολλάκις, καὶ οὐχ ἠδέως πρὸς αὐτὰς ἔχουσιν “ (Λόγ. α. εἰς τὴν Ἄνναν Τόμ. Ε').

Πῶς δέ, καὶ διὰ τί ἡ προσευχὴ τῆς Ἄννης ἔλυσε τὰ δεσμά τῆς στεριώσεώς της; Ἐπειδὴ αὐτὴ ἦτον συντροφευμένη μετ' ἑνα πνεῦμα συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον, τὸ ὁποῖον εἶναι μία θυσία εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάσας τὰς θυσίας τῶν ζώων καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἂν ὀλοκαυτώματα, οὐκ εὐδοκήσεις· θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον“ (Ψαλ. ἰ. 16.). Τοιοῦτον συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον πνεῦμα ἐπέσπευεν ἡ Ἄννα τότε εἰς τὸν μακάριον καὶ μόνον Δυνάστην καὶ Βασιλέα τοῦ παντός, καθὼς τὸν ὀνομάζει ὁ Παῦλος „Ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης“ (ἀ. Τιμ. ε'. 15.), καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὅλων τῶν γνώσεων, καθὼς ἡ ἰδία Ἄννα τὸν ὀνομάζει λέγουσα· „Ὅτι Θεὸς γνώσεως Κύριος“ (ἀ. Βασιλ. β'). Θεὸν δὲ γνώσεων ὀνομάζει αὐτὸν, διότι ὁ Θεὸς ἔχει τὴν γνώσιν τῶν περασμένων, τῶν ἐνεστώτων καὶ τῶν μελλόντων, καὶ αὐτὸς εἶναι ὅπου διδάσκει τοὺς ἀνθρώπους τὴν γνώσιν, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· „Ὁ διδάσκων ἀνθρώπων γνώσιν“ (Ψαλ. 10.). καὶ ὁ Παροιμιστὴς εἶπε· „Κύριος δίδωσι σοφίαν, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνώσις καὶ συνέσις“ (Παρ. β'. 6.).

Πόθεν δὲ ἐσυμπέρανε ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡ Ἄννα ἔχε πνεῦμα συντετριμμένον; Ἀπὸ τῶν λόγων τῆς Γραφῆς· αὐτὴ γὰρ λέγει περὶ τῆς Ἄννης· „Οὕτως ἐποίησεν Ἄννα ἐν αὐτῷ κατ' ἐν αὐτῷ ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον Κυρίου, καὶ ἠθύμει καὶ ἔκλαιε καὶ οὐκ ἠσθιε“ (ἀ. Βασ. ἀ. γ.). καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ἔλεγε πρὸς τὸν Ἡλεί· „Ἀπὸ πλήθους ἀδολοσχίας μου (ἦτοι τῆς συχνῆς προσευχῆς μου) ἐκτέτακα ἕως νῦν“ (Αὐτόθ. 16.). Ἡ καρδιά λοιπὸν τῆς Ἄννης ἐπαρωμοίαζε μετ' ἑνα θυματήριον, τὸ ὁποῖον κάρβουνα μὲν ἀναμμένα εἶχε τὸ πνεῦμα τῆς συντριβῆς καὶ τῆς ταπεινώσεως· θυμιάμα δὲ καὶ λιβάνι εἶχε τὴν νοεράν καὶ ἐγκάρδιον προσευχὴν· ὅθεν θυμιάσασα μετ' αὐτὴν τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, κατευθύνθη ἐνώπιον αὐτοῦ ἢ προσευχῆς, κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ εἰσηκούσθη· διὰ τοῦτο ὄχι μόνον ἐγέννησε τὸν Προφῆτην Σαμουὴλ, ἀλλὰ ἐγέννησεν ἀκόμη τρεῖς Υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας, ὡς γέγραπται· (ἀ. Βασ. β'. 21.) εἶδὲ λέγει ὅτι ἡ Ἄννα δὲν ἐγέννησεν ἕξ τέκνα, ἀλλὰ ἑπτὰ, ἀποκρινόμεθα ὅτι τὸ ἑπτὰ ἐκεῖ νοεῖται ἀντὶ τοῦ πολλά, κατὰ τὸν Εὐθύμον τὸν Ζυγαδηνόν· πολλά δὲ λέγονται ἡ τὰ ἕξ.

Τροπάριον.

„Ἀληπτὸς ἔστιν ἡ Θεαρχικωτάτη· Ῥήτρας γὰρ ἐξέφημε τοὺς ἀγράμματους, Ἄλις σοφιστὰς συστομίζοντας λόγῳ, Καὶ τῆς βαθείας μυκτὸς ἐξαιρημένους, Λαὸς ἀπείρους ἀστραπὴ τῷ Πνεύματος.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεωρήσας μετ' ὁ διαβατικὸν ὄμμα τῆς διανοίας ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς τὸ θαῦμα ὅπου ἐνέργησε σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἢ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάρις, καὶ ὅλος ἐκπλήγεις τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, ἀνεβόησεν· Ἀκατάληπτος εἶναι ἡ Θεαρχικωτάτη ἀστραπὴ καὶ ἔλλαμψις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καθὼς γὰρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ οὐσία εἶναι ἀκατάληπτος ἀπὸ κάθε νοῦν Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων· οὕτω καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ παρωμοίως εἶναι ἀκατάληπτος, διότι εἶναι ἀπείρος, ἀπερίγραπτος καὶ ἀπερίοριστος· ὅθεν ὁ πεπερασμένος νοῦς πῶς δύναται νὰ χωρήσῃ τὸν ἀπείρον; ὁ περιορισμένος πῶς ἐμπαρεῖν νὰ περιορίσῃ τὸν ἀπερίοριστον; καὶ οἱ Ἄγγελοι γὰρ περιοριστοὶ εἰσιν, ὡς ἐν τόπῳ περιεχόμενοι· διὸ τὴν ἀπερίοριστον ἐνέργειαν, καὶ τὴν ἀστραπὴν ὅλην τοῦ Πνεύματος χωρῆσαι οὐ δύναται.

Θεαρχικωτάτη δὲ λέγεται ἡ ἐνέργεια καὶ ἀστραπὴ καὶ ἔλλαμψις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθότι αὐτὴ γίνεται ἀρχὴ τῶν νὰ θεοῦνται οἱ θεούμενοι· τὸ πνεῦμα ὅμως τὸ Ἅγιον κατ' οὐσίαν ὑπερέχει καὶ τὴν τοιαύτην θεαρχικωτάτην καὶ φυσικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν καὶ ἀστραπὴν, ὡς ἡ αἰτία ὑπερέχει τὰ ἐξ αὐτῆς αἰτιατά· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „Ὁ πάντων ἐπέκεινα (κατ' οὐσίαν δηλαδὴ), καὶ ὑπὲρ θεαρχίας ἔστι καὶ ἀγα-

„Θαρ-

„*Θαρχίαν*· και γάρ ει τοῦτο (τὸ Θεοποιὸν και ἀγαθοποιὸν δῶρον δηλ.) ἀρχὴ γίνεται
 „*τοῦ Θεοῦσαι και ἀγαθύνεσαι* τοὺς Θεουμένους και ἀγαθυνομένους, ὁ πάσης ἀρχῆς
 „*ὑπεράρχιος και τῆς οὕτω λεγομένης Θεότητος* ὡς *Θαρχίας και ἀγαθαρχίας* ἐστὶν
 „*ἐπέκεινα*“ (Ἐπιστολ. β'. πρὸς Γάϊον). Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα Θεὸς ἐστὶ, και Θεοποιεῖ
 τὰς μετέχοντας αὐτῆ, διὰ τῆτο και τῆ Θεοποιεῖ δῶρου, καὶ ὁ Θεοποιεῖ, ὑπερέχει.

Ἀκολούθως δὲ κατασκευάζει ὁ Μελωδὸς και διὰ τί ἡ ἀστραπὴ τοῦ Πνεύματος εἶναι
 ἀκατάληπτος· ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὴ περιλάμψασα μόνον τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, εὐθὺς
 χωρὶς παράτασιν καιροῦ ἀπέδειξε ῥήτορας πολυφθόγγους και πολυφώνους τοὺς πρῶτον
 ὄντας ἀγραμμάτους, και ἱκανὸς τὰ ἐπιστομίζου μετὸν λόγον, τὸν συντετμημένον δηλαδὴ
 κατὰ τὸν Ἡσαΐαν λέγοντα „*Λόγον συντελῶν και συντέμων τὸν ἐν δικαιοσύνῃ*“ (Ἡσ.
 ἰ. 22.), τοὺς σοφιστὰς Ἑλληνας, τοὺς εἰς τὰ σαθρὰ σοφίσματα καταγινομένους· ὅθεν
 εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „*Ταύτην ἐπαινῶ τὴν σοφίαν ἐγὼ, και ταύτην ἀσπάζομαι,*
 „*δι' ἧς ἀγενεῖς ἐδοξάσθησαν, και μεθ' ἧς ἀλιεῖς τὴν οἰκουμένην ὅλην τοῖς τοῦ Εὐαγγε-*
 „*λίου δεσμοῖς ἐσαγήνευσαν, τῷ συντετελεσμένῳ και συντετμημένῳ λόγῳ τὴν καταργουμέ-*
 „*νην σοφίαν νικήσαντες*“ (Λόγ. περὶ χαλάζ.).

Αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀστραπὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπέδειξε τοὺς Ἀποστόλους ἄλλους ἡ-
 λίους, οἱ τινες ἐλευθέρουσαν ἀπὸ τὴν βαθεῖαν νύκτα τῆς ἀσεβείας και κακίας τοὺς ἀπεί-
 ρους λαοὺς, τὸσον τῶν Ἰουδαίων, ὅσον και τῶν Ἑθνηκῶν· τοιαύτη γὰρ εἶναι ἡ ἀστραπὴ
 και τὸ πῦρ τῆ Πνεύματος, ἀδελφοί, και τοιαύτας θαυμαστάς και παραδόξους μεταβολὰς
 ἀπεργάζεται· τοὺς ἀγραμμάτους ῥήτορας ἀποδείχνει· τοὺς ἀσφους, σοφούς· τοὺς δειλοὺς
 ἀνδρείους· τοὺς ἀγενεῖς, εὐγενεῖς· και τοὺς ἐξουθενημένους, ἐκλεκτοὺς και ἐνδόξους. Ση-
 μείωσαι ὅτι ἄλλοι μὲν εἰς τὸ „*Ἀληπτός ἐστὶν ἡ Θαρχικωτάτη*“ προσθέτουσιν ἕξωθεν
 τὸ, *Τριάς, οὕτω*· „*Ἀληπτός ἐστὶν ἡ Θαρχικωτάτη Τριάς*“· τὸ δὲ „*Ἀστραπὴ*“ κατὰ
 δοτικὴν ἀναγινώσκουσιν· ἐγὼ δὲ ἀρκέσθηκα εἰς τὴν τοῦ Ἀωνύμου ἐρμηνείαν, ὡς εὐληπτο-
 τέραν, και χωρὶς προσθήκας ὀρθῶς προβαίνουσιν· τί γὰρ δεῖ πληθύνειν τὰ ὄντα ἀνευ
 ἀνάγκης κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν θέσφατον;

Τροπάριον.

„*Ἡμ' ἐκπορευτὸν ἐξ ἀγεμνῆτου φάους Τὸ παροθεουργόφωτον*
 „*ἄφθιτον σέλας, Οὐ τὴν δι' Τίῳ Πατρικῆς ἐξουσίας, Νῦν ἐμφα-*
 „*ρίζει συμφυῆ φρυκτορίαμ, Πυρώδης ἤχος ἐν Σιῶν τοῖς Ἑθνεσιμ.*“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η' Ἁγία και Μακαρία Τριάς, ὁ εἷς Θεὸς τῶν ὄλων εἶναι φῶς αἰδίων, ἀκτιστον και ἀ-
 κρότατον· φῶς γὰρ ἐστὶν ὁ Πατήρ, φῶς ἡ Τίς και Λόγος αὐτοῦ, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁ-
 γιον· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „*Θεὸς ἐστὶ φῶς ἀκρότατον και ἀπρόσιτον και ἀρ-*
 „*ρητον*· οὔτε πῶ καταληπτόν, οὔτε λόγῳ ῥητόν· πάσης φωτιστικὸν λογικῆς φύσεως· τοῦ-
 „*το ἐν νοητοῖς ὄν, ὅπερ ἐν αἰσθητοῖς ἥλιος, ὅσον ἂν καθαιρώμεθα, φανταζόμενον, και*
 „*ὅσον ἂν φαντασθῶμεν, ἀγαπώμενον, και ὅσον ἂν ἀγαπήσωμεν, αὐθις νοούμενον· αὐτὸ*
 „*ἑαυτοῦ θεωρητικόν τε και καταληπτικόν, ὀλίγα τοῖς ἕξω χεόμενον· φῶς δὲ λέγω τὸ ἐν*
 „*Πατρὶ και Τίῳ και Ἁγίῳ Πνεύματι, ὧν πλοῦτος ἡ συμφυῖα, και τὸ ἐν ἕξαλμα τῆς*
 „*λαμπρότητος*“ (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα)· και πάλιν· „*Θεοῦ δὲ ὅταν εἶπω,*
 „*ἐνὶ φωτὶ περιαστράφθιτε και τρισὶν*“ (Λόγῳ εἰς τὰ Φῶτα). Λέγει δὲ και ὁ Θεοφύ-
 ρος Μάξιμος ἰδίᾳ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „*Ὡσπερ οὐκ ἐστὶ χωρὶς ἡλιακοῦ φωτός*
 „*ὀφθαλμὸν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν αἰσθητῶν· οὕτῳ δὲ ἕνα πνευματικοῦ φωτός νοῦς ἀ-*
 „*φρώπιος οὐποτ' ἂν δέξεται θεωρίαν πνευματικὴν· τὸ μὲν γὰρ αἰσθητὸν φῶς κατὰ φύ-*
 „*σιν φωτίζει τὴν αἰσθησιν πρὸς τὴν τῶν σωματικῶν ἀντίληψιν· τὸ δὲ πνευματικόν*
 „*πρὸς τὴν θεωρίαν τὸν νοῦν καταυγάζει πρὸς κατανόησιν τῶν ὑπὲρ αἰσθησιν*“ (Κεφ.
 ἰς· τῆς ε'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Τοῦτο λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεσπέσιος Μελωδὸς οὕτω
 λέγει

λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὅτι τὸ ἄφθαρτον φῶς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ παντοδύναμον ὄν εἰς τὴν ποίησιν τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν φάτων, εἶναι ἐκπορευτὸν μὲν (ἦτοι λαμβάνει τὴν ὑπαρξίν οὐ γεννητῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς) ἀπὸ τοῦ φῶς τοῦ ἀγέννητον: ἦτοι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸν μὴ παρ' ἄλλης γεννώμενον ὑποστάσεως, μηδὲ ἀρχὴν ἔχοντα τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἀναρχὸν καὶ ἀναίτιον ὄντα· διὰ τοῦ Υἱοῦ δὲ φανεροῦται εἰς τὴν κτίσιν καὶ μεταδίδονται· ἔφη γὰρ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· « Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρὸς ὀνομάζομεν· ἐκ τῆς Υἱᾶ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ λέγομεν, Πνεῦμα δὲ Υἱοῦ ὀνομάζομεν, καὶ δι' Υἱοῦ πεφανερῶσθαι καὶ μεταδίδοσθαι ἡμῖν ὁμολογοῦμεν » (Βιβλ. ἀ. 9.). Εἰδὲ ἡ συμφυῆς φρυκτωρία τοῦ Πνεύματος νοηθῆ ἀντὶ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἐλλάμψεως, λέγομεν ὅτι καὶ ἐπέμφθη ἐκ τοῦ Πατρὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ, κατὰ τὸ « Ὄταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς » (Ἰω. 15'. 26.).

Τὸ Πνεῦμα λοιπὸν τὸ Ἅγιον, ἡ συμφυῆς φρυκτωρία τῆς Πνεύματος, ἐφανίσθη σήμερον εἰς τὰ Ἔθνη (ἦτοι εἰς τὰ πλήθη τῶν Ἑβραίων, τὰ ἐν διαφόροις Ἔθνεσι διεσπαρμέ- και ἐν τῇ Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ τότε εὕρισκόμενα) διὰ τοῦ βιαίου ἐκείνου ἤχου, ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν κατελθὼν εἰς τοὺς Ἀποστόλους· « Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἄφω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἤχος, καὶ ἄφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός » (Πράξ. β'. 2.). Τὸ ἤχος ἐδῶ δὲν εἶναι ἀρσενικόν, ὁ ἤχος, ἀλλὰ οὐδέτερον, τὸ ἤχος· ὅθεν κατ' αὐτὸ ἔγινεν οὐδέτερον καὶ τὸ, Πυρῶδες· ἐποίησε δὲ τοῦτο ὁ Μελῳδὸς διὰ δύο αἰτία, πρῶτον, διὰ τὸ μέτρον, ἐπειδὴ ἂν ἦτον ἀρσενικόν Ὁ ἤχος, ἐμελλε νὰ ἦναι καὶ τὸ ἐπίθετον ἀρσενικόν, ἦγουν Ὁ πυρῶδες· ὅθεν τὸ Δῆς μακρόν ὄν, ὁμοίως καὶ τὸ Η τοῦ ἤχος ἐποίουεν πόδα σπονδειόν, ὅς τις ἐν τῷ δευτέρῳ ποδὶ τῶν Ἰάμβων χώραν δὲν ἔχει· δεύτερον διὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ποιητῶν, οἳ τινες τὰ ἀρσενικὰ μεταβάλλουσιν εἰς οὐδέτερα, ζυγὰ λέγοντες καὶ κύκλα, ἀντὶ ζυγούς καὶ κύκλους, καὶ ἄλλα ὅμοια.

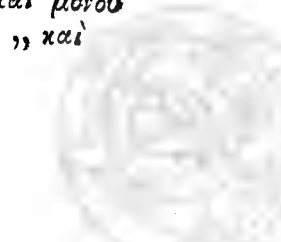
Ἀπορεῖ δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἀπὸ ποίαν αἰχμαλωσίαν διεσπάρησαν Ἰουδαῖοι εἰς τὰ Ἔθνη, καὶ τότε ἦλθον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ ἑορτάσουν τὸ Πάσχα καὶ τὴν Πεντηκοστήν; Λύων ἔν τὴν ἀπορίαν, λέγει ὅτι ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Βασιλέως Ἀντιόχου αὐτοὶ διεσπάρησαν· καὶ ἐπειδὴ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ διαφόρους αἰχμαλωτίσθη, καὶ ἄλλοι μὲν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐγύρισαν ὀπίσω εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἄλλοι δὲ ἔμειναν εἰς τὰς πόλεις καὶ τόπους, ὅπου αἰχμαλωτίσθησαν καὶ διεσπάρθησαν· διὰ τοῦτο ὅσοι ἔμειναν ἀπὸ ἐκείνους ἦλθον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ εἶδον τὸ κατὰ τὴν Πεντηκοστήν γενόμενον Θαῦμα (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν).

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἀραξὲ ἀνάκτωρ, οἷος ἐξ οἷα μόμος, Λόγος προελθὼν Πατρὸς ἐξ ἀμαίτιου, Ἰσοσθεμέσ Σου Πνεῦμα τοῖς Ἀποστόλοις, Νημερτέσ
 „ ἐξέπεμψας ὡς εὐεργέτης, Ἄδουσι· Δόξα τῷ κράτει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν πρῶτον Ἰαμβικὸν στίχον ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν πρῶτον ἠρωϊκὸν λόγον, τὸν εἰς τὰ Ἀπόρρητα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· λέγει γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ περὶ τοῦ Υἱοῦ· « Οἷος καὶ μαύνοιο μονάτατος, ἰσοφερίστος » (Ὁ Υἱὸς δηλαδὴ). Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Μονογενῆ Υἱόν, οὕτω φησὶ· Σὺ ἐνυπόστατος καὶ ζῶν Λόγος, Βασιλεὺς τῶν βασιλευν- ταν ἐγεννήθης μόνος ἀπὸ μόνον τὸν Πατέρα, τὸν μὴ ἔχοντα ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τοῦ εἶναι. Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελῳδὸς τὸ, Μόνος, διότι τὸ, Οἷος, Μόνος σημαίνει· κατὰ πλεονασμὸν καὶ περίσσειαν, καθὼς συνειδίζουσιν οἱ Ποιηταί· ἢ πρὸς βεβαίωσιν περισσοτέραν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ οὐκ ἄλλος· καὶ γὰρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐ γεννητῶς ὅμως καὶ υἱικῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς, ἄλλος τρόπος ὑπάρξεως οὗτος, κατὰ τὸν Θεῖον Δαμασκηνόν, ἀρρήτός τε καὶ ἄγνωστος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Ἀληθῶς Υἱὸν τὸν Υἱὸν Ὀμολογοῦμεν, ὅτι μόνος καὶ μόνου

„ καὶ μόνως καὶ μόνον· οὐ γὰρ καὶ Πατήρ “ (Λόγ. πρὸς Ἡρώνα τὸν φιλόσοφον). Δη-
 λῶσι δὲ ταῦτα ὅτι μόνος ὁ Υἱὸς (Μονογενὴς γὰρ) μόνου τοῦ Πατρὸς εἶναι Υἱὸς, καὶ οὐ
 μετὰ συζυγίας· καὶ μόνως (ἤτοι ἰδιοτρόπως) γεννᾶται, καὶ οὐχ ὡς τὰ σώματα· καὶ
 μόνον εἶναι Υἱὸς, οὐχὶ δὲ καὶ Πατήρ.

Σὺ λοιπὸν, λέγει, ὁ ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς, ἐπειδὴ ἐφάνης παντοδαπὸς καὶ κοινὸς
 εὐεργέτης τοῦ ἀνθρώπινου γένους διὰ τῆς ἐνσάρκου Σου οἰκονομίας, διὰ τοῦτο ἐπεμφας
 σήμερον τὴν πλέον μεγαλητέραν εὐεργεσίαν: ἤτοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμά Σου, τὸ ὁποῖον εἶναι
 ἰσοσθενές: ἤτοι ἴσον καὶ ταῦτόν με Σὲ κατὰ τὴν δύναμιν· αὐτὸ εἶναι καὶ νημερτές: ἤτοι
 ἀληθινόν, καὶ πόρρω πάντος ψεύδους· Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἀληθινός, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ ἐκπο-
 ρεύμενον ἐκ τοῦ Πατρὸς· διὸ καὶ ψεύδου οὐ δύναται· „ Γενέσθω, φησὶν ὁ Ἀπόστο-
 „ λος, ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης “ (Ῥω. γ΄. 4.)· ὅθεν καὶ Πνεῦμα
 τῆς ἀληθείας ἀνομάσθη (Ἰω. 15΄. 12.). Ὁ δὲ Χρυσορρήμων λέγει· „ Ἔστι τοίνυν Πνεῦμα
 „ Ἅγιον, Πνεῦμα τὸ τῆς ἀληθείας, ὡς ἄν τις εἴποι Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ· ἐπειδὴ λέγει ὁ
 „ Σωτήρ· „ Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια “· ὡς φησὶν ὁ Παῦλος· „ Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα
 „ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ “ (Λόγῳ περὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, Τόμῳ 5΄. 8 ἡ ἀρχὴ „ Χθές ἡμῖν,
 „ ὦ φιλόχριστοι “). Νημερτές δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τῷ Νῆ στερητικῷ καὶ τῷ Ἀμαρτῶ,
 νηαμαρτές, καὶ συγκοπῇ νημαρτές, καὶ τροπῇ τοῦ ἀ. εἰς ἐ. νημερτές: ἤτοι τὸ μὴ ἀμαρ-
 τάνον τῆς ἀληθείας, τουτέστι τὸ ἀληθές· ἢ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ Νῆ στερητικῷ καὶ
 τοῦ Μέρομαι (μερίζομαι)· ὁ γὰρ ἀληθής οὐ μερίζεται κατὰ τὸν νοῦν, ἀλλ' ἐνοειδής ἐ-
 στίν· ὁ δὲ ψευδόμενος εἰς πολλὰ σχίζεται καὶ μερίζεται· ὅθεν καὶ τὸ ψεῦδος πολυσχι-
 δές εἶναι καὶ λέγεται· καὶ τὴν μὲν πρώτῃ ἐτυμολογίᾳ ὁ Βαρίνος λέγει, τὴν δὲ δευτέραν
 ἄλλος τις.

Οἱ Ἱεροὶ Σου δὲ Ἀπόστολοι, Χριστέ, λαβόντες τὴν χάριν τῷ Ἁγίῳ Σου Πνεύματι, εὐ-
 χαρίστου καὶ ἑψάλλον· Δόξα καὶ αἰνεσις εἰς τὸ κράτος Σου, Κύριε, νᾶ ἦναι. Λέγει δὲ
 τῆτο τὸ λόγιον ὁ Μελωδός, διὰ νᾶ δείξῃ ὅτι εἶναι Ὡδὴ τέταρτη, τῆς ὁποίας εἶναι τοῦτο
 τὸ λόγιον χαρακτηριστικόν, ἐρανισθὲν ἴσως ἀπὸ τὸ „ Κύριος ὁ Θεὸς μου δύναμις μου “
 (Ἀβ. γ΄. 19΄).

Τροπάριον.

„ Λητρόν τὸ θεῖον τῆς παλιγγενεσίας Λόγῳ κεραμυὸς συμπεθειμέ-
 „ μῃ φύσει, Ὀμβροβλυτεῖς μοι ρεῖθρον ἐξ ἀκέρτου Νεμυγμένης Σῆ
 „ πλευρᾶς, ὦ Θεοῦ Λόγε, Ἐπισφραγίζωμ τῇ ζήσει τῷ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος διαλαμβάνει τὸ Τροπάριον τοῦτο, ἀγαπητοί· ἐπειδὴ γὰρ
 ὁ ἄνθρωπος διπλοῦς εἶναι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενος, ἐκ ψυχῆς ἀοράτου καὶ
 σώματος ὁρατοῦ, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἅγιον Βάπτισμα σύνθετον εἶναι ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύ-
 ματος· ἵνα διὰ μὲν τοῦ ὁρατοῦ ὕδατος καθαρῶσθῃ τὸ ὁρατὸν σῶμα, διὰ δὲ τοῦ ἀοράτου
 Πνεύματος τῷ συνθέντι τῷ Βαπτίσματι καθαρῶσθῃ ἡ ἀόρατος ψυχὴ. Ταῦτα λοιπὸν θέ-
 λων νᾶ φανερώσῃ ὁ Μελωδός ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ, ἐπιστρέφει εἰς τὸν Χριστὸν καὶ λέ-
 γει· Ὡ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Θεοῦ, Σὺ πρότερον μὲν ἐκέρασας μὲ λόγον μόνον τὸ θεῖον
 λουτρόν τῆς παλιγγενεσίας: ἤτοι τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἡ φθαρῆ-
 σα φύσις τῶν ἀνθρώπων πάλιν γεννᾶται μυστικῶς. Διὰ ποῖον δὲ τοῦτο ἐκέρασας; Χάριν
 τῆς συνθέτου φύσεως τῶν ἀνθρώπων ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· οὕτω γὰρ εἶπας πρὸς τὸν
 Νικόδημον τὸν νυκτερινὸν Μαθητὴν· „ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι· ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
 „ καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ “ (Ἰω. γ΄. 4.)· οὐ-
 τος δὲ ὁ Λόγος τοῦ Κυρίου ἦτον ὡς μία προδιάθεσις, πόρρωθεν προετοιμάζων τὸ μυστή-
 ριον τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.

Ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ λογχευθεὶς κατὰ τὴν πλευράν Σου τὴν
 ἀκέρτου χάριν ἐμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀναβλύζεις ρεῖθρον: ἤτοι ὕδωρ, ὅπερ εἶναι ἡ ὁρατὴ
 ὕλη

ἔλη τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· Ἔϊς, φησὶ, τῶν στρατιωτῶν λόγῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔ-
 ,, νυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ “ (Ἰω. ιθ'. 34.). Καὶ τὸ μὲν αἷμα ἀνα-
 βλύζει, διότι εἶναι τέλειος ἄνθρωπος, τὸ δὲ ὕδωρ, ὅτι ὑπὲρ ἄνθρωπον εἶναι· καθὼς λέ-
 γει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ Πάσχα. Ἐδήλου δὲ τὸ ὕδωρ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, κατὰ
 τὸν σχολιαστὴν Νικήταν καὶ τὸν Θεσσαλονίκης ἱερὰν Συμεῶν. Ζεστόν δὲ τὸ ὕδωρ ἐξῆλθε,
 διὰ τὴν προτυπῶσιν μυστικῶς τὴν ζέσιν καὶ τὴν ζωοποιὸν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
 τὴν συμπαραοῦσαν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι.

Τελευταῖον δὲ ἀποστέλλας σήμερον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν,
 ἐπεσφράγισας τὸ ἅγιον Βάπτισμα μὲ τὸ πῦρ καὶ τὴν ζέσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ
 ἀοράτως πάρεστιν ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι ἐνεργοῦν καὶ τελεσιουργοῦν τὴν ἡμῶν ἀνα-
 γεννησιν· ὅθεν διὰ μὲν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπεσφράγισας τὸν λόγον ὅπου εἶπας
 πρότερον· ,, Ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος “· ἐπληρώθη γὰρ οὗτος διὰ
 τοῦ Πνεύματος τοῦ τελειωτικοῦ τοῦ Βαπτίσματος· διὰ δὲ τῆς τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ζέ-
 σεως ἐπεσφράγισας τὴν ζέσιν ὅπου εἶχε τὸ ὕδωρ, τὸ ἐκ τῆς πλευρᾶς Σου ἐπὶ τοῦ Σταυ-
 ροῦ ρέυσαν· ἢ ζέσις γὰρ ἐκείνου προεδήλου τὴν τοῦ Βαπτίσματος ζέσιν ὡς εἶπομεν· ὅθεν
 ἵνα παρασταθῇ ἢ ἐν τῷ Βαπτίσματι αὐτὴ ζέσις τοῦ Πνεύματος, ζεστόν τὸ ὕδωρ τοῦ
 βαπτίσματος ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ βάλλεται. Ὅτι δὲ τὸ ἐν τῷ Βαπτίσματι διδόμενον
 Ἅγιον Πνεῦμα σφραγίς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται, τοῦτο βεβαιοῦται ἀπὸ τοῦ ἁγίου μύρον,
 ὅπερ ὅταν ἐπιχρῆν ὁ Ἱερεὺς, λέγει· ,, Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου “· τοῦτο βε-
 βαιοῦται καὶ ἀπὸ τὸν Ἰωάννην λέγοντα· ,, Καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐ-
 ,, τοῦ, ἐν ὑμῖν μένει “ (ἀ. Ἰω. β'. 27.)· καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· ,, Μὴ λυπεῖτε
 ,, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως “ (Ἐφ. δ'. 30.)·
 καὶ ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον ἐν τῇ πρὸς Σεραπῶνα ἐπιστολῇ.

Τροπάριον.

,, Κάμπτει τὰ πάντα τῷ Παρακλήτῳ γόνυ, Γόνυ τε Πατρός Πα-
 ,, τρὶ συμφυεστάτῳ· Ἐμ γὰρ προσώποις οἶδε τριτοῖς οὐσίᾳ, Νη-
 ,, μερτές ἀπρόσιτον ἄχρονον μίαν· Ἐλαμψε Φῦς γὰρ ἢ χάρις τοῦ
 ,, Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν, λέγοντα ὡς ἐκ
 προσώπου τοῦ Θεοῦ· ,, Οἱ λόγοι μου οὐκ ἀποστραφήσονται, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ “
 (Ἡσ. μέ. 23.)· καὶ ἀπὸ τὸν Παῦλον ἀναφέροντα τὸ ρῆτόν τοῦτο τοῦ Ἡσαΐου, καὶ λέ-
 γοντα· ,, Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομο-
 ,, λογήσεται τῷ Θεῷ “ (Ῥωμ. ιδ'. 11.)· καὶ πάλιν· ,, Ἴνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν
 ,, γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων “ (Φιλιπ. β'. 10.). Ταῦτα
 λοιπὸν τὰ ρητὰ συναθροίσας ὁ Μελωδὸς, λέγει ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα οὐράνια καὶ ἐπίγεια
 καὶ καταχθόνια κάμπτουσι τὸ γόνυ (ἦτοι προσκυνοῦσιν) ὡς δοῦλα, καὶ δοξάζουσι τὸ
 Παράκλητον Πνεῦμα, τὸ τὰς ἡμῶν παραλήσεις δεχόμενον ὡς Θεός· ὁμοίως κάμπτουσι
 τὸ γόνυ καὶ προσκυνοῦσιν ὡς δοῦλα τὸν Γόνον τοῦ Πατρός· ἦτοι τὸν Μονογενῆ Υἱὸν καὶ
 Λόγον αὐτοῦ· ὁμοίως κάμπτουσι τὸ γόνυ καὶ προσκυνοῦσιν ὡς δοῦλα τὸν Πατέρα τὸν ὁ-
 μοούσιον μὲ τὸν Μονογενῆ του Υἱὸν καὶ μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμά του.

Κατασκευάζει δὲ ἀκολούθως τὰ ἄνωθεν ὁ Μελωδὸς, καὶ λέγει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁ-
 ποίαν καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος κάμπτουσι τὸ γόνυ, καὶ προσκυνοῦ-
 σιν ὡς δοῦλα ὅλα τὰ κτίσματα· ἐπειδὴ, λέγει, ὅλα τὰ κτίσματα, μάλιστα δὲ τὰ λο-
 γικὰ, ἠξέουρουσιν ἐκ φύσεως ὅτι ἐν ταῖς τρισὶ προσώποις τοῦ Πατρός καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι μία οὐσία ἀπρόσιτος καὶ ἄχρονος νημερτές (ἦτοι ἀληθῶς,
 ἐπίρρημα γὰρ λαμβάνεται τὸ Νημερτές, καὶ ὄχι ὄνομα). Ἀκολούθως δὲ ὁ Μελωδὸς

ἐπιφέρει, πόθεν ἔμαθον τὰ λογικὰ κτίσματα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τρία πρόσωπα καὶ μία οὐσία· ἐπειδὴ, λέγει, ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἡ ἐπιφοιτήσασα σήμερον εἰς τὰς Ἀποστόλους, ἔλαμψε φῶς εἰς τὰ λογικὰ κτίσματα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου φωτὸς ἐγνώρισαν τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅθεν βλέποντες τὰ λογικὰ κτίσματα ὅτι εἶναι ὄντα, ἐκ τούτου ἐγνώρισαν τὸν Πατέρα τὴν προκαταρκτικὴν αἰτίαν τῶν ὄντων· βλέποντες δὲ καὶ τὴν σοφίαν τὴν ἐν τοῖς οὐσι θεωρουμένην, ἐκ τούτου ἀνέβηκαν εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ· βλέποντες δὲ καὶ τὴν ζωὴν καὶ κίνησιν τὴν ἐν τοῖς οὐσιν εὐρισκομένην, ἐγνώρισαν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· εἰ γὰρ τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους τῆς φυσικῆς γνώσεως, καὶ χωρὶς ἀποκάλυψιν δὲν καταλαμβάνεται· ἀλλ' ὅμως ἔλθον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ φωτίσαν τὰ λογικὰ κτίσματα τοὺς ἀνθρώπους, ἐποίησεν αὐτοὺς δεκτικοὺς τῆς γνώσεως τῆ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐφί δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, ἢ Ἐκ τῶν ὄντων τὸν τῶν ὄντων γινώσκον αἰτίον (ἦτοι τὸν Πατέρα), καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄντων τὴν ἐνυπόστατον τοῦ ὄντος διδασκόμεθα σοφίαν (ἦτοι τὸν Υἱόν), καὶ ἐκ τῆς τῶν ὄντων φυσικῆς κινήσεως, τὴν ἐνυπόστατον ὄντος μανθάνομεν ζωὴν, τὴν τῶν ὄντων ζωοποιὸν δύναμιν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον (Κεφ. οά. τῆς Γ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν).

Τροπάριον.

„ Τελεῖσθε πάντες τῇ Θεαρχικωτάτῃ, Ὅσοι λατρευταὶ τῆς Τρι-
 „ φευγοῦς Οὐσίας· Ὑπερφυῶς τελεῖ γὰρ ὡς εὐεργέτης, Καὶ πυρ-
 „ σολαμπεῖ Χριστὸς εἰς σωτηρίαν, Ὅλην πορίζων τὴν χάριν τοῦ
 „ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ὁ λαὸς τῆ Ἰσραὴλ ἐπροσκύνησεν εἰς τὸ εἶδωλον τῆ Βεελφεγῶρ, λέγει ἡ ἁγία Γραφή·
 „ Ἐτελέσθη Ἰσραὴλ τῷ Βεελφεγῶρ“· (Ἀριθ. κέ. 3.) ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἐπροσκύνησε, κα-
 τὰ τὸν Προκάλπιον· ὁμοίως καὶ ὁ Δαβιδ εἶπε· „ Ἐτελέσθησαν (οἱ Ἰσραηλῖται) τῷ Βεελ-
 „ φεγῶρ“· (Ψαλ. ρέ. 28.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Εὐθύμιος, λέγει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐγιναν
 ὡς τελετὴ καὶ ἐορτὴ καὶ πανήγυρις εἰς τὸ Βεελφεγῶρ, καὶ ἐμνήσθησαν εἰς αὐτό. Κατὰ
 τὴν ἐρμηνείαν λοιπὸν ταύτην ἐμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἐδῶ τὸ, Τελεῖσθε, ὅπερ ἔγραψεν ὁ
 Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ. Ὅλοι ὅσοι προσκυνεῖτε λατρευτικῶς καὶ δουλικῶς τὴν Ἁ-
 γίαν Τριάδα, τὴν μίαν μὲν οὐσαν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, τριφυγῆ δὲ καὶ τρίφωνον
 κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, ὅλοι, λέγω, ἐσεῖς τελεῖσθε· ἦτοι γίνεσθε τελετὴ,
 καὶ ἐορτάζετε τὴν Θεαρχικωτάτην ἔλλαμψιν καὶ χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνὸς τῆς
 Τριάδος, ἡ ὁποία ἔλλαμψις ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν ἦλθε σήμερον εἰς τὰς Ἀποστόλους.
 Λέγεται δὲ Θεαρχικωτάτη, διότι Θεοποιεῖ ἐκείνους ὅπου ἀξιοῦσθαι νὰ τὴν λάβουν· καθὼς
 εἶπομεν καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆ „ Ἀληπτός ἐστιν ἡ Θεαρχικωτάτη“. Ὅλοι μυσταγωγεῖσθε,
 καὶ τελεῖοι γίνεσθε ἀπὸ τὴν Θεαρχικωτάτην ἔλλαμψιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λέγει δὲ
 ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τελειῶνται· διότι, λέγει,
 ὁ Χριστὸς ὁ τῷ Πνεύματι ὁμοούσιος ὡς κοινὸς ἡμῶν καὶ παντοδαπὸς εὐεργέτης τελείους
 ἀπεργάζεται ὑπὲρ τὰς ὅρους τῆς φύσεως, καὶ πυρσολαμπεῖ (ἦτοι φωτίζει) ἡμᾶς διὰ τὴν
 σωτηρίαν ἡμῶν· φωτίζόμενοι γὰρ παρ' αὐτοῦ, δὲν σκοντάβομεν εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀμαρ-
 τίας, ἀλλὰ περιπατοῦμεν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Πῶς δὲ τελεῖ καὶ πυρσολαμπεῖ ἡμᾶς ὁ Χριστός; Ἐπειδὴ μᾶς δίδει ὅλην τὴν χάριν τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τινὰς διὰ τί εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἔδωκεν ὁ Χριστὸς
 ὅλην τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος; οὐ γὰρ ὅλην τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος δύ-
 νανται νὰ λάβουν οἱ ἄνθρωποι· ἀπειρος γὰρ αὕτη· ὅθεν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μέρος τι καὶ
 ρανίδα τῆς θείας χάριτος λαμβάνουσι κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα· ἐρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ
 „ Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου“, λέγει· „ Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν (ἦτοι ἐν τῷ Χριστῷ) ὁλό-
 „ κληρος, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων μικρόν τι καὶ ρανὶς ἀπὸ τῆς χάριτος ἐκείνης· διὰ τὸτο ἐκ
 „ εἶπε,

„ εἶπε, Δίδωμι τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· τοῦτο
 „ γοῦν καὶ ἐξέβη· πᾶσα γὰρ ἡ οἰκουμένη σταγόνα ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐδέξατο ἐκείνου,
 „ καὶ ἡ σταγὼν αὕτη καὶ ἡ ραγὶς τῆ Πνεύματος τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐπέπλησε τῆς γνώ-
 „ σεως“· καὶ πάλιν αὐτόθι λέγει· „ Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐν τοσοῦτοις κλίμασι δεδομένη χάρις
 „ μέρος τι τῆς δωρεᾶς ἐστὶ καὶ ἀρραβῶν· δούς γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, τὸν ἀρραβῶνα
 „ τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν· οὐ γὰρ δὴ ὁ Παράκλητος μερίζεται“.

Εἰς λύσιν δὲ τῆς ἀπορίας λέγομεν Πρῶτον ὅτι, ἐπειδὴ ἡ χάρις καὶ ἡ ἐνέργεια τῆ Πνεύ-
 ματος εἶναι πάντη αὐλὸς καὶ ἀσώματος, διὰ τοῦτο διαιρεῖται ἀδιαιρέτως, καὶ μερίζεται
 ἀμερίστας, ὡς πάντες κοινῶς οἱ Θεολόγοι φασίν· ὅθεν ἐκ τούτου τί ἀκολουθεῖ; τὸ νὰ ἦ-
 ναι ἡ χάρις ἐν τῷ ὅλῳ ὅλῃ, καὶ ἐν τῷ μέρει ὅλῃ· τοῦτο γὰρ εἶναι τῶν ἀσωμάτων καὶ
 αὐλῶν ἴδιον· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἀσυγκρίτως κατωτέρα οὕσα τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος
 κατὰ τὴν ἀσωματότητα, ὅμως ἐν τῷ ὅλῳ σώματι ὅλη ἐστὶ, καὶ ἐν παντὶ μέρει τοῦ σώ-
 ματος πάλιν ὅλη ἐστὶ. Δεύτερον, ὅτι ἴσως ὁ Μελωδὸς εἶπεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔδωκεν ὅλην τὴν
 χάριν τοῦ Πνεύματος, παραβάλλων τὴν χάριν ὅπου αὐτὸς ἔδωκεν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ μὲ
 τὴν χάριν ὅπου ἔδωκε πρὸ τοῦ πάθους καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· ἐπειδὴ ὁ Θεολό-
 γος Γρηγόριος λέγει· „ Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐδόθη μὲν Πρῶτον (ἦτοι πρὸ τοῦ πάθους)
 „ ἀμυδρῶς· τὸ δὲ δεύτερον (ἦτοι μετὰ τὴν ἀνάστασιν) ἐκτυπώτερον· τὸ δὲ νῦν (ἦτοι
 „ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ) τελεώτερον· οὐκέτι ἐνεργεῖα παρὸν ὡς τὸ πρότερον, οὐσιασῶς δὲ, ὡς
 „ ἂν εἶποι τις, συγγινόμενόν τε καὶ συμπολιτευόμενον“ (Λογ. εἰς τὴν Πεντηκ.). Ἐπειδὴ
 λοιπὸν ἡ πρὸ τοῦ πάθους δοθεῖσα χάρις ἦτον μερικὴ, ὁμοίως καὶ ἡ μετὰ τὴν ἀνάστα-
 σιν, διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι ἔδωκεν ὁ Χριστὸς ὅλην τὴν χάριν σήμερον, ἀφορῶν εἰς τὸ πλή-
 θος αὐτῆς καὶ τὴν ἀφθονον χύσιν· πρὸς ἣν καὶ ὁ Θεολόγος ἀφορῶν, εἶπεν ὅτι οὐσιασῶς τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ τῆς Ἀποστόλους συνεγένετο καὶ συνεπολιτεύετο. Ὅρα δὲ ὅτι δὲν εἶ-
 πεν ὁ Θεολόγος οὐσιασῶς ἀπλῶς, ἀλλὰ καλαστικῶς καὶ διστακτικῶς „ Ὡς ἂν εἶποι τις“
 (ἦτοι καθὼς ἠθέλην εἰπῆ τινάς). Περὶ τῆς φράσεως δὲ ταύτης τῆ Θεολόγου λέγει ὁ Νικη-
 τας ταῦτα· „ Τοῦτο δὲ εἶπε εἰς θεραπείαν τῆς οὐσιασῶς λέξεως, οὐκ ἀκριβῶς ρηθείσης
 „ δι' ἀπορίαν τῆς ἀκριβοῦς“.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λατίνοι, λαβὴν εὐρίσκοντες τὴν λέξιν ταύτην τῆ Θεολόγου „ οὐσιασῶς“,
 φρονοῦσιν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς Πεντηκοστῆς ἔλαβον οὐχὶ τὴν
 ἐνέργειαν καὶ χάριν τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Πνεύματος, πρὸς τοῦτο ἡμεῖς
 ἀποκριόμεθα ὅτι κακῶς τοῦτο φρονοῦσιν ἐκεῖνοι· πρῶτον, διότι ὁ Θεολόγος δὲν εἶπεν ὅτι
 τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐμέθεξαν οὐσιασῶς οἱ Ἀπόστολοι· τοῦτο γὰρ εἶναι τῶν ἀδυνάτων
 ἀδυνατώτατον· καθότι ἡ οὐσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀκτιστος οὐσα, καὶ ἀπειρος καὶ
 ἀπεριόριστος ἐστίν· ὁ δὲ νῦν τῶν Ἀποστόλων μὲ τὸ νὰ ἦτον κτιστός, ἀκολουθῶν ἦτον καὶ
 πεπερασμένος καὶ περιοριστός· ὅθεν ἦτον καὶ ἀδύνατον νὰ χωρήσῃ τὸ ἀπειρον καὶ ἀπε-
 ριόριστον Πνεῦμα. Καὶ ἂν ἓνα εἶδος ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ νοῦς δὲν δύναται
 νὰ χωρήσῃ ὅλον, ἢ τὴν σοφίαν δηλαδὴ ὅλην, ἢ τὴν δύναμιν, ἢ τὴν ἀγαθότητα, ἀλλὰ
 μερικῶς μόνον, καὶ εἰς ραγίδα μίαν αὐτῆς μετέχει, ὡς ἐλέγομεν ἀνωτέρω μετὰ τοῦ Θείου
 Χρυσόστομου, πῶς εἶναι τρόπος νὰ χωρήσῃ τὴν οὐσίαν τοῦ Πνεύματος τὴν ἀπειρον καὶ
 τῶν ἀπειρῶν ἐνεργειῶν αἰτίαν;

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι κατὰ τοὺς Ἱεροῦς Θεολόγους ὅπου εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ
 Πνεύματος καὶ ἡ χάρις, ἐκεῖ παρούσα εἶναι ἀόρατος καὶ ἡ οὐσία τοῦ Πνεύματος, ἡ κατὰ
 φύσιν πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνεργείας καὶ χάριτος· ἐκεῖ ὁμοίως εἶναι παρούσα καὶ ἡ ὑπό-
 στασις τοῦ Πνεύματος· ἀλλ' ἡ μὲν ἐνέργεια καὶ χάρις τοῦ Πνεύματος μετέχεται ἀπὸ τὰ
 κτίσματα, καὶ μάλιστα τὰ λογικά, ὅταν ἄξια ταύτης ἦναι· ἡ δὲ οὐσία τοῦ Πνεύματος
 μένει ἀόρατος καὶ ἀμέθεκτος· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· „ Αἱ μὲν ἐνεργεῖαι τοῦ Πνεύ-
 ματος πρὸς ἡμᾶς καταβαίνουσι, ἡ δὲ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος· ὁμοίως ἀμέθεκτος
 μένει καὶ ἡ τοῦ Πνεύματος ὑπόστασις. Ἀκολουθῶν λοιπὸν καὶ ὅταν σήμερον κατέβῃ τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν, ἐκεῖ ἦτον παρὸν τὸ
 Πνεῦμα καθ' ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν· ἀλλὰ τῆς μὲν οὐσίας ἢ τῆς ὑποστα-
 σεως τῆ Πνεύματος οὐδαμῶς ἐμέθεξαν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ μόνως τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ
 χάριτος· ὅθεν λέγει καὶ ὁ Βρυέννιος· „ Τὸ ὅφθεν ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν Πνεῦμα οὐθ'
 „ ὑπόστασις, οὔτε φύσις, ἀλλ' ἐνέργεια Πνεύματος ἦν τὸ φαινόμενον ὀφθαλμοφανῶς· ἄτο-

„ πον τὴν θεϊαν φύσιν, ἢ τὴν θεϊαν ὑπόστασιν ὁρατὴν εἶναι λέγειν“ λείπεται δὲ ἐνέργειαν
 „ εἶναι μόνον“ (Λόγος περὶ Θεΐας ἐνεργείας Τόμω β΄) (1).

Ἐπειτα ὁ Θεολόγος εἶπεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐχὶ ἐμετέχθη οὐσιωδῶς, ἀλλ' ὡσιω-
 δῶς συνεγένετο τοῖς Ἀποστόλοις καὶ συνεπελιτεύετο· καὶ πρὸς τούτοις εἶπε τὸ, Οὐσιωδῶς,
 καθότι τὸ Πνεῦμα ἐφάνη εἰς τὰς Ἀποστόλους σωματικῶς, δηλαδὴ ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν,
 ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ἦτον σωματικῶς μετ' αὐτούς· ὅθεν ἀκολουθῶς ἐπιφέρει, „ Ἐπρεπε γάρ,
 „ Ἰεσοῦ σωματικῶς ἡμῖν ὁμιλήσαντος, καὶ αὐτὸ φανῆναι σωματικῶς“. Ἴδου ὁ λόγος καὶ ἡ
 αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν ὅτι οὐσιωδῶς τὸ Πνεῦμα ἦτον παρόν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περὶ
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λόγῳ ὁ αὐτὸς οὕτω φησὶν, „ Ἐκίρυσσε φανερώς ἡ Παλαιὰ τὸν Πατέ-
 „ ρα, τὸν Ἰεσοῦ ἀμυδρότερον· ἐφανερώσεν ἡ Καινὴ τὸν Ἰεσοῦ· ὑπέδειξε τοῦ Πνεύματος τὴν
 „ Θεότητα· ἐμπολιτεύεται νῦν τὸ Πνεῦμα, σαφεστέρην ἡμῖν παρέχον τὴν ἑαυτῆ δὴλωσιν“.

ᾠδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Λυτήριον κάθαρσιν ἀμπλακνμάτων, Πυρίπρουν δεξασθε Πνεύμα-
 „ τος δρόσον, ᾠ τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἐκκλησίας· Νῦν ἐκ Σιωῶν
 „ γὰρ ἐξελήλυθε νόμος, Ἡ γλωσσοπυρσόμορφος Πνεύματος χάρις·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν εὐφυῶς προσαρμόζει ὁ Μελωδὸς καὶ μετ' τὴν πέμπτην ᾠδὴν, καὶ
 μετ' τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς· μετ' τὴν πέμπτην ᾠδὴν, διότι φέρει ρητόν ὄχι ἀπὸ ἄλλου
 τινὰ, παρέξ ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν, τοῦ ὁποίου πόνημα εἶναι ἡ πέμπτη ᾠδὴ· μετ' τὴν
 ὑπόθεσιν δὲ τῆς ἐορτῆς, διότι τὸ παρατὸ τοῦ Ἡσαΐου ρητόν συγκολλᾷ εἰς αὐτόν. Ἐπιστρέ-
 φων λοιπὸν ὁ Ποιητὴς πρὸς τοὺς Χριστιανούς, λέγει· ᾠ φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας·
 ὀνομάζει δὲ αὐτούς οὕτω, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς πολλοὶ κατηχούμενοι
 ἐλάβανον τὸ ἅγιον Φῶτισμα· ἦτοι τὸ Βάπτισμα· ὅθεν ἐκ τοῦ Φωτίσματος, ὅπερ ἐλάμ-
 βανον οἱ νεοφῶτιστοι, ὀνομάζει αὐτούς ἡ Μελωδὸς φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας· καθό-
 τι

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης δεῖος Γρηγό-
 ριος βεβαίῳ τὰ ἀνωτέρω, „ Πανταχῶ παρούσης ἀχω-
 ρίστως τῆς τε θεΐας οὐσίας καὶ τῆς θεΐας ἐνεργείας·
 „ χωρητὴ ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια καὶ τοῖς κτι-
 „ στοῖς ἡμῖν, ἐπεὶ καὶ μερίζεται ἀμερίστως κατὰ
 „ τοὺς Θεολόγους, τῆς θεΐας φύσεως ἀμερίστου παν-
 „ τάπασι μενούσης κατ' αὐτούς... Χωρητὴ γὰρ ἐστὶν
 „ ἡμῶν ἐκαστῶ· θεΐα χάρις καὶ ἐνέργεια, ἐπεὶ καὶ
 „ ἀμερίστως αὐτὴ μερίζεται· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ οὐσία
 „ παντάπασι ἀμερίστος ἕσα κατ' αὐτήν, πῶς ἀντι-
 „ χωρηθεῖ τῶν κτιστῶν“; (κεφ. οδ΄ τῶν Θεολογικ.)
 καὶ πάλιν, „ Τριῶν ἀντῶν τοῦ Θεοῦ, οὐσίας, ἐνε-
 „ ργείας, τριάδος ὑποστάσεων θεϊαν, οἱ κατηξιωμέ-
 „ νοι τῷ Θεῷ ἠνώσθη, ὡς ἐν εἶναι Πνεῦμα μετ' αὐ-
 „ τοῦ, ἐπεὶ κατ' οὐσίαν οὐχ ἠνώσθη τὸς ἀξίως ἀνω-
 „ τέρω δέδεικται· καὶ πάντες οἱ Θεολόγοι μαρτυ-
 „ ροῦσι κατ' οὐσίαν εἶναι τὸν Θεὸν ἀμέτεκτον· ἡ
 „ δὲ κατ' ὑπόστασιν ἐνωσις μόνου διατελεῖ τυχαί-
 „ νουσα τῷ Θεοῦ Λόγῳ. Λείπεται κατ' ἐνεργείαν
 „ ἐνωσθαι τοὺς κατηξιωμένους ἐνωσθαι Θεῷ· καὶ
 „ Πνεῦμα, κατ' ὅ ἐστιν ἐν μετὰ Θεοῦ ὁ κολλώμενος
 „ Θεῷ, τὴν ἀκτιστον τοῦ Πνεύματος ἐνεργείαν εἶναι
 „ καὶ καλεῖσθαι, ἀλλ' οὐ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ
 „ οἱ ἀντικείμενοι ἀπαρέσκαται“ (οἱ Βαρλααμίται·
 „ δηλ. καὶ Ἀκινδυνισταί) (κεφ. αε΄ τῶν Θεολογικῶν).
 Καὶ πάλιν, „ Ἡ οὐσία παρ' ὅσων ἐστὶ μετεχομένη,
 „ ποσαύτως καὶ τὰς ὑποστάσεις ἔχει· συμβαίνει τοί-

„ νων, εἴπερ κατὰ τοὺς ἡμῖν ἀντικείμενους (Βαρλαα-
 „ μίτας δηλ. καὶ Ἀκινδυνιστοὺς) ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ
 „ μετέχεται, καὶ ταῦτα παρὰ πάντων, μικρὴν τρισ-
 „ ὑπόστατον εἶναι ταύτην, ἀλλὰ μυριαυπόστατον·
 „ Τίς δὲ τῶν τοῖς θεΐοις δόγμασιν ἐντετραμμένων ἐκ
 „ ἐπιστάται Μιτσαλιανῶν εἶναι τοῦτο τὸ παραλήρη-
 „ μα τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ μετεσχηκεῖναι τοὺς εἰς
 „ ἄκρον τῆς κατ' αὐτὴν ἀρετῆς ἐλληκτότας; Ὡν τὴν
 „ βλασφημίαν οἱ ἀντικείμενοι (Βαρλααμίται καὶ
 „ Ἀκινδυνισταί καὶ ἀπλῶς οἱ Λατῖνοι) καὶ ὑπερ-
 „ βαλέσθαι φιλοτιμούμενοι, οὐ τοὺς κατ' ἀρετὴν μό-
 „ νον διενεχόντας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς
 „ ζῦμπαντας τῆς θεΐας οὐσίας φασὶ μετέχειν, ἀ-
 „ νουστάτῳ προφάσει τοῦ παρεῖναι ταύτην παντα-
 „ χού... Οὔτε τοῖνυν κατὰ τὴν οὐσίαν, οὔτε κατ'
 „ ὑπόστασιν τινὰ μετοχός τις γίνεται Θεοῦ· με-
 „ ρίζεται γὰρ τούτων ἕκαστερον οὐδοποσοῦν, ἕδε με-
 „ ταδίδοται σποπαράπαν οὐδενί· διὸ καὶ πᾶσι παν-
 „ τάπασι ἀχώρητος κατὰ ταῦτα ὁ Θεός, εἰ καὶ
 „ πανταχῶ κατὰ ταῦτα παρέστιν“ (κεφ. ρδ΄ τῶν
 Θεολογικ.). Ὁ αὐτὸς δὲ φέρει μάρτυρα τὸν Θεοφό-
 ρον Μαζῖμον λέγοντα· „ Πάντα ὅσα ὁ Θεός, καὶ ὁ
 „ διὰ τῆς χάριτος τεθεωμένους ἐσται, χωρὶς τῆς κα-
 „ τ' οὐσίαν ταυτότητος· οὐκ ἄρα τῆς θεΐας οὐσίας
 „ ἐνεστί μετέχειν αὐτὸς αὐτούς τοὺς διὰ τῆς θεΐας
 „ χάριτος τεθεωμένους· τῆς δὲ θεΐας ἐνεργείας ἐνεστί
 „ μετέχειν“ (κεφ. ρι΄ τῶν Θεολογικ.)·

τι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκβῆκαν ἀπὸ τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν κολυμβήθραν ὡς φωστῆρες λαμπροί, καὶ ἀστέρεις φωτοειδεῖς· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „ Ἦν λύμην τοῦ φθόρου πάντας „ ἡμᾶς διαφυγεῖν γένοιτο! καὶ μάλιστα τοὺς τήμερον διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ χάριτος τὸ πα- „ λαιὸν τῶν ἀμαρτημάτων ἐνδύμα ἀποθεμένους, καὶ πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀπτίνας ἀντιλάμ- „ πειν δυναμένους“ (Λόγῳ β΄. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Διὰ τί δὲ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐβαπτίζοντο οἱ Κατηχούμενοι; Διότι ὁ Κύριος Βάπτισμα ὠνόμασε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅπου ἦλθεν εἰς τὰς Ἀποστόλους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκε- νην, εἰπών· „ Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ „ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας“. (Πρ. ἀ. 5.) Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁ- ποίαν, ὅταν ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐπλήρωσεν ὁ ἦχος ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν κα- θήμενοι, ἦγον διὰ τὴν κάμη αὐτὸν κολυμβήθραν Πνευματικὴν, καὶ τὴν βαπτίσῃ τοὺς Ἀ- ποστόλους μετὰ τὴν θείαν του χάριν, ὡς λέγει ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Ἐπλήρωσε „ δὲ τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καήμενοι, κολυμβήθραν αὐτὸν ἀπεργαζομένη Πνευματικὴν, καὶ „ πληροῦσα (ἡ βιαία δηλαδὴ τοῦ Πνεύματος πνοή) τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπαγγελίαν, ἣν καὶ „ αὐτὴν ἀναλαμβάνομενος πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν· „ Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ „ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἔ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας“. ἀλλὰ καὶ τὴν κλη- „ σιν, ἣν αὐτοῖς ἐπέθηκεν ἐπαληθεύουσαν ἔδειξε· διὰ γὰρ τοῦ ἐξ Οὐρανοῦ τέτου ἦχου, „ ὄντως Υἱοὶ Βροντῆς γεγόνασιν οἱ Ἀπόστολοι“ (Λόγῳ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν).

Ἐσεῖς λοιπὸν, λέγει, τὰ φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας δεχθῆτε τὴν δρόσον τῆ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις δὲν εἶναι μόνον δρόσος, ἀλλὰ πνέει καὶ πῦρ· τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ, Πυρί- πνοον· αἰνίγμα δὲ τοῦτο καὶ σύμβολον εἶναι, ὡς νομίζω, τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· ἡ μὲν δρόσος, σύμβολον τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ πῦρ, σύμβολον τῆς ἐν τῷ ὕδατι ζωτικῆς καὶ πυ- ρίνης ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος. Αὕτη ἡ πυρίπνοος δρόσος τῆ Πνεύματος εἶναι μία κάθα- ρις, ὅπου διαλύει τὰς ἀμαρτίας σας, καὶ σὰς κάμνει λαμπροὺς καὶ φωτεινοὺς· Αἰνίγμα δὲ, νομίζω, εἶναι τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τὰ λόγια ταῦτα· καθότι τὸ Βάπτισμα καθαρίζει τοὺς βαπτιζομένους ἀπὸ κάθε ἀμαρτίαν, τόσον τὴν προπατορικὴν, ὅσον καὶ τὰς προαιρετικὰς. Ταύτην δὲ τὴν κάθαρσιν πρέπει φυλάττουσιν οἱ Χριστιανοὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἀπεχόμενοι ἀπὸ κάθε μολυσμὸν ψυχῆς καὶ σώματος· ὅσον γὰρ αὐτοὶ μένουσιν καθαροί, τόσον καὶ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παραμένει εἰς τὴν ψυχὴν των, καὶ δια- φυλάττει αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ εἰς τὸν Ἡσαΐαν· „ Ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ „ καρποφορῇ ἄξια τῶν αἰώνιων ἀποθηκῶν, παραμένει καὶ φυλάττει αὐτὴν, καὶ πόρρωθεν „ ἀπείργει τὰς τοῦ ἀγρίου Μονιοῦ ἐπιβουλὰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“. Ὅταν δὲ αὐτοὶ δὲν „ φυλάττουσιν τὴν χάριν ταύτην, ἀλλὰ γεωργοῦσι σταφυλὴν χολῆς, καὶ βότρυον πικρίας (ἦτοι „ ἀκάθαρτα ἔργα καὶ ἄκαρπα), τότε καὶ ἡ χάρις τῆ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλοιμονον! φεύ- „ γει καὶ ἀφίνει αὐτοὺς ἐρήμους· καθὼς καὶ τοῦτο λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλειος· „ Ὅταν γὰρ „ σταφυλὴν χολῆς ἡ ψυχὴ γεωργῇ, καὶ βότρυον πικρίας ἐκφέρῃ, ἐγκαταλιμπάνει ταύτην „ ὡς ἄκαρπον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ καταπατεῖται τοῖς Δαίμοσι“ (αὐτοῦδ.). Ὅταν „ δὲ τὴν ψυχὴν ἐγκαταλείψῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τότε ἡ ψυχὴ ἐκείνη τί γίνεται; ἀλλοι- „ μονον! γίνεται νεκρὰ καὶ θνητὴ, ἂν καὶ κατὰ φύσιν ἦναι ζωντανὴ καὶ ἀθάνατος· καθὼς „ γὰρ τὸ σῶμα μένει νεκρὸν χωρὶς τὴν ψυχὴν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ μένει νεκρὰ χωρὶς τὴν „ χάριν τοῦ Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „ Ὅν λόγον ἔχει πρὸς τὸ σῶμα ἡ „ λογικὴ ψυχὴ, τὸν αὐτὸν ἔχει πρὸς τὴν λογικὴν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον“. Συμφώνως λέγει „ καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐπιστολ. σνβ. „ Ὡσπερ τὸ σῶμα ζῆ, παρούσης ψυχῆς, „ ἀναχωρησάσης δὲ τῆς ψυχῆς, μένει νεκρὸν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ζῆ, παρόντος τοῦ Πνεύ- „ ματος, ἀποφοιτήσαντος δὲ τοῦ Πνεύματος, ἀπολεῖ τὴν μακαρίαν ζωὴν ἡ ψυχὴ, οὐκ εἰς „ τὸ μὴ ὄν ἀναλυομένη, ἀλλὰ θανάτου παντὸς χαλεπωτέραν βιοῦσα ζωὴν“. καὶ πάλιν· „ Θάνατος εἰς τὸν Ἀδὰμ γέγονεν, οὐχ ὁ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμὸς, ἀλλ' ἡ „ ἀπὸ ἀθανάτου ψυχῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποφοιτήσις“ (1).

Κα-

(1) Ἐστὶν δὲ καὶ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος· „ Διὰ „ τοῦτο ἦλθεν ὁ Κύριος, ἵνα πᾶς ψυχὰς ἡμῶν ἀλ- „ λάξῃ καὶ ἀνακτίσῃ καὶ ποιήσῃ αὐτὰς, καθὼς γέ- „ γραπται, θείας κοινοῦς φύσεως, καὶ δὴ εἰς τὴν

„ ψυχὴν ἡμῶν ἐπουράνιον ψυχὴν, τουτέστι Πνεῦμα „ Θεοῦτος ὁδηγούν ἡμᾶς εἰς πᾶσαν ἀρετὴν, ὅπως „ ζῶν αἰώνιον ζῆσαι δυναθῶμεν“ (Ὁμιλ. ΜΔ').

Κατασκευάζει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς ὅτι ἡ σημερινὴ κατάβασις αὐτῆ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπροφητεύετο ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐου· ἐκεῖνος γὰρ λέγει· „ Ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν Ἑθνῶν, καὶ ἐλέγξει „ λαὸν πολὺν “ (Ἡσ. β΄. 3.). Μολονότι δὲ ὁ νόμος αὐτὸς καὶ ὁ λόγος ἐφανέρονε τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ἑποῖον ἐκήρυξεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐλθὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃχι ὀλιγώτερον ὅμως ἐφανέρονε καὶ τὴν ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν κατάβασιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις ἐστόμασε τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὰ κηρύξουν τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ κυριώτερον λοιπὸν αἰτίον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶπε Νόμον ὁ Μελῳδὸς τὴν σήμερον ἐκχυθεῖσαν χάριν τοῦ Πνεύματος, εἶναι τοῦτο· ὁ Παλαιὸς Νόμος λέγεται νόμος τοῦ Γράμματος, διότι ἐγράφη αὐτὸν ὁ Θεὸς εἰς λιθίνας πλάκας· ὁ δὲ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου λέγεται Νόμος τοῦ Πνεύματος, διότι δὲν ἐγράφη εἰς λιθίνας πλάκας, ἀλλὰ ἐκηρύχθη πρῶτον μὲν διὰ τῆς Πνευματικῆς καὶ ζώσης φωνῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου· δεύτερον δὲ διὰ τῶν πυρίνων γλωσσῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· „ Ὅς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόντας Καινῆς Διαθήκης, ἐγράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ “ (β΄. Κορ. γ΄. 6.). Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι Νόμος τοῦ Πνεύματος· διὰ τοῦτο λέγει ἐδῶ ὁ Μελῳδὸς ὅτι ἡ γλωσσοπυρσόμορφος χάρις τοῦ Πνεύματος εἶναι ὁ Νόμος ὁ ἐκ Σιών προελθὼν.

Διὰ τὰ εἰπεῦμεν δὲ καὶ ἓνα γλαφυρὸν, Νόμος λέγεται ἀπὸ τὸ, Νέμω τὸ, Διαμερίζω· πᾶσι γὰρ διανέμει τὸ δίκαιον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πύρινοι γλώσσαι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διεμερίσθησαν εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους κατὰ τὸ „ Καὶ ἠφθισαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι „ γλώσσαι ὡσεὶ πυρὸς “ (Πρ. β΄. 3.), διὰ τῆτο καὶ ὁ διαμερισμὸς ἕτος τῶν γλωσσῶν Νόμος λέγεται· ὅθεν καὶ ὁ Μελῳδὸς διὰ τὰ δείξῃ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ νόμος, ἐπιφέρει ἀκολούθως ὅτι εἶναι ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ γλωσσοπυρσόμορφος· ἥτοι ἡ εἰς μορφήν καὶ εἶδος φανείσα πυρίνων γλωσσῶν, καὶ μερισθεῖσα εἰς τὸν καθένα Ἀπόστολον.

Τροπάριον.

„ Καθὼσπερ εὐδόκησεν αὐτεξέτιως, Ἀδέσποτον κάτεισι Πνεῦμα πα-
 „ τρῶδεμ, Σοφίζου ἐμ γλώσσησι τοὺς Ἀποστόλους, Ἐπισφραγίζου
 „ τὸν φερέσβιον Λόγον, Πατροσφενές ξύμμορφον, ὃμ Σωτὴρ ἔφην.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ αὐτεξέσιον, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν, ἄλλως μὲν ἐπὶ Θεοῦ λέγεται, ἄλλως δὲ ἐπὶ Ἀγγέλων, καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀνθρώπων· ἐπὶ Θεοῦ μὲν γὰρ λέγεται ἐξόχως, ὑπεροχικῶς καὶ ὑπερουσίως, καθότι ὑπὲρ τὸ αὐτεξέσιον ἐστὶν ὁ Θεός· ἐπὶ δὲ τῶν Ἀγγέλων αὐτεξέσιον ἐστὶν, ἐπειδὴ μαζὶ μὲ τὴν θέλησιν αὐτῶν συντρέχει καὶ ἡ προχειρῆσις, ἥγουν ἐκεῖνο ὅπου θέλουσι, τοῦτο εὐθύς καὶ ποιούσι· καθότι ὁ Ἄγγελος φυσικῶς τὸ αὐτεξέσιον ἔχων, ἀνεμποδίστως αὐτὸ μεταχειρίζεται, μὲ τὸ τὰ μὴ ἔχει ἐμποδίων οὔτε βάρους σώματος, οὔτε τινα προσβάλλοντα καὶ ἐναντιούμενον· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἡ θέλησις προεπινοεῖται τῆς πρὸς τὸ θελητὸν πράγμα ἐγχειρήσεως· ὅθεν ἂν καὶ αὐτεξέσιος ἦναι ὁ ἀνθρώπος, διὰ τὴν προσβολὴν ὅμως τοῦ Διαβόλου, καὶ διὰ τὸ βᾶρος τοῦ σώματος, καὶ διότι ὑπετάχθη ἐκουσίως εἰς τὰ πάθη, ἐχωλάνθη τὸ αὐτεξέσιόν του, καὶ ἐκεῖνο ὅπου θέλει, δὲν δύναται εὐθύς τὰ τὸ κάμῃ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομὼν ὅτι ἡ θέλησις τῶ ἀνθρώπου ἐτοιμάζεται (ἥτοι δυναμοῦται) ἀπὸ τὸν Κύριον· „ Καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου “ (Παρ. ἡ. 35.) καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· „ Ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ „ τῆς εὐδοκίας “ (Φιλιπ. β΄. 13.) καὶ ὁ θεῖος Αὐγουστίνος ἐν τῷ περὶ Αὐτεξουσίου καὶ Χάριτος λέγει· „ Αὐτὸς, (ὁ Θεὸς δηλ.) ἵνα θέλωμεν, ἀρχόμενος ἐνεργεῖ, ὡς θέλουσι συνεργεῖ τελεσιεργῶ· διόπερ φησὶν ὁ Ἀπόστολος· „ Πέποιθα ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ἡμῖν ἔρ-
 „ γον ἀγαθόν, ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἴν οὖν θέλωμεν, ἀνευ ἡμῶν ἐνεργεῖ „ γεῖ, ἐὰν δὲ θέλωμεν, καὶ ἔτω θέλωμεν, ὥστε ἡμᾶς ἐργάζεσθαι, μεθ' ἡμῶν ἐνεργεῖ “.

Ταῦτα λοιπὸν εἰδὼς ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγει ἐδῶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατέβη μὲν ἀπὸ τὸν Πατέρα, καθὸ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐκπορεύεται καθ' ὑπόστασιν ἀχρόνας, καὶ ἀποπέλλεται κατὰ τὴν ἐνέργειαν χρονικῶς εἰς ἀγιασμόν τῆς κτίσεως· δὲν κατέβη ὁμοίως δουλικῶς, ἀλλὰ δεσποτικῶς καὶ αὐτεξουσίως, καθὰς ἠθέλησε μὲ τὸ προηγούμενον αὐτοῦ θεῆλημα· τοῦτο γὰρ διλοῖ ἡ λέξις Εὐδοκία, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκινόν, καὶ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον. Διὰ τί δὲ κατέβη; ἵνα σοφίσῃ τοὺς Ἱερούς Ἀποστόλους μὲ τὰς γλῶσσας, ὅπου ἐμοιράσθησαν εἰς αὐτοὺς ἐν εἰδει πυρός, διὰ μέσου δὲ τῶν Ἀποστόλων νὰ σοφίσῃ καὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ πρὸς τούτοις νὰ ἐπικυράσῃ τὸν ζωηφόρον λόγον ὅπου εἶπεν ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς Ἀποστόλους πρὸ τοῦ νὰ ἀναληφθῇ· „ Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· εἰ γὰρ μὴ ἀπέλθω, ἡ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς“ (Ἰω. 15. 7.) καὶ πάλιν· „ Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς εἰς πάσαν τὴν ἀλήθειαν“ (Ἰω. 15. 13.)· καὶ πάλιν· „ Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν“ (Ἰω. 14. 26.).

Ὀνομάζει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον πατροσθενὲς καὶ σύμμορφον· πατροσθενὲς μὲν, διότι αὐτὸ εἶναι δύναμις τοῦ Πατρὸς· ὡς περ γὰρ ὁ Υἱὸς δύναμις ἐστὶ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα „ Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν“ (ἀ. Κορ. ἀ. 24.)· οὕτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι δύναμις τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· καὶ καθὰς ὁ Πατὴρ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ (ἥτοι διὰ τοῦ Υἱοῦ) ἐδημιούργησεν ὅλην τὴν κτίσιν· οὕτω καὶ ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ (ἥτοι ἐν τῷ Πνεύματι αὐτοῦ) ἐτελεσιούργησεν ὅλην τὴν κτίσιν· κατὰ γὰρ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, „ Πᾶσα ἐνέργεια Θεοῦ ἐκ Πατρὸς μὲν ἀφορμάται, δι' Υἱοῦ δὲ πρόεισι, καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι προφαίνεται (ἥτοι διανέμεται)“. (1) Σύμμορφον δὲ πάλιν εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὁ Μελωδὸς, διότι αὐτὸ εἶναι συμφυὲς καὶ ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν· μορφή γὰρ ἐπὶ Θεοῦ λέγεται ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία, κατὰ τοὺς Ἱερούς Θεολόγους· εἶπε δὲ αὐτὸ οὕτω διὰ τὰς πυρίνας γλῶσσας, διὰ τῶν ὁποίων ἐδείχθη τὸ Πνεῦμα ὅτι εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν Υἱόν· καθότι καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς πῦρ εἶναι καθὸ Θεός· „ Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστίν“ (Δευτερ. Δ'. 24.).

Τροπάριον.

„ Ἰῆτο τὰς φρένας μὲν ἐξ ἁμαρτίας, Χ' αὐτῷ κατεσκευάζε τῶν
 „ Ἀποστόλων Θεὸς Λόγος πάνταρχος ἄχραπτομ δόμου· Ὁμοσθε-
 „ μῆς δὲ καὶ συμουσιουμένου Νῦν ἐγκατοικίζεται Πνεύματος Φάος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς Λόγος, λέγει, ὁ πάντων τῶν ὄντων αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν φύσει ἄρχων καὶ ἐξουσιαστὴς ἐν τῷ διαστήματι τῆς μετὰ σαρκὸς αὐτοῦ θεανδρικῆς πολιτείας ἰάτρους τὰς φρένας τῶν Ἀποστόλων, καθαρίζων αὐτὰς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, καὶ κατεσκεύαζε διὰ τὸν αὐτὸν τε τὰς ψυχῶν κατοικίαν καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον διὰ νὰ χωρήσουν τὴν ἐνοίκησιν αὐτοῦ. Πῶς δὲ τοὺς ἐκαθάριζε καὶ τοὺς ἐκατασκεύαζε κατοικίαν καθαρὰν; Μὲ τοὺς ζωοποιὸς λόγους τε, μὲ τὰς οὐρανίους διδασκαλίαις τε, μὲ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν μυστηρίων τε, μὲ

(1) Καὶ πάλιν· „ Ὁ Θεὸς ἐστὶν ἐν ἑαυτῷ, τῶν τριῶν θεῶν ὑποστάσεων φυσικῶς, ὀλικῶς, αἰδίως καὶ ἀνεκφοιτήτως, ἅμα δὲ καὶ ἀφύρτως καὶ ἀσυγ- χύτως ἐχομένων ἀλλήλων, καὶ περιχωρουσῶν εἰς ἀλλήλας, ὡς μίαν εἶναι τῶν καὶ τὴν ἐνέργειαν· ὅπερ ἐπ' οὐδενὸς ἀντις εὐραὶ τῶν κτιστῶν... μὲ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ βουλῆματος κινήσις, ἐκ προκα- ταρκτικοῦ αἰσίου τοῦ Πατρὸς ὀρρωμένη, καὶ διὰ

τοῦ Υἱοῦ προῖουσα, καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι προφανομένη· καὶ τῆτο δῆλον ἐκ τῶν ἀποτελεσμά- των· ἐντεῦθεν γὰρ πᾶσα φυσικὴ ἐνέργεια καθίστα- ται γῶριμος... ἐπὶ Πατρός γὰρ καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος οὐκ ἴδιον ἀποτέλεσμα παρ' ἐκά- στης ὁράται τῶν ὑποστάσεων, ἀλλὰ πᾶσα ἡ κτί- σις τῶν τριῶν ἐστὶν ἔργον ἐν“ (Κεφ. ριβ'. τῶν Θεολογικ.).

με τὰ θεοπρεπῆ ἔργα του, με τὰ ὑπερφυσικά θαύματά του, με τὸ θεϊκόν τε παράδειγμα καὶ με τὰς θεουργοὺς ἐντολάς του· ὅθεν ποτὲ μὲν ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς „ Ἦδη ὑμεῖς καθάρσι· ροί ἔσε δια τὸν λόγον, ὃν λελάληκα ὑμῖν “ (Ἰω. ιε. 3.) ποτὲ δὲ „ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, „ τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, „ καὶ μονὴν παρ’ αὐτῷ ποιήσομεν “ (Ἰω. ιδ’. 23.).

Κατασκευάζων δὲ τοὺς Ἀποστόλους ὁ Θεὸς Λόγος κατοικίαν ἰδικήν του καὶ τοῦ Πατρὸς του, φανερόν ὅτι ἐκατασκεύαζεν αὐτοὺς καὶ κατοικίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ ὅπου ἐνοικεῖ ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱός, ἐκεῖ πάντως ἐνοικεῖ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Διὰ τοῦτο λέγει ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς ὅτι τῶρα κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν προτοίμασμένους εὐρόν τοὺς Ἀποστόλους τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ὁμοδυναμοῦ καὶ ὁμοουσίου μετὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐκατοίκησεν εἰς αὐτοὺς, καὶ ἔμεινε μετ’ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου· „ Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον, ὃς ὁμοούσιος καὶ ὁμογενὴς τῷ Πατρί, ὃς ἐκ τῆς ἁληθείας, ὃ ὁ Κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ, οὐδὲ γινώσκει αὐτὸ, ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτὸ, ὅτι παρ’ ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ἡμῖν ἔσται “ (Ἰω. ιδ’. 10.).

Λέγων δὲ τὸ „ Ἐν ὑμῖν ἔσται “, ἐφάνερωσε με τοῦτο ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔχει καὶ μένει εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ καὶ μετὰ θάνατον, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος, λέγων· „ Τὸ δὲ „ Ἐν ὑμῖν ἔσται “ εἶπεν, ἅμα μὲν „ παραμυθούμενος αὐτούς· οὐ γὰρ οὕτω, φησὶ, πρόσκαιρός ἐστιν ἡ αὐτοῦ παρουσία, ὡς ἡ ἐμὴ, ἀλλ’ ἀχρι τῆ αἰῶνος διαρκέσει, καὶ ἐδὲ θανάτων ἡμῶν ἀποστήσεται, ἀλλὰ συμπαρμενεῖ καὶ ἐνδοξότερους ποιήσει· καὶ πᾶσι δὲ τοῖς Ἁγίοις αἰεὶ σύνεστι, καὶ θανούσιν, μᾶλλον, ὅσῳ καὶ σωματικῶν παθῶν ὑψηλότεροι τότε μᾶλλον “. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ μετὰ θάνατον ἐγίναν καὶ γίνονται ἅγια καὶ εὐώδη καὶ θαυματουργὰ τὰ λείψανα τόσοσιν τῶν θεῶν Ἀποστόλων, ὅσων καὶ ὄλων τῶν Ἁγίων· διότι ἡ ἀπαξ ἐνοικήσασα εἰς τὰ σώματα αὐτῶν χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν χωρίζεται ἀπὸ αὐτὰ μετὰ θάνατον, ἀλλὰ μένει μετ’ αὐτῶν· ὅθεν τὰς μὲν ψυχὰς τῶν Ἁγίων ποιεῖ μακαρίας ἐν Οὐρανοῖς· τὰ δὲ σώματα αὐτῶν ἀποδεικνύει πηγὴν εὐωδίας καὶ θαυμάτων παραδόξων καὶ ἰαμάτων· καὶ καθὼς ἡ χάρις εἶναι ζωοποιός· οὕτω ζωοποιὰ καὶ τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων ἀποτελεῖ· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „ Ὡσαύτως καὶ τὰς σοροὺς (ἤτοι τὰς θήκας) τῶν Ἁγίων, τὰς ἀγίας προσκυνητεῖς, καὶ εἶτι τῶν ὀστέων λείψανον· οὐ γὰρ διέστη τούτων ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ· ὡσπερ οὐδὲ τοῦ προσκυνητοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ διέστη ἡ Θεότης ἐπὶ τοῦ ζωοποιοῦ θανάτου “ (ἐν τῷ Δεκαλόγῳ τῆς κατὰ Χριστὸν νομοθεσίας ἐντολ. β’). Ἐάν δὲ ἡ χάρις τῆ Ἁγίου Πνεύματος δὲν κατοικήσῃ, καὶ δὲν συγκρατῆ μετὸν καρδίαν καὶ τὰ σπλάγχνα καὶ μετ’ ὅλον τὸ σῶμα, λείψανον ἅγιον καὶ γένη ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατον.

„ Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγῳ λέγει ὁ ἀνωτέρω Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· Οὐ πανταχοῦ δὲ μόνον ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν· οὐδὲ ἐν παντὶ αἰώνι τε καὶ χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντός αἰῶνος τε καὶ χρόνου· καὶ οὐ μὲχρι μόνον συντελείας αἰῶνος μετ’ ἡμῶν ἔσται κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τοῖς ἀξίοις συμπαραμεινέει κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ἀπαθανατίζον τούτων καὶ πληροῦν αἰδίου δόξης καὶ τὰ σώματα· σπείρεται γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, τουτέστιν ἐν τῇ θάπτει καὶ ὀρύττεται τῇ γῆ θανόν σῶμα ψυχικόν, ταυτό δ’ εἰπεῖν φυσικόν, ψυχῇ καὶ πνεύματι κτιστῶ τὸ συνεστάναι καὶ κινεῖσθαι σχόν· ἐγείρεται δὲ, τουτέστιν ἀναστῆ τὸ σῶμα πνευματικόν, ταυτό δ’ εἰπεῖν, ὑπερφυσῆ, ὡς ὑπὸ τῆ Ἁγίου Πνεύματος συνεστὸς καὶ διοικούμενον, καὶ τῇ δυνάμει τῆ Πνεύματος ἀθανασίαν καὶ δόξαν καὶ ἀφθαρσίαν ἡμφιεσμένον “. Καὶ ἐν τοῖς πρὸς Ἐβένου δὲ οὕτω φησὶν ὁ ἴδιος.

Ὡδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἰλασμός ἡμῶν, Χριστέ, καὶ σωτηρία Ὁ Δεσπότης ἔλαμψας ἐκ τῆς Παρθένου, Ἰμ’, ὡς Προφήτην θηρὸς ἐκ θαλαττίου Στέρρωμ Ἰωραῖμ, τῆς φθορᾶς διαρπάσης Ὁλομ τὸν Ἀδάμ παγγεμῆ πεπτωκότα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον προσαρμόζει μὲν ὁ Μελῳδὸς εἰς τὴν ἕκτην Ὠδὴν διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἰωνᾶ τῆ ποιητοῦ τῆς αὐτῆς Ὠδῆς· οὐ προσαρμόζει δὲ αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν καθολικὴν σωτηρίαν τοῦ Ἀδάμ καὶ ὅλου τοῦ γένους τῶν. Ἐπιστρέφων δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν, οὕτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἔλαμψας ἐκ τῆς Παρθένου ὡς ἐκ νοτιῆς ἀνατολῆς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἕνας ἐξίλασμός τοῦ Πατρὸς εἰς τὸ νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας μας, καὶ μία κοινὴ σωτηρία. Ἐλαμψας δὲ εἰς ἡμᾶς διὰ τὴν ἀρπάσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ τὸν προπάτορα Ἀδὰμ ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον, εἰς τὰ ὁποῖα ἔπεσε, καθὼς καὶ πρότερον ἤρπασας τὸν Προφήτην Ἰωνᾶν ἀπὸ τὸ κῆτος τῆς θαλάσσης.

Κατὰ δὲ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, ἡ ἱστορία αὐτὴ οὕτως ἀλληγορικῶς ἐννοεῖται. Ἰωνᾶς νοεῖται ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἡ ὁποία ἔφευγεν ἀπὸ προσώπου Κυρίου διὰ τὴν παρακοήν, καὶ ἐκρύβετο ἀπὸ αὐτόν· „ Ἀδὰμ, φησὶ, ποῦ εἶ“; (Γέν. γ'. 9.) αὐτὴ δὲ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐρρίφθη εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ βίου τούτου, ἔχουσα ὡς πλοῖον τὸ σῶμα, ἔδωσε δὲ καὶ τὸν ναῦλον εἰς τὸ πλοῖον: ἦτοι ὑπηρεσίαν ἐπέσφεν εἰς τὸ σῶμα, πᾶσαν ἐπιθυμίαν αὐτῆ κατεργαζομένη· τὰ πνεύματα δὲ τῆς πονηρίας, οἱ Δαίμονες διπλαδὴ, ἐτάραττον τὴν θαλάσσαν, καὶ ἐσήκοναν τὰ κύματα τῶν ἠδονῶν, τὰ ὁποῖα κατεβάπτίζον τὸ σῶμα μαζὶ μετὰ τὴν ψυχὴν· ὅθεν ἦτον ἀνάγκη νὰ ἀποθάνῃ ἕνας ἀπὸ τούτων ἐν τῷ πλοίῳ, ἕνας ὅπου νὰ ἔχῃ σῶμα ἀνθρώπινον· ὅθεν ὁ Κύριος τὸ σῶμα τοῦτο ἐνδυσθεὶς, καὶ εἰς ἀπὸ ἡμᾶς γεγονώς, ἐμβαίνει εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ Κόσμου τούτου, καὶ κατὰ κλήρον: ἦτοι κατὰ τὴν βουλήν τοῦ Πατρὸς ἀποθνήσκει, καὶ τῷ παμφάτῳ κῆτι τοῦ θανάτου καὶ ἄδου παραδοθεὶς, κατέπαυσε μὲν τὰ ταρακτικὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, κατεπράυνε δὲ τὰ κύματα τῶν ἠδονῶν, καὶ οὕτως ἔγινε γαλήνη καὶ εἰρήνη εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

Τροπάριον.

„ Ἰμερτόμ ἡμῖν εὐθὲς ἐν τοῖς ἐγκάτοις, Αἰωμῖως ἔξουσι Πνεῦμα
 „ καμῖσαις, Πατροπροβλήτως πάμτοτε ξυμημέμου, Ἰλῆς ἀπε-
 „ χθούς καυστικὸμ μολυσμάτωμ, Ῥύπου τε φρεμῶμ ρυπτικὸμ, Παμ-
 „ τοκράτορ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἀρχὴ τῆ παρόντος Τροπαρίου ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα „ Καρδίαν
 „ καθάραν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου “. (Ψαλ. ν'. 10.) Ἐτο λοιπὸν τὸ ρητὸν προσφυῶς προσαρμόζει ὁ Μελῳδὸς εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, λέγων· Ὁ Παντοκράτορ Κύριε, ὁ ἐκ σεαυτοῦ τὰ ὅλα καθάπερ ἐκ παντοκρατορικῆς ρίψης πράγων, καὶ εἰς ἑαυτὸν τὰ πάντα καθάπερ εἰς πυθμένα παντοκρατορικὸν ἐπιστρέφων καὶ συνέχων, ὡς εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος Κεφ. ι'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων, Σὺ Κύριε, ἄμποτε νὰ ἀνάκαινίσῃς μέσα εἰς τὰ ἐσώτερα μέρη καὶ κινήματα τῶν καρδιῶν καὶ ψυχῶν μας τὸ ποθούμενον μὲν ἀπὸ ἡμᾶς, εὐθὲς δὲ καὶ εὐθύτητα πρόξεοῦν εἰς ἡμᾶς Ἅγιον Πνεῦμά Σου. Εὐθὲς δὲ λέγεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατὰ τὸν Νικήταν, ὅτι ἀπεναντίας ἔχει πρὸς τὴν τοῦ ὄψεος σκολιότητα· ὅθεν ὅπου εὐρίσκονται λογισμοὶ σκολιοί, δολιότητες, πονηρίαι, πανουργίαι, ὑποκρίσεις καὶ ἄλλαι τοιαῦται κακίαι, ἐκεῖ δὲν κατοικεῖ τὸ εὐθὲς Πνεῦμα, ἀλλὰ φεύγει ἀπὸ ἐκεῖ· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών· „ Σκολιοὶ λογισμοὶ
 „ χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ.... Ἅγιον γὰρ Πνεῦμα παιδείας φεύζεται δόλον, καὶ ἀπαναστή-
 „ σεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων “ (Σοφ. α'. 3.).

*Οποῖος

“Οποῖος λοιπὸν θέλει νὰ ἀνακαινοθῆ μέσα εἰς τὰ βέθη τῆς καρδίας του τὸ εὐθές Πνεῦμα, πρέπει νὰ διώξῃ ἀπὸ αὐτὴν τὰς ἀνωτέρω σχολιότητας καὶ δολιότητας, ἵνα τὸ εὐθές μὲ τὸ εὐθές ἐνωθῆ, καὶ τὸ ἴσον μὲ τὸ ἴσον· ἐνωσις γὰρ κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένη, ἀνὴ πρῶτον δὲν γένη ὁμοίωσις, κατὰ πάντας τοὺς φιλοσοφοῦντας, Φυσικούς, Μεταφυσικούς, Ἡθικούς καὶ Θεολογοῦντας· ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ἐρμηνεύων τὸ „Τοῖς εὐθέσι πρέπει αἰνεσις“ τοῦ λβ'. Φαλμοῦ, λέγει· „Ὡσπερ σκολιδὸς ποῦς ὄρθῳ „ὑποδήματι οὐκ ἐναρμόζεται· οὕτως οὐδὲ καρδίαις ἐνδιαστροφῶν ἢ αἰνεσις τοῦ Θεοῦ ἐπιπρέπει“. Εἶδὲ ἢ αἰνεσις τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιπρέπει εἰς αὐτάς, πόσω μᾶλλον ἢ ἐνοικισις τοῦ εὐθέος Πνεύματος; Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ὅτι πρέπει πρῶτον νὰ ἀνακαινοθῆ ἢ καρδία καθαρὰ, καὶ τότε νὰ ἐγκαινοθῆ εἰς αὐτὴν τὸ εὐθές Πνεῦμα· „Εἰ γὰρ καθαρὰ, φησὶν, ἐν ἡμῖν ὑπὸ Θεοῦ ἢ καρδία κτισθῆ, εὐθέως χάραν ἔχει τὸ Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐσωτάτοις τῆς ψυχῆς ἡμῶν ταμίαις ἐγκαινίζεσθαι“ (Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ „Καρδίαν καθαρὰν“).

Διὰ τί δὲ παρακαλοῦσι τόσοι ὁ Δαβὶδ, ὅσον καὶ ὁ Μελωδὸς νὰ ἀνακαινοθῆ τὸ εὐθές Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐγκάτοις των; Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἀπλοῦν, ἴσον καὶ εὐθῆ, ὡς λέγει ἡ Σολομών· „Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον εὐθῆ“ (Ἐκκ. ζ'. 29.). Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς ἔχασε τὴν εὐθύτητα τῆς γνώμης, καὶ ἔγινε σκολιδὸς καὶ διεστραμμένος καὶ πονηρὸς, διὰ τοῦτο παρακαλοῦσιν οἱ ἀνωτέρω τὸν Θεόν, ἵνα ἀνακαινίσῃ πάλιν μέσα εἰς τὰ ἐγκάτα τῆς καρδίας των τὸ εὐθές Πνεῦμα ἐκεῖνο ὅπου ἔχασαν, καὶ οὕτω νὰ γένη πάλιν ὁ ἄνθρωπος εὐθῆς, ἴσιος, καθαρὸς ἐκτίσθῃ ἀπ' ἀρχῆς. Τί δὲ ποιεῖ τὸ εὐθές Πνεῦμα ἐν τοῖς ἐγκάτοις; Ἐνεργεῖ τὰς ἀρετάς, ἐνεργεῖ τὴν τῶν λογισμῶν εἰρήνην, καὶ σὺν αὐτῇ ἐνεργεῖ καὶ τελειοῖ τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν ταπεινώσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος περὶ τῆς ταπεινώσεως πρὸς τὴν Μοναχὴν Ζένην· „Ὅς (ὁ Οὐράνιος Πατήρ) αὐτῷ (τῷ νοῦ) τὸ χωρητικὸν τῶν χαρισμάτων δῶρον τὰ πρῶτα χορηγεῖ, μετ' ἧς τὴν γεννητικὴν τε καὶ συνεκτικὴν ἀπάσης ἀρετῆς τελειοῖ ταπεινώσιν, ἣν αὐτὸ κτίζει τὸ Πνεῦμα τοῖς ἐγκάτοις ἐγκαινίζόμενον“. Καθὼς δὲ εἶναι καὶ λέγεται εὐθῆς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· οὕτω παρομοίως εἶναι καὶ λέγεται εὐθῆς καὶ ὁ Πατήρ, εὐθῆς καὶ ὁ Υἱός, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα· „Εὐθῆς οὖν ὁ Πατήρ, εὐθῆς ὁ Υἱός, εὐθῆ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα“ (Ἐρμηνεία εἰς τὸν λβ'. Φαλ. προκειμένου ρητοῦ „Εὐθῆς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου“).

Τὸ δὲ „Αἰωνίως ἔξουσιν“ συνάπτεται μὲ τὸ „Ἐν τοῖς ἐγκάτοις“, ἢ μᾶλλον μὲ τὸ „Ἡμῖν“. Ἡμεῖς, λέγει, θέλομεν ἔχειν αἰωνίως καὶ πάντοτε τὸ εὐθές Πνεῦμα εἰς τὸν εαυτὸν μας, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆ Δεσπότου Χριστοῦ τὴν λέγουσαν „Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μετ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα“ (Ἰω. ιδ'. 16.). Ἐρα δὲ περὶ τοῦτου τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀνωτέρω Τροπαρίου „Ἰῆτο τὰς φρένας μὲν ἐξ ἀμαρτίας“. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Ποιητὴς ὅτι αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι καὶ πάντοτε ἐνωμενον κατὰ φύσιν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ἐκπορεύεται δὲ ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς (τοῦτο διλοῖ τὸ, Πατροπροβλήτως). Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα καθὸ πῦρ καθεῖ τους μολυσμοὺς τῆς ἀμαρτίας· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οἶδα πῦρ ἀναλωτικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρᾶς ἕξεως“ (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα)· αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι καθαρτικὸν τοῦ ρύπου καὶ μολυσμοῦ τοῦ νοῦ· καθαρίζει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τὸν νοῦν κάθε πονηρὸν καὶ βλάσφημον καὶ αἰσχροὺν λογισμὸν· οἱ λογισμοὶ γὰρ αὐτοὶ κάμνουσι τὸν νοῦν νὰ χάσῃ τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν καὶ οικειότητα, ὡς εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Ἐπιπλοῦντα ὁ νοῦς τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας ἐκπίπτει, ὅπνίκα πονηροῖς καὶ ῥυπαροῖς λογισμοῖς συνόμελος γένηται“ (Κεφ. κ'. τῆς α. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης).

Τροπάρια.

„Ὁρεκτὸν ἀξίωμα τοῖς Ἀποστόλοις Σιωρίταις μίμρουσι Σὴν παρρουσίαν, Γνώρισμα Πνεῦμα Πατροεμμένου Λόγου, Λέσχην ἀπνηνῆ τῶν Ἐθρῶν ποππυσμάτων Ὡκιστα δεικνύς, πυρπρῶως καθιδρύεις.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ τρεῖς τρόπους ἔμπορεῖ νὰ λέγεται ἐδῶ γνῶρισμα τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· πρῶτον, κατὰ τὴν προαιώνιον ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννησιν μὲν τοῦ Υἱοῦ, ἐκπόρευσιν δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ, λέγει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, „ Πνεῦμα „ μεμαθηκότες Θεοῦ, τὸ συμπαραμαρτοῦν τῷ Λόγῳ καὶ φανεροῦν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν οὐ „ πρὸν ἀνυπόστατον ἐννοοῦμεν.... οὔτε γὰρ ἐνέλειψέ ποτε τῷ Πατρὶ Λόγος, οὔτε τῷ „ Λόγῳ Πνεῦμα, κατὰ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον “ (Βιβλ. ἀ. κεφ. ζ΄.)· ἀνευ γὰρ Πνεύματος φαιέρωσις καὶ γνῶρισμα τοῦ Λόγου δὲν γίνεται· ὅθεν καὶ εἴρηται τοῖς Ἱεραῖς Θεολόγοις, καὶ αὐτῷ τῷ ἰδίῳ Δαμασκηνῷ „ Οὐδεμία ὁρμὴ ἀνευ Πνεύματος “· (Βιβλ. ἀ. κεφ. ιγ΄. τοῦ Θεολογικοῦ)· λέγει δὲ καὶ ὁ Θεῖος Νύσσης Γρηγόριος· „ Χερὶς τοῦ Πνεύματος „ ὁ Μονογενῆς Υἱὸς οὐ νοεῖται· Πατὴρ μὲν ἀναρχος καὶ ἀγέννητος, καὶ οὗτος Πατὴρ νοεῖται· „ ἐξ αὐτοῦ δὲ κατὰ τὸ προσεχές ἀδιαστάτως ὁ Μονογενῆς Υἱὸς τῷ Πατρὶ συνεπινοεῖται· „ δι' αὐτοῦ δὲ καὶ μετ' αὐτοῦ, πρὶν τι κενόν τε καὶ ἀνυπόστατον διὰ μεσου παρεμπεσεῖν „ νόημα, εὐθύς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον συνημμένως καταλαμβάνεται, οὐχ ὑστερίζον „ κατὰ τὴν ὑπαρξιν μετὰ τὸν Υἱόν, ὥστε ποτὲ τὸν Μονογενῆ δίχα τοῦ Πνεύματος νοη- „ θῆναι “ (Λόγ. ἀ. κατ' Εὐνομίου). Πλὴν ὄχι μόνον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον γνωρίζει καὶ φαιεροῖ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ Λόγου τὸ Πνεῦμα φανεροῦται· ὅθεν εἶπεν ὁ Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν κεφαλ. μζ΄. „ Παρὰ τοῦ Λόγου δὲ προιέ- „ ναι τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν αἰτίαν ἔχειν οὐκ ἂν τις εὐφρονῶν εἴποι ποτέ· πῶς γὰρ τὸ „ καὶ τῷ Λόγῳ πρὸς τὴν φανέρωσιν συνεργοῦν, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν αὐτὸ φανερούμενον “; Δεύτερον, καθότι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλθὼν σήμερον ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν, ἐφανέρω- σεν ὅτι τόσῃ οἰκειότητι ἔχει μὲ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅσῃ ἔχει καὶ ἡ γλῶσσα μὲ τὸν προφορικὸν λόγον. Καὶ τρίτον, λέγεται γνῶρισμα τῆ Θεῖ Λόγου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθότι αὐτὸ ἐλθὼν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ διδάξαν συμφώνως καὶ ὑπομνήσαν ὅσα ὁ Θεὸς Λόγος ἐδίδαξεν αὐτοὺς πρότερον, διὰ τοῦτο ἔγινε γνῶρισμα, ὅτι εἶναι ἀληθῆς Λόγος καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυραν ὁ Ἱερός αὐτός Μελωδός, ἐπιστρέφει πρὸς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ λέγει οὕτω· Ὁ Παράγιον Πνεῦμα, γνῶρισμα ἀληθέστατον τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τῆ Θεοῦ, ὅς τις γεννᾶται ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς ἀπὸ τὸν ἀναρχον Πατέρα, Σὺ καθίζεις σήμερον μὲ πρὸν πυρός, καὶ μὲ εἶδος πυρίνων γλωσσῶν ἐπάνω εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, οἱ τινες καθήμενοι εἰς τὴν ἁγίαν Σιών τὴν πόλιν Δαβὶδ καὶ τὸ ὄρος τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου ὁ Κύριος ἐτέλεσεν ὅλα τὰ μυστήρια μετὰ τῶν μαθητῶν του, καθῶς μαρτυροῦσιν ὅ,τε Κρήτης Ἀνδρέας, καὶ ὁ Δαμασκηνός Ἰωάννης ἐν τοῖς εἰς τὴν Κοίμησιν πανηγυρικοῖς λόγοις αὐτῶν, ἐπρόσμενον τὴν παρουσίαν Σου, ἡ ὁποία ἦτον ἓνα ἀξίωμα καὶ δόξα καὶ μεγαλεῖον πολλὰ ἐπιθυμητὸν κοντὰ εἰς αὐτούς.

Ἐμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῆ καὶ οὕτω· Σὺ ἐκάθισας ἐπάνω εἰς τοὺς Ἀποστόλους, τὸ ὅποιον ἦτον πολυπόθητον ἀξίωμα τοῦτο κοντὰ εἰς αὐτούς· διὰ τῆς καθέδρας Σου δὲ ταύτης καὶ παρουσίας ἐδειξας παρευθὺς τὴν ἐξωθεν σοφίαν (ἡ καὶ τὴν ρητορικὴν τέχνην, τοῦτο γὰρ ἴσως, ἡ τοιοῦτό τι ἄλλο πρέπει νὰ νοῆται ἐξωθεν· ἐπειδὴ ἄλλως εἶναι σκοτεινότερον τὸ νόημα) τῶν ποππυσμάτων τῶν Ἑθνῶν καὶ Ἑλλήνων μίαν ἀγρίαν καὶ ἀχαλίνωτον φλουαρίαν· καθῶς γὰρ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ ἡμερώσουν καὶ νὰ κολακεύσουν τοὺς ἀγρίους ἵππους, μεταχειρίζονται κάποιας πεποιημένας φωνὰς, πόππου, πόππου λέγοντες· οὕτω καὶ οἱ Ἕλληνες θέλοντες νὰ κολακεύσουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τραβίξουν αὐτοὺς εἰς τὴν πολυθείαν καὶ ἀσέβειαν, ἐμεταχειρίζοντο τὴν ρητορείαν τῶν λόγων καὶ τὴν σοφίαν ὡς τόσα ποππύσματα τῶν ἵππων καὶ κολακεύματα· ὅθεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σήμερον ἐπιφοιτῆσαν, ἀπέδειξε ταῦτα φλουαρίας μὲν διὰ τὸ ψεύδος ὅπου περιέχουσιν, ἀπνηεῖς δὲ καὶ ἀγρίας, διότι ἐπειθον τοὺς αὐτοὺς ὑπακούοντας νὰ κρημνίζωνται εἰς εἰδωλολατρείαν καὶ εἰς πάθη ἄλογα καὶ ἀλλόκοτα.

Ωδή ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Σύμφωρον ἐθρόνησεν ὀργάνωμ μέλος, Σέβειμ τὸ χρυσότευκτον ἄ-
 „ ψυχον βρέτας. Ἡ τοῦ Παρακλήτου δὲ φωσφόρος χάρις Σεβα-
 „ σμιάζει τῆ βοᾶμ· Τριάς μόνη, ἰσοσθενής, ἄναρχος, εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν Εἰρμόν τοῦτον προσαρμόζει ὁ Μελῳδός καὶ μετὰ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν τῶν τριῶν Παί-
 δων, καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Λέγει δὲ ὅτι τὸ σύμφωρον μέλος τῶν διαφό-
 ρων ὀργάνων μετὰ ταραχὴν μεγάλην ἠχολόγησε, καὶ ἔδιδε σημεῖον νὰ προσκυνήσουν ὅλοι
 οἱ λαοὶ τὴν ἄψυχον ἐκείνην εἰκόνα τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ, ἣτις ἦτον κατεσκευα-
 σμένη ἀπὸ χρυσίου· ἔτω γὰρ ὁ βασιλικὸς κηρυξ μετὰ δύναμιν ἐφάναζεν· „ Ἰμῖν λέγεται,
 „ λαοὶ, φυλαί, γλώσσαι, ἢ ἂν ὦρα ἀκούσητε τῆς φωνῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κι-
 „ θάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυνεῖ-
 „ τε τῇ εἰκόνι τῆ χρυσῆ, ἢ ἕστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς“ (Δαν. γ'. 4.)

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον προσηρμόσθη ὁ Εἰρμός μετὰ τὴν ἐβδόμην Ὠδὴν· προσηρμό-
 σθη δὲ καὶ μετὰ τὴν ἑορτὴν, διότι ἀκολούθως λέγει ὁ Μελῳδός ὅτι ἡ φωσφόρος χάρις
 τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος οὐχὶ ταρακτικῶς ἐθρόνησεν, ἀλλὰ σεβασμίως, γαληνῶς καὶ
 θεοπρεπῶς παρακινεῖ ἡμᾶς τοὺς πιστοὺς διὰ νὰ φανάζωμεν ἅπαντες· ὦ Παναγία καὶ
 ὑπερούσιε Τριάς, Σὺ μόνη ὑπάρχεις εὐλογητή· (τὸ γὰρ εὐλογητός ὡς κοινὸν ἐδά λαμβά-
 νεται ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ σύνθετον) Σὺ μόνη ὑπάρχεις ἰσοδύναμος καὶ ταυτοδύνα-
 μος (μία γὰρ εἶναι ἡ δύναμις τῆς Ἁγίας Τριάδος), καὶ Σὺ μόνη εἶσαι ἀναρχος καὶ αἰ-
 „ διος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Δαμασκηνός περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος· „ Αὕτη ἐστὶν ἀρχὴ ἀναρ-
 „ χος, καὶ ἀπρόσιτος δύναμις, οὐδενὶ μέτρῳ γνωρίζομένη, μόνῳ δὲ τῷ οἰκείῳ βουλήματι
 „ μετρούμενη· πάντα γὰρ ὅσα θέλει, δύναται“ (Βιβλ. α'. κεφ. ἡ. τῆ Θεολογικοῦ).

Τροπάριον.

„ Φωμὴν προφήτῳφθεγκτον ἠγρονηκότες, Ἐφασκον οἰμότευκτον ἄ-
 „ φρονες μέθην, Ῥήσεις ξεμνηκόθησαν ὡς Ἀποστόλων. Οἱ εὐσεβεῖς
 „ δὲ Σοὶ βοᾶμεν ἐμθέως· Νευργετὸ τοῦ σύμπαρτος, εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελῳδός ἀπὸ τὸ Βιβλίον τῶν Πράξεων· ἐκεῖ γὰρ γρά-
 φονται ταῦτα· „ Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν
 „ θέλοι τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ χλευάζοντες, ἔλεγον ὅτι γλεύκος (μέστου) μεμεστωμένοι
 „ εἰσὶ. Σταθεῖς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκά ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγγετο
 „ αὐτοῖς· Ἄνδρες Ἰουδαῖοι· . . . οὐχ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν (ἐστὶ γὰρ
 „ ὦρα τρίτη τῆς ἡμέρας), ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωήλ „ Καὶ
 „ ἐστὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις (λέγει ὁ Θεός) ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ
 „ πᾶσαν σάρκα“ (Πράξ. β'. 12.). Ταῦτα λοιπὸν τὰ λόγια μελουργῶν ὁ Θεὸς Ἀσμα-
 τογράφος, οὕτω λέγει· Οἱ ἄφρονες Ἰουδαῖοι, οἱ ἐκ παντὸς ἔθνους συναθροισθέντες εἰς Ἱε-
 ρουσαλήμ, ὅταν ἀκούσθησαν αἱ ξέναι ἐκεῖναι ῥήσεις· ἦτοι αἱ διαφοροὶ γλώσσαι, ὅπου ἐ-
 λάλουν οἱ Ἀπόστολοι, κινούμενοι ἀπὸ τὴν ὑπερφυῖ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὴ
 ἐξεύροντες οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἀνωτέρω προφητείαν ὅπου εἶπεν ὁ Προφήτης Ἰωήλ· „ Ἐκχεῶ
 „ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου“, προδιπλῶν διὰ τούτου τὸ θαῦμα ὅπου ἠκολούθησε σήμερον,
 ἔλεγον οἱ ἀνόητοι ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη τῶν γλωσσῶν ἦτον μέθην κατεσκευασμένη ἀπὸ κρα-
 σί,

σι, καὶ μάλιστα μούστον, ὅς τις περισσότερος πινόμενος καὶ εὐφραίνων τὴν καρδίαν διὰ τὴν γλυκύτητά του, ἀκολούθως περισσότερον μεθύει καὶ σκοτίζει τὴν κεφαλὴν διὰ τὴν δυνάμιν του.

Οἰνότευκτον δὲ ἠνόμασεν ὁ Μελωδὸς τὴν μέθην ταύτην, διότι τριῶν λογῶν μέθη εἶναι, μία ἢ ἀπὸ οἴνου ἐνεργουμένη, ὡς αὕτη, ἄλλη, ἢ ἀπὸ τῆς θείας ἐνεργείας τῆ Πνεύματος γινομένη, περὶ τῆς ὁποίας ἔλεγεν ἡ φιλοσόφρων Ἄννα πρὸς τὸ παιδάριον Ἥλει, τὸ ἐλέγχον αὐτὴν καὶ λέγον „Ἐως πότε μεθύσθῃσιν; περιελού τὸν οἶνόν σου, καὶ πορεύου ἐκ προσώπου Κυρίου· καὶ ἀπεκρίθη Ἄννα καὶ εἶπεν· Οὐχὶ Κύριε.... οἶνον καὶ μέθυμα οὐ πέπωκα, καὶ ἐκχέω τὴν ψυχὴν μου ἐνώπιον Κυρίου“ (α. Βασιλ. α. 4.)· καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε· „Μεθύσθῃσονται ἀπὸ ποιότητος οἴκου σου“ (Ψαλ. λβ. 9.)· καὶ ὁ Νυμφίος ἐν τῷ ἄσματι· „Φάγετε καὶ πίστετε καὶ μεθύσθητε, ἀδελφοί“ (Ἄσ. ε. 2.). Εἶναι καὶ τρίτη μέθη ἢ ἀπὸ τὰ πάθη ἐνεργουμένη, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, περὶ τῆς ὁποίας γράφει ὁ Ἡσαΐας· „Οὐαὶ οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου“ (Ἡσ. κη. 1.)· καὶ πάλιν λέγει πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ· „Ἀκουε τεταπεινωμένη, καὶ μεθύουσα, οὐκ ἀπὸ οἴνου“ (Ἡσ. να. 21.). Ἄλλ' ἐπινοοῦν μὲν οἱ ἀνόητοι ἔβραῖοι, ἀσεβεῖς ὄντες, καὶ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν δυνάμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἕως ἔλεγον· ἡμεῖς δὲ οἱ εὐσεβεῖς καὶ πιστεύοντες ὡς Θεῷ Σοὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι φωνάζομεν εἰς Σὲ μὲ ἐνθεον φωνήν· Ὁ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀνακαινιστὰ τοῦ σύμπαντος Κόσμου· „Ἐξαποστελεῖς, φησὶ, τὸ Πνεῦμά Σα, καὶ κτισθῆσονται, καὶ ἀνακαινεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς“ (Ψαλ. ργ.)· Σὺ, λέγω, καθὼ Θεός, εἶσαι εὐλογημένον καὶ ὑπερένδοξον. Λέγει δὲ τὸ ἀκροτελεύτιον τοῦτο, διὰ τὴν φανερῶσιν ὅτι εἶναι ἐβδόμη Ὠδή.

Τροπάριον.

„Θέσπιμ κατεβρόμτησεμ ἢ βλέπωμ ὅπα Ἐθρους Ἰωὴλ τοῦ Θεαρ-
 „Χικωτάττ, Οἷς ἐκχεῶ, φήσαμτος οἰά περ Λόγσ, Τῆ Πνεύματος
 „μου, συμβοήσουσι· Φύσις Ἡ τρισσοφεγγόφωτος, εὐλογητός ἢ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω μὲν Τροπάριον ἀνωρύμας εἶπεν ὁ Μελωδὸς Προφήτην τὸν Ἰωὴλ, ἐπὶ τὸ ρητόν του „Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου“ ἀορίστως εἶπε φωνὴν προφητοφθεγγτον· εἰς δὲ τὸ Τροπάριον τῆτο ὀνομαστί λέγει τὸν Ἰωὴλ, καὶ ἀρισμένως λέγει ποία ἦτον ἡ ἐκκενου φωνή· οὕτω γὰρ φησὶν· Ὁ ἐνθεος καὶ θείας χάριτος πεπληρωμένος Προφήτης Ἰωὴλ, ὁ βλέπων τὰ μέλλοντα (οὕτω γὰρ ἠνομάζοντο παρὰ τῆ Γραφῆς οἱ Προφῆται· ὅθεν γράφεται διὰ τὸν Σαμὴλ „Πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα, ὅτι τὸν Προφήτην ἐκάλεε ὁ λαὸς „ἐμπροσθεν ὁ βλέπων“ (β'. Βασιλ. θ'. 9.)· καὶ πάλιν· „Ἴδου γέγραπται ἐπὶ τῶν λόγων τῶν ὀρόντων“ (ἦτοι τῶν Προφητῶν) (β'. Παρ. λγ'. 18.)· διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς προσθέτει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν λέγονται οὕτω· „Ὁρασιν δὲ χαρίζομενος ὁ Κύριος, ἐκ ἀποτυφλοῖ τὸν νοῦν, ὃν αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἀλλὰ φωτίζει αὐτὸν καὶ διαυγέστερον ποιεῖ τῆ παρουσίᾳ τοῦ Πνεύματος· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ Προφῆται ἐχρημάτιζον ὄραντες, διὰ τὸ οἰοεῖν ἐπιτετάσθαι αὐτοῖς τὴν τοῦ νοῦ διάβλεψιν ἐκ τῆς τοῦ φωτίζοντος αὐτοῦ Πνεύματος παρουσίας“. Αὐτὸς, λέγω, ὁ Ἰωὴλ ἐβρόντησεν ὡς βροντὴν τὴν θέσπιμ ὅπα (ἦτοι τὴν φωνὴν τὴν Θεσπεσίαν) τὴν προσκυνητὴν καὶ σεβασμιωτάτην, ὅπου εἶπεν ἐκ μέρους τοῦ ὁ Χριστὸς, καθὼ Θεαρχικώτατος Λόγος τῆ Πατρὸς· ἦτοι τὸ, Ἐγὼ θέλω χύσει, ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου τὸ Ἅγιον· ἦτοι ἀπὸ τὴν χάριν καὶ δωρεάν τῆ Ἁγίου Πνεύματος· οὐ γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκχεῖται κατ' οὐσίαν, οὔτε μερίζεται. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε, Δίδωμι τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· τοῦτο γοῦν καὶ ἐξέβη· πᾶσα γὰρ ἡ σῴκουμένη ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐδέξατο ἐκείνου· καὶ ἢ σταγῶν αὐτὴ καὶ ἢ ρανίς τοῦ Πνεύματος τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐνέπλησε τῆς γνώσεως“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸ „Ἐξεχύθη ἡ χάρις

ἐν χείλεσί σου). Θέλει δὲ ἐκχύσει τὸ Πνεῦμα εἰς ἐκείνους οἱ τινες ἔχουν νὰ φωνάξουν συμφώνως· Ὡ φύσις τρισσοφρογύφωτος: ἦτοι ὅπου λάμπεις ἐν τρισὶν Ὑποστάσεσι Πατρὶ Υἱῶ καὶ Πνεύματι, Σὺ ὑπάρχεις εὐλογημένη εἰς τοὺς αἰῶνας... (κοινὸν γὰρ ὄνομα λαμβάνεται καὶ ἐδῶ τὸ, Εὐλογητός, ἀντὶ Εὐλογητή). Τὸ δέ, Θεαρχειώτατου δύναται νὰ συναφθῆ καὶ μετὰ τὸ, Πνεύματος, ἔτας· Ἐγὼ θέλω χύσει ἀπὸ τὸ Θεαρχειώτατόν μου Πνεῦμα. Ἄς μὴ παραξενεύεται δὲ τινὰς ἀκούων τὸν μὲν Κύριον νὰ λέγῃ ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς τὴν φωνὴν ταύτην τοῦ Ἰωὴλ, καὶ ὡς ἐκ μέρους ἐκείνου προφερομένην, τὸν δὲ Μελωδὸν νὰ λέγῃ ὅτι ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου προφέρεται· διότι πᾶσα ἡ πρὸς τὰ ἔξω ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι κοινὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πατρὸς, Υἱῶ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος, καθὼς καὶ ἔμπροσθεν εἶπομεν· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου, Ἔφη τὸ „σεπτὸν καὶ σεβάσμιον στόμα“ ἐν τῇ α΄ Ὠδῇ τοῦ παρόντος Κανόνος,

Τροπάριον.

„Τριττὴ μὲν εὐμοίρησεν ὠρῶν τὴν χάριν, Ὅπως ὑπεμφήρειε τρεῖς
 Ὑποστάσεις Σέβειν ἐν ἀπλότητι τῆς ἐξουσίας· Ἀλλ' ἐν μιᾷ ῥυθμῶν
 ἡμερῶν τῇ Κυρίᾳ, Υἱῶς, Πατρὶ καὶ Πνεύματι εὐλογητός εἶ.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσφυῶς ἀλληγορεῖ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ Τροπαρίῳ τούτῳ τὴν τρίτην ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἣτις καλεῖται μία· ὅθεν λέγει οὕτως· Ἡ μὲν τρίτη ὥρα ἐπλούτησε τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπεὶ κατ' αὐτὴν ἔλθον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διεμοίρασε τὰς πυρίνας γλωσσῶν εἰς τὰς Ἀποστόλους. Διὰ τί δὲ τῆτε γέγονεν; ἵνα φανερωθῇ ὅτι πρέπει νὰ σέβωμεν τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις τῆς Ἁγίας Τριάδος μετὰ τὸν τριαδικὸν ἀριθμὸν· διὰ τοῦτο οὐτε κατὰ τὴν ἀπὸ τὴν τρίτην ὥραν ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐτε πάλιν παρὰ τὴν ἀπὸ αὐτῆν, ἵνα φανερωθῆ ἡ τῶν τριῶν Ἁγίων Ὑποστάσεων ἀριθμὸς. Ὅτι δὲ ὥρα τρίτη κατήλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐμαρτύρησεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λέγων· „Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας“ (Πράξ. β', 15.). Πρέπει δὲ νὰ σέβωμεν τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις ταύτας τῆς Ἁγίας Τριάδος μετὰ ἀπλότητα τῆς ἐξουσίας, ἡγοῦν πιστεύοντες ὅτι αὐταὶ ἔχον μίαν ἀπλήν ἐξουσίαν, μίαν κυριότητα, μίαν δεσποτείαν, καὶ ἐν κράτος (1).

Ἡ Κυριακὴ δὲ πάλιν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς εἶναι εἰς τύπον τῆς μιᾶς φύσεως καὶ οὐσίας τῆς Ἁγίας Τριάδος· καθότι ἡ Κυριακὴ Μία ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Προφήτην Μωϋσῆν, λέγοντα· „Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία“ (Γέν. α', 5.). Ἡ μὲν οὖν τρίτη ὥρα, καθ' ἣν κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, δηλοῖ τὴν Τριάδα τῶν προσκυνητῶν Ὑποστάσεων· ἡ δὲ μία ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, καθ' ἣν ἐορτάζεται ἡ τῆς αὐτῆς καταβάσεως

(1) Διὰ τοῦτο καὶ Μαρτῆριος ὁ Βλάσταρις λέγει ὅτι διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐσυνειδίσθη νὰ τελεῖται ὡς ἐπιτοπλιεστόν ἡ δεῖα καὶ ἱερά Λειτουργία περὶ ὥραν τρισὶν τῆς ἡμέρας· „Ὅτι, φησὶν, ἐν τούτῳ τῆς ἡμέρας ἡ Παράκλητος ἐναργῶς τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιφοιτήσας, καὶ πρὸ τριτητὸν φῶς ἦδη καὶ τέλειον τελείως τούτους μυσταγωγῆσας, καὶ ἡμᾶς τῇ ἐπιτοπλίᾳ τῆς Θεῆς Τριάδος ὥρα τὴν τελεῖαν καθιερούσῃ ἱερουργίᾳ τῇ Τρισυποστάτῳ Θεότητι σαφῶς ἐδίδαξατο“ (παρὰ τῇ Ἱερᾷ Κατηχήσει τῷ Βούλγαρι). Ὅθεν καὶ ὑπὸ ποπικῆς Συνόδου ἔτας ἐδιωρίσθη νὰ γίνεταί. Εἶπα δὲ ὡς ἐπιτοπλιεστόν, διότι ἐν διαφόροις τόποις κατὰ διαφόρους και-

ρὸς συνειδίζεται ἡ Λειτουργία νὰ γίνεταί. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἐνταῦθα τὴν θεῖαν Λειτουργίαν ἀνέφερε, σημείων μίαν ἀξιοκατηγόρητον συνήθειαν καὶ ἀποπλιαν ὅπου ποιεῖσι μερικοὶ Ἱερεῖς, οἱ τινες συλλειτουργοῦντες ὁμοῦ καὶ τελούντες τὸ καλούμενον συλλειτουργοῦν, ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν ἔχει χαριστὸν Βιβλίον τῆς ἱεράς Λειτουργίας καὶ ἀναγιώσκει ἰδιαίτερος τὰς εὐχὰς· πρᾶγμα ἀτακτὸν καὶ ἀτοπώτατον· διότι μετὰ τοῦτο δεῖχεται ὅτι δὲν γίνεται μία Λειτουργία, ἀλλὰ πολλαὶ ἐν ταυτῇ· ὅθεν τὴν παρακαλούμεν καὶ παραίτητον τὴν τοιαύτην ἀτοπίαν· εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ ἀναγιώσκη τὰς εὐχὰς, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἀκούουν.

σεως ἐορτάζεται, δηλοῖ τὴν μίαν φύσιν καὶ οὐσίαν τῶν τριῶν· ὅθεν καὶ τὰρα ἐν αὐτῇ τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ, Σὺ ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὁ τρισυπόστατος ἅμα καὶ εἰς τῶν ὅλων Θεός, εἶσαι εὐλογητός· ἦτοι εὐλογῆσαι καὶ δοξάζεσαι ἀπὸ ὅλην τὴν Κτίσιν. Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελωδὸς μὲ ὅλον ὅτι εἶπεν ὅτι ἡ τρίτη ἄρα ἐδήλωε τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις, ἐπρόσθεσεν ὁμως καὶ τὴν μίαν αὐτῶν ἐξουσίαν· καὶ πάλιν εἰπὼν ὅτι ἡ μία ἡμέρα τῆς Κυριακῆς ἐδήλου τὴν μίαν φύσιν τῆς Θεότητος, ἐπρόσθεσεν ὁμως καὶ τὰς τρεῖς Ὑποστάσεις αὐτῆς. Διὰ τί τοῦτο; Ὅτι εὐθὺς ὅπου νοήσῃς Τριάδα, εὐθὺς πρέπει νὰ νοήσῃς καὶ μονάδα· καὶ ἀντιστρόφως, εὐθὺς ὅπου νοήσῃς μονάδα, πρέπει νὰ νοήσῃς καὶ Τριάδα· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Οὐ φθάνω τὸ ἐν νοῆσαι, καὶ τοῖς τρισὶ „περιλάμπομαι· οὐ φθάνω τὰ τρία διελεῖν, καὶ εἰς τὸ ἐν ἀναφέρομαι“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Ὡδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Λύει τὰ δεσμὰ καὶ δροσίζει τὴν φλόγα Ὁ τρισσοφεγγῆς τῆς
 „Θεαρχίας τύπος. Ὑμνοῦσι Παῖδες· εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον Σωτῆρα
 „καὶ παντουργὸν ὡς εὐεργέτην Ἡ δημιουργηθεῖσα σύμπασα Κτίσις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν προσφυστάτα ἀρμόζει ὁ Μελωδὸς καὶ εἰς τὴν ὀγδόην Ὡδὴν τῶν τριῶν Παίδων, καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς· παρασταίνει γὰρ διὰ τούτου ὅτι οἱ τρεῖς Παῖδες οἱ ἐν τῇ καμίνῳ βληθέντες, καθὸ τρεῖς, ἦσαν τύπος τῆς Ἁγίας Τριάδος· ὅθεν καὶ ὁ τύπος αὐτὸς ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν κάμινον· οὕτω δὲ λέγει· Ὁ ὑπὸ τῶν τριῶν Παίδων διηλούμενος τύπος τῆς Θεαρχίας (ἦτοι τῆς Θεότητος), ὅς τις δὲν εἶναι μονοφεγγῆς, ἀλλὰ τρισσοφεγγῆς, καθότι, ἀν καὶ ἐν φῶς ἐστὶν ὁ Θεὸς διὰ τὴν μίαν καὶ ἀμέριστον φύσιν καὶ οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τρία φέγγη καὶ φῶτά ἐστι, κατὰ τὰς Ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν· „Αὐτοὶ δὲ φρονοῦμεν τὴν „Ἁγίαν Τριάδα, ζῶας καὶ ζῶν, φῶτα καὶ φῶς, ἀγαθὰ καὶ ἀγαθόν, δόξας (1) καὶ „δόξαν, ἅγια καὶ αὐτοαγιότητα“ (Λόγ. β΄. Εἰρηικῶ). Αὐτὸς, λέγω, τῆς Θεότητος ὁ τρισσοφεγγῆς τύπος ἔλυσε τὰ δεσμὰ, μὲ τὰ ὁποῖα ἦτον δεδεμένοι οἱ Παῖδες, καὶ ἐδρόσισε τὴν φλόγα, καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσον διασπρίζον· ὅθεν λυθέντες οἱ τρισμακάριοι περιεπάτουν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ὕμνον καὶ ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν, τὸν λυτρωσάμενον αὐτὰς ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου· „Τότε, φησὶν, οἱ τρεῖς Παῖ- „δες ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὕμνον καὶ εὐλόγην καὶ ἐδοξάζον τὸν Θεόν ἐν τῇ καμίνῳ, λέ- „γοντες“ (Αἶν. Παίδ. 27.). Οὐ μόνον δὲ αὐτοὶ ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἐσυγκαλοῦσαν ἅλα τὰ κτίσματα, οὐράνια καὶ ἐπίγεια, λογικὰ καὶ ἄλογα, εἰς τὸ νὰ δοξολογῶν καὶ αὐτὰ μαζὶ τῶν τῶν Δημιουργῶν τῶν Θεῶν, ὡς Σωτῆρα πάντων, ὡς ποιητὴν πάντων, καὶ ὡς εὐεργέτην πάντων. Καὶ τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπου ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς λέγων· „Ὑμνοῦσι Παῖδες, εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον Σωτῆρα καὶ παντουργόν ὡς „εὐεργέτην ἢ δημιουργηθεῖσα σύμπασα Κτίσις“.

Τροπᾶριον.

„Μνήμη ὁ Χριστὸς τῶν βροτοσώων ἐπῶν, Ἄ πατρακουθεῖς τοῖς
 „Ἀποστόλοις ἔφη, Τὸ Πνεῦμα τεύχει γλωσσοπυρσεύτω-θεῖα, Ἐφί-
 „ζον, εὐλογητὸν οἰκειομένην, Ἠλλοτριωμένην δὲ μέλπει Σε Κτίσις.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῷ πεντηκοστῷ ἐβδόμῳ κεφαλαίῳ τῶν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κεφαλαίων λέγει· „Μία δόξα, τρεῖς ἀκτίνες“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τούτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα εἶπεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους· „Ὁ δὲ Παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον ὑμῖν (Ἰω. ιδ΄. 26.)· ὁθεν λέγει οὕτω· Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σήμερον καθεζόμενον ἐπάνω εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους μετὰ τὴν θείαν τῶν πυρίνων γλωσσῶν, κατεσκευάσεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐνθύμησιν τῶν λόγων τῶν βροτοσσοῶν (ἦτοι τῶν σωζόντων τοὺς ἀνθρώπους), τοὺς ὁποίους ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Πατέρα καθὸ Υἱὸς τοῦ Μωγογενῆς, καὶ εἶπεν εἰς τὰς ἀγαπητοὺς Ἀποστόλους του· „Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα, ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, ἐγνώρισα ὑμῖν“ (Ἰω. ιε΄. 35.). Ὁθεν ἡ λογικὴ Κτίσις, ἡ πρῶτη μὲν ἀποξενωμένη οὕσα τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀμαρτίαν, τῶρα δὲ οἰκειοποιηθεῖσα τῷ Θεῷ διὰ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς, μέλπει καὶ δοξολογεῖ Σὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ εὐλογητὸν ὑπάρχον ἐκ φύσεως, καθὸ Θεός· εὐλογητὸς γὰρ λέγεται ὁ Θεὸς κατὰ τὸ „Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;“ (Μάρκ. ιδ΄. 61.) Πᾶσα δὲ Κτίσις ὑμνεῖ καὶ εὐλογεῖ Σε σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ὁμοφυεῖ Λόγῳ· ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς Σου ἐνεργείας καὶ χάριτος οἰκειοποιήθη μετὰ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ μετὰ τὸν Μωγογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν καὶ ἐνυπόστατον Λόγον.

Τροπάριον.

„Σωτηριωδῶς, αὐτοδεσπότης ἰὸν, Φῶς αὐτολαμπὲς καὶ παρεκτικὸν
 „φάους Ὑπάρχον, ἤκες ἐμφοροῦν Ἀποστόλοις. Τιμῆν ὡς ἄνμα
 „τοῖς Σοῖς οἰκέταις Δελιπαρμημέμον δὲ Πνεῦμα προσμέμοις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἀποτείνεται τὸ Τροπάριον τοῦτο, ἂν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ φανερῶς ἐν τούτῳ δὲν ἀναφέρεται· λέγει γὰρ πρὸς αὐτὸν ὁ Μελωδός· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐπέμφας τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, τὸ ὁποῖον ἦλθε καὶ αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτοδεσπότης καὶ παντεξουσίως ὡς Θεός, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν· οὕτω γὰρ ὑπεσχέθης λέγων· „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς“ (Ἰω. ιε΄. 26.). Καὶ ὅρα εἰς τὸ ρητὸν τοῦτο τὰ ἀνωτέρω δύω, ἠγουν καὶ ὅτι ἐρχεται τὸ Πνεῦμα αὐτοδεσπότης ὡς Θεός, καὶ ὅτι πέμπεται παρὰ τῷ Υἱῷ· ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος· „Ἐρχόμενον μὲν, ὡς Κύριον, πεμπόμενον δὲ, ὡς οὐκ ἀντίθεον· αἱ γὰρ τοιαῦται φανὰ οὐχ ἦττον τὴν ὁμόνοιαν δολοῦσιν, ἢ φύσεις χωρίζουσι“ (Λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Αἱ τοιαῦται φανὰ, τὸ πέμπεσθαι δηλαδὴ καὶ τὸ ἀποστελλεσθαι καὶ τὰ ὅμοια, δὲν διαιροῦσιν ἐξάπαντος τὰς φύσεις, ὡς λέγουσιν οἱ Πνευματομάχοι, ὥστε ἄλλης μὲν φύσεως νὰ ἦναι ὁ πέμπων καὶ ἀποστελλων, ἄλλης δὲ ὁ πεμπόμενος καὶ ἀποστελλόμενος· ἀλλ' ὅχι ὀλιγώτερον διλοῦσι καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν, καθὼς ἐμπορεῖ νὰ εἴπῃ τινὰς ὅτι ἐπέμφθη φίλος ἀπὸ φίλον· ὁθεν καὶ τὸ πέμπεσθαι ἐδῶ τὸ Πνεῦμα παρὰ τοῦ Υἱοῦ δηλοῖ τὴν πρὸς τὸν πέμφαντα Υἱὸν ὁμόνοιαν, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Νικήτας ὁ τοῦ θείου Γρηγορίου σχολιαστής.

Τοῦτο δὲ τὸ Πνεῦμα ὑπάρχει ἓνα φῶς, τὸ ὁποῖον ὅχι μόνον λάμπει αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους δίδει τὸ φῶς. Ἐρανίσθη δὲ τὸτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα εἰς τὴν Πεντηκοστήν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· „Φῶς καὶ φωτὸς χορηγόν“. Καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ πρὸς τὸν Πατέρα ἐπιστρέφων λέγει· „Ἐν τῷ φωτί Σου (ἦτοι ἐν τῷ Πνεύματι) ὀφόμεθα φῶς“ (ἦτοι τὸν Υἱὸν) (Ψαλ. λε΄. 10.). Φῶς δὲ λέγεται τὸ Πνεῦμα, διότι, κατὰ τὸν Νικήταν, δίδκει μὲν ἀπὸ τὰς ψυχὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἠθέλην ἐνοικήσῃ, καθὲ ἀγνωσίαν καὶ πλάνην, ἠτις ἐστὶ σκότος καὶ ὀμίχλη ψυχῆς· ἐπιστρέφει δὲ

δὲ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν ὅλων ἐκείνους ὅπου τιτρώσκονται ἀπὸ τὰς γλυκυτάτας μαρμαρυγὰς καὶ ἀκτίνάς του. Διὰ τί δὲ ἔπεμφας, Κύριε, εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον; Ἴνα γεμῶσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆν ζωηφόρον ἐνέργειαν καὶ χάριν του, ὡς τίμιον ἄνθρωπον (ἦτοι πνοὴν) καὶ ἅγιον καὶ θεοπρεπές. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο ἀναφέρει ὁ Θεὸς Λουκᾶς λέγων· «Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου» (Πράξ. β'. 4.)· καὶ πάλιν· «Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας» (Αὐτόθ. 2.).

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶν ὁ Μελωδὸς ἰκεσίαν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ λέγει· Σὺ, Χριστέ, καθὼς διεμοίρασες σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους Σου τὸ Ἅγιόν Σου Πνεῦμα, ἄμποτε καὶ διαμειράσῃς καὶ εἰς ἡμᾶς τῶν ἰδικούσ σου δούλους ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματός Σου τοῦ λελιπαρημένου· ἦτοι τὸ τὰς ἡμῶν δεήσεις δεχόμενον ὡς Θεός. Καὶ ἂν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἔδωκας πολλὴν καὶ ἀφθονον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς δὲός καὶ βράνιδα καὶ σταγόνα μίαν τῆς πρὸς ἐκείνους δοθείσης χάριτος.

Τροπάριον.

Ἦσε Προφητῶν πνευματέμφορον στόμα Σὴν σωματωδῶς, ὦ Μένδωμ, ἐρδημίαν, Καὶ Πνεῦμα κόλπων Πατρικῶν προηυμέμον, Ἀκτιστοσυμπλαστουργοσύμβρονον σέθεν, Ἰεὺς ἐμαρθρωπῆσεως πιστοῖς σέβας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀποτείνει ὁ Μελωδὸς εἰς τὸν Δεσπότην Χριστόν, καὶ λέγει· Ὁ Βασιλεῦ τῶν βασιλευντων Χριστέ, τὴν μετὰ σώματος παρουσίαν Σου ἐπὶ τῆς γῆς ἐκήρυξε τὸ στόμα τῶν ἁγίων Προφητῶν, τὸ ὅποιον ἔφερον ἐν ἑαυτῷ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐκινεῖτο ὑπ' αὐτοῦ· ὁμοίως δὲ ἐκήρυξε καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ αὐτὸ στόμα τῶν Προφητῶν· καὶ περὶ μὲν τῆς ἰδικῆς Σου παρουσίας εἶπε ταῦτα ὁ Δαβὶδ· «Ἀπέστειλε τὸν Λόγον αὐτοῦ (ὁ Πατήρ) καὶ ἰάσατο αὐτοὺς, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν» (Ψαλ. ρς'. 20.)· ὁ δὲ Ἡσαΐας· «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὐ ἐνικεν ἐχρισέ με· εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με» (Ἠσ. ξα'. 1.)· καὶ ὁ Σολομών· «Ὁ Παντοδύναμός Σου Λόγος ἀπ' Οὐρανῶν ἐκ θρόνων Βασιλειῶν ἀπότομος πολεμιστής εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἠλάτο γῆς» (Σοφ. ιη'. 15.) καὶ ἄλλοι δὲ πάμπολλοι Προφῆται ἐκήρυξαν περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάλιστα ὁ Δανιὴλ. Περὶ δὲ τῆς καταβάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ μὲν Δαβὶδ εἶπεν· «Ἐξαποστελεῖς τὸ Πνεῦμά Σου, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς» (Ψαλ. ργ'. 31.)· ὁ δὲ Ἡσαΐας ἔτι λέγει· «Κύριος ὁ Θεός, ὁ διδὼς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ' αὐτῆς (τῆς γῆς διλ.)» καὶ Πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτὴν» (Ἠσ. μβ'. 5.)· καὶ ὁ Ἰωάν· «Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα» (Ἰωάν. β'. 28.).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι τοῦτο τὸ Πνεῦμα, περὶ οὗ οἱ Προφῆται ἐκήρυξαν, ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ κόλπου, ἦγουν ἀπὸ τῆν οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν τοῦ Πατρός· «Πνεῦμα, (Φωστὴν ὁ Νύσσης Γρηγόριος) τὸ τῆς Πατρικῆς ἐκπορευόμενον ὑποστάσεως». Καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦτο εἶναι ἀκτιστον, καθὼς εἶσαι καὶ Σὺ, Χριστέ, ἀκτιστος κατὰ τὴν Θεότητά· τοῦτο εἶναι καὶ συμπλαστουργὸν με σέ· τοῦτο εἶναι καὶ σύμβρονον καὶ ὁμότιμον με σέ· τοῦτο λοιπὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πέμφας σήμερον εἰς τοὺς Ἀποστόλους Σου, δι' αὐτῆς ἐπίστωσης καὶ ἰβεβαίωσης τὸ σέβας καὶ τὸ δόγμα τῆς ἐνανθρωπήσεώς Σου· διὰ μέσου γὰρ τῆς Ἁγίου Πνεύματος ἐπληροφόρησας ὅλον τὸν Κόσμον ὅτι ἀληθῶς ἄνθρωπος γέγονας, καὶ ἀληθῶς ἀνελήφθης ὡς ἄνθρωπος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ ἀληθῶς ἐκάθισας ὡς ἄνθρωπος ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός· ἂν γὰρ ταῦτα δὲν ἦτον ἀληθινά, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δὲν ἠθέλην ἔλθῃ εἰς τοὺς Ἀποστόλους· «Ἐὰν (ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς) ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμφω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς» (Ἰωάν. ις'. 7.).

Ωδή 9'. Ο Εἰρμός.

„Χαίροις, Ἀρασσα, μητροπάρθεμον κλέος· ἄπαρ γὰρ εὐδύμητον εὐ-
 „λαλομ στόμα Ῥητρεῦον οὐ σθέρει Σέ μέλπειμ ἀξίως· Ἰλιγγιᾶ δὲ
 „μοῦς ἄπας Σου τὸν τόκον μοεῖμ· Ὄθειμ Σέ συμφώμως δοξαζόμεμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ἡ ἐνάτη Ὠδὴ εἶναι ποίημα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, διὰ τοῦτο ὁ Μελωδὸς πρὸς αὐτὴν ἐπιστρέφει τὸν παρόντα Εἰρμόν, καὶ λέγει οὕτω· Ὡ Βασίλισσα πασῶν τῶν τοῦ Κόσμου βασιλισσῶν ἀνωτέρα, ἡ δόξα τῶν Μητέρων ὁμοῦ καὶ τῶν Παρθένων, δόξα μὲν εἶσαι τῶν Μητέρων, διότι ὑπὲρ φύσιν ἔγινες Μήτηρ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Θεοῦ, τοῦ τὰ πάντα δημιουργήσαντος· δόξα δὲ εἶσαι τῶν Παρθένων, διότι, καθὼς ἦσουν κατὰ φύσιν πρὸ τοῦ τόκου Παρθένος, οὕτω καὶ ἐν τῷ τόκῳ καὶ μετὰ τόκον Παρθένος ἔμεινας· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ θαυμαστόν ἐκείνο σημεῖον ὅπου ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς ἐν δόξῃ εἰς τὸν Ἀχαζ, λέγων· „ Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ „ ἔξει, καὶ τέξεται Υἱόν “ (Ἠσ. ζ'. 14.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· „ Σημεῖον δὲ παράδοξόν τι καὶ τεραστικόν καὶ παραπολὸ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύ- „ σεως· ἡ αὐτὴ γυνὴ, καὶ Παρθένος καὶ Μήτηρ, καὶ ἐν τῷ ἁγιασμῷ τῆς Παρθενίας μέ- „ νουσα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλογίαν κληρονομοῦσα “ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννη- „ σιν)· καὶ ὁ Ὀριγένης εἶπε ταῦτα, πρὸ τοῦ ἐκπέσειν εἰς αἱρέσεις, εἰς ἔπαινον τῆς παρθενίας τῆς Παρθένου· „ Οὐ γὰρ εὐφημον ἄλλη παρ' ἐκείνην (τὴν Μαρίαν διλ.) τὴν „ ἀπαρχὴν τῆς παρθενίας ἐπιγράφασθαι “ (Παρά τῷ Καμπανίας).

Σὺ, Θεοτόκε, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, ὅχι μόνον διότι συνέλαβες καὶ ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον, ὅς τις εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ πηγὴ καὶ ἡ αἰτία πάσης χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ διότι Σὺ μὲ τὴν ἰδικὴν Σου χαρὰν ἔλυσας τὴν τῆς προμητορός Σου Εὐσας ἀρὰν, καὶ τὴν ἐκείνης λύπην ἠφάνισας· ὅθεν καὶ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἄλλον ἀσπασμὸν οἰκειότερον καὶ ἀρ- „ μοδιώτερον δὲν εὗρηκε ἐν Σοὶ προφέρη, εἰμὴ τοῦτον „ Χαῖρε κεχαριτωμένη “ (Λουκ. α. 28.)· περὶ οὗ πάλιν εἶπεν ὁ θαυμασιὸς κατὰ τὴν σοφίαν Ὀριγένης πρὸ τοῦ ἐκπεσεῖν εἰς τὰς αἱρέσεις· „ Ξένος ὁ ἀσπασμὸς τῇ Παρθένῳ (ἐδόκει), οὐδαμῶ τῆς Γραφῆς εὐρι- „ σκάμενος, ταύτη δὲ μόνη τηρούμενος· „ Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ Σέ “· πρὸς „ ἣν καὶ ἡ Ἐλισάβετ ὑποδεχομένη ἐβόησε, τῷ Προδρόμῳ σκιρτῶντος ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς· „ Εὐλογημένη Σὺ ἐν γυναιξίν· οὐδεμία γὰρ τῆς τοιαύτης χάριτος κοινωνὸς οὔτε γέγονεν, „ οὔτε γενέσθαι δύναται· ἐν γὰρ τὸ θεῖον κῆμα· εἰς ὁ θεῖος τόκος· καὶ μία ἡ γεννήσα- „ σα τὸν Θεάνθρωπον “ (παρα τῷ αὐτῷ Καμπανίας).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν εἰς τὴν Θεοτόκον μόνον καὶ χαίρει, χωρὶς ἐν τῆς εἰπῆ ἀφ' ἑαυτοῦ ἄλλοτι ἐγκάμιον· διότι, λέγει, πᾶν στόμα, ὅσον καὶ ἂν ἦναι εὐστροφον, ὅσον καὶ ἂν ἦναι εὐλαλον, ὅσον καὶ ἂν ἦναι εὐγλωττον καὶ ῥητορικόν, πάλιν μὲ ὅλας ταύτας τὰς φυσικὰς ἀρετάς του δὲν δύναται κατ' ἕξιν ἐν Σέ ἐπαινεῖν· Ὄθειμ προσφῶς εἶπε καὶ ὁ Κύπρου θεῖος Ἐπιφάνιος, ἐγκωμιάζων τὴν Παρ- „ θένον· „ Πῶς μακαρίσω τὴν ὀλόρριζον δόξαν; ὅτι χωρὶς Θεοῦ μόνου πάντων ἀνωτέρα ὑ- „ πάρχει· καλλιωτέρα γὰρ τῶν Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ καὶ πάσης στρατιᾶς πέφυκεν Ἀγ- „ „ γελικῆς· πρὸς ἣν Οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἐπαρνεῖται γλῶσσα, τάχα δ' οὔτε Ἀγγέλων· „ καὶ γὰρ αὐτοὶ ὕμνον καὶ αἶνον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν προσήνεγκαν, ἀλλὰ κατ' ἀξίαν εἰ- „ „ πῆν οὐκ ἴσχυσαν “. Οὐ μόνον δὲ καθεὺ εὐλαλον στόμα δὲν δύναται ἐν Σέ ἐπαινεῖν κατ' ἀξίαν, Θεοτόκε, ἀλλὰ καὶ καθεὺ νοῦς Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἰλιγγιᾶ καὶ σκοτι- „ ζεται εἰς τὸ ἐν νοῦσιν πῶς ἐγέννησας ἀφθόρως καὶ ὑπερφῶς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ἀκατάληπτον γὰρ τοῦτο καὶ ἀνεξιχνίαστον· ἐπειδὴ οὐδὲ ἴχνος κἂν ὀλίγον τι γνώ- „ σεως τοῦ μυστηρίου τούτου δύναται ἐν εὐρῇ ὁ νοῦς διὰ τὸ παρηγορηθῆ· ὅσον γὰρ τοῦτο ἐξετάζεται, τόσον περισσότερον ἀνεξέταστον μένει· καὶ ὅσον φανεροῦται, τόσον κρυφιώτε- „ ρον γίνεται· ὅθεν ὁ Σελευκείας Βασίλειος ὡς ἐκ προσώπου τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Υἱὸν

αυτῆς ἔτι βρέφος ὄντα λέγει· „ Ποίαν ἐπὶ Σοί, παιδίον, προσηγορίαν εὖρω ἀρμόζουσαν; ἀνθρώπου; ἀλλὰ θεϊκὴν ἔσχες τὴν σύλληψιν· Θεοῦ; ἀλλὰ ἀνθρωπίνην ἔλαβες σάρκωσιν. Τί οὖν ἐπὶ Σέ διαπράξωμαι; γαλακτοτροφήσω, ἢ θεολογήσω; ὡς μήτηρ θεραπεύσω, ἢ ὡς δούλη προσκυνήσω; ὡς υἱὸν περιπτύξωμαι, ἢ ὡς Θεῷ προσεύξωμαι; ἐπιδάσω γάλα, ἢ προσερέγκω θυμίαμα; τί τὸ ἀρρήτον τοῦτο θαῦμα τὸ μέγιστον; Ἐπειδὴ λοιπὸν πάντα τὰ κατὰ Σέ, Θεοτόκε, εἶναι ἀκατάληπτα, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς δὲν ἐξετάζομεν αὐτὰ, ἀλλὰ μόνον συμφώνως ἅπαντες Σέ δοξάζομεν (1).

Τροπάριον.

„ Ἰδεῖν (2) ἔοικε τῆν φυσίζωμ Κόρημ· Μόρη γὰρ ἐν δῖμοσι κεκρύφει Λόγον, Νοσοῦσαμ ἀλθαίμοιτα τῆν βροτῶν φύσιν· Ὅς δεξιόις κλισμοῖσι γῦρ ἰδρυμέμος Πατρός, πέπομφε τῆν χάριν τῷ Πνεύματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἀναφέρει περὶ τῆς Θεοτόκου· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς εἰς αὐτὸ ὅτι πρέπει καὶ εὐλογον εἶναι καὶ ὑμῶμεν καὶ καὶ μεγαλύνωμεν τὴν Ἀειπάρθενον καὶ Θεοτόκον Μαρτίαν, ἢ ὅποια ἐβλάστησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν ἀληθῆ ζῶν τῶν ἀπάντων· „ Ἐγὼ εἰμὶ ἢ ὁδὸς καὶ ἢ ἀλήθεια καὶ ἢ ζωὴ “ (Ἰω. δ'. 6.). Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ Ποιητὴς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν πρέπει καὶ ὑμῶμεν τὴν Θεοτόκον· ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὴ μοναχὴ ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας ἐκρυψε μέσα εἰς τὰς δίνας· ἦτοι εἰς τὰς κυκλικὰς στροφὰς τῆς ἀχράντης κοιλίας τῆς, τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Πατρὸς, σάρκα προσλαβόντα ἐν τῶν παραχράντων αὐτῆς αἱμάτων, ὁ ὅποιος ἀλθαίνει (ἦτοι ἰατρεύει) ἀπὸ τὴν ἀθείαν καὶ ἀμαρτίαν τὴν ἀσθενοῦσαν φύσιν τῶν ἀνθρώπων (τὸ, Ἀλθαίνοντα παράγεται ἀπὸ τὴν ἀλθαίαν, ἀγριομαλάχην, ἢ μολόχην, μετὰ τὴν ὅποιαν οἱ ἱατροὶ πολλὰ πάθη θεραπεύουσιν). Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς Λόγος τῶρα καθήμενος μετὰ τῷ προσλήματι τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὸν δεξιὸν θρόνον τῷ Πατρὸς, ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέμφε σήμερον τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος εἰς τοὺς ἀγίους τοῦ Μαθητῆς καὶ Ἀποστόλους.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ὁ Θεὸς εἶναι ἀπερίγραφτος, πῶς λέγεται ὅτι κάθεται δεξιὰ; Ταύτην τὴν ἀπορίαν λύων ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, λέγει· „ Δεξιὰν τοῦ Πατρὸς λέγομεν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῆς Θεότητος, ἐν ἣ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, πρὸ αἰῶνων ὑπάρχων ὡς Θεὸς, καὶ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος, ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθείς καὶ σωματικῶς, κάθεται, συνδοξασθείσης τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· προσκυνεῖται γὰρ μιᾷ προσκυνῆσαι μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ὑπὸ πάσης τῆς Κτίσεως “ (Βιβλ. δ'. κεφ. σθ'. τοῦ Θεολογικοῦ). Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος λέγει· „ Οἶμαι τὴν μὲν στάσιν καὶ τὴν καθίδρυσιν τὸ πάγιον τῆς φύσεως καὶ πάντῃ στάσιμον ὑποφαίνειν· καθὸ καὶ ὁ Βαροῦχ τὸ ἀκίνητον καὶ ἀμετάθετον τῆς τοῦ Θεοῦ διεξαγωγῆς ἐνδεικνύμενος, ἔφη τὸ „ Σὺ ὁ καθήμενος εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι εἰς τὸν αἰῶνα, τὴν δεξιὰν δὲ χάραν δηλῶν, τὸ τῆς ἀξίας ὁμότιμον “ (Κεφ. 5'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος).

Τροπάριον.

„ Ὅσοις ἔμπρευσεμ ἢ θεόρρυθτος χάρις, Λάμποντες, ἀστράπτοντες, ἢ ἄλλοιωμέμοι, Ὁθμείαμ ἀλλοίωσιμ εὐπρεπεστάτημ, Ἰσοσθερούσαμ τῆν ἄτμτομ εἰδότες Σοφὴν τρίφεγγον οὐσίαμ δοξάζομεν.

ΕΡΜΗ-

(1) Ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῷ Εἰρημῷ τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τῷ Κανόνος τῶν Θεοφανείων τοῦ λέγοντος „ Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα εὐφημεῖν πρὸς ἀξίαν· Ἰλιγγιὰ δὲ νῦν καὶ ὑπερχόσμιος ὑμνεῖν Σέ, Θεοτόκε “.

(2) Ψευδὴς δὲ καὶ ἐσφαλμένως ἐν πολλοῖς γράφεται „ Ἰδεῖν “· διότι ἐνῶ ἐμποδίζει τὸ Ἰ ἢ Ἀκροστιχίς, εἶναι καὶ ἀδιαπόνητον, εἰάν γραφῆ „ Ἰδεῖν “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δοξολογίαν μετὰ εὐχαριστίας περιέχει τὸ παρὸν Τροπάριον· λέγει γὰρ ὁ Μελωδὸς ὅτε ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, εἰς ὅσους ἐπνευσεν ἡ Θεοῦ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ὅλοι εἴμεθα λαμπροὶ μετὰ τὴν ἔλλαμψιν, ὅλοι εἴμεθα ἀστραπόμορφοι μετὰ τὴν ἀστραπήν, καὶ ὅλοι εἴμεθα ἀλλοιωμένοι ἀλλοίωσιν, τὴν ὁποῖαν ἐνεργεῖ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀστράπτον καὶ ἀλλοιωτικὸν Ἅγιον Πνεῦμα· τοιαῦτα γὰρ ξένα καὶ παράδοξα ἀποτελέσματα ἐνεργεῖ ἡ χάρις καὶ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς ὅσους ἠθέλε κατοικήσει. Οὕτω μετέβαλε τὸ παλαιὸν καὶ ἠλλοίωσε τὸν Σαοῦλ, καὶ ἔκαμιν αὐτὸν ἄλλον ἄνδρα ἀπὸ ἐκείνου ὅπως ἦτον πρότερον, καθὰς εἶναι γεγραμμένον περὶ αὐτοῦ· „Καὶ ἐφαλεῖται ἐπὶ σέ Πνεῦμα Κυρίου, καὶ στραφήσῃ εἰς ἄνδρα ἄλλον“ (ἀ. Βασ. ι. 6.) Οὕτως οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι λαβόντες σήμερον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔλλαμψαν, ἀστράψαν, καὶ τοιαύτην ἀλλοίωσιν ὠραιότατην καὶ παράδοξον ἔλαβον, ὅχι μόνον ἔσωθεν κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα· ὥστε ἐκεῖνοι ὅπου τοὺς ἐβλεπον ἀποροῦσαν καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν· ὁθεν ἔλεγον· „Τί ἂν θελοῖ τοῦτο εἶναι“; Πράξ. β'. 12.).

Καθὰς δὲ τὸ ἐν τῇ χύτρᾳ ὑγρὸν, ὅταν ἀναβράσῃ ὑπὸ τοῦ πυρός, χύνεται ἔξω τῆς χύτρας· οὕτω καὶ τὸ πῦρ καὶ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅταν πλημυρίσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ, χύνεται καὶ εἰς τὰ ἔξω μέρη τοῦ σώματος, ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Κάλλιστος, καὶ ὁ ὁσιος Ἰωσήφ ὁ Καλοθέτης· ἀλλὰ καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἶπεν· Ὁ νοῦς τῶν κεχαριτωμένων „εὐμοιρήσας τῶν θεῶν χαρισμάτων, καὶ πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλά διαπορθευέει τοῦ θεοῦ κάλλους τεκμηρία“ (Λόγ. εἰς τὴν Ξένην). Οὕτω θέλει κάμει καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰάν ὅμως διὰ καθαρὰς ζωῆς καὶ φυλακῆς τῶν Θεουργῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἐμβάσωμεν αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ ἐκεῖ τὴν φυλάττωμεν· καὶ τοιαύτην ἀλλοίωσιν ἔχει νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά μας· ὥστε ὅσοι θέλουν „μας βλέπειν, μέλλουν νὰ λέγουν ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικὸν „Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἰψίστου“ (Ψαλ. 55'. 10.) ὁθεν γλαφυρὰ εἶναι ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ Χρυσοκέφαλος Μακάριος ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀνάληψιν λόγῳ αὐτοῦ· „Ἐνδύμεθα γὰρ ὡςπερ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ἔτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· καὶ ἐνδύμεθα οὐχ ὡς ἱμάτιον, ἀλλ' ὡςπερ ἐνδύεται ὁ σίδηρος τὸ πῦρ, ἐκ ἔξωθεν, ἀλλ' ὅπως δίσλε ἀνακινώμενος, καὶ τὴν καρδίαν ἔχου μεν πληροῦντα τὸν Παράκλητον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φωτίζοντα, καὶ τὰς ἀκοὰς ἀγιάζοντα, καὶ λογισμοὺς καταστέλλοντα, καὶ νοήματα πηγάζοντα, καὶ σοφίαν χρηροῦντα, καὶ πρόσωπα χάριτος πληροῦντα· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀτενίσαντες εἰς τὸ πρόσωπον Στεφάνου εἶδον αὐτὸ ὡσεὶ πρόσωπον Ἀγγέλου· πρῶτον γὰρ ἔδειξε τὴν σοφίαν, ἣν ἐχορήγει δαψιλῶς αὐτῷ τὸ Πνεῦμα ἔνδον καὶ κατὰ ψυχὴν· εἶτα λαμπρῶς ὤφθη καὶ τῷ προσώπῳ, ὡραίζον πάντοθεν τὸ οἰκεῖον ἐνδιαίτημα“.

Οὐ μόνον δὲ Υἱοὶ Θεοῦ γίνονται καὶ Θεοὶ κατὰ χάριν ὅσοι λάβουν ἔνοιον εἰς τὴν καρδίαν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὸ „Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν (τὸν Υἱόν), ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέχνα Θεοῦ γενέσθαι, οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρῶν, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ (ἦτοι ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) ἐγεννήθησαν“ (Ἰω. 1 γ'). οὐ μόνον, λέγω, Υἱοὶ Θεοῦ γίνονται οἱ λαβόντες τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλὰ καὶ Πνεῦμα κατὰ χάριν· ὁθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης „Τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος, Πνεῦμά ἐστι“ (Ἰω. 1 γ'. 6.) καὶ ὁ Παῦλος· „Ὁ καλλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἐν Πνεύμῳ, μά ἐστι“ (ἀ. Κορ. 5'. 17.).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἡμεῖς οἱ τὴν χάριν δεξάμενοι καλῶς ἠξεύρομεν ὅτι ἡ οὐσία τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ἰσοσθενής καὶ ὁμοδύναμος, εἶναι ἀδιαίρετος καὶ ἀμέριστος· ὥστε δὲν εἶναι ἄλλη μὲν οὐσία τοῦ Πατρὸς, ἄλλη δὲ τῆς Υἱοῦ, καὶ ἄλλη τῆς Ἁγίου Πνεύματος, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ μία καὶ ἡ αὐτή· ὡσαύτως εἶναι καὶ σοφὴ, μᾶλλον δὲ, πάνσοφος καὶ ἀπειρόσοφος καὶ ὑπέροσφος καὶ πηγὴ πάσης σοφίας· εἶναι δὲ καὶ τριφεγγής διὰ τὰς τρεῖς Ἰποστάσεις· φῶς γὰρ εἶναι ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱός, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀλλὰ πάλιν εἶναι ἐν φῶς διὰ τὴν μίαν Θεότητα. Καὶ οὕτω τὴν τριφεγγῆ οὐσίαν γινώσκοντες ἡμεῖς, καὶ ὀρθοδόξως Θεολογοῦντες, δοξάζομεν αὐτὴν καὶ μεγαλύνομεν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Ἄμπο-

Ἄμποτε λοιπόν, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, νὰ λάβωμεν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ νὰ πάθωμεν τὴν τοιαύτην πνευματικὴν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν μας ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀγαπῶντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα. Πῶς δὲ δυνάμεθα ταύτην νὰ ἀποκτήσωμεν; Ἐὰν καταπατήσωμεν τὰ γήινα καὶ μάταια πράγματα, καὶ εἰς τὴν γένωμεν ἀνώτεροι ἀπὸ τὰς ἐπιφανῶν πραγμάτων· τότε γὰρ θέλει μᾶς δώσει ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμά του. Τίς μᾶς πληροφορεῖ; Ὁ Ἡσαΐας καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἰωβ· ὁ μὲν γὰρ Ἡσαΐας λέγει· „Τὰδε λέγει ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ διδούς „ πρὸν τῷ λαῷ τῷ ἐπ' αὐτῆς, καὶ Πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν“ (Ἠσ. μὲ. 5.)· ὁ δὲ Δαβὶδ λέγει· „Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταῖοι, τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν“ (Ψαλ. μὲ. 8.)· ὁ δὲ Ἰωβ λέγει ἀλληγορικῶς διὰ τῆς Ἁγίας· „Νεοττοὶ γυπὸς ὑψηλὰ πέτονται“ (Ἰωβ. εἰ. 7.) Ὁθεν ὁ μέγας Βασιλεὺς οἰονεῖ ἐρμηνεύειν τὸ ἀνωτέρω Δαβιτικὸν λέγει· „Οἱ γὰρ κατα- „ πατοῦντες τὰ γήινα, καὶ ὑπεράνω αὐτῶν γενόμενοι, ἄξιοι τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύ- „ ματος μεμαρτύρηται“ (Κεφ. κβ'. περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος)· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱερὸς Θεο- φύλακτος ἐρμηνεῖα εἰς τὸν Ἀββακούμ λέγει· „Καρδίας ὑψηλὰς ζητεῖ Θεός“.

Ἐπειδὴ δὲ, ἀδελφοὶ μετὰ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ἐπέσαμεν εἰς ἀμαρτίας, καὶ οὕτω συνε- χῶσαμεν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποῖαν ἐλάβομεν δι' αὐτοῦ τοῦ Βαπτί- σματος, πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶμεν νὰ εὐρωμεν τὴν προτέραν χάριν, ἢ ὁποῖα εἶναι κεχωσμέ- νη εἰς τὰ πάθη ὡς σπινθὴρ εἰς τὴν στάκην, καὶ νὰ τὴν πολυπλασιάσωμεν εἰς τὴν καρ- δίαν μας. Διὰ νὰ ἐμπορῶμεν δὲ νὰ κατορθώσωμεν τῆτο, πρέπει νὰ ἐκβάλωμεν ἔξω ἀπὸ τὴν καρδίαν μας τὰ πάθη ὡς στάκην, καὶ νὰ βάλωμεν ὡς ξύλα τὴν ἐργασίαν τῶν ζω- ποιῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ οὕτω νὰ φυσήσωμεν μετὰ τὴν ἐν καρδίᾳ ἐπιστροφὴν τῆ νοῦς, καὶ μετὰ τὴν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς ταύτης νοεράν καὶ ἀγίαν προσευχὴν ταύτην· „Κύριε Ἰησοῦ „ Χριστέ Υἱὲ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με“.

Ἡ τοιαύτη δὲ ἀγία προσευχὴ χρονίζουσα ἐν τῇ καρδίᾳ, ὄχι μόνον καθαρίζει αὐτήν ἀπὸ τὴν στάκην τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν σπινθῆρα τῆς χάριτος εὐρίσκουσα, ἀνάπτει πῦρ ξένον καὶ θαυμαστόν, τὸ ὁποῖον κατακαίει μὲν τὰς προσβολὰς τῶν πονηρῶν λογι- σμῶν, γλυκαίνει δὲ τὴν καρδίαν καὶ ὅλον τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, καὶ φωτίζει τὸν πῦρ ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Διάδοχος· „Ὅσοι τὸ ἄνω Κυρίου Ἰησοῦ ἐνδοξον καὶ πολυπόθητον ὄνομα „ ἐν τῷ βᾶθει τῆς καρδίας μελετῶσιν ἀπαύστως, οὗτοι δύνανται καὶ τὸ φῶς τοῦ νοῦ ὄραν „ ποτε“. Εἶπε δὲ καὶ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ὁ τῆς νοερᾶς ταύτης προσευχῆς καὶ τῆς ἐργασίας καὶ διδάσκαλος· „Οὐδὲ γὰρ ἐστὶ δυνατόν, τὸν συνάγοντα τὸν οἰκεῖον νῆν καὶ „ πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατείνοντα, μὴ τὴν θεῖαν ἀλλοίωσιν ἀλλοιωθῆναι ἀναλόγως τῇ πρὸς τὸν „ Θεὸν καὶ τὰ θεῖα λόγια μελέτῃ· θέρμη γάρ τις ἐγγίνεται τῇ καρδίᾳ διὰ τῆς μελέτης „ ταύτης, ὡς μίας τῆς πονηροῦς λογισμοῦς ἀποσοβούσα, καὶ πνευματικὴν εἰρήνην καὶ πα- „ ράκλησιν ἐμποιοῦσα τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν ἀγιασμόν τῷ σώματι παρέχουσα, κατὰ τὴν εἰ- „ πόντα· „Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ· „ καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ καὶ τις τῶν Θεοφόρων Πατέρων ἐδίδαξεν ἡμᾶς (ἦτοι ὁ μέγας Ἀρσέ- „ νιος ἐν τῷ Βίῳ αὐτοῦ)· „Πατάνσου τὴν σπουδὴν ποίησον, ἵνα ἡ ἔνδον σου ἐργασία κα- „ τὰ Θεὸν ᾖ, καὶ νικήσῃς τὰ ἔξω πάθη“ (Ὁμιλ. εἰς τὸ ὄρδοον ἐωθινόν). Ὅταν λοιπὸν φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν· τότε θέλει γνωρίσῃ μετὰ αἴσθησιν νοε- ρὰν πόσας παραδόξους ἐνεργείας ἀποτελεῖ τὸ πῦρ τοῦτο τοῦ Πνεύματος.

Θέλεις, ἀγαπητέ, νὰ τὰς μάθῃς ἐκ μέρους; Ἀκουσον τοῦ Μεγάλου Βασιλείου λέγοντος ταῦτα· „Ἐστὶ πύρωσις τοῦ Πνεύματος ἢ ἀναζωπυροῦσα καρδίαν· διότι τὸ αἶθρον καὶ „ θεῖον πῦρ φωτίζει μὲν ψυχὰς καὶ δοκιμάζει ἔσωθεν ὡσπερ ἄδολον χρυσὸν ἐν καμίνῳ· „ καὶ δὲ ἀναλίσκει ὡσπερ καλάμην καὶ ἀκάνθας· ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλί- „ σκον ἐστὶ. Τοῦτο τὸ πῦρ ἐνήργησε τοῖς Ἀποστόλοις, ἵνα ἐκλάσῃ πυρίναις γλώσσαις· „ τοῦτο τὸ πῦρ διὰ τῆς δόξης Παῦλον περιλάμψαν, τὴν μὲν αὐτοῦ διάνοιαν ἐφώτισε, „ τὴν δὲ αἴσθησιν τῆς ὀφείας ἡμῶν ὥρπυσε· οὐ γὰρ χωρεῖ σαρκὸς ὄρασις ἐκείνου τοῦ φωτός „ τὴν δύναμιν· τοῦτο τὸ πῦρ Κλεόπα καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ τὰς καρδίας ἐθερμάνε, λαλοῦν- „ τος αὐτοῖς τοῦ Σατῆρος μετὰ τὴν ἀνάστασιν· τοῦτο τὸ πῦρ Δαιμόνων ἐστὶ φυγαδευτή- „ ριον, κακίας τε καυστικόν, ἀναστάσεως δυνάμις, ἀθανασίας ἐνεργεῖα, ψυχῶν ἀγίων φω- „ τισμός, καὶ λογικῶν δυνάμεων σύστασις· τοῦτο τὸ πῦρ ἐξάμεθα καὶ εἰς ἡμᾶς φθάσαι, „ ἵνα πάντοτε ἐν φωτὶ περιπατοῦντες, μηδὲ πρὸς βραχὺ προσκόψωμεν ποτε, ἀλλ' ὡς

„φωστῆρες ἐν Κόσμῳ φαινόμενοι, λόγον ζωῆς ἐπέχωμεν αἰδίως“ (Λόγ. περὶ αὐτεξουσίας (1). Οὕτω λοιπὸν δοξάζομεν φῶς τὸν Πατέρα, φῶς τὸν Υἱὸν, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν τοῖς τρισὶ Προσώποις φωτουργαίαν Θεότητα· ἢ πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις μία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΠΡΟ-

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ ὁ λόγος αὐτός ἐπιγράφεται τῷ Αἴββα Μακαρίῳ. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία παρέλαβεν ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ νὰ ἀναγινώσκη κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς τὰς εὐχὰς τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου καὶ τὴν γουγκλισίαν νὰ ποιῇ. Διὰ τί δὲ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς ταύτας καὶ τὴν γουγκλισίαν ποιῇ, εἰς καιρὸν ὅπου ἔστον ἀρμοδιώτερον νὰ ἀναγινώσκονται καὶ ἡ γουγκλισία γίνεται κατὰ τὴν τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας, ὅτε καὶ τὸ Πνεῦμα κατήλθε τὸ Ἅγιον; Καὶ ἀποκριόμεθα, ὅτι διὰ δύο αἰτία ἡ Ἐκκλησία ταῦτα ποιῇ. Πρῶτον, διότι ὁ κ'. Κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης Πρώτης Συνόδου, καὶ ὁ ψ. τῆς ε'. καὶ ὁ ιε'. τοῦ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ ψα'. τοῦ Βασιλείου, καὶ ὁ δεῖος Ἰουστίνου ἐρωτῶσι ριέ. ὅλοι αὐτοὶ οἱ Κανόνες προσαγορεύονται νὰ μὴ κλίνῃ τινὰς γόνυ ἐν Κυριακῇ. Ὅθεν ἵνα μὴ παραβιῶνται οἱ ὅροι ἔτσι καὶ οἱ Κανόνες, ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ποιῇ τὴν γουγκλισίαν καὶ τὰς εὐχὰς ἀναγινώσκει οὐχὶ τὸ πρῶτον, οὐτε κατὰ τὴν τρίτην ὥραν ἵνα μὴ φανῇ ὅτι κλίνει γόνυ ἐν Κυριακῇ ἡμέρᾳ ἢ ἢ τότε ἀρχομένη, καὶ ἀκολουθῶς νὰ μὴ φανῇ ἐναντίᾳ τοῖς Κανόσι καὶ ὅροις τῶν οἰκουμένης Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος Δείων Πατέρων, ἀλλὰ ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς καὶ τὴν γουγκλισίαν ποιῇ κατὰ τὴν ἐσπέραν, ὅτε ἐξωλεύθη μὲν τὸ περισσότερο μέρος τῆς ἡμέρας, ἤγγισε δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς τῆς Δευτέρας. Ἀπὸ τὴν ἐσπέραν ἀρχίζει ἡ Ἐκκλησία καθε νυχθήμερον, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὸ πρῶτον καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ „Κατήλθε ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς“ εἰρημῶ τῆς ε'. Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τῆς Λαμπρᾶς. Δεύτερον, ποιῇ ταῦτα ἡ Ἐκκλησία, ἐπειδὴ ἀκούει τὸν μέγαν Βασίλειον νὰ λέγῃ ἐν τῇ β'. εὐχῇ τῆς γουγκλισίας „Εὐλογητός εἶ, Δέσποτα Παντοκράτορ, ὁ φωτίζας „τὴν ἡμέραν τῷ φωτὶ τῷ ἡλιακῷ, καὶ τὴν νύκτα „φαιδρύνας ταῖς αὐγαῖς τοῦ πυρός, ὁ καὶ τὸ μήκος „τῆς ἡμέρας διελθεῖν ἡμᾶς καταξιώσας, καὶ προσεγγίζας ταῖς ἀρχαῖς τῆς νυκτὸς“. Εἰ δὲ αὐτός ὁ Βασίλειος λέγει ἐν τῇ πρώτῃ εὐχῇ „Ὁ καὶ ἐν ταύτῃ „τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐξαποστείλας „τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα“, τοῦτο λέγει ὁ Ἅγιος κατὰ συνεκδοχὴν ἀπὸ τῶν μέρους τὸ ὅλον: ἦτοι ἀπὸ τὸ ὀλίγον μέρος ὅπου ἔμεινε τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς,

εἰς τῆς βαθείας ἐσπέρας, ἥτις ἀρχὴ τῆς Δευτέρας ἐστίν, ὡς εἶπομεν. Ὡστε οἱ τὴν γουγκλισίαν ποιοῦντες τῷ πρῶτον, παρὰ Κανόνες καὶ παρὰ τὴν τάξιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ποιοῦσιν.

Ἡ γουγκλισία δὲ αὕτη, καθ' ἣν ἐπάνω εἰς τὰ γόνυτα προσυχοῦμεθα, Εὐαγγελικὴ ὄσα, Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ, σφικτερῶς καὶ κανονίστως ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ὁμοίως καὶ ἡ συνέχεια τῆς θείας Μεταλήψεως Κατοικῆ καὶ Ἀποστολικῆ καὶ Πατρικῆ οὐσα, κακῶς καὶ παρανόμως καὶ ἐπιβλαβῶς ἐσηκώθη ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἴσως τοῦτο ἐγένετο, ἐπειδὴ οἱ ἰδιοίμας μετὰ τὸ σχίσμα, ἀντιφερόμενοι μὴ ἄλογον καὶ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζήλον κατὰ τῶν Λατίνων, καὶ τὰ καλῶς καὶ κανονικῶς ἔχοντες παρ' ἐκείνοις ἔδῃ καὶ νόμιμα ἀπέβαλον κακῶς καὶ ἀδιακρίτως (καὶ ὅρα τὸν Πηγᾶν ἐν τῷ τέλει τοῦ Γ'. Βιβλίου καὶ τὸ Προοίμιον τοῦ τόμου τῆς Ἀγάπης). Τὰ κακοδόξα φρονήματα, καὶ τὰ παράνομα ἔδῃ τῶν Λατίνων καὶ τῶν ἄλλων Αἰρετικῶν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα· εἰτι δὲ εὐρίσκειται ἐν αὐτοῖς ὁρθῶς ἔχον καὶ ὑπὸ τῶν Κανόνων τῶν Γερῶν Συνόδων βεβαιούμενον, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα, ἵνα μὴ λάθωμεν καὶ αὐτοὺς τοὺς Κανόνες μισῶντες καὶ ἀποστρεφόμενοι. Ὅθεν ὅποιος θέλει νὰ ἀκολουθῇ εἰς τοὺς Κανόνες, βλέπει ἐν αὐτοῖς ὅτι συγχωρεῖται νὰ μεταχειρίζονται καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ γουγκλισία, καὶ ἡ συνέχεια τῆς Κοινωνίας. Κακῶς λοιπὸν καὶ ἀνοήτως ποιοῦσι τινές, θέλοντες νὰ ἐμποδίσουν τοὺς θέλοντας συνεχῶς κοινωνεῖν· εὐρίσκοντες γὰρ τὴν ὑποσημείωσιν ὅπου ἐγὼ ἔχω εἰς τὸν ψ. Κανόνα τῆς ε'. Οἰκουμένης, καὶ ἀναγινώσκοντες αὐτὴν μὲ τυφλὸν νοῦν, ἰδοῦ, λέγουσιν, ἐδῶ γράφεται ὅτι ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ γουγκλισία, καὶ ἡ συνέχεια τῆς Κοινωνίας· ὥστε συνεχῶς δὲν πρέπει τινὰς νὰ μεταλαμβάνῃ. Ὡ τῆς ἀνοίας τῶν ταῦτα λεγόντων! Ἀδελφοί, οἷς ὅπου λέγετε ταῦτα, ἐπρέπει νὰ στοχασθῆτε ὅτι λέγεται μὲν ἐκεῖ ὅτι ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ταῦτα, ἀλλὰ παρὰ τίνων; τῶν ἀντιφερομένων ἰδικῶν μας μὲ θερμὸν ζήλον εἰς τὰ ἰδιωμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας· ταυτὸν εἰπεῖν, ἐσηκώθησαν ταῦτα κακῶς, ἀκανονίστως καὶ μὴ ἄλογον καὶ ἀδιακρίτων ζήλων. Ὅθεν παύσατε εἰς τὸ εἶξαι καλῶντες ταυτὰ ἀσύνητα λόγια.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

Αν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον χύνεται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου, εἶναι τόσο γλυκὺ εἰς τοὺς βλέποντας, ὥστε διὰ τοῦτο καὶ μόνον οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι δὲν θέλουν νὰ ἀποθάνουν, διότι ἔχουν νὰ στερηθοῦν τὴν τοῦ φωτός λαμπρότητα· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἐκκλησιαστής· „Γλυκὺ τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ βλέπειν τὸν ἥλιον“ (Ἐκκλ. ια. 7.)· πόσον ἀρὰ γε γλυκύτερον καὶ ἡδονικότερον εἶναι τὸ φῶς ὅπου ἐκχύνεται σήμερον εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ἀπὸ τὸν νοτιὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν τὸν Θεᾶνθρωπον; Βέβαια τόσο ἀσυγκρίτως εἶναι τὸ φῶς τοῦτο τοῦ ὑπερουσίου ἡλίου γλυκύτερον καὶ ἡδονικότερον, ὅσον καὶ ὁ νοτιὸς ἥλιος Χριστὸς ὁ τοῦτο πηγάζων ἀσυγκρίτως διαφέρει ἀπὸ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον.

Ἐλάτε λοιπὸν ἄς γένομεν καὶ ἡμεῖς ἄλλοι Πέτροι, καὶ ἄλλοι Ἰωάνναι, καὶ ἄλλοι Γάβριλοι, καὶ ἄς ἀναβῶμεν μᾶζι μὲ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος (1), ὅπου μεταμορφοῦται σήμερον· ἄς εἰδοῦμεν νοερῶς τὴν δόξαν καὶ ἔλλαμψιν τῆς προσώπου του· ἄς θεωρήσωμεν τὴν αἴγλην τῶν ἱματίων αὐτοῦ· καὶ ἄς κατοπτεύσωμεν τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν ἥλιον μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην εἰσελθόντες, ἄς ἀκούσωμεν τὴν ἐξ αὐτῆς προελθούσαν βροντῶδη φωνὴν τῆς Πατρὸς. Πῶς δὲ θέλομεν ἀναβεῖ εἰς τὸ Θαβώριον; ἢ ποῖοι θέλουν ὀδηγήσειν ἡμᾶς εἰς τὸν δρόμον; Ἰδοὺ κοντὰ μας εὐρίσκειται τὸ θεῖον ζεύγος ἡ Ἱερά τῶν Μελογράφων δυαδς, ὁ ποιητικώτατος Ἱεράρχης Κοσμάς, καὶ ὁ Πανηγυρικότατος καὶ Πρεσβύτερος τῶν Ἱεροσολύμων Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· αὐτοὶ αἱ δύο ὑπόσχονται εἰς ἡμᾶς σήμερον νὰ γένουν κατηγόμενες εἰς τὸν δρόμον, καὶ νὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνάβασιν, βάλλοντες ὡς δύο σκάλας τοὺς δύο Ἀσματικούς τῶν Κανόνας, καὶ δι' αὐτῶν ἀναφέροντες ἡμᾶς εἰς τὴν τοῦ Θαβώριου κορυφὴν καὶ ἀκρόρειαν.

Λοιπὸν ἄς ἐμπιστεύσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τοὺς Ἱερούς τούτους ἄνδρας, καὶ ἄς βασιτάζωμεν καλῶς τὰς δύο σκάλας ταύτας, ὅπου ἐκατασκεύασαν διὰ ἡμᾶς: ἦτοι τοὺς
 δύο

(1) Σημειῶσαι ὅτι κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰ Ἰουδαϊκά σελ. ριγ'. τὸ Θαβώριον ὄρος εἶναι διττόν· „Τὸ μὲν, ἐν τοῖς πεδίοις Ἐσδρελών, ἀπὸ μὲν τῆς „Ναζαρέτ πρὸς τὸν Ἰσραήλ, ἀπὸ δὲ Ναΐμ πρὸς „Βορρᾶν πλατυνόμενον, καὶ εἰς ὑψος ἀξιόλογον ἐπιαιρούμενον, καὶ ποικίλη καρπῶν εὐφορία κομῶν. Σπείχει δὲ αὐτὸ παρά τῷ πρὸς δυσμᾶς Ἀερμών ἔρει· ὅθεν καὶ τῷ Προφητῶν Δαβὶδ ἄδεται τὸ „Θαβώρ καὶ Ἐρμών ἐν τῷ ὀνόματι Σὺ ἀγαλλιάσονται“. Ὁ δὲ Ἰωσήπος λέγει ὅτι τὸ Θαβώριον ὀνομάζεται καὶ Ἰταβύριον· περὶ τοῦ ὁποῖου γράφει ὁ Ἱερεμίας· „Ὡς τὸ Ἰταβύριον ἐν τοῖς ἔρεσι“ (Ἱερ. μς. 18.)

καὶ ὁ Ὄσι· „Ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ Ἰταβύριον“ (Ὄσ. ε. 1.). Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Δαβὶδ νὰ ἀγαλλιῶνται τὸ Θαβώρ καὶ τὸ Ἐρμών; Ἐπιειδὴ, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, εἰς μὲν τὸ Θαβώρ μετεμορφάθη ὁ Χριστός, εἰς δὲ τὸ Ἐρμών ἀνέστησε τὸν Υἱὸν τῆς χήρας· εἰς τὸ Ἐρμών γὰρ κείται ἡ πόλις Ναΐν, ἐν ἣ ἐκεῖνο ἀνέστησε. Θαβώρ δὲ, κατὰ τὸν Ἀνάγνωστον, θέλει νὰ εἴπῃ ἐκλεκτός· Ἐρμών δὲ ἐρμηνεύεται φῶς μετεωρισμός· ἢ γὰρ τυχαίων ἐκλογῆς θείας καὶ ὑπὸ φῶτος μετεωριζόμενος, ἀγαλλιᾶται ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

δύω άσματικούς τών Κανόνας· επειδή ή πρός τήν κορυφήν του Θαβαρίου ανάβασις είναι κρημνάδης και δύσκολος. Πρώτον δέ ο Ίεράρχης Κοσμάς έρχεται να μάς οδηγήσῃ εἰς τήν του Ὁρους ανάβασιν διά του άσματικού του Κανόνας· διά τουτο λοιπόν και ήμεῖς εἰς τουτον πρώτον άς ακολουθήσωμεν (1).

(1) Σημείωσαι, ότι εἰς τήν Μεταμόρφωσιν του Κυρίου Λόγους πατηγυρικούς εφίλοπόνησαν οἱ εἰς Πάτεραι. Ο Χρυσόστομος λόγον, οἱ ή αρχή „ Ἀμην „ αμην λέγω υμῖν“· έτερον, οἱ ή αρχή „ Δεύτε, „ φίλοι, και σημερον“· άλλον, οἱ ή αρχή „ Επει- „ δή πολλά περί κινδύνων ο Χριστός“· έτερον, οἱ ή αρχή „ Εἰτις υμῖν, οἱ θεόλεκτον άθροισμα“· Ιωάννης ο Δαμασκηνός λόγον, οἱ ή αρχή „ Δεύτε „ πανηγυρίσωμεν σημερον“· Ανδρέας ο Κρήτης λό- „ γον, οἱ ή αρχή „ Ὅσοι τῆ κενώσει του λόγου τῆς „ αλογίας“· Γρηγόριος ο Παλαμάς λόγον, οἱ ή αρχή „ Επαινούμεν και ήμεῖς και θαυμάζομεν“· έ- „ τερον, οἱ ή αρχή „ Ησαΐας ο Προφήτης περί του „ Ευαγγελίου“· Εφραίμ ο Σύρος λόγον, οἱ ή αρχή „ „ Εκ τῆς χώρας θέρους χαρμοναί“· Αναστά- „ σιος ο Σιναΐτης λόγον, οἱ ή αρχή „ Ὅς φοβερός ο „ τόπος ούτος“ (εξεφώνησε δέ αυτόν ιστάμενος ἐ- „ πί του Ὁρους Θαβάρ). Νικηφόρος Χούμνος ο ἐπί „ του Κωνικλίου λόγον, οἱ ή αρχή „ Χριστου του ε- „ μου Σωτήρος“· Εκ τούτων δέ τών λόγων σώζον- „ ται οἱ μὲν ἐν τῆ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δέ ἐν τῆ τῆ Βατοπαίδιου και Ἰβήρων και Διονυσίου, οἱ περισσό- „ τεροι δέ ἐν τῆ τευ Παντοκράτορος.

Και τουτο δέ σημειούμεν, ότι μερικοί τὸ ἐν τῷ Τροπαρίῳ ἐκείνῳ τών Στιχηρῶν τῆς Μεταμόρφώσεως τὸ λέγον „ Εδειξεν (ο Χριστός μεταμορφωθείς) „ τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνας, ἐν εαυτῷ τῆν „ ἀνθρωπίνην ἀναλαβούσας ουσίας“, διορθουσιν οἱ-

τως· „ Εδειξε τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνας, „ ἐν εαυτῷ τῆν ἀνθρωπίνην ἀναλαβόν (τὸ κάλλος „ διηλ.) οἰάν“· περιττῶς δέ τῆτο διορθουσι, μάλ- „ λον δέ και οὐκ ὀρθῶς. Ἐχει οὖν τὸ ποιούτον ὀρ- „ θῶς, καθὼς εὐρίσκειται γεγραμμένον· δείκνυσι γάρ ο „ τούτου Μελετῶς, ότι ο Κύριος μεταμορφωθείς εδει- „ ξε τῆν ἀνθρωπίνην ουσίαν ότι ἀνέλαβε τὸ ἀρχέτυ- „ πον κάλλος τῆς εἰκόνας· ἦτοι τὸ κατ'εἰκόνα και „ κατ'ομοίωσιν ἀνέλαβε δέ αὐτῆ τῆτο, οὐκ ἐν ἑλῶ „ τινι ἀνθρώπῳ, ἀλλ ἐν εαυτῷ, τουτεστιν ἐν τῆ ὑ- „ ποστάσει τῆς εαυτου Θεότητος· με αὐτῆν γάρ ἐ- „ ναμένη οἰσα ή ἀνθρωπίνη ουσία, ἀνέλαβε διά τῆς „ μεταμορφώσεως τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς εἰκόνας. „ Τοῦτο δέ εἶναι ὅμοιον με τὸ Τροπαρίον ἐκεῖνο τῆς „ πέμπτης Ὠδῆς του Β. Κανόνας τῆς εορτῆς τῆς λέ- „ γον· „ Ὁ χερσῖν ἀοράτοις πλάσας κατ'εἰκόνα Σου, „ Χριστέ, τὸν ἀνθρώπον, τὸ ἀρχέτυπον Σου ἐν τῆ „ πλάσματι κάλλος ὑπέδειξας, οὐχ ὡς ἐν εἰκόνι, „ ἀλλ ὡς αὐτός ἐἰ κατ'ουσίαν; Θεός χρηματίσας „ και ἀνθρώπος“· τὸ ὅποιο και τῆν ἐρμηνείαν ἀνά- „ γνῶδι. Τὸ δέ ἐν τινι Τροπαρίῳ Ἰδιομέλῳ τῆς εορτῆς „ γραφόμενον „ Προμηνύοντας τῆν ἐνδοξὸν διά Σταυ- „ ρου και σωτήριον Ἀνάστασιν“ ἐσφαλμένον ἐστί, „ διορθουται δέ οὔτω· „ Προμηνύοντας τῆν ἐξοδὸν διά „ Σταυρῷ“ (ἦτοι τὸν διά Σταυρῷ θάνατον) οὔτω „ γάρ και ο Ευαγγελιστῆς Λυκάς γράφει, ότι ο Μα- „ θθῆς και Ἡλίας ἐλεγον τῷ Χριστῷ τῆν ἐξοδὸν αὐ- „ του, ἣν ἐμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ.

„ Καὶ ἐγένετο ἐπὶ Ἰερθὰ Πνεῦμα Κυρίου, καὶ παρήλθε τὴν σκοπιὰν Γαλααδ “ (Κριτ. ιδ΄. 29.) ἄλλα καὶ σκοπαὶ λέγονται οἱ αὐτοὶ τόποι ὁμοῦ καὶ οἱ σκοπεύοντες. „ Εἶδον, ἦ φησὶν, οἱ σκοποὶ τοῦ Σαούλ ἐν Γαβαὰ “ (Α΄ Βασιλ. ιδ΄. 16.) καὶ πάλιν. „ Παρεγγέ-
 „ νετο ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλεν “ (β΄ Βασιλ. ιγ΄. 24.).

Ψαλμὸς α΄. Ἦχος δ΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Χοροὶ Ἰσραὴλ ἀνίκμοις ποσὶ πόμτορ ἐρυθρὸν καὶ ὑγρὸν βυθὸν
 „ διελάσαστε, ἀναβάτας τριστάτας δυσμερεῖς ὀρώμτες ἐν αὐτῷ ὑ-
 „ ποβρυχίους, ἐν ἀγαλλιάσει ἐμελπόμεν. Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτε
 „ δεδόξασται. “

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρῶν Εἰρμός εἶναι ἀπλοῦς καὶ διηγηματικὸς, διαλαμβάνων τὴν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Θαλάσῃ γενομένην θαυματουργίαν. λέγει γὰρ οὕτως ὁ Μελωδός. Οἱ δύο χοροὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὁ τῶν ἀνδρῶν, λέγω, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτον ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ τῶν γυναικῶν, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς καὶ χοροστάτης ἦτον ἡ Μαριάμ ἡ τοῦ Μωϋσέως ἀδελφή, μετὰ ἀβρόχους πόδας διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἥτις ὑγρὸς βυθὸς οὖσα, ἀπέξηρανθη καὶ χέρσος γῆ ἐγένετο. Διεπέρασαν δὲ αὐτὴν μετὰ πολλὴν ὀγληγοράδα καὶ σπουδὴν, ὡς ἐλαφροὶ τινες ἵπποι, ἕνα μὲν, διὰ τὸν φόβον τῶν ὀπίσω ἐρχομένων Αἰγυπτίων, ἄλλο δὲ, διότι ἀφ' οὗ ἐδιάβηκαν αὐτοὶ, ἐνάθησαν πάλιν ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων τὰ διαιρεθέντα μέρη τῆς θαλάσσης. ὅθεν διὰ τὰ δύο αὐτὰ αἴτια ἔτρεχον μετὰ σπουδὴν οἱ Ἰσραηλιταὶ νὰ περάσουσιν μίαν ὄραν πρότερον καὶ τοῦτο ἀμυδρῶς ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ἡ Γραφή λέγασα. „ Καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρὸν. . . . ἢ καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν, καὶ πᾶς ἵππος Φαραὼ καὶ τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης “ (Ἐξ. ιδ΄. 22.).

Βλέποντες δὲ, λέγει, οἱ Ἰσραηλιταὶ ὅτι ἔγνων ὑποβρυχίους μέσα εἰς τὴν θαλάσσαν καὶ εἰς τὸν ταύτης βυθὸν οἱ ἐχθροὶ τῶν Αἰγυπτίων, ἔβαλλον μετὰ ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας τῶν, ὅσον οἱ χοροὶ τῶν ἀνδρῶν, ὅσον καὶ οἱ χοροὶ τῶν γυναικῶν. ἢ Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται. Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ ἀναβάται καὶ οἱ τριστάται; Ἀναβάται αἰσθητῶς μὲν καὶ κατὰ τὸ γράμμα εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ ἵπποι τοῦ Φαραὼ τριστάται δὲ εἶναι οἱ τρεῖς ἄνθρωποι οἱ καθήμενοι εἰς καθὲ μίαν ἀρμάμαξαν διὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς ἀλληγορικῶς δὲ ἀναβάται νοοῦνται οἱ Δαίμονες οἱ τοῦ ἀοράτου Φαραὼ Διαβόλου ὑπηρεταί. τριστάται δὲ εἶναι οἱ Δαίμονες ἐκεῖνοι ὅπου στέκονται ἐπάνω εἰς τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς: ἢτοι εἰς τὸ λογιστικόν, εἰς τὸ θυμικόν, καὶ εἰς τὸ ἐπιθυμητικόν. καὶ τὸ μὲν λογιστικὸν κινῶσιν εἰς λογισμοὺς βλασφημίας καὶ αἰρετικῶν πρὸς ἐκδίκησιν ἐκείνων ὅπου μᾶς ἐβλάψαν, ἢ ἀτίμασαν μετὰ λόγον ἢ μετὰ ἔργον. τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν κινῶσιν εἰς λογισμοὺς αἰσχυροῦς, πορνείας, μοιχείας, καὶ ἄλλων σαρκικῶν ἀκαθαρσιῶν ἐργασίας. Τούτους δὲ ὅλους κατεπόνησεν ὁ Χριστὸς μέσα εἰς τὴν θαλάσσαν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ πάντων δακρύων τῆς Μετανοίας.

ὑποβρυχίους δὲ τούτους ἀνόμασεν ὁ Μελωδὸς πρεπόντως. διότι τὰ νερά ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸν πάτον τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ὀνομάζονται βρυχία. διότι κάτω ὑπὸ τὴν γῆν σφιγγόμενα καὶ στενοχωρούμενα, κάμνουσιν εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς θαλάσσης κάποιον ἦχον βρυγμῶδη. ὅθεν καὶ πεποιημένη φωνὴ εἶναι τὸ, βρυχία. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ νερά ἐκεῖνα βρυχία ὀνομάζονται, δικαίως ὑποβρυχίους ὀνομάζονται καὶ ὅσοι πέσωσιν ὑποκάτω τῶν βρυχιῶν ὑδάτων ἐκείνων.

Τροπάριον.

„ Ῥήματα ζωῆς τοῖς φίλοις Χριστός καὶ περὶ τῆς Θείας Δημηγο-
 „ ρῶν Βασιλείας, ἔφη· Ἐγὼ ἐμοὶ τὸν Πατέρα ἐπιγνώσεσθε, φωτὶ
 „ ὡς ἐξαστράψω ἀπρὸς ὑμᾶς, ἐν ἀγαλλιάσει μέλλοντες· Ἄσωμεν τῷ
 „ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν, λέγει, ὁ Θεοδωραπὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδημηγόρει εἰς τοὺς φίλους τοῦ Μαθητῆς καὶ Ἀποστόλους, κοτὰ εἰς τὰ ἄλλα ζωηρά του λόγια ἔλεγε καὶ διὰ τὴν Θείαν του Βασιλείαν: ἦτοι διὰ τὴν δόξαν τῆς Μεταμορφώσεώς του. Βασιλείαν δὲ αὐτὴν ὀνομάζει, διότι εἰς αὐτὴν ἤστραφεν ἀληθῶς ὁ Κύριος ὡς Θεός· διὸ περὶ αὐτῆς ἔλεγε· „ Εἰσὶ τινες τῶν ὡδὲ ἐστνηκότων (ἦτοι ὁ Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης), οἱ τινες ἐ μὴ γεύσανται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐκλυθεῖαν ἐν δυνάμει“ (Ματθ. 15. 28.) ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει· „ Τούτέστιν, ὄφονται ἐν τῇ Μεταμορφώσει τὴν κατάστασιν τὴν μέλλουσαν, ἐν ἣ ἐλεύσεται καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς, καὶ οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος διαβατικώτερον αὐτὸ ἐρμηνεύει· „ Ἐως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐκλυθεῖαν ἐν δυνάμει, ταυτέστι, τῷ δυνάμιν τοῖς ὀρώσι παρασχεῖν ἰδεῖν τὰ ἀθέατα, τῆς θανάσιμου καὶ ψυχοφθόρου προκαθάρσασα λύμης, ἣτις ἐστὶν ἡ ἀμαρτία· ταύτης δὲ γεύσις ἐστὶν ἡ ἐν τῷ λογισμῷ τῆς κακίας ἀρνήσις, ἥς οἱ προκαθαρθέντες οὐ γεύονται τοῦ κατὰ ψυχὴν θανάτου, τῇ δυνάμει τῆς μετάνοιαις ἐπιφανείας ἀμύλονται κτηθέντες, ὡς ἐγὼ νομίζω, καὶ τὴν διάνοιαν“ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφ. οὐ ἡ ἀρχὴ ἢ Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Τὸ δὲ Ῥήματα ζωῆς ἔδανε ἡ σφῆ ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Κορυθαῖον Πέτρον· ὅταν γὰρ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους· „ Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε υπάγειν; ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰώνιᾳ ἔχεις“ (Ἰω. 5. 67.) τὸ δὲ Ῥήματα ζωῆς ἔδανε ἡ σφῆ ἀπὸ τὸ Εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο· „ Οὐκ ἔτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ Κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα, ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, ἐγνώρισά ὑμῖν“ (Ἰω. 15. 15.).

Ποῖα δὲ λόγια ἦτον ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγε περὶ τῆς ἰδικῆς του Βασιλείας ὁ Κύριος; Βέβαια ἐκεῖνα ὅπου ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· ἔλεγε γὰρ πρὸς τὸν Φίλιππον· „ Ὅ ἠώρακώς ἐμὲ ἠώρακε τὸν Πατέρα, καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστὶ;“ (Ἰω. 14. 9.) καὶ πάλιν· „ Εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν Πατέρα μου ἐγνώκατε ἂν, καὶ ἀπάρτι γινώσκετε αὐτόν“ (Αὐτῶ. 7.)· καὶ πάλιν· „ Ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με· ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐκλύθη“ (Ἰω. 12. 45.). Τὸ ζῆτετε, λέγει, ὦ φίλοι καὶ μαθηταί μου, καὶ ἀποροῦντες λέγετε μαζί με τὸν Φίλιππον· „ Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν;“ (Ἰω. 14. 9.) Ἐὰν τῶρα δὲν πιστεύετε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστὶ, καὶ ἠξεύρετε ὅτι ὅταν ἐγὼ ἀστράψω εἰς τὸ Θαβάριον ὄρος με φῶς ἀπρὸς ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λαμπρότητός του καὶ ἀληθινὸν (τὸ γὰρ ἀπρὸς ὑμᾶς εἶναι καὶ ἀληθινὸν κατὰ τὸν Βασίλειον)· τότε θέλετε γνωρίσει εἰς ἐμὲ τὸν Πατέρα καὶ αὐτὸν ὑπάρχοντα φῶς· κατὰ γὰρ τὸν Φαλαμόν, ἐν τῷ φωτὶ τῷ ἰδικῷ μου τῷ ἐν τῷ Θαβάρ λάμψοντι ὄψεσθε: ἦτοι θέλετε γνωρίσει καὶ τὸν Πατέρα φῶς· „ Ἐν τῷ φωτὶ Σου, φησὶν, ὄψόμεθα φῶς“ (Φαλ. 14. 10.)· ὄψεν καὶ με ἀγαλλίασιν θέλετε μέλλειν· Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται.

Τροπάριον.

„ Ἰσχύμ τῶν Ἐθνῶν κατέδεσθε, φίλοι Μαθηταί, θαυμασθήσεσθε
 „ δὲ τῷ πλούτῳ αὐτῶν, ὅτι δόξης πληροῦσθε, ὡς ὀφθήσομαι λαμ-
 „ πρότερος ἡλίου ἕξαστράπτωμ, ἐμ ἀγαλλιάσει μέλλομτες. Ἄσωμεν
 „ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐραϊσθη ὁ Μελωδὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Τροπαρίου τούτου· διότι ἐκεῖνα τὰ λόγια ὅπου λέγει ἐκεῖ ὁ Ἅγιος Σαβαῶθ πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἰσραηλῆτος „ Ὑμεῖς δὲ Ἱερεῖς Κυρίου κληθήσεσθε, λειτουργοὶ Θεοῦ, ἰσχύμ Ἐθνῶν κατέδεσθε, „ καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε “ (Ἡσ. ζα. 6.), ταῦτα καὶ ὁ Μελωδὸς εἰσάγει τὸν Κύριον λέγοντα πρὸς τοὺς ἰδικοὺς τοῦ Ἱερεῖς καὶ Λειτουργοὺς καὶ Μαθητάς· Ὡ φίλοι καὶ Μαθηταί μου, μὴ λυπησθε ὅτι εἴσθε πτωχοὶ καὶ ἄτιμοι καὶ εὐκολοκαταφρόνητοι εἰς τὸ φαινόμενον· διότι καθὼς διὰ ἐμὲ ἐπροφήτευσεν ὁ Μάντις ἐκεῖνος Βαλαάμ λέγων· „ Ἐδεταί Ἐθνη ἐχθρῶν αὐτῆ, καὶ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυελεῖ “ (Ἀριθ. κδ. 8.)· οὕτω καὶ διὰ ἐσᾶς ἐπροφήτευσεν ὁ Ἡσαΐας λέγων· „ Ἰσχύμ Ἐθνῶν κατέδεσθε “, ἦτοι τὸ κράτος ὅλον καὶ τὴν δύναμιν, ὅπου εἶχον τὰ Ἐθνη εἰς τὴν ἀσεβείαν καὶ εἰδωλολατρείαν, ἐσεῖς θέλετε τὰ ἀφανίσαι, καὶ μὲ τὰ ὀδόντια τῆς διδασκαλίας σας θέλετε τὰ ἀλέσει· καθὼς γὰρ τὰ φαγητὰ, ἂν καὶ ἐναντία ἦναι καὶ βλαβερὰ εἰς τοὺς τρώγοντας, ὅταν ὁμως χανευθοῦν ἀλλοιοῦνται καὶ γίνονται ὅμοια μὲ τὴν σάρκα ἐκεῖνων ὅπου τὰ τρώουσι· οὕτω καὶ τὰ Ἐθνη θέλουσιν γένει εἰς ἐσᾶς φαγητὸν εὐχριστον καὶ εὐχυμον· διότι ἔχουσι νὰ ἀλλοιωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν εἰς τὴν πίστιν, καὶ ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετήν.

Οὕτω λοιπὸν θέλετε φάγει νοητῶς τὴν δύναμιν τοῦ Ἐθνῶν· θέλετε δὲ θαυμασθῆ καὶ μὲ τὸν πλοῦτον αὐτῶν· διότι ἐσεῖς ἀποκτῶντες τὸν πλοῦτον των, ἔχετε νὰ γενῆτε περιβόητοι πανταχοῦ, καθὼς ἔγινε περιβόητος πρότερον καὶ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐπῆρε τὸν αἰσθητὸν πλοῦτον τῶν Αἰγυπτίων κατὰ προσταγὴν Θεοῦ· „ Ἐξήγαγε, φησὶν, αὐτοὺς „ (ὁ Θεὸς ἀληθῆ τούς Ἑβραίους) ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ “ (Ψαλ. ρδ. 36.). Πλοῦτον δὲ Ἐθνῶν ὀνομάζει ἐδῶ, ὄχι τὸν αἰσθητὸν, τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον· τί γὰρ ἐχρειάζοντο πλοῦτον οἱ Ἀπόστολοι, οἵτινες ἀπεστάλησαν εἰς τὸ κήρυγμα παρὰ τοῦ Κυρίου χωρὶς βραβδῆ, χωρὶς ὑποδήματα, χωρὶς σακούλιον, καὶ χωρὶς ἓνα χάλκωμα; ἀλλὰ πλοῦτος Ἐθνῶν ἐδῶ νοεῖται ἢ μετάθεσις τοῦ ζήλου τοῦ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν, ὅπου εἶχον τὰ Ἐθνη, εἰς τὸν ζῆλον τὸν κατ' ἐπίγνωσιν, καὶ ἢ τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν εὐσεβείαν μεταβολῆν, καὶ ὁ τοῦ κηρύγματος πλατυσμός· οὗτος γὰρ εἶναι ὁ ἀληθὴς πλοῦτος τῶν Ἀποστόλων. Δύναται δὲ νὰ νοηθῆ πλοῦτος τῶν Ἀποστόλων καὶ τὸ νὰ ἦναι πτωχοὶ διὰ τὸν Χριστὸν, καὶ ἄλλους νὰ πλουτίζουσι· τὸ νὰ μὴ ἔχουσι, καὶ ὅλα νὰ τὰ ἔχουσι· καθότι ὅλα τὰ ἄσπρα τῶν Χριστιανῶν ἦτον ἰδικά των, καὶ ὅθεν ἤθελον ἔπερνον τὰ πρὸς τὴν χρείαν των· ὅθεν ἔλεγον· „ Ὡς πτωχοὶ, πολλὰς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ „ πάντα κατέχοντες “ (β. Κορ. 5. 10.).

Εἰπὼν δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι θέλουσιν θαυμασθῆ οἱ Ἀπόστολοι διὰ τὸν πλοῦτον τῶν Ἐθνῶν, ἀκολουθῶς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχουσι νὰ θαυμασθοῦν· διότι ἐσεῖς, λέγει, θέλετε γεμῶσαι ἀπὸ δόξαν διὰ τὰ σημεῖα καὶ θαύματα ὅπου μέλλετε νὰ κάμνετε· ὅποιος γὰρ εἶναι δεδοξασμένος, αὐτὸς εἶναι καὶ θαυμαστός. Ἄν λοιπὸν ἐσεῖς ἔχετε νὰ δοξασθῆτε ἀναμφιβόλως διὰ τῶν θαυμάτων, βέβαια δι' αὐτῶν ἔχετε καὶ νὰ θαυμαστωθῆτε· καθὼς καὶ ἐγὼ ἀλίγον ὕστερον θέλω φανῆ λαμπρότερος τοῦ ἡλίου, ἕξαστράπτωμ εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος, καὶ διὰ τῆς λαμπρότητος ταύτης ἔχω νὰ δοξάζωμαι καὶ νὰ θαυμαστόνωμαι παρὰ πᾶσιν· ἂν γὰρ πρότερον δὲν θαυμάσῃ τις τὸν ἄνθρωπον διὰ κανένα ἀγαθὸν ὅπου ἐκατέρωθωσε, δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸν δοξάσῃ. Διὰ τοῦτο

καὶ

καὶ ὁ Μελωδός, εἰπὼν πρότερον ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν νὰ θαυμασθοῦν διὰ τὸν πλῆτον τῶν Ἑθνῶν, ἀπολούθως λέγει καὶ τὸ ἐπόμενον εἰς τὸν θαυμασμόν, ἦγουν ὅτι θέλουν πληρωθῆ ἀπὸ δόξαν ἐν ἀγαλλιάσει μέλλοντες, „ Ἀσωμεν τῷ Θεῷ “ καὶ τὰ ἐξῆς.

Τροπάριον.

„ Σήμερον Χριστὸς ἐν Ὄρει Θαβὼρ λάμψας, ἀμυδρῶς Θεϊκῆς αὐγῆς,
 „ ὡς ὑπέσχετο, Μαθηταῖς παρεγύμνου χαρακτῆρας δὲ (1) πλη-
 „ σθέρτες Θείας αἰγλης, ἐν ἀγαλλιάσει ἔμελλον Ἀσωμεν τῷ Θεῷ
 „ ἡμῶν, ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σήμερον, λέγει, ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐπειδὴ ἔλαμψεν εἰς τὸ Ὄρος Θαβὼρ, παρεγύμνωσεν: ἦτοι ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του κάποιους ἀμυδρούς καὶ ὀλίγους τινὰς χαρακτῆρας τῆς Θεϊκῆς του αὐγῆς, ἡ ὅποια ἦτον κεκρυμμένη μέσα εἰς τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἕως τότε δὲν ἐβλέπετο ἀπὸ τοὺς Μαθητάς του· τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ Παρεγύμνου, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον λέγοντα „ Ἐν τῷ Ὄρει τῷ Θαβὼρ μεταμορφώθεις ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἔδειξε τῆς ἀθεάτου Βασιλείας τὴν δόξαν καὶ ἐκ ἐπέδειξε, τουτέστι μικρὸν „ παρήνοιξε τὴν Θεότητα καὶ ἐχὶ τελείως“. Ακολούθως δὲ λέγει ὁ Χρυσορρήμων καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν παρήνοιξε τὴν Θεότητα, καὶ οὐχὶ τελείως τὴν ἔδειξε. „ Τὸ μὲν, „ πληροφορῶν, τὸ δὲ, φειδόμενος“ πληροφορῶν μὲν γὰρ, ἔδειξεν αὐτοῖς τῆς ἀθεάτου Βασι- „ λείας τὴν Θεϊκὴν δόξαν, ἐχὶ ὅσητις ἦν, ἀλλ' ὅσον ἠδύναντο φέρειν οἱ σωματικούς ὀφθαλ- „ μούς περιφέροντες· φειδόμενος δὲ, καὶ οὐχὶ φθονῶν, ἐκ ἔδειξεν αὐτοῖς τὴν πᾶσιν δόξαν, „ ἵνα μὴ σὺν τῇ ὀράσει καὶ τῇ ζωῇ ἀπολέσωσιν“.

Φέρει δὲ καὶ ὁμοίωμα ὁ τῶν Κανόνων ἑρμηνεύς Θεόδωρος, ὅτι ὡς διὰ μέσσω ὑαλίνοι τινῶν λύχνων τὰς ἀκτῖνας τοῦ Θείου φωτός, ἔδειξεν εἰς τοὺς Μαθητάς του ὁ Κύριος, καθὼς ὑπέσχεθη. Πού δὲ ὑπέσχεθη νὰ δείξῃ ὁ Κύριος τὸ θεῖόν τε φῶς; Αποκρινόμεθα ὅτι ὑπέσχεθη τοῦτο ὀλίγον πρὸ τῆς Μεταμορφώσεώς του, ὅταν ἔλεγεν εἰς τὰς Ἀποστόλους „ Εἰσὶ τινες „ τῶν ἁδὲ ἐστηκότων, οἱ τινες ἔ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν Βασιλείαν τοῦ „ Θεοῦ ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει“ (ματθ. 15. 28.). Μὲ τὴν λέξιν δὲ „ Τινὰς “ ἐννοεῖ ἔδω τὸν Πέτρον καὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννην, καὶ μὲ τὴν „ Βασιλείαν“, τὴν ἐν τῇ Μεταμορφώσει δόξαν ὅθεν αὐτὸ τὸ ρητὸν ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύων λέγει „ Ἐσταῦθα ἔ περὶ τῆς δευτέρας αὐτῆ „ παρουσίας τῆς ἐνδόξου λέγει, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῷ ὄρει Μεταμορφώσεως“. Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος „ Πανταχοῦ ἐστὶν ὁ τοῦ Παντός Βασιλεὺς, καὶ πανταχοῦ ἐστὶν „ ἡ Βασιλεία αὐτοῦ· ὥστε τὸ ἔρχεσθαι τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν οὐ τὸ ἄλλοθεν ἄλλαχόσε „ παραγίνεσθαι διηλοῖ, ἀλλὰ τὸ φανεροῦσθαι ταύτην τῇ δυνάμει τοῦ Θείου Πνεύματος· „ διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἐληλυθεῖαν ἐν δυνάμει· ἦτις δυνάμεις οὐχ ἀπλῶς τοῖς τυχοῦσιν ἐγγίνε- „ ται, ἀλλὰ τοῖς ἐστηκόσι μὲν τοῦ Κυρίου, τουτέστι τοῖς ἐστηρικμένοις ἐν τῇ πίστει „ αὐτοῦ, καὶ τοῖς κατὰ Πέτρον καὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τούτοις ἀναφερομένοις ὑπὸ „ τοῦ λόγου πρότερον εἰς ὄρος ὑψηλόν, διηλονότι τῆς φυσικῆς ἡμῶν ταπεινότητος ὑπερναβι- „ βαζομένοις“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Ο μὲν οὖν Σωτὴρ ἔτω κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἔδειξεν εἰς τὰς Μαθητάς τε ὀλίγον τι τὸ φῶς τῆς ἰδίας Θεότητος· αἱ δὲ Μαθηταί, γεμῶσαντες ἀπὸ τὴν ὀλίγην λαμπρότητα ἐκείνην τῆ φωτός καὶ τῆς Θείας αἰγλης, ἔμελλον ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς καὶ καρδίας „ Ἀσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι ἔδοξασται“.

ᾠδὴ

(1) Ἀντὶ νὰ εἰπῆ „ Πλησθέντες δὲ Θείας αἰγλης“, εἶπε „ Δὲ πλησθέντες Θείας αἰγλης“ κατὰ μετὰ-
 θέσειν διὰ τὸ μέλος.

Ωδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιμ' διὰ τοῦτο ἐστερεώθη ἐν Κυρίῳ ἡ καρδία μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρῶν Εἰρμός συνετέθη ἀπὸ τὴν Ὡδὴν τῆς Προφήτιδος Ἄννης τῆς Μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ μετὰ αὐτὰς τὰς ξηρὰς λέξεις ἐκείνης· ἐκείνης γὰρ εἶναι καὶ ἡ πρότασις „ Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα κατασκευὴ „ Τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιμ“. Εὐφυῶς δὲ ὁ Μελωδὸς ἀλλάξε τὴν τάξιν αὐτῶν, καὶ τὴν μὲν πρότασιν ἔκαμε κατασκευὴν, τὴν δὲ κατασκευὴν ἔκαμεν ἐκ τοῦ ἐναντίου πρότασιν· τῆς μὲν γὰρ Ὡδῆς ἡ ἀρχὴ εἶναι „ Ἐστερεώθη, ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“. Ἐπειτα ὡς αἰτία τῆς στερεώσεως ἀκολουθῶς λέγει „ Τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιμ“. Βλέπουσα ἡ Ἄννα ὅτι ἀδυνατίσῃ μὲν τὸ τοξάρι τῶν δυνατῶν, οἱ δὲ ἀσθενεῖς ἐζώσθησαν δύναμιμ παρὰ Κυρίου, διὰ τῆτο ἐστερεώθη καὶ αὐτῆς ἡ καρδία εἰς τὸν Κύριον. Ὁ δὲ Μελωδὸς δὲν εἶπεν οὕτως, ἀλλὰ πρότασιν καὶ ἀρχὴν ποιήσας τοῦ Εἰρμοῦ τὴν ἀσθένειαν τῶν δυνατῶν, καὶ ἀκολουθῶς εἶπε τὴν τῆς καρδίας στερέωσιν· ἡ αἰτία δὲ τῆς ἐναλλαγῆς ταύτης εἶναι, ὡς νομίζω, αὕτη.

Συνειθίζουσιν οἱ θεῖοι οὗτοι Μελωδοὶ νὰ γράφωσιν τὰ προίμια καὶ τὰς ἀρχὰς καθὲ Ὡδῆς εἰς τὰ τέλη τῶν Εἰρμῶν καὶ τῶν Τροπαρίων· οὗτ' λόγου χάριν τὸ „ Ἀγαπῶμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρχὴ καὶ προίμιον τῆς πρώτης Ὡδῆς τοῦ Μωϋσέως, γράφουσιν οἱ Μελωδοὶ εἰς τὸ τέλος τῶν Τροπαρίων. „ Ἐκ νεκτὸς ὀρθρίζει τὸ Πνεῦμά μου“ τὴν ἀρχὴν τῆς πέμπτης Ὡδῆς τοῦ Ἡταίου· καὶ „ Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν“ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς· καὶ „ Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου“ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀγδόης· καὶ „ Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον“ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνάτης, ὅλα ταῦτα, προίμια ὄντα τῶν Ὡδῶν, οἱ Μελωδοὶ γράφουσιν εἰς τὰ τέλη τῶν Τροπαρίων. Οὕτω λοιπὸν ἀκολουθῶς μετὰ αὐτὰ καὶ τὸ „ Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ“, ἀρχὴ ὄν καὶ προίμιον τῆς τρίτης ταύτης Ὡδῆς, ἐγράφη ὡς ἐπρωδὴ εἰς τὸ τέλος αὐτῆς. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ τὸ ρητὸν τῆτο; Ἀκουσον. Ὁ Ἅγιος Νεῖλος ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύων αὐτὸ, λέγει ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἔχομεν χρέος νὰ ζητοῦμεν προθύμως τὴν δύναμιμ καὶ χάριν τῆς Παρτοδυναμίου Πνεύματος, ἵνα διὰ τῆς δυνάμεως τήτου ἀδυνατήσῃ τὸ τόξον καὶ αἱ σαῖται τῶν δυνατῶν Δαιμόνων, οἱ ὁποῖοι πάντατε σαῖτεύουσιν ἡμᾶς μετὰ τοὺς βλασφημῶν καὶ πονηρῶν καὶ αἰσχροῦν λογισμοῦν, ὡς μετὰ βέλῃ, καὶ οὕτως ἐνδυναμωθέντες παρ' αὐτῆς νὰ νικήσωμεν τὰς ἀοράτους ἔχθρους ἡμῶν Δαίμονας.

Τροπάριον.

„ Ὁλομ τὸν Ἀδὰμ φορέσας, Χριστέ, τὴν ἀμαυρωθεῖσάμ ἀμείψας ἐλάμπρυνας πάλαι φύσιν, καὶ ἀλλοιώσει τῆς μορφῆς Σα ἐθεύρυνσας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν ἐπιστρέφων, ὁ Μελωδὸς ἐν τῷ Τροπαρίῳ τήτῳ, οὕτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ἐφόρεσας ὀλόκληρον τὸν Ἀδὰμ· ἦτοι προσείληψας σῶμα καὶ ψυχὴν νοεράν, λογικὴν, θελητικὴν καὶ αὐτεξούσιον· ταῦτα γὰρ εἶναι ἡ ὀλοκληρία τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπλῶς πάσης φύσεως· διώξας δὲ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὴν ἀμαύρωσιν ὅπου τῆς ἐπροξένησε πάλαι ἡ ἀμαρτία τοῦ Ἀδὰμ, καὶ μεταβαλῶν

λάν εἰς τὸ θεϊότερον, ἐλάμπρυνες αὐτὴν μὲ τὸ φῶς τῆς ἰδικῆς σου Θεότητος, τῆς ἐν τῷ
 Θαβῶρ σήμερον ἀστραφάσης. Καὶ οὐ μόνον ἐλάμπρυνας, ἀλλὰ καὶ ἐθεούργησας αὐτὴν μὲ
 τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους γενομένην ἀλλοίωσιν τῆ προσώπου σου" „ Εγένετο, φησὶν ἱερὸς Λου-
 „ κᾶς, ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς
 „ αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων" (Λουκ. 9. 29.).

Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἶναι τοῦτο ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἐ-
 θεουργήθη ἢ ἀνθρωπίνη φύσις· διότι καὶ ἱ Θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει ἐν τινι Τροπα-
 ρίῳ· „ Εξ αὐτῆς τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τῆ Θεῶ Λόγῳ ἐθεουργήθη"· καὶ ὁ
 Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς τὴν Χριστῆ Γέννησιν λόγῳ· „ Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς
 „ προσλήψεως ἐν ἐκ δὺω τῶν ἐναντίων, ἃν τὸ μὲν (ἡ Θεότης) ἐθέωσε, τὸ δὲ (ἡ ἀνθρωπότης)
 „ ἐθεώθη"· καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ περὶ Υἱῶ· „ Χριστὸς διὰ τὴν Θεότητα (λέγεται)· χρίσις
 „ γὰρ αὐτὴ τῆς ἀνθρωπότητος·..... ἢς ἔργον ἀνθρώπων ἀκοῦσαι τὸ χρίον, καὶ Θεὸν τὸ
 „ χρισμένον"· καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτῃ ἐπιστολῇ· „ Ταῦ γὰρ κινήτερα ἐν τῇ συγ-
 „ κράσει. Θεῶ μὲν ἐνανθρωπήσαντες, ἀνθρώπου δὲ θεωθέντος"· Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπο-
 ρίας λέγομεν ὅτι τὸ „ ἐθεούργησας" ἐδῶ νοεῖται ἀντὶ τῆ, εἰδείξας καὶ ἐφανέρωσας ὅτι ἐθεου-
 ργήθη ἢ ὑπὸ σου προσληφθεῖσα ἀνθρωπίνη φύσις· ἐθεουργήθη μὲν γὰρ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς
 τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὡς εἵπομεν· ἱ Θεουργία ὅμως
 αὐτὴ καὶ θέωσις δὲν ἦτον φανερά εἰς τὰς πολλούς, πλὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ προσειληφό-
 τος τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ θεουργήσαντος αὐτὴν· ἂν γὰρ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι αὐτόπται καὶ
 ὑπηρεταὶ τοῦ Λόγου Ἀπόστολοι δὲν ἤξευρον τὴν τοῦ προσλήμματος αὐτοῦ θέωσιν, σκαν-
 δαλιζόμενοι διὰ τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀδιάβλητα πάθη, εἰς τὰ ὅποια ἐβλεπον αὐτὸν ὑπο-
 κείμενον, πῶσω μᾶλλον δὲν ἤξευρεν αὐτὴν ὁ πολὺς καὶ χυδαῖος λαός; Ἀφ' οὗ δὲ μετεμορ-
 φώθη ὁ Κύριος, καὶ ἐλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔγι-
 καν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, τότε δὲ τότε ἢ ἔσωθεν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τοῦ Θεοῦ
 Λόγου θεουργηθεῖσα φύσις ἢ ἀνθρωπίνη ἐγνώσθη διὰ τῆς εἰς τὰ ἔξω τῶν θεῶν ἀκτί-
 νων ἐκχύσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης οὕτως εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην πανηγυρίζει·
 „ Καὶ δοξάζεται μὲν ἱ σὰρξ ἅμα τῇ ἐκ τοῦ μη ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγῆ, καὶ ἡ τῆ
 „ Θεότητος δόξα, δόξα καὶ τῆς ἀνθρωπότητος γίνεται"· εἰς γὰρ ἐστὶ τῆτο κακίνο Χριστὸς,
 „ ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος καὶ ἡμῖν συμφυὴς καὶ ὁμόφυλος. Εἰ τοίνυν οὐδέποτε τὸ σῶμα
 „ τὸ ἅγιον ἀμέτοχον τῆς θείας δόξης ὑφέστηκεν, ἀλλ' ἐξ ἄκρας ἐνώσεως τῆς καθ' ὑπόστα-
 „ σιν τὴν δόξαν τῆς ἀόρατου Θεότητος τελείως πεπλούτηκεν, ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι
 „ δόξαν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκός· ἀλλ' ἀφανὴς ἱ δόξα ὑπάρχουσα ἐκ τῶ φαινομένου σώ-
 „ ματι, τοῖς μὴ χωροῦσι τὰ καὶ Ἀγγέλοις ἀθέατα τοῖς τῆς σαρκὸς δεσμίαις ἱερατοῦ
 „ ἐχρημάτιζε. Μεταμορφοῦται τοίνυν, οὐχ ὁ οὐκ ἦν προσλαβόμενος, οὐδὲ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν
 „ μεταβαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς αἰκείαις μαθηταῖς ἐκφαινόμενος"· Τί δὲ ἀπόλαυσεν
 ἢ ἀνθρωπότης τῆ Κυρίου διὰ τῆς Θεουργίας; Τὸ νὰ μεθέξη εὐθύς τὰ πλεονεκτήματα καὶ
 τὰς μεγαλοπρεπείας τῆς Θεότητος, καὶ νὰ γένη ζωοποιὸς, παντοδύναμος, καὶ πάντα γινώ-
 σκουσα (ὅρα σελ. κη. τῆς Δογματικῆς Πανοπλίας). Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, διὰ τῆς
 Θεουργίας ἢ φύσις ἢ ἀνθρωπίνη ἐγένεν ὁμόθεος, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Καὶ
 „ διὰ τὴν πρόσληψιν τὴν χρισθεῖσαν Θεότητι καὶ γενομένην ὅπερ τὸ χρίσαν, καὶ θαρρῶ
 „ λέγειν ὁμόθεον" (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα).

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθεῖσα φύσις τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἂν καὶ
 ἐθεώθη καὶ ἐθεουργήθη ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνώσεως, δὲν ἐκβῆκεν ὅμως καὶ ἔξω ἀπὸ τοῦς φυ-
 σικῶν ὄρεστος, ὥστε νὰ τραπῇ εἰς Θεότητα, μὴ γένοιτο! τῶν Μονοφυσιτῶν γὰρ ἦτον τοῦτο
 κακόδοξον φρόνημα· ἀλλὰ καθὼς ἱ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς γίνεται καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου, οὐχ ὁ ἦν
 μεταβαλὼν (ἦτοι τὸ εἶναι Θεός), ἀτρέπτος γὰρ, ἀλλ' ὁ οὐκ ἦν προσλαβὼν, φιλόανθρωπος
 γὰρ (ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος Λόγ. εἰς τὰ Φῶτα)· οὕτω καὶ τὸ πρόσλημμα τῆς
 ἀνθρωπότητος, ἂν καὶ ἐθεώθη, ἀτρέπτον ὅμως ἔμεινε καὶ δὲν ἀπέβαλε τὰ φυσικὰ αὐτοῦ
 ιδιώματα· ἦτοι τὸ παθητὴν ἱ φθαρτὸν καὶ θνητὸν καὶ τὰ ἄλλα φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα
 καλούμενα πάθη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν θέωσιν εἶχεν αὐτὰ, πρῶτον ἵνα μὲ αὐτὰ ἢ ἐναν-
 θρώπησις τοῦ Χριστοῦ πιστωθῇ καὶ μὴ νομισθῇ ὅτι ἦτον κατὰ φαντασίαν· εἰ γὰρ καὶ
 αὐτὰ ἔχουσα κατὰ δόκησιν ἐνομίσθη ἀπὸ τοῦς Μανιχαίους, πῶσω μᾶλλον, ἂν δὲν τὰ εἶ-
 χε; δεύτερον, ἵνα τοῖς ἑαυτοῦ πάθεσιν ἰάσῃται τὰ ἡμέτερα πάθη ὁ Κύριος, καὶ τοῖς

φυσικοῖς τὰ παρά φύσιν ἐξαφανίσῃ, καὶ ἀπλῶς, ἵνα νικήσας αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἡμῖν τοῖς ὁμοφυέσι καὶ συγγενέσιν αὐτοῦ τὴν κατ' αὐτῶν νίκην χαρίσῃται (παρὰ τῆ Δογματικῆ Πανοπλίᾳ φύλ. κή.).

Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆ πρώτου ἤχου τῆς Ὀκτωήχου·
 „ Προσελάβετο δὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μετὰ τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν, χωρὶς ἀμαρτίας
 „ καὶ χωρὶς τῶν διαβεβλημένων παθῶν· τὸ μὲν γὰρ μετὰ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν διαβε-
 „ βλημένων παθῶν προσλαβέσθαι αὐτὴν οὐ Θεὸς ἦν, οὐδὲ καθελεῖν καὶ ἀνελεῖν τὴν ἀμαρ-
 „ τίαν ἐθέλοντος· τὸ δὲ χωρὶς τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν πεφαντασμένης ἦν ἐνανθρωπήσεως
 „ καὶ οὐκ ἀληθοῦς· διὰ τοῦτο προσλαβόμενος τὴν φύσιν ἡμῶν, τὰ μὲν ἀπεπέμφατο ὡς
 „ ἀνοίκεια αὐτῷ, τὰ δὲ ὡς ἀναγκαίως τῇ φύσει προσγιγνώμενα μετὰ τῆς φύσεως προσελά-
 „ βετο, ἵνα πιστευθῇ ὅτι τῇ ἀληθείᾳ γέγονεν ἄνθρωπος· εἶτα ἀναχωρεύσας τὴν φύσιν
 „ ἑαυτῷ διὰ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως, ἐλευθερώσῃ ταύτην καὶ αὐτῶν τῶν ἀδιαβλή-
 „ των, καὶ ἀποδείξῃ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον πρώτην μὲν διὰ τῆς ἀναστάσεως του, εἶτα
 „ καὶ ἕκαστον ἡμῶν διὰ τῆς ἐλπίζομένης κοινῆς ἀναστάσεως“ (ἐν τῷ Τροπαρίῳ, ἔ ἡ ἀρχὴ
 „ Ὁ χερσὶν ἀχράντοις ἐκ χοός).

Καὶ ταῦτα μὲν λέγεται ὅτι εἶχε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου πρὸ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀφθαρ-
 σίας. Ἀφ' οὗ δὲ αὐτὸ ἀνέστη, ἂν καὶ ἔγινεν ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον, καὶ ἀπέβαλε τὰ ἀ-
 διάβλητα πάθη ἅπερ εἶχε πρότερον, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος, „ Εἰ γὰρ ἐγνώκαμεν κατὰ
 „ σὰρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν ἐκ ἐτι γινώσκουμεν“ (β'. Κορ. ε'. 16.)· μ' ὅλον τῆτο δὲν ἐτρά-
 „ πι εἰς ἀσωματότητα, οὐδὲ ἀπέβαλεν ὅλα τὰ φυσικὰ του ἰδιώματα· ἦτοι τὸ ποσὸν, τὸ
 „ ποιὸν, τὸ εἶναι ἐν εἶδει, τὸ τριχῆ διαστατὸν, καὶ τὸ περιγραφτὸν ἐν τόπῳ καὶ περιοριστὸν·
 „ ἂν γὰρ καὶ αὐτὰ ἀποβάλλῃ, πλέον σῶμα δὲν μένει, ἀλλ' ἔχει τὰ ἐκστῆ ἀπὸ τούς ὅρους
 „ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ὅθεν λέγει Μακάριος ὁ Χρυσοκέφαλος· „ Τὸ Δεσποτικὸν καὶ πα-
 „ νάγιον σῶμα ἀφθαρτον μὲν ἀνέστη καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀθάνατον καὶ τῇ θεῖᾳ κεκοσμημένον
 „ δόξῃ, σῶμα δὲ ὅμως ἐστὶ τὴν προτέραν ἔχον περιγραφὴν“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψ.).

Ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· „ Καὶ τῷ Θεῷ πιστοῦται, καὶ διὰ τούτου
 „ τοῖς πέρασιν, ὡς εἶη Θεός τε καὶ ἄνθρωπος, δύο φύσεις φέρων ἐν ἑαυτῷ καὶ μετὰ τῆν ἐκ
 „ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ ταύταις δύο καταλλήλους τὰς ἐνεργείας, αὐτεξούσιά τε θελήμα-
 „ τα εἰς αἰῶνα τὸν ἀπειρον αἰωνίζοντα“ (Λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἔ ἡ ἀρχὴ
 „ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς)· καὶ πάλιν· „ Οὔτε γὰρ διότι ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο τῶν
 „ ὄρων ἐξέστη τῆς οἰκείας Θεότητος, οὔτε τῶν προσόντων αὐτῆ θεοπρεπῶν ἀύχημάτων,
 „ οὔτε μὴν ἡ σὰρξ θεωθεῖσα τῆς οἰκείας ἐτράπη φύσεως, ἢ τῶν αὐτῆς φυσικῶν ἰδιωμάτων·
 „ μεμενῆκασι γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἐνωσιν αἵτε φύσεις ἀσύμφυτοι καὶ αἱ τούτων ἰδιότητες
 „ ἀλώβητοι“ (Βιβλ. γ'. κεφ. ξδ'. τοῦ Θεολογικοῦ)· διὰ τοῦτο εἰκονίζεται ὁ Χριστὸς καὶ
 „ ἐν Οὐρανοῖς ἢδη ὡς περιγραφτὸν ἔχον σῶμα κατὰ τὸν διορισμὸν τῆς Ζ'. Συνόδου. Πῶς
 „ δὲ τῶρα εἶναι ἐν τῷ Οὐρανῷ τὸ ἀφθαρτον καὶ δεδοξασμένον σῶμα τοῦ Κυρίου; Ἀποκρί-
 „ νεται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὅτι οὔτε σὰρξ εἶναι, ἢ γουν παχυλὸν σῶμα, ὅποιον ἦτον πρὸ
 „ τῆς ἀναστάσεως, οὔτε πάλιν ἀσώματον καὶ αὔλον, ἀλλὰ μέσον πῶς, καθὼς οἶδε μόνος
 „ ὁ τοῦτο προσλαβὼν καὶ δοξάσας Θεὸς Λόγος· οὕτω γὰρ αὐτὸς λέγει· „ Πίστετε τὸν Υἱὸν
 „ τοῦ Θεοῦ ἢξεν πάλιν μετὰ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας κρίνοντα ζῶντας καὶ νεκρούς,
 „ οὐκέτι μὲν σὰρκα, ἐκ ἀσώματον δὲ, ἀλλ' οἷς αὐτὸς οἶδε λόγοις θεεδωτέρου σώματος,
 „ ἵνα καὶ ὁφθῇ ὑπὸ τῶν ἐκκενησάντων, καὶ μείνῃ Θεὸς ἔξω παχύτητος“ (Λόγ. εἰς τὸ
 „ Βάπτισμα). Ὅρα καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆ „ Γεννηθεὶς ἀρρέυστως ἡ Θεοῦ καὶ Πατρὸς“
 „ τοῦ τῆς ε'. Ὠδῆς Τροπαρίον τοῦ Κανόνος τῶν Θεοφασιῶν.

Τροπάριον.

„ Στύλω πυριμόρφῳ καὶ μεφέλῃ πάλαι ὁ ἐμ τῆ ἐρήμῳ τὸν Ἰσραὴλ
 „ ἄγωμ σήμερομ ἐμ τῷ Ὄρει Θαβὼρ ἀρρήτῳ (1) ἐμ φωτὶ Χριστὸς
 „ ἐξέλαμψεν.

ΕΡΜΗ-

(1) Οὕτω γράφουσι καὶ οἱ δύο Ἑρμηνευταὶ τῶν Καινῶν· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Ἀρρήτως“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου Συράγει ὁ Μελωδὸς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ὅτι ἓνας καὶ αὐτὸς Θεὸς εἶναι ὅπου καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Γραφὴν ἐνήργησε τὰ ξένα ἐκεῖνα καὶ παρὰδοξα Θαύματα, καὶ εἰς τὴν Νέαν ὕστερον ὅτε ἐσαρκώθη διὰ ἡμᾶς καὶ μετεμορφώθη εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος. Συμπεραίνει δὲ τοῦτο μὲ τοιοῦτον τρόπον· ἐκεῖ, λέγει, εἰς τὴν Παλαιὰν Γραφὴν, ἀφ' οὗ ἡ Ἰσραηλιταὶ ἐπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ὠδήγει αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἔρημον μὲ στύλον πυρός, καὶ μὲ στύλον νεφέλης· μὲ τὸν στύλον γὰρ τῆ πυρός ὠδήγει αὐτοὺς τὴν νύκτα διὰ τὰ τοὺς φωτίζει εἰς τὸν δρόμον, μὲ τὸν στύλον δὲ τῆς νεφέλης, διὰ τὰ σκεπάζει αὐτοὺς τὴν ἡμέραν, ἵνα μὴ καίωνται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τῆς Ἡλίου· Ὁ δὲ Θεὸς, φησὶν, ἠγάπητο αὐτῶν ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, τὴν δὲ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός ("Εξ. ιγ'. 21.).

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ, λέγει, εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος στύλον πυρός καὶ φωτὸς καὶ νεφέλην βλέπομεν· στύλον μὲν πυρός καὶ φωτὸς αὐτὸν τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, τὸν ὡς ἥλιον φωτεινὸν ἐξαστράπτοντα· νεφέλην δὲ τὴν ἐπισκιάσασαν αὐτὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους, ἐξ ἧς ἐβρόντησεν ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς, ἡ μαρτυροῦσα τὴν τοῦ μεταμορφουμένου φυσικὴν Υἱότητα καὶ Θεότητα. Καὶ λοιπὸν τὸ Θαῦμα καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ τωρινὸν τοῦ στύλου τοῦ πυρός καὶ τῆς νεφέλης εἶναι ἴσον καὶ ὅμοιον, ἄρα καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι, ὅς τις καὶ τότε μὲν ὠδήγει τὸν Ἰσραὴλ διὰ στύλου πυρός, καὶ τῶρα εἰς τὸ Θαβώριον ἔλαμψε μὲ ἄρρητον καὶ ἀνεκλάλητον φῶς· τῆτο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀνιγματωδῶς ἐφάνηρονε λέγων· ἢ Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ("Εβρ. ιγ'. 8.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ σοφὸς Νικήτας ὁ σχολιαστὴς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν Θεότητα τὴν τριμέρειαν ἔχει τοῦ χρόνου, καὶ ὅτι οὐχ ἤξει κατὰ τινὰς ἀλλοίως ἐλθῶν· ἢ Οὐτέστιν ὅς προὖν κατὰ τὸ χθὲς (ἢτοι τὸ παρελθυθός), καὶ ἔστι σήμερον κατὰ τὸ ἐνεστῶς, καὶ ἔσται εἰς τοὺς αἰῶνας κατὰ τὸ μέλλον· Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει· ἢ Χθὲς καὶ σήμερον τὴν ἀνθρωπείαν ἐκάλυψε φύσιν, αἰώνιον δὲ τὴν Θεότητα ἢ προσηγόρευσε, τὸν δὲ αὐτὸν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι κἀκείνο· ἐπειδὴ εἰς Υἱὸς Μονογενῆς ὁ αὐτὸς καὶ πρωτότοκος· ἢ ἢ Χθὲς καὶ σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας λέγεται ὅτι εἶναι ἢ Χριστὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· χθὲς μὲν, τῷ τρόπῳ διπλατῆ τῆς ἀντιδόσεως, διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων περιχώρησιν, καθὼ λέγομεν καὶ παιδίον προαιώνιον· σήμερον δὲ, διότι ἠνωμένη καθ' ὑπόστασιν εἶναι καὶ τῶρα ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσιν μὲ τὸν Θεὸν Λόγον· καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, διότι καὶ αἰωνίως θελεῖ διαμένῃ ἢ αὐτὴ ἐνωμένη μὲ τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ οὐδέποτε μέλλει νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτόν.

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

ἢ Εἰσακήκοα τὴν ἔμδοξον οἰκονομίαν Σου, Χριστέ ὁ Θεός, ὅτι ἐτέ-
 ἢ χθὲς ἐκ τῆς Παρθένου, ἵνα ἐκ πλάμης ῥύσῃ τοὺς βωῶντάς Σοι·
 ἢ Δόξα τῇ θυμάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὰν Εἰρμός ἐξηγήσιν δὲν χρειάζεται διὰ τὴν πολλὴν σαφήνειαν ὅπου ἔχει· γεννᾷ ὁμῶς ἀπορίαν ὅχι ἀνεύλογον. Διὰ τί ὁ Μελωδὸς εἰπὼν ἢ Εἰσακήκοα τὴν ἔμδοξον οἰκο-
 ἢ μίαν Σου ἢ Χριστέ ὁ Θεός, δὲν ἐσυναρμοσε τὰ ἀκόλουθα λόγια εἰς τὴν εορτὴν τῆς Με-
 ταμορφώσεως, καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀνῆλθες εἰς τὸ Θαβάρ, καὶ ἔλαμψας ὑπὲρ Ἡλίου, καὶ ὅτι
 Ἡλίας καὶ Μωσῆς παρέστησάν σοι, καὶ ἄλλα ὅμοια, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἀφήσας, εἶπεν ἢ Ὅτι ἐτέ-
 ἢ χθὲς ἐκ Παρθένου· ἢ γὰρ τῶρα τὰ Γενέθλια τῆς Χριστῆς εορτάζομεν, ἔτε εἰς τὴν Βη-
 θλεὲμ εὐρισκόμεθα, οὔτε εἰς τὸ σπήλαιον καὶ τὴν φάτιν παραστεκόμεθα, ἀλλ' εὐρισκό-
 μεθα ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὅρους Θαβάρ, καὶ τὸν Δεσπότην Χριστὸν μεταμορφούμε-
 ρον βλέπομεν, καὶ τῷ ἀπείρῳ φωτὶ τῆς Θεότητος ἐξαστράπτοντα· διότι ἂν μόνον ἔλεγε ἢ Τὴν

„ ἔνδοξον οἰκονομίαν Σου“, ἐδύνητο μέσα εἰς τὸ ὄνομα τῆς οἰκονομίας νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου· γενικὸν γὰρ ὄνομα εἶναι ἡ οἰκονομία ὅλης τῆς ἐπὶ γῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου παρουσίας, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ὑπερφυῶν καὶ παραδόξων ἔργων.

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν ἔτι, ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς ἔλαβε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Εἱρμῶ τούτου ἀπὸ τὴν τετάρτην ᾠδὴν τοῦ Ἀββακούμ, τῆς ὁποίας περικοπὴ εἶναι „ Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν Σου“, ἡ δὲ ᾠδὴ αὕτη ἀναφέρει ἐξαιρέτως τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησιν καὶ γέννησιν· εἰπὼν γὰρ ὁ Προφήτης „ Εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν Σου“, ἐπιφέρει ἀκολουθῶς „ Ἐν μέσῳ δύω ζώων γνωσθήσῃ· ἐν τῷ ἐγγίξεν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ· „ ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ“. καὶ „ Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμᾶν (ἦτοι ἀπὸ τοῦ νότου καὶ τῆς Βηθλεέμ) ἦξει· καὶ ὁ ἅγιος ἐξ Ὀρους κατασκίου δασέδος“. τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ διλοποιοῦσι τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐνανθρώπησιν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ταύτου χάριν ὁ Μελωδὸς ἀκολουθήσας εἰς τὸν τοῦ Ἀββακούμ σκοπὸν καὶ τὴν ἔννοιαν, λέγει „ Εἰσακήκοα, τὴν ἔνδοξον οἰκονομίαν Σου, Χριστέ ὁ Θεός, ὅτι ἐτέχθης ἐν Παρθένῳ“. Ὁ Εἱρμὸς οὗτος προσαρμόζεται μὲν εἰς τὴν Τετάρτην ᾠδὴν, δὲν προσαρμόζεται δὲ καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ Εἱρμοὶ δὲν προσαρμόζονται.

Τροπάριον.

„ Νόμον ἐμ Σινᾶ τῷ γράμματι διατυπούμενος, Χριστέ ὁ Θεός, ἐμ
„ τῇ νεφέλῃ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ἐμ θυέλλῃ ὤφθης ἐποχοῦμε-
„ μος· Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μὲν Τροπαρίῳ ἐσυναρμόσεν ὁ Μελωδὸς εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τὸν στύλον τοῦ πυρός καὶ τῆς νεφέλης, τοὺς ὀδηγοῦντας τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· τῶρα δὲ εἰς τοῦτο ἄλλην ἱστορίαν ἀναφέρει, καὶ ταύτην προσκολλᾷ εἰς τὴν πανήγυριν τῆς Μεταμορφώσεως τὴν κατὰ τὸ ἕρος Σινᾶ δηλαδὴ, καὶ τὴν συνομιλίαν τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πλάκας καὶ τὸν ἐν αὐταῖς γεγραμμένον Νόμον τοῦ Δεκαλόγου· διότι καὶ ἐκεῖ ἕρος τὸ Σίναϊον, καὶ ἐδῶ ἕρος εἶναι τὸ Θαβῶρ· ἐκεῖ εἰς τὸ Σίναϊον ἦτον νεφέλη· „ Νεφέλη, „ φησὶ, γνωσθῆς ἐπ' Ὀρους Σινᾶ“, (Ἐξ. ιθ'. 16.) καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Θαβῶρ εἶναι νεφέλη· ἐκεῖ Μωϋσῆς, καὶ ἐδῶ Μωϋσῆς.

Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει· Ὁ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, Σὺ διατυπέμενος ἐν τῷ Ὄρει Σινᾶ τὸν Παλαιὸν Νόμον, ἐφάνης καθήμενος ἐπάνω εἰς νεφέλην σκοτεινὴν, καὶ ἐπάνω εἰς γνόφον καὶ θυέλλαν, ἦγον εἰς κίνησιν ἀνέμου ὀρμητικὴν. Ὅρα δὲ, ὅτι Διατυπούμενος εἶπε τὸν Νόμον, καὶ ὄχι Παραδιδούς, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν λέξιν αὐτὴν ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος ἦτον τύπος καὶ σκιαὶ τοῦ Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὄχι τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ ἀλήθεια· διὰ τοῦτο καὶ ἀνωτέρῳ εἰπὼν Νόμον, ἐπρόσθεσε τὸ, Ἐν γράμματι, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος ἦτον τύπος τοῦ Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, ὅς τις ἐδόθη ὄχι ἐν γράμματι, ἀλλὰ ἐν Πνεύματι· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· ἢ Ὅς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς Διαθήκης οὐ γράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος· τὸ ἢ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ Πνεῦμα ζωοποιεῖ“ (β'. Κορ. γ'. 6.).

Διατυπούμενος λοιπὸν, Σὺ Χριστέ ὁ Θεός, τὸν ἐν γράμματι Νόμον, δὲν ἐφάνης καθαρῶς εἰς τὸν Νομοθέτην Μωϋσῆν, ἀλλὰ ἐφάνης ἐπιβαίνων εἰς τὰ φοβερά ταῦτα· ἦτοι εἰς τὴν σκοτεινὴν νεφέλην, εἰς τὸ πῦρ, εἰς τὸν γνόφον, εἰς τὴν θυέλλαν. Ἐλλειψὶν δὲ ἐμεταχειρίσθη ὁ Μελωδὸς εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο· ἔπρεπε γὰρ ἀκολουθῶς νὰ εἰπῇ, ἐκεῖ μὲν εἰς τὸ Σίναϊον Ὅρος ἐφάνης οὕτω, Κύριε, ἐδῶ δὲ εἰς τὸ Ὅρος Θαβῶρ ἐφάνης ἄλλως· ἐφάνης γὰρ καθαρῶς εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους· ἐφάνης, ὄχι εἰς σκοτεινὴν νεφέλην, ἀλλὰ εἰς φωτεινὴν· ἐφάνης, ὄχι εἰς πῦρ φοβερόν καὶ καπνίζον· „ Τὸ ἕρος, φησὶ, τὸ ἢ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ' αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρὶ“ (Ἐξ. ιθ'. 18.)· ἀλλὰ εἰς φῶς θελκτικώτατον καὶ γλυκύτατον, ὄχι εἰς γνόφον καὶ σκότος, ἀλλὰ εἰς πρῶ-
σωπον λάμπρον ὑπὲρ τὸν Ἥλιον.

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἔπρεπε τὰ εἰπῆ ὁ Μελωδός· Τότε μὲν ἐπὶ τοῦ Συναίου ἐφάνης, Κύριε, εἰς ὅλα τὰ φοβερά, εἰς ὅλα τὰ σκοτεινά καὶ εἰς ὅλα τὰ ὀρμητικά· „ Τὸ ὄρος, λέγει, ἐκαίετο πυρὶ ἕως τῆς Οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελλα “ (Δευτ. δ'. ΙΙ.) τῶρα δὲ ἐπὶ τῆς Θαβωρίου ἐφάνης εἰς ὅλα τὰ χαροποιά, εἰς ὅλα τὰ φωτεινά καὶ εἰς ὅλα τὰ ἰλαρά· ἵνα μὲν αὐτὰ ὅλα δείξῃ ὁ Ἀσματογράφος τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὸν Παλαιὸν Νόμον ἔπρεπε τὰ εἰπῆ τὰ ἀνωτέρω πάντα ὅμως ἀφῆκεν ἐκεῖνα ἔξω, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται κολοβὸν τὸ Τροπάριον τὸ. Ἐποίησε δὲ τοῦτο διὰ δύο αἰτία, πρῶτον, διότι καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ποιηταὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἑλλείψεις ὄχι μόνον λέξεως, ἀλλὰ καὶ λόγου· δεύτερον, διότι πρὸς φρονίμους καὶ συνετὸς ἀκροατὰς ὁμιλῶν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, εἶπε μόνον τὰ ἐν τῷ Συναίῳ θαυματουργηθέντα, ἀφῆκε δὲ τὰ τοῦ Συναίου ἀπὸ τῶν οἰκονομίας τὰ ἐν τῷ Θαβῶρ τελεσιουργηθέντα.

Τροπάριον.

„ Ἰμα πιστώσῃ τὴν ἔμδοξον οἰκονομίαν Σα, Χριστέ ὁ Θεός, ὡς προῦ-
 „ πάρχων πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ὁ αὐτὸς ἐν μέφει τὴν ἐπίβασιν
 „ θεῖς, ἐν τῷ Θαβῶρ ἀρρήτως ἐξέλαμψας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐως, λέγει, ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν τῆς θείας Σου Μεταμορφώσεως δὲν ἦτον βέβαιον καὶ πολλὰ πιστὸν οὐδὲ εἰς αὐτοὺς σχεδὸν τοὺς αὐτόπτας καὶ Ἱεροὺς Ἀποστόλους τὸ μυστήριον τῆς μετὰ σαρκὸς ἐνδόξου παρουσίας Σου, ὅτι διηλαθὴ ὁ αὐτὸς ἦσεν Θεὸς καὶ ἄνθρωπος (1)· ἐπειδὴ αὐτοὶ βλέποντες Σε τὰ φοβερὰ σῶμα ἀνθρώπινον, καὶ τὰ ἔχης ὅλα τὰ φυσικὰ πάθη τὰ ἀδιάβλητα καλούμενα, καὶ τὰ πάσχης ὡς ἄνθρωπος, ἐνόμιζον ὅτι εἶσαι μόνον ἄνθρωπος· ἀπὸ οὗ δὲ ἐξέλαμψας θεοπρεπῶς καὶ ἀρρήτως εἰς τὸ Θαβῶρ ὄρος μὲν τὴν δόξαν τῆς Θεότητός Σου, ἐπιστοποίησας καὶ ἐβεβαίωσας τὴν ἐνδόξον οἰκονομίαν Σου, ὅτι Σὺ ὑπῆρχες πρὸ τῶν αἰώνων κατὰ τὴν Θεότητα, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ· „ Ὁ δὲ Θεὸς „ Βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων “ (Ψαλ. ογ'. 13.)· καὶ ὅτι Σὺ εἶσαι ὡς τις ἐπίβαινεις καὶ κάθισαι ἐπάνω εἰς τὰ νέφαλα, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Δαβὶδ· „ Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν „ αὐτοῦ “ (Ψαλ. ργ'. 3.). Διὰ τοῦτο τῶρα μεταμορφούμενος, ἐμβῆκες μέσα εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην διὰ τὰ δείξῃς ὅτι περὶ Σοῦ ἐπροφήτευσεν ἐκεῖνο ὁ Δαβὶδ, καὶ Σὺ εἶσαι ὅπου ἔβαλες τὴν ἐπίβασιν Σου εἰς τὰ νέφαλα.

Σημείωσαι δὲ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ἐξηγηταὶ τὸ „ Νέφει “ εἰς αἰτιατικὴν πληθυντικὴν ἀναγνωσκουσιν, ὁ δὲ Ἱερὸς Κοσμάς δοτικὴν ἐνικήν ἐκλαμβάνει αὐτό. Μερικοὶ δὲ ἐρμηνευταὶ λέγουσιν ὅτι δὲν λέγει τῆτο ὁ Δαβὶδ περὶ τῆς Θεοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς Οὐρανοῦ· καὶ φέρουσιν εἰς μαρτυρίαν τὸ ὕφος τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Δαβὶδ, ὃς τις λέγει· „ Ἐκτείνων (ὁ Θεὸς δηλ.) „ τὸν Οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν, ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ “ (τῆς Οὐρανοῦ δηλ.). Εἰπὼν δὲ τοῦτο, ἐπιφέρει ἀκολούθως καὶ τὰ νέφαλα, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια ἐποχεῖται καὶ ἐπίβαιναι ὁ Οὐρανός, ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ· οὐκ ὀρθῶς ὅμως τοῦτο προσαρμόζουσιν εἰς τὸν Οὐρανόν· καθότι ἅπαντες οἱ ἐξηγηταὶ, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Θεοδώριτος, ὁ Εὐθύμιος, εἰς τὸν Θεὸν τὸ, αὐτοῦ προσαρμόζουσιν, ἡγοῦν ὅτι ὁ Θεὸς τίθει τὰ νέφη ἐπίβασιν αὐτοῦ (ἦτοι ἰδικὴν του)· καὶ ὅτι οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές, δείκνυται ἀπὸ τῶν ἀπολουθὰ λόγια „ Ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων· ὁ ποῖων τὰς Ἀγγέλους αὐτοῦ Πνεύματα καὶ τὰς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα “ καὶ τὰ ἐξῆς, τὰ ὅποια ὅλα περὶ Θεοῦ

(1) Ἐνδόξον δὲ οἰκονομίαν αὐτὴν εἶπεν ὁ Μελωδός, ἔχει κατὰ τὸ ἔξω καὶ τὸ φαινόμενον, (εἰτελὴς γὰρ ἦτον ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀδόξος κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν πελαστειάν) ἀλλὰ κατὰ

τὸ ἔσω καὶ τὸ τοῦ μόνου· ἦτοι κατὰ τὴν δόξαν τῆς Θεότητος τὴν κεκρυμμένην ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, ἥτις τῶρα μὲν ἐνήργει διάφορα θαύματα, τῶρα δὲ ἀστραπτειν ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβῶρ ὡς ὁ ἥλιος.

ἐννοοῦνται· ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει· „Νεφέλι δὲ τῆ Οὐρανοῦ σύμβολον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἐν νεφέλαις ἀναλαμβάνεται, ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Θείας δυνάμεως· οὐδαμῶς γὰρ ἄλλη τις δύναμις ἐπὶ νεφέλης φαίνεται“.

Τροπάρια.

„Συλλαλοῦντες παρειστήκεισαμ δουλοπρεπῶς Σοὶ τῷ Δεσπότῃ
 „Χριστῷ, οἷς ἐμ πυρὸς ἀτμίδι καὶ γρόφῳ καὶ λεπτοτάτῃ αὔρα
 „προσωμίλησας· Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ἀπὸ διαφόρα ῥητὰ τῆς Γραφῆς ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ, μάλιστα δὲ ἀπὸ ἐκείνου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ „Καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας μετὰ αὐτοῦ συλλαλοῦντες“ (Ματθ. ιζ'. 3.). Ὁ Ἀσματογράφος λοιπὸν μόνην τὴν παράστασιν καὶ συλλαλίαν τῶν Προφητῶν τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἡλίου ἐνταῦθα ἀναφέρει, τὰ δὲ λόγια αὐτῶν φυλάττει διὰ τὰ εἰρημῶς εἰς τὸ ἀκόλουθον Τροπάριον, τὰ δὲ ὀνόματα τῶν Προφητῶν σιωπᾶ, φανερόντι δὲ αὐτὰ ἀινιγματωδῶς ἀπὸ τὰ συμβάντα εἰς τὸν καθ' ἕνα· εἰς μὲν γὰρ τὸν Μωϋσῆν ἀμίλησε πάλαι ὁ Θεὸς μετὰ ἀτμίδα πυρὸς καὶ μετὰ γρόφον ἐπάνω εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, καθὼς γέγραπται· „Τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ Οὐρανοῦ, σκότος, γρόφος, θύελλα“ (Δευτ. δ'. 11.)· καὶ πάλιν· „Μωϋσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνετο αὐτῷ φωνῇ“ (Ἐξ. ιθ'. 19.)· εἰς δὲ τὸν Ἡλίαν ἀμίλησεν ὁ Θεὸς μετὰ πνεῦμα μέγα καὶ συσσεισμὸν καὶ μετὰ πῦρ, μάλιστα δὲ μετὰ αὔραν λεπτήν· οὔτε γὰρ εἰς τὸ μέγα πνεῦμα, οὔτε εἰς τὸν συσσεισμὸν, οὔτε εἰς τὸ πῦρ ἦτον ὁ Θεός, ἀλλὰ εἰς τὴν αὔραν τὴν λεπτήν, καθὼς γέγραπται· „Ἰδοὺ πνεῦμα μέγα κραταῖον διαλύον ὄρη καὶ συντρίβων πέτρας ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα, συσσεισμὸς· ἐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος· καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν, πῦρ· οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύριος· καὶ μετὰ τὸ πῦρ, φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κακεῖ Κύριος“ (Γ'. Βασιλ. ιθ'. 11.) (1).

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι ἐκεῖνοι οἱ δύο Προφῆται Σου, Κύριε, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ παλαιὸν ἐσωμίλησας, εἰς μὲν τὸν Μωϋσῆν μετὰ ἀτμίδα πυρὸς καὶ μετὰ σκότος, εἰς δὲ τὸν Ἡλίαν μετὰ λεπτοτάτην αὔραν, ἐκεῖνοι, λέγω, οἱ ἴδιοι καὶ τὰρα εἰς τὸ Θαβάριον ὄρος παρεστάθησαν ὡς δούλοι καὶ συνελάλησαν μετὰ Σέ. Βλέπε δὲ τὴν σοφίαν τῆς Ἱερῆς Κοσμᾶ· ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι συνελάλουν οἱ Προφῆται μετὰ τὸν Χριστὸν, διὰ τὰ μὴ νομίση τινὰς καὶ τὸν Κύριον ὁμότιμον μετὰ τοὺς Προφῆτας, διὰ τὸ παρευθὺς ἐπρόσθεσε τὸ, Παρειστήκεισαμ, καὶ τὸ, Δουλοπρεπῶς, ἵνα διὰ τῶν δύο τέτων τῆς τε παραστάσεως καὶ τῆς δουλοπρεπέας τῶν μὲν Προφητῶν φανερώσῃ τὴν δουλικὴν εὐτέλειαν, τοῦ δὲ Χριστοῦ τὴν δεσποτείαν καὶ τὴν ὑπεροχὴν.

Τροπάρια.

„Κατεμήνησα τὴν ἔξοδον τὴν ἐμ Σταυρῷ ἐμ Θαβὼρ παρόντες ὁ
 „ἐμ πυρὶ Σε καὶ βάτῳ πάλαι προκατιδῶν Μωϋσῆς, καὶ ὁ μεταρ-
 „σιος δίφρῳ ἐμ πυρίμῳ Ἡλίας, Χριστέ.“

ΕΡΜΗ-

(1) Διὰ τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐκείνου τῶν τριῶν στιχηρῶν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Προφήτου Ἡλίου τὰ λόγια· „Ἐν συσσεισμῷ καὶ ἐν αὔρᾳ λεπτῇ τε-

„θεῖσαι“ ἰσχυρῶς ἐστὶν ὅθεν εὐτὼ διερω-
 „ται“· „Οὐ συσσεισμῷ, ἀλλ' ἐν αὔρᾳ λεπτῇ τεθεῖ-
 „σαι“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀφ' οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον εἶπεν ἡ Μελωδὸς ὅτι συνελάλουν μὲ τὸν Χριστὸν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, τὰρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει καὶ διὰ ἐκεῖνα ὅπου συνελάλουν. Ἐρανίζεται δὲ ταῦτα ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν λέγοντα· „Καὶ ἰδοὺ ἄνδρες ἡ δύω συνελάλουν αὐτῷ, οἳ τινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἡλίας, οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον ἡ τὴν ἔξοδον αὐτῆ (1), ἣν ἐμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ“ (Λουκ. 9. 30.) ὁθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Κύριον λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μωϋσῆς, ἡ ὁποῖος Σὲ εἶδε τὸ παλαιὸν εἰς τὸ Σίναϊον Ὅρος μὲ τὸ καῖον πῦρ τῆς βάρου καὶ μὴ κατακαῖον αὐτὴν, ὁμοίως καὶ ὁ Ἡλίας, ὁ ὁποῖος ἀνελήφθη μὲ πυρίνην ἄμαξαν ὡς εἰς τὸν Οὐρανὸν, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι παρόντες τὰρα εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος, κατεμήνυσον καὶ ἐφανέροναν τὴν ἔξοδον· ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ Θάνατον ὅπου ἐμελλες νὰ τελειώσῃς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐξοδος δὲ ὁ Θάνατος ὀνομάζεται, διότι ἐξάγει ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης τὸν ἄνθρωπον· ὁθεν καὶ ἐξόδιον αὐτὸν κοινᾶς οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουσι· καὶ ὅρα εἰς τὸ Τροπάριον τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ λέγον „Κύριε Θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον“.

Διὰ πέντε δὲ αἰτίας ἐφάνησαν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ἡ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον λέγοντα· „Πρῶτον, ἵνα δειχθῆ ὅτι καὶ Νόμου καὶ Προφητῶν αὐτὸς ἡ ἐστὶ Κύριος· δεύτερον, ὅτι ζώντων καὶ νεκρῶν κυριεύει· Ἡλίας μὲν γὰρ καὶ Προφήτης ἡ ἐστὶ καὶ ζῆ ἔτι· Μωσῆς δὲ νομοθέτης ἐστὶ καὶ τέθνηκε· τρίτον, ἵνα φανῆ ὅτι οὐκ ἐναντίος ἐστὶ τῷ Νόμῳ, οὐδὲ ἀντίθεος· οὐκ ἂν γὰρ ὁ Μωϋσῆς συνελάλει τῷ ἐναντιουμένῳ τοῖς Νόμοις αὐτοῦ, οὐδ' ἂν Ἡλίας ὁ ζηλωτὴς ἠνείχετο αὐτοῦ ἀντιθέου ὄντος· τέταρτον, ἵνα λύσῃ τὴν ὑπόνοιαν τῶν λεγόντων αὐτὸν Ἡλίαν, ἡ ἕνα τῶν Προφητῶν· καὶ πέμπτον, ἵνα διδάξῃ τοὺς μαθητὰς τούτους μιμῆσθαι, καὶ κατὰ Μωσῆν μὲν πράους ἡ εἶναι καὶ δημαγωγικούς, κατὰ δὲ Ἡλίαν ζηλωτὰς εἶναι καὶ ἀκαμπτεῖς, ὅτε δὲ καιρὸς, καὶ κινδυνευτικούς εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὡσπερ καὶ οὗτος“. Τὰς αὐτὰς αἰτίας λέγει καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐδύμιος εἰς τὸν δεῦτερον τόμον τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον.

Πόθεν δὲ ἐγνώρισαν οἱ Ἀπόστολοι ὅτι οἱ φαινόμενοι Προφήται ἦτον ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας; Ὁ μὲν Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει ὅτι ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ἐγνώρισαν αὐτούς· „Τυχὸν γὰρ ὁ μὲν Μωϋσῆς ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὐ προετύπωσα τὸ πάθος ἐγὼ, σφάξας τὸν ἄμνόν καὶ τὸ πάσχα τελέσας· ὁ δὲ Ἡλίας ἔλεγε, Σὺ εἶ, οὐ τὴν ἀνάστασιν προετύπωσα ἐν τῷ τῆς χήρας Τύτῳ“. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος διαβατικώτερον τοῦτο ἐρμηνεύων, λέγει ὅτι ἐγνώρισαν αὐτούς οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὴν ἀποκαλυπτικὴν δύναμιν τοῦ φωτὸς ἐκείνου τῆς Θεότητος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κανένα πρᾶγμα δὲν εἶναι κεκαλυμμένον, ἀλλὰ πάντα εἶναι γυμνά καὶ φανερά· „Πῶς δὲ καὶ ἐπέγνωσαν, οὓς οὐπω πρότερον εἶδον οἱ Ἀπόστολοι, εἰμὴ τῇ ἀποκαλυπτικῇ δυνάμει τοῦ φωτὸς ἐκείνου;“ (Λόγῳ, ε ἡ ἀρχὴ ἡ Ἐπαινῶμεν καὶ ἡμεῖς“). Καὶ ἂν τὸ φῶς ἐκεῖνο ἀποκαλύπτῃ τὰ μέλλοντα, πόσω μᾶλλον ἀποκαλύπτει τὰ ἐνεστῶτα καὶ παρόντα, καθὼς τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν; ὁ μὲν γὰρ Ἡλίας παρῶν ἦτον ἐν τῷ Θαβῶρ μετὰ σώματος, ὁ δὲ Μωϋσῆς μὲ ψυχὴν γυμνὴν καὶ χαρισμένην σώματος. Συμφανεῖ δὲ τῷ Θεῷ Γρηγορίῳ καὶ ὁ Σιναίτης Ἀναστάσιος λέγων· „Ἐπέγνωσαν δὲ τὰς Προφῆτας οἱ Μαθηταί· οἱ γὰρ πρὸς τοσοῦτον ὕψος χωρήσαντες, ὡς τε Θεὸς ἀξιοθῆναι τοιαύτης, ἢ Βασιλείαν Οὐρανῶν ἀνόμασεν ὁ ἀποκαλύψας αὐτοῖς ἑαυτὸν, πῶς τοὺς συμμύστας εἶχον ἀγνοῆσαι, καὶ μάλιστα παρόντος Ἰησοῦ καὶ φωτίζοντος τὸ ἡγεμονικόν, καὶ μορφοῦντος τὸν νοῦν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ Θεῖαν μορφήν;“ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφ.) (2).

Τρο-

(1) Εὐδύμιος δὲ ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει· „Τινὰ κιν-
„ σίγραφα οὐκ ἐξεδον, ἀλλὰ δόξαν γράφουσι· δόξα
„ γὰρ καλεῖται καὶ ἡ Σταυρὸς· τοῖς μὲν γὰρ ἀλ-
„ λοῖς ἀπασιν ὄνειδος ἦν, ὡς μεγάλων ἐγκλημάτων
„ ἐπιστίμιον· μόνῳ δὲ τῷ Χριστῷ δόξα γέγονεν, ὡς
„ μεγάλης ἀγάπης τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιστίμιον· τίς
„ γὰρ εὐγνώμονα ψυχὴν ἔχων, ἀκούων τὸν ἐπέκεινα
„ πάσης τιμῆς πληκαύτην ἀτιμίαν ὑποστάντα διὰ
„ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων οὐ δόξασει τούτου;“

(Τόμ. β'. εἰς τὸν Ματθαῖον).

(2) Ὁ δὲ Εὐδύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς λέγει· „Ἐν
„ βιβλίῳ τινὲς τῶν παλαιότερων Ἑβραίων τὰ εἶδη
„ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τοῖς μεταγενεστέροις ἀπολε-
„ λοῖσασιν, ἄπερ ἀναγινώσκοντες (οἱ Ἀπόστολοι)
„ ἐντεῦθεν αὐτοὺς ἐγνώσαν“. Σὺ δὲ τὸ τοῦ Θεο-
„ σαλονίκης ἔχει ἀσφαλές· καθὼς τότε εἰκόνας δὲν
„ ἐποίουν οἱ Ἑβραῖοι· οἱ Ἀπόστολοι δὲ ἀγράμματοι
„ ὄντες, βιβλίον νὰ ἀναγιώσκουν δὲν ἤξευρον.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

„ Ὁ τοῦ φωτός διατμήξας τὸ πρωτόγονον χάος, ἢ ἐν φωτὶ (1)
 „ τὰ ἔργα ὑμῆ Σε, Χριστέ, τὸν Δημιουργόν, ἐν τῷ φωτὶ Σου τὰς
 „ ὁδοὺς ἡμῶν εὐθύρουμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρῶν Εἰρμός συνετέθη ἀπὸ πολλὰς ῥήσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς περὶ φωτός διαλαμ-
 βανούσας· ὁ Μελῳδὸς δὲ βλέπων τὴν ἑορτὴν ταύτην ὅλην φωτοβλυτοῦσαν ἀκτῖνας καὶ φῶ-
 τα, παρακαλεστικῶς σχηματίζει τὸν λόγον, καὶ λέγει πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν· Ὁ Σω-
 τῆρ τοῦ Κόσμου, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν Νόμος ἦτον λύχνος εἰς τοὺς πόδας τοῦ Δαβίδ, καὶ
 φῶς εἰς τὰς τρίβους σου· „ Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ Νόμος Σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβουσι μου“
 (Ψαλ. ριή. 105.)· καὶ τοῦ ὁποίου τὰ προστάγματα εἶναι φῶς, κατὰ τὸν μεγαλοφάνο-
 τaton Ἡσαΐαν, τὸν τῆς πέμπτης ταύτης Ὡδῆς Ποιητήν· „ Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τὸ Πνεῦ-
 μά μου πρὸς Σε, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά Σου ἐπὶ τῆς γῆς“ (Ἠσ. κς΄. 9.).
 Σὺ εἶσαι ὅπου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου διεχώρισες ἀπὸ τοῦ φῶς τὸ
 πρωτόγονον ἐκεῖνο χάος τῷ σκότῳ, καθὼς γέγραπται ἐν τῇ Βίβλῳ τῆς Γενέσεως· „ Καὶ
 „ εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς, καὶ εἶδεν ὁ Θεός τὸ φῶς ὅτι καλόν,
 „ καὶ διεχώρισεν ὁ Θεός ἀναμέσον τοῦ φωτός καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους“ (Γέν. α΄. 4.).

Διὰ τί δὲ διεχώρισας τὸ σκότος ἀπὸ τοῦ φῶς, Κύριε; Διὰ ἵνα Σε ὑμῶν τὰ ἔργα Σε μὲ τὸ
 φῶς· τῆτο δὲ νοεῖται διχῶς, ἢ διότι ὅλα κινῶς τὰ ορατὰ κτίσματα Σε, καὶ μάλιστα τὰ
 ζῶα, φαιδρυνόμενα ἀπὸ τοῦ φῶς, καὶ γλυκαινόμενα ἀπὸ τὴν αὐτοῦ θεωρίαν καὶ καλλο-
 ιὴν, ὑμνοῦσι φωναῖς ἀλαλήτοις Ἐσὲ τὸν Δημιουργόν των· „ Γλυκὺ, λέγει ὁ Ἐκκλησια-
 „ στής, τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ βλέπειν τὸν Ἥλιον“ (Ἐκκλ. ια΄. 7.)·
 ὁθεν εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· „ Πρώτη φωνὴ Θεοῦ φωτός φύσιν ἐδημιούργησε, τὸ
 „ σκότος ἠφάνισε, τὸν Κόσμον ἐφαιδρυνε, πᾶσιν ἀθρόως χαρίεσαν ὄψιν καὶ ἠδεῖαν ἐπή-
 „ γαγεν“ (Ὁμιλ. β΄. εἰς τὴν ἑξαήμε.). ἢ διότι καὶ οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι, περιπατοῦν-
 τες εὐσχημόως ὡς ἐν ἡμέρᾳ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ζῶντες ἐν τῷ φωτὶ, ὑμνοῦσι Σε
 τὸν φωτοδότην· ὁθεν Σὺ ὅπου τὰ τοιαῦτα φῶτα ἐπαίησας, ὀδήγησον καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς
 ζωῆς ἡμῶν μὲ τὸ φῶς τῶν προσταγμάτων καὶ ἐντολῶν Σου. Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦτο
 ἀπὸ τὸν Δαβίδ λέγοντα· „ Κατεύθυνον ἐνώπιόν Σου τὴν ὁδόν μου“ (Ψαλ. ε΄. 9.).

Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες καὶ οἱ τούτων Ποιηταί, ὡς ὁ Ἡσιόδος, ... ἐμυθολόγησαν ὅτι τὸ
 χάος καὶ σκότος εἶναι μία ἕσθια ὑφεστῶσα προητέρα ἀπὸ τοῦ φῶς· „ Ἐν ἀρχῇ, λέγει ἑ-
 „ κείνος, ἦν ἔρεβος (ἦτοι σκότος) καὶ χάος“· εἰς δὲ τοὺς Χριστιανούς δὲν εἶναι δεκτὸς
 ὁ λόγος εὗτος, ἀπαγε! ἐπειδὴ τὸ σκότος δὲν εἶναι ὄν, οὐδὲ κατ’ ἕσθιαν ὑφέστηκεν, ἀλλὰ
 εἶναι ἓνα πάθος ὅπου γίνεται εἰς τὸν ἀέρα κατὰ στέρησιν τῷ φωτός· κατὰ γὰρ τὸν μέ-
 γαν Βασίλειον τὸ φῶς ἦτον προητέρα ἀπὸ τοῦ σκότος τριγύρω εἰς τὰς Ἀγγελικὰς καὶ
 Οὐρανίας δυνάμεις· (τὸ γὰρ ἐν Θεῷ φῶς ἀφίνω νὰ λέγω, ὡς ἀκτιστον καὶ προαιώνιον)
 ἐπειδὴ δὲ ὁ Οὐρανὸς δημιουργηθεὶς ἐτεντάθη κύκλῳ μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ Δημιουργοῦ,
 διὰ τοῦτο κατέστησε σκοτεινὸν καὶ ἀφώτιστον τὸν ἀέρα ὅπου περιέκλεισε μέσα, διακόψας
 τὸ φῶς ὅπου ἦτον ἔξωθεν, καὶ οὕτω παρυπέστη τὸ σκότος· ὁθεν αὐτὸ εἶναι πρωτο-
 γενέστερον, ὄχι καθ’ οὐσίαν, στέρησις γὰρ οὐσίας ἐστὶν ὄχι τοῦ ἀπλῶς φωτός (καὶ
 τοῦ ἐν Ἀγγέλοις δηλαδὴ), ἀλλὰ εἶναι πρωτογενέστερον μόνου τῷ ὑλικῷ φωτός, τὸ ὁποῖον
 ἐγένετο ὑστερον μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ Δημιουργοῦ τὴν λέγουσαν· „ Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐ-
 „ γένητο φῶς“ (Γέν. α΄. 4.)· καὶ οὕτω διεχώρισθη τὸ σκότος ἀπὸ τοῦ φῶς, καὶ τὸ μὲν
 σκότος ἀνομάσθη νύκτα, τὸ δὲ φῶς, ἡμέρα· „ Ἐκάλεσε, φησὶν, ὁ Θεός τὸ φῶς ἡμέραν,
 „ καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα“ (Γέν. α΄. 5.).

Τρο-

(1) Οὕτω γράφεται παρὰ τοῖς δυσὶν Ἑρμηνευταῖς τῶν Κανόνων· ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „ Ὡς ἐν φωτὶ“.

Τροπάριον.

„ Προσεμωπίω Σοι ὦραι ὑπεκλίθησαμ· φῶς γὰρ καὶ πρὸ ποδώμ ὑ-
 „ Ψίδρομομ σέλας, Χριστέ, ἥλιος ἦκε, μορφὴν βροτεΐαμ ὡς ἀμει-
 „ Ψαι κυδόκησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Όταν, λέγει, Σὺ, Χριστέ ὁ Θεός, κυδόκησας καὶ ἀλλάξῃς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν τὴν ἐν Σοὶ καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένην ἀπὸ τὸ κατὰ φύσιν καὶ ἀνθρώπινον εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν καὶ θεϊότερον διὰ τῆς ἐν τῷ Θαβῶρ Θεΐας Σου Μεταμορφώσεως, τότε οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου, ἡ ἀνοιξίς, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμῶν, ὑπέπεσον ἐνώπιόν Σου μετὰ ὅλα τὰ κάλλη καὶ λαμπρότητας ὅπου φέρουσιν, ὁμολογῶντες ὅτι νικῶνται ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός Σου. Ἐπιφέρει δὲ ἡ Ποιητὴς ἀκολουθῶσα τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπέπεσον εἰς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν οἱ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου· διότι, λέγει, καὶ αὐτὸς ὁ τῶν καιρῶν γενάρχης ἥλιος ὑπέκυψε καὶ ἔρριψεν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἀγίους Σου πόδας τὸ φῶς του.

Καὶ τί παράδοξον εἶναι, Κύριε, ἀνὰ τὰ τέσσαρες καιροὶ τοῦ χρόνου ὑπετάχθησαν εἰς Σέ, ἐνῶ καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος ὅπου γεννᾷ τοὺς τέσσαρας καιροὺς μετὰ τὴν ἰδικὴν του κυκλοφορίαν, βλέπων τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἰδικῆς Σου φωτοχυσίας, ἔφερε καὶ ἔρριψεν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς πόδας Σου ἀπὸ τοὺς Οὐρανίους κύκλους τὸ ἰδικόν του φῶς τὸ εἰς τὰ ὑψηλὰ τρέχον καὶ κινούμενον; Ὁμολόγησε βέβαια διὰ τούτου ὅτι δὲν δύναται ὅλως καὶ ἀντιτάμῃ μετὰ Σέ τὸν ὑπὲρ ἥλιον λάμποντα. Οὕτω μὲν ἠρμήνευσεν ὁ Θεόδωρος· ὁ δὲ Ἀνάνυμος ἐρμηνευτὴς λέγει ἔτι ὅτι αἱ αἰσθηταὶ ὠραιότητες καὶ καλλοναὶ τοῦ Κόσμου ὑπετάχθησαν εἰς τὴν ἀλλοιωθεΐσαν καὶ ἀστράψασαν ὄψιν Σου· ἐνώπια γὰρ κυρίως εἶναι τὰ περὶ τὴν ὄψιν μέρη (ἐκ τοῦ ὠψ. ὠπός, ἡ δηλοῖ τὸν ὄφθαλμόν, ὡπιον καὶ ἐνώπιον παραγόμενα). Οὐ μόνον δὲ, λέγει, ἡ ὠραιότητες ὑπετάχθησαν εἰς τὴν λάμψασαν ὄψιν Σου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος, τοῦ ὁποῦ φωτεινότερον ἄλλο κτίσμα δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν Κόσμον· καὶ αὐτὸς γὰρ ἔρριψε τὸ φῶς του εἰς τοὺς πόδας Σου, οἱ τινες εἶναι τὸ κατώτερον μέρος τοῦ σώματος· ἐπειδὴ οὔτε μετὰ τοὺς πόδας Σου ἐδυνήθη καὶ φιλονεικῆση περὶ καλλονῆς καὶ ὠραιότητος.

Τροπάριον.

„ Ἰδοὺ Σωτὴρ, ἀμβόωμ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, τῶμ μαθητῶμ ἐμ
 „ Ὁρει Θαβῶρ ἐμχουμέμωμ, Χριστὸς, ὅμ πάλαι προηγγείλαμεμ
 „ ὄμτα Θεόμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνωτέρω μὲν εἰς τὸ Τροπάριον τῆς τετάρτης Ὠδῆς εἶπεν ὁ Μελωδὸς ὅτι ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἔλεγον εἰς τὸ Θαβῶριον Ὁρος τὴν ἔξοδον· ἦτοι τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον ὅπου ἔμελλε καὶ πάθῃ ὁ Κύριος· τὰρα δὲ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο προσθέτει καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ κάποιον νόημα. Ποῖον δὲ εἶναι τοῦτο; Ὅτι οἱ ἴδιοι Προφήται ἕνας εἰς τὸν ἄλλον ἔλεγον, ἀκουόντων καὶ τῶν τριῶν Μαθητῶν εἰς τὸ Θαβῶριον Ὁρος· Ἰδοὺ ὁ Σωτὴρ τῷ Κόσμου Χριστὸς, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐπροκηρῦξαμεν ὅτι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Θεός.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ λόγος οὗτος λέγεται ἀπὸ τοὺς Προφήτας εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἀποδεικτικὸς τῆς ἀληθείας· ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἐρώτησε τοὺς Ἀποστόλους, „ Τίνα με λέγουσιν, „ οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; “ τότε ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν· „ Οἱ μὲν, „ Γεώργιον τὸν Βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ, Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ, Ἰερεμίαν, ἡ ἕνα τῶν Προφητῶν “ (Ματθ.

(Ματθ. 15'. 13.)· ταύτην, λέγω, τὴν ἀπόκρισιν τῶν Ἀποστόλων φαίνονται ὅτι διορθοῦσιν οἱ Θεῖοι οὗτοι Προφῆται, καὶ τρόπον τινὰ λέγουσιν οὕτω πρὸς αὐτούς· διὰ τί μετὰ ὀνόματα τῶν δούλων ὀνομάζετε τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων, Μωσῆν αὐτὸν καὶ Ἡλίαν καλοῦντες; ἰδοὺ, ἐγὼ εἶμαι ὁ Μωϋσῆς· ἰδοὺ, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἡλίας· οὗτος ὅμως εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐπροκηρύξαμεν ὅτι εἶναι Θεός.

Ἄξιον δὲ ζητήσεως εἶναι, ποῦ ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἐπροκηρύξαν τὸν Χριστὸν ὅτι εἶναι Θεός; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὁ μὲν Μωϋσῆς εἶπε Θεὸν αὐτὸν, ὅταν ἐπροκηρύξει τὸ τριτυπόστατον τῆς Θεότητος ἐν τοῖς λόγοις ἐκείνοις· „Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν „Κύριος εἷς ἐστὶ“ (Δευτ. 5'. 4.)· ὁ δὲ Ἡλίας φανερώς μὲν δὲν ὀνομάζει Θεὸν τὸν Χριστὸν, αἰνιγματωδῶς δὲ διὰ τῆς τριττῆς ἐπικλήσεως τῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία ἐδήλου τὴν τριττὴν ὑπόστασιν τῆς ἐνιαίας τοῦ Θεοῦ κυριαρχίας· διὰ μέσου ἐκείνης ἐδηλοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ὅτι εἶναι Θεός καὶ εἷς ὑπάρχων τῆς Ἁγίας Τριάδος,

Τροπάριον.

„Ἡ ἀναλλοίωτος φύσις τῆ βροτεία μιχθεῖσα (1), τῆς ἐμφεροῦς
 „αὐλου Θεότητος φῶς παραγυμνοῦσα, τοῖς Ἀποστόλοις ἀπορρή-
 „τως ἐξέλαμψεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι σαφές, καὶ διὰ τοῦτο δὲν χρειάζεται κάμ-
 μίαν ἐξήγησιν· ἔχει ὅμως ἐνδοθεὶν κεκρυμμένον δύσκολον νόημα· ἴσως γὰρ ἀκούων τινὰς
 ὅτι ἠλλοιώθη ἢ μορφή τοῦ Κυρίου εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος, ἤθελεν ὑπολάβῃ ὅτι καὶ ἡ
 φύσις τῆς Θεότητος ἠλλοιώθη· μορφή γὰρ λέγεται καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φύσις καὶ οὐσία κατὰ
 τὸ „Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων (ὁ Υἱὸς δηλαδὴ)“ (Φιλ. β'. 6.)· ἵνα μὴ τοῦτο ὑ-
 πολάβῃ τινὰς, προφθάνει ὁ Μελαδὸς καὶ ἀνατρέπει τὴν ἄτοπον ὑπόληψιν ταύτην, ὁμολο-
 γῶν ὅτι ἡ μὲν Θεότης ἔμεινεν ἀναλλοίωτος, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη φύσις ἔλαβε τὴν ἀλλοίωσιν·
 ὅθεν λέγει· Ἡ ἀναλλοίωτος θεία φύσις (ἦτοι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς)
 μιχθεῖσα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (ἦτοι κατ' ὑπόστασιν ἐνωθεῖσα) καὶ ἔχουσα ἕως
 τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους Μεταμορφώσεως κεκρυμμένον τὸ φῶς τῆς Θεότητος ὑποκάτω εἰς τὸ πα-
 ραπέτασμα τοῦ προσλήμματος, ἕνα μὲν, διότι δὲν ἐδύνατο οἱ βλέποντες νὰ ὑποφέρουν
 τὴν ὑπερβολὴν τῆς λαμπρότητος, καὶ ἄλλο, διὰ νὰ ἀπατηθῇ εἰς τέλος ὁ πονηρὸς Διάβο-
 λος διὰ τῆς φαινομένης ἐξωθεν ἀνθρωπότητος ὁμοίας οὐσης τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις, καὶ
 νὰ μὴ γνωρίσῃ αὐτὸν ὅτι ἦτον Θεός· αὐτὴ, λέγω, ἡ θεία φύσις ἔλαμψε σήμερον εἰς τὸ
 Θαβώριον Ὄρος ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον, ὅχι ὅλον τὸ ἰδικόντης ἀκτίστον φῶς, διότι ἐ-
 ξάπαντος ὅχι μόνον ἤθελαν τυφλωθῆ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ ἤθελαν
 ἀποθάνει, μὴ ὑποφέροντες τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός, καθὼς ἀνωτέρω εἵπομεν μετὰ τοῦ
 Χρυσορρήμονος εἰς τὸ τρίτον Τροπάριον τῆς πρώτης Ὠδῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ „Σήμερον Χριστὸς
 „ἐν Ὄρει Θαβώρ“, ἀλλὰ μόνον παρεγύμνωσεν· ἦτοι ἔδειξεν ὡς δι' ἐσόπτρου τὴν Θεοῦποστά-
 του σώματος, ὀλίγον φῶς τῆς αὐλου Θεότητος, ἧτις εἶναι ἐμφερὴς τῷ φωτὶ, ταῦτόν εἰπεῖν
 εἶναι φῶς· φῶς γὰρ ἐστὶν ἡ Θεότης· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Φῶς ἢ παραδει-
 „χθεῖσα Θεότης ἐπὶ τοῦ Ὄρους τοῖς μαθηταῖς μικροῦ στερροτέρα καὶ ὄψεως“ (Λόγ.
 εἰς τὸ Βάπτισμα). Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελαδὸς ὅτι ἡ αὐλος Θεότης εἶναι ἐμφερὴς τῷ
 φωτὶ; Διότι αὐτὴ, ἂν καὶ ἦναι φῶς, ὡς εἵπομεν, καὶ φῶς ἀληθινὸν καὶ ἀπρόσιτον καὶ
 ἀκρατον, κατὰ τὴν καταφατικὴν καλουμένην Θεολογίαν, κατ' ἦν ἐκ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν
 αὐτοῦ ὀνομάζεται ὁ Θεός, ἢ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν, τουτέστιν ἐκ
 τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν Ἐκτισμάτων· ὑπὲρ φῶς ὅμως ἐστὶ καὶ ὑπὲρ πᾶν ὄν, ὡς ὑπερά-
 νυμος καὶ ὑπερούσιος κατὰ τὴν ἀποφατικὴν καὶ ὑπεροχικὴν καλουμένην Θεολογίαν· ὅθεν
 εἶπεν

(1) Ἐν ἄλλοις „Μιγεῖσα“.

εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ἡ θεία φύσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὅ, τί ποτε κατ' οὐσίαν ἐστὶ
 „ πάσης ὑπέρεκται καταληπτικῆς ἐπινοίας, ἀπρόσιτος καὶ ἀπροσπέλαστος οὐσα ταῖς
 „ στοχαστικαῖς ἐπινοίαις “ (Ἐρμην. εἰς τὸν 5'. Μακαρισμ.).

Ἐκ τούτου λοιπὸν δείκνυται ὅτι τὸ φῶς ὅπου εἶδον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ Θαβάριον
 Ὄρος, ἂν καὶ ἦτον ἀκτιστον καὶ ἀναρχον κατὰ χρόνον, δὲν ἦτον ὁμοῦ καὶ οὐσία καὶ
 φύσις Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἱερούς Θεολόγους. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν ταῖς
 εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν Θεωρίαις του· „ Τὸ φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου, τὸ νικῆσαν τῆς ἀν-
 „ θρωπίνης αἰσθήσεως τὴν ἐνέργειαν, τὸν τρόπον διετύπε τοῖς μακαρίοις Ἀποστόλοις τῆς
 „ κατὰ ἀπόφασιν μυστικῆς Θεολογίας, καθ' ἣν ἡ μακαρία Θεότης κατ' οὐσίαν ἐστὶν ὑπερ-
 „ ἀρρητος καὶ ὑπεράγνωστος, καὶ πάσης ἀπειρίας ἀπειράκις ἐξηρημένη, οὐδ' ἴχνος ὅλων
 „ καταλήψεως καὶ φίλον τοῖς μετ' αὐτὴν καταλείψασα “· καὶ ὁ Θεολόγος δὲ Γρηγόριος
 λέγει· „ Θεότης καθ' ἑαυτὴν ἀόρατος “ (Ἐπιστολ. ἀ. πρὸς Κληδόσιον). Θεότης δὲ ἐνταῦθα
 ἢ θεία οὐσία νοεῖται, ἐξ ἧς ἐνέργεια οὐσιώδης καὶ ἀκτιστος ὑπῆρχε τὸ ὀρατὸν φῶς
 τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως. Πλὴν, ἂν καὶ τὸ φῶς ἐκεῖνο δὲν ἦτον οὐσία Θεοῦ, ἦτον
 ὁμοῦ πάντοτε ἀχώριστον τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, κατὰ τοὺς Ἱερούς Θεολόγους· οὐ γὰρ ἦν
 κairῶς ὅτε οὐκ ἦν μετ' αὐτῆς, συνἀναρχον ὃν αὐτῇ κατὰ χρόνον καὶ συναΐδιον.

Τροπάριον.

„ Σὲ τὸ αἶδιον φέγγος ἐμ πατρῶα τῆ δόξῃ οἱ Μαθηταὶ ὡς εἶδον
 „ ἐκλάμψαμ, Χριστέ, Σοὶ ἀμεβώμ· Ἐμ τῷ φωτί Σου τὰς ὁδοὺς
 „ ἡμῶν εὐθυμομ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερός Μελωδὸς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως φωτεινότητα ὅλην καὶ ἐξα-
 στραπτουσαν μὲν ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλιομόρφου προσώπου τοῦ Κυρίου, ἀυγαζουσαν δὲ
 ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἱματίων αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἐγέμωσεν ὅλας τὰς Ὠδὰς τοῦ παρόντος Κα-
 νόου ἀπὸ ὀνόματα φωτεινά, φεγγοβόλα καὶ λαμπροφανῆ· ἐξαιρέτως δὲ τὴν πέμπτην ταύ-
 την Ὠδὴν ὅλην καταφωτίζει μὲ φωτισμοὺς πολλοὺς, καὶ μετ' ἀφόρα φῶτα ποιεῖται τὸν
 δρόμον αὐτῆς· καὶ ἡ αἰτία δὲν εἶναι ἀνεύλογος· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἑορτὴ, ὡς εἶπον, εἶναι
 καθ' ἑαυτὴν φωτεινὴ καὶ γεμάτη ἀπὸ θεία φῶτα, προσθέτει δὲ καὶ ὁ ποιητὴς τῆς πέμ-
 πτης Ὠδῆς Ἡσαΐας ἄλλα φῶτα ξεχωριστά, λέγων „ Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά
 „ μου πρὸς Σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά Σου ἐπὶ τῆς γῆς “ (Ἡσ. κς'. 9.)·
 διὰ τοῦτο πλεονάζει καὶ ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ φωτεινῇ Ὠδῇ ταύτῃ κατὰ τὰς φωτωνυμίας, καὶ
 ταύτην ἐξαιρέτως μὲ φωτισμοὺς διαφόρους φωτολογεῖ.

Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν φωτοδότην Χριστὸν, λέγει· Ὡ φωτεινότητα καὶ ἀραιότητα
 καὶ ἠλιοστάλακτε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ φῶς ἐκ φωτός ἐκ τῶ Πα-
 τρός γεννηθεὶς, ὅταν οἱ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοί Σου εἶδον Σέ τὸ αἶδιον καὶ ἀχρονον
 καὶ ἀκτιστον φῶς ὅτι ἐλάμψας εἰς τὸ Θαβάριον Ὄρος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρός, τῆς ὀ-
 πείας ὑπάρχεις ἀπαύγασμα κατὰ τὸν Παῦλον τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Σου, λέγοντα περὶ
 σοῦ „ Ὅς ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ “ (τοῦ
 Πατρός δηλ.) (Ἐβρ. ἀ. 3.)· τότε τόσοσιν κατεπλάγησαν καὶ ἐκθαμβοὶ ἔγιναν διὰ τὸ
 ὑπερβάλλον τῆς λαμπρότητός Σου, ὥστε ἄλλο τι δὲν ἔλεγον πρὸς Σέ, εἰμὴ ταύτην τὴν
 σύντομον ἱεσίαν καὶ δέησιν· Ἰσασον, Κύριε, καὶ εὐδώσον τὰς ὁδοὺς τῆς ζωῆς μας μετ'
 τὸ φῶς τῶν θείων ἐντολῶν Σου. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ τὸν πι-
 φωτισμένον ὄντα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὃς τις εἶπε· „ Κατεύθυνον ἐνώπιόν
 Σου τὴν ὁδόν μου “ (Ψαλ. ε'. 9.)· καὶ „ Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν
 „ Σου “ (Ψαλ. ριή. 133.)· διότι τὸ ἴδιον εἶναι γὰ εἶπῃ τινὰς φῶς, καὶ λόγιον Θεοῦ·
 καθότι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ φῶς· „ Λύχνος, φησὶν ὁ αὐτὸς Προφη-
 „ τὰναξ, τοῖς ποσί μου ὁ Νόμος Σου καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου “ (Ψαλ. ριή. 105.).

Σημείωσαι δέ, ὅτι οἱ Μαθηταὶ εἶδον εἰς τὸ Ὅρος τὸ ἄκτιστον φῶς τῆς τῆ Κυρίου Θεότητος ὄχι μόνον μὲ τὸν νοῦν, ὅς τις εἶναι ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος. Ἀλλὰ πῶς εἶδον αὐτό; μένοντες ἐν τῇ φυσικῇ δυνάμει αὐτῶν; ὄχι, ἀλλὰ ἀλλοιωθέντες εἰς τὸ κρεῖττον καὶ θειότερον, καὶ δυναμωθέντες ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ φωτὸς ἐκείνου* ἐπειδὴ κτιστοὶ καὶ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ τὸ ἄκτιστον καὶ ὑπὲρ αἰσθησιν καὶ νοῦν φῶς χωρῆσαι οὐ δύναται. Ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἐκείνου λοιπὸν ἐνισχυθέντες καὶ δυναμωθέντες οἱ τῶν Ἀποστόλων αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὄρους τῆς ἑαυτῶν φύσεως γεγονότες, εἶδον τὸ ὑπερφυσικόν ἐκεῖνο καὶ ἄκτιστον καὶ τῆς θείας οὐσίας ἀχώριστον φῶς, κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῶν Ἱερῶν Θεολόγων* ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν μβ'. κεφαλαίῳ τῶν περὶ θείου φωτός* „Εἰ τὴν ἐναντίαν δυνάμιν
 „ (ἦτοι τῶν Δαιμόνων) οἶδαμεν ἐνεργεῖν τι περὶ τὰς ἀνθρωπίνους ὄψεις, μεταποιεῖν τε
 „ αὐτὰς καὶ διατιθέσθαι παρὰ φύσιν πρὸς τὸ μὴ ὄν, δηλοῦσι δὲ οἱ θαυμαστοὶ καὶ τὰ
 „ πάλαι ἀδόξενα μαγγανεύματα, πῶς οὐ τῇ θείᾳ δυνάμει δώσομεν ἀλλοιοῦν τε καὶ με-
 „ ταποιεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὲρ φύσιν δύνασθαι, καὶ ταῦτα δὴ πρὸς τὸ ὄν, ἦτοι τὸ
 „ θεῖον φῶς;“

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης λέγει πανηγυρίζων εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὅτι οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἄκτιστον φῶς τῆς Θεότητος ἦτον τυφλοὶ* „Μεταμορφοῦται τοίνυν Χριστός, οὐχ ὃ οὐκ ἦν προσλαβόμενος, οὐδὲ εἰς ὅπερ ἔκ
 „ ἦν μεταβαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς ἐκφανόμενος, καὶ διανοίγων
 „ τούτων τὰ ὄμματα καὶ ἐκ τυφλῶν ἐργαζόμενος βλέποντας“* πρὸς τὰ ὁποῖα λόγια ἐπιφέρει ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος ταῦτα* „Ὅρας ὅτι πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖνο τυφλοὶ
 „ εἰσὶν οἱ κατὰ φύσιν ὄρωντες ὀφθαλμοὶ; οὐκοῦν οὐδὲ τὸ φῶς ἐκεῖνο αἰσθητὸν, οὐδὲ οἱ
 „ ὄρωντες αἰσθητικοὶς ἀπλῶς ἑώραν ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ μετασκευασθεῖσι τῇ δυνάμει τοῦ
 „ θείου Πνεύματος. Ἐνηλλάγησαν οὖν, καὶ οὕτω τὴν ἐναλλαγὴν εἶδον, οὐχ ἦν ἀρτίως,
 „ ἀλλ' ἦν ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως ἔλαβε τὸ ἡμέτερον φῶμα, θεωρῶν τῇ ἐνώσει τοῦ
 „ Λόγου τοῦ Θεοῦ“ (Λόγῳ, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς)* καὶ πάλιν* „Οὐ
 „ γίνεται τοιγαροῦν καὶ ἀπογίνεται, οὐδὲ περιγράφεται, οὐδὲ αἰσθητικῇ δυνάμει ὑποπί-
 „ πτει τὸ φῶς τῆς τῆ Κυρίου Μεταμορφώσεως, εἰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν σωματικῶν ἑώραται,
 „ καὶ πρὸς ὀλίγον χρόνον, καὶ ἐν βραχεῖα τῆ Ὅρους κορυφῇ“ (Αὐτάθ.). Ἐφη δὲ καὶ ὁ
 „ Θεοφόρος Μάξιμος ἐν ταῖς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν θεωρίαις του* „Ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐπὶ τὸ
 „ Πνεῦμα μετέβησαν οἱ Ἀπόστολοι πρὶν τὴν διὰ σαρκὸς ἀποθέσθαι ζωὴν τῇ ἐναλλαγῇ
 „ τῶν κατ' αἰσθησιν ἐνεργειῶν, ἢν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα ἐνήργησε, περιελθὼν τῆς ἐν αὐτοῖς
 „ νοεραῖς δυνάμεως τῶν παθῶν τὰ καλύμματα* δι' οὗ καθαρθέντες τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τῆ
 „ σώματος αἰσθητήρια, τῶν παραδειχθέντων αὐτοῖς μιμητῶν τοὺς πνευματικοὺς ἐκπαι-
 „ δεύονται λόγους“.

Ὁ δὲ Χρυσορρήμων ἀποδεικνύει ὅτι οὐδὲ τὰ Σεραφίμ δύναται νὰ ἴδωῦν ἄκρατον τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κατὰ συγκατάβασιν τοῦτο βλέπουσι* καὶ ἀκουσον αὐτοῦ λέγοντος* „Σεραφίμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἐξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ ἐξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ
 „ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ταῖς δὲ δυσὶ, τὰς πόδας. Τίνος εἰε-
 „ κεν, εἰπέ μοι, καλύπτουσι τὰ πρόσωπα, καὶ προβάλλονται τὰς πτέρυγας; τίνος δὲ ἐνε-
 „ κεν ἐτέρου, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ μὴ φέρειν τὴν ἐκ τοῦ θρόνου λάμπουσαν ἀστραπὴν καὶ τὰς
 „ μαρμαρυγὰς ἐκείνας; καίτοιγε οὐκ αὐτὸ ἄκρατον ἑώραν τὸ φῶς, οὐδὲ αὐτὴν ἀκραιφνῆ
 „ τὴν οὐσίαν (τοῦ φωτός), ἀλλὰ συγκατάβασις ἦν τὰ ὁράμενα. Τί δὲ ἐστὶ συγκατά-
 „ βασις; Ὅταν μὴ ὡς ἐστὶν ὁ Θεὸς φαίνεται, ἀλλ' ὡς ὁ ἀνάμενος αὐτὸν θεωρεῖν αἰὶς τε
 „ ἐστὶν οὕτως ἑαυτὸν δεικνύει, ἐπιμετρῶν τῇ τῶν ὁρῶντων ἀσθενείᾳ τῆς ὄψεως τὴν ἐπίδει-
 „ ξιν. Καὶ ὅτι συγκατάβασις ἦν, ἐξ αὐτῶν τῶν ρημάτων δῆλον* εἶδον γὰρ, φησὶ, τὸν Κύ-
 „ ριον καθήμενον* Θεὸς δὲ οὐ κάθηται* σωματῶν γὰρ ὁ σχηματισμὸς οὗτος“ (Λόγ. Γ'.
 „ περὶ ἀκαταλήπτου). Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τῆ Χρυσοστόμου συμπεραίνομεν ὅτι ἂν τὰ
 „ Σεραφίμ κατὰ συγκατάβασιν βλέπουσι τὸ θεῖον φῶς, βέβαια καὶ οἱ Ἀπόστολοι, μὴ ὄ-
 „ λον ὅτι ἐδυναμάθησαν οἱ ὀφθαλμοῖ των, κατὰ συγκατάβασιν εἶδον τὸ φῶς τῆς τῆ Κυρίου
 „ Μεταμορφώσεως, ὄχι καθὼς αὐτὸ ἦτον, ἀλλὰ καθὼς αὐτὸ ἐδύνατο νὰ βλέπουν ἐκεῖνοι.

ᾠδὴ 5'. Ὁ Εἰρμός.

Ἔγ τῷ Θλίβεσθαί με ἔβόησα πρὸς Κύριον, καὶ εἰσήκουσέ μου ὁ
 Θεὸς τῆς σωτηρίας μου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρῶν Εἰρμός ἐπάρθη ἀπὸ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰωῆ τοῦ ταύτης τῆς ᾠδῆς Πει-
 τοῦ· ἐκεῖνος γὰρ λέγει ταῦτα· „Ἐβόησα ἐν Θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ
 „εἰσήκουσέ μου“ (Ἰων. β'. 2.). Συνετέθη δὲ ὁ Εἰρμός πρὸς τὸ ἰδιώτερον· διὰ τούτου
 γὰρ νοθετεῖ ἡμᾶς ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς νὰ μὴ κακίζωμεν εἰς τὰς Θλίψεις, ὅπου μᾶς ἀ-
 κολουθοῦν, ἀλλὰ νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, καὶ τὴν βοήθειαν ἐκείνου νὰ ἐπικαλούμεθα,
 ἐλπίζοντες ὅτι ἀγλήγωρα θέλει μᾶς εἰσακίσει, καὶ θέλει μᾶς λυτρώσει ἀπὸ τὰς Θλίψεις.
 Ὅποιος ὅμως προσέξῃ καλλήτερα, θέλει ἰδῆ ὅτι ὁ Εἰρμός οὗτος ἄριστα καὶ εὐφρέ-
 στατα προσαρμόζεται καὶ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· ἐπεὶ γὰρ ὀλίγον καιρὸν
 πρὸ τοῦ πάθους (1) τὸ τῆς Μεταμορφώσεως ἐτελεσιουργήθη μυστήριον, εἰς δὲ τὸ πά-
 θος ἐλυπήθη ὁ Κύριος· „Περίλυπος, ἔλεγε πρὸς τοὺς Μαθητάς του, περίλυπός ἐστιν ἡ
 „ψυχὴ μου ἕως θανάτου“ (Ματθ. κς'. 28.)· καὶ πάλιν ἡ αὐτὸς λυπούμενος ἐπροσνύ-
 χητο πρὸς τὸν Πατέρα λέγων· „Πάτερ μου, ἡ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ π-
 „τήριον τοῦτο“ (Ματθ. κς'. 39.)· καὶ πάλιν· „Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκέιν τὸ π-
 „τήριον τὲτο ἀπ' ἐμῆ“ (Λουκ. κβ'. 41.)· ἐπεὶ δὲ, λέγω, εἰς τὸ πάθος ἐλυπήθη ὁ Κύ-
 ριος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πατὴρ ἐπήκουσεν αὐτοῦ προσευχομένου, καὶ ἀποστείλας τὸν Ἄγγε-
 λον αὐτοῦ ἐνεδυνάμωσεν αὐτὸν καθ' ἄνθρωπον, ὡς γέγραπται· „ᾠφθη δὲ αὐτῷ Ἄγγε-
 „λος ἀπ' Οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν“ (Λουκ. κβ'. 43.). Φαίνεται λοιπὸν ὁ Μελωδὸς ὅτι
 εἰσάγει τὸν Κύριον εἰς τὸ Τροπᾶριον τοῦτο λέγοντα διὰ τὸν ἑαυτόν του, ὅτι ὅταν ἡμῶν
 τεθλιμμένοι καὶ περίλυποι ἕως θανάτου, τότε ἐκέκραξα πρὸς Σε τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα
 μου, καὶ εὐθὺς μοῦ εἰσήκουσας· ἀπέστειλας γὰρ τὸν Ἄγγελόν σου, καὶ ἐνεδυνάμωσε τὸ
 ἀσθενοῦν τοῦ ἰδικοῦ μου προσλήμματος. Καὶ ἄλλο τε δὲ πάλιν ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα·
 „Ἐγὼ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις“ (Ἰω. ια'. 41.). Ὅρα καὶ πῶς ἀλληγορεῖται εἰς
 τὸν Χριστὸν ἡ Ἱστορία τοῦ Ἰωῆ ἐν τῷ Εἰρμῷ τῆς ἑκτῆς ᾠδῆς τοῦ Ἰαμβικοῦ Κανόνος τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἰλασμός ἡμῖν, Χριστέ, καὶ σωτηρία“.

Τροπᾶριον.

Λαμπηδόμος πλέον, Ἡλίου φῶς τραρότερον ἐν Θαβῶρ ἐκλάμ-
 φας ὁ Χριστὸς, ἡμᾶς ἐφώτισεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ φωτοδότης, λέγει, καὶ φῶς ἀναβαλλόμενος ὡς ἰμάτιον, κατὰ τὸ Δαβιτικόν, Χριστὸς
 ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξέλαμψεν εἰς τὸ Θαβῶριον Ὅρος φῶς γεμάτον ἀπὸ λαμπηδόνα (ὄνομα
 γὰρ ἐδῶ λαμβάνεται τὸ Πλέον) τραρότερον δὲ καὶ λαμπρότερον ἀπὸ τὸν Ἥλιον· ὅθεν
 κατὰ

(1) Ὅρα ὅτι καὶ Θεόδωρος οὗτος ὁ Πρόδρομος
 λέγει ὅτι ὀλίγον πρὸ τοῦ πάθους ἐγένετο ἡ Μετα-
 μόρφωσις· ὅθεν ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος παρὰ Κορ-
 σίῳ, καὶ ὁ πεζογράφος Δαμασκηνὸς τεσσαράκοντα
 ἡμέρας λέγουσιν ὅτι αὕτη ἐγένετο πρὸ τοῦ πάθους·
 καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρυνένιος ἐν τῷ ἑαρί λέγει ὅτι αὕτη
 ἐγένετο. Καὶ λοιπὸν ἡ Μεταμόρφωσις δὲν ἐγένετο κα-

τὰ τὸν Αὐγούστον, ἀλλὰ κατὰ τὸν Φεβρουάριον·
 μετετέθη δὲ εἰς τὸν Αὐγούστον. Καὶ ὅρα περὶ τῆς
 τῆς ὑποσημείωσιν τοῦ „Καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν
 — προφητικὸν λόγον τοῦ Κορυφαίου Πέτρου“ (Ἐπι-
 στολ. β'. κεφ. α'. 19.) ἐν τῇ νεοσυτάτῃ ἐρμηνείᾳ
 τῶν καθολικῶν Ἐπιστολῶν· ἵνα μὴ καὶ ἐνταῦθα
 τὰ αὐτὰ λέγοντες περιπτολοῦμεν.

κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἐφώτισεν ἡμᾶς ὁ φωτοπάροχος Ἰησοῦς· καθὼς γὰρ τὸ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς φωτίζει τοὺς ἔχοντας καθαρὸς καὶ ὑγιεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος· οὕτω καὶ τὸ αὔλον καὶ ἀκτιστον φῶς τῆς ὑπερουσίου Θεότητος φωτίζει τοὺς ἔχοντας νοῦν καθαρὸν καὶ καρδίαν λελαμπρυσμένην· οἱ γὰρ μὲ τὸ θεῖον φῶς ἐνωθῆναι βουλόμενοι φῶς πρέπει νὰ ἦναι καὶ αὐτοὶ διὰ τῶν ἀρετῶν· ἐπειδὴ ἡ ὁμοιότης ὄχι μόνον εἶναι αἰτία γνώσεως, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφὸν, ἀλλὰ καὶ αἰτία ἐνώσεως· ὥσπερ ἀντιστρόφως καὶ ἡ ἀνομοιότης αἰτία ἐστὶν ἀγνοίας καὶ διαζεύξεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἑαυτὸν, εἶτα τῷ καθαρῷ „ προσομιλητέον “ (Λόγ. α. περὶ Θεολογίας).

Τινὰς δὲ ἄς μὴ νομίσῃ ταυτολογίαν τὸ νὰ λέγῃ ἐδῶ ὁ Μελωδὸς „ Φῶς καὶ πλεόν λαμπηδόνος “ (τούτεστι φῶς καὶ γεμάτον ἀπὸ φῶς) ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὸ φῶς καὶ ἡ λαμπηδών· τὸ μὲν γὰρ φῶς εἶναι αὐτὴ ἡ φύσις ἡ χρωματίζουσα τὴν διαφάνειαν τοῦ αἵρος, τὴν ὁποίαν φύσιν ἔβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν δίσκον τοῦ Ἥλιου· λαμπηδὼν δὲ εἶναι ἡ ἐκ τοῦ Ἥλιου ἀποπηδῶσα ἀκτίς· ὥστε δὲν ἔσφαλεν ὁ Μελωδὸς εἰπὼν ὅτι λαμπηδόνων (ἤτοι ἀκτίνων) πλῆρες, καὶ τρανότερον τοῦ Ἥλιου φῶς ἔλαμψεν ὁ Κύριος ἐν τῇ Μεταμορφώσει, καὶ ἡμᾶς ἐφώτισεν· Ὁ μὲν οὖν Θεόδωρος οὕτως ἐρμηνεύει τὸ, Πλεόν· δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τοῦτο καὶ ὡς συγκριτικὸν ὄνομα, ὃ καὶ προσφυσέστερον, ἤγουν, Σὺ, Χριστέ, ἔλαμψας φῶς λαμπρότερον τῆς τοῦ ἡλίου λαμπηδόνος.

Τροπάριον.

„ Ἀρελθῶν ἐμ ὄρει Θαβὼρ μετεμορφώθης, Χριστέ, καὶ τὴν πλά-
„ μην πάσαμ ὀμαυρώσας, φῶς ἐξέλαμψας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν μετεμορφώθη ὁ Κύριος εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος· ὅθεν λέγει· Οἱ Ἕλληνες οἱ λατρεύοντες τὰ εἰδῶλα καὶ Δαιμόνια ἐπάνω εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ χαμηλὰ βουνὰ ἐσυνείθιζον νὰ θυσιάζουσι τὰς ἀκαθάρτους θυσίας, νὰ καίουν τὸ σκοτεινὸν πῦρ, καὶ νὰ θυμιάζουσι τὰ βρωμερὰ θυμιάματα, καθὼς τοῦτο ἀναφέρει ἡ θεία Γραφή εἰς πάμπολλα μέρη, καὶ μάλιστα ἐν τῇ Τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν κεφ. ιβ'. Στίχ. 2. „ Καὶ ἐποίησεν Ἰωὰς (Βασιλεὺς Ἰαδα) τὸ εὐθέως „ ἐνώπιον Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας, ἄς ἐφώτισεν αὐτὸν Ἰαδαὲ ὁ Ἱερεὺς· πλὴν τῶν ὑψη-
„ λῶν ἐμετεστάθησαν, καὶ ἐκεῖ ἐτι ὁ λαὸς ἐθυσιάζε καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς “· ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· „ Διὰ τῆτο μικρὸς (ὁ Χριστὸς), ὅτι διὰ σέ ταπεινός· ὅτι ἐπὶ τὸ
„ πλανώμενον ἦλθεν ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ἐπὶ
„ τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνούς, ἐφ' οὓς ἐθυσιάζε “ (Λόγ. εἰς τὴν Γένν. τοῦ Χριστοῦ).

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελωδὸς· Σὺ, Χριστέ φωτεινότετε, ἀνέβης ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Θαβὼρ καὶ μετεμορφώθης, ἵνα διὰ μέσου τοῦ ὄρους Θαβὼρ, τὸ ὁποῖον ἐφωτίσθη ἀπὸ τὸ αὔλον πῦρ τῆς Σῆς Θεότητος, διαλύσῃς τὴν πλάμην καὶ λατρείαν τῶν Δαιμόνων, τὴν εἰς τὰ ὄρη καὶ βουνὰ ἐνεργουμένην, καὶ ἀκολουθῶς λαμπρύνῃς μὲ τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας τοὺς τὰ ἀναίσθητα λατρεύοντας εἰδῶλα.

Τροπάριον.

„ Σὲ Θεὸν ἐπέγγωμ οἱ ἔμδοχοι Ἀπόστολοι ἐμ Θαβὼρ, Χριστέ, δὲ
„ ἐκπλαγέμτες, γόμυ ἐκλιμαμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι οἱ ὁποῖοι καὶ ὕστερον ἀπὸ τὰ θαύματα καὶ τὰς παραδόξους θεοσημείας ὅπου ἐβλεπον νὰ ἐνεργῆς, Κύριε, ταπεινάς εἶχον ἀκόμη τὰς ὑπολήψεις περὶ Σοῦ, καὶ

■ ὄχι τὸσον θεοπρεπέεις, βλέποντές Σε σήμερον μεταμορφούμενον εἰς τὸ Θαβάρ, ἔλαβον
 τρανοτάτην καὶ πεπληροφορημένην τὴν περὶ Σοῦ γνώσιν, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ αὐτόπτης τῆς
 ἐν Θαβάρῳ μεγαλειότητός σου Πέτρος, λέγων· „Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολου-
 „ θήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν,
 „ ἀλλ' ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος“ (β'. Πέτ. α'. 19.)· ὅθεν καὶ ἐκπλα-
 γέντες, ἐκλιναν γόνυ εἰς Ἐσέ ὡς εἰς Θεόν, καὶ λατρευτικῶς Σέ ἐπροσκύνουν· μόνω γὰρ Θεῷ
 ■ λατρευτικῆ προσκύνησις ἀποιέμεται· γέγραπται γάρ· „Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ
 „ κάμψει πᾶν γόνυ“ (Ἠσ. μέ. 23.)· καὶ κατὰ τὸ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις
 „ καὶ αὐτῷ μόνω λατρεύσεις“ (Δευτ. 5'. 13.)· ὅθεν ■ Ἄγγελος ■ δεικνύων τῆ ἀποκά-
 λυψιν εἰς τὸν Θεολόγον Ἰωάννην δὲν ἐδέχθη τὴν προσκύνησιν ὅπου τῷ ἐπρόσφερε· διότι,
 ὡς φαίνεται, ἐπρόσφερον αὐτὴν λατρευτικῶς· „Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα καὶ ἀ-
 „ ρούων, ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεφα ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τοῦ Ἀγγέλου τοῦ δει-
 „ κνυόντός μοι ταῦτα· καὶ λέγει μοι· ὄρα μὴ, σύνδουλός σου γάρ εἰμι... τῷ Θεῷ προσκύ-
 ■ νησαν“ (Ἀποκάλ. κβ'. 9.)·

Ἐφανέροναν δὲ μὲ τὴν προσκύνησιν ταύτην ■ Ἀπόστολοι δύο πράγματα, ἕνα μὲν ὅτι
 ■ ἵνα δούλοι εὐγνωμόνες· ἴδιον γὰρ εὐγνωμόνων δούλων εἶναι τὸ νὰ προσκυνοῦν τοὺς δε-
 σπότας των· ἄλλο δὲ ὅτι ἐφοβήθησαν ὅταν ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, ὡς διηγείται
 ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· „Ἴδὲ, φησὶ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ
 „ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ
 „ ἀκούετε. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταί, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφό-
 „ δρα. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε“·
 (Ματθ. 17'. 5.)· Ὁ δὲ Θεὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγουσι ὅτι ἔπεσον
 ἀπὸ τῆν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός· συμφωνεῖ τούτοις καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος.

Πῶς δὲ ἡμεῖς νὰ συμβιβάσωμεν τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἀνωτέρω Πατέρων;
 Μὲ τοῦτον ἴσως τὸν τρόπον, εἴαν ■ ποῦμεν ὅτι ἔπεσον αἱ Ἀπόστολοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο, καὶ
 ἀπὸ τῆν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός, καὶ ἀπὸ τῆν ὑπερβολὴν τῆς φωνῆς· καθότι καὶ ■ Εὐαγ-
 γελιστὴς Μάρκος λέγει ὅτι πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ■ βροντῶδης ἐκείνη φωνὴ τοῦ Πατρὸς οἱ
 Μαθηταί ἦσαν ἐκφοβοί· „Οὐ γὰρ ἦδει, φησὶν, ὁ Πέτρος τὴ λαλήσῃ· ἦσαν γὰρ ἐκφοβοί“·
 (Μάρκ. 9'. 6.) καὶ ὁ Λουκᾶς γράφει· „Ἐφοβήθησαν ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν
 „ νεφέλην“ (Λουκ. 9'. 34.)· Ἐφοβήθησαν λοιπὸν πρὸ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς διὰ τὴν ὑπερ-
 βάλλουσαν τῆ φωτός φανότητα· ὥστε πεφοβισμένοι ὄντες πρότερον ἀπὸ τὸ φῶς τῆ προσηύε
 τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆν φωτεινὴν νεφέλην, ὕστερον δὲ ἀκούσαντες καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Πα-
 τρὸς δὲν ἐδυνήθησαν πλέον νὰ σταθοῦν εἰς τὰς πόδας των, ■ ἄλλ' ἔπεσον. Οὕτως ἡμεῖς ἡδυ-
 νήθημεν νὰ συμβιβάσωμεν τὴν διαφωνίαν ταύτην· εἴαν δέ τις κρείττον αὐτὴν συμβιβάσῃ, καὶ
 ἐγὼ ταύτην δέχομαι. Βεβαιοῖ δὲ τὸν συμβιβασμόν μου τοῦτον καὶ ὁ Χρυσορρήμων, λέγων
 ἐν τῷ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων“·
 „ Πῶς ταῦτα ἀκούσαντες κατεπλάγησαν; καίτοι καὶ πρὸ τέτου ἠνέχθη φωνὴ ἐπὶ τοῦ Ἰορ-
 „ δάνου τοιαύτη, καὶ ὄχλος παρῆν, καὶ εἰδὲς ἐδὲν τοιοῦτον ἔπαθε· ■ καὶ μετὰ ταῦτα πά-
 „ λιν καὶ βροντὴν ἔλεγον γεγοῆναι· ἀλλ' ἐδὲ τότε τοιοῦτον οὐδὲν ὑπέμειναν· πῶς ἐν ■ τῷ
 „ ὄρει ἔπεσον; Ὅτι καὶ ἐρημία, καὶ ὕψος, καὶ ἡσυχία ἦν πολλή, καὶ Μεταμόρφωσις φρί-
 „ κης γέμουσα, καὶ φῶς ἀκρατον, καὶ νεφέλη ἐκτεταμένη· ἅπερ ἅπαντα εἰς πολλὴν ἀγωνίαν
 „ αὐτὸς ἐπέβαλε, καὶ πανταχόθεν ἢ ἐκπλήξεις συνήγετο, καὶ ἔπεσον φοβηθέντες ὁμοῦ καὶ
 „ προσκυνήσαντες“·

ᾠδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

■ Ἀβραμιαῖοί ποτε ἐν Βαβυλῶνι Παῖδες καμίμου φλόγα κατεπάτη-
 „ σαμ, καὶ ὑμῦμτες ἔφαλλον· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ παρῶν Εἰρμός ■ ξήγησιν δὲν χρειάζεται, διότι εἶναι φανερός ἀφ' ἑαυτοῦ· ποῖος γὰρ δὲν
 ἤξευρε τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀβραάμ, ὅτι αὐτοὶ ἐβάλεθη-
 σαν

σαν μὲν εἰς τὴν κάμινον τὴν ἑπταπλασίως καιομένην, δὲν ἐβλάφθησαν δὲ ἀπὸ αὐτὴν, ἀλλὰ καταπατήσαντες τὸ ἐν αὐτῇ πῦρ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ συγκαταβάλλοντος Ἀγγέλου ὡς ἐξ εἰδὸς στόματος ὕμνου καὶ εὐλόγουν οἱ τρεῖς τὸν Θεόν; Ὅρα τὴν πλατεῖαν ἑρμηνείαν τῆς ἐβδόμης ταύτης Ὡδῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ νεοτυπῶτῳ Κήτῳ τῶν Χαρίτων.

Τροπάριον.

„Περιχυθέντες φωτὶ τῆς ἀπροσίτου δόξης Θαβῶρ ἐμ ὄρει οἱ Ἀπόστολοι, Χριστέ, ἀμβόησαμ· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σχεδὸν παρομοιάζει τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸν ἀνωτέρω Εἰρμόν· καθὼς γὰρ ἐκεῖ εἰς τὴν κάμινον οἱ τρεῖς Παῖδες, περιχυθέντες ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς καμίνου καὶ μὴ παθόντες κανένα κακόν, ὕμνου τὸν Θεόν· οὕτω, λέγει ὁ Μελωδός, καὶ οἱ τρεῖς Θεῖοι Ἀπόστολοι, περιχυθέντες ὄχι ἀπὸ φλόγα ὑλικῆς πυρὸς, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ αὔλον φῶς τῆς ἀπροσίτου δόξης τῆς Θεοτητός Σς, Θεάνθρωπε, ἐπάνω εἰς τὸ Ὅρος Θαβῶρ, καὶ μὴ φλεχθέντες ἀπὸ αὐτό, ὕμνου καὶ ἑψαλλον λέγοντες· Σὺ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν ὑπάρχεις εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος. Τοῦτο μόνον ἔχει ἀνόμοιον τὸ Τροπάριον τοῦτο μὲ τὸν Εἰρμόν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ φλόγα τῆς καμίνου ἐπατεῖτο ἀπὸ τοὺς τρεῖς Παῖδας· καὶ δικαίως· διότι ἦτον πόλεμος ἀνάμεσα εἰς τοὺς λατρευτὰς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ τρεῖς Παῖδας καὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ Χαλδαίων προσκυνούμενον· ὅθεν ἔπρεπε νὰ καταπατήσουν αὐτὸ οἱ ἅγιοι Παῖδες, διὰ νὰ ἐλέγξουν τὴν ἀνοσιτίαν ἐκείνων ὅπου ἐπροσκύουν τὸ ἄψυχον καὶ ἀναίσθητον πῦρ ὡς Θεόν· ἐδῶ δὲ εἰς τὸ Θαβῶριον Ὅρος προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους τὸ Θεῖον φῶς ὡς προσκυνητὸν καὶ τῶν ψυχῶν σωτήριον.

Τροπάριον.

„Λαίλαπι Θείας ἠχῆς, καὶ δροσοβόλῳ μεφέλῃ, Χριστέ, καὶ ἀγλή Σου ἠδόμεμοι οἱ Ἀπόστολοι, ἑψαλλομ· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς οἱ Ἀπόστολοι ἦτον τρεῖς ἐν τῷ Θαβῶρ· οὕτως ἔχαιρον εἰς τρία πράγματα, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, εἰς τὴν δροσοβόλον μεφέλῃν, καὶ εἰς τὸ φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ὁ Μελωδὸς ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Κύριον, λέγει· Ὡ φωτοδότα Ἰησοῦ Χριστέ, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι εὐρίσκοντο ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶριον Ὅρος, ἤδοντο καὶ ἔχαιρον πρῶτον εἰς τὴν λαίλαπα τῆς Θείας ἠχολογίας καὶ φωνῆς τοῦ Πατρὸς τῆς λεγέσης ἢ Οὗτός ἔστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός· ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτὸ ἀκούετε“ (Ματθ. ιζ'. 5.). Λαίλαψ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ, ἀνεμος βίατος, ὅστις καὶ ἀνεμοστρόβιλον ὀνομάζεται· μὲ τὸ τοῖτον λοιπὸν ἀνεμοστρόβιλον παρομοιάζει ὁ Μελωδὸς τὴν ἠχολογίαν τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς.

Ἦθελε δὲ ἀπορήσει τις, ἂν ἐκβῆκεν ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς τοιοῦτος φοβερὸς ἀνεμοστρόβιλος, πῶς ἔχαιρον εἰς αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι; Καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὁ ἀνεμοστρόβιλος ἐκεῖνος ἦτον ναι φοβερὸς ὡς βροντῶδης καὶ μεγαλόηχος τόσον, ὥστε ἔρριψε κατὰ τοὺς Ἀποστόλους, ἦτον ὅμως καὶ σύμμικτος μὲ χαρὰν· διότι ἂν οἱ μαθηταὶ ἐφοβήθησαν τότε· ἢ Ἀκούσαντες, φησὶν, οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα“ (Ματθ. ιζ'. 5.). ὁ φόβος ὅμως αὐτῶν δὲν ἦτον δουλικὸς τοῦ νὰ κολασθῶν, καὶ ἐκ τέττα νὰ λυπηθῶν, ἀλλὰ υἱικὸς καὶ τῶν τελείων· ὅθεν καὶ ἦτον συντροφευμένος μὲ χαρὰν· καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς Συνόδου τῆς γενομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Βαρλαάμ τοῦτο ἀπεδείχθη· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Βαρλαάμ ἐπρόβαλεν εἰς αὐτὴν ὅτι οἱ

Ἀπόστολοι ἦτον ἀτελεῖς καὶ εἰς ἐκείνην τὴν ὑπερτάτην θεωρίαν τῆς Μεταμορφώσεως διὰ τὸν φόβον ὅπου ἐδοκίμασαν ὅταν εἰσῆλθον πρὸς Προφῆται εἰς τὴν νεφέλην· „ Εφοβήθησαν „ ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην “ (Λουκ. 9. 54.)· διὰ τοῦτο ὁ ἐν τῇ Συνόδῳ παρῶν σοφὸς Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος, ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου φωτὸς καταυγασθεὶς πρὸς τὴν διάνοιαν, εἶπεν· „ Ἔστι καὶ φόβος, οὗ τῶν εἰσαγομένων, ἀλλὰ τῶν τελείων· δεῖγμα „ δὲ τοῦ μὴ τὸν εἰσαγωγικὸν, ἀλλὰ τὸν τέλειον ἔχειν τότε φόβον, τὸς Ἀποστόλους τὸ ζη- „ τεῖν παραμένειν τῷ ἀρρήτῳ ἐκείνῳ θεάματι “ (ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ τόμ. τῆς Ἀγά- πης). Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ „ Καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν “ (β. Πέτρ. α. 18.), ἐν τῇ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν νεοτυπῶτῳ ἐρμηνείᾳ.

Δεύτερον δὲ ἔχαιρον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν φωτεινὴν ἐκείνην καὶ δροσοβόλον νεφέλην ὅπου ἐφάνη ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶρ. Διὰ τί δὲ δροσοβόλον ἀνόμασε τὴν νεφέλην ὁ Μελωδὸς, τὴν ὁποῖαν φωτεινὴν μόνον ὀνομάζουσι καὶ οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταί; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἴσως τοῦτο ἐσυμπέραναν ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ „ Καὶ ἴδου νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκία- „ σεν αὐτούς “· τὸ γὰρ ἐπισκιάζον καὶ δροσιζέει καὶ ἀναψύχει· ὅθεν ὑπὸ ταύτης τῆς νε- φέλης δροσιζόμενοι καὶ φωτιζόμενοι ἔχαιρον. Τρίτον, ἔχαιρον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράψαν φῶς ἀπὸ τοῦ πανάγιον πρόσωπον τοῦ Κυρίου. Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ κα- θολικῶς, οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι ἐν τῷ Θαβῶρῳ εὐρισκόμενοι, ἔχαιρον εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ὅπως ἐλάμβανον τῆς χάριτος τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Πατρὸς διὰ τῆς ἀνωθεν φωνῆς, τοῦ Υἱοῦ τοῦ κάτωθεν μεταμορφουμένου, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης· ὅθεν μὲ τοιοῦτον τρόπον χαίροντες καὶ τρυφῶντες τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν, ἔφαλλον λέγοντες· „ Εὐλο- „ γητός ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν “.

Τροπάριον.

„ Ἐμ ἀπορρήτῳ φωτὶ ὡς Σὲ κατεῖδε Πέτρος Θαβῶρ ἐμ ὄρει ἐξα- „ στράψαμτα, Χριστέ, ἀνεβόησεν· Ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογη- „ τός εἰ (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια κοινῶς ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς καὶ τοὺς τρεῖς Ἀπο- στόλους, εἰς τοῦτο δὲ μόνον ἀναφέρει τὸν Πέτρον· ὅχι διότι ἐχώρισεν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλὰ διότι ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ πρωτεία, ὡς πρῶτον τῶν Ἀποστό- λων, καὶ διότι μόνον ἀνέφερεν ὀνομαστί καὶ ξεχωριστὰ αὐτὸν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ τὰς μυ- ροφόρους γυναῖκας εὐαγγελιζόμενος Ἄγγελος, εἰπὼν· „ Ὑπάγετε, εἶπατε τοῖς μαθηταῖς „ αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν “ (Μάρ. 15. 7.). Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Ὡς φωτεργάτα καὶ φωτοδότα Χριστέ, ὅταν ὁ Πέτρος Σὲ εἶδεν εἰς τὸ Θαβῶρῳ ὄρος ἀστράψαμτα μὲ ἀπορρήτον φῶς, ἐκ τούτου Σὲ ἐγνώρισεν ὡς Θεὸν ἀληθι- νόν, ὁ ὁποῖος καὶ πρότερον Σὲ ἐθεολόγησεν ὡς Υἱὸν Θεοῦ ζῶντος· διὰ τοῦτο καὶ ἀνεβόησεν ἐκεῖνο ὅπου ἦτον πρέπον νὰ ἀναβοῆσῃ· „ Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητός εἰ “.

Τροπάριον.

„ Τῷ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς Χριστῷ συμόμτες παῖδες οἱ Ζεβεδαίου ὡς „ ἀπέπεμψε μορφῆς φῶς, ἐβρόμτησαμ· Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν „ Θεὸς εὐλογητός εἰ.

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι ὅτι παρὰ τοῖς δυσὶν Ἐρμηνευταῖς τῶν Κανόνων οὕτω γράφεται „ Χριστέ, προσεκύνησεν, „ ὁ τῶν Πατέρων, βῶν, Θεὸς εὐλογητός εἰ “· ἀλλ’

ἐπειδὴ τὸ, Προσεκύνησεν οὐ γράφεται ἐν τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις, ἀφῆκε αὐτὸ, καὶ ἠκολούθησα εἰς τὰ ἐκδεθμένα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς μὲν τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον μόνον τὸν Πέτρον ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς διὰ τὴν αἰτίαν ὅπου ἐκεῖ εἶπομεν· εἰς τὸ παρὸν δὲ ἀναφέρει τὰς δύο Υἱοὺς Ζεβεδαίου, τὸν Ἰακώβον διηλαδὴ καὶ Ἰωάννην, λέγων· Οἱ Υἱοὶ τῆ Ζεβεδαίου, οἵτινες Υἱοὶ Βροντῆς ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῆ Κυρία διὰ τὸ βροντᾶδες τῆ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἢ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, διότι ἐβρόντησαν τὰ Πνευματικά· οὕτω γὰρ γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος „Καὶ ἐπέθην κεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργεῖς, ὅ ἐστιν Υἱοὶ Βροντῆς“ (Μάρ. γ΄. 17.) αὐτοὶ παρόντες εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸν, ὅστις εἶναι ἀρχηγὸς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, ὡς ζωὴ ὧν καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· οὕτω γὰρ αὐτὸν ὁ Πέτρος ὠνόμασεν εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους „Ὑμεῖς ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς „ἀπεκτείνετε“ (Πράξ. γ΄. 14.)· παρόντες, λέγω, μὲ τὸν Χριστὸν ὅταν εἶδον αὐτὸν ὅτι ἀνέβλυσεν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του φῶς ἄυλον καὶ θείον, ἐβρόντησαν καὶ εἶπαν τὸν πρέποντα ὕμνον εἰς τὸν μεταμορφούμενον „Ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ“· Ἐποίησαν δὲ τοῦτο οἰκείως καὶ εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὸ ὀνομάτων· οἰκείως μὲν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, διότι ἔπρεπεν εἰς τὴν ἀστραπὴν ὅπου ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ φωτοβόλον πρόσωπον τοῦ Κυρίου νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ βροντῆ, καθὼς συνειθίζει νὰ γίνεται καὶ εἰς τὴν φύσιν τῆς ἀτμοσφαιρας, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ ἡ βροντὴ ἀκολουθεῖ πάντοτε μετὰ τὴν ἀστραπὴν· ἐποίησαν δὲ τοῦτο οἰκείως καὶ εἰς τὸ ὀνομάτων, διὰ νὰ πιστώσουν τὸ ὄνομάτων διὰ τῶν ἔργων· καθὼς γὰρ ἦτον Υἱοὶ Βροντῆς, οὕτως ἔπρεπε καὶ νὰ βροντήσουν τὸν Θεοπρεπῆ ὕμνον εἰς τὸ Θαβώριον.

Ῥδὴ ἡ. Ὁ Εἰρμός.

„Οἱ ἐν Βαβυλῶνι Παῖδες, τῷ Θεῷ πυρπολούμενοι ζήλω, τυράμ-
 „ρου καὶ φλογὸς ἀπειλὴν ἀνδρείως κατεπάτησαμ, καὶ μέσον πυ-
 „ρὸς ἐμβληθέμτες, δροσιζόμενοι ἔψαλλον· εὐλογεῖτε πάντα τὰ
 „ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κάθε πυρὸς φύσις ταχυτάτη εἶναι καὶ ἀνίκητος, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχη ὕλην ξηρὰν εἰς τροφήν· ἂν ὅμως δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ κάμμιαν ραγδαίαν βροχὴν· τὸ πῦρ δὲ τῆ ζήλου, καὶ μάλιστα τοῦ ἐνθέου καὶ κατ' ἐπίγνωσιν ὄντος, εἶναι τόσο ἀνίκητον καὶ ἀπολέμητον, ὥστε καθὼς τὸ αἰσθητὸν τοῦτο πῦρ μεταχειρίζεται ὡς ὕλην τὰ ξύλα καὶ τὸν χόρτον καὶ τὴν καλάμην ὅπου μένει εἰς τὸ θερισμένον χωράφι· οὕτω καὶ αὐτὸ μεταχειρίζεται ὡς ὕλην τὸ αἰσθητὸν πῦρ, καὶ κατατρώγει τοῦτο καὶ δαπανᾷ. Ὑπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέχθη ὁ Μωϋσῆς καὶ ἐθανάτωσε τὸν Αἰγύπτιον καὶ τοὺς μοσχοποιήσαντας ἐν τῇ ἐρήμῳ· ὕπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέχθη ὁ Φινεὲς καὶ ἐπέραςε διόλου μὲ τὸν Σειρομάστιν (εἶδος κονταρίου) τὸν Ζαμβρῆν καὶ τὴν Μαδιανίτισσαν, διότι φανερῶς καὶ ἀδιάντροπα ἐπόρνεον· ὅθεν εἶπε περὶ αὐτοῦ ὁ Θεός· „Φινεὲς Υἱὸς Ἐλιάζαρ Υἱοῦ Ἀαρᾶν τοῦ Ἱερέως κατέπαυσε τὸν θυμὸν μου ἀπὸ Υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν τῷ ζήλωσάι μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς“ (Ἀριθ. 25, 11.) (1)· ὕπὸ τοῦ πυρὸς τούτου ἐφλέχθη ὁ Ἡλίας καὶ ἀπέσφαξε τοὺς Ἱερεῖς τῆς βασιλείας· ὅθεν ἔλεγε· „Ζηλῶν ἐζήλωσα Κυρίῳ Παντοκράτορι“ (Γ΄. Βασιλ. 18, 10.) καὶ εἰπὼν νὰ λέγω τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος κατέκαυσε σχεδὸν ὅλην τὴν οἰκουμένην μὲ τὸ πῦρ τοῦ ἐνθέου ζήλου ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του· ὅθεν ἔλεγε· „Ζηλῶ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω“ (β΄. Κορ. 12, 2.).

Ταῦ-

(1) Ὅθεν εἶπεν ἁγιολογὸς Ἑρμηνευτῆς „Ὁξύς ὁ θυμὸς ὁ ὑπὲρ εὐσεβείας γινόμενος (ταῦτόν εἶπεν ὁ ἐνθέος ζήλος)· οὐκ ἠρώτησε τὸν ἀρχοντα (ὁ Φινεὲς

„διηλαδὴ)· ἢ ἀνέμεινε συμβουλήν· ἢ κ' ἠδύσατο, θεῶν ἢ πρᾶγματος αἰσχροῦ· ἐνθα τὸ δυσέβημα, ἐκεῖ ἢ καὶ ἡ κόλασις“.

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεοπέσιος ἔτος Μουσουργός, οὕτω λέγει περὶ τῶν τριῶν Παίδων· Οἱ ἐν Βαβυλῶνι Παῖδες, ἔσωθεν κατὰ τὰς ψυχὰς πυρπολούμενοι ἀπὸ τὸν ἐνθεον ζήλον, κατεπάτησαν μὲ ἀνδρίαν τὸ ἐξωτερικὸν πῦρ καὶ τὸν φοβερισμόν τῆς καμίνου καὶ τοῦ τυράννου Ναβουχοδονόσορ· ὅθεν ἡ ἐσωτερικὴ φλόγα τοῦ ζήλου ἐνίκησε τὴν ἐξωθεν φλόγα τῆς καμίνου· καὶ τοῦτο ἔγινε πολλὰ δικαίως· διότι καθὼς αἱ πόλεις καὶ τὰ φρούρια ὅπου πολιορκοῦνται ἐξωθεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἐὰν οἱ ἔσωθεν πολεμοῦντες εἶναι ἀνδρεῖοι καὶ δυνατοὶ καὶ ἔχουν τροφὰς ἀρκετὰς, νικῶσι τοὺς ἐξωθεν ἐχθρούς, ἀν καὶ ἦναι πολλοί· τοιαυτοτρόπως καὶ τὸ πῦρ τοῦ ἐνθέου ζήλου ὅπου ἀνεφλέγετο μέσα εἰς τὰς καρδίας τῶν τριῶν Θεολόγων Παίδων ἐνίκησε τὸ τῆς καμίνου ἐπταπλασίως καίόμενον ἐξωθεν πῦρ· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρός βαλθέντες καὶ δροσιζόμενοι ἐφαλλον· „Εὐλογεῖτε „ πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„ Νεύματι τὸ πᾶν ὁ φέρων ποσὶν ἀχράμτοις ἐπέβη Θαβῶρ, ἐν ᾧ
 „ ἡλίου μάλλον αὐγῆς ἕξαστράψας τὸ πρόσωπον, τοὺς Νόμου
 „ προκρίτους καὶ τῆς Χάριτος ἔδειξε μέλπομτας· Εὐλογεῖτε πάντα
 „ τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεὸς εἶναι τόσοσ Παντοδύναμος, ὅσπερ μὲ μόνον τὸ νεῦμά τε κινεῖ ὅλον τοῦτο τὸ Πᾶν· ὅθεν ἔλεγον οἱ Μακκαβαῖοι· „ Ἡμεῖς ἐπὶ τῷ Παντοκράτορι Θεῷ δυναμένω καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ’ ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον Κόσμον ἐν ἐνὶ νεύματι καταβαλεῖν πεποιθασμεν“ (β. Μακ. ἡ. 18.) ὅθεν τοῦτο ἠξέυρων καὶ ὁ Μελαδός, θαυμαστικῶς λέγει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· Ὁ Θεὸς ὅπου φέρει καὶ διοικεῖ τὴν Κτίσιν μὲ μόνον τὸ νεῦμά του σήμερον κινεῖται κατὰ τὸν τρόπον, καὶ ὡς ἀνθρώπος μεταχειριζόμενος ὑπουργοὺς τῆς βασιλείας τοὺς ἀχράμτους καὶ ἀγίους πόδας του, ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Θαβῶρ. Πλὴν ἀν καὶ κινήσιν τοπικὴν δέχεται καθ’ ἀνθρώπος, ἀλλὰ καθ’ Θεὸς ὁ αὐτὸς ὑπὲρ ἡλίον ἀστράπτει κατὰ τὸ πρόσωπον, καὶ ἀστράψας ἐκίνησεν εἰς ὕμνον καὶ δοξολογίαν τοὺς προκρίτους τοῦ Παλαιοῦ Νόμου, τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἥλιον, καὶ τοὺς προκρίτους τῆς Νέας Χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου τοὺς τρεῖς ἀγίους Ἀποστόλους, τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην.

Ἐχει δὲ ἀπορίαν ὁ λόγος· πῶς προκρίτοι ἐρρέθησαν οἱ ἀνωτέρω Προφῆται τοῦ Παλαιῦ Νόμου καὶ οἱ Ἀπόστολοι τῆς Νέας Χάριτος, ἐνῶ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης εἶναι πρόκριτος καὶ ἀνώτερος πάντων τῶν ἐν τῷ Νόμῳ καὶ τῇ Χάριτι λαμψάντων; ἔτω γὰρ αὐτὸν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐμαρτύρησεν, εἰπὼν „ Οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ“ (Ματθ. 14. 11.). Εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα ὅτι ὁ μὲν Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας μόνον τῶν ἐν τῷ Νόμῳ λαμψάντων λέγονται πρόκριτοι· ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης μόνον τῶν ἐν τῇ Χάριτι θαυμαστωθέντων· ὁ δὲ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ἐπειδὴ εἶναι μεσίτης τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Χάριτος, διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὰ δύο ἔχει τὰ νικητήρια, καὶ ἀκολουθῶς ὑπερέχει καὶ τῶν ἐν Νόμῳ προκρίτων καὶ τῶν ἐν Χάριτι.

Τροπάριον.

„ Ἐν τῇ ἀπροσίτῳ δόξῃ κατ’ ὄρος ἐκφαρθεῖν ἀπορρήτως Θαβῶρ
 „ τὸ ἄσχετον καὶ ἄδυτον φῶς, τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα, τὴν
 „ Κτίσιν φαιδρέμα, τοὺς ἀνθρώπους ἐθέωσε μέλπομτας· Εὐλογεῖ-
 „ τε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Μοιχογενής Υἱός, λέγει, ὅς τις εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τοῦ Πατρὸς κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Ὁς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ“ (Ἐβρ. α΄ 3.), καὶ ὅς τις εἶναι τὸ προαιώνιον καὶ τὸ ἀσχετον (ἦγεν ἀπεριόριστον) φῶς, ἥστραψεν ἐν τῷ Θαβῶρ μετὰ δόξαν ἀπρόσιτον τῆς Θεότητος. Ἀλλὰ ἂν καὶ συνεσχέσθη (περιεγράψῃ) διὰ φιλανθρωπίαν ὡς ἐν δίσκῳ ἡλιακῷ εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, πλὴν καὶ οὕτως ἀσχετον ἦν, καὶ ἀσχετάς ἐπλήρει τὸ πᾶν, ἀπερίγραπτον μένον καὶ ἐν τῷ περιγράφῃσθαι· ἀλλὰ καὶ ἂν ἔδυσεν (ἦτοι ἐκρύβη) εἰς τὸν Ἄδην ἀνθρωποπρεπῶς, πλὴν καὶ ἐκεῖ ἐφώτισεν, ἵνα ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτεινῇ ἰδῇ φῶς μέγα, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· ἔγω μὲν ἐξηγήσῃ τὸ ἀσχετον ὁ Θεοδώρος. Ὁ δὲ Θεοφόρος καὶ τῶντι φερώνυμος μέγιστος Μάξιμος διαβατικῶς καὶ ὑψηλῶς ἐρμηνεύει τὴν λέξιν Ἀσχετον, λέγων· „Ἀσχετος παντάπασις ἢ τῆς Θεώσεως χάρις, „ (ταῦτόν εἰπεῖν τὸ τῆς Θεώσεως φῶς· χάρις γὰρ καὶ αὐτὸ λέγεται, δι’ οὗ Θεοῦνται οἱ „ Θεοῦμενοι, ὡς λέγει παρακάτω ὁ Μελωδός) οὐκ ἔχουσα τὴν οἰανοῦν δεκτικὴν ἐαυτῆς ἐν „ τῇ φύσει δύναμιν... Πῶς δὲ ἐξίστησιν ἐαυτοῦ τὸν Θεοῦμενον ἢ Θέωσις, εἰ ἔτι τοῖς ὅροις „ τῆς φύσεως αὐτῆ περιελείπεται; συνιδῶν ἐν ἑχῶ· ὑπὲρ φύσιν τοίνυν καὶ ἀρετὴν καὶ γνώ- „ σιν ἢ τῆς Θεώσεως χάρις, καὶ ἀπείρωσ τὰ τοιαῦτα ἅπαντα ταύτης ἀποδοεῖ“ (εἰς τὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ρητὸν ἢ λέγον „ Παῦλον δέ“).

Ἀστράψας λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶριον ὄρος μετὰ δόξαν ἀπρόσιτον τῆς Θεότητος, ἐλάμπρυνε μὲν τὴν Κτίσιν, μόνους δὲ τὰς ἀνθρώπους ἐθέωσε· τούτων γὰρ ἢ φύσις δεκτικὴ ἐστὶ τῆς Θεώσεως. Ὅθεν οἱ ἀνθρώποι διὰ μέσου τῆ Θεωθέντος προσλήμματος τοῦ Κυρίου ἐθεώθησαν κατὰ χάριν, κατὰ τὸ „ Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε καὶ Υἱοὶ ὑψίστου πάντες“ (Ψαλ. πδ΄.) καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους „ Οὐκ ἐστι γεγραμμένον ἐν τῷ Νόμῳ „ ὑμῶν „ Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε“; εἰ ἐκείνους εἶπε Θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ „ ἐγένετο, καὶ ἐ δύναται λυθῆναι ἢ Γραφὴ καὶ τὰ λοιπὰ“ (Ἰω. ι. 34.). Ἐκ τῆς λόγῃ δὲ τούτου ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου συμπεραίνεται ὅτι τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τῆ Κυρίου ἐφαιδρυνε τὴν αἰσθητὴν Κτίσιν, ἀκολούθως δὲ καὶ τὸ Θαβῶριον ὄρος· καθὼς καὶ τὸ Σινᾶ ἐφαιδρύνθη, ὅταν κατέβη ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸ ἐν πυρὶ. Διὰ τὴν κατάβασιν δὲ τοῦ Θεοῦ λέγει ἢ Γραφὴ „ Ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος „ ὁ Μωσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Ναδάβ καὶ Ἀβιουδ καὶ ἐβδομήκοντα ἀπὸ τῆν Γεραυσίαν, „ καὶ εἶδον τὸν τόπον, οὗ εἰστήκει ὁ Θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ „ ἔργον πλίνθου σαπφείρου, καὶ ὡσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ Οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι“ (Ἐξ. κδ΄. 10.). Ὅθεν Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης καὶ ἱερομάρτυς ἐπάνω τοῦ ὄρους Θαβῶρ ἰστάμενος, ἐποίησε λόγον πανηγυρικὸν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, προοιμιάζων ἀπὸ τῆς σεβασμιότητος τῆς τόπου· „ Ὡς φασερὸς ὁ τόπος οὗτος· συνεξιστάμενος κάγω“. Οὐδὲν δὲ ἀπαθὸν ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ· διότι βλέπομεν ὅτι καὶ τὰ αἰσθητὰ ἱμάτια τοῦ Κυρίου ἀψυχα ὄντα, ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον.

Τροπᾶριον.

„ Ἱεροπρεπῶς ἑστῶτες Μωσῆς τε καὶ Ἡλίας ἐν ὄρει Θαβῶρ, τῆς
 „ θείας χαρακτῆρα (1) τραμῶς ὑποστάσεως βλέπομτες Χριστὸν
 „ ἐν πατρῷα ἑξαστράψατα (2) δόξῃ, ἀμέμελποι· Εὐλογοεῖτε πάν-
 „ τα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Μελωδὸς μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας τὸν Κύριον ἰστάμενον ἀνάμεσα εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Θαβῶρ, καὶ δορυφορούμενον ἀπὸ αὐτοῦ
 ὡς

(1) Ἐν ἄλλοις „ Χαρακτῆρας“.

(2) Ἐν ἄλλοις „ Ἐξαστράπτοντα“.

ὡς Ἀρχιερέα μέγαν ἀπὸ Ἱερεῖς, ἀνατρέχει μὲ τοὺς λογισμοὺς εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Μωϋσῆς ἐστέκετο ἀνάμεσα εἰς τὸν Ὄρ καὶ τὸν Ἀαρὼν, καὶ στοχασθεῖς ὅτι ἐκεῖνο τὸ τοῦ Μωϋσέως ἦτον πρωτότυπον τοῦ σήμερον τελουμένου, οὕτω λέγει· Ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖνος, ὅς τις ἐστέκετο τὸ παλαιὸν ὡς Ἀρχιερεὺς ἀναμέσον τοῦ Ὄρ καὶ Ἀαρὼν, καὶ ὁ Ἥλιος, ὅς τις ὡς μέγας Ἀρχιερεὺς τῆ Θεοῦ ἐθανάτωσε τοὺς Ἱερεῖς τοῦ Βάαλ καὶ τὴν θυσίαν ἀλοκαύτωσεν, οὗτοι καὶ οἱ δύο σήμερον καταβαίντες ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀρχιερατείαν των, παρίστανται ὡς Ἱερεῖς (τοῦτο γὰρ διλοῖ τὸ Ἱεροπρεπῶς) καὶ ὡς δούλοι (κατὰ τὸν Ἐφραίμ) εἰς τὸν Χριστὸν τὸν μέγαν Ἀρχιερέα, τὸν διεληλυθότα τῆς Οὐρανούς κατὰ τὸν Παῦλον.

Βλέποντες δὲ τὰς ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἐκπιδώσας ἀκτῖνας, ἐκ τούτου ἐγνώρισαν τραπῶς χαρακτῆρας ἀληθινούς τῆς υἱικῆς ὑποστάσεως· ἐγνώρισαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς, ὅς τις ἔλαμψε μὲ τὴν δόξαν τῆ Πατρὸς· ὁμοδόξος γὰρ εἶναι καὶ ὁμολαμπῆς ὁ Πατὴρ μὲ τὸν Υἱὸν, καὶ αἰτιστρόφως ὁ Υἱὸς μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Οὕτω μὲν ἐρμηνεύει ὁ Θεόδωρος· ὁ δὲ Ἀνώνυμος λέγει ὅτι ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν οἱ Προφῆται ὅτι ἦτον χαρακτῆρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρὸς, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος· ὅθεν τόσον μακρὰν ἦτον οἱ Προφῆται ἀπὸ τὸ νὰ λυποῦνται διότι κατέβηκαν ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀρχιερατείαν των εἰς τὴν μετὰ Χριστοῦ ἐν τῷ ὄρει ἱερωτείαν, ὥστε ἐκ τῆς πολλῆς χαρᾶς των ἐδανείσθησαν ἀκόμη καὶ τὴν Ὠδὴν τῶν τριῶν Παίδων καὶ ἔψαλλον· „Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον“.

Τροπάριον.

„ Διὰ τῆς ἐμ γμόφω θείας ἐμφῆς τὸ πρόσωπόν ποτε ἐδοξάσθη
 „ Μωσῆς· Χριστὸς δὲ ὡς ἰμάτιον φῶς καὶ δόξαν ἀμαβάλλεται·
 „ Φωτὸς αὐτουργὸς γὰρ πεφυκῶς, καταυγάζει τοὺς μέλπομπας·
 „ Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἱστορεῖ τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου ὅτι ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ἀνέβη εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος καὶ συνωμίλησε μὲ τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ ἐδέχθη τὰς δευτέρας πλάκας τοῦ Δεκαλόγου, τότε τόσην πολλὴν δόξαν ἔλαβεν ἐκ τῆς θείας συνομιλίας τὸ πρόσωπον αὐτῆ, ὥστε δὲν ἐδύνατο οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ νὰ ἰδῶσιν αὐτό· ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ βάλῃ κάλυμμα εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ νὰ ἐγκλείσῃ τρόπον τινὰ τὴν πολλὴν λαμπρότητα καὶ δόξαν τὴν ἔξω χονομένην, καὶ οὕτως ἐδυηθήσαν καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ Ἰσραηλιταί· „ Καὶ εἶδον, φησὶν, οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως ὅτι δεδόξασται· „ καὶ περιέθηκε Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ“ (Ἐξοδ. λδ'. 35.).

Ἱστορεῖ δὲ καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ὅτι, ὅταν ὁ Δεσπότης Χριστὸς μετεμορφώθη εἰς τὸ Θαβῶριον Ὅρος, ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Λοιπὸν ἵνα μὴ ἀκούων τινὲς δόξαν τοῦ προσώπου Μωϋσέως καὶ δόξαν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ νομίση ὅτι εἶναι ὁμοδόξος ὁ δούλος Μωϋσῆς μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, τούτου χάριν συγκρίνει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς καὶ τὰ δύο, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δόξα τοῦ προσώπου Μωϋσέως εἶναι κατωτέρα μὲ ὅλον πῆχυν βασιλικὸν κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· μᾶλλον δὲ, ἀσυγκρίτως ἦτον κατωτέρα τοῦ Μωϋσέως ἡ δόξα ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ τολμηρὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ συγκρίνη ὅλως τινὰς τὸν Μωϋσῆν μὲ τὸν Θεόν· τὸν νομοθέτην μὲ τὸν νομοδότην· τὸ πλάσμα μὲ τὸν πλάστην· ἀλλ' ὁ Ἱερὸς Κόσμος συγκρίνει τὴν δόξαν τοῦ Μωϋσέως μὲ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, ἵνα διὰ τῆς συγκρίσεως δείξῃ τὴν ἀσυγκρίσιαν καὶ τὴν ὑπέρφασιν τῆς δόξης τῆ Κυρίου· ὅθεν λέγει ἕτως· Ὁ μὲν Μωσῆς ἐδοξάσθη τὸ παλαιὸν κατὰ τὸ πρόσωπον χωρὶς νὰ ἔχη αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ φῶς καὶ τὴν δόξαν· ἐδοξάσθη γὰρ εἰς τὸν γρόφον (σκοτεινὸν σύμφρον) διὰ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλίας (τοῦτο διλοῖ ἢ λέξις ὁμφή)· „ Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς αὐτὸν ἐνώπιος ἐνώπιον, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον“ (Ἐξ. λγ'. 11.).

Ὁ δὲ Χριστὸς δὲν δοξάζεται οὕτως, ἀλλὰ ὡς Μογογενὴς Υἱὸς τοῦ προανάρχου Πατρὸς λάμπει ὡς ἥλιος, καθότι αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, καὶ καθότι αὐτὸς εἶναι ὁ αὐτουργὸς καὶ δημιουργὸς καθεστῆστος τοῦ φωτός, τόσον τῶ ἐν τοῖς Ἀγγέλοις ἄντος· „ Δεύτερον γὰρ φῶς Ἀγγελος, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, τῶ πρώτου φωτός ἀπορρόησις ἢ μετουσία, τῆ πρὸς αὐτὸ νεύσει καὶ ὑπουργία τὸν φωτισμὸν ἔχουσα, οὐκ αἶδα, εἴτε τῆ τάξει τῆς στάσεως μεριζομένη τὸν φωτισμὸν, εἴτε τοῖς μέτροις τοῦ φωτισμοῦ τὴν τάξιν λαμβάνουσα “ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ὅσον καὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀνθρώποις φωτός· „ Τρίτον γὰρ, ἔφη ὁ αὐτὸς Θεολόγος, φῶς ἄνθρωπος, ὃ καὶ τοῖς ἔξω δὴλόν ἐστι (ἦτοι τοῖς Ἑλλησι)· φῶς γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἀνομάζουσι διὰ τὴν τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου δύναμιν· καὶ ἡμῶν αὐτῶν πάλιν οἱ Θεοειδέστεροι καὶ μᾶλλον Θεῶ πλησιάζοντες “ (Αὐτόφ.). Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς καὶ τοῦ ἐν Ἀγγέλοις φυσικοῦ φωτός καὶ τοῦ ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῦ φωτός τοῦ ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς· ἅθεν δὲν ἀναβλύζει μόνον τὸ φῶς καὶ τὴν δόξαν ἀπὸ τὸ ἡλιοστάλακτον αὐτοῦ πρόσωπον, ἀλλὰ εἶναι ἐνδυμένος ὅλος διόλου μὲ φῶς ὡς μὲ φόρεμα, καθὼς περὶ αὐτοῦ εἶπε ὁ Δαβίδ· „ Αναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον “ (Ψαλ. ργ΄. 2.).

Ὁθεν εἶπε καὶ ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος· „ Ἐδείξεν ὁ Χριστὸς ὅτι ἐξ ὄλου τοῦ σώματος ἔβρυν ἢ δόξα τῆς Θεότητος αὐτοῦ, καὶ ἐξ ὄλων τῶν μελῶν ἔλαμψε τὸ φῶς αὐτοῦ· οὐ γὰρ ὡς Μωσῆς ἔξωθεν ἢ σὰρξ αὐτοῦ ἔλαμψεν ἐν εὐπρεπέει, ἀλλ’ ἐξ αὐτοῦ ἔβρυν ἢ δόξα τῆς Θεότητος αὐτοῦ “· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· „ Κάλλος ἀληθινὸν καὶ ἐρασμιώτατον καὶ μᾶν τῶ τῶν νοῦν κεκαθαρωμένῳ θεωρητὸν τὸ περὶ τὴν θεῖαν καὶ μακαρίαν φύσιν ἐστίν· οὐ ὁ ἐνατενίσας ταῖς μαρμαρυγαῖς καὶ ταῖς χάρισι μεταλαμβάνει τι ἀπ’ αὐτοῦ, ὡς περ αἶγλην τινὰ ἀιθρᾶν εἰς τὴν οἰκείαν ὄψιν ἀναχραινόμενος· ὅθεν καὶ Μωϋσῆς ἐν τῷ ὁμιλεῖν Θεῶ ἐδοξάσθη τὸ πρόσωπον “ (Ἑρμηνεία εἰς τὸν κθ΄. Ψαλμὸν προκειμένου ρήτου „ Κύριε, ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχου τῷ κάλλει μου δύναμιν). Πρὸς ταῦτα δὲ τὰ τοῦ Βασιλείου ἐπιφέρει ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· „ Ὅρατε ὅτι καὶ Μωϋσῆς μετεμορφώθη ἀναβάς εἰς τὸ ὄρος, καὶ οὕτως εἶδε τὴν δόξαν Κυρίου; ἀλλ’ ἔπαθε τὴν μεταμόρφωσιν, ἐκ ἐνήργησε, κατὰ τὸν λέγοντα (ἦτοι τὸν Θεολόγον Γρηγόριον)· εἰς τοῦτο με φέρει τὰ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος τῆς ἀληθείας, λαμπρότητα Θεοῦ καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς αἰκοθεν εἶχε τὴν λαμπρότητα ἐκείνην “ (Λόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς). Λέγων δὲ ὁ ἅγιος ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἔπαθε τὴν μεταμόρφωσιν καὶ οὐκ ἐνήργησε, δηλοῖ ὅτι ἔξωθεν ἐκ τοῦ φωτός τοῦ προσώπου Κυρίου μετεμορφώθη· ἦτοι ἐκπλάγη κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα· καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς διὰ τοῦ γόφου ἐφωτίσθη, ὁ δὲ Χριστὸς καὶ αὐτὸν τὸν γόφον φωτίζει, ἐπειδὴ καὶ φωτεινὴν ἔδειξεν ἐν τῷ ὄρει Θαβὼρ τὴν γροφάδην νεφέλην· καὶ ὁ μὲν συκομιλῶν μὲ τὸν Θεόν, ἀπὸ ἐκεῖ ἔλαβε τὸ φῶς· ὁ δὲ Χριστὸς μίαν μικρὰν φλέβα ἀνοίξας τῆς κατὰ φύσιν πηγᾶς φωτοχυσίας του, τὸ Θαβάριον ὅλον ἐφαιδρυνε, καὶ τοὺς δύο Προφῆτας καὶ τοὺς τρεῖς Ἀποστόλους ἐλάμπρυνεν.

Τροπάριον.

Ἐκ φωτογεμοῦς μεφέλης Χριστὸν οἱ μαθηταὶ ἀμπεχόμενοι ὀρώμετες ἐν Θαβὼρ, καὶ πρημεῖς ἐπὶ γῆς καταμεύσαρτες, τὸν μῆν ἔλλαμψθεύμετες, σὺν Πατρὶ τοῦτομ ἔμμουμ καὶ Πνεύματι· εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κάθε φυσικὴ νεφέλη ἐπειδὴ συνίσταται ἀπὸ ὑγρὰν ἀναθυμιάσιν, διὰ τοῦτο παχύνεται καὶ πυκνοῦται κατὰ τὸν περίγειον τοῦτον καὶ ἰδικόν μας ἀέρα, ὃς τις καὶ ἀτμοσφαῖρα ὀνομάζεται· παχυνομένη δὲ καὶ πυκνωμένη σκότος φαίνεται ὅτι σχεδιάζει, μὲ τὸ νὰ γίνεταί ἐμπάδιον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὀρώμετων διὰ τὸ πάχος καὶ τὴν πυκνότητά

τητά της, και φαίνεται ὡς ἓνας φραγμὸς καὶ μεσότοιχον μεταξύ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἰδικῆς μας ὄρασεως. Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας, ἐπειδὴ ὅλα ὑπὲρ φύσιν ἐθαυματουργήθησαν, ἔπρεπε κοτὰ εἰς τὰ ἄλλα νὰ γένη καὶ τὸ θαῦμα τὸ περὶ τὰς νεφέλας· διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐταὶ ἀλλοιοῦνται ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεώς των, καὶ ἀντὶ ζοφερῶν καὶ σκοτεινῶν φωτεινὰ ἀποδεικνύονται· καὶ ἄκουε τῆς Εὐαγγελίου λέγοντος·
 „Καὶ ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς“ (Ματθ. ιζ'). Ἄν ἦναι νεφέλη, πῶς φαίνεται φωτεινὴ; καὶ ἀντιστρόφως, ἂν φαίνεται φωτεινὴ, πῶς εἶναι νεφέλη; ἀσυμβίβαστα γὰρ ταῦτα εἶναι· εἶδὲ εἰπῆς ὅτι ἐφωτίσθη ἡ νεφέλη, πῶς φωτεινὴ ἔσα ἐπεσκίασεν, ἐνῶ κάθε σκιά εἶναι φυσικὰ σκοτεινὴ; ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ὑποταχθῇ ἡ φύσις εἰς τὸν Ποιητὴν της· διὰ τοῦτο ἡ ἐν τῷ Θαβῶρ φωτεινὴ νεφέλη δὲν ἦτον φυσικὴ, ἀλλὰ ὑπὲρ φύσιν· ὅθεν καὶ γίνεται αὕτη φέρεμα καὶ περιβόλαιον τῆς περιβάλλοντος τὸν Οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, κατὰ τὸ ψαλμικόν, καὶ ἐνδύει τὸν ἀναβαλλόμενον φῶς ὡς ἱμάτιον· τύπος δὲ ἦτον ἡ νεφέλη τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν Θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.

Ταῦτα λοιπὸν γινώσκων ὁ Μελῳδός, λέγει ὅτι οἱ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι, βλέποντες ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶριον ὄρος τὸν Χριστὸν ἐνδεδυμένον ἀπὸ μίαν φωτεινὴν νεφέλην, ἔπεσον πρηνεῖς κάτω εἰς τὴν γῆν διὰ τὸ φοβερὸν τοῦ θαύματος· πεσόντες δὲ, ἐλλάμφθησαν κατὰ τὸν νοῦν ἀπὸ τὴν φωτοχυσίαν ἐκείνην· ὅθεν καὶ ὕμνον τὸν μεταμορφούμενον Χριστὸν σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελῳδός ὅτι πεσόντες κάτω ἐλλάμφθησαν τὸν νοῦν; Διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι ἐταπεινώθησαν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὸ σῶμα, διὰ τοῦτο ἀνυψώθησαν καὶ ἀντελλάμφθησαν κατὰ τὸν νοῦν. Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ἂν καὶ ἡμεῖς δὲν καταβιβάζωμεν τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς καὶ ταπεινωθῶμεν, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν δύναται νὰ ἀνυψωθῇ ὁ νῦς μας, οὐδὲ νὰ ἐλλάμφθῃ ἀπὸ τὸ Θεῖον φῶς· ἵνα καὶ ἐδῶ ἀληθεύσῃ τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον· „Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα“ (β'. Κορ. δ'. 16.). Ὡστε ἂν οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἤθελον κατακλιθῆναι πρῶτον καὶ ταπεινωθῆναι κατὰ τὸ σῶμα, ἔτε ἤθελαν ἐλλάμφθῃ κατὰ τὸν νῦν· καὶ ἂν δὲν ἐλάμποντο, δὲν ἤθελαν ὑμνήσει τὸν Πατέρα, τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὴν μίαν Βασιλικωτάτην Θεότητα.

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ὁ τόκος Σου ἄφθορος ἐδείχθη· Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε
 „σαρκοφόρος, ὃς ὤφθη ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συαμεστρά-
 „φη· Σέ, Θεοτόκε, διὸ πάντες μεγαλύνομεν.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἀσυνδέτως ἐσύνθεσεν ὁ Μελῳδός· ἐπιστρέφων γὰρ πρὸς τὴν Θεομήτορα λέγει· „Ὁ τόκος Σου, Θεοτόκε (ἦτοι ἡ τῆς Θεοῦ Λόγου ἐκ Σοῦ σωματικὴ γέννησις) „ἐδείχθη ἄφθορος“· ἔπειτα χωρὶς κανένα σύνδεσμον ἐπάγει τὸ ἀκόλουθον· „Θεὸς ἐκ „λαγόνων Σου προῆλθεν“· ἔπειτα· „Ὁς ὤφθη ἐπὶ γῆς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναμεστράφη“· καὶ τελευταῖον· „Σέ, Θεοτόκε, διὸ πάντες μεγαλύνομεν“, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ σύνδεσμον εἰς κανένα κόμμα. Ἀλλὰ τὰ κόμματα τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ εἶναι συνδεδεμένα ἕνα μὲ τὸ ἄλλο κατὰ τὸ νόημα. Πρότασιν δὲ ἐπιφωνηματικὴν προτείνας ὁ Ἀσματογράφος πρὸς τὴν Θεομήτορα, φαίνεται νὰ λέγῃ ἀπίστον πράγμα καὶ ὅμοιον μὲ τὰ τέρατα· τόκον γὰρ καὶ γέννησιν τέκνου ἀναφέρει χωρὶς φθορὰν καὶ πάθος. Διὰ τοῦτο εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας τῶν ἀπιστούντων ἀκολουθῶς λέγει· „Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε σαρκοφόρος“· οὕτω γὰρ εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως ἐκ δύω „τῶν ἐναντίων σαρκὸς καὶ πνεύματος“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γένν.). Ὅπως δὲ Θεὸς εὐδοκεῖ καὶ ἐνεργεῖ, ἐκεῖ ἡ φύσις ἡ οὐσα δούλη εἰς τὸν Θεὸν πῶς δύναται νὰ ἐναντιωθῇ;
 „Τὰ σύμπαντα, φησὶ, δὲλα σά“ (Ψαλ. ριή. 91.). Λοιπὸν διὰ τοῦτο ὁ τόκος Σου, Θεοτόκε, ἐδείχθη ἄφθορος, διότι Θεὸς σαρκοφόρος προῆλθεν ἐκ τῶν ἀγίων λαγόνων Σου. Ἐ-

πείτα

πειτα φέρει τὸ ρήτον τῆ Προφήτου Βαρούχ λέγοντος· „ Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ἄφθνη „ καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη “ (Βαρ. γ'. 37.).

Διὰ τί δὲ φέρει αὐτό; Διὰ βεβαίωσιν τοῦ ἀνωτέρω κόμματος „ Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου „ προῆλθε σαρκόφορος “ ἀπιστον γὰρ τοῦτο ἐνομίζετο παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸ τὰ γεννηθῆ Θεὸς σαρκόφορος· ὅθεν πιστοῦται τοῦτο μὲ τὴν ρῆσιν τῆ Βαρούχ. Ποῖος, λέγει, ἐγενήθη σαρκόφορος ἐκ τῶν λαγόνων Σου; Ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποῖου προεῖπεν ὁ Βαρούχ (ὅταν δὲ τὸν Βαρούχ εἶπω, τὸν Ἰερεμίαν λέγω τὸν τοῦ Βαρούχ διδάσκαλον· ὡς μία γὰρ λογίζε- ται παρὰ τοῖς περισσοτέροις τῶν Πατέρων ἢ Βίβλος τοῦ Βαρούχ καὶ τοῦ Ἰερεμίου). Τί δὲ εἶπεν ὁ Βαρούχ; „ Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν· οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν· ἐξεῦρε πᾶ- σαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπη- σαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ἄφθνη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη “ (Βαρ. γ'. 35.). Ἀνάστρεψον λοιπόν, ὡ ἀναγιῶστα τὴν τάξιν τοῦ Εἰρμού, καὶ τὸ τέλος ἀρχὴν ποιήσας, σύνταξον οὕτω· Σέ, Θεοτόκε, μεγαλύνομεν· ὅτι ὁ τόκος Σου ἄφθορος ἐδεί- χθη· ὅτι Θεὸς ἐκ λαγόνων Σου προῆλθε σαρκόφορος· ὅτι αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἄφθνη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη· καὶ οὕτω μὲ τὴν ἐναλλαγὴν ταύτην τῆς τάξεως γίνεται σαφέ- στατος ὁ Εἰρμός (1).

Τροπάριον.

„ Σύμπρομοι καιρῆ φωτοχυσία ἀθρόως οἱ Μαθηταὶ ἐλλαμφθῆμ-
„ τες, πρὸς ἀλλήλους ἐώρων, καὶ πρημεῖς εἰς γῆμ καταπεσόμετες,
„ Σοὶ τῷ Δεσπότη τῶν ἀπάντων προσεκύνησαμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον εἶναι ὁμοιον μὲ τὸ ὑστερινὸν Τροπάριον τῆς ὁγδόης Ὠδῆς· καθὼς γὰρ ἐκεῖ ἀναφέρονται οἱ μαθηταὶ ὅτι εἶδον τὸ ἄστεκτον φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου, καὶ διὰ τοῦτο ἔπεσον κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅτι ἐλλάμφθησαν τὸν νοῦν ἀπὸ ἐκεῖ· οὕτω καὶ ἐδῶ ἀναφέρονται οἱ αὐτοὶ μαθηταὶ ὅτι ἐγιναν τρομασμένοι ἀπὸ τὴν καινὴν καὶ πα- ράδοξον φωτοχυσίαν· εὐθύς ὁμως ὅτε ἐλλάμφθησαν, ἐβλεπον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον διὰ τὸ παράδοξον τοῦ θεάματος, καὶ ἡρώτων ἀλλήλους μὲ τὰ νεύματα, καὶ πεσόντες πρη- μεῖς εἰς τὴν γῆν, προσεκύνησαν Σέ τὸν Δεσπότην τῶν ἀπάντων· οὕτω γὰρ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδινὸς ἐρμηνεύει τὸ „ Ἐπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν “, ἀντὶ τοῦ προσεκύνησαν (Τόμ. β'. εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ματθ.)· καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος (Λόγῳ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων “). ἀρὰ γε λοιπόν ἠθέλαμεν κατηγορήσει τὸν Μελωδὸν διὰ τὴν ταυτολογίαν, ἐπειδὴ πολλάκις ἀναφέρει τοὺς μαθητάς φοβισμένους καὶ ἐλλαμπομένους; οὐχί· διότι ἂν καὶ ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις εὐρίσκεται εἰς τὰ ἀνωτέρω δύο Τροπάρια, διάφορα ὁμως εἶναι τὰ ἐν αὐτοῖς νοήματα· εἰς μὲν γὰρ τὸ πρό- τερον Τροπάριον ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τοὺς μαθητάς ὅτι ἐλλάμφθησαν ἀπὸ τὸ θεῖον φῶς· εἰς τοῦτο δὲ προσθέτει καὶ τὸ Ἀθρόως ἐπίρρημα, τὸ ὁποῖον μόνον προστεθὲν διαφορετι- κὸν ποιεῖ τὸ νόημα.

Τὸ

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἂν καὶ ὁ θεῖος Κο- σμάς ἐν τῷ Εἰρμῷ πούτῳ ἀνεκεφαλαίωσεν ὅλα τὰ θαυμάσια τῆς Θεομήτορος εἰς δύο μόνα τὰ κυριώ- τερα: ἢτοι εἰς τὸν ἀφθορον τόκος αὐτῆς, καὶ εἰς τὴν Θεοτότητα τοῦ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντος· ἡμεῖς ὁμως περιεργαδίαντες, εὐρομεν τὰ κατὰ τὴν Παρθένου θαυ- μάσια ἐξ· πρώτον, ὅτι μόνη αὐτὴ ἀπὸ ὅλας τὰς γυναικας Παρθένος ἐστάθη πρὸ τῆς συλλήψεως, ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ὑπῆρξεν ἀγνή καὶ πατα-

γος καὶ ὑπέραγος· δεύτερον, ὅτι συνέλαβε τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου· τρίτον, ὅτι εὐ- θὺς ἐξεκονίσθη ἐν αὐτῇ κατὰ πάντα τὰ μέλη τὸ συλληφθέν θεῖον βρέφος· τέταρτον, ὅτι ἀκόπως ἐβά- σασε τὸ βρέφος ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ τῆς πέμπτου, ὅτι ἐγέννησε χωρὶς ὠδίνων καὶ κοιλοπονήματων· ἕκτον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἀσπορον καὶ ἀφθορον γεννήσιν ἐμει- νεν Ἀειπαρθένος· Ὅλα ταῦτα τὰ ἐν τῇ κατὰ σάρκα γεννήσει τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας θαυμά- ρια εἶναι ὑπὲρ φύσιν καὶ θείας δυνάμεως ἔργα.

Τὸ μὲν γὰρ φῶς τοῦ ἡλίου δὲν χύνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀθρόον, ἦγουν ἐν στιγμῇ χρόνου καὶ ὅλον ὁμοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον, καὶ μὲ κάποιαι ἀναβάσεις· ἀπὸ τὸν ὄρθρον γὰρ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνατολὴν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὸ μεσημέρι, καὶ καθεξῆς ἀπὸ τὸ μεσημέρι εἰς τὴν δύσιν· τὸ δὲ φῶς τῆς τῆ Κυρίας Μεταμορφώσεως δὲν ἔλαμψεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον κατὰ πρόοδον καὶ μετάβασιν, ἀλλὰ εὐθύς καὶ ὅλον ὁμῶ· διὰ τῆτο ὁ Μελωδὸς ἐπρόσθεσε τὸ, Ἀθρόως, διὰ τὰ φανερώσει τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ προσώπου Κυρίου· καθότι τὸ μὲν φῶς τῆ ἡλίου μοιράζεται καὶ ἀυξάνει κατὰ τοὺς καιροὺς, ἐπειδὴ εἶναι χρονικόν· τὸ δὲ φῶς τῆ προσώπου Κυρία εὐθύς ἀναλάμπει, καὶ καιροῖς δὲν δουλεύει, ἐπειδὴ εἶναι ὑπέρχρονον.

Λέγει δὲ ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· „Μωσῆς καὶ Ἡλίας παρεστήκεισαν τῷ Χριστῷ ὡς δούλοι, καὶ εἰς τὸν ἄλλον ἔβλεπον· οἱ Προφῆται τοὺς Ἀποστόλους ἔβλεπον, καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοὺς Προφῆτας· εἶδον ἐκεῖ ἀλλήλους οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Παλαιᾶς τοὺς ἀρχηγούς τῆς Νέας· εἶδε Μωσῆς ὁ ἅγιος τὸν Σίμωνα ἁγιασθέντα“.

Τροπάριον.

„Ἦχος ἐκ μεφέλης ἀμεπέμπετο Θεόκτυπος βεβαίωμ τὸ θαῦμα·
 „ὁ Πατὴρ γὰρ τῶν φώτων, ἕτός ἐστιμ Τίος ὁ ἀγαπητός μν, τοῖς
 „Ἀποστόλοις ἀμβόα· οὐ ἀκούετε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον λέγοντα· „Καὶ ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκέασεν αὐτούς· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ Τίος μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτῷ ἀκούετε“ (Ματ. 17. 5.). Περὶ μὲν οὖν τῆς φωτεινῆς νεφέλης ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς ἀνωτέρω εἰς διάφορα Τροπάρια· περὶ δὲ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς μόνως ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο, λέγων ὅτι τὴν τῆ μεταμορφουμένου Χριστοῦ Θεότητα δὲν ἐμαρτύρει μόνον τὸ ἐκ τῆ προσώπου αὐτοῦ λάμψαν ἀπρόσιτον φῶς, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐβεβαίωσεν αὐτὴν καὶ ὁ Θεόκτυπος ἦχος τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς ὅπου ἐπέμπετο ἀπὸ τὴν φωτεινὴν νεφέλην· „Οὗτός ἐστιν ὁ Τίος μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε“. Διὰ τοῦτο δὲ ἐκ τῆς νεφέλης ἐπέμφθη ἡ φωνὴ αὕτη, ἵνα δεῖχθῆ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Θεοφυλάκτου, ὅτι ὡσπερ αὐτός ὁ Πατὴρ ἐν νεφέλῃ ἐφαίνετο τοῖς παλαιαῖς Θεὸς ὢν· οὕτω καὶ ὁ αὐτοῦ Τίος· καὶ διὰ τοῦτο εὐθύς μὲ τὴν φωνὴν εὐρέθη μόνως ὁ Ἰησοῦς· „Καὶ ἐν τῷ γενέσθαι, φησὶν ὁ Ἱερός Λουκάς, τὴν φωνὴν εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνως“ (Λουκ. 9. 36.). Καὶ διὰ τί μόνως εὐρέθη; ἵνα μή τις τομίση (ἑρμηνεύει ὁ ἀνωτέρω Θεοφυλάκτος) ὅτι τὸ „Οὗτός ἐστιν ὁ Τίος μου“ περὶ Μωυσέως ἢ Ἡλίου ἐλέχθη, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ· αὐτός γὰρ ἐστιν ὁ Τίος τῆ Θεοῦ κατὰ φύσιν. Καὶ ὁ Θεὸς δὲ Ἐφραίμ ὁ Σύρος οὕτω πανηγυρίζει· „Μετὰ τῆς φωνῆς τοῦ Πατρὸς Μωυσῆς ὑπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτῷ, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐπέσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ Ἰησοῦς εἰστήκει μόνως, ὅτι ἡ φωνὴ ἐκείνη ἐπ' αὐτῷ μόνω ἐπληροῦτο“.

Ἄν καὶ τὸ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου ἐκλάμψαν φῶς, τὸ ὅποιον περιηύγασε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφῆτας, ἦτον ἀρκετὸν εἰς πίστιν καὶ μαρτυρίαν τῆς αὐτοῦ Θεότητος· ἀλλ' ὁμοίως ὁ ἀναρχος Πατὴρ προσθέτει καὶ τὴν ἰδικὴν του μαρτυρίαν, καὶ τὴν διὰ τῆς οἰκείας φωνῆς ἐπιβεβαίωσιν· κατὰ γὰρ τὸν Θεῖον Νόμον· „Οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἰς μαρτυρῆσαι· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων σταθίσεται πᾶν ῥῆμα“ (Δευτ. 19. 15.)· μᾶλλον δὲ, αὐτός ὁ Κύριος εἶπεν· „Ἐγὼ εἶμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ· καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατὴρ“ (Ἰω. 8. 18.)· εἶπε δὲ καὶ ὁ Σολομών· „Ἀγαθαὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα“ (Ἐκκλ. 8. 9.). Ἡ ὄρασις δὲ καὶ ἡ ἀκοή τῶν Ἀποστόλων ὁμῶ εἶναι βεβαιότερα ἀπὸ μόνον τὴν ὄρασιν, ἢ ἀπὸ μόνον τὴν ἀκοήν· μὲ τὴν ὄρασιν γὰρ εἶδον τὸ φῶς τοῦ Κυρίου, μὲ τὴν ἀκοήν δὲ ἤκουσαν τὴν φωνὴν τῆ Πατρὸς. Πατέρα δὲ τῶν φώτων ὠνόμασε τὸν Πατέρα ὁ Μελωδὸς, ἐρανισθεὶς τοῦτο ἀπὸ τὸν Ἀδελφόθεον Ἰακώβον λέγοντα· „Πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δῶρημα

„τέλειον ἄνωθέν ἐστὶ καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν Φώτων“ (Ίάκ. α. 17.). Φῶτα δὲ ὁ μὲν Ἱερὸς Θεοφύλακτος ὀνομάζει τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, ἢ τοὺς πεφωτισμένους ἀνθρώπους· ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος Φῶτα ὀνομάζει τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, τὰ τὸν Πατέρα ἔχοντα ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς αὐτῶν ὑποστάσεως· οὕτω γὰρ φησὶν· „Ὅτι μὲν ἐστὶ πηγαία Θεότης ὁ Πατήρ, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς Θεογόνου Θεότητος, (τῆς τοῦ Πατρὸς διηλ.) εἰ οὕτω χρῆ φάναι, βλαστοὶ Θεόφυτοι, καὶ οἶον ἄνθη καὶ ὑπερούσια φῶτα, πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων παρελήφαμεν“ (Κεφ. β'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων.).

Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, πῶς ὁ Μελωδὸς εἶπεν ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐβεβαίωσε τὸ θαῦμα τῆς ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Ἀποστόλων ὀραθείσης ἐλλάμψεως; πᾶν γὰρ τὸ βεβαίον πρέπει νὰ ἦναι ἀξιοπιστότερον τοῦ βεβαιουμένου· ἡ δὲ ὄρασις εἶναι ἀξιοπιστότερα τῆς ἀκοῆς. Πῶς λοιπὸν ἡ ἀκοὴ ἐβεβαίωσε τὴν ὄρασιν, ἡ ἀμαυρωτέρα τὴν τρανοτέραν, καὶ ἡ ἀσθενεστέρα τὴν δυνατωτέρα; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διὰ τῆς ἀκοῆς περισσότερο ἐνεργοῦντο τὰ ἐνεργούμενα· διὰ προρρήσεων γὰρ καὶ προφητειῶν ἐφάνερον οἱ τότε Προφῆται τὰ μέλλοντα· μερικοὶ δὲ ἀπὸ τοῦ Προφήτου ἀξιόνοτο ὕστερον νὰ βλέπουν τὰ μέλλοντα καὶ διὰ τῆς ὄρασεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „Καθάπερ ἠέσασαμεν, οὕτω καὶ εἶδομεν“ (Ψαλ. μζ'. 7.)· καὶ ὁ Ἰωβ ἔλεγεν· „Ἀκοῇ μὲν ὠτὸς ἠέσασεν Σε τὸ πρότερον, νῦν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς με ἐώρακε Σε“ (Ίωβ. μβ'. 5.). Βλέπετε, ἀγαπητέ, πῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ Παλαιᾷ προηγεῖτο ἡ ἀκοὴ τῆς ὄρασεως, καὶ ἠκούετο μὲν ὁ Θεὸς πρότερον, ἐβλέπετο δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ ἀξίου;

Εἰς δὲ τὴν Νέαν ἀλλάξεν ἡ τάξις, καὶ προηγείται μὲν ἡ ὄρασις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἀκοή· καὶ ἔπειτα ἐπιθυμεῖ νὰ ἰδῇ καὶ μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἐκείνου ὅπου ἠκούσε διὰ νὰ πιστωθῇ περισσότερο· οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ εἶναι ὠτίων πιστότεροι. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται ἐπροκήρυξαν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔχει νὰ γένη ἄνθρωπος, διὰ τοῦτο τότε ἐχρειάζετο ἡ ἀκοὴ διὰ νὰ ἀκούῃ τὰς αὐτῶν προφητείας· ἀφ' οὗ δὲ ὁ προφητευόμενος ἦλθε, πλέον δὲν ἐχρειάζετο ἡ ἀκοὴ τῶν προφητειῶν, ὅσον ἡ ὄρασις τοῦ προφητευθέντος· ὅθεν εἶπεν ὁ τῆς Βροντῆς Υἱὸς Ἰωάννης· „Καὶ ἐδεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ“ (Ίωάν. α.).

Τροπάριον.

„Καιρὰ κατιδόμετες καὶ παράδοξα, Φωμῆς Πατρικῆς ἐμωτισθέμετες
 „ἐν Θαβῶρ οἱ τοῦ Λόγου ὑπηρεταί, ἐκμαγεῖον τοῦ ἀρχετύπου
 „οὗτος ὑπάρχει, ἀμβόωμ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον εἶναι σύμφωνον μὲ τὸ ἀνωτέρω· ἀναφέρει γὰρ ὁ Μελωδὸς εἰς αὐτὸ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι εἶδον μὲν τὰ καιρὰ καὶ παράδοξα θαῦματα ὅπου ἠκολούθησαν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶρον Ὄρος· ἦτοι τὸ λάμψαν ὡς ἥλιος πρόσωπον τοῦ Κυρίου, τὸ φῶς ὅπου ἀστράφεν ἀπὸ τὰ φορέματά του, τὴν δουλικὴν παράστασιν τῆ Μωϋσεως καὶ Ἡλιῆ, καὶ τὴν φωτεινοτάτην ἐκείνην νεφέλην ὅπου τοὺς ἐπεσκίασε. Ποῖα γὰρ ἄλλα τῶν καινῶν τούτων καὶ παραδόξων εἶναι καινότερα καὶ παραδοξότερα; Ἦκουσαν δὲ ἐν τῷ Θαβῶρ οἱ Ἀπόστολοι οἱ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπηρεταί καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Πατρὸς τὴν ἐκ τῆς νεφέλης προελθοῦσαν καὶ λέγουσαν· „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“ (Ματθ. ιζ'. 5.). ὅθεν ἐκ τούτων ἀπάντων πληροφορηθέντες ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς γεννηθεὶς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, διὰ τοῦτο μετὰ Θεοπρεπεῖς ὕμνους ἀνύμνουν αὐτὸν καὶ ἔλεγον· Οὗτος ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς εἶναι ἐκμαγεῖον (ἐκτύπωμα) τῆ ἀρχετύπου. Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Θεολογικώτατον Γρηγόριον, λέγοντα τοῦτο ἐν τῷ εἰς τὰ Γενέθλια λόγῳ αὐτοῦ. Ἐκμαγεῖον δὲ ὀνομάζεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀρχετύπου (ἦτοι τῆ Πατρὸς), διότι, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν Νικήταν, ὅλον τὸν Πατέρα ἐν ἑαυτῷ ἀνεμάξατο, καὶ ἐν ἑαυτῷ τούτον δείκνυσι, καθὼς καὶ ἡ σφραγὶς δείχνει τὸ ἀρχετύπον.

Τροπάριον.

„Εἰκὼν ἀπαράλλακτε τοῦ ὄντος, ἀκίνητε σφραγίς, ἀμαλλοίωτε,
 „Τιέ, Λόγε, σοφία καὶ βραχίωμ δεξιᾶς ὑψίστου, σθέρος, Σέ ἀμυ-
 „μρούμεμ σὺμ Πατρί τε καὶ τῷ Πνεύματι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον θεολογεῖ τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὁ Μελωδός, καθότι ἐφάνη αὐτῇ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβώρ ὁ μὲν Πατὴρ διὰ τῆς φωνῆς, ὁ δὲ Υἱὸς διὰ τῆς μεταμορφώσεως, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης. Τὸν μὲν οὖν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸν Ἅγιον Πατέρα μόνον ἀπλῶς καὶ Πνεῦμα καλεῖ, τὸν δὲ Υἱὸν μὲ πολλὰ ὀνόματα θεοπρεπῆ ὀνομάζει· καλεῖ γὰρ αὐτὸν εἰκόνα ἀπαράλλακτον τοῦ ὄντος (ἦτοι τοῦ Πατρὸς), ὅς τις φανείς εἰς τὸν Μαῦσῆν ἐν τῇ βάρῃ εἶπεν „Εγὼ εἰμι ὁ ὢν“ (Ἐξ. γ'. 14.), καὶ ἀκίνητον σφραγίδα καὶ ἀμαλλοίωτον, καὶ Υἱὸν, καὶ Λόγον, καὶ σοφίαν, καὶ βραχίονα, καὶ δύναμιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἑψίστου. Τὸ μὲν οὖν „Εἰκὼν ἀπαράλλακτε“ καὶ τὸ „Ἀκίνητε σφραγίς“ ἐρανίσθη ὁ Μελωδός ἀπὸ τὸν εἰς τὰ Γενέθλια λόγον Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰπόντος περὶ τῆς Υἱᾶς „Ἡ μὴ κινεμένη σφραγίς ἢ ἀπαράλλακτος εἰκὼν“. Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ „Ἡ μὴ κινεμένη σφραγίς“; Ἀκεσον πῶς ἐρμηνεύει αὐτὸ ὁ Νικήτας· „Ἡ σφραγίς ἢ μὴ κινουμένη, τούτέστι ζῶσα, ἐκ ἐν σχήματι ἢ ὁμοιώματι, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ εἰσὶα τὸ ἀπαράλλακτον διασώζουσα“. Εἰκὼν δὲ λέγεται τῷ Πατρὸς ὁ Χριστός, καθότι ἔτος εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ ὁμοδύναμος· Υἱὸς δὲ, διότι ἐκ τῆς Πατρὸς ἀνάρχως γεννᾶται.

Λόγον δὲ καλεῖ τὸν Υἱὸν, διότι κατὰ τὸν Θεολόγον οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς πρὸς τὸν νῦν ὁ λόγος, οὐ μόνον διὰ τὸ ἀκαθῆς τῆς γενήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συναφές καὶ ἐξαγγελτικόν. Σοφίαν δὲ, ὡς γινώσκοντα τὰ πάντα καὶ πρὸ τῆς νῦν γένουσι. Βραχίονα δὲ εἰπὼν ὁ Μελωδός τὸν Υἱὸν, ἐρμηνεύει αὐτὸ ἀκελούθως, λέγων „Δεξιᾶς σθέρος“· ἦτοι δύναμις τῆς δεξιᾶς τῆς Ἑψίστου· καθὼς γὰρ εἰς τὸν βραχίονα εὐρίσκεται ἡ δύναμις τῆς ἀνθρώπου· ἔτω καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι δύναμις τῆς Πατρὸς, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“ (ἀ. Κορ.)· οὕτως ἐρμηνεύσει καὶ ὁ Εὐθύμιος· ὅθεν ὁ Μαῦσῆς περὶ τῆς βραχίονος τέττε ὡς ἐκ προσώπου τῆς Πατρὸς λέγει· „Λυτρώσομαι ὑμᾶς ἐν βραχίονι ὑψίστου“ (Ἐξ. 5'. 6.)· καὶ ὁ Ἰωβ· „Τίνι πρόσκεισαι; ἔχῃ βραχίον κραταιός ἐστιν“; (Ἰω. κ5'. 2.) καὶ ἡ Ἡσαΐας· „Καὶ ὁ βραχίον Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη“; (Ἡσ. νγ'. 50.) Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδός τελευταῖον· Σέ τὸν Χριστὸν τὸν μὲ τὸσαῦτα καὶ τοιαῦτα θεοπρεπῆ ὀνόματα καλούμενον ἡμεῖς οἱ εἰς Σέ πιστεύοντες ἀνομιζόμεν καὶ δοξολογοῦμεν ὡς Θεὸν μαζὶ μὲ τὸν ὁμοούσιόν σου Πατέρα καὶ μὲ τὸ ὁμοούσιον Πνεῦμά σου.

Ἄμποτε λοιπὸν καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα Κανόνα νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν Κύριον καὶ τὰς Ἱερὰς αὐτῆς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους· καὶ ἀφ' οὗ καταφρονήσωμεν τὰ κάτω καὶ γῆινα καὶ καθαρσιώσωμεν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς ποτηροὺς καὶ αἰσχροὺς καὶ βλασφημους λογισμοὺς, νὰ ἀναβῶμεν ἐπάνω εἰς τὴν Κορυφὴν τοῦ Ὄρους Θαβώρ, καὶ ἀναβάντες νὰ ἀξιώσωμεν νὰ εἰδῶμεν τὴν δόξαν τῆς Μεταμορφώσεως αὐτοῦ, ὡς οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται. Ἄς προσθέσωμεν φῶς ἐπάνω εἰς τὸ φῶς· εἰς τὸ ὀλιγώτερον ἄς προσθέσωμεν περισσότερον, καὶ εἰς τὸ ἀμαυρότερον τρανότερον, ἵνα γενόμενοι φωτεινοὶ ἐνωθῶμεν ὅσον τὸ δυνατόν μὲ τὸ φῶς. Οὕτω δὲ κάμνοντες ὄχι μόνον τὸ ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμπον πρόσωπον τῆς Κυρίου καὶ τὸ ἐκ τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἐξαστράπτον φῶς θέλομεν ἀξιώθῃ νὰ εἰδῶμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσελθῶμεν μετὰ τοῦ φωτομέρφου καὶ ἡλισταλάκτου Ἰησοῦ καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ Προφητῶν μέσα εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην, καὶ νὰ ἀκούσωμεν τὴν βροντῶσαν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅλοι διόλου νὰ γένωμεν ἑνθεοὶ, ἀλλοιωθέντες κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἔξω σαρκὸς καὶ Κόσμου γενόμενοι. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἔχομεν νὰ ὑμνήσωμεν τὴν ἐν τῷ Θαβώρ φανεῖσαν ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν καὶ Βασιλικωτάτην Τριάδα, ὡς εἶπομεν, τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἢ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνσεις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ.

Επέβαλον μίαν φοράν τούς ὀφθαλμούς μου εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου (εἶναι λόγια τοῦ σοφοῦ Θεοδώρου) καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐφαίνετο ἐζωγραφημένος ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὄρους Θαβωρ ὁ Κύριος ἡμῶν, λάμπων μὲν κατὰ τὸ πρόσωπον ὡς ὁ ἥλιος, λευκοβολῶν δὲ κατὰ τὰ ἐνδύματα ὡς τὸ φῶς· παρεστέκοντο δὲ μετ' αὐτὸν δύο ἄνδρες ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Θαβωρ, ὁ μὲν ἕνας ἀπὸ τῶ ἕνα μέρος, ὁ δὲ ἄλλος ἀπὸ τὸ ἄλλο, κύπτοντες κάτω τὰς κεφαλὰς των, καὶ δουλοπρεπῶς παραστέκοντες· ἦτον δὲ οὗτοι ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας· εἶδον δὲ καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Θαβωρ τρεῖς ἄνδρας πεσμένους, τοὺς ὁποίους ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ὀνομάτων ἐγνώριζον ὅτι εἶναι ἔ Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος· πλὴν ὁ μὲν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος ἦτον μερικῶς ὀφθαλμοὶ κατὰ τὸ σχῆμα (οὕτω γὰρ ἐφάνη εἰς τὸν ζωγράφον καὶ τοὺς εἰκονίστη) καὶ ἀντέβλεπον εἰς τὴν τοῦ μεταμορφουμένου ἐκπνδῶσαν ἀστραπὴν· ὁ δὲ Ἰωάννης ἦτον περικεχυμένος ἀπὸ ἕνα ἀπειρον φῶς, διότι ἦτον κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἴσα ὑποκάτω εἰς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστόν· ὅθεν ἐπειδὴ τὸ φῶς ἐχύθη ἐπάνω εἰς αὐτόν, μὴ ἔχων τί καμὴ ὁ χαριτώνυμος, ἐσκέπασε τὴν κεφαλὴν του μετὰ τὸ φόρεμά του, καὶ οὐδὲ καὶ σικώσῃ ἐπάνω τοὺς ὀφθαλμούς του ὅπως ἐδύνατο, ὅχι διότι δὲν ἦτον καθαρὸς κατὰ τὴν ψυχὴν, ὡς οἱ ἄλλοι συναπόστολοι του· πῶς γὰρ δὲν ἐδύνατο καὶ βλέπειν ἐκεῖνος ὅπως ἐχρημάτισε παρθεῖνος, καὶ διὰ τὴν παρθεῖαν ἦτον ἠγαπημένος καὶ ἐπιστήθιος τῷ Κυρίῳ; ἀλλὰ διότι, ὡς εἶπον, τὸ περισσότερον φῶς τοῦ Κυρίου ἐχύθη ἐπάνω εἰς αὐτόν κατ' εὐθεῖαν· ὅθεν τότε μὲν σκεπασθεὶς μετὰ τὸ ἱμάτιόν του, ἔπεσε κάτω· μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ ἐκεῖ κάτω ἐξέπεμψε τὸ φῶς τῆς Θεολογίας τῆς Εὐαγγελίου του εἰς ὅλον τὸν Κόσμον. Ταῦτα ἐθεώρησεν ὁ Θεόδωρος ἐπὶ τῆς εἰκόνας τῆς Μεταμορφώσεως.

Βλέπων δὲ ἐγὼ εἰς τὴν ὑμνογραφίαν τῶν ἁσματικῶν Κανόνων τούτων τῶν τῆς ἐορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως δύο θεσπεσίων Μελωδῶν, καὶ στοχαζόμενος πόσῃ μεγάλῃ διαφοράν ἔχει ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τῶν Κοσμάν, ἀνάγω τὴν ὑμνογραφίαν ταύτην εἰς τὴν ζωγραφίαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὁ σοφὸς Θεόδωρος ἐθεώρησε, καὶ τὸν μὲν Ἱεράρχην Κοσμάν ἐπαρωμοίωσα μετὰ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον, τὸν δὲ ἐκ Δαμασκού πρεσβύτερον Ἰωάννην ἐπαρωμοίωσα μετὰ τὸν Θεολόγον Ἰωάννην· σοφοὶ μὲν εἶναι καὶ οἱ δύο, ἀλλ' ἐδῶ εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Μεταμορφώσεως περισσοτέρα ἐχύθη ἢ χάρις εἰς τὸν Ἰωάννην. Λοιπὸν ἄς ἀκούσωμεν αὐτοῦ τοῦ χαριτώνυμου καὶ χαριτογλωττοῦτος Ἰωάννου, καὶ ἄς συγκοινωνήσωμεν τοῦ φωτὸς αὐτοῦ, ἵνα ἐν τῷ φωτὶ τῆς ὑμνοδίας αὐτοῦ, κατὰ τὴν ψαλμωδίαν, ὀψάμεθα φῶς τὸν Μονογενῆ τὸν ἐκ φωτὸς τοῦ Πατρὸς φῶς γεννηθέντα πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ ὑστερον κατὰ τὸ Θαβωρίον Ὄρος ἀμυδρῶς, ὅσον ἦτον δυνατὸν εἰς ἀνθρωπίνους ὀφθαλμούς, τὸ ἀκραιότερον φῶς τῆς Θεότητος του ἀπαστραφάντα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„Μωσῆς Θεοῦ πρόσωπον ἐν Θαβώρ ἴδε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, καὶ ἐμβὰς μέσα εἰς τὴν γροφῶδη σπηλιάν, ἐσωμύλησε μὲ τὸν Θεόν, καὶ παρεκάλει αὐτὸν νὰ ἐμφανίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ ἤκουσεν ὅτι ἄνθρωπος δὲ δύναται νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπόν τε· οὕτω γὰρ γέγραπται· „Καὶ εἶπε Μωσῆς· Ἐμφάνισόν μοι „σεαυτὸν γνωστῶς ἵνα ἴδω Σε.... Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· αἰ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου „(ἢτοι αὐτὴν τὴν οὐσίαν μου)· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται“ („Ἐξ. λγ'. 13.) (1). Ὅθεν μετὰ βίας ἠξιώθη νὰ ἰδῇ τὰ ὀπίσθια τοῦ Θεοῦ (ἦγουν τὰς λόγους τῶν κτισμάτων)· ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἶδε βοηθηθεὶς ἀπὸ τὸν μέλλοντα σαρκωθῆναι Λόγον τοῦ Θεοῦ, καθὼς γέγραπται· „Καὶ εἶπε Κύριος· Ἴδου τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ „ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ θῆσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τὴν χειρὶ μου ἐπὶ σέ, „ἕως ἂν παρέλθω· καὶ ἀφελῶ τὴν χειρὰ μου, καὶ τότε ὄψῃ τὰ ὀπίσσω μου, τὸ δὲ πρό- „σωπόν μου οὐκ ὀφθῆσεται σοι“ (αὐτῶθ. 21.). Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε τὴν κατὰ τὸν Μωϋσῆν ἱστορίαν ταύτην εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρον· „Τί τοῦτο ἔπαθον, ὦ φίλοι; ἔτρε- „χον μὲν ὡς Θεὸν καταληφόμενος, καὶ οὕτως ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ ὄρος (τῆς Θεολογίας δηλ.)· „ἐπεὶ δὲ προσέβλεψα, μόλις εἶδον Θεὸν τὰ ὀπίσθια, καὶ τοῦτο τῇ πέτρᾳ σκεπασθεὶς τῷ „σαρκωθέντι δι' ἡμᾶς Λόγῳ. Ταῦτα δὲ ἐστίν, ὅσα μετ' ἐκείνου ἐκείνου γνωρίσματα (ἢ ἐν „τοῖς κτίσμασι δηλαδὴ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῷ προβεβλημένοις καὶ διοικουμένοις μεγαλειότης, „ἢ, ὡς ὁ Θεὸς Δαβὶδ λέγει, μεγαλοπρέπεια)“ (Λόγ. β'. περὶ Θεολογ.).

Ὁ Μελωδὸς λοιπὸν μετέφερε τὴν ἱστορίαν ταύτην εἰς τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως, θαυμάζων πῶς ὁ Μωσῆς ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἠξιώθη νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ Σίναιον ὄρος εἶδε τοῦτο εἰς τὸ Θαβώρ; Θεοῦ πρόσωπον εἶδεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ Θαβώρ, οὐχὶ τὴν οὐσίαν τῆς Θεοῦ, ἀπαγε! αὕτη γὰρ εἶναι πάντῃ ἀόρατος καὶ ἀπερινόητος, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ προσληφθέντος ἀνθρώπου ὑπὸ ταῦ Μονογενοῦς εἶδε, τὸ ὅποιον μεταμορφωθὲν καὶ δοξασθὲν, ἔλαμψεν ὡς ἥλιος· διότι ἂν τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος ἐξ αὐτῆς τοῦ Υἱοῦ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως ἐθεώθη καὶ Θεὸς ἐχηρμάτισε, βέβαια καὶ ὁ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἰδὼν Θεοῦ πρόσωπον εἶδε. Εἶδε τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον νῆσθαι τινας ἐπὶ

(1) Τοῦτο τὸ ρῆθον κάλλιστα ἑρμηνεύει ὁ Νυσασιώτης φωστὴρ Γρηγόριος λέγων· „Τίτος ἕνεκα ὃ μὴ „ἰδῇ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καὶ ζήσεται; „Οὐχ ὡς αἰτίων δανάτη τοῖς ὀφθαλμοῖς γινόμενον τὸ τῆς „ζωῆς πρόσωπον, ἀλλ' ἐπειδὴ περ ζωοποιὸν μὲν τῇ „φύσει, τὴν Θεῶν, διὸν δὲ γνωρίσμα τῆς θείας φύσεως

„ἐστὶ τὸ πάντως ὑπερκεῖσθαι γνωρίσματος. Εἰ οὖν „ὑπερβαίνει τὴν γνῶσιν ἢ ζωοποιὸς φύσις, τὸ κατα- „καμβανόμενον πάντως ζωὴ οὐκ ἔστιν. Ὁ τοίνυν τῶν „γινωσκόμενων τὸν Θεὸν εἶναι οἴομενος, ὡς παρα- „τραπείας ἀπὸ τοῦ ὄντως ὄντος πρὸς τὸ τῇ κατα- „ληπτικῇ φαντασίᾳ τομίσθαι εἶναι, ζωὴν οὐκ ἔχει.“

ἐπὶ τῷ Θεοῦ Λόγῳ καὶ εἶπῃ ὅτι τοῦτο εἶδον οἱ Ἀπόστολοι ἐν Θαβώρ διὰ τοῦ προσλήμματος, πρόσωπον Θεοῦ πάλιν πρέπει νὰ νοηθῇ οὐχὶ ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ ἄμεσος καὶ τραυτοτέρα θεωρία καὶ ἀπόλαυσις τῶν θείων ἐνεργειῶν καὶ προσόντων· καθότι καὶ οἱ Μακάριοι ἐν τῷ Οὐρανῷ τῶν θείων προσόντων τὴν τραυτοτέραν θεωρίαν ἔχοντες, λέγονται ὅτι βλέπουν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Μάξιμος· „ Ἡ τοῦ Θεοῦ Βασίλεια τῶν προσόντων τῷ Θεῷ φυσικῶς ἀγαθῶν κατὰ χάριν ἐστὶ μετὰδοσις “ (Κεφ. ὑ΄ τῆς β΄. ἐκατωτάδ. τῶν Θεολογικῶν).

Ὡδὴ α΄. Ἦχ. Πλ. δ΄. Ὁ Εἰρμός πρὸς τὰ „ Ἰγρὰν διοδεύσας “.

„ Μωσῆς ἐν Θαλάσῃ προφητικῶς ἰδὼν ἐν νεφέλῃ καὶ ἐν στύλῳ πάλαι πυρὸς τῆμ δόξαν Κυρίου, ἀμβόα· Τῷ Λυτρωτῆ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης ὅτι τὰ περὶ τοῦ Μωσέως ἱστορούμενα ἐν τῇ Παλαιᾷ συμβάλλουν πολλὰ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ μάλιστα βλέπων τὸν Μωϋσῆν παριστάμενον εἰς τὸ Θαβώρ μετὰ τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, διὰ τοῦτο τὰ Τροπάρια τῆς πρώτης ταύτης Ὡδῆς κατεπέκνωσε μετὰ τὰς ἱστορίας τοῦ Μωϋσέως, καθότι καὶ ἡ Ὡδὴ αὕτη εἶναι ποίημα τοῦ Μωϋσέως. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδός· Ὁ Μωϋσῆς μέλλων νὰ διαπεράσῃ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἔβλεπε προφητικῶς τὴν δόξαν καὶ δύναμιν τοῦ Κυρίου ὅτι ἐσωτρόφευε τὰς Ἰσραηλίτας μετὰ δύο στύλους, ἓνα τὸ πυρὸς, καὶ ἄλλον τῆς νεφέλης· αὐτοὶ γὰρ ἀδήχουν καὶ ἐφύλακτον αὐτοὺς ἐμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν. Διασχίσας δὲ ὁ Μωϋσῆς τὴν Θάλασσαν, τοὺς μὲν Ἰσραηλίτας πεζοὺς διεβίβασεν ἀπὸ αὐτῆν, τοὺς δὲ Φαραωνίτας κατέπόντισεν ἐν αὐτῇ· ὅθεν ἐβόα τὴν ἐπινίκιον ταύτην Ὡδὴν· „ Ἄσωμεν τῷ Λυτρωτῆ καὶ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται “.

Τοῦτο μὲν εἶναι τὸ κατὰ λέξιν νόημα τοῦ εἰρμοῦ τούτου· ἂν δὲ προσεκτικότερον στοχασθῇ τις, θέλει εὐρῆ τὸν Μελωδὸν ὅτι δὲν ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν ταύτην ἀπλῶς, ἀλλ' εὐφωῶς εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ἐφήρμασεν αὐτήν· διότι ἂν ἀνέφερε τὴν ἱστορίαν ἀπλῶς, ἔπρεπε νὰ μὴ προθέσῃ τὸ Προφητικῶς· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπρόσθεσε, μετὰ τὴν προσθήκην ταύτην ἐφανερώσεν αἰνιγματικῶς ἄλλο νόημα, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι Ἑβραῖοι, παχεῖς ὄντες κατὰ τὸν νοῦν, καὶ ἄλλοτε ὑψηλότερον μὴ νοοῦντες τῶν ορωμένων ὅταν ἐπέριπνῃ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἔβλεπον τὸν στύλον τοῦ πυρὸς καὶ τῆς νεφέλης αἰσθητικῶς· ὁ δὲ Μωϋσῆς δὲν ἔβλεπεν αὐτὰ οὕτως, ἀλλὰ βλέπων τὸν στύλον τοῦ πυρὸς τῆς νεφέλης, προφητικῶς ταῦτα ἔβλεπε· διὰ γὰρ τοῦ στύλου τοῦ πυρὸς τὸν ἐν τῷ Θαβώρ μεταμορφωθέντα Χριστὸν προσέφητε· διὰ δὲ τοῦ στύλου τῆς νεφέλης τὴν τὸ Θαβώρ ἐπισκιάσαντα νεφέλην τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προεικόνιζε.

Τροπάρια.

„ Ὡς πέτρα τῷ σώματι σκεπασθεῖς τῷ τεθωμέμφ, τὸν ἄορατον καθ' ὁρῶν Μωσῆς ὁ Θεόπτης, ἀμβόα· Τῷ Λυτρωτῆ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Ἐξόδου ὅτι, ὅταν ἐσυναμίλῃ ὁ Μωϋσῆς μετὰ τὸν Θεόν, ἐζητήσῃ νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς τὸ ζήτημα, καθότι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον εἰς κάθε κτιστὴν φύσιν, ὅσον Ἀγγέλων, ὅσον καὶ ἀνθρώπων, τὸ

να αξιωθῆ τινας να ἰδῆ τὴν ἀόρατον καὶ ἀπερινόητον οὐσίαν τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ „ Ἴδου τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ θῆσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας· καὶ σκεπάσω τῇ χειρὶ μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω· καὶ ἀφελῶ τὴν χεῖρά μου, καὶ τότε ὄψῃ τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθῆσεται σοι “ (Ἐξ. λγ'. 21.). Ταύτην λοιπὸν τὴν μυστικὴν ἱστορίαν μεταφέρει ὁ Θεῖος Ἰωάννης εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· καὶ βλέπων τὸν Μωϋσῆν εἰς τὸ Θαβώρ ὅτι ἦτον μαζὶ μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ ὅτι ἐχρειάζετο τὸ ἀληθινὸν ἐκεῖνο σκέπασμα τῆς πέτρας ὅπου ἤξιώθη εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, τὸ ὁποῖον ἐπροεικόνιζε τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου, ὅς τις εἶναι ἡ νοητὴ πέτρα, διὰ τοῦτο λέγει ταῦτα· Ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ εἰς τὸ Σίναιον ὄρος σκεπασθεὶς ὑπὸ τὴν αἰσθητὴν πέτραν, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιώθει να ἰδῆ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια, αὐτὸς τῶρα ἐν τῇ Μεταμορφώσει τοῦ Ἰησοῦ παριστάμενος, βλέπει πάλιν τὸν αὐτὸν Θεὸν, τὸν κατὰ φύσιν μὲν καὶ οὐσίαν ὑπάρχοντα ἀόρατον, ὁρατὸν δὲ ταῖς ἐνεργείαις καὶ τῷ θεῖῳ φωτὶ γενόμενον. Πλὴν καὶ ἐδῶ δὲν βλέπει χωρὶς σκέπασμα, ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖ τότε ἡ αἰσθητὴ πέτρα ἔγινε σκέπασμα εἰς αὐτὸν, καὶ δι' αὐτῆς ἤξιώθη να ἰδῆ Θεοῦ τὰ ὀπίσθια· οὕτω καὶ τῶρα εἰς τὸ Θαβώριον ἔγινε σκέπασμα τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου προκύψας, εἶδε τὸν κατὰ φύσιν ὄντα ἀόρατον· „ Χριστὸς γὰρ ἐστὶν ἡ πέτρα, κατὰ τὴν τοῦ Παύλου φωνήν “ (ἁ. Κορ. ἰ. 4.). Καλῶς δὲ προσήρμοσε τὸ Τροπάριον τοῦτο εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Μελωδός· καθότι τὰ ὀπίσθια Θεοῦ ὅπου εἶδε τότε τυπικῶς ἦτον ἡ ἐν τοῖς ὑστερον χρόνοις γενομένη τοῦ Μονογενοῦς ἔνσαρκος ἐπιφάνεια (κατὰ ἄλλον Ἑρμηνευτὴν)· ὅθεν ταῦτα ἤξιώθη να ἰδῆ αὐτὸς ἐν τῇ Μεταμορφώσει τῷ Χριστοῦ τραυῶς καὶ καθαρῶς. Ἄλλοι δὲ Ἑρμηνευταὶ τὴν ἀνωτέρω πέτραν ἐρμηνεύοντες, τὸν Χριστὸν ἐνόησαν· ὅθεν ὁ Προκόπιος μὲν εἶπε· „ Πέτρα ὁ Χριστὸς, ἡ τόπος οὐσα παρὰ Θεῶ· ὁ λόγος γὰρ ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος... ὁ σταὶς ἐν τῷ τῷ θεωρεῖ τὸν Πατέρα· ὁ ἐμὲ γὰρ, φησὶν, εἰρακῶς εἰράκαε τὸν Πατέρα “· ὁ δὲ Ἀνώνυμος· „ Ὅτε σαρκούται ὁ Υἱός, ὅς ἐστὶ πέτρα, τότε ἐστὶ θεωρητός, ἀθέατος ὢν κατὰ τὴν θεῖαν φύσιν “· ἀλλὰ καὶ ὁ Νύσσης οὕτω φησὶν· „ Ἐπειδὴ ἦν ὁ Χριστὸς ἡ πέτρα παρὰ τῷ Παύλῳ, πάντες δὲ οἱ Θεσσαυροὶ τῶν ἀγαθῶν ἐν αὐτῷ, ὁ ἐν ἀγαθῶτινι γενόμενος, „ ἐν τῷ Χριστῷ πάντως ἐστὶ τῷ περιεκτικῷ παντός ἀγαθοῦ “.

Τροπάριον.

„ Σὺ ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Νομικῷ καὶ ἐν Θαβωρίῳ καθωράθης τῷ Μωϋσῆ ἐν γρόφῳ τὸ πάλαι, ἐν φωτὶ δὲ μῦν ἀπροσίτῳ τῆς Θεότητος .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σύγκρισιν κάμνει ὁ Μελωδὸς τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο· ὅθεν ἀναφέρων τὸν Θεὸν ὁμοῦ μὲ τὸν Μωϋσῆν, ὅτι ἐσυνωμίλησαν καὶ οἱ δύο ἐπάνω εἰς δύο βουνά, εἰς τὸ Σίναιον δηλαδὴ καὶ εἰς τὸ Θαβώριον, δείχνει τὴν διαφορὰν καὶ τῶν δύο· διὰ τοῦτο λέγει· Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, Σὺ ὁ ἴδιος ἐφάνης εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸ παλαιὸν μὲν ἐν τῷ Σιναίῳ ὄρει, ὑστερον δὲ ἐν τῷ Θαβωρίῳ· ἀλλὰ εἰς μὲν τὸ Σίναιον ὄρος γρόφος ἦτον καὶ καπνὸς καὶ ὅλα σκοτεινά καὶ νυκτερινά, εἰς δὲ τὸ Θαβώριον ὄρος καὶ τὸ πρόσωπόν σου ἔλαμψεν ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτιά σου ἔγιναν λευκά ὡς τὸ φῶς, καὶ ἡ νεφέλη ἦτον φωτεινὴ, καὶ ἀπλῶς ὅλα ἦτον φωτεινά, λαμπρά καὶ χαροποῖά. Συγκρίνει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς διὰ τῶν δύο βουρῶν καὶ τῶν ἐν τέτοις θεωριῶν τὰς δύο Διαθήκας τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν, καὶ δείχνει πόσῃν διαφορὰν ἔχει ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

Καθότι ἡ μὲν Παλαιὰ ἦτον γροφώδης καὶ σκοτεινὴ, ἐπειδὴ ὅλα τῆς τὰ πράγματα ἦτον γεμάτα ἀπὸ τύψεως σκοτεινοῦς καὶ αἰνίγματα· καθὼς τοιοῦτον σκοτεινὸν ἦτον καὶ τὸ Σίναιον ὄρος· „ Τὸ ὄρος, φησὶν, ἐκαίετο ἕως τῷ Οὐρανοῦ, σκότος, γρόφος, θύελλα “ (Δευτ. δ'. 11.)· διὰ τῆτο δὲ ἀνόμασεν αὐτὸ καὶ Νομικὸν ὁ Ἀσματογράφος, διότι ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐδόθη ὁ Παλαιὸς Νόμος ὑπὸ τῷ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωϋσῆν. Ἡ δὲ Νέα Διαθήκη ἦτον φωτεινὴ καὶ λαμπρά, ἐξαστραπτουσα μὲ τὸ ἀπρόσιτον φῶς τῆς Θεότητος· καθὼς τοιοῦτον ἦτον

ἦτον καὶ τὸ Θαβώριον ὄρος, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἐξεφώνησεν ὁ Ἄναρχος Πατὴρ νὰ ἀκείω-
 μεν τὰ λόγια ὅπου λαλεῖ εἰς ἡμᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστός· „ Αὐτοῦ ἀκούετε“.
 Τὰ λόγια δὲ τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον· ὅθεν καθῶς ἰ Χριστὸς εἶναι φῶς·
 „ Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς τῆ Κόσμου “· (Ἰωάν. ἡ. 12.) οὕτω καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ὅπου ἐλάλη-
 σεν (ἦτοι ἡ Νέα Διαθήκη) εἶναι ὅλον φῶς· ἢ Διότι φῶς τὰ προστάγματα Σου ἐπὶ τῆς
 „ γῆς “ (Ἦσ. κς'. 9.). Διὰ τοῦτο οἱ τὴν Νέαν Διαθήκην δεχόμενοι διὰ τῆς πίστεως, φῶς
 γίνονται, καὶ Υἱοὶ φωτός· „ Ἐως τὸ φῶς ἔχετε, φησὶ, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα Υἱοὶ φω-
 τὸς γένησθε “· (Ἰω. ιβ'. 36.) καὶ ὄχι μόνον αὐτοὶ γίνονται φῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς
 ἄλλους λάμπουσι τὸ φῶς· „ Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τῆ Κόσμου “ (Ματθ. ε'. 14.)· καὶ πάλιν·
 „ Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλά
 ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς “ (Ματθ. ε'. 16.).

ᾠδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἡ σκιάζουσα δόξα ἐν τῇ σκηνῇ πρότερον καὶ τῷ Μωϋσῇ ὁμο-
 λουσα τῷ Σῶ Θεράποντι τύπος γεγένηται τῆς ἀστραφάσεως ἀρρή-
 τως ἐν Θαβώρ Σου, Δέσποτα, Μεταμορφώσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν χορταίνει ὁ Θεὸς Ἀσματογράφος ἀπὸ τὸ νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ὅλα
 τὰ περὶ τοῦ Μωϋσέως ἱστορούμενα ἐν τῇ Παλαιᾷ· ὅθεν ἰδοὺ καὶ τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυ-
 ρίου ἀναφέρει εἰς τὸ Τροπᾶριον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐρανίζεται ἀπὸ τὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου·
 ἐκεῖ γὰρ γέγραπται· „ Ὡς δ' ἂν εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς τὴν Σκηνήν, κατέβαιναν ὁ στύλος τῆς
 νεφέλης, καὶ ἴστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς Σκηνῆς, καὶ ἐλάλει Μωϋσῇ “ (Ἐξ. λγ'. 9.)·
 καὶ πάλιν· „ Καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν Σκηνήν... καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτὴν ἡ νεφέλη “
 (Ἐξ. μ'. 31.). Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν ἐρανισθεῖς ὁ Μελωδὸς ὄχι μόνον τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ σχε-
 δὸν καὶ τὰ ἴδια λόγια, οὕτω φησὶν· Ὡ Δέσποτα Χριστέ, τὴν Μεταμόρφωσίν Σου προστύ-
 ποιεν ἐκεῖνη ἡ δόξα ὅπως ἐσκίαζε τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Σκηνὴν τῆς Μαρτυρίου. Δόξαν δὲ ὀνο-
 μάζει τὴν ἔνδοξον ἐκεῖνην νεφέλην ὅπου ἐπεσκίαζε τὴν Σκηνήν· οὕτω γὰρ λέγει περὶ αὐ-
 τῆς ἡ Γραφή· „ Ἡ δόξα Κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ “· (Ἐξ. ις'. 7.) Τοῦτο τὸ ἴδιον γρά-
 φεται καὶ ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς καθάρωτερα· Ἡ δόξα Κυρίου ὤφθη ἐν τῇ νεφέλῃ ἐπὶ τῆς
 „ Σκηνῆς τῆς Μαρτυρίου πᾶσι τοῖς Υἱοῖς Ἰσραὴλ “ (Κεφ. ιδ'. 10.). Ἐκ τῶν λόγων δὲ τού-
 των καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν συνάγεται ὅτι ἄλλη ἦτον ἡ νεφέλη, καὶ ἄλλη ἡ δόξα τῆ Θεοῦ
 ἢ ἐν τῇ νεφέλῃ· ἡ μὲν γὰρ νεφέλη ἐφαίνετο πάντοτε, ἡ δὲ δόξα τοῦ Θεοῦ ἢ ἐν τῇ νεφέ-
 λῃ δὲν ἐφαίνετο πάντοτε, ἀλλὰ ὅταν ἤθελεν ὁ Θεός, καὶ ὅταν ἐτύχαινε κάμμία περίστα-
 σις· Ἐφαίνετο δὲ εἰς τὴν νεφέλην ἡ δόξα Κυρίου, ἵνα φέρῃ εἰς αἴσθησιν τῆς παρουσίας τῆ
 Θεοῦ τὸν παχὺν ἐκεῖνον λαὸν τῶν Ἑβραίων, καὶ ἵνα φοβίσῃ αὐτόν· Ἐως τὸσον ἐπειδὴ ἡ
 τοῦ Θεοῦ δόξα ἐν τῇ νεφέλῃ ἐφαίνετο, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι σφαλερὸν νὰ νοήσῃ τινὰς δόξαν
 Θεοῦ τὴν ἔνδοξον ἐκεῖνην νεφέλην (1).

Αὕτη λοιπὸν, λέγει, ἡ ἔνδοξος νεφέλη ὅπου ἐπεσκίαζε τὸ παλαιὸν τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρ-
 τυρίου, καὶ ὠμίλει μὲ τὸν ἰδικόν Σου Θεράποντα, Κύριε, τὸν Μωϋσῆν, αὕτη ἔγινε τύπος
 τῆς ἰδικῆς Σου Μεταμορφώσεως, ἧτις σήμερον ἀστραφεν ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον ἐπάνω εἰς
 τὸ Θαβώριον ὄρος. Δείχνη δὲ ὁ Μελωδὸς μὲ τὰ ἀνωτέρω τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχει ἡ Πα-
 λαιὰ μὲ τὴν Νέαν· τὴν γὰρ ἐν τῇ Παλαιᾷ Σκηνῇ δόξαν εἶπε σκιάζουσαν, ἐπειδὴ ὅλα
 τὰ

(1) Σημειῶσαι ὅτι ἡ ἔνδοξος αὕτη νεφέλη ἐνομά-
 ζεται παρὰ τοῖς Ῥαββίνοις Σελινας, ἐτυμολογουμέ-
 νη παρὰ τὸ, Σαχάν, ὃ δηλοῖ Οἰκίαν· τὸ ὅποιον ὀνο-
 μα, κατὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Δίτινον εἰδήμονα τῆς Ἑβραϊ-
 κῆς γλώσσης, σημαίνει μίαν ἔνδοξον ἐμφάνειαν τοῦ

Θεοῦ, κεκλυμένην, ἢ συνωδευμένην ὑπὸ μιᾶς νεφέ-
 λης ἐσημαίνουσης τὴν παρῆδοξον παρουσίαν τῆ Θεοῦ,
 ὃ ὅποιος εἶναι πανταχοῦ παρῶν ἀνεγκλίτως (κεφ. ιδ'.
 τοῦ Συντάγματος τῆς Θεολογικῆς Παιδείας).

τὰ τῆς Παλαιᾶς ἦτον σκιώδη καὶ τυπικά, τὴν δὲ Μεταμόρφωσιν ἀστράψασαν εἶπεν ἀρρήτως. Ὅσον λοιπὸν ἡ σκιά εἶναι κατωτέρα τῆς ἀστραπῆς, τόσον καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι κατωτέρα τῆς Νέας. Ὅτι δὲ τὰ τῆς Σκηνῆς ἦτον τύπος τῆς Μεταμορφώσεως, ἐκ τῆς εἶναι φανερόν· καθὼς γὰρ εἰς τὴν Σκηνὴν ἦτον νεφέλη ἐπισκιάζουσα· ἔτι καὶ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ἦτον νεφέλη φωτεινὴ ἐπισκιάζουσα· ἐκεῖ ἡ δόξα τῆ Θεοῦ ὠμίλει μετὸν Μωϋσῆν, καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Θαβώρ ἡ Μωϋσῆς αὐτοπροσώπως συμπαρίστανται τῷ Χριστῷ καὶ ὠμιλεῖ μετ' αὐτοῦ, λέγων τὸν διὰ Σταυροῦ Θάνατον αὐτοῦ.

Ἀκούων δὲ τινὰς τοὺς Εὐαγγελιστὰς καὶ λέγων ὅτι νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν ἐν τῇ Μεταμορφώσει, ἄς μὴ νομίσῃ ὅτι καὶ ἡ Νέα Διαθήκη εἶναι σκιώδης καὶ σκοτεινὴ, ἀλλὰ ἄς ἠξυῖρη ὅτι δύο σημαίνόμενα εἶναι τοῦ ἐπισκιάσμου· πρῶτον γὰρ λέγεται ἐπισκιάσμος ὅταν χύνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ὀρώτων σκότος, διὰ μέσου τοῦ ὁποῦ ἐμποδίζονται εἰς τὸ εὐ βλέπου τὰ προκείμενα πράγματα, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ καθ' αὐτὸ ἐπισκιάσμος· δεύτερον λέγεται ἐπισκιάσμος ὅταν κανένα εὐσκήφυλλον δένδρον ἐπισκιάσῃ καὶ ξεκουράσῃ ὁδοιπόρους τινὰς ἀναμμένους ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου ἐν καιρῷ θέρους καὶ μεσημβρίας, καὶ ἀποκαρμωμένους ἀπὸ τὸν πολὺν κόπον, καὶ τοὺς φέρῃ εἰς ἀγαλλίασιν.

Τοιοῦτοι εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὴν Νέαν Διαθήκην ἐπισκιάσμοι, κατὰ τὸ δεύτερον σημαίνον διπλαδὴ, καὶ ὅχι κατὰ τὸ πρῶτον· καθὼς εἶναι ἐκεῖνο τὸ πρὸς τὴν Παρθένον ρηθέν· „ Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ Σε, καὶ δύναμις Ἱψίστη ἐπισκιάσει Σοι“ (Λυκ. α. 35.) καὶ τὸ ρηθέν ἀνωτέρω· „ Καὶ ἰδὲ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτὴς“· ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὸν Ἀρχάγγελον Μιχαὴλ ἄσμα λέγει· „ Ὅπου ἐπισκιάσῃ ἡ χάρις Σου, Ἀρχάγγελε“· ἐπειδὴ οὔτε ἡ τῆ Ἱψίστη δύναμις ἐμελλε εὐ ζοφώσῃ τὴν κεχαριτωμένην ψυχὴν τῆς Παρθένου, ἀπαγε! οὔτε ἡ φωτεινὴ νεφέλη εὐ σκοτίσῃ τὴς Ἀποστόλους, οὔτε ἡ χάρις τῆ Ἀρχαγγέλου εὐ γίνεται σκότους πρόξενος εἰς ἡμᾶς· πῶς γὰρ τοῦτο γενήσεται, ἐνῶ δὲ ἐκείνης διώκεται ἡ τοῦ σκοτεινοῦ Διαβόλου δύναμις; Τὸ ρητὸν δὲ τοῦτο ἀριστα καὶ διαβατικώτατα ἐρμηνεύει ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν ἐορτὴν λέγων.

„ Ὡς οὖν ταῦτα ὁ Πέτρος μὴ εἰδὼς ἔλεγεν, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς, καὶ διακόπτουσα τοῦ Πέτρου τοὺς λόγους, καὶ δεικνύουσα, τίς ἡ τῷ Χριστῷ πρέπουσα Σκηνὴ. Ἀλλὰ τίς αὐτὴ ἡ νεφέλη, καὶ πῶς φωτεινὴ οὐσα ἐπεσκίασεν αὐτοὺς; μὴ αὕτη τὸ ἀπρόσιτον ἐστὶ φῶς, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς κατοικεῖ, καὶ ὃ φῶς ἀναβάλλεται ὡς ἱμάτιον; ἔθετο γὰρ φησὶν, ἐν νεφεί τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ, καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ· κύκλω αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, καίτοι φησὶν ὁ Ἀπόστολος· „ Ὁ μόνος ἔχων ἀθανάσιαν φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“· Ὡστε τὸ αὐτὸ καὶ φῶς ἐστὶν ἐνταυθοῖ καὶ σκότος δι' ὑπερέχουσαν φανότητα ἐπισκιάζον, καὶ τῷ τοῖς Ἀποστολικῶν ὀφθαλμοῖς πρότερον ὀρώμενον, ἀπρόσιτον ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Θεολόγων εἶναι μαρτυρεῖται. „ Σήμερον γὰρ (φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης) φωτὸς ἀπρόσιτου ἄβυσσος· καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης γινώσκων εἶπὼν εἶναι τὸ ἀπρόσιτον φῶς, ἐν ᾧ κατοικεῖν ὁ Θεὸς λέγεται, Ἐν τούτῳ, φησὶ, γίνεται πᾶς ὁ Θεὸς γινῶναι καὶ ἰδεῖν ἀξιούμενος. Οὐκοῦν τὸ αὐτὸ φῶς ἦν, ὅτε πρότερον ἀπὸ τοῦ προσώπου Κυρίου λάμπον ἔωσαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἡ ἐπισκίασασα νεφέλη μετὰ ταῦτα· ἀλλὰ τότε μὲν ἀμυδρότερον ἐπιλάμπον, παρείχε τὸ ὄρα· ἐφανέν δὲ πολλῷ πλέον ὑστερον, ἀόρατον αὐτοῖς ὑπῆρχε δι' ὑπερέχουσαν φανότητα· καὶ οὕτω τὴν τοῦ Θεοῦ ἀεινάου φωτὸς πηγὴν, τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἐπεσκίασε Χριστόν· Ἐπεὶ καὶ τῷ αἰσθητῷ ἡλίῳ τὸ αὐτὸ φῶς καὶ τὸ ὄρα παρέχει διὰ τῆς ἀκτίνος, καὶ ἀφαιρεῖται πάλιν τὸ ὄρα, ὅταν πρὸς αὐτὸν ἐκείνον ἴδῃ τις· ὑπὲρ γὰρ τὴν συμμετρίαν τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν ἐστὶν ἡ κατ' αὐτὸν λαμπρότης“ (Δόγ. εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς“).

Ἀπορίας δὲ εἶναι ἕξιον, πῶς λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἠστράφεν ἀρρήτως ἡ τοῦ Κυρίου Μεταμόρφωσις, ἐνῶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπε ρητῶς ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ὡς ὁ Ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἔγιναν λευκά ὡς τὸ φῶς; Λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ Χρυσορρήμων Ἰωάννης, λέγων ὅτι ἂν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος εἶπεν ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ὡς ὁ Ἥλιος, ὑπὲρ ἡλίου ὅμως ἔλαμψε, ταῦτ' ἐπείν ἀρρήτως καὶ ὑπὲρ λόγον, προσθέτομεν δὲ καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν· οὕτω γὰρ λέγει· „ Ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. Τί ἐστι μετεμορφώθη; Παρήνοιξεν ὀλίγον τῆς Θεότητος, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν ἐνοικοῦντα Θεόν· ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ Ἥλιος. Ὡς ὁ Ἥλιος λέγεις; Ναι· διότι οὐκ ἔχω ἄλλο ἄστρον φαίδρον

καὶ λευκόν. Εἶτα παρακατιῶν λέγει ὅτι ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔλαμψε (Λόγ. εἰς τὸ « Παρέστη ἡ Βασίλισσα). Λυεῖ τὴν ἀπορίαν ταύτην καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, φῶς ἀπρόσιτον λέγαν τὸ φῶς τῆς Μονογενοῦς· εἰ δὲ ἀπρόσιτόν ἐστι, βέβαια εἶναι καὶ ἄρρητον· φησὶ δὲ ἔγω· « Εἰ ἀληθινὸν φῶς ὁ Υἱὸς· ἦν γὰρ, φησὶ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, φωτίζει πάντα ἀνθρώπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον· ὁ δὲ Θεὸς, φησὶν (ὁ Παῦλος διηλ.), φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον· τὸ γὰρ ἀπρόσιτον πάντως καὶ ἀληθινόν, καὶ τὸ ἀληθινὸν ἀπρόσιτον, ὅποτε καὶ πεπτῶσιν οἱ Ἀπόστολοι, τῇ δόξῃ τοῦ φωτὸς τοῦ Υἱοῦ ἀτενίσαι μὴ δυναθέντες διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀπρόσιτον φῶς » (ἐκ τῶν κατ' Εὐνομίου). Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· « Σήμερον φωτὸς ἀπρόσιτου ἄβυσσος· σήμερον αἴγλης Θείας χύσις ἀπεριόριστος ». Ἐπειτα τὸ Ἀρρήτως ἐδῶ διηλοῖ τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τῆς Κυρίου, καὶ τὰ ἱμάτιά του ἔγιναν λευκὰ ὡς τὸ φῶς. Ὁ τρόπος δὲ ἔτος εἶναι ἄρρητος καὶ ἀφραστός ἀπὸ κάθε γλῶσσαν καὶ λόγον ὅχι μόνον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀγγέλων· πῶς γὰρ τὸ ὑλικὸν πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἐδέχθη τόσην ὑπερβολικὴν φωτοχυσίαν, ὥστε νὰ λάμψη ὡς ἥλιος; ἢ πῶς τὰ ὑλικά ἱμάτια αὐτοῦ ἔγιναν ἄσπρα ὡς τὸ φῶς; ἄρρητα ταῦτα καὶ ἀνεκλάλητα· τί λέγω; καὶ ἀπερινόητος καὶ πάντη ἀνεξιχνίαστος εἶναι ἀπὸ κάθε νοῦν ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ταῦτα ἔγιναν· ὅθεν καλῶς καὶ ὀρθῶς εἶπεν ἐδῶ ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης ὅτι ἄρρήτως ἐξήστραφεν ἐν τῷ Θαβῶρ ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου.

Τροπάριον.

« Συμαρῆλθέ Σοι', Λόγε Μογογεμὲς Ὑψιστε, ἡ τῶν Ἀποσόλων ἀκρότης ἐπὶ τῆ Ὄρουσ Θαβῶρ, καὶ συμπαρέστησαμ ὅ, τε Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ὡς Θεοῦ Θεράποντες, μόμε φιλάμθρωπτε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐξήγησιν δὲν χρειάζεται, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄλλο, παρέξ αὐτὰ τὰ λόγια τῆς Εὐαγγελίου, ἅπερ οὕτως ἔχουσι· « Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν » καὶ μετ' ὀλίγα· « Καὶ ἰδοὺ ἠφῆσαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτῆ συλλαλῆντες » (Ματθ. ιζ'. ι.). Ἐπιστρεπτικῶς λοιπὸν ὁ Μελωδὸς τὸν λόγον σχηματίζων, οὕτω λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον Χριστόν· Ὡ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Πατρὸς καὶ Μογογεμὲς ὑψηλότατε, οἱ ἐκλεγμένοι ὑπὸ Σοῦ καὶ πρόκριτοι Ἀπόστολοι ἀνέβησαν μαζί με Σέ ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶρ ὄρος, καὶ ἐπαρστάθησαν μετὰ Σε οἱ πρόκριτοι τῶν Προφητῶν, ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, ὡς Θεράποντες Σου. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ λόγια εἶναι πρόχειρα καὶ εὐκολονόητα εἰς τὸν καθένα, καὶ διὰ τοῦτο ἐξήγησιν δὲν χρειάζονται.

Ἐκεῖνο δὲ μόνον ἐξηγοῦμεν ὅτι ὁ Μελωδὸς τὸν μὲν Ἰησοῦν ὑψιστον ἀνόμασεν ὅχι διότι ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλοτάτην κορυφὴν τῆς Θαβῶρ καὶ ἐκεῖθεν μετεμορφώθη, ἀλλὰ καθὼς Θεὸν πάντων τῶν ὄντων ἀνώτατον ὄντα· λέγει γὰρ ὁ Δαβὶδ· « Σὺ δὲ ὑψιστος εἰς τὸν αἰῶνα, Κύριε » (Ψαλ. γα'. 8.) τῆς δὲ τρεῖς Ἀποστόλους ἐκάλεσεν ἀκρότητα, κυρίως μὲν, διότι ἦσαν πρόκριτοι τῶν ἄλλων, καταχρηστικῶς δὲ, διότι ἀνέβησαν εἰς τὴν ἀκρὰν τοῦ βουνοῦ, καὶ ἐκεῖθεν εἶδον τὸ ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον τοῦ Θεοῦ φῶς. Περὶ δὲ τῶν Προφητῶν ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι συμπαρεστάθησαν μετὰ τὸν Ἰησοῦν, ἀκολουθῶς ἐπρόσθεσεν ὅτι ὡς Θεοῦ Θεράποντες τῆτο ἐποίησαν. Διὰ τί τοῦτο εἶπεν; ἵνα μὴ ἀκούων τινὰς τὴν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τῶν Προφητῶν συμπαραστάσιν, νομίση ὅτι εἶναι ὁμότιμοι μετ' αὐτόν· διὰ τοῦτο ἀκολουθῶς ἐπρόσθεσεν ὅτι ἐκεῖνοι συμπαρεστάθησαν ὅχι ὡς ὁμότιμοι τῷ Χριστῷ κατὰ τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ ὡς δούλοι αὐτοῦ καὶ Θεράποντες· ὅθεν ὁ ἴδιος Θεὸς Θεράποντά του τὸν Μωϋσῆν ἀνόμασε λέγων· « Οὐχ ὡς ὁ Θεράπων με Μωϋσῆς ἐν ὄρω τῷ οἴκῳ μου (ἦτοι τῷ λαῷ τῆς Ἰσραὴλ) πιστός ἐστι » (Ἀριθ. ιβ'. 7.)· καὶ πάλιν· « Μωϋσῆς ὁ Θεράπων με τετέλεσται » (Ἠσ. α'. 2.)· τοιαῦτος δὲ βέβαια Θεράπων Κυρίου ἦτον καὶ ὁ Προφήτης Ἡλίας.

Διὰ

Διὰ τί δὲ μόνους τοὺς τρεῖς Ἀποστόλους παρέλαβεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος; Ἀποκρίνεται ὁ Θεοφύλακτος σὺν τῷ Ζυγαδινῷ Εὐθυμῷ ὅτι αὐτοὶ ὑπερεῖχον τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους· ὁ μὲν Πέτρος, διότι περισσώτερον ἠγάπα τὸν Ἰησοῦν διὰ τὴν θερμότητα τῆς πίστεως· ὁ δὲ Ἰωάννης, διότι περισσώτερον ἠγαπάτο ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀρετῶν του, καὶ μάλιστα διὰ τὴν καθαρότητα καὶ παρθενίαν· ὁ δὲ Ἰάκωβος, διότι ἦτον ζηλωτῆς, καὶ τόσο πολλὰ βαρὺς εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ Ἰουδαίου, ὥστε Ἡρώδης ὁ φονεύσας αὐτὸν μεγάλην χάριν καὶ ἀρέσκειαν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅταν τὸν ἐφόνευσεν· διηγῶνται δὲ τῆτο ■ Πράξεις· „ Ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννη μαχαίρα, ■ καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστὸν ἔστι τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον “ (Πράξ. ιβ'. ι.).

Τροπάριον.

„ Θεὸς ὅλος ὑπάρχωμ, ὅλος βροτὸς γέγομας, ὅλη τῇ Θεότητι μί-
 „ ξας τὴν ἀνθρωπότητα ἐμ ὑποστῆσει Σου, ἢμ ἐμ δυσὶ ταῖς οὐ-
 „ σίαις Μωϋσῆς Ἡλίας τε εἶδον ἐμ Ὄρει Θαβώρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τοῦτο τὸ Τροπάριον Θεολογεῖ ὁ Μελωδὸς Ἰωάννης τὴν ἑνσαρκὸν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ δογματίζει οὕτω λέγων· Ὁ Θεάνθρωπε Χριστέ, Σὺ ὑπάρχεις πρὸ τῶν αἰώνων ὅλος Θεός· ἦτοι ὅλον ἔχεις τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος· οὐ γὰρ μεριστὴ εἶπαι ἡ Θεότης ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι, ὥστε ἄλλο μὲν μέρος τῆς Θεότητος νὰ ἔχη ὁ Πατὴρ, ἄλλο δὲ ὁ Υἱὸς, ἄλλο δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀπαγε! ταῦτα γὰρ ἐφλυάρου καὶ ἐπαίζον οἱ Ἕλληνες, μοιράζοντες τὴν μὲν ἐξουσίαν τοῦ Οὐρανοῦ εἰς τὸν Δία, τὴν δὲ ἐξουσίαν τῆς θαλάσσης εἰς τὸν Ποσειδῶνα, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἄδου καὶ τῶν ὑπογείων εἰς τὸν Πλούτωνα. Ἡμεῖς δὲ οἱ Ὀρθόδοξοι δὲν μοιράζομεν οὕτω τὴν Θεότητα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ δοξάζομεν καὶ φρονούμεν ὅτι καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι ὅλος Θεός, καὶ ὁ Υἱὸς ὡσαύτως εἶναι ὅλος Θεός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπαραλλάκτως εἶναι ὅλον Θεός· οὐ γὰρ μοιράζεται εἰς αὐτὰς ἡ Θεότης, ἀλλ' ὅλη εἶναι εἰς καθὲ πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ ὅλη εἶναι καὶ εἰς τὰ τρία ὁμοῦ.

Καὶ λοιπὸν ὅλος Θεός εἶναι ὁ Πατὴρ, ἐπειδὴ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος, ὅλος Θεός εἶναι ὁ Υἱὸς, καὶ ὅλος Θεός εἶναι τὸ Πνεῦμα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· καὶ ἂν χωριστὰ εἰπῆς καθὲ πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, Θεός ὅλος εἶναι, καὶ ἂν τὰ τρία ἐνώσῃς ὁμοῦ, πάλιν αὐτὰ Θεός ὅλος εἶναι· κατὰ γὰρ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον· „ Οὐκ ἐκ μέρους ἡ Θεότης ἐν τῷ Πατρὶ, ἢ ἐκ μέρους Θεός ὁ Πατὴρ, οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Υἱῷ ἡ Θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεός ὁ Υἱὸς, οὔτε ἐκ μέρους ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἡ Θεότης, ἢ ἐκ μέρους Θεός τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· οὔτε γὰρ μεριστὴ ἡ Θεότης, οὔτε ἀτελής Θεός ὁ Πατὴρ, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀλλ' ὅλη ἐστὶν ἡ αὐτὴ τελεία τελείως τῷ Πατρὶ, καὶ ὅλη τελεία τελείως ἐν τελείῳ τῷ Υἱῷ, καὶ ὅλη τελεία τελείως ἡ αὐτὴ ἐν τελείῳ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι (Κεφ. α'. τῆς β'. ἑκατοντάδ. τῶν γνωστικῶν).

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Θεσπέσιος Ἰωάννης, οὕτω λέγει εἰς τὸν Χριστόν· Σὺ, ■ Χριστέ, ὅλος Θεός ἂν πρὸ τῶν αἰώνων (ἐπειδὴ δὲν ἔχει μέρος τῆς Θεότητος, ὡς εἶπομεν, ἀλλ' ὅλην ἔχει αὐτὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν τε ὡς Υἱὸς Μουσγενῆς καὶ ■μοούσιος μὲ τὸν Πατέρα) εἰς τοὺς ὑστερινοὺς χρόνους ἔγινες ἀνθρώπος· ἀνθρώπος δὲ ὄχι καθὼς ἐβλασφήμει ὁ Ἄρειος, σῶμα μόνον προσλαβὼν χωρὶς ψυχῆν, τῆς Θεότητος ἀντὶ ψυχῆς ἐνεργούσης, οὐδὲ ψυχὴν χωρὶς νοῦν καὶ λόγον ὡς ἐβλασφήμει ὁ Ἀπολιναρίου, ἀλλὰ ἔγινες ὅλος τελείος ἀνθρώπος μὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ἰδιώματα, μὲ σῶμα, μὲ ψυχὴν, μὲ νοῦν, μὲ λόγον, μὲ θέλησιν καὶ ἐνέργειαν· καὶ οὕτως εἰς τὴν ὁλόκληρον φύσιν τῆς Θεότητός Σου ἦρσας ὁλόκληρον τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει Σου· ἐπειδὴ εἰς τὸ Μυστήριον τῆς οἰκονομίας Σου, Κύριε, δύο μὲν εἶναι αἱ φύσεις καὶ αἱ οὐσίαι, ἡ Θεότης δηλαδὴ καὶ ἡ ἀνθρωπότης, μία δὲ εἶναι ἡ ὑπόστασις, καθ' ἣν ■ δύο φύσεις ἠράθισαν.

Ταύτην λοιπὸν τὴν μίαν ὑπόστασίν Σου, Κύριε, μὲ τὰς δύο φύσεις Σου τὰς ἐν αὐτῇ καὶ κατ' αὐτὴν ἠνωμένας ἐτόνησαν καὶ ἐκατάλαβον ἐπάνω εἰς τὸ Θαβάριον ὄρος ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἥλιος· οὐχὶ ἐπάνω εἰς τὸ Σιναιὶν ὄρος, ὡς ὁ Μωϋσῆς, ἔτε ἐπάνω εἰς τὸ Χωρηβ, τὸ ὅποιον εἶναι ποδῖα τοῦ Σιναιίου ὄρους, ὡς ὁ Ἥλιος, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ Θαβάρ εὐρισκόμενοι, ἔβλεπον μὲν γῆν πατοῦντα τὸν Ἰησοῦν, καὶ χεῖρας καὶ πόδας ἔχοντα, καὶ ἐκ τούτου ἐσυμπέρανον τὴν ἀνθρωπότητα· ἔβλεπον δὲ καὶ ὅτι ἐπεριπεν ἀπὸ τοῦ προσώπου του λαμπρότητα ὑπὲρ τὴν τοῦ ἡλίου, καὶ ἐκ τούτου ἐσυμπέρανον τὸ φῶς τῆς αὐτοῦ Θεῆας φύσεως· ὅθεν τὰ δύο ταῦτα συμβεβάζοντες, ἐκήρυκτον ἐν τῷ Ἰησοῦ δύο οὐσίας καὶ μίαν ὑπόστασιν.

Ἀνάγνωθι καὶ τὸν Θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν λέγοντα ἐν κεφ. νδ'. τῆ Θεολογικῷ·
 „ Οὐ Θεὸν μόνον τὸν Χριστὸν κηρύττομεν, γυμνὸν τῆς κατ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος, οὔτε μὴν
 „ ἀνθρώπον μόνον, φιλοῦντες αὐτὸν τῆς Θεότητος, οὐκ ἄλλον καὶ ἄλλον, ἀλλ' ἓνα καὶ
 „ τὸν αὐτὸν ὁμῶς Θεὸν τε καὶ ἀνθρώπον, Θεὸν τέλειον, καὶ ἀνθρώπον τέλειον, ὅλον Θεόν,
 „ καὶ ὅλον ἀνθρώπον, τὸν αὐτὸν ὅλον Θεὸν καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ὅλον ἀνθρώ-
 „ πον καὶ μετὰ τῆς ὑπερθέου αὐτοῦ Θεότητος· διὰ τοῦ εἰπεῖν τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον
 „ ἀνθρώπον τὸ πλῆρες καὶ ἀνελλεπές δηλοῦντες τῶν φύσεων· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ὅλον
 „ Θεὸν καὶ ὅλον ἀνθρώπον τὸ μοναδικὸν καὶ ἀτμητὸν δεικνύντες τῆς ὑποστάσεως“. Καὶ
 „ ἐν κεφ. νγ'. οὕτωςί λέγει· „ Πᾶσαν τὴν φύσιν τῆς Θεότητος ἐν μιᾷ τῶν αὐτῆς ὑποστά-
 „ σεων ἐνωθῆναι πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει φαρμέν, καὶ οὐ μέρος μέρει“. Καὶ ὁ πολὺς
 „ τὰ Θεῖα Διονύσιος λέγει· „ Ὀλικῶς ἡμῖν ἡ Θεότης ἐν μιᾷ τῶν ἑαυτῆς ἐκωνώνησεν ὑ-
 „ ποστάσεων· ὅλον γὰρ ὅλος ἀνέλαβέ με, καὶ ὅλος ὅλον ἠνώθη, ἵνα ὅλον μοι τὴν σωτη-
 „ ρίαν χαρίσθαι· τὴ γὰρ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον· Ὀλος μὲν ἔν ἐστὶ Θεὸς τέλειος, ἔχ
 „ ὅλον δὲ Θεός· οὐ γὰρ μόνον Θεός, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπος· καὶ ὅλος ἀνθρώπος τέλειος,
 „ οὐχ ὅλον δὲ ἀνθρώπος· οὐ μόνον γὰρ ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ Θεός· τὸ μὲν γὰρ ὅλον
 „ φύσεως ἐστὶ παραστατικόν, τὸ ὅλος δὲ, ὑποστάσεως· ὡσπερ τὸ μὲν ἄλλο, φύσεως, τὸ
 „ δὲ ἄλλο, ὑποστάσεως“ (Βιβλ. γ'. κεφ. νδ'). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱε-
 „ ραρχίᾳ ὁ αὐτὸς Διονύσιος τὴν ἐν τῷ Χριστῷ ὅλην φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος βεβαιῶν λέ-
 „ γει· „ Νῦν μὲν τῇ παντελεῖ καὶ ἀσυγχάτῳ κατ' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσει, νῦν δὲ ἐν τῇ κα-
 „ τ' ἡμᾶς ὀλικῇ πρὸς ἀλήθειαν ἐνανθρωπήσει, καὶ ἄλλο τε καὶ τῇ παντελεῖ τῶν ἡμετέ-
 „ ρων προσλήξει τὴν τελεωτάτην τῶν οἰκείων μετὰδοσιν αὐτουργῆσαι“. Ὅρα καὶ τὴν ἑρ-
 „ μηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τῆ λέγοντος· „ Ὅλον τῶν
 „ Ἀδάμ φορέσας, Χριστέ“.

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἐκ σαρκὸς Σου βολίδες Θεότητος ἐξεπορεύομτο· Προφητῶν καὶ
 „ Ἀποστόλων ὅθεν οἱ πρόκριτοι μέλπομτες ἀμεβόωμ· Δόξα τῇ
 „ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Μελωδὸς εὔρεν εἰς τὴν τετάρτην Ὡδὴν τῆ Ἀββακούμ ταῦτα τὰ λόγια· „ Εἰς
 „ φῶς βολίδες Σου παρεύσονται, εἰς φέγγος ἀστραπῆς ἔπλων Σου“ (Ἀββ. γ'. ιι.), διὰ
 „ τούτο μεταχειρίζεται αὐτὰ εἰς τὸν πρόποντα καιρὸν, καὶ τὰ ἀρμόζει εἰς τὴν παρούσαν
 „ ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως· ὅθεν λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον· Ὁ Θεῖος ἀνθρώπε Ἰησοῦ
 „ Χριστέ, ὅταν Σὺ μετεμορφώθῃς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβάριον ὄρος, ἐκβῆκαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦπό-
 „ στατον σώμα Σου βολίδες (ἦτοι ἀκτῖνες τῆς Θεότητος)· ὅθεν οἱ ἐγκριτοὶ τῶν Προφητῶν
 „ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἥλιος, καὶ οἱ ἐγκριτοὶ τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ
 „ Ἰάκωβος, βλέποντες τὰς ἀκτῖνας ταύτας, ἐφώναζον πρὸς Σέ· „ Δόξα τῇ δυνάμει Σου,
 „ Κύριε“. Προκρίτους δὲ εἶπε τῶν Προφητῶν τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἥλιον, καὶ προκρί-
 „ τούς τῶν Ἀποστόλων τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, χωρὶς καὶ ἀναφέρει τὸν Πρό-
 „ ὄρα-

δρομον καὶ Βαπτιστὴν Ἰωάννην, ὅς τις ἦτον ἀνώτερος καὶ ὄλων τῶν Προφητῶν, καὶ ὄλων τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τί; Ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε μαρτυρήσει πρότερον· βέβαιον γὰρ εἶναι ὅτι, ἂν ἐκεῖνος ἦτον ζωντανός, ἤθελε παραλάβει αὐτὸν ἢ Κύριος πρῶτον εἰς τὴν θείαν του Μεταμόρφωσιν.

Τροπάριον.

„ Ὁ τὴν βάτον φυλάξας ἀλώβητον προσομιλοῦσαμ πυρὶ τῷ Μω-
 „ σῆ θεολαμπῶσαμ σάρκα ὑπέδειξας, Δέσποτα, μελωδουρτι· Δόξα
 „ τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀποροῦσι διὰ τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου καὶ ἀπιστοῦσι, πᾶς ἀπὸ τὸ θεοῦπόστατον σῶμα τοῦ Κυρίου ἐκβῆκε πῦρ αὐλον καὶ δὲν ἔκαυσε αὐτὸ, τούτου χάριν ὁ Μελωδὸς προτείνει τὸ παρὸν Τροπάριον εἰς αὐτοὺς, καὶ φέρει παράδειγμα τὴν βάτων, τὴν καιομένην μὲν, μὴ κατακαιομένην δέ, καὶ τρόπον τινὰ λέγει εἰς αὐτὴς· Τί θαυμάζετε, ὦ ἄνθρωποι ὅτι δὲν ἐκάη ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὴν ἀστραπὴν ὅπου ἐκβῆκεν ἐκεῖθεν; δὲν ἠκούσατε ὅτι καὶ τὸ παλαιὸν ἡ ἐν Σινᾷ βάτος ἐκαίετο μὲν, δὲν ἐκατακαίετο δέ; Ἐξέυρετε λοιπὸν ὅτι ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὅπου ὠμίλει τότε ἀπὸ τὴν βάτον μὲ τὸν Μωϋσῆν καὶ ἐφύλαξε τὴν βάτον ἀβλαβῆ ἀπὸ τὸ πῦρ, αὐτὸς καὶ τὰρα ἔδειξεν εἰς τὸν αὐτὸν Μωϋσῆν τὴν ἰδικὴν του σάρκα λάμπουσαν μὲ τὸ φῶς τῆς Θεότητος· ὥστε ἀπὸ τὸ παλαιὸν θαῦμα τῆς βάτου συμπεράνατε καὶ τὸ νέον τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου τὸ ἐπὶ τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο πιστεύσατε καὶ τούτο, καὶ μὴ ματαίως ἐπλήττεσθε καὶ ἀπιστεῖτε.

Τροπάριον.

„ Ἵπεκρύβη ἀκτίσι Θεότητος αἰσθητὸς ἥλιος ὡς ἐν Ὄρει Θαβωρίῳ
 „ εἶδέ Σε μεταμορφόμενον, Ἰησοῦ μου· Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τούτο δύο ἡλίους ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀνατέλλοντας· ὅχι τὸν μὲν ἓνα, ἥλιον, τὸν δὲ ἄλλον, παρήλιον, ὅς τις κατὰ τοὺς Μετεωρολόγους φυσικῶ τῷ τρόπῳ γίνεταί ἀπὸ τὰ πλάγια μέρη τοῦ ἡλίου, ὅταν ἀκολουθήσῃ κανένα νέφος ἔχον ὀμαλὴν καὶ πυκνὴν τὴν σύστασιν· τότε γὰρ τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου φαίνεται καθαρὸν εἰς τὸ τοιοῦτον νέφος, ὡς ἓτας δεύτερος ἥλιος (1). Δὲν ἐφάνη εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοιοῦτος ἥλιος καὶ παρήλιος· φαντασία γὰρ καὶ εἰκὼν τοῦ ἡλίου εἶναι ὁ παρήλιος, καὶ οὐχὶ ἀληθὴς καὶ πραγματικὸς ἥλιος· ἀλλὰ τότε ἐφάνη εἰς μὲν τοὺς Οὐρανοὺς ὁ γνωστὸς οὗτος καὶ αἰσθητὸς ἥλιος, τὸ τοῦ Θεοῦ λαμπρὸν δημιούργημα· κάτω δὲ εἰς τὴν γῆν ἐφάνη ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστός, ἀνατέλλον μὲ τὸ Δεσποτικὸν σῶμα ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶρ· τούτους δὲ καὶ τοὺς δύο ἡλίους συγκρίτων ὁ Μελωδὸς, λέγει· Ἐκρύφθη καὶ ἐνικήθη ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, προσβάλλον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ νοητοῦ ἡλίου Χριστοῦ τοῦ ἐν Θαβῶρ ἀνατέλλοντος· καθὼς γὰρ οἱ ἀστέρες τοῦ Οὐρανοῦ εἰς μὲν τὸν καιρὸν τῆς νυκτὸς λάμπουσιν, ὅταν δὲ ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἀποκρύπτονται· οὕτω καὶ ὁ ἥλιος τότε ἔπαθε· καὶ ὅταν ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἀνέτειλε, τότε αὐτὸς ἔκρυψε τὰς ἀκτῖνας του. Σημείωσαι ὅτι ἐκ τοῦ Τροπαρίου τούτου καὶ ἐξ

ἀλ-

(1) Ὅρα εἰς τὴν ἐπιτομὴν τῆς Φυσικῆς τοῦ Βλεμμίδου, περ. κγ'.

ἄλλων φαίνεται ὅτι ἦτον ἡμέρα ὅταν μετεμορφώθῃ ὁ Κύριος· τοῦτο τὸ ἴδιον βεβαίον καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (Τόμ. β').

Διὰ τί δὲ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τῶ Κυρίου ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ Μεταμορφώσει; Κατὰ μὲν τὸν Χρυσορρήμονα, διότι ἄλλο λαμπρότερον δὲν εἶχεν ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ τὴν συγκρίνη μὲ αὐτὰ τὴν υπερβάλλουσαν λαμπρότητα τῶ προσώπου Κυρίου, ὡς εἴπομεν· κατὰ δὲ τὸν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, διὰ τὴν ἀκόλουθον αἰτίαν ἐπαρωμοίασεν ἢ Εὐαγγελιστὴς τὸν Χριστὸν μὲ τὸν ἥλιον· καὶ ἄκουσον αὐτῆ λέγοντος· ἢ Πῶς ἢ ὡς ὁ ἥλιος; ἢν ὅτε τὸ ἥλιακὸν τοῦτο φῶς οὐκ ἦν ὡς ἐν σκεύει τῶ δίσκῳ τούτῳ· τὸ ἢ μὲν γὰρ (ἢτοι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου) πρωτόγονόν ἐστι, τὸν δὲ δίσκον τῇ τέταρτῃ τῶν ἢ μερῶν παρήγαγεν ὁ τὰ πάντα παραγαγὼν, ἐνάλας αὐτῶ τὸ φῶς, καὶ οὕτως ὑποστήσας ἡμεροποιὸν ἄμα καὶ ἡμεροφαῖ φωστῆρα· οὕτω δὴ καὶ τὸ φῶς τῆς Θεότητος· ἢν ἢ (χρόνος διπλ.) ὅτε οὐκ ἦν ὡς ἐν σκεύει τῶ τοῦ Χριστοῦ σώματι· τὸ μὲν γὰρ προάρχον ἐστι, τὸ δὲ πρόσλημμα, ἢ παρ' ἡμῶν ἀνέλαβεν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός, ἢν ὑστερον ἢ ὑπὲρ ἡμῶν παρήχθη, τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος ἐν ἑαυτῶ λαβὼν· καὶ οὕτω Θεοποιός ἢ ἄμα καὶ Θεοφεγγὴς ἀναπέφνε φωστῆρ· οὕτως ἔλαμψε τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον, ὡς ἢ ὁ ἥλιος“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ ἢ Ἡσαΐας ὁ Πραφήτης“). Συμφάνως λέγει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· ἢ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτῆ ὡς ὁ ἥλιος· ὅπερ γὰρ ἐν αἰσθητοῖς ἥλιος, ἢ τοῦτο ἐν νοητοῖς Θεός (κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον)· τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο ἢ λευκά ὡς τὸ φῶς. Ὡσπερ ἕτερον μὲν ὁ ἥλιος, πηγὴ γὰρ ἐστὶ φωτός, καθοραῖσθαι τρανῶς μὴ δυνάμενος, ἕτερον δὲ τὸ φῶς τὸ ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὴν γῆν ἀφικνούμενον· ὁράται ἢ γὰρ αὐτὸ καὶ βλέπεται σοφίας τοῦ Θεοῦ καὶ φιλανθρωπίας ἐνεργεία, ὡς ἢν μὴ παντελῶς ἀμέτοχοι τῶν καλῶν κατασταίημεν· οὕτω τὰ μὲν πρόσωπον (τοῦ Κυρίου) λαμπρῶς ἢ πει τρανότερον, ὡς ὁ ἥλιος· ὡς δὲ φῶς λευκαίνεται τὰ ἱμάτια μεταδάσει τοῦ Θεοῦ ἢ φωτός ἀγλαίζομενα“.

Τραπάρτιον.

„ Πῦρ μὴ φλέγοι τὴν ὕλην τοῦ σώματος ὡράθη αὐλομ, ὡς Μωσῆ καὶ Ἀποστόλοις ὡφθης Ἡλία τε, Δέσποτα, εἰς ἐκ δύο ἐμ
 „ δυαὶ τελείαις ταῖς φύσεσιμ .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μανθάνομεν ἀπὸ τῆν Γραφῆν ὅτι δύο λογῶν εἶναι τὸ πῦρ, τὸ μὲν ἓνα θεϊκὸν καὶ αὐλομ, καθὸ καὶ ὁ Θεός λέγεται ὅτι εἶναι φῶς καὶ πῦρ καταναλίσκον τὴν ἁμαρτίαν· ἢ Κύριος, φησὶν, ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστὶ“ (Δευτ. δ'. 24). τὸ δὲ ἄλλο, ὕλικὸν καὶ ὁρώμενον· πλὴν καὶ τὰ δύο καὶ φωτίζουσι καὶ καίουσι, κατὰ ἄλλας ὁμῶς καὶ ἄλλας αἰτίας· τὸ μὲν γὰρ θεϊκὸν πῦρ φῶς εἶναι καὶ φωτίζει ἐκείνους ὅπου πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸ, καὶ κανένα ἄλλο δὲν καίει παρὲξ τὴν ἁμαρτίαν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· ἢ Οἶδα πῦρ ἀναλατικὸν τῆς ὕλης καὶ τῆς μοχθηρίας ἕξεως“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). τὸ δὲ αἰσθητὸν τοῦτο καὶ ἰδικὸν μας πῦρ, ὃ καὶ διακονικὸν ὀνομάζεται, καίει κάθε ὕλην σώματος καὶ κάμνει ταύτην φαγιτὸν ἰδικὸν του. Ταῦτα λοιπὸν στοχαζόμενος ὁ Ἱερὸς Μελωδός, καὶ γενόμενος ὡς ἐνθουσιακὸν εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, ἔτω λέγει· Καινούριον ἀληθῶς καὶ παράδοξον θαῦμα ἐθεωρήθη σήμερον, διότι βλέπεται ἓνα πῦρ τὸ ὁποῖον δὲν καίει τὴν ὕλην τοῦ θεοῦποστατοῦ σώματος τοῦ Κυρίου.

Ἄλλ' ἢ θελεν εἰπῆ τινὰς πρὸς τὸν Ἱερὸν Μελωδόν· Τί θαυμάζεις, ὦ Ἱερέ Ἀσματογράφε, ὡς τὰ εἶδες κανένα θαῦμα καινέριον, τὸ ὁποῖον ἀκόμη δὲν ἐγένε; ἢ διὰ τί κατεπλάγης ἐπὶ τῇ Μεταμορφώσει τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σχεδὸν λέγεις· Βαβαί τοῦ θαύματος! βλέπω πῦρ, τὸ ὁποῖον ἀνάπτει μὲν τὸ σῶμα τὸ Δεσποτικὸν, δὲν κατακαίει δὲ αὐτό. Ἄρά γε, ὦ Μελωδέ, δὲν ἠκαλούθησεν ἓνα τοιοῦτον θαῦμα καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἐκείνους Παῖδας τοὺς ἐν Βαβυλῶνι; δὲν ἐβάλλθησαν καὶ ἐκεῖνοι μέσα εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός, καὶ ἀβλαβεῖς ἀπὸ

ἀπὸ τὸ πῦρ ἐφυλάχθησαν; „Οὐχ ἤφατο, φησὶν, αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐλύ-
 „ησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτούς“ (Αἴνεσ. 26.).

Καὶ λοιπὸν ἂν τὸ τοιοῦτον θαῦμα ἐνεργήθῃ εἰς τὴς δούλους, τί θαυμάζεις, ὦ Μελερ-
 γέ, ἂν ἐνεργήθῃ καὶ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τῆ Κυρίου καὶ Δεσπότητος τῶν δούλων ἐκείνων;
 Ἡμεῖς δὲ τί ἀποκρινόμεθα εἰς ἐκείνον ὅπου οὕτως ἤθελεν εἰπῆ; Ναὶ ὁρῶς καὶ συν-
 λόγῳ θαυμάζει ὁ Ἱερός Μελωδός· διότι ἄλλη μὲν ἐστὶ διαφορὰ τὸ ἵνα ἦναι τὸ πῦρ ἐξω-
 θεν, καθὼς ἦτον εἰς τοὺς Παῖδας, καὶ ἄλλη τὸ νὰ ἦναι ἐσωθεν, καθὼς ἦτον εἰς τὸν
 μεταμορφωθέντα Χριστόν· τὸ μὲν γὰρ ἐξωθεν εὐρισκόμενον πῦρ καὶ ἄνεμος ἐμπορεῖ νὰ
 τὸ σβύσῃ καὶ βροχὴ καὶ χῶμα καὶ ἄλλα πολλά· τὸ δὲ πῦρ τῆς τοῦ Κυρίου Μεταμορ-
 φώσεως ἐπειδὴ ἐσωθεν ἀπὸ τῆς φύσιν καὶ ὑπόστασιν τῆς Θεότητος ἐκβαίνειν ἐξω εἰς τὸ
 Θεοῦπόστατον σῶμα, διὰ τοῦτο ἦτον ἀληθῶς καινὸν τὸ θαῦμα καὶ παράδοξον, πῶς πῦρ
 ἄυλον ἐνοικοῦν εἰς σῶμα τελείως τοῦτο δὲν ἔκαιεν.

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός ἵνα τί με ἀπώσω.

Τροπάριον.

„ Ῥητορεύουσα γλῶσσα Σοῦ τὰ μεγαλεῖα οὐ δύματα φθέγγασθαι·
 „ ὁ κρατῶν ζωῆς γὰρ καὶ θανάτου δεσπόζων παρέστησας ἐν Θαβῶρ
 „ τῷ Ὁρει τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν μαρτυρήσαντας (1) Σοῦ
 „ τὴν Θεότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδός διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας
 ἐπαραστάθησαν μαζί με τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ Θαβῶριον Ὅρος· ὅθεν προοιμάζων θαυμαστι-
 κῶς, καταπλήττει τοῦ μυστηρίου τὸ ἄρρητον. Καὶ ποία, λέγει, γλῶσσα γεμάτη ἀπὸ
 λόγους ῥητορικοὺς δύναται νὰ λαλήσῃ τὰ μεγαλεῖά Σου, Κύριε; ταῦτα γὰρ τὰ μεγαλεῖά
 Σου δὲν τὰ ἐφανέρωσες μόνον με τὸ ἀστεκτον ἐκείνο καὶ ἀπρόσιτον φῶς ὅπου ἐλαμψας
 ἐν Θαβῶρῳ ἀπὸ τὸ ἡλιοστάλακτον πρόσωπόν Σου, ἀλλὰ ἀκόμη ἐφανέρωσας αὐτὰ καὶ
 με τὴν παράστασιν τῶν δύο μεγάλων Προφητῶν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἡλία· ἐπειδὴ
 Σὺ διὰ νὰ δείξῃς ὅτι εἶσαι Κύριος καὶ Δεσπότης ζωῆς καὶ θανάτου, ταῦτῶν εἰπεῖν τῶν
 ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, διὰ τοῦτο ἐπαραστήσας εἰς τὸ Θαβῶρ τὸν μὲν Μωϋσῆν νεκρὸν ὄν-
 τα κατὰ τὸ σῶμα (ἦτοι ἀνεβίβασας ἀπὸ τὸν Ἄδην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ γυμνὴν ἀπὸ σῶμα)
 τὸν δὲ Ἡλίαν ἐπαραστήσας ζωντανὸν ἀκόμη ὄντα καὶ ἀρπαγέντα ὡς εἰς Οὐρανὸν διὰ τοῦ
 πυρίνου ἄρματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Φῶς τὸ Ἡλίαν ἀρπάσαν ἐν τῷ τοῦ
 „ πυρός ἄρματι, καὶ μὴ συμφλέξαν τὸν ἀρπαζόμενον “ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα)· ὅθεν
 καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς Προφήτας ἔδειξας μάρτυρας τῆς Θεότητός Σου· ἐμαρτύρουν γὰρ αὐτοὶ
 διὰ μέσου ἑαυτῶν καὶ διὰ τῆς δουλικῆς των τῷ Θαβῶρ παραστάσεως ὅτι εἶσαι Θεός
 ἀληθής· τίς γὰρ ἄλλος εἶναι ζωῆς καὶ θανάτου Κύριος, εἰμὴ ὁ Θεός;

Τροπάριον.

„ Ὁ χερσὶν ἀοράτοις πλάσας κατ' εἰκόμα Σου, Χριστέ, τὸν ἄμφρω-
 „ πομ τὸ ἀρχέτυπό Σου ἐν τῷ πλάσματι κάλλος ὑπέδειξας,
 „ οὐχ ὡς ἐν εἰκόμι, ἀλλ' ὡς αὐτός εἶ κατ' οὐσίαν, ὁ Θεός Χρημα-
 „ τίσας καὶ ἄμφρωπος.

ΕΡΜΗ-

(1) Ἐν ἄλλοις “ Μαρτυρήσαντας “.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσεκτικώτερον θεωρήσας ὁ Μελωδὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσιν, κατεπλάγη τὸ φῶς ἐκεῖνο· ἔπειτα ἀναβιβάσας τὸν λογισμόν του καὶ εἰς τὸν Ἀδάμ τὸν ὑπὸ χειρὸς πλασθέντα Θεοῦ, καὶ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ κατ' ὁμοίωσιν γενόμενον, ἐστοχάσθη ἀπορητικῶς καὶ εἶπεν, ἄρα γε τοιοῦτον πολὺ καὶ ὑπερβάλλον νὰ ἦτον καὶ τὸ φῶς τοῦ πρώτου ἐκεῖνου ἀνθρώπου τοῦ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθέντος, ὅποιον ἦτον καὶ τὸ φῶς τῆς Χριστοῦ ἐν τῇ Μεταμορφώσει; ταῦτα πάντα θεωρήσας καὶ στοχασθεὶς, ἔτω λέγει· Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ πλάστης καὶ δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅς τις ὄχι μόνον ἔλαβες ἀπὸ τὴν γῆν χοῦν (ἦτοι τὸ λεπτότατον καὶ καθαρώτατον χῶμα τῆς γῆς κατὰ τὸν Ζωναρᾶν), καὶ ἔπλασας τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὰς ἀοράτους Σου χεῖρας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ζῶπρόν Σου ἐμφύσημα ἔκτισας ψυχὴν εἰς αὐτὸν, καὶ ἐτίμησας κατ' εἰκόνα Σου· Σὺ ἐπειδὴ ἔβλεπες τοὺς ἀνθρώπους ὅτι δὲν ἤξευραν ἀπὸ ποίαν μεγάλην χάριν, καὶ ἀπὸ πόσον ὑπερβολικὸν φῶς ἐξέπεσον διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ, τούτου χάριν ἔγινες ἀνθρώπος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, καὶ μεταμορφωθείς ἐπάνω εἰς τὸ Θαβῶρ, ἐξήστραψας τὸ θεῖον ἐκεῖνο καὶ ἀπόρητον φῶς, διὰ νὰ δείξης εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν ἤξεύρουσαν πόσον μέγα χάρισμα ἦτον τὸ κατ' εἰκόνα ὅπου ἐδωρήθη ἀπὸ Σέ εἰς τὸν ἀνθρώπον.

Σχεδὸν δὲ ὁ Μεταμορφούμενος Χριστὸς ἐφαίνετο νὰ λέγῃ ταῦτα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· Ὡς ἀνθρώποι, ὅποιον φῶς βλέπετε ὅτι ἀστράφει ἀπὸ τὸ σῶμά μου, τοιοῦτον ἦτον καὶ τὸ φῶς ὅπου ἐδωρήθη εἰς τοὺς προπάτορας, τοὺς πλασθέντας κατὰ τὴν ἰδικὴν μου εἰκόνα. Πλὴν διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ὁ Κυριακὸς ἀνθρώπος (ἦτοι τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου) ἔλαβε τὸ φῶς κατ' εἰκόνα, ἀπαγε τοῦ νοήματος τούτου! λέγει· Δὲν ἦτον εἰκονικὸν τὸ φῶς εἰς τὸν μεταμορφούμενον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου συνανεικράθησαν ἀτρέπτως καὶ ἀσυγχύτως αἱ δύο φύσεις τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ τοῦτο πολλῶ πλεον ἦτον θειοτέρα καὶ λαμπροτέρα ἢ τοῦ Μεταμορφωθέντος Χριστοῦ ἔλλαμψις ἀπὸ τὴν τοῦ Ἀδάμ, ἕνα μὲν, διότι ὁ Χριστὸς ἦτον Θεὸς κατ' οὐσίαν καὶ κατ' ὑπόστασιν, ὁ τὸν Ἀδάμ δημιουργήσας, καὶ φῶς ὑπάρχων, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ φῶς, καὶ ἄλλο, διότι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὅπου προσέλαβεν ἐθέωσεν ἐξ αὐτῆς τῆς κατ' ὑπόστασιν ἐνώσεως· ὅθεν καὶ διὰ τὰ δύο αὐτὰ ἀσυγκρίτως περισσότερον ἦτον τὸ φῶς τοῦ Μεταμορφωθέντος Χριστοῦ καὶ κατ' Θεοῦ καὶ κατ' ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἀδάμ. Διὰ τοῦτο λέγει μετὰ διαστολῆς ὁ Μελωδός· Σὺ, Χριστέ, ὑπέδειξας (ἦτοι ἀμυδρῶς ἔδειξας) τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τῆς Θεότητος Σου, ἧτις ἔκτισε κατ' εἰκόνα τὸν Ἀδάμ. Ποῦ δὲ τοῦτο ἔδειξας; Εἰς τὸ πλάσμα Σου, δηλαδὴ οὐχὲ εἰς τὸν ψιλὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ εἰς τὸν ἀνθρώπον τὸν ὑπὸ Σοῦ προσληφθέντα καὶ υποστάντα ἐν τῇ ὑπερθέῳ Σου ὑποστάσει, καὶ ὁμόθεον μὲ Σέ γενόμενον. Διὰ τοῦτο λέγει ἀκολούθως ὁ Μελωδός· Ἐδειξας τὸ ἀρχέτυπον κάλλος Σου, ὄχι εἰς ψιλὴν σου εἰκόνα, τὸν ἀπλῶς ἀνθρώπον δηλαδὴ, ἀλλὰ εἰς τὸν προσληφθέντα ὑπὸ Σοῦ καὶ θεωθέντα, τουτέστι καθὼς Σὺ εἶσαι εἰς μὲν κατὰ τὴν ὑπόστασιν, δύο δὲ κατὰ τὰς φύσεις· ὁ αὐτὸς γὰρ εἶσαι καὶ κατ' οὐσίαν Θεός, ὁ αὐτὸς ἔγινες καὶ κατ' οὐσίαν ἀνθρώπος.

Περὶ τοῦ θεῖου κάλλους ἐνθουσιαστικὰ καὶ ἐρωτικὰ εἶναι τὰ τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου λόγια· „ Ἀρήντοι, φησὶ, παντελῶς καὶ ἀνεκδιήγητοι τῆς θεῖου κάλλους αἱ ἀστρα-
 „ παί· οὐ παρίστανσι λόγος· οὐ δέχεται ἀκοή· κἂν ἑωσφόρου αὐγὰς εἴπῃς, κἂν σελήνης
 „ φαιδρότητα, κἂν ἡλίου φῶς, πάντα ἀτιμα πρὸς εἰκασίαν τῆς δόξης, καὶ πλεον ἀπολει-
 „ πόμενα πρὸς τὴν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς σύγκρισιν, ὅσον βαθεῖα νύξ καὶ στυγνὴ σκο-
 „ τομῆνι μεσημβρίας καθαρωτάτης· τοῦτο τὸ κάλλος σαρκίνοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἀθεώ-
 „ ρητον, ψυχῇ δὲ μόνῃ καὶ διανοίᾳ θεωρητὸν· καὶ εἶπου τινὰς περιέλαμψε τῶν Ἁγίων,
 „ ἀφόρητον τοῦ πόθου τὸ κέντρον αὐτοῖς ἐγκατέλιπεν “ (Ὁρ. κατὰ Πλάτος β.). Καὶ ὁ
 „ ἀδελφὸς αὐτοῦ Νύσσης Γρηγόριος· „ Ὁν ἔχει λόγον πρὸς τὰς ἀβύσσους ἢ ὀλίγη σταγὼν,
 „ ἢ πρὸς τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου τὸ μικρὸν σπινθηράκιον· οὕτω διακείται καὶ πάντα τὰ
 „ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς κατὰ θαυμαζόμενα πρὸς ἐκεῖνο τὸ κάλλος, ὃ περὶ τὸ πρῶ-
 „ τον ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐπέκεινα παντὸς ἀγαθοῦ θεωρεῖται “ (Κεφ. ι. περὶ Παρθενίας).
 Καὶ

Καὶ ὁ Θεὸς Αὐγουστίνος, „ Ὁφέ σε ἠγάπησα, φησὶ, κάλλος πρεσβυτάτων τε ὁμοῦ καὶ
 „ νεώτατον ὀφέ σε ἠγάπησα κάλλος ἔτις ἀρχαῖον ὀφέ σε ἠγάπησα φεῦ τῷ χρόνῳ ὅτε
 „ σὲ οὐκ ἠγάπων “! (Εὐχ. ἐρωτικ. λβ.)

Τροπάριον.

„ Συγκραθεὶς ἀσυγχύτως, ἄμθρακα ὑπέδειξας ἡμῖν Θεότητος, κα-
 „ ταφλέγοντα μὲν ἀμαρτίας, ψυχὰς δὲ φωτίζοντα ἐν Θαβῶρ τῷ
 „ Ὄρει τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν μαθητῶν τε ἐξάρχους ἐξέστησας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Φαίνεται ὁ Ἱερὸς Μελῳδὸς ὅτι ἐδανείσθη τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπὸ τὸν εἰς τὰ Γενέθλια λόγον τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου· παρομοιάζει γὰρ ὁ Πατὴρ ἐκεῖ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου μὲ τὸν πεπυρωμένον σίδηρον, λέγων· „ Τίνα τρόπον ἐν σαρκὶ ἡ Θεότης; Ὡς
 „ τὸ πῦρ ἐν σιδήρῳ, ἔ μεταβατικῶς, ἀλλὰ μεταδοτικῶς· οὐ γὰρ ἐκτρέχει τὸ πῦρ πρὸς
 „ τὸν σίδηρον, μένον δὲ κατὰ χάραν, μεταδίδωσιν αὐτῷ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ὅπερ ἔτε
 „ ἐλαττοῦται τῇ μεταδόσει, καὶ ὅλον πληροῖ ἑαυτοῦ τὸ μετέχον· κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ὁ
 „ Θεὸς Λόγος οὔτε ἐκινήθη ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν “. Ἐκ τοῦ λόγου λοιπὸν
 τάτε δανεισθεὶς τὸ προοίμιον ὁ Ἀσματογράφος, λέγει πρὸς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστόν·
 Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ, Σὺ φῶς ἄυλον ὑπάρχων καθὸ Θεός, ὑστέρον συνεκράθης ἀσυγχύ-
 τως μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὴν κεραμεῖαν καὶ σιδηρᾶν· ὅθεν ἐκ τῆς συγκράσεως ταύ-
 τῆς τῶν δύο φύσεων ὑπέδειξας εἰς ἡμᾶς ἕνα κάρβουνον ἀναμμένον τῆς Θεότητος· ἦτοι τὴν
 μίαν ὑπόστασιν καὶ τὰς δύο φύσεις Σου τὴν Θεῖαν δηλ. καὶ τὴν ἀνθρωπίνην.

Καθὼς δὲ τὸ κάρβουνον ἔχει μὲν καὶ τὸ γεῶδες καὶ ὑλικόν, καθὸ γίνεται στάκτη, ἔχει
 δὲ ἐνταυτῷ καὶ τὸ φωτιστικόν καὶ φλογερὸν· τοιοῦτοτρόπως καὶ Σὺ, Χριστέ, μεταμορφω-
 θεὶς, ἔδειξας εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἕνα ἀναμμένον κάρβουνον τῆς Θεότητος, τοῦ ὁποῖου τὸ
 μὲν γεῶδες καὶ ὑλικόν εἶναι ἡ ὑλικὴ σὰρξ Σου, τὸ δὲ πρηστήριον πῦρ αὐτοῦ εἶναι ἡ Θεό-
 της Σου· πλὴν τὸ ἀναμμένον τοῦτο κάρβουνον τῆς Θεότητος Σου δὲν ἐνεργεῖ τὰ τῶν ἄλλων
 ἀναμμένων κάρβουνων ἰδιώματα, ὥστε ἄλλους μὲν νὰ φωτίζῃ, δηλαδὴ τοὺς μακρὰν αὐτοῦ
 ὄντας, ἄλλους δὲ νὰ καίῃ, δηλαδὴ τοὺς αὐτῷ πλησιάζοντας, ἀλλὰ καίει μὲν ὡς πῦρ ἐκεῖ
 ὅπου ἤθελεν εὐρὴ ἀμαρτίαν· „ Πῦρ γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς σου καταναλίσκον ἐστὶ “ (Δευτ.
 9. 3.). Τί καταναλίσκει; Τὴν μοχθηρίαν καὶ ἀμαρτίαν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον,
 καὶ ὄχι τοὺς ἀνθρώπους. Ὅπου δὲ ἤθελεν εὐρὴ ἀρετὴν καὶ καθαρότητα, ἐκεῖ ἐνεργεῖ τὰ
 τοῦ φωτός ἴδια, καὶ φωτίζει τὰς ἐναρέτους ψυχὰς. Ταῦτα λοιπὸν δεῖξας ὁ Σωτὴρ εἰς τὸ
 Θαβῶριον Ὄρος, ὄχι μόνον τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν ἐξέπληξεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τρεῖς
 πρώτους τῶν Ἀποστόλων καὶ Μαθητῶν.

Ὡδὴ 4'. ὁ Εἰρμός. Ἰλάσθητί μοι, Σωτὴρ.

Τροπάριον.

„ Ὡς μέγα καὶ φοβερόν ὠράθη θέαμα σήμερον· ἐξ Οὐρανοῦ αἰ-
 „ σθητός, ἐκ γῆς δὲ ἀσύγκριτος ἐξήστραψεν Ἡλῖος τῆς δικαιοσύ-
 „ μης μόντος ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβῶρ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ παρὸν Τροπάριον γράφει ὁ Μελῳδὸς ὡς νὰ συμπαραστέκεται καὶ αὐτὸς μὲ τὸν με-
 ταμορφούμενον Χριστόν εἰς τὸ Θαβῶριον Ὄρος, καὶ μὲ τοὺς δύο Προφήτας, καὶ μὲ τοὺς
 80 τρεῖς

τρεις προκρίτους Ἀποστόλους ὅθεν βλέπων καὶ καταπλαγείς τὸ γινόμενον θαῦμα, οὕτω λέγει· Κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἐθεωρήθη ἓνα μέγα καὶ φοβερὸν θέαμα, πρῶτον μὲν, διότι δύο ἐνταυτῷ ἡλιοὶ ἀνέτειλαν, τὸ ὅποιον ἡ φύσις ποτὲ δὲν ἐγνώρισεν· ὑπερβαίνει γὰρ τοῦτο τοὺς ὅρους τῆς φύσεως· ἓνα γὰρ καὶ δύο παρηλίους συγχωροῦσι νὰ γίνωνται οἱ περὶ μετεώρων φιλοσοφούντες, ἓνα δηλαδὴ εἰς τὸ ἓνα πλάγιον μέρος τοῦ ἡλίου, καὶ ἄλλον εἰς τὸ ἄλλο πλάγιον· γίνεται δὲ τοῦτο ὅταν κατὰ ἀντανάκλασιν φαίνεται ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου μέσα εἰς κανένα νεφάλλον πυκρὸν ἐνταυτῷ καὶ ὁμάλῳ εὐρισκόμενον εἰς τὰ πλάγια μέρη τοῦ ἡλίου, ἢ εἰς τὰ βόρεια δηλαδὴ, ἢ εἰς τὰ νότια· οἱ παρηλίοι δὲ δὲν εἶναι ἀληθεῖς καὶ πραγματικοὶ ἡλιοὶ, ἀλλὰ μόνον εἰκόνες καὶ φαιτασίαι τοῦ ἡλίου (1). Δύω λοιπὸν παρηλίους συγχωροῦσιν οἱ Μετεωρολόγοι καὶ γίνονται, οὐδέ ποτε δὲ καὶ δύο ἡλίους πραγματικούς.

Δεύτερον δὲ (τὸ ὅποιον εἶναι ἀπὸ τὸ πρῶτον παραδοξότερον) ὅτι ὁ μὲν ἓνας ἡλιος ὁ αἰσθητὸς καὶ συνειδητός ἀνέτειλεν ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς, ὁ δὲ ἄλλος ὁ νοητὸς ἀνέτειλεν ἀπὸ τὴν γῆν. Ἀσύγκριτος δὲ εἶναι κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ φωτός ὁ ἐκ τῆς γῆς ἀνατείλλας ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστός· καθὼς καὶ ὁ αἰσθητὸς ἡλιος εἶναι ἀσύγκριτος παραβαλλόμενος μὲ τοὺς ἀστέρας· ὅθεν καθὼς τοῦ αἰσθητοῦ τούτου ἡλίου ἀνατέλλοντος εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀποκρύπτονται οἱ ἀστέρες· οὕτω καὶ τοῦ ἐκ τῆς γῆς ἀνατείλαντος σήμερον ἡλίου Χριστοῦ βέβαια ἤθελεν ἀποσβεσθῆ ὁ ἐν τῷ Οὐρανῷ ἡλιος, μὴ τολμῶν νὰ ἀντιλάμπῃ τὸ κτίσμα εἰς τὸν Κτίστην, εἰάν ὁ κάτωθεν ἕξαστράπτων νοητὸς ἥλιος δὲν ἤθελε κρατῆ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀσβεστον.

Ἐρανίσθη δὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελαδδὸς ἀπὸ τὸν λόγον ὅπου ἔχει εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν ὁ Θεὸς Ἐφραίμ ἢ Σύρος λέγων· „Δύω ἡλίους οἱ μαθηταὶ ἔβλεπον, ἓνα ἐν τῷ Οὐρανῷ κατὰ τὸ ἔθος, καὶ ἓνα παρὰ τὸ ἔθος· ἓνα τὸν φαίνοντα αὐτοῖς καὶ τὸν Κόσμον καταυγάζοντα ἐν τῷ στερεώματι, καὶ ἓνα αὐτοῖς μόνον φαίνοντα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ“. Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ἂν δύο ἡλιοὶ ἀνέτειλαν σήμερον ἢ αἰσθητὸς καὶ ὁ νοητὸς, πῶς δὲν εἶδον ἄλλοι τὸν ἡλίον αὐτὸν, παρέξ οἱ δύο Προφῆται, καὶ οἱ τρεῖς Ἀπόστολοι; Λύει θαυμασίως τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος λέγων· Οἱ μὲν αἰσθητὸς ἡλιος, ἐπειδὴ εἶναι ἀψυχὸς καὶ ἀλογος καὶ δὲν ἔχει θέλησιν, οὕτως ὅπου ἀνατείλῃ, φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων· ὁ δὲ νοητὸς ἥλιος ὁ Χριστός, ἐπειδὴ ἔχει θέλησιν οὐτεξούσιον, διὰ τοῦτο καὶ ἀστράπτων δὲν ἐφαίνετο εἰς ὅλους, ἀλλὰ εἰς ὅσους ἤθελε, καὶ ὅσον ἤθελε· καὶ ἀκουσον αὐτοῦ λέγοντος· „Ὁ μὲν αἰσθητὸς ἡλιος ὡς πέφυκεν, ἀλλ' οὐχ ὡς θέλει φαίνεται, οὐδ' οἷς ἂν ἐθέλῃ μόνοις· ἢ δὲ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστός, οὐ φύσιν ἔχων μόνον καὶ φυσικὴν λαμπρότητα καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ θέλησιν κατάλληλον, οἷς ἂν ἐθέλῃ μόνοις, καὶ ἐφ' ὅσον θέλει προμνηστῶς καὶ σωτηριῶς ἐπιλάμπει· διὰ τοῦτο θελήσας ὡς ἡλιος ἐπέφανε, καὶ ἔωρᾶτο τοῖς τῶν Ἀποστόλων ὀφθαλμοῖς, καὶ ταῦτα οὐκ ἐκ πολλοῦ τοῦ διαστήματος· εἴτα τηλαυγέστερος λάμψας ὡς ἠθέλησε, δι' ὑπερέχουσαν φανότητα τοῖς τῶν Ἀποστόλων ὀφθαλμοῖς ἀόρατος ὑπῆρχεν, ὥσπερ εἰς φωτεινὴν νεφέλην εἰσελθὼν“ (Δόγ. οὐ ἢ ἀρχῆ ἢ Ἠσαΐας ὁ Προφήτης“).

Τροπᾶριον.

„Παρηλθε μὲν ἢ σκία τοῦ Νόμου ἕξασθερμήσασα, ἐλήλυθε δὲ σαφῶς Χριστὸς ἢ ἀλήθεια, Μωσῆς ἀμεβόησεν ἐν τῷ Θαβωρίῳ, κατιδώμ Σου τῆμ Θεότητα.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Μελαδδὸς τὸν ἡλιοστάλακτον Χριστὸν νὰ λάμπῃ ἐν τῇ Μεταμορφώσει μὲ φῶς ὅλον καθαρῶτατον, καὶ μὲ ἀκτῖνας ὅλας λαμπροτάτας, ἐστοχάσθη τὰ τῆς Παλαιᾶς Δια-

(1) Ὅρα εἰς τὸ ΚΓ'. Κεφάλαιον τῆς Ἐπιτομῆς τῆς Φυσικῆς τοῦ Βλεμμίδου.

Διαθήκης, ὅτι ὠμίλει μὲν ὁ Θεὸς μὲ τὸν Μωϋσῆν, ἐν γνόφῳ ὅμως καὶ θυέλλῃ (ἤγουν ὀρμητικῇ ἀνέμου κινήσει) καὶ καπνῷ· ὅθεν διὰ τῶν δύο αὐτῶν ἐνόησε τὴν διαφορὰν ὅπου ἔχουν αἱ δύο Διαθήκαι, καὶ ὅτι τόσον εἶναι λαμπρότερα καὶ ἐνδοξότερα ἢ Νέα Διαθή-
 ■ ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς, ὅσον λαμπρότερον καὶ ἐνδοξότερον εἶναι τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκοτός, καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὴν σκιά· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „ Αἱ
 ■ σκιαὶ παρατρέχουσιν, ἡ ἀλήθεια ἐπέισέρχεται “. Ταῦτα λοιπὸν ἐνοήσας ὁ Ἀσματογράφος λέγει· Ἐπέραςεν ■ σκιά ἐκείνη τοῦ Παλαιοῦ Νόμου καὶ τὸ κάλυμμα τοῦ γράμματος· ἦλθε δὲ ὁ φωτεινὸς καὶ λαμπρότατος Χριστὸς, ἡ ὄντως ἀλήθεια καὶ τὸ πρᾶγμα τῆς τοῦ Νόμου σκιάς· καθὼς εἶπεν ὁ ἴδιος· „ Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ
 „ ζωή “ (Ἰω. ιδ'. 6.).

Λέγει δὲ ταῦτα ὁ Μελωδὸς ὄχι ἐκ μέρους του, ἀλλὰ ἐκ μέρους τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, ὅς τις βλέπων τὴν Θεότητα τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ, ἐξεφώνησε τὰ ἀνωτέρω λόγια. Διὰ τί δὲ εἶπε ταῦτα ἐκ μέρους τῆς Μωϋσέως ὁ Μελωδὸς, καὶ ὄχι ἐκ μέρους του; Διὰ τὴν βεβαιώσιν τὸν λόγον του περισσότερον ἐκ μέρους τοῦ Μωϋσέως λεγόμενον· πιστεύομεν γὰρ περισσότερον εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ὅπου ἔχουν πείραν δύο πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων λέγουσιν, ἤγουν ὅτι τὸ μὲν ἓνα εἶναι τοῦτο, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τοῦτο. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Μωϋσῆς ἐμβῆκε καὶ εἰς τὴν παλαιὰν τοῦ Νόμου σκιάν καὶ τὴν γνοφεράν ἐκείνην νεφέλην τὴν ἐν τῷ Σινᾷ, καὶ εἰς τὴν φωτεινοτάτην νεφέλην τὴν ἐν τῷ Θαβωρίῳ, διὰ τοῦτο ἀξιόπιστός ἐστι μαρτυρῶν καὶ τὰ δύο αὐτὰ, ἤγουν ὅτι ἐπέραςεν μὲν ἡ σκιά τοῦ Νόμου, ἦλθε δὲ ἡ κατὰ Χριστὸν ἀλήθεια.

Σημείωσαι ὅτι ἡ Θεότης ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ Μελωδὸς ὅτι εἶδεν ὁ Μωϋσῆς δὲν ἦτον ἡ μία τῶν τριῶν ὑποστάσεων φύσις καὶ ὑπερούσιος οὐσία, ἀπαγε! αὐτὴ γὰρ εἶναι ἀόρατος, ἀπερινόητος καὶ ἀμέθεκτος παντάπασιν, ἀλλ' ἦτον ἡ τοῦ Θεοῦ λαμπρότης καὶ ἐνέργεια· πολυσημάντων γὰρ ὄνομα εἶναι ἡ Θεότης κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Θεῖον Γρηγόριον, λέγοντα ἐν τῷ Διαλόγῳ Βαρλααμίτε καὶ Ὁρθοδόξῳ· „ Μία ἐστὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων Θεότης· α') ἦτοι φύσις καὶ οὐσία ὑπερούσιος, ἀπλή, ἀόρατος, ἀπερινόητος, ἀμέθεκτος παντάπασιν· αἱ ■ ἄλλαι παρα τῶν ἀγίων λεγόμεναι Θεότητες, εἴτε μία, εἴτε δύο, εἴτε πλείους (εἰσί). β') Καὶ γὰρ τὸ πανταχοῦ εἶναι, ἀπὸ τοῦ Θεῖν καὶ οἰονεὶ φθάνειν πανταχοῦσε, Θεότητα ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν. γ') Καὶ τὸ μηδαμοῦ εἶναι, ἀποθέοντα ὡσπερ καὶ διαφεύγοντα πανταχοῦθεν. δ') Ἦτε τοῦ Θεοῦ λαμπρότης, ἢν οἱ Ἀπόστολοι (προσφες καὶ οἱ Προφῆται) ἐπὶ τοῦ Ὁρους εἶδον, Θεότης λέγεται ἀπὸ τοῦ αἰθεῖν, τούτεστι καίειν τε καὶ ἀναλίσκειν πᾶσαν μοχθηρίαν. ε') Τό, τε γινώσκειν ἅπαντα, παρα τὸ θεᾶσθαι πάντα τὸν Θεὸν πρὶν γενέσεως αὐτῶν. ς') Καὶ τὸ προνοεῖν, ἀπὸ τοῦ ἐφορᾶν. ζ') Καὶ πρὸς τούτοις τὸ θεοποιεῖν “.

Τροπάριον.

„ Ὁ στύλος τῷ Μωϋσῆ Χριστὸν τὸν μεταμορφούμενον, ἡ δὲ με-
 „ φέλη σαφῶς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος τὴν ἐπισκιάσασαν ἐν
 „ τῷ Θαβωρίῳ παρεδήλου ἐμφανέστατα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μαθῶν δὲ ἱερὸς Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὅτι ὁ Παλαιὸς Νόμος εἶχε σκιάν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τῆς Νέας Διαθήκης καὶ Χάριτος· „ Σκιάν γὰρ, φασίν, ἔχων ὁ
 ■ Νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων “ (Ἐβρ. ι. ι.)· διὰ τοῦτο καὶ τὸν στύλον τοῦ πυρός καὶ τὴν νεφέλην, τὰ ὀδηγήσαντα ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν Ἰσραὴλ, σύμβολα παραλαμβάνει τῆς ἐν τῷ Ὁρει Θαβὼρ μεταμορφώσεως τῆς Κυρίου· ὅθεν λέγει οὕτως· Ὁ μὲν στύλος τοῦ πυρός, ὅς τις αὐτὴν κατὰ τὴν νύκτα τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν, ἐφανέρονεν εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸν μεταμορφούμενον Χριστόν· βλέπων γὰρ αὐτὸν, ἐνθυμείτο τὸν στύλον τῆς πυρός, ■ ἐστοχάζετο ὅτι ἐκεῖνος ἦτον τύπος τῆς ἐνταῦτα μεταμορ-
 φου-

φουμένου Χριστοῦ· καθότι καὶ ὁ Χριστὸς ἀστράπτεν ὡς στύλος πυρός, καὶ ἔφθανεν ἀπὸ τῆν γῆν εἰς τὸν Οὐρανόν· ὁμοίως καὶ ἡ παλαιὰ νεφέλη ἐφάνερονεν εἰς τὸν Μαῦσῆν ὅτι ἦτον τύπος τῆς φωτεινῆς νεφέλης τῆς ἐν τῷ Θαβωρίῳ φανείσης· καὶ αὕτη δὲ πάλιν ἐφάνερονε τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις ἐπεσκίασεν εἰς τὸ Θαβώριον Ὅρος.

Ὡδὴ ζ'. ὁ Εἰρμός. Παῖδες Ἑβραίων.

Τροπάριον.

„Νῦν καθωράθη Ἀποσόλοις τὰ ἀθέατα, Θεότης ἐν σαρκίῳ ἐν τῷ
 „Ὅρει Θαβὼρ ἀστράπτουσα βοῶσιμ· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεός,
 „εἰς τὴς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸν παρόντα Εἰρμόν ἐρανίζεται ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τῶ ρητὸν ἐκεῖνο „Ἄ ὄφθαλμός οὐκ
 „εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη“ (ἀ. Κορ. β'. 9.)·
 τὸ ὁποῖον ρητὸν γράφει μὲν ὁ Παῦλος, ἐρανίσθη δὲ αὐτὸ ἀπὸ τὰ ἀπόκρυφα τοῦ Προφή-
 του Ἡλίου, τὰ τότε μὲν σωζόμενα κατὰ τὸν Κριτικὸν Φάτιον, νῦν δὲ οὐ σωζόμενα. Ἐκ
 τούτου λοιπὸν τοῦ ρητοῦ τὸ „Ἄ ὄφθαλμός οὐκ εἶδε“ παραλαβὼν μόνον ὁ Μελωδὸς,
 λέγει· Τώρα ἐθεάθησαν τὰ ἀθέατα, κατὰ τὸ τῆς Γραφῆς λόγιον. Ποῖα δὲ ἦτον αὐ-
 τὰ; Τὸ νὰ φανῆ Θεὸς μὲ σῶμα ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνωθεὶς μὲν εἰς μίαν ὑπόστασιν μὲ τὸ
 πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ θεώσας αὐτὸ, τῆς ἰδικῆς του Θεότητος μὴ ἐκπεσῶν.
 Ταῦτα δὲ τὰ ἀθέατα ἐθεάθησαν μὲν αἰσθητῶς ἀπὸ τῶς τρεῖς Ἀποστόλους ἐν τῷ Ὅρει
 Θαβὼρ· ἐθεάθησαν δὲ ὕστερον καὶ νοητῶς ἀπὸ ὅλους τοῦς ἄλλους μαθητὰς τῶν Ἀπο-
 στόλων τοῦς ἀποστολικῶς ζήσαντας.

Θεότητα δὲ ὅταν ἀκούσης, ἀγαπητὲ, μὴ τὴν φύσιν καὶ ὑπερούσιον οὐσίαν νομίσης τοῦ
 Θεοῦ, ἀπαγε! αὕτη γὰρ ἀθεάτος ἐστὶ πάντη καὶ ἀνεπινότος· καθότι τῶν Μασσαλιανῶν
 ἦτον κακόδοξον φρόνημα ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ οὐσία εἶναι ὁρατὴ καὶ μεθευτή· ὅθεν καὶ ἡ κα-
 τ' αὐτῶν συστάσῃ Σύνοδος ταῦτα ἐδογματίσε· „Γίνεται τις ἐπίδημία τοῦ Παραλήτου,
 „καὶ ἐνοικεῖ τοῖς ἀξίοις ὁ Θεός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἔχει φύσεως ἡ Θεότης“. Ὅθεν Θεότης ἐδῶ
 ἐννοεῖται ἡ τοῦ Θεοῦ θεοποιὸς ἐνέργεια καὶ χάρις καὶ φῶς, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησαν καὶ
 ἐμέθεξαν οἱ Ἀπόστολοι ἐπὶ τοῦ Ὅρους Θαβὼρ. Ἀθεάτων δὲ εἶπε Θεότητα ὁ Μελωδὸς
 τὴν θεοποιὸν ταύτην ἐνέργειαν καὶ χάριν, διότι δὲν θεωρεῖται ὅλη ὅση τίς ἐστίν, ἀλλὰ
 πολλὰ ὀλίγον μέρος αὐτῆς, καὶ, διὰ τὸ εἶπω οὕτω, μία ἀκτίς· καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσοῦς
 Ἄγιος· „Ἐταῦθα ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς ἐδειξε τῆς ἀθεάτου Βασι-
 „λείας τὴν δόξαν καὶ οὐκ ἐπέδειξε· τούτεστι μικρὸν παρήνοιξε τὴν Θεότητα, καὶ οὐχί
 „τελείως, τὸ μὲν πληροφορῶν, τὸ δὲ φειδόμενος, ἵνα μὴ σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὸ ζῆν ἀ-
 „πολέσωσιν“. Ὅτι δὲ πολυσήμαντον ὄνομα ἐστὶν ἡ Θεότης, ὅρα εἰς τὸ Τροπάριον „Πα-
 „ρῆλθε μὲν ἡ σκιά“. (1)

Ἐφθ δὲ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν „Νῦν ἀράθη τὰ
 „τοῖς ἀνθρώποις ἀθέατα· ὄμμασιν ἀνθρωπίνοις σῶμα γῆινον θεῖαν ἀυγάζει λαμπρότη-
 „τα· σῶμα θνητὸν δόξαν πηγάζει Θεότητος· ὁ γὰρ Λόγος σὰρξ, ἡ σὰρξ τε Λόγος ἐγένε-
 „το, εἰ καὶ μὴ τῆς οἰκείας ἐξέστη ἐκάτερα φύσεως“.

Τρο-

(1) Τὴν θεοποιὸν ταύτην ἐνέργειαν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ μὲ πολλὰ ὀνόματα θεοπροπῆ μεγαλύνει ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ἐν τοῖς λόγοις, οὓς ἐπιγράφει Πρῶτους καὶ Δευτέρους, λέγων· „Ὁ μόνον Θεός ἐστιν ὑπὲρ τὰ ὄντα ἅν, ἀλλὰ καὶ ὑπερθεός“ (ἡ θεοποιὸς δὴλ. τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια)· καὶ οὐ μόνον ὑπὲρ πᾶσαν θέσιν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πᾶ-

σαν ἀφαιρέσιν ἢ ὑπερόχῃ τοῦ πάντων ἐπέκεινα, καὶ πᾶσαν ὑπερόχῃ ὁπωσοῦν γενομένην ὑπερβείβηκε· καὶ πάλιν ἐν τῷ πρὸς τὸν Αἴνιον λόγῳ· „Καὶ ὑπὲρ τὸ καθ' ὑπερόχῃν μὴ ὄν, διὰ νοερὰς αἰσθησεως πνευματικῶς ὁρμημένον ἐστὶ (τὸ θεῖον δὴλ. λαδὴ φῶς), ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἡκιστα ἐστίν“.

Τροπάριον.

„ Ἐφριξαμ φόβω ἐκπλαγέμετες τῆν εὐπρέπειαν τῆς Θείας Βασι-
 „ λείας ἐν τῷ Ὄρει Θαβώρ Ἀπόστολοι βοῶντες Ἐύλογητός εἶ,
 „ Κύριε ὁ Θεός, εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μετὰ τὰ λόγια ταῦτα αἰνιγματωδῶς φανερώνει ὁ Μελωδὸς τὴν πτώσιν ὅπου ἔπαθον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ Θαβώριον Ὄρος· ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῶν φόβου ἐξεπλάγησαν τὴν ὠ-
 ραιότητα τῆς Θείας Βασιλείας τὴν ἐν τῷ Ὄρει ἀστράψασαν, διὰ τοῦτο οὐδὲ νὰ ἀνανεύ-
 σαι συνεχωρήθησαν, ἀλλ' ἔπεσον κάτω, τὸ θαῦμα τῆς Θείας Μεταμορφώσεως θεασάμενοι.
 Ταῦτα βεβαιῶν καὶ ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος ἐν τῷ β'. τόμῳ τῆς ἐρμηνείας τοῦ κατὰ Ματ-
 θαῖον, οὕτω λέγει· „ Πῶς οὖν οὗτοι νῦν ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν; Διότι καὶ ὕψος
 „ ἦν μέγα, καὶ ἐρημία βαθεῖα, καὶ ἡσυχία πολλή, καὶ μεταμόρφωσις γέγονε φρίκης
 „ γέμουσα, καὶ φῶς ἐξέλαμψεν ἀκρατὸν· καὶ λοιπὸν τῆς νεφέλης περιταθείσης ἀνωθεν,
 „ καὶ ἐπικατάρραγείσης τῆς φωνῆς, εἰκότως περιεστράφησαν τε καὶ ἐφοβήθησαν“. Τὰ αὐ-
 τὰ λέγει καὶ ὁ Χρυσορρήμων, ἐκ τοῦ ὁποίου τὰ ἐρανίσθη ὁ Ζυγαδηνός.

Τροπάριον.

„ Νῦν τὰ ἀνήκουστα ἠκούσθη· ὁ ἀπάτωρ γὰρ Υἱὸς ἐκ τῆς Πατ-
 „ ρέμου τῆ πατρῴα φωνῇ ἐνδόξως μαρτυρεῖται οἷα Θεὸς καὶ ἄμ-
 „ θρωπος ὁ αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τὸτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον „ Ἀ ὄφθαλ-
 „ μὸς ἐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε“· περὶ τοῦ ὁποίου εἶπομεν εἰς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον·
 εἰς μὲν γὰρ τὸ Τροπάριον ἐκεῖνο ἀνέφερε μόνον τὸ „ Ἀ ὄφθαλμὸς οὐκ εἶδεν“· εἰς τοῦ-
 το δὲ ἀναφέρει τὸ „ Καὶ ἄ οὐς οὐκ ἤκουσεν“ ὅθεν λέγει· Ὁ χωρὶς πατὴρ ἐκ τῆς Πατ-
 ρένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα γεννηθεὶς, αὐτὸς μαρτυρεῖται ἐνδόξως μετὰ τὴν φωνὴν τῆ χω-
 ρίς μητρός κατὰ τὴν Θεότητα γεννησαντος Πατρός· „ Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μετὰ ἀγαπητός“.
 Υἱὸς δὲ ἀγαπητός μαρτυρεῖται, ὅχι μόνον καθὸ εἶναι Θεός, ἀλλὰ καὶ καθὸ εἶναι ἀνθρω-
 πος· εἰς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ Υἱὸς τοῦ Πατρός, καὶ Υἱὸς τῆς Πατρένου, καὶ οὐχὶ
 δύο Υἱοί, ἄλλος ὁ ἐκ Πατρός γεννηθεὶς, καὶ ἄλλος ὁ ἐκ τῆς Πατρένου, ὡς ἐβλασφήμει ὁ
 Ἰουδαϊόφρων καὶ ἀθροπολάτρης Νεστορίος. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην
 πανηγυρίζων, συμφάνως λέγει· „ Σήμερον ἐξακούεται ἀνθρώπων ὡσὶ τὰ ἀνήκουστα· ὁ
 „ γὰρ ὁράμενος ἀνθρωπος, Θεὸς Υἱὸς ὡς Μονογενὴς ἠγαπημένος μαρτυρεῖται καὶ ὁμοούσιος·
 „ ἀψευδῆς μαρτυρία καὶ ἀληθὴς ἀνάρρησις· αὐτὸς γὰρ ὁ γεννησας Πατὴρ μαρτυρεῖ τὴν
 „ ἀνάρρησιν“. Σημειοῦμεν δὲ ἐδῶ ὅτι Υἱὸν ἀγαπητὸν ἀνόμασεν ὁ Πατὴρ τὸν Χριστὸν, οὐ
 μόνον καθὸ Θεόν, ἀλλὰ καὶ καθὸ ἀνθρώπον· καθότι ὁ Χριστὸς εἰς ἐστὶν Υἱὸς κατὰ τὴν
 ὑπόστασιν, εἰ καὶ διπλοῦς ὑπῆρχε κατὰ τὴν φύσιν. Δηλοῖ λοιπὸν ἡ φωνὴ τοῦ Πατρός ὅτι
 οὗτος ὁ φαινόμενος ὡς ἀνθρωπος, Υἱὸς μου ἀγαπητός ἐστι καθὸ Θεός· ὅθεν εἶπεν ὁ Σύ-
 ρος Ἐφραίμ· „ Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός· οὐ κενωρισμένος τῆ δόξῃ τῆς Θεότη-
 „ τος αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἓνα ἔκραξε τὸν φαινόμενον σῶματι εὐτελεῖ, καὶ ἐν δόξῃ φοβερά“.

Τροπάριον.

„Θέσει οὐ γέγομας Υἱόστου, τῆ οὐσία δὲ Υἱός ἡγαπημέμος προῦ-
 „πάρχωμ ἡμῖν ὠμίλησας ἀτρέπτως, Εὐλογητός εἶ, κράζουσιμ, ὁ Θεός
 „εἰς τὴς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ σοὶ ἔλαβον τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀνεγεννήθησαν διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, ὅλοι λέγονται Θεοὶ καὶ Υἱοὶ τοῦ Υἱόστου· κατὰ θεσίμ ὁμῶς καὶ χάριν, οὐχὶ δὲ κατὰ φύσιν· ὅθεν εἶπεν ὁ Προφητάναξ· „Εγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστὲ καὶ „Υἱοὶ Υἱόστου πάντες“ (Ψαλ. π.ά. 6.)· τῆτο καὶ ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν εἰπών πρὸς τὰς Ἰουδαίμς· „Οὐκ ἐστὶ γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν „Εγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστὲ“; (Ἰω. ἔ. 34.) Ἀκολούθῶς δὲ εἶπε, καὶ πῶς γίνονται Υἱοὶ Θεοῦ· διότι ἐδέχθησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐγκατοικον εἰς τὰς ψυχάστων· „Εἰ ἐκείνους γάρ, φησίμ, εἶπε Θεοῦς, πρὸς οὐς ὁ λό- „γος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ Γραφή“ (αὐτόθ. 35.). Ὁ Μελωδός λοιπὸν ἠξέῦρων ταῦτα, ἵνα μὴ νομίση τινὰς ὅτι καὶ ὁ Μονογενής καὶ κατ' οὐσίαν Υἱός τῆ Πατρὸς εἶναι κατὰ θεσίμ καὶ χάριν Υἱός, διὰ τοῦτο ἐπιστρέφων λέγει πρὸς αὐτάν· „Ὁ Θεάνθρωπε Ἰησὺ Χριστέ, Σὺ δὲν εἶσαι κατὰ θεσίμ καὶ χάριν Υἱός τοῦ Θεοῦ, καθάμ εἶναι ἐκείνοι, περὶ τῶν ὁποίαν εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Δαβὶδ, (ταῦτο γάρ ἐφρῶνε ὁ δυσσεβής καὶ ἰουδαϊόφρων Νεστόριος) ἀλλὰ εἶσαι Υἱός Μονογενής τοῦ Πατρὸς κατ' οὐσίαν καὶ φύσιν· καθάμ αὐτός ὁ ἴδιος Πατήρ Σὲ ἐμαρτύρησεν εἰς τὸ Θαβάριον Ὅρος εἰπών· „Οὐτός ἐστιμ „ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα“.

Τῆτο ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· „Ὡστε διπλοῦν τὸ φίλτρον, μᾶλλον δὲ καὶ τρι- „πλοῦν· ἐπειδὴ Υἱός, ἐπειδὴ ἀγαπητός, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ ἠδδόκησε. Τί δὲ ἐστὲν „Ἐν „ᾧ εὐδόκησα; „Ὡσανεὶ ἔλεγει· Ἐν ᾧ ἀναπαύομα, ᾧ ἀρέσκομα, διὰ τὸ κατὰ πάντα ἐξι- „σᾶσθαι πρὸς αὐτὸν μετὰ ἀκριβεάμ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχή· Ἐπειδὴ πολλά). Ὁμοίωμ καὶ ὁ Ζυγαδίνος Εὐθύμιος λέγει· „Τί δέδοικας, ὦ Πέτρε, περὶ τοῦ Ἰησοῦ; οὐτός ἐστιμ ὁ Υἱός „μου· καὶ οὐχὲ ἀπλῶμ Υἱός ὡμ οἱ δι' ἀρετήμ οἰκειοποιούμενοί μοι, ἀλλ' ὁ ἀγαπητός, ἡγουμ „ὁ ἐξαιρετός ὡμ Μονογενής· καὶ οὐ τῆτο μόνον, ἀλλ' ἐν ᾧ εὐδόκησα, τουτέστιμ, ᾧ ἐπανα- „παύομα, ἐφ' ᾧ ἀρέσκομα, ὡμ ὁμογνώμονι καὶ ἴσῳ ἐμοί“. Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Σελευ- „κειάμ Βασίλειος εἰς τὴν εορτήμ λέγων· „Οὐτός ἐστιμ ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός· ἐκείνμ δού- „λους ἔκτισα, τοῦτον Υἱόν ἐκ τῆμ οὐσίας ἐγέννησα· ἐμός ἐστιμ Υἱός, καὶν δούλου μορφήμ „δι' ὑμᾶμ περιβέβληται· ἀπρόσιτον ἔχει τὸ φῶμ, καὶν δι' ὑμᾶμ τὰμ ἀκτῖναμ ἐμέτρησε“. Τοιοῦτος λοιπὸν κατ' οὐσίαν Υἱός τοῦ Πατρὸς Σὺ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰῶνων, ὕστερον ἔγενεμ καὶ Υἱός τῆμ Παρθένου χωρὶς να τραπήμ ἀπὸ τῆμ φυσικήμ Υἱότητα ὅπου ἔχειμ με- „τὸν Πατέρα· καὶ οὕτω συνωμίλησας μετ' ἡμᾶμ τοὺμ ἀνθρώπουμ.

Ὡδὴ ἡ. ὁ Εἰρμός. Ἐπταπλασίωμ κάμινον.

„Ἀκηκοότεμ, Δέσποτα, ἐκ Πατρὸμ μαρτυρούμεμον, καὶ ὡμ ἀνθρώ- „πίμμ στεργρότεραμ ὅφωμ ὄραμ τοῦ προσώπου Σου τῆμ ἀστραπήμ
 „μὴ φέρομτεμ Σοῦ οἱ Μαθηταί, ἐπὶ τῆμ γῆμ κατέπιπτομ, ἐμ φό-
 „βῳ μελωδοῦμτεμ· Ἱερεῖμ εὐλογεῖτε, Λαός ὑπερυψοῦτε εἰς πάνταμ
 „τοὺμ αἰῶμαμ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀπολογεῖται ὁ Θεοπέσιμ Μελωδός διὰ τῆμ Ἱερὸμ Ἀποστόλμ· ἐπειδὴ γάρ μερικοί ἴσωμ ἠθέλαν ὑποπτεύσειμ ὅτι οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἔπεσον εἰς τὴν γῆμ

γῆν ἀπὸ φόβον δουλικὸν καὶ μικροψυχίαν, διὰ τοῦτο ἀποτίνεται εἰς αὐτὸς ὁ Ἀσματογράφος καὶ λέγει· Δὲν ἦτον, ἀδελφοί, τόσοσ ἀνάνδροι καὶ δειλοὶ οἱ Ἀπόστολοι, οὐδὲ τὸ πέσιμον αὐτῶν ἠκολούθησεν ἀπὸ πάθος μικροψυχίας· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤκουσαν μὲν τὴν Θεόκτυπον ἐκείνην καὶ βροντῶσαν φωνὴν τοῦ Πατρὸς, ἣτις ἐμαρτύρει τὴν φυσικὴν ἴδιότητα τοῦ Μονογενοῦς, ἐξεπλάγησαν κατὰ τὴν ἀκοήν· βλέποντες δὲ καὶ τὴν ἀστραπὴν, ὅπου ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία σχεδὸν ἦτον στερρότερα ἀπὸ τὴν ὄψιν· (ἔτω γὰρ εἰς τὸν περὶ Βαπτίσματος λόγον ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος λέγει· „Φῶς ἡ παραδειχθεῖσα Θεότης ἐπὶ τῷ Ὄρους τοῖς μαθηταῖς, μικρῶ στερρότερα καὶ ὄψεως“.) βλέποντες πρὸς τούτοις καὶ τὸ φῶς τῶν ἱματίων τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν φωτεινὴν νεφέλην, καὶ τρόπον τινα ἀσθενήσαντες τόσοσ κατὰ τὴν ὄρασιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀκοήν, τὰς δύο κυριωτέρας αἰσθήσεις, διὰ ταῦτα δὲν ἐδυνήθησαν πλέον νὰ ὑποφέρων, ἀλλὰ ἔπεσον εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ φόβον οὐχὶ τὸν δουλικὸν, ἀλλὰ τὸν τελειωτικὸν ἔβαλλον.

Σημειοὶ δὲ ὁ Θεόδωρος ὅτι ἐπὶ τῷ „Ὡς ἀνθρωπίνης στερρότεραν ὄψεως“ λόγου δὲν εἶναι ἐπίρρημα Βεβαιωτικὸν τὸ, Ὡς, ἀλλὰ διστακτικὸν καὶ κολαστικόν· καθότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς τὸ ρήτον αὐτὸ, οὕτως εἶπεν ἀνωτέρω· „Φῶς ἡ παραδειχθεῖσα Θεότης (ἦτοι ἡ τοῦ Θεοῦ Θεοποιὸς ἐνέργεια), μικροῦ στερρότερα, καὶ ὄψεως“· ἐπειδὴ ἡ θεία ἔλλαμψις ἐκείνη δὲν ἦτον πάντη στερρότερα καὶ δυνατωτέρα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς, διότι, ἂν ἦτον τοιαύτη, ἐξάπαντος ἤθελαν ἀποτυφλωθῆ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ ὀλίγον ἦτον στερρότερα καὶ δυνατωτέρα ἀπὸ τὸς ὀφθαλμούς. Εἶπε δὲ τοῦτο καὶ ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Μελωδὸς, ὅχι διότι δὲν ἦτον τὸ φῶς ἐκεῖνο πολὺ καὶ μέγα καὶ ὑπερβολικόν, ἀλλὰ διότι μαζὶ μὲ τὴν ὑπερβολὴν ἦτον καὶ πρᾶον καὶ γαληπὸν καὶ εἰς τὸς ὀφθαλμούς ἰλαρόν· τοιοῦτον γὰρ ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ φῶς ὅπου ἀκτινοβολοῦσεν ἀπὸ τὰ τεθεωμένα μέλη τοῦ γλυκυτάτου καὶ φιλανθρωποτάτου Σωτῆρος.

Τροπάριον.

„Βασιλευόμεντων πέφυκας Βασιλεὺς ωραιότατος, καὶ τῶν πανταχῶ
 „κυριευόμεντων Κύριος, Δυνάστης μακάριος, καὶ φῶς οἰκῶν ἀπρόσι-
 „τομ, ὃ οἱ μαθηταὶ καταπλαγέμετες ἐβόων· Οἱ Παῖδες εὐλογοεῖτε
 „Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε· Λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου δείχνει τὸν ἑαυτόν του ὁ Μελωδὸς ὅτι, ὡς νὰ ἦτον παρὰν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ ἡλιομόρφου Χριστοῦ μαζὶ μὲ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφήτας, καὶ νὰ ἔβλεπε τὸ ἄρρητον κάλλος τοῦ φωτοδότου Ἰησοῦ, καὶ τὴν θεῖαν αὐτοῦ δόξαν καὶ λαμπρότητα, ἐνθουσίασε τρόπον τινα εἰς τὴν ἐκείνου ἀμήχανον ωραιότητα· ὅθεν ἐρανίζεται ἀπὸ τὴν γλυκυτάτην Σειρῆνα τῷ Ἀποστόλου Παύλου τὰ ὑψηλὰ καὶ θεοπρεπῆ ὀνόματα, καὶ μὲ αὐτὰ ὀνομάζει τὸν παρ' αὐτοῦ ἀγαπώμενον· ἐκεῖνος γὰρ γράφει ταῦτα πρὸς τὸν Τιμόθεον περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· „Ὁ μακάριος καὶ μόνος Δυνάστης, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“ (ἀ. Τιμ. ε΄. 15.). Ὅθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὸν Μεταμορφούμενον οὕτω λέγει· Ὡς ἡλιοστάλακτε Ἰησοῦ, Σὺ ἐκ φύσεως εἶσαι Βασιλεὺς ὅλων τῶν ἐπιγείων Βασιλείων τοῦ Κόσμου· Βασιλεὺς ὅμως ωραιότατος καὶ ὑπέρχαλος, διὰ τὸ ὑπέρχλαμπρον φῶς μὲ τὸ ὁποῖον εἶσαι ἐνδεδυμένος· τῇ Μεταμορφάσει Σου· ὅθεν προβλέπων Σε ὁ Προφήτης Δαβὶδ, εἶπεν· „Ὁραῖος κάλλει παρὰ τοὺς Ἰούς τῶν ἀνθρώπων“· (Ψαλ. μδ΄. 2.) ὁμοίως καὶ ἡ ἐν τῷ Ἀσματι Νύμφη· „Ἰδοὺ εἰ καλὸς ἀδελφιδός μου, καί γε ωραῖος“ (Ἄσ. ἀ. 16.).

Οὐ μόνον δὲ, λέγει, Βασιλεὺς εἶσαι τῶν βασιλευόντων, ἀλλὰ καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, καὶ Δυνάστης ὅχι ὡς ἀδικῶν καὶ ἀρπάζων, οὐδὲ ὡς πλεονεκτῶν, τὰ ὁποῖα αὐτὰ εἶναι ἴδια τῶν ἐπὶ γῆς δυναστευόντων, ἀλλὰ εἶσαι Δυνάστης μακάριος, καὶ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, διότι ἂν καὶ οἱ Ἄγγελοι καὶ αἱ ψυχαὶ λέγωνται ἀθάνατοι, ἀλλὰ κατὰ μετο-

χὴν καὶ χάριν· μόνος δὲ ὁ Θεὸς ἔχει φύσει τὴν ἀθανασίαν. Πρὸς τοῦτοις δὲ λέγει καὶ τὸ, Σὺ κατοικεῖς εἰς φῶς ἀπρόσιτον· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων ἐν τῷ περὶ ἀκατάληπτου τρίτῳ λόγῳ αὐτῷ, λέγει· „ Εὐατίσσω τὸν αἰρετικὸν τίποτε ἐστὶ τοῦτο, Φῶς οἰκῶν „ ἀπρόσιτον; πρόσθε τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ Παύλου· οὐκ εἶπε φῶς ὦν τὸ ἀπρόσιτον, ἀλλὰ „ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ἵνα μάθῃς ὅτι εἰ ὁ οἶκος ἀπρόσιτος, πόσῳ μᾶλλον ἢ ἐνοικῶν αὐ- „ τῷ Θεός; τὸ δὲ ἀπρόσιτον τοῦ ἀκατάληπτου πολλῶ μείζον ἐστίν· ἀπρόσιτον γὰρ λέ- „ γεται, ὃ μὴ ζήτηθῆναι ὅλως δυνατόν“. Ὁ δὲ Ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῷ περὶ Θεοῦ φωτός ΛΘ. κεφαλαίῳ συλλογίζεται οὕτως· „ Εἰ φῶς ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ φῶς οἰ- „ κεῖν ἀπρόσιτον λέγεται, τὸ μὲν ἄρα (ἦτοι ὅτι φῶς ἐστίν) ὡς οὐσιῶδες αὐτῷ καὶ φυσικόν „ ἀχάριστον ὄν, τὸ δὲ (ὅτι φῶς οἰκεῖ) ὡς κατὰ τὴν ἐνέργειαν διακεκριμένον“. Περὶ δὲ τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων, καὶ Κυρίου τῶν κυρίων ταῦτα ἐκφαντορικῶς ὑψιγορεῖ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, οὕτω λέγων· „ Καθ’ ὅσον ὑπερέχουσι τῶν οὐκ ὄντων τὰ ὄντα „ ἅγια, ἢ Θεῖα, ἢ κύρια, ἢ βασιλικά, καὶ αὐτῶν μετεχόντων ἢ αὐτομετοχαί· κατὰ το- „ σοῦτον ὑπερίδρυσται πάντων τῶν ὄντων ὁ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ πάντων τῶν μετε- „ χόντων καὶ τῶν μετοχῶν ἢ ἀμέθεκτος αἴτιος“ (Κεφ. ιβ΄. περὶ Θεῶν ὀνομάτων).

Τροπάριον.

„ Ὡς Οὐραμοῦ δεσπόζοις, καὶ τῆς γῆς βασιλεύοις, καὶ καταχθο-
 „ μίωμ τῆμ κυρείαιμ ἔχοις, Χριστέ, Σοὶ παρέστησαμ ἐκ μεμ τῆς
 „ γῆς Ἀπόστολοι, ὡς ἐξ Οὐραμοῦ, δὲ ὁ Θεοσβίτης Ἡλίας, Μωσῆς
 „ δὲ ἐκ μεκάδωμ, μελωδοῦμτες συμφῶμως· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χρι-
 „ στοῦμ εἰς τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ διαφόρους λόγους καὶ νοήματα ἀναφέρει τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν ὁ Ἱερὸς Μελωδός· εἰς μὲν γὰρ τὰ ἀνωτέρω Τροπάρια ἀνέφερεν αὐτοὺς τῶρα μὲν εἰς ἐνδειξιν τοῦ ἐξουσιάζειν τὸν Κύριον τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων, τῶρα δὲ ὡς μαρτυροῦντας αὐτοῦ τὴν Θεότητα· εἰς τοῦτο δὲ τὸ Τροπάριον κατὰ ἄλλο νόημα ἀναφέρει τὴν συμπαραστάσιν τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἡλιοῦ καὶ τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων ὁμοῦ· ἐπειδὴ γὰρ οἱ Ἕλληνες ἐφλυτάρουν ὅτι ἄλλος Θεὸς ἐξουσιάζει τὰ οὐράνια, ἄλλος τὰ ἐπίγεια, καὶ ἄλλος τὰ καταχθόνια, τούτου χάριν ἐλέγχει ὁ Μελωδὸς τὴν φλυαρίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ λέγει πρὸς τὸν Χριστόν· Ὡ ἠλιόμορφε Χριστέ, ἐπειδὴ Σὺ ἐξουσιάζεις τὸν Οὐρανόν, καὶ βασιλεύεις τὴν γῆν, καὶ ἔχεις τὴν κυριότητα τῶν καταχθονίων, διὰ τοῦτο καὶ ἢ τῶν τριῶν αὐτῶν μερῶν τοῦ Κόσμου παρεστάθισαν εἰς Σὲ ἐν τῷ Θαβῶρ, ἀπὸ μὲν τὴν γῆν οἱ Ἀπόστολοι, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἔτι ζῶντες ἐπεριπάτουσιν, καὶ τὸν περὶ τὴν γῆν ἀνέπνεον ἀέρα, ὡς ἀπὸ τὸν Οὐρανόν δὲ παρεστάθην ὁ Προφήτης Ἡλίας. Ὅρα δὲ ὅτι συμφάνως μετὰ τὴν Γραφὴν εἶπε τὸ, Ὡς ἐξ Οὐρανοῦ· „ Καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἄρμα πυρός καὶ ἵπποι παρός, καὶ ἀνελήφθην Ἡλίας ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν“ (Δ. Βασιλ. β΄. ιι.) ἐπειδὴ ὁ Οὐρανὸς δὲν ἐδύνητο νὰ χωρέσῃ αὐτὸν μετὰ τὸ σῶμα· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· „ Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, „ εἰ μὴ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ“ (Ἰω. γ΄. 4.). Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος λέγει νὰ ἦναι τῶρα ὁ Ἡλίας περὶ τὸ πῦρ καὶ τὸν αἰθέρα, ὁποῖα ἦτον καὶ ἡ πυρίνη ἄμαξα ἢ ὁποῖα τὸν ἀνεβίβασεν· ὁ δὲ Χρυσόστομος θέλει ὅτι νὰ ἦναι εἰς τὸν ἐπίγειον Παράδεισον. Ἀκολούθως δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς ὅτι ἀπὸ τὸν ἄδην παρεστάθην εἰς Σὲ ὁ Μωϋσῆς ψυχή γυμνή χωρὶς σώματος. Ἀφ’ οὗ δὲ αὐτοὶ ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται παρεστάθισαν εἰς Σὲ, Κύριε, ἐν τῇ Μεταμορφώσει, τότε ἐμελωδοῦσιν καὶ οἱ πέντε μετὰ συμφωνίαν, ἵνα δείξουν ὅτι Σὺ εἶσαι ὅπου ἦν ὡσεὶ αὐτοὺς, καὶ ὅτι μέσα εἰς τὴν χεῖρά Σου περιέχεται ὁ Οὐρανός, ἡ Γῆ, καὶ ὁ Ἄδης.

Τροπάριον.

„Ραθυμοτόκοι μέριμναι ἐπὶ γῆς κατελείφθησαν τῇ τῶν Ἀπο-
 „στόλων ἐκλογῇ, φιλάμθρωπε, ὡς σοὶ ἠκολούθησαν πρὸς τὴν
 „ἐκ γῆς μετάρσιον θείαν πολιτείαν· ὅθεν καὶ ἐπαξίως τῆς Σῆς
 „θεοφαιρίας ἐμελώδουμ τυχόντες· Λαὸς ὑπερυψοῦτε Χριστὸν εἰς
 „τῆς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀλληγορικὸν συνετέθη τὸ παρὸν Τροπάριον ἀπὸ τὸν Μελωδόν· Ἀκούων γὰρ αὐτὸς ἀπὸ
 τὸ ἓνα μέρος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων νὰ λέγουν πρὸς τὸν Κύριον διὰ τοῦ Κορυφαίου Πέ-
 τρου „ Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολούθησαμέν σοι “ (Ματθ. 19. 27.)· βλέπων
 δὲ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅτι ὁ Κύριος ἐκλεξε τὰς τρεῖς Ἀποστόλους τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ
 Ἰωάννην διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ νὰ ἀναβῶν μαζίτου ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος,
 τούτου χάριν τὸ μὲν Θαβώριον ὄρος ἀλληγορεῖ καὶ λέγει ὅτι διλοῖ τὴν κατὰ Χριστὸν ὑψη-
 λὴν πολιτείαν, ἡ δὲ ἀκολουθήσις τῶν Ἀποστόλων λέγει ὅτι διλοῖ τὴν παραίτησιν μὲν
 ὄλων τῶν τῷ Κόσμῳ πραγμάτων καὶ μεριμνῶν, τὴν τήρησιν δὲ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν·
 οὕτω γὰρ φησὶν· Ὡ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ, αἱ μέριμναι τοῦ Κόσμου, αἱ ὁποῖαι γεννώσι
 τὴν ραθυμίαν καὶ ἀμέλειαν, ἀφέθησαν κάτω εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ὅταν σὺ
 μὲν τοὺς εἰδάλεξες διὰ νὰ τοὺς πάρῃς μαζί σου εἰς τὸ ὄρος Θαβάρ, αὐτοὶ δὲ προθύ-
 μως σοὶ ἠκολούθησαν.

Ἐννοεῖται καὶ οὕτω· Αἱ ραθυμοτόκοι μέριμναι παραιτήθησαν εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τὴν ἐκλο-
 γῆν τῶν Ἀποστόλων (ἤτοι ἀπὸ τοὺς ἐκλελεγμένους Ἀποστόλους, τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ
 συγκεκριμένου λαμβάνει ὁ Μελωδός)· παραιτήθησαν δὲ διὰ τὸ βᾶρος καὶ τὴν παραλυσίαν
 ὅπου αὐταὶ προξενοῦν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου· διὸ εἶπεν ὁ Σειράχ·
 „ Πρὸ καιροῦ γῆρας ἔχει μέριμνα “ (Σειρ. λ. 24.)· καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἀντίοχος ἔλεγε·
 „ Συμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης “ (ἀ. Μακκ. 5. 10.). Ὅθεν ὁποῖος θέλει
 νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ ὕψος τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας καὶ τελειότητος πρέπει νὰ ἀποτινάξῃ κα-
 θε μερίμναν καὶ ραθυμίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του· καθὼς ἀπετίναξαν αὐτὰς καὶ οἱ τοῦ Κυ-
 ρίου Ἀπόστολοι, ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καὶ οὕτως ἀνέβηκαν μὲν πῖσθητῶς
 εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος, ἀνέβηκαν δὲ καὶ νοητῶς εἰς τὸ ὕψος τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας.
 Πρέπει δὲ ὁ τοιοῦτος νὰ ἀποτινάξῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὴν μὲν ραθυμίαν καὶ τὸν νο-
 σταγμὸν διὰ τὴν ἐντολὴν τῷ Κυρίου τὴν λέγουσαν „ Γρηγορεῖτε “ (Ματθ. κε. 13.), τὰς δὲ
 βιωτικὰς μερίμνας, διὰ τὴν ἄλλην ἐντολὴν τοῦ Κυρίου τὴν λέγουσαν „ Μὴ μεριμνᾶτε τῇ
 „ ψυχῇ ὑμῶν “ (Ματθ. 5. 25.).

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν λέγει· „ Ἀνέβη εἰς
 „ τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· μήτηρ γὰρ τῆς προσευχῆς ἢ ἡσυχίας, προσευχὴ δὲ
 „ θείας δόξης ἐμφάνεια· ὅταν γὰρ τὰς αἰσθήσεις μύσωμεν, καὶ ἑαυτοῖς καὶ Θεῷ συγγε-
 „ νώμεθα, καὶ τῆς ἔξωθεν τοῦ Κόσμου περιφορᾶς ἐλευθερωθέντες ἐντὸς ἑαυτῶν γενώμε-
 „ θα, τότε τρανῶς ἐν ἑαυτοῖς τῷ Θεῷ τὴν Βασιλείαν ὀψόμεθα· ἢ γὰρ τῶν Οὐρανῶν, ἥτις
 „ ἐστὶ Θεοῦ, βασιλεία ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν, Ἰησοῦς ἀπεφθέγγετο “.

Ὡδὴ θ'. ὁ Εἰρμός. Ἐφριξε πάσα ἀκοή.

Τροπάριον.

„ Ἰρα Σου ζείξης ἐμφαῶς τὴν ἀπόρρητον δευτέραν κατάβασιν, ἔ-
 „ πως ὁ Ἰψιστος Θεὸς ὄφθῆσῃ ἐστὼς ἐν μέσῳ Θεῶν, τοῖς Ἀπο-
 „ στόλοις ἐν Θαβῶρ Μωσῆ σὺν Ἡλίᾳ τε ἀρρήτως ἔλαμψας· διὸ
 „ πάντες Σέ, Χριστέ, μεγαλύνομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς διάφορα νοήματα ἐξέλαβε τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ὁ Ἱερὸς Μελῶδός ἐν τοῖς προτέροις Τροπαρίοις· τὰρα δὲ ἐν τῷ παρόντι καλῆτερα ἐκλαμβάνει τὴν περὶ αὐτῆς ὑπόθεσιν· ἀκούσας γὰρ αὐτὸς τὸν Προφητὰνακτα Δαβὶδ νὰ ψαλμῶδῃ „ Ὁ Θεὸς ἔστι ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεῶν διακρινεῖ “ (Ψαλ. πα. 1.), ἐνόησεν ὅτι ἡ προφητεία αὐτὴ τῷ Δαβὶδ προεικόνιζε τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεως· διότι ἐπειδὴ ἔβλεπε μὲν ἐν τῷ Ὄρει Θαβῶρ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἡλίαν παρισταμένους ἀπὸ τὰ δεξιά καὶ ἀριστερὰ μέρη τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ, ἔβλεπε δὲ καὶ τοὺς τρεῖς Ἱεροὺς Ἀποστόλους συντροφεύοντας αὐτούς, ὅλοι δὲ αὐτοὶ καὶ οἱ πέντε ἔγιναν Θεοὶ κατὰ χάριν διὰ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ ἡλιομόρφου Χριστοῦ, ἐστοχάσθη δὲ καὶ τὴν μέλλουσαν παρουσίαν τοῦ Κυρίου καὶ κρίσιν, ταῦτα λέγει πρὸς τὸν μεταμορφούμενον.

Ὡ ἡλιεστάλακτε Ἰησοῦ, Σὺ δὲν ἐνήργησας τὸ θαῦμα τῆς Μεταμορφώσεώς Σου ματαίως καὶ χωρὶς κάμμιαν εὐλογον ἀφορμὴν, εἰδὲ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπαράστησας κύκλῳ Σου εἰς τὸ Θαβῶριον Ὄρος τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν καὶ τοὺς τρεῖς ἐκλεκτοὺς Ἀποστόλους, ἀλλ' ἵνα δείξης φανερά τὴν Μεταμόρφωσίν Σου ἕνα προοίμιον τῆς μελλούσης καὶ ἐνδόξου παρουσίας Σου· καθὼς γὰρ ἐν τῇ Μεταμορφώσει ἦσουν Θεὸς κατὰ φύσιν ἐν μέσῳ τῶν κατὰ χάριν Θεῶν, τῶν Προφητῶν διπλαδὴ καὶ Ἀποστόλων· οὕτω καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ παρουσίᾳ καὶ δόξῃ Σου ἐν μέσῳ τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων καθεζόμενος, θέλεις διακρίνει τοὺς κατὰ χάριν ὄντας Θεοὺς, καὶ διαμοιράσῃ εἰς αὐτούς τὰς ἀξίας τῆς μακαριότητος. οὕτω γὰρ ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν περὶ Βαπτίσματος λόγον· „ Φῶς ἡ ἐκεῖθεν λαμπρότης τοῖς ἐνταῦθα κεκαθαρμένοις, ἡνίκα ἐκλάμψουσιν οἱ δίκαιοι ὡς ὁ ἥλιος, ὧν ἴσταται ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ, Θεῶν ὄντων καὶ Βασιλέων, διαστέλλων καὶ διαίρων τὰς ἀξίας τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος “· καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον πρώτῃ ἐπιστολῇ ὁ αὐτὸς οὕτω λέγει· „ Ἦξει μετὰ σώματος, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, τοιοῦτος οἷος ὄφθῃ τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ ὄρει, ἢ παρεδείχθη, υπερνικώσης τὸ σαρκίον τῆς Θεότητος “. Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Θεολόγος ἐπρόσθεσε τὸ „ Ἦ παρεδείχθη “, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι δὲν ἐφάνη ὅλον τὸ φῶς τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ ὀλίγοντι, ὅσον ἠδύναντο νὰ ὑποφέρουν, ὡς εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος τύπον καὶ προοίμιον τίθεται τῆς Μεταμόρφωσιν τῆς μελλούσης μακαριότητος, λέγων· „ Τότε δὲ, ὅταν ἀφθαρτοὶ καὶ ἀθάνατοι γενώμεθα, καὶ τῆς χριστοειδοῦς καὶ μακαριωτάτης ἐφικώμεθα λήξεως, πάντοτε σὺν Κυρίῳ κατὰ τὸ λόγιον (τοῦ Παύλου δηλ.) ἐσόμεθα, τῆς μὲν ορατῆς αὐτοῦ Θεοφανείας ἐν πανάγνοις θεωρίαις ἀποπληρούμενοι, φανοτάταις ἡμᾶς μαρμαρυγαῖς περιαιυγάζουσιν, ὡς τοὺς Μαρτῖνους ἐν ἐκείνῃ τῇ θειοτάτῃ Μεταμορφώσει “ (Κεφ. α. περὶ θείων ὀνομάτων.).

Ὅθεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐρμηνεύων τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἡ Μεταμόρφωσις ἔγινεν, ὡς γράφει ὁ Ἱερὸς Λουκάς, οὕτω φησὶν· „ Ἐπτά αἰῶσιν ὁ παρὼν συμπεραίνεται βίος, ὀγδόῃ δὲ ἡ μέλλουσα βιοτὴ ἀνηγόρευται, ὡς ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος ἔφησε, τὸ Σολομώντειον ρητὸν ἐξηγουόμενος, Δοῦναι μερίδα τοῖς ἐπτά τῷ παρόντι βίῳ, φάσκων, καί γε τοῖς ὀκτῶ τῷ μέλλοντι· ἔδει δὲ ἐν τῇ ὀγδόῃ τὰ τῆς ὀγδόης ἀποκαλύπτεσθαι τοῖς τελείοις· ὡς γὰρ ὁ θείος ὄντας καὶ θεηγόρος Διονύσιος ἔλεξεν· οὕτως ὁ Δεσπότης ὄφθῆσεται τοῖς ἑαυτοῦ τελείοις θεράπουσιν, ὃν τρόπον
 „ ἐν

„ ἐν ὄρει Θαβώρ τοῖς Ἀποστόλοις τεθέαται“. Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς·
 „ Διὰ τί γὰρ ὁ μὲν (ἦτοι ὁ Ματθαῖος) μετὰ ἕξ ἡμέρας εἶπεν, ὁ δὲ (ἦτοι ὁ Λουκᾶς)
 „ ὑπερέβη καὶ τὴν ἐβδόμην τῆς ὀγδόης μνησθεῖς; Διότι τὸ μέγα θέαμα τοῦ φωτός τῆς
 „ τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως τῆς ὀγδόης (ἦτοι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος) ἐστὶ μυστήριον·
 „ κατὰ τὴν ὀγδόην γὰρ δυνάμει κράτος ἐνεργείας ἢ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεται“ (Λόγ.
 οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ἐπαινοῦμεν καὶ ἡμεῖς) (1) .

Τροπᾶριον.

„ Δεῦτέ μοι πείθεσθε λαοὶ, ἀμβαύμτες εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιον, τὸ
 „ ἐπουράνιον, αὐλως στῶμεν ἐν πόλει ζῶντος Θεοῦ, καὶ ἐποπτεύ-
 „ σωμεν μοῖ Θεότητα αὐλοῦ Πατρὸς καὶ Πνεύματος ἐν Τίῳ Μογο-
 „ γεμῆ ἀπαστράπτουσαμ .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν ἐρανίζεται ὁ Μελῳδὸς τὸ παρὸν Τροπᾶριον λέγοντα· „ Δεῦ-
 „ τε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ
 „ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτῆ“ (Ἡσ. β΄. 3.). Ἀλληγορεῖ λοιπὸν ὁ Θεῖος Ἀσματογράφος τὸ ρητὸν
 τοῦτο καὶ λέγει πρὸς τὸν Θεοσύλλεκτον λαὸν τῶν Χριστιανῶν· Ἐλάτε ὅλοι ἐσεῖς οἱ Χρι-
 στιανοὶ, ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου, οἱ ἐξαγορασθέντες μὲ τὸ τίμιον αἷμα Χριστοῦ, ἐ-
 λάτε, καὶ πειθόμενοι εἰς ἐμὲ, ἃς ἀναβῶμεν νοητῶς διὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐπάνω εἰς
 τὸ ὄρος Θαβώρ, τὸ ὁποῖον ἐγένεν ἐπουράνιον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ τελεσθέντα ἐπουράνια μυ-
 στήρια τῆς Μεταμορφώσεως· καὶ σταθέντες αὐλως (ἦτοι ἀνώτεροι πάσης ὑλικῆς προσπα-
 θείας) ἐπάνω εἰς αὐτὸ ὡς εἰς πόλιν Θεοῦ ζῶντος, ἃς εἰδῶμεν μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ νοῦς
 τὴν μίαν αὐλοῦ Θεότητα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος, ἣτις ἀπαστράπτει εἰς τὸν Μουσ-
 γενῆ Τίον· αὐτὸς γὰρ μόνος φερῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, αὐτὸς μόνος καὶ κατ’ αὐτὴν με-
 τεμορφώθη· δὲν ἀλλάξεν εἰς ἄλλην φύσιν τὸ πρόσωπόν τε, ἀλλ’ ἔμεινε μὲν αὐτὸ ἀμετάβλη-
 τον κατὰ φύσιν, ἐφάνη δὲ λαμπρότερον ἀπὸ τὸ πρότερον· ὅθεν εἶπεν ὁ ἴδιος οὗτος Θεῖος
 Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν· „ Μεταμορφοῦται τοίνυν Χριστὸς, οὐχ ὃ οὐκ
 „ ἦν προσλαβόμενος, ἐδὲ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν μεταβαλλόμενος, ἀλλ’ ὅπερ ἦν τοῖς εἰκείοις Μα-
 „ θηταῖς ἐκφαινόμενος“ .

Ἡ ὄρος ἅγιον καὶ ἐπουράνιον καὶ πόλιν ζῶντος Θεοῦ ἐννοεῖ ὁ Μελῳδὸς τὴν Ἐκκλησίαν
 κατὰ τὸν Ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς στέκοντες, βλέπομεν σήμερον νοερῶς
 ὄχι μόνον τὸν μεταμορφούμενον Τίον, ἀλλὰ καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν
 ὑπερούσιον καὶ βασιλικωτάτην Τριάδα· τὸν μὲν Πατέρα διὰ τῆς Πατρικῆς φωνῆς, τὸ δὲ
 Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῆς φωτεινῆς νεφέλης· καὶ οὕτω νοερῶς καὶ αὐλως βλέποντες, νοε-
 ρῶς καὶ αὐλως θέλομεν φωτισθῆ ἀπὸ τὴν νοητὴν καὶ αὐλοῦ ἀκτῖνα τοῦ Θεοῦ φωτός,
 καὶ ἐνυποστάτως μέλλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὸν Θεῖον φωτισμὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν
 μας παραμένοντα ἐν ἡμῖν· ἢ γὰρ ἔλλαμψις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τοὺς Νηπτικὸς
 Πατέρας, διὰ τοῦτο λέγεται ὑπόστατικὸν φῶς καὶ καθ’ ὑπόστασιν καὶ ἐνυπόστατον,
 διότι

(1) Ὅθεν ἐπειδὴ ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι ἐορτὴ καὶ
 μυστήριον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος (ὡς περὶ γὰρ οἱ Ἀ-
 πόστολοι ἔωρον τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Με-
 ταμορφώσει· οὕτω καὶ οἱ Μακάριοι ἔχουν νὰ βλέ-
 πουν τὴν αὐτὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μέλλοντι
 αἰῶνι) διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἐδιώρισε νὰ λέγεται
 καθ’ ἐκάστην ἐν ταῖς ὥραις τὸ Κοντάκιον τῆς Μετα-
 μορφώσεως „ Ἐπὶ τῷ ὄρει μετεμορφώθης“, ἵνα
 διὰ τῆς συνεχοῦς ὑπομνήσεως κινή τούς Χριστιαν-
 οὺς εἰς πόδον τῆς μελλούσης δόξης· καθὼς γὰρ ὁ

ἀθλοθέτης, δείχνων τὸν στέφανον εἰς τὸν ἀθλητὴν,
 χαροποιεῖ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐνδυναμῶν αὐτὸν
 νὰ ἀθλήσῃ νομίμως διὰ νὰ λάβῃ τοιοῦτον ἀγαθὸν στέ-
 φανον· οὕτω καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, προ-
 σθέτουσα εἰς τὸ μέσον, καὶ δείχνουσα εἰς τοὺς
 ἀθλητὰς τῆς εὐσεβείας Χριστιανούς τὸν στέφανον
 τῆς θείας δόξης ὅπου μέλλουν νὰ ἀπολαύσωσιν, χα-
 ροποιεῖ αὐτούς καὶ τοὺς ἐνδυναμῶν νὰ ἀθλήσωσιν
 ἀνδρείως διὰ νὰ ἀξιώσωσιν τοιοῦτου ἀκηράτου στέφανου
 τῆς μακαριότητος .

διότι παραμένει εἰς τοὺς ἔλλαμπομένους· ἐπειδὴ ἢ διὰ νοημάτων γενομένη ἔλλαμψις, ὡς ἀστραπὴ παροδικῶς συνίσταται ὁμοῦ γενομένητε καὶ λυομένη, διὸ καὶ ἀνυπόστατος λέγεται· ὅθεν καὶ Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσιν ἑκατὸν πενήκοντα Κεφαλαίοις τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου οὕτω λέγει· „Τελεία τοῦ Πνεύματος ἔλλαμψις, οὐχ „ οἶον νοημάτων μόνον ἀποκάλυψις ἐστίν, ἀλλ' ὑποστατικοῦ φωτὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς βεβαία „ καὶ διηνεκὴς ἔλλαμψις“· καὶ πάλιν· „Καὶ τῷ μακαρίῳ δὲ Παύλῳ τὸ λάμψαν ἐν τῇ „ ὁδῷ φῶς οὐ νοημάτωντις καὶ γνώσεως φωτισμὸς ἦν, ἀλλὰ δυνάμεως τοῦ Ἁγαθοῦ Πνεύ- „ ματος καθ' ὑπόστασιν ἐν τῇ ψυχῇ ἔλλαμψις“· καὶ ὁ Θεῖος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος οὕτω λέγει· „Ἡ ἐκ τῆς καρδιακῆς καθαρᾶς προσγινομένη προσευχῆς θερμὴ καὶ μετ' αὐτῆς „ διηνεκῶς προϊούσα καὶ αὐξανομένη εἰς φωτισμὸν τὸν ἐνυπόστατον σαββατίζει, ἢ γου- „ ἐνυποστάτως πεφωτισμένον ἐργάζεται, κατὰ τῆς Πατέρας, τὸν ἔτως ἔχοντα ἄνθρωπον“ (Κεφ. νέ.).

Ἐκ τοῦ τοιούτου δὲ ἐνυποστάτου καὶ παραμένουτος ἐν καρδίᾳ φωτισμῷ ἴσως ποτὲ ἀξιο- φῶμεν διὰ τῆς Θείας χάριτος νὰ ἀρπαζώμεθα εἰς ἀποκαλύψεις Θείων καὶ ἀλαλήτων μυ- στιρίων τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ τάξις καὶ ἡ ὁδὸς, πρῶτον νὰ καθαρίζε- ται ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά, δεύτερον νὰ φωτίζονται, καὶ τρίτον νὰ ἀρπάζεται ὁ νοῦς εἰς τὸν Θεόν· ἐπειδὴ χωρὶς φωτισμοῦ ἐνυποστάτου τῆς καρδίας ἀρπαγεῖν τὸν νοῦν εἰς Θεὸν ἀδύνατον. Ὁθεν λέγει πρὸς τὴν Ζένην ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος, προκειμένου ῥητοῦ „Ἐως „ ἢ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν“· „Ἡμέρας δὲ διαυ- „ γασάσης, καὶ φωσφόρου ἀνατείλαντος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, κατὰ τὸν ἐν Ἀποστόλοις „ Κορυφαῖον, ἕξεισι, κατὰ τὸ Προφητικὸν ἐκεῖνο λόγιον, ὁ ὄντως ἄνθρωπος ἐπὶ τὴν ὄντως „ ἐργασίαν αὐτοῦ, καὶ τῷ φωτὶ χρώμενος ὁδῷ, ἀνεισιν, ἢ ἀνάγεται ἐπ' ὄρη αἰώνια, καὶ „ τῶν ὑπερκοσμίων ἐν τῷ φωτὶ πραγμάτων, ὃ τῷ Θεῷ! ἐπόπτης καθίσταται, „ μὴ διαζευγνύμενος, ἢ διαζευγνύμενος τῆς τὴν ἀρχὴν συμπρονυμένης ὕλης (ἢτοι τῷ σώματι) „ ὡς οἶδεν ἢ ὁδὸς, καὶ τῶν ἀρρήτων ῥημάτων διακρίει, καὶ ὁρᾷ τὰ ἀθέατα, καὶ τοῦ Θεοῦ „ μματος ὅλος τούντεῦθεν ἐστὶτε καὶ γίνεται, κἂν ἐκεῖθεν ἀπῆ, καὶ τοῖς ἀκαμάτοις ὕμνω- „ δοῖς ἀμιλλᾶται, Ἄγγελος ὡς ἀληθῶς ἄλλος ἐπὶ γῆς Θεοῦ γεγονώς“.

Τροπάριον.

„Ἐθελξας πόθῳ με, Χριστέ, καὶ ἠλλοίωσας τῷ Θεῷ Σου ἔρωτι
„ ἀλλὰ κατάφλεξομ πυρὶ αὐλῷ τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ ἐμπλη-
„ σθῆμαι τῆς ἐμ Σοὶ τρυφῆς καταξίωσομ, ἵνα τὰς δύο σκιρτῶ
„ μεγαλύμω, ἀγαθῆ, παρουσίας Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ Θεοπέσιος καὶ χαριτώνυμος Μελωδὸς Ἰωάννης, ἐνθουσιάζας τρόπον τινα ἀπὸ τῆν ἀ- γάπην καὶ χαρὰν ὅπου εἶχε πρὸς τὸν μεταμορφωθέντα Χριστὸν, εὐχαριστήριον καὶ ἱκετι- κὸν ποιῶν τὸ Τροπάριον τοῦτο· διὸ λέγει· Ὁ ἀραιότατε καὶ κοσμοπόθητε καὶ παντοπό- θητε καὶ μυροπόθητε Χριστέ, Σὺ κατέθελξας καὶ ἐτράβιξας τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν μου εἰς τὴν ἔλευσίν Σου μετὰ τὴν δραστηκωτάτην μαγνήτιδα τοῦ ἀγνοῦ καὶ παντοκρατορικοῦ καὶ πρῆσθηρίου πόθου σου, καὶ ὅλον με ἠλλοίωσας καὶ ἄλλον ἐξ ἄλλου ἐποίησας μετὰ τὸν ἐν- θεον ἔρωτα τῆς Σῆς ἀραιότατης Μεταμορφώσεως.

Ὁ ἴδιος ἔτος Ἰωάννης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἑορτὴν, εἰσάγει καὶ τὸν Πέτρον ἐνθουσιῶντα καὶ λέγοντα· „Καλὸν ἡμᾶς ἄθε εἶναι τῷ Κυρίῳ ἔφησε· τίς γὰρ ζόφον φωτὸς ἀνταλάσ- „ σεται; ὁρᾶτε τὸν ἥλιον τοῦτον, ὡς καλὸς, ὡς ἀραιὸς, ὡς ἡδύς, ὡς ποθεινὸς ἐξαστρά- „ πτων καὶ ἐκλαμπρος, καὶ τὴν ζωὴν, ὡς γλυκεῖά τε καὶ ἀπέραστος, ἢς πάντες ἀντέ- „ χονται, καὶ πάντα δρῶσιν, ὡς ἂν ταύτης μὴ ἀστοχήσαιεν; πόσω μᾶλλον δοκεῖτε τὸ „ αὐτοφῶς, ἐξ οὗ φῶς ἅπαν φωτίζεται, ποθεινότερον; καὶ πόσω γλυκυτέρα ἢ αὐτοζωή, „ ἐξ ἧς ἅπαντα ζωὴ ζωοῦται καὶ μεταδίδεται, ἐν ἧ πάντες ζῶμεν καὶ κινούμεθα κα-
„ ἔσ-

ἔσπεν; οὐχ ὅλος γλυκασμὸς (ὁ Χριστὸς); οὐχ ὅλος ἐπιθυμία; οὐκ ἔστι λόγος, οὐκ ἐν-
 ,, νοια τῆς υπεροχῆς τὸ μέτρον εἰκάζουσα· τοῦτο τὸ φῶς κατὰ πάσης τῆς φύσεως ἔχει
 ,, τὰ νικητήρια· αὐτὴ ἡ ζωὴ ἢ τὸν Κόσμον νικήσασα“. Λέγει δὲ καὶ Μακάριος ὁ Χρυσ-
 κέφαλος τὰ ἐρωτοληπτικὰ ταῦτα ἐν τῷ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν λόγῳ αὐτοῦ· „Τί ἁραιό-
 ,, τερον τῆς Χριστοῦ συνουσίας; τί δὲ ποθεινότερον τῆς θεικῆς αὐτοῦ δόξης; οὐδὲν τοῦ φω-
 ,, τὸς ἐκείνου γλυκύτερον, ἐξ οὗ φωτίζεται φωτιστικὴ πᾶσα Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων
 ,, ταξιαρχία· οὐδὲν τῆς ζωῆς ἐκείνης ἐρασμιώτερον, ἐν ἧ πάντες ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ
 ,, ἐσμέν· οὐδὲν ἡδύτερον τῆς αἰεζώου καλλονῆς· οὐδὲν τερπνότερον τῆς ἡλικίου εὐφροσύνης·
 ,, οὐδὲν ποθεινότερον τῆς αἰδίου χαρᾶς, τῆς πανευπρεποῦς εὐπρεπείας, καὶ τῆς ἀπεράντου
 ,, μακαριότητος“. Ἐως μὲν ἐδῶ εἶναι λόγια εὐχαριστικά τοῦ Μελωδοῦ, τὰ δὲ ἀκόλουθα
 λόγια εἶναι ἱκετικά καὶ παρακλητικά· λέγει γὰρ ἐπομένως.

Ἀλλ' ὅμως Σὺ, Δέσποτα, κατακάουσον τὰς ἀμαρτίας μου μὲ τὸ πῦρ τὸ αὔλον τῆς Θεό-
 τητός Σα καὶ χρηστότητος, καὶ ἀξίωσόν με νὰ χορτάσω ἀπὸ τὴν ἀνεκλάλητον καὶ αἰώνιον
 τρυφὴν, τὴν Σοὶ καὶ τῇ Σὺ Βασιλείᾳ εὐρισκομένην, ἀφ' οὗ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν παροῦ-
 σαν ζωὴν, ἵνα χορεύωμ ἡ ἀγαλλόμενος μεγαλύνω τὰς ἐπὶ γῆς δύω παρουσίας Σου,
 ἦγεν τὴν πρώτην, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ σαρκὸς ἐπεδήμησας εἰς ἡμᾶς καὶ ἀναμαρτήτως συν-
 ανεστράφης, καὶ τὴν δευτέραν, εἰς τὴν ὁποίαν μέλλεις ἔλθῃς διὰ νὰ κρίνης ζῶντας καὶ
 νεκρούς, καὶ νὰ ἀποδώσῃς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ Σου παρουσίᾳ
 ἐχάρισας εἰς ἡμᾶς ὡς ἀρραβῶνα καὶ προοίμιον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τοῦ
 Θείου Βαπτίσματος· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ μέλλεις νὰ χαρίσῃς εἰς ἡμᾶς τὸ ὅλον τῆς χρηστό-
 τητός Σου καὶ χάριτος, τὸ ὁποῖον ἔχεις τῶρα κεκρυμμένον, καθὼς γέγραπται· „Ὡς πολὺ
 ,, τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός Σα, Κύριε, ἧς ἐκρυψας τοῖς φανεμένοις Σε“ (Ψαλ. λ'. 24.).
 Διὰ τί δὲ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς δὲν κρύπτει τὸν Θεῖον ἔρωτα ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν του,
 ἀλλὰ τὸν φανεροῦν; μήπως ἀπὸ κενοδοξίαν νικώμενος τοῦτο ποιεῖ; Ὁχι, ἀποκρίνεται ὁ
 Χρυσορρήμων, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ Θείου ποθοῦ· „Τοῦτο, λέγει, τῶν ἐρωί-
 ,, των ἐστὶ τὸ ἔθος, μὴ κατέχειν σιγῇ τὸν ἔρωτα, ἀλλ' εἰς τοὺς πλησίον ἐκφέρειν καὶ
 ,, λέγειν ὅτι φιλοῦσι· θερμὸν γάρ τι χρῆμα τῆς ἀγάπης ἢ φύσις, καὶ σιγῇ στέγειν αὐ-
 ,, τὴν οὐκ ἀνέχεται ἡ ψυχὴ“ (Ἑρμηνεία εἰς τὸν μα. Ψαλ. προκειμένου ῥήτου „Ὁν τρώ-
 ,, πον ἐπιποθεῖ ἢ ἔλαφος).

Ἄμποτε δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκόντες τὸν παρόντα ἁσμα-
 τικὸν Κανόνα νὰ ἀναβῶμεν ἐπάνω εἰς τὸ Ὄρος Θαβῶρ, καὶ νὰ ἰδοῦμεν τὴν δόξαν τῆς Θεό-
 τητος τοῦ φωτοδότου Χριστοῦ· ἐπειδὴ ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, δὲν φαίνεται
 εἰς ὅλους μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλὰ εἰς μὲν τοὺς ἀρχαίους φαίνεται ἐν δούλου μορφῇ, εἰς
 ἐκείνους δὲ ὅπου δύναται ἀκόλουθῆσεν αὐτῷ ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς Μεταμορφώσεως
 Ὄρος ἐν μορφῇ Θεῶ ἐπιφαίνεται, ἐν ἧ ὑπῆρχε πρὸ τοῦ τὸν Κόσμον εἶναι (Κεφ. 17. τῆς β'.
 ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.). Ὅταν δὲ περιφανῆς καὶ λαμπρὸς γένηται εἰς ἡμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ
 Λόγος, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λάμψῃ ὡς ὁ ἥλιος, τότε καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ φαίνονται
 λευκὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεῖον Μάξιμον (ἦτοι τὰ ῥήματα τῆς Γραφῆς καὶ τῶν Εὐαγγελίων
 γίνονται φανερά καὶ σαφῆ εἰς ἡμᾶς, χωρὶς νὰ ἔχουν κανένα νόημα σκεπασμένον) τότε
 δὲ καὶ ὁ Μαυσιῆς καὶ Ἡλίας (ἦτοι οἱ τῶ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν πνευματικώτεροι λόγοι)
 φαίνονται μὲ αὐτὸν (Αὐτόθ. Κεφ. 18.).

Τότε θέλομεν γνωρίσει καὶ τί ἐδήλουν αἱ τρεῖς σκηναί· αὐταὶ γὰρ εἶναι αἱ τρεῖς ἔξεις
 τῆς σωτηρίας, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον, ἢ τῆς Πράξεως, ἢ τῆς Θεωρίας, καὶ ἢ τῆς Θεο-
 λογίας· καὶ τῆς μὲν Πράξεως τύπος ἦτον ὁ Ἡλίας ὡς ἀνδρείος καὶ σώφρων· τῆς δὲ
 Θεωρίας τύπος ἦτον ὁ Μαυσιῆς, ὡς νομοθέτης καὶ δικαιοδότης· τῆς δὲ Θεολογίας τύπος
 ἦτον ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὡς ἐν παντὶ τέλειος. Σκηναὶ δὲ αὐταὶ ὀνομάσθησαν κατὰ
 σύγκρισιν πρὸς τὰς μελλούσας λήξεις καὶ οὐρανίους μονὰς, αἵτινες ἀσυγκρίτως θέλων εἶναι
 καλλίτεραι καὶ περιφρανεστέρα (Κεφ. 15. αὐτόθ.). τὰς ὁποίας ἄμποτε νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ
 ἡμεῖς, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ μεταμορφωθέντος Χριστοῦ· ὅ πρέπει πᾶσα δόξα,
 τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ ὁμοσίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ
 Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Π Ρ Ο Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Α

ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ.

Οταν ὁ ἐν σοφοῖς Βασιλεὺς καὶ ἐν Βασιλεῦσι σοφὸς Σολομὼν οἰκοδόμησε τὸν πολυθρύλλητον ἐκεῖνον καὶ ὑπερθαύμαστον ναὸν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ἠβουλήθη νὰ μεταθέσῃ τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης Κυρίου ἀπὸ τὴν πόλιν Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς του: ἦτοι ἀπὸ τὸ ὄρος Σιών, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀκρόπολις τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ νὰ ἐνθρονίσῃ αὐτὴν μέσα εἰς τὸ Δαβεὶρ: ἦτοι εἰς τὸ ἐσώτατον μέρος τοῦ ναοῦ, ταῦτόν εἶπεν νὰ τὴν μεταθέσῃ μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ὑποκάτω εἰς τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβίμ. Τότε λοιπὸν ἐσυνάθροισεν ὅλον τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ μὲ προπομπὴν μεγάλην καὶ δόξαν ὑπερβολικὴν μετέβηκαν τὴν Κιβωτὸν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ μαρτύρια, τῶν μὲν Ἱερέων αἰρόντων αὐτὴν, τοῦ δὲ Βασιλέως προπορευομένου ἔμπροσθεν, ὁμοίως καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ, καὶ θυσιάζόντων διαφόρους θυσίας· καθὼς εἶναι γεγραμμένον· **Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε Σαλωμὼν τοῦ οἰκοδομησάου τὸν οἶκον Κυρίου, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ μετὰ εἴκοσι ἔτη, τότε ἐξεκκλησίασεν ὁ Βασιλεὺς Σαλωμὼν πάντας τὰς πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ ἐν Σιών τοῦ ἐνεγκεῖν τὴν Κιβωτὸν Διαθήκης Κυρίου ἐκ πόλεως Δαβὶδ· αὕτη ἐστὶ Σιών· καὶ ἦσαν οἱ Ἰερεῖς τὴν Κιβωτὸν, καὶ ὁ Βασιλεὺς καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἔμπροσθεν τῆς Κιβωτοῦ, θύοντες πρόβατα, βόας ἀναρίθμητα· καὶ εἰσφέρουσιν οἱ Ἰερεῖς τὴν Κιβωτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς εἰς τὸ Δαβεὶρ, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν Χερουβίμ** (γ'. Βασιλ. ἡ. 1.)

Τώρα ἂν, ὅταν ἔμελλε νὰ μετατεθῇ ἡ ἄψυχος ἐκεῖνη καὶ τυπικὴ Κιβωτὸς μέσα εἰς τὰ αἰσθητὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ἔγινε συνάθροισις καὶ προπομπὴ τῷ λαῷ, παρόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως Σολομὼν, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συναχθῶν σήμερον ὅλα τὰ πλήθη τῶν Ὀρθοδόξων διὰ νὰ ἐορτάσουν χαρμωδύνας τὴν πάνσεπτον Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου τῆς ἀληθινῆς καὶ ἐμφύχου Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ; ἢ πῶς δὲν χρεωστοῦν πανηγυρίσουν λαμπρῶς τὴν ἀγίαν αὐτῆς καὶ ζωφόρον μετάστασιν; Σήμερον γὰρ ὁ τῆς σοφίας χορηγὸς καὶ εἰρηνικὸς Βασιλεὺς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἠθέλησεν νὰ παραλάβῃ τὴν Παναγίαν Μητέρα του, καὶ νὰ μεταθέσῃ αὐτὴν εἰς τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἀχειροποίητα Ἅγια τῶν Ἁγίων, καθὼς τὰ ἀνόμασεν ὁ Παῦλος, ἵνα ὅπου ἐστὶν ὁ Υἱὸς ἐκεῖ εὐρίσκειται καὶ ἡ Μητήρ, καὶ ὅπου Βασιλεύει ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ νὰ συμβασιλεύῃ καὶ ἡ τοῦτον γεννήσασα· καὶ ἂν, ὅπου εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ διάκονος, καθὼς αὐτὸς μόνος ὑπεσχέθη ὁ ἀψευδέστατος, Ἐγὼ εἶμι ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἐστίν (Ἰωάν. 1β'. 26.), πῶς δὲν ἦτον δίκαιον μυριάκις νὰ παραλάβῃ ὁ Δεσπότης

Χριστός τὴν ἀγιοτάτην Μητέρα του εἰς τὰ ἰδικά του Βασίλεια ἵνα μετ' αὐτοῦ συμβασιλεύῃ αἰώνια; Ὅθεν καθὼς ὁ Χριστός δὲν εἰσῆλθεν εἰς χειροποίητα ἅγια, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Οὐρανὸν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (Ἐβ. 9'. 24.)· οὕτως ἔπρεπε καὶ ἡ Μητήρ του ἐκεῖ νὰ εἰσέλθῃ, ἵνα μένη ἀπὸ τὸν Υἱὸν τῆς ἀχώριστος.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄς ἐορτάσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, καὶ ἄς πανηγυρίσωμεν τὴν λαμπρὰν καὶ παγκόσμιον ταύτην τῆς Θεοτόκου ἐορτὴν καὶ πανήγυριν· διότι, ἂν πᾶσαι αἱ πανηγύρεις τῶν ἀγίων παρομοιάζουσι μὲ τοὺς ἀστέρας, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· „Πᾶσαι αἱ μαρτυρικαὶ πανηγύρεις θαυμασταί, αἱ μιμοῦνται τὴν λαμπρότητα τῶν ἀστέρων“ (Λόγ. εἰς τὴν Ἁγίαν Παρθένον τόμῳ Ε').· βέβαια ἡ παρούσα πανήγυρις τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ παρομοιάζει μὲ τὴν πλυσίφαῖν καὶ ὀλόφωτον καὶ ἀργυροειδῆ σελήνην, διώκουσα μὲν τὸ σκότος τῆς νυκτός, καταυγάζουσα δὲ τὸν κύκλον τῆς γῆς· ὅθεν ἅπαντες χωρὶς ἐξαιρέσεως ἄσωμεν τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄσωμεν, Πατριάρχαι ὁμοῦ καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, Βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καὶ πάντες Κριταὶ γῆς, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων· σήμερον γὰρ ὅλαι αἱ χοροστασίαι τῶν αὐτῶν Ἀγγέλων ἀοράτως περικυκλοῦσι τῆς Παρθένου τὸν ἱερόν κράβατον, οἱ ὑπέρτατοι Θρόνοι καὶ τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ, ἡ μέση τάξις τῶν Κυριοτήτων, Δυναμέων καὶ Ἐξουσιῶν, καὶ ἡ τελευταῖα τῶν Ἀρχῶν, Ἀρχαγγέλων καὶ Ἀγγέλων, ἄλλοι μὲν προπορευόμενοι, ἄλλοι δὲ ἀκολουθοῦντες, καὶ ἅπαντες προπέμπουσιν αὐτὴν ἀναλαμβάνομένην εἰς τὰ οὐράνια.

Τί λέγω; καὶ αὐτὸς ὁ πάντων ὑπέρτατος Βασιλεὺς ὁ τοῦ Θεοῦ Μονογενὴς Θεὸς Λόγος καὶ κατὰ σάρκα Υἱὸς τῆς Παρθένου χρηματίσας, ἀοράτως παρίσταται εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἡγαπημένης Μητρὸς του, καὶ δεξάμενος εἰς τὰς ἀχράντους παλάμας του τὴν ὀλόφωτον αὐτῆς Ψυχὴν, μετὰ τρίτην ἡμέραν ἀνιστᾶ καὶ τὸ ζωοδόχον σῶμά της, καὶ οὕτως ὀλόσωμον αὐτὴν ἀναλαμβάνει εἰς τὰ Οὐράνια.

Ὅθεν ἡμεῖς, ἔχοντες τοὺς δύο Ἱεροὺς Μελωδοὺς τῶν δύο ἁσματικῶν Κανόνων τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου χοροστάτας καὶ προεξάρχοντας τῆς πανδήμου ταύτης καὶ λαμπρᾶς πανηγύρεως, τὸν ἐμβριθῆ καὶ μεγαλοπρεπῆ Μελωδὸν καὶ τῶν Μελογράφων ἕξαρχον καὶ Ἱεράρχην Κοσμᾶν, καὶ τὸν λαμπρότατον κατὰ τὴν φράσιν καὶ πανηγυρικώτατον χαριτάνυμον καὶ Θεοφιλῆ πρεσβύτερον Ἰωάννην τὸν ἐξοχώτατον ἐν τοῖς Μελωδοῖς, ἄς συνακολουθήσωμεν μὲ αὐτοὺς, ᾄδοντες τὰ ἱερά ταῦτα μέλη, καὶ παρακινοῦντες ἀλλήλους εἰς τὸ νὰ ἐορτάσωμεν τὴν πάνσεπτον τῆς Ἀειπαρθένου μετάστασιν.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς δύο τέτας Κανόνας τῆς Κοιμήσεως δὲν ἐφιλοπόνησεν ἐρμηνείαν ὁ σοφὸς Θεόδωρος, μόνος δὲ ὁ Ἀνώνυμος κάποιαν τινὰ ἀτελεστάτην καὶ βραχυτάτην λόγῳ ἀξίαν ἐρμηνείαν ἐποίησεν εἰς αὐτοὺς, τούτου χάριν ὁ ἀσθενὴς ἐγὼ καὶ ἀδύνατος, τὴν βοήθειαν τῆς Θεοτόκου ἐπικαλεσάμενος, ἐσπούδασα ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ποιήσω τὴν παρούσαν ἐρμηνείαν εἰς αὐτοὺς ἔχουσαν κάποιαν τελειότητα· ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὴν Κυρίαν τοῦ παντός Θεοτόκον χρέος, τόσον τὸ κοινόν, ὅσον καὶ τὸ ἴδιον, δὲν μὲ ἀφῆκε νὰ παραβλέψω ἀερμηνεύτους τοὺς ἁσματικούς Κανόνας τῆς ζωηφόρου αὐτῆς Κοιμήσεως, καὶ νὰ ζημιώσω κατὰ τοῦτο καὶ ἑμαυτὸν, καὶ πάντας τὰς τῆς Θεοτόκου εὐλαβεῖς ἐραστάς. Δεξάμενοι τοίνυν αὐτοὺς, ἀδελφοί, ἀναγινώσκετε μετὰ εὐλαβείας εἰς δόξαν τῆς Μητρὸς τοῦ

Θεοῦ καὶ ἡμῶν ἀπάντων προστάτιδος τε καὶ παντευργέτιδος, εἰς χαρὰν δὲ καὶ εὐφροσύνην ὑμῶν τῶν εὐλαβῶν φίλων τῆς Παρθενομήτορος (1).

(1) Σημείωσαι ὅτι εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου λόγους πανηγυρικούς ἔχουσιν οἱ ἐξῆς Πατέρες· Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἔχει λόγον, ἢ ἡ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων“· ἕτερον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“· ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔδος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις“· Ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγον, ἢ ἡ ἀρχὴ „Μυστήριον ἢ παρούσα πανηγυρις“· ἕτερον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου“· ἄλλον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Καλεῖ πάλιν ἡμᾶς τὸ συνεχές τὸ λόγον“· Γερμανός ὁ Κωνσταντινουπόλεως λόγον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Πᾶσα μὲν ἀνθρώπων γλώσσα τε καὶ διάνοια“· ἕτερον, οὐ ἡ ἀρχὴ „Ψῆμη καλὴ καὶ ἀγαθὴ“· ὁ αὐτὸς λόγον ἔχει καὶ εἰς τὰ προορτια τῆς Κοιμήσεως, ἢ ἡ ἀρχὴ „Ὁ χρεώων πάντοτε τὸν ἴδιον“· Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λόγον, ἢ ἡ ἀρχὴ „Τὴν ἐμὴν ὁμιλίαν, σήμερον“· Ἄλλος λόγος ἀνώυμος, διαλαμβάνων περὶ τῆς πανσέπτου Κοιμήσεως καὶ μεταστάσεως τῆς Πανυπεράγου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου· ἕτερος λόγος ἀνώυμος, διαλαμβάνων τὰ ἀπὸ τῆς σεπτῆς γεννησεως καὶ ἀνατροφῆς τῆς Θεοτόκου· Καὶ Ἀεὼν ὁ σοφὸς ἔχει λόγον· Σῶζονται δὲ αὐτοί, οἱ μὲν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Βατοπαιδίου, οἱ δὲ ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου, καὶ ἐν ἄλλαις ἰεραῖς μοναῖς, οἱ περισσότεροι δὲ εὐρίσκονται ἐν τῇ ἱερᾷ, σεβασμίᾳ καὶ περιφανείᾳ μονῇ τῶν Ἰβηρῶν, ὅπου σῶζονται καὶ Κανόνες ὀκτώηχοι εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην Μάρκου τοῦ Ἐφέσου καὶ Εὐγενικοῦ, καὶ ἄλλοι

ὀκτῶ Μαγουὴλ τοῦ ῥήτορος, καὶ εἰς Ἰαμβικός Νείλε Ἐπισκόπου Ῥόδου, ἐκτός διηλαθὴ ἀπὸ τῆς ὀκτώηχου Κανόνας τοῦς Ἰαλλομένους κατὰ πᾶν Σάββατον ἐν τῷ περικαλλεστάτῳ ναῷ τῆς πανσέπτου καὶ δαυματουργῆ εἰκόνας τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῆς Παρθενότητος· οἱ τινες δαπάνη καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ πανοσιολογιωτάτου Χαρτοφύλακος κυρίου Νικηφόρου ἀντεγράψαν.

Καὶ τῆτο δὲ σημεῖωσαι, ὅτι ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐορτῆ τῆς Κοιμήσεως ἐσφαλμένον ἐστὶ τὸ πρῶτον Τροπᾶριον τῆς Λιτῆς τὸ λέγον „Ἐπρετε τοῖς αὐτοῖς, πταῖς τοῦ Λόγου καὶ ὑπηρεταῖς καὶ τῆς κατὰ σάρκα· Μιτρός αὐτοῦ τὴν κοίμησιν ἐποπτεῦσαι, τὸ τελευταῖον ὅσον ἐπ' αὐτῇ μυστήριον“· τὸ γὰρ „Ὅσον“ ἐσφαλμένον ἐστὶ, πρέπει δὲ νὰ διορθῶται οὕτω· „Τελευταῖον ἔσαν (τὴν κοίμησιν δηλ.) ἐπ' αὐτῇ μυστήριον“· ἔτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς χειρογράφοις εὐρίσκται διορθωμένον· Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῆ τις νὰ μάθῃ πόσων χρόνων ἦτον ἡ Κυρία Θεοτόκος ὅταν ἐκοιμήθη, ἄς τὸ ἀκούσῃ· Ὅταν αὐτὴ ἐπῆγεν εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἦτον τριῶν χρόνων· ἐπέρασεν ἐκεῖ δώδεκα χρόνους· καὶ ἔως νὰ γεννηθῇ τὸν Χριστὸν ἐπέρασεν ἕνας χρόνος· ἔκαμε καὶ μετὰ τὸν Χριστὸν χρόνους τριανταδύο· ἐξῆσε δὲ μετὰ τὴν Ἀνάληψιν χρόνους ἑνδεκά· ὥστε ὅλοι οἱ χρόνοι τῆς Ἁγίας ζωῆς τῆς συμποσούνται πενήνταενέα· ἄλλοι δὲ ἄλλως τοῦς χρόνους αὐτῆς ἀριθμολογοῦσιν· Ὅρα περὶ τῆτο καὶ εἰς τὸν πεζογράφου Δαμασκηνόν ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς Κοιμήσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ,
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΑΔΑ.

Ἀκροστιχίς.

„ Πανηγυρίζετωσαν οἱ Θεόφρονες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τέλειος στίχος Ιαμβικός είναι ἡ παρούσα ἀκροστιχίς· παρὰ κινεῖ δὲ ὁ Μελωδὸς μὲ αὐτὴν ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς νὰ πανηγυρίζουν τὴν πάνδημον ἐορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· Θεόφρονας δὲ τὰς Χριστιανοὺς ὀνομάζει, ὡς τὰ θεῖα φρονέοντας καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια, καὶ οὐχὶ τὰ σαρκικὰ καὶ ἐπίγεια· καθὼς ὁ Παῦλος παραγγέλλει λέγων· „ Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ γῆς“ (Κολ. γ'. 2.)· ὁθεν οἱ τοῖστοι Θεόφρονες Χριστιανοὶ βέβαια Θεοφρόνως πρέπει καὶ νὰ πανηγυρίζουν. Ὁ Προφήτης Ὡσηὲ ἐρωτᾷ, τί νὰ κάμνουν οἱ λαοὶ εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ ἐορτὰς τοῦ Κυρίου· „ Τί ποιήσετε ἐν ἡμέραις πανηγύρεως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς τοῦ Κυρίου“; (Ὡσ. θ'. 5.) Καὶ ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ἐορτάζουν ὄχι πανηγυρικῶς, ἢ γουν καθὼς συνειθίζουσιν νὰ κάμνουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις μὲ τρυφὴν καὶ σπατάλην, ἀλλὰ θεϊκῶς καὶ πνευματικῶς· ὄχι κοσμικῶς καὶ φιληδόνως, καὶ καθὼς ὁ κοσμοκράτωρ Διάβολος βούλεται, ἀλλ' ὑπερκοσμῶς καὶ Ἀγγελικῶς· ὄχι συσταίνοντες χορούς· ὄχι παιγνίδια παίζοντες, καὶ λέγοντες τραγῳδία ἄσμενα καὶ αἰσχρὰ· ὄχι φιλεύοντες τὰς πέντε αἰσθήσεις των μὲ τὰ ἡδονικὰ ἀντικείμενα, τὰ ὅποια εἶναι πρόχειρα εἰς κακίαν ὁδοί, καὶ εἰσοδοὶ εἰς τὴν ἀμαρτίαν. (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).

Οἱ δὲ τοιαῦτα πράττοντες εἰς τὰς πανηγύρεις τοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς Θεοτόκου, λυποῦσι τὸν Χριστὸν, λυποῦσι τὴν Θεοτόκον, καὶ κάμνουσι νὰ χαίρετε ὁ Διάβολος· αὐτοὶ ἐλογίσαν ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωκε τὴν ζωὴν διὰ νὰ παίζουσιν, καὶ τὸν βίον, διὰ νὰ πανηγυρίζουν· ἀλλ' ὡς πόσον εἶναι ἄφρονες καὶ ἀνόητοι! διὰ τοῦτο κατηγορεῖ αὐτοὺς ὁ Σολομὼν λέγων· „ Ἐλογίσαντο παίγνιοι εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ“ (Σολ. ιε'. 12.). Οἱ τοιοῦτοι Χριστιανοὶ κάμνουσι καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ τὴν Θεοτόκον νὰ μισῶν, καὶ νὰ ἀποστρέφονται τὰς ἐορτὰς των καὶ πανηγύρεις διὰ τὰς ἀταξίας ὅπου ἐν αὐταῖς πράττουσι· καθὼς ὁ Θεὸς τὸ μαρτυρεῖ διὰ τῆ Προφήτου Ἀμὼς λέγων· „ Μεμίσησάν κα, ἀπῶσμαι ἐορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ θυσίας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν“ (Ἀμ. ε'. 21.) (1). Πανηγυρίαν δὲ ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς τὴν ἐορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτό-

τό-

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· „ Ἐορτὴ οὐδὲν ἑσπερόν ἐστιν, ἀλλ' ἡ εὐφροσύνη· εὐφροσύνη δὲ πνευματικὴ καὶ νοεράν οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ, ἀλλ' ἡ συνειδὸς πράξεων ἀγαθῶν· ἡ δὲ συνειδὸς ἔχων ἀγαθόν, δὲν καὶ πράξεις τοιαύτας αἰεὶ ἐορτάζειν δύναται“ (Λόγ. α'. εἰς τὴν Πεντηκοστήν)· ὥστε, κατὰ τὸν ἀ-

γιον πάντων, οἱ τὰ ἀνωτέρω ἀποτα πράττοντες ἐν ταῖς ἐορταῖς οὔτε ἐορτάζειν ἔλας δύνανται· πῶς γὰρ οἱ κατεγυωσμένην συνειδήσειν ἔχοντες ἐφ' οἷς ἀποταῖς ἐργοῖς καὶ λόγοις πράττουσιν τε καὶ λέγουσιν ἐμπόρου Θεοφρόνως νὰ ἐορτάζουν;

τόκου· διότι αὐτὴ μία οὐσα ἢ κυριώτερα τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, πάντας ἄγει, ἢ γουὸν ὅλους συναθροίζει εἰς τὸ νὰ ἑορτάσουν τὴν ζωηφόρον τῆς Θεομήτορος Κοίμωσιν.

Ὡδὴ α'. Ἦχος α'. Ὁ. Εἰρμός.

„Πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ ἢ ἱερά καὶ εὐκλεῆς, Παρθένε, μνή-
 „μη Σου, πάντα συμηγάγετο πρὸς εὐφροσύνην τῆς πιστοῦς, ἕξαρ-
 „χούσης Μαριάμ μετὰ χορῶν καὶ τυμπάνων, τῷ Σῶ ἄδογτας
 „Μορογερεῖ, ἐμδόξως ὅτι δεδοξασται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐθύς ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Μελωδὸς πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, καὶ προσφωνεῖ εἰς αὐτὴν τὸν εἰρμὸν τοῦτον λέγων· Ὡς Ἀειπάρθενε Θεοτόκε, ἢ ἱερά καὶ ἐνδοξὸς μνήμη τῆς Κοιμήσεώς Σου εἶναι ἐστολισμένη καὶ λάμπουσα μετὰ δόξαν Θεοῦ, καὶ πρεπόντως· ἐπειδὴ γὰρ ἢ Θεοτόκος εἶναι οἶκος Θεοῦ, τὸν ὁποῖον εἶδεν ὁ Ἰεζεκιὴλ γεμάτον ἀπὸ δόξαν Θεοῦ, „Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος Κυρίου“ (Ἰεζ. μγ. 5.), διὰ τοῦτο καὶ ἢ μνήμη τῆς Θεοτόκου ἔπρεπε νὰ ἦναι στολισμένη μετὰ δόξαν Θεοῦ· ὅθεν τοιαύτη οὐσα, ἐσυναθροισεν ὅλους τὰς πιστοὺς Χριστιανούς διὰ νὰ εὐφρανθῶσι κατὰ τὴν ψυχὴν· ἂν γὰρ, ὅταν ἢ ἀπλῶς δίκαιοι ἐγκωμιάζονται ἐν ταῖς μνήμαις αὐτῶν, εὐφραίνονται οἱ λαοί, κατὰ τὴν λέγει ὁ Σολομών, „Ἐγκωμιαζομένων δικαίων, εὐφρανθήσονται λαοί“ (Παρ. κθ'. 2.)· πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ εὐφραίνονται οἱ λαοί, ὅταν αὐτὴ ἢ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος δι-καίων ἀγιωτέρα Θεοτόκος εἰς τὴν μνήμην τῆς Κοιμήσεώς τῆς ἐγκωμιάζεται;

Καθὼς δὲ οἱ Ἰσραὴλ, ὅταν ἐκβῆκαν ἄβροχοι ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἐμοι-ράσθησαν εἰς δύο χορούς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ τῶν μὲν ἀνδρῶν ἦτον ἕξάρχος ὁ Μωϋσῆς, τῶν δὲ γυναικῶν ἦτον ἕξάρχουσα ἢ Μαριάμ· „Ἐλαβε, φησί, Μαριάμ ἢ Προ-φητίς ἢ ἀδελφὴ Ἀαρῶν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθον πασαι αἱ γυ-ναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν, ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μαριάμ λέγουσα· „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται“ (Ἐξ. ιε'. 20.)· οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ οἱ συναχθέντες σήμερον ἐν τῇ μνήμῃ Σου, Θεοτόκε, ἄδουσι τὸν ἐπινίκιον ὕμνον εἰς τὸν Μοιογενῆ Σου Υἱὸν μετὰ χορούς πνευματικούς καὶ μετὰ τύμπανα (ἢτοι νενεκρωμένα ἔχοντες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς ἐγκρατείας· ζῶου γὰρ νεκροῦ δέρμα ἐστὶ τὸ τύμπανον, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Βασιλείου)· ἐξάρχει δὲ τῆς Ὡδῆς αὐτῶν ἢ Μαριάμ.

Ἀνέφερε δὲ ὁ Μελωδὸς, ὅχι τὸν Μωϋσῆν τὸν ἕξάρχοντα τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὴν Μαριάμ τὴν ἕξάρχουσαν τῶν γυναικῶν, ἕνα μὲν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἢ παρ' ἡμῶν ἐγκωμιαζομένη σήμερον εἶναι γυνή· καὶ ἄλλο, τὸ ὁποῖον καὶ κυριώτερον, διότι καὶ ἢ τότε ἕξάρχουσα τῆς Ὡδῆς ἀνομάζετο Μαριάμ, καὶ ἢ τώρα ἕξάρχουσα τῆς πανηγύρεως ἀνομάζεται Μαριάμ, ὅπερ ἑρμηνεύεται Κυρία· τύπος γὰρ ἦτον ἢ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσέως Μαριάμ κατὰ τὴν παρ-θενίαν τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ Μαριάμ, ὡς λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καθότι καὶ ἐκεῖνη Παρθένος διέμεινε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνη Μαριάμ, καὶ αὕτη Μαριάμ ἀνομάζοντο. Συμφώνως δὲ τῷ Ἱερῷ Κοσμῷ λέγει καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης, οὕτω πανηγυρίζων· „Σὺν Μαριάμ τῇ Προφήτιδι, ὧ νεάνιδες ψυχαί, μετὰ τυμπάνων χορεύσωμεν, νεκροῦν-τες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· τοῦτο γὰρ τὸ μυστικὸν τύμπανον“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ ἢ ἔστι μὲν οὐδεὶς ἀνθρώπων). Ἀλλὰ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας οὕτω πανηγυρίζει· „Ἐξάρξατε μετ' ὧδῆς καὶ κυμβάλων, ἀλαλάξατε, μεγαλύνατε, ψάλατε, ἄρον ἄρον Μα-ριάμ τὸ τύμπανον, καὶ τῶν παρθένων προσέξιδι“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ ἢ Οἱ τὴν ἐν Πνεύ-ματι θεωρίαν).

Τροπάριον.

„ Ἀμφεπορεῖτο αὐλῶν τάξις οὐρανοβάμων ἐν Σιών τὸ θεῖον σῶμά
 „ σου· ἄφνω δὲ συρρέυσασα τῶν Ἀποστόλων ἢ πληθὺς ἢ πε-
 „ ράτων, Θεοτόκε, σοὶ παρέστησαν ἄρδην· μεθ' ὧν, ἄχραυτε, σοῦ
 „ τὴν σεπτῆρ, Παρθένε, μνήμην δοξάζομεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Η λέξις Ἀμφεπορεῖτο εἶναι ποιητικὴ, τὴν ὁποίαν ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ὀμη-
 ρον, φιλοτιμούμενος νὰ καλλωπίζῃ τὰ συγγράμματά του καὶ μὲ τὰς λέξεις τῶν ἐξωτερι-
 κῶν· θέλει δὲ νὰ εἴπῃ, Ἐπιμελεῖτο, γινόμενον ἐκ τῆς Ἀμφι Προθέσεως καὶ τοῦ, Πονῶ
 τῆ, Ἐνεργῶ. Λέγει λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Κοσμάς· Ὁ Θεοτόκε Παρθένε, ἡ μὲν οὐρανοβάμων τά-
 ξις τῶν αὐλῶν Ἀγγέλων ἐπιμελεῖτο καὶ ἐπεριποιεῖτο τὸ θεῖον σῶμά σου εἰς τὴν πόλιν
 Σιών, ὅταν παρέδωκας τὴν ἀγιωτάτην ψυχὴν σου εἰς χεῖρας τοῦ πολυηγαπημένου Υἱοῦ σου·
 ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „ Αὐλῶν καὶ ἀοράτως περιέπουσιν Ἀγγελοι τὸ
 „ ζωαρχικὸν καὶ θεοδόχον τῆς Θεοτόκου σῶμα, τῇ μητρὶ τοῦ σφῶν Δεσπότητου δουλοπρε-
 „ πῶς παριστάμενοι “ (Λόγῳ εἰς τὴν Κοίμωσιν, ἔ· ἡ ἀρχὴ „ Ἐθὺς ἐστὶ τοῖς ἐρωτικοῖς “)·
 τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων αἰφνιδίως συναθροισθέν ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, εἰς
 τὰ ὅποια ἦτον διεσπαρμένοι κηρύττοντες τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, παρεστάθησαν εἰς
 Σὲ ὅλοι ὁμοῦ (τοῦτο δηλοῖ τὸ, Ἄρδην).

Ὅθεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης περὶ τῆς συναθροίσεως ταύτης τῶν Ἀποστόλων οὕτω πα-
 νηγυρίζει· „ Τοὺς μὲν ἀπανταχῇ γῆς πρὸς ἀνθρώπων ἀλείαν διασπαρέντας Ἀποστόλους
 „ ταῖς πολυαρμονίαις καὶ ποικίλαις γλώσσαις τοῦ Πνεύματος... θεῖον πρόσταγμα πρὸς
 „ Ἱερουσαλὴμ ὡσπέρ τις σαγήνη ἢ νεφέλη κατήπειγεν, ἐκ τῶν τερμάτων τῆς γῆς οἱ δὲ
 „ τινες αὐτοῦς συναθροῦσα καὶ συναθροίζουσα... Παῖσαν τοίνυν οἱ αὐτόπται καὶ τοῦ
 „ Λόγου θεράποντες πατ' ὄφειλῆν καὶ τῇ τούτου Μητρὶ λειτουργήσαντες, καὶ κληρὸν ὡσπερ
 „ πολῦτιμον τὴν εὐλογίαν ἐξ αὐτῆς ἀρυσόμενοι· τίμη γὰρ ἐστὶν ἀμφίβολον, ὡς αὐτὴ τῆς
 „ εὐλογίας ἡ πηγὴ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχει ἀνάβλυσις “ ; (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ
 „ Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς “)· Ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος κα-
 τὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμένης τετάρτης Συνόδου, ἐρωτηθεὶς παρὰ Πυλχερίας
 τῆς Βασιλίσσης ζητούσης τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, ἀπεκρίθη ταῦτα· „ Οἱ μὲν ἅγιοι
 „ σύμπαντες Ἀπόστολοι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν Ἐθνῶν τὴν οἰκουμένην διαθέοντες, ἐν καιροῦ
 „ ῥοπῇ μετάρσιοι συνήχθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα “ (Παρὰ τῷ αὐτῷ λόγῳ τοῦ Δαμασκηνῆ)·
 Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι μετὰ τῶν ἀνατέρων Ἀγγέλων τε καὶ Ἀποστόλων δοξάζομεν
 καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, Θεοτόκε, τὴν σεβασμίαν μνήμην τῆς Σῆς ζωοπαρόχου Κοιμήσεως·
 καὶ τοῦτο ποιῶμεν κατὰ χρῆσιν ἡμῶν ἀπαραίτητον, ἐπειδὴ διὰ τῆς ἰδικῆς σου μεσιτείας
 ἔλα τὰ ἐκ Θεοῦ ἀγαθὰ ἀπολαύσαμεν.

Τροπάριον.

„ Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἦρω κατὰ τῆς φύσεως, Ἄγνη, Θεὸν κη-
 „ σασα· ὅμως μεμυμένη δὲ τὸν Ποιητὴν σου καὶ Τίον, ὑπὲρ φύσιν
 „ ὑποκύντετε τοῖς τῆς φύσεως νόμοις· διὸ θηήσκουσα σὺν τῷ Τίῳ
 „ ἐγειρήμῃ δικαιρίζουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεωρήσας ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς μὲ τὸ διδακτικὸν ὄμμα τῆς διανοίας τὰ ὑπὲρ φύσιν θαύ-
 ματα καὶ τεράστια ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἐπιστρέφει πρὸς αὐτὴν διὰ τοῦ
 Τρο-

Τροπαρίου τούτου καὶ λέγει· Ὁ Πάναγνε νοὶ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, ἢ τὴν ἀκρότητα τῆς ἀγνείας καὶ καθαρότητος μόνη ἐπὶ γῆς κατορθώσασα, Σὺ συλλαβοῦσα καὶ γενήσασα τὸν Θεὸν Λόγον, πολλὰ βραβεῖα καὶ τρόπαια νίκης ἐναντίον τῆς κοινῆς φύσεως ὑφώσας· ἐνίκησας γὰρ τὴν φύσιν, ἐπειδὴ ἀσπύτως τούτον συνέλαβες· ἐνίκησας τὴν φύσιν, ἐπειδὴ ἀκόπως ἐβάστασας τούτον ἐν τῇ κοιλίᾳ Σου εἰς διάστημα ἐννέα μηνῶν· καὶ τὸ μὲν βρέφος εἶχεν ὅλον τὸν φυσικὸν ὄγκον τοῦ Θεοῦποστάτου αὐτοῦ σώματος, βάρος δὲ καὶ κόπον εἰς Σὲ δὲν ἐπροξένησεν· ἐνίκησας τὴν φύσιν, διότι ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον χωρὶς κοιλοπονήματα, χωρὶς λοχείαν, καὶ χωρὶς φθορὰν· ὁ γὰρ ἐκ Σοῦ γεννηθεὶς Θεὸς Λόγος καθὼς Σὲ εὔρε Παρθένον, οὕτω πάλιν Σὲ ἀφῆκε Παρθένον, ἵνα διαμένῃς Ἀειπάρθενος· Σὺ γὰρ ὑπάρχεις ἢ κεκλεισμένη πύλη, τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰεζεκιὴλ προεώρακεν· ἢ πύλη αὐτῆς κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς ἔτι μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς· ὅτι Κύριος, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη“ (Ἰεζ. μδ'. 2.).

Ἄν καὶ τόσα νικητικὰ τρόπαια κατὰ τῆς φύσεως ἔστησας, καὶ τόσον τὴν φύσιν ἐνίκησας πρότερον ἐν τῇ ζωῇ Σου, ὕστερον ὅμως ἐν τῷ τέλει Σου ἐμιμήθης τὸν Ποιητὴν καὶ Θεὸν Σου. Πῶς; Καθὼς ἐκεῖνος ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον (διότι εἶχε σῶμα θνητὸν)· οὕτω καὶ Σὺ, Θεοτόκε, ὑπέκυψας εἰς τὸν θάνατον· καὶ καθὼς ἐκεῖνος ὑπέκυψε μὲν εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀποθανὼν, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, διότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέστη ἀπὸ τοῦ μνήματος· οὕτω καὶ Σὺ, Παναγία, ὑπέκυψας εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀποθανοῦσα, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, διότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀφ' οὗ ἀπέθανες, ἠνώθε πάλιν ἢ ἀγιωτάτη ψυχὴ Σου μετὰ τοῦ παναχράντου Σου σώματος, καὶ οὕτως ἠγέρθης, καὶ ἐγερθεῖσα, ἀνεληφθῆς σύσσωμος εἰς τὰς Οὐράνας, καὶ τώρα συνδιαμαντίζεις καὶ συνδοξάζεσαι αἰωνίως μὲν τὸν Υἱὸν σου. Καὶ λοιπὸν μὲ τοιοῦτον ὑπερφυσικὸν τρόπον ἀποθανοῦσα καὶ ἐγερθεῖσα, Παρθέειε, δὲν ἐνίκηθης ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀλλὰ πάλιν ἐνίκησας τὴν φύσιν, καὶ πάλιν νικητικὰ βραβεῖα ὑφώσας κατὰ τῆς φύσεως· ὅθεν ὁ θάνατός Σου ἔγωγε ζωὴ, ἢ νέκρωσίς Σου ἔγινεν ἀνάστασις, καὶ ὁ τάφος Σου ἐδείχθη ζωῆς καὶ ἀναστάσεως αἴτιος· καὶ καθὼς ὁ Υἱός Σου καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ἦτον ὑπερφυῆς, ὡς λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ κλεινὸς ἐκεῖνος καὶ ὑψίνους Ἰερόθεος· „Καὶ ἵνα εἶπω τὸ πάντων καινῶν καινότατον, ἐν τοῖς φυσικοῖς ὁ μὲν Ἰησοῦς ὑπερφυῆς ἦν“· οὕτω καὶ Σὺ, Θεοτόκε, τοῖς φυσικοῖς νόμοις ὑποκύπτουσα ὡς θνητὴ, ὑπερφυῆς ἦσου, ὡς Μητὴρ ἀληθῆς τοῦ Θεοῦ (1).

ᾠδὴ

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι ὄχι μόνος ὁ Ἰερός ἔτος Κοσμῆς μαρτυρεῖ ὅτι ἀνέστη ἢ Θεοτόκος, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἅγιοι καὶ Θεολόγοι· ὁ μὲν γὰρ Θεοπέσιος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης ἐν ἐνὶ πάντων εἰς τὴν Κοίμησιν τριῶν ἐγκαινίων αὐτοῦ, οὗ ἄρχῃ „Μυσισηριὸν ἢ περὶ τὴν καινήν γυρις“, οὕτω γράφει· „Πῶς οὐκ ἀφειδῆς ἢ μεταδεις; εἴτε καὶ τάλλα συν-ἔδραμα, ψυχῆς διάσκασις ἀπὸ σώματος, συνδέτου λύσις, μερῶν διάζευξις, ἀνάλυσις, ἐπίζευξις (ἦτοι ἐνωσις ψυχῆς μετὰ σώματος), σύμπηξις (ἦτοι ἀνάστασις), καὶ πρὸς τὸ ἀφανὲς ὑποχώρησις“. Ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν ἐνὶ τῶν εἰς τὴν Κοίμησιν λόγων αὐτοῦ, οὗ ἢ ἀρχῇ „Ἔδος ἔστι τοῖς ἐρωτι-ῶς πρὸς τι διακειμένους“, οὕτω φάσκει· „Ἔδει καὶ ἄπερ χρυσὸν ἀποβαλοῦσαν τὸ γέωδες καὶ ἀλαμπές τῆς θνητότητος πάχος, ὡς ἐν χωνεύσει τῆς θανάτω τὴν σάρκα (τῆς Θεοτόκου) ἀφάρτον καὶ καθάραν τῆς φέγγει τῆς ἀφθαρσίας ἐλαμπουσαν, ἐξαναστῆναι τοῦ μνήματος. Σήμερον ἀρχὴν καμβανει (ἢ Θεοτόκος) δευτέρας ὑπάρξεως (ἣτις ἐστὶν ἢ ἀνάστασις) ὑπὸ τῆς δόξης αὐτῆς τὴν ἀρχὴν τῆς προτέρας ὑπάρξεως“. Καὶ πάλιν ἐν τῆς τέλει· „Εἰσελθόμεν εἰς τὸν τάφον (τῆς Θεοτόκου) καὶ γνῶμεν τὸ μυστηρίου τὸ ξένον, ὡς ἦρται (τὸ σῶμα δηλ.), ὡς μετεωρίσται, ὡς πρὸς Οὐρανὸν ἀνελήπται, ὡς τῆς Υἱῶ πασῶν ὑπερτέρα τῶν Ἀγγε-

ῶν καινῶν παρίσταται τάξων· ἔδεν γὰρ μέσον Μητρὸς καὶ Υἱοῦ“. καὶ πάλιν ἐν τῆς λόγῳ, οὗ ἢ ἀρχῇ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“. Οὕτω τὸ παναγίον σῶμα τῆς πανεκκλειῆς καὶ ὑπερρεφῆς ἀποτίθεται μνήματι, κἀντεῦθεν τριταῖα πρὸς Οὐρανίους δόμους μεταωρίζεται· καὶ αὐθις· „Ὡς περ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐνυποστάν τῆς Οὐρῆς Λόγῳ σῶμα τὸ ἅγιον τὸ ἀκίρατον τῆς τρίτης ἡμέρας τοῦ μνήματος ἐξαίσιστα, οὕτω καὶ αὐτὴν ἰδεὶ ἐξαρτασθῆναι τοῦ τάφου, καὶ πρὸς τὸν Υἱὸν τὴν Μητέρα προσορμισθῆναι“.

Καθαρώτατα δὲ καὶ σαφέστατα τοῦτο παρίστηεν ὁ τῆς Θεσσαλονίκης φωστῆρ θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐν τῆς εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὕτω πατηγυρίζων· „Μόνῃ αὐτῇ νῦν μετὰ τοῦ θεοδοξάσε σῶματος σὺν τῆς Υἱῶ τὸν Οὐρανίον εἶχει χάρον· . . . εἰ γὰρ ψυχὴ Θεοῦ χάριν ἐνοικον σχοῦσα, πρὸς Οὐρανὸν ἀνέρχεται τὸν ἐνταῦθα λυθεῖσα. . . πῶς ἂν τὸ μὴ μόνον ἐν αὐτῷ λαβὼν αὐτὸν τὸν προαιώνιον καὶ Μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Υἱὸν, τὴν αἰώνιον πηγὴν τῆς χάριτος, ἀλλὰ καὶ γεννητικὸν ἀνεληφθῆν αὐτοῦ σῶμα, οὐκ ἀπὸ γῆς πρὸς Οὐρανὸν ἀνεληφθῆν; Διὰ τοῦτο τὸ γεννησάν εἰκότως σῶμα, συνδοξάζεται τῆς γεννήματι δόξῃ θεοπρατεῖ, καὶ συναίσταται, κατὰ τὸ προφητικὸν ᾠσμα, τῆς προ-ῶν ἀναστάντι τριήμερῳ Χριστῷ ἢ Κιβωτῷ τοῦ

Ωδή γ'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἡ δημιουργικὴ καὶ συμεκτικὴ τῶν ἀπάρτων Θεοῦ Σοφία καὶ
 „ Δύναμις ἀκλιρῆ ἀκράδαυτου τὴν Ἐκκλησίαν στήριξον, Χριστέ·
 „ μόνος γὰρ εἶ Ἅγιος ὁ ἐν ἀγίοις ἀπαυούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σοφία καὶ Δύναμις τοῦ Πατρὸς λέγεται ὁ Υἱὸς καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος· „ Χριστὸν
 „ Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν“ (ἀ. Κορ. β'). Ὅχι ὅτι δὲν ἔχει σοφίαν καὶ δύναμιν
 ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ, ἀλλὰ λέγεται σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, διότι ἔχει
 ὅλην τὴν σοφίαν καὶ δύναμιν αὐτοῦ, ὡς εἰκὼν τοῦ ἀρχετύπου· καθὼς Θεολογεῖ Μάρκος ὁ
 Ἐφέσου ἐν κεφ. λδ'. περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πρέπει δὲ νὰ προστί-
 θεται πάντοτε, ἢ νὰ συνυπακούεται εἰς τὴν περὶ τοῦ Υἱοῦ λεγομένην ταύτην σοφίαν καὶ
 δύναμιν τὸ, Ἐνυπόστατος, ἢ τὸ, Ζῶσα, διὰ νὰ δείχεται ὅτι ἡ ἐνυπόστατος αὕτη καὶ ζῶ-
 σα Σοφία καὶ Δύναμις ὁ Υἱὸς δὲν εἶναι μία ἐνέργεια ἀνυπόστατος, καὶ ἡ προσὸν τοῦ
 Θεοῦ, ἀλλὰ ὑπόστασις τελεία, ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἐνέργειαν, σοφίαν καὶ δύναμιν· ὅθεν
 κατὰ τὸ νόημα τοῦτο λαμβανομένης ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ σοφίας καὶ δυνάμεως, λέγεται παρὰ
 τῷ

„ ἀγιάσματος αὐτοῦ“ καὶ παράστασις γίνεται τοῖς
 „ μαθηταῖς τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτῆς ἀναστάσεως αἱ
 „ σινδόνες καὶ τὰ ἐντάφια μόνα περιλειφθέντα τῷ
 „ τάφῳ, καὶ μόνα κατ' αὐτὸν εὐραδέντα τοῖς κατα-
 „ ζήτησιν προσελθούσι· καθάπερ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
 „ Δεσπότου πρότερον· οὐκ ἦν δὲ χρεία καὶ ταύτη
 „ ἐτι προσελθόν, καθάπερ ἡ ταύτης Υἱὸς καὶ Θεός,
 „ διατρίψαι τῇ γῆ· διὰ τὸτο πρὸς τὸν ὑπερουράνιον
 „ εὐδύς ἀνεληφθῆ χωρὸν ἀπὸ τοῦ τάφου“.

Ὁ θεὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τοῖς εἰς τὴν Κοί-
 μησιν ὀκτῶνχοις Κατόσιν αὐτοῦ οὕτω λέγει ἐν τῇ
 Τροπαρίῳ τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τῆ Βαρίας ἤχη· Ἐπι-
 „ γαλυνέσω εὐφρόμοις ῥαῖσι ὁ Πάναγτος· μακαριζέ-
 „ σω ἀξίως ἡ Παμμακαριστός, ὅτι νεκρωται καὶ
 „ ἐγήγερται πάλιν ὡς Μήτηρ τῆ Κυρίῃ, εἰς πίστω-
 „ σιν ἰσχύατις ἀναστάσεως, ἢ ἐλπίζομεν“· καὶ ἐν
 „ ἄλλῳ Τροπαρίῳ τῆς 5. Ὠδῆς τοῦ Πλ. δ'. ἤχου
 „ ἔτω φησι· „ Νεκρῶσιν ἡ τῆς ζωῆς Μήτηρ δέχεται,
 „ καὶ τάφῳ τοδεῖσα, μετὰ τριττῆν ἡμέραν εὐκλειῶς
 „ ἐξανίσταται, εἰς αἰῶνας τῷ Υἱῷ συμβασιλεύουσα,
 „ καὶ αἰτούσα τὴν τῶν πταισμάτων ἡμῶν ἀφῆσιν“.

Ἀφῆσιν νὰ λέγω, ὅτι καὶ ἐν τῷ κοινῷ Ὠρολο-
 γίῳ γράφεται περὶ τῆς ὑψώσεως τῆς Παναγίας, ὅτι
 οἱ μαθηταὶ τῷ τάφῳ προσελθόντες, καὶ μὴ εὐρόν-
 τες τὸ παύσιον τῆς Θεοτόκου σῶμα, ἐπεισθῆσαν
 ἀληθῶς ὅτι σύσσωμος, ζῶσα καὶ τριήμερος, ὡς ἡ
 Υἱὸς αὐτῆς, ἐκ νεκρῶν ἀναστᾶσα καὶ μεταστᾶσα,
 εἰς Οὐρανοῦς μεταβέβηκεν.

Ἐάν δὲ προβάλλῃ τις τὸ Κάδισμα ἐκεῖνο τὸ
 λέγον „ Εἰς τὰ οὐράνια ὁ νοερά Σου Ψυχῆ, εἰς τὸν
 „ Παραδεισον ἢ ἱερὰ Σου σκητῆ“, ἀποκριθόμεθα
 πρῶτον, ὅτι τὸ Κάδισμα αὐτὸ εἶναι ἀνωμόμου ποιη-
 τοῦ, καὶ οὐχὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ· καὶ δεύ-
 τερον, ὅτι τὸ Κάδισμα αὐτὸ ἐν τοῖς χειρογράφοις
 βιβλίαις οὕτως εὐρίσκειται γεγραμμένον· „ Εἰς τὸν
 „ Παραδεισον ἢ νοερά Σου Ψυχῆ, ὡς δεσπρόστακτον,

„ Μαρία ἀχραντε, τοῖς Ἀποστόλοις ἐν φωνῇ, Πα-
 „ γαγία, παραδέδοται“· ἐκ δὲ τῶν ἀμφιλογουμένων
 οὐδὲν βέβαιον συμπεραίνεται· ἄλλως τε καὶ ἡ Πα-
 ράδεισος νοητῶς ἐνοσιταί, καὶ ἀντὶ τοῦ Οὐρανοῦ
 παραλαμβάνεται, ὡς λέγει ὁ Ἱερός Θεοφύλακτος,
 ἐρμηνεύων τὸ „ Σήμερον μετ' ἐμοῦ εἶσθ ἐν τῷ Πα-
 „ ραδείσῳ“.

Διὰ τί δὲ οὐ δημοσιεύεται ἐπ' Ἐκκλησίας ἡ τῆς
 Θεοτόκου ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις, ἀλλὰ μεταστα-
 σις μοιον αὐτῆς λέγεται; Εἰς ταῦτο ἀποκρίνονται
 μερικοὶ πρῶτον, ὅτι ἡ τῆς Θεοτόκου ἀνάστασις
 καὶ ἀνάληψις δὲν εἶναι μαρτυρημένη ἐν ταῖς θείαις
 Γραφαῖς· καθὼς εἶναι ἡ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Θεοῦ
 ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις· δεύτερον, διότι ἡ τῆς
 Θεοτόκου ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις δόγμα ἐστὶ μυ-
 στικῶν ἐν μόνοις τοῖς λόγοις τῶν Πατέρων σημειου-
 μένων, καὶ οὐχὶ κήρυγμα· ἔθεν καὶ σιωπᾶται· ἐπει-
 δὴ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, „ Τὰ μὲν δόγματα
 „ σιωπᾶσαι, τὰ δὲ κήρυγματα δημοσιεύεται“ (Καν.
 „ γά.)· ἀποκρίνοσθαι καὶ τρίτον, ὅτι ἡ μεταστάσις
 εἶναι καθολικώτερα τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀναληψέως·
 καθότι πᾶν τὸ ἀναστῆναι, ἢ ἀναληφθῆναι, μεδίστα-
 ται κατὰ τόπον· ἔθεν ἡ μεταστάσις λεγομένη ἐπὶ
 τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτῆς συμπερι-
 λαμβάνει, καὶ τὴν ἀνάληψιν. Ἐκ τῶν εἰρημίων λοι-
 πῶν ἐγίνε δῆλον ὅτι οἱ φρονεῦντες ὅτι ἡ Θεοτόκος
 οὐκ ἀνέστη· ἦτοι δὲν ἐνάθη ἡ ἀγιωτάτη αὐτῆς Ψυ-
 χὴ μετὰ τοῦ ἀχράντου αὐτῆς σώματος, οὐδὲ τὸ
 σῶμα αὐτῆς εἶναι ζωντανόν ἐν οὐρανοῖς, ἀλλὰ νε-
 κρόν, ὡς χωρισμένον τῆς ζωοποιούσης αὐτὴ ψυχῆς,
 οὐκ ὀρθῶς φρονοῦσιν, οὐδὲ πρέποντα τῇ Μητρὶ τοῦ
 Θεοῦ λέγουσι· καθότι τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὴν ἀναστή-
 ναι καὶ ἀναληφθῆναι καὶ ζῆσαι ἤδη εἶναι ἐν οὐρανοῖς,
 ἀσυγκρίτως δεσμητροπρεπέστερόν ἐστι τῶ νεκρῶν αὐ-
 τῆν εἶναι.

τῷ αὐτῷ ἁγίῳ Μάρκῳ· Ὁ Υἱὸς σοφία ἐστὶν ἐκ σοφίας, καὶ δύναμις ἐκ δυνάμεως τοῦ Πατρὸς· ὡσπερ καὶ Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ φῶς ἐκ φωτός· καὶ οὕτως εἶναι σοφία καὶ δύναμις τοῦ Πατρὸς· καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Πατὴρ εἶναι σοφία καὶ δύναμις, ἐνυπόστατος δηλαδὴ, καὶ ὄχι μόνον σοφός καὶ δυνατός.

Βεβαιοῖ τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος ὁ Παλαμαῆς λέγων· Ἐν τῷ Θεῷ Μονογενῆς μόνου, ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καλεῖται παρὰ τῶν ἁγίων ἐνέργειά τε καὶ δύναμις· ἀλλ' ὡς τὰς αὐτὰς ἀπαρραλλάκτως τῷ Πατρὶ δυνάμεις ἔχων καὶ ἐνεργείας· ἐπεὶ καὶ δύναμις ὁ Θεὸς λέγεται, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον, ὡς πᾶσαν δύναμιν ἐν ἑαυτῷ προέχων καὶ ὑπερέχων, διὸ καὶ συνοπακουόμενον, ἢ καὶ συνεκφωνούμενον ἔχει τούτων ἐκάτερον, ὅταν δύναμις, ἢ ἐνέργεια καλεῖται τὸ ἐνυπόστατον· καθάπερ καὶ ὁ τὰ πάντα μέγας Βασιλεῖος, ἢ Δύναμις, φησὶν, ἁγιαστικὴ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐνοῦσιος, ἐνυπαρκτος, ἐνυπόστατος· τὰς δὲ ἐξ αὐτοῦ πάσας ἐνεργείας οὐκ ἐνυπόστατους ὑπάρχειν καὶ τοῖς περὶ τοῦ Πνεύματος ἀπεφηνάτο· δι' οὗ καὶ τῶν κτισμάτων αὐτῆς δῆλός ἐστι ταύτης διασκεύλας· ἐνυπόστατα γὰρ τὰ ἐκ τοῦ Πνεύματος ὡς κτίσματα· πεποιωμένας γὰρ οὐσίας ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν· (Κεφ. ρηβ'. τῶν φυσικῶν καὶ Θεολογ.). Καὶ ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου λέγει ὁ Βασιλεῖος· Ἐν τῷ μὲν ἐκ Θεοῦ πηγάζον Πνεῦμα ἐνυπόστατον ἐστὶ· τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦ (τοῦ Πνεύματος δηλ.) πηγάζοντα ἐνεργεῖαι αὐτοῦ εἰσιν·

Ἡ τοῦ Θεοῦ λοιπὸν αὕτη ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις ὁ Υἱὸς εἶναι δημιουργικὴ καὶ συνεκτικὴ πάντων τῶν κτισμάτων· αὕτη γὰρ ὄχι μόνον ἐδημιούργησε πάντα τὰ αἰσθητὰ καὶ νοητὰ ἐκ τοῦ μη ὄντος εἰς τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ συνέχει αὐτὰ καὶ συκρατεῖ διὰ τῆς προνοίας κατὰ τοὺς λόγους ἐκείνους, κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ ἐδημιούργησε· καὶ τοῦτο δηλοῖ ὁ Δαβὶδ λέγων· Πάντα ἐν σοφίᾳ (ἦτοι τῷ Υἱῷ) ἐποίησας· (Ψαλμ. ργ'. 24.)· καὶ πάλιν· Ὁ ποιῶν τὰς Ἀγγέλους αὐτοῦ Πνεύματα· καὶ Ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς· (Ψαλμ. ργ'. 6.)· τὸ δὲ, Ποιῶν, καὶ τὸ, Θεμελιῶν, δηλοῖσι τὴν συνοχήν καὶ συντήρησιν τῶν Ἀγγέλων καὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· Τὴν ἂν πεποίηκεν οἰκονομίαν τε καὶ συντήρησιν δηλοῖ τὸ, Ποιεῖσθαι τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ θεμελιοῦσθαι τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἀπαξ ἢ δρασμένα τε καὶ γεγενημένα· καὶ στερεοῦσθαι βροντὴν, καὶ κτίζεσθαι πνεῦμα, ὡς ἀπαξ μὲν ὁ λόγος ὑπέστη, συνεχῆς δὲ καὶ νῦν ἢ ἐνέργεια· (Λογ. β'. περὶ Υἱοῦ). Σὺ λοιπὸν, λέγει, Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ἢ τὰ πάντα συνέχουσα Σοφία, στήριξον τὴν Ἐκκλησίαν σου ἀληθῆ καὶ ἀσεικτον (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἀκράδαντον) εἰς τὴν πίστιν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴν ἐθεμελίωσας, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν, ἢ ὑπὸ τῶν κακοδόξων καὶ αἰρετικῶν ταραττήται. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς τὸ· Ὅτι Σὺ μόνος εἶσαι Ἅγιος, διὰ τὸ δείξαι ὅτι ἡ Εἰρήμη οὗτος εἶναι τῆς τρίτης Ὠδῆς τῆς Προφητίδος Ἀννης· ἐκεῖ γὰρ αὕτη λέγει· Οὐκ ἔστιν ἅγιος, ὡς ὁ Κύριος· καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν Σου· (ἀ. Βασιλ. β'. 2.)· τὸ γὰρ, Πλὴν σου, ταῦτόν ἐστιν μὲ τὸ, Μόνος.

Ἀλλὰ καὶ τὸ, Στήριξον, ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω, πρὸς δῆλωσιν ἐρρέθη τῆς τρίτης Ὠδῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ ἐστὶν· Ἐστερεώθη ἡ καρδιά μου ἐν Κυρίῳ· Τὸ δὲ· Ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος· ἐρανίσθη ἀπὸ τῶν Προφήτην Ἠσαΐαν λέγοντα· Τὰδε λέγει ὁ Ὑψίστος ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος· (Ἠσ. νζ'. 15.)· καὶ πρεπόντως· οὐ γὰρ εἰς τοὺς ἀκαθάρτους καὶ ἀνάγνους ὁ καθαρὸς καὶ ἅγιος ἀναπάυεται, ἀπαγε! ἐπεὶ πᾶν τὸ ἀνόμοιον, ἀκοινωνήτον· τοῦτο καὶ εἰς τὸν Θεὸν αὐτὸν εἶναι ἀδύνατον, τὸ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τοὺς ἀκαθάρτους· ὅθεν θαυμαστόν ἐστὶν τὸ ἀπόφθεγμα ὅπου εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· Ἐνωθῆναι δὲ τὴν ἀνωτάτην ἐκείνην καὶ ὑπὲρ τοῦν καθαρότητα μεμολυσμένη φύσει τῶν ἀδυνάτων ὑπῆρχεν· ἐν γὰρ τῷτο μόνον Θεῷ ἀδύνατον, συνέλθειν ἀκαθάρτων πρὶν καθαρθῆναι πρὸς ἑῶσιν· (Λογ. β'. εἰς τὰ Εἰσάδια, οὐ ἡ ἀρχὴ· Ἐκ τοῦ καρπού τὸ δένδρον γινώσκεται). Ὁ ἅγιος εἰς τοὺς ἁγίους ἀναπαύεται· ὅθεν καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶπεν· Ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ Κύριος· (Λευϊ. ια'. 14.). Ἅγιος δὲ θέλει νὰ εἰπῆ, κατὰ τὸν Κριτικὸν Φάτιον, ὁ τῆς γῆς ὑπέρτερος (ἐκ τοῦ Α στερητικῶν καὶ Γῆς)· συνάδει δὲ τοῦτο μὲ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο· Τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοὶ (οἱ τινες εἶναι οἱ ἅγιοι) τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν· (Ψαλ. μς'. 8.). Κατ' ἄλλους δὲ τὸ, Ἅγιος, γίνεται ἐκ τοῦ

Α στερητικῆ, καὶ τῆ, Ἄγιος, φιλεμένε, ὁ διπλοῖ τὸ μίασμα κρᾶσιν δὲ λαμβανόντων τῶν δύω ΑΑ εἰς ἓν Α μακρὸν δασυνομένον, γίνεται Ἄγιος, καὶ διπλοῖ τὸ „ Ἐστερημένος ἄγης „ καὶ μίασματος“. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι ἀναλογώτερον καὶ προχειρότερον ἐστὶ τὸ νὰ παράγεται τὸ, Ἄγιος ἐκ τῆ, Ἄγιος, δασυνομένου, ὁ διπλοῖ τὸ τίμιον καὶ ἄξιον σεβάσματος κατὰ τὸν Βαρῖνον, ταυτὸν εἰπῶν, τὸ καθαρόν· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· „ Τοὺς ἐπὶ „ τὴν παναγεστατὴν (ἢτοι παναγιωτάτην) ἰόντας ἱερουργίαν ἀποκαθάρθαι δεῖ καὶ τὰς „ ἐσχάτας τῆς ψυχῆς φαντασίας“ (Κεφ. γ'. περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας)· καὶ ἀνδρέας ὁ Κρήτης λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· „ Ἡμεῖς δὲ τῆς παναγεστατῆς τοῦ „ ζωαρχικοῦ σώματος ἐντυμβεύσεως τὴν ἀνάμνησιν, κτ.“. ὁ δὲ Μακάριος ἡ Αἰγύπτιος Ὁμιλ. ιζ'. λέγει· „ Οὗτός ἐστιν ἅγιος, ὁ καθαρθεὶς καὶ ἁγιασθεὶς κατὰ τὸν ἔσω ἀν- „ θρωπον“.

Τροπᾶριον.

„ Τυραϊκά Σε θρητῆν, ἀλλ' ὑπερφυῶς καὶ Μητέρα Θεοῦ εἰδότες,
 „ Παράμωμε, οἱ κλειμοὶ Ἀπόστολοι, πεφρικύϊαις ἠπτορτο χερσὶ,
 „ δόξῃ ἀπαστράπτουσαμ, ὡς Θεοδόχου σκῆμος θεώμειροι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς τὸ ἀναμμένον ξύλον φαίνεται μὲν εὐκολοπίαστον διὰ τὴν ὕλην, διὰ δὲ τὸ πῦρ γίνεται δυσκολοπίαστον· οὕτω καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἀν καὶ ἐπιάνετο εὐκόλως, καθὼ ἦτον κατὰ φύσιν ὕλική, καθὼ ὅμως ἦτον Μητὴρ Θεοῦ ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, δυσκόλως ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐπιάνετο. Τοῦτο λοιπὸν γινώσκων ἡ Θεοπέσιος Μελαῶδός, ἐπιστρέφει τὸ παρὸν Τροπᾶριον πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει· Ὁ Παράμωμε Μητὴρ Θεοῦ· καθὼς ὁ Σολομὼν ἐν τῷ Ἀσματι περὶ Σοῦ ἐπροφήτευσεν εἰπῶν· „ Ὅλη καλὴ ἡ πλησίον μου, „ καὶ μῶμος ἐκ ἐστίν ἐν σοὶ“ (Ἀσμ. δ'. γ.)· ἡξεύροντες οἱ ἐνδόξοι Ἀπόστολοι καὶ Μαθηταὶ τοῦ Υἱοῦ Σοῦ, ὅτι εἶσαι κατὰ φύσιν γυνὴ θρητῆ, καὶ ὑποκειμένη τῷ θανάτῳ, διὰ τοῦτο ἐλάμβανον θάρρος καὶ τόλμην νὰ πλησιάσῃς κοντὰ εἰς τὸ νεκροκράβατον τοῦ ἱεροῦ καὶ παναχράντου Σοῦ σώματος· ἡξεύροντες δὲ πάλιν ὅτι Σὺ εἶσαι ὑπὲρ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως Μητὴρ ἀληθῆς τοῦ ἐνός Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, ἐφοβοῦντο καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ πλησιάσῃς κοντὰ· ἀλλ' ὅμως τὸ θάρρος μὲ τὸν φόβον ἐνώσαντες, ἐπλησίασαν καὶ ἐπίασαν τὸ Θεοδόχον σῶμά Σοῦ διὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσῃς, ὅχι μὲ χεῖρας τολμηρὰς καὶ ἀφόβους, ἀλλὰ μὲ φριττούσας καὶ ὄλως ὑποτρεμούσας, ἐπειδὴ ἐβλεπον αὐτὸ νὰ ἀστράπτῃ ἀπὸ κάθε μέρος μὲ θεϊκὴν δόξαν καὶ λαμπρότητα, ὡς ἄλλος φωτεινότητος ἥλιος.

Καθὼς δὲ, ὅταν βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος, καὶ φύγῃ ἀπὸ τὸ ὑπὲρ γῆν τοῦτο ἡμισφαίριον τοῦ Οὐρανοῦ, ἀφίνει εἰς τὸν δυτικὸν ὀρίζοντα τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ἡλιακῶν τοῦ ἀκτίνων, καὶ ἐκ τούτων γνωρίζεται ὅτι ἦτον ἐκεῖ ἥλιος· οὕτω καὶ ἡ ὀλόφωτος καὶ ὑπὲρ ἡλίον λάμπουσα παναγία ψυχὴ τῆς Παρθένου, ἀν καὶ ἐκβῆκεν ἐκ τοῦ σώματος, ἀφῆκεν ὅμως τὰς ἀκτινοβολίας τῆς, ὡς εἰς ἄλλον Οὐρανὸν, εἰς τὸ φωτοδόχον καὶ ἡλιόμορφον σῶμα, τὸ ὁποῖον καὶ νεκρὸν ὀρώμενον ἀστραπτε, καὶ ἡ ἀστραπήτου ἐγέμιζεν ἀπὸ κάθε χάριν καὶ ἀγλαίαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μακαρίων Ἀποστόλων· ὅθεν περὶ τῆς δόξης ταύτης τοῦ σώματος τῆς Παρθένου αἰνιγματωδῶς ἐπροφήτευσεν ὁ τῶν Προφητῶν διορατικώτατος Ἰεζεκιὴλ λέγων· „ Καὶ ἰδοὺ δόξα Θεοῦ Ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολὰς (ἰδοὺ ἡ „ Παρθένος), καὶ ἡ γῆ (ἰδοὺ τὸ σῶμα τῆς Παρθένου) ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος ἀπὸ τῆς „ δόξης κυκλόθεν“ (Ἰεζ. μγ'. 2.)· ἔφη δὲ καὶ ὁ Προκόπιος· „ Περὶ τῆς Ἀειπαρθένου „ προφητεύων ὁ μακάριος Ἰωβ, „ Γῆ, φησὶν, ἐξ αὐτῆς ἐξελεύσεται ἄρτος· ὑποκάτωθεν ἐ- „ στράφῃ ὡσεὶ πῦρ τόπος σαπφείρου ἢ λίθοι αὐτῆς“ (Ἰωβ. κη. 5.)· τὸ καθαρόν καὶ „ ἅγιον καὶ ἀμίαντον τῆς Παρθένου σῶμα διηλῶν, καὶ ὅτι τὸν τοῦ νόμου Θεὸν τέτοκε“ (Σελ. 828. τῆς Πεντατεύχ.).

Καὶ ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως ἐδοξάσθῃ τόσον, ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ βλέπουν εἰς αὐτὸ οἱ Ἰσραὴλ· ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου ἐλαμπρύνθῃ ὡς πρόσωπον Ἀγγέλου· καὶ ἂν τὸ πρόσωπον τοῦ Ὀσίου Σισαῖν ἐλαμψεν ἐν τῷ θανάτῳ ὡς ἥλιος, καθὼς ἱστορεῖται· πόσω μᾶλλον ἔπρεπε νὰ δοξασθῇ, νὰ λαμπρυνθῇ καὶ νὰ λάμψῃ τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος καὶ μετὰ θάνατον, τὸ ὁποῖον συνέλαβε καὶ ἐγέννησεν αὐτὸν τὸν ὑπερούσιον Ἥλιον καὶ ὑπέρφρον τοῦ Πατρὸς Λόγον; Ὁθεν Ἀνδρέας ἡ Κρήτης ἑρμηνευῶν ἐκεῖνο τὸ τοῦ Θεοῦ Διονυσίου τῷ Ἀρεοπαγίτου, τὸ λέγον περὶ τῆς Θεοτόκου „Εἰ-
 „τα ἐδόκει μετὰ τὴν θείαν ὑμνήσαι τοὺς ἱεράρχας ἅπαντας“, πανηγυρίζει οὕτως· „Αλ-
 „λά τίς ἡ θεία; καὶ τὸ κάλλος ἡλικόν; θεία τοίνυν φωτειδής τε καὶ εὐπρεπής ἢ τότε
 „τοῖς θεολήπταις φανεῖσα, εἴη ἂν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἡ παμφανὴς τῷ Παρθενικοῦ σκήνου
 „θεολαμπία, καθ' ἣν τὸ ζωαρχικὸν καὶ ὀλόφωτον ἄρατο τῆς Θεοτόκου σῶμα, τὸ ὑπὲρ
 „ἡμᾶς καὶ ἡμέτερον“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„ Ὑπέφθασε χερσὶ ταῖς ὑβριστικαῖς τοῦ αὐθαδέου τομήν ἢ δίκην
 „ ἐπάξασα, τοῦ Θεοῦ φυλάξαμτος τὸ σέβας τῇ ἐμφύχῳ κιβωτῇ
 „ δόξῃ τῆς Θεότητος, ἐν ἣ ὁ Λόγος σὰρξ ἐχρημάτισεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελῳδὸς τὸ θαῦμα ὅπου ἠκολούθησεν, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι βαστάζοντες τὸν ἱερὸν κράββατον τοῦ Θεοδόχου σώματος τῆς Παρθένου, ἐπήγαιναν νὰ τὸ ἐνταφιάσουν· τὸ ὁποῖον θαῦμα διηγούνται πολλοί, δηλαδὴ ὁ Συναξαριστὴς Μαυρίκιος Διάκονος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ ἀνάγνωμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων, καὶ ὁ Θεὸς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὐ ἢ ἀρχὴ „Ἔστι
 „ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“· ὅς τις λέγει ὅτι διηγούνται ὅτι, ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν κατά-
 βασιν τοῦ ὄρους Σιών ἐκεῖνοι ὅπου ἐσήκωναν τὸ μακάριον σῶμα τῆς Θεομήτορος (ὅπου παρευρίσκοντο καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίου, ὅσοι δὲν ἦτον τόσον ἀχάριστοι) τότε ἕνας Ἑβραῖος δούλος τῆς ἀμαρτίας, τὸν δούλον ἐκεῖνον τοῦ Καϊάφα μιμούμενος, ὅς τις ἐβράβησε τὸν Δεσπότην Χριστὸν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ὄργανον τοῦ Διαβόλου χωσόμενος, ἐκινήθη με-
 μίαν θρασείαν καὶ ἄλογον ὀρμὴν, ὑπὸ τοῦ Διαβόλου φερόμενος, ἐναντίον τοῦ θειοτάτου ἐκείνου τῆς Θεομήτορος σώματος, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτοὶ οἱ Ἄγγελοι ἐφοβοῦντο νὰ πλησιάζωσιν· ὅθεν πιάσας τὸν κράββατον αὐθαδέως μετὰ τὰ δύο τοῦ χέρια, ἐσπούδαζεν ὁ πάντολμος διὰ νὰ κρημνίσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἔδαφος· ἀλλὰ παρευθὺς ἐτρύγησε πικρὸν καρπὸν τῆς ὀρμῆς καὶ μανίας του.

Λέγουσι γὰρ ὅτι ἐχάθησαν αἱ χεῖρές του παρευθὺς· καὶ ἦτον νὰ εἶδῃ τινὰς ἐκδίκη-
 σιν τῷ ἀτόπῳ ὀρμήματι· διότι ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος εὐθὺς ἐφάνη ἄχειρ, ἕως ὅπου μετεβλήθη κατὰ τὴν γνώμην εἰς πίστιν τε καὶ μετάνοιαν· ὅθεν χωρὶς ἀργοπορίαν ἐστάθησαν οἱ τὸν ἱερὸν βαστάζοντες κράββατον, καὶ βαλὼν ὁ τάλας ἐκεῖνος τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς τὸ ζωαρχικὸν σῶμα τῆς Θεομήτορος, σώος πάλιν καὶ ὑγιὴς ἔγενε. Ταῦτα μὲν λέγει ὁ Θεὸς Ἰωάννης· ἢ δὲ ἀνάγνωμος Ἑρμηνεὺς τῶν Κανόνων λέγει ὅτι παρευθὺς ἐκόπησαν ἀπὸ τοὺς ἀγκῶνας αἱ χεῖρες ἐκεῖνου τοῦ αὐθαδέου καὶ τολμητοῦ, καὶ ἐκρεμάσθησαν ἐπάνω εἰς τὸν ἱερὸν κράββατον· αὐτὸς δὲ σωφρονισθεὶς, κατὰ τὴν παροιμίαν τὴν λέγουσαν „Α-
 „λιεύς πληγείς νοῦν οἶσει“, ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐδέηθη τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· ὅθεν μετὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Πέτρου ἔβαλε τοὺς ἀγκῶνας εἰς τὰς ἐκκοπέσας χεῖράς του, καὶ, ὡ τοῦ θαύματος! παρευθὺς ἐνώθησαν, καὶ ἔγιναν ὑγιεῖς ὡς τὸ πρότερον.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ θαῦμα ἀναφέρων εἰς τὸ παρὸν Τροπάριον ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς, λέγει· Ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκδίκησις ἐπρόφθασε καὶ ἔκοψε τὰς ὑβριστικὰς χεῖρας τοῦ αὐθαδέου ἐκείνου καὶ τρισβαρβάρου Ἑβραίου, ὅταν ὤρμησε μετὰ μανίαν νὰ κρημνίσῃ κατὰ γῆς τὸν ἱερὸν τοῦ Θεοδόχου σώματος κράββατον· ἔγενε δὲ τὸ θαῦμα τοῦτο, λέγει, διὰ νὰ φυλάξῃ ὁ

Θεός εἰς τὴν ἔμφυχον αὐτοῦ Κιβωτὸν τὴν Θεοτόκον τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν μὲ τὴν δόξαν τῆς ἰδικῆς του Θεότητος, ἥτις ἔσκαπεν αὐτὴν ἀνωθεν, ὡς πάλαι καὶ τὴν ἄψυχον Κιβωτὸν· καὶ διὰ τῆς δόξης ταύτης ἐφαίνετο σεβασμιώτατον τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, καὶ ἐνῆργει τὰ τοιαῦτα θαυμάσια. "Ὁθεν ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης πανηγυρίζει· " Τὸ δὲ σῶμα " ταῖς τῶν Ἀποστόλων χερσὶ πρᾶσκαμίζεται, τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων συγκαλύ- " πτοντος τῇ αἴγλῃ τῆς ἀοράτου Θεότητος ". " Ἄν λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐθανάτωσε τὸν Ὁζᾶ, " διότι ἀνάξιος ἦν (1), ἀπλώσε τὸ χερίτου καὶ ἐπίασε τὴν ἄψυχον ἐκείνην παλαιὰν Κιβω- " τὸν, καθὼς γέγραπται· " Καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ Κύριος τῷ Ὁζᾶ, καὶ ἔπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ " παρὰ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ " (β'. Βασιλ. 5'. 7.)· μὴ ὅλον ὅτι ἐ- " κείνος μὲ καλὸν σκοπὸν ἐπίασε τὴν Κιβωτὸν, διὰ νὰ μὴ κρημνισθῇ (καὶ δὲν ἐκρημνίσθῃ), " ὅταν ἡ φέρων αὐτὴν μόσχος περιετρέπη, καὶ ἐσκόνταξεν εἰς τὸν δρόμον, καθὼς καὶ τοῦτο " γέγραπται· " Καὶ ἐξέτεινεν Ὁζᾶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ κατασχεῖν " αὐτὴν, καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν, ἕτι περιέσπασεν αὐτὴν ὁ μόσχος " (α'. β'. Βασιλ. 5'. 6.)· " ἂν, λέγει, ὁ Θεὸς ἐθανάτωσε τὸν Ὁζᾶ ἐκείνον, διότι ἐπίασε τὴν παλαιὰν Κιβωτὸν ἐπὶ " ἀγαθῷ σκοπῷ, ἵνα διασώσῃ αὐτὴν (καθὼς καὶ τὴν διέσωσε)· πῶσῃ μᾶλλον ἔπρεπε νὰ " παιδεύσῃ τὸν θρασὺν ἐκείνον καὶ ἀλιτήριον Ἑβραῖον, ὁ ὁποῖος ἄρμησε μὲ τόσῃν προπέτειαν, " ὄχι ἵνα διασώσῃ τὸν ἱερόν κράββατον τῆς Θεομήτορος, ἀλλ' ἵνα κατακρημνίσῃ αὐτόν; Πρε- " πόντως λοιπὸν καὶ δικαίως ἐπαίδευσεν αὐτὸν παρευθὺς ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία δίκη, ἵνα διὰ " τῆς τοιαύτης παιδείας φυλάξῃ τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν εἰς τὴν ἔμφυχον Κιβωτὸν, τὴν ἄ- " χραντον Θεοτόκον, ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς ὁποίας ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος του ἐγένε σὰρξ: ἦτοι τέ- " λειος ἄνθρωπος, κατὰ τὸ " Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο " (Ἰω. α'. 14.). Ἐδανείσθῃ δὲ " ὁ Μελωδὸς τὸ ρητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· " Γινώσκω δὲ καὶ Ὁζᾶ " " τινα, ὃς τῆς Κιβωτοῦ λαῦσαι τολμήσας μόνον, περισπασθεῖσθαι ὑπὸ τοῦ μόσχου, τὴν " μὲν περισσώσατο, αὐτὸς δὲ ἀπώλετο, φυλάσσοντας δηλαδὴ τὰ Θεοῦ τῇ Κιβωτῷ τὸ σε- " βᾶσμιον " (Λόγ. α'. περὶ Θεολογίας).

Ὡδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

" Ῥήσεις Προφητῶν καὶ αἰνίγματα τῆμ σάρκωσιν ὑπέφηματ τῆμ
 " ἐκ Παρθένου Σου, Χριστέ, φέγγος ἀστραπῆς Σου εἰς φῶς Ἐ-
 " θρωῶν ἐξελεύσεσθαι· καὶ φωμεῖ Σοι ἄβυσσος ἐμ ἀγαλλιάσει· Τῆ
 " δυμάμει Σου δόξα, φιλάμθρωπε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καθὼς αἱ ἐν τῷ κύκλῳ γινόμεναι γραμμαὶ, ὅλαι εἰς ἓνα κέντρον συναίγονται· καὶ κα-
 θὼς ὅλαι αἱ ἐν τῇ διακαυστικῇ ὑέλῳ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου εἰς μίαν ἐστίαν (ἦτοι εἰς ἓνα
 κέντρον) συναθροίζονται· ἕτω καὶ ὅλα τὰ ρητὰ καὶ αἰνίγματα τῶν Προφητῶν εἰς ἓνα κέν-
 τρον συναίγονται, καὶ εἰς ἓνα ἀντικείμενον ἀποβλέπουσιν, εἰς τὴν σάρκωσιν δηλαδὴ τοῦ Υἱοῦ
 τοῦ Θεοῦ· ὅθεν τοῦτο γινώσκων ὁ Ἱερός Μελωδὸς, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν
 διὰ τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ, καὶ λέγει· Ὡ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστέ, ὅλα τὰ ρητὰ καὶ
 αἰνίγματα τῶν Προφητῶν τυπικῶς ἐφανέροναν τὴν ἐκ Παρθένου σάρκωσίν σου· ὅθεν εἶπεν

(1) Ὁ Ὁζᾶ οὕτως ἐθανάτωθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ, κατὰ τὴν Ἰωσήφον, διότι ἀτίμος ἦν, ἐτόλμη-
 σε νὰ ἀπλώσῃ τὴν χεῖρα του εἰς τὴν ἱεράν Κιβωτὸν·
 πὸ ὁποῖον μόνον τῶν Ἱερέων ἴδιον ἦν· ἀλλὰ, κατὰ
 τὸν Θεοδώριτον, διότι Ἱερεὺς ἦν, ἔπρεπε νὰ βασταξῇ
 καὶ αὐτὸς μετὰ πᾶν λοιπῶν εἰς τοὺς ἄμους του τὴν
 Κιβωτὸν, καὶ ὄχι νὰ ξεδαρρεύσῃ, καὶ νὰ ἐπιφορτί-
 σῃ αὐτὴν εἰς μόσχους καὶ ἄλογα ζῶα· οὕτω γὰρ

καὶ εἰς τὰ Παραλειπόμενα γράφεται· " Καὶ ἔλαβον
 " οἱ Υἱοὶ τῶν Λευιτῶν τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς
 " ἐνετείλατο Μωϋσῆς ἐν λόγῳ Θεοῦ κατὰ τὴν γρα-
 " φὴν, ἐν ἀναφορῆσιν ἐπ' αὐτοῖς " (ἦτοι ἐπὶ τῶν ἄμους
 αὐτῶν) (α'. Παραλ. 15.). Πολλῶν δὲ ὄντων τῶν
 Ἱερέων, ὁ Ὁζᾶ μόνος θανατοῦται· διότι, κατὰ τὸν
 Προκόπιον, αὐτὸς πρῶτος ἔδωκε βουλὴν νὰ σταθῇ ἢ
 Κιβωτὸς εἰς ἄμαξαν, καὶ τὴν ἔλκεται ἀπὸ μόσχους.

ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· „Τὸ τῆς ἐνσωματώσεως τοῦ Λόγου μυστήριον πάντων ἔχει τῶν τε „κατὰ τὴν Γραφὴν αἰνιγμάτων καὶ τύπων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν φαινομένων κτισμάτων „τὴν ἐπιστήμην“ (Κεφ. ξς'. τῆς α'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν). Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Ἀσματογράφος τὸ „Ἐκ Παρθένου“, διὰ τὴν φανερώσῃ, ὡς νομίζω, ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη εἶναι τῆς Παρθένου καὶ Θεομήτορος· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου Ἀββακούμ τοῦ ποιητοῦ τῆς τετάρτης Ὠδῆς, ὁ ὁποῖος τὴν σάρκωσιν τοῦ Λόγου ἐφάνερον μετὰ τὸ λόγιον ἐκεῖνο· „Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμᾶν ἤξει, καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος“ (Ἄβ. γ'. 3.). Θαιμᾶν δὲ, θέλει τὴν εἰπῆ, Νότος, κατὰ τὸν Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον· Ὁρος δὲ δασὺ καὶ κατασκίον, εἶναι ἡ Παρθένος. Διηλοῦται λοιπὸν διὰ τοῦ ρητοῦ τούτου, ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθεν ἀπὸ Θαιμᾶν, ἦγον ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ, τὴν εὐρισκομένην κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν Παρθένον.

Αἱ ἀνωτέρω δὲ ρήσεις τῶν Προφητῶν ἐφάνερον πρὸς τούτοις καὶ ὅτι τὸ φέγγος τῆς ἀστραπῆς Σου, Κύριε, ἦγον ἡ θεῖα διδασκαλία καὶ ὁ νόμος τοῦ Εὐαγγελίου Σου, κατὰ τὸν Εὐθύμιον, θέλει ἐκβῆ ἔξω εἰς τὸ τὴν φωτίσῃ τὰ ἐσκοτισμένα Ἔθνη ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· „Ὁ Λαὸς ὁ κατήμενος ἐν σκότει εἶδε „φῶς μέγα“. Τὸ ρητὸν δὲ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἴδιος Ἀββακούμ „Καὶ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς „ἔσται“ (αὐτόθ. δ'. 4.). Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς „Καὶ φωνεῖ Σοι ἄβυσσος“ ἦγον διὰ τῆτο ἡ ἄβυσσος φωνάζει εἰς Σὲ μετὰ ἀγαλλίασιν· „Δόξα τῇ δυνάμει Σα, Κύριε“. Καὶ ταῦτα δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἀββακούμ λέγοντα· „Ἐδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν „αὐτῆς, ὕψος φαντασίας αὐτῆς“.

Ἄβυσσον δὲ ὀνομάζει τὰ Ἔθνη τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ φωτισθέντα, τὸσον διὰ τὸ πλῆθος, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἄλμην καὶ πικρίαν τῆς ἀσεβείας καὶ ἀμαρτίας, κατὰ τὸν Κύριλλον, Θεοδώριτον, καὶ Θεοφύλακτον. Ἐδωκεν δὲ τὰ Ἔθνη ταῦτα τὴν φωνὴν αὐτῶν· ἦτοι τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ὑψος δὲ φαντασίας ὀνομάζει τοὺς ἐν τοῖς Ἔθνεσιν ὑψηλοὺς καὶ ἀξιωματικοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ ἔδωκαν τὴν προειρημένην φωνὴν καὶ ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ὁ δὲ Μελωδὸς ἐναλλάζας, εἶπεν ὅτι ἡ ἄβυσσος τῶν Ἐθνῶν ἐν ἀγαλλιάσει φωνάζει εἰς Σὲ τὸ „Δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε“, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν. Ὁ θεὸς συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Οὐκ ἔν ἡ ἄβυσσος, τουτέστιν ἡ ἀμέτρητός τε καὶ ἀκατάληπτος τῶν πεπιστευκότων πλῆθος, ἔδωκε φωνὴν αὐτῆς“ ἡ δοξολογεῖται γὰρ ὁ Χριστὸς παρὰ παντὸς ἀνθρώπων ἔθνους· καὶ τοῦτο δρῶντας προθύμως κατ' ἰδίους ἀν μικροῦς καὶ μεγάλους, λαμπροὺς καὶ ἀσήμους“ (Τόμ. Γ'. ἐρμηνεία εἰς τὸν Ἀββακούμ).

Τροπάριον.

„Ἴδετε, Λαοὶ, καὶ θαυμάσατε· τὸ ὄρος γὰρ τὸ ἅγιον καὶ ἐμφα-
 „μέστατον Θεοῦ τῶν ἐπουραμίων βουρῶν ἐφύπερθευ αἶρεται· Οὐ-
 „ραμὸς ἐπίγειος ἐμ ἐπουραμίων καὶ ἀφθάρτῳ χρομὶ οἰκίζόμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τοῦτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ἔσται „ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρου τῶν „ὄρέων, καὶ ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουρῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ Ἔθνη“ (Ἡσ. β'. 2.). ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸν Προφήτην Μιχαΐαν εἰπόντα σχεδὸν τὰ αὐτά· „Καὶ „ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἐτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν „ὄρέων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουρῶν, καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ λαοὶ“ (Μιχ. δ'. 1.). Ὁρος δὲ ἐδῶ, κατὰ μὲν τὸ γράμμα, εἶναι ἡ πόλις Ἱερουσαλήμ· κατὰ δὲ ἀλληγορίαν, νοεῖται ἡ Κυρία Θεοτόκος. Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως συναθροισθέντας Χριστιανούς, καὶ παρακινῶν αὐτούς λέγει· Σηκώσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς σας, ὡ χριστάνυμοι τῶν ὀρθοδόξων λαοὶ, σηκώσα-

τε αὐτὰς, καὶ ἴδετε νοερῶς, καὶ θαυμάσατε διὰ τὸ παράδοξον θέαμα· καθὼς γὰρ φυσικῶ τῷ τρόπῳ ἀπορεῖ τινὰς καὶ θαυμάζει, ἀν ἰδῆ ἓνα βουνὸν νὰ ἀναβαίῃ ἐπάνω εἰς ἄλλο βουνόν· οὕτω καὶ σήμερον πρέπει νὰ θαυμάσῃ τινὰς καὶ νὰ γένη ἐπιστατικός· διότι τὸ ὄρος τὸ Ἅγιον καὶ φανερώτατον τοῦ Θεοῦ (ἦτοι ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἣτις λέγεται Ὀρος διὰ τὸ ὑψηλόν, διὰ τὸ στερεόν, διὰ τὸ ἀγεώργητον, διὰ τὸ κατάσκιον, καὶ διὰ τὸ παρεκτικόν τῶν εὐσκιοφύλλων δένδρων) ὑψοῦται σήμερον ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ βουνά, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· Ποῖα δὲ εἶναι τὰ βουνά; Εἶναι τὰ τάγματα τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, καθὼς αὐτὰ ἀναγωγικῶς ἐρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· „Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰώνιων πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται Ἀγγελικῶν, οἶμαι, Δυνάμεων, αἱ συνεργῶσιν ἡμῖν πρὸς τὰ κρείττονα“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα).

Τὸ ἔμφυχον λοιπὸν ὄρος ἡ Θεοτόκος σύσσωμος ἀναβαίνει σήμερον ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς τάξεις καὶ χοροστασίας τῶν αὐτῶν Ἀγγέλων, καὶ αὐτῶν τῶν πρωτίστων καὶ περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένων· ἦτοι τῶν Θρόνων, τῶν Χερουβὶμ, τῶν Σεραφίμ, καὶ γίνεται τούτων ἀπάντων ἀσυγκρίτως τιμιωτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα· καὶ καθὼς τὰ ὄρη εἶναι πολλὰ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ βουνά· οὕτω καὶ ἡ Θεοτόκος, τὸ νοητὸν ὄρος, δείκνυται σήμερον διὰ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς ἀναστάσεως, καὶ εἰς Οὐρανοὺς μεταστάσεώς τε καὶ ἀναλήψεως, ἀνωτέρα πάντων τῶν οὐρανίων βουνῶν (ἦτοι τῶν ἀσωμάτων Ἀγγέλων). Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Μονῶν, ἀντὶ Βουνῶν· μ' ὅλον τοῦτο καὶ οὕτως εὐδοοῦται τὸ νόημα, καθότι ἡ Θεοτόκος ἀνέβη ἐπάνω ἀπὸ ὅλας τὰς μονὰς τῶν Δικαίων, ὡς μόνη ἐκ δεξιῶν τοῦ Υἱοῦ καθίσασα, καθ' ἑαυτὴν αὐτῆς καὶ Βασίλισσα· πλὴν ὀρθότερον εἶναι νὰ γράφεται Βουνῶν, συμφώνως μὲν τὰ Προφητικὰ λόγια τοῦ Ἡσαΐου καὶ τοῦ Μεγαλίου· καθὼς καὶ ἐν πολλοῖς χειρογράφοις οὕτως εὐρίσκεται γεγραμμένον. Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὁ ἐπίγειος Οὐρανὸς“, διότι ἡ Θεοτόκος Οὐρανὸς μὲν εἶναι διὰ τὸ ὕψος τῆς Θεοτοκίας, ἐπίγειος δὲ, διὰ τὸ ὑλικόν σῶμα. Αὐτὴ κατοικεῖ σήμερον εἰς οὐρανίαν καὶ ἀφθαρτον γῆν, τὴν ὁποῖαν πόδες πατοῦσι πρᾶσαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Μακάριοι οἱ πρᾶεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν“ (Ματθ. ε. 5.).

Συμφώνως μὲν τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει εἰς τὴν Κοίμωσιν καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης λέγων· „Σήμερον ἡ Παρθένος, ἔμφυχος ὄντως Οὐρανὸς χρηματίσασα, ταῖς οὐρανίαις σκιναῖς ἐνοικίζεται· τίς γὰρ ταύτην Οὐρανὸν καλῶν, τοῦ ἀληθοῦς ἀμαρτήσεται; εἰμήπού τις φήσειε καλῶς ἐπιστάμενος, καὶ τῶν Οὐρανῶν αὐτὴν ἀσυγκρίτως ὑπεροχαῖς ὑπεραίρεσθαι“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεῖς).

Τροπάριον.

„Ζωῆς αἰδίου (1) καὶ κρείττομος ὁ θάματός σου γέγομε διαβατήριον, Ἄγνη, ἐκ τῆς ἐπικύρου πρὸς θεῖον ὄντως καὶ ἄρρευστον μεθιστώμ σε, Ἀχραυτε, ἐν ἀγαλλιάσει τὸν Υἱόν καθ' ὅραμ σου καὶ Κύριον·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσφωνεῖ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει· Ὁ πάσης ἀγνείας δοχεῖον, Θεοτόκε, καθὼς ἡ σκάλα καὶ γέφυρα γίνονται διάβασις ἀπὸ τὰ χαμηλὰ εἰς τὰ ὑψηλὰ, καὶ ἀπὸ ἓνα τόπον εἰς ἄλλον· οὕτω καὶ ὁ ἰδικός σου θάνατος ἔγινε διάβασις καὶ σκάλα καὶ γέφυρα μιᾶς ζωῆς ἀτελευτήτου καὶ καλητέρας μὲ ἀσύγκριτον λόγον· ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ θάνατος σε μετέστησεν ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην καὶ ἐπίγειον ζωὴν εἰς μίαν ἄλλην θεῖαν ἀληθῶς καὶ ἀτελεύτητον ζωὴν· ὁθεν εἶπεν ἡ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· „Σοὶ πρὸς ζωὴν γέφυρα, καὶ κλίμαξ πρὸς Οὐρανόν, καὶ πρὸς ἀθά-

„να-

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „Τῆς αἰδίου“· παράμελον ὁμοῦ ἐστίν, ὡς περιττὴν ἔχον μίαν συλλαβὴν τὴν, Τῆς.

„νασίαν ὁ Σὸς θάνατος πορθημεῖον γενήσεται“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων“) καὶ πάλιν „Ἐντεῦθεν οὐ θάνατον τὴν ἱεράν σου μετάστασιν λέξομεν, ἀλλὰ κοίμισιν, ἢ ἐκδημίαν, ἢ ἐνδημίαν, εἰπεῖν οἰκειότερον“ ἐκδημοῦσα γὰρ τὸ σῶματος, ἐνδημοῖς πρὸς τὰ κρείττονα“ (Λόγ. εἰ ἢ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“). Διὰ τί δὲ Σὲ μετέστησεν ὁ θάνατος ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω; Ἴνα βλέπῃς μετὰ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας σου τὸν Υἱὸν καὶ Θεὸν σου, καὶ ἵνα συνδοξάζῃσαι μετὰ αὐτὸν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὡς Μητέρα αὐτοῦ, μετὰ γλυκυτάτην καὶ ἀνεκδιήγητον μακαριότητα, μετὰ φῶς ἀρρήτων, καὶ μετὰ ἀγαθὰ ἀνεκλάλητα, ἃ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (ἀ. Κορ. β'. 9.).

Καὶ λοιπὸν, ἀν ἕως τῶρα, Θεοτόκε, ἦσουν ἐλαττωμένη τῶν Ἀγγέλων βραχύτι, κατὰ τὸν Δαβὶδ, διὰ τὴν θνητότητα τοῦ σώματος, σήμερον ὅμως διὰ τῆς θνητότητος ταύτης καὶ τοῦ θανάτου σου ὑπερέβης ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων· οὕτω πανηγυρίζει λαμπρῶς εἰς τὴν Κοίμισίν σου ὁ ἰδικὸς σου Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγων· „Σήμερον ἐορτάζομεν τὴν τῆς Θεομήτορος Κοίμισιν, δι' ἣν βραχύτι παρ' Ἀγγέλους ἠλαττωλένη, καὶ τοὺς Ἁγγέλους, καὶ τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τὰς ὑπὲρ τούτους ὑπερκοσμίους πάσας Δυνάμεις, ὑπεραναβέβηκεν ἀσυγκρίτως, τῇ πρὸς τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν ἐγγύτητι“. Τί δὲ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν; Ὅτι ὁ τοιοῦτος θάνατός σου, Θεοτόκε, οὐδὲ πρέπει ὅπως νὰ ὀνομάζεται θάνατος, ἀλλὰ ζωὴ ἀθάνατος καὶ αἰώνιος, καὶ ἡ μνήμη τοῦ θανάτου σου δὲν εἶναι λυπηρὰ καὶ πενθηρὰ, ἀλλὰ χαροποιὰ καὶ εὐφρόσυνος· καθὼς ὁ αὐτὸς Γρηγόριος πανηγυρίζει λέγων· „Διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ ὁ θάνατος αὐτῆς ζωηφόρος, εἰς οὐράνιον καὶ ἀθάνατον μεταβιβάζων ζωὴν, καὶ ἡ τούτου μνήμη χαροῦσυνος ἐορτὴ καὶ παγκόσμιός ἐστι πανηγυρίς“. Καὶ ὁ Κρήτης δὲ Ἀνδρέας οὕτω πανηγυρίζει· „Ἱερουσαλήμ, μὴ σχετλιάζε· θυμῆρης γὰρ, οὐ πενθήρης, ἢ παροῦσα πανηγυρίς“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ „Οἱ τὴν ἐν Πνεύματι θεωροῦν“). Καὶ ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης· „Ἐντεῦθεν οὐ Σὲ ὁ θάνατος ἐμακάρισε, Θεοτόκε, ἀλλ' αὐτὸν τὸν θάνατον κατηγλαίωσας, τὴν τέτου κατήφειαν λύσασα, καὶ χαρὰν θάνατον δείξασα“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων“).

Τροπάριον.

„Ἐπήρθησαν πύλαι οὐράνιαι, καὶ Ἀγγελοὶ ἀνύμνησαν, καὶ ὑπέδεξατο Χριστὸς τὸ τῆς παρθενίας αὐτοῦ Μητρῶον κειμήλιον“
 „Χερουβὶμ ὑπεῖξέ σοι ἐν ἀγαλλίασει, Σεραφὶμ δὲ δοξάζει Σε χαίροντα“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐρανίσθη ὑπὸ τοῦ Μελωδοῦ ἀπὸ τὸν Ψαλμογράφον Δαβὶδ λέγοντα· „Ἀρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιαι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης“ (Ψαλ. κγ'. 7.). Καθὼς δὲ ἐκεῖ ὁ Προφητὰναξ ἀναφέρει ὅτι, ἐν τῇ ἀναλήφει τοῦ Κυρίου, οἱ κατώτεροι Ἀγγελοὶ ἐπρόσταζον τοὺς ἀνωτέρω νὰ ἀνοίξουν τὰς θύρας τῶν Οὐρανῶν, διὰ νὰ ἔμβῃ ὁ ἀναληφθεὶς Χριστὸς καὶ Βασιλεὺς τῆς δόξης· οὕτω καὶ ὁ Μελωδὸς λέγει ὅτι, ἐν τῇ μεταστάσει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐν τῇ μετὰ σώματος ἀναλήφει τῆς Θεομήτορος, ἀνοίχθησαν μὲν αἱ πύλαι τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἡ Βασίλισσα Θεοτόκος, οἱ Ἀγγελοὶ δὲ ἀνύμνησαν αὐτὴν σύσσωμον εἰς Οὐρανὸς ἀναβαίνουσαν. Ποῖον δὲ ὕμνον οἱ Ἀγγελοὶ ὕμνησαν τότε; Ἀκουσον τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου· „Σὲ μετ' ἱερῶν ὕμνων, καὶ μετ' ἱεράς τελετῆς, ὑπαντῶσιν αἱ τῶν Οὐρανῶν Δυνάμεις, μοι νονουχὶ λέγουσαι· Τίς αὐτὴ ἢ ἀναβαίνουσα λελευκανδισμένη, ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθροσ, καλὴ ὡς ἡ σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος; ὡς ὠραιώτης! ὡς ἠδύνησ! Σὺ ἄνθος τοῦ πεδίου· κρίνον τῶν κοιλάδων· εἰσήνεγκέ Σε ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ· ἔνθα Σὲ ἔξουσάι δορυφοροῦσιν· Ἀρχαὶ εὐλογοῦσι· Ὀρόνοι ἀνυμνοῦσι· τὰ Χερουβὶμ ἐκπλήττεται· χαίροντα δοξάζει τὰ Σεραφὶμ“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“). Ὁ Χριστὸς δὲ

ὑπεδέχθη ἀσμενέστατα εἰς τῆς Οὐράνια, ὡς Υἱὸς τῆς Μονογενῆς τὸ τῆς παρθενίας τῆς Μητρὸς τοῦ κειμήλιον, τὸν θησαυρὸν τὸν τιμιώτατον πάντων τῶν θησαυρῶν.

Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προσθέτει καὶ τὰ χαριέστατα καὶ γλυκύτατα λόγια ὅπερ εἶπεν ἡ ἀγαπητὴ Μήτηρ πρὸς τὸν ἀγαπητὸν Υἱόν, ὅταν ἐμελλε νὰ παραδώσῃ τὸ Πνεῦμά τῆς εἰς αὐτόν. « Εἰς χεῖράς Σου, τέκνον ἐμὸν, τὸ πνεῦμά μου παρατίθημι· δέξαι οὖν τὴν Σὴν φίλην ψυχὴν, ἣν ἐτήρησας ἀμεμπτὸν· σοὶ τὸ ἐμὸν σῶμα, καὶ ἐπὶ τῆ γῆ, παρατίθημι· φύλαξον σῶον, ἐν ᾧ κατοικήσαι εὐδόκησας, καὶ γεννηθεὶς παρθένον ἐτήρησας· πρὸς Σέ με μετὰστῃσον, ἵνα, ὅπου ἦς Σὺ τῶν ἐμῶν σπλάγχων τὸ κύημα, ἔσομαι καὶ γὰρ Σοὶ συνέστιος ». Ὁ αὐτὸς δὲ γράφει καὶ τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἀμοιβαίως ὁ εὐλογημένος Υἱὸς πρὸς τὴν εὐλογημένην Μητέρα. « Δεῦρο ἡ εὐλογημένη μου Μήτηρ εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου· ἀνάστα, ἐλθέ ἡ πλησίον μου, ἡ καλὴ ἐν γυναιξίν· ὅτι ἰδὲ ὁ χειμῶν παρῆλθεν· ὁ καιρὸς τῆς τομῆς ἐφθασε· καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί· ὁσμὴ μύρων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα » (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ « Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς). Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ἀκολουθῶν τὸ « Τὰ τάγματα τῶν Χερουβὶμ ὑπετάχθησαν εἰς Σέ, Θεοτόκε ». ὑπετάχθησαν δὲ ὄχι μὲ λύπην, ἀλλὰ μὲ ἀγαλλίασιν· ἐπειδὴ τὴν εἰς Σέ ὑποταγὴν καὶ ταπεινώσιν δόξαν καὶ ὕψος ἰδικόν των ἐνόμιζον· ἀλλὰ καὶ τὰ Σεραφὶμ μὲ χαρὰν μεγάλην Σέ δοξάζουσι· καθὼς γὰρ χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ δοξάζουν τὸν Ποιητὴν των Θεόν· οὕτω χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ δοξάζουν καὶ Σέ τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τί; Ἐπειδὴ ἠξέουσι ὅτι Σὺ μόνη, Παρθένη, εἶσαι μεθόριον μετὰ τοῦ Κτίστου καὶ τῶν κτισμάτων· Σὺ λαμβάνεις τὸ πλήρωμα ὅλων τῶν τῶ Θεοῦ χαριῶν· καὶ οὕτω διαμοιράζεις αὐτὰς καὶ εἰς Ἀγγέλους καὶ εἰς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς πρὸς Σέ αὐτῶν ἀγάπης· ὅθεν ὅσοι περισσότερον χαίρουσι καὶ ἀγαλλονται νὰ Σέ δοξάζουν, τόσοι περισσότερας λαμβάνουσι καὶ τὰς ἐκ Θεοῦ διὰ Σοῦ εἰς αὐτοὺς ἐκδομένας ἐλλάμψεις· καὶ ὅσα περισσότεραν ἀγάπην ἔχουσιν εἰς Σέ, τόσοι καὶ περισσότερας μετέχουσι παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτας.

Οὕτως ὑψηλοῦ περι αὐτῆς ὁ Θεσσαλονικὴς Θεὸς Γρηγόριος· « Οὐκοῦν αὕτη μόνη (ἡ Θεοτόκος) μεθόριον ἔστι κτιστῆς καὶ ἀκτίστου φύσεως· καὶ οὐδεὶς ἂν ἔλθοι πρὸς Θεόν, εἰμὴ δι' αὐτῆς τε καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχθέντος μεσίτου· καὶ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ δωρημάτων, εἰμὴ διὰ ταύτης γένοιτα καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις »· καὶ πάλιν· « Αὕτη πρώτη δεχομένη τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ σύμπαντα πληροῦντος, καθίστησι τοῖς πᾶσι χωρητὸν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐκάστου καθαρότητος.... ὥστε πρὸς αὐτὴν ὄραν, καὶ ταύτην πεποιθέναι τὰς ἀνωτάτω Χερουβικὰς Ἱεραρχίας· καὶ ἀπλῶς, πᾶσι τε καὶ πάσαις, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀπαθοῦς καὶ Θεοῦ πόθου, καὶ τοῦ αὐλοῦ καὶ ἀλήκτου ἔρωτος... καὶ ἡ στάσις ἔψεται, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φωτισμοῦ τρανότης » (Λόγ. α. εἰς τὰ Εἰσόδια). Τὸ δὲ « Ἐπάρθητε πύλαι », ἐπειδὴ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐνόησεν εἰς τὰς Ἀγγελικὰς Δυνάμεις, καὶ ὅτι αὐταὶ προστάζονται νὰ γένουσι ὑψηλότεραι διὰ νὰ χωρήσουσι τὸν ἀναληφθέντα Χριστόν (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα), οὕτω δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἐδῶ εἰς τὰς νοερὰς Δυνάμεις, αἵ τινες διὰ τοῦτο ἐπήρθησαν, διὰ νὰ γένουσι χωρητικώτεροι τοῦ μυστηρίου τῆς εἰς Οὐρανούς ἀναβαινούσης Παρθένου. Τὸ αὐτὸ νόημα τοῦ Τροπαρίου τούτου σχεδὸν καὶ τὰς λέξεις περιέχει καὶ τὸ πρῶτον Δοξαστικὸν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς παρουσίας ἑορτῆς· κακεῖ γὰρ εἰσάγονται οἱ κατώτεροι Ἀγγελοὶ λέγοντες πρὸς τοὺς ἀνωτέρους· « Καὶ ἀοράτως, φησὶν, ἰβάν ταῖς ἀνωτέραις ταξιαρχίαις· Ἰδοὺ ἡ παντάνασσα Θεόπαις παραγέγονεν· ἄρατε πύλας, καὶ ταύτην ὑπερκοσμίως ὑποδέξασθε ».

Ὡδὴ ε΄. Ὁ Εἰρμός.

« Τὸ Θεῖον καὶ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν Σου, Χριστέ, διηγήσομαι· ἐξ αἰδίου γὰρ δόξης συμαίδιον καὶ ἐμπρόστατον λάμψας, ἀπαύγασμα Παρθενικῆς ἀπὸ γαστρὸς, τοῖς ἐμ σκοτεῖ καὶ σκιά, σωματωθεὶς ἀμέτειλας Ἥλιος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ Ποιητὴς τῆς πέμπτης Ὠδῆς εἶναι ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, διὰ τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς ἐρανίζεται τὸν Εἰρμόν αὐτῆς ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν λέγοντα· „Ὁ λαὸς ὁ πο-
 „ ρεόμενος ἐν σκότει φῶς μέγα· καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς
 „ λάμψει ἐφ' ὑμᾶς“ (Ἡσ. 9. 2.). Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Ἀσματογράφος πρὸς τὸν Χρι-
 „ στοῦν λέγει ἔτως· ὦ Χριστέ Υἱὲ τῆ Θεοῦ καὶ Υἱὲ τῆς Παρθένου, ἐγὼ θέλω διηγηθῆ τὸ
 „ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀρετῶν Σου. Καὶ ἂν, ὡ θεοπέσει Μελωδὲ (ἤθελεν εἰπῆ τινὰς πρὸς
 „ αὐτὸν) τὸ κάλλος εἶναι ἄρρητον, πῶς δύνασαι καὶ τὸ διηγηθῆς; ἐναντία γὰρ εἶναι ταῦ-
 „ τα μεταξύ των, καὶ συμβιβασθῆναι οὐ δύναται. Ἀλλ' ἀποκρίνεται ὁ Ἀσματογράφος·
 „ Ναὶ αὐτὸ ἀληθῶς εἶναι καθ' αὐτὸ ἄρρητον καὶ ἀνεκδιήγητον, καὶ ὑπερβαίνει καθε γλώσ-
 „ σαν, καὶ αὐτὴν τὴν Ἀγγελικὴν· θέλω διηγηθῆ τοῦτο ὁμῶς ἐγὼ, ὅχι καθῶς εἶναι, ἀδύνα-
 „ τον γὰρ, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναμαι, καὶ καθῶς ἢ ἐμὴ γλώσσα ἔχει ἰσχύν. Ἀρετὰς δὲ τῆ
 „ Χριστοῦ ὀνομάζει ὁ Μελοποιὸς ὅλας τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ θεοπρεπεῖς τελειό-
 „ τητας, καὶ τὰ κοινῶς καλούμενα θεῖα προσόντα: ἦτοι τὴν ἀπειρίαν, τὴν παντοδυναμίαν,
 „ τὴν αἰδιότητα, τὴν ἀγαθότητα, τὴν σοφίαν, καὶ ἀπλῶς, ὅλα τὰ οὐσιῶδη τῆ Θεῶ ἀυχή-
 „ ματα, τὰ ὁποῖα πλήρωμα τῆς Θεότητος ὁ μέγας καλεῖ Ἀθανάσιος· ὁ δὲ Ἀρεοπαγίτης
 „ Διονύσιος Μυριόλεκτα ὀνομάζει· λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος περὶ αὐτῶν, ὅτι αἱ τοῦ
 „ Θεοῦ ἐνεργεῖαι καὶ δυνάμεις ἄρρητοι μὲν εἰσι, διὰ τὸ μέγεθος, ἀνεξαρτήθητοι δὲ, διὰ
 „ τὸ πλήθος· ὅθεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τούτων τῶν ἀρετῶν τοῦ Θεοῦ λέγει· „Οὐδὲ τὰς ἀρε-
 „ τὰς μου τοῖς γλυπτοῖς δώσω“ (Ἡσ. μβ. 1.). καὶ ὁ Ἀββακούμ· „Ἐκάλυψεν οὐρα-
 „ νοὺς ἢ ἀρετὴ αὐτοῦ“ (Ἀβ. γ. 3.).

Κυρίως δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἀρετὰς Χριστοῦ ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Ἱερὸς Κοσμάς τὰ δύο πρῶ-
 „ τιστα μυστήρια, τὸ τῆς Θεολογίας, καὶ τὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας, καθῶς τοῦτο ἐπεξη-
 „ γεῖ μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια· διότι λέγει, Σὺ, Κύριε, πρὸ τῶν αἰῶνων ἔλαμψας διὰ γεν-
 „ νήσεως ἀπὸ τὴν αἰδιον δόξαν (ἦτοι ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκρι-
 „ μένου) ὡς ἐν ἀπαύγασμα, οὐχὶ ἀνυπόστατον καὶ ἀνούσιον, καθῶς εἶναι τὸ τοῦ ἡλίου
 „ ἀπαύγασμα, ἀπαγε! ἀλλὰ συναΐδιον ὄν μὲ τὸν Πατέρα καὶ ἐνυπόστατον: ἦτοι ζῶν, καὶ
 „ ἐσίαν καὶ ὑπόστασιν ἔχον τελείαν, καθῶς ἔχει καὶ ὁ Πατὴρ (1). ὕστερον δὲ, ἐπ' ἐσχά-
 „ των τῶν χρόνων, γενόμενος ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἀχραντον κοιλίαν τῆς Παρθένου, ἀνέτειλας
 „ εἰς ὅλας τὰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι εὐρίκοντο εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν σκιὰν τῆς ἀσεβείας καὶ
 „ ἀμαρτίας, ὡς Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὅς τις φωτίζει μὲν αὐτῶν τὸν νοῦν θεωρητικῶς εἰς
 „ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς Θεότητος Σου· ὀδηγεῖς δὲ αὐτοὺς πρακτικῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν προσαγ-
 „ μάτων Σου· καθῶς ἐπροφήτευσεν ὁ Μαλαχίας· „Καὶ ἀνατελεῖς ἡμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ
 „ ὄνομά Σου Ἥλιος δικαιοσύνης“ (Μαλ. δ. 2.).

Τροπάριον.

„Ὡς ἐπὶ μεφέλης, Παρθένε, τῶν Ἀποστόλων ὁ δῆμος ὀχούμενος
 „ πρὸς τὴν Σιών ἐκ περάτων λειτουργῆσαί Σοι τῆ μεφέλη τῆ κού-
 „ φῆ ἠθροίζετο· ἀφ' ἧς ὁ Ἰψιστος Θεὸς τοῖς ἐμ σκότει καὶ σκιᾷ
 „ δικαιοσύνης ἔλαμψεν Ἥλιος.

ΕΡΜΗ-

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ἔγω μὲν τὸ Ἐνυπόστατον ἐκ-
 „ λαμβάνουσιν οἱ περισσότεροι Θεολόγοι· ὁ δὲ Θεσσαλο-
 „ νικῆς Γρηγόριος ἄλλως τὸ Ἐνυπόστατον ἐνοεῖ· „Κα-
 „ θὲτι ὁ Λόγος τῆ Πατρὸς, καὶ γεννώμενος ἐξ αὐτῆ,
 „ ἀνεκφύσθητος ὁμῶς ἐστὶ, μένων ἀχώριστος ἐν τῇ ὑ-
 „ ποστάσει τοῦ Πατρὸς, πλὴν ἀσυγχύτως μένει ἐν
 „ αὐτῇ κατὰ τὴν ἐν ἀλλήλαις τῶν θεαρχικῶν ὑποστά-

„ σεων ἀκατάληπτον περιχώρησιν· ἐν ἀλλήλαις γὰρ
 „ εἰσὶν αἱ θεῖαι ὑποστάσεις, οὐχ ὥστε συγχέσθαι,
 „ ἀλλ' ὥστε ἔχεισθαι, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγό-
 „ ριος“. Ἐπιβεβαίωσι δὲ τούτα καὶ ὁ τῆ Κυρίου λό-
 „ γος, ὃν εἶπε πρὸς τὸν Φίλιππον· „Οὐ πιστεύεις ὅ-
 „ τι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστίν“;
 „ (Ἰωάν. ιδ. 10.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδὸς τὸ Θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησεν ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεομήτορος, τὸ νὰ φέρουν δηλαδὴ αἱ νεφέλαι τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὴν Σιών· ὅθεν λέγει· Ὡς Ἀειπάρθενε Μαριάμ, τὸ πλῆθος τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων, καθήμενον ὡς ἐπάνω εἰς νεφέλην, συνηθροίσθη ἐκ τῶν περάτων εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Εἶπε δὲ τὸ, Ὡς, ὁμοιωματικὸν, διότι αἱ νεφέλαι ἐκεῖναι αἱ τοὺς Ἀποστόλους ἀρπάσσασαι, ὡς νεφέλαι μὲν ἐφαίνοντο, δὲν ἦτον ὅμως νεφέλαι τοιαῦται, ὅποιαί εἶναι αἱ ὑπὸ ἀναθυμιάσεων καὶ ἀτμίδων συνιστάμεναι, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, ἀλλὰ ἦτον ὑπερφυσικαί, ἀρρήτῳ λόγῳ συσταθεῖσαι· ἴσως ἦτον αὐταὶ καὶ Δυνάμεις Ἀγγελικαί. Νεφέλην δὲ εἶπεν ἐνικῶς, καὶ οὐχὶ Νεφέλας πληθυντικῶς· διότι καὶ ἡ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης οὕτως αὐτὴν ὠνόμασεν εἰπὼν· „Ετοιμαζέσθω νεφέλη παγκόσμιός τε καὶ ὑπερκόσμιος, καὶ ἀνέμων πτέρυγες ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς Σιών τῆς Ἀποστόλους διαβιβάζουσαι. Τίνες οἶδε ὡς νεφέλαι καὶ ὡς ἀέτοί πέτανται πρὸς τὸ πτώμα (ἦτοι τὸ νεκρὸν τῆς Θεοτόκου σῶμα) τὸ τῆς πάντων ἀναστάσεως αἰτίον, τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ λειτουργήσονται“; (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ „Ἐθός ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις) ἴσως δὲ Νεφέλην εἶπεν ἐνικῶς, διότι αἱ πολλαὶ ἐκεῖναι νεφέλαι ἦτον συνεχεῖς καὶ ἠνωμέναί, ὥστε ἐφαίνοντο ὅτι ἦτον μία.

Εἰς τὴν Σιών λοιπὸν ἐσυναχθῆ τὸ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου, εἰς τὰ ὁποῖα εὐρίσκοντο, διὰ νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὴν ταφὴν Σοῦ τῆς κόφης καὶ ἐλαφρᾶς ἀπὸ ἀμαρτίας νεφέλης· αἱ ἀμαρτίαι γὰρ φυσικαί εἶναι βαρεῖαι καὶ καταφερεῖς. Περὶ δὲ τῆς Νεφέλης ταύτης ἐπροφήτευσεν ἡ Ἡσαΐας λέγων· „Ἰδοὺ Κύριος κάθεται ἐπὶ νεφέλης κούφης“ (Ἡσ. ιθ'. ι.). Καθὼς λοιπὸν ἡ αἰσθητὸς ἥλιος σκεπασμένος ὢν ὑποκάτω εἰς κάμμιαν λαμπρὰν νεφέλην, ἐξέρχεται ἐκ τῆς νεφέλης καὶ φαίνεται εἰς τὸν Κόσμον· οὕτω καὶ ὁ Ἰψίστος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σκεπασμένος ὢν μέσα εἰς τὴν ἀχραντὸν κοιλίαν Σοῦ, Θεοτόκε, ἔλαμψεν ἀπὸ Σέ, ὡς ἀπὸ κούφην πρὶν λαμπρὰν νεφέλην ἡ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐφώτισε τοὺς καθημένους ἐν τῷ σκότει τῆς πλάνης καὶ ἀσεβείας, καὶ ἐν τῇ σκιά τοῦ θανάτου καὶ τῆς κολάσεως, δηλαδὴ ἐν τῇ ἀμαρτία, ἥτις εἶναι σκιά, κατὰ τὸν Ἱερὸν Θεοφύλακτον.

Διὰ τί δὲ εἰς τὴν Σιών καὶ εἰς τὴν πόλιν Δαβὶδ ἐσυναχθῆ τὸ πλῆθος τῶν Ἀποστόλων; Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ τὸν Ἀνδρέαν Κρήτης, ἐκεῖ διέτριβεν ἡ Θεοτόκος, ἐκεῖ παρέδωκε τὸ Πνεῦμα, καὶ ἐκεῖ ἀνεκλίνετο ἐπάνω εἰς τὸν νεκρικὸν κράββατον· „Ἐν ἡ πεπλήρωται (φυσὴν ὁ Ἰωάννης) ὁ νόμος τοῦ Γράμματος, ὑπὴρ γόρευται δὲ ὁ νόμος τοῦ Πνεύματος· ἐν ἡ Χριστὸς τὸ Πάσχα τὸ ἀληθές παραδέδωκεν „ . . . . ἐν ἡ Χριστὸς τοῖς Ἀποστόλοις ὀπτανεται ἐκ νεκρῶν ἀνιστάμενος, καὶ τῷ Ὁσμᾶ „ πιστοῦται, καὶ διὰ τούτου τὰ πέρατα, ὡς εἶη Θεός τε καὶ ἄνθρωπος, δύο φύσεις φέρων ἐν ἑαυτῷ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ ταύταις δύο καταλλήλους τὰς ἐργείας, αὐτεξουσία τε θελήματα εἰς αἰῶνα τὸν ἀπειρον αἰωνίζοντα· αὕτη τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ ἀκρόπολις· αὕτη τὸ τῶν μαθητῶν καταγῶγιον. . . . ἐν ταύτῃ τοῦ Παραγίου Πνεύματος ἡ πολύηχος καὶ πολύγλωσσος καὶ πυρίμορφος ἐπιφοίτησις τοῖς Ἀποστόλοις ἐκκέχυται· ἐν ταύτῃ ὁ Θεολόγος τὴν Θεοτόκον παρεληφώς, ἐλειτούργει τὰ δέοντα· αὕτη ἡ Μητὴρ τῶν ἀνα πᾶσαν τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρός ἐνδιαίτημα πέφινε μετὰ γε τὴν τοῦ Υἱοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναφοίτησιν“. (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ „Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπᾶριον.

„Σαλπύγγωμ θεόληπτοι γλώσσαι τῶμ θεολόγωμ ἀνδρῶμ εὐνχέ-
„στερον τῇ θεοτόκῳ ἐβόωμ τὸμ ἐξόδιον ἐμνηχόμεμαι ὑμῶμ τῶ
„πνεύματι· χαίροις ἀκήρατε, πηγὴ τῆς τοῦ θεοῦ ζωαρχικῆς καὶ
„σωτηρίου πάντων σαρκώσεως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αί γλώσσαι, λέγει αἱ Θεόληπτοι, ἤγουν αἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος φερόμεναι καὶ κινούμεναι τῶν Θεολόγων ἀνδρῶν τῶν Ἀποστόλων (Θεολόγους δὲ ἀνδρας ὀνομάζει τοὺς Θεῖους καὶ Ἱερους Ἀποστόλους, καθότι αὐτοὶ ἐστάθησαν οἱ πρῶτοι καὶ ἀληθεῖς καὶ πῆριως Θεολόγοι, ἐκ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀμέσως διδαχθέντες τὴν ἀσφαλῆ Θεολογίαν τῆς πίστεως· ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήντησαν πάντες οἱ μετὰ ταῦτα Θεολόγοι τῆς Θεολογίας δόγματα· ὅθεν ὁ Θεῖος Διονύσιος τοὺς μὲν Ἀποστόλους ὀνομάζει Θεολόγους ἐν τῷ τρίτῳ Κεφαλαίῳ περὶ Θεῶν ὀνομάτων, ἐν ᾧ ἀναφέρει περὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, οὕτω λέγων· „ Πέτρος δὲ ἡ τιμιωτάτη κορυφαία τῶν Θεολόγων “· καὶ πάλιν περὶ τοῦ Ἱεροῦ λέγει· „ Πάντων ἐκράτει μετὰ τοὺς Θεολόγους “· τὰ δὲ συγγράμματα τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων ὁμοῦ καὶ Προφητῶν Θεολογίαν πολλαχοῦ ὀνομάζει)· αὐταί, λέγω, αἱ γλώσσαι τῶν Ἀποστόλων ἐνηχούμεναι (ἴτοι ἐμπνεόμεναι) ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, ἐφαλλον εἰς τὴν Θεοτόκον τὸν ἐξοδίου ὕμνον, τὰ ἐπιτάφια ᾄσματα, πλέον ἐξακκοστώτερα καὶ λαμπρότερα ἀπὸ τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος· ὅθεν πρεπόντως ἠθέληεν εἰπῆ τινὰς, ὅτι ἄρμοζε τότε εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸς παλαιούς Ἱερεῖς· „ Οἱ Ἱερεῖς σαλπιοῦσιν ἐν ταῖς σάλπιγγιν “ (Ἀριθ. ἰ. 8.)· καὶ ὁ Ἡσαΐας· „ Ὡς σάλπιγγα ὑψωσον τὴν φωνήν “ (Ἡσαΐ. νδ'. 1.).

Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς ποῖον ὕμνον ἔλεγον εἰς τὴν Θεοτόκον οἱ Ἀπόστολοι· „ Χαῖρε καὶ εὐφραίνε, Θεοτόκε, ὅτι Σὺ ἐγένες ἀκήρατος (ἀφθαρτος), εἶσαι πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἐνοσάρχου Οἰκονομίας τῆς Θεῆς Λόγου, ἣτις ἐγένεν ἀρχὴ τῆς ζωῆς καὶ σωτηρίας ὅλων ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων “· Πηγὴν δὲ, λέγει ὁ ἀνώνυμος, τὴν Θεοτόκον ὀνόμασε τῆς Θεῆς σαρκώσεως, καθότι ἐκ τῶν παναχράντων αὐτῆς αἱμάτων, ὡς ἐκ τινῶν γλυκυτάτων καὶ ἠδυστάτων ναμάτων ἀρυσάμενος ὁ Θεὸς Λόγος τὴν σάρκα, συνέπηξεν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὕτω προῆλθεν ἐξ αὐτῆς τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ, Ἀκήρατε, δὲν ἀρμόζεται προσφυῶς μὲ τὸ, Πηγὴ, πρέπει μὲ στιγμὴν νὰ ἀναγινώσκεται οὕτω „ Χαίροις ἀκήρατε, πηγὴ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκώσεως “· Ὅσα δὲ ἄλλα θαυμαστὰ ἐγκώμια, καὶ ὕμνους ἐξοδίου καὶ Θεομυτροπρεπεῖς ἔλεγον αἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς Θεοτόκου, καὶ ὅσους, καὶ οἴους χαιρετισμοὺς ἐπρόσφερον εἰς αὐτὴν, ὅποιος θέλει, ὡς τὰ ἀναγνώσῃ πλατύτερα, τόσον εἰς τοὺς τρεῖς πανηγυρικοὺς λόγους Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τρεῖς λόγους, ὅπου ἐπιλοπόνησεν ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτήν.

Ταῦτα τὰ Θεομυτροπρεπῆ καὶ ὑψιλά ἐγκώμια, ὅπου ἐπρόσφερον τότε οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Θεοτόκον, ἀρχισε μὲν νὰ εἰπῆ τὸ πετεινὸν τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Ἀρεοπαγίτης, Φημί, Διονύσιος, ὕστερον δὲ ἰλιγγιάσας καὶ μὴ δυνηθεὶς, μὲ ἀπερίαν καὶ θαυμασμὸν ἐτελείωσε τὸν λόγον· ἀφ' οὗ γὰρ εἶπεν· „ Ἦνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν Ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ Θεοδόχου σώματος (τῆς Θεοτόκου) συνελθούσαμεν· εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν θέαν ὑμῆσαι τοὺς Ἱεράρχας ἅπαντας, ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανὸς, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς οὐσίας... καὶ ἐν τῷ τέλει φησὶ· „ Καὶ τί ἂν σοὶ περὶ τῶν ἐκεῖ Θεολογηθέντων εἴποιμι “; (Κεφ. γ'. περὶ Θεῶν ὀνομάτων)· ὡς νὰ λέγῃ μὲ τὸν λόγον τοῦτον· Τί νὰ σοὶ εἰπῶ, ὦ Ἱερέ, Τιμόθεε, διὰ τοὺς ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου Θεολογηθέντας ὕμνους; αὐτοὶ εἶναι ἄρρητοι ἀπὸ λόγον, καὶ ἀκατάληπτοι ἀπὸ νοῦν· ὅθεν λέγει ἀκολουθῶν· „ Ἀλλ' ἵνα τὰ ἐκεῖ μυστικά, καὶ ὡς τοῖς πολλοῖς ἄρρητα, καὶ ὡς ἐγνωσμένα σοὶ, παραλείψωμεν “.

ᾠδὴ 4'. Ὁ Εἰρμός.

„ Ἄλιον πομπογεμῆς, κητῶν ἐμτόσθιον πῦρ, τῆς τριμέρου ταφῆς Σου τι προεικόμισμα, οὗ Ἰωῆς ὑποφῆτης ἀμαδέδεικται· σεσωσμέμος γὰρ ὡς καὶ προῦπέπτωτο, ἀσιμῆς ἐβόα· Θύσω Σοὶ μετὰ φωμῆς αἰμέσεως, Κύριε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Εἰρμός οὗτος διαλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τοῦ Προφήτου Ἰωνᾶ, κυρίως μὲν λέγεται διὰ τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔφερεν αὐτὸν εἰς παράδειγμα· „Ὡσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς ἡμέρας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς ἡμέρας“ (Ματθ. ιβ'. 40.). προσαρμόζεται δὲ κάλλιστα καὶ εἰς τὴν Ἀειπάρθενον Μαριάμ τὴν Μητέρα Χριστοῦ· καθὼς γὰρ ὁ Υἱὸς τῆς τρεῖς ἡμέρας ποιήσας ἐν τῷ τάφῳ, ἀνέστη ἀπ' αὐτὸν· ἔτω καὶ ἡ Μητὴρ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ τάφῳ ποιήσασα, ἀνέστη (1)· ὁθεν εἶπεν ὁ Θεὸς Μάρκος ὁ Ἐφέσου· „Νέκρωσιν ἡ τῆς ζωῆς Μητὴρ δέχεται, καὶ τάφῳ τεθείσα, μετὰ τριττὴν ἡμέραν εὐκλεῶς ἐξανίσταται, τῷ Υἱῷ συμβασιλεύουσα, καὶ αἰτούσα τὴν τῶν πταισμάτων ἡμῶν ἀφεσιν“ (ἐν τῇ 5'. Ὠδῇ τοῦ Πλ. δ'. Ἥχου). Ὁθεν ὡσπερ ὁ Ἰωνᾶς δὲν ἔπαθε κάμμιαν βλάβην ἀπὸ τῆς κήτους· ἔτω μηδὲ τὸ σῶμα τῆς Παρθένου δὲν ἔπαθε κάμμιαν βλάβην καὶ διαφθορὰν ἀπὸ τῶν τάφου. Ὁθεν καὶ ὁ Χρυσορρήμων ὡς θαῦμα παριστᾷ τὴν ὑπὸ τοῦ κήτους κατάποσιν τοῦ Ἰωνᾶ, καὶ τὴν ἀδιάφθορον τούτου ἐξέλευσιν· φησὶ γάρ· „Εἰπέ μοι, πῶς τὸ θνήσκον τὸν Ἰωνᾶν εἶχεν ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ οὐκ ἀπώλλυτο; οὐχὶ ἀλογὸν ἔστιν; οὐχὶ ἀπλῶς κινεῖται; πῶς ἐφείσατο τοῦ δικαίου; πῶς αὐτὸν οὐκ ἀπέπνιξεν ἡ θέρμη; πῶς οὐκ ἔσηψεν; εἰ γὰρ τὸ ἐν βυθῷ εἶναι μόνον, ἀπορον, τὸ καὶ ἐν σπλάγχθοις καὶ τῇ θέρμῃ ἐκείνῃ, πολλῶ μᾶλλον ἀπωρότερον· πῶς γὰρ τὸν ἐκεῖθεν ἀέρα ἀνέπνει; πῶς ἔρκει δύο ζώοις ἡ ἀναπνοή; πῶς δὲ αὐτὸν καὶ ἤμεσεν ἀσινῆ; πῶς δὲ καὶ ἐφθέγγετο; πῶς δὲ καὶ ἐν ἑαυτῷ ἦν καὶ προσηύχετο; ἀρα ταῦτα ἐκ ἀπίσας; ἀν λογισμῶ ἐξετάζωμεν, ἀπίσας· ἀν δὲ πίσει, σφόδρα πιστά“ (Λόγῳ Ε'. εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς).

Ἐπιστρέφων λοιπὸν ὁ Μελωδὸς πρὸς τὸν Κύριον λέγει· Τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ ἐντόσθιον καὶ κητῶν καὶ θαλασσιῶν καὶ εἰς τὸ πέλαγος γεννημένον (ὅλα δὲ τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι περίφασις, καὶ δηλοῦσι τὸ κήτος· περίφασις δὲ εἶναι, ὅταν τινὰς μὲ πολλὰς λέξεις ὀνομάζει ἓνα πρᾶγμα, ὅπου ἠδύνατο νὰ τὴν ὀνομάσῃ μὲ ὀλίγας, καὶ μὲ μίαν μόνην)· καὶ τὸ Κήτος κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν, ἦτον ἓνας τύπος καὶ τι προεικόνισμα τῆς τριήμερου ταφῆς σου, Κύριε (2)· τοῦ τύπου δὲ τούτου ὑποφίτης ἦτον ὁ Ἰωνᾶς, τουτέστιν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τῆτον ὑπέφηνε παθῶν· ἡ τὸ, ὑποφίτης, λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τοῦ, Προφήτης· τὸν τύπον γὰρ αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ ὁ Ἰωνᾶς ἐπροφήτευσεν. Σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἐδῶ πρέπει νὰ προστίθεται ἀναγκαίως καὶ τὸ, Τριήμερου σου ἀναστάσεως· καθὼς βεβαίως καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων περὶ τοῦ Ἰωνᾶ· „Καὶ τὴν κατασκοπὴν τῆς χαρᾶς ἀφίεις (τῆτο γὰρ ἡ Ἰόππη δύναται), τὸ παλαιὸν ὕψος, λέγω, καὶ τὸ ἀξίωμα, εἰς τὸ τῆς λύπης ἑαυτὸν ἔρριψε πέλαγος, καὶ διὰ τῆτο χειμάζεται, καὶ καθεύδει, καὶ ναυαγεῖ, καὶ ἐξυπνίζεται, καὶ κληροῦται, καὶ ὁμολογεῖ τὴν φυγὴν, καὶ καταποντίζεται, καὶ ὑπὸ τοῦ Κήτους καταπίνεται μὲν, οὐ καταναλίσκεται δὲ· καὶ τὸ θαῦμα Χριστῷ τριήμερῳ συνεχῶς δίδεται“ (ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ). Διὰ τῆς προσθήκης δὲ ταύτης τῆς, Ἀναστάσεως, ἡ ἔννοια συνάπτεται μὲ τὰ κατωτέρω λόγια τοῦ Μελωδοῦ· ἄλλως γὰρ ἀσυνάρτητος εἶναι καὶ ἀνακόλουθος. Τί δὲ φησὶν ἀκολουθῶς; ὅτι ὁ Ἰωνᾶς, μὲ τὸ καὶ διεσώθη ἀπὸ τῆς κήτους ἀβλαβῆς (τῆτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἀσινῆς, ἀπὸ τῆς, Σίτος τῆς, Βλάβος καὶ τῆς στερητικῆς Α), καθὼς ἦτον ἀβλαβῆς καὶ πρὸ τοῦ νὰ καταποθῆ· διὰ τοῦτο εὐχαρίστως ἐφώναζεν· Ἐγὼ, Κύριε, ἐπειδὴ ἐλυτρώθηκα ἀπὸ τῆς θανατηφόρου συμφορᾶν τὴν ἐκ τῆς Κήτους, θέλω προσφέρει εἰς Σε θυσίας ὁμοῦ μὲ φωνὰς εὐχαριστηρίους.

Ἐπει-

(1) Ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Τροπαρίου „Νικητικὰ μὲν βραβεῖα ἤρω“ τὰς μαρτυρίας τὰς βεβαιούσας τὴν ἀνάστασιν τῆς Θεοτόκου.

(2) Δύναται δὲ τὸ „Τί προεικόνισμα“ νὰ νοηθῇ ἀντὶ τοῦ „Ἐτα μέγα προεικόνισμα“· καθότι ἀπὸ ὅλα, ἔσα ἐν τῇ Παλαιᾷ προεικόνισαν τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τῆς Κυρίας, τὸ κατὰ τὸν Ἰωνᾶν θαῦμα ἦτον τὸ μεγαλύτερον· ὁθεν καὶ ὁ Κύριος

εἰς παράδειγμα τὸν Ἰωνᾶν ἔφερεν, ἢ ἀνωτέρω εἰρηται. Ὅτι δὲ τὸ, Τί, λαμβάνεται ἀντὶ τῆς, Μέγα, δηλοῦται ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου· ἔλεγον γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸν Κύριον· „Τίνα σεαυτὸν Σὺ ποιεῖς“; (Ἰω. ἡ. 53.) ἦτοι Μέγα καὶ ἐκ τῶν Πράξεων, ὅπου λέγεται περὶ τῆς Σίμωνος Μάγου· „Λέγων εἶναι τι· νὰ ἑαυτὸν μίγην“ (Πράξ. ἡ. 9.) ἐνταῦθα ὁμοῦ μὲ τὸ, Τίνα, προστίθεται καὶ τὸ, Μέγα.

„στι μὲν ἀνθρώπων)· καὶ πάλιν· „ Ἦς γὰρ τικτούσης ἀλώβητος ἡ παρθεσία μεμένικε·
 „ ταύτης μεδισταμένης ἀδιάλυτον τὸ σῶμα πεφύλακται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Μνήμη δι-
 „ καίων)· λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „ Τούτου χάριν τὸ Θεοδόχον Σου σῶμα παρά
 „ νεκροποιῶ καταφθορᾶς ἔπρεπεν ὄντως μὴ συγκλεισθῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸν τάφον ὡς ἀν-
 „ θρώπινον ὑποδέξασθαι τὸ ἴδιον φύραμα· καὶ Σοῦ ζωοτελῶς πρὸς τὰ οὐράνια τῆς οἰ-
 „ κείας μεταστάσης ζωῆς, κενὸν μὲν αὐτὸν δειχθῆναι τῆς σαρκὸς Σου, ἀχάριστον δὲ τῆς
 „ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφῆς εὐρεθῆναι τὸ πνεῦμά Σου, ἀοράτῳ ἐνεργείᾳ τοῦ ὑπὸ Σοῦ
 „ παρθενικῶς γεννηθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν“ (Λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι αὐτὰ ὅλα τὰ ὑπερφυσικά θαύματα ἐνήργησεν ὁ Θεὸς Λό-
 γος, διὰ τὴν χάρισιν εἰς Σέ, Παρθένε, δέξας καὶ προνόμια, ὡς ἀγαπητός εἰς τὴν ἀγαπη-
 τὴν, ὡς εὐλογημένος εἰς τὴν εὐλογημένην, καὶ ὡς Υἱὸς Μονογενῆς εἰς τὴν ἀγιωτάτην Μη-
 τέρα τῆ. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ Υἱῶ καὶ Μητρὸς εἶναι μία φυσικὴ σχέσις, ἡ Υἱότης πρὸς τὴν
 Μητρότητα, καὶ ἡ Μητρότης πρὸς τὴν Υἱότητα· διὰ τοῦτο αὐτὴ ἡ σχέσις παρεκίνησε τὸν
 Υἱὸν ἵνα χάρισιν εἰς Σέ τὴν Μητέρα τευ ἐκείνα σχεδὸν τὰ ἴδια γέρα καὶ προνόμια, ὅπου
 αὐτὸς ἐνήργησεν εἰς τὸ Θεοῦπόστατον πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητός του, τῷ ὅποιον ἐκ
 Σοῦ τῆς Παρθένου προσέληφεν· ὅθεν ὡσπερ ἐκεῖνο φθορὰν μὲν ὑπέστη καὶ Θάνατον,
 διαφθορὰν δὲ ἐν τῷ τάφῳ δὲν ἐδοκίμασεν· οὕτως ἐχάρισε τὸ προνόμιον αὐτῷ καὶ εἰς τὸ
 Θεοδόχον σῶμα Σοῦ τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ, ἵνα φυλάξῃ τὴν πρὸς Σέ φυσικὴν σχέσιν
 τῆς Υἱότητος.

Τίς δὲ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου ἀδιάφθορον ἐν τῷ τάφῳ διέμεινε; Βε-
 βαιοὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος· οὗτος γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀγίας καὶ οἰ-
 κουμενικῆς τετάρτης Συνόδου (ἐν ἔτει 451.) ἐρωτήθη περὶ τοῦ σώματος τῆς Παρθένου
 ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης Πουλχερίας, ἣτις ναὸν οἰκοδομήσασα ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς ὄνομα
 τῆς Θεοτόκου, ἐζήτηε τὴν θησαυρίσῃ ἐν αὐτῷ τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος· ὅθεν οὕτως ἀπε-
 κρίθη ὁ θεῖος Ἰουβενάλιος· „ Ἐξ ἀρχαίας καὶ ἀληθεστάτης παραδόσεως παρελήφαμεν,
 „ ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς Κοιμήσεως· . . . . . τὸ Θεοδόχον αὐτῆς σῶμα με-
 „ τ' Ἀγγελικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ὑμνωδίας ἐκκωμισθὲν καὶ κηδευθὲν, ἐν σορῷ τῆς Γεθ-
 „ σημανῆς κατετέθη· ἐν ᾧ τόπῳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἡ τῶν Ἀγγέλων χοροστασία καὶ ὑμνω-
 „ δία διέμεινεν ἀπαυστος· μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν, τῆς Ἀγγελικῆς ὑμνωδίας παυσαμένης,
 „ παρόντες οἱ Ἀπόστολοι, ἐνός αὐτῶν ἀπολειφθέντος, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἔλθόντος,
 „ καὶ τὸ Θεοδόχον σῶμα προσκυνῆσαι βουληθέντος, ἠνοιξάν ἡν σορὸν, καὶ τὸ μὲν σῶμα
 „ αὐτῆς τὸ πανύμνητον οὐδαμῶς εὐρέθη, μόνα δὲ αὐτῆς τὰ ἐντάφια κείμενα εὐρόντες (1),
 „ καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀφάτου εὐωδίας ἠμφορηθέντες, ἠσφαλίσαντο τὴν σορὸν· καὶ μυστηρίου
 „ τὸ θαῦμα ἐκπλαγέντες, τοῦτο μόνον εἶχον λογίζεσθαι, ὅτι ὡσπερ ἐ εὐδοκίμας κατ' ἰ-
 „ διαν ὑπόστασιν σαρκωθῆναι καὶ γεννηθῆναι σαρκί, Θεὸς Λόγος καὶ Κύριος τῆς δό-
 „ ξης, καὶ μετὰ τόκον τὴν αὐτῆς παρθεσίαν διαφυλάξας, αὐτὸς ὑπόκρινε μετὰ τὴν ἐστεύ-
 „ θεν ἀποβίωσιν τὸ ταύτης ἀχραντὸν σῶμα τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ μεταθέσει τιμῆσαι πρὸ
 „ τῆς κοινῆς καὶ καθολικῆς ἀναστάσεως“. Ταύτην παρέθηκε τὴν ἱστορίαν ἐνταῦθα ἑλλη-
 „ νιστί, διὰ τὸ ἀξιώπιστον· καθὼς μὲν γράφει καὶ ὁ Δαμασκηνός Ἰωάννης. (Λόγῳ εἰς
 „ τὴν Κοίμησιν, οὐ ἡ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς). Προσθέτει δὲ καὶ ταῦτα, ὅτι
 „ ἡ Πουλχερία ἀκούσασα τοῦτο, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἰουβενάλιον καὶ τὴν στείλῃ τὰς σινδόνας
 „ ὅπου ἔμειναν εἰς τὸ μνήμα, καὶ τὰ ἰμάτια τῆς Θεοτόκου, τὰ ὅπερ ἑκατάθεσεν εἰς τὸν
 „ ἐν Βλαχέρναις οἰκοδομηθέντα ναὸν.

Τρο-

(1) Ὁ δὲ ἀνώνυμος Ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων λέγει ὅτι ἐν τῷ τάφῳ εὐρον μόνην τὴν τιμίαν ἐσθῆτα
 τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν ἀγίαν ζώνην αὐτῆς.

Τροπάριον.

„ Ὅμτως Σε ὡς Φαιμηὴ λυχμίαμ ἀύλου πυρός, θυμιατήριον θείου
 „ χρύσεον ἄρθρακος, ἐν τοῖς ἀγίωμ ἀγίοις κατεσκήμωσε, στάμμομ,
 „ ράβδομ τε, πλάκα θεόγραφομ, κιβωτόμ ἀγίαμ, τράπεζαμ Λόγου
 „ ζωῆς, Παρθέμε, ὁ τόκος σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τρία ἦτον μοιρασμένη ἡ παλαιὰ τοῦ Μωϋσέως Σκηνή, εἰς τὴν Αὐλήν, εἰς τὸν καθ' αὐτὸ Ναόν, ὅς τις ἐκαλεῖτο καὶ Ἅγιον Κοσμικόν, καὶ εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων· καθὼς καὶ οἱ ἰδιοίμας ναοὶ διαιροῦνται εἰς τὸν Νάρθηκα, εἰς τὸν Καθολικὸν καὶ μέσον ναόν, καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα. Εἶχε δὲ ἡ Σκηνὴ ὅλην τύπον ὅλης τῆς Κτίσεως· καὶ τὰ μὲν Ἅγια τῶν Ἀγίων τύπον εἶχον τῶν οὐρανίων, κατὰ τὸν Θεοδώριτον· τὸ δὲ ἅγιον Κοσμικόν τύπον εἶχε τῶν ἐπιγείων, καὶ διὰ τῆτο ἦτον βατόν πάντοτε ἀπὸ τῆς Ἱερῆς. Ἡ μὲν οὖν Λυχμία εὐρίσκετο εἰς τὸ Ἅγιον Κοσμικόν· ὁμοίως καὶ ἡ Τράπεζα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον οἱ δώδεκα ἄρτοι τῆς προθέσεως· τὸ δὲ Χρυσοῦν Θυμιατήριον, καὶ ἡ Κιβωτὸς, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ἡ Χρυσὴ Στάμμος ἢ ἔχουσα τὸ Μάννα, καὶ ἡ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρῶν, καὶ αἱ Θεόγραφοι Πλάκες, εὐρίσκοντο μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων· καθὼς ὁ Παῦλος μαρτυρεῖ λέγων· „ Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη (ἦτοι ὁ καθ' αὐτὸ ναὸς), ἐν ἣ ἦτε „ Λυχμία, καὶ Ἡ τράπεζα, καὶ ἡ Πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἅγια· μετὰ δὲ τὸ „ δεῦτερον καταπέτασμα, Σκηνὴ ἢ λεγομένη Ἅγια Ἀγίων, Χρυσοῦν ἔχουσα Θυμιατήριον, „ καὶ τὴν Κιβωτὸν τῆς διαθήκης... ἐν ἣ Στάμμος Χρυσὴ ἔχουσα τὸ Μάννα, καὶ ἡ Ῥάβδος „ Ἀαρῶν ἢ βλαστήσασα, καὶ αἱ Πλάκες τῆς Διαθήκης“ (Ἐβρ. θ'. 2.).

Ὁ Ἱεράρχης λοιπὸν Κοσμάς, ἠξεύρων ὅτι ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἦτον τύποι καὶ εἰκόνες τῆς Θεοτόκου, διὰ τοῦτο συνάγων τόσον τὰ ἔξω τοῦ καταπετάσματος εὐρισκόμενα· ἦτοι τὴν Τράπεζαν, καὶ τὴν Λυχμίαν, ὅσον καὶ τὰ ἐνδον τοῦ καταπετάσματος, τὸ Χρυσοῦν δηλαδὴ Θυμιατήριον, τὴν Κιβωτὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· Ὡ Ἀειπάρθενε Μαριάμ, ὁ παντευλόγητος τόκος σου, ὁ Μονογενὴς σου Υἱός, ὅταν σὺ ἀπέθανες, δὲν σὲ ἀφήκε νὰ διαφθαῖς εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ σὲ ἔβαλε νὰ κατοικῆς μέσα εἰς τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἀχειροποίητα ἅγια τῶν ἀγίων· ἐπειδὴ σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινὴ καὶ λαμπρὰ Λυχμία, τῆς ὁποίας τύπος ἦτον ἡ τῆς Σκηνῆς Λυχμία, λελαμπρυσμένη οὖσα με ἐπτὰ λύχνους· ἦτοι με τὰ ἐπτὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινὴ Τράπεζα τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς, ὅς τις τρέφει καὶ ἐμπιπλᾷ κάθε ψυχὴν πεινώσαν με τὸν ζωηρὸν ἄρτον· ἐπεὶ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „ Ἄρτος ἐστὶ λόγος τοῦ Θεοῦ, ᾧ ψυχαὶ τρέφονται Θεὸν „ πεινώσαι“ (1)· σὺ εἶσαι τὸ ἀληθινὸν Χρυσοῦν Θυμιατήριον τοῦ ἀύλου καὶ θεϊκοῦ ἄρθρακος, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐκ δύο φύσεων συνεστῆτος, Θεότητος καὶ ἀνθρώποτης, καθὼς καὶ ὁ ἀνθραξ σύγκειται ἀπὸ δύο φύσεις, πυρός καὶ γῆς· Χρυσοῦν δὲ εἶσαι Θυμιατήριον, διότι καθὼς τὸ χρυσάφι ὑπερέχει τὰ ἄλλα μέταλλα κατὰ τὴν τιμιότητα· οὕτω καὶ σὺ, Παρθένε, ὑπερέχεις ὅλους τοὺς ἄλλους Δικαίους καὶ Ἁγίους κατὰ τὴν ἀγιότητα καὶ Θεοτοκίαν.

Σὺ

(1) Γλαφ ρὰ δὲ εἶναι καὶ ἡ ἑρμηνεία, τὴν ὁποίαν ποιεῖ ὁ Ζωναράς τῆς Τραπέζης, ἐν τῷ Γ'. ἤχῳ τῆς Ὀκτωήχου· λέγει γὰρ „ Καὶ ἡ ἐν τῷ καθ' αὐτὸ Τράπεζα, „ ἐν ἣ οἱ ἀζύμοι ἐπιτίθεντο ἄρτοι, τῆς τοῦ Κυρίου „ Μητρὸς προεικόνισμα· ἐδέξατο γὰρ αὐτὴ τὸν ἄρτον „ τὸν νοπτόν, δι' οὗ πᾶσα τρέφεται ψυχὴ καὶ συνίσταται, ὅς καὶ ἀζύμος ἐστὶν· ἐκ Πνεύματος γὰρ

„ Ἅγια συνεπάγη αὐτῷ χωρὶς σπέρματος, ὅτι σπέρματος ἀναλογίαν λέγεται ἡ ζύμη ἐν τῷ ἄρτῳ ἐπιπέχειν· ἢ ὅτι ἀμέδεκτος ἦν ἡ σὰρξ τοῦ Κυρίου „ πάσης κακίας καὶ πονηρίας, κατὰ τὸν Ἀπόστολον „ λέγοντα „ Μὴ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας ἐορτάσωμεν, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐκριθείας καὶ ἀληθείας“.

Σὺ εἶσαι ἡ χρυσοῦν Στάμνος, ὅπου εἶχες μέσα Σου τὸ γλυκύτατον Μάννα, τὸν Χριστόν, ἐξ οὗ πᾶς ὁ τρώγων οὐ θνήσκει, ἀλλὰ ζῆ καὶ διαμένει εἰς τὸν αἰῶνα. Σὺ εἶσαι ἡ ἀληθινή Ράβδος τοῦ Ἀαρῶν, διότι, καθὼς ἐκείνη ἐβλάστησε τὰ κάρια, οὕτω καὶ Σὺ ἐβλάστησας τὰ νοητὰ κάρια: ἦτοι τὸν καρπὸν τῆς ζωῆς Ἰησοῦν Χριστόν. Σὺ εἶσαι ἡ Θεόγραφος Πλάκα, διότι ἐγράφη εἰς Σέ: ἦτοι ἐσαρκώθη ἐν τῇ ἀσπόρῳ κοιλίᾳ Σου ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ δάκτυλον: ἦτοι μετὰ τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ ὀνομάζεται Θεοῦ δάκτυλος, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν „δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια“ (Λουκ. ια. 2.). Σὺ, τέλος πάντων, εἶσαι ἡ ἀληθὴς καὶ ἀγία Κιβωτός, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάττοντο τὰ Ἁγία: ἦτοι ἐτελεσιουργήθησαν ἐν Σοί καὶ διὰ Σοῦ τὰ τοῦ Θεαρχικωτάτου Λόγου ξένα καὶ ὑπερφύη Μυστήρια.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

„Ἰταμῶ θυμῶτε καὶ πυρὶ θεῖος ἔρως ἀντιταττόμεμος, τὸ μὲν
 „πῦρ ἐδρόσιζε, τῷ θυμῷ δὲ ἐγέλα, θεοπνεύστῳ λογικῇ τῇ τῶν
 „Ὀσίῳμ τριφθόγγῳ λύρα ἀντιφθεγγόμεμος μουσικοῖς ὀργάνοις ἐν
 „μέσῳ φλογός· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεός
 „εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κάνένα πρᾶγμα δὲν εἶναι δυνατώτερον ἀπὸ τὸν τοῦ Θεοῦ πρῆστῆριον ἔρωτα, οὐδὲ τῆς θείας ἀγάπης εὐρίσκειται ἰσχυρώτερον καὶ δραστικώτερον, κἂν θλίψις ἦναι, κἂν πείνα, κἂν διωγμός, κἂν μάχαιρα, κἂν θάνατος τὸ πάντων ἔσχατον τῶν δεινῶν, ὅλα νικῶνται ἀπὸ τὴν θείαν ἀγάπην, καὶ κανένα ἐκ τούτων νικῆσαι τὴν ἀγάπην οὐ δύναται· καὶ μαρτυρεῖ Παῦλος λέγων· „Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις, ἢ στενο-
 „χωρία, ἢ διωγμός, ἢ λοιμός, ἢ γυμνότης, ἢ μάχαιρα; πέπεισμαι γὰρ, ὅτι οὔτε ζωὴ,
 „οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἄρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὑψω-
 „μα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ
 „Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν“ (Ῥωμ. ἡ. 35.). Ταῦτα λοιπὸν ἠξέυρων ὁ Ἱερὸς οὗτος Μελωδός, λέγει· Ὁ ἐνθεὸς ἔρως, ὅπως ἀθαπτε μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν τριῶν ἐκείνων Παίδων, αὐτὸς ἐναντιεῖτο εἰς τρία πράγματα, εἰς τὸν ὀρμητικώτατον καὶ σκληρὸν καὶ ὠμὸν θυμὸν τοῦ Βασιλέως Ναβουχοδονόσορ (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Ἰταμῶ, παρὰ τοῦ Ἱεροῦ, ὃ δηλοῖ τὸ, Ὀρμᾶν), εἰς τὸ πῦρ τῆς καμίνου, καὶ εἰς τὰ μουσικὰ ὄργανα τὰ παρακινουῦντα τοὺς λαοὺς νὰ προσκυνήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ.

Ὅθεν ὑπερνήσας καὶ τὰ τρία ταῦτα ὁ θεῖος ἔρως, τὸ μὲν πῦρ τὸ ἐπταπλάσιον τῆς καμίνου ἐδρόσισε· περισσώτερον γὰρ ἀνάπτων αὐτὸς ἔσω ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν τριῶν Παίδων. ἐνῆκα τὸ ἐξῶθεν ἀνάπτει τῆς καμίνου πῦρ· τὸν δὲ θυμὸν τοῦ Βασιλέως κατεγέλα καὶ ἐπερίπαυξεν. Αὐτὸς ἀκόμη μετὰ τὴν τρίχορδον καὶ θεοπνευστον καὶ λογικὴν λύραν τῶν τριῶν Παίδων ἀντελάλει καὶ ἀντέλεγει εἰς τὰ μουσικὰ ὄργανα τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ μέσῳ τῆς καμίνου ὑμνοῦντες γὰρ αὐτοὶ τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ, καὶ λέγοντες „εὐλογητός εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, καὶ ὑπερύμνητος, καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας“, διὰ τῆς ὑμναδίας ταύτης ἀντεφθέγγοντο εἰς τὰ ἐξῶ βασιλικά ὄργανα, καὶ τρόπον τινα ἔλεγον ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ Ναβουχοδονόσορ δὲν πρέπει νὰ προσκυνῆται, διότι δὲν εἶναι Θεός, ἀλλὰ ὁ λυτρώσας ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου, αὐτὸς πρέπει νὰ προσκυνῆται καὶ νὰ δοξολογῆται, διότι εἶναι Θεὸς ἀληθέστατος.

Τροπάριον.

„ Θεοτεύκτους πλάκας Μωϋσῆς, γεγραμμένας τῷ Θεῷ Πνεύματι,
 „ ἐν θυμῷ συνέτριψεν· ἀλλ' ὁ τούτου Δεσπότης τῆς τεκούσας
 „ ἀσιμῆ τοῖς Οὐραμίσι φυλάξας δόμοις μῦν εἰσφοκίσατο· σὺν αὐτῇ
 „ σκιρτῶντες, βοῶμεν Χριστῷ· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ
 „ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Γέγραπται ἐν τῇ Ἐξόδῳ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Μωϋσῆς ἀργοπόρησεν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, συνομιλῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, τούτου χάριν ὁ σκληροτράχηλος λαὸς τῶν Ἑβραίων ἐσηκώθη ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀαρῶν, καὶ ἐζήτην νὰ τοὺς δώσῃ Θεοῦς, καὶ νὰ γυρίσουν πάλιν εἰς Αἴγυπτον· ὅθεν ὁ Ἀαρῶν, συναΐξας τὰ χρυσᾶ σπολαρίκια τῶν γυναικῶν, ἔχυσε αὐτὰ, καὶ ἐποίησε μόσχον χωνευτὸν καὶ εἶπεν· „ Οὗτοι οἱ Θεοί σου, Ἰσραὴλ, οἳ τινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου“. Εἶτα ἐποίησε θυσιάστηριον ἔμπροσθεν τοῦ μόσχου, καὶ ἐπέσπερεν ὀλοκαυτάματα εἰς αὐτὸ, καὶ οὕτως ὅλος ὁ λαὸς ἐκάθισαν τραῖγοντες καὶ πίνοντες, καὶ ἐλάτρευσαν τὸν μόσχον ὡς Θεόν. Τότε ὁ Μωϋσῆς διὰ προσταγῆς Θεοῦ κατέβη ἀπὸ τὸ Σινᾶ, βαστῶν τὰς δύο πλάκας, ἐπάνω εἰς τὰς ὁποίας ἦτον γεγραμμένος ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ (αἱ δέκα ἐντολαί)· βλέπων δὲ τὸν λαὸν μεθυσμένον, καὶ φωνάζοντα μὲ φωνὰς ἀτάκτας, ἔρριψε τὰς πλάκας ἀπὸ τὰς χεῖράς τε, καὶ τὰς ἐσύνητριψε· καθὼς ταῦτα πάντα εἶναι γεγραμμένα εἰς τὸ λβ. κεφ. τῆς Ἐξόδου· ἐν ᾧ καὶ ταῦτα αὐτολεξεῖ σημειοῦνται· „ Καὶ ἀποστρέψας Μωϋσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ „ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λιθίνας, καταγεγραμμέναι „ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἕνθεν καὶ ἕνθεν ἦσαν γεγραμμένα, καὶ αἱ πλάκες ἔργον Θεοῦ „ ἦσαν, καὶ ἡ Γραφή Θεοῦ κεκολαμμένη „ ταῖς πλαξί.... Καὶ ἠνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμ- „ βολῇ, ὅρα τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς, καὶ ἀργισθεῖς θυμῷ Μωϋσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν „ χερῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος“ (β. 15.).

Ταύτην λοιπὴν τὴν ἱστορίαν ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Μελωδός, καὶ προσιμαίζει τὸ Τροπάριον ἐκ τοῦ ἐναντίου, λέγων· Ὁ μὲν Μωϋσῆς ἐτόκνισε μὲ θυμὸν τὰς πλάκας ἐκεῖνας ὅπου κατεσκεύασεν ὁ ἴδιος Θεός, „ Αἱ πλάκες, φησὶν, ἔργον Θεοῦ ἦσαν“, ἀπὸ λίθων πολύτιμον, ὡς θέλουσι τινές, καὶ οὐχὶ κοινὸν καὶ ἕνα ἀπὸ τοὺς πολλούς· ἦτον δὲ αἱ πλάκες ἐκεῖναι γεγραμμέναι μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Διὰ τί δὲ εἶπε, Μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ Γραφή λέγει ὅτι ἦτον γεγραμμέναι μὲ τὸ δάκτυλον τοῦ Θεοῦ; „ Καὶ ἔδωκε, „ φησὶν, ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῆ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας, γεγραμ- „ μένας τῷ δακτύλῳ τοῦ Θεοῦ“ (Ἐξ. λα. 18.). Ἀποκρινόμεθα εἰς τοῦτο, ὅτι καὶ τὸ δάκτυλον τοῦ Θεοῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, φανερόναι, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· „ Εἰ δὲ ἐγὼ „ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια“ (Λουκ. ια. 20.)· ὅθεν ἕνα εἶναι νὰ εἴπῃ τι- „ τὰς, Δάκτυλον Θεοῦ, καὶ Πνεῦμα Θεοῦ.

Τὰς μὲν οὖν λιθίνας πλάκας μὲ θυμὸν ἐσύνητριψεν ὁ Μωϋσῆς· ὁ δὲ Δεσπότης καὶ Κύριος τοῦ Μωϋσέως Χριστὸς δὲν ἐσύνητριψε τὴν τούτου Μιτέρα μὲ θυμὸν, ἀπαγεῖ ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν ἦτον μία ἀναίσθητος καὶ ἀψυχὸς πλάκα, ὡς ἐκεῖνη ἡ παλαιὰ, ἀλλὰ ἦτον ἔμφυχος καὶ ζωντανή, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐγράφησαν λόγοι ψιλοί, ἀλλ' ἐσωματώθη αὐτὸς ὁ ἐνυπόστατος καὶ ζῶν Λόγος τῆ Θεοῦ. Ὅθεν ταύτην φυλάξας ἀβλαβῆ ἀπὸ τὴν τοῦ τάφου διαφθορᾶν, τᾶρα τὴν ἐκατοίκησε μέσα εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τοῦ Οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς χαίροντες μὲ τὴν οὕτω δοξαζομένην Θεοτόκον καὶ εἰς Οὐρανοὺς ἀναβαίνουσαν, φωνάζομεν εἰς τὸν Χριστόν· Εὐλογητὸς καὶ δεδοξασμένος ὑπάρχεις, Κύριε, ὅς τις εἶσαι καὶ τῶν παλαιῶν Πατέρων, τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἡμῶν τῶν ἀπογόνων ἐκεῖνων, Θεὸς ἀληθέστατος.

Τροπάριον.

„ Ἐν κυβάλοις, χείλεσιν ἄγροϊς, μουσικῇ τε καρδίας φόρμιγγι, ἐν
 „ εὐχῶν σάλπιγγι ὑψηλῆς διαβοίας, τῆς Παρθένου καὶ Ἀγνῆς ἐν
 „ τῇ εὐσύνῳ κλητῇ ἡμέρᾳ τῆς μεταστάσεως πρακτικαῖς κροτοῦντες
 „ βοῶμεν χερσὶν· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐ-
 „ λογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρία εἶναι τὰ εἶδη τῶν μουσικῶν ὀργάνων· ἄλλα μὲν γὰρ εἶναι ἐμπνευστὰ, καθὼς
 εἶναι ἡ σάλπιγξ, ἡ σύριγξ, ὁ αὐλός, καὶ ἄλλα ὅμοια, τὰ ὅποια ἐμφυσῶνται διὰ τοῦ
 στόματος· ἄλλα εἶναι ἐντατά, καθὼς εἶναι ἡ φόρμιγξ (ἥτοι ἡ κιθάρα), ἡ λύρα, ἡ κινύ-
 ρα, τὸ ψαλτήριον, τὸ βιολί, τὸ λαβούτον, καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια δουλεύουσιν μετ' ἐντασιν
 τῶν χερδῶν· καὶ ἄλλα εἶναι κρουστὰ, καθὼς εἶναι τὸ τύμπανον, τὸ κύμβαλον, καὶ ἄλ-
 λα, τὰ ὅποια κρούονται μετ' ξύλα, τὰ ὅποια καὶ βάλκλα ὀνομάζονται.

Τούτων οὕτω προσηλωσκομένων, ἀναφέρει τὰ ὄργανα ταῦτα ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ
 Μελωδός, καὶ ἀλληγορῶν εἰς τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου, θελεῖ τὰ πανηγυρίζομεν ἡμέρον μετ'
 αὐτὰ τὴν τῆς Θεοτόκου κοίμησιν· ὅθεν λέγει· Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κροτοῦμεν καὶ πα-
 νηγυρίζομεν εἰς τὴν εὐσημον καὶ κλητὴν ἡμέραν τῆς εἰς Οὐρανούς ἀναβάσεως τῆς Παρθέ-
 νου καὶ Ἀγνῆς Θεοτόκου μετ' κύμβαλα μεγαλόφωνα· ἥτοι μετ' χεῖλην κιθάραν ἀπὸ κάθε
 ψεύδος καὶ κατάκρισιν, καὶ ἀπὸ κάθε καταλαλιᾶν καὶ ὕβριν καὶ βλασφημίαν· ἡμεῖς
 πανηγυρίζομεν τὴν μετάστασιν τῆς Θεομήτορος μετ' φόρμιγγα καὶ κιθάραν μουσικὴν καὶ πα-
 ναρμόνιον· ἥτοι μετ' καρδίαν γαληνὴν καὶ ἡρμοσμένην τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι, καὶ τὸ θεῖον
 μέλος τῆς καρδιακῆς προσευχῆς ἐκπνεύσαν· ἡμεῖς πανηγυρίζομεν σήμερον καὶ μετ' μεγα-
 λόφων σάλπιγγα, τούτεστι μετ' διάνοιαν τὴν τὰ ὑψηλὰ νοοῦσαν, καὶ θεωροῦσαν τὰ θεῖα
 καὶ πνευματικὰ περὶ τῆς Παρθένου νοήματα· ἡμεῖς ἀκόμη κροτοῦμεν σήμερον καὶ τὰς χεῖ-
 ρας· ἀλλὰ ποίας χεῖρας; τὰς πρακτικὰς τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀποτελεσματικὰς τῶν ἀρε-
 τῶν· ἡ γὰρ χεὶρ τὴν πράξιν καὶ τὸ ἔργον δηλοῖ· καθότι κάθε πράξις καὶ ἔργον ὡς ἐπὶ
 τὸ πλεῖστον διὰ τῶν χειρῶν ἐκτελεῖται· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· „ Τὰς χεῖρας καὶ
 „ τὰς ὤμους εἰς πράξεις λαμβάνει ἡ Γραφή, ὡς ὅταν λέγῃ περὶ τοῦ Δαβὶδ, „ Καὶ ἐν ταῖς
 „ συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ᾤδήγησεν αὐτοῦς“ (Λόγῳ ὅτι τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς εἰς ὁ
 νομοθέτης τόμῳ 5.)· ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „ Χεῖρα δὲ, οὐχὶ πάντως τὴν
 „ τῆ σώματος, ἀντὶ δέγε τῆς χειρὸς τὴν πρακτικὴν νοήσεις ἐιέργειαν, καθ' ἣν ἐκάστη πρό-
 „ σιμεν τῶν πραγμάτων“ (Τόμῳ β'. ἔρμην. εἰς τὸ 75. κεφ. τοῦ Ἡσαίου).

Καὶ διὰ τὰ εἰπῶ συντόμως, διὰ τῶν ἀνω εἰρημένων δείχνει ὁ Μελωδός, ὅτι μαζὶ μετ' τὰ
 πνευματικὰ ἄσματα, τὰ ὅποια ᾄδομεν πρὸς τὴν Παρθένον, πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ πολι-
 τείαν καὶ ἔργα σύμφωνα, ἐλεημοσύνας καὶ βοηθείας εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ εὐεργεσίας
 εἰς πάντας· αὐτὰ γὰρ εἶναι ὕμνος εὐάρεστος εἰς τὴν Θεοτόκον· αὐτὰ εἶναι προσφοραὶ εἰς
 αὐτήν· καὶ αὐτὰ εἶναι θυμιάματα δεκτὰ εἰς τὴν Θεομητορικὴν τῆς Παρθένου μεγαλειότητα.
 Ὅρα δὲ ὅτι εὐσημον καὶ κλητὴν ἡμέραν ὀνομάζει ὁ Μελωδός τὴν ἑορτὴν τῆς μεταστάσεως
 τῆς Θεοτόκου, διὰ τὰ δείξῃ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μεγαλητέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ἑορτὴ τῆς Θεο-
 τόκου ἀπὸ τὰς ἄλλας αὐτῆς ἑορτᾶς, καθότι καὶ ἡ Γραφή ἔτις ὀνομάζει τὰς μεγάλας ἑορ-
 τὰς· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει· „ Σαλπύισατε ἐν εὐσύνῳ ἡμέρα ἑορτῆς ὑμῶν“ (Ψαλ. π'. 3.)·
 ὁ δὲ Θεὸς λέγει διὰ τὰς τρεῖς μεγάλας ἑορτᾶς τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ τῆς Σκη-
 νοπηγίας· „ Αὐταὶ αἱ ἑορταὶ τῷ Κυρίῳ κληταὶ ἁγίαί, ἃς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς
 „ αὐτῶν“ (Λευ. κγ'. 4.).

Τροπάριον.

„ Ὁ Θεόφωμ ἠθροισται λαός· τῆς γὰρ δόξης Θεοῦ τὸ σκῆνωμα ἐκ
 „ Σιών μεδίσταται πρὸς οὐράμιον δόμον, ἔμθα ἦχος καθαρὸς ἑορ-
 „ ταζόμετω, φωνὴ ἀφράστῃ ἀγαλλιᾶσεως· καὶ ἐμ εὐφροσύμῃ βοᾷ (1)
 „ τῷ Χριστῷ· Ὁ δεδοξασμένος τῶν Πατέρων ἕ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητός εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ λαός, λέγει, τῶν Χριστιανῶν, ὁ τὰ θεῖα καὶ οὐράνια φρονῶν, ἐσυναχθη σήμερον ἐν ταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀγίαις Ἐκκλησίαις, διὰ τὰ ἑορτάση καὶ τὰ πανηγυρίση. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἑορτῆς τε καὶ πανηγύρεως· ἐπειδὴ, λέγει, τὸ σκῆνωμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἡ Κυρία Θεοτόκος, περὶ τῆς ὁποίας Γράφει ὁ Δαβὶδ „ Ἠγάσεν τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος“ (Ψαλ. μέ. 4.)· ὅπερ ἐρμηνεύει ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· „ Σκῆνωμα αὐτοῦ τὴν Παρθένον ὁ Ὑψιστος ἔθετο καὶ ἠγάσεν, ἐν μέσῳ αὐτῆς κατασκηνώσας, καὶ ἀσάλευτον ἔδειξε, τῶν τῆς Παρθενίας σημάτων αὐτῆς μὴ παρσαλευθέντων“· ἐπειδὴ ἡ Παρθένος, λεγώ, μετεστάθη ἀπὸ τὴν Σιών εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς τοῦ Υἱοῦ τῆς, ὅπου ἐκφωνεῖται ὁ καθαρὸς ἦχος τῶν ἑορταζόντων, καὶ ἐξέρχεται ἡ φωνὴ τῆς ἀρρήτου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ „ Ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως καὶ ἐξομολογήσεως (ἦτοι εὐχαριστίας), ἠχου ἑορτάζοντος“ (Ψαλ. μά. 4.).

Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐρμηνεύει· „ Οἶμαι δὲ τὸν ἐκεῖθεν τῶν ἑορταζόντων ἦχον μηδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ Θεὸν ὑμνούμενον τε καὶ δοξαζόμενον παρὰ τῶν τῆς ἐκεῖσε πολιτείας ἠξιωμένων“· ὁ δὲ μέγιστος Μάξιμος, σύμβολον μὲν προκοπῆς τὴν σκηνὴν, τελειότητος δὲ τὸν οἶκον νοεῖ λέγων· „ Ὁ τῆς θαυμαστῆς σκηνῆς τόπος, ἡ ἀπαθὴς ἐστὶν ἕξις τῶν ἀρετῶν, καθ’ ἣν ὁ τοῦ Θεοῦ γινόμενος λόγος, διαφόροις ἀρετῶν κάλλεσι κατακοσμεῖ καθάπερ σκηνὴν τὴν ψυχὴν· ὁ δὲ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων συγκεκμημένη γνῶσις θεωρημάτων ἐστὶ, καθ’ ἣν ἐνδημῶν τῇ ψυχῇ ὁ Θεός, τοῦ τῆς σοφίας κρατῆρος ἐμπύπλισιν· ἡ δὲ φωνὴ τῆς ἀγαλλιᾶσεως ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῷ πλούτῳ τῶν ἀρετῶν τῆς ψυχῆς σκίρτημα· ἡ δὲ τῆς ἐξομολογήσεως, ἡ ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς κατὰ τὴν σοφίαν εὐωχίας εὐχαριστία· ὁ δὲ ἦχος τῶν ἑορταζόντων, ἡ ἐξ ἀμφοῖν, ἀγαλλιᾶσεως, φημί, καὶ ἐξομολογήσεως, κατὰ σύγκρισιν γινόμενη διηνεκὴς δοξολογία“.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς· Ὁ ἀθροισθεὶς λαὸς τῶν Χριστιανῶν βοᾷ εἰς τὸν Χριστὸν μὲ εὐφροσύνην καρδίας· Ὁ δεδοξασμένος, καὶ τὰ λοιπὰ“· Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, Βοῶντων, συναπτομένου τούτου μὲ τὸ, ἑορταζόντων· ὀρθότερον εἶναι ὁμῶς, ὡς νομίζω, τὸ πρῶτον. Πανηγυρίζει δὲ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας εἰς τὴν ἑορτὴν, συμφώνως σχεδὸν λέγων μὲ τὸν Ἱερόν Κοσμᾶν, ὡς ἐκ μέρους τῶν Ἀποστόλων· „ Ἀπιδι τοίνυν ἐν εἰρήνῃ, Παντάνασσα, ἀπιδι ἐν εὐφροσύνῃ, ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ, ἐν αἰδίῳ φωτὶ, ἐνθα τὸ ἀληθινὸν φῶς, ἡ ὀλόφωτος βασιλεία, ἡ ἀκατάληκτος τῶν Ἀγγέλων χορεία· ἐκεῖ, ὅπου ὁ χειμάρρους τῆς αἰωνίου τρυφῆς, ἐνθα οἱ λειμῶνες τῆς ἀφθαρσίας, αἱ πηγαὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, τὰ ρεῖθρα τοῦ θεοβλύτου φωτός, οἱ ποταμοὶ τῆς αἰεζώου φωτοχυσίας· ἐκεῖ, ὅπου ἡ περιοχὴ πάντων τῶν αγαθῶν, τὸ ἔσχατον τέλος, οὐ ἐπέκεινα παντελῶς ἔδεν· ἐκεῖ Πατὴρ προσκυνεῖται, καὶ Υἱὸς δοξάζεται, Πνεῦμα Ἅγιον ἀνυμνεῖται, ἡ ἐνιαία τῆς μιᾶς ἐν τριάδι Θεότητος φύσις“· (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „ Οἱ τὴν ἐν Πνεύματι θεωρίαν“).

Ωδὴ

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται „ Βοῶντων“.

Ὡδή ή. Ὁ Εἰρμός.

„Φλόγα δροσίζουσα ὀσίους, δυσσεβεῖς δὲ καταφλέγουσα, Ἄγγε-
 „λος Θεοῦ ὁ παρθενικὸς ἔδειξε Παισί· ζωαρχικὴν δὲ πηγὴν εἰρ-
 „πλάτων τῆν Θεοτόκον, φθορὰν θανάτου καὶ ζωὴν βλοστάουσα
 „τοῖς μέλποσι· Τὸν Δημιουργὸν μόμον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρωμένοι,
 „καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πάλιν καὶ εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν Παίδων ὁ Μελω-
 δός, καθότι καὶ ἡ ὀδὸν Ὡδὴ αὐτῶν εἶναι πόνημα· προσαρμόζει δὲ ταύτην εὐφυῶς καὶ εἰς
 τὴν ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου λέγων ἕτως· Ὁ Ἄγγελος Κυρίε ὁ παρθενικὸς (ὁ παντοδύναμος).
 Μὲ τὴν λέξιν δὲ ταύτην φανερώνει, ὅτι ὁ Ἄγγελος, ὅπου κατέβη εἰς τὴν κάμινον τοῦ
 πυρός, δὲν ἦτον ἀπλαῦς Ἄγγελος, οὐ γὰρ αὐτὸς ἐστὶ παρθενικὸς, ἀλλὰ ἦτον ὁ Μονογενὴς
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν ὀνομαζόμενος Ἄγγελος τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πα-
 τρός· διὰ τοῦτο ὁ Ναβουχοδονόσορ, βλέπων αὐτὸν ἐν τῇ καμίνῳ, ὅμοιον Υἱῷ Θεοῦ ὠνό-
 μασε, λέγων· „Καὶ ἡ ὄρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία Υἱῷ Θεοῦ“ (Δαν. γ΄. 25.). Ὁ παν-
 τοδύναμος, λέγει, τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος, συγκαταβάς τοῖς περὶ Ἀραρίαν εἰς τὴν
 Κάμινον, ὡς γέγραπται, διὰ τῆς παντουργοῦ αὐτοῦ δυνάμεως, ἔδειξε τὴν αὐτὴν φλόγα τοῦ
 πυρός δροσίζουσαν μὲν τοὺς ὀσίους τρεῖς Παῖδας, κατακαίουσα δὲ τοὺς ἀσεβεῖς Χαλ-
 δαίους· „Διεχέτο, φαίν, ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαράκοντα ἐννέα,
 „καὶ διόδουσε καὶ ἀνεψύρσεν, ἔβρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων“ (Αἰν. 23.) (1).

Οὕτως ὁ αὐτὸς παντοδύναμος τῆς Πατρικῆς βουλῆς Ἄγγελος κατεσκεύασε διὰ τῆς αὐτοῦ
 ἀπειροδυνάμου ἰσχύος τὴν σήμερον ἑορταζομένην Παρθένον, τὴν ἀληθεστάτην καὶ ἀγιοτά-
 την Μητέρα του, πηγὴν ζωαρχικὴν (ἦται ἀρχὴν οὐσαν ζωῆς καὶ σωτηρίας), ἣ ὅποια ἀνα-
 βλύζει φθορὰν μῆτι καὶ ἀφανισμόν καὶ καταρρησιν εἰς τὸν θάνατον, ζῶν δὲ καὶ σωτηρίαν
 εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς, ὅπου ψάλλουσι τὸν ὕμνον ἐκεῖνον τῶν τριῶν Παίδων,
 καὶ λέγουσιν· Ἡμεῖς, ὅπου ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων, καὶ ἀπὸ τὴν τυ-
 ραννίαν τοῦ Διαβόλου, ὑμνοῦμεν τὸν Χριστὸν, ὅς τις εἶναι μόνος Δημιουργὸς ὅλων τῶν ὄν-
 των, καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶμας.

Τροπάριον.

„Ῥήμασι εἶχομτο τῆς Θείας Κιβωτοῦ τοῦ ἀγιάσματος πάσα ἡ
 „πληθὺς τῶν Θεολόγων ἐν τῇ Σιών, Πού μῦν ἀπαίρεις, Σκημῆ,
 „κραυγάζομτες, Θεοῦ τοῦ ζῶντος; μὴ διαλίποις ἐποπτεύουσα τοὺς
 „πίστει μέλπομτας· Τὸν Δημιουργὸν μόμον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρω-
 „μένοι, καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Μελωδός ἐκεῖνα τὰ τελευταῖα λόγια, ὅπου οἱ Ἀπό-
 στολοι ἔλεγον πρὸς τὸν Θεοτόκον, οὕτω λέγων· Ὅλη ἡ πληθὺς τῶν Ἰερῶν Ἀποστόλων
 (οἱ τι-

(1) Πέθει ἐγγράσθη ἡ φλόγα ὅτι ἦτον ὑψοῦ-
 „ τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα πήχεις, ὅρα εἰς τὴν
 ὑποσημείωσιν τοῦ Εἰρμού „Τῷ Παντακτοῦ ἐξ-
 „φαύλισαν πόδη“, ἐν τῷ Ἰαμβικῷ Κανόνι τῆς Χρι-
 στα Γενήσεως, ἵνα μὴ ληθῶμεν τὰ αὐτὰ καὶ ἐδῶ.

(οἱ τινες κατ' ἔξοχὴν ὀνομάζονται Θεολόγοι, ὡς ἀμέσως διδάχθῆντες τὴν Θεολογίαν ἀπὸ τῶν ἰδίων Μονογενῆ Υἱῶν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὄντα εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸ τῆς Θεολογίας μυστήριον ἐξηγήσαντες, ὡς εἶπεν ἡ ἡγαπημένος Ἰωάννης) μετὰ τὰ ἀκόλουθα λόγια ἐκράτουν καὶ ἐτράβιζον εἰς τὸν ἑαυτόν των τὴν θείαν Κιβωτὸν τῆς ἀγιάσματος, τὴν Κυρίαν Θεοτόκον· περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Δαβὶδ „ Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν Σου, „ Σὺ καὶ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος Σου “ (Ψαλ. ρλ' β. 8.)· ἡ δὲ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος λέγει οὕτω· „ Διὰ τοῦτο τὸ γεννηθῆσαι εἰκότως σῶμα συνδοξάζεται τῷ γεννήματι δόξη θεοπρεπεῖ, καὶ συνανίσταται, κατὰ τὸ Προφητικὸν ἄσμα, τῷ πρότερον ἀναστάντι Χριστῷ ἡ Κιβωτὸς τοῦ ἀγιάσματος αὐτοῦ “ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν).

Τὰ λόγια δὲ ὅπως οἱ Ἀπόστολοι ἔλεγον εἰς τὴν Θεοτόκον εἶναι ταῦτα· Ὁ Σκηνὴ ἔμφυχε τῆς Θεοῦ ζῶντος! ποῦ τώρα ἀπέρχεσαι; Προσφυῶς δὲ ἀνέφερεν ὁ Μελωδὸς τὴν Σκηνὴν· διότι καθὼς ἐκείνη ἡ παλαιὰ Σκηνὴ ἐσηκόνετο καὶ μετέβαινε ἀπὸ ἑνα τόπον εἰς ἄλλον, οὕτω καὶ ἡ ἔμφυχος Σκηνὴ Θεοτόκος ἐσηκώθη σήμερον καὶ μετέβη ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τοὺς Οὐρανούς. Φέρει δὲ ἀκόλουθως ὁ Ἄσματογράφος καὶ τὴν ἱκεσίαν, τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερον τότε οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Θεομήτορα· Μὴ παύσης, Παρθένε, ἀπὸ τὸ νὰ βλέπῃς ἐκ τῶν Οὐρανῶν τὸσον ἡμᾶς, ὅσον καὶ ὄλους ἐκείνους, ὅσοι ψάλλουσι μετὰ πίστιν εἰς τὸν Υἱὸν Σου τὸν ἀκόλουθον ὕμνον· Ἡμεῖς, ὅσοι ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, ἧτις εἶναι ἡ πλάνη τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἀμαρτίας, ὑμνοῦμεν τὸν Δημιουργὸν τῶν πάντων Υἱὸν Σου, καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Συμφώνως δὲ μετὰ τὸν θεῖον Κοσμίαν ἐκδέτει τὰ ἐκ μέρους τῶν Ἀποστόλων προσφερόμενα λόγια εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· „ Μείνον, μετ' ἡμῶν ἡ ἡμετέρα παράκλησις, τὸ μόνον ἐπὶ γῆς ἡμῶν παραμύθιον· μὴ ἐάσης ἡμᾶς ὄρφανούς, Μήτηρ τοῦ συμπαθοῦς Σου Υἱοῦ, κινδυνεύοντας· ἔχοιμέν Σε τῶν πόνων ἀνάπαυλα, καὶ τῶν ἰδρώτων ἀνάψυξιν· Σοὶ καὶ μένειν θελούσῃ τὸ δύνασθαι πάρεστι, καὶ ἀπαίρειν προθυμούμενη οὐδὲν τὸ ἐμπόδιον· εἰ ἀπαίρεις, ὡ τοῦ Θεοῦ Σκηνὴ, καὶ ἡμεῖς συναπαίρομεν, ὁ Σὸς λαὸς διὰ τὸν Σὸν Υἱὸν χρηματίσαντες· Σε μόνην ἐπὶ γῆς καταλειμμένην ἡμῖν παρηγορίαν κεκτήμεθα· Σοὶ καὶ ζῶσῃ συζῆν, καὶ θνησκούσῃ συνθνήσκειν, μακάριον “ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἕδειξ')· καὶ πάλιν· „ Σὺ δὲ ἐποπτεύεις ἡμᾶς, ἀγαθὴ Δέσποινα, ἀγαθὴ Δεσπότης τοῦ λοχεύτρια· ἄγοις καὶ φέροις τὰ κατ' ἡμᾶς, ὅπως βούλοιο “.

Τροπάριον.

„ Ὅπως ὑψώσασα τὰς χεῖρας, ἐκδημήσα ἡ Παράμωμος, χεῖρας τὰς
 „ Θεοῦ ἡγκαλισμένας σωματικῶς, ἐν παρρησίᾳ ὡς Μήτηρ ἔφησε πρὸς
 „ τὸν τεχθεῖντα! Ὅς μοι ἐκτήσω, εἰς αἰῶμας φύλαττε, βοῶντάς
 „ Σοὶ· Τὸν Δημιουργὸν μόνον ὑμνοῦμεν οἱ λελυτρωμένοι, καὶ ὑπερυψοῦμεν
 „ εἰς πάντα τοὺς αἰῶμας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλοὶ γράφουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ Τροπαρίου τούτου διὰ τοῦ Ω· ἐγὼ δὲ δικαίῳ νὰ γράφεται διὰ τοῦ Ο, καθὼς εἶναι γραμμένον, πρῶτον μὲν διὰ τὴν φυλαχθῆ ἢ Ἀκροστιχίς τοῦ Κανόνος ἀκεραία, ἧτις ἀπαιτεῖ νὰ ἴηαι ἡ ἀρχὴ τῆς Τροπαρίου τέττε Ο, καὶ ὄχι Ω δεύτερον, διότι τὸ, Ὅπως, λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τῆς Πῶς, κατὰ τὸν Βαρίνον καὶ τὸν ἀνώνυμον Ἑρμηνευτήν. Ὁ τοίνυν Ἱερὸς Μελωδὸς στοχασθεὶς, ὅτι ἡ Θεοτόκος ὑψώσε τὰς ἀγίας τῆς χεῖρας πρὸς ἱκεσίαν ὑπὲρ τοῦ Κόσμου, οὕτω λέγει· Πῶς ὁ παντὸς μῶμου ἀνωτέρα Μήτηρ τοῦ Θεοῦ (καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ Σολομῶν ἐν τῷ Ἄσματι „ Ὅλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ ἡ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ “ Ἄσμ. δ' 7.) πῶς ὑψώσε τὰς χεῖράς τῆς ἡ παράμωμος Θεοτόκος, ὅταν ἔμελλε νὰ ἐκδημήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦτον! τὰς χεῖρας ἐκεῖνας τὰς ἡγιασμένας, καὶ τὸν Θεὸν βρεφοπρεπῶς καὶ σωματικῶς ἡγκαλισμένας! Ὁ διπλασιασμὸς ἐδῶ τοῦ Χει-

Χειρας, πάθος ἐμφαίνει φιλοπαθένου ψυχῆς, ἥτις, ὑπὸ τοῦ ἀγνοῦ καὶ πρηστηρίου ἔρωτος τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκου φλεγομένη, διπλασιάζει περιπαθῶς τὸ ὄνομα τῶν εὐλογημένων χειρῶν ἐκείνης. Θαυμαστικῶς δὲ ἐπρόφερον ὁ Μελωδὸς τὸ „Ὅπως ὑψώσασα τὰς χειρας“, διὰ τὴν φανερώσῃ, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν τῶν χειρῶν τῆς Θεοτόκου ὑψώσις ἦτον ὑπὲρ λόγον, καὶ θαυμασμῶ πατὸς ἀξία.

Ἐψώσασα δὲ τὰς χειρας ἡ Θεοτόκος, ποῖα λόγια εἶπε πρὸς τὸν Υἱὸν τῆς; Ταῦτα τὰ ὀλίγα μὲν τῆ ποσότητι, πολλὰ δὲ τῆ ποιότητι. Ὡς γὰρ καὶ Θεέ μου! φύλαττε ὅλους τὰς Χριστιανούς ἀπὸ κάθε βλάβην ψυχῆς τε καὶ σώματος, τοὺς ὁποίους ἀπόκτησας μερίδα καὶ κληρονομίαν ἰδικήν σου μετὰ τὸ ἅγιον αἷμά σου, διὰ χάριν καὶ ἐμοῦ τῆς Μητρός σου, διὰ τὴν ἦναι αὐτοὶ καὶ ἰδικοί μου ἐπαινέται· ἢ νοεῖται τὸ, Ἐμοί, ἀντὶ τοῦ, διὰ τῶν ἐμῶν πρεσβειῶν· οἵ τινες φυλαττόμενοι παρὰ σου, ἔχουν τὴν φανάζουν αἰωνίως, εἰς εὐχαριστίαν τῆς εὐεργεσίας καὶ χάριτος, τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων· „Τὸν Δημιουργὸν μόνον, κτλ.“

Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀναφέρει τὰς ἐκ μέρους τῆς Παρθένου πρὸς τὸν Υἱὸν προσφερομένας δεήσεις λέγων· „Σὺ, Υἱὲ καὶ Θεέ μου, τοῖς ἐμοῖς ποθεινοτάτοις τέκνοις, ἢ οὗς ἀδελφούς καλέσαι εὐδόκησας, τῆς ἐμῆς ἐκδημίας γενοῦ παραμύθιον· πρόσθε εὐλόγησαν ἐπὶ τῆ εὐλογίᾳ αὐτῶν, διὰ τῆς τῶν ἐμῶν χειρῶν ἐπιθέσεως. Εἶτα τὰς χειρας ἔπαράσα, οἷα εἰδὼς, τοὺς συνειλεγμένους εὐλόγησε, τοιαῦτα προσομιλήσασα ῥήματα“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ ἢ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Ὡδὴ θ'. Ὁ Εἰρμός.

„Νεμίκηται τῆς φύσεως οἱ ὄροι ἐν σοὶ, Παρθένε Ἀχραντε· Παρθεμεύει γὰρ τόκος, καὶ ζῶν προμνηστεύεται θάματος· ἢ μετὰ τόκου Παρθένος, καὶ μετὰ θάματος ζῶσα, σώζοις αἰεὶ, Θεοτόκε, τὴν κληρονομίαν σου.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Στοχαζόμενος ὁ Ἱερός Μελωδὸς, ὅτι εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς Παρθένου Μαρίας πολλοὶ νόμοι τῆς φύσεως ἐνικήθησαν, καὶ τρόπον τινὰ ἰλιγγιάσας, καὶ περαιτέρω μὴ δυνάμενος τὴν ἐννοήσῃ, θαυμαστικῶς ἀνεβόησεν· Ὡς Παρθένη καθαρῶτατη καὶ ἀσπιλε! εἰς Σε ἐνικήθησαν οἱ νόμοι τῆς φύσεως· φύσεως δὲ νόμος εἶναι, ὅποια γυνὴ γεννήσῃ, τὴν μὴ μένη πλέον παρθένος· Σὺ δὲ Παρθένος οὖσα, συνέλαβες ἀσπύρας, καὶ Παρθένος οὖσα, ἐγέννησας ἀσπύρας (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Παρθεμεύει τόκος)· ἔθεν εἶπεν ὁ Θεοφύλακτος Μάξιμος· „Ὁν (Θεὸν λόγον) Παρθένος ὑπερφυῶς τεκῶσα παρέλυσεν ἐδὲν τῆς παρθενίας τεκμήριον· ἢ ὡς γὰρ αὐτὸς ἀνθρώπος γέγονεν, οὐκ ἀλλοιώσας τὴν φύσιν, οὐδ' ἀμείψας τὴν δύναμιν· ἢ ἔτω τὴν τεκοῦσαν καὶ Μητέρα ποιῶν, καὶ Παρθένον διατηρεῖ· θαύματι θαῦμα κατὰ ταῦτ' ὅτι τὸν διερμηνεύων ἄμα, καὶ θάτερον κρύπτων τὸ ἕτερον· τοσοῦτον Μητέρα τὴν Παρθένον ποιούμενος, ὅσον διὰ τῆς κηρύξεως ἅλута τὰ τῆς παρθενίας δεσμὰ ἀπεργάσασθαι“ (Κεφ. θ'. τῆς γ'. ἑκατοντάδος τῶν γνωστικ.).

Νόμος φύσεως εἶναι, ὅταν διὰ τοῦ θανάτου χωρισθῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, τὸ σῶμα καὶ τίθεται ἐν τάφῳ καὶ τὸ διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ἧν συνετέθη· εἰς τὸ ἰδικόν σου ὅμως σῶμα, Θεοτόκε, ὁ θάνατος δὲν ἐπρόξενησε διαφθορὰν καὶ διάλυσιν, ἀλλὰ ζῶν καὶ ἀφθαρσίαν· καθότι μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἐνώθεισα πάλιν ἡ ἀχραντος ψυχὴ σου μετὰ τοῦ Θεοδόχου σώματός σου, ἀνέστη ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἀνελήθη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. Οὗτοι μὲν εἶναι οἱ φανεροὶ νόμοι τῆς φύσεως, οἵ τινες ἐνικήθησαν εἰς τὴν Θεοτόκον· εἰ δὲ θέλῃ τις τινὰς τὰ βαθυῦν περισσώτερον εὐρίσκει καὶ ἄλλους νόμους τῆς φύσεως νικηθέντας· οἷον, νόμος τῆς φύσεως εἶναι τὸ διαπλάττεται καὶ τὸ ἐξικονίζεταί τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ ἀπὸ ὀλίγου ὀλίγον· εἰς Σε ὅμως, Παρθένε, ἐνικήθη καὶ ὁ νόμος οὗτος, διότι τὸ Θεοῦπόστατον βρέφος σου εὐθύς ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως ὄλον ἐξικονίσθη, καὶ ὄχι κατ' ὀλίγον ὀλίγον· καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος (καὶ ὅρα τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆ λέγοντος „Ζητεῖς παρ' ἐμῶ γυναι, Παρθένε“)· νόμος τῆς φύσεως εἶναι, τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ

βρέφος να προξενῆ βάρος εἰς τὴν μητέρα τε ἄλλ' ὁ Δεσπότης Χριστὸς, βρέφος ὢν ἐν τῇ κοιλίᾳ σου τῆς Μητρός του, εἶδεναι μοιούταν βάρος εἰς Σε ἐπροξένισε ὁ δὲ καὶ παρὰ σου ἐβαστάζετο ἀκόπως εἰς ὅλους τὰς ἐννέα μῆνας τῆς κυφορίας του ἡ καθὼς παρὰ πολλοῦς Θεολόγοις ὁμολογεῖται. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ νόμοι τῆς φύσεως λεπτότεροι ἐνικήθησαν ἐν σοὶ τῇ Παρθένῳ, τοὺς ὁποίους ἀφίνομεν, διότι ὑπερβαίνουσι κάθε λόγον ὁμῆ καὶ διάνοιαν· περὶ ἃν ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· «Νόμοι φύσεως καταλύονται» (Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησ.). ὁ δὲ μέγας Μάξιμος εἶπε· «Σκοπήσωμεν πιστῶς τὸ μυστήριον τῆς Θείας ἐνανθρωπήσεως, καὶ μόνον δοξάσωμεν ἀπεριέργως τὸν τοῦτο γενέσθαι δι' ἡμᾶς εὐδοκίησαντα· τίς γὰρ δυνάμει θαρρῶν λογικῆς ἀποδείξεως, ἐξαιρεῖν δύναται, πῶς Θεοῦ Λόγου γίνεται σύλληψις; πῶς γέννησις σαρκὸς ἀνευ σπορᾶς; πῶς γέννησις ἀνευ φθορᾶς; πῶς Μητὴρ, ἢ μετὰ τόκον διαμείνασα Παρθένος; πῶς ὁ ὑπερτελής καθ' ἡλικίαν προσέκοπτε; καὶ ἵνα τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον εἶπω, πῶς Θεὸς ἄνθρωπος γίνεται; καὶ τὸ δὴ πλέον μυστηριαδέστερον; πῶς οὐσιωδῶς ἐν σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁ Λόγος, ὁ κατ' οὐσίαν ὑποστατικῶς ὅλος ὑπάρχων ἐν τῷ Πατρὶ; πῶς ὁ αὐτὸς καὶ ὅλος ἐστὶ Θεὸς κατὰ φύσιν, καὶ ὅλος γέγονε κατὰ φύσιν ἄνθρωπος, μηδεμίαν φύσιν ἠρνημένος παντάπασιν, μήτε τὴν Θεϊαν, καθ' ἣν ὑπάρχει Θεὸς, μήτε τὴν ἡμετέραν, καθ' ἣν γέγονεν ἄνθρωπος; ταῦτα πιστεύεις μόνη χωρεῖ τὰ μυστήρια» (Κεφ. εἴγ. τῆς γ'. ἐκατοντάδος τῶν γνωστικ.) (1).

Προσφέρει δὲ ἀκολουθῶν ὁ Μελωδὸς μίαν ἐκείαν πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ λέγει· Σὺ, ὅπου ἔμεινας Παρθένος μετὰ τὸν τόκον, καθὼς ἦσουν καὶ πρὸ τόκου, Σὺ, ὅπου εἶσαι ζωντανὴ καὶ μετὰ τὸν θάνατον, Σὺ, Αἰειπαρθενε, ἀμποτε νὰ σαῶγης πάντοτε ἀπὸ κάθε βλάβην τῶν ὀρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν τὴν κληρονομίαν σου, ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς, τῶς ὁποίους ἔλαβεν ὁ Υἱὸς σου κληρονομίαν παρὰ τοῦ Πατρὸς, κατὰ τὸ ψαλμικόν, «Δάσω σοι Ἐθνη τὴν κληρονομίαν σου» (Ψαλ. β'. 8.)· πρόδηλον γὰρ, ὅτι ἡ κληρονομία τοῦ Υἱοῦ εἶναι κληρονομία κοινὴ καὶ τῆς Μητρός.

Τροπάριον.

«Ἐξίσταγτο Ἀγγέλω αἱ Δυνάμεις, ἐν τῇ Σιών σκοπούμεται τὸν οἰκεῖον Δεσπότην γυναικείαν ψυχὴν χειρίζομενον· τῇ γὰρ ἀχράβτως τεκούσῃ υἱοπρεπῶς προσεφώμει· Δεῦρο, δεμνῆ, τῷ Τίῳ καὶ Θεῷ συμδοξάσῃτι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅταν ἡ Κυρία ἡμῶν Θεοτόκος ἔμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦτον διὰ τῆς ζωηφόρου αὐτῆς κοιμήσεως, τότε ὁ Υἱὸς αὐτῆς καὶ Θεὸς, τιμῶν τὴν Μητέρα του, ἦλθε μετ' ἀφῆτον τρόπον καὶ ἀκατάληπτον εἰς τὸ ὄρος Σιών, ὅπου εὐρίσκειτο ἐπὶ κλίνης τὸ Θεοδόχον σῶμα τῆς Θεομήτορος, διὰ νὰ παραλάβῃ τὴν ἁμαρτωλὴν ψυχὴν τῆς παναγίας Μητρός του· ἔτω γὰρ πανηγυρίζει ὁ ἐκ Δαμασκῆ Ἰωάννης, λέγων· «Τίνα ἄλλα δοκεῖ πεπραχθῆαι τοιμητικᾶδε; ὡς μοι δοκεῖ, ἢ τοῦ Βασιλέως πρὸς τὴν οἰκίαν λοχεύτριαν ἔλευσις, χερσὶ Θεαῖς καὶ ἀκηράτοις ὑποδεξομένου τὴν ἱερὰν ταύτης ψυχὴν εἰλικρινῆτε καὶ ἁμαρτωλὴ καὶ αὐτῇ, οἷα εἶκός, ἔφησεν· Εἰς χεῖράς σου, τέκνον ἐμὸν, τὸ πνεῦμά μου παρατίθῃμι» (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἔστι μὲν ἄνθρωπων») (2).

Ταῦτα λοιπὸν γνώσπων ὁ Ἱερὸς Κοσμάς, λέγει οὕτω· Αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων ἐξεπλάγησαν, διότι ἔβλεπον, ὅτι ἦλθεν ἀοράτως εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ὅπου ἡ Θεοτόκος

(1) Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ Εἰρμού τῆς ἐνάτης Ὠδῆς τοῦ α'. Κανόνος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ λέγοντος· «Ὁ τόκος σου ἀφθόρος εἰδείχθη».

(2) Ὅτι ὁ Κύριος αὐτὸς ἦλθε καὶ παρέλαβε τὴν

ψυχὴν τῆς Ἁγίας Μητρός του, ὅρα εἰς τὴν Ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος· «Χαῖρε Θεοτόκε, Μητὴρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ», κατὰ τὴν ἐνάτην Ὠδὴν τοῦ πρώτου Κανόνος τῆς Ἀναλήψεως.

τόκος εὐρίσκειτο, ὁ Δεσπότης καὶ Κύριός των Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὅτι ἐνήγκαλίσθη γλυκερώτατα καὶ υἰοπρεπέστατα τὴν ὀλόφατον ψυχὴν τῆς κατὰ φύσιν μὲν γυναικός, ὑπὲρ φύσιν δὲ ἀγιωτάτης Μητρός του. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ Μελωδὸς καὶ ποῖα λόγια ἐπροσφώνει υἰοπρεπῶς ὁ Υἱὸς εἰς τὴν Μητέρα, ὁ παμφίλτατος εἰς τὴν παμφιλτάτην· Ἐλθέ, ὦ Μῆ-τέρ μου γλυκυτάτη εἰς τὰ οὐράνια, διὰ νὰ συνδοξάζῃσαι καὶ νὰ συμβασιλεύῃς αἰωνίως μαζί με ἐμέ τὸν Υἱὸν καὶ Θεόν Σου.

Συμφάνως μὲ τὸν Θεῖον Κοσμάν γράφει καὶ ὁ ὁμόφυχος αὐτοῦ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ποῖα λόγια ἔτετε ὁ Υἱὸς πρὸς τὴν Μητέρα, τὸ ἱερώτατον αὐτῆς πνεῦμα λαμβάνων εἰς χεῖρας· „Κάτιθι, κάτιθι, Δέσποτα, τῇ Μητρὶ κατὰ χρέος ἀποτινύς τὰ ὀφειλόμενα θρέ-
 „ πτα· Θεῖας ἀναπέτασον χεῖρας· δέξαι ψυχὴν μητρικὴν ἢ Πατρικαῖς χερσὶ τὸ πνεῦμα ἐπὶ
 „ Σταυροῦ παραθέμενος· φώνησον πρὸς αὐτὴν ἡδύτι ψεύρισμα· ἔλθέ ἢ καλὴ πλησίον μου,
 „ ἢ τῷ κάλλει τῆς παρθενίας ὑπὲρ ἥλιον μαρμαρῶσσοσα· μετέδωκάς μοι τῶν σῶν, δεῦρο
 „ τῶν ἐμῶν συναπόλαυσον· δεῦρο, Μῆτερ, πρὸς τὸν Υἱόν· συμβασίλευσον τῷ ἐκ Σοῦ σὺν
 „ Σοὶ πτωχεύσαντι“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρχὴ ἢ Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς). Ἐφη δὲ καὶ ὁ τῆς
 „ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος· „ Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου Σαβαώθ καὶ Υἱοῦ τῆς Ἀειπαρθένου
 „ ταύτης ἀοράτως παρόντος, καὶ τὴν ἐξόδιον ἀποδιδόντος τῇ Μητρὶ τιμὴν, οὐ ταῖς χερσὶ
 „ καὶ τὸ Θεοφόρον ἐναπέθετο πνεῦμα“ (Λόγῳ εἰς τὴν Κοίμησιν).

Τροπάριον.

„ Συμέστειλε χορὸς τῶν Ἀποστόλων τὸ Θεοδόχου σῶμά Σου, μετὰ
 „ δέους ὀρώμτες, καὶ φωνῇ λιγυρᾷ προσφθεγγόμενοι· Εἰς οὐραμίους
 „ θαλάμουε πρὸς τὸν Υἱὸν ἐκφοιτῶσα, σωζοις αἰεὶ, Θεοτόκε, τὴν
 „ κληρονομίαν Σου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τελευταῖον εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο τῷ παρόντος Κανόνος· διὸ καὶ τὸ τελευταῖον ἔργον τῶν Θεῶν Ἀποστόλων ἀναφέρει εἰς αὐτὸ ὁ Ἱερός Μελωδὸς, ὅπερ ἐστὶν ὁ ἐνταφιασμός τοῦ Θεοδόχου σώματος τῆς Θεοτόκου, διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθον ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ Κόσμου μὲ θεαρχικὸν νεῦμα τῷ Παντοκράτορος. Ὁθεν ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Ὡ νεκρῶ-ζωε Μαριάμ! ὁ χορὸς τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων με συνδόνας ἐτείλιξε καὶ ἐνταφίασεν εἰς τὴν Γεδσημανῆ τὸ καθαρὸν καὶ ἀχραντὸν σῶμά Σου, τὸ ὅποιον ἐδέχθη τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ ἐδάνεισεν εἰς αὐτὸν σάρκα ἐμφυχωμένην ψυχῇ λογικῇ, νοερᾷ, καὶ θελητικῇ· ἔπρεπε γὰρ αἱ χεῖρες τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων τῷ Χριστοῦ νὰ ἐνταφιάσουν τὸ σῶμα τῆς Μητρός τοῦ Χρι-στοῦ, οἱ οἰκείοι τὴν οἰκίαν, καὶ οἱ μαθηταὶ τὴν τοῦ Διδασκάλου Μητέρα, ἐπειδὴ ὁ ἐν-ταφιασμός αὐτῆς δὲν ἦτον τῷ καθενὸς ἴδιον, ἀλλὰ τῶν ἀξίων, τῶν Θεοφόρων, τῶν πνευμα-τοκινήτων, ὁποῖοι ἦτον οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι.

Ἄν καὶ αὐτοὶ ἐνταφίασαν τὸ πανάχραντον σῶμά Σου, με φόβον ὁμῶς καὶ πολλὴν εὐ-λάβειαν αὐτὸ ἐβλεπον, διὰ τὴν δόξαν τῆς Θεότητος, ἣτις τὸ ἐπεσκίαζε, καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα, ὅπερ ἀπὸ κάθε μέρους καὶ μέλος αὐτοῦ ἐξήστραπτεν. Οὐ μόνον δὲ με φόβον ἐβλεπον, ἀλλὰ καὶ με φωνὴν λαμπρὰν καὶ γλυκεῖαν ἔλεγον εἰς Σέ· Ὡ Θεοτόκε! Σὺ σήμερον, ὅπου ἐκδημεῖς μὲν πρὸς τὸν Υἱόν Σου, εἰσέρχεσαι δὲ εἰς τοὺς θαλάμους τοῦ Οὐρανοῦ, ὡς ὑμῆφι ἀνύμφευτος καὶ παγκαλλεστάτη, Σὺ, λέγω, ἄμποτε νὰ διαφυλάττῃς πάν-τοτε ἀπὸ κάθε βλάβην τῶν ὀρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν πάντας τῶς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, τοὺς ὁποῖους ἔλαβες κληρονομίαν ἀπὸ τὸν Υἱόν Σου· ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν.

Ἀλλὰ καὶ ἢ ἐκ Δαμασκοῦ χαριτώνυμος Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει· „ Σὲ τῶν Ἀποστό-
 „ λων ἢ δῆμος τὴν ἀληθῆ Κιβωτὸν Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν ἁμῶν ἀράμενος, ὡς πάλαι
 „ ποτε οἱ Ἱερεῖς τὴν τυτικὴν Κιβωτὸν, καὶ ἐν τῷ τάφῳ θέμενοι, δι' αὐτῆ, ὡς δι' Ἰορδάνη
 „ τινός, ἐπὶ τὴν ἀληθῆ τῆς Ἐπαγγελίας παρέπεμπον γῆν, τὴν ἄνω, φημί, Ἱερουσαλήμ,
 „ τὴν πάντων τῶν πιστῶν Μητέρα, ἣς τεχίτης καὶ δημιουργός ὁ Θεός“ (Λόγ. οὐ ἢ ἀρ-
 „ χῆ

χῆ „Μνήμη δικαίων). Ὁμοίως καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἰς τὴν Κοίμῃσιν οὕτω πα-
 νηγυρίζει. „Κάντεῦθε καὶ νῦν, διὰ θανάτου πρὸς ἀθανασίαν χωρήσασα, καὶ δικαίως
 „ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανὸν μεταστᾶσα, ὡς ἂν ἐν ὑπερουρανόις σκηνώσῃσι, σύσκηνος εἴης τού-
 „τῳ (τῷ Υἱῷ σου δηλ.), τὸν αἰεὶ χρόνον ἐκεῖθεν περιέπουσα τὸν Σὸν κληρὸν, καὶ ταῖς
 „ἀκοιμήτοις σου πρὸς αὐτὸν πρεσβεύεις τοῦτον πρὸς ἅπαντας ἰλευμένη“.

Ἄλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀκούοντες τὸν παρόντα ἁσματι-
 κὸν Κανόνα, ὃς εὐφημήσωμεν τὴν φυσικὴν μὲν τοῦ Θεοῦ Μητέρα, ἡμῶν δὲ τῶν Χριστιανῶν
 κατὰ χάριν Μητέρα, μὲ θεῖα καὶ ἱερά ἅσματα ὃς τιμήσωμεν μὲ καθαρότητα ψυχῆς
 καὶ τοῦ σώματος τὴν ὄντως καθαρὰν καὶ ὑπεράγνου· φυσικὸν γὰρ ἰδίωμα ἔχουσι τὰ ὁ-
 μοια νὰ χαίρουν καὶ νὰ ἀγάλλωνται εἰς τὰ ὁμοια· „Πέφυκε γὰρ πῶς τοῖς ὁμοίοις τὰ
 „ὁμοια ἐπαγάλλεσθαι“, λέγει ὁ ἐκ Δαμασκού Ἰωάννης· αὐτὴν τὴν κατὰ χάριν Μητέ-
 ρα ἡμῶν ὃς θεραπεύσωμεν μὲ ἐλεημοσύνην τῶν πτωχῶν, καὶ μὲ συμπάθειαν τῶν δεομέ-
 νων· διότι, ἂν μὲ κάμικαν ἄλλην ἀρετὴν δὲν θεραπεύεται ὁ Θεός, ὡς μὲ τὴν ἐλεημοσύ-
 νην· „Οὐδενὶ οὕτω τῶν πάντων ὡς ἐλέω Θεὸς θεραπεύεται“ (Γρηγ. λόγ. περὶ Φι-
 λοπτωχείας)· τίς ἀμφιβάλλει ὅτι καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ Μητὴρ χαίρει καὶ ἀγάλλεται εἰς τὴν
 τῶν πτωχῶν ἐλεημοσύνην;

Ἄς κατασκευάσωμεν τὴν ἐνθύμησιν καὶ καρδίαν μας ταμείον καὶ κατοικίαν τῶν ἀρετῶν
 τῆς Θεοτόκου. Πῶς τοῦτο ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν; Παρθένος εἶναι ἡ Θεοτόκος καὶ φιλο-
 πάρθενος καὶ ἀγνή καὶ φίλαγνος; βέβαια καὶ ἡμεῖς, ἂν ἔχωμεν ὄχι μόνον ἀγνὸν τὸ σῶ-
 μα ἀπὸ κάθε σαρκικὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνθύμησίν μας καθαρὰν ἀπὸ αἰσχροῦς
 καὶ ρυπαροῦς λογισμοῦς, θέλωμεν ἀποκτήσει εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὴν χάριν τῆς ὑπεράγνου
 Παρθένου· φεύγει αὐτὴ κάθε αἰσχρὸν πάθος; τοὺς ρυπαροῦς λογισμοῦς ἀποστρέφεται;
 σιγχαίνεται τὴν γαστριμαργίαν; πολεμεῖ τὴν πορνείαν; μισεῖ τοῦ θυμοῦ τὰ κινήματα;
 δὲν δέχεται τὸν φθόνον καὶ τὰς φιλονεικίας; διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ μισῶμεν
 ὅλα τὰ ἀνωτέρω πάθη, εἰάν θέλωμεν νὰ εἴμεθα μιμηταὶ καὶ φίλοι τῆς Παρθένου.

Πάλιν ἐκ τῶ ἐναντίου, ἡ Παρθένος χαίρει εἰς τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν· εὐφραί-
 νεται εἰς τὴν παρθενίαν καὶ σωφροσύνην· ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν πραότητα· ἐναγκα-
 λίζεται τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ταπείνωσιν· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὰς
 ἀρετὰς ταύτας, εἰάν θέλωμεν νὰ εἴμεθα ἀκόλουθοι καὶ μιμηταὶ τῆς Παρθένου. Καὶ διὰ
 νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, καθὼς ἡ Παρθένος μισεῖ μὲν κάθε κακίαν, ἀγαπᾷ δὲ κάθε
 ἀρετὴν· οὕτω πρέπει νὰ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἡ Παρθένος, βλέπουσα ἡμᾶς ἕστο-
 λισμένους μὲ τὰς τοιαύτας ἀρετὰς, ἐπιθυμήσῃ τοῦ κάλλους τῶν ψυχῶν μας, καὶ ἔλθῃ
 νωρῶς εἰς ἡμᾶς, φέρουσα μαζίτης κάθε σειράν πνευματικῶν χαρίτων καὶ ἀγαθῶν· τί
 λέγω; οὐ μόνον αὐτὴ θέλει ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ μᾶς πλουτίσῃ μὲ κάθε οὐράνιου
 καλόν, ἀλλὰ διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς θέλει καταπέσει καὶ τὸν Μονογενῆ τῆς Υἱὸν νὰ γέ-
 νῃ ἔνοικος εἰς τὰς καρδίας μας σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ αὐτοῦ Πνεύματι (καθὼς ὅλον
 τοῦτον τὸν Ἠθικὸν ἐπέλογον γράφει ὁ ἐκ Δαμασκού φωστὴρ Ἰωάννης ἐν τῷ εἰς τὴν Κοί-
 μῃσιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἕδεις)· ἵνα ἔνοικον φέροντες ἐν τῇ
 ψυχῇ μας κατὰ χάριν τὴν Ἁγίαν καὶ Ἀδιάρητον Τριάδα, δοξάζωμεν αὐτὴν ἐν τῇ πα-
 ρούσῃ ζωῇ καὶ τῇ μελλούσῃ εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ.

ΕΣΤΙ ΔΕ Ο ΚΑΝΩΝ ΟΥΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΟΣ.

ᾠδὴ α΄. Ἦχος δ΄. ὁ Εἰρμός. „Ἀνοίξω τὸ στόμα μου“.

„Παρθέροι μεάμιδες σὺν Μαριάμ τῇ Προφήτιδι ᾠδὴν τὴν ἐξόδιον
„μὺν ἀλαλάξατε ἢ Παρθέρος γὰρ καὶ μόνη Θεοτόκος πρὸς λη-
„ξιμ οὐράριον διαβιβάζεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ο Κανὼν οὗτος εἶναι λαμπρὸς καὶ πανηγυρικὸς, καὶ πολὺ τοῦ προτέρου Κανόνος χορευ-
τικώτερος· καθότι καὶ ὁ τέταρτος ἦχος, πρὸς τὸν ὅποιον οὗτος ἀδεται, εἶναι πολὺ τοῦ
πρώτου ἠχου, πρὸς ὃν ἐκεῖνος ἀδεται, πανηγυρικώτερος· ὅς τις καὶ Μιζολύδιος ὀνομάζεται.
Ἐπειδὴ δέ, ὅταν ἐκβῆκαν οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, ἔγιναν δύο χοροί,
ὁ εἰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ὁ ἄλλος ἐκ τῶν γυναικῶν, καὶ ἔψαλλον τὸν ἐπινίκιον ἐκεῖνον
ὕμνον „Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“, ὡς πολλάκις περὶ τούτου εἶπα-
μεν, διὰ τοῦτο ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης συγκαλεῖ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο, οὐχὶ τὸν χορὸν
τῶν ἀνδρῶν, οὐδὲ τὸν χοροστάτην Μωϋσῆν, ἀλλὰ τὸν χορὸν τῶν παρθέρων καὶ νεανίδων,
μαζὶ μὲ τὴν Προφήτιδα καὶ τοῦ χοροῦ ἐξάρχουσαν Μαριάμ, εἰς τὸ νὰ ψάλλῃν μὲ φωνὰς
ἀλαλακτικὰς καὶ ἐπινικίους ᾄσματα ἐπιτάφια· καλεῖ δὲ ταύτας, διὰ τὴν δειξῆν ὅτι καὶ ἡ
σήμερον ἑορταζομένη δὲν εἶναι ἀνὴρ, ἀλλὰ γυνὴ καὶ Παρθέρος. Εἶτα κατασκευάζει διὰ
ποῖαν αἰτίαν πρέπει νὰ ἀλαλάξουν ᾄσματα ἐπιτάφια· διότι, λέγει, ἡ Παρθέρος καὶ
μόνη Θεοτόκος Μαρία, ἀποθανοῦσα κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἀνέστη ὑπὲρ φύσιν
ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ ἀναληφθεῖσα, διαβαίνει σήμερον ἀπὸ τὴν γῆν εἰς κατάπαυσιν αἰώνιον
καὶ κληρονομίαν οὐράνιον.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρὸς τὴν Κοίμησιν λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς“,
„συμφώνως πανηγυρίζει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης, λέγων· „Ἡμεῖς δὲ οἱ σωθέντες ἀβρόχοις πο-
„σί, καὶ τὴν ἀλμυρὰν τῆς ἀσεβείας ὑπερβάντες Θάλασσαν, ἄσωμεν τῇ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ
„ᾠδὴν τὴν ἐξόδιον· αἰρέτω Μαριάμ, ἡ Ἐκκλησία, ταῖς χερσὶ τὸ τύμπανον, καὶ ἐξάρχε-
„τω ᾠδὴν τὴν ἑόρτιον· ἐξίτωσαν τοῦ πνευματικοῦ Ἰσραὴλ αἱ νεανίδες, μετὰ τυμπάνων
„καὶ χορῶν ἀλαλάζουσαι· οὕτω γὰρ γέγραπται περὶ τούτων ἐν τῇ Γραφῇ· „Ἐλα-
„βε δὲ Μαριάμ ἡ Προφήτις ἢ ἀδελφὴ Ἀαρῶν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, καὶ ἐξῆλ-
„θον πάσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν· ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς Μα-
„ριάμ λέγουσα· Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται“ (Ἐξ. ἐβ. 20.).

Τροπάριον.

„ Ἀξίως ὡς ἔμφυχον Σέ Οὐρανὸν ὑπεδέξαμτο οὐράμια, Πάραγγε,
 „ Δεῖα σκηνώματα, καὶ παρέστηκας Φαιδρῶς ὠραισμένη, ὡς ρύμφη
 „ παράμωμος, τῷ Βασιλεῖ καὶ Θεῷ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐμφυχον καὶ ζωντανὸν Οὐρανὸν ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ ὁ Με-
 λαδός· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τῷ Οὐρανοῦ καθαρωτέρα ἐστὶν ἢ Παρθένος, καὶ ἀσυγκρίτως
 τιμιωτέρα τε καὶ ὑψηλοτέρα· καθότι ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς βρέφος ἐγένετο ὁ τῶν Οὐρα-
 νῶν τεχνίτης τε καὶ δημιουργός· καθὼς ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων· „ Τίς ταύ-
 „ τὴν Οὐρανὸν καλῶν τοῦ ἀληθοῦς ἀμαρτήσεται; ὁ γὰρ τῶν Οὐρανῶν δημιουργός καὶ συν-
 „ οχεύς, καὶ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου ὁρατοῦτε καὶ ἀοράτου τεχνίτης δημιουρ-
 „ γήματος, οὗ τόπος οὐδεὶς τῷ ἐπὶ πάντων εἶναι, εἴπερ τὸ περιέχον τῶν ὄντων τόπος
 „ ὀρίζεται, ἐν ταύτῃ ἀσπόρως βρέφος δεδημιούργηται“ (Λόγ. ■ ■ ἀρχὴ „ Ἔστι μὲν ἀν-
 „ θρώπων οὐδεὶς). Ἀκολουθῶν δὲ λέγει ὁ Θεῖος Ἀσματογράφος· Ἐπειδὴ Σὺ, Θεοτόκε,
 ἦσουν ἔμφυχος Οὐρανός, διὰ τοῦτο ἀξίως καὶ ἀρμοδίως Σέ ἐδέχθησαν καὶ αἱ τοῦ Οὐ-
 ρανοῦ κατοικίαι· τὰ γὰρ ὅμοια εἰς τοὺς ὁμοίους τῶν τόπους πρέπει νὰ κατοικοῦν. Καὶ
 λοιπὸν ἀναβάστα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, τώρα Σὺ παραστέκασαι κεκαλλωπισμένη λαμπρῶς μὲν
 τὰ κάλλη τῆς παρθενίας καὶ τῶν ἀρετῶν καὶ Θεῶν χαρίτων κοντὰ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ
 Θεόν, ὡς ρύμφη ἀνωτέρα ἀπὸ κάθε μῶμόν τε καὶ ψεγάδιον· μᾶλλον δὲ, Σὺ παραστέκε-
 σαι ὡς Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων Υἱοῦ Σου· καθὼς τὴν παράστα-
 σιν ταύτην ἐπροφήτευσεν ὁ Δαβὶδ λέγων· „ Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σου, ■ ἱμα-
 „ τισμῷ διαχρυσῷ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη“ (Ψαλ. μδ'. 9.).

Τοῦτο δὲ τὸ ρητὸν· προτιθεὶς ὁ Θεσσαλονίκης Θεῖος Γρηγόριος, ὑψηλῶς αὐτὸ ἔρμην-
 νεύει, πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμωσιν τῆς Θεοτόκου· „ Μόνη πασῶν αὐτῇ, Μήτηρ μὲν ■ ■
 „ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφινε Θεοῦ, Βασιλὶς δὲ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερ-
 „ κοσμίου κτίσματος ὑπῆρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ· καὶ οὕτω τοὺς ὑφ' αὐτὸν δι' ἐαυτῆς
 „ ὑψάσασα, καὶ τὸ ἐπὶ γῆς ὑπῆκοον οὐράνιον αὐτ' ἐπιγείου ἀποδείξασα... μακαρίου
 „ γένους μακαριωτάτη Βασιλὶς ἐφέστηκε, νῦν καὶ τὸν Οὐρανὸν ἔχουσα πρέπον οικητήριον,
 „ ὡς αὐτῇ προσῆκον βασιλείον, εἰς ὃν ἀπὸ τῆς γῆς μετανέστη σήμερον, ■ ■ ἐκ δεξιῶν
 „ παρέστη τῷ Παμβασιλέως, ἐν ἱματισμῷ διαχρυσῷ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, κατὰ
 „ τὸ εἰρημένον τῷ Ψαλμῶδῳ Προφήτῃ περὶ αὐτῆς· ἱματισμὸν δὲ διάχρυσον νοήσεις τὸ
 „ Θεαυγὲς ἐκείνης σῶμα, πεποικιλμένον ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς“.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Γρηγόριος· „ Περὶ μὲν τῆς τῶν ἀνωτάτῳ Ἀγγέλων ταξιαρχίας ὁ
 „ Ἡσαΐας γράφει· „ Καὶ Σεραφίμ εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ“ (Ἡσ. σ'. 2.)· περὶ αὐτῆς
 „ δὲ εἶπεν ὁ Δαβὶδ· „ Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σε“. Ὁρατε τὴν διαφορὰν τῆς στά-
 „ σεως; ἀπὸ ταύτης ἔχετε συνῶρᾶν ■ ■ καὶ τὴν διαφορὰν τῆς κατὰ τὴν ἀξίαν τάξεως· περὶ
 „ μὲν γὰρ τὸν Θεόν, ■ ■ Σεραφίμ, πλησίον δὲ παρ' αὐτὸν ἐκείνον, μόνη ἡ Παμβασιλὶς·
 „ οὐ πλησίον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν· εἰκότως· ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν Οὐρανοῖς
 „ ἐκάθισεν, ἐν δεξιᾷ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης, ἐκεῖ καὶ αὐτὴ νῦν ἀπὸ γῆς εἰς Οὐρανοὺς
 „ ἀναβάστα, ἔστηκε· οὐ μόνον ὅτι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται πάντων μάλιστα, καὶ αὐτοῖς
 „ τοῖς φυσικοῖς Θεσμοῖς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἄρνος ἐστὶν ὡς ἀληθῶς αὐτοῦ· ὅπου δὲ κάθεται
 „ ὁ Βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ ὁ θρόνος ἵσταται· τοῦτον τὸν θρόνον καὶ ὁ Ἡσαΐας μεταξὺ ἐκεί-
 „ νου τοῦ Σεραφικοῦ χοροῦ καὶ ἔβλεπε καὶ ἔλεγεν ὑψηλὸν καὶ ἐπηρμένον, τὸν τὰς Οὐρα-
 „ νίους Δυνάμεις ὑπεραναβεβηκότα θρόνον, τὴν Θεομήτορα, δηλῶν· διὸ καὶ Ἰεζεκιὴλ αὐτοὺς
 „ εἰσάγει τοὺς Ἀγγέλους ἀπὸ ταύτης τὸν Θεὸν δόξαζοντας καὶ λέγοντας· „ Εὐλογημένη
 „ ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ“ (Ἰεζ. γ'. 12.).

Ὡδὴ γ'. ὁ Εἰρμός. Τοὺς σοὺς ὑμολόγους.

Τροπάριον.

Ἐμνησθε ἐξ ὄσφύος προαχθεῖσα, τῇ φύσει κατάλληλον, Ἄγνη,
τὴν ἔξοδον διήμυσας· τεκοῦσα δὲ τὴν ὄμτως ζῶν, πρὸς τὴν ζῶν
μεθέστηκας τὴν θείαν καὶ ἐνυπόστατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἶναι δόξα κοινὴ τῶν Φυσικῶν ὅτι τὸ σπέρμα γεννᾶται ἀπὸ τὴν ὄσφυν (μέσση) τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου εἶναι ■■ τὰ νεφρά. Καὶ ἂν τὸ σπέρμα καθολικώτερον συναγεται ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη καὶ μέρη τοῦ σώματος, πλὴν ἰδιαιτέρῳ λόγῳ, ὡς ἐξ ὄργανου προέρχεται ἐκ τῶν νεφρῶν· ἐκεῖ γὰρ εἶναι καὶ ἡ καλουμένη λεκάνη, ὅπου τὸ οὖρον κατασταλάζει μετὰ τοῦ σπέρματος· δια τῆτο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει περὶ τῆ Μελχισεδέκ, ὅτι, ὅταν ■ Ἀβραὰμ ὑπάντησε τὸν Μελχισεδέκ, καὶ εὐλογήθη παρ' αὐτοῦ, τότε ὁ Λεὺϊ, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἰακώβ τοῦ ἐγγόνου τοῦ Ἀβραὰμ, ἀκόμη δὲν εἶχε γεννηθῆ, ἀλλ' ἦτον εἰς τὴν ὄσφυν τοῦ Ἀβραὰμ, κατὰ δύναμιν σπερματικὴν δηλαδὴ. ■ Ἐπι γὰρ ἐν τῇ ὄσφύϊ τοῦ Πα-
,, τρὸς ἦν " (Ἑβρ. ζ'. 10.)· καὶ περὶ τοῦ Διαβόλου λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰῶβ, ὅτι ἡ δύναμις τε εὐρίσκεται εἰς τὴν ὄσφυν, διὰ τὸ ἐπιθυμητικόν, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ ἐξαιρέτως ἐνεργεῖται. ■ Ἴδου δὲ ἡ αὐτοῦ ἰσχὺς ἐπ' ὄσφύϊ " (Ἰῶβ μ'. 11.)· ἀλλὰ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει πρὸς τὸν Θεόν, ■ Σὺ ἐκτίσω τοὺς νεφρούς μου " (Ψαλ. ρλ'. 12.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεσσαλονίκης Θεὸς Γρηγόριος λέγει· ■ Οὐ τὸ τῆς ἐμῆς, ψυχῆς μόνον ἐπιθυμητικὸν ὄλον Σὸν
,, εἰργάσω, ἀλλὰ καὶ εἶτι ἐν τῷ σώματι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας ζῶπυρον, πρὸς τὴν ἐμ-
,, ποιούσαν ἐπιστρέφαν, δι' αὐτῆς πρὸς Σε ἀπέτη, καὶ Σοῦ ἐξήρτηται, καὶ Σοὶ κολλᾶ-
,, ται " (Ἀδγ. ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων).

Ταῦτα λοιπὸν ἠξέφρων ὁ Θεὸς οὗτός Μελαδός, ἐπιστρέφει τὸ Τροπάριον τοῦτο πρὸς τὴν Θεοτόκον, λέγων· Σὺ, Παρθένε Μαρία, ἐπειδὴ ἐγεννήθης ἀπὸ τὴν θνητὴν ὄσφυν (ἦ-
τοι ἀπὸ τὸ θνητὸν σπέρμα) τῆ Ἰωακείμ, διὰ τῆτο καὶ σῶμα εἶχες κατὰ φύσιν θνητόν· ὅθεν κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν Σου, ἔλαβες καὶ τὸν θάνατον κατάλληλον καὶ ἀρμόδιον εἰς τὴν θνητὴν ταύτην φύσιν· καθότι, ■ Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς ζῆσεται, καὶ οὐκ ὄψε-
,, ται θάνατον " (Δαβ. Ψαλ. κη'. 47.). Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἐγέννησας τὴν ἀληθινὴν καὶ ἐνυπόστατον ζῶν, τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν εἰπόντα, ■ Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ
,, ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ " (Ἰῶ. ιδ'. 6.), τούτου χάριν, ἂν καὶ ἐκοιμήθης με φυσικὸν θάνατον, ὑπὲρ φύσιν ὅμως, καθὸ Θεοτόκος, μετεστάθης εἰς τὴν ἐνυπόστατον ζῶν, τὸν Υἱὸν Σου, καὶ οὕτως ἐβεβαιώθης εἰς Σε καὶ τὸ κατὰ φύσιν, ὅτι ἦσον ἄνθρωπος ἀληθῆς, καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν, ὅτι ἦσον Μήτηρ Θεοῦ· μᾶλλον δὲ, διὰ Σοῦ ἐβεβαιώθης καὶ ■ Υἱοῦ
Σε ■ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν· ἀποθανούσα γὰρ Σὺ, ἐβεβαίωσας ὅτι ἦσον ἄν-
θρωπος ἀληθῆς καὶ θνητός· με τοῦτο δὲ ἐβεβαίωσας ἐν ταύτῳ καὶ ὅτι ἄνθρωπον ἀληθῆ καὶ θνητόν ἐγέννησας τὸν Θεὸν Λόγον, καὶ οὐχὶ κατὰ φαντασίαν, ὃς τις καθὸ θνητός ἀ-
πέθανεν· ἐβεβαιώθης δὲ εἰς Σε καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν, ἦγουν ὅτι ἦσον Μήτηρ Θεοῦ· καθότι τὸ ἰδικόν Σου σῶμα ὡς Θεοτόκου δὲν διελύθη εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ ἀδιάφθορον διατηρηθῆν, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐνυπόστατον ζῶν· ὁμοίως ἐβεβαιώθης διὰ Σοῦ καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν τοῦ Υἱοῦ σου· διότι αὐτός, ἂν καὶ ὡς ἄνθρωπος ἐνταφιάσθη, καθὸ Θεὸς ὅμως δὲν ἀφῆκε τὸ σῶμά του νὰ διαφθαρῆ, ἀλλὰ πάλιν ἔλαβε τὴν ζῶν διὰ τῆς ἀναστάσεως, καὶ οὕτως ἀνελήφθη εἰς τὰ οὐράνια· μετὰ τῆς Μητρὸς γὰρ ἔπρεπε ■ βεβαιωθῆναι τὰ τοῦ Υἱοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Υἱοῦ ἔπρεπε ■ βεβαιωθῆναι τὰ τῆς Μητρὸς· καθότι Μήτηρ καὶ Υἱὸς εἶναι σχε-
τικὰ ἀναμεταξύ των, καὶ ἀλλήλα συνεισάγουσι, καὶ ἀλλήλα συναιροῦσι, κατὰ τοὺς Λο-
γικευομένους. Ταῦτα βεβαιοῖ καὶ Λέων ὁ Δεσπότης, ἀσματίζων ἐν τῷ Ἰδιομέλῳ ἐκείνῳ τῷ λέγοντι, ■ Πιστούμενος Ἰησοῦς ■ Υἱὸς Σου, Θεοτόκε, καὶ Θεὸς ἡμῶν τὰς δύο φύσεις αὐτῆ,
,, ὡς

„ὡς μὲν ἄνθρωπος θνήσκει, ὡς δὲ Θεὸς ἐξανίσταται· καὶ Σὺ, Θεοτόκε, νόμῳ φύσεως
 „φανεῖν ὑπόκρινεν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπίστοις φαντασία νομισθῇ ■ οἰκονομία· μετέβης δὲ
 „πρὸς Οὐρανοῦς ὡς νύμφη, ὡς ἐκ παστοῦ τοῦ σκήνους Σου γῆθεν ἀπάρασα“.

Τροπάριον.

„Δῆμος Θεολόγων ἐκ περάτων, ἐξ ὕψους Ἀγγέλων δὲ πληθὺς,
 „πρὸς τὴν Σιών ἠπείγομτο παντοδύναμον μεύματι, ἀξιοχρέως,
 „Δέσποινα, τῇ Σῇ ταφῇ λειτουργήσομετες.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Θεολόγους ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Θεοπέσιος Μελωδὸς τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστόλους, ὡς ἀμέσως δι-
 δαχθέντας τὸ Μυστήριον τῆς Θεολογίας ἀπὸ αὐτὸν τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὄν-
 τα ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς, ὡς λέγει ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης· καθὼς εἶπομεν εἰς τὴν
 ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ λέγοντος „Σαλπίζων θεόληπτοι γλώσσαι τῶν Θεολόγων
 „ἀνδρῶν εὐχεστέρον“ τῆς Ε'. Ωδῆς τοῦ πρώτου Κανόνος. Λέγει λοιπὸν ὁ Θεὸς Ἵμνο-
 γράφος· Ὡ Δέσποινα παντὸς τοῦ Κόσμου! ὁ χορὸς τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἰσαποστό-
 λων καὶ θεολήπτων Ἱεραρχῶν, ἐσπούδαζον μὲ τὸ παντοδύναμον νεῦμα τοῦ Δημιουργοῦ
 νὰ φθάσουν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ὅπου εὕρισκετο τὸ ἱερὸν σῶ-
 μα Σοῦ τῆς Θεομήτορος· τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων ἐσπούδαζε μὲ τὸ αὐτὸ νεῦμα τοῦ
 Παντοκράτορος νὰ φθάσῃ εἰς τὴν αὐτὴν Σιών ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ ἵνα ὑπηρετή-
 σουν τὸν ἐνταφιασμόν Σου κατὰ χρέος· χρέος γὰρ εἶναι εἰς τοὺς δούλους ■ ὑπηρετοῦν τὴν
 τοῦ Δεσπότη αὐτῶν Μήτηρα.

Συμφάνως μὲ τὰ λόγια ταῦτα πανηγυρίζει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης λέγων· „Καὶ γίνεται στοι-
 „χείων ἐν τῇ ἐκδημίᾳ τῆς Θεοτόκου, ὡς γε μοι δοκεῖ, κίνησις καὶ ἀλλοίωσις, φωναί τε
 „καὶ πάταγοι καὶ ὕμνοι Ἀγγέλων ἐπάξιοι, προτρεχόντων, προπεμπόντων, παρεπομένων“
 „τῶν μὲν, τῇ ἀμαμῆτῳ καὶ παναγίᾳ ψυχῇ τὴν δορυφορίαν πληρούντων, καὶ πρὸς Οὐρα-
 „νὸν ἀνιούσῃ συναιόντων, ἕως ὅτε τῷ θρόνῳ τῷ Βασιλικῷ τὴν Βασιλίδαν παρέστησαν·
 „τῶν δὲ, τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν κυκλούντων σῶμα τὸ ἅγιον, καὶ ᾠδαῖς Ἀγγελοπρεπέσιν ὑ-
 „μνοῦντων τὴν Θεομήτορα. Τότε δὲ οἱ παρεστῶτες τῷ παναγίῳ καὶ ἱερωτάτῳ σώματι,
 „φόβῳ καὶ πόθῳ καὶ ἀγαλλιάσεως δάκρυσι, τὸ θεῖόν τε καὶ πανόλβιον περιστειχίσαν-
 „τες τῆς ἀφῆς ἁγιασμοῦ τε καὶ εὐλογίας πληρούμενοι... Τότε δὴ τότε ἡ Κιβωτὸς τῆ Κυρίου
 „ἀπάρασα ἐξ ὄρους Σιών, τοῖς τῶν Ἀποστόλων κλεινεῖς ἄμοις ἐποχομένη, πρὸς τὸ οὐ-
 „ράνιον τέμενος διὰ μέσου τοῦ τάφου διαβιβάζεται, καὶ πρότερον διὰ μέσου τοῦ ἄστεος
 „ἄγεται, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερώτατον τῆς Γεθσημανῆς χωρίου κομίζεται“ (Λόγ. οὐ ■ ἀρχῇ
 „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Ὡδὴ δ'. ὁ Εἰρμός. Τὴν ἀνεξιχνίαστον.

Τροπάριον.

„Θάμβος ἡμ θεάσασθαι τὸν Οὐρανόμ τοῦ Παμβασιλέως τὸν ἔμ-
 „ψυχον τοὺς κερεῶμας ὑπερχόμεμον τῆς γῆς· ὡς θαυμαστὰ τὰ
 „ἔργα Σου! δόξα τῇ δυνάμει Σου, Κύριε.“

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὄταν ὁ νοῦς θεωρήσῃ ἕνα πρᾶγμα, ὅπου ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, τότε φυσί-
 κῳ τῷ τρόπῳ θαμβεῖται καὶ ἀπορεῖ· καὶ ὅσον τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὑπερβαίνει περισσοτέ-
 ρους

ρους ὄρους τῆς φύσεως, τόσον καὶ ἡ ἀπορία αὐξάνει εἰς τὸν νοῦν περισσότερο. Τί δὲ πρᾶγμα θαυμάσιον, ἢ θέαμα ἐκπληκτικώτερον ἢμπορεῖ νὰ ὑρεθῇ ἀπὸ τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν ὑψηλότερον καὶ φωτεινότερον Οὐρανὸν νὰ χαμηλώσῃ τόσον, ὥστε νὰ χωρήσῃ μέσα εἰς τοὺς βαθυτάτους καὶ σκοτεινότερους τόπους τῆς γῆς; Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Ἱερός Μελωδὸς λέγει· Θαμβος καὶ ἀπορία καὶ ἐκπληξις ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς τὸν ἔμφυχον καὶ ζωντανὸν Οὐρανὸν τοῦ Παμβασιλέως τῶν ἀπάντων Θεοῦ, τὴν Θεοδόχον καὶ πανάχραντον Θεομήτορα, νὰ ἐμβαίῃ ὑπὸκάτω εἰς τὴν βάρθιν τῆς γῆς (τοῦτο σημαίνει τὸ Κενεῶνας).

Κενεῶνες δὲ τῆς γῆς, κατὰ μὲν τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν, εἶναι ὁ τάφος ὁ ἐν τῇ Γεθσημανῇ, ὃς τις, ἐπάνω εἰς πέτραν γλυφεῖς, ἐδέχθη τρεῖς ἡμέρας τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος· κατὰ δὲ τὸν Ἀνδρέαν Κρήτης, Κενεῶνες τῆς γῆς εἶναι ὁ Ἄδης, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κατέβη ἡ ψυχὴ τῆς Θεοτόκου, ὅχι διὰ νὰ μείνῃ ἐκεῖ, ἀλλ' ἵνα θεωρήσῃ τὴν συντριβὴν καὶ ἀφανισμόν, ὅπου ἔκαμεν ὁ Υἱὸς τῆς, ὅταν ἐκεῖ κατέβη διὰ τῆς Θεοῦποστάτου ψυχῆς του, ἐν τῷ τριήμερῳ θανάτῳ. Τὸ δὲ θαυμαστότερον εἶναι τοῦτο, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἀνδρέας θέλει, ὅτι καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι μετὰ θάνατον καταβαίνουν εἰς τὸν Ἄδην, ὅχι διὰ νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοὶ μάθωσι τὴν συντριβὴν τοῦ Ἄδου, καὶ τὴν νίκην, ὅπου ἔκαμεν ἐκεῖ ὁ Δεσπότης· ἀλλὰ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, λέγει, εἰς τὸν Ἄδην καταβαίνουν διὰ νὰ κρατηθοῦν ἐκεῖ· χάριν δὲ ἀξιοπιστίας, ἰδοὺ προτίθημι αὐτὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ ἁγίου ἑλληνιστί·

„ Πῶς οὐκ ἂν εἴη τοῦτο σαφές καὶ πατελῶς ἀναντίρρητον, ὡς καὶ νῦν ἀπάντων αἰ-
 „ θρώπων, καὶ μέντοι καὶ τῶν ἁγίων αἱ ψυχαί, τὸν αἰετὴν τόπον ἐκείνον διέρχονται· μὲν,
 „ οὐ κρατοῦνται δὲ, πλὴν τῶν, ὅσαι τῇ κατὰ τὸν βίον βραστώνῃ, τὸν δι' ἁμαρτίας θάνα-
 „ τον, ἑαυταῖς ἐπεσπᾶσαντο; ὥστε διελευσονται μὲν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαί, καθὰ δέδει-
 „ κται, διὰ τῶν τοῦ Ἄδου πυλῶν... οὐ μὴν δὲ καὶ κατασχεθῆσονται, καθὰ καὶ πρῶην,
 „ ὅτε, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐβασίλευσε σὺν τῷ θανάτῳ ἡ ἁμαρτία· διελευσονται δὲ,
 „ ὥστε διερευνησαὶ καὶ μνησθῆναι κακῆς τὸ ξένον τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον, λέγω
 „ δὴ τὴν εἰς Ἄδου κατάβασιν, ἣν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ζωαρχικὸς Ἰησοῦς ἐκὼν ἐποίησατο· προσ-
 „ ἔτι καὶ τῶν ἐκεῖσε τελεσθέντων τὸν ὑπερφυᾶ λόγον ἐκδιδαχθῆναι, ὅση τε καὶ οἶα διὰ
 „ τῆς συμβολῆς ἡ νίκη γέγονε τῷ Σωτῆρι, τοὺς αἰωνίους καθαιροῦντι μοχλοῦς. Ταῦτα
 „ τοίνυν πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων μεμνημένα. (Ποῖα δὲ ἱερά λόγια ταῦτα διδάσκουσι,
 „ δὲν ἐφανέρωσας εἰς ἡμᾶς, πσιμενάρχα τῆς Κρήτης Ἀνδρέα μακάριε).

Ἀκολουθῶν δὲ μετὰ τὰ λόγια ταῦτα, ἀναφέρει ὁ Ἅγιος ἰδιαίτερος καὶ περὶ τῆς εἰς Ἄδην κατάβασεως τῆς Θεοτόκου, λέγων· Οἷς (τοῖς ἀνωτέρω ἁγίοις δηλαδὴ) οἶμαι λέαν
 „ ἀκόλουθόν τε καὶ πρόσφορον, καὶ τὰ ἐπὶ τῇ κρυφίᾳ καὶ παραδόξῳ τῆς Ἱερογενεῦς ταύ-
 „ τῆς Ἀειπαρθένου κοιμήσει διαφληαφήσαντα προσθεῖναι τοῖς ἑρασταῖς τῶν καλῶν καὶ
 „ φιλοθεάμοις “. Ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν ὅτι ἡ Θεοτόκος τόσον μόνον ὑπῆλθε τὸν φυσικὸν ὕπνον
 „ τοῦ θανάτου, ὅσον καὶ ὁ Ἀδάμ ὑπῆλθε, εἰς ὅπου ἀφῆρεθῇ ἡ μία πλευρά του, ἐπιφέ-
 „ ρει ταῦτα· „ Οὕτω μοι νοήσεις αὐτῆς (τῆς Θεοτόκου) καὶ τὴν εἰς Ἄδου κατάβασιν, ἥς
 „ ἡ τοσαύτη γέγονε, κατὰ τὸν ἐμὸν ὄρον καὶ λόγον, τῇ διαστάσει τῶν μερῶν (τῆς ψυχῆς
 „ δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ σώματος) ἢ τοῦ καιροῦ ἐπικρατεῖα, ὅσης ἐδέετο τῆς φυσικῆς κινήσεως
 „ ἢ ἢ περιόδου ἐν τοῖς ἀγνώστοις χαρίσις πείρα τὴν γνώσιν λαβεῖν, τὴν πρῶτως τούτοις
 „ ἐπιβατεύουσαν, καὶ εἶον δι' ἄλλοδαπῆς καὶ ἀτριβοῦς διήκουσαν “ (Λόγ. οὗ ἢ ἀρχὴ
 „ Ὅσαι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„ Ἐρ τῇ μεταστάσει Σου, Μῆτερ Θεῶ, τὸ εὐρυχωρότατον σῶμά Σου
 „ καὶ Θεοδόχον τῶν Ἀγγέλων στρατιαὶ ἱερωτάταις πτέρυξι φόβω
 „ καὶ χαρᾷ συμεκάλυπτον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποτείνει τὸ Τροπάριον τοῦτο ὁ Μελωδὸς, καὶ λέγει· Ὁ ἀληθὴς καὶ γνησίᾳ Μῆτηρ Θεοῦ! ὅταν μετεστάθῃς καὶ ἀνελήφθῃς σύσσωμος εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, τότε τὸ σῶμά Σου τὸ Θεοδόχον τὸ ἐσκέπαζον οἱ Ἄγγελοι μὲ τὰς πτέρυγας των. Διὰ τί δὲ εἶπεν ὁ Μελωδὸς τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου Εὐρυχωρότατον, εἰς καιρὸν ὅπου αὐτὸ εἶναι τρίπηχυ, ὡς καὶ τὰ ἄλλα σῶματα τῶν ἀνθρώπων; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι οὕτως αὐτὸ ὀνομάζει, οὐχὶ κατὰ τὴν ποσότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ποιότητα καὶ χάριν καὶ δύναμιν τοῦ ἐν αὐτῷ χωρηθέντος, καὶ γεννηθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ παναχράντῳ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου ἐχωρήθῃ ὁ ἀχάριτος τῷ παντὶ, ἐκ τούτου ἔλαβε τὴν χάριν καὶ ἡ κοιλία τῆς Παρθένου νῦν ὀνομάζεται πλατυτέρα τῶν Οὐρανῶν· διότι ἐκεῖνον τὸν Θεόν, ὅπου οἱ πλατύτατοι καὶ εὐρυχωρότατοι Οὐρανοὶ δὲν χωροῦσιν, αὕτη, ὦ τοῦ θαύματος! ἡ εὐλογημένη καὶ πανακήρατος ἐχώρησεν ἀστενοχωρήτως (1).

Ἔθεν εἶπεν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζων· Ὁ! πῶς ὁ Οὐρανὸς ὑπεδέξατο τὴν πλατυτέραν Οὐρανῶν χρηματίσασαν; πῶς δὲ τάφος τὸ τοῦ Θεοῦ δοχεῖον ἐχώρησε; ναὶ κε· ἠχώρηκεν· οὐ γὰρ σωματικῶς ὄγκοις Οὐρανοῦ πλατύτερον χωρίον ἐγένετο. πῶς γὰρ τὸ τρίπηχυ καὶ τὸ ἀεὶ λεπτυνόμενον σῶμα εὐρεσί τε καὶ μήκεισιν Οὐρανοῦ παραβληθῆναι δύνησεται; τῇ δὲ χάριτι μᾶλλον παντὸς ὕψους καὶ πλάτους τὸ μέτρον ὑπερῆκόντισε· τὸ γὰρ θεῖον ἀσύγκριτον (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ ἢ Μνήμη δικαίων).

Ὅταν λοιπὸν, ὡς εἰπομεν, μετεστάθῃ τὸ εὐρυχωρότατον σῶμά Σου, Θεοτόκε, τότε τὰ στρατεύματα ὅλα τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἐσκέπαζον αὐτὸ μὲ τὰς ἱερωτάτας καὶ ἀγιωτάτας αὐτῶν πτέρυγας· τὸ ἐσκέπαζον ὁμοῦ μετὰ φόβου ὁμοῦ καὶ χαρᾶς· μετὰ φόβου μὲν, διότι ἐβλεπον τὴν ἐξαστράπτουσαν δόξαν καὶ λαμπρότητα τοῦ Θεοῦ ὅτι τὸ περιέσκεπεν ὡς σῶμα Μητρός τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εὐλαβοῦντο νὰ πλησιάσουν εἰς αὐτὸ, στοχαζόμενοι τὸ ἀσύγκριτον μέσον, ὅπου εὐρίσκεται μετὰ τῆς Θεοτόκου καὶ ἑαυτῶν· μετὰ χαρᾶς δὲ, διότι ἡ ὑπερβάλλουσα ἀγάπη, καὶ ὁ ἐνθεαστικώτατος ἔρως, ὅπου εἶχον πρὸς τὴν Θεοτόκον, ἠνάγκαζον αὐτοὺς νὰ τολμῶσι μετὰ χαρᾶς καὶ εἰς τὰ ὑπὲρ δυνάμιν· ἔθεν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἀλλαχοῦ πανηγυρίζων λέγει· Ὅϊά τις νύμφη περικαλλῆς ἡ Παρθένος τῇ ἀπροσίτῳ αἴγλῃ ὠραϊζομένη τῷ Πνεύματος, ἐπὶ τὸ ἱερωτάτον τῆς Γεθσημανῆς χωρίον κομίζεται, Ἀγγέλων προτρεχόντων, παρεπομένων, συγκαλυπτόντων ταῖς πτέρυξιν (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ ἢ Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπάριον.

Ἐὶ ὁ ἀκατάληπτος ταύτης καρπὸς, δι' οὗ Οὐρανὸς ἐχρημάτισε,
ταφὴν ὑπέστη ἔκουσίως ὡς θνητὸς, πῶς τὴν ταφὴν ἀρμήσεται
ἢ ἄπειρογάμως κινήσασα;

ΕΡΜΗ-

(1) Διὰ τοῦτο ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τὸ „Καὶ ἡ γαστήρ Σου γέγενεν εὐρυχωρότερα τῶν Οὐρανῶν“ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Ὀκτωήχῃ, λέγει· „Τὸ ἀντίκειται αἰρέσει, τῇ τῷ Νεαστορίου δηλ. λέγοντος μὴ Θεὸν σεσωματωμένον τεκεῖν τὴν ἁγίαν Παρθένον, ἀλλὰ φίλόν ἀνθρώπων, καὶ τῇ τῶν λεγόντων (ἦτοι τῶν Ἀπολιναριστῶν) ὅτι οὐκ ἐκ Παρθενικῆς νηδύος, καὶ ἐκ τῶν πατάγων αἱμάτων αὐτῆς, ἔλαβε τὴν σάρκα ὁ Κύριος, ἀλλ' ἀνωθεν αὐτὴν ἔκομισε, καὶ ὡς διὰ σωλῆνος διήλθε τῆς παταγώμου γαστρὸς τῆς Θεομήτορος· ἐν γὰρ τῷ

εἰπεῖν· „Ἡ γαστήρ Σου γέγενεν εὐρυχωρότερα τῶν Οὐρανῶν“, δείκνυται ὅτι ὁ Θεὸς ἐχωρήθῃ ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ ὡς περ διὰ σωλῆνος διήλθεν, ἀλλ' ἐσκήνωσεν ἐν αὐτῇ“. Ἐφῆ δὲ περὶ τούτου καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Ἀπολιναρίου πρὸς Κληδόνιον ἀ. Ἐπιστολῇ· „Εἴτις ὡς διὰ σωλῆνος τῆς Παρθένου δραμεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσσει (λέγει τὸν Θεόν) θεϊκῶς ἅμα καὶ ἀνθρωπικῶς, δεικνῶς μὲν, ὅτι χωρὶς ἀνδρός, ἀνθρωπικῶς δὲ, ὅτι νόμφ κινήσεως, ὁμοίως ἄθεος“.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεται ἡ σύγκρισις ἑνὸς πράγματος πρὸς ἄλλο, καθὼς οἱ ῥήτορες γνωματεύουσιν· ἢ ἀπὸ τοῦ ἴσου πρὸς τὸ ἴσον, καθὼς ὅταν, θετέον, συγκρίνη τινὰς ἕνα ἀστέρα μετ' ἄλλον ἀστέρα· ἢ ἀπὸ τοῦ μείζονος εἰς τὸ ἕλαττον, καθὼς ὅταν συγκρίνη τινὰς τὸν ἥλιον μετ' τὴν σελήνην· ἢ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τοῦ ἐλάττερος εἰς τὸ μείζον, καθὼς ὅταν συγκρίνη τινὰς τὴν σελήνην μετ' τὸν ἥλιον. Ἐδῶ ὁμως εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο κίμνει τὴν σύγκρισιν ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τοῦ μεγαλύτερου εἰς τὸ μικρότερον, καὶ λέγει· Ἄν ὁ ἀκατάληπτος κατὰ τὴν Θεότητα καρπὸς τῆς Παρθένου, ὁ ἐξ αὐτῆς ἀφράστως γεννηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς, ὃς τις ἐχηρημάτισε καρπὸς εὐλογημένος τῆς εὐλογημένης κοιλίας τῆς· καθὼς
 ■ μακαρία Ἐλισάβετ ἀσπαζομένη τὴν Θεοτόκον ἀνόμασεν αὐτόν· „ Εὐλογημένη Σὺ ἐν γυναιξί, ■■ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας Σου“ (Λουκ. δ. 42.)· αὐτὴ γὰρ φανείσα ὡς ἀμπελος εὐκληματοῦσα ταῖς ἀρεταῖς ■■■ τοῖς θείοις χαρίσμασιν, ἐβλάστησε καρπὸν ζωῆς, περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Ἡσαΐας· „ Ἐμπλησθήσεται ἡ οἰκουμένη σου καρποῦ αὐτοῦ“ (Ἡσ. κζ'. 6.)· καὶ ὁ Ζαχαρίας· „ Ἡ ἀμπελος δάσει τὸν καρπὸν αὐτῆς“ (Ζαχ. ή. 12.)· καὶ ὁ Ὠσηέ· „ Τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς“ (Ὠσ. ι. 12.).

Ἀκατάληπτος δὲ εἶπε τὸν καρπὸν τῆς Θεοτόκου ■ Μελωδὸς· διότι αὐτὸς, ἂν καὶ ἔγενεν ὕστερον ἀνθρώπος, ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων Θεός, καὶ ἀόρατος ὡν ἔγενεν ὁρατός, δὲν ἔγενεν ὁμως καὶ καταληπτός, ἀλλὰ πάλιν ἀκατάληπτος ἔμεινεν· ὅθεν ἀρίστα Θεολογεῖ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης πανηγυρίζων εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· „ Πάντα μὲν γὰρ, ὅσα ἐγὼ, δι' ἐμὲ γίνεται Θεός, οὐ μόνον ὁ ἀόρατος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπεριόριστος ὁρατός· ὁ ἀόριστος, ὁριστός· ὁ ἀπεριόριστος, περιγραπτός· ὁ ἀύλος, ὑλικός· ὁ ἀναρῆς, ἀπτός· ὁ ἀπαθὴς, παθητός· ὁ ὑπερούσιος, ὁ ὑπέρχρονος, ὁ ἀθάνατος, κτιστός, ἐφήμερος, καὶ θνητός· οὐπω δὲ καὶ ὁ ἀνερμηνεύτος ἐρμηνευτός, οὐδέ γε ὁ ἀκατάληπτος, εἰ καὶ τῇ σαρκὶ ληπτός, καταληπτός τῷ θαύματι τῆς σαρκώσεως· ἀλλὰ εἶδεῖ τι καὶ τολμώτερον εἰπεῖν, ἀκαταληπτότερος, ὅσω πρὸς τῇ τῆς φύσεως ἀκαταληψία, καὶ τὴν ἐκ τῆς προσλήψεως προσελάβετο, ἀνθρωπότητι μίξας Θεότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ μίξας ἀδιαίρετως, καὶ κεράσας ἀφύρτως· οὐδὲ κεράσας οὕτω τὰς φύσεις, ἢ μίξας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ θελήματα· ὅθεν καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος εἶπε κρύφειον τὸν Ἰησοῦν ὡς ἀκατάληπτον, οὐχὶ κατὰ τὴν Θεότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· οὕτω γὰρ φησι· „ Κρύφιος δὲ ἔστιν ὁ Ἰησοῦς, καὶ μετὰ τὴν ἐκφάνσιν (ἦτοι εἰς ἀνθρώπισιν) ἢ, ἵνα τὸ θεώτερον εἶπω, καὶ ἐν τῇ ἐκφάνσει· καὶ τοῦτο γὰρ Ἰησοῦ κρύπται, καὶ οὐδενὶ λόγῳ, οὔτε γὰρ τὸ κατ' αὐτόν ἐξῆκται μυστήριον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον ἀρρήτον μένει, καὶ νοούμενον ἀγνωστον“ (Ἐπιστολ. Γ'. Γαίῳ)· καὶ ὁ Ὠσηέ λέγει· „ Τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς“ (ι. 12.).

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελωδὸς· Ἄν ὁ εὐλογημένος καρπὸς τῆς εὐλογημένης κοιλίας τῆς Θεοτόκου, διὰ τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἐφάνη ἄλλος Οὐρανὸς κατὰ τὴν καθαρότητα, ■■ κατὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Θεοτοκίας, ἂν, λέγω, ἐκεῖνος, ἰδοίμασε θεληματικῶς ταφὴν τριήμερον, καθὸ ἦτον ἀνθρώπος θνητός, πᾶς ἢ ■ τειρανδρὸς καὶ ἀσπόρας αὐτὸν κηύσασα Θεοτόκος θέλει ἀρνηθῆ τὴν ταφὴν; τοῦτο γὰρ γένη ἦτον ἀδύνατον, ἐπειδὴ, κατὰ τὸ εἰρημένον „ Οὐκ ἔστι δούλος μείζων τοῦ Κυρίου αὐτοῦ“ (Ἰω. ιγ'. 16.), ἂν καὶ ἡ Θεοτόκος ἦτον Μητηρ Θεοῦ, ἀλλὰ ἦτον ■ αὐτὴ καὶ δούλη Θεοῦ, κατὰ τὸ „ Τὰ σύμπαντα δούλα σά“ (Ψαλ. ριή. 91.). Ἐπειτα καὶ ἄλλα τινὰ ἐκ τούτου βεβαιοῦνται, ὡς εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Τροπαρίου „ Θνητῆς ἐξ ὁσφύος προαχθεῖσα“· πρόδηλον γὰρ ἔστιν, ὅτι τῆς Θεοτόκου ἀληθῶς ἀποθανούσης καὶ ἐνταφιασθείσης, ἐβεβαιώθη ὅτι αὐτὴ ἦτον ἀνθρώπος ἀληθῆς· ταύτης δὲ ἀνθρώπου ἀληθοῦς οὐσης, βεβαιοῦται ὅτι καὶ ἀνθρώπος ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς ὁ Θεὸς Λόγος, ἐχὶ ἀνθρώπος κατὰ φαντασίαν, ὡς ἐβλασφήμουν πρότερον οἱ Μανιχαῖοι, καὶ ὕστερον ■ Μονοφυσῖται καὶ Φαντασιασταί.

Σημείωσαι ὅτι τὸ Τροπάριον τοῦτο φαίνεται ὡς ἀποκριτικὸν εἰς τὸ ἀνωτέρω· ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἐκεῖνο θαμβεῖται ὁ Μελωδὸς, Πᾶς ὁ ἔμφυχος Οὐρανὸς ἢ Θεοτόκος ἐμβαίνει μέσα εἰς τοὺς κενεῶνας τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἀποκρίνεται εἰς τοῦτο καὶ λέγει, Ναί, προπόντως ἐμβαίνει εἰς τοὺς κενεῶνας τῆς γῆς· διότι, ἂν ὁ καρπὸς τῆς Παρθένου καὶ Υἱὸς

αυτῆς ἔλαβε ταφὴν, πῶς ἔμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ταφὴν ἢ τοῦτον γεννήσασα; ὅθεν ὁ αὐτὸς Δαμασκηνὸς ἔφη πανηγυρίζων· „Ὡς θυγάτηρ μὲν τοῦ πάλαι Ἀδάμ τὰς πατρικὰς εὐθύνας ὑπέρχεται· ἐπεὶ καὶ ὁ ταύτης Υἱὸς ἢ αὐτοζωὴ ταύτας οὐκ ἀπηνήγατο· ὡς δὲ „Θεοῦ τοῦ ζῶντος Μήτηρ ὑπάρχουσα πρὸς αὐτὸν ἀξίως κομίζεται“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Ὡδὴ ε΄ ὁ Εἰρμός. Ἐξέστη τὰ σύμπάντα.

„Κροτεῖτωσαμ σάλπιγγες τῶν Θεολόγων σήμερον· γλῶσσα δὲ
 „πολύφθογγος ἀνθρώπων μὺν εὐφημείτω· περιηχείτω ἀὴρ, ἀ-
 „πείρω λαμπόμενος φωτὶ· Ἄγγελοι ὑμνεῖτωσαμ τῆς Παρθένου
 „τῆν Κοίμισιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πανηγυρικὸν εἶναι τὸ Τροπάριον τοῦτο· παρακινεῖ γὰρ δι' αὐτοῦ ὁ Μελωδὸς καὶ Ἀποστό-
 λους, καὶ Ἄγγελους, καὶ ἀνθρώπους, καὶ τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀέρος, εἰς τὸ νὰ χαίρουν, καὶ
 νὰ πανηγυρίζουν τὴν Κοίμισιν τῆς Παρθένου· ὁ πολὺς γὰρ πόθος καὶ ἡ ἀγάπη, ὅπου πῆ-
 χεν εἰς τὴν Θεοτόκον ὁ χαριτάειμος οὗτος Ἰωάννης, ἠνάγκαζον αὐτὸν, ὅχι μόνον αὐτὸς νὰ
 δοξολογῇ καὶ νὰ μεγαλύνῃ τὴν Θεομήτορα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα νὰ παρακινῇ εἰς
 δοξολογίαν αὐτῆς. Λοιπὸν λέγει ὁ Ἀσματογράφος· Ἄς κροτήσουσιν σήμερον αἱ μεγαλόφωνοι
 σάλπιγγες τῶν Θεολόγων Ἀποστόλων, καὶ ἄς εὐφημοῦσι σήμερον τὴν Θεοτόκον αἱ πολύ-
 φωνοι καὶ διάφοροι γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων· ἄς ἀντιλαλή καὶ αὐτὸς ὁ ἀέρας ἀπὸ τὰς
 ἠχητικὰς δοξολογίας τῆς Παρθένου· ἄς καταλάμπεται μὲ ἀπειρον φῶς, καὶ μὲ τὸ θεῖον
 καὶ ἐπεράνιον, καὶ μὲ τὸ ἀποτελούμενον ἐκ τῶν πολλῶν λαμπάδων καὶ φώτων, ὅπερ ἀνά-
 πτονται ἐν τῇ Κοίμισι τῆς Θεομήτορος ὑπὸ τοῦ πολλοῦ πλήθους τῶν Χριστιανῶν, οἱ τινας
 συνάγονται εἰς αὐτὴν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγελοι ἄς ὑμῶσι μὲ Ἄγγελοπρεπεῖς ὕμνους
 τὴν κοίμισιν τῆς Παρθένου.

Τὰ αὐτὰ χεδὸν λέγει ὁ ἴδιος ἕτος Ἰωάννης, πανηγυρίζων εἰς τὴν Κοίμισιν· „Ἀδέτωσαν
 „αἱ κιθάραι τοῦ Πνεύματος, Ἀποστολικά γλῶσσαι· ἀλαλαζέτωσαν κύμβαλα, αἱ τῶν
 „Θεολόγων ἀκρότιτες· περιηχείτω ἀὴρ πνευματικοῖς δόναξίτε καὶ σάλπιγγι, καὶ τοῖς ἐκ
 „πυρὸς ἀμαρύγμασιν ἡμέραν καιουργεῖτω σωτήριον· εὐφράνθητε Οὐρανοί· καὶ αἱ νεφέλαι
 „βανάτωσαν ἀγαλλίασιν· σκιρτήσατε κριοὶ τῆς ἐκλεκτῆς τοῦ Θεοῦ ποίμνης, οἱ θεοὶ Ἀπό-
 „στολοι, ὡς ὄρη ὑψηλὰ καὶ μετέωρα ταῖς ὑψηλοτάταις θεωρίαις ὑψούμενοι· καὶ ἄρνες
 „Θεοῦ, λαὸς ἅγιος, τῆς Ἐκκλησίας τὰ φρέμματα, ὡσπερ βουνοί, πρὸς τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆ
 „προαιρέσει ἀνατεινόμενοι“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐθὸς ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς)· καὶ πάλιν·
 „Ἀγαλλιᾶσθε ἢ γῆ τῇ καταθέσει τοῦ σώματος· ἀὴρ σκιρτησάτω τῇ ἀναβάσει τοῦ πνεύ-
 „ματος· πνεέτωσαν αὔραι δροσοειδεῖς καὶ χάριτος ἔμπλοοι· πᾶσα κτίσις πανηγυρίζετω
 „τὴν τῆς Θεομήτορος ἀροδον· χοροὶ νέων ἀλαλαζέτωσαν· ρεῖτωσαν γλῶσσαι ρητόρων τοῖς
 „ἐφουμνίοις· καρδίαι σοφῶν τὸ θαῦμα φιλοσοφεῖτωσαν· πρεσβύτεροι τῇ πολιᾷ τὸ αἰδέσιμον
 „ἔχοντες· ἀτρέμας τὰς θεωρίας καρποφορεῖτωσαν“ (αὐτόθ.).

Τροπάριον.

„Τὸ σκεῦος διέπρεπε τῆς ἐκλογῆς τοῖς ὕμνοις Σου ὄλος ἐξιστάμε-
 „ρος, Παρθένε, ἔκδημος, ὄλος ἱερωμένος Θεῷ, τοῖς πᾶσι θεόλη-
 „πτος καὶ ὡμ ὄντως, καὶ δεικνύμενος, Θεοτόκε παρῦμνυτε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον ἐρανίσθη αὐτολεξεί ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου ἀπὸ τὸ τρίτον κεφάλαιον τῶν Θεῶν ὀνομάτων Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου· οὕτω γὰρ ἱερός ὁ ὑψηλὸς Θεολογίας ὀρηγνῆς, καὶ ἱερογραφικώτατος νοῦς, ὑψηλορεῖ μὲ τὴν συνειδισμένην τε μεγαλόδοξον φράσιν, γράφων πρὸς τὸν Ἀπόστολον Τιμόθεον· „ Ἠνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τὴν Θεάν τῆ ζωαρχικοῦ καὶ Θεοδόχου σάματος συνελκυσάμεν· παρὴν δὲ καὶ ὁ ἀδελφός Θεος Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν Θεολόγων ἀκρότης· εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν Θεάν ὑμνησαι τοὺς ἱεράρχας ἀπαντας (τοὺς μετὰ τοὺς Ἀποστόλους Ἀρχιερεῖς), ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανός, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας. Πάντων ἐκράτει (ὁ ἱερός Θεος δηλαδὴ), μετὰ τοὺς Θεολόγους, ὡς οἶσθα, τῶν ἄλλων ἱερομυστῶν· ὅλος ἐκδημῶν, ὅλος ἐξισταμένος ἑαυτοῦ, καὶ τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχω, καὶ πρὸς πάντων, ὧν ἠκούετο, καὶ ἑώρατο, καὶ ἐγινώσκειτο, καὶ οὐκ ἐγινώσκειτο, Θεόληπτος εἶναι καὶ Θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος· καὶ τί ἄν σοι περὶ τῶν ἐκεῖ Θεολογηθέντων λέγοιμι “;

Τί δὲ θέλουν τὰ εἰποῦν τὰ λόγια ταῦτα; Ἀκουσον ἐν συντόμῳ τοῦ ἱεροῦ Ἀνδρέου ἐρμηνεύοντος αὐτὰ καὶ λέγοντος· Δὲν εἶναι κανένα θαυμαστόν, ἂν ἡ ἀμαξα καὶ τὸ πνεῦμα, ὅπου ἄρπασε τὸν Ἡλίαν πυρφόρον ὡς εἰς τὸν Οὐρανόν, αὐτὸ ἄρπασε καὶ τοὺς Ἀποστόλους αἰφριδίως διὰ νεφέλης, καθὰς τοῦτο ἐγινε καὶ εἰς τὸν Ἀββακούμ. Φανερόν δὲ εἶναι, λέγει, ὅτι καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐβδομήκοντα Ἀποστόλους γὰ ἦτον τότε ἐκεῖ παρόντες εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς Θεοτόκου, καὶ ὅτι τότε ἐσυναχθήσαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἕνα ἀπειρον πλῆθος. Τί δὲ θέλει γὰ εἰπεῖν, ὅτι οἱ Θεόληπτοι ἱεράρχαι (οἱ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους δηλαδὴ,) ὑμνησαν τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας; Κατὰ μὲν τὸν Ἀνδρέαν τοῦτο δηλοῖ, ὅτι αὐτοὶ βλέποντες τὴν Θεοτόκον, τὴν τόσον τιμημένην ἀπὸ τὸν τοῦ παντός Ποιητῆν, ἐπὶ κλίνης κειμένην, καὶ στερηθεῖσαν τῶν σωματικῶν αὐτῆς δυνάμεων, ἐθαύμαζον τὴν ἀπειροδύναμον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα, πῶς τοῦτο συνεχώρησεν εἰς αὐτήν· ἐπειδὴ τῇ ἀληθείᾳ γεμάτων ἦτον ἀπὸ θαῦμα καὶ ἐκπλήξιν τὸ ὀρώμενον, πῶς ἡ ζωφόρος ἐφαίνετο νεκροφόρος! πῶς ἡ Θεόμιλος, ἦτον ἀφωτός! καὶ πῶς ἡ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ζωῆν δεξαμένη, νεκρά καὶ ἄπρους ἐπὶ κλίνης ἐφέρετο! Κατὰ δὲ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς Θεαρχικῆς ἀσθενείας ὑμνουν οἱ Θεόληπτοι ἱεράρχαι τῆς ἐκούσιον τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μέχρι σαρκὸς συγκατάβασιν, καὶ ὅλην τὴν πτωχικὴν πολιτείαν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐπὶ Σταυροῦ ἀτιμον καὶ ἀσθενῆ φαινόμενον θάνατον, ὅς τις ἂν καὶ ἐφαίνετο ἀσθενής, δι' αὐτοῦ ὅμως κατηργήθη ἡ θάνατος, καὶ ὁ Διάβολος ἠφανίσθη τῇ ἰππητικῇ καὶ ἀπείρῳ δυνάμει τοῦ σταυρωθέντος, καὶ ἡ ἀνάστασις ἐξήνθησε καὶ ἡ ζωὴ· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος „ Εἰ γὰρ καὶ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ “ (β'. Κορ. ιγ'. 4.). Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀσθενής μὲν ἐφαίνετο ἡ πολιτεία τῆ Κυρίου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, κατὰ τὴν Θεότητα ὅμως ἦτον ἀπειροδύναμος καὶ Θεαρχικὴ· καθε γὰρ ἔργον σωματικῶν τοῦ Κυρίου εἶχεν ἐν ἑαυτῷ μίαν ἀπειρον καὶ Θεαρχικὴν δύναμιν· ἐπειδὴ δι' αὐτοῦ κατηργεῖτο πᾶσα ἡ τοῦ ἀντικειμένου δύναμις, καὶ ἡ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν παθῶν ἐνέργεια.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολουθῶς ὁ κρυφιομύστης Διονύσιος, καὶ ὅτι ὁ Θεῖος ἱερός Θεος, ὁ Ἀθηνῶν Ἐπίσκοπος, ὁ τοῦ μεγάλου μὲν Παύλου μαθητῆς, κλεινός δὲ καθηγεμῶν καὶ διδάσκαλος τοῦ ἱεροῦ Διονυσίου, ὕστερα ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου, ἐνίκα ὅλους τοὺς ἄλλους Θεολήπτους ἱεράρχας κατὰ τοὺς ὕμνους, καὶ τὰ Θεομυτροπρεπῆ ἐγκώμα τῆς Θεοτόκου· ἐπειδὴ τόσον θερμὸς ἐραστής ἦτον τῆς Παρθένου ὁ τρισμακάριος, ὥστε, ἀπὸ τὸ πῦρ τοῦ πρὸς αὐτὴν Θεοῦ καὶ πρησθηρῆς ἔρωτος καταφλεγόμενος, ὅλος ἦτον ἐκδημος κατὰ τὸν νοῦν, ὅταν ἐγκωμιάζε τὴν Παρθένον, ὅλος ἦτον ἐξω ἑαυτοῦ, μὲ μίαν ὄχι στερητικὴν, ἀλλ' ὑπεροχικὴν ἀγνωσίαν καὶ ἐκστασιν, καὶ ὅλος ἔπασχε τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν· ἦτοι κατὰ τὰ νοήματα, ὅπου περιεῖχον οἱ ὕμνοι καὶ τὰ ἐγκώματά του, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐσυγκοινωνεῖ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων νοημάτων, οὐ μόνον μαθητεύσμενος ταῦτα ἀπλῶς, καὶ διδασκόμενος κατὰ ψιλὴν γῆρασιν, ἀλλὰ καὶ πάσχω με πάθος Θεοφιλῆς τὰ Θεομυτροπρεπῆ ἐκεῖνα νοήματα, ὑπὸ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν καὶ ἐκρίνετο ἀπὸ ὅλους

ὄλους ἐκείνους, ὅπου καὶ τὸν ἦκουον, καὶ τὸν ἔβλεπον, καὶ τὸν ἤξευρον πρότερον, καὶ δὲν τὸν ἤξευρον, ὅτι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Θεόληπτος: ἦτοι πιασμένος ἀπὸ τῆν χάριν καὶ ἐνεργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· λῆμμα γὰρ ὀνομάζεται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἡ λαμβάνουσα καὶ πιάνουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν κεκαθαρωμένων, μὴ ἀφίνουσα αὐτοὺς νὰ νοοῦν τὰ κατὰ φύσιν νοήματα, ἀλλὰ ἐξιστώσα πάσης φυσικῆς ἐνεργείας, ἐμπνέει εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνα τὰ νοήματα, ὅπου αὐτὴ θέλει καὶ βούλεται· ὅθεν καὶ ἀναγινώσκωμεν, „Τὸ λῆμμα, ὃ „ εἶδεν Ἀββακούμ ὁ Προφήτης“ (Ἀβ. ἀ. 1.) (1)· καὶ ἀλλαχῆ εὐρίσκομεν, „Λῆμμα ἐγένετο εἰς τὸν δεῖνα Προφήτην“· ἀπὸ ὅλης, λέγω, τοὺς ἐκεῖ παρόντας Ἱεράρχας ἐκρίνετο ὁ μέγας Ἱερόθεος, ὅτι ἦτον Θεόληπτος καὶ Θεῖος ὑμνολόγος.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν τούτων τοῦ μεγάλου Διονυσίου λόγων ἐρανισθεῖς ὁ Ἱερός Μελωδὸς τὸ ἀνωτέρω Τροπάριον, ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον, λέγει· Ὡ Ἀειπάρθενε Μαριάμ! τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ κλεινὸς Ἱερόθεος, ὁ τῆ μεγάλου Παύλου μαθητῆς (ὡσπερ γὰρ ὁ καλούμενος παρήλιος, λαμβάνων ὄλην σχεδὸν τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ φωτός καὶ τὴν εἰκόνα τῆ ἡλίου, λαμβάνει ἐν ταύτῳ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἡλίου· οὕτω καὶ ὁ Θεῖος Ἱερόθεος, μαθητευθεῖς ἀπὸ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸν Παῦλον, καὶ ἐξεικόνησεν ἐκεῖνον γενόμενος, ἔλαβε καὶ τὴν ἐπαυρυμίαν τοῦ διδασκάλου του „Σκεῦος ἐκλογῆς“) οὗτος, λέγω, ὁ μέγας Ἱερόθεος ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους Ἱεράρχας, ὅπου ἐσυναχθῆσαν εἰς τὴν Κοίμησιν Σου, Θεοτόκε, ἔλαμπεν ὑπὲρ πάντας κατὰ τοὺς ὕμνους καὶ τὰ ἐγκώμια· ἐπεὶ αὐτὸς ἦτον ὄλος ἔξω ἑαυτοῦ, καὶ ὄλος ἱερωμένος εἰς τὸν Θεόν. Τῆτον δὲ τὸν λόγον, „Ἱερωμένος Θεῷ“ εἶπεν, ὡς νομίζω, ὁ Μελωδὸς ἐπίτηδες, διὰ τὴ φανερώση, ὅτι δὲν ἦτον ὁ Παῦλος, ὁ τοὺς τοιοῦτους ὑψηλοὺς καὶ ἐκφαντορικοὺς ὕμνους Θεολογῶν, ἀλλὰ ὁ Ἱερόθεος, ἐπεὶ Ἱερόθεος θέλει νὰ εἴπῃ, ἱερός καὶ ἱερωμένος Θεῷ, καὶ ὅτι εἰς ὄλους ἦτον καὶ ἐφαίνετο Θεόληπτος: ἦτοι ἐνεργούμενος ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ Θείου Πνεύματος, καὶ ὑπ' ἐκείνου τοῦ Θεομητροπρεπεῖς ἐκείνους ὕμνους ἐνεπνέετο. Ὅτι δὲ σκεῦος ἐκλογῆς τὸν κλεινὸν Ἱερόθεον ὀνομάζει ὁ Μελωδὸς, ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης μαρτυρεῖ ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμησιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς“, οὕτω λέγων· „Τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Ἱερόθεος, ὁ τῷ „Θεῷ καθιερωμένος Πνεύματι, ὁ τῇ Θεῖα ἐνώσει τὰ θεῖα μαθῶν καὶ παθῶν, ὄλος ἔξω „στᾶσθω τοῦ σώματος“ ὄλος συνεκδημίτω τῇ προαιρέσει, καὶ κροτείτω τοῖς ἐφουμνίσις“.

Τόσον δὲ θαυμασοὶ καὶ ὑψηλοὶ καὶ Θεομητροπρεπεῖς ἦτον οἱ ὕμνοι ἐκεῖνοι καὶ τὰ ἐγκώμια, ὅπου ἐξεφώνησαν τότε εἰς τὴν Θεοτόκον οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι, καὶ μάλιστα ὁ φεραννίμος Ἱερόθεος, ὡστε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος Τιμόθεος, τὸ τοῦ Παύλου ἐπιστήθιον τέκνον, κατεθέληθη καὶ ἠδύνθη εἰς αὐτὰ· διὸ καὶ τὰ ἀπεστήθισα καὶ τὰ ἔλεγε μετὰ ταῦτα πολλάκις· καθὼς ὁ ἴδιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης τοῦτο προσθέτει, λέγων· „Καὶ γὰρ, εἰ „μὴ καὶ ἑμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι, πολλάκις εἶδα παρὰ σοῦ καὶ μέρη τινὰ τῶν ἐνθεαστικῶν „ἐκείνων ὑμνωδιῶν ἐπακούσας· οὕτω σοι σπουδὴ μὴ ἐκ παρέργου τὰ θεῖα μεταδιώκειν“.

Ωδὴ

(1) Τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει· „Λῆμμα φησὶν ἐν τούτοις τὴν τῆς „ὀράσεως: ἦτοι τὴν τῆς προγνώσεως λήψιν, ἣν ἀντίς „ἔλοι, δίδοντας Θεῷ· αὐτὸς γὰρ ἐράσει, κατὰ τὸ γε- „γραμμένον, ἐπλήθυνε, καὶ αὐτὸς λελάληκε πρὸς „Προφήτας, προαναφαίνων αὐτοῖς διὰ τοῦ Ἁγίου „Πνεύματος τὰ ἐσόμενα, καὶ ἡ ἦδη παρόντα μονο- „νουχί· καὶ ἐν ὀφει ταῖς“. Ὁ δὲ Ἱερός Θεοφύ- „λακτος τὸ αὐτὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων λέγει· Ἄλημμα „καλεῖται ἡ προφητεία, ἡ διότι λαμβάνεται ἐκ Θεοῦ „διδόμενη, ἡ διὰ τὴν τῆς προφητικῆς διανοίας λήψιν, „καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπὶ τὰς θεῖας ἀπο- „καλύψεις μεταναστασιν“. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐρ- „μηνεύων τὸ „Λῆμμα Νινευὶ τοῦ Ναούμ“, οὕτω „λέγει· „Ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χάρις διαφόρως „ἐν τοῖς Προφήταις ἐνήργει· τοὺς μὲν γὰρ ὅραν „εἴποιε τὰ μέλλοντα, τοῖς δὲ ἐνήχηε τινὰ, ὡς ἡβέ-

λετο, καὶ εἶδον ἀκούειν προσδιαλεγόμενα τινός· „Τί γὰρ λαλήσει ἐν ἐμοί, καὶ τί ἀποκριθῶ πρὸς ἐ- „λεγχόν μου;“ φησὶν ὁ Ἀββακούμ· ὡσπερ καὶ Δαβὶδ „λέγει· „Ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοί Κύ- „ριος ὁ Θεός“. Τινῶν δὲ καὶ ἐξαιτίας ἡ χάρις ἐ- „τελαμβάνετο, καὶ κατέχουσα αὐτὰς, καὶ τῶν ἀν- „θρωπίνων χαρίζουσα, ἐλαλεῖ διὰ τούτων τὰ μέλ- „λητα. Ταύτην τοίνυν τὴν τῆς διατοίας αἰφνίδιον „κατάσχεσιν, Ἄλημμα προσηγόρευεν ὁ Ναούμ, ὡσα- „νεὶ τοῦτο λέγων, ὅτι ληφθεῖσα ἡ διανοία μου ὑπὸ „τοῦ Πνεύματος, προεἶδε τὰ τῆ Νινευὶ συμβησόμε- „να. Ἰστέον μὲντοι ὅτι πᾶσα Προφητεία Ἄλημμα ἢ „λεχθεῖν κοινῶ ὀνοματι· ἐκ Θεοῦ γὰρ ταύτην οἱ „Προφῆται ἐλάμβανον· ἀλλὰ καὶ ἡ ὀρασις ὡσπερ „κοινωνοὶ δοκεῖ εἶναι· ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν τρόπων „τῆς Προφητείας ὁ νοῦς ἢ ἐλλαμπόμενος τῷ φωτί „τοῦ Πνεύματος“.

Ωδή γ'. ὁ Εἰρμός. „Τὴν θείαν ταύτην“.

Τροπάριον.

„Ἐκ σοῦ ζωὴ ἀματέταλκε, τὰς κλεῖς τῆς παρθενίας μὴ λύσασα·
 „Πῶς οὐμ τὸ ἄχραστον ζωαρχικώμτε σου σκῆνωμα τῆς τοῦ θαμά-
 „του πείρας γέγομε μέτοχοι;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπων ὁ Ἱερός Μελωδὸς εἰς τὸ ὑπέρτιμον τῆς Θεομήτορος ὑποκείμενον δύο ἄκρα ἐναν-
 τία, ζωὴν καὶ θάνατον, ἀπορεῖ καὶ θαυμάζει ἐν τῷ παρόντι Τροπαρίῳ· διὸ ἐπιστρέφων
 τὸν λόγον πρὸς αὐτὴν, λέγει· Ὡ νεκροζῶσε κόρη, καὶ τοῦ ζωοδότου Χριστοῦ λοχεύτρια! τί
 εἶναι τοῦτο τὸ θαῦμα ὅπου βλέπω; ἀπὸ Σε ἀνέτειλεν ἡ ζωὴ τῶν ἀπάντων, Χριστὸς ὁ
 Κύριος, ὁ εἰπὼν „Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ“ (Ἰω. ιδ'. β'), χω-
 ρίς να λύσῃ τὰ κλεῖδια τῆς παρθενίας σου· καθὼς γὰρ Σε εὔρε κεκλεισμένην καὶ Παρθένον
 πρὸ τοῦ τόκου, οὕτω πάλιν Σε ἀφῆκε κεκλεισμένην καὶ Παρθένον καὶ μετὰ τὸν τόκον,
 κατὰ τὸ Προφητικὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἰεζεκιὴλ λόγιον, „Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται· οὐκ
 „ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται
 „δι' αὐτῆς“· καὶ δὲν στέκει ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ προσθετεῖ „Καὶ ἔσται κεκλεισμένη“, τὴν
 μετὰ τόκον παρθεσίαν σου τῆς Θεοτόκου διὰ τούτου δηλῶν (Ἰεζ. μδ'. 2.).

Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ ἀπὸ Σε, Θεοτόκε, ἐγενήθη ἡ ζωὴ, πῶς τώρα τὸ πανάχραστον καὶ
 ζωαρχικὸν σῶμα σου ἐγένε μέτοχον τῆς δοκιμῆς τοῦ θανάτου; ἀπορον γὰρ τοῦτο καὶ ἀκα-
 τάληπτον· καθότι ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι ἄρας ἐναντία, καὶ να συμβιβασθοῦν ἀναμετα-
 ζύτων εἶναι ἀδύνατον· ὅπου γὰρ τὸ ἓνα εὐρίσκειται, ἐκεῖ τὸ ἄλλο ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔστιν·
 ὅθεν ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης οὕτω πανηγυρίζει· „Ὡ πῶς ἢ ἐν τῷ τόκῳ τοὺς ὄρους ὑπερβά-
 „νω τῆς φύσεως νῦν ὑποκύπτει τοῖς ταύτης θεοπίσμασι, καὶ θανάτῳ τὸ ἀκήρατον καδυ-
 „ποβάλλεται σῶμα! δεῖ γὰρ αὐτὰ, τὸ θνητὸν ἀπαθέμενον, τὴν ἀφθαρσίαν ἀμφιάσασθαι“
 (Λόγ. οὗ ἢ ἀρχὴ „Μνήμη δικαίων“).

Σημειῶσαι, ὅτι ἡ λέξις ζωαρχικὸν κυρίως εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἀποδίδεται, κατὰ τὸν Ἀ-
 ρεοπαγίτην Διονύσιον εἰπόντα· „Ἐπέρζωας καὶ ζωαρχικὴ, πάσης ζωῆς ἐστὶν αἰτία“ (Κεφ.
 5'. περὶ θείων ὀνομάτων)· οὐδὲ γὰρ οἱ Ἄγγελοι ζωαρχικοὶ λέγονται, καθότι „Καὶ ἡ
 „τῶν ἀθανάτων Ἄγγελον ζωὴ καὶ ἀθανασία (κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον), καὶ τὸ ἀνώ-
 „λεθρον αὐτὸ τῆς Ἀγγελικῆς ἀεικωνίας, ἐξ αὐτῆς (τῆς τοῦ Θεοῦ ζωῆς δηλαδὴ), καὶ
 „δι' αὐτὴν, καὶ ἔστι καὶ ὑφέστηκε· διὸ καὶ ζῶντες αἶψ, καὶ ἀθάνατοι πάλιν, ὅτι μὴ παρ'
 „ἐαυτῶν ἔχουσι τὸ ἀθάνατον εἶναι, καὶ αἰωνίως ζῆν, ἀλλ' ἐκ τῆς ζωοποιοῦ καὶ πάσης
 „ζωῆς ποιητικῆς καὶ συνοχικῆς αἰτίας“ (αὐτόθ.).

Πρῶτος δὲ ὁ αὐτὸς Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἀπέδωκε, κατὰ δεύτερον λόγον, τὸ ὄνομα αὐ-
 τὸ καὶ εἰς τὸ σῶμα τῆς Θεομήτορος, ἐν κεφαλαίῳ τρίτῳ περὶ θείων ὀνομάτων, γράφων
 περὶ τῆς Κοιμήσεως αὐτῆς ταῦτα πρὸς τὸν Τιμόθεον· „Ἦνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ
 „αὐτὸς, καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θείαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου
 „σώματος (τῆς Θεοτόκου δηλ.) συνελθούσαμεν“· ἀπὸ δὲ τὸν μέγαν Διονύσιον ἐρανίσθη-
 σαν τὴν λέξιν ταύτην, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὑπ' ἐκείνου λε-
 γόμενα, τὸσον ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος, ἐξείπων αὐτὰ πρὸς τὴν Πουλχε-
 ρίαν, ὅσον καὶ ὁ θεὸς οὗτος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, καὶ ἐν τῷ Κανόνι τούτῳ, καὶ ἐν τοῖς
 ἐσπερίοις Τροπαρίοις·

Μάλιστα δὲ ὁ θεὸς Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, ὁς τις καὶ προτιθέμενος τὰ λόγια τοῦ θείου
 Διονυσίου, καὶ σχολιάζων αὐτὰ, οὕτω γράφει· „Ζωαρχικὸν ἄρα τῆς Θεοτόκου τὸ σῶμα,
 „ὅλον αὐτὸ τῆς Θεότητος τὸ ζωαρχικὸν εἰσδεξάμενον πλήρωμα, δι' οὗ ζωῆς ἡμῖν θειο-
 „τέρας ἀρχὴν ὁ ζωαρχικὸς Ἰησοῦς ἐχαρίσατο, τὴν ἡμετέραν ἀπαρχὴν ζωῆς ἀρχὴν ποιησά-
 „μενος,

„μενος, ἦν ἐκ παρθενικῆς ἐαυτῶν υἱόσιν ὑπερφυῶς ἐσχεδίασεν· εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἀγία,
 „κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ τὸ φύραμα δῆλον· καὶ εἰ ἡ ρίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι δῆ-
 „πουθεν“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ „Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου).

Τροπάριον.

„Ζωῆς ὑπάρξασα τέμενος, ζωῆς τῆς αἰδίου τετύχηκας· διὰ θαυμά-
 „του γὰρ πρὸς τῆν ζωὴν μεταβέβηκας ἢ τῆν ζωὴν τεκούσα τῆν
 „ἐμπρόστατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τοῦτο τὸ Τροπάριον φαίνεται ὅτι εἶναι ἀποκριτικὸν πρὸς τὸ ἀνωτέρω· ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἐκεῖνο ἀπόρησεν ὁ Μελωδὸς, πῶς τὸ ζωαρχικὸν σῶμα τῆς Θεοτόκου ἐδοκίμασε θάνατον καὶ ἀπέθανε; τὰρα εἰς τοῦτο λύει τὴν ἀπορίαν αὐτὴν, καὶ ἐπιστρέφων πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει· Ναὶ ἀπέθανες, Θεότοκε Μαρία, καὶ ἐδοκίμασες θάνατον, ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ θανάτου Σὺ, ἡ ὁποία ἐγέννησας τὴν ζωὴν τὴν ἐμπρόστατον (ἢτοι τὴν ἔχουσαν ἰδίαν ὑπόστασιν, καὶ οὐχὶ ἔσαν ὡς μίαν ἐνεργείαν τῆς Θεότητος ἀνυπόστατον), μετέστης εἰς τὴν ζωὴν· Σὺ, ὅπου ἐγενες ναὸς (τοῦτο δηλοῖ τὸ Τέμενος) τῆς αὐτοζωῆς, τὰρα ἀπολαμβάνεις τὴν αἰδίον καὶ ἀθάνατον ζωὴν εἰς τὰ ἐπουράνια, τὴν ὁποίαν, ἂν δὲν ἀπέθνησκας, δὲν ἤθελες ἀπολαύσει.

Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ θαυμάσῃ τινὰς τὸ πάνσοφον καὶ ἀκατάληπτον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία κατασκευάζει· καὶ ἐκ μὲν φωτὸς ποιεῖ σκοτὸς· ἐκ χειμῶνος δὲ ποιεῖ ἔαρ· ἐκ ἰόσου, ὑγίαν· ἐκ ζάλης, γαλήνην· ἐκ πυρὸς, δρόσον· καὶ ἐκ θανάτου, ζωὴν· ὅθεν ὁ Ἰωανῆς παρεκάλει τὸν Θεὸν λέγων· „Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ με.“ (Ἰω. β. 7.)· ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀμῶς· „Ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων, καὶ ἐκτρέπων εἰς τὸ πρῶτον σιάν θανάτου, καὶ ἡμέραν εἰς νύκτα συσκοτάζων, Κύριος ὄνομα αὐτῶ.“ (Ἀμ. ε. 8.)· ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· „Ὁ θανάτων καὶ ζωογονῶν, ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων μόνῳ τῷ βούλεσθαι“ (Λόγ. πρὸς τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα Ἐπισκόπους).

Ὅθεν ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης Πανηγυρίζει λέγων θαυμαστικῶς· „Ὡ πῶς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς πρὸς τὴν ζωὴν διὰ μέσου θανάτου μεταγέται!“ Ἄλλα καὶ ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς πανηγυρίζει εἰς τὴν Κοίμησιν λέγει· „Οὐκ εἶχε κατέχειν εἰς τέλος γῆ καὶ τὰ φῶς καὶ θάνατος ζωαρχικὸν σῶμα καὶ θεοδόχον, καὶ οὐρανοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῶν οὐρανῶν, καὶ εἶτι ὑπὲρ πάντων, τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ φίλτερον ἐνδιαίτημα· καὶ πάλιν· „Ὅστε καὶ τὸ θανάτου ταύτην γεύσασθαι τὴν πρὸς τὰ πάντα τῆς Θεομήτορος ἐπαύξει ὑπεροχὴν· ὅθεν καὶ δικαίως τὴν ἐπὶ τούτῳ πανηγύριν τὰ πάντα συγκροτεῖ καὶ συνεργάζεται σήμερον.“ Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Τροπαρίου τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ Κανόνι, οὗ ἡ ἀρχὴ „Ζωῆς τῆς αἰδίου καὶ κρείττονος“.

Ὡδὴ ζ'. ὁ Εἰρμός. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

„Νεαρίσκοι καὶ παρθέμοι τῆς Παρθέμουτε καὶ Θεομήτορος τῆν
 „μνήμην σέβοντες, πρεσβύτεαι καὶ ἄρχοντες καὶ βασιλεῖς σὺν κρι-
 „ταῖς μελωδῆσατε· Ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ Τροπάριον τῆτο ἐρανίσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Ἱεροψάλτην Δαβὶδ λέγοντα· „Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς, νεαρίσκοι καὶ παρθέμοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα Κυρίου“ (Ψαλ. ρμθ. ιι.). Καθῶς
 λοι-

λοιπόν ὁ Δαβὶδ παρακινεῖ κάθε ἀξίωμα ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ ὑμῶν τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ὁ χαριτάνωμος Ἰωάννης παρακινεῖ κάθε ἀξίωμα καὶ ἡλικίαν ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ ὑμολογούσι τὴν Θεομήτορα, λέγων· ὅλοι Σεῖς οἱ νεανίσκοι (οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰκοσιόκτῳ χρόνων ὄντες νέοι) καὶ αἱ παρθένοι, ὁμοίως καὶ οἱ πρεσβῦται (οἱ τεσσαράκοντα δύο χρόνων ὄντες), καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ βασιλεῖς μαζί με τὰς κριτάς τῆς γῆς, τιμῶντες τὴν σημερινὴν μνήμην τῆς Παρθένου καὶ Θεομήτορος, μελωδῆσατε τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παίδων· Σὺ ὁ Κύριος καὶ Θεὸς τῶν παλαιῶν Πατέρων ἡμῶν, τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, ὑπάρχεις εὐλογημένος“. Συμφώνως τῷ Τροπαρίῳ τούτῳ καὶ ἔντινι λόγῳ τῶν εἰς τὴν Κοίμωσιν τῆς Θεοτόκου (οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἐθὸς ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς) ὁ αὐτὸς οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζει λέγων· „Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ κριταὶ σὺν ἄρχουσι, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, τὴν Θεοτόκον ὑμνεῖτωσαν· σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ, καὶ ἑθνῶν καὶ λαῶν γλώσσαι διάφοροι, ἄσμα καινὸν μελουργεῖτωσαν“.

Τροπάριον.

„Σαλπιαύτωσαμ τῇ σάλπιγγι τοῦ Πνεύματος ὄρη οὐράνια· ἀγαλλιάσθωσαμ μὴν βουνοὶ καὶ σκιρτάτωσαμ θεοὶ Ἀπόστολοι ἢ Βασίλισσα πρὸς τὸν Τίον μεδίσταται, σὺν αὐτῷ ἀεὶ κρατοῦσα (1).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὰ ὄρη διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ βουνα, καθότι τὰ μὲν ὄρη εἶναι ὑψηλότερα, τὰ δὲ βουνα χαμηλότερα. Ἡδυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν, ὅτι σχῆμα* προσωποποιίας φυλάττων ἐδῶ ὁ Ἱερός Μελωδὸς, παρακινεῖ τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνα νὰ χαίρουν εἰς τὴν τῆς Θεομήτορος Κοίμωσιν· καθὼς τοιαύτας προσωποποιίας μεταχειρίζεται εἰς μυρία μέρη ἡ θεία Γρηγὴ, καὶ μάλιστα οἱ θεηγόροι Προφῆται, καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰωάννης. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ, Ὅρη, ἐπρόσθεσεν ὁ Ὑμνογράφος τὸ, Οὐράνια, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ νοήσωμεν ἐδῶ τὸ, Ὅρη, καὶ τὸ, Βουνοὶ, ἀλληγορικῶς καὶ ἀναγωγικῶς· ἦγον, Ὅρη μὲν πρέπει νὰ νοήσωμεν τὰς ὑψηλότερας τάξεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων, τὰς περὶ Θεὸν ἀμέσως ἰδρυμένας· ἦτοι τοὺς Θρόνους, τὰ Χερουβίμ, καὶ τὰ Σεραφίμ, καὶ τὰς μέσας· ἦτοι τὰς Κυριότητας, τὰς Δυνάμεις, καὶ τὰς Ἐξουσίας· Βουνοὺς δὲ πρέπει νὰ νοήσωμεν τὰς κατωτέρας τάξεις τῆς τρίτης Ἱεραρχίας· ἦτοι τὰς Ἀρχάς, τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τοὺς Ἀγγέλους· διότι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐπὶ τῶν Ἀγγέλων ἐτόνησε τὰ ὄρη, λέγων· „Φωτίζεις Σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων“ „πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται (παρὰ τοῦ Δαβὶδ δηλαδὴ) Ἀγγελικῶν, οἶμαι, Δυνάμεων, αἱ συνεργούσιν ἡμῖν πρὸς τὰ κρείττονα.“ (Λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα). Ὅρα δὲ καὶ εἰς τὴν ἑρμηνεῖαν τῆς Τροπαρίου τῶν Βαίων τῆ λέγοντος „Ρηξάτω εὐφροσύνην κραταιὰν ἐπ' ἔλεον“ ἐν τῇ Δ΄ Ωδῇ, ὅπου ὁ Θεοδώριτος ὄρη καὶ βουνα τοὺς Ἀγγέλους ὀνομάζει.

Λέγει λοιπὸν ὁ θεσπέσιος Ἀσματογράφος, ὅτι τὰ ὑψηλὰ ὄρη· ἦτοι αἱ ὑπέρταται Δυνάμεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων, ἀς σαλπίσουν μετὰ τὴν σάλπιγγα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὕμνους Ἀγγελοπρεπεῖς εἰς τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς Θεομήτορος· ὁμοίως καὶ οἱ βουνοὶ· ἦτοι αἱ κατωτέρας τάξεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, ἀς ἀγάλλωνται σήμερον μετὰ πνευματικὴν ἀγαλλιάσιν. Ἄν δὲ αὐταὶ χαίρουν καὶ πανηγυρίζουν διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν· καθὰς τῆτο δαίνυται ἀπὸ τὴν παραβολὴν τῆς ἀπολλυμένης δραχμῆς, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Δύχρον ἤφε τὴν ἑαυτῆ σάρκα (ὁ Χριστὸς δηλαδὴ), καὶ τὴν οἰκίαν ἐσάρωσεν, τῆς ἀμαρτίας τὸν Κόσμον ἀποκαθαίρων, καὶ τὴν δραχμὴν ἐζήτησε, τὴν βασιλικὴν· εἰκόνα, συγκεχασμένην τοῖς πάθεσι, καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας αὐτῷ Δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὐρέσει· κοινωνοὺς ποιεῖται τῆς εὐφροσύνης, ἀς καὶ τῆς οἰκονομίας μυστίδας πεποίητο“ (Λόγ. εἰς τὴν Χριστῆ γέννησιν). ἄν, λέγω, οἱ Ἄγγελοι χαίρουν διὰ τὴν ἰδικήν

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται „Σὺν αὐτῷ βασιλεύουσα“· παράμελον ἕμας γὰρ ἐστὶν· παρὰ δὲ τῷ ἀνωμόμῳ Ἑρμηνεῖς ἢ οὕτω γράφεται „Ἡ πανηγυρὶς τῆς Θεοτόκου σήμερον· μυστικῶς εὐωχηθῶμεν“.

κὴν μας σωτηρίαν, πῶσω μᾶλλον χαίρουσι καὶ ἀγαλλιῶνται διὰ τὴν σημερινὴν δόξαν καὶ εἰς Οὐρανοὺς μετάστασιν τῆς Θεομήτορος; καὶ ἂν αὐτοὶ ἦναι φιλόθεοι, ὡς ὁ αὐτὸς Θεολόγος λέγει, φανερόν ὅτι εἶναι καὶ φιλοπάρθενοι, καὶ τῆς Μητρὸς τῆ Θεῆ φίλοι γνησιώτατοι.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου καὶ μαθηταὶ αὐτοῦ σκιρτήσουσιν πνευματικῶς σήμερον· διότι ἡ Βασίλισσα Θεοτόκος μετεστάθη εἰς τὸν Βασιλεῖα τῶν βασιλευόντων Υἱόντης, ἵνα βασιλεύῃ μετ' αὐτοῦ εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Τροπάριον.

„ Ἡ παρίερος μετάστασις τῆς Θείας Σου καὶ ἀκηράτου Μητρὸς τὰ
 „ ὑπερκόσμια τῶν ἄνω Δυνάμεων ἠΨροισε τάγματα συνευφραίμε-
 „ σθαι τοῖς ἐπὶ γῆς Σοι μέλπουσιν· Ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ Τροπαρίου τούτου ἐνόηε ὁ Μελωδὸς Ἀγγέλους ὁμοῦ καὶ ἀνθρώπους, οὐράνια τε καὶ ἐπίγεια, ἵνα συνευφραίνωνται ἀναμεταξύτων ἐπὶ τῇ πανδήμῳ πανηγύρει τῆς Θεομήτορος· διὸ λέγει πρὸς τὸν Μοιχογενῆ ταύτης Υἱόν· Ὁ Δέσποτα! ἡ παρίερος μετάστασις τῆς Θείας καὶ ἀκηράτου (καθαρωτάτης) Μητρὸς Σοῦ ἐσυναΨροισε τὰ ὑπερκόσμια τάγματα τῶν Ἀγγελικῶν Δυνάμεων, διὰ τὰ συνευφραίνωνται ὁμοῦ μετ' αὐτοὺς ἀνθρώπους, οἱ τινες μέλπουσιν εἰς Σὲ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ λέγουσι τὴν τῶν τριῶν Παίδων αἴνεσιν· „ Εὐλογητὸς εἶσαι „ ὁ Θεὸς εἰς τοὺς αἰῶνας “.

Συμφάνως μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο πανηγυρίζει καὶ Ἀνδρέας ὁ Κρήτης Πρόεδρος, λέγων·
 „ Οὐκοῦν γενέσθω μία κοινὴ σήμερον ἐρανίων καὶ ἐπίγειων πανηγυρις· καὶ Ἀγγέλοις συν-
 „ ευφραίνέσθωσαν ἀνθρώποι, καὶ πᾶσα γλῶσσα χορευέτω, καὶ προσάδῃ τῇ Θεοτόκῳ τὸ,
 „ Χαῖρε “· καὶ πάλιν· „ Ἡμεῖς δὲ τῆς παναγεστάτης (ἡτοὶ παναγιατάτης) τοῦ ζωαρχι-
 „ κού σώματος ἐντυμβεύσεως τὴν ἀνάμνησιν λαμπροὶ λαμπρῶς ἐορτάσωμεν, ἐφ' ἣν ἅμα
 „ τῷ φαινομένῳ πᾶν τὸ νοούμενον, ὅσον τε οὐράνιον, καὶ ὅσον ἐπίγειον, εἰς ταῦτον ἠΨροι-
 „ ζόμενον, τὴν Βασιλίδαν γεραίρει, καὶ προπομπεύει τοῦ σκήνους ἐπίπροσθεν “ (Λόγ. οὐ
 „ ἢ ἀρχῇ „ Μυστήριον ἢ παροῦσα πανηγυρις).

Ὁδὴ ἢ ὁ Εἰρμός. Παῖδας εὐαγεῖς.

Τροπάριον.

„ Τὴν μνήμην Σου, Ἀχράντε Παρθέμε, Ἀρχαί τε καὶ Ἐξουσίαι καὶ
 „ Δυνάμεις τε, Ἀγγελοι, Ἀρχάγγελοι, Θρόνοι, Κυριότητες, τὰ Χε-
 „ ρουβίμ δοξάζουσι καὶ τὰ Φρικτὰ Σεραφίμ· ἀνθρώπων δὲ τὸ γέ-
 „ ρος ὑμνοῦμεν καὶ ὑπερυψοῦμεν αὐτὴν εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εὐνέα εἶναι τὰ τάγματα τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην καὶ φιλάγγελον Διονύσιον· ταῦτα δὲ διαμοιράζονται εἰς τρεῖς Ἱεραρχίας, εἰς πρώτην, μέσσην, καὶ τελευ-
 ταίαν. Καὶ ἡ μὲν πρώτη Ἱεραρχία περιέχει τοὺς ἁγιωτάτους Θρόνους, τὰ Χερουβίμ, καὶ
 τὰ Σεραφίμ· ἡ δὲ μέση περιέχει τὰς Κυριότητας, τὰς Δυνάμεις, καὶ τὰς Ἐξουσίας· ἡ
 δὲ τελευταία περιέχει τὰς Ἀρχάς, τοὺς Ἀρχαγγέλους, καὶ τοὺς Ἀγγέλους. Οἱ Θρόνοι
 λοιπὸν δηλοῦσι, κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον, ὅτι εἶναι ἐξηρημένοι ἀπὸ πάσης ταπεινῆς ἐλάτ-
 τωσιν, καὶ ὅτι ἀναφέρονται ὑπερκοσμίως πρὸς τὰ ἄνω· τὰ δὲ Χερουβίμ φανερόν ἐστιν ὅτι

ἔχουσι τὸ γνωστικὸν καὶ θεοπτικὸν, καὶ τῆς ὑπερτάτης φωτοδοσίας δεκτικὸν καὶ θεωρητικὸν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ὄνομα, Χερουβίμ, πλήθους γνώσεως, ἢ χύσις σοφίας, ἑβραϊστὶ ἐρμηνεύεται· ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει· ἢ Τί γὰρ ἐστὶ Χερουβίμ; Πεπληθυσμένη γνώσις (Ἀδῶν Γ. περὶ ἀκαταλήπτου)· τὰ Σεραφίμ δηλοῦσιν ὅτι ἔχουσι τὸ αἰκίμητον περὶ τὰ θεῖα, καὶ ἀκατάληκτον, καὶ τὸ θερμόν καὶ ὄξύ καὶ ὑπερζέον, ὅθεν καὶ Σεραφίμ ὀνομάζονται, ὅπερ δηλοῖ ἑβραϊκῶς θερμαίνοντας, ἢ Πρηστηρίου· ἢ δὲ Χρυσορρήμων λέγει· ἢ Τί δὲ Σεραφίμ; ἢ Ἐμπυρα στόματα (αὐτόθι)· αἱ Κοριότητες δηλοῦσιν ὅτι ἔχουσιν ἐλευθέραν τινα καὶ ἀδούλωτον ἀναγωγὴν, καὶ τῆς ὄντως Κυριότητος καὶ Κυριαρχίας ἐφιεμένην· αἱ δὲ Δυνάμεις σημαίνουσιν ὅτι ἔχουσιν ἀρρενωπὸν τινα καὶ ἀκατάσειστον ἀνδρίαν εἰς πάσας τὰς κατ' αὐτὰς θεοειδεῖς ἐνεργείας· αἱ Ἐξουσίαι φανερώνουσιν ὅτι ἔχουσι τὴν εὐκοσμον καὶ ἀσύμφυρτον περὶ τὰς θείας ὑπόδοχάς εὐταξίαν, καὶ τὸ τεταγμένον τῆς ὑπερκοσμίου καὶ νοεράς Ἐξουσιότητος· αἱ Ἀρχαὶ δηλοῦσι τὸ θεοειδῶς ἀρχικὸν καὶ ἡγεμονικὸν μετὰ τάξεως ἱεράς· οἱ δὲ Ἀρχάγγελοι φανερώνουσιν ὅτι καὶ πρὸς τὴν ὑπερούσιον ἀρχὴν ἀρχικῶς ἐπιστρέφουσι, καὶ τοὺς Ἀγγέλους ἐνοποιοῦσι κατὰ τὰς εὐκόσμους αὐτῶν καὶ τεταγμένας καὶ ἀοράτους ἡγεμονίας· Ἀγγελοι δὲ ὀνομάζονται, διότι ἀγγέλλουσιν εἰς ἡμᾶς προσεχέστερον τὰ τοῦ Θεοῦ θελήματα.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἐννέα τάγματα τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων ἀναφέρει ἐν τῷ παρόντι Τροπάρῳ ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, καὶ λέγει πρὸς τὴν Θεοτόκον· Ὁ ἀγιωτάτη Παρθένη! τὴν πάνδημον καὶ ἱεράν μνήμην τῆς θείας Σου Κοιμήσεως δοξάζουσι καὶ τιμῶσιν ὅλα τὰ τάγματα τῶν ἀσωμάτων Δυνάμεων, οἱ Ὁρόνοι, τὰ Χερουβίμ, τὰ Σεραφίμ, αἱ Κυριότητες, αἱ Δυνάμεις, αἱ Ἐξουσίαι, αἱ Ἀρχαί, οἱ Ἀρχάγγελοι, καὶ οἱ Ἀγγελοι· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, συμφώνως μὲν τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων, ὑμνοῦμεν αὐτὴν καὶ δοξολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης πανηγυρίζει εἰς τὴν Κοίμησιν λέγων· ἢ Σήμερον ἡ ἱερά καὶ ἑμφυχος Κιβωτὸς τοῦ ζῶντος Θεοῦ, ἢ τὸν ἑαυτῆς τεχνίτην κυοφορήσασα, ἐν ναῷ Κυρίου ἀχειροτομητῶ καταπάνεται, καὶ σκιρτᾷ Δαβὶδ ὁ ταύτης πρόπάτωρ, καὶ συγχορεύσιν Ἀγγελοι, Δυνάμεις δοξάζουσι, καὶ Ἀρχαὶ συναγάλλονται, καὶ Ἐξουσίαι εὐφραίνονται, Κυριότητες χαίρουσι, Ὁρόνοι πανηγυρίζουσι, ἀνυμνεῖ τὰ Χερουβίμ, δοξολογεῖ τὰ Σεραφίμ (Λόγ. σὺ ἡ ἀρχὴ ἢ Ἐστὶ μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς).

Τροπάριον.

ἢ Ὁ ξέμως οἰκήσας, Θεοτόκε, ἐν τῇ ἀχράντῳ μηδύϊ Σου σαρκύμενος,
ἢ οὗτος τὸ πατιέρον πνεῦμά Σου δεξάμενος, ἐν ἑαυτῷ κατέπαυσεν
ἢ ὡς ὀφειλέτης Υἱός· διὸ Σέ· τῆς Παρθένου ὑμνοῦμεν, καὶ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον προσημαίνει δι' ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, λέγων· Ὁ Θεοῦ Λόγου Γεννήτρια! ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ὅς τις διὰ σαρκώσεως ἐκατοίκησεν εἰς τὴν καθαρὰν καὶ παρθενικὴν Σου κοιλίαν μὲν ἕξουσι καὶ ἀπόρρητον τρόπον, αὐτὸς ἐν τῇ σημερινῇ ἡμέρᾳ τῆς παναγίας Σου Κοιμήσεως ἐδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὴν ὀλόφωτον καὶ πανιέρον Σου ψυχῆν, καὶ ἐκατάπαυσεν αὐτὴν εἰς τὴν βασιλείαν καὶ δόξαν ταύτην ὥστε ἡ βασιλεία αὐτῆ καὶ μακαριότης εἶναι καὶ ἰδική Σου· καὶ τῆτο ἐποίησε, διότι εἶναι χρεώστης εἰς Σέ, καθὼς Υἱὸς ἀληθινός· ἐδανείσθη γὰρ ἐν τῶν ἀχράντων καὶ παρθενικῶν Σου αἱμάτων σάρκα ἑμφυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ καὶ θελητικῇ, καὶ ἐγένετο τέλειος ἀνθρώπος· διότι ἂν αὐτὸς ἐδῶκεν ἐντολὴν εἰς τὰς ἄλλους Υἱούς νὰ τιμῶσι τοὺς γονεῖς τῶν ἑαυτῶν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γέννηται (Ἐξ. κ'. 12.), βέβαια ἔπρεπεν αὐτὸς πρῶτος νὰ φυλάξῃ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, καὶ νὰ τιμήσῃ χρεωστικῶς τὴν ἀγιωτάτην Μητέρα του καὶ ζῶσαν καὶ μετὰ θάνατον.

Καὶ ἂν ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι δὲν χρεωστῆν τὰ τέκνα νὰ θησαυρίζουν διὰ τὰς γονεῖς, ἀλλ' οἱ γονεῖς διὰ τὰ τέκνα. Ἢ Οὐκ ὀφείλουσι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις (β. Κοριν. ιβ'. 14.)· πλὴν ἐδῶ ἠκολούθησεν ὅλον τὸ ἐναντίον· ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου ἐθησαύρισεν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς διὰ τὴν ἁγίαν Μητέρα του, καὶ ταύτην μετὰ θάνατον ἀνέπαυσεν εἰς τὰ αἰώνια τῆ βασιλεία. Ακολουθῶν δὲ λέγει ὁ Μελωδὸς, ὅτι ἡμεῖς οἱ συναχθέντες σήμερον ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς ἁγίας Κοιμήσεώς σου ὑμνοῦμεν Σὲ τὴν ἀναπαυθεῖσαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Υἱοῦ σου, καὶ Σὲ ὑπερυψοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Συμφάνως ὁ αὐτὸς Ἰωάννης πανηγυρίζει καὶ ἐν τῷ εἰς τὴν Κοίμωσιν λόγῳ αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἔστι ἢ ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἑδείς· ἔδει τὴν τὸν Θεὸν Λόγον ἐν τῇ ἑαυτῆς νηδίᾳ ξοναδοχῆσαν ἐν ταῖς θείαις τοῦ ἑαυτῆς Υἱοῦ κατοικισθῆναι σπηναῖς· καὶ ὡσπερ ὁ Κύριος ἔφησεν, Ὁ Υἱὸς μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆ Πατρὸς, καὶ τὴν Μητέρα ἔδει ἐν τοῖς τῆ Υἱοῦ βασιλείοις αὐλιζοσθαι, ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐν αὐλαῖς οἴκου Θεοῦ ἡμῶν· ἔδει τὴν ἐγκόλιον ὡς βρέφος τὸν Κτίστην βαστάσασαν τοῖς θείοις ἐνδιατρέβειν σπηνάμασιν· ἔδει τὴν ὑμῶν, ἣν ὁ Πατὴρ ἐνυμφεύσατο, τοῖς οὐρανόις ἐνδιατάσθαι θαλάμοις... ἔδει τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα τὰ τοῦ Υἱοῦ κατακτῆσθαι, καὶ ὑπὸ πάσης ὡς Μητέρα Θεοῦ προσκυνῆθῆναι τῆς Κτίσεως· ἀεὶ μὲν γὰρ ἐκ τῶν τεκόντων ὁ κλῆρος εἰς τοὺς παῖδας κάτεισι· νῦν δὲ, ὡς τις ἔφη σοφὸς, ἀνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαί· ὁ γὰρ Υἱὸς τῇ Μητρὶ τὴν σύμ-πασαν Κτίσιν κατεδουλώσατο.

Τροπᾶριον.

Ἢ τῶν ὑπὲρ ἔρμοιαν θαυμάτων τῆς Ἀειπαρθέμου τε καὶ Θεομήτορος· τάφοι γὰρ οἰκήσασα, ἔδειξε Παράδεισον· ᾧ παρεστῶτες σήμερον χαίρομεν ψάλλομεν· Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

⊕ αυμαστικῶς προφέρει τὸ Τροπᾶριον τοῦτο ὁ Ἱερὸς Μελωδὸς, διὰ τὸ ξενήκουστον θαῦμα, ὅπου ἠκολούθησεν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἐπειδὴ φυσικῶ τῷ τρόπῳ κάθε τάφος εἶναι γεμάτος ἀπὸ βρώμων καὶ δυσωδίας, ὁ δὲ τάφος τῆς Θεομήτορος εἶναι γεμάτος ἀπὸ εὐωδίας, καὶ εὐαδίαν οὐράνιον, ὅπου δὲν ὁμοιάζει μὲ κάμμιαν εὐωδίαν ἐπίγειον. Λέγει λοιπὸν ἔτι ὁ χαριτάνυμος Ἰωάννης Βαβαῖ διὰ τὰ θαύματα, ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀειπαρθέμον Μητέρα τοῦ Θεοῦ! ἐπειδὴ αὐτὴ ἐβάλθη καὶ εἰς τὸν τάφον, καθὼ ἦτον ἄνθρωπος, καθὼ δὲ ἦτον Μήτηρ Θεοῦ, ἔδειξε τὸν τάφον αὐτῆς, ὅχι βρωμῶδη καὶ δυσωδῆ, ὡς εἶναι οἱ τάφοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἕνα Παράδεισον εὐωδέστατον, ὅμοιον τῷ ἐν Ἐδέμ Παράδεισῳ· εἰς τοῦτον δὲ τὸν κάφον ἡμεῖς παρεστῆκότες σήμερον, ψάλλομεν μὲ μεγάλῃν χαρὰν τῆς καρδίας μας τὸν ὕμνον τῶν τριῶν Παιδῶν, Ἢ Τὸν Κυρίου ὑμνεῖτε τὰ ἔργα.

Συμφάνως μὲ τὸ Τροπᾶριον τοῦτο πανηγυρίζει ὁ ἴδιος Ἰωάννης λόγῳ εἰς τὴν Κοίμωσιν (ἢ ἡ ἀρχὴ ἔστι ἢ ἔστι μὲν ἀνθρώπων ἑδείς), καὶ λέγει ταῦτα· Ἢ Οὗτος ὁ τάφος, τῆς Ἐδέμ ὠραιότερος· καὶ γὰρ ἵνα μὴ λέγω τὴν ἐν ἐκείνῃ τοῦ δυσμενοῦς φθονερὰν συμβουλήν, τὴν ἀπάτην τῆς Εὐας, τὴν παρακοήν, τὴν ἐξορίαν, τὸν θάνατον, ἵνα μὴ ταῦτα λέγων, τὴν ἑορτὴν ἐκτελῶ κατηφείας ὑπόθεσιν, οὗτος ὁ τάφος ἀπὸ γῆς ὄμμα θνητὸν μετεώρισεν· ἐκείνη δὲ ὑψωθεῖσα, εἰς γῆν τὸν γενάρχην κατήγαγεν· ἢ γὰρ οὐκ ἐν αὐτῇ τὸ Ἢ Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση, ὁ κατ' εἰκόνα θείαν γεγονώς καταλέγειται; Ἢ ἐν τῷ αὐτῷ δὲ λόγῳ παρομοιάζει τὸν τάφον τῆς Θεοτόκε καὶ μὲ νυμφικὸν θαλάμον (κοιτᾶνα), καὶ μὲ τὴν παλαιὰν Σκηνὴν τοῦ Μωυσέως· Ἢ Ἡ παστὰς τῆς θείας τοῦ Λόγου σαρκώσεως ὡς ἐν θαλάμῳ τῷ πανευκλεεῖ ἀναπέπαυται τάφῳ· ὅθεν πρὸς τὸν οὐράνιον ἀνεῖσι νυμφῶνα, τῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ ἀριδύλως συμβασιλεύουσα, καὶ τὸν τάφον παστὰδα τοῖς ἐπὶ γῆς καταλέλοιπε· παστὰδα τὸν τάφον; καὶ, καὶ παστὰδος πάσης παναγλαέστερον· οὗτος ὁ τάφος τῆς πάλαι Σκηνῆς τιμιώτερος, τὴν λογικὴν τε καὶ ἔμφυχον καὶ θεοφειγῆ λυχνίαν δεξάμενος, καὶ τὴν ζωηφόρον τράπεζαν.

Ἔφη δὲ καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· Ἐρρέτω θάνατος ἐπὶ σοί, Θεοτόκε, ὅτι ζῶν τῶν ἀνθρώποις προσήγαγες· ἔρρέτω τάφος ἐπὶ σοί, ἐπεὶ περ ὕψους ἀφράστου θεῖος ἐγένου· θεμέλιος· ἔρρέτω χῆς ἐπὶ σοί, ἀνάπλασις γὰρ εἶ, ὅτι τοῖς ἐν ὕλῃ πηλοῦ διαφθαρεῖσι, κεχηρημάτικας Δέσποινα. Οὐκοῦν πίστει Σέ μεθ' ἡμῶν συναναστροφὸν ἔχειν ὁμολογοῦμεν· εἰ μὴ γὰρ ἐν τούτῳ παρηγορούμεθα, ἐξέλιπεν ἂν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῇ πρὸς Σέ τὸ ἡμέτερον πνεῦμα· καὶ πίστει μὲν τῶν Οὐρανῶν, ὡς γέγραπται, κατηρτίσθαι νοῶμεν· Σέ δὲ μετελθοῦσαν, συνδιάγωγον καὶ μετὰ τῶν ἐκδημίαν τοῦ σώματος πιστευόμεν ἀναθεωρεῖν· ἔ γὰρ ὀδύνη τοσαύτη τῇ ψυχῇ, τῆς σαρκὸς ὅταν ἀποσπασθῇ, ὅσον ὀδυνηρὸν σοῦ στερηθῆναι, πανάχραντε· ὅθεν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, κἂν τὸ σῶμά σου καθεύδῃ, ἢ καρδίᾳ σου ἀγρυπνῇ· κἂν τὸ ἀπαραίτητον τῆ θανάτου παρεδέξω φύσει, οὐ νυστάξει, οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάσσων ἡμᾶς ὀφθαλμὸς σου (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμωσιν).

Ὠδὴ θ'. ὁ Εἰρμός. Ἀπᾶς γηγενῆς.

Τροπάριον.

Δεῦτε ἐν Σιών τῷ θεῷ καὶ πίστει ὄρει τοῦ ζῶντος Θεοῦ ἀγαλλιασώμεθα, τὴν Θεοτόκον ἐμποτρίζομενοι· πρὸς γὰρ τὴν λίαν κρείττομα καὶ θειοτέραν σκηνὴν ὡς Μητέρα ταύτην εἰς τὰ ἄγια τῶν Ἁγίων Χριστὸς μετατίθησιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μετὰ τὸ παρὸν Τροπάριον παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους νὰ χαίρουν καὶ νὰ εὐφρανθῶνται πνευματικῶς εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου, λέγων οὕτω· Ἐλάτε οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, ἄς εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ἣτις εἶναι ὄρος καὶ βουνὸν παχὺ τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Ἐρανίσθη δὲ τῆτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Προφήτην Δαβὶδ λέγοντα περὶ τοῦ ὄρους Σιών· Ὅρος τοῦ Θεοῦ, ὄρος πίον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον (Ψαλ. ξζ'. 15.). Ὅρος δὲ Θεοῦ καὶ πῖον, κυρίως μὲν καὶ κατὰ τὸ γράμμα, εἶναι ἡ ἁγία Σιών, ἣτις ὄρος ἐστὶ τῆς Ἱερουσαλήμ· εἰς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος ἑκατοῖκίς ἢ Θεοτόκος, καὶ ἐκεῖ παρέδωκε τὴν ὀλόφωτον ψυχὴν τῆς εἰς χεῖρας τοῦ Μονογενοῦς αὐτῆς Υἱοῦ· καθὼς λέγει ὁ ἴδιος οὗτος Ἰωάννης πανηγυρίζων· Χαίροις Σιών, τὸ θεῖον ὄρος τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ κατώκησεν τὸ θεῖον ὄρος τὸ ἐμφύχον, ἢ νέα Βαιθὴλ, ἐν ἣ στήλη ἠλείπται ἀνθρώπινη φύσις χριστομένη Θεότητι· ἐξ ἧ πρὸς τὸ οὐράνιον ὕψος μετεώρισται, ὡς ἐξ ὄρους Ἐλαιῶν, ἢ ταύτης Υἱός (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ ἢ Ἔθος ἐστὶ τῶν ἑρωτικῶς). Καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας ἔτω πανηγυρίζων φησὶν· Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τῆς παναγεστατῆς ἐμνήσθην Σιών· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον τῆς Θεοτόκου μεμυσταγώγηται· ἐν ταύτῃ τὰς κλίσεις τῶν ἱερῶν γονάτων τοῦ πανάγνου σώματος, αἱ πρὸς τοῦδαφος κατεστρωμέναι πλάκες διωλύγιον ἀνακράζουσιν· ἐπεὶ καὶ ταύτην (τὴν ἁγίαν Σιών διηλ.) εἶχε παρ' ὅλον αὐτῆς τὸν τῆς παροικίας καιρὸν ἐνδιαίτημα, κακέισε τοῖς φυσικοῖς λειτουργήσασα νόμοις, τοῦ βίου τὸ πέρας ἐδέξατο (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ ἢ Μυστήριον ἢ παρούσα πανήγυρις).

Κυρίως μὲν οὖν, ὡς εἶπον, καὶ κατὰ τὸ γράμμα, ὄρος Σιών ἐδῶ εἶναι τὸ ἐν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὸ ὅποιον ἡ Θεοτόκος ἑκατοῖκει, καὶ παρέδωκε τὴν ἁγίαν ψυχὴν τῆς εἰς χεῖρας Θεοῦ. Κατὰ ἀλληγορίαν δὲ, ὄρος Σιών νοεῖται ἡ Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, καὶ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, ἣτις ὄρος μὲν εἶναι, διότι εὐρίσκειται ἀνωτέρα τῆς γῆς, καὶ ἀνατείνεται πρὸς Οὐρανὸν διὰ Πράξεως καὶ Θεωρίας· Θεοῦ δὲ, διότι αὐτὴ εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν· πῖον δὲ, διὰ τὴν πλουσιότητα καὶ παχύτητα τῆς πνευματικῆς βροσκῆς, ὅπου εὐρίσκειται εἰς αὐτήν· τετυρωμένον δὲ, διὰ τὸ στερεὸν καὶ πεπηγμένον τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων τῆς πίστεως, καθὼς εἶναι στερεὸν καὶ

πεπνηγμένον τὸ τυρί· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· „Ἐκλυτον γὰρ οὐδέν, ἢ ὕδα-
 „ρες, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔστι τὰ πάντα συνεσφιγμένα πρὸς εὐσέβειαν“.

Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εὐφρανθῶ-
 „μεν· ἐπειδὴ, λέγει, βλέπομεν νοερῶς τὴν Θεοτόκον ἀναβαίνουσαν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς· ὁ
 γὰρ Μονογενὴς τῆς Υἱὸς μετέθηκεν αὐτὴν ὡς Μητέρα του εἰς τὴν οὐράνιον σκηνὴν, τὴν
 „πολλὰ καλλιτέραν καὶ θειοτέραν τῆς Ἐπιγείου σκηνῆς, εἰς τὰ ἐν Οὐρανοῖς ἅδυστα καὶ ἁ-
 „για τῶν ἁγίων, ὑπεράνω πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγμάτων· Ἐρανίσθη δὲ τὸ ρητὸν τοῦ-
 „το ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Χριστὸς παραγενόμενος Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόν-
 „των ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τούτεστιν οὐ
 „ταύτης τῆς κτίσεως, εἰσήλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια“ (Ἐβρ. θ'. 11.). Εἰς τὴν τοιαύ-
 „την σκηνὴν, καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα ἅγια μετέθηκεν ὁ Χριστὸς τὴν ἁγιωτάτην Μητέρα του· ὁ-
 „που γὰρ εἶναι ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ πρέπει νὰ ἦναι καὶ ἡ Μήτηρ.

Τροπάριον.

„ Δεῦτε οἱ πιστοὶ τῷ τάφῳ προσέλθωμεν τῆς Θεομήτορος, καὶ πε-
 „ριπτυσώμεθα, καρδίαν, χεῖλη, ὄμματα, μέτωπα εἰλικρινῶς προσ-
 „άπτουτες, καὶ ἀρυσώμεθα ἰαμάτων ἄφθορα χαρίσματα, ἐκ πη-
 „γῆς ἀερέου βλυστάμορτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ μὲ τὸ Τροπάριον τοῦτο παρακινεῖ ὁ Μελωδὸς κυρίως μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ
 εὐρισκομένους Χριστιανούς, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Γεθσημανῆ, καὶ νὰ προσκυνήσουν αἰ-
 „σθητῶς τὸν αἰσθητὸν τάφον τῆς Θεομήτορος· ἐπομένως δὲ παρακινεῖ καὶ ὅλους τοὺς Χρι-
 „στιανούς τοὺς ἐν ἄλλοις τόποις εὐρισκομένους, διὰ νὰ ὑπάγουν νοερῶς εἰς τὸν τάφον τῆς
 Θεοτόκου, καὶ νὰ προσκυνήσουν αὐτὸν μὲ τὴν διάνοιαν. Ἐλάτε, λέγει, οἱ πιστοὶ Χριστια-
 „νοὶ, καὶ μάλιστα ὅσοι εἴσθε ἔρασταὶ καὶ φίλοι τῆς Ἀειπαρθένου· ἐλάτε, ἄς ὑπάγωμεν
 εἰς τὸν ἅγιον τάφον τῆς Θεομήτορος, καὶ ἄς ἐναγκαλισθῶμεν αὐτὸν νοερῶς μετὰ θερμῆς
 ἀγάπης καὶ εὐλαβείας, ἐγγίζοντες τὰ νοερά χεῖλη τῆς καρδίας μας, καὶ καταφιλοῦντες
 αὐτὸν, ὁμοίως ἐγγίζοντες αὐτῷ καὶ τὰ ὄμματα καὶ μέτωπά μας μετὰ εἰλικρινοῦς πί-
 „στεως, καὶ οὕτως ἄς ἐξαντλήσωμεν χαρίσματα πλουσιοπάροχα τῶν ἰαμάτων, τὰ ὁποῖα
 ἀναβλύζουν ἀπὸ τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου, ὡς ἀπὸ πηγὴν ἀένναον.

Ὁ αὐτὸς δὲ Ἰωάννης κατὰ σχῆμα προσωποποιίας διαλεγόμενος μὲ τὸν τάφον τῆς Θεομή-
 „τορος, οὕτω φησὶν· „Ὡ τάφον ἱερῶν ἱεράτατε, μετὰ γε τὸν ζωαρχικὸν τῆ Δεσπότου τά-
 „φον, ὃς πηγὴ ὑπῆρξε τῆς ἀναστάσεως! ὡς γὰρ ἐμφύχῳ σοὶ διαλέξομαι, ποῦ χρυσὸς ὁ
 „ἀκίβδηλος, ὃν Ἀποστόλων χεῖρες ἐν σοὶ ἐθισαύρισαν; ποῦ τὸ Θεοδόχον κειμήλιον; πῶ
 „τῶν ἰαμάτων τὸ πέλαγος; ποῦ τὸ πολυπόθητον σῶμα τῆς Θεοτόκου καὶ πολυέραστον;
 „ὁ δὲ τάφος ἀποκρίνεται ταῦτα· „Τί ζητεῖτε ἐν τάφῳ τὴν πρὸς τὰ οὐράνια μετεωρισθεῖ-
 „σαν σκηνώματα; τὰς σινδόνας καταλίπον τὸ σῶμα τὸ ἱερόν τε καὶ ἅγιον, καὶ μοι τοῦ
 „ἁγιασμοῦ μεταδεδωκός, καὶ μύρου καὶ εὐωδίας ποιῆσαν ἀνάπλεων, ἀνάρπαστον οἴχε-
 „ται, δορυφορέων Ἀγγέλων, καὶ πασῶν τῶν Οὐρανίων Δυνάμεων... ἐγὼ πηγὴ ἰαμά-
 „των ἀένναος· προσέλθετε λαοὶ πίστει, καὶ ποταμιῶν ἀρυσάσθε τὰ χαρίσματα οἱ δι-
 „ψῶντες νοσημάτων ἴασιν, ψυχικῶν παθῶν ἀπολύτρωσιν, ἀμαρτημάτων ἐξάλειψιν, παν-
 „τοῖων ἐπιφορῶν ἀλλοτριώσιν, Οὐρανῶν βασιλείας ἀπόλαυσιν· πίστει προσέρχεσθε πρὸς
 „με, καὶ ἀρυσάσθε“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς)· καὶ πάλιν·
 „Δεῦτε τὸν τάφον περιστοιχίσωμεν τὸν ἀκήρατον, καὶ θείας ἀρυσάμεθα χάριτας· δεῦτε
 „ψυχικαῖς ἀγκάλαις τὸ Ἀειπαρθένον σῶμα βαστάσωμεν, καὶ συνεισέλθωμεν ἔνδον τοῦ
 „μνήματος, καὶ συννεκρωθῶμεν, τοῖς μὲν τοῦ σώματος ἀπογιγνώμενοι πάθεσι, ζῶντες δὲ
 „ζῶν ἀπαθῆ καὶ ἀκήρατον“ (Λόγ. οὐ ἡ ἀρχὴ „Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς).

Τροπάριον.

„ Δέχου παρ' ἡμῶν Ὁδὴν τὴν ἐξόδιον, Μῆτερ τοῦ ζῶντος Θεοῦ,
 „ καὶ τῆ φωτοφόρου Σου καὶ θεῖα ἐπισκίασον χάριτι, τῷ Βασιλεῖ
 „ τὰ τρόπαια, τῷ φιλοχρίστῳ λαῷ τὴν εἰρήνην, ἄφεισιμ τοῖς μέλ-
 „ πουςι καὶ ψυχῶν σωτηρίαν βραβεύουσα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τοῦ παρόντος τελευταίου Τροπαρίου παρακαλεῖ τὴν Θεοτόκον ὁ ἱερός Μελῳδὸς νὰ δεχθῆ τὸν ἀσματικὸν καὶ ἐπιτάφιον τοῦτον Κανόνα, λέγων· Ὁ Μῆτερ τοῦ ζῶντος καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ! δέξαι ἀπὸ ἡμᾶς τοῦτον τὸν Κανόνα, τὸν ὁποῖον ἐφιλοπονήσαμεν εἰς τὴν ἀγίαν Κοίμησιν καὶ ταφὴν Σου· καὶ ἀντὶ τούτου ἐπισκίασον ἡμᾶς μετὰ τὴν φωτοφόρον καὶ θεῖαν χάριν Σου· καὶ εἰς μὲν τὸν πιστὸν καὶ ὀρθόδοξον ἡμῶν Βασιλέα χάρισαι τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας καὶ τρόπαια· εἰς δὲ τὸν φιλόχριστον λαὸν χάρισαι ζωὴν εἰρηνικὴν καὶ ἀστασίαστον· εἰς δὲ τοὺς ψάλλοντας τὸν παρόντα Κανόνα ἐν τῷ ἀγίῳ ναῷ Σου χάρισαι ἄφεισιμ ἀμαρτιῶν· καὶ εἰς ὅλους ἑμοῦ δώρησαι ψυχῶν σωτηρίαν, διὰ τῶν πρὸς τὸν Υἱὸν Σου μητρικῶν πρεσβειῶν καὶ δεήσεων.

Συμφώνως σχεδὸν λέγει καὶ ὁ ἅγιος Γερμανός· „ Ἐξεζήτησαν οἱ ἀμαρτωλοὶ διὰ Σοῦ τὸν Θεὸν καὶ ἐσώθησαν· εἶπον καὶ αὐτοί· Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἐβοήθησεν ἡμῖν ἐκ Παρθένου σαρκωθείς, παρὰ βραχὺ παρήκισαν ἂν ἐν τῷ παμφάτῳ τῆς ἀποκεκράσεως Ἁδὴ τῶν ψυχῶν ἡμῶν αἱ καταδύσεις. Δυνατὴ τοιγαροῦν πρὸς σωτηρίαν ἢ βοήθειά Σου, καὶ μὴ χρῆζουσα τινος ἑτέρου πρὸς τὸν Θεὸν παραθέτου “· καὶ πάλιν· „ Σὺ μητρῴως ἔχουσα πρὸς τὸν Θεὸν τὴν ἰσχύν, καὶ τοῖς κατ' ὑπεροχὴν ἀμαρτάνουσι κατ' ὑπερβολὴν τὴν συγχάρησιν ἐξανύεις· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται Σε ποτε παρακουσθῆναι, ἐπεὶ πειθαρχεῖς Σοι κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ὁ Θεὸς ὡς ἀληθινῆ αὐτῆ καὶ ἀχράντη Μιτρὶ “ (Λόγ. εἰς τὴν Κοίμησιν). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἕτος Ἰωάννης λέγει πανηγυρίζων ἐν τῷ τέλει τοῦ τρίτου εἰς τὴν Κοίμησιν λόγου (οὗ ἡ ἀρχὴ „ Ἐθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς τι διακειμένοις)· „ Τοῦτόν Σοι τὸν ἐξόδιον λόγον τρίτον ἐπὶ τοῖς δυσὲ πεποιήμεαι, Μῆτερ Θεῶ, αἰδοῖ καὶ πόθῳ τῆς Τριάδος, ἢ ἐλειτέρησας, τῆ Πατρικῆ εὐδοκία, καὶ τῆ δυνάμει τοῦ Πνεύματος, τὸν ἀταρχον Λόγον, καὶ τὴν παντοδύναμον τοῦ Θεοῦ δεξαμένη σοφίαν καὶ δύναμιν. Δέχου τοίνυν τὴν προθυμίαν, τὴν δύναμιν ὑπερβάνουσαν, καὶ δίδου τὴν σωτηρίαν, παθῶν ψυχικῶν ἀλλοτριώσιν, νόσων σαματικῶν λώφησιν (ἀνάπαυσιν), περιστάσεων λύσιν, βίε γαληνιαίαν κατάστασιν, φωτισμὸν Πνεύματος, τὸν πρὸς τὸν Σὸν Υἱὸν πόθον ἐκπύρσευσον, εὐάρεστον αὐτῷ τὸν βίον ἡμῶν κατάστησον, ὡς ἂν τῆς ἐκεῖθεν τυχόντες μακαριότητος, τῆ τῆ Υἱοῦ δόξῃ ὀρώντες Σε ἐξαστράπτουσαν, ὕμνους ἱεροῦς ἀναπέμφωμεν, αἰωνίως συνευφραϊνόμενοι ἐν Ἐκκλησίᾳ ἑορταζόντων “.

Ἠκούσατε, ἀδελφοί, ἀπὸ τὸν παρόντα ἀσματικὸν Κανόνα, πόσας δόξας, πόσα μεγαλεῖα, καὶ πόσας θεομητροπρεπεῖς τιμὰς ἔλαβεν ἡ Κυρία Θεοτόκος παρὰ τοῦ Υἱοῦ τῆς, ὅταν κοιμήθη κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἀνέστη, καὶ μετέστη ὑπὲρ φύσιν εἰς τὰ οὐράνια; Ἠξεύρετε ὁμῶς, ὅτι δὲν ἐδόθησαν ταῦτα εἰς τὸ θεομητορικὸν τῆς ὑποκειμένου ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἐπεὶ αὕτη, μετὰ τὴν ἐν σαρκὶ ἀπόρρητον γέννησιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐξεθάρρυσεν εἰς τὰ πολλὰ μεγαλεῖα, ὅπου ἠξιώθη, οὔτε διεπέρασε τὴν ζωὴν τῆς ἐν ἀμελείᾳ, ἀλλὰ ἀντεφιλοτιμῆτο καὶ αὕτη εἰς αὐτὰ, μεταχειριζομένη μίαν πολυειδῆ καὶ καρτερικωτάτην ἀσκήσιν, βοηθοῦσα μετὰ τὰς δραστηκὰς τῆς πρεσβείας ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ συνεργοῦσα εἰς τὸ κήρυγμα τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων μετὰ τὰς ἱεράς τῆς νοθεσίας τε καὶ παρακινήσεις· καὶ οὕτως ἐζη μίαν ζωὴν τόσον κοπιαστικὴν καὶ ἐναγώνιον, ὥστε αὕτη ὑπερέβαινε καθε νοῦν καὶ λόγον· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ θεσσαλονίκης, λέγων εἰς τὴν αὐτῆς Κοίμησιν· „ Τὰ δὲ μετὰ τὸν ἀπόρρητον τόπον, τίς ἂν αὐτῆς ἐξείποι λόγος; συμπράττουσα γὰρ καὶ συμπάσχουσα τῆ δι' αὐτῆς ὑψοποιῶ κε-

„νώσει τῆ Θεῆ Λόγου, καὶ συνεδοξάζετο, καὶ συνυψούτο δικαίως, ταῖς ὑπερφυέσι προσ-
 „θῆκαις αἰεὶ προστιθέῖσα τῶν μεγαλείων. Ἄλλα καὶ μετὰ τὴν εἰς Οὐρανούς ἀνοδὸν τοῦ
 „ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος, τοῖς ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑπηρεγμένοις ταύτῃ παρ' αὐτοῦ μεγα-
 „λείοις, οἷον ἀντεφιλοτιμεῖτο τῷ καρτερικωτάτῳ καὶ πολυειδεῖ τῆς ἀσκήσεως, καὶ ταῖς
 „ὑπὲρ τοῦ Κόσμου παντός εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ σπουδαῖς, καὶ ταῖς πρὸς τοὺς διαπτάντας
 „τὰ πέρατα Θεοκῆρυκας ὑποθῆκαις καὶ προτροπαῖς· ἀπάντων γὰρ ἦν αὕτη μόνη στη-
 „ριγμὸς ὁμοῦ καὶ παράκλησις, καὶ ἀκουσμένη, καὶ ὀρωμένη, καὶ συνεργαζομένη παντοίως
 „τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, καὶ οὕτω βίον ἐναγώνιον ἄκρως, καὶ πολιτεῖαν νοῦν καὶ
 „λόγον νικῶσαν ἐνδεικνυμένη“.

Ταῦτα δὲ πάντα βεβαίῳ καὶ ὁ Κρήτης Ἀνδρέας μὲ ἐκεῖνο μόνον τὸ διήγημα, ὅπου ἀ-
 ναφέρει περὶ τῆς Θεοτόκου, τὸ ὅποιον ἀληθῶς εἶναι τόσον μέγα εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀσκή-
 σεως τῆς Παρθένου, ὥστε κάμνει νὰ ἐξίσταται κάθε νοῦς, καὶ νὰ μὲν ἀφανὸς κάθε
 γλῶσσα· λέγει γὰρ ὅτι τόσας πολλὰς καὶ συνεχεῖς γονυκλισίας ἐποίησε ἡ Θεοτόκος προσ-
 ευχομένη ἐν τῇ ἀγία Σιών, ὥστε ἀπὸ τὴν συνέχειαν αὐτῶν αἱ πλάκες τοῦ ἐδάφους ἐβα-
 θούλωσαν, καὶ ἕως τὸν καιρὸν τοῦ ἀγίου καὶ ἀκόμη μετὰ ταῦτα ἐφαίνοντο τὰ βαθου-
 λάματα τῶν πλακῶν· οὕτω γὰρ ἐκεῖνος λέγει αὐτολεξεί· „Ἐν ταύτῃ τῇ Σιών τὰς κλί-
 „σεις τῶν ἱερῶν γενάτων τοῦ πανάγου σώματος αἱ πρὸς τοῦδαφος καταστρωμέναι πλά-
 „κες διαλύγιον (μεγαλοφάνως) ἀνακράζουσι“ (Λόγ. οὗ ἡ ἀρχὴ ἢ Μυστήριον ἢ παρούσα
 „παρήγυρις).

Ἐπιστρέφω τῶρα πρὸς Σᾶς τοὺς ψάλλοντας, καὶ ἀναγιώσκοντας, καὶ ἀκούοντας τὸν
 παρόντα ἀσματικὸν Κανόνα, καὶ λέγω· Ἄν, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, μία Μήτηρ Θεοῦ,
 καὶ μία Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, ἣτις εἶχεν ὅλας τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰς χάριτας τοῦ Ἁ-
 γίου Πνεύματος, δὲν ἀμελοῦσεν, ἀλλὰ ἠγωνίζετο μὲ τόσῃν ὑπερβολῇ, καθὼς ἠκούσα-
 τε, ποῦ ἐμείναμεν πλέον ἡμεῖς οἱ σεσαθρωμένοι σκώλικες τῆς γῆς; ἢ τί πλέον νὰ εἰ-
 ποῦμεν ἡμεῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ, ἡμεῖς οἱ καταφορτωμένοι ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη, οἱ τινας ἀμε-
 λοῦμεν καὶ ἀμεριμνοῦμεν καὶ κοιμάμεθα, χωρὶς νὰ μεταχειρίζομεθα κανένα ἀγῶνα καὶ
 κάμμιαν ἀσκησιν; ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς! Διὰ τῆτο ἄς ἐξυπνήσωμεν, ἀδελφοί,
 ἄς ἐξυπνήσωμεν ἀπὸ τὸν βαθὺν ὕπνον τῆς ἀμελείας· καὶ ἂν ἕως τῶρα δὲν ἠξέυραμεν τὴν
 σκητικωτάτην ζωὴν τῆς Θεοτόκου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπερνούσαμεν τὴν ζωὴν μας μὲ ῥαθυ-
 μίαν· ἀλλὰ ἀπὸ τῶρα καὶ ὕστερα μανθάνοντες αὐτὴν, ἄς ἔχωμεν τὴν Θεοτόκον παρά-
 δεῖγμα ἐμπροσθέν μας, καὶ ἐκείνην ἄς μιμούμεθα, ὅσον τὸ δυνατόν μας· διότι κατὰ ἀ-
 λήθειαν ἀτοπώτατον πρᾶγμα εἶναι, ἡ μὲν Θεομήτωρ, ὅπου ἦτον ἀνωτέρα κάθε προαιρε-
 τικῆς ἀμαρτίας, νὰ μεταχειρίζεται τόσους ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους δὲν ἐμε-
 ταχειρίσθησαν οἱ μεγαλύτεροι ἀσκηταὶ μέσα εἰς τὰς ἐρήμους καὶ σπήλαια· ἡμεῖς δὲ, οἱ
 τόσον καταβεβαρημένοι ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, ὥστε ἀπὸ τὸ βάρος αὐτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ
 ἀτενίσωμεν εἰς τὸ ὕψος τοῦ Οὐρανοῦ, νὰ ἀμελῶμεν, καὶ νὰ περνῶμεν τὴν ζωὴν μας μὲ
 τόσῃν ἀθεοφοβίαν.

Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς μιμούμεθα τὴν Θεοτόκον, καὶ ἀγωνίζομεθα διὰ τὴν σωτηρίαν μας,
 καὶ αὐτὴ ἡ Θεοτόκος θέλει συνεργῆσαι εἰς τὸ νὰ σωθῶμεν· καὶ εἰς μὲν τὴν παρούσαν
 ζωὴν θέλει μᾶς φυλάττει ἀπὸ κάθε βλάβην τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, ὑπερα-
 σπιζομένη, ὑπερμαχοῦσα, πρεσβεύουσα δι' ἡμᾶς ἐκτενέστερον πρὸς τὸν Υἱὸν τῆς, καὶ ὡς
 ὄρνις ἐπισκιάζουσα ἡμᾶς τὰ λεπτὰ στρουθία μὲ τὰς πτέρυγας τῆς χάριτος καὶ τοῦ
 πλουσίου ἐλέους τῆς· εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν θέλει μᾶς ἀξιώσει τῆς αἰωνίου βασιλείας
 τοῦ Μονογενοῦς καὶ γλυκυτάτου Υἱοῦ τῆς· ᾧ πρέπει πάντα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις,
 σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτῆ Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι,
 νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Θεῶ δὲ τῷ τὰ πάντα τελειοῦμι αἴμος καὶ δόξα.

Π Ι Ν Α Ε

ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΥΤΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕ ΤΗ ΒΙΒΛΩ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Α

Αββακούμ τί θέλει νά εἰπῆ. Σελ. 426	Ἐκάλυψε τὰς Ἀγγέλλους ἡ ἀρετὴ τῆ Χριστοῦ. 186
Ἀβραάμ τίνα ὑπόσχεσιν ἔδωκεν ὁ Θεός. 240	Ἀγγελοὶ περιγραπτοὶ εἰσι καὶ περιοριστοί. 376
Σπέρμα αὐτοῦ ποῖον εἶναι. 240	Πότε ἔλαβον τὴν ἀτρεφίαν, εἰς τὴν ἀ. ὑπόσημείωσιν. 422
Ἀβυσσος τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόση- μείωσιν. 338 καὶ 340	Ὁ φανείς τῷ Θεολόγῳ, κατὰ θεωρίαν ἐφάνη, οὐ κατ' ὄπτασίαν. 426
Ἀβυσσος ἀβυσσον ἐπικαλεῖται τί θέλει νά εἰπῆ, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 338	Ἀγγελοὶ συμπανηγυρίζουσιν ἡμῖν. 434
Καὶ τὰ Ἔθνη ἀβυσσος λέγονται. 658	Οὐ φύσει ἅγιοι, ὡς τὸ Πνεῦμα. 538
Ἀγαθὸν καὶ ἀγαπητὸν ἐν ἑστί. 160	Ἐκ τῆ Πνεύματος ἔχουσι τὸν ἁγιασμόν. 539
Ἀγαθὸς καὶ Θεὸς ἐν ἑστί, εἰς τὴν ὑπόσ. 307	Ἐδέοντο τῆς πρὸς αὐτὰς ἐπιδημίας τῆ Χριστοῦ, εἰς τὴν ὑπόσημ. 525
Τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν περιέχουσι καὶ τὰ δύο. 307	Διὰ τί εὐφραίνονται, εἰς τὴν β'. ὑπόσ. 422
Ἀγαθότης Θεοῦ καὶ διὰ τῶν φοβερῶν δείχεται. 307	Λατρευτικὴν προσκύνησιν ἐδέχονται. 607
Ἀγαθότης ἀπειροδύναμος τῆς Θεαρχι- κῆς ἀσθενείας πῶς ἐρμηνεύεται. 687	Ἀγγελος, δεύτερον φῶς. 614
Ἀγαλλίασις πόθεν ἐτυμολογεῖται. 50	Ἀγγελοὶ, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον ἔρωτος, λαμβάνων τὸν φω- τισμόν. 661
Ἀγάπη τελεία ἔξω βάλλει τὸν φόβον. 115	Ἀπὸ τῆς Θεοτόκε δοξάζουσι τὸν Θεόν. 680
Εἰς τὸ τέλειον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης χωρῆσαι ἐ τοῦ τυχόντος ἐστίν. 160	Φωναὶ καὶ ὕμνοι Ἀγγέλων ἐν τῇ κοι- μήσει τῆς Θεοτόκου ἐγένοντο. 682
Ἀγαθὸν καὶ ἀγαπητὸν ἐν ἑστί. 160	Τάγματα αὐτῶν ἐννέα, καὶ ποῖα. 692
Κεφάλαιον ἐσὶ τῶν ἐντολῶν, καὶ πᾶ- σαι ἐν αὐτῇ περιέχονται. 294	Ἀγγελοὶ διὰ τί λέγονται. 693
Διὰ τῆς ἀγάπης πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νά δουλεύουν ἀλλήλοις. 297	Ἔστι καὶ ἄλλο τάγμα Ἀγγελικὸν ἀ- νάγνωμον. 455
Ἀγάπην τὴν εἰς τὰ σαρκικὰ μεταβαλεῖν εἰς τὰ πνευματικὰ, σπάνιον. 316	Ἐπάνω πάντων τῶν Ἀγγελικῶν ταγ- μάτων ἀναληφθεὶς ἀνέβη ὁ Κύριος. 455
Ἀγάπησις ἰσχύος ποῖα λέγεται. 334	Διὰ τί οἱ Ἀγγελοὶ κατεπλάγησαν τὸν Χριστόν· καὶ τίνα λόγια εἶπον ἐν τῇ ἀναλήφει του. 467
Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἀφίνει νά κοιμᾶ- ται τινὰς ὅλην τὴν νύκτα. 358	Οἱ κατώτεροι Ἀγγελοὶ ἐπρόσασον τὰς ἀνωτέρους ἐν τῇ Ἀναλήφει. 468
Ἀγάπη Θεοῦ θερμὴ εἶναι φύσει. 645	Πύλαι αἰώνιοι λέγονται αἱ φυλακαὶ τῶν Ἀγγέλων. 468
Οὐδὲν αὐτῆς δυνατώτερον. 669	Ἀγγελοὶ πνεῦμα ζωοποιὸν οὐκ ἔχουσιν, ἐπεὶ μὴδὲ σῶμα ζωοποιούμενον, εἰς τὴν ἀ. ὑπόσημείωσιν. 150
Ἀγάπης ἀληθινῆς ἰδίωμα ποῖον εἶναι. 500	Ἀγγελοὶ διὰ τὸν Χριστόν ἐγιναν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 167
Ἀγγελος ὁ συγκαταβάς ἐν τῇ καμίνῳ τίς ἦτον. 45. 144 καὶ 673	Ποῖαι δυνάμεις ἔλεγον εἰς τὰς ἄλλας τὸ „Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν“. 468
Ἀγγέλοις ἀγγνωσον ἦτον τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως κατὰ τὸν τρόπον. 71	Τὸ
Διὰ πόσας αἰτίας ἐφάνη Ἀγγελος εἰς τοὺς Ποιμένας. 90	
Ἀγγελοὶ πῶς ὑμνοῦσι τὴν Ἁγίαν Τριάδα ἐν Οὐρανοῖς. 147	

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶπε τοῦτο, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	469	Ξύλα εἶναι.	265
Διὰ πόσας αἰτίας διπλῶς ἐρώτησαν οἱ Ἄγγελοι.	468	Καὶ δένδρα.	285
Οὐ πάντα οἱ Ἄγγελοι ἠξεύρουσι.	469	Ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος μένει εἰς αὐτούς καὶ μετὰ θάνατον.	570
Διὰ τί ἠπόρουν ὁρῶντες τὸν Κύριον μετὰ σώματος ἀναλαμβάνομενον.	469	Ἄγνοια Θεοῦ τί εἶναι.	168
Ἄγγελοι ἦτον οἱ ἐν τῇ Ἀναλήφει φανέντες δύο ἄνδρες.	475	Ἄγραυλῶ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	89
Πῶς ἐρμηνεύονται τὰ λόγια ὅπου εἶπον πρὸς τοὺς Ἀποστόλους.	475	Ἄγρυπνεῖν δεῖ πάντοτε.	307
Καὶ διὰ τί οὕτως ἐφάνησαν.	475	Πότε τῷ ἀγρυπνεῖν ὁ ὕπνος εἶναι ὠφελιμώτερος.	361
Ἀγγέλων ὁ αἶψα ἐμπέπλησται, καὶ ἐν τῇ Ἀναλήφει μάλιστα.	459	Ἀδάμα τί θέλει νὰ εἰπῇ.	394
Πολὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι φιλοστοργότεροι.	27	Ἀδὰμ τὰ τέσσαρα σοιχεῖα, τί δηλέσθι.	11
Παρεσῆκεισαν κενῶ τῷ τάφῳ τῷ Κυρίου.	403	Διὰ τί ἐμποδίζετο μετὰ τὴν παράβασιν νὰ ἐμβῆ εἰς τὸν Παράδεισον.	27
Ποῖοι εἶναι οἱ παραπέμποντες, καὶ ποῖοι οἱ δεχόμενοι.	492	Μετέδωκε τῆς φθορᾶς εἰς ὅλον τὸ γένος.	39
Καὶ πῶς τις γίνεται τοιοῦτος.	492	Προσκαίρως ἐν αὐτῇ παρήκασε.	39
Διὰ ποῖα αἰτία ἐφάνηκαν οἱ δύο Ἄγγελοι εἰς τοὺς Ἀπαστάλους ἐν τῇ ἀναλήφει.	505	Ἀτιματώτην ῥίψιν ἔλαβεν ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς.	39
Διὰ τί ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ ἀναλήφει.	512	Ἐπὶ τῷ Ἀδὰμ πῶς πάντες ἤμαρτον.	40
Ὅρῃ κοῦνται καὶ βουνά.	265 καὶ 691	Ἐὰν ἐτραγεν ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν τῇ παραβάσει εὐρισκόμενος, κακὸν ἦτον μέγιστον.	40
Ἄγιασμα ποῖον εἶναι.	243	Ἄτελὴς ἦτον.	41
Ἄγιοι ποῖαν συνήθειαν ἔχουν.	18	Ἐμπαθῶς εἶδε, καὶ ἔφαγε.	42
Ἄγιος διὰ τί τρεῖς λέγεται τὰ Σεραφίμ.	147	Περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ ἡμεῖς εἴμεθα κατάκριτοι.	42
Ἦπερ τὸ πρέπον δὲν εἶναι φιλόνηκοι.	149	Παράδειγμα πρέπει νὰ ἔχωμεν αὐτόν.	42
Ὅσον πλησιάζει εἰς τὸν Θεόν, τόσον γνωρίζουν τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν καὶ ταπεινούνται.	191	Οὐκ ἐπλάσθη παρὰ Θεοῦ θνητός.	55
Ἄγιος ὄνομα φύσει πρέπει τῷ Θεῷ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	307	Ἐφθάρη καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα.	69
Πόσον ἀριθμὸν περιέχει.	307	Προφητικὸν χάρισμα εἶχε.	540
Ἡ χάρις τῶν ἁγίων μὲ τί ὁμοιάζει.	227	Ἐκ ποίου χόσος ἐπλάσθη.	73
Ποῖοι ὀνομάζονται.	302	Πλούσιος ὢν, ἔγινε πτωχός.	153
Δὲν κοιμῶνται ὅλην τὴν νύκτα.	358	Πῶς ἔγινε νηπιόφρων.	185
Λείψανα αὐτῶν διὰ τί πρέπει νὰ προσκυκούνται.	570	Ἄπλοῦς ἐκτίσθη, καὶ διπλοῦς ἔγινε, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	62
Ἐρωτα θεῖον διὰ τί δὲν κρύπτουσι.	645	Πῶς ἀναιρέθη ἡ διπλόη του.	62
Ἄγιος τί θέλει νὰ εἰπῇ.	654	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	219
Πόθεν ἐτυμολογεῖται.	655	Ἐπίστασις αὐτῆ ἐκκέκρῦβη ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ.	378
Μετὰ θάνατον εἰς τὸν ἄδην καταβαίνουσιν αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων, οὐ κρατῆνται δὲ ἐν αὐτῷ.	683	Ἐκτίσθη οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ κεχαριτωμένος τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Οὐ μόνον τῆς ἀναστάσεως τῷ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναλήψεως αὐτῆ κοινωνοὶ γενήσονται.	479	Δὲν ἠπατήθη ἀμέσως ἀπὸ τὸν Διάβολον, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τῆς Εὐας.	97
Θέλουν καθίσει μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλειότητος.	520	Ἄδης τί εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	400
Πότε συνειδέξουν νὰ δοξολογῶν.	18	Καὶ ὁ Διάβολός ἐστιν.	400
		Κατὰ τοῦ Ἄδου πληγὴ ποῖα.	402
		Ὁραῖον κατ' αὐτοῦ παράδειγμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	399
		Κατώτερόν ἐστι τῆς γῆς.	490
		Ἄζυμα ἀποβεβλημένα εἶναι ἀπὸ τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	351
		Ἀναθεματισμένα.	352
		Αἰθίοπες ποῖοι εἶναι.	80

Αἷμα τίος ἐστὶ σημεῖον.	16	Ἡ τῆ Ἀδάμ ἀμαρτία σκότος καὶ πτῶ- σιν ἐπροξένησε.	59
Διὰ τί ἐγκαινίασε τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν.	17	Τί πρέπει νὰ λέγη τινὰς, ὅταν πέ- σῃ εἰς τὴν ἀμαρτίαν.	60
Τὸ τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ μεταλαμ- βάνῃ τινὰς συνεχῶς καὶ ἀξίως.	17	Οὐ συστατικὴ ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ φθαρτικὴ.	70 καὶ 298
Ὡς ὅπως ἐγένεν εἰς ὅλας τὰς ἀνθρώπους.	47	Πῶς νικᾷ τινὰς τὴν ἀμαρτίαν.	105
Μὲ αὐτὸ καινεργεῖται ὁ λαὸς τῆ Χριστοῦ.	272	Διώτρια εἶναι καὶ σκυθρωπή.	118
Αἵματι πάντα καθαρίζεται.	16	Διὰ τί λέγεται ἄχυρον.	140
Αἴνεσις Θεοῦ εἰς ποίους ἀρμόζει.	572	Αὕτη ἐξολοθρεύεται, καὶ ἐχὶ ὁ ἀμαρ- τωλός.	280
Αἰσθήσεις ψυχῆς καὶ σώματος πρέπει νὰ καθαρίζωμεν.	420	Ἀγνόημα αὕτη διὰ τί λέγεται.	299
Καθ' ὅλας δυνάμεθα νὰ ἀπολαμβά- νωμεν τὰς χάριτας τῆ ἀνασάντος.	421	Κακόν ἐστὶν ἄπειρον.	321
Αἰσχύνη τῶν ἀμαρτωλῶν φοβερωτέρα εἶ- ναι τῆ αἰωνίου πυρός, εἰς τὴν ὑπόσ.	389	Ἀμαρτία θάνατος λέγεται.	589
Αἰὼν ὁ παρῶν τίος ἐστὶ, καὶ ὁ μέλλον τίος.	304	Γεῦσις αὐτῆς ποία.	589
Αἰῶνες τί εἶναι, εἰς τὴν ἀ. ὑπόσμη.	72	Ἀμαρτίαν γράσκει τὸν ἀνθρώπον, καὶ διὰ τί.	495
Αἰὼν ὁ παρῶν καὶ ὁ μέλλον μὲ τί ὁ- μοιοῦνται, εἰς τὴν β. ὑπόσμηίωσιν.	82	Οὐκ ἐστὶν ἀμαρτία ἀσυγχώρητος, εἰ μὴ ἡ ἀμετανόητος.	21
Ἀκινδυνιαστῶν φρόνημα.	74	Ἀμαρτωλοὶ οἱ ἀπὸ κανένα πάθος πά- σχοντες τί ποιούσι.	118
Ἀκοή ἐν τῇ Παλαιᾷ προηγέτο τῆς ὁρά- σεως.	618	Τούτους παιδεύει ὁ Διάβολος συγχω- ρήσει Θεοῦ.	259
Ἀκροστιχίς τί θέλει νὰ εἰπῇ.	2	Οὐκ ἐξολοθρεύονται, ἀλλ' ἡ ἀμαρτία.	280
Διὰ ποῖα αἷτια γίνεται.	2	Ὅταν ἀμαρτάνουν, ἀγνοοῦν καὶ τὴν φανερὰν οὖσαν ἀμαρτίαν.	299
Προοιμίου τάξιν ἔχει.	418	Ζωὴ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἐστὶ ζωὴ.	340
Ἡ τῆ πρώτης Κανόνος τῆς Πεντηκοστῆς διὰ τί εἶναι ἀμετρος καὶ κολοβή.	523	Ἀμαρτωλῶν αἱ ψυχαὶ καταβαίνουν εἰς τὸν ᾄδην, καὶ ἐκεῖ κρατοῦνται.	683
Ἀκρότομος πέτρα διὰ τί ὀνομάζεται.	14	Κὰν καταπόθῃ ὁ ἀμαρτωλός ἀπὸ τὸν Διάβολον καὶ τὴν ἀμαρτίαν, δὲν πρέ- πει νὰ ἀπελπίζεται.	174
Ποῖον Μυστήριον ἐφάνηκεν.	14	Ὁ θέλων μετανοῆσαι πρέπει νὰ μι- μῆται τὸ παράδειγμα τῆς πόρνης.	316
Ἀλήθειαν οἱ πολεμοῦντες σαυροῦσι καὶ θάπτουσι τὸν Χριστόν.	453	Αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμαρτωλῶν τίνες.	495
Ἀλάσαστρον τί εἶναι.	314	Ἀμέλεια θανάσιμος ἀμαρτία.	303
Ἀλαλαγμός τί εἶναι.	494	Ἀμέλεια πρὸ τῆ νὰ μᾶς κυριεύσῃ, πρέ- πει νὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεόν.	112
Τί δηλοῖ.	494	Ἀμυδαλῆς ξύλον ἀγρυπνίαν γενεᾶ.	13
Ἄλλος ἐπὶ τῶν ὁμοσιῶν λέγεται.	530	Ἄμμος παρθενικὴ ποία, εἰς τὴν ὑπόσ.	338
Διαφέρει τὸ, Ἄλλος ἀπὸ τὸ, Ἄλλο.	628	Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν, πῶς ἐξηγεῖται, εἰς τὰς ὑπόσμηίωσιν.	184 καὶ 484
Ἀλφάβητα τρία εἰς ποῖον Κανόνα εὐρί- σκονται, καὶ διὰ τί.	207	Ἀνάκρασις ἐπὶ τῆς ἐν σάρκει οἰκονομίας, πῶς ὀρθῶς λέγεται.	226
Ἀμαρτήματα πᾶν κατὰ ἀφροσύνην γίνεται.	299	Ἀναλήψεως ἑορτὴ τέλος εἶναι ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν.	454
Ἀμαρτημάτων χρέος βαρύτερόν ἐστι.	321	Ποῖοι ἔχουσι λόγος πανηγυρικοὺς εἰς αὐτὴν, εἰς τὴν ὑπόσμηίωσιν.	454
Ἀβυσσος καὶ βυθός τὰ ἀμαρτήματα ὀνομάζονται.	340	Καὶ ἡ γῆ τὰς κρυπτήρας ἀνακαλύπτει. Καὶ ἄλλα Τροπάρια τῆς Ἀναλήψεως πῶς ἐρμηνεύονται καὶ διορθῶνται, εἰς τὴν ὑπόσμηίωσιν.	454
Ἀνυπαρξία τῆς ἐν ἀμαρτίᾳ ὑπάρξεως καλητέρα.	344		
Ψυχῆς ἐστὶ θάνατος ἢ Θεοῦ ἀλλοτριώσις.	340		
Ἀμαρτήματα ὅπως εὐρὴ ὁ Θεός, ἐκεῖ καίει.	633		
Ἀμαρτία ἐρυθρὰ καὶ αἱματώδης ἐστὶ.	3		
Φύσει βαρεῖά ἐστι.	21		
Ὅσον πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἂν ἦναι, δὲν πρέπει νὰ προξενούσιν ἀπελπισίαν.	21		
Τὴν προκοπὴν αὐτῆς ποία ἐδήλου.	23		
Χώρει τὴν χάριν.	53		

Εν τῇ Ἀναλήξει καὶ νεφέλῃ ἦτον, καὶ Χερουβείμ, καὶ Σεραφείμ, καὶ Ἄγγελοι, καὶ Προφῆται.	459	Μὲ τέσσαρα τινὰ ἀνεπλάσθη.	68
Ἀνάληψις διὰ τί εἶναι σωτηριάδης.	461	Διπλῆς ὢν, πόλεμον ἔχει παντοτινόν.	295
Ὄνομα ἀναλήξεως καὶ ἐνεργητικῶς λέγεται καὶ παθητικῶς.	454	Ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ἀσθενείας λαμβάνεται.	363
Ἀνάληψιν διὰ τί εἶδον οἱ Ἀπόστολοι.	472	Ἀγαθόν ἐστὶ ἀγαθῶ Θεῷ διμιέργημα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	107
Ἀναλήξεως τῷ Κυρίου οἱ δίκαιοι καὶ ἅγιοι κοινωνοὶ γενήσονται.	478	Ἰσχύς τῷ Θεῷ λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	334
Διὰ τῆς Ἀναλήξεως ἐφιλοτιμήθη ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς νὰ προσφέρῃ τῷ Πατρὶ πολλὰς Υἱοὺς κατὰ χάριν.	480	Ἀνθρωπος λαβὼν Πνεῦμα Ἅγιον τί γίνεται.	646
Διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως ἔγινεν ἡ Ἀνάληψις.	483	Εὐθύς ἐκτίσθη.	572
Ἀνάληψις μεθ' ἡσυχίας ἐτελεῖτο.	494	Ἀνθρωπος τρίτον φῶς.	614
Ἀναλήψεις πολλῶν ἔγιναν πρὸς τῆς Ἀναλήξεως τοῦ Κυρίου.	504	Οὐδὲν ἦν αὐτοῦ εὐτελέστερον, καὶ τῶν ὅλων γέγονε τιμιώτερον.	467
Ἀναλήψεις πολλῶν ἔγιναν, ἀλλ' ἐχέορτάζομεν αὐτάς.	514	Διὰ τί τῷ ἀνθρώπῳ πλαττομένῃ, τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐφανερώθη, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	150
Ἀναλήξεως τοῦ Κυρίου ἕκαστος κοινωνός ἐσται, εἴγε βούλεται.	514	Πῶς εἶναι κατ' εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος.	150
Εν τῇ Ἀναλήξει βάθος καὶ ὕψος εὐρίσκεται.	519	Εἰς τὸν Οὐρανὸν εἶχε νὰ κατοικήσῃ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὄχι εἰς τὴν γῆν.	478
Πάντες μὲν ἀναστηθήσονται, οὐ πάντες δὲ ἀναληφθήσονται.	521	Τὸ κεφάλαιον τῆς συμφορᾶς τῷ ἀνθρώπου ποῖον ἦτον.	479
Ἀναξήραναντι διὰ τί γράφεται, καὶ ἐχὶ ξηράναντι.	289	Υἱὸς πάλιν ἐγένετο.	479
Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ διὰ τί ὀνομάζεται ὑπερκόσμιος.	32	Ἀνθρώπου καὶ ἐν τῇ πλάσει καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει ἐφάνη ἡ Ἁγία Τριάς, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	150 καὶ 219
Γέννησις εἶναι.	184	Ἄννα ἡ τοῦ Φανουὴλ ὡς δι' ὑελίνων ὕμνων ἔβλεπε διὰ τῶ ἀνθρωπίνου σώματος τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου βρέφους δύναμιν.	197
Ἀναστάσει τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ πιατοὶ συνανέστησαν διὰ τῆς πίστεως.	187	Τρυγῶν ἦτον καὶ περιστέρα.	203
Διὰ τί ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως καλεῖται τὸ καθολικὸν τοῦ ἁγίου Τάφου.	405	Ἄννα ἡ μήτηρ Σαμουὴλ πῶς εἰσηκέρσθη προσευχομένη.	559
Βασιλεία Θεοῦ λέγεται.	423	Ἐξ τέσσα ἐγέννησεν.	559
Ἡ τῶν σωμάτων ἀνάστασις ὑπερβαίνει ὅλους τὰς ὁρὰς τῆς φύσεως.	427 καὶ 430	Ἀντιδικομαριανῆται τί ἦτον, εἰς τὴν ἀ. ὑπ.	436
Ἀνάστασις διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐξανάστασιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	444	Ἀντιδόσεως τρόπος ποῖος λέγεται.	226 καὶ 354
Ἀναστάσεις ἐπτὰ ἔγιναν πρὸ τῆς ἀναστάσεως τῷ Κυρίου, ἡ δὲ Ἀνάστασις αὐτοῦ ὀρθὴ εἶναι.	444	Ἀντιδότης τί ἐνέργειαν κάμνει.	108
Πῶς εἶναι τριήμερος, εἰς τὴν ὑποσημ.	435	Ἀντιχρονισμὸς ποῦ εἰρίσκεται.	484
Διὰ τί ἔγινε τριήμερος.	435	Ἀνώγειον ἐσραμμένον ποῖον εἶναι.	349 καὶ 351
Βεβαιούται παρὰ τῶν Ἰουδαίων.	411	Ἀξιώματα δὲν μᾶς ἐμποδίζεν ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας.	416
Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου σοφὴ ἀποκρίσις πρὸς Βαρλαάμ.	609	Ἀπάθεια σωτηρία ἐστὶ ψυχῆς.	498
Ἀνελεήμονας πῶς ὠνόμαζον οἱ Παλαιοί.	304	Ἀπαρχὴ τί εἶναι.	483
Ἀνθομολόγησις τί εἶναι.	205	Ἀπειρον ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημ.	548
Ἀνθρωπος διὰ τί ἐκτίσθη, εἰς τὴν ὑποσημ.	411	Ἀπελπίζειν χειρόν ἐστι τῷ ἀμαρτάνειν.	364
Πῶς εἰοῦται μὲ τὸν Θεόν.	67	Ὀλέθριόν ἐστίν.	303 καὶ 315
Ἀνθρωπος καὶ Θεὸς εἶναι παραδείγματα.	68	Οὐ δεῖ ἀπελπίζεσθαι.	324
		Ἀπλητα τί δηλοῖ, εἰς τὴν ὑποσημ.	164
		Ἀποκοπὴ ποῦ εὐρίσκεται.	73 καὶ 109
		Ἀποστολὴ τοῦ Υἱοῦ κατὰ Θεοῦ ποῖα νοεῖται.	81 καὶ 333
		Οὐ τοπικὴν αὕτη ποιεῖται μετάβασις.	541

Αποστόλων χάρις με τί ὁμοιάζει.	227	Ἐλίξ τῆς ἀμπέλου εἰσίν.	279
Διὰ τί λέγονται ὅτι ἦτον καθαροὶ πρὸ τοῦ Σταυροῦ.	342	Διὰ τί ἐχάρησαν οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῇ Ἀναλήξει.	474
Μετὰ διάφορα ὀνόματα ὀνομάζονται.	346	Γαλιλαίς διὰ τί εἶπον αὐτοὺς οἱ Ἀγγελοι.	475 καὶ 504
Δίκαιοι καλοῦνται.	312	Ἀπόστολος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν παρῆν αἰεὶ ὁ Χριστὸς (ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις δηλ.)· ἐφανερώτο δὲ, ὅταν ἐβούλετο.	450
Τρισσῶς ἐνήργησεν ἐν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα.	533	Σάλπιγγες ἦτον, μᾶλλον δὲ σάλπιγξ, καὶ διὰ τί.	494
Ψευδῶς κατηγοροῦνται ὅτι μεθύουσιν.	542	Διὰ τί εὐλόγησεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἀναλαμβάνομενος.	499
Αὐτοῖς ἐδόθη τὸ τῆς ἀσφαλῆς Θεολογίας χάρισμα.	543	Διὰ τί εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἑκατοίκην, ἣτις ἦτον τῶν Ἑθνῶν.	504
Πρὸ τῆς καταβάσεως τοῦ Πνεύματος δὲν ἐγνώριζον καθαρῶς τὸν Κύριον.	545	Πῶς ἐνεδύσαντο δύναμιν ἐξ ὕψους.	517
Ἀτελεῖς ἦτον.	545	Ποῖα λόγια εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος ἀναλαμβάνομενος.	517
Ὅλας τὰς γλώσσας ἐλάλουν, καὶ ἔχον μόνην τὴν Ἑβραϊκὴν.	550	Ἀπρόσιτον τὸ ἀκαταλήπτου μεῖζον.	640
Πῶς ἦτον γαλινόμορφος ἡ καρδία των.	557	Μετὰ τὸ ἀληθινὸν ἐνέστι.	114
Ἀποστόλων πλῆθος ποῖος.	590	Ἀριανοὶ ἔλεγον, ὅτι ἀκουσίως ὁ Χριστὸς τὸν θάνατον ἔλαβεν, εἰς τὴν ὑπόσ.	388
Ἀπόστολοι πόθεν ἐγνώρισαν ἐν τῷ Θαβῶρ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἠλίαν.	599	Ἀρετῶν ἢ δύσκολος ἀρχὴ πᾶς μεταβάλλεται.	20
Ἀποστόλους ἠλεγξαν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας ἐν τῷ Θαβῶρ.	601	Ἀρετὴ ἔχει τὴν προτίμησιν, καὶ ἔχον τὰ πρωτοτόκια, ἢ ἡ παλαιότης.	36
Τὸ ἀκτιστον φῶς εἶδον ἐν τῇ Μεταμορφάσει, καὶ οὐχὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ.	603	Ἀρετὴ Χριστῶ ποῖα εἶναι.	140
Αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδον αὐτό.	604	Ἀρετὴ ἐκάστῃ μόλις ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν.	186
Καὶ ἐνδυναμωθέντες κατὰ τὰς ὀφθαλμοὺς, πάλιν, κατὰ συγκατάβασιν, εἶδον τὸ θεῖον φῶς.	604	Ἀρετῆς ἄθλον ποῖον εἶναι.	305
Διὰ τί ἐπροσκύνησαν τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Θαβῶρ.	607	Ἀρετὴν ἔπου εὐρὴ ὁ Θεὸς, φωτίζει.	447
Ἐπέσον καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φωτὸς, καὶ ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆς Πατρὸς.	607 καὶ 637	Ἀρετὴν καὶ πρότερον καὶ ὕστερον πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα.	633
Ἐφοβήθησαν ἐν τῷ Θαβῶρ μετὰ φόβον τῶν τελείων.	608	Ἀρεταὶ φρονήσεις ὀνομάζονται.	285
Ἀποστόλους τρεῖς διὰ τί παρέλαβεν ὁ Κύριος εἰς τὸ Θαβῶρ.	627	Ἀριστερὰ ἐπὶ κακῶ λαμβάνονται.	299
Ὅλοι ὁμοῦ συνήχθησαν εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ἐν ῥοπή ὀφθαλμοῦ.	627	Ἀρνησις ἢ κατὰ τὸν Πέτρον ποῖα εἶναι.	36
Θεολόγοι κυρίως εἶναι.	651	Ἄρματα μετὰ ποῖα ἐπολέμηον οἱ Ἰσραηλιταὶ τοὺς Ἀμαληκίτας.	371
Καὶ τὰ αὐτῶν συγγράμματα Θεολογία καλεῖται.	664	Ἄρπαγὴ νοδὸς πρὸς τὸν Θεὸν πόθεν γεννᾶται.	6
Τοὺς ὕμνους αὐτῶν τὰς εἰς τὴν Κοίμησιν δὲν ἐδυνήθη νὰ εἰπῇ ὁ Ἄρεοπαγίτης.	664	Πῶς αὕτη γίνεται.	644
Τί ἔλεγον πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀπαίρησαν.	672 καὶ 674	Ἄρσενοκοίτας ἐθανάτωσεν ὁ Χριστὸς ἐν τῇ Γεννήσει του, εἰς τὴν ὑπόσημ.	64
Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἑβδομήκοντα Ἀποστόλους ἦτον ἐν τῇ κηδεῖα τῆς Θεοτόκου.	687	Ἄρσις ποῦ γίνεται.	109
Ὡς λαμπάδας ἀναψεν αὐτὰς τὸ Πνεῦμα τὸν Ἅγιον.	536	Ἄρτος ὁ ἐν τῷ Μυστηρίῳ φαινόμενος καταπέτασμα ἐστίν, ἐνδὸν κρύπτει τὴν Θεότητα.	328
Ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἐβαπτίσθησαν.	567	Ἄρχιερεῖς δὲν πρέπει ἀναγκαστικῶς καὶ τυραννικῶς νὰ ποιμαίνουν.	297
		Ἄρχαι διὰ τί λέγονται.	693
		Ἄρχας δύο ποῖος ἔλεγε.	199
		Ἄρχάγγελοι διὰ τί λέγονται.	693
		Ἄρχων θαυμαζόμενος ποῖος εἶναι.	296

	Π	Ι	Ν	Α	Ξ.
704					
Α'σβεστος λίθος τί εἶναι, εἰς τὴν γ'. ὑπ.			93	Οἱ ἄλλοι βαπτίζομενοι ἐνέμενον τῷ	
Α'σέβεια μὲ τὴν νύκτα ὁμοιάζει.			82	ὑδατι ἕως οὗ ἐξωμολογοῦντο τὰς ἀ-	
Α'σθενείας ἐν καιρῷ τί πρέπει νὰ κά-				μαρτίας των.	171
μνη τινάς.			34	Τῷ βαπτιζομένῳ φωνὴ πατρικὴ ἐπη-	
Α'σθένεια Χριστοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσαυ-				χεῖτο, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	151
ρώθη, ποῖα ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημ.			430	Οἱ μὲν δι' ὑδατος καὶ πνεύματος βα-	
Α'σματα πολλὰ ὁ ἄδων ἐνθυμεῖται ὑπὸ				πτίζονται, οἱ δὲ, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ	
Κυρίου.			68	καὶ πυρὶ, εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	144
Α'στὴρ ὁ φανεῖς εἰς τὰς Μάγας τί ἦτον,				Βάπτισμα διὰ τί εἶναι κόκκινον, εἰς	
εἰς τὴν γ'. ὑποσημείωσιν.			78	τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	4
Διὰ τί ἦτον παράδοξος.			98	Ποῖον αὐτὸ ἐδήλου.	16
Α'τενίζοντες τί θέλει νὰ εἰπῇ.			505	Πῶς νὰ γνωρίσῃ τινάς ἂν ἔλαβε βά-	
Αὐτεξέσιον ἄλλως λέγεται ἐπὶ Θεοῦ,				πτισμα.	53
ἄλλως ἐπὶ Ἀγγέλων, καὶ ἄλλως				Πόθεν παράγεται.	127
ἐπὶ ἀνθρώπων.			568	Ρύψις εἶναι τῆς ἀμαρτίας, καὶ διὰ τί.	128
Τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐχωλάνθη.			568	Ὄνομα τῆς Τριάδος, εἰς τὸ ὁποῖον γί-	
Αὐτοῦ ἀντανυμίας πνεῦμα πόσῃν δια-				νεται τὸ Βάπτισμα, ποῖον εἶναι.	127
φορὰν ἐπροξένησε.			44	Τὴν ψυχὴν καθαρίζει.	128
Α'φραν ὄνομα δύο σημαίνοντα ἔχει.			332	Φῶτισμα ὀνομάζεται.	131
Α'χαριστία τί εἶναι, εἰς τὴν α'. ὑποσ.			320	Γέννησις ὀνομάζεται.	132
Πῶς ἐπαιδεύοντο οἱ ἀχάριστοι.			320	Ἐν τῷ Βαπτίσματι πῶς ἀπεκτάνθη	
Πόσοι ἔλαβον ἀχαριστίαν.			520	ἡ ἔχθρα.	138
Καὶ οἱ ἀχάριστοι πρέπει νὰ εὐεργε-				Σταυρὸς αὐτὸ ὀνομάζεται.	138
τῶνται.			320	Βάπτισμα ἐν πυρὶ ποῖον εἶναι.	143
				Βάπτισμα πότε ἐλάμβανον οἱ Χριστιανοί.	153
				Υἶδωρ καινοποιὸν εἶναι.	154
				Λουτρὸν ἀναγεννήσεως ἐξ ὀδίου.	155
				Καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ περιέχει.	155
				Ὅκτὼ βαπτίσματα εἶναι, εἰς τὴν ὑπ.	156
				Βάπτισμα Ἰωάννου τί ἦτον.	159
				Τοῦτο εἰς μίαν ἐτελεῖτο κατάδυσιν,	
				εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	160
				Βάπτισμα ὁ Χριστὸς διὰ πόσα αἷτια ἔ-	
				λαβεν.	174
				Βάπτισμα καὶ Πίστις συμφυῆ εἰσι, εἰς	
				τὴν ὑποσημείωσιν.	128
				Διὰ Πίστεως θεμελιούται.	128
				Βαπτίζεσθαι δεῖ ὡς παρελάβομεν.	128
				Τίνων τύπος ἐστί.	392
				Δι' αὐτοῦ ἀναγεννώμεθα.	392
				Διὰ τί γίνεται εἰς τρεῖς καταδύσεις,	
				εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	160
				Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ἠνο-	
				μάσθη.	567
				Βαπτίσματος σολὴ ἐμφώτιος ποῖα, εἰς	
				τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	392
				Βάπτισμα σύνθετόν ἐστι.	562
				Ποῖον αὐτὸ προεδήλωσε.	563
				Τὸ ἐν αὐτῷ Πνεῦμα σφραγίς καὶ	
				χρίσμα ὀνομάζεται.	563
				Διὰ τί κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐλάμ-	
				βανον τὸ Βάπτισμα οἱ Κατηχού-	
				μενοι.	567

Βαπτίσματος ἐν τῷ καιρῷ ὁ Χριστὸς ἐπροσπύχετο.	149
Βάπτισμα μόνον ἐκ ἀρκεί πρὸς τὸ μαθητὴν γενέσθαι τῶ Ἐυαγγελίᾳ, χωρὶς τηρήσεως ὄλων τῶν ἐντολῶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	178
Βαρλααμιτῶν φρόνημα.	74 καὶ 565
Ποῖος σοφῶς ἀπεκρίθη πρὸς Βαρλαάμ.	609
Βαρούχ βιβλίον ἓνα εἶναι μὲ τὸ τῶ Ἰερεμίου.	245. 284 καὶ 616
Καὶ τὴν Θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τῶ Χριστοῦ μαρτυρεῖ.	284
Βασιλεία καὶ ἡ Ἀνάσασις νοεῖται.	336 καὶ 423
Βασιλεία τῶ Θεοῦ ποία εἶναι.	689
Βασιλείαν Θεῶ τότε βλέπομεν.	641
Ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν.	641
Αὕτη προσδοκωμένη προτρέπεται εἰς ἀρετὴν.	307
Βασιλεῖς διὰ τί σαυροφόροι ὀνομάζονται.	50
Μὲ πόθον δουλεύουν αὐτοὺς οἱ ὑπηκοοὶ των.	115
Ἐπίσης τιμῶσιν αὐτὰς οἱ ὑπηκοοὶ καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ ἐν καλύβῃ.	145
Βασιλείων ἀληθινῶν προστάγματα οὐχ ὑπερισχύουσι.	313
Τί διαφέρει ἀπὸ τὸν Τύραννον.	313
Βασιλεὺς βασιλείων διὰ τί λέγεται ὁ Χριστὸς.	639
Βασιλεὺς πρᾶος καὶ δίκαιος ἦτον ὁ Χριστὸς.	280
Βασίλισσα παρῆστι ἐκ δεξιῶν σου, πῶς ἐρμηνεύεται.	680
Βάτου περὶ τῆς ἀκαταφλέκτου ἐπίγραμμα τεχνικώτατον, εἰς τὴν ὑποσημ.	103
Διὰ τί ἐκαίετο καὶ οὐ κατεκαίετο.	136
Τέρας ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	251
Τί ἐδήλου, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	252
Τῆς βάτου πρωτότυπον ἦτον ἡ Παρθένος, ἡ δὲ βᾶτος, τύπος τῆς Παρθένου καὶ εἰκῶν.	252
Βεβυσμένα τί θέλει νὰ εἰπῇ.	109
Βηθλεὲμ τίνας ἦτον Υἱός.	75
Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	92
Κατὰ ποῖον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ εὐρίσκειται.	162
Βία οἱ ὑποτασσόμενοι ἀποστατέωσι.	297
Βία, ἢ ὁ Χριστὸς ἐχρήσατο γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου, τί εἶναι, εἰς τὴν β'. ὑπ.	427
Βογόμελοι τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημ.	106
Βοσὸρ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	508
Βουλή ἡ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀνεξιχνίαστος ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημ.	224
Αὕτη εἶναι τὸ Μυστήριον τῆς οἰκονομίας.	81 καὶ 244

Πῶς γίνεται τινὰς ταύτης ἄγγελος.	81
Βουλή Θεοῦ ἀναλλοίωτος.	528
Βουλή διὰ τί ἐπροηγήθη ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου.	262
Βουνοὶ ποῖοι νοοῦνται.	691
Βραχίων τῶ Θεῶ διὰ τί λέγεται ὑψηλός.	526
Καὶ διὰ τί τὸν κατεβάζει.	527
Βρύχια τί εἶναι.	588
Βυθός τί εἶναι.	128

Γ

Γαβριήλ ἦτον ὁ φανείς ἐν εἶδει ἀσέρος εἰς τοὺς Μάγους, εἰς τὴν γ'. ὑποσ.	78
Ὡδήγησε τὸς Μάγους δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν χώραν των, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	99
Διὰ τί ἐμήνυσε χαρὰν ἀνεκλάλητον.	211
Ἡσύχως καὶ μὲ πραεῖαν φωνὴν εἶπε τῇ Παρθένῳ τὸ, Χαίρε.	112
Ἐπὲρ τὸν ἥλιον ἦτον φαῖδρός.	228
Διὰ τί εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον τὸ, Κλῖνον τὸ οὖς σου.	212
Περισσότερον ἐφοβεῖτο τὴν Θεοτόκον, παρὰ ἡ Θεοτόκος αὐτόν.	223
Διὰ τί ἄλλος ἄγγελος δὲν ἀπεσάλη εἰς τὴν Θεοτόκον, εἰ μὴ αὐτὸς.	223
Τί θέλει νὰ εἰπῇ Γαβριήλ.	223
Διὰ τί ἑπτὰ στοιχεῖα ἀναπληροῦσι τὸ ὄνομά του.	223
Ὡς δούλος τῇ Παρθένῳ παρίστατο.	229
Διὰ τί εἶπεν αὐτῇ νὰ χαίρῃ.	237
Περιγραπτὸς ἐστὶ καὶ περιοριστός.	366
Αὐτὸς ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἐκ τοῦ μνήματος καὶ εὐηγγέλισε τῇ Θεοτόκῳ τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑποσημ.	449
Γαλιλαία ποία ἦτον.	504
Γάμος εἰ καὶ ἔννομός ἐστιν, ἀλλὰ προηγούμενον ἔχει τὸ τῆς σαρκὸς θέλημα καὶ κίνημα, εἰς τὴν ὑποσημ.	213
Κακὸν οὐκ ἐστὶ.	215
Γαστήρ ἐπὶ Θεῶ ἐ κυρίως νοεῖται.	87
Τί φανερώνει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	87
Γέεννα χρησίμως φοβεῖ.	307
Αὕτη ἀπαλλάττει γέεννης.	307
Γέννησις Χριστοῦ πρώτη ἐστὶν ἑορτὴ καὶ μητρόπολις.	63
Πόσα καὶ τίνα θαυμάσια κατ' αὐτὴν ἠκολούθησαν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	64
Πανηγυρικοὶ λόγοι εἰς αὐτὴν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	64
Γέννησις φυσικὴ ὁμοούσιον ἀποτελεῖ τὸν γεννώμενον μὲ τὸν γεννῶντα.	482

Γεννητικὸν ὁ Χριστὸς οὐκ εἶχε.	298	Γυναικὸς λύπαι διὰ τί ἐπληθύνθησαν.	238
Γέροντες τί συνήθειαν ἔχουν.	187	Γυνὴ πάλιν εἰς τὸ χρέος ἔμεινε.	239
Αὐτοὶ ἐστάθησαν δυσσεβέστεροι τῶν νεωτέρων.	360	Ἡ Σύζυγος ἀνδρὶ κυριευομένη ἐστίν, οὐ κυρία.	230
Γῆ μήτηρ εἶναι τῆς ἀβύσσου.	180	Ἀπὸ γυναικὸς ἤρξαντο τὰ φαῦλα καὶ τὰ ἀγαθὰ.	242
Ἀσχέτως κρέματαί καὶ ἐπ' ὕδατος.	379	Γυναῖκες πῶς γίνονται Θεοῦ Μητέρες.	253
Γῆ διψῶσα ἢ Θεοτόκος καὶ ἄβατος.	212	Γυναῖκες στεῖραι ἢ πολύγονοι κατὰ θεῖον ἄλημα θεῖον γίνονται, εἰς τὴν ὑποσ.	558
Γηρατίου ἐν τῷ καιρῷ τί πρέπει νὰ κάμνη τινὰς.	34	Γυνὴ πρώτη εἶδε τὸν ἀναστάντα Χριστὸν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	440
Γλωσσᾶς ὅλας ἐλάλουν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οὐχὶ μίαν μόνην.	550	Γυνὴ τῆς παραβάσεως αἰτία, καὶ τῆς ἀναστάσεως κήρυξ.	441
Ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν διὰ τί κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.	534 καὶ 535	Γυναῖκας ζείρας δὲν πρέπει νὰ ἐγκαλεῖν οἱ ἄνδρες καὶ νὰ ἀποστρέφονται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	558
Γνώσις ἢ ἐνταῦθα οὐχ ἐνοειδὴς ἐστίν, ἀλλὰ πεπληθυσμένη.	382	Γυναῖκας μωροφόρος πρέπει νὰ μιμῆμεθα.	440
Γνώσεις τρεῖς εἶναι.	452	Διὰ τί αἱ γυναῖκες πρώται εὐηγγελίσαντο τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ἀ. ὑποσ.	440
Γνώσις ἢ πρώτη καὶ ἀνωτάτη ποῖα εἶναι.	541	Γυναικῶν τὸ γένος οὐκ ἀπόβλητον, οὐδὲ ἀμέτοχον ἀγιασμοῦ· ἀλλὰ ἐν τέκνοις Θεοῦ λελόγισται.	540
Γονεῖς τῶ Κυρίου πτωχοὶ ἦτον.	203		
Γονεῖς διὰ τὰ τέκνα ὀφείλσιν θησαυρίζειν.	694		
Γουγκλισίαι τῆς Θεοτόκου ἐβαθούλωσαν τὰς πλάκας.	695		
Γουγκλισία ἐν τῇ Πεντηκοστῇ κατὰ τὸ ἐσπέρας πρέπει νὰ γίνεταί, καὶ ἐχὶ τῷ πρωτῷ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	584		
Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δίδει ὕλην τῶν πανηγυρικῶν λόγων εἰς ὅλους.	66	Δ αβὶδ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	275
Ποῖος αὐτολεξεῖ ἐμεταχειρίζετο τὰ λόγια του.	524	Διὰ τί ἐχόρευεν ἐμπροσθεν τῆς Κιβωτῆ.	429
Τὸ νὰ πέρνη τινὰς ἐκ τῶν λόγων του δὲν εἶναι κλεψία, ἀλλὰ χάρις καὶ δωρεά.	524	Δαβείρ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	646
Γράμμα πῶς λέγεται ὅτι ἀποκτείνει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	34	Δαίμονες διὰ τί λέγονται ἄρματα.	4
Γραφὴ οὐ φανερόν, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐκτύπησε τὴν ἐρυθρὰν τὴν δευτέραν φορὰν μετὰ πλάγιον σχῆμα τῆς ράβδου, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	3	Πάντα τὰ τῶν Δαιμόνων ἀτακτὰ εἰσιν.	4
Γραφὴν Παλαιάν, Νέαν ἐποίησεν ὁ Χριστός.	34	Ποῖον εἶναι τὸ σπέρμα αὐτῶν.	7
Γυναικὸς ἐν κάλλει πολλοὶ ἐπληθύνθησαν.	42	Νοητοὶ ὄφεις εἰσὶ.	8
Γυνὴ πόρνη κατὰ θεῖαν κίνησιν ἤλειψε τὸν Κύριον.	314	Ποῖον εἶναι τὸ φαρμάκι τούτων, καὶ πῶς δαγκάνουσι.	8
Πόσαι γυναῖκες εἶναι αἱ ἀλείψασαι τὸν Κύριον.	315	Φοβοῦνται τὸ σημεῖον τῶ Σταυροῦ.	28 καὶ 28
Εἰς ἔπαυον αὐτῆς ποῖα λόγια ἀρμόζεν.	316	Ἀντίπαλοι εἶναι ἡμῶν.	
Σεμνοτέρα Παρθένου ἐγένετο.	316	Εἰς ὅλον τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀέρος διατρίβουσιν.	29
Ἀπὸ δύο πράγματα ἱερουργήθη ἢ λύσις τῶν ἀμαρτιῶν τῆς.	317	Καὶ διὰ τί.	29
Γεννώμενον ἐκ σοῦ, πρέπει νὰ ἀναγινώσκειται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ οὐχὶ χωρὶς τὸ, Ἐκ σῶ, εἰς τὴν ὑποσημ.	221	Φρίττουσι τὸν Σταυρόν.	61
Γυναῖκες πολλαὶ παρθένοι οὔσαι κατὰ τὸ σῶμα, πόρνοι εἰσὶ κατὰ τὸν λογισμόν.	70	Δράκοντες εἶναι.	130
		Κεφαλαὶ αὐτῶν ποῖαι εἶναι.	130
		Μηχαναὶ αὐτῶν πῶς ὀνομάζονται.	280
		Νοητοὶ δυνάσαι εἶναι.	385
		Διὰ τί λέγονται Τριστάται.	588
		Μεταποιῶσι τὰς ἀνθρωπίνας ὄψεις.	604
		Δάκρυα πρέπει νὰ χύνη τινὰς, ὅταν σε-ριθῇ τὸν Θεόν.	439
		Πόσῃν ὠφέλειαν προξενουῦσιν.	439
		Τὰς ἀμαρτίας συγχωροῦσι.	365
		Δάκρυον προφθάει ἢ χάρις.	365
		Ὡς τὸ αἷμα τῶν Μαρτύρων δέχεται ὁ Θεός.	317

Ἐκ τῆς οὐσίας ἡμῶν ἐστίν.	317	Συγκρίνονται αἱ δύο.	623 καὶ 635
Ἀπὸ δακρύων καθαιρόμεθα.	156	Ἡ παλαιὰ μὲν ἀπεβλήθη, ἡ δὲ Νέα εἰσήχθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	271
Τὸ δάκρυον ἐκ ἰσομετρεῖται τῷ ὕδατι τῆ βαπτίσματος, ἀλλὰ τὴν ἴσιν τοῦ βαπτίσματος ἔχει δύναμιν.	156	Πλατυτέρας νοεῖται ἀντὶ ἀπλῶς γραμματος.	271
Δαμασκὸς ποῦ νοεῖται.	77	Διαπρυσίως τί θέλει νὰ εἰπῇ.	426
Καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς.	77	Διδάσκαλοι ἡμέτεροι ποῖα δὲν πρέπει νὰ παραδίδῃν εἰς τὰ χολεῖα, εἰς τὴν ὑπ.	189
Δεξιὰ ἐπὶ ἀγαθῷ λαμβάνονται.	36	Δίκαιοι ποῖοι ὀνομάζονται.	301
Ποῖα εἶναι τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ.	581	Οὐ μόνον τῆς ἀναστάσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως κοινωνοὶ γενήσονται.	479
Δημιουργήματα ἐκ εἰσὶ συνύπαρτα τῷ Θεῷ.	189	ὑπὲρ τὸν Ἥλιον ἔχουν νὰ λάμψῃν.	299
Διάβολος ποίων Ἐθνῶν εἶναι ἀρχή.	7	Τίνες αἱ ψυχαὶ αὐτῶν.	495
Πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἐνεκράθη.	9	Δίκαιος ὡς λέων πέποιθεν.	1
Διὰ τί ὑποτάσσει τοὺς ἀνθρώπους.	9	Δικαιοσύνη ποῖα εἶναι.	509
Διὰ τίνος νικάται.	12	Διπλασιασμός λόγων διὰ τί γίνεται.	448
Δελεάσας τὸν Ἀδάμ, ἐδελεάσθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.	25	Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	91
Ἀλιεὺς ἐστάθη ἀφρονέστατος.	25	Ἐκ τῆς δοξολογίας ὀνομάσθη ἡ ψαλλομένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.	91
Παντομίμητός ἐστι ζωγράφος.	29	Δόξα ἐνικῶς καὶ Δόξαι ἐπὶ τῆς Τριάδος λέγονται.	577
Ἐὰν σῆσῃ εἰκόνα ἐμπαθῇ εἰς τὴν φαντασίαν, τί πρέπει νὰ κάμῃ τινάς.	38	Δόξα Θεοῦ ἢ ἐν τῇ νεφέλῃ ἄλλῃ ἢ τὸν ἀπὸ τὴν νεφέλῃν.	624
Βασάζει τοξάρι καὶ εἶναι ἕτοιμος νὰ μάς σαῖτεύσῃ.	51	Δοξολογεῖν πότε οἱ Ἅγιοι συνειθίζον.	18
Τοξότης εἶναι.	51	Δέλοι τί συνήθειαν ἔχον, ὅταν μέλλῃν νὰ λαλήσῃν μὲ τῆς αὐθεντίας τῆς.	212 καὶ 229
ὑπερηφάνεια αὐτοῦ.	104	Δυσωπητικὰ αὐτῶν σχήματα ποῖα.	314
Πῶς ἠπατήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου.	117	Ἡμερώτεροι πρὸς αὐτοὺς πότε γίνονται οἱ αὐθενταί.	448
Δράκων διὰ τί λέγεται.	130	Δέλοι πνευματικῶς Θεῶ, ποῖοι λέγονται.	540
Λευιάθὰν ὀνομάζεται.	25 καὶ 130	Δράκοντος ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ φαρμάκι εὐρίσκεται.	180
Βασιλεὺς εἶναι τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν.	130	Δυσκόλως θανατοῦται.	157
Διαβόλου κεφαλὴ ποῖα εἶναι.	130	Δραματουργία ποῖα λέγεται.	509
Δράκων ἦτον ἐμφωλευῶν τοῖς ὕδασι.	139	Δυνάμεις Ἀγγέλων εἰσὶ καὶ ἄλλαι παρὰ τὰς ἐγνωσμένας.	57
Ποῖα δίκτυα ἐμεταχειρίσθη.	164	Διὰ τί οὕτω λέγονται.	693
Ἐταρταρώθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.	164	Δύσχρηστος τί θέλει νὰ εἰπῇ.	312
Διὰ τί λέγεται βεβορβορωμένος.	165	Δωδεκαήμερου ἡμέρας εὐτάκτως πρέπει νὰ περνοῦν οἱ Χριστιανοί.	123
Καὶ τῷ Θεῷ ἐφθόνησε καὶ τῷ ἀνθρώπῳ.	56	Ποῖοι πρέπει νὰ καταλύουν εἰς αὐτό.	124
Ἐχθρὸς καὶ ἐκδικητὴς διὰ τί λέγεται.	259		
Καὶ θάνατος εἶναι καὶ Ἄδης.	400		
Ἄσους πολέμους κατὰ τῆ Χριστοῦ ἐκίνησε, κατὰ τῆς κεφαλῆς τῆ ἐγύρισαν.	402		
Πρῶτον μανθάνει τὰς ροπὰς καὶ συγκαταθέσεις τῆς ψυχῆς, καὶ ἔπειτα ἐπάγει τὰς μηχανάς, εἰς τὴν β'. ὑπ.	320		
Ἐνέργεια αὐτῆ τί διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.	557		
Πλάνη τόξον αὐτοῦ εἶναι.	51		
Ἀπὸ πλάνης ἔχει γεμάτας τὰς σφάττας τῆς ζωῆς.	465		
Τριζ ἐλάθησαν αὐτόν· ἡ παρθενία Μαρίας, ἡ σύλληψις τῆ Κυρίου, καὶ ἡ σαύρωσις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218		
Διαθήκη Παλαιὰ καὶ Νέα διὰ τί με αἶμα ἐγκαινιάσθησαν.	17		
Τί διαφέρουσιν ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.	272		

Ε

Ἐβδομάς μεγάλη ὑπερέχει τῶν ἄλλων.	288
Καὶ διὰ τί.	288
Ἐβδόμη διὰ τί εὐλογήθη.	386
Τέλος εἶναι πραγματικὸν τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ὄντων.	386
Καὶ ἀρχὴ μουσικῆ τῆς αὐτῶν ἀνακαινήσεως.	387

Ἐβραίου τῶν χειρῶν τῆς τομῆς Θαῦμα τὸ ἐπὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἱστορεῖται.	656	Ὄρος εἶναι πῖον καὶ τετυρωμένον.	695
Ἐγκαινιάσθη τί δηλοῖ.	17	Οὐδὲν ἐκλυτον, οὐδὲ ὑδαρὲς ἐστὶν ἐν αὐτῇ.	696
Ἐδῶμ τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ἀ. ὑπ.	414	Ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τρία κανονικά καὶ νόμιμα ἔδη ἐσηκώθησαν κακῶς καὶ ἀκανονίστως, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	584
Ἐ΄θνη λίθοι νοοῦνται.	114	Ἐκτινος τριχῶς λέγεται.	218
Ἀ΄βυσσος λέγονται, καὶ δίδωσι φωνήν.	658	Ἐλαίων κλάδοι τί σημαίνουν, καὶ ποῖοι αὐτούς ἐκράτουν.	286
Ἐἶδον, καὶ αἰσθητὴν ὄρασιν σημαίνει, καὶ νοητὴν γινώσκωσιν.	104	Ἐλεημοσύνη συγκρατεῖ τὸ φῶς τῶν λαμ- πάδων μας.	304
Οἱ Ἰωνεὶς διὰ τοῦ Ι γράφουσιν.	104	Διὰ τὴν ἀνελεημοσύνην ἔχομεν νὰ κρι- θῶμεν, καὶ διὰ τί.	309
Ἐἰδωλολατρεία ἐστὶ τὸ πάντων ἔσχατον τῶν κακῶν καὶ πρῶτον.	109	Στολίζει τὰς λαμπάδας μας.	433
Περιπαίξεται.	485	Οὐδενὶ ἔτιως ὡς ἐλεημοσύνη Θεοῦ θε- ραπεύεται.	678
Μοιχεῖα ἐστίν.	485	Ἐλεημοσύνη καὶ χάρις παρθενίας σώζει.	304
Διὰ τί ἐπικρατεῖ εἰς τὰς περιαισθητέρας ἀνθρώπους.	485	Ἐλιξ ἀμπέλι ποῖα εἶναι.	279. καὶ 313
Λάκκος ἀνδρὸς εἶναι.	273	Ἐλλειψις πῶς εὐρίσκειται.	80. 90 καὶ 274
Εἰκόνα ἐμπαθῆ ἐὰν στήσῃ εἰς τὴν φαντα- σίαν ὁ Διάβολος, τί πρέπει νὰ κά- μῃ τινός.	38	Ἐμβρονον πόσα χρειάζεταιται ἕως νὰ τε- λειωθῆ.	220
Εἰρήνην τετραχῶς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός.	81	Ἐμφύσημα Θεῶ ἐκ ἐγένετο ψυχῇ, ἀλλὰ ψυχὴν ἐδημιούργησεν.	72
Τριχῶς γέγονεν εἰρήνη.	336 καὶ 91	Ζωτικὸν εἶναι, δι’ οὗ κτίζονται αἱ ψυχαί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	113
Εἰρήνην δὲν ἔχομεν μετὰ τὸν Θεὸν ἐν ὅσῳ δελευόμεν εἰς τὰ πάθη καὶ τὸν Διά- βολον, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	82	Τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ Ἅγιον, ἦτοι ἡ ἐνέρ- γεια τῶ Ἁγίω Πνεύματος, εἰς τὴν ὑπ.	73
Ἐν ἑαυτοῖς πρέπει νὰ τὴν ἔχωμεν καὶ ἐν πᾶσι.	295	Ἐν ἀνομίαις συνελήφθη, πῶς ἐρμηνεύε- ται.	212
Εἰρήνην ἔχοντες, παντὸς ἐσόμεθα πλή- ρεις ἀγαθοῦ.	337	Ἐν πρόθεσις τί σημαίνει.	18
Τόπος ἐστὶ χωρητικὸς τῶν χαρισμά- των τοῦ Πνεύματος.	552 καὶ 557	Ἐνέργειαι τῶ Θεοῦ εἰ καὶ φυσικαὶ καὶ ἐσιώδεις, ἐκ εἰσὶν ὁμοῦ καὶ ἐνυπό- στατοι.	71
Εἰρμός ποῖος εἶναι πεποικνωμένος ἀπὸ μεταφορᾶς καὶ ὑπερβολᾶς.	293	Οὐσία ἐστὶν ἐκάστη, καὶ διὰ τί.	327
Εἰρμός ρητορικὸς ποῖος εἶναι.	277	Ἐνέργειαν τῶ Πνεύματος συμμεμετρημέ- νην ἕκαστος δέχεται.	529
Ἐκκλησία ἡ ἐξ Ἐθνῶν σκληρὰ καὶ κα- τάξηρος ἦτον.	14	Ἐνέργεια Πνεύματος Ἁγίω, καὶ ἐνέργεια Διαβόλου τί διαφέρουν.	557
Διὰ τῆς ράβδου τῶ Σταυροῦ ἐξέβλυ- σε ποταμούς Μυστηρίων.	14	Ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος διὰ τί λέγεται Θεαρχικωτάτη.	559
Νέα νύμφη εἶναι τῶ Χριστοῦ, καὶ τότε ταύτην ἐνυμφεύθη, εἰς τὴν ὑποσημ.	271	Πᾶσα ἐνέργεια Θεῶ ἐκ Πατρὸς ἀφορ- μᾶται, δι’ οὗ καὶ ἐπίσει, καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι προφαίνεται.	569
Στεῖρα οὐσα, ἔγινε πολύτεκνος.	132	Ἐνταφίασις τί δηλοῖ.	415
Ἀλῶνι εἶναι.	140	Ἐντολὰς φυλάττειν δεῖ, εἰς τὴν ὑποσημ.	178
Καλοὶ καὶ κακοὶ ἐν αὐτῇ εὐρίσκονται.	140	Ἐνυπόστατος λέξις, πῶς πρέπει νὰ προσ- τίθεται.	653 καὶ 654
Αὕτη Σιών καὶ διψῶσα εἶναι.	194 καὶ 266	Πῶς ἐκλαμβάνουσιν αὐτὴν οἱ περισ- σότεροι Θεολόγοι, εἰς τὴν ὑποσημ.	662
Ἰερουσαλὴμ εἶναι.	363	Ἐνώσις Θεῶ καὶ ἀνθρώπων πῶς γίνεται.	67
Πόλις εἶναι τοῦ Θεοῦ.	268	Ἐνώσεις τρεῖς ἔγιναν ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως.	232
Τί ἦτον πρότερον.	270	Ἐνώσις πόσων λογίων γίνεται.	232
Ἀπὸ τὸ ἐσπέρας ἀρχίζει τὸ νυχθήμε- ρον.	442		
Διὰ τί λέγεται νὰ σηκώσῃ τὰ ὀμμά- τια τῆς.	446		
Νοητὸν ὄρος εἶναι.	547		

Εἴησις ἢ καθ' ὑπόθεσιν πῶς ὀρίζεται. 232
 Πόθεν ἐτυμολογεῖται. 232
 Ἐξαίφνης τί θέλει νὰ εἰπῆ, εἰς τὴν ὑπ. 90
 Ἐξανάστασις διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 444
 Ἐξόδιον τί θέλει νὰ εἰπῆ. 376
 Ἐξομολόγησις ἀμαρτιῶν μέγα καλόν. 318
 Ἐξορακίζεται καὶ ἐξορακισμὸς τί θέλει νὰ εἰπῆ, εἰς τὴν ὑποσημ. 222
 Ἐξουσίαι διὰ τί λέγονται. 693
 Ἐορτὴ τί εἶναι. 649
 Οἱ ἄτοπα ποιοῦντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οὐδὲ ἑορτάζειν ὅλως δύνανται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 649
 Ἐπισκίασμός δὺς σημαίνόμενα ἔχει. 625
 Ἐπιστροφῆς χῆμα πᾶ ἐυρίσκεται. 182. 323 548
 Ἐπτά τί σημαίνει. 132 καὶ 559
 Ἐρημοὶ δὺς ἦτον, ἐν αἷς ὁ Ἰωάννης διέτριβε. 134
 Ἐρμῶν τί θέλει νὰ εἰπῆ. 585
 Διὰ τί αὐτὸ ἀγαλλιᾶται, εἰς τὴν ὑπ. 585
 Ἐρυθρὰ θάλασσα διὰ τί ὠνομάσθη, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν. 1
 Ἐρχεσθαι τὴν βασιλείαν τῆς Θεοῦ τὸ φανεῖσθαι δηλοῖ. 591
 Ἐρωτα θεῖον διὰ τί οἱ ἔχοντες ἅγιοι οὐ κρύπτουσι. 645
 Θερμός ἐστι φύσει. 645
 Οὐδὲν αὐτοῦ δυνατώτερον. 669
 Ἐσθῆς τῆς Θεοτόκου ποῦ εὑρέθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 667
 Εὐας κατάρα ποῖα ἦτον. 56
 Κατηργήθη. 56
 Τί θέλει νὰ εἰπῆ. 394
 Εὐας χρέος πᾶς ἐπλήρωσεν ἡ Παρθένος. 238
 Πάλιν εἰς τὸ χρέος ἔμεινε. 239
 Ἀμέσως ἠπατήθη ἀπὸ τὸν Διάβολον. 497
 Εὐαγγέλιον ὁδὸς λέγεται. 133
 Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ ποῖα λέξις λείπει, εἰς τὴν ὑποσημ. 221
 Εὐαγγελίων ὄνομα πόσον εἶναι ποθητόν. 242
 Τί θέλει νὰ εἰπῆ Εὐαγγέλιον. 242
 Εὐαγγελισμὸς χαροποιόν ἐστι μῆνυμα. 206
 Ὁ Κανὼν αὐτῶ πανευφρόσυνος εἶναι. 206
 Ἀρχὴ ἐστὶν ὅλων τῶν ἑορτῶν. 207
 Πόσοι πανηγυρικοὶ λόγοι εὑρίσκονται εἰς αὐτόν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 208
 Τί θέλει νὰ εἰπῆ. 242
 Ἐὰν τύχη κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, ὁ φάρις ἐν αὐτῷ ἐκ ἐσθίουται. 208
 Οὐ μετατίθεται, εἰς τὴν ὑποσημ. 280
 Εὐδοκία Θεοῦ ποῖα λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 81. 569 καὶ 167

Εὐεργεσία τί εἶναι. 110
 Οἱ μὴ εὐεργετῆντες πῶς ἐπαιδεύοντο. 110
 Ὁ εὐεργετῶν διὰ μόνον τὸ εὐεργετεῖν πρέπει νὰ εὐεργετῆ, οὐ δι' ἄλλοτι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 110
 Εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου αὐτῆ πᾶσα ἡ γῆ, πῶς ἐρμηνεύεται. 277
 Εὐπάθεια τί θέλει νὰ εἰπῆ. 172
 Εὐσέβεια μὲ τὴν ἡμέραν ὁμοιάζει. 82
 Πῶς αὕτη ὀρίζεται. 88
 Εὐτυχίαι δυστυχίαις μιχθεῖσαι γλυκύτεραί εἰσι. 125
 Εὐφραδᾶ τί σημαίνει, εἰς τὴν ἀ. ὑποσ. 75
 Ἀπόγονος ἦτον τῆς φυλῆς τῆς Ἰουδα. 75
 Εὐχαριστίας Μυσήριον ποῖον εἰδήλου. 16
 Ἐφραίμ ὁ νεώτερος ὑπερέβαλε τὸν Μανασσῆν τὸν πρεσβύτερον κατὰ τί. 35
 Τίος τύπον εἶχον οἱ δὺς. 35
 Εὐφροσύνη καὶ εὐλάβεια ἐναντία ὄντα ἐνοῦνται. 277
 Εὐφροσύνη πλατύνει τὸ σῶμα εἰς δοξολογίαν Θεοῦ. 311
 Ἐχθραὶ τρεῖς ποῖαι. 111
 Ἐχθρα ἡμῶν δράκων ἦτον. 139
 Ἐὼς οὐκ ἐπὶ διωρισμένου χρόνου τίθεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 436

Z

Ζαχαρίας ὁ τοῦ Προδρόμου Πατὴρ ἀρχιερεὺς ἦν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 125
 Ἐν τῇ τῶν Παρθένων χάρις ἔβαλε τὴν Θεοτόκον μετὰ τὸ γεννηθῆσαι. 470
 Ποῦ ἐφονεύθη. 470
 Ζεῦγος τρυγόνων καὶ περισεῶν τί εἰδήλου. 203
 Ζῆλος πυρός τίς ἐστι. 116
 Ὁ ζῆλος τί ἔκαμε τὰς τρεῖς Παῖδας. 544
 Ὁμοιος εἶναι τοῖς ἀνθραξι τῆς πυρός. 544
 Τὸ πῦρ τῆς ἐνθῆς ζῆλος εἶναι ἀνίκητον. 610
 Ζηλοτυπία κατὰ δὺς τρόπους λέγεται. 321
 Ζύμη καὶ ἐπὶ καλοῦ λαμβάνεται, καὶ ἐπὶ κακοῦ. 351
 Ζῶα ποῖα ἐπροσφέροντο εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῇ γεννήσει ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκῆ παιδίου, καὶ τί εἰδήλου. 203
 Ζωαρχικὸν ἡ λέξις εἰς μόνον τὸν Θεὸν ἀποδίδεται. 689
 Τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου διὰ τί λέγεται ζωαρχικόν. 689
 Ζωὴ ἡ προτέρα τῆς ἀνθρώπου καὶ ἡ ὑστέρα πρέπει νὰ ἀποβλέπη εἰς δόξαν Θεοῦ. 285
 Πανήγυρις εἶναι ἡ παρῆσα, εἰς τὴν ὑπ. 304
 Ζωνή

Ζωὴ ἀμαρτωλῶν ἐκ ἔστι ζωὴ.	340	Ἦχοι μεγάλοι καὶ βίαιοι τί κάμνῃσι.	546
Ζωὴ ψυχῆς ποία εἶναι.	340	Ἦχου Δ'. ἐπίγραμμα, εἰς τὴν ὑπόσημ.	207
Ζώνη Θεοτόκου πᾶς εὐρέθη, εἰς τὴν ὑπόσ.	667	Ἦχος ἑορταζόντων ποῖος εἶναι.	672
Ζωτικὴ πῶς ἦτον ἢ τῶ Πνεύματος προή.	546	Ἦχον τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν ἐλθόντα ποῖα ἐπροσήμαιναν.	546
		Διὰ τί ἦτον ὡς προή βιαία.	546

H

Ἡ δοναὶ αἰσθηταὶ φθείρουσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα.	39	Θ αβῶρ διττὸν εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	585
Ἀπὸ τῶ ἡδονικῶν ἀντικείμενα πρέπει νὰ προφυλάττεται τιναίς.	42	Ἰταβύριον ὀνομάζεται.	585
Τελείων ἐστὶ τὸ προσομιλεῖν αὐτοῖς, καὶ μὴ ἀπάγειν τὸν νοῦν τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας.	41	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	585
Ἡλίας διὰ τί παρέστη τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θαβῶρ.	599	Διὰ τί εἰς αὐτὸ μετεμορφώθη ὁ Κύριος.	606
Πόθεν ἐγνώρισαν αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι.	599	Θαβῶρ συγκρίνεται μετὰ τὸ Σίναιον.	623
Ἡλεγγε τοὺς Ἀποστόλους.	601	Διὰ τῶν δύο συγκρίνονται αἱ δύο Διαθήκαι.	624
Ποῦ εἶναι.	640 καὶ 503	Ἐπουράνιον ἔγινε.	643
Ρίψας τὴν μηλωτὴν, ἀνελήφθη.	492	Θαιμὰν τί δηλοῖ.	102
Ὡς εἰς Οὐρανὸν ἀνελήφθη.	503	Θάλασσα Ἐρυθρὰ εἰς τίνος τύπον παραλαμβάνεται, εἰς τὴν ἁ. ὑπόσ. 4 καὶ	146
Ποῖαι ἀρεταὶ αὐτὸν ἀνῆρπασαν.	503	Διὰ τί λέγεται ὅτι πάλιν ἐξηράνθη.	158
Ἡλιος ἔρριψε τὸ φῶς του εἰς τὰς πόδας τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ.	601	Κόλπος αὐτῆς διὰ τί λέγεται μαῦρος.	158
Ἡλιος δικαιοσύνης διὰ τί λέγεται ὁ Χριστός.	429	Θάλασσα: μερικαὶ ὑψηλότεραι εἶναι τῆς γῆς.	338
Ἡλις φῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀναβαίνει.	617	Καὶ οὐ καταποντίζου αὐτήν.	338
Καὶ τὸ ὄραν παρέχει, καὶ ἀφαιρεῖται πάλιν αὐτό.	625	Θάλασσα διὰ τί λέγεται τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ.	447
Πᾶς ὡς ἥλιος ἔλαμψεν ὁ Χριστός ἐν τῷ Θαβῶρ.	630	Θάλασσα πρώτη καὶ θάλασσα ἐσχάτη ποῖα εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	540
Ἄλλο ὁ ἥλιος, καὶ ἄλλο τὸ φῶς αὐτοῦ.	630	Θάνατον ὁ Θεὸς οὐκ ἐποίησε.	56 καὶ 498
Ἡθελε σβεσθῆ, ἀν δὲν ἐκρατεῖτο ὑπὸ τοῦ μεταμορφουμένου.	634	Οἱ ἄνθρωποι θάνατον δὲν λαμβάνουν χωρὶς λύπην.	196
Ἡμέρα δυνάμεως ποία λέγεται, εἰς τὴν β. ὑπόσημείωσιν.	4	Θάνατος προσαχθεὶς ὑπὸ τῶ Κυρίου, ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸν, εἰς τὴν ὑπόσ.	388
Εἶναι ἡ μέλλουσα τῶν ἀγίων κατάστασις.	82	Θάνατος τί εἶναι.	400
Εἶναι ἡ ἐνσαρκος οἰκονομία.	111	Καὶ ὁ Διάβολός ἐστιν.	400
Ἡμέρα λέγεται ἡ παροῦσα ζωὴ, εἰς τὴν β. ὑπόσημείωσιν.	82	Ἐξοδος διὰ τί ὁ θάνατος ὀνομάζεται.	599
Ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα πᾶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	242	Πότε ἔχει τελείως νὰ καταργηθῆ.	498
Ἡρακλῆς μυθολογία, εἰς τὴν ἁ. ὑπόσ.	168	Θάνατος ψυχῆς ποῖος εἶναι.	340
Ἡρώδης ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τί ἦτον.	77	Θάπτειν ἐντίμως τὸν Κύριον τί ἐστὶ.	416
Καὶ τετράρχης ὀνομάσθη, εἰς τὴν ὑπ.	77	Θαρρεῖν, ὀλεθριὸν ἐστὶ.	315
Πῶς ἐρμηνεύεται.	99	Θαρσεῖς ποῖοι εἶναι.	80
Τί τέλος ἔδωκεν.	99	Θεαρχικωτάτη διὰ τί λέγεται ἡ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος.	559
Ἡσαίας διὰ τί ἐσερήθη τὸ χάρισμα τῆς προφητείας.	190	Θεῖα ἀπὸ τῶν ἀνθρωπείων καταμανθάνονται.	267
Ἡσυχία τίνος ἐστὶ μήτηρ.	641	Θεοτότης τί θέλει νὰ εἰπῇ.	366
Ἡχος πανηγυρικὸς ποῖος εἶναι.	207	Θέλησις ἀνθρώπου ὑπὸ Κυρίου ἐτοιμάζεται.	568
Ἡχος ἀπρώτος πάντων τῶν ἄλλων ἐστὶ λαμπρότερος, καὶ πῶς ἄλλως λέγεται.	418	Θεολογία τῆς Ἁγίας Τριάδος ποία.	543
		Θεολογία συμβολικὴ τί ἦτον, εἰς τὴν ὑπ.	527
		Καταφατικὴ καὶ Ἀποφατικὴ ποία.	602
		Τὰ συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν Θεολογία λέγονται.	664

Θεολόγοι κυρίως ποῖοι εἶναι.	664	Θεοῦ ὁ παρακούων οὐ δύναται νὰ γλυ- τώσῃ ἀπὸ τὰς χειράς του.	33
Θεὸς Λόγος ἐγένετο ἄνθρωπος ἢ κατὰ τρο- πὴν, ἀλλὰ κατὰ πρόσληψιν.	65 καὶ 85	Θεὸν ἔχει χρέος νὰ ἐνθυμᾶται καθε- Χριστιανός.	42
Θεοῦ πάθος πῶς οὐ λέγεται.	226	Θεῶ εὐχαριστεῖν πρέπει πάντοτε.	46
Διὰ τί κατέβη εἰς τὴν γῆν.	67	Θάνατον οὐκ ἐποίησεν.	56
Ἐνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου πῶς γί- νεται.	67	Πρὸ τῶν αἰῶνων εἶναι.	72
Ὅλον τὸν Ἀδὰμ οὐσιοῦται.	69	Πῦρ εἶναι καταναλίσκων τὴν μοχθηρίαν.	93
Ἐγεννήθη ἐκ τῆ Πατρὸς ὑπὲρ αἰτίαν τελικήν.	72 καὶ 353	Διὰ τί παρεχώρησε νὰ προσκυνῆν τὴν Κτίσιν οἱ ἄνθρωποι, εἰς τὴν ὑπόσ.	119
Οὐκ ἠλλοίωσε τὴν φύσιν ἐν τῷ σαρ- κούσθαι.	85	Οὐκ ἐκ τῶν κατ' αὐτόν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν νοεῖται.	114
Πῶς πρὸ Ἐωσφόρου γεννᾶται.	86	ὑπὲρ πᾶσαν θέσιν ἐστὶ καὶ ἀφαίρε- σιν, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	150
Πῶς ἠπάτησε τὸν Διάβολον.	117 καὶ 161	Οἰκειότερα αὐτῷ μᾶλλον ἢ Ἀποφα- τικὴ καὶ ὑπεροχικὴ Θεολογία τῆς Καταφατικῆς καὶ Θετικῆς.	151
Μὲ τὸν κεραμέα ἐπαραμοίασεν ἐν τῇ ἀναπλάσει τοῦ ἀνθρώπου.	129	Οὐ νοεῖται, ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων εἶναι πιστεύεται.	151
Ἄναρχος ἐστὶ κατὰ χρόνον.	159	Τὰ ἐπ' αὐτῆ καταφασκόμενα δύναμι ἔχουσιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως.	151
Χαίρει νὰ ὀνομάζεται Λόγος.	160	Ἡ ὑπὲρ καὶ ἡ αὐτὸ ἐπ' αὐτοῦ λέ- γεσθαι ἐπεροήθησαν.	151
Ἡ ἐπὶ τῆ θρόνου καθέδρα αὐτῆ τί εἰκόνιζε.	190	Καὶ τὴν ὕλην τῶν ὄντων παράγει καὶ τὸ εἶδος.	188
Δὲν ἠνώθη ἀμέσως τῷ σώματι, ἀλλὰ κατὰ τάξιν διὰ τῆς ψυχῆς.	221	Οὐ ποιότητων, ἀλλ' οὐσιῶν πεποιω- μένων ἐστὶ δημιουργός.	189
Κατάβασις αὐτῆ ἢ ἐνανθρώπησις ἐστὶ.	291	Πάντα δυνατὰ τῷ Θεῷ.	215
Διὰ τί λέγεται ὅτι ἀναιρεῖται.	397	Διὰ τί ὁμοιοῦται μὲ τὸν λέοντα.	224
Διὰ τί λέγεται ὅτι ἐγένετο σὰρξ.	73	Διὰ τί λέγεται Παντοκράτωρ.	229
Τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ἔλκει εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.	492	Τρία πράγματα δὲν δύναται ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ.	232
Θεὸς διὰ τί λέγεται ὅτι κοιμᾶται, καὶ ὅτι ἐξυπνᾷ.	527	Ἀχώρητός ἐστι τῷ Πατρί.	234
Θεὸν οὐδεὶς δύναται νὰ ὑποφέρῃ.	548	Πάντοτε νικᾷ εἰς τὰς δωρεάς.	239
Φῶς ἐστὶ.	560	Συγκαταβάσει χρώμενος, ἐνοῦται μὲ τὸν ἄνθρωπον.	67
Θεοῦ οὐσίαν ἢ ὑπόστασιν ἑδείς μετέχει, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐνέργειαν καὶ χάριν αὐτοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	566	Θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἶναι ἀλλήλων πα- ραδείγματα.	68
Πανταχοῦ ἐστὶ κατ' οὐσίαν, καθ' ὑπό- στασιν, καὶ κατ' ἐνέργειαν.	566	Μέγεθος αὐτοῦ ἀκατάληπτον.	266
Μία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ κίνησις καὶ ἐνέργεια, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	569	Ἐκ τῶν αἰτιατῶν ὑμνεῖται.	267
Ὁ Θεὸς ἐστὶ ἐν συναγωγῇ Θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ Θεοῦ διακρινεῖ, πῶς ἑρμη- νεύεται.	335 καὶ 642	Καταβάσεις Θεοῦ διάφοροι.	290
Θεὸν ἀκαθάρτων ἐνώθῃναι ἀδύνατον.	654	Ἐκ τῶν κατ' αὐτόν οὔτε νοεῖται, ἔτε λέγεται.	365
Θεὸς Ἅγιος ἐν ἁγίοις ἀναπαύεται.	654	Ἀπειλεῖ γέννηαν, ἵνα γενένης ἀπαλ- λάξῃ.	307
Μᾶλλον ἐστὶν ἢ νοεῖται· καὶ μᾶλλον νοεῖται ἢ λέγεται.	487	Πᾶσαν τὴν Κτίσιν ἐν χειρὶ περιέχει.	267
Φράσαι μὲν Θεὸν ἀδύνατον, νοῆσαι δὲ ἀδυνατώτερον.	487	Χεὶρ ἐπ' αὐτοῦ πῶς νοεῖται.	267
Ἀσχημάτιστός ἐστι καὶ ἀσύνθετος.	267	Θεότης λέγεται καὶ ἡ θεία ἐνέργεια.	117
Θεὸς καὶ ἀγαθός ἐν ἐστὶ, εἰς τὴν ὑπόσ.	307	Τί εἶναι αὕτη.	117
Τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν περιέχουσιν.	307	Ἐσώθεν αὕτη ἦτον κεκρυμμένη ἐν τῷ Χριστῷ.	117
Πᾶν ὃ λέγομεν ἢ νοοῦμεν περὶ Θεοῦ, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς ταῦτα λέγομεν ἢ νοοῦμεν.	544	Ἀποπληρωτικὴ εἶναι πάντων.	260
		Οὐ μερικεύεται.	354

- Οὐκ ἔστιν ὡς εἶδος. 354
 Ἀχάριστος αὐτῆ ἔμεινε τῆς ψυχῆς καὶ
 τοῦ Κυρίου. 387 καὶ 396
 Ἀπειρός ἐστι καὶ ἀπεριόριστος. 397
 Ἀπαθῆς ἦτον. 398
 Θεότης τῆ Χριστῆ μία ἦτον καὶ ἀμέριστος. 405
 Οὐδὲν αὐτῆς ἁραιότερον. 414
 Οὐδὲν αὐτῆς τελειότερον. 427
 Δόξα λέγεται. 448
 Οὔτε ἀναβαίνει, οὔτε καταβαίνει. 486
 Θεότητος σῆμα ποῖον εἶναι. 534
 Οὐκ ἦλθεν εἰς συμπλήρωσιν τελειότη-
 τος ἐκ μεταμελείας. 543
 Καὶ τῆς Θεότητος ὡς Θεαρχίας ὑπερέ-
 χει ὁ Θεὸς κατ' οὐσίαν. 560
 Θεότης διὰ τί λέγεται ἐμφερῆς τῷ φωτί. 602
 Οὐ μερίζεται εἰς τὰ πρόσωπα τῆς Ἀ-
 γίας Τριάδος. 627
 Ἐπτά σημαίνοντα ἔχει. 635
 Ἀόρατός ἐστι καὶ ἀμέθεκτος, καθὼς
 σημαίνει τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ. 636
 Θεότης ἡ σημαίνουσα τὴν Θεοποιὸν ἐνέρ-
 γειαν καὶ χάριν με ποῖα ὀνόματα
 μεγαλύνεται. 636
 Τὰ Σύμβολα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου
 ἐτήρει παρ' ἑαυτῆ. 18
 Θεοτόκος Παράδεισος εἶναι. 51
 Δι' αὐτῆς ἐχαρίσθησαν εἰς ἡμᾶς ὅλα
 τὰ καλὰ. 51
 Πῶς μεγαλύνει τινὰς αὐτὴν. 52
 Καὶ πῶς σμικρύνει. 52
 Πρεσβεύει ὑπὲρ ἡμῶν καὶ καταισχύνει
 τὰς ἐχθρούς. 52
 Οὐ μόνον κατὰ τὸ σῶμα ἦτον ἀγνή,
 ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λογισμόν. 70
 Καὶ ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰσδα ἐκατά-
 γετο, καὶ ἀπὸ τὸ γένος τῆ Δαβίδ. 76
 Ράβδος εἶναι καὶ κλάδος. 76
 Διὰ τί λέγεται ὄρος δασὺ καὶ κα-
 τάσκιον. 76
 Κοιλία αὐτῆς διὰ τί μετὰ τὸ ποκάρι
 παρομοιάζεται. 80
 Καὶ μητέρα ποιεῖ, καὶ παρθένον ταύ-
 τὴν διατηρεῖ ὁ Υἱός της. 86
 Ἐπρωτοπούτο ἀπὸ τὴν βάτον. 102 καὶ 251
 Τὸ θαῦμα αὐτῆς ἀνώτερον εἶναι τοῦ
 θαύματος τῶν τριῶν Παίδων. 118
 Τὸ σῶμα εἶχε καθαρώτερον τῶν ψυ-
 χῶν τῶν ἁγίων. 123 καὶ 228
 Ἀνωτέρα ἦτον παντός λογισμοῦ με-
 μολυσμένου. 228
 Κάθε γλῶσσα καὶ νοῦς σιωπίζεται
 εἰς τὸ νὰ τὴν ὑμνή. 152

- Παρθένος ἦτον πρὸ τόκου, καὶ ἐν τόκῳ,
 καὶ μετὰ τόκον. 85. 175 καὶ 227
 Σύμβολον αὐτῆς ὁ ἐπληρωμένος Φρόνος,
 εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 190 καὶ 366
 Αὐτὴν μὲν τὸ Σεραφίμ, τὰς ἀγκάλας
 δὲ αὐτῆς ἡ λαβὴς εἰκονίζε. 192
 Ποία ἦτον ἡ ῥομφαία ἡ διεληθῆσα τὴν
 καρδίαν της. 197
 Χαρὰν ἀνεκκλάλητον αὐτῆ ἐπροξένησε. 211
 Τί θέλει νὰ εἴπῃ τὸ, Χαῖρε κεχαρι-
 τωμένη, ὅπου ἤκουσε. 211
 Ἠσύχως καὶ πραεῖα τῆ φωνῆ τῆ Ἀγ-
 γέλου ἤκουσε τὸ, Χαῖρε. 212
 Σύλληψις αὐτῆς διὰ τί ἦτον ἄσπορος. 212
 Χωρὶς ὠδίνος ἐγέννησε, καὶ διὰ τί. 213
 Χάριν ποῖαν εὔρε παρὰ τῷ Θεῷ. 215
 Οὐκ ἀπιστοῦσα εἶπε τὸ „ Πῶς ἔσαι
 μοι τοῦτο. 214
 Διὰ τί δὲν ἐκαταδικάσθη ὑπὸ τοῦ
 Ἀγγέλου, ὡς ὁ Ζαχαρίας. 214
 Ἀφιερωμένην εἶχε τῷ Θεῷ τὴν Παρ-
 θεῖαν. 215
 Φιλοδωρεῖ τὰς ἑαυτὴν ὑμνοῦντας. 216
 Πρώτη εἶδε τὸν Χριστὸν ἀναστάντα, εἰς
 τὴν ὑποσημείωσιν. 664
 Δι' αὐτὴν ἀνοίχθη ὁ τάφος. 664
 Διὰ ποίας αἰτίας πρέπει νὰ χαίρῃ. 664
 Καὶ μετὰ τὸ γεννηθῆσαι ἐτάχθη ἐν τῆ
 χάρα τῶν παρθένων. 470
 Θεοτόκος ὄνομα ἅπαν τὸ Μυστήριον τῆς
 Οἰκονομίας συνίστησι. 216 καὶ 482
 Ποίας χάριτας ἔλαβεν ἐκ τῆς ἐπελεύ-
 σεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. 218
 Δημιουργικῆ δυνάμει τοῦ Πνεύματος
 συνέλαβε, καὶ ὄχι μετὰ τῆ φυσικῆν. 219
 Ἐν τῆ συλλήψει αὐτῆς ἡ Τριάς ἐφα-
 νερώθη. 219
 Τὸ σχῆμα τῆ Ἀγγέλου ἐκ ἐδειλίασε. 222
 Διὰ τί ἐταράχθη. 222
 Πτώσιν τῆς Προμήτορος πόθεν ἤξευρε. 222
 Νεφέλη ἦτον, καὶ διὰ τί. 225
 Οὐχ ἀπλῶς Παρθένος, ἀλλὰ ἡ Παρ-
 θεῖνος λέγεται. 225
 Πλήρωμα χάριτος αὐτῆς μετὰ τί ὁμοιά-
 ζει. 227
 Τὸ πλήρωμα τῆς χάριτός της τριχῶς
 νοεῖται. 227
 Διὰ τί Ἀγνή λέγεται. 228
 Τὸ γεννηθῆσαι αὐτὴν ἀφθόρως τῆ συλ-
 λαβεῖν παραδοξότερον. 229
 Τὸ ὄνομα αὐτῆς τί διηλοῖ. 230
 Κυρία ἐστὶ διττῶς. 230
 Ἐν αὐτῇ ἐνάθησαν παρθεῖνα καὶ τόκος. 232
 Τὴν

Τὴν Θεομητορικὴν ἀξίαν τῆς Παρθένου οὐ δύναται ὁ Θεὸς δεύτερον ποιῆσαι. 232
 Αἱ ρήσεις τῶν Προφητῶν, καὶ τὰ Νόμους τὰ σύμβολα αὐτὴν προετύπωσαν. 233
 Καλλονὴ τῆ Ἰακώβ πῶς λέγεται. 235
 Διὰ τί εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἄγγελος ναὶ χαίρει. 237
 Πᾶσα κτίσις τὸ Χαίρει, αὐτῇ κραυγάζει. 237
 Διὰ τί ἔχαιρε. 238
 Ἐπλήρωσε τὸ χρέος τῆς Εὐας, καὶ ἔμεινε πάλιν εἰς τὸ χρέος. 239
 Τὴν πρὸς Ἀβραὰμ ὑπόσχεσιν ἐτελείωσε. 240
 Πνεῦμα Ἅγιον πότε εἰς αὐτὴν ἐπῆλθε. 243
 Εὐθύς ἐν τῇ συλλήψει ἦτον Μήτηρ. 244
 Τῇ προπατορικῇ ἀμαρτίᾳ ὑπέκειτο. 243. 248
 Πύλη κεκλεισμένη ἦτον. 122
 Οὐδέποτε παρακείται παρὰ τῷ Υἱῷ της. 697
 Τὰ αὐτῆς πάντα εἶναι παράδοξα. 666
 Θεοτόκος διὰ τί ὀνομάζεται Ὅρος. 659
 Καὶ τῶν Οὐρανῶν ἀσυγκρίτως ὑπερέχει. 659 καὶ 680
 Θάνατος αὐτῆς διάβασις ἐστὶ πρὸς ζωὴν. 659 καὶ 690
 Ἐν τῇ ἀναλήψει αὐτῆς ἐπήρθησαν αἱ οὐράναι πύλαι. 660
 Ποῖα λόγια εἶπε πρὸς τὸν Υἱὸν, ὅταν παρέδιδε τὸ Πνεῦμα. 661 καὶ 675
 Καὶ πᾶσα ὁ Υἱὸς πρὸς αὐτὴν. 677
 Αὐτὴ μόνη μεθόριον οὐσα μεταξὺ τῆς Κτίσεως καὶ τῶν κτισμάτων, διαρέμει εἰς Ἄγγέλους καὶ ἀνθρώπους τὰς χάριτας κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος. 661
 Ἐν τῇ αὐτῆς Κοιμήσει οἱ Ἄγγελοι τί ἔλεγον. 661
 Πᾶ διέτριβε, καὶ πᾶ ἐκοιμήθη. 663 καὶ 695
 Φθορὰν ἔλαβεν, οὐχὶ δὲ καὶ διαφθορὰν. 666 καὶ 667
 Σινδόνες αὐτῆς καὶ ἱμάτια ποῦ ἀπετέθησαν. 667
 Τύπος ἦτον αὐτῆς ἡ Σκηνὴ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα. 668
 Ἦτοι ἡ Λυχνία, ἡ Τράπεζα, τὸ Θυμιατήριον, ἡ Στάμνος, ἡ Ράβδος, ἡ Πλάκα, ἡ Κιβωτός. 669
 Νόμοι φύσεως πόσοι ἐν αὐτῇ ἐνικήθησαν. 675
 Χάριν καὶ ἀρετὰς τῆς Θεοτόκου πῶς ἐμποροῦμεν ναὶ ἀποκτήσωμεν. 678
 Ὡς Βασίλισσα παρίσταται τῷ Θεῷ. 680
 Ἀπ' αὐτῆς οἱ Ἄγγελοι δοξάζουσι τὸν Θεόν. 680

Διὰ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐβεβαιώθη καὶ τὸ κατὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν, καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ Υἱοῦ της. 681 καὶ 685
 Ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατέβη εἰς τὸν Ἄδην. 683
 Σῶμα αὐτῆς διὰ τί λέγεται εὐρυχωρότατον. 684
 Ὁ λέγων αὐτὴν ὡς διὰ σωλῆνος γεννηθεῖσα, ἄθεός ἐστι, εἰς τὴν ὑπόσημ. 684
 Καρπὸς αὐτῆς ἀκατάληπτος. 685
 Μᾶλλον δὲ, ἀναταληπτότερος. 685
 Τὸ σῶμα αὐτῆς διὰ τί λέγεται ζωαρχικόν. 689
 Ἐπρεπε ναὶ εὐρίσκεται εἰς τὰ βασιλεια τοῦ Υἱοῦ της. 694
 Τόσας πολλὰς γονυκλισίας ἐποίει, ὥστε ἐβαθούλωσαν αἱ πλάκες. 695
 Μεσίτις ἐβάλη μετὰ τοῦ Υἱοῦ της καὶ τῶν ἀνθρώπων. 464
 Οὐδεὶς ὁ σωζόμενος, εἰ μὴ δι' αὐτῆς. 464
 Καύχημα εἶναι τῶν ὀρθοδόξων. 477
 Μακαρία εἶναι ἡ κοιλία της. 501
 Θεοτόκος, ἐκτὸς τῆ Θεᾶ, πάντων ἀνωτέρα ὑπάρχει. 580
 Σημεῖον ἦτον παράδοξον καὶ τεραστικόν. 580
 Παρθενίας ἀπαρχὴ αὐτῇ ἐπιγράφεται. 580
 Τὸ κατ' αὐτὴν Μυστήριον ἀνεξιχνίαστον ἐστὶ καὶ ἀπορον καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίαν. 581
 Ἡμεῖς χρέος ἔχομεν ναὶ μακαρίζωμεν τὴν Θεοτόκον ὑπὲρ τὴν μακαρίσασαν αὐτὴν γυναῖκα, εἰς τὴν ὑπόσημ. 501
 Χρέος ἔχομεν ναὶ ψάλλωμεν εἰς αὐτὴν τὸ „ Ἀξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς “. 520
 Οὐχ ὑπέκειτο εἰς τὸν περὶ καθαρῶν νόμον, ὡς μὴ σπερματισθεῖσα καὶ τεκοῦσα. 202
 Σιβύλλα περὶ αὐτῆς προεῖπεν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 64
 Κιβωτός ἐστὶ τοῦ Οὐρανοῦ. 64
 Ἠγιασμένη καὶ ὑπέραγνος ἦτον καὶ πρὸ τῆς ναὶ συλλάβῃ, εἰς τὴν β. ὑπ. 227
 Τὰ κατὰ τὴν Θεοτόκον θαυμάσια ἔξ εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 616
 Εἰς τὰ ἀχειροποίητα ἅγια τῶν ἁγίων εἰσηλθε. 647
 Εὐλογία αὐτῆς κλῆρος πολύτιμος. 651
 Τοῖς φυσικοῖς νόμοις ὑποκύπτει τὸ θάνατον, ὑπερφυῖς ἦτον. 652
 Ἀνέστη καὶ ἀνεληφθη εἰς Οὐρανόν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν. 652 καὶ 653
 Τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου καὶ νεκρὸν ὄν ἦτον δεδοξασμένον καὶ λάμπον. 655
 Δόξα τῆ Θεοῦ περιέσκεπεν αὐτό. 657

Ὄρος οὐσα, ἐπάνω τῶν βενῶν ἀνέβη.	659	Ὄριαμβος τί θέλει νὰ εἰπῇ, καὶ πόθεν ἐτυμολογεῖται, εἰς τὴν ὑποσημ.	9
Διὰ τί λέγεται γῆ ἄβατος ἢ διψῶσα.	212	Ὄρονος ὃν εἶδεν ὁ Ἡσαΐας, τί εἰκόνιζε.	190
Πόσων χρόνων ἦτον ὅταν ἐκοιμήθη, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	648	Ὄρονοι οἱ τῶν Ἀγγέλων τί δηλοῦσι.	692
Βλασὸς ὠνομάσθη, εἰς τὴν β'. ὑποσ.	56	Θεωρητικὴ πόσις καλεῖται.	336
Παρθένος ἦν ἀειπάρθενος.	86	Θεωρίας εἰς ὄρος πῶς τινὰς ἀναβαίνει.	359
Θεοτόκου ταπεινοφροσύνης ὕψος ἐκπληκτικώτατον.	248	Θεωρίαί τρεῖς εἶναι.	452
Κιβωτὸς εἶναι ἔμφυχος.	249	Θεωρίαν πνευματικὴν πῶς τις δέχεται.	560
Κλίμαξ καὶ πύλη εἶναι τῆς Οὐρανοῦ.	250	Θεωρία τῆς προσώπου Κυρίου μόνη εἶναι πληρεστάτη μακαριότης.	522
Πρὸ τοῦ συλλαβεῖν σωματικῶς, συνέλαβε πνευματικῶς τὸν Θεὸν Λόγον.	254	Θεωρία μία τοῦ Κυρίου ὑπερβαίνει ὅλα τὰ μαρτύρια.	522
Διδάσκαλος καὶ παράδειγμα εἶναι τῆς πνευματικῆς συλλήψεως τῆς ψυχῆς.	254	Θεωρία τῶν Μαρτύρων οὐ μικρόν ἐστιν.	522
Βιβλίον εἶναι ἐσφραγισμένον.	263	Θέωσις ἀγέννητος ποῖα εἶναι.	242
Μεγάλη εἶναι ἀληθῶς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.	306	Ὁὐκ ἔχει γένεσιν.	242
Μὲ ποῖον τρόπον μεγαλύνεται, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	319 ἢ 367	Θέωσις τί εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημ.	400
Ὡσπερ διὰ τῆς Υἱοῦ ἐφιλιώθημεν τῷ Πατρὶ, ἔτω διὰ τῆς Θεοτόκου φιλιονόμεθα τῷ Υἱῷ.	319	Θέωσις τῆς ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνης φύσεως πότε ἐφανερῶθη.	593
Δόξα αὐτῆς ἀσύγκριτος ὑπάρχει μὲ τὰ Χερουβὶμ καὶ μὲ τὰ Σεραφίμ.	366	Θεώσεως χάρις ἀσχετὸς ἐστὶ καὶ ὑπὲρ φύσιν.	612
Δι' αὐτῆς καταβάλλομεν τὰς ἐχθροὺς ἡμῶν Δαίμονας.	319	Θηλάσαντες διὰ τί λέγεται περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ Χριστιανῶν.	261
Ἐν ὅλῃ τῇ Κτίσει οὐκ ἐστὶν ἴσον, ἢ μείζον αὐτῆς.	366	Θυμοῦ ἐν τῷ καιρῷ πρέπει νὰ ποιῇ τινὰς τὸν Σταυρόν.	50
Θεοτόκος ἐνεργητικῶς λέγεται, καὶ οὐχὶ Θεότοκος παθητικῶς.	367		
Εἴτις ἔ λέγει αὐτὴν Θεοτόκον, χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος.	366		
Καὶ ὄντως καὶ μόνη Θεοτόκος ἐστίν.	482		
Κατὰ δύο τρόπους λέγεται Θεοτόκος, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	367		
Δόξα αὐτῆς εἶναι δόξα καὶ τοῦ Υἱοῦ.	412		
Δεινοπαθῆ αὐτῆς λόγια ποῖα.	412		
Διὰ τῆς πρὸς τὰ πάθη τοῦ Υἱοῦ λυπῆς ἔδειξεν ὅτι εἶναι γνησία Μητέρα.	412		
Πῶς λέγεται εὐρυχωρότερα τῶν Οὐρανῶν.	684		
Χρεώτης εἰς αὐτὴν εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τί, εἰς τὴν β'. ὑποσ.	548		
Αἰτήσεις αὐτῆς ἐκπληροῖ ὁ Υἱὸς τῆς.	548		
Εἰς αὐτὴν ἐκαινοτομήθησαν τὰ καινότευτα.	549		
Οὐ συνήρθη τῷ Ἰωσήφ μετὰ τὸν ἀσπυρον τόπον, εἰς τὴν α'. ὑποσημ.	436		
Χάριτος τῆς Θεοτόκου κοινωνὸς οὐδεμία ἄλλη γίνεται.	580		
Τὰ δευτερεῖα ἔχει τῆς Ἁγίας Τριάδος.	485		
Τίνα λόγια εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Υἱὸς τῆς ἀγαλαμβανόμενος.	491		
		Ἰακώβ πῶς ἀλλάξε τὰς χεῖράς τε σαυροειδῶς, καίτοι πάσχων ἀπὸ γῆρας καὶ ἀσθένειαν.	33
		Ἐδυναμάθη καὶ κατὰ τὰ δύο ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ.	34
		Τί προεικόνιζε μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῶν χεῖρῶν.	35
		Δύο ὀνόματα εἶχε, καὶ τί δηλοῦσι.	35
		Εἰς τὸ ἄκρον τίος ῥάβδου ἐπροσκύνησε.	44
		Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφός Θεός τὰ σύμβολα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἐφύλαξεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	16
		Ἰατρείας δύο εἶδη εἶναι.	83. 392 ἢ 486
		Ἰατρῶν ἀφορισμὸς ποῖος εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	20
		Ἰερεὺς ὁποῖος πρέπει νὰ ἦναι.	13
		Ἰερεῖς πρέπει νὰ ἦναι καθαρῶτατοι.	342
		Ὄταν σπυλλειτουργοῦν μαζὶ δὲν πρέπει ὁ καθεὶς νὰ ἀναγνώσκη τὰς εὐχὰς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	576
		Ἰερόθεος ὁ Ἀθηναῶν ὑπερέβαινε τὰς ἄλλους ἱεράρχας κατὰ τὰ ἐγκώμια ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου.	687
		Σκευὸς ἐκλογῆς ὀνομάζεται, ὡς ὁ Παῦλος.	688

Ἦμους αὐτοῦ ἀπεστήθισεν ὁ Ἀπόστολος Τιμόθεος.	688	Διὰ τί λέγονται ὅτι ἐνταφίασαν τὸν Χριστὸν, μὴ αὐτοὶ ἐνταφίασαντες.	375
Ἰερουσαλήμ πόλις διὰ τί ὑψώθη.	405	Κατηγοροῦνται ὡς σφραγίσαντες τὸν τάφον τοῦ Κυρίου.	411
Τὸ νότιον αὐτῆς μέρος διὰ τί λέγεται Θάλασσα.	447	Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος τραχεῖαν ἐνταυτῶ καὶ γλυκεῖαν εἶχε τὴν διδασκαλίαν.	125
Ἰεσσαὶ ρίζα ποία εἶναι.	76	Μεγάλη φωνὴ λέγεται.	133
Ἰησοῦς οὗτος πῶς ἐρμηνεύεται.	476	Εἰς δύο ἐρήμους διέτριβε.	134
Ἰλασμός τί εἶναι.	333	Φωνὴ εἶναι, λύχνος καὶ ἑωσφόρος.	141
Ἰορδάνης εἰς τί τροπολογεῖται.	21	Ἠγιασθῆ βαπτίσας τὸν Χριστὸν, καὶ οὐκ ἐβαπτίσθη παρ' αὐτοῦ.	149
Ἄν ἐσράφη εἰς τὰ ὀπίσω ὅταν ἐβάπτισθῆ ὁ Κύριος οὐδὲν λέγουσιν οἱ Εὐαγγελισταὶ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	137	Οὐδὲ τὰς παραγγελίας αὐτῆ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ φυλάττομεν.	155
Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ μεταρσίτου συναθροίσεως τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν Κοίμησιν.	651	Ὁρθρος εἶναι καὶ μέσος Παλαιᾶς καὶ καινῆς.	158
Ἰούδα ἡ φυλὴ ρίζα εἶναι τῆ Ἰεσσαί.	76	Βάπτισμα αὐτοῦ τί ἦτον.	159
Καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆ Χριστοῦ.	76	Πρόδρομος ἦν τοῦ Χριστοῦ ἐν πάσῃ τῇ ἐνσάρκῳ Οἰκονομίᾳ.	163
Πότε ἐξέλιπεν ἀπὸ αὐτὴν κάθε ἀρχῶν ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς.	217	Πρόκριτος ἦτον καὶ ὑπερεῖχε τῶν ἐν Νόμῳ καὶ χάριτι προκρίτων.	611
Ὁ Ἰσκαριώτης Ἰούδας διὰ τί ἠγανάκτησε περὶ τοῦ μύρου.	320	Εἰς μίαν καταδυσιν ἐβάπτιζεν, εἰς τὴν α. ὑπόσημείωσιν.	150
Τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζε " τί δηλοῖ.	320	Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ σύμβολα τῶν παθῶν τῆ Κυρῆς ἀπεθισαύρισε, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	16
Ἀπὸ ποῖον δένδρον ἐκρεμάσθη.	323	Ἰωάνης πόθεν συμπεραίνεται ὅτι ἀπλωσε τὰς χεῖράς του ἐν τῷ Κήτει εὐρισκόμενος.	32
Δὲν ἐφρόντιζε διὰ τοὺς πτωχοὺς.	321	Αὐτὸς εἰς τὴν γῆν εἰ κατέβη.	434
Ἰούδα μιμητὰί ποῖοι εἶναι.	324	Ἡ κατ' αὐτὸν ἰσορία ἀλληγορεῖται.	571
Ἀμφίνομος διὰ τί λέγεται.	343	Εἰς τὴν Καρχηδόνα ἀπέπλευσε τὴν πρὸς δύοσιν οὖσαν τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	80
Πῶς ἐβαπτειν ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα.	345	Παράδειγμα αὐτοῦ ἐναντίον φαίνεται μετ' τὸν ἐκ Παρθένου γεννηθέντα Κύριον.	85
Διὰ τί λέγεται δυσώνυμος.	347	Ὡς ἐμβρύον ἦτον ἐν τῷ Κήτει.	85
Μετέλαβε τῶν Μυστηρίων, εἰς τὴν ὑπ.	348	Τί προεικόνιζε.	236
Οὐ μετέλαβεν.	348	Θαῦμα ἦτον ἡ τέτου κατάποσις καὶ ἐξέλευσις.	665
Φωμίον, ὃ ὁ Κύριος ἔδωκεν αὐτῷ, τί ἦτον.	348	Ἰωσήφ τί δηλοῖ, εἰς τὴν β. ὑπόσημ.	75
Πῶς αὐτὸν ὁ Διάβολος εἰς προδοσίαν ἔρριψεν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	320	Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας ἀν δὲν ἐνταφίαζε τὸ σῶμα τῆ Κυρίου, τάχα ἤθελε μείνῃ αὐτὸ καὶ ἀταφον.	375
Ἀπελπίσθη.	323	Πῶς χηματίζει τὴν βελὴν τῆ Πατρῆς.	391
Ἐγινε προδότης, διότι ἐπεθύμει τὴν γῆν καὶ τὰ γῆινα κέρδη, καὶ οὐχὶ τὴν Βασιλείαν τῆ Κυρίου.	322	Ποίας εὐκταίας φωνῆς ἤκουσε.	407
Θαρρῶν ἐπεσέν.	315	Ποῖα ἐλεεινὰ λόγια εἶπε πρὸς τὸν Πιλάτον, ζητῶν τὸ σῶμα τῆ Ἰησοῦ.	409
Ράθυμίας μεταβαλέσθαι οὐκ ἠθέλησε.	324	Ἰωσήφ ποῖος μιμεῖται.	415
Ἰσθαδαῖοι ἕως Ἡραΐδου ἐξουσίαζον.	217	Τί θέλει νὰ εἰπῆ.	415
Πῶς ἐθάλασαν τὴν αἰσθητὴν πέτραν.	261	Μὲ ποῖον τρόπον καὶ σχῆμα ἐνταφίασε τὸν Κύριον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	404
Λαοὶ διὰ τί λέγονται.	265	Ἰωσήφ ὁ Μνήστωρ διὰ τί ἐμνηστεύθη τὴν Παρθένον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	218
Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τί ἀπελάμβανον.	272		
Χειρότεροι ἦτον ἀπὸ τῆς Ἑθνεῖς.	368		
Κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν καίεται.	369		
Ἀχάριστοι ἐφάνηκαν εἰς τὸν εὐεργέτην των.	375		

Ἰῶτα ἐν, ἢ μία κεραία " πῶς νοεῖται εἰς τὸν Σταυρὸν, εἰς τὴν ὑπόσημ.

7

Κ

Καθαρισθῆναι δεῖ πρῶτον εἶτα φωτισθῆναι.

131

Καθαρτέον πρῶτον, εἶτα τῷ καθαρῷ προσομιλητέον.

421

Καί, νοεῖται ἀντὶ τῆ, Γάρ. 91. 176 ἢ

241

Καιρὸν πόμα ἐν τῇ βασιλείᾳ πινόμενον " πῶς ἐρμηνεύεται.

336

Καιρὸς ὁ παρῶν τίνος ἐστὶ, καὶ ὁ μέλλον, τίνος.

304

Κακία αὐτοφθόνος ποῖα ὀνομάζεται.

369

Κακοπαθεῖα Θεὸς θεραπεύεται.

25

Κακοπαθεύοντος σώματος ὡς τέκνου κηδεταὶ ὁ Χριστός.

25

Κάλαμον διὰ τί ὁ Κύριος ἔλαβεν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.

357

Κάλλος ἀνώτερόν ἐστι τῆ καλοῦ.

236

Κάλλος ἀληθινὸν ἢ ἐρασμιώτατον ποῖον εἶναι.

614

Κάλλος τοῦ Χριστοῦ τὸ ἀρχέτυπον ἀσυγκρίτως ἀνώτερον ἦτον ἀπὸ τὸ τῆ Ἀδάμ, καὶ διὰ τί.

632

Περὶ τῆ θείου κάλλους ἐνθουσιαστικὰ λόγια.

632

Κάμιμος ἢ Βαβυλωνία ἀντίστροφον τύπον εἶχε τῆς ἐκ Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Κυρίου.

92

Ἡ φλόγα αὐτῆς πῶς ἐγνωρίσθη, ὅτι ἦτον τεσσαράκοντα ἢ ἐννέα πήχεις, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.

115

Ἄλλο κάμιμος, ἢ ἄλλο τὸ πῦρ αὐτῆς.

144

Διὰ τί ποτὲ μὲν λέγεται Βαβυλωνία, ποτὲ δὲ Χαλδαϊκὴ ἢ Περσικὴ, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.

94

Τὸ θαῦμα αὐτῆς μεγαλύτερον ἦτον τῆς Ἐρυθρᾶς.

116

Καπιλεύω ἢ κάπηλος τί θέλει νὰ εἰπῇ.

322

Κανόνα ἁσματικὸν εἰς τὸ Πάσχα ἐν ἡχῶ δευτέρῳ τίς ἐποίησεν, εἰς τὴν ὑπόσ.

424

Κανὼν Ἰαμβικός τῆς Πεντηκοστῆς ἀμφιβάλλεται, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.

553

Κανὼν πανηγυρικὸς ὁ τοῦ Εὐαγγελισμῆ εἶναι.

206

Διὰ τί κατὰ ἀνταπόκρισιν προβαίνει.

207

Κανόνες ἁσματικοὶ τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος ὑψηλότεροι τῶν ἄλλων εἰσὶ.

287

Καπιλεύω ἢ κάπηλος τί θέλει νὰ εἰπῇ.

322

Καρδία πέτρα λέγεται.

19

Ποῖα εἶναι ἢ καθάρᾳ.

19

Οἶκος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ πόλις πλήρης κρίσεως.

282

Πόρνη καὶ κατοικητήριον κακίας.

282

Ἐν τῷ μέσω εἶναι τοῦ σώματος.

402

Μνημεῖόν ἐστὶ δεσποτικόν.

416

Ἀσύνητος ποῖα εἶναι.

533

Ἡ τῶν Ἀποστόλων πῶς ἦτον γαληνόμορφος.

557

Θυμιατήριον εἶναι κάρβουνα καὶ θυμίαμα ἔχουσα.

559

Καρδίαν καθάραν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός " πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπόσ.

535

Καθάρᾳ ποῖα εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.

536

Καρδίας ἐνυπόστατος φωτισμὸς ποῖος εἶναι.

644

Κασία τίς ἦτον, ἢ τίνων Εἰρμῶν ποιήτρια.

373

Καταβάσεις Θεοῦ διάφοροι εἶναι.

290

Κατάβασις τῆ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.

70

Κατάβασις Θεοῦ ἐποπικὴ ἐστὶ. 291. 455 ἢ

541

Ἡ κατάβασις αὐτοῦ ἀνάβασις ἡμῶν γέγονε.

291

Κατάσχσεις διαφέρει ἀπὸ τὴν σύχσιν.

395

Κατ' εἰκόνα ποῖον ἦτον.

632

Κενεῶνες τί εἶναι.

683

Κένωσις ποῖα λέγεται.

69. 119 ἢ

290

Ἐναντία εἶναι μὲ τὴν πλήρωσιν.

385

Κέρατον πόσα σημαίνει.

53

Ποῖον πρέπει νὰ συντρίβωμεν.

54

Κῆτος διὰ τί λέγεται νότιον.

32

Πῶς ὀνομάζεται, εἰς τὴν ὑπόσ.

32 ἢ

395

Πῆ ἐξέβρασε τὸν Ἰωαννῶν.

395

Κιβωτὸς τύπον εἶχε τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

429

Καὶ τῆς Θεοτόκου.

646

Πῆ εἰσήγαγεν αὐτὴν ὁ Σολομῶν.

646

Εἰς αὐτὴν ἐφύλαξεν ὁ Θεὸς τὸ σεβάσιμον.

657

Κλίσις ἢ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τῆς κεφαλῆς τῆ Κυρίου τί ἐδήλου.

388

Ὡς θαῦμα ἀναφέρεται.

388

Ἐφ' ἡμῶν ἄλλως γίνεται.

388

Κοιλία λέγεται.

536

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν ἑορτὴν λόγοι Πανηγυρικοὶ, εἰς τὴν ὑπόσ.

648

Εὐσημος καὶ κλητὴ ἡμέρα ὀνομάζεται.

671

Εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ἦλθεν ἀράτως ὁ Χριστός.

676

Ἄγγελοι καὶ Ἀπόστολοι ἐν αὐτῇ ὑπῆρθησαν.

682

Κόλποι Πατρὸς πῶς ἐρμηνεύονται.

461

Κοντάκιον τῆς Μεταμορφώσεως διὰ τί λέγεται καθ' ἑκάστην, εἰς τὴν ὑπόσημ.	643
Κοσμάς ὁ Ποιητὴς τί συνήθειαν ἔχει. 54 κ)	135
Διὰ τί ἔχει δύο Ὁδοὺς ἐν τῇ ἐνάτῃ τοῦ Κανόνοσ τοῦ Σταυροῦ.	55
Ἐποίησεν ἀσματικὸν Κανόνα εἰς τὸ Πάσχα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	424
Κόσμος πῶς εἶναι θεμελιωμένος.	11
Κόσμος Μερρὰ πικρὰ εἶναι.	20
Καὶ πῶς μεταβάλλεται ἡ πικρότης τε.	20
Κόσμος ἀοράτῃ σωτηρία ποία εἶναι, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	422
Πῶς ὄλος ὁ Κόσμος ἐσώθη.	422
Ἡ τῷ Κόσμῳ καταβολὴ διὰ τὸν Χριστὸν ἔγινεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	167
Κρανίου τόπος διὰ τί ὠνομάσθη, εἰς τὴν α. ὑποσημείωσιν.	380
Κραυγὴ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	383
Κτίζω ἐπὶ τῆς χρονικῆς ἀνθρωπότητος λαμβάνεται τοῦ Κυρίου.	352
Κτίσις Θεοποιουμένη ἐκ ἔχαιρεν, ἀλλ' ἐλυπεῖτο.	119
Μὲ σοφίαν ὑπέφερε τὰς Θεοποιῶντας, καὶ διὰ τί.	119
Παραχωρήθη νὰ προσκυνῆται.	119
Κτίσις τὸν Κτίστην ἐδέεποτε νικᾷ, ἀλλὰ νικᾷται.	239
Πῶς συνείχετο ἄψυχος οὐσα.	380
Κτίσις καὶ ἡ ἀνάκτισις λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	535
Εἰ μὴ συνείχετο ὑπὸ Θεοῦ ἐν τῷ πάθει, ἤθελε διαλυθῆ, εἰς τὴν ὑποσ.	381
Κτίσις ἐνός ἐστι Κτίστου.	199
Κυριακὴ τῷ Πάσχῳ διὰ τί λέγεται ὀρθόν.	443
Μία Σαββάτων ὀνομάζεται, κ) διὰ τί.	444
Καὶ βασιλῆς.	444
Καὶ ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων.	444
Τρία πράγματα ἐν αὐτῇ συνειδίξεν νὰ κάμνουν οἱ Χριστιανοί.	445
Κατὰ τὴν νύκτα αὐτῆς ἐβαπτίζοντο οἱ κατηχούμενοι.	447
Κυριακὴ καὶ εἰκὼν εἶναι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἔσται ὁ μέλλων αἰὼν.	452
Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τύπον τίνος εἶναι.	576
Ὁλη ἡ Ἁγία Τριάς ἐτίμησε τὴν Κυριακὴν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	523
Διὰ τί Κυρία κ) Κυριακὴ ὀνομάζεται.	445
Ἐν αὐτῇ ἐλευθεροῦντο οἱ φυλακωμένοι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	451
Καὶ οἱ ἄπιστοι ταύτην αἰδοῦνται.	451

Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ " διὰ τὴν ἀνθρωπότητα νοεῖται.	352
Ἄλλοι " Ἐκτίσατο " εἶπον.	352
Πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	353
Κυριότητες διὰ τί λέγονται.	693
Κωνσταντῖνος ὁ μέγας πότε, καὶ πῶς εἶδεν ἐν τῷ Οὐρανῷ τὸ σημεῖον τῷ Σταυρῷ.	10
Εἶδε τὸν Χριστὸν ἐν ὁράματι, εἰς τὴν ὑπ.	10

Λ

Λάζαρος ὅταν ἔμελλε νὰ ἀναστῆθῆ, διὰ τί βεβλή (ἢ προσευχή) προηγήθη.	262
Λαλοῦντες, εἰς δίψος ἐκκαίονται.	121
Λαμπαδιφορία ἔργον Θεάρεσον.	433
Διὰ πόσα αἰτία ἀνάπτονται αἱ λαμπάδες, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	433
Λαμπρὰ ἡμέρα τοῦ Πάσχα μὲ πόσα λαμπρύνεται.	418
Λαοὶ τυραννικῶς ὑποτασσόμενοι, ἀποστατοῦσιν.	297
Λάριξ ξύλον ἄκαυσον, εἰς τὴν β'. ὑποσ.	93
Λατῖνοι καθὼς φρονῶσιν, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβον τὴν χάριν τῷ Πνεύματος.	565
Κακῶς μεταχειρίζονται τὰ ἄζυμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	351
Λειτουργία Θεία διὰ τί περὶ τρίτην ὥραν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τελεῖται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	576
Ὅταν ἐν τῇ λειτουργίᾳ συλλειτουργῶν πολλοὶ ἱερεῖς, δὲν πρέπει νὰ ἀναγινώσκῃ τὰς εὐχὰς ἰδιαιτέρως ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν.	576
Λείψανον ἅγιον ἀδύνατον εἶναι νὰ γένη χωρὶς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος.	570
Πρέπει νὰ προσκυνοῦνται ταῦτα.	570
Λέντιον τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	339
Λέστος τί εἶναι ἴδιον.	1
Καὶ καθεύδων φοβερός ἐστὶ.	403
Λευιάθῶν τί θέλει νὰ εἰπῇ.	130
Λῆμμα τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπ.	350
Ληστοῦ εὐγνωμοσύνη ποία ἦτον.	40
Ἄνοιξε τὸ ξύλον τῆς ζωῆς.	40
Ληστὴν πρέπει νὰ μιμήμεθα κατὰ τὴν εὐγνωμοσύνην, ὅταν πάσχωμεν.	42
Ἐπαινος αὐτοῦ.	41
Λογισμοὶ αἰχροὶ, βέβλη εἶναι τῷ ἐχθρῷ.	51
Λογισμοὶ ἀσταύρωτοι πρέπει νὰ σταυρῶνται.	26
Καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς πρέπει νὰ ἀγανίζεταί τινάς.	318
Οἱ μολυνόμενοι ἐν αὐτοῖς χάνουν τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν.	318

Λογισμῶν προσβολὴν εἰδὲς δύναται δια- φεύξασθαι.		Παρθένος ἔμεινεν.	6
Οἱ τῇ καρδίᾳ παρακαθήμενοι λογισ- μοὶ πῶς νεκροῦνται.	70	Τί θέλει νὰ εἰπῇ.	229
Λογισμῶν εἰρήνη δῶρόν ἐστι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χωρητικὸν τῶν ἄλλων χα- ρισμάτων.	318	Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς γλαφυρὰ διηγή- ματα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	439
Λογισμοὶ νεογέννητοι τῆς ἀμαρτίας πῶς λέγονται.	557	Ποῦ ἡ χεὶρ αὐτῆς εὗρίσκειται.	439
Λογισμοὶς ρυπαροῖς ὁ συνομιλῶν νοῦς ἐκπίπτει τῆς παρρησίας τῆ Θεοῦ.	95	Μάρτυρες ποῖοι ὀνομάζονται.	301
Λογισμοὶ τῶν τριῶν μερῶν τῆς ψυχῆς τίνες.	572	Μασαλιανῶν φρόνημα κακὸδοξον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	74. 566 καὶ 636
Ἡ ἐν τῷ λογισμῷ ἀρχὴ γεῦσις ἐστὶ τῆς ἀμαρτίας.	588	Μεγαλοπρέπεια ποῖα ὀνομάζεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	518
Πρέπει νὰ καθαίρωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ ἐμπαθεῖς λογισμοῦς.	589	Μέθῃ εἶναι τριῶν λογιῶν.	575
Λόγον ἐπαναβεβηκότα ἐκ τῆς λόγου μα- θόντες " πῶς ἐρμηνεύεται.	522	Μέθῃ διὰ τί γράφεται μὲ ἡ.	65
Λόγος φοβερός ποῖος εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσ.	401	Μέριμναι κοσμικαὶ τί κακὸν προξενῶσι.	641
Λοχεῖα ποῖα λέγεται.	394	Μετὰ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	20
Λύπη ἐπερίσσευσεν εἰς τὰς ἀνθρώπους μετὰ τὴν παράβασιν.	211	Τί ἐπροσιόνιζεν.	20
Αὐτὴ δείχνει τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν μιτέρα.	197	Τί ξύλον ἦτον ἐκεῖνο, ὅπου ἐβάλεθῃ εἰς αὐτὴν καὶ ἐγλυκάνθη, εἰς τὴν ὑπόσ.	20
Λύπαι γυναικὸς διὰ τί ἐπληθύνθησαν.	238	Θαύμα ὑπερφυσικὸν ἦτον ἡ μεταβολὴ αὐτῆς.	20
Λύπη τιμιωτέρα ἐστὶ τῆς ἡδονῆς.	365	Μεταβολὴ ἐν παντὶ πράγματι γλυκὺ εἶ- ναι.	125
Πότε πρέπει νὰ λυπούμεθα.	365	Μεταμορφώσεως πανηγυρικοὶ λόγοι εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	586
Λυτρωτὴς κυρίως ποῖος εἶναι.	488	Τροπᾶριον σιχηρὸν αὐτῆς πῶς ἐξηγεῖ- ται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	586
Λύχνον οἱ ἀνάπτοντες πρέπει νὰ κάμνω- σι τὸν Σταυρόν.	50	Βασιλεία λέγεται τοῦ Θεοῦ.	589
		Μεταμόρφωσις ὀλίγον πρό τῆ πάθους ἔγινε, καὶ ἐχρὶ τὸν Αὐγούστον, εἰς τὴν ὑπόσ.	605
		Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τὴν αἰ- σθητὴν Κτίσιν ἐφαίδρυνε.	612
		Τὸ φῶς αὐτῆς ἀθρόον ἔλαμψε.	617
		Μεταμορφώσεως φῶς καὶ σκότος ἦτον.	625
		Πῶς ἤστραφεν ἀρρήτως.	625
		Μεταμόρφωσις ἐν ἡμέρᾳ ἔγινε.	630
		Μεταμόρφωσις προσέμιον καὶ τύπος καὶ μυστήριον εἶναι, τῆς μελλούσης πα- ρρησίας καὶ μακαριότητος.	642
		Διὰ τί ὀγδόη αὕτη λέγεται.	643
		Τὸ Κοστάκιον αὐτῆς διὰ τί λέγεται	
		■ ■ ■ ἐκάσιν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	643
		Μετανοία μὲ τί ὀμωιάζει.	21
		Μετανοίας βάπτισμα πῶς καταρτίζεται.	156
		Μετανοία ἐπὶ Θεοῦ οὐκ ἐστὶ, καὶ πῶς αὐτὴ ἐρμηνεύεται.	528
		Μετανοίας τόπον καὶ τρόπον δίδει ὁ Θεὸς εἰς τὸν μὴ ἀπελπίζομενον.	474
		Οὐκ ἐστὶ κακία ἢ μὴ μετανοία λυομένη.	324
		Μεταφορὰ ποῖα λέγεται.	293
		Μεταμορφώθη τί θέλει νὰ εἰπῇ.	643
		Μήτηρ Θεοῦ πῶς τινὰς γίνεται.	253
		Χαίρει ἀκούσα τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ Υἱοῦ τῆς.	515
		Συνδοξάζεται μὲ τὸν Υἱόν.	516

M

Μαγεῖα πῶς παύεται.

Μαγνήτης ἔλκει τὸν σίδηρον, εἰς τὴν ὑπόσ.	379		
Μάγοι ποῖοι ἐλέγοντο.	79		
Πῶς αὐτοὶ ἦτον ἀπαρχὴ τῶν Ἑθνῶν.	79		
Διὰ τῶν δώρων αὐτῶν τί ἐφανερόναν.	79		
Πόθεν ἦλθον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	94 καὶ 96		
Ὡς Θεὸν ἐγνώρισαν τὸν Χριστόν.	104		
Μακαρίων δόξαν ἄλλην εἰ δύναται ποιῆ- σαι ὁ Θεός.	232		
Μακρὰ κυρίως καὶ φύσει ποῖα εἶναι, καὶ ποῖα εἰ κυρίως εἰδὲ φύσει παρὰ τοῖς Ποιηταῖς.	65		
Μαρία ὄνομα τῆς Θεοτόκου ποῖον σημαί- νει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	75 καὶ 87		
Παρθενία αὐτῆς τὸν Διάβολον ἐλάν- θασε.	218		
Διὰ τί ἐμνηστεύθη, εἰς τὴν ὑπόσημ.	218		
Μαριάμ ἀδελφὴ Μωϋσέως εἶχεν ἀνδρα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	6		

Μικρά ὁ καταφρονῶν ἔρχεται καὶ εἰς τὰ μεγάλα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	321	Διὰ τί ἦτον βραδύγλωσος, εἰς τὴν ὑπ.	554
Μορφή Θεοῦ ποῖα λέγεται.	65 καὶ 290	Ἐμῶθι τὴν γνώσιν τῆ Πνεύματος καὶ τῆς Τριάδος.	555
Μοῦ Ἀντωνυμία ἐπὶ τίνος λαμβάνεται.	274	Διὰ τί παρέση τῷ Χριστῷ ἐν Θαβῶρ.	599
Μῦρον τὸ ἅγιον τί δηλοῖ.	177	Πόθεν ἐγνώρισαν αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι.	599
Χρίσμα ἐστὶ, καὶ μὲ αὐτὸ λέγονται Χριστοὶ Κυρίου οἱ Χριστιανοί.	177	Δόξα Μαυσέως ἀσυγκρίτως κατωτέρα τοῦ Χριστοῦ.	613
Χρίσιν αὐτῆ ποῖα ρητὰ βεβαιῶσι.	177	Ἐπαθε τὴν Μεταμόρφωσιν, ἐκ ἐνήργησεν.	614
Μῦρον Ὀπιστικὸν ποῖον εἶναι.	314	Πῶς εἶδεν ἐν Θαβῶρ τὸ πρόσωπον τῆ Θεοῦ.	621
Μῦρον οὐ μὴ δέξεται ἀγγεῖον προκατελιμμένον ὑπὸ δυσώδους ὑγρῆ.	552 καὶ 421	Σκέπασμα ἔγινεν εἰς αὐτὸν τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου.	623
Μυστήρια διὰ τί λέγονται.	328	Μαυσέως ψυχὴ γυμνὴ παρέστη ἐν τῷ Θαβῶρ.	631
Ὅταν αὐτοῖς προσερχώμεθα, πρέπει νὰ προκαθαιρώμεθα ἀπὸ παντός μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος.	328	Ποῖαν Θεότητα εἶδεν ἐν τῷ Θαβῶρ.	635
Διὰ τῶν μυστηρίων ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα γινόμεθα μετὰ τῆ Χριστῆ.	329		
Καὶ πρὸ τῶν μυστηρίων καὶ μετὰ τὰ μυστήρια πρέπει νὰ προσευχώμεθα.	355		
Μυστήριον Θείας ἐνανθρωπήσεως ἀγνωστον ἦτον τοῖς Ἀγγέλοις κατὰ τὸν τρόπον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	71 καὶ 230		
Εἰγώσεις τρεῖς ἔγιναν ἐν αὐτῷ.	232		
Ἀρρητόν ἐστι καὶ ἀγνωστον.	234		
Ἀναγκαῖον ἦν ἐπισκιάζεσθαι, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	218		
Καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι πάλιν μυστήριον μένει.	234		
Μυστηρίων μετάληψις ἐλκυστικὴ ἐστὶν εἰς πίστιν καὶ ἀγάπην Θεοῦ.	330		
Μυστηρίων τράπεζαν εἰς ποῖον τόπον πρέπει νὰ μεταλαμβάνωμεν.	349		
Καὶ αἰσθητῶς αὐτὰ ἀπολαμβάνομεν καὶ νοητῶς.	349		
Μυστήρια μὲ ἄρτον ἐνζυμον παρέδωκεν ὁ Κύριος.	351		
Μυστηρίων ὁ κοινωνῶν ἀταξίως πόσα κακὰ λαμβάνει.	355		
Εἰς τὴν τράπεζαν τῶν μυστηρίων δειχνεὶ ὁ Θεὸς τὴν μεγαλητέραν τε σοφίαν καὶ δύναμιν καὶ πλοῦτον.	349		
Ὁμοίωμα τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως οὐχ εὐρίσκεται, καίτοι μὲ πολλὰ παρομοιαζομένα.	231		
Ἐν τοῖς μυστηρίοις ὅλον λαμβάνει τὸν Χριστὸν ὁ κοινωνῶν.	440		
Διὰ τί ποτὲ μὲν ὁ ἄρτος προηγείται, ποτὲ δὲ τὸ ποτήριον, εἰς τὴν ὑπόσημ.	331		
Μυχὸς ποῖος λέγεται.	112		
Μαυσῆς διὰ τῆς ράβδου του προεικόνιζε τὸν Σταυρόν.	3		
Διὰ τί ἔλεγε „Παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὄραμα“.	251		
		Ναβεχοδονόσορ ὡς Θεὸς ἤθελε νὰ προσκυνῆθῆ.	89
		Ναυτία τί θέλει νὰ εἰπῆ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	539
		Νεανίσκοι πνευματικῶς ποῖοι λέγονται.	540
		Νεκὰς πόθεν ἐτυμολογεῖται.	262
		Νεκροὶ ποῖοι λέγονται.	400
		Νέκρωσις τί δηλοῖ.	415
		Νερὸν εἰς τρεῖς τόπους διαιρεῖται.	338
		Φυσικῶς φέρεται εἰς τὰ κάτω.	338
		Νεφέλη τίνος ἦτον τύπος.	146
		Νεφέλη ἡ ἐπίβασις αὐτοῦ “ περὶ τίνος λέγεται.	597
		Σύμβολον ἐστὶ τῆς Θείας δυνάμεως.	598 καὶ 459
		Φύσις τῶν νεφελῶν ἠλλοιώθη ἐπὶ τῆ ὄρους Θαβῶρ.	615
		Νεφέλη ἄλλο, καὶ ἡ ἐν τῇ νεφέλῃ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἄλλο.	624
		Ἡ ἐνδοξος τῆ Θεῆ νεφέλη πῶς λέγεται παρὰ τοῖς Ραββίνοις, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	624
		Ἡ ἐν τῷ Θαβῶρ φωτεινὴ νεφέλη πῶς λέγεται ὅτι ἐπεσκίασε.	625
		Νεφέλη διὰ τί ἐνικῶς ἐρρέθη, καὶ οὐχὶ νεφέλαι αἱ φέρουσαι τὰς Ἀποστόλους ἐπὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.	663
		Ἡ ἐν τῇ Ἀναλήψει νεφέλη Ἀγγελικὴ ἦτον δύναμις.	459
		Θρόνος εἶναι βασιλικὸς καὶ πατρικὸς.	459
		Νεφρὸς με Συ ἐκτῆσω “ πῶς ἐρμηνεύεται.	681
		Ἐν αὐτοῖς ἐστὶ τὸ σπέρμα.	681
		Νεώτεροι εὐσεβέστεροι ἐστάθισαν τῶν γεροντοτέρων.	360
		Νημερτές πόθεν ἐτυμολογεῖται.	562
		Καὶ τί δηλοῖ.	562

Νικοδήμου τόλμη δὲν ἐστάθη ὀλιγωτέρα ἀπὸ τὴν τοῦ Ἰωσήφ.	410	Ὁδὸς ποῖον λέγεται.	133
Πῶς γινόμεθα αὐτῆ μιμηταί.	416	Ὁζὰ διὰ τί ἐθανατώθη.	249
Τίς ἦτον, καὶ ὅτι μάρτυς ἐχημάτισε τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	410	Τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	657
Νιπτήρ τί ἐσήμαινε.	342	Μὲ καλὸν σκοπὸν ἐπίασε τὴν Κιβωτόν.	657
Νόμος ὁ Παλαιὸς, διὰ τί λέγεται τοῦ Γράμματος, καὶ ὁ τῆς χάριτος διὰ τί λέγεται τοῦ Πνεύματος.	568	Ὁζίας διὰ τί ἐλεπρώθη.	190
Τύπος ἦτον τῆ Νέου Νόμου τῆ Εὐαγγελίου.	596	Ὁθόνια τί δηλοῦσι.	416
Νόμοι φύσεως πόσοι ἐνικήθησαν ἐν τῇ Θεοτόκῳ.	675	Ὁικονομία ἐνσαρκος προηγουμένου ἦτον	81
Νῆς ὁ κεχαριτωμένος πολλὰ διαπορθμεύει καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ κάλλους τεκμήρια.	293	Φέλημα.	81
Ἐν τῇ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ αὐτοῦ τί ποιεῖ, καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ φύσιν τί πάχει.	350	Ἐνωσις ἦτον τῶν ἐναντίων.	277
Ὡς βασιλεὺς ἐστί.	351	Πῶς ὀρίζεται αὐτὴ.	291
Πῶς καθαρίζεται.	359	Οὐδὲν οὕτω παρίστησι τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ὡς αὐτὴ.	291
Νοῦς νοεῖ πρῶτον, εἶτα ὁ λόγος φανερόναι τὸ νοηθέν.	487	Ὁ σκοπὸς αὐτῆς καὶ τέλος ποῖον ἦτον.	478
Νῦν ἀπολύεις τὸν δῆλόν σου ἐν εἰρήνῃ πῶς ἐρμηνεύεται.	195	Ὁῖκος Θεοῦ ποῖος εἶναι.	672
Νῦξ τί σημαίνει.	82	Ὁῖνου πόσις, εὐφροσύνης ποιητικὴ.	331
Ἡ μέλλουσα ἐστὶ ζωῆ, εἰς τὴν ὑπόσ.	82	Ὁῖστρος τί εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσημ.	118
Νῦξ ἡ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα διὰ τί ὀνομάζεται νῦξ τῆ Μεγάλου Σαββάτου, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	445	Ὁκτωήχως ἀναστασίμους Κανόνας ποῖος ἐρμηνεύει.	55
Νυχθήμερον πότε ἀρχίζει.	443	Ἡ ἐρμηνεία τούτων ποῦ εὐρίσκεται.	55
		Ὁμοιότης αἰτία γνώσεως καὶ ἐνώσεως.	606
		Ὁμολογητὰ ποῖοι εἶναι.	301
		Ὁμόνοια πότε εἶναι κακὴ καὶ πότε καλὴ.	531
		Ἐκ τῆς ὁμοιότητος ἡ Τριάς γνωρίζεται.	532
		Ὁνόματα ἀρσενικὰ τίνες μεταβάλλασιν εἰς οὐδέτερα.	561
		Ὁνομα κοινὸν τῆς Τριάδος, εἰς ὃ βαπτίζομεθα, ποῖον εἶναι.	127
		Ὁνομα εὐφημον ἀπὸ τὰ πονηρὰ ἔργα δυσωνυμεῖται καὶ τὸ δυσώνυμον ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα εὐφημεῖται.	347
		Ὁνομα παρεκάζονται καὶ Ἰεδαῖοι καὶ Ἑθνηκοί, καὶ διὰ τί.	278
		Ὁπίσθια Θεῶ ποῖα εἶναι.	621 καὶ 623
		Ὁπως ἀντὶ τοῦ, Πῶς λαμβάνεται.	674
		Ὁράσεις ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ Προφητῶν ὁμοιάθη " πῶς ἐρμηνεύεται.	382
		Ὁργανα τὰ ὑπηρετήσαντα εἰς τὰ πάθη τῆ Κυρίου, ἀξία εἶναι ὑψώσεως καὶ προσκυνήσεως σὺν τῷ Σταυρῷ.	48
		Ὁργάνων μουσικῶν τρία εἶδη εἶναι.	671
		Ὁρη νοητὰ ποῖα εἶναι.	260
		Οἱ μὴ διγόμενω προβαίνοντες ἐν ὄρει " πῶς ἐρμηνεύεται.	547
		Εἰς τὰ ὄρη οἱ Ἕλληνες ἐθυσίαζον.	606
		Αἱ ἀνώτεροι τάξεις τῶν Ἀγγέλων νοοῦνται.	691
		Ὁρος Ἐλαιῶν ἐσχίσθη εἰς δύο ἐν τῇ Ἀγαλήφει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	454
		Ποῦ ἀναφέρεται.	499
		Ὁρθρος μεταξὺ ὧν νυκτὸς καὶ ἡμέρας τί σημαίνει.	82
		Ὁροὶ τέσσαρες ποῖοι δογματίζονται ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας.	106
		Ὅσιοι	

Ξ

Ξένον πότον λέγεται.

Εἰς τὸν Θεὸν πρέπουσιν ὅλα τὰ ξένα καὶ παράδοξα.

Ξυλάρια δύο τῆς Σαραφθίας τί ἐδήλων, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.

Ξύλον γνώσεως ἦτον νοητόν.

Τὸ πλεον ἠδονικώτατον ἦτον κατ' ἀθῆσιν.

Ξύλον γνώσεως ποῖον εἶναι ἠθικῶς.

Ξύλου φύσις ἠγιάσθη διὰ τοῦ Σταυροῦ.

Ξύλου ζωῆς ἡ ἀπόλαυσις μεγάλη ἦτον καὶ ὑπεροχικὴ, καὶ διὰ τί.

Ξύλον γνωστὸν καλῶ καὶ πονηρῶ ποῖον εἶναι.

Ξύλον τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν δὲν ἐφαγώθη εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν.

Ο

Ὁγδοὴ ἡ μέλλουσα ἐστὶ βιοτή.

Ὁγδοὴ λέγεται ἡ Κυριακὴ, εἰς τὴν ὑπόσ.

Καὶ διὰ τί.

Όσιοι Πατέρες ανεχώρουν εἰς τὴν ἔρημον πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν ὑποσ.	256	Εἶδη τῶν Παθῶν τῷ Κυρίου, καὶ διὰ τί ταῦτα ὑπέμεινεν, εἰς τὴν ὑποσ.	357
Όσιοι ποῖοι ὀνομάζονται.	301	Πάθος Χριστοῦ τόσον ἦτον ὑπερβολικόν, ὥστε καὶ εἰς τὴν ἀναίσθητον Κτίσιν ἠίσθησιν ἑτερατούργησεν.	380
Όυρανοὶ τρεῖς. Ἰδὲ ανεώχθησαν αὐτῶ, ἢ ἐχίσθησαν οἱ Όυρανοὶ " πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	183	Πάθος Θεοῦ πῶς οὐ λέγεται.	226
Όυρανὸν πρῶτον καὶ δεύτερον διὰ τί ἔκτι- σεν ὁ Θεός.	168	Παθῶν τῷ σώματος εἴγματα κοινὰ εἶναι καὶ τῆς ψυχῆς.	389
Εἰς τὸν Ουρανὸν διὰ να ἀναβῆ τινὰς κόπον χρειάζεται.	478	Διὰ τί εἶχε τὰ ἀδιάβλητα πάθη ὁ Κύριος.	593
Όυρανὸς ἐβδόμου ὀγδοῦντος.	292	Πάθεισιν ἀτιμίας οἱ δουλεύοντες ἐχθροί εἰσι τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὑποσημ.	82
Όυσίαι κτισαὶ ἐν τόπῳ εἰσὶ περιγραπταί.	242	Πάθος ὅποιον κυριεύσῃ ἡμᾶς, ἐκεῖνο εἶ- ναι ἡμῶν Θεός.	471
Όυσίων πεποιωμένων Δημιουργός ἐστὼ ὁ Θεός, ἀλλ' ἐ ποιότητων μόνων.	376	Πάθος τί εἶναι.	498
Όυσία τῶν ὄντων ἐναντίον ἐστὶ τὸ μὴ ὄν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	189	Τὴν ψυχὴν θανατόνουν.	498
Τὸ μὴ εἶναι αὐτῇ ἐναντίον, τῶν Ἑλ- λήνων ἀσέβημα.	189	Καὶ τὰ ἐν φιλαῖς ἐπιθυμίαις πρέπει να διώκωμεν.	499
Όυσίαν Θεὸς ἰδεῖν τινὰ, ἀδύνατον.	189	Παῖδες τρεῖς οἰκεῖοι ἦτον τῷ Θεοῦ.	274
Όφεις ροητοὶ ποῖοι εἶναι.	622	Δίκαιοι ἦτον καὶ ὅσιοι καὶ ὁμολογη- ταὶ καὶ μάρτυρες.	302
Όφιοι ὁ χάλκινος τίνος ἦτον τύπος.	8	Υἱὸς αὐτῶν ἐπάξιος ἦτον τῷ Θεῷ.	346
Όφιοι χάλκινον ἐ λέγει καθαρώς ἡ Γρα- φή, ὅτι ἐβαλε πλαγίως ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ σημείου, εἰς τὴν ὑποσημ.	9	Διὰ τίνος ὑμνωδίας μετέβαλον εἰς δρό- σον τὸ πῦρ.	541
Δάγκαμα μὲν αὐτῶν ἰατρεύεται, ἐχί δὲ καὶ αὐτοὶ χάνονται.	10	Τὸ κατ' αὐτοὺς θαῦμα ὑπερέβαινε τὸ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ.	116
Διὰ τί αὐτοὶ οὐ χάνονται.	10	Διὰ τί συγκαλοῦσιν εἰς αἶνον Θεοῦ ὄλην τὴν Κτίσιν.	199
Όφιοι ροητὸς πῶς ἐδελεάσθη.	117	Τὸ πῦρ τῷ ζήλου των ἐνέκνησε τὸ πῦρ τῆς καρμίνου.	611
Φαρμάκι αὐτοῦ ποῦ εὐρίσκεται.	108	Καὶ ἐλευθερωθέντες, διὰ τί Παῖδες πάλιν ὀνομάζοντο.	477
Όφιοι διὰ τί καθαρώτερα βλέπει τὰ χαμηλώτερα παρὰ τὰ ὑψηλότερα.	587	Παιδίον ὁ Χριστὸς διὰ τί λέγεται.	87
Μεταποιεῖται ὑπὸ τῶν Δαιμόνων πρὸς τὸ μὴ ὄν.	604	Παιδίων ὁ ὕμνος πρέπων ἦτον εἰς τὸν Θεόν.	276
Μετασκευάζεται καὶ ἐνδυναμοῦται ὑ- πὸ Θεοῦ, καὶ βλέπει τὸ ἀκτιστον φῶς αὐτοῦ.	604	Διὰ τί αὐτὰ ἐφωτίσθησαν.	276
Όφιοι ἦτοι ὄρασις ἐν τῇ Νέᾳ προηγεῖται, ἐπεταὶ δὲ ἡ ἀκοή.	618	Πανάριον τί θέλει να εἰπῆ, εἰς τὴν ὑπ.	553
		Πανούργος δῶν σημαίνόμενα ἔχει.	332
		Πανταρβῆ τί λίθος εἶναι, εἰς τὴν γ'. ὑπ.	93
		Παντοκράτωρ διὰ τί λέγεται ὁ Θεός.	229, 571
		Παραγυμῶ καὶ παραδεικνύω τί θέλει να εἰπῆ.	591
		Παραδειγματίζω τί θέλει να εἰπῆ, εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	360
		Παραδειγμα ἔχ εὐρίσκεται ἔτε ἐπὶ τῆς θεολογίας, οὔτε ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἐν πᾶσιν ὁμοιον.	231
		Παραδείσον διὰ τί ἐφύλαττον τὰ Χερου- βὶμ καὶ ἡ Φλογὶνη Ῥομφαία.	27
		Ό' εἰς τοῦτον βουλόμενος εἰσελθεῖν τί πρέπει να ἔχη.	28
		Αἰσθητὸς ἦτον καὶ νοητὸς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	41

Παρήλιος πῶς γίνεται.	629	Πέτρα ἀκρότομος τίνος εἶχε τύπον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	14
Δὲν εἶναι πραγματικὸς ἥλιος, ἀλλὰ εἰκονικὸς.	634	Δὲν ἐβάλλθη εἰς ἀμάξι, ἕτε ἠκολέθει τοῖς Ἰσραηλίταις.	14
Παρθενία χωρὶς ἐλεημοσύνης σῶσαι οὐκ ἰσχύει.	304	Πέτρον διὰ τί ἐζήτησεν ὁ Σατανᾶς νὰ κοσκινίσῃ περισσότερο ἀπὸ τὰς ἄλλους Ἀποστόλους.	361
Παρθενία κρείσσων γάμου.	215	Μὲ σχῆμα λύπης ποῖα λόγια ἔλεγε.	362
Παρθένων τῶν φρονίμων καὶ τῶν μωρῶν τὸ παράδειγμα πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα.	307	Διὰ ποίας αἰτίας παρεχωρήθη νὰ ἀρνηθῆ.	363
Διὰ τί λέγονται μωραὶ, εἰς τὴν ὑπόσ.	304	Ἐκαυχήθη.	363
Παρουσίαι δύο τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῶς κάθε μία λέγεται.	264	Δὲν ἀπεγνώσθη, ἀλλὰ μετενόησε.	364
Πάσχα τί δηλοῖ.	419	Πέτρον ποῖος μιμεῖται κατὰ τὴν ἀρνησιν.	371
Ἀπὸ τῆ φάσκα μετωνομάθη, καὶ ἔχῃ ἀπὸ τοῦ πάσχειν.	419	Πιλάτος κατεδίκασε τὸν Κύριον, διότι μετὰ βαΐων ἐμβῆκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	283
Πάσχα εἰς τὸ ὄνομα πανηγυρικὰ ἐγκώμα.	420	Πίστις ἀντλημὰ ἐστὶ.	166
Ἀκόρεστος εἶναι ἡ προσηγορία του.	420	Πίστις καὶ Βάπτισμα συμφυῆ εἰσι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	128
Τὴν μετάληψιν αὐτῆ ἀναγωγικῶς ἐκλαμβάνει ὁ Θεολόγος.	451	Διὰ Βαπτίσματος τελειοῦται.	128
Εἰς τρία διαιρεῖ αὐτό.	451	Πίστις ἢ καρδία ἀνθρώπου ἢ πιστεύεσα, θαῦμα.	232
Ἐν τῇ ἑορτῇ τῆ Πάσχα οἱ Βασιλεῖς ἠλευθέρωναν τοὺς φυλακαμένους, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	451	Πίστις ἀκλόνητος σπάνιον εἶναι. Εἰς αὐτὴν θεμελιόνονται ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ εἰρήνη.	295
Τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα αἰδοῦντο καὶ οἱ ἄπιστοι.	451	Τί εἶναι ἡ Πίστις.	296
Πατὴρ πῶς πρὸ Ἐωσφόρου γεννᾷ τὸν Υἱόν.	86	Δύο εἶναι τὰ εἶδη αὐτῆς.	296
Καὶ τῶν Κτισμάτων Πατὴρ λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	87	Πλάκες θεόγραφοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἦτον γεγραμμένοι.	670
Ἐκ τῶν ὄντων γνωρίζεται.	564	Πλάνη τόξον τοῦ Διαβόλου εἶναι. Τί εἶναι.	51
Πατὴρ τῶν Φώτων διὰ τί λέγεται.	617	Ἀπὸ πλάνας ἔχει γεμάτας τὰς σφάτας τῆς ζωῆς μας ὁ Διάβολος.	465
Πατρὸς κόλποι πῶς ἐρμηνεύονται.	461	Τὸ μείναι ἐν τῇ πλάνῃ, χεῖρον κακὸν τοῦ πεσεῖν ἐν αὐτῇ.	465
Ὁ κόλπος τοῦ Πατρὸς ἀνοίχθη βαπτίζομένου τῷ Κυρίου, εἰς τὴν ὑπόσ.	169	Πλάνη ἑαυτῇ περιπίπτει.	411
Πατὴρ τῶν Φώτων διὰ τί λέγεται.	494	Πλάσις ἢ ἐπὶ τῆ σώματος λέγεται καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν β'. ὑπόσ.	107
Πειρασμὸς μέγας ὅταν καταπῆν τὸν ἄνθρωπον, τί πρέπει νὰ κάμῃ.	33	Λέγεται καὶ ἡ ἀνάπλασις.	107
Πελάγιος τί ἦτον.	55	Πλοῦτος δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας.	416
Καὶ τίς ἡ αἵρεσις αὐτοῦ.	55	Πλουεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ " πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν β'. ὑπόσ.	414
Πέμπτη μεγάλη διὰ τί ἔχει ὀλόκληρον Κανόνα.	325	Πνεῦμα Ἅγιον διὰ ποῖα αἰτία ἐπῆλθεν εἰς τὴν Παρθένον.	218
Πεντηκοστῆς ἐν τῇ ἑορτῇ πόσοι ἔχουν λόγους, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525	Μὲ δημιουργικὴν δύναμιν εἰργάσατο τὴν σύλληψιν τοῦ Υἱοῦ.	219
Διὰ τί λέγεται Πεντηκοστῆ, εἰς τὴν ὑπόσ.	523	Πῶς ἔμεινεν ἐν τῷ Χριστῷ.	169
Διὰ τί ἐν αὐτῇ κατέβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525	Υἴωδωρ ἐστὶ καὶ πνεῦμα καὶ πῦρ καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, εἰς τὴν ὑπόσ.	144
Περιούσιος λαὸς διὰ τί λέγεται.	258	Πότε ἐπῆλθεν εἰς τὴν Παρθένον.	243
Περίφρασις ποῦ εὐρίσκεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	114 καὶ 158	Πνεύματος ἐνέργειαν συμμεμετρημένων ἑκαστος δέχεται.	529
Τί εἶναι αὐτή.	565 καὶ 665		
Περσία καὶ τὴν Βαβυλῶνα περιεῖχε.	94		
Οἱ ἐν αὐτῇ Πέρσαι εἶχον τὰ πρεσβεῖα καὶ τὸ κράτος ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γενήσεως, εἰς τὴν ὑπόσ.	96		

Καὶ διὰ τί, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.	534	Ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ἀναφερόμεθα εἰς τὸν	
Ἡ μεταδόσις τῆς Πνεύματος ποῦ φαί-		Υἱόν, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ εἰς τὸν Πα-	
νεται ἐν τῷ Νόμῳ.	529	τέρα.	555
Καὶ ἐν τοῖς Προφήταις.	529	Τὸ Πνεῦμα κατ' οὐσίαν ὑπερέχει καὶ	
Οἱ τὸν Θεὸν γνωρίζαντες, τῷ Πνεύ-		τὴν θεαρχικωτάτην αὐτοῦ ἐνέργειαν.	559
ματι ἐτυπῶντο τὸ ἡγεμονικόν, εἰς		Πνεῦμα δοθέν τῷ Ἀδὰμ διὰ τοῦ ἐμφυ-	
τὴν ὑποσημείωσιν.	530	σήματος, τὸ τριαδικὸν ἐξέφηνε τῆς δη-	
Διὰ τί ἄλλος Παράκλητος λέγεται.	530.	μιουργοῦ Θεότητος, καὶ φανερωθέν ἐν	
Διὰ τί μετὰ Χριστὸν ἦλθε.	530	τῷ Ἰορδάνῃ, τὸ μυστήριον τῆς Τριάδος	
Ἐν τοῖς Ἀποστόλοις τρισσῶς ἐνήργησε.	533	ἐφανέρωσεν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	150
Πῶς ἐστὶν ἐν πᾶσι, πῶς ἐν τοῖς ἐν		Διὰ τί κατήλθεν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ,	
Νόμῳ, καὶ πῶς ἐν τοῖς κατὰ Χριστόν.	533	εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	525
Διὰ τί κατέβη ἐν εἴδει πυρίνων γλωσ-		Πνεῦμα καλεῖται καὶ τὸ χάρισμα τοῦ	
σῶν.	534	Πνεύματος.	309
Καὶ εἰς πόσους.	528	Τὸ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ φανέν ὀφθαλμο-	
Διὰ τί αἱ γλώσσαι αὐταὶ δὲν ἦτον		φανῶς ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν ἐνέρ-	
πυρρός, ἀλλ' ὡσεὶ πυρρός, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	534	γεια τοῦ Πνεύματος ἢν μόνη.	565
Αὐτοκέλευστον εἶναι.	535	Πνεύματος Ἁγίου ἐνέργεια τί διαφορὰν	
Πῶς τίκει τινὰς πνεῦμα σωτηρίας.	536	ἔχει ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐναντίας.	557
Πῶς μετεδόθη διὰ τῶν Ἀποστόλων		Χαρὰν προξενεῖ εἰς τὰς καρδίας.	558
εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς.	536	Διὰ τί μετὰ ἐννέῃς ἡμέρας τῆς Ἀνα-	
Φῶς εἶναι, καὶ διὰ τί.	537 καὶ 578	λήψεως ἐκατέβη, εἰς τὴν ὑποσημ.	525
Εἰρήνη εἶναι.	536	Πῶς ἦτον εἰς τοὺς Προφῆτας.	533
Οὐ μόνον ἀποστέλλεται, ἀλλὰ καὶ		Πῶς εἰς τοὺς Χριστιανούς.	533
ἀποστέλλει, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	528	Πνεύματος ἐπαγγελία καὶ τοῦ Πατρὸς	
Αὐτὸ ἀποσταλέν εἰδείξε ποῦ ἀνέβη ὁ		ἦτον καὶ τοῦ Υἱοῦ.	556
Χριστὸς ἀναληφθεὶς.	528	Δίχα φωτὸς τῆς Πνεύματος οὐκ ἄντις	
Αὐτὸ εἶπεν εἰς τοὺς Ἀγγέλους τὸ		δέξεται θεωρίαν Πνευματικὴν.	560
„ Ἄραπε πύλας “, εἰς τὴν ὑποσημ.	469	Ἐν τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα ἐ λέγομεν.	561
Πνεῦμα σοφίας Θεοῦ πῶς λέγεται.	538	Ἀληθείας ἐστὶ Πνεῦμα.	562
Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ πῶς λέγεται.	538	Σφραγὶς καὶ χρίσμα ὀνομάζεται.	563
Διὰ τοῦ Φανερῶνται.	538	Ἐν τῆς φυσικῆς κινήσεως γνωρίζεται	
Φύσει ἁγίον ἐστὶ.	538	ὡς ζωή.	564
Ἐξέχεε τῆτο ὁ Θεός, ἐκ ἔκτισεν, ἔτε		Πνεύματος χάριν πῶς ἀποκτηῖσαι δυνά-	
ἐδημιούργησεν.	540	μεθα.	583
Διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ἢ		Πῦρ αὐτῆ πόσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ.	583
Τριάδος ἐγνωρίσθη.	542	Δύναμις ἐστὶ καὶ ἐνέργεια τῆς Πατρὸς,	
Ἐχάρισε τὸ χάρισμα τῆς Θεολογίας		καὶ πῶς.	569 καὶ 654
τῆς Ἁγίας Τριάδος.	543	Δάκτυλος Θεοῦ λέγεται.	670
Οὐκ ἐτέλειπέ ποτε τῷ Υἱῷ.	543	Πνεύματος ὅλην τὴν χάριν πῶς ἔδωκεν	
Τελειοῦν ἐστὶν, οὐ τελειούμενον.	545	ὁ Χριστός.	565
Ἡ προῆ αὐτοῦ ζωτικὴ ἦτον.	546	Σταγόνα τῆς χάριτος αὐτῆ λαμβάνει	
Τὸ Πνεῦμα ἐλθόν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ		ἢ οἰκουμένην.	564
ἀνθρώπου τί ποιεῖ αὐτόν.	546	Οὐσιωδῶς τοῖς Ἀποστόλοις συνεχέμετο.	565
Ἐχει ὡς ὄχημα τὰς ψυχὰς τῶν ἀν-		Οὐσίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει.	565
θρώπων.	550	Πνεῦμα Ἅγιον Βάπτισμα ὀνομάσθη.	567
Τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου		Ποίαν ψυχὴν φυλάττει καὶ ποίαν ἐγ-	
Πνεύματος πῶς ἀξιωνόμεθα.	551	καταλιμπάνει.	567
Τῶν χαρισμάτων τῆς Πνεύματος ποῖος		Λόγον ἔχει πρὸς τὴν ψυχὴν, ὅν ἢ ψυ-	
εἶναι τόπος χωρητικός.	551	χὴ πρὸς τὸ σῶμα.	567
Τούτω πρώτῳ εἰτυγχάνομεν ὡς διανέ-		Ψυχὴ ἐστὶ τῆς ψυχῆς.	567
μοντι ἐν τοῖς ἐκ Θεοῦ δάροις.	555	Νόμος διὰ τί λέγεται ἢ χάρις τοῦ	
		Πνεύματος.	568

Δύναμις εἶναι τοῦ Πατρὸς.	569	Πρεσβύτεροι πνευματικῶς ποῖοι λέγονται.	540
Μένει καὶ μετὰ θάνατον εἰς τὰς ἀγίας.	570	Πρὸ Ἐωσφόρου ἐγέννησά σε " πῶς νοεῖται.	86
Δι' αὐτοῦ ἡ ψυχὴ ἢ βεβυθισμένη τοῖς ὕδασι ἀνέρχεται, εἰς τὴν ὑπόσημ.	22	Πρόνοια διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία κατασκευάζει.	690
Πνεῦμα διὰ τί λέγεται εὐθεός.	571	Προοίμιον ῥητορικὸν ποῖον.	277
Τριχῶς λέγεται γνώρισμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.	573	Εἰς ποῖας λόγους Προοίμια ἔγίνονται.	418
Τὸ Πνεῦμα φανεροῦ ὁ Θεὸς Λόγος.	573	Δύο Προοίμια οἱ παλαιοὶ ἐμεταχειρίζοντο.	524
Ἔρχεται αὐτοθεσπότης, καὶ πέμπεται.	578	Προοίμια τέλη γίνονται.	592
Τί διηλοῖ τὸ Πέμπεται.	578	Προσευχῆς ἐν τῷ καιρῷ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑψωμένας τὰς χεῖρας, καὶ διὰ τί.	7
Χάρις τοῦ Πνεύματος μεταβάλλει καὶ ἄλλοιοῦ.	582	Ἡ μονολόγιστος Προσευχὴ τῆς „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ" ποῖα καλὰ προξενεῖ. 19.	254
Χύνεται καὶ εἰς τὰ ἔξω τῆ σώματος.	582	Προσευχὴ συντροφευμένη ἔσα μὲ πνεῦμα συντηρημένον εὐπρόσδεκτός ἐστι θυσία.	559
Πῶς ἐνδύσμεθα τὸ Πνεῦμα.	582	Ἐν τῇ προσευχῇ τῆς „Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ" πρέπει ἀδιαλείπτως νὰ μένωμεν.	583
Μεριζόμενον κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτῆ ἐνεργείας, δι' ἐκάστης ἐνεργείας ὅλον πάρεστιν, ἀμερίστως μεριζόμενον, εἰς τὴν β'. ὑπόσημείωσιν.	534	Προσευχῆς μήτηρ ἡσυχία.	641
Δημιουργὸν εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	73	Προσευχὴ ἐμφάνεια Θείας δόξης.	641
Πνεύματος καταπτάντος πολλοὺς Προφήται ἐγένοντο.	540	Προσευχὴ πρέπει νὰ γίνεταί ἐν πάσῃ τελετῇ καὶ ὑπὸ τοῦ τελουῦντος καὶ ὑπὸ τοῦ τελουμένου.	149
Πνευματικοὶ ἀξιοκατάκριτοι εἶναι οἱ ἐμποδιζόντες τοὺς μὴ ἔχοντας κάλυμα ἀπὸ τὸ νὰ μεταλάβουν ἐν τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, εἰς τὴν ὑπόσημ.	446	Προσκύνησις λατρευτικὴ μόνῃ τῷ Θεῷ ἀπονέμεται.	607
Πνοὴ βιαία ἢ τοῦ Πνεύματος ζωοποιός ἦτον.	513	Πρόσωπα εἰς τὰ τρία τῆς Θεότητος κοινὰ εἶναι ἡ εὐλογία, ὁ ὕμνος, καὶ ἡ ὑπερύψωσις.	45
Πόθος ὑπερῆκῃ τὸν φόβον.	115	Πρόσωπον Θεοῦ πῶς νοεῖται.	621
Πόθος παρακινεῖ λαλεῖν.	121	Οὐ μὴ ἴδῃ αὐτὸ ἀνθρώπος καὶ ζήσεται, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	621
Τοῖς ἔχουσι πόθον δίδονται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος.	556	Προσωποποιία πᾶ ἐύρισκεται. 116. 134.	137
Ποιταὶ τῶν ἀσματικῶν Τροπαρίων τὴ συνήθειαν ἔχουσιν.	122	Προφῆται τίνι τρόπῳ ἀκούουσι.	18
Ποιμένες πνευματικοὶ τί πρέπει νὰ κάμνουν, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	89	Διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς Ἐποφίτας.	205
Διὰ πόσας αἰτίας εἰς τοὺς Ποιμένας ἐφάνη Ἄγγελος.	90	Πάσης φυσικῆς ἐνεργείας ἐξίσταντο. λῆμμα ὑπὸ Κυρίου δεχόμενοι.	550
Εἰς αὐτὰς πρῶταν, ἦτοι εἰς τὰς Πνευματικὰς ἀποκαλύπτονται τὰ μυστήρια.	90	Εἰς τοὺς Προφῆτας ἦτον ἀποκεκαλυμμένον μυστικῶς τὸ Μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος.	555
Πρέπει νὰ ζητοῦν τὸν ἐράνιον ἄρτον.	92	Πῶς ἦτον εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄγιον.	533
Δὲν πρέπει ἀναγκαστικῶς καὶ τυραννικῶς νὰ ποιμαίνου.	297	Διὰ τί ὀνομάζοντο βλέποντες καὶ ὄρωντες.	575
Πόλεμος ἐν ἡμῖν εἶναι παντοτινός.	295	Πῶς ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν ἐν τῷ Θαβῶρ.	613
Πολέμιος ὁ Θεὸς δὲν θέλει μὲ προηγμένον θέλημα.	526	Μίαν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις ἐγνώρισαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Μεταμορφώσει.	628
Πορνεύων τὴν σποράν τε προσάγει θυσίαν τῷ πονηρῷ, εἰς τὴν ὑπόσημείωσιν.	316	Προφητῶν αἱ ῥήσεις πᾶσαι καὶ τὰ αἰνίγματα εἰς ἓνα κέντρον συνάγονται.	657
Πόρνης τὸ παραδειγμα πρέπει νὰ μιμνῆται οἱ μετανοήσαι θέλοντες.	316	Συγγράμματα αὐτῶν Θεολογία καλεῖται.	664
Κειμένη ἔσα ἀνέστη μὴ ἀπογνωθεῖσα.	315	Ἐξος τοῖς Προφήταις τὰ μέλλοντα, ὡς προγεγενημένα προλέγειν.	403
Ποτήριον ἀδοξίας, καὶ ποτήριον δόξης τίνα.	300		
Πρακτικὴ φαγητῶν ὀνομάζεται.	336		

Προφήται πολλοὶ ἐγένοντο καταπτάντος τοῦ Πνεύματος.	540	Σαλαμάνδρα τί ζῶν εἶναι.	93
Διαφόρως ἐν αὐτοῖς ἐνήργει τὸ Πνεῦμα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	688	Σάλος τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑποσ.	539
Προφητεία καὶ λῆμμα λέγεται καὶ ὄρασις, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	688	Σαμάρεια ποῦ ἐννοεῖται.	77
Πρωτόκτιτον διὰ τί γράφεται, καὶ ἐχὶ πρωτόκτιστον.	106	Σαρκὸς πρὸς γέννησιν κινήσις οὐκ ἔστι χωρὶς ἁμαρτίας.	212
Πρωτότοκος ὁ Χριστὸς διὰ τί λέγεται.	183	Σελήνη σιδηρᾶ πῶς ἐν τῷ ἀέρι ἴσεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	379
Πτερισμός τί εἶναι.	347	Εἰς αἷμα μετεποιήθη ἐν τῷ πάθει τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.	380
Πυθμὴν τί εἶναι.	129	Σεραφίμ τί θέλει νὰ εἰπῇ.	693
Πύλαι αἰώνιοι ποῖαι εἶναι.	468	Κατὰ συγκατάβασιν βλέπεσι τὸ θεῖον φῶς, οὐκ ἄκρατον.	604
Τὸ σήκωμα αὐτῶν τί σημαίνει.	468	Διὰ τί σκεπάζουσι τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς πόδας.	604
Πῦρ διακονικὸν ἐχ' ὑπερβαίνει τὰς ὄρους τῆς καυστικῆς του δυνάμεως.	93	Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε " διὰ τί λέγεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	256
Πῦρ τῆς Θεότητος ποῖαν ἐνεργεῖαν ποιεῖ.	102	Σημεῖον ἀντιλεγόμενον πῶς λέγεται ὁ Χριστός.	200
Διὰ τί λέγεται ἀκάματον καὶ αἰείζωνον.	293	Διαφέρει ἀπὸ τὸ τέρας, εἰς τὴν ὑποσ.	251
Διακοπὴ τῆ ἐν τῇ καμίνῳ πυρὸς θαῦμα μεγαλῆτερον ἦτον ἀπὸ τὸ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ γενόμενον.	116	Σινᾶ ὄρος ποῖον λέγεται, καὶ τί δηλοῖ.	545
Πῦρ τοῦ Πνεύματος πόσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ.	583	Σινᾶ τόπος αἰσθητὸς ἐφαιδρύνθη, ὅταν ἐκατέβη ὁ Θεός.	612
Δύω λογιῶν πῦρ εἶναι, αὔλον καὶ ὑλικόν.	630	Σιών τί θέλει νὰ εἰπῇ.	194
Πῶλον διὰ τί ἐπεκάθισεν ὁ Χριστός.	278. 280	Κυρίως ποῖον εἶναι.	269 καὶ 573
Πωρωθέντες κατὰ τὴν καρδίαν " τί θέλει νὰ εἰπῇ.	369	Ἐν αὐτῇ ἐτέλεσεν ὁ Κύριος τὰ μυστήρια.	573
		Πόλις ἦτον τοῦ Δαβίδ.	646
		Ἐν αὐτῇ ἡ Θεοτόκος διέτριβε καὶ ἐκοιμήθη, καὶ ὁ Χριστὸς τὰ Μυστήρια παρέδωκε, καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ᾤφθη, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατήλθε.	663
		Ἀκρόπολις καὶ μήτηρ ἐστὶ τῶν Ἐκκλησιῶν.	663
		Ἐν αὐτῇ ἐκατοῖκει ἡ Θεοτόκος, καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη.	695
		Ἐκεῖ ἐφαίνοντο τὰ βαθευλάματα, ὅπερ ἔγιναν ἀπὸ τὰς γονυκλισίας τῆς Θεοτόκου.	695
		Σκηνὴ διὰ τί ὠνομάζετο τῆς Μαρτυρίας.	22
		Μὲ ποῖαν ἦτον ὁμοία.	22 καὶ 407
		Εἰς τρία ἦτον διηρημένη.	407
		Διὰ τί κατεσκευάσθη.	407
		Αὕτη καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα τύποι ἦτον τῆς Θεοτόκου.	668
		Εἰς τρία ἐδαιρεῖτο.	668
		Σκηπὴς θαυμαστῆς τόπος ποῖος εἶναι.	672
		Σιωπὴ ἀκίνδυνον πράγμα ἐστίν.	121
		Ἐγκωμιάζεται.	121
		Σκληροκαρδίας πῶς γίνεται τινάς.	14
		Σκοπιὰ καὶ σκοπὸς ποῖα λέγονται.	587
		Σκοτεινὸς ποῖος ὠνόμαζον οἱ παλαιοί.	304
		Σκότος δὲν εἶναι ὄν, οὔτε οὐσία, ἀλλὰ στέρησις.	500

Πῶς ἔγινεν ἐν τῇ ἀρχῇ.	600	Λάβουρον ὀνομάζεται.	50
Σολομῶν πόθεν ἐκατάλαβε τὴν ἀληθινήν μητέρα τοῦ παιδίου.	197	Συχνάκις πρέπει νὰ χαράττεται.	50
Ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ χρυσὸν εὑρέθη.	403	Σημείωσις εἶναι, ἵνα δι' αὐτοῦ φεύγωμεν τὸ νοσητὸν τοξάριον.	51
Ναὸς αὐτοῦ πολυθρύλλητος.	407	Κέρατα αὐτῆ ποῖα εἶναι.	53
Διὰ τί εἶπεν οὐκ ἔστι καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον.	549	Ποῖων τὰ κέρατα συντρίβει.	54
Σοῦ Ἀντωνιμία ἐπὶ τίνος λαμβάνεται.	274	Φῶς καὶ ἀνόρθωσις διὰ τοῦ Σταυροῦ ἠκολούθησαν.	59
Οὐκ ἔστι διασταλτικὴ προσώπων ἐπὶ τῆ „ἵνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπές ὄνομά σου“, εἰς τὴν ὑπόσημ.	127	Διὰ τί ἀπὸ δύο ξύλα συντίθεται ὁ Σταυρὸς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	62
Σουδάριον τέ δηλοῖ.	416	Αὐτὸν ἐδήλουν τὰ δύο ξυλάρια τῆς Σαραφθίας.	62
Σοφίαν χρειάζεται ὁ σωθῆναι βουλόμενος καὶ εὐαρεστήσαι Θεῷ.	28	Σταυρὸς τρόπαιόν ἐστι τῆ Χριστοῦ, ἐν ᾧ κρέμονται τὰ ὄπλα τῆ Διαβόλου, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	6
Σοφία λέγεται ὁ Υἱὸς καὶ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα, ἀλλ' ἐνυπόστατος.	71	Ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται ἐκλάμπων.	482
Σπεῖρα τί θέλει νὰ εἰπῆ.	368	Σταυρῆ σημεῖον ποιεῖν εἰς κάθε πρᾶγμα, συνήθεια ἐστὶ τῶν Χριστιανῶν.	1
Σπέρμα ποῦ εὑρίσκεται.	114 καὶ 681	Σταυροῦ μέτρον πόσον ἦτον.	54
Σπερματικὸν ὁ Χριστὸς οὐκ ἔσχε.	298	Διὰ τί εἶχε τίτλον.	55
Σταγῶν ποῖα λέγεται.	80	Ὁ τίτλος αὐτοῦ ἀπὸ τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	55
Στασεῖδια διὰ τί ἐπενοήθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.	7	Δαίμονες φρέττουσι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.	2 καὶ 61
Σταυροῦ ράβδος ὡς κάρυον ἐβλάστε τὸν Χριστὸν, καὶ διὰ τί.	12	Σταυροῦ σχῆμα ἐποίησεν ὁ Μωϋσῆς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ.	3
Θάλαμος εἶναι τῆς ἀποικτιούσης.	13	Ράβδος ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ.	3
Ἀντιφάρμακον εἶναι τῆς πικρίας τοῦ Κόσμου.	20	Σταυρὸς δόξα Χριστοῦ ἐστὶ καὶ ἀρχή.	4
Τύπος Σταυροῦ ἐν Οὐρανῷ ἐπὶ Κωνσταντινου.	23	Ὁ Σταυρὸς ἔσται μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ κρίσει, εἰς τὴν β'. ὑπόσημ.	4
Σταυροῦ πράξις διπλῆ ἐστὶ.	25	Σταυρῷ τῆ Χριστοῦ πᾶσα μαγεία παύεται.	5
Σταυρὸς πρέπει νὰ βάλλεται εἰς τὴν θύραν τοῦ οἴκου καὶ εἰς τὴν κλίνην.	30	Σταυρὸν συνεχῶς ἐποίουν οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, καὶ εἰς τὰ παιδία πρέπει νὰ τυποῦται.	5
Πρέπει νὰ βασταζοῦν αὐτὸν οἱ Χριστιανοί.	30	Σταυρὸν πρέπει νὰ τυποῦμεν ἐν τῇ προσευχῇ.	7
Ἐν τῷ Σταυρῷ ἐδοκίμασεν ὁ Χριστὸς τὸ μεγαλῆτερον πάθος.	31	Σταυρῆ σχῆμα ποῖα ἔχουσιν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	7
Τύπος αὐτῆ ἐδυνάμωσε τὸν Ἰακώβ.	34	Τὸ εἰς τὸν Σταυρὸν ὄραν τί σημαίνει.	9
Σταυροῦ ὁ τύπος ἐνίκα καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῆς Παλαιᾶς.	6	Σταυροῦ ὁ τύπος πότε καὶ πῶς ἐθεωρήθη ἐν τῷ Οὐρανῷ.	10
Τὸ Μυστήριον αὐτοῦ ἐνήργει καὶ ἐν τοῖς Προπάτορσι.	6	Σταυροῦ τύπος ἐν τοῖς τέσσαρσι στοιχείοις ἐτυπώθη.	10
Χωρὶς αὐτῆ εἰδὲς τῷ Θεῷ κατηλλάγη. Προσκύνησιν αὐτοῦ τίς ἐφάνερονε.	43	Ἐν τῷ τύπῳ αὐτοῦ ὁ Κόσμος εἶναι θεμελιωμένος.	10
Καύχημα εἶναι καὶ φῶς.	43	Διὰ τοῦ Σταυροῦ ἠγιάσθη ἡ φύσις τῶν ξύλων.	53
Τὸ νὰ σηκῶν τινὰς τὸν Σταυρὸν τί δηλοῖ.	44	Ὁ τύπος αὐτῆ διὰ τί ὑψηλὰ ἐμορφώθη.	61
Εἰς τὸν Σταυρὸν τί πρέπει νὰ λέγη τινὰς.	47	Μετὰ χαρᾶς καὶ φόβου αὐτὸν προσκυνήσωμεν.	61
Καὶ εἰς τὸν σταυρωθῆντα.	49	Πόσα ἐκατέρωθε.	61
Σὺν τῷ Σταυρῷ καὶ τὰ λοιπὰ ὄργανα τὰ ὑπηρετήσαντα εἰς τὰ πάθη τῆ Κυρίου προσκυνητέα εἰσὶ.	48		
Σωτήριον ἐστὶν ὁ Σταυρὸς τῆ Χριστοῦ.	49		

		Π	■	N	A	Ξ.	727
Ελεύσεται ἐπὶ τῆς δευτέρας παρασίας.	62				Τί ἔλεγε πρὸς τὰς ἐν Ἀδμ.		196
Σταυροῦ θαυμαστὸν ἐγκώμιον ποῖον.	61				Τρυγῶν ἦτον καὶ περιστέρα.		203
Σταυροῦ ξύλον διὰ τί ὀνομάζεται τρισ-					Τί ἔλεγε πρὸς τὸν Κύριον.		204
μακάριστον.	24				Συναγωγή Ἰουδαίων ἀπεβλήθη.		271
Σταυροὶ λέγονται καὶ τὰ ὀρθίως πηγνύ-					Καὶ διὰ τί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.		271
μενα ξύλα, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	3				Συνεκδοχῆς σχῆμα ποῦ λαμβάνεται.		382
Ἐκ τριῶν ξύλων συνέκειτο.	4				56. 159. 182. 269. 290. 331 καὶ		382
Διὰ τί λέγεται δόξα τῷ Χριστοῦ, εἰς					Συνεκτικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ποῖα ρητὰ		654
τὴν ὑποσημείωσιν.	699				φανερώνουσι.		654
Διὰ Σταυροῦ ἔλαβεν ὁ Χριστὸς τὴν					Σύνδοδος ἢ ἐν Καρθαγένῃ ποίους ἀναθε-		56
δόξαν τῆς Ἀναλήψεως.	461				μάτισεν		56
Σταύρωσις τί δηλοῖ.	415				Συνοχὴ δύο σημαίνόμενα ἔχει.		380
Σταύρωσις ἢ τοῦ Κυρίου τὸν Διάβολον					Συσταυρωθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα συν-		425
ἐλάνθανε, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	218				δοξασθῆναι.		425
Στείρωσις γυναικῶν κατὰ θέλημα Θεῖον					Σύσχεσιν διαφέρει ἀπὸ τὴν κατάσχεσιν.		395
γίνεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	558				Σχῆμα προθύστερον ποῦ εὐρίσκεται.		89
Στέφανον ἀκάνθινον διὰ τί ἐδέχθη ὁ					Ἀσύνδετον ποῦ.		302
Κύριος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	357				Σχήματα συλλογιζομένων ποῖα.		343
Στολὴ ἐμφώτιος ποῖα εἶναι, εἰς τὴν ὑπόσ.	392				Ἵπερβατὸν σχῆμα ποῦ εἶναι.		344
Συγκατάβασις Θεοῦ ποῖα εἶναι. 541 καὶ	604				Σχῆμα τετράγωνον καὶ χιαστὸν ποῦ εὐ-		377
Συγκοπὴ ποῦ εὐρίσκεται.	109				ρίσκεται.		377
Σύγκρισις ἐπὶ ποίῳ λέγεται διάκρισις.	366				Σχῆμα συστοιχείας ποῦ ἐστὶ.		394
Κατὰ πόσους τρόπους γίνεται.	685				Σχῆμα ἀντιφατικὸν μετὰ συστοιχείας.		396
Σύλληψις ἐνεργητικῶς λέγεται καὶ πα-					Σωθῆναι ὁ βεβιωθεὶς σοφίαν χρειάζεται.		28
θητικῶς.	210				Καὶ νὰ γένη ὡς τὰ Χερυβίμ πολυόμ-		28
Ἄσπορος ἦτον ἢ τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ					ματος.		28
διὰ τί.	212				Ἐὰν μὴ πρῶτον θεωθῆ τινὰς, οὐ		401
Ὅπως σύλληψις ἡδονικὴ, ἐκεῖ καὶ γέν-					σάζεται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.		401
νησις ὀδυνηρά. 213 καὶ	239				Σῶμα διὰ τί λέγεται χειρὸν.		73
Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου.	239				Σῶμα Χριστοῦ, ἔτε φύσει ἦν Θεός, ἔτε		152
Ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπερέβαινε τοὺς					θέσει.		152
ὅρους τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως.	220				Τὸ ὕψος αὐτοῦ Θεῖον καὶ ἀπόρρητον		266
Ἐν τῇ συλλήψει τῷ Θεῷ Λόγῳ πόσα					καὶ ἀσύγκριτον πρὸς τὴν Κτίσιν. 152 καὶ		266
ἅμα ἐγένοντο.	220				Σῶμα Χριστοῦ ἀγιάσμα εἶναι.		186
Συλλήψεως Πνευματικῆς ποῖα εἶναι τὰ					Δημιουργικῶς ἐκτίσθη.		219
σημεῖα.	253				Τριάς ὅλη ἐκτίσεν αὐτό.		219
Σύλληψις ἢ τῷ Κυρίῳ ἐλάνθανε τὸν ἀρ-					Ἄμα ἦτον σῶμα καὶ ἅμα σῶμα τοῦ		220
χοῦ τοῦ σκότους, εἰς τὴν ὑπόσημ.	218				Θεοῦ Λόγου.		220
Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου εἰκονογραφία.	179				Εὐθύς τέλειον ἦν κατὰ τὸν ἐξεικο-		221
Βαστάζων τὸν Χριστὸν ἔχαιρεν.	187				νισμόν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἐξεικορισθέν-		221
Ἐν Πνεύματι ἐπέστη εἰς τὸ ἱερόν καὶ					τα μέλη αὐτοῦ τέλεια ἦν κατὰ τὴν		221
οὐχὶ ἐν οἰκείοις ποσίν.	182				αὔξησιν.		221
Τί ἦτον, καὶ πόσων χρόνων, εἰς τὴν					Διὰ τῆς ψυχῆς ἠνάθη αὐτῷ ὁ Θεός		221
ἀ. ὑποσημείωσιν.	187				Λόγος.		221
Τί θέλει νὰ εἰπῇ, εἰς τὴν ὑπόσημ.	188				Νεφέλη ἦτον καὶ διὰ τί.		225
Εἰς αὐτὸν ἀπὸ λόγου του ἐφιλονεῖκει					Σῶμα τῷ Κυρίῳ διὰ τί λέγεται ὁμοίω-		507
δοθῆναι τὸ Θεῖον βρέφος.	192				μα σαρκὸς ἁμαρτίας.		507
Ὅσπερ δι' ὑελίνων ὑμένων ἔβλεπε διὰ					Ἐκαλλωπίσθη μὲ τὸ πάθος.		508
τῶν μελῶν τοῦ ἀγκαλισθέντος βρέ-					Οὐ ἐξ Οὐρανοῦ κατέβη.		414
φους τὴν αὐτῆ Θεῖαν δύναμιν.	193				Σῶμα τοῦ Κυρίου οἱ λέγοντες ὅτι ἰσο-		414
Διὰ τί ἔλεγεν „ Ἀπόλυσόν με ἐν εἰ-					κλεῶς τιμᾶται καὶ μιᾷ προσκυνήσει		414
ρήνη“.	194				προσκυνοῦτες τῷ Θεῷ Λόγῳ μνήμης		414
Μετὰ χαρᾶς ἀπέθανεν.	196				αἰωνίας ἀξιούνται.		515

Σῶμα φιλὸν ἱμάτιον εἶναι τῆς ψυχῆς.	285	Χωρὶς ταπεινώσεως οὐ σώσει ἡμᾶς,	
Πρέπει νὰ ὑποσραφῆ εἰς τὸν Χριστόν.	285	οὔτε δοξάσει ὁ Χριστός.	521
Ὁμόστολον ψυχῆς διὰ τί λέγεται.	293	Ταφῆς τοῦ Κυρίου σύμβολα ποῖα ἐστά-	
Ἀντίκειται εἰς τὴν ψυχήν.	295	θησαν.	382
Τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα οἶκος καὶ ναὸς		Ταφὴ τῇ ἐγέρσει ἀντίκειται.	425
αὐτοῦ λέγεται.	327	Ἐν εἰρήνῃ ἐγένετο ἡ ταφῆτου.	312
Ἀνέστησεν αὐτὸ τὰ ἐν τοῖς τάφοις σώ-		Τάφος τοῦ Κυρίου τίνος εἶχε τύπον.	391
ματα.	388	Τάφος τί εἶναι.	400
Πηγὴ αὐτὸ γέγονεν ἀφάρτου ζωῆς.	398	Τάφος τοῦ Κυρίου πῶς εἶναι ὄλιβος.	403
Σῶμα Χριστοῦ ἐδοξάσθη τῷ πάθει.	414	Ὁ τάφος τοῦ Κυρίου ἐδόξασε τὴν	
Στολὴ τοῦ Χριστοῦ λέγεται.	414	Ἱερουσαλήμ.	405
Μιᾶ προσκυνεῖται προσκυνήσει μετὰ		Χριστιανοὶ τρέχουν εἰς αὐτόν.	405
τοῦ Θεοῦ Λόγου.	581	Πηγὴ εἶναι ἐγέρσεως.	405
Ἐθεώθη ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως.	593	Τάφον ἰδικόν του δὲν εἶχεν ὁ Κύριος.	407
Τί ἀπόλαυσεν ἐκ τῆς θεώσεως.	594	Καὶ διὰ τί.	407
Οὐκ ἐτράπη εἰς τὴν Θεότητα.	594	Τάφος ὁ τῆς Θεοτόκου πόσον ἐτιμήθη,	
Καὶ μετὰ τὴν θεώσιν εἶχε τὰ ἀδιά-		καὶ μὲ τί ὁμοιάζεται.	694
βλητα πάθη.	594	Πρὸς τὸν τάφον τῆς Θεοτόκου λόγοι	
Πῶς εἶναι τώρα τὸ σῶμα τοῦ Χρι-		κατὰ προσωποποιίαν.	696
στοῦ ἐν Οὐρανοῖς.	594	Τάφῳ κενῷ τοῦ Κυρίου παρειστήκεισαν	
Σῶμα Χριστῆ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν πνευ-		Ἄγγελοι.	403
ματικὸν ἦν, ἀλλ' ἔ πνεῦμα, καὶ πρὸς		Τελούμαι τί θέλει νὰ εἰπῆ.	564
πίστῳσιν ἔφαγε.	484	Τέρας διαφέρει ἀπὸ τὸ σημεῖον, εἰς τὴν	
Κατὰ φύσιν ἦτον αὐτῶ τὸ εἰσιέναι κε-		ὑποσημείωσιν.	251
κλεισμένων τῶν θυρῶν.	484	Τύμπανον τί δηλοῖ.	650
Συμπροσκυνεῖται τῷ Θεῷ Λόγῳ μιᾶ		Τύραννον μὲ φόβον ὑπηρετοῦν οἱ ὑπή-	
προσκυνήσει καὶ δόξῃ.	489	κοοί του.	115
Διὰ τί ἀφέθησαν εἰς αὐτὸ ἀνοικταὶ		Τυράννων προστάγματα ὑπερισχύουν.	313
αἱ τρύπαι τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης,		Τί διαφέρει Τύρανος ἀπὸ τὸν Βασι-	
εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	500	λέα.	313
Σωτηρία τίνων ἐστὶ καρπός.	253	Τυραννὶς δὲν εἶναι κληρὸς Χριστοῦ.	297
Θέλημα Θεῆ ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημ.	401	Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ“ πῶς ἐρ-	
Δὲν πρέπει νὰ νομιζώμεν αὐτὴν εὐ-		μνεύεται.	366
κολον.	401	Διὰ τί τὸν Εἰρμόν αὐτὸν ἐπαίησεν ὁ	
Σωτηρία ψυχῆς εἶναι ἡ ἀπάθεια.	498	Κοσμᾶς, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	367
		Εἰς αὐτὸν ἀναπαύεται ἡ Θεοτόκος ὑ-	
		πὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ὕμνους.	367
		Ὅπου ψάλλεται αὐτὸς, ἐκεῖ εὐρίσκε-	
		ται καὶ ἡ Θεοτόκος.	367
		Ἀσκετεῖς πρέπει νὰ τὸν ψάλλουν.	367
		Διὰ τί εἰς τὴν ἐνάτην ἐδιωρίσθη νὰ	
		ψάλλεται.	367
		Διὰ τί ἄρχεται ἀπὸ πᾶσιν αἰτια-	
		τικήν.	367
		Τί καὶ Τίς ἀντὶ τῆς Μέγα καὶ Μέγας	
		λαμβάνεται, εἰς τὴν β'. ὑποσημ.	665
		Τρία, ἀριθμὸν καλῶσιν οἱ Ἀριθμητικοί,	
		εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	24
		Τρία μέρη τῆς ψυχῆς ποῖα.	588
		Τρία τινὰ Κανονικὰ κακῶς ἐσηκώθησαν	
		ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὑποσ.	584
		Τρία ἐλάνθαν τὸν Διάβολον, εἰς τὴν	
		ὑποσημείωσιν.	218

Τριάδος Ἀγίας πρόσωπα ἀναφέρονται ἐν τῇ Η'. Ὡδῆ τῶν τριῶν Παίδων. 45	Οὐ μερίζεται εἰς τὴν Τριάδα ἡ Θεότης. 627
Εἰς αὐτὰ εἶναι κοινὰ ἡ εὐλογία, ὁ ὕμνος καὶ ἡ ὑπερύψωσις. 45	Ἰσότημός ἐστι καὶ ἰσοσθενής. 544
Συναϊδιός ἐστὶν ἡ Τριάς καὶ συνάναρχος κατὰ χρόνον. 113	Ὑπὲρ ὃ νοοῦμεν, ἢ λαλοῦμεν ἐστὶν. 544
Ὄνομα κοινὸν αὐτῆς, εἰς ἃ βαπτίζομεθα, ποῖον εἶναι. 127	Τριστάται διὰ τί λέγονται οἱ Δαίμονες. 4 καὶ 588
Τριάδος ἡ προσήκουσα δοξολογία ποία εἶναι. 147	Τριωδίου Παιπται ποῖοι εἶναι. 325
Ἐν τῷ κράτος αὐτῆς καὶ ἡ κυριότης. 147	Τροπάριον κολοβὸν ποῖον εἶναι. 597
Διὰ τί λέγεται ὑπέρθεος φύσις. 160	Τὸ τοῦ Προφήτου Ἠλίου πῶς διορθοῦται, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 598
Ἐν τῷ Ἰακώβῳ ἀπεκαλύφθη. 161	Τρόπαιον ποῖον ἐλέγγο, εἰς τὴν β'. ὑποσ. 5
Τὰ πρόσωπα αὐτῆς ἅμα εἰσὶ κατὰ χρόνον. 159	Τρυφὴ θηρίων εἶναι χαλεπὸν. 57
Εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν διὰ τὴν τοῦ Υἱοῦ ἐνανθρώπησιν. 174	Υ
Τριάς μεμνήσκην ἡ Τριάς καὶ σαρκωθέντος τοῦ Λόγου. 195	Υδάτων φύσις ἠγιασθη. 52
Ἐνέργεια αὐτῆς μία. 219	Τὸ κατὰ τὰ Θεοφάνεια ἀντληθὲν ὕδωρ ἐκ ποταμοῦ ἀσηπτον μένει. 175
Ἡ Τριάς ἔκτισε τὸ σῶμα τῷ Χριστῷ. 219	Υδωρ, μέλι καὶ ἔλαιον λέγεται, καὶ διὰ τί. 261
Ἀχάριστος αὐτὴ καὶ ἀμέριστος. 219	Υδωρ πολὺ, ὅπου κατεκάλυψε τὰς θαλάσσας, ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ὑποσ. 540
Τριάς παρακαλεῖ. 531	Υἱὸν ποῦ φανερώνει ἡ Γραφή. 52
Ἐκ τῆς ὁμοιοῦσας τῶν γλωσσῶν ἐγνωρίσθη. 532	Υἱὸς εἰς ὑπάρχει ὁ Χριστὸς καὶ καθ' ἑαυτὸν Θεὸς καὶ καθ' ἑαυτὸν ἄνθρωπος. 195
Τριάς ἐφανέρωθη καὶ ἐν τῇ πλάσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν τῇ ἀναπλάσει, καὶ διὰ τί, εἰς τὴν α'. ὑποσημ. 150 καὶ 220	Ὄρος εἶναι τοῦ Πατρὸς. 557
Τριάδος γνῶσις ἡ πρώτη καὶ ἀνωτάτη ποία εἶναι. 541	Καὶ Λόγος. 557
Ὁρθόδοξος αὐτῆς Θεολογία ποία. 543	Μόνος Υἱὸς εἶναι καὶ μόνου καὶ μόνως καὶ μόνον. 562
Εἰς αἰτίσους βαθμοὺς εἰ τέμνεται. 543	Ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὄντων γνωρίζεται ὡς σοφία. 564
Τελεία ἐστὶ καὶ αἰεὶ Τριάς. 543	Εἰς μόνος Υἱὸς ἐστὶ τῷ Θεῷ κατ' ὅσιν. 638
Τὸ Μυστήριον τῆς Τριάδος ἀποκεκαλυμμένον ἦτον εἰς τῆς Προφήτας μυστικῶς. 555	Υἱὸι Θεοῦ κατὰ χάριν πῶς γίνονται. 638
Τάξις τῆς Τριάδος ποία εἶναι. 555	Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός " πῶς ἐρμηνεύεται. 167 καὶ 638
Πᾶσα χορηγία ἀγαθῶν ἢ εἰς ἡμᾶς διδομένη ἐκ Πατρὸς πρόεισι δι' Υἱὸν ἐν Πνεύματι. 555	Διὰ τί Υἱοὶ μὲν Θεοῦ ἔγιναν οἱ βαπτισθέντες, ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς λέγει " Ἐδωκεν αὐτοῖς ἑξουσίαν τέκνα Θεῶν γενέσθαι " εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 173
Ταυτοδύναμος καὶ ταυτοενεργὴς ἐστὶν. 556	Ὁ κατὰ φύσιν Υἱὸς ἐφιλοτιμήθη νὰ προσφέρῃ τῷ Πατρὶ πολλοὺς υἱοὺς κατὰ χάριν. 480
Φῶς ἐστὶ. 560	Ὑπαπαντὴ χαριστάτη ἑορτή. 179
Τριάδα πῶς ἐγνωρίσαν τὰ λογικὰ κτίσματα. 564	Λόγοι πανηγυρικοὶ πρὸς αὐτὴν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 179
Ἡ Κτίσις ἐν ἔργον ἐστὶ τῶν τριῶν προσώπων, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 569	Ὑπαρξίς καὶ εἶναι οὐκ ἐστὶ κακὸν καθ' ἑαυτὸ. 344
Καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγίας Τριάδος εὐθέα εἰσὶ. 572	Ὑπερβολὴ τί εἶναι. 293
Εὐθύς ὅπου νοήσης Τριάδα, εὐθύς πρέπει νὰ νοήσης καὶ Μονάδα. 577	Ὑπερφάνεια ὅπως ἐστὶν, ἐκεῖ καὶ πτώμα ἀκολουθεῖ. 364
Δόξα καὶ δόξαι ἐπ' αὐτῆς λέγεται. 577	Ἀρνησις Θεοῦ ἐστὶν. 364
Καὶ ζῶαι καὶ ζῶη, καὶ φῶτα καὶ φῶς, καὶ ἀγαθὰ καὶ ἀγαθόν. 577	Ἡ διαμένουσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶν ὑπερφάνεια, καὶ οὐχ ἡ περαστική, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 364

Υπερήφανοι καὶ τὴν ἀλήθειαν οἱ πολε- μοῦντες σταυρῶσι καὶ θάπτωσι τὸν Χριστόν.	453
Υπέρφθεος φύσις διὰ τί λέγεται ἡ Τριάς, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	151
Υπηρετοῦντες ἐλαφροὶ πρέπει νὰ ἦναι. Μόνοι πρέπει νὰ ὑπηρετοῦν, καὶ μὲ προθυμίαν.	339
Υπνον πρέπει νὰ τινάζῃ τινὰς ἀπὸ τῆς ὀφθαλμοῦς του.	339
Πόσα κακὰ ὁ ὕπνος προξενεῖ.	361
Καὶ διὰ τί νὰ τὸν τινάζῃ.	361
Πότε ὁ ὕπνος εἶναι ὠφελιμώτερος τῆς ἀγρυπνίας.	361
Υἴη ἀναρχος καὶ ἀνείδεος Ἑλλήνων δό- ξα ἀσεβεστάτη, εἰς τὴν ὑποσημ.	189
Οἱ κατ' ἡμᾶς Διδάσκαλοι δὲν πρέπει ταύτην νὰ φρονοῦσιν.	189
Υἴην ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς εἰδοπεποιη- μένην.	188
Υποπόδιον τὸ ἐν Σταυρῷ τί ἦτον.	48
Υποπόδιον πῶν ποδῶν τῶ Θεοῦ ποῖον εἶναι.	250
Υποστάσεων ὀλίγην ἰδίωμα ποῖον εἶναι, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	298
Υπόστασις μία ἦτον τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.	388
Υπόσχεται Θεοῦ ἀληθῆς ἐστίν.	528
Υπόσχεται τῶν οἱ ἄνθρωποι δὲν τε- λειόουν.	527
Υποφήτης διαφέρει ἀπὸ τὸν Προφήτην.	205
Υψιστος διὰ τί ὀνομάζεται ὁ Θεός.	250

Φ

Φαγητὰ νόστιμα ὁ ἐπιθυμῶν τί κακὰ παθαίνει.	57
Οἱ εὐχαριστῶν τοῖς παρῶσι φαγητοῖς, τὸν Κύριον ἔχει εὐλογῶντα τὴν τρά- πεζάν του.	57
Τὰ ἕδονικὰ ποῖαν βλάβην προξενῶν.	57
Υστερον ἀπὸ τὸ φαγητὸν καὶ δεῖπνον πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν.	371
Φθόνος τὸν θάνατον ἐποίησε.	56
Φθονεῖ ὁ Διάβολος καὶ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ.	56
Φθορὰ τί εἶναι, εἰς τὴν δ'. ὑποσημ.	112
Διαφέρει πῶς διαφορᾶς καὶ καταφθορᾶς.	112
Φιλοσοφία ἀληθῆς ποῖα εἶναι.	296
Φλογίνη Ῥομφαία τί ἦτον.	27
Ἄλλη ἦτον ἀπὸ τὰ Χερουβίμ.	27
Τί δηλοῖ.	28
Φόβος εἰς ποίους ὑπερνεκᾶ τὸν πόθον.	115
Φόβος σιωπὴν προξενεῖ.	121

Οἱ τοῦ Θεοῦ συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ καὶ διαμένων τὴν ἀγάπην συλ- λαμβάνει.	253
Τὸ „ Διὰ τὸν φόβον σε ληφθῆν Κύριε “ πῶς ἐρμηνεύεται, εἰς τὴν ὑποσημ.	537
Φρίττω τί θέλει νὰ εἴπῃ, εἰς τὴν ὑποσημ.	413
Φρόνησις ἀρετὴ ἐστίν, καὶ τὰ πραττόμενα κατ' αὐτὴν ἐνάρετα ἀποφαίνει.	299
Αὐτοφρόνησις τί εἶναι.	369
Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ φρονήσεις ὀνομάζονται.	296
Φρονίμων ἀνθρώπων τί εἶναι ἴδιον.	215
Φυλακὴ ἡ τῆ Ἀββακὺμ ποῖα εἶναι. 18 καὶ	426
Πῶς ἀποκτᾶται.	19
Φύσιν Θεοῦ οὐδεὶς μετέχει.	74
Ἀπειρός ἐστίν αὐτὴ.	74
Ζωοποιός ἐστίν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
Καὶ τὰ φυσικὰ φύσις λέγονται.	74
Φυσικὰ πράγματα ἐδεῖς δύναται κατα- λαβεῖν, εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	168
Φύσεις δύο τῆ Θεοῦ Λόγου. ἢ καὶ τῇ ἐπίνοιᾳ διαιροῦνται, ἀδιαίρετοι ὅμως εἰσὶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	184
Πότε ἡ κατ' ἐπίνοιαν αὐτῶν διαίρεσις λέγεται.	184
Φύσις τέσσαρά τινα χρειάζεται εἰς τὴν τοῦ ἐμβρύου τελείωσιν.	220
Φύσεως ἀνθρωπίνης νόμος τίς εἶναι. 246.	250
Φύσις Θεοῦ ἀόρατός ἐστι καὶ οὐκ ἐπι- δείκνυται.	382
Φύσεως Θείας γνώρισμά ἐστίν τὸ παντὸς ὑπερκεῖσθαι γνώρισματος, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	621
Φύσις ἀνθρωπίνη ἡ ἐν τῷ Χριστῷ Θεορ- γηθεῖσα ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως πῶς λέ- γεται πάλιν ὅτι ἐθεοργήθη.	593
Ἡ τῆς Θεότητος δόξα καὶ τῆς ἀνθρω- πότητος ἔγινε.	593
Τί ἀπόλαυσεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τῆ Κυρίου ἐν τῆς Θεουργίας.	593
Δὲν ἐτράπη εἰς Θεότητα.	593
Καὶ μετὰ τὴν θείωσιν εἶχε τὰ ἀδιά- βλητα πάθη, καὶ διὰ τί.	593
Φύσεις δύο εἶχεν ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν.	594
Φύσις Θεοῦ ὑπὲρ πᾶν ὄν ἐστίν κατὰ τὴν ἀποφατικὴν Θεολογίαν.	602
Φύσις πᾶσα τῆς Θεότητος ἐνώθη πάση τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καὶ οὐ μέρος μέρει.	628
Φύσεως νόμοι πόσοι ἐνικήθησαν ἐν τῇ Θεοτόκῳ.	675
Φύσις τῶν ἀνθρώπων τί ἦτον, καὶ τί ἔγινε διὰ τῆς Ἀναλήψεως.	480

Χερουβίμ καὶ νεφέλη ἔν καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα εἶναι.	458	Χριστὸς πῶς εἶναι σημεῖον ἀντιλεγόμενον.	200
Ἡ ἄλγυν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῆ Παραδείσου.	27	Αὐτὸς μόνος ἠνοίξε τὴν μήτραν τῆς Μητρὸς.	201
Πολύ τῶν ἀνθρώπων εἶναι φιλοστορ- γότερα.	458	Εἰς Ἅγιός ἐστι.	201
Χοῦς ἐξ οὗ ὁ Ἀδάμ ἐπλάσθη τί ἦτον.	73	Τρυγῶν ἐστι καὶ περιστέρα.	203
Χρέος Εὐας πῶς ἐπλήρωσεν ἡ Παρθένος.	238	Διὰ τί ἀσπύρας συνεκλήθη.	212
Πάλιν τὸ χρέος αὐτῆς ἔμεινε.	239	Σῶμα αὐτῆ δημιουργικῶς ἐκτίσθη.	219
Χρέος ἀμαρτιῶν βαρύτερόν ἐστι.	321	Καὶ ὑπὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος.	220
Χριστιανοὶ τί πρέπει νὰ λέγουν, ὅταν ἐκβαίνου ἀπὸ τὸν οἶκόν των.	2	Ἀνθρωπότης αὐτοῦ μετὰ πῶσα ἐπλου- πίσθη.	221
Συνεχῶς τὸν Σταυρὸν ἐποίουν.	5 καὶ 50	Πλήρωμα χάριτος αὐτῆ μετὰ τί ὁμοιάζει.	227
Εἰς τὸν Χριστιανὸν διὰ τί ἐδόθη ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ.	11	Μετὰ τὴν Ἰριν αὐτὸς ὁμοιάζει.	231
Χριστιανὸς πρέπει νὰ πολεμῇ ἀκατα- παύστως.	11	Ἐπ' αὐτοῦ ἠνάθη Θεὸς καὶ ἀνθρω- πος τὴν πρώτην καὶ ὑπερτελεστάτην ἑνωσιν.	232
Καὶ τὴν αἰτίαν τῆς νίκης νὰ τὴν ἀ- ποδίδῃ εἰς τὸν Σταυρὸν.	11	Ἀνθρωπότητα αὐτῆ ὁ Θεὸς οὐ δύνα- ται πειῆσαι ἄλλοτε.	232
Διὰ τίνος νικᾷσι τὸν Διάβολον.	11	Βασιλεὺς εἶναι κατὰ τὴν πνευματικὴν βασιλείαν τοῦ Δαβὶδ.	235
Χριστιανὸν μέγα ἀνδραγάθημα ποῖον εἶναι.	24	Στερήσεις αὐτῆ ἔγιναν ἕξεις εἰς ἡμᾶς.	83
Φῶς πρέπει νὰ ἦναι.	31	Μετὰ τρία τινὰ ἀνέπλασε τὸν ἀνθρω- πον.	68
Συχνάκις πρέπει νὰ χαράττουσι τὸν Σταυρὸν.	50	Πῶς μορφῶνται εἰς ἡμᾶς.	253
Πῶς γνωρίζου ἐὰν ἐβαπτίσθησαν.	53	Ἄει γεννᾶται κατὰ Πνεῦμα ἐν ταῖς καρδίαις.	253
Οὐδὲ τὰ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Προ- δρόμου φυλάττουσι.	155	Πῶς ποτίζει τὴν Ἐκκλησίαν.	261
Χριστοὶ Κυρίου μετὰ ποῖον ὀνομάζονται.	177	Υἱὸς Δαβὶδ διὰ τί ὀνομάζεται.	275
Πῶς βυζάνου ἀπὸ τὸν Χριστὸν.	261	Διὰ τί ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς ὄνον καὶ πᾶλλον.	278
Ποία ζῶα πρέπει νὰ καβαλιεύου.	279-286	Μεῖζων τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ οὐκ ἐγνωρίσθη.	280
Πρέπει νὰ δουλεύου ἕνας τὸν ἄλλον διὰ τῆς ἀγάπης.	297	Διὰ τί λέγεται „Ἐρχόμενος ἐν ὀνό- „ματι Κυρίου“.	282
Μυστικῶς ἀνακαινίζονται ἡδῆ.	392	Κατεδικάσθη ὑπὸ Πιλάτου, διότι με- τὰ βαίων ἐμβῆκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς τὴν β'. ὑποσημείωσιν.	283
Τρέχου εἰς προσκύνησιν τοῦ Ἁγίου τάφου.	405	Πῶς ἀρπαγμὸν οὐκ ἠγάπησατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ.	290
Χριστιανοὶ παλαιοὶ ἀγρύπνου ὄλην τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα.	431	Καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει τῆς ἀνθρωπό- τητος ὁλόκληρον εἶχε τὸ ἀξίωμα τῆς Θεότητος.	290
Πρέπει νὰ μεταλαμβάνου ἐν τῇ Κυ- ριακῇ τῆ Πάσχα, εἰς τὴν ὑποσημ.	446	Ἐορτὴ ἐστὶ.	422
Ποίαν ὑπόσχεσιν τοῦ Χριστοῦ ἔχου ὡς ἀγκυραν.	450	Φωνὴ αὐτοῦ θεία, φίλη καὶ γλυκυτά- τη ποία ἦτον.	449
Πῶς συνανέστησαν τῷ Χριστῷ.	452	Μεθ' ἡμῶν εἶναι πάντοτε.	450
Πρέπει νὰ ζοῦν καινούριαν ζωὴν.	452	Χριστῷ βαπτισμένῳ διὰ τί ἀνεώχθη- σαν καὶ ἐσχίσθησαν οἱ Οὐρανοί, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	168
Διὰ τί λέγονται χριστοί.	532	Εἰς τὸ Ἰωάννη βάπτισμα ἐβαπτίσθη, καὶ εἰς μίαν κατάδυσιν, εἰς τὴν α'. ὑποσημείωσιν.	150
Ποῖος ἐξ αὐτῶν ἔχει ἀσύνητον τὴν καρδίαν.	533	Νυμφίος ἐστὶν ὡς νύμφην λαβὼν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.	478
Πῶς εἰς αὐτοὺς εἶναι τὸ Πνεῦμα.	533		
Χριστιανοὶ πῶς πρέπει νὰ πανηγυρίζου.	649		
Χριστοὶ ποῖοι ἐλέγοντο.	532		
Οἱ θέλοντες εἰς Οὐρανὸν ἀναβῆναι τί πρέπει νὰ κάμνου.	520		
Μυρίας ζωᾶς ἂν εἶχον πρέπει νὰ τὰς θυσιάζου διὰ τὰς χάριτας ὅπου ἠξίωσεν αὐτοὺς ὁ Χριστός.	521		

Τίνα λόγια εἶπε πρὸς τὴν Μητέρα τῆ ἀναλαμβάνομενος.	491	Βασιλεία ἐστὶ.	139
Μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἕνδεκα φοραῖς ἐφάνη εἰς τοὺς ἀποστόλους.	493	Καὶ Δημιουργὸς εἶναι καὶ Γεωργός.	140
Διὰ τί ἐκ ἀνεβιβάσθη, ἀλλὰ ἀνέβη.	494	Εἶναι Λόγος, Φῶς καὶ Ἥλιος.	141
Εἰσήχθη πρωτότοκος εἰς τὴν οἰκωμένην.	512	Φύσει εἶναι χριστός.	148
Πῶς ἀνέβη ὅπου ἦν τοπρότερον.	514	Τὸ λέγειν αὐτὸν, ὅτι φύσει μὴ πέφυκεν, ἀσεβές ἐστὶ.	148
Διὰ τί ἀφῆκεν εἰς τὸ σῶμά του τὰς τρύπας τῶν ἡλῶν καὶ τῆς λόγχης μετὰ τὴν ἀνάστασιν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	508	Σῶμα αὐτοῦ ὅτε φύσει ἦν Θεός, ὅτε Θεοῦ.	152
Χριστὸς ἦλθεν ἵνα διακονήσῃ.	292	Τὸ ὕψος τῆ σώματος αὐτῆ ἀπόρρητον ἦν καὶ ἀσύγκριτον πρὸς τὴν κτίσιν.	152
Εἶχε τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη.	297	Διὰ τί λέγεται ἀγαπητός.	160
Οὐκ ἀναγκαστικῶς ὅμως.	298	Ὡς ἰατρὸς ἐπεκλίθη τῷ κάμνοντι.	166
Ἡ ἀνθρωπότης του ὅλα τὰ ἰδιώματα εἶχε τῶν ἄλλων ὑποστάσεων πλήν τοῦ ὀλικοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	298	Χαρισμάτων εἶχε τὸ πλήρωμα.	169
Πῶς ἐζητεῖτο ἀπὸ τῶν Ἰουδαίους.	323	Διὰ τί βαπτισθεὶς εὐθύς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος.	171
Διὰ τὴ Νιπτήρος παράδειγμα ταπεινώσεως ἡμῖν ἔδειξε.	339	Διὰ πόσα αἰτία ἐβαπτίσθη.	174
Γυμνὸς ἐπὶ τοῦ Νιπτήρος οὐχ ἴσατο.	339	Αἱ φύσεις αὐτοῦ τῇ ἐπινοίᾳ διαιρούμεναι, ἀδιαίρετοι ὅμως εἰσὶν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	184
Καινὸς ἄνθρωπος κατὰ Θεὸν κτισθεὶς ἐστὶ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	353	Πρωτότοκος εἶναι τριχῶς.	184
Ἐπ' αὐτῷ ἔτε τὸ, Ἐξ ὧν (φύσεων δηλ.), οὔτε τὸ, Ἐν οἷς λέγεται ἀκριβῶς, εἰ μὴ τὸ, Ἄ.	354	Οὐδεὶς αὐτῷ συνετώτερος καὶ σοφώτερος.	185
Ἐξ ἐτέρων καὶ ἐν ἐτέροις ὁ αὐτός ἐστι.	354	Ψυχὴ αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας.	185
Εἰς ἐστὶ κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ ἕνωσιν κατὰ τὰς φύσεις.	357	Ἡ ἑκείνη αὐτοῦ ποία εἶναι.	186
Εἶδη τίνα τῶν παθῶν, καὶ διὰ τί ὁ Κύριος ἔλαβεν, εἰς τὴν ὑπόσημ.	357	Ὡς Υἱὸς ἐστὶ τῷ Θεῷ καὶ τῆς Παρθένου.	195
Ἰμάτια του διὰ τί ἐκδύθη καὶ πάλιν τὰ ἐνεδύθη.	357	Μετὰ τὴν ἐνωσιν διαφορὰν ἔχει κατὰ τὰς φύσεις, καὶ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὴν ὑπόστασιν.	195
Δόξης αὐτῷ ἐπληρώθη τὰ πάντα.	378	Κατέβη εἰς τὸν Ἄδην.	197
Χριστὸς Βασιλεὺς εἶναι πάντων.	378	Διὰ τὸν Χριστὸν ὅλα ἔγιναν, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν.	167
Διὰ τί ἀπλωσε τὰς χεῖράς τε εἰς τὸν Σταυρόν.	383	Καὶ καθεύδων ὁ Χριστὸς φοβερὸς ἦν.	403
Εἰ μὴ ταφὴν ὑπέστη, δὲν ἤθελε γνωρισθῆ ἢ δυνάμις του.	384	Οὐκ ἐξ αἰτήσεώς τι ἐδέχεται, ἀλλ' ὡς Υἱὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἀγαθὰ μετὰ ἀξίας διένεμε.	269
Ἐκεῖνα ὅπερ ἠκολούθησαν, ὅταν ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, ἠκολούθησαν καὶ ὅταν ἀνεγεννήθη ἐκ τῆ τάφου.	391	Ἀπαρχὴ ἦτον τῶν ἡγιασμένων ἐν Πνεύματι, καθὸ τὸ σῶμά του ἦτον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου.	219
Πραγματικῶς ἀνεγεννήθη.	391	Χριστὸς ἐτυποῦτο ἐν τῷ χαλκίῳ ὄφει, καὶ διὰ τί.	9
Θάνατος αὐτοῦ ὕπνος λέγεται.	403	Σῶμα ἀνθρώπινον εἶχεν, ἀλλ' ἔχεν καὶ ἁμαρτίαν ἀνθρώπινην.	9
Χριστὸν ἀναστάντα πρώτη εἶδε γυνή, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν.	440	Χριστὸς ἀλιεὺς σοφώτατος.	25
Χριστὸς βαπτίζομενος ἐπροσηύχετο.	149	Ἐν τῷ Σταυρῷ ἐδοκίμασε τὸ μεγαλύτερον πάθος.	31
Ἀναληφθεὶς πῶ ἀνέβη, εἰς τὴν ὑπόσημ.	528	Κεφαλὴ ἐστὶ τῶν ἀπάντων.	54
ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἀποστέλλεται.	528	Τὰ ἐναντία ἰατρύει μὲ τὰ ἐναντία.	58
Ταπεινώσις αὐτοῦ πᾶσαν ἔσβεσεν ὑπερηφάνειαν.	339	Ποῖον φυσικὸν ἰδίωμα ἔχει.	60
Χριστὸς ὄνομα τίνος εἶναι δηλωτικόν.	134	Χριστὸς ὄνομα τὸ συναμφοτέρον δηλοῖ.	66
Μὲ ὅλα του τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἔργα ἐφιλίωσεν ἡμᾶς μετὰ τὸν Θεόν.	138	Ἡ ποτὲ μὲν δηλοῖ τὴν Θεότητα, ποτὲ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα.	67
		Διὰ τί λέγεται ὅτι γεννᾶται, καὶ ὄχι ἐγεννήθη.	68

Διὰ τί ἢ κατὰ τί λέγεται σοφία ἢ δύναμις τοῦ Πατρὸς.	71	Δίκαιος λέγεται.	312
Γενόμενος ἄνθρωπος, οὐκ ἀπέθετο τὸ εἶναι Θεός.	74	Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν δὺς φύσεις ἔχει.	594
Ποιμὴν εἶναι τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς τὴν β' ὑποσημείωσιν.	75	Καὶ ἐν Οὐρανοῖς ἦδη ὧν εἰκονίζεται.	594
Ἄνθρωπος εἶναι.	76	Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὰς αἰῶνας " πῶς ἐρμηνεύεται.	595
Δένδρον εἶναι καὶ χαμόκλαδον καὶ χόρτον.	76	Διὰ τί λέγεται Ἥλιος δικαιοσύνης.	429
Κούρση αὐτοῦ ἐναντία εἶναι μὲ τὰ κούρση τῶν ἀνθρώπων.	77	Διὰ τί σκώληξ ὀνομάζεται, εἰς τὴν ὑπ.	25
Δύο εἶναι αἱ Παρουσίαι αὐτῆ. 79 ἢ	265	Διὰ τί λέγεται Υἱὸς καὶ Λόγος καὶ σοφία καὶ εἰκὼν καὶ σφραγὶς καὶ βραχίον τοῦ Πατρὸς.	619
Δύο εἶδη ἰατρείας ἐμεταχειρίσθη.	83	Πέτρα ἐστὶν ἡ τόπος οὔσα παρὰ Θεῶ.	623
Ἀπαθῆς ἐστὶ καὶ κατὰ τὰς δύο γεννήσεις.	85	Τί δηλοῖ ὅτι εἶναι τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ ὅτι εἶναι ὁλος Θεός καὶ ὁλος ἄνθρωπος.	628
Ἐφύλαξεν ἀπήμαντον τὴν τεκοῦσαν αὐτόν.	85	Κάλλος τῆ Χριστοῦ τὸ ἐπὶ τῆς Μεταμορφώσεως ἀσυγκρίτως ἦτον ἀνώτερον τοῦ Ἀδάμ, καὶ διὰ τί.	632
Παιδίον διὰ τί λέγεται.	87	Ἄνθρωξ εἶναι.	633
Πατὴρ ἡμῶν λέγεται διττῶς.	88	Χριστὸς ὡς Ἥλιος ἀστράπτων ἐν τῇ Μεταμορφώσει, εἰς ὅλους δὲν ἐφαίνετο, ἀλλὰ οἷς ἤθελεν.	634
Μακάριος εἶναι.	95	Οὐ κατὰ θέσιν Υἱὸς ἐστὶ τῆ Πατρὸς, ἀλλὰ κατὰ φύσιν.	638
Τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπία αὐτῆ καταφασκόμενα δύνανται ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως ἔχει.	106	Βασιλεὺς εἶναι ὡραιότατος.	639
Ἐκατέρας φύσεως αὐτῆ ποῖα ἦτον ἴδια.	109	Χριστοῦ ἀρεταὶ ποῖαι εἶναι.	662
Μὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἠπάτησε τὸν ἐχθρὸν ὡς μὲ δόλωμα.	117	Χριστὸς ἐκατέβη ἀοράτως εἰς τὴν Κοίμωσιν τῆς Θεοτόκου.	676
Καθαρίζει πρῶτον, εἶτα φωτίζει.	131	Χριστὸς ὡς Ἥλιος ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρον τῆ Οὐρανοῦ ἐκβῆκε ἢ ἐκατάντησεν εἰς τὸ αὐτὸ ἄκρον διὰ τῆς Ἀναλήψεως.	455
Καθάρσεως οὐκ ἐδεῖτο αὐτοκάθαρσις ὧν.	131 ἢ 414	Τραβίζει ἡμᾶς εἰς Οὐρανόν.	457
Χριστῶ συνανέστημεν διὰ τῆς Πίστεως.	425	Χερουβὶμ ἐσήκωναν αὐτόν ἐν τῇ Ἀναλήψει.	458
Πῶς συνθαπτόμεθα αὐτῶ καὶ συσσυρούμεθα.	425	Καὶ ὁ Πατὴρ ἐκάθισεν αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ του, ἢ αὐτὸς εαυτὸν ἐκάθισε.	458
Ὡς Παντοδύναμος ἀνέστη.	427	Μεσίτης ἐστὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.	460
ἦτον ἄρσεν, ἄμνος ἄμωμος ἢ τέλειος.	427	Μετὰ δόξης ἀνελήφθη.	464
Καὶ ἐνιαύσιος.	428	Τὸ πέμπτην τὸ Πνεῦμα παρὰ τῆ Πατρὸς " πῶς ἐρμηνεύεται.	466
Αὐτὸς εαυτὸν ἀνέστησε καὶ ὁ Πατὴρ.	430	Ἐπλήρωσεν εὐφροσύνης τὰ σύμπαντα.	471
Ἀποστόλοις παρῶν ἦν αἰεὶ ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐφανερῶτο δὲ αὐτοῖς, ὅταν ἐβούλετο.	450	Διὰ τί βλεπόντων τῶν Μαθητῶν ἀνελήφθη.	472
Καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ πάρεστι, καὶ ὁραῖν αὐτόν ἔχομεν νοερῶς.	450	Ἀνελαμβάνετο ὡς ἄνθρωπος, ἢ ὡς Κύριος ἐπορεύετο.	475
Ἡ νοερά αὐτοῦ θεωρία παντὸς ἀγαθοῦ ἐστὶ πρόξενος.	450	Διὰ τί μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη.	483
Χριστὸς διὰ τί λέγεται σοφία, Λόγος ἢ δύναμις τοῦ Πατρὸς.	451 ἢ 653	Τρεῖς γεννήσεις ἔλαβεν,	483
Πῶς ἀνίσταται μέσα μας.	453	τὴν ἀπαρχὴν προσέφερε τῶ Πατρὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως.	483
Ἀπὸ ποίως σαυρῆται καὶ θάπτεται.	453	Ποῦ εὗρέσκειτο ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις πρὸ τῆς Ἀναλήψεως.	484
Διὰ τί λέγεται Παράκλητος.	554		
Ἐπαγγελία Πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγεται.	556		
Προσκυνεῖται μᾶ προσκυνῆσει μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ.	581		
Σπερματικὸν καὶ γεννητικὸν ἐκ ἔχε.	298		

Πῶς ἐτράφη μετὰ τὴν ἀνάστασιν. 484
 Λυτρωτῆς κυρίας εἶναι. 488
 Χριστός κ' ἵνα ἐν Οὐρανοῖς ἴσως ἔχει
 τυπουμένας τὰς χεῖρας μετ' σχῆμα
 εὐλογίας. 500
 Ποῖαν δικαιοσύνην διαλέγεται. 509
 Χρυσόστομος ποῖα εὐχαριστικά λόγια
 ἔλεγε. 46
 Χαρήβ τί εἶναι, καὶ τί διλοῖ. 545

Ψ

Ψάλλειν πόθεν γεννάται. 241
 Φαλτήριον τοῦ Δαβὶδ τί εἶδος ὄργανου
 ἦτον. 210
 Ψυχὰ διὰ τίνος κτίζονται, εἰς τὴν
 ὑποσημείωσιν. 113
 Ψυχῆς θάνατος ποῖος εἶναι. 166
 Ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως
 εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς σοφίας. 185
 Ψυχῆς στόμα ποῖον εἶναι. 209
 Ψυχὴ οὐ δύναται ἐκτανθῆναι εἰς γυνῶσιν
 Θεῶν, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἀψιχται αὐτῆς. 67
 Ψυχῆς πνευματικὴ σύλληψις καὶ γέννη-
 σις ποῖα εἶναι. 153
 Ποῖα εἶναι τὰ σημάδια τῆς πνευματι-
 κῆς αὐτῆς συλλήψεως. 254
 Ψυχὴ οἶκός ἐστι τοῦ Θεοῦ. 281
 Καὶ πόλις πλήρης κρίσεως. 282
 Πόρνη ἐστὶ καὶ κατοικητήριον τῆς κακίας. 282
 Ἀντίκειται κατὰ τῆς σαρκός. 295
 Ὡς ἐπὶ τρυφάνης ἵσταται. 295
 Ψυχὴ καθαρὰ πῶς ἀποκτᾶται. 318
 Φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἵνα πρέπει νὰ
 λέγωμεν. 319
 Ψυχὴ ἀπὸ τῆς σῶματος πῶς χωρίζεται. 388
 Ψυχὰ τὰ στίγματα τῶν ἀμαρτιῶν πε-
 ριφέρουσιν. 389

Ψυχὴ ἢ τῆ Κυρίου ἐξουσιαστικῶς ἔχω-
 ρίσθη ἀπὸ τὸ σῶμα. 388
 Ἡλευθέρωσε τὰς ἐν τῷ Ἄδῃ ψυχὰς. 388
 Ψυχὴν τὴν καρποφοροῦσαν φυλάττει τὸ
 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν δὲ ἄκαρπον
 ἐγκαταλιμπάνει. 567
 Ψυχὴ ἐν λόγον ἔχει πρὸς τὸ σῶμα, τὸν
 αὐτὸν ἔχει καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
 πρὸς αὐτήν. 567
 Ζῆ παρόντος τοῦ Πνεύματος, ἀποφοι-
 τήσαντος δὲ, ἀπολεῖ τὴν μακαρίαν
 ζωὴν. 567
 Ψυχῆς τρία μέρη ποῖα εἶναι. 588
 Ζωὴ αὐτῆς ποῖα εἶναι. 340
 Ψυχῆς φθορὰ καὶ θάνατος ποῖος. 340
 Πόδες αὐτῆς πῶς καθαρίζονται. 359
 Ψυχὴ λαμβάνει τὸ ὄνομα τῆς σῶματος. 400
 Αἱ πνευματοφόροι ψυχὰ ἔλλαμψεί-
 σαι, καὶ εἰς ἑτέρουσ τὴν χάριν ἀπο-
 στέλλουσι. 557
 Ψυχὴ οὐ μετεδόθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ
 Θεοῦ, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 73
 Ψωμίον, ὃ ὁ Κύριος ἔδωκε τῷ Ἰουδα,
 τί ἦτον, εἰς τὴν ὑποσημείωσιν. 348

Ω

Ὠδὰς δύο διὰ τί μεταχειρίζεται ὁ
 Κοσμᾶς ἐν τῇ ἐνάτῃ Ὠδῇ τῆ Κανό-
 νος τοῦ Σταυροῦ. 55
 Ὠρὰ ἢ τρίτη τῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκο-
 σῆς τί ἐδήλου. 576
 Ὠρ τί ἦτον, εἰς τὴν ἀ. ὑποσημείωσιν. 5
 Ὠς οὐχ ὁμοιωματικόν, ἀλλὰ ἐπιτατι-
 κόν, ποῦ κεῖται. 299
 Ἀντὶ τῆ, Ὀλίγον λείπει λαμβάνεται,
 καὶ κολαστικόν. 639
 Ὠσαννά τί θέλει νὰ εἰπῆ. 257

Κ Α Τ Α Λ Ο Γ Ο Σ

Τ Ω Ν Ε Ν Τ Η Π Α Ρ Ο Τ Σ Η Β Ι Β Λ Ω

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν Ο Ν Ο Μ Α Τ Ω Ν,

Τ Ω Ν Φ Ι Λ Ο Γ Ε Ν Ω Ν Σ Τ Η Δ Ρ Ο Μ Η Τ Ω Ν.

.....

Ε Ν Κ Ω Ν Σ Τ Α Ν Τ Ι Ν Ο Υ Π Ο Λ Ε Ι.

	Σώματ.		Σώματ.
Ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης Κύριος Κωνστάντιος (1).	20	Ο Πανοσιώτατος Άγιος Πρωτοσύγκελος Κύριος Προκόπιος.	1
Ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Ιεροσολύμων Κύριος Άθανάσιος.	5	Ο Πανοσιώτατος Άγιος Δευτερεύων του Μακαριωτάτου Κύριος Φιλήμων.	1
Ο Σεβάσμιος Γέρων Άγιος Καισαρείας Κύριος Παΐσιος.	8	Ο Πανοσιώτατος Άγιος Ιεροκλήρξ και διδάσκαλος Κύριος Άγαθάγγελος.	1
Ο Σεβάσμιος Γέρων Άγιος Χαλκιδόνας Κύριος Ζαχαρίας.	10	Ο Πανοσιώτατος Άγιος Αρχιδιάκονος τῆς Αγίου Καισαρείας Κύριος Λεόντιος.	1
Ο Σεβάσμιος Γέρων Άγιος Δέρκων Κύριος Νικηφόρος.	3	Ο Οσιώτατος Κύριος Μακάριος ἀυτάδελφος τῆς Γέροντος Αγίου Χαλκιδόνας,	1
Ο Πανιερώτατος Άγιος Σερρών Κύριος Γρηγόριος (2).	3	Ο Πανοσιώτατος Ιεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Καλλίνικος.	1
Ο Πανιερώτατος Άγιος Σμύρνης Κύριος Χρυσάνθος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ιεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Ιωαννίκιος.	1
Ο Πανιερώτατος Άγιος Μαρωνείας Κύριος Δανιήλ.	1	Ο Πανοσιώτατος Πρωτοσύγκελος του Σεβασμίου Γέροντος Αγίου Δέρκων Κύριος Άβέρκιος.	1
Ο Πανιερώτατος Άγιος Διδυμοτείχε Κύριος Καλλίνικος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ιεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Συνέσιος.	1
Ο Πανιερώτατος Άγιος Κισσηντιλίας Κύριος Άρτέμιος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ιεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Κύριλλος.	1
Ο Πανιερώτατος Άγιος Πελαγονείας Κύριος Γεράσιμος.	1	Ο Πανοσιώτατος Ιεροδιάκονος τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Κύριος Γεννάδιος.	1
Ο Πανιερώτατος Άγιος Φιλαδελφείας Κύριος Πανάρετος.	1	Ο Αἰδεσιμώτατος Άγιος Οἰκονόμος τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Χαλκιδόνας Κύριος Ιωάννης.	1
Ο Άγιος Μέγας Πρωτοσύγκελος Κύριος Χατοῦ Σεραφεῖμ.	2	Ο Πανοσιώτατος Αρχιμανδρίτης Κύριος Βενέδικτος ἠγούμενος τῆς Δαδιάς.	1
Ο Πανοσιώτατος Άγιος Δευτερεύων Κύριος Κύριλλος.	1	Ο Τιμιώτατος κύρ Γεωργάκης Νικολαΐδης.	1
Ο Πανοσιώτατος Άγιος Τριτεύων Κύριος Ιωαννίκιος.	1	Ο Πανοσιώτατος Αρχιδιάκονος τῆς αὐτοῦ Χαλκιδόνας Κύριος Διονύσιος (3).	1
Ο Πανοσιώτατος Ιεροδιάκονος του Παναγιωτάτου Δεσπότης Κύριος Μελέτιος.	1		1

(1) Νῦν δὲ παρητημένος του Πατριαρχικοῦ θρόνου οἰκεία βουλήσει.

(2) Νῦν δὲ Πατριαρχεῦν Κωνσταντινουπόλεως.

(3) Διὰ φιλογενούς προτροπῆς τούτου ἀνέδραμον οἱ ἀνωτέρω εἰρημίνοι συνδρομηταί.

Ο

Ο' Σεβάσμ. Γέρων Ἅγιος Δέρκων Κύριος Νικηφόρος.	Ι	Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Δαμασκηνός πῆς Ἐκκλησίας τοῦ Σκουτάρους.	Ι
Ο' Πανιερώτ. Ἅγιος Πρίσσης Κ. Ἄνθιμος.	Ι	Ο' Αἰδεσιμώτ. Παπᾶ Κύριος Βασίλειος Παναγίας τοῦ Γαλατᾶ.	Ι
Ο' Πανιερώτ. Ἅγιος Μυραίων Κ. Ἀνθέμιος.	Ι	Ο' Προεσ. Κύριος Ἀρβρόσιος τῆ Μεγάλου Ρεύματος.	Ι
Ο' Θεοφιλέσ. Ἐπίσκοπος Τραϊανεπόλεως Κύριος Ἄνθιμος.	Ι	Ο' Κ. Εὐτύχιος Πνευματικός τοῦ αὐτῆ.	Ι
Ο' Ἅγιος Ἀργυρεπόλεως Κ. Δαμασκηνός.	Ι	Ο' Κ. Χριστάκης Φάλτης τοῦ αὐτοῦ.	Ι
Ο' Ἅγιος Ἱεραπόλεως Κύριος Παρθέσιος.	Ι	Η' Εὐγενεσάτη κοκόνα Μαργιωρίτσα Σαμουρκάση.	Ι
Ο' Ἅγιος Πρώην Νικοπόλεως Κ. Ἰωαννίκιος.	Ι	Ο' Προεσ. Παπᾶ Κ. Μιχαὴλ τῆ Νεοχωρίας.	Ι
Ο' Πανιερώτ. Ἅγιος Νίσσης Κ. Γρηγόριος.	Ι	Ο' Προεσ. τῆ Πεγῆν Τερέ Κ. Κωνσταντῖος.	Ι
Ο' Πανιερώτ. Ἅγιος Αἰδέσης Κ. Ἰσακίμ.	Ι	Ο' Σοφολογιώτ. Διδάσκαλος τοῦ Μεγάλου Ρεύματος Κύριος Εὐσέβιος.	Ι
Ο' Σωτηριουπόλεως Κύριος Σωφρόνιος.	Ι	Ο' Ἱερομνήμων πῆς μεγάλης Ἐκκλ. Παπᾶ Κύριος Ἰωάννης.	Ι
Ο' Ἅγιος Ἐπιφανείας Κύριος Χριστόφορος.	Ι	Ο' Προεσ. τῆ παλαιῆ πανίε Κ. Σεραφίμ.	Ι
Ο' Ἅγιος Ἀριστείας Κύριος Μητροφάνης.	Ι	Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Λαμπάκης.	Ι
Ο' Ἅγιος Σεβαστουπόλεως Κ. Νεόφυτος.	Ι	Ο' Κ. Ζαχαρίας Σαράφης τῆ ἀγίε Ὄρες.	Ι
Ο' Πρώην Πρασλάβας Κύριος Γρηγόριος.	Ι	Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Μωϋσέως.	Ι
Ο' Ἅγιος Παιωρίας Κύριος Κύριλλος.	Ι	Ο' Κύριος Προκόπιος Προεστῶς τῆς ἐν Πριγκίπῳ Παναγίας.	Ι
Ο' Πανοσιώτ. μέγας Ἀρχιδιάκονος Κύριος Γαβριήλ.	Ι	Ο' Προεσ. τῆ Μολλίου Κύριος Δανιήλ.	Ι
Ο' Κύριος Μιχαὴλ Θεοδώρ μέγας Γραμματικός.	Ι	Ο' Προεσ. τῆ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Νεοχωρίου Κύριος Δαμασκηνός.	Ι
Ο' Μέγας Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Κύριος Γεράσιμος.	Ι	Ο' Μέγας Σακελάριος Κ. Κωνσταντῖνος.	Ι
Ο' Κ. Εὐγένιος Ἐφημέριος Πατριάρχου.	Ι	Ο' Προεσ. πῆς Βλάγκας Παπᾶ Κ. Νικόλαος.	Ι
Ο' Ἀρχιμανδρ. προεστῶς τῆς Ἀντιγώνης Κύριος Νικόδημος.	Ι	Ο' Προεσ. τῆς αὐτῆς Κύριος Ἱεράνυμος.	Ι
Ο' Κ. Χαραλάμπης ἐφημέριος Πατριάρχη.	Ι	Ο' Κύριος Βενέδικτος ἀπὸ πείσιττασι.	Ι
Ο' Ἀρχιδιάκ. τῶν Ἱεροσολύμ. Κ. Ἰωβ.	Ι	Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Παναγιώτης ἐξ Ἀργυροκάστρου.	Ι
Ο' Ἱεροδιάκ. Κ. Κύριλλος τῆ Μακαριωτάτη.	Ι	Ο' Προεσ. τῆ ἀγίε Δημητρίε Κ. Νικηφόρος.	Ι
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰάκωβος τῆ αὐτοῦ.	Ι	Ο' Προεσ. ἀπὸ Ἱμρυγιάνι Κ. Γρηγόριος.	Ι
Ο' Κ. Γαβριήλ καμαράσης Ἀγιοταφίτης.	Ι	Ο' Κύριος Λουκάς Ράλης ὁ ἐκ Χίου.	Ι
Ο' Παπᾶ Κ. Ἱερεμίας Ἀγιοταφίτης.	Ι	Η' τῆ Διπλογκιουνίου Ἐκκλησία.	2
Ο' Χατοῆς Κύριος Γεώργιος Ῥήσιος τοῦ Χατοῆ Παναγιώτου.	Ι	Η' τῆ Διπλαγκιουνίου Ἑλληνικῆ σχολῆ.	Ι
Ο' Προεστῶς τῆ Παλίνε Παπᾶ Μαργαρίτης.	Ι	Ο' Σοφολ. διδάσκαλος τῆ Στομπαλίε Ἑλληνικοῦ γυμνασίου Κ. Ἀρίσταρχος.	Ι
Ο' Ἅγιος Ἀρχιμανδ. Κύριος Θαδαῖος.	Ι	Ο' Πανοσιώτ. Προεστῶς τοῦ Στομπαλίου Κύριος Ἀκάκιος.	Ι
Ο' Ἅγιος Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Γαβριήλ Ἀγιοταφίτης.	Ι	Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Νικόλαος τοῦ ἀγίε Ἰωάννου εἰς τὸν Γαλατᾶ.	Ι
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Συνέσιος Ἐφημέριος Πατριάρχου.	Ι	Ο' Ἀρχιμανδ. τῆς τῆ Στομπαλίε Ἐκκλησίας Κύριος Γρηγόριος.	Ι
Ο' Ἅγιος Ἀρχιμανδ. Κύριος Χρυσάνθος τοῦ Σταυροδρομίου.	Ι	Ο' Πνευματικός τοῦ αὐτῆ Κ. Ἄνθιμος.	Ι
Ο' Κύριος Ἰσακίμ Προεστῶς τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας.	Ι	Ο' Κύριος Ζαχαρίας Οἰκονόμου.	Ι
Διὰ τὴν Μυριοφύτε Ἑλληνικὴν σχολὴν.	Ι	Ο' Κ. Γεώργιος Παναγιωτάδης Ῥήσιος.	Ι
Διὰ τὴν ἐν χάρῳ Ἑλληνικὴν σχολὴν.	Ι	Ο' Πανος. Ἅγιος Πορτάρης Κ. Μελέτιος (Ι).	5
Ο' Κύριος Δημήτριος Ἰωαννίδης.	Ι		Ε'ν
Ο' Ἅγιος Ἀρχιμ. Νεόφυτος τῆ Κερέτσεσμε.	Ι		

(1) Μὲ τὴν ἰπαινετὴν τούτου συνέργειν ἔγειν ἡ καλὴ συνεισφορὰ τῶν εἰς εἶδὸν καταγεγραμμένων συνδρομητῶν.

Ἐν Τραπεζοῦντι.

- Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμενος τῆ Σουμιλά
Κύριος Ἰάκωβος. 1
- Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμε. τῆς μονῆς τοῦ
ἀγίου Ἰωάννου Κύριος Χρῦσανθος
μετὰ τῆς ἀδελφότητος. 1
- Ο' Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Φι-
λόθεος τῆς αὐτῆς μονῆς. 1
- Ο' Πανοσιώτ. Καθηγούμε. τοῦ ἀγίου Γεωρ-
γίου Περισερᾶ Κύριος Ἀζαρίας μετὰ
τῆς ἀδελφότητος. 1
- Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. Περισερίνης Κύριος
Ἰωαννίκιος. 1
- Ο' Πρῶτος Ἱερεὺς Κύριος Ἀναστάσιος. 1

Ἐν Προύσῃ.

- Ο' Πανοσ. Ἱεροδιάκονος τῆ Ἀγίας Πρέσης
Κύριος Νεόφυτος. 1
- Ο' τῆ Ἀγίας Πρέσης Ἀθανασ. σταγειρίτης. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Γιάγκος ἱπληκτσόγλης. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Γεωργάκης Ἰσαάκ. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Νικολάκης Κενσαλής. 1
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Παναγ. Νικολαΐδης. 2
- Ο' Εὐγεν. τσελεπῆς Μιχαὴλ Καρα-ολᾶν. 1
- Ο' Κύριος Ἀναστάσιος σαμακόγλους. 1
- Ο' Κύριος Σταυράκης Χριστοδούλου. 1
- Ο' Κ. Δημήτριος Ἀθανασ. Σαμακοβλής. 1
- Ο' Κύριος Χαραλάμπης Σμυρναῖος. 1
- Ο' Κύριος Θεόδωρος Βορής. 1
- Ο' Κύριος Βασίλειος Χουρμουζίου. 1
- Ο' Κύριος Χατσῆς Γεώργης Κερεστετσῆς. 1
- Τὸ Σχολεῖον τῶν Κίουπλῶν. 1
- Ο' Αἰδεσιμ. Ἐφημ. τῆς ἐν Καγιαμπας
Ἱερᾶς Ἐκκλησίας Κύριος Θωμάς. 1

Ἐν Μουδανίᾳ.

- Ο' Πανιερ. Ἅγιος Ἀγαθεπ. Κ. Προκόπιος. 1
- Ο' Αἰδεσ. Σακκελάρ. παπᾶ Κ. Ἀναστάσιος. 1
- Ο' Εὐγενές. δημογέρων Κύριος Ἀβραάμ. 1
- Ο' Εὐγενές. Κύριος Εὐθύμιος Κυριάκου. 1
- Ο' Κ. Δημήτριος κυρόγλους. 1
- Ο' Κύριος Γρηγόριος Μαρτσανίδης. 1
- Ο' Κύριος Ἀλέξανδρος Βυστιάρη. 1
- Ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Μουδανιάς. 1
- Ἡ Ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολή. 1
- Ο' ἐκ Τρίγλης Λογοθέτης Κ. Δημήτριος. 1
- Ο' Καθηγ. τῆς κατὰ τὰς Ἐλεγμῆς Ἱερᾶς
Μονῆς τοῦ ἀγίου Ἀβερκίου Κύριος
Παρθένιος. 1

- Ο' Πανοσ. Πνευματικὸς τοῦ Πατριαρχίου
Κύριος Σεραφεῖμ. 1
- Ο' Κύριος Σωτηράκης Μπατσάγλους. 1

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

- Ο' Παναγιώτατος Σεβασμιος Γέρων Ἅγιος
Θεσσαλονίκης Κύριος Μελέτιος. 20
- Ο' Πανιερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἅγιος
Κασανδρίας Κύριος Ἰάκωβος. 10
- Ο' Θεοφιλέστ. Ἐπίσκοπος Ἅγιος Κύτρου
Κύριος Κύριλλος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Πλαταμῶνος
Κύριος Γρηγόριος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Καμπανίας
Κύριος Γρηγόριος. 5
- Ο' Θεοφιλέστ. Ἐπίσκοπος Ἅγιος Σερβίων
καὶ Κοζάνης Κύριος Βενιαμίν. 5
- Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Παλιανῆς
Κύριος Ἀνθιμος. 5
- Ο' Θεοφιλέστ. Ἐπίσκοπος Ἅγιος Πέτρας
Κύριος Διονύσιος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Ἀρδαμερίων
Κύριος Ἰγνάτιος. 5
- Ο' Θεοφιλ. Ἐπίσκοπ. Ἅγιος Ἱερισσῆ καὶ
ἀγίου Ὀρους Κύριος Ἰγνάτιος. 5
- Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Βλατέων. 3
- Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς ἀγίας Ἀναστασίας. 3
- Ο' Σκευοφύλαξ Ἱερομ. Κ. Ἀθανάσιος. 1
- Ο' Πρωτοπαπᾶς Ἱερομ. Κ. Θεόκλητος. 1
- Ο' Ἀρχιμανδ. Κύριος Σάββας ἐπίτροπος
τῶν Βλατέων. 1
- Ο' Πανιερ. Μητροπολ. Ἅγιος Στραυμνίτης
Κύριος Κωνστάντιος. 5
- Ο' Πανιερ. Μητροπολ. Ἅγιος Βοδενῶν Κύρ.
Ἰωακείμ. 5

Οἱ παρὰ τῷ Ἁγίῳ Θεσσαλονίκης.

- Ο' Πρωτοσύγ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἀθανάσιος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Μελέτιος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωαννίκιος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἱερεμίας Πάτριος. 1
- Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Καλλίνικος. 1
- Ο' Γραμματεὺς Κύριος Μιχαὴλ. 1
- Ο' Κύριος Δημήτριος Γεωργίου Ἄνδριος. 1

Ἐν Ἀδριανουπόλει.

- Ο' Πανιερώτατος Ἅγιος Ἀδριανουπόλεως
Κύριος Γρηγόριος. 20

Σύμμτ.

- Θ' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Πρωτοσύγ.
Κύριος Καλλίνικος. I
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Ἀρχιδιάκ.
Κύριος Προκόπιος. I
- Ο' Τῆς αὐτῆ Σεβασμιότητος Γραμματεὺς.
Κύριος Ἰωάννης Παναγιώτου. I
- Ο' Κ. Νικόλαος Στεφάνου Ἀρδαμεριός. I
- Ο' Κ. Αντώνιος Πέτρου ἐκ Στραωνίτης. I
- Ο' Κύριος Στέφανος Ἀρχιδιάκ. τῆ πρῶν
Ἀδριανουπόλεως. I
- Ο' Κύριος Κωνστάντιος Νικολαΐδης διδά-
σκαλος τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς. I
- Ο' Κ. Γεώργιος Ἀγγελίδης Μουσικός. I
- Ο' Παπᾶ Κ. Γεώργιος Καζαντσόγλους. I
- Ο' Παπᾶ Κύριος Δημήτριος Οἰκονόμος. I
- Ο' Παπᾶ Κύριος Ἀντώνιος Σακελάριος. I
- Ο' Παπᾶ Κύριος Γεώργιος Πρωτοπαπᾶς. I
- Ο' Χαστῆς Παπᾶ Κύριος Ἀνατόλιος. I
- Ο' Σακελάριος παπᾶ Κύριος Ἀποστόλης. I
- Ο' Κύριος Διονύσιος Ἀγιοταφίτης. I
- Ο' Πρωτοσύγ. τῆ Παναγίε Τάφου Κύριος
Νεόφυτος. I
- Ο' Παπᾶ Κύριος Δημήτριος. I
- Ο' Σακελάριος παπᾶ Κ. Ἀναστάσιος. I
- Ο' Παπᾶ Κ. Ἰωάννης ἀπὸ Κηρισχανᾶ. I
- Ο' Παπᾶ Κ. Κωνσταντῖνος ἀπὸ Κηρισχανᾶ. I
- Ο' Παπᾶ Κύριος Σχολῆς ἐκ Σιοπού. I
- Ο' Κύριος Βούλκος Σλαυτσόβητς. I
- Ο' Κύριος Νικόλαος Χρυσοχόσος. I
- Ο' Κ. Νικόλαος Φιλαπελίδης ἐκ Λιτίτης. I
- Ο' Κύριος Ζήσης Σταματίου ἐκ Λιτίτης. I
- Ο' Κ. Ζήσης Κωνσταντίνου ἐκ Λιτίτης. I
- Ο' Κύριος Παναγιώτης Φιλαπελίδης. I
- Ο' Κ. Χριστόδουλος Ἰωαννίδης ἐκ Μαργαρά. I
- Ο' Κ. Ἀλέξανδρος διδάσκ. τῆς Ἀλληλοδ.
σχολῆς. I
- Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Γεωργίου. I
- Ο' Κύριος Δημήτριος Πέτρου. I
- Ο' Κύριος Ἀθανάσιος Τακωβάκης. I
- Ο' Κύριος Γεώργιος Φιλίππου. I
- Ο' Κύριος Θεόδωρος Ἀνδρέου. I
- Ο' Κύριος Θεοχάρης Παύλου. I

Ἐν Ἡρακλείᾳ.

- Ο' Σεβασμιος Γέρον Ἅγιος Ἡρακλείας
Κύριος Διονύσιος. 2
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος Ἀρχιμανδ.
Κύριος Νικηφόρος. I
- Ο' Τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότη. Ἀρχιδιάκονος
Κύριος Νεόφυτος. I

Ἐν Ῥαιδεστῶ.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἠλίας Βελιάδης. I
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰμαράκης Ἐμμανήλ. I
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Ἰωάννου
Παππίδης. I
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀγγελάκης Χατοῆ
Ἀναγνώστου. I
- Ο' Λογιώτ. Κύριος Θεόδωρος Γεωργίου. I
- Ο' Λογιώτ. Κύριος Ἰωάννης Βουτυρά ἐκ
Καλλιουπόλεως. I
- Ο' Κύριος Νικόλαος Γεωργίου. I
- Ο' Λογιώτ. Κύριος Φιλάρετος διδάσκαλος
τῆς ἀλληλοδιδ. σχολῆς. I

Ἐν Καλλιουπόλει.

- Ο' Ἐντιμ. Κ. Κωνσταντῖνος Ταβελάριος. I
- Ο' Κύριος Δημήτριος Δομέστικος. I
- Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Χατοῆ Ἰωάννη. I

Ἐν Μαδύτῃ.

- Η' τῆς χάρας ταύτης Ἑλληνικῆ σχολῆ. I
- Ο' Χατοῆς Παπᾶ Κύριος Διονύσιος Χατοῆ
Ἰωάννου. I
- Ο' Ἐντιμ. Κύριος Ξανθέλης Πρωτέδικος. I

Ἐν Περιστάσει.

- Ο' τῆ ἐν Περιστάσει Ἱεροῦ Μοναστηρ. τῆ
ἀγίε Ἰωάννη τῆ Θεολόγ. Ἀρχιμανδ.
Κύριος Νεόφυτος. I
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Γιαννάκης τῆ Ἀδάμ Κάλφα. I
- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Παλάσης. I

Ἐν Λούπιδι.

- Ο' Κύριος Ἀσημῆς Δημητρίου. I
- Ο' Κύριος Γεώργιος Ἀνέστου. I

Ἐν Καλαμίτῃ.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Θεόδωρος. I
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Κανακάρης Ταβελάριου. I
- Ο' Τιμιώτ. Κ. Γρηγόριος Τριανταφύλλου. I

Ἐν Μυριοφύτῃ.

- Ο' Ἐντιμ. Κ. Δημήτριος Ταβουλάριος. I
- Ο' τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς διδάσκ. Κύριος
Ἀλέξανδρος Πηλιάδης. I

- Ο' Τιμιάτ. Κύριος Χατσής Γεωργάκης
Χατσῆ Λαμπαδαρίου.
Ο' Εξοχ. Ἰατρός Κ. Κωνσταντῖνος Φίτσος.
Ο' Τιμιάτ. Κύριος Δαμιανός Χατσῆ Λαμ-
παδαρίου.

Ἐν Κισσανίῳ.

- Ο' Ε'λλόγιμ. διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς
σχολῆς Κύριος Δημήτριος.
Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κ. Νικόλαος Θεοχάρη.
Ο' Πρωτοψάλ. Κύριος Χριστόδουλος.
Ο' Πρωτοππαῆς Κύριος Νικόλαος.
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Ἀμβρόσιος
ὁ ἐκ τῆ Ἱεροῦ Μονασ. τῆς Ζωοδόχου
Πηγῆς τοῦ ἐν Ἀνδρῶν.
Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Ἰωάννης τῆ Δῆμου.
Ο' Ἀρχιμανδ. τῆ ἐν Καλυβίοις μετοχίᾳ
τῶν Ἰβήρων Κύριος Ἀθανάσιος.

Ἐν Μαλγάροις.

- Ο' Αἰδεσιμ. Παπᾶ Κύριος Φραντσῆς.
Ο' ἐν Ἱερομ. Κ. Ἱερεμίας εἰκοσιφοινισιάτης.

Ἐν Κυζίκῳ.

- Ο' Σεβάσμος Γέρων Ἅγιος Κυζίκης Κύριος
Ἀνθίμος.
Ο' Ἀρχιδιάκονος τῆς αὐτῆ Σεβασμιότητος
Κύριος Ἀνθίμος.
Ο' Πανος. Κύριος Προκόπιος τῆς αὐτοῦ
Σεβασμιότητος.
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κ. Παρθένιος ἐξ Αἰνῶ.
Ο' Πανος. Κύριος Ἰωαννίκιος ἐκ Σίφνου.
Ο' Πανος. Κύριος Θεοδόσιος ἐξ Ἀνδρου.
Ο' Πανος. Κύριος Γρηγόριος ἐξ Ἀνδρου.
Ο' Αἰδεσιμιάτ. Παπᾶ Κ. Δημήτρ. Θεοδώρ.
Ο' Μουσικολ. διδάσκ. Κύριος Δημήτριος
Ἰωαννίδης.
Ο' Τιμιάτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Νικολάου.
Ο' Τιμιάτ. Κύριος Νικόλαος Πημῆν.
Ο' τῆ Ἄλληλ. σχολεῖα εἰς Τσανακαλεσι
Κύριος Δράκων.

Ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ Ὅρει τοῦ Ἀθανος.
Μοναστήριον τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Τὸ Κοινόν.

- Ο' Προηγ. Κύριος Σωφρόνιος.
Ο' Προηγ. Κύριος Κύριλλος.
Ο' Προηγ. Κύριος Γαβριήλ Μουσικός.

10

- Ο' Προηγ. Κύριος Χαραλάμπης.
Ο' Προηγ. Κύριος Δανιήλ.
Ο' Προηγ. Κύριος Μάξιμος.
Ο' Προηγ. Κύριος Νεκτάριος.
Ο' Προηγ. Κύριος Εὐθύμιος.
Ο' Πανοσιολ. Προηγ. Κύριος Βενιαμίν.
Ο' Προηγ. Κύριος Νικηφόρος.
Ο' Προηγ. Κύριος Δαμιανός.
Ο' Προηγ. Κύριος Ἰλαρίων.
Ο' Πανοσιώτ. Κύριοι Στέφανος καὶ Νεόφυτος
Σκουρταῖοι οἱ ἐκδόται.
Ο' Πανοσιολ. Διδάσκαλ. Κύριος Γρηγόριος
ἐκ Σκοπέλου.
Ο' Πανος. Ἐκκλησιάρχης Κ. Παρθένιος.
Ο' Πανος. Πρωτοσύγ. Κύριος Δανιήλ.
Ο' Πανος. Σύγγελος Κύριος Ἰωακείμ.
Ο' Προηγ. Κύριος Ἰωακείμ.
Ο' Προηγ. Κύριος Χριστοφόρος.
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Λεόντιος.
Ο' Γέρον Χατσῆς Κύριος Γρηγόριος.
Ο' Ε'λλόγιμ. Χατσῆς Κύριος Διονύσιος.
Ο' Γέρον Χατσῆς Κύριος Ἀνανίας.
Ο' Γέρον Κύριος Σωφρόνιος.
Ο' Πανος. Κύριος Σεραφεῖμ.
Ο' Πανος. Κύριος Τιμόθεος.
Ο' Πανος. Κύριος Ἀγάπιος.
Ο' Πανος. Κύριος Δωρόθεος.
Ο' Πανος. Κύριος Μητροφάνης.
Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Νικηφόρος.
Ο' Γέρον Κύριος Ναθαναήλ Δοχειάρχης.
Ο' Γέρον Κύριος Κύριλλος Τραπεζάρχης.
Ο' Γέρον Κύριος Ἀντώνιος.
Ο' Γέρον Κύριος Γαβριήλ.
Ο' Γέρον Κύριος Τιμόθεος.
Ο' Γέρον Κύριος Καλλίνικος.
Ο' Γέρον Κύριος Γρηγόριος.
Ο' Γέρον Κύριος Γαβριήλ.
Ο' Γέρον Χατσῆς Κύριος Δανιήλ.
Ο' Ο'σιώτ. Χατσῆς Κύριος Δαμασκηνός.
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γαβριήλ.
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Κορνίλιος Ὁρολόγος.
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Λουκάς Νοσοκόμος.
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Φιλόθεος.
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Δαμιανός Ἀρχοντάρης.
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βησσαρίων.

Σκήτη τῆς Λαύρας Ἁγία Ἄννα.

Τὸ Κοινόν.

- Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀβράμιος ὁ Δικαῖος.
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Φηλίμων.
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Ἀγάπιος.

Ο'

Σώματ.

Σώματ.

Ο' Πανοσιολογ. Διδάσκ. Κύριος Λεόντιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Ίωάννης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Λουκάς.	1
Ο' Πανος. Κύριος Εὐγένιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἀγάπιος Ζακύνθιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἀθανάσιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Γελάσιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Παντελεήμων.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Γρηγόριος Χῖος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Μεθόδιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Νεόφυτος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ζαχαρίας.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Μερκούριος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Παΐσιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἰωσήφ.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Εὐθύμιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Νίκανδρος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Συμεών.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Χαράλαμπος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἀγάπιος.	1

Σκήτη τῆς Λαύρας Κουσοκαλύβια.

Τὸ Κοινόν.

Ο' Πανοσιώτ. Πνευματ. Κύριος Ζαχαρίας.	1
Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Γαβριήλ.	1
Ο' Οσιαύτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Αὐξέντιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Γεράσιμος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κ. Γεράσιμος ἀπὸ τὸν Θεολόγ.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Κορηλῖος Ἀρτεμίτης.	1

Κελλεῖα τῆς Λαύρας τῶν Καρεῶν.

Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Γαβριήλ ὠρολογᾶς.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἰγνάτιος Ῥάπτης.	1
Ο' Τιμιώτ. Καπετὰν Στέριος Χαΐτας.	1

Τῆς Προβάτας.

Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἀνθίμος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Δαβίδ.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἀνατόλιος.	1

Μοναστήριον τοῦ Βατοπαιδίου.

Τὸ Κοινόν.

Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Ἰάκωβος.	4
Ο' Πανος. Ἀρχιμ. Κύριος Φιλάρετος.	3
	1

Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Δαμασκηνός.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Θεοδόσιος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Μελχισεδέκ.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Σίλβεσρος.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Θεοφάνης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Χρῦσανθος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Εὐθύμιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Μελέτιος Βηματάρης.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γεράσιμος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ματθαῖος Μουσικὸς.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Γαβριήλ Τυπικάρης.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Νικηφόρος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἱερόθεος καμπανάρης.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύρ. Ναθαναήλ Προσμονάριος τοῦ κοιμητηρίου.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἰάκωβος Νοσοκόμιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Ἀθανάσιος Ὀργιάρης.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Παχώμιος Τραπεζάρης.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Μακάριος Κανονάρχης.	1

Σκήτη τῆ Βατοπαιδῆ Ἅγιος Δημήτριος.

Τὸ Κοινόν.

Ο' Πανοσιολ. Πνευματ. Κύριος Ἰωάσαφ.	1
Ο' Πανοσιολ. Κύριος Αὐξέντιος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Πολύκαρπος Μισικὸς.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Δοσίθεος.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Νικόδημος.	1

Κελλεῖα τοῦ Βατοπαιδίου.

Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Νήφων.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Γαβριήλ Θεολογίτης.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Κωνσταντῖος τῆ Καμένε.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Θεοδόσιος ἀπὸ τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον.	1
Ο' Οσιαύτ. Κύριος Εὐθύμιος ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον.	1

Μοναστήριον τῶν Ἰβήρων.

Τὸ Κοινόν.	4
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Θεοδόσιος.	3
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Λεόντιος.	1
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Κύριλλος.	2
Ο' Οσιολογ. Κ. Γαβριήλ Ἰ Γραμματεὺς.	2
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Γρηγέντιος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Ἀγαθάγγελος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Γαβριήλ.	1

	Σώματ.
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Παΐσιος.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Νικτάριος Τυπκάριος.	1
Ο' Πανος. Ἐκκλησιάρχης Κ. Κύριλλος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Στέφανος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδιάκονος Κύριος Δανιήλ.	1
Ο' Γέρων Κύριος Πορφύριος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Ναθακαήλ ἄρολόγος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Γαβριήλ Βηματάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Πορφύριος Μωσικός.	1
Ο' Γέρων Κύριος Λαυρέντιος.	1
Ο' Γέρων Κύριος Θεοδόσιος Τσαγκάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ματθαῖος Δοχειαρής.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Εὐθύμιος Ταυριάρης.	1

Σκήτη τῶν Ἰβήρων Τίμιος Πρόδρομος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Δοσίθεος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀκάκιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἰωάννης.	1

Κελλεῖα τῶν Ἰβήρων.

Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀνθιμος Δουκμετσής.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βασίλειος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Καλλίνικος ἀπὸ τὸν Πρόδρομον.	1

Μοναστήριον τοῦ Χιλιανδαρίου.

Τὸ Κοινόν.	3
Ο' Πανος. Ἀρχιμ. Κύριος Παντελεήμων.	2
Ο' Πανος. Ἀρχιμ. Κύριος Ἡσαΐας.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Εὐθύμιος καὶ ἐπιστάτης τοῦ Κοινοῦ.	2
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Γεδεών.	3
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Νεκτάριος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Παντελεήμων.	1

Κελλεῖα τοῦ Χιλιανδαρίου.

Ο' Πανος. Κύριος Ἰωακείμ Ζαυγράφος.	2
Ο' Πανος. Κύριος Καλλίνικος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γαβριήλ Φλασκᾶς.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Κωνστάντιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Μακάριος.	2
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικηφόρος Χρυσοχόος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Χαραλάμπης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἀνθιμος Σαμπαδάρος.	1

Σώματ.

Μοναστήριον τῆς Ἁγίου Διονυσίου.

Ο' Πανος. Καθηγ. Κύριος Στέφανος μετὰ τῆς Ἀδελφότητος.	2
Ο' Ο'σιώτ. Χατοσῆς Κύριος Δανιήλ ἰατρός.	2

Μοναστήριον τοῦ Κετλουμουσίου.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κ. Ἀγάπιος Μωσικός.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Νικάνδρος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γαβριήλ.	1
Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδ. Κ. Ἀβέρκιος Μωσικός.	1

Σκήτη τῆς Κετλουμουσίου Ἁγίου Παντελεήμ.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Μισαήλ.	1
Ο' Πανος. Κύριος Διονύσιος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Γαβριήλ Σταυροδάς.	3
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Συμεὼν ἀπὸ τὸν Ἁγιον Γεώργιον.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικηφόρος ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Τριάδα.	2

Μοναστήριον τοῦ Παντοκράτορος.

Ο' Πανος. Ἀρχιμ. Κύριος Ἀνθιμος.	1
Ο' Πανος. Προηγ. Κύριος Θεόκλητος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Μακάριος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Ἀρσένιος.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Παγκράτιος.	1

Κελλεῖα τοῦ Παντοκράτορος.

Τὸ Κοινόν.	1
Ο' Πανος. Πνευματικὸς Κύριος Γρηγόριος.	1
Ο' Πανος. Κύριος Χρυσανθός.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Γαβριήλ Πυργάρης.	1
Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Βενέδικτος.	1

Μοναστήριον τῆς Ζηροποτάμου.

Τὸ Κοινόν.	2
Ο' Πανος. Ἀρχιμανδ. Κύριος Βενέδικτος Μουσικός.	1

Ο'

- Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Καισάριος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀνδρόνικος ἐπιστάτης 2
 τοῦ Κοινοῦ.
 Ο' Οσιολ. Κύριος Ἡλίας Γραμματεὺς 1
 τοῦ Κοινοῦ.

Μοναστήριον τοῦ Ζωγράφου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἀγάπιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Ἐπιφάνιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰλαρίων. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Τιμόθεος. 1
 Ο' Οσιώτ. Χατοῆς Κ. Γενναῖδιος Μισικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Νεκτάριος τοῦ Χατοῆ 1
 παπᾶ Ἀγαπίου.

Μοναστήριον τοῦ Δοχειαρίου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Ἰωαννίκιος 2
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Προκόπιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Μεθόδιος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Νικηφόρος Μισικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύρ. Ἀναλίας Ἐκκλησιαστικός. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύρ. Γρηγόριος Σταμπαδάρος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀρσένιος μακρὺς. 1

Μοναστήριον τοῦ Καρακάλου.

- Τὸ Κοινόν. 5
 Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Γαβριήλ. 2
 Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Σεραφεῖμ. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἰωακείμ. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Γαβριήλ. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Δωρόθεος. 1

Κελλεῖα τοῦ Καρακάλου.

- Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰωάσαφ Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Βενιαμὴν Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κ. Κοσμάς τῶν Ἀνδρονάδων. 1
 Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωάννης. 1

Μοναστήριον τοῦ Φιλοθέου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Ἰγνάτιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Εὐθύμιος. 1

Μοναστήριον τῆ Ἀγίου Παύλου.

- Ο' Πανοσ. Ἀρχιμ. Κύριος Γρηγόριος. 1
 Ο' Πανοσ. Προηγ. Κ. Μακάριος ἐπιστάτης 1
 τοῦ Κοινοῦ.
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Θεόκλητος. 2
 Ο' Ἱεροδιάκονος Κύριος Ἀβέρκιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Κωνστάντιος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος τῆ Κ. Ἀλεξίς. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Δημήτριος Ἰωάννη τσαμέτη. 1

Σκήτη τοῦ Ἀγίου Παύλου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος Ζωγράφος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Μακάριος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Φιλόθεος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἰάκωβος. 1

Μοναστήριον Σιμονο-πέτρας.

- Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Ἀμβρόσιος μετὰ 1
 τῆς Ἀδελφότητος. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Παῦλος. 1

Μοναστήριον τῆ Ζενοφώντος.

- Ο' Πανοσ. Καθηγ. Κύριος Γρηγόριος μετὰ 1
 τῆς Ἀδελφότητος. 2

Σκήτη τοῦ αὐτοῦ.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Κύριλλος. 1
 Ο' Οσιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
 Ο' Οσιολ. Κύριος Ἰωσήφ. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Γεράσιμος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Παγκράτιος. 1
 Ο' Οσιώτ. Κύριος Ἀθανάσιος. 1

Μοναστήριον τοῦ Σταυρονικήτα.

- Ο' Πανοσ. Προηγ. Κύριος Μακάριος. 1

Μοναστήριον τοῦ Γρηγορίου.

- Τὸ Κοινόν. 1
 Ο' Προηγ. Κύριος Νεόφυτος καὶ Ἐπιστάτης 1
 τοῦ Κοινοῦ. 1

- Ο Όσιολογιώτ. Κύριος Γρηγόριος. ■
 Ο Πανσο. Πνευματικός Κύριος Γεράσιμος. ■

Μοναστήριον τοῦ Ἐσφιγμένου.

- Ο Πανσο. Καθην. Κύριος Ἀγαθάγγελος
 μετὰ τῆς Ἀδελφότητος. ■
 Ο Οσιώτ. Κ. Ἀβέρκιος ποτε Ἐσφιγμενίτης. ■

Μοναστήριον Ῥώσων.

- Ο Πανσο. Καθην. Κύριος Γεράσιμος μετὰ
 τῆς Ἀδελφότητος. 3
 Τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον τῆ Κωνσταντινου. ■

Ἐν Μακρυνίτση τῆς Ζαγοράς.

- Ο Γεροδιδάσκαλος Κύριος Πολυζῶης ὁ
 Οἰκονόμος Τρίκκης. ■
 Ο Αἰδέσιμος Ἱερεὺς Κ. Τριαντάφυλλος. ■
 Ο Μωσικολογ. Κύριος Ἀνθιμος Ἱεροδιάκ.
 τοῦ Δημητριάδος. ■
 Ο Τιμιώτ. δημογέρων Κύριος Δημήτριος
 Γεωργίου Ἀμούντσια. ■
 Ο Τιμιώτ. δημογέρ. Κύριος Σταμούλης
 Φιλίππου ἀκτσελοῦ. ■
 Ο Τιμιώτ. Δημογέρ. Νικόλαος Ἀναγνώστ.
 Γεωργάρου. ■
 Ο Τιμιώτατ. Κύριος Ἰωάννης Δημητρίου
 Μπογιάρη. ■
 Ο Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Μαραγλῆ. ■
 Ο Εξοχώτ. Ἱατροφιλόσοφος Κ. Ἰωάννης
 Τασιαῖος. ■
 Ο Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος Σαρῆς. ■
 Ο Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Καίμπαλῆ. ■
 Ο Κ. Κωνσταντῖνος Δήμης Ἀλληλοδιδάσκ.
 Ο Τιμιώτ. Ἐμπορος Κ. Γεώργιος Χατοῦ
 Ἀγγελῆ. ■

Ἐν Πορταριά.

- Ο Ἱεροδιάκ. Κύριος Ἰωσήφ ἐκ τῆς Μονῆς
 τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. 2
 Ο Κύριος Νικόλαος Ρέτσου. ■
 Ο Τιμιολογιώτ. Κύριος Γεώργιος Πάντε. ■
 Ο Λογιώτατος Κύριος Δημήτριος Στίβα
 ἀπὸ Κατηχώρι. ■

Ἐν Ναυπλίῳ.

- Ο Σεβασμιώτατος Ἅγιος Ἀργολίδος Κ.
 Κύριλλος. 4

- Ο Ἅγιος Δαμαλῶν Ἐπίσκοπος Κ. Ἰωάνης. ■
 Ο Ἅγιος Ἐλαίας τοποτηρητῆς Μεσσηνιακῶν
 Φρουρίων Κύριος Παΐσιος. 2
 Ο Σεβασμ. Ἅγιος Εὐβοίας Κ. Ἀνθιμος. ■
 Ο Σεβασμ. Βοιωτίας Κύριος Παΐσιος. ■
 Ο Σεβασμ. Θήρας Κύριος Ζαχαρίας. ■
 Ο Σεβασμ. Μεσσηνίας Κύριος Ἰωσήφ. ■
 Ο Σεβασμ. Ἅγιος Ἀχαΐας Κ. Μελέτιος. ■
 Ο Κύριος Θεόφιλος πρωτοσύγ. τῆς ἐπισκο-
 πῆς Ἀχαΐας. ■
 Ο Κύριος Δαμασκηνὸς Ἀρχιδιάκ. τῆς αὐτῆς
 ἐπισκοπῆς. ■
 Ο Ἅγιος Βρεσθένης Κύριος Θεοδώριτος. ■
 Ο Ἅγιος Καρύστου Κύριος Νεόφυτος. ■
 Ο Ἅγιος Ἀρδαμερίων Κύριος Ἰγνάτιος. ■
 Ο Ἅγιος Ρεθύμης Κύριος Ἰωαννίκιος. ■
 Ο Ἅγιος Χαριουπόλεως Δανιὴλ. ■
 Ο Ἅγιος Ἀνδρουβίσης Κύριος Προκόπιος. 2
 Ο Ἀρχιμανδ. Κύριος Μισαὴλ Ἀποσολίδης. ■
 Ο Πρωτοσύγ. Κύριος Θεοδόσιος. ■
 Ο Ἀρχιμανδ. Κύριος Διονύσιος Πύρρος. ■
 Ο Χαρτοφύλαξ Κ. Νικηφόρος Ἰβηρίτης. ■
 Ο Παναγιώτης Ἱερεὺς Καμαριώτης ἐκ Τρι-
 πολιτσᾶς. ■
 Ο Στέφανος Ἱερομόν. ἐκ τῆς Μονῆς Φαιναῶ
 τοῦ ἁγίου Γεωργίου. ■
 Ο Δανιὴλ Ἱερομόν. ἢ Ἠγόμενος τῆς Πα-
 ναγίας τοῦ Βράχου. 2
 Ο Κοσμᾶς Ἱερομόν. Ἀδριανουπολίτης. ■
 Ο Χατοῦ Ἡσαΐας Ἱεροδιάκονος ἐκ Τρι-
 πολιτσᾶς. ■
 Ο Θεόφιλος Ἱεροδιάκονος Ἀνδριος. ■
 Ο Δημόσιος Ἱεροκλήρῃς ἢ Ἠγούμενος τοῦ
 Καρακαλᾶ Κύριος Ἰωάσαφ. ■
 Τὸ Κοινὸν τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Δημητρίου
 τοῦ Καρακαλᾶ. ■
 Ο Κύριος Μιχαὴλ Ἱατρός. ■
 Ο Κύριος Λιμπεράκης Γιαννακόπουλος. ■
 Ο Κύριος Χαράλάμπης Δεληγιάννης. ■
 Ο Κύριος Βελισσάριος Παυλίδης. ■
 Ο Κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος Καρπενισαῖος. ■
 Ο Κύριος Δημήτριος Θεοδώροπουλος. ■
 Ο Κ. Γεώργιος Μιχαλόπελ. ἐκ Σαλώνων. ■
 Ο Κύριος Ἀνδρέας Παπαγιαννόπουλος. ■
 Ο Κ. Ἡλίας Συριακόπελ. ἐκ Δημητσάνης. ■
 Ο Κ. Παῦλος Ν. Μαυροειδῆς Μαγνησάλ. ■
 Ο Κύριος Λοΐζος Ἀργεῖος. ■
 Ο Κ. Δικαῖος Α. Πέτρης ἐκ Καρακοβενι. ■
 Ο Κύριος Σταῦρος Κρομμίδης. ■
 Ο Κ. Λεκάς Λεονταρίδης Ἀθηναῖος. ■
 Ο Κ. Γεώργιος Ἰωαννίδης ἐκ Καλαβρύτων. ■
 Ο Κ. Παναγιώτης Ἰωάννου Κορδίας. ■

Ἐν τῇ νήσῳ Ἵδρα.

- Ο' Ἄγιος Αἰγίνης καὶ Ἵδρας Κύριος
 Γεράσιμος. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύρ. Ἀθανάσιος Μηλίτσας. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Γεώργιος παπᾶ Ἀθα-
 νασίου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Παντελῆς Χατσῆ Νικολάου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Νικόλαος Κολέτσας. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Ἰωάννης Σαμπάνης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Γεώργιος πρῶν Οἰκονόμω. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Δημήτριος Μερκερής. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κ. Ἀγάπιος Χῖος Ἠγέμενος
 τοῦ Μοναστ. Ἵδρας. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἰωσήφ Ἠγούμενος
 τῆς ἐν Τριζίνῃ Μοῦῆς. 1
 Ο' Διδάσκ. Κύριος Κύριλλος Σμυραῖος. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Κύριλλος Κασανιώτης. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Ἀντώνιος Ρίγας. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἰγνάτιος. 1
 Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Παΐσιος Σοφικίτης. 1
 Ο' Ο'σιώτ. Ἱεροδιάκ. Κύριος Γερμανός. 1
 Ο' Εὐγενέσατοι ἀδελφοὶ Κ. Λάζαρος
 καὶ Γεώργιος Κουντουριῶται. 2
 Ο' Εὐγενέσατος Κύριος Γκίκας Γκιώνης. 1
 Ο' Κύριος Ἰωάννης Νικολάου Οἰκονόμου. 1
 Ο' Κύριος Μανώλης Γιουρδῆ. 1
 Ο' Κύριος Θεόφιλος Ρίγας. 1
 Ο' Κύριος Ἀντώνιος Δημητρ. Μπαρμπέρι. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Ἀντωνίε Μπαρμπέρι. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Δημητρίου Κοκκίνι. 1
 Ο' Κύριος Δῆμος Δημητρίου Κοκκίνι. 1
 Ο' Κύριος Γεωργάκης Μοσχονᾶ. 1
 Ο' Λογιώτ. Ἀναγνώστης Γενεράλης. 1
 Ο' Κύρ. Ἀθανάσιος Γεωργίε Κοκκαλιάρη. 1
 Ο' Κύριος Δημήτριος Καπ. Θεοδωράκης. 1
 Ο' Κύριος Ἀνδρέας παπᾶ Παύλου. 1
 Ο' Κύριος Σωτήρης Ζερβόπουλος. 1
 Ο' Κύριος Δημήτριος Γεωργίου Μπαδέρη. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Τρατάρης. 1
 Ο' Κ. Γεώργιος Παναγιώτε Φαντόπελος. 1
 Ο' Κύριος Σαράντος Ἀναγνώστου Λάκων. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος παπᾶ Ἰωάννη Μάνης. 1
 Ο' Κύριος Ἰωάννης Ἀναγνώστη Οἰκονόμω. 1
 Ο' Κύριος Ἰωάννης Δημητρίε Δράκου. 1
 Ο' Κύριος Μαστροκωνσταντῆς Γιανιάς. 1
 Ο' Κ. Ἀναγνώστης ταπεινός πρωτοψάλτης. 1
 Ο' Κύριος Ἰωάννης Ἀναγνώστη Γκελέτης. 1
 Ο' Κύριος Ἰωάννης πετρόπελος γούνας. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Πετρώων.

- Ο' Πανοσιώτ. Ἠγούμε. τοῦ Μοναστηρίου
 Κύριος Ματθαῖος. 1
 Ο' Πανσο. Κύριος Γερμανός. 1
 Ο' Πανσο. Κύριος Διονύσιος Πρωτοσύγ-
 Κρατιδίου. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης παπᾶ Νικολάου. 1
 Ο' Κ. Παναγιώτης Γεωργίου Μπουδούρη. 1
 Ο' Κύριος Μανώλης Κοντομάνης. 1
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Ἀνδριτσόπουλος. 1
 Ο' Κύριος Λάζαρος Κακησιάλα. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Ἰωάννου Μάγου. 1
 Ο' Κύριος Ἀσιμάκης Δήμου. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώστης Γεωργ. Σίνης. 1
 Ο' Κύριος Μαστροδημήτρης Πέρδικας. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Πάγου. 1
 Ο' Κύριος Χαραλάμπης Σίκερης. 1
 Ο' Κύριος Νικόλαος Κωνσταντίνου. 1

Ἐν τῇ νήσῳ Πόρω.

- Ο' Καθηγ. τῆς Μοναστηρίου τῆς Ζ. Πηγῆς
 Κύριος Νικηφόρος. 2
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ἰάκωβος. 1
 Ο' Ο'σιώτ. Ἀνανίας Ἀθηναῖος. 1
 Ο' Πανσο. Κύριος Γρηγόριος ἐκ τῆς ἀγίας
 Παρασκευῆς. 2
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νεῖλος Πελοποννήσιος. 1
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Νικοδήμος. 1
 Ο' Πανσο. Κύριος Πελάγιος. 1
 Ο' Πανσο. Κύριος Εὐγένιος ἐκ τῆς Ἄνδρης. 1
 Ο' Αὐτὸς διὰ τὸν Κύριον Κώσταν ἀσπρο-
 ποταμίτην. 1
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Καισάριος Διδάσκαλος
 Μάνση. 1
 Ο' Πανσο. Κύριος Μακάριος Ζαγοραῖος. 1
 Ο' Πανσο. Πνευματικὸς Κύριος Παρθένιος
 Ἀθηναῖος. 1
 Ο' Πανσο. Ἠγέμ. Βιδίε Κύριος Δωρόθεος. 1

Οἱ Δημογέροντες τῆς Νήσου.

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος τῆς Στεφάνης
 πρῶν Οἰκονόμου. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Λάζαρος.
 Ἰωάννου Δοζῆνα. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Πανάγου. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Γεώργιος Πρωτόπαπας. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κύριος Σωτήριος Σκευοφύλαξ. 1
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Ἀθανάσιος Σακελλίων. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Σ. Κριεζῆ. 1

- Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Χαστή παπᾶ Κυριάκου. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Διδάσκαλος Κριεζῆ. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος τοῦ Στ. πρώην Οἰκονόμου. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀναστάσιος Κιζάνη. I
 Ο' Λογιώτ. Κύριος Δημήτριος Τομαράς. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀποστολόπουλος Πελοποννήσιος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύρ. Γεώργιος Στ. Θεοφάνη. I
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Ἀνδρέας Πελοποννήσιος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δημήτριος Πασότη. I
 Ο' Τιμιώτ. Μασροανδρέας Ραντίτσα. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Χρῆσος παπᾶ Δημητρίε. I
 Ε'κ τῆς Ῥωσικῆς Φρεγάτας ἡ Κριεζῆνα Δόξιτσα Πράπορτσικ, Νεβέροβ Στέφανος Νικήφοριτσα. I
 Ο' Τιμιώτ. Ἀναγνώστης Χῖος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀναγνώστης ἐξ Ἄρτης. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀναγν. Νικολῆ. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Πολυχρόνης Κρής. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κυριάκος Τσόρτσης. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κωνσταντῖνος Παύλου Περματση. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Π. κταπόδι. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γιαννακός Ἀθηναῖος. I

Ἐν τῇ νήσῳ Αἰγίνη.

- Ο' Πανος. Ἀρχιμ. Κ. Γρηγόριος Μοίρας. I
 Ο' Πανος. Ἡγούμε. Κύριος Κύριλλος. I
 Ο' Ο'σιώτ. Κύριος Ματθαῖος. I
 Ο' Κύριος Παῦλος Λογιωτατίδης. I
 Ο' Κύριος Γρηγόριος Κωνσταντᾶς Διδάσκ. I
 Ο' Κύριος Προκόπιος Τυπάλδης Διδάσκ. I
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Γεωργίε Διδάσκ. I
 Ο' Κύριος Μιχαὴλ Πατρίμιος Διδάσκ. I
 Ο' Κύριος Ἰωσήφ Διστομίτης Διδάσκ. I
 Ο' Κύριος Κυριαζῆς Μαργαρίτου Διδάσκ. I
 Ο' Κύριος Γεώργιος Διάντας Διδάσκ. I

Ἐν τῇ νήσῳ Σύρα.

- Ο' Ἅγιος Μυρίνης Κύριος Σωφρόνιος. I
 Ο' Ἅγιος Χίου Κύριος Δανιὴλ. I
 Ο' Πρωτοσύγ. Κ. Λεόντιος Καμπάνης. I
 Ο' Πανος. Πρωτοσύγ. τοῦ Ἁγίου Χίου Κύριος Ἰωακείμ. I
 Ο' Πανος. Κύριος Ἰωακείμ Σάμιος. I
 Ο' Πανος. Κύριος Παρθένιος Κυδωνιάτης. I
 Ο' Πανος. Κύριος Σάββας Πολυγυρινός. I

- Ο' Πανος. Κύριος Παῖσιος Μοσχονήσιος. I
 Ο' Πανος. Διδάσκ. Κ. Κύριλλος Πάτριος. I
 Ο' Ἱεροδιάκ. τῆ Ἁγίας Χίου Κ. Πλάτων. I
 Ο' Ἱεροκέρυξ Κύριος Κύριλλος Βαβύλας. I
 Ο' Εὐγενέστ. Νομάρχ. Κύριος Ἰάκωβος Νερουλός. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Γεωργίε Κοτσιᾶ. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Μιαγκάδας. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Παυλίδης Πολυγ. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χαραλάμπης Κομνηνός Ὑδραῖος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Τσανῆς Καλουτᾶς Χῖος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀναστάσιος Καλετᾶς Χῖος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Βάνας Χῖος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Μανώλης Μαρινάκ. Χῖος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Κωνσταντῖνος Πανταλόπουλος Ρουμελιώτης. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χατοῆς Φραγκούλης Καλοτᾶς. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Ζαλάμπας Ὠρολογᾶς. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀγγελῆς παπᾶ Ἀδάμου Ἀσπροποταμίτης. I

Ἐν τῇ Νήσῳ Νάξῳ.

- Ο' Πανος. Σακελλάριος Κύριος Μακάριος Κόκκος. I
 Ο' Πανος. Πρωτοσύγ. Κ. Παῖσιος Χῖος. I
 Ο' Πανος. Κύριος Ἀνθιμος Καυμαυλῆς Χῖος. I
 Ο' Τιμιώτατος Αὐτάδελφος τοῦ αἰοιδίμου Διδασκάλου Νικοδήμου Κύριος Πέρος Καλλιβούρτσης. 20
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Ἀναψῆς τῆ Διδασκάλου Ν. Καλλιβούρτσης. 10
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Βασίλειος Κυδωνεὺς Διδάσκαλος τῆς Ἀλληλλοδ. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Καρτάλης. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Μάρκος Δαμεράλης. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰωάννης Σακελαρότ. I
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Νικόλαος Χαστή Βασιλείε Σαρί. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Πέλος. I
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος Καρτάλης. I

Ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ.

- Ο' Ἅγιος Παροναξίας Κύριος Ἱερόθεος. I
 Ο' Πανος. Ἡγούμε. τῆς Ζ. Πηγῆς Κύριος Φιλόθεος μετὰ τῆς ἀδελφότητος. 2
 Ο' Αἰδεσιμ. Κ. Οἰκονόμος Παπαζογλας. I

- Ο' Αϊδεσιμ. Κ. Σκευοφύλαξ Κοντοράτος. 1
 Ο' Αϊδεσιμ. Κύριος Χαρτοφύλαξ Ἄγερρος. 3
 Ο' Αϊδεσιμ. Κ. Πρωτόπαπας Κ. Οραφίας, 1
 Λευκῶν καὶ Κόστου. 1
 Ο' Κύριος Δημήτριος Γεώργιος Καράντσας. 1
 Ο' Κύριος Νικόλαος Μαλατέστας. 1
 Ο' Κύριος Ἀντώνιος Κορτιάνος. 1
 Ο' Κύριος Γεώργιος Πασχάλης. 1
 Ο' Κύριος Πέτρος Μπαρπαρίγος. 1
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Πιπῆς Χῖος. 1
 Ο' Κύριος Ἀναγνώσης Μπιαδάκης Κρής. 1
 Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Βιτσεραῆς. 1
 Ο' Κύριος Ἡλίας Σαράντου. 1

Ἐν τῇ Νήσῳ Σικιάδῳ.

- Ο' Πανοσ. Ἠγέμ. τῶ Κοινοβίῳ Εὐαγγελ- 2
 λισμοῦ Κύριος Φλαβιανός. 1
 Ο' Αϊδεσιμ. Ἀλέξανδρος Ἱερεὺς. 1
 Ο' Αϊδεσιμ. Νικόλαος Ἱερεὺς. 1
 Ο' Κύρ. Γεώργιος Ἀναγνώσης Μπανάκης. 1

Ἐν Κρήτῃ.

- Ο' Πανοσ. Ἀρχιμανδ. τῶ Ἁγίῳ Κυδωνιάς 1
 καὶ Κυσάμῃ Κύριος Νικόδημος Κυρᾶς. 1
 Ο' Πανοσ. Κύριος Ἰωάσαφ Ἀγιοτριαδίτης 1
 Καρύδης. 1
 Ο' Οσιώτατος Διδάσκ. Κύριος Μιχαὴλ 1
 Ρουκουνάκης. 1

Ἐν Κύπρῳ.

- Ο' Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου 1
 Κύριος Πανάρετος. 1
 Ο' Πανιερωτ. Κυτέων Κύριος Λεόντιος. 1

Ἐν Λοιδίνῳ.

- Ο' Ἀρχιμανδ. Διδάσκ. Κύριος Σεραφεῖμ 1
 Ἀναστασίτης. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ν. Θωμᾶς Κωνσταντινοπολ. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Π. Ῥάλλης Χῖος. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κύριος Δ. Σπαρτάλης. 1

Ἐν Ἀγκῶνι.

- Ἡ τῶν Ὁρθοδόξων Γραικῶν Καπέλα. 1
 Ο' τῆς Ἐκκλησίας Ἐφημέριος Κύριος Καλ- 1
 λίνικος παπαδοῦκας. 1
 Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀθανάσιος Παπαῖ Θεοδώρε. 1

Ἐν Ζακύνθῳ.

- Ο' Ζακύνθου Μητροπολίτης καὶ Ἐξάρχος 1
 τῆς Ἰωνικῆς Ἐκκλησίας Κ. Διονύσιος. 1
 Ο' Αϊδεσιμῶτ. ἐν Ἱερομ. Πρωτοσύγκελλος 1
 Νικογεώργιος Κοκκίνης. 1
 Ο' Αϊδεσιμῶτ. ἐν Ἱερομ. Ἀρχιμανδρίτης 1
 Ἄγγελος Κιβετός. 1
 Ο' Αϊδεσιμῶτ. ἐν Ἱερεῦσι Σακελλάριος 1
 Στυλιανός Χαλκωματᾶς. 1
 Ο' Αϊδεσιμῶτατος ἐν Ἱερεῦσι Σκευοφύλαξ 1
 Διονύσιος Στουπάθης. 1
 Ο' Αϊδεσιμῶτατος ἐν Ἱερεῦσι Χαρτοφύλαξ 1
 Γεώργιος Μάνεσης. 1
 Ο' Αϊδεσιμ. ἐν Ἱερομονάχοις Σακελλίων 1
 Διονύσιος Ἄνοιος. 1
 Ο' Αϊδεσιμῶτατος ἐν Ἱερεῦσι Πρωτέκδικος 1
 Διονύσιος Καλοιδέκας. 1
 Ο' Αϊδεσιμῶτ. ἐν Ἱερεῦσι Πρωτονοτάριος 1
 Γεώργιος Ξένος. 1
 Ο' Πανοσ. ἐν Ἱερομ. Ἠγούμενος τῆς Μοιῆς 1
 τῶν Στροφάδων Σεραφίμ Θεριανός. 1
 Ο' Πανοσιώτατος Προηγούμενος τῆς Μοιῆς 1
 τῶν Στροφάδων Δανιὴλ Ἱερομόναχος 1
 ὁ Σιδηροκασπίτης. 1
 Ο' Πανοσ. ἐν Ἱερομ. Παρθέτιος Κόμης 1
 Οἰκονόμ. τῆς Μοιῆς τῶ τιμῆ Προδρόμ. 1
 Ο' Λογιώτατ. ἐν Ἱερεῦσι Διονύσιος Κλαυ- 1
 διανός. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Παναγιώτης 1
 Νικολόπουλος. 1
 Ο' Λογιώτατος ἐν Ἱερεῦσιν Ἀναστάσιος 1
 Πολίτης. 1
 Ο' Λογιώτατος ἐν Ἱερεῦσιν Ἰωάννης ὁ 1
 Τσηλιμίγκρας. 1
 Ο' Λογιώτ. ἐν Ἱερεῦσιν Ἰωάννης Λιβέρης. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Νικόλαος 1
 Παπαδάτος. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Παῦλος Πα- 1
 παδάτος. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσιν Ἄγγελος 1
 Σπετσαίρης. 1
 Ο' Εὐλαβέστατος ἐν Ἱερομον. Νικόλαος 1
 Μέγκουλας. 1
 Ο' Πανοσιώτ. ἐν Ἱερομονάχοις Διονύσιος 1
 Καψάκης. 1
 Ο' Λογιώτ. ἐν Ἱερεῦσι Θωμᾶς Ἄνοιος. 1
 Ο' Πανοσ. ἐν Ἱερομ. Σεραφίμ Κεφαληνός. 1
 Ο' Πανοσ. ἐν Ἱερομ. Ἰωακείμ Ζουπάνος. 1
 Ο' Λογιώτατος ἐν Ἱερεῦσι Διονύσιος Χα- 1
 ρακόπουλος. 1
 Ο' Πανοσ. ἐν Ἱερομ. Ἰάκωβος Μεζάκης. 1

- Ο' Εύλαβές. ἐν Ἱερεῦσι Δαμιανός Λοβοτέσης. I
- Ο' Μουσικολογιώτ. ἐν Ἱερομ. Νικόλαος Παπαγεωργόπουλος. I
- Ο' Εύλαβέστατος ἐν Ἱερεῦσι Δημήτριος Κάνδηλας. I
- Ο' Ἐξοχώτατος καὶ ἐν Ἱατροῖς Ἄριστος Παῦλος Ῥωμανέλλης. I
- Ο' Λογιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Σπυρίδων Τσόκος. I
- Ο' Λογιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Ἱερώνυμος Μοτσεῖνος. I
- Ο' Λογιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Μάριος Νομικός. I
- Ο' Τιμιώτ. ἔμπορος Νικόλαος Ἀναγνώστης Τσαγκάρης. I
- Ο' Τιμιώτ. Ἀντώνιος Φλεγμοτόμος. I
- Ο' Τιμιώτ. Γεώργιος Μπάστας. I
- Ο' Λογιώτ. ἐν Ἀναγνώσταις Ἀναστάσιος Κόκλας. I
- Ο' Τιμιώτατος ἐν Ἀναγνώσταις Γεώργιος Ρουμελιότης. I
- Ο' Πανος. ἐν Ἱερομ. Ἰγνάτιος Ἀρβανιτάκης. I

Ἐν Κερκύρα.

- Ο' Πανοσιολογιώτ. Κύριος Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός. I
- Ο' Κύριος Συμεὼν Ἱερομόναχος Κοντός. I
- Ο' Κύριος Δημήτριος Κοντός ποτὲ Γεωργίος. I
- Ο' Κύριος Ἀρσένιος παχὺς Ἀναγνώστης. I

Ἐν Μολδαυίᾳ.

- Ο' Πανιερώτ. Μητροπολίτης Μολδαυίας Κύριος Βενιαμίν. 10
- Ο' Πανιερώτ. Μητροπολίτης Εἰρηνηπόλεως Κύριος Γρηγόριος. 10
- Ο' Πανιερώτ. Ἐπίσκοπος Ῥωμάνης. 5
- Ο' Πανιερώτ. Ἐπίσκοπος Χουσίου. 5
- Ο' Πανιερώτ. Ἀρχιερεὺς Κύριος Φιλάρετος Ἀπαμίας. 2
- Ο' Πανιερώτ. Ἀρχιερεὺς Κύρ. Ἀθανάσιος Σεβαστείας. 2
- Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Νικόδημος Τριεραρχίτης Κεφαλήνος. 4
- Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Ἰωαννίκιος Βατοπαιδινός. 2
- Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Κύριλλος ἐκ τῆς Πρωανίας. 2
- Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Μητροφάνης ὁ τῆς ἀγιοταφικοῦ Μοναστηρίου τῆς ἀγίας Σάββας. 2
- Ο' Ἀρχιμανδ. Πάγκος Κύριος Χριστοφόρος Ξηροποταμινός. 2

- Ο' Ἀρχιμανδ. Ῥοσέτος Κύριος Βενιαμίν Μολδανός. 3
- Ἐν Βιέννῃ.
- Ο' Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδ. Κ. Χρῦσανθος Χοριζίης Βλαχίας ἄνδριος. 5
- Ο' Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδ. τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐντοπίων Κύριος Γρηγόριος Καλαγάνης ὁ Λέσβιος. I
- Ο' Πανοσιολογ. Κ. Δωρόθεος Στεφανάκης ὁ Κρής ἐφημέριος τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας. I
- Ο' Μουσικολογιώτ. Ἱεροδιάκ. Κ. Ἄνθιμος Νικολαΐδης Γανοχωρίτης. I
- Ο' Ἀρχιμανδ. Κ. Καλλίνικος Λαυριάτης Σταματιάδης ὁ Θάσιος. I
- Ο' Πανοσιώτ. Κύριος Ἀζαρίας Δέκα ἐκ Σερρών ὁ μουσικός. I
- Ο' Πανοσιολογιώτ. Ἱερεὺς τῆς Ρουσικῆς Πρεσβείας Κύριος Γαβριήλ. I
- Ο' Εὐγενέστατος Βαρῶνος Κύριος Γεώργιος Σίνας, Ἄρχων Χόδου καὶ Μεσδίας, καὶ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος. 5
- Ο' Εὐγενέστατος Βαρῶνος Κ. Κωνσταντῖνος Μπέλιος. I
- Ο' Εὐγενες. Κύριος Σωτήρης ἀντωνιάδης Ἰππεὺς τοῦ Βασιλικοῦ Ἑλληνικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτήρος. 2
- Ο' Εὐγενέστατος Κύριος Στέριος Πίνδος. I
- Ο' Εὐγενέστατος Κύριος Βρῆτος Τσεπῆρι. I
- Η' Εὐγενες. Κυρία Αἰκατερίνη Μανζερλῆ ἀπὸ Δελενέσι γεννημένη εἰς Νίτταν. I
- Η' Εὐγενες. Κυρία Δέσποινα Μανζερλῆ. I
- Ο' Εὐγενής Κύριος Ἰωάννης Πετροβίτισ. I
- Ο' Κύριος Μιχαὴλ Δούμπας. I
- Ο' Κύριος Δημήτριος Ποστολάκας. I
- Ο' Κύριος Θεόδωρος Τύριος. I
- Ο' Κ. Ἀναστάσιος Δυδέμης ἐξ Ἰωαννίνων. I
- Ο' Κύριος Ζῶης Χαραμῆς ἐξ Ἰωαννίνων. I
- Ο' μεγαλέμπορος καὶ τραπεζίτης Κύριος Δημήτριος Τσίνας. I
- Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Ἰαντσέλης, Κ. Β. Μεσίτης. I
- Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Βιζυρούλης πρὸς ἀφιέρωσιν τῆς σχολῆς εἰς Τύρναβον τῆς Θετταλίας. I
- Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Γκαρμπολάς Ὀλύμπιος. 2
- Ο' Κύρ. Δημήτριος Ρεφειδάρης Ὀλύμπιος. I
- Ο' Ἐλλογιώτ. Κύριος Νικόλαος Λυρέντης. I
- Ο' Κύριος Νικόλαος Χρυσόχοος. I
- Ο' Κ. Κωνσταντῖνος Θεοδῶρος Νιασιαῖος. I
- Ο' Κύριος Ἀντώνιος Τιμολέων. I

Σώματ.		Σώματ.	
Ο' Ελλογιμ. Κ. Κωνσταντῖνος Κοντογόνης.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Παῦλος Κωνσταντῖνου	
Ο' Κύριος Κωνσταντῖνος Μ. Κούρτης.	1	Μαυροχορδάτος.	1
Ο' Κ. Ἰωάννης, Κ. Κοεμιστῆς εἰς ἀφιέρωμα		Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἰάκωβος ὁ Ῥάτας.	1
τῆς σχολῆς Κοζάνης.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Κυριάκος Βαρδάκας.	1
Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Κ. καζάκης Νασο-		Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Γιαλῆσης.	1
σαῖος.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύρ. Κωνσταντῖνος Γιαλῆσης.	1
Ο' Κύριος Γεώργιος Σαμμάρα.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἀντώνιος Δημητρίου.	1
Ο' Κύριος Μεκῆς ■ Βλαστός.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Πέτρος Κουβαράς.	1
Ο' Κύριος Χρῖστος Μελιγκός.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Ἰωάννης Κοσῆ	
Ο' Κύριος Ἀντώνιος Τιμολέων.	1	ἐκ ζαγοράς.	1
Ο' Κύρ. Μαργαρίτης Δημητρίης Πάμφιλος.	1		
Ο' Κ. Δημήτριος Μπετλῆ ἐκ Κασορίας.	1	Ἐν Βενετία.	
Ο' Κύριος Παυτιᾶς Ῥάλης.	1	Ο' Πρώην Δαλματίας Κύριος Βενέδικτος	
Ο' Κύριος Ζωρζῆς Σκαρामανγκᾶς.	1	Κραλίδης.	2
Ο' Κύριος Ἀνδρέας Παγώνικος.	1	Ο' Ἐφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Κ. Ἀνδρέας	
Ο' Κύριος Σκαναβῆς ὁ Γαλάτης.	1	Ἀρδαβάνης.	1
Ο' Κύριος Ἰωάννης Γ. Θεοχάρης.	1	Ο' Ἐφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Κ. Παναγιῆς	
Ο' Κύριος Δημήτριος Μεταξᾶ Σμυρναῖος.	1	Φαρίνας.	1
Ο' Λογιώτατ. Κύριος Πέτρος Ν. Δάρβαρις.	1	Ο' Ἱεροδιάκ. Κύριος Χρῦσανθος Ταλιάνης	
Ο' Κύριος Κυριάκος Χατοῆ Ἀγγέλου.	1	Βυζάντιος.	1
Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Παλατίδης Ἱατρός.	1	Ο' Κύρ. Κόμης Αὐγουστῖνος Καποδίστριας	
Ο' Ἐλλογιμάτ. Κύριος Ἰωάννης Χ. Ν.		Κερκυραῖος.	6
Χαβιάς μετὰ τῶν εὐγενῶν μαθητῶν		Ο' Κόμης Κύριος Ἰωάννης Παπαδόπουλος.	1
αὐτοῦ Ἰωάννου καὶ Γρηγορίου τῶν	2	Ο' Κόμης Κύριος Διονύσιος Μποῦλτσος	
Κομιανῶν.		Ζακύνθιος.	1
Ο' Κύριος Γεώργιος Μαρτύρης.	1	Ο' ἐν Συνηγόροις Ἄριστος Κ. Σπυρίδων	
Ο' Κύριος Ἀναστάσιος Τσάπος.	1	Καλοῦτσης.	1
Ο' Κύριος Γεώργιος Δουμαβίτζ.	1	Ο' Εὐγενέσατος Κ. Ἀντωνάκης Ἡλιασίδης	
		Κύπριος.	1
Ἐν Πέστη τῆς Οὐγκαρίας.		Η' Εὐγενες. Κυρία Ἑλένη Καραϊωάννου	
Ο' Πανοσιολογ. Κύριος Ἰωάσαφ Παπᾶ		Λιασίδη.	3
Ῥάλης πῶν Γραικῶν ἑφημέριος καὶ τῆ		Ο' Τιμιώτ. Κύριος Νικόλαος ὁ Βίδας.	3
ἐν Βῆδα Βελευτηρίου Συγκάθεδρος.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἄγγελος ὁ Φορέσης.	1
Ο' Εὐγενές. Ἄρχων Κύριος Κωνσταντῖνος		Ο' Τιμιώτ. Κύριος Μάστρακας Δεσίλας.	1
ὁ Βράνης.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Σπυρίδων Οἰκονόμου.	1
Ο' Εὐγενές. Ἄρχων Κύριος Ἀργυρός ὁ		Ο' Τιμιώτ. Κύριος Ἄγγελος Καίσαρις	
Βράνης.	1	Κερκυραῖος.	1
Ο' Ἐντιμολογιώτατος Κύριος Ἀλέξανδρος		Ο' Τιμιώτ. Κύριος Φίλιππος Λαβράνιος	
Δορμούση.	1	Κερκυραῖος.	1
		Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἀντώνιος Π. Ν. Ἀλαμάνος	
Ἐν Τεργέστη.		Κερκυραῖος.	1
Ο' Πανοσιολογιώτ. Ἀρχιμανδρίτης Κύριος		Ο' Τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Νινηθῆς Θεσσαλονικεύς.	2
Ἰγνάτιος Θεολογίτης.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Γεώργιος Διαμαντίδης	
Οἱ Ἐπίτροποι τῆς ἐλληνικῆς σχολῆς καὶ		Θεσσαλονικεύς.	2
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Νικολάου.	2	Ο' Τιμιώτ. Κ. Χρῖστος Νινηθῆς Θεσσαλονικεύς.	1
Ο' Τιμιώτ. Κ. Δημήτριος Ν. Ἀποσολόπ.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύρ. Κωνσταντῖνος Δημητρίου	
Ο' Σοφολογιώτ. Διδάσκ. Κ. Κωνσταντῖνος		Μπαρούσης Καλαρρῦτης.	1
Μ. Κούμας.	1	Ο' Τιμιώτ. Κύριος Χριστόδουλος Γεωργίου	
		Μπριγιάκος Καλαρρῦτης.	1

Τυπογραφικῶν ἀμαρτημάτων τινῶν διορθώσεις.

	Ἡμαρτημένα	Διορθωμένα
Σελ.	Στίχ.	
1	4	συμπεραίνει
5	2	Αἰγύπτιοι
9	20	πιστεύομενος
—	—	γενέκρωται
10	37	εἰσέβεια
16	23	συνιέναι
16	1	ἀρμοδιώτερον
16	15	βλυσάνειν
27	40	Γέν. γ'. 23.
28	5	ἐρμηνεύταμεν
34	45	δὲ ἐσέ
36	7	Γέν. κς'. 23.
41	31	προσθέτει
49	33	ληγὰς
139	26	ἀμετανόητος
155	12	κατὰ τὸ
157	21	μέγιστρος
159	17	τὴν ὁρατῶν
159	31	εἶναι
180	21	σκεπασμένη
181	4	ἀβυσσοτόκον
211	27	μερικούς
212	36	ὁ τοῦ Θεοῦ
228	7	χαίρος
233	5	ξενίξη
261	35	πικρανθεΐαν
262	23	ἀλλά
296	30	εὐεργέται
300	43	πίστει
305	12	ἐκ Κεφαλαίου
317	6	πλάγχων
319	2	πνευτικά
324	27	οἱ ψάλλοντες
395	6	νυμφικῶν
		συμπεραίνει
		Αἰγύπτιοι
		πιστεύομενος
		γενέκρωται
		εἰσέβεια
		συνιέναι
		ἀρμοδιώτερον
		βλυσάνειν
		Γέν. γ'. 22.
		ἐρμηνεύσαμεν
		διὰ σέ
		Γέν. κς'. κεφ. 23.
		προσθέτει
		πληγὰς
		ἀμετανόητος
		κατὰ τὸν
		μέγιστος.
		τῶν ὁρατῶν
		εἶναι
		σκεπασμένη
		ἀβυσσοτόκον
		μερικούς
		ὁ τοῦ Θεοῦ
		χαίροις
		ξενίξη
		πικρανθεΐσαν
		ἀλλά
		εὐεργέται
		πίστει
		ἐν Κεφ.
		σπλάγχων
		Πνευματικά
		οἱ ψάλλοντες
		νυμφικῶν

Σποράδην καὶ μετὰ βίας, διὰ τὴν τοῦ καιροῦ βίαν, ἀνεθεώρησα τὴν βίβλον ταύτην μετὰ τὴν τελείαν ἐκτύπωσίν της, καὶ ἀπὴντησα τὰ ὀλίγα ταῦτα τυπογραφικὰ ἀμαρτήματα. Σεῖς δὲ, φίλοι ἀναγνώσται, καὶ μάλιστα ὅσοι τῆς ἐλληνίδος τὰ νάματα ἐποτίσθητε, ἀργῶς καὶ μετὰ σκέψεως ἀναγινώσκοντες, θέλετε εὐρεῖν πλείοτερα τούτων. Ἄλλ' ἔχοντες ἐν νῶ τὸ Σωκρατικὸν ἐκεῖνο "Χαλεπὸν οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἀμαρτεῖν", ἡσύχως θέλετε διορθώσιν τὰ ἡμαρτημένα, χωρὶς νὰ παραξενισθῆτε. Ὑγιαίνετε!

Ὁ Διορθωτής.

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α .

ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΙΣ ΟΜΟΓΕΝΕΣΙΝ

ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ!

Νικόδημος ὁ τῆς μακαρίας ἡδὴ λήξεως γενόμενος εἶναι γνωστὸς τῆν σήμερον ἐκ τῶν Θεοφιλῶν καὶ κοινωφελῶν ἔργων του εἰς ὅλον τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα, καὶ δὲν ἔχει χρεῖαν τῶν ἡμετέρων ἐπαίνων. Διότι παιδείας ὦν μέτοχος ὄχι μόνον τῆς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς, τῆς θύραθεν ταύτης Φιλοσοφίας, ἀλλὰ, τὸ μέγιστον, καὶ τῆς Ἱερᾶς καὶ ἑσωτερικῆς, τῆς ὁποίας τέλος εἶναι ἡ τῶν Θεῶν καὶ ἀκράτων ἀγαθῶν θεωρία καὶ ἐπίτευξις, ἀπεφάσισε κατὰ μίμησιν τῶν παλαιῶν Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀφελήσῃ τοὺς ἀδελφούς του Χριστιανούς βοηθῶν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας. Καὶ δὴ ἀποφυγὼν τὰς τύρβας τοῦ πολυταράχου τούτου βίου, ἔστησε τὰς διατριβάς του εἰς τὸ Ἁγιάνυμον Ὄρος, ὅπου ἔξαντλῶν ἀπὸ τῶν Θεηγόρων Πατέρων τὰ ἱερὰ φιλοπονήματα τὸ σωτήριο ὕδωρ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν διαγωγῆς ἐπότισεν ὅλους τοὺς διψῶντας τὴν δικαιοσύνην διὰ τῆς εἰς τὴν ἀπλουστεραν ἡμῶν γλῶσσαν ἐρμηνείας πολλῶν ψυχωφελῶν συγγραμμάτων του. Καὶ αὐτὸς μὲν ὡς πιστὸς οἰκονόμος τῆς χάριτος καὶ πολλαπλασιαστὴς τοῦ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθέντος ταλάντου ἀξιοθῆσεται τῶν Θεῶν βραβείων, ἀκούων τὴν δεσποτικὴν φωνὴν „Εὐ δούλε· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου“. Ἡμεῖς δὲ οἱ ὑπογεγραμμένοι οἱ κατ' ἐντολὴν τοῦ αἰοιδίμου Πατρὸς καὶ Διδασκάλου ἐμπιστευθέντες τὴν ἐκδοσιν τῶν κοινωφελῶν πόνων του διὰ νὰ μὴ ἀκούσωμεν τὸ, Οὐαί, ἐμοχθήσαμεν καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἡμῶν, καὶ διὰ κοινῆς συνδρομῆς τῶν εὐσεβῶν ἀδελφῶν μας ἐτυπώθησαν πολλὰ ἐκ τῶν ὅσα ἔγραψεν ἡ Ἱερὰ χεὶρ του.

Ἐν δὲ ἐκ τούτων, ἀναγκαῖον εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ὅσοι συνέρχονται εἰς τοὺς Θεῖους ναοὺς, καὶ ἀκούοντες μὲν Θεῖαν χαρὰν τὰ ἱερὰ ἄσματα ἀθυμοῦσι δικαίως μὴ ἐνοοῦντες ὅσον πρέπει τοὺς Θεῖους ὕμνους, εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ αἰοιδίμου συγγραφέως ὀνομαζόμενον Ἑορτοδρόμιον. Εἰς τὴν βίβλον ταύτην ἐρμηνεύει ὁ Πατὴρ γλαφυρῶς τοὺς ἀσματικούς Κανόνας τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν τοῦ Ἐνιαυτοῦ ἐορτῶν: τῆς Ὑψώσεως τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, τῶν Θεοφανείων, τῆς Ὑπαντητικῆς, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῶν Βαϊῶν, τῆς μεγάλης Β'. τῆς μεγάλης Γ'. τῆς μεγάλης Δ'. τῆς μεγάλης Ε'. τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, τοῦ μεγάλου Σαββάτου, τῆς Λαμπροφόρου Ἀναστάσεως, τῆς Θείας Ἀναλήψεως, τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· τοὺς ὁποίους ἐναρμονίως ἐμετάδωκεν εἰς αὐτὰς οἱ δύο Θεοπνευστοὶ τῆς Ἐκκλησίας Μελῳδοί: ὁ, τε, Ἱεράρχης Κοσμάς καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης.

Οἱ Κανόνες οὗτοι, διὰ τὰ ὑψηλὰ καὶ δυσνόητα τῆς Δογματικῆς Θεολογίας νοήματα καὶ τὰς ἐκ τῶν Θεῶν Γραφῶν Ἱστορίας, εἰς ὀλιγότατους τοῦ γένους μας γίνονται καταληπτοὶ καὶ ἐπωφελεῖς, οἱ δὲ πλείστοι ἐκ τε τοῦ Ἱεροῦ τάγματος καὶ τῶν Λαϊκῶν δὲν ἀφελοῦνται ἀπὸ αὐτοῦς. Ὁ Νικόδημος λοιπὸν διὰ νὰ γενῆ κοινὴ εἰς ὅλους ἡ ἐκ τούτων ἀφέλεια, τοὺς ἐξηγεῖ μὲν τὴν καθομιλουμένην ἡμῶν γλῶσσαν, τὰ δὲ δυσνόητα τῆς Θεολογίας καὶ τῶν Γραφικῶν Ἱστοριῶν καὶ τῆς ἀλληγορίας ἐρμηνεύει σαφέστατα, ἐπιφέρων πολλαχού πολλὰς ῥήσεις ἐκ τε τῆς ἁγίας Γραφῆς Παλαιᾶς τε καὶ Νέας καὶ τῶν Ἱερῶν Διδασκάλων, ἐπιβεβαιούσας τὴν ἐξηγήσιν, καὶ σημειῶνων γνώσεις Θεολογικὰς, Ἠθικὰς, Ἱστορικὰς, καὶ πῶς καὶ Φυσικὰς ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν Φιλοσόφων κατὰ τὰς περιστάσεις. Μετὰ δὲ τὴν ἐκάστου Τροπαρίου Ἑρμηνείαν, ἐπισυνάπτει παραίνεσιν Ἠθικὴν προτρέπων τοὺς ἀναγνώσκοντας εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς, χωρὶς τῆς ὁποίας εἶναι μάταιος πᾶσα ἄλθῃ, ὡς χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον κατὰ τὸν Θεῖον Ἀπόστολον.

Θεωρηθεῖσα δὲ ἔπειτα ἡ βίβλος ἀπὸ πολλοῦς ἐλλογίμους καὶ τῶν Θεῶν Γραφῶν εἰδημονας ἀνδράς Ἱερωμένους καὶ Λαϊκοὺς, ἐκρίθη ἀξία τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως, ὡς μεγίστην τὴν ἀφέλειαν ἐπαγγελλομένη· καθὼς μαρτυροῦσι καὶ αἱ κριτικαὶ ἐπιστολαὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν καταχωριζόμεναι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βίβλου.

Και ἰδοὺ νῦν τυπóνεται εἰς τόμον ἓνα σχήματος τετάρτου μεγάλου, σχεδόν σελίδας 680. περιέχουσα, μὲ χαρακτῆρας λαμπροτάτους, εἰς χαρτίον ἀξιολογώτατον. Ἡ δὲ τιμὴ αὐτῆς ἡμιγαλλιστὶ δεμένῃς διὰ τοὺς συνδρομητὰς μὲν διορίζεται τρία τάληρα Ἴσπανικὰ, διὰ δὲ τοὺς μὴ συνδρομητὰς, τάληρα τέσσαρα.

Τῆς βίβλου ταύτης τὴν ἔκδοσιν εἴχαμεν προκηρύξειν ἤδη κατὰ τὸ 1833. ἔτος· εἴχαμεν σταίλειν εἰς Βενετίαν τὸ χειρόγραφον καὶ 900. τάληρα πρὸς τὸν τιμιώτατον ἔμπορον Ἀλέξιον Νικολαΐδην, ἐμπιστευθέντες εἰς αὐτὸν τὴν φροντίδα τῆς ἐκτυπώσεως. Ἀλλ' ὁ ἕξαφνος τοῦ ἀνδρὸς τούτου θάνατος καὶ ἡ μετ' αὐτὸν ἀμέσως φανεῖσα χρεωκοπία του, ἀνέδειξαν ἀναγκαίαν τὴν εἰς Βενετίαν ἀπόπλευσιν ἐνὸς ἐξ ἡμῶν. Στέφανος ὁ ταπεινὸς ἐν Ἱερομονάχοις ἤλθοι, εἶδον καὶ ἐβεβαιώθη τὴν ἀπώλειαν τοῦ προεμβιβασθέντος ἀργυρίου, καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ μείνῃ ἀνέκδοτον τὸ διὰ κοινὴν ἀφέλειαν φιλοπονηθὲν ἔργον τοῦ μακαρίτου. Ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Σωτῆρος καὶ ἡ Θεία αὐτοῦ δύναμις, ἣτις τελειοῦται ἐν ἀσθενείᾳ κατὰ τὸν Δεσποτικὸν αὐτοῦ λόγον, δὲν μᾶς ἀφῆκεν ἀπαραμυθίτους μέχρι τέλους· μᾶς ἐνεθύμησεν ὅτι οὔτε ἡμεῖς ἀκινδύνως δυνάμεθα νὰ μικροψυχώσωμεν καὶ νὰ ἀθετήσωμεν τοῦ ἀειμνήστου τὴν ἐντολήν, οὔτε ὁ Χριστεπώνυμος λαὸς πρέπει νὰ ζημιωθῇ τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τούτου· μᾶς παρέστησεν ἐκεῖνον τὸν ζῆλον τοῦ φιλοθέου καὶ πιστοῦ ἡμῶν γένους, μὲ τὸν ὁποῖον συντρέχει εἰς τὰ θεάρεστα ἔργα· καὶ τελευταῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι δι' ἡμᾶς τὸ πρῶτον, μᾶς ἔδωκεν ἀντιλήπτορα ἄνδρα Ἱερὸν, χωρὶς τοῦ ὁποῖου ἤθελαν ἦσθαι μάταιοι οἱ κόποι καὶ αἱ φροντίδες μας. Ὁ φιλόμουσος οὗτος καὶ φιλογενῆς Ἱεράρχης, τοῦ ὁποῖου τὰς θεαρέστους πράξεις ἐξυμνοῦσιν ὁμοφώνως ὅλοι οἱ γνωρίσαντες τὴν σεβασμιότητά του, ὁ Πανιερώτατος πρῶτον Δαλματίας Βενέδικτος Κραλίδης μᾶς ἐνεθάρρυνε, μᾶς περιέθαλψε πατρικῶς, καὶ ἐκ ζήλου θείου ἀνεδέχθη ὅλην τὴν φροντίδα τῆς ἐπιστάσις τοῦ τύπου καὶ πάντων ὅσα ἀπαιτεῖ ὁ τύπος. Εὐγνωμονοῦντες δημοσίᾳ πρὸς τὴν πανίερρον κορυφὴν του, κηρύττομεν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ὁμογενεῖς μας, ὅτι ἡ τύπωσις ἤρχισε σὺν Θεῷ, καὶ μετὰ μῆνας ὀκτῶ ἐμβαίνει ὅλη ἡ βίβλος ἀπὸ τὰ πιστήρια.

Ἡ ἀστασία τοῦ Τουρκικοῦ νομίσματος, τὰ χρέη τὰ ὅποια ἐπεφορτίσθημεν πρὸς ἔκδοσιν τῆς βίβλου, καὶ πρὸς τούτοις ἡ διπλὴ τῆς προτέρας τιμὴ τοῦ χαρτίου μᾶς ἠνάγκασαν νὰ διορισωμεν τὴν τιμὴν ἀνωτέραν τῆς πρώτης καὶ εἰς νόμισμα σταθερὸν καὶ ἀμεταποίητον. Σᾶς παρακαλοῦμεν δὲ ὅλους, Ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ, φίλοι τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἀναγεννωμένου σὺν Θεῷ γένους μας, καθὼς εἰς τὰ προτυπωθέντα τοῦ αἰοδίου Νικοδήμου ψυχωφελῆ συγγράμματα συνεδράμετε φιλογενῶς, οὕτω καὶ εἰς τὸ παρὸν νὰ δείξτε τὴν αὐτὴν συνδρομὴν, βέβαιοι ὄντες, ὅτι διὰ μόνης τῆς γενναίας συνδρομῆς σας, πολλοὶ μὲν τοῦ γένους μας θέλουν ἀπολαύειν μεγάλην τὴν ἀφέλειαν ἐν τῆς βίβλου ταύτης, ἡμεῖς δὲ θέλομεν ἀποδώσειν τὸ μέγα χρέος, τὸ ὁποῖον ἐχρεώθημεν, ὡς εἴπομεν, διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν φίλου καὶ κοιναφελούς Πατρὸς ἐντολήν. Ὑγιαίνετε!

Ἐν Βενετίᾳ 1. Μαΐου 1835.

Οἱ ἐν Ἱερομονάχοις ἐλάχιστοι
Στέφανος καὶ Νεόφυτος οἱ Σκουρταῖοι.

